1071 XI

SACROSANCTA CONCILIA AD REGIAM EDITIONEM EXACTA

QUÆ OLIM QUARTA PARTE PRODIIT AUCTIOR

Studio PHILIP. LABBEI, & GABR. COSSARTII,

Soc. JESU *Presbyterorum*;

Nunc verò integre insertis STEPHANI BALUZII, & JOANNIS HARDUINI additamentis, plurimis præterea undecunque conquisitis monumentis, notis insuper ac observationibus, firmiori fundamento Conciliorum epochas præcipue sulcientibus, longè locupletior, & emendatior exhibetur,

CURANTE NICOLAO COLETI

Ecclesiæ S. Magni Venetiarum Sacerdote Alumno.

TOMUS UNDECIMUS

Ab Anno DCCCLXXII. *ad annum* MLIV.

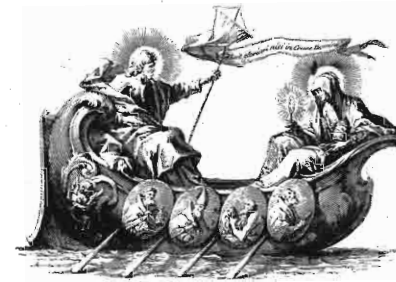

VENETIIS. MDCCXXX.

Apud { SEBASTIANUM COLETI ET JO: BAPTISTAM ALBRIZZI HIERON. FIL.

CUM VENETI SENATUS PRIVILEGIO.

R. 61.652

SYLLABUS

EORUM QUÆ TOMO XI. CONCILIORUM

CONTINENTUR.

*Quæ asterisco * notata sunt, non erant in prioribus aliis editionibus: quibus hæc nota † impressa est, eorum incertus est annus; quæ vero indice ☞ designantur, huic editioni accessere.*

ANNO CHRISTI

872. JOANNIS PAPÆ VIII. VITA. col. 1

Ejusdem epistola CCCXX. 2. & seq.

Fragmenta aliarum ejus epistolarum. 229 & seq.

* *Appendix earumdem epistol.* 231

Intermixta sunt epistolis.

Bernardi comitis excommunicatio. 87

Hugonis & Emmonis excommunicatio. 88.

Constitutio de jure cardinalium. 230

Privilegium in concilio Trecensi, Geiloni abbati, & monasterio Tremorchiensi datum. 235

Rescriptum de Ansegiso Senonensi archiepiscopo, A. S. L. ibid

Privilegium monasterii Floriacensis. ibidem.

Commonitorium a Joanne papa VIII. datum legatis Paulo & Eugenio ac Petro, ab impostore Photio falsatum. ibid.

Epistola episcoporum Germaniæ, ad Joannem papam. 236

873. ☞ *Conventus Francofordiensis.* 239.

* Overtense concilium. *ibid.*

☞ Acta Concilii Overtensis. 243

☞ Adnotatio P. Pagi. 246

* Cabilonense. 247

* Charta restitutionis ecclesiæ S. Laurentii factæ canonicis S. Marcelli. *ibid.*

* Coloniense. 249

* Confirmatio Parthenonis Assindiensis. 251

Silvanectense. 253

874. Duziacense II. 255

1. Synodica ad episcopos Aquitaniæ. *ibid.*

2. Definitio de monacha Duda, sacrilege corrupta. 261

* Remense. Tomo X. 19

* Ravennatense. 271

875. * Cabilonensis conventus. *ibid.*

* *Joannis papæ VIII. confirmatio bonorum monasterii Turontiensis, facta anno* DCCCLXXVIII. 273

* *Institutio Odonis Bellovacensis episcopi, de rebus ecclesiæ S. Petri.* 275

876. Ticinense concilium. 277

☞ Acta hujus Concilii auctiora in Append. 1473

Decretum cleri Laudunensis de Hedenulfo. ib.

☞ Romanum. *ibid.*

876. Pontigonense concilium. 279

1. Synopsis actorum concilii. *ibid.*

2. Synodus Ticinensis de electione Caroli Imp. confirmata. 281

3. Capitula XV. concilii Ticinensis, cum subscriptionibus. 283

☞ Subscriptiones Episcoporum ex Baluzio. 287

4. Actorum concilii Pontigonensis editio altera. 289

5. Libellus proclamationis ecclesiæ Remensis adversus Ludovicum regem. 290

6. Definitio synodi de Adalgaudo presbytero infamato. 291

7. Consensus Leonis episcopi apocrisiarii sedis apostolicæ, cum post synodum discessorus esset. *ibid.*

8. Juramentum Hincmari archiepiscopi. *ibid.*

9. Notæ Sirmondi & Binii. 292

10. * Additio de privilegiis archiepiscopi Senonensis. *ibid.* & 293

11. * Confirmatio Carilocensis monasterii. 293

877. ☞ *Duplex Conventus Compendiensis, & Carisiacensis.* 295

Romanum I. concilium. *ibid.*

1. Sermo Joannis papæ. *ibid.*

2. Episcoporum responsio. 298

3. * Notæ Jac. Sirmondi S. J. 300

☞ Adnotatio P. Pagi. *ibid.*

* Ravennatense. 301

1. Capitula XIX. 302

2. Epistola synodica in confirmationem privilegiorum Flaviniacensium. 305

☞ Adnotatio P. Pagi. 307

Neustriacum concilium. *ibid.*

878. Tricassinum II. 309

1. Actorum concilii breviarium. *ibid.*

2. Allocutio Joannis papæ ad synodum, de Lantberti & Adalberti, & sequacium excommunicatione, cum episc. responsione. 311

3. Excommunicatio de pervasoribus rerum ecclesiasticarum. 312

4. Iterata papæ excommunicatio adversus

ANNO CHRISTI

Formosum episcopum , & alios. 333
5. Statutum papæ adversus laicos , qui viventibus uxoribus alias ducunt , & contra episcopos qui de minore ad majorem ecclesiam ambitus causa demigrant. ibid.
6. Canones a tyranno Ticaffina recepti. 334.
7. Lex de sacrilegio a papa Gothicis legibus addita. 336
8. Privilegium ecclesiæ Pictavensis. ibid.
9. Reclamatio & proclamatio Hincmari, qui quondam præerat ecclesiæ Laudunensi. 337
10. Epistola papæ ad Frocarium Bundigalensem episcopum. 338
11. Ejusdem ad Adalardum archiepiscopum Turonensem; qua Turonensis ecclesiæ privilegia confirmantur. 339
12. Allocutio pontificis sub finem synodi, ad episcopos & ad regem. ibid.
13. Privilegium monasterii Floriacensis. 340
14. Gesforum narratio ex Continuatore Aimoini , sive ex annalibus Bertinianis. 342
15. * Diploma papæ in favorem cœnobii Tornutiensis. 342
16. Nota Jac. Sirmondi S. J. ibid.
Papiense. 343
879. In Conventu Provinciarum Arelatensis & Narbonensis. ibid.
Romanum II. 345
Romanum III. ibid.
Commonitorium Joannis datum legatis , (prout a Photio fuit sum) redditum e Græco Latine, cum subscript. Romanæ synodi. ibid.
Romanum. 347
Constantinopolitanum concilibabulum pseudoœcumenicum. 349
* Eadem synodus ex appendice libelli Synodici. 354
* Eadem G. L. ex Nilo metropolitano Rhodi. 355
Hujus Concilibabuli Acta. 357
Mantalense concilium. 503
1. Electio Bosonis regis. ibid.
2. Synodi legatio ad eumdem. 504
3. Ejusdem responsio. 505
4. Nota Jac. Sirmondi S. J. 506
* Remensis synodus. ibid.
880. Romanum Concilium. 507
881. Romanum IV. 509
Apud sanctam Macram. ibid.
Romanum. 527
882. MARINI PAPÆ I. VITA. 530
Privilegium monasterii S. Petri Solemniacensis. 530
* Tolosanum concilium. 531
883. HADRIANI PAPÆ III. VITA. ibid.
884. Incerti loci Concilium in Italia. 533.
885. STEPHANI PAPÆ V. VITA. ibid.
Ejusdem epistola V. 540. & seq.

ANNO CHRISTI

Præceptum Caroli Crassi, quo ecclesia Cabilonensis canonica episcoporum suorum electioni concessa. 552
Apparatus Alvredi Anglosaxonum regis, ad leges suas. 553
Ejusdem leges ecclesiasticæ. 556
Earumdem alia versio. 559
Alvredi & Guthrumi regum leges ecclesiastica sancite in concilio. 562
† Landavenses synodi diversis temporibus celebratæ. 564
I. Gurvani episcopi. ibid.
II. & III. Berthguini episcopi. 565.
IV. & V. Cerenthiri episcopi. 566
567.
VI. Gulfridi episcopi. 568
886. VII. Civeilliauci episcopi. ibid.
Concilium Incerti loci in Italia: 569
Nemausense concilium in villa Portu. ibid.
887. Colonicnse. 571
Cabilonense concilium. 573
1. Excerptum ex chron. monast. Besuensis. ibid.
2. * Privilegium abbatiæ Cariloci. 575
3. Notæ Sirmondi. 576
4. Confirmatio privilegii Ecclesiæ Lingonensis. ibid.
Turonense. 577
888. * Agaunense Conventus. 579
Moguntiacense concilium. ibid.
Observatio PP. Martene & Durand. 590.
Metense. 591
Nota Jac. Sirmondi S. J. 596
889. Rejecti Suessionensis episcopi confessio. ib.
* Placitum apud Varenas. 603
Ticinensis synodus. ibid.
890. Valentinum concilium. 607
Nota Jac. Sirmondi S. J. 610
aut cir. VVormatiense concilium. ibid.
Foraciuicnsis synodus, in Appendice. 1487
890. FORMOSI PAPÆ VITA. ibid.
891. Ejusdem epistolæ duæ. 612. & 616
Ejusdem epistola ad Adalgarium. 613
† Anglicum concilium. ibid.
Observatio P. Pagi. 617
891. * Magdunense. 619
892. Viennense in Gallia. 621
893. Remense. ibid.
Romanum. 625
Cabilonense. ibid.
894. Tiburiense. 627
Observatio P. Pagi. 656
† Nannetense. 657
896. STEPHANI PAPÆ VI. VITA. 663.
* Epistola ejusdem duæ. 665. & 667
897. Romanum conciliabulum. 667
896. Ob-

ANNO CHRISTI

Observatio P. Pagi. 668
Portuense concilium. ibid.
900. * Remense. 669
Compostellanum. 671
Observatio P. Pagi. ibid.
900. VITA ROMANI PAPÆ.
897. 673
Ejusdem Epistola duæ. ibid. & 675
901. VITA THEODORI PAPÆ.
898. 675.
901. VITA JOANNIS PAPÆ IX.
898. 677
Epistola ejusdem quatuor. ibid. & seq.
* Epistola Herivei Remensis archiepiscopi, ad Widonem Rotomagensem archiepiscopum. 679
Epistola Hatonis Moguntin. archiep. ad Joannem papam. 692
Epistola Theoremi Juvavensis archiep. ad Joannem papam. 693
Romana synodus. 695
900. Overense coœcilium. 697
901. Observatio P. Pagi. 698
Narbonense. ibid.
902. Romanum. 699
Rodo. 898. Actorum hujus Concilii initium. ibid.
† Adnotatio P. Pagi. 704
Canones XII. concilii anonymi 705.
Adnotatio P. Pagi. 708
902. Ravennate concilium. ibid.
898. 1. Prælocutio & conclusio pontificis. ibid.
2. Capitula X. ibid.
3. * Observatio. 710
Adnotatio P. Pagi. 711
899. Salisburgensis synodus. ibid.
VITA BENEDICTI PAPÆ IV.
902. 900. 711.
Ejusdem epistola duæ. ibid. & seq.
Leges ecclesiasticæ confirmatæ ab Edwardo & Guthrumo regibus. 713
905. & 906. * Romanum concilium. 715
906. Ao. 900. * Constantinopolitanum concilium. 717
901. 1. Nicolai patriarchæ CP. epistola postea scripta ad Anastasium III. ibid.
2. Ejusdem epistola ad Joannem X. 721
906. Ao. 903. VITA LEONIS PAPÆ V. ibid.
906. Ao. 903. VITA CHRISTOPHORI PAPÆ. ibid.
* Diploma Christophori in confirmationem privilegiorum abbatiæ Corbeiensis in Gallia. ibid.

ANNO CHRISTI

904. Ao. 906. VITA SERGII PAPÆ III.
903. 723
* Judicium episcoporum inter canonicos S. Vincentii Mattisc. & monachos S. Eugendi. ibid.
* Barcinonense , sive Narbonense provinciale. 725
907. Narbonense apud S. Tiberium in pago Agathensi. ibid.
Acta horum duorum Conciliorum. ibid.
Notæ Baluzii. 727
Viennensis synodus. ibid.
909. Magalonense apud Juncarias. 729
Troslejanum. 731
1. Præfatio. ibid.
2. Adlocutio Herivei archiepiscopi. 731
3. Capitula XV. 734
4. Subscriptiones. 774
5. Nota Jac. Sirmondi S. J. ibid.
910. Guillelmi comitis, Aquitaniæ ducis testamentum, sive prima Cluniacensis monasterii fundatio. ibid.
VITA ANASTASII PAPÆ III.
910. Ao. 911. 775
911. * Narbonense concilium apud Fontem coopertum. 777
VITA LANDONIS PAPÆ.
912. Ao. 913. ibid.
Lugdunense. ibid.
* Turonense concilium. ibid.
VITA JOANNIS PAPÆ X.
913. Ao. 914. 779
Caroli Simplicis epistola ad episcopos Galliæ. 781.
Nota Jac. Sirmondi S. J. 783
Herimanni archiepiscopi Coloniensis, ad Richerium abbatem epistola. 784
Joannis papæ X. epistola tres. ibidem & seq.
† Constitutiones ex concilio Galeri archiepiscopi Senonensis. 787
* Cabilonense concilium. 789
Altheimense. 789
1. Præfatio. ibid.
2. Capitula. ibid.
911. Troslejanum. 793
912. * Confluentinum. 795
1. Præfatio. ibid.
2. Capitula V. ibid.
913. Remense incerti loci. ibid.
914. Troslejanum. 797
915. Turonense. ibid.
916. Carifocense. ibid.
Troslejanum. ibid.
917. Duisbergense. 799

ANNO CHRISTI

928. VITA LEONIS PAPÆ VI. *ibid.*

Grataleanum. *ibid.*

929. VITA STEPHANI PAPÆ VII. 807

931. VITA JOANNIS PAPÆ XI. 931

☞ Altheimense. *ibid.*

Erpfordiense concilium. 809
1. Præfatio. *ibid.*
2. Capitula v. *ibid.*

☞ Dingolvingense. in append. 1489.

* Ratherii Veronensis episcopi synodica. 811

Ad castellum Theoderici, 817

Apud sanctam Macram, *ibid.*

936. VITA LEONIS PAPÆ VII. *ibid.*

* *Ejusdem epistola tres.* 818. & seq.

☞ Remense Concilium. 823

939. STEPHANI PAPÆ VIII. VITA. *ibid.*

940. *auctior.* Leges ecclesiasticæ Hoeli principis Wallia. ibidem.

941. Suessionense concilium. 831

942. *Præceptum Adalberonis Metensis episcopi de monachis in canobio S. Arnulfi clericorum loco conflituendis.* ibid.

Nota Jac. Sirmondi S. J. 834

* Bonnense concilium. *ibid.*

943. VITA MARINI PAPÆ II. *ibid.*

943. *auctior.* Constitutiones Odonis seu Oda Cantuariensis archiep. ibid.
1. *Præfatio.* ibid.
2. *Constitutiones x.* ibid.
3. *Epistola synodalis.* 837

* Bunderense concilium. 837

944. *auctior.* Leges ecclesiasticæ Edmundi regis Angliæ. ibid.

Eorumdem prisca versio. 840

944. Trenorchianum, seu Tornusianum concilium. 841

Constantinopolitanum concilium. 843

946. AGAPETI PAPÆ II. VITA. *ibid.*

Ejusdem epistola duæ. ibid. & seq.

947. *thetior.* Helenense concilium in Fontanis. 847.

947. Virdunense. *ibid.*

948. Mosomense. *ibid.*

Ingilenheimense. 849

1. Præfatio. *ibid.*
2. Canones decem. 851

ANNO CHRISTI

3. Synodi ejusdem narratio altera, cum epistola Artaldi ad synodum. 852.

4. Nota Jac. Sirmondi S. J. 856

Laudunense. *ibid.*

Trevirense. 857

Londoniense. *ibid.*

Romanum. 861

949. Landavensis synodus. *ibid.*

950. ☞ Incerti loci & temporis Concilium in Normannia. *ibid.*

† ☞ Nota. 864

Augustanum concilium. 865

952. 1. Præfatio. *ibid.*
2. Capitula XI. 866

Apud sanctum Theodericum concilium. 867

953. * Ravennense concilium. *ibid.*

954. Landavensis synodus. 869

† * Burgundicum. *ibid.*

955. JOANNIS PAPÆ XII. VITA. 871

955. *Epistola ejus ad S. Dunstanum Cantuar.* 873

* *Restitutum papæ pro excommunicatione ſuorum & fautorum.* 874

962. *Diploma Ottonis Imp. de confirmatione jurium Romanæ ecclesiæ.* 875.

* *Additio ad eandem conſtitutionem.* 878.

Concilium ad Matronam fluvium in pago Meldensi. *ibid.*

963. Romanum concilium habitum. 879

Duæ Ottonis ad Joannem papam epiſtolæ. 882.

Una Joannis ad illum. *ibid.*

Constantinopolitanum concilium. 885.

964. Romanum. *ibid.*

Brandanfordense. 889

Edgari privilegium pro Dorobernenſi eccleſia. 890

964. BENEDICTI PAPÆ V. VITA. *ibid.*

Romanum conciliabulum. 891

* Additio ad hoc conciliabulum. *ibidem.*

Edgari charta de ejiciendis clericis conjugatis, & introducendis monachis. 893

965. JOANNIS PAPÆ XIII. VITA. *ibid.*

*Ejusdem epiſtola quatuor, * quarum duæ nunc primum edita. 896. & ſequent.*

☞ *Cæſarii Abbatis epiſtola ad Joannem P.* 899

☞ Notæ Stephani Baluzii. 901

Edgari privilegium pro Wintoniensi monaſterio. ibid.

Alia ejuſdem regis charta pro eodem. 908.

Dis

ANNO CHRISTI

967. Ravennate concilium. 909

1. * Diploma de depoſitione & excommun. Heroldi Salisburgenſis archiepiſcopi & ſubſtitutione Friderici. ibid.

2. * Inſtitutio archiepiſcopatus Magdeburg. 911

† ☞ Obſervatio P. Pagi. 915

Leges eccleſiaſticæ regis Edgari. ibid.

1. *Antiqua earumdem verſio.* 917

2. *Canones LXVIII. pertinentes ad leges Edgari: de ordinatorum vivendi formula.* 918

3. *Canones alii, de confeſſione, &c.* 923

4. *Edgari oratio adverſus clericos conjugatos.* 931

969. Anglicum concilium, 933

* Romanum. 937

☞ Mediolanense. 941

970. Londoniense, *ibid.*

971. Romanum, 945

972. Apud montem Sanctæ Mariæ in pago Tardanenſi. 947

1. Privilegium Joannis papæ pro Moſomenſi cœnobio, in hoc concilio lectum. *ibid.*

2. Decretum Adalberonis epiſc. Remenſis pro eodem. 948

3. * Subſcriptiones decreti. 949

972. DONI PAPÆ II. VITA. *ibid.*

Ingilenheimenſe concilium, *ibidem.*

973. BENEDICTI PAPÆ VI. VITA. *ibid.*

Epiſtola ejuſdem ad Fridericum Salisburg. epiſc. & comprovinciales. 951

* Marzalienſe Concilium. 951

973. Mutinenſe. 953

* Ejuſdem concilii acta ex Rubeo. *ibid.*

974. *Charta Edgari de ejectis a clericis ſæcularibus e cœnobiis Malmesburienſi, indultiſque monachis,* 955

975. BENEDICTI PAPÆ VII. VITA. 957

* *Pilgrini Laureacenſis præſulis epiſtola ad Benedictum papam VII.* ibid.

* *Benedicti papæ epiſtola ad Gallos & Germanos, de Laureacenſi eccleſia & præſule.* 960

☞ Romanum Concilium. 961

Conſtantinopolitanum. 963

Remenſe. *ibid.*

VVintoniense. *ibid.*

977. Kyrtlingtoniense. 967

978. Calnæ villæ concilium, *ibidem.*

Ambresbyrienſe in pago VVilto-nienſi. *ibid.*

ANNO CHRISTI

† *Leges presbyterorum Northumbrenſium, ibid.*

980. * Senonenſe. 973

983. Romanum, 973

984. JOANNIS PAPÆ XIV. VITA. 975.

985. JOANNIS PAPÆ XV. VITA. 977

Ejuſdem epiſtola tres, ibidem & ſequen.

☞ *Adalberonis Archiepiſcopi Remenſis epiſtola evacuatoria ad comprovinciales epiſcopos.* 981

986. ☞ Apud Galdonis Cortem Concilium. ibid.

Landavenſis ſynodus, ibid.

988. Romanum concilium, 981

989. * Karrofenſe. *ibid.*

* Remenſe. 983

1. * Libellus fidelitatis Arnulfi archiep. *ibid.*

2. * Arnulfi commonitorium & anathema in prædones Remorum. 984

990. Silvanectenſe, 985

1. * Invectiva epiſcoporum Remenſis dioceſeos. *ibid.*

2. * Anathema in reos. 986

3. * Epiſtola ſynodica. 987

* Epiſtola Hugonis Franc. regis ad Joannem papam, adverſus Arnulfum Remenſem archiepiſc. *ibid.*

* Ad eumdem epiſtola epiſcoporum Remenſis dioceſeos. 988

☞ Anſanum. *ibid.*

* Narbonenſe. 991

991. Remenſe conciliabulum. *ibid.*

1. * Ejuſdem Remenſis conciliabuli altera narratio Jacobi Sirmondi. 992

2. * Libellus abdicationis Arnulfi. 993.

3. * Electio Gerberti in Remenſem archiepiſcopum. *ibid.*

4. * Profeſſio fidei Gerberti Remorum archiep. 994

☞ *Apud Vrgellitum Conventus epiſcoporum.* 995

984. cire. * Remenſe Concilium. *ibid.*

* *Gerberti Remorum archiep. ad Fulconem epiſcopum Ambianenſem epiſtola.* 996

993. Romanum, *ibid.*

994. * *Diploma regum Hugonis & Roberti, in confirmationem fundationis Burgulianenſis cœnobii.* 997

Miſcella epiſtolarum in Arnulfi & Gerberum.

Anno Christi		
	berti Remens. archiepisc. cauſa.	999
994.	I. * Hugonis Francorum regis ad Joann. papam.	ibid.
	II. * Gerberti Remorum archiep. ad Conſtantinum Michaelenſem abbatem.	ibid.
	III. * Ejuſdem ad Siguinum arch. Senonenſem.	1000
	IV. * Ejuſdem ad Adelaidem imperatricem, & epiſcopos Remenſis dioeceſeos.	1001
	☞ Anſanum Concilium.	1003
995.	* Moſomenſe.	1005
	Remenſe.	1007
996.	GREGORII PAPÆ V. VITA.	1009
	Epiſtola ejuſdem quatuor ;	1010. & ſeq.
	Romanum I. concilium.	1015
	1. Litteræ principum & baronum Germaniæ ad Innocentium papam III.	1019
	2. Ad eundem litteræ aliæ principum & magnatum Germaniæ.	1021
	Additio ad idem concilium.	1024
997. An. 1003.	* Ravennatenſe concilium,	1025
	Capitula III. ejuſdem concilii.	ibid.
	☞ Obſervatio P. Pagi :	1028
997.	* Ticinenſe,	ibid.
An. 1011.	* Sandionyſianum.	ibid.
	* Additio ad idem concilium ex ſchedis MSS.	1030
998.	* Romanum II.	ibid.
	☞ Præfatio hujus Concilii .	ibid. dem .
	☞ Acta quædam hujus Concilii in Append.	1489
	* Conſtitutio Otronis III. contra dilapidantes bona eccleſiaſtica.	1031
999.	SILVESTRI PAPÆ II. VITA.	1033.
	Omiſſis epiſtolis ſeorſim editis , quas Gerbertus nondum papa ſcripſit : * ter. ex. hibemus .	1035. & ſeq.
	Romanum concilium .	1039
	☞ Obſervatio P. Pagi .	1040
	* Pictavenſe .	ibid.
1000.	☞ Compendienſe ;	1041
	☞ Poloniſcum .	ibid.
	☞ Varia Germanica ideſt	
	☞ Gandesheimenſe.	ibid.
	☞ Francofurtenſe .	1042
	☞ Frideslarienſe .	ibid.
	☞ Magdeburgenſe .	1043
	☞ Aquiſgranenſe .	ibid.
	☞ Statuta per VVidonem Anicienſem epiſcopum .	ibid.
1001.	* Romanum II.	1045
	☞ Tudertinum.	ibid.
1001.	* Romanum III.	ibid.
	☞ Faventinum,	1047
	* Gallicana varia .	ibid.

Anno Christi		
1003.	VITA JOANNIS PAPÆ XVI.	1049
1003.	VITA JOANNIS PAPÆ XVIII.	ibid.
1005.	Tremonienſe concilium.	ibid.
	☞ Adnotatio P. Pagi .	1050
	☞ Romanum.	1051
1007. An. 1006.	Francofordienſe.	1053
	1. * Acta ejuſdem, ex tabulario eccleſiæ Bambergenſis.	1054
	2. * Diploma Joannis XVII. quo confirmat epiſcopatum Bambergenſem .	1055
	☞ Adnotatio P. Pagi .	1056
1008.	* Kalenſe concilium .	1057
1009.	* Barcinonenſis Conventus .	1059
	☞ Acta hujus Conventus ,	ibid.
An. 1011.	Æhnamenſe.	1061
	Idem juxta aliud exemplar.	1068
1009.	VITA SERGII PAPÆ IV.	1075
	Sermo Lymoldi a S. Udalrico , deinde ab aliis epiſcopis ſæpius ſalutus.	1075
	Bambergenſe concilium.	1079
	Leges eccleſiaſticæ Æthelredi.	ibid.
1012.	VITA BENEDICTI PAPÆ VIII.	1081
	* Ejuſdem epiſtola ad epiſcopos Burgundiæ , Aquitaniæ , & Provinciæ , pro Cluniacenſi monaſterio.	1083
1012.	Privilegium Henrici Imp. de confirmatione patrimoniorum Rom. eccleſiæ.	1085
	Diploma Canuti regis Angliæ , de eccleſia Dunelmenſi .	1090
	Legionenſe concilium,	ibid.
	☞ Alia decreta ejuſdem Concilii .	1091
1020. circ.	* Ticinenſe concilium .	1097
	1. Præfatio Benedicti papæ :	ibid.
	2. Capitula VII.	1107
	3. Reſponſio Auguſti.	1108
	4. Edictum ejuſdem pro concilii confirmatione.	1109
	☞ Obſervatio Juſti Fontanini.	1111
1014.	* Ravennate .	ibid.
1015.	* Romanum, 1113. male	1111
	☞ Remenſe.	1115
1017. An. 1012.	Aurelianenſe.	ibid.
	☞ Obſervatio P. Pagi .	1122
1018.	☞ Goslarienſe.	1121
1019.	☞ Gerundenſis Conventus ,	1123
1020. circ.	* Airiacenſe.	1125
	* Toloſanus conventus .	1127
1021.	VVintonienſe concilium.	ibid.
	☞ Gallicanum.	ibid.
1021.	Saleguſtadienſe.	1129
	Aquiſgranenſe,	1137
	☞ Leyrenſe.	1139
	☞ Rotenſis Conventus .	ibid.
1023.	☞ Pampilonenſe Concilium.	1141
	☞ Note.	1144

Mo-

Anno Christi		
1025.	Moguntinum.	1145
	☞ Pictavienſe .	ibid.
1024.	VITA JOANNIS PAPÆ XVIII.	ibid.
	* Willelmi Divionenſis abbatis epiſtola ad Joannem XVIII.	1147
	* Joannis XVIII. epiſtola tres. & ſeq.	1148
	☞ Pariſienſe concilium .	1151
1025.	* Anſanum .	ibid.
	☞ Arrebatenſis ſynodus .	1153
1026.	☞ Selingenſtadenſe Concilium . 1189	
	☞ Roromagenſe.	ibid.
1027.	* Francofordienſe .	1189
	* Helenenſis ſynodus .	1191
	☞ Auſonenſis in Append.	1491
1028.	* Moguntinum in Geizleice .	1191
	* Karroſenſe.	1193
	☞ Obſervatio P. Pagi.	1194
	☞ Romanum .	ibid.
1029.	Lemovicenſe I.	1195
	Aurelianenſis Conventus .	ibid.
	* In Palichi concilium .	1197
	☞ Romana ſynodus .	ibid.
1030.	☞ Pictavienſis .	1201
	☞ Viennenſis.	ibid.
1031.	Canuti regis Angliæ epiſtola ad omnes Anglos, Roma miſſa.	1203
1032.	Ejuſdem charta, qua omnes cauſas inſulæ Glaſtoniæ , abbatis ſuppoſitæ judicio . 1206	
1031.	Bituricenſe concilium.	ibid.
	1. Præfatio.	1207
	2. Canones XXV.	ibid.
	3. * Aymonis archiepiſc. Bituricenſis edictum .	1210
	Lemovicenſe II.	1221
	Seſſio I.	ibid.
	Seſſio II.	1234
	* De Bellovacenſi Concilio fictitio . 1251	
	* Gallicana varia.	ibid.
	☞ Obſervatio P. Pagi.	1256
	* Triburienſe.	ibid.
	* Pictavenſe.	ibid.
1032.	Leges eccleſiaſticæ Canuti regis Anglorum , Opt. à Lambardo tranſlatæ .	1257
	Alia ex duplici verſione.	1263. 1267
	Alia e ſæcularibus collectæ .	1271
	* Coronenſis Rivi pulleſiſ.	1275
	* Acta hujus Conventus .	ibid.
	Pampilonenſe concilium.	1277
1033.	BENEDICTI PAPÆ IX. VITA .	1277
1034.	☞ Landavenſis ſynodus .	1279
1035.	* Conventus Epiſcoporum Coxanenſis. ibid.	
1035.	* Triburienſe concilium.	1281
	☞ Obſervatio P. Pagi .	1281
1036.	* Pictavenſe.	1283
1037.	* Romanum .	ibid.

Anno Christi		
1038.	Gerundenſis conventus.	1283
	☞ Acta hujus conventus ;	1285
	* Auſonenſis conventus .	1283
1040.	* Virgilenſis conventus .	1284
	☞ Acta hujus conventus .	1287
	* Vindocinenſis conventus .	1289
	Venetum concilium .	1291
	☞ Idem ex Danduli Chronico .	ibid. dem .
1041.	* Concilia in diverſis Galliarum locis.	ibid.
1041.	* Cæſenatenſis ſynodus.	1293
	☞ Cadomenſis .	ibid.
1043.	* Narbonenſis provinciæ concilia duo.	1295
	☞ Acta Concilii Narbonenſis.	1296
	☞ Narbonenſe Concilium alterum. 1297	
1044. An. 1043.	* Conſtantienſe concilium.	1299
	☞ Obſervatio P. Pagi.	ibid.
1044.	☞ Romana ſynodus.	ibid.
1044.	VITA GREGORII PAPÆ VI.	1303
1045.	* Decretum Guifredi epiſcopi Narbonenſis , & Oliæ epiſcopi Auſonenſis .	1305
	☞ Conventus Epiſcoporum apud S. Michaelem Fluviaenſem .	1305
	☞ Acta ejuſdem conventus .	ibid.
	* Arvalenſis conventus .	ibid.
1046.	☞ Acta hujus conventus .	1306
	☞ Ticinenſe Concilium.	1309
	Sutrinum concilium.	ibid.
1046.	VITA CLEMENTIS PAPÆ II.	1311.
	Epiſtola ejuſdem ad Joannem Salernitanum archiepiſcopum , de pallio.	ibid.
1046.	* Romanum I.	1313
1047.	Romanum II.	ibid.
	☞ Germanicum.	1315
1048.	VITA DAMASI PAPÆ II.	1315
	* Senonenſe concilium.	ibid.
	☞ Wormatienſis conventus .	1317
1049.	VITA LEONIS PAPÆ IX.	1317.
	Ejuſdem epiſtola XXII.	1319. & ſeq.
	* Ejuſdem alia ſex .	1365. & ſeq.
	Diploma de decimis Vaticanis.	1354
	Diploma ſuppoſititium de corpore S. Dionyſii.	1358
	Commemoratio rerum a legatis epiſc. geſtarum Conſtantinopoli adverſus Michaelem patriarcham.	1360
	Leges eccleſiaſticæ Macchabæi regis Scotorum.	1363
	Canones Elfrici ad Wulfſinum epiſc.	ibid.
	Capitula incerti autoris , loci , & temporis , in Anglia ad eccleſiæ regimen.	1377

Le-

Anno Christi		Anno Christi
	Leges Sancti Edwardi regis in Anglia. 1388	
	Alia ejusdem Normannice idiomate.	1391
1049.	Romanum I. concilium.	1394
	Adoratio P. Pagi.	1396
	* Ticinense.	1395
	Romanum Suppositi tium.	1397
	Remense.	*ibid.*
	Mogruntinum.	1415
1050.	* Rotomagense.	1417
circ.	1. Epistola Iyndica.	*ibid.*
	2. Canones XIX.	1418
	Notæ Angeli Godin.	1422.
	* *De Berengarii damnatione multiplici, synodicum anonymus.*	1425
1050.	Romanum II. concilium.	1427
	* *De Joannis Scoti libro.*	1428
	* *Epistola Berengarii ad Lanfrancum.*	1429
1054.	Objectatio P. Pagi.	1430
	* *Britonensis conventus.*	*ibid.*
1050.	Vercellense concilium.	1431
	* *Berengarii ad Ascelinum epistola.*	1432
	* *Aselini ad Berengarium.*	1434
	* Parisiense concilium.	1435
	* *Epistola Theodwini Leodiensis episc.*	1437
	* *Epistola Berengarii ad Richardum.*	1438
1050.	Coyacense concilium.	1439
	* Sipontinum.	1442
	Apud S. Tibertum.	*ibid.*
	Romanum III.	1445
	Mantuanum.	1447
	* *Lemovicensis conventus ad electionem Hieriæ episc.*	ibid.
	* *Sandionysiacus conventus.*	1449
1053.	Romanum IV. concilium.	1451
	Objectatio P. Pagi.	1452
	Constantinopolitana Pseudosynodus. G. L.	1453
	* Narbonense concilium.	1463
	* *Barcinonensis conventus.*	1469
	Decretum Raimundi & Addimodis Comitum.	ibid.
	* Mogruntinum concilium.	*ibid.*

APPENDIX.

Quæ hac Appendice continentur, ad suos annos singula in hoc Syllabo jam relata sunt, excepta Epistola Concilii Nicæni II. 3 quæ legitur G. L. 1491

VITA ET EPISTOLÆ JOANNIS PAPÆ VIII.

Anno Christi 872. Ita Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus Leonis epistolas.

JOANNES * sedit annos decem, dies duos. Hic decreto suo statuit, ut nulli ducum liceat quemlibet episcopum in presentiam Romani principis introducere, vel censum ab eo ad tempus publicum, seu dona quælibet exigere, sed nec coram laicis episcopum concessit. Clericos & familiares, pupillos & viduas sub tutela episcoporum esse decernit, & eos ad servitutis judicia trahi modis omnibus interdixit. Quemlibet autem ducem vel alium contra hæc agentem, excommunicandum esse decrevit; perseverantem vero anathematis vinculo innodandum.

Idem inter cetera de decimis sacerdotibus dandis ita præcepit. Quas scilicet decimas unusquisque fidelium illi sacerdoti assignaverit, in cujus parochia eum procul dubio constat sub episcopi proprii ditione, quia ad hoc recipiendum ab episcopo suo est constitutus, mercet; & ideo nullum alterius diœcesios sacerdotem aut Levitam alteri jure ' ea novum debita hujusmodi audire impudenter, vel temere quarere, aut accipere ' damnationem vel donationem. Eum vero, qui aliter hoc vel accipere præsumpserit, ecclesiastica communione tamdiu judicamus manere privatum, donec secundum hoc nostræ apostolicæ auctoritatis capitulum studuerit agere.

Hujus temporibus Lodevicus imperator ab Adalgiso Beneventano duce conscriptus, timore vitæ, jurejurando firmavit, nunquam in Beneventi fines ultra ingressurum, neque ex periculo injuriæ tunc sibi illatæ vindictam aliquando exacturum. Ab hoc autem juramento posthodum prædictus papa eum Rome absolvit auctoritate Dei & sancti Petri, affirmans nihil sibi obesse, quod ob mortis periculum evadendum coactus fecerat, nec sacramentum esse dicendum, quod contra salutem reipublicæ, quamvis cum multis execrationibus, fuerit prolatum.

Recus menfor.

* f. Canonum.

* fer. tamen donationem.

Nota Severini Binii.

Quando pontifex Rom. fe dixerit Joannes VIII. Tres impe. ratores eiusdem & eponymi. ' Lud. Balbus non imperavit.

' Erant hic in malitia Binius, ut dicimus in notis. Photium eum clericatus honoris fal. tercpit.

a *Joannes.*] Anno redemptoris 872. decimonono Kalendas Januarii, sede Aimoino, Joannes patria de natione Romanus ex archidiacono factus est pontifex hujus nominis octavus, electione, unctione & coronatione Caroli Calvi, Ludovici Balbi', & Caroli Crassi trium imperatorum post obitum Ludovici II. ordine præditis successionis celeberrimus, utcæ notis consultorum infra cognoscere poterit.

Hic, cum Saraceni eorum fere Italiam depopulatuerunt, omni auxilio hominum, in quibus spem expectandorum Saracenorum collocaverat, plane destitutus, a barbaris & infidelibus pacem & quotcens annua cenſu ac tributo redimere coactus fuit: idque pulso Dei permissu contagiosa violentia, ut scilicet hoc exemplo suo indurtibus agnoscerent, & post obitum Ludovici imperatoris II. fuscis malefactis exemplis prudentior Carolum, a quo contra Saracenos majora quam a Ludovico' fuere subsidia expectabat, male elegisse, eraſe & coronasse imperatorem, quem propter alieni regni invasionem, exemplo prædecessoris sui Ludovici II. ecclesiasticis cenſuris mexime coercebat. Photium, qui per fraudem & impostorum admirabilem, quam idem Nicetes profitus enarrat, cuique *Concil. Generat.* Tom. XI.

A Ignatius adhuc vivens redimus ad ecclesiam, prout adhuc tyrando conſtitutum fuerat, jubet denegarecat. Joannes Anno 872. papa, permisibus aliud Salvis imperatoris & Nicolofi. Constantinopolitanæ ecclesiæ legati, poſt obitum ignatii ordinationem ecclesiæ recepit, cuique redimus ad ſedem patriarchalem non sine gravi redimentium fuga pulsus, novaque cathedræ pontificiæ usurpatima approbavit. Ne Photius ante finem vitæ ad pœnitentiam revocaretur, in consilio octavensi VIII. non tantum confirmum, verum etiam singulorum juramento firmatum erat. Non ignorans hujus conſtitutionis ferventibus, utique immensos ſpiritus ſe ſui ipſos juramenti pontifex, contumacem hæreticum nulla ratione ad pœnitentiam, multo minus ad dignitatem patriarchalem recepiſſe, ſed potius anathematis ictu percuſſe debebat. Imperatorem ita Photius fine dubio per intercessionem familiæ, pecuniosis partis & consciis ecclesiaſticæ, accusatione contra Saracenos fretus, confidebat, perque ſuffragium ſuffragium exarmirunt, quoſi omnes orthodoxi pro ſua reſtitutione interredeceret: verum illa ratione non tam hoc ire recedetur, quam mis- sore ignominia afficiuri, ut qui ab eunucho & feminino omni robore enervatus, ſe feminum potius quam virum esſe declaravit. Et quis cum Binio crederet, ex hac fa- B bula ſabulam de Joanne VIII. non papa, ſed papiſſa, originem ſumpſiſſe, non male doctiſſimi ſimiores. Hæc ex Nicetæ & Aimoino Bamo. tom. 10. in vita Joannis.

EPISTOLA I. JOANNIS PAPÆ VIII. AD BOSONEM COMITEM.

Agit gratias, quod ejus opera legati ad imperatorem perveterint, & illis injuncta conſcita ſint; cumque rogat, ut quamprimum auxilia ſibi contra Saracenos mittenda curet.

Joannes epiſcopus Dilectiſſimo filio comiti.

C CARISSIMÆ tuæ nobilitati laudes Chriſto Domino referentes, gratias agimus, & hunc precoris esſe rentes, in eodem domino gratulamur, quod tibi ex eque gratia noſtro auxilio ac, miſſi apoſtolicæ ſedis noſtræ ſedis, fuerit beneficium, ſuccurrendi ad ſere nissimi domini Caroli ſemper Auguſti ſpiritualis filii noſtri præſentium, non indebite tribuiſtis; & ut ea, quæ ſibi a nobis dicendi injuncta fuerant, aure fuæ pietatis advertere, & ad congrueniem effectum perducere, ſuadere curaſti. Quod cum Deus omnipotens imperatoris magnitudini, ut fievet, inſpiraverit; te tamen, qui noſtri ſtudii cooperator effectus es, admodum collaudamus, &, ut divinus, gratias tue induſtriæ referentes, & pro his & pro aliis meritoriore tibi vicissitudinem non omittemus. Nec non & quidquid honori tuo congruit, vel ad utilitatem tuam crescere cognoverimus, incundanter exequi parati exhibemus, & grato amore, adjuvante domino, quoſcunque perficiamus, elaborabimus. Tu vero ſis carissime, ſicut cœpiſti, ad infidelium noſtrorum, vel ſanctæ Dei eccleſiæ advertendum tyrannidem fundiram bolendam magis inſiſte, ut qui ſanctam Romanam eccleſiam in multis irdere non formidarent, tali ſententia, imo judicio percellantur, ut deinceps, quem admodum ex politicus, recuperationis locum nunquam inveniant. Cæterum quia pro ma- D

xima necessitate hujus nostræ segnitiei, quam Saraceni pene totam depopulati sunt, audivimus imperiale adjutorium usque ad nos esse mittendum; gloriam nobilitatis tuæ nimium deprecamur, ut idem adjutorium, vel virorum exercitum, qui ultimum jam parvulos adesse, nullo modo illis in partibus moram pati permittat. . . . veniendo eos exhorteris, ut urgeas, viriliterque quousque venias Deo nostroque amore institas: quia nisi citissime venerint, & nobis opem contulerint, perpetuis periculis heri formidamus; ac per hoc donec imperatori pectoratæ & dammum oriri poterit, & quia ecclesia Dei, vel ovæ paleæ ejus fortiter dilacerantur, ipsum potentiæ tuæ, quod abiit, in genuibus blasphemiis. Data Kalendis Septembris, indictione decima.

II. AD LUDOVICUM REGEM.

Dissentiones fater ipsum & imperatorem scribit se non posse sedare, nisi alterum prius audiat partem: interea monet, ut patrem cum omnibus & præcipue cum imperatore fervet, & (subjectos compescat.

Ioannes episcopus dilecto filio Hludowico rivoso regi.

EPISTOLAM tuæ dilectionis, non quidem diversas suscepimus: quas relegentes, ea in eis reperimus, quæ nisi non carissimi filii nostri fere-nissimi quoque imperatoris domni Caroli semper Augusti prior querela pulsaret, non solum admiraremus, verum etiam penitissum putares investigaremus, atque discuteremus, rectisque lancis libramitis, quod & factum non est. Deo juvante consideramus, penitaremus. Sed quia una pars sine altera facile audiri non debet, interim dilibertate non scribimus: quin potius pulsum tuam monemus, & auctoritate apostolica obtestamur, ut patrem cum omnibus, & præcipue cum eodem imperatore conservans, tibi subjectos compescas, & ab omnibus scrudelia, vel latrocinia conspiratione usque ad nostram discussionem (sicut per te speramus) removeas. Quia nos, qui sacerdotum dominus curæ voluntus est apostolicæ, nec illi, sed tibi contra justitiam favere studemus. Hujus rei gratia (mediante sancti Spiritus gratia) per nostræ mediocritatis studium, quidquid illud est, voluminis difinimi; & quod adhuc infpendendum duximus, jam digna deliberatione, juvante domino, dispensationis nostræ judicio terminabimus. Data Kalendis Septembris, indictione decima.

III. AD GUAIFERIUM PRINCIPEM SALERNITANUM.

Offendit se paratum esse firmare pactum quod fecerat: rogatque sibi ad ipsum cunctæ hospitium parari.

Ioannes episcopus dilecto filio Guaferio glorioso principi.

QUIA te non solum legatorum nostrorum inter relata fidelium circum ecclesiæ nostræ Romanæ tegumen, cui Christo præfidemus auctore, devotum cognovimus, tumque fidelissimum generum Pulcari præfectum, verum etiam cum pro liberatione cestus patriæ, ut nobis a Christo cura commissa est, in vestras partes venisse fidelis, pro certo fidelem reperimus: ideoque pactum quod petisti, ut promiseramus pontificali mandato erat, ut quam nullis pellebat, ei perpe- A
tuo adnemus. Data, &c. indictione decima.

V. De Neapolitanorum duce qui fecerat pecuniam, qui sua monitis non parebat. Quare hortatur, ut ab eo se separet; aliosque cum eo se exercitus ibi enalemenset subjiciatur.

Ioannes episcopus

MULTA per nos per diversas epistolas nostros reverendos pontifices duci Neapolitanorum, tum duci eorum, missis & epistolis diligentissimis dicta fuit, quæ locum in ejus corde nullum penitus inveneruut: quia profecto vicera ipsius vervia vitæ ferenæ recipere nonerunt. Judas enim dominus dicit: *Qui ex Deo est, verba Dei audit, propterea vos non audistis, quia ex Deo non estis. Si quis, inquit, diligit me, sermonem meum servabit*; ergo probatio dilectionis, exhibitio est operis. Probatur igitur germanitatem non diligere Deum, qui mandata ejus participando cum perfidis non custodit. Nam Joannes apostolus ait: *Qui dicit quia diligit Deum, & mandata ejus non custodit, mendax est.* Sed nos postremo, nec etiam sic contempti, quin ad falutem ejus & conflorum pertinebant, negleximus: unde non angelus, non legatus quilibet, (ut de redemptore nostro propterea dictum est) sed ad falvandos eos ipse per semetipsum apostolatus noster advenien, quid est quod debuit facere, & non fecit? Heret ipse, ut cum prophetæ dicamus, convertus est in amaritudinem vitis alienæ, & facta alpides fundæ, & obtuerabores aures fuas, non audierit vocem incantantium, id est prædicatorum, nec mercaverit vestiarium fuum coloreis, aut varietatem, inftar Æthiopis & Pardi, quibus perfidorum libertas frementes duritiam comparavit, unde merito abfcidi funt, & de talibus apostolus ait: *Abscindantur*, inquiens, *qui vos conturbant, a Christo*, id eft a corpore & corpore, quod eft ecclefia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis. Ergo cum ita fit, prudentia tua moveri non debet, ut inter tales officium celfet doctorum, five torpenti delitia facientes reflorum, five impenitenti exigente crimine, fententiam divinæ in eum judicii, quamvis occulte, talia fiunt, ficut in libro B. Job legitur, cum de Deo inter alia fertur: *Ducit sacerdotes captivos, & mirabiles subvertit, & commutat locutionem veracium, & eloquium fenum auferet*: cujus fenfus medulla concepta, procul dubio fcito quia in optimum nunm e dubeo a nobis tibi tributur: ut ecce & fenfum quod feripsum eft *Ecclesiastes de medio ejfurum, & pollutum mo tacere*; aut certe, quamdiu cum talibus conversatus fueris, non peccatrix videri notalis, fed ecclesiæ illis penna, fcut conforfio fimilis. Nam Loth chaos Sodomis fugiere, conflis necatis civibus, falvus fingularitet redditur. Sic Petrus fugiens, Herodis catenas reopens, ad falvandas gentes exultur. Sic Paulus, obfervante Danasci præpofito, teneri interea claufura perfidorum nobis, in sporta per murum fummittur, ad certaminis properat campum. Verum tamen ne fanguis eorum de manibus tuis divinitus requiratur, tanquam fegnis defidiæque fpeculatoris, qui videns gladium inpumque venientem, & tacens: *tuba* interim (ut apostolus monet) *opporune, importune: obsecra, increpa: nunc adolescentium tuum contremat*. Qui fit audierint, lucrifacies (fatres tuos: fin autem, fallem tu falvasti falva quantocius animam tuam, fciens procul dubio totius Hesperiæ præfules a nobis in proximo congregandos. Quibus generaliter immineutibus, tam perfido fratri tuo, quam omnibus fedatoribus

Capitul. Generael. Tom. IX.

de fanctorum ejus peregrinatione decenni modo omnibus anathema, nunquam denique penitus diffolvendum: quod fi evadere cavigis, in noftrique affectus fenfibus inveneri, in medio prorfus ab hac noftro rec edee præcepto patere nel hortatur. Gratias præterea refcientiæ fuper his, qui per indultum tuum redempti funt a dominio, quos redemit de manibus inimici & leica nil ne nobis acceptus oblaturum, quam ex nimirum, pia quibus fanguis obtatesest Chrifti. Data quinto idus Septembris, indictione decima.

VI. AD LEONEM ET PETRUM EPISCOPOS.

B Miratur eos ad se non reverti incursionibus Saracenorum lacessitum: obtestatur ut quantocius redeant. Quod si vinculo aliquo patiantur, precipit ut fortiter se gerant, & id ibi significent.

Leoni & Petro episcopis.

CUM nobis innumerabiles hujus Dei ecclefiæ necessitates non minus quam nobis fint cognite, pro quibus compescendis vos ad priffimum Cafarem deftinates fub magna vobiscum fentibus miramur vos tanto tempore nobis in tanto periculo conflitutis, & Saracenorum incurfionibus undique lacerata, non remeare, neque hactenus negleciffe. Neque enim vos afcripsi violentia magis quam vefira negligentia crediimus retardatos, qui nefcimus fub quibus argumentofis ingeniis, confilius tamen a nobis anathematizatum, ac fraudulentiis, more cœvi tempore diluvii contemptores Gen. 6. & fe minime reverentes, ita legationis vefire infque nunc obfiti fuiffe, ut a Papia per tot dies Romam repetere minime ftuderetis. Cujus rei gratia vos auctoritate Dei omnipotentis, fanctorumque apostolorum ejus, quorum obedientiam, pretentialiter ad fanctam fedem apoftolicam, quæ vos mifit, efpiscopatumque veftrorum fedes quantocius redeatis. Verum fi (quod abfit) pavra quod a nobis auctoritate fanctæ Romanæ ecclefiæ, quorumdam violentiis retinemini, & ad mittentes vos reverti non permittimini: Præcipimus vobis autoritate Dei omnipotentis, & beati Petri Chrifti, ut me- Romanæ ecclesiæ moris antiquorum fanctæ Romanæ ecclefiæ præfulum; qui nullis minis, nullis terroribus, nullifque mortibus a fuis legationibus difcefcerunt, perfeverantiæ indefinter hæque epiftolæ infiftatis, ut nos reverendi facere ftudeatis, & fi permiffi inveneris, ftatim ad nos revertamini. Si vero aliquis vos impedierit, violentia quam poterit, cunctis Chriftifidelis valeat propalari, nobifque continuo revelari: quatenus in eo quod contra morem gentium apoftolicæ fedis legatio, ecce fecundo naufragium paffa eft, ... confilium, confortante nos domino, præparemus.

VII. AD BOSONEM COMITEM.

C Dolet quod fibi deprecanti auxilium contra Saracenos non fuerit. Significat arbem magna in difcrimine verfari, cum ad eam oppugnandam fama fit magnum exercitum venturum: quare cum nogat, ut quantocius opem ferat. Legatos ab eo detinuit mirarur.

Ioannes episcopus Iosuæ Bosoni comiti.

SÆPE gloriam tuam miffis & litteris hortari ac deprecari ftudiumus, ut manum auxilii porrigens, contra nefandos Saracenos hoftiliter occurrere eandem fatageret: fed, proh dolor, nil hactenus præfidii adipifci meruimus, adeo ut nec

responsum, sicut nec de aliis quibusque necessitatibus, a nobilitate tua recipere hucusque noscamur. Quapropter nimis dolentes, gementesque, iterum iterumque dilectionem tuam monemus, hortamur, & obsecramus, ne differas ultra, nec patiaris populum domini ab illis divinitus fulminandis Agarenis discerpi, qui operuerunt universam superficiem terræ, sicut locustæ, ita ut pene cunctis habitatoribus inde sublatis, & in prædam & gladium traditis, redacta sit in solitudinem, & in cubilia bestiarum, & (quod est adhuc amplius formidandum, atque cavendum) certa relatione didicerimus, stolum amplissimum in primo ad expugnandam urbem venturum, id est centum naves, ex quibus cum equis sunt quindecim grandes. Quod quam ingens malum & incomparabile sit, si intente consideraveritis, advertetis: perditio enim istius urbis totius est mundi dispendium: imo & ipsius Christianæ religionis jactura. Et ideo (secundum quod & spiritalis filius noster semper Augustus necessario tuæ commisit industriæ) omnium ceterarum rerum curis omissis, hoc vos convenit toto considerare mentis intuitu, & ad auxilium nostrum non modicum exercitum quantocius destinare. Si enim vestrum divinitus roboratum nobis non porrigitis validum & amplum confestim auxilium; scitote nihil amplius remanere, nisi ut nobis a vobis desperatis dimissis, vobis etiam ab hac sancta ecclesia nulla spes ultra remaneat. Porro si in præsenti necessitate nobis aptum & sufficiens præbueritis auxilium, & nihil differentes, populo Dei, beato Petro speciali prærogativa commisso, subvenire studueritis; scitote in omni opportunitate vestra tanto nos fore promptiores, quanto fuerimus redditi ab hoste securiores. Ceterum dilectionem tuam miramur legatos nostros retinuisse, Leonem episcopum carissimum nepotem nostrum apocrisiarium & missum apostolicæ sedis, atque Petrum æque episcopum, qui cum festinantes vos ad divinitus protectum Augustum mitterentur, a vobis & tunc detenti sunt, & modo nihilo minus non merito retinentur. Quod quia contra decus apostolicæ sedis, quod nunquam factum est, profecto non dimittemus, cum hinc certi fuerimus, inultum. Cum enim nos illos pro multiplicibus ecclesiæ nostræ necessitatibus sub nimia festinatione miserimus; a vobis quem hoc non latet, non impediri, sed ad id celerius agendum vestris, sicut credidimus potius debuere fulciri subsidiis. Data *ut supra*.

VIII. AD CAROLUM CALVUM IMPERATOREM.

Imperatoris precibus, cum Burdigalensis provincia a paganis esset devastata, Frotarium Burdigalensem archiepiscopum transfert in ecclesiam Bituricensem.

Joannes episcopus Carolo imperatori.

PETITIONEM vestram, filiorum carissime, quam non abnegando sed dispensando dudum distulimus, nunc nos ad votum nostrum ob id vel maxime, Christo præduce, perduxisse gaudemus: quod & vestram gloriam perseverantem testificatricem cognovimus, & provincialium præsulum consentaneas probationes probavimus, & legatorum nostrorum subtilissimas disquisitiones advertimus. Quocirca, licet nos multis canonicis testimoniis provocati petitionem vestræ devotionis implere magnopere moliremur, & solius majestatis vestræ testimonio super exterminio Burdigalensis provinciæ credere minime cunctaremur: tamen quia pietatis vestræ testimonio comprovincialium quoque præsulum literas convenire, sicuti rebamur, nuper cognovimus, secundum pietatis vestræ religiosissimum libitum, Burdigalensis diœcesis episcopum, fratrem scilicet nostrum Frotarium in Bituricensem ecclesiam cardinalem fieri decernentes, metropolitanæ dignitatis privilegio iterato munire curavimus; & studii vestri solertiam, quo semper idoneos ecclesiæ viros quadam naturalis ingenii nobilitate deligitis, admirantes, congruas literas, his quorum interest, ex auctoritate sedis nostræ direximus, atque magnanimitatem vestram, quam istius religiosi negotii circa nos incentricem cognovimus, eam nihilo minus executricem fore nec immerito delegamus. Quatenus propter Deum, cujus Filii pretioso sanguine tota per mundum redempta consistit ecclesia, sic istius necessariæ dispensationis instituta custodiat, ut a paternis regulis constitutis antiquitus in parte altera nunquam omnino discedat. Præterea, quod filiolitatis vestræ petit industria, ut quorum suggestionibus dudum vestra sit dilata petitio detegamus, omnino sciatis, quia nos licet indigni simus, tamen quoniam per consequentiam priorum nostrorum pontificum maturo cogimur esse judicio, causam tantæ deliberationis ideo non facile tunc deliberandam credidimus, ne diffinisse, quod Deus averterit, minus ordinabiliter videremur. At postquam Deus omnipotens petitionem serenitatis vestræ comprovincialium præsulum testimonio decoravit, imo testimonia præsulum pietatis vestræ suffragio confirmavit, nos religiosam petitionem vestram complevimus, & suggestionibus fratrum coepiscoporumque nostrorum manus porreximus, & ecclesiæ Dei tantis necessitatibus consulentes, de thesauro pontificalis pectoris ita vobis protulimus, ut a doctrinis deviasse veteribus nullo modo videamur. Data *ut supra*.

An. Ch. 876.

IX. AD LANDULFUM EPISCOPUM CAPUANUM.

Nunciat legatos ad imperatorem rediisse, quem in episcoporum & optimatum conventu Romanæ ecclesiæ jura recognovisse, præcipue vero terræ Capuanæ pactum suo juri commisisse scribit: ideo in ejus partes se venturum promittit.

Joannes episcopus Landulfo episcopo Capuano.

SANCTA Romana ecclesia, * cujus Deo auctore præsidemus regimini, cunctis ab exordio sibi fideliter servientibus dignam in præsenti & in futuro sæculo solita est bonæ retributionis mercedem rependere; tibi nihilo minus reliquisque fidelibus suis utroque modo, ob vestræ fidelitatis devotionem, quam illic positi plene cognovimus, per omnia maternis visceribus favebit in proximo. Siquidem nosse volumus tuæ religionis intentionem: quoniam, domino cooperante, Leone venerabili episcopo nepote nostro, ac sanctæ ecclesiæ Romanæ eximio apocrisiario: aliisque nostris legatis, quos nuper direxeramus, a carissimo filio nostro Carolo imperatore Augusto reversis, vobis, utpote a secreto consiliariis nostris, ratum ducimus animi ejus, Deo inspirante, circa ecclesiarum, præsertim Romanæ; quæ caput est omnium, exaltationem, affectum patefacere; omne sane jus potestatis antiquitus attributum capitulariter renovamus in conventu episcoporum ac optimatum, inviolabiliter concessit habendum. Inter quæ de terræ vestræ pacta, prout Christo duce voluissemus, statuere, nostro juri potestatique commisit; quatenus id quod pontificali ore nudis verbis diximus, operum ostendamus patratione, & ut pro animæ vestræ exhilaratione * patrum notarice stylus scribentis loquatur. Parate hospitium, quia cum novo hospitum agmine Dei gratia in vestras partes sumus venturi. Frenum coercitionis infidelibus, quantum valetis, imponite, fidelibus quoque futuræ in proximum spei sublevationem promittite: Domini Dei nostri sine intermissione hortor misericordiam deprecamini, nostrumque adventum spectate veraciter.

Hujus concilii & legatorum meminit Aimoinus lib. 5. de gestis Franc. cap. 33.

Locus, ut videtur, mendosus. H.

X. AD ADALARDUM EPISCOPUM VERONENSEM.

Commendat eum ob præclaras virtutes, & jubet ut Romam ad concilium veniat.

Joannes episcopus Adalardo episcopo Veronensi.

ADVERTIT plane prudentia tua, quanto & quali circa se apostolatus noster flagret affectu, cum tuæ causa provectionis non modicum sumpserimus laborem, idoneum te Christi sacerdotem merito arbitrantes futurum, & spiritualem potius quam sæculi gloriam sectaturum, cum & ipsa nimirum nobilitatis suæ insignia, & sapientiæ specula, talia de te speranda tribuerunt: quod quia vindicare sibi virtutum nisibus & probitate morum sanctitatem tuam comperimus, Deo innumeras gratias valde gratulanter retulimus, & in hoc, quia secundum apostolum *spes non confundit*, experimenta didicimus: & ideo in proximo, causa ecclesiasticæ simul & imperialis opportunitatis, certorum congregaturi episcoporum concilium, dilectionem tuam tanto conventui jubemus adesse. Accinge igitur sicut vir lumbos tuos, & assume tibi pennas sicut columba, & vola, & veni, & requiesce in sinu apostolicæ dilectionis, ita ut pridie Kalendas Decembris præsentiam tuam liminibus apostolicis & nostris exhibeas prorsus obtutibus. Porro si hoc impossibile asseris, VIII. Kalendarum Januariarum: quod hortamur & jubemus expleri, si dumtaxat ab apostolicæ sedis communione renuis prorsus arceri: dignum enim non est, ut tantæ sapientiæ vir tanto procul cœtui sit. Optamus sanctitatem tuam in Christo bene valere. Data IV. Nonas Novembris, indictione decima.

Rom. 5.

An. Ch. 876.

XI. AD CAROLUM CALVUM IMPERATOREM.

Laudat eum de judicio in Emmenum prolato, & hortatur ut cum illo clementer agat.

Ioannes episcopus Carolo imperatori.

SUPER judicio vestro in Emmenum prolato, o rectissime imperator, cum cœlo tota terra lætatur. Scriptum est enim: *Lætabitur justus cum viderit vindictam*. Cur autem dicimus lætatur, cum super judicio Salomonis scriptum sit: *Quia audivit omnis Israel judicium quod judicasset rex, & timuerunt regem, videntes sapientiam Dei esse in eo ad faciendum judicium*? Super quo videlicet judicio sentiendum merito ducimus, quia lætati quidem benigni, tristati vero sunt omnino maligni. Ergo & hic ita datur intelligi, quia nimirum super judicio vestro lætantur justi, deterrentur injusti. Nam & omnipotens Deus, cujus & vos judicium æmulamini, terribilis peccatoribus, & blandus est justis. Quia igitur super Emmeno jam exhibuistis severitatem judicii, quæsumus exhibete de cetero pietatis insigne. Imposuistis in humeros ejus onus austeritatis: adhibete jam nunc id removentem digitum lenitatis. Mementote quia hunc vobis cum Petro Paulus dilectis suis, sicut Philemoni quondam Onesimum remittit, implorans & obsecrans, quatenus eum ut sua viscera suscipiatis. Quia etsi fortassis ad horam aliquando quidem vobis inutilis, exemplum non bonum ceteris tribuens, visus est; nunc autem & vobis, & nobis, & plurimis utilis est, longanimitatis formam & patientiæ cunctis ostendens. Rogamus ergo, ut penes vos non sibi tam suus obsit excessus, quam fidei & amoris erga vos habiti prosit affectus. Et quia noxam propriam & pœnam indictam sibi confiteri non renuit, animadversione remota quam meruit, patronos vestros, sanctos scilicet primos apostolos se proficue adiisse & salutasse de reliquo sentiat, & de tanto sibi collato munere lætetur & gaudeat, ut ubi abundavit peccatum, superabundet secundum apostolum gratia. Data pridie Kalendas Novemb. indict. decima.

Psalm. 57.

3. Reg. 3.

Ad Phil. 1.

Rom. 5.

XII. AD IMPERATOREM ET IMPERATRICEM.

Pro Madelgero qui Odelricum occiderat.

Ioannes episcopus ad imperatorem & imperatricem.

DUM non minus pro misericordiæ intuitu delinquentibus exhibendo, quam judicii severitate in improbos exercenda, omnipotens Deus gloriam serenitatis vestræ imperiali voluerit sublimare decore, dignum profecto esse rati sumus pastorali cura fungentes apud majestatis vestræ excellentiam pro multorum salute, vel vitæ indulgentia, & præcipue illorum, qui diabolico licet instinctu nefanda committentes, ad apostolorum principum Petri & Pauli fautorum vestrorum limina, divina tamen pietate commoti, venire festinant, & misericordiam humili prece implorant, toto mentis annisu intercedere, atque pro viribus consolationis opem in quantum fas est petentibus impartiri clementer. Unde pro hujus viri, Madelgeri videlicet nomine, qui adversario incitante quemdam hominem Odelricum vocabulo peremit, salute, membrorum omnium integritate, & rerum suarum restitutione, majestati vestræ suggessimus, filiorum carissime, & pro amore Dei & domini nostri Jesu Christi, sanctorumque apostolorum, quorum limina præfatus Madelgerus adiit, nostræque paternitatis, quam sincerissimam erga nos habetis, dilectione precamur, quatenus gratiam vestram plenariam ei reddere non dedignemini: eaque cum vestræ serenitatis respectu accepta, pro suis valeat excessibus penitentiam fructuosam accipere, qua commissi possit piaculi noxias sordes abluere, ut spiritus salvus sit in die domini de omnibus ultricem dantis vindictam. Nam pro tanti itineris labore durissimo, quem veniendo perpessus est, sicut credimus, aliquantulam de peracto scelere indulgentiam meruit, ejus utique intercessionibus adjutus, cui dictum a domino constat: *Tibi dabo claves regni cœlorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Quod cum ita sit, precamur etiam, ut eum cum parentibus ejus qui defunctus est, pacificere jubeatis, ne majus deinceps malum, quo multorum animæ noceat, perpetretur. Data *ut supra*.

Matth. 16.

XIII. AD BITURICENSES.

Ut Frotario Burdigalensi archiepiscopo, cui tamdiu Bituricensem ecclesiam committit, quamdiu pagani Burdigalensem diœcesim obtineant, omnes obediant.

Ioannes episcopus clero, plebi & ordini sancta Bituricensis ecclesiæ.

SUGGESTIONIS vestræ relegentes epistolam, quod ab apostolatus nostri auctoritate de confra-

tre ostro Frotario reverendo archiepiſcopo poſtulant, hoc nos aliorum teſtificationibus, & præcipuè ſpe ſereniſſimi ſemper Auguſti, ſpiritalis quoque filii noſtri relatione comperimus; ſed & legati archipoſtolicæ ſedis, Leone videlicet venerabili epiſcopo, apoſtilario de miſſo Caſtrenſi Romanæ eccleſiæ, ſeu Petro eque venerabili epiſcopo, reverentibus, dilicinimus per totam provinciam Burdigalenſi metropoli pertinentem, ſicut ab his qui eauſam illam noverunt, fidem noſtri legati diſcere potuerunt, ita eſſe paganorum perſecutionibus deſolatam, ut non ſolum *ipſi* confrater noſter illic huc alioqui ſubjectis conſtitutus non poſſit, ſed eum etiam habitatio fidelium inde ſubtracta conſtitut. Quapropter quia eundem virum Frotarium reverendum archiepiſcopum noſtrum moribus abſolbuque præclaris, & ad luerum animabus honum conferendum idoneum eſſe comperimus, ne talis tantuque vir ortio, quo prodeſſe aliis valeat, minime vacet; ejuſdem ſuadet diſcretionis pacifice, cui ſubeſtis, ei paſtoralem coram apoſtolica auctoritate committimus, & in ipſa eum incardinandum eccleſiaſtico eſſe cenſemus. Cui vos ita decentem obedientiam & canonicam ſubjectionem humiliter exhibete, utpote re vera metropolitani jura tenenti, proprio rectori, & veſtro antiſtiti conventi, & ex noſtra apoſtolica auctoritate admonitum advertitis, & ecce mandatum habetis: quatenus de bono veſtræ obedientiam nobis Deo gratias referentibus, & vobis, ſervientia competenti ipſum præfatum archiepiſcopum excolatis: & ille vobis, tanquam pro vobis rationem domino redditurus, modeſte præeſſe ſtudeas, ut diſcetos filios ampleſtatur. Porro ſi quis ſe ipſi ita non modica intervenionte neceſſitate barbara modo concedimus, ut tali neceſſitate remota, removeatur eſtum id, quod neceſſitate imperat. Data v. Kalendas Novembris, indictione decima.

XIV AD EPISCOPOS PROVINCIÆ BITURICENSIS.

Ut Frotario tanquam metropolitano ſuo deinceps obediant.

Joannes reverentiſſimis & ſanctiſſimis fratribus noſtris D *epiſcopis per Bituricenſem provinciam conſtitutis.*

QUIA Burdigalenſem urbem, ſed & totam pene provinciam quorumdam veſtrum literæ, ſed & Leonis apoſtolicæ ſedis a poſtilariũ expreſſa relatione didicimus diverſis cladibus, ſed præcipue incurſibus Normannorum delitam, & in infinitum partim gladiis, partimque captivitate deductam, neceſſaria rerum, ut cum ſanctio papa Gelaſio decreſſore noſtro dolentes gementeſque fateamur, diſpoſitione conſtringimur, & apoſtolicæ ſedis moderamine conveninur, ſic eanonum paternorum decreta libare, & tetro præſulum deceſſorumque noſtrorum præcepta metiri, ut quæ præſentium neceſſitas tempore pro inſtrundis eccleſiis relaxanda depoſcit, adhibita conſideratione diligenti, quantum poteſt fieri, temperemus. Ecce enim, de civitate ad civitatem epiſcopi tranſmigrent, ſanctiſ enones provide ſanciunt. Sed ſi hujuſmodi ſanctiones ſine alla diſcretione vel diſpenſatione ductinus obſervandas, nullam compoſſionem fratribus exhibemus, quos gentilium gladios paſſos cauſa fidei Chriſtianæ ſervandæ videmus egentes, angultiatos, afflictos, hac illacque palantes incedere: præſertim cum nonnulla eorum ita ſint Dei gratia illæſati, ut non ſolum ſcipientia, ſed & moribus; non ſolum verbo, & ſed & exemplo plurimos valeant erudire. De quorum numero quia Frotarius Burdigalenſis ſedium antiſtites, ut teſtatur veſtra fraternitas, extat; neceſſario diuximus eumdem virum alii eccleſiæ præponendum & interdiu andum, Bituricenſi videlicet, que & vacans eſſe nobis denunciata eſt, & tanti viri dignæ regiminc: ne per minus idoneum reſtorum ſalubre ſalvandarum animarum deſit ei præſidium, & nos e contra ingentia culpa involvamur anperu, ſi tanto urgente diſcrimine, tantæ minus conſulamus eccleſiæ, propagnatori hanc probabili minime commitentes. Prioribus itaque mandatis regulis inconvulſis, quæ ubi nec rerum, nec temporum urget neceſſitas, jure convenit obſervari, vacante ſede, Frotarium fratrem & coepiſcopum noſtrum in ſede Bituricenſi præficiendum ordinavimus ſacerdotem: ita vt in ea incardinatus, & quodammodo auctoritatis apoſtolicæ privilegio radicatus, cetera metropolitana Bituricenſis eccleſiæ membra, ſicut dinoſcitur, tanquam Deo contemplante obtineat, diſpenſet & ordinet; omni poſtulac querimonia invidorum proſus abſcidata. Cui nos tanquam proprio metropolitano convenit obedire, & cooperentem exhibere, ſecundum priſtinum morem, reverentiam & honorem. Sane ſatere vas noſtumus, ſe nos ſita intervenionte non modica ſuperſtitione neceſſitate compellere, ut tali neceſſitate remota, conſuetudinarie ulteriora non requiratur, quod removeatur etiam illud, quod ſuperius imperavere. Optamus ſanctam fraternitatem veſtram in Chriſto nunc & ſemper valere. Data v. Kalendas Novembris, indictione decima.

XV. AD EPISCOPUM CARNOTENSEM. Pro Madelgero qui Oldericum occiderat.

Joannes epiſcopus reverentiſſimo Guildoneo epiſcopo ſanctæ Carnotenſis eccleſiæ.

DILECTIONIS veſtræ reverentiam ſpiritalibus pollere virtutibus prouci dubio arbitramur, ſibi apoſtolatus noſtri literis convenire, ac pro meritorum viro diligendum, qui ſuadente adverſario quemdam hominem Odelricum nomine gladio peremit, unde divina inſpiratione compunctus ad limina ſanctorum apoſtolorum principum Petri ac Pauli, per longa itinerum ſpatia pro ipſius delicti abolitione venire curavit, petere ſtudemus, ut pro amore Dei, & eorum ad quorum ſacratiſſimas eccleſias venit, & pro ſuis exceſſibus Deum deprecatus eſt, nec non & pro noſtræ paternitatis dilectione, illi omnes res proprias, atque beneficium cum proprijs honoribus quos abſtulilli, cum plenaria gratia reddere non dedigemini, ſecuti dilectionis noſtræ conſortium & caritatem circa te cupis habere ſuccriter illibatam. Data *ut ſupra*.

XVI. AD DOMINICUM ET LEONEM EPISCOPOS.

Significat quoſdam qui Romam ad concilium vocati venire neglexerant, ſe excommunicatos, niſi ad certam præſtitutam diem venerint: hortatur ut quamvis illi abſuerint, eorum officia exequantur.

Joannes epiſcopus Dominico Givolenſi, & Leoni Caprenſi, epiſcopis.

SANCTITATEM veſtram nolumus ignorare, miſſis nos Felici & Petro epiſcopis, & Dominico, qui vocatur electus Torcellenſis eccleſiæ, ſeu abbati Altinenſis monaſterii, atque archidiacono Torcellenſis eccleſiæ, nec non & archipreſby- A teros & archidiaconos, atque hujus aquivoco ac nepoti Laurentio diacono Gradenſis eccleſiæ, qui totiens a nobis vocati ad concilium Romæ occurere contempſerunt, futuram excommunicationis ſententiam, & tum quia nec hic tunc ſiltem venire diſſuerint, tandiu poſt ſedus Februarias omni eccleſiaſtica communicatione private, quamdiu in obſtinatione propria perſeverans, apoſtolicam ſedem eodem contemptu ſuum ordinem, qui cum metropolitanus eſſet, nullis conſtantibus ſecum epiſcopis, memoriam apoſtolorum veniendo, ſicut quondam ſanctus Athanaſius, honoravit: veruntamen & ea epiſcopia duos vicarios dereliquerunt, Felicem ſelicet & Petrum, ut tantum negotium non ſine præſentia regionis epiſcoporum hujus regionis in habentium B diſſidiis quoquomodo videretur ſecuturi eſſent. Sed ſi felix venire nullo modo poſſe prætenderit, vicarium ſuum mittat, qui & ſentiemus ſe jurejurando excuſet, & in fine ſuo vicem mittentis adimpleat. Petrus autem ſi adeſt, medio agenibus venitat, inquietum (ut perhibetis) Conſtantinopolim mittendi nec mos veſter nos latet, nec tempus. Matarius 1. *Petri, Alexandrini archiepiſcopi, martyrii.* & Petrus Alexandrini archiepiſcopi martyrii, ut quam mari mos & tempus accedat itineris. Precterea jubemus archidiacono ad nos venire Torcellenſe eccleſiæ ſimiliter & Altinenſis abbatem monaſterii. Nihilo minus & archipresbyterum & archidiaconum, atque hujus aquivocum & nepotem Laurentium diaconum Gradenſis eccleſiæ, quos præſentialiter ſuper hic, quibus inpetuntur, idoneam rationem, canonicamque ſi neceſſe fuerit ſuſtenaturi ultionem. Quæ omnia ideo glorie tue nota fieri volumus, ut illi apoſtolorum ſedem, ſtatimque ſynodum occurſori, libertatis tue admoniaculis ſuſtineretur, ſumptibuque locupletati laborem interis facilius ac levius ferant, ſecundum proprincipes, qui in talibus munifice ſemper eranſe- 2. *Principalitatem ſuperiorem ſemper habuiſſe.* rentis. Hos autem quos hac auctoritate apoſtolica, peſtendandos ſedi decrevimus, qui tertio jam communiti hucuſque occurere contempſerunt, Romam 3. *Pro, ſibi.* die dies Februarii fore venturos decrevimus, nili 4. *Pro, poſt.* forte inſtanter properare delegerint. Porro 4 poſt Februarias tandiu ſuſpicique ſumus excommunicatis vinculis innodatus, quamdiu ad ſedem apoſtolicam non occurrerunt, nullum idoneum ſuper ſe rationem regulariter exhibuerit; ſciens ſe anathematis poſtmodum ſententia ſeriendum. Data Kalendis Decemb. indict. x.

XVII. AD FELICEM ET PETRUM EPISCOPOS.

Felici & Petro cacris interdicit ob non exhibitum Gradenſi archiepiſcopo obſequium; eoſque ſub excommunicationis pœna Romam ad concilium venire, & ſi impediti fuerint, vicarios mittere jubet.

Joannes, Felici & Petro epiſcopis Mandanaverenſi, & Equilenſi.

QUAM ingrati & inhumani fueritis erga reverendum fratrem noſtrum Petrum eccleſiæ Gradenſis antiſtitem, in hoc maxime datur intelligi, in quo ille pro legibus paternis incoltum antipiens, nullum virtutem comitem ſue peregrinationis habere promeruit: præſertim cum ad limina ſit apoſtolorum profectus, ſedemque adjerit, ubi apoſtolus ſemper catholicis ſubveniter, & ubi plurimi fan- *ubi apoſtolus ſemper catholici ſubveniunt.* ctorum injuriam paſſi, peram, a qua Petrus nomen ſortitus eſt, refugium invenerunt. Additum autem eſt huic rei, quod majoris conumaciæ veſtræ cumulum deamoſtrandum; quia ſelicet non ſolum cum ille ſanctæ ſecundum prophetam, *Mittimus ec Exod. 23. adverſo ſtrendiſtis, & apoſtolicis morum pro domo domini:* ſed quaſi rebelles tupto unanimitatis fœdere transi-

transistis ad hostes; & cum non sitis cum illo, facti profecto estis adversus illum, sicut dominus ait: *Matth. 12.* *Qui non est mecum, contra me est*: in quo & ipsam bestiarum transcendistis sævitiam, parricidalibus adversus eum utentes consiliis: pro quibus omnibus apostolatus nostri vos Romam occurrere, & pro his & aliis quæ corrigenda duximus, satisfacere, non semel apicibus commonuimus, sed venire hactenus modis omnibus contempsistis. Quapropter vos a sanctis mysteriis interim celebrandis auctoritate summi pastoris arcemus, jubentes, ut Idibus Februariis istius indictionis, si adestis, vel si duræ infirmitatis pondere non gravamini, synodo nostræ Romæ celebrandæ interesse inexcusabiliter maturetis: quatenus & ab objectis purgemini, & a capite, tam scilicet apostolica sede, quam metropolitano vestro in nullo dividamini: *Ne* (quod absit) *circumveniamini a satana*, qui videlicet semper dissensione gaudet: membra quippe, qui capiti non hærent, inter mortua deputantur: sicuti procul dubio vos, qui nec apostolicæ sedis, quæ est caput omnium Christi ecclesiarum, decretis hæretis, nec affectui metropolitani proprii, & patroni atque magistri. Jam vero si Idibus saltem Februariis occurrere contumaciter parvipenditis, tamdiu estote posthac omnis ecclesiæ communione una cum vobis faventibus alieni, quamdiu venire ac satisfacere super quibus impetimini, non curatis. Ecce enim venerandos forte canones tenetis præ manibus, qui tales sanciunt non communicaturos, donec purgentur. Porro si quisquam vestrum nullo modo se posse venire prætenderit, vicarium suum mittat, qui & mittentem se jurejurando excuset, & in synodo vicem mittentis adimpleat. Data Kalendas Decembris, indictione decima.

XIX. AD DOMINICUM ELECTUM EPISCOPUM TORCELLENSEM.

Invehitur in Dominicum electum episcopum, quod bis vocatus Romam non accesserit; eumque, nisi venerit constituta die, excommunicat.

Joannes, Dominico vocato electo Torcellensis ecclesiæ.

QUIA fama crebrescente Torcellensem invasisse dicebaris ecclesiam, & semel & bis decrevimus, te Romam venturum, ut coram posito fratre nostro Petro sanctæ Gradensis metropolitano antistite, una cum episcopis qui degunt sub ipso, facta super te discussione, rumor longe lateque respersus, aut innoxius patefactus absolveretur, aut comprobatus noxius damnaretur, venire modis omnibus constituimus. Unde merito a nobis fores damnandus, nisi erga te, petente nobis dilecto nobis Urso glorioso duce, minus severitate quam patientia uteremur. Verum quia eatenus non venisti, excommunicatum te jure a nobis esse cognosceres, *2. Cor. 10.* in promptu habentibus, secundum apostolum, ulcisci omnem inobedientiam: verum quia nec sic interim contempti salutem tuam contemnimus, unde tertia ecce te vice vocamus, & Idibus Februariis præsentis decimę indictionis nostro concilio Romę adesse mandamus: ita ut si tunc non occurreris, tamdiu sis cum faventibus tibi deinceps a nobis & a toto Christi corpore alienus, quamdiu minus resipiscens, obedientiæ nequaquam jussis nostris colla summiseris. Porro, si in hac indisciplinatione permanseris, noveris deinceps tibi veniam denegandam, & secundum sanctos canones nil de absentia penitus lucraturum, & non solum communionis, sed & honoris jacturam anathemate perculsum sine fine passurum. Data Kalendis Decembris, indictione decima.

XX. AD URSUM DUCEM VENETIARUM.

Gratias agit, quod apostolicæ sedis monitis paruerit. Episcopos ad synodum venire jubet.

Joannes glorioso duci Venetiarum.

GRATIAS gloriæ tuæ pro benigna devotione tua referimus, quam non solum verbis, sed & operibus erga nos studiose declaras, & frequenter ostendis: & ideo nos paterno circa te detinemur affectu; & in his quæ ad tuam tuorumq; pertinere ac prodesse utilitatem cognoscimus, prompti & benigni semper esse curabimus: ita ut divinis præceptis, sacrisque canonibus impedire intentionem & sanctionem nostram nunquam consentias: sed cum tibi de rebus ecclesiasticis quidquam injungimus, sicut devotus filius nos obaudias, & adimplere quę dirigimus, alacri semper animo studeas: quoniam nos tanto in causis tuis, & ubi tibi opportunitas fortassis evenerit, promptiores tecum nos esse, ac benigniores invenies, quanto te nos nolle a mandatis Dei aliquo modo avertere manifestius viderimus. Nam tibi, carissime, tanquam familiari nostro familiariter scribimus: quia nullius mortalis amorem præponere Dei justitiæ possumus, qui nimirum evangelium legimus, dicens: *Qui amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus.* *Matth. 10.* Veniant igitur episcopi ad synodum nostram, ut ipsis nobis rei veritatem significantibus, causam fratris & coepiscopi nostri Petri illis præsentibus facilius destinire valeamus. Is vero qui valida infirmitate vel senectute gravatur, si ullo modo venire non potest, vicarium pro se strenuum mittat. Ille vero qui Constantinopolim ire refertur, si nondum abiit, nec abire "cis Februarium mensem speratur, ab hac communi utilitate nullo modo se subtrahat; *" cis.* sed veniens veniat, ut omni litigio terminato, in ecclesia Dei non nisi pax & tranquillitas perseveret. Optamus gloriam tuam semper bene valere. Data VIII. Kalendas Decembris, indictione decima.

XXI. AD CAROLUM IMPERATOREM.

Narrat calamitates ecclesiæ illatas a Sarracenis, & imperatorem precatur ut auxilium adversus eos mittat.

Joannes episcopus Carolo imperatori.

QUANTA & qualia per impiam gentem patiamur Sarracenorum, quid dicam quia scribere quilibet stylus non sufficit, cum omnia ligna silvarum, si vertantur in linguas, enarrare non valeant? Quorum quia ex his quædam vestra jam didicit excellentia, prædisposuit exercitum suum ad hæc removenda cum valida manu dirigere. Quo nos audito, mox elevatis manibus dominum collaudavimus, ejusq; clementiam pro imperio vestro letantes protinus exoravimus. Sed quanto, fili carissime, lætati sumus in his quæ dicta sunt nobis, tanto heu tristati & amaricati, quia quæ dicta sunt, rerum non sunt effectibus consummata. Reversi quippe sunt, ut audivimus, & solis paganis gaudium, nobis autem non nisi tribulationem inenarrabilem reliquerunt. Et ecce, proh dolor! inimicis crucis Christi gratulantibus, solus fidelium cœtus magna mestitudine consumitur. Christianorum sanguis effunditur, devotus Deo populus continua strage vastatur. Nam qui evadit ignem vel gladium, præda efficitur, captivus trahitur, & exul perpetuus constituitur. En civitates, castra, & villæ destitutæ habitatoribus perierunt, & episcopi hac illacque dispersi. Sola illis apostolorum principum limina derelicta sunt in refugium, cum episcopia eorum in fera-

ferarum sint redacta cubilia, & ipsi vagi & sine tectis inventi, non jam eis liceat prædicare, sed mendicare. Ecce, carissime, pervenit gladius usque ad animam: ecce dies in qua clamamus, *Beatæ steriles quæ non genuerunt*: *Luc. 23.* ecce illa periculosa tempora Pauli voce prædicta. Libet ergo cum Jeremia clamare: *Quis dabit capiti meo aquam, aut oculis meis fontem lacrymarum*, *2. Tim. 3. Jerem. 9.* ut plangam tantam ac talem miseriam, tale ac tantum excidium patriæ? Sed & in tristitia, quin potius in ruina domina gentium, regina urbium, mater ecclesiarum, consolatio tristium, portus periclitantium. Ecce, inquam, revera dies tribulationis & angustiæ, dies calamitatis & miseriæ. Præterito quippe anno seminavimus quidem, sed non recollegimus: hoc vero anno, quia non seminavimus, nec est recolligendi fiducia. Quid de paganis dicimus, cum Christiani nihil melius operentur? Quidam videlicet ex confinibus & vicinis nostris, quos marchiones solito nuncupatis. Nam ut prophetice dicamus: *Residuum locustæ comedit bruchus*. *Joel. 1.* Et quid Saracenis incredulis, qui sunt filii ancillæ, forte relinquitur ab illis, qui per fidem liberæ deberent existere filii? usque ad terram depascimur. Quid enim illi faciunt, & isti pejora non faciunt? Illi terram occupant, isti cum Petro nihil ex civitatibus, vel ex rure dimittunt: illi occidunt gladio; isti ablatis omnibus fame trucidant: illi in captivitatē ducunt: isti sibi in servitutem redigunt. Et cum quæritur quis adversus hostes dimicet, inveniuntur nulli: cum scilicet eorum oppressione retenti, ad mandatum nostrum occurrere nulli prorsus inveniantur. Sed cum undique angustiati clamamus, non est qui audiat, non est qui adjuvet, non est qui salvum faciat, nisi tu, fili carissime, & imperator clementissime, qui post Deum nobis factus es in refugium, & solatium, & auxilium. Quocirca totis præcordiis, totisque commoti visceribus, cum episcopis & presbyteris ac proceribus, totisque plebis nobis olim commissæ reliquiis deprecamur, jube tandem aperire aures, audire gemitum & singultus omnium nostrum, porrigere manum, & prestare opem patriæ periclitanti, civitati inter multas miserias & ærumnas jacenti, & huic ecclesię matri vestræ, a qua non solum regnandi, sed & in dominum unum & verum credendi exordium percepistis: quæq; in ultimo, spreto bono, & magno fratre, vos more Dei gratuita voluntate, tanquam alterum *Isai. 10.* regem David elegit & præelegit, atq; ad imperialia sceptra provexit. Cogitate itaque, Dei cultor semper Auguste, a propheta præmoniti, si hæc humiliatur, ad cujus confugietis auxilium? vel ubi relinquetis gloriam vestram? Perpendite quia si hæc humiliatur, non solum gloria imperii vestri periclitabitur, sed & ipsa profecto Christianæ religionis cultura maxima ex parte peribit. Et idcirco talia scientes nolite, *Eccles. 9. Prov. 3.* obsecro, jam differre: nolite de die in diem induciis non profuturis abuti. Cum proverbiatore clamo, & cum Salomone vociferor: *Ne dicatis amico vestro, vade & revertere, cras enim dabo tibi*. Et alias: *Quod potest*, inquit, *manus tua facere, instanter operare*, &c. Nescitis namq; ut cum venia vestra dicam, quid superventura pariat dies. Ita ergo, fili Christianissime, de hac ecclesia, nec non & patria velociter & prudenter excogitate & ordinate: ut saltem ipsæ paucissimę reliquię salvę sint, quæ remanserunt, quæq; quotidie catervatim gladio & præda dispereunt. Occurrite strenue, subvenite celeriter, & manu consolationis vestræ ab oculis nostris tandem abstergite lacrymas: quatenus super illis & pręsentialiter Deo propitio gaudeatis, & in futuro, frequenti ac laudabili relicta fama superstite, cum Christo perpetes in cęlestibus imperetis. Data XVII. Kalendas Decemb. indictione decima.

XXII. AD LAMBERTUM COMITEM.

Ut compescat sibi subjectos a malis quæ perpetrabant; quos si emendare non potuerit, minatur illos se excommunicaturum: legatis multa ei viva voce referenda se injunxisse significat.

Joannes episcopus Lamberto comiti.

AB olim (si recordaris) salutem tuam atq; profectum desiderantes, & anima te salvari, & corporeis honoribus cumulari quæsivimus & optavimus. Et quia nunc multo amplius hoc quam prius, fili carissime, volumus: scias paterno affectu a nobis te diligi, & ut spiritualem filium prorsus amplecti: quoniam honorem, atque tuum profectum, nostram gloriam esse putamus, & de tuæ prosperitatis augmento in domino gratulamur: unde & tu non immemor nostri, rogamus, ut semper, & ut his quæ volumus, & quæ nostrum de tuis hominibus pontificium pulsant, emendare nullatenus prætermittas: non enim speramus ut talia scias, qualia ab eisdem tuis hominibus in nostris finibus perpetrantur. Quę oportet gloriam tuam studiose inquirere, & (sicut condecet) pro Dei, & nostro amore omni conamine emendare, quia tam hominibus S. Petri apostoli, quam hominibus Guidonis, tui homines (sicut fertur) innumera mala faciunt, & rapinas multas exercent. Quę rogamus statim emendare facias, & tibi subjectis ultra tale quid facere non consentias. Verum si id forte emendare te non posse fateris, ut cum pace tua dicamus, in pravos atque iniquos homines illos ob tui amoris dilectionem, tuo consensu adhibito, nostri apostolatus sententiam dabimus, & quousq; resipiscant, a liminibus sanctę ecclesiæ sequestrabimus: latores vero præsentium missos apostolicæ sedis, Acimundum scilicet & Walpertum venerabiles episcopos dilectos nostros ad tuam nobilitatem direximus, ut hi quod pagina reticuit, viva voce loquentes edicant, & revertentes de tua benevolentia nos lætiores efficiant. Data XIX. Kalendas Januarii, indictione decima.

XXIII. AD CAROLUM IMPERATOREM.

Laudat quod sedis apostolicæ legatos benigne exceperit: rogatque ut ecclesiæ Romanæ prædones, qui missorum ipsius judicium latentes effugerant, requiri & coerceri jubeat.

Joannes episcopus Carolo imperatori.

INNUMERAS omnipotenti Deo grates & laudes referimus, qui cor pietatis vestræ, quod in manu sua consistit, tanta Spiritus sancti gratia replere dignatus est, quanto solicitius vos sacras aures ad profectum ecclesiæ nobis commisse divinitus inclinantes, & apostolicæ sedis legatos, Leonem videlicet apocrisiarium & missum sanctę Romanę ecclesię, seu Petrum, venerabiles episcopos, nostrosq; dilectos, ea benignitate, qua soliti estis, & eo amplius suscepistis: & illa quę vobis pro statu ac exaltatione sanctæ Dei ecclesiæ suggesserunt, ad efficacem finem provenire jussistis. Vere enim, filiorum carissime, cor vestrum in manu Dei, quia ejus consulta universa disponitis, & sapienter imperium vobis collatum moderati studetis; quia ex utero matris crevit vobiscum sapientia, & rectitudo fuit dilecta vestra amica. Et quia præconiorum vestrorum humana lingua fari non sufficit multitudinem, ad illa quæ de infidelibus nostris & vestris peracta sunt epistolariter abeamus. Vestris quidem, benignissime imperator, apprime eruditis viris & Deum timenti-

mentibus, [1] Ansegiso videlicet reverendo archiepiscopo, & Adalgario venerabili episcopo, communibus quoque fidelibus nostris, juxta quod petieramus, pro honore atque utilitate sanctæ matris vestræ ecclesiæ Romanæ a vobis directis, Romam pervenientibus, & quantum vobis justitia placeat, luce clarius agnovimus, & de affectu filiorum, quem erga nos conservatis, in domino gratulati sumus; sed de infidelibus sanctæq; Romanæ ecclesiæ hostibus, quos pro multis sceleribus ac pravitatibus suis ovile Christi non recipit, huc illucque latitantibus, & nefandissimos actus suos tegere molientibus, non ut oportuit, neq; sicut vestri voluerunt legati, de illis potuit adimpleri. Nam ut ita fateamur, a sibi similibus infidelibus vestris, & inimicis nostris, quibusdam scilicet marchionibus, quos iidem vestri legati narrabunt, occultati & effugati, nec ad se percutientes reversi sunt, nec alios suę malitię inquinamento contaminare desistunt. Proinde clementiam vestre celsitudinis imploramus, & per futurum Dei judicium adjuramus, ut eosdem sanctę Dei ecclesię hostes atque prędones, sacrilegos quoq; sive tyrannos, ac per hoc a Christi collegio synodice sequestratos, studiosius requiri jubeatis, & ad lugenda mala, quæ imprætermisse hactenus operati sunt, sicut jam decrevistis, exilio deputetis. Quia si ipsi, qui tantum Dei ecclesiam macularunt, impune jam vestram sanctionem diffugerint; vel si, quod evenire non debet, in vestro imperio quibuscumque, quod turpe est dicere, contra vestram voluntatem eis favorem prestantibus, tam absolute discurrerint; totum idem vestrum imperium coinquinabunt, & omni Christianitati dispendium generabunt: quia cum sint ipsi oves morbidę, totum gregem contaminant, & erunt novissima illorum pejora prioribus. Ideoq; major morbus majori medicina curandus est; ne si non debita, vel quali decet austeritate vulnera magnum fœtorem dantia radicitus resecata fuerint, totum corpus ecclesiæ tabefiat, & nobis hæc sustinentibus ministerium nostrum exercere non liceat. Non enim Stephanum & Sergium ad nos fraudulenter venientes recipere noluimus, sed eos ad vestram venire jussimus majestatem. Ceterum, fili carissime, thesauros ecclesię nostrę, ab eisdem nefandissimis raptos ac fraudatos, ita sciatis ab ipsis etiam celatos, ut per eos qui hic de suis satellitibus remanserunt, inveniri non possint: illos vero qui noverunt ubi nos recondiderint, ne detegi possent, apud se callide retinent: & nisi ipsi capti fuerint, ubi sunt occultati, nos nostrosq; penitus latet. Verumtamen quid vel quantum ab uno & quantum ab alio, quantumque etiam in domibus eorum repertum sit, vestri jam dicti legati & scripto & verbis vobis, si placet, edicant. Data XVIII. Kalendas Decemb. indictione decima.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Ansegiso & Adalgario.*] Missi ambo Romam a Carolo fuerant cum legatis apostolicis post synodum Pontigonensem. Aimoinus lib. 5. cap. XXXIII. *Soluta est synodus. Postea imperator legatos muneratos apostolicos, Leonem & Petrum, remisit Romam, & cum eis Ansegisum Senonensem episcopum, & Adalgarium Augustodunensem episcopum.*

XXIV. AD CAROLUM CALVUM IMPERATOREM.

Scribit intellecturum imperatorem ex Adalgario episcopo (cui pallium concedit) cur ecclesię causa ex voto non processerit. Taxat Ansegisum, & Adalgarii fidem commendat.

Joannes episcopus Carolo imperatori.

LAUDABILEM quidem intentionem & pium studium vestrum pro causa ecclesię nostrę, matris videlicet vestræ, fili carissime, viscerabiliter habitum & bene dispositum agnoscentes, innumeras Deo gratias, qui totius boni auctor & moderator est, quiq; docet hominem justitiam gessimus: sed impedivit nos satanas, & spes nostra frustrata est, cum non ad votum nostrum & commune propositum finis rei processerit. Qualiter autem, vel quo faciente, ita causa provenerit, Adalgarius sanctissimus episcopus, quē nos vestri amoris causa, ipsiusque morum probitate non immerito moti, palliatum ad vos ecce remisimus, a majestate vestra interrogatus, & per fidem, quam vobis se illæsam servaturum pollicitus est, adjuratus edicet. Illud tamen nos interim ad memoriam vestram reducimus, quod nobis olim de Ansegiso & Lantberto specialiter quodam præsagio futurorum, tanquam providus revera pronunciastis. Est enim ita gestum ut prędixistis, & nil vos ante latuit, quod postmodum intellectus nostri oculus non aspexerit. Non enim recte cum eo, sicut episcopum decuit, ambulavit: sed per versipelles anfractus incedens, multum a via rectitudinis deviavit. Quod cum exhibitum ad lucem veritatis extiterit, penitus evasurum non credimus impunitum. Cujus scilicet certam rei poteritis circumstantiam procul dubio deprehendere, si, ut prętulimus, idem almificus vir sub testificatione vobis promissæ fidei adjuratus, vos latere noluerit. Sano nosse vos volumus, quia cum sæpe memoratum antistitem adeo cognovissemus vobis esse fidelem, ut crederemus nullis muneribus nullisq; terroribus a suæ fidei erga vos habitæ sinceritate posse divelli, adhæsit animæ nostræ salutis filius, & idcirco inter pōtificium nostrum & imperium vestrum mediatorem illum fore decrevimus, ut quasi vocis utriusq; sit organum, referatq; vestra nobis, & quę nostra sunt, vobis annunciet, ut lapis angularis habitus in Christo Jesu, qui est pax nostra, & fecit utraq; unum. Data XVI. Kalendas Decemb. indictione decima.

XXV. AD DELTUM EPISCOPUM.

Ut vice apostolicæ sedis fungens Venetias pergat, & episcopos ejus regionis Romam ad concilium, sicut jusserat, venire faciat.

Joannes reverentissimo Delto episcopo.

TUÆ dilectionis sinceritati pastoralis officii nobis solicitudine junctę, quam in consortium nostri laboris asciscere decrevimus, cognitum facimus, quia Petrus reverēdissimus Venetiarum metropoleos antistes multis suffraganeorum suorum gravatus molestiis, & canonicæ constitutioni repugnantibus malis oppressus, delegit corde devoto sanctorum apostolorum Petri & Pauli ad limina properare, indeq; salutis & optatę consolationis opem percipere, ubi totius ecclesiæ Christus Deus noster fundamentum locavit, & religionis atq; justitię caput instituit. Et ideo querimoniis ejus aures clementię nostre, literis tam ipsi Urso Venetiarum duci, quam suffraganeis ejus episcopis, quorum sane inobedientia & temeritate canonicus vigor confusus, ecclesię Dei potestas exinanita, & metropolitana dignitas corrupta extitit, ut in conspectu nostro apostolicęq; sedis pręsentia, utriusq; partis pręsentia existente, discussa, finem causę debitum ęquo imponeremus libramine, literas nostras direximus: sed ipse dux excusationis verba potius quam quęsitas a nobis personas statuto tempore maluit destinare. Unde dolentes præfatum fratrem & coepiscopum nostrum absque consolatione debita relinquere, rati sumus te vice nostra illuc dirigere: quatenus divino fretus auxilio, ea quę prędicto fratri sunt necessaria prudenter peragas, & cum domini timore cuncta perficias. Has igitur apostolatus nostri literas accipiens, pro utilitate & salute ecclesię Dei ceu idoneus Christi miles laborare satage: quoniam dicente apostolo, labor noster non erit inanis in domino; & si socii sumus laboris, erimus profecto & consolationis. Christo igitur duce, Venetiam perge, Ursoque duci epistolam destinatam tribue, eamque ut auribus audiendi audiat, instanter admone, ne statutis apostolicę sedis resistere, quin potius humili corde obedire procuret. Alteram vero epistolam Felici sanctę ecclesię Equilensis episcopo, quem ad nos venire jubemus. Tertiam quoq; Dominico Olivolensis ecclesię, & Leoni Caprensis ecclesię, episcopis, quos ibi manere volumus, eisq; ut in his quę Dei sunt, te fideliter adjuvent, pręcepimus, tribue. Quartam vero Dominico electo ecclesiæ Torcellensis dare procura: eosq; terribiliter obtestando atq; jubendo, easdem epistolas in conspectu totius ecclesię & populi, teque pręsente legere facito: quibus nimirum perlectis tam eosdem episcopos supradictos, hoc est Felicem [a] Matemautensem, & Petrum Aquilensem, episcopos, nec non Laurentium archidiaconum Gradensis ecclesię, abbatem cęnobii Altinensis, archidiaconum Rosellensem, & archipresbyterum Gradensem, cum nepote suo Laurentio Romam in pręsentiam nostram, ex nostra apostolica auctoritate Idibus Februariis omni mora vel occasione postposita, secundum tenorem epistolę nostrę venire pręcipe. Nam si in prędictis Idibus venire quolibet modo distulerint, sciant se omni ecclesiastica communione esse privatos, atquę anathematis vinculis innodatos, quousq; nostris se obtutibus pręsentare curaverint. Cumq; omnia juxta nostrę pręceptionis affectum, pia & fideli devotione compleveris, ad ecclesiæ tuæ revertere gremium, nobisque sub certitudine cuncta renunciare non differas. Ut si de cetero aliqua super his agenda sint arbitrio solerti, ut cura debita solicitius Deo propitio peragamus.

1. Thess. 2.

[a] Supra ep. 28. Mandamaucensis est, & Equilensis. Hard.

AD RICHILDIM AUGUSTAM.

Rogat ut Romanæ ecclesiæ suffragetur.

Joannes episcopus Richildi Augustæ.

QUANTO amore spiritualis filius noster piissimus imperator erga hanc sanctam matrem suam ecclesiam flagret, ex hoc manifestissime claret, quod causam illius apud se specialiter exequendam & ordinandam in vestris proprie manibus collocavit. Cui enim congruentius & prętantius eam, quam prę ceteris spiritualiter diligit, oro, committeret, quam vobis quę ab eo sic diligi jubemini, sicut diligi a Christo jubetur ecclesia? Unde magnopere gratulamur de vobis tot audientes pręconia, & confidimus in domino, quia onera quę portamus, tam a paganis, quam a pessimis Christianis, vestri studii humeris alleviabitis, & eritis pro ecclesia Christi apud pium conjugem more sanctę illius Esther pro Israelitica plebe apud maritum. Quia vero sępe ad Christianissimum conjugem vestrum semper Augustum diversis pro necessitatibus sive missos, sive apices mittimus, ex hoc jam obsecramus & petimus, vos estote pro nobis ostium, lingua, & manus: imo totum pro nobis sitis, advocatoris fungentes officiis, & omnia pro nobis in omnibus facite. Ita ut amici quidē & fideles ecclesię hujus per vos apud apicem vestrum locum, apud vos inveniant aditum & salubre in necessitatibus suis omnino remedium: e contra vero, inimici & infideles per vos confundantur & excludantur: quia & nos pro vobis apud omnes & in omnibus erimus, & pręcipue apud beatissimos apostolorum principes Petrum & Paulum amatores & protectores vestros: ita ut paterno vos affectu semper fovere studentes, & tanquam spiritalem filiam dilectionis nostræ sinibus collocatam in Christo tractare ac tegere perpetuo satagentes, apud eos commendare assiduis precibus studeamus, & vestri memoriam ad sacrosancta corpora ipsorum semper deponere satagamus. Lætamur autem & jocundamur in domino, quia beatam vos & felicem dicent omnes generationes; quia pio committente conjuge tam salutiferum ministerium assumpsistis: per quod scilicet & in præsenti sæculo nomen bonum, quod est super divitias multas, & cœleste acquiretis inter angelos, & non finiendum imperium. Data XVI. Kalend. Decemb. indictione X.

Esther. 9.

XXVII. AD CAROLUM CALVUM IMPERATOREM.

Commendat Wigbodum Parmensem episcopum.

Joannes episcopus Carolo imperatori.

QUIA desiderandam nobis, & totis viscerum brachiis amplectendam dilectionem vestram nihil patimur ignorare eorum quam maxime, quæ ad cumulum gloriæ vestri noscuntur culminis pertinere, operæ pretium duximus innotescere, Wigbodum venerabilem ecclesiæ Parmensis antistitem apostolorum adiisse limen, & sedem, tam orationis voto, quam inveniendæ per nos vestræ gloriæ desiderio; cujus mentis arcana subtilius investigantes, nos plane minime latuisse fatemur: quod & nunc sinceræ fidei erga pium imperium vestrum habendę teneatur affectu: & hoc jam olim procul dubio rerum effectibus demonstrasset, nisi sibi esset a piæ memoriæ priore principe causa talis injuncta, quam sine sui discrimine floccipendere nequivisset. Unde rogamus, data venia suscipite nunc illum ut mea viscera: quia & si forte quondam vobis erat inutilis, nunc autem vobis & nobis utilis: quamvis forte non sit dicendus inutilis, qui fidem ante promissam custodiens, simile circa vos servandæ fidei dedit indicium: præsertim cum sperans in domino non perdiderit, si mutaverit, fortitudinem, dum scilicet nobis hunc informantibus, si quopiam contra vos usus est, pro vobis proponat jam totis viribus exercere. Unde non dubitamus illum se fortiorem erga fidei vestræ constantiam exhibendum, quam fuerit, quando contra imperium vestrum perhibebatur sentire. Ergo clementissime Imperator, quia ab infantia crevit vobiscum miseratio, recipite illum tanquam ab ipsa beati Petri apostoli patroni vestri confessione, & super eo mercedem habere contendite, non imputantes ei quod novissimus venerit: quia & bonus ille paterfamilias operarios undecimæ horæ pares fecisse describitur his qui tertia hora venere. Sed & vos non minus diligitis militem, qui primo quidem in bello terga dedit, & postea rediens premit fortiter hostem, quam eum qui nunquam terga dedit, & nunquam aliquid fortiter gessit. Sed quid multa? cum ecce nos ei apud pium imperium vestrum, fili carissime, fidem dicimus. Ecce nos pro illo vadem offerimus: tantum sic agat erga eum clementissima & serenissima pietas vestra, ut alii sub tegmen miserationis vestræ, hoc comperto, alacrius confluant, & per interventionem nostram quasi per immobilem pontem ad vos certatim transitum faciant. Siquidem hic in signum est ad apostolica tecta quoddam positus; cunctos ad vos terrigenas aut bene dispositus invitabit, aut a vobis male tractatus terrebit. Nam difficile esse credimus apud pietatem vestram quem-

Matth. 20.

quemquam per alios obtinere, quod per Petrum & Paulum apostolorum eximios non poterit impetrare. Data *ut supra*.

XXVIII. AD GUAIFERIUM PRINCIPEM SALERNITANUM.

Laudat ejus fidei constantiam erga sedem apostolicam: Adelgisii & complicum fraudes detestatur, suumque & aliarum ecclesiarum auxilium contra Saracenos ei pollicetur, & hortatur ut in fide persistat, atq; episcopum Surrentinum ad se mittat.

Joannes episcopus Guaiferio principi Salernitano.

GLORIOSÆ nobilitati vestræ, quam spiritualibus ulnis amplectimur, & dilectionis semper sinibus fovere non mediocriter anhelamus, condignas gratias agimus: quoniam in fidei petra statuens constantiæ pedes, nec fluminibus, nec ventis diversorum eventuum impetu potuit a stabilitate sua demergi, vel a nobis præstitis sponsionibus aliquatenus amoveri: fundata enim est supra petram. Quæ autem de Adelgisii & complicum ejus prioribus ac modernis fraudulentis actibus indicastis, & ipsi veraciter sensimus, & sagacitatem tuã, ut se res habet, sensisse manifeste cognovimus. [1. Reg. 20.] Erit autem eis ut Saul & Achab, & anima eorum pro anima inimicorum Dei, quoniam virum dignum morte dimittere minime formidarunt; nosque Deo favente cantabimus & psallemus: [Psalm. 7.] *In operibus manuum suarum comprehensus est peccator*. Et iterum: *Lacum aperuit, & fodit eum, & incidit in foveam quam fecit: [Psalm. 7.] convertetur dolor ejus in caput ejus*, &c. Interim autem, quantum nos superna virtus adjuvare dignata fuerit, & in consiliis & in auxiliis vobis ferre præsidium non omittemus, sed piissimum filium nostrum semper Augustum ad adjuvandum vos tam per se, quam per exercitum suum quantocius incitabimus. Simili etiam modo & alios quosq; fideles, & ecclesiæ Christi amicos ad hoc ipsum excitare atque hortari studiosius procurabimus, atque omnia, sive quæ nos cogitare, sive quæ vos salubriter adinventa nobis intimare maturaveritis, gratulanter agere ingenti cum gaudio festinabimus. [Psal. 26.] Interim autem *state in fide, viriliter omnes agite, & confortetur cor vestrum*, non " Insultan, qui satan congruentius dicitur, sed sperantes in domino: ita ut omnes a paganorum consortio subducatis, & vos ad pacem in invicem, & concordiam uniatis in Christo Jesu domino nostro: quidquid sane consilii vobis vel accreverit, vel salutiferum visum fuerit, nobis innotescere ne pigritemini, ut a libramine nostro vel tanquam salubre approbetur, vel si aliter celitus revelatum fuerit, aliter & dispensetur. Etenim nos vestra damna, nostra credimus: sicut e contrario lucra vestra, nostra procul dubio deputamus. Episcopum interea Surrentinum sive per terram, sive per mare profectum; quia jam minus recepimus, haud parum moleste tulimus; & nisi ocius mittatur, molestius non immerito sustinebimus: at vero, si ad nos indifferenter fuerit destinatus, tunc magna & solita devotionis tuæ recognoscemus indicia. Et pure profecto circa pontificium nostrum dilectionis tuæ sole clarius patebunt insignia. Optamus gloriam, &c. Data xv. Kalendas Januarii, indictione decima.

" in Sultan

XXIX. AD LANDULPHUM EPISCOPUM CAPUANUM.

Ejusdem argumenti.

Landulpho episcopo Capuano.

SICUT de sanctitatis tuæ devotione ab olim erga hanc sanctam Romanam ecclesiam habita gratulamur, ita de infidelium & de inimicorum malevolentia contristamur, nullatenus de omnipotentis Dei misericordia diffidentes, quod & tibi condigna recompensatio, & illis repentina confusio maturetur. Verum, ut condecet, reverentiam tuæ fraternitatis laudabiliter amplectentes, & gratias agimus, & ut in bono perseverare proficereq; decertes, apostolica mansuetudine deprecamur. Quatenus qui in illis regionibus & sanctitate decoratus, & devotione prælatus es, sis etiam contra tortitudinem regula, & sicut hactenus fecisse probaris, contra infelices felicitas, & contra iniquos æquitas, atque lux contra tenebras: sciens illius qui de tenebris dat lucem splendescere, solatium nobis & vobis citius affuturum, & nimis diu afflictæ Christi ecclesiæ omnipotentem dominum consulturum. Præterea, quod de adjutorio, sicuti & ingens necessitas omnimodis postulat, a nobis conferendo deposcis; hoc & nos meditamur, hoc volumus, & divina gratia protegente, cito nos collaturos confidimus: quia jam calamitatem nobis commissi populi sustinere non possumus; jam devastationem terræ istius aspicere non sufficimus; tantumq; dolemus, ut dici non possit, si omnes artus nostri vertantur in linguam. Quapropter vellemus adhibito sanctitatis tuę consultu, necessaria ad communem securitatem negotia prævidere: tamen præter id quod ad præsens difficile posse fieri, ut ita dixerimus, cernitur; cum primum se nobis posse prębuerit) quamquam imperialem exercitum nos cito habituros speremus) hanc ipsam necessitatem spirituali filio nostro serenissimo semper Augusto rursum significabimus, & ut quantocius nobis potenti virtute subveniat, humillimis precibus exhortabimur. Veruntamen prope est dominus omnibus invocantibus eum in veritate: voluntatem timentium se faciet, orationes eorum exaudiet, & salvos faciet eos. [Psal. 144.] Data xiv. Kal. Januar. indict. x.

XXX. AD CAROLUM CALVUM IMPERATOREM.

Propter imminentia tum a Saracenis, tum a quibusdam Christianis, gravissima pericula, enixe petit, ut promissa auxilia quamprimum mittat, & destinatos ea de causa legatos commendat.

Joannes episcopus Carolo imperatori.

CUM nos in ecclesiasticis curis instantia quotidiana constringeret, & hinc inde populi nobis commissi continuus dolor, qui cuncta nostra interiora perculit, perturbaret, illud, ut ita dixerim, inter alia flevimus, quod nunc usq; tam per terram, quam & navigio, ad vos nostrum missum dirigere summo desideravimus studio, ut nobis vestrum prosperitatem desiderantibus & anxie sitientibus renunciarentur citissime sanitates, sed omnino nequivimus. Hinc fateor, fili carissime, tanta per utrumq; iter impedimenta timuimus, quantum & per paganos, & per iniquos Christianos, sine respectu divini timoris, generari mala, quæ ætas nostra non meminit, deploramus. Tanta enim sint, ut intra mœnia urbis reliquiæ populi innumerata paupertate affectæ consistant, & omnibus forinsecus devastatis ac in solitudinem redactis, nihil jam restet, nisi, quod Deus avertat, ipsius urbis excidium. Sed & quantum nos Leo venerabilis episcopus, apocrisiarius & missus sanctæ Romanæ ecclesiæ, communis quoq; fidelis, a vestro servitio rediens, de hoc quod a vobis retulit, post se vestrum exercitum contra Agarenos mittendum, lætificaverat, tantum hucusq; eumdem nobis expectantibus, quod consecuti non sumus, validior mœror & ineffabilis angustia contristavit: quia tota Campania ab ipsis Deo odibilibus

bus Saracenis funditus devastata, jam fluvium qui a Tiburtina urbe Romam decurrit, furtim transeunt, & tam Sabinos, quam sibi adjacentia loca prædantur. Sanctorum quoque basilicas & altaria destruxerunt, sacerdotes & sanctimoniales, alios quidem captivos duxerunt, alios autem variis mortibus necaverunt, & omnem Christi sanguine redemptum populum in circuitu deleverunt. Et quid dicam? aut quid loquar? cum pervenerit gladius usque ad animam, & sanguis omnium de terra clamet ad Deum. Ergo, præcellentissime Cæsarum, jam jam nostræ calamitati succurrite, jam populi nostri miserias relevate, jam vestræ potentiæ manum porrigite, & hanc terram, cujus vobis necessitates ab ipso vestræ vocationis initio notas fecimus, liberate, ne si perdita fuerit, vestrum vilescat imperium, & totæ Christianitati nascatur dispendium. Reminiscimini igitur propter Deum, reminiscimini, quia multa spe & fiducia freti, divinitus & humanitus ad imperii gubernacula promerenda pro vobis certamina sumpsimus, nullique labori pepercimus. Ideoque vicem nobis rependite, ut spes & labor noster non sit inanis in domino: quia cum hæc fuerit semper apud vos summa nostræ petitionis, si amplius nobis auxilium vestrum subtraxeritis, in desperationem lapsi deficiemus, & forsitan in aliud consilium resumptis aliquantulis viribus necessario transcendemus. Non enim, sicut vos forsitan æstimatis, mediocre malum tota nostra ecclesia patitur, minimis status reipublicæ damnis afficitur: sed alia Saracenorum incursibus, alia autem Christianorum ita sunt exterminata & devastata tyrannide, ut non nostra sint quæ nostra fuerunt: quin potius solo nomine omnibus illis utamur, & vel ad defensionem patriæ, vel ad aliquam utilitatem nostræ ecclesiæ, quorumlibet solatia nunquam inveniamus. Præcipue autem multi, quos vestra non ignorat majestas, non solum nulla nobis solatia conferunt, verum etiam quidquid residuum est a paganis, imprætermisse subtrahunt, & omnem nostram dispositionem in territorio Romano suis violentiis calcant: adeo ut nec ulla quadrupedia in omnibus nostris remaneant, nec ullum, qui nobis compatiatur, vel nostros singultus aut gemitus doleat, oculi aspiciant. Sed quia tanto imperatori pauca sufficiunt, & ex istis jam, fili carissime, quæ nos gemitu & afflictione cordis loqui non possumus, universa alia cognoscetis, quasi humo prostrati vestram magnificentiam deprecamur, & per futurum judicium deprecantes, cum tota nostra ecclesia vestro divinitus protecto imperio totis viribus suggerimus, votisque supplicibus preces multas effundimus, ut contritæ & omni humano solatio destitutæ sanctæ matri vestræ Romanæ ecclesiæ defensionem, debitamque tuitionem, cunctis remotis occasionibus, cunctisque omissis dilationibus, omnimodis præbeatis: quia cum jam juxta præcipitium consistamus, nisi manu vestræ defensionis, & necessariis nobis, sicut præmisimus, imo sæpius exoravimus, quantocius opibus subvenire studueritis, spe vivendi per Christianos sublata, aut ipsis paganis subjiciemur, aut, quod avertat divina potentia, ab eorum multitudine victi, ad omnem Christianitatis interitum crudeli nece peribimus, ac per hoc & Christi nomen in gentibus blasphemabitur, & vestræ opinionis anteacta studia oblivioni trademus. Hujus rei gratia sicut supra meminimus, opportunum adjutorium conferentes, nobis vestrum exercitum ad hostilem expeditionem promptissimum destinate, aliosque Deum per omnia diligentes missos, qui vitiorum flammas justitiæ tramite usi compescant, nimia celeritate dirigite: quatenus qui innumeris tribulationibus quatimur ac æstuamus, & pro populi nobis commissi miseriis cruciamur, vestris consolationibus refecti lætemur, & per vos tranquillitate percepta, optatam libertatem, sicut decet, per tam benignum imperatorem consequi mereamur. Postremo sublimitatem vestram deposcimus, ut latores præsentium, Petrum scilicet atque Petrum venerabiles episcopos, missos apostolicæ sedis, nostrosque dilectos, juxta morem benigne ac pacifice suscipere non dedignemini, & ea quæ piis vestris auribus pro utilitate sanctæ Romanæ ecclesiæ in conspectu vestro retulerint, ad congruum ac opportunum effectum pervenire, pro sanctis apostolis vestris intercessoribus apud Deum, celeriter studeatis. Data quarto Idus Februarias, indictione decima.

XXXI. AD RICHILDIM AUGUSTAM.

Ut imperatorem conjugem suum ad opem ecclesiæ quamprimum ferendam hortetur.

Joannes episcopus Richildi Augustæ.

MULTO peracto jam tempore tam ad spiritualis filii nostri Augusti, quam ad vestram invisendam clementiam, missos apostolicæ sedis destinare desideravimus: quatenus & de utriusque sospitate lætiores efficeremur, & nobis commissæ, sanctæ scilicet matris vestræ, Romanæ ecclesiæ calamitates atque oppressiones, quas a Christianis & ab iniquis paganis sine cessatione patimur, ad memoriam reducentes, ab eodem Augusto consolationem & optatam opem, sicut sperabamus, tandem aliquando consequi mereremur. Sed omnium viarum aditibus a malis obsessis hominibus, plus nos compulit dolor lacrymas fundere, quam locus pateret ad vos nostros missos dirigere: quia ex uno, sicut diximus, Christiani, ex alio pagani ita nos crudeliter persequuntur, ut solis mœnibus urbis relictis, omnia in circuitu longe lateque consumpta habeant, & in solitudinem prorsus redacta. A quibus per tantum imperatorem relevari jam credebamus, & recuperationem aliquam vel medelam adipisci summopere præstolabamur. sed ecce pro peccatis nostris aliis negotiis implicatus, nobis hactenus distulit ferre præsidium. Et quia jam sustinere non possumus, gloriam vestram multipliciter deprecamur, ut vice nostra fretæ, sumatis in fœmineo sexu virile pectus, & pro amore sanctorum apostolorum Petri & Pauli, quorum ita est devastatum terminum, ut magis libeat flere, quam dicere, tamdiu apud piissimum imperatorem nostrum insistatis, quousque & contra paganos opem præbeat, & Christianos compescere gaudeat. Quoniam ideo illum tanto diademate ab olim quidem a nobis expectatum ac præelectum decorare curavimus, ut sanctæ Romanæ ecclesiæ recuperatio & securitas, quam ademptam dolebamus, per pium studium ejus, quo semper fruebatur, rediret. Quapropter, carissima filia, per Deum vos adjuramus, opportune importune insistite, ut antequam in ipsa urbe Romulea aliud periculum, quod Deus avertat, proveniat, manum suæ defensionis exhibeat, & hanc terram, quæ sui imperii caput est, ad libertatem reducat, ne quando dicant gentes, ubi est imperator illius? quatenus & nobis spes evadendi, vivendique remaneat, & priusquam hiems vel ver transeat, contra eosdem paganos Romæ sint illius exercitus præparata subsidia. Alioquin aut omnino peribunt, aut coacti, ut solam vitam redimere valeamus, eis qui nobis dominantur, quomodocumque subjiciemur. Data iv. Idus Februarias, indictione decima.

XXXII. AD CAROLUM CALVUM IMPERATOREM.

Mittit imperatori palmam, & malis, quibus a Saracenis pravisque Christianis urgebatur, expositis, auxilia petit.

Joannes episcopus Carolo imperatori.

INTER cetera, quæ vera crescente religione ab olim ecclesiastica facta vestræ pietati duximus intimanda, virentium vobis palmarum ecce bravium mittimus, quod apostolus non omnes qui currunt, sed unum propter unitatem legitime certantium accipere protestatur. *1. Cor. 9.* Quapropter, fili carissime, quasi præsentes, incurvatis genibus & summisso capite deprecamur & obsecramus, ut ita legitime celsitudo vestra in hujus sæculi stadio pro Christi ecclesia currere, ita decertare contendat, ut non solum bravio victrix vestra dextera adornetur, verum etiam sacratissimum caput diademate gloriæ decoretur: imo pro visibilibus, non tantum palmam, sed & coronam accipiat incorruptam. Sed heu, clementissime imperator, ecce dum ad alia intenditis, mater vestra, sancta videlicet hæc ecclesia, quæ vos spiritualiter genuit, periclitatur, & in novissimum devenit exitium: hinc inde non solum tabernaculis hanc Idumæorum & Ismaelitarum, & Agarenis quotidiano gladio & captivitate in interitum impellentibus, verum etiam falsis filiis Sarræ, quos optime nostis, in prædam & direptionem miserabiliter immittentibus: ita ut & illi sepe usque ad muros urbis quamvis clandestinis horis pervenerint, sed & Tiberinum fluvium, qui olim Albula dicebatur, juxta Sabinorum confinia pertransierint: & isti, qui nobis vicini sunt, ex altera parte ita sæviant & debacchentur, ut non hominem, non agrum, non jumentum, non pecus, non quidquam ex his quæ sancti Petri juris existunt, dimittere patiantur, sed omnia quæ oculo vident, manu diripiant; & mala quæ cogitant, sine mora perficiant. Hæc sunt, carissime, de innumerabilibus pauca, quæ mater vestra Romana, proh dolor! diebus vestris perfert ecclesia; quasi non vos specialiter ex omnibus amaverit, invitaverit: vel quasi nos non vos, auctore Deo, in imperium coronaverimus, & vobiscum in omnibus, *III. Reg. 1.* quasi cum sapientissimo Salomone, ut quondam ille fidelis Sadoch sacerdos, adversus alterum ad omnia minime steterimus, nec cuncta, quæ pro vobis debuerimus facere, fecerimus: ad extremum quasi non hodieque manui vestræ speciali voto & prærogativa plenam benedictione palmam, sicut & cernitis, destinemus adversus visibiles hostes & invisibiles triumphantem. Optantes enim vos de cunctis adversariis triumphare, nihil aptius vobis, quam ramos palmarum, duximus offerendum, quos & *Matth. 21.* pueri sternebant in via domino Hierosolymam venienti, antiquum hostem triumphaturo, & mundum victuro. Sed dicuntur multæ vos impedire *Luc. 11.* solicitudines. Hoc plane nec nos ignoramus. Verum ut cum domino fateamur, & hæc oportuit facere, & illa non omittere. Nam vobis, qui in agone contenditis, ut ad bravium supernæ vocationis, & ad capessendam coronam incorruptam perveniatis, ab omnibus aliis abstinendum est, & legitime, ut prædiximus, decertandum. Quid autem magis legitimum, quam ut præ omnibus & ante omnia Romanæ curam habeatis ecclesiæ, quæ ceterarum magistra est & mater ecclesiarum, quæ vestro in tempore tantis ac tam immanibus succumbit sine cessatione periculis: Denique si hæc ecclesia, quæ caput est, viget, cetera membra, quamvis languida, recuperandi fiduciam non amittunt: quæ nimirum omni robore carent, si contingat solum caput forte languere: quanto potius, quod avertat omnipotens, si contingat extingui? Unde iterum iterumque totis singultibus totisque imploramus præcordiis, & per Christum Dei filium suppliciter adjuramus, qui vos ad tantum provexit fastigium & imperium, vel nunc citatum extendite clementiæ brachium, & periclitanti patriæ, quin potius mundo, auxilii, jam jamque porrigite dexteram. Ecce Petrus in commissis ovibus mergitur. Erigite ergo eas vos a fructibus, clementissime. Sic vos ipse ab excessuum alluvionibus erigat, & vobis cœlestis atria regni intercessionum suarum clavibus reseret, & vitæ æternę pascua invenienda inter angelos sine termino tribuat, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, &c. *1. Cor. 2.* Data Idibus Februarii, indictione decima.

XXXIII. AD AJONEM EPISCOPUM BENEVENTANUM.

Commendat eum de zelo erga sedem apostolicam, monet ut sibi adjumento sit in expellendis Sarracenis, suumque fratrem ad idem faciendum impellat.

Reverentissimo & sanctissimo Aioni episcopo Beneventano.

SUSCEPTIS atque relectis literis sanctitatis tuæ, gratias omnipotenti Dei retulimus, & pro tuæ devotionis affectu, proque solicitudine, quam inquirendo de nostris eventibus habuisti, multum in domino gratulati sumus. Decet enim, & omnino coram oculis divinæ majestatis extat conveniens, ut hi quos fideliores erga sanctam matrem cunctorum, scilicet Romanam ecclesiam esse conspicimus, nostris affectibus, & si non per corpus, per spiritum amplectantur, & fraterna dilectione juxta merita singulorum tractentur. De hoc autem quod asseris, te de nostra sanitate lætari, sicut e contrario de oppressione Sarracenorum tristari; optime quidem (ut ita dixerim) quantum foris est, tangis: sed quantum intus est, juxta tribulationem quam patimur, non advertis. Præcipue cum pro populi nobis commissi vastatione solum nobis supersit sepulcrum, & pro his qui nobiscum certare debuerant, & non solum inimicis Christi faveant, sed etiam nostrum laborem impediant, immensis angustiis æstuemus. Sed in his non solum nobis orationibus a vobis subveniri precamur, verum etiam quos a communi nostro certamine deviare cognoscis, & exemplo operis, & verbo prædicationis revoces, exhortamur. Ceterum licet nostro itineri Neapolim, nobis pro maxima nostræ ecclesiæ necessitate nuper advenientibus non adhæseris: tamen quod per præsentiam non egisti, per absentiam, si ille calor fidei in te viget, quem credimus, agere prorsus valebis. Bene enim tuo ministerio cedis, si & laborem nostrum, quem valde debiles corpore pro liberatione Christiani populi tunc assumpsimus, opportune advertis, & tribulationis, quam modo patimur, memor semper existis. Nam nunquam consilium fratris tui per aliquos tantum subverti potuit, quantum per tuę sanctitatis solertiam immutatione dexteræ excelsi non possit converti. Eia igitur frater carissime, accinge episcopaliter lumbos tuos, & medullitus fratrum nostrorum, pro quibus Christus suum sanguinem fudit, neces atque dictu horrendam captivitatem perpende, & insta opportune, importune, fratremque jam dictum monitis, imo verbis increpatoriis exhortare, ut *2. Tim. 4.* nostros pios conatus sequatur, & pro Christianis nobis

nobis certantibus opem tribuat, voluntatem extendat, & opus te instante exhibeat, & misereatur Deus. Quid nobis proficit Christianum vocabulum, si opere Christiano caremus? quid prodest nobis cognovisse viam justitiæ, quando post cognitionem retrorsum conversi, cum inimicis Christiani nominis tam libere fœdera copulamus? Ergo (sicut diximus) beneficiis sanctæ Romanæ ecclesiæ tua sanctitas non integrata nobiscum laboret, nobiscum pro salute populi Dei in illis partibus cooperatrix existat, & nostro certamini favens, sanctæ Romanæ ecclesiæ se devotam nomine & opere semper exhibeat. Quia si tu, sicut potes peregeris, nec fratris tui, nec alicujus hominis factum, nostrum opus, piumque laborem, Christo juvante, apud vestrates ex toto dissipare valebit: quin potius incrementum per Jesum Christum dominum nostrum augebitur, & labor proficuus apparebit. Data Kalendas Februarii, indict. x.

XXXIV. AD ANSPERTUM ARCHIEPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

Respondet, abbatem, qui nullo comprobato crimine a regii cœnobii præpositura depulsus fuerat, esse revocandum; homicidam autem, & facinoris socium ab omni præpositura pellendum.

Joannes episcopus Ansperto archiepiscopo Mediolanensi.

LAUDAMUS sanctimoniam tuam, frater carissime, justitiæ zelo ferventem: sed in promotionibus sive antistitis, sive abbatis, nil profecto aliud gerendum possumus exhortari, nisi quod sacri canones sanciant, quos nulli sacerdotum licitum est ignorare, vel quidquam facere, quod patrum possit regulis obviari. Verum quia in utroque filii nostri semper Augusti interfuisse perhibetur assensus, ejus super hoc esse videtur expectandus adventus: ad cujus cum tua sanctitas asserit pietatem, credimus nil ecclesiæ Dei præter paternas regulas illaturam. Moderatio quippe sedis apostolicæ, & universalis ecclesiæ dispositio, in hoc periculoso tempore pene cuncta dispensatorie moderanda compellit. Quamvis autem præsenti sic exuli consulendum, nihil tamen est, non extante ulla necessitate, contra canones patrum agendum. Abbas autem qui nullo comprobato crimine a regii est cœnobii præpositura depulsus, ejusdem piissimi principis permissu, precibus nostris tuæ sociatis industriæ, revocandus est. Non autem solum homicidam, sed & socium homicidæ ab omni præpositura pellendum decernimus. Hæc perpaucis fraternitati tuæ scripsimus, ne sibi omnino rescribere supersedisse videremur. Ceterum, ut cum sancto Leone papa dicamus, Nos qui sacerdotum domini matura volumus esse judicia, nihil possumus incognitis rebus in cujusquam partis præjudicium diffinire, priusquam universa quæ gesta sunt, veraciter audiamus. Si enim (ut ait apostolus) mediator unius non est, qui sic unam partem audit, ut alteri parti nihil reservet*. Optamus. &c. Data III. Kalendas Martii, indictione decima.

Galat. 3. * *for. aliquid deest.*

XXXV. AD EPISCOPOS IN REGNO CAROLI IMPERATORIS CONSTITUTOS.

Monet ut imperatorem hortentur ad opem ecclesiæ Romanæ celeriter ferendam.

Joannes episcopus omnibus archiepiscopis & episcopis in regno imperatoris Caroli constitutis.

PRISTINIS attriti miseriis, & oppressi calamitatibus, dilectissimi filii nostri magni imperatoris Caroli, quasi de profundis ad Deum clamantes, tanquam ipsius domini & salvatoris nostri anxii expectabamus adventum, & ut ita dixerim, ejus iteratum pro salute nostra credebamus imminere descensum. Sed, proh dolor! tot ac tantis circumdamur hinc inde periculis, ut tædeat nos etiam vivere. Ecce enim dominicarum ovium ab Agarenis, qui sunt filii fornicationis, nec non & ab his qui solo sunt nomine Christiani, aliæ gladio trucidantur, aliæ fame pereunt, aliæ vero in prædam & captivitatem ducuntur. Sed & pastores earum, reverendi episcopi, profugiunt, & vagi huc illucque palantes omni penitus egestate tabescunt. Redacta est terra in solitudinem, & ablatis ab illa hominibus, ferarum saltus effecta est; civitates, castra, & villæ subversæ, nec ubi earum fuerint ædificia, innuunt. Sed & venerabilia loca destruentes, altaria domini suffoderunt, ministros & servos ejus occiderunt. Facti sumus, secundum Psalmistam, in *Psalm. 43.* derisum & contemptum his qui in circuitu nostro sunt: dum illi aut vicinorum auxilio potiuntur, aut *Ephes. 5.* saltem pacto, secundum apostolum, tempus redimunt, quoniam dies mali sunt. Seminamus pedetentim, quamvis in lacrymis, nec recolligimus; imo jam nec seminandi facultas suppeditat. Sedet in tristitia domina orbis, mater ecclesiarum, magistra gentium, consolatio tristium, & non est qui adjuvet, non est qui consoletur eam, nisi tu solus, o bone Deus, & si non propter iniquitates nostras, sed spe, quæ secundum apostolum non confundit. *Rom. 5.* Quæ, fratres carissimi, partim vobis significamus, (nam si per singula scribere tentassemus, facilius nobis charta quam sermo deficeret) ut sicut unum corpus sumus in capite Christo, & alter alterius membra, ita nobiscum pariter condoleatis & compatiamini: *1. Cor. 12.* quia *si quid unum patitur membrum*, ut Doctor gentium ait, *2. Tim. 2.* *compatiuntur omnia membra: & si compatimur, & conregnabimus*. Condolentes autem nobis, & compatientes, accedatis ad Christianissimum filium nostrum, & consilium domini ab eo non abscondatis; suggerentes, & exhortantes, ut perpendat, quis & quam terribilis sit ille, qui hunc ante sæcula huic præfuturum regioni prædestinaverit, & quam districte ab eo exacturus sit quod commisit: qui scilicet tam pretiosi sanguinis fusione quod credidit emit. Meminerit etiam, quia & nos illum præ ceteris propinquis & æmulis ejus amavimus, elegimus, & prætulimus. Unde & eum adversus omnes hostes ecclesiæ non solum defensorem, sed & patronum & advocatum nostrum existere proposuimus: ut quod ei nos apud Deum esse satagimus, ipse inter homines pro nobis fieri non detrectet: præcipue ut accelerans nobis subveniat, & sine mora contra perfidos Christianos & infideles succurrat. In quo sanctæ fraternitati vestrę pre omnibus laborandum est: pro commisso scilicet sibi sacerdotali officio, & quia, ut cum propheta veridico fateamur, si hæc humiliatur, ad cujus confugietis auxilium, vel *Isai. 10.* ubi relinquetis gloriam vestram? Data III. Kalendas Martii, indict. x.

XXXVI. AD LANDULPHUM EPISCOPUM CAPUANUM.

Mittit legatos, ut Docibilis Hypatus petierat: hortatur ut det operam una cum legatis, ut pactum cum Saracenis initum dissolvatur; se quidquid ab eo constitutum fuerit, approbaturum.

Landulpho episcopo Capuano.

NOVERIT industria tua, nos tam Sergii magistri militum, quam Docibilis Hypati episto-

stolas suscepisse: quibus cognovimus eos excusabiles se velle coram nobis reddere tentavisse super contracto infando fœdere, quod cum Saracenis impie pepigerunt, nec absolverunt; in tantum, ut gerulus earum referret jam fuisse diruptum, nisi dilectio tua pro reverentia nostri, nostrum in hoc expectandum arbitrium judicasset. Quamvis nec hæc ipsa ex toto crediderimus, eo quod de his nullam tuam susceperimus. Verum quia nos prædictus Docibilis Hypatos, ut missos nostros pro tanto bono, & omni ecclesiæ profuturo perficiendo, Cajetam mitteremus, obnixe rogavit; ne negligentia nostra diffamaret tantam humani generis salutem postpositam, misimus illuc Walbertum Portuensem, & Eugenium Ostiensem, sanctissimos episcopos dilectos & consiliarios nostros, ut sive cum magistro militum, sive cum missis ejus loquentes, pactum illud, quod perditionis est causa, dissolvi per omnia suaderent, in tuæ maximæ sapientiæ illos fiducia destinantes. Quapropter hortamur, ut solertia tua tanto in hoc laboret, quanto non solum a nobis condignam vicissitudinem, sed & ab ipso Deo & domino nostro coronam se percepturam in cœlestibus non poterit dubitare. Admonemus itaque, *insta opportune, importune*, ut tam impio discisso fœdere, pax Dei, quæ exuperat omnem sensum, nobis tandem cœlitus restituatur. Si qua vero inter hæc se ingerit inimica Deo contentio, tuæ sapientiæ manibus detergatur: nulla simultas, nulla rerum vel gloriæ cupiditas a tanto lucro atque profectu vos subtrahat; quia, quidquid illud est, pacifice poterit post modicum dirimi, & cum caritate, nobis quoque mediantibus, diffiniri. Certet ergo, laboret, & satagat industria tua, & in his vice nostra utatur; & quidquid agendum, quidquid communi ex placito fuerit construendum, vice nostra faciat atque constituat. Alacriter enim quod tua dilectio constituerit, & immobili placito fixerit, adimplere atque perficere procurabimus, nihil ut in hoc hæsitet dilectio tua magnopere commonentes. Prædictis autem missis nostris missos tuos indifferenter & absque mora Cajetam dirigere procurato, qui de his omnibus cum eis salubriter tractare valeant, & quæ sunt agenda, perficere. Optamus, &c. Data Idus Martii, indictione x.

2. Tim. 4. Philip. 4.

XXXVII. AD FROTARIUM ARCHIEPISCOPUM.

Frotarium ab ecclesia Burdigalensi a paganis devastata transfert ad Bituricensem.

Reverentissimo & sanctissimo confratri nostro Frotario, dudum quidem Burdigalensi, nunc autem Bituricensi archiepiscopo.

AD hoc nos divina provisio supernaque moderatio ecclesiis suis voluit præesse rectores, ut dispersa congregare, & servare congregata summo studio procuremus, a non solum earumdem ecclesiarum solicitudinem, sed & ipsorum quoque rectorum habeamus industriam, & exerceamus solertiam: quatenus sicut rectoribus destitutis ecclesiis alios subrogantes consulimus, ita rectoribus vacantibus ecclesias domini committentes, providam curam nos earumdem ecclesiarum gerere demonstremus: maxime his, qui cum robusti præliatores domini sint, intra otiositatis angustiam arceri renuunt, & per hoc expeditius contra vitia certaminum exercitia quærunt. Quia igitur Burdigalensem ecclesiam, totamque pene sub ejus habitam regimine diœcesim, ita paganorum frequentes gladii, prædæque continuæ consumpsit irruptio, ut pene omne illic episcopale vacet officium; necessario prævidimus, Dei omnipotentis auctoritate, beatorumque Petri ac Pauli apostolorum principum fraternitatem tuam, cujus vacatio defectus est fidei, & fere virtutum omnium detrimenta, in ecclesia Bituricensi, quæ vacare pastorali cura dignoscitur, ab hac præsenti decima indictione præferre simul & incardinatam præficere, habito in eadem Bituricensi ecclesia totius jure metropoleos ac diœceseos priscis temporibus a sacris canonibus præstituto, & in illa ecclesia catenus conservato: ita ut pastor ejusdem sanctæ Bituricensis ecclesiæ, rector & antistes ex hoc re vera dicaris, habearis, & Christo propitio percolaris, ea quæ Dei sunt jugiter agens, & utilitati proximorum semper intendens. Qui vero contra hujus apostolici privilegii nostri statutum, quod necessitate barbarica, & dispensatione cogente loci & temporis, exemplo etiam majorum protulimus, agere forte tentaverit, divinis mysteriis privetur, quamdiu minime resipiscens, apostolico præcepto frustra permanserit inobediens. Data &c. indictione x.

a Forte, & non solum. Hard.

XXXVIII. AD DOCIBILEM ET JOANNEM.

Hortatur ut det operam, ne Christiani fœdus cum Saracenis faciant.

Joannes episcopus Docibili & Joanni Hypatis.

De Docibili Leo Ostiensis, lib. 1. c. 14.

DEVOTIONI tuæ pro labore fidei Christianæ, quam excolis, gratiarum actionibus persolutis, iterum & iterum exhortamur, ut magis ac magis satagere & decertare, & cœptum laborem ad perfectam ducere actionem procures: ut Christiani nominis viri paganorum fœdera fugiant, & solum in Deum, qui eos creavit, & non in diaboli membra, quæ sunt filii fornicationis & vasa iræ, spem suam ponere discant. Quod cum egeris, salvabis animam tuam, & operies multitudinem peccatorum. Dicit enim beatus Jacobus: *Qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam suam a morte, & operiet multitudinem peccatorum.* Data v. Idus Aprilis, indict. x.

Jacob. 5.

XXXIX. AD PULCHAREM PRÆFECTURIUM AMALPITANUM.

Monet ut fœdus cum Saracenis initum dissolvendum curet.

Joannes episcopus Pulchari Præfecturio Amalfitano.

De Pulchare Leo, ubi supra.

ADMONEMUS ut in omni virtute tua & sapientia tua labores atque decertes, ut illi homines paganorum disrumpere pacta procurent. Quod si fecerint, nil vobis vel illis denegabimus eorum quæ rite facere possumus, & pro nulla causa vel homine nos a communi vestra & eorum salute seu auxilio separabimus, nec illos aliquando dimittemus: at vero si illi hoc facere recusaverint, & conspiciis eos nobis de die in diem tantummodo velle illudere; saltem tu fac secundum consilium tuum, quod scilicet inspirante Deo, ex prudenti corde salutiferum protulisti. Quidquid autem de his factum, vel non factum fuerit, aut faciendum extiterit, tuis nobis vel missis, vel literis citius indicabis; ut quæ deinceps nobis necessario sunt agenda, facilius & expeditius agamus, præparemus & ordinemus. Data v. Idus Aprilis, indict. x.

XL.

XL. AD SERGIUM MAGISTRUM NEAPOLITANUM.

Dolet ipsum sæpe monitum fœdus cum Saracenis solvere noluisse: præcipit, ut tandem pareat: sin minus, minatur se iterum eum excommunicaturum: pollicetur, si fideles legatos miserit, benigne se suscepturum.

Joannes episcopus Sergio magistro Neapolitano.

De Sergio Leo lib. 1. cap. 42.

DUM verbi Dei semen in pectore tuo etiam per memetipsum post crebros missos & literas seminassem, expectabam non verborum folia, sed fructus operum promereri: sed quia super hac parte spes nostra frustrata est, cogor in vocem domini per Isaiam prophetam adversus Israeliticam plebem prorumpere, clamans: *Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci? an quod expectavi ut faceret uvas, fecit autem labruscas?* Verum quia, ut cum apostolo dicam, *eadem vobis scribere mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium est*; semel te tuosque adhuc admonere non abnuo, ut ab infidelium consortio declinetis, & a tam profano tandem aliquando fœdere recedatis. Quod si nos audieritis, non solum bona quæ cupitis, affluentius ex nobis habebitis, sed & magna præmia cœlitus assequemini: sin autem, non solum nos spirituali vos iterato gladio percellemus, sed & hi, qui non sine causa materiales gladios portant, cum sint sanctæ ecclesiæ validi defensores, & fervidi zelatores, cunctis adversis & prosperis conculcatis, adversus vos protinus arma corripient, & vindices contra vos impugnatores ejus celerius properabunt. Quæ nos scientes, quia vos anima & corpore salvos reddere cupimus, hæc vobis denunciamus, & cavenda præcipimus. Ceterum miramur, quomodo vos in literis vestris, quas in ipsa paschali festivitate suscepimus, inculpabiles tentetis astruere, cum piaculum vestrum totus qui desertus est mundus, & sanguis de terra, qui effusus est, clamet: præveniente autem gratia Dei, cito credimus fore, ut & vos resipiscentes a vinculo quo annexi tenemini, convenientius absolvamini, & de tua tuorumque salute ipsi cum cœlestibus choris pari gaudio perfruamur. Porro si missos destinatis fideles, quibus credere procul dubio valeamus, libenti eos & benigno suscipiemus affectu; & quidquid desiderio vel voto vestro sederit, gratanter administrabimus, fidentes, quod nil impossibile, nil allegaturi sint inconveniens: e contra vero si fine tenus pacti jugum cum infidelibus ducere forte proponitis, scitote profecto quia (ut cum apostolo fatear) *in virga veniam ad vos.* Data v. Idus Aprilis, indictione decima.

Isai. 5. Philip. 3. I. Cor. 4.

XLI. AD EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

Queritur Neapolitanos cum infidelibus fœdus iniisse, nec ab ipso eorum antistite ad viam veritatis revocari. Quare hortatur, ut ipse & illi resipiscant: præterea pollicetur se benigne suscepturum Neapolitani ducis legatos, si miserit; paratumque ad omnia se fore, quæ pro ecclesiæ Dei utilitate perficienda retulerint.

Joannes episcopus ad episcopum Neapolitanum.

RELECTIS literis tuis, quas cœpto jam paschalis festivitatis officio in die magno suscepimus, nihil quo lætificaremur, reperimus: unde ingens tristitia, & continuus dolor cordi nostro crevit, & multiplicatus nos vehementer affligit; quia populum civitatis vestræ, quæ olim Dei, nunc autem principis tenebrarum effecta est, derelicto penitus creatoris sui amore, videmus jugum cum infidelibus ducere: atque ideo fore obnoxium, quoniam in medio populi polluta labia habentis, pollutum & complicem habitare, nec toto annixu te velle murum pro domo domini (sicut idoneum Christi athletam oportet) contemplamur opponere. Cum nos pro hujusmodi causa te ad tanti honoris culmen perducere procul dubio studeremus: quatenus te adjutorem & fidelem cooperatorem habentes; oves domini de tam immani profundo, quo ab humani generis inimico submersas & retentas jacere conspiciebamus, abstrahere, atque ad superna relevare possemus: ut de illorum simul salute par apud retributorem omnium Deum pro communi certamine meritum haberemus. Sed ecce neglecta pastoralis officii cura, postposito divini timore judicii, cum illis, quos aut corrigere, & ad viam veritatis revocare, aut eos quali gregem morbidum tot disciplinæ salubris verberibus castigatum, salutem propriam nolentem recipere, vitare, atque de medio eorum, sicut jam olim tibi ex divina auctoritate præcipimus, exire debueras, nec amplius cum prævaricatoribus, & consortium infidelium habentibus habitare præsumeres, ut tuæ devotionis sinceritate manifestius apparente, reverentiam tuam, quam sacerdotii summi decoravimus infulis, in societate corporis Christi nobiscum haberemus conjunctam. Nos enim assidua quamvis corporis incommoditate tunc detenti essemus, volentes Neapolitanam civitatem, ceu populum domini, & oves pascuæ ejus nobis in ipso apostolorum principe commissas cum omni devotione salvare, non recusavimus laborem: quin potius posuimus animas nostras in manibus nostris, dominicaque voce admoniti venimus confirmare illos in beneplacito Dei, ceu fratres, & ut filios carissimos coram domino adjuvare; sed obdurato ipsi corde, nostras preces & monita recipere, atque ut aspides surdæ audire despexerunt; teque secundum eorum votum, & desiderium antistitem (quod non merebantur) ordinare non prætermisimus, multis super hoc aliis, & etiam bonis promissis, si nostræ voluntatis desiderium devota mente complessent: nunc autem vel illis incorrectis existentibus, & ad percutientem se redire nolentibus, vel tibi cum ipsis habitanti, & idcirco a divinis omnibus cum eis pariter sequestrato; quo pacto antequam resipiscentes ad viam salutis & justitiæ revertamini, parcere, aut a nexu ecclesiastici vos judicii valemus absolvere? Absolvite ergo vos prius colligationes impietatis, & fœdus impium, quod cum inimicis Christi habetis compositum, & nos illico misericordiam, quam Deus noster ecclesiæ in Spiritu sancto dedit facere posse, nullatenus vobis jam conversis tribuere omittemus: nam sicut vere satisfactionis confessoribus parcendum est, dicente domino: *Cum conversus ingemueris, salvaberis; & adhuc te loquente, dicam, Ecce adsum*: ita vero in scelere impiis manentibus miserendum non est: quoniam misericordiam aliquam vobiscum ante fructum dignum pœnitentiæ facere omnino nequimus, eo quod misericordia sine controversia quæri debet, ut salus sit disciplinæ: nam dicente sancto Gregorio: Sæpe pietas per immoderatam misericordiam errare solet, si fortasse pepercit quæ parcenda non sunt; peccata enim, quæ feriri gehennæ ignibus possunt, disciplinæ sunt verbere corrigenda, sed inordinata pietas cum temporaliter parcit, ad æternum supplicium pertrahit; unde vobis resipiscentibus ne in futuro pereatis, parcere optamus. Præterea si frater tuus, Neapolitanorum videlicet dux, per suos idoneos legatos nobis optata, & ea quæ oportet veraci relatu perficienda direxerit, eos gratissime recipientes, quidquid ratio-

Ezech. 13. Ezech. 33. S. Gregorius lib. 1. super Ezechielem, homil. 19.

tione saga ei retulerint, perficere pro ecclesiæ Dei utilitate atque salute procul dubio parati erimus. Age igitur, & desudare pro communi prosperitate, imo pro salute tua, & civium tuorum non desistas, arguens, obsecrans & increpans cum omni imperio: ut labor tuus fructum desiderabilem in domo domini pro quo digne remunereris afferat. Data *ut supra*.

XLII. AD CAROLUM REGEM.

Monet ut bona ablata a monasterio sanctimonialium restituenda curet: quod nisi intra sexaginta dies fecerit, & per legatum id sibi nunciaverit, vel causam cur non sint restituta, non reddiderit, eum excommunicat.

Joannes episcopus Carolo † glorioso regi.

† Hic Carolus, qui Crassus nominatus est, postmodum imperator creatus, fuit filius Ludovici Germaniæ regis, Ludovici Pii nepos, Caroli Magni pronepos, ad quem nonnullæ infra scribuntur epistolæ. De quo Ado Viennensis in fine chronicorum, Regino lib. 2. chronicorum, Aimoinus lib. 5. cap. 40. & alii.

CUM generositatem tuam tanta claritas prosapiæ regalis extollat, miramur & obstupescimus, quomodo hanc tam sinister longe lateque discurrens rumor obnubilet, asserens & affirmans te Italiam ingressum ad monasterium accessisse ancillarum Dei apud Brixiam constitutum; indeque cum illic ipse morareris, tyrannice aurum ablatum, tam ipsius venerabilis monasterii, quam dilectæ filiæ nostræ Angelbertæ Dei cultricis: quod sibi ad ipsius præcipue cœnobii sustentationem procul dubio reservaverat: unde mœrore vehementer afficimur, dolentes gloriam tuam ad tam immane sacrilegii genus dilapsam, & instar cujusdam gentilis regis vasa domus Dei ad usus proprios inflexisse conatam. Atque ideo dilectionem tuam in Christi visceribus esse cupientes, monemus, & sacris convenimus eloquiis cum psalmista fatentes: *Nolite sperare in iniquitate, & in rapinis nolite concupiscere.* Si qua ergo a prædicto pio loco, sive gloria tua sciente, sive nesciente ablata sunt; industria tua diligentissime requirantur, & inventa in eo sine mora sub omni integritate restituantur: ne, quod absit, si aliter egeris, & Deum contra te ad iracundiam provoces, & decus tuæ regiæ nobilitatis offusces, atque nos ad hæc severius secundum ministerium nostrum punienda commoveas. Denique nisi post lectam hanc nostri apostolatus epistolam, intra sexaginta dierum spatium, thesaurum illum sine aliqua diminutione reddere proposueris; ita ut missus tuus Romam in præsentiam nostram veniens, sive reddideris, sive nec reddideris, quidve hic agendum delegeris, veram & idoneam exposuerit rationem, cousque sis extunc excommunicatus, quousque ab omni te rapinæ communione reddideris alienum: durioribus deinceps te sciens verberibus erudiendum, si his interim levibus tactus resipiscere forte contempseris. Amamus enim te more paterno, & ab hac secunda idolorum servitute volumus scire liberum & immunem. Etenim *avaritia*, secundum apostolum, *est servitus idolorum*. Optamus, *&c.* Data VI. Kalendas Aprilis, indictione decima.

Dan. 1. Psalm. 61. Galat. 5.

XLIII. AD ENGILBERGAM.

Consolatur eam ob mortem mariti, atque monet ut Carolo imperatori fidem servet, seque ejus intercessorem apud eumdem Augustum futurum pollicetur.

Joannes episcopus dilectæ filiæ Engilbergæ Christo dicatæ.

Engilberga uxor fuit Ludovici

EO nos, filia carissima, nec alio circa dilectionem vestram flagrare affectu noveris, quo fuimus, quo etiam olim persistere proposuimus: nescit enim dilectio vicissitudinum obumbrationem, nec defectum patitur, cum, secundum apostolum, nunquam excidat. Hujus rei gratia consolatoriis his, & exhortatoriis prudentiam vestram literis commonemus, ne deficiatis in tribulationibus, scientes, docente apostolo, *quia tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem: spes autem non confundit: omnia enim quæ videntur, temporalia sunt; quæ vero non videntur, æterna.* In his ergo confligi, in his debes totis radicibus inhærere carissima: unde sapientia vestra sanctos, qui patientia in mundo claritate quasi luminaria refulserunt, præ oculis habeat, & ita inoffensis ad palmam supernæ vocationis gressibus tendat, quam videlicet habituri sunt illi, qui oraculo dominico imbuti, in patientia sua ponunt animas suas. Nihil enim inimica mors, vel manus abstulit, quod vita, quæ Christus est, & ipsius provida dextera in melius non transtulit, atque restituit. Abstulit mortalem illa maritum, sed ista seipsam æternum contulit sponsum: unde quæ terreni vocabamini uxor, Patris cœlestis jam regis multo præstantius dicimini conjux. Ademptum est corruptibile diadema, sed præparatur incorrupta corona. Remota sunt decoramenta quæ veterascunt: sed reposita sunt vobis ornamenta, quæ non marcescunt: & quid plura? pro ærumnoso & phantastico regno, percipietis felix & verum imperium: & revera hæc est immutatio dexteræ Excelsi. Verum cum sapienti vobis & quæ nostis de paucis plura pensare pauca sufficiant; his ita prælibatis, dilectionem vestram merito commonemus, ut spirituali filio nostro Carolo piissimo imperatori, puræ fidei ac sinceræ devotionis exhibens semper integritatem, omnes ad ejus mansuetudinem attrahat, & salubribus monitis inviolabilem ei fidem servare demonstret. *Non enim est potestas*; ut apostolus ait, *nisi a Deo*. Et: *Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit*: nos autem, quia illum divinitus, ut credimus, acti semel elegimus, perpetuo tanquam filium carissimum omni conatu diligimus, ita ut ipsius amicos & inimicos, nostros amicos & inimicos existere teneamus: si qua vero sunt vobis ab ejus clementia impetranda, per nos credimus, cum vobis libuerit, indifficulter obtinere valebitis. Quod & nos libentissime pro memoria priscæ benignitatis vestræ geremus, & idem pius Augustus pro Dei sanctorumque apostolorum, sed & nostri dilectione animo gratanti concedet. Optamus dilectionem vestram bene in Christo valere dilectissima filia. Data VI. Kalendas Aprilis, indictione decima.

fe[illegible] peratoris ad quem aliquot nostra scribuntur epistolæ. E[illegible] Aimoinus l. 5. c. 2[illegible] Leo Marsicanus lib. [illegible] cap. 38. 1. Cor. 13. Rom. 5. 2. Cor. 4. Luc. 21. Psal. 76. Rom. 13.

XLIV. AD WIGBODUM EPISCOPUM PARMENSEM.

Hortatur ut quoscumque potest ad sanctæ Romanæ ecclesiæ defensionem excitet, & ad se cum suis veniat, ut communi consilio Sarraceni ab Italia expellantur: mittit desideratas epistolas, quas afferendas curet iis, quibus scribuntur.

Joannes episcopus Vuigbodo episcopo Parmensi.

DEVOTIONIS tuæ affectus non inscii grates condignas referimus: quia vero sanctitatem dolere tuam cognoscimus pro eo quod a nobis nihil sibi laboris injungatur; nil esse noveris aliud, nisi quia novimus te multis hujus temporis procellarum fluctibus irretitum. Verum quia nobis multa incumbit necessitas, & tua promptissima claret alacritas; hortamur, ut quoscumque potes, & quomodocumque potes, ad defensionem hujus sanctæ principalis ecclesiæ filiorum excites, incites, & prout necessitas urget, impellas: sed & ipse cum his, qui tibi adhærent, ad colloquium nostrum accelerare ne pigriteris, quatenus communi consilio, auxiliante Deo, gens impia nostris eliminetur e finibus: hoc est quod exigimus, hoc est quod ante speciali voto deposcimus. Quæ vero de mittendis quibusque literis nostris suggerere voluisti, votis tuis (prout temporis qualitas, & causarum dispensatio concessit) gratanter annuimus; & non solum hoc, sed & quæ possumus, tanto circa sanctimoniam tuam exhibere libentius volumus, quanto hanc præteritis illis in partibus constitutam alacrius & instantius quæ nostra sunt exequi contemplamur. Epistolæ autem ipsæ quibus missæ sint, superscriptio earum monstrabit, quas ipse procul dubio ad eos, quibus directæ sunt, facies asportari. Esto itaque fisus in nobis, & viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine dominum, & accinge sicut vir lumbos tuos, & accelera, ut dilectionem tuam superius commonuimus. Optamus sanctitatem tuam, *&c.* Data VI. Kalendas Aprilis, indictione X.

Psal. 26.

XLV. AD AJONEM EPISCOPUM BENEVENTANUM.

Laudat ejus promptum ad ecclesiæ defensionem studium: tum hortatur ut contra Sarracenos opem ferat, & fœdus cum illis ictum dissolvendum curet.

Joannes episcopus Ajoni episcopo Beneventano.

PERSPECTIS apicibus sanctitatis tuæ, quantum in te divini amoris ardor efferveat, luce clarius recognovimus; & quantum erga sanctam Romanam ecclesiam devotus existas nihilo minus advertentes, pro tanta tibi benignitate multiplices gratias agimus, & sanctimoniam tuam ad nostri profectum certaminis dignis pollere successibus ab omnipotentis clementia postulamus. Vere etenim frater carissime laudibus es extollendus, qui tribulationes nostras, quas pro populo nobis commisso patimur, quasi præsentes intuens, nobiscum gemens & dolens, ad has auferendas providum commilitonem & cooperatorem nostrum non indebite te velle esse in omnibus asseveras. Nec aliud itaque de tua sanctitate credimus, nec aliud suspicamur, nisi ut quamvis corpore absens sis, spiritu a nostris singultibus nunquam desis; & quam dolendum sit, quod fideles cum infidelibus tam perniciose junguntur, liquidius & ipse perpendas; hujus rei gratia, quia multis studere loquelis, ne magis multiplicare verba, quam gemitus videamur, non expedit; præcipue quia tua fraternitas ipsos invisibiles mœrores nostros, sicut in literis tuis conspicimus, non ignorat per illum, qui te sacerdotem suum constituit, tuam reverentiam adjuramus, suadentesque modis omnibus deprecamur, & auctoritate principum apostolorum, fraterno freti amore præcipimus, ut omnibus viribus tuis, omnique posse tuo labores, tam scilicet cum germano fratre, quam cum aliis Christicolis in hoc opem ferre valentibus, ut impia Agarenorum fœdera, quæ Neapolitani, vel sui consocii cum inimicis Christi nominis inierant, Christo miserante quantocius destruantur; & pax atque concordia fidelium per eumdem Christum dominum reformetur: quatenus corpus sanctæ Dei ecclesiæ, pro qua sanguis fusus est Christi, in suis membris non laceretur, & quæ sit vera religio, atque perfecta caritas agnoscatur: quia licet vos, vel omnis forte mundus mala quæ imminent lugeat; nos tamen tantum præ omnibus affligimur, ac dolemus, quantum præ omnibus solicitudinem, atque curam regendarum Christi ovium nos suscepisse perpendimus. Ideoque quia plus omnibus laboramus, ut per vos labor noster usque ad effectum proficiat, specialiter deprecamur. Inter hæc autem carissimum fratrem quæsumus exhortare, ut epistolam nostram ad primum Græcorum illuc venientium cito transmittat, & suis eum deprecationibus moneat, ut omni amota occasione, vel decem dromones in adjutorium nostrum statim dirigere nunquam omittat: quia nos, cooperante gratia Christi, tam cum carissimo filio nostro Lamberto glorioso duce, qui nobis in omnibus hæret, quam cum aliis dominum timentibus desudabimus, ut & impium fœdus cum Agarenis habitum dissolvatur, & libertas, vel aliquanta securitas Christiani populi renascatur. Postremo, quia, sicut diximus, plus omnibus necessario laboramus, nullum laborem, nullamque tolerabilem molestiam corporis recusabimus, quo minus adjuvante domino pro tantis necessitatibus pro vobis cum præveniente Christo laborem nostrum viriliter insistamus: forsan omnipotens Deus, adhibitis tuis laboribus, tantorum pereuntium miserebitur, & dolores nostros auferens, fœdera cum iniquis Paganis a vestratibus facta dissolvet: ubi rogamus cunctis conatibus sudes, qui tanto de profectu tui certaminis lætari speramus, quanto te in hoc opere cooperatorem nostrum habere confidimus. Interim magnopere postulamus, ut quidquid sive de dromonibus dirigendis, sive de impiis peccatis solvendis per tuam solertiam, vel per fratris tui obedientiam effectui fuerit datum, citissime nobis sancta tua fraternitas scriptis significare procuret. Data XV. Kalendas Maii, indictione decima.

XLVI. AD GREGORIUM IMPERIALEM PÆDAGOGUM.

Gratulatur imperatorem contra Sarracenos classem ad ecclesiæ defensionem misisse; eumque ducem constituisse: tum monet, ut decem * achelandia ad litora a piratis Sarracenis expurganda mittat.

* alchelandia, quæ navium militarium genera sunt.

Joannes episcopus Gregorio imperiali pædagogo.

GLORIAM tuam hac apostolatus nostri epistola missa primitus exhortamur, ut divinitus datas sanitates desiderabilis filii nostri Basilii tranquillissimi imperatoris nobis significes. Cupimus enim valde salutem ejus animæ simul & corporis semper audire, tanquam piissimi propugnatoris orthodoxæ fidei. Gratulati autem sumus audientes gloriam tuam directam cum Deo conservandis exercitibus a prædicto divinitus protegendo imperatore, in partes Beneventanorum venisse, tam quia, gratias Deo, ipsius divinitus provectum imperium in defensionem Christianitatis pio zelo succensum, classes & militarem validam manum contra inimicos crucis Christi mittere procuravit; quam quod te præ ceteris ad tantum opus cum Dei auxilio peragendum elegit, quem audivimus in omnibus strenuum, & Dei cultorem industrium. De cetero credimus scire jam magnificentiam tuam, qualiter quædam latrunculorum Agarenorum sagenę occultis irruptionibus litora nostra devastent: & quia palam ausum non habent, furtivis deprædationibus plurima huic sanctę Dei Romanę ecclesiæ damna multipliciter inferant. Quapropter bene visum est nobis literas nostras tibi transmittere, ut vel decem bona & expedita achelandia ad portum nostrum transmittas, ad litora nostra de illis

illis furibus & piratis Arabibus expurganda: quod citius & sine aliquo impedimento agere poterunt, adjuvante dextera Excelsi, quæ principibus apostolorum intercedentibus concertabit, & auxiliabitur illis: in quo, mihi crede, gratum animum piissimo imperatori facies, si in hoc admonitiones nostras audieris: quia cum sit Christianissimus Dei amator, & ecclesiarum domini fervidus propugnator; non poteris illum tibi gratiorem reddere, quam si tantum hanc sanctam ecclesiam per te studueris adjuvare, quæ prima ecclesiarum magistra & caput est, maxime cum in hoc facto eidem a Deo protecto semper Augusto, & in hoc sæculo gloriam, & in futuro acquiras sine fine coronam. Deus omnipotens te & qui tecum sunt protegat, & contra inimicos Christi potenti dextera tueatur. Data xv. Kalendas Maii, indictione decima.

XLVII. AD CAROLUM CALVUM IMPERATOREM.

Nunciat se Adelardum episcopum Veronensem excommunicasse, quod Nonantulanum monasterium invasisset.

Joannes episcopus ad imperatorem.

SACRIS vestræ imperialis clementiæ auribus gloriosissime imperator Auguste Adelardi Veronensis episcopi inobedientiam, & temerariam præsumptionem, quam non solum in nostro contemptu, sed etiam in vestræ celsitudinis peregit injuriam, præsentibus referre apicibus jure curavimus & merito: nam superna vos majestas sanctæ suæ ecclesiæ nobis commissæ patronum invictum, defensorem potentem, & strenuum adjutorem concessit, ut in omnibus ecclesiasticis utilitatibus, unde perpetuam habere gloriam mereamini, quasi vindicem Dei habeamus ministrum. Igitur cum eumdem Adelardum episcopum venerabile monasterium Nonantulæ situm; quod pro Dei, tantique loci reverentia, nullus unquam episcoporum, vel judicum in beneficium quæsivit, timorem divinum parvipendendo, contra sacra præcessorum nostrorum, nostrique privilegii institutiones, quibus de propria semper congregatione abbatem fieri jubetur, callide periisse, ac per hoc illicita præsumpsisse, omnimodis reperissemus; auctoritate apostolica eum excommunicare studuimus; * ut eaque ipse tenere canonicis eum correptionibus, prout nobis auctoritas apostolica suffragatur, procul dubio arguemus, ut digno verbere castigatus, & canonico nexu ligatus obedientiam discat servare, qui absolutus ecclesiasticis, atque canonicis noluit obedire præceptis. Data ut supra.

* Deest aliquid.

XLVIII. AD JOANNEM ANSPERTUM ET WALPERTUM ARCHIEPISCOPOS.

Ejusdem argumenti.

*Joannes episcopus Joanni Ravennati, Ansperto Mediolanensi, & * Waiperto Aquilejensi archiepiscopis.*

* f. Walperto.

Concil. Nicæn. C. 11.

SANCTI magnique Nicæni concilii præcepta secuti quæ jubent, regularem epistolam per unamquamque provinciam obtineri, ne hi qui abjiciuntur ab aliis recipiantur; fraternitati vestræ notum esse volumus Adelardum Veronensem episcopum auctoritate sedis apostolicæ privilegii communione privatum: quoniam cœnobium Nonantulæ, quod semper apostolicæ sedis, & nostræ ipsius auctoritatis privilegio munitum nullius invasionis usurpatione detinebatur, sed solius hucusque abbatis e gremio fratrum electi atque prælati moderamine regebatur, subripuit, suisque usibus, coarctatis extrema egestate monachis, applicavit: & eatenus etiam post frequens interdictum nostrum opprimere, sæculariumque manibus dispartitum prodere non formidat, contra sanctorum patrum regulas, nec non & adversus apostolicæ sedis & totius sanctæ synodi sententiam, quam missis per singulas provincias literis notam vobis omnibus fecimus, in communionem post nostram quoque prohibitionem per missos nostros, & apices sæpissime destinatam, passim recepit, & in cunctis pravitatibus ejus conscius, & fautor apparuit. Excommunicavimus igitur prædictum Adelardum Veronensem episcopum, donec in præsentiam sedis apostolicæ veniens, de prædictorum excessuum qualitate, idoneam satisfactionem coram positus exhibuerit, quæ si contempserit existens interim, existet per omnia communione jure privatus, pari vinculo irretiens omnes qui sibi communicaverint, vel contra interdictum nostrum ausu temerario faverint: unde vos cautos reddere volumus, si non vultis ipsi eidem secundum regulas sacras subjacere judicio. Optamus fraternitatem, &c.

XLIX. AD CLERUM VERONENSEM.

Ejusdem argumenti.

Joannes episcopus universo clero ecclesiæ Veronensis.

EXPERIENTIÆ vestræ notum esse volumus, Adelardum episcopum vestrum auctoritate sedis apostolicæ communione privatum, quoniam cœnobium Nonantulæ, quod semper apostolicæ sedis, & nostræ ipsius auctoritatis privilegio munitum nullius invasionis usurpatione detinebatur; sed solius hucusque abbatis e gremio fratrum electi atque prælati moderamine regebatur, subripuit, suisque usibus, coarctatis extrema egestate monachis applicavit, & eatenus etiam post frequens interdictum nostrum opprimere, sæculariumque manibus dispertitum prodere non formidat, contra sanctorum patrum regulas, nec non & adversus apostolicæ sedis, & totius sanctæ synodi sententiam in communionem post nostram quoque prohibitionem per missos nostros & apices sæpissime destinatam passim recepit, & in cunctis pravitatibus ejus conscius & fautor apparuit. Excommunicatum igitur eum scitote, donec in præsentiam sedis apostolicæ veniens, de prædictorum excessuum qualitate idoneam satisfactionem coram positus exhibuerit. Quæ si contempserit existens interim, existet per omnia communione jure privatus, pari vinculo irretiens omnes, qui sibi communicaverint, vel contra interdictum nostrum ausu temerario faverint; unde vos cautos reddere volumus, si non vultis ipsi eidem secundum regulas subjacere judicio. Optamus vos, &c. Data IV. Kalendas Maii, indictione x.

L. AD LANDULFUM EPISCOPUM CAPUANUM.

Monet ut sibi significet, an Neapolitanorum dux fœdus cum Sarracenis initum frangere velit, & det operam ut idem dux Gauferius & Pulchar una secum Trajectum se conferant, quo ipse est iturus; paratum se ad ea quæ promiserat, & majora concessurum, si ipse dux in sententia persistat.

Joannes episcopus Landulfo episcopo Capuano.

STUDEAT sanctitas tua certissime scire, si Neapolitanorum dux præsentialiter vult pactum Sarracenorum irrumpere, & fœdere Christi, quod in regenerationis unda pepigit, vel a nunc, sicut debitum est, veraciter inhærere: & siquidem talem nunc animum habere cognoveris, hoc nobis præsentialiter indicato. Age ut idem dux Neapolitanus, & Guaiferius gloriosus princeps, ac Pulchar præfecturius ad Trajectum una tecum accelerent; ubi etiam nos accedentes, quæ Deo sunt placabilia, statuemus. Parati enim sumus non solum quæ dicta sunt, sed & majora concedere, tantum ut ejusdem magistri militum sermo ita sit fidelis & stabilis, & omni certitudine præmunitus, ut securitas ex utraque parte firma maneat, & sine dubitatione certa persistat: quod si quæ repromittunt, aut adimplere nolle aut prolongare velle illos cognoveris: non tibi sit licentia hoc a nostra scientia occultandi; sed quidquid veraciter sine dolo per omnia indicandi. De his ergo stude præsentialiter nos pleniter ac citissime literis tuis instruere; ut quod deinceps Deus dictaverit, cum ipsius auxilio sine mora incipere & perficere procuremus. De quibus ipse præ ceteris curam arripe, qui nimirum speciali prærogativa nostrorum viscerum præ ceteris foveris in antro. Data IV. Kalendas Maii, indictione x.

LI. AD PULCHARIM PRÆFECTURIUM.

Ejusdem argumenti.

Joannes episcopus Pulchari præfecturio.

SI vere utique magister militum pactum Sarracenorum proposuit rumpere, hortamur ut Trajectum cum inclyto socero tuo adeas, ubi quoque & nostra reperta præsentia, quidquid rationabiliter quæritur, quidquid necessarium, seu possibile postulatur, gratantissime confestim admittet: sed & ampliora facere nullomodo recusabimus, ut omnes, secundum apostolum, lucrifacere valeamus. In quo industria tua tanto solicitius elaboret, quanto liquidius sibi per hoc cœleste præmium a domino Deo tribui non ignorat. Alioquin adversus eum, quæ digne possumus agere, indubitabiliter & indifferenter exercere, Christo propitio, nullatenus omittemus. Data v. Kal. Maii, indictione x.

2. Cor. 9.

LII. AD GUAIFERIUM PRINCIPEM SALERNITANUM.

Ejusdem argumenti.

Joannes episcopus Guaiferio principi Salernitano.

QUIA Neapolitanorum ducis legatos secundum ipsius & vestra scripta præstolati, nec contemplati sumus, iterato excellentiæ tuæ scribere cogimur, ut illum a perfidis separatum, piis sanctæ matris ecclesiæ gremiis restituamus. In quo quia jam plurimum laborasti, industriam tuam item itemq; laborare hinc tenus exhortamur. Quod si iniquam colligationem statim dirumpere præparetur, cum hoc certissime scierimus, per nosmetipsos ad Trajectum properabimus, & hoc quod quæritur, & quodve jam promissum est, etiam amplius libentissime largiemur, clariori dumtaxat certitudine, ac fidei veritate inter utramque partem composita; ubi quoque tuam sanctissimique Landulfi antistitis, & prædicti ducis, nec non & Pulcharis gloriosi præfecturii adesse præsentiam cupimus. Et ut agatur solertiam tuam satagere flagitamus. Quod si adeo idem dux secundum duritiam suam, & cor impœnitens thesaurizat sibi iram in die iræ, ut aut protelare, aut penitus suæ ipsius & multorum salutis causam contemnere velit, & hoc ipsum statim cognoscere cupimus: quoniam nobis nec humanum, nec divinum deficiet prorsus consilium & auxilium; quod plane reddet ei secundum opus suum, & secundum fructum adinventionum suarum .... toto corde desiderant, in adventu illius exultent: quia & omnipotens Deus blandus justis, & terribilis apparet injustis. Vestra itaque dilectissima caritas devotissimam se super hoc nobis exhibeat, & quousque vires suppeditant, laborare non cesset, ut dum vestris hortatibus hæc nostra postulatio ad effectum pervenerit, dignas vobis gratias referamus, & apud sanctos apostolos in orationibus nostris memoriam habeamus. Data III. Kalendas Junii, indictione decima.

Rom. 2.

LIII. AD ANSPERTUM ET ANTONIUM EPISCOPOS.

Ut Ravennam ad synodum accedant; quod nisi paruerint, minatur eos se excommunicaturum.

Joannes episcopus Ansperto Mediolanensi archiepiscopo, & Antonio episcopo Brixiensi.

QUIA diversis ac multiplicibus ecclesias Dei nobis commissas incommodis perturbatas, rebusq; propriis incunctanter privatas, & earum antistitum honorem diminutum fore videmus; ipsarum, secundum apostolum, solicitudine quotidiana compulsi, necessario rati sumus pro illarum statu, ac pristina redintegratione generalem, Deo favente, synodum celebrare: quam secundum antiquam consuetudinem cum Romæ agere debuissemus, non recusantes tanti laborem itineris; pro suavitate tamen venerabilium confratrum nostrorum episcoporum, quos in consortium nostrum literis missis ascivimus, octavum Kalendarum Juliarum, Ravennæ, auxiliante domino, erimus procul dubio celebraturi. Ad quam videlicet fraternitatem vestram omni occasione postposita, omnique tarditate prætermissa his præsentibus venire jubemus apicibus, quatenus communi multorum fratrum nostrorum consensu atque decreto ecclesia Dei nobis commissa propriæ dignitatis jura, quæ a quibusdam inique agentibus sunt usurpata, sub integritate recipiente, malorum omnium tandem securi effecti, ministerium pontificale, quod nimirum pro gregis dominici nobis commissi salute, Deo largiente, suscepimus, ut dignum est glorificare possimus: quapropter iterato te sermone ad eamdem, ut dictum est, synodum venire præcipimus. Nam si præfato die ad ipsum venerandum concilium quoquomodo properare forte contempseritis, & pro ecclesiæ Christi Dei nostri utilitate, quæ instanti tempore plurimum est necessaria, debitum nobiscum laborem sumere spreveritis, sciatis pro certo communionis nostræ futurum nullo modo esse consortes, sed potius canonicæ auctoritatis censura, ut pote transgressores improbos, feriendum atque damnandum. Optamus reverentiam vestram in Christo bene valere. Data VIII. Kal. Junii, indictione decima.

1. Cor. 11.

Antiqua consuetudo Romæ concilia celebrandi.

LIV. AD CAROLUM CALVUM IMPERATOREM.

Auxilium contra Sarracenos implorat, qui devastata Campania, omnia Romæ suburbana depopulabantur.

Joannes episcopus ad imperatorem.

DIVINA ideo majestas excellentiam vestram præ ceteris elegit Romani imperii altitudine sublimare, Augustalique voluit diademate coronare, ut

ut Deo nostro clementer auxiliante potentiæ vestræ brachio triumphali ecclesiam Christi voce supra petram veræ fidei fundatam tueremini semper, & ab immani crudelique Paganorum infestatione, qui nos jam more latronum undique circumdantes omnia nostra igne gladioque devastant, pio mentis defenderetis intuitu. Sed quia nobis procul existentibus, tot dura & importabilia, pro quibus jam vestram Augustalem imploravimus majestatem, supra modum quotidie patimur, quippe cum tota jam depopulata Campania nil habeamus, nilque nobis, aut venerabilibus monasteriis, ceterisque piis locis, neque senatui Romano, unde corporaliter sustentari possimus, remanserit: omnibus etiam Romæ suburbanis adeo deprædatis, ut nullus in ipsis jam habitator, vel cujuslibet ætatis incola videatur consistere. Pro quibus sane malis innumeris ingenti mœrore afflicti, doloreque turbati, nec somnum oculis, nec cibum ore capere possumus: sed pro requie laborem assiduum, & pro corporali dapium dulcedine, mentis amaritudinem patimur. Idcirco vestram imperialem majestatem, totius sapientiæ luce splendide irradiatam, sancta Romana ecclesia, quæ religioso vos utero genuit, meo quidem sermone, sed suo venerabili suppliciter nimis precatur affectu, ut omni dilatione remota, omnique ejus cura assumpta, nunc ad suam defensionem & totius patriæ liberationem adjutor clemens, defensor potens, & salvator invictus venire dignemini, quia nisi vestra desideratissima nobis affuerit præsentia, nullum defensionis auxilium, nullumque necessariæ salutis remedium poterimus habere. Nos enim, cum omni sedis apostolicæ ordine sacro; cum religiosis & Deum timentibus viris, pro vestræ gloriæ prosperitate, continuaque mentis & corporis salute, omnipotentem dominum, cujus est salus omnis & vita, totis deprecabimur nisibus, ut nec temporis fervor, nec loci natura insolita, nec molestia quælibet vestro insigni corpori nocitura contingat. Quamobrem nihil horum quæ sine Dei procul dubio non eveniunt nutu dubitantes, quin potius in domini miseratione totis viribus confidentes, non solum corpoream incolumitatem, verum etiam & perpetuam animæ vestræ merebimini adipisci salutem & gloriam. Dignetur igitur piissima serenitas vestra, clementissime imperator Auguste, pro tantæ sedis liberatione, tantorumque hominum Christi cruore redemptorum salvatione, nostras & ecclesiæ nostræ preces audire, singultus prospicere, & tanti gemitus lacrymas incessanter effusas attendere: quatenus more solito, & solitæ pietatis viscere nobis compatientes, opem consolationis citissime petentibus tribuentes, prout opportunum est, nos adjuvare satagatis, quia post Deum unica spes salutis & liberationis nostræ fiducia vos procul dubio estis. Ideo per vosmetipsos properantes, congruum & opportunum nobis præbere auxilium non differatis: ut & dominus, qui elegit vos caput orbis, & dominum fecit, auxilium suum vobis de sancto mittere semper dignetur, amantissime fili. Data VIII. Kalendas Junii, indictione decima.

LV. AD URSUM DUCEM VENETIARUM.

Inobedientiam accusat, & monetur episcopos Venetiæ ad synodum Ravennæ celebrandam accedere curet, & ipse quoque vel veniat, vel legatos mittat.

Joannes episcopus Urso duci Venetiæ.

MULTIS esses nimirum justæ correptionis a nobis increpationibus submittendus, nisi apostolica moderatio circa te minus severitate quam patientia uteretur. Exceptis enim excessibus illis, quos per inobedientiam prius contraxeras, ad extremum etiam legationem B. Petri indignam tuis oculis judicasti, cum hoc nec gentilis quisquam facile fecisse clarescat: maxime cum ea, quæ dilectioni tuæ mittebamus, paterna essent monita, non inimici odientis verbera. Sed ista dissimulantes, innotescimus dilectioni tuæ, nos octavo Kalendas Julias Ravennæ synodum totius Italiæ sacerdotum celebraturos: cui interesse volumus & marinæ Venetiæ antistites, qui adhuc superesse noscuntur, una cum personis ad episcopatum electis; & illis, quas tibi jam per diversas epistolas significavimus. Quapropter bene profecto facies, si eos ad prædictam venire synodum non impedieris, sed modis omnibus incitaveris. Non enim ruinam eorum cupimus, absit, sed illius statum reformare provinciæ, & quidquid inter eos & metropolitanum quæstionis & controversiæ vertitur, canonice diffinire. Itaque indubitanter veniant: & tam sancto numerosoque fratrum deesse nullo modo patiantur collegio. Non enim, mihi crede, in aliquo minorati, quod avertat dominus, sed potius augmentati, Christo propitio, ad propria revertentur. Sin autem communi omnium decreto, cum ecclesiam non audisse claruerint, erunt procul dubio, quemadmodum sacrosanctum de hujuscemodi præcipit evangelium. (Matth. 18.) Illud autem ipse pro certo scito, quia nihil pro ullo mortalium imminui ecclesiæ tuæ cupimus; sed decus & genium tuum veluti spectabilis, & Deum timentis viri, conservari volumus & optamus. Unde monemus, ut & ipse ad nos Ravennam proficisci ne pigriteris: sin autem, saltem virum quemquam industrium nobis gloriæ tuæ injuncta legatione fungentem dirigere non detrectes. Data VI. Kalendas Junii, indictione X.

LVI. AD PETRUM ET LEONEM EPISCOPOS VENETIÆ.

Ut Ravennam ad concilium proficiscantur, in quo componendæ sunt controversiæ, quæ cum metropolitano nonnullis intercedunt.

Joannes episcopus Petro & Leoni episcopis Venetiæ.

UNIVERSALE tandem aliquando nos celebrare concilium, multiplex & multifaria nos ecclesiarium necessitas cogit; & ideo pro hac moderanda vel dispensanda, octavo Kalendas Julias hujus indictionis, totius Italiæ apud urbem Ravennam convenire jussimus sacerdotes, ad quorum videlicet sacratum collegium, pontificio nostro mediante, vestram quoque sanctitatem occurrere commonemus, una cum his, qui loco sunt episcoporum decedentium subrogari. Et illis nihilo minus, quos Urso glorioso duci, & vobis scribentes, nostris sæpius & expressius significavimus syllabis, atque, ut absolute regulariterque fateamur, omnibus qui se læsos existimant: quos generaliter auctoritate apostolica sanctitas vestra secum properaturos advocare profecto debebit. Itaque fratres indubitanter accedite, ut præter communem utilitatem, quæ in synodo est procul dubio componenda, quidquid inter fratrem & coepiscopum nostrum, Petrum videlicet metropolitanum vestrum, & prædictos controversiæ vertitur, canonicum finem accipiat, & pax & tranquillitas ecclesiis vestris, sicut condecet, reformetur. Non ergo carissimi tam sancto numerosoque fratrum deesse collegio patimini: quia nos, mihi credite, nullius vestrum casum exquirimus; absit. Verumtamen nisi ad hanc saltem præ-

præsignatam universalem synodum accesseritis, communi cunctorum sententia canonicis legibus subdemini, & pro tanta inobedientia merito puniemini. (1. Reg. 15.) *Est enim*, Samuele sancto docente, *quasi peccatum ariolandi, repugnare; & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere.* Data VI. Kal. Junii, indict. X.

LVII. AD ARCHIEPISCOPUM RAVENNATEM.

Præcipit ut cum suis suffraganeis ad concilium accedat.

Joannes archiepiscopo Ravennati.

(1. Tim. 3.) (Luc. 21. Mich. 7.) QUIA jam ad periculosa pervenimus ab Apostolo quin potius a domino prædicta, prob dolor! tempora: *Surgit enim gens contra gentem, & sunt inter alia inimici hominis domestici ejus*: creverunt inopinabiliter mala, & non solum extrinsecus rabie infidelium barbarorum atterimur; sed & intrinsecus perversitate nequam Christianorum afficimur. Verum quanto crebrescunt mala pravorum, tanto crescere debent bona rectorum. Quæ profecto fieri nequeunt, nisi per commune fratrum collegium in idipsum corpore simul & mente convenientium. Est enim ecclesia Dei propter concordiam tam visibilibus, quam invisibilibus hostibus omnino terribilis, & velut castrorum acies ordinata. (Cant. 6.) Quapropter tam pro ecclesiasticis quibusdam necessitatibus, quam pro statu & pro correctione reipublicæ, auctoritate apostolica decrevimus reverendorum fratrum & coepiscoporum nostrorum Italici regni universale, id est, totius provinciæ, advocare concilium, locum autem nusquam ad hoc gerendum aptiorem & faciliorem, quam apud Ravennam undique confluentibus inveniri posse perspeximus. Occurrat igitur alacriter cum suffraganeis suis, quos ipsa convenire commoneat, ad designatam urbem sanctitatis fraternitas, & tanto deesse conventui, quem scilicet ibidem 8. Kalendas Julias, celebraturi sumus, nullo modo perferat, quo pullulantia in agro dominico zizania communi studio radicitus amputentur; & salubrium virtutum germina socio pro his certamine penitus inserantur. Fratres præterea & coepiscopos nostros, qui sub beatitudine vestra degunt, ad camdem universalem synodum hortatu sanctitatis vestræ venire præcipimus. Quisquis autem occurrere sanctitati tuæ forte contempserit, canonicis se noverit increpationibus (2. Cor. 10.) procul dubio submittendum, in promptu, secundum apostolum, nobis habentibus omnem ulcisci prorsus inobedientiam. Hanc vero apostolatus nostri epistolam vel exemplaria illius, beatitudo vestra in diœcesi sua omnibus indifferenter episcopis parare faciat; ne aliquod possit ab inobedientia excusationis, quod non expedit, velamen obtendi.

LVIII. AD AQUILEIEUS.

Quæ de eo sinistre ferebantur, in generali concilio canonice terminanda significat.

(* f. Aquilejensem.) *Ad * Aquilejeus.*

NOVIMUS vestram beatitudinem a nonnullis de quibusdam sinisterius diffamari, quod (* for. integrius) profecto in synodali est conventu * interius & perspicacius ventilandum, & secundum sui qualitatem, regulari censura modis omnibus finiendum. Sed credimus, divina favente gratia, vos coram positos, ita insontes inveniendos, ut veritas exagitata non de vobis cœni, quod adsit, sed unguenti commoti jucundum reddat odorem; nisi forte absentia procurata, vera quæ dicuntur de vobis comprobet, & pœnam merito irroget: quæ si adesset, magistra justitia forsitan retudisset. Data VI. Kalendas Junii, indictione decima.

LIX. AD ARCHIEPISCOPUM RAVENNATEM.

Certum præscribit diem, quo Ravennæ cum omnibus suis suffraganeis affuturus sit: quod si quis parere contempserit, excommunicationem illi minatur.

a Joanni archiepiscopo Ravennati. (a Forte, Joannes ut in ep. 57. H.)

ITER quod pro dissolvendo fœdere olim a Neapolitanis cum Sarracenis inito Trajectum fecimus, nos a præfinito die synodi retardavit, sed quia auctore Deo, ipso discisso quies aliqua reddita comprobatur, ecce de itinere scribimus nos certissime sextodecimo Kalendas Augustas Ravennæ futuros, ubi sanctitas tua per se cum omnibus suffraganeis suis episcopis, quos ipsa convocare debet, adesse duodecimo Kalendarum Augustarum omni remota excusatione procuret; ut communi tractatu communia ecclesiarum exorta zizania generaliter evellantur. Si quis autem in hac parte collegium vestrum putaverit declinandum, communionis nostræ a se noverit consortium modis omnibus adimendum: (2. Cor. 10.) nobis procul dubio, secundum apostolum, in promptu habentibus ulcisci omnem inobedientiam. Data *ut supra*, indictione X.

LX. AD EUMDEM.

Scribit se jussisse, ut omnes Italiæ episcopi, & præcipue Venetiarum, ad synodum Ravennæ celebrandam accedant.

** Joanni * archiepiscopo Ravennati.* (* forte Urso Venetiarum duci, ut ex epistola 55. apparet.)

SCIRE volumus gloriam tuam pro multis necessitatibus sanctæ Dei ecclesiæ, sicut jam te non latere credendum est, undecimo Kalendas Augustas istius decimæ indictionis, Ravennæ, gratia sancti Spiritus suffragante, synodum nos cum confratribus & coepiscopis nostris instituisse fore modis omnibus celebrandam; Ad quam, sicut nos multis utilitatibus omissis; nec laborem quidem itineris, nec intemperantiam aeris recusantes, occurremus; ita omnes hinc & inde volumus antistites advenire, ut quidquid in sancta Dei ecclesia perperam per zizaniorum satores crevisse dignoscetur, hoc communi tractatu per nostrum commune studium radicitus extirpetur. Idcirco tuam nobilitatem ignorare non patimur, quod episcopos Venetiarum, & electos vocatosque episcopos vacantium sedium ad eamdem synodum, sicut jam eos vocavimus, occurri & iterato decreverimus: ut inter reverendum quoque metropolitanum vestrum & vos omnis altercatio discutiatur, examinetur, & coram sancta synodo canonice terminetur. Alioquin tam a nobis quam a sancta synodo, si inobedientes jam toties per epistolam vocati extiterint, tanquam contemptores, synodicam sententiam incurrere merebuntur: quia cum sit illinc Ravennam brevior via, de labore itineris excusationem habere non poterunt. Data XIV. Kalendas Augusti, indictione decima.

LXI.

1 *Forte*, Joannes Urso Venetiarum duci, *ut significat vox illa* gloriam tuam, *quam & in Epistola*. Hard.

LXI. AD LAMBERTUM GLORIOSUM COMITEM.

Significat Romanorum proceres obsides dari non posse: monet ne ad urbem veniat, quia ipse eum excipere non potest.

Ioannes episcopus Lamberto glorioso comiti.

REMANENTIBUS nobis, Deo præduce, Romani convocavimus totam ecclesiam, & illud quod nobis de obsidibus Romanorum procerum dandis edixeras, in conventu fidelium tandem Dei ecclesiæ necessario constulimus: sed heu quid dicam? cum tantum totam eamdem ecclesiam contra nos incitaverimus, ac si pro nulla, cum ille potuisset videri. Romanorum filius filio illo ceelo non legitur fuisse obsides dare, quanto minus filiorum, qui filiolitatem Augustalem & merce cuffodiunt, & quo- * *Fr. dubi-* do Deo juvante perficiunt? Percipe cum eos * mi- *tanter legi-* seremur, si hoc ex Augustali jussu processerit, & *mus.* ipsum imperatorem non credamus hium non velle secretum fatuilla. Tale quippe consilium non aliter adinvenit, nisi ille qui hanc terram contubare molitur, & ineffabile damnum populo Dei generare verfutis fraudibus machinatur: qui patens & quicunque odio habet, & diffidit fidelibus utique gaudet. Quamvis antea Romani * ovilia fenatus mortem eligant, quam hanc inauditam & peffimam rem fieri quocunque modo consentiant. Quapropter, quia omnino eft impoffibile, & tale quid omni iniquitatis sudiens in maximum fulpicionem prorupit, atque fimpliciter non fuisse dictum modis omnibus affirmatis: mandamus dilectioni tua, quam absentem ficut præfentem ampleftimur, ut hic nullo modo fatigetis, quia modo te nullatenus recipere poffumus, nec tedium aliquid tuum, quandum fore neceffe putamus. Cum autem, Deo juvante, ad unam concordiam & unam quietem reipublicæ causa recideris, & litis figmenta, quæ tumquam telas arenarum putemus contra Apoftolicum urgeftrum oborta, fopita extiterint: nos & nobilitatem tuam recipiemus, & ea quæ ad communem militatem pertinere cognoverimus, tecum & tradura, & utpote cum tanta prudentiæ viro peragere fumma diligentia curabimus. Antea autem nullo modo te vereris oportet; quia nullo modo te, ficut diximus, recipere fil cuftine poffumus. Data XII. Kalendas Novembris, indictione XI.

LXII. AD WIDONEM EPISCOPUM INVENSEM.

Causam Leonardi cujusdam, qui homicidium cum aliis commiserat, ei delegat: hortatur, ut quotianam gravillimum illi antem pœnitentiam conftituerat, modo leviorem conftituat.

Widoni episcopo Invensi.

LEONARDUS quidam tuæ diœcefeos homo, fimilibus & gemina trius factum fedem apoftolicam, & noftram humilitatem adiit, referens fe primo quidem homicidii incidiffe reatum, & a fanctitate tua pœnitentiam accepiffe, quam & peregerit; & ea peracta, miferationem & reconciliationem eccleſiaſticam tuo judicio promeruerit. Poft vero cum aliis fuis conciviibus cyuidam prædones publicis fanctionc juffus fit iniequi, ut fi eos capere potuiffent, modis omnibus interimere non admitteret. Contra quos iffe cum aliis profciſcens, afferit quod unum ex illis capto, oculos comprehenſiones eius eruerint, ac per hoc ipſe prædo nefandas viam finierit. Hoc itaque facto præfatus Leonardus pœnitentiam fuſcepimus, & quam præfentium veniens, hujuſcemodi dixit & fuiſſe tuo judicio judicatum: Sanctam videlicet communionem nifi ad extrum vitæ non percepturum: carnes & vinum, excepta diebus dominicis, & ſanctorum feſtivitatibus non fumpturum: comam non rafurum: uxorem non accepturum: cum hominibus non converſaturum: factiere & clicio gentilium: fervis, rebuſque fuis non. dominaturum: feniorem beneficium non habiturum, & aliis his ſimilibus forte fruendis non fruiturum. Qui omnia audiens, & intimo oculo penetrans, invenimus aliquid gravius te, quam expediit, fi ita eſt, judicaſſe. Hujus rei gratia omne hujus judicium tibi diminimus, & ut nobiſcum ſupra dictum tibi diminimus, & ut nobiſcum ſupra dictum tibi diminimus, & ut nobiſcum ſupra dictum

LXVI. AD ATHANASIUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

Commendat zelum fidei, quem ostenderat adversus Sergium ecclesiæ Dei hostem: hortatur ut in dies magis pro ecclesiæ sibi commissæ defensione laboret; Petrum diaconum ei commendat.

Reverendissimo & sanctissimo Athanasio episcopo sanctæ ecclesiæ Neapolitanæ dilecto confratri nostro.

INNUMERAS gratiarum actiones vestræ Deo dilectæ agimus almitati, dignisque apostolico vos ore laudibus præ ceteris merito collaudamus; quoniam secundum domini vocem dicentis; [Matth. 5.] *Si oculus tuus, vel manus tua scandalizat te, erue eum, & projice a te*, fratrem tuum [Loquitur de Sergio, ut constat ex epistola proxima; cujus Leo Ostiensis meminit lib. 1. c. 42.] erga ecclesiam Dei impie agentem, & circa dominum non recto itinere gradientem, velut secundum Holofernem, sancta Christi Dei nostri ausu temerario impugnantem; & hereditatem patriam more sacrilego persequentem, tanti honoris regimine indignum judicans, ultionis divinæ percutere jaculo studuisti: nec pepercisti carni tuæ propter dominum dicentem: [Matth. 10.] *Qui diligit patrem, aut matrem, aut fratrem plusquam me, non est me dignus*: in quo nimirum vos Deo per omnia dignos fore cognoscimus, quia membrum corporis tui multo contagio fœtens libenter abscidere, proculque abjicere sanctitas tua fideli devotione curavit: & quia nuncusque viris sæcularibus secundum se, & non secundum Deum in urbe Neapolitana principantibus, multa scandala & perturbationes multas, homicidia & oculorum erutiones intra eam, vel foris peragentibus, dignum Deo de his juste judicante peractum est, ut iniqua jam cessaret dominatio, finem haberet peccatum, & consurgeret vir de domo domini, qui timorem Dei præ oculis habens regat populum Christi in omni justitia & sanctitate, in omni veritate & mansuetudine, ut pastor idoneus, & non velut mercenarius deserat & disperdat: & ideo ea quæ vestræ dignitati, vel honori congrua ac necessaria sunt, perpetua nihilo minus stabilitate confirmamus; tantum ampliori nunc studio, curaque multiplici pro defensione sanctæ Dei ecclesię tibi commissę stare ac desudare, quatenus salva securaque consistat, ut procures, his nostris apostolicis prudentiam vestram exhortamur apicibus. Nos namque, aliis omnibus mancosis datis, mille quadringentos vobis dare debemus, quos vestræ dilectioni, aut initio quadragesimæ aut in die sanctæ resurrectionis vobis procul dubio dirigemus. Porro hunc Petrum venerabilem diaconum vestrum, quia cum vestræ ecclesiæ, & civitati Neapolitanæ in omnibus fidelem esse cognoscimus, vobis in omnibus commendamus, & pro nostro eum amore benigne semper retinere dignemini. Data *ut supra*.

LXVII. AD NEAPOLITANOS.

Laudat eos, quod zelo divino accensi Sergium a se abjecerint, & Athanasium episcopum suæ reipublicæ rectorem elegerint: præcipit ut ei pareant, offerens se una cum ipso eorum commodis consulturum.

Omnibus eximiis judicibus, & universo populo Neapolitanæ civitatis.

QUANTA veræ fidei devotione circa Deum creatorem & salvatorem mundi atque erga ecclesiam Christi servetis, luce clarius ecce cognoscimus, cum tantæ impietatis virum, perditionis scilicet filium, & totius iniquitatis vas vobis inique dominantem, Sergium nempe magistrum militum, secundum videlicet Holofernem, zelo repleti divino, abjicere, ac velut membrum fetidum a corpore Christi abscidere, proculque abjicere studuistis secundum domini præceptum dicentis: *Si oculus tuus, vel manus tua scandalizat te, erue eum, & projice a te* [Matth. 5.]: & quia illo abjecto pastorem & episcopum animarum vestrarum, Athanasium videlicet, dilectum confratrem, & unanimem filium nostrum habere judicem elegistis, innumeras vestræ dilectæ prudentiæ, & unanimitati gratias agimus, quoniam, sicut Dei ministri, iram domini exercituum, quæ jam meritis imminebat illius, in eo ulcisci procurastis, qui nimirum multa & inaudita mala plusquam omnes patres suos in civitate Neapolitana, & in finibus nostris nequiter facere non dubitavit, cum innumeram hominum multitudinem, infantum & mulierum catervam gladio, fame; atque captivitate crudeliter peremisset. His igitur nostris apostolicis literis nobilitatem vestram filioli mei monemus atque hortamur, ut præfatum Athanasium confratrem nostrum venerabilem episcopum vestrum, sicut divina inspiratione docti loco rectoris habere elegistis, fideli mente ac devotione cum omni honore habere studeatis: quoniam nos cum illo in omni vestro adjutorio, in omni vestra utilitate prompti existimus, parique voto vos adjuvare desideramus: tantum state viriliter obedientes illi in omnibus, velut filii carissimi. Porro quia jam, aliis omnibus datis mancosis, mille quadringentos vobis dare debemus, ne turbemini: quia eos vel in initio quadragesimæ, vel in die sanctæ resurrectionis, vobis procul dubio dirigemus. Vos tantum ut filii carissimi adversus infideles & communes inimicos totis viribus pro defensione ecclesiæ Dei desudare satagite: quatenus, & Dei gratiam, & nostram semper benedictionem habeatis. Bene vos optamus in domino. Data *ut supra*.

LXVIII. AD LAMBERTUM COMITEM.

Scribit se in Galliam velle proficisci, ideo sub excommunicationis pœna præcipit, ne se absente Romanæ ecclesiæ territorio, vel Romæ aliquod damnum inferat.

Nobili viro Lamberto glorioso comiti.

SAGACITATI ac prudentię vestrę notum esse volumus, quia non solum pro assiduis Paganorum infestationibus, quas ecce jam biennium nemine defensionis nobis prębente solatium patimur: sed etiam pro innumeris, & supra modum gravibus oppressionibus quę nobis una cum dominico grege divinitus commisso in pace, quam Christus Deus noster se diligentes habere jubet, consistentibus, ab adversariis illata sunt, & quotidie inferuntur, in gremio sedis apostolicę quę caput est orbis & omnium mater fidelium, quiete ac securiter manere nobis minime licet. Ideo Franciam per iter marinum proficisci, gloriosumq; Carolomannum regem adire, atque optatum illius contemplari pręsentiam cupimus, pro salute scilicet ac defensione terrę sancti Petri, & totius Christianitatis suppliciter deprecantes: quatenus Dei omnipotentis solatio, & regia virtute nobis, prout opportunum est, solati ante possimus salubri prosperoque successu regere atq; tueri territorium, & populum domini pretioso cruore redemptum: ne pro aliquo eorum per nostram desidiam vel incuriam pereunte, districtam domino cogamur reddere rationem. Ideo monemus & bis nostri apostolatus literis dilectionem vestram pio intuitu exhortamur, ut nobis abeuntibus Franciam pro defensione sanctæ Dei ecclesiæ, & reipublicæ stabilitate, nullam contrarietatem, vel inimicitiam exerceatis in toto territorio principis apostolorum, neque urbis Romæ, quæ est civitas sacerdotalis & regia, per sacram beati Petri sedem, aliquas adversitates, vel insidias pręparetis, neque faciatis, facereque volentibus ullo modo consentiatis. Quia si per vos, aut per vobis subjectos homines eadem urbs Roma perturbationem aliquam, vel dehonestationem habuerit, vel adversa quælibet sustinuerit, pro certo scitote, quia canonicis vos correptionibus cum victrici sancti Spiritus auctoritate omnimodis redarguemus, & ab apostolicæ sedis communione merito separabimus. Data *ut supra*.

LXIX. AD LANDULFUM EPISCOPUM CAPUANUM.

Monet ut consentiat cum Athanasio episcopo Neapolitano ad ecclesiæ Romanæ defensionem: & curet pactum cum Amalfitanis factum, ab ipsis observari.

Reverendissimo & sanctissimo Landulfo episcopo Capuano.

QUANTO studio tua dilectio, tuaque benigna fraternitas erga defensionem, ac liberationem obsequtumque sanctæ Romanæ ecclesiæ, cui Deo auctore, culmine præsidemus, laboraverit, totisque nisibus cordis in parte nostri operis desudaverit; sedula reminiscimur procul dubio recordatione: tuaque ob hoc retributio, tam apud Deum, quam apud nos erit in promptu indubitanter parata. Quapropter, quia te valde idoneum in tantis habemus expertum, monemus, atque hortamur esse unanimem cum Athanasio Neapolitano episcopo in caussa præsenti Romanæ ecclesiæ, quoniam liquidum in Salomone didicimus: [Ecclef. 4.] *Funiculus triplex difficilis erit*; eidemque nostro hortatu, & admonitione in omnibus fraternus auxiliator existere nunquam desinas, inter hæc tua benigna fraternitate, & dilecti filii nostri Guaiferii principis, mediante, pactum in decem millium * mancosorum cum Amalfitanis eatenus fecimus, ut a Trajecto usque Centumcellas nobis navali labore indesinenter auxilium ferrent. Sed hactenus id in nullo demonstraverunt: insuper quædam studio calliditatis astruunt; quia utrique abbates, Joannes videlicet ac Anastasius, quos illuc ex nostra parte direximus, non in decem millium tantum mancusorum, sed in duodecim millium plaitasse, quod iidem abbates coram nostra præsentia non se fecisse jurejurando refellunt. Ideoque vestra eos prudentia, & ab hac injusta petitione compescat, & in servitio salubri commonitione confirmet: quatenus nostra benedictione positi, animo & corpore ex Christo domino salvi existant. Data *ut supra*.

[* al. mancusorum]

LXX. AD ARCHIEPISCOPUM EBREDUNENSEM.

Reprehendit quod alium episcopum, præter eum quem clerus & populus elegerat, in Venciensi ecclesia consecraverit: præcipit ut cum utroque Romam veniat.

Reverentissimo & sanctissimo Ariberto archiepiscopo Ebredunensi.

SI canonica in consecrandis episcopis statuta servasses, nunquam, sicut auditu didicimus, & de quodam diacono, nomine Waldeno, super tuam dilectionem reclamante, se canonice a plebe & populo Venciate electo, & a tua sagacitate abjecto, de consecrato controversia quælibet nasceretur, qua vestra merito reprehenderetur fraternitas. At nunc, quia mortuo Venciensi episcopo, non prefatum sacerdotem, quem ut dictum est clerus & populus civitatis elegerat, piæque memoriæ Carolus imperator suo consensu firmaverat, consecrasti, [a] eodem Augusto de præsenti vita subtracto alterum non juxta nomam canonicam electum et adverso venientem, nec per ostium sed aliunde introeuntem, tuo tantum libitu ordinasse accusaris. In quo te non leviter incurrisse omnino videmus: quia dicente prædecessore nostro papa Celestino: Nullus invitis detur episcopus, cleri, plebis, & ordinis consensum & desiderium requirere debuisti. [Epist. 2. episcopis Viennensi, & Narbonensi.] Cujus etiam auctoritate clerici habent facultatem resistendi, si se viderint prægravari: ut quos sibi ingeri ex transverso cognoverint, non timeant refutare: quoniam etsi non debitum premium, vel liberum de eo, qui eos recturus est, debent habere judicium. Nam & sancto Leone dicente: Nulla ratio sinit, ut inter episcopos habeantur, qui nec a clericis sunt electi, nec a plebibus expetiti. [Epist. 95. Rustico Narbonensi.] Unde cum sæpe quæstio de male accepto honore nascatur, quis ambigat nequaquam istis esse tribuendum, quod non doceatur fuisse collatum? Eodem etiam capitulo xxxv. canonum suorum jubente, [Epist. 88. Anastasio Thessalonicensi.] Nullus, ut dictum est, non petentibus est ordinandus antistes, ne civitas episcopum non optatum aut contemnat aut odiat: ac per hoc fiat minus religiosa quam convenit, cui non licuit habere quem voluit. His ita statutis, nec in ecclesia Dei tibi commissa scandalum maneat vel schisma existat, dilectioni tuæ jubemus, ut cum eodem a te consecrato episcopo, & illo qui se canonice asserit fuisse electum, de præsenti Romam venire procures, quatenus in præsentia nostra & sedis apostolicæ tanti causa negotii diligenter inquisita & examinata legitimum Deo favente finem percipiat. Obedire igitur te oportet huic nostrę pręceptioni pro ecclesiæ Dei pace directæ. Nam si aliter feceris, scito quia nos talem illicitam præsumptionem impunitam nullatenus relinquemus. Data *ut supra*.

[a *Forte*, sed eodem. H.]

LXXI. AD CUNIPERTUM COMITEM.

Præcipit ut bona Romanæ ecclesiæ, quæ occupaverat, restituat.

Dilecto filio Cuniperto glorioso comiti.

AUDITU didicimus, etiam & veraciter scimus, quod cortem sancti Petri, quę est in Aluiscutia, contra Deum & nostram voluntatem teneatis invasa, & unde censum ac functionem annuam ecclesia principis apostolorum pro luminariis habere solita erat; nunc vestra fortia, & avaritia faciente, nil recipere, nilque potest habere. Unde ex auctoritate Dei, & sancti Petri, ac nostra, vobis pręcipimus, ut non habeatis licentiam ipsam cortem amplius retinere: nec in ejus rebus & pertinentiis vos intromittatis, si gratiam Dei & beatorum apostolorum Petri & Pauli, nostramq; benedictionem cupitis habere; Sinatisq; homines sancti Petri, qui ibi sunt, eamdem cortem securiter retinere. Nam si ipsam cortem deinceps tenere contra nostram voluntatem præsumpseritis, aliquamque ibi fortiam, vel violentiam feceritis; scitote quod omni vos ecclesiastica communione atq; a corpore & sanguine domini nostri canonice separabimus, sicut invasorem rerum ecclesiasticarum. Data *ut supra*.

LXXII. AD LAMBERTUN COMITEM.

Monet ne Romam eam ob causam veniat, ut apostolicæ sedis hostibus auxilium ferat: quod si alia de causa venerit, honorifice se eum excepturum promittit: plura legatis injungit, quibus fidem adhiberi jubet: Adelbertum Romanæ ecclesiæ hostem se non posse ait in communionem recipere.

Dilecto filio Lamberto glorioso comiti.

DILECTIONIS & amicitiæ vestræ amorem, ac sinceritatem quasi quoddam insolubilis caritatis pignus tenentes; tanto de inimicorum nostrorum callidis astutiis, vel præparatis cum apostolica sede securi existimus insidiis, quanto nobilitatis vestræ potentiam, una cum Christi auxilio nobis conjunctam in omnibus prosperis, seu adversis esse procul dubio credimus: quoniam & nos vobiscum in cunctis, quæ vestræ gloriæ sunt congrua, vel necessaria existere prompti optamus. Et ideo eminentiam vestram quæ relatione quorumdam didicimus latere nolentes, utpote spirituali filio nostro referre indubitanter curamus. Audivimus namque quod inimicis & infidelibus nostris per cujusdam exhortationem cupiatis ferre solatium, atque Romam venientes suis eos rebus, & beneficiis contra nostram etiam voluntatem inconvenienter restituere debeatis: quod nullus imperatorum, vel regum, aut comes antecessoribus nostris fecisse recolitur. Unde valde miramur, si hoc verum est, quomodo tantæ amicitiæ inter nos toties habitæ atquæ promissæ obliti estis; cum post Deum vos modo in omnibus necessitatibus, & utilitatibus, ecclesiæ sancti Petri habeamus unicum adjutorem atque fidelissimum defensorem. Et ideo, licet quidam vobis agere talia sedi apostolicæ nobisque contraria suadeant, nos tamen in vestræ fidei devotione, quam erga beatissimos principes apostolorum Petrum ac Paulum, & nostram paternitatem habetis, plurimum confidentes, quasi dilecto filio, & unanimi amico mandamus, ut pro Dei & nostro amore, pro causa inimicorum nostrorum aliquatenus restituenda, cum bis jam ac ter synodico sint ipsi judicio condemnati, Romam nunc non veniatis; quia valde turbati ac tristes ob hoc existentes, vos, sicut decet & nos cupimus, honorifice recipere non possumus. Quamobrem vestra prudentia tantæ perversitatis consilium destruat, atque contra ipsos inimicos nostros totis viribus insurgere, & pari nobiscum voluntate, sicut oportet, eos confundere procuretis; ut nos, sicut per vos credimus, securi & quieti, Dei & vestrum maneamus auxilium. Alia vero pro causa, si ad limina sancti Petri, & nostram apostolicam nunc aut postea, vultis venire præsentiam: vos prompto atque gratissimo animo, prout oportet, honorifice recipiemus, vobiscum pariter gaudentes, & exultantes in domino. Plura quidem vobis super his scriberemus, sed quia idoneos, ac reverendos fideles nostros, vestrosque devotos amicos, Gaudericum videlicet & Zachariam episcopos deliciosos & consiliarios nostros vobis direximus, qui vestræ gloriæ ea quæ literis desunt, verbis poterunt enarrare, omisimus scribere; quibus sane, quæ verbo tenus dixerint, quasi nobis credere non dubitetis. Agite igitur sicut vos in omnibus nostris credimus habere procul dubio adjutorem, & unanimem in Christo amicum. Adelbertus autem marchio ad nos si venerit, pro certo scitote, quia eum nullo modo recipiemus, quia multas nobis contrarietates fecit, & manifestus in omnibus inimicus apparuit. Præterea, sicut nobis mandatis, ut pro instantis temporis causa, extra urbem Romam exeuntes, vobiscum alicubi loqueremur; libenter quidem hoc facere voluissemus, si utile ac necessarium esse videretur: ut simul loquamur non vobis grave sit ad nos quasi filius dilectus venire, quatenus ea quæ congrua sunt visa pariter consideremus. Data *ut supra*.

LXXIII. AD EUMDEM.

Graviter eum reprehendit quod in literis quas scripsit, honorem debitum apostolicæ sedi non habuerit, & ne legati absque ejus consensu mitterentur postulaverit.

Nobili viro Lamberto glorioso comiti.

SEDEM apostolicam, quam Deus omnipotens supra petram sui nominis fundare dignatus est, non solum reges & principes terræ, verum etiam imperatores Augusti, & totius orbis domini suis apicibus, utpote caput omnium ecclesiarum Dei, honoraverunt, dignisque præconiis ejus pontifices, vicarios scilicet beati Petri apostolorum principis laudaverunt, votisque supplicibus deprecari studuerunt; & usque in finem sæculi, Petri manente nomine ac memoria, supplicare non desinent. Quapropter audientes literas tuas quas mandastis, mirati valde fuimus super earum verbis inconvenientibus, quæ nec debitas sancto Petro laudes resonant, nec ecclesiasticis concordant regulis, vel doctrinis; cum nobis illa verba mandastis, quæ sæcularibus viris, & comparibus tuis scribere solitus es, hoc est, cum dicis nobis, Tuæ nobilitatis: vel cum dicis nobis, Monemus nobilitatem vestram: in quo luce clarius mentem vestram cognoscimus erga nos minime devotam, sicut putabamus existere. Idcirco nostræ paternitati, tam vilibus verbis, & inconvenientibus sermonibus scribere audaci potius quam sincera mente voluistis: & mirum non est, quia de amaro fonte dulcis aqua non hauritur. Porro quia dixistis, quod sine consensu tuo nostras legationes nusquam mittere deberemus, usus que hoc non fuerit, nec literis legitur, nec a quoquam superstite unquam fuisse reminiscitur factum: & ideo sedes apostolica libera semper existens liberam ubique suam mittit legationem, habens domini auctoritatem dicentis: *Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* (Luc. 22) De his autem quæ olim dicta sunt inter nos, pro diversis ac multiplicibus contrariis, & adversitatibus, nec non & corporis incommoditatibus, quas quotidie patimur, nobis aliquid considerare, vel pertractare non licet. Nos tamen, si prudentiam vestram in nostris profectibus, & utilitatibus ecclesiæ Romanæ cognovissemus devotam existere, nostramque voluntatem prompte perficere, loco vos filii dilectique cuperemus retinere amici; & ea quæ vestræ saluti ac prosperitati essent utilia, grato sane animo perficeremus: sed quia vos, nobis relictis, in partem contrariam inclinatos videmus; non solum obstupescimus, sed etiam a vestræ amicitiæ nos similiter declinamus consortio, quod pro Dei amore valde retinere voluimus carum. Hanc præterea epistolam nostram secundum morem per Longobardum fidelem vestrum, & literarum delatorem vestrarum, vobis mandare voluimus; sed ille a nobis eas recipere; vestræque noluit deferre sagacitati: sed sicut & antiquus usus exigit, & ratio manifesta fieri declarat. Data *ut supra*. (Aliquid deest.)

LXXIV. AD GUAIFERIUM PRINCIPEM SALERNITANUM.

Hortatur ut in sua integritate perseveret, & Amalfitanos corripiat, quod auxilium navale non miserint, & nimia calliditate in se utuntur.

Amantissimo filio Guaiferio principi.

DEVOTIONEM igitur animi tui ex die qua te cognovi paucis verbis explicare non possum? hoc tamen veraciter scimus, quia apud nos tibi omnia salva reservantur tempore opportuno. Idcirco monentes hortamur, & rogando jubemus, uti in semel tua percepta bonitate perseveres. Quoniam scriptum est: (2. Petri 3.) *Non tardat dominus promissum suum, donec adimpleatur quod locutus est*: & ideo nosse gloriam tuam cupimus, quia ex parte Amalfitanorum nullum nobis juxta condictum placitum studuerunt præbere adjutorium navali certamine a Trajecto usque Centumcellas. Insuper quadam calliditate asserunt, non in decem millium tantum mancusorum, sed & in duodecim millium fuisse nostram promissionem: quod verum nullo modo constat, cum & ipsi abbates, quos illuc pro nostra parte direximus, jurejurando non se dixisse fateantur. De his vero aliisque similibus, quantum in nobis est, per gloriam tuæ nobilitatis, correptionem omnemque speramus studii emendationem: quod quæso facere mature acceleres. Optamus. Data *ut supra*.

LXXV. AD MICHAELEM REGEM BULGARORUM.

Missa per Eugenium & Paulum episcopos mense Aprili die XVI. *indictione* XI.

Dolet quod Græcos sequatur: hortatur ad Romanæ ecclesiæ gremium redeundum: tum de dono misso gratias agit: postremo Sergium quemdam per subreptionem ad sacerdotium & episcopatum promotum, depositum fuisse significat.

Michaeli regi Bulgarum.

SPIRITUALIBUS te visceribus edito gaudebamus, & pro salvatione tua gratias agebamus: sed nunc astutia malignorum decepto, tristamur & ingemiscimus, verentes & pertimescentes, ne si forte Græcos secuti fueritis, cum illi in diversas hæreses & schismata solito more ceciderint, vos quoque cum ipsis in erroris profunda ruatis: (Genes. 3.) & sicut serpens seduxit Evam astutia sua, ita sensus vestri corrumpantur, & excidant a simplicitate & castitate quæ est in Christo Jesu. Nam te fili, (Deut. 32.) Mosaicis rogo verbis, *interroga patrem tuum, & annunciabit tibi: seniores tuos, & dicent tibi*, si aliquando Græci sine hac, vel illa hæresi fuerint: & cum non inveneritis eos ab aliqua hæresi aliquando liberos extitisse, oportet vos eorum fraudes & consortia fugere, ne cum illi erraverint vos erretis, & cum illi ad blasphemiam versi fuerint, & vos etiam fidei rectæ blasphematores inveniamini: nec erit qui vos postmodum corrigat vel ab errore reducat: & hoc est, mihi credite, fili carissime, quod dolemus, hoc est unde nocte & die pro vobis soliciti sumus; non gloriam ex vobis, vel honorem aut censum procul dubio expectantes, cum vos potius & non vestra quæramus: nam non patriæ regimen & reipublicæ moderamen adipisci cupimus: sed diœceseos ejusdem regionis curam & dispositionem more prisco resumere volumus, ut solicitudinem, quam universis debemus ecclesiis, tanto pro eadem diœcesi solertius exerceamus, quanto ad ordinationem specialius vestram hanc antiquitus pertinuisse non ignoramus, tantoque pro vestræ salutis custodia instantius vigilare valeamus, quanto ut confirmet hoc Deus quod operatus est in nobis (Psalm. 67.) enixius nobis optandum est, & districtius a nobis divinitus exigendum, clarius scimus, si circa instructionem & munitionem vestram desides, quod absit, fuerimus inventi. Revertimini ergo ad beatum Petrum apostolorum primum, quem amastis, quem elegistis, quem quæsistis, cujusque in necessitatibus patrocinium percepistis, & fluenta doctrinæ salubriter & convenienter hausistis; cujusque vos protectioni cum subjectis omnibus commendastis & tradidistis. *Bene quidem currebatis*, (Galat. 5.) cum apostolo clamamus, *quis vos fascinavit veritati non obedire?* Sed & ipse per se dominus dicit: (Luc. 9. Ephes. 4.) *Non mittens manum suam in aratrum & conversus retrorsum, aptus est in regno cælorum*: non autem dicimus quod non una sit fides, unum baptisma, unus Deus noster pariter & illorum: sed quia in eis sæpe præsule Constantinopolitano vel imperatore, aut plerumque utroque auctore facto hæreseos, plures qui sub ipsis sunt adulatione aut certe timore illis efficiuntur consimiles: & væ tunc eis est, qui societatem sequuntur eorum. Dic itaque rogo carissime fili, quid faceres tu, vel populus tuus, tempore Pneumatomachi Macedonii Constantinopolitani antistitis, quando & impius illic imperabat Constantius, effectis eorum societate fruentes; nonne dogma ejus contra Spiritum sanctum blasphemans cum illis sequeremini? *quod peccatum*, attestante domino, *non remittitur neque hic, neque in futuro*. (Matth. 12.) Nonne si horum pollutam societatem haberetis, & pravam doctrinam nihilo minus haberetis? ac per hoc & vos cum illis quasi fasciculi colligati ad comburendum æterno igni reservaremini in die judicii cruciandi? Credimus autem, quod jam vos non lateat, nunquam apostolicam beati Petri sedem ab aliis sensibus reprehensam, cum ipsa alias omnes, & præcipue Constantinopolitanam sæpissime reprehendens, aut ab errore liberaverit, aut certe in his qui resipiscere noluerunt, sententiæ suæ judicio condemnaverit. (Romana ecclesia nunquam in errorem incidit; alias autem ab errore liberavit.) Noli ergo sequi Græcos, fili carissime, quia argumentis semper fallacibus student, semper dolosis intendunt versutiis, ne forte vobis quod genti contigit Gothorum contingat: quæ cum a Paganorum errore cuperet liberari, Christique fidei sociari, in episcopum incidit formam pietatis habentem, virtutem autem ejus abnegantem: qui eos dum a paganismo liberat, Arii blasphemiis implicat: sicque illi, dum incaute quærunt errorem fugere, in errorem incidunt; & cæcum ducem sequentes, cum illo cæci facti in Arianæ pravitatis præcipitia delabuntur: (Socrates lib. 4. c. 27. Theodoret. lib. 4. c. 32. Sozomenus lib. 6. c. 37.) & hoc est, unde Græcorum cavenda esse prædicamus consortia: *Corrumpunt* enim, ut Paulus apostolus ait, *mores bonos colloquia mala*. (1. Cor. 15.) Qui etsi aliquando loquuntur aliquid boni, noli mirari, quia & dæmones confitebantur Filium Dei: sed ipse illos potius tacere præcipiebat; (Matth. 18.) ne qui eos audiret vera prædicantes, sequeretur errantes. Convertimini igitur ad beatum Petrum apostolorum principem, qui primus cognovit, & confessus est Filium Dei: qui oves dominicas regendas accepit, & ut has ad æternæ pascua vitæ introducere posset, & hic ligandi solvendique potestatem; & illic reserandi eis claves cœlestis regni promeruit. Igitur scitote, carissime, si ex hoc ad Græcos, quod avertat dominus, conversio vestra

fuerit, partem vestram divinitus cum his ponendam, qui primam fidem irritam faciunt, & cum his, quorum libenter amplectimini portionem. Porro si nos audieritis, & ad sancti Petri gremium redieritis, ut filios vos amantissimos expansis sinibus recipiemus, & exertis brachiis amplectemur, & in visceribus Christi dilectionis semper habebimus; & si qua sunt sancta, si qua salubria, si qua congrua, vobis & pro vobis offerre atque impendere non cessabimus. Xenium nobis ex vobis transmissum, quondam religiosi habitus Urso deferente, suscepimus; de quo benignitati vestræ gratias agentes, Deum laudavimus, qui te nobis devote munus offerre docuit; temetipsum cito totum, ut confidimus, & perfectum daturus. Ceterum gloria vestra sciat Sergium eunuchum, qui cum genere Sclavus esset, & multis pravitatibus irretitus, sacerdotium per surreptionem obtinuit; & post etiam super aliis detectus & convictus excessibus, ab episcopo tunc suo depositus fuisse dignoscitur, & post indigne satis a Georgio, qui falso sibi episcopi nomen usurpat, ad episcopatum Belogradensem provectus est, apostolorum principum, & sanctorum canonum auctoritate, etiam nostri esse sententia decreti depositum: quod tam vobis quam vestræ omnium generalitati canonice patefacimus; ut hi qui abjiciuntur, ab aliis non recipiantur: ne, quod non optamus, simili cum eis pœna judicii teneantur astricti. Data XVI. die mensis Aprilis, indictione XI.

LXXVI. AD PETRUM COMITEM.

Missa per Paulum & Eugenium episcopos mense Aprili, die XVI. indictione XI.

Hortatur ut Michaelem regem ad Romanæ ecclesiæ gremium revocet.

Petro comiti.

DILECTISSIMO filio nostro Michaeli Christianissimo regi apostolatus nostri mittentes epistolam, dignum duximus ut & tuæ quoque gloriæ scriberemus, & gemitus nostri cordis aperiremus, quos assidue patimur, suspirantes & stupore nimio admirantes, quomodo ipse sapientissimus rex, & vos ipsi averti potueritis, & a recta semita declinare, atque a sede beati Petri apostolorum summi recedere; cui, sicut evangelium refert, non caro & sanguis, id est humana sapientia, sed ipse per se Pater Filium proprium revelavit, cum alii hunc Joannem, alii Eliam, alii Jeremiam, aut unum de prophetis existimarent. Scribimus ergo tibi tanquam familiari & carissimo nobis; tu enim in hac causa primus ipsi regi præcursor & dux auctore Deo fuisti: tu inter illum & nos medius discurristi, & Deo gratias, cuncta, quæ ad salutem gentis illius acta sunt, non sine tuo certamine acta sunt, & quot & quantos labores pro instructione vestri nos assumpserimus, ipse non nescis. Et bene quidem in nobis delectabamini, & spiritualibus gaudiis, & profectibus fruebamini: sed nescimus quis vos de cetero deceperit; quis organum factus diaboli, qui olim per serpentem Evam seduxit, vos a recto itinere callida suasione retraxerit; unde non parum dolemus, nec leviter anxiamur; & idcirco te, virorum optime, cohortamur, loquere ad aures ejusdem dilecti filii nostri regis; cui & dominus ipse ad aures præcordiorum loquetur, ut primam fidem non faciat irritam, ut ante se gradiens, retro nequaquam respiciat, viam qua ambulabat, non deserat, evangelicam legat historiam, & videat ibi præcipue soli Petro, aliis ista vel illa opinantibus, Christum Dei vivi Filium revelatum, & singulariter dictum: *Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua.* Ergo si istis falsa putantibus, Petro veritas præcipue revelata est: & si pro fide Petri oratum singulariter est a Filio ne deficeret; consideret sapiens rex quam laudabiliter primum fecerit urbem quærens, ad quam iste talis & tantus apostolus venit & prædicavit; cui, Patre revelante, veritas Filii patefacta est, & cujus fides, quia Filius rogavit, non defecit. Ad hanc quippe Romanam urbem post Antiochiæ, quam in transitu visitavit, fundatam ecclesiam, tanquam ad mundi dominam properavit. & illic consequenter Filium Dei vivi, quem non carne vel sanguine, ut prædiximus, sed eo revelante sicut veraciter cognovit, veraciter & prædicavit: super quam etiam solidam confessionis petram, suam dominus ecclesiam fabricavit: & hæc est petra illa, supra quam, ut Salomon ait, serpentis non invenitur vestigium. Pro hac itaque purissima fide beatus Petrus Romæ moratus, in hac stabilivit ecclesiam, & sede apostolica diutius gubernata, pro hac fide decus mortis assumpsit: sicque sanctam Romanam ecclesiam in hac fide fundatam proprio sanguine cum Paulo, qui ab Jerusalem usque ad Illyricam regionem scilicet, in qua nunc vos habitatis, evangelio replevit, domino Deo consecravit, & dedicavit; qua fide tanto intra breve tempus Romani creverunt & floruerunt, ut [a] prælatus egregius apostolus mox in principio epistolarum suarum pro ea Deo gratias agere, & denunciare præconia videatur. Hanc itaque fidem suggere semper, & suade, carissime, pio regi sitire: hanc non alibi præcipue quærere nisi Romæ, ubi plantata est & radicata a B. Petro, qui hanc ut supra ostendimus, sicut veraciter cognovit veraciter & prædicavit: quoniam sicut aqua nunquam potest alibi tam munda, vel tam limpida, quemadmodum in fonte unde originem protrahit, inveniri; ita & fides nunquam omnino poterit alibi tam pura, vel tam nitida reperiri, sicut in ecclesiæ nostræ vivario, ubi eam non tecta perstillantia, quibus litigiosa mulier, id est hæretica pravitas, comparatur; sed ille polorum claviger ubertim & purissime congregavit, qui ex ipso fonte vivo hanc cœlitus hausit, & limpidissimam conservandam mandavit. Hæc, carissime, pio regi loquere, & exhortare in Christo Jesu, ut pro accepto & multiplicato familiaritatis talento in gaudium domini nostri merearis intrare. Nos vero, si nos audieritis, quia vos tanquam fratres & filios summo amore diligimus, de lucro vestri gaudebimus, & superexultabimus: sin autem, dicemus omni ecclesiæ, & sicut dominus præcepit, vos tanquam ethnicos, & publicanos habebimus: & tunc vos videritis, cum in varias errorum tentationes incideritis. Missa per Paulum, & Eugenium reverendissimos & sanctos episcopos. Data Mense Aprili, die XVI. indictione undecima.

a Forte, præfatus. Hardabinii.

Fides Romanæ ecclesiæ.

LXXVII. AD MICHAELEM REGEM BULGARORUM.

Ejusdem argumenti, suntque fere eadem verba quæ in superiore.

Michaeli glorioso regi Bulgarum.

CHRISTIANISSIMO regi apostolatus nostri mittentes epistolam, dignum duximus ut & tuæ quoque gloriæ scriberemus, & gemitus ac dolores nostri cordis aperiremus, quos assidue patimur suspirantes, & tristes penitus incedentes, & stupore nimio admirantes, quomodo ipse sapientissimus rex, & vos ipsi averti potueritis, & a recta semita declinare, & a sede beati Petri apostolorum principis omnino recedere; cui, sicut evangelium refert, non caro & sanguis, id est humana sapientia, sed ipse per se Pater Filium proprium revelavit, cum alii hunc Joannem, alii Eliam, alii Jeremiam, aut unum ex prophetis existimarent. Scribimus ergo tanquam fratri ejus & carissimo nostro. Nam cuncta, quæ ad salutem gentis vestræ a nobis acta sunt, & quot & quantos labores pro instructione vestri nos assumpserimus, ipse profecto non nescis. Et bene quidem primum in nobis delectabimini, & spiritalibus gaudiis, & profectibus fruebamini: sed nescimus quis vos de cetero fascinaverit, quis deceperit; quis organum factus diaboli qui olim per serpentem Evam seduxit, vos a recto itinere callida suasione retraxerit. Unde non parum dolemus, nec leviter anxiamur: & idcirco te, virorum optime, cohortamur, loquere ad aures ejusdem dilecti filii nostri regis, cui & dominus ipse potius ad aures præcordiorum loquetur, ut primam fidem non faciat irritam, ut ante se gradiens, retro nequaquam respiciat, viam qua ambulabat, non deserat, evangelicam legat historiam, & videat ibi præcipue soli Petro Christum Dei vivi Filium revelatum. Ad hujus ergo beatissimi Petri sedem alacri pectore rex Christianissimus redeat; & sicut cervus, cum quid sumpserit noxium, desiderat ad fontes aquarum: ita desideret & sitiat anima ipsius ad salutifera ejus doctrinæ fluenta. In quo pio tua laboret opere præ cunctis solertia, ut non solum fratrem carissimum lucrifacias, sed & de salute omnium vestrum ipse mercedum præmia consequaris. Nihil enim placet Deo plus his, qui ab errore converti faciunt homines; vel qui ad justitiam erudiunt plurimos. Et ideo pro tam sancto labore, beato Petro clavigero regni celestis intercedente, operies, sicut scriptum est, multitudinem peccatorum, & stabilieris quasi celi firmamentum, & dies æternitatis. Sed & nos interim te in devotorum numero filiorum habebimus, & confessionibus apostolorum principum memoriam tui jugiter commendare, nullatenus omittemus. Data mense Aprili, indictione XI.

LXXVIII. AD IGNATIUM PATRIARCHAM CONSTANTINOPOLITANUM.

Tertio jam commonet, ne Bulgarum regionem ad ecclesiam Romanam jam antiquitus pertinentem usurpet, & eo, vel ab ejus suffraganeis in ea regione consecratos episcopos intra 30. dies illinc educat; & nisi post duos menses paruerit, dominici corporis & sanguinis communione, & si perseveraverit in contumacia, patriarchali etiam dignitate privat.

Reverentissimo confratri nostro Ignatio patriarchæ Constantinopolitano.

SECUNDO jam sedis apostolicæ literis probaris admonitus, & per missos ejus contestatoriis conventus hortatibus, jure tibi Constantinopolitanæ diœceseos, quod per ejusdem primæ sedis auctoritatem & favorem annuente Deo receperas, rite contentus, ultra prefixos tibi ex canonibus limites præsumptionis pedem non tenderes, nec antiquos terminos quos posuerunt patres tui aliqua usurpatione transferres. Nullus autem ignorat regionem Bulgarum a sanctæ memoriæ Damaso papa, & deinceps usque ad paganorum irruptionem a sedis apostolicæ præsulibus, quantum ad ecclesiasticæ provisionis attinet privilegium, moderatam. Præsertim cum hoc nonnulla scripta, sed præcipue diversorum pontificum Romanorum res gestæ quæ in archivis antiquitus nostræ reservantur ecclesiæ, clarius attestentur. De his autem quæ bellica clades & gravissimi hostilitatis incursus intulisse noscuntur, nil præstantius sentiendum est, quam quod clarissima ecclesiæ tuba sanctus videlicet Leo nostræ sedis antistes edocuit & decrevit, cum ait: Adhibenda, inquiens, curatio est, ut vulnera quæ adversione hostilitatis illata sunt, religionis maxime ratione sanentur. Qui statu rerum auxiliante domino in meliora converso iterum dicit: Remotis malis quæ hostilitas intulit, unicuique id quod legitime habuit, reformetur: omnique studio procurandum est, ut recipiat unusquisque quod proprium est, & rursus: Quod bellica necessitate turbatum est, pacis remedio reformetur. Sed hæc reverentissime frater omnia clausis oculis relegisti, sanctorumque patrum decreta calcaneo temerario conculcasti, ac multiplicium tibi beneficiorum sedis apostolicæ præstitorum oblitus, contra eamdem sanctam sedem, benefactricem videlicet tuam, & erectus es, priscam diœcesim illius in regione Bulgarica constitutam illicita pervasione subripiens, & in alienam messem contra divinas leges mittere falcem non renuens. Unde merito post primam & secundam commonitionem a nostræ te debueramus communionis contubernio sequestrare, *in promptu habentes*, secundum apostolum, *omnem ulcisci inobedientiam*: qui etiam dicit: *Si quis non obedit verbo nostro per epistolam, hunc notate, ut non commisceamini cum eo*: sed quia sedis apostolicæ moderatione utentes, spiritu lenitatis potius quam severitatis erga correptionis tuæ flagramus affectum, ecce tertio canonice per missos & syllabas commonemus, & hortamur, & protestamur, ut nullam omnino moram perpessa, strenuos viros in regionem Bulgarum dirigat, qui per totam patriam peragrantes, quoscumque illic repererint qui a te, vel a subjectis tibi consecrationis munus accepisse dicuntur, sine quavis dilatione reducant: ita ut intra triginta dierum spatium nullus episcopus, nullus omnino clericus, qui tuæ ordinationis, imo inordinationis sunt, intra omnes Bulgarum fines inveniatur. Non enim patimur eos, quos ibidem tu illicite constituisti, quos & ab apostolica esse jam sede hujus regi gratia constat excommunicatos, errore suæ prævaricationis corda novorum domini famulorum inficere: quos videlicet in fide instructionis manu plantavimus, & aqua salutaris fontis doctrinarum rigavimus, atque horum auctori Deo ad incrementum spiritus dandum, ut sit ipse in omnibus primatum tenens, obtulimus. Porro si intra triginta intervalla dierum omnes, quos vel tu, vel episcopi tui consecrasse in aliquo gradu putantur ecclesiæ, totius regionis Bulgaricæ terminis non eduxeris, & temetipsum ab omni ecclesiastico illius jure diœceseos non subduxeris, tamdiu sancto corpore, ac pretioso sanguine domini nostri Jesu Christi per duos menses a die numerandos qua hujus epistolæ tomum acceperis, esto privatus, quamdiu his obstinatus decretis nostris, minime obedientiæ colla submiseris. Jam vero si pertinaciter in hac indisciplinatione, atque pervasione permanseris, & episcopos & quotquot illic vel illi vel tu consecrasse videris, foras illinc minus expuleris, omnipotentis Dei judicio & beatorum apostolorum principum auctoritate, nostræque mediocritatis sententia, omni patriarchatus esto dignitate, quam favore nostro receperas, alie-

lienus & exors, nullo penitus summi sacerdotii privilegio preditus vel potitus: Data mense Aprili, indictione XI. missa per Paulum, & Eugenium episcopos.

LXXIX. AD EPISCOPOS ET CLERICOS GRÆCOS.

Declarat eos excommunicatos quod Bulgarum regiones invadentes illicitas ibi ordinationes fecerint; dignitate etiam privandos, nisi intra XXX. dies ex omni Bulgarica regione decesserint. Si quis autem paruerit, restituendum ei episcopatum decernit quem in Græcia habebat; & si nullum antea habebat, vacantem, si dignus est, eidem conferri jubet.

Omnibus episcopis & ceteris clericis Græcis Bulgariæ diœceseos invasoribus, ac per hoc excommunicatis.

MIRAMUR vos & vehementer obstupescimus sanctorum patrum canones obturatis oculis relegisse, & calcata conscientia terminos æternos a patribus positos transtulisse, & in alienam messem judicii falcem misisse in Illyrici provincias, quas nunc Bulgarum natio retinet ingredientes, & ordinationes illicitas perpetrantes, cum & sacra concilia sub sede beati Petri apostolorum principis, has olim provincias deguisse patenter innuant, & rerum gestarum a sancto Damaso papa conscripta manifeste denuncient. Et statu causarum Deo auxiliante in melius jam pridem converso, sedes apostolica sit ab eis qui hanc habitant regionem recognita, requisita & multis precibus invitata: nosque illuc episcopos, & inferioris ordinis sacerdotes cum præceptis sedis apostolicæ miserimus, & multos labores pro instructione illius regionis arripuerimus. Nam & si quidam vestrum clandestina illuc forte venerunt, apte de illis dicere possumus illud domini dictum asseverantes: *Omnes qui ante me venerunt, fures fuerunt & latrones*. [Joan. 10.] Ipse quippe dominus per prophetam dicit: *Veniebant & ego non mittebam eos*. Nam quidam vestrum pro criminibus suis fugientes? quidam autem ambitus & avaritiæ causa illuc accessuri profecti sunt; non autem vocati, nec invocati: licet nec sic in vestram vos diœcesim ad aliquam dispositionem faciendam introire convenerit. Quia igitur contra sacras vos multipliciter egisse regulas deprehendimus; excommunicavimus vos, & estis excommunicati. Quisquis autem ex vobis intra triginta dierum spatium cognitæ hujus apostolicæ sanctionis, omni Bulgarica regione non cedens, in ea quamlibet ordinationem vel dispositionem patrare ultra prædictum spatium obstinate præsumpserit: sanctorum patrum auctoritate, nostrique judicii sententia proprio careat officio, non nisi resipiscens pœnam evasurus, aut veniam aliquo modo speraturus. Si quis autem vestrum humiliter ac obedienter his salubribus monitis nostris parens, Bulgaricæ locum dederit diœcesi; noverit nos decrevisse sibi episcopatum restitui quem eum in regione Græcorum prius habuisse constiterit: porro & si nunquam habuit, vacantem illi tribui; si tamen talis persona sit, cui nulla in hoc regula patrum valeat obviare.

[An. Ch. 878.] Missa per Paulum & Eugenium episcopos. Data XVI. die mensis Aprilis, indictione XI.

LXXX. AD BASILIUM IMPERATOREM.

Missa per Eugenium & Paulum reverendissimos episcopos.

Dolet Constantinopolitanam ecclesiam schismate adhuc laborare: qua de re legatos mittit.

Dilectissimo nobis & desiderabili filio Basilio Christianissimo & tranquillissimo imperatori.

BENEDICTUS Deus & pater domini nostri Jesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui misertus & consolatus est nos in præsenti sæculo nequam: [2. Cor. 1.] Visitans & redemptionem faciens tam pium, tamque benignum imperii vestri cornu salutis erigendo in domo David, Christi videlicet pueri sui. [Luc. 1.] Vos enim, fili carissime, minus imperatoria dignitate, secundum apostolum qui ait: *Aemulamini charismata meliora*, contenti, [1. Cor. 12.] etiam angelorum estis ministerium imitati, dum pacem in terra bonæ voluntatis hominibus exoptatis, & beatos per id, ac cœlum vos visuros luce clarius demonstratis. Utraque siquidem epistola vestra pontificio nostro missa hujus vos flagrare desiderio patenter insinuat, & hanc vos ad statum ecclesiæ, unde pravorum dissensione repulsa est, inhianter velle reducere, indicio evidenti demonstrat. A Deo quippe provectum imperium vestrum; quod eo auctore justitia & triumphis ornatis, minus nimirum validum, minusque gloriosum putatis, nisi etiam summa condecorare pace seu concordia satagatis. Nos autem, dilectissime, audientes in Constantinopolitanam ecclesiam dissensionis adhuc scandala fluctuare, nullosque religiosi habitus viros hac illacque dispersos atque dejectos ignominiose tractari: merito ingemiscimus & multa mœstitia fatigamur, præcipue pacem sentimus illic continua contentione turbatam, quam per multos sedis apostolicæ labores jam credebamus ædificatam, & sacratos quosdam diversas injurias didicimus passos, quos ab omni oppressionis fasce sperabamus ereptos. Portamus quippe omnium onera qui gravantur; imo portat hæc in nobis amator vester beatus Petrus apostolus qui nos in omnibus solicitudinis suæ protegit ac tuetur heredes: sed quia & professionis nostræ officio, cum Jeremia nihilo minus dicitur: *Ecce constitui te hodie* [Jerem. 1.] *super gentes & super regna, ut evellas & destruas, & disperdas, & dissipes, & plantes*, etiam vestra pietas ab apostolatu nostro pro hoc ipso personas postulat. Ecce strenuos e latere nostro viros dirigimus, qui si qua illic inter hęc diligenti studio deprehendant & his radicitus, secundum domini mandatum, evulsis, destructis, dispersis & dissipatis, pacem & unitatem & caritatem & congruenter ædificent simul & plantent. Nam quomodo habere poterunt caritatem, qui dividunt unitatem? nos autem pro Christo legatione procul dubio fungimur, cum paci ecclesiæ studium impendere procuramus. Quia vero Deo amabiles viros, quos nominatim literis expetitis, quibusdam incommodis impeditos destinare nequimus; misimus Paulum & Eugenium sanctissimos & reverendos episcopos, dilectosque consiliarios nostros, quorum nobis & fides probata, & scientia manifesta est: quibus scripto dedimus in mandatis, ut omnibus simultatibus sopitis atque sedatis, quæ ad pacem sunt, sanctorum magistra regula patrum, toto conamine construant, & omni contentione sublata, justitiæ tribuant Deo propitio palmam; hoc dumtaxat ad laudem Dei agentes, & ad præconiorum vestrorum cumu-

cumulum, sicut vos agere de die in diem decet, addentes. Verumtamen ignorare pium imperium vestrum nolumus, nos apostolicæ sedis præcepisse legatis, ut causa tantum visitationis, gloriosum ejusdem provinciæ † principem adeant, & de optata memoria ei apostolorum, ut condecet, expletis officiis persalutationis edicant. Ideoque rogamus, ut aditu eis annitentibus vobis concesso, talem illis industrium virum * qui eos usque ad prædictum principem salvos ducat atque reducat, facta in scriptis de ea minime iterum usurpanda professione. Optamus vos per multos annos in Christo bene valere, & de barbaricis jugiter hostibus triumphare, spiritualis & desiderabilis & Christianissime fili semper Auguste. Data indictione XI. [An. Ch. 878.]

† Forte loquitur de rege Bulgarorum.

* deest, tradatis, aut quid simile.

LXXXI. AD EUMDEM.

Ut legatis a se missis fidem adhibeat, & opem Romanæ ecclesiæ ferat.

Dilecto filio semper in domino triumphanti Basilio piissimo imperatori Augusto.

SCIMUS venerabilis imperator, scimus & omnimodo novimus vos prudentia pollere, æquitatem diligere, pietatem extollere, directiones plantare, & vitia evellere. Scimus & liquido credimus vos sanctæ Romanæ ecclesiæ vigorem & decus velle augere, tribulationes gemere, angustias dolere, & necessitates pio intuitu, quantum ad vos pertinet, amovere. Hujus rei gratia maximam de vobis fiduciam assumentes, quidquid eamdem sanctam matrem vestram Romanam ecclesiam oppido affligit & lacerat, vobis singulari quadam spe committimus audiendum & corrigendum. Tamen ne vos, quos secretorum nostrorum conscios esse cupimus, lateat quod his diebus contra Dei voluntatem, contraque salutem totius Christianæ fidei, ac contra privilegium sanctæ Romanæ ecclesiæ, seu contra morem reique publicæ statum Romæ peractum est; his missis nostris Paulo & Eugenio episcopis verbo tenus vobis dicenda commisimus. Quæ vos ita credere deprecamur ac si nos vobiscum loquamur; & credentes, si nobis ferre opem, vel aliquam consolationem valeatis, veluti dilectus filius reverendæ matri assolet, omnimodo conferatis deposcimus. Habetis enim pro his sanctos apostolos adjutores & nos possidebitis devotiores vestros apud dominum semper intercessores. Data IV. Kalendas * Martii, indictione XI.

* f. Maii, ut constat ex superioribus.

LXXXII. AD ANSPERTUM ARCHIEPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

Monet ut quantocius ad synodum in Galliam cum suffraganeis accedat: quæritur de perfidia Lamberti Spoletani comitis.

Ansperto venerabili archiepiscopo Mediolanensi.

PRO innumeris igitur & multiplicibus oppressionum angustiis totius sanctæ ecclesiæ in orbe terrarum diffusæ, synodum universalem, Christo opitulante, in Francia, (quia in Italia, persecutione malorum grassante † (Petrum presbyterum cardinis nostri, quem ad Carolomannum regem dirigimus, fraternitati vestræ plurimum commendamus) minime potuimus,) sumus celebraturi; ad quam fraternitatem vestram quantocius omni mora postposita occurrere admonemus, cum cunctis coepiscopis, ac suffraganeis vestris, exceptis his quos sacri canones pro incommodis causis stare patiuntur. Quoniam in ea, Christo cooperante, omnium ecclesiarum speramus erigi statum atque vigorem. Hoc iterum iterumque monemus, hortamur, expresseque mandamus, ut nulla vobis mora, nullumque tempus præpediat, donec nobis vestrum adventum in præsentia præbeatis; * id est Lamberti perfidi Spoletani ducis Widonis filii, ejusque complicis Adelberti marchionis, vel ut melius, patriæ proditoris, qui clandestina fraude pacifice venire se simulans, in dolo ad portam urbis custodes deputans, sacramque civitatem tyrannus invasit, nosque cum fidelibus nostris intra ecclesiam beati Petri apostolorum principis inaudito atque horrende coarctare inter cetera mala *. Data *ut supra*.

† Hæc verba non cohærent sequentibus.

* Ut causam com- … lib. 5. c. 37. * Videtur hic deesse, conatus est.

LXXXIII. AD ANGELBERGAM AUGUSTAM.

Ut in Romanæ ecclesiæ fide perseveret: præsentium latorem commendat.

Dilectissimæ filiæ Angelbergæ imperatrici Augustæ.

REMINISCENTES omnium bonorum vestrorum, quotidie Deo nostro gratiarum actiones referimus, qui vestrum animum tanta solicitudine circa devotionem ab exordio sanctæ Romanæ ecclesiæ spirituali flammæ adustione perussit. Sed nunc filia mea carissima, & in Christo devota, quæso vires solicita ingenii acutissimi, & in hoc in opportuno tempore solita bonitate concurre: quatenus cœptum bonum usque ad consummationem operis perductum æterni retributoris præmia recipere valeatis. Latorem quoque præsentium Petrum cardinis nostri presbyterum, quæso in omnibus habeas commendatum, vestroque consilio prudentissimo iter illius solita pietate disponite: quatenus Deo duce ad nos possit redire incolumis. Data *ut supra*.

LXXXIV. AD JOANNEM ARCHIEPISCOPUM RAVENNATEM.

Exponit mala quæ a Lamberto comite Romæ sunt perpetrata: seque in Gallia ad implorandum auxilium adversus eum iturum ostendit.

Reverendissimo & sanctissimo Joanni archiepiscopo Ravennati confratri nostro.

UNANIMITATIS vestræ fraternitatem ignorare non patimur quæ & qualia his retro diebus a Lamberto Spoletano comite mala & multiplices passi sumus injurias, quales nullus antecessorum nostrorum pontificum a quoquam Deum colente sustinuisse recolitur. Igitur omne pene territorium S. Petri suis tyrannice devastantibus hominibus, cum immensa populi multitudine Romam venit: nos autem illum quasi dilectum amicum apud beatum Petrum apostolorum principem honorifice recepimus: sed ipse quasi ovili pelle indutus, solita repletus nequitia, munereque corruptus ingenti, contra nos insurgere non dubitavit. [Aimoinus lib. 5. c. 37.] Nam portas civitatis Romanæ violenter, imoque fraudulenter cepit, totamque urbem Romam; ac per dies plurimos homines suos ita arctius retinere fecit, ut nec proceres Romanorum, nec episcopi, & sacerdotes, neque etiam familiares nostri ad nos nisi maxima supplicatione exeundi facultatem haberent. Cibaria etiam nostra nobis venire instantissime prohibebant. Venerabiles item episcopos, presbyteros atque diaconos religiosos monachos

cum

cum hymnis & canticis spiritualibus, sacrisque litaniis ad ecclesiam principis apostolorum venientes, heu proh dolor! more paganorum conturbaverunt, & fustibus cedentes nequiter dispersorunt, non sinentes illos exire, debitumque Deo sacrificium offerre. Inimicos quoque, atque infideles S. Romanæ ecclesiæ & nostros, quos una cum vestro consensu & subscriptione bis ac tertio jam excommunicatos damnatosque habemus, super nos temere conduxit: eosque in urbe Roma sine nostra voluntate immisit. His itaque nos præjudiciis, & injuriis multiplicibus gravati, cum tota sede apostolica tristes adeo per dies multos extitimus, ut nequaquam nobis aliud agere nisi flere liceret: nam ipsis diebus nec vestis fuit super altare sancti Petri, nec aliquod ibi nocturnum vel diurnum officium ex more celebratum. Nunc etiam minatur nobis pejora inferre, nisi ejus obtemperemus humiliter voluntati. Unde sanctitatem vestram pio fraternæ dilectionis affectu conjunctam hortamur, ut pro tantis afflictionibus, & miseriis capiti nostro illatis, ex totis præcordiis vestris nobiscum pariter condoleatis, & contra evidentissimum, & immanem inimicum nostrum consurgere toto annisu studeatis. Nos namque illius non valentes sustinere tantas insidias, quia per terram ire nequimus, per marinum iter Deo propitio in Franciam proficisci debemus: gloriosos scilicet reges deprecaturi, ut ecclesiam sancti Petri, & civitatem Romanam totius mundi caput & dominam, a tantis oppressionibus, & calamitatibus liberent, salvam & quietam sinant manere, potentique manu ab hostium quas patimur insidiis tueantur; nec nos ob aliud illuc ituros, nisi pro communi salute, procul dubio credite. Sed sicut veridico multorum relatu didicimus, cum nos de urbe Roma fuerimus egressi, cœptumque iter egerimus, audimus eumdem Lambertum satellites suos velle colligere, Romamque rursus expugnaturum adire. Nos vero hoc scientes, anathematis sententiam in eum, & in omnes sequaces ejus, si contra urbem Romam, & ecclesiam Romanam aliquam rursus veniens contrarietatem, vel molestiam, aut perturbationem inferre quolibet modo præsumpserit in ecclesia beati Pauli doctoris gentium protulimus. Et idcirco nullus vestrum ejus iniquis operibus faveat: quin potius libere arguat, si apostolicæ sedis vultis semper fulciri auxilio. Quapropter hæc omnia, ut vestris suffraganeis episcopis cognita faciatis, incunctanter hortamur sanctimoniam vestram; quatenus ipsi, qui membra corporis Christi existunt, vobiscum pariter pro apostolicæ sedis exaltatione studeant desudare.

LXXXV. AD BERENGARIUM COMITEM

Rogat ut imperatori nunciet quæ a Lamberto Romæ perpetrata sint, detque operam ut eum compescat.

Dilecto filio Berengario glorioso comiti regia prosapia orto.

LECTIS nobilitatis vestræ literis, quia sinceritatem ac devotionem more scilicet parentum vestrorum circa nos pro amore Jesu Christi domini & beati Petri apostolorum principis reverentia, vos habere ingentem reperimus; multa vestræ mellifluæ locutionis dulcedine sumus omnino repleti; ita ut cum psalmista dicere possimus: *Quam dulcis faucibus meis eloquia tua!* (Psal. 118.) Hujus namque bonitatis decus eximium, ex moribus piæ memoriæ nobilissimi quondam genitoris vestri vos trahere indubitanter cognoscimus, qui dignum semper honorem & piam reverentiam antecessoribus nostris, sacris videlicet pontificibus exhibere tota mentis alacritate studebat: & ideo pulchræ juventutis vestræ florem de radice justa prodeuntem dominus exercituum pietatis suæ gratia custodiet incolumem, facietque prospere vigere in omnibus, & ad prosperum usque finem perducet. Quapropter, fili carissime, sæpe voluimus vestræ scribere dilectioni, non solum nostram vobis salutem innotescendo, sed & de vestra prosperitate, atque incolumitate audire cupiendo: sed non solum paganorum crebris ubique incursionibus, verum etiam Christianorum insidiis circumdati nequivimus. At nunc, quoniam Deo disponente tempus evenit opportunum, excellentiæ vestræ quæ & qualia sumus nos cum tota ecclesia & civitate Romana perpessi a Lamberto comite, veluti filio carissimo & fideli amico referimus. Cum itaque prædicto Lamberto multa quotidie bona fecissemus, dignumque impedissemus honorem supra quam intecessores nostri parentibus illius fecissent; ipse pro bonis mala retribuens, collecta populi multitudine omne territorium sancti Petri invasit, & quod defendere debet ab hostibus, tyrannice dominatur invasum: venitque Romam, & quasi inimicus portam civitatis Romanæ violenter capiens, satellites suos per dies plurimos retinere fecit, ac sic tantam civitatem invasam retinuit: ita sane, ut nobis apud beatum Petrum consistentibus, nullam urbis Romæ potestatem a piis imperatoribus beato Petro principi apostolorum, ejusque vicariis traditam haberemus. (Urbis Romæ in [illegible] te [illegible] potestas.) Sacras autem litanias, episcopos, & sacerdotes, atque servos Dei, ex more celebrantes, & ad ecclesiam sancti Petri venire volentes, fustibus cædere, ac dispergere fecit, intulitque nobis contraria, quanta nulli predecessorum nostrorum unquam facta fuerunt: existitque paratus nobis iterum majora inferre, cujus rei causa, nescimus. Quamobrem, quia nostrum ministerium est, pro totius Christianitatis salute dominum assidue deprecari, ut oves, quas Christus Deus noster nobis in beato Petro commendavit, jugibus votis & precibus ad æternæ vitæ pascua perducere valeamus; voluissemus debitam habere quietem: sed illo a pravis cogitationibus, & actibus se non retrahente, quin potius nos cum inimicis, & infidelibus nostris, quos bis jam & ter excommunicatos, & anathematizatos habemus, juncto, rursum turbare volente: rogamus nobilitatem vestram, ut pro amore Dei, & sancti Petri, ac nostro, hæc omnia & Carolomanno glorioso regi & spirituali filio nostro cognita faciatis: quatenus missis apicibus suis cum a tali præsumptione compescat, & quod tempore parentum illius sedes apostolica non sustinuit, ejus non patiatur diebus & vestris similiter literis eumdem admonete, corripiteque Lambertum, ut nullam de cetero contrarietatem nobis ingerere præsumat, eo quod nec Deo, nec alicui Deum timenti, ejus temeritatis placeat effectus. Si vero idem Lambertus nos persequi non omiserit, nos jam dicto regi fideles amici esse quomodo possumus? quia ejus se voluntate jactat talia agere: & ideo nos adjuvare, sicut supra dictum est, procurate: nam nos ea quæ vestræ fuerint placita voluntati, libentissime perficere studebimus, eo quod vos loco amantissimi filii, quamdiu vixerimus, retinere, nostræque ecclesiæ causas necessarias per vos perficere optamus. Præterea homines vestros, qui orationis causa pro suis dilectis dominum misericordem precaturi venere ad limina sancti Petri, pro vestro ingenti amore benigne recepimus, nostrisque apostolicis benedictionibus confirmavimus, ac per eos nostræ incolumitatis salutem, sicut petistis, cognitam fieri decrevimus; & petimus ut cito nos vestris literis lætificare non prætermittatis. Deus omnipotens gloriam vestram longa per tempora illibatam custodiat carissime fili.

LXXXVI. AD ANGELBERGAM AUGUSTAM.

Dolet Angelbergam molestiis affici, & queritur de injuriis quas Lambertus ecclesiæ Romanæ inflixit: rogat ut conservet benevolentiam quam erga ipsum habere solebat.

Dilectæ ac spiritali filiæ Angelbergæ ex imperatrice Deo dicatæ.

(Orationes pro defunctis.)

QUIA multum devotione & mentis alacritate dominum & seniorem divæ memoriæ Ludovicum quondam Christianissimum imperatorem spiritalem filium nostrum dileximus, nullatenus prætermittimus ejus memoriam in sacris orationibus nostris apud dominum quotidie facere & quamdiu vixerimus facturos esse scitote, vestrique memores dilectissima filia similiter sumus. Nam Deo teste vestram prosperitatem & salutem semper cupimus vigere incolumem & audire: & super tot ac tantis adversitatibus, quas a filiis hujus sæculi vos sustinuisse cognoscimus, ingenti vobis dolore compatimur & condolemus; quoniam quidem paterno vos diligentes affectu mœrorem vestrum nostrum putamus, & tranquillitatem vitæ vestræ nostram esse gaudemus: quia & vos pro talibus nefandis & inauditis malis, quæ nulla veterum scriptura decantat, nulla historia narrat, beati Petri apostolorum principis vicarium a quolibet imperatore vel rege unquam sustinuisse, nos his diebus a Lamberto Spoletano comite pati audientes, simili esse mœrore afflictam incunctanter agnoscimus: unde vestram hortamur dilectionem ut circa nos pium mentis affectum conservantes, ea quæ utilitati nostræ congrua vel necessaria esse perspicietis, pro viribus agere non prætermittatis. Quia & nos, Deo propitio, secundum datam nobis divinitus potestatem vobis auxilium, & optatam in omnibus consolationem conferre avide cupimus, & sub beati Petri apostoli vos, si opus fuerit, tuitione protegere, & illæsam, ceu filiam carissimam conservare studebimus; si ad ipsius apostolorum principis limina vobis venire contigerit. (1. Cor. 10.) *Interim confortare in domino: qui consolatur vos in omnibus, nec patietur vos tentari supra id quod potestis: sed faciet cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* De cetero autem ea quæ mandastis multis impedimentis occupati, quæ præfatus comes cum multiplicibus insidiis nobis præparat cupitque inferre quotidie, perficere nequivimus: at Deo tranquillitatem vitamque præbente, cuncta quæ vestræ voluntati utilia sunt, lubenti animo perficiemus, quibus vester honor & gloriæ vigor incunctanter appareat integer. Dextera domini vos in omnibus illæsam conservare dignetur. Data *ut supra*.

LXXXVII. AD LUDOVICUM BALBUM REGEM.

Deplorat mortem Caroli imperatoris patris ejus: hortatur ut pacem habeat cum regibus consanguineis suis, & ecclesiæ inimicos persequatur, præcipue Lambertum ducem, cujus diras infestationes commemorat: denique in Galliam se venturum, ibique synodum celebraturum significat.

Ludovico glorioso regi, filio divæ memoriæ Caroli II. imperatoris Augusti.

QUANTO deinde amore dilectionis, pro tantorum bonorum virtutibus, & pro omnipotentis Dei quotidianis genitorem vestrum dilexerimus cultibus, horum, Christo conscientiæ nostræ teste, absque lacrymarum effusione factorum reminisci nullatenus possumus. Et quamquam gaudendum sit, quoniam eumdem, post felicis cursum operis, inter angelorum cœtum paradisi susceperint præmia vitæ perennis, flendum nihilominus convenit, quod tantum adjutorem ecclesiarum domini diffusarum in orbe præsentia corporali, heu proh dolor! amiserimus. Præsertim cum hoc in tempore sancta Romana ecclesia, mater omnium, quæ meæ mediocritati commissa est, Jesu æterni dispositione consilii, in quo, ut cum apostolo pace quorumcumque dixerim, fines sæculorum devenerunt, (1. Cor. 10.) in tot persecutionibus atque adversitatibus diu lacessita, domesticorum debacchatione fatigetur, ut cogat cum propheta erumpens exclamare: *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.* (Psal. 69.) & rursus: *Domine libera animam meam a labiis iniquis, & a lingua dolosa.* (Psal. 119.) Sed vos, fili carissime, hortor ac moneo paterno amoris affectu, ejus imitari in ecclesiarum exaltatione vestigia vitæ spiritalis, cujus floris decore natus regia dignitate existis. Primum ut pacis unitatem vinculumque caritatis cum fratribus vestris, nimirum Ludovici regis Bajoariorum filiis, cumque fidelibus Christianis tenens, demum contra insanientis rabiem, atque tyrannos, paterno provocatus exemplo, virtutem roboris, Christi auctoritate, in defensionem matris vestræ, a qua & potum prædicationis in proavis, & infulam imperii accepistis, medullitus viriliterque effundere valeatis. Quia, quod dici sine lacrymarum imbre nullomodo potest, prodiit in hoc tempore apud nos ex massa peccati radix ac fomes nequissimæ perditionis Lambertus Vvidonis quondam Spoletani ducis horrendus filius, fatemur membrum antichristi, qui adversatur & extollitur derogando adversus ortum regalis progeniei, & se turpis lucri cupidum clandestina machinatione, rapacitatis ardore, nunc huc atque illuc tergiversando, cum mœcha sorore Rotilde, cumque complice suo infido Adelberto marchione, imo patriæ prædone, ad fascem, ut vera fama volitat, impudenter, quod Deus avertat, sustollere Romani imperii; & nunc, utpote abominatio desolationis, atque perditionis filius, caput scorpii & aspidis surdæ, destruit dilapidans, perque nequam suos disperdit prædones omnem terminum sancti Petri ac Pauli protectorum vestrorum, ubi & pro qua re omnes pene nostri fideles in paupertatem ac necessitatem redacti videntur, sacramentisque ut sibi conspirent, & ne ad nostram occurrant jussionem: omnis territorii sanctorum apostolorum homines constringere non omisit. Nunc etiam Tarentum legatione directa Paganis, donaque transmittens, atque ab eis accipiens suppliciter deprecatus est, ut sibi, cum significatum fuisset, phalangæ Agarenæ ad perniciem Christiani populi quantocius deferant auxilia. Qualiter denique fraude nequitiæ, & per perjurium, in sinu ecclesiæ nostræ nos deceperit, urbemque sacram invaserit, hic ea ideo pretereundo silemus, quia in alio opusculo ad omnium Christianorum notitiam, quos idcirco anathematis vinculis innodavimus, nonnulla conscri-

pta

pta tenemus. Pro qua re, domine fili cariſſime, contra nova & inaudita in Chriſtianis mala, novum jam feſſus & fatigatus certaminis laborem, navalis ſcilicet periculi, fluctuſque maris, aſſumere deſiderans, me tantis periculis ad vos veniendo pro eccleſiarum ſanctarum omnium liberatione, juxta apoſtolum, non faciens animam meam pretioſiorem quam me. [Act. 20.] Et ecce, quantum ad mei miniſterii regimen ſpectat, non recuſo pro Chriſti domini ovium, ope ejus, liberatione mori, detrimentumque ſufferre. Vos quæſo obnixe, vos, fili cariſſime, lacrymas meas arduumque laborem aſpicite, & ad defenſionem ſanctæ matris veſtræ, veſtrum animum fideliumque veſtrorum adhortatione continua præparate, & mecum unanimiter lupis rapacibus baculos redargutionis ſtudete tenere: quatenus, duce unigeniti gratia, poſt longa temporum ſpatia, cooperatores effecti noſtri certaminis, de purpura terreni imperii ad coronam venire valeatis perpetuam: & epiſtolas reliquas, quas confratribus veſtris Carolomanno videlicet, & Ludovico, atque Carolo juniori, dirigimus pro talium adhortatione, precamur gloriæ veſtræ decentiam, eaſdem illis ſine mora deſtinare dignemini, omnibuſque reverentiſſimis archiepiſcopis, & clero totius ordinis regni veſtri, paterna vero adhortatione ſignificari præcipite, quoniam domino miſerante apud vos ſynodum celebraturi ſumus cunctis populis Chriſtianis pernecessariam. Quæcumque noſſe vos cupimus, ſane deinceps ſumus acturi de negotiis eccleſiaſticis. Te quoque, cariſſime fili, auctoritate ſancti Spiritus Dei noſtri, ad vicem genitoris veſtri domni Caroli perpetui imperatoris Auguſti, a ſecretis conſtituo meum conſiliarium, qui, ut dici aſſolet, pars animæ meæ fuit, & quæque agenda ſunt, cogendaque conſilium: quia in fonte tui cordis primum intingendus calamus, deinde manus noſtra formabit characteris apices.

LXXXVIII. AD LUDOVICUM BAJOARIORUM REGIS FILIUM.

Hortatur ad ſervandam pacem cum patruelibus: invehitur in Lambertum Spoletanum ducem: rogat epiſcopis ſignificet ut ad ſynodum accedant.

Hludovico Bajoariorum regis filio.

SCRIPTUM enimvero in Salomone legimus: [Prov. 10.] *Filius ſapiens lætificat patrem, & eſt gaudium matris qua genuit eum:* quapropter, quoniam te, Ludovico filio Caroli, Ludovico filio Ludovici regis, æternitatis præſcientiæ ſuæ conſilio omnipotens Deus ex regum, imperatorumque eſt dignatus producere proſapia, & tunc illum plene lætificare contenditis; ſi veſtræ matri ejuſque immaculatæ ſponſæ adverſus inſidiantium ictus, atque illius laceratores tota virtute concurritis, omni quoque nixu more parentum, proavorumque veſtrorum auxilii conſolationem conferre ſpreta perſonarum acceptione quarumlibet quantocius feſtinatis, ſancti Spiritus per Salomonem verbis teſtantibus; [Prov. 17.] *Frater & amicus in anguſtiis comprobatur:* & bene nobis filiatio adoptionis veſtræ ſpiritualis favere valebit, ſi pacis & unanimitatis cum fratribus veſtris, Chriſto opifice, concorditer tenere conſulte ſatagitis vinculum: quia in veſtra pace fatemur, totius Chriſtiani populi ſalus conſiſtit, quademum neceſſitate, quave fatigati anguſtia, relicta ſede propria apoſtolici culminis, compulſi ſumus Franciam petere, voſque paterno affectu depoſcere, quatenus una nobiſcum poſiti de communi ſalvatione ſanctæ Romanæ eccleſiæ & reipublicæ ſtatu tractaremus, in pauciſſimis nunc patefacimus: quia in alio opuſculo, qualiter nefarie ſit peractum, ad omnium Chriſtianorum notitiam reſervatur conſcriptum; quod luce clarius advertitis. Lambertus Spoletanus perfidus dux Vuidonis quondam ſtirps, perditionis filius, in quantam ſuperbiam pro cupiditate, ut fama vera ſe habet, Romani imperii eruperit, in noſtris tribulationibus atque anguſtiis procul dubio cognoſcetis ad liquidum: Romam ſiquidem clandeſtina fraude devotum venire ſe ſimulans, a nobis velut filius pacis benigne ſuſceptus, quid virulenti conſilii corde * geſtiens [* f. gerens] in craſtinum ſequentis diei diluculum demonſtravit: nam deputatis cuſtodibus verum etiam ſatellitibus ad portam urbis, quæ ad beati Petri apoſtolorum principis euntibus pandit iter, nullum noſtrorum fidelium ad nos egredi patiens, cibos deferentes coercens, aſſerit Carolomannum regem ſibi talia horrenda facere præcepiſſe. Quod idcirco non poſſumus credere: quoniam ex veſtra progenie nullus cervicem ſuperbe contra hanc extulit ſedem: ſed propter Deum ſuppliciter colla ſubmiſit. Nos fili cariſſime pro domini eccleſia & ejus ovibus animam ponere cupientes, ecce marinos fluctus undaſque ſalis ad vos veniendo per difficile iter aſſumpſimus, vobiſcumque ſimul poſiti domino miſerante univerſalem ſynodum celebrare diſponimus totius ſanctæ eccleſiæ, vobis obſecundantibus provectum, & exaltationem loco percongruo ſatagemus peragere. Quod quæſo regni veſtri omnibus archiepiſcopis, coepiſcopiſque noſtris innoteſcere dignemini, eoſdemque nobis adeſſe, continua maturitate accelerare monete. Data *ut ſupra*.

LXXXIX. AD CAROLOMANNUM REGEM.

Ejuſdem pene argumenti.

Dilecto filio Carolomanno glorioſo regi.

QUANTA denique exaltatione ſponſionis veſtræ ſanctam Romanam eccleſiam, videlicet matrem veſtram omniumque Chriſtianorum, quæ vos & lacte ſuæ prædicationis ab uberibus & ad imperialia a proavis ſceptra ſanguine regum excellenter produxit, ſublevare curetis; & epiſtolari textu, & internuntiis nuper ad nos directis reminiſcimur pleniter, fontemque ubertim cordis veſtri ſolita pietate parentum veſtrorum circa omnipotentis Dei famulatum miſeratione abundare reperimus: veſtrum quoque ad prædictam matrem veſtram, uti gloria culminis veſtri ſpopondérit, tanto avidius, enixiuſque quotidiana præſtolatione adventum expectavimus, quanto pro augmento mercedis veſtræ nos, noſtramque eccleſiam in tot adverſantibus laborantem, ſuper omnes imperatores atque reges, qui ante vos fuerunt, exaltare ac beatificare omnimodo promiſiſtis. Sed heu proh dolor! feſſo mihi paganorum perſecutione, ac gladio, atque [a] exactionis cenſus viginti [a Forte exactionis H.] quinq; millium in argento mancuſorum annualiter, imo prædictæ veſtræ matri additus civili mucro anguſtiæ eſt, qui pene nos funditus peremiſſet, niſi ſubita miſeratione illius ſolaremur auxilio, qui fidelibus pollicens inquit: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi.* [Matth. 28.] Exierunt quidam ex nobis, ſed non fuerunt ex nobis, confitemur [b] neque ex nobis; qui tanta Romanam [b Forte illos extra] eccleſiam dehoneſtatione, urbemque ſacram, nos quo-

quoque fatigaverunt atque oppreſſerunt, ut ſimile, nec in Chriſtianis regibus factum reminiſci ullo modo poſſit. Lambertum fateor, atque Adelbertum electos marchiones, qui hoſtili manu occultaque fraude qualiter nos affecere, culminis veſtri gloriam latere nulla potuit ratione: quod ad omnium veſtrum notitiam in ſuo ſcriptum tenetur opuſculo. Nobis enimvero ad vos inter cetera mala iter clauſere venire cupientibus; qua neceſſitate compulſi, navale, animam præ manibus habentes, aſſumpſimus laborioſe periculum, & commodum duximus Franciam ire, veſtramque fraternam compagem in pacis & unanimitatis vinculum conſolidare: veſtræ matris ſæpe dictæ liberationem ſanctæ Romanæ eccleſiæ neceſſario quærere. Vos ſiquidem illuc, omneſque veſtrorum regnorum epiſcopos ad ſynodum celebrandam venire hortamur. Data de civitate Genuenſi, & directa gloriæ veſtræ per Anſpertum Mediolanenſem confratrem & coepiſcopum noſtrum.

[† forte initium alterius epiſtolæ.] † Præſentem latorem Petrum cardinis eccleſiæ noſtræ presbyterum gloriæ veſtræ plurimum commendamus, cumque ad nos quæſumus cum veſtris miſſis, atque opitulatione feſtinanter remittite. [* deſunt aliqua.] * Sabbatinum epiſcopum primum & poſtea per Anſpertum Mediolanenſem, de qua multum miramur, cur non jam a vobis reſponſum vel miſſos accepimus: nos cum foret poſſibile primum, ſaltim per legatos vobiſcum loqui cupe enus: deinde cum reliquis fratribus veſtris: quod quia veſtra infirmitate, quam nimium dolemus, eſt prætermiſſum, nunc apud Trecas, Chriſto opitulante, ſynodum ſumus celebraturi, loquemurque cum Ludovico, & reliquis veſtris fratribus, & poſt Kalendas Auguſtas ad vos revertemur: tantum locum nobis dicendo ad tempus mandare, quo nobis debeatis occurrere, & laborem pro veſtra matre ſancta Romana eccleſia non recuſate aſſumere; quia *ſi fueritis ſocii laboris, ſimul eritis & conſolationis:* [1. Cor. 1.] & in hoc quæſo perficiendo non ſit ulla dilatio. Data *ut ſupra*.

XC. AD CAROLUM REGEM.

Excuſat ſe quod ad eum legatum non miſerit, intercluſa ſibi via a Lamberto ejuſque fautoribus, qui urbem Romam tenebant obſeſſam.

Carolo glorioſo regi dilecto filio.

IGITUR gloriæ veſtræ literarum ſerie recepta & lecta, ut de more anteceſſorum regum videlicet, & imperatorum, veſtrorumque dumtaxat parentum erga Romanam eccleſiam, cujus lac veſtram prolem hactenus educaverit, in cunctis omnia vos deſiderare & aſſequi novimus; paterno affectu gratias agimus, & qualiter ſcripſiſtis imo tenemus. Ceterum pontificium noſtrum veſtra percunctari dilectio ſtuduit, cur vobis non miſimus ob quid taliter veniſſemus: Et vobis, & fratribus veſtris glorioſis regibus, antequam ex urbe exiremus, mittere voluimus, ſed officientibus Lamberto & Adelberto, fautoribuſque eorum anathematizatis, mittere nequivimus. Nec mirum, ſi ipſi nobis viam ſuſtulerint, cum & ipſius beati Petri apoſtolorum principis eccleſiam, veſtram denique matrem, & omnium Dei eccleſiarum tutricem, armis triginta diebus circumdatam tenere non formidaverint: ita ut nec ibi aliquam alicui lucernam illuminare, nec laudes Deo conferre liceret, præter poſtquam urbem exivimus; fratribus veſtris glorioſis regibus mittere ſategimus, ut vobis ſuper talibus intimaremus: ſed cum vos magis juxta audimus, ita mittere cogitavimus. Quo loco ab ipſis ſignificatur pro pacis & unitatis tranquillitatiſque omnium Dei eccleſiarum negotio; primo venimus, quo vos quatuor reges unum legitimumque velle, annuente Deo, nihilo minus faciamus, ut pſalmiſta cecinit: *Ecce quam bonum & quam jucundum eſt habitare fratres in unum*, [Pſal. 132.] & reliqua. Dehinc volumus ut ita conventi noſtras oppreſſiones audire compatiamini. Quapropter, fili cariſſime, quoniam te valde illuxit †. Data *ut ſupra*. [† Deeſt aliquid.]

XCI. AD ANGELBERGAM AUGUSTAM.

Scribit in anniverſario die Ludovici ejus viri ſacra pro eo ſe facturum, rogat ut in ſui defenſione perſeveret; & ſynodum Trecis ſe habiturum ſignificat.

Dilectæ filiæ Angelbergæ imperatrici divæ memoriæ quondam domni Ludovici piiſſimi imperatoris conjugi.

QUIA intimaſti pontificio noſtro anniverſalem magnæ recordationis domni Ludovici imperatoris fieri, & ut pro eo proprias orationes celebraremus rogaſti; gaudemus, & impigre ſuo pro merito modis omnibus faciemus. Ceterum rogamus, ut, ceu hactenus in noſtris fuiſtis ſolicita, haud ſecus & nunc & perpetuo eſſe, pro ut credimus, non differatis: quatenus veſtro labore veſtroque conſulto cito ad propriam ſedem, ut congruit, cum gaudio per merita apoſtolorum principum reverti mereamur. Porro vos ſcire cupimus quia apud Trecas in Kalendis Auguſti una cum rege Ludovico imperatoris Caroli filio, & cum univerſis Galliæ epiſcopis ſynodum univerſalem celebrabimus: dehinc Carolomannum regem, ſuoſque germanos alloquemur, ut pari omnium conſilio conſolationem noſtræ eccleſiæ reperiamus.

XCII. AD EAMDEM.

Arelatem ſe veniſſe ſignificat, ibique omnia proſpera reperiſſe: hortatur ut Romanæ eccleſiæ commodis proſpiciat.

Dilectiſſimæ filiæ domnæ Angelbergæ imperatrici piæ memoriæ domni Ludovici invictiſſimi imperatoris conjugi ſereniſſimæ Auguſtæ.

CUM erga Romanæ eccleſiæ privilegia immenſo velle, immenſo & opere decus imperii veſtri decertare, & ad perfectum ducere ſemper * adhaurimus & amemus, [* f. ausi fuerimus, aut anhelaverimus.] Chriſto favente, perpetuo magnitudinem tantæ veſtræ devotionis ſcire cupimus: Ecce Arelatem regni delitiarum veſtrarum ſani intravimus, ſummo arbitrio permittente, per interceſſionem apoſtolorum principum: illicque Boſonem principem generum veſtrum, communem & filiam domnam Hermengardam alloquentes, omnia proſpera & jugiter deſiderata invenimus, & pro amore veſtro, veſtri nuper & piiſſimi conjugis, illos tanquam filios amplectentes, pro eorum conſulto, illorum cum honore cuncta faciemus: quoniam ceu per vos, haud ſecus per iſtos conſolationem & defenſionem ſanctæ Romanæ eccleſiæ quærimus, eoſdemque permiſſu Dei ad majores excellioreſque gradus modis omnibus, ſalvo noſtro honore, promo-

[Hermengarda, ſive Hermingardis filia Ludovici II. imperatoris meminit Regino libro 2. chron. Aimoinus lib. 5. c. 34.]

D

movere nihilo minus debideramus . Quapropter admonentes hortamur ut tanto labori favearis, ejusque perfectionem, prisco veltro consilio perfruentes, certis literis per singula nobis, & illis sine mora intimare minime differatis. Cæterum rogamus, ut Joanni archiepiscopo Ravennati mittatis epistolas ex nostra parte consolantias, incitantes ut pro nobis orationes faciat, & contra Dei inimicos le præparare nequaquam formidet, & nostris fidelibus Romæ legatos confolando transmittat: & vos, si fas est, nam nobis apud vos eft impetrandi facultas, Leoni episcopo missi & apocrisario nostro, & Petro, super illa, cæterisque fidelibus literas veltras scribite, confortantes ipsos ut fortis & valide,

XCIII. AD ARELATENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Arelatenfi archiepiscopo pallium concedit, vices suas committens: modo quid in caufa difficilioribus fit agendum : arguit metropolitanos Gallicos, quod aute pallii receptionem epifcoporum conferant: præcipit ut fe certiorem faciat de his quæ gefta fuerint.

Arelatenfi archiepiscopo.

TAQUE fraternitati tuæ vices noftras cedefis, quæ fub regno Galliarum funt, juxta antiquum morem, Deo auctore committimus, & fingulis quidem metropolitis fecundum priscum conluetudinem, proprio honore fervato . Pallium quoque conceffimus quo fraternitas tua decoretur : fcrubi autem longius epifcoporum quifquam pergere forte voluerit, fine tuæ fanctitatis authoritate, & ad loca alia tranfire non licebit. Si qua vero inquifitio de fide, vel fortaffe aliarum rerum inter epifcopos caufa emerferit, quæ diferenti difficilius poffit, collectis duodecim epifcopis ventiletur atque decidatur: fin autem deeidi nequiverit, difcuffa veritate ad noftrum judicium referatur. Proh dolor! cum in Gallia partibus effemus, inter ceteros unum valde prohibendum invenimus : metropolitæ, antequam pallium a fede apoftolica fufcipiant, confecrationem facere præfumunt; quod antecceffores noftri & nos canonico decreto ne fieret interdiximus . Unde fraternitatem tuam per Galliam mittam, veem tenentem hortamur, quatenus fuper hoc folicitudinem habeas, & ne illud adoleat, auctoritate probibeas; & ut fecundum antiquum morem quæcunq; fcelleratos monees, incites, atque præcipias: & fi ipfi obedient, nec ne, noftro apoftolatui ' femper omnia renuncies, fi poteffin nativitate apoftolorum aut per vos, aut per noftros legatum aliquem certis literis intimare ne differas . Omnipotens autem Deus fua vos protectione cuftodiat, honorem. que peregrinum vos in morbus fervare concedat . Data ut *fupra*.

XCIV. AD ROSTAGNUM ARCHIEPISCOPUM ARELATENSEM.

Suas illi vices in Gallia, & pallii ufum concedit.

Reverentiffimo & fanctiffimo fratri Roftagno archiepiscopo Arelatenfi.

QUAM bona eft caritas, quæ abfentia per imaginem præfentia fibimet exhibet per amorem! divifa unit, confufa ordinat, inæqualia foviat, imperfecta confummat ; quam recte prædicator egregius vinculum perfectionis vocat : quia virtutes quidem ceteræ perfectionem generant, fed tamen eas caritas etiam ligat, ut ab amantis mente diffolvi jam nequeant. Hæc itaque virtute, frater carissime, plenum te effe reperiens, cum pro fanctarum Dei ecclefiarum reftauratione in Arelatenfium civitate corporalem præfentiam exhibuiffem, licet mihi de te multorum teftimoniorum fama vera longe lateque narraret : Quod vero juxta aliquam morem nfum pallii ac vices fedis apoftolicæ poftulaffi, abfit ne aut tranfitoriæ poteftatis cufimen, aut exteriores cultus ornamentum, in vicibus noftris te paffio quæriffe te fufpicer. Sed quia cunctis liquet, unde in Galliarum regionibus fides fancta prodierit, cum priscam confuetudinem fedis apoftolicæ veftra fraternitas repetit, quid aliud quam bona foboles ad tinum matris recurrit ? Libenti ergo animo poftulata concedimus, ne aut veftræ ecclefiæ quidquam de debito honore fubtrahatur, aut conditionis petitionem veftri contempliffe videamur. Sed jam nunc ftudio majore res indiget, ne cum honor crefcit, etiam folicitudo proficiat, & erga ceterorum cuftodiam vigilantia excrefcat : vice quoque merita fubjectis in exemplum veniant, & nunquam fua per fufceptæ honoris gratiam, fed lucra ecclefiis patriæ veftræ fraternitati conquirat. Noftis enim quia ad hoc apoftolatus gemma dicat: *Omnes enim qua fua funt quæ. Philip. ii. runt, non qua funt Jefu Chriſti*. Quibufdam namque narrantibus agnovi, quod in Galliarum partibus manifeftum nullus ad factum ordinem fine commodi datione perveniat. Quod fi ita eft, ftiens dico, genuens denuncio, quia cum facerdotalis ordo finus ceciditi, fortis quoque ad ftare non poterit . Scimus quippe ex evangelio quid redemptor noffer per femetipfum fecerit: quia ingreffus templum cathedras vendentium columbas everit. Columbas enim vendere,eft de fancto Spiritu,quem Deus omnipotens confubftantialem fibi per impoftionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Et quo ut propius malo jam innuitur quid fequatur, quia qui in templo Dei columbas vendere præfumpferant, eorum Deo judice exhibendæ rationes, qui videlicet pro fubditis cum augmento propagetur . Nam ipfe quoque qui pretio ad factum ordinem perducitur, jam in ipfa provectus fui cadice vitiatur, paratior eft illis mentibus ante quod cecidit . Ut eft quod ftertipatum eft? *Gratis accepiſtis, gratis date*. Et cum primo contra fanctam dei ecclefiam Simoniaci hæretici fit exorta, eorum perpetrationes, non voluntate, quia eum quem quis cum pretio ordinat, provehendo agit ut hæreticus fiat?itaque fraternitati tuæ vices noftras in ecclefiis quæ fub regno Galliarum funt, juxta antiquum morem, fecundum priscum tinum : fingulis quidem metropolitis fecundum priscum confuetudinem proprio honore fervato . Pallium quoque conceffimus quo fraternitas tua decoretur . Sicubi autem longius epifcoporum quifquam pergere forte voluerit, fine tuæ fanctitatis authoritate et ad loca alia tranfire non licebit . Si qua vero inquifitio de fide, vel fortaffe aliarum rerum inter epifcopos caufa emerferit quæ diferenti difficilius poffit, collectis duodecim epifcopis ventiletur atque decidatur,fin autem decidi nequiverit, difcuffa veritate ad noftrum judicium referatur" . Proh dolor! cum in Gallia partibus effemus, inter ceteros unum valde prohibendum invenimus metropolitæ, antequam pallium a fede apoftolica fufcipiant, confecrationem facere præfumunt ; quod antecceffores noftri & nos canonico decreto ne fieret interdiximus . Unde fraternitatem

tatem tuam per Galliam noftram vicem tenentem hortamur, quatenus fuper hoc folicitudinem habeas, & ne illud adolcat, auctoritate probibeas : & ut fecundum antiquum morem quæcunq; fcelleratos monees, incites, atque præcipias: & fi ipfi obediant, nec ne, noftro apoftolatui tuo femper omnia renuncies, fi poteft in nativitate apoftolorum, aut per vos, aut per noftrum legatum aliquem certis literis intimare ne differas. Omnipotens autem Deus fua vos protectione cuftodiat, honorempue peregrinum vos in morbus fervare concedat. Data *ut fup.*

XCV. AD UNIVERSOS EPISCOPOS GALLIÆ.

Ut Roftagno Arelatenfi epifcopo, cui vices fuas in Gallia commiſit, omnes obediant.

Omnibus reverentiſſimis & fanctiſſimis epiſcopis & fratribus per Galliarum conſtitutis.

AD hoc divinæ difpenfationis proviſio gradus & diverfos conftituit ordines inter fe diftinctos, ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus diligentiam impenderent, una concordiæ fierei a diverfitate connexio, & recte officiorum generetur admiſſtratio fingulorum. Neque enim univerſitas alia poterit ratione fubfiftere, nifi hujufmodi magnus eam differentiæ ordo fervaret. Quia vero ereatura in una eademque æqualitate gubernari vel vivere non poteft, cœleſtium militiarum exempla nos inſtruunt: quia dum fint angeli, fint archangeli, ſiquet quia non requales ſunt, ſed in poteſtate & ordine, licut noftis, differt alter ab altero . Si ergo inter hos,qui fine peccato ſunt, iſta conſtat eſſe diſtinctio, quia hominum abnuat huic ſe libenter diſpoſitioni ſubmittere, cui non dubitat etiam angelos obedire? Hinc etenim pax, & caritas mutua fe vice complectitur, & manet ſtima concordia in alterna & Deo placita dilectione ſtructura. Quia igitur unumquodque tunc falubriter completur officium, cum fuerit unus ad quem poſſit recurri præpoſitus: idcirco opportunum eſſe perſpeximus, in eccleſiis que ſub regno Galliarum, fecundum antiquam conſuetudinem funt,fratri noſtro Roſtagno Arelatenſi civitatis epiſcopo vices noſtras tribuere: quatenus & cathoſtat ſedi ſanctitatis, id eſt ſanctarum quaſcunq; fynodorum, Deo protegente ſolitæ devotione ſerveture; & ſi inter fratres coalacerdoteſque noſtros aliqua evenerit forte contentio,authoritatis ſua vigore,vicibus nempe ſedis apoſtolicæ functus,diferta moderatione compeſcat. Cui etiam injunximus, ut ſi quarundam cauſarum tale fuerit certamen exortum,in quo aliorum præſentia opus ſit, congregatis ſibi numero competenti fratribus & coepiſcopis noſtris, falubriter ſervata hoc negotium diſcutiat,& canonica auctoritate definiat. Si quam vero contentionem, quod longe faciat divina potentia, de fidei cauſa evenire contigerit, aut negotium emerſerit, cujus vehemens & fortaſſe dubitetur, & pro ſui magnitudine judicio ſedis apoſtolicæ indigeat,examinata diligentius veritate relatione ſua ad noſtram ſtudeat perducere notionem, quatenus a nobis valeat congrua finc dubio ſententia terminari . Cui etiam injunximus,ut nullum archiepiſcopum in his partibus fine pallio a Romano pontifice directo conſecrationem facere permittat, & fortiores noſtra auctoritate arguat. Et quoniam noverſe eſt, ut ad eum cui noſtras vices indulſimus, quoties opportune perſpexerit, pro conſilia collatione aptis deberant epiſcopi temporibus convenire; hortamur ut nullus mandatis ejus inobedientes eſſe præſumat, nec

debemus, hoc malum cœlesti mucrone percutimus: ita ut nisi prædicti equi, & alia furta, nostris hominibus intra tertium diem reddita fuerint, prædictos fures, cum omnibus consentaneis suis, eo quod latronibus latebras præbeant, & excommunicabimus, & anathemati submittemus. Inter hæc Aduvardum presbyterum, qui nobis in monasterio Flaviniaco ministravit, cujus homines scutellam argenteam sancti Petri, nescio utrum consensu illius, an non, furati sunt, pro sacrilegio furti excommunicamus, & pari sententia ut supra, nisi eam reddiderit, constringimus. Data *ut supra*.

XCVIII. AD EPISCOPOS SUFFRAGANEOS ARCHIEPISCOPI ARELATENSIS.

Jubet ut cum archiepiscopo suo, simul ac vocati fuerint, ad Trecensem synodum veniant.

Omnibus venerabilibus episcopis suffraganeis coepiscopi & confratris nostri Rostagni Arelatensis.

NOTUM sit omnium sanctitati, quia domino opitulante pernecessariam universam synodum sumus celebraturi: ad quam, mox ut vos prædictus archiepiscopus vester apostolatus nostri literis convocaverit, omni postposita occasione, obedientiæ vicino gressu occurrere satagatis: quoniam sicut in communi conventu, gratia Christi duce, paternis parentibus jussis erit exaltatio; ita, quod non optamus, subtrahentibus se ab hoc magno collegio est subsecutura confusio. Apud urbem Lingonensem IV. Non. Junias. *Similiter Otteramno archiepiscopo Viennensi, Aureliano archiepiscopo Lugdunensi, Rotberto archiepiscopo Aquensi, Teutranno archiepiscopo Tarantasiensi, Sigibodo archiepiscopo Narbonensi, Aribetto archiepiscopo Ebredunensi.*

XCIX. AD DIVERSARUM SEDIUM ARCHIEPISCOPOS.

Hincmaro archiepiscopo Rhemensi, Ansegiso archiepiscopo Senonensi, Frotario archiepiscopo Bituricensi, Jo: archiepiscopo Rothomagensi, Adelardo archiepiscopo Turonensi, a paribus.

CANONICA instituta servantes, oportet nos, quotiescunq; ecclesiæ ingeruut passiones, sacerdotum collegia aggregare, ut his simul convenientibus, salubre universæ ecclesiæ concilium, & totius Christianitatis fidem eidem imponant, & æquitatum omnium * moderamina queant congrue dilaniari. Idcirco vestram hortamur sanctitatem, dum de Ludovici gloriosi regis adventu audieritis, quando ad nos venire conaverit, in eo loco celebraturi concilium incerte tenemus, sed vos audientes comperietis, mox ut præsentes susceperitis nostras apostolicas literas, omni mora sepolta ad nos venire non differatis. Ita profecto de vestræ unanimitatis & pacis concordia mentis jucunditas uberius multiplicetur, ut conventus universorum, & vestræ devotionis concursus, nec solum ad favorem hominum, sed ecclesiis ad laudem potissimum proficiat creatoris. Optamus fraternitatem vestram in Christo bene valere. Data IV. Idus Junias, ind. XI.

* al. moderamine q. c. dilimari, id est examinari.

An. Ch. 878.

C. AD TEUTRANNUM TARANTASIENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Monet ut sibi cum suffraganeis suis obviam veniat, & Adalbertum synodo adesse jubeat, ut rationem reddat eorum de quibus Bernarius episcopus questus fuerat.

Venerabili archiepiscopo Teutranno.

MIRAMUR fraternitatem tuam, cur nostrum in has partes audiens adventum, nos ob reverentiam beati Petri apostolorum principis, & nostram, more ceterorum venerabilium archiepiscoporum minime consolari & occurrere studuisti. Qua admiratione jam diu suspensi, monemus fraternitatem tuam, ut nobis citius occurrere cum tuis suffraganeis, quos tecum adducere præsentialiter poteris, non differas, ut simul de utilitate ecclesiæ tuæ tractare valeamus. Innotescimus denique, quia venerabilis frater & coepiscopus noster Bernarius, nostram nuper adiens præsentiam, reclamavit se super fratre Adalberto suffraganeo tuo, de quo jam Romæ proclamaverat, & libellum suæ reclamationis ostenderat. Unde tibi, & Viennensi archiepiscopo, epistolas direximus, ut amborum querimonias ventilantes, quæ canonum sunt instituta dijudicaretis: insuper Arelatensem archiepiscopum, Valentinensem quoque & Vivariensem episcopos, huic assertioni testes adesse jussimus. Sed quia variis præpedientibus causis hactenus eorum indiscussa manet causatio, jam præcipimus monendi auctoritate, ut ubicumque a nobis fuerit synodus indicta, canonice cum inibi adesse jubeas, paratum in omnibus ad rationem reddendam. Quod si defuerit, vide ne ejus in te retorqueatur sententia: ipse vero sciat, a se de absentia sua lucrum non percipiendum. Data *ut supra*.

CI. AD HINCMARUM RHEMORUM ARCHIEPISCOPUM.

Ut ad synodum Trecensem absque mora cum suffraganeis suis veniat.

Hincmaro venerabili Rhemorum episcopo.

FAMA tuæ fraternitatis longo exacto jam tempore bona notitia nos quoque celeberrime lætificavit: quantoque te desiderio contemplari cupimus, explicare verbis nullatenus possumus, præsertim cum causa exigendæ utilitatis ecclesiasticæ petere has partes decreverimus. Quapropter præsentiam religiosæ sanctitatis vestræ diu desideratam miramur a te nobis hactenus dilatari. Unde apostolica atque paterna auctoritate monemus, ad synodum præsentem, quam Deo auctore Trecis sumus celebraturi, absque mora cum cunctis suffraganeis diœceseos vestræ studeatis occurrere. Ad locum prænominatum iterum iterumque hortamur omni postposita tarditate quantocius properate venire, quoniam antequam ipse nobis carior atque utilior veneris, sanctarum Dei ecclesiarum causas tractare differimus. Tantum monemus, rumpe moras, & satage properare celerrime, atque agiliter. Data *ut supra*.

CII. AD MIRONEM ET HUNCFRIDUM FRATRES.

Mironem & Huncfridum multorum scelerum reos ad synodum venire jubet.

Mironi & Huncfrido germano suo.

QUANTA ad apostolatum nostrum relatione quarumdam transgressionum vestrarum mala atque perversa fuerunt nunciata, hæc fateor lacrymabiliter nominamus, apostolicaque auctoritate citissime corrigenda jubemus, si sancti Spiritus potestate non vis tu, Miro, merito nequitiæ tuæ ab omni consortio Christianitatis separari, & inferni

flammis in perpetuum condemnari. Septimaniæ terram universam redegisti in solitudinem: ecclesias, ut asserunt, ministris expoliasti: castella ipsius terræ callide ac fraudulenter invasisti. Qua compulsi necessitate homines Bernardi gloriosi marchionis, cum multitudine hominum tuæ rabiei occursando, aliqua in eadem terra perperam egerunt: ut velut Jeroboam filius Nabath, qui peccavit & peccare fecit Israel, auctor omnium peccantium existas. Ideoque ad universalem synodum nostram, quam Deo auctore in proximo sumus celebraturi, Lugdunum venire te occasione omni postposita volumus, si funditus, ut dictum est, non vis gladio divino mulctari. Lindoinum quoque vicecomitem audimus potestate, uti horrende denuncio, uti sacerdotali in parochia Sigebodi Narbonensis archiepiscopi, presbyterosque tuos in ejus exteris subrogare ecclesiis: quod concite tuæ vitæ consulentes corrigere & emendare mandamus. Te vero Huncfridum ex diaconatus officio, & venerabili monachico habitu, apostatam audimus & dolemus effectum. Quapropter vel sera te pœnitentia per domini misericordiam libera, & ad monasterium quanto citius confuge: vel si de tua confidis conscientia, ad synodum nostram de illatis tibi atque objectis te purgandum occurre: ne si prætermiseris, anathematis vinculo, ut pote apostata & rebellis, alligeris. Data *ut supra*.

3. Reg. 14.

CIII. AD ROSTAGNUM ARCHIEPISCOPUM ARELATENSEM.

Ut ad synodum cum suffraganeis suis quamprimum veniat.

Rostagno venerabili archiepiscopo Arelatensi.

QUIA omnipotentis Dei miseratione universalem synodum sumus celebraturi in proximo, te, omnesque tuos coepiscopos suffraganeos, volumus, auctoritate apostolica admonemus, expresseque mandamus, ad hanc omni postposita occasione quantocius præsentare, exceptis eis obstaculis, quibus remorandi licentiam sacri canones tribuunt. Alias, quod non optamus, quicumque se a tanto hac vice collegio subtraxerit, particeps de reliquo nostræ communionis esse nullatenus valebit. Data *ut supra*.

CIV. AD FROTARIUM ARCHIEPISCOPUM.

Ut ad synodum cum suis suffraganeis Trecas veniat.

Frotario venerabili archiepiscopo Biturigensi.

AUDITIS denique deploratione atque angustia literis tuæ fraternitatis, quæ vobis ab hominibus Bernardi comitis sunt illatæ, recens dolor priori est augmentatus, & quod tibi sedis tuæ aditus clausus, mihimet ipsi id reputo. Hortamur interim dilectionem tuam patienter sufferre, & ad Trecas cum fratrum coepiscoporumque nostrorum collegio diœceseos tuæ ad synodum domino cooperante celebrandam quantocius properare. Ludovici regis amantissimi filii nostri adventum præstolamur quotidie, inhianterque desideramus. Optamus sanctitatem tuam in Christo bene valere. Data *ut supra*.

CV. AD BERNARDUM MARCHIONEM.

Monet ut Frotario aditum ad suam sedem patere faciat.

Dilectissimo filio Bernardo nobilissimo marchionum.

QUIA tempore nonnullos diligimus specialius, idcirco in his quæ nobilitatem vestram Deum offendere cognoscimus, vos paterno increpamus affectu: præsertim de causa Frotarii venerabilis episcopi, cui, ut audimus, vestri homines iter civitatis suæ, ne ad sedem suam ingrederetur, temerarie clauserunt. Episcoporum judicium, fili carissime, suo tantummodo dominus servavit arbitrio, nec de episcopis vult laicos judicare; unde monemus dilectionem tuæ caritatis, ut quidquid in hac causa prædicti episcopi deliquistis, sub celeritate & legaliter emendare studeatis: quia nos illud, nisi pro digna emendatione, inultum remanere nullomodo patimur officio ac ministerio sacerdotali. Optamus nobilitatem vestram bene valere. Data *ut supra*.

CVI. AD ARCHIEPISCOPUM MOGUNTINUM.

Ut Ludovicum Germaniæ regem, ejusque fratres adhortetur ut ad synodum veniant, aut legatos mittant.

Venerabili archiepiscopo Liutberto Moguntino.

ECCLESIASTICA exigente utilitate, quoniam Deo duce causæ ad Galliarum partes venire commodum duximus: quapropter fraternitatem vestram necessario commonere studemus, ut secundum cœlitus sibi sapientiam datam frequenti adhortatione suggeras Ludovico regi, aliisque confratribus, ut ad nostræ mediocritatis colloquium, atque generalem synodum, juxta Christi voluntatem, apud Trecas congregatam, venire non omittat, vel si aliqua necessitate prædictus rex præpeditus fuerit; &, ut non optamus, properare distulerit ad locum prædictum, quo cum Ludovico rege locuturi sumus, nomine tenus destinet: quatenus sub cuncta celeritate regum filiis congregatis, totius Christianitatis, Dei gratia duce, consulere communiter valeamus utilitati. *Similiter Williberto archiepiscopo Agrippinæ, Wittecherio venerabili episcopo, & Bertulfo archiepiscopo Trevirensi.* Data *ut supra*.

CVII. AD SUPPONEM COMITEM.

Agit gratias de fidelitate erga Romanam ecclesiam: quædam apud Carolomannum facienda injungit.

Dilecto filio Supponi glorioso comiti.

PRIMUM quidem devotioni vestræ magnas gratias agimus, quia priorem fidelitatem, quam circa sanctam Romanam ecclesiam habueras, in sequentibus quotidiano labore opere admonstrare non desinis. Nos quoque præ omnibus vos diligentes, vestris potius consiliis præ cunctis acquiescimus. Tantum vobiscum Anspertum & Wibbodum episcopos assumite: & apud Carolomannum regem omnia nostra ordinabiliter ponite. Hoc tamen summopere cavete, ne aliqua fraudis astutia decipiamur: & quidquid ex hoc facietis, sub omni festinatione facere accelerate: mihi tempus & locum denunciate, quo occurrere debeatis ad nos recolligendum: & ne forte aliqua dubietas animo ve-

vestro insideat, duas mandamus epistolas prædicto regi, quarum unam vos legite, ut cognoscatis quod continet, quam aut ipse deferas volumus, aut per idoneum hominem vestrum transmittas: quia nos in hac terra stare non possumus nisi usque in Kalendas Augustas; quia postquam in terram hanc venimus, cum Hludovico rege loqui debemus. Festina quantocius, sicut solitus es, nostræ ecclesiæ causam peragere, ut apud dominum merces vestra copiose accrescat. Data *ut supra*.

CVIII. AD LIUTBERTUM ARCHIEPISCOPUM.

Monet ut Bosonis filiabus hereditatem restitui faciat.

Reverentissimo & sanctissimo confratri nostro Liutberto archiepiscopo.

FRATERNITATEM tuam recordari volumus, qualiter jam de proprietatibus Bosonis & Engeltrudis tibi scripserimus, monentes ut ipsas, quas vos allodum dicitis, filiabus eorum sæpe reclamantibus reddere deberetis: quoniam omnium auctoritate legitimi filii sunt veri heredes, ut vestra bene noscit religiositas, iterumque hortantes monemus, apostolicaq; auctoritate expresse jubemus; jam quia nostras literas audire distuleras, & super his hactenus respondere neglexeras, volumus, ut ad cor rediens, ipsas sæpe reclamatrices, aut homines ipsarum investire de jam dictis proprietatibus satagas, vestrosque earum, & alios invasores similiter facturos, nostra auctoritate excommunicandos perpermoneas: quoniam justus dominus justitiam dilexit, & æquitatem vidit vultus ejus. Et si forte spurius Godefredus, aut aliquibus ipsa mœchans Engeltrudis, sine viri consensu quoquomodo donaverit, contendere voluerit; nostra apostolica auctoritate, donec reddiderint, quia sancientibus Joanne papa Romano & Justiniano imperatore scriptum est, spurios satis injuriosos, satisque acerbos, & nostris temporibus semper indignos esse dijudicamus: quapropter convenit reverentiam vestram illum semper monere. Porro hortamur ut quoquomodo monuimus compleas, quoniam si aliter feceris, scias te canonica damnandum censura, ut debeas illos excommunicare. Data *ut supra*.

In authen. de hære. ab intest. ven. §. 4.

Erat adulterium delatum in judicium, ut ex epist. 109. apparet. In authen. Bona damnatorum. codice de bon. prosc. seu damn.

CIX. AD MATFREDUM COMITEM.

Monet ut Bosonis comitis filiabus hæreditatem restituat.

Matefredo illustri comiti.

SUGGERENTIBUS videlicet filiabus Bosonis nuper comitis, & Engeltrudis conjugis, proximæ vestræ, audivimus ut allodes suos vos invadentes tenere non formidetis. Super quo miramur, cur tantæ sapientiæ vir hoc facere non erubescas. Nonne scitis quoniam in hæreditate suscipienda omnibus cognatis præferendi sunt filii? Illa vero mœchans alicui sine consensu viri ex his aliquid dare nequivit omnium legum auctoritate. Unde vos monemus, hortamur, apostolicaque auctoritate jubemus, ut ipsas proprietates illis filiabus eorum reddere pro reverentia principum apostolorum, a quibus per me petiere auxilium, minime differas: quoniam si aliter feceris, scias te canonica feriendum censura. Data *ut supra*.

CX. AD THEODORICUM ARCHIEPISCOPUM BISUNTINENSEM.

Jubet ut quamprimum veniat, & episcopum in ecclesia Lausanensi, propter electorum divisiones, priusquam una colloquantur, ordinari vetat.

Reverentissimo & sanctissimo Theodorico archiepiscopo Bisuntinensi confratri nostro.

IGITUR quia fraternitas tua, apostolicæ & universalis Dei ecclesiæ persecutiones audiens, compati modis omnibus distulit, nosque, pro eo & cunctis aliis laborem sumentes, quoquomodo visitare neglexit, satis miramur, & ex parte turbamur, cum in te taliter caritatem frigere cognoscimus. Nonne Veritas ait: *Si frater fratrem adjuverit, ambo exaltabuntur?* & Sapientia loquitur: *Frater & amicus in laboribus comprobatur*. Et prædecessor noster Gelasius papa, terrendo in suis decretalibus, episcopis parvipendentibus fratrum vexationes scribit: Cur non compassi estis? & reliqua. Quapropter monemus, ut hactenus te negligentem pernoscas, & ad despectam caritatem nihilo minus, postpositisque omnibus curis, ad nos visitandos una cum hoc nostro misso præsentialiter venire satagas. Ceterum audivimus, & auditu dolemus, ut in ecclesia Lausanensi, quæ sine patre nunc cernitur, sit orta contentio, ejusque filiorum in electione antistitis sit nefanda divisio. Unde monemus per Deum Patrem & Filium & sanctum Spiritum obtestamur, apostolicaque auctoritate expresse jubemus, & interdicimus, ut quoad ad commune eloquium nostrum pervenias, ibi episcopum neque jussu regis, neque ex petitu plebis consecrare præsumas, quatenus cum una allocuti fuerimus, auxiliante Deo, cum communi consulto, quem utiliorem prævideremus, consecrare permittamus de more. Quæ hic scribere omisimus, huic legato nostro Deusdedit glorioso magistro militum, & duci, consiliarioque nostro, ut verbis dicat injunximus: quem benigne recipite, & quæ vobis ex nostra parte tulerit, indifferenter audite. Data *ut supra*.

Prov. 18. — Ibidem 17.

CXI. AD OMNES FIDELES.

Præcipit ne quisquam Pictavensis ecclesiæ bona invadere & diripere præsumat, & ut ablata restituantur.

Omnibus fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ præsentibus scilicet atque futuris.

DIVINO quia Romanum pontificium largitu enitet universis, *&c. Extat infra in concilio Tricassino II. numero* 8.

RECLAMATIO ET PROCLAMATIO HINCMARI QUI QUONDAM PRÆERAT ecclesiæ Laudunensi.

Exponit quæ a suo archiepiscopo injuste passus sit, & ad summum pontificem provocat.

DOMNE & summe pater patrum, & rector pontificum, *&c. Extat in concilio Tricassino II. num.* 9.

De Hincmaro Laudunensi episcopo Ado in fine c[illegible]nicorum, Aim[illegible] lib. 5. cap. 17. Et nos infra plura cum Cellotio.

CXII. AD FROTARIUM ARCHIEPISCOPUM BURDIGALENSEM.

Monet ut ad synodum una cum episcopis suis accedat, seque comparet ad respondendum iis quæ objiciebantur.

Frotario venerabili archiepiscopo Burdigalensi.

AD synodum igitur, quam Deo auctore apud Trecas celebramus, *&c. Extat infra in concilio Tricassino II. num.* 10.

CXIII.

CXIII. AD ADELARDUM ARCHIEPISCOPUM TURONENSEM.

Confirmat privilegia ecclesiæ prædiis concessa.

Reverendissimo & sanctissimo Adelardo venerabili archiepiscopo Turonensi, successoribusque tuis, nec non & omnibus fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ præsentibus scilicet, atque futuris.

DECET enim Romanam ecclesiam, quæ mater est omnium Dei ecclesiarum, *&c. Extat infra in concilio Tricassino II. num.* 11.

CXIV. AD VALDERAMUM.

Monet ut Valderami causam ad exitum perducat, vel ad se remittat.

Valderamo venerabili.

PRÆSENTIUM lator literarum nomine Valderamus, ad vestram fraternitatem coram nobis veniens lacrymabiliter questus est, patrem suum a quodam injuste carceris custodia teneri detrusum intra parochiam vestram. Quapropter tuæ fraternitati auctoritate nostri apostolatus jubemus, attentius prædicti genitoris causam sacerdotali succinctus vigore inquirere, eique finem, legaliterque terminum dare, si negotii status inambiguus a futuris prospicitur. Quod si anceps vestro fuerit visa libramini, utrasque partes suis allegationibus instructas venire in præsentiam nostram omnino mature mandamus. Data *ut supra*.

CXV. AD BERNARDUM COMITEM.

Jubet ut ipse cum aliis quibusdam ad synodum veniat, in qua Frotarius Bituricensis episcopus de objecto sibi infidelitatis crimine purgare se volebat.

Bernardo comiti.

RELATU videlicet hominis pontificio nostro nunciatum est quod Frotarius venerabilis episcopus civitatem Biturigam inimicis vestri senioris domini Ludovici gloriosi regis tradere maluerit, ideo illuc ipse contendere studueras. Ecce enim idem jam dictus episcopus nobis, nostro & filio præfato regi gloriosissimo, super hoc reclamare studuit, dicens se velle in omnibus tibi & tuis de universis objectis contra tui & sui senioris infidelitatem, justitiam facere. Quapropter hortantes mittimus, apostolicaque auctoritate jubemus, ut ad hoc placitum, ad huncque conventum præsentialiter venire satagas, adducens tecum Girardum vicecomitem, Umbertum, Aguvarnum, Ingelbertum, super quos ipse reclamat: quatenus nunc coram nobis, & coram sæpe dicto glorioso rege, tam canonica censura, quamque humanæ legis sancitu, inter vos, quidquid contra fas & jus factum fuerit, nihilo minus finiatur. Data *ut supra*.

CXVI. AD WIBBODUM EPISCOPUM.

Commendat illius fidem, hortatur ut legatum mittat antequam cum Carolomanno in colloquium veniat, cui eum quoque interesse jubet.

Reverendissimo & sanctissimo Wibbodo venerabili episcopo.

IN lectione literarum vestrarum, & in relatu carum geruli hominis vestri, & vos devotissimos, & ut semper, novi fidissimos; pro quibus vobis gratias agimus, & Deo auxiliante retribuemus. Interea monentes hortamur ut cœptum perficias, & antequam Carolomannum alloquamur, vestrum legatum cum literis mittere satagas, & in colloquio ubi fueris, tua præsentia esse studeat. Optamus sanctitatem tuam in Christo bene valere, maxime in hoc. Data *ut supra*.

CXVII. AD CAROLUM REGEM.

Agit gratias de observantia erga Romanam ecclesiam: miratur quod ad se legatos non miserit: rogat ut ante colloquium, quod cum Ludovico rege habiturus est, aut ipse veniat, aut legatos mittat.

Dilecto filio Carolo glorioso regi.

QUOD pro pace & unitate sanctarum Dei ecclesiarum, omniumque Christianorum in priore epistola, quam vestræ misimus dilectioni, significavimus, gloriæ nihilo minus vestræ uberes gratiarum laudes rependimus: quia nos vestra epistola valde letificastis in hoc, quod dilectionem animi vestri circa Romanam ecclesiam, sicut vestri parentes ac proavi habuerunt, habere ubertim significatis; valde tamen miramur, cur ad nos legatos vestros non direxistis, sicut precati sumus. Quapropter quæso fili carissime, ut ad colloquium quod cum Ludovico rege Caroli imperatoris regis filio apud Trecas habituri sumus, si possibilitas non obsistit, venire acceleretis; vel si aliquo obstaculo præpedimini, ut non optamus, strenuos legatos nobis dirigite, per quos gloriæ vestræ omnia secreta, quæ animo nostro resident, fidenter mandare valeamus, locum nobis simul nominetenus designate, quo frui vestro colloquio, & germani vestri Ludovici gloriosi regis valeamus. Quoniam de hac terra nullo modo regrediemur, priusquam, Deo auxiliante, percongrua & mutua vobiscum misceamus colloquia. Optamus gloriam vestram piis florere successibus.

CXVIII. AD LUDOVICUM REGEM.

Ejusdem argumenti.

Dilecto filio Hludovico glorioso regi.

QUOD pro pace & unitate sanctarum Dei ecclesiarum omniumque Christianorum a Romana sede in partes Galliæ venerimus, in epistola, quam gloriæ vestræ misimus, plenissime significare studuimus: nescimus tamen quo tempore ad vos pervenit, & de eo, quare nobis non dedit dilectio vestra responsum. Quapropter quæso fili carissime, ad nos ut ad colloquium quod cum Ludovico rege Caroli imperatoris filio apud Trecas habituri sumus, si possibilitas non obsistat, venire acceleretis; vel si aliquo obstaculo præpedimini, ut non optamus, strenuos legatos nobis dirigite, per quos gloriæ vestræ quæ animo nostro resident, fidenter mandare valeamus, locum nobis simul nominetenus designate, quo frui vestro colloquio, & germani vestri Caroli gloriosi regis valeamus. Quoniam de hac terra nullo modo regrediemur, priusquam, Deo auxiliante, percongrua & mutua vobiscum misceamus colloquia. Data *ut supra*.

CXIX.

CXIX. AD CAROLUM REGEM.

Arguit quod vocatus ad se non venerit, sicut Ludovicus rex fecerat, monet sub excommunicationis pœna, ut sui regni finibus contentus nullam Bosoni molestiam exhibeat.

Dilecto Carolo glorioso regi.

SERVANS fidem Francorum regibus, secundum prædecessorum meorum pontificium, multos & duros labores in mari & in terra pertuli; ab urbe & Romana sede in Franciam veni: omnes vos legatorum tam viva voce, quam epistolis studui convocare, ut pactum quod avi & patres vestri sanctæ Romanæ ecclesiæ jurejurando promiserunt, adimplere contenderetis. Sed heu proh dolor! cuncti venire per inobedientiam neglexistis, præter Ludovicum regem divæ memoriæ Caroli imperatoris filium, cujus consilio atque hortatu Bosonem gloriosum principem, per adoptionis gratiam filium meum effeci; ut ille in mundanis discursibus, nos libere in his, quæ ad Deum pertinent, vacare valeamus. Quapropter contenti termino regni vestri, pacem & quietem habere studete: quia modo, & deinceps excommunicamus omnes, qui contra prædictum filium nostrum insurgere tentaverint. Data *ut supra*.

CXX.

BERNARDI COMITIS EXCOMMUNICATIO.

BERNARDUM sacrilegum, filium Bernardi & Belihildis, sacrarum rerum ecclesiasticarum pervasorem, regiæque a Deo ordinatæ potestati contradictorem, a proprio archiepiscopo Frotario, cui & civitatem, & omnia quæ habuit, sustulit, tertio vocatum, a nostra autem apostolica auctoritate bis, & a regia sublimitate semel revocatum, venire nolentem & in pertinacia sua permanentem: qui etiam ab hominibus suis sacramentum damnabile & damnandum, blanditiis & terroribus tyrannice contra divina & humana jura extorsit, a corpore & sanguine domini nostri Jesu Christi alienum decernimus, & ab omni Christianorum societate separamus, usque dum ad condignam satisfactionem emendaturus accedat. Quod si nec hoc emendaverit, & ea quæ reus adeo communi judicio suorum fidelium abstulit, violenter tenere, & fidelibus suis in hoc refragari tentaverit, anathematis vinculo sancti Spiritus * innodamus. Quicumque autem ei contra hanc excommunicationem communicaverint, aut consenserint, nos prohibere non possumus, ut qui excommunicatis communicaverint, non pari excommunicationi subjaceant.

* adde auctoritate

CXXI. AD DIVERSOS EPISCOPOS.

Ut invasores bonorum ecclesiæ Turonensis cogant reddere, & nonas ac decimas solvere.

Reverendissimis & sanctissimis Frotario archiepiscopo Biturigensi, & Anselmo Lemovicensi; Hecfrido Pictavensi, Dodoni Andecavensi, Rotberto Cenomanensi, Hildeprando Sagiensi episcopis, nec non & aliis omnibus episcopis & comitibus, aliisque personis illustribus, sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus, in quorum parochiis sancti a Mauricii Turonensis ecclesiæ prædia esse videntur.

a Nunc S. Gatieni. H.

QUORUM omnium religiositas, seu universorum pernoscat fidelitas, quoniam narrante Adelardo venerabili archiepiscopo, pontificium nostrum didicit, qualiter quidam, absque legum omnium auctoritate, tam comites, quamque subditi eorum, sancti Mauricii Turonensis ecclesiæ res invasas ausu temerario teneant. Unde mandamus, nostraque apostolica auctoritate expresse jubemus, ut eos invasores primitus moneatis, ut ipsas res, omni occasione remota, ipsi præfatæ ecclesiæ reddere satagant: & si ipsi forte audire noluerint, vos unanimes omnes, unoque conventu pro posse collecti, nostra censura illos excommunicare debeatis, usquequo ipsas res ab eis injuste tentas reddant. Et si, quod non credimus, his censuris inobedientes fuerint, & ad satisfactionem venire distulerint, & justitiam de perpetratis facere noluerint, ab omni Christiana communione illos nostra auctoritate judicate esse immunes. Inter hæc etiam illos monete, ut nonas & decimas, secundum antiquam consuetudinem, quibus dare debent, postpositis illicitis occasionibus, dare minime differant. Denuo indicimus, ut omnes res præfatæ ecclesiæ sancti Mauricii, quæ in vestris existunt parochiis, defendere ab omnibus inimicis debeatis: quoniam si aliter feceritis, & nostræ censuræ non obedieritis, canonico sancitu feriemini.

CXXII. AD ARELATENSEM ET NARBONENSEM ARCHIEPISCOPOS.

Ut causam inter Uceticensem & Avenionensem episcopos canonice definiant.

Rostagno venerabili archiepiscopo Arelatensi, & Sigebodo Narbonensi.

SANCTITATI vestræ notum est, qualiter Walefredus Uceticensis ecclesiæ episcopus ad synodum, quam Deo auctore apud Trecas celebravimus, reclamationis libellum obtulit super Ractefredo Avenionense episcopo, quod ei quamdam villam ad suam sedem, sive parochiam, pertinentem abstulisset. Sed quia Ractefredus, de quo querela erat, synodo defuit, idcirco fraternitati vestræ apostolica auctoritate mandamus, ut coadunato numero episcoporum, eorum causam canonico judicio finiatis, ita discutiendo & determinando tantæ præsumptionis invasionem, ut nemo episcoporum vestrorum contra canonica præcepta ulterius insurgere sine suo periculo tentet. Vos quoque præsentialiter cum vestris istud determitate judicium. Capitula quædam vobis patrum auctoritate collecta mittimus, secundum quæ judicare absque dilatione debeatis, ne quærendo assumatis laborem pro tali negotio. Optamus fraternitatem vestram in Christo bene valere.

CXXIII.

EXCOMMUNICATIO HUGONIS ET EMMONIS.

HUGONEM Lotharii regis quondam filium, non legitimum, sed naturalem adulterina copula genitum, qui post præstitum sacramentum dilecto filio Ludovico regi Francorum mentitus esse videtur, & inquietare pacificum regnum prædicti regis: & Emmonem, Bernardi comitis germanum, complicem in excessibus, nisi intra dies xxx. ad prædictum seniorem suum redierint, & ab inquietudine regni resipuerint, omni Christiana communione privamus. Postmodum si perseveraverint, sciant se anathematis vinculis innodandos. Data &c.

CXXIV.

CXXIV. AD EPISCOPOS BRITANNIÆ.

Arguit eos, quod a Turonensis archiepiscopi jurisdictione se substraxerint, ejusque bona invaserint: precipit ut ei deinceps parcant, & delictorum ab illo veniam petant.

Mahen Dolensi episcopo, nec non & omnibus episcopis Britannicis, seu universis sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus.

SANCTITATEM seu fidelitatem omnium nosse volumus, quia dum Trecis synodum celebraremus, suggestione Adelardi archiepiscopi consacerdotis nostri audivimus, quod vos matrem vestram Turonensem ecclesiam despicientes, secundum antiquam consuetudinem illi obedire differtis, & privilegium a B. Petro apostolo illi supra vos concessum frangere conamini, debitumque honorem ipsi archiepiscopo vestro observare negligitis, & malum supra malum addentes, prædicto capiti vestro prædia auferre non formidatis. Inter hæc etiam, & præfato antistite narrante, & aliis coepiscopis similiter conferentibus, audivimus ut vos non antiquo more a vestro metropolitano consecrati fuissetis, sed expulsis legitimis episcopis de sedibus, sola potentia ducis vestri alter ab altero consecratus fuit. Quod mirati fuimus, &, si ita est, tantum nefas delebimus, & vindictam, nisi satisfeceritis, nihilo minus dabimus: quia non pastores, sed invasores fuisse cernimini. Quapropter monemus, apostolicaque auctoritate expresse præcipimus, ut ad cor redeuntes ad matrem vestram sanctam Turonensem ecclesiam revertamini, & secundum antiquam consuetudinem illi obedire satagatis, & de perpetrato hactenus ipsi vestro archiepiscopo Adelardo misericordiam quæratis, quatenus super omnibus negligentiis apud summum arbitrum veniam habere possitis. Quoniam si aliter feceritis, canonica auctoritate eritis nihilo minus feriendi, & a nostra communione modis omnibus alienandi, & omnis vestra ordinatio a summa sede apostolica scilicet respuenda. Data *ut supra*.

CXXV. AD LUDOVICUM BALBUM REGEM.

Bosonis comitis, & Agilmari episcopi, a quibus in Italiam deductus fuerat, studium erga se operamque commendat.

Dilectissimo filio Ludovico gloriosissimo regi, divæ memoriæ Caroli imperatoris filio.

QUANTO vos amore diligimus, quantumque caritatis affectum erga vos tenemus, paucis explicare verbis minime possumus: hoc tamen gloriam excellentiæ vestræ scire cupivimus, quod devotionem ardoremque caritatis, sicut polliciti sumus, erga vos indeficientem perpetuo retinemus. Interea millenas serenitati vestræ de Bosone dilecto & communi filio ac fidele gratias referimus, qui tam prudenter communibus obtemperans jussis, parere in omnibus ita nobis studuit, ut etiam velut vere Christianæ religionis cultor, animæ & vitæ suæ non pepercerit, sed pro sanctæ ecclesiæ & communi fidelitate ultro se morti tradere non dubitavit, & usque Ticinum, annuente Deo, securius nos perduxit. Quapropter, dilectissime fili, ac porphyretice rex, obsecramus excellentiæ vestræ culmen, ut si res exegerit, sicut nobis vestra dignata est repromittere sublimitas, ei adjutorium ad debellandos hostes nostros virorum bellatorum adminiculum præbeatis: quoniam dignum est, ut soli omnes adjutorium præbeant qui solus pro cunctis desudare non cessat. Præsentem itaque hujus latorem epistolæ, [1] Agilmarum venerabilem episcopum, excellentię vestræ plurimum commendamus: quatenus idem, suaque ecclesia crescat augmento perfectionis, qui in omnibus opportunitatibus nostris nulli secundus extitit, & vobis fidelissimum in cunctis, quæ cognoverit, verissime comprobavimus. Inter hæc episcopos, quos serenitas vestra in nostrum jussit venire adjutorium, scias preter Agilmarum nullum venisse. Quapropter regalis censura culminis vestri sua auctoritate compellat eos quantocius * hostiliter Romam venire, ut de cetero discant apostolico culmini & regali excellentiæ congruenter præbere obedientiam.

* f. synodaliter.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

1 *Agilmarum.*] Ex subscriptionibus synodi Tricassinæ, atque ex præcepto Caroli Crassi anno DCCCLXXXV. Arvernorum episcopum fuisse intelligimus.

CXXVI. AD ANSPERTUM ARCHIEPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

Increpat eum, quod sibi auxilium non tulerit; & jam tertio monet ut sibi Papiam certa die cum suis suffraganeis occurrat.

Reverendissimo & sanctissimo confratri Ansperto venerabili archiepiscopo Mediolanensi.

QUANTUM benigna fraternitas vestra sanctę sedi apostolicæ concurrere, ac concordare debeat, prædecessor noster beatus Gelasius papa ad episcopos parvipendentes vexationem fratrum his verbis comminando scribit, dicens: Cur non compassi estis tantis fratribus vestris? Cur non adistis imperatorem? Cur non posuistis animam pro confratribus, quam præceptum habetis ponere pro grege vobis commisso? Cur non posuistis vos pro domo Israel murum, ut staretis, in præliis in diem domini? Quapropter tandem discussa negligentia ad pristinum vos reformate certamen, fratribus auxilium concite ad ferendum. Hæc & horum similia vestram fraternitatem debuerant exempla provocare, & nobis pro totius sanctæ Dei ecclesiæ statu laborantibus non tantum inviti jam, sed etiam sponte concurrere debetis, ac debuistis. Sed jam, nunc post tertiam admonitionem nobis cum confratribus vestris, & coepiscopis studete Papiam hac quinta feria proxima adveniente occurrere, zelum Dei, quem pro vobis omnibus patior, atque dolorem audientes, ut quod deinceps Deus omnipotens communi vestro consilio decreverit, facere valeamus. Nulla frater carissime animo vestro dubietas insideat, in mea fide, & in meo sacerdotio credite; nil contra vestram decentiam, atque honorem vobis aliquatenus opponetur; quia, quod non optamus, si hæc parvipendere tentaveritis, post tantam patientiam canonica eritis *.

* f. deest animadversione castigandi, vel aliquid hujusmodi.

CXXVII. AD EUMDEM.

Narrat labores pro ecclesia susceptos: monet ut sibi cum omnibus episcopis suis Papiam occurrat.

Reverendissimo & sanctissimo confratri Ansperto venerabili archiepiscopo Mediolanensi.

QUANTUM pro totius sanctæ Dei ecclesię statu, & pro cuncto grege dominico, pro quo omni-

omnipotens Deus proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, & Joannes apostolus exhortans nos ait: *Quoniam ille pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus animam ponere*, laborare, ac vigilare semper debemus, omnium vestrum luce clarius novit pia fraternitas. Quapropter, quantum ex divina gratia in nobis fuit, & est, ex quo nos superna miseratio suæ ecclesiæ præfecit, animæ nostræ nunquam dura pericula declinavimus; sed die noctuque, æstu & gelu exusti, ne quid captum a bestia aut dilaceratum domino ostenderemus, marinos fluctus pertulimus pro omnium vestrum liberatione atque salute: in Franciam quoque venientes, & regum filios partim viva voce, partim epistolis atque legatis allocuti sumus omnes, id est utrosque Ludovicos, Carolomannum, & Carolum, acceptoque communi consilio, uti Boso gloriosus princeps comes esset itineris nostri, donec, Christo opem ferente, reverteremur ad urbem. Et quia de statu sanctæ ecclesiæ sunt quæ communiter tractare debemus, tuæ sanctitati apostolica auctoritate mandamus cum cunctis suffraganeis tuis & coepiscopis nobis Papiam secunda die post festum sancti Andreæ, occurrere. Et quoniam probata fides omnium prædecessorum tuorum semper fuit erga Romanum pontificem, tua fraternitas omnimodis studeat eorum in omnibus assequi vestigia, quia, quod absit, si aliter fuerit, vigor canonicus super inobedientes remanere non poterit. Data *ut supra*.

V. Joan. 3.

CXXVIII. AD BERENGARIUM COMITEM.

Ejusdem fere argumenti.

Dilecto filio Berengario glorioso comiti, seu omnibus optimatibus Longobardorum regni sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus.

QUANTA & qualia Romana ecclesia, vestra videlicet mater, hactenus ab impiissimis Christianis passa est, & nostris literis significantibus, & rumore populi narrante jam audistis, & ut certius sciatis, iterum significamus. Ecce enim pro quibus & pro omnium vestrum salute animæ nostræ non parcentes, jam quia per terram pro prædictis persecutoribus ad vos viciniores, ut res expetierat, venire nequivimus, marinum iter accepimus; & in Franciam ibimus, quærentes tranquillitatem, atque auxilium, ubi nostri antecessores quæsiere pontifices. Misimus enim omnibus regibus, id est Hludovico domni Caroli imperatoris filio, & Ludovico, & Carolo Ludovici regis filiis, ut cum suis episcopis ad nos venirent, & una nobiscum super his tractarent, ex quibus venit Hlodovicus rex, & tantis malis perdolens, nisi infirmus esset, nobiscum veniret. Jam quia pro infirmitate non potuit, dedit nobis hunc Bosonem principem sibi ex omni parte conjunctum, qui me per inimicos sanctæ Dei ecclesiæ salvum duceret. Ecce enim, auxiliante Deo, Papiam venimus: quapropter monentes mittimus & apostolica auctoritate hortantes jam tertio mandamus, ut præsentialiter ad nos carissimi, tanquam ad patrem venire debeatis, & ut alii veniant, alter alterum incitet, & has literas primo legens remittere aliis procuret: quatenus venientes una nobiscum de statu sanctarum Dei ecclesiarum & quiete reipublicæ & nostra vestraque omnium salute synodum celebrantes, tractemus; in quibus dilectissimi filii, ne vestra caritas tepeat, neve religiositas inobediant, sed compatiatur, ut oportet, ac doleat: quia scriptum est, qualiter

Apoc. 3.

tepidus sit jure vomendus, & qualiter per inobedientiam culpa, quæ non fuit, fit, & qualiter qui non compatitur, decreto pontificali feritur. Data *ut supra*.

CXXIX. AD LUDOVICUM REGEM.

Miratur, quod filiabus Bosonis, pro quibus alias rogaverat, hereditatem jure debitam non restituerit; iterumque monet, ut ipsam hereditatem integram eis restituat.

Hludovico regi glorioso gloriosi quondam regis Ludovici filio.

JAM enim magnitudinem vestram fili carissime apostolicis monuimus literis, hortantes pro filiabus Bosonis dudum comitis & Ingeltrudis conjugis, quibus jure hereditas deferri omnium legum auctoritate conceditur, proprietates reddere studeretis. Sed, ut cernimus, inauditi remansimus: quod miramur, & mirantes dolemus, cum vestra proles apostolicis censuris semper obediat, & præ omnibus regibus judicium faciat. Ut rex David cecinit, *honor regis judicium diligit*. Nonne legistis: *Quoniam justus dominus justitiam diligit, & æquitatem videt vultus ejus?* Ceterum reclamationem filiarum jam dicti Bosonis audivimus, ut ipsas, ipsius, matrisque earum proprietates, Ingeltrudis, alias vos teneatis, alias vero vestris tenere quibus ipsa post judicium sibi illatum sine viri consensu dederit, tenere permittatis, quod nefas est, & contra omnium legum prorsus auctoritatem. Quid enim uxor sine viri consensu agere potest? quanto magis hæc mœchans, quæ divino gladio, censente domno papa Nicolao prædecessore nostro interiit? & humano pro parte facto stupro, puniri debuerat? Nonne Joannes papa Romanus, & Justinianus inclytus imperator legem Romanam facientes, scripserunt ita? Capitali crimine damnatorum bona non ad lucrum præsidis, sed cognatis punitorum reddi oportet: & alibi: Omnibus gradibus cognatorum in hereditate sumenda præferendi sunt filii. Unde liquido patet, gloriosissime rex, ut nec vos, nec cognati eorum, nisi ipsæ filiæ quæ sunt legitimæ, illos allodos habere debent: qui vero nati sunt post crimen illarum, spurii sunt, nec hereditare debent, ut prefatus papa, & imperator scripserunt ita: Spurios satis injuriosos, satisque acerbos, ac nostris temporibus semper indignos esse dijudicamus. Quapropter, ut rogavimus, iterum iterumque rogamus, & hortantes monemus, ut harum reclamationes, harum & gemitus vestra regia dignitas hauriat. Et pro apostolorum principum reverentia, a quibus petiere auxilium, & pro nostro amore integriter ipsas propriotates, quas vos allodes dicitis, reddat, & vestros omni occasione remota reddere faciatis. Data *ut supra*.

Psal. 98. Psal. 10.

Nicolai in epist. 54. Regino in chronic.

CXXX. AD SUPPONEM COMITEM.

Miratur eum sibi, ut decebat, non occurrisse: certiorem reddit de his quæ cum Ludovico rege egit: monet ut ad se veniat.

Dilecto filio Supponi illustri comiti.

CUR fili carissime nobis iter tua dilectio clauserit, curque ut audistis nos in tuos honores venisse, obviam non concurreris, miramur, cum eam in omnibus nostris negotiis curam gessisse semper novimus: & ubi nos prope fuisse audieras, tuis universis postpositis feriis ad nos festinanter pro-

properaveras. Unde cernimus quoniam istud non ex corde, sed pro fidelitate tui senioris taliter feceris, quod ideo parcimus; ecce enim, ut audistis, & nos etiam vobis jam literis significavimus, pro quibus in Galliæ partibus synodum celebravimus. Et Hludovicum gloriosum regem affati fuimus, qui nobis hunc Bosonem principem virum consultissimum, sibique ex omni parte conjunctum dedit, ut nos salvos sine impedimento maledicti Lamberti in urbem mitteret, cum quo nos pacifice pro certo venimus. Ceterum monentes mittimus, & rogantes hortamur, quatenus vestro de more relictis aliis omnibus curis, omnique occasione remota, ad nos præsentialiter venias, incitans etiam alios, quibus apostolicas literas mittimus, ut & ipsi similiter faciant. Quoniam, scit Deus, non ob aliud vos alloqui cupimus, nisi, ut sanctarum Dei ecclesiarum statum, & reipublicæ quietem una vobiscum consideremus: tamen ante alios venire satage, ut quidquid cum aliis fecerimus, tecum familiariter antea terminare queamus. Data *ut supra*.

CXXXI. AD BERENGARIUM COMITEM.

Berengarii caritatem erga Romanam ecclesiam commendat: significat celebratam in Gallia synodum, seque incolumem reversum: monet ut ad se venire festinet.

Dilecto filio Berengario illustri comiti.

RELATU nonnullorum audivimus, maxime hujus Widonis comitis nostri consiliarii, ut vestra devotio caritatem, quam erga nos, nostramque ecclesiam, vestram videlicet matrem, semper habueras, magis magisque adoleat: in quo gratias agimus, & ut proficias hortamur. Ecce enim audistis pro quibus in Galliæ partibus synodum celebravimus, & Hludovicum regem gloriosum affati fuimus, qui nobis hunc Bosonem principem virum consultissimum, sibique ex omni parte conjunctum dedit, ut nos, auxiliante Deo, salvos sine impedimento Lamberti maledicti, & a sancta Dei ecclesia anathematizati, in urbem Romam mitteret, cum quo nos pacifice pro certo venimus. Ceterum monentes mittimus, & rogantes hortamur relictis aliis omnibus curis ad nos præsentialiter venire satagas. Quoniam, scit Deus, non ob aliud vos alloqui cupimus, nisi ut sanctarum Dei ecclesiarum statum, & quietem reipublicæ cum honore una vobiscum tractemus. Data *ut supra*.

CXXXII. AD HUGONEM.

Monet ut dissensionem inter Abbonem & alios ortam sedet.

Hugoni abbati nobili, spectabili prosapia genito.

QUIA multum vos diligimus, ideoque congratulor, animæ vestræ prospicimus, commonere curamus. *.... quoque, quæ inter Abbonis episcopi parentes, & Rotbertum, atque Roclinum exorta est *.:.. regali potius * quam vindicta corrigatur; quoniam malum semel necessitate patratum, non debet secundum necessitudinem expiari ad delictum, sed misericordius remitti ad veniam agat vestra gloriosa nobilitas, ut decet tantæ naturæ decentiam. Data *ut supra*.

* f. dissensionem

* f. ut

* f. clementia

CXXXIII. AD RAVENNATES.

Jubet ut civitatem contra Lambertum viriliter defendant.

Omnibus judicibus & ducibus seu populis Ravennæ commorantibus fidelibus nostris.

INDUSTRIAM seu omnium fidelitatem nosse volumus, quoniam relatu quorumdam audivimus, ut Joannes diaconus chartularius deviet, & francos Lamberti contra electionem nostram conducat: unde mittimus apostolicaque auctoritate jubemus, ut omnes unanimes unaque fidelitate stare debeatis, ipsam civitatem, ita ut nullus, qui vobiscum non stat *, francos, ibi conduci Lamberti intus permittat ingredi, nec ipse Lambertus ibi quoquomodo accessus habeat, nec suus homo ibi intrare possit: ita in his agite, sicut Dei nostram gratiam habere cupitis, quoniam qui aliter fecerit, & nostram iram habebit, & mille byzanteos palatio nostro componet. Data *ut supra*.

* f. francos ibi cum duce Lamberto, &c.

CXXXIV. AD ROMANUM ELECTUM ARCHIEPISCOPUM RAVENNATEM.

Lætatur eum Ravennatem archiepiscopum electum: jubet ne quidquam electionis causa ulli promittat: & epistolam suam Leoni, & Romanis scriptam afferendam curet, eorumque responsum ad se dirigat: res Joannis & Deusdedit ducum restituat.

Romano Levitæ egregio a Ravennatibus fidelibus nostris electo.

LITERARUM tuarum, fili carissime, serie recepta & lecta, ubi Joannem Ravennatem archiepiscopum obiisse audivimus, valde doluimus, & ut pro eo oretis cum vestris, hortamur. Vestra videlicet electione unanimiter facta gaudemus, & quia nos visitando misisti, significans sanitatem nostrorum fidelium, tuamque devotionem demonstrans, gratias agimus. Ceterum monentes indicimus, ut jam qui annuente pastore summo, ad tale opus electus es, quo pastor fias, vigiles in eadem ecclesia, labores, nullique majori minorique tam concivibus, quamque aliis quibuscumque personis aliquod promissum facias, quoniam Simoniacum est, & hoc nobis nequaquam celabitur; quod si feceris, per apostolos obtestantes, te minime benedicemus. Inter hæc volumus, ut istam epistolam Leoni venerabili misso episcopo & apocrisiario, ceteris Romanis transmissam, ipsis præsentialiter per vestrum legatum transmittatis, eumdemque revertentem, si potes saltim, aut alium cum illorum epistolis ad nos * dilecte, remitte, qui nostrum adventum certum jam vobis renunciare poterit. Igitur etiam cupimus, ut pro amore horum nostrorum fidelium, nostrorumque consiliariorum Deusdedit videlicet, & Joannis gloriosorum ducum res pro posse, & homines salvetis, & defendatis, occupatas hactenus integriter reddatis: quatenus cujus utuntur servitio, ei convenit, ut fruantur defensionis auxilio. Data *ut supra*.

* f. directis

CXXXV. AD THEODORICUM ET ISAAC EPISCOPOS.

Præcipit ut excommunicent eos qui Wiperto comiti filium eripuerant, & regionem illam populabantur.

Reverendissimis & sanctissimis Theodorico archiepiscopo, & Isaac episcopo.

NOVERIT vestra religiositas, quia Wipertus comes reclamans pontificio nostro retulit, quod

quod quidam fui homines malefactores fuum filium
fuftulerint,& cum eo terram prædaverint. Quapropter dirigimus, ut noſtra apoſtolica auctoritate illoſ excommunicetis, quo reſidis talibus deprædationibus ad pœnam & ſenioreм redeant, & pœnitice vivant. Data *ut ſupra*.

CXXXVI. AD HUGONEM COMITEM.

Monet ut quoſdam facinoroſos puniat.

Hugoni gloriosiſſimo comiti.

REVERENTE videlicet hoc vivo nomine . . audivimus, quod veſtri homines, maxime Conterius ſuos eoquos tollerates ſuas manſiones prædatiſent. Quapropter hortantes monemus, ut pro apoſtolorum reverentia, & noſtro amore, quem pretuliſtis juſtitiam, illi facere fatagatis. Ita agat in hoc veſtra nobilitas, ut acturam creditimus, ut & ipſi malefactores noſtri excommunicentur, quia non tale nefas, ut non ulcifcatur, demittere nequimus. Data *ut ſupra*.

CXXXVII. AD HUGONEM, THEODERICUM, ET BERNARDUM COMITES.

Ut amicitiæ caritatiſque fœdus cum Boſone idtum ſervent.

Hugoni, Theoderico, & Bernardo, illuſtriſſimis regni Francorum.

FRETUS veſtra ingenuiſſima nobilitate, atque obedientia, quam propter Deum nobis cuidigne debetis, dilectiſſimum filium noſtrum Boſonem, veſtrum unanimem fratrem & amiciſſimum, ut inſolubile vinculum caritatis, fœduſque amicitiæ, quod coram Deo viciſſim eſtis, meminerit, hortor, nulla hominum male loquentium lingua, nullo cujuſlibet fraudis ingenio, vel in modico quocumquemodo poſſit avelli: ſed domino auxiliante dilecti filii noſtri Hludovici regis animum erga eum immobilem & tranquillum ſemper ſerveris, & omnia ſua ſalva atque pacifica conſervare queunum pro his ab omnipotente Deo, & beato Petro apoſtolo, futuræ vitæ mercedem, & a nobis & ab illo fideliſſimas amicitiarum recipietis ſine dubio retributiones. Data *ut ſupra*.

CXXXVIII. AD UVLGARIUM MONACHUM.

Ut Wiperto epiſcopo obedias, qui eum per dimiſſoriam acquiſivit.

Vulgario monacho.

DENIQUE Trecis poſiti per noſmetipſos cogoovimus, qualiter Wipertus epiſcopus, devotus filius noſter, te a proprio epiſcopo, atque abbate, per dimiſſoriam acquiſivit, tua potius intervenientepetitione. Quapropter convenit tibi ex die illo, & deinceps, tanquam proprio obedire, eumque ut proprium paſtorem ſequi non prætermittas, quia, quod non optamus, ſi aliter feceris, vinculum excommunicationis ſuper te rationabiliter extendemus. Data *ut ſup.*

CXXXIX. AD CLERUM MEDIOLANENSEM.

Præcipit ut quoties epiſcopus Ticinenſis eos ad ſynodum vocaverit, accedant.

Omnibus ſuffiſſimis & reverendiſſimis confratribus & coepiſcopis, cum Mediolanenſi archiepiſcopo cum ſuis ſuffraganeis, quam Ravennati nihilo minus eum ſuffraganeis ſuis.

SCRIPTUM etenim eſt: *Deus qui glorificatur in conſilio ſanctorum*, & in evangelio: *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum ſum*, & item: *Si frater fratrem deliquerit, ambo conſolabuntur*. His auctoritatibus fulti, veſtræ omnium ſanctitati mandamus, & apoſtolica auctoritate jubemus, ut quoties vos confrater & coepiſcopus noſter Joannes Ticinenſis, & poſt eum ſui ſucceſſores, veſtro ſque vocaverint, pro emergentibus quæſtionibus eximendis, continuo beato Petro apoſtolo obedientiam exhibentes, ſimul convenire non differatis: quatenus redemptoris noſtri gratia diſcuſſis animoſitatibus, vitiiſque purgatis, in tranquillitate pacis eccleſia conſtituta, gloribertur Deus per Jeſum Chriſtum dominum noſtrum. Sacerdotum, Levitarumque judicis, quandocumque neceſſe fuerit, cum præſidio epiſcopo, tanquam proprii epiſcopi decernite, ne diſſidiare feſti noſtra omnipotida apoſtolica auctoritate: i quia onera noſtra vobiſcum partiendo reliquis tolerabilius ſuſtere valebimus. Quæcunq; ſanctitatem veſtram in Chriſto bene valere. Data *ut ſupra*.

CXL. AD JOANNEM EPISCOPUM TICINENSEM.

Raptores uxoris cujuſdam Ragiberti excommunicari jubet.

Reverendiſſimo & ſanctiſſimo confratri noſtro Joanni venerabili epiſcopo Ticinenſi.

DENIQUE Ragibertus quidam nomine, Judex cognoſcentio , coram nobis veniens queſtus eſt ſuper: Goſfredum filium Joannis comitis palatii, & Ticiarium fabdiconem, atque Heribaldum notarium filium Garibaldi, eo quod legaliter ſibi filii fui nuptam Gauſildam nomine contra canonum, & legum auctoritatem, pervim & per forcium abſtulerunt,ea,lacto illo præcepto, quo dominus ait: *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*. Quapropter apoſtolica adhortatione actum tui facerdotii ad hortamen caritas Dei accendat, & quaſi tuba exalta vocem tuam, & iniquis iniquitatem ſuam annunciare non ceſſes, ne ſanguis eorum de manibus tuis requiratur. Præditoſque tranſgreſſores omni Chriſtiana communione privare non differas, donec legaliter emendent quod nequiter perpetrare auſi ſunt. Quod ſi te audire neglexerint , perpetuo eos anathema eſſe decernimus . Data *ut ſupra*.

CXLI. AD JOANNEM EPISCOPUM PAPIÆ.

Ut ſibi Taurinum obrium veniat, & epiſtolas a ſe ſcripeas quibuſdam epiſcopis dirigat, ut ipſi ad concilium accedant.

Reverendiſſimo & ſanctiſſimo Joanni Papiæ epiſcopo,

SANCTITATI tuæ notum fieri volumus, quod nunc Taurinenſi in civitate conſtitimus. Cete-

Cetorum dirigimus, ut continuo omni occaſione A qui cum pietate Chriſtiana religionis in bello certa. ſuppoſita nobis venire ne differas obrium. Vide ne ab iſicuat deciperis inſtinicta fortaſſe,que minime credimus, ego parte Mediolanenſis archiepiſcopi, quoniam ſpecialiter noſter es,& manualis. Et quia de nullius nifi noſtra ditione conſiſtis' ut epiſtolam quam ſuffraganeis epiſcopis Ravennatis eccleſiæ, Paulo Placentinæ, & item Paulo Regienſi, atque Liudoino Mutinenſi, cum celeritate mittere procuretisut ſtatuto die Papiam veniantquatenus de Eanctarum item Dei eccleſiarum & communi, atque univerſali ſalute tractare valeamus. Data *ut ſupra*.

CXLII. AD WIBBODUM, PAULUM, ET PAULUM AC LIUDOLUM EPISCOPOS.

Jubet ut Papiam ad ſynodum accedant.

Reverendiſſimis & ſanctiſſimis Wibodo venerabili epiſcopo Parmenſi, & Paulo Placentino, & Paulo Regienſi, & Liudolino Mutinenſi epiſcopis,

SANCTITATEM veſtram ſcire cupimus, quoniam odtavo Kalendas Decembris Taurinum veniemus,inde,Deo duce, Papiam veniemus, & ibi ſynodum pro ſtatu Dei eccleſiarum celebrabimus. Quapropter uſtimimus apoſtolicæque auctoritate exprefſit jubemus,ut quarto menſis Decembris,ibi omni occaſione remota,ad ſynodum eſſe debeatis.Et qui primo hanc epiſtolam legerit,alio ſub omni feſtinatione tranſmittat.Videre ne alter faciatis' quoniam ſi aliter feceritis, canonico ferientiæ vigore. Data *ut ſupra*.

CXLIII. AD OMNES FIDELES.

Præcipit, ne quiſpiam monaſterio ſancti Augentii quidquam detrimenti afferat.

Omnibus fidelibus eccleſiæ.

SOLICITUDINEM omnium eccleſiarum non habere oportet,& ſingulorum cauſas æquitatis judicio alleviare,quapropter,cum de omnibus agere hæc eadem conveni, præcipimus itque præſenti decreto ſancimus,ut de abbatia ſancti Augentii,quam divi memoriæ Carolus imperator fideli ſuo, & filio eccleiæ noſtræ ante jure beneficiario tribuit,nullus de ipſis rebus aliquid inſufte auferre præſumat : nec præditto epiſcopo, & monachis ipſius loci aliquan in diſtributo dolo illicite ſuffere moleſtiam. Quod ſi quis ab hinc agere præſumpſerit , ſeparetur a communione fidelium eccleſiæ:quod ſi pertinaciter perſteterit,& emendare noluerit, judicio ſancti Spiritus anathematis vinculo feriatur. Data *ut ſupra*.

CXLIV. AD EPISCOPOS IN REGNO LUDOVICI CONSTITUTOS.

Relcribit de indulgentia conim qui contra Paganos pugnantes occubuerant.

Omnibus reverendiſſimis & ſanctiſſimis venerabilibus coepiſcopis per totum regnum carifſimi filii mei Hludovici.

QUIA veneranda fraternitas veſtra modeſta interrogatione ſcilicitans querivit,utrum hi,qui pro actuatione ſanctæ Dei eccleſiæ,& pro ſtatu Chriſtianæ religionis ac reipublicæ in bello nuper eciderunt , aut de reliquo pro eis re eaſuri ſunt , indulgentiam poſſint conſequi de ciſtorum,an denter Chriſti Dei noſtri pietate reſpondemus, quoniam illi, *Cons. General.* Tom. XI.

E

Inter

Inter quos Achetium mœchum eumque consortio private, vestroque zelo percutite. Quæso, moneo, hortor, fratres carissimi, citissime amplectendam exhibete præsentiam: iterum iterumque jubemus, omni postposita vocatione ad nos festinanter venite: quatenus Christo domino miserante, in hoc & aliis negotiis, communi consilio terminum salubriter imponere valeamus. Data *ut supra*.

CXLVIII. AD VUALAM EPISCOPUM METENSEM.

Ne cogatur sponsus uxorem ducere ab alio corruptam.

Reverendissimo & sanctissimo Vualeno venerabili episcopo Metensi.

PRÆSENTIUM portior literarum, Alpertus nomine, lacrymabiliter coram nobis veniens questus est desponsam suam, nomine Vualatam, adhuc in parentum domo manentem, adulterino concubitu a presbytero quodam prægnantem repertam. Quæ confessa de crimine, libenter ab eo se vult dissociare: sed tua fraternitas pro quadam parentelæ affinitate, coacte eum cogit eamdem sumere in conjugium, contra regulas patrum, atque institutionem. Quapropter, si ita est, requisitis super his legum & canonum institutis, quid de talibus præcipiant promulgate absque personarum acceptione. Data *ut supra*.

CXLIX. AD JOANNEM EPISCOPUM TICINENSEM.

Ut cum quodam, qui pœnitentiam quinquennio egerat, remissius agat.

Joanni venerabili episcopo Ticinensi.

LATOR præsentium coram nobis veniens dicit, se a prædecessore vestro Liuttefredo venerabili episcopo, quinquennio exacto jam anno, pœnitentiæ fuisse submissum, pro quodam, eo quod interfuit, fure a femina interempto: qua de re vestra fraternitas solerter prospiciat. Et, si ita est ut hic asserit, propter domini misericordiam, quoniam magna est, cum eodem consultius agat, & prout ordo causæ dictaverit, frenum canonici vigoris remittite. Vel si quidquam, quod non optamus, impossibile perpensum fuerit; id nostro judicio vestra fraternitas studeat lenitate spiritus reservare. Data *ut supra*.

CL. AD AGINULFUM EPISCOPUM GABALITANUM.

Ut præsentium latoribus ablata restituenda curet.

Joannes Aginulfo venerabili episcopo Gebaldanensi.

PRÆSENTIUM latores questi sunt ab hac sede plebem suam eisdem sublatam. Quapropter apostolica auctoritate tuæ fraternitati precipimus, ut inquisita rei veritate, quod justum est, unicuique reddere sacerdotali solicitudine pervestiget: & quæ ipse diffinire non poteris, (referre ad nos) modis omnibus non prætermittas.

CLI. AD BISUNTINENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Significat se Fulcardum, ejusque conjugem ab excommunicatione absolvisse.

Theodorico venerabili episcopo Bisuntinensi.

NOTUM sit sanctitati vestræ, quia Fulcardum, & Berelindam uxorem ejusdem, ab excommunicationis vinculo absolvimus, donec canonica regula exacte reperiamus judicium. Unde a vobis in communionem eos recipi mandamus. Optamus fraternitatem vestram bene valere. Data *ut supra*.

CLII. AD OMNES EPISCOPOS.

Monet ut sua instituta observent, justeque judicent.

Allocutio pontificis & exhortatio ad omnes episcopos.

ECCE sanctissimi sacerdotes præmissis precibus fraternitatem vestram cum pia exhortatione convenio, & per divinum nomen obtestor, ut ea quæ a nobis de Deo, & de sacris ordinibus, vel sanctis moribus fuerint dicta, cum omni pietate suscipiatis, & cum summa reverentia perficere intendatis. Quod si forsitan aliquis vestrum aliter quam dicta fuerint, senserit, sine aliquo scrupulo contentionis in nostrorum omnium copulatione, ea ipsa de quibus dubitaverit, conferenda reducat, qualiter, Deo auxiliante, aut doceri possit, aut doceat. Deinde simul vos obtestatione conjuro, vel obsecro, ut nullus vestrum in judicando, aut personam accipiat, aut quolibet favore, vel munere pulsatus, a justo judicio scienter avertatur aut discedat: sed tota pietate eum, qui cœtui nostro se judicandum intulerit, retractate. Ut nec discordans contentio ad subversionem justitiæ inter nos locum inveniat; nec in perquirenda æquitate vigor vestri ordinis vel solicitudo tepescat. Data *ut supra*.

CLIII. AD ROMANUM ARCHIEPISCOPUM RAVENNATEM.

Præcipit ut Romam ad synodum cum suffraganeis accedat.

Reverendissimo & sanctissimo confratri nostro Romano archiepiscopo sanctæ Ravennatis ecclesiæ.

CANONICIS sanctorum patrum jubentibus regulis bis per annum concilia episcoporum esse omnimodis celebranda; nos ob id pro multiplicibus ecclesiarum Dei utilitatibus, & necessitatibus, synodum octavo Kalendas Majas, domino annuente celebrare cupimus. Ideo jubemus dilectioni vestræ, ut omni mora postposita, vos cum omnibus suffraganeis vestris episcopis prædicto tempore Romam venire studeatis: quatenus eamdem synodum nobiscum æqualiter celebretis, ac de communi salute consideretis. Data III. Nonas Martias.

Niceni concilii cap. 5 synodos bis in anno celebrandas.

CLIV. AD EUMDEM.

Ut Luponem presbyterum in Sarsennati ecclesia episcopum ordinet.

Reverendissimo & sanctissimo confratri nostro Romano archiepiscopo sanctæ Ravennatis ecclesiæ.

RELATIONE quorumdam comperimus, quod eum, quem vobis ordinandum episcopum sanctæ Sarsennati ecclesiæ Luponem videlicet venerabilem presbyterum, * postposito nostre voluntatis, & jussionis mandato consecrare postponatis; sed alium pro eo cupiatis nihilo minus ordinare: quod sane, si verum est, valde miramur, vos a sponsione, quam nobis polliciti estis, quolibet modo, vel occasione velle retrahere. Unde more paterno dilectionem vestram his nostris apostolicis monemus, hortamur, atque jubemus apicibus, ut vestre promissionis memores, præfatum Luponem presbyterum, sicut vobis commisimus, continuo, ac præ-

* f. deest mandavimus,

præsentialiter jam dictæ ecclesiæ antistitem ordinationis initio vos a nostræ voluntatis decreto subtrahere cognoverimus; canonicis correctionibus, velut inobedientem corripere nullatenus prætermittemus.

CLV. AD ANSPERTUM ARCHIEPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

Ut Romam ad synodum celebrandam cum suffraganeis accedat, ubi de imperatoris electione agetur: jubet, ne quemquam regem excipiat, antequam ipse imperatorem elegerit: nisi paruerit, cum excommunicat.

Reverendissimo & sanctissimo Ansperto archiepiscopo sanctæ Mediolanensis ecclesiæ.

QUANTÆ necessitatis assidue sustinuerimus incommoda, quanteque perturbationi: nunc usque passi sumus, & quotidie patiamur adversa, fraternitatem vestram nosse luce clarius non ignoramus: pro quibus nimirum malis sedi apostolicæ ab inimicis nequiter illatis, per procellas & periculosa maris itinera ire, & defensionis auxilium nos quæsisse mecum pariter scitis. Sed quia humanum presentialiter subsidium non reperimus, divinum ut potius queramus, communique voto ut a domino flagitemus, frater mi, necesse est. Propter quod fraternum sanctitatis vestræ collegium his nostris apostolicis literis more præcessorum nostrorum vocamus, & in consortium nostræ solicitudinis apostolica dumtaxat auctoritate adsciscimus; & quasi membrum capiti suo adherens ad Kalendas Majas hujus duodecimæ indictionis ad synodum, auxiliante domino, nobiscum celebraturos cum omnibus suffraganeis vestris episcopis Romam venire jubemus, ut superna gratia fieti, ea quæ necessario sunt amputanda, ecclesiastico resecemus mucrone: & quæ utiliter sunt statuenda, communi, Deo propitio, statuamus decreto; ne per vestram absentiam, atq; desidiam regnum hoc amplius in perturbatione persistat, & fiat scandalum pejus priore. Et quia Carolomannus corporis sicut audivimus, incommoditate gravatus, regnum retinere jam nequit, ut de novi * regis omnes pariter consideremus, vos prædicto adesse tempore valde oportet: & ideo antea nullum absq; nostro consensu regem debetis recipere. Nam ipse, qui a nobis est ordinandus in imperium, a nobis primum, atque potissimum debet esse vocatus atq; electus; quoniam & nos una cum vestra fraternitate cupimus pertractare & de hoc, & quo tenore vel ordine communes causas, & utilitates ecclesiarum Dei nobis commissarum ordinemus & jure canonico statuamus: quatenus tantorum malorum onera, quæ sustinemus, procul abjicere, & leve jugum Christi lætis ut condecet possimus cervicibus ferre. Quapropter nullam in veniendo excusationem habeatis, sed alacri mente occurrere, & ad jam dictam synodum venire procuretis, quam sane & canonica sanctorum patrum regula bis in anno fieri jubet, & instantis temporis necessitas magna compellit. Nos enim paterno vos affectu diligentes pro communi utilitate vocamus, quamvis jam tertio jampridem dilectio vestra vocata ad synodum venire contempserit. Pro quo dignam debueratis correctionis sustinere censuram, cum a sede apostolica vobis semper fuisset collatum præsidium, & vos nullum in quibus oportebat studeretis prebere solatium: nunc autem, si ad eamdem synodum venire contempseritis, scitote canonicam a nobis in vos velut inobedientes promulgari sententiam.

An.Ch.879.

* f. deest, electione Imperator a summo pontifice eligitur.

CLVI. AD GAIDERIM PRINCIPEM BENEVENTANUM.

Consolatur eum de damnis ab Agarenis illatis; auxilium pollicetur, seque in ejus partes venturum.

Dilecto filio Gaideri glorioso principi Beneventanorum.

EPISTOLAS sane a vestra dilectione transmissas cum parte gratulationis, fateor etiam & mœroris accepi; quantoque in eis gaudens exultavi vestram devotionem intimo mentis affectu circa obsequium sanctorum apostolorum Petri & Pauli compertam, tanto nihilo minus triste pastorali solicitudine tuli, pressuris, atque Agarenorum deprædationibus terræ vestræ auditis: quapropter cum vase electionis compellor dicere, & lacrymabiliter exclamare: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur & ego non uror?* sed inter hæc meminisse debemus illius qui ait: *In mundo pressuram habebitis, sed confidite, quoniam ego vici mundum*: & apostolus: *Major est qui in nobis est, quam qui contra nos est*. Quocirca dilectissime fili, hortor, admoneo, apostolica auctoritate suadeo, interim patienter domini misericordiam deprecando continuis obsecrationibus malorum sufferre gravamina. Quoniam nos, Christo opitulante, ad patriæ vestræ liberationem pro virium facultate tantum præ ceteris mortalibus habebitis adjutorem enixius, quantum attentius compatimur: quod rebus ipsis presentialiter * sub reddemus, nisi in itinere penitus hoc tempore equorum pabula defecissent, quibus statim gressus movere in veniendo prohibemur. Sed redemptoris nostri gratia duce, peracta solennitate paschali, venire ad vestras partes accelerabimus; & una vobiscum positi, quidquid consilii, quidquid solatii, atq; adjutorii pro Christiani populi liberatione adinvenire poterimus, liberalissime procurabimus. Optamus gloriam culminis vestri in Christo semper bene valere. Data *ut supra*.

1. Cor. 11. Joan. 16. 1. Joan. 4.

* f. abundas.

CLVII. AD AJONEM EPISCOPUM.

Commendat ejus erga se observantiam: certiorem eum de sua incolumitate reddit, tum consolatur de obitu fratris.

Reverentissimo & sanctissimo confratri nostro Ajoni venerabili episcopo.

QUOD veneranda fraternitas tua pro sanctarum Dei ecclesiarum sublevatione longe ab urbe aliquamdiu nostram absentiam benigna animi compassione condoluit, viscera mentis suæ repleta Christi caritate patenter ostendit, & debitam, imo mutuam dilectionem sanctis Dei apostolis per nos condigne studuit conservare, a quibus procul dubio meritorum retributionem in finem recipiet. Sospitatem, quam in nobis vestra sitibunde atq; ardenter requirit fraternitas, domino donante, eam parte corporis aliquatenus habere videmur; sed inter tot fluctus mundi, tantasque undarum procellas, quæ salus istius vitæ potest esse saltem ad momentum tranquilla? presertim morte vestri germani audita, vestris filiorumque carissimorum tam crebris tribulationum angustiis. Sed inter hæc nos convenit toto conamine mentis ad illam patriæ celestis vitam corda sustollere, in qua pax semper inest, & vera securitas: quoniam *quamdiu sumus in corpore*, juxta apostolum, *peregrinamur a domino*, vobis vestræq; patriæ, secundum officium a Deo no-

bis collati ministerii, pro virium impossibilitate inhianter cupimus impertiri solatium. Data *ut supra.*

CLVIII. AD DAFERIUM COMITEM.

Consolatur Daferium, eique opem pollicetur.

Dilecto filio illustri nobili viro Daferio comiti.

PERFECTIONEM cordis Gaideris principis consanguinei vestri, vestramque in Deum valde gaudemus, obsecrantes, ut qui cepit in vobis operetur, atque perficiat opus bonum usque in finem. Tribulationibus, atque angustiis vestris in tantum compatimur, ut vestros dolores manu cogitationis in nostro corde tangamus: sed confidimus in æterni conditoris misericordia, quia in proximo aderit ejus auxilium, qui per prophetam admonet dicens: *Invoca me in die tribulationis tuæ, eripiam te, & magnificabis me*: nos etenim in tantum paratos habetis in vestrum adjutorium, ut cum opportunum tempus fuerit, pro fratribus animam ponere non recusemus. Equum quem nobilitas vestra petiit, cum vestros fines attigero, dare me vobis libenter denuncio. Data *ut supra.*

Psal. 49.

CLIX. AD ATHANASIUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

Ut sibi indicet locum, ubi simul possint de communis patriæ salute colloqui.

Reverendissimo & sanctissimo dilectoque confratri, & consiliario nostro Athanasio episcopo sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ.

SCIENTES vos procul dubio fideles in omnibus, atque devotos esse sanctæ sedi apostolicæ, nostræque paternitati totis precordiis nostris fraternitatem vestram oppido diligimus & amamus: quamobrem pro multiplicibus instantis temporis necessitatibus, atque communibus utilitatibus vobis cum speciali præsentia loqui cupimus: quatenus vestro consilio, communique tractatu ea quæ necessario sunt consideranda, perspicaciterque tractanda, salubriter, domino annuente, ordinare, statuereque possimus. Quoniam nostræ ac vestræ terræ salutem, totius videlicet populi pretioso Christi cruore redempti, pastorali dumtaxat more desideramus perficere, & idcirco, ut pertinax inimicorum comprimatur audacia, vobiscum pariter cupimus convenire. Quapropter volumus, ut locum etiam nostræ collocutioni, quem aptum esse cognoscetis, nostro præsulatui, vestris sub celeritate significetis apicibus. Quia nos, Deo propitio, illuc sine mora properare, & una vobiscum alacriter loqui non prætermittemus. Data *ut supra.*

CLX. AD CAROLUM REGEM.

Hortatur ut legatos mittat, & in auxilium ecclesiæ Romanæ veniat.

Carolo regi.

REGALIS excellentiæ vestræ literas recipientes, atque relegentes, ut in eo, quod antea nostro præsulatui direxistis, vestro videlicet amore, dilectioneque maneremus, non solum, ut jam olim retulimus, verum etiam magis ac magis nostræ voluntatis affectum ad vestræ exultationis cumulum ampliare magnopere cupimus, atque in omnibus ceu carissimum filium vos retinere procul dubio

A satagemus. Tantum ut quo celerius, sicut mandastis, vestros idoneos legatos ad nos dirigere potestis, aliquatenus non prætermittatis; cum quibus sane & exaltationem sanctæ sedis apostolicæ, & istius terræ salutem, vestrumque honorem * profligare, considerareque firmissime valeamus. Et ideo vestræ magnitudinis gloriam exhortamur, ut præcingentes quasi vir lumbos tuos, & potentiæ Dei brachio adversus inimicos potentissime roborati, jam ipsis venire non dubitetis; quoniam si tantæ calamitatis pressuram, quam sancta Romana mater vestra ecclesia, & ipsius terra quotidie ab inimicis patitur, cognovissetis, nobiscum utique pariter doleretis. Quapropter fili carissime, antequam inimicorum insidiæ plus accrescentes prævaleant, nostram devotionem, atq; consilium pio intuitu attendere nullo modo desinatis, sed more parentum vestrorum ea, quæ necessaria sunt nobis, instantissime peragatis; quia nostri apostolatus ulnis extensis alacriter amplecti regalem presentiam vestram desideramus. Tertio Nonas Aprilis, indict. XII.

* *f. investigare.*

CLXI. AD ATHANASIUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

Commendat ejus erga se observantiam: de suo incolumi reditu certiorem ipsum facit: hortatur ad perseverantiam, donec simul conveniant.

Reverendissimo & sanctissimo Athanasio episcopo Neapolitano.

C QUIA non solum tuis præcipue actibus, quibus devotionem sanctitatis tuæ circa nos fidelissimam ostendisti existere; verum etiam nobis longe pro ecclesiæ statu manentibus quomodo eam illibatam in omnibus conservaveris, fidelium nostrorum relatione didicimus. Quamobrem dignas tuæ dilectioni referimus grates, innotescentes sane nostri presulatus reversionem juxta desiderium tuum esse, Deo favente, prosperam, atque incolumem. Ideo more apostolice paternitatis almitatem tuam monemus, cum apostolo dicentes: *Confortare in domino, & in potentia virtutis ejus: quoniam fidelis est Deus, qui non deseret, sperantes in se tentari supra quam possunt, sed faciet cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* Tua igitur reverentia in his instantis adversitatis casibus aliquatenus non frangatur: quin potius in Deo confidens roborata consistat, donec, Christo adjuvante, nos vobiscum speciali præsentia juncti simul loquamur. Quia tunc, Deo permittente, cuncta quæ necessario statuenda sunt communi eloquio, atque consensu pertractata provenire credimus in salutem. Tamen nostræ voluntatis affectum per Petrum venerabilem diaconum tuum, communemque fidelem, tuæ dilectioni innotescendum mandavimus, quoniam te quasi proprium filium diligentes in omnibus nostris volumus habere consortem. Data *ut supra.*

Ephes. 6. 1. Cor. 10.

CLXII. AD EUMDEM.

Ejusdem argumenti.

Reverendissimo & sanctissimo Athanasio episcopo sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ.

E MULTAS gratiarum actiones, atque salutes almitati vestræ his nostris apostolicis referimus literis: quia nobis pro communi utilitate longe consistentibus, quasi præsentibus sinceritatem devotionis, & fidei vestræ circa sanctam Romanam

eccle-

ecclesiam matrem vestram, nostrumque pontificium, atque circa fideles nostros promptam in omnibus ostendere procuratis. Quamobrem nulla inimicorum versutia, vel calliditas, vos a bono mentis proposito in aliquam sinistræ cogitationis, aut voluntatis partem inclinet: sed sicut cepistis, perficere omnimodo satagite: quia & meritum, & condigna retributio vobis, Christo favente, proveniet. Nam licet inimicorum nos præpediente fraudulenta nequitia, non omnia quæ volebamus ex toto potuissemus perficere; nunc tamen, annuente domino, quod ad honorem sanctæ Dei ecclesiæ, & istius terræ salutem, vestramque defensionem pertinet, jam ceptum habemus, credimus nos incunctanter acturos. Proinde hortamur nihilo minus & monemus dilectionem vestram, ut sicut hactenus, ita deinceps viriliter ac firmiter consistatis, donec speciali præsentia adjuncti simul loquamur, & pro communi salute pariter laborantes, totis conatibus desudemus. Quoniam velut carissimum te filium retinere cupientes, benigne amplectimur, & tecum in omnibus congratulari feliciter cupimus: quia, ut dictum est, pro certo scias te dignam a nobis compensationem esse procul dubio recepturum. Hunc vero diaconum tuum, qui pro tuo amore in nostro servitio tanto tempore fideliter mansit, sanctitati vestræ in omnibus commendamus, ut dignum a vobis recompensationis honorem percipiat. Data *ut supra.*

CLXIII. AD ARCHIEPISCOPOS, EORUMQUE SUFFRAGANEOS.

Ne Bicbertinum ante causæ discussionem excommunicent.

*Reverentissimis & sanctissim*is *confratribus nostris, Aureliano, & Otteramno, nec non & Theodorico, & universis coepiscopis vestris.*

OMNIUM vestrum sanctitati notum esse volumus, venisse Bicbertinum deferentem imperatoris præceptum, & commutationis chartulam de rebus quas carius cum Amulo archiepiscopo dudum celebraverunt. Insuper nostro apostolatui intimavit, ut eum sine ratione discussa excommunicare vultis. Quapropter apostolica auctoritate jubemus, ut nemo vestrum eum excommunicet, antequam ad legis examen proveniat. Scitote, quemadmodum in centesimo capitulo Africani concilii legitur, similiter in secundo novellarum Justiniani libro, ut nemo episcopus aut presbyter aliquem excommunicet, antequam causa probetur. Qui excommunicatus majorem sacerdotem adeat, & ille qui injuste excommunicavit, ab ipso juste patiatur. Et nemo vestrum, aut quilibet laicorum, præfatas res ante legis sanctionem invadere audeat. Nam, quod non credimus, si quis contra hanc nostram apostolicam auctoritatem ire tentaverit, sciat se anathematis vinculo innodandum. Data *ut supra.*

CLXIV. AD BOSONEM COMITEM.

De incolumi ejus prosperitate gratulatur: se tum eum, tum Angelbergam imperatricem caros habere ostendit: rogat ut Adelberto & illius conjugi Rotildæ bona, quæ in provincia posséderant, retinere permittat.

Dilecto filio Bosoni glorioso principi.

QUIA literis nobilitatis vestræ relectis vos incolumes cum optata prosperitate vigere didicimus, plurimum sumus læti effecti: nam vestræ dilectionis amore apostolica semper cupimus benignitate manere devoti, & ea quæ vobis utilia,

A vel proficua esse videntur, alacri dumtaxat mente perficere, nec pro aliquo homine vestram nobis dilectam amicitiam relinquamus: sed pio potius intuitu in omnibus conservare illæsam. De parte autem spiritalis filiæ nostræ Angelbergæ imperatricis carissimæ matris vestræ pro certo scitote, quoniam paterno eam affectu semper dileximus, & quamdiu, auxiliante domino, vixerimus, diligere nostroque apostolico subsidio adjuvare, tuerique magnopere desideramus: nec non & quasi carissimam & spiritalem filiam gloriosius retinere. Porro de vestræ voluntatis actione, quam dicitis exhibere, nos sine dubio in vestra amicitia constantes habebitis. De parte quoque Adelberti gloriosi marchionis, seu Rotildæ comitissæ conjugis ejus, B cognoscat nobilitas vestra, quod vobis in omnibus fideles, & devotos amicos eos esse cognoscimus: ideo rogamus, ut eorum comitata in provincia posita, sicut jam tempore longo tenuerunt, ita deinceps pro nostro amore securiter habeant. Optamus gloriam vestram nunc & semper in Christo manere perpetuam. Data *ut supra.*

CLXV. AD LIUDTEFRIDUM COMITEM, EJUSQUE CONJUGEM.

Excommunicat eos, quia monialem monasterio rapuerant.

Liudtefrido comiti & conjugi suæ.

C QUIA contra divina, & legum præcepta temerarie agere non erubuistis, ita ut calcato Dei timore Garelindam sacro velamine tectam, & in monasterio Angelbergæ dilectæ filiæ nostræ imperatricis Augustæ, sub professione regulari diutissime conversatam, quod Placentiæ situm est, abstrahere fraudulentissima suasione ausi fueritis; tam diute, tuamque conjugem auctoritate sancti Spiritus domini nostri a corpore & sanguine domini nostri Jesu Christi separamus, & a consortio Christianitatis, donec prædictam feminam Garelindam, loco unde degannastis, restituatis. Quod si hoc neglexeritis, anathematis vos vinculis innodamus. Data *ut supra.*

D CLXVI. AD VVIBERTUM EPISCOPUM.

Arguit eum, quod bis vocatus ad se venire neglexerit: præcipit ut veniat objectis responsurus.

Reverendissimo & sanctissimo Vviberto venerabili episcopo.

JAM enim sanctitati tuæ bis misimus ut ad nos venires, sed ignoramus qua temeritate non obedias: iterumque mittimus, ut omnibus tuis posthabitis seriis, ad nos presentialiter acceleres: quoniam multi supra te reclamant, maxime hic senex, qui ob hoc jam Romam venit pro suo monasterio. Ceterum sapias, si venire distuleris, te excommunicandum, si perseveraveris in tua * etiam a communione alienandum. Data *ut supra.*

* *f. deest obstinatione.*

E CLXVII. AD BERENGARIUM COMITEM.

Declarat suam in eum benevolentiam: commendat ejus erga Romanam ecclesiam observantiam: rogat ut Stephanum episcopum in tuendis ecclesiæ suæ juribus adjuvet.

Dilecto filio Berengario glorioso comiti.

QUIA præcessores nostros, sacros videlicet pontifices imitantes, qui gloriosos progenitores vestros dignis semper honoribus glorificaverunt, vos quasi dilectum & spiritalem filium paterno cupimus

pimus

pimus affectu diligere, & gloriosum in omnibus retinere. Nam sicut per Demeum eximium ducem, & fidelem nostrum nobis intimando mandastis, quod erga sanctam sedem apostolicam, & nostram paternitatem, vos in omnibus devoti, & obedientes esse deberetis, omnemque nostram voluntatem, quasi filius carissimus adimpleretis, multum fuimus gavisi: sed quia iterum per Petrum venerabilem episcopum, & Joannem insignem ducem vobis mandavimus, ut adjutores fuissetis Stephano venerabili episcopo, quem nos in Comiaclo prærordinavimus, quatenus vestro auxilio adjutus ecclesiæ suæ jura, & possessiones, atque ipsius curam ducatus retineret securus, & vestro minime audivimus adjutum esse auxilio, valde miramur. Quapropter rogamus nobilitatem tuam, ut tale jam dicto episcopo nostro adjutorium faciatis, per quod suam ecclesiam, & ministerium sibi commissum securiter retinere, atque disponere valeat. Et si forte, quod non credimus, vestra est circa nos voluntas mutata, ut audire nos de hoc non cupiatis; petimus ut pro amore Dei & nostro omnes vestros homines prohibeatis aliquam ibi nostris contrarietatem facere, ut absque illorum impedimento nobis illos liceat secundum nostram possibilitatem castigare veluti rebelles & inobedientes nostræ apostolicæ jussioni, ne censum, quem his annis transactis duobus exinde perdidimus, & istius anni perdamus. Data *ut supra*.

CLXVIII. AD PANDENULFUM COMITEM.

Rogat ut legatis imperatoris per ejus regionem transituris auxilium præstet: condolet de Paganorum in eum incursione: excusat se, cur ad eum non eat: hortatur ut sit animo forti, promittitque subsidium.

Dilecto viro Pandenulfo glorioso † comiti.

† comiti Capuano, ut ex sequenti epistola constat: ejus meminit Eco in chronico Cassinensi lib. 1. cap. 45.

MULTIPLICES nobilitati vestræ his nostri præsulatus apicibus gratias agimus, qui vestram devotionem atque dilectionem, quam nostræ voluntatis præceptis parendo alacriter ostendistis, in omnibus sinceram & obedientem fore incunctanter agnoscimus, cum præsentem hunc Græcum imperialis bajuli hominem nostris direxistis obtutibus præsentandum incolumem. Sed quia imperiales missi, ceu in ipsius bajuli reperimus literis, per vos transituri sunt, quatenus ad nostram apostolicam præsentiam veniant, petimus nobilitatem vestram, ut pro nostro amore, & ipsos vestro auxilio munitos, prospero, annuente domino, nobis itinere dirigatis. Quod autem multiplici Paganorum incursione vos gravatos asseritis, condolemus; maxime quia vestri concives circumquaque positi cum eisdem perditionis filiis fœdus inire procurant: quamobrem nostram his vestris in partibus necessario præsentiam præstolamini affuturam. Nos vero sicut jampridem mandavimus, pro communi dumtaxat utilitate atque salute, omni annixu venire magnopere cupimus, quamvis & de assidua corporis incommoditate, & de peracto jam Franciæ itinere adhuc maneamus defessi. Nunc igitur ante prædictorum imperialium missorum adventum illuc properare nequimus: cum vero eorum legationem nobis delatam congruis, Deo propitio, responsionibus utentes audierimus; tunc quid utilius agendum sit, pro viribus agere omnino curabimus. Vos tamen in domino confidentes animo estote constanti, qui non deserit confidentes in se, ut inter ceteros vestros proximos atque vicinos efficaciores ac potiores in omnibus appareatis: quoniam nostro apostolico vos præsidio, prout opportunum fuerit, quasi carissimos filios adjuvabimus. Data *ut supra*.

CLXIX. AD GREGORIUM PRIMICERIUM.

Commendat ejus studium erga ecclesiam & imperatores significat se ad Constantinopolitanæ ecclesiæ perturbationes sedandas paratum esse: ostendit imperatoris legatos honorifice se excepturum, quos etiam a comite Capuano recipi, & ad se mitti jam antea mandarat.

Dilecto viro Gregorio glorioso primicerio, & imperiali bajulo.

LITERIS tuis, quas nobis per Stephanum candidatum fidelem tuum direxisti, relectis devotionis tuæ sinceritatem & fidem, quam circa ecclesiam Dei, & gloriosissimos imperatores habes Augustos; enucleatius agnoscentes, plurimum collaudamus. Et ideo sacris orationibus nostris, sicut supplici voto postulasti, te domino commendare, ut & a visibilibus & invisibilibus securus, ac victor existas; omnino studemus. Et quia magno imperatori tuo ecclesiam Dei pacificari volenti, nos ut favere debeamus hortaris; id juxta nostri officii magisterium prompta dumtaxat agere voluntate divinitus adjuti curamus: quoniam, dicente apostolo, ecclesiarum Dei omnium nobis solicitudo incumbit. Quapropter more prædecessorum nostrorum pontificum, Constantinopolitanam ecclesiam multiplicibus scandalis nunc perturbatam, prout justum est atque possibile, sedare volumus, & pacem perpetuam stabilire. Præterea legati imperiales, quos ad nostra apostolica fastigia dicis esse directos, si venerint, competenti a nobis recipientur honore, & Augustalem per eos nobis delatam legationem clementer recipiemus; atque ipsius legationis textum, & ordinem cognoscentes, una cum sedis apostolicæ nobis commissæ assensu, quantum fas est, pro ecclesiæ Dei pace imperiali voluntati favere omnino studebimus. Pro quibus etiam missis, Pandenulfo Capuano comiti scripsimus, ut eos venientes recipiat, & pro nostro amore prospero nobis itinere, domino annuente, dirigere studeat. Nunc ergo iidem missi præsentialiter Romam venire procurent: quia nos aliis causis impediti, istas in partes modo, sicut dispositum habuimus, properare non possumus. Data *ut supra*.

CLXX. AD THEODOSIUM PATRIARCHAM HIEROSOLYMITANUM.

Excusat tardum legatorum ejus reditum, per quos quædam munera ad eum mittit, rogans ut pro se assidue Deum deprecetur.

Reverendissimo & sanctissimo confratri nostro Theodosio patriarcha sanctæ Hierosolymitanæ ecclesiæ.

NOTUM esse volumus sanctitati vestræ quia præsentes monachi vestri, Theodosius videlicet, David, & Saba venientes Romam ad limina sanctorum apostolorum Petri & Pauli, demorati sunt ibi eo quod nos pro nostræ ecclesiæ causis & utilitatibus Franciam perrexeramus. At ubi, Deo volente, reversi sumus incolumes, eis ad vestram paternitatem revertendi licentiam dedimus, per quos nimirum, causa caritatis, aliquam licet modicam beati Petri apostoli benedictionem fraternitati vestræ mandavimus. Quam petimus, ut pro Dei, & ipsius apostolorum principis amore, nostraque dilectione benigne recipiatis: quoniam nimia Paganorum oppressione gravati, plura, ut volebamus, dirigere non potuimus. Rogamus præterea sanctam vestram in domino caritatem, ut in sanctis orationibus vestris nostri semper memores existentes, pro nobis preces Jesu Christo domino nostro quotidie fundere alacri animo dignemini carissime frater. Data VI. Nonas Maii.

CLXXI. AD CAROLOMANNUM REGEM.

Ut in Vercellensi ecclesia Gospertus diaconus constituatur episcopus.

Dilecto ac spiritali Carolomanno glorioso regi.

MULTORUM relatione didicimus, quod ecclesia Vercellensis nunc valde turbata & quotidianis commota scandalis consistat, dum in duas partes populus pro episcopi electione divisus, alii unum, alii vero alterum eligere, habereq; contendant & cupiant; electumque enormiter defendere uterq; procuret. Sed quia juxta nostri ministerii apostolicum officium & solicitudinem omnium ecclesiarum Dei, nobis in ipso apostolorum principe commissam, juxta canonicam etiam sanctorum patrum regulam dicentem: Si divisio clericorum vel populi extiterit, & de futuri electione pontificis contentio fuerit oborta, nullum ex his duobus in throno episcopali esse aliquatenus consecrandum, sed alterius electionem fieri debere sacerdotis ecclesiæ proprio destitutæ rectore, & ob id perturbatæ, jura pacis ferentes subvenire debemus. Regiam excellentiam vestram rogamus, ut pro amore Dei & S. Petri, ac nostræ paternitatis dilectione, ipsum Vercellensem episcopatum huic nobilissimo viro, Gosperto videlicet venerabili diacono, vobis bene cognito, communiq; fideli nostro ac vestro, quem pro ecclesiasticis utilitatibus in servitium vestrum direximus, placido de præsentia modo tribuatis. Quoniam vere cognoscimus hunc in omnibus tam civilibus, quam etiam ecclesiasticis causis strenuum atque utilissimum fore, nobisq; non mediocriter fidelissimum. Quapropter ad vestræ præsentis, & futuræ gloriæ augmentum, hoc vos nobis concedere petimus, hanc primam nostri pontificii justam petitionem vestra regalis alacriter perficiat magnitudo; ut & nos vestram libenti possimus animo perficere voluntatem, carissime fili: quoniam sic veræ dilectionis unanimitate, pioque amoris affectu videbimur manere conjuncti, si nos ea quæ cupitis, apostolica dumtaxat perfecerimus auctoritate; & vos item vestro regali jure nostri desiderii preces audire cum jucunditate procul dubio studueritis. Talem namq; progenitores vestros invictissimos imperatores Augustos circa decessores nostros, sanctos videlicet Romanæ sedis antistites, habuisse dilectionem recolimus, ut quidquid ab alterutra parte petebatur, omni postposita occasione mox efficaciter compleretur. Ita vero & nostra nunc pontificalis a Deo conservata majestas, & vestra regia magnitudo, sibimet debent placide favere vicissim. Data *ut sup.*

CLXXII. AD CAROLUM REGEM.

Hortatur ut quamprimum contra infideles & ecclesiæ oppressores auxilio veniat.

Dilecto ac spiritali filio Carolo glorioso regi.

MIRAMUR quia vos sæpius exhortantes ut ad exaltationem sanctæ Dei ecclesiæ, vestrumque honorem, & totius terræ nostræ defensionem venire vocavimus, & hactenus distulisti. Credere namque nobis potestis, quod nimia undique tam Paganorum quam malorum Christianorum persecutione gravati, undique concussi, talia quæ jam a longo tempore patimur, sufferre nequimus: & ideo iterum admonemus, ut toto conamine, sicut vobis mandavimus, procul dubio attendatis. Nam pro certo scire debetis, quoniam pro nullius hominis lucro, vel blandimento, sive terrore a vestro nos consortio, & vestræ amicitiæ fœdere separabimus: idcirco tantum viriliter agere ea, quæ nobis ac vobis proficua sunt, nullatenus dubitetis. Sed præstolando vestrum adventum, diuque tardantem putavimus, ne forte Carolomanni gloriosi regis, germani vestri prædicti, aliquo impedimento jam venire nequissetis: unde illi nostram apostolicam direximus epistolam, admonentes, quia si hoc regnum amplius taliter occupatum ac inordinatum, & sine defensione tenuerit, animæ suæ detrimentum omnimodis fiet; nullumque vobis pro ecclesiæ Dei defensione venientibus impedimentum aliquod facere præsumat. Quapropter quod agendum est vestra regalis excellentia agere nullo modo desinat: nam si per vos sancta Romana ecclesia fuerit exaltata, atque defensa, vester honor, & gloria hic, & in futuro sine dubio coram domino multiplicata manebit. Data *ut supra*.

CLXXIII. AD WIBBODUM EPISCOPUM.

Ut una cum legatis, quos ad Carolomannum mittit, eat, vel aliquem vice sua mittat, arguit, quod bona Angelbergæ diripi non prohibuerit: hortatur ut ea recuperanda curet.

Vvibbodo episcopo.

QUONIAM præ omnibus, qui in his videntur consistere partibus, Deo dilectis sacerdotibus, te utpote carissimum filium, & fratrem unanimem specialius diligimus, & pro tanta tuæ sinceritatis devotione, quam circa nos, & sedem apostolicam habere dignosceris, toto mentis affectu amplectimur, & idcirco reverentiam tuam pio nobis amore conjunctam cupimus apostolica semper benignitate fovere, auctoritate fulcire. Nunc igitur dilectioni tuæ notum esse volumus quia pro tot & tantis calamitatibus, quas, sicut ipse bene cognoscis, assidue patimur, hos præsentes missos nostros direximus, per te quasi per quoddam ostium intraturos spirituali filio nostro Carolomanno glorioso regi, cum quibus sane, aut ipse in servitium sancti Petri alacri mente ire, omnemque nostræ voluntatis causam, & necessitatem apud eumdem regem perficere studeatis, aut fidelissimum & idoneum, & latere tuo virum dirigas; qui vicem tuam in omnibus sagaciter possit explere. Nam tuo consilio, & adjutorio . . . eosdem legatos nostros munias hortamur, quatenus sedis apostolicæ legationem, prout dignum est, & instantis temporis necessitas exigit, Deo propitio, perficere possint. Et quia eos sine tarditate ire, ac reverti præcipimus, ne ultra tres dies illos penes te retinere procures; sed habito mox consilio quatenus salvi & securi ad jam dictum regem proficiscantur, aut nullatenus demorentur. Quod si fortasse ad Carolomannum pro ejus corporea infirmitate ire non posse contigerit, ad Carolum regem ipsius germanum eos quocumque modo proficisci facito. Præterea veridico multorum relatu longe lateque resonante didicimus, quod res & possessiones dilectæ ac

ac ſpiritualibus filiis noſtræ, & ſancti Petri commendatur Angelbergæ imperatricis ſint a quibuſdam malefactoribus omnimodis depredatæ, non ſolum quæ foris extitere in agris & villis, ſed etiam quæ intus per venerabilia, & non violanda loca ſanctorum monaſteriorum repoſitæ fuerant: pro quo ſollicet tam immani ſcelere, nefandoque piaculo ſanctimoniam tuam merito redarguimus. Quo namque facerdotii tui officium eſt, male agentes authoritate divina corrigere, verbiſque ſalubribus coluere, ne tacendo tales, poſt dolor? unitati potius quam prohibere videaris. Eſt enim ex hoc peſſima fama univerſum diſcurrens per orbem, quod dominam quondam, & imperatricem veſtram, cui veſtram fidem per juſjurandum deditiſti, male tractatis, cui priſtinum honorem, dignamque reverentiam ſemper exhibere debueratis. Nunc itaque pro amore ſanctæ Dei genitricis, ejusque ſpecialis defenſioneconfiſtit, eam adjuvare non prætermittas, quouſque ſua omnia quæ injuſte perdidit, poſſit. Data ut ſupra.

f. decß occupatas

CLXXIV, AD MICHAELEM REGEM BULGARORUM.

Hortatur ut ad obedientiam Romanæ eccleſiæ, a quo ſeductus receſſerat, cum ſua gente revertatur.

Dilecto filio Michaeli regi Bulgarorum.

QUIA vos omnipotente Deus bono gratiarum muſicrcordiæ fœtu, gentemque veſtram ad cognitionem ſui nominis vocat dignatus eſt, meminiſſe debebatis hoc quod dominus beato Petro apoſtolo dixit: *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Et *paſce agnos meos, paſce oves meas*: cui vos in palmario Chriſtianitatis veſtræ ad regendum commiſiſtis, ejuſque ſucceſſoribus ad obediendum. Sed neſcio qua ratione ab ipſo unitate, cui ſtabilitate quoniam eſtis abducti, ita ut cum apoſtolo dicamus: *Quis vos fascinavit ut non obedire, cui duodum vobis sum modistis?* aut illis credidiſtis, ut pace Græcorum loquamur, qui quotidie novos, & variis diſciplinis, atque dogmatibus confundantur? Sed quæſo, ſili carriſſime, ad ſanctæ matris veſtræ Romanæ eccleſiæ ſinum, quæ caput eſt, inſtitutrix Dei, omnium eccleſiarum unica ſponſa orbis diffuſarum, relictis ſuperfluitatibus, & ſeductionum ſcandalis, vos gentemque veſtram amore meritis, ſine mora reducite. Quia in tantum vos affectione paterna diligimus, ut in viſceribus Chriſti Jeſu eſſe cupiamus. Et ecce parati ſumus, ut vos hortificarimus, & quidquid legatorum noſtrorum officiatione nitper offenſum eſt, ad purum corrigere, & omnia naturiſſime redintegrando curare, & ſi contigerit non ſolum compati, & condolere vobiſcum, ſed etiam pro ſalute animarum veſtrarum mori non recuſabimus, dicente Joanne apoſtolo: *Quoniam Deus pro nobis animam ſuam poſuit, & nos debemus pro fratribus animam ponere.* Veſtræ tamen dilectioni convenit monitis paternis benigno amore ſemper præbere aſſenſum, & admonitionibus noſtris accommodare auditum: quia ille, cui a domino claves regni cœlorum ligandi, atque ſolvendi collatæ ſunt, quotidie & indefinenter expandit brachia, & vos revertentes ad ſe gratulanter expectat; quatenus vos æterno patri reddat compotes gloriæ beatitudinis: a quo accepit miniſterio ſuo apoſtolatus animas veſtras redimere. Data *ut ſupra*.

Matth. 16.

Luc. 7.

1. Joan. 3.

CLXXV. AD CONSILIARIOS MICHAELIS REGIS BULGARORUM.

Eiuſdem argumenti.

Patres, Conſules, & Sundices, cæteriſque optimatibus, conſiliariis dilectiſſimi filii noſtri Michaelis regis Bulgarorum.

DENIQUE moneo veſtram omnium dilectionem, ut continuis ſchœdationibus, atque ſuggeſtionibus dilecto filio noſtro Michaeli glorioſo regi ſemoti veſtro annunciatis, voſq; cum eo ad finum ſanctæ Romanæ eccleſiæ, quæ vos æterna beatitudinis cuſpide eſt participes, redeat, ac redeamus ne diutius quorundam perverſi dogmatis ſeductibus pernicioſis, ac detrimentum, quod abſit, animæ veſtræ patiamini: quoniam non in tantum amorem ſuper vos durimur, ut quidquid juſte, & ſecundum Deum petieritis, a nobis impetrare valeatis, veſtriſq; petitionibus irrefragabiliter velimus effectum annuere. Hoc itemm iterumq; monemus, & in verbo Chriſti edicimus, ut triduo ad nos omnino feſtinetis, ſicut nos peccare timemus ſi vos ad ſinum ſanctæ matris veſtræ non reducimus, ita vos in Deum ſpeccatoris, ſi noſtram vocem audire omittatis. Data *ut ſupra*.

CLXXVI. AD SEDISSCLAVM COMITEM.

Præcipit, ut legato, quem ad regem Bulgarorum mittit, iter cutum præbeat, ac neceſſaria ſuppeditet.

Dilecto filio Sedeſclavo comiti † Sclavorum.

QUIA ſama tuæ dilectionis, atq; bonitatis, & religionis in Deum ad nos uſque pervenit, condebenter gloriæ tuę præcipimus, atq; mandamus, ut pro amore ſanctorum apoſtolorum Petri ac Pauli protectorum noſtrorum, præſentem legatum, quem ad gentem Bulgarorum dirigimus, ſalvum atque incolumem venire faciatis ubique ad dilectum filium noſtrum Michaelem glorioſum regem eorum, & quæcumque ei fint neceſſaria ad cum & veſtimentum, illi pro Dei amore adminiſtrate, quia dominus dicit in evangelio: *Quamdiu feciſtis uni de minoribus iſtis, mihi feciſtis*: & apoſtolus *Hoſpitalitatem ſectantes ſine murmuratione*. *Quia quidam latuerunt quidam angelos hoſpitio ſuſceperis*, Agat, ſili carriſſime, de hoc tua dilectio, ut æternæ vitæ premia peripere valeat. Data *ut ſupra*.

a De fide Sedeſclavo comite Sclavorum ſub. in epiſtola Martini I. ep. 8. inter Romanos Pontifices. Manſi Concilior. Tom. 16.

Matth. 25.

c. Tom. 8. Bibl. 13.

CLXXVII.

Excommunicat Ausperetum, quia ad ſynodum vocatus venire contempſerat.

AUSPERETUM Mediolanenſem archiepiſcopum quem Papiæ exiſtentes, & poſt modum ad ſynodum Romæ pro multis eccleſiarum Dei neceſſitatibus collectam vocavimus, nec per ſe occurrentes exculationem ſuam ſecundum ſacros canones in tractoria ſcripta nobis, & ſancto concilio, cui ſa ſanctæ ſynodi, corpore & ſanguine domini noſtri Jeſu Chriſti privamus, quoſque ſuam nobis præſentiam exhibere procuret. Data *ut ſupra*.

CLXXVIII. AD GREGORIUM PRIMICERIUM.

Rogat ut legatos Conſtantinopolitanos ad ſe mittat: pollicetur, cum Francorum rex Romam venerit, ſe. ad eum auxilio iturum.

Dilecto filio Gregorio primicerio de hujulo imperialis:

RELIGIONEM tuæ caritatis in Chriſto, & in ejus eccleſia colludamus ſ & ut magis ac magis

EPISTOLÆ. 114

magis in bono opere proficias exhortamur. Legatos ab urbe Conſtantinopolitana ad nos directos, per Beneventum, deinde per Capuam dirige: quotiam jam habemus præordinatum, qualiter, Deo volente, ad nos ſalvi atque illeſi perveniant. De noſtro ad vos adventu, quod tua, ſili carriſſime, dilectio perſcrutatur, pro certo deliberatum habuimus; ſed rex Francorum ad nos properans ſuppliciter depoſcit, ut ab urbe nos diſcedamus quoquam, donec ipſe perveniat, Qui cum, domino protegente, venerit, ſua valide manu, propter reſpectum dictæ neceſſitatis, illuc omni mora poſtpoſita ſtudebimus omnimodis properare, pro tottus laudæ Dei eccleſiæ, & communi Chriſtianorum ſalvatione. Data VI. die Maii, indictione XII.

a Conſilium Africanum 1. cap. Ordinationes Epiſcop. Can. 6.

CLXXIX. AD WIBBODUM EPISCOPUM.

Ut apud Carolomannum, vel Carolum ejus fratrem, de eccleſia Dei a Paganorum infeſtationibus defendenda agentes & archiepiſcopallium Cartiſi Romam venentis, ipſe quoque veniatſin minus, eorum regum voluntatem ſibi literis aperiat.

Reverendiſſimo Wibbodo epiſcopo, & dilecto conſiliatio noſtro.

CUM aſſidue vos quaſi cariſſimum filium in noſtro cuptamus habere obſequio, placeret nane nobis pro inſtantis temporis muſtiplicibus cauſis, veſtro fagaci conſilio fruiſ: ſed quia indubitam vos ſtrum ea quæ ad honorem ſanctæ Dei eccleſiæ, ac noſtrum pertinent, ſemper ubique agere fideli devotionevelle, procul dubio credimus, nunc ad noſtrum apoſtolatum venire præſentiam non gravamus. Quapropter veſtræ innotefcimus dilectioni, quoniam aſſidua & ſupra modum gravi Paganorum inſeſtatione gravati, cupuſibet regis jam cognitum habetis Carolomannum noſtri fecundo, ac tertio per fratres, & coepiſcopos noſtros literis, in conſortium ſollicitudinis noſtræ te more præceſſorum noſtrorum, ut unpote idoneum commiſimus primum quidem in Gallia, & poſtmodum Papiæ conſiſtentes canonice vocavimus, ſed minime occurrere voluiſti. Quod ſatis admiramur, & noſtrolicet vocatione juſſimus, ut Romam pro tam multiplicibus neceſſitatibus in commune perrexiſtides, ſic ſynodice deliberandis negotiis venire abſque quolibet obtentu fatageres: ſed neque ſecundum, vem canonicum ſanctionem, excuſationem tuam in tractoria ſcripteam, nobis & ſancte ſynodo per idoneum a latere tuo miniſtrum direxiſti, neque ipſe pectus veritate, improvida dimiraxit mente, curaſti: ut una nobiſcum, qui veſtrum omnium onera portamus, juxta præceptum apoſtoli, ea portare omni animo deberes. Pro quibus vilaliter tot crudantiſſimis culpis, & temerariis præſumptionibus a te peractis, una cum veneranda ſynodo ante ſacratiſſimum beati Petri apoſtolorum principis corpus habitu, & tonſura monachali Africani concilii regulam, te ad conciſium noſtrum non occurrentem, neque excuſationem tuam in tractoria ſubſcribentem, ſecundum juſtum nationem impedienti vel etiam apud nos omnium veſtrum primatem redderes curantem, omni prorſus eccleſiaſtica commotione, ſancti Spiritus auctoritate, privavimus, quouſque tuam ſpeciſalem præſentiam nobis, & ſedi apoſtolicæ exhibere curaveris. Nunc itaque, quoniam conſtanter tenentes juſtitiam, benigne debemus ſemper prebere clementiam, his itemm noſtris apoſtolicis literis dilectioni tuæ præcipimus: ut quia jam ad præfatam ſynodum non venifti, ad eam quam curſus juxta canonis apoſtoliet capitulum

Ium tricesimumquartum, etimus quarto Idus Octobris, auxiliante domino, celebraturi, omni postposita occasione cum suffraganeis episcopis tuis devotus occurras. Vel si aliqua evidenti necessitate te non posse venire claruerit, eximios a latere tuo dirigas viros, qui tunc nobis & sancto concilio idonee faciendo, & causam tuæ impossibilitatis veraciter intiment, & ea, quæ pro ecclesiarum Dei utilitate peragenda sunt, nobiscum sagaciter valeant deliberare. Nam si & hanc quartam nostræ apostolicæ auctoritatis vocationem parvipendens, ad jam denunciatam synodum ipse venire, vel tuos mittere contempseris; scias pro certo, quoniam majori te judicii ecclesiastici vinculo velut inobedientem incunctanter ligabimus. Præterea hoc etiam tibi, tuisque suffraganeis omnibus admonitione nostra denunciamus, atque præcipimus, ut cum eo, qui de regibus Francorum, Deo favente, Italiam fuerit ingressus, nullum absque nostro consensu, & unanimitate placitum facere præsumatis; apostolorum canone capituli tricesimiquinti ita jubente atque dicente: Episcopos gentium singularum scire convenit, quis inter eos primus habeatur, & quem velut caput existiment, & nihil amplius præter ejus conscientiam gerant, quam illa sola singuli, quæ parochiæ propriæ, & villis quæ sub ea sunt, competunt, sed nec ille præter omnium conscientiam faciat aliquid; sic enim unanimitas erit, & glorificabitur Deus per Christum in Spiritu sancto. Propter quod & nos vestro communi tractatu, atque consensu, ea quæ ad communem & necessariam utilitatem ecclesiarum Dei nobis commissarum agenda sunt, omnimodis agere cupimus. Non enim aliter, dicente sancto Leone, unus grex & unus pastor sumus, nisi quemadmodum apostolus docet, Id ipsum dicamus omnes: Simus autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia. Data XIV. Kalendas Junii, indictione XII.

1. Cor. 1. *An. Ch. 879.*

CLXXII. AD EUMDEM.

Ejusdem pene argumenti.

Asperto archiepiscopo.

Cum universi, qui Christiano censentur vocabulo, ab ipso religionis exordio, fide & meritis Petri Romanam ecclesiam sublimatam omni veneratione sequi, omnique reverentia honorare studuerint; & contra eam, nisi qui de se voluit judicari, nullus obices manus habuerit; valde miramur, cur adeo vestri ordinis ministerium excedatis, ut cujus auctoritatis, cujusque privilegii eadem sancta sit Romana ecclesia, fuco ignorantiæ non advertatis, & ei quæ vos genuit dolenti, ac injurias patienti, nullo filiorum affectu compati studeatis. Quin potius in contemptum regionis, non solum possibilia adjutoria nobis præbere contemnitis: sed etiam nuper a Galliis remeantibus, ut salutem clamorem & laborem nostrum, quem pro omnibus patiebamur, audiretis & doleretis, apud Ticinum nobis occurrere distulistis, ubi etiam diutius immorantes, ut ad synodum veniretis, vos literis nostris vocavimus. Sed inobedientiæ atque temeritatis audacia freti, nec tunc vestram nobis præsentiam exhibere curastis; postremo generali synodo Romæ preteritis Kalendis Maii celebratæ, a nobis rursum vocati, interesse penitus distulistis. Hujus rei gratia juxta apostolum in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam, digna correptione canonicis vocibus vos perferiremus, nisi misericordia apostolicæ sedis nostrum animum tem-

A peraret. Vos autem carissimi tanta nostra patientia non abusi, redite ad cor, & deponentes omnem temeritatem, pro communi salute, & pace regni nobis hærete, adeo ut quæ recipimus recipiatis, & quæ respuimus respuatis: ut idipsum dicamus omnes & eadem sapiamus: quia & ego solicitos vos pro communi salute ac statu regni & pace libenter audio, sicut e contra aliud quam tenemus tenentes, non libenter admitto. Jam vero quia multoties ad synodum convocati, venire hactenus contempsistis, sicut prætulimus: omni temeritate atque inevitabili occasione deposita, ad aliam synodum, quam, gratia divina opitulante, quarto Idus Octobris futuræ tertiædecimæ indictionis celebraturi sumus, occurrite. Quatenus B ea, quę ad utilitatem sanctę Dei ecclesię pertinent, communi tractatu, communi voto atque consensu, cum domini adjutorio exequamur. Quod si forte & tunc venire contempseritis, sciatis vos, & de preteritis, & de futuris negligentiis canonice judicandos: ita ut ecclesiarum vestrarum communione juxta sacros canones sitis contenti, qui non vultis ecclesiasticis acquiescere disciplinis. Data XIII. Kalendas Junii, indictione XII.

Concilium Africanum 42. Carthaginense V. c. 10.

CLXXXIII. AD THEODOSIUM ELECTUM EPISCOPUM NONENSEM.

Laudat ejus orga Romanam ecclesiam observantiam, C & preclaras ejus virtutes: testatur suam in eum benevolentiam: monet ut a se consecrationem episcopalem accipiat.

Theodosio venerabili diacono, & electo sanctæ ecclesiæ Nonensis.

Dilectionis tuę literis receptis atque perlectis, devotionis & fidei tuę sinceritatem, quam circa ecclesiam B. Petri apostoli, & circa nostrum pontificium habes, luce clarius agnovimus. Et quia nostram gratiam & benedictionem humili prorsus affectu expetere studuisti, valde sumus gavisi: nam & Joannes venerabilis presbyter de vestra parte veniens, multa nobis tuę bonitatis, & patientię viva voce preconia retulit, quę in sacer- D dote Christi magnopere sunt habenda. Unde te quasi dilectum corporis Christi membrum & spiritalem filium nostri apostolatus ulnis extensis amplectimur, paternoque amore diligimus, atque apostolica semper volumus benignitate fovere. Ideo monemus sagacitatem tuam, ne in quamlibet partem aliam declines, & contra sacra venerabilium patrum instituta episcopatus gratiam recipere queras, audiens illam desiderabilem summi judicis vocem dicentis: *Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam; intra in gaudium domini tui.* *Matth. 25.* Sed toto corde, totaque voluntate ad gremium sedis apostolicę, unde an- E tecessores tui divinę legis dogmata melliflua, cum sacrę institutionis forma, summique sacerdotii honorem sumpserunt, redeas: quatenus & ipse ab apostolica sede, quæ caput & magistra est omnium ecclesiarum Dei, episcopalem consecrationem per nostræ manus impositionem, Christo annuente, percipias: quatenus secundum pristinum morem sancti Petri & nostra semper auctoritate atque tuitione munitus, populum domini tibi commissum strenue ac securiter regas, & in conspectu altissimi veniens venias cum exultatione, portans manipulos tuos, dicereque domino possis ovanter: Ecce ego, & pueri, & quos mihi dedisti, & ob hoc cum Deo valeas sine fine gaudere. Data IV. die mensis Junii, indictione XII.

CLXXXIV.

CLXXXIV. AD BRANIMIRUM.

Suscipit eum ad Romanæ ecclesiæ gremium redeuntem: monet ut in Dei amore perseveret: impartitur benedictionem apostolicam, quam petierat: hortatur, ut permittat legatum suum epistolam Bulgarorum deferre.

Dilecto filio Branimir.

Relegentes nobilitatis tuæ literas, quas per Joannem venerabilem presbyterum communem fidelem nobis mandasti, quantam fidem & sinceram devotionem circa ecclesiam sanctorum apostolorum Petri, ac Pauli, ac circa nos habeas, luce clarius novimus. Et quia, Deo favente, quasi dilectus filius sancto Petro, & a nobis, qui per divinam gratiam vicem ejus tenemus, fidelis in omnibus, & obediens esse cupias, humiliter profiteris; tuæ nobilitati dignas valde gratias his nostri apostolatus literis agimus, paternoque amore, utpote carissimum filium, ad gremium sanctæ sedis apostolicæ matris tuæ, de cujus videlicet purissimo fonte patres tui melliflua sanctæ prædicationis potavere fluenta, redeuntem suscipimus, & spiritalibus amplectimur ulnis, atque apostolica volumus benignitate fovere; ut gratiam, benedictionem Dei sanctorumque Petri, ac Pauli apostolorum principum, & nostram super te habens diffusam, a visibilibus, & invisibilibus hostibus, qui saluti humanę insidiari, & impedire non cessant, salvus semper, ac securus existas, optatamque de inimicis victoriam facilius possis habere. Nam quanto ipse te Deo humiliter subdere, sanctisque ipsius obedire præceptis studueris, atque ipsius sacerdotibus & ministris honorem debitum pro amore domini exhibueris; tanto super omnes inimicos tuos & rebelles adversarios eris procul dubio victor & potens. Et ideo monemus industriam tuam, ut in omnibus tuis actibus Deum semper præ oculis habeas, timeas, & toto diligas corde, quoniam dicente psalmista: *Beatus est vir qui timet dominum, in mandatis ejus cupit nimis: potens in terra erit semen ejus.* *Psal. 111. Joan. 14.* Et ipse in evangelio: *Qui me,* inquit, *diligit, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Quod cum ita sit, si tuis bonis operibus in præsenti lucentibus Deum glorificaveris, gloria eris sempiterna in futuro sine dubio decoratus: quoniam ipse per Moysen hoc se facere testatur, dicens: *Glorificantes me glorificabo.* *1. Reg. 2.* Sicut autem nostro præsulatui per jam fatum presbyterum tria suggessisti: quatenus nostro tibi ore apostolice benediceremus pro tuæ salutis augmento, id ipsum libenter fecimus. Nam in die ascensionis domini inter sacra missarum solennia super sacrum altare S. Petri apostoli celebrantes, elevatis sursum manibus benediximus tibi, & omni populo tuo, omnique terræ tuæ, ut hic & in æternum corpore simul & anima salvatus, & principatum terrenum, quem habes, prospere ac securiter regere possis, & in cœlesti regione post mortem cum Deo feliciter gaudeas, & in perpetuum regnes. Et quia hunc ipsum Joannem presbyterum tibi & nobis verum fidelem in omnibus esse cognoscimus, dedimus illi nostram apostolicam epistolam deferendam regi Bulgarorum. Ideo petimus, ut pro amore sancti Petri, & nostro, cum tua ipse licentia legationem hanc nostram sine tarditate perficiat, ut & propter hoc tuæ dilectioni multiplices gratias habeamus. Data VII. die mensis Junii, indictione XII.

An. Ch. 879.

A CLXXXV. AD SACERDOTES ET POPULOS BRANIMIRO SUBJECTOS.

Excipit eos ad Romanæ ecclesiæ gremium redeuntes: monet ut perseverent.

Omnibus venerabilibus sacerdotibus, & universo populo.

Cum literas principis vestri Branimir, quas nobis per Joannem venerabilem presbyterum ipse direxit, legeremus, non solum illius devotionem, sed etiam fidei vestræ sinceritatem & dilectionem, quam circa sanctum Petrum apostolorum principem, & circa nos habetis, cognovimus. Et quia velut carissimi filii ad sanctam Romanam ecclesiam, B unde parentes vestros mellifluæ sanctæ prædicationis dogmata suscepisse agnoscitis, toto animo, totaque voluntate redire cupiatis, nostram apostolicam gratiam & benedictionem habere magnopere desiderantes, magna sumus repleti lætitia. Et ideo brachiis extensis vos amplectimur, paternoque amore recipimus, & apostolica volumus semper benignitate fovere, si vos hanc voluntatem, & sponsionem vestram usque ad finem sinceriter habueritis, & fideliter tenueritis: quia, dicente domino, *qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit:* *Matth. 10. Hebr. 3.* & apostolo id ipsum dicente: participes enim Christi facti estis, si tamen initium fidei usque ad finem firmum retineatis. Quapropter estote fideles Deo, & S. Petro, sicut mandastis, usque ad mortem, & accipietis C coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se. Nos enim sacris orationibus nostris memoriam vestri coram domino assidue facientes, manibus sursum ad dominum elevatis, omnipotenti Deo vos una cum dilecto filio nostro principe vestro commendamus, & omni benedictione spiritali vobis benedicimus in Christo Jesu domino nostro, ut hic & in æternum corpore simul & anima benedicti existatis, & in perpetuum domino gaudeatis. Data VII. die mensis Junii, indictione XII.

CLXXXVI. AD CAROLOMANNUM REGEM.

Hortatur ad ecclesiæ Romanæ defensionem, quæ a D Sarracenis multis afficiebatur detrimentis: rogat ut legatos benigne excipiat, & fidē illis adhibeat.

Dilectissimo ac spiritali filio Carolomanno gloriosissimo regi.

Quia more prædecessorum nostrorum pontificum regiam excellentiam divinitus exaltatam pio mentis affectu diligimus, ad honorem & exaltationem sanctæ Dei ecclesiæ eam attibundo pectore videre desideramus: quatenus vestræ magnitudinis triumphali certamine sedis apostolicæ vigor, & honos, quem progenitorum vestrorum, gloriosissimorum videlicet imperatorum tempore habuisse recolimus; vobis regnantibus maneat il- E libatus & integer, ut & vestræ regalis gloriæ decus vigeat inliminutum, & æternæ mercedis vobis munus superna gratia tribuatur. Nunc igitur pro tot & tantis calamitatibus ac necessitatibus, quas a Paganis assidue, atque a malis patimur Christianis, licet pro multitudine scribere non valeamus, & vestram excellentiam ignorare non credamus, pastorali solicitudine moti, ponentes animas nostras in manibus nostris, ingentes labores non solum marini, sed itineris etiam terreni omnimodis sumpsimus. Testamur namque Deum, cui occulta omnium manifesta existunt, quod vestro desiderabili honore, nullius hominis, nisi vestrum

præ-

præpotentis adjutorium avida mente quærere voluimus: fed malorum hominum,quos ipfi fcitis præpediti indiuiti, hoc agere non valuimus. Quapropter dilectiffime fili noftris apoftolicis exhortatione nonnumquam gloriam veftram,ut pro amore fanctæ Romanæ eccleſiæ mattris veſtræ defenſionis laborem indubitanter affumere non pretermittatis ; unde noſtra honor & falus hic & in æternum conſiſtat. Et ideo petimus,ut pro Dei,& ſanctorum apoſtolorum Petri ac Pauli amore noſtris apoſtolicis monitis toto conamine attendatis quatenus ad pœnæ vos,aut per ſalubertimum conſilium veſtrum civius nobis ſubvenire omninodo fataga tis. Quoniam tanta illius rei pertitione undique aggravati, undique conceſſi talia jam ſufferre minime valemus. Nam ſi, quod abſit, per vos forte remanſerit.ut eccleſia Dei in prejudi ſenſionem non habeat,& ſaliter turbata conſiſtat, videte ne ante tribunal Chriſti,& eorum apoſtolorum principum præſentia,veſtræ animæ patrimoni detrimentum : quia nos paterna vos admonitione hortantes,ſecundum miniſterii noſtri officium ea,que Dei ſunt, & ſalutí noſtræ animæ ſpectabilia,agere incundanter conveniunus. Miſſimus autem ad vos præſentes miſſos noſtros Joannem & Paſchalem venerabiles epiſcopos dilectos fratres noſtros , quos petimus ut pro noſtro amore benigne recipiatis, & eis locum familiaritatis tribuatis, atque ea , que vobis de noſtra parte dixerint, libentiſſime attendatis. Data VIII. die menſis Junii, indictione XII.

CLXXXVII. AD EUMDEM.

Ut in Vercellenſi eccleſia Conſpectus creetur epiſcopus.

Dilecto ac ſpiritali filio Carolomanno glorioſo regi.

C

MEritum cum his præſentibus miſſæ noſtris hunc venerabilem diaconum noſtrum Conſpectum, vobis,ut creditimus, notum, in ſervitium magnitudinis veſtræ;quem petimus,ut pro noſtro amore benigne recipiatis; & quia nobis ac vobis fidelis exiſtit, cognitus excellentiæ veſtræ epiſcopatum Vercellenſis eccleſiæ placido animo tribuatis;quatenus, Deo auxiliante, per noſtram,ac veſtram munificentiam epiſcopali dignitate honore potitus, nobis omnibus exiſtere devotior, atque fidelior poſſit. Data VII. die menſis Junii, indictione XII.

CLXXXVIII. AD ANSELMUM EPISCOPUM LEMOVICENSEM.

Non ſeparandum virum ab uxore, qui filium ſuum neceſſitate urgente baptizavit.

Anſelmo epiſcopo Lemovicine eccleſiæ.

Ad limina beatorum Petri & Pauli apoſtolorum principum hic præſens homo, nomine Stephanus, orationis cauſa veniens, noſtro præſulatui ſuggerendo innotuit,quod filium ſuum in extremo vitæ poſitum, nec baptiſmatis unda lotum, abſentis ſcilicet færedatum neceſſitate cogente baptizaſſet , cumque ipſe propriis manibus retinendo ſuſcepiſſet , atque pro hujus rei negotio notitiæ tuæ patefacto, reverentia tua, quafi zelo rectitudinis flagrans, præfatum hominem a fua judicaverit conjuge ſeparandum. Quod fieri nullatenus debet, dicente ſcriptura a Deo inſpirata Vitus ante vitæ rem , & quod Deus conjunxit, homo non ſeparet. Unde & dominus in evangelio nemini poſſe dimittere uxorem ſuam , niſi cauſa fornicationis ſuperſtitione jubet. Quapropter & nos, tantæ auctoritatis juſſio-

Ac. 2. 7. Ad limina.

Matth. 19. 6. Quod Deus conjunxit homo non ſeparet.

A ne præcipue fieri, dicimus omittendum eſſe , & incuſpabile judicandum , quod præfectis intulit. Nam baptizandi hoc opus etiam laicis fidelibus, juxta canonicam fanctionem, fi neceſſe foret, facere libere conceditur. Unde ſi præditus genitor filium ſuum corpore morientem alpiciens, ne animam morte perpetua permittatur demittere, facri baptiſmatis unda lavit, ut eum de poteſtate auctoris mortis & tenebrarum eriperet, & in regnum Chriſti jam regeneratum indubitanter mitteret, bene feciſſe fatendum . Et idcirco non fas omnino jam olim ſigitime ſociata impune, quamdiu vixerint, judicamus manere conjunctum , nec ob hoc eontra præfatas auctoritates divinas aliquatenus ſeparari debere. Data VII. die menſis Junii, indictione XII.

CLXXXIX. AD MICHAELEM REGEM BULGARORUM.

B Agit Deo gratias, quod legatos ad ſe miſerit, doctrinam eccleſiaſticam & canonica inſtituta recepturos : hortatur ut ad Romanam eccleſiam redeat; & ſi placuerit, ſe legatum miſturum polliceetur.

Dilecto ac ſpirituli filio Michaeli glorioſo regi Bulgarorum.

Jacc. 11.

QUANTA pietatis & miſerationis ſoſe largitate vos omnipotens Deus dilexerit,tarrare quis ſufficiat carifſimi filii? Quando per inſulionem ſancti Spiritus ſui in cor veſtrum unigenitum Filium ſuum , per quem omnia viſibilia & invisibilia condidit , vobis clementer revelare dignatus eſt, meatemque veſtram clariratis ſuæ lumine terradiare, & de tenebris ad verum voluit perducere lucem, remeque fidei dogmate fuo docere . Infius etiam gratia vobis revelante, ad ſedem beati Petri apoſtolorum principis, qui caput, & magiſter omnium eccleſiarum Dei exiſtit, & a qua omnes regles & principes veſtrum veritatis acceperunt, legatos veſtros, Petrum ſcilicet cognatum veſtrum, & Joannem ejus Maximum, pro deſtructione dogmi noſtri Nicolai beatiſſimi præſulis temporc diresſiſtis, ut de vos inde doctrinam eccleſiaſticam atque canonica inſtituta reciperent, ubi ſancta eccleſiæ Chriſtus poſuit principatum : quod nimirum, ſecundum veſtrum voluntatem , ab eadem ſancta Romana eccleſia promeruiſtis . Nunc igitur vos , quaſi proprium gregis dominicum nobis in ipſo apoſtolorum principe commiſſum , utpote carifſimum filium noſtrum hic noſtri apoſtolatus literis viſitamus, & noſtris apoſtolicis ſignaculis amplectimur ulnis; aſſidue vos cum omni populo veſtro ſeriis exortationibus noſtris domino commendantes, ut ipſe, qui vobis glorioſum in terris tribuit principatum, tribuat & poſt mortem cœleſte regnum, & gloriam ſempiternam . Quapropter monemus gloriam veſtram, ut ad ſanctam matrem veſtram Romanam eccleſiam devotus mente , libentique animo redeatis; ut apoſtolorum ſanctorum precibus adjuti tam viſibiles inimicos ſuos, & inviſibiles ſuperare poſſitis : & quia vos, ut prædictum eſt, multum diligimus, noſtrum ad vos voluimus cum ſeeis apoſtolicæ viſitatione dirigere legatum, viſitaturque vos, feut paſtor viſitat gregem dominſui filii comunſſum : ii tamen cognoverimus voluntatem veſtram , quod noſtram copietis recipere legationem , & apoſtolicam viſitationem . Quod ſi volueritis, perhunc Joannem venerabilem preſbyterum ſedem noſtram, nobis ſub certitudine literarum veſtrarum remandare curate dilectiſſime , atque amantiſſime fili . Omnipotens Deus ; qui vobis

A cum presbytero fidelem familiarem noſtrum direxerunt, cui ſcilicet aliqua injunximus vobis verbo nostro referenda : & ideo illi omnia quæ de parte noſtra dixerit vobis , credere nullatenus dubitetis. Ipſamque epiſtolam , ut ad omnium veſtrum notitiam ferant, bulla noſtra juſſimus in calce ſignari. Data X. die menſis Junii, indictione XII. Ac. Chelys.

CXCI. AD TRES ARCHIEPISCOPOS

Ut Nemauſenſem epiſcopum a monaſterii cujuſdam iniqua invaſione removeant, & ſi non parueriti , excommunicent .

Roſtagno archiepiſcopo Arelatenſi , Sichelmo archiepiſcopo Narbonenſi , Rotberto archiepiſcopo Aquenſi , a partibus.

B

VERACIUS relatione comperimus , Gibertum Nemauſenſem venerabilem epiſcopum,quod quoddam monaſterium noſtrum , quod ſuper eundem epiſcopum acquiſivimus , ipſe Gibertus temere invaſerit, omnesque res ipſius monaſterii per fines homines diſtribuerit , & illius monachos inde contra facras regulas omnino expulerit. Quod tantum nobis diſplicuit , quantum fuit ipſe nobiſcum ſadertitia loca veretus contrahere , & contra reverentiam canonum , contra privilegium apoſtolicæ ſedis venire, ſit non ambigis. Quapropter fraternitati tuæ dirigimus,ut nec noſtra cum confratribus & coepiſcopis noſtris junctus,eum eundem Nemauſenſem epiſcopum ad commune colloquium convocetis, & ex auctoritate noſtra convenatis, ut ab omni invaſione ipſius monaſterii tam ſe quam ſuos removeat, & ulterius nec res ejus,nec monachos illic domino ſimulantes molſetae præſumat . Quod ſi ipſe ſurda aure , quod abſit, per contumaciam noſtra audiverit, tunc ex auctoritate B. Petri apoſtoli cui ſidem monaſterium pertinet , ſimul & noſtra , illum a miniſterio facerdotali excommunicando ſuſpende,quoſcunque aut ab ipſa invaſione monaſterii abſtinuerit,aut ad fedem apoſtolicam , vel ad noſtram preſentiam nobis ſatisfactiuros occurrat . Agat in his fanctimonia tua ſicut illum agere decet, qui Deo laudes,& gloriæ ſtudium refe- Ac. Chelys rens. Data XVIII. Kalend. Julias, indictione XII. D

CXCII. AD MICHAELEM REGEM BULGARORUM.

De legatione ut mauritius miſſis gratias agit : dolet eum defecisse ab eccleſia Romana ; ad eam monet ut revertatur : oſtendit Græcos Bulgarorum diſcreſim , cum ſit Romani pontificis , contra canones detinere.

Dilecto ac ſpirituli filio Michaeli glorioſo regi Bulgarorum.

E

MULTAS regio excellentiæ veſtræ gratias agimus, quia ſicut carifſimum filium vivino repletus amore paternitatem noſtram per Fuſcilorum epiſcopum fidelem veſtrum viſitare,miſſi quidonis honorare curaſtiper quem tuæ ſalutis incolumitatem,omniumque fidelium veſtrorum audientes proſperitatem, valde ſumus gavifi. Nos autem , & noſtris aſſiduis precibus ante ſacratiſſimum B. Petri apoſtolorum principis corpus aſſidantes,& te, & omnes principes tuos,omnemque populum tuum ſeſu Chriſto domino ſemper commendare ſtudentes, & benedicimus tibi, & omni populo tuo,omnique regno tuoque & a viſibilibus,& inviſibilibus hoſtibus liberatos,Deique auxilio adjutos , inintinctum tuorum ſemper victor exiſtas,& ad palmam ſuperne vocationis glorioſus perF tingas.

tingas. Ut ipse, qui gratiæ suæ largitate & regnum tibi terrenum concessit, & illuminando oculos mentis tuę viam veritatis ostendit, & de tenebris ad veram lucem perduxit, usque ad finem in eadem sancta fide, & bonis operibus perseverantes salvos & incolumes dignetur perducere, ut post finem præsentis vitæ, per intercessiones sanctorum apostolorum Petri & Pauli, regnum valeas cœleste percipere; in quo illa omnia bona, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, cum sanctis omnibus simul accipias, quę diligentibus se, ab origine mundi præparavit omnipotens dominus. Sed non modica nos tristitia, o fili carissime replevisti, quia sedem beati Petri cœlestis regni clavigeri, qui tibi in manifesta visione apparuit, & opportunum auxilium præbuit, reliquisti; cum ipsa sedes caput, & magistra sit omnium ecclesiarum Dei, ad cujus auctorem beatum Petrum a domino dictum est: *Pasce oves meas*, & cui traditæ sunt claves regni cœlorum, ut quęcumque ligaverit super terram, ligata maneant & in cœlis: & quæcumque solverit super terram, sint soluta & in cœlis. (*Joan. 21. Matth. 16.*) Revertere jam fili amantissime ad sanctam matrem tuam Romanam ecclesiam, quæ te religioso utero genuit, & per quam totius religionis, & justitiæ formam sancto prædecessore nostro Nicolao pręsule mittente, suscepisti: & quę omnium gentium retinet principatum, & ad quam totius mundi, quasi ad unam matrem, & unum caput, conveniunt nationes. Noli amplius deserere matrem tuam, quia illa tui non obliviscitur: quin potius quasi unicum diligit, & semper memoriam tui coram domino facit. Non enim licitum fuit Græcis alterius parochiam usurpare, sanctis hoc patribus apertissime prohibentibus. Et idcirco ipsi contra canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, nostras retinent diœceses. Quos si pro tuo nobis non esset amore, jam per apostolicę sententiam inde compelleremus exire. Data *ut sup.*

CXCIII. AD ANASTASIUM ABBATEM

Præcipit ut cellulam Gauderico episcopo reddat.

Anastasio religioso abbati.

MONEMUS religionem tuam, & expresse præcipimus, ut omni remota occasione, & dilationis inventione cellulam S. Valentini in Sabinis positam, quam a Gauderico venerabili episcopo abstulisti, ei continuo reddas, usque in nostram pręsentiam, ut nec suum laborem perdat, nec pro eo, quod ex hinc nos adiit, sibi obesse, quin potius prodesse cognoscat: quod etiam tibi faciendum per præsentem cubicularium nostrum mandamus, ut aliter nullo modo facias: cum autem te nobis exhibueris, si merito sua negligentia fortasse ipsam cellulam amisit, nos enim contra justitiam defendere nolumus; sicut nec illum innocentem perpeti damna permittimus. Data *ut supra*.

CXCIV. AD TWENTARUM DE MARAUNA.

Hortatur, ut omnem falsam doctrinam rejiciens in Romanæ ecclesiæ fide maneat: miratur Methodium aliter, quam fuerat professus, docere: & propterea a se vocatum fuisse significat.

Tuventaro de Marauna.

SCIRE volumus, quia nos qui per Dei gratiam B. Petri apostolorum principis vicem tenemus, pio amore vos quasi carissimos filios amplectimur, & paterna dilectione amamus; nostrisque assiduis precibus vos omnes Jesu Christo domino commendamus, orantes semper pro vobis, ut Deus omnipotens, qui corda vestra illuminavit, & ad viam veritatis perduxit, in bonis operibus confirmet, & usque ad finem in recta fide bonaque actione decoratos vos, atque incolumes dignetur perducere. Quod autem, sicut Joanne presbytero vestro, quem nobis misistis, referente didicimus, in recta fide dubitetis; monemus dilectionem vestram, ut sic teneatis, sic credatis, sicut sancta Romana ecclesia ab ipso apostolorum principe didicit, tenuit, & usque in finem sæculi tenebit, atque per totum mundum quotidie sanctæ fidei verba rectæque prædicationis semina mittit, & sicut antecessores nostros sanctos videlicet sedis apostolicæ præsules, parentes vestros ab initio docuisse cognoscitis. Si autem aliquis vobis, vel episcopus vester, vel quilibet sacerdos aliter annunciare aut prædicare presumpserit, zelo Dei accensi omnes uno animo, unaque voluntate doctrinam falsam abjicite, stantes & tenentes traditionem sedis apostolicæ. Quia vero audivimus, quia Methodius vester archiepiscopus ab antecessore nostro Hadriano scilicet papa ordinatus, vobisque directus, aliter doceat, quam coram sede apostolica se credere verbis & literis professus est valde miramur: tamen propter hoc direximus illi, ut absque omni occasione ad nos venire procuret; quatenus ex ore ejus audiamus, utrum sic teneat & credat, sicut promisit, aut non. Data *ut supra*.

CXCV. AD METHODIUM ARCHIEPISCOPUM PANNONIENSEM.

Præcipit ut ad se veniat, ut de ejus doctrina cognoscere possit. Missas Sclavonica lingua celebrari prohibet.

Reverendissimo Methodio archiepiscopo Pannoniensis ecclesiæ.

PRÆDICATIONIS tuæ doctrinis populum domini tibi quasi spiritali pastori commissum salvaro instruereque cum debeas, audivimus, quod non ea, quæ sancta Romana ecclesia ab ipso apostolorum principe didicit, & quotidie prædicat, tu docendo doceas, & ipsum populum in errorem mittas. Unde his apostolatus nostri literis tibi jubemus, ut omni occasione postposita, ad nos de præsenti venire procures, ut ex ore tuo audiamus, & cognoscamus utrum sic teneas, & sic prædices, sicut verbis & literis te sanctæ Romanæ ecclesię credere promisisti, aut non; ut veraciter cognoscamus doctrinam tuam. Audimus etiam, quod missas cantes in barbara, hoc est, in Sclavina lingua; unde jam literis nostris per Paulum episcopum Anconitanum tibi directis prohibuimus, ne in ea lingua sacra missarum solemnia celebrares; sed vel in Latina, vel in Græca lingua, sicut ecclesia Dei toto terrarum orbe diffusa, & in omnibus gentibus dilatata cantat. Prædicare vero, aut sermonem in populo facere tibi licet; quoniam psalmista omnes admonet dominum gentes laudare, & apostolus: *Omnis* inquit, *lingua confiteatur, quia dominus Jesus in gloria est Dei Patris*. Data *ut supra*. (*Psalm. 116. Philip. 2.*)

CXCVI. AD ANSPERTUM ARCHIEPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

Arguit quod sedi apostolicæ obediens non fuerit, ejusque legatos injuriose tractarit, & excommunicatus missas celebrarit. Ideo monet, ut ad synodum se purgaturus quamprimum vel per se, vel per legatos accedat.

Ansperto archiepiscopo Mediolanensi.

TANTIS, heu proh dolor! transgressionibus inveniris obnoxius, quantis nullus de ecclesia Mediolanensi aliquo modo est inventus: in primis quod nostri operis, atque laboris noluisti socius esse ac particeps, sed apostolicæ sedi proterve, inobedienter, ac procaciter resultasti; deinde legatos nostros Joannem Ticinensem, & Walpertum Portuensem episcopos e latere nostro ad te directos non suscipiens, præ foribus portæ diu tibi nostrę commonitionis verba facientes, quatenus nobis, aut per te, aut per legatum tuum, tuam more prędecessorum tuorum condignam obedientiam exhibere debuisses, irreverrenter stare fecisti, nullamque illis reverentiam, vel auditum accommodare dignatus es: sed sicut aspis surda contra caritatis affectum viscera cordis & aures valide obturasti. Pro quibus, & his similibus te tamdiu communione privavimus, missarumq; celebratione, donec nobis occurreres, & aut per te, aut per vicarium tuum cuncta errata corrigeres, & sic te demum personaliter in nostrum consortium admitteremus. Sed in despectum, & injuriam paternorum canonum excommunicatus a nobis, sacrum ministerium agere, missamque celebrare præsumpsisti; de quo solicite voluimus parcere tuæ senectuti perquirentes: sed adeo verum esse deprehendimus, ut [1] præsentium videtur, videlicet presbyter lator non fuerit ausus coram collegio coepiscoporum pro vobis hoc satisfacere. (*Nicæn. c. 5.*) Quapropter, quia domino auxiliante, secundum statuta canonum circa autumni tempus synodum sumus celebraturi, ad quam te volumus omni occasione postposita sine mora venire, aut legatos dirigere: & dum, Christo opitulante, perpetrata transgressionis purgaveris, te in communionem omnimodis recipiemus. Data *ut supra*.

CXCVII. AD LUDOVICUM REGEM.

Gratias agit de propensa voluntate erga Romanam ecclesiam: hortatur ut ad eam a Paganorum incursionibus defendendam veniat; eique tacite imperium pollicetur.

Dilecto ac spirituali filio Ludovico glorioso regi.

VESTRÆ regię serenitatis mellifluis refectis apicibus, quos per Astaldum insignem comitem vestrum nobis mandastis, quantam devotionem, ac sincerissimam voluntatem exaltandi & defendendi ecclesiam Dei, more videlicet parentum vestrorum gloriosissimorum imperatorum habeatis, luce clarius novimus. Unde valde gavisi existentes, maximas excellentiæ vestræ agimus gratias, quia nobis inter tot angustias, & persecutiones, quas a Paganis assidue supra modum patimur, vestræ invictę potentiæ auxilium, defensionisque solatium pia dumtaxat animi devotione conferre omnimodis cupiatis. Ideo fili carissime, nostræ apostolicę admonitioni aurem clementię vestræ ut accommodetis, obnixe precamur, ut citius nobis vestro potenti brachio subvenire studeatis: quatenus sanctam Dei ecclesiam in magna nunc fluctuatione positam, ad portum salutis, & tranquillitatis efficaciter perducatis, & terram perditam per vos, Deo propitio, ad pristinam revocetis incolumitatem, ut ex hoc, & apud omnipotentem dominum dignam valeatis mercedem recipere, & in præsenti sæculo laudabile nomen omnimodo acquiratis. Quapropter scitote pro certo, quia nullus parentum vestrorum tantam gloriam, & exaltationem a præcessoribus nostris percepit, quantam nos vobis, si veneritis, totis multipliciter viribus desideramus impendere. Porro de hoc, quod mandastis, ut pro eventu regni Ludovici piæ memoriæ nepotis vestri præpediti existatis, pro multo, quod circa vos videndi desiderium habemus, turbati manemus; sed vestra fisi benignitate petimus, ut omni cura remota, pro amore Dei & sanctorum apostolorum Petri, & Pauli, nostræ petitionis solicitudinem pio pectore vestro alacriter assumatis: ut sicut sedes apostolica, quæ caput est omnium ecclesiarum Dei, vos magno desiderio, quasi unicum & carissimum filium præstolatur, vestra speciali visione celeriter perfruatur: quoniam si, Deo favente, Romanum sumpseritis imperium, omnia regna subjecta existent. Nam si pleniter sciretis quanta nos undiq; mala, quę pro multitudine scribere nequivimus opprimunt, & affligunt; tantum in vestra cognoscimus sapientia, quod per vestram magnitudinē jam maneremus defensi. Deus te incolumem custodiat carissime fili. Data *ut supra*.

CXCVIII. AD AIRARDUM ARCHIEPISCOPUM AUSCENSEM, ejusque suffraganeos.

Hortatur ad depravatos populi mores corrigendos, precipue incesta matrimonia: ne quis relicta uxore aliam ducat, aut simul cum uxore concubinam habeat, ut res immobiles ecclesiæ nemo sibi usurpet, & ut clerici sub episcopi sint potestate.

Reverentissimis & sanctissimis, Airardo archiepiscopo, & Involato Convenensi, Wainardo Conserano, Sarstono Bigorrensi episcopis.

MULTAS prevaricationes contra totius Christianitatis religionem, atque sanctorum patrum venerabiles sanctiones, his vestris in partibus a pravis fieri Christianis veridica multorum relatione didicimus. Quos vero nec piæ admonitionis vestræ blandimento, nec debitæ excommunicationis vinculo, nec etiam apostolicæ constitutionis verbo, aliquatenus a tantorum malorum operum infestatione ac perpetratione prohibere, nec penitus valetis compescere. Et ideo dolemus pariter vobiscum, fratres mei, super temeritate populi talia præsumentis, & nullam ex his pœnitudinem fructuosam in præsenti agere volentis, vestramque salubrem correptionem pro nihilo ducentis. Igitur quia nostro apostolatui humiliter suggessistis, ut apostolica fulti auctoritate, populum gravem & plenum iniquitate libere possetis corrigere; quando ex divino eloquio docemur, ut aliquando conversi fratres nostros aliqua sæculi fluctuatione inefficaces confirmare debeamus; (*Luc. 22.*) vos cum Doctore gentium convenimus dicentes, corripite inquietos, consolamini pusillanimes, arguite peccantes, obsecrate protervos, & increpate inique agentes, cum omni imperio. (*Thess. 5.*) Vobis namque

1 Legendum videtur, *præsentium videlicet presbyter lator:*, subintellige *literarum*: & verbo *videtur* expuncto; quod natum est ex repetitione sequentis adverbii, *videlicet*. Harduinus.

que populus ipse fieret grex ovium domini pastoribus eſt commiſſus: & niſi eos ita nunc tempeſtivè incepiſſemus coercere, in ſpiritu falvi fuiſſent in die domini noſtri Jeſu Chriſti, ſanguis eorum de veſtris procul dubio manibus requireretur. Sin autem vobis annuentibus non eſt obedientes, ipſi in ſuis iniquitatibus deficient, vos vero animas veſtras liberaſtis. Præterea unum valde illicitum & execrabile malum contra venerabilis ſanctorum patrum decreta eoſdem veſtros parochianos committere audimus: hoc eſt ut nulla generis conſanguinitate cuſtodita, nulla propinquitatis parentela obſervata, unuſquiſque cum propinquus in quacunque fuerint gradu, accipiat uxorem, atque inceſto & nefario ſe conjugio copulet. Quod illicitum facere Chriſtianis non eſt, dum ejuſque ſe generatio cognoverit. Unde ſanctiſſimi prædeceſſores noſtri, Stephanus videlicet, Eugenius, atque Leo, ſynodali decreto tale nefandum conjugium fieri prohiberunt, dicentes: ut conſobrinam, neptem, novercam, fratris uxorem, vel etiam quamlibet de propria cognatione, nullus præſumat ibi in conjugio copulare: quia ſcripturam eſt in lege dominus: *Turpitudinem uxoris patris tui, ſive uxoris fratris tui, atque ſororis tuæ non revelabis: turpitudo enim tua eſt.* Et ſi Deus Hebraico populo ante incarnationem nolgentis Filii ſui hæc ſervanda mandavit, quanto amplius nos, qui Chriſtianæ religionis documenta tenemus, ab illicitis connubiis obſervare debemus, ne demerſi in voraginem ignis æterni cruciamur incendio? Ci Si quis vero in hoc nefario conjugio inventus in eo permanere voluerit, aut nunc ab uxore ſolutus hoc agere tentaverit, ſciat ſe anathemate apoſtolico anathematis vinculo eſſe innodatum, & nullus ſacerdos illi tribuat communionem: & ſi inciſtatus ab illicita ſe copula diviſerit, ponitentia dimittatur, ut ſacerdotes laici confeſſa revelent. Hoc etiam cum illis pariter jubemus, ut quilibet proprium relinquat uxorem, & illa viventa alteram ſibi ſociare præſumat; nec liceat ei uno tempore duas habere uxores, uxoremve & concubinam. Jubemus etiam, ut nulli ſacerdotum a nulliaque ſacrorum laici res immobiles ſub qualibet occaſione a jure & venerabilibus locis tollerare, & in proprio uſu habere. Qui vero præſumpſerit, canonicis ſubjaceat correctionibus; Statuimus etiam, ut omnes presbyteri & clerici ſub propriis portellare conſiſtant epiſcopis, & nihil ſine ipſius conſenſu gerant, ſecundum regulam a patribus conſtitutam. Si quis ſane ſacerdotum aut clericorum aliter agere præſumpſerit, a ſuo canonice rodargeatur epiſcopo: laicus quoq; que, ſi de portellate epiſcopi clericum quemlibet ſubtrahere præſumpſerit, excommunicatus exiſtat. Fratres carſiſimi, pro vobis ſuppliſcatione & honoriſcentia in auctoritacem habenda deſcriptimus vobis: quatenus his noſtre conſtitutionibus nunquam contraire, ſed ſicut ſupra legitur, ſine fecuriter deferre obſequia, debitaſque perſolvere laudes. Optamus ſanctitatem veſtram in Chriſto bene valere. Data Idibus Junii, indictione decima.

CXCIX. AD BASILIUM CONSTANTINUM, ET ALEXANDRUM IMPERATORES.

Imperatorum precibus commotus, ut pax ſit eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, diſcenſat cum Photio, olim Ignatii locum Conſtantinopolitanæ eccleſiæ patriarcha ſubrogetur, ſtatuens, ne deinceps quiſquam ad patriarchalem dignitatem, niſi per gradus eccleſiaſticos aſcendat: jubet patriarcham Conſtantinopolitanum Boljubet patriarchum Conſtantinopolitanum Boljubet patriarchum Conſtantinopolitanum Boljubet patriarchum

sma, & omnes unum sumus in Christo; ita & ipsi A
qui adunitatem & societatem ecclesiæ Dei, & cor-
poris Christi redierint, & id ipsum dicentes, per-
fectique existentes in eodem sensu, in eadem scien-
tia, unus grex efficiantur, & unus pastor, nec in-
1. Cor. 1. dagat amplius discere: *Rogo autem vos Fratres, ego*
Paulus, ego autem Apollo, sed unicus Christi veri Dei
nostri Jesu Christi servus, & apostolus, ut omnes unum,
venientique confessu cum veritate, & pacificæ digna-
Ephes. 18. *tionis est. Qui idcirco semel pro peccatis nostris mortuus*
est, ut filios Dei qui erant dispersi, congregaret in unum.
Nec enim potest unitatis eorum, intra ecclesiæ cam-
pos, sub eo ad inseparabilem soliditatem vinculis
caritatis affrinxerit: quatenus, Deo favente, ab-
sque omni perturbatione, vobis regnantibus salvi
& fecuri perfistentes, pro Christo vitæ hujus pa- B
tria reipublicæ, jugibus semper votis dominum va-
leant deprecari.

Quod si forte quidem extiterint cum eodem pa-
triarcha communicare nolentes, admonentur fe-
cundo & tertio, ut sanctæ ecclesiæ & unico procu-
rent. Quod si acquiescere noluerint, in ista pertina-
cia manere volentes, a facra eos communione,
per hujus nostris una cum synodo, justimus
privari, quousque ad sum redeant patriar-
cham, & ad sanctæ ecclesiæ unitatem, cum pace-
que ipsi eos in confortium sum receperit, ali-
quamve cum eis communionem habuerit, simili
modo eumdem patriarcham cum ipsis episcopis ec-
clesiastica communione privamus, & ab ejus ec- C
Thara sancte Angelo, die decima sexta, indictio- clesiæ
ne duodecima.

Missa per Petrum presbyterum.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Epistola*.] Qui occasione hanc de Photii abdicatione & restitutione epistolam ponendi fuerit locus, dixinus supra in notis ad vitam Joannis papæ VIII. circa annum domini 870. Hæc in codice Vaticano characteræ Longobardo, exarato, atque jam bene prudens, & mendoſe omnino D
cuſo, ſcripta eſt.

Summus plane Dei providentia fuſtum eſt, ut ejuſmodi Joannis ſollers papæ literæ in noſtrum ufque tempus ea ipſa ſeruſta, ſine ut dicunt vulgo, antiquitus integræ ſervarentur; nec ſane ullarum plurium proximæ ætatis pontificum, præterquam unius ac vix ita etiam ſatis ex Nicolai & Hadriani epiſtolis Photium miſſus poſſe videatur. Quæ quidem ſi extarent, ad eorum ſimilitudinem, ut ſtagirus nova ſcripta reſtituit, reſtaurari atque instaurari, aut ſaltem ſupplerī poſſent. Ad eorum impoſtor autem eſtet noſtri ſollicitas Romanorum pontificum, & ſtagiræ novæ ſcripturæ cum primis ea quæ plus iuris & ipſo ſibi ſuis ſub Nicolao & Hadriano pontificibus, & in ſynodo univerſali ſunt proclamata, notæ nullus ab impoſtore poſſent fallicarier; ut E
ne plane accidere de his Joannis papæ literis, quod de ſuis ab eodem Photio fallatis, Nicolaus in epiſtola ad Michaelem imperatorem exclamat, *Ah! & hic, inquit, quæ libidem ea in bella ſunt, nunquam addita, multa manuſcripta, plura ſubtracta reperiuntur, & omnia calle a vestris ſcripta ſunt, ut non nihil, aut parum aliquando per eas de ſcripta eſſe, aut non nihil, aut parum aliquando per eas de ſcripta diſſe commeminiſſe ignari diſſipatiſque cauſa videamur.* Hæc ſunt Nicolaus, quæ etiam nunc de ipſo Joanne papa vendens eſſet, ſi vivens videre poſſet, ut Nicolaus, quod modo ſuis noſtris Conſtantinopolitanis literis Photius addu- F
dat, minuendo, atque mutando, male ſpeſſimque hebetet.

Sed quæ ſuſum hæc ſcripſi, dices. Volvit ſcilicet quæ ex Joannis papæ literis non ſolum ipſa ſynodus Ephesina, roborantesque manifeſtare; ſed & falſatis illis probare etiam authoritatem pontificis olfavam ſynodum etiam actuum ecclesiæ dolle damnatam; probatum vero recentium actuum ecclesiæ dolle damnatam; probatum vero recentium ab ipſo adverſus eam Conſtantinopoli celebratum; obſtantemque patrem nonnullorum in ſubſidium legitimi ordinis

Hoc ſtatim rogamus pietatem veſtram, ut in memoriam revocetis, ex quo tempore ſcandala & ſchiſmata in veſtram eccleſiam ingreſſa ſunt, & quam ſint integritatem corruperunt: horum malorum nullam aliam fuiſſe cauſam, niſi quod vos impera-tores admiſiſtis bliſphemiæ & calumnias adverſus pontifices & patriarchas veſtros, ac reliquos Dei faceretis; nec non quod vos parripendiſtis diſtinctionem & ſidem & honorem & obſervantiam erga illos. Rogamus itaque divinam pietatem vos mutuum ut eximere autores obturetiſ imperii veſtri a Deo electi calumniis & obtrectationibus adverſus pontifices, quas pravi illi homines, qualis ille ſum gaudentes, vobis ſuggerere ſolent, & eos tanquam pracula & abominationes, iniquas verborum illuſionum ſagittas repellere veſtris: patriarchas autem veſtros in honore habere, & quidem in proportatis exiſtimare, tanquam Dei & hominum mediatores venerari. Ioſi enim vigilant pro animabus veſtris, & quæ pro ſalute veſtra ſalutare vobis a Deo ſemper deprecantur, nec non ut par eſt, pro iis, quibus vos Dovi offendiſtis errantes, ſacrificia ipſi offerunt, ut vobis Deum placent, benevolum illum vobis reddentes. Neque id ſolum, verum etiam pro tranquilliate & duratione potentiæ veſtræ, & pro victoria adverſus hoſtes obtinenda Deum noſtrum miſericordem orant. Deſtorret ergo vitam & magiſtri vobis exiſtunt, dum vos admonent ut ea faciatis, quibus regnum ceſlorum acquiratis.

Præterea vos præ aliis diligere noſcuntur: non C enim adulatorum amicitiam ſectari ſciunt vobiſcum, & adulatorum inſtar vos obſequentes, ſed potius exiſtantem, quam ipſe docuit Chriſtus Ieſus per ſanctos apoſtolos ſuos. Non oportet igitur vos ſtros patriarchas vos contemni, tum propter ea omnia quæ prædiximus, tum etiam, quia ſacra domini præceptum illos diligatis. Nec vos latet, quod ſi hoc fecerimis, non ſolum honores illorum conſequemini, ſed vos honorem & gloriam & vitam æternam conſequi poſſe. Quæ nunc manibus in altari miniſtratur, videlicet Chriſtum, qui pro peccatis omnium Deo offertur: qui enim illos honorat, Deum honorat; & qui illos aſpernatur & refpuit, Deum ipſum reſpuit. Falſas itaque detractiones & obtrectationes, per quas zizania & ſchiſmata & ſcandala in eccleſia Dei oriuntur, & dividunt unionem fuitlem Chriſti veſtris, tanquam veneno aliquo D divum, veſtrum imperium vitiet; & potius ſanctiſſimo Photio fratri & comminiſtro noſtro open ferat in omnibus quæ ad eccleſiæ bonum regimen faciunt.

Eos † etiam qui ipſum non quæ reſt, honore habent, arguet, ut arrogantes & ſuperbos. Dei timor, & erga divina religio & pietas non correxit; imperatorum & principum indignatio in eos irruens moleſtiores reddit. Jdque ſi fecerit, regnum tibi eorumdem comparare certo ſcio, & ſempiternam imperii tui duraturam, & pacis confirmationem. Si vero id minus feceritis, pro certo habeatis, quod nunquam ſchiſmata deerunt in E eccleſia Conſtantinopolitana.

De† hoc etiam legem condere, tuum imperium a Deo cuſtoditum monemus, ut poſt abitum tanctiſſimi Photii comminiſtri & fratris noſtri nullus vere-e ſæculari ordine ad pontificalem dignitatem eligatur & ordinetur, ſed pontifices presbyteris, cardinalibus, ex iis videlicet, qui catholice eccleſiæ fuerint adſcripti, vel ex ipſis diaconis, vel aliis ſacerdotibus, qui exiſtunt ſub ſede Conſtantinopolitana, juxta ſacras canones, ut ne contra eccleſiaſticam regulam & ſanctorum patrum canones res veſtræ peragantur. Procedere autem hunc volumus per ſingulos gradus eccleſiæ ſatis probatum, † primum lectorem, deinde acolytum, poſtea diaconum, deinde presbyterum, & tandem epiſcopum, ſi tamen bonum habuerit teſtimonium de fide & pietate, & ſcientia; quoniam dum in interioribus gradibus aliquod temporis ſpatium immoratur, ejus virtus & probitas agnoſcit, & hoc pacto oportet veſtros patriarchas progredi, non ex tempore præcipitare ſingulos gradus, ut in hoc nomine domini nihil inveniatur incompoſitum & inordinatum. Qui enim ſupra omnes gradus collocatur, reprehenſibilis in omnibus oportet collocatur.

Nec † quia nos veſtræ eccleſiæ paci & quieti conſolentes, Photium religioſiſſimum fratrem noſtrum venerabilem presbyterum & Adrianum Tauſinum ejus avunculum, hoc jam vobis pro conſuetudine & regula ſtuperunt: quæ enim raro bona ſunt non poſſunt les ferri multis, & pro lege ſunt. A domino enim noſtro Jeſu Chriſto ego edocti, omnibus veſtræ miſericordiæ recipientes, condonavimus vobis peritionem veſtram tum de Photio, tum de aliis clericis vobis ex more ordinatum exiſtentibus indultum conceſſimus. Quicumque vero in futurum aufus fuerit id iterum committere, pœnitentia ex canone a nobis adjuge ulla remiſſione, & damnatio illi irrogabitur.

† Rogamus etiam hoc pietatem veſtram, ut nemque frater & comminiſter noſter Photius ſanctiſſimus, nec alius quiſquam ſuccedere ejus in futurum in Bulgaria ordinationes habeat, neque per pallium illius miſſum, neque per defenſorem prædictum provinciam Bulgariæ non in proprium reſtituet. In alieno enim ſolo non decet alios ad ordinare. Prædeceſſor enim noſter Nicolaus ſicliis recordationis præciſus principis Bulgariæ Michaelis ad pollolicum & omnium gentium illi ſubjectarum, per religioſos ſuos epiſcopos omnes eccleſiaſticas regulas & canones, & quæ eumque ad Chriſtianam religionem pertinent cum illis tradidit, & perfecit: licet nonnulli audaciter ſurripuerint nobis prædictam provinciam, quæ ad eorum attinebat; ordinationes etiam & conſecrationes eccleſiarum, & omnia quæcumque ſacerdotes, aut epiſcopi, peregerint. Quapropter præter prædicta, & hoc eciam vobis notum facimus, ut, ſi aliquando epiſcopos ibi degentes contra ea quæ ſuperius delinquere deprehenderimus, & canonicis pœnis illos fubiicimus, non habeant vos ad quos confugiant, ſed potius vos invenient in hoc nobis concordes, nec differentes.

† Oramus præterea imperium veſtrum Chriſto dilectum, ut congregetis epiſcopos & presbyteros eiuſdem regionis ad eccleſiaſtici & civilis regiminis diſpoſitionem videntur, ubicumque fuerint intra terminos veſtros, eoſque ad vos ducendos curetis, & monuatis, ut ipſi unianiur eccleſiæ Dei, & Photio tanctiſſimo patriarchæ fratri & comminiſtro noſtro nobis unito. Proprias pontificales & ſacras veſtes; gradus etiam illis reſtituite, & victa miſericordiæ illis aperite: ut quemadmodum unus Deus, unum baptiſma, una fides, ita & nos ipſi eiuſdem eſſum in Chriſto, & per veſtram piam doctrinam unum pariter nobiſcum ſint, & in eccleſiæ Dei perfectione coordinati & conjuncti nobiſcum in Chriſti tanctiſſimum corpus, ut in eodem meute & in eadem voluntate permaneamus, Deum omnium glorificemus. Nec aliquis in poſterum dicat: *Ego quidem ſum Cephæ, ego vero Paulus*; ſed ut omnes hoc dicamus, quod Chriſti ſumus crucifixi & mortui pro nobis, qui per ſuam paſſionem quæ in terris ſunt, & quæ in cœlis, invitem conciliavit; & nos Deo conjunxit & Patri

per

per ſuipſum, & mutua dilectione & communione. Si vero a vobis id occaſione adverſantes & hortantes & orantes, ad unionem eccleſiæ convenire vobiſcum ſemel & iterum & ſæpius obedire illi noluerint, neque noſtris literis obtemperare & ſuam hæreſim falutem, ſed in priori ſua pertinacia & temeritate permanſerint iſtiuſmodi homines, præcipimus ab immaculati corporis & ſanguinis domini noſtri Jeſu Chriſti, perpetuamque alienos fore, quouſque unitatur ſanctæ Dei eccleſiæ, & Photio ſanctiſſimo patriarchæ fratri & comminiſtro noſtro. Et hoc perdito, quæ ſequuntur ipſum illorum damnationem, in his literis non ſcripſimus, ne amplius prorogaretur oratio prætor modum, ſed in communitorio conſcripſimus reliquia quæ ſequuntur: ipſe enim Taraſius regie urbis patriarcha niſi nobis ſynodicam præſtam ampleſtens conſuetudinem, quam ſuſcipientes, & liquidus indagantes, & iam de liquidato rectæ fidei ejus quam dogmatum ſanctarum ſex ſynodorum, & venerandarum imaginum avanies, nimis iterum conturbati, & controverſi fumus, quia non ex laicorum ordine, & imperialibus obſequiis deputatus, reperte in patriarchatum eulmen eleſtus eſt, & apoſtolicæ ſedis ſolium ſanctum conſcendere fabet ut eſt patriarcha. Et quod dicere pudet, & grave tacere eſt, qui regendi adhuc, & docendi, tunt doctores, nec erubeſcunt edere, nec meminit, dotrinam quæ ſanctorum patrum ſpiritu afflatorum, qui, ſicut vos vis omnis ignora doctoris, eſt, † quo vel ipſi quo. H. graditaeur, ignari ſunt. Quod quam pravum, quamque tenebroſum, & ſecularis ordinis, & diſciplina monſtratur: nam dum dux exercitus non niſi labore & ſolicitudine expertus eligitur, quale ſuminatum ducem eſſe poſſunt, qui in epiſcopatus culmen immatura equitum feſtinatione conſcendere? Hujus ſalem rei comparatione conſidenter; aggredi nequeo inexpertus laborus abſtinere; quippe qui non diddicerit quod docuerit. Unde canonica inſtitutis cenſura nequaquam ex laico ad ſacerdotum regnete tranſire. Et niſi per quos ſuberum conſenſum per ordinem ſacros ordines conſcriſit, fed qua maxima omnium ponendo eſſent: ut minister tanti auctoris ſectatis imprebare, & tractari, ipſum, qui ſectum diddicerit, ut ſi delinceps apud eundem eccleſiam, que in vobis eſt, a paternis regulis per ſimilem pravitacionem nunquam ſpondeatis delinquere, ſi eſt, ne neophytum repente ad honorem aſcendere'. Et ſi parochian Bulgare gentis, † aliquid quæ Deo auctore beati Petri apoſtoli incircinclinate, atque deceſſorum noſtrorum labore, ad Chriſtum converſa eſt, ſubducta quam ibi ſecilis illicitam ordinatione, reddideritis; & abjectos quoſque fratres, ad diſcordiam veſtro labore' ſtudio † *de ſuſ. ſynodo* ſuæ ſedis, ſuæ ſynodo patriarcham ac regia *regnantium* urbe deſiderabit, aliiſque piis operibus oblectationem, quam coram Deo, & ſanctis canonibus conſtituta in hac parte, recompenſaturis. Venerabilem fratrem Photium coram ſyodo miſericordiam quærendo, & patriarchatus honore fungi volumus, & noſtre communionis, imo & beatorum apoſtolorum, ius omnia eccleſiæ fore, & omni miſeratione, participem. Hoc exemplo roborati maxime, quo egregius prædeceſſor noſter Innocentius catholicæ fidei ſuæ Photinum reſtaurare dignatur, dicens? Veniam nunc ad maximum quali quæddam thema, Photinum, & inter alia. Epiſt. 29. c. 7. Tom. 2. p. 1276. Quis ne ad ſalutem redit venire, hunc in tantum Antiochi annitentibus, poſt condemnationem more apoſtolico ſubrogamus, tantique veſtris aſſertionibus, vobiſque tam bonis tam caris non dare conſenſum, omnibus dutis rebus dirimus arbitramur. Pro vetta ergo approbatione fratres cariſſimi, & ſen-

Adjuncta omnia ſolo quæ deprehenduntur eum integritatem corruperunt: horum malorum nullam aliam fuiſſe cauſam, niſi quod vos imperatores admiſiſtis bliſphemiæ & calumnias adverſus pontifices & patriarchas veſtros, ac reliquos Dei faceretis; nec non quod vos parripendiſtis diſtinctionem & ſidem & honorem & obſervantiam erga illos. Rogamus itaque divinam pietatem vos mutuum ut eximere autores obturetiſ imperii veſtri a Deo electi calumniis & obtrectationibus adverſus pontifices, quas pravi illi homines, qualis ille ſum gaudentes, vobis ſuggerere ſolent, & eos tanquam pracula & abominationes, iniquas verborum illuſionum ſagittas repellere veſtris: patriarchas autem veſtros in honore habere, & quidem in proportatis exiſtimare, tanquam Dei & hominum mediatores venerari. Ioſi enim vigilant pro animabus veſtris, & quæ pro ſalute veſtra ſalutare vobis a Deo ſemper deprecantur, nec non ut par eſt, pro iis, quibus vos Dovi offendiſtis errantes, ſacrificia ipſi offerunt, ut vobis Deum placent, benevolum illum vobis reddentes. Neque id ſolum, verum etiam pro tranquilliate & duratione potentiæ veſtræ, & pro victoria adverſus hoſtes obtinenda Deum noſtrum miſericordem orant. Deſtorret ergo vitam & magiſtri vobis exiſtunt, dum vos admonent ut ea faciatis, quibus regnum ceſlorum acquiratis.

Præterea vos præ aliis diligere noſcuntur: non enim adulatorum amicitiam ſectari ſciunt vobiſcum, & adulatorum inſtar vos obſequentes, ſed potius exiſtantem, quam ipſe docuit Chriſtus Ieſus per ſanctos apoſtolos ſuos. Non oportet igitur vos ſtros patriarchas vos contemni, tum propter ea omnia quæ prædiximus, tum etiam, quia ſacra domini præceptum illos diligatis. Nec vos latet, quod ſi hoc fecerimis, non ſolum honores illorum conſequemini, ſed vos honorem & gloriam & vitam æternam conſequi poſſe. Quæ nunc manibus in altari miniſtratur, videlicet Chriſtum, qui pro peccatis omnium Deo offertur: qui enim illos honorat, Deum honorat; & qui illos aſpernatur & refpuit, Deum ipſum reſpuit. Falſas itaque detractiones & obtrectationes, per quas zizania & ſchiſmata & ſcandala in eccleſia Dei oriuntur, & dividunt unionem fuitlem Chriſti veſtris, tanquam veneno aliquo divum, veſtrum imperium vitiet; & potius ſanctiſſimo Photio fratri & comminiſtro noſtro open ferat in omnibus quæ ad eccleſiæ bonum regimen faciunt.

Eos † etiam qui ipſum non quæ reſt, honore habent, arguet, ut arrogantes & ſuperbos. Dei timor, & erga divina religio & pietas non correxit; imperatorum & principum indignatio in eos irruens moleſtiores reddit. Jdque ſi fecerit, regnum tibi eorumdem comparare certo ſcio, & ſempiternam imperii tui duraturam, & pacis confirmationem. Si vero id minus feceritis, pro certo habeatis, quod nunquam ſchiſmata deerunt in eccleſia Conſtantinopolitana.

De† hoc etiam legem condere, tuum imperium a Deo cuſtoditum monemus, ut poſt abitum tanctiſſimi Photii comminiſtri & fratris noſtri nullus vere-e ſæculari ordine ad pontificalem dignitatem eligatur & ordinetur, ſed pontifices presbyteris, cardinalibus, ex iis videlicet, qui catholice eccleſiæ fuerint adſcripti, vel ex ipſis diaconis, vel aliis ſacerdotibus, qui exiſtunt ſub ſede Conſtantinopolitana, juxta ſacras canones, ut ne contra eccleſiaſticam regulam & ſanctorum patrum canones res veſtræ peragantur. Procedere autem hunc volumus per ſingulos gradus eccleſiæ ſatis probatum, † primum lectorem, deinde acolytum, poſtea diaconum, deinde presbyterum, & tandem epiſcopum, ſi tamen bonum habuerit teſtimonium de fide & pietate, & ſcientia; quoniam dum in interioribus gradibus aliquod temporis ſpatium immoratur, ejus virtus & probitas agnoſcit, & hoc pacto oportet veſtros patriarchas progredi, non ex tempore præcipitare ſingulos gradus, ut in hoc nomine domini nihil inveniatur incompoſitum & inordinatum. Qui enim ſupra omnes gradus collocatur, reprehenſibilis in omnibus oportet collocatur.

Nec † quia nos veſtræ eccleſiæ paci & quieti conſolentes, Photium religioſiſſimum fratrem noſtrum venerabilem presbyterum & Adrianum Tauſinum ejus avunculum, hoc jam vobis pro conſuetudine & regula ſtuperunt: quæ enim raro bona ſunt non poſſunt les ferri multis, & pro lege ſunt. A domino enim noſtro Jeſu Chriſto ego edocti, omnibus veſtræ miſericordiæ recipientes, condonavimus vobis peritionem veſtram tum de Photio, tum de aliis clericis vobis ex more ordinatum exiſtentibus indultum conceſſimus. Quicumque vero in futurum aufus fuerit id iterum committere, pœnitentia ex canone a nobis adjuge ulla remiſſione, & damnatio illi irrogabitur.

† Rogamus etiam hoc pietatem veſtram, ut nemque frater & comminiſter noſter Photius ſanctiſſimus, nec alius quiſquam ſuccedere ejus in futurum in Bulgaria ordinationes habeat, neque per pallium illius miſſum, neque per defenſorem prædictum provinciam Bulgariæ non in proprium reſtituet. In alieno enim ſolo non decet alios ad ordinare. Prædeceſſor enim noſter Nicolaus ſicliis recordationis præciſus principis Bulgariæ Michaelis ad pollolicum & omnium gentium illi ſubjectarum, per religioſos ſuos epiſcopos omnes eccleſiaſticas regulas & canones, & quæ eumque ad Chriſtianam religionem pertinent cum illis tradidit, & perfecit: licet nonnulli audaciter ſurripuerint nobis prædictam provinciam, quæ ad eorum attinebat; ordinationes etiam & conſecrationes eccleſiarum, & omnia quæcumque ſacerdotes, aut epiſcopi, peregerint. Quapropter præter prædicta, & hoc eciam vobis notum facimus, ut, ſi aliquando epiſcopos ibi degentes contra ea quæ ſuperius delinquere deprehenderimus, & canonicis pœnis illos fubiicimus, non habeant vos ad quos confugiant, ſed potius vos invenient in hoc nobis concordes, nec differentes.

† Oramus præterea imperium veſtrum Chriſto dilectum, ut congregetis epiſcopos & presbyteros eiuſdem regionis ad eccleſiaſtici & civilis regiminis diſpoſitionem videntur, ubicumque fuerint intra terminos veſtros, eoſque ad vos ducendos curetis, & monuatis, ut ipſi uniantur eccleſiæ Dei, & Photio tanctiſſimo patriarchæ fratri & comminiſtro noſtro nobis unito. Proprias pontificales & ſacras veſtes; gradus etiam illis reſtituite, & victa miſericordiæ illis aperite: ut quemadmodum unus Deus, unum baptiſma, una fides, ita & nos ipſi eiuſdem eſſum in Chriſto, & per veſtram piam doctrinam unum pariter nobiſcum ſint, & in eccleſiæ Dei perfectione coordinati & conjuncti nobiſcum in Chriſti tanctiſſimum corpus, ut in eodem meute & in eadem voluntate permaneamus, Deum omnium glorificemus. Nec aliquis in poſterum dicat: *Ego quidem ſum Cephæ, ego vero Paulus*; ſed ut omnes hoc dicamus, quod Chriſti ſumus crucifixi & mortui pro nobis, qui per ſuam paſſionem quæ in terris ſunt, & quæ in cœlis, invitem conciliavit; & nos Deo conjunxit & Patri

per

Nos ipſi ſolum ſalutem ſectamur, & ſalutem ſectari fabet ut eſt patriarcha. Et quod dicere pudet, & grave tacere eſt, qui regendi adhuc, & docendi, tunt doctores, nec erubeſcunt edere, nec meminit, doctrinam quæ ſanctorum patrum ſpiritu afflatorum, qui, ſicut vos vis omnis ignora doctoris, eſt, † quo vel ipſi quo. H. graditaeur, ignari ſunt. Quod quam pravum, quamque tenebroſum, & ſecularis ordinis, & diſciplina monſtratur: nam dum dux exercitus non niſi labore & ſolicitudine expertus eligitur, quale ſuminatum ducem eſſe poſſunt, qui in epiſcopatus culmen immatura equitum feſtinatione conſcendere? Hujus ſalem rei comparatione conſidenter; aggredi nequeo inexpertus laborus abſtinere; quippe qui non diddicerit quod docuerit. Unde canonica inſtitutis cenſura nequaquam ex laico ad ſacerdotum regnete tranſire. Et niſi per quos ſuberum conſenſum per ordinem ſacros ordines conſcriſit, fed qua maxima omnium ponendo eſſent: ut minister tanti auctoris ſectatis imprebare, & tractari, ipſum, qui ſectum diddicerit, ut ſi delinceps apud eundem eccleſiam, que in vobis eſt, a paternis regulis per ſimilem pravitacionem nunquam ſpondeatis delinquere, ſi eſt, ne neophytum repente ad honorem aſcendere'. Et ſi parochian Bulgare gentis, † aliquid quæ Deo auctore beati Petri apoſtoli incircinclinate, atque deceſſorum noſtrorum labore, ad Chriſtum converſa eſt, ſubducta quam ibi ſecilis illicitam ordinatione, reddideritis; & abjectos quoſque fratres, ad diſcordiam veſtro labore' ſtudio † *de ſuſ. ſynodo* ſuæ ſedis, ſuæ ſynodo patriarcham ac regia *regnantium* urbe deſiderabit, aliiſque piis operibus oblectationem, quam coram Deo, & ſanctis canonibus conſtituta in hac parte, recompenſaturis. Venerabilem fratrem Photium coram ſyodo miſericordiam quærendo, & patriarchatus honore fungi volumus, & noſtre communionis, imo & beatorum apoſtolorum, ius omnia eccleſiæ fore, & omni miſeratione, participem. Hoc exemplo roborati maxime, quo egregius prædeceſſor noſter Innocentius catholicæ fidei ſuæ Photinum reſtaurare dignatur, dicens? Veniam nunc ad maximum quali quæddam thema, Photinum, & inter alia. Epiſt. 29. c. 7. Tom. 2. p. 1276. Quis ne ad ſalutem redit venire, hunc in tantum Antiochi annitentibus, poſt condemnationem more apoſtolico ſubrogamus, tantique veſtris aſſertionibus, vobiſque tam bonis tam caris non dare conſenſum, omnibus dutis rebus dirimus arbitramur. Pro vetta ergo approbatione fratres cariſſimi, & ſen-

† Synodus Chalcedonenſis. Hoc etiam habetur ſingulis verſibus Photius ſedita, vel Photii ſedita, ut ſtatuit Pap. ſuperius Damaſi, &c.

† Synodus Chalcedonenſis. Hoc

sententia, ac postulatione episcopum Photinum habetote. Licitum est ita constituere ut deprecamini; & nostram in melius conversam sententiam, labore vel testimonio vestro, compotes voti suscipite. Solicitos enim vos pro salute libenter admitto: cui manum porrigitis, vobiscum porrigo; cui porrigo mecum porrigite. Hæc enim est ad Corinthios apostolica declarata benignitas, ut in uno spiritu ductam, ac reductam sententiam boni semper indifferenter sequantur.) Data mense Augusto, indictione duodecima.

Missa per Petrum presbyterum.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epistola* cc.] Hanc sicut ceteras recitatas passam esse perditissimi hominis Photii imposturam, patet ex verbis istis: *Venerabilem fratrem Photium coram synodo misericordiam quærendo, & patriarchatus honore fungi.* Quæ professionem humilitatis insinuantia superbus & profanus homo plane abrasit, & loco istorum (ut in ceteris fecerat) ista posuit: *Photius patriarcha sanctissimus & religiosissimus frater noster, non dedignetur in conspectu synodi gratiam & studium nostrum, quin potius viscera misericordiæ Romanorum ecclesiæ prædicare, quod ab ea sit receptus.*

a CCI. AD PHOTIUM PATRIARCHAM CONSTANTINOPOLITANUM.

Photium patriarcham Constantinopolitanum constituit, dummodo in synodo veniam postulet: decernit ne deinceps ullus e laicis in eadem ecclesia statim episcopus ordinetur: jubet Bulgaricam diœcesim ecclesiæ Romanæ restitui.

Photio patriarchæ Constantinopolitano.

Hanc epistolam Photius locis infra notatis corrupit.

EXPERIENTIA tuæ prudentiæ literis pontificio nostro delatis satis ubertim comperta, altitonantem dominum, piissimas ei grates agentes, laudavimus, qui postulatus dat omnibus sapientiam, & in domo faciens unanimes habitare, salvat omnes in se sperantes, & protegit se in veritate quærentes, quique neque probos, reos, neque facit pios, tyrannos: tamen juste judicans, beatis quibuslibet æterna præmia, & infelicibus, reservato interim pœnitudinis tempore, nisi resipuerint, æterna confert supplicia. Prædictis quoque literis præconia nostra legentes, affectum tuum cognovimus, & quam sis nunc erga nos devotus, satis evidenter reperimus: verum in quo nostra merita non suffragantur, Deo dimittimus; & in quo nos humanis laudibus quicumque mortalium elevare conantur, fragilitatem naturæ nostræ cum summa formidine, eodem Deo præ oculis habito, contemplamur. Scimus enim, ipso dicente, *quia qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.* (Matth. 23.)

Quod dicitur autem, sanctam Constantinopolitanam ecclesiam in te convenire, teque privatam sedem recipere: missos vero nostros tecum minime consecrare: de adunatione omnium Deo gratias agimus; sed missis nostris ideo de hoc mandatum non dedimus, quia nil certitudinis, qualiter ipsa sedes haberet, antea comprobavimus. Nunc vero, sicut de pace & adunatione ipsius ecclesiæ valde gaudemus; ita & de dissensione nolentium acquiescere contristamur, quia a Salomone testante, *quasi peccatum ariolandi est repugnare, & sicut genus idololatriæ nolle acquiescere.*

a *leg.* Samuele. 1. Reg. 15.

† Ista de consulenda sede apostolica Photius detruncavit in sua translatione.

Verum † super receptione privatæ sedis nos debuimus ante consuli. Tamen quia abeunte fratre & coepiscopo nostro Ignatio, te Constantinopolitano throno præsidere audivimus: tantum ut pax augeatur, & jurgia cessent, multimodas Deo gratias agimus. Tu autem omnium mentes demulcens, omnes paternis ulnis amplectere, omnes dispersos congregare non desinas, omnes colligere solicite stude; quia sicut sanctus papa Leo magnus scribit, sedis apostolicæ, inquiens, moderatio hanc temperantiam servat, ut severius agat cum obduratis, & veniam cupiat præstare correctis.

Et cum non sit reprehensibilis erga correctum quantacumque miseratio, si satisfaciens coram synodo † misericordiam secundum consuetudinem postulaveris, ac si evidenti correctione utaris, & peritiæ non obliviscens, nullius damna moliaris, quin potius auxilia eorum, qui tibi non velle consentire dicuntur, studiose dissolveris, eosque suis ecclesiis & honoribus restitueris: & si, quia spiritalis filius noster Basilius Christianissimus imperator apud nos pro te multis precibus intervenit, omnes uno voto, uno consensu & una concordia in tua restitutione convenerint: veniam pro pace sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ tibi concedimus, communionem quoque & gradum, coram † synodo misericordiam quærendo, nihilo minus reddimus, & ut sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ præesse debeas, consentimus, ita tamen ut deinceps de laicis in eadem ecclesia episcopus contra sanctorum patrum statuta nullatenus ordinetur, & omnis illa mala consuetudo abinde penitus amputetur, juxta capitulum quod super hac re in venerabili synodo, tempore scilicet decessoris nostri Hadriani junioris papæ Constantinopoli habita, est congruentissime promulgatum.

† [illegible]

† [illegible]

Reliqua vero, quæ literæ tuæ a nobis fore censenda, expectando, dato commonitorio nostris legatis, Petro venerabili presbytero cardinali nostro, deliciosisque consiliariis nostris quædam scriptis, quædam autem verbis injunximus, qui juxta censuram nostri apostolatus instructi de omnibus, cuncta, Deo præ oculis habito, contemplantes, & admittenda ubi fas est admittere studeant, & corrigenda sub æqualitatis libamine corrigant.

Præterea sicut vestra pars suum velle conatur accipere, ita & † diœcesim nostram Bulgariam, quam apostolicæ recordationis sanctissimique domini papæ Nicolai certamine sedes apostolica recepit, ac Hadriani æque beatissimi præsulis tempore possederat, summa nobis celeritate restitui volumus, & de cetero omnem ordinationem ecclesiasticam ab ecclesiæ Constantinopolitanæ præsulibus in eadem diœcesi Bulgarica, auctoritate apostolica amputamus; ipsos autem ordinatos ibidem episcopos, & omnes alios inferioris ordinis clericos, ut inde se subtrahant, & ab invasione Bulgaricæ nostræ diœcesis se omnino compescant, decertare procures. Quibus si tu aut pallium dederis, aut quamcumque illis ordinationem feceris, vel donec nobis obediant, cum eis communicaveris, pari excommunicatione cum eis teneberis annexus.

† Hæc de Bulgarica diœcesi in translatione Photius [illegible]

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epistola* cci.] Hæc est altera quam a pontifice Joanne VIII. acceptam Photius a se Græce translatam, & ad perfidiam suam occultandam addendo, mutilando, subtrahendo & expungendo in pseudosynodo sua octava legi ac promulgari fecit.

Porro ille sciens quanta inesset in apostolicis literris auctoritas, lecturus cum esset eas in synodo, ad persuadenda quæ vellet, addidit & abstulit pro arbitrio quæ sibi sunt visa. Quænam autem ista fuerint, ex recitatione ipsius epistolæ ex secunda ejusdem actione depromptæ, Latinitatique ab eodem Metio redditæ, satis intelliges, sic enim se habet.

Joannes episcopus servus servorum Dei Photio sanctissimo fratri & comministro patriarchæ Constantinopolitanæ ecclesiæ.

† Photius versipellis flectit in laudem sui quod in Dei laudem Joannes dixerat de altitonante Deo.

SAPIENTIAM & prudentiam fraternitatis tuæ in literis cum perspexerimus, instar † tonitrui cælitus missi ex Deo resonantem & omnes terminos terræ suo strepitu replentem, pias Deo gratias & excelsas laudes retulimus, qui omnibus petentibus juxta eorum petitionem largitur sapientiam, & qui habitat in concordiæ domo, & fovet & protegit omnes qui veritate spem suam in ipsum collocant: quia quique nec malos in finem rejicit, neque bonos ut in tyrannidem aliquam incidant, supra eorum vires permittit; sed potius justitiæ æqualitate, ac judiciorum æquilibrio omnes res humanas dirigit, & feliciter ducit. Et beatus ille qui alacri animo, præsenti tempore per pœnitentiam lapsos erigit: in cœlis enim iste thesauros sibi thesaurizat: hic etenim in hac felicitate permanens, fruetur sempiternis futuris bonis, cum revelabitur futura gloria. Tuas itaque prædictas humanissimas literas cum accepissemus, & laudes nimias quibus nos exornas, & qua animi alacritate erga nos te habes, agnovimus, & quomodo pie & sane te geris: licet laudes quas nobis tribuis, longe a nobis absint: cum enim mortalem & mutabilem naturam nacti simus, non sunt laudes satis tutæ: & magno timore afficimur illius videlicet qui omnia videt, & omnia prospicit, tum occulta tum aperta, ne aliquo pacto aliter ab hominibus nos habiti, aliter in conspectu Dei reperiamur, & pro laudibus & optata gloria perpetuum dedecus lucremur. Sed hæc permittamus interea Deo, qui novit omnia, & quem nihil nostrum latet. Novimus enim, ipsum dicere: *qui se exaltat, humiliabitur.* (Matth. 23.)

† Tacet hic Photius quod de privata sede, nempe quam in Magnaura erexerat vivente Ignatio.

Scripsisti nobis, quod sanctissima Dei Constantinopolitana ecclesia in te recipiendo, concors & unanimis facta est: & quod † sedem recepisti, quæ tua erat, & qua fueras orbatus: his de rebus de ecclesia videlicet, & de tua restitutione, qua es ad propriam sedem restitutus, Deo ex corde, & pro virili gratias agimus. Habebant etiam literæ pietatis tuæ quod nostri legati noluerunt quam primum tibi comministrare. Et hoc factum dicimus, quia nondum illis permiseramus, ut ea facerent, quæ preceperamus. Si enim mandatum nostrum habuissent, nulla ipsis fuisset dubitatio, nec alicujus mœstitiæ causam pietati tuæ præbuissent. Nec nos satis certi eramus de fraternitate tua, quod ad tuam sedem te Deus restituisset, & jam ipsam obtinuisses: si enim hoc rescivissemus, misissemus procul dubio, ut par erat, gratulaturi tibi pro tuæ sedis receptione. † Ne igitur interea iniquo feras animo: quod enim antea defuit, jam ex superabundantia completum est.

† Aliqua addit, & detruncat aliqua, quæ superius notavimus de consulenda apostolica sede aliis.

Didicimus præterea, quod sunt inter vos nonnulli schismatici, qui non quiescunt, sed in vanum laborant, & certamen diabolicum certant, juxta prophetam dicentem: Divisi sunt contriti, ut evellant & evertant ad se nonnullos simpliciores. Et quemadmodum gavisi sumus pro tua restitutione, quam Deus operatus est, & unione facta ecclesiæ: ita tristati sumus pro schismaticorum illorum interitu.

† Ista de laudibus suis Photius addidit.

Tu † vero qui præstas sapientia & prudentia & gratia a Deo tibi largita, (quid enim habes quod non accepisti? & si accepisti, novimus te non gloriari quasi non acceperis,) omnes tibi devincere humanitate contendas eos, qui a te procul sunt segregati & dispersi, misericordiæ viscera illis aperiendo, & benignitate illos complectendo, simul congregare ne graveris: ut, quemadmodum sanctissimus papa Leo magnus scribit, eos qui quærunt humiliari in conspectu Dei, & unionem vobiscum quærere, suscipiamus. Sicut econtra adversus eos qui duro sunt corde, fortitudine & constantia & patientia illos vincamus, duritiæ etiam cordis illorum obsistamus. Similiter illis qui pœnitentiam quærunt, quæ lapsos sublevat, manus adjutrices præbeamus. Non enim est desperatio pœnitentibus, & petentibus misericordiam non est confusio.

Quapropter fraternitatem tuam rogamus, ut Christi mores imitando, præcipue vero ejus humilitatem quam sustinuit pro salute generis nostri, non te † pigeat in synodo prædicare Dei erga te misericordiam & auxilium, nec non sanctissimæ Romanorum ecclesiæ protectionem & tutelam, & laborem, quem pro tua dilectione sustinuit, ut hoc pacto ædifices omnes pro communione nostra & animorum nostrorum concordia. Quandoquidem quæcumque ab illa petiisti, obtinuisti etiam. Et sicut illi mos est, ut omnibus qui injuste patiuntur opem ferat, ita ejus auxilio tu non caruisti, sed divina ope & hujus sanctæ sedis labore & studio ad sedem tuam es restitutus.

† Joannes non ista habet, sed ut ipse misericordiam coram synodo postulet: quæ Photius sustulit hic & inferius callide admodum.

Quapropter rationi congruum duco, ut hujus consueti auxilii necnon benignitatis, quam ipsis operibus singulis diebus experiris, de illa in omnem terram sonum emittere non obliviscaris, sed etiam ipsam sequere, & instar illius nulli damnum inferas, nec aliquem a visceribus misericordiæ tuæ repellas. Si qui usque adhuc unionem cum tua pietate amplecti noluerunt, neque tecum convenire, ne desistas, sed potius laborem & certamen sustine, cum docendo, tum etiam sermocinando, & longanimi admonitione, nec non alacri & benevolo vultu, ut juxta apostolum, vel omnes vel plerosque lucrari studeas, & tibi conciliare; ac per te ipsi Deo accedentes, illos ad te, & per te ad Deum suscipere dignare. Sacerdotales etiam honores, & eorum ecclesias illis restitue.

Et quemadmodum spiritalis filius noster imperator Basilius pro te nos ejus petitioni rationabili & justæ & Deo gratæ obsequentes, fecimus cum tua pietate, quod imperator petierat: eodem pacto te rogamus, ut tu etiam obliviscaris malorum quæ adversus te commiserunt, qui a te fuerant abalienati. † Qui si revertantur ex corde, tua pietas honore insignita apertis ulnis illos recipere dignetur, ut omnes feliciter consentientes, ad conversionem & restitutionem tuæ sedis commune gaudium & diem festum & lætitiæ peragamus.

† Detruncavit hic iterum quæ Joannes habet in sua epistola de quærendo misericordiam coram synodo.

Hoc etiam rogamus fraternitatem tuam, ut nobiscum decernas, ut in posterum nullus secularis ex tempore ad pontificalem sedem assumatur, sed secundum gradum & ordinem procedens, & proprium unusquisque in suo gradu progressum virtutis ostendens, ita pontificalis sedis gradum obtineat. Qui enim aliter ascendit, ecclesiasticis nostris canonibus contraria facit. Et volumus morem hunc, qui non est probandus, ab initio in vestra ecclesia inventum, in posterum irritum abolere. Hoc † autem dicimus juxta canonem editum in synodo tempore Hadriani sanctissimi papæ & Tarasii beatæ memoriæ patriarchæ Constantinopolitani.

† Hic falsarius & impostor astutissime convertit ad Hadrianum primum quod dixit Joannes de Hadriano II. satis expresse. At id ea de causa ab eo factum, quod per illa verba Joannes

Synodum † vero contra pietatem tuam ibidem habitam irritavimus & annullavimus, imo & abjicimus, tum propter alia, tum etiam quod beatus papa Hadrianus prædecessor noster illi non subscripsit. Reliqua vero omnia de ecclesiasticis rebus quæ tua epistola nobis insinuavit, scribere omittimus, quoniam de illis in commonitorio scripsimus, cui etiam subscripsimus omnes pro tua restitutione,

prodente Spiritu Sancto, & ad Petri religionis præbrevero catholicæ & Apostolicæ fidei professionem adstrictum, nullo modo habere licentiam, aut potestatem absolvendi, aut ligandi quemquam Christianum, nisi prius ipse ad nostram fidem, & ad Petri Apostolorum principis legatis nostris Dei timorem præ oculis habentibus, & fautum confessionem immaculatam conservantes; omnimo vobiscum faciant, quæ vestræ ecclesiæ conferre noverint. Deus te conservet ut ipse ad sanctæ, dilectæ fratres reverendissimæ & communis nostræ.

NOTA SEVERINI BINII.

Ecce tam vidit, & confessus erraque evangelii cognovit, lector, quo tendat, quo impellus sit dacia, & sulis fallaci animosa precarius, ut ribus versibus libri ad epistolam Joannis pertinentibus, tantum modum illum, ecumenicum, inquam, odiosum fynodum, quam occidens & orientis, pontifex & imperator una cum episcopis & magistratibus tanta labore fuit consuli exigere & flabilire, quamvis in ipso fortis, Photium mendacio ipsius fit damnatus, & ejectus, & restitutus sede, quin & alia innumeræ fuit agendæ Deo gratiæ, quod ad tam immane periculum evitandum, & immensum clandestinum anteverterit, quæ tamen divina providentia remanere integra exemplaria Joannis epistolarum, quæ nisi cum remedium ad salutem hominis præsidiis argutiarum, & impostarum aperiendam. Quo nomine patriæ, ut videmus, & ipse de quo agimus, pontifex Nicolaus summas gratias Deo reprendit, quod ad contuendas falsitatem Photium in sua tanta impudentes administrasset, quem exemplaria Romæ Constantin. ipse & decessor ejus Adrianus Michaelem imperatorem. *Verumtamen nos quemadmodum falsitatis vel deprehendere ex epistola subscriptionis, & ipse agnovit innumeris in locis, & ex stylo & ex dictione illius exemplaria pene nos verbositate, & stylus personalis hac vel authentica in ipsum scripta, superflua nostrum* hac ipse. Sed nos duplicitate Deo gratias agendere obligamur, & quod Joannes, sicut & Nicolaus, nullorum a se literarum exemplaria & scripta exemplania. & quod eadem cum codice, quam regestum vocant, sive in hanc diem in vaticana bibliotheca contenta posti est nuclisgia Romanæ ecclesiæ conservata; in quod rarum translatio facta per Photium fraudulenter polet argus falsitatis, cum in multis aliis, tum in vij. ipse invitatus ab adolescentia fundatus mumeniem odiosam synodum, tam quod citatum ejusdem fynodum sub Hadriano habitæ, qua convinciti tum excipere & compobare possunt, omnino restis atque pontus abolevit; quam citatum quod dicitur verbis adhibetur, & modum tamen possidet jam illam portus damnatam, stricam, ut ait, ac unilam eddicium effe.

In hoc ipsum enim unus locubrat homo profanus, ut nefarium & collectionem ecumenicam fynodum, in qua tot hita libus literis, ut in diuturna, quo facilius multiplicare non ceta clerici, abolendam, extinguendamque penitus, ut nec nominetur amplius, laborarent. Sed & quod fatentur reflicatione hibliotecum Græcorum, tum Latinorum, octava fynodus ecumenica celebrata est Constantinopoli: ipse eodem in loco habet, eodemque quoque nomine appellat, velum fuisse pseudo-synodum, quam loppotuerunt pro legitima adhuc ecumenica habita per Hadrianum, situ ad decipiendos omnes rectatis superius ad ipsum scriptis, sed ab ipso falsaria literis Joannis papæ, ex quibus patuere deregas alias epidem nebulinivertitatibus impostaras. Quamvis enim idem Joannes pontifex, tum in ipsa epistola ad Photium prima, tum in secunda supposita ab impostatorum stando dictum ecumenicum fynodum, aut dilucre eft, eum vilus eft comprehasle; & nihilominus in adstruendum Photii idem ipse ejus damnatore affirmat: non ulla ipli fatis fuit fola, sed & ab ille fallarium eft communionem ab eodem pontifice dictum Petro legato. De quo infra in notis conc. Romani sub Joanne VIII. E

CCII. AD CONSTANTINOPOLITANOS.

Jubet eos fehifmate fedato ad ecclefiæ unitatem redire, & Photio communicare.

Eximiis viris Joanni, Leoni & Paulo patriciis, atque Stilbeæ, Joanni, & Metrophani reverendissimis metropolitis, & reteris sacerdotibus, seu empiscopum ordinis clericis, seu laicis.

OMNIUM ecclefiarum Dei fecundum apostolum folicitudinem habentes, & paltoris gregis dominici nobis in ipso apostolorum principe

ideo committere non debebamus: tamen apostoli- A
ex miserationis benignitate uenens, & in hac fa-
cunda legatione fideliter perficienda, vos huic Pe-
tro religioso presbytero cardinis nostri, familiari-
que nostro focimus: quatenus ea, quæ pro pace
& unitate ecclefiæ Dei agenda funt, fecundum a-
postolicos nostræ auctoritatis apices, & fecundum
communitorii nostri tenorem capitulum deferi-
tum, fagaci valde intuitu fimul agatis; & ita de-
finitatis, ut gratiam nostram, quam prius inobe-
dienter agendo exasperastis, nunc fideliori devo-
tione operando, placabilem habere possitis. Data
mense Augusto, indictione duodecima.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Communitorii nostri.*] Communitorium ipsum, cujus hic fit mentio, *repositum* recitarum, fed a Photio fallatum, in actione fecunda Photiana, oftra interdictum dicitur. Quod eft non invenisse ait Sister Latine scriptas epistolas ejus Joannis, ut ex utroque patet loco. Sed & ipse Photius; tamen ex multis aliis idipsum confequi fatis poffumus, ut parebit infra in nous concilii Romani sub Joanne VIII.

CCIV. AD ANGELBERGAM AUGUSTAM.

Significat fe modo absolvere nolle Asperturn archiepiscopum, fed fi in fynodo crimina, quæ objiciebantur, diluerit, tunc eum excommunicatione absolutorum: ait fe pro Ludovico imperatore in anniversario ejus die facturum.

Dilectæ ac spiritali filiæ Angelbergæ imperatrici.

PIO affectu petitionis vestræ preces, quibus nos super absolutione excommunicationis Anspert Mediolanensis archiepiscopi precata ex exadire, fecundum collatam nobis ligandi folvendique divinitus potestatem, non pretermittentes: & maxime propter annuum commemorationem diei memoriæ domini Ludovici, quondam imperatoris Augusti, quæ in proximo celebranda eft. Sed quia fynodali eum decreto pro fuis negligentiis, & præfumptionibus, ficut ipfa bene cognoscis, excommunicavimus, absque eorundem fratrum, & coepiscoporum nostrorum, cum quibus in eum excommunicationis fententiam promulgavimus, consenfu & voluntate nunc absolvere nolumus; ne ab his, qui vel delictis, vel negligentia ecclesiastica eum difcipliam contemnunt, & multa non præfumenda præfumunt, canonicum pervabipendant judicium. Porro cum ad nominatum fynodum, quam fecundum facros canones Spiritu Dei conditos quarto Idus Octobris, domino annuente, celebraturi erimus, vel ipfe venerit, vel e latere fuo vestrarum confratres & coepiscopi fuos direxerint, qui nobis, & fanctæ fynodo de his, quæ illi objecta funt, idonee fatisfaciant: tunc poft veram fatisfactionem, ab omni cum excommunicationis nexu peccuniæ absolvemus, & quafi fratrem, & comminiffrum, in noftræ communionis confortio E inuniffanter habebimus: & ideo pro. præditta annua commemoratione ipfius domini & fenioris veftri nr turbrinni, quod modo vos pro abfolutione præfati archiepiscopi non audivimus. N. in eodem die, quo ipfe de fæculo migravit, pro anima illius reguis fempiterna, facrificium etimus dominio oblaturi: etiam & pro anima Supponis fraterna moti compaffione omnipotentem dominum deprecamur, ut fuorum abfolutionem valeat percipere delictorum.

Spiritu, & Angelbergæ.

Lib. I. Conc. 2.

Tom. 9. c. 6.

Spiritu, & Angelbergæ.

Tom. 9. c. 6.

Stilbeæ, & oratione pro defunctis.

CCV. AD LANDULFUM ET LANDONEM.

Scribit Trajectum fe iturum, & quæ pacl eorum conducant, curaturum: ibique cum de aliis, tum de Landulfo Capuana ecclefiæ epifcopo electo acturum.

Dilectis viris Landoni filio Landonis, & fratribus ejus, fcu Landulfo filio Landonulfi, ejufque germani.

RECEPTIS atque perlectis literis veftris, quas noftro pontificio diverfitis, quanta pace, & concordia vos poft obitum Landulfi bonæ memoriæ Capuani epifcopi, cum Pandenulfo confunxifletis, & jusjurandum fraterno ac individuali fœdere inter vos habito firmaffetis, huic clarius notivimus: fed fuadente humani generis inimico, & zizaniorum inter nos femina diffundente, eunem concordiam, & unanimitatem, que inter vos divino refpectu extiterat, violentes corruptam atque confufam. Pro quo videlicet tanto inimicitiæ malo, vobis jam literis noftris per dominicum venerabilem epifcopum noftrum ad vos delatis, innotefcentes, mandavimus quoniam Deo propitio, pro veftrum omnium falute ac pace volumus Kalendis Octobribus Trajectum venire, ibique vobifcum, & cum Guaifrido glorioffo principe, atque cum Capuanis, ceteriique veftratibus loqui, & ordinare primum ea quæ nobis & vobis funt neceffaria, veftramque & totius Italiæ profperitatem tutius fecundum fanctorum canones adimplebimus voluntatem: & indicto grave non videtur nobifmet veftræ interfuiffe, ut dictum eft, fpecialem præfentiam adventum.

CCVI. AD GUAIFERIUM PRINCIPEM SALERNITANUM.

Eadem quæ in fuperiori: præterea arguit, quod contra Capuanos arma fumpferit, rogat ut manclofos fibi ab Amalfitanis reftituat cures.

Dilecto filio Guaifario glorioso principi.

SICUT nobis literis veftris mandaftis, quod devotum circa nos amicitiam, & finceram conferveat dilectionem, hoc multis jam evidentibus documentis & literarium relatibus apoftolorum fuorum de & noftrer apoftolicus animus circa nobilitatem veftram, utpote circa cariffimum filium, benignus exiftit, cujufmodi honorem, & gloriam veftram femper impenfiffimam confpexere & audire. De eliis autem Landulfo, videlicet venerabili presbytero Capuanæ ecclefiæ, pro quo jam totties noftro pontificio fuggeftiffis, non aliquo male voluntatis affectu vos nunc ufque audire præterminimus, fed fola pacis vere caula, & inter proximos augendi dilectionis. Nam ficut nobis nunc literis noftris per Dominicum epifcopum ad vos delatis manifeftavimus, cupimus, Deo propitio, pro veftrum omnium falute, concordia, & unanimitate Kalendis Octobribus Trajectum venire, ibique vobifcum & cum Capuanis, ceteriique veftratibus loqui, & ordinare primum ea quæ nobis & vobis funt neceffaria, & veftræ paci, & inter proximos augendi

& tunc sive de præfato electo, sive de aliis necessariis causis, vestram adimplebimus voluntatem: quia vestro sagaci consilio, communique consensu, quæ pro pace fraterna, & pro terræ nostræ, ac vestræ defensione sive Sarracenorum perditione consideranda & perficienda sunt, peragere cupimus. Quapropter, sicut nos vestrum volumus desiderium & honorem alacri mente implere, ita quoque & vos illa quæ nostro apostolico culmini sunt decentia, devota mente debetis peragere: quamvis in hoc reprehensione non modica digni videamini, quod sumptis armis contra Capuanos inter assiduas Paganorum persecutiones consistentes, persequi & impugnare præsumpseritis, antequam eorum culpas nobis veraciter cognitas fecissetis. Porro de mancosis, quos pro defensione terræ S. Petri dedimus te præsente Amalfitanis; volumus ut eosdem mancosos ipsi Amalfitani deferant secum navigio usque in portum urbis Romanæ, quoniam salvi & securi ibi manebunt; & tunc accepta a nobis prius securitatis sponsione, ipsos nobis mancosos reddere procurent: quatenus nostra recipientibus nobis, nullam pro his de cetero patiantur calumniam.

CCVII. AD LEONEM EPISCOPUM.

Dolet Capuæ discordias esse excitatas: significat se Trajectum iturum, ibiq; de Landulfo episcopo electo, cujus confirmationem petierat, acturum.

Reverendissimo & sanctissimo Leoni episcopo.

SACERDOTALEM curam & solicitudinem, quam pro ecclesiæ Dei utilitate, populique concordia, & pace peragere procul dubio debent domini sacerdotes, literis tuis relectis, te luciflue habere cognoscimus; dum Dei, proximique dilectione solicitus, doles Capuanos nobiles scilicet viros, fraterno fœdere per jusjurandum inter eos habito nequiter corrupto ad veram discordiam & inimicitiam pervenisse; & adhuc in ea improvida mente consistere, atque pro Landulfo venerabili presbytero, & electo a vobis, & omni sacerdotali cœtu, nobiliumque caterva, cunctoque populo Capuanæ civitatis, pontificio nostro supplicas, quatenus eum non differamus sacræ plebi Capuanæ antistitem ordinare. Nos autem pastorali solicitudine moti, vobiscum similiter condolemus fratres, & propinquos pro sæculi cupiditate in tantam discordiæ & inimicitiæ voraginem demersos; pro quibus sane, Deo propitio, pacificandis, volumus Kalendis Octobribus Trajectum venire, & ibi cum Guaiferio principe, atque vobiscum, & cum Capuanis, ceterisque vestratique loqui, & ordinare primum ea, quæ nobis & vobis sunt necessaria; & tunc de seipso electo vestram secundum sacros canones adimplebimus voluntatem: & idcirco grave non videatur dilectioni vestræ nostrum, ut dictum est, specialem præstolari adventum. *Unam talem Adelchisi episcopo: & alteram Lupeno episcopo.*

CCVIII. AD LANDULFUM PRESBYTERUM.

Laudat eum, quod ad propinquorum suorum insidias evitandas Capua fuerit egressus, & in discordiis sedandis elaboret: significat Trajectum se iturum, ibique de ejus electione deliberaturum.

Landulfo venerabili presbytero, & electo.

QUIA discordantium parentum tuorum insidias declinando, & ex urbe Capuana egrediendo, in antiqua sanctæ ecclesiæ Capuanæ sede, nomine videlicet S. Stephani protomartyris refulgente, nunc habitare te asseris, atque cum vicinis episcopis assidue decertas, ut male divisos adunare atque discordantes pacificare, Deo favente, possis, gratum recepimus. Quia & ante susceptum officium ea quæ sunt boni pastoris peragis, in quo scilicet, ut perseveres hortamur, usque ad nostrum specialem adventum; quoniam, Deo propitio pro vestrum omnium salute, concordia & pace, Kalendis Octobribus volumus Trajectum venire, ibique cum Guaiferio glorioso principe, & cum aliis eximiis parentibus tuis loqui, & ordinare primum ea, quæ nobis & vobis sunt necessaria, vestræque paci & utilitati proficua, & tunc provectionem tuam, secundum sacros canones, omnibus pacificatis, peragere.

CCIX. AD PULCAREM PRÆFECTUM.

Arguit, quod nec fœdus cum Paganis ictum ruperit, nec ditionem sancti Petri, sicut promiserat, defenderit: præcipit, ut pecuniam pro ea re datam ad se remittat.

Dilecto vero Pulcari præfecto.

PRO salute animæ tuæ, ac pro defensione totius Christianitatis, quæ te cum Paganis pactum habente, quotidie deprædatur, atque in diram ducitur captivitatem, multa tibi, & populo tuo, quæ postulasti, fecimus bona. Insuper decem millia mancosorum argenti dedimus tibi, ut terram sancti Petri rupto fœdere Paganorum defenderes; quod tu cum tuis per jusjurandum facere promisisti, sed timore judicii Dei postposito, neque pactum iniquum disrumpere voluisti, neque propter jusjurandum litora nostra defendere, sed potius deprædari diabolico jam juri subjectus, permittis, & in animæ tuæ perditionem consentis, oves pretioso Christi cruore acquisitas duci captivas. Et ideo dignum est, ut ipsos mancosos, quos tibi pro defensione terræ nostræ dedimus, recipiamus. Quapropter volumus, ut eosdem mancosos per tuos fideles Amalfitanos usque in portum urbis Romanæ nobis navigio venientes remandes; quoniam ipsi Amalfitani salvi & securi ibi manebunt: & tunc accepta prius a nobis securitatis sponsione, præfatos mancosos nobis reddere procurent; quatenus nostra recipientes, nullam tibi, vel populo tuo inferamus calumniam. Nam & dromonibus nostris præcepimus, ut nullo modo aliquam populo tuo faciant contrarietatem, si tamen nobis ipsos mancosos salvos reddideris.

CCX. AD MONACHOS PULTARIENSIS COENOBII.

Dolet de eorum calamitatibus, & significat se ipsorum causa Bosoni principi, atque Hugoni abbati scripsisse ut eos tuentur: exemplar etiam testamenti Gerardi fundatoris Ansegiso archiepiscopo, & Conrado comiti misisse.

Sanctæ congregationi summi apostolorum principis Petri cœnobii nostri Pultariensis.

COGNOSCAT pro certo fraternitas vestra, nos relectis literis vestris, pro tantis adversitatibus, quas ab iniquis quotidie sustinetis hominibus, valde tristes existere: quoniam sicut de vestra prosperitate gaudemus, ita quoque & de vestra tribulatione tristamur. Unde volentes sanctam congregationem vestram, ut pote dominicum gregem in ipso apostolorum principe nobis commissum; salvam & quietam habere, direximus secundum petitionem vestram nostras apostolicas literas Bosoni glorioso principi, & Hugoni nobilissimo abbati, petentes, quatenus pro Dei sanctorumque apostolorum principum Petri ac Pauli amore, nostraque dilectione, suæ defensionis auxilium vobis impendant, & contra Dei atque omnes vestros adversarios manum suæ potentiæ extendant, ut quiete ac securiter degentes, debitas domino laudes persolvere, ac pro nobis & omni populo Christiano valeatis omnipotentem dominum deprecari, & res sancti nostri monasterii tranquilla mente disponere, regere, ac secundum dominum dispensare possitis. Porro exemplar ipsius testamenti, per quod Gerardus bonæ memoriæ comes, una cum Berta quondam conjuge sua ipsas res principibus apostolorum Petro & Paulo tradidit, bulla nominis nostri munitum, Ansegiso archiepiscopo, & Conrado comiti, in cujus comitatu ipsæ res continentur, per præsentem nuncium vestrum direximus. Vos itaque videte, si de his omnibus adjuti fueritis, an non, & nobis renunciate, ut quali consilio meliori potuerimus, vos libentissime adjuvare curemus. Fraternitatem vestram orantem pro nobis dominus dignetur conservare incolumem.

CCXI. AD HUGONEM ABBATEM.

Ut monasterium Pultariense tueatur.

Dilecto filio Hugoni nobilissimo abbati.

QUANTA vos dilectione, quantoque nostræ paternitatis quasi unicum filium dilexerimus affectu, ex eo quo vestram sublimem cognovimus sagacitatem, & gloriam, ipsi abundanter recolitis: quoniam & vestra nos excellentia, veluti patrem spiritalem, in omnibus colere & honorare animo tranquillo curavit. Quo videlicet mutuæ dilectionis fœdere illibato confisi, monasterium sancti Petri, quod appellatur Pultariense, & Gerardus quondam comes de rebus suis perfecit, atque dotavit, & sancto Petro tradidit, petimus ut vestra in omnibus tuitione adjuvetur: quia fratres qui nunc in eo consistunt, & sedulas Deo laudes persolvunt, orantes pro salute omnium in Christo credentium, ab inimicis vicinis perturbantur, omnisque illorum, imo nostra familia crudeliter assidue vexatur & opprimitur. Ita sane ut neque arare, neque cetera quæ ad terræ culturam pertinent, possit exercere. Quapropter & vestrum auxilium eidem sancto loco impendatis, & contra Dei atque ejus adversarios manum vestræ potentiæ, pro amore Dei, & sanctorum apostolorum Petri ac Pauli, nostraque dilectione, extendatis, quatenus vestro potenti brachio freti, salvi in omnibus & securi consistant: ut & in præsenti dignas a nobis retributiones, & in futuro multiplicem a domino valeatis mercedem cum sanctis recipere.

CCXII. AD HUGONEM ET RADULFUM.

Quod Vendoaram villam sancti Petri Pultariensis nulli concesserit, & Arembertum, qui a Bosone eam accepit, excommunicari jusserit, nisi ab ea abstineat.

Hugoni & Radulpho fidelibus nostris.

COGNOSCAT pro certo fidelitas vestra, quia nos ipsam villam nostram Vendoaram, quam dicitis esse invasam a Bosone comite, quasi nos eam cum illo commutassemus accipientes alteram ab eo, neque beneficiali more, neque alicujus commutationis tenore, neque alio quocumque modo, cum eodem Bosone, vel alio quocumque homine, dedimus, neque commutavimus. Ideo in fidelitate & servitio sanctorum apostolorum Petri ac Pauli devota mente permanentes, ipsam villam sub nostro jure tenentes, defendite, & cum domini auxilio gubernate, nec alicui homini credatis nos aliquando præfatam villam quolibet modo daturos. Direximus vero, pro nostro adjutorio ac defensionis auxilio, literas nostras jam dicto Bosoni comiti, ut pro amore Dei, & S. Petri, ac nostro, & suos homines inde removeat; & ipsam villam nullatenus invadere, nec invasam retinere præsumat: quin potius suo vos brachio tueatur, & ab omnibus erga vos male agentibus dignetur defendere, si gratiam Dei & principis apostolorum cupit habere. Arembertum autem vasallum ejus, cui ipsam villam beneficio dederat, omni ecclesiastica communione per Isaac venerabilem episcopum jussimus esse privatum, si in eadem villa ulterius temere intrare, aut aliquam ibi contrarietatẽ facere præsumpserit.

CCXIII. AD BOSONEM COMITEM.

Ut Arembertum & quosvis alios a Vendoara villa removeat, eamque Pultariensibus restituat, & monasterium ipsum tueatur.

Dilecto filio Bosoni glorioso principi.

QUANTA vos dilectione, quantoque nostræ paternitatis dilexerimus affectu ex eo quo vestram sublimem cognoverimus gloriam, ipsi abundanter recolitis, quoniam & vestra nos excellentia, veluti patrem spiritalem, in omnibus colere & honorare animo tranquillo curavit. Quo videlicet mutuæ dilectionis fœdere confisi, ea quæ sub jure sanctorum apostolorum principum Petri ac Pauli per totius Galliæ provincias immobilia loca consistunt, cum hominibus, omnibusque sibi pertinentibus, ut vestro potenti brachio defensa manerent rogavimus, vestroque auxilio secura consisterent, quod vos pro amore Dei & S. Petri, nostroque honore, nobis libenter facere promisistis. Nunc autem, sicut audivimus, villam nostram Vendoaram absque nostro consensu & voluntate occupatis, & uni vestro vasallo, nomine Aremberto, in beneficium dedistis, &, si verum est, non bene, sicut vos decebat, egistis. Ideo rogamus, fili carissime, celsitudinem tuam, ut propter amorem domini, & S. Petri cœlestis regni clavigeri, ipsam villam nostris, qui ibidem resident, hominibus sub nostro jure, sicut nos eam ordinavimus, liceat habere securiter: omnesque vestros, vel alienos homines ab ejusdem villæ habitatione vel dominatu removeatis: nec vestris diebus aliquam a quocumque homine contrarietatem patiamur. Simili etiam modo petimus, ut monasterium S. Petri, quod appellatur Pultariense, & Gerardus quondam comes de rebus suis perfecit, atque dotavit, & sancto Petro tradidit, vestra in omnibus tuitione adjuvetur: quia fratres qui in eo consistunt, & sedulas Deo laudes persolvunt, orantes pro salute omnium in Christo credentium, ab inimicis vicinis perturbantur, omnisque illorum, imo nostra familia crudeliter assidue vexatur & opprimitur, ita sane ut neque arare, neque cetera, quæ ad terræ culturam pertinent, possit exercere. Quapropter & vestrum auxilium eidem sancto loco impendatis, & contra Dei atque ejus adversarios manum vestræ potentiæ, pro amore Dei, & sanctorum apostolo-

A lorum Petri ac Pauli, nostraque dilectione extendatis, quatenus vestro potenti brachio freti, salvi in omnibus & securi consistant, ut & in præsenti dignas a nobis retributiones & in futuro multiplicem a domino valeatis mercedem recipere.

CCXIV. AD GUAIFERIUM PRINCIPEM SALERNITANUM.

Monet ut a molestiis desistat, quas Capuanis inferebat: significat se in ejus regiones iturum, & discordias sedaturum.

Nobilissimo viro Guaiferio glorioso principi.

B RELATU quorumdam didicimus, quod suadente humani generis inimico, qui totius inimicitiæ, & mortis est auctor, cupiatis multiplicia damna, & adversa inferre Capuanis; & propter discordiæ malum, quod sæculi quotidie livore generatur, & inter propinquos, atque amicos accrescit, cogitetis generale discrimen præbere, unde scilicet non modica turbatio his vestris in partibus oriatur, & longi temporis scandalum maneat. Et dum non desint extranei hostes, cum quibus assidue luctamen habeatis, vultis contrarietatis discrimina præbere propinquis, quos in auxilium vobis opportunum poteratis habere fautores. Nos idcirco, more paterno, vos quasi dilectum filium admonemus, & ex Dei omnipotentis auctoritate, beatorumque apostolorum Petri & Pauli potestate, pro-C hibemus, ut non habeatis licentiam super præfatos Capuanos ire, neque aliquam illis contrarietatem inferre usq; ad nostrum specialem adventum. Quoniam, Deo auxiliante, cum hujus æstivi temporis fervor transierit, pro omnium vestrum salute, concordia & unanimitate, has vestras in partes veniemus: quatenus, nobis præsentibus, omnis vis sopiatur, omneque scandalum, quod ex vipereo semine inter vos & illos acrevit, de medio vestri auferatur. Nos namque salutem vestram, ne in æternum pereatis, cupimus: & ideo volumus, ut ea, quæ pacis sunt, sectemini semper. Nam pro vestro cum venerimus amore, ipsum quem vultis Capuanæ plebi, domino favente, antistitem ordinabi-D mus, ut vester principalis honor indiminutus permaneat. Quod si forte aliter vos facere cognoverimus, scitote quia nostræ vos non habebimus communionis consortes.

CCXV. AD PANDENULFUM CASTALDUM.

Significat se Guaiferio scripsisse ut ab inferendo Capuanis damno desisteret.

Nobili viro Pandenulfo glorioso castaldo.

RELECTIS industriæ tuæ literis, quas per talem fidelem hominem tuum nobis manda-E dasti, ea quæ nostro pontificio supplicare studuisti, apostolica dumtaxat benignitate audivimus, ac, prout ratio exigebat, partim complevimus: Direximus namque nostri apostolatus literas Guaiferio, & admonendo, increpando, atque excommunicando eum non habere licentiam ex Deo, & sanctorum apostolorum Petri ac Pauli, nostraque auctoritate permissum venire contra urbem Capuanam, neque aliquam in omnibus suburbanis, & finibus ejus contrarietatem inferre, nullasve moliri insidias, usquequo istas in partes, auxiliante domino, post hujus æstivi temporis fervorem veniremus.

CCXVI. AD CAROLUM REGEM.

Scribit se literis eum, ut ad imperium promoveret, ad urbem advocasse, Ravennam usque ad eum processisse, sperasseque se auxilium ab eo adversus Romanæ ecclesiæ hostes recepturum: quæ spes ita cum frustrata est, ut nunquam hostes magis sævierint: petit ut ecclesiæ opem ferat, & dum iter parat, legatos ad se mittat; suosque legatos commendat.

Dilecto ac spiritali filio Carolo glorioso regi.

QUOD bene vestra regalis cognoscit sublimitas, a longo jam tempore vos pro utilitate & exaltatione sanctæ sedis apostolicæ matris vestræ ad culmen imperii, Deo propitio, volentes perducere, auctoritatis nostræ literis missis vocavimus, ac postmodum præ magnitudine amoris vestri, relicta nostra ecclesia inter sævas hostium non solum Paganorum, sed etiam malorum Christianorum manus, ad vos Ravennam pervenimus: quod nullus antecessorum nostrorum gloriosissimis progenitoribus vestris aliquando fecisse recolitur, sperantes scilicet omnem honorem, pristinumque vigorem sanctæ Romanæ ecclesiæ per vos ad augmentum perfectum perducere, atque inimicorum sanctæ Dei ecclesiæ, & nostrorum ferocem severitatem omni modo comprimere, facileque superare putabamus. Sed quia de his omnibus nihil apud magnitudinem vestram, ut volebamus, peregimus; revertentes prioribus pejora reperimus. Nam inimici nostri majori audacia elevati, non solum ea, quæ sancti Petri sunt, diripere, sed etiam homines nostros in sua potestate recolligere, & retinere non dubitant. Quapropter fili carissime pro certo scitote, quia nos vestrum honorem & gloriam toto conamine desideramus perficere: & ideo vos ea, quæ utilitati, & exaltationi sanctæ sedis apostolicæ proficua sunt, pio intuitu, menteque devota debetis peragere. Unde obnixe precamur, ut nobis dirigatis Luithbardum venerabilem episcopum, Manigoldum filium Adelberti, & Adelbertum protopincernam vestrum, qui antequam vos has in partes veniendi iter sumatis, nos & sanctam matrem vestram Romanam ecclesiam certificent, & ad vestrum honorem & gloriam placabiles, & lætos efficiant: quatenus Deo auxiliante, vobis venientibus Romam, unum de pactis, & privilegia sanctæ Romanæ ecclesiæ, more parentum vestrorum, renovare & confirmare studeatis: & petimus, ut de hoc, quod pro honore Dei, & sanctæ ecclesiæ, seu vestro vos facere monemus, aliquid inimicis nostris non credatis, neque his, qui magis ea quæ sua sunt, quam vestram gloriam quærunt, eo quod honor & exaltatio sanctæ Romanæ ecclesiæ vestra protectio est in omnibus; vestraque contra omnes inimicos defensio. Hos autem missos nostros, Marinum videlicet, venerabilem episcopum, & arcarium sedis nostræ, atque Petrum æque episcopum Senogalliensem vobis direximus, quos ut benigne recipiatis rogamus, & ea, quæ vobis verbo tenus dixerint, quasi nobis credere non dubitetis. Data *ut supra*.

Imperium Romanum Pontifice eligitur.

CCXVII. AD EUMDEM.

Dolet se non posse cum eo colloqui. Arnulfum legatum ad eum mittit, petens ne Romanam ecclesiam ab hostibus lædi patiatur, ideoque ejus legatum cum Arnulfo ad se mitti jubet.

Dilecto ac spiritali filio Carolo glorioso regi.

AUDIVIMUS quod deberetis nunc Alpes transire, atque cum carissimo fratre vestro com-

A munì eloquio frui: unde valde turbati existimus, eo quod secundum commune placitum sperabamus nos vobiscum simul convenire, & magnum ac proficuum opus exaltationis sanctæ Romanæ ecclesiæ matris vestræ, vestrique honoris, & totius terræ sancti Petri salutis peragere. Idcirco direximus vobis hunc carissimum nepotem nostrum Arnulfum deliciosum consiliarium nostrum, per quem vestræ regali suggerimus magnificentiæ, ut nullo modo prætermittatis ita ordinare, atque disponere terram S. Petri: quatenus salva, & defensa non solum a Paganis, sed etiam a malis Christianis, quos ipsi procul dubio scitis, permaneat: donec Deo auxiliante, revertentes ad gremium sanctæ matris vestræ Romanæ ecclesiæ veniatis; quia si B hoc prætermiseritis, tanta undique adversa vix ferre valemus. Quapropter vestra regalis magnitudo prævideat, ne vestris diebus eadem ecclesia aliquam minuitatem patiatur, sed per vos magis augmentetur, quoniam ipsius augmentum vester est honor. Ideo petimus, ut cum præsente jam dicto nepote nostro idoneum e latere vestro nobis dirigatis legatum, qui ad salutem, & justitiam terræ nobiscum interim pariter & promptissime in omnibus, prout opus fuerit, desudet; ut & nos omnem vestrum honorem libentissime valeamus perficere: cui ea, quæ vobis dixerit, quasi nobismetipsis credere non dedignemini. Quamobrem rogamus, ut libenti animo hoc facere, & secundum promissum vestrum adimplere omnimodis satagatis: nam certos vos esse volumus, quia vestrum honorem, & C gloriam tota mente desideramus perficere.

CCXVIII. AD ROMANUM ARCHIEPISCOPUM.

Miratur, quod injuriis lacessitus ad se non confugerit: nuncium Ravennam mittit, qui omnia contra eum gesta diligenter inquirat, & eos, qui injuriam intulerant, Romam venire compellat; quibuscum ipse ad synodum proficiscatur, ubi ejus causa agetur: eumque arguit, quod in sua ecclesia non resideat.

Reverendissimo & sanctissimo Romano archiepiscopo sanctæ ecclesiæ Ravennatis.

D AUDIENTES tales vobis a quibusdam insidias, & injurias accidisse, mirati sumus, quomodo ad Romanæ ecclesiæ gremium, & ad nostram apostolicam non statim veneritis præsentiam; nam si venissetis, pro certo scire potestis, quia nos diligenter inquisitis omnibus, omnem tuam causam ad optatum, & prosperum finem, Deo favente, omnimodo perduceremus. Nunc autem pro hujus rei causa missum prudentem dirigimus Ravennam, cui ea, quæ nobis mandastis contra te acta fuisse, diligenter inquirere jubemus, ut eos qui talia, ut asseritis, egerunt, sub fidejusso-E re, talique legato obliget; quatenus ipsi de præsenti Romam compellantur venire. Quibus sane venientibus, volumus ut & vos pariter veniatis Kalendis Octobris, sicut tibi pro celebranda etiam synodo præceptum est, quia in præsentia nostra causam tuam volumus deliberare: quoniam nos, secundum datam nobis divinitus potestatem, more prædecessorum nostrorum vos adjuvare omnino curabimus; nam volumus ut honor sanctæ Ravennatis ecclesiæ semper indiminutus permaneat. In hoc tamen redarguendus es, quia dimissa ecclesia tua Ravennæ, per alienas ecclesias contra tuam sponsionem discurris, & resides: nam pro his quæ tibi evenisse dicis. Data *ut supra*.

Deest aliquid.

CCXIX. AD OMNES FIDELES.

Præcipit ut Ticinensi episcopo, cui potestatem excommunicandi tribuerat, obediant.

Omnibus reverendissimis, & sanctissimis episcopis, seu eximiis marchionibus, cunctisque sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus.

HABENTES omnium ecclesiarum Dei, secundum apostolum, solicitudinem, dignum duximus vestram industriam his apostolatus nostri literis admonere, atque apostolica benignitate magnopere exhortari; quatenus potentiæ munus, quod divina largitate habetis, utilitati ecclesiæ, & honori sacerdotali prodesse debeat semper. Ticinensi ecclesiæ quæ speciali quodam modo sedi apostolicæ pertinere videtur, ejusque antistiti Joanni videlicet confratri nostro, cui vice nostra transgressores excommunicandos commisimus, eo videlicet tenore, ut quos ipse excommunicaverit, ipsi excommunicati existant, ut ei auxilium alacriter impendatis, monemus, nullam contrarietatem, vel invasionem in rebus, vel hominibus ipsius ecclesiæ quamlibet facere permittatis: quin potius vestro eos solatio tueri pro Dei, nostroque amore diligentissime studeatis; sed & clericos illius nemo vestrum in commendatione, aut sub alicujus defensionis obtentu, absque prædicti episcopi sui licentia recipere præsumat. Quod si contra hoc nostrum apostolicum statutum aliquis suorum clericorum agere tentaverit, ecclesiastica sit tam acceptor, quam acceptus communione privatus. Data *ut supra*.

1. Cor. 11.

CCXX. AD ROMANUM ARCHIEPISCOPUM RAVENNATEM.

Præcipit ut Romam ad synodum veniat.

Reverendissimo & sanctissimo archiepiscopo sanctæ ecclesiæ Ravennatis.

SICUT jam olim vestræ præcepimus reverentiæ, ut pro multis ecclesiarum Dei necessitatibus quarto Idus Octobris Romam venientes, synodum pariter celebraremus; nunc iterato his apostolatus nostri literis fraternitati vestræ jubemus, ut omni mora, vel occasione postposita ad denominatam synodum, quam Deo auctore, in prædicto tempore celebraturi erimus in ecclesia beati Petri principis apostolorum, cum suffraganeis tuis episcopis occurrere nullatenus prætermittatis; quia nos omnium ecclesiarum Dei utilitati & exaltationi, sicut oportet, pari consensu & decreto more prædecessorum nostrorum consulere volumus. Et ideo vestram, secundum sacros canones unanimitatem adesse volumus; quatenus ecclesiæ Dei vigor, Christo favente, per synodalem censuram illibatus permaneat. Quapropter si in veniendo nunc aliquam moram, vel negligentiam admiseritis, scitote quoniam canonica vos redarguemus censura. Optamus sanctitatem tuam. & Data XI. Kalendas Octobris, indictione XIII.

An. Ch. 879.

CCXXI. AD CLERUM MEDIOLANENSEM.

Præcipit, ut in locum Ansperti archiepiscopi in Romana synodo privati alium a se consecrandum sufficiant: mittit legatos, qui una cum ipsis electioni intersint, quibus in omnibus obediri jubet.

Omnibus episcopis, presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, & omni clero sanctæ ecclesiæ Mediolanensis.

DEO dilectæ unanimitati vestræ fraternitatis, carissimi, notum esse volumus, quia nos

nos una cum sancta synodo Idibus Octobris in ecclesia beati Petri apostoli peracta; Anspertum dudum archiepiscopum vestrum pro suis negligentiis, ac multiplicibus præsumptionibus, jam in priori synodo, post secundam & tertiam vocationem, atque post canonicas sibi datas inducias pro se satisfaciendo nolentem occurrere, virtute S. Spiritus, & auctoritate SS. Petri ac Pauli apostolorum principum, & canonica, atque synodica sanctione episcopali honore privavimus: quia ante audientiam communicare pertinaciter presumpsit, & ante legitimum suæ purgationis examen, ministerium sacrum contra statuta majorum temere agere non dubitavit. Et ideo præsenti vobis statuto jubemus, ut omnes uno animo, unoque voto convenientes, atque convocantes pastores, vel populum civitatis, de electione alterius, qui de cardinalibus presbyteris, aut diaconibus dignior fuerit repertus, cum Christi solatio, ad archiepiscopatus honorem promoveatis: quo scilicet decreto solenniter facto, atque ad hanc urbem transmisso, ne antea quislibet episcoporum aliquem ibidem ordinare præsumat, antequam nobis omnia fuerint renunciata, cum, Deo favente, nos ibi secundum morem pristinum, & secundum regiam concessionem, velimus archiepiscopum consecrare. Nam si aliter præsumpseritis, ecclesiastica vos communione privabimus; & qui contra hoc nostrum statutum fecerint, apostolico judicio erunt omnino correpti. Sane reverendissimos fratres & coepiscopos nostros Joannem Ticinensem, & Weltonem Ariminensem illuc vice nostra dirigimus, qui vobiscum pariter eamdem electionem faciant; quos nemo vestrum impedire in aliquo præsumat, si quidem justum fore cernitis, ut nobis in omnibus obedire procuret: cui quisquis hoc superbiendo resistens agere tentaverit, a Christianorum collegio separatus erit. * Et quia nondum a vinculis excommunicationis absolutus in Vercellensi ecclesia episcoporum enormiter, ac pervicaciter ordinare, contra regiam etiam voluntatem præsumpsit. Data *ut supra*.

* Hæc verba superius transferenda videntur.

CCXXII. AD CAROLUM REGEM.

Significat Anspertum dudum archiepiscopum Mediolanensem in Romana synodo privatum, ac Josephum, quem ille in Vercellensi episcopum ordinaverat, depositum. rogat ut Conspertum in Vercellensi ecclesia episcopum a se consecratum tueatur.

Dilecto ac spiritali filio Carolo glorioso regi.

REGIÆ magnitudini vestræ notum esse volumus, fili carissime, quia Anspertum Mediolanensem archiepiscopum, in prima quidem synodo in ecclesia beati Petri apostoli habita pro suis evidentissimis negligentiis, & præsumptionibus, una cum reverendissimo episcoporum cœtu regulariter excommunicavimus. sed mentem suam in superbiam erigens, non solum pro perpetratis veniam humiliter non quæsivit; verum etiam ante audientiam, & nostram apostolicam absolutionem, sacrum præsumpsit ministerium celebrare, atque contra sacros canones, contraque regiam, & nostram apostolicam voluntatem, episcopum in Vercellensi ecclesia enormiter consecrare præsumpsit. Pro quibus videlicet tantæ temeritatis præsumptionibus, & ipsum Anspertum dudum archiepiscopum in ea, quæ nuper acta est synodo, omni episcopali honore privavimus, & eum, quem illicite ordinavit episcopum, decrevimus synodali judicio depositum esse ab ordine episcopatus: intuitu tamen misericordiæ in pristinum quo erat antea gradum reverti. Porro nos, secundum voluntatem, & petitionem dilecti filii nostri Carolomanni gloriosi regis hunc Conspertum reverendissimum, de quo jam olim vobis per vestrum fidelem missum innotuimus, in eadem Vercellensi ecclesia, consentientibus omnibus comprovincialibus episcopis antistitem consecravimus, quem petimus obnixe, ut pro amore Dei, & sancti Petri, ac nostro, vestræ potentiæ brachio tueamini, &, prout ei opus fuerit, dignum semper in omnibus præbeatis solatium. Regalem excellentiam vestram dominus conservet incolumem carissime fili. Data *ut supra*.

CCXXIII. AD VERCELLENSES.

Præcipit ut Conspertum a se illis episcopum constitutum recipiant, & congruo honore colant. Josephi invasoris acta nulla esse declarat.

Omnibus presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, & omni clero, ac primatis, omnique populo Vercellensi.

HIS nostris apostolicis literis vobis cognitum facimus, quia Anspertum dudum archiepiscopum Mediolanensem pro suis multis præsumptionibus & negligentiis jam olim una cum sancta synodo sacra communione privavimus: sed ipse contra canonica statuta, & contra nostrum apostolicum synodicumque judicium agens, ante audientiam, & absolutionem ministerium sacrum agere, atque adhuc excommunicatus in hac Vercellensi ecclesia vestra, quemdam virum Joseph nomine, ut audimus, contra regiam & nostram apostolicam voluntatem, episcopum ordinare temere præsumpsit. Ideo & eumdem archiepiscopum, & hunc ipsum Joseph invasorem, ac præsumptorem, non intrantem per ostium, sed aliunde quasi furem ingredientem in ovile domini, cum virtute, sancti Spiritus, & auctoritate beatorum Petri ac Pauli apostolorum principum, nostroque apostolico judicio una cum synodali cœtu reverendissimorum episcoporum omni episcopali honore decrevimus esse privatos & alienos: tamen intuitu misericordiæ, decreto synodali statuimus, jam fatum Joseph invasorem ecclesiæ vestræ, de ordine episcopali dejectum in gradum & ordinem, quo prius extitit, omnimodo reverti. Nam cum prædictus Anspertus dudum Mediolanensis archiepiscopus esset regulariter excommunicatus, aliquam vel inimicorum in ecclesia Dei consecrationem graduum facere nullo modo potuit: quia quod non habuit, dare profecto nequivit. Quare omnium cognoscat sagacitas, & laudanda fidelitas; quoniam dilectus, ac spiritalis filius noster Carolomannus gloriosus rex istius Italici regni, ipsum Vercellensem episcopatum, more præcessorum suorum regum, & imperatorum, concessit huic Consperto viro nobilissimo, præsentibus missis nostris, nostramque apostolicam clementiam suis est literis deprecatus, ut eum vobis episcopum consecraremus. Nos autem ejus precibus inclinati, nolentes vos diu sine proprii ac legitimi esse cura pastoris, hunc ipsum sanctæ Vercellensi ecclesiæ vestræ apostolica dumtaxat auctoritate episcopum consecravimus, dedimusque vobis pro invasore illo istum pastorem, pro mercenario ignavo providum satis rectorem, qui scilicet nostris vos apostolicis doctrinis admonitus, quasi populum domini sibi commissum more veri pastoris pabulo vitæ perpetuæque salutis pascere, atque in virga æquitatis & mansuetudinis regere vigilanti semper cura & solicitudine solerter procuret. Quem itaque vos omnes uno voto, & pio affectu quasi patrem, & rectorem animarum vestrarum, utpote carissimi filii,

filii, ut recipiatis præsenti statuto nostro jubemus; & abjecto ac reprobato supradicto invasore, hunc, quem ordinavimus vobis, habetote episcopum. Nam magna vos laude dignos fore videmini, quod de beati Petri apostoli consecratione meruistis habere antistitem: & hoc in augmentum honoris ecclesiæ Vercellensis sine dubio proveniet, si vos devota mente nostris obtemperatis præceptis. Nos enim vestram cupientes salutem, ideo monemus, ut mente & corpore salvi esse possitis. Jubemus etiam omnes scripturas, vel dationes cujuscumque tenoris, quas fecit de plebibus, casalibus, & villis ipsius ecclesiæ Vercellensis, nullam habere firmitatem; sed omnia quæ fecit, esse judicamus vacua & inania, quia legitimus ipse non fuit episcopus, & ideo quippiam dare non potuit: cum vero, qui ex his, quæ fecit, aliquid firmum esse dixerit, Ananiæ & Sapphiræ anathemate feriendum fore censemus. Nam si cujuslibet consilio, vel hortatu, aliter facere, non de præsenti ipsum invasorem abjicere studueritis, atque hunc, quem nos consecravimus vobis, alacri cum voluntate non receperitis, omni ecclesiastica vos communione privabimus, dignoque anathemate feriemus. Data *ut supra*.

Act. 5.

CCXXIV. AD NOTINGUM NOVARIENSEM EPISCOPUM.

Monet, ut res Angelbergæ restituat; sin minus, denunciat illi excommunicationem, nisi intra duos menses ad reddendam de his rationem Romam veniat.

Notingo Novariensi episcopo.

AUDIVIMUS te res spiritalis filiæ nostræ Angelbergæ Augustæ injuste tenere, quas volumus, & apostolica auctoritate præcipimus, ut continuo reddere studeas: & quod tibi retinere debere nulla lege conceditur, sub omni celeritate dimittas, ut ei, cui pertinere videntur, his perfrui modis omnibus liceat. Nam si continuo præfatas res non reddideris, monemus, & apostolica auctoritate præcipimus, ut intra spatium duorum mensium Romam ad reddendam pro his rationem occurras, & coram nobis congruam satisfactionem exhibeas: alioquin tamdiu excommunicatus existas, quamdiu huic nostræ commonitioni obtemperans, hæc quæ statuimus adimplere procures. Data XIV. Kalendas Novembris, indictione XIII.

CCXXV. AD AMALFITANOS.

Significat se eos excommunicasse, donec se a Paganis separent: minatur illis alias pœnas, nisi quamprimum pareant.

Reverendissimo & sanctissimo Petro episcopo, seu Pulcari præfectorio, atque universo populo Amalfitano.

NOTUM esse volumus dilectioni & unanimitati vestræ quia contra divina statuta, & nostra apostolica monita, quibus frequenter monuimus, & ex auctoritate Dei, & sanctorum apostolorum Petri ac Pauli præcepimus, ut nullum cum impia Sarracenorum gente pactum haberetis, habitumque omnimodo ramperetis, in tali scelere, & in consortio inimicorum Dei manere non formidatis: virtute sancti Spiritus, & auctoritate sancti Petri, cui ligandi & solvendi in cœlo, & in terra a domino est concessa potestas, omni sacra communione, sancto videlicet corpore & sanguine domini nostri Jesu Christi; vos

Matth. 16.

una cum totius apostolicæ sedis consensu privavimus, & ab ecclesiæ Dei societate separavimus, ut in eadem excommunicatione maneatis, donec resipiscentes ab impia vos Paganorum præda separetis: & nisi puro corde, & devota voluntate citius fueritis conversi ad gremium sanctæ matris vestræ Romanæ ecclesiæ, majoris damnationis sententia vos procul dubio feriemus. Vestram denique nos salutem quærimus, vestras cupimus in conspectu domini animas apostolica benignitate salvare, & quasi oves dominicas ad pascua salutis æternæ desideramus perducere: si tamen bonis operibus dediti nostra solatia, voluntatem, jussionem & admonitionem studueritis perficere, & in tali placito nequitie contempseritis manere. Optamus vos in Christo bene valere. Die XXIV. mensis Octobris, indictione XIII.

CCXXVI. AD THEODORICUM, HEODICIUM, &c.

Ostendit mulierem, quæ vi, minisque coacta religiosum habitum susceperat, ad vota servanda non teneri; hujus tamen causam illis definiendam committit. Quod si qua oriatur difficultas, eos vel eorum legatos cum ipsa muliere ad se venire jubet.

Theodorico Teatino, Heodicio Firmano, Joanni Aprutiensi, & Helmoino Pinnensi episcopis.

QUÆDAM vestrarum diœceseon femina, nomine Theoderona de Vivelata, relicta quondam Tresigii, sedem apostolicam, nostrumque simul pontificium adiens, questa est nobis, quod viro suo defuncto, velamen sibi sacri habitus ab ejusdem viri sui fratris dumtaxat germani vi, non scilicet dilectione vitæ spiritualis, sed ambitione prædiorum ducti, impositum fuerit, & ipsa plurimum renitens contra propriam sponsionem, pollicitationem, expetitionem, electionem, propositum, votum, atque spontaneum judicium sine benedictione sacerdotis idem velamen susceperit. Cujus professionem coram coepiscopis & fratribus nostris conferentes, inquisivimus etiam idoneos viros Oteramum, Scattoimum, Ersemarium, Amedeum & Cerisium, vicinos scilicet ipsius fœminæ, qui casu præsentes aderant, utrum se ita res haberet, an non. Sed illi non solum ita fuisse testificati sunt, verum etiam parati extiterunt omnem super hanc causam satisfactionem præmittere. Nos igitur habentes eumdem quem & patres nostri spiritum fidei, & per gratiam Christi, zelum justitiæ, eadem super legitime velatis quæ & illi sentimus, eademque omnino decernimus; & quod non propria voluntate, non arbitrio, non voto, non expetitu, vel spontaneo judicio, quin potius coacte admittitur, cassandum esse sancimus: præcipue cum hæc eadem fœmina non nisi minis perterrita, plus minus diebus XV. idem velamen gestasse se dixerit, & nullo sacerdote benedictionem tribuente hoc violenter susceperit. Quod licet ad hujus absolutionem sufficere posse speremus: quia si ita est, totius violentiæ ac necessitatis vinculis absoluta, suum licenter & impune sequi debet arbitrium, & quod non elegit, ut perferat, non est cogenda: tamen sanctitati vestræ committimus, ut in unum convenientes, ipsius fœminæ causam secundum Deum discutiatis, & omnem super hac querimonia veritatem subtili indagatione reperientes, ad liquidum finiatis. Verumtamen dignum non esse sancimus, ut jugum, cui non suo proposito mota, sed ambitione & violentia oppressa subacta est, portare cogatur: quia & sanctus papa Gregorius in epi-

S. Gregor. epist. lib. 5. epist. 67.

* al. Anastasium.

in epistola ad * Athanasium presbyterum Isauriæ, inter cetera ita refert: Quamquam ea quæ vi impulsionis fiunt, canonum minime censura recipiat, & jure habeantur infirma: quia ipse ea dissolvit, qui injustum fateri compellit, sed magis illa est suscipienda & amplectenda confessio, quæ ex spontanea monstratur voluntate procedere. Et rursus scriptum est: *Voluntarie sacrificabo tibi*: & alias: *Voluntaria oris mei beneplacita fac domine*. Porro jam fato Joanni reverendo Aprutiensi antistiti etiam verbis injunximus, ut ascita vestra fraternitate, omne de hac re negotium vobiscum pariter ventilet, & canonice, sicut prædiximus, diffinire procuret. Super quo, si aliqua ambiguitas fortassis emerserit, tunc jubemus, ut aut vos, aut vestri legati vices vestras agentes, cum eadem femina nostris præsentialiter obtutibus præsententur, ut coram nobis jam diligentius omnis rei veritas inquiratur, & æquitatis regula terminetur. Postremo, si præfatæ fœminæ aliquod invidiose objectum crimen quoquomodo fuerit, vos Deo præ oculis habito, hoc non admittatis; & si accusator illius in sua obstinatione permanserit, tam accusata, quam accusator in nostram cum vestris pariter missis accelerent properare præsentiam. Verumtamen, si accusator ejus defuerit, jam illa crimino illo coram nobis veniens non tenebitur, secundum Carthaginensis concilii nonum decimum capitulum, ita inquiens: Accusator ejus si nunquam diebus causæ dicendæ defuerit, a communione non removeatur: restituto in communione accusato, ipse removeatur a communione accusator. Data XII. Kalendas Decembris, indictione XIII.

Psalm. 53. Psal. 118. — Concil. Carth. 3. cap. 7. — An. Ch. 879.

CCXXVII. AD ATHANASIUM, PULCAREM, &c.

Præcipit ut fœdus cum Sarracenis ictum rumpant, quod nisi Kalendis Decembris fecerint, eis excommunicationem minatur. Pulcarem monet, ne Pandenulfo Capuano judici molestiam inferat.

Athanasio episcopo Neapolitano, Petro episcopo, seu Pulcari præfectorio Amalfitano, episcopo Cajetano, seu Decibili, & Joanni gloriosis hypatis, a paribus.

PUDET, ut ita dixerim, pontificium nostrum vos jam commonere super hoc, quod tam multoties a nobis commoniti resipiscere noluistis, & cum Deo odibilibus Sarracenis habitum pactum dissolvere hactenus contempsistis. Verum quia quanta crudelitatum genera, ac desolationum terræ istius calamitatum nimis ex hoc mala lugenda provenerint, atque proveniant, exaggerare differimus, ne interim, quod dignum est, judicare cogamur. Adhuc obsecramus, adhuc sicut spiritales filios exhortamur, & paternis visceribus vos amplecti conantes, Dei, ac principum apostolorum Petri ac Pauli auctoritate præcipimus, ut jamjamque disciplinam percipientes, ab eisdem iniquis, & ancillæ filiis Sarracenis vos separetis, & pactum cum eis habitum modis omnibus dissolvatis, si vel nostræ communionis, vel ipsius Christianitatis vultis esse participes; in quos jam daremus ecclesiastici mucronis sententiam, nisi nos apostolica patientia retineret. Idcirco vobis inducias usque Kalendas Decembrias istius tertiædecime indictionis ad idem pactum cum Sarracenis frangendum largimur, & tam vos, quam Cajetanos atque Amalfitanos lucrari volentes, si usque ad idem tempus omnem Sarracenorum amicitiam, nec non & omne fœdus dissolvere solito contempseritis, utrosque sententiæ ecclesiasticæ jaculis feriemus, & perpetuo anathemati submittemus, ut qui socii disciplinæ esse non vultis, communionis quoque nostræ non sitis participes. *Hoc addendum est in epistola ad Pulcarem.*

Postremo nobilitatem tuam monemus, ut Pandenulfo judici Capuano in nullo molestus existas; & quod nobis ipse devotus est, tu ei devotione & amicitia copulatus, in quo posse tibi fuerit, contra adversitates illius te murum opponas; quatenus patris illius, qui proprio genitore salvando suffigiit, reminiscens pro utrinsque amore, si de nobis tibi cura est, ipsius Pandenulfi profectibus potius hæreas, quam obviare quoquomodo videaris.

CCXXVIII. AD HELMOINUM EPISCOPUM PENNENSEM.

Arguit quod ad synodum non accesserit. jubet statuta die ad se venire, & interim quemdam absolvere, quem injuste excommunicaverat.

Reverendissimo & sanctissimo Helmoino episcopo Pennensi.

SECUNDUM sacros venerabilium patrum canones spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, pro ecclesiasticis dumtaxat necessitatibus, atque utilitatibus ad eas, quas nuper statutis diebus celebravimus synodos, missis ex more auctoritatis nostræ literis, fraternitatem tuam debere occurrere modis omnibus decrevimus: sed quia ceteris devote valde venientibus, te minime venisse, neque excusationem tuam in tractoria regulari tenore conscriptam nobis & sanctæ synodo, causa videlicet temeritatis, & inobedientiæ, ut etiam evidenter apparet, non direxisse comperimus; ne dilectionem tuam de hoc indiscussam præteriisse videamur, hoc nostro apostolatus statuto jubemus, eam infra octavum diem Decembris mensis, sine aliqua mora, vel ambiguitate ad nos debere venire, nostrisque se obtutibus præsentare. Nam & Oteramus filius [a] qui Corvini cum aliis suis concivibus, nostris apostolicis, coram venerabili episcoporum cœtu super te questus est, auribus, quod dum a te ipse impetitus ecclesiastice de contemptione, post præstito sacramento, se cum suis sacramentariis purgasset, tua cum fraternitas, sicut professus est, quasi perjurum excommunicaverit; regula canonica præcipiente, quod hanc episcopus sibi cognitionem nullo modo debeat vindicare, dominoque dicente ad Moysen, ad unius testimonium neminem condemnari oportere. Quod si ita est, quia temere illum excommunicare non debuisti, præcipimus, ut eum de præsenti absolvas, tuæque communioni restituas: nam si ausu improbo aliter feceris, nos quidem eum auctoritate apostolica procul dubio absolutum esse jubemus. Et si hanc jussionem nostram parvipendens, temerario ausu præsentiæ nostræ adesse contempseris, ecclesiastica te communione, velut inobedientem esse noveris privandum; quousque pro tuis negligentiis dignam veniens nobis satisfactionem humiliter feceris. Data XIII. Kalendas Decembris.

[a] *Forte* quondam

CCXXIX. AD ARPALDUM EPISCOPUM ASCULANUM.

Arguit quod ad synodum non venerit: jubet ad se venire, ut iis, quæ a suis clericis objiciebantur, respondeat.

Reverendissimo & sanctissimo Arpaldo episcopo Asculano.

SECUNDUM sacros venerabilium patrum canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi

reverentia consecratos, pro ecclesiasticis dumtaxat necessitatibus ad eas quas nuper statutis diebus celebravimus synodos, missis ex more auctoritatis nostræ literis, fraternitatem tuam debere occurrere modis omnibus decrevimus. Sed quia ceteris devote valde venientibus, te minime venisse, cum etiam & auditu didiceris nos synodum celebrare, neque excusationem tuam regulari tenore in tractoria conscriptam, nobis & sanctæ synodo, causa temeritatis, & inobedientiæ tuæ, ut evidenter apparet, non direxisse comperimus; ne dilectionem tuam de hoc indiscussam præteriisse videamur, hoc nostræ auctoritatis statuto jubemus, eam de præsenti sine aliqua mora, vel ambiguitate ad nos debere venire, nostrisque se obtutibus præsentare. Nam & clerici tuæ nos ecclesiæ adierunt, reclamantes, multa se a tua perpessos fraternitate enormiter adversa, & contra regulam ecclesiasticam injuste fore oppressos; quorum videlicet objectionibus coram nostro præsulatu assistentem te oportet procul dubio respondere. Et ideo hac jussione nostra percepta occurrere studeas, antequam ecclesia tua majus schisma, vel scandalum patiatur: quoniam si venire jam modo contempseris, dignam excommunicationis a sede apostolica prolatam sustinebis omnino censuram. Data VIII. Kalendas Decembris.

CCXXX. AD CAROLUM REGEM.

Miratur, quod cum Papiam venerit, ubi simul convenire debebant, legatos ad se non miserit: petit illos destinet, ut se ad eum conferre possit.

Dilecto ac spiritali filio Carolo glorioso regi.

SICUT nostro præsulatui vestris jam olim regalibus direxistis apicibus, ut his Kalendis Novembribus jam transactis, vobis Papiam obviam venire deberemus: quatenus communi simul tractatu ea quæ sanctæ ecclesiæ Dei utilia sunt, & regni stabilitati proficua, pariter considerassemus, stabilitateque perpetua firmassemus; hoc quidem avida extunc perficere mente parati existimus: sed quia vos in Italiam introisse audimus, valde mirati sumus, quamobrem vestrum nobis adventum, per excellentiæ vestræ mellifluos apices, & idoneos legatos, cognitum minime feceritis: nam paterno vos affectu diligentes, speciali dumtaxat intuitu magnitudinem vestram cernere desideramus, filiorum carissime. Nunc itaque, si omnino verum est jam Papiam venisse, volumus ut eximios ex latere vestro nobis dirigatis legatos, honorificas sedi apostolicæ literas deferentes: quibus videlicet perspectis, ad vestram properare serenitatem, communeque colloquium indubitanter valeamus: quia cum, Deo propitio, vobiscum fuerimus conjuncti, omnia quæ ad exaltationem sanctæ sedis apostolicæ matris vestræ, & ad vestrum ac nostrum videntur pertinere honorem, Deo favente, facile poterimus perficere. Pro quibus vobis, & in hoc sæculo gloria multipliciter augeatur a domino, & in cœlesti postmodum regione merces perpetua procul dubio tribuetur. Data *ut supra*.

CCXXXI. AD EUMDEM.

Gratias agit, quod cum a se fuerit Conspertus ecclesiæ Vercellensis episcopus ordinatus, ejus ordinationi libenter acquieverit: se excusat, quod Anspertum archiepiscopum Mediolanensem ejus precibus non absolvat.

Dilecto ac spiritali filio Carolo glorioso ac excellentissimo regi.

MULTIPLICES gratias vestræ referimus magnitudini, quia pro Vercellensi episcopatu, in quo nos Conspertum una cum synodi decreto episcopum ordinavimus, nostram libenter perfecistis voluntatem. De cetero autem, hoc est Mediolanensi archiepiscopatu, o fili carissime, sicut nobis nunc mandasti, ut Anspertum archiepiscopum, quem in synodo pro nonnullis suis negligentiis & præsumptionibus judicavimus, reconciliare deberemus. Quod quidem nos pro vestro amore alacri mente omnimodo perficeremus, si sententia damnationis, quam in eumdem archiepiscopum protulimus, sub tenore aliquo non fuisset prolata. Dictum est enim, tamdiu eum fore ab honore & ministerio sacerdotali suspensum, donec, auctore Deo, suam specialem nobis ad satisfaciendum exhiberet præsentiam. Et quia ecclesiæ Dei privilegium nos decet immutilatum solenniter conservare, ne in aliquo patrum terminos præterire videamur, contra statuta majorum agere nequivimus. Unde benignitatis vestræ excellentiam paterno affectu monemus, ut ob hoc quod irreprehensibiliter agere non possumus, nullo modo turbemini: quoniam vestram in omnibus cupimus pro honore perficere voluntatem. Data *ut supra*.

CCXXXII. AD PAULUM EPISCOPUM.

Jubet ecclesiam in villa Carpana sitam restitui, ibique sacerdotem constitui, & sacrum chrisma annuatim in eamdem mitti.

Reverendissimo & sanctissimo Paulo episcopo sanctæ ecclesiæ Regiensis.

DILECTIONI tuæ venerandis sanctorum patrum regulis edoctæ mandamus, atque his præsulatus nostri literis jubemus, ut ecclesiam Dei positam in villa Carpana, jam nuper incendio crematam restaures, atque in pristinum decorem, & ordinem restituere nullatenus prætermittas, atque sub proprii cura sacerdotis eam constituas, qui sedulas ibi domino laudes quotidie persolvat, ac pro salute fidelium omnipotentem dominum valeat exorare, sacrumque illic, Deo propitio, annue chrisma mittere indesinenter procures; quod est totius Christianitatis salus, & perfectio vera. Nam si forte aliter feceris, nos ex apostolica auctoritate alteri episcopo præfatam ecclesiam ad restaurandum, & canonice ordinandum procul dubio committemus. Data XIII. Kalendas Decembris.

CCXXXIII. AD JOANNEM EPISCOPUM TICINENSEM.

Præcipit, ut ecclesiam in Carpana villa sitam, quam Paulus Regiensis episcopus reficere neglexerat, restituat, ibiq; sacerdotem proprium constituat, & sacrum chrisma annuatim mittat.

Reverendissimo & sanctissimo Joanni episcopo Ticinensi, dilectoque confratri.

QUIA Paulus Regiensis ecclesiæ episcopus, & canonicis admonitus institutis, & nostris apo-

apostolicis præceptionibus exhortatus, ut ecclesiam Dei positam in villa, quæ dicitur Carpana, igne crematam restaurare, ibique suum, secundum jus ecclesiasticum, omne officium, vel ministerium rite peragere debuisset, temere contempsit, nostræque salubri præceptioni obedire contempsit, nec debitum in hoc Deo nostro reddidisse videtur honorem. Præcipientes igitur ex apostolica auctoritate dilectioni tuæ jubemus, ut de præsenti, & absque omni protelatione ipsam ecclesiam restituas in pristinum decorem & ordinem, atque sub proprii cura sacerdotis eam constituas, qui sedulas ibi domino laudes quotidie persolvat, ac pro salute fidelium omnipotentem dominum valeat exorare, sacrumque illic, Deo propitio, annue chrisma mittere indesinenter procures, quod est totius Christianitatis salus, & perfectio vera. Data *ut supra*.

CCXXXIV. AD EGILBERTUM EPISCOPUM.

Arguit eum, quod cum excommunicatis a sede apostolica communicarit: jubet, ne cum Liutfredo & Odebrico excommunicatis communicet.

Reverendissimo & sanctissimo Egilberto episcopo.

Ephes. 4. BEATISSIMI apostoli præcepto jubemur deponere veterem hominem cum actibus suis, & induere novum, qui secundum Deum creatus est in justitia, & sanctitate veritatis: propter quod dilectionem tuam audientes cum eis, qui a sede apostolica, in qua beatorum Petri ac Pauli semper auctoritas vivit, pro suis manifestis sceleribus excommunicati merito existunt, contra jus ecclesiasticum ante audientiam, & voram in reddendo satisfactionem, communicare, non mediocri animi dolore turbati existimus; cum idem de talibus cavendis doctor egregius dicat: *Si quis non* (2. Thess. 3.) *obedit verbo nostro per epistolam, hunc notate, ut non commisceamini cum eo.* Hinc etiam & coapostolus ejus Joannes, hujusmodi nec Ave dicendum concedit: *Si quis,* inquiens, *venit ad vos &* (2. Joan. 1.) *hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domino, nec Ave ei dicite. Qui enim dixerit ei, Ave, communicat operibus illius malignis.* Item beatus Clemens Jacobo fratri domini scribens, ita de se apostolum Petrum populum admonuisse commemorat: Si inimicus est alieni pro actibus suis, vos nolite expectare, ut ipse vobis dicat, cum illo nolite amici esse; quibus videlicet salubribus exemplis, & canonicis etiam institutis edocti, ne simul pariter cum eis excommunicatus existas, ex apostolica tibi auctoritate jubemus, ut nullam deinceps cum Liutfredo, & Odebrico a nobis regulariter excommunicatis, vel in communi eloquio communionem habere præsumas: si debitam in te non vis provenire sententiam, * sane (* f. cave) ut infra dies triginta post hujus nostræ apostolicæ epistolæ denunciationem, reddant ipsi omnia eidem dilectæ filiæ nostræ Angelbergæ Augustæ, quæ violenter, ac fraudulenter auferre præsumpserunt.

CCXXXV. EGIFREDO, SUPPONI, &c.

Rogat ut bonorum Angelbergæ imperatricis curam sustineant.

Nobilissimis viris dilectis filiis Egifredo, Supponi, Eripaldo, Berardo Bonifacii filio, & Cotephredo gloriosis comitibus.

SCIENTES profecto ea, quæ sagacitati vestræ committimus, vos pro amore Dei, & sanctorum principum reverentia, nostraque dilectione, pio mentis affectu perficere: ideo pro parte dilectissimæ, ac spiritalis filiæ nostræ Angelbergæ Augustæ his apostolatus nostri literis gloriam vestram magnopere deprecamur, ut omnium rerum ejus ubicumque consistentium curam & solicitudinem maximam habeatis: quatenus vestro prudenti consilio, ingentique solatio ejus omnia salva & indiminuta, secura & defensa consistant; ita sane ut nulli easdem res invadere, ac deprædare sinatis. Quia & nos eum, qui facere, vel faventi facienti præsumpserit, spiritali procul dubio gladio feriemus: quatenus ex hoc, & nos secundum collatum nobis divinitus apostolicum magisterium, dignas, atque multiplices nobilitati vestræ gratias habeamus, benedicentes vobis omni benedictione spiritali in Christo Jesu domino nostro, & vestræ fidei laudabilis rumor per ora fidelium semper ubique resonet ad augmentum vestræ perpetuæ remunerationis. Data *ut supra*.

CCXXXVI. AD TEUTMARUM ARCHIEPISCOPUM.

Miratur eum morari, & ad se non venire: monet, ut statim veniat.

Reverendissimo & sanctissimo Teutmaro archiepiscopo dilecto confratri nostro.

SICUT nobis dilectus ac spiritalis filius noster Carolomannus gloriosus rex suis regiis direxit apicibus, ut vos ad nostram apostolicam venire debuissetis præsentiam, vestrum quotidie præstolantes adventum miramur cur tantum moremini: nos enim almitatis & prudentiæ vestræ favore repleti, fraternitatem vestram pio cupimus jam contemplari intuitu. Unde his nostris apostolicis literis vos monemus, & exhortamur, ut libenti ad nos animo properare omnimodis studeatis: quatenus una vobiscum ea quæ sanctæ Dei ecclesiæ utilia sunt prout necesse fuerit, pariter ordinare valeamus. Data *ut supra*.

CCXXXVII. AD ANTONIUM EPISCOPUM ET BERENGARIUM comitem.

Liutfredum comitem, quia monialem, quæ e monasterio effugerat, suscepit, & bona Angelbergæ imperatricis diripuit, excommunicat, nisi statuto tempore satisfecerit: monet ne quisquam cum eo communicet.

Reverendissimo Antonio episcopo Brixiensi, & nobilissimo viro, dilectoque filio Berengario glorioso comiti.

QUIA dilectus ac spiritalis filius noster Carolomannus gloriosus rex suis regalibus literis, & missorum nostrorum verbo, nostro præsulatui pio mentis affectu commisit, ut nos curam hujus Italici regni haberemus, tam pro divinitus nobis commissa pastorali solicitudine omnium Christi ovium, quam etiam pro præfati regis vice cura concessa, illa quæ contra Deum, & jura legis alicubi cognoscimus præsumptione commissa, omni volumus conamine compescere, & unam ovem morbidam gladio percutere spiritali, ut ad salutem quoquomodo anima vulnerata perveniat, antequam totus grex unius contagione maculetur. Audientes igitur, veraciterque scientes, Liutfredum comitem suscepisse quamdam sanctimonialem nomine Gerlindam de Placentino monasterio fuga lapsam, & post nostram super hac caussa admonitionem, salubrem prohibitionem, eam detinuisse, atque cum propria uxore, suisque illi pariter communicasse; nobilitati vestræ paterna dumtaxat dilectione mandamus, ut & tam pro eadem sanctimoniali, † quam facultatibus dilectæ († deest aliquid.) filiæ nostræ Angelbergæ Augustæ, cui debitam omnino debuit fidem conservare, latenter recepit: & hactenus contra nostrum ei reddere distulit interdictum; quamque etiam, qui cortes ipsius sub nostra apostolica tuitione, ac defensione perenniter susceptas, deprædari temere præsumpsit: nos eum a communione fidelium sequestramus; ita scilicet, ut si infra Italicum regnum consistit, intra dies triginta habeat omnia sub vera satisfactione reddita, quæ violenter abstulit; & si extra regnum Italicum esse videtur, infra dies sexaginta; ac deinde, si hæc omnia parvipendens in sua pertinacia manere, nihilque studuerit emendare, anathematis vinculo sit innodatus, donec ad nostram apostolicam præsentiam venerit, & pro illicitis his omnibus veram coram nobis satisfactionem facere studuerit. Idcirco volumus, ut nullatenus ei communicetis, si nostro apostolico vultis, ut dilecti filii, consortio frui. Data *ut supra*.

CCXXXVIII. AD EUNIBERTUM COMITEM.

Minatur illi excommunicationem, nisi res sancti Petri, & Angelbergæ imperatricis restituat.

Eunibertoglorioso comiti.

VERACI relatione comperimus, te res sancti Petri apostoli, quas spiritali filiæ nostræ Angelbergæ Augustæ concessas habemus, cum aliis ejusdem filiæ nostræ proprietatibus, contra legem invadere, ac retinere: & ob hoc tu ipse admonitus ab invasione illa non te subtraxeris: quin potius hactenus in hac eadem pravitate persistere nequaquam omiseris. Idcirco tibi præcipimus, ut omni occasione postposita te compescens easdem res omnino relinquas, & te sive tuos ab ipsis removeas: quatenus eidem filiæ nostræ liceat omnes illas suo dominio vindicare, atque disponere; & ut ei libitum fuerit, sub nostro speciali mandeburdio retinere: alioquin noveris te apostolica nostra auctoritate sancta communione privatum; & quousque sub congrua satisfactione, quæ alterius sunt restituas, a Christianorum consortio separatum. Data *ut supra*.

CCXXXIX. AD GISULFUM ABBATEM.

Ejus curæ monasterium Angelbergæ imperatricis committit.

Gisulfo venerabili abbati monasterii sanctæ Christinæ.

AUCTORITATE sanctæ sedis apostolicæ, tuæ reverentiæ committimus, ut curam perspicuam, & solicitudinem habeas monasterii dilectæ filiæ nostræ Angelbergæ Augustæ, siti in civitate Placentia, sicut idoneus Christi minister, & gregis domini provisor eximius; quatenus secundum regulam sancti Benedicti, jure abbatis quæ ordinanda vel disponenda sunt disponas & ordines: & quæ corrigenda perspexeris, subtili dumtaxat indagatione, ut domino placeas, ex nostra auctoritate corrigere procures. Data *ut supra*.

CCXL. AD GREGORIUM, THEOPHYLACTUM, ET DIOGENEM, &c.

Gratulatur de victoria contra Sarracenos parta: miratur cur Romam non venerint: mandat ut contra Sarracenos sibi auxilio veniant.

Dilectis viris Gregorio spathario, Theophylacto turmacho, atque Diogeni comiti imperialibus.

AUDIENTES vos per Dei auxilium, & secundum spiritalis filii nostri imperatoris voluntatem, Neapolim venisse, ac multitudinem Sarracenorum ibi consistentem potenti brachio superasse; læti sumus effecti, & statim debitas omnipotenti domino gratias egimus super victoria vestra, & inimicorum contritione. Sed iterum mirati sumus, quia Romam venire, nostramque apostolicam neglexistis videre præsentiam, ut pro vestri laboris certamine multiplicem gratiam, & benedictionem a nobis, & a sede apostolica super vos reciperetis effusam: quatenus sanctorum apostolorum Petri & Pauli orationibus adjuti, omnique spiritali benedictione muniti, contra eosdem perditionis filios victrici semper dextera valeretis efficaciter dimicare: quod tamen ut salubriter facere possitis, ut terra, marique de inimicis, & infidelibus victores feliciter existatis: ideo mandamus vobis, ut cum aliquantis dromonibus pro honore jam dicti spiritalis filii nostri Augusti, has nostras in partes iterum venire omnimodis satagatis: quatenus contra eosdem nefandos Agarenos congruum nobis adjutorium præbere possitis, ut ex hoc laus & merces imperatori accrescat, & a nobis dignas retributiones sine dubio recipiatis. Quapropter monemus, & hortamur vos, ut nostris monitis libenti animo attendatis, & quidquid acturi estis, per vos velociter cognoscamus. Data *ut supr.*

CCXLI. AD ATHANASIUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

Commendat ejus erga sedem apostolicam observantiam: hortatur, ut sicut promiserat, pactum cum Sarracenis ictum frangat. Amalfitanos per legatum suum ea de re admonitos, si parere neglexerint, excommunicandos significat.

Reverendissimo & sanctissimo Athanasio episcopo Neapolitanæ ecclesiæ.

SANCTITATIS vestræ devotionem semper in omnibus circa sedem apostolicam, & nostram

ſtram paternitatem ſinceram, atque præclaram eſſe cognovimus: quod etiam & præſentis legationis veſtræ tenore inſpecto, nobis eſt luce clarius manifeſtum. Quamobrem his apoſtolatus noſtri literis multiplices almitati veſtræ gratias agimus, paterno vos affectu monentes, ut juxta indultum vobis officium in his, quæ Dei ſunt, & eccleſiæ Chriſti utilia, toto conamine deſudare non deſinatis: ac ſicut nobis per legatos veſtros mandaſtis, quod ſive ruperint Amalfitani pactum cum Sarracenis, ſive non, vos omnino frangetis, volumus ut indeſinenter id agere ſtudeatis. Nam & miſſum noſtrum, Dominicum videlicet venerabilem epiſcopum illuc direximus, eos admonentes, ut patienter noſtram in hoc perficiant voluntatem: quod ſi ipſi noſtram in hoc fuerint voluntatem ſecuti, habeamus eos complices, & amicos: ſin autem, velut exteros inimicos, non ſolum viſibili ſed etiam inviſibili gladio pariter perſequamur, ut & a nobis, & ab omnibus Chriſtianis perpetuo digni odio habeantur. Nam & per præfatum miſſum noſtrum Dominicum epiſcopum, eos obaudire nolentes præſentialiter excommunicare præcepimus, ac poſtmodum nos ipſi digno anathemate feriemus. Vos igitur eſtote nobiſcum, & pactum iniquum corrumpite: quia & nos vobiſcum in omnibus erimus, & quod jam dare promiſimus, auxiliante domino, annis ſingulis vobis procul dubio tribuemus: quia ſi vos fœdus cum Sarracenis non habueritis, nil, domino juvante, de Amalfitanorum perfidia curabimus, quos videlicet gladio poterimus ſpiritali perſequi, & facile humiliare. Optamus ſanctitatem veſtram in Chriſto bene valere.

CCXLII. AD AMALFITANOS.

Monet ut rupto cum Sarracenis fœdere ad eccleſiæ gremium revertantur, & eam ob rem ſingulis annis decem millia mancoſorum, & eo anno mille daturum ſe promittit: niſi paruerint minatur excommunicationem.

Reverendiſſimo Petro epiſcopo, ſeu Pulcari præfectorio, & omnibus ſacerdotibus, ac clericis, atque univerſo populo Amalfitanæ civitatis.

MULTA vobis bona facere, alacrique mente tribuere ſæpe promiſimus, decertantes, ut pactum, quod cum impia Sarracenorum gente habetis, omnimodis rumperetis, ne ex conſortio gentis malignæ, eccleſia Dei per vos ſic crudeliter affligeretur, & animabus veſtris non ſolum temporale exinde diſcrimen, ſed etiam æternum acquireretis ſupplicium. Nunc autem vos, quaſi filios dilectos corpore & ſpiritu ſalvare volentes, his apoſtolatus noſtri literis monemus & hortamur unanimitatem veſtram, ut relicta nunc penitus Sarracenorum ſocietate, corruptoque fœdere, quod cum eis ad perditionem animarum veſtrarum, & terræ ſancti Petri habetis, alacri mente, piaque devotione, jam modo ad gremium ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ matris veſtræ revertamini, & ad ſocietatem & communionem noſtram redire ſtudeatis. Et dabimus vobis nunc, & per ſingulos annos, ſicut inter nos ſtatutum fuit, decem millia mancoſorum argenti; & iſto præſenti anno damus vobis pro benedictione ſupra mille mancoſos, & teloneum quod in portu noſtro dare debetis, vobis concedimus. Quod ſi in tali impio ſcelere, diabolo ſuadente, amplius permanere præſumpſeritis, & ipſum pactum de præſenti non corruperitis, præcipimus huic epiſcopo noſtro Do-

A minico, ut vice noſtra omni eccleſiaſtica vos communione privare procuret: ipſoque revertente, ſynodice vos iterum perpetui anathematis vinculis alligabimus: & omnium terrarum aditus, in quibus negotiari ſoliti eſtis, vobis omnino claudemus; ut illic nulla poſſitis exercere negotia. Sane ſi de aliis civitatibus dubitatis, quod pactum non rumpant, credimus quia noſtram facient voluntatem: nam modo per vos habent excuſationem. Et ſi aliqua de illis fuerit, quæ ſicut vos, facere voluerit, una vobiſcum ejus perditionem ordinabimus. Porro ſcitote quia Leonem presbyterum veſtrum penes nos retinuimus. Data *ut ſupra*.

B

CCXLIII. AD CAROLUM CRASSUM REGEM ITALIÆ.

Rogat regem, ut Hieronymum epiſcopatum Lauſanenſem pacifice retinere permittat, & Hubonem res eccleſiæ Biſuntinæ ablatas reddere jubeat.

Dilecto ac ſpiritali filio Carolo glorioſo regi.

MAGNITUDINEM veſtram ingenti nobis amore dilectam noſſe volumus, quia Hieronymus ſanctæ Lauſanenſis eccleſiæ epiſcopus, apud B. Petrum apoſtolorum principem, noſtrumque C pontificium veniens, humilitatis devotione petiit, quatenus Lauſanenſem eccleſiam, quam jam olim regendam ſuſceperat, ei deinceps vobis foventibus habere liceret. Nos autem ejus precibus moti, juxta quod omnium eccleſiarum Dei curam habemus commiſſam, & quia noſtra exhortatione illum vobis fidelem in omnibus, propriumque, ſicut cæteri regni veſtri epiſcopi exiſtunt, eſſe cupientes agnovimus, his apoſtolatus noſtri literis excellentiæ veſtræ ſuggerimus, ut cum pro amore Dei & ſancti Petri & noſtro, & benigne recipiatis, & jam dictum epiſcopatum Lauſanenſem, ſibi divinitus conceſſum, noſtraque apoſtolica etiam auctoritate commiſſum, ſub omni integritate recipere, habereque ſecuriter permittatis: ne amplius D eadem eccleſia contra ſtatuta patrum ſine proprio rectore conſiſtat. Nam regulariter illum electum, & proprio archiepiſcopo cauſa infirmitatis præbente conſenſum, & epiſcopos conſecratores illius literis, quas nobis oſtendit, rogante, conſecratum fuiſſe jam dictæ eccleſiæ epiſcopum, incunctanter agnoſcimus. Et idcirco volumus & rogamus, ut abſque temporis protelatione, vel aliqua contradictione, ſuum, ut diximus, epiſcopatum habeat, teneat, atque cum Dei reverentia diſponat, quoniam nos in alterius hominis electione vel conſecratione iſto vivente conſentire nullo modo patiemur, eo quod præcipua ſanctorum patrum auctoritas jubeat, duos ſimul in una civitate non debere eſſe epiſcopos. Quamobrem, cariſſime fili, horE tamur nihilominus & obſecramus regiam gloriam veſtram, ut Deo auxiliante ipſa eccleſia, proprio nunc recepto paſtore, ſub veſtræ clementiæ tutamine pacifica jam & quieta conſiſtat: ut ejus precibus adjuti, poſt hoc regnum terrenum vobis conceſſum, ſempiternum percipere mereamini. Præterea & Theodoricus ſanctæ Chryſopolitanæ ſedis archiepiſcopus, multas noſtris apoſtolicis auribus ſuper Hubonem fidelem veſtrum querelas direxit, eo quod res eccleſiæ illius invaſerit. Pro quo etiam precamur, ut eaſdem res eccleſiaſticas jam dicto archiepiſcopo ſub integritate reddere faciatis pro amore Dei & noſtro, & nulla deinceps

ceps ei permittatis adverſa vel contraria inferre. Data xx. die menſis Junii, indictione XIII.

CCXLIV. AD LIUTVVARDUM EPISCOPUM VERCELLENSEM.

Ut Hieronymi epiſcopi Lauſanenſis cauſam apud Carolum regem procuret.

Reverendiſſimo & ſanctiſſimo Liutvvardo epiſcopo ſanctæ eccleſiæ Vercellenſis.

DILECTIONI veſtræ familiari quodam modo, pioque affectu, veluti fideliſſimo nobis mandantes committimus, ut recipientes hanc noſtri apoſtolatus epiſtolam, legatione noſtra dilecto ac ſpiritali filio noſtro Carolo excellentiſſimo regi, pro Hieronymo videlicet Lauſanenſi epiſcopo directa fungamini: veſtroque ingenti certamine, prudentique conſilio, ipſius regis magnitudinem admonere atque exhortari magnopere ſtudeatis, quatenus eumdem Lauſanenſem epiſcopatum, illi jam olim divinitus conceſſum, pro amore Dei & noſtro, de præſenti reddere, & ſecuriter quaſi ſuo fideli habere permittat. Nam eo vivente in alterius electione, vel epiſcopali conſecratione, aſſenſum nullo modo præbebimus: quin potius apoſtolica hoc fieri auctoritate modis omnibus inhibebimus, ne contra ſtatuta patrum duo in una videantur civitate eſſe epiſcopi. Quapropter nobis juſta mandantibus omni anniſu & voluntate favere nullo modo prætermittatis, quo minus noſtræ voluntatis legatio apud ſereniſſimum regem ſalutis & pacis eccleſiaſticæ per veſtrum certamen effectum obtineat: quatenus eadem eccleſia Dei, proprio recepto paſtore, ſalva in omnibus & quieta conſiſtat. Data xx. die menſis Junii, indictione XIII.

CCXLV. AD THEODORICUM ARCHIEPISCOPUM BISUNTINENSEM.

Significat ſe de ipſius cauſa Carolo regi ſcripſiſſe; ac de Hieronymo epiſcopo Lauſanenſi hortatur, ut adjuvare illum ſtudeat.

Reverendiſſimo & ſanctiſſimo Theodorico archiepiſcopo Chryſopolitanæ eccleſiæ.

PRO tot & tantis perturbationibus, & calamitatibus, quas ab iniquis & Deum non timentibus viris eccleſiam tibi commiſſam quotidie pati veſtris literis referentibus agnoſcimus, plurimum condolemus, & congruum cupimus, Deo favente, vobis præbere ſolatium, quatenus ſedis veſtræ vigorem priſtinum indiminuto jure feliciter obtineatis. Nam dilecto ac ſpiritali filio noſtro Carolo glorioſo regi pro tuæ cauſa utilitatis, proque veſtræ plebis ſalute ſuggeſſimus, ut pro amore Dei & noſtro, ſuo vos auxilio ac defenſione in omnibus tueatur, & de his qui res eccleſiæ veſtræ invadere præſumpſerunt, juſtitiam facere dignetur, reſque ipſas ſub integritate vobis reſtitui jubeat. Vos tamen, more boni paſtoris, ſicut in proſperis humiles, ita quoque in adverſis fortes exiſtite, ut populum domini tibi commiſſum pro malorum infeſtatione, quam patimini, ſtrenue regere non omittatis. Pro ipſo etiam Hieronymo epiſcopo eidem regi direximus, ut Lauſanenſem epiſcopatum illi divinitus conceſſum, & noſtra apoſtolica auctoritate largitum, ſecuriter amodo retinere permittat. Et ideo veſtra fraternitas eum in hoc adjuvare pro viribus non prætermittat. Data xx. die menſis Junii, indictione XIII.

A

CCXLVI. AD CAROLUM REGEM.

Commendat ejus erga Romanam eccleſiam obſervantiam: rogat ut legatum ſibi auxilio mittat.

Dilecto ac ſpiritali filio Carolo glorioſo regi.

MULTIPLICES regiæ magnitudini veſtræ his noſtris apoſtolicis literis gratias agimus pro veſtra tam ingenti cura & ſolicitudine, quam circa ſanctam Romanam eccleſiam matrem veſtram habetis; atque pro veſtræ devotionis ſinceritate, qua nos puræ mentis affectu more parentum veſtrorum diligitis, & in omnibus adjuvare alacriter cupitis. Et quia pro exaltatione, atque utilitate ſedis apoB ſtolicæ, totiuſque terræ ſancti Petri defenſione, vos prompta mente deſudare velle cognoſcimus: in quo ſcilicet veſtri deſiderii affectu piiſſimo, & divinam circa regiam gloriam veſtram habebitis adjutricem & placabilem majeſtatem; & dignam non ſolum in hoc ſeculo, ſed etiam in cœleſti poſtmodum regione retributionem procul dubio recipietis. Quod vero mandaſtis, ut marchiones veſtri, qui circa nos exiſtunt, ad defenſionem neceſſariam peragendam nobiſcum pariter decertare debuiſſent: hoc autem ſine veſtræ majeſtatis præſentia, vel ſine idonei optimatis veſtri nullo modo, ſicut oportet, proderit nobis: eo quod ipſi marchiones homines de civitatibus, & propriis finibus noſtris, cum quibus territorium ſancti Petri poteC ramus ſatis defendere, in ſuo aſſiduo ſervitio habent, & nonnullos eorum potentia ſuæ defendunt: & ita impediunt, ut noſtrum ſervitium ſecundum voluntatem noſtram minime perficere valeant. Unde precamur excellentiam veſtram, ut pro amore Dei, & principis apoſtolorum honore, talem nobis de præſenti miſſum dirigatis, cum quo per veſtræ auctoritatis potentiam, ea quæ ſanctæ Dei eccleſiæ, & nobis pertinent, incunctanter valeamus perficere: quatenus eoſdem homines noſtros, qui nobis ſublati ſunt, omnimodis recipiamus, ut omnis honor, & vigor ſanctæ eccleſiæ veſtris diebus in omnibus integer accreſcat, & indiminutus permaneat; quoniam ipſius honor, & exaltatio, veſtra hic & in æternum eſt ſalus & gloria. Nam & D nos ea, quæ veſtræ gloriæ proficua ſunt, libentiſſime perficere cupimus, & noſtris aſſiduis precibus vos domino commendare, apoſtolorum ſuffragantibus meritis, ſemper ſatagimus. Hæc itaque pro utilitate ſanctæ eccleſiæ modo fieri petimus, ut cum veſtrum glorioſum adventum, favente domino, conſpexerimus, optata & ingenti pariter lætitia exultare valeamus. Data die XXIII. Menſis Junii, indictione XIII.

CCXLVII. AD SFENTOPULCRUM COMITEM.

Gratulatur de ejus & ſubditorum illius obſervantia erga ſedem apoſtolicam: recipit eos in fidem E ſuam: oſtendit Methodium archiepiſcopum orthodoxam fidem fuiſſe profeſſum, cujus jura & privilegia confirmat, eumque ad eos regendos mitti. Nitrenſis eccleſiæ epiſcopum conſecratum ſignificat, & alium ad ſo vult mitti, quem alii eccleſiæ præficiat: jubet omnes ipſi archiepiſcopo obedire: concedit ut divina officia Sclavonica lingua recitari poſſint, dummodo evangelium Latina prius recitetur.

Dilecto filio Sfentopulcro glorioſo comiti.

INDUSTRIÆ tuæ notum eſſe volumus, quoniam confratre noſtro Methodio reverendiſſimo

simo archiepiscopo sanctæ ecclesiæ Moravensis, una cum Semissino fideli tuo, ad limina sanctorum apostolorum Petri & Pauli, nostramque pontificalem præsentiam venientes, atque sermone lucissimo referentes, didicimus tuæ devotionis sinceritatem, & totius populi tui fidelitatem, quod circa ipsam apostolicam & nostram paternitatem habetis. Nam, divina gratia inspirante, contempsistis adire sæculi hujus principibus, & beatum Petrum apostolici ordinis principem, vicariumque illius habere patronum, & in omnibus injuriosos ac defensorem patrem cum nobilibus viris fidelibus tuis, & eum omni populo terræ tuæ, amore fidelissimo eligisti, & utique ad finem, ut ipsius & vicarii ejus defensione cuncta tumultuosa, & inquietis cupiis, insistante domino, atque filius devastissimus, permanere. Propea scilicet tanta fide ac devotione tua & populi tui, apostolatum nostrum requisisti, ut quali unicum filium amore ingenti amplectimur; & cum omnibus fidelibus tuis paternitatis nostræ gremio, veluti over dominis nobis commissas, recipimus, vicesque pabulis clementer nutriri optamus, atque nostris affidui precibus omnipotenti te domino commendare studemus: quatenus sanctorum apostolorum suffragantibus meritis, & in hoc seculo adversa omnia superare, & in cælesti posthodum regione, cum Christo Deo nostro valeas triumphale. Igitur hunc Methodum venerabilem archiepiscopum vestrum interrogavimus consecrationis ordinem nostris episcopis, & orthodoxam fidei symbolum ita credere, & inter sacra mi- C sarum solemnia canere, fuisse sanctum Romanum ecclesiam tenere, & in sanctis quatuor synodibus, a sanctis patribus, secundum evangelicum Christi Dei nostri auctoritatem, promulgatum, atque traditum constat. Ille autem profitebatur, se juxta evangelicam & apostolicam doctrinam, & sancti sancta Romana ecclesia docet, & a patribus traditum est, tenere & pallere. Nos autem illum in omnibus ecclesiasticis dogmatis & antiquatibus orthodoxum & proficuum esse reperientes; vobis iterum ad regendam communitatem sibi ecclesiam Dei remittimus, quem veluti patrem & magistrum in gigo honore & reverentia hactaque mente recipiatis jubemus: quia nostræ apostolicæ auctoritatis præcepto archiepiscopatus & privilegium confirmavimus, & in perpetuum, Deo juvante, firmum manere ftatuimus, sicuti antecessorum nostrorum auctoritate omnium ecclesiarum Dei, jura & privilegia ftatuta & firmata confirmata ita sane, ut juxta canonicum traditionem, omnium negotiorum ecclesiasticorum curam habeat ipse, & ea, velut Deo contemplante, disponat. Nam populus dominici illi commissus est, & pro animabus eorum hic reddituras erit rationem: ipsum quoque presbyterum, nomine Vvichinum, quem nobis direxisti, electum episcopum consecravimus sancte ecclesiæ Nitrensis, quem suo archiepiscopo in omnibus obedientem, fideli sancti canones docent, esse jubemus: & volumus ut pariter cum ipsius archiepiscopi consensu & providentia, siberum nobis apto tempore utilem presbyterum, vel diaconum dirigas, quem similiter in alia ecclesia, in qua episcopalem, velkram nostra est offerentiam, ordinemus episcopum, ut eum his duobus a nobis ordinatis episcopis præfatus archiepiscopus vester, juxta decretum apostolicum, per alia loca, ja quibus episcopali honorifice debent & posfunt existere, postmodum valeat ordinare. Presbyteros vero, diaconos, seu cujuscumque ordinis clericos, sive Sclavos, sive cujuslibet gentis, qui intra provinciæ fines constituit, præcipimus esse subjectos, & obedientes in omnibus jam dictis archiepiscopo vestro, ut nihil omnino præter ejus conscientiam agant. Quod si contumaces & inobedientes existentes, fecandum aliquod, aut inobedientes existentes, fecandum aliquod, aut præsumpserint, & post primam & secundam admonitionem se minime correxerint, quod si zizaniorum seminatores ab ecclesiis, & finibus vestris auctoritate nostra præcipimus esse procul abiciendos, secundum auctoritatem capitulorum, quæ illi dedimus, & vobis direximus. Literas denique Sclavonicis a Constantino quondam philosopho repertas, quibus Deo laudes dederis referunt, jure laudamus; & in eadem lingua Christi domini nostri præconia & opera ut enarrentur, jubemus. Neque enim tribus tantum, sed omnibus linguis dominum laudare auctoritate sacra monemur, quæ præcipit, dicens: *Laudate Psalm. 116. dominum omnes gentes, & collaudate eum omnes populi.* Et apostolus egregius Spiritu sancto loquuti tus omnibus linguis magnalia Dei, Hinc & Paulus ecclesiis quoque tuba inlinuat, monens: *Omnis Psalm. 3. v. 10. lingua confiteatur, quia dominus noster Jesus Christus in gloria est Dei Patris.* De quibus etiam linguis in prima ad Corinthios epistola Jatis, & manifeste nos admonet, quatenus linguis loquentes ecclesiam Dei ædificemus. Nec sane fidei, vel doctrinæ aliquid obstat, cire missas in eadem Sclavonica lingua canere, sive sacrum evangelium, vel lectiones divinas nove & veteris teftamenti bene translatas, & interpretatas legere, aut alia horarum officia omnia psallere: quoniam qui fecit tres linguas principales, Hebream, Icilicet, Græcam & Latinam, ipse creavit & alias omnes ad laudem & gloriam suam. Jubemus tamen, ut in omnibus ecclesiis terræ vestræ propter majorem honorificentiam evangelium Latine legatur & publice post hoc idem Sclavonica lingua translatum in auribus populi Latina verba non intelligentis, annuncietur; sicut in quibusdam ecclesiis fieri videtur. Et si tibi & prædictus suus filius placuerit, ut missam tuam audire, præcipimus ut Latine missarum tibi folemnia celebrentur. Data mense Junio, indictione decima tertia.

CCXLVIII. AD LANDULFUM EPISCOPUM SURICORUM.

Objurgat quod violaverit quæ ipse inter eum & Landenulfum Capuanum episcopum de Fogibus illius ecclesiæ decreverat: miratur illi excommunicationis pœnam, nisi fuis decretis parerat: præcipit ut si fe laiem leniat, cum eodem episcopo cauſam dicturus ad ſe veniat.

Reverendissimo & sanctissimo Landulfo episcopo Suricorum.

NOSTRA relatione compertmus, quod quidam *Forte* quid tempore confecrationis tuæ in noftro conspectu de fugibus illius ecclesiæ contra deliberationem fuerat inter te & Landenulfum Capuanum episcopum diffinitum, tu ingenti usus temeritate violaveris: & quod nos juxta temporis qualitatem moderari decreveramus, tu adimplere neglexeris. Quo audito valde nobis animus eſt commotus, quod tam audaciter post præcepta pervipenderis, & terminos paternos excederis. Quapropter hujus nostri pontificali auctoritate ab hujuscemodi te factione compescere voluimus, præcipimus, & modis omnibus tibi injungimus, ut omni obstinatione depolita, quidquid nos illic politi inter te & eumdem episcopum, vel illius fratrem Pandenulfum fidelem nostrum de diviſionu vel fragibus illius ecclesiæ deliberavimus, ſic mora adimplere procures. Hoc ſcilens, quia altiter agere præsumpseris, ſi cui invaſorem [illegible] ſacratum te canonicis jaculis ferimus. Qui ſi aliquam quærimoniam, aut juſtam excuſationem te habere confidis; tunc cum eodem epiſcopo cauſam dicturus, jubemus, ut notram pet præſentiam. Nam & nos præſentes legato noſtro Vvalperto reverendiſſimo epiſcopo diſcreto conſilio noſtro præcipimus, ut ſi noſtra falubria omnia attendere contempſeris, ex noſtra auctoritate te excommunicare præcepit: quatenus ſicut excommunicatus, quibus circumdari & oppreſſi exiſtimus, optamus, & vehementer rogamus vel ſtram ſpeciale ſit cauſſimus. Deo propitio, convenias plari præſentem. Joannes vero reverendiſſimus epiſcopus Tritienſium peones nos hac vice retinuimus, ut ſi aliquod novi nobis evenerit, & neceſſe fuerit per eum veſtris mandatis fidelibus, ex per ordinem quæ opportuna fuerint, ſignificare poſſimus. Pro juſtitiis autem faciendis ſancte Romanæ ecclesiæ, & honorem & fidelis vitus ſuæ ſervitio nobis de preſenti dirigatis, obnixe deſpoſitamus, qua nobis pariter cum miſſis noſtris profiſcientibus, de omnibus juſtum pleniſſimum faciant, & veltris regali auctoritate male agentes corrigant & emendent: præterea, ſicut veſtro propio nobis ore fili ſtiffime promiſiſtis, ut in hoc dumtaxat opere veſtrum voluntatem, veſtrumque meatis affectum circa nos puriſſimum fore luce claros agnoſcamus, ut de nos veſtrum deſiderium pio ſemper valeamus affectu perfecire. Data *ut ſupra*.

CCL.

Gratulatur de concordia ecclesiæ Constantinopolitanæ: miratur moleſta, quæ ſtatuerat, nuntata eſſe: approbat quæ ſtatuta ſunt: ſed ſcribi in concilio ſua ſponte Photium ita eſſe ſunt, ſi tamen ingreſi contra ſua mandata non egerint.

HOc noſtri ſemper certaminis & laboris fuit; Videtur mille Phaboc noſtri voti exiſtit, ut pro orthodoxæ fi- lo. 1. dei integritate, ſeu pro ſtatu, & pace omnium Dei eccleſiarum, quarum cura conſtringimur, adeo operam demus, quatenus diſperſa congregentur, congregata conſerventur, & ut quidquid inhonestum, vel abſit quam ſit reſciſſum habeat, per providentiam Dei, ſanctorum apoſtolorum meritis ſuffragantibus corrigatur, omni consentiente, juxta obſtrum nobis concessum, perficiendo ſatagimus. Hujus rei gratia more apoſtolico ſanctæ Conſtantinopolitanæ eccleſiæ miſereri voluimus, decrevimus, ut unius incrementum, nullius fieret detrimentum: quin potius omnium manifeſtum exiſteret adjutorium. Convocata noſtra eccleſia, quantum ad præſens tempus coegit neceſſitas, auctoritate, & potestate apoſtolica diſtæ Conſtantinopolitanæ eccleſiæ conſulimus, & legatis noſtris diredis, ut inoffenſo pede incederent, inſtituimus. De cujus fcilicet unitate pacis, ſive concordia gratulamur, & cunctipotenti domino laudes innumeras referentes, licet ei, qui tanta bona ſervis ſuis largitur, condignas gratias agere non poſſimus, hunc benedictimus & aſſiduis vocibus glorificare ſtudemus. Gloria namque ſit illi, & omnis laus, ac victus, cujus majeſtate, & ſemper perlaudabili gratia [illegible] rectitudinem reducuntur, prava dirigantur; contumacia retunditur, humilitas exaltatur, xisanta quandoque velluntur, ſcandala amputantur, & omnibus bonitas augmentatur: unde non in nobis, ſed

A inſe adeſſe pigeremiſit, ſicut jam dictus fidelis noſter ac veſter vobis potenit enarrare. De Bofone quoque certo vos eſſe volumus, quia neque aliquem familiaritatis locum, aut receptionis noſtræ auxilium apud nos habebit, neque poterit invenire: eo quod vos, ut præliberamus, amicum, & adjutorem quæſivimus, & loco cariſſimi filii tenere toto mentis conamine volumus. Nam nihil nobis de ejus ſtipio pertinere videtur, qui tantum tyrannidem præſumpſit committere. De veſtro quoque adventu, quem, Deo favente, adeſte mandaſtis, valde immus gavifi exiſtis, & pro tantis calamitatibus, quibus circumdari & oppreſſi exiſtimus, optamus, & vehementer rogamus vel ſtram ſpeciale ſit cauſſimus. Deo propitio, convenias plari præſentem. Joannes vero reverendiſſimus epiſcopus Tritienſium peones nos hac vice retinuimus, ut ſi aliquod novi nobis evenerit, & neceſſe fuerit per eum veſtris mandatis fidelibus, ex per ordinem quæ opportuna fuerint, ſignificare poſſimus. Pro juſtitiis autem faciendis ſancte Romanæ ecclesiæ, & honorem & fidelis vitus ſuæ ſervitio nobis de preſenti dirigatis, obnixe deſpoſitamus, qua nobis pariter cum miſſis noſtris profiſcientibus, de omnibus juſtum pleniſſimum faciant, & veltris regali auctoritate male agentes corrigant & emendent: præterea, ſicut veſtro propio nobis ore fili ſtiffime promiſiſtis, ut in hoc dumtaxat opere veſtrum voluntatem, veſtrumque meatis affectum circa nos puriſſimum fore luce claros agnoſcamus, ut de nos veſtrum deſiderium pio ſemper valeamus affectu perfecire. Data *ut ſupra*.

CCL.

Gratulatur de concordia eccleſiæ Conſtantinopolitanæ: miratur moleſta, quæ ſtatuerat, nuntata eſſe: approbat quæ ſtatuta ſunt: ſed ſcribi in concilio ſua ſponte Photium ita eſſe ſunt, ſi tamen ingreſi contra ſua mandata non egerint.

Videtur mille Phalo. 1.

HOc noſtri ſemper certaminis & laboris fuit; B hoc noſtri voti exiſtit, ut pro orthodoxæ fidei integritate, ſeu pro ſtatu, & pace omnium Dei eccleſiarum, quarum cura conſtringimur, adeo operam demus, quatenus diſperſa congregentur, congregata conſerventur, & ut quidquid inhonestum, vel abſit quam ſit reſciſſum habeat, per providentiam Dei, ſanctorum apoſtolorum meritis ſuffragantibus corrigatur, omni consentiente, juxta obſtrum nobis concessum, perficiendo ſatagimus. Hujus rei gratia more apoſtolico ſanctæ Conſtantinopolitanæ eccleſiæ miſereri voluimus, decrevimus, ut unius incrementum, nullius fieret detrimentum: quin potius omnium manifeſtum exiſteret adjutorium. Convocata noſtra eccleſia, quantum ad præſens tempus coegit neceſſitas, auctoritate, & potestate apoſtolica diſtæ Conſtantinopolitanæ eccleſiæ conſulimus, & legatis noſtris diredis, ut inoffenſo pede incederent, inſtituimus. De cujus fcilicet unitate pacis, ſive concordia gratulamur, & cunctipotenti domino laudes innumeras referentes, licet ei, qui tanta bona ſervis ſuis largitur, condignas gratias agere non poſſimus, hunc benedictimus & aſſiduis vocibus glorificare ſtudemus. Gloria namque ſit illi, & omnis laus, ac victus, cujus majeſtate, & ſemper perlaudabili gratia [illegible] rectitudinem reducuntur, prava dirigantur; contumacia retunditur, humilitas exaltatur, xisanta quandoque velluntur, ſcandala amputantur, & omnibus bonitas augmentatur: unde non in nobis, ſed

C

D

E

F

Xiniolus lib. 5. c. 3. & ex Regino lib. 2.

An. Chr. 883.

Forte Cyrillus.

Forte Methodium.

Forte Cyrillus.

Forte Methodium.

Forte Cyrillus.

*Forte Methodium

in eodem domino gloriemur, jucundemur & exultemus in misericordia ejus qui dicit: *Confidite, quia ego vici mundum*: & in alio loco: *Sine me*, inquit, *nihil potestis facere*; sed cum nos scriptis & verbis misericorditer tecum specialiter agendum esse decreverimus, mirandum valde est, cur multa, quæ nos statueramus, aut aliter habita aut mutata esse noscantur; & nescimus, cujus neglectu variata monstrentur. Ceterum scribens subintulisti, quod, te innuens, non nisi ab iniqua gerentibus misericordia sit quærenda; quod & nos de his, qui Deum se scire non fantur, licet dispensatorie fatemur; tamen nos, quod lectum est, exaggerare nolumus, ne quod dignum est, judicare cogamur; ideoque talis excusatio sileat, ne hoc dicentes illa sententia tangat, qua dicitur: *Vos estis qui justificatis vos coram hominibus; Deus autem novit corda vestra: quia quod hominibus altum est, abominabile est apud Deum*: igitur laudabilis tua prudentia, quæ dicitur humilitatem scire, non moleste ferat, quod ab ecclesia Dei miserationem jussa est postulare: quin potius se, ut exaltetur, humiliet, & fraternum discat erga sui miserentem servare affectum. Quia nos, si tu debitam devotionem & fidelitatis incrementa erga sanctam Romanam ecclesiam, & nostram pravitatem observare studueris, & ut fratrem amplectemur, & ut carissimum proximum retinebimus. Nam & ea, quæ pro causa tuæ restitutionis synodali decreto Constantinopoli misericorditer acta sunt, recipimus. Et si fortasse nostri legati in eadem synodo contra apostolicam præceptionem egerunt, nos nec recipimus, nec judicamus alicujus existere firmitatis.

Joan. 16. Joan. 15. Luc. 16.

CCLI. AD IMPERATORES AUGUSTOS.

Commendat eorum studium in ecclesiæ concordia stabilienda: monet, ut in eo persistant: agit gratias de dromonibus auxilio missis: de monasterio sancti Sergii, & de Bulgarorum diœcesi sedi apostolicæ restituta: rogat ut Dei ecclesiam tueatur: demum ea quæ pro Photio in synodo Constantinopoli acta sunt, se approbare significat, si tamen legati contra sua jussa non egerint.

Imperatoribus Augustis.

POST innumeras solicitudines, quibus nimirum oneratur imperiale fastigium, laudabile clementiæ vestræ cognoscimus Christianissimi imperatoris esse propositum; per quod summotis omnibus discordiarum, atque zizaniorum seminibus, quæ in agro dominico humani generis inimicus asperserat, sanctæ catholicæ ecclesiæ piissimo mentis affectu consulere voluistis. In quo scilicet animi voto, ac desiderio, quantum rebus humanis favere providentia divina dignetur, solicitudo clementiæ vestræ Spiritu Dei incitata demonstrat, quæ in catholica ecclesia misericordem per auctoritatem & judicium sedis apostolicæ, quæ Christo domino delegante, totius ecclesiæ retinet principatum, nihil impacatum, nihil voluit esse diversum: cum omnes schismatica pravitate divisos, vel zelo quolibet separatos, atque dispersos, clementi affectione, vel studio ad veræ pacis soliditatem, concordiæque sincerissimæ unanimitatem revocare, & in uno Christi ovili cum proprio pastore, Photio videlicet confratre & comministro nostro, aggregare curavit. Pro quibus videlicet nostri pastoralis magisterii officium est, apud serenitatis vestræ Augustalem clementiam assidua semper solicitudine omnimodis intercedere; ut vestræ pietatis majestas, more Christianissimorum imperatorum, benigna circa omnes vistat; & quasi Deo contemplante, populum domini sibi commissum felici regat semper & gubernet intuitu, nec amplius patiatur eos aliquibus sæculi hujus procellis illidi, aut malignis perturbationibus concuti: quatenus post hoc vitæ præsentis imperium cœleste adipisci, & in æternum cum domino retinere valeatis. Nunc itaque pro tanta devotione, animique vestri sinceritate, quam non solum verbis, sed lucifluis etiam operibus circa ecclesiam sancti Petri, & nostram paternitatem ostendistis, immensas post Deum serenitati vestræ gratias agimus. Primo quidem, quod dromones vestros qui pro defensione terræ sancti Petri in nostro manerent servitio, nobis misistis. Secundo autem quod monasterium sancti Sergii intra vestram regiam urbem constitutum, quod sancta Romana ecclesia jure proprio quondam retinuit, divina inspiratione repleti, pro honore principis apostolorum nostro præsulatui reddidistis. Tertio vero vobis grates multas referimus, quia Bulgarorum diœcesin pro amore nostro gratanti animo sancto Petro, ut justum erat, permiseritis habere. Unde obnixe petimus, ut vestro potenti solatio sanctam Romanam ecclesiam in hoc periculoso tempore in omnibus adjuvare, defendereque non dedignemini: quatenus ex hoc vestra imperialis gloria apostolicis suffragantibus meritis, per cunctas mundi partes magis ac magis accrescat, & apud omnipotentem dominum dignam retributionem percipiat. Et iterum humiliter petimus, ut in hujus bonæ voluntatis ac pietatis affectu, quem pro amore Dei circa ecclesiam Christi habetis, immobiles permaneatis: quoniam nos Augustalem excellentiam vestram ulnis extensis amore paterno amplectimur, & honore debito veneramur, atque assiduis orationibus nostris, juxta sacrosancta beatorum apostolorum Petri ac Pauli corpora fusis, omnipotenti domino commendare studemus, ut pro tantis beneficiis, quæ sancto Petro impenditis, ipse vobis, & in hoc præsenti sæculo vestrum sanctum imperium cum omni prosperitate magis ac magis conservet incolume, clarisque semper dignetur ubique decorare triumphis; & in cœlesti postmodum regione sempiternam gloriam & beatitudinem cum sanctis & electis suis habere concedat. Nam & ea, quæ pro causa restitutionis reverendissimi Photii patriarchæ synodali decreto Constantinopoli misericorditer acta sunt, recipimus: [a] Et si fortasse nostri legati in eadem synodo contra apostolicam præceptionem egerint, nos nec recipimus, nec judicamus alicujus existere firmitatis. Data Idibus Augusti, indictione XIII.

An. Chr.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Et si fortasse nostri legati.*] Hanc synodum pseudo-octavam a Joanne VIII. ceterisque ejus successoribus pontificibus, & a concilio Florentino reprobatam fuisse, præter alia, de quibus infra, indicant ista verba. Vide quæ notavimus in conciliabulo Constantinopolitano, sub Joanne papa VIII. infra, verbo *Reprobatum*.

CCLII. AD CAROLUM REGEM.

Gratias agit de ejus erga sedem apostolicam observantia: suam erga eum benevolentiam testatur: adventum ejus pro ecclesiæ necessitatibus expectat, monetque ut aliquem legatum mittat: queritur de Georgio quodam excommunicato, qui ipsius imperatoris auctoritate fultus bona Romanæ ecclesiæ invaserat: rogat ut promissa auxilia mittat.

Excel-

Excellentissimo & dilecto filio Carolo glorioso regi.

RELEGENTES regalis excellentiæ vestræ literas, devotionem vestram quam circa sanctam ecclesiam matrem vestram, & circa nostrum pontificium habetis, luce clarius novimus: unde multiplices gloriæ vestræ gratias referimus. Nam & nos vos semper quasi dilectum & spiritalem filium retinemus, & pio mentis affectu desideramus amplecti, & pro augenda gloria vestra assidue soliciti incunctanter existimus. Quod autem nobis mandastis, ut vestrum optatum præstolaremur adventum, pro eorum adversitatibus emendandis; qui nobis contraria inferre, & qui a nostra ditione homines nostros subtrahere præsumunt; nos quidem vestrum adventum toto desiderio pro tantis ecclesiæ Dei necessitatibus, quæ ad augmentum gloriæ vestræ sunt emendandæ, omnimodo optamus inspicere. Sed sicut vobis nostris jampridem apostolicis literis suggessimus, ut vestrum idoneum missum nobis direxissetis, cum quo aliquid de ecclesiasticis utilitatibus potuissemus perficere; pro qua causa non eum miseritis, miramur. Quamobrem petimus, ut eumdem missum, antequam veniatis, nobis dirigere non omittatis: ut cum, Deo, auxiliante, veneritis, nobis simul convenientibus, vera inter nos dilectio, utpote inter spiritalem patrem & carissimum filium possit existere. Præterea postquam Georgius excommunicatus & anathematizatus cum homine Vvidonis est a vobis reversus, assiduo sumus mœrore turbati; eo quod audacter veniens, quasi vestra fultus auctoritate, in proprietates olim suas, quæ ad jus sanctæ Romanæ ecclesiæ, (Carolo divæ memoriæ imperatore patruo vestro concedente,) non legaliter pervenerunt, (& nunc usque juri nostro defendebamus & tenebamus,) temere pariter cum aliis introivit: & nostros, qui in circuitu homines existunt, affligere, & deprædari non cessat. Unde obnixe rogamus vestram magnitudinem, ut sicut nobis ore proprio promisistis, & per epistolam vestram, atque legatos nostros, Liutvvardo venerabili sanctæ Vercellensis ecclesiæ episcopo mediatore existente, mandastis, præsentialiter nobis adimplere satagatis: quia nos ea, quæ vobis promisimus, omnimodis adimplebimus, aut eosdem infideles nostros procul a nobis expellatis, ut nulla nobis adversa, vel contraria valeant aliquatenus moliri, quousque Deo propitio vos veneritis. Quarto Idus Septembris, indict. decimaquarta.

CCLIII. AD ROMANUM ARCHIEPISCOPUM RAVENNATEM.

Jubet eum Romam ad synodum causa dissolvendi quasdam quæstiones advenire.

Romano archiepiscopo Ravennati.

QUIA bellica, imo Sarracena impediente angustia, juxta sacros canones, quarto scilicet Idus Octobris, synodum sicut volueramus celebrare nequivimus; opportune, valdeque necessario sane prævidimus, ut hanc eamdem VI. Idus Novembris istius quartædecimæ indictionis, adjuvante domino, convocemus. Quapropter sanctimoniam tuam hortamur, ut ad idem tempus sine omni mora, imo omni occasione postposita, Romam occurras; quatenus ea quæ ad honorem, sive utilitatem sanctæ Dei ecclesiæ pertinent, nobiscum ordines & diffinias, & sancti Spiritus gratia revelante, voto communi decernas. Interea negotium viri illustris Deusdedit gloriosi ducis, qui nostrum pontificium adiit, dicens; se a tua solertia pro conjugio suæ uxoris, quam illius consanguineam fateris existere, communione privatum, est procul dubio ventilandum; ut quidquid rei veritas hinc demonstraverit, omnimodis exequamur. Qui pro eo quod tam diu apud nos est immoratus, & de tua parte, qui rationem redderet, non est inventus; rationabiliter erat a nobis interim absolvendus: tamen quia in proximo, sicut diximus, synodum, (qua hoc cum unanimitate aliorum consacerdotum, fratrumque nostrorum, & tua, est inter alia pertractandum,) celebrare debemus, dignius judicavimus (quod & ipsæ res expetunt) tuum præstolari adventum: ut hoc synodali discutiamus collegio, & alterna visione congratulantes, pari sententia decernamus: in qua etiam quidquid supra generum suum habueris, similiter diffiniri jubeamus. Præterea jam dicti viri conjunx, Maria nomine, libellum suæ reclamationis per Paulum legatum suum nostro præsulatui dirigere procuravit, asserens tuam sanctitatem in nuptiis per consensum patris de ea habitis, consciam extitisse; & tam virum suum, quam se, postquam una caro effecti sunt, tam ad spiritalem, sive dominicam, quam etiam ad communionem mensam, sæpe non solum admisisse, sed etiam invitasse. Sed & hoc per eumdem suum libellum reclamando innotuit, quod Mojoranus, qui & Maginpertus diaconus dicitur, in necem sui patris consenserit, petens a nobis ex hoc convenientem justitiam, & obnixe postulans hoc indiscussum non derelinqui, quem videlicet sæpissime Bononiensis episcopus suæ ecclesiæ famulum quærere studuit. Hujus rei gratia præcipimus, ipsum diaconum tecum nobis omnimodis exhiberi, ut quidquid rationis ordo poposcerit, adjuvante domino, canonice ventilemus, & synodice statuamus. Data III. Kalendas Octobris, indictione XIV.

An. Chr.

CCLIV. AD UNIVERSOS EPISCOPOS.

Ut Romam ad synodum adveniant.

Omnibus episcopis per ducatum Spoletanum, & Camerinensem, & ad omnes episcopos per diversas provincias constitutos.

NOLUMUS ignorare vestram fraternitatem, quia pro multiplicibus sanctæ Dei ecclesiæ necessitatibus, VI. Idus Novembris istius quartædecimæ indictionis synodalem conventum, domino adjuvante, celebraturi sumus: & cum diversis, præcipue Sarracenorum, impedimentis implicati essemus, nequivimus eum suo tempore congregare, dignum duximus ad augmentandas, atque perficiendas ecclesiasticas utilitates, vel prælato tempore non prætermitti, quo minus tanta necessitas sine consultu aliorum confratrum nostrorum indiscussa non remaneret, ut vestris salubribus consiliis fulti, quidquid ad honorem Dei, & communem utilitatem pertinet, communiter perficere satageremus. Quapropter hujus nostræ commonitionis sanctitatem vestram exhortamur apicibus: ut solita desidia deposita, ad eamdem synodum Romam venire non differatis: quatenus, sicut diximus, ea, quæ agenda sunt, Christo juvante, communiter peragamus, & quæ juxta nostri ministerii officia statuenda sunt, salubriter statuamus. Videte itaque ne solito negligenter agatis, ne si per vos ea quæ honori & statui sanctæ Dei ecclesiæ sunt proficua, inordinata remanserint, &, quod non oportet, venire contempseritis, canonicis ici-

ictibus non immerito feriamini. Data pridie Kalendas Octobris, indictione XIV.

CCXLV. AD CAROLUM REGEM.

Lætatur de ejus incolumitate, Deumque orat, ut omnia ei prospere eveniant: nunciat Sarracenos a Græcis victos, seque a Sarracenis, & aliis etiam valde premi: quare petit, ut sibi quam citissime auxilio veniat.

Carolo glorioso regi.

SUSCEPTIS gloriæ vestræ, spiritalis atque desiderabilis fili, nobis directis apicibus, atque relectis, quia vos, Deo gratias, sanitate vigere cognovimus, ineffabili, & ultra quam dici possit jucunditate refecti, in domino gratulati sumus: & ut magis ac magis vobis dominus Deus noster prosperitatem tribuat, triumphum de adversantibus concedat, & felicia tempora ad regnum pacifice, atque justissime disponendum multiplicet, continuis votis eumdem dominum deprecamur. Quia nihil est omnino, fili carissime, nobis dulcius, nihilque amabilius, quam ut vos semper ad defensionem, & exaltationem sanctæ matris vestræ Romanæ ecclesiæ cognoscamus esse promptissimos; & eis qui eam diversis modis impugnant, libera correctionis, ac disciplinæ sententia contraire. Nos autem licet in innumeris infirmitatibus, atque angustiis constituti, Deo gratias, utcumque valemus: sed tunc potius nostra sanitas erit, si vos omni prosperitate, ut diximus, pollere cognoverimus; & ad nobis conferendum solatium festinanter occurrere, ut alterna visione loquamur, non pati moras advertimus. Ceterum, quod dicitis ut Liutvvardum venerabilem episcopum communem fidelem nostrum ad nos præmittatis, valde in domino gratulamur: & cum eum pro communi utilitate semper desudare cognoverimus, magnum nobis gaudium in adventu illius nascetur, eo quod in ipsius præsentia vestram intuebimur excellentiam. Postremo, fili carissime, quod sciscitamini de Græcis, atque Ismaelitis, & ceteris quibusque exteris nationibus, vel concivibus, qualiter res agatur, brevissime respondemus. Sed ut hæc omnia ex intimo corde, atque dolenter advertatis, omnis mentis conamine exhortamur: tamen Deo sint grates & laudes, quia Græcorum navigia in mari Israelitarum victoriosissime straverunt phalanges, & eos, prout dominus voluit, debellati sunt. Sed nos tamen tam ipsi jam dicti Ismaelitæ, quam alii concives nostri impugnant, ac persequuntur, ut extra muros urbis nullatenus, vel qui labore manuum suarum vivere valeant, vel qui, ut ita dixerim, Christianitatem suam, sicut decet, observent, egredi libere possint: ac per hoc, imo pro his omnibus, si citissime, & omnibus occasionibus, omnibusque excusationibus postpositis, & contemptis, ad omne nobis, & huic regioni valde afflictæ conferendum solatium non veneritis; procul dubio scire potestis, quia ad peccatum vestrum, & damnum omnium hæc terra peribit. Unde pro Deo festinanter iter ad nos veniendi assumite, & ut bella domini vice illius prælíemini, ad beatorum apostolorum limina, Deo præduce, pro Christianorum omnium auxilio properate. Data III. Kalendas Novembris, indictione XIV.

CCLVI. AD ANSPERTUM ARCHIEPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

Inobedientiæ eum arguit, præcipitque, ut Rhodoaldum, & Vvarlenum monachos, quos injuste in carcerem conjecerat, ad eorum monasterium honorifice remittat.

Ansperto archiepiscopo Mediolanensi.

DECUERAT te, frater carissime, pura animi sinceritate eam reverentiam, eumque honorem sanctæ sedi apostolicæ, cui Deo auctore præsidemus; quotidie impendere, quæ usque ad tua tempora omnes tui prædecessores laudabiliter viventes, huic ecclesiæ obtulerunt prona mentis devotione. Pro qua re ejus gremio suscepti, quidam præ nonnullis amore dilecti sunt: sed ecce, quod sine dolore dici non potest, nescio qua antiqui hostis fraude, a die ordinationis tuæ, & tempore senectutis, contra sanctam Romanam ecclesiam matrem tuam non destitisti nunc inobediens, nunc dolosus te patefacere: qua necessitate compulsi, te corripere apostolico flagello operæ pretium duximus, sed iterum paterna miseratione te ad nos reducere non prætermisimus, sperantes in te de reliquo nullum vestigium circa nos culpæ aliquo modo reperire, quia & professio tua hoc coram nobis jurejurando spoponderat. En bone vir, aliquid deterius committere non formidasti, cum quosdam monachos nostros nomine Rhodoaldum, & Vvarlenum Roma ad suum monasterium Pultariense iter carpentes, comprehensos jusseris diu sub custodiæ vinculis reservari. Quod quanti piaculi sit sano intellectu ipse perpende, quantumque dedecus sedis apostolicæ, quæ, Christo auctore, etiam in barbaras nationes libera semper visa est fungi legatione: quod nefas malum sub omni celeritate te emendare hortamur, & prædictos Dei famulos cum omnibus suis illæsos abire patiaris ad locum, miserante Deo, suæ habitationis. Et sicut tuo consilio pro certo eos cognovimus esse innocenter custodiæ mancipatos: ita, te faciente, sciamus eosdem funditus, & cum competenti honore dimissos. Data mense Novembris, indictione XIV.

CCLVII. AD SALOMONEM PROCURATOREM PAPIÆ.

Ejusdem argumenti.

Salomoni procuratori Papiæ.

APOSTOLICA tibi auctoritate præcipimus, ut monachos nostros, id est Rhodoaldum, & Vvarlenum, quos, spreto Deo timore, a liminibus sanctorum apostolorum ad suum monasterium revertentes, & simpliciter per viam gradientes, comprehendere ausus fuisti, & in custodia retinere; sine omni mora, & dilatione dimittas cum omnibus suis reverti ad suum monasterium sanos atque illæsos. Quia tantum scelus & injuriam pro hac re in sedem apostolicam commisisti, pro quibus juste carere debueras consortio omnis Christianitatis: & fatemur, si hoc continuo non emendaveris, a perceptione corporis & sanguinis domini nostri Jesu Christi, & introitu ecclesiæ te prohibebimus. Data mense Novembri, indictione decimaquarta.

CCLVIII. AD ADELBERTUM MARCHIONEM.

Ab excommunicatione eum absolvit, ejusque homines, si spatio quindecim dierum intra mensem Martium ecclesiæ satisfecerint.

Adelberto marchioni.

TE vero quia conversum & fidelem circa sanctam Romanam ecclesiam & nos cognovimus, absq; tenore ab omni excommunicatione absolvimus; hominibus tuis sub eo tenore sacram reddimus communionem, ut omnem emendationem, sicut promissum est, facere ad quindecim dies intra mensem Martium omnino accelerent. Quod si hoc facere neglexerint, omnes sub eadem excommunicatione permaneant, donec iterum de perpetratis malis plenam faciant satisfactionem. Data ut supra indictione XIV.

CCLIX.

Monet ut perficiat quæ per legatos mandavit.

SUSCEPTIS literis gloriæ vestræ, quibus vos plena intentione monstratis ad limina apostolorum festine, imo potius præcipiti gressu & velle convolare; quapropter attoniti, vel magis stupefacti miramur decentiam vestram terminos patrum transcendere, & lineam generis vestri superbo spiritu conculcare, & in deterius, non in melius prorsus convenire. Et ecce dolenter cum apostolo compellor dicere: *In novissimis temporibus instabunt tempora periculosa, in quibus erunt homines semetipsos amantes, & quærentes quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi.* Sed nos, fili carissime, in viscere Christi plurimum diligentes, ad ea te provocare gestimus, quæ animæ vestræ proficiant ad salutem. Legatos sane e latere nostro plene instructos direximus, quibus omnia ad purum credere non ambigatis in his, quæ verbo tenus, & scriptis capitulariter dedimus in mandatis. Qua de re paterno affectu monemus, ut omnia sicut vobis direximus, per eosdem legatos adimplere omnino curetis. Ideoq; scitote, quoniam si pleno jure cuncta quæ destinavimus non adimpleveritis; nos enimvero quantum in nobis est, zelo Dei succensi ea quæ ad honorem sanctæ Romanæ ecclesiæ pertinent exaggerare penitus satagemus: a quibus nos nulla ferocitas, nulla malorum hominum comminatio, donec spiritus reget artus, poterit sequestrare. Quod jussionem nostri pontificii ingenti præsumptione absurdam posuisti, omnimodis temetipsum proprio jaculo reverberasti, & velut aspis surda saluti tuæ congruentibus autem non accommodasti. Sed quid plura? iterum atque iterum inhibendo apostolica auctoritate præcipimus, terminum S. Petri ad ingrediendum animum vestrum non incitetis: quousque prædicti legati nostri ad nos revertantur, omnia nobis renunciaturi, itemque alios ad nos transmittere cures. Data octavo Kalendas Februarii, indictione XIV.

2. Timi. 3.

CCLX. AD ANSPERTUM MEDIOLANENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Confirmat Josephi episcopi Astensis ordinationem, qui alias contra canones Vercellensis ecclesiæ fuerat episcopus constitutus.

Ansperto Mediolanensi archiepiscopo.

CONSULTATIONIS tuæ qua nos super Joseph, nuper in Vercellensi ecclesia ordinati, nova nunc electione, vel ordinatione in ecclesia Astensi, consulere voluisti, perspectis suggestionibus, quibus super hoc nostræ auctoritatis consultum requiris, canonicum judicavimus, & nostris tibi decretis convenienter, propitia divinitate, respondimus. Fuerat autem de illo primum, ut ipse mecum advertis, quoddam irregulariter institutum: sed nos apud B. Petrum apostolum cum sancta synodo residentes, salubri potiti consilio, & animositatem illius correximus, & misericordiæ fomenta, gratia S. Spiritus revelante, protinus adhibuimus, scilicet, ut eo in pristinum ordinem reducto, si alium episcopatum ei concedere voluisses, & cleri, vel populi vota hunc sibi concorditer in episcopum expeterent, & eligeretur, & sicut qui nihil ab ordinatore prius acceperit, in episcopum crearetur. Interea accidit, ut Astensis ecclesiæ rectore proprio obeunte, permissu Caroli gloriosi regis idem Joseph post electionem cleri, & expetitionem populi, in eadem ecclesia deberet ordinari episcopus, tua fraternitas, tam nostra absolutione, quam etiam ipsius regis exhortata monitionibus, hoc libenter admisit, & canonice jussa complere conata est. Quod quia nunc sententiam nostram tu quoque secutus, & regalem permissionem devote, sicut condecet, es amplexatus, præfatum Joseph presbyterum sanctæ ecclesiæ Astensi episcopum præfecisti, & ordinationem illius ratam haberi decernimus; & omnium ora contra hoc quoquo modo mussitantia apostolica auctoritate obstruimus: quia sicut de irregulariter quibuslibet habitis, nos ad hæc corrigenda zelus justitiæ excitat; ita de bonorum virorum laudabilibus factis gratia divina lætificat. Nam & sedes apostolica, juxta quod S. Leo papa scribit, hanc temperantiam servat, ut & severius agat cum obduratis, & veniam cupiat præstare correctis: & ideo his omissis, de prælibati Joseph iterata creatione sanctitas tua, in nullo penitus hæsitet: quia hanc & nos approbatam admittimus, & ab omnibus admittendam esse mandamus: quia quod non ostenditur factum per impositionem manus illius, cui tempore suæ legationis, quod dare visus est, ut ita dixerim, non habuit, ratio non sinit, ut videatur iteratum. Data XV. Kalenda Martii, indictione XIV.

Epist. 15.

An. Ch. 881.

CCLXI. AD ANSELMUM MEDIOLANENSEM ARCHIDIACONUM.

Minatur illi excommunicationis pœnam, nisi ad sui archiepiscopi obedientiam redeat.

Anselmo archidiacono Mediolanensi.

MISSA presulatui nostro suggestione Anspertus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ reverendissimus archiepiscopus, cujus minister esse videris, super te questus est, quod inter ceteras perturbationis molestias a te sibi temere illatas, & post rum suarum damna non modica, nunc propria derelicta ecclesia, ab ejus te obsequio & consortio separare, & velut schismaticus, per alienas parochias contra canonica statuta commorari præsumpseris; nec non & apud principalem potentiam properando, noxias illi præparare insidias callida persuasione decretas. Unde his nostris apostolicis literis dilectionem tuam paterno affectu convenimus, nihilo minus & cum omni jubemus imperio, ut de præsenti ad sinum & gremium sanctæ Mediolanensis ecclesiæ matris tuæ, quam furibundo animo reliquisti, valde devotus redire festines, atque sub proprii pastoris regimine, vel præsentia esse omni mentis alacritate decertes, &, utpote idoneus minister, humili

prorsus devotione debitum, juxta ordinis tui locum, reverenter impendans obsequium, & obedientiæ famulatum: quatenus ejus gratia potitus, omnipotenti domino de officii tui assiduitate semper placere valeas. Quod si aliter contra præcipuas & non violandas sanctorum patrum institutiones, atque contra hanc nostram saluberrimam jussionem agere præsumpseris, & ad tuam ecclesiam, tuumque pastorem, sicut regula ecclesiastica docet, redire contempseris; scias te Dei omnipotentis virtute, & beati Petri apostolorum principis, nostraq; auctoritate: atq; canonico patrum judicio, fore omni ecclesiastica communione privatum: quousq; ut prędictum est, ad tuam ecclesiam redire, tuoque pastori humilitatis colla subdere omnino studueritis, quoniam ferro necesse est ut abscindantur vulnera, quæ ut illis manum adhibueris, fomentorum non senserint medicinam.

CCLXII. AD ATTONIUM.

Excommunicat eum, nisi ecclesiæ Mediolanensi bona quæ abstulerat restituat, & ab obedientiam sui archiepiscopi cum sociis redeat.

Attonio excommunicato.

MISSA præsulatui nostro ab Ansperto sanctæ Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopo relatione, atque suggestione didicimus, te multa per horrendæ temeritatis impudentiam, sive audaciam egisse illicita, & in contemptum beati Ambrosii, atque ipsius antistitis contrarietatem, in locis, & rebus ei pertinentibus mala, & quæcumq; poteras enormiter una cum filiis tuis commisisse adversa. A quorum scilicet perpetratione assidua, te quasi ovem gregis dominici, multis jam vicibus arguendo, obsecrando, & increpando convenire, atque removere curavit, ne antiqui hostis callida persuasione semel deceptum in profundum mortis barathrum lapsum jacere omitteret. Sed quia te sanctæ admonitionis verbis salubribus humili prorsus devotione non obedire, neque aurem cordis (velut aspidem surdam) inclinare, vel acquiescere nolle aspiciens, post tot correptiones una cum venerabilium coepiscoporum cœtu a sacrosancti corporis & sanguinis domini secundum institutionis paternæ censuram, communione separavit; & ab ecclesiæ Dei societate merito removit. Et adhuc in eadem sorde iniquitatis fœtidum, & vulneratum te dolet jacere, cordeque impœnitenti nolle ad te percutientem reverti aspiciens, clamat, ut per salutis medicamenta animi tui valeat vulnera male inflicta sanare. Unde & nos pastorali solicitudine, atq; confratris nostri archiepiscopi præsenti dilectione commoti auctoritatis nostræ statuto jubemus, ut tanta perversitate, & cordis duritia jam procul abjecta, quoniam hactenus Dei timore postposito, multos tuæ iniquitatis lepra coinquinasti, & tantorum malorum auctor esse non dubitasti, præcipimus te cum omni celeritate reverti ad veram præfati pontificis tui satisfactionem cum filiis, & tuis omnibus complicibus: quorum incentor adhuc malorum post tantas correctiones esse non timuisti, & ejus salubribus monitis subditus, & subjectus existas. Omnibus tamen ecclesiæ deprædationibus in integrum restitutis, & secundum ipsius ecclesiæ privilegium emendatis, atque solutis: quod si post hujus nostræ præceptionis relectam epistolam in tua iniqua obstinatione perdurans, ut dictum est, ad præfatum pontificem tuum redire satisfaciendo contempseris, ex auctoritate Dei Patris, & Filii, ac Spiritus sancti virtute, beatorumque apostolorum Petri ac Pauli, & omnium sanctorum patrum, nostraq; apostolica sanctione secundum jam dicti dilecti confratris nostri archiepiscopi, & episcoporum sententiam jam olim in te prolatam, jubemus te cum filiis & complicibus tuis omni ecclesiastica esse communione privatum, & a cœtu, atque societate omnium Christianissimorum, utpote tantorum malorum perpetratores inconvertibiles, seclusos & damnatos existere; quousque omnia, quę perperam gessistis, emendando, canoniceque satisfaciendo, veniam condignam percipere mereamini. Data xv. Kalendas Martii, indictione xiv.

CCLXIII. AD LUDOVICUM ET CARLOMANNUM REGES.

Rogat ut cum Carolo imperatore consentiant de revocanda & Romam mittenda Angelberga: ubi eam ita se custoditurum pollicetur, ut contra ipsos moliri nihil possit.

Ludovico & Carlomanno regibus. & Hugoni abbati.

NOSSE volumus vestram dilectionem, quia spiritalem filium nostrum Carolum serenissimum imperatorem Romæ nobiscum degentem rogavimus, ut spiritalem filiam nostram Angelbergam Deo devotam, quæ se sancto Petro apostolo, & nobis, cum suis omnibus commendaverat: quam etiam conjux illius divæ memoriæ Ludovicus Augustus adhuc vivens nostræ tuitioni specialiter submiserat, ab exulatu reduceret, & apud nos eam Romam, ubi nulla jam de illa sinistra suspicio oriri posset, pro amore Dei, & Christo clavigeri ipsius beati Petri apostoli, simulque nostro dirigeret. Quod ille libenter se facturum promittens, quantum comperimus, vestrum super hoc præstolatur assensum. Et quidem nos de communi dilectione & pace sive concordia vestra gaudemus, & Deo pro hoc innumeras grates referimus. Sed tantum de ipsius spiritalis filiæ nostræ recuperatione & reditu vos deprecamur, quantum, si ipsa ad nos reducta fuerit, ut nihil penitus jam, vel contra eumdem imperatorem, vel contra vos agere possit, nostris vos attestationibus certissimos reddimus. Idcirco juncta vestra devotio cum ejusdem Augusti obedientia, absque omni protelatione, jam dictam Deo devotam fœminam, quam ad limina apostolorum, a quorum confessione altarium nostro semper tuendam præsidio suscepimus, pro amore Dei & nostro remittere, quantum in vobis est, non omittatis. Quia si hic apud nos rediens habitaverit, tanta custodia circumspecta, nobis credite, erit, ut nec Bosoni, nec alii homini, ad perturbationem imperii, sive regni, quodlibet adjutorium vel auxilium verbis aut scriptis præbere quoquomodo valeat. Verumtamen unum est, quod vobis veraciter, & unde occasionem vos ad nos contemnendum non possitis assumere, hoc ecce proponimus: scilicet, si eamdem Angelbergam vel in modico contra imperialem aut vestram voluntatem adversi quippiam moliri aut velle manifestis cognoverimus indiciis, præsentialiter illam reddere ac remittere imperialibus satagemus obtutibus: quatenus quæ disciplinam forte recipere, quod nec optamus, distulerit, non solum mundana vestra judicia non evadat, verum etiam nec miserationem, quæ delinquentibus parcere consuevit, inveniatque. Ideoque, carissime fili, estote in hoc nostri cooperatores & adjutores, & audiat nos continuo excellentia magnitudinis vestræ, ut & vos a domino exaudiri mereamini, & per felicia tempora regni guber-

gubernacula moderantes, cum Christo regnum, quod finis nullus angustat, intercedentibus beatis apostolis, capessere valeatis. Data iv. Idus Martias, indictione xiv.

CCLXIV. AD CLERUM MEDIOLANENSEM.

Recipit Hadericum sub tutela sedis apostolicæ, & excommunicat omnes, qui illi, vel ejus ecclesiis molestiam intulerint.

Omnibus reverendissimis episcopis & sacerdotibus seu clero, ac populo sanctæ Mediolanensis ecclesiæ.

BONI patrisfamilias, quem bene & fideliter laborantes remunerasse cognoscimus, informati exemplo, & apostolicæ auctoritatis & miserationis magisterio, seu benevolentia, omnibus, quos pro ecclesiæ Dei utilitatibus fideliter desudare conspicimus, subvenire debentes, opportunum ac necessarium nos oportet præbere auxilium. Igitur quia te Hadericum venerabilem presbyterum, & abbatem sacrorum monasteriorum beatorum scilicet Gervasii & Protasii, atque Simpliciani, nec non ex xenodochii * sanctorum Cosmæ & Damiani, quod Romanorum dicitur, & alia tua beneficia, vel patrimonia intra vel extra civitatem Mediolanensem constituta fideli devotione, totoque mentis conamine pro pristino statu & vigore atque restitutione sanctæ Mediolanensis ecclesiæ ter quaterque in obsequio Ansperti reverendissimi archiepiscopi tui atque confratris nostri devotum atque in omnibus fidelissimum permanere, atque decertare omnino, & evidenter comperimus, & legationem Ambrosianæ ecclesiæ catholica fide, te & prout vires suppleverunt, ardentissimo ardore explere, crebro cognovimus. Et ob hoc aliquos contumaciæ livore adversum tuam commotos esse dilectionem, vel ob alias causas invidiæ, qui & modo labiis dolosis zeli contra te concitati, & postmodum callidis argumentis nocivam tibi moliuntur, nostro statuto decernimus, atque Dei omnipotentis auctoritate, beatique Petri apostolorum principis, & nostra sanctione statuimus, nulli unquam archiepiscoporum, vel sacerdotum, aut cujuslibet ordinis clericorum ejusdem sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, nec aliarum ecclesiarum, neque alicui magnæ parvæque personæ, cujuscumque honoris præditæ dignitate esse licitum, pro tuæ laudabilis devotionis affectu & pro tuæ fidei sinceritate, atque caritatis certamine, quod pro ipsius ecclesiæ utilitate nostris te diebus habuisse cognovimus, aliquam tibi quocumque modo, vel sub ecclesiasticarum rerum obtentu, inferre calumniam, aut his præfatis, quæ pro tui digni laboris merito retines beneficiis, & patrimoniis, vel a quibus propriis rebus mobilibus privare: sed diebus vitæ tuæ, secundum auctoritatis nostræ decretum, pro amore Dei, & mercede animæ nostræ, tuaque fidelitate, quam tuæ te novimus habere ecclesiæ, liceat tibi sub apostolicæ sedis, successorumque nostrorumque tutamine, cum propriis beneficiis, & cum omnibus tuis hominibus utriusque ordinis, manere quietum, atque securum. Porro quicumque contra hoc nostrum statutum, temerario ausu agere, teque pro hujusmodi negotio calumniare præsumpserit, omni eum ecclesiastica judicamus communione carere, quousque per congruam satisfactionem, in nostra successorumque nostrorum præsentia, quod perperam læserat, emendare curaverit. Et ideo nostra etiam apostolica auctoritate præcipimus, te nusquam cujuslibet episcopi, vel sacerdotis subjacere judicio, quousque in nostram, vel successorum nostrorum libere, ac securiter sine alicujus obstaculo, vel impedimento præsentiam venias. Data *ut supra*.

* *aliquid deest.*

CCLXV. AD ATHANASIUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

Arguit eum, quod non fregerit fœdus, quod cum Sarracenis fecerat, cum promiserit illud rumpere: ostendit multa mala ejus causa a Saracenis, Christianis fuisse inflicta: minatur illi excommunicationem, nisi fœdus illud rumpat.

Anastasio episcopo Neapolitano.

JAM quia te lactantium, & ab ipsis cunabulis educantium sanctæ matris tuæ Romanæ ecclesiæ oblitus es uberum; vel nostræ benevolentiæ non debueras oblivisci: quam tibi paternaliter exhibentes, & salutis tuæ consulta prævidimus, & in temporalibus commodis juxta qualitatem temporis, præsidia quæque contulimus: & quoniam cooperatorem nostrum in his, quæ Dei sunt, te habere volumus; nimisque tuam sanctimoniam diligimus, monemus ut vel nunc ad cor redeas; ut prava quæque juxta tuum ministerium diluas, & inimicorum Christianorum nominis fœdus execrando devites: quatenus & animæ tuæ lucrum, acquiras, & nostris magis ac magis affectibus perfrui valeas, & blasphemiis ac maledictionibus reliquiarum populi Christiani, divinitate propitia careas. Memento quæso quid es; memento, quid, si non resipueris, eris; & judiciorum domini memor esto, ne pro tantis Deo rationem reddere cogaris, quanti per tuam desidiam interempti sunt, & captivi ducti diversis mortibus perierunt. De quorum crudelitate quid dicere possumus? Cum tanta hinc flenda sint & lugenda, ut si scribere velimus, & lacrymarum rivuli crescent, & primum charta quam verba deficient. Denique apud Cajetam olim nobis necessario constitutis, legati tui promiserant, ut intra spatium viginti dierum, non solum cum Agarenis habitum pactum dissolveres; verum etiam Sarracenos caperes, & nobis eos transmitteres: sed ecce, quod promissum est, fide hactenus caruit, & omnium sponsionum tuarum dicta cassata sunt, & ut apparet, frustrata. Unde, sicut diximus, cesset jam, cesset hæc immanissima pestis, ut reliquiæ Christianæ funditus non depereant, & tu animæ tuæ dispendia non incurras: quia si populo Dei compassus fueris, & Deum tibi propitium facies, & nostram paternitatem solito more percipies, & ministerium tuum custodies: alioquin non solum nostra tibi non dimittemus, sed etiam canonicam in te sententiam juxta nostrum ministerium jaciemus. Sed & hoc nostri apostolatus auctoritate monemus, & excommunicando modis omnibus interdicimus, ut quia *ecce tempus acceptabile est, ecce nunc dies salutis*, nullam seditionem, nullam commotionem, nulla discrimina, vel læsionem cum his, qui in Berolassi commorantur, aut facias, aut facientibus omnino consentias: quatenus pacem sectando, ab omni nequitia purgatus, munus Deo immaculatum offeras, & caritatem Dei in tuo vase diffusam cohabitare permittas: quia nos, quibus de omnibus cura est, Deo juvante, congruenter illuc properabimus, & inter vos, te potissimum cooperante, pacem & amicitiam reformabimus. Data pridie Idus Martii, indictione xiv.

2. Cor. 6.

CCLXVI.

CCLXVI. AD ADELCHISUM EPISC. TRIDENTINUM.

Arguit eum, quod bona Veronæ episcopi invaserit: ejus causam quibusdam episcopis se commissile significat: monet ut eorum acquiescat sententiæ.

Adelchisio episcopo Tridentino.

SUGGERENTE coepiscopo nostro Adelardo Veronensi episcopo didicimus, sanctitatem tuam aliter egisse quam te canonica, imo Christiana observantia habere videtur. Quia scilicet contempto præcedentium patrum judicio, cui ipse interfuisse dignoscitis, res quasdam ad sanctum Veronensem ecclesiam pertinentes invasisse dicteris; & contra manus tuas subscriptionem te egisse quodammodo suspicaris: in quarum diffinitione, si fedis apostolicæ legati non interessent, sperasmus adhuc posse non aliquem certificari super hoc attestationibus. Sed quia hoc non esse opportunum prævidimus, Joanni Bononiensi, Egidulfo Mantuano, Ricardo Vicentino, & Viatori Ferrariensi venerabilibus episcopis, ad hoc fecundum Deum providendum, & quantum ad contemptum inobedientiam pertinet, rursum diffiniendum, vicem nostram super hanc quæstionem commisimus; ut an id ipsum convenientes, hoc *litigium* cum sanctitate tua determinent, & irrepehensibiliter, Deo præ oculis habito, diffinire procurent. Quatenus propter fraternio te amore monemus ut in hoc ita peragas, quatenus a nobis merito reprehendi non possis, & canonicam sententiam non excipias: vestrumtamen ad locum, quem prædicti venerabiles episcopi tibi significaverint, occurrere non omittas. Et de eisdem rebus Altarne ville respondeas, ut ex hoc jam nulla quæstio penitus remaneat, vel renafcatur. Data *mense*

CCLXVII. AD JOANNEM, EGIDULFUM, &c.

Causam inter Tridentinum, & Veronensem episcopos verfantem eis committit, ut eam juxte definitiones, & ad fe fententiam mittant, ut eam confirmare poffit.

Joanni Bononiensi, Egidulfo Mantuano, & Ricardo Vicentino, & Viatori Ferrariensi episcopis.

SANCTITATEM vestram nolumus ignorare quoddam olim inter fanctam Veronenfem ecclefiam, & Tridentinum de quibuldam rebus Afaine ville exortum fuiffe litigium, quæ Veronenfi ecclefiæ pertinuiffe probabatur, ficut a legatis noftris, qui tempore illo in Italiæ partibus legationis noftræ fungebantur officio, veraci relatione compertimus: quorum & judicii diffinitionem videmus, & eorum fubfcriptiones manum lectione percurrimus; quo manifeftius declaratur eafdem res ad fanctum Veronenfem ecclefiam jufte pertinuiffe, & eas in perpetuum poffidendas diffinitum fuiffe. Sed quia hæc contentio folet generare difcordiam, nunc, ficut dicitur, Adelchifus venerabilis Tridentinus epifcopus, contra diffinitionem ipfum peragens, atque contra profeffionem, manufque fuæ fubfcriptionem movere præfumpfit, reverentiæ veftræ fuper hoc negotio vicem noftram committimus, ut ad illas partes accedentes cum Adelardo, & eodem Adelchifio, venerabilibus epifcopis, hoc litigium, (licet hoc, quia cum legatis noftris deliberatum eft, fuperfluum judicemus,) rurfum audientes deliberetis, & ad legitimum finem perducere modis omnibus fatagatis: quo rite, & fecundum feriem fcripturarum fuarum peracto, quidquid illud fuerit, noftro apoftolatui fcripsis veftris voluminibus intimari: ut nos & libenter accipiamus, & noftra auctoritate ftabiliter non omittamus. Quia & primum coram apoftolicis miffis, aliifque reverendiffimæ epifcopis in fynodo Ticinenfi, & poft in Tridentinis ecclefiis, nihilo minus coram noftris legatis & aliis imperialibus judicibus, de hoc judicatum fuit, & legaliter diffinitum. Data IV. Nonas Martii, indictione XIV.

CCLXVIII. AD METHODIUM ARCHIEPISCOPUM.

Gratulatur de orthodoxæ fidei cultu, & de ejus erga religionem ftudio & cura: precatur in dies fpiritualem profectum majorem, eumque consolatur.

Methodio archiepiscopo, pro fide.

PASTORALIS folicitudinis tum curam, quam in lucrandis animabus fidelium domino Deo noftro cribes, approbantes, & orthodoxæ fidei te cultorem, & ipfarum ecclefiarum plantes, nimis in eodem domino judicamur, & ei immenfas laudes, & gratias agere non ceffamus: qua te magis ac magis in fuis mandatis ac eendat, & ad fanctæ fuæ ecclefiæ profectum ab omnibus adverfitatibus clementer eripiat. Verum auditis per tuas literas variis cafibus, vel eventibus tuis, quatus compellimur tibi condolentibus, ex hoc adverfitate poteris, in quo te coram nobis noftrum, fanctæ Romanæ ecclefiæ doctrinam, juxta fanctorum patrum probabilem traditionem, fequi debere monuimus, & tam fymbolum, quam reftam fidem a te docendam & prædicandam lubdidimus; noftrifque apoftolicis literis gloriofo principi Sfentopulcro, quas ei afferis fuiffe delatas, hoc ipfum fignificavimus, & neque aliæ literæ noftræ ad eum directæ funt, neque epiftolæ ullo pallam, vel fecreto aliud fcientem injunximus, & aliud a te peragendum decrevimus: quanto minus credendum eft, ut fa-crasanctum ab eodem epiftopo exegerimus, quem faltem levi fermone fuper hoc negotio allocuti non fuimus. Ideoque ceffet ifta dubietas, & Deo cooperante, ficut evangelica & apoftolica fe habet doctrina, orthodoxæ fidei cultum debitum cunctis incules, ut de labore tui certaminis, domino Jefu Chriſto fructum afferas abundantem; & gratia ejus remuneratus, mevedem recipias compertenem. Cæterum de illis temporibus, quas diverſo modo perpeſſus es, noli triſtari; quin potius hoc fecundum apoſtolum, omne gaudium profus exiſtima. Quia & Deus pro te, neno eſſe potente contra te: tamen cum Deo dace reverſus fueris, quidquid jam dictus epiſcopus contra tuum miniſterium in te exercuit; utrumque audientium coram nobis diſcuſſus, adjuvante domino, legitimo fini trademus, & illius pertinaciam judicii noſtri ſententia corripere non omittemus. Data decimo Kalendas Aprilis, indictione decimaquarta.

CCLXIX. AD CAROLUM IMPERATOREM.

Nunciat imperatori, ſe iis meliter a Sarracenis ſtici, ut amplius fuſtinere non poſſit: rogat eumdem, ut ſibi ſubſidio exercitum mature mittat; eique palmam cum benedictione mittit.

Carolo imperatori.

Carolus Calvus nominatur: nunc Crudelis dictus ejuſdem epiſtolæ pag. 44. & alibi ſæpe.

MULTARUM oppreſſionum noſtrarum, fili carissime, vobis obliviſci non convenit, & calamitatum noſtrarum, quas ſancta mater veſtra Romana eccleſia patitur, oportet vos reminiſci: & tunc demum ad aliquam conſolationem noſtram manum veſtræ pietatis porrigere, & auxilium nobis præbere quantocius debetis: Scitis namque quæ, quanta & qualia, præſcripto a Pagania mala, quantaque etiam miſeriarum patimur; & in nobis commiſſis, quantum quotidie affligamur, & vos eſſis experti, & nos partim veſtræ eleemoſynæ paulo ante ſgaliſcivimus. Et cum quotidie hæc eadem mala non minuta, ſed magis ac magis creſcere ac dilatari cernamus, dolor & gemitus, ac ſine fine triſtitia imminet, ac per hoc libet magis mori, quam, prob dolor! jam talia tolerare. Proinde ſpiritalis fili, ſemperque Auguſte, glorioſe, rogamus veſtram ſummopere deprecemur, ac pro amore Dei omnipotentis, & reverentia principum apoſtolorum Petri ac Pauli, hoſtilem exercitum, quem iſtas in partes venturum eſſe dixiſtis, morum perpeti non ſinatis, ſed cum omni velocitate, ad cauxilium noſtrum, quæſumus, dirigatis: ut, domino adjuvante, ad reſpirationem noſtram Agarenos expugnet, & nobis quantulumcumque de ipſis Pagenis tranquillitatem valeat ferre. Sed & ad latere veſtro, qui eidem exercitui præeſſe poſſit, tam ſtrenuum, tamque idoneum miſſum modis omnibus tribuatis, qui & dolore exercitus veſtri exiſtat, & quam deſpectionem, vel adjutorium nobis faciant, ipſe prævideat; & quidquid veſtra vice eſt peragendum, potentiatere perficiat. Alioquin non ſolum ex his malis negligentia erit, & omnis veſtra utilitas deperiet, ſed etiam noviſſima noſtra erunt pejora prioribus; & vos, quantum ex hoc habeatis peccatum, domino patet. Ideoque propter Deum fuccurrite nobis, ſuccurrite, ut non dicant in circuita nationes: Ubi eſt imperator eorum? Præterea honorificentiæ veſtræ cum benedictione apoſtolica palmam, per quam ſignum datur victoriæ, ecce ea more direximus, exoptantes, omnipotentemque Deum deprecantes, ut hanc cum lætitia vos in ante feſtivitatem gloriaſe ſuſcipi, atque permittat. Et ad omnium noſtrum utilitatem & profectum, aures præcordium veſtrorum divinitus inclinare dignetur. Data IV. Kalendas Aprilis, indictione XIV.

CCLXX. AD DIVERSOS EPISCOPOS.

Athanaſium Neapolitanum epiſcopum, qui ſæpe monitus, nunquam, ſicut promiſerat, fœdus cum Sarracenis idolum rumpere voluit, a ſe cum omnibus ei conſentientibus excommunicat emſigiſticat.

Omnibus episcopis Calabriæ, Neapolim, Capuam Brotaſiam, & Amalfim, Beneventum, & Salernum incolentibus, a patribus.

QUM & quanta ab Athanaſio Neapolitano epiſcopo Chriſti eccleſia patiatur adverſa, optatissimus vobis non eſſe dicturos, niſi eſſent fuma modum gravia. Ecce enim, ut ipſi jam ex maxima parte non ignoratis, ad perditionem totius

 A. CLXX.

CCLXXI. AD ROMANUM ARCHIEPISCOPUM RAVENNATEM.

Arguit quod Albericum comitem Ravennam afciverit, & nobiles Ravennates contra jusjurandum ſibi præſtitum vexarit: cum Neapoli reverſus fuerit, ait ſe ea omnia curaturum: jubet Dominicum archidiaconum Faventinæ eccleſiæ epiſcopum confecrari.

Romano archiepiscopo Ravennati.

E A quæ noſtro perſatisi puto utiliterque & neceſſaria ſanctæ Ravennatis eccleſiæ reſtitutione perſu-

perficienda mandasti, lucidiùs antecedorum nostrorum informati exemplis, congruum & opportunum eidem ecclesiæ libenter voluimus, Deo favente, præbere solatium, & defensionis auxilium præcipue cum ipsius nos tibi commissum habeamus regimen. Sed quia multi nobilium Ravennatium, crebris duntaxat querimoniis apostolatus nostri aures pulsare non definunt, circa te clementiæ nostræ benevolentia commota non immeritò habetur. Nam ut cetera omittamus, quia Albericum comitem quasi ex parte imperiali Ravennam adsciscere, & nobiles cives ipsius nobis inconsultis ante tempus ad distringere enormiter coegisti, miramur, eo quod te adversum tuam promissionem jurejurando eorum nobis, & sedæ apostolicæ profitam, penitus ea egisse cognoscimus. Pro qua re minimum te valde avere oportet, ne pro talibus tua te sententia velut transgressorem ulciscatur. Nos enim te gregem domini pascere, non perturbare; salvare, & non perdere fatuimus. Tamen cum nos, Deo volente, Neapoli, quo nunc proficiscimur, fuerimus reversi; & aut tu, secundum nostram tibi jussionem directam, Romam venieris, aut nos vel missus noster illas in partes venerimus, plenariam de omnibus, quæ tuæ ecclesiæ regnoverunt esse necessaria, justitiam omnimodo faciemus. Defunctis præterea ecclesiæ Faventinæ episcopo præsidium huic Dominicum venerabilem archidiaconum, sedis ipsius bonore episcopali dignum exhibere. Hoc authoritatis nostræ futuro pretenti dilectioni tuæ præcipimus, ut absque omni mora, vel protelatione eumdem archidiaconum sludeas secundum morem episcopum confecrare. Nam si aliqua temeritate deprivatus, hoc contra tuæ sponsionis juratoriam pagínam præsentialiter facere contemplexis, pro certo scias quia nos ipsius ecclesiæ curam & solicitudinem habentes, jam fatum archidiaconum ad nos ex nostra præcepta illico revertentem episcopum consecrabimus. Data *ut supra*.

CCLXXII. AD ROMANUM ARCHIEPISCOPUM RAVENNATEM.

Arguit eum, quod alterius legitimum vicorum raptori tradi consenserit, & Romanæ ecclesiæ aulius fuerit advocatus: has ob causas illum a conferendis sacris ordinibus suspendit, donec a synodo, ad quam eum jubet venire, ejus causa cognoscatur.

Romano archiepiscopo Ravennati missa per Dietonem venerabilem episcopum.

INTER cetera quæ de te audivimus, veniens Deusdedit duis retulit nobis, quod uxorem ei, sius, de qua legaliter diffinitum est, ad te callide venire fecilles, & alteri viro raptori in thupro utique traddidisse: quod nimirum tanti flagitii scelus te, juxta tuum miasmarium, omnimodis prohibere, ac fundilus relecare oportebat: tu autem consilium illicite præbuisti. Cognoscimus etiam multic indicii, quod asta temerario contra sanctam & dominam tuam Romanam ecclesiam recalcitrare, & contra tuæ juratoriæ sponsionis tenorem hostilemstime agere nullatenus dubitasti. Unde auctoritate Dei & beati Petri, nostraque tibi præcipimus, & præsenti statuto jubemus, ut nullam omnino sacerdotalem ordinationem pro talibus, quibus ex irreatius criminibus, facere quoquomodo præsumas, donec VIII. Kalend. Octobris futuræ quintædecimæ indictionis, ad ipsum, quam, Deo favente, pro ecclesiasticis

A videlicet utilitatibus, secundum sanctorum patrum statuta celebraturi eramus, omni postpolita occasione venire procures: quatenus synodali decreto ea, quæ de te didicimus, examinata canonicum finem percipiant. Data *ut supra*.

CCLXXIII. AD EUMDEM.

Jubet Placentinos clericos, quos sine commendatitiis literis ad tum confugientes receperat, ad eorum episcopum remitti: ejusdem etiam ecclesiæ clericos absolvit, donec cum eis ad synodum veniat.

Reverendissimo & sanctissimo Romano archiepiscopo Ravennati.

B

INTER cæteras proprii affectus rationes incongruas, quibus ceipsum quotidie mente improvida inferimus, nos dubitas; Pasalo tarsiime Placentinæ ecclesiæ antistite ad agnes, apostolatus nostri humiliter reclamantibus clericus, quod clericos ipsius ecclesiæ ingalæ normam sectari volentes, & edicreo line commendatitiis ritisque literis ad te confugientes, contra tuos decessorum partem statuta recipisses, receptosque tibimet famulari decernas. Quod minimum propterea non præsumptionem, & sedilionem, quæ ipse sunt, auctoritate apostolica, & sanctorum patrum præcipius institutione amputare volentes, conveientis tuæ fraternitati præcipimus, ut absque omni mora, vel protelatione eumdem archidiaconum sludeas secundum morem episcopum confecrare. Nam si aliqua temeritate deprivatus, hoc contra tuæ sponsionis juratoriam pagínam præsentialiter facere contemplexis, pro certo scias quia nos ipsius ecclesiæ curam & solicitudinem habentes, jam fatum archidiaconum ad nos ex nostra præcepta illico revertentem episcopum consecrabimus. Data *ut supra*.

C

CCLXXIV. AD CONSTANTINUM SACERDOTEM.

Excommunicat eum, quod absque sua licentia ab archiepiscopo Ravennate ad Faventinæ ecclesiæ episcopatum promotus fuerit: prohibetque eum illius ecclesiæ administrationem attingere, donec ad synodum Romanam veniat.

E *Constantino sacerdoti ecclesiæ Faventinæ de plebe sancti — Petri Transsiverii.*

AUDIENTES esse quasi ad episcopalem honorem a Romana Ravennatæ archiepiscopo, tuæ nostri pontificii auctoritate, ejus licentia, & absque canonicæ institutionis regula enormiter promotum; his apostolatus nostri literis ex Dei omnipotentis, sanctorumque Petri ac Pauli apostolorum auctoritate, nostrisque apostolico jure, te excommunicamus, ut nullo modo hujus licentiam aliquid de episcopali officio peragere, aut ipsam Faventinam ecclesiam quoquomodo invadere,

te, neque in plebibus, vel rebus, seu hominibus A Romanus archiepiscopus, & ore, cum Ravenipsius ecclesiæ, aliquod dominium agere præsumas, * *aliquid* usque quo eum eodem Romano archiepiscopo tuus *de his?* * octavo Kalendas Octobris quam, Deo favente, celebraturi Roma erimus, tuam specialem rebus pertinentiam exhibere procures. Nam si contra hanc nostram apostolicam jussionem, & post hujus nostræ excommunicationis sententiam, aliquid de ipso episcopali ministerio agere præsumpseris; vel in omnibus, quæ ad eumdem episcopatum pertinent, temerario te aulu intromiseris temeravit, atque ad denominatum synodum occurrere postposueris; scias pro certo, quia non solum omni ecclesiastica te communione privabimus, sed etiam fenodali decreto a sacerdotali honore te faciemus alienum existere. Data XVI. Kalendas Augusti, B indictione decima quarta.

CCLXXV. AD ROMANUM ARCHIEPISCOPUM.

Ad synodum Romam sub pœna excommunicationis venire jubet, ut ad ea, quæ objiciebantur, respondeat.

Reverendissimo & sanctissimo confratri nostro Romano archiepiscopo.

QUIA jampridem missi tibi per Joannem venerabilem episcopum Mosti Feretrani, apocrisiarium nostrum, literi, sed (synodale te colegium pro ecclesiasticis diuturnaxat utilitatibus nobiscum pariter celebraturum occurrere jussimus, & tuam nobis contempsisti præsentiam exhibere; nunc multis te criminibus interitum, multorumque hominum acculationibus horrendis impetitum, & præcipue manifesto perjurio esse pollutum, agnoscentes, hac fecundæ vocationis nostræ auctoritate ad venerabilem synodum, quam Deo favente, octavo Kalendas Octobris futuræ quintæ decimæ indictionis, erimus celebraturi, omni occasione, vel mora postposita, una cum omnibus suffragineis tuis episcopis venire jubemus: quatenus ibi coram fratemo, & venerabili episcoporum cœtu, pro omnibus tibi objectis rite examinatis, ore propio valeas respondere, & te innocium denominare; nam si aliqua temeritate tumidus, vel inobediente stimulis motus hanc nostram apostolicam & canonicam vocationem, quam tibi primitus per Deltonem, feu & modo per Joannem Callensem venerabiles episcopos direximus, parvipendendo ad præfatam synodum venire contempseris, scias pro certo, quoniam omni te communione ecclesiastica privabimus, & fugiendo, tuæ damnationis sententiam, tuique honoris patieris jacturam. An. Ch. 877. Data VI. Kalendas Augusti, indictione XIV.

CCLXXVI. AD EUMDEM.

Deusdedit Ravennatem injuste excommunicatum absolvit: confirmat illius cum Maria uxore conjugium: jubet eum defendi.

Reverendissimo & sanctissimo Romano archiepiscopo Ravennati pro canta Deusdedit Ravennati, & Lanni ravennatis episcopi missi & apocrisiarii summæ sedis nostræ apostolicæ, nec non quidquid nostri missi imperatorii & omnium judicium, & populi Romani territorii confinentis, antistitique fidelium sanctæ ecclesiæ, præsentibus scilicet atque futuris.

OMNIUM reverentiam, omniumque indutiam scire hortamur, quod Ravenas

missorum vestrorum ea, quæ necessario emendanda & corrigenda erant, jure legitimo corrigerentur, ut tam diuturnum malum finem acciperet.

CCLXXVIII. AD RAVENNATES.

Præcipit ut se a Ravennatis archiepiscopi in synodo excommunicati communione separent, quousque eum absolutum cognoverint.

Omnibus venerabilibus sacerdotibus & clero atque universis judicibus populoque Ravennati.

NOSSE volumus fidelitatem & unanimitatem vestram quia Romanum archiepiscopum vestrum pro perjurii reatu manifeste pollutum, aliisque nefandis criminibus impetitum, & idcirco ad synodum pro sui purgatione vocatum, occurrere contemnentem, omni ecclesiastica communione una cum sanctæ synodi decreto privavimus, quousque suam specialem studuerit nobis exhibere præsentiam. Quamobrem his apostolatus nostri literis vobis jubemus, & ex auctoritate Dei, & beati Petri apostolorum principis, & nostra præcipimus, ut omnes vos ab illius consortio & communione modis omnibus separetis, donec per nostræ apostolicæ miserationis officium, ab hujus excommunicationis vinculo eum cognoveritis absolutum existere. Quicumque autem ei ante audientiam, absolutionem nostram aliquatenus communicare præsumpserit, eodem excommunicationis laqueo, secundum sanctorum patrum institutionem, maneat irretitus, usque dum a nobis fuerit misericorditer absolutus. Data mensis Octobris die quarta, indictione * duodecima.

* decima-quarta.

CCLXXIX. AD CAROLUM IMPERATOREM.

Gratulatur de ejus incolumitate: gaudet ipsum adventurum esse statim in Italiam: hortatur ut mature Romanæ ecclesiæ auxilio veniat, & Guidonem prædatorem ab ecclesiæ finibus ejici jubeat.

Carolo imperatori.

COGNOSCENTES de vestra incolumitate, quod oppido videbamus, Deo gratias egimus, & ut magis ac magis prosperitatibus, & innumeris gaudiis fulciamini, majestatem divinam supplicibus votis omnimodo flagitavimus, scientes & multis experimentis discentes, quod vos eadem vultis, eadem quippe desideratis; quoniam si nostra mediocritas viguerit, & valuerit illa vos facturos hortabitur, unde & sanctæ Romanæ ecclesiæ matris vestræ defensio augmentabitur, & vobis copiosa merces in cœlo in perpetuum reponetur. Quod autem dicitis, ut postpositis ceteris, iter vestrum in Italiam recto itinere ordinatum habeatis; grato animo suscepimus, & ut utinam non solum Papiæ, verum etiam propius essetis, necessitas maxima deposcit. Ideoque quod cœpistis, cum Dei adjutorio, velociter vestra sublimitas perficere studeat; & ad defensionem, imo securitatem sanctæ matris vestræ Romanæ ecclesiæ, sicut dixistis, ceteris curis postpositis, mente & brachio potenter occurrat: quia quantis affligatur & conculcetur angustiis, jam dicere non valemus. Ceterum de Widone

A Rabia, invasore scilicet, & rapaci, vestra gloria subveniat, & eum de finibus nostris, ut aliquantulum populus noster relevari valeat, ejicere modis omnibus jubeatis. Data III. Idus Novembris.

CCLXXX. AD LIUTWARDUM EPISCOPUM.

Gratias agit, quod dederit operam, ut imperator in Italiam ad ecclesiæ defensionem veniret.

Liutvvardo episcopo.

B STUDIO tuo (quod cum spiritali filia nostra imperatrice, sicut asseris, ut domnus imperator pro defensione sanctæ Romanæ ecclesiæ ingrederetur Italiam, habuisti), gratias agimus, & ut quod deest, stet quod te minime latet, tua instantia perficiat, multum hortamur: quia tantum nobis necesse est, quantum docere non valemus. Unde ita age, ut tibi magis ac magis gratias referamus, & in temporalibus commodis vicissitudinem reddere invitemur.

CCLXXXI. AD GENEVENSES.

Præcipit ut Optando episcopo a se consecrato obediant.

Clero & populo Genevensi.

DILECTISSIMI filii nostri Caroli imperatoris, principumque ipsius relatu, vestram ecclesiam viduatam cognoscentes pastore, & propter dissensionem Bosonis, cui sociatus ejusdem sedis videtur metropolitanus, ordinationem electi vestri Optandi differre, auctoritate & potestate apostolica, secundum deprecationem ejusdem serenissimi imperatoris, filii scilicet nostri spiritalis Caroli; atque optimatum ejus, præcognita vestra omnium in eodem Optando electione, & qualiter idem serenissimus imperator eidem ecclesiæ electionem perenniter de proprio clero donaverat, diutius ipsa ecclesia ne viduata maneret pastore, consecravimus eum sancti Spiritus gratia; & ad regendum vos pastoraliter instructum direximus, quem devote & unanimiter suscipientes, obedientes ei, utpote proprio patri spiritali sitis in omnibus; salvo deinceps ejusdem loci privilegio antiquo propriæ metropolis, sancimus, ut quicumque huic nostræ auctoritati, & apostolicæ deliberationi contra stare, aut resistere, aut non obedire, vel, quod absit, electionem ipsius ecclesiæ aliquando pervertere, aut infringere, quam, Deo propitio juste est assecuta, tentaverit; gladio utique canonicæ disciplinæ noverit se feriendum, atque omnipotentis Dei vindictam non evasurum, si digna celeriter non fuerit satisfactione sanatus. Confirmamus denique nostri apostolatus auctoritate, omnes res ejusdem ecclesiæ pacifice, ac quiete perpetualiter possidere. Et quicumque easdem invadere ac dissipare ausus fuerit, postquam a proprio episcopo canonice admonitus fuerit, si secundum divinas & humanas leges non emendaverit, sub anathemate sit damnatus.

CCLXXXII.

CCLXXXII. AD OMNES ARCHIEPISCOPOS, EPISCOPOS, ET COMITES ITALIÆ.

Hortatur dent operam, ut Carolus imperator Angelbergam Romam venire patiatur, quam se ita custoditurum promittit, ut nihil contra ipsum Carolum cum Bosone moliri possit; & si quid tentaverit, se eamdem remissurum pollicetur.

Omnibus reverendissimis, & sanctissimis archiepiscopis & episcopis hujus Italici regni, & omnibus gloriosis comitibus filii nostri imperatoris.

SI ea quæ saluti & utilitati proximorum necessaria sunt, secundum solicitudinem & curam gregis dominici nobis ad bene regendum commissi, divinæ pietatis memores agere studemus; omnipotentem Deum in his, quibus & ipsi ex humana infirmitate quotidie indigemus, habebimus omnino propitium, & in bonis omnibus procul dubio adjutorem. Igitur sanctitatem vestram nosse volumus quoniam missis, & apostolatus nostri literis, dilecti ac spiritalis filii nostri Caroli gloriosissimi imperatoris clementiam obnixe rogavimus, ut Angelbergam filiam nostram, quam divæ memoriæ Ludovicus rex pater imperatoris, & Ludovicus imperator vir ejus nobis Veronæ commendaverunt, ac postmodum ipsa se sancto Petro tradidit, & de ipsius altaris confessione tuendam recepimus, de loco in quo nunc esse constat, pro amore Jesu Christi domini nostri, & pro sanctorum apostolorum Petri ac Pauli reverentia, nostraque paterna dilectione præsentialiter reduci, & ad nos eam dirigere jubeat. Unde vos fratres & comministros pio mentis convenimus atque hortamur affectu, quatenus in hujus feminæ reversione, vel salute nobiscum cooperari, pariterque desudare studeatis; ut vestro consilio, vestroque instanti hortatu, ipse Augustus nostræ petitionis effectum more parentum suorum libenti perficiat voluntate. Nam sicut illud regnum, in quo nunc illa sub custodia manet, ejus est, ita & istud: & sicut ibi custoditur, ne aliquod solatium, vel consilium dare, facereque possit Bosoni: ita & nos eam in tali loco habitare faciemus, quo nihil adversi moliri, nihilque valeat machinari contrarium ad hujus regni, & imperii perturbationem. Et si contra ejus ac nostram voluntatem aliquatenus eam agere, aut velle cognoverimus; illico ad imperialem remittemus præsentiam, nec nostro erit amplius adjuta consilio. Quod nimirum, ut nobis sine omni dubitatione credatur, unum ex his legatis nostris venerabilibus episcopis, quos pro ea imperatori direximus satisfaciendo, repromittere jussimus ita nos esse incunctanter facturos. Neque enim, sicut cum coepiscopis, & primatibus ejus promissum est, nullum temporale adjutorium & consilium jam fato se fore præbituram Bosoni: & quod, sicut prædiximus, diligentissime custodita, non poterit de his omnibus quidquam agere. Idcirco per dominum vos adjuramus, ut toto conamine in hoc opere nobiscum pro amore Dei desudare, eique manum porrigere procuretis, ut & nos in vestris proficuis utilitatibus & necessitatibus esse prompti possimus: & cui manum porrigere vobiscum omnimodis porrigamus, dignasque vestræ Deo dilectæ sanctitati pro vestro labore, atque devotione gratias habere valeamus.

A CCLXXXIII. AD WILLIBERTUM ARCHIEPISCOPUM AGRIPPINENSEM.

Commendat ejus vigilantiam, & presbyterum quemdam excommunicatum, nunc ipsius testimonio longa pœnitentia purgatum, ejus precibus commotus absolvit, & sacerdotali ministerio restituit: causam Gedeonis adulteri ei committit, ut sententiam canonice ferat.

Reverendissimo & sanctissimo Williberto archiepiscopo Agrippinensi.

E ALMITATIS tuæ prudentiam sacerdotali vigilantia, pro gregis dominici sibi commissi salute, atque de fauce hostis maligni, qui semper incautos ad æternæ mortis profunda pertrahere avide certat, liberatione, juxta pastorale magisterium reverentiæ tuæ divinitus delegatum solicitam fore, literis vestris inspectis luculenter agnoscentes laudamus, cum apostolicæ sedis privilegium perspicaci mentis intuitu conservando hunc tuæ diœceseos presbyterum, nomine Tal, * Ingeltrudæ Bosonis quondam comitis uxori torum conjugalem, contra divinæ legis præcepta relinquenti. Et idcirco ab antecessore nostro beatæ memoriæ papa Nicolao legitime excommunicatum improvide communicasse reperiens, sacra jam olim communione privasti. Quem scilicet, cum tuæ fidelis devotionis attestatione nostro præsulatui dirigens, professus es per annos undecim illatam sibi excommunicationis sententiam humiliter sustinuisse: & quod ex pollutæ consortio feminæ venenum attraxerat, longa pœnitentiæ satisfactione purgasse, a vinculo suæ obligationis ut absolveremus mandasti. Nos vero misericordiæ intuitu, precibus tuis inclinati, interni arbitrium judicis sequentes, ab ipsius excommunicationis vinculo, si ita est, eum absolvimus: & omne officium vel ministerium sacerdotale, juxta præcedentem consuetudinem, jubemus solenniter, ac libere cum domini semper timore peragere. Præterea de Gedeone, cujus uxorem cum germano istius adulterium perpetrasse fateris, ex parte dubii existentes, utrum verum sit quod de hoc dicitur necne, dilectioni tuæ committimus, ut omni ex parte, diligentique cura, rei hujus veritate comperta, quid super hoc excellentissimus doctor beatus Augustinus in libris de adulterinis conjugiis ad Pollentium dixerit; quidque beatus Innocentius papa vigesimo sexto capitulo statuerit, relegens, secundum horum sanctionem ita diffinire procuret; quatenus animabus eorum per pœnitentiæ remedia subveniri possit, & corpora per tuæ sanctitatis providentiam secundum Deum in omnibus dirigantur.

* aliqua desunt.

Epist. 23

CCLXXXIV. AD BARNIMERUM COMITEM, SACERDOTES, &c.

E Ostendit sibi gratissimam fuisse eorum in sedem apostolicam observantiam: hortatur ad perseverantiam: jubet legatos ad se mitti, quibus revertentibus legatum suum se missurum pollicetur, cui ipsi fidelitatem juxta ecclesiæ ritum promittant.

Excellentissimo viro Barnimero glorioso comiti & dilecto filio nostro atque omnibus religiosis sacerdotibus, & honorabilibus judicibus, cunctoque populo pax, & gratia a domino Jesu Christo.

AUDITA per Theodosium venerabilem episcopum vestrum fide & devotione,

quam circa sedem beati Petri apostoli, & nostri pontificii vos habere cognoscimus, immensas Deo gratias referentes, magno gaudio sumus repleti; qui vos nunc ad tantam gratiam perducere, & inter oves suas connumerare dignatus est, secundum quod dominus ipsi principi apostolorum commisit, dicens: *Si diligis me Simon Petre, pasce oves meas.* (Joan. 21.) Unde vestram fidelitatem, & Christianissimam devotionem, his nostris apostolicis literis admonemus & exhortamur, ut sicut divina inspiratione agere cœpistis, usque ad finem perficere, & observare non prætermittatis: quatenus qui sub ala & regimine, atque defensione beati Petri apostoli, & nostra, toto conamine vos subdere, atque in ejus servitio perseverare, quasi dilecti filii procurastis, apertius hoc ostendatis, atque impleatis, ut dominus in evangelio dicit: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant bona opera vestra, & glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est.* (Matth. 5.) Et ut ita hoc per orbem terrarum vestræ sponsionis diffametur, ut auxiliante domino, & sanctorum apostolorum suffragantibus meritis, ea quæ saluti & utilitati omnium vestrum proficua sunt, possimus ad honorem & exaltationem sanctæ sedis apostolicæ incunctanter perficere, sicut nomine vestro scripta nobis mandastis, ita in libro cœlesti scripta nobis permaneant. Quapropter mandamus, ut reverrente ad vos dilecto episcopo vestro, idoneos legatos vestros præsentialiter ad nos dirigere non prætermittatis, qui pro parte omnium vestrum nos & sedem apostolicam consulant de his quæ mandastis, ut nos cum illis missum nostrum dirigamus ad vos, quibus secundum morem & consuetudinem ecclesiæ nostræ, universus populus vester fidelitatem promittat. Interim monemus, ut constantes permaneatis, quoniam scriptum est: *Melius est votum non vovere, quam post votum promissa non implere.* (Eccles. 5.) Spiritus domini, qui orbem terræ replevit, repleat vestrum cor omni pace & gaudio in Christo Jesu domino nostro.

CCLXXXV.

Laudat ejus studium erga sedem apostolicam, eumque monet, ut perseveret: pollicetur eum a se in amicorum numero referri: præcipit ut Romam veniat.

SICUT nobis per literas tuas, & verbo tenus, per Deusdedit religiosum presbyterum tuum mandasti, ut fidem & devotionem, quam circa sedem apostolicam habere debes, te velle toto conamine conservare indiminutam asseras, gratanter suscepimus. Unde te omnimodis admonemus, & his apostolicis literis exhortamur, ut nulla inimicorum calliditas, vel seductio amplius a nostra fidelitate quoquomodo valeat te removere; sed secundum sponsionis tuæ tenorem in ea devotissime permanere procures. Quapropter scito quia sine omni dubietate inter dilectos nostros te retinere volentes, volumus etiam & præcipimus, ut & pro necessitate ecclesiæ tuæ, causa utilitatis, Romæ ad nostram apostolicam præsentiam præsentialiter venire indubitanter procures: quia & statum sanctæ Ravennatis incolumem conservare, tuumque profectum & honorem perficere, auxiliante domino, cupimus.

CCLXXXVI. AD IMPERATOREM.

Gratulatur de ejus observantia erga Romanam ecclesiam: lætatur ipsum Ravennam venire velle, ut de ecclesiæ & imperii statu agat: rogat ut ante diem, quem præstituerat, accedat.

Ad imperatorem.

RECEPTIS serenitatis vestræ literis, atque perlectis, ac sicut nobis per Joannem Vencicinensem episcopum verbo tenus mandastis: quia cognovimus vos honorem sanctæ Romanæ ecclesiæ matris vestræ, & salutem terræ ipsius toto conamine velle perficere, exultantes sumus animo gavisi. Porro sicut mandastis ut die purificationis beatæ Mariæ semper virginis Ravennæ venientes simul conjuncti fuissemus pro ad considerandum, cum Dei auxilio, & peragendum profectum sanctæ Dei ecclesiæ, & statum imperii vestri; nos autem & hoc libenti animo recipientes, volumus quarto die ante jam dictam festivitatem vos ibi adesse, quia & nos ita desideratissime cupimus vobiscum simul conjungi, & vestram petitionem libenter adimplere, si, domino annuente, sanitas corporis divinitus concessa fuerit. Et quoniam, sicut audivimus, vos laborem atque certamen pro ecclesiarum Dei statu, & imperii vestri incolumitate, atque communi Christianorum salute, pio affectu cupitis perficere; his apostolatus nostri literis admonemus & exhortamur ut magis ac magis in hoc vestra imperialis solicitudo proficiat: hoc gloriam vestram obsecramus, & magnitudinem vestram, ut cum in has partes venire cœperitis, Supponem gloriosum comitem, & communem fidelem vobiscum venire jubeatis.

CCLXXXVII. AD MICHAELEM REGEM BULGARORUM.

Miratur quod legatos non miserit, quemadmodum jamdiu promiserat: monet ut id quamprimum faciat.

Dilecto ac spiritali filio Michaeli glorioso regi Bulgarorum; gratia vobis, & pax a Deo patre, & domino Jesu Christo.

MIRAMUR quod tanto jam tempore transacto missos vestros ad sanctam Romanam ecclesiam matrem vestram, & ad nos non transmisistis. Modo vero (sicut nobis retulit Theodosius venerabilis episcopus) missos tuos cum eo dirigere promiseras: sed pro qua causa eos dirigere prætermiseris, ignoramus. Unde vos jam recognoscere oportebat, etiam ad pastorem & pontificem animarum vestrarum reverti tota devotione debueratis: unde his nostris apostolicis literis, vos quasi carissimos filios admonemus & exhortamur, ut de præsenti vestros idoneos missos nobis transmittere non dubitetis: quatenus ab uberibus matris vestræ sanctæ videlicet Romanæ ecclesiæ satiemini, omnique bono repleamini. Quia nos more paterno ulnis extensis vos amplecti, & quasi oves Christi nobis commissas alere & salvare parati existimus, secundum quod dominus dicit beato Petro: *Pasce oves meas*: quidquid enim vobis dirigimus, credere omnino potestis, quia pro salute vestra semper agere ac perficere incunctanter cupimus. Optamus vos in Christo nunc & semper bene valere.

CCL-

CCLXXXVIII. AD OTERAMUM VIENNENSEM EPISCOPUM.

Arguit quod faveat sociis Bosonis: idque a se imperari asserat; præcipit ut Romam accedat, ut crimina quæ ipsi objiciuntur diluat.

Oteramo * *Viennensi episcopo.*

* Ottramus qui sæpe postea occurret.

INTER eximios nuncusque Christi Dei nostri sacerdotes te habere, tenereque omnino volumus: sed quia ecclesiasticæ paci & utilitati contraria agere audimus, valde miramur, nihilo minus & turbati existimus, eo quod, sicut fidelium relatu comperimus; his, qui cum Bosone præsumptore, & regni perturbatore tyrannidem exercere non cessant, ausu temerario favere, eorumque malis operibus communicare præsumas, & in superbiam eorum sequax existens, falsa opinione sanctam nostram Romanam ecclesiam infamare non dubitas, quod ad talia peragendum ipsius auctoritatem habere te certifices; quod quam evidenter ostendere non poteris*, pro qua scilicet Romana ecclesia te murum opponere omnibus iniqua agentibus debueras. Pro quibus nimirum tot malis, tantisque præsumptionibus tibi ex auctoritate Dei, & sanctorum apostolorum ac nostra præcipimus, ut de præsenti Romam ad limina sanctorum apostolorum, nostramque præsentiam venire procures, ut de talibus te criminibus secundum auctoritatem sanctorum patrum coram nobis & sede apostolica satisfaciendo purgare valeas: quatenus te inter fratres & consacerdotes retinere valeamus. Nam, quod non credimus, si aliter feceris, & venire distuleris, donec hanc nostram jussionem impleveris, scias te omni episcopali officio esse privandum.

CCLXXXIX. AD LEONEM, LANDULFUM ET LANDONEM.

Ut Auxentii filium ab Attinulfo captum, patri restituendum curent.

Leoni episcopo Teanensi, item Landulfo episcopo, & Landoni Gastaldio patri ejus.

AUDITU certiori comperimus, quod filium Auxentii Capuani, nostrum dumtaxat proprium hominem, Attinulfus caperet, & non bene tractans eum violenter teneret, quod admodum admiramur: & quod tale quid præsumpserit agere, moleste quippe accepimus. Unde vobis nostri apostolatus literis injungere dignum duximus, ut omnem operam detis, & ex nostra parte ipsi Attinulfo tamdiu insistatis, quousque eumdem Auxentii filium, hominem scilicet nostrum, patri suo salvum restituat, & cum suis hominibus reddat illæsum. Alioquin sententiam nostram evadere non poterit, qui nostrum hominem tam simpliciter ambulantem affligere non contempsit. Vos tamen rogamus, tam strenue agite, ut vobis gratias referamus, & majora vobis committere invitemur.

CCXC. AD LUDOVICUM ET CAROLOMANNUM REGES.

Gratias agit de ipsorum erga Romanam ecclesiam affectu, & mutuum studium pollicetur.

Dilectissimis filiis Hludovico & Carolomanno gloriosissimis regibus.

AUDITA per venerabilem episcopum devotione vestra, quam circa sanctam Romanam

ecclesiam habere, totoque conamine exercere cupitis, maximas Deo & vobis gratias agimus. Unde a nostra parte vos certos existere volumus, quia sicut dominus Carolus divæ memoriæ imperator avus vester, ac postmodum genitor vester Hludovicus rex, sub protectione Romanæ ecclesiæ, nostraque apostolica tuitione vos commendaverunt, ita nostrum apostolicum affectum circa vos in omnibus ostendere, vosque adjuvare ac protegere paterna dilectione atque amore semper parati existimus. Præterea de his, quæ per jam dictum episcopum verbo tenus mandastis, ita vobis per eum dictis respondendo direximus. Nam ea quæ nostro consilio reperimus, & vobis innotescendo mandavimus, ad vestrum honorem proficua esse omnino credite.

CCXCI. AD HUGONEM ET ALIOS COMITES.

Gratias agit de fide, quam Ludovico & Carolomanno regibus servabant.

Hugoni eximio abbati, seu Bernardo, Guitoni, & aliis regni gloriosis comitibus.

AUDIENTES bonam famam de vobis, quod protectores, defensores, atque fideles Hludovico & Carolomanno excellentissimis regibus, qui nobis a progenitoribus suis commissi sunt, in omnibus existitis, gratias referimus maximas. Quapropter his apostolicis nostris literis magnificentiam vestram exhortamur, ut more fidelium parentum vestrorum, magis ac magis circa eos vestram sincerissimam devotionem ostendatis, quoniam & nos, Deo propitio, in eorum adjutorio vobiscum pariter in omnibus prompti existimus: ut dignam exinde vos, non solum a Deo & a nobis, verum etiam & ab illis retributionem percipere mereamini.

CCXCII. AD ARCHIEPISCOPUM VIENNENSEM.

Arguit quod detruso in carcerem Optando episcopo, alium in ecclesia Genevensi constituerit: præcipit ut illum sedi suæ restituat, atque ad synodum veniat ad diluenda ea quæ ipsi objiciebantur.

Oteramo Viennensi archiepiscopo.

RELATU veraci didicimus, sanctimoniam vestram in Genevensi ecclesia episcopum consecrasse, cui nos, necessaria temporum qualitate perspecta, jam primum clericis ejusdem ecclesiæ suggerentibus, auctoritate apostolica præfeceramus episcopum nomine Optandum. Quo audito, audaciam & temeritatem vestram nimium admirantes, ob id maxime turbati sumus: eo quod non solum super ordinationem nostram obices manus habuistis, sed etiam ad contemptum & injuriam sedis apostolicæ præfatum episcopum turpiter capientes arcta custodia retrusistis, & rebus, omnibusque supellectilibus ejus direptis, hactenus retrusum affligitis, & contra omne ministerium vestrum, quod nulli Christiano licet, sacerdotem domini tetro carcere maceratis: non habentes præ oculis scilicet, quod sacerdotes domini sacra scriptura aliquando deos, aliquando angelos nominet, & qui eos tangit, tangat pupillam oculi domini. (Zach. 2.) Quapropter auctoritate Dei omnipotentis, & principum apostolorum Petri & Pauli, simulque nostra, vobis præcipimus, ut accepta hac nostra epistola,

aut quoquomodo tenore illius audito, si intra octo dierum spatia jam dictum episcopum propriæ sedi, proprioque honori & dignitati reddere, restituereque contempseritis, a corpore & sanguine domini nostri Jesu Christi, cum omnibus vobis in hoc facto faventibus, sitis prorsus extorres, quousque juxta hanc nostram dispositionem perficere sategeritis. Et quia alia multa vobis a quibusdam objiciuntur, quæ synodali discussione sunt corrigenda, decernimus ut omni excusatione remota VIII. Kalendas Octobris futuræ primæ indictionis Romam ad synodum occurrere non omittatis: ut tunc & de vobis objectis rationem reddatis, & si adversus eumdem episcopum a nobis consecratum aliquam querimoniam habetis, canonico valeamus, quidquid illud fuerit, Deo juvante libramine diffinire. Hoc etiam scientes, quia si ad eamdem synodum præfato tempore venire distuleritis, canonicæ in vos censuram sententiæ proferemus.

CCXCIII. AD CAROLUM IMPERATOREM.

Queritur multa bona ecclesiæ Romanæ a Widone quodam marchione erepta: rogat ut ecclesiam defendat, & ipsemet adjutor veniat.

Ad imperatorem Carolum.

Cum & ante susceptum imperium, & post Augustale sceptrum, per humilitatis vestræ ministerium vobis divinitus attributum, nos quidem multoties pro innumeris necessitatibus, & multiplicibus oppressionibus, quas sancta mater vestra Romana ecclesia quotidie patitur, ingenti mœrore afflicti reclamassemus: nullum usque adhuc optatæ consolationis valuimus promereri auxilium vel defensionis solatium: quia de omnibus immobilibus rebus territorii sancti Petri, quas nobis Ravennæ consistentibus, in præsentia serenitatis vestræ, uterque Wido marchio pro reinvestitione reddidit, nec unum recepimus locum; sed ipsi & homines eorum contra jus & æquitatem omnia retinere præsumunt: nam nobis in Pentapoli, hoc est in urbe Fano consistentibus, Adelardus reverendissimus episcopus, & deliciosus vester, communisque fidelis, secundum vestræ delegationis jussum advenit, & ibi præfati Widonis, & satellitum ejus, qui nostra violenter tulerunt, ac retinuerunt, præsentiam præstolati sumus: quatenus vel inde omnis emendationis, & justitiæ cœpto initio, per ceteras urbes, de omnibus juxta clementiæ vestræ decretum, recipiendo coram legato vestro justitias, pariter proficisceretur: sed illo semper fugiente judicium, & vestræ jussionis piissimam sanctionem callide declinando, non veniente, quia nobis sine profectu aliquo per ipsas civitates, quæ illorum gravamine opprimuntur, proficisci evidenter extitit manifestum; direximus cum eodem Adelardo venerabili episcopo misso vestro, Valpertum reverendissimum episcopum, & fidelem consiliarium nostrum, qui vice nostra recepisset consolationem justitia nobis in vestra præsentia reddita, & legitimam de aliis emendationem, qui videlicet profecti nullum justitiæ fructum recipientes, ad nos reversi sunt. Nos autem omnem excusationis eorum defensionem penitus auferre volentes, decrevimus eos iterum mittere, ut saltem postmodum recipere-mus justitiam. Qui cum ad prædictum Widonem rursum abiissent, nihil emendationis, nihilque redditionis ab eo, vel sequacibus ejus, sicut promissum fuerat, recipere potuerunt. Sed ut antea sine aliquo ad nos effectu reversus est, & vester ad vos absque justitiæ contemplatione omnimodo rediit: quamvis ingenti & fideli devotione ipse confrater noster Adelardus ad justitiam exigendam multimodis decertasset. Nunc igitur pro certo scientes, nullam nos de tantis malis posse habere justitiam & emendationem per quemlibet celsitudinis vestræ legatum, nisi per vestram imperialem præsentiam; rogamus obnixe, atque per omnipotentem dominum adjuramus, ut ad defendendam & liberandam de manibus malefactorum, qui eam atrociter devorant, ecclesiam beati Petri apostolorum principis vobis commissam, quæ vos divino nutu adjutores ac defensores in omnibus elegit habere, ipsi, Deo auxiliante, venire libenter dignemini: quatenus Dei, & vestro solatio freta, quæ sua sunt valeat securiter retinere cum pristinæ dignitatis decore, ad laudem, & perpetuam animæ vestræ mercedem.

CCXCIV. AD ATHANASIUM EPISC. NEAPOLITANUM.

Ab excommunicatione eum absolvit, & ministerio sacerdotali restituit, dummodo pactum cum Sarracenis initum, sicut promiserat, rumpat, & ex eis aliquos, ceteris jugulatis, captos mittat, nec deinceps cum eis fœdus feriat.

Athanasio episcopo Neapolitano.

Boni pastoris eximio informati exemplo, qui venit quærere & salvare quod perierat; tanto tempore te per devia errantem, abjecto Christi levi jugo, cum infidelibus jugum obscœna cupiditate ducere non dubitantem, quamvis sero ad te percutientem reverti velle mandasti, alacriter recipimus, & inter ceteros consacerdotes nostros præcipue honorabilem cupimus retinere; prout ipse nos jam olim fecisse procul dubio reminisceris. Sed quia tua exigente sceleris tanti audacia, sancti Spiritus judicio te a consortio nostro divini mysterii jure submovimus; nunc secundum preces tuas, & relationem Petri venerabilis diaconi tui, si modo pactum quod hactenus cum impiis Agarenis habuisti, manifesta devotione fregeris, & ab eorum nequissima societate toto conamine te separaveris; atque si præsentibus his nostris, Marino videlicet reverendissimo episcopo & sanctæ sedis nostræ arcario, & Siconi egregio viro, majores Sarracenorum quantos melius potes, quos nominatim quærimus, cum aliis omnibus ceperis, & jugulatis aliis, eos nobis direxeris, a vinculo excommunicationis absolvimus, & juxta præcedentem consuetudinem episcopale officium reddimus. Eo scilicet modo, vel tenore, ut captis & traditis antea, ut dictum est, Sarracenis, deinceps nullum cum eis ulterius fœdus quoquomodo inire præsumas. Nam si cum illis iterum pactum aliquod facere tentaveris, in eadem te excommunicatione manere sancimus, & auctoritate Dei omnipotentis, & beati Petri apostolorum principis & nostra, omni episcopali honore te privandum, & perpetuo anathemate damnandum esse decernimus.

CCXCV.

CCXCV. AD OTERAMUM VIENNENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Agit de Optando episcopo, ejus literis respondens. & de literis, quas scribit episcopo Mauriennensi, ut Romam veniat.

Oteramo Viennensi archiepiscopo.

Susceptis vestræ fraternitatis apicibus, quod essent alicujus, ut ita dixerim, rectitudinis zelo compositi, satis ubertim cognovimus: quia post plurima in ecclesia Genevensi fatemini vos consecrasse episcopum, & ut quidam Optandus nomine clericus advenerit, qui in ecclesia Genevensi nec baptizatus, clericatus, ordinatus, acclamatus, eruditus unquam extiterat, ecclesiam illam invaserit. Multipliciter admiramur, cur illa nescire vos dicitis, quæ totus, ut remur, occidens non ignorat. Præcedenti siquidem tempore nobis fuerat nunciatum, ut vos in eadem ecclesia episcopum consecrare contempseritis: ideo nos, necessaria temporum qualitate perspecta, clericis ejusdem ecclesiæ suggerentibus, auctoritate apostolica illic episcopum Optandum nomine consecravimus. Qua ex re non bene vos fecisse probamus, qui super ordinationem nostram obices manus habuistis, & alterum episcopum ibidem ordinastis. De hoc autem quod dicitis, quod ipse Optandus in Genevensi ecclesia nec baptizatus, clericatus, ordinatus, acclamatus, eruditus unquam extiterit, interim silentio est tegendum, eo quod, cum caritate vestra loquamur, nihil horum habens vestra sanctitas in Viennensi ecclesia est consecrata. Verumtamen his interim necessario prætermissis, sanctimoniam vestram jam dudum literis nostris monuimus, ut quia quædam vobis a quibusdam objiciuntur, quæ synodali discussione sunt corrigenda, omni excusatione remota, VIII. Kalendas Octobris futuræ indictionis primæ, Romam ad synodum occurrere studeretis. Nihilo minus autem iterato decernimus, ut eodem tempore apostolicæ nostræ vos præsentetis præsentiæ: ut tunc & de vobis objectis rationem reddatis, & si adversus eumdem episcopum a nobis consecratum aliquam querelam habetis, nos canonico valeamus, quidquid illud fuerit, Deo juvante, libramine diffinire. Ceterum Adalberto Mauriennensis ecclesiæ episcopo auctoritatis nostræ literas, quas ei a vobis dari mandamus, ecce transmisimus, ut cum Bernario Gratianopolitanæ sedis episcopo eodem VIII. Kalendas Octobris Romam occurrat: quatenus de his, quæ ei irreverenter tam temerario ausu sui ordinis immemor intulit, coram nobis plenissimam satisfactionem exhibeat.

CCXCVI. AD ADALBERTUM EPISCOP. MAURIENNÆ.

Jubet ut Romam veniat cum episcopo Gratianopolitano, quem ignominiose tractarat.

Adalberto Mauriennensi episcopo.

Tristis nos nuncius perculit, quando audivimus, quod tu ordinis tui immemor Bernarium Gratianopolitanæ sedis episcopum, hora matutinali in ecclesia sua publice agentem officium, cum multitudine populi, & armata manu, absque reverentia ecclesiam ingrediens, nulla ab eo tibi culpa illata, irreverenter tecum abstuleris, & ignominiose tractaveris. quod tantum nobis displicuit, quantum te temere egisse modis omnibus comprobamus. Ideoque nostri apostolatus literis tibi mandamus, ut omni excusatione remota VIII. Kalendas Octobris futuræ primæ indictionis, cum eodem Bernario venerabili episcopo Romam ad synodum nostram occurras: ut quidquid inter vos litigii est exortum, nos æquitatis regula potiti, Deo juvante, discutere & diffinire aliquomodo studeamus.

CCXCVII. AD MICHAELEM REGEM BULGARORUM.

Hortatur ut ad fidem & obedientiam Romanæ ecclesiæ redeat, & legatos mittat.

Michaeli regi Bulgarorum.

Cum non tam initia sint in bonis laudanda, quam finis, Deo omnipotenti factori omnium visibilium, & invisibilium gratias agimus, qui vestrum bene velle hactenus in soliditate veræ fidei solidavit, & sui amatorem efficiens, tamquam re vera ex tenebris olim lumen splendescere fecit, & ad salutem multorum benignissimum cor vestrum gratia suæ potentiæ illustravit: sed & hinc devotioni vestræ dignum duximus congruas grates referre, quod partim finis ostendit, quam fidelitatem erga sanctam Romanam ecclesiam omnium terrarum matrem & caput observare curetis. Cum hanc & initio vestræ conversionis quæsieritis, & ad præsens auxiliatricem habere perpetuam scilicet vestram salvationem monstrare non omiseritis, sanctos videlicet apostolos visitando, & eorum, ut diximus, suffragia postulando. Igitur absurdum valde est, ac inconveniens, quod pia vestra voluntas aliter se post habere voluit, quam, sicut omnibus notum est, primum. Vos enim divinitus inspirati matri omnis religionis, sanctam quippe Romanam ecclesiam ductricem, & viam per quam ad æternitatis pascua duceremini, merito expetistis: & illa, quia omnibus fidelibus viscera materna præbet, ac præbuit, vos expansis ad Deum ulnis, Christo gratias agens, recepit: consequens fuit ut a recti gressu itineris, in partem non flecteremini, nec manum mittentes in aratrum, retro aspicere cujuscumque forte suasionibus niteremini. Numquid non fili carissime sanctum evangelium surda aure auditis, quo legitur: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit?* (Matth. 10. Isai. 46.) aut si audistis, & obauditis: *Redite ad mentem vestram, redite ad cor?* Et vestræ sponsionis reminiscimini. Quia plus amor & timor Dei vos fecit esse credulum apostolici privilegii, quam, ut ita dixerim, exempla multorum. Si enim quod quicumque Deo vovit, hoc debet & reddere, valde oportet, ut vos quod sanctæ Romanæ ecclesiæ sponte vovistis, sine tenus reddere studeatis: non ignorantes quod B. Petrus apostolus regni cœlestis claves a domino Jesu Christo acceperit, & quibusque fidelibus aperiendi, aliis autem claudendi promeruerit potestatem. Hac igitur (sicut & nostri prædecessores) nos potestate, licet indigni utentes, cogimur, si non emendaveritis quod gessistis, & ad præsens vos in hoc sæculo digne corripere, & ut in futuro, quantum in nobis est, maledictionibus repleamini, non præterire. Hujus rei gratia, fili carissime, festinate corrigere quod inique gessistis: & omni occasione, omnique mora postposita nobis per vestrum legatum quidquid super hoc emendare vultis, mandate: quia nos, Deo juvante, omnem voluntatem vestræ correctionis implebimus, & vos anima & corpore salvos existere cupientes causam secundum Deum ordinare studebimus.

CCXCVIII.

CCXCVIII. AD RICCARDEM AUGUSTAM.

Queritur nullam sibi contra Sarracenorum excursiones opem ferri: rogat ut ab imperatore celeriter postulet auxilium: legatum suum commendat: petit det operam, ut Angelbergæ ab exilio revocetur, & Romam mittatur.

Riccardi Augustæ, seu Liutvvardi Vercellensis episcopo, ex archiv.

TANTA cordis angustia, tantusque dolor & gemitus hinc & inde cum irrigiat lacrymarum rivulis sospitam ætatem quatiunt, & conquassant, tantusque etiam luctus pro defolatione terræ illius, quam pro fundibus a Christianæ nominis inimicis, & Deo odibilibus Sarracenis depræ datam cernimus, nos affecit, & intima nostra dilubvit; ut & somnus ab oculis, & a gustu cibus effugiat. Etiam cum Jeremia decantare compellimur: *Quis dedit capiti meo aquam? aut oculis meis fontem lacrymarum?* & reliqua. Siquidem expectavimus iucem, & ecce tenebras; quæ vivimus adspicimus, & murus urbis egredi non audemus. Nam ante vestrum Romam adventum quali cumque nobis erat tranquillitas: modo vero intolerabilis, & longe positis pertentionis erat tempestas: quia neque spiritale bibus nostræ Augustæ, neque alicujus alterius gentis nobis nobis confert auxilium; & nisi divinitas summa subvenisset, aut in deperditionem aliquam lapsi, (quia non solum duplum, sicut dominus dicit, sed etiam triplum, & quadruplum exercitum contra nos venire conspicimus) ea quæ facta sunt, postulabimus. Aut certe non solum ipso illorum conscii fuddemur, sed etiam ab eis capti impie jugulabimur. Quia, sicut scitis, *Ingressibus* reclusa anima, & neque ipse Augustus, aut pretiosissimus, qualemcunque defensionem nobis exhibuit, neque homines civitatum nostrarum, qui contra Deum, & contra unus privilegium nobiscum ab alienigenis, ac si nostri non fuerint, detinentur, ad servitium fanctæ Romanæ ecclesiæ faciendum, sicut solitum erat, ab eorumdem alienigenarum manu liberatæ. His ergo, carissima filia, clamoribus, ac inluctibus nostros auditis, quia sapientibus loquimur, continuo propter Deum, & propter sanctos eius apostolos, jam dicto spiritali filio nostro Augusto flexo poplite luggerre, ut omnibus omnino necessitatibus, aut omissis, aut certe sufpensis, sanctæ matris ejus ecclesiæ subvenire, & concutientem nos pestilentiam illius advertere, antequam pereamus, citissimum conferat adjutorium, aut congrium sine mora donet consilium: quia vita nostra in extremo positi prodeft, & in extremo posiri, etiam si non optaremus, jam mors se palam præbet videndam. Præsenti quoque Petro venerabili episcopo valde nobis credulo, & dilectissimo familiari nostro, humanum benevolentiam quæsumus exhibe, & ei utpote a tanta lede directo, familiaritatis locum apud dominum Augustum congruentissimum tribue, atque ut nobis imprimis illi credulitatem penitus adhibens, ea, quæ verbis re- E tulerit, studio tuo operibus implementer. Sed & hoc deprecamur, ut pro eo, quod apud Tiburnum eodem episcopo ea, quæ nos fili communeramus, ipsi absquilo necessaria exponente, animus illius contra bonos eft vacuatus, tua instantia quidquid illud fuerit omnino abolebatur. Et ad hanc eumdem episcopum pie tractandum imperialis animus placabilis in cunctis reddatur: quoniam non hæc contumacitter, aut contra Augustalem dignitatem proulerau sed zelo Dei ductus ad nos ineffeas redire nolebat. Postremo Christi cultrix, & Deo amabilis filia, molestie accipimus, cur multotiet deprecantes fpi- F ritali filio nostro Angelbergæ, nullam per vos potuimus conferre medelam; ut disoluto exilio ad fanctum Petrum apostolum eum reducere faceremus. Unde etiam nunc fomnopere deprecamur, ut pro amore Dei, & nostro, fancta fedes apostolica de hoc honoretur. Et ficut jam dictus Augustus vobiscum pariter repromisit, & captivitate, qua fruftra tenetur, falva & incolumis reducatur. Quis poftquam nobis, quibus fuerat commendata, & defensioni fanctæ Petri apostoli deputata fui commissa, reddita fuerit, nullam de ea hasitram quis habere poterit, crede nobis, fuspicionem.

CCXCIX. AD ANSELMUM ARCHIEPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

Mediolanensis ecclesiæ privilegia confirmat: hortatur ut in Romanam ecclesiam fit fidelis: narrat Sarracenorum & iniquorum Christianorum injurias: rogat ut pro ecclesia id dominum precibus effundat.

Anselmo archiepiscopo sanctæ Mediolanensis ecclesiæ.

PRIVILEGIA sane auctoritati ecclesiæ vestræ, eo quo fraternitas tua popolcit modo, perneceffario apostolicis fulti moderationis, libertati annumus animi caritate, simulque optantes ut tempe- ra, quæ ad animæ tuæ falvationem, vaigq; progressibilibus functionis, atque profectibus, spiritus sanctus infudere posthabere, quærere, atque operari..... ne desinas. Ut autc tribunal æterni judicis dignam (gratia tua misericordiæ cooperante) ratiocinationem poffimus reddere, necitum personis vitæ cum sanctis accipias. Inter hæc dilectionem tuæ fraternitatis hortamur, sanctæ matris vestræ Romanæ ecclesiæ, quæ pro vobis omnibus, vestræque salute ut pote caput pro fuis membris laborare non ceffat, toto animo mentis, omnique devotione vestræ crebroc omnimodis fatagatis: quoniam in ejus exaltatione, atque incolumitate, ficut ab initio, erit omnium vestrum apud Deum & proferre fecilium certa falvatio. Nos enim in hac terra tam Paganorum, quam malignantium Christianorum tantas perfecutiones patimur, ut has verbis explicare non valemus. Inter innumeras vapinas, depræditationes, & mala quam plurima, ad augmentum dolotis nostri quidam feelcratus Longobardus nomine, homo Veridonis sacrilegus, eclogatus ex homines cepit: manibus fingulis detruncatis apud Narniensem civitatem, plures ex tali fine incisione fine mora perempti. Unde communi ad dominum prece, fupplicamus, ut ille ecclesiam fuam fanctam de præfentibus malis eripiat, pro qua unigenito filio fuo non pepercit. Nosque paftoralis folicitudinis bracium fi nimirum tenentes, lupis rapacibus, domino protegente, refistere non omittemus. Data mense Augusto, indictione * xii.

** fc. xi.*

CCC. AD ROMANUM ARCHIEPISCOPUM RAVENNATEM.

Præcipit ut Joannem diseonum benigne excipiat, & res ei abiatas restituat.

Reverendissimo & sanctissimo Romano archiepiscopo Ravennati.

QUIA non solum tempore ordinationis tuæ, te scriptis & verbis fecundum morem, & canonicum sanctionem, sed postmodum sæpissime A nem pro statu & pace sanctæ Ravennatis ecclesiæ directam gratanter ad effectum perducere contempleristi, & ex Dei omnipotentis clementissimo ac spoliatorum Petri & Pauli, & ex nostra apostolica auctoritate a vino & cotio, etiam & a propitio mihi Deo fupplicatione mutuæ ufuq; ad noftram pertentiam. Data v. Kal. Septembris, indictione xv.

CCCII. AD JOANNEM, MARTINUM, *&c.*

Ejusdem argumenti.

Joannes episcopus servus servorum Dei Martino, Joanni, seu Demetrio, atque Romanis filiis nostris dilectissimis, salutem & apostolicam benedictionem.

OMNIUM vestrum noscat fidelitas, quia sæpissime Romanum archiepiscopum tam per venerabiles epifcopos, quamque etiam noftris apoBoliciis literis admonuimus, ut Maimbertum Bonnionenfem clericum a fua fuperbiffimiffima familiaritate feparaffet, & ad propriam ecclefiam, ut canonicum eft, remiffet, & ipfe Maimbertus multories, ut reoderet, a nobis eft protellatus: fed minime acquiefcere noftræ voluerunt apoftolicæ juffioni. Idcirco præcipientes præcipimus, & jubentes exprefte jubemus, ut unanimes jundi fimul cum ifto fideli miffo noftro, omni occafione poftpofita, & dilatione remota, præfatum Maimbertum comprehendatis, & vi coactum ab urbe deducatis, & ad noftro miffo fimul & Joanni duci ad exigendum fecundum noftram apoftolicam auctoritatem validiffime contradatis. Quod fi in hoc negligentes vos, quorum nomina fupra fcripta funt, fueritis, & ipfe quoquomodo effugerit a vobis; fcritote, ne jungamur veftrum centum aureos fine fine perfolvere parti. Infuper ut Dei omnipotentis fanctorumque apoftolorum Petri & Pauli, & noftra apoftolica auctoritate a vino & cotio fuperfit manere ufque ad noftram pertentiam: certe vero, fi hoc quod jubemus, ufequi noluerint, aut fubtrahendo quoquomodo fe huc illuc diverterint, & ufque ad effectum rei non perfeverarint, fuperiori excommunicationi fubjacebunt. Data v. Kalendas Septembris, indictione xv.

CCCIII. AD JOANNEM DUCEM.

Ut Maimbertum captum ad fe ducat, & multetur, quæ apud ipfum fint, deinceps, & Romano archiepifcopo epiftolam defendam curet.

Joanni duci deliciosis filiis suis & missis nostris.

GRATULATOS nos non modice credas, eo quod fidelitas tua erga fanctam Romam ecclesiam noftrumque apoftolatum conftanter reperimus vigilare: & ideo per hos noftros apoftolicos *reperimus* apices tuæ fidelitati jubemus, ut de Maimberto modis omnibus ficut miffi, parere cum ipfo miffo noftro explere decreteras, nullo modo effugere poffit, fed feparatum ab archiepifcopo vi coactum, poftquam ab eo omnia fua conftanter exegeritis, ad noftram præfentiam difficillum deducere ftudeatote: etiam & illas malieres, quas nunc in fua manfione collectas detinet, in noftro reftorio reinere jubemus ufque ad noftrum ortitum. Epiftolam vero, quam Romano archiepifcopo mittimus, ut res, aut monaferia, quæ ab ifto Joanne diacono fidelie commendato noftro quoquomodo occupata fuit, reftituere & invefture eum in omnibus ftudeat, & quæ de

de rebus ejus sui familiæ abstulerunt, reddere hoc per omnia faciat, ipsi archiepiscopo deportate, & coram facerdotibus, & judicibus ipsam legem facite; similiter autem & monasterium sancti Martini secundum nostram jussionem, Joanni diacono, & chartulario pro nostro reddat amore. Nam & manifionem, quam Maimbertus ab ipso diacono tam per fraudulentiam abstulit, simili modo cum Petro nepote suo invellire studete. Data ut supra, indictione xv.

CCCIV. AD HUGONEM—ABBATEM.

Hortatur fundeat Ludovico regi ut ad fe veniat: monet etiam, ut fe a quorundam communione separet.

Hugoni strenuo, nobili, regali prosapia edito, atque excellentissimo abbati.

QUANTO vos, carissime fili, amore diligimus celeberrima vestri boni operis circumquaque accensi, explicare verbis nullatenus possumus. Quapropter, ut nostro desiderio præsentiæ vestræ captamus effectum, maturæ volumus hortemini Ludovicum regem filium nostrum, vosque cum eo ad nos concite properare: quatenus, Christo cooperante, exaltationem totius Christianitatis communiter operemur. Sic agat vestra dilectio, ut stultitiam, quam animo de vestra absentia nuper Papia intuistis, lenite moderatissime vultatis. Inter hæc ab omni te consortio Formosi anathematizati optatum, fili carissime, jubemus, Joannis archiepiscopi Ravennatis, Adelardi Turonensis, Frotarii Bituricensis. Data ut supra.

CCCV. AD CAROLUM REGEM.

Embolum ut Carolusmannum regem in ecclesia Romana dilectum confirmet.

JAM quod te, carissime fili, tanta devotionis, tantæque fidelitatis erga vestræ matris Romanæ ecclesiæ pontificum effe videmus, tanquam utero natum monentes rogamus, flagitantes hortamur, ut pro amore apostolorum principum, quæ vestro proprio confulto, nec repræsentabiliter, Carolomanno filio nostro regi mittatis, consilium dantes, ut antiquos honorans amicos, frenes caritate, ad parentum consilium referat, & de epiſcopis, quos ille de martimo tractu constituere, protegendos, & Romanorum ecclesiam, quæ vobis uti sique omnibus decus regale & imperiale intulit, venerando diligat, mittens præsentialiter ipsis anathematizatis Lantberto & Adelberto. Data ut supra.

CCCVII. AD SUPPONEM COMITEM.

Mandat ut ad montem Cinisium obviam ſibi veniens, imperatricem Angelbergam, & præfules Mediolanenſem & Parmenſem idem facere moneat, ut simul cum eo ad utilitatem eccleſiæ pertinent tractare valeant.

Dilectiſſimo filio Supponi gloriosq; comiti.

QUIA nos, in quibus, Deo diſpenſante, fines ecclesiarum Dei extenduntur, pro lanctarum Dei ecclesiarum statu, motibus ducimur, ad vestigia fluctuum procellis impellimur, sed tamen non deſtituimur propter eum, qui nos confortat Chriſtum Jeſum, ſervaja prædictorum conſortium fide proſili Francorum, & Gallis properantes idcirco venimus, ut pacis, atque unitatis vinculo regum corda counciderimus. Sed complectum videmus, quod in evangelio legimus: *Quemcunq; abundantior locus reſugiſſe cernes mutierum.* Quapropter veſtre dilectioni ſedulitime, & probatæ fidei mandamus, ut nobis cum officio decertes, ut, ad montem Cinisium obviam quantocius veniatis, ut pariter convenientes, quæ ad utilitatem congruunt, domino permittente, tractare valeamus. Simulque hoc precamini dilectam filiam nostram Angelbergam imperatricem, atque Anſpertum archiepiſcopum Mediolanenſem, Wibhodumnem Parmenſem epiſcopum, aliosque fideles atque amicos. Data ut ſupra.

CCCVIII. AD JOANNEM EPISCOPUM FIGOLENSEM.

Viſitatoribus Faventinæ eccleſiæ paſtore deſtitutæ, epiſcopi eorum ei ordinem, donec novus paſtor eidem præficiatur.

Joanni epiſcopo Figolenſi.

OMNIBUS Romani Faventinæ civitatis antiſtitis directis dudum relatio patefecit: quo propter vilitationis deſtitutæ eccleſiæ fraternitati tuæ operam ſolemnitter delegamus. Quam ita te convenit exhibere, ut nihil de præfatæ eccleſiæ clericorum, *vfere pro* redita, ornatu, miniſteriisque, vel quidquid illud eſt in patrimonio eodem, a quoquam præſumptus eccleſiæ; & ideo "eccleſia tua ad prædictam ec- *Faventiæ* cleſiam ire procurer, ut quidquid utilitati illius congruit, interim ſolerti cura provideat, quouſque, qualiter ſe habeat electio, vel ordinatio ſuccedentis epiſcopi eorum nobis ſynodali diſcuſſatur examine, & apoſtolica terminetur. Deo parante, cenſura. Data XIII. Kal. Auguſtas, indictione XIV.

CCCIX.

CCCIX. AD ALDEFONSUM REGEM. A CCCXI. AD CLERUM SALERNITANUM.

Joannes VIII. clero & ordini Salernitano.

DE illis presbyteris qui tempore ſanctiſſimi decceſſoris noſtri domini papæ Nicolai excommunicati facrum miniſterium contingere præſumpſerint, ipſi in ſe damnationis, ſi ſuam ſanctæ canones ſtatuunt, ſententiam incurrerunt. Tamen quia miſeratio apoſtolica veniam ſolet præſtare correctis, ob multitudinem miſericordiæ illis hanc indulgentiam exhibemus, ut in tanta communione ſanguini ſtudeant tribui continuis annis per hebdomadam omni feponda & ſexta feria, aut ; vino, aut a "cibo penitus jejunare, & altera lugenda requa- "Et cibo, ut dicebatur ſupra. dem omnimodo ſe

CCCXIV. AD HINCMARUM ARCHIEPISCOPUM RHEMENSEM.

Ut in locum Hincmari ordinetur episcopus in ecclesia Laudunensi.

Joannes episcopus servus servorum Dei Hincmaro archiepiscopo Rhemensi.

[1] QUAMVIS de sanctitatis tuæ judicio nihil dubitassemus, quia tamen carissimus filius noster Carolus invictissimus imperator, a nobis diligentissime percunctatus, circumstantiam judicii a beatitudine tua, coepiscopisque suis, in Hincmarum dudum Laudunensem episcopum prolati apostolatui nostro retulit, agnovimus justum fuisse omnino judicium. Neque enim tantus princeps nisi veritate fultum quidquam poterat asfirmare. Unde nefas esse duximus ejus relationi non præbere incunctanter auditum. Noli ergo jam nunc ecclesiam Laudunensem viduatam, & sine regimine pastorali dimittere: sed indifferenter electum, & de Laudunensis ecclesiæ clero, virum idoneum, & in quo omnium vota consentiant, eidem ecclesiæ præfice prorsus episcopum. Cui electioni volumus etiam missum præfati piissimi imperatoris interesse, ut sine sæcularium strepitu omni latere talis eligatur, qui aptus sacris canonibus esse modis omnibus approbetur. Optamus sanctitatem tuam in Christo bene valere. *Data est Romæ Theodorico, jussu papæ Joannis, & domni Caroli novi imperatoris, per manus Anastasii bibliothecarii, in secretario ecclesiæ sancti Petri, anno incarnationis dominicæ* DCCCLXXVI. *Nonis Januarii, indictione* IX. *Et delata est ab eodem Theodorico in civitate Rhemis Hincmaro Rhemorum archiepiscopo, eodem anno, & eadem indictione,* V. *Idus Martii.*

NOTA JACOBI SIRMONDI, S.J.

1 *Quamvis de sanctitatis tuæ.*] Superstite Hincmaro Laudunensi alium in ejus locum subrogari jubet, Carolo imperatori de illius depositione assentiens, quam Hadrianus improbarat. Itaque tertio post anno electus est Hedenulfus.

CCCXV. AD EPISCOPOS IN REGNO LUDOVICI REGIS BAJOARIÆ constitutos.

Arguit eos quod Ludovicum regem ab invadendo Caroli fratris absentis regno non cohibuerint, monetque ut legatis, quos ad examinanda inter utrosque negotia mittit, satisfacere studeant.

Joannes episcopus servus servorum Dei, omnibus reverentissimis & sanctissimis archiepiscopis & episcopis in regno Hludovici gloriosi regis Bajoariæ constitutis.

APOSTOLICÆ moderationis ordinem sequimur, si ecclesiarum Dei solicitudinem retinentes, pro domo spiritalis Israelis murum correctionis opponimus, & concordantes animos, aut sub ecclesiasticæ pacis unione complectimur, aut discordes ad concordiæ gratiam revocamus, aut certe inter nos & illos qui apostatæ angeli, zizanii scilicet seminatoris, fraudibus irretiti, sanctæ sedi apostolicæ concordare despiciunt, sartaginem ferream juxta Ezechielis prophetæ magisterium collocamus. (Ezech. 4.) Reversurus enim ad Patrem dominus pacis bonum discipulis attentius commendavit; eamque quasi testamentum firmissimum futuris heredibus dereliquit, dicens: *Pacem meam do vobis,* (Joan. 14.)
A *pacem relinquo vobis*, & beatus apostolus Paulus ait: *Soliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis, unum corpus, & unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ*: (Ephes. 4.) quia videlicet ad unam vocationis spem nequaquam pertingunt, si non ad eam cum proximis unita mente curratur. Quapropter sicut filii Dei, qui ex testamento ejus sibi per apostolos derelicto pacem custodiunt, ita nimirum diaboli sunt filii, qui pacem confundunt. Ille quippe ab initio mendax fuit, & in veritate non stetit, ejusque invidia, sicut scriptum est, mors introivit in orbem terrarum. (Sap. 2.) Nam dum protoplastis invidens, deceptionis laqueum jam deceptus utique a semetipso composuit, mortis poculum mortalibus propinavit; & quos immortales obedientiæ meri-
B to futuros noverat, inobedientiæ venenis infecit, sicque in omnes homines mortis sententiam vitæ hostis induxit. Denique eisdem laqueis, quibus protoplastos deceperat, adhuc Adæ filios jugulat, & odio suæ ambitionis fraterna corda dissociat: Ita ut quos unum patris femur tenuerat, jam Galliæ omnes non capiant, fraternis provectibus frater invideat, & quem monitis apostolicis sæpius etiam in durissimis casibus obsequentem sequi despexerat, hunc a sede apostolica sibi prælatum doleat, imo ut Cain fratris hostia, scilicet obedientia, stimulatus, contra fratrem frendens occurrat: fideles ejus fraudibus diversis inficiat, ad pejerandum terribilis Dei nomen impellat, pacem regni diuturno fratris studio radicatam corrumpere gestiat, &
C lætus a peccatoribus, suis dumtaxat complicibus acquiescens, pedes suos ad malum currere faciat, madentibus adhuc campis Fontanicis, quos in juventute sua humano sanguine tinxerat, in senectute decrepita, minarum & cædis spirans, ad fundendum Christianorum multorum sanguinem pro sua singulari ambitione discurrat. Et qui amore fratris a sede apostolica obedientiæ suæ merito benedictionem sperare, suumque piis operibus propagare debuerat, alterius regnum pervicaciter sibi suis armis subjugare desiderat, scilicet ut quos armis acquirit, ditione possideat, & colla vetustæ libertatis ingenua nova servitute prosternat. Quis hoc, dilectissimi nobis, nisi antiquus humani generis adversarius, inter tales ac tantos fratres, quos
D nos pari spiritus amore complectimur, per suos satellites operatur? qui dum bonorum provectibus invidet, in agro sanctæ Dei ecclesiæ semper zizania seminare contendit. Quis hoc, carissimi, nisi diabolus operatur? qui Caroli virtutibus ab ineuntis ætatis principiis invidens, ejusque religiosum propositum longius propagari pavescens, levibus primo jaculis, quamquam frequentibus, lacessivit: deinde adversitatibus multis, quasi durissimis arietibus stimulavit: fideles ejus frequentissime rebellare suasit: in procinctu contra Northmannos pro ecclesiæ Dei liberatione pugnanti, & inimicos crucis Christi usque ad ultimam deditionem constringere satagenti, senioris vestri utrimque animum
E ad invasionem relicti imperii suscitavit: ipsos familiaros, ipsum postremo filium, ad ejus extinctionem hostiliter provocavit. Et ne quandoque ad imperium, quod ei constat non humano collatum beneficio, licet per nostræ mediocritatis ministerium, sed divino, pertingere potuisset, tota fraudulentiæ suæ virtute prohibuit, tota consilii sui versutia debellare contendit. Sed Deus omnipotens, cujus providentia per mutabilium rerum principes mundi latitudo gubernatur & regitur, hunc flagellis erudiri voluit, deprimi penitus, sicut vobis est cognitum, nunquam permisit. Et afflictiones sanctæ suæ ecclesiæ per eum specialiter, sicut divinitus revelatum fuerat, & nunc veraciter credi-

dimus, tandem aliquando revelare contendens, hunc, a decessoribus nostris, reverendæ scilicet memoriæ Nicolao & Hadriano pontificibus, diu quidem desiderari voluit: tandem usque ad hæc periculosissima tempora, quibus a Belial filiis pene tota vallatur Italia, misericorditer reservavit, angelicis ductibus vias ejus per invia loca direxit, frustratis insidiis ei compositis liberavit, paludes lubricas equitabiles reddidit, vada profundorum fluminum multis sæculis incognita transmeabilia demonstravit: ei elementis contra naturam cedentibus diffidentium corda perterruit: non solum sine sanguine, verum etiam cum magnis honoribus, hinc inde gaudentibus populis, Italiam penetrare permisit, & per apostolicæ sedis privilegium, cunctorum favoribus approbatum sceptris imperialibus sublimavit: ut qui per tot annos, communibus peccatis merentibus, pro defectibus sanctæ Dei ecclesiæ diversis modis affligimur, per ejus solicitudinis expertam prudentiam consolemur, per quem Gallicanarum ecclesiarum status, & totius religionis vigor illis in partibus plausibiliter refloruisse cognoscitur. Hæc itaque hostis humani generis futura prospera præcavens, dilecti filii nostri Hludovici gloriosi regis vestri, si tamen filius dici meretur, qui apostolicæ sedis monitis per antecessores nostros, perque nos ipsos prolatis, semper inobedientissimus extitit, si gloriosus dici debet, cui contra Christicolas bella geri placuit, nullos habitura triumphos, si rex dici potest, qui semet ipsum regere noluit, quo minus contra fratris absentiam inglorius pugnavisset, animos incitavit, ut neque divinum timorem præ oculis retinens, neque imminens sibi judicium provectæ senectutis agnoscens, neque sanguinis affinitatem fraternaque pacta perpendens: sed neque Christianæ religionis disciplinam custodiens: tam decessorum nostrorum scripta, quam recentia nostra monita religiosorum principum, & quod est mirabilius, contra consuetudinem tyrannorum veterum, parvipendit, & indictum sibi a nobis tempus cum mediantibus nobis cum fratre jure pacisceretur, preripiens, quantum in se fuit, per vestram negligentiam sive condescensionis audaciam, fratris absentis regnum pervasit, ac per hoc totius ecclesiæ Dei pulchritudinem maculavit, pacem corrupit, religionem fugavit, & ut cum Terentio compendiose dicamus, dum in alieno bonorum extortor & legum contortor apparuit, cunctis criminibus licentiam relaxavit. Nos etenim, quamvis illum, quem interim filiolitatis amore complectimur, oppido reprehensibilem non negemus, vos tamen multo reprehensibiliores agnoscimus, qui in illis partibus sacerdotali magisterio prædicti, & apostolatus nostri recentibus monitis instituti, dum ex officio vestro restitisse libere nunquam videmini, procul dubio consensisse probamini, & vos qui pastores dicimini, gregem vobis creditum quia non retraxistis, utique ad præcipitium provocastis. Et ubi est, quæsumus, quod vicem Christi in ecclesia fungimur, si pro Christo contra insolentiam principum non luctamur; (Ephes. 6.) præsertim cum secundum apostolum non sit nobis colluctatio adversus carnem & sanguinem, sed adversus principes & potestates. Ubi est quod episcopi dicimur, si de sublimibus ecclesiasticæ discretionis speculis gladium venientem non cernimus, cernentes ut devitetur annunciare diffugimus? Enimvero sacerdotes non ad gratiam, sed ad pompam immerito dici cognoscimur, si quos docere debuimus sequi contendimus, si quos corrigere debuimus, saltem verbis pastoralibus non terremus. Hinc dominus per Isaiam prophetam sacerdotum taciturnitates increpat di-

A cens: *Canes muti, non valentes latrare.* (Isai. 56.) Hinc per Ezechielem sacerdotum negligentias arguit dicens: *Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in prælio in die domini.* (Ezech. 13.) Ex adverso quippe ascendere est, pro defensione gregis libera voce hujus mundi potestatibus contraire: & in die domini in prælio stare est, pravis decertantibus ex justitiæ amore resistere. Quod rursum per eumdem prophetam deterret inquiens: *Si non annunciaveris iniquo iniquitatem suam, sanguinem ejus de manu tua requiram.* (Ezech. 33.) Quid ad hæc dicemus, fratres? Forsitan ideo vos excusabiles creditis, quia regem non arguendum dicitis, sed monendum. Ad hæc apostolica tuba respondet: *Obedire oportet Deo magis quam hominibus:* (Actor. 5.) & Paulus Ti- (2. Tim. 4.)
B motheo: *Argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina.* Item Tito: *Divitibus hujus sæculi præcipe non superbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum suarum.* (1. Tim. 6.) Aut persecutionem quamlibet præcavistis. Sed a domino jussum est ita: *Cum vos persecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam.* Aut mortem, quæ cunctis ultima pœna est, timuistis. Sed idem redemptor noster in evangelio nos hortatus est dicens: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.* (Matth. 10.) Verum quia nihil horum, quia nec inferendum vobis ab aliquo fuerat, timuistis, restat procul dubio, quia non solum secundum prohibitionem sedis apostolicæ compatriotas vestros ab invasione regni alterius sacerdotaliter non vetuistis, imo cupiditati eorum
C vestri favoris conniventiam sociantes, quasi pulvillos sub cubito eorum manuum consuistis, & illud Væ vobis propheticum maturastis, quo dicitur: *Væ his qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas.* (Ezech. 13.) Quasi enim pulvillo cubitus: vel cervicalibus caput, jacentis excipitur, dum correctionis duritia peccanti subtrahitur, eique mollities favoris adhibetur, ut in errore molliter jaceat, quem nulla contradictionis asperitas pulsat. Sed hæc rectores qui semetipsos diligunt, his procul dubio, juxta quod beatus prædecessor noster Gregorius meminit, exhibent, a quibus se minus posse studio gloriæ temporalis timent. Quid igitur, fratres, si tamen adhuc fratres dici meremini, qui
D sedis apostolicæ salubria monita contemnentes pro Christo legatione functi non estis, vobis agendum est, nisi ut tandem aliquando, cum sancta sede apostolica sentientes, tam dilectum filium nostrum Hludovicum regem vestrum, quem paternis affectibus adhuc complectendum decernimus, quam cunctos illius regni subditos, voce libera moneatis, & ab invasione sive oppressione imperii dilecti filii nostri Caroli semper Augusti penitus compescatis? nunquamque de reliquo, sive blandimentis, sive terroribus, consensum quemlibet favoremve præstetis ad funestum prælium conferendum, & Christianorum sanguinem profundendum, si non vultis, amissis sacerdotalibus infulis, ab apostolica communione præsentialiter
E sequestrari, & perpetuis anathematis vinculis, quod nunquam cupimus, obligari? Nam cujuscumque sit gradus, ordinis, sublimitatis, sive professionis, qui cum præsentibus legatis nostris, Joanne Siculensi, itemque Joanne Tuscanensi, venerabilibus episcopis, quos vice nostra [2] illas in partes ad examinanda simulque diffinienda canonice sive legaliter, quæ hoc anno inter utrosque emersere negotia, convenire in loco ab eis designato, eisque satisfacere humiliter detrectaverit, auctoritate Dei omnipotentis, sanctorumque apostolorum Petri & Pauli, nostræque mediocritatis, veniam sibi deinceps noverit dene-

2 Forte deest mittimus. Harduinus.

negari: nec amodo communionis nostræ, ut verbis sanctissimi nostri prædecessoris utamur, futurum esse consortem, quisquis esse noluerit disciplinæ. Optamus sanctitatem vestram sedis apostolicæ monitis obsequentem semper in Christo benevalere. *Recitata in synodo Pontigonensi.*

CCCXVI. AD COMITES IN REGNO LUDOVICI REGIS BAJOARIÆ constitutos.

Arguit eos, quod Caroli regnum pervadere tentarint; monetque ut Ludovicum regem ab ea mente revocent, & ut legatis, quos mittit, satisfacere non detrectent.

Joannes episcopus servus servorum Dei, omnibus gloriosis comitibus in regno Hludovici regis Bajoariæ constitutis.

MINISTERII nostri est, universalis ecclesiæ Dei solicitudinem, secundum beati Pauli apostoli sententiam, circumferre, & quid in qualibet mundi parte congruat, sive non congruat, censoria gravitate depromere: quatenus oves dominicæ, quæ vocem pastoralis nostræ solicitudinis cognoscentes, pastorum principem humiliter audiunt, in ovile dominicum recognitæ collocentur, & oves morbidæ, quæ pervicaciter negligunt, ab ovili dominico, ne sanas vicini pecoris contagio lædat, quia nimirum multa corporibus transitione nocent, per apostolicæ auctoritatis ministerium repellantur. Scriptum quippe est: (Jerem. 15.) *Si separaveris carum a vili, quasi os meum eris*: & iterum: (Matth. 7.) *Auferte malum de medio vestri*: & dominus in evangelio præcipit, ut si oculus, pes, vel manus scandalum nobis generat, abscindatur atque projiciatur: & illud post alia: (Matth. 18.) *Si ecclesiam non audierit, sit sicut ethnicus & publicanus*. Item apostolus: (2. Thess. 3.) *Si quis non obedierit verbo nostro per epistolam, hunc notate, & non commisceamini cum illo*. Quibus testimoniis evidentissime provocamur, ut vos, quos contemptis apostolicæ sedis epistolis, regnum dilecti filii nostri Caroli Christianissimi imperatoris, contra interdictum nostrum, imo contra Dei omnipotentis timorem, pervadere, sicut audivimus, pacemque sanctæ Dei ecclesiæ corrumpere tentavistis, a corpore totius ejusdem ecclesiæ, quam per antecessores nostros, perque nosmetipsos, vos suis epistolis commonentem audire hactenus noluistis, sequestrari præsentialiter debeatis. Sed quoniam sanctæ sedis apostolicæ miseratio vos interim filiorum dilectione complectitur, & dissimulare peccata vestra magis quam punire velle cognoscitur, has iterum caritati vestræ sanctæ Dei ecclesiæ literas destinamus, hortantesque instamus, ut divini judicii memores, & fraterni fœderis recordantes, imminentemque vestræ vocationis diem ultimum præcaventes, fraudem diabolicam, per quam mors introivit in orbem terrarum, effugiatis: discordiam, quæ nutrix est cunctorum criminum, quasi venenum pestiferum declinetis: ne similes ei efficiamini, de quo Salomon ait; (Prov. 6.) *Homo apostata, vir inutilis, graditur ore perverso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, pravo corde machinatur malum, & in omni tempore jurgia seminat*. Pacem & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum, diligatis: quoniam sicut pacifici sunt a domino non solum beati, sed etiam filii Dei vocati: ita satanæ sunt filii, qui pacem confundunt. Nam discordes tamdiu nullum boni operis Deo sacrificium immolant, quamdiu a proximorum caritate discordant. Unde per Matthæum præcipitur: (Matth. 5.) *Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offer munus tuum*. In qua dominica præceptione pensandum est, quorum hostia respuitur, quam intolerabilis culpa monstratur. Cum enim mala præterita bonis operibus diluantur, pensare debetis, o prudentissimi comites, quanta sunt mala discordiæ, quæ nisi extincta fuerint, bonum sacrificii subsequi non permittunt. Quis itaque, dilectissimi, vos ad tantæ discordiæ crimina, nisi antiquus humani generis adversarius, provocavit? qui ex angelo factus apostata bonæ messi semper zizania superseminare laborat. De cujus aviditate per apostolum dicitur: (1. Petr. 5.) *Adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret: cui resistite fortes in fide*. Et certe fides sine operibus mortua est: & beatus Paulus, collatis multis virtutibus, caritatem, quæ multitudinem peccatorum operit, prætulit dicens: (1. Cor. 13.) *Sive prophetiæ evacuabuntur, sive linguæ cessabunt, sive scientia destruetur*: & infra: *Nunc autem manent fides, spes, caritas, tria hæc, major autem his est caritas*. Unde bene per Joannem dicitur: (1. Joan. 4.) *Deus caritas est, & qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo*. Constat ergo, quia qui in Deo non manet, in diabolo manet, cujus membra sunt omnes qui jurgia seminant, & ecclesiasticam disciplinam recusant, quibus veraciter dicitur: (Joan. 8.) *Vos ex patre diabolo estis*. Qui videlicet Caroli virtutibus ab ineuntis ætatis principiis invidens, ejusque religiosum propositum longius propagari pavescens, multis adversitatibus lacessivit, fideles ejus frequentissime rebellare suasit. in bello contra Northomannos pro ecclesiæ Dei liberatione pugnanti, eosque usque ad ultimam deditionem compellere satagenti, senioris vestri, parentum quoque, sive vestium animum ad invasionem relicti ejus imperii, sicut & modo fecisse dignoscitur, suscitavit. Ipsos familiares, ipsum postremo filium, ad ejus exterminium hostiliter provocavit: & ne quando ad imperium, quod ei constat non humano collatum beneficio, licet per nostræ mediocritatis ministerium, sed divino, pertingere potuisset, tota fraudulentiæ suæ virtute prohibuit, tota consilii sui versutia debellare certavit. Sed Deus omnipotens, cujus providentia per mutabilium rerum principes totius mundi latitudo gubernatur & regitur, hunc flagellis erudiri frequentibus voluit, deprimi penitus, sicut a vobis crebro probatum est, nunquam permisit, ut scilicet futurus imperator in regni potestate disceret, quantum timere dominum in prosperis, quantum in adversis Deo confidere debuisset. Et quidem reprehensibilis esset, si metas sui regni ingrediens fines alterius usurpasset, si fideles alterius solicitans, ad perjurium, sicut vos fecisse probamini, compulisset, si pacem regni, sicut vos facitis, temerasset. Nunc vero, cum divinitus præscitus & prædestinatus, non a semetipso, sed ab ecclesiæ Dei filiis invitatus advenerit, sine sanguine, sola sua benevolentia hujus Italiæ fortissimos sibi duces devinxerit, angelico munere vias suas per invia loca directas inspexerit, frustratis insidiis ei compositis divinitus liberatum se senserit, paludes invias sibi pervias factas invenerit, vada profundorum fluminum, velut alter dux Israeliticus, exercitibus suis pene sicca repererit, miramur & obstupescimus, cur eum a domino prælatum non intelligitis vos, qui sensibiles estis, quem elementa insensibilia sensisse videntur. Miramur & obstupescimus, cur parricidalia contra eum arma sustollitis, quem ab ipsa sua infantia multis adversi-

versitatibus fatigatum vidistis, superatum vero protegente domino minime cognovistis. Miramur, inquam, & obstupescimus, cur eum, quem obedientiæ suo merito vobis divinitus prælatum cognoscitis, non sicut revera imitabilem sequimini, sed sicut detestabilem, quantum in vobis est, persequi laboratis. Cum si exemplo illius obedientiæ vos sancta sedes apostolica sibi aliquoties devotiores cognosceret, benedictionis suæ vos & in hoc sæculo gratia debriaret, & in futuro ad hereditatem regni cœlestis admitti suis continuis precibus impetraret. Sed quando sanctæ sedis apostolicæ debitam vos obedientiam servaturos putabimus, quos contra Dei omnipotentis ordinationem tam manifestis indiciis rebellare videmus? Neque enim contra Carolum est murmur vestrum, sed contra dominum, cujus est regnum, & cui voluerit ipse dat illud, qui etiam per Salomonem dicit: (Prov. 8.) *Per me reges regnant*: item per doctorem gentium testatur dicens: (Rom. 13.) *Non est potestas, nisi a Deo*: & iterum: *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit*. Redite igitur prævaricatores ad cor, & quia mors non tardat, nolite differre de die in diem. Nolite socialia bella committere: nolite parricidales gladios in perniciem vestri sustollere. Nolite Fontanicum detestabile prælium revocare: quia sicut qui pro ecclesiæ Dei defensione moritur, suo sanguine coronatur: ita qui contra Dei ecclesiam pugnans ut refuga Christianitatis perimitur, procul dubio condemnatur. Nolite, carissimi, pro brevibus vitæ commodis æternæ remunerationis vobis januam claudere. Nolite pro rebus transitoriis æternorum bonorum commoda præterire. Quia juxta beati Marci sententiam, (Matth. 8.) *nihil prodest homini si lucretur totum mundum, animæ vero suæ detrimentum patiatur*: Hujus rei gratia generalitatem vestram, quam paterno affectu complecti volumus, his apostolicæ auctoritatis literis identidem hortamur ac obtestamur, ut tandem aliquando nobiscum pariter sentientes, tam dilectum nostrum Hludovicum gloriosum regem vestrum, (si tamen filius dici meretur, qui apostolicæ sedis monitis semper inobedientissimus extitit, si gloriosus dici debet, qui adhuc in senectute decrepita Christiani sanguinis effusionem desiderat, si rex dici debet, qui neque vos, neque semetipsum regere valuit, quominus absentis fratris regni pacem corrumperet,) quam cunctos vestri regni homines, voce libera moneatis, & ab invasione sive oppressione imperii dilecti filii nostri Caroli semper Augusti funditus retrahatis: nunquamque de reliquo, sive blandimentis, sive terroribus, assensum quemlibet, favoremve præstetis ad funestum prælium inferendum, & Christianorum sanguinem, quod dominus averterit, effundendum. Nam cujuscumque sit sublimitatis, dignitatisve persona, quæ præsentibus legatis nostris, Joanne Siculensi, itemque Joanne Tuscanensi, venerabilibus episcopis, quos vice nostra [a] illas in partes, ad examinanda simulque diffinienda canonice, sive legaliter, quæ hoc anno inter utrosque fratres emersere negotia; convenire in loco ab eis designato, eisque satisfacere humiliter detrectaverit, auctoritate Dei omnipotentis, sanctorumque apostolorum principum Petri & Pauli, nostræque mediocritatis, veniam sibi deinceps noverit denegari, nec amodo communionis nostræ futurum fore consortem; qui socius esse noluerit disciplinæ. Optamus gloriam vestram apostolicis monitis obsequentem semper in Christo benevalere.

[a] Forte deest, misimus. Harduinus.

CCCXVII. AD EPISCOPOS ET COMITES IN REGNO CAROLI constitutos.

Laudat illos, quod in fide constantes erga Carolum perstiterint: & de legatis, quos ad componenda dissidia mittebat in Galliam.

BENEDICTUS Deus & Pater domini nostri Jesu Christi, qui vestræ sinceritatis fideique constantiam duriorem, ut ita diximus, adamante erga fidelitatem invictissimi principis domni Caroli spiritalis filii nostri, semperque Augusti, hactenus non indebite fecit persistere, & quanti caloris in vobis caritas vigeat, dono gratiæ largitatis suæ clarius demonstravit; quatenus notam faceret gentibus virtutem gloriæ suæ, & divitias bonitatis suæ, ad profectum fidelium, & ad correctionem infidelium, omnibus revelaret. Ostendistis enim, carissimi, quantum sit erga pacis & concordiæ cultum vestræ benevolentiæ benignus affectus, & implestis opere quod ipse a vobis exigit Christus, dicens in evangelio: (Matth. 7.) *Omnia quæcumque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis*: & apostolus ait: (Jacob. 2.) *Fides sine operibus mortua est*. Unde noster apostolatus immensæ lætitiæ repletus tripudio, primum quidem Deo omnipotenti sufficientes ac laudes debitas, quia nihil sine eo facere possumus, retulit, & vobis, qui studiose tanto imperatori fidem immaculatam servastis, multimodas gratiarum actiones agere, dignisque vos efferre laudibus non omittit. Siquidem, dilectissimi, satis vobis prudenter consuluistis, quando aliis, quod flentes dicimus, vel sponte, vel callide ac fraudulenter deceptis, vos, sicut diximus, fidei calore utentes, & Deum præ oculis habentes, noluistis iniquorum vel tyrannorum fascibus onerari vel maculari. Quin potius restitistis, pravitatibus eorum non consensistis, & peccatis alienis minime communicastis. Idcirco libere dicere valebitis: Non adhæsit mihi cor pravum: quoniam nulla pars fidelis cum infideli, Christi ad Belial, justitiæ ad iniquitatem, vel lucis ad tenebras. Ergo, quia ita est, state in fide, & viriliter agite, seniorique vestro domino imperatori fidem specialiter repromissam, sicut cœpistis, inconvulsam servate, & in melius confortati ejusdem honori seu profectui providete: ac ne pro temporalibus æterna, pro corporalibus spiritalia, pro terrenis cœlestia gaudia amittatis, summopere decertate; scientes quia adjuvante illo qui dicit: (Matth. 10.) *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit*, & posse vobis cœlitus dabitur, & perseverantia tribuetur: opeque summæ divinitatis vestrum cor confortabitur, imo & ad omnes inimicorum insidias reprimendas confortabit dominus mentes vestras in caritate & gratia, & tuebitur vos in sæcula sæculorum: ut iterum atque iterum benedicatur dominus & Pater domini nostri Jesu Christi, & a nostro pontificatu, imo ab universis Christi fidelibus, vobis innumeræ gratiæ referantur. Porro, si qui adhuc, quod minime credimus, in aliquo læsi quicumque vestrum reperti fuerunt, hortamur ut resipiscant, & dignam emendationem se corrigendo exhibeant. Nam cujuscumque sit sublimitatis, dignitatis, vel ordinis, qui cum præsentibus legatis nostris, Joanne videlicet & Joanne venerabilibus episcopis, dilectis quoque familiaribus nostris, quos voce nostra illas in partes ad examinanda, simulque diffinienda canonice, sive legaliter, quæ hoc anno inter utrosque fratres emersere negotia, convenire in loco ab eis designato, eisque satisfacere

facere humiliter detrectaverit, auctoritate Dei omnipotentis, sanctorumque apostolorum principum Petri & Pauli, nostræque mediocritatis, veniam sibi deinceps noverit denegari, nec amodo communionis nostræ futurum fore consortem, qui socius esse noluerit disciplinæ. Optamus sanctitatem vel gloriam vestram in Christo bene valere. Data XIII. Kalendas Martias, indictione IX. *Recitata in synodo Pontigonensi.*

CCCXVIII. AD EPISCOPOS, QUI A CAROLO DESCISCENTES, Ludovico regi adhæserant.

Increpat eorum infidelitatem, monetque ut resipiscant, ac legatos a sede apostolica missos benigne suscipiant.

[1] RELATIONE vera didicimus, quod dilecto ac spiritali filio nostro Carolo gloriosissimo imperatore Augusto, seniore vestro, ad limina sanctorum apostolorum Petri & Pauli principum veniente, ibique, ut Christianissimum decet ecclesiæ Christi patronum, vota sua prisco jam tempore præoptata domino Deo humiliter exolvente, Augustaleque diadema, sibi divinitus sine dubio collatum, per humilitatis nostræ ministerium accipiente, fratri ejus, Hludovico scilicet regi, si tamen rex jure dici debeat, qui mentis suæ motus in abruptum impietatis cadentes non rexit, in regnum ipsius collecta populi nefandi multitudine intranti, & Paganorum more ecclesiam Dei, populum videlicet pretioso Christi cruore redemptum, in pace positum conturbanti, relictis vestris concivibus atque sodalibus, qui Deo & seniori suo fideles procul dubio esse videntur, hærere, atque cum eo adversus dominum, gentem, & populum vestrum, ab statu vestræ fidelitatis, & promissione divinorum sacramentorum, contra sacri ministerii vestri officium, & contra sponsionis ac fidei vestræ jusjurandum, arma cum hostibus elevare, pariterque nefanda & impia committere præsumpsistis. Heu pro dolor! quare tantæ iniquitatis scelus sponte committere, quare tantæ infidelitatis malum mundo universo, sicut Judæ Iscariotæ, execrabile in exemplum ostendere non dubitastis? Quæ gens hoc audiens vos non odiat? quod regnum vos exosos fore non judicet? quando etiam gentibus, quæ Deum verum utique ignorant, tale committere nefas videtur incongruum. Quarum pro terrenis lucris vel minis eos, quos societate & unanimitate vestra defendere, salvareque ut vosmet debuistis, appetere, & cum inimicis persequi non contempsistis? Joan. 15. cum dicente domino, *majorem caritatem nemo habet, quam ut animam suam ponat pro amicis suis*, in quo scilicet vos eam, quæ per dilectionem operatur, caritatem, sine qua impossibile est placere Deo, in qua totam legem & prophetas pendere scimus, nullatenus constet habuisse, quin potius Cain fratricidam diu mente gessisse. Nonne lux mundi, & sal terræ, Veritate attestante, vos estis, qui verbis pariter & exemplis, quasi luminaria mundo lucere omnibus, atque insulsas hominum mentes sapientiæ cœlestis sale condire instantissime debetis? Nonne vos posuit Spiritus S. episcopos regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo? Nonne magis vestrum erat docere populum, non autem in tam perversis rebus assensum præbere? Dolemus itaque de vobis, quasi de membris corporis Christi, Jerem. 4. dicentes cum propheta: *Ventrem meum doleo, ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt*: & iterum: Jere. 9. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, ut plangam populum istum die ac no-* A *cte*? Quapropter monemus, hortamur, & saluti vestræ volentes pro affectu consulere magnopere suademus, ut resipiscentes, tantæ iniquitatis auctore scelesto relicto, ad Deo dilectum imperatorem seniorem vestrum Augustum toto animo fidelique voluntate reverti, ac deinceps ei fideliores existere omnibus modis procuretis. Nam vestrum erat pacem annunciare his quiprope, & his qui longe sunt, dicente domino: *Supra montem excelsum ascende tu qui evangelizas Sion. Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam*: Isaia. 40. vestrumque erat annunciare populo scelera & peccata sua, ne sanguis eorum de manu vestra a domino requiratur, non, ut dictum est, sequi. Et ideo contaminati estis secundum prophetam dicentem: *Væ quia tacui, quia vir pollutus* Isai. 6. B *labiis ego sum, & in medio populi polluta labia habentis ego habito*: & communicantes pravis eorum sceleribus, infructuosisque operibus vos reprehensibiles ostendistis. Tamen quia scimus procul dubio late patere viscera pietatis Dei, revertimini, & nolite de cetero jugum cum infidelibus ducere. Nolite amplius imitari eos, qui pacis sanctæ fœdera violant, unitatem dividunt, & in agro dominico zizania superseminare ad propriam infelicitatem præsumunt. Revertimini & sectamini charismata meliora, nec iterum antiqui hostis versutiis pareatis: sed sicut Dei ministri, domini precepta sequentes, in omnibus cum jam dicto imperatore carissimo filio nostro perfecte stare satagite. Quia si cum prefato rege Hludovico, vel aliquo filiorum ejus ad C scandalum & regni perturbationem manere, aut eis aliquod adjutorium modo quolibet præbere tentaveritis, & non potius ad eumdem dilectum filium nostrum Cæsarem Augustum certissime redieritis, atque cum eo adversus ejus inimicos viribus totis fideliter non steteritis, scitote vos per auctoritatis nostræ legatos anathemati submittendos. Præsentes autem missos nostros, Joannem videlicet & Joannem venerabiles episcopos, dilectosq; familiares nostros, benigne admittite, injunctam sibi legationem intelligenter audite, & efficaciter obaudite: ut in hoc quam vere sitis filii pacis cunctis detur intelligi, & neminem possit latere mortalium. Pro Christo enim, qui est pax nostra, legatione funguntur, cum procul dubio a sede apostolica D pro pace mittuntur. Optamus vos in Christo nunc & semper bene valere. *Recitata in synodo Pontigonensi.*

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Relatione vera.*] Eorum qui tunc a Carolo descivere princeps fuit, Aimonio teste, Ingelramnus nuper camerarius, regique intimus, nunc Ludovico Germaniæ regi auctor fraterni regni invadendi. De his ergo " Aimoinus idem lib. v. cap. XXXII. *Ad obsistendum*, inquit, *Ludovico primores regni Caroli, jubente Richilde regina, sacramento se confirmaverunt, quod non servaverunt, sed ex sua parte regnum Caroli pessumdantes hostili more devastavere. Similiter & Ludovicus cum suo exercitu idem regnum pessumdedit.*

" Imo ejus Continuator ex annalibus Bertinianis ad an. 875.

E

CCCXIX. AD UNIVERSOS GALLOS ET GERMANOS.

De damnatione Formosi episcopi, Gregorii nomenclatoris, & aliorum, qui Romæ in synodo fuerant excommunicati.

Joannes servus servorum Dei reverentissimis & sanctissimis confratribus nostris, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, sacerdotibus, cunctisque judicibus, & universo populo, per omnes Gallias & Germanias constitutis.

ZELO Christianæ religionis ecclesia Dei quæ penes nos est, instinctuque dilecti fi-

lii nostri serenissimi imperatoris, imo spiramine Spiritus sancti commonita, pro diversis ecclesiæ Dei referendis incommodis, contra Gregorium nomenculatorem, & Georgium generum ejus, duo scilicet iniquitatis vasa contra excelsi Dei religionem pugnantia; tam præterito mense Februario præsentis nonæ indictionis, per Petrum venerabilem Forosemproniatem episcopum penes præfatum spiritalem filium lacrymabilem suggestionem deposuit: quam nostram quoque pontificalem suggestionem pridie Kalendas Aprilis die contra eosdem per semetipsam offerre curavit. Quapropter nos per Zachariam & Gaidericum venerabiles episcopos, & Christophorum sedis apostolicæ primicerium, eis suggestionum contestationem emisimus, admonentes atque jubentes, ut si aliquid de conscientiæ suæ puritate confiderent, ad condictum venire studerent examen. At illi mollibus sermonibus, & exquisitis adinventionibus, se quidem venturos, & ad voluntatem nostram cuncta se emendaturos dixerunt: sed de die in diem sub obtentu ægritudinis tamdiu judicii diem distulerunt, donec aut nos cum fidelibus ecclesiæ Dei potuissent perimere, aut Sarracenos, quos jam per suos familiarissimos æque Sarracenos invitaverant, in Romanam urbem ad perditionem omnium intromittere valuissent. Cumque nos contra utramque fraudem juvante domino præparatos vidissent, & imminere sibi judicii statutum diem cognoscerent, decepti se cum quibusdam suis complicibus, videlicet Formoso episcopo, Stephano secundicerio, & Sergio magistro militum, & Constantino nomenculatoris filio, quos non nostræ conventionis judicium, sed reatus propriæ conscientiæ stimulabat, contra salutem reipublicæ & regni dilecti filii nostri Caroli serenissimi principis, cui semper infideles fuerunt, & cujus provectioni semper detraxerunt, conspirantes, nescimus quo profecturi, noctis silentio cum adulterinis clavibus portas urbis, quæ vocatur sancti Pancratii, aperuerunt, & cum suis complicibus, cumque omnibus thesauris sanctæ Dei ecclesiæ, Sarracenis undique populantibus, diffugerunt: portasque patentes relinquentes, multis margaritis fugiendi, & Sarracenis ingrediendi aditum, nisi nos divina custodia tueretur, procul dubio reliquerunt. Itaque obstupescentes in talibus, Dominicum & Grimoldum venerabiles episcopos ad evocandum eos direximus. Qui revertentes nunciaverunt sibi a satellitibus suis fuisse responsum, nescire se, quonam profecti fuissent. Judicio sane in diem alterum protelato, cum eos iterum synodice simulque & legaliter quæreremus, & habere minime valeremus, cum omni Dei ecclesia in basilica sanctæ Dei genitricis, quæ ad martyres vocatur, synodum vocavimus, & post regulares allocutiones, sententias in eos protulimus, quarum exempla secundum ecclesiasticum morem generalitati vestræ direximus, ne vobis communicandi cum eis occasionis aditus tribuatur. Quæ scilicet sententia ita se habet: Formosum Portuensem episcopum, qui a beatæ memoriæ domno prædecessore nostro papa Nicolao in Bulgarorum patriam destinatus, noviter in Christo regenerati regis animos adeo suis calliditatibus vitiavit, ut terribilibus sacramentis eum sibi obstrinxisse testatus sit, ne se vivo quemlibet episcopum a sede apostolica suscepisset, seque eidem terribilibus nihilo minus juramentis, ut ad eum quantocius reverti debuisset, obstrictum fuisse professus sit, quique a nobis proficiscendi illuc licentiam, literas & necessaria adjutoria impetravit: quoniam jamdudum per ambitionem a minori ecclesia in majorem, videlicet A sanctam sedem apostolicam, prosilise conatus, plurimos sibi consolatores effecit, & nunc per repertam hypocrisin retrorsum rediens, sine licentia vel conscientia nostra, propriam parœciam deseruit, urbe discessit, & contra salutem reipublicæ, dilectique filii nostri Caroli a nobis electi & ordinati principis, cum suis fautoribus conspiravit: nisi amodo intra diem decimum, id est III. Kalendas Maii præsentis nonæ indictionis, præsentiam suam nobis satisfaciendo monstraverit, An. Ch. 876. auctoritate Dei omnipotentis, sanctoque apostolorum principum Petri & Pauli, omni ecclesiastica communione privatum esse decernimus. Decernitis & vos ita? Responderunt omnes: Decernimus: & nisi post diem decimumquintum, id est B IV. Nonas Maii præsentis IX. indictionis, resipiscens satisfacturus nobis occurrerit, auctoritate & judicio sancti Spiritus qui semper effugiet fictum, omni sacerdotali ministerio penitus denudatum fore judicamus. Judicatis & vos ita? Responderunt omnes: Judicamus. Qui si nec hujus dilationis miseratione commotus, humiliter se post diem XX. id est VII. Idus ejusdem Maii mensis, præsentiæ nostræ reddiderit, vel si in ecclesia Dei in aliquo conturbare præsumpserit, si contra hanc communem omnium nostrum sententiam agere vel resultare tentaverit, anathema sit a Patre, & Filio, & Spiritu sancto, nunquamque in ulla synodo recuperationis spem, aut satisfactionis aditum sibi noverit reservatum. Gregorium nomen- C culatorem, Theophylacti quondam nomenculatoris filium, qui jusjurandum fidei suæ diverso modo corrumpens, puritatem sanctæ Dei ecclesiæ suis fraudulentiis, avaritiis, rapinis, cupiditatibus, simulque calliditatibus, per octo ferme annorum curricula maculans, summum Romanæ urbis pontificium, conjurantibus sibi dudum suis complicibus, factiose præripere affectavit; & de multis palam recitatis capitulis, tam primo penes dilectum filium nostrum Carolum serenissimum imperatorem, quam postea penes nos ad generalitatem sanctæ Dei ecclesiæ, per nonnulla suggestionum capitula noxius diffamatur, & pro eisdem criminibus a nobis per Zachariam & Gaudericum venerabiles episcopos, & Christo- D phorum primicerium sanctæ sedis apostolicæ, cum fratre & genero, suisque complicibus, juridice contestatus, examini se præsentandum fore, & cuncta, quæ ecclesiis, vel piis locis, aliisque hominibus abstulerat, sub jurisjurandi interpositione restituturum promisit: deinde conventum nostrum de die in diem fraudulenter, (usquequo nos vel fideles hujus ecclesiæ interimere, vel hostes Christiani nominis, id est, Sarracenos, quos per suos familiarissimos Sarracenos jam invitaverat, intra Romanam urbem introducere potuisset,) elusit: & præfinitum diem, quo canonice sive legaliter audiri debuisset, fraudulenter præripiens, cum Georgio & Sergio magistris militum, nec non & Stephano secundicerio, aliisque suis E complicibus, nocturno silentio portas hujus sacræ urbis, Sarracenis circumquaque imminentibus, cum clavibus adulterinis aperuit, seque contra salutem reipublicæ simulque quietem imperii præfati filii nostri serenissimi Augusti, contra leges conspirando, fraudulenter proripuit, & cum omnibus pene thesauris ecclesiæ Romanæ, dubium quo profecturus excessit. Simulque Stephanum secundicerium, qui diversas ecclesias spolians per avaritiam, turpisque lucri compendia, tributa vetera multiplicavit, & in omnibus perversitatibus superius nominatis fratri complex & consentaneus extitit. Necnon & Geor-

Georgium Gregorii primicerii filium, qui germani proprii concubinam subripiens, cum veneno necavit: deinde post execrabiles Christianis incestus, vivente nepte sanctissimæ recordationis Benedicti papæ, cujus opibus de paupertate surrexerat, præfati nomenculatoris Gregorii filiæ se fornicario more commiscuit: propter quam pene publice jam dictam legitimam uxorem peremit. De cujus homicidio, & principibus adulterinos missos eruens, adjudicante conscio socero nefandus gener impunitus exiliit. Quique post diversa homicidia, deprædationis & malignitatis genera, tam patriarchium, quam vestiarium sedis apostolicæ sibi commissum, non tantum auro, argento, vel palliis, verum etiam æreis lignis, vasisque privavit: & in omnibus impietatibus socerum sequens, imo præveniens, Sarracenis undique sævientibus, portas urbis cum eo fraudulenter aperuit, & cum sibi conspirationibus contra salutem reipublicæ domigravit. Simulque Sergium magistrum militum, Theodori magistri militum filium, qui reverendæ memoriæ domno Nicolao, cujus neptem in conjugium suscipiens, ita ingratus ac inhumanus extiterat, ut vivente eo, & in extremis posito, eidem thesauros suos ad eleemosynas faciendum cum præfatis suis complicibus abnegasset. Quique eadem sua conjuge, propter quam de maxima paupertate convaluerat, derelicta, cum Valuisindula concubina, præstito jurejurando ut eam nuptialiter sumeret, nuper effugit, & in omnibus iniquitatibus cum nominatis suis complicibus conspiravit. Sed & Constantinam præfati Gregorii nomenculatoris filiam, quæ primo per consensum patris, sub conditione jurisjurandi, legaliter Cæsario Pipini potentissimi vestararii filio copulata, dein consumptis omnibus soceri sui divitiis, viventem & valentem sponsum suum sine ulla legali disquisitione deseruit, & ad Gratiani Gregorii magistri militum filii nuptias publice convolavit: postremum cum alio fugere gestiens incestum commisit, ex quo prægnans inventa prædictum Gratianum Gregorii filium maritum suum relinquens, cum rapacibus, perjuris, sacrilegis, mœchis, fornicatoribus turpiter fornicatura discessit. Nisi intra diem decimum, id est III. Kalendas Maii præsentis nonæ indictionis, præsentiam suam nobis præfati (videlicet Gregorius, Stephanus, Georgius & Sergius, simulque Constantina, congrue satisfacientes exhibuerint, auctoritate Dei omnipotentis, sanctorumque apostolorum principum Petri & Pauli omni Christiana communione privatos, cum omnibus communicatoribus & fautoribus suis permanere decernimus. Et nisi post diem quintumdecimum, id est IV. Nonas Maii jam dictæ præsentis indictionis, simpliciter & humiliter nobis, imo ecclesiæ Dei, expediti scilicet Gregorius, Stephanus, Georgius, Sergius, & Constantina, purificaturi occurrerint, eos auctoritate & judicio S. Spiritus, cum cunctis sibi communicantibus, perpetuo anathemate condemnamus. Hi vero qui ab omni se societate removentes ad unitatem sanctæ apostolicæ sedis redierint, communionis & benedictionis nostræ gratiam sibi reddendam esse confidant. His itaque auctoritate sancti Spiritus promulgatis, omnium vestrum generalitatem his apostolicis literis exhortamur, ut has literas per omnes diœceses vestras publice relegentes, & ad vicinas parœcias dirigentes, præfatorum depositorum, excommunicatorum, & anathematizatorum consortia, quasi venenum pestiferum declinetis: neque cum eis communicantibus in cibo, potu, sive colloquio communicetis, scientes cum qui eis, sive communicationibus eis, se in oratione, cibo, potu, colloquio, quæ miscuerit, eadem excommunicationis & anathematis censura juxta canonicum capitulum modis omnibus obligatum, nunquamque a nobis sine digna satisfactionis pœnitentia sibi fore communicandum. Optamus sanctitatem vestram in Christo nunc & semper bene valere. Data XI. Kalendas Maii. *Recitata in synodo Pontigonensi.*

[a] CCCXX. JOANNIS PAPÆ VIII NOMINE SCRIPTA AD PHOTIUM.

De processione Spiritus sancti.

Joannes episcopus servus servorum Dei Photio reverendissimo & catholico fratri patriarchæ Constantinopolitano, gratiam desuper ad opera salutarem.

Non ignoramus, quod nonnulli eorum, qui apud vos sunt pacis parum studiosi de nostra ecclesia & de nobis ipsis, veritate neglecta, male loquuntur. Resque eo progressa est, ut parum absit, quin tua fraternitas de nobis, & de iis qui nobis sunt subditi, male sentiat. Et illi quidem nacti sunt occasionem, sicut etiam ego ipse affirmarem hujusmodi proposito satis congruam, veritas tamen ipsa, uti se habet, nullo pacto est adulterata, neque vitiata, ut procedens sermo rem manifestam faciet, & Deus hoc ipsum nobis suo testimonio desuper confirmabit. Verum illi instar eorum, qui vinum aqua miscent & adulterantur, nonnulla a seipsis falsa fingentes & excogitantes adhibent. Oportet enim ut dæmon qui ab initio mali opifex fuit & internos & Deum inimicitias posuit, ac deinde nostrum primum parentem a Dei amore separavit, & creatori suo inimicum illum constituit, etiam nunc aliquos habeat sui ministros & hos ipsos impellat, ut inter ecclesias scandalum aliquod concitent.

Ego vero ad Deum potius auctorem & largitorem oculos dirigens, qui inimicitias etiam in cruce sua morti tradidit, pro viribus illorum hominum qui malis delectantur, ora obstruere contendo. Et hac de causa etiam antequam tua fraternitas aliquid mihi significet, hæc tibi manifesta facere decrevi, ut de rebus nostris satis edoctus, aures minus prebeas iis, qui contendere & convitiari student: sed ipsos rejicias potius & respuas, efficias preterea, ut alii eorum verbis fidem non adhibeant.

Novit etiam tua fraternitas, quod cum nuper ad nos accessit qui a te missus est, & de sancto symbolo nos consuluit, quomodo invenit nos illud inconcussum, sicut nobis ab initio traditum est, conservare, neque aliquid addidisse, vel detraxisse, cum recte noverimus, quod eos qui talia facere audent, gravis condemnatio expectat. Reverentiæ itaque tuæ iterum significamus, ut de hac additione in symbolo (ex Filio scilicet) tibi satisfacimus, quod non solum hoc non dicimus, sed etiam quod eos qui principio hoc dicere sua insania ausi sunt, quasi transgressores divini verbi condemnamus, sicut theologiæ Christi domini eversores, & sanctorum pontificum, & reliquorum sanctorum patrum qui synodice convenientes sanctum symbolum nobis tradiderunt, & una cum Juda illos collocamus, quod eadem ipsa quæ ille patrare non sunt veriti; non quia dominicum corpus morti tradiderunt, sed quia Dei fideles, qui sunt ejus membra, schismate segregarunt, & invicem diviserunt; & ita æterno igni illos præcipites dantes, & multo magis seipsos, ut fecit prædictus Judas indignus Christi discipulus, suffocarunt.

Arbitramur autem, tuam reverentiam recte

nosse, cum sis sapiens & doctrina præditus, quod dum, ut reliqui nostri episcopi nobiscum idem sentiant, totis viribus contendimus, non mediocrem id nobis molestiam affert. Et revera rem adeo gravem cito commutare, nullus id facere posset, licet brevi tempore ortum habuerit, nec multorum annorum spatio fuerit confirmata. Et hac de causa rationi congruum nobis visum est, ne violenter aliquis cogatur a vobis additionem illam dimittere, quam ipse adjecisse symbolo se noverit; sed potius mansuetudine aliqua hujusmodi homines admonere, & paulatim a blasphemia revocare: *Pascite*, inquit summus apostolorum Petrus, *qui in vobis est gregem Dei, providentes non coacte, sed spontanee, neque ut dominantes in cleris, sed forma facti gregis*. Qui igitur ita nos accusant, ac si talia male sentiamus, non jure nos accusant. (1. Pet. 5.) Tuam itaque decet fraternitatem, neque scandalum aliquod adversus nos pati, neque a reliquo ecclesiæ corpore proscindi, sed potius nobiscum fidei agones sustinere cum prudentia & longanimitate; & alios qui a veritate declinaverunt, ad illam amplectendam revocare, ut pro his eamdem nobiscum mercedem recipias. Vale in domino, reverendissime & catholice frater.

NOTA SEVERINI BINII.

(Calumnia de processione Spiritus sancti a Photio Joanni papæ objecta refutatur.)

a *Epistola*] Photius inter alias etiam hanc Joanni papæ affingens calumniam, quasi eadem cum Græcis de Spiritus sancti processione senserit, finxit hanc epistolam sub nomine Joannis papæ VIII. ad se Photium scriptam de processione Spiritus sancti: quam vel ab ipso Photio, vel alio quodam effictam esse oportet. His enim temporibus in Romana ecclesia absque aliqua ambiguitate usu receptum fuisse, ut Spiritus sanctus a Patre Filioque procedere diceretur, post alias ea imprimis ratione manifeste probatur, quod Joannes sanctæ Romanæ ecclesiæ diaconus scribens ad hunc ipsum Joannem pontificem quatuor a se elaboratos libros vitæ sancti Gregorii papæ, ubi agit de dialogis ab eo scriptis, & in Græcum a Zacharia papa translatis, juste queritur, quod cum ipse sanctus Gregorius in eis asseruerit disertis verbis, Spiritum sanctum a Patre Filioque procedere, illi textum corruperint, illaque verba *Filioque* abradendo inde abstulerint; illos magnopere redarguens, quod audacter nimis sicut & impudenter sancti Gregorii textum ita corruperint: plane significans Romanam ecclesiam nihil diversum ab ipso sancto Gregorio sentire, nec Joannem, ad quem scribit, ab ea sententia discrepare. Vide quæ dicam infra in notis conciliabuli pseudooctavi, verbo *conciliabulum*.

FRAGMENTA QUÆDAM ALIARUM EPISTOLARUM JOANNIS PAPÆ VIII.

Quod sacerdos homicida non potest in sacerdotio manere.

Cennemoco episcopo Venetensi.

(dist. 50. Miror minus.) Miror minus doctam scientiam tuam sacerdotem putare post perpetratum homicidium posse in sacerdotio ministrare: imo, quod est pejus, nobis suadere velle, ut ipsi tali præsumptioni præberemus assensum. Quis enim tam demens, tamque perversi sensus, tale quid æstimaret, vel post quantamcumque pœnitentiam concedendum, cum omni sit canonicæ disciplinæ contrarium? Debet ergo sacerdotio privatus lacrymarum fonte flagitium tam immane diluere: ut talibus saltem remediis curatus, salutis possit invenire suffragium.

Communione privetur sponsa, nisi raptorem deserere, & ad sponsum suum redire voluerit.

Rostagno archiepiscopo Arelatensi.

(27. qu. 2. Atho præsentium.) Atho præsentium lator, dum in nostro servitio fideliter excubaret, quemdam virum feminam sibi desponsatam queritur rapuisse. Et ideo fraternitas tua, auctoritate nostra suffulta, suffraganeos suos episcopos præsentialiter convocet: sicque unanimi sententia, si sponsam huic raptor non reddiderit, tam idem, quam rapta, si ad sponsum pristinum remeare noluerit, omni communione priventur.

De examinanda causa cujusdam presbyteri.

Sigibodo archiepiscopo Narbonensi.

Præsentium literarum gerulus, sedi apostolicæ præsentatus, se presbyterum esse querula & lamentabili voce perhibuit, (Ivo part. 10. cap. 26.) & a sanctitati tuæ subjectæ diœceseos episcopis ab officio presbyteratus suspensum, & aliis quibusdam epitimiis usque ad speciale judicium nostrum submissum, pro eo quod inquit, facto tumultu, quidam se apprehensum, & a terra brachiis sublevatum, in proprium fratrem forti jactaverit impetu, ut idem germanus suus tanti * operis male impulsus in terram ruerit, (* leg. ponderis malo.) & prostratus atque oppressus vitæ flatum violenter amiserit. Denique illi reverendi antistites, cum sibi, ut iste retulit, res in dubium veniret, utrum commisso sibi, dudum carere, nec ne, penitus debuisset officio, non ipsi hanc deliberare, sed nostro decerni & diffiniri judicio voluerunt. Sed tunc hoc solenniter agerent, si primum ipsi plenario, & ex canonibus in causa presbyteri delegato judicio, quatuor deputatis ex venerandis decretis & legibus personis præsentibus, hanc ventilassent, & subtili examine discussissent: ut ita facta scripto relatione, si quid dubium sibi seu difficile ingessisse videretur, nostrum super hoc more prisco decretum exposcerent. At ubi nobis & persona relatoris incognita, & nullo episcoporum scripto commendatio approbata est, & rursus ubi nulla est accusatoris objectio, nec accusati reatus confessio, nec fidelium comprobatio testium, nos nec illius solius narrationi creduli esse possumus, nec rursus in eum definitivam damnationis sententiam proferre valemus. Ergo saltem nunc fraternitas tua metropolitani jure potita, ex episcopis sub se degentium vel vicinorum sex, una cum episcopo, cujus est iste parœcie, sibi socians, tantum negotium subtili ventilet discussionis ventilabro, & invento quod justum est canonice decernat, & communi fratrum censura diffiniat.

Pallium, nisi post consuetam fidei professionem, dari non debet.

Vuiliberto Coloniensi archiepiscopo.

(Dist. 100. Optatum.) Optatum tibi pallium nunc conferre nequivimus, quia fidei tuæ paginam minus, quam oporteat, continere reperimus: cum videlicet in ea nullam sanctarum universalium synodorum, in quibus fidei nostræ symbolum continetur, nec decretalium pontificum Romanorum constitutorum, secundum morem, feceris mentionem: sed nec illam propria subscriptione munieris, nec aliquem qui hanc jurejurando firmaret miseris.

CONSTITUTIO JOANNIS PAPÆ VIII.

De jure cardinalium.

Itemque ex nostra præsenti constitutione bis in mense vel eo amplius, vel apud illum vel illum titulum, sive apud illam vel illam diaconiam, sive apud alias quaslibet ecclesias vos convenire mandamus.

damus. Et ob vestram & inferiorum clericorum vitam, & mores, & qualitates, & habitus vestium perscrutandum, & qualiter quilibet prępositi se erga subditos habeant, vel quod subditi suis præpositis non obediant, & ad quæque illicita amputanda, clericorum quoque & laicorum querimonias, quæ ad nostrum judicium pertinent, quantum fieri potest, definiendas. Quippe cum sicut nostram mansuetudinem Moysi, ita & vestram fraternitatem septuaginta seniorum, qui sub eodem causarum negotia dijudicabant, vicissitudinem gerere, certum habeamus. Item monasteria abbatibus viduata & abbatum, nostra præcedente conscientia, substitutionem his qui sunt inter nos, vel fuerint monasticę professionis, disponenda committimus.

Propter solicitudinem autem ecclesiarum & clericorum earumdem disciplinam, sive laicorum querimonias definiendas, bis in hebdomada ad sacrosanctum palatium, juxta decreta prædecessoris nostri Leonis quarti, vos convenire mandamus.

Item sancimus de parochiis nostris, quantumque pontifici competit, pontificali beneficio vos in perpetuum possidere, & in principalibus ecclesiis juxta primatum vestræ consecrationis vicissim officia divina peragere, & earum oblationibus, salva semper cardinalium diaconorum prisca consuetudine, æqualiter participare tam propter usum vestrum, quam in ecclesiarum vestrarum luminarium concinnationes.

APPENDIX EPISTOLARUM JOANNIS PAPÆ VIII.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.J.

Polliciti sumus in nostra conciliorum historica synopsi nos fragmentis epistol. Joannis papæ VIII. corollarium aliquod σὺν Θεῷ adjecturos, ac ne lectores diutius differremus prægustandam ipsis promulsidem obtulimus ex codice m. s. viri clarissimi Claudii Hardy senatoris Parisiensis. hoc est diploma ad Vvalonem Metensem episcopum, cui & alia nonnulla deinceps subjungemus aliunde a nobis accersita.

I. AD VVALAM SEU VVALONEM METENSEM EPISCOPUM.

Concedit illi pallium certis diebus deferendum.

Joannes episcopus, servus servorum Dei, Vvalæ venerabili episcopo Mediomatricorum ecclesiæ, quæ & Mettis vocatur, in honore scilicet sancti Stephani primi martyris.

Si pastores ovium solem geluque pro gregis sui custodia die ac nocte ferre contenti sunt, ac ne qua ex eis aut errando pereat, aut ferinis laniata morsibus rapiatur, oculis semper vigilantibus circumspectant; quanto sudore quantaque cura debemus esse pervigiles, nos qui pastores animarum dicimur? Attendamus ad susceptum, officium exhibere erga custodiam dominicarum ovium non cessemus, ne in die divini examinis pro desidia nostra ante summum pastorem negligentiæ reatus excruciet, unde modo honoris reverentia sublimiores inter ceteros judicamur. Palleum autem fraternitati tuæ ex more ad missarum solennia celebranda concessimus, diebus vitæ tantummodo: quod tibi, non ecclesiæ tuæ, aliter privilegiis in suo statu manentibus, uti concedimus. Quoniam indumenti honor modesta actuum vivacitate servandus est, hortamur ut ei morum tuorum ornamenta conveniant, quatenus auctore Deo utrisque possis esse conspicuus. Itaque vita tua filiis tuis sit regula. In ipsa se semper considerando proficiant, ut tuum post dominum videatur esse, bene quod vixerint. Corrigant, ne prospera, quæ temporaliter blandiuntur, extollant, neque adversa dejiciant; sed quidquid illud fuerit, virtute patientiæ devincant. Nullum apud te locum odia, nullus favor indiscretus inveniat. Sub ea videlicet ratione concedimus fraternitati tuæ, ut a secretario usque ad sacrum altare, & ab altari usque ad secretarium, sicuti prisca extitit [a] pallearis consuetudo, indui debeas. Auctoritate autem beati Petri apostolorum principis licentiam diebus vitæ tuæ sub jure & ditione nostra, ut diximus, habeas. Nullum usum vel consuetudinem successoribus tuis per hoc nostrum tibi concessum apostolicum privilegium habere censuimus. Et neque episcopus, archiepiscopusque adversus te pro hoc altercationis contentionem commoveat. Ita domino regente & gubernante cor tuum, commissam exequi gubernationem studeas, ut adepto hujus honoris officio, dignitate & probitate morum amplius procures adornari. Scriptum per manum Georgii scriniarii S.R.E. in mense Septembrio, indictione XII. Data VIII. Idus Septembris per manum Vvalperti humillimi episcopi sanctæ Portuensis ecclesiæ, anno domino propitio pontificatus domini nostri Joannis summi pontificis & universalis papæ in sacratissima sede beati Petri apostoli sexto, indictione XII." *Hoc est anno 878. verum aut September in Octobrem, aut indictio 12. in 11. mutanda: quod ex privilegiis Floriacensi, Cabilonensi, aliisque disces: & nos fusius alias explanabimus, licet non diffiteamur in antiquis diplomatibus indictionem nonnunquam usque ad natalem Christi diem aut pridie Kalendas Januarii protendi ab incuriosis tabellionibus librariisve.*

[a] Tr, pallatis. H.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.J.

Auctor historiæ Trevericiæ nondum quod sciam editæ, cujus exemplar calamo exaratum penes me est, hujus a Joanne papa concessi Vvalæ privilegii, turbarumque inde exortarum meminit hisce verbis:

"" Anno quinto Bertolfi moritur Adventius Metensis episcopus: Vvalo ei substituitur, cui ordinationis suæ anno secundo transmissum est pallium a Joanne papa cum literis docentibus quibus in festis esset usurus. Bertulfus vero metropolitanus audiens Vvalonem in die sancto paschæ cum pallio procedere, missis literis Treveris evocatum percunctatus est, quando, vel quomodo vel a quo procedere cum pallio sibi fuerit concessum. Vvalo lecto in auribus omnium qui aderant quod sibi a papa transmissum fuerat de usu pallii privilegio asseruit non se primum, sed quintum fuisse, quem apostolica sedes hoc honore dignata sit sublimare: salva tamen in omnibus metropolitano subjectione. I. Urbicium. II. Pippini regis ex sorore nepotem Crodegangum. III. Angelramum. IV. Drogonem Caroli Magni imperatoris filium. Bertulfus his assertionibus non satisfactus capitulo canonum lecto quo asseritur nulli suffraganeorum novum & quod non ab omnibus in ecclesia sua prædecessoribus non habebatur absque metropolitani sui consilio & licentia pręsumendum, interdixit ei per sanctam quam in omnibus ecclesiasticis negotiis deberet obedientiam, ne ulterius nisi ab eo petita & concessa licentia pallio uteretur. Cumque Vvalo apostolicam auctoritatem prætenderet, archiepiscopus vero metropolitanorum privilegia defenderet, grandis utrimque conflata est inimicitia. Hincmarus igitur reverendissimus Remorum archiepiscopus & eloquentia clarissimus audiens hanc dissidentiam, epistolam Vvaloni transmisit sapientiæ ac sacri concilii sale conditam, per quam

eum ad metropolitani sui instruxit obedientiam & restituit concordiam, &c.

Meminit ejusdem dissensionis Flodoardus libri tertii historiæ Rhemensis cap. 23. scriptamque testatur ab Hincmaro ad Vvalonem epistolam de pallio a sede Romana obtento, & Bertulfum literas papæ noluisse suscipere. Eadem quoque narrat paulo fusius chronicon sancti Trudonis libri 11. primæ partis cap. 13. cujus fragmentum recitat pag. 275. historiæ Metensium episcoporum F. Meurissius O.M. episcopus Madaurensis ac Metensis episcopatus suffraganeus.

II. AD GEILONEM ABBATEM TORNUTIENSEM EJUSQUE monachos,

Illorum omnia, vel regia, vel episcopalia privilegia, pontificia auctoritate sancit, anno Christi 876. quibus addit exemptionem ab omni cujuslibet antistitis jurisdictione.

"" Ex autographo " in philyra, literis uncialibus Gotticis descripto, longo pedes circiter XII. lato duos.

" Edidit R. P. Chiffletius S. J.

Joannes episcopus servus servorum Dei, Geiloni inclyto abbati, dilectisque filiis nostris in Tornutio monasterio, a spirituali filio nostro, glorioso Carolo imperatore Augusto, sanctæ & intemeratæ semperque virgini Dei genitrici Mariæ, atque pretioso confessori Christi Philiberto largito, sub regula sancti Benedicti religiosa conversatione degentibus, nunc, & futuris temporibus,

Quando ab ea quæ catholicorum imperatorum corda pontificalibus sunt monitis provocanda, ita ardenti desiderio divina præveniente gratia tam succenduntur, ut ab eis ultro poscantur, tanto alacri & læto sunt animo concedenda, quanto & ea ipsa quæ cupiunt, si nollent facere, peti debuerant. Proinde juxta scripta petitoria filii nostri, præcellentissimi imperatoris Caroli, hujusmodi privilegium præsentis auctoritatis nostræ decreto, eidem venerabili monasterio vestris futurisque temporibus indulgemus, concedimus, atque confirmamus: ut sicut ipse gloriosissimus filius noster, divino ductus amore, de villis ac facultatibus, seu stipendiis specialiter monachorum & ecclesiæ ornamentorum, vel luminariorum, ac matriculariorum, seu hospitum, atque pauperum usibus servata, vel emeliorata seu aucta ordinatione præcepto suæ auctoritatis firmavit privilegium quod venerabilibus fratribus ac filiis nostris episcopis illarum regionum fieri & confirmari fecit; ita sicut eodem privilegio, atque præceptis, in primis filii nostri Caroli exinde factis continetur, perpetuo inconvulsa permaneant. Quamvis enim fama fuerit hoc tenuisse ad episcopatum Matisconensem, nullaque ibi auctoritate qua teneri possit adjunctum longo interveniente tempore fuerit, melius, multoque sanctius apostolicæ discretioni nostræ visum fuit, ut monasticis utilitatibus in prædicto monasterio confirmetur, quam laicalibus sine aliqua acquisitione sanctorum locorum depopulationibus indulgeatur. Constituimus alia auctoritate beati Petri, ut nullus regum, nemo antistitum vel abbatum, seu quilibet quacumque præditus dignitate, de his qui in præfato privilegio, seu in præceptis ipsius filii nostri Caroli ex his quæ præmisimus factis continentur, vel in futuro, ab eo vel a quibuslibet aliis de proprio fuerint his specialibus usibus jure collata, sub cujuslibet causæ occasione sive specie, quicquam minuere vel auferre, sive suis usibus applicare, vel aliis quasi piis causis pro suæ avaritiæ excusatione præsumat concedere: sed cuncta quæ præfatis usibus monachorum, & ecclesiæ ornamentorum, vel luminariorum, matriculariorum, hospitum, & pauperum oblata sunt, vel offerri contigerit, perenni tempore inlibata & inconvulsa, ac sine aliqua inquietudine, eorum usibus pro quorum sustentatione gubernationeque concessa sunt, modis omnibus profutura permaneant. Hæc igitur omnia, quæ hujus præcepti decretique nostri pagina continet, tam vobis quam cunctis qui in eo quo estis ordinę locoque successerint, in perpetuum conservanda decernimus. Salva in omnibus quæ hujus decreti pagina continentur, auctoritate & honore sanctæ Romanæ ecclesiæ, & sedis apostolicæ privilegio. Placet etiam ut per futura tempora, ipsi monachi ex scriptis habeant licentiam eligere abbatem. Si quis autem temerario ausu, magna parvaque persona, contra hoc nostrum apostolicum decretum agere præsumpserit, sciat se anathematis vinculo esse innodatum, & a regno Dei alienum, & cum omnibus impiis, æterni incendii supplicio condemnatum. Qui autem verus custos & observator hujus confirmationis extiterit, benedictionem, & gratiam, & cœlestem misericordiam a domino consequi mereatur. Scriptum per manum Anastasii notarii regionarii, & scriniarii sanctæ Romanæ ecclesię, in mense Octobrio, indictione decima. Bene valete.

Subscriptum Idus Octobrias, per manum Christophori primicerii sanctæ summæ sedis apostolicę, imperante domino piissimo principe Augusto Carolo, a Deo coronato, magno imperatore anno primo, & post coronationem ejus anno primo, indictione decima." An. Christi 876.

III. AD CAROLUM IMPERATOREM, GEILONEM ABBATEM TORNUTIENSEM, ejusque monachos.

Cellæ Godith, a Desiderio principe fundatæ sua jura confirmat: quibus addit immunitatem ab omni episcopali jurisdictione anno Christi 887.

Joannes" episcopus servus servorum Dei, spirituali filio nostro glorioso Carolo imperatori Augusto, ac Geiloni inclyto abbati, dilectisque filiis in Trenorchio monasterio sanctæ & intemeratæ, semperque virginis Dei genitricis Mariæ, atque pretioso confessori Christi Filiberto largito, sub regula sancti Benedicti degentibus nunc & futuris temporibus.

" Ex autographo in philyra idem edidit R. P. Petrus Franciscus Chiffletius S. J.

Postquam enim auxiliante Christo ecclesiæ cœpit origo, semper impiorum flatibus agitatur. Sed quia nostris temporibus alis imperialibus sustollitur, nos in quantum valemus, apostolicis auctoritatibus confirmare debemus. Proinde juxta petitionem filii nostri præcellentissimi imperatoris Caroli, privilegium hujusmodi auctoritatis nostræ, eidem monasterio vestris futurisque temporibus indulgemus, concedimus, atque confirmamus, ut sicut ipse gloriosissimus filius noster, per deprecationem Desiderii principis, cellam quæ vocatur Godith in pago Vallavensi, in loco qui dicitur Vallis angusta, loco prædicto, necne præscriptis sanctis, cum villis ac facultatibus seu stipendiis concessit, & præcepto suæ auctoritatis roboravit, atque privilegio fratrum & filiorum nostrorum episcoporum illarum regionum confirmari fecit: ita sicut in eadem charta nobilitatis quam fecit Desiderius, & præcepto filii

filii nostri Caroli continetur, inconvulsa permaneant: ut nullus regum, nemo antistitum vel abbatum, seu quilibet quacumque præditus dignitate, de his quæ in hoc privilegio vel in præceptis ipsius filii nostri Caroli continentur, quicquam exinde minuere vel auferre præsumat; sed cuncta quæ præfatæ ecclesiæ Godithi oblata sunt vel offerri contigerit, inconvulsa & illibata permaneant. Constituimus alia auctoritate beati Petri, ut ecclesia in valle prædicta constructa, & in honore salvatoris, ejusque genitricis dicata, immunis habeatur ab omni dominatione terrena: quia injustum decernimus ut gloriosa mundi regina, quæ cum Filio juncta, exaltata est super choros angelorum, humanis subdatur potestatibus. Anathematizamus igitur, ut nemo antistitum locum sibi vindicare audeat, seu qualibet occasione absolutionis, atque excommunicationis, vel sacræ ordinationis adire præsumat, nisi ab abbate loci, vel a monachis ibi Deo servientibus fuerit invitatus. Ceterum ab omni sæculari persona decernimus esse liberum & quietum, ut in præceptis Filii nostri Caroli continetur. Si quis autem temerario ausu, magna parvaque persona, contra hoc nostrum decretum agere præsumpserit, sciat se anathematis vinculo esse innodatum, & a regno Dei alienum, & cum impiis æterno incendio condemnatum. Scriptum per manum Anastasii notarii regionarii, & scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, in mense Junio, indictione * quinta. Bene valete. *In plumbo Joannis papæ.*

* decima an. scilicet 877.

IV. PRIVILEGIUM A JOANNE VIII. PAPA, ANNO CHRISTI DCCCLXXVIII. in concilio Trecensi Geiloni abbati & monasterio Trenorchiensi datum, & patrum ejusdem concilii auctoritate firmatum.

ANNO dominicæ incarnationis, &c. *Vide paulo post Cabilonensem conventum anno* 875.

V. RESCRIPTUM DE ANSEGISO SENONENSI ARCHIEPISCOPO apostolicæ sedis legato.

* f. idem cum epist. 313. supra pag. 114.

ILLUD perhibetur fuisse ms. in bibliotheca Antonii Augustini Tarraconensis archiepiscopi. *Videant qui Scorialensem in Hispania thesaurum servant, an inde quid sperare liceat reipublicæ literariæ.* Sapientia *enim* absconsa & thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque. *Ecclesiastici* xx. 32.

VI. PRIVILEGIUM MONASTERIO FLORIACENSI S. BENEDICTI ad Ligerim concessum.

JOannes episcopus, &c. Quoniam ex apostolica. *Vide sis ad annum* 878. *sectionem seu caput* XIII. *concilii Tricassini II.*

VII. COMMONITORIUM AB EODEM JOANNE VIII. PAPA DATUM LEGATIS Paulo & Eugenio ac Petro, sed ad impostore Photio falsatum.

CUM primum, &c. *Vide infra concilium Romanum III.*

Iis vero non pigebit subjungere.

A EPISTOLAM EPISCOPORUM GERMANIÆ AD JOANNEM PAPAM VIII. a Joanne Cordesio post Hincmari opuscula & epistolas anno 1615. excusam Parisiis cum jam ab anno 1611. Monachii in appendice chronici monasterii Reichersporgensis in Bajoaria opera Christophori Geuvoldi cum pluribus aliis antiquis diplomatibus prodiisset.

Epistola episcoporum Germaniæ ad Ioannem papam VIII. *

* In notis decreto ... Joan. II. scriptam fuisse.

De Slavis ad fidem Christianam conversis & eorum archiepiscopo & episcopis.

B *Summo pontifici & universali papæ domino Ioanni Romanæ sedis magnifico gubernatori, humillimi paternitatis vestræ filii, Theotmarus Iuvanensis ecclesiæ archiepiscopus, Vualdo Frisingensis, Erchenpaldus Eystatensis, Zacharias Sabonensis, Tutto Ratisponensis, Richarius Pataviensis ecclesiæ episcopus, nec non & universus clerus, populusque Christianus per totam Noricam, quæ & Bavaria vocatur, prosperum in salvatore nostro provectum, catholicæ pacis augmentum, & regnum optamus æternum.*

ANTECESSORUM vestrorum decretis, & sanctorum patrum institutis plenissime in-
C struimur in omnibus nostro sacerdotali ministerio obstantibus & aversantibus Romanum appellare pontificem, ut quod ad unitatem concordiæ, & ad custodiam pertinet disciplinæ, nulla dissensione violetur, sed ab ipso summa provisione decernatur. Nequaquam enim credimus, quod coacti quotidie audivimus, ut de illa sancta & apostolica sede, quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, origo Christianæ religionis, profluxerit quippiam perversitatis, sed doctrina & authoritas ecclesiasticæ rationis. Sed venerunt, ut ipsi promulgaverunt, de latere vestro tres episcopi, videlicet Joannes archiepiscopus, Benedictus & Daniel episcopi, in terram Slavinorum, qui Moravi dicuntur, quæ legibus nostris & populo nostro, no-
D bis quoque cum habitatoribus suis subacta fuerat, tam in cultu Christianæ religionis, quam in tributo substantiæ sæcularis, quia exinde primum imbuti, & ex paganis Christiani sunt facti. Et idcirco Pataviensis episcopus civitatis, in cujus diœcesi sunt illius terræ populi, ab exordio Christianitatis eorum, quando voluit & debuit, illuc nullo obstante intravit, & synodalem cum illis, & cum suis, & etiam inibi viventibus conventum frequentavit: & omnia, quæ agenda sunt, potenter peregit, & nullus ei in faciem restitit. Etiam & nostri comites illi terræ confines placita sæcularia illic continuaverunt, & quæ corrigenda sunt correxerunt, tributa tulerunt, & nulli eis restiterunt, usque dum incrassante corda eorum diabolo
E Christianitatem abhorrere, & omnem justitiam detrectare, belloque lacessere ac obsistere sevissime cœperunt: adeo ut via episcopo & prædicatoribus illuc non esset, sed libitu suo egerunt quæ voluerunt. Nunc vero, quod nobis grave videtur & incredibile, in augmentum justitiæ jactitant, se magnitudine pecuniæ egisse, vos eosdem præfatos episcopos ad se direxisse, & in eodem Pataviensi episcopatu talia egisse, qualia de illa apostolica sede nunquam exisse, neque canonum decreta sanxisse, ut tantum schisma una pateretur ecclesia. Est enim unus episcopatus in quinque divisus. Intrantes autem prædicti in vestro nomine, ut ipsi dixe-

Eo tectius & damnabilius ... quo sub ... lieno ... na ... tur.

dixerunt, episcopi, ordinaverunt in nostro eodemque episcopatu unum archiepiscopum (si in alterius episcopatu archiepiscopus esse potest) & tres episcopos ejus suffraganeos, absque scientia archiepiscopi, & consensu episcopi, in cujus fuerunt diœcesi: cum in concilio Africano capite 20. decretum sit, *Ut plebes, quæ in diœcesibus ab episcopis retinentur, quæ nunquam episcopos habuerunt, nec nisi cum voluntate ejus episcopi, a quo tenentur, proprios accipiant rectores & episcopos.* Item in eodem concilio cap. 65. *Ut plebes quæ nunquam habuerunt proprios episcopos, nisi ex concilio plenario uniuscujusque provinciæ, & primatis, atque consensu ejus, ad cujus diœcesim eadem plebs pertinebat, episcopos minime accipiant.* In decretis papæ Leonis cap. 15. scriptum est: *Nulla ratio sinit, ut inter episcopos habeatur, qui a provincialibus episcopis, cum metropolitani judicio non consecratur.* Item cap. 49. *Ut si indignis quibusque, & longe extra sacerdotale meritum constitutis pastorale fastigium & gubernatio ecclesiæ detur: non est hoc consulere populis, sed nocere; nec præstare regimen, sed augere discrimen.* Et in eodem cap. post pauca inquit, *Difficile est, ut bono peragantur exitu quæ malo sunt inchoata principio.* Et in decreto papæ Cœlestini antecessoris vestri capite decimoseptimo continetur, *ne alicui locus concedatur sacerdoti in alterius injuriam:* Antecessor vester Zuentibaldo duce impetrante, Vvichingum consecravit episcopum, & nequaquam in illum antiquum Pataviensem episcopatum transmisit, sed in quamdam neophytam gentem, quam ipse dux bello domuit, & ex paganis Christianos esse patravit. Cum autem eisdem Slavis locus familiaritatis apud legatos vestros dabatur, accusabant & diffamabant nos in multis, & verbis mendacibus instabant, quia nemo eis vera respondebat, dicentes, nos cum Francis & Alemanis scandalum & discordiam habuisse: cum hoc falsum esse ex hoc convincitur, quia amicissimi nostri sunt, & charitativi cooperatores; Et etiam cum ipsis impacatos esse accusabant. Quod non nostra culpa exigente, sed sua potentia faciente, ita fatemur esse. Quia quando Christianitas illis cœpit vilescere, & insuper debitum tributum senioribus nostris regibus, & principibus eorum solvere respuerunt, belloque resistere, & gentem nostram cœperunt lacessere, orta est seditio inter illos. Et quoniam armis sibi eos defenderunt, in servitium redegerunt; idcirco jure proprio tributarios habere debuerunt, & debent; & sive velint, sive nolint, regno nostro subacti erunt. Quapropter oportet nos ab alto speculari, & moderaminis temperiem præ omnibus tenere, ne pejor pars confortetur, & melior infirmetur. Progenitores namque serenissimi senioris nostri Hludovici, videlicet imperatores, & reges ex Christianissima Francorum gente prodierunt: Moravii vero Slavi a paganis & ethnicis venerunt. Illi potentia imperiali Romanam rempublicam sublimaverunt, isti damnarunt: illi Christianum regnum confortaverunt, isti latibulis & urbibus occultati fuerunt: illorum consilio apostolica sedes pollebat, istorum persecutione Christianitas dolebat; in omnibus his juvenculus rex noster, nulli prædecessorum suorum secundus, nulli & inferior, sed secundum virtutem a Deo sibi datam, sanctæ Romanæ ecclesiæ, & vobis summo Patri, cum omnibus regni sui principibus, adjutor optat esse fortissimus. Omne namque regnum divinitus sibi commissum, ad Dei servitium, suumque adjutorium, unum vult & operatur. Unde & pace viget & concordia gratulatur, atque ad vestram paternitatem, sicut patres sui, se pertinere lætatur. Quod nos præfati Slavi criminabantur cum Ungaris fidem

A catholicam violasse, & per canem seu lupum, aliasque nefandissimas & ethnicas res sacramenta, & pacem egisse, atque ut in Italiam transirent, pecuniam dedisse, si vobis coram posito ratio inter nos agitaretur, ante Deum, qui cuncta novit antequam fiant, & coram vobis qui vicem ejus apostolicam tenetis, eorum falsitas manifestaretur, & nostra innocentia probaretur. Quia enim Christianis nostris, longe a nobis positis, semper imminebant, & persecutione nimia affligebant, donavimus illis nullius pretiosæ substantiæ pecuniam, sed tantum nostra linea vestimenta, quatenus eorum aliquoties * virilitatem mulceremus, & ab eorum persecutione * quiescere faceremus. Talia namque, ut præscripsimus, juxta mali-
B tiam cordis sui argumentantes, & pontifices vestros ad injuriam nostram incitantes, adeo ut directa nobis epistola quasi ab apostolica sede hæc omnia improperabant, & diversas injurias ingerebant, atque inter alia divino gladio feriendos dignos dicebant. Impletur enim in nobis quod quidam sapiens ait: *Iustus tulit crimen iniqui.* Ipsi enim crimen, quod nobis falso semel factum imposuerunt, multis annis peregerunt. Ipsi Ungarorum non modicam multitudinem ad se sumpserunt, & more eorum capita suorum pseudo-christianorum penitus detonderunt, & super nostros Christianos immiserunt, atque ipsi supervenerunt, & alios captivos duxerunt, alios occiderunt, alios pessima carcerum fame & siti perdide-
C runt, innumeros vero exilio deputaverunt, & nobiles viros, ac honestas mulieres in servitium redegerunt, ecclesias Dei incenderunt, & omnia ædificia deleverunt, ita ut in tota Pannonia nostra maxima provincia tantum una non appareat ecclesia, prout episcopi a vobis destinati, si fateri velint, enarrare possunt, quantos dies transierint, & totam terram desolatam viderint. Quando vero Ungaros Italiam intrasse comperimus, pacificati cum eisdem Slavis, teste communi Deo, multum desideravimus, promittentes eis propter dominum omnipotentem, ad profectum indulgere omnia mala contra nos nostrosque facta; & omnia reddere, quæ de suis nostros constaret habere, quatenus ex illis securos nos facerent, & tamdiu
D spatium darent, quandiu Longobardiam nobis intrare & res sancti Petri defendere, populumque Christianum divino adjutorio redimere, liceret: & nec ipsum ab eis obtinere potuimus. Et post tanta maleficia habent beneficia & sunt falsi accusatores, qui semper fuere Christianorum persecutores. Si quis in toto mundo aliorsum nos oberrasse, & justitiæ restitisse conetur, veniat præsens, & cum ludificasse, & nos de hac re sentietis purissimos esse. Idcirco singuli omnesque admonendo precamur, ne ullo modo alicui falso de nobis aliquam suspicionem referenti creduli sitis, antequam opportunitas exigatur, ut hujus rei gratia missus de vestra celsitudine nobis, aut a nostra parvitate directus appareat vobis. Communis gemi-
E tus, & generalis dolor angustat quos Germania & tota tenet Norica, quod unica ecclesia dividitur scissura. * Ideo si quid fraus maligna Slavorum calliditate adduxerit, justitia avertat: vosque ex alto virtute induti & apostolica potestate armati, juxta prophetam, *quod fractum est alligate, quod infirmum consolidate, quod abjectum reducite*, ut deinceps populus & fidei integritate gratuletur, & sancta ecclesia tranquilla devotione lætetur. Theotmarus indignus archiepiscopus, & apostolicarum rerum procurator promptissimus, pecuniam vestro juri debitam, propter infestam paganorum sævitiam, nec per se perferre, nec per alios pote-

* Felicitatem * quiescere mus.

* Est enim ut præfati ... Pauli episcopatus in quinque divisus.

poterat transmittere: sed quia Dei gratia liberata est Italia, quantocyus potero, vobis transmitto. Precatur nostra humilitas, ut dignetur vestra sublimitas respondere per singula ad transmissa cum epistola.

Alme pater mundi, dignus prænomine Petri,
Nomine quem sequeris, utinam virtute sequaris;
Sisque tuis famulis protector verus, & ipsos
Commendes domino, cælo qui præsidet alto.

ANNO CHRISTI 873.

CONVENTUS FRANCOFORDIENSIS

ANNO DCCCLXXIII.

A Ludovico Germaniæ Rege celebratus.

Anno Christi 873. Ludovicus Germaniæ Rex mense Januario Episcoporum & Comitum Conventum habuit Francofurti, ubi 7. Kalendas Februarias Carolus ejus filius natu minimus a malo dæmone invadi contigit, uti ex Annalibus Francorum refert Baronius ad hunc annum 2. n. 6. & 7. Et Aimoinus lib. 5. cap. 30. hæc habet: *Ludovicus Germaniæ Rex ante nativitatem Domini ad Franconofurth palatium venit, ibique nativitatem celebravit, & Placitum suum ibidem circiter Kalend. Februarias condixit.*

ANNO CHRISTI 873.

" ** CONCILIUM OVETENSE

IN HISPANIA

Anno Christi non 872. sed 873. aut aliquo proxime sequenti,[a] die XVIII. Kalend. Julii æra non 910. sed 911. aut alia quavis consequente, si vere, ut ajunt Hispani scriptores, celebratum fuit sub Joanne VIII. papa, & Adelfonso Galliciæ rege.

Ex Sampiri Asturicensis episcopi historia a Prudentio Sandovallio episcopo Pompejopolitano edita cum aliis quatuor Hispanicis scriptoribus iisdemque episcopis.

Cum tantis triumphis (Adelfonsus III. rex) lætatus est nimis & velociter presbyteros suos Severum & Synderedum Romam ad papam Joannem cum literis suis misit, & reversi a domino papa una cum Raynaldo gerulo suo & cum subscriptis epistolis licentiam consecrandi ecclesiam beati Jacobi apostoli, sive & concilium celebrandi cum Hispanis episcopis.

Hanc epistolam asportatam de urbe Romense a duobus presbyteris Severo & Synderedo mense Julio æra" DCCCCIX.

" Scribendũ fuit DCCCCXI hoc est an. Christi 873.

Joannes episcopus, &c. *Vide supra pag.* 213. C. *hujus IX. tomi*.

Item alia epistola ab eodem papa Romense directa per Raynaldum gerulum mense Julio æra" DCCCCIX.

" Scribendum est DCCCCXI.

Joannes episcopus, &c. *Vide supra pag.* 213.

Visis itaque rex epistolis, magno gaudio gavisus est, tunc constituit diem consecrationis jam dictæ ecclesiæ, sive & concilium celebrandum apud Ovetum cum omnibus episcopis qui in illius erant regno, ii sunt.

Episcopi qui affuerunt.

Joannes Oscensis, Vincentius Legionensis, Comerus Asturicensis, Hermegildus Ovetensis, Dulcidius Salmanticensis, Jacobus Cauriensis, Naustus Conimbriensis, Argimirus Lamecensis, Theodemirus Vessensis, Gumadus Portugalensis, Argemirus Bracharensis, Didacus Tudensis, Egila Auriensis, Sisnandus Iriensis, Recharedus Lucensis, Theodesindus Britonensis, & Elecca Cæsaraugustensis episcopus ibi interfuit.

Comites totius regni Adelfonsi.

Igitur auxiliante domino venit rex ad statutam diem cum uxore sua, & filiis, & cum prædictis episcopis, & cum universis potestatibus, sive & cum subscriptis comitibus suis pernominatis, Alvarus Egunensis comes, Veremundus Legionensis comes, Sarracinus Astoricæ, & Berizo comes, Veremundus Torrensis comes, Betotus Indeza comes, Ermegildus Tude, & Portugalle comes, Arias filius ejus in Minio comes, Pelagius Bregancia comes, Ordarius Castellæ & Ausecæ comes, Sylus Prucii comes, Erus in Lugo comes & cum istis omnibus omnis plebs catholica, ubi facta est turba immodica ad videndum, sive & audiendum verbum domini in prima die, quod erat nonas Maii anno incarnationis domini æra DCCCCLXXIX. secunda feria deducebat animum ad lunæ cursum IV. luna XI. consecratum est jam dictum templum a prædictis pontificibus hoc ordine subscripto. In primis consecraverunt altare in honorem servatoris nostri Jesu Christi, & ad dextrum prædicti altaris consecraverunt altare in honorem apostolorum Petri & Pauli, & ad læva jam dicti altaris consecraverunt altare in honorem sancti Joannis apostoli & evangelistæ. In altari quoque quod est super corpus beati Jacobi apostoli, quod consecratum fuerat a septem discipulis ejus, quorum nomina sunt hæc, Calocerus, Basilius, Pius,[a] Grisogonus, Theodorus, Athanasius, Maximinus, tamen nemo ex dictis episcopis ausus fuit aliquid in eo agere, nisi tantum orationem, missamque cantare.

Consecratũ est templum div[illegible] 7. die Maii. At æra Cæsaris [illegible]

a Pros[illegible] legunt. H.

Peracta dies dedicationis prædicti pontificis jussu regis secus flumen Ulliain, montemque qui ab antiquis vocatur Ilianarius consecraverunt ecclesiam in honorem sancti Sebastiani martyris, & ab illa die usque hodie vocatum est nomen ejus mons sacratus. His peractis abierunt omnes.

Transactis itaque XI. mensibus prædictus rex una cum uxore & filiis, & cum prædictis episcopis, sive & comitibus, & potestatibus venerunt Oveto, ad celebrandum concilium cum auctoritate domini papæ Joannis, & cum consilio[b] Caroli principis Magni. Memorati itaque episcopi rege præsente & universalis Hispaniæ concilium illis faventibus Ovetensem urbem metropolitanam elegerunt sedem, & in ea Hermegildum consecraverunt archiepiscopum. Et dixerunt:

b Hoc est Caroli Calvi. H.

ANNO CHRISTI 873.

Ovetensis ecclesia metropolis erigitur post nativitatem domini ab incarnatione 873.

Infestatione namque, & incursione gentili extra Asturiarum montes, nonnullis præsulum a suis penitus sedibus pulsis; Nos vero in nostris nimium inquietati ad ipsam domum domini & salvatoris nostri Jesu Christi de hostium faucibus confugimus erepti, ubi ipsius protectione muniti ad ejus laudem, qui nobis præsideat constituimus archipræsulem, quo præsenti concilio præmisso triduano jejunio decernimus unumquemque nostrum pastorali curæ secundum canonum instituta regere populum sibi commissum, ad hoc sancimus ut consilio regis, & optimatum regni & ecclesiæ plebis eligamus archidiaconos boni nominis viros, qui per monasteria, & parochiales ecclesias eundo bis in anno concilia celebrent, & lolium extirpando ad gregem domini prædicationis semina ministrent, ipsaque monasteria, sive ecclesias ita disponant, quatenus nobis fideliter rationem reddant. Si vero quispiam eorum negotium sibi commissum indigne & fraudulenter tractaverit, canonis sententiæ subjacebit.

Tunc inquit prædictus rex, rogandus est, itaque ipse dominus noster Jesus Christus, ut omnes istas sedes supradictas tam populatas, quam etiam a gentibus diruptas pia miseratione restituat, eisque tales episcopos conferat, qui ei placeant, sedemque Ovetensem metropolitanam & præsidium habeant. Tunc inquiunt prædicti episcopi. Nunc igitur quicumque in præfatis sedibus fuerunt episcopi, ad concilium vocentur, eisque in Asturiis mansiones singulæ de sede sancti salvatoris dentur, quibus quisque sua necessaria teneat; nedum ad concilium tempore statuto venerit victus supplementum ei deficiat. Asturias enim patria tantum terrarum spatio est distenta, ut non solum Christi episcopis in ea singulæ mansiones possint attribui, verum etiam sicut prædictus princeps Magnus Carolus per Theodulfum episcopum nobis significavit, Christi præsulibus ad vitæ subsidia valeant impendi singula loca, cum ad concilium celebrandum venerint.

Princeps Magnus Carolus quis hic sit?

Tunc rex inquit iterum. Vos ergo venerandi pontifices in solitudinem redactas restaurate sedes, & per eas ordinate antistites; quia, *qui domum Dei ædificat, semetipsum ædificat*; unde Daniel loquitur dicens. *Qui ad justitiam erudiunt multos*:[a] *& quasi stellæ in perpetuas æternitates*: & dominus in evangelio ait. *Gratis accepistis, gratis date*. In Asturiarum vero circuitu posuit montes firmissimos; Deus, & dominus est custos in circuitu populi sui, ex hoc, nunc & usque in sæculum; infra quorum montium ambitum, qui quidem vix X. dierum spatio valet circui, possunt Christi episcopi, mansiones singulas datas vobis ex sede sancti salvatoris obtinere, vestrisque sedibus extra honeste providere.

1. Cor. 14. 4.
Dan. 12. a Proferunt. H.
Matth. 10.

Tunc iterum inquiunt prædicti pontifices. Roma namque ab hominibus ædificata, simili modo plures habet episcopos, qui foris præsunt & provident decenter suis sedibus, quæ eis necessaria ministrant in civitate morantibus, & Romano pontifici famulantibus, cujus Romani pontificis Joannis jussu & consilio congregati Oveto sumus. Quo sane loco, ut præmisimus, montium munimine, manu domini salvatoris nostri, ejusque gloriosæ genitricis Mariæ virginis, necnon & duodecim apostolorum, quos ipse dominus jussit evangelium prædicare, & ecclesiam suam toto orbe terrarum congregare vera humilitate & fideli devotione convenerimus; quemadmodum super ipsos apostolos spiritus sanctus in igne descendit, cosque linguis variis magnalia Dei loqui edocuit. Itaque ita procul dubio idem Spiritus sanctus super nos veniet, qui nos doceat, & ignem suum cordibus nostris infundat, & gentes, quæ nos infestant, reprimat, nosque ad cœlorum regna perducat. Si quis autem nostrum se obliviosus concilii unitate substraxerit; a vera & integra societate sanctorum segregatus, pariterque anathemate cum Juda domini proditore, cum diabolo & angelis ejus in perpetuum sit damnatus. Modo erga nos episcopi vel reliqui sacerdotes Ovetensem sedem quam Deus elegit, metropolitanam colligimus, ac pro posse nostro fideliter erigimus, & sicut superius diximus, locis qui nobis ab ipsa sede per Asturias adtribuuntur, rei nostræ rectos procuratores ponimus, & prædiffinito tempore ad concilium Oveto recurramus.

Dationem istam in fine libri hujus invenies eam, ea videlicet ratione manente, ut per ipsas sedes, quæ foris sunt communi consilio laboremus: in hac civitate videlicet Asturiis, quam Deus fortissimam fundavit, substantiam nostram reponamus, & contra hostes sanctæ fidei concordi mente dimicemus: nam dominus & salvator noster ad suorum fidelium refugium, & ecclesiæ firmamentum, eam firmissimam elegit: in qua si omnes caritatis vinculo vincti fuerimus, ipso auxiliante adversariis nostris resistere, camposque defendere, ex quibus intus victum poterimus habere: scriptum quippe est; *Civium concordia in hostes est victoria*.

Tunc inquit Hermegildus Ovetensis ecclesiæ archiepiscopus. Hoc ergo reverendi episcopi una cum Romanis epistolis, unusquisque vestrum diligenter scribite, & per concilia celebrate, legiteque. Quod si aliter feceritis & a nostro præcepto alienos vos habueritis, videte (quod absit) ne in judicium domini incurratis. His peractis jam dictus rex surrexit, & faventibus cunctis, qui aderant in concilio tam ecclesiasticus ordo quam sæcularis, subscriptam diœcesim jure perpetuo tradidit Ovetensi ecclesiæ. In Gallecia Suarnam cum possessionibus sancti Martini, & sanctæ Mariæ de Villavoli cum omnibus suis appenditiis, Vallem longam, & possessionem sanctæ Mariæ cum omnibus suis appenditiis. Neram cum possessionibus sancti Martini de Asperella, & sancti Jacobi de Corias cum omnibus appenditiis earum: Flaniosam, & possessionem sancti Martini de Perellinos cum omnibus suis appenditiis; Totam Sarriam, & possessionem sanctæ Mariæ de Corvella cum omnibus suis appenditiis. Paramum usque ad flumen Mineum, totam Lemostum, Vintio, & Verosino, & Saviniano, & Froiane usque ad flumen Sylum. Totam Luneam cum ecclesiis de Patraio quæ ædificatæ sunt, vel fuerint inter Ornorium flumen, & Sylum, terminum montis Baron, & per aquam Zore, usque in fluvium, & fundum Arnoie; & per ipsum discursum usque in flumen Mineum. In Veza usque in Portellam de Vanati: & ecclesias de Sallar inter Arnoiam, & Sylum cum ecclesiis de Barrosa Castellani, & possessiones sancti Salvatoris de Ilbasmœsas cum Saucam, Barvantes, Aura, & Avion, Asina, Camba, Aviancos, & possessionem ecclesiæ sanctæ crucis de Soto senatori cum omnibus suis appenditiis, sicut prædictam sedem hæreditaverunt nostri prædecessores, & Vandali reges stabilierunt, ita nos eam præcipimus stare & confirmamus.

Ovetensis ecclesiæ diœcesis.

Tunc omnes, qui erant in concilio una voce dixerunt: Placet, placet omnibus.

Deinde tractaverunt ea, quæ pertinent ad salutem totius regni Hispaniæ; his peractis, solutoque concilio abierunt unusquisque in sua cum gaudio.

Solvitur concilium.

Actum concilium XVIII. Kal. Julii æra" DCCCCX.

" imo DCCCCXI. aut aliqua sequenti.

ANNO CHRISTI 873.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Supra jam monuimus æram illam Hispanicam corruptam esse, atque Amanuensis incuria excidisse saltem unitatis notam, scribendumque esse DCCCXI. aut DCCCXII. neque enim Joannes VIII. Hadriani II. Kalendis Novembris anni 872. defuncti in pontificia dignitate successor electus duntaxat die XIV. Decembris ejusdem anni duas ad Adelfonsum, quæ initio concilii memorantur, epistolas mense Junio, Juliove scribere potuit, antequam pontifex fieret, neque concilium ab eo indictum celebrari, nisi vel anno 873. aut aliquo ex proxime sequentibus: Sandovallius in notis meminit diplomatis Callisti papæ II. anno 1122. concessi in hæc verba: *Ecclesiam Ovetensem pro qua nos exorasti, cujus privilegia, regaliaque testamenta & diœcesis determinationes nobis præsentare studuisti, sicut rex Adelfonsus Ordonii filius & omnes illius temporis episcopi Hispanienses cum auctoritate* (sic enim legendum, non ante) *prædecessoris mei bonæ memoriæ domini Joannis papæ constituerunt, & confirmaverunt eis in perpetuum stare præcipimus & apostolicæ auctoritatis privilegio sancimus.* Ceteros temporum characteres qui in historia Sampiri mendosi apparent excutientur a nobis accuratius alio in loco.

ACTA CONCILII OVETENSIS.

Ex m. s. ecclesiæ Toletanæ & Ovetensis primum edidit Cardinalis de Aguirre.

I. SUmmi dispositoris providentia permanente, plerisque Hispaniensium a gentilibus subversis urbibus, mole peccaminum exigente, gloriosissimi regis Adephonsi Casti, & Adulphi Ovetensis episcopi solerti consideratione, nec non piissimi Francorum principis Caroli consilio, quem equidem missa legatione super hoc convenimus Oveti negotio nos hic subscripti Pontifices: Theodemirus Columbriensis, [a] Agrimundus Bracarensis, Didacus Tudensis, [b] Theoderindus Iriensis, Vincentius Legionensis, Wimaredus Lucensis, Gomellus Asturicensis, Abundantius Palentinus, & Joannes Oscensis, [c] rege præsente, & universali Hispaniensium concilio nobis favente; Ovetensem urbem metropolitanam eligimus sedem. Infestatione namque & incursione gentili extra Asturiarum montes nonnullis præsulum a suis penitus sedibus pulsis, nos vero in nostris nimium inquietati, ad ipsam domum Domini & Salvatoris nostri de hostium faucibus confugimus erecti: ubi ipsius protectione muniti, ad ejus laudem, qui nobis præsideat, constituimus archipræsulem.

[a] Ovet. Agila Auriensis, Argimundus, &c. [b] Ovet. Theodesindus. [c] Ovet. & Relecta Cæsaraugustani, & rege &c.

II. Quo præsenti concilio, præmisso triduano jejunio, decrevimus unumquemque nostrum pastorali cura, secundum canonum instituta, regere populum sibi commissum.

III. Ad hæc sancimus, ut consilio regis & optimatum regni, & ecclesiæ plebis, eligamus archidiaconos, boni nominis viros, qui per monasteria & parochitanas ecclesias eundo, bis in anno concilia celebrent; & lolium exstirpando, gregi Dominicæ prædicationis semina ministrent: ipsaque monasteria, sive ecclesias ita disponant, quatenus nobis fideliter rationem reddant. Si vero quispiam eorum negotium sibi commissum indigne & fraudulenter tractaverit; si forte ecclesiæ servus exstiterit, a dignitatis honore publice remoto, septuaginta ei flagella conferamus; & initio servitioque infimo redigamus, & ad gradum pristinum nullo in tempore revocemus. Si autem ingenuus fuerit, nos episcopi cum comitibus & plebe ecclesiæ conjuncti, ut superius ab honore sublato septuaginta flagella ingeramus: & juxta sententiam canonicam, & librum Gothorum, quidquid de facultatibus ecclesiæ illicite distraxerat, pro quantitate culpæ persolvat; communique consilio alius loco ejus succedat. Quod si quis episcoporum veritatis contemptor injuste objecerit crimen archidiacono, quod ratione

A nequeat probari; tantum de suis facultatibus falso accusato impendat, quantum si ipse archidiaconus foret convictus, persolvere debuerat. Insuper communi decreto concilii pro foribus ecclesiæ quadraginta dies pro commisso facinore pœniteat.

IV. Præterea monasteria, quæ de sancti Salvatoris Ovetensis archiepiscopali datione, & regali concessione, nobis singulis conferuntur, singula fidelibus dispositis provisoribus ædificare curemus, ne aliquam victus inopiam toleremus, dum ad celebranda concilia Ovetum venerimus: quæ quidem sedes metropolitana ex Lucensi sede archiepiscopali est translata. Lucensis namque sedis prius metropolitana, Bracaræ fuit deinde subdita: Bracara vero a gentibus destructa, Lucensis sedes in concilio

B sancto Ovetensi archiepiscopo pio est subdita.

V. Omnes igitur episcopi ordinati, seu in subscriptis sedibus ordinandi, id est, in Bracara, in Tude, in Dumio, in Iria, in Conimbria, in Aquascalidas, in Veseo, in Lamego, in Cœlenes, in Portugale, in Boenes, in Auriense, in Britonia, in Astorica, in ambas Legiones, quæ sunt una sedes; in Palentia, in Auca, in Saxomone, in Segovia, in Oxonia, in Avela, in Salmantica, subditi sint ecclesiæ Ovetensi Salvatoris nostri Jesu Christi, qui pacificavit omnia ex Patre genitus ante secula; qui ipsum locum muro firmissimo, montium videlicet munimine vallavit, & ante secula ad fidelium salvationem præscivit, quos per servum suum Pelagium liberavit. Rogandus est itaque ipse

C Dominus noster Jesus Christus, ut omnes istas sedes supradictas tam populatas, quam etiam a gentibus dirutas, pia miseratione restituat, eisque tales episcopos conferat, qui ei placeant, sedemque Ovetensem metropolitanam ut præsidium habeant. Si vero antiquas sedes, quæ in canonibus resonant, vel alias quas modo nominavimus, id est, Legionem, Saxomonem, Cœlenes, vel alias, quas nec Suevi nec Gotthi restaurare potuerunt, scire volueritis; Idatium librum legite, & per ipsas civitates annotatas invenietis sedes.

VI. Nunc igitur quicumque in præfatis sedibus inventi fuerint episcopi, ad concilium vocentur; eisque, sicuti & nobis, in Asturiis mansiones singulæ dentur, quibus quisque sua necessaria teneat;

D ne dum ad concilium tempore statuto venerit, victus supplementum ei deficiat. Asturiarum enim patria tanto terrarum spatio est distenta, ut non solum viginti episcopis in ea singulæ mansiones possint attribui; verum etiam (sicut prædictus magnus rex Carolus per Theodulfum episcopum nobis significavit) triginta præsulibus ad vitæ subsidia valeant impendi singula loca. Vos ergo, venerandi Pontifices, in solitudine redactas restaurate sedes, & per eas ordinate antistites: quia *Qui domum ædificat, semetipsum ædificat*: unde & Daniel loquitur dicens: *Qui ad justitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates*. Et Dominus in evangelio ait: *Gratis accepistis, gratis date*.

1. Cor. 14. Dan. 12. Matth. 10.

VII. Ne igitur cuiquam videatur dissonum, &

E quasi rationi contrarium, Lucensem, seu Bracarensem archiepiscopatum Oveto fuisse translatum; legimus Gotthos dignitatem Carthaginis Toleto transtulisse; eique sedes viginti subdidisse. Judicio autem divino propter peccata retroacta cecidit Toletus, elegit Asturias Dominus. Toletus quippe in ambitu habet quinque vel sex millia passuum: cujus civitatis ambitus humano artificio auctus, fuit destructus, quia valuit dissipari a gentibus. In Asturiarum vero circuitu posuit montes firmissimos Dominus, & Dominus est custos *in circuitu populi sui ex hoc nunc & usque in seculum*. Infra quorum montium ambitum (qui quidem vix [a] viginti dierum

[a] Ovet. decem.

ANNO CHRISTI 873.

spatio valet circuiri) possunt viginti episcopi mansiones singulas obtinere, suisque sedibus extra honeste providere. Roma namque ab hominibus ædificata, simili modo plures habet episcopos, qui foris prælunt, & provident decenter suis sedibus, quæ eis necessaria ministrant in civitate morantibus, & Romano Pontifici famulantibus; cujus Romani Pontificis Joannis jussu & consilio congregati sumus Oveto.

VIII. Quo sane loco (ut præmisimus) montium munimine manu Domini firmato, si in domo Domini Salvatoris nostri, ejusque gloriosæ genitricis Mariæ Virginis, nec non & duodecim Apostolorum, quos ipse Dominus misit evangelium prædicare, & ecclesiam suam toto orbe terrarum congregare, vera humilitate & fideli devotione convenentis; quemadmodum super ipsos Apostolos in sancta civitate Jerusalem propter metum Judæorum in unum congregatos, Spiritus sanctus in igne descendit, eosque linguis variis magnalia Dei loqui edocuit; ita procul dubio idem Spiritus sanctus super vos veniet, qui vos doceat, & ignem suum cordibus vestris infundat, & gentes quæ vos infestant reprimat, vosque ad cœlorum regna perducat. Si quis autem nostrum se ab hujus concilii unitate subtraxerit; a vera & integra societate sanctorum segregatus, parique anathemate cum Juda Domini proditore percussus, cum diabolo & angelis ejus in perpetuum sit damnatus.

IX. Adhuc etiam, ut omnes invidos & refragatores Oveto metropolitanæ translationis leviter convincamus, alia exempla adducimus. Nulli quidem est dubium, olim Babyloniam mundi urbium tenuisse principatum. Destructa vero a Domino Babylonia, mundi principatum obtinuit Roma, quam beatus Petrus accepit in sorte sua. Sic & Hierosolyma, quæ antea Romæ & Babyloniæ fuit subdita, omnium provinciarum facta est domina, in qua Dominus noster Jesus Christus pro nostra omniumque redemptione pati, & in ejusdem confinio Bethleem est dignatus nasci. Postquam autem idem Redemptor noster victor cœlos ascendit, culpa infidelitatis est derelicta, velit tugurium in vinea, & crevit fides Christi per universa mundi climata. Simili etiam modo Toletus totius Hispaniæ antea caput exstitit, nunc vero Dei judicio cecidit, cujus loco Ovetum surrexit.

X. Modo ergo vos, episcopi, vel reliqui sacerdotes, Ovetensem sedem, quam Dominus elegit metropolitanam, colite, ac pro posse vestro fideliter erigite; & sicut superius diximus, locis, quæ vobis ab ipsa sede per Austrias attribuuntur, rei vestræ rectos procuratores ponite; & definito tempore ad concilium Ovetum recurrite; ea videlicet ratione manente, ut per ipsas sedes quæ foris sunt, communi consilio laboremus; & in hac civitate, videlicet Asturiis, (quam Dominus fortissimam fundavit) substantiam nostram reponamus; & contra hostes sanctæ fidei concordi mente dimicemus. Nam Dominus & Salvator noster ad fidelium refugium, & suæ ecclesiæ firmamentum erexit; in qua si omnes caritatis vinculo juncti fuerimus, ipso auxiliante adversariis nostris resistere, campos etiam defendere, ex quibus intus victum poterimus habere. Scriptum quippe est: *Civium concordia in hostes est victoria*.

XI. Verumtamen nisi prius fuerit dissensio in Domini filiis, non revelabitur filius perditionis: quia si in Asturiis non fuisset dissensio, & duorum Principum electio; aut in episcopis & ceteris servis Dei sanctæ caritatis fuisset dilectio; profecto gladius furoris non immineret Oveto; qui circa adjacentem ecclesiam beati Petri plerosque ex utraque

A parte divino judicio interfecit. Surrexerunt namque alienigenæ, & plerique falsi Christiani cum duce Mahamut, ministro diaboli, & filio perditionis, tunc temporis principante Asturiensibus Christianis Mauregato invasore regni Adephonsi Casti, invaserunt fines Asturiarum; quibus rex Catholicus occurrens cum multitudine Christianorum, loco prædicto commiserunt bellum. Peracta itaque, ut præmisimus, strage utrimque infinita, Salvatoris nostri Jesu Christi clementia, cui mente devota nostra famulatur patria, Christianis tandem cessit victoria. Hostes igitur terga vertentes, partim sunt gladio cæsi, partim vero, ad exemplum Ægyptiorum, alveo Minei fluminis sunt submersi. De qua victoria, fratres, Dominum

B collaudantes, conjuncti simus summæ caritatis dilectione: nec recedamus a præceptis Dei & Salvatoris nostri, qui nobis super sanctæ ecclesiæ hostibus consolationem dabit; insuper cum sanctis electis in regno cœlorum nos annumerabit.

XII. Hoc ergo, reverendi episcopi, privilegium unusquisque vestrum diligenter scribat, & per concilia celebrata legat. Quod si aliter feceritis, & a nostro præcepto alienos vos habueritis; videte (quod absit) ne judicium Domini incurratis. Actum privilegium, XVII. Kalend. Julii, Era DCCC. Z. VIIII.

SUBSCRIPTIONES.

Adephonsus serenissimus Princeps hoc privilegium confirmo.

C Adulphus Ovetensis episcopus confirmo.

Theodemirus Columbriensis ecclesiæ episc. confir.

Argimundus Bracarensis ecclesiæ episc. confirmo.

Didacus Tudensis ecclesiæ episcopus confirmo.

Theoderindus Iriensis ecclesiæ episcopus confirmo.

Wimaredus Lucensis ecclesiæ episcopus confirmo.

Gomellus Asturicensis ecclesiæ episcop. confirmo.

Vincentius Legionensis ecclesiæ episcop. confirmo.

Abundantius Palentinæ ecclesiæ episc. confirmo.

Joannes Oscensis ecclesiæ episcopus confirmo.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI ad An. Ch. 882. n. 4. & seqq.

Sampirus Asturicensis Episcopus, cujus Historiam Sandovallius publicavit, narrat, *Adelfonsum* III. Legionis & Asturiarum Regem, post varias victorias de *Saracenis* reportatas, Presbyteros duos Romam ad Joannem VIII.

D Papam misisse, qui ab eo peterent, ut Ecclesia beati Jacobi Apostoli consecraretur, & Concilium celebraretur. Epistola Joannis VIII. ad Adelfonsum est ordine CCCIX. in Registro Epistolarum Joannis VIII. qui ea concedit, ut *Ovetensis Ecclesia* Gallæciæ Metropolitana efficiatur. Ea vero qua monet, ut Ecclesia Sancti Jacobi consecretur, est ordine CCCX. Visis literis *Adelfonsus* venit cum uxore & filiis ac Episcopis & totius regni Comitibus, consecrataque Ecclesia, & *transactis XI. mensibus venerunt Oveto ad celebrandum Concilium cum auctoritate Domini Papæ Joannis, & cum consilio Caroli Principis Magni*. Ibi Ovetensis urbs Metropolis declarata actumque de restituendis Sedibus a Saracenis depopulatis, eisque Episcopos præficiendi. *Ovetensis* Ecclesia ceteris prælata, quod, ut inquiunt Patres ad montana Asturiarum posita, esset velut unicum Christianorum refugium, in qua proinde præcipua Sedes esse deberet, ut dicitur in eodem Concilio, cujus Acta nunquam hactenus edita, publicavit Em. Card. de Aguir-

E re Tom. III. Concil. Hispaniæ. *Quibus* adde in Codicibus MSS. Sampirii ab Anonymo qui asservatur in Bibliotheca Mazarina visis dici etiam Concilium coactum *XVIII. Kal. Julii*.

Hic Anonymus pag. 58. monet etiam, quatuor lineas, quibus dicitur Concilium *era DCCCCIX.* celebratum, addititias esse, pag. 59. *era CIX.* dicitur interpolata, & lineis sequentibus unicam Joannis Papæ Epistolam in duas esse divisam. Tum notat, hæc verba addititia esse, *in prima die, quod erat Nonas Maii anno Incarnationis Domini era DCCCCLXXIX. secunda feria, deducebat animum ad lunæ cursum IV. Luna XI.* Addititia est etiam hæc nota temporaria Concilii, *Actum Concilium XVIII. Kal. Julii era DCCCCX. congregato magno exercitu ac triennio peracto era DCCCCXL. urbes desertas ab antiquis populari Rex jussit*, legen-

ANNO CHRISTI 873.

gendumque juxta proba exemplaria MSS. *Actum Concilium XVIII. Kal. Julii, ac triennio peracto urbes desertas ab antiquitus populare Rex jussit*, & deinde era Hispanica, quæ nullibi exprimitur.

Sandovallius in Notis & Dissertationibus suis pag. 245. ait, fuisse, qui existimarint, Concilium istud ante annos centum, regnante *Alfonso Casto*, congregatum esse, innixos Privilegio Monasterio sancti Vincentii Montis-fortis in eodem concesso; sed cum annus, quo illud emissum, diuturnitate temporum corruptus sit, Sandovallius concludit, anno octingentesimo septuagesimo septimo habitum, quia Ecclesiæ Sancti Jacobi dedicatio ad Eram nongentesimam decimam quartam, seu ad annum Christi DCCCLXXVI. necessario pertinet. Sampirus enim scribit, *transactis XI. mensibus*, a dedicatione nempe illius Ecclesiæ, Regem cum uxore & filiis, Episcopis & Comitibus venisse *Oveto, ad celebrandum Concilium cum auctoritate Domini Papæ Joannis, & cum consilio Caroli Principis Magni*, & Ovetensem Urbem Metropolitanam elegisse Sedem, & in ea *Hermegildum consecrasse Archiepiscopum*, idque *Nonas Maii*. In exemplari edito hæc verba leguntur, *secunda feria, deducebat animum ad Lunæ cursum IV*, quod recte Sandovallius de numero aureo explicat) *Luna XI. consecratum est jam dictum templum*, qui characteres annum DCCCLXXVI. ut subjungit Sandovallius, certo designant. Verum quidem est, eos interpolatos esse; sed cum inter se exacte conveniant, non dubitandum, quin ex aliquo antiquo Monumento ab Interpolatore excerpti fuerint.

Video, quid ad hæc responderi possit, morem nempe tulisse, ut Ecclesiarum Dedicationes diebus Dominicis fierent. Verum is mos non semper servatus, præsertim hoc tempore in Hispaniis, ubi qui Asturiarum & Gallæciæ montes incolebant, disciplinæ Ecclesiasticæ prorsus rudes erant, & in extrema versabantur barbarie, ut ipsimet Hispani fatentur. Præterquam quod hanc dedicationem septima die Maii anni DCCCLXXVI. peractam, & *Concilium Ovetense* mense Martio octingentesimi septuagesimi septimi coactum, demonstratione constat; in Codice enim MS. non solum, uti in exemplari impresso, legitur, *ad celebrandum concilium cum auctoritate domini Papæ Joannis, & cum consilio Caroli Principis Magni*; verum etiam, *Caroli magni Imperatoris Romanorum & Regis Francorum memorati*. Quæ verba secundum Sampirum ostendunt, Carolum Calvum, qui *Magnus* cognominabatur, Imperatorem tunc fuisse. Denique Interpolator Hispanus chartam sancti Vincentii Montisfortis, antequam depravata esset, videre potuit. Hujus itaque Concilii epocha nunc certa videtur; cum regula a diebus Dominicis deducta, nec generalis, nec sine exceptione fuerit. Ex his, sicuti & ex dictis anno DCCCXLIX. apparet, *Carolum Calvum* magno in honore apud Hispanos fuisse. Nomina Episcopatuum Ovetensi Metropolitæ subjectorum legenda anno DCCXII. num. ult.

CONCILIUM CABILONENSE,

IN ECCLESIA SANCTI LAURENTII

trans Ararim celebratum anno Christi DCCCLXXIII.

Ex editione P. Sirmondi.

SYNODI *hujus meminit Petrus a sancto Juliano in historia rerum Cabilonensium, ad eamque convenisse narrat Remigium Lugdunensem & Adonem Viennensem archiepiscopus, Liudonem Æduensem, Girboldum Cabilonensem, & Bernardum Matisconensem episcopos, Leuboinum item chorepiscopum Lugdunensem, cum abbatibus & clericis ac monachis permultis. Meminit & decreti ab ea conditi de ecclesia sancti Laurentii, in qua synodus agebatur, cum de ea quæreretur, liberane ac sui juris esset, an sancti Marcelli ecclesiæ, quod ista contendebat, potestati obnoxia. Qua de re quid statutum sit a synodo, non declarat. Decreto autem appositam fuisse notam testatur anni Caroli Calvi regis in Lotharii nepotis sui regno tertii, qui incidit in annum regni ejus* XXXIII. *Christi* DCCCLXXIII.

" Ex Chartulario S. Marcelli Cabilonensi edidit R. P. Claudius Perry S. J. in probationibus hist. Cabil.

" * * CHARTA RESTITUTIONIS ECCLESIÆ SANCTI LAURENTII CABILONENSIS

factæ canonicis sancti Marcelli a concilio episcoporum habito in eadem ecclesia sancti Laurentii XII. Kal. Junii anno Christi DCCCLXXIII. Caroli Calvi in Burgundia tertio post mortem Lotharii regis.

" Leuboinus

a Tre, munia. H.

" sit animus

REMIGIUS sanctæ Lugdunensis sedis archiepiscopus, & cum eo Ado reverendissimus archiepiscopus Viennensis, Liudo quoque Augustodunensis episcopus, nec non & Girboldus Cabilonensis; Bernaldus etiam Matiscensis reverendi episcopi, sed etiam Leubonius " chorepiscopus Lugdunensis, simulque acceptabilis multitudo canonicorum monachorum, archidiaconorum, abbatum, ac reliquorum ordinum, secundum Dei voluntatem in suburbio Cabilonensi nobiscum congregata, apud basilicam sancti Laurentii, quæ juxta * monita civitatis ejusdem constructa est. Omnibus Christum per orbem quadrifidum adorantibus, pacis, concordiæque " munus. Notum sit cunctis; quod nobis residentibus in eadem ecclesia, antefati martyris nomine insignita, anno dominicæ incarnationis DCCCLXXIII. regni domini Caroli tertio post mortem nepotis sui Lotharii, in Burgundia; venit in ipso concilio quidam presbyter, nomine Leuterius, præpositus & advocatus canonicorum sancti Marcelli martyris. Et stans in medio synodi, monstravit nobis per privilegia ejusdem loci, ipsam ecclesiam in qua residebamus sancto Marcello a regibus ipsius loci constructoribus, ex consensu episcoporum Cabilonensis civitatis fuisse tributam: eamque injuste per incuriam & negligentiam " prædictorum canonicorum sancti Marcelli, ab episcopis prædecessoribus usurpatam. Qua de re dominum & fratrem nostrum, præclarum videlicet virum, Girboldum episcopum interrogantes quid ei placeret; ut justis rebus fuit semper annuens, dixit. Si hæc a nostris antecessoribus jam dicto loco donata, ut suprema nobis patescerent limina, hæc ipsa ex nostra parte dare debuissemus ei donaria. Sed quia hujusce causæ nobis evidentia monstrantur scripta, quod eatenus a nobis ipsa tenetur ecclesia; decernat sanctitas vestra quid nos conveniat agere. Cujus verba audientes, ex ipsius, cunctæque illius congregationis, & canonicorum consensu, judicavimus sancto Marcello ipsam ecclesiam reddi, atque ut deinceps illi servientes possiderent. Cunctum concilium judicium nostrum per has litteras laudavit, & firmavit, ac in ipso nemo contradixit, ut quicumque clericus vel laicus contrariari præsumpserit, humanis legibus " coactus, etiam divinis usque ad emendationem sub anathemate foret. * Hanc autem scripturam fieri præcepimus: ac ut in futuris temporibus teneatur, manibus roboravimus.

" perditum haberent

" convictus

Remigius humilis episcopus.
Ado Viennensis episcopus,
Liudo sanctæ Eduensis ecclesiæ episcopus.
Bernaldus Matiscensis episcopus.
Girboldus Cabilonensis episcopus.

Leu-

ANNO CHRISTI 873.

" Leuboinus. " Guntramnus. " Bertradus

Leuboinus " chorepiscopus.
Heriboldus monachus.
Herpinius abbas.
Eudo humilis abbas.
Theodbertus diaconus.
Gontranus " presbyter.
Bertrannus " diaconus.
Gontardus abbas.
Levisingus " archidiaconus.

" Pe[illegible]ingus sive Leufringus.

Data anno incarnationis dominicæ DCCCLXXIII. regni domini Karoli tertio in Burgundia. XII. Kal. Junii. Marcellus non meritus levita scripsit, & roboravit in Dei nomine feliciter. Amen.

" * * CONCILIUM COLONIENSE,

SIVE MONUMENTUM SYNODI MAGNÆ

anno incarn. dominicæ DCCCLXXIII. indict. VIII. " sub piissimo rege Ludovico, anno imperii ejus XXXIII. apud Coloniam Agrippinam collectæ VI. Kalendas Octobris ex pervetusto bibliothecæ Gelenianæ codice scripto manu Hermanni de Vvesalia V. Cl. quem Fridericus III. Cæsar sancti Severini Coloniæ, & beatæ Mariæ virginis Aquisgrani canonicum fecit.

" corrige [illegible] quia habita [illegible] die 24. Septembris; vide subscriptiones.

" Editum ad calcem libelli de suffraganeis Coloniensibus missum ad nos a R. P. Joanne Gamans S. J. presb.
" matris

IN nomine " sanctæ & individuæ trinitatis Willibertus divina prædestinante clementia Coloniensis civitatis archiepiscopus.

Noverit omnium sanctæ Dei ecclesiæ fidelium præsentium scilicet & futurorum industria, qualiter Guntharius sedis nostræ venerabilis pastor divino ductus amore, una cum consensu & voluntate suorum clericorum ac laicorum nostræ " matricis ecclesiæ rebus privatim singulis monasteriis ad hunc pertinentibus ac canonice in eis commorantibus sumptuum suorum necessaria habenda delegavit atque contradidit, quatenus deinceps videlicet eadem monasteria & iidem canonici futuris temporibus perpetualiter inde consistere quivissent absque alicujus sumptus indigentia. Præterea quidem & hoc quisque ecclesiæ amator agnoscat qualiter jam fatus vir pastoralis (sumptibus necessariis, ut prælibatum est, in prælignatorum jus clericorum ex donatione ordinabiliter atque regulariter delegatis atque distributis.) illis concessit atque donavit ultra licitum fore cum secura potestate & libero arbitrio inter se ordinare & facere tam de sua electione, quam de omnibus suis rebus absque ejus consultu & imperio: similiter vero cunctis innotescat, quod idem supra memoratus pastor in futurum præcavens ne prælati ordine regiminis confuse utendo aliquando inter se fortem dissensionem inde incurrerent, ac ne ob hoc statu tum clerici tandem instabiles denuo sicut prius absque correctionis & increpationis timore huc illucque vagabundi liberius discurrerent, decrevit, ut præposito in sibi subjectis nullus nec prælatione nec potestate superponeretur, sed idem potius in ambobus super omnes præstantissimus haberetur, ac insuper eorumdem subjectorum res communes interius exteriusque ipse solus cum consilio prudentum benevolentiumque fratrum gubernans, diligenterque providens, totum in suam assumeret reservandum custodiam, quicquid ex his debite proveniret, & sic postea summa cura atque diligentia idipsum in illorum utilitatem ministrando dispensaret. Nihilominus, scilicet ipse idemque beatæ & dignæ memoriæ vir & divini consilii inspiratione admonitus firma ac perpetua lege sancivit, ut nullus unquam pontifex sine illorum conscientia sive consensu de ipsa substantia, minimam unquam præbendam alicui per potentiam tribueret, aut item in domibus sive ædificiis in urbe vel exterius circa urbem sibi jam a quibuslibet in eleemosynam datis seu deinceps donandis, aut usquam alibi in ceteris universis illorum locis in omnibus rebus absque consensu, & communi cunctorum voluntate, quidquam eis per potentiam sive per aliquam vim destrueret, illorum donationem seu traditionem quam inter se in claustro de qualibuscumque suis rebus, testibus adhibitis fecissent, hoc illis quasi in jus hæreditarium firmiter concedens, quatenus quisque illorum sive nobilis sive ignobilis esset, usque in sempiternum liberum haberet arbitrium suam mansionem cum ceteris quibuscumque rebus donare seu etiam tradere cuicumque suo confratri voluisset, post obitum suum possidendum absque ullius episcopi consultu sive contradictione. Hujus itaque ordinationis ac concessæ electionis atque memorialis decreti præsens conscriptum ob memoriam & eleemosynam nostri fieri volentes, jussimus illud in conspectu totius synodalis conventus publice recitari, quem simul nobiscum hodierno die collectum habuimus ob nostræ ecclesiæ dedicationem faciendam & ob plurima divina tractanda negotia, id est, coram Luitberto sancto viro Moguntiensis ecclesiæ archiepiscopo, nec non Bertolpho Trevirensis ecclesiæ archiepiscopo ac coram plurimis aliis episcopis tam suis quam nostris suffraganeis, nec non coram ceteris omnibus sacri ordinis viris præsto habitis, quatenus illorum communi examinatione probaretur, si esset a nobis recipiendum nec ne. Cunctis autem unanimiter diiudicantibus, non solum recipiendum fore, verum etiam digne & juste & secundum regulam adimplendum, eo quod regulariter atque rationabiliter in omnibus ordinatum haberetur, tam nostra manu subtus id firmavimus quam etiam propriis singulorum manibus roborari fecimus. Unde juxta illorum judicii authoritatem una cum ipsis proferre damnationis sententiam firmissime decrevimus, quisquis quasi ecclesiastici ordinis violator & contemptor hoc in perpetuum ausu temerario vel infringere vel disturbare aggrederetur. Et ideo quicumque successorum nostrorum id scienter facere præsumpserit, omnibusque consiliariis ejus, quorum consilio hoc nefas egerit, Deus conteret dentes eorum & in ore ipsorum molas confringet dominus. Ad nihilum devenient tanquam aqua decurrens, convertantur ad vesperam & famem patiantur ut canes. Ac propter hæc opera eorum, opera inutilia, & opus iniquitatis in manibus eorum sit. Pedes eorum ad malum currant: cogitationes eorum inutiles: vastitas & contritio in viis eorum. Viam pacis nesciant, & non sit judicium in gressibus eorum, semitæ eorum incurvatæ sint, in tenebris ambulent & palpent sicut cæci parietem, & quasi absque oculis attrectent. Salus elongata sit ab illis, multiplicatæ sint iniquitates eorum coram te domine. Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extin-

Licentia proprietatis.
Libertas electionum.
De temporalibus curet præpositus.
Licentia testandi.
Synodus habita propter dedicationem & sacra negotia.
Synodales personæ.
Vvillibertus & alii subscripsere.
Maledictiones synodales.

extin-

ANNO CHRISTI 873.

extinguetur in æternum domine. Fiant corruentes in tempore furoris tui domine, & duplici contritione contere eos domine Deus noster, amen. Decidant a cogitationibus suis, convertantur dolores eorum in caput ipsorum, & in verticem eorum iniquitates eorum descendant. Pones eos domine in clibanum ignis, in tempore vultus tui: fructum eorum de terra perdes, erubescant & conturbentur & deducantur in infernum; muta fiant labia eorum. Fiant tanquam pulvis ante faciem venti: fiant viæ illorum tenebræ & lubricum, veniat mors super illos. Destrue illos in finem, & disperge illos in virtute tua domine. Evelle eos de terra & radicem eorum de terra viventium. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum; obscurentur oculi eorum ne videant: effunde super eos iram tuam. Fiat habitatio eorum deserta: appone iniquitatem super iniquitatem eorum. Deleantur de libro viventium. Fiant cum illis qui dixerunt domino Deo: Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus. Imple facies eorum ignominia, erubescant & conturbentur in sæculum sæculi. Fiant dies eorum pauci & anni eorum non memorentur amplius. Maledicti sint in agro, maledicti in domo, maledictus fructus eorum. Habeant oculos & non videant, aures, & non audiant, nares & non odorentur, gustum & saporem nesciant, sensum ut non intelligant, tactum inutilem atque insensibilem præstante te Jesu Christe, qui vivis & dominaris per cuncta sæcula. Amen.

His ita rite peractis prostraverunt se in terram adorantes dominum atque laudantes dicebant: *Benedictus dominus quod suæ sanctæ ecclesiæ talem dignatus est conferre pastorem.* Tunc surgentes in medio Luitbertus atque Bertolphus archiepiscopus dixerunt: *O sanctissimi patres, licet nobis adhuc de authoritate sanctorum patrum parvam damnationis sententiam inferre*: Respondentibus omnibus: *Licet*: Luitbertus archiepiscopus dixit: Quisquis, ut antedictum est vel ecclesiastici ordinis violator & contemptor hoc perpetuum infringere aggredietur, vel quicumque successorum nostrorum id potestative seu qualicumque modo vel ingenio irritum facere præsumpserit, fiat ei juxta apostoli sententiam dicentis: *Qui nos conturbat, portabit judicium quicumque est ille*: & iterum. *Utinam abscindantur, qui nos conturbant.* Insuper sciat se irrevocabili anathemate innexum haberi, & in extremæ ultionis die, cum diabolo & angelis ejus cruciandum, juxta hoc quod S. Basilius de pastoribus ecclesiæ dixit: Si is qui præest fecerit, aut cuiquam quod a domino prohibitum est facere jusserit, vel quod præceptum est prætererit, aut potestative mandaverit sancti apostoli Pauli sententia ingerenda est ei dicentis: Etiamsi nos aut angelus de cœlo evangelizaverit vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Si quis prohibet nos facere quod a domino præceptum est, & a sanctis patribus traditum est: vel rursum imperat fieri, quod dominus & SS. PP. fieri prohibent, execrabile sit Deo & omnibus qui diligunt dominum. Item de eodem de cujus supra episcopus dixit: qui clero præest si præter voluntatem Dei præterquam quod in scripturis sanctis evidenter præcipitur, vel dicit aliquid vel imperat tanquam falsus testis Dei aut sacrilegus habeatur. Actum Coloniæ in supradicta civitate V. Kalendas Octobris die, sub piissimo rege Ludovico, anno imperii illius XXXIII. Anno dominicæ incarnationis DCCCLXXIII. Indictione septima.

Ego Vvilibertus prædictæ civitatis Coloniensis archiepiscopus, qui hoc præsens regularis electionis conscriptum fieri jussi, consentiens subscripsi.

Ego Luitbertus Moguntinensis ecclesiæ archiepiscopus consentiens subscripsi.

Ego Bertolphus Trevirensis ecclesiæ archiepiscopus consentiens subscripsi.

Ego Bernardus Virdunensis ecclesiæ episcopus similiter.

Ego Alfridus Hildinisheimensis ecclesiæ episcopus similiter.

Ego Theodoricus Mimidonen. ecclesiæ episcopus similiter.

Ego Gerolphus Firdensis ecclesiæ episcopus similiter.

Ego Luithardus Paderborn. ecclesiæ episcopus similiter.

Ego Hildigrimus Halverstad. ecclesiæ episcopus similiter.

Ego * Hodolfus Mimigernafurdensis ecclesiæ episcopus similiter.

Ego * Lubertus Osnaburgensis ecclesiæ episcopus similiter.

* al. Odelfus, & Hodolfus & Holdolfus. * al. Egilgebre Osnaburgensis.

Lutbertus presbyter similiter.

Sibaldus presbyter & præpositus similiter.

Everardus presbyter similiter.

Hundolphus presbyter similiter,

Reginhardus presbyter similiter.

Ego Adelvvinus indignus diaconus ad vicem Adeloldi presbyteri atque cancellarii subscripsi.

Et manu Vviliberti:

Miserere domine; miserere misero Vviliberto indigna agenti & digna patienti: assidue peccanti & tua flagella quotidie sustinenti. Memento mei Deus in bono, Deus ne deleas miserationes meas, quas feci in domo Dei mei & in ceremoniis ejus. Amen.

Corroboratio gloriosissimorum archiepiscoporum domini Vviliberti Coloniensis, Luitberti Moguntinensis, Bertolphi Trevirensis, nec non & aliorum episcoporum ac suffraganeorum suorum cum ceteris sacri ordinis viris quam plurimis ac nobilibus laicis, de sumptibus canonicorum & de electione perpetualiter habenda, ac regiminis regularis ordinatione, ut si qui eam infringere conentur, sicut infra scriptum, teneantur summo anathemate usque in perpetuum, nisi pœnitendo resipiscant; extinguaturque lucerna eorum in perpetuum. Amen. *Hactenus ms.*

IN eadem synodo ab iisdem episcopis confirmata est fundatio illustrissimi Parthenonis Assindiensis; cujus hæc est clausula:

Fundatio Assindiensis.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLXXVII. (lege III.) sub piissimo rege Ludovico anno imperii ejus XXXVI. (lege III.) apud Coloniam civitatem V. Kalen. Octob. in ipsa die dedicationis basilicæ S. Petri. Ego Alfridus episcopus hoc privilegium coram domino Wiliberto prædictæ civitatis archiepiscopo, recitavi, necnon coram Luitberto Moguntiacensi archiepiscopo, & Bertolpho Trevirensi archiepiscopo &c. (*eodem quo supra ordine*) Episcopis, nec non coram aliis compluribus sacri ordinis viris, qui ob supradictæ ecclesiæ dedicationem convenerant. Prælecto itaque hoc privilegio in omnium supradictorum conspectu acclamantibus omnibus hanc constitutionem salubriter atque ordinabiliter institutam, ut non modo addi, verum etiam aliquid minui damnosum videretur, omnes unanimiter hujus conscripti aliquo malo ingenio violatorem in perpetui anathematis foveam detrusimus. Universis mecum uno ore clamantibus; Ex authoritate Dei omnipotentis Patris & Filii & Spiritus sancti, & SS. apostolorum excommunicamus & anathematizamus omnes, qui sua præsumptione vel aliquo malo ingenio hanc constitutionem scienter violare præsumpserint.

Ha-

ANNO CHRISTI 873.

Hactenus clausula ex copia fundationis & confirmationis Assindiensis in membrana conscriptæ, cui appensum est plumbum exhibens crucem decussatam ab una parte, & ab altera signum Alfridi episcopi nomen ejus exprimens. Porro in eadem synodo vel certe tempore hujus synodi videtur erecta & stabilita fuisse dotatio Gerrisheimensis parthenonis; ita enim suadent personæ nominatæ in dotationis forma, quam eidem parthenoni in honorem S. Hippolyti martyris a S. Gerico duce fundato, dedit B. Regenberga dotatrix ejusdem parthenonis, cujus hæc est clausula.

Gerrisheimensis fundatio.

Monarchiam imperii gubernante Ludovico imperatore Augusto & sanctæ ecclesiæ Coloniensi fideliter præsidente Vviliberto archiepiscopo, Regenberga indigna Christi famula, & militis Gerici filia pro spe & requie futura beatæ vitæ, ea quæ ad me hæreditario jure pervenerunt jura mancipiorum, prædia & ecclesias quasdam ad cœnobium patrio nutu ac sumptu in Gerresheim pro remedio cœlestis patriæ constitutum & a venerabili supradicto archiepiscopo dedicatum tradidi, atque sub testimonio & auxilio archicancellarii Luthardi, nec non archicapellani Lotberti, atque advocati hujus præscripti loci Hatheboldi patruelis nostri, sub authoritate regali atque pontificali firmavi ... ... coram archiepiscopo Vviliberto, necnon principibus, quam multis clericis atque laicis, ea lege ....

Hactenus monumenta synodalia, de quibus insignem, qui posset attexi commentarium, relinquo ** avunculo meo R. D. Ægidio Gelenio historiæ Coloniæ pervestigatori: illud solum dicam.

** editoris Colon. verba sunt.

Aliqua Guntharii defensio.

1. Guntharium, cujus hic mentio honorifica habetur, etsi ob consensum datum in repudium Lotharii imperatoris sit suspensus, & causam Romæ agere debuerit, uti apud Baronium, Miræum, & imprimis Brovverum in Trev. histor. legimus, non tamen ita esse abdicatum, ut papa in novi episcopi electionem consentiret: ut patet ex jure canon. dist. 63. cap. 4. & epist. mox citanda, nec ita malum fuisse, ut continuo nihil boni operis in eo posset reperiri. Annal. Franc. a Pithœo editi Guntherum pœnituisse dicunt.

Diversæ synodi Colonienses.

2. Vvilibertum successorem Guntharii anno 869. electum, teste Reginone, & a Luitberto Mogunt. archiepiscopo anno 870. consecratum in quadam synodo, quæ ab antedicta diversa est, & de qua annales Pithœani, Herm. Contractus a Canisio editus, Sigebertus vero ad an. 871. & alii meminerunt: qui errore lapsi noscuntur in hoc quod synodum, in qua est consecratus Vvilibertus, cum synodo altera dedicationis confuderint, & æris diversis utendo lectorem implicuerint, & quamquam Hadrianus PP. indict. 3. 5. Kal. Jul. (id est anno 870.) in literis ad Ludovicum regem Germ. scribat:

Miramur præterea gloriam vestram præficiendo episcopum Agrippinæ Coloniæ, tam indiscrete præbuisse consensum, cum evidentissime scires, quod apostolicæ sedis judicio atque consensu ibidem debuerit ordinari antistes, cujus censura nuper fuerat eadem ecclesia suo privata rectore. Et quidem quod post judicium sedis apostolicæ factum est, dure suscepimus, sed quod tua super hoc devotio, quam circa nos habere probaris omnimodis tacuit, durius æstimamus. Præcipue quia Guntharii dudum archiepiscopi causam, antequam in locum illius substitueretur episcopus, nos iterum audituros & vocem ejus admissuros fore spopondimus: Præfatam quippe ordinationem nec confirmamus, nec ratam habere decernimus, quo usque ille qui ordinatus est nostræ exhibeatur præsentiæ, & utraque pars coram nobis discussa conventus synodalis pe[illegible]endatur audientia.

Qu[illegible] hæc Hadri[illegible]us PP. rescripserit, Vvilibertus ta[illegible] in episcopatu permansit, & eo[illegible] (circa Augusti mensem in Italia defuncto [illegible]) in synodo Coloniensi est consecratus. Eidem [illegible] pallium nega[illegible] successor Hadriani Joannes, eo quod [illegible] consueto mo[illegible] non petierit, ut est in jure can. dist. 100. cap. 4. qui etiam ad Vvilibertum hunc plures dedit epi[illegible] videlicet 106. 283. V. synodum Por[illegible]iac. in conc. [illegible] & Binii.

3. Ex catalogo episcop. qui Synodo Colo[illegible]ensi subscripserunt, testaur[illegible] esse cat[illegible] Monasterii Osnab. Mind. & Pade[illegible]. episcoporum, & [illegible] illustrandam, quoad [illegible]martyres qui an. 879. vel [illegible] in [illegible]bekestorff in inferiore [illegible]nia martyrio sunt coronati: ex quo perspicuum fit [illegible]cum duc[illegible] Geri[illegible] fundatorem, non esse illum [illegible] cum [illegible]tedictis episcopis a Normannis est o[illegible]sus, qui[illegible] cujus corpus sub ducis Lotharingiæ titulo virgines apud se asservant, cum aliorum martyrum corpora in cumulum congesta & tabo infecta dignosci nequiverint. Plura de his Crantzius cum in epistola quadam, tum in historia Saxonica consultus docebit.

Illud tamen non prætermittam dicere, quod ad hæc tempora spectet Vverd[illegible] mo[illegible]sterii cum ecclesia consecratio, quam Vvilibertus ar[illegible]episcopus una cum Hildegrimo Halberstadensi episcopo [illegible]it teste Geinsorgio. Et forte evenit ut pars episcoporum, uti Colonia cooperata fuerat, Gerrisheimium, & inde Vverdenam sit cum Vviliberto profecta, quo eidem suffragaretur in pontificio rita; ut vel ideirco synodus hæc intermitti non debuerit, quin suffraganeis nostris [illegible]tur, præterquam quod eadem synodus erit auctarium quoddam tribus conciliorum Gallicanorum tomis a P. Sirmondo S. J. nuper utilissime & ad historiam ecclesiasticam optatissime editis Parisiis.

Vverdinensis consecratio. Exemplar [illegible] Vverdensis habet an. 875.

Cum autem, ut supra dictum est, Vvilibertus novam sancti Petri basilicam a B. Hildebaldo cœptam in vestigio Castelli Ubiorum collocasset & dedicasset, necesse fuit ecclesiam, unde metropolitica dignitas transferebatur, quæque a sancto Materno in honorem B. Mariæ & S. Petri anno 94. dedicata fuerat, ac postea sanctæ Eugeniæ dicta, alio titulo decorari, ideirco idem Vvilibertus ei ecclesiæ titulum sanctæ Cæciliæ indidit, & collegio virginum honoravit, quod cum nomine manet ad præsens tempus unum e præcipuis collegiatis urbis ecclesiis. Ipsa vero Vvilibertina ædes pridem diruta est in gratiam angustioris illius molis, quæ parte sui perfecta miraculum mundi octavum præferre videtur.

S. Cæciliæ dedicatio.

Sacrarium Agripp. pag. 15. Hierotheca Gelenii pag. 45.

Denique Vvilibertus hic ita episcopatum gessit, ut licet Joannes PP. ei pallium dignitatis ecclesiasticæ (ob nescio quas causas) negaverit, ut est dist. 100. cap. 4. gloriæ tamen cœlestis decore ornatus in sanctis catalogis passim recenseatur, & locum habeat in martyrologiis Ferrarii, Canisii & aliorum 11. Septembr. Sedit (si septem annos quibus sedes Colon. ob Guntharium vacavit ei accenseas) 26. annis, alias 20. & obiit anno 890.

Laus Vviliberti.

CONCILIUM SILVANECTENSE,

IN QUO EPISCOPI DUARUM PROVINCIARUM,

Senonensis ac Rhemensis, Caroli regis jussu congregati, Carlomannum ejus filium clericum, ob varias grassationes & perduellionem, diaconi gradu dejecerunt, laicæque communioni reddiderunt, anno Christi DCCCLXXIII.

Ex editione P. Sirmondi.

CAROLOMANNUM *Caroli Calvi regis filium, Meldensis ecclesiæ diaconum, in custodiam propter rebellionem & insidias in patrem, apud Silvanectensem urbem missum anno* DCCCLXX. *fuisse supra dictum est ex Aimoino lib.* V. *cap.* XXIV. *Eum inde deprecantibus Hadriani papæ legatis solutum, patremque in expeditione Gerardum sequi jussum, idem est auctor cap.* XXV. *At fuga mox elapsus in Belgicam, quod direptionibus omnia fœdaret, patris jussu primum ab episcopis per encyclicas literas excommunicatus, tum deinde synodi apud Silvanectum, ubi iterata custodia tenebatur, sententia diaconi gradu exauctoratus, atque in laicorum ordinem rejectus est. Qua de re in hæc verba idem Aimoinus cap.* XXIX: Quia multi erant, *inquit*, in regno

Caro-

ANNO CHRISTI 874.

Caroli, & in aliis regnis, qui expectabant ut per Carlomannum filium ejus adhuc rediviva mala remergerent, episcopos apud Silvanectensem civitatem, in qua idem Carlomannus morabatur, convocavit, ut secundum sacros canones episcopale ministerium exequerentur. Quod sane ipsi fecerunt, deponentes illum secundum sacras regulas ab omni gradu ecclesiastico, laica sibi communione servata. *Synodi hujus acta non habemus: fuisse aliquando constat in codice sancti Laurentii Leodicensis, in quo hærent adhuc singularum synodi partium tituli, quinque capitibus distincti, id est:*

I. Proclamatio diversarum querimoniarum Caroli adversus Carlomannum, scripta ad Ansegisum archiepiscopum, & Hildegarium Meldensem episcopum, conclusa in capitulis xv.

II. Epistola ejusdem Caroli regis de eodem Carlomanno.

III. Recapitulatio prioris epistolæ, scilicet ad Ansegisum & Hildegarium, ac ceteros episcopos ex duabus provinciis Senonum & Rhemorum, qui sacro conventui apud Silvanectis adfuerunt.

IV. Sententiæ judiciariæ in Carlomannum prolatæ: sed & subscriptiones episcoporum simul insertæ.

V. Tria capitula a rege Carolo episcopis data, ubi accusatio adversus Carlomannum, & quæstio consilii de eo tenendi continetur.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Concilium Silvanectense.*] Ex synodi hujus actis, post indicem quem descripsimus, restabat in veteri codice initium proclamationis Caroli regis hoc titulo: *Carolus gratia Dei rex Ansegiso & Hildegario ac ceteris episcopis, qui in Christi nomine congregati huic sanctæ synodo interestis:* Omnibus negotiis divinæ res præponendæ sunt, *& cetera,* usque ad finem pagellæ. Reliqua enim ad delendam, ut reor, funesti judicii memoriam, jam olim excisa.

1 CONCILIUM DUZIACENSE II.

ADVERSUS INCESTA CONJUGIA,

& rerum ecclesiasticarum pervasiones, apud Duziacum villam, Idibus Juniis, indictione VII. celebratum, anno Christi DCCCLXXIV. Joannis papæ VIII. anno II. Caroli Calvi regis XXXV.

Primus edidit Sirmondus ex MS. Codice S. Laurentii Leodiensis. H,

Epistola synodica concilii ad episcopos Aquitaniæ.

SANCTA synodus plurimarum provinciarum, nutu divino, & sanctione domni Caroli regis gloriosi, apud Duziacum secus municipium Mosomum Rhemensis parochiæ, in Dei nomine anno incarnationis dominicæ DCCCLXXIV. indictione VII. Idibus Juniis convocata, dilectis fratribus & venerabilibus consacerdotibus nostris, in provinciis Aquitanicæ regionis sanctas Dei ecclesias gubernantibus, plurimam in salvatore salutem. Sicut ad humilitatem nostram non incerta relatione atque exinde consultatione perventum, quamplures, & maxime carne nobiles, & honore temporali sublimes, inter alia Deo & suæ saluti contraria, incestis conjunctionibus, & rerum ecclesiasticarum pervasionibus, pestilentia exitiosa in regionibus illis depereunt: assumentes de incesti pollutione velamentum securitatis quorumdam prava & perversa doctrina, de hoc quod S. Gregorius, sanctæ catholicæ atque apostolicę Romanę primę sedis ecclesiæ pontifex, Augustino primo Anglorum episcopo interroganti usque ad quotam generationem fideles debeant cum propinquis sibi conjugio copulari, & si novercis & cognatis liceat conjugio copulari, rescripsit dicens; Quædam terrena lex in Romana republica permittit, ut sive fratris & sororis, seu duorum fratrum germanorum, vel duarum sororum filius & filia misceantur. Sed experimento didicimus, ex tali conjugio sobolem non posse succrescere, & sacra lex prohibet cognationis turpitudinem revelare. Unde necesse est, ut jam tertia vel quarta generatio fidelium licenter sibi jungi debeat. Nam secunda, quam diximus, a se omnimodo debet abstinere. Cum noverca autem misceri, grave est facinus, quia & in lege scriptum est: *Turpitudinem patris tui non revelabis.* Neque enim patris turpitudinem filius revelare potest. Sed quia scriptum est: *Erunt duo in carne una*, qui turpitudinem novercæ, quæ una caro cum patre fuit, revelare præsumpserit, profecto ejus turpitudinem revelavit. Cum cognata quoque misceri prohibitum est, quia per conjunctionem priorem caro fratris fuerat facta. Pro qua re etiam Joannes Baptista capite truncatus est, & sancto martyrio consummatus, cui non est dictum, ut Christum negaret, sed pro Christi confessione occisus est: & quia isdem dominus noster Jesus Christus dixerat: *Ego sum veritas*, quia pro veritate Joannes occisus est, videlicet pro Christo sanguinem fudit. Quia sunt multi in Anglorum gente, qui dum adhuc in infidelitate essent, huic nefando conjugio dicuntur admixti, ad fidem venientes admonendi sunt, ut se abstineant, & grave hoc etiam peccatum cognoscant. Tremendum Dei judicium timeant, ne pro carnali delectatione tormenta æterni cruciatus incurrant. Non tamen pro hac re sacri corporis & sanguinis domini communione privandi sunt, ne in eis illa ulcisci videantur, in quibus se per ignorantiam ante lavacrum baptismatis adstrinxerunt. In hoc enim tempore sancta ecclesia quædam per fervorem corrigit, quædam per mansuetudinem tolerat, quædam per considerationem dissimulat, atque ita portat & dissimulat, ut sæpe malum, quod adversatur, portando & dissimulando compescat. Omnes autem qui ad fidem veniunt, admonendi sunt ne tale aliquid audeant perpetrare: si qui autem perpetraverint, corporis & sanguinis Christi communione privandi sunt. Quia sicut in his qui per ignorantiam peccaverunt, culpa aliquatenus toleranda est, ita in his fortiter insequenda, qui non metuunt sciendo peccare. Sed non est mirum, si juxta beati apostoli vocem indocti & instabiles hæc intellectu perverso depravant, sicut & ceteras scripturas, ad suam ipsorum perditionem, & fiunt magistri errorisqui noluerunt fieri discipuli veritatis, introducentes sectas perditionis, magistri mendaces, promittentes scientiam falsæ nominis, & circa fidem excidentes. Sed & de his, qui talium doctrinam potius, quam veritatem sequi ad suam salutem diligunt, egregius prædicator dicit: *Erit*, inquiens, *tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt; sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus: & a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur.* Et item: *In novissimis*, inquit, *diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus inobedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, protervi, tumidi, voluptatum amatores magis quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes; & hos devita.* Si enim prava hinc unde agitur exitiabiliter docentes, & libenter obaudientes veritatem magis quam falsitatem, & salutem magis quam perditionem suam quærere & sequi studerent, non de salubri antidoto spiritalis medici B. Gregorii neophytis confecto potionem sibi veneficam temperarent, legentes, & non negligentes, quæ hinc Felix Siciliensis episcopos, & B. Gregorio connutritus, ad eumdem papam scripsit. Ait enim inter cetera in epistola sua præfatus Felix ad B. Gregorium: Perlatum est ad nos a quibusdam Roma venientibus, vos Augustino consodali nostro, per venerabilem sanctitatem vestram postmodum episcopo Anglorum genti ordinato, & illuc directo, atque Anglis scripsisse, quos olim ad fidem conversos per vos cognovimus, ut quarta progenie conjuncti non separentur. Quę consuetudo dudum illis aut istis in partibus, quando una nobiscum ab infantia nutritus atque edoctus fui, non erat, nec in ullis prædecessorum vestrorum decretis, aut reliquorum generaliter vel specialiter patrum institutis legi, aut hactenus ab ullis sapientibus esse concessum didici: sed semper usque septimum originis suæ gradum hæc a sanctis antecessoribus vestris, & ceteris sanctis patribus, tam & in Nicæna synodo, quam & in aliis sanctis conciliis congregatis, servari debere reperi, & a recte viventibus ac Deum timentibus hominibus studiose provideri cognovi. Unde beatus Gregorius inter cetera eidem Felici rescripsit: Quod, inquiens, scripsi Augustino Anglorum gentis episcopo, alumno videlicet, ut recordatus es, tuo, de sanguinitatis conjunctione, ipsi & Anglorum genti, quæ nuper ad fidem venerat, ne a bono quod cœperat metuendo austeriora recederet, specialiter, & non generaliter ceteris me scripsisse cognoscas, unde & mihi omnis Romana civitas testis existit; nec ea intentione hæc illis scriptis mandavi, ut postquam firma radice in fide fuerint solidati, si infra propriam consanguinitatem inventi fuerint, non separentur, aut intra affinitatis lineam, id est usque ad septimam generationem conjungantur. Sed adhuc illos neophytos existentes, sæpissime eos prius illicita esse docere, & verbis & exemplis instruere, & quæ post de talibus egerint, rationabiliter & fideliter excludere oportet. Nam juxta apostolum qui ait: *Lac vobis potum dedi, non escam*, ista illis modo, non futuris, ut præfixum est, temporibus tenenda indulsimus, ne bonum, quod infirma adhuc radice plantatum erat, exureretur, sed cœptum firmaretur, & usque ad perfectionem custodiretur. Sane si in his secus quam debuimus aliquid egimus, non propter ipsa in futurum servanda, sed commiserando actum esse cognoscas: *& quæ sequuntur, usque* præmia mercedis acquirant. *Et post aliquanta.* Progeniem vero suam unumquemque de his qui fideliter edocti, & jam firma radice plantati stant inconvulsi, usque ad septimam observare decernimus generationem: & quamdiu se cognoscunt affinitate propinquos, ad hujus copulæ non accedere societatem. Nec eam, quam aliquis propria consanguinitate conjugem habuit, vel aliqua illicita pollutione maculavit, in conjugium ducere ulli profecto Christianorum licet, vel licebit: quia incestuosus est talis coitus, & abominabilis Deo & cunctis hominibus. Incestuosos vero nullo conjugii nomine deputandos a sanctis patribus dudum statutum esse legimus. Ideo nolumus nos in hac re a vobis, sive a ceteris fidelibus reprehendi: quia quod in his Anglorum genti indulsimus, non formam dando, sed consideratione, ne Christianitatis bonum quod cœperant imperfectum dimitterent, egimus. Paterna ergo vos dulcedine salutantes hortamur, ut propositas opportunitatis occasiones in vestra efficacia enixius elaborare debeatis, atque id modis quibus possibile fuerit, omni studio agere contendatis, quatenus prædicabile desiderium nostrum in auxilium omnium adjuvante domino compleatis. Nec hoc quoque in hac solicitudinis parte relinquimus, quod omnes incestuosi a liminibus sanctæ ecclesiæ sunt separandi, quo usque per satisfactionem precibus sacerdotum canonice eidem sanctæ ecclesiæ catholicæ reconcilientur: *& reliqua usque* plures conveniunt sacerdotes? Sic & sancta catholica & apostolica ecclesia, secundum sanctarum tramitem scripturarum, prædicationemque majorum, diffinivit, quia omnis illicitus concubitus incestus sit: multo magis concubitus cum propinquis, Deoque dicatis fœminis, habetur incestus. Qui enim vel cum Deo sacratis, vel cum sanguine propinquis miscentur, incestis, id est incasti, judicantur. Tamdiu vero, ut Christiana religio & auctoritas sanctæ ecclesiæ sancit, conjungia inter proximos vitanda sunt, quamdiu necessitudinum nomina perseverant: quoniam nunquam Christianis convenit, ut duæ aut tres necessitudines, ut beatus ait Augustinus, in homine uno fiant. Auctoritate quippe Dei sancta ecclesia, quam ab apostolis sibi traditam creditur observare, cui refragari fas non est, & mundanæ legis censura, nec non & ipsius naturæ honestissimo ordine perdocetur, propinquitatis conjugia usque ultra septimum gradum differenda. Unde sanctus Augustinus in libris de civitate Dei dicit, ne ipsa propinquitas longius abeat, & esse desistat, hanc matrimonii vinculo rursus colligari, & quodammodo fugientem revocari. Isidorus itaque de consanguinitate sic loquitur: Cujus series septem gradibus dirimitur hoc modo. Filius & filia, nepos & neptis, pronepos & proneptis, abnepos, & abneptis, adnepos & adneptis, trinepos & trineptis, trinepotis filius, & trinepotis filia. Hæc consanguinitatis dum se paulatim propaginum ordinibus dirimens usque ad ultimum gradum sese subtraxerit, & propinquitas esse desierit, eam rursus lex matrimonii vinculo repetit, & quodammodo revocat fugientem. Et arbor juris legis Romanæ, ecclesiasticis concordans legibus, a præcedentibus & subsequentibus, dextra lævaque, usque ultra septimum gradum neminem nemini legaliter sociari permittit: & filii, qui ex tali conjugio nascuntur, in hereditatem secundum legalem censuram legitime non admittuntur. Sciendum est etiam, quia propinqui filii vel filiæ ex parte patris agnati vocantur, ex parte autem matris cognati appellantur: & patris frater, vel soror, patruus & amita, patrui vel amitæ filius, patruelis, patrui vel amitæ filia, amitina, & sic agnatio ex parte patris usque ad septimam generationem vadit. Frater matris, avunculus dicitur, soror matris, matertera, avunculi vel materteræ filius, consobrinus: avunculi vel materteræ filia, consobrina, consobrinæ filius sobrinus, consobrini vel consobrinæ filia, sobrina, & sic cognatio ex parte matris usque ad septimam generationem procedit. Patris pater avus, avi pater proavus, proavi pater abavus, abavi pater atavus, atavi pater tritavus, tritavi pater, pater tritavi vocatur. Matris mater avia, aviæ mater proavia; proaviæ mater abavia, abaviæ mater atavia, ataviæ mater tritavia, tritaviæ mater, mater tritaviæ dicitur. Avi frater propatruus, propatrui filius, propatruelis,

& sic

Respons. ad interrog. 6.

Levit. 2.

Genes. 2.

Joan. 14. Resp. ad int. 7.

2. Petr. 3.

2. Tim. 4.

2. Tim. 3.

ANNO CHRISTI 874.

Epistola ultima, Felici episcopo Messanæ.

1. Cor. 3.

De civitate Dei lib. 15.

Lib. 15. cap. 16.

Isid. lib. 9. orig. cap. 6.

ANNO CHRISTI 874.

& sic ex parte avi cognatio usque ad septimam vadit generationem. Aviæ frater, major avunculus, aviæ soror, matertera magna, avunculi filius, proprius sobrinus, materteræ filia propria sobrina, inde sobrini & sobrinæ, & sic usque ad septimam generationem cognatio ex parte aviæ vadit. Proinde necesse est, ut unusquisque fidelis hujusmodi incesta conjugia caveat: ne id quod licite potest cum aliis, illicite gerendo cum propinquis, & peccati lapsum incurrat, & apostolico anathemate percellatur: sicut beatus junior papa Gregorius ante corpus beati Petri synodali definitione sub anathematis vinculo hæc quæ sequuntur decrevit, dicens: Si quis presbyteram duxerit in conjugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis diaconam duxerit in conjugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis monacham, quam Dei ancillam appellant, in conjugio duxerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis commatrem spiritalem duxerit in conjugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis fratris uxorem duxerit in conjugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis neptem duxerit in conjugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis novercam, aut nurum suam duxerit in conjugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis consobrinam duxerit in conjugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, duxerit uxorem, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis viduam furatus fuerit in uxorem, vel consentientes ei, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis virginem, nisi desponsaverit, furatus fuerit in uxorem, vel consentientes ei, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Si quis ariolis, aruspicibus, vel incantatoribus observaverit, aut phylacteriis usus fuerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit. Et sanctum Ilerdense concilium decrevit, dicens: De his qui se incesti pollutione commaculant, placuit ut quousque in ipso detestando & illicito carnis contubernio perseverant, usque ad missam tantum catechumenorum in ecclesia admittantur. Cum quibus etiam nec cibum sumere ulli Christianorum, sicut apostolus jussit, oportet. Et hinc Toletanum concilium: Nam & hæc salubriter præcavenda sancimus, ne quis fidelium propinquam sanguinis sui, usquequo affinitatis lineamenta generis successione cognoscit, in matrimonio sibi desideret copulari, *& cetera, usque* habeatur extraneus. Et venerabilis synodus Agathensis hinc decrevit hoc modo: De incestis conjunctionibus, nihil prorsus veniæ reservamus, nisi cum adulterium separatione sanaverint. Incestos vero, nullo conjugii nomine deputandos, quos etiam designare funestum est, hos esse censemus: Si quis relictam fratris, quæ pene prius soror extiterat, carnali conjunctione violaverit: si quis fratris germanam uxorem accipiat: si quis novercam duxerit: si quis consobrinæ, sobrinæve se societ. Quod ita præsenti tempore prohibemus, ut ea, quæ sunt ante nos instituta, non dissolvamus. Si quis relictæ vel filiæ avunculi misceatur, aut patrui filiæ, vel privignæ suæ conjugio polluatur. Sane quibus conjunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris conjugii libertatem. De his autem, qui ex hujusmodi piaculis egerunt pœnitentiam, & eam minime servaverunt, S. papa Siricius ad Himerium Tarraconensem episcopum scripsit hoc modo: De his, inquiens, qui acta pœnitentia, tanquam canes ac sues ad vomitus pristinos & volutabra redeuntes, & militiæ cingulum, & ludicras voluptates, & nova conjugia, & inhibitos denuo appetivere concubitus, quorum professam incontinentiam generati post absolutionem filii prodiderunt. De quibus, quia jam suffugium non habent pœnitendi, id duximus decernendum, ut sola intra ecclesiam fidelibus oratione jungantur, sacræ mysteriorum celebritati, quamvis non mereantur, intersint, a dominicæ autem mensæ convivio segregentur: ut hac saltem districtione correcti, & ipsi in se sua errata castigent, & aliis exemplum tribuant; qualenus ab obscœnis cupiditatibus retrahantur. Quibus tamen, quoniam carnali fragilitate ceciderunt, viatico munere, cum ad dominum cœperint proficisci, per communionis gratiam volumus subveniri. Quam formam & circa mulieres, quæ se post pœnitentiam talibus pollutionibus devinxerunt, servandum esse censemus.

Concilium Romanum sub Gregorio II.

Can. 4.

1. Cor. 5. Concilium Toletanum II. can. 5.

Concilium Agath. can. 61.

Siricius ep. 1. cap. 5.

De pervasione siquidem rerum ecclesiasticarum, in epistola episcoporum XIV. provinciarum, a synodo in Dei nomine congregata in villa Tusiaco Tullensis parochiæ Aquitanis directa, sufficienter de sacris auctoritatibus collectum habetur. De quibus quædam hic repetere non nobis est pigrum, quia experientia didicimus necessarium. Unde sanctus papa Anacletus, ab ipso beato Petro apostolo presbyter ordinatus, postea in sede Romana successor illius factus episcopus, cum totius mundi sacerdotibus judicavit: Qui abstulerit, inquiens, aliquid patri vel matri, homicidæ particeps est. Pater noster sine dubio Deus est, qui nos creavit: mater vero nostra ecclesia quæ nos in baptismo spiritaliter regeneravit. Ergo qui Christi pecunias & ecclesiæ rapit, aufert, vel fraudatur, homicida est, atque homicida ante conspectum justi judicis deputabitur. Qui rapit pecuniam & res ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit, & ut sacrilegus judicandus est. Item S. Urbanus papa & martyr: Res & facultates ecclesiasticæ oblationes appellantur, quia domino offeruntur, & vota sunt fidelium, ac pretia peccatorum, atque patrimonii pauperum. Si quis illa rapuerit, reus est damnationis Ananiæ & Sapphiræ, & oportet hujusmodi tradere satanæ, ut spiritus salvus sit in die domini. Item sanctus Lucius papa: Rerum ecclesiasticarum ac facultatum raptores, *& cetera, ut supra in concilio apud Tusiacum, usque* ambulare cum Deo tuo. His rite perpensis, quicumque vult ab excommunicationis anathemate, incestis, vel rerum ecclesiasticarum pervasoribus judicio sancti Spiritus intentato, esse immunis, eis post evangelicam commonitionem non communicet, donec separatione & pœnitentia congrua, ab hac contagione pollutionis vel sacrilegio se purificent, obaudientes apostolum, imo per apostolum loquentem dominum: *Nolite*, inquit, *communicare operibus infructuosis tenebrarum: magis autem & redarguite*. Quam sententiam ita beatus Augustinus exponit: Duobus, inquit, modis non te maculat malus; si non consentias, & si redarguas. Quia enim parum erat non communicare, id est non consentire operibus tenebrarum, si sequeretur negligentia disciplinæ, ait apostolus, *magis autem & redarguite*, domino item in scriptura dicente: *Anathema in medio tui: non poteris stare coram inimicis tuis*. Hæc fratres & filii, in quocumque ordine & dignitate quisque sit Christianus, ad vos ex domini mandato dirigimus, qui de omnibus hominibus omni episcopo dicit: *Tu autem audiens nunciabis eis ex me*. Ex me, inquit, & non, Ex te. Nos enim non nostra,

nec

Concilium apud Tusiacum.

Ephes. 5.

Josue. 7.

Ezech. 3.

ANNO CHRISTI 874.

nec nova cudimus, vel condimus, sed vetera per sanctos veteres patres Spiritu Dei condita vobis annunciamus. Propterea hæc sicut domini mandata suscipite, cujus potentiæ non potestis, & voluntati atque mandato non debetis resistere, si non vultis ut vestri proprii inimici saluti vestræ obsistere. Nos autem talia vobis tacere nec possumus, nec audemus: quia dominus nobis per prophetam dicit, quod si non annunciaverimus vobis, sanguinem vestrum de manu nostra requiret: & ab illis patribus & prædecessoribus nostris, quorum vices tenemus in terris, coram domino degradamur in cœlis, si non exequimur quæ illi statuerunt regulis divinitus inspiratis: quoniam sicut beatus Leo papa sancto Spiritu inspirante dicit, subditorum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quam ad desides negligentesque rectores, qui multam sæpe nutriunt pestilentiam, dum necessariam dissimulant adhibere medicinam. Propterea si vos ab his, unde commonemini, quantocius non correxeritis, sicut illi in cœlo, & nos in terra, una cum apostolicæ sedis præsule, & omni sacerdotum unanimitate, vos a Christi & fidelium ejus consortio segregabimus. Quod ne nos agere compellatis, vos pro Christo & vestra salute obnixius deprecamur. Vos autem, si mandatis dominicis obedire studueritis, & vestram salutem præsentem scilicet & futuram agetis, & gloria atque corona nostra coram domino eritis, qui de vobis reddemus illi in die judicii rationes, sicut & vos de omnibus vobis commissis rationem estis sine dubio reddituri. Quod tunc erit, si modo a diabolicis & malis operibus, atque a perversis hominibus vos segregaveritis, vindicantes contra diabolum & vitia atque peccata honorem vestrum, qui homines ad imaginem Dei facti estis. Ad hoc enim, sicut scriptum est, ut Deum timeat & mandata ejus custodiat, factus est omnis homo, propter quem factus est Deus homo, qui cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Ezech. 3.

DIFFINITIO EJUSDEM SYNODI.

De quadam monacha nomine Duda sacrilege corrupta: sed & de ejusdem sceleri consentientibus Berta & Erpreda.

CAUSAM sceleris inter Dudam monacham, partu convincente vix tandem confessam se de Huntberto presbytero concepisse ac peperisse, & eumdem Huntbertum hoc pertinaciter sæpe denegantem, quia putat se juramento iniquitatem suam posse abscondere, jurando cum presbyteris complicibus, qui juxta quod scriptum est, umbræ ejus umbram protegunt, videlicet defensione illius iniquitatis, cum de hujusmodi fuerint interpellati, suam nequitiam abscondendo se posse protegere, & inter monachas Bertam & Erpredam huic sceleri consentientes, quæ hinc interrogatæ facile dicuntur fuisse confessæ, secundum tramitem scripturarum, prædicationemque majorum, per sacras leges ac regulas, quas conjunctim multoties in decretis suis ad causas diffiniendas beatus papa Gregorius ponit, rationaliter diffiniri posse putamus.

Job. 40.

I.

Primum quidem attendendum est in Huntberto presbytero, de peccato manifesto se excusante, quod beatus Gregorius in regula pastorali dicit: *Ibi habuit foveam ericius*. Ericii quippe nomine impuræ mentis seseque callide defendentis duplicitas designatur: quia videlicet ericius cum apprehenditur, ejus & caput cernitur, & pedes videntur, & corpus omne conspicitur; sed mox cum apprehensus fuerit, semetipsum in sphæram colligit, pedes introrsus subtrahit, caput abscondit, & intra tenentis manus totum simul amittitur, quod totum simul antea videbatur. Sic nimirum, sic impuræ mentes sunt, cum in suis excessibus comprehenduntur. Caput enim ericii cernitur, quia quo initio ad culpam peccator accesserit, videtur: pedes ericii conspiciuntur, quia quibus vestigiis nequitia sit perpetrata, cognoscitur: & tamen adductis repente excusationibus impura mens introrsus pedes colligit, quia cuncta iniquitatis suæ vestigia abscondit: caput subtrahit, quia miris defensionibus nec inchoasse se malum aliquod ostendit: & quasi sphæra in manu tenentis remanet, quia is qui corripit, cuncta quæ jam cognoverat subito amittens, involutum intra conscientiam peccatorem tenet: & qui totum jam reprehendendo viderat, tergiversatione pravæ defensionis illusus totum pariter ignorat. Unde necesse est, ut ex alia sua actione quam negare non potest, idem Huntbertus conveniatur, sicut idem sanctus Gregorius in præfata regula docet: Nonnulla, inquiens, sunt subtilia occulte perscrutanda, ut quibusdam signis erumpentibus rector in subditorum mente omne quod clausum latet inveniat, & interveniente correctionis articulo ex minimis majora cognoscat. Unde ecce ad Ezechielem dicitur; *Fili hominis, fode tibi parietem*. Ubi mox isdem propheta subjunxit: *Et cum perfodissem parietem, apparuit ostium unum, & dixit ad me: Ingredere, & vide abominationes pessimas, quas isti faciunt*. Hic notandum itaque est, quia prius foramen in pariete, ac deinde ostium cernitur, & tunc demum occulta abominatio demonstratur. Quia nimirum uniuscujusque peccati prius signa forinsecus, deinde janua apertæ iniquitatis ostenditur, & tunc demum omne malum, quod intus latet aperitur.

Isa. 34.

Greg. Pastor. part. 3. cap. 12.

Ezech. 8.

II.

Dicitur namque quod præfata Duda aspirans ad regimen abbatissæ, ascivit sibi familiarem Huntbertum presbyterum, qui scribebat breviculos, quos ipsa Duda contra regulam suæ professionis per diversos mittebat, ut satagerent quatenus abbatissa fieret: decernente B. Benedicto, ut nullatenus liceat monachæ, neque a parentibus suis, neque a quoquam hominum, nec sibi invicem literas, vel eulogias, vel quælibet munuscula accipere, aut dare, sine præcepto abbatissæ. Quæ autem aliter præsumpserit, disciplinæ regulari subjaceat. Et adeo latens malum excrevit, ut ipse Huntbertus contra abbatissam, cui fidelitatem juravit, sed & contra præpositum suum, falsos breves scripserit, ut abbatissa deposita, Duda regimen posset assumere. Quos breves usque ad præsentiam & inquisitionem regiorum missorum protulit, & de mendacio, ac infidelitate, seu perjurio, exinde in præsentia illorum revictus fuit, ac per hoc calumniatoris crimen incurrit. Unde sacræ leges, quibus una cum sanctis regulis sancta moderatur ecclesia, dicunt: Calumniatores sunt, qui falsa deferentes contra cujuscumque innocentis personam, principum animos ad iracundiam commovere præsumunt, qui omnes infames effecti in exilio detrudentur. Et item: Non est ratio, qua manifesti calumniatoris supplicium differatur. Nec enim patimur frequentia iterari, quæ consistere prima accusatione nequiverunt, atque alienam innocentiam securitatemque sine crimine damnabili appetitione terreri. Et item: Quicumque scripturam in audientiam protulerit, veritatem ejus probare jubeatur: quia hoc in omnibus causis statutum est, ut scripturam prolator affirmet. Nam si is qui scripturam protulit, ejus

non

Interpretatio.

Codice Theod. De calumniat.

Interpret. l. 7. codice Theod. De fide testium &c.

ANNO CHRISTI 874.

non adstruxerit veritatem, ut falsitatis reum se retinendum. Inter decem quippe præcepta, quæ dominus in monte Sina per famulum suum Moysen Israëlitico populo dedit, falsum testimonium specialiter prohibuit. *Non falsum, inquiens, testimonium dices.* Hi namque, qui contra justitiam falsitatem opponunt, ut catholici doctores tradunt, similes sunt filiis Israël, qui pro dominum Christi falsum contra eum diverunt testimonium. De falsis quoque testibus in libro Deuteronomii ita jubetur: *Sifteterint testis mendax contra hominem, accusans eum prævaricationis, stabunt ambo, quorum causa est, ante dominum in conspectu sacerdotum & judicum, quifuerint in diebus illis. Cumque diligentissime perscrutantes invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium, reddant ei sicut fra-tri suo fecere cogitavit. Et auferes malum de medio tui, ut audientes cæteri timorem habeant, & nequaquam talia audeant facere, & non misereberis eius.* Deut. 19. Prov. 19. Prov. 6. Sap. 1.

De falsis quoque testibus Salomon ait: *Testis falsus non erit impunitus.* Et alibi, in loc quæ se Deus odisse dicit, settem fallacem & proferentem mendacia annumerat. Tebtis fallidicus tribus est proximis obnoxius: primum Deo, quem pejerando contemnit: frequenter judici, quem mentiendo fallere cupit: postremo innocenti, quem falso testimonio ledit. In fundamento hujus legis domini specialiter fallum testimonium & perjurium atque mendacium prohibuit. Quicumque igitur unum ex his transgressibus fuerit, dominici præcepti prævaricator fine dubio erit. Et de his tribus præfatis propheta Hunthertus convictus ante missos regios fuisse dicitur. Quapropter vocem non habet, ut sacramento ad hoc facrilego adstrictio fe, vel singularitter, vel cum fuis complicibus, valeat expurgare: decernente hinc facra lege, quam probat ecclesia: In convictum rerum, qui de objecti criminis reatu convincitur, five torqueri posit five non possit, judex quod ei visum fuerit, judicabit. Et Africana decernente concilio: Quotiescunque clericis ab accusatoribus multa crimina objiciuntur, & unum ex ipsis, de quo prius egerit, probare non valuerit, ad cetera jam non admittatur. E contra Hunthertus presbyter, qui de prefatis comprobatus dicitur utque convictus, ad se purgandum de objecto facrilego adulterio, fuos & præcedeos lex manifestat, non habetur idoneus.

Deut. 19. Matth. 23.

Exod. 20. Matth. 23.

Incorrupta. 20. 30.

Sap. 27.

Concilium Carthaginense quintum. 20.

III.

Quia vero lex dicit: Criminum difcuffio ibi agitanda eft, ubi crimen admiffum eft: nam alibi crimianum reus propheticum audiet: & Carthaginenfe concilium dicit, ut accufati vel accufatores in eo loco, unde eft ille qui accufatur, fi meruit aliquam vim teneraria multitudinis, locum fibi eligat præterum, non fub difficile teftes producere, ubi cauta finitatur. Et Africanum concilium illic jubet agitari judicium, ubi teftium neceffaria perfona, vel propter fexus, vel propter fenectutis infirmitatem, vel multa alia impedimenta adduci valeant. Et quia quæ teftificantur adverfus eum de facrilego adulterio, a monafterio rationabiliter jungitur abdut non poffunt, viceris fpeudi cum miffis regiis ad idem accedunt monafterium, & fubfequenti modo cauſam diffiniant.

IV.

Separentur ab invicem monache, & figillatim interrogentur, fi forte fuum fententiam immutabunt, vel in eadem qua prius permanebunt fententia. Et interrogetur Duda de temporibus, & locis, & horis, quando hoc nefarium facinus cum Hunthertone commiffit presbytero. Et oftendatur ei, quam gravitter peccatum fuper peccatum addet, fi de alio

A aliquo concepit & peperit, & falfo Hunthertum de crimine ipfo infimulat. Et allegetur ei, ut fuccudum profeffionis fuæ regulam veritatem ex corde & ore proferat: quia pura confeffio etiam a morte liberat, & juftificationem per indulgentiam confcienti apud Deum * mifericordiam impetrat, * Pro. 28. dicente fcriptura: *Dic tu prior iniquitates tuas, ut juftificeris. Prior*, inquit, quia fi ipfa non dixerit, diabolus in judicio coram omnibus fanctis & peccatoribus dicet. Propterea melius illi eft, ut hic puram confeffionem faciat, & indulgentiam accipiat, quam in confpectu angelorum & hominum omnium in futuro judicio confundatur, & perpetuis flammis torqueatur. Et fi puriter fuerit confeffa, levior illi erit penitentia. Deinde confentientes requiritur illius fororesfingillatim interrogentur, & fimiliter de fenentia fua experientia colligatur. Deinde iidem presbyter feverus, quia juramento nec fingularitter, nec cum aliis presbyteris, fe poterit expurgare, quia vocem proprie personæ non habet, ut fic idoneum reddere valeat. Et fi facile ac puriter confeffus fuerit, veniant fimul in confpectu congregationis idem presbyter & complex illius Duda & confentientes eis, & coram omnibus fingillis confiteatur. Si autem idem presbyter negaverit, veniat coram fynodi vicariis, & miffis regis, ac presbyteris & electis ipfius monaferii, & coram abbatiffa & congregatione, & veniat ipfa Duda, & eodem tientes eis, & revincant ipfum presbyterum, computantes tempora, & loca, & horas, fecundum quod de crimine confeffa quoque illarum eſt. Et ipſe presbyter fe concrediderit, facilior ei erit penitentia: in autem in pertinacia fua perfliterit, convincatur hoc modo.

Anno Christi 874.

Matth. 6.

Decret. cap. 16.

Decret. cap. 17.

Decret.

V.

Leges dicunt: Judex criminoſum difcutiens non ante tententiam proferat capitalem, quam aut reus fpe fuæ falutis confitetur, aut convictus vel periculum quod de crimine confeffa quoque illarum eſt. Et ipſe presbyter fe concrediderit, facilior ei erit penitentia: in autem in pertinacia fua perfliterit, convincatur hoc modo.

V. 1.

Reg. 2.

Leges dicunt: Judex criminoſum difcutiens non ante tententiam proferat capitalem, quam aut reus fpe fuæ falutis confitetur, aut convictus vel periculum quod de crimine confeffa quoque illarum eſt. Et ipſe presbyter fe concrediderit, facilior ei erit penitentia: in autem in pertinacia fua perfliterit, convincatur hoc modo.

Cap. 1.

Epiſtol. cpiſcb.

Apoſtol. Can. 15.

Nicen. 1.

Decret. c. 6.

Matth. 6.

Decret. c. 6.

Decret. cap. 16.

Decret. cap. 17.

Decret. cap. 16.

Decret.

Decret. cap. 16.

Decret. cap. 17.

Decret. cap. 16.

Decret. cap. 17.

Decret. cap. 16.

Decret. cap. 17

ANNO CHRISTI 874.

lo producat a mente. Si autem durior fuerit faciat abbatissa secundum caput regulæ, incerte scriptum est: Improbas, inquiens, & duras, & superbas, vel inobedientes, verberum vel corporis castigatione in ipso initio peccati coerceat, sciens scriptum: [Prov. 23.] *Stulta verbis non corrigitur*: & iterum: *Percute filiam tuam virga, & liberabis animam ejus a morte*. Et quia sacri canones hujusmodi pœnitentia publica jubent multari, secundum capitulum xxv. regulæ, quod sententiæ Pauli apostoli, & canonum diffinitioni concordat, judicium pro gravi culpa suscipiat. In quo judicio tribus annis immoretur, & abbatissa solicitudinem de illius pœnitentia & consolatione secundum capitulum xxvii. regulæ diligenter adhibeat. Et alios tres annos, secundum capitulum xlix. regulæ, sororibus in oratione communicet, non tamen in choro cum sororibus, sed retro ostium stans vel orans, secundum canones sacros, sive in loco constituto sibi a matre monasterii, ut ab omnibus possit videri, sicut & regula de ea dicit, quæ tarde ad divinum venit officium, eam stare & satisfacere * jubet. [* Forte; jubeat. H.] Septimum vero annum, secundum cap. xxix. regulæ, in ultimo loco degens, in oblatione sororibus secundum canones sacros communicet. Et post septem annos communionem corporis & sanguinis Christi, si pœnituerit digne, percipiat; de cetero usque ad ultimum vitæ suæ finem permanens in omni regulari subjectione. Et sicut ipsa regula dicit, præterita peccata sua cum lacrymis vel gemitu quotidie domino in oratione confiteatur, reducens ante oculos quantos gemitus in partu habuit, quem cum delectatione concepit, & quanta suspiria etiam ante partum emisit, timens deprehendi, sicut & est deprehensa: & hos gemitus, atque suspiria, seu profusas lacrymas emittat in sceleris pœnitentia, de qua dicit psalmus: [Psal. 47.] *Ibi dolores ut parturientis. Ibi*, id est, in contriti cordis pœnitentia, sunt dolores ut parturientis. Dolor enim pœnitentis, quasi dolor est parturientis: quia confitendo in oratione cum gemitu ac fletibus a se emittit, quod male ac voluptuose in voluntate concepit. Hinc & alius psalmus dicit: [Psal. 99.] *Introite portas ejus in confessione, atria ejus in hymnis: confitemini illi*. Cum peccata nostra per lacrymas confitemur, angustæ viæ portas ingredimur. Sed cum post hæc ad æternam vitam perducimur, portæ nostræ atria in confessione laudis intramus. Quia ibi jam angusta via non erit, cum nos lætitia æternæ solennitatis assumpserit. Propter quam confessionis nostræ angustiam Veritas dicit: [Matth. 7.] *Intrate per angustam portam*. Et cum se psalmista recipi in latitudine gaudii æterni præsumeret, dicebat: [Psal. 30.] *Statuisti in loco spatioso pedes meos*. Quapropter providendum est his qui peccata suorum operum deplorant, ut consummata mala perfecta diluant lamentatione, ne plus astringantur in debito perpetrati operis, & minus solvant in fletibus satisfactionis, sicut scriptum est. [Psal. 79.] *Potum dedit nobis in lacrymis in mensura*, ut videlicet uniuscujusque mens tantum pœnitendo compunctionis suæ bibat lacrymas; quantum se a Deo meminit aruisse per culpas. Debet ergo majorem in se quisque severitatem exercere, ut a seipso judicatus peccator, vel judicata peccatrix, non judicetur a domino. Quæ actio pœnitentiæ tunc erit perfecta & Deo acceptabilis, si ascenderit homo adversum se tribunal mentis suæ, & constituerit se ante faciem suam, ne hoc ei postea fiat, sicut comminatur Deus peccatori. Atque ita constituto in corde judicio adsit accusatrix cogitatio, testis conscientia, * justa ratio, [* f. judex] carnifex timor: deinde sanguis animæ continentis per lacrymas profluat. Postremo ab ipsa mente talis sententia proferatur, ut se indignum vel indignam peccator sive peccatrix judicet participatione corporis & sanguinis domini. Versetur ante oculos imago futuri judicii, ut cum alii accedunt ad altare Dei, quo ipse vel ipsa non accedit, cogitet quam sit contremiscenda illa pœna, qua percipientibus aliis vitam æternam, alii in mortem præcipitantur æternam. Servatis quoque, quantum humana fragilitas patitur, regularibus xi. gradibus * humiliatis, [* humilitatis] juxta xii. gradum corpore humiliatam videntibus se semper iudicet, id est, in opere, in oratorio, in monasterio, in horto, in via, in agro, vel ubicumque, sedens, orans, & ambulans vel stans inclinato sit semper capite, defixis in terram aspectibus, ream se omni hora de peccatis suis existimans, jam se tremendo judicio repræsentari existimet, dicens ibi in corde semper illud quod publicanus ille evangelicus fixis in terram oculis dixit: [Luc. 18.] Domine non sum digna ego pecatrix levare oculos meos ad cœlum. Et item cum propheta: [Psal. 118.] *Incurvata sum; & humiliata sum usquequaque*. Imitans meretricem mulierem pedes domini lacrymis rigantem, & capillis suis tergentem, & unguento ungentem: cui dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multum. Gestet denique incessanter fœtorem luxuriæ in naribus mentis suæ, & depictum sacrilegium Deo dicati corporis sui, & incestum adulterium a se commissum, quæ Christo spiritaliter nupsit, in corde suo dicens cum lacrymis ex visceribus intimis: [Psal. 50.] *Amplius lava me, domine, ab iniquitate mea; & a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccavi, & malum coram te feci*. Et increpante se rea conscientia dicat, Peccavi domino, ut transferat dominus peccatum suum, & non moriatur in æternum. Sacrificium enim Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non despicit, qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum, & allevat omnes qui corruunt: & erigit omnes elisos. Post lacrymas quoque, tam nocturnas, quam diurnas, non ad inanem lætitiam, vel mortiferam tristitiam, seu pravas & turpes cogitationes cor suum redire permittat, & lucrum compunctionis per incuriam fluxæ cogitationis perdat. Sed quotiescumque turpes & fluxæ cogitationes illi subrepserint, signet frontem suam & cor suum signo crucis Christi, petens ut crucifixa mundi salus crucifigat carnem suam & mentem suam cum vitiis & concupiscentiis, & assidue illi in memoria maneat, quod sancta fœmina Anna ideo obtinere meruit quod poposcit, quia se post lacrymas in eodem mentis vigore servavit. [1. Reg. 1.] De qua nimirum scriptum est: *Vultus ejus non sunt amplius in diversa mutati*. Quia igitur non est oblita quæ petiit, non est privata munere quod poposcit. Et in his omnibus secundum sacros Nicænos canones propositum & speciem pœnitentiæ in ea convenit explorari. Si autem antea infirmaverit, & desperata fuerit, viatico munere non privetur. Et si convaluerit post communionem, sit inter eas quæ communionem orationis tantummodo consequuntur, usquedum decreto modo præfixos compleat annos. Meminerit autem abbatissa secundum cap. lxiv. regulæ, calamum quassatum non conterendum, & ne quid nimis: ne dum cupit eradere æruginem, frangatur vas, suamque fragilitatem semper suspecta sit. In quibus non dicimus, ut permittat nutriri vitia, sed prudenter, & cum caritate ea amputet, prout viderit cuique expedire.

VIII.

Sicut est discretio in peccatis peccantium, & in medela eorum, ita est discretio in correctione pec-

ANNO CHRISTI 874.

peccantium, & in manifestatione ac medela peccatorum peccantium. De quibus omnibus ne prolixior sermo legentibus sit onerosus, de his tantum quæ ad hoc unde agitur pertinent, succincte dicamus. Beatus gratia & nomine Benedictus sancto Spiritu inspiratus, consona sacris scripturis, & aliorum orthodoxorum patrum prædicationibus, in regula sua dicit: [Cap. 46.] Si quis in labore quovis, vel in quocumque loco aliquid excesserit, & non veniens continuo ante abbatem vel congregationem ipse ultro satisfecerit, vel prodiderit delictum suum, dum per alium cognitum fuerit, majori subjaceat emendationi. Si animæ vero peccati causa fuerit latens, tantum abbati, aut spiritualibus senioribus patefaciat, qui sciant curare sua, & aliena vulnera non detegere & publicare.. Quæ & in monacharum cœnobiis erga sui sexus spiritales monasterii matres oportet monachas observare. Ceterum omnes tam clerici, quam laici, vel fœminæ confitentes secreta confessione sacerdotibus peccata sua, & ea dignæ pœnitentiæ satisfactione deflentes, nequaquam sunt prodendi, & peccata eorum nulli a sacerdote quacumque sunt significatione manifestanda, nisi soli domino in secreta oratione, pro quibus sicuti & pro suis jugiter intercedat peccatis. De peccatis vero, quę frater in fratrem admiserit, evangelicum documentum est prorsus sequendum, quo dicitur: [Matth. 18.] *Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum*, & reliqua, usque dum dicit, *sit tibi sicut ethnicus & publicanus*. Quod autem conscii alienorum peccatorum, nisi aut ea correxerint, aut emendationis gratia his quorum interest manifestaverint, in discrimen adducantur, sancta scriptura tam veteris quam novi testamenti demonstrat, dicens in Levitico per Moysen; [Levit. 5.] *Si peccaverit*, inquit dominus, *anima, & audierit vocem jurantis, testisque fuerit, quod aut ipse viderit, aut conscius est, nisi indicaverit, portabit iniquitatem ejus*, sine dubio qui aut egit aliquid, aut juravit quod non debuit. Hoc etiam, ut majores nostri exponunt, juxta historiam nos ædificat, & docet ne unquam in peccatis alterius polluamus conscientias nostras, nec consensum male agentibus præbeamus. Consensum autem, non solum pariter agendo, sed etiam quæ illicite gesta sunt reticendo, quæ secundum evangelicam regulam manifestare debemus. Hinc & Paulus apostolus dicit: [Ephes. 5.] *Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum: magis autem & redarguite*. Quam sententiam ita B. Augustinus exponit: Duobus, inquiens, modis non te maculat malus: si non consentias, & si redarguas: hoc est non communicare, non consentire. Et quia parum erat non consentire, si sequeretur negligentia disciplinæ, addidit: *Magis autem & redarguite*. Unde sciendum est, sicut catholica tenet ecclesia, quod si quis ea videt in delicto proximi, vel proximæ suæ, & non indicet secundum regulam superius datam, vel in testimonium vocatus, vel vocata, non quæ vera sunt dixerit, peccatum quod commisit ille vel illa, quem aut quam celat, ipse vel ipsa suscipiet, & pęna commissi revolvetur ad conscium, vel ad consciam, protestante sancto Spiritu per psalmistam: [Psal. 49.] *Videbas*, inquit, *furem & concurrebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas*, Et per apostolum: [Rom. 1.] *Non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus mala, digni sunt morte*. Quapropter Berta & Erpreda conscientes tantæ nequitiæ, non indicantes eam, juxta libri Levitici, & evangelii, & apostolicæ doctrinæ regulam, ac per hoc peccatum committentium suscipientes, quarum gravioris le-

præ immunditia, sicut & Dudæ, in apertum prorupta, juxta legis præceptum sacerdotali est purificanda judicio, post mensuratam virgarum castigationem, quia interrogatæ dicuntur facile fuisse confessæ, per tres annos & dimidium prætaxato Dudæ modo pœniteant. Quæ si infirmaverint, prætaxato modo viaticum munus suscipiant, & si convaluerint, ordine præfinito ad perfectionem restitutionis perveniant, & usque ad finem vitæ suæ, sicut de Duda scripsimus, in omni subjectione & humilitate regulari, & confessione peccatorum suorum permaneant. Debuerant enim & Duda, & ejus sceleri consentientes, duplicem annorum numerum in pœnitentia duplicare, quia & monacha cum presbytero sacrilego adulterio consenserunt. Sed quia & sexus est fragilis, & apostolus dicit: [2. Cor. 2.] *Ne abundantiori tristitia quæ hujusmodi sunt absorbeantur*, & patrum est decreta sententia, quoniam apud Deum non est tam mensura temporis, quam doloris, nec abstinentia ciborum, quam mortificatio vitiorum: credimus per hanc pœnitentiam, si tamen districte ac digne illam egerint, eas domino satisfacere posse, cujus misericordiæ, ut Leo scripsit, nec modum possumus ponere, nec tempora diffinire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera confessio, dicente Dei Spiritu per prophetam: *Mox ut ingemueris salvus eris*, &: *Dic tu prior iniquitates tuas, ut justificeris*, quia apud dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Sed & plagę virgarum illis tempus pœnitendi usque ad communionis restitutionem abbreviant, quia sicut scriptum est: [Prov. 20.] *Livor vulneris abstergit mala, & plagæ in secretioribus ventris*. Mala, inquit Gregorius, livor vulneris abstergit, quia flagellorum dolor vel cogitatas vel perpetratas nequitias diluit, quia cum exterius percutimur, ad peccatorum nostrorum memoriam taciti afflictione revocamur, atque ante oculos nostros cuncta, quæ a nobis sunt male gesta, reducimus, & per hoc quod foris patimur, magis intus quod fecimus dolemus. Unde fit ut inter aperta vulnera corporis amplius nos abluat plaga secreti ventris, id est mentis: quia sanat nequitias pravi operis occultum vulnus doloris. Hoc medicamentum pœnitentiæ diversis modis conjectatum, quasi antidotum ex diversis pigmentis, contra venena diaboli, id est peccata, ex sanctis scripturis, & canonum ac regulæ sancti Benedicti constitutionibus, & orthodoxorum prædicationibus confectum, pro modulo nostro industriam patrum sequentes, quoniam, ut dicit Gregorius, ars artium est regimen animarum, non præjudicantes majorum statutis, condidimus: quatenus & ærugo eradatur, & vascula non frangantur, & juxta veritatis vocem calami quassati non conterantur, & quæ confracta sunt alligentur, & quæ diaboli suggestione, & propria fragilitate abjecta sunt, per pœnitentiæ satisfactionem ad sinum matris ecclesiæ reducantur.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Concilium Duziacense II.*] In codice S. Laurentii Leodiensis, cui synodum hanc debemus, epistolæ synodicæ titulus est hujusmodi: *Epistola synodica episcoporum plurimarum provinciarum apud Duziacum Rhemensis parochiæ congregatorum, anno incarnationis dominicæ* DCCCLXXIV. *indictione* VII. *Idibus Junii, ad episcopos provinciarum Aquitaniæ regionis, de incestis conjunctionibus a quampluribus, & maxime carne nobilibus viris, ibidem perpetratis, & de rerum ecclesiasticarum pervasionibus*. Generale placitum Idibus Juniis hoc anno a Carolo rege in villa Duzia celebratum auctor est Aimoinus lib. v. cap. xxxi.

** CONCILIUM RAVENNENSE,

In quo a Joanne PP. VIII. controversia Gradensis patriarchæ, & ducis Venetiarum, definita anno Dom. DCCC. LXXIV.

Ex Labbei Append. tom. IX.

DE hoc concilio sic *Rubeus lib. V. Ravennat. histor.* Hadriano paulo post mortuo Joannes VIII. suffectus est, qui Ravennam profectus, anno octingentesimo septuagesimo quarto, septuaginta episcoporum conventum egit. In eo lis inter Ursum ducem Venetiarum, & Petrum patriarcham Gradensem, composita est. Nam Senatore episcopo Torcellano mortuo, Petrus patriarcha confirmare consecrareque Dominicum, Leonis Caloprini filium, abnuerat, monasterii Altinatis abbatem, quia sibi virilia succidisset. Itaque Petrus a duce eam ob rem perterritus, contenderat Romam, & causam a pontifice cognosci ac definiri postulabat. Pontifice autem Ravennatem profectionem ineunte, una secum Ravennam venit: quo etiam accessit Hendelmarius Aquilejensis patriarcha, & Leo Caprulensis episcopus, cæterique ejusdem provinciæ episcopi, Ravennam advocati. Qui tamen, quoniam advenere confecto jam conventu, communione privati sunt. Quanquam haud ita diu post Ducis precibus restituuntur. Ecclesiæ Torcellanæ bona Dominico tamen permissa.

SYNODUS RHEMENSIS

Anno Christi DCCCLXXIV. celebrata.

Extat inter Hincmari Rhemensis Capitula tomo superiori pag. 19. & seqq.

** CONVENTUS CABILONENSIS

ANNO CHRISTI DCCCLXXV.

Quo post Adalgisi Æduorum episcopi ordinationem confirmata sunt ab episcopis quæ ad monasterium Tornutiense pertinebant.

** Edidit R. P. Petrus Franciscus Chiffletius in historia monasterii Tornutiensis.

ANNO incarnationis domini nostri Jesu Christi DCCCLXXV. regnante piissimo rege Carolo, filio Hludowici quondam serenissimi Augusti, anno XXXVI. factus est in suburbio Cabilonensi, S. Marcello, conventus venerabilium episcoporum, Remigio, Hisaac, Gerbaldo, & Fulcualdo archidiacono ad vicem Lamberti Matisconensis episcopi: Causa ordinationis Adalgerii Eduorum episcopi. Qua canonice peracta, residentibus nobis, idem Adalgerius ex parte gloriosissimi & orthodoxi supradicti Caroli regis intulit, ut monasterium Tornutium, ubi beatus Valerianus martyr corpore quiescit, in comitatu Cabilonensi, super fluvium Sagonnam, cum omnibus appendiciis suis: & in pago Matisconensi cellam S. Romani, cum omnibus appendiciis suis; & in comitatu Arvernico, cellam S. Portiani, cum omnibus appendiciis suis, quæ ipse solita pietate, causa confugii, monachis sanctæ & intemeratæ Dei genitricis Mariæ, sanctique Filiberti inclyti confessoris, ob vitandam Marchomannicam severitatem contulerat: sive quæ ipse per alia loca, id est, Asinarias quæ est in pago Sanctonico, cum omni sua integritate: & in Pictaviensi territorio, cellam S. Prudentii, cum omni sua integritate: & in pago Cenomannico, Bussiolium, cum omni sua integritate: & in pago Valagio, cellam quæ vocatur Godet, quam Desiderius quidam vir pro remedio animæ suæ supradictis sanctis dederat, ut in monachorum usibus, & pauperum necessitatibus semper deservirent: privilegio nostræ auctoritatis (ne ab aliquo tyrannica ereptione tolleretur) illis confirmaremus, cum omnibus ad supradicta loca pertinentibus: sive quæ ipse per quæcumque loca præcepto suo, aut aliquis fidelium dederat; vel si Deo propitiante in reliquum ipse aut quicumque daturus fuerit. Quod decreti nostri scriptum apostolica potestas excellentia suæ auctoritatis roborare valeret. Cujus piissimo mandato eo libentius cessimus, quo etiam nos idipsum precaturos prospeximus amplius. Auctoritate ergo, quam a Christo Jesu domino nostro summo sacerdote in B. Petro accepimus, prædictum monasterium cum omnibus habitis & habituris, Geiloni venerabili abbati sanctæ genitricis Dei, & supradictis sanctis, futurisque post eum abbatibus, ad monasticum ordinem inibi Deo adjuvante excolendum delegamus, & delegantes jubente domno nostro piissimo rege, inviolabiliter & inseparabiliter, sine detractione, vel qualibet minoratione perpetualiter confirmamus. Abbates vero ex seipsis secundum regulam sancti Benedicti, sicut a piissimo domino nostro rege Carolo gloriosissimo, & præcessoribus ejus usque nunc licentiam habuerunt, ita & in antea ut perpetualiter eligant, inviolabiliter decernimus. Si quis autem temeraria præsumptione, cæcaque cupiditate, quod Dei æterna & nostra auctoritate firmamus, in aliquo infringere præsumpserit, æterna se sciens damnatione mulctandum, a liminibus sanctæ Dei ecclesiæ habeatur extorris, quoad usque ab illicita præsumptione resipiscens, condigna pœnitentia & emendatione iram omnipotentis Dei, quam incurrere non timuit, placare procuret. Harum itaque sanctionum evidentissimam confirmationem, manibus sacrorum præsentium pontificum, subternotatam, absentium quoque consacerdotum nec minus idoneis stipulationibus, per Christum & in Christo fulciri postulamus.

Remigius Lugdunensis ecclesiæ humilis archiepiscopus subscripsi.

Adalgarius Æduensis eccl. humil. episc. subsc.
Isaac Lingonensis eccles. humilis episc. subscr.
Gerbardus Cabilonensis eccl. humil. ep. subsc.
Ado Viennensium eccl. humil. archiep. subsc.
Theodoricus Vesoncionensis ecclesiæ humilis archiepiscopus subscripsi.
Frotarius Burdegalensis archiepiscopus subscr.
Hincmarus Remorum episcopus subscr.
Gislebertus ᵃ C. subscripsi.
Ansegisus Senonum episcopus subscr.
Sigebodus primæ Narbonensis humil. ep. subsc.
Aurelianus exiguus archiepiscopus Lugdunensis in Christi nomine roboravi.
Lambertus Matisconensis eccl. humil. ep. subsc.
Ratbertus Valenciæ ecclesiæ ac si indignus episcopus consensi & subscripsi.
Gibertus Nemausensis eccl. humil. episc. subsc.
Bernarius Gratianopolitanus humil. ep. subsc.
Theotarius eccl. Gerundensis humil. ep. subsc.
Wido Vellavorum episcopus subsc.
Frodoinus Barchinonensis eccl. humil. ep. subsc.
Aganulfus Gabalensis episcopus subsc.
Guilhelmus Cadurcensis episcopus subscr.
Abbo eccl. Magdalonensis * exilis ep. subscr.
Rodsteignus sanctæ Arelatensis ecclesiæ, consensi & subscripsi.
Etherius humilis Albiensium seu Vivariensium episcopus consensi & subscripsi.
* sanctæ eccl. Massiliensis ep. consensi & subs.
Walterus Aurelianensis eccl. episc. subscripsi.
Adaboldus archiepisc. Turonensis eccl. subsc.
Berno humilis Catalaunensis episc. subscripsi.
Hildeboldus sanctæ Suessionicæ eccl. ep. subsc.
Batfridus Avinianensium præsul infimus assensum præbui & subscripsi.
Aurelius Diensis episcopus subscripsi.
Ottulfus sanctæ Augustæ ᵇ Tricorum eccl. subs.
Geroldus sanctæ Ambianensis eccl. subscr.
Hincmarus Laudunensis ecclesiæ episcoporum minimus corroboravi.
Hedenulfus Lugduni Clavati episc. subscr.
Joannes Camaracensis episcopus subscr.
Raganelmus Tornacensis eccles. episc. subsc.
Hildebertus Silvanectensis eccl. episc. subscr.
Alaricus exilis omnium servorum, Biterrensis episcopus consensi & subscripsi.
Abbo Nevernensis ecclesiæ episc. subsc.
Agilmarus humilis Arvernensium præsul, subs.
Ingilwinus Pariliacæ ecclesiæ episc. subscr.
Guido Lugdunensis eccl. humil. archiep. subs.
Ericus Lingonensis episcopus subscripsi.
Rotmundus Edunensis episcopus subscr.
Ildeboldus Cabilonensis episcopus subsc.

a Hic est Carnotensis, ut ... in Concil. Pontigonensi.

* lege Magalonensis.

b Hic est, Trecassium. Hard.

** *Joannis VIII. papæ confirmatio altera eorumdem bonorum monasterii Tornutiensis facta anno* 878. *die* 29. *Aprilis cum subscriptionibus plurium episcoporum.*

ANNO dominicæ incarnationis DCCCLXXVIII. indictione undecima, regnante piissimo atque gloriosissimo rege Hludovico, Caroli filio serenissimi Augusti, auxiliante domino nostro, in honore ejusdem Dei & domini nostri Jesu Christi. Ego Joannes episcopus, servus servorum Dei, atque prædictus filius noster gloriosus rex Hludovicus, constituimus conventum venerabilium archiepiscoporum, necnon & præsulum totius regni Trecas civitate: quo interfuit memoratus rex piissimus: eoque peracto precatus est nos cum filiis & fratribus nostris episcopis jamdictus gloriosus imperator, ut Tornutium monasterium, quod fundatum est in comitatu Cabilonensi super Sagonnam Fluvium, ubi martyr Christi Valerianus corpore quiescit, quod dudum pater ejus Carolus imperator, vel ipse postmodum per præceptorum seriem, monachis sanctæ Dei genitricis Mariæ, sanctique Philiberti inclyti confessoris, præsentibus & futuris, ob vitandam Marcomannicam severitatem contulerant; cum omnibus rebus ad ipsum locum aspicientibus, privilegio nostræ auctoritatis corroboraremus. Cujus piissimo mandato eo libentius cessimus, quo etiam nos idipsum precaturos perspeximus amplius. Igitur privilegio nostræ auctoritatis confirmamus eis omnia, quemadmodum in præceptis gloriosissimorum imperatorum sunt inserta, idest, prædictum locum, & omnes res ei adjacentes, cum omni libertate. Et in comitatu Arvernico cellam S. Portiani, cum omnibus appendiciis. In pago quoque Sanctonico, Asinarias cum omni sua integritate. Et in Pictaviensi territorio cellam S. Prudentii, cum omnibus rebus adjacentibus. Et in pago Andegavensi, Cunaldum cum omni integritate. In pago vero Cenomannico, Bussiolium cum omnibus appendiciis. Et in pago Vallaico, cellam quæ vocatur Godittus, cum omnibus rebus ad se pertinentibus. Itaque in partes Burgundiæ, in pago Lugdunensi, Bisiacum villam cum ecclesia. Et in pago Matisconensi, cellam S. Romani, & Olcasiacum villam cum ecclesia, & omnibus appendiciis. Verum quia ob vitandam persecutionem Normannorum, Geiloni inclyto abbati, monachisque præsentibus & futuris, prædictum locum gloriosus rex, necne pater ejus contulerant, & pontificialis calliditas nimis eumdem locum subegerat, postulavit isdem rex ut tam larga eleemosyna, immunis atque libera haberetur ab omni pontificali potentia, nostra annuente clementia. Cujus petitionibus favens omnis episcopalis conventus, abnegare nequivimus quod tam pie postulabat imperator gloriosissimus. Auctoritate ergo quam in Christo Jesu domino nostro summo sacerdote in B. Petro accepimus, prædictum monasterium cum omnibus habitis & habituris, Geiloni venerabili abbati sanctæ genitricis Dei, & supradictis sanctis futurisque post eum abbatibus ad monasticum ordinem inibi Deo adjuvante excolendum delegamus, & delegantes jubente filio nostro piissimo rege, inviolabiliter & inseparabiliter sine distractione aut immutatione vel qualibet minoratione perpetualiter confirmamus. Anathematizamus igitur auctoritate B. Petri apostoli & nostra, ut nemo antistitum præsentium vel futurorum, locum adire præsumat, qualibet occasione excommunicationis, vel absolutionis, seu sacræ ordinationis; nisi ab abbate vel monachis loci fidelibus fuerit invitatus. Quia injustum decernimus, ut gloriosa mundi regina, quæ exaltata est super choros Angelorum, humanis subdatur potestatibus. Ceterum ab omni sæculari potentia locum decernimus esse liberum & quietum: & ut caput habeatur omnium quæ præscriptis sanctis, vel loco oblata sunt, ac deinceps oblatum annuente Deo fuerit, ut in regum reperitur præceptis. Si quis autem temeraria præsumptione, cæcaque cupiditate, quod Dei & nostra auctoritate firmamus, in aliquo infringere præsumpserit, æterna se sciat damnatione mulctandum, & cum diabolo & angelis ejus perpetuo incendio cremandum: a liminibus quoque sanctæ Dei ecclesiæ habeatur extorris, quousque ab illicita præsumptione resipiscens, condigna pœnitentia & emendatione, iram omnipotentis Dei quam incurrere non timuit, placare procuret. Harum itaque sanctionum evidentissimam confirmationem, manibus sacrorum præsentium pontificum

ANNO CHRISTI 878.

subnotari, absentium quoque consecrationi nec a minus idoneis stipulationibus, per Christum & in Christo fulciri postulamus.

Hincmarus Remorum episcopus in Christi nomine roboravi.

Ansegisus episcopus Senonensis.

Ottulfus episcopus. Gislibertus episcopus. Hildibaldus episcopus. Bermo episcopus. Geraldus episcopus. Hincmarus episcopus Laudunensis. Edo-

A

ANNO CHRISTI 878.

nulfus episcopus. Joannes episcopus. Ragnaldus episcopus. Ragnelmus episcopus. Adhertus episcopus. Adalardus archiepiscopus. Alericus episcopus. Abbo episc. Agilmarus episcopus. Ingilwinus episcopus. Asfredus episcopus.

Datum VII. Kalendas Maii, per manum Christofori primicerii sanctæ summæ sedis apostolicæ, imperante piissimo Ludovico.

ANNO CHRISTI 875.

" ODONIS EPISCOPI BELLOVACENSIS INSTITUTIO, "

De rebus ecclesiæ S. Petri congregationi destinatis; & de quinquagenariis ea numero tuendorum.

B

Quo gratia domini nostri Jesu Christi Bellovacensis ecclesiæ præsul, Notum sit omnibus fanctæ Dei ecclesiæ fidelibus, maximeque successoribus nostris, quoniam unanimis congregatio parique voto, scilicet canonici S. Petri jam fatæ ecclesiæ, cui Deo auctore deservio, expetiit nostram omnino liberalitatem, quatenus res sibi a nobis prædecessoribus juxta confinia singularum concessas, patriæque nostra fibi solidatione firmatas, canonice, juxta aliarum morem ecclesiarum, dono liberalitatis, regisque præcepto, absque ullius contradictione quietis, concessa disponerem. Cujus vero videns exordire hujusmodi negotium mee solummodo diffinitionis virtæ, parsertque gratia fuperni consilii præcunte providens jam dictæ congregationi libi positurā quærere, & illis super hoc attendere præbendo, timens ne ovilia dominici gregis, quod absit, tyrannica irrumperetur aliquando infestatione, expetii confilium tam metropolitanæ Remorum provinciæ Hincmari, quam ceterorum venerabilium videlicet archiepiscoporum, seu coepiscoporum meorum, ut eorum fanctione ecclesiastica pertractantur negotia, eorum taxatio, inspirante gratia fuperni numinis, mihi nostræque ecclesiæ utile afferret ac falubre proventum. Quorumque consilio adii piissimi Caroli regis ferenitatem, ut solita misericordia sua, sicut omnibus ubique fuperæ majestati famulantibus, ita huic ecclesiæ mihi, nostris præcedentibus meritis, ad regendum committi profutura quiete prævideret, cum præceptione solidæ firmitatis. Ille vero, gratuita sua clementia preeibus nostris piam præbens affenfum, decretivi ordinatissima sua auctoritate ftabile fore, quod noftra etiam prævidit benevolentia. Unde neceffitatibus jam dictæ noftræ congregationis deffinimus canonicos inftitutione viftalis infra fcriptas in pago Bellovacenſe, cum omnibus adjacentiis ad fe pertinentibus, nec non & cum omnibus habitatoribus ad fe legitime pertinentibus. Hoc eft, Burcinas, Preciolas, Veleas, Hayereiacos, Frotmaro-Curte, Hilgia, Cambariaco. In Ballicino valle de vines Bunnar. IV. & arpennum I. In foburbio noftræ civitatis molendina duo & cambas II. & hortos caftos II. & curticulos X. pratum unum. Precarium ubi funt manfi XXIV. S. quam Sigebertus tenet cum cenſu: Obfecrantes ut nullus fuccefforum noftrorum, quod Deo auſpice a nobis conſtitutum eſt, exinde aliquid minuendo fubtrahat, nec fuis propriis, fuorumque ulibus aliquid impertiatur. Sed hæc, quæ divino amore & animarum noſtrarum, quæ inconcuſſa obſervent, æqualem & unam nobiſcum a domino mercedem ſperantes. Numerus vero canonicorum inibi degentium volumus, atque expreſſe conſtituimus, nullum res ad dandum, unde facultas ſubminiſtretur, non tranſcendat quantiſcum quinquagenarii numeri. Verum & cum quilibet divina vocatione deceſſerit, alius ſubrogetur, ne præfatus numerus minuatur. Et ut etiam noſtræ devotionis auctoritas firmiorem obtineat vigorem, non ſolum præcepto nostri & piiſſimi Caroli regis, verum etiam dominorum patrum, venerabiliſimique coepiſcoporum meorum, quorum conſenſu illa peregimus, canonica auctoritate roborare obnixe decrevimus.

Hincmarus ſanctæ metropolis eccleſiæ Rhemorum archiepiſcopus ſubſcripſi.

Anſegiſus Senonum archiepiſcopus ſubſc.

Wenilo Rotomagenſium archiepiſcopus ſubſcripſi.

Hrothadus Sueſſionicæ eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi.

Immo Noviomagenſis eccleſiæ epiſc. ſubſcr.

Lupus Catalaunicæ civitatis epiſc. ſubſcr.

Foloinus civitatis Morinenſis epiſc. ſubſcr.

Theodericus eccleſiæ Cameracenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ragenarius eccleſiæ Ambianenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Erpoinus Silvanectenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi.

Datum in ipſis Kalendis Martiis in civitate Sueſſionis, ante altare ſanctorum martyrum Gervaſii & Protaſii, anno XXXV. regni Domni Caroli regis glorioſi, qui hoc privilegium tam præſentate conſentit, & regia auctoritate roboravit, indictione VIII.

C

D

E

F

Clo. Bl.

ANNO CHRISTI 876.

SYNODUS TICINENSIS,

QUA IMPERIUM CAROLO COLLATUM

Confirmatur anno domini DCCCLXXVI, tempore Joannis papæ VIII, indictione IX. menſe Februario.

Hæc ſynodus inſerta eſt concilio Tonzianenſi ſequenti, ubi confirmata fuit.

ANNO CHRISTI 876.

DECRETUM CLERI LAUDUNENSIS

DE HENEDULFO ELECTO EPISCOPO.

Eruditione Stranoldi.

Domino reverentiſſimo & ſanctiſſimo Hincmaro archiepiſcopo, ceteriſque noſtris dilectiſſimis ſanctis & epiſcopis, clerus Laudunenſis, cum ſuis parvulis plebeiis, & ſibi conjunctis prudentibus, æternam in domino Jeſu Chriſto ſalutem & patrem.

A

Canonicis regulis & apoſtolicis inſtitutionibus ſtatutum eſſe recolimus, ut quoties quælibet civitas miniſterio pontificalis dignitatis careuerit, proprioque paſtore vacaverit, cum decreto electionis, fingulorum peccatorum manibus roborato, metropolitanum adire pontificem debeant, ac de ſubſtituendo in loco ejus qui deceſſit B paſtore, petitione ſupplici compoſcere: quatinus & civitas ſolicitudine paſtorali deſtituta propio recuperetur pontifice, & qui ordinandus eſt, gratioſus poſſit accedere: quia cui debet ab omnibus obedire, utique debet & ab omnibus eligi, ne civitas non optatum epiſcopum aut contemnat aut oderit, & fiat minus religioſa quam congruit, cui non licuit habere quem voluit: ſi vero qui ordinaturi ſunt, in quem viderint omnium vota propenſius concordare, promptius libertaſque illi manus imponere poſſint. Quapropter cum decreto noſtræ

" Prætextiſcan a pago collectore ea pag. 300 & ſeq. tionis conſtitutiones Stabularia R. P. Stranoldi fabularum.

" res reſtituendas in illa.

" Anno Chriſti 876.

CONCILIUM ROMANUM

A JOANNE PAPA VIII.

In Formoſum Portuenſem epiſcopum, Gregorium Nomenclatorem, aliaſque Anno DCCCLXXVI. menſe Aprili celebratum.

Hujus ſynodi expreſſa mentio in Joannis Papæ VIII. Epiſtola n. 239. ad univerſos Gallos & Germanos ſupra relata, & data XI. Kal. Maii indictione IX. In ea recenſentur crimine Formoſi epiſcopi Portuenſis, Gregorii Nomenclatoris, aliorumque qui cum Saracenis conſpiraverant, eiſque urbem Romam tradere moliebantur; & de ſynodo in eos congregata hæc habentur: *Judicio ſane in dicem alterum pro-*

C

relato, cum eis iterum ſpiritale ſimulque & legaliter quæremus, & habere minime valeremus; cum omni Dei ecclæſia in baſilica ſanctæ Dei genitricis, quæ ad martyres vocatur, ſynodum vocavimus; & poſt regulares allocutiones, ſententias in eos protulimus, quarum exemplia ſecundum Eccleſiaſticum morem generaliter noſtræ diræximus, ne nobis communicandi cum eis occaſionis adituſ tribuatur. Hinc ſubdantur ſententiarum exempla inibi legenda. Ex

1 In hac ſynodo ſuperſit primum agitata lis Veronenſem inter & Tridentinum Epiſcopos, ut innuitur in Joannis Papæ VIII. ep. 167. anno III. data ad Joannem, Egilaſtum, aliaſque epiſcopos, quibus eadem lis jam tertio delegata committitur.

"CONCILIUM PONTIGONENSE,

IN QUO SYNODI QUOQUE TICINENSIS

Ex edit. ora Sirmondi.

Acta confirmata sunt ab episcopis Cisalpinis, præsente Carolo Calvo imperatore, & legatis Sedis apostolicæ, celebratum mense Junio ac Julio, indictione IX. anno Christi DCCCLXXVII. Joannis VIII. papæ anno IV. Caroli ejusdem regni anno XXXVII. imperii primo.

INDEX EORUM QUÆ AD CONCILIUM PONTIGONENSE PERTINENT.

I. *Synopsis actorum concilii Pontigonensis, ex Anonymo.*
II. *Synodus Tiliensis in concilio Pontigonensi confirmata.*
III. *Canones, seu capitula XV. apud Ticinum edita, & apud Pontigonem iterum promulgata.*
IV. *Alterum concilii Pontigonensis edictum alterum, ex antiquis codicibus.*
V. *Libellus proclamationis ecclesiæ Rhemensis adversus synodi adversus Ludovicum regem Baiuariæ.*
VI. *Definitio synodi Pontigonensis de Adalgunda presbytera informata.*
VII. *Confectio Leonis epistoli, missi & Arnulfi sedis apostolicæ, cum post synodum discessuris esset.*
VIII. *Juramentum, quod Ticinenses archiepiscopi edere jussus est apud Pontigonem.*

1.

Acta concilii Pontigonensis ut ab Anonymo recitantur lib. V. cap. XXXIII.

UNDECIMO Kalendas Julii, indictione IX. episcopis & ceteris quibusque clericis vel laicis ecclesiasticis indutis, & domo ac fedilibus palitis prostantis, atque in gremio synodi & prospectu Imperatis, fedit Sedes Apostolica sacrofanctis evangeliis, venit domnus imperator Carolus in vestitu denarato habitu Francico cum legatis apostolicæ fedis in synodum, & cantoribus antiphonam. Exaudi nos domine, cum versibus & Gloria Patri, cantantibus, post Kyrie eleefon data oratione a Joanne Tusculanensi episcopo, recedit domnus imperator in Synodo, & legit Joannes Tuscanensis episcopus epistolam a domno apostolico missas, cum quibus & legit epistolam de primatu Anseghi * Senonicæ sedis episcopi, ut quoties utilitas ecclesiastica dictaverit, sive in evocanda synodo, D sive in aliis negotiis exercendis, per Gallias & Germanias apostolica vice fruatur, & decreta fedis apostolicæ per ipsum episcopis manifesta officiantur: & ruefus quæ gesta fuerant per ejus relationem, si necesse fuerit, apostolicæ fedi pandantur, & majora negotia ac difficiliora quæque suggestione ipsius a sede apostolica dispensedi & enucleanda quærantur. Petentibus autem episcopis, ut eis permitteretur ipsam legere epistolam quibus erat directa, non acquievit imperator; sed respondum quærivit ab eis, quid de his pallii apostolici responderent. Quorum responsio talis fuit, ut fervato singulis metropolitanis jure privilegii, secundum fuerat canones, & pervia decreta fedis Romanæ pontificum ex eisdem sacris canonibus promulgata, domni Joannis papæ apostolici jussionibus obedirent. Et cum imperator & legati apostolici fatagerent, ut absolute archiepiscopis responderent sedis apostolicæ missa dona; inter quæ fuerunt præcipua, A sceptrum & baculus aureus. Sed & imperatrici dona sunt ab eo missa, pallia, & armillæ cum gemmis, & sic soluta est synodus in illa die.

Sedes VII.

Prædie Idus Julii convenerunt episcopi, & misfit imperator vicarios apostolici increpare duritur archiepiscopos, qui prædie non venerant, sicut præcepit. Illis autem canonice rationibilem redentibus rationem, lapsa est increpatio. Et ita fa eft a Joanne Tuscanensi ecclesiæ synodi, jubente imperatore, pro primatu Anseghi, & quæsita eft ab episcopis domus inde responsio. Et responsentibus singulis archiepiscopis, quod veluti sui anteceffores illius antecefforibus regulariter obedierunt, ea ejus decreta vellent obedire, nunc facilius eft illos admiffa refipiscere, quam fuerat B in imperatoris præsentia. Et ita iterum, post multas contentiones de presbyteris diversarum parochiarum reclamantibus ad legatos apostolici, leeta eft proclamatio Frotarii Burdegalensis archiepiscopi, quia non poterat confiftere propter inimicitiam Paganorum in civitate sua, ut liceret ei Burdegalensem metropolim occupare. Cujus petitionibus unanimitas episcoporum nullatenus acquievit.

Sedes VIII.

Et jubentibus legatis apostolici, ut XVII. Kalendas Augusti convenirent episcopi; mane citra horam nonam venit imperator Græcanico more paratus & coronatus, deducentibus cum apostolicæ fedis legatis mox domnuo veftitis, ad epifcopos ecclesiasticis veftimentis indutos, & ceteris fe- C cundum modum primæ horæ dici, quando inchoata eft synodus, præparatis; & ut prius cantata antiphona Exaudi nos domine, cum versibus & Gloria, poft Kyrie eleefon data oratione a Leone epifcopo, refederunt omnes: & legit Joannes Autenticum de fedendum Patrum & auctoritate earentem. Poftquam legit Odo Belgivacorum epifcopus quædam capitula, a legatis apostolici, & ab Anfegifo, & eodem Odone confecientia synodi dictata, inter fe diffona, & nullam utilitatem habentia; verum & ratione & auctoritate carentia. Et ideo hic non habentur fubjuncta. Iterum mota eft interrogatio de primatu Anfegifi, & poft multas ab imperatore & legatis apostolici orta ratione quærimonias habitas, tantum in D novillimo quarto die in principio synodi exinde Anfegifus obtinuit. Poftea perrexit Petrus episcopus Forliempronii, & Joannes Tuscanensis ad cubiculum imperatoris: & adduxerunt imperatorem Richildem coronatum in synodum. Et ftante illa juxta imperatorem furreverunt omnes, & ftantes quique in gradu fuo inceperunt laudes Leo epifcopus & Joannes Tuscanensis epifcopus. Et poft laudes actas in domnum apostolicum & domnum imperatorem & imperatricem & ceteros, juxta morem, data oratione a Leone Gabinenfi epifcopo, foluta eft fynodus.

II.

SYNODUS APUD TICINUM ACTA PALATIUM ANNO INCARNATIONIS dominicæ DCCCLXXVI. indictione IX. mense Februario, confirmata in fynodo apud Pontigonem eodem anno & indict. menfe Junio.

ELECTIO CAROLI IMPERATORIS ab Italici regni epifcopis & ceteris optimatibus confirmata.

Gloriosissimo & a Deo coronato magno & pacifico imperatori, domno nostro Carolo perpetuo Augusto, nos quidem omnes epifcopi, abbates, comites, ac reliqui, qui subscripti sumus, Italici regni optimates, quorum nomina generaliter subter habentur inserta, perpetuam optamus prosperitatem & pacem.

ANNO CHRISTI 876.

JAM quia divina pietas vos, beatorum principum apostolorum Petri & Pauli interventione, per vicarium ipsorum, domnum videlicet Joannem summum pontificem & universalem papam, spiritalemque patrem vestrum, ad profectum Sanctæ Dei ecclesiæ nostrorumque omnium invitavit, & ad imperii ac culmen Sanctæ Spiritus judicio provexit: non unusquisque vos protectorem, dominum, ac defensorem omnium nostrum eligimus. B Cui & quandenus toto cordis affectu subdi gaudemus, & omnia quæ ad profectum totius Sanctæ Dei ecclesiæ, nostrorumque omnium salutem decernitis & sanctis, totis viribus, annuente Christo, concordi animo & prompta voluntate obtemperare promptissimus.

Et subscripserunt isti qui in Italia adfuerunt.

Anfpertus Sanctæ Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.

Joannes Sanctæ Aretinæ ecclesiæ humilis epifcopus fubscripsi.

Joannes epifcopus Sanctæ Ticinensis ecclesiæ fubscripsi.

Benedictus Cremonensis epifcopus subscripsi.

Tendulfus Dertonenfis epifcopus fubscripsi.

Adalgaudus Vercellensis epifcopus fubscripsi.

Ato Laudensis epifcopus subscripsi.

Gerardus exiguus in exigua Laudensi ecclesia epifcopus fubscripsi.

Hildainus Albensis ecclesiæ epifcopus fubscr.

Rathornus fedis Augustanæ epifcopus subscr.

Leodgrinus Mutinensis ecclesiæ epifcopus subscr.

Hildoardus Bononiensis ecclesiæ epifcopus subscr.

Bodo humilis fanctæ Aquensis ecclesiæ epifcopus subscripsi.

Sabbatinus Jenuensis ecclesiæ epifcopus subscr.

Ilibertus Comensis epifcopus subscripsi.

Adelardus fervus fervorum Dei Veronensis epi- C lcopus fubscripsi.

Ego Paulinus fanctæ ecclesiæ Placentinæ epifcopus fubscripsi.

Ragineruus abbas subscripsi.

Signum Bosonis inclyti ducis, & facri palatii archiminiftri, atque imperialis missi.

Signum Richardi comitis.

Signum Widonis comitis.

Signum Liutfridi comitis.

Signum Alberici comitis.

Signum Supponi comitis.

Signum Hardingi comitis.

Signum Bodradi comitis palatii.

Signum Cuniberti comitis.

Signum Benzonis comitis.

Signum Athboldi comitis.

Acta funt hæc in palatio Ticinenfi anno dominicæ DCCCLXXVI. regni domni imperatoris Caroli, Hludovici Augufti pie memoriæ filii, in Francia XXXVI. imperii primo, indict. IX.

PAGH. 876

Confirmatio Cisalpinorum apud Pontigonem.

SICUT domnus Joannes apostolicus & universalis papa primo Romæ electus, atque facra unctione conftitutus, omnefque Italici regni epifcopi, ab-

ANNO CHRISTI 876.

abbates, comites; & reliqui omnes, qui cum illis conveuerunt, domnum nostrum gloriosum imperatorem Carolum Augustum unanimi devotione elegerunt hibi protectorem ac defensorem esse: ita & nos, qui de Francia, Burgundia, Aquitania, Septimania, Neustria, ac Provincia, pridie Kalendas Julii, in loco qui dicitur Pontigonis, anno XXVIII. in Francia, ac imperii primo, pulsis ejusdem domni & glorioli Augusti conventibus, pari consensu ac concordi devotione eligimus & confirmamus.

III.

INCIPIUNT CAPITULA QUÆ DOMNUS CAROLUS LUDOVICI AUGUSTI pie memoriæ filius, una cum consensu & suppositione venerabilium episcoporum, & illustrium optimatum, reliquorumque fidelium seorum, ad honorem sanctæ Dei ecclesiæ, & ad pacem & profectum totius imperii sui, hoc est anno incarnationis domini nostri Jesu Christi DCCC LXXVII. regni vero sui in Francia XXXVI. imperii autem sui I. indictione IV. mense Februario, in palatio Tricinensi.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Ut Romana ecclesia ab omnibus honoretur.*
II. *Ut Joannis papæ honor obedientiæque ab omnibus exhibeatur.*
III. *Ut res ecclesiæ Romanæ propriæ nemo dividat.*
IV. *Ut ecclesiasticus honor & reverentia præstetur.*
V. *Ut imperatori honor ab omnibus observetur.*
VI. *Ut episcopi ministerium suum sine cujusquam impedimento & molestia peragant.*
VII. *Ut episcopi per se & presbyteros prædicationi insistant: & fideles diebus festis ad publicas lectiones accurrant, domique sua nullus missas celebret sine licentia episcopi.*
VIII. *Ut episcopi cum clero suo in civitatibus resideant: presbyteros vero ab ecclesiis suis absit, aut ab eorum præsentia discedere non permittant.*
IX. *Ut sacerdotes a familiaritate fœminarum, itemque a venatione, armis militaribus, & habitu non decenti abstineant.*
X. *Ut res ecclesiasticas nemo invadat, & quæ cum detrimento ecclesiæ a rectoribus distracta sunt, repetantur.*
XI. *Ut decimæ absque fraude offerantur, & presbyteris civitatis arbitrio dispensentur: & decimæ malibus ecclesiis per earum filios restituendis.*
XII. *Ut episcopi comites & vassos regios diligant ut filios, & ab episcopus honorentur ut patres, & ut episcopi in suis episcopiis missorum dominicorum potestate fungantur.*
XIII. *Ut episcopi & comites in pauperum domibus mis rogati non deversentur: & ne prædas ac depositiones inhibeant.*
XIV. *Ut defuncti episcopi facultates nullus invadat: sed successori reserventur, sed pro illius anima fideles exigentur.*
XV. *Ut infideles nequi nemo celet, nec ullam eis fautionem præbeat.*

CAPITULA.

I.

UT sancta Romana ecclesia sicut est caput omnium ecclesiarum, ita ab omnibus honorentur & veneretur; neque

A quisquam contra jus & potestatem ipsius aliquid injuste agere præsumat: sed liceat cuncti debitum tenere vigorem, & pro universali ecclesia pastoralem exhibere curam, atque pacis præcibus omnium pro omnibus interpellare auctorem. ANNO CHRISTI 876.

II.

Ut honor domno & spiritali patri nostro Joanni summo pontifici & venerabili universali papæ ab omnibus conferverur: & quæ secundum sacrum ministerium suum auctoritate apostolica decreverit, cum summa veneratione ab omnibus suscipiantur, & debita illi obedientia in omnibus conferverur.

III.

Et licet in omnibus id observare velimus, præcipue tamen sanctimus, ut in termino beatorum Petri & Pauli apostolorum principum, nemo in eundo & redeundo, vel ibi morando, aliquam vastationem & depræd ationem præsumat: & quæ ipsius sanctæ Dei ecclesiæ propria sunt, nemo aliqua inchoatione, sine voluntate ipsius facri pontificis, sibi vindicare præsumat. Quod si quisquam fecerit, restituatis male præsumptis, immunitatem ipsius ecclesiæ perfolvat, & bannum nostrum tripliciter componat. C

IV.

Ut ecclesiasticus honor, & sacerdotalis atque clericalis reverentia, debita competentique sinceritate religione ab omnibus amplectatur, & in omnibus custodiatur, ficut avi & genitoris nostri monent edicta,

V.

Ut imperialis honor ab omnibus fidelter observetur, & quæ ab eo, seu per epistolam, seu per legatos præcipiuntur, a nullo impune audeant violari.

VI.

Ut episcopi ministerium suum secundum sacros & sanctos Spiritu promulgatos canones peragant, parochias suas absque alicujus impedimento, prædicando, corrigendo, & confirmando circumeant, & in hoc agendo nullus eis contraire, & quod ad ministerium illorum pertinet contradicere in ipsis parochiis audeat, vel eis exinde aliquam molestiam inferat: sed adjutor, si opportuerit, inviatus a pontifice quisque ecclesiæ filius existat, ut liceat eis criminalia scelera, & alia quæque corrigenda, inquirere, discutere, & dijudicare canonice. Quod qui temerare proterve præsumpserit, tripliciem legem, & triplex bannum nostrum persolvat.

Ut

ANNO CHRISTI 876.

VII.

Ut episcopi secundum sacram jussionem domini nostri Jesu Christi prædicationem per se vel per suos congruenter exerceant, & presbyteros suos ut similiter faciant instruere procurent. Et ut laicales & fideles laici diebus festis, qui in civitatibus sunt, ad publicas stationes occurrant: & qui in villis & possessionibus sunt, ad publicum officium in plebem festinent, & nullus latibulosa misfarum in suis domibus officia celebrare præsumat, sine sui rationabili licentia episcopi. A

VIII.

Ut episcopi in civitatibus suis proximum ecclesiæ sue claustrum instituant, in quo ipsi cum clero secundum canonicam regulam Deo militent: & sacerdotes suos ad hoc constringant, ut ecclesias suas non derelinquant, & ubi habitare præsumant. Sint etiam subjecti episcopo proprio secundum canonicam auctoritatem, nec per contumaciam ab eorum potestate diffiliant, neque faculari potestati ad hoc eis commendare se liceat, aut eos quilibet recipere audeat, ut contra canonicas leges & debitam episcopi potestatem quodammodo defensentur. Hujusmodi vero sacerdotes episcopalis illico censura disciplinis ecclesiasticis subdat, Nec fas est omnium eorum solicitudinem episcopos non gerere, quibus in committendis sacris ordinibus dignum visum est communicasse.

IX.

Ut in domibus sacerdotum, propter malæ opinionis famam, habitatio feminarum penitus tollatur, neque illi in domos earum intrare indifcrete præsumant, ne nomen Dei, quod absit, per illos blasphemetur, per quos laudari pie & jugiter debet: venationem quoque nullus tam sacri ordinis exercere præsumat: neque arma militaria pro qualicumque fedditione portare audeat: aut habitum quemlibet tantum apiecm sacerdotii non decentem assumat.

X.

Ut res ecclesiasticas, tam mobiles quam & immobiles, nemo invadere vel auferre præsumat, & quæ a rectoribus ecclesiæ hactenus, ob timorem vel favorem, alicui libellario vel emphyteuticario jure dolose, vel cum damni detrimento, ecclesiæ ammissæ videntur, ad priftinum jus revertantur: quatenus liceat illis, quibus eorum cura commissa est, quieto & pacifico ordine eas tenere, & pro nobis ac regno nobis a Deo commisso orare, pauperibusque debita stipendia erogare, familiam ecclesiæ juste & rationabiliter regere & gubernare. Transgressoribus autem indicimus, insuper præsumpta restituere, & ficut superius præmissum est, tripliciem legem & triplex bannum nostrum persolvere. B C D E F

XI.

Ut decimæ collaborationum & animalium, secundum sacra præcepta, domino absque fraude & aliqua retractione offerantur, & in potestate episcopi maneat qualiter a presbyteris dispensentur canonice, & ut ecclesias baptismales, quas plebes appellant, secundum antiquam consuetudinem ecclesiæ filii instaurent.

XII.

Ut episcopi comites & vassallos nostros, in parochia eorum manentes, paterno amore secundum ecclesiasticum ministerium diligant: ipsi comites & vassalli, seu reliqua generalitas, præcipue episcopos ut sanctos patres honorent & venerentur, & ad ministerium illorum peragendum, ubicumque porerunt, eos adjuvare decertent. Si vero, quod non optamus, episcopi infesti, quod minus quæ Dei sunt exercere possint, aut injusti fuerint, aut ipsi contra leges officia sua violaverint, & eos quos venerari debent inquietaverint, secundum capitulare avi & genitoris nostri emendent, qualiter quoque presbyteros ac reliquos gradus honorent, ipsius capitularis forma docceatur. Ipsi nihilo minus episcopi singuli in suo episcopio missatici nostri potestate & auctoritate fungantur. G

XIII.

Ut episcopi & comites in suis ministeriis commorantes, in suis confistant domibus cum suis vassallis, neque præsumant occasione hospitii in pauperis cujuspiam vicini domo nisi rogati commorari: quia ob hoc maxime deprædationes & discordias hactenus pullulasse manifestum est. Prævideant quoque, secundum ministerium unusquisque suum, ne in potestate illorum prædæ & devastationes fiant: & si aliqui hoc facere tentaverint, quam fas virtute illis refistant. H

Et si ipsi per se constringere illos ad emendationem non potuerint, constituris missis nostris renuncient, ut ipsorum judicio legaliter secundum capitulare avi & genitoris nostri emendetur. Quod si & ipsi hoc emendare nequiverint, ad nostram notitiam perducant.

XIV.

Ut quoties divinum judicium ecclesiæ præsulem a sæculo vocaverit, nullus ad suimet perditionem facultates ejus invadat, diripiat, & ad suos usus transferat: sed

sed erogatariis & eleemosynariis ecclesiasticis, cum ipsius ecclesiæ constituto œconomo, liberum sit canonico more juste rationabiliterque deputata successuro reservare, vel quibuscumque, sicut expedit, pro ejus spiritu distribuere. Quod qui iniqua cupiditate transgredi præsumpserit, ut superius prælibatum est, irrefragabiliter multetur.

XV.

Ut nemo fidelium nostrorum quodammodo aliquem celet quem nostrum scierit infidelem esse: neque ei sustentationem quamcumque præstare pertentet, si eum ad nostram fidelitatem revocare nequiverit. Quicumque autem contra hoc fecerit, prædecessorum nostrorum & progenitorum judicium experietur.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Ex Baluzii Capitular. t. 2. p. 243.

☞ [1] Ansbertus Archiepiscopus subscripsi.

Johannes humilis Aretinæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Adalardus servus servorum Dei sanctæ Veronensis Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Adalgaudus Vercellensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Azo Eporediensis Episcopus subscripsi.

Benedictus Episcopus Cremonensis subscripsi.

Hildradus Albensis Episcopus subscripsi.

Gerardus exiguus Ecclesiæ Laudensis Episcopus subscripsi.

Johannes humilis Episcopus sanctæ Ticinensis Ecclesiæ subscripsi.

Teudulfus Terdonensis Episcopus subscripsi.

Hilduinus Astensis Episcopus subscripsi.

Sabbatinus humilis Jenuensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Signum Bosonis Ducis & Missi Italiæ atque sacri palatii Archiministri.

Signum Bernardi Comitis.

Signum Bodradi Comitis palatii.

Signum Ricardi Comitis.

Signum Airboldi Comitis.

Signum Cuniberti Comitis.

Signum Supponis Comitis.

Signum Alberici Comitis.

Signum item Bernardi.

Signum Hardingi Comitis.

Signum Berardi Comitis. ☜

Joannes Tuscanensis episcopus, legatus sanctæ sedis apostolicæ & domni Joannis summi pontificis, & universalis papæ, in his quæ supra scripta interfui, consensi & subscripsi.

Ansegisus Senonum metropolis episcopus, sanctæ & apostolicæ sedis per domnum Joannem summum pontificem papam vicarius, interfui, consensi & subscripsi.

Joannes Aretinus episcopus, sanctæ sedis apostolicæ legatus, interfui, consensi & subscripsi.

Hincmarus Rhemorum archiepiscopus subscr.

Aurelianus Lugdunensis ecclesiæ episcopus in Christi nomine roboravi.

Frotarius archiepiscopus consensi & subscripsi.

Ottramnus Viennensis ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.

Joannes Rothomagensis ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.

Bertmundus Ebredunensis ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.

Ragenelmus Tornacensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Walterius humilis Aurelianensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Gerboldus Cabilonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Gislebertus Carnotensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Hildeboldus Suessionensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Rostagnus sanctæ Arelatensis ecclesiæ humilis episcopus subscripsi.

Isaac Lingonensis ecclesiæ episcopus subscr.

Lantbertus Matiscensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ingelwinus sanctæ Parisiacensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Geroldus Ambianensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Abbo Nevernensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Joannes Cameracensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Hadebertus Silvanectensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Odo Belgivacorum episcopus in Christi nomine subscripsi.

Ratbertus Valentinæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Bernarius Gratianopolitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Agenulfus Gabalitanensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Birico Wapincensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Alduinus Avenionensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Wido Vellavensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Hildebrannus Sagensis episcopus subscripsi.

Willebertus humilis Catalaunorum episcopus subscripsi.

Ragenfridus Moldensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Heirardus Lixoviensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Sigenandus Constantiensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ætherius Vivariensis episcopus subscripsi.

Erchambertus Bajocensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Hedenulfus Laudunensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Agilmarus Arvernensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Anselmus Lemovicensis ecclesiæ episcopus subsc.

Adalbertus Morinensis ecclesiæ episcopus subsc.

Willelmus Cadurcorum ecclesiæ episcopus subscripsi.

Lupus Alblensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ottulfus sanctæ Trecassinæ ecclesiæ humilis episcopus subscripsi.

Berardus Virdunensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Arnaldus Leucorum ecclesiæ episcopus subscripsi.

Fran-

1 Subscriptiones istæ sunt additæ ex codice Bellovacensi. Nam horum capitulorum subscriptiones in editione Sirmondi incipiunt a Joanne Tuscanensi. Ac sane hic videntur necessariæ; cum multa diversa habeant a subscriptionibus tituli præcedentis. *Baluzius t. 2. Capitular. p. 1283.*

Franco Tungrensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Theodoricus Vesontionum ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.

Wala Autisiodorensis ecclesiæ episcopus subscr.

Adalgarius Augustidunensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Hemico Diensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Aimarus Ruthenensium ecclesiæ episcop. subscr.

Theotarius Gerundensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Hugo abbas.

Albustus abbas ex monasterio quod vocatur Bethlehem, sive Ferrarias.

Hilduinus abbas & bibliothecarius.

Wlfardus abbas scripsit & subscripsit.

Gauzlenus abbas & archicancellarius.

IV.

Actorum concilii Pontigonensis editio altera, illa fortasse, quam cum legatis apostolicis dictasse, & in synodo legisse dicitur Odo episcopus Bellovacensis.

SANCTA synodus, quæ in nomine domini vocatione domini Joannis ter beatissimi ac universalis papæ, & jussione domini Caroli perpetuo Augusti congregata est in loco qui vocatur Pontigonis, anno incarnationis dominicæ DCCCLXXVI. indictione IX. regni præfati invictissimi imperatoris XXXVII. imperii autem primo, XVII. Kalendas Augusti, hæc capitula quæ subter annexa sunt instituit.

I.

Obeunte Hludouvico, qui Romani imperii jura regebat, domnus Joannes ter beatissimus papa per Gadericum Veliternensem, Formosum Portuensem, Joannem Aretinum, venerabiles episcopos, domnum Carolum tunc regem ad limina beatorum apostolorum invitavit, eumque ecclesiæ ipsius defensorem ac tutorem elegit, imperialique diademate coronavit, eum præ cunctis solum & specialem eligens qui Romani imperii sceptra teneret. Cujus sacris institutionibus pro debito parentes, quod ipse instituit instituimus, & quod ipse confirmavit pari consensu omnes firmamus,

II.

Congregata igitur in Romana urbe sancta synodo, ante adventum prædicti domini imperatoris, misit cum consensu omnium epistolas Hludouvico regi, filiis quoque ipsius, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, ac reliquis primoribus regni sui, monentes eos apostolica auctoritate more paterno servare quæ pacis sunt, ne videlicet aliquam * irreptionem in regno præfati Augusti facile tentarent, usque dum simul ad mutuum colloquium venirent, & ipse inter eos & de pace conservanda, & de jure regnorum secundum sibi a Deo ministerium creditum decerneret pariter & discerneret. Quas epistolas per Odonem Bellovacorum venerabilem episcopum sibi destinatas & bis delatas omnino recipere renuerunt.

* irraptionem

III.

Ipse vero apostolica & paterna monita parvipendens, & fraterna fœdera disrumpens, hostili manu tyrannico more fraternum regnum depopulando invasit: homicidia, adulteria, sacrilegia, & innumera mala quæ enumerari nequeunt, auctoritas facientium perpetravit.

IV.

Hæc mala audiens ter beatissimus papa perpetrata esse in regno spiritalis filii sui domini Caroli semper Augusti, tactus dolore cordis acceleravit mittere missos suos, Joannem videlicet & Joannem venerabiles episcopos, cum aliis suis epistolis, volens eum monere, ut a tanto malo pœnitudinem de præteritis ageret, & tandem fraternum regnum invadere desineret. Quorum legationem secundo commonitus needum recipere voluit.

V.

Post hos denique misit iterum alios legatos, Leonem scilicet sanctissimum Gabinensem episcopum & sanctæ Romanæ ecclesiæ missum & apocrisiarium, pariterque & Petrum Forosemproniatem venerabilem episcopum, hæc eadem obsecrando, monendo protestans. Quorum monita utrum recipere velit, adhuc ambiguum constat.

VI.

Verum quia præfatus Leo Gabinensis reverentissimus episcopus, & sanctæ Romanæ ecclesiæ missus & apocrisiarius, seu & Petrus Forosemproniates episcopus, pro quibusdam utilitatibus ecclesiasticis morari hic diutius nequeunt, neque episcopos de longinquo venientes fatigare longius dignum est, decreverunt Joannem Tuscanensem, & Joannem Aretinum venerandos episcopos, qui legationem præfatorum pariter cum priori legatione suscipientes, ea quæ peragenda sunt, cum ceteris episcopis, quos communi consensu elegerint, vice omnium episcoporum, quidquid seu in evocanda synodo, seu in definiendo, seu in contemptoribus feriendis definierint, apostolica auctoritate libere definiant, & quidquid ipsi deliberaverint, domnus apostolicus cum omni sancta Romana ecclesia determinabit, & in perpetuum mansurum statuet & firmabit.

VII.

Sicut domnus papa Joannes sanxit, connivente, & consentiente, & condecernente domno & gloriosissimo Carolo imperatore semper Augusto, Ansegisum venerabilem episcopum, Senonum archiepiscopum, suam vicem tenere, & primatum ei Galliæ & Germaniæ contulit in evocanda synodo, & definiendo canonice, si quælibet insurrexerint necessaria, & ut graviora ad ipsius notitiam referat: & nos unanimiter omni devotione laudamus, & ut ita ipse primatum teneat Galliæ & Germaniæ, decernimus & sancimus.

VIII.

Synodum, quam domnus Joannes apostolicus & universalis papa super quorumdam depositionem, Formosi scilicet Portuensis episcopi, & Gregorii nomenculatoris, seu & Stephani secundicerii, & Gregorii vestararii, ceterorumque suorum complicum, sicut in epistola ipsius ad nos missa continetur, nuper instituit, & nos secundum jussionem ipsius, in nullo a capite dissidentes, consentiendo decernimus, omnibusque apostolicis illius sanctionibus per omnia parentes sicut decet obedimus.

IX.

Censuram vero, quam domnus apostolicus super nefandissima acta Hludovici regis, & complicum ejus, nisi resipuerint, & debitam obedientiam sedi apostolicæ exhibuerint, statuit & firmavit; omnes nos, qui ad præsentem synodum convenimus, unanimiter decernimus, atque firmamus.

Sequebatur post hæc in codice sancti Remigii confirmatio synodi Ticinensis, cum episcoporum subscriptionibus, ut supra.

V.

Libellus proclamationis ecclesiæ Rhemensis adversus Hludovicum regem Carolo imperatori oblatus in synodo Pontigonensi.

PATERNIS magisteriis instruimur, ut si qua majora negotia, vel majores causæ exortæ

Anno Christi 876.

ortæ fuerint, ad sedem apostolicam, prout auctoritas docet, & mos antiquus obtinuit, semper referantur. Ideoque, quia imperialem excellentiam vestram synodo præesse, & vicarios sedis apostolicæ præsto nobis adesse gaudemus, calamitates & miserias ecclesiæ nostræ, ac filiorum nostrorum, quas hoc anno ab Hludovvico filio ejus, & complicibus eorum, cædes videlicet, & homicidia, adulteria, fornicationes, rapinas, sacrilegia, & cetera flagitia, quæ nullus enumerare potest, ecclesia nostra perpessa est, vestræ serenitati innotescimus, obsecrantes ut pro Dei omnipotentis amore, & pro ingenita vobis benignitate, ac pro ministerio imposito, nobis & ecclesiæ nostræ ac filiis nostris, secundum promulgatam omnibus vestram sapientiam, consulatis pariter ac succurratis: ne de cetero talia ac tanta mala ecclesia nostra ac regnum patiatur, qualia hactenus passum est.

VI.

Definitio synodi Pontigonensis de Adalgaudo presbytero infamato.

PRIDIE Idus Julii, in loco qui vocatur Pontigonis, ita de Adalgaudo presbytero a legatis sedis apostolicæ, Leone apocrisiario sanctæ sedis Romanæ, Petro, Joanne, itemque Joanne legatis memoratæ sanctæ sedis, & Ansegiso vicario ejusdem sanctæ sedis, & ab omni concilio definitum est: ut illi propria ecclesia reddatur, & a præfatis Kalendis quatuor mensium dilatio ad famam suam purgandam illi concedatur. Si post quatuor menses purgare se canonice non potuerit, nulla ejus vox postea penitus audiatur.

VII.

Consensus Leonis episcopi missi & apocrisiarii, cum post synodum discessurus esset.

QUIA dominus noster Joannes sanctissimus & ter beatissimus papa nos quidem, me scilicet Leonem Gabinensem episcopum & sanctæ Romanæ ecclesiæ missum & apocrisiarium, & Petrum venerabilem Forosemproniatem episcopum, ad hoc has in partes direxit, ut ceu pridem per venerabiles episcopos Joannem videlicet & Joannem mandaverat, vestra sanctitate aggregata, de negotiis, quæ inter utrosque fratres hoc anno emerserant, determinaremus. Sed nos ob quasdam sanctæ Romanæ ecclesiæ utilitates, & diutius morari nequivimus, & vestram beatitudinem longius fatigari nolumus: hos fratres nostros, Joannem videlicet Tuscanensem, & Joannem Aretinum, venerabiles episcopos vobiscum morari decrevimus, usque dum res unde agitur optatum finem divina favente gratia accipiant: qui quidquid seu in evocanda synodo, seu in definiendo, seu in contemptoribus feriendis definierint, auctoritate apostolica libere definiant. Quidquid ipsi deliberaverint, & domnus apostolicus cum omni sancta Romana ecclesia determinabit, & in perpetuum mansurum statuet & firmabit.

VIII.

Juramentum, quod Hincmarus archiepiscopus edere jussus est apud Pontigonem.

SIC promitto ego, quia de isto die in antea isti seniori meo, quamdiu vixero, fidelis & obediens & adjutor, quantumcumque plus & melius sciero & potuero, & consilio & auxilio secundum meum ministerium in omnibus ero, absque fraude & malo ingenio, & absque ulla dolositate, vel seductione, seu deceptione, & absq; respectu alicujus personæ. Et neque per me, neque per missum, neq; per literas, sed neque per emissam vel intromissam personam, vel quocumque modo ac significatione, contra suum honorem, & suam ecclesiæ, atque regni illi commissi quietem & tranquillitatem atq; soliditatem machinabo, vel machinanti consentiam. Neq; unquam aliquod scandalum movebo, quod illius præsenti vel futuræ saluti contrarium vel nocivum esse possit. Sic me Deus adjuvet & ista sancta patrocinia.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S.J.

1 *Concilium Pontigonense.*] Actorum hujus Concilii hactenus perpauca, eaque mutila, & cum Ticinensibus confusa gestis habebamus. Nunc multis partibus auctiora, & notis quæque suis distincta prodeunt, adscitis etiam ex diversis exemplaribus epistolis pontificiis, quæ in hoc concilio recitatæ ferebantur, & pluscul is aliis monimentis ad eamdem synodum spectantibus. quorum fit mentio fere omnium in synopsi* Aimoini Constat ergo primum Romæ coronatum fuisse Carolum imperatorem die natalis domini sub finem anni DCCCLXXV. cujus coronationis ut dixi,acta non extant. Tum deinde celebratum a novo imperatore conventum fuisse Ticinensem mense Februario DCCCLXXVI. in eoque ab episcopis & optimatibus regni Italici acclamatum susceptumque imperatorem, & condita capitula XII. Postremo in synodo Pontigonensi, mense Junio ejusdem anni, susceptum pariter a Gallis imperatorem, & Ticinensia capitula confirmata. Itaque subscriptionum, quæ hic geminæ leguntur, priores, quæ Italicorum sunt præsulum & optimatum, ad synodum Ticinensem pertinent: posteriores, quæ Gallorum sunt, ad Pontigonensem referendæ, non ad Ticinensem, cui male antea tribuebantur.

2 *Juramentum.*] Apud Pithœum post XII. scriptores coætaneos inscribitur: *Generale omnium fidelium sacramentum* & verisimile est ab omnibus actum fuisse. Sed Hincmarus in libello ad Carolum imperatorem quem in codice Leodiensi nacti sumus, singula juramenti hujus membra, ut inepta & aliena, exagitat, queriturque a se post tot annos requisitum esse, cum satis esse deberet professio, quam ut archiepiscopus ediderat. *Piæ*, inquit, *memoriæ pater vester ab episcopis, qui vel voluntarii vel inviti in sua dejectione consenserunt, sed nec ab ipso Ebbone, qui auctor & incentor ipsius dejectionis dumtaxat inter episcopos fuit, non aliud sacramentum, nisi libellos professionis a se subscriptos, quos ego habeo, requisivit. Et a me, qui ante professionem & subscriptionem, & post professionem ac subscriptionem, professa & subscripta per tot annos a juventute usque ad hanc senectutem servavi, nunc juramentum aliud non debuisset requiri: sed non mirum est, si per bajulos invidiæ sine causa animus benignitatis vestræ commotus nunc a me requiris, quod nec pater vester in vita sua, qui mihi per octo circiter annos secreta sua indubitanter credidit, requisivit, nec vos per triginta & sex annos hactenus requisistis.* Hincmarum aliis episcopis auctorem fuisse, ut Ludovicum regem in Germania venientem susciperent, indicat ejus epistola quinta.

* subjecta historiæ.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Concilium Pontigonense.*] Sic dictum a Pontigono. Est autem* Pontigonum, vel Pontigedanum (ut habet Kalendarium S. Joannis Vallensis ad Carnutum urbem) pagus Galliæ Celticæ in diœcesi Carnotensi vulgo dictus *Pontgoin*.

* Errat hic gravissime Binius. Vide geographiam nostram synodicam. Est enim in diœcesi Catalaunensi.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.J.

De eadem Pontigonensi synodo & concessis a Joanne papa VIII. privilegiis Ansegiso Senonensi archiepiscopo nonnulla referunt historici Senonum. Odorannus in chronico ad annum 876. Robertus S. Mariani Autissiodorensis monachus ord. Præmonstratensis in chronico & auctor chronici abbatiæ S. Petri Vivi Clarius sive quis alius editus tomo II. spicilegii a D. Dacherio O. B.

** *Sancta synodus, quæ in nomine domini vocatione domni Joannis ter beatissimi, & jussione domni Caroli Augusti congregata est in Pontigone anno domini octingentesimo septuagesimo sexto; indictione nona, decimo septimo Kalendas Augusti, hæc capitula quæ subter adnexa sunt, instituit.*

OBEUNTE Hludovico qui Romani imperii jura regebat, Joannes ter beatissimus papa, per Jaidericum Belitrensem, Ansegisum Senonensem, Formosum Portuensem, Joannem Aretinum*, venerabiles episcopos, domnum Carolum tunc regem ad limina beatorum apostolorum invitavit, cumque ecclesiæ ipsius defensorem ac tutorem elegit, imperialique diademate coronavit; cum præ cunctis solum eligens specialiter qui Romani imperii sceptra teneret. Cujus sacris institutionibus pro debito parentes, quod ipse confirmavit, pari consensu omnes confirmavimus.

Anno Christi 876.

* al. Alstrinum.

Sicut domnus Joannes sanxit conveniente & consentiente, ac condecernente* domino ac gloriosissimo Carolo imperatore semper Augusto, Ansegisum venerabilem archiepiscopum Senonum suam vicem tenere, & primatum ei Galliæ & Germaniæ contulit, in evocanda synodo & definiendo canonice* si quælibet insurrexerint necessaria [& ut quælibet graviora ad ipsius notitiam referat,] & nos unanimiter omni devotione laudamus, & ut ita primatum ipse teneat Galliæ & Germaniæ decernimus & sancimus; cunctique successores ejus in propria urbe Senonica.

* concedente.

* ista desunt apud Baronium an. 875.

Item invenitur in gestis episcoporum ecclesiæ Rhemensis de archiepiscopo Senonensi ita: Obtinuit domnus Ansegisus archiepiscopus Senonensis a beatissimo Joanne papa, & a Carolo Augusto, ut esset primus post papam, & teneret primatum totius Galliæ & Germaniæ, & ut fortiora quæque & graviora dijudicaret, synodumque evocaret, si quælibet insurrexerint; cunctique ei obediant Galliæ & episcopi sicut episcopo Romano. Voluit autem ei resistere* Immarus archiepiscopus Rhemensis, sed minime potuit, convictus apostolica auctoritate. Suo etenim tempore ecclesia Senonica magno & pacifico viguit honore.

* Hincmarus.

** ADDITIO AD CONC. PONTIGONENSE.

Ex Labbei Append. tom. 9.

AFfertur a Severtio in historia archiepiscopatus Lugdunensis instrumentum confirmationis Cariloc ensis monasterii in Pontigonensi concilio factæ: quod ita se habet:

Sanctissimis atque reverentissimis totius religionis fratribus tam præsentibus, quam & futuris, ubique veritati sub nutu Domini famulantibus: sacrosanctum concilium episcoporum Gallicanorum optabilem summæ ac individuæ Trinitatis gratiam.

DUM in nomine Domini Jesu Christi, omnium rerum domini, ejus Incarnationis DCCCLXXVI. anno, imperii quoque domini Caroli serenissimi atque piissimi imperatoris Augusti primo, mense Junio, Indictione IX. ab universis Galliarum partibus in Pontigonum celebre palatium prædicti principis, solicitatissima commonitione, ob studium Divinorum obsequiorum convenissemus: nonnulli quibusdam suarum opportunitatum votis nos adquiescere & providere petentes, optarunt ut unanimiter eis etiam in futuro, sicut mos a sanctis patribus cum fide sanctæ pietatis emanavit, consuleremus. Inter quæ* confrater & coepiscopus Robertus, Valentinensis ecclesiæ venerabilis episcopus, nostram humilitatem expetiit, ut cujusdam voti sui modum, intentionem, & executionem perpendentes, qualiter imposterum cassari quibuslibet oppositionum machinationibus, aut fraudibus nequiret omnimodis, prudenti deliberatione prospiceremus. Siquidem sanctus frater noster & coepiscopus, una cum fratre suo germano Eduardo, quem cœlestis dispositio nostro jam vocavit sæculo, succensus Divino amore, cœnobium quoddam per manus venerabilis abbatis Gausmari, suorumque monachorum, fundare atque construere, in possessione propria, in pago Matiscensi, super fluvium qui dicitur Scorvinus, non longe a flumine Ligeri elegit, & ejusdem suæ proprietatis dominum nostrum heredem instituit. Quem etiam locum, quod fuerit minus gratum, Carilocum vocari voluit. Et ut promptissimam suam voluntatem, tam superstes, quam qui jam nunc viam universæ carnis ingressus, evidenter ostenderent, publico testamento cunctam hujus rei seriem allegarunt. Prædictus itaque præsul fratris sui superstes, tanti nostri conventus unanimem fraternitatem exoravit, ut ejus voti retributionisque participes in Christo Jesu Domino nostro, privilegium sacerdotali roborandum autoritate, præcepto nihilominus imperialis munificentiæ confirmandum, ei, fratribusque inibi Domino famulaturis concederemus, & more solito nostrum assensum propriis subscriptionibus panderemus, & secundum quod fieri firmitatis gratia solet, obtestationis vinculo omnem temeritatem malignantium obviaremus, ne forte cœpta minui vel perturbari quolibet possint instinctu. Igitur debita caritate fraternam in Christo Domino nostro benevolentiam suscipimus, & hoc privilegium sic moderate, ut idem frater noster juxta petitionem suam, dum advixerit, præfati Cariloci dispositionem per abbatem & monachos, omnem exhibendo tuitionem & solicitudinem, veluti partem decet, obtineat: & ut effectum monasterii perfectius assequatur, prudentissime satagat. Dum autem eum Dominus omnium in meliorem vitam sustulerit cœlesti sorte, nullus suorum propinquorum, aut aliarum quarumcunque personarum, ejusdem loci sibi potestatem usurpet, aut in aliquo dominari pertentet: sed liceat ibi sanctis monachis normam suæ religionis nullis obstantibus exercere, & expedita dominatione libere disponere, ut in omnibus benedicatur Deus: nec fas sit jure proprietatis, possessiones eorum, aut hactenus traditas, aut deinceps pro remedio animarum a fidelibus conferendas, sinistro quolibet ingenio præsumere: sed habeant potestatem liberam monachi, Domino, sanctisque martyribus Stephano & Fortunato, ac sibi concessis dominari, & in militia cœlestis conversationis suam ex eis voluntatem exequi. Si quis vero, absit, hujus privilegii destructor, aut in ejus destructionem fraudulentus machinator, in posterum emerserit, salutem persequens: secundum potestatem ligandi atque solvendi ab ipso D. Jesu Christo nobis traditam, æterno vinculo damnationis extra beatorum requiem alligamus, cum omnibus qui ei in hoc nequissimo facto consentiunt; nisi hoc & actor ejusque sequaces correxerint: qui, quod ad multarum salutem animarum provisum est, impie non timent infringere. Obsecramus etiam qui hanc piæ devotionis scripturam legerint, vel audierint, omnes fratres nostros, sed & religiosos abbates, ut voluntate sua nostræ faveant; & si rogati fuerint, propriis subscriptionibus nostram sententiam confirment.

* Forte, reverentissimus. Hard.

Ego Aurelianus Lugdunensis ecclesiæ archiepiscopus, hoc privilegium relegens in Christi nomine roboravi.

Otramnus Viennensis ecclesiæ archiepiscopus.

Hincmarus Remensis archiepiscopus.

Joannes Rotomagensis archiepiscopus.

Isaac sanctæ Lingonensis ecclesiæ episcopus.

Lambertus Matiscensis episcopus.

Anno Christi 877.

Wilebertus Catalaunorum episcopus.
Bernundus Ebredunensis episcopus.
Anselmus Lemovicensis ecclesiæ episcopus.
Birico Vapincensis episcopus.
Gilbardus Cabilonensis episcopus.
Abbo Nivernensis episcopus.
Hildeboldus Suessionicæ ecclesiæ episcopus.
Bernarius Gratianopolitanus episcopus.
Berardus Verdunensis episcopus.
Hairardus Laxoviensis ecclesiæ episcopus.
Hildebrannus Sagiensis ecclesiæ episcopus.
Ingelvinus sanctæ Parisiacæ ecclesiæ episcopus.
Ornisus Tricassinæ ecclesiæ episcopus.
Agilmarus Avernensis ecclesiæ episcopus.
Theodericus Vesontiensis episcopus.
Rostagnus Arelatensis ecclesiæ episcopus.
Frotarius Dei pietate Bituricensis archiepiscopus.
Ansegisus Senonum archiepiscopus.
Gislebertus Carnotensis episcopus.
Adalgarius Eduorum episcopus.
Hemico Decensis episcopus.
Æthernus Vivariensis episcopus.

A Willelmus Cadurcensis episcopus:
Hadelbertus Silvanectensis episcopus.
Odo Belgivagorum episcopus.
Arnaldus sanctæ Tullensis ecclesiæ episcopus.
Joannes Cameracensis ecclesiæ episcopus.
Hedenulfus sanctæ Laudunensis ecclesiæ episcopus.
Sagimundus Constantiensis ecclesiæ episcopus.
Erchambertus Bajocensis epiſcopus.
Aldainus Avinionensis episcopus.
Agenulfus Gabalensis episcopus,
Leuboinus ecclesiæ Lugdunensis chorepiscopus.
Segaldus archidiac. ecclesiæ Turon. legatus.
Gymphatus, Warno, Bego, abbates.
Gumertus Corbejensis monasterii abbas.
Bernardus Solemnatensis monasterii abbas.
B Carnutibus Belli monasterii abbas.

Anno Christi 877.

Data Kalendas Junias, Indictione VIII. anno XXXII. regni Caroli gloriosissimi Augusti in Francia, & imperii ejus primo.
Actum in Pontigono palatio in Dei nomine feliciter.
Mainardus scripsit rogatus.

DUPLEX CONVENTUS

Compendiensis, & Carisiacensis.

Rr. P. Pagi ad ann. 877. n. 5.

DE his hæc *Annalista Bertinianus*: Kalend. Maii Episcopos Rhemensis provinciæ, sed & aliunde provinciarum, Compendio convocavit [*Carolus imp.*] & accelsum quam in eodem oratorio confluxerat, cum multis apparatu in sua & Nicolai Apostolico ædis præsentia ab eidem Episcopis consecratur fecit. Inde placitum suum generale Kalendas Julii habuit, ubi per capitula quæ inter regnum Franciæ illius fines Rhodovicus cum fidelibus ejus & regni primoribus regeret, usque dum ipse Roma rediret, ordinavit: & quomodo tributum de parte regni Francie, quam ante mor- D tem Lotharii habuit, sed & de Burgundia exigeretur disposuit, &c. *Extant illa Capitularia in Capitularibus Caroli Calvi tit. 53. ubi utrumque confirmata Carisiaci* XVIII. Kal. Junias Indictione X. *Quare placitum illud Carisiaci habitum fuit non Kalendas Junii, ut habet Annalista Bertinianus, sed* 18. Kal. Junias. *Petit & alia Capitula Carisiaci Carolus Imperator sub eodem titulo* 53. *recitata cum hoc inscriptione:* XVI. Kal. prædicti mensis, postquam domnus Imperator Catholicus adunuciatis generaliter in populum de suo itinere Romam &c. *Verum antequam Carolus imperator placitum illud celebraret, Compendiensem Conventum congregasse ibidem tit.* 52. *recitatum cum hoc inscriptione:* Anno Incarnationis Dominicæ DCCCLXXVII. Nonis Maii in Compendio Palatio de aliqua, sed non de tota parte regni, quod domnus Imperator Karolus habuit, antequam junior Hlotharius defunctus esset, hæc conflictus est exactio, Normannis, qui erant in Sequana, tributenda, ut a regno ejus recederent. *Et tamen Annalista Bertinianus hoc conflictus placitis Carisiacensis attribuit, sicque ipsa in utroque Conventu inter se confundit.*

Anno Christi 877.

desiderio, ſicut in geſtis quæ de eo ſcripta ſunt legitur, ut ſanctam Romanam eccleſiam in antiquum ſtatum & ordinem reformaret. Unde & hanc multis honoribus extulit, multis munificentiis & libertatibus ampliavit, adeo ut amiſſas olim urbes ei reſtituerit, & ex regni quoque ſui parte alias non modicas contulerit. Sed paucis dictis ſunt, nihil quæ circa religionis incrementum geſſit, magna & ſublimia memoratur. Religionis quippe ſtatum inter diverſorum errorum & pravitatum vepres inculcatum inventum ſacris literis eruditi, divina patres & humana ſcientia peritiſſimi, erroribus expurgavit, variis dogmatibus ſanxit, atque intra breviſſimum tempus ita induſtria pietatis ſtudio egit, ut novus quodammodo videretur mundus, magnis leminoribus renultans, & variis vernantibus floribus adornatus. Cujus filius, dive feliciter recordationis Hludovicus maximus imperator, pater hujus a Deo electi principis Caroli tempor Auguſti, partium ſolitam adeo religione imitatus, pietate laudabiliter æmulatus eſt, ut & paterna divini cultus vota, & cœpta præſatum principalem eccleſiam liberalitatis infignia, piæ natus æquiparare & ſuperare, ſed & uberioribus beneficiis, & dapſilibus munificentiis, ut hæc gratiſſimus ampliaret. Verum ille hujus præfulgidus filius, Carolus videlicet, de quo nobis ſermo eſt, ſereniſſimus & tranquilliſſimus imperator, qui nobis, ut prætulimus, in quos fines faculorum devenerunt, quiq; caliginoſi temporis ex quadam parte retrusa tenebras & miſerias ſuſtinebimus, tanquam ſplendidiſſimum aſtrum ab arce polorum illuxit, non ſolum monumenta progenitorum, bonitatem electæ radicis ferat in ramo, alacriter æquiparavit; verum etiam omne prorſus avitum ſtudium vicit, & univerſum paternum certamen in cauſa religionis atque juſtitiæ ſuperavit: ut eſſet videlicet domnus diverſis gentibus dilatus, facerdotes ejus honorans, hos ad utramque philoſophiam informans, illos ad virtutes ſectandas adhortans, vires peritos amplectens, religioſos venerans, inopes recreans, & ad omne bonum penitus ſubjectus, & omne malum medullitus deteſtatus. Quapropter & nos, craſſimi fetus, tot & tantarum illuſtrium ejus atque virtutum audientes inſignia, & laudabilium longe lateque diffuſa morum ejus innotentes indicia, pietatiſque illius affectus experti ſequentiſque ac imitatrix ſobolis, non immerito intelleximus ſtum effe procul dubio, qui a Deo conſtitutus eſſet ſalvator mundi, multo profecto præſtantius ac dilectionis vocatus, quam Joſeph, qui pene ſolum terram ſalvavit Ægypti. Unde ab univerſa ſancta Romana plebe, voce almæ illius Annæ, ſanctæ perſonam geſtantis eccleſiæ, ſterilis & pene orbatus, quo ſanctum ſpiritus ſemen ſolentiæ, quotidie clamabatur: *Dominus dabit imperium tuo filio, & ſublimabit cornu chriſti ſui:* & iterum cum David unctus, rege patriæ ac prophetæ, *Da, inquiens, poteſtatem, & hoc imperium puero tuo, & ſalvum fat filium ancillæ tuæ*, ſanctæ videlicet eccleſiæ catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ. Unde nos, tanta indicia divinitus manifeſtata hoc clarius agnitis, ſuperni fecreti conſilium manifeſte cognovimus. Et quia priſdem apoſtolicæ memoriæ deceſſori noſtro papæ Nicolao ipſum jam inſpiratione cœleſti revelatum fuiſſe compertum, elegimus hunc merito, & approbavimus una cum amiſſo & voto omnium fratrum & cooperiorum noſtrorum, atque aliorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ miniſtrorum, amplique ſenatus, totiuſque Romani populi, genitique tuguſtæ, & fecundum priſcam conſuetudinem ſolemnitate ad imperii Romani ſceptra proveximus, & Auguſtali nomine decoravimus, eumque ut olim extrinſecus, ut intetiores quoque Spiritus ſancti unctionis monſtrare- Christe rent virtutem, qua unxit eum dominus Deus ſuus præ conſortibus ſuis, chriſtum hunc oleo lætitiæ deliburum extrinſecus factens, & principem populi ſui conſtituens: ad imitationem ſcilicet veri regis Chriſti filii ſui domini noſtri, ita ut quod ipſe poſſides per naturam, ille conſequeretur per gratiam. Deinde non hic perpetuus Auguſtus ad tantæ fabricæ ſe vel impetendum invitat, non ranquam importunus fraude aliqua, vel prava machinatione, aut inhibitis ſenioribus ad imperialem apicem ſubjicitur. Abſit. Neque enim ille honorem præſumptiose aſſumpſit ut imperator fieret: ſed tantum deſideratus, optatus, poſtulatus a nobis, & a Deo vocatus, & honoriſicatus, ad defenſionem religionem, & Chriſti utique ſervoiutendos, humiliter atque obedienter acceſſit, operaturus & roboraturus in imperio ſummam pacem & tranquillitatem, & in eccleſia Dei juſtitiam & exaltationem. Nihi enim mos talem ejus cognoviſſemus intentionem, nunquam animus ſteret noſter tam promptus ad ipſius promotionem. Et hoc per ſacerdotum domini manus, & nimi ſtrorum ejus officium, ſicut David & Salomon, & nonnulli ſiu Chriſti domini, quos nimirum non eſſe tangendos Spiritus ſanctus per ſalmorum cantica proteſtatur. *Pſal. 104.* Quapropter, fratres cariſſimi, omnes unanimes idipſum lentientes benedicamus domino, & totis cordis ac corporis viribus collaudemus, qui ſecundum ſuum bonum placitum, & ſecundum ſuam gratiam, & miſericordiam ſuſtinebimus, tanquam ſplendidiſſimum aſtrum ab arce polorum illuxit, non ſolum monumenta progenitorum, bonitatem electæ radicis ferat in ramo, alacriter æquiparavit; verum etiam omne prorſus avitum ſtudium vicit, & univerſum paternum certamen in cauſa religionis atque juſtitiæ ſuperavit: ut eſſet videlicet domnus diverſis gentibus dilatus, ſacerdotes ejus honorans, hos ad utramque philoſophiam informans, illos ad virtutes ſectandas adhortans, vires peritos amplectens, religioſos venerans, inopes recreans, & ad omne bonum penitus ſubjectus, & omne malum medullitus deteſtatus. Quapropter & nos, craſſimi fetus, tot & tantarum illuſtrium ejus atque virtutum audientes inſignia, & laudabilium longe lateque diffuſa morum ejus innotentes indicia, pietatiſque illius affectus experti ſequentiſque ac imitatrix ſobolis, non immerito intelleximus ſtum effe procul dubio, qui a Deo conſtitutus eſſet ſalvator mundi, multo profecto præſtantius ac dilectionis vocatus, quam Joſeph, qui pene ſolum terram ſalvavit Ægypti. Unde ab univerſa ſancta Romana plebe, voce almæ illius Annæ, ſanctæ perſonam geſtantis eccleſiæ, ſterilis & pene orbatus, quo ſanctum ſpiritus ſemen ſolentiæ, quotidie clamabatur: *Dominus dabit imperium tuo filio, & ſublimabit cornu chriſti ſui:* & iterum cum David unctus, rege patriæ ac prophetæ, *Da, inquiens, poteſtatem, & hoc imperium puero tuo, & ſalvum fat filium ancillæ tuæ*, ſanctæ videlicet eccleſiæ catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ. Unde nos, tanta indicia divinitus manifeſtata hoc clarius agnitis, ſuperni fecreti conſilium manifeſte cognovimus. Et quia priſdem apoſtolicæ memoriæ deceſſori noſtro papæ Nicolao ipſum jam inſpiratione cœleſti revelatum fuiſſe compertum, elegimus hunc merito, & approbavimus una cum amiſſo & voto omnium fratrum & cooperiorum noſtrorum, atque aliorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ miniſtrorum, amplique ſenatus, totiuſque Romani populi, genitique tuguſtæ, & fecundum priſcam conſuetudinem ſolemnitate ad imperii Romani ſceptra proveximus, & Auguſtali nomine decoravimus, eumque ut olim extrinſecus, ut inter

Anno Christi 877.

lice papa, vestigia vestra sectantes, & salubria monita recipientes, quem amastis & amamus, quem dilexistis diligimus, quem elegistis eligimus: & quod in eo, auctore omnium bonorum Deo, sive divina benedictione, sive sacra unctione, sive coronæ imperialis impositione gessistis, viscerabili affectu sequimur, & celebri laude prosequimur, & digna honorificentia veneramur, atq; totius sensus nostri nisibus ita permanere atque pollere semper optamus. Sed etsi necessitas fortassis exegerit, totis officii nostri conatibus adversus aliter sentientium molimina resistere satagemus. Cum enim, secundum apostolum, *non sit potestas nisi a Deo*, & hæc præcipue, quæ tam pio collata est, haud dubium quin Dei ordinationi resistat, qui isti ordinationi, quæ nobis ministrantibus cœlitus facta est, obstinata mente resistit: apostolico quippe culmini, docente sancto Bonifacio papa, nemo unquam obices manus intulit, nisi qui de se voluit judicari. Durum est autem contra stimulum calcitrare, vel adversus impetus fluminis conari. (Rom. 13.)

Item summus pontifex. Quia igitur, fratres dilectissimi, inspiratio divina omnium nostrum corda in unum sensum, & in unum eumdemque deliberationis finem direxit, ut scilicet unum sentiamus & unum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata, quæ in præfato piissimo & tranquillissimo imperatore spiritali filio nostro Carolo, auctore Deo sive preces benedictionis super caput ejus infundendo, sive sacræ unctionis oleo celsum ipsius verticem contingendo, sive coronam imperii conferendo gessimus, sententiæ prolatione, si unanimi generalitati vestræ videtur, & per manuum subscriptionem, etiam in præsenti hac venerabili synodo, sicut jam hortati sumus, iterato promulgemus & roboremus.

Sancta synodus respondit: Placet, & valde placet, in omnibus vestra sacratissima sectari vestigia, neque fas est ut a culmine apostolatus vestri in aliquo dissentiamus, quem videlicet ipse Christus dominus noster omnium nostrum ad vicem suam in terris esse voluit caput.

Tunc surgens summus pontifex sententiam protulit dicens: Piissimi & serenissimi spiritalis filii nostri, Caroli magni & pacifici imperatoris, ad imperialia sceptra electionem & promotionem, ante mundi quidem ordinem divinitus ordinatam, nuper autem, id est præterita nona indictione, per ministerium nostræ mediocritatis exhibitam, annuente Deo, ex tunc & nunc & in perpetuum firmam & stabilem decernimus permansuram. Responderunt omnes. Placet, placet. *Item*. Si quis tantæ rei divinitus actæ procul dubio institutionem superbia aut avaritia, vel certe aliquo pessimæ ambitionis instinctu, perturbare aut violare tentaverit, cujuscumque sit ordinis, dignitatis, aut professionis, tanquam Dei inimicus, & ordinationi ejus tyrannide sua resistens, & ecclesiæ Dei hostis, totiusque pacis & Christianitatis dissipator, anathemate usque ad satisfactionem teneatur omni tempore annexus. Responderunt: Fiat, fiat.

Item summus pontifex. Patratores & incitatores pessimi hujus consilii, qui profecto, cum ministri sint diaboli, sua quærunt, non quæ Jesu Christi, & in imperium subintroducere simultates & discordiam moliuntur, ac fraudulentum immittere schisma, ad confundendam ecclesiæ unitatem, regniq; congruum statum & ordinem, reique publicæ utilitatem & tranquillitatem conantur, si deinceps in talibus inventi fuerint, si quidem ecclesiastici viri extiterint, tanquam veri schismatici, & a capite dissidentes, omnimodis deponantur: Laici vero & monachi perpetuo anathemate feriatur. Et responderunt omnes tertio: Fiat, fiat, fiat. Subscripsit ergo domnus papa, & cum eo episcopi qui affuerunt.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S.J.

1 *Concilium Romanum I.*] Jam monui Petrum Pithœum, qui hæc primus in lucem protulit, falsum fuisse, quod ea ad primam Caroli imperatoris coronationem pertinere existimavit. Non minus autem aberrarunt, qui ad Ticinensem postea synodum referenda censuerunt, ac synodo Ticinensi in Coloniensi conciliorum editione adscripserunt. Pertinent enim ad aliam synodum, quam Joannes papa Romæ " Februario mense habuit, anno DCCCLXXVII. in eaque Carolo imperium, quod a Germanis disceptabatur, totius synodi consensu iterum confirmavit. Cujus synodi acta Adalgarius episcopus, qui ad eam missus a Carolo fuerat, in Franciam detulit, ut narrat Aimoinus lib. v. cap. xxxv. quod & in vetusto exemplari annotatum est his verbis: *Synodus, quam attulit Adalgarius episcopus de parte Joannis papæ, aliorumque episcoporum Carolo ad Urbam civitatem, quando pergebat isdem Carolus Romam.*

" Aprilim Majo

☞ ADNOTATIO P. ANTONII PAGI *ad An. Ch. 876. n. 1. & 2.*

Pithœus an. MDLXXXVIII. publicavit Scriptores coætaneos XII. Historiæ Francorum, & Synodo Romanæ, cujus initium est *omnibus generationibus* &c. hunc præfixit titulum: *Gesta qualiter Domnus Carolus filius Ludovici Imp. fuit factus Imperator Romæ, tempore Joannis Apostolici anno Inc. Domini DCCCLXXVI. indict. X.* sed male, tam quoad annum, quam quoad indictionem X. Joannes enim VIII. in fine prædictorum gestorum dicit, Caroli *ad Imperialia sceptra electionem & promotionem, ante mundi quidem ordinem divinitus ordinatam; nuper autem, id est præterita nona indictione per ministerium nostræ mediocritatis exhibitam, annuente Deo, ex tunc & nunc & in perpetuum firmam & stabilem decernimus permansuram*. Quare hanc Synodum Romanam anno tantum sequenti habitam fuisse certum est. Id recte vidit Sirmondus Tom. III. Concil. Gall. sed in mense erravit. Scripsit enim illam congregatam fuisse *mense Februario*. Etenim Chiffletius in Probationibus Historiæ Trenorciensis pag. 221. affert Diploma Caroli Calvi Imp. in quo is dicit, Adalgarium Episcopum Æduensem ad se accessisse, ac petiisse, ut sibi concederet Abbatiam Flaviniciacensem & Corbiniacum, quod ad illam spectat. Charta dicitur *data VII. Kalendas Martii, indictione X. anno XXXVII. regni Domini Caroli Imp. in Francia, & imperii ejus anno secundo. Actum Compendio Regio monasterio.* Adalgarius itaque die XXIII. Februarii anni DCCCLXXVII. adhuc in Galliis erat. Annalista autem Bertinianus ad annum DCCCLXXVII. de Carolo Imp. verba faciens, ait: *Veniens ultra Jurim, usque ad Urbam obviam habuit Adalgarium episcopum, quem mense Februario Romam direxerat, pro agenda Synodo a Papa Joanne, cujus exemplar idem Adalgarius pro munere magno Imperatori detulit*. Synodus itaque Romana anno sequenti mense Februario celebrari non potuit; cum Adalgarius, qui ejus indictionem a Pontifice petiit, die XXIII. Februarii ejusdem anni adhuc in Galliis fuerit, ideoque ea ad initium circiter Julii, non vero sub finem Maii cum Chiffletio, differenda.

Annalista enim Bertinianus, postquam narravit Carolum Imp. Placitum suum generale Kalendas Julii habuisse, subjungit: *de Carisiaco Compendium, indeque per Suessionem ad Rhemum civitatem; & sic iter suum per Catalaunos & Pontigonem atque Lingones peragens, cum uxore & maxima auri & argenti, caballorumque ac facultatum aliarum copia, de Francia Italiam petit. Et veniens ultra Jurum usque ad Urbam obviam habuit Adalgarium Episcopum, quem mense Februario Romam direxit pro agenda Synodo*, &c. Ibi tamen Annalista iste quoad diem hallucinatur, ut enim anno sequenti ostendemus, Placitum illud XVIII. Kalend. Julii inchoatum, & XVI. Kalend. ejusdem mensis absolutum. Carolus igitur celebrato suo Placito tam longum iter ante medium Julii vix conficere potuit, cumque Adalgarius Carolo obvius fuerit ad Urbam Pagi Transjurensis vicum a lacu Lemano millia passuum circiter XVIII. dissitum, Roma medio circiter Julio post celebratam Synodum digressus erat. Neque enim finita Synodo aliquam moram *Adalgarium* Romæ interposuisse, quis sibi persuaserit; cum filii Ludovici Germaniæ Regis nuper defuncti cum Carolo de Imperio quod huic in Synodo Romana confirmatum fuerat, contenderunt. Illius quippe Synodi indictionem eo tantum fine a Pontifice petiit *Carolus*, ut sibi totius Synodi consensu Imperium adversus eosdem iterum confirmaretur.

JOAN-

Anno Christi 877.

** JOANNIS PAPÆ VIII.

SYNODUS RAVENNÆ HABITA CUM CXXX. Episcopis anno Christi DCCCLXXVII. mense " Augusto, indictione X.

Ad disciplinam & immunitatem ecclesiasticam restituendam.

" Novembri scribere debuerat Holstenius, qui hanc synodum primus vulgavit; si vera Chiffletii sententia de tempore illius, quam alias expendemus.

HIERONYMUS RUBEUS HISTORIÆ RAVENNÆ lib. v. ad annum DCCCLXXVII.

JOANNES pontifex cum postulatum ab Carolo Calvo subsidium tardius expediretur, jam enim redierat in Galliam Carolus, Ravennam ire constituit. Itaque & eo indixit episcopis conventum, & ad Joannem archiepiscopum scripsit, id se decrevisse, tum quod ab improbis Christi fidelibus vexaretur, tum quod multis in rebus indigeret emendationis ecclesia. Quoniam vero nullus esset ad hæc peragenda locus Ravenna aptior, rogare ut eo cum suis subjunctis episcopis accurrere velit ad VIII. Kalendas Julias. Mox Ursum Venetiarum ducem scriptis VI. Kalend. Junias literis admonuit, ut eo adesset. XIII. vero Kalend. Augusti se Ravennam omni spreto incommodo itineris significavit habendi conventus gratia concessisse, eumque Kalend. Augusti inchoaturum. Conventu inde peracto, cujus ad nos acta non pervenerunt, ut maturius Calvum de instanti bello consuleret, Ravenna egressus ad eum iter intendit.

Videndæ Joannis VIII. epistolæ LIII. LV. LVI. LVII. LIX. LX. quibus episcopi ad hanc synodum celebrandam convocantur.

CAPITULA STATUTORUM.

I. *Ut metropolitani intra tres menses fidem suam apud sedem apostolicam exponant, & pallium petant.*

II. *Ut episcopi electi intra tres menses a metropolitano suo consecrentur.*

III. *Ut metropolitani non nisi statutis temporibus pallio utantur.*

IV. *Ut Duces episcopos non præsentent, nec ipsos aliasque ecclesiasticas personas concutiant.*

V. *Ut qui domum Dei violaverit, & inde quid abstulerit, communione privetur.*

VI. *Ut raptores nisi raptas restituant communione privati etiam anathemate percellantur.*

VII. *Ut homicidæ & incendiarii nisi publice satisfecerint post excommunicationem etiam anathematizentur.*

VIII. *Ut prædones, si bis terve admoniti non emendaverint, præter excommunicationem etiam anathemate feriantur.*

IX. *Ut excommunicatorum fautores & ipsi communione priventur.*

X. *Ut episcopi nomina excommunicatorum publice affigi curent.*

XI. *Ut ecclesiastico judicio obnoxiis refugium præstantes & ipsi excommunicentur.*

XII. *Ut nemo se parochiæ propriæ conventui ultra tres dies dominicos subtrahat.*

XIII. *Ut magistratus sæculares ab episcopis & clericis conventi, querimonias eorum diligenter examinent & corrigant.*

XIV. *Ut presbyter non nisi ad certum locum ordinetur.*

XV. *Ut nemo patrimonia Romanæ ecclesiæ petat, & si quis quomodolibet subtraxerit, anathema sit.*

XVI. *Item de eadem re.*

XVII. *Ut nemo res ecclesiæ Romanæ beneficiali more aut scripto petere vel retinere audeat.*

XVIII. *Ut sæculares in domibus ecclesiarum neque placitum neque hospitium sibi vindicent.*

XIX. *Quod decimæ tantum sacerdotibus parochiarum dari debent.*

INCIPIUNT STATUTA SYNODI APUD RAVENNAM.

I.

Quisquis metropolitanus intra tres menses consecrationis suæ ad fidem suam exponendam palliumque suscipiendum ab apostolica sede nulla inevitabili necessitate imminente non miserit, commissa sibi careat dignitate; ita ut tamdiu episcopali illi sedi cedat, omnique consecrandi licentia careat, quamdiu in exponenda fide & in expetendo pallio priscum morem contempserit. Sit licentia metropolitanis aliis post secundam & tertiam commonitionem viduatis ecclesiis cum consilio Romani pontificis ordinando episcopum subvenire. (Deusd. l. 4. cap. 135.)

II.

Si vero consecrandi episcopi negligentia provenerit, ut ultra tres menses ecclesia viduata consistat, communione privetur, quousque aut loco cedat, aut se consecrandum præbere non differat. Quod si ultra quinque menses per suam negligentiam retinuerit viduatam ecclesiam, neque ibi, neque alibi consecrationis donum percipiat: imo metropolitani sui judicio cedat.

III.

Quicumque sane metropolitanorum per plateas vel in litaniis uti pallio præsumpserit, & non tantum in præcipuis festivitatibus, & ab apostolica sede indictis temporibus ad missarum solummodo solemnia, careat illo honore: & prout beatus papa Gregorius ad Joannem Panormitanum episcopum, & Marinianum scribit Ravennatem episcopum, qui grave jugum atque vinculum cervicis non pro ecclesiastica, sed pro quadam sæculari dignitate defendit, permissa qua abutitur dignitate careat: quoniam jure privilegium meretur amittere, qui audacter usurpat illicita. (lib. 1. c. 216.)

IV.

Nulli Ducum liceat quemlibet episcopum in præsentiam Romani præsulis introducere, vel census ab eo sumptus publicos, seu dona quælibet exigere: sed nec coram laicis episcopum objurgare concedimus. Clericos & sanctimoniales, pupillos & viduas sub tutela episcoporum esse decernimus, & eos ad sæcularia trahi modis omnibus interdicimus. Quemlibet autem ducem vel alium contra hæc agentem excommunicandum esse decernimus: perseverantem vero anathematis vinculo innodandum.

V.

Si quis domum Dei violaverit, & aliqua sine licentia illius cui commissa esse dignoscitur, inde abstulerit, vel ecclesiasticis personis injuriam fecerit, donec conventus & admonitus legitime satisfaciat, sciat se communione fore privatum. Si vero post secundam & tertiam conventionem coram (Deusd. l. 3. cap. 49. Ansel. l. 5. cap. 52.)

epi-

ANNO CHRISTI 877. Can. 31. 11.

episcopo fatisfacere detrectaverit, facrilegii periculo ab omnibus obnoxius teneatur: ita ut fecundum apoſtolum nemini fidelium miſceatur.

VI.

Quicunque ſanctimonialem, ſive quamcunque feminam in matrimonium vel concubinatum rapuerit, donec eam coram epiſcopo civitatis parentibus vel civibus reſtituat, cum omnibus fautoribus ſuis excommunicatum ſe eſſe cognoſcat. Si vero poſt fecundam & tertiam convencionem, quam rapuit ſub ſatisfactione congrua non reddiderit, tanquam anathematizatus ab omni Chriſtianorum conſortio repellatur. Raptus enim nec immerito dicimus, quæ ſine conſenſu parentum, vel civitatis epiſcopi, aut ipſa utero diffugiunt, aut nolentes ab aliis abducuntur.

VII.

Si quis homicidium, membrorum truncationem, domorum incendia fecerit, aut fieri juſſerit, aut facienti conſenſerit, quouſque de his legaliter vel amicabiliter coram epiſcopo civitatis, aliſque civibus non emendaverit, à eccleſia privatum ſe eſſe agnoſcat. Si ergo poſt fecundam & tertiam convencionem eundta in quibus arguitur non emendaverit, tanquam ethnicus & publicanus ab omni Chriſtianorum collegio ſeparetur.

VIII.

Porro de his, qui deprædationes fecerint, aut facere juſſerint, vel facienti conſenſerint, inſtitutimus, ut ſi ab epiſcopo civitatis admoniti minime reſipuerint, XL. dies pane & aqua contenti, reliquis cibis & potibus ſint omnino privati. Quod ſi hanc excommunicationem ſuſpicati fuerint violaſſe, ſatisfaciant epiſcopo, quod illam non violaverint: ſicque demum ſi conviƈti fuerint hanc violaſſe, non ſolum quod unicuique arguuntur feciſſe emendent; ſed etiam bis aut ter excommuniti ſi ſe non correxerint, ab omni communione privati ſint. Si vero poſt fecundam & tertiam communionem eundta, in quibus arguuntur, perfecte non emendaverint, anathematis ſententia ſe noverint obligatos.

IX.

Hi ſane qui ante audientiam communicare tenaverint, donec per pœnitentiam in eam locum deſtinant, ad communionem noſtram modo redeuantur, D excepto mortis urgente periculo. Qui vero excommunicato ſcienter communicaverit, vel communicavit, & amodo faltem in domo ſimul oraverit, atque labentes defenſionis ne cominus ad ſatisfactionem perducatur præbuerit, donec ab excommunicatore pœnitentiam ſuſceperit, corporis & ſanguinis domini communione ſe privatum eſſe cognoſcat. Quicumque ergo intra anni ſpatium humiliter, five publice cauſam ſuam coram ſuis excommunicatoribus non peregerint, ipſi ſibi audientiæ aditum clauſiſſe videantur. Quod ſi obſtinato animo ſine communione defuncti fuerint, nos illorum cauſam juxta beati Leonis prædeceſſoris noſtri ſententiam divino judicio reſervantes, quibus vivis non communicavimus, mortuis communicare non poſſumus.

X.

Eccl. 4. cap. poſt. Cæne ſit omnibus epiſcopis excommunicatorum nomina omnino tam viciuis epiſcopis, quam ſuis parochianis pariter indicare, eaque in celebri loco poſita pro foribus eccleſiæ conſtitis conveniens bus inculcare: quateus in utroque diligentia, & excommunicatis eccleſiaſticus adſtus excludatur, & exculationis cauſa omnibus auferatur. Si quis ſane venerabilium epiſcoporum vel ſacerdotum in hac te districtiſſime non vigilaverit, & in aliquo contraverit, quo minus eccleſiaſticum feveritatis inve-

ANNO CHRISTI 877. IOANNES P. VIII. CAROLUS CALVUS Imp. 305 306

ctio circa perſonas delinquentium conſervetur, donec coram provinciali ſynodo ſatisfiat, a communione ſciat ſe eſſe ſuſpenſum. Si vero poſt tertiam conventionem in his negligentia manſerit, canonico judicio ſubjaceble.

XI.

Illos autem qui pro diverſis fuis exceſſibus ſe convenerandos legaliter timent, aliumque ſeniorem confugiunt, & ibi pejora prioribus expertantur, jubet ut a nemine ſuſcipiantur, donec ſub prioris domini diſtrictione ſatisfaciant cuncta, quibus deliquerunt. Si vero prius ſuſcepti fuerint, cum duo ſuſceptore communione priventur.

XII.

Verum quia ſunt plerique qui profationem ſen- Lib. 1. 3. 6. tentiæ ſuberfugere cupientes, a matricali ſibi eccleſia vel baptiſmali libus ſe ſubducunt; placuit, ut hi intra regionem poſiti, ſi a publicis eccleſiarum ſe communibus vetati nec dies dominicos voluntatis ſententiam ſubterfugiendo ſubtrahant, donec ſub ſatisfactione ſe corrigendos adſtruant, communione priventur.

XIII.

Adminiſtratores plane fecularium dignitatum, qui ad eccleſiarum tuitionem, pupillorum ac viduarum protectionem, rapacitumque refrenationem conſtituti eſſe poſſe dubio ſcient, quotiens ab epiſcopis & eccleſiaſticis viris conventi fuerint, eorum querimonias attentius audiant, & fecundum quod neceſſitas experierit, abſque negligentia examinent, & diligenti ſtudio corrigant. Quod ſi Dei timorem pre oculis non habuerint negligere poſt fecundam & tertiam admonitionem inventi fuerint, omni à fe exercenda communione ufque ad condignam ſatisfactionem privatos.

XIV.

Qui præſbyterum ordinare neceſſarium ducit, deputet ſuæ eccleſiæ in qua domino ſerviens jugiter perſeveret.

XV.

Anſortitate ſummi pontificis domini noſtri Jeſu Decret. 1. 1. Chriſti & principum apoſtolorum Petri & Pauli fi- Apoſtol. & mul & omnium ſanctorum præcipimus, decerni- nov. Pr. mus, & modis omnibus interdicimus, ut amodo & deinceps nullus quilibet homo præſat patrimonia ſanctæ noſtræ eccleſiæ Appiæ videlicet, & Lavicanenſe, vel Campanienſium, Tiburtinum, Theatinum, utrumque Sabinenſe & Tuſcize, porticum ſancti Petri, montem Romanum, ordinatis & actionaria publica, ripam, portus, & Oſtium. Sed hæc omnia in uſum ſalarii facti palatii Lateranenſis perpetuitate manenter, ita ut ſolitos redditus & angariatas perpetualiter abſque ullis contradictione perſolvant. Et ſi quis hæc beneficialiter, vel alio quolibet modo ſubtrahere quovis tempore voluerit, anathema ſit. *Et infra*. Excepitis his quos familiares vel noſtros vel noſtrorum ſucceſſorum eſſe ratio proficua evidentiſſime demonſtraverit. Quod ſi quiſquam huic decreto noſtro contraire præſumpſerit, ſciliect eadem patrimonia ſanctæ Romanæ eccleſiæ beneficiali fea quolibet more ſibi amodo dari petierit, aut volenti dare conſenſerit, & qui dat & qui recepit, anathema ſit.

XVI.

Si quis de maſſis five de colonis eorumdem pa- Ibid. 1. 3. 6. trimoniorum ſanctæ Petri apoſtoli, de quibus hactenus nulla conceſſionis conſcriptio reperitur, aut præcepta ſibi fieri poſtulaverit, aut poſtulanti aut ſuadenti conſenſerit; Ananize & Saphiræ, qui de propriis mentientes ante pedes apoſtolorum expiraverunt, pœna muldetur. Et non ſolum is apud quem de prædictis rebus præcepti alicujus ſeries inventa fuerit, res illas cum fragibus, quibus ex eis abufus eſt, ex toto reſtituat, fed & eadem ſcriptura caſſata nihil per illum profectus verum etiam cum omnibus ſibi conſentientibus perpetuo anathematize perculſus, cum Juda traditore domini noſtri Jeſu Chriſti æterni ignis incendiis exoratur.

XVII.

Item apoſtolica auctoritate præcipimus & ſanci- Lib. 3. 6. 6. mus, ut amodo & deinceps nullus cujuslibet gentis vel ordinis homo monaſteria, cortes, maſſas & fundas, tam per Ravennam, & Pentapolim, & Æmiliam, quam & per Tuſciam Romanorum atque Longobardorum, & omne territorium ſancti Petri apoſtoli conſtitutas, præſumat beneficiali modo, aut ſeripto, aut aliquolibet modo petere, recipere, vel conſerre: exceptis illis dumtaxat, quibus per auctoritatem & ſpeciali ſervitio ſanctæ Romanæ eccleſiæ vel ducatus univerſaſque loci habitatoribus præbetur, vel ad noſtra dilpenſanda conſtituti ſunt vel conſtituentur. Quod ſi quiſquam huic noſtro ſtatuto contraire tentaverit, & de præfatis quibuslibet alicujus modi ſcriptum ſibi fieri poſtulaverit, aut etiam beneficiali more ea retinere præſumpſerit, excepta diſpenſatione apoſtolica, quæ ad augmentum & ſervitium ſanctæ Romanæ eccleſiæ eſſe probatur, ſtatuimus ut non ſolum ſcripturæ illa exſtata nullum robur obtineat firmitatis, ſed etiam ſupra ea quibus ufus, omnino reſtituens, nihil ex hac ambitione vel beneficiali ſpe luerarus anathemati ſubjaceat.

XVIII.

Decimas unumquemque fidelem illi ſacerdoti à dare conſuimus in cujus parochia eum procul dubio conſtat ſub epiſcopi proprii dictione, quis ad hoc recipiendum ab epiſcopo ſue eſt conſtitutus, manere. Et ideo nullum alterius diœceſeos ſacerdotem aut levitam alteri jure canonum debita hujuſmodi cauſa ſuperbire vel tenere quatenus aut accipere donationem. Eum vero qui alter dare vel accipere præſumpſerit, eccleſiaſtica communione tamdiu jubemus manere privatum, donec ſecundum hoc noſtræ apoſtolicæ auctoritatis capitulum ſtuduerit agere.

XIX.

In domibus eccleſiæ nunquæ miſſus, neque comes vel judex, quali pro conſuetudine, neque placitum, neque hoſpitium vindicent: ſed in publicis rebus domos reſtituant, in quibus placitum teneant, & ſecundum antiquam conſuetudinem hoſpitentur.

Explicit ſynodus Joannis P. VIII. Ravennæ habita.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Ad hanc Ravennenſem ſynodum pertinet haud dubie pertinet diploma quod ſequitur ab aliquot jam annis publice luci datum, tum a Ven. domno Georgio Viſdeo O. B. congregationis S. Mauri monacho anno 1833. in defenſione five vindicias reliquiarum S. Regina virginis & martyris, cum a R. P. Petro Franciſco Chiffletio S. J. in prolusionibus hiſtoriæ Tornacenſis emendaſſi anno 1664. Divione cudebatur.

* Augusta Trevirorum dependebat.

* Andeolina Nunc AMBOLENA in Tuſcia.

EPISTOLA CONCILII RAVENNENSIS EPISCOPORUM LII. QUA PRÆSENTE Joanne papa VIII. poſſeſſio Flaviniaci monaſterii, & Tilianici villæ, Adalgario Æduenſi epiſcopo, & ejus eccleſiæ confirmatur, menſe Novembri anni Chriſti 877.

Ex *tabulario eccleſiæ Æduenſis*.

ANNO dominicæ incarnationis octingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, indictione decimâ, nos epiſcopi Ravennæ in nomine domini a-

a Ughel. in Archiepiſcopis Ravennatibus.

Gallia Chriſtiana vetus. Diviſio. Ecclesia Æduenſis. Privilegium Joannis VIII. pro monaſterio Flaviniacenſi. Epistolæ Joannis VIII. pontificis.

b Lege, Pisanensis.

Pau-

ANNO CHRISTI 877.

Paulus Aquensis episcopus subscripsi.
Marinus Tiphernatensis episcopus subscripsi.
Odelgarius [a] Eferniatensis episcopus subscripsi.
Adonius Pesauriensis episcopus subscripsi.
Theodoinus Hadriensis episcopus subscripsi.
Theodulphus [b] Tertonensis episcopus subscripsi.
Petrus episcopus Senogalliensis subscripsi.
Vvalpertus Portuensis episcopus subscripsi.
Zacharias Anagninensis episcopus subscripsi.
Joannes Aretinus episcopus subscripsi.
Felix Spoletanus episcopus subscripsi.
Joannes Ticinensis episcopus subscripsi.
Joannes Populoniensis episcopus subscripsi.
Viator Ferrariensis episcopus subscripsi.
Joannes episcopus Urbinatis subscripsi.
Petrus Cæsenatis episcopus subscripsi.
Maximinus Feretranus episcopus subscripsi.
Dominicus Trivensis episcopus subscripsi.
Paschalis Amerinensis episcopus subscripsi.
Theodorus Gallesiensis episcopus subscripsi.
Marcus Fanensis episcopus subscripsi.
Benedictus Cremonensis episcopus subscripsi.
Adalgaudus Vercellensis episcopus subscripsi.
Antonius Brixianæ ecclesiæ episc. subscripsi.
Azzio Regiensis episcopus subscripsi.
Gerardus Laudicensis episcopus subscripsi.
Ansigisus Genevensis episcopus subscripsi.
Vvalterius Sedunensis episcopus subscripsi.
Hilduinus Astensis episcopus subscripsi.
Hildradus Albensis episcopus subscripsi.
Garibaldus Bergomensis episcopus subscripsi.
Bodo Aquensis episcopus subscripsi.
Ratbornus Augustensis episcopus subscripsi.
Sabbatinus Genuensis episcopus subscripsi.
Heilbertus Comanus episcopus subscripsi.

Datum VI. Kalendas * Decembris, indictione decima, per manus supradicti Leonis missi & apocrisiarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, feliciter. Amen.

a Pro, Eferniatensis. H.

b Pro, Dertonensis. H.

* sunt qui legere malint Septembris quod multa evincunt.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI

Ad an. Ch. 877. n. 11. & 12.

Concilium *Ravennatense*, de quo mentionem facit Joannes Papa in literis LIII, LV, LVI, LVII, LIX & LX, celebratum non fuisse existimavit Baronius; Rubeus vero in Hist. Ravennat. lib. 5. peractum quidem esse, sed ad nos Acta non pervenisse. Verum Holstenius decreta ejusdem Synodi in Collectione Romana postea publicavit, eisque hunc titulum præfixit: *Joannis Papæ VIII. Synodus Ravennæ habita cum CXXX. Episcopis an. Christi DCCCLXXVII. mense Augusto, ind. X.* Non indicat Holstenius, an ipsemet titulum ex suo addiderit, vel illum in MS. exemplari invenerit, qua in re etiam alii Conciliorum Collectores sæpe peccarunt. Cum tamen numerus ille CXXX. Episcoporum in canonibus hujus Concilii, qui tantum supersunt, non legatur, existimo illum ab Holstenio in MS. quo usus est, repertum. Chiffletius in Probationibus Historiæ Trenorciensis pag. 249. & in ipsa Historia pag. 119. suspicatur, Holstenium tam in Episcoporum numero, quam in mense celebrati Concilii hallucinatum esse, quod possessio Flaviniaci monasterii *Adalgario Æduensi* Episcopo in eo Concilio confirmetur, ejusque *Confirmationis* initio legatur: *Anno dominicæ Incarnat. DCCCLXXVII., indictione X.*, in fine vero: *datum VI. Kalendas Decembris, indictione decima*, & denique a quinquaginta tantum duobus Episcopis subscripta sit. Verum supersunt complurima Diplomata in Conciliis confirmata, & a parte tantum Episcoporum, qui eisdem interfuerunt, subscripta. Ad hæc mense Novembri Indictio undecima a Kalendis Septemb. in Italia obtinebat, ideoque loco *VI. Kalendas Decembris*, legendum, *VI. Kalendas Septembris*, quod hæc verba, quæ in eo Diplomate habentur, indicare videntur: *Nos Episcopi Ravennæ in nomine Domini Apostolica auctoritate & Imperiali decreto in sancta synodo congregati*; mense autem Novembri Joannes VIII., qui Synodo præfuit, literis ad Carolomannum Regem datis, & numero superiori a nobis memoratis, solatus est eum de morte Imperatoris patrui ejus, eaque Epistola mense Novembri data præfert *indictionem XI.* Nec verosimile est, Imperio vacante Pontificem & Episcopos se *Imperiali decreto* congregatos dixisse. Sed verba alia, quæ in eadem Epistola habentur, opinionem Chiffletii plane evertunt, & Concilium vivente Imperatore congregatum certo ostendunt: *Affuit Reverendissimus & confrater noster Adalgarius Sanctæ Augustodunensis Ecclesiæ Episcopus, Missus etiam Imperialis, deferens nobis præcepta Imperialia, & Privilegio Sedis Apostolicæ roborata, ex quodam monasterio Flaviniaco nomine, quod est situm in pago Alsensi in Parochia jam dictæ Augustodunensis Ecclesiæ: quod munificentia & liberalitate Christianissimi Imperatoris & piissimi Augusti Karoli jam dictæ matri Ecclesiæ conflat unitum.* Nostra igitur emendatio prorsus certa, & Synodus Ravennatensis ab Holstenio accurate consignata.

Synodus *Ravennatensis* ad octavum Kalendas Julias primum indicta, postea ad undecimum Kalendas Augusti dilata fuit, ut utrumque ex literis Joannis Papæ mox citatis certo constat. Quare vel iterum dilata fuit in aliquem diem Kalendarum Septembrium, vel saltem ea per mensem & amplius continuata, quod ultimum valde verosimile; cum ex laudatis Joannis Papæ literis pateat, diversa & magni momenti negotia in eo Concilio tractanda fuisse, & omnes Italiæ Episcopos eidem adesse debuisse. Illius Concilii supersunt tantum Capitula XIX. ad disciplinam & immunitatem Ecclesiasticam restituendam spectantia, & præterea Epistola, qua possessio Flaviniaci monasterii *Adalgario Æduensi* Episcopo confirmatur, quam Holstenius non viderat, ideoque cetera alia in eo gesta ignorantur. Chiffletius fatetur, Concilium Ravennense iterum dilatum fuisse, sed innixus his verbis ejusdem Epistolæ, *datum VI. Kalendas Decembris, indictione X.*, illud rejicit in mensem Novembrem, contenditque hoc tempore Indictionem sæpe cum anno Christi inchoatam fuisse, quod ex variis Caroli Calvi Diplomatis probat. At licet in Galliis Indictiones sæpe hoc sæculo post Ludovici Pii mortem cum annis Incarnationis inchoatæ fuerint, in Italia tamen antiquus usus semper servatus, præsertim Joannis VIII. Papæ tempore, cum omnes ejus Epistolæ, ex quibus complures supersunt, notatæ reperiantur Indictione a Kalendis Septembris auspicata. Neque video hoc in dubium venire posse.

a CONCILIUM IN NEUSTRIA

CELEBRATUM ADVERSUS HUGONEM

Lotharii regis filium illegitimum anno domini DCCCLXXVII. " tempore Joannis Papæ VIII.

*a ut potius seq. 878.

a *Concilium*.) In hoc concilio legati Ludovici imperatoris " III. conquesti sunt, quod Hugo Lotharii regis defuncti filius nothus & illegitimus, post obitum Caroli imperatoris, collecta factiosorum hominum multitudine, ejusdem Ludovici regnum invasisset, & summopere devastasset. Quo cognito, synodus per Hincmarum Rhemensem archiepiscopum, qui concilii præses erat, literas comminatorias scripsit: quarum summarium Flodoardus lib. 3. historiæ Rhemensis cap. 19. & 26. scripsit. Ad hujus concilii causam conducunt plurimum quæ Vvilhelmus Gemmeticensis quingentis abhinc annis scripsit lib. 1. de ducibus Nortmannis c. 5. 6. 7. 8. & sequentibus.

" Binius Lud. Balbū Franc. regē minus vere imperatorem hujus nominis III. appellare solet.

CON-

ANNO CHRISTI 878.

a CONCILIUM TRICASSINUM II.

AB JOANNE VIII. PAPA ET EPISCOPIS

Gallicanis apud Tricassinam urbem, præsente Ludovico II. rege celebratum mense Augusto & Septembri, anno Christi DCCCLXXVIII. eorumdem Joannis papæ anno VI. Ludovici Balbi regis primo.

Magna ex parte primus edidit Sirmondus ex codicibus antiquis.

INDEX EORUM QUÆ PERTINENT ad concilium Tricassinum II.

I. *Actorum concilii Tricassini breviarium ex codice Virdunensi.*

II. *Allocutio Joannis papæ, & responsio episcoporum de Lantberto & Adalberto, qui Romæ fuerant excommunicati.*

III. *Excommunicatio papæ & synodi adversus pervasores rerum ecclesiarum.*

IV. *Iterata excommunicatio in Formosum episcopum, Gregorium nomenculatorem, & Georgium magistrum militum.*

V. *Statutum in eos, qui viventibus uxoribus alias ducunt, & in episcopos, qui de minore ad majorem ecclesiam migrant.*

VI. *Canones ab Joanne papa conditi, & in synodo probati ac recepti.*

VII. *Lex de sacrilegis ab Joanne papa Gothicis legibus addita in concilio Tricassino.*

VIII. *Privilegium ecclesiæ Pictavensis.*

IX. *Reclamatio & proclamatio Hincmari episcopi Laudunensis.*

X. *Epistola ad Frotarium archiepiscopum Burdigalensem.*

XI. *Confirmatio privilegiorum ecclesiæ Turonensis.*

XII. *Allocutio Joannis papæ ad episcopos synodi, & ad regem.*

XIII *Privilegium monasterii Floriacensis.*

XIV. *Gestorum synodalium concilii Tricassini narratio altera ex Aimoino.*

I.

ACTORUM CONCILII TRICASSINI breviarium, sive, ut est in codice Virdunensi, ordo synodi, qualiter celebrata est, & exceptum quæ ibi facta sunt.

Regnante domino nostro Jesu Christo per infinita sæcula anno incarnationis ejus DCCCLXXVIII. *indictione* XI. III. *Idus Augusti.*

ACTIO PRIMA IN ECCLESIA S. PETRI Tricassina.

DUM domnus Joannes summus pontifex, & universalis papa Romanæ urbis pro quibusdam oppressionibus ecclesiarum in partes Galliarum devenisset, operæ pretium ducens pro sublevatione earumdem ecclesiarum generalem synodum Christo opifice aggregare, ut purgatis gratia Christi unigeniti scandalis de medio, una concordia atque votum omnium fieret toto orbe terrarum domini sacerdotibus & regibus orthodoxis.

Allocutio pontificis. Domini fratres & consacerdotes, qualia in Romana ecclesia, quæ caput est omnium ecclesiarum, oppressionum perpessi sumus a quibusdam perversis hominibus, jam auditu clare percepistis. Quapropter unanimiter mihi omnium vestrum sanctitudo studeat vigilanti cura concurrere, ut malum noviter in ecclesia exortum valeamus funditus eradicare.

Venerabiles episcopi responderunt: Petimus inducias, donec confratres nostri reliqui & quod superna gratia inspiraverit generalitati nostræ, vobis respondere parati erimus.

ACTIO II.

Allocutio pontificis. Jam alii fratres & consacerdotes nostri audierunt causas necessitatis Romanæ ecclesiæ, volo ut vos similiter audiatis. Item interlocutio in medio antistitum locutionis, cum de Lantberto lectio legeretur, & de crudelitate quam in Romanam gessit ecclesiam, sancta synodus respondit: Secundum mundanam legem mori debet: qui talia in ecclesiasticis committere ausus fuit rebus, ecclesiastico dogmate insolubiliter est feriendus. Item sancta synodus inducias petens scriptis respondere suis, delata a pontifice Romano sententia est, in qua præfixum est, ut per omnes metropolitanas ecclesias conjunctis suffraganeis legatur excommunicationis atque damnationis malefactorum sententia, & sic ad notitiam omnium Christianorum perducatur.

Hincmarus archiepiscopus Rhemorum respondit: Secundum sacros canones, Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, quos apostolica sedes per beatum & domnum nostrum papam, & sancta Romana ecclesia, omnium ecclesiarum mater, privilegio sancti Petri damnat damno, quos anathematizat anathematizo, quos excommunicat excommunicatos habeo, & quos privilegio beati Petri receperit & ego recipio: & quod in omnibus, secundum sanctarum scripturarum tramitem, sacrorumque canonum decreta, sedes Romana tenet, per omnia & in omnibus, pro scire & posse meo, juvante domino, perpetuum prosequor & teneo.

Aurelianus similiter dixit, & ceteri episcopi similiter dixerunt.

Post hæc exurgens Rostagnus venerabilis episcopus Arelatensis libellum obtulit sanctæ synodo. Quo perlecto, inventum est de saltu migrandi de ecclesia ad ecclesiam episcopis vel presbyteris, & de conjugio relicto adhuc uxore vivente, & alia superducta.

Vvalbertus episcopus sanctæ Portuensis ecclesiæ venerabilem synodum interrogat dicens: Quid super hoc negotio nefarie in ecclesia perpetrato collegium vestræ sanctitatis censeat edicite. Hincmarus Rhemorum archiepiscopus vice synodi respondit: Poscimus inducias, quatenus de hoc scripto canonica deferam capitula.

Theodericus Vesontionensis episcopus libellum obtulit super quadam femina modo velata, Versinde nomine, quæ nunc conjugium horrende sortita est.

ACTIO III.

Universi episcopi sanctæ synodi libellum concordiæ ac devotionis unanimitatisque confectum summo pontifici porrexerunt. Quem idem præsul

sul benigne propriis manibus suscepit, & suum sub brevitate sancitum super auctoritate canonica & concordia coepiscoporum conjunctæ synodo dedit. Posthæc libelli porrecti sunt summo pontifici & sanctæ synodo: quorum super Hincmaro Rhemorum archiepiscopo unus erat, alter vero super Rotfredo Avenionensi episcopo. Hincmaro Rhemorum archiepiscopo datæ sunt induciæ ad respondendum: Rotfredus ibidem non est inventus.

ACTIO IV.

Lecta est lectio consensus totius synodi, & sententia roborationis ejus data in pervasores ecclesiarum, & transgressores præceptorum Dei. Et statutum est, ut scriptiones manibus singulorum roborarentur. Sancta synodus post hæc petiit, ut de singulis necessitatibus ecclesiarum denuo capitula fierent. Ad hæc pontifex concessit, & jussit ut in crastinum deferrentur. Summus pontifex sanctam synodum alloquens, ne ultra quilibet cum excommunicatis vel abjectis communicare præsumat statuit. Deinde promissio regum lecta est, & sacramenta, quæ Pippinus & Carolus obtulerunt beato Petro apostolo, lecta sunt. Posthæc lecta sunt capitula statuta a domno Joanne summo pontifice Romano, quæ sancta synodus amplectenda recepit & confirmavit. Item anathematizati sunt Formosus quondam episcopus, & Georgius dudum Romanæ sedis nomenculator, & Gregorius magister militum. Item lecta sunt capitula de accusatione fratrum, & repulsione Judæorum.

ACTIO V.

Ottulfus venerabilis episcopus sanctæ Tricassinæ ecclesiæ libellum obtulit reclamationis super Isaac de villa Venderevensi, suamque dicebat eum obtinere parœciam. Theodericus Vesontionis item obtulit libellum super suffraganeos suos, qui synodice vocati audientiam præbere hactenus noluerunt. Item lecta sunt capitula canonica prohibentia ne episcopi audeant migrare de minori ad majorem ecclesiam.

II.

Allocutio Joannis papæ ad synodum de Lantberti & Adalberti, aliorumque sequacium excommunicatione.

CARISSIMI, condolete mihi, & sedi apostolicæ, quæ caput & magistra est omnium ecclesiarum Dei, quæ & vos religioso utero genuit, reges terræ & omnes populi, principes & omnes judices terræ, sacrique confratres & consacerdotes Dei, venerabiles ecclesiarum Christi antistites, & totius sacrati ordinis viri, & mecum tantas injurias ecclesiæ sancti Petri apostolorum principis, celestisque regni clavigeri, cui ligandi & solvendi data est a Deo potestas, simul flentes requirite; tantasque invasiones atque contumelias civitati Romanæ illatas cum ingenti dolore lugete, & mecum, qui curam & solicitudinem omnium vestrum habeo, & secundum domini vocem, quoties causa exegerit, conversus vos in omnibus bonis debeo confirmare; ac necessariæ consolationis opem conferre, viriliter state, quærentes simul & judicantes tantæ patratores iniquitatis, tantæque temeritatis præsumptores, ut digna ultione temporaliter puniti, spiritu salvi sint in die domini nostri Jesu Christi quoniam eos prædictos Lantbertum & Adalbertum, sequacesque eorum, pro quibus tantis sceleribus, tantisque perjuriis patefactis, in ecclesia B. Petri apostoli, una cum coepiscopis & confratribus nostris Italicis, excommunicavimus, & quia in his perseveraverunt, Christianæ communionis immunes esse decrevimus. Quodque decretum in prædicta beati Petri ecclesia scriptum, ut ingredientes & exeuntes legant & doleant, eosque anathematizatos teneant, posuimus. Et vos, fratres carissimi, ut decrevimus, nostræ communionis alienos tenete, & anathematizatos fautores eorum mecum facientes consternite.

Responsio episcoporum qui affuerunt apud Trecas, de excommunicatis, quos domnus papa Joannes apostolicus excommunicavit.

DOMINE sanctissime & reverendissime pater patrum, Joannes catholicæ atque apostolicæ ecclesiæ videlicet Romanæ primæ sedis papa, nos famuli ac discipuli vestræ auctoritatis, Galliarum & Belgicarum episcopi, his quæ super vulnera dolorum vestrorum maligni homines ac ministri diaboli addentes, in sanctam matrem nostram ac magistram omnium ecclesiarum commiserunt; compatimur, & dolori vestro consentes condolemus, atque judicium vestræ auctoritatis, quod privilegio beati Petri & sedis apostolicæ in eos, & complices eorum, juxta sacros canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, & secundum ejusdem Romanæ sedis pontificum decessorum vestrorum decreta protulistis; voto, voce, & unanimitate nostra, atque auctoritate sancti Spiritus cujus gratia in episcopali ordine sumus consecrati, gladio spiritus, quod est verbum Dei, eos interimentes persequimur. Scilicet quos excommunicastis excommunicatos tenemus, quos ab ecclesia abjecistis abjicimus, quos anathematizastis anathematizatos esse judicamus, & quos regulariter satisfacientes vestra auctoritas & apostolica sedes receperit, recipiemus. Sed ut in sacra historia de plaga Ægyptiaca digne a Deo illata legimus (*Exod. 12.*), quia non erat domus in qua non jaceret mortuus, & non erat qui alium consolaretur, quoniam in domo sua unusquisque quod lugeret habebat, nos quoque in nostris ecclesiis lugenda lugemus. Et ideo vestra auctoritate nobis subveniri cum omni mentis humilitate deposcimus, petentes ut promulgetis capitulum vestræ auctoritatis, qualiter nos erga ecclesiarum nostrarum pervasores agere debeamus: ut censura apostolicæ sedis muniti, robustiores & promptiores deinceps, domino opem ferente, contra perversos ecclesiasticarum rerum ac facultatum raptores ac vastatores, sacrique ministerii episcopalis contemptores, nos successoresque nostri persistere concordi sententia valeamus: ut juxta egregii prædicatoris vocem, & vestræ auctoritatis promulgationem, traditi satanæ spiritu salvi fiant in die domini nostri Jesu Christi.

III.

Excommunicatio Joannis apostolici, & ceterorum episcoporum qui affuerunt apud Trecas, de pervasoribus rerum ecclesiasticarum.

DE pervasoribus quippe rerum ecclesiasticarum, quos sacri canones, Spiritu Dei conditi, & totius mundi reverentia consecrati, & decreta pontificum sedis apostolicæ, sub anathemate usque ad regularem satisfactionem esse debere constituerunt, sed & de raptoribus, quos apostolus Chri-

sto in se se loquente, regnum Dei non possidere testatur, & cum hujusmodi omni veraciter Christiano nec cibum sumere præcipit (*1. Cor. 6. 1. Cor. 5.*), quamdiu in ipso crimine permanent, per virtutem Christi, & judicio Spiritus sancti decernimus, ut si ante proximas Kalendas Novembris easdem res, quas quique usurpatores injuste pervaserunt, ecclesiis suis regulariter satisfacientes non restituerint, a communione corporis & sanguinis Christi, usque ad restitutionem rerum ecclesiasticarum & satisfactionem, alieni habeantur (*Matth. 18.*), & sacri episcopalis ministerii excommunicationis ecclesiasticæ contemptores, secundum evangelicam & apostolicam auctoritatem, ab episcopis quorum interest commoniti, si regulariter satisfacientes non resipuerint, anathematis vinculo innodati usque ad satisfactionem permaneant. Et si in ipsa pertinacia permanentes obierint, nemo corpora illorum cum hymnis & psalmis sepeliat, nec memoria illorum ad sacrum altare inter fideles mortuos habeatur, docente apostolo & evangelista Joanne (*1. Joan. 5.*): *Est peccatum ad mortem: pro illo non dico ut quis roget.* Peccatum enim ad mortem est perseverantia in peccato usque ad mortem. Et sacri antiquorum patrum canones, de his qui sibi mortem voluntarie inferunt, & qui pro suis sceleribus puniuntur, sancto inspirante Spiritu decreverunt, ut cum hymnis & psalmis eorum corpora non deferantur ad sepulturam. Quorum decreta sequentes, ea quæ præmisimus de pervasoribus & raptoribus rerum & facultatum ecclesiasticarum, si non resipuerint, judicio Spiritus sancti decernimus, sicut beatus decrevit Gregorius, dicens quia tales Christiani non sunt, quosque & ego, & omnes catholici episcopi, imo & universalis ecclesia anathematizat.

IV.

Ejusdem Joannis papæ iterata excommunicatio adversus Formosum episcopum, Gregorium nomenclatorem, & Georgium magistrum militum.

AUCTORITATE apostolica parem sententiam iterato damus in Formosum nuperrime Portuensem episcopum, & Gregorium magistrum militum, anathematis & perpetuæ obligationis. Et quia non desinunt inquietare aures regum ac principum, & malis prioribus, juncti cum prædonibus & subversoribus ecclesiarum, nova & recentia mala addere quotidie student, insolubiliter vinculo perpetuo & irrecuperandæ spei, sancti Spiritus Dei nostri virtute damnamus, omnemque illis suspicionem obtinendæ indulgentiæ irreserabiliter excludimus, & omnes qui illis communicaverint, adjutoriumve præbuerint, de quocumque ordine, sive episcopali aut laicali, potentes, mediocres, ac pauperes, in eorum prolatis maledictionibus involvantur, quorum consortio uti non metuant, & nisi resipuerint, sint anathema maranatha.

V.

Statutum Joannis papæ adversus laicos, qui viventibus uxoribus alias ducunt, & contra episcopos, qui de minore ad majorem ecclesiam ambitus causa demigrant.

INTER nonnulla necessitatum a sancta synodo reclamatum est, quod laicorum quidam, sortitis primo legaliter conjugiis, postposito Dei timore, secundi, vel tertii, adhuc uxore vivente, conjugii copulam contrahant. De quibus Otilo

quidam intra parochiam Rostagni Arelatensis episcopi, & Eooldus intra Ottramni Viennensis archiepiscopi, talia fecisse multorum fama refertur. Ad augmentum quoque earum transgressionum, quod flebiliter dicimus, additum est, quod episcoporum quidam intra septem provincias Galliarum, calcato termino patrum, spretoque sancitu canonicæ auctoritatis, de minori ad majorem ambitus causa demigrant episcopalem cathedram. Quibus canones Spiritus sancti gratia conditi concorditer contradicunt. Nos quoque eorum, quos veneranter imitamur atque complectimur, quorumque statutis consentimus, ecclesiarumque gubernationem tenemus fulti virtute interdicimus, & inhærendo prohibemus, ne quisquam catholicorum taliter audeat amodo & deinceps agere, & si, ut non optamus, hactenus quidquam taliter actum est, digna pœnitudine ecclesiastica corrigatur. Denique hac auctoritate apostolica virtute Dei nostri intercedimus, ut episcopi ad pristinam sedem sine mora redeant, quia si tardaverint, continuo omni sacerdotali honore spoliabuntur: & laici redeant ad primum conjugium; sin autem, vinculo anathematis innodentur.

VI.

CANONES A JOANNE PAPA CONDITI ET A SYNODO TRICASSINA probati & recepti.

TITULI CANONUM.

I. *De honore quem episcopis debent sæculi potestates.*
II. *Ut ecclesiarum possessiones ab episcopis non petant quibus non licet.*
III. *Ut capitula Ravennæ statuta observentur.*
IV. *Ut episcopi mutuo se in vexationibus adjuvent.*
V. *Ut a propriis episcopis excommunicati non suscipiantur ab aliis.*
VI. *Ut liberum alterius hominem contra leges nemo recolligat.*
VII. *Occultæ fratrum accusationes interdictæ.*

I.

UT episcopi cum omni reverentia a cunctis mundi potestatibus debite honorentur, atque coram eis sedere nullatenus audeant, nisi illis præcipientibus, & res ecclesiasticæ a laicis & popularibus præter præsulum eorum conscientiam nullomodo contingantur. Quod si post hanc nostram definitionem quis tentaverit, prius communione ecclesiæ repulsus, si non resipuerit, anathematis vinculo innodetur.

II.

Ecclesiarum sanctarum possessiones, id est monasteria, mansa, cortes, villas, patrimonia, omniaque quæ jurisdictionibus earumdem conveniunt, nullus suppetere a Romano seu reliquis pontificibus præsumat, nisi personæ quas canonica sancit auctoritas, ut est illud primo anno ordinationis nostræ" apud " 873. beatum Petrum apostolum constitutum.

III.

Ut illa capitula, quæ anno "præcedente " 877. apud Ravennam statuimus synodali collegio,

O incon-

ANNO CHRISTI 878. inconvulsa ab omnibus observentur.

IV.

Ut episcopi nullomodo confratrum consacerdotumque suorum parvipendere audeant vexationes, ecclesiarumque pressuras: sed unanimiter conjuncti, baculo pastorali & apostolica auctoritate fucciuncti, in præsio pro domo Israel, id est Christi ecclesia, stare communiter non præstermittant.

V.

Ut expulsi laici, vel quilibet de clero, pro quibuslibet facinoribus a propriis episcopis, ab aliis juxta canonum statuta non A suscipiantur: ut igne pœnitudinis decocti, misericordiam domini, prout poterunt, lacrymis stetibusque fibimet ante mortis obitum acquirant.

VI.

Nemo alterius liberum hominem, sicut jam in alia synodo constituimus, recolligere præsumat sine illis causis, quas leges unanimæ præcipiunt. Si quis deinceps contra hæc nostra statuta tentaverit, scias se ab omni ordine ecclesiastico esse privandum.

VII.

Confratrum coepiscoporumque accusationes fieri occulte omni modo prohibemus: quia spe contingit ut innocentes a malis hujusmodi condemnentur. Sed si accusatio fuerit per sonna cujuslibet episcopi ducitur, canonico sancitu in publicum prætendatur, quoniam scriptum est: *Cessidi de culo accusator fratrum, qui accusabat eos ante conspectum agni*, Apoc. 12. & iterum: *Qui odit fratrem suum, homicida est*, 1. Joan. 3. & 1. Joan. 4. & *Qui non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere?* His & talibus documentis instructi, si quis contra hoc ~~...~~ decretum tentaverit, episcopus, presbyter, & diaconus, proprio honore pereatur, laicus vero cujuslibet dignitatis omni Christiana careat dignitate: & nisi ut rique resipuerint, anathematis vinculo innodentur.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Joannes apostolicæ Romanæ ecclesiæ primæ sedis episcopus huic decreto a nobis promulgato subscripsi.

Wyalbertus Portuensis episcopus subscripsi.

Petrus Forosempronii episcopus subscripsi.

Patcasius episcopus subscripsi.

Hincmarus Rhemorum metropolis episcopus subscripsi.

Anseguso Senonensis archiepiscopus subscripsi.

Aurelianus Lugdunensis archiepiscopus subscr.

Sigebodus Narbonensis archiepiscopus subscr.

Rostagnus Arelatensis archiepiscopus subscripsi.

Adalardus Turonensis archiepiscopus subscripsi.

Theudericus Vesontionensis archiepiscopus subscripsi.

Ottramnus Viennensis archiepiscopus subscr.

Isaac Lingonensis episcopus subscripsi.

Gerboldus Cabilonensis episcopus subscripsi.

Agilmarus Arvernensis episcopus subscripsi.

Bernerus Gratianopolitanus episcopus subscr.

Abbo Nevernensis episcopus subscripsi.

Ottavius Augustæ Tricorum episcopus subscripsi.

Gilbebertus Carnotensis episcopus subscripsi.

Walcfridus Uticiensis episcopus subscripsi.

Hildebaldus Suessionensis episcopus subscripsi.

Teutherus Gerundensis episcopus subscripsi.

Ingelvinus Parisiorum episcopus subscripsi.

Hedenulfus Laudunensis episcopus subscripsi.

Adebertus Silvanectensis episcopus subscripsi.

Berno Catalaunorum episcopus subscripsi.

Maricus Biterrensis episcopus subscripsi.

Item Abbo Magalonensis episcopus subscripsi.

Frodoinus Barcilonensis episcopus subscripsi.

Arnaldus Tullensis episcopus subscripsi.

VII.

LEX DE SACRILEGIS A JOANNE PAPA VIII. Gothicis legibus addita in concilio Triculfino.

Joannes episcopus servus servorum Dei, omnibus episcopis, comitibus, vicecomitibus, centenariis, judicibus catholicis, in Hispania & Gothia provinciis degentibus, omnique populo occidentali catholico, salutem & apostolicam benedictionem.

NOVERITIS dilectissimi filii, quia nos pro statu Ante ann. 878. sanctæ Dei ecclesiæ fullimus congregari synodale concilium apud urbem Trecas. Ubi fedentibus nobis in canona, venit ante præsentiam nostram filius noster Sigebodus primæ sedis Narbonensis episcopus, cum suis suffraganeis episcopis, & detulit nobis libium Gothice legis, ubi nihil habebatur de sacrilegiis, & in eidem legibus scriptum erat, ut cuslas, quas ville leges non habent, non audirentur a judicibus illius patriæ: atque ita jus sanctæ ecclesiæ suffocaretur ab incolis Galliæ & Hispaniæ provinciis. Unde nostra lenuitas, cum perscriptis episcopis, inspectis legibus Romanis, ubi habebatur de sacrilegiis, invenimus ibi a Justiniano imperatore legem compositionis sacrilegii constitutam in quinque libras auri optimi. Sed nos leniorem legem præcipimus esse tenendam, quæ a Carolo est constituta pro principe de compositione sacrilegii, videlicet in CXX. libras ex minuti argenti, id est sexcentorum solidorum summa argenti, puriffimi. Idcoque quisquis inventus fuerit reus sacrilegii, illam leviorem compositionem exsendet episcopis ipsis, vel abbatibus, sive personis, ad quas querimonia sacrilegii fuisse pertinuerit: & si ipse reus sacrilegii facere noluerit, tamdiu excommunicationi subjacear, usquequo prædictam compositionem leniorem solidorum perolvat. Et si in hac obstinatione mortuus fuerit, corpus ejus cum psalmis & hymnis non deferatur ad sepulturam. Et præcipimus ut in fine tudicis legis mundanæ scribatur hæc lex.

VIII.

EPISTOLA JOANNIS PAPÆ VIII.

Privilegium ecclesiæ Pictavensis, ne quis ejus bona invadat, & ut ablata restituantur.

Omnibus fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ, præsentibus scilicet atque futuris.

DIVINO quia Romanum pontificium largitu enitet universis, illud luce clarius

IX.

Reclamatio & proclamatio filiorum, qui quondam præerat ecclesiæ Laudunensi.

DOMINE & ſomme pater patrum, & rector rectorum, Joannes nomine & meritis vo- cate, audi vocem proclamationis mee, & exaudi vocem deprecationis mee, compaſſus cauſe cala- mitatis mee. A Rhemorum archiepiſcopo ad ſy- nodum ſum vocatus ad Duricum villam, quam conſtituit hebdomada prima menſis Auguſti, & nonnit me de cetis cauſis paratum eſſe ibidem ut reſponderem. Ad quam conſtitutionem, violen- tia hoſtili in medio itinere ſegregatus ſum ab ovi- bus meis, privatus ſum & ſpoliatus omnibus re- bus meis, perduſtus ſum ab eidem hoſtibus uſque ad præſatam villam. In qua cum conſiſterem, jam ſtabat rex Carolus ante ipſum archiepiſcopum me- um, tenens in manu ſcripturam, reputans me eſſe perjurum, quia Romam ſine ſua voluntate uſſce- rim, & impetrans quod eum accuſaverim. Ad quæ idem archiepiſcopus me reſpondere juſſit. Cui ego reſpondi, quia pro his, de quibus me admonue- rat in eadem ſynodo eſſe paratum ut reſponderem, paratus eram ſcriptis reſpondere: quæ ſcripta pre manibus tenui, fed ipſe non permiſit ut ſynodus ſcripta mea ſuſciperet, quia ibi dari jubebat, ſed ego ſuſvecto dare noluem. De clerico autem meo,

ANNO CHRISTI 878. a nomine Bertario, quem fabito requiſivi, fed re- quiſitus non adfuit, reſpondi quia ipſi homines mecum venebant, qui cum comprobaturi eſſent, ſi eis venire liceſſet: ſed idem archiepiſcopus de his nihil me poſtea appellavit, ſed ad accuſatio- nem regis me reſpondere iterum atque iterum pre- cipiebat. Et ego reclamavi, quia non decet ca- nonica auctoritas, nudatum & ſuis rebus ſpolia- tum, interque & ab hoſtibus detentum, reſpondi- re ullatenus debere. Sed & addidi, quia non ſo- lum ſuſpectum, ſed manifeſtiſſime illum infeſtum habebam. Unde & appellavi eum appellavi pro amore Dei & honore ſancti Petri, tam de ipſa accuſatione regis, quam de prejudicio quod ab ipſo patiebar archiepiſcopo. Legi inquibus tenent auctoritates Julii papæ, & Leonis papæ, videli- cet ea quæ ipſi in eis præfigunt de appellationibus epiſcoporum: quæ mihi ſervari appellando fedem apoſtolicam poſtulavi, ſed non obtinui. Sed neque literæ apoſtolicæ, quas mihi præſentaliter dederat, quo- niam me vocabant, ut procraſtinando venire non differem, ſi ſtatus mei jacturam ſuſtinere non re- lellem, quidquam prævaluerunt. Judicium præfa- tus archiepiſcopus ſuper me impoſuit, ut ab epi- ſcopali ſervandæ eſſem officio. Sed alii perecha- bant ſubstantiæ, inter quos nullum acerbius pati- nimicum. Scripta quidem ab eodem archiepiſco- po ipſis impoſitis antiquis tenere, ſed ut me proſter- ne pedibus ſuis, ut vix verba ſenigulchaut, adi- tum tamen ad ſedem apoſtolicam minime ſperan- tes mihi poſſe denegari. Unde, ſalvo per omnia ſedis apoſtolicæ judicio, ipſi ſenem lectionis ter- minarere. Poſt hæc tranſmiſſus ſum in exilium, in quo per duos annos fanus, ſed aliquanto tem- pore ſero vinctus cuſtoditus ſum. Duobus annis ferme peractis, inſuper oneratus ſum ſub atque mo- do retentus, ad vos, & ad veſtræ piſſime ſerenis- tatis præſentiam, mos ut venire dimiſſus potui per ſtatum veſtræ miſericordiæ. Nunc autem illum ſerenitatem ſupplicitet exoro a veſtra ſumma paternitate para- ti de me acquirantis judicium, cui ſecundum cano- nicam inſtitutionem, & decreta Romanorum pon- tificum referuatus & reſervandus ſum, & ſuerun. Quod ob amorem Dei, & veneralionem beati Pe- tri, apud veſtræ paternitatis præſentiam effe- flagito, tum pro multitudine miſeriæ mee, tum pro magnitudine pietatis veſtræ: quæ accendatur clementiſſimi redemptoris amore, qui me proprio acquiſivit ſanguine, & qualemcumque ſanctio ſuo locavit munere.

X.

EPISTOLA JOANNIS PAPÆ VIII. AD FROTARIUM ARCHIEPISCOPUM Burdigalenſem.

Ut ad ſynodum veniat, & privilegium de ſedium mutatione afferat.

Frotario venerabili archiepiſcopo Burdigalenſi.

APOſynodum igitur, quam Deo anſtore apud Trecas celebramus, cum reliquis ſeptem Galliarum provinciarum confratribus & coepiſco- pis, fraternitatem tuam cum tuis ſuffraganeis epi- ſcopis, tam viva voce, quam literali, admonere ut venires omni poſſpoſita occaſione cujuſcumque occaſionis ſtudiumus, fatenus, jam tertio, ut ſimul poſiti emergentium queſtionum cauſarum ſtaratis ſ...nicia dementiæ, & facerdotum

Anno Christi 878.

domini una concordia omnium fieret dilectionis. Sed cur venire distuleris, moleste cuncti ferimus, & valde miramur. Quapropter repulsa mora præsentiam tuam cum prædictis suffraganeis nobis & sanctæ synodo citissime exhibe. Sic tamen instructus, ut cum de mutatione contra canones sedium, & de aliis excessibus, quibus, quod non optamus, patrum regulis feriri possis, impetitus fueris, causa justitiæ intercedente, illæsus & innocens recedere valeas. Hoc reverentiæ tuæ consulentes damus consilium, ne absentiam tuam tibi aliquid putes prodesse, sed imo secundum patrum statuta magis obesse. Privilegium atque scripturas de sedium mutatione, si qua a nobis, vel prædecessoribus nostris habere sic fatemini, vobiscum sine mora deferre studeas.

XI.

EPISTOLA JOANNIS PAPÆ VIII. AD ADALARDUM ARCHIEPISCOPUM Turonensem.

Confirmat privilegia ecclesiæ Turonensi concessa.

Reverendissimo & sanctissimo Adalardo venerabili archiepiscopo Turonensi, successoribusque tuis, nec non & omnibus fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ, præsentibus scilicet atque futuris.

Epist. cxiii. supra p. 85.

DECET enim Romanam ecclesiam, quæ mater est omnium Dei ecclesiarum, ut quanta viget dignitate præclara, eo magis consistat in misericordia pia: quatenus quæ digna postulantur a fidelibus, sine mora cum pietate largiri mereantur a nobis. Omnium vestrum religiositatem volumus scire fideliter, quoniam presbyteri diœcesis Turonici pagi ad nostrum accesserunt pontificium, suggerentes ut firmaremus apostolica auctoritate illis & capitulare regum, & coepiscoporum scriptum, ut debeat unaquæque ecclesia proprium mansum habere cum mancipiis quatuor, vineas aripennos tres, prata similiter, & cœmeterium cum mansionibus, sine personali & civili munere exigendo, nisi divino solummodo in ecclesiasticis rebus obsequio, sicuti canonum prisca auctoritas & moderna concedit: ubi vero res nominatæ antiquitus condonatæ & moderno tempore abstractæ esse videntur, pontificali auctoritate & regali potestate sine mora aliqua aut tarditate restituantur. Nos illorum precibus inclinati volumus, apostolicaque auctoritate expresse jubemus, ut præfata scripta, a nostro pontificio delata, a coepiscopis firmata, a regibus jussa, sint rata & modis omnibus observanda. Si quis hujus apostolicæ censuræ temerario ausu violator extiterit, si sacerdos fuerit, proprio honore privetur, & Christiana communione cassus anathematis vinculo innodetur; si laicus, similiter perpetua damnatione cum Juda traditore torqueatur: conservator vero perenni benedictione apostolorum principum Petri & Pauli modis omnibus perfruatur.

XII.

Allocutio pontificis ad episcopos sub finem synodi.

VOS confratres & coepiscopos meos volo unanimiter mecum in defensione sanctæ Romanæ ecclesiæ, quam constat esse caput omnium ecclesiarum, convenire, donec Deo auxiliante in sedem beati Petri apostolorum principis revertamur, cum omnium hominum vestrorum armata bellico apparatu manu: & de hoc, non differendo, sed sub omni celeritate & certitudine sponsionis, hic mihi quæso absque ulla dilatione continuo date responsum.

Item allocutio pontificis ad regem.

Vos, carissime fili Hludovice gloriose rex, precor, in defensionem, liberationem, atque exaltationem sanctæ Romanæ ecclesiæ, sicut prædecessores vestri fecerunt, & vobis sub attestatione facere mandaverunt, sine procrastinatione & ulla dilatione succurrite: quia ministri Dei estis, vindices in ira in his qui male agunt, & non sine causa gladium portatis: ne forte, quod absit, illa vos aut regnum vestrum culpa contegat, quæ quosdam veteres reges inimicis & infidelibus Dei quondam parcentes damnabiliter strinxit. Vel si aliud placet, præsentaliter in isto loco date, per Deum & per beatum Petrum vos conjuro, sine mora responsum.

XIII.

Privilegium monasterio Floriacensi concessum in synodo Tricassina.

Joannes episcopus servus servorum Dei, omnibus episcopis atque aliis Dei fidelibus per Galliam constitutis.

QUONIAM apostolica* successione solicitudinem omnibus ecclesiis debemus impendere, sic cupimus generali consulere necessitati, ut etiam quorumcumque singulares causas sine fastidio cognoscamus. Igitur cum propter multiplices ecclesiæ Dei curas Gallicanam adeuntes regionem, Trecas civitatem devenissemus, anno incarnationis dominicæ DCCCLXXVIII. & ad resecanda quælibet inutilia, vel statuenda ecclesiastica jura, synodum generalem plurimorum celebraremus episcoporum, inter alia suggessit auctoritati nostræ venerabilis partium vestrarum abbas, nomine Theobertus, ex cęnobio quod vocatur Floriacus in pago Aurelianensi, quod idem monasterium quidam religiosus abbas, Leodebodus nomine, monachus exstruxerit in honore Dei & sanctæ genitricis Mariæ, nec non beati principis apostolorum Petri: quod revelatione divina per monachos ejusdem loci a Beneventana provincia corpus illuc S. Benedicti pervenerit olim allatum, ibique reverenter humatum, sicut manifestissima constat veritate: & quod propter stabilimentum monasticæ religionis, piæ memoriæ gloriosus imperator Carolus præceptum suæ auctoritatis eidem loco res denominatas delegaverit, partim a religiosis hominibus, pro amore Dei illic contributas, ut victum atque vestitum monachi ibidem domino militantes debeant habere: nec non & hoc, quod beatæ recordationis pater ejus serenissimus Augustus in ipso loco hospitale nobilium, quod Porta appellatur, juxta regularem institutionem, itemque hospitale pauperum, in sui parentumque suorum eleemosyna statuerit, & res ad hoc opportune agendum, nec non alias ad lumen ecclesiæ administrandum jusserit deputari. Quæ omnia per jam dictos monachos hactenus ibidem comperimus observari. Nunc tam seipsum, quam unanimem congregationem sibi

com-

* f. suggestione

Anno Christi 878.

commissam, humiliter postulare, quamvis privilegia multorum meruerint episcoporum, ad reprimendam quorumlibet illiçitam cupiditatem, ut super abbate regulari ex eis eligendo etiam nostræ auctoritatis privilegia consequantur. Quocirca nos potestatem, quam gratis a Christo accepimus, secundum evangelicam auctoritatem gratis prodesse omnibus cupientes, vice beati Petri apostoli decernimus, ut in sæpe memorato loco servi Dei absque inquietudine debitum suæ religionis persolvere possint servitium secundum regulam patris Benedicti, a propriis abbatibus, monachis videlicet ex eodem cœnobio regulariter electis, in perpetuum gubernentur. Nec illarum rerum, quę vel in prælibato præcepto nominatim continentur vel a prædicto abbatę venerabili nunc ejusdem loci Theotberto præfati monasterii officiis deputatæ habentur, ullam ab aliquo unquam patiantur imminutionem, & etiam rebus, quæ deinceps a quibuslibet religiosis hominibus eodem loco pervenerint condonatæ. Quod si quis hoc nostrum beneficium irrumpere præsumpserit, & stipendia servorum Dei in alios usus converterit, ab apostolica communione anathematis animadversione illum separamus, ut nisi admonitus e vestigio se correxerit, cum rapacibus a regno Dei exclusus quæ meretur tormenta persolvat. Ut autem hoc privilegium certam obtineat fidem, & Dei famulis in jam dicto Floriacensi cœnobio securitatem conferat, quamdiu Deus & dominus noster ecclesiam suam durare voluerit, nostra id subscriptione roboravimus. Scriptum per manus Georgii scriniarii sanctæ sedis apostolicæ, in mense Augusto, indictione XI. Bene valete. Data Nonis Septembris per manum Vualberti humillimi episcopi sanctæ Portuensis ecclesiæ, anno Deo propitio pontificatus domini nostri Joannis summi pontificis, & universalis papæ, in sacratissima sede beati Petri apostoli sexto, indictione XI."

** Anno Ch. 878.

XIV.

*Gestorum synodalium concilii Tricassini brevis altera narratio, quam habet ** Aimoinus lib.* V. *cap.* XXXVII.

** seu potius anonymus continuator Aimoini excerptam ex annalibus Bertinianis ad an. 878.

INTEREA Joannes papa generalem synodum cum episcopis Galliarum & Belgicarum provinciarum agens, qualiter Lantbertum & Adalbertum, Formosum quoque, & Gregorium nomenclatorem, ac complices illorum Romæ excommunicaverit, relegi fecit in synodo, & consensum episcoporum in eadem excommunicatione quæsivit. Unde qui adfuerunt episcopi petierunt, ut sicut ipse excommunicationem, quam fecerat, per scripturæ rationem recitari fecit in synodo, ita & eis concederet, ut per scripturam illi suam consensionem proferrent. Et concedente ita fieri papa Joanne, in crastinum episcopi hoc quod sequitur diploma papæ in synodo porrexerunt: *Domine sanctissime ac reverendissime pater patrum Joannes*, &c. Quod diploma Joannes papa suæ excommunicationi ascribi fecit: & sua manu confirmans ab omnibus episcopis in synodo subscribi fecit. Deinde ipso jubente lecti sunt in synodo canones Sardicensis concilii, & decretum papæ Leonis, de episcopis sedes suas mutantibus. Sed & Africani canones, ut non fiant episcoporum translationes, sicut nec rebaptizationes, vel reordinationes, pro Frotario Burdigalensi episcopo, qui a Burdigala Pictavos, indeque ad Bituricensem civitatem exiliisse dicebatur. Et post hæc coronatus Ludovicus a papa Joanne, VII. Idus Septembris, invitavit eumdem papam in domum suam: & opipare pascens honoravit cum multis donis ipse & uxor sua, & remisit ad Trecas civitatem. Et postea per oratores suos oravit eumdem papam, ut uxorem illius in reginam coronaret, sed obtinere non potuit. Frotarius autem & Adalgarius episcopi attulerunt in conventum episcoporum papæ Joanni præceptum, per quod pater suus Ludovico regnum tradiderat, petentes ex ipsius parte, ut privilegio suo ipsum privilegium confirmaret. Tunc papa Joannes protulit exemplar quasi facti præcepti a Carolo imperatore de donanda abbatia S. Dionysii Romanæ ecclesiæ. Quod compilatum consilio præfatorum episcoporum, & aliorum consiliariorum Ludovici regis, a plurimis credebatur, ut a Gozlino ipsam abbatiam, velut ex ratione, tollere & sibi habere posset. Et dicebat papa Joannes, ut si vellet Ludovicus rex, ut super illius præceptum privilegium faceret, suo precepto illud patris sui preceptum firmaret. Quod argumentum, sicut factio, & non ratio imperfectum remansit. Quarto Idus denique prefati mensis, Ludovicus rex quorumdam primorum compulsus petitionibus, venit ad apostolici mansionem, & cum eo familiariter locutus, una cum illo reversus est ad conventum episcoporum in exedram juxta mansionem apostolici. Et post excommunicationem Hugonis Lotharii filii, & Immonis, ac complicum eorum, vim facientibus quibusdam episcopis, & consentiente rege, dixit papa Joannes, ut Hedenulfus, sua auctoritate ordinatus episcopus, sedem suam teneret, & episcopale ministerium ageret, & Hincmarus cæcus, si vellet, missam cantaret, & partem de rebus episcopii Laudunensis haberet. Et cum Hedenulfus apud eumdem papam peteret, ut eum ab illa sede absolveret, dicens se esse infirmum, & velle intrare monasterium, obtinere non potuit: sed præceptum est illi ab eo, consentiente rege atque episcopis Hincmari fautoribus, ut sedem suam teneret, & episcopale ministerium ageret. Qui fautores Hincmari audientes quod papa Joannes dixerit, ut si vellet Hincmarus cęcus missam cantaret, & rex consenserit ut partem de episcopio Laudunensis haberet, insperate aliarum provinciarum episcopi, sed & aliarum regionum metropolitani, sine præceptione papæ, Hincmarum vestimentis sacerdotalibus indutum in præsentiam ipsius papæ adduxerunt, indeque sublatum cantantes in ecclesiam illum duxerunt, & signum benedictionis super populum dari fecerunt. Sicque synodus illa soluta est.

XV.

** Eodem quoque jure quo privilegium Floriacense Sirmondus, ad acta concilii hujus revocare poteris quod post conventum Cabilonensem an. 875. excusum a nobis fuit diploma in gratiam concilii Tornutiensis supra pag. 273.

NOTÆ JACOBI SIRMONDI, S. J.

1 *Concilium Tricassinum II.*) In digerendis actis decretisque hujus concilii difficile fuit statum ordinem tenere, tum quia ex diversis locis congesta sunt, tum quia non eumdem ordinem tradunt qui res in eo gestas commemorant. Consentiunt tamen de Lantberti & Adalberti, qui ecclesiam Romanam & pontificem vexabant, excommunicatione actum fuisse primo loco. Quare hinc etiam orsi sumus.

2 *Pascasius episcopus.*) Nomen loci cui præfuit, in ceteris exemplaribus omissum, in uno tandem offendimus, & Amerinum episcopum fuisse didicimus.

ANNO CHRISTI 878.

3 *Coronatus Ludovicus.*) Ludovicum Balbum jam superiore anno regem coronarat Hincmarus archiepiscopus, ut videre est in actis illius coronationis post capitula Caroli Calvi. Nunc iterum a papa coronam expetiit, exemplo Pippini abavi sui, quem a Bonifacio primum archiepiscopo, deinde iterum a Stephano papa regem coronatum meminerat. Sunt autem, qui Ludovicum ab Joanne coronam hoc loco non regni, sed imperii, suscepisse putent. Inde enim Ludovicum Balbum inter imperatores plerique numerant tum exteri, tum nostri etiam scriptores. Quod mirum certe mihi; salsumque semper visum est, cum Joannes ipse papa in epist. XLVII. & in aliis quas ad Ludovicum postea scripsit, ipsum regem non imperatorem vocet: in epistola LXXI. ad Ludovicum & Carlomannum Ludovici Balbi filios, Caroli Calvi nepotes, Carolo eorum avo imperatoris nomen tribuat, Ludovico patri nomen regis, imperatorem haud dubie appellaturus, si imperator fuisset; eodemque modo Hincmarus in epistolis quarum meminit Flodoardus lib. III. cap. XIX. fratres istos reges Ludovici regis, non imperatoris, filios nominet. Quid quod Ludovici ipsius Balbi, ut alia omittam, diploma extat pro ecclesia Nivernensi, IV. Idus Septembres, hoc est triduo post coronationem istam Trecis datum, in quo non alium se quam regem vocat his verbis, *Ludovicus misericordia Dei rex.* Rex ergo fuit, non imperator: imperatoris vero titulum, antiquis ignotum, alii postea temere affinxerunt.

ANNO CHRISTI 878.

CONCILIUM PAPIENSE

A JOANNE PAPA VIII.

exeunte anno DCCCLXXVIII. celebratum.

Hujus Concilii meminit Joannes VIII. in pluribus Epistolis, præsertim vero in epist. 127. data Ansperto Archiepiscopo Mediolanensi, præcipiens ei ut sibi ex Galliis reverenti Papiæ occurrat cum suffraganeis & coepiscopis suis post festum S. Andreæ die secunda, hoc est 2. Decembris; & in epist. 142. scribit Episcopis Regiensi, Parmensi, & Placentino se 8. Kalend. Decemb. Taurinum pervenisse, inde Papiam profecturum, eosque vocat ad Synodum ibi pro statu Dei Ecclesiarum celebrandam. In epistola vero 141. præcipit Joanni Ticinensi Episcopo, ut epistolam a se scriptam suffraganeis Episcopis Ravennatis Ecclesiæ cum celeritate mittere procuret, *ut statuto die Papiam veniant, quatenus de sanctarum Dei ecclesiarum statu, & communi atque universali salute tractare valeamus.* Huic Concilio subscripsisse Joannem Ticinensem Episcopum tradit Ughellus in Ital. sacr. tom. 1. in Papiensibus, eique Joannem Pontificem plura contulisse, seu potius confirmasse privilegia; & præcipue, ut populo, cleroque jus esset suum Episcopum eligendi; ut Episcopo Ticinensi ad Synodum vocante Archiepiscopos Ravennatem & Mediolanensem cum suis suffraganeis, isti accedere tenerentur. Quid præterea in hac Synodo actum fuerit, incompertum.

ANNO CHRISTI 879. Ex Supplementis Concil. Galliæ.

CONCILIUM IN CONFINIO PROVINCIARUM

ARELATENSIS ET NARBONENSIS.

A Rostagno Arelatensi & Sigebodo Narbonensi Archiepiscopis cum illorum suffraganeis celebratum, ut causam inter Vualefridum Uceticensem, & Rotfredum Avenionensem Episcopos propter quandam Ecclesiæ Vualefridi villam a Ractefredo ablatam, canonice definirent. Cujus rei mentio est tum in actione 3. Concilii Tricassini II. tum in Epistola 45. Joannis VIII. iisdem Archiepiscopis simul hæc supradicta mandantis, cum in eodem Concilio idem Papa, cui libellus reclamationis adversus eumdem Rotfredum porrectus est, dissidium illud ob ejusdem absentiam terminare noluerit. Quis autem Archiepiscoporum judicii fuerit exitus, nescitur. Similis controversia inter alios præsentes duos eidem Tricassinæ Synodo Episcopos sedata est. (Sanctitati vestræ, inquit Joannes VIII. Papa, notum est, qualiter Vualfredus Uceticensis Ecclesiæ Episcopus ad Synodum, quam Deo auctore apud Trecas celebravimus, reclamationis libellum obtulit super Ractefredo Avenionense Episcopo, quod ei quandam villam ad suam sedem, sive Parochiam pertinentem abstulisset. Sed quia Ractefredus, de quo querela erat, Synodo defuit, ideo fraternitati vestræ Apostolica auctoritate mandamus, ut coadunato numero Episcoporum, eorum causam canonico judicio finiatis, ita discutiendo & determinando tantæ præsumptionis invasionem, ut nemo Episcoporum vestrorum contra canonica præcepta ulterius insurgere suo periculo tentet. Vos quoque præsentialiter cum vestris istud determinare judicium, Capitula quædam vobis Patrum auctoritate collecta mittimus, secundum quæ judicare absque dilatione debeatis, ne quærendo assumatis laborem pro tali negotio.) Porro verisimile videtur hanc Episcoporum controversiam fuisse compositam anno Tricassinum Concilium sequente, qui erit alterius Epocha, cum illos videamus Episcopos, de quibus est sermo alteri Concilio, scilicet Mantalensi hoc eodem tempore celebrato simul interfuisse.

a CON-

ANNO CHRISTI 879.

a CONCILIUM ROMANUM II.

OB ELECTIONEM NOVI IMPERATORIS

Post obitum Ludovici III. cognomento Balbi congregatum, anno domini DCCCLXXIX. tempore Joannis papæ VIII.

Obitus Ludovici III.

a *Concilium.*] Cum Ludovicus tertius 4. Idus Aprilis die parasceves circa vesperum, anno redemptoris nostri 879. obiisset, eaque de re Joannes papa VIII. certior factus esset, synodum Romæ indixit, teste Aimoino, mense Majo celebrandam. Ad Anspertum Mediolanensem archiepiscopum, quem ad hanc synodum vocabat, scribens epistolam 155. hæc ait: *Quia Carolomannus corporis, sicut audivimus, incommoditate gravatus, regnum retinere jam nequit, de novi regis electione, ut omnes pariter consideremus, vos prædicto tempore adesse, nempe ad Kalendas Majas valide oportet. Et ideo antea nullum absque nostro consensu regem debetis recipere. Nam ipse qui a nobis est ordinandus in imperium, a nobis primum atque potissimum debet esse vocatus atque electus,* &c. Carolum Crassum filium Ludovici fratris Caroli Calvi erga quem propensior erat, Romam vocat. Cumque Anspertus ad synodum vocatus venire noluisset, atque interea de eligenda Caroli persona propositum immutasset, post dictam in Aspertum excommunicationis sententiam, suspensa est novi imperatoris electio usque ad biennium, quod elapso Carolus, post Italiam sæpe armis subactam, anno redemptoris nostri 881. die nativitatis Romæ a Joanne VIII. creatus & coronatus est, postquam biennio interregnum fuisset. Ita Regino in chronico, & Aimoinus lib. 5. cap. 39. Baronius anno 879. num. 2.

Carolus Crassus fit imperator anno tantum 881.

CONCILIUM ROMANUM III.

QUO PETRUS IN CAUSA PHOTII RESTITUENDI

Missus est Constantinopolim anno domini DCCCLXXIX. tempore Joannis VIII.

a *Concilium.*] Hæc synodus auctoritate Joannis papæ congregata Petrum aliosque adjunctos ei legatos ea facultate dumtaxat instruxit atque communivit, ut Photium a censuris ecclesiasticis absolverent, & sedi Constantinopolitanæ restituerent: non ad veram & germanam synodum octavam sub Hadriano pontifice habitam, reprobandam: & particulam illam, *Filioque*, e symbolo penitus tollendam, multa auctoritate iidem muniti fuerant. Hæc cum pateant ex epist. Joannis 199. ad Basilium imperatorem scripta, qua se in Photio sedis suæ restituendo, non concilii dissipatione vel abrogatione, sed tantum dispensatione uti significat: secundo ex epistola 250. & 251. quibus indicat, se reprobare omnia, quæ præter restitutionem Photii acta sunt. Tertio ex ipso commonitorio per Photium corrupto & falsato, in quo episcopi subscribentes profitentur omnes, se commonitorio pro Photii restitutione subscribere. Nos vero & germano commonitorio cujus 203. 250. aliisque pluribus Joannis papæ epistolis mentio fit, destituti, commonitorium illud quod a Photio corruptum, & in Photianæ pseudooctavæ synodi actione 3. lectum fuit, inserendum esse putavimus: tum ut inde acta hujus concilii confirmentur: tum etiam ut quæ auctoritate legatorum in pseudooctava Photiana synodo Constantinopoli gesta dicuntur, falsitatis & imposturæ manifestæ redarguantur. Commonitorium autem Græce scriptum & a Metio Latine redditum sic se habet:

Joannes episcopus servus servorum Dei; commonitorium fratribus Paulo & Eugenio episcopis, similiter & Petro presbytero cardinali, nostris Constantinopoli legatis.

Commonitorium a Photio falsatum.

Cum primum divina favente gratia & intercessionibus sanctorum apostolorum Constantinopolim ingressi fueritis, illuc divertite quo præcipiet imperator: & antequam imperatorem visitaveritis, nulli alii apostolicas literas tradere velitis. Cum coram imperatore fueritis, literas illi tradetis hujusmodi verbis illum alloquentes: Salutat vestrum ex Deo regnum spiritalis vester pater dominus Joannes apostolicus papa, tuam ex Deo potentiam suis orationibus singulis diebus sancto Deo commendans, ut ille qui vobis hoc dedit desiderium propter ecclesiasticam pacem, tribuat vobis gratiam suam, & consoletur vos sua felici protectione, & perficiat in bonis desideria vestra. Si rogaverit imperator, antequam literas legat sive capitula responsionis nostræ, hujusmodi verbis illi respondete: Si jubet imperium vestrum, videat epistolas. Et si dixerit: Quid continent epistolæ? illi respondete: Salutationes continent, & omnino recte perficiunt. Postridie salutatori Photium sanctissimum accedite, & epistolam illi tradite, salutantes illum decenter talibus verbis: Salutat te dominus noster Joannes apostolicus papa, & vult habere te fratrem & comministrum, sicut scripsit imperator, ut propter pacem ecclesiæ reciperemus sanctissimum patriarcham Photium fratrem & comministrum nostrum, exaudiremus preces vestras, & præciperemus, ut coram nobis veniat ad synodum: & ut recipiat ipsum universa ecclesia: juxta tenorem literarum nostrarum, illum recipite ut comministrum nostrum, atque ut ecclesiæ Romanæ gratiam habeat, surgentes, illi dicite: Mandat dominus noster sanctissimus papa, ut omnes qui in diversis locis extra terminos extiterunt, sive episcopi, sive presbyteri, sive quivis alii fuerint, & noluerint hucusque vobis communicare, vestro opere & labore uniantur ecclesiæ Dei, & fiant unum vobiscum. Qui si venerint, recipite illos, ut pater recipit filios, eosque monebit sæpius, ut propter pacem Dei ecclesiæ idem sentiant cum apostolico, ut unius sint cum ipso voluntatis: recipientes videlicet Photium sanctissimum patriarcham

ANNO CHRISTI 879.

archam & cum illo una communicantes. Si autem A veneriut quicumque antea fuerant ordinati, recipiant fedes suas: qui vero deinde fuerant ordinati, accipiant ab episcopis ipsis ritum & vestitum necessarium.

Nic dempsa aliqua fupra ea, quæ notata de præsidio vicium eo, cum Photio im. poltoquam ea vero a fe excommunicatis intelligitur Pontif.

Præsidentibus vobis in synodo una cum præsidio sanctissimo patriarcha & legatis orientalibus una cum reliquis archiepiscopis & metropolitis, & omnibus sacerdotibus Constantinopolitanæ ecclesiæ, primum legantur literæ ad imperatorem missæ & interrogetur synodus, si illæ recipi, & si observatæ testimonia, quæ continent literæ ipsæ. Quibus annuentibus, hæc dicite: Dominus noster Iesus-Christus papa quondam ecclesiarum earum gerens, B salutem etiam vestram & unionem & pacem procerans, misit nos fervos suos, ut disseremus congregemus, & diffidentes concilemus, & ecclesiæ misericordiæ manum porrigamus, lapsos erigamus, ut omnes una ore gloristemur Patrem cum Filio & Spiritu sancto.

Sequentes canones nostrorum patrum dicimus, ut post obitum Photii sanctissimi patriarchæ nullus a civili dignitate Constantinopolitana in sedem ascendat, quemadmodum etiam literæ nostræ ejus stantur.

Volumus etiam, ut eorum synodo prædictum Photium sanctissimum patriarcham ortum, ut neque pallium in Bulgariam mittat, neque ordinet quemquam in ipsa provincia. Si enim hæc fecerit, juxta sacros canones illum egerimus.

Volumus præterea ut coram universa synodo promulgetur, quod synodus habita adversus prædictum patriarcham Photium tempore Hadriani pontificis patris papæ non Romæ sed Constantinopoli, exunc habeatur nulla & irrita, & non annunceretur cum alia sancta synodo.

Advertite, ut quæ statuimus nostrum ita amplectamini, neque amentibus vos corrumpi sinatis, neque adulationibus, neque minis & terroribus declinetis fire ad dexteram live ad sinistram, sed C regiam viam incedite, tanquam in regio loco in qua posteritatem nostram, quam vobis proper ecclesiæ pacem sumus imperiti, ut vestro labore & diligentia digne gratiam nostram, & apostolicæ sedis obtinentis, & nostræ mansuetudinis citis hæc recipiatis.

Subscriptiones: quarum qui interpretantur Romana synodo, ex qua prodiit commonitorium Q^{ui} liter a Petro legato data.

Zacharias episcopus ecclesiæ Anagninæ & bibliothecarius apostolicæ sedis in hoc commonitorio pro reppetione Photii pontificali patriarchæ propria manu subscripsi.

Martinus episcopus ecclesiæ Narniensis in hoc commonitorio apostolicæ sedis pro restitutione Photii sanctissimi patriarchæ propria manu subscripsi: sic & aliqui sequentes.

Dominicus episcopus Triventi.
Florius episcopus Maturensis.
Gaudericus episcopus Velitrensis.
Stephanus episcopus Ferentinas.
Leo episcopus * Gabiensis.
Petrus episcopus Forolempronicensis.
Leo episcopus Tarracinensis.
Walpertus episcopus Tiburtinensis.
Simeon episcopus Fundensis.
Joannes episcopus * Siminorum.
Benedictus episcopus . . . .
Gregorius episcopus Silvæ Candidæ.
Bonifacius episcopus Bleranorum.
Theodorus episcopus Gallicinensis.
Stephanus episcopus Nepesinus.

ANNO CHRISTI 879.

* Edition. E.

Presbyteri cardinales.

Germanus presbyter tituli sanctarum Joannis & Pauli.
Petrus presbyter tituli sancti Chrysogoni.
Benedictus presbyter tituli sanctæ Balbinæ.
Hadrianus presbyter tituli sancti Laurentii.
Joannes presbyter tituli sanctæ Cecilie.

Diaconi cardinales.

Paulus diaconus subscripsi.
Leo diaconus subscripsi.

NOTA SEVERINI BINII.

Additi, lectæ, additamentum Photii de abrogatione concilii œcumenici VIII. sub Hadriano pontifice celebrati, jam superius apertissime refutatum fallacia, ex eruitur Joannis papæ VIII. epistolis. Sed denegitur in eodem commonitorio eadem ecclesiam impudicus ac ipsa subscriptione ex epistolarum, quas ut ex fatua pudicus videmus) posteriorum omnes, & commonitorio pro Photii restitutione fabricatum. Quod & ex Photii sententia debuisse fusiles damnatio œcumenicæ synodi VIII. eadempe commissa legatis in data illis commonitorio, credibile utique eft magis tum fuisse pontificiorum expressimus fuisse, quam Photii restitutionem.

ANNO CHRISTI 879.

ad dirigat. Ex Joannis tamen Epistolis 199. ad Basilium, Leonem, & Alexandrum imp. 200. ad Clericos CP. 201. ad Photium. 202. ad Constantinopolitanos, & 203. ad Paulum & Eugenium Episcopos in causa Photii die 16. Menfis Augusti: datis conjecta eodem mense Augusto, & forte fasse eadem die 16. hoc fecundum Romanum Concilium, e quo forte prædicte epistolæ editæ, fuisse celebratum. Et de his Labbeus supra.

Tertium denique idibus Octobris habuisse in ecclesia B. Petri teltatur ipsemet Joannes in epistola 221. ad Gleuum Mediolanensem data, quam ita exordiatur: *Deo dilectæ venerantes vestræ fraternitatis, carissimi, notum esse volumus, quia nos una cum B sancta Synodo idibus Octobris in ecclesia B. Petri Apostolorum Cr.* In hac Synodo Anlpertus Mediolanensis Archiepiscopus, cum literis antea in prima excommunicatus, sacrum præsumpsisset ministe-

ANNO CHRISTI 879.

rium celebrare, & in Vercellenli ecclesia epifcopum conlecrare, omni epiicopali honore privatus: ANNO Cr. (881) ell; & Vercellenlis invalor in ordinem redactus. Amalphitani eo quod cum Saracenis fœdus inivillent, ab ecclelia Dei lociestæ lejuncti, ut ex Joannis Ep. 235. liquet; decretum iuiper, ac definitum, mulieres, quæ vi miiiuque coacta religioiam habitum luicepiiict, ad vota fecunda non teneri, uti ex ejuidem Joannis epiiit. 116. ad Theodoricum Theatinum, Hendicium Firmanum, alioique Epiicopos datis cuilignitur. In hac præterea Synodo accuiatus eit Helmionus Penneiis Epiicopus a quadam Oterano, quem ille impiie excommunicaverat; ut videre eit ex Joannis epiit. 228. ad Helmionum, ubi legitur: *Nam & Otteramus filius qui* [legendum *quondam*] *Curvini cum aliis suis complicibus nefarie apostatici, eorum venerabili Episcoporum cum supra te quibus sit Cr.* &

A CONCILIABULUM CONSTANTINOPOLITANUM

B OECUMENICUM PSEUDOOCTAVUM

C Reprobatum D CCCLXXXIII. epiſcoporum, quo poſt obitum Ignatii reſtituto Photii eſt confirmata, ſancta & œcumenica ſynodus octava pariter abrogata, & ex Græcorum actis recitata, *Filioque*, ſublata fuit, E anno domini DCCCLXXIX. tempore Joannis papæ VIII.

NOTA SEVERINI BINII.

A Anno 4. & 5. imperii Basilii.

Commentarium hoc quo datum quale?

Photius Joannem Octavum damnat.

Photius non mutavit eum quem Nicolaus reprobaverat.

Quibus hæc acta fuerint.

Unum fub nomine Joannis ex. Epistolæ 8.

Quæ ex his Græce habita alia Anastasio Bibliothecario Archiepiscopo Ravennati & ex eo apud Baronium.

Plutarchus Joannem Octavum damnat.

Ecclesiasticum Græcorum schisma nulla melius origine.

Quæ Basilio imperatori præcordia profligarunt, hujus Photianæ synodi vel verbo unico memoratæ: cum constet forme omnes & ordines depulsos fuisse, in qua Photius e throno depulsus fuit, fermonem faciunt Carpophorus, Cretensis, Zonaras, & Glycas. Constantinus Manasses de hujusmodi Photiana synodo ne quidem verbum unum habuit, quam fuse nequaquam prætermittens, fi talia tamquæ nonnulla habita facrotanctæ & legitimam octavam synodum damnaffet. Hæc de causa reverendiffimus & eruditiffimus Bellarminus de octava & nona loquens, ait: Photius in libro 1. cap. 5. ubi agit de octava synodo, de hac dicit nihil, quia videlicet reconciliabulum poft alia hæc falutaria *vidit* confilia, quæ dicuntur de Joanne VIII. ac facultas *damnandi* Photium, & Photium conciliabulo poft alia hæc falutaria *subjungit idcirco facile mihi perfuadeo, ut ego omnia videntur, quæ dicuntur de Joanne VIII. ac facultas damnandi Photium, & Photium conciliabulo poft alia hæc falutaria subjungit idcirco facile mihi perfuadeo, ut ego omnia videntur.*

Ex his Græce habita alia Anastasio Bibliothecario Archiepiscopo Ravennati & ex eo apud Baronium.

Plutarchus Joannem Octavum damnat.

Ecclesiasticum Græcorum schisma nulla melius origine.

Quæ Basilio imperatori præcordia profligarunt, hujus Photianæ synodi vel verbo unico memoratæ: cum constet forme omnes & ordines depulsos fuisse, in qua Photius e throno depulsus fuit, fermonem faciunt Carpophorus, Cretensis, Zonaras, & Glycas. Constantinus Manasses de hujusmodi Photiana synodo ne quidem verbum unum habuit, quam fuse nequaquam prætermittens, fi talia tamquæ nonnulla habita facrotanctæ & legitimam octavam synodum damnaffet. Hæc de causa reverendiffimus & eruditiffimus Bellarminus de octava & nona loquens, ait: Photius in libro 1. cap. 5. ubi agit de octava synodo, de hac dicit nihil, quia videlicet reconciliabulum poft alia hæc falutaria subjungit idcirco facile mihi perfuadeo, ut ego omnia videntur, quæ dicuntur de Joanne VIII. ac facultas *damnandi* Photium, & Photium conciliabulo poft alia hæc falutaria *subjungit idcirco facile mihi perfuadeo, ut ego omnia videntur, quæ dicuntur de Joanne VIII. ac facultas

ANNO CHRISTI 879.

prodiffe pontifices, & legitimum & germanum concilium fuiffent. Hæc Bellarminus de hac pfeudofynodo prædicta loco Zannedo: *ubi cauffam hæc prodidit loco fcripturæ tranſlatum: Unde de re, quæ fuiſſet actio, jufficio ignorat, nec ut ea ratio fuerit Photii fupra cenſitis, an cauſam pontificis mendacii citatorem, ſeu an alias fallam ejus ſcripturæ ipſe demonſtrarit.*

An ſecunda excommunicatio?

3. Sic nuncupatum quod legati fedis apoſtolicæ, Petrus nimirum, Eugenius Oſtienſis, & Nicolaus Anconitanus cives imitantes Photium, qui falſos conſtas, Photium pratfectiſſe concilio, cui, & excommunicum erat, legati pontificis, juxta antiquum commendatum, ſe illamaſſent ſynodum: *quod ſi ſynodus ipſa ſynodum ſe ſynodum etiam pfeudo appellat: quamquam nulla in ea etiam ſententia pfeudofynodi excommunicatio reperiatur, quæ per talia fraudes & impoſturas non tantum facrofanctis & legitima fynodus oblivia eſt propinata, pterefſis Spiritus ſancti in Patre & Filio proceſſionis, & ſuppreſſa numeribus Ioanni pontifex & conſequentes univerſæ eccleſiæ Orientalis traditionem: quæ ſynodus, vel falſum aſſerſit legatum: Photium, à Ioanne papa non extra cal-*

Et quibus Ioannes papa ea de cauſa excommunicatus fuerit.

pum per quæſtionis deſpectionem, ut vetus canonum corpus ne ſe ſtare videretur, poſt obitum legitimi, dignitatem patriarchalis reſtituerunt falſo nulla ratione ingenua: a cenſu vero excommunicationis & pœnis abſolvi, & abnegata prorſuſſime Spiritus ſancti ex Filio, quæ hoc loco Photium illi per calumniam fuit mox impingere ſtudebant, ſyde Dous optimus maximus afferuando in bibliotheca Vaticana integras illius epiſtolas, & pofticendo eadem a Photio emiſſa ex originali, quod hodie habetur ibidem.

c. Reprehenſum.] Hanc ſynodum una cum ſuo author a Marino, Hadriano tertio, aliiſque famoſis pontificibus hæc plane condemnatam eſſe, conſtat ex hoc conſilio.

Quod uno eoque ipſe Ioannes papa hanc Photianam ſynodum cum illi damnatione condemnaſſet, ut ſynodus ecumenicæ temporis, manifeſte colligitur ex epiſtola epiſcopum papæ 251. ad Baſilium emiſſa à quo duo concilia ſibi cenſenſ ecclefiæ de pace & unione per Photianum Photii contracta? *reliqua enim de abrogatione ſynodi, & profeſſione Spiritus ſancti, & quod ad illum ipſum pertinet, in ſuis, quas per legatos Conſtantinopoli Romam ſeruerunt ad pontificem deſtinatas epiſtolas, illi ſcripſit* (Sapientiſſimi) congratulatus fuiſſet, ad ſtatus ſuæ epiſcopatus reſtitutionem eandem adnuendo, ſic ſe pontifex quam & reſtituendo, & ſynodum ſuam damnando expediret, ut ſi quod illi vel hoc, vel alia in ea parte ſuccinctatem ſedis apoſtolicæ & Spiritus ſancti ex Filio proceſſionis ſuppreſſa, fuiſſent, id nullum plane auctoritatis effet.* Verba epiſtolæ hæc ſunt: *Ex una pro cauſa reſtitutionis ſuæ tranſmiſſa per Photii patriarchæ ſuccinctatem, quæ ſuccinctatem appoſi ſuffragatores ſedis ſuæ, reſcripſimus: Et ſi fortaſſe legati noſtri in eodem ſynodo contra ſpiritus ſancti ex Filio proceſſionem, non ſuſtinuerunt reſiſtere, non ſuſtinuerunt ſuccinctatem ſedis ſuæ.* Ex quibus verbis eadem omnino ſcripſit in epiſtola 250. ad Photium. Quæ tam ex verba Ioannis, quam Romanus anno 880. accedet ad hanc probanda, dicit eccleſiæ ſuæ ſuccinctatem ſuppreſſam, & Spiritus ſancti ex Filio proceſſionem ſuppreſſam, & ſynodum ſuam damnatam fuiſſe.

Ioannes papa Photium damnavit, ſynodum ſuam damnavit.

Legi ejus ſynodi ſuæ ſuccinctatem.

Ioannes papa Photium damnavit, ſynodum ſuam damnavit.

Anno Christi 879. Ioannis papæ VIII. ad Baſilium imp. epiſtola

papa Romano; qui VIII. alias folet nominari, in folium patriarchæ rendutus eſt a Baſilio imperatore. Habita inde Conſtantinopoli cum Conſtantinopoli in qua de unione cum Joanne his verbis, quæ apud Baſilianorum reperimntur, eſt actum. Statuit ſancta & univerſalis ſynodus, ut ſi qui ex Italiæ clericis, vel epiſcopis, in Alia vel Europa, vel Libya verſantes, Romanum, vel deppoſitione, vel anathematizatione, apud ſanctiſſimum papam Joannem fuerunt, ut ii quoque ſint ejuſmodi etiam apud Photium ſanctiſſimum patriarchum Conſtantinopolitanum in eadem præ-

ANNO CHRISTI 879. ANNO CHRISTI 879.

ea eos qui primum auſi ſunt ſua temeritate hoc facere eos tranſgreſſores divinorum ſenemonum cenſemus & intervenientes theologiæ domini Chriſti, ſanctorumque patrum, qui ſynodice ſymbolum hoc ſanctum acceperunt, eoſque cum Juda collocamus, quod idem ac ille ſint auſi, non dominicum quidem corpus morti tradentes, fed fideles, qui ſunt corporis ejus membra, lacerantes, & alios ab aliis diſcerpentes.

ANNO CHRISTI 879.

EADEM OCTAVA PSEUDOSYNODUS PHOTII.

Ex Nilo Rhodi mercopol. ſchiſmatico.

ANNO CHR. accusatur, errat bis Bonetasius; Gerhardum enim fuerat ann. 870. non 869.

SANCTA & œcumenica octava ſynodus tercentorum octoginta ſanctorum patrum habita eſt imperante Baſilio Macedone, °, in qua ſynodo coaluit pax cum occidentali eccleſia ac religiui patriarchis, manifeſte profitentibus occidentalibus in hac verba: Nos ita ſentimus, ac credimus ut in ſymbolo illa addition ſupervenit ſanctum, ut ita ſe habens ſit vere ſymbolum vere fidei. Sed & eos qui addunt aut detrahunt quid anathematizamus. Adferunt ille Joannes papa Romæ, Photius Conſtantinopolis, & legati Romanorum eccleſiæ, Paulus & Eugenius epiſcopi, & Petrus presbyter ac cardinalis, aliique Romanæ per legatos: quibus congregatis pro communi eccleſiarum concordia, presbyteri quidem ſeniores Romæ conclamarunt: decorum eſt nihil aliud innovari, ſed veterem definitionem & toto orbe obtinentem ac celebratam legi & confirmari. Cumque ſanctum ſymbolum abſque adjectione, ſicuti ſe habet, lectum fuiſſet, ſancta ſynodus acclamavit, nos fecundum ſervatoris doctrinam & apoſtolorum traditionem, ac præterea fecundum canonicos ſanctorum & œcumenicarum ſeptem ſynodorum typos, definimus ſanctiſſimæ Chriſtianorum fidei antiquitus a patribus ad nos uſque propagatam mente & lingua comprobamus, & omnibus conſtanter annunciamus, nihil detrahentes nec adjicientes menti nec verbis, nihil immutantes, nihil adulterantes. Poſtea legatis Romæ & tota ſynodus acclamavit, ſi qui eſset aliud ſymbolum, aut hanc definitionem commovear, vel adjiciat detrahatve quidpiam huic ſacro ſanctoque ſymbolo, quomodo lectum eſt, anathema ello. Hæc etiam in hoc ſacrosanctum ecumenum hujus ſynodi comperiuntur ex epiſtol. Joannis papæ Romani ad Photium patriarc. am Conſtantinopolis: Et tua fraternitas novit quod cum ad nos venit, qui super ea re miſſus eſt, ut probaret non ſuper ſancto ſymbolo, invenit nos illud conſervantes intemeratum prout antiquitus nobis traditum fuerat, neque quidquam addicentes detrahentesve, cum probe noverimus iis qui talia audent graven imminere condemnationem. Rurſus igitur ſignificamus reverentiæ veſtræ, ut de hoc actuali ob quem inter eccleſias Dei ſcandalum exortum eſt, ita de nobis perfuaſum habeas quod non modo dicimus hoc, ſed & definitione i eſt eſt, vel depoſiti, vel anathematizati vel ſegregati: & quos Photius quidem ſanctiſſimus noſter patriarcha, clericos vel laicos, vel epiſcopalis vel ſacerdotalis ordinis in quacumque parœcia, ſegregationi, vel depoſitioni, vel anathematizationi ſubjecerit, ſanctiſſimus quoque papa Joannes, & ſancta Dei Romanorum eccleſia, eodem pacto vel ſimilio habeat: privilegia, que adhuc ſanctiſſimæ Romanorum eccleſiæ fedi, & ejus antiſtiti, nihil penitus innovatis, nec nunc, nec in poſterum.

B Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη συνόδος ὁδηγὸν τὴν τεμνουσὴν ὀγδοήκοντα ἁγίων πατέρων γίνουσι ἐπὶ τῆς βασιλικῆς Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, καθ' ἣν συνόδον γέγονεν εἰρήνη μεταξὺ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἑλλαδικῆς ἐκκλησίας, ὁμοῦ ὁμολογούσης γράφειν τὸ Filioque ἐν τῷ ἱερῷ συμβόλῳ ὡς ἐστὶ γνήσιον, ὡς καὶ ἡμεῖς, μᾶλλον δὲ καὶ πάντες ὅσοι ὀρθοδοξοῦσιν· καὶ τοὺς τοῦτο ἢ προσθέντας ἢ ἀφελόντας ἀναθεματίζομεν· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ ἐκείνῃ ἐγένετο, καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ταύτῃ συνόδῳ ἐγένετο, καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ὀγδόῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἐνάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ δεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑνδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ δωδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τρισκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πεντεκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑπτακαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἐννεακαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ εἰκοστῇ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ εἰκοστῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ εἰκοστῇ τρίτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ εἰκοστῇ ἕκτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ εἰκοστῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ εἰκοστῇ ὀγδόῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ εἰκοστῇ ἐνάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοστῇ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοστῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοστῇ δευτέρᾳ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοστῇ τρίτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοστῇ τετάρτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοστῇ πέμπτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοστῇ ἕκτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοστῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοστῇ ὀγδόῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοστῇ ἐνάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τεσσαρακοστῇ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τεσσαρακοστῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τεσσαρακοστῇ δευτέρᾳ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τεσσαρακοστῇ τρίτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τεσσαρακοστῇ τετάρτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τεσσαρακοστῇ πέμπτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τεσσαρακοστῇ ἕκτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τεσσαρακοστῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τεσσαρακοστῇ ὀγδόῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τεσσαρακοστῇ ἐνάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πεντηκοστῇ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πεντηκοστῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πεντηκοστῇ δευτέρᾳ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πεντηκοστῇ τρίτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πεντηκοστῇ τετάρτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πεντηκοστῇ πέμπτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πεντηκοστῇ ἕκτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πεντηκοστῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πεντηκοστῇ ὀγδόῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πεντηκοστῇ ἐνάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑξηκοστῇ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑξηκοστῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑξηκοστῇ δευτέρᾳ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑξηκοστῇ τρίτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑξηκοστῇ τετάρτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑξηκοστῇ πέμπτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑξηκοστῇ ἕκτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑξηκοστῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑξηκοστῇ ὀγδόῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑξηκοστῇ ἐνάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑβδομηκοστῇ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑβδομηκοστῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑβδομηκοστῇ δευτέρᾳ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑβδομηκοστῇ τρίτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑβδομηκοστῇ τετάρτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑβδομηκοστῇ πέμπτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑβδομηκοστῇ ἕκτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑβδομηκοστῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑβδομηκοστῇ ὀγδόῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑβδομηκοστῇ ἐνάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ὀγδοηκοστῇ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ὀγδοηκοστῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ὀγδοηκοστῇ δευτέρᾳ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ὀγδοηκοστῇ τρίτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ὀγδοηκοστῇ τετάρτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ὀγδοηκοστῇ πέμπτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ὀγδοηκοστῇ ἕκτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ὀγδοηκοστῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ὀγδοηκοστῇ ὀγδόῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ὀγδοηκοστῇ ἐνάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἐνενηκοστῇ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἐνενηκοστῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἐνενηκοστῇ δευτέρᾳ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἐνενηκοστῇ τρίτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἐνενηκοστῇ τετάρτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἐνενηκοστῇ πέμπτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἐνενηκοστῇ ἕκτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἐνενηκοστῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἐνενηκοστῇ ὀγδόῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἐνενηκοστῇ ἐνάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ δευτέρᾳ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ τρίτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ τετάρτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ πέμπτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ ἕκτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ ὀγδόῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ ἐνάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ δεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ ἑνδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ δωδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ τρισκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ πεντεκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ ἑκκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ ἑπτακαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἑκατοστῇ ἐννεακαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ δευτέρᾳ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ τρίτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ τετάρτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ πέμπτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ ἕκτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ ὀγδόῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ ἐνάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ δεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ ἑνδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ δωδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ τρισκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ πεντεκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ ἑκκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ ἑπτακαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ διακοσιοστῇ ἐννεακαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ δευτέρᾳ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ τρίτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ τετάρτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ πέμπτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ ἕκτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ ὀγδόῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ ἐνάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ δεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ ἑνδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ δωδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ τρισκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ πεντεκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ ἑκκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ ἑπτακαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τριακοσιοστῇ ἐννεακαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ δευτέρᾳ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ τρίτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ τετάρτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ πέμπτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ ἕκτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ ἑβδόμῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ ὀγδόῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ ἐνάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ δεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ ἑνδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ δωδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ τρισκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ πεντεκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ ἑκκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ ἑπτακαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετρακοσιοστῇ ἐννεακαιδεκάτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πεντακοσιοστῇ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ πεντακοσιοστῇ πρώτῃ συνόδῳ ἐγένετο· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ

ANNO CHRISTI 879.

Hydruntis, Arsenio Lemni, Saba Apri, Timotheo Mesembriæ, Philippo Carpathi, Niceta Germiorum, Symeone Selybriæ, Constantino Coloniæ, Leone Neapoleos, Niceta Maroniæ, Epiphanio Cii, Sophronio Apameæ, Ignatio Prœconesi, Tryphone Rhusii, Stephano Germæ, Joanne Rhizæi, Georgio Celtzenæ, Euphemiano Euchaitarum, Leontio Tyanorum, Petro Iliados, Ignatio Mileti, Macario Dercensi, Petro Bizyæ, Theodoro Thessalonicæ, Nicephoro Limyræ, Constantino Cadi, Gregorio Metrorum, Michaele Pisiæ, Nicephoro Asponæ, Theophylacto Euripi, Gregorio Zetunii, Stephano Pharsalorum, Clemente Baæ, Basilio Apiæ, Antonio Daphnusiæ, Ignatio Sozopoleos, Petro Etæni, Methodio Erymnorum, Ignatio Cassandrensi, Thoma Cedisi, Basilio Baæ, Gabriele Achridensi, Philippo Luli, Constantino Bulgarophygæ, Methodio Midæi, Nicephoro Didymotichi, Clemente Daoniæ, Nicephoro Pœmanini, Stephano Bagonitiæ, Eugenio Præneti, Antonio Andraporum, Constantino Tracylorum, Joanne Podaliæ, Georgio Xanthiæ, Gregorio Heracleæ Latmi, Eustratio Corydalorum, Nicephoro Candanensi, Theodoro Orycandensi, Eusebio Lurnæorum, Xenophonte Demetriadis, Damiano Ezeri, Leone Neo-Patrensi, Petro Drugubitiæ, Athanasio Selenæorum, Symeone Arcadiopoleos, Basilio Hadriani, Basilio Heracleæ, Gregorio Camulianorum, Juliano Paliæ, Damiano Daphnutii, Antonio Cephaleniæ, Ceryco Neapoleos, Philippo Chrysopoleos, Constantino Coensi, Antonio Naupacti, Theognosto Apamiæ, Methodio Hexamilii, Joanne Metropoleos, Leone Helenopoleos, Constantino Madytensi, Methodio Cæsaropoleos, Nicephoro Porensi, Eustratio Elusorum, Jacobo Peritheorii, Theodoro Bucuba, Joanne Theodoropoleos, Constantino Trocmadorum, Theoctisto Tiberiopoleos, Gregorio Codadiæ, Isaac Stabaroti, Nicolao Nicopoleos, Stephano Gangrensi, Petro Pamphyli, Niceta Autudensi, Elisæo Lagenensi, Demetrio Scylacii, Agathone Cerasenorum, Theodoro Apamiæ, Nicephoro Basadensi, Nicolao Rhædesti, Theodoro Sporæ, Saba Cinepoleos, Sisinnio Synnai, Theodoro Caburcii, Theoctisto Acroni, Saba Tergasi, Constantino Acrassi, Joanne Ambladorum, Basilio Thyatiræ, Nicephoro Thraconis, Eusebio Synnai, Demetrio Polystyli, Basilio Synnai, Theodoro Orycandi, Nicolao Sozopoleos, Ignatio Isindi, Theodulo Patarensi, Sisinnio Tripoleos, Athanasio Mothonæ, Philippo Satalorum, Nicolao Adraniæ, Gregorio Hypæporum, Georgio Alei, Theophane Antiochiæ parvæ, Eustachio Tychensi, Theodosio Eleutheropoleos, Nicephoro Hermocapelitarum, Basilio Linoæ, Ignatio Nyssæ, Joanne Zalichi, Basilio Tzuruloes, Christophoro Dadybrensi, Petro Meloes, Constantino Phelli, Macario Cotenæ, Paulo Zelorum, Basilio Amisi, Leone Sagalassi, Basilio Germanicopoleos, Theodoro Iteæ, Mariano Anastasiopoleos, Sisinnio Verinopoleos, Thoma Hypsi, Michaele Troadis, Eustolio Aldili, Paulo

A κ8 Υδρ8ντος, Αρσενί8 Λήμν8, Σάβα Απρω, Τιμοθέ8 Μεσημβρείας, Φιλίππ8 Καρπάθ8, Νικήτα Γερμίων, Συμεὼν Σηλυβρείας, Κωνσταντίν8 Κολωνείας, Λέοντος Νεαπόλεως, Νικήτα Μαρωνείας, Επιφανί8 Κί8, Σωφρονί8 Απαμείας, Ιγνατί8 Προικοννήσ8, Τρύφωνος Ρ8σί8, Στεφάν8 Γέρμης, Ιωάνν8 Ριζαί8, Γεωργί8 Κελτζηνῆς, Ευφημιαν8 Ευχαΐτων, Λεοντί8 Θυάνων, Πέτρ8 Ιλιάδος, Ιγνατί8 Μιλήτ8, Μακαρί8 Δέρκων, Πέτρ8 Βιζύης, Θεοδώρ8 Θεσσαλονίκης, Νικηφόρ8 Λιμύρας, Κωνσταντίν8 Κάδ8ς, Γρηγορί8 Μετρῶν, Μιχαὴλ Πισίης, Νικηφόρ8 Ασπόνης, Θεοφυλάκτ8 Ευρίπ8, Γρηγορί8 Ζητουνί8, Στεφάν8 Φαρσάλων, Κλήμεντος Βαῆς,

B Βασιλεί8 Απείας, Αντωνί8 Δαφνουσίας, Ιγνατίου Σωζοπόλεως, Πέτρ8 Εταίν8, Μεθοδί8 Ερύμνων, Ιγνατί8[a] Κᾶς, Θωμᾶ Κηδίσ8, Βασιλεί8 Βαῆς, Γαβριὴλ Αχρίδης, Φιλίππ8 Λ8λ8, Κωνσταντίνου Β8λγαροφύγης, Μεθοδί8 τ8 Μηδαί8, Νικηφόρου Διδυμοτύχ8, Κλήμεντος Δαωνίας, Νικηφόρ8 Ποιμανην8, Στεφάν8 Βαγονετείας, Ευγενί8 Πραινέτ8, Αντωνί8 Ανδράπων, Κωνσταντίν8 Τρακύλων, Ιωάνν8 Ποδαλείας, Γεωργί8 Ξανθείας, Γρηγορί8 Ηρακλείας[b] Λάτμ8, Ευστράτ8[c] Οειδάλων, Νικηφόρου[d] Καδάρων, Θεοδώρ8[e] Ρυκάνδων, Ευσεβί8 Λουρναίων, Ξενοφῶντος Δημητριάδος, Δαμιαν8 τ8

C Εζήρ8, Λέοντος Νέων Πατρῶν, Πέτρ8 Δρουγουβιτείας, Αθανασί8 Σεληναίων, Συμεὼν Αρκαδιουπόλεως, Βασιλεί8 Αδριαν8ς, Βασιλεί8 Ηρακλείας, Γρηγορί8 Καμ8λιανῶν, Ι8λιαν8 Παλίας, Δαμιαν8 Δαφνουτί8, Αντωνί8 Κεφαλληνίας, Κηρύκ8 Νεαπόλεως, Φιλίππ8 Χρυσοπόλεως, Κωνσταντίν8 Κῶ, Αντωνί8 Ναυπάκτ8, Θεογνώστ8 Απαμείας, Μεθοδί8 Εξαμιλί8, Ιωάνν8 μητροπόλεως, Λέοντος Ελενουπόλεως, Κωνσταντίν8 Μαδύτων, Μεθοδί8 Καισαροπόλεως, Νικηφόρ8 Πορῶν, Ευστρατί8 Ελ8ζῶν, Ιακώβ8 Περιθεωρί8, Θεοδώρ8 Βουκουβᾶ, Ιωάνν8 Θεοδωρ8πόλεως, Κωνσταντίν8 Τροκμάδων, Θεοκτίστ8 Τιβεριουπόλεως, Γρηγορί8 Κο-

D δαδείας, Ισαὰκ Σταβαρωτ8, Νικόλεω Νικοπόλεως, Στεφάν8 Γαγγρῶν, Πέτρ8 Παμφίλ8, Νικήτα Αὐτ8δων, Ελισαί8 Λαγηνων, Δημητρίου Σκυλακί8, Αγάθωνος Κερασηνῶν, Θεοδώρ8 Απαμείας, Νικηφόρ8 Βασάδων, Νικόλεω[f] Ραιδέστ8, Θεοδώρ8 Σπόρης, Σάβα Κινπόλεως, Σισινί8 Συνάδ8, Θεοδώρ8 Καβ8ρκί8, Θεοκτίστ8 Ακρόνου, Σάβα Τεργασ8, Κωνσταντίν8[g] Ακρασσί8, Ιωάνν8[h] Αμπλάδων, Βασιλεί8 Θυατείρων, Νικηφόρ8 Θρακῶνος, Ευσεβί8 Συνάδου, Δημητρίου Πολυστύλου, Βασιλείου Συνάδου, Θεοδώρου Ορυκάνδου, Νικόλεω Σωζοπόλεως, Ιγνατίου Ισινδ8, Θεοδ8λ8

E Πατάρων, Σισινίου Τειπόλεως, Αθανασίου Μοθώνης, Φιλίππου Σατάλων, Νικόλεω Αδρανείας, Γρηγορίου Υπαίπων, Γεωργίου Αλε8ς, Θεοφαν8ς Αντιοχείας μικρᾶς, Ευσταθίου Τύχους, Θεοδοσί8 Ελευθεροπόλεως, Νικηφόρου Ερμοκάπου, Βασιλεί8 Λινόης, Ιγνατίου Νύσσης, Ιωάννου Ζαλιχ8, Βασιλεί8 Τζουρουλόης, Χριστοφόρου Δαδύβρων, Πέτρ8 Μελόης, Κωνσταντίνου Φέλλου, Μακαρίου Κοτήης, Παύλ8 Ζηλῶν, Βασιλεί8[i] Αμισ8, Λέοντος[k] Αγαλασσ8, Βασιλεί8 Γερμανικοπόλεως, Θεοδώρου Ιτέας, Μαριαν8 Αναστασιουπόλεως, Σισινί8[l] Βηρινοπόλεως, Θωμᾶ Υψ8, Μιχαὴλ Τρωάδος, Ευστολίου Αλ-

[a] Fro, Κασσανδρείας.
[b] Fro, Λάτμου.
[c] Fro, Κορυδάλων.
[d] Fro, Καδάρων.
[e] Fro, Ορυκάνδων.
[f] Fro, Ραιδέστου.
[g] Fro, Ακρασσοῦ.
[h] Fro, Αμβλάδων, in Lycaonia.
[i] Fro, Αμισοῦ.
[k] Fro, Σαγαλασσοῦ.
[l] Fro, Βηρινοπόλεως.

ANNO CHRISTI 879.

A δίλ8, Παύλ8 Δομετιουπόλεως, Ευσχήμονος Ειρηνουπόλεως, Συμεὼν Κερασοῦντος, Αντωνί8 Λακεδαιμονίας, Κωνσταντίν8 Τρακύλων, Θεοκτίστ8[a] Τράλεων, Ιωάνν8[b] Παλεμωνί8, Λέοντος Προβάτων, Στρατηγί8 ...... Λέοντος Βασιλειουπόλεως, Βασιλεί8[c] Καδιβ8, Ιωάνν8 Αλαβανδ8, Κωνσταντίν8 Λυσιάδος, Κωνσταντίν8 Νεαπόλεως, Φιλοθέ8 Αθανάσ8, Μιχαὴλ Οτροῖς, Στεφάν8 Πυργί8, Θεοφίλ8 Αλινδ8 Μαιωνίας, Φιλίππ8 Μυλάσ8, Ιωάνν8[d] Βαργύλων, Ιωσὴφ Λαρίμων, Φωτί8 Κλήρων, Συμεὼν Κεράμ8, Παύλ8 Μίλης, Βαρδανί8 Σκοπέλων, Κωνσταντίν8 Τραποβιζύης, Ιωάνν8 Β8κέλ8, Συμεὼν Λεύκης, Ισραὴλ Τζόκ8, Μανουὴλ Προβάτ8, Παύλ8 Μοσυνοπόλεως, Νικήτα Προύσης, Συμεὼν Ατταλείας, Ιωσὴφ Τυρά8, Θεοκτίστ8

B Καισαρείας τῆς Βιθυνίας, Φιλίππ8 Ανδρ8, Νικόλεω Μάκρης, Νικόλεω Αγχιάλ8, Σάβα Βετουνί8, Γεωργί8 Αρμενίας, Σάβα Λαρανδ8, Αντωνί8 Κινν8, Αρσενί8 Ατ8δων, Δανιὴλ Κενέν, Ανθίμ8 Βασινουπόλεως, Βασιλεί8 Κρατείας, Ευστρατί8 Φόβ8, Σωφρονί8 Αδριανουπόλεως, Κωνσταντίν8 Τυραί8, Παύλ8 Ευμενείας, Βασιλεί8 Αδάδων, Βαάν8[e] Μαστράβων, Νικόλεω Χωμάτος, Ταρασί8 Εριστῆς, Επιφανί8 Δαλδῆς, Βασιλεί8 Σινιάνδ8, Ιωάνν8 Σεργιοτζί8, Μιχαὴλ Μετελλουπόλεως, Μεθοδί8 Δαδαλείας, Γερμαν8 Κύτρ8, Λέοντος Γορδίας, Θεο-

C δηγήτ8 Φυτίας, Μιχαὴλ Ανάτρ8, Νικόλεω Ηλιοδωρίδος, Νικολά8 Οινιάνδ8, Γερμαν8 Φιλιτῶν, Ευσταθί8 Λουάδης, Κωνσταντίν8 Κωμβᾶς, Μιχαὴλ Αγκύρας, Κωνσταντίν8 Μοσυνῶν, Νικηφόρ8 Κλήρων, Αναστασί8 Τυρά8, Ζαχαρί8 Ιωαννίτζης, Ανδρέα Τλ8, Νικηφόρ8 Συμεωνί8, Μεθοδί8 Περγάμ8, Κωνσταντίν8 Ευκαρπίας, Ευσταθί8 Λαμωνίας, Συμεὼν Δεβελτ8, Γερμαν8 Μ8σβάδων, Παύλ8 Δορυλαί8, Λέοντος Αρπασ8, Νικόλεω Ιβόρων, Βασιλεί8 Ορεανιτῶν, Ι8λιαν8 Μίξ8, Θεοδώρ8 Μυλωμνῶν, Ιγνατί8 Συκῶν, Νικόλεω Καλύμνης, Κωνσταντίν8 Σώρας, Νικηφόρ8 Συβλαίας, Ευστρατί8 Τραιανουπόλεως, Μιχαὴλ Φιλαδελφείας, Ε-

D πιφανί8 Ευμενείας, Κωνσταντίν8 Αντάνδρων, Θεοφάνους Αζανῶν, Κοσμᾶ Στεφανιακ8, Κωνσταντίν8 Λαοδικείας, Στεφάν8 Βινδαί8, Κωνσταντίν8 Σεβαστῆς, Γερμαν8 Λιζίκ8, Νικόλεω Τεπ8τζης, Θεοδώρ8 Ιεροκαισαρείας, Μιχαὴλ Νύσσης, Νικόλεω Παππων, Θεοδοσί8 Τυμβριάδος, Ιωβανεσί8 Ιωαννίτζης, Μεθοδί8 Κλεπῶν, Γερμαν8 Δασκυλί8, Μηνᾶ τῆς[f] αγ. Βασιλεί8 Λαγινῶν, Γρηγορί8 Ιωνοπόλεως, Ιωάνν8 Βαρβύλων, Θεοφάν8ς Μακροκώμης, Ευθυμί8 Φιλομηλί8, Σαμουὴλ τ8 αγί8 Κορνηλί8, Ανθίμ8 Παρλα8, Εφραὶμ Γαργάρων, Μιχαὴλ Μοκ8ς, Θεοφάν8ς Μελιτοπόλεως, Στεφάν8 Γορδοσέρβων,

E Παύλ8 Βινδαίων, Παύλ8 Ζιγχί8, Κυρίλλ8 Λινόης, Αντωνί8 Δαφνουσίας, Σαμουὴλ Παρσακύτας, Αθανασί8 Πινάρων, Νικήτα Ζηνόπη, Ιγνατί8 Βασιλειουπόλεως, Γρηγορί8 Ιάσσων, Γεωργί8 Βαρατ8, Θεοτίμ8 Αργους, Μιχαὴλ Απολλωνιάδος, Ευσχήμονος Τιτυ8, Νικηφόρ8 Πείρας, Παύλου Στρύμονος, Αντιόχ8 Μάκρης, Μακαρί8 Κοτήης, Νικολάου Νικοπόλεως, Συμεὼν Κρεδαμοῦ, Κωνσταντίν8 Κάβων, Βασιλεί8 Εβαῆς, Συμεὼν[g] Χαιρετόπων, Δημητρίου Πολυστύλου, Γερμανοῦ

[a] Fro, Τράλλεων.
[b] Fro, Πολεμωνίου.
[c] Forte pro Κανδύβων.
[d] Fro, Βαργυλίου.
[e] Forte, Μασχύρων.
[f] Fro, Αγιουπόλεως, vel Αγίας πόλεως.
[g] Fro, Καιρετάνων.

A Domitiopoleos, Euschemone Ireopoleos, Symeone Cerasuntis, Antonio Lacedæmoniæ, Constantino Traculorum, Theoctisto Trallium, Joanne Polemonii, Leone Probandensi, Strategio . . . Leone Basiliopoleos, Basilio Candybensi, Joanne Alabandensi, Constantino Lysiados, Constantino Neapoleos, Philotheo Athanassi, Michaele Otri, Stephano Pyrgii, Theophilo Alindi Mæoniæ, Philippo Mylasi, Joanne Bargylii, Joseph Larymorum, Photio Clerorum, Symeone Cerami, Paulo Melæ, Bardanio Scopelorum, Constantino Trapobizyæ, Joanne Buceli, Symeone Leucæ, Israel Tzoci, Manuel Probatensi,

B Paulo Mosynopoleos, Niceta Prusæ, Symeone Attaliæ, Joseph Tyræi, Theoctisto Cæsareæ Bithyniæ, Philippo Andri, Nicolao Macræ, Nicolao Anchiali, Saba Betunii, Georgio Armeniæ, Saba Larandi, Antonio Cinnæ, Arsenio Attudensi, Daniele Cenei, Anthimo Basinopoleos, Basilio Cratiæ, Eustratio Phobi, Sophronio Hadrianopoleos, Constantino Tyræi, Paulo Eumeniæ, Basilio Adadorum, Vaani Mastraborum, Nicolao Chomatis, Tarasio Eristæ, Epiphanio Daldæ, Basilio Siniandi, Joanne Sergentzii, Michaele Metellopoleos, Methodio Dadaliæ, Germano Cytri, Leone Gordiæ, Theodegete Phy-

C tiæ, Michaele Anatri, Nicolao Heliodoridos, Nicolao Oeniandi, Germano Philitensi, Eustathio Lundæ, Constantino Combæ, Michaele Ancyræ, Joanne Mosynorum, Nicephoro Clerorum, Anastasio Tyræi, Zacharia Joannitzæ, Andrea Tloensi, Nicephoro Symeonii, Methodio Pergami, Constantino Eucarpiæ, Eustathio Lemoniæ, Symeone Develti, Germano Musbadorum, Paulo Dorylæi, Leone Harpasi, Nicolao Iberorum, Basilio Oreanitarum, Juliano Mixi, Theodoro Mylomnorum, Ignatio Sycorum, Nicolao Calumnæ, Constantino Soræ, Nicephoro Syblææ, Eustratio Trajanopoleos, Michaele Philadelphiæ,

D Epiphanio Eumeniæ, Constantino Antandri, Theophane Azani, Cosma Stephaniaci, Constantino Laodiceæ, Stephano Bindæi, Constantino Sebastæ, Germano Lizici, Nicolao Teputzæ, Theodoro Hierocæsareæ, Michael Nyssæ, Nicolao Papporum, Theodosio Tymbrados, Jovanesio Joannitzæ, Methodio Cleporum, Germano Dascylii, Mena Hagiopoleos, Basilio Lagenorum, Gregorio Jonopoleos, Joanne Barbulorum, Theophane Macrocomes, Euthymio Philomelii, Samuel sancti Cornelii, Anthimo Parlai, Ephraim Gargarorum, Michael Morex, Theophane Melitopoleos, Stephano Gordoservæ,

E Paulo Bindæorum, Paulo Zecchiæ, Cyrillo Linoæ, Antonio Daphnusiæ, Samuel Parsacutæ, Athanasio Pinarorum, Niceta Zenopi, Ignatio Basiliopoleos, Gregorio Jassi, Georgio Baratæ, Theotimo Argi, Michaele Apolloniadis, Euschemone Tityi, Nicephoro Piræ, Paulo Strymonis, Antiocho Macræ, Macario Cotenæ, Nicolao Nicopoleos, Symeone Credami, Constantino Caborum, Basilio Ebaæ, Symeone Cæretaporum, Demetrio Polystyli, Germano Leucadis, Andrea Nauplii

ANNO CHRISTI 879.

plii, Simeone Tribenadis, Coëma Charisopoleos Theodoro Sinopes, Meletio Ponti Heracleæ, Constantino Tii, Michaele Hagiopoleos, Michaele Ancyrofyrai, Athanasio Anem, Eustathio Aladi, Samuel Liparorum, Luca Arcatarum, Thoma Agathæ, Joanne Dardani, Leone Plusiadis, Basilio Lystrorum, Eustathio Philogeni, Michaele Iandi Aspæi, Methodio Iotharum, Eustratio Metæ, Theophylacto Magnesiæ, Strategio Oeæ, Symeone Iasdi Dacæ, Germano Stadiotis, Symeone Cerami, Luca Anelli Magnesiæ, Basilio Rhodiopolis, Joanne Nazianzi, Gregorio Hadrianoreharum, Eustathio Dermocholcitorum, Platone Erbantis, Aetio Domnorum, Stephano Barcoi, Paulo Pluoea, Joanne Docimii.

Pacho filentio, Petrus Dei amantissimus diaconus & protonotarius stans coram Synodo dixit: Petrus religiosissimus presbyter Cardinalis & legatus Ioannis fanctissimi Papæ veteris Romæ, & eorum qui cum eo sunt, Paulus & Eugenius, advenerunt. Ex qui bus reverentissimus Petrus etiamnunc adfist, & venerabiles litteras fanctissimi Ioannis Papæ defert.

Photius fanctissimus Patriarcha dixit: Gratias Deo nostro optimo, qui fervavit eum incolumem, restituitque ipsum nobis in pace & commoda valetudine. Ingrediantur. Cumque ingressi essent, Photius fanctissimus & œcumenicus Patriarcha dixit: Gloria fit Deo nostro, semper confubstantiali & vivifico Trinitati, nunc & semper, & in fæcula fæculorum. Sancta fynodus respondit: Amen. Et oratione facta de more, Photius fanctissimus dominus noster & œcumenicus Patriarcha amplexus ofculatusque eft Petrum religiosissimum presbyterum, & eos qui cum ipso erant, dicens: Deus hoc opportune vos adduxit: liberavit Deus nimios laborem veftrum: benedicat & fanctificet animas & corpora veftra. Sulcipiat curam & folicitudinem fanctiffimi fratris & comministri ac spiritalis patris noftri beatiffimi Papæ Ioannis. . .

Petrus religiosissimus presbyter cardinalis & legatus fanctiffimi Papæ Ioannis, dixit: Benedictus Deus, quod veftram fanctitatem invenimus bene valentem. Vifitat vos fanctus Petrus. Photius fanctiffimus Patriarcha dixit: Chriftus Deus noftor qui principem Apoftolorum Petrum, cujus mentionem fecit veftra pietas, miferatur omnium noftrum, & fua digna gratia confolatur. . .

Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis dixit. Salutat fanctiffimum veftram fanctiffimus & œcumenicus Papa Ioannes. Photius fanctiffimus Patriarcha dixit: Vicifim falutatur a nobis linceræ cordis affectu; & Deum rogamus, ut fimus participes fanctarum precum & excellentis caritatis ipfius: fi a communi Domino Chriflo Deo noftro pro fincero ergo nos amore & genuino affectu, merces eidem reponatur.

Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis fedis Apoftolicæ dixit: Vult ille tum

Ἀδελφὸν, Ἀνδρέα Νικοπόλ. , Συμεὼν Τειβαλέ. , Κοσμᾶ Χαρσιάνων, Θεόδοτον Σινώπης, Μελετίου Ἡρακλείας, Κωνσταντίου Τίε, Μιχαὴλ τὸν Ἁγιοπόλεως, Μιχαὴλ Ἀγκυροφύκων, Ἀθανάσιον Ἀνέμ, Εὐσταθίου Ἀλαδῶν, Σαμουὴλ Λιπαρόρων, Λουκᾶ Ἀλάμων, Θωμᾶ Ἀγαθίας, Ἰωάννου Δαρδάνων, Λεόντος Πλουσιάδος, Βασιλείου Λύστρων, Εὐσταθίου Φιλογενοῦς, Μιχαὴλ τοῦ ἁγίου Ἀγαπητοῦ, Μεθοδίου Ἰοθάρων, Εὐστρατίου Μετῶν, Θεοφύλακτος Μαγνησίας, Στρατηγίου Οἴης, Συμεὼν Ἰασδὶ Δακίας, Γερμανοῦ τοῦ Σταδιώτου, Συμεὼν Κεραμέων, Λουκᾶ Ἀνηλὶς Μαγνησίας, Βασιλείου Ῥοδῶν, Ἰωάννου τοῦ Ναζιανζοῦ, Γρηγορίου Ἀδριανοπολιτῶν, Εὐσταθίου Δερμοκολκίτων, Πλάτωνος Ἐρβάνων, Ἀετίου Δόμνων, Στεφάνου Βαρόης, Παύλου Φυόκων, Ἰωάννου Δοκιμίων.

Σιγὴς γενομένης, Πέτρος ὁ ἀγαπητὸς διάκονος καὶ πρωτονοτάριος ἵστατο ἐνώπιον τῆς συνόδου καὶ ἔφη· Πέτρος ὁ θεοτιμήτατος ἀρχιερεὺς καὶ ἀπόκρισιαρίος τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἰωάννου τοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις εὐαγγελικοῦ τόπου, καὶ πάντων τῶν σὺν αὐτῷ ἐν τῇ ἁγίᾳ ἕδρᾳ τῆς πρώτης Ἰλίου ἡμῶν τῆς ἁγίας ἕδρας τῆς πάντων ἁγίων αὐτοῦ· καὶ πρέσβυς αὐτοῦ τῆς ἁγίας ἡμῶν γνησίας ἑνάτης ἐξ οἰκουμένης διεδέξατο· ἀφ' ἧς γε κοινὸ διατόνου Χριστῷ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ ἡμῶν ἀντάμωνται. . .

Πέτρος ὁ ἀγαπητὸς ἀρχιεπίσκοπος & καρδινάλις τῆς ἀποστολικῆς ἕδρας εἶπε· Ἔβλεψε τὴν τιμιότητα ὑμῶν ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς καὶ σύμπτερος. Φώτιος ἁγιώτατος ἱερεὺς θεοτίμητος καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης εἶπεν· ὁ πλησιάσας τάπητα τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν καὶ οἰκουμενικῆς ἕδρας τῆς συλλειτουργὸς καὶ πνευματικὸς ἡμῶν πατρὸς ἡμῶν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πληρώσει τὸ κόπον αὐτοῦ· ἀλλὰ γνωτὸν ἔστω ὑμῖν ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς καὶ συμπρεσβύταις ἡμῶν ὅτι ἐν τῇ ἁγίᾳ ἡμῶν καὶ οἰκουμενικῇ ἕδρᾳ ἐστὶν ἡ ἀκρίβεια τῶν κανόνων καὶ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων· ἐν ἐκείνοις γὰρ ἐσμὲν ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ἐκπεπαιδευμένοι· ἐν τούτ

ANNO CHRISTI 879.

fia cui præsit, & omnes episcopi ac sacerdotes, quomodo valent? Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis dixit: Sani sunt omnes: per sanctas orationes vestras. Qua autem caritate, qua fide sit sanctissimus Papa erga suam sanctitatem, quis enarrare possit? Tamen ex epistolis ejus agnoscere omnes, quanto ei profecerator affectu. Photius sanctissimus & œcumenicus patriarcha dixit: Quæ sit vis verborum, ex rebus ipsis manifeste patuit. Sanctissimus Papa, spiritalis noster pater, facta verbis præmisit. Quicumque igitur sunt mente præditi, perspicue norunt zelum ipsius divinum pro sancta ecclesia, seu ecromque ejus animum, & caritatem perfectam erga nos humiles.

Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis dixit: Fratres & communistæ: Sanctissimus Papa plurimum vobis salutem dicit. Sancta synodus dixit: Et nos ipsum salutamus & amplectimur. Petrus religiosissimus presbyter & legatus veteris Romæ dixit: Fratres & communistæ: Quemadmodum amantissimus pater liberqs suos defideratur, & bonus pastor oves suas; sic & sanctissimus Papa, qui vos diligit, non cessat per suas literas & per suos familiares, adhortari vos, & visitare, ac docere se vix præbere. Volt enim omnem sanctam Dei ecclesiam unitã, ut fiat unum ovile, & unus pastor. Joannes Dei amantissimus metropolita Heracleæ dixit: Per sanctas ipsius orationes jam antea fiebam eft unum ovile; & habemus unum verum pastorem, sanctum ac probum, Photium sanctissimum donum nostrum & œcumenicum patriarcham.

Zacharias Dei amantissimus metropolita Chalcedonis dixit: Res eft adeo venerandæ Pax, ut Deus ipfe Pax vocetur, & effe credatur; ut fint alii, qui pacificet Deum appellare & Drum effe opinari homines confueverunt. Sed quamvis res ea tantopere venerandæ fit, non ita pridem in ecclesia noftra damnum paffa eft; nec prius ecclesia pacata fuit, fimplicitate illius qui præerat. Tunc enim maxime malo excitato & in tantam altitudinem & prolixa elata, quonam hujus rei causa exftitit? Omnes enim vultis edifcere. Dicam igitur, quamvis fit ifud incredibile, tamen verum. Vidi divini Scripta tum in facris ac divinis feriptoris, tum in omni genere doctrinarum, menris fimplicitas humanam forme fuæ pergredientia naturam, fomma agnoti peccipacia, congenita prudentia, manfuetudo, vivendi genus in omnibus æquum ac modeftatum, ut fuperior omni prorfus voluptate appetenti; mifericordia in pauperes fupra omnes qui fuere aliquando hoc nomine celebrati, humilitas quæ Chriftum ipfum refpexerat, quam decet quidem habere omnem Chriftianum, maxime vero epifcopos; quam & vos cernimus habere, ut fane conjenit, ne non conftantanes appellationi operas oftendamus; ergo pertotorbis facilitas, ex effufa liberalitate inopia, indaftria in adducendis multis hæreticis, multis etiam infidelibus; quid hæc autem commemoro?

A ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εκλελοιπε, & πάσης μᾶλλον ἐπ ἐκείνοις, τοῦ ἑνὸς; Πέτρος ὁ ἁγιώτατος πρεσβύτερος & καρδινάλιος ἐφη· ὑγιαίνουσι πάντες ἀπὸ τῆς μεγάλης ἁγιωσύνης· ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς ἀσπάζεται ἡ ἁγία σύνοδος. ἡ ἁγία σύνοδος ἐφη· καὶ ἡμεῖς ἀσπαζόμεθα τὴν ἁγιωσύνην αὐτοῦ. Πέτρος ὁ ἁγιώτατος πρεσβύτερος καὶ ἀπόκρισος τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ἐφη· Ὅτι τὸ κατ' εὐσέβειαν ἀνεπαίσχυντον τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα, ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐστι φανερόν· ἐκ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ ἐπιγινώσκομεν ὅσον προέκοψεν ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπῃ. Φώτιος ὁ ἁγιώτατος καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐφη· Ἡ δύναμις τῶν ῥημάτων ἐκ τῶν πραγμάτων ἐφάνη. Ἃ δὲ ἁγιώτατος πάπα, ὁ πνευματικὸς ἡμῶν πατὴρ, τὰ ἔργα προκατελάβετο τῷ λόγῳ. ὅσοι οὖν τὴν γνώμην, ἐξεδρασὶ τὸν καλὸν ζῆλον ὃν ἔχει ὑπὲρ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ζῆλος, & τὴν πρὸς ἡμᾶς τὰς ταπεινὰς ἑλκυσμὸν καὶ θερμὴν ἀγάπην πᾶσι.

B Πέτρος ὁ ἁγιώτατος πρεσβύτερος καὶ καρδινάλιος ἐφη· Ἀδελφοὶ & συλλειτουργοὶ· πολλὰ ἀφ' ἡμῶν ἀσπάζεται ἡ ἁγιωτάτη καὶ ἀγαπητὴ πάντας· ὁ ἁγιώτατος πάπας. ἡ ἁγία συνόδος ἐφη· Καὶ ἡμεῖς φροντιστικῶς ἔχομεν & εὐπροσηγόρως. Πέτρος ὁ διοτρεφέστατος πρεσβύτερος & ἀπόκρισος τῆς ἁγιωτάτης Ῥώμης ἐφη· Ἀδελφοὶ & συλλειτουργοὶ· οὐ τοῦτον φιλότεχνος πατὴρ τοὺς ἑαυτοῦ τέκνα ἐκτρέφει, ἀλλὰ μᾶλλον & ὁ ἀγαθὸς ποιμὴν τὰ ἴδια πρόβατα, ἵνα δὲ ὁ ἁγιωτάτος πάπας ἡμᾶς ἀγαπᾷ, ἵνα δὲ ὁ ἁγιωτάτος πάπας ἐπισκέπτεται ἡμᾶς, ἵνα δὲ ὁ ἁγιωτάτος πάπας ἐπιστέλλει ἡμῖν, ἵνα δὲ ὁ ἁγιωτάτος πάπας ἐπιθυμεῖ ἡμᾶς ἐν εἶναι, ἵνα μία ποίμνη γένηται, καὶ εἷς ποιμήν· ἐκ τούτων ἐγὼ ἐσπούδαζον ἐκ πολλοῦ γενέσθαι μία ποίμνη καὶ εἷς ποιμήν· ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ἐσπούδαζον ἐκ πολλοῦ γενέσθαι μία ποίμνη καὶ εἷς ποιμήν· ἐκ τούτων

ANNO CHRISTI 879.

nostri gratia, & opera praeterca Christum A amantis Imperatoris nostri, & orationibus sedhuc domini nostri sanctissimi patriarchæ, & trium Orientis Pontificalium sedium consipiratione atque consensu, & Deo acceptis supplicationibus ac precibus sanctissimi Papæ Joannis, recte se habentibus omnia, nec ullius opera ad emendationem egent. Quod autem non mea hæc oratio, sed communis vox ell totius hujus frequentissimæ synodi, audire vobis licet.

Sancta synodus exclamavit: Nos a fanctissimo domino nostro & œcumenico patriarcha, ut ab initio fumus cum eo consentiri, nullo modo disjungimur: sed & sanguinem nostrum alacriter pro eo effundere volentibus illum quærere, parati fumus. Quotquot autem diffidium aliquod adversus ipsum admisimus, vehementer improbamus: superius nostrum confitemur, propositum, nunc toto corde & stabili sententia Pontificem & pastorem & dominum ipsum profitemur. Qui de his autem dubitant, nos nolles ecclesiæ & projiciendos existimus.

Zacharias Dei amantissimus metropolita Chalcedonia dixit: Merito fane projiciendi fumus, qui sunt ex schismatico errore retenti. Nam præter alia crimina, quorum illi audaces funt, etiam illud incredibile perpetrant, quod ipfe capitulas vehementer plango. Quid iftud rei eft? Ipfam Romanam ecclefiam, quæ a multis annis libertate potitur, conantur in fervitutem redigere. Quo pacto tandem? Acta, inquiunt, Nicolai Papæ fufcepimus: & acta Hadriani fimiliter plurimi: Acta vero fanctiffimi ac beatiffimi Papæ Joannis non fufcipimus. Quid ita? Quoniam illi quidem noftro obfequuntur arbitrio, ille autem non ex fedtatur quæ volumus: fed quæ volt illic ; his & nos ut acquiefcamus lege decernit. Hoc vero quid eft aliud, nifi quod illi quidem non Pontificem Romanorum decre- B tis obtemperant, fed magnos libros admiranda fque Pontifices propitii obfequi judiciis cogunt? Nam fi illa fufcipiant & vefti decretis, quæ ipfi prius latuerant; quæ vero ipfi nolunt, a etiamfi millies vos voluerilis, & canones habeatis fuffragatoriales, & fuperne præfocentem affiatum; nunc contra hæc omnia propriam fuam judicium plus valere fuperbe gloriantur. Quem deinde furori locum relinquunt, qui major effe poffit? Teftinate igitur, dilectiffimi, & contendite cum eisdem Romanam Dei ecclefiam a monftruofa & barbara fervitute eximere; & inhabitationem vobis ignominiæ & defolationemque depellite; gloriam vero inclytamque famam confpiratione communis ecclefiarum pacis commutate.

Petrus religiofiffimus presbyter & cardinalis dixit: Omnipotenti Deo noftro debemus pro omnibus gratias agere; & ipfe faciet quæ omnibus profint. Joannes Dei amantiffimus metropolita Heracleæ

ANNO CHRISTI 879.

κρίνει Θεὸς, καὶ Σωτηρὶᾳ τῷ πρὸς τὸν τῆ φιλοχρίστῳ ἑυσεβείᾳ ἡμῶν, καὶ πρωτίστῳ ἐξάρχῳ τῆ θεσπότου ἡμῶν τῆ ἀγωνιτῶν πατριάρχῃ, καὶ τῷ τῶν τῆς ἁπατολῆς ὀρθοδοξιτῶν θρόνων συμποίᾳ καὶ ἀμφοτέρων μὲν, καὶ πρὸ γε τούτων τοῖς ἐν ἡμῖν ἑυσεβέσι καὶ πρὸ θεοῦ ἱκετεύσι καὶ ἀγνωτικῶς πάντα λωίτοι, καλῶς ἔχει, μᾶλλον δὲ οὐρεῖ τε πρὸς ὑπόθεσιν. καὶ ὅτι ἀν ἐμοὶ ὁ λόγος, ἀλλὰ κοινὴ φωνὴ ἔδι πάντες τῆς πολυαρίθμου τούτης συνόδου, κέλευε ἡμᾶς ἔρεσθι.

Ἡ ἁγία συνοδος ἐβόησεν· Ἡμεῖς τοῦ ἀγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχη οὐ μὴ ἀπ' ἀρχῆς ὄντες ἐνωμένοι, ἐδέποτε ἐδιάστημεν· ἀλλὰ καὶ τὰ αἴματτα ἡμῶν προθύμως ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκχέαι τοῖς βελομένοις ταῦτα ζητεῖν ἐτοίμως ἐχόμεθα. ὅτοι δὲ καὶ τέως τινὰ τῶν ἐντῶτε ἀπεδεξάμεθα, τοῦλο καταγνόντες τῆ τοιαύτης ἡμῶν γνώμης καὶ διαθέτεως, πᾶν ἀληθὲς καρδία καὶ ἀξιόπιτῳ φρονήματι καὶ ἀγχίτῃ καὶ ἑυσεβοῦσι καὶ τοιμβάσι ἑπτεγκεφάλῳ. ἡ τῆς ἐπὶ τέτοις δικαίωτως ἐγζέσης τῆ ἐκκλησίας καὶ ἀτοδόκτως ἡγήσεται.

Ζαχαρίας ὁ Θηρουπόλεως μιθροπολίτης Χαλκηδόνος εἶπεν· Αξίως μὰ εἰπεῖν ἀποβλητοι ἐσόμεθα τῆς ὀρθῆς λογικῆς ἀγελαίας, ἐὰν μὴ τοῦτο ἐπιτιμήσωμεν, ὃ ἐπείτοι δηλαδὴ ἐν τῷ ἡμετέρῳ τῆς ἐκκλησίας προκαθημένῳ· ἐγὼ δὲ τοῦτο λέγω, ὅτι τὸ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐδὲ ὃν πολλοῖς χρόνοις ἐλευθερίᾳ κεκτημένην, ἀξιώμασι δὲ κράτος βεβαιοῦμένην ἀνοσφαιώτοις παρὰ θεοῦ ἐληφότος, πρὸς τὸ τῆ ἀληθείᾳ τοῦ πνεύματος ἀντιβῆναι· τοῦτο γὰρ τίνος ἐτέρου ἐτὶ τὸ τὰς Νικόλαε, φασὶ, ἔτγράφθαι. ἡ τὸ τῆ Ἀδριανὸς ἀμοιβὰς ἀξέρκειν. τὸ δὲ τῆ ἀγνωτότε ἡ μακαριωτάτε τότε Ἰωάννε ὁ δεῖνα· τίνος μᾶλλον ἀν ἐκείνος ἡθῆ τὸ ἐπιτιμᾶν πολυθέτῳ ἔτιλόμενε; ἴτοι δὲ ὡς ἀ βωλόμεθα τέτγε· ἀλλ' ἀπὸ ἑκάτερε βέλεται, τέτοις κρίνομεν. Σκευοφυλακίᾳ γὰρ ἐνεμηθέντες· τῶν δὲ τῆ ἑτέρε ὁ δὲ ὠτοὶ μὴ ἐν τοῖς ἀγιωτάτοις τῆ Ῥωμαίων ἐκλήρωτε ἑτοτεῖ, ἀλλὰ τοῖς μεγέθεσι ἐκείνης καὶ ὄγκωματος ἀγρηγοῦς τοῖς ἐδίοις ἔθνεσιν ἀξιοκελεῖ ἀνελκόμενοι· οὐ γὰρ ἐκείνα δίχοντα τῆ ὑμετέρᾳ ἐκλησίᾳ ἀπερ αὐτοὶ φρονεῖτε ἐκείνοι· ἀλλ' αὐτοὶ μὲν ὑλοτομεῖ, καὶ μισθὸς ὑμεῖ ἐκλησίᾳ, καὶ τὰς κειδίας συμλήφετε ἴσχυε, καὶ τῶν ἀκριβῶν ἀφολογίαν ἐν τοῖς ἐκείνε ἐκ τῶν ἀπὸ τῶν τῆ ὀλεθρε ἐκλησίᾳ ἀκλεροδότων· τὴ αὐτὸς ὑπερβολὴ μισθες ἀσολελέτεσι, ἀνδρὶ ἀν τοῦτο, ἀγωτικὶ, ἀ ἀγωνίσασθε. ἐ τῆ ἐκ Ῥωμαίων ἀγίας τῆ Θεῆ ἐκκλησίας ἀδικοῦτε ἐ βαρβάρων ἀτακτέτερα διάκεισθε. ἐ τῆ μέχρι τῶν νῦν ἐπιτεθεβληθέν ὑμῖν ἐτιμίᾳ τε καὶ μέχρι κατοικεδομῆτε; ὄθεν ἡ πᾶς ἐκλησία τῆ σωμέτοῖς τῆ κοινῆ τῆ ἐκκλησιῶν σεμνύνεσθε.

Πέτρος ὁ Στοτείδετος ἀρχιεπίσκοπος & καρδινάλις εἶπε· τὸ πανπόθητον ὑιὸ ἡμῶν Χριτὸ πάντα ἀγαθὰ ἐν ὑμῖν ἐργάσεται· ἐδὲ γὰρ ἐκείνος ἐκ ἐθέλοι ἐνεργεῖν. ὁ ἐπιτιμῶν ἐν τῷ συμφέροντι τῶν· ἰωάννης ὁ Θηρουπόλεως Ἡρακλείας Ὁρέκες ἔτε· τοῦλο καὶ ἐγὼ λέγω, ὅτι τὸ ἐν ἐκκλησίᾳ ἐπιτιμᾶν ἐδὲ ἁμαρτάνειν ἐστὶν ἀλλὰ καὶ ἐπαινεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ ἐδὲ σπάνιον. ἐκ ἔζέλοις ἐν μετανοίᾳ ὄν. καὶ ἐγὼν βοῶ τῶν τὴν ἐβραϊδῶν συμφωνία τὸς ἐωθῆ ἀγωνιτῶς· & ἐν τῷ ἁπατολῆ ἀρχιερατικὸν ὄγκων, & ἐν ἀγωνίᾳ μετανοίᾳ τῶ ἀγωνιτῶ ὑρθῆ δεσπότε ἡ ἀρχιερίας.

Ἡρακλείτος ὁ Θηρουπόλεως ἀρχιεπίσκοπος Καππαδοκίας ἔφη· ἀγαπᾶτε ἀλλήλες ὡς ἀληθῶς ἐν μετανοίᾳ· ἐ σωτηρίᾳ ὁ ἐκκλησία· ὅτι ἐκ ἐπλήρες κύριε ἀγαθὰ οἷς τὴν ἐκρίνε τῆ βασιλέων κρῖσι ἐμὲ ὁ ἀγίων· ὃ δηγῶς ὁ Θεοῦμῶν αὐτὸς κράτος τὲ μεγαλεθέως τιμίες τοσοτηρτὸς ἐν τῆ ποτέρων πατερχιῶν ὄρθρων. ὃ ἐκ τῆ ἀγωνίᾳ μετανοίᾳ τῶ ἀγωνιτῶ ὑρθῆ δεσπότε ἡ ἀρχιερίας.

Ἰάκωβος ὁ Θηρουπόλεως ἀρχιεπίσκοπος Καππαδοκίας εἶπε· τὸ τῆ ἀγωνιτῶ τέτε λοίπε τὸ τοιαῦτα ἐρῶ· ἐ τῆ ἀγωνιτῶ τέτε λοίπε τὸ τοιαῦτα ἐρῶ· ἐ τῆς μετανοίᾳ καὶ ἐπιτιμήσεως, ἐ τῆς ἀπαθείας ὁμοίως ἐλθόντες τὸ ἡμετέρῳ ὁμοίῳ συμφοντῆς, ἐ τῶν ἀγγωτίτων τῶν νῦν ὑμοφύλων ὑμοφύλοις ἐπεγκωμίοις. ἐ τῶν ὠὸν ἐπ' ἀληθείας ὀρθοφρόνων ὄντων ἐ ἀναφωνήσομεν· ὁ κύριος ἐλέησον· ἐμφύτευσον ἐν ἡμῖν τὸν φόβον σε. ἐ ἐκκλησία δὲ ἀσπάζεται γὰρ ἡ ἐκκλησία δὲ ἀσπάζεται ἐ ἀσπάζεται.

Ἡλίας ὁ Θεσσαλίδετος ἀρχιεπίσκοπος & ἐποπορπὶς ἡ γοσολίων εἶπε· ἐ τῶν & χριστιανῶν ὄρθρο τῆ Θεῆ, ὅτι ὑπὲρ ἡμῶν πάντας ἰωσήφης· ἀχρειτὰ δὲ πλοι ἐγω ὁ πατὴρ, ὅτι ἐκ ἐγενόμεθα· ταῦτα πλέον οὐ τὸ τῆ καὶ τῆ ἐμὲ ἁγία τῆ Θεῆ ἢ λεροσολύμων ἐκκλησίᾳ· ἰδέτοτ ταφεδέξαμεν· ἀλλ' ἀπὸ ἑ βεβαιώσεως, ἀφ' ὧν ὁ ἁγιώτατος ἡμῶν δεσπότης θρόνος τὸ ἀρχιερατικὸν τῆτε θρόνε ἐπικράτησε. ἐ τῶ τῆς τέτοις αὐτὸ λιβέλλων ἐγκράφε ἀφὸς Θεοδόσιος τὸ ἁγιώτατον πατριάρχην Ἱεροσολύμων, ἐνωθῆν αὐτὸ & ἐδιάστασιν καὶ ἐκ τῶν μετατάσεων. ἐ τῆς ἐκείνοι τι ἐτὶ μὴ τῆ τὸν μετατάσεων. ἐ τῆς ἐκείνοι τι ἐτὶ μὴ τῆ τὸν ἀγχιεπισκόπων αὐτὸ φροντίσεως ἐδέτοτ παρεδέξαμεν.

Δανιὴλ ὁ Στοφιλέτου μιθροπολίτης Ἀλεξάνδρειας εἶπε· ὁ ἁγιώτατος ἡμῶν δεσπότης ὁ ἀκεκμενικὸς πατριάρχης Χριτὸς τὸν Θεὸν ἡμῶν μετατάσεις ἔχοντες ἐν ἀληθείᾳ τὸν Θεὸν ἐνδύσαμενοι· ἐ τῆς ἀβλότητος τῆς ἀφρότος· ἐ τῆς σφοτέρε ἐκκλησίας τῆς ἀγίας τιμῆς ἐκτὸς ἐκ ἐγενόμεθα· ἐ τῆς ἐκείνοις

ANNO CHRISTI 870.

Hanc enim eo consilio ad eum misit, ut omni hominis persuasionem compescamus de, quod fratrem ipsum & commilitonem agnoscit. Et cum haec dixisset, assurgens, dedit domino nostro millam a sanctissimo Papa Joanne stolam Pontificalem, pallium, tunicam, penulam, & sandalia.

Sanctae synodus dixit: Si sanctitas vestra fuerit, videamus illis fingulatim. Tunc accipiens Petrus reverentissimus presbyter & cardinalis, cum sociis ejus Dei amantissimis episcopis & reliquis Romanis, explicuit ea coram praesente synodo, Photius sanctissimus & oecumenicus patriarcha dixit: Christus Deus noster, qui coelum nubibus circumcingit, nascitque nolitum ut eam reformaret ac purgaret indule, ipse fratres & commilitones & spiritalem patrem nostrum in hac praesenti vita tuto praelidio & salute certe indult; atque in futuro faeculo circumdans eum velle nuptiali dignum illo coelesti sponso exhibeat.

Exgenius Dei amantissimus episcopus & legatus veneris Romae dixit: Frater & commiffer: Non ita pridem vobis ea dicebamus, quae nunc videris: animam nempe sanctissimi Papae Joannis cum animo Photii sanctissimi patriarchae esse compendissimum, & esse ambos unam. Et quemadmodum defideran quilquam esse cum Deo, sic defiderat Apostolicus Papa Joannes esse cum sanctissimo patriarcha. Quid igitur? Jeanne est ut dicimus, annon? Sancta synodus respondit: Et rebus ipsis habemus id plenissime exploratum.

Petrus reverentissimus presbyter & cardinalis dixit: Agnoscitis omnes, episcopi & sacerdotes, quod ob patrem & concordiam ecclesiae mihi non fuerit nollet & pusillorum & Romanae ecclesiae praeful, epistolas etiam allerentes. Et aliam quidem epistolam misit ad sanctissimum patriarcham dominum Photium, aliam ad vestram fanditatem, & alteram ad eos qui ecclesiam fchilmate dividunt. Scriptam quidem ad vestram fanditatem epistolam in praesenti non attulimus, quoniam non ellis omnes congregati. Qua vero die Deo favente in unam omnes convenerimus, venimus & nos, & vobis trademus fanctiffimi Papae epistolam.

Procopius Dei amantissimus archiepiscopus Cretae Cappadociae dixit: Si jufleritis, erfam defigentur dies. Petrus reverentissimus presbyter & cardinalis dixit: Si jufleris fanctiffimus patriarchae, die fecunda, ut conveniamus omnes in unum. Sancta fynodus dixit: Placet. Photius fanctiffimus patriarcha dixit: Venerabiles legati, fratres & commiffiri noftri, cum laborem haud exiguum fuftinuerint, opus habent quiete. Etenim quando laborem itineris levatum arbitrantur, laborem alterum non parvum fuftinent, in loquendo moram.

Καὶ τῶν γραμμάτων ταύτην ἀνέγνω τὴν ἀρχὴν, ἐν τῷ ἀπόστολον πληροφορῆσθαι, ὅτι οὐδὲν ἐσμὲν καὶ σὺν Χριστῷ ἀσπίς ἐσμεν· καὶ τοῦτο αὐτὸς ἀπέδειξε διὰ τοσούτου χρόνου τῶν περὶ τὸ ὄνομα τοῦτο διωγμῶν ὑπομονῆς καὶ ἀνδρείας. Ἡ ἁγία συνόδος εἶπε· Καὶ ἡμεῖς ἐπιστάμεθα, ὅτι ἐν τούτοις ἀγωνίσματα ἐπλήρωσε. Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Φώτιος εἶπε· Ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ, καὶ πατὴρ ἡμῶν ἐν ἁγίοις ὁσιώτατος, ἐπειδὴ ἐν τῷ παρόντι βίῳ φησὶν ὁ ἀπόστολος ἀποδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου· διὰ τοῦτο μέλλοντι αἴδιον τὸν παρόντα ἀβέλτερον γνῶναι, ἵνα τὸ μέλλοντι αἰῶνι

Anno Christi 879.

Sancta synodus exclamavit: Sic omnes A precamur: sic omnes consensus. Consiliet Dominus prece nostrae suae voluntate. Multos annos Imperatoribus. Basilio, Leoni, & Alexandro, magnis regibus & Imperatoribus, multos annos. Eudoxiae piissimae Augustae, multos annos. Stephano Porphyrogenneto & a Deo donato syncello, multos annos. Iosuni & Photio sanctissimis patriarchis, multos annos.

Ἡ ἁγία συνὸδος· Ἀξιόδοξοι· ὕπτι πάντες ἀγόμεθα, ὑπτὶ πάντες ὑφιόμεθα. Θεοσεβοῦσι χρόνοι τοῖς ἁγίοις ὑμῶν τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν· πολλὰ τὰ ἔτη τῇ βασιλείᾳ. Βασιλεῖ Λέοντι & Ἀλεξάνδρῳ, μεγάλοις βασιλεῦσι καὶ αὐτοκράτορσι πολλὰ τὰ ἔτη. Εὐδοξίᾳ τῇ ὁσιωτάτῃ Αὐγούστῃ πολλὰ τὰ ἔτη. Στεφάνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῳ & Θεοδοσιόδωλος συκέλλοις πολλὰ τὰ ἔτη. Ἰωάννῃ & Φωτίῳ τοῖς ἁγιωτάτοις πατριάρχαις πολλὰ τὰ ἔτη.

Anno Christi 879.

ACTIO SECUNDA.

ΠΡΑΞΙΣ Β'.

De decima sepsima mensis Novembris, B Indictione XIII. feria tertia, praesidente Photio sanctissimo archiepiscopatus patriarcha, in dextra parte catechumenorum magnae ecclesiae: propositis in medium sanctis evangeliis: cum eo considentibus Eugenio & Paulo sanctissimis legatis ancipuae Romae, cum Petro religiosissimo presbytero & cardinali: & Elia religiosissimo presbytero & legato Hierosolymorum: & Cosma, ipso etiam presbytero & apocrisiario Alexandrinae: considentibus etiam Deo amantissimis metropolitis, Procopio Cesarea, Gregorio Ephesi, Ioanni Heracleae, & deinceps reliquis omnibus: Photius sanctissimus patriarcha Constantinopoleos dixit: Gloria & grantium actio & magnificentia ter hypostaticae & C vivifice atque unicae divinitati, nunc & semper & in sancula seculorum. Et sanctae synodo refundente, Amen: quidam cantaverunt sanctissimi legati lingua Romana.

Τῇ ιζ'. τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς ἰνδικτιῶνος ιγ'. ἡμέρᾳ γ'. καθεζομένου τοῦ ἁγιωτάτου πάπα πατριάρχου κυ τοῦ βίβλου μέρα τῆ καταχωμένου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας· ἐφεστῶτος δὲ καὶ τῆ ἁγίᾳ ἀναγνώλῃ τῶ τὸ μέτρον· & εὐαγγελιστῶν κυτῆ Ἐυγενίῳ & Παύλῳ, τῆ ἁγιωτάτοις πανοσιωτάτοις, τῆ ἀρτεβασίᾳ· Ρώμης, ἁγια Πέτρου τῶ Θεοσεβεστάτω ἀρτεβασίᾳ καὶ πρεσβυτέρῳ· καὶ ἐλίᾳ τῶ Θεοσεβεστάτῳ ἀρτεβασίᾳ καὶ πανοσιωτάτῳ Ἱεροσολύμων. Κοσμᾶ τε καὶ τῶ ἀρτεβασίᾳ & ἀποκρισιαρίᾳ Ἀλεξανδρείας· συγκαθημένων δὲ τῆ θεοφιλεστάτῳ μητροπολιτῶν, Προκοπίου Καισαρείας, Γρηγορίου Ἐφέσου, Ἰωάννου Ἡρακλείας, καὶ λοιπῶν τῶν ἀπάντων· Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Κωνσταντινοπόλεως εἶπε· δόξα & ἐυχαριστία & μεγαλωσύνη τῇ τρὶς ἁγίᾳ ὑποστάσει καὶ θεότητι, & ἑνιαίᾳ δυνάμει, καὶ τῇ ἀεὶ μιᾷ καὶ τῇ τοιαύτῃ ἁγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ καὶ ζωοποιῷ τριάδι τῇ ἀεὶ μιᾷ, ἑνιαίᾳ τε καὶ ἁγιωτάτῃ πανοσιωτάτῃ τῇ Ρωμαίων γλώσσῃ.

Ἐπ᾽ αὐ τῷ σωμπληρωτῇ τῶ Ψαλμῳδίας, Πεζῶς ὁ θεοτρεβέστατος ἀρτεβασίᾳ· & κηρύλλων τῆ ἀποστολικῆ ῥήσει, διὰ λόγου ἐκπαιδεύσεως ἀφυπνισθῆναι ἐκ νηψάλιος τῆς ἁμαρτίας· ἐπὶ τοῦτο γὰρ ἐπιφανῆναι τὸν τῆς ἀληθείας ἥλιον, ἵνα πάντες μετανοίᾳ τῇ θεοτρεβεῖ & φιλοχρίστῳ μᾶλλ βασιλεῖ τῶ ἡμῶν δέσποτι, ἐκκαίσας τῇ ἁγίᾳ λαγγάδι· Βασίλειος, Λέων & Ἀλέξανδρος, δίτεθέσ τοι βασιλεῖ, δὲ τῶν ὑμῶν ῥημάτων & ὁμοίων τῆ Κωνσταντινοπόλεως ἐκκλησίας ἀπέδηλε τὸ τῶν μισθῶν τῆ ἐκλεκτῶν τῆ μεγαλόσολον Ρώμων & ἀπᾶς & δὶς ἐπεσόκε. ᾗ μᾶλ δὲ ἁγιωτάτῳ Ἀλεξανδρείᾳ & Ἱεροσολύμοις, & Ἀντιοχείᾳ, ἀρβαλλήσης τῆ ἁγιωτάτῳ πάπᾳ Ἰωάννῳ ῥεβεσιώσῃ & ἀποδέξασθ τῶν σὰ ἁγίᾳ συμφωνοδόσῃ ὑφῆναι. διὸ πικαιοδόσις ἡμετέρας ἀυτῶ ῥήτορες & ἐκπρόσωποι τῆ ἁγίᾳ ὑμῶν ἁγιωσύνῃ & ἀποδέξασθ τῶν σὰ ἁγίᾳ συμφωνοδόσῃ ὑφῆναι· τὰ δὲ ἁγίᾳ ἀυτῶ πικαιοδόσις ἡμῶν ἀυτῶ ὑφῆναι· αὐτὲς δὲ & ἐπισκόλας ἀβὲ τῆ ὑφῆς τοῦτς & ὑμοίοις, φρὸ τῆ τῆς ἀσεβείς ἑαυτῆς, & τοῦς Φώτιον τὸ ἁγιώτατο πατεέρχην, ἐν τῇ & φρὸ τῶν ὑμῶν ὑφῆς ὀστόμα. Ὅλοιμ δὲ φρὸ τοιῦτ, εἶδον τῶν ὑμῶν φρὸ τοῦ ἁγιωτάτου βασιλεῦ κὲ ἐπιμιμῆσ βασιλικοῦ, & τοῦς Φώτιον τὸ ἁγιώτατο πατεέρχην· ἐν τῇ & φρὸ τῶν ὑμῶν ὑφῆς ὀστόμα. Ἐλλοιμ δὲ φρὸ τοιῦτ

ANNO CHRISTI 879.

Scripsisti enim, fili nobis dilecte, ut Apostolica, plenaque humanitatis viscera aperientes, omnes e vestra ecclesia, quotquot aut propria manu subscribentes legem violarint, aut quacumque alia ratione. concanonicis obnoxii poenis foceunt, fulciperemus, coramque gereremus paeis & concordiae: Quin etiam ante alia Photium religiosissimum Pontificem nostrae communionis participem & consortem & communitrum flatuentes, in magnum Pontificatus culmen, & in patriarchatus dignitatem iterum restitueremus: ne Dei ecclesia longo tempore impiorum schismatum praevorumque laniatibus flabibus conturbata perpetuaret. Nos autem vestrae ferenitatis fupplicationem admitentes, ut rationi consentaneam, & justam & Deo acceptam, tempus opportunum, quale pridem quaerebamus, nacti, gratias agebamus: Arbitratique conveniens esse ut ecclesiam Dei pateremus redintegrari, minimus apocrisiarios nostros, qui quae vultis impleremt: tamesli vestra pietas viro vim prius attulit, restituendo eum ante nos, hoc est, antequam nobis legati illuc advenirent; nos tamen hoc indulgemus, non ex nostra auctoritate, tamesli hoc faciendi potestatem habemus, sed ex Apostolicis constitutionibus, & patrum decretis documenta sumentes: Nec leges ecclesiae jampridem traditas solventes: sed ubi harum ratio cessavit, & expiilita observatio dirimit ac labefactat totam compagem corporis ecclesiae, prout utile est omnia agere ab ipsa illa ratione. Sic enim canones habet Synodi Nicenae fecundus, dicens: Quandoquidem fupenumero five ex necessitate, five aliter cogentibus hominibus, violari contingit quaedam canonum, Sed & Papa Gelasius de eodem argumento dicit: Ubi vis manifesta non est, invisilata permanenter fanctionum patrum conflituta. Similiter autem fanctiffimus Papa Leo in eodem spiritu admonet dicens: Ubi vis non antecedit, inconvenienter conflituta fanctorum Patrum. Ubi vero necessitas & vis repellitur, ibi prout utile est ecclesiis Dei a quibus potestatem habet, administret. Ex necessitate enim, juxta divinum Apostolum, etiam legis translatio fit. Et Felix autem Papa bis patrocinatur, dicens: Si circa hoc contemderandum est, ut ubi necessitas intervenit, ibi fupe Patrum conflituta violantur. Quin etiam fanctae synodus Carthaginensis, capitulo xxxv. dicit: Praecipimus ut clerici Donatistarum rursus in ecclesiam revertantur, & quamvis non ita pridem a synodo depositi fuerint. Et fynodus videtur fupremo abrogare a propter unionem & concordiam ecclesiae. Et Innocentius Papa dicit in l. v. capitulo. Qui ordinati sunt a Bonoso haretico, fuscipiantur: ne iterum scandala in ecclesia oboriantur. Neque in illis solum, quamvis tales essent, & ex ipsis essent ex haresi, tamen Apostolica haec fedes, ecclesiasticae pacis curam gerens, manum

Ερμηνέως ημῖν, ὡς ἡμῖν ἐγκεκριμένοι, ἐν ἀποστολικὴ, ἡ συμπαθῆ σπλάγχνα ἀναπτύσσοντες, πάντας τοὺς ἐκ τῆς ὑμῶν ἐκκλησίας, ὅσοι γεγόνασι ἢ δι' ἰδιοχείρων σφῶν βιβλίων, ἢ διὰ λόγου τινὸς, κανονικῇ ὑπείκοντας ἐπιτιμίοις, διεξιέναι, καὶ ἐν τούτῳ ὁ ἱλαρὸς ἀποδέχεσθαι· ἀγχιτάτω τοῦ τοιούτου ἐπιτιμίου τὸν Φώτιον τὸν ἱερώτατον ἀρχιερέα τῆς πρὸς ἡμᾶς κοινωνίας μέτοχον & κληρονόμον & συλλειτουργὸν ποιήσαντες, ἐς τὸ μέγα τῆς ἱερατικωτάτης ἀξιώματος, & τὸν τοῦ πατριάρχου τάλαν ἀποκατασήσαμεν. ὡς ἂν καὶ ἡ ἐκκλησία τῆς Θεοῦ ἐπὶ τοῦ κρείττονος ἀνακτήσεται τὸν ἐφημόσιον ἀρχιερέα, ὡς ἀληθῶς ἐνθουσιάσαν ἐν τῇ ἐμπύρῳ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ· ἵνα τοῦ τῆς ἀληθείας τὰς ὑμετέρας παραινήσεις ἐν τοῖς αὐτοῖς. ὁμοῦ μετὰ τῶν θεοτιμήτων σὲ καὶ τῆς ἡμετέρας αὐτοτάτης, χάριτες ἔχωντες ὀφείλω τῷ ποιεῖ· ἀκ ἐν ἀποστολικῇ διατάξει γὰ πατρικῇ θεσπισμένων ἀνεξαίρετα ἀξιωτε. ἢ τοῦ ἐκκλησίας τοῦ ἀληθοῦ ἀνεξαίρετα ἀξιωτε. ἢ τοῦ ἐκκλησιαστικὴ κανόνας συμβαίνει. ἔτι δὲ κ ὁ πάτας Γελάσιος φῆ τὸ αὐτὸ λέγα. ὅτι ὅπε βία ἢ πρόκειται ἐμετάτρεπτον διαλθωτικὸν σὲ τῇ ἀγίων πατρῶν θεσπισθέν. ἢ δὲ ἡ ἀγίων πατρῶν ἐκκλησία, ἐφοῦ τὸ συμφέρον ἀγὰ πάντα τὰ αὐτῆς ἔκνικα βόκες· δίοτες, ἐξ γὰρ ὁ τῆς ἐν Νικαίᾳ ἢ, κανὼν αὐτὸ τάλαντ λέγων· ὅτε ἐπειδὴ ἀνάγκη, ἢ ὅτε κλῆσις τινὸς ἐναντιοῦται τῇ διορθώσει,

Anno Christi 879.

Suscipite autem vos illum certa indubitata. Quæ sententia, castare ac fide : omne malitiæ ac doli venenum, & animi duplicis aut hæsitabundi, ex cordibus vestris ejicientes, quemadmodum ipsum faciet etiam ecclesia Romana. Didicimus enim fere ex omnibus qui illic degunt, virum omnibus quam ad Deum ipsedant prosiliunt dotibus eminere : tum sapientia ac prudentia in rebus divinis & humanis omnes anteire : tum in alia omni virtute quæ in rerum actione excernitur, & in exercitatione divinorum mandatorum operarium inconfusibiliem prædicari. Nec fas est, se duximus, talem ac tantum virum interitem & otiosum permanere, cum in fabbimi vestra ecclesia rursum impasionem ac refulgentem, confusera sibi & Deo accepta erga sacerdotes & episcopos opera perficere.

1. Tim. 1. 19.

Itaque rursum eumdem iterantes sermones, vobis omnibus dicimus : Suscipite virum fine aliqua exclusatione. Nemo pretexat eas quæ contra ipsum factæ sunt injustas synodos. Nemo, ut plerisque videtur imperitis ac rudibus, decefforum nullorum beatorum Pontificum Nicolai, inquam, & Hadriani, decreta culpet ; neque enim ab ipsis suscepta sunt quemquæ fuerunt adversus sanctissimum Photium agitata. Nemo ex subscriptionibus vestris adversus ipsum, occasionem schismatis accipiat, five contra eum, five inter vos invicem. Finita enim omnia, repudiata omnia, quæ adversus eum gesta sunt, infirma iritaque reddita. Omnia per nos tamesti mirimos in magibus Corypbæi pofita funt, & per ipsum in humeris Jesu Christi Agni Dei, qui tollit peccatum mundi. Suscipite ergo ipsum omnibus apertis, & peccatorum & commissitum. Suscipite Dei Pontificem irreprehensibilem. Suscipite patriarcham ecclesiæ vestræ. Confirmate in illum caritatem, fidem, & cum reverentia obedientiam ; & per ipsum in sanctam Romanam ecclesiam. Qui enim ipsum non fuscipit, is manifeste neque nostra neque sanctæ Romanæ ecclesiæ de ipso decreta fulcipit : neque is nobis bellum indicit, sed sanctissimo Petro Apostolo, immo veritas Christo Dei Filio, cui hic honorificavit & glorificavit Apostolum suum, ut dederit illi potestatem ligandi folvendi.

Anno Christi 879.

A

B

C

D

E

Et illud ut memineris vestrum pium imperium cohortamur, quamdudum scandala & schismata in ipsa vestrum ecclesiam irreperint, integritatem ejus labefactarint. Atqui horum malorum causa non alia exstitit, nisi quod vos, Imperatores, exceptilis obtrectationes & calumnias adversus Pontifices & Patriarchas vestros, & ceteros Dei facerdotes : & quod negligentiores fuerint in caritate, ac fide & honore ac reverentia erga ipsos. Quapropter divinum vestrum principatum obtestamur, ut deinceps vestri a Deo decreti imperii occidat aures hominum istorum improborum, & δίξωσθε δὲ ὡσὰν ἀδιάκτου γνώμης καὶ ἀτενοβιβλου ἐγκεκραμένοις· τάντι καὶὰς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ ἐν ἀνδρασιν ἐμφανίσασι καὶ τῇ καρδίᾳ ὑμῶν ἀπελειώσατε, καθὼς αὐτὸν ἀπεδέξατο ὁ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία. ἀνάμασα δὲ ἀνάγκη μὴ γενέσθαι ἐν τῷ ἀφ' ἡμῶν ἐκείνῳ τῷ ἁγίῳ θρόνῳ τὸ ἀνὴρ τάντι ἀμαρτίαν τῆς ἁγίου κοινῆ. τάντο γὰρ ἀσφαλὲς κάμνοντι τῇ ἀφ' ἡμῶν ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι τάντου διωρίσατο. τάντο δὲ ἀβρὲ τοῦ ἀληλων ἀφικτικεῖα ἀρετὴν ἐ ἐπιμελήσει τῇ θείων ἐντολῶν· ἐ τοῦ ἀγνοῦντος ἐγνάτων ἀπεδοκίμασεν. ἐ ἢ δίκαιος ἐκδικαῖος ἐνεκα τιμῆτου ἐ τελειότου ἀνδρὸς, ἀγ-ὸν ἐ ἀσφαλτο διαβῆναι· ἀλλ' ἐν ὑμῖν τῆς καθ' ὑμᾶς ἐκκλησιας πάλιν ἀναβλύσαι καὶ ἀναζωπυρῆσαι τὸν ἐν αὐτῇ ἐσκαμμένον ἀγῶνα· ἢ δὲ ἐπὶ τοῦτο βίλα ἱερῶσι· ἀγνησίαν ἐργάζεσθαι ἔργα διαφόρτικά.

Δυὸ γὰλιν τὸ αὐτὸ ἐκπαιλαπλάσοντες λόγον, ὡσοὶ ὑμᾶς ἀτακτως λίγουσιν· δίξασθε ἢ ἀνὴρ ἀφορισθέντων· μηδὲν ἀφορισκέσθω τὸ κατ' αὐτὸ ἠφυσῆμας ἀδίκως σπουδὴς· μηδὲν, ὡς τὰς τοιοῦτο τῇ ἐγκλασιαστῇ ἔκκλησιᾳ. Νικόλαος τῇ φημι ἢ Ἀδριανὸς, κατεψηφισθέντων αὐτοῦ. ὁ γὰρ ἀτενοβιβασας τοῦ αὐτὸν τὰ γε τῇ ἐγκλησιάντι Φωτίῳ τοιῳδίτρον. μηδὲς τὰς κατ' αὐτὸ χρησιφάγας ἐδῷ, ἀφορμὴν τοῦ τρὸς αὐτὸν τὰ χρὸς ἑλλήνας ἀγκυμένου σκοπίτω. πάντων γὰ ἐντασιν καὶ ἀφεστηκότων κατὰ τὸ τετάρτῳ καὶ ἀνὰ ἀλλήλων ἐκκλησιαστικῶν· ἐ κορύσεται τὰ ἀφορισμὸς αὐτὸ ἀγάπης, τίσιν, ἐ τῷ μετ' ἀλλαθείας ὑφεκολῇ, ἐ δὲ αὐτὸ ἀφῆς τῷ ἀγίᾳ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίαν· ὁ γὰ ἐκείνος μὴ ἀνοδεξάμενος ὅλκο ὅτι ἐδὲ τὰ παῤ ἡμῖν καὶ τῆς ἁγίας τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίας ἀβὲ αὐτὸ ψηφισθέντα ἀζήτητα· καὶ ὁ τοῦτο ἐκδεξάμενος τὰ ἀφορισμὸν ἀκκλησιάζεται τὸν ἀποστολικὸν Πέτρου τὸν ἀπόστολον, μᾶλλον δὲ τρὸς Χριστὸν τὸν ὑὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ἐπὶ τοιούτοις καὶ δοξάσαντα τὸν αὐτὸ ἀπόστολον, ὡς ἴσχυν αὐτὸν ἐξεῖναι δεσμεῖν τε & λύειν.

Καὶ τῶν δὲ ἀκκλησιαστικῆς φιλαλλοῦμεν τῶν ὑμῶν βασιλέων, ἐκ ἐστὶν ἀγάπην τὰ σκάνδαλα & τὰ ἐγίματα ἐκ τῆ καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίᾳ ταραττοῦσιν τῶν τοιῶν ἀδικοκρίσεων λυμαίνεται. τάντων δὲ τὰ πάλιν αὖτιον ὑβὸν ἀλλὰ καθύσκεις, ἀλλ' ἢ τὸ φιλόχριστον ὑμᾶς τῶν βασιλέων βλασφημίας & συκοφαντίας τῶ ἔφεμνον & τατεσιγμὸν ὑμῶν & τῶν λοιπῶν ἱερέων τῆ θεῷ· & τὰ ἐλεγχόμενα ἐχειν ὑμᾶς ἐδὲ τλιον τῆς αὐτῆς ἀγάπης & τίσιν & τιμῆ & ἀλλήλων. διὸ ἱκετεύομεν τὸ θεῖον ὑμῶν κράτος· αὐτὸ τοῦ τῶ ἀλιτσιν τὰ ὅτε τῆς θεοσεφοῦς βασιλείας ὑμῶν τᾶς τῶ τοιούτῳ ἐκείνων καὶ χμαιρικῶν

A

B

C

D

E

Anno Christi 879.

Basilius M. in Ep.

Anno Christi 879.

Anno Christi 879.

A qui reatis alienis gaudent : , falsis adversus Dei Pontificem delationibus & calumniis : & utinam et tanquam detestandam rem & abominandam hos homines & malignæ ferasmum ipsorum zelata procul fumemoveat : humoreris autem pravitas vestras, & religiose colatis , ac veluti patres vestros reputetis, & tanquam mediatores Dei & hominum reveremini . Ipsi enim pervigilant pro animabus vestris , semper a Deo postulantes quæ ad vestram falutem conferunt : fed & a quid, ut fit, delicti admiserit, quo Deus offendatur , hostias eidem offeruunt pro vestra reconciliatione , placatum vobis faciunt. Numen exhibent. Verum etiam & pro stabilitate ac perennitate imperii vestri , pro victoria triumphique de hostibus , pro salute omnium Orthodoxorum, legatione jufi fuoganur apud clementissimum Deum nostrum . Ipsi etiam doctores doctoresque vestri nunc panatur , quando adhortantur vos ut ea faciatis , quæ ipsorum colorum vobis acquirant : Praterea diligere vos plurimum ceteri agnoscuntur : neque enim ea , quæ propria sunt hominum est , amicitia vos diligunt ; fed ea quam docuit ipsos Jesus Christus , per fuos fanctos Apostolos.

B

C

Non sunt igitur contemnendi patriarchæ vestri , non ob ea quæ antea dixisse, tum eo quod ita vos diligunt, ut præcepit Dominus . Sic autem habeatote , quod dum ita fanctis & reverenter eos tractatis, non ipsos honoratis & colitis , fed eum qui ipsorum manibus facrificatur , & pro peccato totius mundi offertur Deo & Patri. Nam qui hos honorat , Deum honorat , & qui hos aversatur , Deum averfatur . Falsas igitur adversus eos fermocinationes ac falsos autores , per quos occasio de schismate & scandalo in ecclesias Dei hodierno dividamque contexam deluper Christi tunicam , ut venenum alpidum , deleganti pium vellum imperium : fed potius opitulemur Dei Pontifici fratri & commilitoni nostro , in omni re quæ ad integritatem ecclesiæ confert . Sed & eos qui ipsius honorem non habent, castigare, ut reliquerant . Quos enim fepe Dei timor & ergæ res divinas reverentia non adducit ad tanam mentem , hos Imperatorum & præsidum & magistratuum iis fupersessionis modestos & fungi reddidit . Hoc fi fecerint , tibi , ut probe nofti , comparabis regnum cœlorum , & perpetuitatem imperatoris vestri, & pacificum imperii vestri ftatum. Verum enimvero fi hæc non feceritis , fic habetote fore , ut no-quam collent schismata in ecclesia Conftantinopolitana.

D

E

Etiam ut hoc ftatuatis , adhortamur vestrum a Deo cuftuditum imperium , ut poft obitum fanctiffimi Photii , commilitii & fratris nostri , nemo e fæculari magistratu ad pontificalem dignitatem eligatur & ordinetur ; fed ut ex presbyteris cardinalibus , vel in ecclesia Catholica conscriptis , aut ex ejus diaconis , aut ex aliis facerdotibus qui fubjecti funt

ANNO CHRISTI 879.

fedi Conſtantinopolitanæ, juxta divinos & ſacros canones; ne quid agatis contra eccleſiaſticam diſciplinam, & canones Patrum. Procedere autem hunc volumus, probatum per ſingulos eccleſiæ gradus: primo lectorem: deinde acolythum, poſtea diaconum, deinde presbyterum: poſthæc epiſcopum. Ita nimirum ut bonum habeat teſtimonium de innocentia morum & diligendi fidia: quoniam dum in inferioribus ordinibus aliquo tempore immoratur, virtus ejus, & in omni alio genere probitas, explorator. Hoc paſto progredi patriarchas veſtros oportet, nec facilem tumquemque dignitatem aripere: ut in domo Domini nihil inveniatur incompoſitum aut inordinatum. Nam qui ſuos omnes gradus aſcendit, irreprehenſibilis in omnibus debet inveniri, ne quando ex hoc ruina naſcatur omnis doctrinæ eccleſiaſticæ.

Neque vero quoniam nos eccleſiæ veſtræ paci conſtituendæ providentes ac proſpicientes, Photium religioſiſſimum fratrem noſtrum ſuffeximus, quemadmodum olim Hadrianus Tarahium avunculum ejus, illud a vobis pro conſuetudine & regula requiretur. Nam quæ ſunt rata bona, non poſſunt effe malis pro lege. Verum a Domino noſtro JESU Chriſto vifera & ipſi miſericordiæ accipientes, vobis in hac parte compoſiti ſumus; & pertinoti veſtræ tam de ipſo, quam de aliis fæcerdotibus, qui ſunt ex altera ordinatione, omnino conſeſſimus. Quiſquis autem poſthac aufus fuerit id committere, hic venia erit quæ a canone & a nobis penna condemnatioque irrogabitur,

Et illud autem rogamus veſtram pleratem, ne frater & commiſſer noſter Photius ſanctiſſimus, neque quiſquam ſuccefſorum ejus, poſthac ordinarians facias in Bulgaria, ſive manu propria, ſive per Paſſium illic tranſmiſſum: neque fibi vindicet ut propriam, provinciam quæ dilecta Bulgarorum. In alieno enim fundamento non decet alios ædificare. Nam decoſſor noſter felicis recordationis Nicolaus, præcibus principis Bulgariæ Michaelis gentem illam Apoſtolicis doctrinis enutrivit; & per reverendiſſimos ſuos epiſcopos baptizavit, & omnes eccleſiaſticas regulas & canones, & quæcumque ad Chriſtianam religionem conducunt, tradens eiidem, ipſos perfecit. Tametſi quidam audaciter abſtulerunt per vim a nobis indebitam ſibi provinciam: & ordinationes, & eccleſiarum conſecrationes, & uno verbo quæcumque ferri non oportebat, feecrunt. Itaque nemet antedicta etiam illud nobis denunciarunt; ut quando nos epiſcopos ibi degentes deprehendemus in nos aliquid admiſiſſe criminis, & penis canonicis eos ſubjecerimus, non inveniant apud vos perfugii locum; fed invenianmus vos potius in hanc rem conſpirantes, nobis aſſentientes, nec diſſidentes.

Hontamur præterea veſtrum Chriſti amam Imperium, ut congregetis epiſcopos &

ΑΝΝΟ ΧΡΙΣΤΟΥ 879.

Ἢ τὴν πλάτων ὑμῶν ὀρθὴν κατατρεπτικὴν κατὰ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς κανόνος· ὡς ἂν μὴ ἐναντίως τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἀτυφίᾳ καὶ τῇ πατρικοῖς κανόσι τὰ καθ' ὑμᾶς διεκφαίνητε, ἀφορίσεις δὲ τὸν παῖτα βαθμὸν ἕκαστον βαθμοῦ τῆς ἐκκλησίας ἐκκλησιαζόμενον, ἀφ' ὧν ἐπιγνώσῃ, ἕνεκα ἀκάλυκτον, ἕως ἂν ἐκείνου, ἀδιάβλητον, μὴ τοῦτο ἐπίσκοπον. Δηλονότι μεμετροφόρῃσθαι ἐν ἑκάστῃ, καὶ λόγων μελέτη. ὅτι οὐ τὰς ἀσθενεῖς ἐφορᾶν πρέπει, τὴν ποτὲ τὴν χρηστότητα δοκιμάζοντα ἐπ' ἀνδρὶ τὸ ἔλεος καλοκαγαθίᾳ, καὶ τοῦτο τὸ τρόπον δεῖ τὰς καθ' ὑμᾶς πατεπίσκοπας ἀναφέρειν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ ἀνεπιλήπτους ἐν πᾶσι βαθμοῖς. ἵνα ὁ τὸ οἶκος κυρίᾳ μηδὲν ἀνὴρ ἐπιλείπῃ. ὁ γὰρ ἐπὶ πᾶσι τοῖς τὴν βαθμὸν ἀνεξικακῶν ἀκατηγόρητος ἐν πᾶσιν ὀφείλει φέρεσθαι· μὴ πῶς ὅτι τὴν κεκτῆσθαι ἐφορᾷν παῖτα τὴν ἐκκλησιαστικὴν διάταξιν.

Καὶ μὴν ἀξιοῦτε ἡμᾶς πρόνοιαν ποιεῖσθαι καὶ φροντίδα τῆς οὗ τῇ καθ' ὑμᾶς ἐκκλησιαστικῇ μοναστηρίων, Φωτίου τοῦ θεοσεβεστάτου ἀδελφοῦ μοῦ κυβερνήσεως ἧς, ὥσπερ ὃ σκάλα Λάμιακος Ταρασίου τοῦ κατὰ θεὸν, νῦν τῶν ὑμῶν· οὐ γὰρ ἐπὶ δοκοῦντι καλοῖς ἐκκρεμεῖ ὁ τοιοῦτος τρόπος· ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἀληθῶς καὶ ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀσφαλῶς ἐπικειμένοις· ἀπὸ γὰρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀκλονήτως καὶ αὐτοὶ συμπεσόντες δεξιμῶμεν, σωμπεσθήσεσθε ὑμεῖς ὡ τάπο τῷ μέρει· καὶ τὸ αὐτὸ ὑμεῖς ἐν παῖ τάνυ αὐτοῦ ᾗ ἀεὶ τὸν ὅλων ἱερέων τὸν ἐξ ἑβδομ γλυπτικῶν ὄντων ἐκκλησιῶν· ὅτι δὲ ἀπὸ τὸ παῖ πλάστον τῶν δικαιῳλάκτῳ, ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ ἔσται, ἡ ὃν τὰ κανόσς ἃ παῖ ἡμῶν ἐπιτιμία ἃ κατέλεσεν.

Αξιοῦμεν δὲ ἃ τῶν τοῦ ὑμῶν διεῖβεσαι, μᾶτα ὁ ἀδελφὸς ἃ συνλειτουργὸς ἡμῶν Φώτιος οὐχ ὑμᾶτικὸν, μὴν τὸ τῷ αὐτῷ διαδοχῷ αὐτὸ τὸ παῖ χρησιεῖν τὰ ἐκκλησιαζόμενα, μὴν ἐπιτροπεύσει μᾶτα τὸ ἰδιοφυὲς ἀποστολικῶν· μᾶτα διακλεῖσαι τῶν ἐνορμῶν ἐπαρχίαν τὴ Βουλγάρων, ὡς ἴδιον αὐτῷ· ἐν ἀλλοτρίῳ γὰρ θεμελίῳ ἃ δεῖ ἐποικοδομεῖν ὄφελε. ὁ γὰρ ἐν μακεδνὴ τὴ μπίᾳ ὁ τροκηρυσσόμενος κῶλ Νικόλαος τὰς δεήσεσι τὴ ἁγιοτάτου Βελγάρων Μιχαὴλ ἔθνος ἐθνικὸν διδαγῶν τὰ παῖτα μᾶξὶ θεοσεβείᾳ τῷ θεοῦ, & ἁπ. ἐν ἁλικίαις· ὅσον οὐκ ἐν ἡμῖν ἐπισκόποις ἐβάπτισε· & τάντας τὰς ἐκκλησιαστικὰς τάξεις τ, & κανόσς, & ὅσα οὐκ ἐν ἡμῖν ἐπισκόποις τροσηγάγετο αὐτοῖς· & χειροτονίας ἐκ τῶν ἀναγκαίων ἐκκλησιῶν· ἑνὶ λόγῳ τὰ παῖτα ὅσα ὡς ἐχρῆν ἐκείνοις ἐφοίτησε. διὰ τοῦτο τῆς ἐφιεμένης & τῶν ὑμῶν παρεγγυώμενα, ἵνα ὅτου ἡμεῖς τοῦ ἐπισκοπεύοντος ὡς αὐτὸς ἐγκλήματι ἐαλωκότας φωράσωμεν καὶ κανονικῆς ἐπιτιμίοις ὑποβάλλωμεν, μὴ ἐλέγκωσιν ὑμᾶς καταφύγοντ· ἀλλ' ἐν ἐμοῦσι καὶ ὑμεῖς τοῖς τοῦτο συμφέρουσι, καὶ καθυπακούσθωσιν ἡμῖν, καὶ μὴ διαφωνῆτε.

Ἔτι δὲ Φιλαλλήλως τὸ φιλόχριστον ὑμῶν βασιλικὸν ἐπαναιτῶμεν ἵνα ἐγκατάσκοπ ἃ πρεσβυτέρους

ΑΝΝΟ ΧΡΙΣΤΟΥ 879.

τοὺς ὁπάλεσσι τῆ ὑμετέρᾳ, ἵνα ἐκκλησιαστικὰ, οὐκ ἀθεσίτους, τοῦ χριστιανικοῦ ἀδιαλύτῳ ἀποδιέτασθαι, ὅσον ὃ ὑμῖν ἐστὶ τὸ ἐμετικὸν ὀρθὸν· ἃ ἀλλ' ἐμοὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀρχῆς, ἃ σῶμα ἐστὶ ἐπιτιθέμενον τοῦ τὴ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, & Φωτίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ ἀλλ' ὃ ὑμῖν ἀναγκαῖον ἐπιτιθέμενον αὐτοῦ, τὴν ὁλικὴν ἀγορεύσεως & ἐπιτικείας τιμὴν & τὴν ἐν ἁγιωσύνῃ ἀναστροφὴν, ἃ ἐπιτιμίοις ἐπιτιμίοις ἐπιτιμίοις· ἀλλ' ὡστε ἐφῆν τὸ ὑμῖν ἐν βλεττοῦσαι, & μὴ μὲ κτίσι, & αὐτοὶ ὑμῖν· ἐν ἐπιμοὶ τὴ ἐμοῦ τὸ Χριστοῦ, κἀν γὰρ αὐτοὶ δὲ τὴ ὑμετέρᾳ ὅσον ἀπάντων ἀνάγκας καὶ ἐφοβούμεθα ἐντυχεῖν ἐπιτιμίοις, & ὃ τὴ πλησίον τῆς ἐκκλησίας τὴ Χριστοῦ συμφωνοῦμεθα καὶ συμβιβαζόμεθα σὺν ὑμῖν τὸ τῆ Χριστῷ τακόγνωσιν· ἵνα ὃ τὸ αὐτὸ τοῦ & τὸ τῷ αὐτῷ θελήματι διατελοῦντες δοξάζωμεν τὸν ἐν οὐρανοῖς θεὸν· καὶ μηδεὶς τῶ ποιμὴν ἐγκλήμα, ἐγκαθίσωμεν Καρῆ, ἐγκλεῖ Παῦλε, ἐγκαθίσωμεν ἀδὲ ἐπὶ τὸ τῆς τῷ ἐν λόγοις· ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ ἐστὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας ἐστὶ τὸ ἐν τῷ ἡμῶν· & ἐν τῷ τὸ ἐν τῷ ἐν τῷ ἐν τῷ

ANNO CHRISTI 879.

venerabilem adventum, & ante eam quæ in veneranda litteris inserta eli admonitionem, Photium sacrilegum patriarcham nostrum ac patronum, & sacrilegimus, & sacrilegimus: ac veluti proprio pastori & domino adhæsimus & circumsisti sumus. Ipse vero paternis nos visceribus amplexatus eli libentissime. Id vero peribene, & ut ipsam decuit pietatem, fecit sanctissimus Papa Joannes: quod piam voluntatem sobiationem & magnorum Imperatorum nostrorum, nostræque humilitatis complevit: miserque vestram sanctitatem confestinentem nobis per omnia. Gratias agimus Deo, & fausta omnia precamur pius Imperatoribus nostris, & sanctissimo Papæ Joanni. Veneramur autem & vos, legatos ac ministros ejus, & fidem obtinentes principis Apostolorum Petri.

A

Elias religiosissimus presbyter & legatus Hierosolymorum dixit: Gratias Deo, quod venus, & a qua divelli non potuerunt, Hierosolymitanum sententia de Photio sanctissimo patriarcha, ea ipsa eli quam nunc universales orbis terrarum sententiam ac recipit. Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis dixit: Eo utique consilio mitit nos sanctissimus Papa Joannes, ad confirmandam ecclesiæ concordiam & pacem: ut uno ore & una fide Deum glorificantes, caritatem ferventis minime ambiguam erga sanctissimum patriarcham Photium. Verum quandoquidem vos nadii fratres & consanctos, ut etiam vos ipli confestimini, gratias Deo agimus, qui etiam ante nos paceu contulerit.

B

C

Procopius Del amantissimus archiepiscopus Cæsareæ Cappadociæ dixit: Nos sepenumero dissimus quomodo affecti sumus, ut firmam habeamus unitam nobiscum erga sanctissimum dominum nostrum œcumenicum patriarchum dominum Photium. Etenim debuimus esse primores. Nam qui propius res vident quam qui sunt longe positi, has illi accuratius norunt: Et quorum manus contrectaverunt, & oculi viderunt, his qui ex auditu tantum rerum notitiam acceperunt. Illi veritatis, ut diximus, velluti propiores, idcirco certiores & judices & indagatores, & amatores sunt. Quapropter nos, omnia perfrutati & de omnibus edocti, censuimus in nullo alio respolitam esle salutem nostram, nihil aliud esle accipiendum Deo, quam ut unisimus Photio sanctissimo patriarchæ. Veruntamen quoniam nonnulli, sed illi, ut antea diximus, numero pauci, adhuc sunt extra ecclesiam, oportet vestram reverentiam ipsos commonere & cohortari: liquidem eodore indigent, ut imbecilles, ut subscipient veritatis fermonem. Exenim nili ex subscriptione sua & ipli qui reliqui sunt dissidentium haberent difficili sui, neque parvus quisquam neque magnus, a conjunctione cum sanctissimo Photio deficeret. Verum ita dispolit Malignus, ut pacis communisque salutis symbolum crux, nunc infipientibus sio fieret.

D

E

- Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis dixit: Hoc etiam nos, quantum fie-

ANNO CHRISTI 879.

A ri necesse eli, omni studio providemus, apostolatæ nobis, etiam vellra sanctitate. Magni enim oporteat errantibus manum porrigere, ea cuam hisi qui rectam initerunt viam; cum hi nec viæ doctore opus habeant. Fariemus igitur, ut evangelium præcipit: *Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucraveis eos fratrem tuum. Sin minus, adhibe tecum alios duos aut tres. Quod si nec sic audierit eos, die ecclesiæ. Si autem ecclesiam audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* Hoc & nos facimus. Primum quidem cohortamur & commonemus eos cum reverentia vellra. Pollea si non obedierint, venientes ad eos per aliam viam compendiolioremus. Porte quod ipsi quoque spiritus non effecit, timor. Et cum hæc fada fuerint, si in priore flatu adhuc perliliant, justa præscriptum & arbitrium sanctissimi Papæ Joannis, adversus ipsos pœnam flatuemus.

B

C

Procopius Del amantissimus archiepiscopus Cæsareæ Cappadociæ dixit: Cum loquantimiate & manluetudine reverentia vellra cum eis agat, & gerat. Et ipse nobis eli fuit: ut vellra benignitate etiam illos adducatis. Illi enim, ut diximus, nihil irrationabile, neque aliam occasionem habent, quam ut non recte fecere chirographa. Sancta synodus dixit: Vere fe res habet. Nam quidam ex nobis ipsis fi qui aliquando in diffidio fuimus a Photio sanctissimo nostro patriarcha, non alia de causa diffidebamus, nili ob prave fadas a nobis munera propreta fubscriptiones. Nunc vero Dei benignitate omnes unisi sumus.

D

Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis Apostolicæ sedis dixit: Gaudemus & nos, & gratias agimus Deo, de unitate & concordia vellra cum domino Photio sanctissimo patriarcha. Sancta synodus dixit: Et nos gratias agimus Deo, quod confentiis nobis in omnibus, nec ullo pacto diffidelis a nobis. Sanctissimi legati vestri Romæ diverunt: Audivillis scriptam ad piissimum Imperatorem a sanctissimo Papa epistolam? Sancta synodus dixit: Audivimus. Petrus Del amantissimus presbyter & cardinalis dixit: Subscipitis illam, & omnia quæ in ea continentur capitula? Sancta synodus dixit: Quæcunque pertinent ad commendationem & præconium eccleliæ & Photii sanctissimi nostri patriarchæ, subscipimus: Quæ vero spectant ad Imperatorem ad Imperatorem dispolitionem, & ad auctoritatem administrationis circa hæc, postellatemque tributimus. Ceterum si juslerit sanctitas vellra, audiemus quoque scriptam ad dominum nostrum & Pontificem epistolam. Et accipiens Petrus Del amantissimus diaconus & protonotarius, ita ut omnes exaudirent, legit:

E

ANNO CHRISTI 879.

ANNO CHRISTI 879.

A

B

C

D

E

- ἐπιτελεσθῆναι, ὁπόσον ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ, πάντα ποιήσομεν. καὶ γὰρ χρὴ μάλιστα τοὺς πλανωμένους χεῖρα ὀρέγειν, ἢ τοὺς πλησίον ὁδὸν πεπιστεῦσθαι, οἳ οὐδ' χρείαν τὸ ὁδηγήσοντος. διόπερ ποσταστέον καὶ τὸ ἀκεχνίδιον ἡμῖν ἐσὶ μαίρης τοῦ σὺ ἀδελφὸς σὸς, ἐλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σὺ καὶ αὐτοῦ μόνου. ἐὰν σε ἐσάτη, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. ἐὰν δὲ μὴ, σεβασθεὶς μὴ σε ἄλλας δύο ἢ τρεῖς· ἐὰν δὲ ἐ τούτου παράσχη, σὺτὶ τῇ ἐκκλησίᾳ. ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀκούσῃ, ἔσω σοι ὡς ὁ ἔθνικος καὶ ὁ τελώνης, τῶν σῶν ἀγωνισμάτων ἀφ' ἑτοιμασθέντων ἀγαθῶν ἔργων ἐν τῷ ὑπὲρ τῶν ἀγίων ἰουλαίῳ. ἔσονται οἱ σὺ ἀγέχοντες, ἐπλήρωσε γὰρ ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίοις σὺς ἀποσόλους. ἵνας σεῦ ἰσοῖς σὺς ἐσώτερο αὐτὸς, φόβῳ ποιῆσῃ, καὶ τῶν ἀμφίλεκτων, οἳ σὺς αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ, καὶ τῶν ἀφεῖλεις ἐ ἐπιχάτε τὴ ἐγνωσίας αὐτὸς ἰωάνης τῷ τῶν φῶς αὐτῶν ἐπιτελέσαν τοπεῖλθαι.

Προέσπος ὁ Θεοδηλέσατος ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας Καππαδοκίας εἶπε· μὴ μακρολογίας καὶ φορτικῆς· ἢ ἰσηλέσης ὑμῖν φορτικῶς διελέχθη. καὶ ἐπιλέσης ὅτι τὴ χρίσιν ὑμῖν κέκευκε χρὴ ἐγκρινεῖν. σὺ τοῦ ἐσὶ ἐτοίμασε ὑπόχρεα. ἡ ἀγία συνόδος εἶπε· καὶ ἡμεῖς ἰσχυρισάμεθα τῷ Θεῷ, ὅτι συμφωνεῖ ἡμῖν ἡ κτίσις, καὶ ἀ ἄψυχα διάτοιχα χάρα ἐφ' ἡμᾶς· οἱ ἐμψυχοι. τοιγαρεῖ τὸ ἀφιεῖσθαι ἡμᾶς ἐν τοῖς ἁγίοις τὸν ἐυτεβέσατον βασιλέα καὶ τὸν ἀγιωτάτον πατέρα ἡμῶν καὶ πνευματόφορον ἐπισκοπὸν, ἡ ἁγία συνόδος εἶπε· ἐπόκλυσον αὐτῶν, καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας σὺ κυρίε ἀκούσας ἐ καρδίας εἶπε· ἀποδέχεσθε

Conſp. Rom. vol. 8. Ep. 1. col. 1000. edit. Labb.

SAncti & prudentiam fraternitatis vestræ imploratam intelligentes literis, quas misistis, iustar sortitori e cœlo relatantis, missi a Deo, & omnia loca fonitu replentis, pias gratiarum actiones laudumque contextum Deo retulimus, qui dat fapientiam omnibus petentibus juxta petitionem suam: qui habitat in domo concordiæ, qui tegit servatque projicientes in veritate spem suam in ipsum, qui neque malos in finem expellit, neque bonos incidere in tyrannidem a pluriqum utile est sibi: fed juſtitiæ ſanctitate & judicium literas ees omnes humanas dirigit & propterea facit. Et beatus quiſquis diligenter hoc tempore per pœnitentiam lapſos erigens, thesaurum sibi in cœlis parat. Et enim in beatitudine permanens perfruetur ſplendore, qui correlabitur in fempiternis bonis futuris. Prædictas igitur literas veltras humanifimas poſtquam ſuſcepimus, perlpeximuſque in eis contextum laudum, quibus nos exornas, quo fis erga nos affectu cognovimus, & quam pie erga nos, ut dictat ratio, fit animatus. Quanquam noſtræ conſcientiæ opera non ſint conſentanea laudibus, quibus nos cumulaſti. Mortalem enim quilibet labilemque naturam habentes, nihil certi ac ſolidi præbeat eximiæ laudes. Verumer enim, & timore perculſimur oculi illius, qui omnia videt & conſiderat, tum occulta, tum manifeſta: ne forte dum homines aliter exiſtimant, coram ipſo aliter videamur: & pro veris laudibus ac deſiderabili gloria reprehenſionem lempiternam lucremur. Sed hæc interim Deo permittamus, qui cuncta novit, cui nihil proſcribi latet rerum noſtrarum. Nam vinus cum ipſum dicere: *Qui ſe exaltat humiliabitur.*

Scripſiſti nobis, ſanctiſſimam Dei eccleſiam Conſtantinopolitanam in te recipiendo fouiſſe omni lenitenliæ, & ab ea te ſuſceptum fuiſſe, fedemque patriarchæ tua erat: unde extorbatus fueras, recepiſſe. De his, de eccleſia, inquam, & reſtitutione tua, qua in ſedem propriam es reſtitutus, gratias Deo ex toto anima & ex totis viribus retulimus. Continebant autem adhuc literæ pietatis veſtræ, naluiſſe ſtatim legatos noſtros inter communia ſtrare. Id vero ideico contigiſſe dicimus, quod non permiſeramus, ut quæ mandaveramus efficerent: Nam ſi juſſio noſtra præceſſiſſet, nulla in ipſis inveneta hæſitatio foret: neque quidquam cauſæ habebant, cur moleſtiam crearent pietati tuæ. Præterquam quod nondum certi facti eramus de tua fraternitate, quod in ſedem tuam te Deus omnino reſtituiſſet, ipſamque recepiſſes: aliquin, ut par erat, miſſemus qui conſolaretur te, & gratulaturetur de ſedis tuæ reſtitutione. Ne

ΤΗν σοφὴν καὶ φρόνησιν τῆς σὺ ὑμῶν ἀδελφότητος ἐν ταῖς ὑμετέραις ἀπηχήσατε σὺς ἐπιστολαῖς χαίρομεν, ὥσπερ βροντῆ ἐπιτηχοῦσαν ἐξ οὐρανοῦ, τεμετοσβόλλουσαν τὴν Θεοῦ, ἡ τὰ τὰ τέρατα τὰ ἐκ τελάρτων, ἐντάσεις ἐργασίας ἡ ἐπαινον " ὅσος ἀπαίρεμνων τὸν Θεὸν, τὸ τάξει τὴν αὐτῶν κ' τοῦ αὐτοῦ δόξαν τὸ σῶμα δίκαιον, ἡ πανεύφημον ἐν ἁγιοῖς αὐτοῦ, ἐπιστοῦντι τοῦ ἐπιβάλλειν τοῦ ἐπιβάλλειν τοῦ ἐπιβάλλειν

ANNO CHRISTI 879.

& justa ac Deo grate petitioni ejus eodem modo cum tua reverentia egimus, teque admoniti sumus, ut ignoscere his, qui a te fuerant abalienati; sed ex nostro redeuntes tua pietas honore auctu apertis manibus dignitate excipere. Et omnes deinceps concordes & consentientes in tuum reverentiam & restitutionem sedis, consentientes in omnem communem lætitiam, & diem festum, & exaltationis solemnitatem peragamus.

Hoc autem rogamus etiam, ut fraternitas tua nobilium decernat, ne posthac e laicis quispiam reperto ad summum Pontificatus sedem evehatur, quæ tremenda est, & jus apud Deum interecedendi obtinet: sed per gradum & ordine ad ministerium progredient, & convenientem in unius cujusque gradu assensu virtutem offendens, sic demum Pontificalis sedis confecrationem obtinebit. Nam qui aliter agit, contra ecclesiasticos nostros canones facit. Et volumus hanc confortudinem tuæ impoundandam, quæ ab initio in ecclesia vestra inventa est, deinceps abolisam permanere. Hoc autem dicimus juxta canonem editum a synodo, temporibus Hadriani sanctissimi Papæ, & Tarasii felicis recordationis patriarchæ Constantinopolitani.

Synodum vero, quæ contra tuam reverentiam ibidem est habita, rescidimus, damnavimus omnino, & abjicimus: tum ob alias causas, tum quod decessor noster beatus Papa Hadrianus in ea non subscripsit. Cetera autem ecclesiastica negotia, quæ vestra tractavit epistola, in commonitorio scripsimus, in quo etiam omnes sublimitatem tuam pro suscipiendo, dedimusque Petro reverentissimo presbytero & legato nostro, mihimusque Eugenio & Paulo religionissimis episcopis & legatis nostris: ut Dei honorem, quæ oculis habentes, & tuam confcientiam immaculatam conservantes, omnia pro utilitate ecclesiæ vestræ sobilicum digerant. Deus te catholicæ atque apostolicæ, fratet carissime, & sanctissime communitet.

Post lectam epistolam, Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis, Photio sanctissimo patriarchæ dixit: Quærimus a vestra sanditate; Acquiescit omnibus quæ scripta sunt in hac epistola, & ea suscipit? Photius sanctissimus patriarcha dixit: Vestra sanctitas ac legitimus fermone concludatur: & nostræ plaret mediocritati ad effectum ea & finem perduci: & dignam confensus epistolam, quæ diligatur & suscipiatur.

Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis dixit: Vides, sanctissime patriarcha, sanctissimi Papæ Joannis epistolam adhortari, ut omnes dilecti episcopi congregentur, obtineantque misericordiam

Ἀ στὸ ὑμᾶς· καὶ ἐκεῖνοι τῇ ἀληθείᾳ δὲ δικαία δὲ ANNO CHRISTI 879.
Θεῷ ἀρεσκόντι αἰτήσῃ συνῆ τετιμήκασιν μετὰ Christi
τῆς ἀληθείας σε· τὸν αὐτὸν τρόπον δὲ σὲ παρακλήσαμεν μὴ μισεικακῆσαι τοὺς μακρυνθέντας ἀπὸ σοῦ· ἀλλ' ἐκ ἐπιστρέφοντες ὁλοψύχως ἐμὲ καὶ σὺ τιμὴν χωρεζομένην ἀδιαλείπτως ἐκτίνειν τῷ ἀποδόξασι, καπιδέσαι· ἵνα πάσης ἀπὸ τοῦ ἐπιστρέφοντος ἐκ διαφερόντως ἐπὶ τῷ σὺν σωσεβῆσιν, κοινωνίᾳ ἀδιορισμῶν καὶ ἐμποδίων ἡμῖν, καὶ ἐγκαινίσεσιν τοιούτων ἡμέρᾳ, καὶ ἐγκαινίσεσιν τοιούτων ἐκκλησίας.

Καὶ τοῦτο δὲ αἰτήμεν τῇ σῇ ἀδελφότητι σὺν ἡμῖν θεσπίσαι, ἵνα ἀπὸ τῆς παρούσης ἐκ λαϊκῶν μηδεὶς ἀξιόπιστος τοῦ μέγιστος τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνου, ὃς ἐστι φοβερὸς, ἐ Θεῷ μεστὸν ἐπέτηται, ἀναβιβάζεται· ἀλλὰ κατὰ μέρος δὲ βαθμὸν δὲ τῆμον εἰς τὴν ἀκροτάτην καθιδρύεται, καὶ τῶν οἰκείων καθ' ἑκατοσὸν βαθμὸν ἐπιδεχόμενος δὲ ἀρετὴν, ὕπου τὴν χειροτονίαν ἐν τῷ καθ' ἑκάστον λαμβάνει· ὁ γὰρ ἐκῶς δὲ τοῦτον γινόμενον, ἐκ ἐκκλησιαστικῶν κανόνων ἐστὶν ποιῶν. Ὃ βιβλάμεθα τοῦτο τὸ ἔθος, ὁπερ ἐν τῇ ἀρχῇ ἐν ὑμῖν εὑρέθη καὶ ἐγκεκλεισμένον ἐκ τῶν ἁγίων Πατέρων ἐπὶ τῶν Ἁδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης καὶ Ταρασίου τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Τὴν δὲ ἐνταῦθα τῆς βιβλιθείσης συνόδου ὃν τῆς ὑπ' αὐτὴ ἐγενομένης, ἣ ἀκυρώσαμεν παντελῶς, ἀπεβαλόμεθα, διὰ τε ἄλλα, ἐ ὅτι ἐ πρὸ ἡμῶν μακαρίτης πάπας Ἁδριανὸς ὁ ἁγιώτατος ὁ αὐτῇ. τὰ δὲ λοιπὰ τὰν τῇ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῖν, ὅσα ἐπιγράφεται ἡ ἐπιστολὴ, ὃν κομμονιτορίῳ ἐγράψαμεν, ὃν ᾧ καὶ τὴν ὑπερφέλειαν τὴν τοῦ σὸν ἀγαπητὸν, καὶ ἐπιδεδωκέναι Πέτρῳ τῷ ἐυλαβεστάτῳ πρεσβυτέρῳ καὶ καρδινάλει καὶ ἀποκρισιάρῃ ἡμῶν, ἀτενίσαμεν τοῖς ἁθεῖ Εὐγενίῳ καὶ Παύλῳ θεοτιμήτοις ἐπισκόποις καὶ ἀποκρισιάρις ἡμῶν· ἵνα τὸν τῆ Θεῷ φίλτον ἐγκατοπτριζόμενοι, καὶ τὴν σωσεβεστάτην σου ἀντιβάλλοντα συνηδησιν, πάντα πρὸς τὸ συμφέρον τῆ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίᾳ σου ἐκ τάξει διανεῖμαι. Θεὸς σε διαφυλάξαι εἰς τέλος, ἀδελφὲ ἀγαπητὲ, ἁγιωτὰ, καὶ σωδιάστατε.

Καὶ μετὰ τὴν ἀναγνωσθεῖσαν τὴν ἐπιστολὴν, Πέτρος ὁ ἁγιώτατος ἀρχιερεὺς καὶ κοσμοῦντος ἀρχὸς Φώτιος τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην εἶπεν· ἐρεσθῶμεν τὴν ὁμότιμον ἁγιωσύνην· εἴρηκε πάντα τὰ γεγραμμένα σε τῇ ἐπιστολῇ καὶ ἀποδέχῃ; Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὅσα τῇ αἰσίᾳ καὶ ὀρθοτόμῳ λόγῳ πεζήσεται, καὶ ἃς τοῦ ἡμετέρου ἐλάχει μετρίοτητος τὸ ἐπιγνῶναι καὶ τὸ τέλος, ἡ εἴρηνε ἡ ἁγιωσύνη, ἀγαπᾶται, καὶ ἀποδέχεται· ἐξίου ἰσομοίρως.

Πέτρος ὁ θεοτιμήτατος πρεσβύτερος καὶ καρδινάλις εἶπε· Ἐκάμεις, ἁγιώτατε πατριάρχα, ὅτι ἡ τῇ ἁγιωτάτῳ πάπᾳ ἡμῶν ἐπιστολὴ φθονεῖ, ἵνα πάντες οἱ δικαιωμένες ἐπίσκοποι ἐπίσυνα-

ANNO CHRISTI 879.

γωσιν, καὶ τύχωμεν ἐλέος καὶ συμπαθείας A
ἐκ τῆς σὺν ἀγιωσύνης. Ὃ οἱ μὴ προχειροτονῆσαι ἀπολέσει τὸν οἰκεῖος θρόνος· ἡγοῦμενοι βολιωτὸν τῇ ἰσότητι χρῆσθαι ἐπίσκοπον, καὶ λιμιβάνοντα ὃν τῇ σὺν ἐκκλησίᾳ ἐκθρησίᾳ δ' συνεπόμενα, ἴους ἐν καὶ εἰς τὰς ἰδίους θρόνους, ἐπὶ οἷς ἔπεσεν, ἀναβιβάζειν. Ὃ ὅτου οὐτὸν ὃν ἐκεῖνοι ἐκκλησίᾳ τρόπῳ, ἐνα ἀντεκδῦσιν, ὃ ἐκδεσπόζειν ἐν ἐκκλησίᾳ τῇ ἐκκλησίᾳ.

Φώτιος ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· καὶ ἐλπίζει ἐκτὸν ἁμὴν, ὅτι διὰ μέσης ὁ ἁγιώτατος ἀρχιερεὺς ἐκτὸν ἐκκλησίαν. Ὃ τάντες ἡ δὲ ἐκκλησιαστικὰ τοὺς αἰτίας· ἀλλὰ τὸ μὴ, ὡς πολιτικὸν θησαῦν ὃ σφραγὶν φυγαδεύειν αὐτὸν· τὸ δὲ, ὡς ὃ αὐτὸν μετηγόντα μὴ τὸν τοιοῦτα αἰτίας, τὸ δὲ μάγιστα τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς ἀρχαίας Ῥώμης γενέσθαι δημοσίας, ὃ πάλιν ὃν σὺν ἐκ τὸν ἁγιωτατον πάπαν ἰωάννην. πλὴν ἐπεὶ κελεὶ ἡ ἁγιωσύνη ὑμῶν, ἐκλογιζόμεθα τὸ ὑλικὸν κέφαλαιον τῆ μεγάλων βασιλέων τάξει, ὃ ἐκεῖσθαι ὡς ἐπεδοθήσαν ἐχὶ τῆς αὐτῶν κάρης, καὶ τὸ κεφάλαιον κατὰ τὸν ἀποστόλου, ὃ τῆς σὰρ ὑμῶν τὰ ὄντες ἀξιωθέντες.

Πέτρος ὁ ἐλαβέστατος πρεσβύτερος & καρδινάλις εἶπε· Ἐ τάτο δὲ γίγνεται ἐν τῷ κομμονιτορίῳ καθὼς ἐν τῷ βιβλίῳ ἐκῶν ὑμῖν ὑμῶν ἀγιότητα ἐκ ἐκκλησίαν, μὴν χλιοντὰς τοῦτον. Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· Ἐ μόνε ἐκ τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐκ τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ ἐκ τὸν ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκλησίαν ἐκ ἐκκλησίᾳ ἐκ ἐκκλησίᾳ ἐκ ἐκκλησίᾳ

ANNO CHRISTI 879.

cerdotium in hac consentiens; non quas dicit Romanæ sedi subditas fuisse aliquando, sed & quæ nunquam subjectæ fuerunt, etiam paratus esse, quantum amicitiæ tuendæ expedit, polcenti tibi præbere. Nam vera amicitia non quærit quæ sua sunt, sed proximi volentati obsequi.

Procopius Dei amantissimus archiepiscopus Cæsareæ Cappadociæ dixit: Spectamus per misericordiam Dei & per sanctam orationem domini ac Pontificis nostri, forte ut omnes gentes subdantur pio imperio a Deo electorum magnorumque Imperatorum nostrorum. Quo facto, tunc ut justferit fortissimum eorum Imperium, conscribet ordines, & dabit unicuique propriam & directam immutabilem, decretum confirmante synodo quæ tunc fiet, qua ratione illas divina voluntas digesserit.

Gregorius Dei amantissimus archiepiscopus Ephesi, dixit: Sermo de diœcesibus non habet nunc locum, cum in unius monasterii imperium non redactæ sint omnes pontificales. Cum autem ea res divino nutu perfecta fuerit, ut speramus sub magno & celsissimo Imperatore nostro fore, tunc de diœcesibus disceptationi locus erit: & donari & compensari unicuique pontificii fedi licet, si proximus velit. Sancta synodus dixit: Omnes fic dicimus: non ad distinguendas diœceses congregata hæc synodus est: hæc alio tempore exquirenda.

Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis Apostolicæ sedis dixit: Sanctissimus & œcumenicus Papa Joannes interrogat vos per nos fervos ejus, quomodo sicendit hunc dominus Photius sanctissimus patriarcha in fedem suam. Dicimus enim non juste factum esse, ut ante adventum nostrum sicendatet. Elias religiosissimus presbyter & legatus Hierosolymorum, dixit: Tres Orientis patriarchales sedes semper patriarcham ipsum habuerunt. Qui sunt Constantinopoli episcopi & sacerdotes, paucis exceptis, patriarcham ipsum habent. Quid ergo prohibebat, quominus ipse redirent?

Sanctissimi legati veteris Romæ dixerunt: Fratres, dicite vos, quomodo sicendit? Sancta synodus dixit: Constantia trium fedium pontificalium, quemadmodum sanctissimus Elias dixit: deinde adhibita adhortatione plurima & supplicatione: in primis autem, ut vere dicam, ei magna illata est a celsissimis & Christianissimis Imperatoribus nostris: & ante hanc vim, contenlu & precibus totius Dei ecclesiæ Constantinopolitanæ.

Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis dixit: An tyrannice sicendit? Sancta synodus dixit: Inter tyrannidem & supplicationem plurimum interest. Diximus vobis jam antea: adhortatione & supplicatione omnium nostrum, & consensu Pontificalium fedium. Et quorsum de tyrannide interrogamus? Tyrannis deiderium non croat: tyrannis caritatem non corroborat: Unius sincera ecclesia tyrannidem non agnoscit.

Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis dixit: Benedictus Deus, quod quemadmodum

ANNO CHRISTI 879.

Α δε τους λοιπους Θεο του Ρώμης θρόνου πλεονεκτουσι, ὁπόθ' ηχι οι παθεσιν ὑπ' αὐτων γεγονεσι· ἀφ' οὑτινος ὑπομεθ' ὁ εκπτωτος, ὁποτε φιλιας εἱνεκα διαθεσιν, αὐτομβλωσιν ουθεμιαν· καὶ γὰ ἡ ἀληθὴς φιλια ἐξ ἰσοτητος ὑφεστηκε, ὡς τὸ πνευμα συμπολιτ ὁδηγει.

Προκόπιος ὁ Θεοφιλεστατος αρχιεπίσκοπος Καισαρείας Καππαδοκίας ειπεν· Ἡμεις ὁρωμεν τὴν ἀπ' αὐτοκρατορων ἡμων Θεο τὴν φιλανθρωπιαν καὶ ἐν ἀγαθοις ἀνδρασι ἐκλογὴν, ὅτι ταυτα τὴν ὑπ' αὐτων συγκρατειαν ἐχουσι τὴ ἀνατολὴ χρατειν τῆ Θεοφρουρητου ἡμων μεγαλων βασιλεων ἡμερᾳ· ὁ τὸν ἡμεριμνα τοις, ὡς κελευει, ὁ χρατιστὸν αὐτου βασιλικὸ τακτικὸν, ὁ ἐπιτιθεσθαι τοις τὰ οἰκεια εἰσοδιας ἀκριβουσιν, τὸ δ' κατ' ἐπιτροπὴν αὐτων συνοδὸν, καθως ἐν αὐτοὶ ὁ Θεὸς καθοδηγησει βασιλ.

Γρηγόριος ὁ Θεοφιλέστατος ἀρχιεπίσκοπος Ἐφεσιων ειπεν· ὁ περὶ οἰκοδομ ὑδρίας οὐκ ἐχει νυν χωραν, μια συβεραλευομενων εις μιαν βασιλικων ὁρισματων πάντων ὑ ἀρχιατρικὸν θρόνον· τὸτε δὲ ὅπως κάλλιστα τὰ πολλὰ ἐπιτευχθησεται τὰ μεγαλα καὶ ἀληθ βασιλεως ἡμων θεοῦ, τὸν ὃς ὁ θεὸς τὰς εἰσοδους διαρρησσειν ἐν χηρᾳ τῆς, ὡς ἐκκλησιαστ ἐξ ὑπερβολ ἰσχυος ἀρχιατρικὸν θρόνον ἔξει, βελομένων τὰ πλειον. Καὶ γὰ σωθοδος ὡτε· πάσης ὑπὸ πλ ἐγκλ. ὡς ἐπὶ τοις ἐπὶ τοις ἐκκλησιαστ ἐκκλ σωθοδος αὐτην ὁ Θεοδοσ· ταυτα χρὸς ἐπερ ἐκκλησιαστ ὁ παπα ἐπὶ Ἱεροσολυμων ἐστ. τὰ τέλη τῆς αὐτοκρατ πατεριαρχια δὲ ἐστ πατριάρχου αὐτου ἐκ τῶν· οἱ ὡς Κωνσταντινουπολ ἀρχιερεῖς ἐ ἱερεῖς μεχρὶ νῦν τὰς πατριάρχ αὐτὸς ἐχουσι· ὁ τί ἐκωλυε τὰ ἐπὶ ὁ Θεὸ αὐτου;

Οἱ ἀγιώτατοι πατριαρχαι τῆς πρεσβυτερας Ρώμης εἰπαν· ἀδελφοὶ, ἐκτεσι ὑμεις, ὡς ἀπλῶς· ἡ ἁγία σωθοδος εἰπε· συμφωνει τὴ τεσσ ἁγιᾳ πατριαρχικὰ θρόνω, καθαπερ ὁ ἁγιώτατος Ηλίας ὁ ἐπ· ἐπειπ δὲ ἀφωμεν ταυτὴν καὶ ἐρωτησωμεν μαθειν δ' ν' ἀκουσει εκεινοι, βᾳ μεχρὶς τῆ νῦν· λῶ γαρ χρατιανικὸν βασιλεων ἀκουν, καὶ ἀφ' ἡς ἡμ βασ, συμφωνία καὶ ἑκτὴ τάξις τῆς τῆ Θεῖ Κωνσταντινουπολιτ ἐκκλησιας.

Ιωαννης ὁ Θεοτιμεστατος ἀρχιεπίσκοπος Χαρβδωλιας εἰπε· μη τυραννικὸς ἁπλοῦς ὁ ἡ ἁγία σωθοδος εἰπε· τυραννικὸς καὶ ἀφελητ σεως πολυ τὸ διαφορὸ ἐστι· ὁ ἐτερον ὑμεις καὶ ἀφέτηρον ἐστι· ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφελητ ἡμων πάντων ὑμῶν ὁ συμφωνία τῆ ἀρχιατρικῆ θρόνου· καὶ τίνι χάριν ἐχομ ἡ ἀφ' ἑνὸς τυραννικὸν ἐρωτησει; τυραννις τοὺς ἀ νοεῖ· τυραννις ἀγνᾶσαι ὁ κρατειν· ἑνωσις ὁλικὴ τῆς ἐκκλησιας τυραννικὸν γνωσθεν.

Πέτρος ὁ Θεοτιμεστατος ἀρχιεπίσκοπος & καρδιναλις εἰπε· ἀληθης ὁ Θεὸς, ὁτι καθως ὑμεις

ANNO CHRISTI 879.

Α ἐμοὶ τῇ χαμαιπετου ὑμῶν ἀγνωστων πάντα ἐστιν, ἀφ' ἡς ἐγω ὑμεις ὁ συμφωνίας, ὁ ἐχειν ἀφ' ἡς κύριος Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης, καὶ ἐγω συμφωνῶ εἰμαστ τοις λόγοις τοις ἁγίου Ἐξαποστόλου, & τῶ Θεῶ ἐχχεκτησεως, ὁτι τῆ καθολικῆ ἁγίᾳ σου καὶ ἀποστολικῆ ἁγίᾳ τάξει ὑποτέτακται τὸ τοιαυτον ὑπὸ σου ὁνομα. ἡ ἁγία σωθοδος εἰπε· γνωστὸν ἔστω σοι ὁτι ἡ ἁγία σωθοδος ἀναγινώσκει τὸν ὁρισμὸν & ἀποδέχεται τὸν ὑπὸ τῆς ἁγιωτατης Φωτίου, τοῦ πάπα τῆς παλαιᾶς Ρώμης, τὸν ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ πατεξέρχεται Φωτίου, τοῦ πάπα τῆς νεας Ρώμης, μὴ ποιουμεν, ὁ ποιουμεν, ὁ ἀποδεχομεθα, ὁ σωζομεν πάντες, ὁ λεγεις τὸ ἁγιον Θεο Θεοῦ ἐκκλ συναγωγὴ ἀποδεχεται & συμβαλλεται τὸν Φωτίου τοποτηρησιμεσι τ, & ὁς τις τὸ ἐκεισε ἐστι καὶ ἀποδημουσι.

Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἰπεν· ἐπει δὲ ἡμεν ὑμεῖς ὁ ἀγνωσται, τὸς ἀπόδους· ἀφαιδιάστατα δὲ οἱ ἐξάρχοι ἐ συμφωνοι· οἱ ἀπὸ ἀφὸς τῆς ἱερωσυνης ἐπέβασι τὴ ἁγιωτατης, τηλικ ἐ ἐν ἐκκλησίαις· καὶ μεν ἐπειδὴ ἐν ἐστι· κρεῖττον ἐστὶ ἀκουειν οὐ τὰ ἐιδοῦ γνῶναι, ἀλλα τὸ ἐπαρκουντὸν βλεπειν. ὡς μὲν δὲτερα τὸ Θρόνε τάττε ὁν ἐπιθυμεῖς γνῶναι, τὴν τῆ ὑμῖ παρουσι ἐλλειψιν ὁ ἐπιτροπευσις ὑμῶν, ἡ οἱ ἀπόντες, ἡ οἱ ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, σωπεῖτε· ὁ ὑμῖν δὲ τὰ ἐπὶ ἀγνώστοις ἀποφαινεσθε καὶ λεγετε τὰ ἐξῆμε ἐμβεβλημενα. διὰ τῶν γὰρ ὁ ἀφωνων μὲν ἀκουειν ὑμᾶς πολλῶν, ἀτελεσθες δὲ ἐστι τοις ἐκ ὑμῶν ἐπὶ τοις ἀγνώστοις ἀποφαινεσθαι τὸν Θρόνον· τὸ ὑμῖ κατ' ἐκεινον κελεύσαντος τὸ ἐνδεὲς ἀναπληρουν ὑμᾶς γνωναι, ἐνι δὲ ὁς τῶν συμβουλευόντων· ὁ μὲν ἐλθὼ ἐ τῶν ἀρχαίων καὶ ἱερῶν· ἐιδὼ ἀτελεσθες ἐ αὐτὸς τὸ ὁμοιου γνωσθεν, τὰς ὁμοιοτητας ὑμῖν, καὶ τὰς κατὰ χρόνους χροτητας τῶν βασιλικῶν ἀποτεινόντων· ὁ ἐ τὸν ἀποστολον Cicer. ὁπ' ὁ φθαλμ ἀκουσθεὶς ἐπιβαλλει· ὁ ἀκουστος ὁπὸ ὁν ἐιδὼ ἐ ἀκοδομήσεως ὡς ταυτὶ τῆ Θρόνου ἀναβαλλεσθαι.

Ἐπὶ δὲ λέγοντος τῶν Φωτίου τοῦ ἁγιωτατου πατεξέρχου, ὁ ἐχὶ σωθοδος ἀβρόθυμος· ἔστω μικρὸν ὑποβαλωμεν ἐξετασεις ὁ τ πλάνους ἐξετασεις καὶ ὁσα μὴ ἐιρήκασι· ἀνὰ τὸν ἐιρκτὸν τὸν ἐ μέχρι τῶν τῆς φθορᾶς ἀκαιροτητος ἀκαιρασιν ἀφωμεθειρ τὸ ἐλεεῖδιὸν ἐπιτιμᾶσθαι ὁτι ἐχθρα εἶφε.

Ἐπειδὴ δὲ Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατεξέρχος τῶν αὐτὸν ἐχθρῶν λόγων ἐτέρους· ἀλλα ὁπως, ὡς ἐδω, ἐνεχθῆν, ὁ ἐ ταυτα δὲ τῶν καθ' ἑαυτὸ ἐπιτευχθὴ κειται, μὴ τωυν δὲ ὁπ' ὁ Θεὸς ἐπίταττα κειμαστ, ἀξιόπιστε τὰ Θρόνε τοῦ θεοῦδιὸ τινες, καὶ ἰμωμητ ὑπὸ πλειονων ἀγνοουμενων· ἀλλα τινὰ ἐμοὶς φροντίσι κατειδεσται τῶ ἀρχιατρικῶ θρόνω· ὁλον ὁν δὲχεσθαι τὸ θεὸ βασιλῶν ἐτεροῦ τ καὶ ἐσκεπτομαι οἷς ἐκκλησ ἐκρινε καὶ διωκουσατο, ὁπ' Θρόνους ἀκεισθ, ὁπ' βασιλομένης τῆς πόλεως ἀποδεικτέ τ· ὁ ἐ πάντα τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἐν τῇ Θρόνῳ, τηλικ ἀν ὁυδὲ βαβολμένης τῆς πόλεως ἀποδεικτέ τ· ὁ ἐ

ANNO CHRISTI 870.

vellem, spei quidquam reliquum erat. Sed qui Dominos eorum est qui deleri sunt a fratribus, & ex misericordia, qui supra omnem cogitationem explet bonos eos qui sunt omni spe destituti, ipse dilapsuit celsissimum magnumque Imperatorem nostrum, non ergo nos fortasse, sed ergo numerosam & innumerabilem Christi plebem, ut vilcera misericordiæ & commiserationis affumeret; & jam omni nostra spe deperdita, & ut ita dicam, neque interveniente amici consolatione, neque alia cura diligentiave adhibita, placuit ei ex illo nos eadem revocare; & præter omnem humanam affirmationem, & omnem fpem terrenam, ex multa misericordia & magna benevolentia inducere in civitatem. Quamdiu quidem virili beatus Ignatius: (nam beatum illum prædicamus, quandoquidem amicitiam cum illo adhuc pusillæ causæ : nec sane hanc aliquando denegavimus, abfit :) fed quamdiu, ut dixi, fuperfter in vita fuit, noluimus omnino fedem occipere ; quamvis multi effent, qui non modo nos cohortarentur, fed etiam adhibita vi cogerent ; & quod majus eft omnibus, captivitas, & perfecutio, & exilium, quæ mala perferebant fratres & communifti nobifi : tamen id nolumus admittere, ut norunt omnes, qui ut una hic præfentes adfunt.

Sancta fynodus dixit : Vere fic fe res habet . Photius fanctiffimus patriarcha dixit : Contra vero paræm cum ipfo fo vere & fubfitire omni re, quæ natione contrasti fumus : quæ pax in palatio patuit ipfo ad nos accedente ; procedentibus nobis ad pedes invicem ; fic & quid aliet peccaffet in alterum , horum venia ab utroque impetrata . Poftfiave ex motbo cum ille decumbere , noftramque præfentiam defiderare , non fecus ac veterum quæ , fed fapius illum invitus adfui ; & quantum in me fuit , ipfo hoc ordinante , ad morbum levandum adjumentum fuimus . Si quid autem fermo confolationis afferre auxilii potuit , & hanc ei certe curationem adhibui : adeo ut tandem certam de nobis perfuafionem concipiens , homines ifti maxime familiares noftræ fidei commendares , ut poft exceffum illius e vita coram confuleremus ecclefiaftici & faluti : id quod etiam cum Dei ope præftitimus : neque quifquam amicorum ejus objicere poffit hanc illius fpem vitæ ipfius curam ac diffpofitionem . Poftquam autem ille ex humanis receffit , ftatim Chriffi amans & magnus noffer Imperator , primum quidem per quofdam meos fideles meam perferutatus eft voluntatem : deinde vero sperte per fuos patricios confilium fuum manifeftavit : hæc dicta adjiciens : Jam nulla octafio , nullus præterea fcandali alicujus , neque mutuæ pacis contemptus . Epifcoporum cœtus tum reditum poftulat: rurfum illuftras , Pontificatum fedium confenfus ; Reverfare in fedem tuam , & pafce gregem tuum , quem Chriffus jampridem tibi commifit . Et Imperatoris quidem voluntas his aperte continebatur:

ANNO CHRISTI 870.

Ἀλλ᾽οὐδ᾽ οὕτω βασιλεὺς τοῦ ἑλέους, ἃ δὴ ἐνδιάτητον πλουτεῖ ἀεροίοντος, ὡσπερ τὸν ἐν ὕλῃ τοῦ μεγάλου βασιλέως υἱοῦ, ἐπὶ τοῦ ἴσου ἔστη, ἀλλ᾽ ἐκεῖ τὸν σοφὸν καὶ ἀπεξεθυκτὸν τοῦ Χριστοῦ λαὸν ἀπολέγειν ἕλεγε καὶ οἰκτιρμῶν ἀναλαβεῖν ἐφασκόμενος· ἐπὶ πάντῳ δὲ καὶ ἐν μᾶς ἐλπίδων ἀνηρκυλίω, ὡς οἶσθα, καὶ μικρὸν φίλια ἐγκλήσεως μεσιτευόντας, μᾶλ τοῦ ἀληθοῦς ἡ ἀπιθὴ εὐτελεμμένοι ἀδίκου σε τῆς ἀσεφείας ἐπιστρέφειν, καὶ ἐκ τοῦ ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ ἀπὸ

ANNO CHRISTI 870.

sociatus terrena cœlestibus. Sic & ipse à factus mediator bonus & Christi imitator, studium fingulare adhibuit, ut in gratiam revocaret eum fuo Pontifice eos qui ab ipso aliquando dissidebant; & ab ipso abertarent.

Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis dixit: Hujusmodi exempla habens sanctissimus Papa Joannes redditit sanctitati vestræ fuum fedem; teque ut fratrem & communistrum ampleditur, excipitque ultro communionem tuam. Noverit igitur omnis ecclesia, esse te fratrem gemmarum œcumenici Papæ, quemadmodum fuere ante vos episcopi orthodoxi omnes & sacerdotes. Photius sanctissimus patriarcha dixit: Gratias Christo referimus, vero Deo nostro, primoque & magno Pontifici, deinde & sanctissimo Papæ Joanni, qui adversitus omnem schismaticum errorem flectit, qui omnium concordiam ecclesiarum fuscepit, qui sibiullic virgam peccatorum a lente jultorum.

Universis facex synodo libenter excipientes ea quæ dicebantur, & fausta acclamationibus Photium sanctissimum patriarcham profequeente, sanctissimi legati vecteris Romæ discreti vestræ sanctitati, legantur & Orientalium fedium epistolæ. Sancta synodus dixit; Legantur. Et ingressus Solmas religiosissimus presbyter & legatus Michaelis imperatissimi Papæ Alexandriæ, profertus quus fecum attulerat epistulas, tradidit Photio sanctissimo patriarchæ. Ex quibus unam accipiens Photius Dei amantissimus disconus & Chartophylax, legit, ad pissimum Imperatorem feriptam:

A Deo defignatis Imperatoribus, Basilio, Leoni, & Alexandro, Michael archiepiscopus Alexandriæ.

O Mnis mens hominum fapientia prudentiaque in judicando instructa, & omnis lingua fecunda vere ac volubilis, & ad velocitatem fermonis toto vitæ tempore fe exercens; Mens, inquam, hominum imparibilis ac libera, & facultum folicitudinum experta ac pura, Imperatorum mitissime & fapientissime, non verunt pares, ut perfpicue novimus, cuilibet volenti tuorum recte fudiorum magnitudinem celebrare, vel rebus geftis æquiparare laudes conanti. Non folum, quoniam pervigili animæ oculo, impiqroque & indefesto pectore hinc & illuc omnes terræ pelagique partes perlustrans, barbaras exteralique gentes, partim per teipfum -, partim per tuos invictos & infuperabiles exercitus fuceidens, plurimam inde procuras patriis fubditis falutem: quæ ratio conciliandæ eorumdem voluntatis dilectionisque, ftabilior fecutioque eft. Non quasi *mains in veritate montis*, & *quasi ignum super rollem*, juxta prophetæ vocem, negligentia defidiaque prio-

ANNO CHRISTI 870.

πτολεμικῆσθαι χρόνος τοῦτοῖς, φῶς τοῦ παντὸς αὐτὸς, ὑποστὰς τὸν ἐπὶ γῆς ἀγῶνα, ἵνα & ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθάνῃ τὸν θάνατον, καὶ τοῖς ἀπὸ μερίδος γενομένοις ἐγκαθὸς καὶ χαρισμάτων, ἀφθονίαν μεγάλων καταβάσεων κατακλύσῃ τὴν οἰκείαν ἀγαθῶν τῶν ἀκενώτων καὶ πλουσίων τοῦ ἀνω.

Πέτρος ὁ Θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ καρδινάλιος εἶπε· πεισθῆναι ἀνθρώπινα ἔχων ὁ ἁγιώτατος πάπας Ἰωάννης ἀπὸ τῶν ἐγκωμίων ἐμοῦ τὸν ὁλόθεον ὄγδοον, καὶ ἐγκαλεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν, ἀσπάζομαι· & τὸ παρὸν σε κοινωνεῖν, καὶ γνῶναι πᾶσα ἐκκλησία, ὅτι ἀδελφὸς σὺ γνήσιος τῆ οἰκειώσῃ πάσῃ, ὡς ὁ ἐκεῖ ἁγιώτατος πάπας ὁ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπιστρέπτης καὶ μεγάλου φωστῆρος, & ὡς ἐν τῷ ἀγωνιστῆ πάπα Ἰωάννη. καὶ πάσης ἀρχιερατικῆς ἐτιμήσω πλάτης, πάσαν δὲ ἰμάτιον τῆ ἐκκλησιῶν ἀσπαζόμενος, καὶ ἀφιλόνεικα πλὴν βεβαίου τῆ ἀμεταβλήτου καὶ τῆ κλήρῳ τῆ δικαίων.

Καὶ δὲ τέτε τὸ ἱερὰς συνόδε ἐπὶ τῆς παλαιᾶς Θεσσαλονίκης, καὶ ἀφιλείας τῆς Φώτιος τῆς ἁγιωτάτου πατριάρχου ἀποκηρύξεως, οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς ἀφεσβυτέρας Ῥώμης ἔσται· τὸ ἐπὶ τῆς ὑμετέρας ἀγιωσύνης, ἀναγνωσθήτωσαν καὶ αἱ ἴδιαι ἀποκαλυφθεῖσαι ὑμῖν ἐπιστολαὶ· ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθήτωσαν. & ὁ ὑπηρέτων Κορωνᾶς ὁ Θεοσεβέστατος ἀφιερεβυτέρου καὶ ἀποκαστέρεος Μιχαὴλ τῆ ἁγιωτάτης πάπα Ἀλεξανδρείας, ἐστορηξάθη· ἃ δὲ αὐτὸ κομιδῆσας ἐπιτολὰς, ἐτέθωκε Φωτίῳ τῆ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ. ὃς ὡς μίαν λαβὼν Φωτεινὸς ὁ Θεοφιλέστατος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ, τῶν πρὸς τὸν ἐσοβέστατον Βασιλέα, κήρυγμ·

Τοῖς Θεοστεφέστατοις Βασιλεῦσι, Βασιλείῳ, Λέοντι, καὶ Ἀλεξάνδρῳ, Μιχαὴλ ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας.

ΠΑσας μὲν ἀνθρώπων διάνοια σοφὴ καὶ συνετὴ καὶ τυκεδοφόρε, πᾶσα τε γλῶσσα ἄλαλος ὑπὸς καὶ ἄξρεσος, καὶ πρὸς τακχίτητα λόγων πάντα τὸν ζῆσε μελετῶν τετοφηκὼς· τὸς δὲ ὑπάρχοντα ἀτελῶς καὶ ἐλλιπῶς, καὶ βασιλικῆ φρονήσεως αἴσυρις καὶ ἀθλιωτὰς, Βασιλεῖοι τρόπαιε καὶ σοφώτατε, σὲν ἀξιαρέσκοτον, ἰσχυρὸ σοφὸν καὶ βασιλικῆ πάντα τὴ σὴν ἐκυρβωμένα ἐγκομιάζειν τὸ μεγάλοι, καὶ πρὸς πρέγματος ἀξιῶσθαι τὰς ἀφωνίας ἐπιγραφῆναι. ὁ μὲν γὰρ ἀγὼν τῆ τῆς ψυχῆς σωτηρί, ἀδιάφ τι, καὶ ἀκάματον ποδὶ ἀνω καὶ κάτω τακτικῶς γῆς καὶ θαλάσσε ἀβεστρῶν, τὰ βάρβαρα γένη λυόσης ἔθνη, & ὑφ' ἑαυτῷ, & δὲ δὲ ἅπ σὸν ἀκάμπτων καὶ ἀνυπέρβλητον ἐστερωμάτων ἐπιδειγμάτων, τοῦλιὰ ὑπὲρ τὸ πτυπεῖν τὴ ἀκτῖνα τὴν ἡλιακὴν τῷ μεσεμβρί· οὐ γὰ πρὸς ἀγάπην τῶν αἰθαίρετον μοιμώτων ἐχῆν ἀπόδειν καὶ ἀφορολόγητον. δ' ὅτ ὡς ἐτὸν ἐσ' ὄρος, καὶ ὡς σημεῖον ἐπὶ βουνῷ, & τῶν προφητῶν φωνῶ, ἑαδυμὰν καὶ ὁλυγωρῶν

ANNO CHRISTI 870.

τῶν ἰσοθεοτελεστάτων πλανητόρων, καὶ ἐχτὸς ἀντέτωσαν· τῶν ἀλῶν καὶ τῶν ἐστεὸν τῶν ἐσεβεστάτων δεόμενον, αὐτὸς ἐπὶ τῆ ὑμῶν τῆς ἐλαστικῆς χρίσεως ἀπολαβῶν ἐκ τῶν χρόνε· & ἐν ὁδῷ ὑπεστάσεως τῆ σῆς κρατερᾶς ἐπιτροπίας κατεστικότας. καὶ τάδε τῶν ἐκ τοιμηδῆς & ἀκολουθοτάτης πίζης ἀπέδειξεν. ὡς καὶ ἐκ χρῆ τοῦ ἀπὸ παρρησίας καὶ λόγε· ἰδὲ γὰρ καὶ τὰ παιδία, ἃ μὲν ἐσωσεν ὁ Θεὸς· καὶ, μὴ ἐδωκεν μὲν, ἐβόλκεν. ἀλλ' ὅτι τὰ μέγα καὶ ἀσυπτὸν Χριτὸ σώμα, τῶν ἐκκλησιῶν λόγω, τῆ ἑδὸς τὸ ἁγνὸν, τὸ ἀδιάσλοτον ἡρέτημα, ὥσπερ ἢ κλίνε ἀρχὴς κατέβη ὁ τοιμὴν ὁ καλὸς Χριτὸς ὁ Θεὸς, & τὸ ἰδίον αἷμα ἐξέδοτο ὑπὲρ τῆ τῶν κοσμικῶν ἁμαρτιῶν· τὰ τοιαῦτα ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν ἐξέβαλε, καὶ τὸν ἐν τῷ ἁγίῳ ἐκκλησίᾳ ἀπέρριψε· τὸν ἀπὸ τῆ ἀγίε τραπέζε ἐκ τῶν ἱερῶν ἐκβάλλει τὸν ἀπὸ τῆ ἁ

Anno Christi 879.

te sanctissima Dei Matre, divinisque Angelis, & omnibus sanctis, Amen.

Percommode autem accidit, domine, ut filio nostro presbytero Cosmæ creditum hoc ministerium fuerit, qui homo est omnigena, & diversarum linguarum peritiam habens, sciens negotia tractare, & qui pollit arcana fervere Imperatorum. Quod si placeret divino tuo imperio, domine, decora metropolitas mittere ad nos qui tali honore indigni fumus, non sic confenirémus in dilectione sanctissimi Phorii & communibus nobis & œcumenici patriarchæ. Nam plurimum constat presbyterum Cosmam retinere apud nos, propter pactum cum imperio tuo & œcumenico patriarcha sanctissimo Photio, non potuimus ei perfuadere: quoniam omnem dat operam ut immutabilem confodiat veritatem. Nobis similis est maledicto Joleptho, qui mentitus est coram sancto imperio tuo, fe archidiaconum esse donum Michaël patriarchæ Alexandriæ. Cujus impudentiæ vos nequaquam crefcrit, ipsum anathematizavit. Similiter egit etiam impius Elias, ausus & ipse turbas decipere, ac dicere se fyncellum esse Sergii quondam Hierolymorum, & veniens hic ipera infectus improbum vitam finiit. Horum similis esse uolens presbyter Cosmas, manere apud nos non fustinuit. Sed de his habemus. Quod fit præcipuum caput nostræ gratiarum actionis, debitumque tantæ lætitiæ, denique hymnus. Nobis fidem fecit idem reverentissimus Cosmas presbyter, domine, fortissimum imperium tuum reddidisse hunc ecclesiæ splendorem: Photium dico sanctissimum patriarcham, hominem lucibus & fecloreum, sacerdotii perfectionem, normam veritatis inconcussam, fapientiæ hofpitium, venerandum rectum optimarum thefaurum, abundantem eleemosynæ dexteram, evetorum perfugium, hunc rufus super candelabrum pontificatus fullit afcendere, ut illustraret lectimonibus fapientiæ & fcientiæ corpus ecclefiæ. Hunc enim non tulere rabiftentem ut a Michaële felicis recordationis accepimus, haboimus & nofcimus pro compaftore & comminiftro: & habere optamus ufque in fupremum diem, extremumque fpiritum. Et quifquis non communicat ei, nec fulcipit eum tanquam legitimum patriarcham, fit pars ejus cum deicidis. Nos enim omni vitio & omni animæ adhortantes confulimus, per exile fcripfum hoc noftrum, & præcipimus, ut cum eo nullo modo communicet abique omni malo conflio, vel forditia confcientia. Nam qui ei communicat, etiam nobifcum certe communicat. Si vero contali aliqui forfan feipfos abfcindere ab eccleſiæ corpore, fint iffi a Chriftianorum fpe alieni.

Etiam illud, domine, juvat adjicere: Quod fi inflectat Dominus Deus fanctam

A ντων, αφιερεθέντος τῆς Ἀσεργιάνης Θεομητορος, ἢ Στουδίου ἀγγελων, καὶ πάντων ἁγίων. ἀμήν.

Anno Christi 879. Ἀγαπᾶσθ δὲ γίγνοσ μέγιστον, βέλτιστε, ὅτι τὸ πλοῖον ἠθεῖ, ὁ ἀφιερεθέντος Κοσμᾶς, ἐστιτεθεὶς τῶν διακονικῶν τινὸτων, ἀ ἴδιωσε ὁ ἀγιωτ. ὁ διαφορος γλῶσσας ἐσταλε λαβεῖν, ἃ ἐνδυ τραπεζαρία ἐστὶ ἐρεθεν, καὶ ἐκεῖσε ἐπιδημῆσαι ἀποστολικῶν μοντῶν. καὶ ἐδοξε τῆ ἁ Θεῦ βασιλικῆ σου θέσποτε, δέκα μόνον ἐπιλέξε ἀποστολὰς ἢ ἀγιο τῶν ἀνεξίτητον ἐμβῆ, ὡς ἂν ἴσως προσέσαβῆ ὁ ἐκ τῶν ἀγωνίων Φωτίε καὶ συκοφαντῆσε ἐμβῆ καὶ ὁλεεμῆσαι τετελεγκε. καὶ πολλὰ διεσκέψαν τὸ ἀφιερθέντο Κοσμᾶ τοῦ ἀφοῦ ἐμβῆ ἐπὶ τὰς σωδίτας τὰς πρὸ τῆ ἁ βασιλείαν σε τῆ ἀνικητοῦ πατρὸς χρ τῆ ἀγωνίσαν Φώτιον, ὃν ἠδωκθησεν πάσαι, φιλάτιστε τῶν ἀλλήτων ἀγχροτάτων πανθῶν ἐσθίετον. ὅτι μοὶ ὁμοιωζ Ἰωσὴφ τῆ ἐπιφάνε βλασθῆν, ψεδασάμενον σώτου τῆ ἀγίας βασιλικῆς σε, ὅτι ψεγιδικοὶς ὑβ τῆ κυρίε Μιχαὴλ τῆ πατριάρχη Ἀλεξανδρείας. καὶ μαζῶσ ἐστὶ ἐν τῶν τοῦ λεγόμενον ἀντιβίτιον ἐρεθον, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἐυτεχθὴς Ἡλίας, καὶ ἐπιτολμήσας ἐξετάσαν τὸν ἐμβῆ, καὶ εὑρὼν ὅτι σύλεκτόν ὑβ Σεργίν τῆ πατριάρχη Ἱεροσολύμων· ἐ ἐλθὼν ὧδε ἠεφοβῆσε, τῶν τοιούτων ἀπὸ τὰ κατὰ ρχὴν ἐμβῆ. ἐ τότου ὁμοιωζῶσ ὁ ἀφιερθεὶς Κοσμᾶς μὴ ἔθλων μένειν μετ ἡμῶν ὡς λαθῆ ἐστ. ἐ τῶν ἀμοιωζῶσ ἐπὶ τὰ πόντ. τὸ δὲ λοιπὸν τῆς ἡμετέρας ἀλιχρείας, ἐ σε ἀθλίωσε τὸ πανῶν περιχωρεῖν, ἐνδεὴς ἐμβῆ. ἐπεὶ οὖσα ἡμᾶς ὁ αὐτὸς ἀλιαθέστατος Κοσμᾶς ὁ ἀφιερθεὶς θέσποτα, ὅτι ἡ κρατέα συβερνῆσα ἀλήθεια τῆ ἐκκλησίε τοῦ θεῦ ἐμβῆ αὐτὸς· φαίνῃ δὲ Φώτιο τὸ ἀρχιεράτον πατριάρχου, τὸ φωτοειδὲ καὶ φωτοφόρον ἀνδρατον, τὸ ἱερωσύνε τῶν πλειόνων, τὸ χρύσεον τῆς ἀληθείας ἀγκυρεῖον, ἐ τὸ ἀσάλευτ τὸ κιόνα τὸ ἀδιάνυτον, τὸ σοφὸς τὸ σοφίαν μα, τὸ κεκολπισ τῆ καλῶν τὸ σύζυγον, τὸ ἐλεήμοσύνε τῶν χηρῶν τῆ ὀρφανῶν, τὸ ἐρεῖσ τῆ κατισχύοντ· τοῦτο καὶ ἀλλοῖ ἐπὶ τῶν λυχνίαν τῆς ἀρχιερατικῆς ἀκριβείασκα πθέκα, τὴ κανονικῆν λόγοσ σοφίας ἐ γνώτας τῆς ἐκκλησίας τὴ ἀλήθε. τοῦτον χρὴ μᾶλλ τιμᾶσθαι, ἢ τὸν Μιχαὴλ τὸ ἐν μακεδνᾶ τὴ λῆξε ταμιολαβόντ ἐμβῆ τὸ ἐ ἴχομεν συμετοιβῆ τὸ ἐ συλλειτεργόν, καὶ ἔχομ ἀγχόλιαν μέχρε τὸ ἐσχάτ ἐμέρας καὶ ἀπαπόσε ἡμῖν. καὶ ὅτι ἡ κοινωνία αὐτὸ ἐ ἀποδέχρασα αὐτὸν πατριάρχη ὁπολμῶσον, ἴσωσ μαθὸς αὐτὸ μᾶ τῶν Θεοπτῶν. κιεῖς γὰρ φασὶ λόθε ἐ κάτ ἀλλ ἀφ' ἑαυτοῦ συμβολιάμεν, ἴσως μαθὸς αὐτὸ ἐπὶ δόκοις ἡμῖν χεῖμασιν· ἐ ὁπολμῶσε κοινωνῆσ τὸ ἀλλεὶ ἔλχε τόσ τε κακοβουλίας, ἐ φυτικῆς συμοιβέτεως. ὁ γὰρ αὐτὸ κοινωνῶν, δῆλο ὅτι ἐ ἡμῖν κοινωνῆ. εἰ δὲ συμβιβάσε τινὲς ἀσοφίας ἐωτὸς τῆ σύμεσις τῆς ἐκκλησίας, ἔσονται οἱ τοιοῦτ τῆς Χριστιανῶν ἐλπίδ ἀλλότριοι.

Ετι δὲ τὸτο φροδήνια κελεύ, δέσποτα. ὅτι εἰ κλίνα κύριο ὁ Θεὸς τὴν ἁγίαν σε ψυχῆν, καὶ

Anno Christi 879. καὶ διάκονον τὸν ἀληθινὸν κοσμοῦντα τὰς τοῦ ἁγίου τάτε τάτε, ὡς γαῖ οἱ ἀφὸ τῆ βασιλέε, μὴ δὲ ἀνὴρ, ἀλλὰ δὶὰ τῆ ἀφιερθεντο Κοσμᾶ τῶν πολιτῶν ἀλογίαν ἐξετοσθῆναι φροδυμῆσεται, εἰς γὰρ ἄλλον ἐ πλεοσφύκε. Θα. τὸ γὰρ μὲν αὐτὸ πλοῖον καὶ ἄλλον τὰς φορηγικὰς, ὡσὸ τὸ φθὰ ἐπὶ Ἰσαὰκ βασιλέως πυθῆν· ὁ δὲ τὰ τάντ ἐκμανθάνοσας Θεὸς, ἐκὶ κελεῦσθ βασιλεῖ εἰς σωτῆρα τῆ ἁ ψυχῆς, ὁ καὶ σε τὸ πανσεπτὸν βασιλέα ἀφορᾶσε ἐκ κοιλίας μητρὸς, καὶ διαθκασε ἐ λίθοις τιμίοις κατασταλίσαι τὸν ἁγίον σε κορυφῆν, σὺ πὰ κρατέσα τὰ χηρὸς τῆ ὑφέσε σε, καὶ ἐπὶ σῶν ὤμ ἐ ἀνεσταγῶν· ἀνε τῆ ἰδίε βασῆ ὑφέσεα ἐμέ, σὺ τὴ Στοεῖσε δύφεσε, καὶ πᾶς ποσφυγγόνιον, * χρεῖσμόν ὑμῖν σωῆ πὰς ἐπιγονὰς καὶ τὰ ἐγκόνα. γένοτο. ἀμέν.

* Τὸ ποσφυγγόνιον.

Καὶ μᾶ τῶ ἀνάγνωτι τῆ ἁγίε ἐ φιλόχριτον ἐμῆ βασιλέα χεμμάτων, ἡ ἀγία σωλόσε ἀξιβάντε· ἐδὲμεν ἡμεῖς, οἱ οἱ τὰς ἀπεπλὰς ὀρθὸν τὸν ἀδέσοτ διὰ παντὸς τὸ τῆ ἁγωνίαν πατεπέρχον Φωτίε κοπυῆσε. διὸ ἐ τῶν χαῖ ἀὐτὸν ἀφορίσεχθῆναι ψῆφον, ἡ καὶ δι ἐπειρεθέσεως ἀτιθήσεσθαι, τὰν μὴ τὰν ἀφοσίνεις αὐτὸν ἐλεγχόμεν, ἐ τῶν ἀφορίσεις ἐ τῶν ἀφορίζομεν, ἐ τὰ ἐ ἀφορίζομεν, ἐ τὰ ἐ ἀφορίζομεν. ἐ τὰ ἐ ἀφορίζομεν. ἐ τὰ ἐ ἀφορίζομεν.

ANNO CHRISTI 879.

tillimus Imperator, illum imitatus qui imperium ei imperiit, suum veluti ornatum reddidit sponte Christi ecclesiæ, parcamque conflitatæ, omnem hæreticam rabiem schismaticamque abigens, consolansque eos qui in nimiam dudum fecere: pusillanimitate omnes in unum congregavit. Quis vero tale opus non prædicet elle imperatorum, o qui

Ps. 79. 14. Deus quæ de vinea hac tua.

ex † luce nomen habes, & lucem affers, & ecclesiæ Dei summus pastor? Nam tu vere homo locis effector, sacerdotii consummator, norma veritatis, inconcussa virtutis regula, fcientiæ & lapientiæ hospitium, venerandus bonorum thesaurus, eleemolyna munus abundans, B externorum perfugium, in Christum & patrem latium, omnium bonorum diversorium. Nam talis cum sis, iterum super candelabrum facerdotii flatuens Deus per famulum suum Imperatorem, ecclesiæ tuæ constitutionis lumenia. Illustras enim ecclesiæ corpus sapientiæ & scientiæ lemonibus. Nam & nos talem elle te cum a Michaele felicis recordationis acceperimus, qui ante nos beatissimi Marci evangelistæ ledem rexit, te in paltorem & communistrum habemus, & hanc eorpamus ulque ad supremum diem extremumque noltrum halitum: & omnibus qui tuo tenore facerdotio offenduntur, id pro certo affirmamus: clara voce prædicantes, quæ coram noltra lynodo expolimus: congregarati nimirum metropolitis & epilcopis vicinis, quoniam noltra milteria potuit nuper congregare Constantinopolim divino Tarasiathe, & Jacobum Babylonis, Stephanum Thebarum, & Theophilum Bare, egregios Metropolitas, cum aliis epilcopis non paucis. Quæ igitur in noltra lynodo pronuncianta fuerunt, ut inlitio diei, hæc sunt. Audiores fumus omni viro & omni anima, Apostolos, & lcripto ac line lcripto præcipimus vobis, communicare absque omni malo controversia & malignitate & lordida conlcientia. Nam qui non communicat, etiam nobilium certe communicat. Si vero contra aliquæ fuerint leipsos abscindere a tua lanctissima ecclelia, quæ elt corpus Domini noltri Jelu Christi, sint illi a Christianorum lpe alieni. Et qui non vercum communicat, nec lulcipit te Dei benignitate patriarcham ordinatum, lic pars ejus cum deicidis. Ad hæc autem & in montem alcendens exaltato vocem coram omnibus audientibus. Qui non communicat lanctissimo Photio patriarchæ regiæ Conltantinopoleos & communitro noltro, anathema & cafecreatis lit lanctis & vivifica Trinitate. Qui rejicit ordinationem Photii communitri noltri, ne partem habeat nec communionem in regno Dei. Qui habitat luper electionem Photii patriarchæ, alienus elto & rejectus a Deo & Patre. Qui accuiat Photium Dei Pontificem præcipue electionem & ordinationem ejus, ne-

1 Tim. 5. 22. ne super cum caligo & tenebræ, & lepra

A μιμητὴς ὑπάρχων τῆ χρειοτοκίῳ αὐτῆ τῆ βασιλικῆ, ἀτίθασον, ὡς ἴδιον κτῆνος τὸ τῆσδε λειτῆ εκκλησίᾳ, καὶ ἀγρίαλλον ἐβριβάστην, ὁ αὐτὸς τότου λόγου εὐγενεῖας καὶ χριστιανικῆ ἀναβολῆς, καὶ τὸ ὁ μακρὰ πολιτικοῖς πραγμάσθαι σύμβ. τῆ τῶν ὀλοφυρμῶν ἀξιοῦσας, ὡς ἐν σωμένῳ ἀτεκνῳ καὶ τὸ ὁ ἐπαίσιον τὸ πάντα ἱερὸν ἀλωδῶν ἀλλ' ἐκκλησιαστικὸν, συσσωρεῖ, ἐ τὸ ἐκκλησίας θεῖ ἀρχιποίμνιον ὁ αὐ γὰρ ὄντως ὁ φωτεινὸς ὁ ἥρωθ. ὁ τὸ ἱερὸν πλοῖον πλοῦ, ὁ χιλίων τῶν ἀλωδίων, ὁ ἀδιάσειστος τῆς ἀρετῆς ἐκκλησίας, τὸ τῆ γνώσει καὶ τῆ σοφίᾳ ὑπερέχων, ὁ ἐκκλησίας † ἀνδρεῖον ὁ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁ χαρῆ τὸ δικαίας, τῆ ὁ ἐν ὁμολογίᾳ, ὁ ἐν ἀνδρείᾳ, τῆ ὁ ἐν ὁμολογίᾳ, τῆ

ANNO CHRISTI 879.

verti, placeat sanctitati tuæ sine ullo eum A impedimento esse.

Didicimus autem ex ore ejus virtutes coronationem a Deo Imperatorum : ut sint misericordes, ergæ egenos munifici, eum sacerdotale & modestia graves, peregrinorum amantes & monachorum, manifesti, pacifici ; ut in jejunio & vigiliis & puritate dies suos transigant : & super his omnibus admirati sumus eos & superexaltavimus : & tres pro ipsis Missas fecimus : & Deo preces ac supplicationes obtulimus pro eorum virtutibus. Abundanter autem Deus præbeat ipsis bona, & cuncta ipsorum imperium temperet secundum te cum bo- B nis terrestribus largitur ipsis & regnum cœleste : & facta: dies ipsorum *sint dies* Psal. 88. 30. *cæli*, diffipans coram ipsis *genes quæ bel-* Psal. 43. 3. *la nolunt*, reddens ipsis fines imperii fui : & subjiciat gentes sub pedibus eorum : & donet illis Dominus Deus diuturnam incolumitatem, & tutum cum omnibus gentium, præcibus Deiparæ & omnium sanctorum, & per orationes sancti patris nostri Marci Apostoli & Evangelistæ.

Expleta epistola, sancta synodus dixit: Nostræ de Photio sanctificationi nostro patriarcha sensus quis sit, sæpe patefecimus : magis autem rebus ipsis confirmavimus. Et qui secus sentiunt : pro ejusdem vero epistola Michaelis sanctissimi Papæ Alexandriæ mentionem fecis libelli pœnitentiæ oblati a Thoma præsule Tyriorum, audiamus etiam illum. Photinus Chartophylax legit :

» Miriffime Dei ac fereniffime Pontifex. » Dei folius eft in nulla re peccare, & pri- » mæ ac principio carentis naturæ . Peccan- » tes vero convertit : ac cum peccatis lapfus » fui ad emendationem adduci , hominum » quidem , fed mitium & timentium De- » um , maxime propitium eft . Ego igitur » ineptus & ftolidus , ac veftræ fanctitati me- » lius novit , indoctus in fraudem ab Elia » & Jofeph , viris profanis & impoftori- » bus , utroque claudicante pedore , longe » a recto tramite cum ipfis reflexus : & » valde contra veritatem, obftrantes , & » contra te Dei Pontifices , maxime fpiri- » tus donis Photi , fpectifex . Quibus cum » ambo juftas pœnas ipforum dementiæ re- » petente juftice , alias alio trifti exito vi- » tam lorifim fubivit : Nam ille infanabili » lepra vitam fcripit : Jofeph autem fadus » exactori tributorum obnoxius , plagis cru- » delifimis operatus , paucis quibuldam & » nimanodis dictus fuperftes , veftiuras a- » licubi perftat , adulterans pietatem , & » *loquens adverfus juftum iniquitatem* : quod » idem eft ac dicere , adverfus Deum qui » fecit ipfum . Ego vero folius patientia » Dei circumprehenfus , qui non vult mor- » tem peccatoris , expandi confcientiam me- » am , & quæro lapfos medicinam . Et hæc quidem eft pœnitentia. Thomæ anti-

Pfalm. 118. 126. Deut. 32. 4.

πάλιν ὑποτρέχων τῆς πιθὼ ἐξδοκησάτω ἡ ἀγωσύνη σου ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸν ῥήσεσθαι.

Ἐμοὶδοκεῖν δὲ διὰ τοῦμεσου αὐτὸ τὸ ὑφ' ἑαυτὸ ἀσέκτον. ὡς ἐσὶ σημαῖνον, ἐλεήμονες, οἰκτιρμοί, φιλοξένους, φιλοπτώχους ἀφορᾶς, εὐμίσους, πάντας τοὺς ἡμέρας αὐτῶν ὡς τοιοῦς ἢ ἀγωσύνῃ ἢ κεκοσμῆσθαι ἀναλίσκειν· καὶ ὥσερ τοῦτο αὐτοῖς συμπαρακολουθῆσαι αὐτοῖς, τοιοῦτος ὑπὲρ αὐτῶν εὐωχῆσας ἐποιησάμεθα, καὶ τὰ ὑπὲρ ἀπὸ τῶν ἁγίων ἡμῶν ἀφορισμένων ἀνδρῶν τὸν ὁρθὸς τῆς βασιλείας ὕλιον, καὶ τὰ κατὰ τὸν ὁρθὸς τῆς ἐσθῆτος αὐτῶν, καὶ τὰ κατὰ τὸν ὁρθὸν τὸ ὑπὲρ ἀπὸ τῶν ἁγίων· καὶ χαίρεσθαι τὸν αὐτὸν κύριον ὁ Θεὸς μακροημέρευσιν, ὑγιείαν, κατάπτωσιν πάντων τῶν ἐθνῶν, πάντας τοὺς ὑποπίπτοντας ἐκ πάντων τῶν ἁγίων, καὶ δι' αὐχῶν τῶν ἁγίων πατρὸς ἡμῶν Μάρκου τοῦ ἀποσόλου καὶ ἐναγγελισοῦ.

Καὶ μὰ τὸν συμπλήρωσιν τῶν ἑπσοδῶν ἡ ἀγία συνόδος εἶπε· τὸ μὲν ἡμέτερον φρόνημα αὐτὸς ὡς Φώτιος τὸν ἀγωσύνου ἡμῶν πατριάρχην ἐγκαμβὰ, πολλάκις φανερῶ πεποίηκεμεν· μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἐργῳ ἐδείξαμεν ἀληθῶ. καὶ τὸς μετὰ φοβερότητος, ἀποδιάτας καὶ κατηξειμένους ἐχρίμεν. ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐπιτολὴ Μιχαὴλ τῆ ἁγιωτάτη κατὰ Ἀλεξάνδρειαν μετροπόλεως τοῦ ἁγίου Θεοῦ καὶ ἐναγγελισοῦ, ἐκυτάλεξθη ἢ αὐτὸς, Φώτιος ὁ χαρτοφύλαξ ἀνέγνω.

Προύπτη τῆ σῆ ἀρχιερεῖ καὶ γαληλώτατε. τὸ μισθὲ ἀκυρτὸν Θεῷ ἔτι μόνῳ, καὶ τὸς ἀφ' ὧν ἡ ἀνέρχε φύσεως · τὸ δὲ ἁμαρτάνειν ἐπιτήδευμα, καὶ συνήθεια τὸ πάθημεν οὐ δυζάτιον ἐπιτηρᾶσθαι, ἀλλ' ἐπὶ ἔσπερ καὶ ἐμοὶ ἐδοκεῖ τὸν ἀρχιερέα τὸν Θεοῦ μάτιος ἐπιτάσσειν τὸ κύριον ἰδιότροπον· ἐγὼ γοῦν ὁ μάτιος καὶ ἠλίθιος, ὡς ἡ ἡμετέρα ἀγιότης μᾶλλον ἐπίσαται, Ηλίᾳ δὲ ἰωσὴφ ἀνδρὶ βιβλίοις δ' ἀσεβῶσι κατακεκοσμῆσθ', ἀμφοτέροις ἐχθίωσι τοῖς ἴγνωσι, μικρὸν τῆ ἀζθίας σὺν αὐτοῖς ἀποκαπῶσαι. καὶ σοὶ τοιοῦτος ἐλπιδοκτήσασθαι, καὶ ὡς σὲ τὸ κύριον Θεὸ, μεγίσῃ τοῖς ἀποσόλοις ἐφεδρεύσῃ, ἀξιωσεργέσασθαι. καὶ ἀμφόσερα ὕπερ ἀξίας τῆς οἰκείας ὑφεσολαζίας ἐπιτυγχάνειν. Θέσις οὖν τὸ ἔλεος, ἐλπὶς δὲ ἐπὶ σοὶ πολὺ τὸ ἐκ αὐτοῦ κατηρτῆσθαι ἐγχείρισ ζωλοῦ. ὁ μὲν γὰρ λίσσομαι ἀξιωσεῖτον ἀτέρητος τῆ ζωλοῦ. ἰωσὴφ δὲ τοιοῦτος τὸ ἀφάτοις γνίγωμεν, & σὺν γαῖς ἀγκάλαις βαλλόμεθ' ἐμοὶ, ὡς ἐπὶ ἐν ἐσοχὴ τοιοῦτος ἐμοὶ ἐσὶν

Anno Christi 879.

faerunt; tamen si placet vestrae sanctitati, inferantur & illae actis praefentibus. Sanctissimi legati dixerunt: Jubium est his actibus inferi sanctissimi Hieretolymorum patriarchae literas: ut undique veritatis confirmatio accuratior & perfectior omnibus appareat. Et accipiens quam dexteram epistolam Photinus praedictus Chartophylax legit, quae sic habebat:

A ἐν ᾧ ἀρχιπόιμην γεγόναστι. ἀλλ' οὖν, τὸ δοκεῖ τῇ ὑμῶν ἁγιότητι, συνεπτίσθωσαν κἀκεῖνα τοῖς ἰωσὶ ἀφωρισμένοις· οὐ γὰρ ἐστιν ὑποπτεύειν ὅτου· δίκαιόν ἔστιν συναγνοεῖν ἐν ἀρχῇ τοῦτο τὰ τὸ κτίσματος πατριάρχου Ἱεροσολύμων γράμματα. τὰ γὰρ ἀγνοῦσι τὰ τῆς ἐκκλησίας βεβαίως ἐκεῖθεν ἔρχεται τὰ καὶ πλανοῦσι τὰς ἀφορμὰς. ἐ λαβὼν τὸν ἀποκομιζόμενον ἐπιστολὴν Φωτίου ὁ βασιλεὺς χαρτοφύλαξ ἀνέγνω, ἐθαύμασεν πάνυ.

Anno Christi 879.

A Deo electo, fausto & pereclitato communisstro nostro domino Photio, patriarchae Constantinopolcos, Theodosius minimus patriarcha Hierosolymorum, salutem.

Anno Christi 879.

QUi secundum cor omnia pexnocentis dictus est esse divinus David, cohabitationem in controversiis & domo Dei fraternoque affectu declarans: *Dominus*, inquit, *inhabitare facit unius moris in domo*. Qui ipsum igitur de gregie ovium elegit providentia sua in regem & propheram, ipse in generatione nostra ad C effectum perduxit illud propheticum. Nam Dei beneficio, Incomparabilis sanctitas Dei ecclesiam, & divinae amiffes & ecclesiarum fundamentum, virtutum consilium, pacis & fraternae concordiae, ubique audiens custoreborata in sancta Dei ecclesia, sub tua a Deo gubernata providentia & vigilantia pastorali, quae exhibitae obsecrasque nostras aures, & omnium fingulis locis fatorum collegium, praebetque gaudium ipsorum proxibibus: ut spiritalem in commune laetitiam festivam concelebremus. Quandoquidem enim *unum corpus sumus omnes, & invicem membra*, quando enim membrum robuftum eft, diffribuitur inde ejus in membra reliqua: ac vice versa, quando unum membrum patitur, totum corpus patitur. Hoc vero contingit & in spiritalibus membris ecclesiae congregatis: Et non igitur, qui pars fumus ecclesiae, si aliud membrum ecclesiae separatum corpus ejus pallecus habet, participamus cum eo: quae fionem. Igitur, divinae & Christi ecclesiae magne propugnator; cum non quoque fimus in laqueis impliorum, & patiamur interlocutibilia ab ipsis, in detrimenti perventionem ecclesiarum, & rapinis bonorum quae funt nobis tenuis; propterea ad Deum & precibus, o spice orationibus ad Deum & precibus, o E fortum caput corporis ecclesiae; & qui velut civitas es Dei animata fuper altercum civitatem, apud pios & a Deo electos Imperatores, ut miferetur familiae ecclesiae Dei noftrae, hoc eft, Refurrectionis, & fanctae Sion; neque laborum recufes in hoc negotio: quoniam tempus malum inflat, in quo egent commiferatione. Narrare vero fingulatim fpecies malorum, quae nos infelices depalcuntur, & dignitate non putamus effe integerrimae fanctitatis tuae: tamen ex intolerabili & multifaria imminentium nobis difcriminum vaforum folicitudine, rebuliter

A ἐν ᾧ ἀρχιπόιμην γεγόναστι. ἀλλ' οὖν, τὸ δοκεῖ τῇ ὑμῶν ἁγιότητι, συνεπτίσθωσαν κἀκεῖνα τοῖς ἰωσὶ ἀφωρισμένοις· οὐ γὰρ ἐστιν ὑποπτεύειν ὅτου· δίκαιόν ἔστιν συναγνοεῖν ἐν ἀρχῇ τοῦτο τὰ τὸ κτίσματος πατριάρχου Ἱεροσολύμων γράμματα. τὰ γὰρ ἀγνοῦσι τὰ τῆς ἐκκλησίας βεβαίως ἐκεῖθεν ἔρχεται τὰ καὶ πλανοῦσι τὰς ἀφορμὰς. ἐ λαβὼν τὸν ἀποκομιζόμενον ἐπιστολὴν Φωτίου ὁ βασιλεὺς χαρτοφύλαξ ἀνέγνω, ἐθαύμασεν πάνυ.

Anno Christi 879.

A Θεοδόκτου, ὅσιε, ᾗ ἀοίδιμε συθνεστῶτι τῷ μοῦ κυρίῳ Φωτίῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, Θεοδόσιος ἐλάχιστος Ἱεροσολύμων, χαίρειν.

B Ὅτι ἐν τῷ ἀνακαινισθῆναι τὸν ἀρχαῖον ἄνθρωπον τὸν κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτὸν, ἀνακαινίζεται καὶ τὸ ὁμοίωμα τοῦ ἐπουρανίου ἀνθρώπου, ἐν τῷ ἀναγεννᾶσθαι ἐκ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ Πνεύματος

metropolita; qui ex Tyro advenerat ut consolaretur nos super calamitate quæ nobis obtigit; & venit ad pœnitentiam, & petiit veniam, tum nobis, tum Michaeli Alexandriæ præsidi, confitens lapsum suum: & ut scriberemus pontificatui tuo pro eo: & ipse confessus est scripto. Et ne claudas, pater sancte, viscera tua & misericordiam tuam ab ipso. Gloria sit Deo, qui reduxit te in sedem tuam. Tres utique sedes propria manu ad te scripserunt, te a se suscipi, neque nunc solum, sed olim etiam Deo volente. Et ecce dicimus & scribimus: Quisquis non agnoscit te patriarcham, maledictus est a Patre & Filio & Spiritu sancto. Custodiat te Christus, pater noster sancte, & gregem tuum: & adjiciat tibi gloriam in hoc sæculo & in futuro, precibus sancti Petri coryphæi & omnium Apostolorum.

Post lectionem autem hujus epistolæ sancta synodus dixit: Prodeat sane etiam fratris ac comministri nostri Abramii Amidorum & Samosatorum metropolita scriptum, & legatur. Accipiens igitur etiam illud in manus supra memoratus Photinus Chartophylax legit, quod sic habebat:

A Spiritu sancto illustrato, patri patrum domino Photio, Patriarchæ Constantinopoleos, Abramius peccator, discipulus tuus, metropolita Amidarum & Samosatorum Armeniæ.

Longitudinem dierum tribuat tibi, spiritalis pater sancte, Deus, & stabilem constituat reverentiam tuam, & compleat tibi suam voluntatem, & adjiciat tibi cumulans bonis tuam sanctitatem, & impertiat tibi vitam longissimam; donans te suæ sanctæ ecclesiæ, per tuas acceptabiles orationes, virtute & actu Spiritus sancti. Scripsi ad mundatum a Spiritu sancto patrem sanctum etiam ego, cum universo meo grege, quem Deus in optimo vitæ instituto mihi tuetur: pro qua re sit Deo ipsi gloria. Non destitimus autem interrogare diligenter, donec didicimus aliquid de te novi, quod a Deo debebatur nobis. Gaudemus igitur de tuo gaudio, quemadmodum in doloribus tristabamur. Etiam certam persuasionem habemus de tua sanctitate & affectu spiritali & amore erga pauperes, & erga inopes commiseratione: propter quæ delectamur & exsultamus; & obsecramus munificum ac misericordem Deum, ut multos annos perseveres in generatione bona, & magnificet opum abundantia sanctas suas ecclesias & monasteria per manus tuas; & in diebus tuis depellat ab ipsis omne damnum & scandalum: revocet autem omnes qui aberrarunt, ad suam obedientiam; intercessione Dominæ nostræ, quæ Mater Lucis est, & sancti Joannis Baptistæ, & omnium sanctorum. Amen.

Θωμᾶς ὁ μητροπολίτης παραγινόμενος ἐκ Τύρου, ἕνεκεν τοῦ παραμυθήσασθαι ἡμᾶς ἐπὶ τῇ συμφορᾷ τῇ λαχούσῃ ἡμᾶς· καὶ ἦλθεν εἰς μετάνοιαν, καὶ ᾐτήσατο συγγνώμην· καὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς τὸν Μιχαὴλ τὸν Ἀλεξανδρείας πρόεδρον ἐξαγορεύων τὸ πταῖσμα αὐτοῦ· καὶ ἵνα γράψωμεν τῇ ἀρχιερωσύνῃ σου ὑπὲρ αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ἐξωμολογήσατο ἐγγράφως. καὶ μὴ κλείσῃς, πάτερ ἅγιε, τὰ σπλάγχνα σου, καὶ τὸ ἔλεός σου ἐξ αὐτοῦ. δόξα τῷ Θεῷ τῷ ἀναγαγόντι σε εἰς τὸν θρόνον σου· οἱ γὰρ τρεῖς θρόνοι τὰ ἰδιόχειρα γεγράφασί σοι, ὅτι ἐδέξαντό σε. καὶ οὐ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ πάλαι, Θεοῦ εὐδοκίᾳ. καὶ ἰδοὺ λέγομεν καὶ γράφομεν, ὅστις οὐκ ἀποδέχεταί σε πατριάρχην, ἐπικατάρατός ἐστιν ἀπὸ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος. φυλάξαι τε ὁ Χριστὸς, πάτερ ἡμῶν ἅγιε, καὶ τὴν ποίμνην σου. καὶ προσθείη σοι δόξαν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, λιταῖς τοῦ ἁγίου Πέτρου τοῦ κορυφαίου, καὶ πάντων τῶν μαθητῶν.

Μετὰ δὲ τὴν τοῦ τοιούτου γράμματος ἀνάγνωσιν ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἐλθέτω δὴ καὶ τὸ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἀβραμίου Ἀμιδῶν τε καὶ Σαμοσάτων μητροπολίτου γράμμα, καὶ ἀναγνωσθήτω. λαβὼν οὖν καὶ τοῦτο ἐπὶ χεῖρας ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Φωτεινὸς χαρτοφύλαξ, ἀνέγνω περιέχον οὕτως·

Τῷ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐλλαμπομένῳ πατρὶ πατέρων κυρίῳ Φωτίῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, Ἀβράμιος ἁμαρτωλὸς, μαθητής σου, μητροπολίτης Ἀμιδῶν τε καὶ Σαμοσάτων Ἀρμενίας.

Μακροημερεῦσαί σε, πνευματικὲ πάτερ ἅγιε, ὁ Θεὸς, καὶ μονίμως τὴν τιμιότητά σου ἀναδεῖξαι· καὶ ἐκπληρώσειέ σοι τὴν αὐτοῦ θέλησιν, καὶ προσθείη σοι εὐποιῶν τὴν σὴν ἁγιωσύνην· καὶ δωρήσαιτό σοι βίον ἐπιμήκιστον, χαριζόμενός σε τῇ αὐτοῦ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ, διὰ τῶν εὐπροσδέκτων εὐχῶν σου, τῇ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐνεργείᾳ. γέγραφα πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος κεκαθαρμένον πατέρα ἅγιον κἀγὼ σὺν πάσῃ μου τῇ ποίμνῃ ἐν βελτίστῃ τῇ ὑπὸ Θεοῦ χορηγουμένῃ μοι διαγωγῇ ὑπάρχων· καὶ ὑπὲρ ταύτης αὐτῷ τῷ Θεῷ δόξα. οὐκ ἐπαυσάμεθα δὲ διερωτῶντες ἀκριβῶς, ἕως ἀναμάθωμεν περὶ τῶν ἀγγελιῶν σου, ὡς ἐκ Θεοῦ ἐποφείλεται ἡμῖν. χαίρομεν οὖν ἐν τῇ χαρᾷ σου, ὡς καὶ ἐν ταῖς λύπαις ὀδυνώμεθα. καὶ γὰρ πληροφορούμεθα περὶ τῆς ἁγιότητός σου καὶ πνευματικῆς διαθέσεως, καὶ φιλοπτωχίας, καὶ τῆς τῶν ἀπόρων συμπαθείας. ἐν οἷς τερπόμεθα καὶ ἀγαλλιώμεθα. καὶ παρακαλοῦμεν τὸν φιλόδωρον καὶ ἐλεήμονα Θεὸν, ἐν πολλοῖς σε διαμένειν ἔτεσιν ἐν γενεᾷ ἀγαθῇ, καὶ μεγαλῦναι ἐν περιουσίᾳ τὰς αὐτοῦ ἁγίας ἐκκλησίας τε καὶ μονὰς διὰ τῶν χειρῶν σου· καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις σου ἀποδιῶξαι ἐξ αὐτῶν πᾶσαν βλάβην καὶ σκάνδαλον· ἐπιστρέψαι τε καὶ πάντα τὰ πεπλανημένα πρὸς τὴν αὐτοῦ ὑπακοήν, * πρεσβείαις τῆς μητροφωτοδεσποίνης ἡμῶν, καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Βαπτιστοῦ, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἀμήν.

* [illegible]

Ἀπε-

Ἀπεστάλη δέ μοι, πάτερ ἅγιε, γράμματα παρὰ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδοσίου τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας, μετὰ καὶ γράμματος τοῦ ἀββᾶ Μιχαὴλ τοῦ πάπα Ἀλεξανδρείας διὰ τοῦ ἀββᾶ Κοσμᾶ. περιεῖχον δὲ τὰ γράμματα περὶ τῆς αὐτῶν καὶ τῆς ποίμνης αὐτῶν εἰρηνικῆς διαγωγῆς, ἣν κύριος διατηρήσαι αὐτοῖς τε καὶ ἡμῖν. περιεῖχον δὲ τὰ γράμματα καὶ περὶ Θωμᾶ τοῦ τῆς Τύρου, καὶ Ἠλία, καὶ Ἰωσὴφ, τοῦ προσαγορεύσαντος ἑαυτὸν ἐν ᾧ οὐκ ἦν βαθμῷ. πλὴν ὁ Θεὸς ἀνταπέδωκεν αὐτῷ, καθὼς ἦν ἄξιος, καὶ τῷ συμμετόχῳ αὐτοῦ Ἠλίᾳ. ὁ δὲ τῆς Τύρου πρόεδρος ἐξηγόρευσεν αὐτοῦ τὸ πταῖσμα ἐνώπιον τῶν πατριαρχῶν, περὶ τῆς αὐτῶν παραβάσεώς τε καὶ πράξεως. ὁ δὲ Θεὸς αὐτῶν ἐστι κριτής. αὐτὸς ἐκλιπαρεῖ, καὶ αἰτεῖται συγχώρησιν. γενέσθω κριτὴς ὁ Θεὸς τῶν σχισάντων τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν. καὶ ἐπισκέψεται ἡμᾶς ἐν ἐλέει, διὰ τῶν ἁγίων εὐχῶν σου.

Ἔγραψαν δὲ πρός με, πάτερ θεσπέσιε, οἱ πατριάρχαι, δηλοῦντές μοι ὅτι πᾶς ὁ μὴ κηρύσσων τὸν κύριον Φώτιον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, ἔστω ἀνάθεμα ἀπὸ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος. καὶ ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ αὐτῶν μαθηταὶ ἀναθεματίζομεν τῷ αὐτῷ ἀναθέματι, καὶ ἀποδεχόμεθα ὃ αὐτοὶ ἀποδέχονται· εἴ τις οὐκ ἀποδέχεται, λέγοντες, τὸν ἁγιώτατον πατέρα ἡμῶν τὸν κύριον Φώτιον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, καὶ κηρύσσει αὐτὸν ἐμφανῶς καὶ πανδημεὶ, εἰ μὲν ἔστι μητροπολίτης, ἢ ἐπίσκοπος, ἢ ἄρχων, ἢ ἄλλος τις τοῦ ἐπιλοίπου ἡγεμονικοῦ καὶ ψιλοῦ λαοῦ, ὁ τοιοῦτος γνώτω, ὅτι ὑπὸ ἀνάθεμά ἐστι καὶ ἀφορισμὸν ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ μετὰ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου. καὶ πᾶς ὁ ἀκούων εἰπάτω· γένοιτο, γένοιτο. παρακαλοῦμεν τὸν εὐεργετοῦντα τοὺς δούλους αὐτοῦ, εὐεργετῆσαι ἡμῖν τὴν μακροβίωσίν σου. καὶ πληθύναι ὁ Θεὸς τοῦ ἀγαθοῦ βασιλέως τοὺς χρόνους, καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ· καὶ ἀξιῶσαι ἡμᾶς τῆς ἐνδόξου θέας τοῦ προσώπου ὑμῶν· καὶ μεγαλῦναι τὸν χριστιανισμὸν ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν. ἐκλιπαρῶ δὲ τὸν Θεὸν, πάτερ ἅγιε, διαφυλαχθῆναί σε καὶ σκεπασθῆναι τῇ αὐτοῦ συμπαθείᾳ· ἀποδιωχθῆναί τε ἀπὸ σοῦ πᾶσαν πονηρίαν καὶ σκάνδαλον, καὶ ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ βασιλέως, καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ. μεγαλύναι αὐτοὺς κύριος ὁ Θεός. ἄσπασαι σεαυτὸν, πάτερ ἅγιε, τῇ ἡδυτάτῃ εἰρήνῃ καὶ ἀσπασμῷ. ὑπαγορεύομεν δὲ καὶ τῇ θεοφιλεστάτῃ σου ποίμνῃ, καὶ ὅλῳ τῷ κλήρῳ· ἔλεος καὶ εἰρήνη Θεοῦ ἔσται ὑμῖν.

Γνῶθι δὲ, ὦ πανάγιε πάτερ, ὅτι τῷ πνεύματι ἡμῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνέβη συμφορὰ ἐκ τοῦ Ἐβιντακλούμ. οὐκ ἔνι δὲ ταῦτα διηγήσασθαι τῷ γράμματι. ὁ δὲ ἀββᾶς Κοσμᾶς πάντα διηγήσεται. ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ· χαρίσαιτο ἡμῖν κύριος τὰς εὐχὰς αὐτοῦ. διεδέξατο δὲ τὸν θρόνον ὁ ἀββᾶς Ἠλίας ὁ Δαμασκηνός.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· περὶ μὲν τῆς συγχωρήσεως προειρήκαμεν, ὅτι εἰς τὸν ἁγιώτατον ἡμῶν δεσπότην κεῖται ἡ ἐξουσία τοῦ συγχωρεῖν· ἐπειδὴ καὶ πρὸς αὐτὸν προηγουμένως ἐπεγένετο πλημμέλημα. τὰ δὲ σχίσματα τῆς ἐκκλησίας παρεχωρήθη, ὡς ἔοικεν, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται. ὁ Θεὸς φυ-

Missa est ad me, pater sancte, Theodosii patriarchæ Antiochiæ epistola, cum litteris abba Michaelis Papæ Alexandriæ, per abbatem Cosmam. Continebant autem eæ litteræ, ut & ipsi & ipsorum greges tranquille degerent: quam pacem Dominus illis nobiscum conservet. Narrabant autem eæ litteræ etiam de Thoma Tyri, & de Elia & de Joseph, qui se ipse promulgavit in quo non erat gradu. Sed Deus retribuit ipsi ut erat dignus, & socio ipsius Eliæ. Tyri autem præsul confessus est lapsum suum coram patriarchis, de istorum prævaricatione & molitione. Deus autem judex illorum est. Ipse impense rogat, & veniam petit. Judex esto Deus eorum, qui diviserunt ecclesiam suam sanctam; & visitet nos in misericordia per sanctas orationes tuas.

Scripserunt autem ad me, divine pater, patriarchæ, significantes mihi sic: Quisquis non pronunciat dominum Photium patriarcham Constantinopoleos, sit anathema a Patre & Filio & sancto Spiritu. Et nos humiles ipsorum discipuli anathematizamus eodem anathemate, & suscipimus quod ipsi suscipiunt: dicentes, Si quis non suscipit sanctissimum patrem nostrum Photium patriarcham Constantinopoleos, & prædicat ipsum aperte & publice; siquidem metropolita aut episcopus aut præpositus, aut alius quispiam reliqui sive principalis sive tenuis populi est, talis intelligat, se anathema esse & ejectum ex ecclesia Dei, & partem ejus cum Juda Iscariota fore. Et quisquis hæc audit, dicat, Fiat, fiat. Obsecramus eum qui beneficus est in servos suos, donet nobis ut diu vivas. Et augeat Deus optimi Imperatoris annos & filiorum ejus; & nos dignetur glorioso conspectu vestro: & magnificet Christianismum in diebus vestris. Deum autem obtestor, pater sancte, ut custodiat te & protegat per suam misericordiam, ut avertat a te omnem nequitiam & omne scandalum, & ab optimo Imperatore & liberis ejus. Magnificet ipsos Dominus Deus. Amplectatur teipsum, pater sancte, suavissimæ pacis amplexu. Denunciamus autem Dei amantissimo gregi tuo & toti clero: Misericordia & pax Dei erit vobis.

Noveris autem, sanctissime pater, spiritui nostro calamitatem Antiochiæ obtigisse ab Ebintaclumo. Non possunt autem hæc per epistolam enarrari. Sed abbas Cosmas cuncta narrabit. Patriarcha Hierosolymorum obdormivit in Domino. Det nobis Dominus preces ejus. Suscepit autem sedem illius abbas Elias Damascenus.

Sancta synodus dixit: De venia quidem jam supra diximus, penes sanctissimum dominum nostrum esse indulgendi potestatem: quandoquidem & adversus ipsum in primis admissum peccatum est: schismata vero ecclesiæ prætericrunt, videlicet, *ut qui probati sunt, manifesti fiant*. Custodiat Deus sanctum (1. Cor. 11. 19.)

ANNO CHRISTI 879.

ANNO CHRISTI 879.

ANNO CHRISTI 879.

ANNO CHRISTI 879.

tii. Nam quis exercitui praeesse due possit, nisi quem omnium testimonio constet, posse labore & solicitudine commilitum sibi populum conservare? Quod si ita est, quanto magis animae ei committentur? Et in Ecclesiam episcopatus alcendet, qui ecclesiasticam disciplinam ignorat: & bellis civilibusque negotiis implicitus flatim in camera ecclesiasticae dignitatis fuprema profiliet: deinde illuc cum alcenderit, neque ullam partem attigerit legum ecclesiasticarum, quomodo poterit alios docere? Propterea canonica inflituta admonent, ne lic imperitus, qui non noverit, gregem pascere, inter pastores flatim & magistros alcendat. Propterea & ante dictus Tarasius ex laico in Pontificatum alcendens, nonnullis cautam tumultuandi dedit. Sed propter ipsius primum fidei curriculum, hoc eft, propter restitutas ab eo facras imagines, hujus rei gratia omnes ea tempestate in ejus Pontificatum concorditer affenti fumus, & nos cum illis: quemadmodum in praesenti causa, Photii unius fanctiffimi fratris nofiri & comministri. Sed non oportet quod saro fit, vim legis habere: neque quoniam hi unum in modum fulsorunt, regulam illud & pro aliis fieri: fed decet, fratres carissimi, viceres disciplinam confirmare, ne in posterum adverfus noftram fanctam Dei ecclefiam fimili modo infringantur patrum regulae in ea re; neve reprene in fuprenam dignitatem nonnulli prosiliant.

Adhortamur autem & fuper hac re vos, fratres fraternitatem, ut Pentecosten Bulgariae, quem Deo per intercessionem beati Petri Apoftoli, & martyrum laborem decessorum noftrorum ad Corsthum adoravit, nobis reflituatis. Volumus autem & hoc: ut fi qui forte ejectus aut feparatus, veftro vos labore, & exigentes cum fanctiffimo patriarcha Photio, pro quo etiam veftrum ardorem declaraffe, & inter omnia veftra pia opera etiam hos lucremini: ut hac etiam parte fine reprehenfione coram Deo inveniamini. Sanctiffimus autem ac religioliffimus frater noster Photius patriarcha Conflantinopoleos decet coram fynodo gratiam & favorem noftrum, ses patros vilcera Romanae ecclefiae praedicare, quemadmodum etiam nos gratiam in illum fraternam constitimus, patriarcham ipsum agnoscentes legitimum & fecundum canones conflitutum, confentiente beati Petri Apoftoli: & omnis ecclefia Romana exhibuit erga eum paternae vilcera, exemplum fecuta aliorum praedecessorum noftrorum usque ad primis veteris beatiffimi Innocentii & Gelafii, & multorum fanctorum Pontificum Romae. Oportet eoim quaecumque ad communem falutem conferunt, ex proposito animo fieri. Multi enim Pontifices fuis fedes injoffe amittentes & ex illidem ejecti, Apoftolica dispositione propriis fedes receperunt. Vos autem, cum fitis boni, & bona fint quae petitis, & ad commodum obtis terrarum utilitatem; quis adeo ri-

ANNO CHRISTI 879.

A τορθῆ σῆς πάπω, ἐπὶ βιάστας μάχῃ τῇ φρονεῖν τὰ κατειλεγθέντα αὐτῷ ἀπὸ τούτου; τὰ δὲ τῶν πάντα τόπων ἀδόκιμα ἐμπεπλῆσθαι τινα; καὶ εἰς τὸ ὑλος τῆς ἐκκλησίας ἐλήλυθε, ὁ τῶν ἐκκλησιαστικῶν μάθημα ἀγνῶς· καὶ ἐρετίσας ἑ σοβιτικοῖς συμφορήμασι· ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸ ὑλος τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως τῆς κοινοδιας ἀπλησιάσας· ὥστε ὅπου ἀναβαὶ, τῇ μαθῆ ἐστιμάθη· ὁ δὲ ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποῶν, τῶν ἄλλων ὑμῶν πάντα ἀναβαὶ τὸν τῆς ἀκοινοδιας σωστέτακται, καὶ παιρικὸς εἰς αὐτὸ ὁ ἄμωθος, καὶ μὲ ἐνδυκὸς τοιμαὶ εἰσαὶ, εἰς τοιῆμας ἀζῶν τῆς δεσποτικῆν ἐπιβλεπῆ. ἀλλ' ἐπὶ τὸ ἀφορῆσθαι ἀζιώματος ἐπὶ ἀλλῆ εἰς ἀρχιεροσυλίαν ἐλθῶν, ἐβοήθητε τῆδε. ἀλλ' ἐπὶ τὸ σπουδῆ αὐτὸ ἀφῆκε, τοῦ ἐν τῷ ἐκκλησίᾳ τῶν ἁγίων κεῖσθαι

ita facientibus. Nos quidem certe non ob-
scimus, Sardicensem synodum prohibuisse
ac hoc fieret. At neque ipsi omnem lati-
cum arcet: sed certas quasdam designat
personas: hoc est, e foro divitem, & e
foro scholasticum. Tales vero hac eccle-
sia per gratiam Christi nunquam fuscepit.
Praterquam quod est canon effet omnino
omnino laicum arcens, quin localis etiam
tum synodi, sed œcumenice, si quidem
non haberet adversantem sibi confuetudi-
nem, fervari eum oporteret. Poltquam
vero multa confuevo alieni regioni more
videmus fape obliterare canonicas institu-
tiones, nullum nobis dedecus adhæresit.
Nam quæ utilitas est, si quis cum fit
clericus aut monachus, aliter conversetur,
quam fert ejus profeffio? Quid vero im-
pedimenti affert quod eft a natura capil-
lamentum, si in ordine clerali confitus,
fecundum evangelica præcepta vitam infti-
tuat, & dignum feipfum præbeat per o-
pera fua, facerdotali & pontificali digni-
tate?

Zacharias Dei amantiffimus metropolita
Chalcedonis dixit: Sanctiffimum Papam
Joannem, qui hanc ecclefiam, fratres patrefque,
qui hac acceffibilis ex propenfione erga no-
ftram ecclefiam, & Deum ab noftris me-
diocritas fufcipit: atque utinam & vos
paris receptarit, cum neceffitas poftulavit.
De laicis autem volo pauca dicere. Ca-
non perfpicue & concepte verbis confti-
profect, cur quemquam ex laicis prohibeat
in magnum hoc tribunal evehi. Dicit e-
nim fic: Si quis propria virtutis experi-
mentum præbuerit, & vitæ ejus proba-
tio fuerint. Itaque fi idonea virtutis pro-
prie fpecimina ediderit, & mores habeat
probatos, canon eum non fufpicandi eft,
non prohibet. Teftis eft hujus dicti lau-
dis & œcumenica fecunda fynodus, non
verbis, fed rebus ipfis magis teftimonio
huc comprobans quæ dicimus. Nectorium e-
nim, qui paulo ante ad divinum lava-
crum accefferat, patriarcham Conftantino-
politanæ defignavit. Habetis hujus rei e-
xemplum, Ambrofium magnum, Ephre-
mium Antiochiæ, Eufebium Cæfaræ, &
multos, quos neque enumerare ob mul-
titudinem poffumus: & tamen inftis antem &
fententiam viri commemorabo, quem pa-
trem & magiftrum ecclefia Dei infcribit:
cujus fermonem canonem vocat & fufcipit:
Unum ignitus ex illis commemorabo. Non
de epifcoporum inftitutione feribens ad Am-
philochium fanctiffimum epifcopum Iconii,
hæc loquitur: Si vero & aliquis nuper ba-
ptizatorum, five ita Macedonio videa-
tur, five non, promoveatur ille. In-
ftitues autem illum ad epifcopatum, ut
Domino in omnibus confentiens, & ad
id gratiam præbente. Itaque non fo-
lum ex laicis oportet promovere ad di-
gnitatem pontificalem, fed etiam ex re-
centes baptizatis, ut ipfa ætatis manifefte
declaravit: fi quidem nimirum vitæ
fpecimen dederit, cum effet adhuc in
ordine difcentium. Præterquam quod
fi neque hoc effet, tamen prædicti fan-

A Λαϊκὸν μὴ προάγεσθαι εἰς ἱερατικὸν ἀξίωμα, ᾗ στι κώλυμα δῆθεν τῶν τοιούτων. ἡμεῖς μὲν δὴ καὶ ἀγνοοῦμεν, ὡς ἡ ἁγία Σαρδικὴ συνοδος. πλὴν οὐδὲ κατὰ πάντα λαϊκὸν κωλύει, ἀλλ' ὁπόταν ἐξ ἐπιφανείας τινὰς ἐπιδείξεται τὰς ἀφορμὰς, ταῦτα δὲ ἀπὸ ἱερᾶς πολιτείας, ἢ τὸν ἐπὶ θεοφιλεῖ κοσμικοῦ. τοιοῦτος δὲ ἡ ἐκκλησία καθ' ἡμᾶς ἐκ τῆς θείας εὐθέτου. πλὴν οὐ μόνον ὑπ' ἐκείνου κωλύεται, ἀλλ' εἰ καὶ ἐν οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ἀλλὰ ἐπιμαρτυρεῖ τὸ ἔθος ἡμῖν τοῦτο ἀντιλέγον. ὥστε οὐ δεῖ ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῶν πολλῶν ἀλλοτρίων χώρας, ἀθυμίαν ἐμοὶ τὴν αἰχμάλωτον ἀφορεσθαι τοῦ ἰδίου. τί γὰρ ὄφελος, ἐὰν τις ὦν κληρικὸς ἢ μοναχὸς, ἀλλοτρίως τὰ ἐκκλησιαστικὰ πολιτεύοιτο, τὸ δὲ ἴδιον ἐμπεδοῖ, τὸ τεχνῆτον φυσικὴ περιβολὴ, ἐὰν ὦ τὸ τηνικαῦτ' ἐκκλησιαστικῷ καὶ ἱερατικῷ ἀξιώματι ἑαυτὸν παρέχων ἐπιτήδειον; ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκ περιουσίας ἐξήνεγκα.

B Ζαχαρίας ὁ θεοφιλέστατος μητροπολίτης Χαλκηδόνος εἶπε· τὸν ἁγιώτατον τοῦτον πάπαν Ἰωάννην, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, τίνες αἱρόμενος ἡ ἐπιδοχὴ τῆς ἁγίας ταύτης ἐκκλησίας ἀποδέχεται καὶ αὐτοὺς ἐκεῖνος ὑμᾶς, καὶ ὁ θεὸς ᾗ ἡ ἡμετέρα μετανοίας ἐτοιμότητα ἡ χρεία ἐπεκαλέσατο· εἴθε δὲ καὶ πάντας ὑμᾶς τοιούτους ἐν τῷ τοιούτῳ καιρῷ δεξάμενος ἐπιδείξεται ἡμῖν ἡ τῶν ὅλων φιλανθρωπία. περὶ δὲ λαϊκῶν ὁ κανὼν σαφῶς καὶ διαρρήδην λέγει τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τοὺς τοιούτους τῶν λαϊκῶν δεῖσθαι ἐπὶ τὸν μέγιστον τόπον ἀναβιβάζεσθαι ὁ θρόνος. λέγει γὰρ οὕτω· εἰς τὸν τῆς οἰκείας ἐρεῖται τοῦ τοιούτου θρόνου, ἐφ' ᾧ τρόπῳ. δύνα δοκιμασθῆναι. οὐ τὸν ἐν ἕκαστα τὰς οἰκείας ἀρετὰς ἐπιπαρεγκλίσεις τοῦ τοιούτου γένος δοκιμασθῆναι, ὁ κανὼν τὸν τοιοῦτον ἐκλέγει. μάρτυς τοῦτο ἡμῖν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἑκτὴ συνοδος, ἐν λόγοις, ἀφ' ἡμῶν δὲ μᾶλλον μαρτυρίαν τῆς C ἐμῆ λεγομένης. τὸν γὰρ Νεκτάριον ἀρτι τὸ θεῖον λαυτρὸν ἀφορτιλόθντα πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ἀνέδειξε. ἔχετε τοῦτο φῶς ὑμῖν Ἀμβρόσιον τὸν μέγαν, Ἐφραὶμ τὸν Ἀντιοχείας, Εὐσέβιον τὸν Καισαρείας, καὶ ἄλλους πολλούς· ἃ δὲ τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον καὶ τὸ πλῆθος ἀναρίθμητον, καὶ ἐν βίβλοις ἐν ταῖς γνώμαις αὐθηρὸς διηγήσομαι, ὧν πατὴρ καὶ διδάσκαλον ἡ τῆ θεῖᾳ ἐκκλησίᾳ ἐπιγέγραται, καὶ τῆς ἐκείνου λόγους κανόνας ἀνομάζει, καὶ ἀποδέχεται. ἐπὶ τῶ δὲ ἐποίησε περὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξετάσεων ἐπιστέλλων Ἀμφιλοχίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ ἐπισκόπῳ Ἰκονίου, οὕτω πῶς φησί· εἰ δὲ τις καὶ νεοφώτιστος· καὶ δοκεῖ τῷ Μακεδονίῳ, καὶ τοῦτον ἀναβιβάζεσθαι ἐπίσκοπον· ἐπίστασο αὐτὸν οὐ τῶν ὄντων ἐπαγγελίᾳ. ὡς τὸ οὐ δοκιμάσαντα καὶ ἀποδεξάμενον εἰς ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα, εἶναι ᾗ κατὰ τοιοῦτόν τι, ὡς αὐτὸ ἡ λέξις τεχνῶς ἐδήλωσε. ἀλ' ἐπεὶ δοκιμάσαι τῷ εἶναι δυνατὸν ἐξωθεν ὃν τὸ τῇ μυσταγωγίᾳ τῶν ἐν Χριστῷ· πλὴν οἱ μὲν δὲ τῶν ἔτι, ἀλλ' οὐδὲ οἱ ῥηθέντες ἐγκαὶ ἀρχιερεῖς, ἰκανοὶ εἰσὶ πάσαν αἰρε-

A τικὴν μὴ προσέρχεσθαι εἰς ἱερατικὸν ἀξίωμα, ᾗ στι κώλυμα δῆθεν τῶν τοιούτων. ἡμεῖς μὲν δὴ καὶ ἀγνοοῦμεν, ὡς ἡ ἁγία Σαρδικὴ συνοδος. πλὴν οὐδὲ κατὰ πάντα λαϊκὸν κωλύει, ἀλλ' ὁπόταν ἐξ ἐπιφανείας τινὰς ἐπιδείξεται τὰς ἀφορμὰς, ταῦτα δὲ ἀπὸ ἱερᾶς πολιτείας, ἢ τὸν ἐπὶ θεοφιλεῖ κοσμικοῦ. τοιοῦτος δὲ ἡ ἐκκλησία καθ' ἡμᾶς ἐκ τῆς θείας εὐθέτου. πλὴν οὐ μόνον ὑπ' ἐκείνου κωλύεται, ἀλλ' εἰ καὶ ἐν οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ἀλλὰ ἐπιμαρτυρεῖ τὸ ἔθος ἡμῖν τοῦτο ἀντιλέγον. ὥστε οὐ δεῖ ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῶν πολλῶν ἀλλοτρίων χώρας, ἀθυμίαν ἐμοὶ τὴν αἰχμάλωτον ἀφορεσθαι τοῦ ἰδίου. τί γὰρ ὄφελος, ἐὰν τις ὦν κληρικὸς ἢ μοναχὸς, ἀλλοτρίως τὰ ἐκκλησιαστικὰ πολιτεύοιτο, τὸ δὲ ἴδιον ἐμπεδοῖ, τὸ τεχνῆτον φυσικὴ περιβολὴ, ἐὰν ὦ τὸ τηνικαῦτ' ἐκκλησιαστικῷ καὶ ἱερατικῷ ἀξιώματι ἑαυτὸν παρέχων ἐπιτήδειον; ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκ περιουσίας ἐξήνεγκα.

B Ζαχαρίας ὁ θεοφιλέστατος μητροπολίτης Χαλκηδόνος εἶπε· τὸν ἁγιώτατον τοῦτον πάπαν Ἰωάννην, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, τίνες αἱρόμενος ἡ ἐπιδοχὴ τῆς ἁγίας ταύτης ἐκκλησίας ἀποδέχεται καὶ αὐτοὺς ἐκεῖνος ὑμᾶς, καὶ ὁ θεὸς ᾗ ἡ ἡμετέρα μετανοίας ἐτοιμότητα ἡ χρεία ἐπεκαλέσατο· εἴθε δὲ καὶ πάντας ὑμᾶς τοιούτους ἐν τῷ τοιούτῳ καιρῷ δεξάμενος ἐπιδείξεται ἡμῖν ἡ τῶν ὅλων φιλανθρωπία. περὶ δὲ λαϊκῶν ὁ κανὼν σαφῶς καὶ διαρρήδην λέγει τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τοὺς τοιούτους τῶν λαϊκῶν δεῖσθαι ἐπὶ τὸν μέγιστον τόπον ἀναβιβάζεσθαι ὁ θρόνος. λέγει γὰρ οὕτω· εἰς τὸν τῆς οἰκείας ἐρεῖται τοῦ τοιούτου θρόνου, ἐφ' ᾧ τρόπῳ. δύνα δοκιμασθῆναι. οὐ τὸν ἐν ἕκαστα τὰς οἰκείας ἀρετὰς ἐπιπαρεγκλίσεις τοῦ τοιούτου γένος δοκιμασθῆναι, ὁ κανὼν τὸν τοιοῦτον ἐκλέγει. μάρτυς τοῦτο ἡμῖν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἑκτὴ συνοδος, ἐν λόγοις, ἀφ' ἡμῶν δὲ μᾶλλον μαρτυρίαν τῆς C ἐμῆ λεγομένης. τὸν γὰρ Νεκτάριον ἀρτι τὸ θεῖον λαυτρὸν ἀφορτιλόθντα πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ἀνέδειξε. ἔχετε τοῦτο φῶς ὑμῖν Ἀμβρόσιον τὸν μέγαν, Ἐφραὶμ τὸν Ἀντιοχείας, Εὐσέβιον τὸν Καισαρείας, καὶ ἄλλους πολλούς· ἃ δὲ τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον καὶ τὸ πλῆθος ἀναρίθμητον, καὶ ἐν βίβλοις ἐν ταῖς γνώμαις αὐθηρὸς διηγήσομαι, ὧν πατὴρ καὶ διδάσκαλον ἡ τῆ θεῖᾳ ἐκκλησίᾳ ἐπιγέγραται, καὶ τῆς ἐκείνου λόγους κανόνας ἀνομάζει, καὶ ἀποδέχεται. ἐπὶ τῶ δὲ ἐποίησε περὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξετάσεων ἐπιστέλλων Ἀμφιλοχίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ ἐπισκόπῳ Ἰκονίου, οὕτω πῶς φησί· εἰ δὲ τις καὶ νεοφώτιστος· καὶ δοκεῖ τῷ Μακεδονίῳ, καὶ τοῦτον ἀναβιβάζεσθαι ἐπίσκοπον· ἐπίστασο αὐτὸν οὐ τῶν ὄντων ἐπαγγελίᾳ. ὡς τὸ οὐ δοκιμάσαντα καὶ ἀποδεξάμενον εἰς ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα, εἶναι ᾗ κατὰ τοιοῦτόν τι, ὡς αὐτὸ ἡ λέξις τεχνῶς ἐδήλωσε. ἀλ' ἐπεὶ δοκιμάσαι τῷ εἶναι δυνατὸν ἐξωθεν ὃν τὸ τῇ μυσταγωγίᾳ τῶν ἐν Χριστῷ· πλὴν οἱ μὲν δὲ τῶν ἔτι, ἀλλ' οὐδὲ οἱ ῥηθέντες ἐγκαὶ ἀρχιερεῖς, ἰκανοὶ εἰσὶ πάσαν αἰρε-

τικὴν καὶ ἀθέσμως μέλλουσαν αὐτὴν ἐπιβαλεῖν. τάττει γὰρ ἀτακτως τὰς ἐπιτιμίας ὁ ἁγὶος τῆ Ρωμαίων ἀποδεχομένην ἐκκλησίαν ἐπὶ τοῦτο, ὁ στι τὸν ἐπίσκοπον, ὃν τὸ ἐμὲ λεγομένου, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀφιστάμενος. ἐγω δὲ τὸν λέγω. ἐὰ οὐτὸς τὴν Ρωμαίων ἐκκλησίαν καθυπέτιτεί εἰς ἀρχιερατικὸν θρόνον κατίστας, ὧν τὸ ἀόμματα ἡ πάσης οἰκουμένη κλθῆ μάλιστα ἐτίστατο. ἀλλὰ ἐν τῷδ' ὡς ἐκεῖνο ἐξὸν ἐκεῖνο τὸν ἐκείνου, ἐκεῖνος τοῦτο ἐξὸν ἐκεῖνο· ὑμεῖς οὐ τοῦτο ἐκείνου ἐκείνου ἐκείνου· ἐκείνου ἐκείνου· ἐκείνου ἐκείνου·

lis dixit: Apostoli elegerunt Joseph, qui A Barsabas, ut adnumeraretur cum apostolis. Sed gratia Spiritus sancti sacrasissimum Matthiam Apostolici coetus choro adlegens, ejusdem sententiae ipsos fieri cadere luper illum forte dispositi. Nihil igitur abfuit um, si & vestra sanctitas cum divina gratia Photium sanctissimum patriarcham pronunciavit: Apostolicus autem Papa in praesentia veniens & confirmavit vobiscum & Sinodi officio. Tamen si jubet vestra sanctitas, prodeat & mifa prius Hierofolymorum antistitis ad Imperatorem epistola. Aequum enim est & ipsum, ledam quidem annos vobis praesentibus, etiam nunc coram reliquis fratribus & coepiscopis vestris, qui tunc non adfuerunt, legi, & audiri. Igitur invitatus Petrus, Dei amantissimus diaconus & protonotarius, legit.

A divina coelitus providentia coronato, directo & gubernato domino, benefico sacrificio, victoriolo, & cum Deo pugnanti, augusto, Christi amanti, Christianissimo, manisto, & misissimo, Basilio Imperatori Romanorum, Theodosius minimus Dei misericordiae patriarcha Hierosolymorum, C ausus est scribere:

Τῷ ὑπὸ τῆς ἀνωθὲν θείας προνοίας θείως ἐστεμμένῳ, ἀθλητικῷ, καὶ διαπρεπεστάτῳ δι' εὐσεβοῦς πολιτείας, καὶ θεοτυμώτατῳ, σιδηρᾷ, φιλοχρίστῳ, χριστιανικωτάτῳ, ἐπωνύμῳ καὶ πραγματικῷ Βασιλεῖ Ρωμαίων, Θεοδόσιος ἐλάχιστος Θεῷ εὐδία πατεύοντας Ἱεροσολύμων, πανδημικὸς χαίρειν.

Μέγας ὁ κύριος Θ· καὶ μεγάλη ἡ χρὼ αὐτοῦ. Καὶ πάλιν αὖ τὸ ἕλεος, ὃ ἀνέκραγεν μεγάλως ἐπιστρέψαν ἐφρύατο τοῦ σωζομένη μετανοίας προτρόπωσι τὴν ἀνειδιστὴν σοῦ ἐλπιστὴ, ἀνεστῶτας τὸ μέγα κράτος Θ ἀσυγχύτου τῆς βασιλικῆς ὑψηλ· ὃν ἡ κέρασα ἀληστικῶν πολεμίων τάντων σωσθῆναι, & τὸ μεγαλήγορον καὶ εὐσπλαστον εἰς τὰ παντὸς ἀναδιδόσεως μέτρον· καὶ οὐκ δίκαιον Θ ἐλεῆσαι τὸν ἀνθρωπον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπιτιμῶντα· ἀνάγκη γὰρ τὸν ἐλεήσαντα ἐξαλλάττειν καὶ τὸν ἐλεηθέντα· ἐπεὶ τοῦτο ἐστὶν ἀληθὲς τὸ ἐπιμαρτυρούμενον· ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτιρήσω ὃν ἂν οἰκτίρω. Ἐπὶ τοίνυν τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει

ANNO CHRISTI 879.

mavit. Postea vero cum tempus posceret, hanc mihi per Andream reverentissimum monachum & fratrem meum germanum; non modo Hieroſolymorum, ſed & Antiochiæ antiſtite conſentiente huic ſynodico judicio,

Petrus religioſiſſimus presbyter & cardinalis dixit: Ecce nunc quemadmodum ſanctiſſimi Orientis patriarchæ perferentes ſynodicas litteras, confirmantes ac ſuſcipientes Photium ſanctiſſimum patriarcham; ſimiliter & dominus noſter ecumenicus Papa miſit epiſtolam, quam & audiſtis; conſentientem per omnia dictis ſanctiſſimis patriarchis, in ſuſceptione ac reſtitutione diti ſanctiſſimi patriarchæ. & habet ipſum ut fratrem & comminiſtrum. Sed quandoquidem qui prideri accellerum ab Oriente Thomas & Eliæ, ut ana voce ab omnibus acciperunt, Sarracenorum captivos requirebant, & a Saracenis pro cognatorum ſuorum liberatione miſſi ſunt, & Sacrarentorum legati dicebantur; a nullo autem patriarcharum miſſi erant, nullo ecclefiaſtico miniſterio eis commiſſo: ſed etiam ex ipſis Eliæ priden condemnatus eſt, & ejectus ex numero Chriſtianorum: idcirco quærimus de fratribus qui nuper advenerunt, & Pontificum epiſtolas attulerunt, & perſonam repræſentant ſedium Pontificalium Orientis: Scripturæ eſt enim: Veritas examinata ſplendidior fit. Audiſtis igitur legationes fratrum iſtorum, & quomodo conſentiunt Orientalium eccleſiæ?

Paulus & Eugenius ſanctiſſimi legati dixerunt: Non ſolum epiſtolas, ſed & ipſum epiſtolæ deferentem dominum Anaſtasium reverentiſſimum monachum vidimus, qui ferit nobiſcum dies multos: cujus etiam fidem diligenter diſcutientes, invenimus pure eccleſiæ dogmata aſſerentem: a quo & fidei libellum ſuſcepimus. Sancta ſynodus dixit: Oportebat utique illicitum opus aggreſſos, & Saracenorum ſenſus habere, & miniſtros fieri Saracenorum, & ab eccleſia ejici. Quos autem miſerunt ſanctiſſimi patriarchæ, hi vere ſunt eorumdem legati, & diſcipuli apoſtolorum, & alumni eccleſiæ, quibus eccleſiaſticum exercitium miniſterium eſt.

Photius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Quantunc quidem facta ſunt, hæc Deus perpetuæ obſlivioni tradat: & poſt ipſorum effe temper immemores præſtet. Multo enim meliora hæc facit ſilentium, quam vel breviſſima & compendioſa de his diſceptatio. Tamen quo tempore nos quidem ejecti e ſede ſumus, omnis autem Pontificum Dei & ſacerdotum numerus acerbis conflictabatur malis, dixi his qui tunc præſentes adeſtant: Si quidem adverſum me unum iraſcimini, ſinite hos abire: adverſum me autem quantum voluerittis crudeliſſimum proferte, E ἀ μεγάλων ψαλτῶν ἐβεβαίωσε, μᾶλλον δὲ νίκα ὁ κύριος σὺν ἡμῖν, ἀπέστειλε τοιγοῦν ὁ Θεὸς τὴ ἁλαθεστάτη μοναχῷ & μὴ γνησίῳ ἀδελφῷ, τὴ μόνῳ τὴ Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ & τῆ τῆς Ἀντιοχείας ἀποδέξα συμφώνῳ ψηφοφορίᾳ τῆ συνοδικῆ ταύτη ἐπιτιμίᾳ.

Πέτρος ὁ Θεοσεβέστατος πρεσβύτερος & καρδινάλιος εἶπεν. Ἰδοὺ νῦν καθὼς οἱ τῆς ἀνατολῆς ἁγιώτατοι πατριάρχαι ἀποστέλλεν συνοδικὰς ἐπιτιμοῦσας, & ἀποδεχόμενοι Φώτιον τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην, ὡσαύτως & ὁ δεσπότης ἡμῶν ὁ οἰκουμενικὸς πάπας ἐπέστειλεν ἐπιτιμῶν, ὃς & συνφρονεῖται τοῖς κατὰ πάντα τρόπον ὑπὸ τῶν ἁγιωτάτων πατριάρχων, ἐτὶ τὴ ἀεὶ μνήμονα ἔχειν αὐτὸν ἀδιάλυτον & συλλειτουργὸν· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ πάλαι ἀποχειροτονηθέντες ἀπὸ τ ἀνατολῆς, οἱ ἀφ' Ὁυμαὶ & Ἥλιας, οἱ δυοδούλωτοι τῶν ἀγαρηνῶν, ἐπράσσοντο αἰχμαλωτίζειν τοὺς ἀγαρηνῶν ἀποκεκριμένοι ἐχειμάλιζον· παρ' οὐδενὸς δὲ τῆ πατριαρχῶν ἀντειλημμένοι ἦσαν, οὐδεμιᾶς ἐκκλησιαστικῆς ὑπηρεσίας οὐδὲ ἐπιτετραμμένοι· ἐνὲκ & ὧν αὐτῶν ὁ Ἥλιας πάλαι καταχειροτονήθη ὧν, & ἀποδέκτης τὴ χρείᾳ τῶν χριστιανῶν· διὰ τῶτο ζητοῦμεν περὶ τῶν ἀφιγμένων ἀδελφῶν, & τῆς ἀγιωτάτης ἑτεροδοξίας ἐπιτεταλμένων ὕρον· γέγραπται γάρ, ὅτι ἡ ἀλήθεια ἀξιεπαίνητος καθίσταται γινεται. ἠκούσατε τοίνυν τὰς ἀποκρίσεις τῆ ἐλεήλυθε τόπου, & τὰς ὁμοιοθέσι τῆ ἀποστολῆ ἐκλαγησίας·

Παῦλος & Εὐγένιος οἱ ἀγιώτατοι ἀποσταλτικοὶ εἶπον· οὐ μόνον τὰς ἐπιστολὰς, ἀλλὰ & αὐτὸν τὸν ἐπισκοπήσαντα τόπον Ἀνδρέαν τὸν ἐλαφρίσιμον μοναχὸν ἀδελφὸν, τοσοῦτον μᾶλλον ἡμεῖς ἐκλεκτοὶ, & ἐν ταῖ τῶν ἀκριβῶς ἐπικεκλημένοι ἄρδην μὲν αὐτὸν καθαρῶς τὰ τῆς ἐκκλησίας φρονοῦντα· ἀπὸ δὲ & τῆς πίστεως βιβλίον· ἡ ἁγία συνοδος εἶπεν· ἔδει μὲν ἐκείνες ἀθυμίαν καταβαλεῖν ἔργῳ, & Σαρακηνῶν χαρᾶς ὀνειδίσαι ἔχειν, & Σαρακηνῶν χαρᾶς ὀνει, καὶ τὰς ἐκκλησίας ἀτιμαζόμενοι· ὡς δὲ ἀνέλυσαν οἱ ἀγιώτατοι πατριάρχαι, ἀλλὰ ὕπο τοσοῦτον τὰ αὐτῶν ὠσὶ, & τὴ ἀσυνόλων μαθητὰ, & τ ἐκκλησίας ἴδιμάτων, & ἐκκλησιαστικὰ πασπαπιστήμοσι διαλογίω.

Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· τὰ μὲν τῆ γεγονότων Θεὸς λάθη βαθεῖα σκοτοῦς, καὶ ἡμᾶς αὐτὰ ἐμπιστεῦν τὰ καὶ ἀμυησικάκως ἀπολησθῆναι ἐπαγγέλεται· πολλῶ γὰρ αὐτὰ τοῦτο κρεῖττον σιγὴ, & ὃ ἔβρεχνε τὸ χ συμπτώματα τῶν βαθέων· πλὴν χ τὸ καιρὸν ἐχόντα λαβεῖν τὰ ἡμῖν μὴ ἐλαυνόμενα τὴ ὄρθρου, ἀπαξ δὲ τῆ ἀγνοίας Θεῷ & ἱερέων ὁ κατήνορχ μὴ τὴ ἐπὶ ὀλίγον ὄρθιον πικρὰς ἐκπεπεσεῖν κακηξίας, ἕκαστον φησὶ τὰς τὸν παρόντα· ὡς δὲ μὴ κατ' ἐμοῦ τὰν τάδε ὀργὴ ἔχετε φέρε τὰ μὲν τοῦτο γεγόνεν. κατ' ἐμὲ δὲ οὐδ' ἂν εἰ Si-

ANNO CHRISTI 879.

δίκνυε ὑμῖν ἑκάστοτε ἕτοιμος ἀπολογούμενος ἀφανίσκοι. καὶ αὐτὸς τὸν πάντων κύριον ἐπιδημήσας τε & ἐφ' ἡμᾶς, ἐποιησε· οἶμαι & κατ' ἐμὲ τὸ ἕλληνας ἀνομολογεῖν· πλὴν οὐ μὰ ἀπέβαινε τοιοῦτος ἐξ ἐμοῦ, ἐ ὑμᾶς ἐς λόγον ἐμπλέξαι τὴ ὑμετέρου δεσπότου· ἐφ' ὑμῖν μὲ ἐμκαιτὸν σωμοῦ ἀναγκῶν γὰρ τὸν τοῦ καταχρᾶσθαι, πανὸν ἐς ἐμὲ ἀπὸ τὸ & ἐμὸν βέλτιον. μόνον τῶν τὸ ἐμὲ τὸν & τηρητὸν ὑπάρχειν ἐς τὸν τὸ ἐκκλησίαν μὴ παρεισάγειν, μὴ δὲ πατῶν & πλειόνων λαὸ ἀνθοδοῦς τὸ αἰτεῖσθαι ἀπεκλείσθαι, καὶ Θεῷ καὶ Σαμψῶνι ὅτον ἐκεῖ τὸ τῶν ἐμπίπτειν γόμων, μὴ δικάτω γὰ λυμᾶ, & ζαφορᾶ, & τὰν κακὸν τὸν ἀνθρώπων μὲ ἐν ἀπαγγελίαν ὀργὴν γόμων τὰν τῶν ἐλλήνι τὸ & βαρβάρων, μᾶν ἀμυσικάσθησιν· μὰ δὲ πλησκώτην αἰχμὴν τῆ χριστιανῶν ἀθεῖλαν νόμιμα. ἐπὶ ἔγνω μὲν ἐδέων πάντα, καὶ διεμαρτυράμην, καὶ φράττουσ ἐπιμέλω τὰν τοῦ ἀκόντος· τὰν δὲ τοῦλον & ἀδίκων & ἀνθρώπων ἐπιτιμίαν πάντα ἐμὲ, ὡς ἀν ἐκείνοι φαίεν, ἀνωλυτὸς ἀπολλοκτίζομαι· εἰκὸ ὁ μὴ τὸ σῶμα αὐτῶν ἀφελοῦμ· & κεῖ ἡμῖν. ἡ δὲ τῆς ὀργῆς ῥύμη σωπηλάσω & τάντας, ἡ μόνοι * ὅτος ὁ ἱερὸς στεμμὸς εἰς τὸ ἀφοικτεκρίθησ ἔρις κακὸν λογον, ἀλλὰ καὶ ἀλλὰ τάντες, ὅτου θέτον ἱερεῦσιν & θεοτόκος γνωσίτειαν ἔφυον. ἀνὰ ἔκτα ὧδ· μόνος ἐγὼ, ἐχὶ στρη & ἐξέρχω. ὁ δὲ τῆ ἀνέρχεσθαι κέλευστο εἶσος, καὶ τῆ ἀπλήτων ἀγκῶς χρόνος, ἀφὸ μόνων πλῆθ & τῶν φρονίσεσ ἐπίδωκ, & Φοβοῦσι καὶ τὴ ἐπιδὲ & τῶν ἐπιφανῶν ἐπαντὸ ὧν ἐπὶ ἐπὶ τὸν φιλῶν ἐκ κατηγορῶν ἐπὶ ἐπὶ ἐπὶ

ANNO CHRISTI 879.

sitere fatius esse, nisi necessitas quædam magna compellat, quam loqui, arbitror.

Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis dixit: Evangelicum implea oraculum, quod ait: *Ego non quæro gloriam meam: est qui quærat et judicet.* Sed quæ ad ilia pertinent, tempus probavit. Si placet autem sanctæ huic & pacificæ synodo, legatur etiam quod datum est nobis Commonitorium, sive Mandatum, a sanctissimo & œcumenico Papa Joanne: in quo & omnes nostri episcopi & presbyteri subscripserunt. Sancta synodus dixit: Legatur: Et surgens igitur Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis, per B Leonem Protosp'atharium & interpretem legit:

Commonitorium fratribus Paulo, & Eugenio episcopis: similiter & Petro presbytero & cardinali nostro, missis Constantinopolim.

Vide Baron. an. 879. num. 67.

Caput 2. POstquam Dei ope & intercessionibus Sanctorum Apostolorum Constantinopolim ingressi fuerint, ubi præcipiet Imperator, ibi manebimus habete: & præsentem Imperatorem videritis, alteri cuipiam Apostolicas litteras C nolite tradere. Vobis autem adstantibus coram Imperatore, epistolas præbete, his verbis ipsum compellantes: Salutat vestrum ex Deo Imperium spiritalis, nobis pater, Joannes Apostolicæ Papa: vestram ex Deo potentiam suis quotidie supplicationibus commendans (addo, Deo: ut qui tale vobis desiderium injecit, ob negotia ecclesiastica pacis, pro mercede retribuat vobis gratiam suam, & confortetur vos sua fetici gubernatione, & perficiat in bonis desiderium vestrum.

Caput 2. Si voluerit Imperator, antequam litteras legat, legationis nostræ capita discere, his eum verbis alloquimini: Si jubet imperium vestrum, videat epistolas. Et si dixerit: Quid continent epistolæ? Respondete ei: Salutationes vestræ petunt, & ferventes ecclesiasticæ pacis vinculum, adornantes, & omnino rebus perficiantes.

Caput 3. Altera autem die salutantes Photium sanctissimum, date ei epistolam, complentes eum decentes his verbis: Salutat te dominus noster Joannes Apostolicus Papa, & vult habere te fratrem & commilitium.

Caput 4. Sicut, scripsit Imperator, ut pacem ecclesiæ susciperemus sanctissimum patriarcham Photium fratrem & commilitium nostrum, exaudivimus preces vestras. Et jubemus ut coram vobis veniat ad synodum, & suscipiat eum omnis ecclesia juxta dispositionem litterarum nostrarum: suscipietis eum & vos confortem & commilitium

ANNO CHRISTI 879.

ANNO CHRISTI 879.

ANNO CHRISTI 879.

λόγων, ἀμεινον τὸ σιγᾶν, ἢ μὴ τὴν καταλλήλην μεμφόμενον ἀκούειν τοῦ λόγου, ἡγοῦμαι.

Πέτρος ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος & καρδιναλις εἶπε· τὸ εὐαγγελικὸν ἀποπληροῖ λόγιον τὸ Φάσκον· ὅτι ἐγὼ τὴν δόξαν μὲ οὐ ζητῶ· ἔστι δὲ ζητῶν & κρίνων. ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτοῦ τοῦτον ὁ καιρὸς ἐδοκίμασε· εἰ δοκεῖ δὲ τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ εὐλογημένῃ συνόδῳ, ἀναγνωσθήτω καὶ τὸ ἐπιδοθὲν ἡμῖν χαμωνιτήριον, ὅπου ἐστάλημεν, ἀφ' ὧν τὸ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πάπα Ἰωάννου. ὃ ὦ καὶ πάντες οἱ κατ' ἰδίαν ἀγαπῶντες & ἐσπουδακότες ὑπὲρ εἰρήνης ἐπεσημάνθησαν. ἐν ᾧ ἡ ἁγία συνόδος ἐστὶν· ἀναγνωσθήτω καὶ τὸ ἐπιδοθὲν ἡμῖν χαμωνιτήριον, ὅπου ἐστάλημεν, ἀφ' ὧν τὸ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πάπα Ἰωάννου. ὃ ὦ καὶ πάντες οἱ κατ' ἰδίαν ἀγαπῶντες & ἐσπουδακότες ὑπὲρ εἰρήνης ἐπεσημάνθησαν, ἤτοι ἐντελῶς, ἢ ὀλίγα τινά· ἐγὼ δὲ ὁ ἁμαρτωλὸς ἐπεσήμανα ὑπὲρ τοῦ Θεὸς ἐλπίζων ὁμολογήσειν μὲ τὸ ἀποστολικὸν, & κεκτῆσθαι μετ' αὐτὸ ἐν Θήβαις, ἐκεῖνα ἃ ἐπεσήμανα τὸ σπουδαιότατον πατριάρχην, καὶ γνησιόφρονα καὶ σπουδαιότατον· οἱ δὲ ἅγιοι ὀρθόδοξοι, ὅσοι ἦσαν ὀρθοχριστιανοῦντες, ἵνα ἀπολάβωσι τὴν ἁγίαν αὐτῶν. οἱ δὲ ἅγιαται χριστοπρόβατοι· ἵνα ἔχωσιν ὅλα τὰ αὐτοῦ· ἐπειδὴ ὅλα διατροφὴ καὶ σπεύδουσιν ἀκούσῃ.

Κεφάλαιον δ'. Καθὼς γὰρ ἔλεγεν ὁ μακάριος, ἵνα μὴ τὸ ἀνοβλίωτον ἀναβλύσῃ, τὸ ἀγιώτατον πατριάρχην. Φώτιον ἀδελφὸν & συλλειτουργὸν ἡμῶν, εἰσπηδήσωμεν. τὰς δήσεις ὑμῶν. καὶ κελεύομεν, ἵνα σωθῶσι ὑμῖν πλὴν εἰς τὸν σωθέντα, καὶ ἀπολυθέντα αὐτὸν ἀπὸ τὰ κατηγορήματα τῶν ἐπηρεαζόντων ἐπιτιμήσωμεν ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης· ἀπολυθῆναι αὐτὸν & ὑμεῖς συγκοινωνὸν & συνλειτουργὸν ἡμῶν.

ἡμῶν, ἀμεινον τὸ σιγᾶν, ἢ μὴ τὴν καταλλήλην μεμφόμενον ἀκούειν τοῦ λόγου, ἡγοῦμαι.

Πέτρος ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος & καρδιναλις εἶπε· τὸ εὐαγγελικὸν ἀποπληροῖ λόγιον τὸ Φάσκον· ὅτι ἐγὼ τὴν δόξαν μὲ οὐ ζητῶ· ἔστι δὲ ζητῶν & κρίνων. ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτοῦ τοῦτον ὁ καιρὸς ἐδοκίμασε· εἰ δοκεῖ δὲ τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ εὐλογημένῃ συνόδῳ, ἀναγνωσθήτω καὶ τὸ ἐπιδοθὲν ἡμῖν χαμωνιτήριον, ὅπου ἐστάλημεν, ἀφ' ὧν τὸ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πάπα Ἰωάννου. ὃ ὦ καὶ πάντες οἱ κατ' ἰδίαν ἀγαπῶντες & ἐσπουδακότες ὑπὲρ εἰρήνης ἐπεσημάνθησαν, ἤτοι ἐντελῶς, ἢ ὀλίγα τινά· ἐγὼ δὲ ὁ ἁμαρτωλὸς ἐπεσήμανα ὑπὲρ τοῦ Θεὸς ἐλπίζων ὁμολογήσειν μὲ τὸ ἀποστολικὸν, & κεκτῆσθαι μετ' αὐτὸ ἐν Θήβαις, ἐκεῖνα ἃ ἐπεσήμανα τὸ σπουδαιότατον πατριάρχην, καὶ γνησιόφρονα καὶ σπουδαιότατον· οἱ δὲ ἅγιοι ὀρθόδοξοι, ὅσοι ἦσαν ὀρθοχριστιανοῦντες, ἵνα ἀπολάβωσι τὴν ἁγίαν αὐτῶν. οἱ δὲ ἅγιαται χριστοπρόβατοι· ἵνα ἔχωσιν ὅλα τὰ αὐτοῦ· ἐπειδὴ ὅλα διατροφὴ καὶ σπεύδουσιν ἀκούσῃ.

Κεφάλαιον δ'. Καθὼς γὰρ ἔλεγεν ὁ μακάριος, ἵνα μὴ τὸ ἀνοβλίωτον ἀναβλύσῃ, τὸ ἀγιώτατον πατριάρχην. Φώτιον ἀδελφὸν & συλλειτουργὸν ἡμῶν, εἰσπηδήσωμεν. τὰς δήσεις ὑμῶν. καὶ κελεύομεν, ἵνα σωθῶσι ὑμῖν πλὴν εἰς τὸν σωθέντα, καὶ ἀπολυθέντα αὐτὸν ἀπὸ τὰ κατηγορήματα τῶν ἐπηρεαζόντων ἐπιτιμήσωμεν ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης· ἀπολυθῆναι αὐτὸν & ὑμεῖς συγκοινωνὸν & συνλειτουργὸν ἡμῶν.

Ἐν τῇ ἐξαγείρειν & ἵλεως τὸν ἐκλεκτὸς τῇ Θεῷ μείλιν ἀφορτίζῃ.

Κεφάλ. ε'. Ἀπεκάνει ὅτιαν ὠπὸ καλλὲ ὁ κόσος ἐμῖν ὁ ἁγιώτατος πάπας, ἵνα πάσης οἱ ἐκκλησίας ὀπὸ τοῦτος ἐδεύσωμεν, ἵνα ἐστίσωσιν, ἵνα ἀφτεθῶμεν, ἵνα ἐλθωμεν τάξ, καὶ ἐκ τότε ἐλπίσαν ἵνα τὸ ἀποστόλος κοσμῆσαι μεδ' ἐμῖν· ἀπὸ τὸ μάγδε ὑμῖν ἐνυδῶσι τὴ ἐκκλησίᾳ τὸ Θεῦ, & ἐκ ἐμῖν ἐν μεδ' ἐμῖν. ἐχχωρῆσαι δὲ αὐτὸν ἀποδέχητα αὐτὰς, ὡς πατὴρ πάντα· & ἐσωδεῖσθε αὐτὰς τοὺλεῖαι, ἵνα δὲ τὸ πλὴν ὠφγῖλο τὸ τὸ Θεῦ ἐκκλησίας ὑμοσφόρων μὲ τὸ ἀποστολικὸ, & κεκτῆσθαι μετ' αὐτὸ ἐν Θήβαις, ἐκεῖνα ἃ ἐπεσήμανα τὸ σπουδαιότατον πατριάρχην, καὶ γνησιόφρονα καὶ σπουδαιότατον· οἱ δὲ ἅγιοι ὀρθόδοξοι, ὅσοι ἦσαν ὀρθοχριστιανοῦντες, ἵνα ἀπολάβωσι τὴν ἁγίαν αὐτῶν. οἱ δὲ ἅγιαται χριστοπρόβατοι· ἵνα ἔχωσιν ὅλα τὰ αὐτοῦ· ἐπειδὴ ὅλα διατροφὴ καὶ σπεύδουσιν ἀκούσῃ.

Κεφάλαιον δ'. Καθὼς γὰρ ἔλεγεν ὁ μακάριος, ἵνα μὴ τὸ ἀνοβλίωτον ἀναβλύσῃ, τὸ ἀγιώτατον πατριάρχην. Φώτιον ἀδελφὸν & συλλειτουργὸν ἡμῶν, εἰσπηδήσωμεν. τὰς δήσεις ὑμῶν. καὶ κελεύομεν, ἵνα σωθῶσι ὑμῖν πλὴν εἰς τὸν σωθέντα, καὶ ἀπολυθέντα αὐτὸν ἀπὸ τὰ κατηγορήματα τῶν ἐπηρεαζόντων ἐπιτιμήσωμεν ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης· ἀπολυθῆναι αὐτὸν & ὑμεῖς συγκοινωνὸν & συνλειτουργὸν ἡμῶν.

& & ut gratiarum actionem referat, & misericordiam commendet ecclesiæ Romanæ.

Caput 1. Surgentes dicite ei: Jubet dominus noster sanctissimus Papa, ut omnes qui in diversis locis tenent exsules, sive episcopi, sive presbyteri, sive alii quilibet, qui noluerunt hactenus communicare vobiscum, vestro labore uniantur ecclesiæ Dei, & fiant unum vobiscum. Venientibus autem illis fulcimur illos, ut pater filios, & sæpe monebit illos, ut propter pacem ecclesiæ Dei sint unis facientes cum Apostolicis, & cum ipso retineant unam voluntatem, & suscipientes Photium sanctissimum patriarcham, & communicantes cum eo. Ex his autem qui venerunt, qui quidem prius ordinati fuerint, recipiant fedes suas: qui vero posterius fuit ordinati, fic habeant ab ipsis episcopis vicarium ac vellitum sufficientem.

Caput 6. Confidentibus vobis in synodo cum præsidio sanctissimo patriarcha, & legatis Orientis, cum reliquis archiepiscopis & metropolitis, & omnibus sacerdotibus ecclesiæ Constantinopolitanæ, primum legatur litteræ ad Imperatorem missæ: & interrogetur synodus, an illas fuscipiat, an & colloquium præcipiones ad quod missi sumus. Respondentibus illis dicite: Dominus noster sanctissimus Papa omnium ecclesiarum folicitudinem gerens, & vestræ salutis, & unitati, pacique consulens, misit nos fervos, ut dispersos congregemus, & dividentes concilietimus, & ecclesiæ communitatione manu porrecta, etiam erigamus; ut omnes uno ore glorificetis Patrem cum Filio & Spiritu sancto. Est hoc bonum, annon? Sancta synodus dixit: Quæcumque ad salutem ecclesiæ ecclesiæ sunt, & bona sunt & fuscipienda.

Caput 7. Qui vero permanent in sua contumacia & dilcordia, nec ducunt in unionem ecclesiæ fraternque concordiæ, neque vinculum caritatis confodere: post fecundam & tertiam admonitionem vestram & sanctæ synodi, hos excommunicate: & hi omni ecclesiastica dignitate excludite, donec unianitur suo patriarchæ & ipsius ecclesiæ.

Caput 8. Sequentes canones fanctorum patrum dicimus, ut post obitum Photii fanctissimi patriarchæ, nemo e facerdotali dignitate in Conflantinopolitana fedem afcendat, quemadmodum litteræ etiam nostræ conflatuunt.

Caput 9. Volumus ut coram fynodo præsidium Photium fanctissimum patriarcham adhorteniini, ut neque pallium in Bulgariam mittat, neque ordinationes faciat in illa provincia. Nam fi hoc fecerit, ipsum fecundum canones arguemus.

ANNO CHRISTI 879.

Caput 10: Volumus coram præfente fynodo promulgari, ut fynodus quæ facta eft contra præfidum patriarcham Photium fub Hadriano fanctiffimo Papa in urbe Roma & Conftantinopoli ex nunc fit rejecta, irrita, & line robore; neque connumeretur cum altera fynodo, Sancta fynodus refpondit: Nos ebus ipfis condemnavimus & abjecimus & anathematizavimus dictam a vobis fynodum, unitis Photio fanctiffimo noftro patriarchæ: & eos qui non rejicient fcripta dictave contra eum in hac dicta a vobis fynodo, anathematizamus. Elias metropolita Martyropoleos, & Elias Hierofolymorum legatus, dixerunt: Quomodo enim fynodus appellaverur, quæ infinitis fchifmatibus ecclefiam replevit? Quis fynodum appellet, quæ ledere fecit tanquam judices ad leges ferendas legatum Saracenorum? Quibus fynodis adnumerabitur, quæ aufa eft ftatuere contraria omnibus fanctis fynodis: quæ innocentes & fine qualicumque examine condemnavit; quæ omnes leges eccleliaftices & civiles conftituit & everrit? Nam & omnes hanc fanctiffimæ Orientis fedes acta illa damnarunt, rejecerunt, & anathematizarunt.

ANNO CHRISTI 879.

Caput 11. Videte ut juxta mandatum noftrum ita ambuletis. Neque mancipium abducamini, neque per adulationem aut metum declinetis ad dexteram aut ad finiftram: fed regia via incedite: ut qui fecum noftrum & portefactum habeatis, quam vobis ob pacem ecclefiæ dedimus, ut per veftrum laborem & dignam veftram foliciturinem gratiam noftram & fedis Apoftolicæ habeatis, & noftræ communionis litis cohæredes.

Sancta fynodus dixit: Ecce videmus vos per omnia mandata fanctiffimi Papæ effe obfecutos; vere enim talis Pontificis magni tales effe oportuit & legatos. Nicetas D Dei omnipotentis metropolita Smyrnæ dixit: Deo volente res noftræ profpere fuccefferunt, ut fi qui velit retra præcipuum Dei & mandata fanctiffimi Papæ ambulare, non inveniat excufationem: & ubi res ille ipfe cognue viam Dei ambulare; neque qui habent pravas opiniones, poffunt contra res ipfas venire: quanto igitur magis qui mentem habent omni genere virtutum inftructam, non poffunt omnino declinare neque ad dexteram neque ad finiftram extra voluntatem Dei, five extra mandata Pontificis Romæ

Sanctiffimi legati veteris Romæ dixerunt: Propheta dicit: *Ad omnia quæ mitteris me, ibis.* Non veniimus ut impleremus nifi voluntatem Dei & domini noftri fanctiffimi Papæ. Sancta fynodus dixit: Perfpicue certamus, vos voluntatem Dei & Pontificis qui mifit vos, adimplete. Photius fanctiffimus patriarcha dixit: Divina voluntas eft illius qui defcendit de cœlis, & noftram naturam accepit, ut

Κεφάλ. ι'. Θέλομεν ἐνώτιον τῆς ἐκδικήσεως συνοδικὰ ἀκούσαι, ἵνα γνωσθῇ· ἡ γεγονυῖα χ' τὸ ἀφορίσθῆναι πατριάρχην Φώτιον ἐπὶ τοῦ Ἁδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τῆ παρόντος ἱερᾶς συνόδου καὶ ἀκύρα καὶ ἀβέβαια, ἐ μὴ συναριθμηθῇ ταῖς ἁγίαις καὶ οἰκουμενικαῖς συνόδοις· ἡ μήτε τοῖς τοῦτον ἀπεκδεξαμένοις· ἡμεῖς δὲ ἱερῶν ἀποκρίσεων ἀπεδεξάμεθα καὶ ἀνεθεματίσαμεν τοὺς μὴ τοῦτο λεγομένους συνόδους, ἰσοδύτες Φώτιῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πάπᾳ πατριάρχῃ· καὶ τοὺς μὴ ἀποδεκνυμένους τὰ κατ' αὐτὸ γεγραμμένα ἢ γραφησόμενα ἐν αὐτῇ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, τὴ ἀποδέχεσθαι φιλανθρωπίαν· Ἡλίας μητροπολίτης Μαρτυροπόλεως, καὶ Ἡλίας Ἱεροσολύμων πανοσιώτ., ἐφασαν· Πῶς γὰρ ἀν συνόδος ἐρεθῆναι ἡμῖν ἡ μηνύσασα σκάνδαλα πλείονα· τίς ἀνομήσεις συνόδων ἐπὶ Σαρακηνῶν ἀσεβεσιμένες κρατῆς καὶ γομοθέτας καθίσασα· ποίαις συνόδοις ἀριθμηθεὶς ὁ πάπας ἡ ἁγίου συνόδου Σαρκία πληρέσας· ἢ τὰς ἐπὶ πάσας ἃ γνωσὶ τὰς πίσας ἑκάστου ἐξετάσεις διαλύσασα· ἡ πάντας ἔτερους ἐκκλησιαστικὲς φωτῆρας· σωζηγάτας, καὶ κανονοφύλακας; διὰ τοῦτο γὰρ οὐ τὴς ἀπαλλὴς ἁγιωτάτης ῥήσεις ἀκουσίτας τὰς ἀφῆκες ἡ ἀσυδλήτως ἐστάσαν, καὶ τὰ ἀναθήματι τειθέμενα,

Κεφάλ. ια'. Βλέπετε ἵνα κ' τὸ ἐντάλμα ἡμῶν φθάσατε ἐπίτηδη, καὶ μὴ ἐν δόμοι συμπεπλεγμένη, μήτε διὰ κολακείαν ἢ φόβον ἐκκλίνητε ἐκ δεξιῶν· ἀλλὰ βασιλικὴ ὁδῷ πορεύσθε, ὡς τὸν πάπα ἔ τῶν ἁγίων ἡμῶν, ἵνα ὑμῖν διὰ τὴ κτῆσιν τῆς ἐκκλησίας ἐνδοκήσει, ἐχοντες· ἵνα διὰ τὸ ὑμετερον κόπου καὶ σχῆμα ὑμῶν μόχθου τῶν χάριν ἡμῶν καὶ τοῦ ἀποστολικὸ θρόνε ἔχητε, ἢ τῆς ἡμετερε κοινωνίας χθσὸν συκληρονόμοι.

Ἡ ἁγία συνόδος· Ἴσμεν ἐν πᾶσιν ἐπὶ τοῦτοις κατὰ πάντα τὸν ἐντάλματα τὸ ἁγιωτάτου πάπα ἀφορίσθαι τοὺς· ἐπ' ἐλαφρίαις γὰρ πάντα ἀγγελίας μεγάλαι ταύτης ἴδες εἶναι ἡμῖν τὰς τοιαύτας. Νικήτας ὁ Σμυρναίων μητροπολίτης Σμύρνης ἔστω· ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐποίησεν ἀρθῶς ὑμᾶς πατεῖν· ἡμεῖς, ἵνα καὶ ἐξὸν τὴν ἐξουσίαν τὴ ἐντολῆς τὸ Θεοῦ, καὶ τὴ ἀκριβῆ φύλαξιν τῶν ἁγίων ἐντολῶν τὸ ἁγιωτάτου πάπα καὶ αὐτὸ ἐποίησε ἀπελεύθεροι κ' τοῦ ὁδὸν τὸ Θεοῦ πορεύσθαι, ἀλλ' οἱ ἔγγονοι φαίνεσθε μιᾶς διώκτου ἐκκτίας τὴ ἀφαμάτου ἐλθόντος οὐδ' μᾶλλον οἱ ἐγγονοι τοῦ διδόκου αὐτοῦ πάση αὐτῇ * κατηγετήμεις, ἢ διώκοντα ὑπὸ τῶν ἐκκλησίας ἐβλέπ ἢ ἀσεβοῦς τὸ Σολομῶντος τὸ Θεοῦ, εἰπ τῇ ἐκπλαγάντα τὰ ἀγχίφως τὰς Ῥωμης ἡ

Οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς ἀγεσβοῦρης Ῥώμης ἔστω· ὁ προθὲς λόγ· ὡς πάντα ὅσα ἀποστόλων ἐγράφησαν· ὧν ἐλθόντων πληρώσεται μὲ τὸ Θέλημα τὸ Θεοῦ, καὶ τὸ κυρίω ἡμῶν τὸ ἁγιωτάτου πάπα· ὁ ἁγία συνόδος ἔστω· σκοπὸς βλέποντες, ὅτι τὸ Θέλημα τὸ Θεοῦ ἐν τοῖς ἐνωλικοῖς ἡμῶν ἀγχωμένοις πλοῦτοι. Φῶτος ἀφ' ὑμῶν πατριάρχης ἔστω· Ἰσὸν Θέλημα ἔστι τὰ παλαιότος ἐν τῇ ἐρεῖν, ἐ τῶν ἡμετερο φόστο ἀπο-

ἀποκαλύφτος, ἵνα κατακλῆς τὸ ἀιδγένιον ἡμῶν ἀφρὸς τὸν πατρὸ αὐτὸ, σκεπτοθημμένον χάσοις πολλοὶ ἐμφορῶσι· ἢ καὶ ἐγὼ ἐπὶ τῶν ἐμὲ πίνω ἀγωνίων, ὅτι κ' τὸ ἐν Θέλημα ἐ τῶν ἐκπλοῦ τὸ ἁγιωτάτου πάπα τάντα σωθῆναι, ἐ τὸ ἀντίστασιν ἐδεῖ ἔδη· καὶ συμβέβηκε τὴ ὁπίσου γνώμη ἐ τὴ τοῦ ἀφαγμένου φύσις· οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ ἔστω· τὸ γὰρ νῦν πᾶσι δῆλον, ὅτι δι' ἀγάπη καὶ μόχθου ἐπόησεν τοῦ καὶ ὁμοῦ ἐκλογὴν· ἀπὸ τότε γὰρ πολλοὶ χάσις ἐπ τὸ δῶ ἀφεμένων· ὅσοι οἱ ἀγιοι αὐξεις διὰ λόγων ἤστε τὸ Χεσῶ· Φῶτος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης ἔστω· ἐτι μιδενόδοξος ὁ Θεὸς, ὁ τὲ μεγάλης μυδὸς ἐλευθῶτος ταμιδόμους ἡμῖν τὸ τὴ βασιλείαν αὐτοῦ.

Γεγῶ· Ὁ γνησιδέτατος ἀρτεδίσκος ἐκ καρθαλίας ἔστω· ἰδὲ γὰρ αἱ ἐσοχεραὶ τῶ ἐπιστκῶν, ὅτι οὐδεμιᾶς ἐκκλησίας τὸ ἀπεδέξατο Φώτιον τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην σῶ τάξη τῆ ἁγίᾳ τῆ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ.

Ζαχαρίας ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας Ἀγκυρῶν, & βιβλιοφύλαξ τῆ ἀποστολικοῦ θρόνου, ὃν τὴν κοιμισσήτων ἐπὶ τῆς ἀποδοχῆς Φωτίου τὸ ἁγιωτάτου πατριάρχης ἱδιοχείρω ὑπέγρ.

Μαρτίνος ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας Νικαιέων, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Δομίνικος ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας Τελλέτου, ὁμοίως.

Φλῶρος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Μαβιλεήνης, ὁμοίως ἱδιοχείρως ὑπέγραψα.

Γαυδιέγος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βελιτρης, ὁμοίως.

Σέπιμος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Φερετίνη, ὁμοίως.

Λέων ἐπίσκοπος Γαβίων, μέτος ἀγκυρεστέκτονος ἀποστολικὸ θρόνε, ὁμοίως ἱδιοχείρως ὑπέγρ.

Πέτρος ἐπίσκοπος Φορετεροῦνθε, ὁμοίως.

Ὀδάλριτος ἐπίσκοπος Πέτρε ἐκκλησίας, ὁμοίως.

Σεμεὼν ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Φουμδάρων, ὁμοίως.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σούτων, ὁμοίως.

Βασιλέιος ἐπίσκοπος, ὁμοίως.

Γρηγόριος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σολβοκαθίλης, ὁμοίως.

Βονιφάτιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας τῆ Βλεμμύων ἐκκλησίας, ὁμοίως.

Σύνοδος ἱερέων τῆς ἁγίας τῆ Νεκτεσίνων ἐκκλησίας, ὁμοίως.

Γερμανὸς ἀρτεδίσκος τῆ ἁγίω Γαύλα & Ἰωάννης, ὡσαύτως.

Πέτρος ἀρτεδίσκος τῆ ἁγίω Χρυσογόνε, ὁμοίως.

Βασιλέιος ἀρτεδίσκος τῆ ἁγίας Βελλήτρης, ὁμοίως.

Ἀδριανὸς ἀρτεδίσκος τῆ ἁγίε Δομετιλλε, ὁμοίως.

Λέων ἀρτεδίσκος, ὁμοίως.

Ἰωάννης ἀρτεδίσκος τῆ ἁγίας Κεκιλίας, ὁμοίως.

Γαύδιος διάκονος, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Λέων διάκονος, ὁμοίως.

Μετὰ τοῦ συναθρόσαι τὸ κοιμισσητρεῖα, Γεώργιος θεοτιμέστατος πρεσδύτερος χαρδιναλὶς ἐκκλ

reconciliares genus humanum Patri fuo, quod fuerat multis antea facultis iniquum. Et nunc videt nobifcum veftra fanctitas, quod fecundum voluntatem & mandatum fanctiffimi Papæ omnia conveneruntur, neque quidquam adverfatur: & concurrit cum illius judicio ipfe rerum ftatus. Sanctiffimi legati dixerunt: Opus noftrum hoc eft, ut fcbore ac follicitudine noftra omnimus ecclefiam veftram. Properera & moltas moleftias in itinere foftinimus. At certe viri fancti per moleftias Chriflo placuerunt. Photius fanctiffimus patriarcha dixit: Eft remunerator Deus, qui magnam mercedem & inexhauftam vobis affervat in regno fuo.

Petrus epifcopalisfimus presbyter & cardinalis dixit: Ecce fubfcripfiones epifcoporum, qui conferuerunt, ac recceperut Photium fanctiffimum patriarcham. cum omni fancta Romana ecclefia.

Zacharias epifcopus ecclefiæ Angoræ & Bibliothecarius fedis Apoftolicæ, in hoc Commonitorio pro fufcepione Photii fanctiffimi patriarchæ, propria manu fubfcripfit.

C Martinus epifcopus ecclefiæ Nemicenfis, *fic alii Latini habent.* militer fubfcripfit.

Dominicus epifcopus fanctæ ecclefiæ Triventi, fimiliter.

Florus epifcopus fanctæ ecclefiæ Marturenfis, fimiliter propria manu fubfcripfit.

Gaudericus epifcopus Velitrenfis, fimiliter.

Stephanus epifcopus fanctæ ecclefiæ Ferentinæ, fimiliter.

Leo epifcopus Gabienfis, miffus & legatus Apoftolicæ fedis, fimiliter fubfcripfit propria manu.

Petrus epifcopus Foro-Semproniculis, fimiliter.

Walperius fanctæ Portæ ecclefiæ, fimiliter.

Symeon epifcopus fanctæ ecclefiæ Fundanæ, fimiliter.

Joannes epifcopus fanctæ ecclefiæ Signinæ, fimiliter.

Benedictus epifcopus, fimiliter.

Gregorius epifcopus fanctæ ecclefiæ Silvæ candidæ, fimiliter.

Bonifacius epifcopus fanctæ Bletanæ ecclefiæ, fimiliter.

Stephanus epifcopus fanctæ Nepefinæ ecclefiæ, fimiliter.

Germanus presbyter fancti Pauli & Joannis, fimiliter.

E Petrus presbyter fancti Chryfogoni, fimil.

Benedictus presbyter fanctæ Balbinæ, fimiliter.

Hadrianus presbyter fancti Laurentii, fimiliter.

Leo presbyter, fimiliter.

Joannes presbyter fanctæ Cæciliæ, fimiliter.

Paulus diaconus, fimiliter fubfcripfit.

Leo diaconus, fimiliter.

Poft abfolutum Commonitorium, Petrus religiofiffimus presbyter & cardinalis dixit:

Pla-

ANNO CHRISTI 879.

Placetne sanctitati vestræ? Et sancta synodus respondit: Placet: & fidei præfertim subscriptiones pro communi pace & concordia sanctæ Dei ecclesiæ, & pro subscriptione Photii sanctissimi & œcumenici patriarchæ. Et hæc dicentes acclamationem fecisse præcati sunt: Multos annos Imperatoribus.

ANNO CHRISTI 879.

ACTIO QUARTA.

Mense Decembri, die quinta, in vigilia Nativitatis Christi Dei nostri: præsidente Photio sanctissimo nostro patriarcha, in sancto magno locentario: & considentibus simul cum eo sanctissimis legatis antiquæ Romæ, & sedium Orientalium, adhuc autem & omnibus Dei amantissimis metropolitis & episcopis: Petrum Dei amantissimum diaconum & protonotarium dixit: Metropolita Martyropoleos super adventiens ex parte patriarchæ Theopoleos sive Antiochiæ, & locum ipsius tenens, & simul afferens sanctissimi patriarchæ Hierosolymorum litteras, pro fratribus adhæt: & si jubet sancta synodus vestra ut ingrediatur. Sancta synodus dixit: Ingrediatur. Ingressus autem, salutationem pro more & reverentiam exhibens Photio sanctissimo patriarchæ, & soliti ei facta precatione a sanctissimo patriarcha Photio, amplexus est eum, & interrogavit eum, quomodo valeret patriarcha Antiochiæ, & Hierosolymorum similiter. Illo autem dicente: ipsos recte valere: tamesti multis circumdentur periculis; Photius sanctissimus patriarcha subjecit iterum: Sanctis quam admiinistrat Dei omnipotentis quomodo? Et quas preitur? Et ipso respondente, Per sanctas orationes vestras in pace & concordia perfereat; et salutatio fit a sanctissimis legatis antiquæ Romæ, & in. sua sede ell collocatus.

Postea interrogatus est a sanctissimis legatis, cujus rei causa advenisset, & a quo missus esset. Basilius Dei amantissimus metropolita Martyropoleos & legatus Antiochiæ dixit: Missus sum a sanctissimo meo patriarcha Theopoleos, sive Antiochiæ: Theodosio; sed & ab Elia, qui in præsentia Hierosolymitanæ sedis regit gubernacula; & personam sanctissimi mei patriarchæ reprælentaturus venio. Affero autem & litteras ipsius, & sanctissimi patriarchæ Hierosolymorum. Cæsum vero propter quam adveni, ipsa epistola plenius quam oratio mea, manifestabit. Quamquam & viva voce pauca dicere nihil vetat. Sanctissimus meus patriarcha Theopoleos nullo modo (absit) neque per felicium, neque per alterum alicui injuste attentavi contra sanctissimum & œcumenicum patriarcham Photium ullo modo communicavit: sed ab ipsis semper exorsus initiis non ad Pontificatus apicem profiluit; & in cleri conscriptum ordinem, & demum diœcesin Antiochiæ gubernacula fuliniuit. Postea tibeen Dei & commissirum ceasset & appellat; & averlatur fecus lentientes.

A ἀφέκτων τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην, καὶ πάσῃ τῇ συνόδῳ ἀπεκτεῖνη· ἀρέσκει. Καὶ μιλιαὶ καὶ ὁμολογίαι ὑπογραφαὶ, ὑπὲρ τοῦτοις εἰρήνης & ὁμονοίας τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, & ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. Ἃ τοῦτα ποιοῦντες ἐπεβόησαν· πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων.

ΠΡΑΞΙΣ Δ'.

Μηνὶ Δεκεμβρίῳ, ἡμέρᾳ ε'. ὅτε τῆ σωτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν γενεθλίοις, προκαθέζοντος Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου πάπα πατριάρχου τῆς ἁγιωτάτης τοσουπατρίδος τῶν ἁγίων Ῥώμης, & τῆς ἁγιωτάτης τοσουπατρίδος τῶν ἁγίων Ῥώμης, & τῆς ἁγιωτάτης τοσουπατρίδος τῶν ἁγίων Ῥώμης· ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ θεοσώστῳ μεγάλῳ τριβουνάλῳ, & ἑστώτων τῶν ἁγιωτάτων τοσουπατρίων τῶν ἁγίων Ῥώμης, & ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ θεοσώστῳ μεγάλῳ τριβουνάλῳ, & ἑστώτων τῶν ἁγιωτάτων τοσουπατρίων τῶν ἁγίων Ῥώμης· ὁ τοῦ Θεσσαλονίκης ἡγούμενος Θεόδωρος, & ἑστώτων τῶν ἁγιωτάτων τοσουπατρίων τῶν ἁγίων Ῥώμης, & ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ θεοσώστῳ μεγάλῳ τριβουνάλῳ, & ἑστώτων τῶν ἁγιωτάτων τοσουπατρίων τῶν ἁγίων Ῥώμης· ὁ τοῦ Θεσσαλονίκης ἡγούμενος Θεόδωρος

ANNO CHRISTI 879.

dum aliquid aut suscepit aut cogitavit? Nam a diebus illis, ex quibus usque nunc supra annos viginti decucurrerunt, de tua virtute & scientia & Pontificali perfectione edocti, consortem te & comministrum suscepimus suscipimusque, episcopi & sacerdotes, & omnis nostræ ecclesiæ ordo. Et secus sentientes pro hostibus ducimus, & inimicis ecclesiæ tranquillitatis. Neque enim mediocriter tristati sumus super angustiis quæ obtigerunt caritati tuæ, quando ea singulatim didicimus, quæ inimici malitia adversum te adornavit, tametsi non erat succurrere tempestivum. Nunc vero rogati tum a pacifico & a Deo custodito Imperatore, tum a tua fraterna caritate, ut illuc ad vos proficiscerer, dolui, ob petitionis difficultatem: ne forte nos reos peragant ii qui nobis insidiantur. Et hactenus quidem sic affecti & animati sumus. Si vero qui omnia constituit pro eo atque utilius est Dominus, facile reddiderit, quod difficile videtur, fiet quod vobis placuerit. Interim igitur quando præsens nobis aderat unus e reverentissimis episcopis nostris, qui civitatem Martyrum Christi regit, tunc præsentes nostras ei in manus litteras dedimus, & ad vestrum patriarchicum caput misimus, nostram ei vicem committentes. Quæ ad nos & nostram ecclesiam pertinent, vobiscum; quæ ad pacem Dei, & ecclesiasticam unitatem ac tranquillitatem, & quæcumque pia sanctæ vestræ synodo videbuntur, omnia vobiscum definiet. Quæcumque enim perficiet, & si quid eorum egerit quæ ad ecclesiasticam tranquillitatem spectant, omnia lubentissime admittemus. Gratiam autem nobis pro orationibus quas pro tua Pontificia incolumitate facimus, reddideris, si Christi amantissimum Imperatorem adhorteris, ut captivis Saracenis bene faciat. Multis enim nos ea ratione calamitatibus liberabis: & orationes quidem sine intermissione a nobis, mercedem vero irrevocabilem a Deo consequeris. Vale in Christo, sacratissime & admodum venerande frater ac comminister.

Et post lectionem epistolæ, Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis dixit: Omnes agnoscitis, reverendi fratres & comministri, quod propter pacem & unitatem hujus sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ, & ob susceptionem Photii sanctissimi patriarchæ huc venimus: Et ecce animadvertimus, sedes Orientales, velut ex compacto idem sentientes, misisse litteras commendatitias. Et gaudemus ea de re, quoniam in talem concordiam Pontificales omnes assentiuntur sedes, domno & domino nostro œcumenico Papa. Ipse enim est caput omnium ecclesiarum: & quod debuerunt facere, sequi nimirum sanctissimam Romanam ecclesiam, hoc fecerunt, comprobante Spiritu sancto.

Procopius Dei amantissimus archiepiscopus Cæsareæ Cappadociæ dixit: Quando

ἡμερῶν ἐκείνων, ἀφ' ὧν ἄχρι καὶ δεῦρο ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι χρόνοι διέδραμον, τὰ τῆς σῆς ἀρετῆς τε καὶ γνώσεως καὶ ἀρχιερατικῆς τελειώσεως ἐκπληχθέντες, καὶ κοινωνὸν καὶ συλλειτουργὸν καὶ ἀπεδεξάμεθα, καὶ ἀποδεχόμεθα, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς, καὶ ἅπαν τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας τὸ σύνταγμα· καὶ τοὺς οὕτω μὴ φρονοῦντας ἐχθροὺς ἡγούμεθα καὶ πολεμίους τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως. οὐ γὰρ μικρῶς ἠνιάθημεν καὶ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι τῇ σῇ ἀγάπῃ θλιβεροῖς, ὅτε ἂν καὶ ἕκαστα ἀνεμάθομεν, ἅπερ ἡ τοῦ πονηροῦ σοι συνεσκευάσατο μηχανὴ, καὶ ἦν τὸ ἐπαμύνειν οὐκ εὔκαιρον. νῦν δὲ ἀξιωθέντες παρά τε τοῦ θεοφρουρήτου καὶ εἰρηνοποιοῦ βασιλέως παρά τε τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης σκυλῆναι πρὸς τὰ αὐτόθι, ἠλγήσαμεν διὰ τὸ φορτικὸν τῆς αἰτήσεως, μήποτε ὑπόδικοι τοῖς ἐπηρεάζουσι γενώμεθα. καὶ τέως μὲν οὕτω διακείμεθα. εἰ δ' ὁ πάντα κατασκευάζων πρὸς τὸ λυσιτελέστερον κύριος, εὐχερὲς ποιήσει τὸ δοκοῦν δυσχερὲς, τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ γένοιτο. τέως οὖν ἐφ' ᾧ παρειστάμεθα νῦν ἑνὶ τῶν εὐλαβεστάτων ἡμῶν ἐπισκόπων τὴν τῶν Μαρτύρων Χριστοῦ πόλιν ἰθύνοντι, τό τε παρὸν ἡμῶν ἐνεχειρισάμεθα γράμμα. καὶ πρὸς τὴν ὑμῶν πατριαρχικὴν κεφαλὴν, τὸ ἡμέτερον ἐμπιστεύσαντες πρόσωπον, ἀπεστείλαμεν. ἃ τῆς ἀνθ' ἡμῶν καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας, ἅμα ὑμῖν· τὰ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἑνώσεώς τε καὶ καταστάσεως, καὶ ὅσα ἂν εὐσεβῆ τῇ καθ' ὑμᾶς ἁγιωτάτῃ δόξειε συνόδῳ, ἅπαντα σὺν ὑμῖν ἐκπερατώσει. ὅσα γὰρ τελέσει καὶ εἴ τι τῶν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν συντεινόντων διαπράξεται, ἅπαντα ἀσμένως ἀποδεξόμεθα. χάριτας δὲ ἡμῖν τῶν ὑπὲρ τῆς σῆς ἀρχιερατικῆς κεφαλῆς εὐχῶν ἀποδοίης, εἰ τὸν φιλόχριστον βασιλέα παρακαλέσεις, τοὺς αἰχμαλώτους Σαρακηνοὺς ἀγαθοποιῆσαι. πολλῶν γὰρ ἡμᾶς διὰ τούτου συμφορῶν ἀποσπάσεις· καὶ εὐχὰς μὲν ἀλήκτους ἀφ' ἡμῶν, μισθὸν δὲ ἀναφαίρετον παρὰ Θεοῦ κληρονομήσεις. ὑγίαινε ἐν Χριστῷ, ἱερώτατε καὶ σεβασμιώτατε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ.

Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς, Πέτρος ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ καρδινάλιος εἶπε· πάντες γινώσκετε, τιμιώτατοι ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ, ὅτι ἕνεκεν εἰρήνης καὶ ἑνώσεως τῆς ἁγίας ταύτης τῶν Κωνσταντινοπολιτῶν ἐκκλησίας, καὶ ἀποδοχῆς Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου, ἤλθομεν ἐνταῦθα. καὶ ἰδοὺ θεωροῦμεν ὅτι καὶ οἱ ἀνατολικοὶ θρόνοι, τὸ αὐτὸ ὡς ἐκ συνθήματος φρονοῦντες, ἀπέστειλαν συστατικὰς ἐπιστολάς. καὶ χαίρομεν ἐπὶ τούτῳ, ὅτι εἰς τὴν τοιαύτην ὁμόνοιαν οἱ ἀρχιερατικοὶ ἅπαντες συνηυδόκησαν θρόνοι, μετὰ τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου ἡμῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ πάπα. καὶ γὰρ ἐκείνη ἐστὶ κεφαλὴ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. καὶ ὅπερ ὤφειλον ποιῆσαι καὶ ἐξακολουθεῖν τῇ ἁγιωτάτῃ τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ πεποιήκασι, τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου τοῦτο συνευδοκήσαντος.

Προκόπιος ὁ θεοφιλέστατος ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας Καππαδοκίας εἶπεν· ὅταν θεία ψῆ-

φος

ANNO CHRISTI 879.

φος ἄνωθεν ἐνεχθῇ, πάντες οἱ τοῦ παναγίου πνεύματος μετασχόντες συντρέχουσι καὶ συνευδοκοῦσι, καὶ συγχαίρουσι τῇ ἄνωθεν ψήφῳ. διὸ καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῇ πάντων ὁμονοίᾳ καὶ ὁμοφροσύνῃ χαίρομεν. ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησεν. εἴ τις ἐπὶ τούτῳ οὐ χαίρει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ Θεῷ, ἀνάξιός ἐστι καὶ χαρᾶς καὶ σωτηρίας. εἴ τις οὐκ ἀσπάζεται καὶ ἀποδέχεται τὴν ὁμοφωνίαν ταύτην, ἐχθρός ἐστι τῆς εἰρήνης, καὶ αὐτοῦ τοῦ εἰρηνάρχου Χριστοῦ. εἴ τις οὐκ ἀποδέχεται Φώτιον ἐννομώτατον καὶ κεκανονισμένον ἀρχιερέα Θεοῦ, ὡς ἐννόμως τε καὶ κανονικῶς προαχθέντα, καθὼς οἱ ἀρχιερατικοὶ θρόνοι ἅπαντες βοῶσιν, ἔστω ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἀπὸ Χριστοῦ. Πέτρος ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ καρδινάλιος εἶπεν· εἰ κελεύει ἡ ἁγιωσύνη ἡμῶν, ἀναγνωσθήτω καὶ ἡ τοῦ Ἱεροσολύμων ἐπιστολή. ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν, ἀναγνωσθήτω. καὶ λαβὼν Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ πρωτονοτάριος ἀνέγνω,

Adde ex Joanne Becco titulum epistolæ: Τῷ τιμιωτάτῳ συλλειτουργῷ ἐμῷ κυρίῳ Φωτίῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, Ἡλίας Ἱεροσολύμων.

Καλῶς ποιοῦσα ἡ ἐξοχωτάτη καὶ θεόθεν προτυπωθεῖσα ὑμῶν ἀρχιερατικὴ κεφαλὴ τὸ ἐπὶ τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν πάθος τοῦ πτώματος ἀπέστειλεν ἰατρεῦσαι. τὸ δὲ πάθος οὐκ ἀρνούμεθα κοινὸν εἶναι τῆς ὅλης ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. κἂν πλέον ἡ μήτηρ ἀλγῇ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, ἡ ἁγία αὕτη Σιών. καὶ οὐ νῦν τὸ ἄλγος ἐν ἡμῖν ἐξεκαλύφθη. ἀλλ' ἐξ ὅτου ὁ ἅγιος ἀνὴρ Θεοδόσιος ὁ πρὸ ἡμῶν τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐπισκοπῶν ἀναστάσεως. οὗτος γὰρ ἐν πολλῇ ἀγωνίᾳ καὶ θλίψει γενόμενος ἐπὶ τοῖς τρέφουσιν ὡς φλόγα, διὰ τῆς οἰκείας κακίας, τῆς ἐκκλησίας τὰ σχίσματα, καὶ κατὰ τῆς σῆς πατριαρχείας, ἁγιώτατε καὶ συλλειτουργὲ ἡμῶν, ἐξυλακτοῦσι. πλέον δὲ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἀθλίου Ἠλία πτοούμενος τὰς μαγγανείας, ἐξαπέστειλε τὸν κύριον Ἠλίαν τὸν καλὸν καὶ πιστὸν δοῦλον Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, δυνατὸν ὄντα πολλοὺς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀνατλῆναι κινδύνους· ὃν καὶ πάλιν διαφόρως δι' ἐπιστολῶν αὐτοῦ αἰδεσίμων πρός τε τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα, καὶ πρὸς τὴν σὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην παρέθετο, ἄξιον ὄντα τοιούτου ἀνδρὸς πληρῶσαι διατάξεις. ὃν δὴ νῦν καὶ ἡμεῖς ἐπικυροῦμεν πιστὸν ἀνθ' ἡμῶν καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας ἐκκλησίας ἐπικυροῦντι τῆς φωνῆς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς δοθείσης τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει ἡμῶν, τῆς λεγούσης· εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν· εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. καὶ πάλιν μετὰ τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν· εἰρήνη ὑμῖν. ταύτην καὶ ἡμεῖς οἱ ἀνάξιοι, τὸν αὐτὸν θρόνον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παρακαθήμενοι, ἀποφαινόμεθα. εἰρήνη ὑμῖν πᾶσι, τοῖς τὰ ὀρθὰ δόγματα τῆς ἐκκλησίας πρεσβεύουσι. καὶ εἴ τις τῷ κανόνι τούτῳ στοιχεῖ, εἰρήνη ἐπ' αὐτὸν καὶ ἔλεος. εἴ τις δὲ πρὸς ἔριδας ἀποβλέπει καὶ στάσεις, καὶ ἑαυτὸν ἀπομερίζειν πειρᾶται τῆς ἀρχιερατικῆς τελειότητος, καὶ κοινωνίας καὶ ἑνώσεως, ἔστω ἀλλότριος καὶ ἀνάθεμα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ εἰπόντος. ὃν ἂν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένος καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ὃν ἂν λύσεις ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένος καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ. ταύτην τὴν πληγὴν ἐνσκήψασαν ἐκ μακροῦ τοῦ χρόνου εἰς τὴν ἁγίαν ὑμῶν ἐκκλησίαν, ἀδελ-

divina sententia cœlitus delata est, quicumque sunt Spiritus sancti participes, concurrunt & comprobant & congaudent ob cœlestem sententiam. Quamobrem & & nos de omnium concordia & consensione gaudemus. Sancta synodus exclamavit: Si quis de hac re non gaudet, & gratias agit Deo, indignus est & gaudio & salute. Si quis non amplectitur & suscipit talem consensionem, inimicus est pacis, & ipsiusmet Christi, qui est pacis auctor. Si quis non suscipit Photium legitimum & canonice electum Pontificem Dei, ut legitime & canonice promotum, quemadmodum clamant omnes Pontificiæ sedes, sit iste anathema a Christo. Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis dixit: Si jusserit sanctitas vestra, legatur & antistitis Hierosolymorum epistola. Sancta synodus dixit: Legatur. Et accipiens Petrus Dei amantissimus diaconus & protonotarius, legit:

Fecit, ut decuit supremum atque a Deo gubernatum vestrum Pontificale caput, cum misit qui mederetur ruinæ quam passa est sancta Christi Resurrectio. Hunc vero casum non inficiamur communem esse toti ecclesiæ Dei nostri: tametsi plus dolet quæ mater est omnium ecclesiarum, sancta ipsa Sion. Neque nunc dolor in nobis detectus est: sed ex quo vir sanctus Theodosius, ante nos sanctam Dei Resurrectionem rexit episcopus. Hic enim in magna anxietate & angustia fuit, ob eos qui nutrirent velut incendium, per suam malitiam, ecclesiæ schismata, & contra tuum patriarchatum, sanctissime comminister noster, oblatrarent. Amplius autem abjecti & miserabilis Eliæ metuens imposturas, misit dominum Eliam, bonum ac fidelem servum Christi Dei, qui posset multa pro pietate subire discrimina. Quem etiam iterum multifarie per epistolas suas venerabiles, tum ad pissimum Imperatorem, tum ad tuam fraternam caritatem, commendavit; veluti qui dignus esset talis viri præceptiones implere. Quem sane nunc & nos confirmamus fidelem pro nobis & nostra sancta ecclesia: qui confirmabit vocem Domini nostri JESU Christi, quem dedit discipulis suis sanctis in sancta civitate nostra, his verbis: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*. Ac rursum post sanctam ejus ex mortuis resurrectionem, *Pax vobis*. Hanc & nos indigni proferimus, quibus commissa ipsa sedes est Salvatoris nostri JESU Christi, Pax vobis omnibus, qui recta ecclesiæ dogmata prædicatis. Et *si quis hanc regulam secutus fuerit, pax super ipsum, & misericordia*. Si quis autem ad lites & dissidia respicit, & seipsum separare nititur a patriarchali perfectione, communione, & unione, sit alienus & anathema a Deo, qui dixit: *Quemcumque ligaveris super terram, erit ligatus & in cœlo, & quemcumque solveris super terram, erit solutus & in terra*. Hanc plagam, quæ jamdudum invasit vestram sanctam ecclesiam,

ANNO CHRISTI 879.

fiam, frater extimine, ipero ego minimus nunc per vos, & per sanctam Sion matrem omnium ecclesiarum, effe pectaandam. Cupio rei gratia etiam religiosissimum Etiam vice nostra constituimus; quemadmodum decessor noster Theodosius, qui nunc inter sanctos degit, patriarcha Hierosolymorum; ut præsentem ipso, fiquidem de ipsi voluerittis, synodaliter quæ ad pacem & tranquillitatem ecclesiæ Dei pertinent, nobis accipiant: Adhuc autem & quæcumque vobis placuerit pie atque ex divino præferipto statuere, pro nobis confirmet & rata habeat: ut per Deo favente omnia tollantur e medio feandala. Debent enim qui sunt partis orthodoxæ orthodoxis patribus obedire, vel potius divino Paulo ecclesiæ præcanti: ut sint omnes unum corpus in Christo Jesu, qui est omnium caput.

- Non erubescimus autem nobiles enarrare calamitates fraternitati vestræ. Elt innata ibi humanitas: eft ancipius comiserationis affectus. Etiam meminerint memento, tu qui vivis: & omnium longe disperfarum, tu qui es magnus pallor. Miserere Sion, Deum imitatus; & misrat ipse tibi auxilium de fanctis, & de Sion tuetur te. Et memor omnis sacrificii tui, tribuat tibi omnia secundum cor tuum, & omne consilium tuum confirmet.

Ps. 19. 1.

Et poft lectionem epiftolæ, Gregorius Dei amantiffimus archiepiscopus Ephefi dixit: Etiam hanc epiftolam epiftopi & commiffi audivimus. Sanctæ fynodus dixit: Nos etiam ante hanc epiftolam, nec folum autem ante hanc, fed & ante eam quæ venit per Andream, quæ prius lecta eft, omnimodum habemus perfuafiones, quod nullo modo diffident fedes Orientales a fanctiffimo noftro patriarcha; fed femper & patres Pontificum illum & reverentiffimum beatorum & prædicatorum. Et de his omnibus gratiæ Deo agendæ, qui talem ac tantum ufque ad fines orbis terrarum concordiam & confolationem procuravit

Anno Christi 879.

Pontificem agnoscit dominum Photium, & ecclesiæ unionem amplectitur, accelleruntque anno eum simul alacritate. Agnoscite ipsos, & suscipite.

Sancta synodus dixit: Agnoscimus ipsos & suscipimus: neque aliam causam hi prætendebant, ut ab illis ipsis audirimus; nisi, Quod simul abrepti tumus & decepti, quando propria manu subscripsimus, a falsa fagestis & aliis quibusdam personis: ac nisi contra ipsum fanctissimum patriarchum noftrum propria manu subscripsissemus, ab ipso solo debebamus solutionem accipere. Quoniam vero contra illius adversas ipsum iniquitas fuit, exspectabamus alteram fedem, ut illi damnationis vinculum solverent, & nos essemus indemnati. Eximero aliud quid nunquam habuimus. Poftquam igitur ipfi folutionem dantis, ut aiunt, cum omni gaudio & lætitia etiam hos ipfi fuscipiamus & veniam pro eo rogamus, & eos qui non fuscipiunt, rejicimus. Idcirco & nos fuscipimus eos ut proprios filios & membra.

Sanctiffimi legati dixerunt: Si vos hos » fuscepiffis, & ante omnes fanctiffimus patriarcha, etiam nos hos fuscipimus. Nam quos ipfe ille fanctiffimus patriarcha fuscepit, eos nos fuscipimus; & quos abjecit, simul abjicimus, juxta dictum Innocentii Papæ. Sic enim loquitur: Contumque manum præbuerint, ego vobiscum pariter. Sancta Dei ecclesia quemadmodum triftatur de diffenione hiftorum fuorum, ita & eorumdem concordia & confenfione gaudet. Merito minerit autem fancta hæc & œcumenica fynodus, quod in epiftola, quam mifit fanctiffimus Papa ad fanctum Imperatorem noftrum, cantinebatur quædam capitula, quæ volumus iterum coram veftra fanctitate legi, & in dicta capitula confentire veftrum fanctum coetum, Sancta fynodus » dixit: Legantur. Et accipiens Petrus Dei » amantiffimus diaconus & protonotarius, legit:

Cap. i. Ne poffhac in Bulgaria ordinet » antiftes Conftantinopolitanus, neque palium eo mittat: neque fi ligemus ipfos, & ad veftrum fanctitatem confugiant; abstineant veniam.

Sancta fynodus dixit: Nos jam antea diximus veftræ fanctitati, iterumque dicimus, quod femo de dioeceffibus a prafenti eanfa differt, & peculiare tempus defiderat. Cetcrum tamen vobifcum orabimus piiffimum noftrum Imperatorem fuper ea te: & quemadmodum gubernaverit ipfum Deus, & fecerit, divinis facrifque canonibus conspirantibus, & dummodo ii falvi fint nobis, etiam nos sequiefcimus & affentimur.

Procopius Dei amantiffimus archiepiscopus Cafaræ Cappadociæ dixit: Diximus etiam antea, fi meminit veftra fanctitas, quod hoc capitulum aliud tempus requirit. Speramus enim in miferationes Dei, & in pietatem fanctiffimum Imperatorum noftrorum, & orationem fanctiffimi domini noftri, quemadmodum & res ipfas prosperiffum accipere certimus, fore ut Deus reftituat imperio ejus antiquos fuos fines, & totius orbis qui hub fole eft gubernationem. Et quando hos factum fuerit,

Anno Christi 879.

Α ρωμαίων ἀρχιεπίσκοπος ἐχέτω κύριον Φώτιον, καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἑνούτω ἀποδέχεται, τοσοῦτον ὅσον καὶ μὴ τόμους προσῆκε. νῦν δὲ κατὰς ἡμᾶς ἐκείνους.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπεν· ἐδείξαμεν ἤδη, καὶ πάλιν δηλοῦμεν ἡμεῖς, ὅτι μὴ ὅτι σπουδαιότερόν τι ἐπιζητοῦμεν ἢ ἐκεῖνοι, τοῦτο ἐστί· διὰ τοῦτο ἐδεχόμεθα ἐκείνους, ὅτι ἐκ τῶν ἐκείνων ἐπιτροπῶν ἐπλανήθησαν· ἐπεὶ δὲ καὶ ἐκ τῶν ἰδίων χειρῶν ὑπεγράψαμεν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἰδίου μόνου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ἡμῶν ἐδεόμεθα λύσεως καὶ ἀπολύσεως, καὶ ἐκεῖνος ἐκ τῶν ἐκείνου ἀντιρρήσεων ἀπολυθῇ, καὶ ἡμεῖς τῆς ἐκείνου ἀπολύσεως τύχωμεν· ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡμεῖς ἀποδεχόμεθα αὐτοὺς ὡς ἰδίους τόκους καὶ μέλη. Οὐκ ἀλλοτρίαν ἐπιζητήσαμεν ἀπὸ τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ πατριάρχου τὴν ἄφεσιν, ἀλλ' ἣν ἀεὶ εἴχομεν· ἐπεὶ οὖν καὶ τοῦτο τοῖς ἐκείνου ἐδώκαμεν, ὡς φασι, μὴ πάντως χαρᾶς τοῦ ἀφορισμοῦς, ἀλ' ἐκκλησιάζουσιν ἀπόλαυσιν, καὶ συγχωροῦμεν αὐτοῖς, ἐκ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀποβλαστήσασι, καὶ τῶν ἐκείνου ἱερῶν ἐπιδεδεμένοις ἀκτίνων· διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀποδεχόμεθα αὐτοὺς ὡς ἰδίους τόκους καὶ μέλη. Οὐκ ἀλλοτρίαν ἐπιζητήσαμεν ἄφεσιν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ πατριάρχου τὴν ἄφεσιν, ἀλλ' ἣν ἀεὶ εἴχομεν· ἐπεὶ οὖν καὶ τοῦτο τοῖς ἐκείνου ἐδώκαμεν, ὡς φασι, μὴ πάντως χαρᾶς τοῦ ἀφορισμοῦς, ἀλ' ἐκκλησιάζουσιν ἀπόλαυσιν, καὶ συγχωροῦμεν αὐτοῖς, ἐκ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀποβλαστήσασι, καὶ τῶν ἐκείνου ἱερῶν ἐπιδεδεμένοις ἀκτίνων· διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀποδεχόμεθα αὐτοὺς ὡς ἰδίους τόκους καὶ μέλη. Οὐκ ἀλλοτρίαν ἐπιζητήσαμεν ἀπὸ

ANNO Christi 879.

fragiam Pontificatus in ipſos cadat : ſi vero in ipſis tales non ſint, in laicali autem ordine magis idonei appareant, pro magis idoneos deneſciquens, & digniores, ad minus idoneos & inferiores meritò fuum transferat ſuffragium.

» *Capus* 3. Ne ex alia eccleſia promoveatur in Pontificem eccleſiæ Conſtantinopolitanæ : ſed ex cardinalibus presbyteris & diaconis.

Sancta ſynodus dixit : Hoc capitulum continetur in priore. Et det quidem Deus, ut ſancta Conſtantinopolitana eccleſia adeo nobiliceret & illuſtris fiat, ut qui ſunt in ea presbyteri & diaconi præluceant omnibus qui ſub Romano imperio & potellate verſantur, facerdotibus ac diaconis ; ut etiam ex ipſis ſolummodo in maximam Pontificatus ſedem promebantur : ſi vero tempus tales non poſtulabit, ex his quos habet eccleſia, qui præluzebit & virtute potior erit, is etiam regiæ urbis Pontificalem dignitatem ſuſcipiet communibus omnium ſuffragiis, qui nempe præponere virum ipſobatum in majoribus virtutibus, ei qui in minutibus.

» *Capus* 4. Synodum Romæ factam contra Photium ſanctiſſimum patriarcham, ſub Hadriano beatiſſimo Papa, & factam Conſtantinopoli ſynodum contra eumdem ſanctiſſimum Photium, definimus omnino » damnatam & abrogatam eſſe, neque eum ſanctis ſynodis adnumerandam eſſe aut reconſendam, neque ſynodum omnino appel» landam aut vocandam eſſe. Abſit.

Baſilius Dei amantiſſimus metropolita Martyropolleos & legatus ſanctæ ſynodi, dixit : Sanctiſſimus Papa Michael Alexandriæ, una cum reliquis qui cum ipſo ſunt Dei Pontifices, ; ampridem omnia quæ facta ſunt contra ſanctiſſimum patriarcham Photium damnavit & anathematizavit, & omnes qui ea ſuſcipierent eidem anathemati ſubjecit . Similiter & patriarcha Antiochiæ Theodoſius & hæc & ſuſcipientes hæc , & appellantes hanc ſynodum , eodem judicio damnavit & condemnavit.

Coſmas religioſiſſimus presbyter & legatus Alexandriæ , dixit : Mentem ſuam ſanctiſſimus Papa Alexandriæ in venerabilibus ſuis literis manifeſte omnibus declaravit : & ut omoi maledicto ſubjicit & ipſa & ſuſcipientes ipſa.

Ælias religioſiſſimus presbyter & legatus Hierofolymorum dixit : Qui non ſuſcipiunt Photium ſanctiſſimum patriarcham legitimum & canonice electum Dei Pontificem , anathemati ſubjacent , ejusmodi» dum qui nunc inter ſanctos degit Theodolius Pontifex Hierofolymorum : nunc vero & ipſius ſuccellor Elias ſic patiter anathematizat & abjicit , & omnia quæ contra ipſum antea geſta ſunt : in quibus Saracenorum legati , judices & legum latores iniqui fedebrunt.

Sancta ſynodus exclamavit : Omnes ſic

A δοξάσωμεν, ὡς ὁ πᾶσι ὕψιθεν τὴς ἀρχιερωσύνης ἐν αὐτοῖς ἐγχεάς. ἀνὰ δὲ ἐκ αὐτοὶ μὴ ὧσι τοιοῦτοι, ἐκ δὲ τοῦτο τὸ λαϊκὸν τάγμα τὰ ἐπιτηδειότερα φανῶσιν, κἂν τὰς ἐπιτιμίοις καταλιμπάνων, κἂν τὰς ἀζιώμασι τὰς ὑπὸ ἀποστόλων & ἁγίων τῷ τὰς ἀξίας τοῦ αὐτῷ παρελκύσῃ ὕψιθεν.

Κεφάλ. γ'. Ὡς τι μὴ ἄλλοθεν ἐκλέγεσθαι τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐκ τῶ καρδινάλιων πρεσβυτέρων & διακόνων.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· τὸν τὸ κεφάλαιον σωφρονιζόμενον τὸ πνῦμα. Ὃ ὧν μὴ ὁ Θεὸς τὴν Κωνσταντινοπόλεως ἁγίαν ἐκκλησίαν ὑπὸς ἐξαίρων θέλοι καὶ θεοφανῆ φωτὶζῃ, ὡς τι τὰς ἐν αὐτῇ τῶν βασιλέων & διακόνων προκάτω ἀνάπτων τὸ ὑπὸ τῶ Ρωμαϊκῶν ἀρχῶν & ἐξουσίας ἱερέων & διακόνων, ἐκ δὲ αὐτὸν μόνον ἐκ τὴ τοιαύτης ὕψους τῆς ἀρχιερωσύνης ἀπολιθέσαντων, ἀλλ' ὁ ἀφορὸς τοῦτο τὴς ἐκκλησίας, ὃς ἐχρὴ ἐκκλησίαν, ὁ ἁγιώτατος & τρίσοφος κατ' ἐρώτα, ὁπλίθη καὶ τὸ βασιλάκιστε πρὸς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα κοινῇ πάντων ἀπόφασιν, τῇ προεδρίαν αὐτὸν τῶν τῆς μείζονα ἀρετὰς ἀξιεπαίνου τὸ τῆς ἐκλεκτοῦ.

Καφ. δ'. Τὰς γραφὴν σύνοδον τῶ Φωτὶε τῶ ἁγιωτάτε πατριάρχε ὁ Ρώμη ἐπὶ Ἀδριανῶ τῶ μακαριωτάτε πάπα, καὶ τὴν γραφὴν σύνοδον Κωνσταντινοπόλεως τῶ αὐτῶ ἁγιωτάτε Φωτίε, ἀθέμιστε ταυτηλῶς ἐκπεπραγμένων εἶναι, & μὴν μετὰ ἁγίων συνόδων συναριθμεῖσθαι, ἢ συγκαταλέγεσθαι· μὴν μὴν σύνοδον ὅλως καλεῖσθαι, ἢ ὁμολογεῖσθαι. Μὴ γένοιτο.

Βασίλειος ὁ θεοφίλεστατος μητροπολίτης Μαρτυροπόλεως & τοποτηρητὴς τῆς ἁγιωτάτε πάπα Ἀλεξανδρείας εἶπε τὴν αὐτὴν ἀγνωσίαν Θεῖ τάλαι ἀσάπτε τὰ κατὰ τῶ ἁγιωτάτε πατριάρχε Φωτὶε ἐστεργασμένε & ἀνεκρέμενε & ἀνεθεματίσθαι, & τὰς ἀποδεχομένους αὐτὰ τῷ ὁμοίῳ ἀναθέματι κυρτεβλάβαι. ὁμοίως & ὁ ἡμὸς πατριάρχης ὁ ἁγιώτατος Θεόδοσος & αὐτὸς, & τὰς ἀποδεχομένους αὐτὰ, & τὸν ὁπωμόσιος αὐτὰν σύνοδον, τῷ αὐτῷ κρίματι καθέσεσιν, & ἀναθέματι.

Κοσμᾶς ὁ θεοτιμέστατος πρεσβύτερος, & ἀποκρισιάριος Ἀλεξανδρείας ὤν· τὸ φρόνημα αὐτὸ ὁ ἁγιώτατος πάπας Ἀλεξανδρείας ἐν πᾶσι τοῖς αὐτὸ γράμμασι γνωσὸς πᾶσιν ἀνεκήρυξε, & ὡς πᾶσι μὴ καθυποβάλλεσθαι & αὐτὸ & τὰς αὐτὸ ἀπογραφὰς αὐτῶ.

Ἠλίας ὁ θεοτιμέστατος πρεσβύτερος & ποτοποτηρητὴς Ἱεροσολύμων ὤν· τὰς μὴ ἀποδεχομένους Φώτιον τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην Ἱεροσολύμων & κληρικοὺς ἀφορίζει Θεῖ, καὶ ἀναθέματι καθυποβάλλει· ὥσπερ πάλαι μὲν ὁ ἐν ἁγίοις Θεοφάνης, ὁ θεῖ ἱεροσολύμων ἀρχιερεὺς, τὸν ἐν ἁγίοις αὐτῶ διάδοχος Ηλίας νῦν σωφρονιζόμενος, & ἀποδεχόμενος, ἢ πάντα τὰ κατ' αὐτὸ ἐκπροθέτη πεπραγμένα· ὃν δὴ μᾶλλον οἱ ζηλωταὶ τῶν ἀσεβησάντων, κεκτιμῆσθαι ἀναγνόντες ἐν τῷ ἱερῷ τόμῳ πρακαθέζοντο.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἐβόησεν· πάντες οὕτω δοξάζομεν·

ANNO Christi 879.

μεν, πάντες οὕτω κηρύττομεν, πάντες οὕτως ἀσπαζόμεθα. ὃς τὸν τῶ καρδινάλιν τῶ ἁγιωτάτε πάπα Ἰωάννε, τῶ ὄντα ἐπέκεινα μέλλον ἀξιώματος· ἐμοὶς γαρ, οἱ τοιαῦτες ἔσμεν, ὃ φρόνῃ τὸ ἐπιλαβέσθαι τὸ ἁγιώτατο πάπα Ἰωάννε, τῶ τῷ ἀθέτημα οἰκείαν ἀπέλεσεν, πάντα τὰ τῷ ἁγιωτάτῳ ὑμῶ πατριάρχῃ χαράττειν, & λεκάθετον, καὶ ἀναθεματίζειν, & ἀπεκλοίσειν, & ἐκβάλλειν ἐκτὸς τῷ ἐκκλησιαστικῷ συνδυασμῷ· & ὃν δὲ πᾶλο θερμότερο τὰ ἐπολωμένο ἀτιμᾶτε τὰ καθ' αὐτὸ, & ἀναθεματίζομεν, & ἀποβαλλόμεθα. & τοὺς ἀπὸ τὸ τῶ ἀγορῶ μέρος τὰ αὐτῷ ἀζιώτατον ἀποδέκαντε.

Κεφάλ. ε'. Τὰς μὴ τὸ τῶ ἰσοτίμε ἀποστόλε τῆς ἀγίας τῶ Θεῖ ἐκκλησίας, & τῶ ἐν αὐτῇ ἁγιωτάτε πατριάρχε, & τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἐκπολεμῆσαι, & ἀσεβῆσαι ἀσεβήσεις, & ἀθέτησαι ἀζιώματος· ἐκ τὰ τῶ σώματος τὰ ἁγιωτάτε Χριστὲ τῶ ἀληθινῶ Θεῖ ἡμῶ, & τῆς τῶ κυρίου σωμάτων τὰ & σωμωλίας, ἐκ ἐν ἐντιμοῦντι τῆς ἀποστολῆς.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀβέκτοι πᾶσι, & βδελυκτὸν κεκλεῖσται. πᾶλο, ὡς πολλαὶς τὸ ἔσμεν, αὐτοὶ ἀσεβῆσαντι εἰσὶ· & αὐτοὶ ἔσομεν, ὡς οἱ μὴ τοῦτε ἀζίεσι, πρεσβεῖοι τὰς σοὶ Φωτὶε τῶ ἁγιωτάτε πατριάρχῃ, & μετέσομεν τῆ ἐμπορρεῖσι τῆς ἀξιεπαίνου ἀξιώματος.

Πέτρος ὁ θεοτιμέστατος πρεσβύτερος & καρδινάλις ὤν· ἐπειδήπερ χρέστ' ὄνῦ φῶτα τὸν κόσμον ἀπολαμπρύνει γένοιτο, ἐκ ἀπλῶσα ἔξεστιν θεῖα λειμωνίαις ἀγγελοις, ἐκ τῷ φωτὶ τῷ Θεῖ ἡ σκληρία ἀσεβείαις, τῶ κέλιδον & ὀμβρόσε ἀσεβλάβησα· ἴσως δὲ τοῦτο & ἑαυτὸς τὰς σωμέσεις, & τὰ τῆς ἰσότητος μετεχόντες τὰ τῆς ἰσῆς & θείας κατεργάσεις μᾶλλον· ἡ τοῦτε τὸ πατριάρχε ἐπεπλέκαμεν μυσταγωγῆσαι· ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· τὸν ἁγιώτατο & ἀοίδιμον πάπα Ἰωάννε, τῶ ὄνῦ ἁγιώτατο, ὁ Θεὸς φυλάξαι τὸν ἀποστόλου τῶ τόπου, & ἀκαταμαχήτους τὰς χεῖρας αὐτῶ εἰς συμπλοκὰς τῆς ἐκκλησίας αὐτῶ. πολλὰ τὰ ἐτῆ τῷ βασιλέως.

ΠΡΑΞΙΣ Ε'.

ACTIO QUINTA.

ΜΗνὶ Ἰανουαρίῳ κδ'. ἡμέρᾳ γ'. ἰνδικτιῶνος γ'. προεδρεύοντος τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τῆς τῷ δεῦρο μέρος τῆ καθημωμένου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ συγκαθεζόντων αὐτῷ Πάπα καὶ Ἐξάρχε τῆ Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου καὶ τοποτηρητῆ τῆς ἁγιωτάτης Ρώμης· τῆ δὲ Πέτρου τῆ Θεοτιμεστάτου πρεσβύτερε καρδιναλίνε· ἡ μὲν ἁλλα & Βασιλέως τῆ θεοφιλεστάτου Μαρτυροπόλεως & τοποτηρητῆ τῆ Ἀντιοχέως ἐκκλησίας· & Ἠλίε τῆ Θεοτιμεστάτου ἁγιοσεβίσε & τοποτηρητῆ Ἱεροσολύμων· & Κοσμᾶ τῆ Θεοτιμεστάτου πρεσβυτέρου & ἀποκρισιάριου Ἀλεξανδρείας. & τῆ Θεοφιλεστάτου μητροπολίτου· Φώτιου ἡ ἁγία τοῦτες τετάρτῃ συνόδῳ· ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος

Sanctus Photius ſanctiſſimus patriarcha dixit : Sanctam & œcumenicam patriarchicham , in dextra parte catechumenorum magnæ eccleſiæ , & cum eo conſedentibus ſanctiſſimo Papa & legatis ejuſque Romæ ; adhuc autem & Petro religioſiſſimo presbytero & cardinale : ſed & Baſilio Dei amantiſſimo epiſcopo Martyropoleos & legato eccleſiæ Antiochiæ : & Elia religioſiſſimo presbytero & legato Hierofolymorum : & Coſma religioſiſſimo presbytero & reſponſali Alexandriæ; & Dei amantiſſimis metropolitis ; Photius ſanctiſſimus patriarcha dixit : Sanctam & œcumenicam ſynodum ,

Anno Christi 879.

Bithyniæ iterum congregata est, sub Hadriano sanctissimo Papa Roma, & Tarasio, qui nunc inter sanctos degit, Patriarcha Constantinopoleos, nostra quidem ecclesia semper reputatum appellat & prædicat, & cum reliquis sanctis & œcumenicis fes synodis similem honorem prosequitur. Romana vero ecclesia, & filiniliter fedes Orientales, dogmata quidem ipsius propemodum suscipiunt & complectuntur; an vero commemorata sit cum reliquis sanctis & œcumenicis fex synodis, septimaque sit prædicanda, fortassis apud nonnullos dubitatio est. Nam illud quidem sua fatetur, quod ipsum verum sit, necdum hactenus fcimus. Nunc igitur, sanctorum fratrum electe a Deo cœtus; quæstionem omnia bona, omnium adjurante sanctissimo Papa Joanne fratre & spiritali patre nostro, ad indubitatum fiem perducta sunt, isidem reverendis letatis locum ejus tenentibus, & aliis Pontificalibus sedibus simul adsidentibus, si placet etiam vobis omnibus, confirmetur & corroboretur: nec folummodo ipsum in omnibus dogmata & sanctiones; fed etiam ut adnumeretur ipsa fanctis & œcumenicis fex fynodis feptima quæ post illas habita & appellata est; & æquali cum eis honore fruatur.

Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis dixit: Volumus ut vestra sanctitas meminerit de sancta synodo, quæ habita est sub sanctissimo Papa Hadriano, & Tarasio qui nunc inter sanctos degit patriarcha Constantinopoleos, de sanctis ac venerandis imaginibus, quod quemadmodum ex antiquis temporibus concorditer cum sanctis ubique ecclesiis etiam sancta Romana ecclesia tum ejus dogmata tum sanctiones amplexa est & suscepit; sic etiam nunc septimam ipsam appellare, ac reliquis fex sanctis & œcumenicis fynodis adnumerare, æquum censet esse. Et qui aliter sentit, & non appellat sanctam & œcumenicam in urbe Nicæa secundo septimam fynodum, sit anathema.

Sancta fynodus dixit: Decet pati omnem factam receptionem & unionem Romanæ ecclesiæ, interventu sanctissimi patriarchæ nostri Photii, etiam in hac causa consistere vobis, ne fit etiam in hoc inter nos dissidium. Et qui non ita sentit & appellat fanctam & œcumenicam in urbe Nicæa fecundo septimam fynodum, quem admodum etiam Petrus presbyter & cardinalis antea dixit, fit anathema.

Eugenius Dei amantissimus episcopus & legatus antiquæ Romæ dixit: Qui non habet œcumenicam fynodum quæ facta est Nicææ fecundo fub fanctissimo Papa Hadriano, & Tarasio qui nunc inter fanctos degit patriarcha Constantinopoleos, fanctam ac leptimam fynodum, & honorat ipsam ficut ceteras œcumenicas fex fynodos; fit anathema.

Basilius Dei amantissimus episcopus Martyropoleos & legatus Antiochiæ, dixit:

Anno Christi 879.

Nos etiam antea fuscepimus, & nunc consentientes fanctitati veſtræ fuscipimus fanctam & œcumenicam Nicæam fecundo fynodum, feptimam ipſam & fanctam nonnullos autem ex illis fynodis fuſcipit, Quemadmodum & eius in illis Pontificales omnes fedes concurrerunt, alie quidem per ſeipſas, alias per legatos ſimam fidem dogmatum confiteruntur: fic etiam illa & ſe fanctiſſimo Papa Romæ legatos habuit; ſimiliter autem ex noſtris Orientis ſedibus, & dogmata illius cognita & ſtabilita & eiuſdem ſententiæ cum œcumenicis fex fynodis fuerunt. Qui igitur hanc non ſuſcipit, neque nominat œcumenicam & ſeptimam ſynodum fanctam, anathema ſit. Quamobrem ſi quis hanc non ſuſcipit ut illas fanctas & œcumenicas fex ſynodos, anathema ſit. Sancta ſynodus dixit: Anathema.

Sanctiſſimi legati veteris Romæ dixerunt: Rogamus veſtram ſanctitatem, ut abeat ad Metrophanem, & dicat ei: Vocat te ſimul cum fanctis legatis quæ nunc præſident fanctæ Romanæ ſedi, ſeire volens, cujus propoſiti ac ſententiæ ſis circa unionem fanctæ Dei eccleſiæ. Ligitur vocati, Baſilius Dei amantiſſimus archiepiſcopus Cretæ, & Nicetas Dei amantiſſimus metropolita Smyrnæ, & Gregorius amantiſſimus archiepiſcopus Selgæ, miſſi ſunt a ſanctis legatis & præſente ſynodo: qui accedentes ad reverentiſſimum Metrophanem, dixerunt ei: Sanctiſſimi epiſcopi & legati antiquæ Romæ, ſimul cum præſidente ſynodo, vobis per nos ſignificant ista: Die nobis liquido quid ſentias: & apud ſanctam & œcumenicam hanc ſynodum redde rationem, quamobrem non ſuſcipias ab eccleſia feparati. Metrophanes reverentiſſimus dixit: Æger ſum: ac propterea non poſſum multa dicere. Hoc autem dico, ut heretici, cauſam nimium cur a nobis divellar: Advolutabam alacriter, & pro me reſpondeream quæ oporteret: ſed teſtis eſt mihi conſcientia, quod nihil peccaverim, nec poſſum aut ſubulare, aut ſtare coram vobis. Itaque, ſi fieri poteſt, obtecto ut finatis me, donec vires recipiam. Et ille poſtea pro me reſpondebo.

Qui igitur miſſi fuerant ad reverentiſſimum Metrophanem, hæ ipſius voces ad ſynodum retulerunt. Sanctiſſimi vero legati antiquæ Romæ reſponderunt: Nos fecundum mandatum quod accepimus a fanctiſſimo Papa Joanne, non lenel, fed ſicrum ac ſapius, & adhortati ſumus eum, & admonuimus, & deprecati ſumus, ut diſcederet ab errore ſuo, & ad eccleſiam Dei

ANNO CHRISTI 879.

Dei accederet, postquam vero etiam nunc nobis mittentibus excusationes ille in pecaris excudit, & vanas quidem nugas, ac defectionis fermones potest loqui, unum autem verbum rectum & salutare loqui non potest: scilicet, Ecce ego utor ecclesiae jussa mandatum sanctissimi Papae Joannis; sed profitear quidem nugas ipsum loqui aggrundo: non prohibet autem vero confessionem nolens dicere, morbum praetendit: ecce secundum mandatum sanctissimi & oecumenici Papae Joannis, & secundum traditam nobis ecclesiasticas leges, & congregatus cum ab omni ecclesiastica communione & conversatione: donec revertatur ad propriam pallorem. Talemus enim vos feire, quod Apostolicus Papa Joannes praecepit nobis hic quae praenunciativimus & pro disidentes: nimirum dejectiones & abblasphemias quofcumque Photium fanctissimus patriarcha aut dejiciendos cenfuerit aut abfol ondos, ipfo robifque conferentiens, hoc nobis: & ne quidemque habuerit fanctiffimus & oecumenicus Papa Joannes canonice depofitos, in quocumque ordine & loco, habeat ipfos etiam Photius fanctiffimus patriarcha depofitos. Similiter & quofcumque habuerit Photius fanctiffimus patriarcha depofitos aut abfolutos, habeat ipfos etiam fanctiffimus & oecumenicus Papa Joannes damnatos aut abfolutos. Et fi placet fanctitati veftrae, ut etiam canonis loco propofita hypotheſis admittatur. Sancta fynodus dixit: Admittatur. Et edito canone, accipiens illum Petrus Dei amantiſſimus diaconus & protonotarius, legit:

» Cap. 1. Decrevit ſancta & oecumenica ſy-
» nodus, ſi qui ex Italiae clericis, aut
» laicis, aut epiſcopis, in Aſia vel Europa
» vel Libya commorantes, ſub vinculo aut
» depoſitionis aut anathema ſint a fanctiſſimo
» Papa Joanne, ut fine ulli etiam a Photio
» fanctiſſimo patriarcha Conſtantinopoleos ei-
» dem paenae obnoxii, hoc eſt, aut depo-
» ſiti, aut anathematizati, aut communio-
» ne privati. Et quos item Photius fanctiſ-
» ſimus noſter patriarcha clericos aut laicos,
» ſive Pontificalis aut ſacerdotalis ordinis, in
» quocumque dioceſi, excommunicaverit, de-
» poſuerit, aut anathematizaverit, ut ha-
» beat illos etiam fanctiſſimus Papa Joannes,
» & quae ei ſubjacet Romana eccleſia, ei-
» dem paenae ſubjectas: praeſertim quae fan-
» ctiſſimus ſedi conveniunt eccleſiae Romanae,
» aut ipſius antiſtiti, nullo modo immutatis,
» ſive modo, ſive in poſterum.

†

Sanctiſſimi legati antiquae Romae diverunt: Placet ne? Sancta fynodus dixit: Placet. Elias religioſiſſimus presbyter & legatus Hieroſolymorum dixit: Deus ita fecit, ut & Orientis ſedes, & ſanctiſſimus Papa Joannes cum ſanctiſſimo noſtro patriarcha Photio una anima eſſent, & unus ſpiritus: & voluntas eorum communis fuerit, & inſeparabilis.

Basilius Dei amantiſſimus epiſcopus Martyropoleos & legatus Antiochiae dixit: Sedium patriarchum maxime Pontifices, magis adhuc inſeparabiles erga ſanctiſſimum patriarcham Photium meritum habentes, ex quo in Pontificalem provectus eſt ſedem, hac etiam non miſerunt, dantes poteſtatem & auctoritatem Photio ſanctiſſimo patriarchae, ut ſi quis, five fit ſacerdotalis ordinis, five laici, inveniatur ſeipſum ab eccleſia ſanctâ Dei ſeparare, faciat contra tales quod videbitur fuae fanctitati. Ut qui igitur Orientalium ſedium poteſtatem accepit, & Romanae auctoritatis jus adeptus, ut praeſentes auctoritas ipſa potius ut qui ex Dei juſſu praeſit tantum Pontifex maximus, quofcumque illigaverit fanctis Spiritus infolubili vinculo, habemus etiam nos ipſi ligatos: & quofcumque ſolverit, habemus & nos ipſi ſolutos.

Sanctiſſimi legati antiquae Romae diverunt; Benedictus Deus, quod ita ſententiae & voluntates omnium ſanctiſſimorum patriarcharum in unum conſtruerunt; & per communionem ſanctiſſimum ac expoſitimo Deo concluſis ſunt quae a ſancta & oecumenica ſynodo corpta faſtaque ſunt. Sancta ſynodus dixit: Quod quidem bonum ſenſum quae feſtinus funt conſecuta, quamvis ſileamus, lapides clamabunt. Et qui non allentiur his quae geſta ſunt ab hac ſancta & oecumenica ſynodo, ſeparatus erit a ſancta & confeſſionali Trinitate. Interrogamus autem veſtram fanditatem de his qui ſeipſos legregant ab eccleſia: ſi poſt peractam ſynodum retractanter poenitentes, quod vobis videtur? De hoc ſanctiſſimi legati antiquae Romae dixerunt: Ea jam dudum, quod hanc poteſtatem conſtituimus Papa Joannes Photio ſanctiſſimo patriarchae adjecit; ut poſſit ipſe abſolvere, ſi quos viderit dignos, & non poſitentes communione privare. Verum habeant qui deſignati fuerint ad Metrophanem reverentiſſimum, deſtranique reſpondeant, & vinculum quod contra ipſum definitum eſt. Sancta ſynodus dixit: Aliquum eſt. Sanctiſſimi legati antiquae Romae dixerunt: Deſignentur qui debeant ire. Abierunt Joannes Dei amantiſſimus metropolita Heracleae, Daniel Anconae, & Georgius Nicomediae; & introduxerunt Metrophani ea quae de ipſo ſuperius dicta ſunt. Et reverſi, hoc reſponſum dederunt: Quemadmodum *ipſe ix 1 Tim. i. 6.*
non eſt paſtor, juxta Apoſtolum, ſic nec quae aegrotanti & graviſſimo morbo laboranti. Quae igitur profert veſtra ſanditas velut ex poteſtate Papae, humiliari mee nunc non convenient. Aegrotamus enim, ut antea diximus, nec poſſumus ire. Si vobis autem perfectum reſponſum accipere de eccleſiaſtica unione, faltigate vos ſolli tres adverſus noſtram humilitatem, & ut loquar vobis: & tunc quod Deo placuerit, fiet.

Hac igitur vore relata, ſedtaque, ſanctiſſimi legati dixerunt: Aegrotudo non eſt ei

ANNO CHRISTI 879.

ANNO CHRISTI 879.

σιλεὺς τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας. ἔτεϊ δὲ ἑξῆς τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἰωάννου τοῦ ἀποσταλέντος ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἰωάννου ἐπὶ τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον τὴν συναθροισθεῖσαν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ, ἐν ᾗ ἐτελέσθη ἡ ἁγία καὶ μεγάλη ἑβδόμη σύνοδος, καὶ ἐν ταύτῃ ἐκρίθη ὁ ἀσεβὴς καὶ ἀποστάτης Φώτιος, ὁ ἀποκηρυχθεὶς καὶ ἀναθεματισθεὶς ὑπὸ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἑβδόμης συνόδου, ἐν ᾗ καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ ναῷ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ Τριάδος τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου, ἐν τῷ ἁγίῳ καὶ ἱερατικῷ κατακλυσίῳ ναῷ, ἐν τῷ τῆς λεγομένης ἁγίας Εἰρήνης τοῦ ἁγίου καὶ θείου ἐκκλησίας χωρίῳ, τῷ ὁποίῳ τῆς ἁγιωτάτης καὶ ἀποστολικῆς τάπε λεγομένης ἐκκλησίας ἐστὶν ἐξάρχου, καὶ

Anno Christi 879.

ei impedimenta, quominus pro multis ver-
bis unum effugeat quod ex Deo fit, & fignifices nobis ; Ego ecclefiæ communico. Quamobrem nihil ei proderit ira contrari ; neque quidquam poteft eum exímere ab irrogata ei pœna. Procopius Dei amantiffimus archiepifcopus Cefaræ Cappadocíæ dixit : Ille fæpe quidem morbum prætendit, fæpe & imbecillitatem ; & omnibus modis nititur judicium verfare lanciftratis effugere. Sanctiffimi legati antiquæ Romæ dixerunt : De ipfa quidem, prout fanctiffimus noffer & œcumenicus Papa præcepit, pronunciavimus . Memineris enim veftra fanctitas , quod præfentibus nobis legimus epiftolam fanctiffimi Papæ Joannis, & continebatur in ea de ecclefiaftica pace , & de fufcipiendis his qui fincere ad eam accedunt , & agunt pœnitentiam : & quod quæcumque funt ligata , poffunt palàm folvere.

Anno Christi 879.

Ἀθέσμοις οὖν ἐπιταγαῖς ἐπακολουθῶν , ἵνα ἀντὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ λύσεως ἡ ὀλκωμοσία τοῦ Θεοῦ , ἡ ἐξ ἐκείνου λυτὶ ἡμῖν , στι κοινωνὸς ὑμῶν τῆς ἐκκλησίας . διὸ ἐδὲν αὐτὸν ὠφελήσῃ τὸ ἀπόδειπνον , ἢ δὲ δύναται αὐτὸν ἀξιλόγως τῆς ἐσκηνωθείσης αὐτῷ ἐπιτιμίας . Προκόπιος ὁ Θεοφιλέστατος ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας Καππαδοκίας εἶπεν : ἐπεὶ μὲν σωδόλως ἐμῦ προφασίζεται τὰς ἀσθενείας , πολλαχῶς δὲ ἀδυνατῶν· καὶ τοῦτο τρόπος μοδδάτερα ἐστὶ τὸ μὴ ἐθέλειν ἀγωνιῶν κείσθαι δικαιωμάτι . οἱ ἐγνωσμένοι ἀποστολικοὶ τῆς ἀποστολικῆς Ῥώμης εἶπον· τὰ μὲν ἐπὶ αὐτῷ , καθὼς ἐξ ὁ ἁγιώτατος μῶν ὁ οἰκουμένιος πάπας διέταξεν , ἀνεφωνήθη . ἀναπόκριτος γὰρ ὑμεῖς ἀγνοεῖτε , ὅτι καπνίσιον ὑμῖν εἰνγκαμὲν ἐπιτιμίαν τὰ ἐγνωσθέντα πάντα ὑμῖν . καὶ πιστεύομεν ὅτι καὶ αὐτὸς ἐξ τὸ ἐκκλησιαστικὸς εὐζυὸς ἐξ ἀπόδοχῆς ἢ ἐλλειπεῖς αὐτῷ ἀποστοχεύσῃ , ἐξ μετανοήσει , καὶ ὅτι ὀφεῖ ἐσῖ ἐξέρισθαι . ὑμεῖστας οἱ ποιμένες λόγοι .

Ἡμεῖς τῶν ἐπισκόπων ἀγιωτάτοις Κωνσταντίνος Καστελλανὸς εἶπεν· ἐὰν τὸ λελυθὲν ἢ λέλυται , τί δύναται ἄλλο νοεῖν ; Πέτρος ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος . ὁ καρδινάλιος εἶπεν· ὁ οἰκεμένιος καὶ κανονικὸς πάπας Ἰωάννης , ταῦτα τῷ λογισμῷ ἐκ τὸ χαρτίου τῆς ἀναγνώσεως Πέτρου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ῥώμης , δέδωκε δ᾽ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Φωτίῳ τῷ αὐτῷ ἀξίᾳ ἐκ ἀρχῆς ἐκπεμφθέντι . ὁ δὲ γε Μιτροφάνης δὲς ἢ πολλὰ φανερῶς ἐβλέτας διαφυγεῖν τῶν ἐπιτριμμάτων αὐτῷ κατεδέλει , ὃ ὡς ἐν ἐκ ἀγνοίᾳ τοιοῦτο διαβάπτει . ἴνα γὰ τῶν δοθέντων αὐτῷ ἀξιάτων ἀφ᾽ ἧς τὴν ἐγκύκλιον ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Φώτιος , ἐξ αἰδ᾽ τῆς ἡμετέρας παροικίας τῆς ἁγιωτάτων κατηλλάκτο ἐτάξεις .

Φώτιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· τὸ μὲν δοκεῖ ἀβέλ τῇ ἁγιωτάτῃ τῷ μωτι , ἐωυτὸς εἰς τὴν ἱδ μονὴν καθηλάνται χώραν ; ἄρα εἰς ἐκκοινωνῶν ἐωυτὸς ἀφωρίζεται , ὑμᾶστας ἐν ἐν αὐτῷ τῆς τοιαυτῆς ἐξουσίας ; εἰ ἀνάγκη ἐστὶ τοιαυτὰ εἶπεν · τῶν σῳ κῶν ἐκ ἔσω , διὸ σώζεται , ἐστὶ γὰ ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ τῷ μωτι εἰς τὴν μονὴν , τὸν δὲ ἔξω ἐκκοινωνῶν ἐωυτὸν ἀφορίζει . ἐπὶ μετανοήσει , καπελάβετο χάριν , ἢ δύναται ἐπὶ τὰ τῆς ἀγριπνωσίας ἐωυτὸ διελθεῖν ἀξίαμα . Βασίλειος τοῦ Ηλίας οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆ ἁγιωτάτου Θρόνου εἶπον· ὅδε σωφρῶν ἐσῖν ἐξωρῶν τὸν τοῦ γεγονότων . τοιαύτειον ὑφ᾽ αὐτῷ μονάζοντες ἀφοῤῥγοῦσιν ἐς ἀρχιερέα , ἐκ ἐπιτρέπουσιν ἐξ μοναχὸς καπηχήσθαι ἀρχιερέως ἤθους ἢ διάνοιαν .

Ἡμᾶς ἐκπέμπει ὅσιον· ὁμολογῶ γ᾽ ἀβέλ τότε κακὸν , τοῦδενὸς γὰ ἐ ἐν ἡμῖν ἐξεσθολέτως γίνοιτο ἀβέλ τῶν ἐκκλησιαστικῶν τινῶν· ἀβέλ μὲν λέγοντι μὴ κωλύειν τὴν ἀρχιερεῖς μοναχοὺς γενέσθαι τῆ ἀρχιερέων πόλει , ἀβέλ δὲ ἐσωκλείοντι τὴν ἀρχιερέων πόλιν , ἀβέλ δὲ ἐσωκλείοντι ἐφ᾽ ὑτέρᾳ . οἱ ἀγιώτατοι τοποτηρηταὶ εἶπον· ἐπὶ τοῦ κανὼν κάλλη σύνοδος φησίν· ἐπὶ δὲ ἀξιώματι ἐπιτεθῆναι κάνονι , τοῦ ἐπὶ τῆ τῶν μαπίας ἀξιώματος ἐλθόντων πάλιν , ὡς τὸ ἀρχιερεῖς ἡμᾶς Θεὸ τύπτῳ ἢ φιλακίᾳ . οὐ γὰ ᾗ σπουδὲς τὸν γε τοιοῦτον , ἀλλ᾽ ὅμως

Ἐπὶ τοῖς οὖν ἴσμεν αὐτὸ ἀγιώ πρὸ τοιοῦτον χρόνον γενόμενον . μὴ γὰ ἐπὶ ἀφορισμῷ ἐ ἀξιάσεως τῆς τιμωσίας ἢ τῶν πολιτῶν , μᾶλλον ὁ τοιοῦτος κατορθοῖ εἰς τὸν τὸ ἀξίωμα ὑποτάξει ἑαυτὸν ; Βασίλιος καὶ Ηλίας οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆ ἀποστολικῆ θρόνου εἶπον· ἀξιῶ ὑμᾶς ἐκ ἀγνοεῖν τὰ κανόνα . ἐκδοθέντων δὲ σῳ ἐστέρα , Φωτίου ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης ὤπεν· οἱ κελεύει ὁ ὑμετέρα ἁγιωσύνη , ἀναγνωσθήναι οἱ κανόνες . καὶ λαβὼν Πέτρος ὁ Θεοφιλέστατος διάκονος & ἀρχιποτοκαρίου , ἀνέγνω .

Ἐγ τοῦ μὲν γὰ τὸν ἐπὶ τῇ ἁγιωτάτου εἰς τὸ ἐπὶ τῇ μοναχῶν κατάστασι ἡμῖν , ἐπεὶ τὸ τῆς ἀξιωματικῆς βεβαίωσιν ὑλικὴ , ἐξ τὸν πρᾶτ-πον τῆς πολιτοφύτης · ἐὰν δὲ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμένη αὐτὴ συνόδος ἐξ τὸν ῥυθμίσῃ τὸ πεῤῥαμα , ἢ φορὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς κανονίσεως ἔσται ἐ κίνδυνος τοῦτον ἐκκινήσειν ἀφῖρος , ὡμεῖς ἐνα ἐ τὸς ἐπεξέτασιν , ἢ ἐτὲ ἄλλος τὸ ἀρχιερατικὸ ἀξίωμα , φορὸς τὸ μανδεῖον διάτε βίου· καὶ τὸν τῆς μοναχῆς τόπον ἐκκαθαίρειν , μεκέτι τέτοιο τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας . εἰ γὰ τὴν μοναχῶν σκοπίαν , ἀσκητικὴν ἔχειν λόγον τὴ ἐκδήτειαν , ἀλλ᾽ ἐχὶ δόκησιν ἐξ ἀφορεῖσις· ἀδὶ τοιμεῖνον ἄλλως , ἀλλὰ τοιμεῖνον δὲ ἐκκλησίαν . διὸ χὰ᾽ ὁ ἀφορίζεται ἐπισκοπῶν , μηδεὶ τινὰ δὲ ἐν ἀρχιερατικὸ καταλόγῳ καὶ τοιοῦτον ἀξιολόγῳ ὡς τοῦ δὲ τοιμεῖνον ἐκ μεταπήσειν γνῶμαι ἐσωθὲν καπελάβομεν . καὶ τὸ τῶν πολιτῶν ἀφῖξει μὴ τὸν ἐκκόπτειν , ὥστε ἐωυτὸ τὸ ἀγιωτατὸς ἀτοτερέσθαι βαθμὸ κλέτι ἀφῖς τὸ ἀφορῖσαι , ὅτε δὲ τὸ ἐγγωσθῆναι , ὀξύμως ἐκκαπτεῖ ὑμᾶς .

Κύριε , ἢ τὸ τῆ πάπῳ αὐτοκράτορα , καὶ καπηφορικὸν μὴ τὸ Θεῖον καὶ βασιλικὸ φρονεῖγμάτων , καπηγλάσας δὲ ὁ θεῖος τῆς ἐκκλησίας Θεοῦ ὁ ἐ νόμῳ , πολιτεύσας ἐπίτοκτὸ τὴν τύλαι ἢ φιλακίαν , ἢ γνῶμι αἰτίας , ἢ συκοφαντήμασι αἰτίαν , ὁ πάντες ἀνέθημα ἔσω . ἢ ἁγία σύνοδος· ἔστω , ἀνάθεμα .

Φώτιος ἁγιώτατος καὶ οἰκεμενικὸς ὁ ἔστω· ἐ τοιοῦ τέντο ὅτε ἔδει ἀρχιζῆσαι ὁς τοῦτο τῆ ἁγία καὶ οἰκεμενικῆ συνόδῳ , ἐλλοκὶς ἐβῆ Θεῖ , σωμηγὶς δὲ ἢ μεγάλων ἐ ὑβρῆς βασιλικῶν ἡμῶν , ἐπείτοι ἢ τὴ συκοτεῖ τὰ ἁγιωτάτα πέτε Ῥώμης τὴ πλωτικὸ χῶρ ἀδιλοῖ τῆ ἁγιωτάτῳ , διὰ τὴ τιμωτὸς τῆ αὐτῆ ἁγιωτάτου πατριάρχη , ἢ δὲ ποιτῶν τεῖν ἐκκλησιῶν ὑμῶν· ἔτοι τοῦτε τέρας αὐτοῦ ἐ ὅσο αὐχὶ γρῶν ἡμῶν· οἱ ὀλιγοι , ἀχρειώσιμοι τῷ ὑπερνεῖθε ἐκλεκτὸν Θεῖ , τὸ τε σκανδάλα ὁ μέτρα ἐκκαπτεῖ τῶν ἁγιωτατῶν πάπων , ἐκ δὲ τῶν ἐκκλησιῶν βραβεύοντι . οἱ δὲ τε ἐκδὲ ἢ ὀφειλόντων συγκαπαγεῖν ἡμᾶς , ἐ τὸν ἡ μῶν πόρον φιλήσειν διάγιον σωμοῦ , χρῶν δὲ ἐ τὸ ἀπὸ διὰ τὴ τέντου ἀγιῶν τε ἐ σωμῦτας τὸ οἰκεῖον πλοῖ καταλαβεῖν .

Οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς ἀποστολικῆς Ῥώμης

Anno Christi 879.

A hant . Tamefi enim iſtud rato contigit, tamen ſolimus iſtud non ita pridem factum fuiſſe . Nam eum nulla eſt definita aperte pœna adverſus eos qui id juſi fecerint, eo magis malignitus contendet ad hoc impium ſcelus perpetrabere , Baſilius & Elias ſanctiſſimi legati Orientis dixerunt : Æquum eſt ſtatui de ea te canonem . Edito ergo ſtatim canonibus , Photius ſanctiſſimus patriarcha dixit : Si juſſerit veſtra ſanctitas , legentur canones . Et accipiens Petrus Dei amantiſſimus diaconus & protonotarius , legit :

Anno Christi 879.

Canon I. Sanctiſſimos nonnulli Pontifices , qui ad monachorum habitum defenderant , in Pontificali colimne permanere conati ſunt , & Ecclefiarum negligentiã : cum men ſancta & œcumenica hac ſynodus etiam hanc negligentiam corrigere , & ad ecclefiaſticæ ordinationis legem inordinatum hunc tenorem agendi rationem , definiens : ut ſi quis epiſcopus , aut ſi quis alius ex Pontificali dignitate ad vitam monaſticam ſe delit defendere , & ecclefiarum habere ſuperplere , hic non ſibi deinceps Pontificalem vindicet dignitatem . Monachorum enim eſt luctura , ſubjectionem habere & diſciplinam ; non autem magiſterii & præſidentiæ : neque paſcere alios , ſed paſci ſeipſos profitentes . Quamobrem , ſicut dixi , ſi quis , definimus , ut nemo in poſterum ex his qui Pontificum ordine Pallotumque cenſentur , in locum ſe deſtituat , neque qui paſcendi & agere præſideatiam , Si vero quis id facere ſuſit poſt promulgationem , & notitiam hujus pœnæ latæ , hic ſeipſum Pontificali indo privabit , nec poſtea ad priorem dignitatem , quam contempſit habuit , reverſetur ,

Canon 2. Si quis laicorum dominati volens , ſperoens divina & Imperialia manda , ſeu ſanctiones , quibus ſacrilegos & ſanctiones ac leges , auſus fuerit epiſcopum aliquem verberare , aut in carcerem trahere , ſive fine cauſa , ſive pretendens cauſam , ſit ille anathema . Sancta ſynodus dixit : Anathema .

Photius ſanctiſſimus & œcumenicus patriarcha dixit : Quandoquidem quæcumque faciendà erant in hac ſancta & univerſali ſynodo , Deo favente , & auxiliantibus magnis ac celeſtibus Imperatoribus noſtris , ſilentiare autem & comprobante ſanctiſſimo Papa Romæ ſpiritali noſtro fratre ac patre , per tuos ſanctiſſimos legatos qui præſedebant adſtant , & tribus reliquis Orientis ſedibus , quandoquidem hanc fecimus , & qualem optare potuimus , acceperunt , gratiæ agimus optimo ac benigniſſimo Deo , qui ſcandala e medio ſuſtulit , & ſchiſmaticum errorem : qui diſſidentis conglutinavit , qui concordiam eccleſiis Dei impertiit . Si quid autem defectì eſſet quæ fieri debent , & illud veſter Claritì amans coetus animadvertit , expedit etiam illud per omnium preces & cooperationem ſuum finem conſequi .

Sanctiſſimi legati antiquæ Romæ dixerunt :

ANNO CHRISTI 879.

tunc: Meminerit vestra fanctitas, ut in precedente seſſione vobiſcum fanctitatis, quam fanctitate veſtra, datum nobis Commonitorium a ſanctiſſimo & œcumenico Papa, teſtium continebat etiam ſubſcriptiones eorum qui reperti fuerunt ſanctiſſimorum epiſcoporum in ſancta ſynodo, quæ facta eſt a Joanne ſanctiſſimo Papa in antiqua Roma, pro ſuſcipiendo Photio ſanctiſſimo patriarcha, & pro rejiciendis omnibus quæ contra ipſum ſcripta vel dicta fuerant, & pro excommunicandis iis; qui ſemeriplos ſegregarent a ſancta Dei eccleſia Conſtantinopolitana; ſuſcipiendis autem pœnitentibus, & iis qui humiliter obtemperant ipſius miſericordiam. Rogamus igitur veſtrum ſanctum cœtum, ut aſſenſu & ex ſententia omnium eadem facta etiam hic, & per ſubſcriptionem propria manu factam unuſquiſque veſtrum confirmet ac rata habeat quæ ſunt a ſancta & œcumenica hac ſynodo communi ſuffragio facta & conſummata. Quantum enim in noſtra poteſtate fuit, multum operæ poſuimus, ſecundum mandatum magni Pontificis Joannis ſanctiſſimi Papæ Romæ, ut omnia quæ non ita prudenter ante fuit in eccleſia Conſtantinopolitana ſtrandala & ſcientia tollerentur, & pax, Deo parite faventeque, concelebretur. Si vero eſt aliquid occaſionum, quod nos latuerit, & ſubſequatur ſtatim ſit, ſcimus poſſe ſermone & opere ſanctiſſimum patriarchum dominum Photium hæc rebe diſponere: & eos qui adhuc difficiles ex animo ſunt, eradicare ac docere, & inſtituere, & eccleſiæ ſuæ ſanctæ reagmentare: eos autem qui inſanabiliter ignorant, cum juſtitia diſponere convenienti pœnitentiæ. Quare enim poteſtatem etiam ante noſtrum adventum a Deo acceptam habuit, hanc per mandatum ſanctiſſimi Papæ duplicavit: & ſic ipſum habemus & ſuſcipimus & ſuſcipimus, ut ipſum ſanctiſſimum Papam Joannem.

Photius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Et nos loco patrum vos ſuſcipimus, qui legati vocamini ſanctiſſimi Papæ Joannis, ſpiritalis ſtatis & patris noſtri: quoniam præſertim maximum ſtudium præxhibiſ perficiendi omnia mandata ejus: curamque & laborem non minimum ſuſcepiſti, ut ait ſancta & ſcandala tollerentur, quæ malignus ariri fecerat in hac ſancta Dei eccleſia. In tali igitur vos honore & ordine habemus ac reputamus, cum conſilio & aſſenſu veſtro, quemadmodum hactenus omnia egimus, ſic etiam in poſterum circa reliqua veſtro conſilio & aſſenſu adjuvante tractabimus ac perficimus.

Sanctiſſimi legati ſedium Orientalium dixerunt: Neque noſter ergo ipſum in Spiritu ſancto affectus inferior invenietur veſtro erga ipſum affectu. Nam ſancta Hierosolymorum eccleſia, & Antiochenſium, & Alexandrinorum, nunquam receſſavit aut refugit habere hunc ipſum

A εἶπον· ἀκουσάτωσαν ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη, ὡς ἐν τῇ προλαβούσῃ συναλλάξει τῆς ἁγιότητος, κατ' ὑμᾶς τὰς ὑμετέρας ἁγιωσύνας, τὸ ἐπιδοθὲν ἡμῖν κοινωνιτήριον φέρον τοῦ γεγωνότος καὶ οἰκουμενικοῦ πάπα ἀναγνωσθῆ, ἐξέτινος καὶ ὑπογραφαὶ τῶν περιόντων ὁσιωτάτων ἐπισκόπων ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐν τῇ παλαιᾷ Ῥώμῃ, ἐπὶ τῷ ἀναδέξασθαι τὸν ἅγιον καὶ ἁγιώτατον πάπα καὶ πατριάρχην τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν· ὁ δὲ τὴν μετάνοιαν ἀναδεξάμενος καὶ τὴν ὑπακοὴν ἐπιδειξάμενος τῆς ἁγιωσύνης αὐτοῦ· ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ταύτῃ καὶ μεγάλῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ἐπὶ τῷ ἀναδέξασθαι τὸν ἅγιον καὶ ἁγιώτατον πάπα Ῥώμης, κύριον τὸν Ἰωάννην τὸν ἁγιώτατον καὶ μακαριώτατον πάπα καὶ πατριάρχην τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν· ὃν καὶ ἐδεξάμεθα

ANNO CHRISTI 870.

alim Papa Rome, & sub Tarasio Constantinopolitane ecclesie sanctissimo patriarcha sanctam & ecumenicam septimam appellans, & sanctis sex synodis connemerans, propria manu subscripsit.

Hæc eadem etiam Eugenius Dei amantissimus episcopus sanctæ ecclesiæ Ostiensis: & Petrus religiosissimus presbyter & cardinalis propria manu subscripsit. Quoniam autem ad confirmationem & agnitionem eorum quæ scripta sunt, ut fuerint dictum est, subscriptiones sanctissimorum legatorum antiquæ Romæ fecisse fuerunt, post lectionem sancta synodus respondit: Benedictus Deus, qui opera sanctissimi Papæ Joannis per vos uniri sanctam suam Catholicam & Apostolicam ecclesiam. Deinde accipientes Orientalium sedium sanctissimi legati, Basilius Dei amantissimus metropolita Martyropoleos, & sedis Antiochenæ ecclesiæ locum obtinens; & Elias religiosissimus presbyter & reipublicæ Alexandriæ, propria manu quisque eorum subscripsit sic.

Basilius Dei misericordia metropolita Martyropoleos & legatus Antiochiæ, unici C sanctæ & œcumenicæ synodo consentiens, quin potius etiam ante ipsam ilc sentiens, subscripsi Photium sanctissimum Dei Pontificem, patriarcham legitimum & canonice electum, quemadmodum suscepit eum Theodosius sanctissimus patriarcha Antiochiæ, a quo & missus fuit; & certere Pontificales sedes. Qui vero ipsis non suscipiunt ut nos suscepimus, aut qui aufi fuerint ab eo fejungere se, hos anathematizo & averfor: & quæcumque sunt contra eum constituta in quocumque loco & quocumque homine, eidem anathemati subjicio. Præterea etiam Nicææ adversus Iconomachos congregatam synodum, sanctam & œcumenicam septimam synodum prædicans, propria manu subscripsi.

Elias misericordia Dei monachus presbyter & legatus Hierololymitanæ sanctæ Dei ecclesiæ, sanctæ huic & œcumenicæ synodo consentiens, quin potius etiam ante ipsam sic sentiens, subscripsi Photium sanctissimum Pontificem Dei, patriarcham legitimum & canonice electum, quemadmodum fuscepit eum qui nunc inter fanctos degit Theodosius patriarcha Hierololymorum, & fuccessor ejus Elias sanctissimus patriarcha ejusdem fedis Pontificalis, & ceteræ Pontificales fedes. Qui vero non fuscipiunt ipsum, fecuti nos fuscepimus, aut qui aufi fuerint ab eo fejungere se, hos anathematizo & averfor. Et quæcumque sunt contra eum conflituta in quocumque loco & a quocumque homine, eidem anathemati fubjicio. Præterea etiam Nicææ fecundo adversus Icoomachos congregatam fynodum, fanctam & œcumenicam fepti mam fynodum prædicans, fubfcripfi propria manu.

Κοι-

A Ἐκ τῶν καιρῶν τῆ ὃ δοσθεῖ τῆ μὴν Ἀδρια-νῆ τῆ φρονήσε τάκα Ῥώμης, καὶ ἐτὶ Ταρασίου τῆ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας ἁγιωτάτου πατριάρχε, ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν ἑβδόμην, ἐν τοῖς ἁγίοις ς'. συνόδοις ἀναθήμασι, ἐπιγραφομ Ἐπέγραφα.

Τὰ δυτὰ δὲ τοῦτε καὶ Εὐζήλιος ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ὀστίων· ὁ Πέτρος ὁ Θεοσεβέστατος πρεσβύτερος· καὶ καρδινάλιος ἱδιοχείρως ἐπέγραψε. Ἐπειδὴ δὲ εἰς ἐπίδειξιν καὶ γνῶσιν τῆ γεγραμμένε ἐν τῷ πατρῳ πίνακι τῶν ἁγίων ἀποστόλων Ῥώμης ἀγίωνα τοσούτων τῆς ἀρχιερατικῆς Ῥώμης ἀγίωνα, μ' τῶν ἑπόντων ὁ ἁγία συνόδω ἀπεκρίθη. ἐλογήσε ὁ Θεός, ὁ σωτηρίᾳ τὰ ἁγιωτάτα πάτρα ἡμῶν δι' ὑμῶν ἡνῶσαι τὴν ἁγίαν αὐτῆ καθολικὴν & ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. τὰ παλάοις καὶ νῦ μὴ ἀποπλανεῖσ' ὑφὲν ἀγνόησαν τὴ πρωτοπρ, Βασίλιος ὁ Θεοφιλέστατος μητροπολίτης Μαρτυροπόλεως, καὶ τὸ Ὑφὲν τῆ Ἀγτιοχέως ἐνέγκω ἐκκλησίας· καὶ Ἠλίας ὁθιοσεβέστατος πρεσβύτερος ἡ τοποτηρητὴς Ἱεροσολύμων· ἔτι δὲ καὶ Κορμὰς ὁ Θεοσεβέστατος πρεσβύτερος· καὶ ἀνοκρετικὸς. Ἀλεξανδρίας, ἰδιοχείρως ἑκάτερος αὐτῶ ἐπέγραψεν ὅτως.

Βασίλιος ὑπὸ Θεῦ μισερκὸς μητροπόλεως καὶ τυποτηρητὴς Ἀντιοχέως τῆ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ συμφωνῶν, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τούτε τῦ φρονῶν, ἐδοξάσαμεν Φώτιον τὸν ἁγιώτατον ἀρχιερέα Θεῦ πατριάρχην ἑνόμου καὶ κανονικῶς, καθὼς ἀπέδεξεν αὐτὸν ὁ τε ἁγίοις Θεοδόσιος πατριάρχης Ἀντιοχείας ὁ Θεῦ ἀποστόλε, καὶ ἐν ἅπασι τοῖς ἁγιωτάτοις πατριάρχαις τῆς ὡσῆς ἱερωσύνης, καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχιερατικοὶ θρόνοι. τοὺς δὲ μὴ ἀποδεχομένους αὐτὸν ἀφωρισάμεθα ἡμεῖς, ἢ παλαιώτες ἢ ἀπὸ τότε ἀποχίσει, ἀναθεματίζω καὶ ἀποπεμπόμαι· καὶ πάντα τὰ κατ' αὐτῦ συτάγτα ὃν οἱῳ δήποτ τόπῳ καὶ ἐφ' οἱῳ δήποτ προσώπῳ, τὰ αὐτῦ καθυποβάλλων ἀναθέματι. ἔτι δὲ καὶ τῇ ἐν Νικαίᾳ τῇ β'. κατὰ τῆ οἰκουμενικῶν συνόδων ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων ἀπεκρίθην, ἐπέγραψα ἰδιοχείρως.

Κορ-

ANNO CHRISTI 870.

Κορμὰς ὑπὸ Θεῦ μισερκὸς πρεσβύτερος & ἀνοκρετικὸς Ἀλεξάνδρειας, τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ συμφωνῶν, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τούτε τῦ φρονῶν, ἀποδέχομαι Φώτιον τὸν ἁγιώτατον ἀρχιερέα Θεῦ πατριάρχην ἑνόμου καὶ κανονικῶς, καθὼς ἀπέδεξεν αὐτὸν ὁ τε ἁγίοις Μιχαὴλ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, καὶ ὁ διάδοχος αὐτῦ καὶ ὁμώνυμος Μιχαὴλ ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τῆ αὐτῆς ἱερωσύνης, καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχιερατικοὶ θρόνοι. τοὺς δὲ μὴ ἀποδεχομένους αὐτὸν ἀφωρισάμεθα ἡμεῖς, ὁ παλαιώτες ἢ ἀπὸ τότε ἀποχίσει, ἀναθεματίζω καὶ ἀποπεμπόμαι· καὶ πάντα τὰ κατ' αὐτῦ συτάγτα ὃν οἱῳ δήποτ τόπῳ καὶ ἐφ' οἱῳ δήποτ προσώπῳ, τὰ αὐτῦ καθυποβάλλων ἀναθέματι. ἔτι δὲ καὶ τῇ ἐν Νικαίᾳ τῇ β'. κ' τῇ οἰκουμενικῶν συνόδων ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων ἀπεκρίθην, ἐπέγραψα ἰδιοχείρως.

Ἐπὶ τόπε καὶ ὁ ἱστίτοτοι οἱονὶ χρεῖ Ἀσσήμιος οὗτος·

Πρωτότ. ὑπὸ Θεῦ ἐγκρίτικος. Κυ-σαμένε Κεττεκόσεις κ' πάντ συμπαντῶ τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ. ἴστ ἐν τῇ ἀτοδοχῇ Φωτίε τῦ ἁγιωτάτε πατριάρχε, καὶ ἀτοδοθὴ πάντα τῇ κατ' αὐτὸ χαρίσματι ἢ ἀλαθίνοτ· ἐτεινῶν ἢ ἐ γὼ ὁ Νικαίας τῦ Θ'. ἡμισθῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, ὑπέγραψα ἰδιοχείρως.

Γρηγόριος ὑπὸ Θεῦ ἀρχιτίτικος Ἐφέσου κατὰ πάντα συμφωνῶν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ἴστ ἢ τῇ ἀτοδοχῇ Φωτίε τῦ ἁγιωτάτε πατριάρχ, καὶ ἀποδοθὴ πάντα τῇ κατ' αὐτὸ χαρίσματι ἢ ἀλαθίνοτ· ἐτεινῶν ἢ κὰ τὼ τῶ ἐ Νικαίᾳ τῦ Θ'. ἡμισθῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν, ὑπέγραψα ἰδιοχείρως.

Ἰωάννης ὑπὸ Θεῦ μητροπολίτης Ἡρακλείας, κ' πάντ συμπαντῶ τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ἴστ ἢ τῇ ἀτοδοχῇ Φωτίε τῦ ἁγιωτάτε πατριάρχ, καὶ ἀποδοθὴ πάντα τῇ κατ' αὐτὸ χαρίσματι ἢ ἀλαθίνοτ· ἐτεινῶν ἢ κ' τῶ ἐ Νικαίᾳ τῦ Θ'. ἡμισθῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, ὑπέγραψα ἰδιοχείρως.

Καὶ κἀθὼς ἄνωτε οἱ ἁγιωτάτοι κατ' ὀψμα οἱ ὁ τῆ ἀρχῆ τῆ ἱερατικῆ διδημαζόμενοι, ἐκκ. ὁ ἁγιώτ ἱερώτατος Σκύρε & ἐφ' τῶν Ἀγκυρεῶν ἢ τῆς ἁγίας συνόδε τοῦτε ἀγχιστέρε ὑπὸ Θεῦ μητροπόλεως Θεῦ τῆ ἁγιωτάτε κύτε, τῆ βασιλίσσε, ἀπεκρίνατε, ἐπάδησατε· τοῦτε τε ἐπὶ τῆ βασιλέως· Βασιλεύς, λέοντε, τῆ Ἀλεξάνδρε μεγάλων βασιλέων καὶ κτίσαντος, τοῦτε τε ἐπὶ· Εὐδοκίας τῆς Κωνσταντίνε βασιλίσσης· τοῦτε τε ἐπὶ· Σπφάνε τῆ Πορφυρογεννήτε, ἢ Χριστοφόλιτε συβλίνης, τοῦτε τε ἐπὶ· Ἰωάννε ἢ Φωτίε τῆ ἁγιωτ

* Διὰ τῶν πατριαρχῶν, τοῦτε.

ANNO CHRISTI 870.

Cosmas misericordia Dei monachus presbyter & reipublæ Alexandriæ, sanctæ huic & œcumenicæ synodo consentiens, quin potius etiam ante ipsam sic sentiens, subscripsi Photium sanctissimum Pontificem Dei, Patriarcham legitimum & canonice electum, quemadmodum fuscepit eum qui eft inter fanctos Michael patriarcha Alexandriæ, & fuccessor ejus ipfi congeminis Michael fanctiffimus patriarcha ejusdem fedis Pontificalis, & ceteræ Pontificales fedes. Qui vero non fuscipiunt ipsum, fecuti nos fuscepimus, aut qui aufi fuerint ab eo fejungere se, hos anathematizo & averfor: Et quæcumque sunt contra eum conflituta in quocumque loco & a quocumque homine, eidem anathemati fubjicio. Præterea etiam Nicææ fecundo adversus Iconomachos congregatam fynodum, fanctam & œcumenicam fepti mam fynodum prædicans, fubfcripfi propria manu.

Pafi has etiam Dei amantiffimi metropolitæ, & epifcopi propria manu fubfcripserunt fic:

Proœpius Dei misericordia archiepiscopus Cæsareæ Cappadociæ, in omnibus consentiens huic fanctæ & œcumenicæ fynodo, in fuscepitione Photii fanctiffimi patriarchæ, & abolitione omnium quæ contra ipfum fcripta dictave funt; & confirmans fanctam atque œcumenicam fynodum, quæ futa eft Nicæa fecundo, fubfcripfi propria manu.

Gregorius Dei misericordia archiepiscopus Ephefi, in omnibus confentiens huic fanctæ & œcumenicæ fynodo, in fuscepitione Photii fanctiffimi patriarchæ, & abolitione omnium quæ contra ipfum fcripta dictave funt; & confirmans fanctam atque œcumenicam fynodum, quæ facta eft Nicæa fecundo, fubfcripfi propria manu.

Joannes misericordia Dei metropolita Heracleæ, in omnibus confentiens huic fanctæ & œcumenicæ fynodo, in fuscepitione Photii fanctiffimi patriarchæ, & abolitione omnium quæ contra ipfum fcripta dictave funt: & confirmans fanctam atque œcumenicam fynodum, quæ facta eft Nicæa fecundo, fubfcripfi propria manu.

Et deinceps omnes Pontifices nominatim, qui in principio Actorum defcripti funt, unufquifque fimiliter propria manu fubfcripfit. Et poft fubfcripserunt fanctæ fynodui multas gratiarum actiones pro his quæ facta fuerant Deo omnium bonorum auctori, & Imperatoribus, refcrens, in fauftas erupit acclamationes: Multos annos Imperatoribus. Bafilio, Leoni, & Alexandro, multos annos. Eudoxiæ piiffimæ Auguftæ, multos annos. Stephano Porphyrogenetæ & a Deo electo Jofcello, multos annos. Joanni & Photio fanctiffimis patriarchis, multos annos.

ACTIO SEXTA. ΠΡΑΞΙΣ ϛ'.

Anno Christi 870.

MEnse Martio, die tertia, Indictione xiii. præsidentibus piissimis & Christi amantibus nostris Imperatoribus, Basilio, Leone, & Alexandro, in peraccelebri palatio Tritlinii aurei; & cum illis confidentibus Photio sanctissimo patriarcha; item Paulo & Eugenio sanctissimis episcopis & legatis antiquæ Romæ, & Petro religiosissimo presbytero & cardinali: & cum ipsis, Basilio metropolita Martyropolcos & legato Antiochenæ ecclesiæ; Elia religiosissimo presbytero & legato Hierosolymorum; & Cosma sanctissimo presbytero & responali Alexandriæ: quin etiam Dei amantissimis metropolitis & archiepiscopis confidentibus: Procopio, inquam, Cæsareæ Cappadociæ, Joanne Heracleæ, Daniele Ancyræ, Georgio Nicomediæ, Zacharia Chalcedonis, Cyriaco Claudiopoleos, Nicephoro Cariæ, Paulo Thessalonicæ, Theophilo Iconii, Symeone Laodiceæ, Nicolao Philippopum, Ignatio Heracleon, Gregorio Selgæ, Stephano Apri, Stephano Cypsellorum, Niceta Smyrnæ, Luca Bospori, Paulo Cherlonii. His omnibus cunctisdentibus, Basilius Christi amantissimus Imperator: Quoniam, inquit, de quidem fortasse congressus sanctæ & œcumenicæ synodo nos adelle præsentes, & vobiscum pacem atque consultationem ecclesiarum Dei conciliare ac tranfigere, & Scire oportet, posteritas illas duas actiones, neque quæ facta & scripta appellantur, consistas esse ab ipsomet theotoco, nec vero fadas fuisse. Et illud nunciandum est, eo quod synodus quæ dicitur septima, & definitio ab ipsa exposita subscriptionibus obligata esse non est, qui fundamentum non posuit. Verisimilimus enim cum esse vir ille, & maxime zelatus, veluteque rationi consentaneum ostendere caulam ibi minatis ab ipso renovari adversus Christianos & Apostolicam ecclesiam Romæ; hoc est, adfulcamentum in ipsum fo-fci, quod habet: Ex fide ipsorum præcedere quod nominatum, ut ille potuerit, eruere magno adjumento est. Sufficiatne autem fore, an si quid hac de re loquuti est synodus congregata, quæ Constantinopoli quæ adcrevit legati antiquæ Romæ, qua de synodi præsidens exstat, ac si confligi non possit, aut reperiri, propterea etiam synodo impedita, excidetes ipse ex Constantinopolitana fede, quæ caufa synodi cogendæ fuit: præterea cum non possit, priusquam venisset imperator eorum, ab quæ discretio de fede fuerat, contra confessionem linguarum ipsorum extrema dicta illa Actiones suo Martis hasti, de reliquis quæ sunt genuine consentiri & definitionem expofuit convenientem hoc propofito, nihil videlicet ab adjecere dum fymbolo.

Sed & illud præterea confideranda est: quod has Actiones confingere, etiam alia quædam in ipsis vitia inferunt, Primum quidem, in imperatorem Basilium hac refert, quod nimirum adhibuit in ipfo poft synodum: arbitratus hac ratione habiturus illas fimiliudinem vetustatis, ac deliberavit, quasi filiorum ipsos præparans, quæ utcunque, si forte deperdita fraudo ab ecclesia Romana, eos ab ipsa præagnoscens transferre ehim caufam in Imperatorem. Deinde quoniam in definitione adjecere: Siquidem dextra illa vel additio nullius per Metalem artes exercitus literis datus notionem infert eatum quæ condemnatæ sunt, & dedecus infert patribus interculafuit id quoque valuit defenfionem habere finilitur adverfus illam ecclesiam; quoniam confuetudinis ei fuerant; quæ concretis additionem a fe factum esse propter quoldam dubitantes de procedione Spiritus fancti. Ac propterea communicas denique cum illa in omnibus, ac quidem videbatur, nec tacuerunt hoc illud fatis in fymbolo additionem: cupida autem ea animo vehementer fchifma ademabat.

Anno Christi 870.

ΜΗνὶ Μαρτ. ἡμέρᾳ γ'. Ἰνδικτιῶνος ιγ'. ἐπικαθεδόντων τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων, Βασιλείου, Λέοντος, καὶ Ἀλεξάνδρου, ἐν τῷ φημισμένῳ τρικλίνῳ τῷ Λιτοστρατήγῳ· σὺν τοῖς θεοφιλεστάτοις ἡμῶν Φωτίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ· ἔτι δὲ Παύλου & Εὐγενίου τῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων, & ἀποκρισιαρίων τῆς ἁγιωτάτης Ρώμης, & Πέτρου τῆς εὐσεβείας ἀφιερωθέντος & κεκλημένου πρεσβυτέρου καὶ ἀποκρισιαρίου· Βασιλείου μητροπολίτου Μαρτυροπόλεως & ἀποστατοῦντος τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας· Ἠλιᾶ τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου & ἀποστατοῦ Ἱεροσολύμων· & Κοσμᾶ τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου & ἀποκρισιαρίου Ἀλεξανδρείας· ἡμῶν δὲ ἁπλῶς & θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν & ἀρχιεπισκόπων συγκεκροτημένων· ἤτοι τοῦ κυροῦ Προκοπίου Καισαρείας Καππαδοκίας, τοῦ ἱερωτάτου Ἰωάννου Ἡρακλείας, Δανιὴλ Ἀγκύρας, Γεωργίου Νικομηδείας, Ζαχαρίου Χαλκηδόνος, Κυριακοῦ Κλαυδιοπόλεως, Νικηφόρου Καρίας, Παύλου Θεσσαλονίκης, Θεοφίλου Ἰκονίου, Συμεὼν Λαοδικείας, Νικολάου Φιλιππουπόλεως, Ἰγνατίου Ἡρακλείων, Γρηγορίου Σέλγης, Σαββᾶ Ἄπρων, Στεφάνου Κυψελλῶν, Νικήτα Σμύρνης, Λουκᾶ Βοσπόρου, Παύλου Χερσῶνος· τούτων ἁπάντων συγκαθεζόντων, Βασιλέως ὁ φιλόχριστος βασιλεὺς εἶπε· Δεῖ μὲν ἴσως τὴν συλλογὴν ταύτην τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον γνωρίσαι, & μὴ δεῖν ἡμᾶς τὰ τῆς συνόδου ἐν ὑμοίοις ἢ τὰ ὅσα ἐκλελεγμένα συγκατατίθεσθαι

Ἀνάγκη γὰρ πάλιν ἐκ τῶν ἀρχῶν ἄνωθεν ἐπὶ τὸ τέλος ἐκ τοῦ ἑνὸς ἐπὶ τὸ πᾶν, ἐκ τοῦ ἁπλοῦ ἐπὶ τὸ σύνθετον, ἐκ τοῦ ἀσυνθέτου ἐπὶ τὸ συγκείμενον, καὶ τὰ τοῦ ἑνὸς ἐπὶ τὰ τῶν πολλῶν ἀναφέρειν· ἐπεὶ καὶ τὸ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς πρῶτον ἐστὶ τὸ μονὰς ὑπάρχον· καὶ τὸ ἐν τοῖς μέτροις πρῶτον ἐστὶ τὸ στοιχεῖον· καὶ τὸ ἐν τοῖς ἀκούσμασι πρῶτον ἐστὶ τὸ φθόγγος· καὶ τὸ ἐν τοῖς ἀναγινωσκομένοις πρῶτον ἐστὶ τὸ γράμμα

ANNO CHRISTI 880.

synodarum quippe quæ ejusdem & unius sancti Spiritus afflatu diligenterque & provehementer, prædicationem & canonicas sanctiones, illæsas & integras, sinceras & immotas sententia, venerantes & observantes; rejicimus quidem quos ea ecclesia ejecerunt; amplectimur autem & dignos ecclesiæ fulcipit, quos utique ejus rectum sententiæ, & pietatis magistros, dignos honore & sanctæ veneratione proponeriant. Ita de his sentientes & præsentes, jam olim a patribus, quæ & usque ad nos defcendit, fincerifiimam fidei Chriftianæ formulam, lingua & mente complectimur, & fcripturæ data voce adnunciamus; nihil detrahentes, nihil A adjicientes, nihil immutantes, nihil adulterantes. Detractio enim & additio, nullos per Maligni artes introducta hæreſis condemnationem infert ex his quæ sunt damnatæ, & contemtelim Patrum inducit inexcufabilem. Adulteriis autem nullus immutare partem definitionis, longe quid priore atrocius eft. Quamobrem fidei definitionem quæ fuit ab initio, & divino affeclu & Spiritu Sancto inditi, fanda & œcumenica hæc fynodus complectens & celebrans, & falutis fofidiatrem & fuper eam fundans & adificans, fic fentire & prædicare omnibus clamat: *Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, &* reliqua ufque ad finem.

Apud Bo nonigiam ab Imolen sem Cardinalem Abatem.

Sic : fentimus in hac fidei confeffione baptizati fumus : per ipfam fermo veritatis omnem hæreſim fe fcindere & evertam oftendit ; fic fentientes fratres & patres, cohæredes fuperæ civitatis adfcribimus, Si quis autem aliam expofitionem, præter hoc facrum fymbolum fuperius a beatis & fanctis patribus noftris ufque ad nos dedudum, aufus fuerit conferibere, & definitionem fidei nuncupare, honore fcilicet divinorum illorum virorum confeffionem, & hanc afferere fuis verbolis inventis, & illud fymbolum propanere commune fidelibus, aut ex aliqua hæreſi converfis, & verbis adulterinis aut additamentis, aut detractionibus, vetuftatem hujus facræ ac venerandæ definitionis corrumpere aufus fuerit : hanc non-firam & ante nos pronunciatam fententiam a fanctis & œcumenicis fynodis, qui quidem e facro ordine funt, commendat definitionis fubjicimus : fi fit autem q laicis, anathematizamus.

B

Et poft lectionem, qui præfens aderat, facer cœtus exclamavit, Omnes ita fentimus, ita credimus: in hac confeffione baptizati fumus, & facerdotali gradu digni habiti fumus. Qui præter hanc aliter fentiunt, aut definitionem alteram pro illa fubjicere audent, anathematizamus.

C

Elias religiofiffimus presbyter & legatus Hierofolymorum, & Cofmas Refponfalis Alexandriæ, diacrant : Anathema his qui aliud præter illud fapiunt . Anathema his qui non illud commune fymbolum fidei confitentur.

ANNO CHRISTI 880.

ἀναθεματίσαντες πάντα τὸ παρὰ ταῦτα φρονοῦντα, καὶ τὸν ἐν αὐτῷ ἀναθεματισμὸν ἐπιφέροντα. Ἐλίας ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἀπεσταλμένος τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ Κοσμᾶς ὁ ἀντεκφωνήσας εἶπον· Ἀνάθεμα τοῖς ἄλλο τι φρονοῦσιν· ἀνάθεμα τοῖς μὴ τοῦτο καὶ κοινὸν σύμβολον ὁμολογοῦσι τῆς πίστεως.

Φίλ.

ANNO CHRISTI 880.

Φίλιπποι. ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Θεσσ· εἶ συνδοκεῖ ὑμῖν, ὦ ἱερὸς καὶ ἅγιος σύνοδος, ἐκτὸς καὶ κατ' αἵρεσιν ὁ ὑβριστὴς καὶ ἅγιος κῦρ βασιλεὺς ἐτέλεσε, δι' οὗπερ ἐπιγράφεται ἐπιγραφήσεται τὸ ἐκφώνημα τοῦ ἁγίου καὶ οἰκουμενικοῦ ζ· συνόδου, καὶ ἐπὶ τῇ ἑτεροδόξῳ ἐπιβεβαιώσει τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων, καὶ ἐπὶ τῇ ἀναθεματισμῷ τῶν ἀντιτιθεμένων καὶ πταιόντων τὰ περὶ τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον καὶ ζωοποιὸν καὶ προσκυνητὴν καὶ ἀδιαίρετον καὶ ἀσύγχυτον καὶ ἀπερίγραπτον καὶ ἀπερινόητον ἕνωσιν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ περὶ τῶν δύο φύσεων αὐτοῦ καὶ τῶν δύο θελημάτων αὐτοῦ καὶ τῶν δύο ἐνεργειῶν αὐτοῦ, καὶ τὰ περὶ τῶν δύο γνωμικῶν θελημάτων αὐτοῦ καὶ τῶν δύο φυσικῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ, καὶ τὰ περὶ τῆς ἀπορρήτου καὶ ἀφράστου καὶ ἀνεξιχνιάστου καὶ ἀνεξερευνήτου καὶ ἀπεριγράπτου καὶ ἀπεριλήπτου καὶ ἀπεριθωρήτου καὶ ἀπεριθωρίστου καὶ ἀπεριθωρίκτου καὶ ἀπεριθωρίκτου καὶ ἀπεριθωρίκτ

Anno Christi 870.

confortibus tuis. Etenim omne Christianum genus exultat ob ea quæ tenuisti de inimicis trophæa, & ob res quas gessisti fortiter. Et hodierno die Ecclesia lucem recipiens ornatum summe te celebrat & glorificat, & Deum precatur pro prosperanti & magno collegue imperio vestro. Et hæc dicentes fausta precati sunt: Multos annos Imperatori.

Anno Christi 870.

Ὅτι ὁ Θεὸς σὺ ἔλεησε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς μετέχης σου. καὶ γὰρ αὕτη τὸ χριστιανικὸν αὐλὴν πᾶσαν φῦλον ἐστὶ πᾶς κατ' ἐγκῶμιον ἐπι νικητικὸν καὶ ἀνδραγαθούμενον. καὶ ἡ ἐκκλησία ἡμέρον τὸν οἰκεῖον ἀπολαβοῦσα κόσμον πᾶσιν εὐθυμεῖ καὶ ἀσχάζει. Φ. Διὰ τοῦτο εὐχόμεθα ἐν μεγάλῃ καὶ ὑψηλῇ βασιλικῇ ὑμῖν. Φ. τοῦτε εὐτύχητε ἐπὶ πολλὰ ἔτη τῇ ἑαυτῶν.

ACTIO SEPTIMA.

ΠΡΑΞΙΣ Ζ'.

Anno Dñi. Æræ Byzantinæ C.B.

Mense Martio, die XIII. Indictione VIII. die Dominica, præsidente Photio sanctissimo domino nostro, in dextra parte Constantinopolim magnæ ecclesiæ, & cum eo confidentibus Paulo & Eugenio sanctissimis episcopis, & Petro religiosissimo presbytero cardinali & legato antiquæ Romæ; & sanctissimis Orientis legatis, cum Dei misericordia metropolitis & episcopis: Photius sanctissimus patriarcha dixit: Cum vetus contentio & controversia, nempe cum schismaticis, circa error procul amotus sit, primum quidem Dei nutu & benignitate, deinde solicitudine & cura celsissimi & magni Imperatoris nostri, adjuvante autem & sanctissimi Romanæ sedis, ipsorum nostro fratre & patre, & reliquis Pontificalibus fedibus; pax autem alta, ut videtis omnes, ecclesiis Dei quæ ubique sunt, donata fuerit; & prior quidem multitudo fit difcufla, gaudium autem & exultatio ecclefiæ corpori amplifima facta fit; tempus eft, ut arbitror, ut definitio hæc prolata ab hac fancta & œcumenica fynodo, fimul & Imperatoris fubfcriptionibus, quæ fynodicas confirmant actiones, in medium proferantur, & legantur, ut ab omnibus exaudiri poffint, & quamo gaudio quantaque latitia qui aderant & qui audiunt hefterna die repleti fuerint, etiam qui tunc non aderant, nunc autem audiunt, fimiliter perfruantur.

Ἡμέρᾳ τοίνυν ἕκτῃ· ἤτοι τῇ τῆς ἑβδομάδος· ἐν τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τῆς ἐν τῷ Κωνσταντινουπόλει· ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τοῦ καθολικοῦ τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας· παρόντος τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τοῦ Φωτίου· καὶ τῶν ἁγιωτάτων καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων καὶ πρεσβέων τῆς ἁγιωτάτης καὶ ἀποστολικῆς καθέδρας τῆς Ῥώμης· καὶ τῶν ἁγιωτάτων καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων καὶ πρεσβέων τῶν ἁγιωτάτων καὶ ἀποστολικῶν καθέδρων τῆς ἀνατολῆς· καὶ τῶν ἁγιωτάτων καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων καὶ πρεσβέων τῶν ἁγιωτάτων καὶ ἀποστολικῶν καθέδρων τῆς ἑσπέρας

ANNO Christi 879.

illud fcirent ceſſiſſimi & magni Imperatores noſtri fidem ardentem affectumque geſſerunt erga Pontificem noſtrum, — neque ipſi ſolum, ſed omnis etiam Pontifex & ſacerdos, monachi & in laicali ordine poſiti, ſectatores ejus & diſcipuli ſumus, & de plenitudine ejus non omnes accepimus, quemadmodum eximie praedicandi Apoſtoli ex Domino noſtro JESU Chriſto. Donetur ille nobis ad multos annos. Et ſanctas orationes ejus atque interceſſiones Dominus Deus nobis impertiat in hoc ſaeculo & in futuro.

Paulus & Eugenius ſanctiſſimi epiſcopi & legati antiquae Romae, adhuc autem & Petros religioſiſſimus presbyter & cardinalis diverunt: Si quis ipſum non habet patriarchum ſanctum, neque ejus communionem ampleditur, ſit pars illius cum Juda; neque omnino admoneretur cum Chriſtianis: Et ſanctis typodoxis exclamavit: Omnes hoc ſentimus & praedicamus. Et ſi quis ipſum non habet Dei Pontificem, ne videat glorziam Dei. Et cum hoc diviſſent, apprecati ſunt multos annos Imperatoribus.

A ΛΟΙΠΟΝ ὁ μεγαλοκαὶ θεοπρόβλητος κῦρὶ Νικήτιος ὁ πανοσιώτατος καὶ ἁγιώτατος πάπας Ῥώμης, ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ ἀποστολικῇ καθέδρᾳ τοῦ θρόνου τοῦ ἁγίου πρωτοκορυφαίου Πέτρου

ANNO CHRISTI 878. ANNI CHRISTI 878.

CONCILIUM MANTALENSE,

IN QUO REGIS NOMEN BOSONI AB ARELATENSIS

Regni episcopis proceribusque delatum est Idibus Octobris, anno Christi DCCCLXXIX. Joannis VIII. papæ anno VII. Ludovici & Carolomanni regum primo.

ELECTIO BOSONIS REGIS.

A perfecto fatis effectu pollulatur. Et ut hæc electio præsentibus & futuris certius innotescat, omnium episcoporum subscriptio huc clarius indicat. Actum apud Mantalam publice, anno incarnationis dominicæ DCCCLXXIX. Idibus Octobris.

CUM convenissent sancti patres in nomine domini salvatoris nostri, conventum celebraturi apud Mantalam territorii Vienncnsis, de multis ecclesiæ negotiis tractaturi, & sanctæ solitudinis secretarium penetraturi, multis emergentibus, & suimet considerationc cogentibus, sacerdotalis affectus ex antiquo patrum cordibus insulas evidenter didaxit ei personæ curam gerere, cujus admiculo tam in veteri testamento, quam & in novo, confuerit populo condignum regimen exhiberi. Et quoniam jam olim ejusdem personæ præditis tam ipsi patres, quo gratia divina episcopos vocari concessit, quam principes, & totum vulgus careret, nullis competentia fuleiebanter vel juvabantur auxiliis, præsertim cum sege communi morte recepto, nullus in eo fua viscera per cuiretsis lugiatetem extenderet, omnium plurimum compulit simt, quæ non solum in internis per invisibilem inimicum, sed etiam in apertis per visibiles inimicos, etiam ex his, quos ipsa Christi pepetit sancta mater ecclesia, pessimedari fenditus videbantur. Itaque dum mentis acies usquequaque verteretur, & simul cum nobilioribus ad hanc necessitatem submovendam, idoneas personas considerarent, non invenientes qui sui consultationi respondere vellent, utpote negligentibus cunctis tantum laborem ob honorem Dei & sanctorum ejus & matris ecclesiæ fumere, omnes inflammati Deum omnium principem pro hac angustia medullitus exoraverunt, ut is qui curam, singularem habet mortalium, & cujus dispositio curricula vergit omnium sæculorum, & rectum dat sensum, & evidens confilii promeret indicium. Denique cui patet omne cor, & omnis voluntas loquitur, fatigatos majorum & minorum infpiciens animos, quoddam clarefcere fecit folatium, & quodammodo præfentavit fuffragium. Sane omnibus unum fapientibus, & per divinam visitationem idem indivifibiliter ambientibus, cordi fuit exhibitus homo, jamdudum nomo, jamdudum in principatu domini Caroli defenfor & adjutor neceffarius: cujus poft fe filius ejufdem imperatoris, certnens ejus indignem prudentiam, amplifcare decrevit degentis domus rex Ludovicus. Ipfe etiam non tantum in Gallia, fed & in Italia cundis enituit, ut domnus apoftolicus Joannes Romenfis, inter ftat filii compellens, ejufdem fincerifatem moltis præconiis extulerit, & ad fuum auxilium, reverenti ad fedem properatum, delegerit. Ergo nutu Dei, per fuffragia fanctorum, ob inftantem neceffitatem, & eam, quam in eo conjecerunt, experibilem utilitatem, & prudentiffimam atque providentiffimam fagacitatem, communi animo, pariquc voto, & uno confenfu, clariffimum principem dominum Bofonem, Chriflo præditum, ad hoc regale negotium pertinent, & unanimiter elegerunt. Qui cfi conlideratione tanti laboris renuerit, & abdixerit, oppofitis his quæ Dei funt, & ejus ecclefiæ, tantum obedientiæ cella promittendo fubmilit. Electus autem Deo ftatuitur, preces fuadentur, domini noftri Jefu Chriffi gratia, quæ præcellit in velle, in cxtcro

A PSAL. PAUL. HIST.

ET SUBSCRIPSERUNT EPISCOPI.

Ottramnus archiepiscopus Vienncnsis.
Aurelianus archiepiscopus Lugdunensis.
Teutramnus archiepiscopus Taranteliensis.
Rothertus archiepiscopus Aquensis.
Radbertus episcopus Valentia:.
Bernarius episcopus Gratianopolitanus.
Elias episcopus Valoncnsis.
Henricus episcopus Die Dioeesi.
Adalbertus episcopus Maurienne.
Birao episcopus Wapicensis.
Euthorgius episcopus Tolonenfis.
Girbaldus episcopus Cabilonenfis.
Hieronymus episcopus Laufanenfis.
Richardus episcopus Agathenfis.
Guntardus episcopus Matiiconenfis.
Roflagnus archiepiscopus Arelatenfis.
Theodericus archiepiscopus Velontiacnfis.
Æthertus episcopus Virunenfis.
Leodoinus episcopus Maffilienfis.
Germardus episcopus Aratiicnfis.
Rathfridus episcopus Avenionenfis.
Walefridus epifcopus Uceticenfis.
Edoldus epifcopus Regienfis.

B

Synodi ad Bofonem regem deftinatum legatio.

SACRA fynodus Mantalenfis, territorii Vienncnfis, in nomine domini noftri congregata, fimul inter primoribus, infpirante divinitate fummæ majeftatis, fincera devotione veftram prudentiam, clariffime princeps, adit, petens additere veftra certiffima refpontione, qualem vos velitis in principatu, quo vos fublimari per divinam mifericordiam optamus, omnibus oftendere. Si videlicet honorem Dei omnipotentis, & dilectionem in fide catholica veraciter quæritcni ellis, & ecclefiam illius pro viribus exaltarcnti. Si vultis omnibus, ficut boni principes, qui vos præcefferunt, & quorum fortunam literis & fama noftis, legem, juftitiam, & rectum concedere & fervare: tenentes humilitatem, quæ eft fundamentum virtutum, cum patientia, & animo benigno, humillimo, ad damnandum incondito, fed in omnibus jufte promiffis ftabili, & certo, hunc per Dei gratiam præparato & cautum, fobrietate comparentes vcnuflo. Qui istis accefliibus omnibus rectis fuggerentibus, & pro aliis intercedentibus, quærentes magis prodeffe, quam præeffe, fequentes veftigia fanctorum principum, calcantes iram, favitiam, duritiam, avaritiam, cupiditatem, indignationem, & fuperbiam. Juftus patricius veftris majoribus & minoribus apparentes, veritatem ore & opere præferentes, falubre confilium libenter audientes, monftra vitiorum declinantes & perfequentes, virtutes amantes, defenfo-

C

D

ANNO CHRISTI 879. ANNO CHRISTI 879.

nem & manburgium fingulis exhibeatis, ut neque eadem fancta fynodus, & primates veftri cum ea fentientes nunc de vobis in bonitate maledicantur, vel detrahantur in hiatum, neque facer veftro principatui, nobis, ut creditmus, profuturo juffe degeretur: fed ut pax & veritas fanctorum fuffragiis, per divinam gratiam, præfatis & fubditis, facerdotibus & illis commiffis primatibus, dum eis auctoritatem evangelicam & apoftolicam cum juffa lege humana condilectris & obfervaveritis, ut per omnia & in omnibus benedicatur Deus. Precatur etiam facerdotalis & laicalis fidelitas, ut faciat veftra prudentia unumquemque in veftro domo fuum vas poffidere in fanctificatione & honore.

A

B

BOSONIS REGIS ELECTI AD SYNODUM RESPONSIO.

SACRATISSIMA fynodo, & cunctis primoribus noftris fidelibus, humilis Chriffi vernaculus Bofo. Primum veftræ fincerifimæ devotioni gratiarum actionem corde & ore reprendo, quod, illicet immerito, fola veftra benevolentia, per inconmutabilem Dei gratiam, amplecti me vifceribus veftris ad liquidum comperio. Patiter quoque, quod fervor veftræ charitatis ad id officium me promoveri divinitus operat, ut mea parvitas matri meæ, quæ ecclefia Dei vivi eft, ob immortalem remunerationem decertare valeat. Ego autem, conficius mex conditionis & figmenti fragilis, impatem me judicans tanto negotio, omnimodis abnatifcen, nifi per Dei nutum vobis cor unum & cantum & animam unam in unum confenfum adcrefcifem. Obedientiam itaque pro certo cognofcens infcprata, Deo tam fanctodubius, quam noftris amicis & fidelibus, non reluctor, nec audeo, veftris juffionibus. Quod vero requifitis, quatem me præbere velim in commiffo quo per Dei mifericordiam in regimine futuro, & fimul oftendiffis normam, & inftruxiffis dogmate facro, libentiffime fufcipio. Amplector catholicam fidem, in qua & auctrius fum, quam partifimo corde teneo, ore verafciimo pronuncio, pro qua paratus fum fimpendi & fuperimpendi, fi fic placuerit domino Deo noftro: ecclesiarum principia, juxtanc dominio noftro Jefu Chriffo, reftaurare & conferva re, & juftitiam per veftrum commune confilium curabo. Omnibus, ut monuiffis, legem, juffi-

C

D

HINCMARI EPISCOPI REMENSIS

EPISTOLÆ SYNODALES.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

SYnodos Remis ab Hincmaro scriptogo fupiffime fuiffe celebratas fcripta declarant: ac patet ex quo fuperius tomo 1 pag. 1. ad id ufcimus, folum fuiffe fequentes duas epiftolas ex codice veteri S. Laurentii Leodienfis vulgatas a R. P. Jac. Sirmondo tomo II. operum Hincmari pag. 721.

EPISTOLA I.

Hincmarus epiſcopus ac plebis Dei famulus.

NOTUM fit omnibus fanctæ Dei ecclefiæ rectoribus, minifteria quoque & filiis id quod hic poterunt pervenire, quia Godbaldus quondam presbyter parochiæ noftræ, de quadam fœmina nomine Doda criminatus, & idoneis teftibus comprobatus, & fecundum facros canones ad judicium provocatus, de ipfo judicio confcientia fua redargutus fuga lapfus eft. Properetur fecundum facros canones, ipsiusque Dei conditor & totius mundi reverentia confecratos, omni facerdotali officio eft privatus, docente B. Bonifacio papa: Probat inquit vera effe illa quæ adverfum fe dicta funt, qui ad ea confutanda adefe-

A

B

C

D

E

F

A

B

C

D

E

F

A

B

C

D

E

F

ANNO CHRISTI 879.

quos hæc poterunt pervertere, quia Fulcherus & Hardoiſa carne propinqui, contra legis præcepta & prophetica dicta, contraque evangelicam & apoſtolicam atque canonicam regulam, fed & contra leges humanas, non conjugii, ſed inceſtu, carnali commixtione conjuncti ſunt: ſicut idoneis & veracibus teſtibus comperatum utriuſque cognitione probatum eſt. Et quia obedire divinis & humanis legibus noluerunt, ut ſic ab ipſo inceſtu diſjungerent, ſecundum ſacros canones à ſacri communione corporis & ſanguinis Domini ſegregati, & ab omnium Chriſtianorum ſocietate abjecti ſunt, uſque dum domino reſipiscentes à laqueis diaboli, à quo capti tenentur, per penitentiam ſeparati, ab ipſo inceſtu reſipiſcant, decernente B. Gregorio: ſi quis inquit, conſobrinam duxerit in conjugio, anathema ſit, & reſpondentium omnes tertio, anathema ſit. Iterum: ſi quis de propria cognatione, vel quam cognatam habuit, duxerit uxorem, anathema ſit: & reſpondentium: omnes tertio, anathema ſit. Vos fratres ac filii qui literarum eſtis ſcii, ſcitote quid ſonat in noſtra lingua anathema, id eſt ſeparatio: ut à Chriſto, à quo nominatur Chriſtiani, & a Chriſtianorum ſocietate atque communione ſint tales alieni, donec ab illa inlicita conjunctione ſe ſeparent, & per penitentiam & ſacerdotale miniſterium Chriſto & ſanctæ eccleſiæ id eſt Chriſtianis reconcilientur. Progenierem vero ſuam divinæ leges usumquemque Chriſtianum uſque ad ſeptimam generationem, & quandin ſe cognoſcunt affinitate propinquæ, obſervare decernunt, C ut nemo ex propria conſanguinitate conjugem habeat, vel quam ex propria conſanguinitate aliquis conjugem habuit, vel aliqua inlicita pollutione maculavit, quia inceſtuoſas eſt talis coitus, & abominabilis Deo & cunctis hominibus, & inceſtuoſos à limitibus ſanctæ eccleſiæ præcipiunt ſeparari, uſque dum per ſatisfactionem præbitos ſacerdotum eidem, ut præmiſimus, ſanctæ eccleſiæ canonice

ANNO CHRISTI 879.

reconcilientur. Si autem ab hoc inceſtu, in quo perditi jacent, ſeparare ſe voluerint, quia ſicut lacræ leges docuit, inceſtus nullo conjugii nomine deputatur, ſi ſe continere non potuerint, poſt pœnitentiam & reconciliationem quibus conjunctio inficita intercidit, habebunt incundi melioris conjugii liberatem. Quandeu autem in ipſa inlicita conjunctione manſerint, nullus Chriſtianus quocunque modo eis communicet, quia cum talibus cuicunque Chriſtiano nec communio chibam ſumere licet. Proporrectis fratres ac filii, à nobis ſcilicet Chriſtiani ſeparate vos ab omnibus eorum communione, ne quod abſit communicantes illis pariter pereatis. Nec enim à Deo nobis hæc ratio ei dabitur: cum & inter jumenta hoc fieri ſciti, ut ea quæ ſcabiem habere videntur, ſeparentur à ſanis, ne illorum morbo cetera damnentur vel pereant. Sic dicente domino, nolo mortem peccatoris, ſed ut convertatur & vivat: ſi antequam ſe ab hoc inceſtu ſeparent, quiſquam eorum in inſirmitatem deciderit, & ne ſic jam in deſperationem de vita temporali devenerit: ſi vel tunc ex corde pœnituerit, & coram Deo, & ſacerdote, ac fidelibus hominibus confeſſus fuerit, & fidejuſſores dederit, ut ſi de ipſa infirmitate convaluerit, ulterius ad illum inceſtum conjuctionem non redeat, cum aliis peccatis ſuis de hoc inceſtu puram confeſſionem faciat, & à ſacerdote reconcilietur, & lauto oleo ungatur, & communio corporis & ſanguinis Chriſti ei largiatur. Si vero in hac pœnitentia uſque ad mortem permanſerit, & ſine reconciliatione & communione corporis & ſanguinis Chriſti quiſquam eorum mortuus fuerit, hinc plſimis & hymnis atque orationibus, & non cum aliis Chriſtianis ſepelitur, quia ſcut ſancto Spiritu inſpirante ſcripturæ legimus, quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare non poſſumus. Data ex ſynodo in Remenſi metropoli habita VI Kalendas Majas indictione XII.

ANNO CHRISTI 880.

CONCILIUM ROMANUM V.

A JOANNE PAPA VIII. VI. IDUS

Novembris celebratum anno DCCCLXXX.

SYNODUS Romana menſe Novembri anni 880. habita tenetur ex epiſtolis Joannis P. VIII. n. 253. ad Romanum Archiepiſcopum Ravennatem, & num. 254. ad univerſos Epiſcopos Italiæ, in quibus indicit ſynodum ad diem VI. Idus Novembris quartæ decimæ Indictionis, ad eam diem dilatam ob Saracenorum bella, atque impedimenta. Eam porro celebratam fuiſſe oſtendit ejuſdem Pontificis epiſtola nu. 276. ad Romanum Archiepiſcopum Ravennatem data: in qua Pontifex narrat, Romanum præſulem excommunicatæ Deuſdedit Ducem ad ſedem Apoſtolicam appellantem; & ob id Romanum ſo-

catum ſuiſſe Romam VI. Id. Novemb. ad Synodum celebrandam, ut Deuſdedit cauſa canonice finiretur: *Qui*, ſubdit epiſtola, *pro ſe ſuſcardinis Dominicum presbyterum, & Joannem Diaconum miſit, tranſmittens cum illis ſcriptas ſecundarum: quibus ſcriptis coram ſancta Synodo lectis, ad eas Deuſdedit reſpondit, & ſe inexcuſam, atque nefarium commiſiſſe negavit: ſed coram omnibus ſe innocentem oſtendit, & divinis mandatibus ſuris auctoritate ſe congaudere probavit. Quapropter non cum ſancta Synodo illum abſolvimus? &c.*

ANNO CHRISTI 881.

CONCILIUM ROMANUM IV.

QUO ATHANASIUS EPISCOPUS SIMUL

Et princeps Neapolitanæ urbis, propter fœdus cum Saracenis initum excommunicatus eſt.

Auctores Neapolitani ſæculi ſequentis pauci reperi.

CAnciliorum.) Athanaſius Neapolitanus epiſcopus ſimul & princeps olim a Joanne papa epiſtola 66. 161. & 162. plurimum laudatus, in tres ſeorſum actus, & in actum prarum converſus eccleſiaſticum evaſit. De ipſo enim Leo Oſtienſis libro 3. capite 42. ita habet: *Idem vero Athanaſius princeps illi, nempe Sergio, ſubjugatus, firmatis cum Saracenis pactionibus, Capuam, Salernum, Romamque depopulari cum eis cœpit, multoque tunc monaſteria & eccleſiæ cum villis & urbibus impiorum incendio conflagrarunt*, Hæc Leo. Poſt fœdus cum Saracenis contractum Joannes papa per epiſtolam 253. & 256. cum admonuit, ut fœdus cum barbaris initum diſſolveret, & nili pareret, anathematis ſententia ferienda eſſet. Imo quod magis eſt,

ANNO CHRISTI 881.

examine rationem: & tanto in humanis rebus regum cura est propensior, quanto facerdotium, quanto pro honore & defensione ac quiete sanctæ ecclesiæ, ac rectorum & ministrorum ipsius, & leges promulgando, ac militando, a rege regum est eis curæ onus impositum. Et legimus in sacris historiis, quia cum sacerdotes in fegimine regni reges ungebant, & diademata capitibus illorum imponebant, legem in manibus eis dabant, ut discrent & scirent, qualiter & & subjectos sibi regere, & sacerdotes domini honorare debeant. Legimus etiam in sacra historia, quia Ozias rex præsumpsit incensum ponere, (quod non regii, sed sacerdotalis erat ministerii) lepra est a Deo percussus, & de templo a sacerdotibus ejectus, & in domo sua est usque ad mortem reclusus.

Deut. 17.

2. Par. 26.

II.

Denique si pro salute regis ac reipublicæ ministrorum, & pro ministerio indigniratis nostræ commisso, in processu aliqua dixeritmus, quæ carnalibus animis valeant displicere, (quia medicus dare, quos leni unguento medicare non potest, per amarum poculum confectionis reducit ad hilaritatem sanitatis) nec dicant de nobis quod dictum legimus de sedentibus in cathedra Moysis: *Imponunt onera gravia & importabilia in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere*, nos prius verbis sancti Gregorii, ex homilia quam de evangelio tractavit tempore synodi episcoporum, accusamus: quoniam ad exteriora negotia, partim necessitate barbarici timoris, partim negligentia nobis temporis, elapsi sumus, & aliud ex honore suscepimus, atque aliud officio actionis exhibemus. Ministerium prædicationis relinquimus, & ad pœnam nostram, ut video, episcopi vocamur, qui honoris nomen, non virtutem tenemus. Relinquunt namque Deum hi qui nobis commissi sunt, & tacemus: in pravis actibus jacent, & correctionis manum non tendimus: quotidie per multas acquitias pereunt, & eos ad infernum tendere negligenter videmus. Sed quando nos vitam corrigere valeamus alienam, qui negligimus nostram? Curis enim secularibus intenti, tanto insensibiliores intus efficimur, quanto ad ea quæ foris sunt studiosiores videmur. Usu quippe curæ terrenæ a cœlesti desiderio obdurescit animus, & dum ipso fuo usu durus effi citur per actionem fœculi, ad ea emollri non valet, quæ pertinent ad caritatem Dei: quia dum extraneis actionibus implicamur, ministerium actionis nostræ negligimus. Dei causam relinquimus, ad terrena negotia vacamus: locum sanctitatis accipimus, & terrenis actibus, implicamur. Impletum est in nobis profecto quod scriptum est: *Et erit sicut populus, sic sacerdos.* Sacerdos enim non distat a populo, quando nullo vitæ fuæ merito vulgi transcendit actionem. Ecce jam pene nulla est peccati acho, quam non sacerdotes administrent. Quanto autem mundus gladio feriatur aspicimus, quibus quotidie percussionibus intereat populus, videmus. Cujus hoc nisi nostro præcipue peccato agitur? ecce depopulatæ urbes, eversa castra, ecclesiæ ac monasteria destructa, in solitudinem pene redacta sunt: sed tot pereunti populo auctores mortis existimus, qui esse debuimus duces ad vitam. Ex nostro etenim peccato populi turba prostrata est, quia faciente nostra negligentia ad vitam erudita non est. Pensemus ergo, qui unquam per linguam nostram converti de perverso loo opere, nostra increpatione correpti pœnitentiam egerunt, quis luxuriam ex nostra eruditione deseruit, quis avaritiam, quis superbiam declinavit. Hic pastores vocati sumus, & cum ante æterni pastoris oculos veneremus, ibi gregem nostra prædicatione conversum non ducemus. Sed uriam, & ad prædicationis virtutem non sufficimus; loci nostri officium in innocentia vitæ teneamus.

Matth. 23.

A

B

C

III.

De honore & cultu Dei, atque sanctarum ecclesiarum, quæ auctore Deo sub ditione regiminis regis nostri consistunt, communiter verbis ejus qui dixit discipulis & apostolis suis, quorum licet indigni vicibus in ecclesia fanguine Christi redempta fungimur: *Qui vos audit me audit, & qui vos spernit, me spernit: non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis*, dominum nostrum regem monemus, ut ficut tempore antecessorum suorum imperatorum ac regum excultæ & honoratæ, atque rebus ampliatæ fuerunt, salva æquitatis ratione ita permaneant, & quæ sua liberalitate honoratæ atque ditatæ fuerunt, de cetero sub integritate sui ferventur. Et sacerdotes, ac servi & ancillæ Dei, vigorem ecclesiasticum, & debita privilegia, juxta reverendam auctoritatem obtineant: esfque regalis potestas, & illustrium virorum strenuitas, seu reipublicæ administratores, ut suum ministerium competenter exequi valeant, in omnibus rationabiliter & justè concurrant.

Luc. 10.

D

IV.

Ut missi regii per civitates, & singula monasteria tam canonicorum, quam monachorum, five sanctimonialium, una cum episcopo parochiæ unusquisque eumque in qua consistunt, cum consilio etiam & consensu ipsius qui monasterium retinet, vitam ibi degentium & conversationem inquirant, & ubi necesse est corrigant, & ubi desunt, congruas officinas construere jubeant, & ubi fa-

ANNO CHRISTI 881.

ctæ & per negligentiam tum destructæ, inasfurari præcipiant, & victum ac potum, & vestitum, atque cetera necessaria, pro qualitate & possibilitate loci, & inhabitantium necessitate ordinent, & hospitalitatem supervenientium hospitum, & receptionem pauperum ibidem disponant & ordinent: & thesaurum, ac vestimenta, seu libros diligenter inviolent, & breves regi reportent. Imbrevient quid unusquisque ecclesiarum prælatus, quando prælationem ecclesiæ fuscepit, ibi invenerit, & quid modo exinde minus sit, vel quid & quantum sit superadditum. Similerum etiam canonicorum, & monachorum, sive sanctimonialium, unusquisque suos describant, & regi referant: secundum qualitatem loci, cum consilio episcoporum & fidelium suorum, ubi minor numerus fuerit, regia auctoritate addatur: ubi vero indifferentiæ prælatorum superfuerit, ad menfuram redigatur. Et qualiter abbatiarum prælati, & in locis sacris inhabitantes, de his quæ missi regii præceperint, obedierint, regi diligentissime & capitulatim referre procurent.

ANNO CHRISTI 881.

A

B

C

V.

Raptores autem, non nostris verbis sed Christi & sanctorum ejus, qui cum illo in cœlo regnant, & in terris miraculis coruscano, auctoritate ipsius qui nobis licet indignis in apostolis suis dixit: *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlis: & quæ solveritis super terram, erunt soluta & in cœlis*, monemus, & eis verba ipsius domini incalcamus, quæ nisi se correxerint, in extremo judicio audient: *Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui parati est diabolo, & angelis ejus.* Hinc ergo colligendum est, quanta damnatione plectendi sunt qui aliena rapiunt, & rapta animadvertione feriunrur qui fua indifferete tenuerunt. Perpendant quo eos obliget reprobatus rapta, si tali subjicit pœnæ non tradita: perpendant quid mereatur injustitia illata, & tanta percussione digna est pœtas non inpœnfa. Audiant raptores: *Ve ei qui multiplicat non fua usquequo, & aggravat contra se densum lutum.* Densum lutum contra fe aggravare, est terrena lucra cum pondere peccati cumulare. Audiant quid Christus dicat: *Quid prodest homini si totum mundum lucretur, anima vero sue detrimentum fiat?* id est, quid prodeft homini, si totum quod extra fe eft congregat, fi hoc folum quod ipfe eft damnat? Audiant quod illa quæ rapiunt in hoc fœculo deficient, aut in fœculo diminuent, fed fecum ad judicium caufas rapinæ, id eft damnationem fecum ferent. Audiant quid prophetæ Ifaias dicit: *Rapina pauperis*

Matth. 18.

D

Matth. 19.

Matth. 16.

Ifai. 5.

ANNO CHRISTI 881.

pis & presbyteris, ac ceteris fidelibus, celebrantibus atque adstantibus ad hoc terribile sacramentum, in apostolis suis dixit: *Hac quotiescumque feceritis, in meam memoriam facietis.* Et potest fieri, ut quidam audientes tale periculum esse communicare corpori & sanguini domini, qui non volunt a malis recedere & de præteritis pœnitentiam agere, dicant: Abstinebimus nos ab illa communione, quia non retrahimus nos a mala operatione. Unde audiant quibuscumque diabolus ista susurrat, quoniam sicut dominus dicit de baptismo, quod nullus potest fieri salvus, nisi qui renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto: ita de hac sancta communione dixit: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et sicut dixit: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit*, id est, sicut promisit in baptismate, diabolo & ejus operibus abrenunciando, & in Deum fide quæ per dilectionem operatur credendo, hoc est ut in fide & bonis operibus permaneat, & si post baptismum peccaverit, confessionem & dignam pœnitentiam, illis qui in eum peccaverunt dimittendo, & bonis operibus insistendo, hoc quod male fecit emendet: ita etiam de hac sancta communione dixit: *Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo:* &: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum, & ego resuscitabo eum in novissimo die;* &: *Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem:* &: *Qui manducat me, & ipse vivet propter me.* Audiant rapaces & prædatores, quid iterum dominus per prophetam dicat: *Qui prædaris, nonne & ipse prædaberis?* Videlicet quia illius qui prædatur res pauperum & ecclesiarum ac servorum Dei, prædatur a diabolo, & præda illius fit. Audiant quid sanctus Paulus apostolus dicat, per quem locutus est Christus, & qui raptus fuit usque ad tertium cœlum, & qui raptus fuit in paradisum, & audivit talia secreta verba, quæ non licebat homini loqui. Ait namque quia *neque rapaces, neque homicidæ, neque adulteri regnum Dei possidebunt.* Unde intendant quale quantumque peccatum est rapina, quam cum adulterio & homicidio sanctus comparavit apostolus. Item ipse dicit: *Si quis fornicator, aut adulter, aut rapax, aut homicida est, cum hujusmodi nec cibum sumere*, Christi discipulo, id est, Christiano, licet, ante satisfactionem, id est, correctionem, ac emendationem & dignam pœnitentiam. Audiant quod sanctus Joannes apostolus, electus & dilectus Christi, qui in cœna super pectus ejus recubuit, talem hominem salutare vetat dicens: *Nec Ave ei dixeritis, neque in domum receperitis.* Audiant quid per prophetam dominus dicit ad eos qui in medio talium immorantur. *Exite*, inquiens, *de medio eorum, & immundum ne tetigeritis, & ego recipiam vos, & habitabo inter vos, & ero vobis in Deum, & vos eritis mihi in filios & filias.* Nihil enim est aliud quod isti raptores faciunt, nisi præcursio exercitus antichristi, cujus vocem dictum est: *Non movebor a generatione in generationem sine malo:* id est tanta malam faciam in uno loco, ut antequam ad alium locum veniam, adventum meum ibi habitantes timeant: sed & postea sentient. Et Joannes apostolus: *Nunc*, inquit, *antichristi multi sunt.* Unde timendum nobis est quod omnis propter hoc deprecatur ecclesia: *Exurge domine Deus, exaltetur manus tua*, id est, ad vindictam, *non obliviscaris pauperem populum*, & dominus, qui non mentitur, repromittit dicens: *Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit dominus*, id est, jamque in proximo vindictam exercebo. Audiant raptores, quid de talibus sacri canones decernunt; Si quis, inquiunt, de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem, aut religiosum exspoliaverit, & mandaverit ad ipsum episcopus ut eum audiat, & is contempserit: invicem mox scripta percurrant per omnes provinciæ episcopos, & quoscumque adire potuerit, ut excommunicatus habeatur, donec audiat & reddat aliena. Ecce de pauperum raptoribus. Audiant raptores & prædones rerum ecclesiasticarum, quid sanctus Anacletus papa, ab ipso beato Petro apostolo presbyter ordinatus, cum totius mundi sacerdotibus judicavit. Dicit namque: Qui abstulerit aliquid patri vel matri, homicidæ particeps est. Pater noster sine dubio Deus est, qui nos creavit, mater vero nostra ecclesia, quæ nos in baptismo spiritaliter regeneravit. Ergo qui Christi pecunias & ecclesiæ rapit, aut aufert, vel fraudatur, homicida est, atque homicida ante conspectum justi judicis deputabitur. Qui rapit pecuniam proximi sui, iniquitatem operatur: qui autem pecuniam vel res ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit, & ut sacrilegus judicandus est. Et sanctus Urbanus papa & martyr: Rex, inquit, & facultates ecclesiasticæ oblationes appellantur, quia domino offeruntur, & vota sunt fidelium, ac pretia peccatorum, atque patrimonia pauperum: si quis illa rapuerit, reus est damnationis Ananiæ & Sapphiræ, & oportet hujusmodi tradere satanæ, ut spiritus salvus sit in die domini. Et sanctus Lucius papa: Rerum, inquit, ecclesiasticarum & facultatum raptores a liminibus sanctæ ecclesiæ anathemarizatos apostolica auctoritate pellimus & damnamus, atque sacrilegos esse judicamus: & non solum eos, sed & omnes consentientes eis: quia non solum qui faciunt rei judicantur, sed etiam qui facientibus consentiunt. Par enim pœna & agentes & consentientes comprehendit. Et sanctus Augustinus in sermone evangelii sancti Joannis ita dicit: Fur sacrilegus loculorum sacrorum & dominicorum est Judas, & qui aliquid de ecclesia furatur & rapit, Judæ perdito comparatur. Item in sacris canonibus a Spiritu sancto dictatis, & Christi sanguine confirmatis, scriptum est: Si quis oblationes ecclesiæ extra ecclesiam accipere vel dare voluerit, præter conscientiam episcopi vel ejus cui hujusmodi officia commissa sunt, nec cum ejus voluerit agere consilio, anathema sit. Episcopus autem omnibus se audientibus dicere debet quid sit anathema: Id est, alienatio a Christo & ejus corpore, quæ est sancta ecclesia. Et ne desperent tales homines, & in peccato permaneant, ostendere debet episcopus quamdiu duret anathema, id est, quamdiu quisque errorem non corrigit, & digna satisfactione non emendat, ut reconciliationem & indulgentiam valeat promereri. Si quis vero ante satisfactionem, & reconciliationis indulgentiam, in peccatis suis perseverans mortuus fuerit, jam anathema perpetuum illi erit, & peccatum ad mortem, pro quo non dicit apostolus ut oretur.

[Margin: Ibidem. 1. Cor. 11. Joan. 6. Matt. 16. Joan. 6. Isa. 33. 1. Cor. 6. Ibid. 5. 2. Joan. 10. 2. Cor. 6. Psalm. 1. Joan. 2. Psal. 9. Psal. 11. Concilium Tolet. 1. can. 11. Epist. 6. Epist. 1. Tract. 50. in Joannem. Concilium Gangrense can. 7. 1. Joan. 5.]

VI.

Regiam vero dignitatem, & ministros reipublicæ, ac cooperatores regii ministerii, episcopali auctoritate & domini voce monemus, ut semetipsos coram Deo & coram hominibus tales exhibeant, ut adjutores Dei fieri, & ab ipso & in præsenti sæculo & in futuro adjuvari mereantur: & nulla quælibet causa, aut munerum acceptio, aut amicitia cujuslibet, vel odium, aut timor, aut gratia, ab statu rectitudinis eos deviare compellat, quin inter proximum & proximum juste judicent: pupillorum vero, & viduarum, & ceterorum pauperum adjutores ac defensores, & sanctæ ecclesiæ vel servorum illius honoratores juxta suam possibilitatem fiant: illos quoque qui temeritate & violentia in furtis & latrociniis, sive rapinis, communem pacem populi perturbare moliuntur, suo studio & correctione sicut decet compescant. Unde quædam capitula, a præcedentibus imperatoribus & regibus statuta, in unum collecta subjungere dignum duximus, quæ ita se habent.

Ex capitulis imperatorum & regum.

[Lib. 11. c. 141.] De pace in exercitali itinere servanda usque ad marcham, hoc omnibus notum fieri volumus, quod quicumque auctorem damni sibi præterito anno illati nominatim cognoscit, ut justitiam de illo quærat, & accipiat. [Ibid. cap. 15.] Deinceps tamen omnibus denunciare volumus, ut unusquisque cognoscat omnes, qui in suo obsequio in tali itinere pergunt, sive sui sint, sive alieni, ut ille de eorum factis rationem se sciat redditurum: & quidquid in pace violanda deliquerint, ad ipsius debet periculum pertinere: ea scilicet conditione, ut pacis violator primum juxta facinoris qualitatem, sive coram nobis, sive coram misso nostro, dignas pœnas persolvat: & senior, qui secum talem duxerit, quem aut constringere noluit, aut non potuit, ut nostram jussionem servaret, & insuper in regno nostro prædas facere non timeret, pro illius negligentia, si ante eum de his non admonuerit, & postquam negligentia contemptoris ad ejus notitiam pervenerit, eum corrigere sicut decet neglexerit, honore suo privetur, ut scilicet neuter illorum sine justa vindicta remaneat.

[Lib. v. c. 189.] Si quis in exercitu infra regnum, sine jussione dominica, per vim hostilem aliquid prædare voluerit, aut fenum tollere, aut granum; sive pecora majora vel minora, domosque infringere, vel incendere, hæc ne fiant omnino prohibemus. Quod si ab aliquo præsumptioso factum fuerit, sexaginta solidos si liber est sit culpabilis, & omnia *cimelia restituat, aut cum duodecim testibus se purget. Si vero servus hoc fecerit, capitali crimini subjaceat, & dominus omnia cimelia restituat, quia servum suum non correxit, nec custodivit, ut talia non perpetraret. Quoniam si nosipsos comedimus, cito deficiemus. Unusquisque tamen custodiat exercitum suum, ne aliqua deprædatio infra regnum fiat.

[* Slemodia, simelia.]

[Lib. 111. c. 65.] Si quis domum alienam cujuslibet infregerit, quidquid exinde per vim abstulerit, aut rapuerit, vel furaverit, secundum legem illi, cujus domus fuerit infracta & spoliata, in triplum componat, & insuper bannum dominicum solvat. Si servus hoc fecerit, sententiam superiorem accipiat, & insuper secundum suam legem compositionem faciat. Si quis liber homo aliquod tale damnum alicui fecerit, pro quo plenam compositionem facere non valeat, semetipsum in vadio pro servo dare studeat, usque dum plenam compositionem adimpleat.

[Lib. 111. c. 1.] De pace admonemus, ut omnes qui per aliqua scelera rebelles sunt constringantur.

[Ibid. cap. 66.] Si quis messes aut annonas in hoste super bannum dominicum rapuerit, vel paverit, aut furaverit, aut cum caballis vastaverit, æstimato damno secundum legem in triplum componat: & si liber homo hoc fecerit, bannum dominicum pro hac re componere cogatur. Servus vero secundum legem tripla compositione damnum in loco restituat, & pro damno disciplinæ corporali subjaceat.

[Lib. vi. c. 96.] Si quis infra regnum rapinam fecerit, aut cuiquam nostro fideli, ejusque homini, aliquid vi abstulerit, in triplo cui aliquid abstulit legibus componat, & insuper bannum nostrum, id est sexaginta solidos, nobis persolvat. Postmodum vero a comite ante nos adducatur, ut in bastonico retrusus usque dum nobis placuerit pœnas luat. Nam si publice actum fuerit, publicam inde agat pœnitentiam juxta sacrorum canonum sanctionem. Si vero occulte, sacerdotum consilio ex hoc agat pœnitentiam: quoniam *raptores*, ut ait apostolus, nisi veram egerint pœnitentiam, *regnum Dei non possidebunt*. [1. Cor. 6.] Qui vero de rebus ecclesiarum aliquid abstulerint, gravius inde judicentur: quia sacrarum rerum ablatio sacrilegium est, & sacrilegus vocatur, qui ex eis aliquid abstulerit aut rapuerit. Extorres namque a liminibus sanctæ matris ecclesiæ tales personæ usque ad satisfactionem ecclesiæ quam læserint, sunt habendæ, atque firmiter denotandæ.

[Caroli Calvi tit. XII. cap. 11.] Unusquisque missus in suo missatico provisionem

nom habeat, ut si aliquis de nobilibus fidelibus per A ministerium fuum tranſierit, aut ibi conſilium, aut communeres, rapinas, vel depraedationes, aut talia illicita fecerit, de quibus Deus offendi ſolet, & populus pro oppreſſione genera, quaerentes hoc ſubtiliter & veraciter inveſtiget, & nobis renunciet, qualiter inde nos ſic ordinemus, ut nec ipſum, nec iſtum hoc agere deleſtet.

Ut miſſi in illorum miſſaticiis curam habeant, ne homines noſtri, aut alii quilibet, vicinos ſuos majores vel minores tempore aſtatis, quando ad herbam foos cabillos mittunt, vel tempore hiemis, quando mareſcacios illorum ad foſſum dirigunt, vicinos majores vel minores depredentur: & ſi egerint, hoctenus, praedimus, veraciter miſſi noſtri inveſtigent, & nobis renuncient, ut in ſeniore hoc ſic emendemus quatenus homines ſuos in poſterum habeant, & contenti ſint debitis, & indebita inuſte non appetant.

Volumus ut res eccleſiaſticae, in quiſcumque regno earum fuerit, tam de vaſis ſacratibus, quam de abbatiis, ſine ulla contradictione reddantur ſplendorem eccleſiarum, ſicut tempore domni ac genitoris noſtri fecerunt, illas poſſideant. Et quia per vagos & tyrannos conſtituitur irreverentia homines pax & quies perturbari ſolet, volumus ut ad quemcunque noſtrum talis venerit, ut de his quae egit rationem & juſtitiam ſuſtentigere poſſit, nemo ex nobis illum ad aliud recipiat, vel retineat, niſi ut ad rectam rationem & debitum emendationem perducatur. Et ſi rationem rectam ſuſtentigerit, C omnes in communi, in cujus regno venerit, illum perſequantur, donec aut ad rationem perducatur, aut de regno deleatur.

Similiter & de regnum noſtrum eſt, qui pro aliquo capitali & publico crimine a quolibet epiſcopo corripitur vel excommunicatur, aut ante excommunicationem crimen illud habuit, regnum & regis regimen mutat, ne debitam poenitentiam ſuſcipiat, aut ſuſceptam legitime portat.

Denunciandum eſt eis omnibus, & a miſſis noſtris ordinandum, ut omnes eccleſiae & presbyteri ſub immunitate ac privilegio, & ordinatione atque diſpoſitione epiſcoporum ſingularum parochiarum, in quibus conſiſtunt, maneant ſub auctoritatem canonicam, & capitularia domini Caroli imperatoris & pii Auguſti Hludovici pormaneant.

Ut miſſi noſtri diligenter inveſtigent cum epiſcopo, & praelatis monaſteriorum, & per fideles & ſtremos viros in unaquaque parochia, de rebus eccleſiaſticis in modem datis: & ſcire evidentius & veris indiciis ac inconcuſſibus rebus poterint, diligenter a quo & quibus date ſint, & quantum exinde ſit deſcriptum, & nobis renuncient, ut cum conſilio fidelium noſtrorum hoc ſarcilegium emendare curemus.

Ut miſſi noſtri expreſſe, & cum omni diligentia, cum epiſcopo & praelatis monaſteriorum, per ſingulas parochias noviter de rebus eccleſiaſticis unde nunc & decimae ſolvi debent, & non ſolvuntur, ut perfecte ab eadem rus retinentibus fiant. Et ſi aliqua contradictio, quae rationabilis videatur, oborta fuerit, deferibatur: & praelatus ipſius caſae Dei, unde res eſſe nominatur, & illa qui eas detinet, & nomen ac detinem ſalvere deteſtat, ſimul cum miſſis noſtris ad noſtram jubeatur venire praſentiam, ut tunc veritate comperta, & diffinitione decreta, quod rationabiliter invenerimus, inde praecipiamus.

Volumus etiam, ut inveſtigent miſſi noſtri, qualiter illi, qui eaſdem res eccleſiaſticas, unde dentine dantur, five non dantur, illas ſalvas habeant, & in caſticiis & in ſilvis cuſtoditis, vel ſi terrem ac mancipia inde perdita ſint, vel aliquid hujuſmodi, aut ſi familia oppreſſa ſit contra legem, & omnia per haec breves renuncient miſſi noſtri.

Ut miſſi noſtri per ſingulas parochias comitibus & reipublicae miniſtris ex bonno noſtro praecipiant ne malis vel pravis in exitibus & aetiis eccleſiarum, & presbyterorum in manſionibus, neque in dominico, vel feſtivis diebus, teneve praetumanti fed come quemcunque bonum conſident & invenient ubi ſtationem ad malum tenendum conſtituant: quia nefas eſt ibi reos puniri, ubi reſpectu divinae reverentiae miſericordiam confenſu fidelium & decretis praedeceſſorum noſtrorum conſequuntur.

Ut miſſi noſtri comitibus, & omnibus reipubli- B cae miniſtris, firmiter ex verbo noſtro denuncient, atque praecipiant, ut a quarta feria ante initium quadrageſimae, nec in ipſa quarta feria, uſque poſt octavas paſchae, nullum vel placitum publicum, nifi de concordia vel pacificatione diffoudatium, tenere praſumant. Similiter ſtatim a quarta feria ante nativitatem domini, uſque poſt octavas diei obſervent: nec non in ipſis quatuor temporibus, & in rogationibus, finili obſervatione obſervent feriatos dies venerari omnimodis ſtudeant.

Ut miſſi noſtri omnibus per ſingulas parochias denuncient, quia ſi epiſcopus, aut miniſter epiſcoporum, pro omnibus colonos flagellaverint cum virgis, pugnos autem aliorum, & ut ipſi criminoſi corrigantur, cum tali diſcretione fine ulla C oppreſſione inhibita, ſicut in ſynodo collocutum eſt, & ut levis poenitentiam temporaliter & corporaliter agant, ne aeternaliter pereant: ſi ſeniores ipſorum colonorum indigne tulerint, & aliquam vindictam inde exercere voluerint, aut eaſdem colonos ne diligantur cuſtinere praſumpſerint, ſciant quia & bannum noſtrum component, & ſimul cum excommunicatione eccleſiaſtica noſtram iram ſuſtinebunt.

Ut miſſi noſtri omnibus reipublicae miniſtris de- Edict. capp. 18. nuncient, ut omnes, vel reipublicae miniſtri, ſimul cum epiſcopo antiquitus reipublicae parochiae ſint in miniſteriis illorum, quando idem epiſcopus ſuam parochiam circumierit, cum epiſcopus ais notum fecerit: & quos per excommunicationem epiſcopus addecere voluerit, ipſi regis auctoritate & poteſtate ad poenitentiam vel rationem atque ſatisfactionem adducant.

Sciant etiam fideles noſtri, quia conceſſimus in Edict. capp. 18. ſynodo venerabilibus epiſcopis, ac ſuper heneficia eccleſiaſtica, vel praeſtarias, etiamſi quibus monaſteriorum praeſtaria ſtationabiliter peteris, praeceptas confirmationis noſtrae ullo modo, faciamus. Et ideo ab irrationabili petitione ſe cuuſquiſque compeſcat.

De uno manſo ſecundum capitulare Auguſtonum & praedeceſſorum noſtrorum ad eccleſiam Dei Caroli Calvi capp. 10. to, nullus conſtus, neque caballi paſtus, a ſenio- 11. ribus de presbyteris requiratur, ſicut in praefato capitulari continetur. Sed neque de terrulis ac vineolis pro loco ſepulturae ad eaſdem eccleſias datis, neque de decimis, ſicut in canonibus, & in praefatis capitularibus continetur. Etiam ubi inveniuntur ſeniores a miſſis noſtris, quod ſeniores ſine conſentia epiſcoporum presbyteros de eccleſiis ejiciunt, vel in eccleſiis ſtatuunt, miſſi noſtri, ſicut in praefatis capitularibus continetur, inde faciant, & epiſcopi de clericis hominum noſtrorum ita faciant, ſicut in eiſdem capitularibus continetur.

Hoc miſſi noſtri notum faciant comitibus & populo, quod nos in omni hebdomada unum diem ad cauſas audiendas & judicandas federe volumus. Comites autem & miſſi noſtri magnum ſtudium habeant, ut ſine cauſa non remaneant.

Anno Christi 811. Tomus V. VIII. Edict. capp. 19. 20.

Anno Christi 811. Tomus V. VIII. Edict. capp. 18

ANNO CHRISTI 881.

ſtris, id eſt, intra corpora noſtra, habe-
mus conſcientiam malam de rapinis, de a-
varitia, quæ eſt idolorum ſervitus, de lu-
xuriis, de invidia, de fraternis odiis, &
de homicidiis, de ſacrilegiis, & de ince-
ſtibus, & de ceteris criminibus, ac pec-
catis, expurgemus illa mala per puram con-
feſſionem, & per bonam devotionem, &
per lacrymas, & per eleemoſynas & di-
gnas ſatisfactiones, & quantocius tempus
fuerit, faciamus omnes in commune de
præteritis peccatis, ſive manifeſtis, ſive
ſecretis, publicam pœnitentiam, & tri-
duanum jejunium, & mundemus nos ab
omni inquinamento carnis & ſpiritus, per-
ficientes ſanctificationem in timore Dei.
Quia, ſicut S. Auguſtinus dicit exponens
ſententiam apoſtoli, peccata ſive parva ſi-
ve magna impunita eſſe non poſſunt: quia
aut ab homine pœnitente, aut a Deo ju-
dicante plectuntur: ceſſat autem vindicta
divina, ſi converſio præcurrat humana.
Amat Deus pœnitentibus & confitentibus
parcere, & ſe judicantes non judicare.
Et poſt jejunium, & dignos pœnitentiæ
fructus, & profeſſionem quod ab iſtis ma-
lis, in quibus hactenus verſati ſumus,
nos de cetero abſtinere debeamus, quia
pœnitentiam vere agere eſt commiſſa plan-
gere, & iterum plangenda declinare, mu-
tata in mente malignitate in benignitatem,
accipiamus corpus & ſanguinem Chriſti
in remiſſionem peccatorum noſtrorum, ut
Deus in nobis habitet, & nos in Deo:
quatenus nec inviſibiles, nec viſibiles ini-
mici contra nos poteſtatem habeant. Nam
aliter, nec ſuper pravos Chriſtianos vir-
tutem, nec contra Paganos habere pote-
rimus victoriam. Nullus autem de iniqui-
tatum ſuarum immanitate deſperet: tan-
tum ex toto corde convertatur ad domi-
Joan. 4. Luc. 23. num. Veternoſas namque Ninivitarum cul-
pas triduana pœnitentia abſterſit: & con-
verſus latro vitæ præmia etiam in ipſa
ſententia ſuæ mortis emeruit. Mutemus
igitur corda, & præſumamus nos jam per-
cepiſſe quod petimus. Citius ad precem
judex flectitur, ſi a pravitate ſua petitor
corrigatur. Ita namque quæ ingrata eſſe
hominibus importunitas ſolet, judicio ve-
ritatis placet: quia pius ac miſericors De-
us vult a ſe veniam exigi, qui quantum
meremur non vult iraſci. Hinc etenim per
Pſal. 46. prophetam dicit: *Invoca me in die tribula-
tionis tuæ, & eripiam te, & magnificabis me.*
Ipſe ergo ſibi teſtis eſt qui invocantibus
miſereri deſiderat, qui admonet ut invo-
cetur. Et ſicut per alium prophetam ad-
Thren. 3. monet: *Levemus corda noſtra cum manibus ad
Deum.* Ad Deum quippe corda cum ma-
nibus levare eſt, orationis ſtudium cum

A merito bonæ operationis erigere. Dat pro-
fecto, dat timori noſtro fiduciam, qui per
prophetam clamat: *Nolo mortem peccatoris,* Ezech. 33.
ſed ut convertatur & vivat. Et certa ſenten-
tia eſt, quia quos Deus diu, ut convertan-
tur exſpectat, non converſos durius dam-
nat. Et poſtquam taliter, ſicut prædixi-
mus, a peccatis noſtris nos & vos munda-
bimus, de cetero ab eiſdem & ab aliis pec-
catis nos contineamus, ne contingat nobis
illud proverbium, quod beatus Petrus a-
poſtolus de redeuntibus poſt penitentiam
ad peccata dicit: *Canis reverſus ad ſuum vo-
B mitum, & ſus lota in volutabro luti.* Magna 2. Petr. 2.
eſt enim contra peccatum pœnitentiæ vir-
tus: ſed ſi quis in eadem penitentia perſe-
veret. Nam ſcriptum eſt: *Qui perſeveravé-
rit uſque in finem, hic ſalvus erit.* Hinc ſcri- Matth. 10.
ptum eſt: *Qui baptizatur a mortuo, & iterum* Eccl. 34.
tangit eum, quid proficit lavatio illius? Mor-
tuum quippe eſt omne opus perverſum,
quod pertrahit ad mortem, quod vita ju-
ſtitiæ non vivit. Baptizatur ergo a mortuo
& iterum tangit eum, qui prava opera,
quæ ſe egiſſe meminit, deplorat; ſed eiſ-
C dem ſe iterum poſt lacrymas implicat. A-
nimæ itaque cuilibet ejuſdem mortui lava-
tio non proficit, qui hoc iterum faciendo
quod planxerat, nec per lamenta pœniten-
tiæ ad rectitudinem juſtitiæ exurgit. Et
quicumque tempore pœnitentiæ profitetur
ad priſtina peccata ſe non rediturum, id
eſt, præterita peccata anathematizat, (quo-
niam aliter nec a Deo ſolvitur, nec ſacer-
dotali miniſterio reconciliari poteſt,) ſoli-
cite attendat quæ S. Gregorius in quadam
epiſtola ſua dicit. Si qui vero ſunt, in- Lib. IX. ep. 39. Theodiſtæ.
quiens, qui dicunt quia compulſus quiſ-
D piam neceſſitate ſi anathematizaverit, ana-
thematis vinculo non tenetur, ipſi ſibi te-
ſtes ſunt quia Chriſtiani non ſunt, quia li-
gamenta ſanctæ eccleſiæ vanis ſe æſtimant
conatibus ſolvere. Ac per hoc nec abſolu-
tionem ſanctæ eccleſiæ, quam præſtat fide-
libus, veram putant, ſi ligaturas ejus va-
lere non æſtimant. Contra quos diu diſpu-
tandum non eſt, quia per omnia deſpici-
endi & anathematizandi ſunt: & unde ſe
E fallere veritatem credunt, inde in peccatis
ſuis veraciter ligantur. Si qui ſunt igitur,
qui ſub nomine Chriſtiano hæc, quæ præ-
diximus, aut prædicare audent, aut taciti
apud ſeipſos tenere, procul dubio eos &
ego, & omnes catholici epiſcopi, atque u-
niverſa eccleſia anathematizamus, quia ve-
ritati contraria ſentiunt, & contraria lo-
quuntur. Intereſt tamen plurimum inter
eos, qui poſt pœnitentiam & profeſſionem
ad criminalia & publica peccata redeunt per
contemptum, & in eis perſeverare diligunt,
& inter eos, qui per fragilitatem in præte-
rita

ANNO CHRISTI 881.

rita peccata criminalia vel publica recidunt,
& iterum pœnitentiam poſcunt: quia ſicut
S. Auguſtinus dicit, in tantum hominum
Epiſt. 54. iniquitas aliquando progreditur, ut etiam
poſt actam pœnitentiam, poſt altaris recon-
ciliationem, vel ſimilia vel graviora com-
mittant: & tamen Deus facit etiam ſuper ta-
les oriri ſolem ſuum, nec minus tribuit,
quam ante tribuebat, largiſſima munera vi-
tæ ac ſalutis. Et quamvis in eccleſia locus
humillimæ pœnitentiæ non concedatur, De-
us tamen ſuper eos ſuæ pœnitentiæ non obli-
viſcitur. Quamvis ergo caute ſalubriterque
proviſum ſit, ut locus illius humillimæ pœ-
nitentiæ ſemel in eccleſia concedatur, ne
medicina vilis minus utilis eſſet ægrotis, quæ
tanto magis ſalubris eſt, quanto minus con-
temptibilis fuerit: quis tamen audeat Deo
dicere, Quare huic homini, qui poſt pri-
mam pœnitentiam rurſus ſe laqueis iniquita-
tis conſtringit, adhuc iterum parcis? Quis
audeat dicere erga iſtos non agi quod apoſto-
Rom. 2. lus ait: *Ignoras quia patientia Dei ad pœnitentiam
te adducit?* aut iſtis exceptis eſſe diffinitum
quod ſcriptum eſt: *Beati omnes qui confidunt in*
Pſalm. 2. *eum?* aut ad iſtos non pertinere quod dici-
Pſal. 26. tur: *Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum,
omnes qui ſperatis in domino?*

VIII.

Tandem ad vos, domine rex dilectiſſime
nobis, ſermonem convertimus, quia & in
iſto temporali regno vos proſperari cupimus
& poſt iſtud regnum ad æternum pervenire
deſideramus. Sicut quidam noſtrum ab illis
audivit qui interfuerunt, Carolus Magnus
imperator, qui regnum Francorum nobiliter
ampliavit, & per annos quadraginta ſex fe-
liciter rexit, & ſapientia tam in ſanctis ſcri-
pturis, quam & in legibus eccleſiaſticis &
humanis, reges Francorum præceſſit, nul-
lo unquam tempore ſine tribus de ſapientio-
ribus & eminentioribus conſiliariis ſuis eſſe
patiebatur: ſed viciſſim per ſucceſſiones, ut
eis poſſibile foret, ſecum habebat, & ad ca-
pitium lecti ſui tabulas cum graphio habe-
bat, & quæ ſive in die, ſive in nocte, de u-
tilitate ſanctæ eccleſiæ, & de profectu ac ſo-
liditate regni meditabatur, in eiſdem tabu-
lis annotabat, & cum eiſdem conſiliariis,
quos ſecum habebat, inde tractabat: &
quando ad placitum ſuum veniebat, omnia
ſubtiliter tractata plenitudini conſiliariorum
ſuorum monſtrabat, & communi conſilio il-
la ad effectum perducere procurabat. Et ſi
ille, qui ſic ſapiens & fortis, & amplitudi-
ne regni locuples, & multorum regnorum
pacificus dominator, agere ſtudebat, (ſe-
Eccl. 32. quens ſententias ſcripturæ dicentis: *Omnia
fac per conſilium, & poſt factum non pœnitebis:*
Prov. 1. & : *Audiens ſapiens ſapientior erit, & intelligens
Prov. 11. gubernacula poſſidebit.* & : *Ubi non eſt guberna-*

A *tor, populus corruet; ſalus autem, ubi multa con-
ſilia:*) quid vobis ſic agendum attendite, qui
adhuc in ætate immatura eſtis, & tantos com-
participes atque æmulos in iſta particula re-
gni habetis, ut nomine potius, quam virtu-
te regnetis. Quæſumus cum conſilio & auxi-
lio fidelium veſtrorum, eligite qui vobiſcum
per ſingulos menſes de utroque ordine con-
ſiliarii maneant, quibus aurem & cordis &
corporis libenter accommodetis, quique
vos & Deum timere, & ſanctam eccleſiam
ac rectores ejus ſecundum ſacras leges do-
ceant honorare, & regnum ac fideles veſtros
B ſecundum voluntatem domini gubernare, &
veſtram domum, ſicut tempore anteceſſo-
rum veſtrorum fuit, quando bene fuit, il-
lam vobis inſinuent ordinare, ne vos illuc
trahat neceſſitas, quod ducere non debet
voluntas. Quatenus eccleſiæ in iſto regno
per occaſionabiles circadas, & per indebi-
tas conſuetudinarias exactiones, quæ tem-
pore Pippini, Caroli, & Hludovvici non
fuerunt, ſed moderno tempore impoſitæ
fuerunt, non affligantur: & regni primores
cum debita ſecuritate ac honore erga vos
C conſiſtere poſſint, & ceteri nobiles homines
in regno ſecuritatem habeant, ne per diver-
ſa ingenia a ſuis opibus quas habere potue-
rint, diſpolientur. Quia poſtquam radix om-
nium malorum cupiditas in regno exarſit,
ut nullus, aut pene nullus, honorem aut a-
liquod bonum ſine pretio poſſet acquirere
aut tenere, aut ſecuritatem habere, pax &
conſilium & juſtitia, atque judicium, ſicut
neceſſe fuerat, locum in iſto regno non ha-
buerunt. Et ſatagite, ut iſtæ rapinæ ac de-
prædationes in iſto regno ceſſent, & miſer
iſte populus, qui jam per plures annos per
D deprædationes diverſas & continuas, & per
exactiones ad Northmannos affligitur, ali-
quod remedium habeat, & juſtitia & judi-
cium, quæ quaſi emortua apud nos ſunt, re-
viviſcant, & virtutem nobis Deus reddat
contra paganos, quia uſque modo jam ante
plures annos locum in iſto regno defenſio
non habuit, ſed redemptio & tributum non
ſolum pauperes homines, ſed & eccleſias
quondam divites jam evacuatas habent. Et
ideo regium nomen ad tantam contumeliam
& ad tantam brevitatem devenit, ſicut mul-
tis eſt notum, & iſtud regnum, quondam
E nobile atque amplum, in ſeipſum diviſum
eſt: at ſicut dominus dicit, *regnum in ſeipſum* Matth. 12.
diviſum deſolabitur, id eſt, de ſolo, videli-
cet de terra, labitur, id eſt, ac ſi de glacie Pſal. 7.
lubricatur; ita ut non ſit quod in proximo
eſt, niſi, ut in pſalmo dicitur, converſi
fuerimus; jam dominus gladium ſuum vi-
bravit, tetendit et paravit illum, et in eo
vaſa mortis effecit. Timete ſententiam
quam ſcriptura dicit quæ non mentitur: *Ve-
ter-*

ANNO CHRISTI 882. *Epistol. 10.*

terra *exijos reos jerunnis est, & cujus principes* A *ta* David avi fui parvam regni particu-
manu comeduntur. Et attendite, quia non de- lam reservavit. De eo quod scriptum est: *Vae*
testatur scriptura arcte juvenem, sed mo- *terra, cujus principes manu comeduntur*, non
ribus, et vita, atque fluititia, que nul- de necessaria, sed de voluptuosa comestione
la consilii gravitate deprimuntur. Quod dicit scriptura, sicut demonstrat apo-
alibi sanctæ scripturæ sententiæ monstrant stolus dicens: *Carnis curam ne feceritis in de-*
dicendo: *Senectus venerabilis est, non diuturna,* *sideriis vel in concupiscentiis*. Quos enim a
nec numero annorum computata. Cani cura carnis in concupiscentiis refrenat, in
sunt autem sensus hominis, & ætas senectutis necessariis quoque concedit. Deus omni-
vita inamaculata. Hinc est ergo, quod ad potens, qui per nos hæc loquitur in auri-
Mosyen dominus dicit: *Congrege mihi se-* bus vestris, per fe loquatur in cordibus
ptuaginta viros de senioribus Israel, quos tu vestris.
nosti, quod senes populi sint. In quibus non
aliud quam senectus mentis requiritur,
cum tales jubentur eligi qui senes fcian-
tur. Si enim senectus in eis corporis que-
reretur, 2 tantis fieri poterant, a quan-
tis videri. Dum vero dicitur, *quos tu nosti quod senes populi sint*, profecto liquet
quia senectus mentis, non corporis cli-
genda denunciatur. Talium quippe fenum C
licut scriptura demonstrat, conflium Ro-
boam filius Salomonis despexit, a hujuf-
modi juvenum conflium fecurus, maxi-
mam partem regni paterni fuz negligen-
tia perdidit. Cui dominus propter meri-

Deut. 1.

3. Reg. 12.

NOTÆ JACOBI SIRMONDI, S.J.

a *Eiusdem Rhemensis parochiæ.*) Hodie *Eimes* vocitant, octobre quadam mutatum. In codice Sancta Macra scriptum. Olim *Eimes* dicebant, quia in finibus pagi Remensis de Audilorici. Inscription verus. *Antiquitas Suessionum. Fines. Dominium Rhemorum.* Synodi eo quod abbatium sanctæ Macræ plures habuit monasteria: Hasnonense, Nivigilense, quæ restituere, memoriæ Hermanus epift. 111. cap. v. xi. & xxxvii. item epistola iv. capite i. & xvi. S. Ill. Hasnonense, Nivigilense, quæ restituere, ab Hincmaro, ab Hincmaro, ab Hincmaro

nobii, nullus ibi, quæunque subrepsionis ambitione, abhortam flatuere præsumat, nisi quem ejildem loci monachi secundum authenticam & regularem institutionem ex sepfis elegerint ordinandum. Si quis autem hanc paginam constitutionis agnoscens contra eam venire tentaverit, ut alienus a sacratissimo corpore domini sui Christi, & nisi præsumpta conveverit, vel male abluta non restituerit, ultionem cum Juda proditore excipiat, & beA tum Petrum sentiat hostem. Candlis autem eidem loco justa fervantibus fit pax dominis nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis inveniant. Scriptum per manum Zachariæ scrinarii sanctæ Romanæ ecclesiæ meuse Maio, indictione prima. Bene valete. Pridie Idus Junias, per manum Valentini ecclesiæ Portuensis episcopi, regnante in perpetuum domino Deo nostro. Anno pontificatus domni Marini universalis papæ primo, indictione i.

Anno Christi 814. Et obiit tunc temporis Leo Ostiensis episcopus. Et imperator Constantinopolitanus Michael Rhangabe Curopalates, & Theophylactus Patricius, & Arsaber magnus Stratigus Anatolicorum, & Antiochus Patricius, & Leo Patricius, & Gregorius Patricius, & Theodorus Patricius, & Nicetas Patricius, & Petrus Patricius, & Leo Patricius, & Michael

dominico ad beati Petri apoſtolorum principis limina omnis Romana eccleſia cum honorabiliter detulit, ubi & confeſſoratus pontifex miſſarum ſe more celebravit ſolennia. Et reddens cum debito honore, ac honorificentia ad Lateranenſe palatium ſuum miniſterium miris cœpit decorare operibus.

Veſtiaria & fortaria in ecclia ſpecioſa dona.

Deinde cum venerabilibus epiſcopis, & aucupatis legato, ac honorabili ſenatu per omnia ſieri ſua palatii petreiæ veſtiturâ, quæ in tantum deveſtata reperit, ut de fortaria vaſa, quibus menſas tegere teſtis debebat pontifex confiteretur, puduiſſima inventuntur: de reliquis vero opibus nihil omnino. Sed quid mirum ſi veſtiarium quæ ſtas ablatas repetit, qui fortaria perquirens de pluribus donatis, ac eccleſiarum ornamentis pene nihil invenit? Crux tamen antea illa famoſiſſima, quam Beſiſarius patricius ad honorem beati principis Petri apoſtolorum inſtituit, & plurimæ fortaſſimorum altarium aureæ veſtes cum reliquis pretioſis ornamentis non deſuerunt. Nam ideo ipſe beatiſſimus papa coram tantis teſtibus ea reſcuere providit, ut omni cognoſcerent nil tale ſuis temporibus eſſe attentatum.

Mortua utopia & vellatio.

Idcirco gravi mœrore affectus eſt, qua devaſtatia veſtiaria, horrea quoque, & cellaria vacua inventa fuit, & quid erogatæ clero & ſchalis non habebat, vel unde captivos redimeret, orphanos, & viduas ſuſtineret in tam validiſſima, quæ inſtabant, fame carebat. Quid faceret? Converſus ad patriæ facultates, quas intelexit ſui parentes poſſederunt, & largo dextra prout poterat pauperibus erogavit: & in Deo confortatus, & ſuis omnibus inopiam ſua fiducia mitigaret. Miniſtros itaque, & familiares hinc inde perquirens, tales ſuis obſequiis aggregavit, qui & vitæ ſanctitate, & hac literarum ſcientiæ, & ſapientiæ doctrina, & eloquentiæ ſtudio ditatæ, & morum probitate pollerent. Cum autem ad prandium diebuſdam, ſecundum quotidie advocabat, quos ut filios alebat. Convocatores vero nobiles cum corporeis palceret cibis, ſpiritualibus vitulis refocillabat. Et dum ſuæ diei timorem mentis oculis ferebat, & in divinis laudibus inſiſtebat, ut ad ejus prandium ſacra per ſingulos dies lectio recitaretur. Miſſarum autem ſolennia quotidie celebrabat: noctu ac die orationi inſiſtebat, & nullo modo a palmoſitiis ceſſabat, niſi cum utilitates populi ad ſe reclamantis perfectæ expiebat, ut opperiſ-ſet loſ ſuſcurrere, & officiis ſingulis. Intuitus vero inſolentiam populi, & exercitatem ſodalitatis, ſalubriquis, & meritis ſalubris, & otioſis ſermonibus vacantis in eccleſia, & audiens quod in vulgante fama malelicia, & inconvenientia exiſterent, & in ecclesiaſtica ſtatione populum admonuit: Filiationem veſtram, cariſſimi commonemus, ut convenientes ad ſacra ſtationes, Dei templum id diligenter petractare ſtudeatis, ad quod veniſtis. Si enim veraciter nemphum Dei eſſe creditis illud ad quod conventis, id quod creditis debite operari debetis quod ei placet, cujus templum eſt ad quod convenitis. Cum enim ubique Deus ſit, in ſuo tamen templo ſpecialiter debet exaqui, & quantum ipſe infpirare dignatus fuerit, inibi quod ei placeat debet expeti. Eſt igitur miſericors Deus, ita tamen ſuam miſericordiam unicuique diſponit impertiri, ut nequaquam eam tribuat, non ingratis & tanto largiori illam tribuat unicuique pietate, quanto majoribus gemitibus & ardentiori animo fuerit a quolibet deprecatus, ſecut ipſe dicit: *Dilatatus fuerit os peccata multa, quia dilexit multum.* Eſt namque templum Dei locus orationis, ſecut ipſe alibi dicit: *Domus mea domus orationis eſt omnibus gentibus.* Et pſalmiſta: *Domum tuam decet ſanctitudo domine.* Quippe ſi orationis domus eſt, id ibi oportet agere quod vocatur, id eſt orare, pſallere, precata confiteri, amatis oculorum lacrymis, & mentibus deſiderii abluere, & fiducialiter veniam de commiſſis culpis implorare. Eſt quippe ibi ſpecialiter reſpectui divinus. Aſſiſtunt ibi angelici ordines pro populo deprecanti, qui pretes noſtras ad aures pertferunt domini ſabaoth. Qua rogo fronte in ſacratiſſimo Dei templo aſſiſtit, qui inanibus fabulis, & otioſis ſermonibus inſiſtit? Nam ſi de omni verbo otioſo in die judicii ratio eſt reddenda, de his maxime reddetur ratio, & exigetur vindicta, que in conſpectu tantorum ſanctorum profertur? coetcomitter ita loco Deo dicato. Qua, inquam, ſpe veniam conſequi de præteritis arbitratur delictis, qui non ſolum peccata ſua negligit abſterre, ſed quotidie peccatis cumulum apponit? Proinde illum, a facto flagello de hunicolis ejecti vendentes & ementes de templo. Reniſſus felices eſt utiliter negotiari, quam otioſe ſine fructu laborare. Cum convertis ad locum orationis, cura ſilentio ſtare intento corde. Deum deprecanuis, ut orantis pro vobis facerdotis vota ſuſcipiat, preces exaudiat, habentes ſpem non ſe in monentem pro nobis. & dicentem: *Cum ſtatis ad orationem, dimittite ſi quid habetis adverſus aliquem, ut & pater noſter ceſtiſtis dimittat vobis peccata noſtra.* Hæc meditantes, & divina gratuis inſpirante facientes, & evangelicis & apoſtolicis documentis imbuti, imperata ab omnipotenti Deo mandata, cum fiducia bonorum operum quæ ſuam lampadibus illuminiati cum gaudio, & Chriſto reprehendari, & cum ſanctis coronati merebimur. De cetero cariſſimi noſtr vos volumus, quod legem dominus populo ſuo inſtituens Moyſe teſte inſtituit dicens: *Maleficum ne patiaris vivere.* In hac itaque urbe, quod dolens dico, inventuntur pe in multitudinem qui non ſolum maleficos non impugnant, ſed potius tuentur & fovent: per quos incantationibus quibuſdam demones conſulere non perhorrefcunt, & quæ ſibilis doctrinæ inſonuerunt, quæ intonat dicens: *Quo participatio luci ad tenebras, aut quæ convenentia Chriſto & Belial?* In hoc enim quod Chriſtus contra demones gentium more conſulunt, Chriſtianus ſe omnimodis non eſſe fatentur. Quod quam horribile, quamque ſit profanum, ut Chriſtiani non contempto demones Chriſtianus adoret, qui ſacrificiis ſuis perpendat, ut tale ſacrilegium fieri horreſcat: Quamobrem quiſquis deinceps tali contagio ſe polluere tentaverit, alienum viſceri fieri corporis, & ſanguinis domini noſtri Jeſu Chriſti Spiritus ſancti judicio, donec a tanta repiſſitat ignavia, judicamus. Qui vero tam ſalubribus invectivis contempto exiterit, & in eadem peſſilera pertinacia perſeverare ſuſcipiere negleexerit, perpetuum a Deo Patre, & Jeſu Chriſto filio ejus ſit anathema. Cumque talis libertatis præſtantiſſimus præſul exiſtat, & in his quæ divino cultui conveniunt fine tenus perſeveraret, tanta illi eſt divinitus gratia conceſſa, ut quibuſcumque vellet paterent, ſive inter ecclesias, captivos redimeret, ſolicitus exiſtens pro ſalute omnium, quia cum fama ſui nominis, ſcelere ferica trita in circuitu altaris. Et ornatorio ſancti Thomæ filii in monaſterio ſancti Andreæ apoſtoli juxta baſilicam apoſtolorum ſecit veſtem unam. Ipſe vero egregius, & prudentiſſimus papa cum ſenatu baſilicam ſanctorum quatuor Coronatorum, in qua facerdotii fungebatur officio, modicis uti ornatu; pro reverentia & amore eorumdem ſanctorum adoleſcens. In qua oratione ſupplicationes fundens, & ſimulato: & ſagulum

beati Petri nutritoris ſui poſuit caththarum auream unam cum pretioſis margaritis, & gemmis, ac ſmalto cum pependiculo ad pendendum. Nec non & in eadem venerabili baſilica ſancti Petri obtulit regnum aureum unum cum diverſis margaritis, ipatham cum vagina de auro & gemmis, cum balteo unam. Contulit etiam & in eadem baſilica veſtem unam cum auro, & ibis gemmis. Vele ferica in circuitu altaris quatuor, ſed & homiliias beati Gregorii numero quadraginta. In qua ſupradicta venerabili baſilica cum eadem ſanctiſſimus papa & omnium vitiorum ſordibus exſtirpator malam conſuetudinem intenſiſſet, ut presbyteri, qui ibidem domino ſacrificium quotidie offerebant omni anno unum mulſam conſuetudinaliter darent, (quam conſuetudinem ſanctæ memoriæ dominus Martinus Papa auferre conſſor ejus fregerat, ſed ſubreptionibus quorumdam ſcelerum rumpere Hadriani III. papæ repollulaverat,) ſub forti obteſtatione præcepit, ut nullus unquam ab eis non ſolum hoc, verum etiam aliquid tributum ſuſcipere. Sed cum omni honore, ſicut facerdotes operantur, ſanus peragere officium eis liceret. Idem autem ſanctiſſimus papa ſpecial ſimo amore memoria eum conſpicerent noctornis vigiliis in eccleſia majori, quæ vocatur ſancta & ſuperexaltata Dei genitrix Maria Ad Præſepe, hanc ſuam conſuetudinarie deeſſe, gabathas argenteas cum lampadibus obtulit, & continuatim vigiliis ardere præcepit. Nec non idem nihilominus pontifex fecit in eadem præclara baſilica vela quatuor in circuitu altaris majoris, quorum duo ſunt de ſerico pigmilo, tertium purpuratile, quartum de Alexandrino ornatum totum in circuitu de oloveto. Denique impeditibus a Deo protectus ſanctiſſimus papa, & religioſiſſimus omnino ſua ſecit in eccleſia beati Pauli apoſtoli dedicatis portibus regnum ex auro purifimo unum cum diverſis gemmis albis, prafinis, hyacinthinis, & in medio regni crucicolum aureum pendentem unum cum catenulis ſuis, & veſtem ſericam ſupra altare majus unam cum auro & gemmis. Fecit etiam in eadem baſilica egregii doctoris gentium libros ..... & quibus unum auro textum. Prefatus vero venerabilis & præclarus pontifex fecit in eccleſia domini ſalvatoris, quæ Conſtantiniana vocatur, veſtem ſupra altare majus auro textam unam cum diverſis margaritis. Pari modo & in eadem baſilica contulit jam ſatus reverendiſſimus præſul vela ſerica de blattin byranea quatuor in circuitu altaris majoris, duos ex lis aquilatas, & duo de baſilici ornata in circuite oloveto: & per ſingulos arcus presbyterii vela ſerica ſenea monogrania: & pro futuro anni unum ſue remedio contulit ibidem cantharam auream unam, inſb. comment. 1. prophetarum lib. 1. geſtarum rerum lib. 2. Cum autem eſſet ſolicitus pro ſtatu ecclesiarum Dei, ne ſuis temporibus, quæ in ruinis poſſet erant cadentes, ecclesiam beatorum apoſtolorum Jacobi & Philippi, quæ minio ſenio conſumpta ruine proxima erat, a fundamentis renovavit. Quam collato calice & patena evaratta nomine Gregia Lazinſque literis inſcripto, adornavit. Et infuper pro ſua perpetua ſalute contulit in eadem baſilica apoſtolorum cortinam linteam unam, velorum ſerica trita in circuitu altaris. Et ornatorio ſancti Thomæ filii in monaſterio ſancti Andreæ apoſtoli juxta baſilicam apoſtolorum ſecit veſtem unam. Ipſe vero egregius, & prudentiſſimus papa cum ſenatu baſilicam ſanctorum quatuor Coronatorum, in qua facerdotii fungebatur officio, modicis uti ornatu; pro reverentia & amore eorumdem ſanctorum adoleſcens. In qua oratione ſupplicationes fundens, & ſimulato: & ſagulum

Cathedra pontific.

Veſtiaria & fortaria in ecclia ſpecioſa dona.

Mortua utopia & vellatio.

Eos tropus habitualis, & largus dextra prout poterat pauperibus erogavit: & in Deo confortatus, & ſuis omnibus inopiam ſua fiducia mitigaret.

Orphanos nutrit, & viduas vestit.

Ludos ſcenicos non recipit.

Quotidie ſacrificium celebrat.

Concinatus ad populum.

Quid in eccleſia agendum ſit.

Leo. 57.

Iſaiæ. 57. Matt. 17. Pſal. 92.

Oratio ubi ſit.

Ecclia ubi ſit.

Templum Dei quid ſit.

Quid in templo agendum ſit.

Templum Dei ſpecialiter debet exaqui.

Deus miſericors.

Quæ ſit miſericordia Dei.

Quæ ſit oratio.

Quæ ſit lex.

Deus abominatur ſacrificium malorum.

Demones quibus incantationibus conſulantur.

Chriſtiani non ſunt Chriſtiani.

Excommunicatio.

Mira eius efficacitas.

S. Jacobi & Philippi.

S. Thomæ.

S. Pauli.

S. Petri.

S. Martiæ.

S. Coronatorum.

Mira ratio beati Gregorii.

Ecclia ubi ſit.

Ecclia ubi ſit.

Ecclia ubi ſit

a & beneficiis labet offergi: gitur ut propius imperium confirmetur dum.

cunque diuitias orare, fuerexit, & aquam propius manibus benedicens, manifonariis præcepit, dicens: Tollite & fanguis distribuite, monentes ut in nomine domini agros fuos circumeant, & haue aquam spargant per fata & vineas, perentes diuinum sibi fatiuum & subsidium. Quo facto tanta omnipotentis Dei subiecuta est misericordia, ut ubicunque ipfa aqua conspersa est, nulla pestis in locusta remanerer. Hæc circumquaque vicini audientes ad urbem confluebant, fubuenti fibi deposcebant, nonnem terram in his partibus modum locustis cooperam claimant, quos pisillimus papa benigne communicauit, eos de coelo auxilium petere docebat contra flagellum imminens, & mox lætabantur. *Catera defideratur.*

NOTA SEVERINI BINII.

a *Stephanus*] Anno redemptoris nostri IX. imperantibus Carolo rexio, & Balilio, & post eum Leone, in mense Martio Indictione 111. omnium vocabulorum & diuinum quo nunnus quinta, quem alii fexum vocant, ascendit Stephanus secundus, quem paucis ante diebus eodem pontificatum consule dicunt, simul Romanos pontifices nominamus. Quomodo poft expletum tempus interregni patriarchium fedis apoftolicæ, de patrona fubftantia pauperibus & ecclefiis inter & extra urbem fubuenit, & qua ratione idem a Deo in fui electione pluuium impetrauerit, locustis pariter inguentes aque benedicta diffugarerit, refert Anastasius Sapia, licet eiusdem fermonem illum, quem habuit contestans, qui in templis fabulantur, & ab orationibus vacant, scripsit qui nullibi in historiarum monumentis legitur. Eas Basilii imperatoris literas, quas ipfe plenus blafphemiis & contumeliis pugnax Photium a Romana & Ihadriana ecclesiarum fedibus ad Hadrianum, poft obitum Nicolaui facerdotis illius Stephanus accepit & legit : perfuafique exemplo fuorum prædecessorum ab impia Photii deprauatione & excæcatione, refcripfit ad imperatorem epiftolam, qua tum redargui, quod per Photium homine pestilens latio pallaque de coelo excommunicato consagere defendendo, Matthum pontificem, consagrandum Romanum ecclesiam contemnebat, illicere Redolen eft epiftola poft obitum Balilii filio & fucceffori epiftolam Leonuqum cum illo scripsit. Photium inuehitur in Ecclesiam & thronum depofitum in monafterium Armenorum relegatis, triqua Stephanum pontificem Romanum ordinatum exarat, quem Photius de hac re cognoto in imperatorem eligendo cum Sanctaborro prius confulum interdixit. Comque Stephanus pontifex in ipsum Photii fedem inthronizatus effet: Stephanus epiftolam Nicolai Romani pontificis cum Leone imperatore, filiis Stephanum patrem Romanum cognatum, ut hac ex re apoftolicam fedem confirmaret Stephanus patriarcha Constantinopolitanus Photium depofuit, & per eos delegatos ad quam gratiam a fede apoftolica poft caufa diligentem cognitionem impetrarunt ille, communicatis ei utriusque fedis literis, Photium ad pristinum statum aperte tellari videtur. Epiftolas fub hoc pontifice & relegatis Photio, quæ ad Ecclesiam & Romanum pontificem claufulæ, data fubfimiarum & fedarium epiftolam Photii in ordinem eft. Nam eum fcitate omnibus illis monumentis, quæ pro ignatio adverfus Photium pofterioris fæculi tenuit, magnifium fuum unde petitum, pudenter quem eadem Ecclesiæ auctoritate, quæ ante ignatium, quæ inter ignatium & Photium translata erant, libentio obtrudenda effe non cunctum putauit, veteres etiam auctoritates temere, quæ fuæ erant fe conciliaturum. Ecclesiæ, de fuffo certarum fuerunt. Nunc pontificum diuinius admonuit facile, in Dionysii, Marcelli, & aliorum martyrum fub Stephano Decembrum corporis quæ ritus, inuestigat in urbem transferri, quæ Romæ fuit a. die 27 Januarii.

Regia temporibus Parifiorum civitas Northmannorum obfidione pretia, pretibus Dei gentilitia cui dedicata eft, & fuæ Germani, aliorumque fanctorum ejus urbis patronorum literam fuit. Carolum Calvum jam ante a fuis regno ad illum Carolomanni Arnulphum defato exutus, & in eventu Triburiensi apud Dei judicia plane repudiatus, atque quo ex latibus fuis pontificibus earum Augustum Rothonum adhuc virginem literarum, potius per patrocinium in præsidio cuiusmodi deprecatur, obtra pit & quotidianum omnem repudiatæ, post fummatis pauperibus, vidimus qui & Amoldo, atque Gozcelino, Augustinis, sed quæ Christi nobis impetrare non impetra fit. Quanto, qui eft Christi subscripsimus III. Idus obiorum ejus fedium ciuitatem, fuccessoque illi in imperio Vrsio duo Ecclesiæ pontificum.

a Formofo pontifice anno domini 891. obtinebat. Erant Capitulum recitationes chemnographi, qui in facie occidentali illum imperatorum eodem anno, qua Carolus Crassus mortuus potitur, Arnulphum collocant, quem nemo vspiam imperatorem nominauit, nifi poftquam obtinuit ab hinc anno domini coronationem per vim & metum a Formofo papa extorfiffet.

Poft obitum Stephani Conftantinopolitanus patriarchæ, qui Leonis imperatoris frater erat, fecundo legatio ab oriente miffa eft ad Stephanum papam cum literis Balilii, quibus poft obitum Stephani papæ Romani nominis, facerdos ejus Formofus refpondit. Non cum Stephanus papa fex anni indictus, nemo eft indictus ex anno domini 891. Stephanus eft in baftica fedi Petri, ut ex ejus epiftolis conftat. Ab hoc facerdotio non poteft ea mutatio Photium eft Conftantinopolitani Stephani papæ fubtitutus, quod Leo Oftienfis adfcribit ri imprudentes, nifi per Stephanum, hujus ordinem ferarum fuerit illegitimus.

EPISTOLA J. STEPHANI PAPÆ V. AD BASILIUM IMPERATOREM.

Eum ab obtrectatoribus Photii redarguit, & contumelias Matthæo patrifci objectas refellit.

LEctis fereinitatis veftræ ad Hadrianum præ- Reges fuos decessorem noftrum miffas acceptimus: & magnificentiam fuam magnificentiam tuam, quomodo talia feribere potuiffit, cum fis juftitiæ æquilibrium præfertim cum recte norverit ea, quæ contra tua, quod manus regie non fubjiciatur facerdotalis & apoftolica nulla dignitas. Licet enim ipfius Christi imperatoris nomine & beatitudo terrii propter, tamen mandatorum & civilium tantum curam gerere debes: quod etiam precamur ut ad multos annos præftare valeas. Quo igitur patto a Deo tibi collata poteftas, quæ Deum refpicere debet, in nos per principem Petrum fpiritualibus rebus Deus præfecit. Accipe, quæfo te, benigna fronte quæ feripsimus. Datum eft tibi terra, ut tyrannorum impietatem & feritatem gladio potentiæ coercidas, ut juftitiam minifires lubditis tuis, ut leges conadas, ut terra mutique militares copias disponas. Hæc eft propria tua potentia & principalis dignitas. Gregis cura vero nobis commiffa eft tanto peftantior, quantum diftant a coelo ea quæ in terris funt. *Quod ligaueris in terra, erit ligatum & in coelis, & fuper hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & porta inferi non præualebunt aduerfus eam.* De poteftate vero & imperio tuo quid eft? *Nolite timere illos qui occidunt corpus, animam vero non possunt occidere.* Et iterum de miniftrorio nobis commiffo ait: *Tibi dabo claues regni cœlorum,* & quæ fequuntur. Quo igitur pacto, cum tuum, in diuinis decretis, principium apoftolorum, ut nouum eorum honores, & dignitatem. Inftitutio enim & facerdotium nouum, quod in Christo fuit, non extenditur, a principio Petro ortum accepit, per quem etiam nos indignifimi, ac pariffima dodrina nouemus omnes & docemus. Regnum vero tuum non minimarum rerum argumento ad ea quæ præfcripta funt feruanda fe origat, fed animadvertat, qua auctoritate haec facere aggrediatur. Ille quidem qui adverfus fanctum Ignatium Martinus facras suas contumelias maculavit: adverfus dominum noftrum Jefum Christum, qui nutu fuo univerfum orbem regit, blafphemias effutire præcul dubio non dubitavit. Quis, inquam, illefuit qui adverfus immaculatum ejus fponfum & facerdotem, & adverfus partem omnium ecclefiarum talia dicere eft aufus? Despicit profecto quicunque patet, quod principalis fit fuæ magiftrus, & fervus fuæ dominum fuum. Obftupefcimus fane, dum quam perfectum & illuftratum prudentiam fedudum videmus, ut talia contra fanctum illum virum cogi-

cogitaverit. Qualis enim ille fuerit, licet non fit A *Pfal. 10.* cognitum omnibus, fupides illi eft manifeftum? *Manifeste labia delofa, quæ loquuntur adversus Dominum, iniquitatem, vel adversus justum.* Si vero Dei veritas (quod vobis habemus) ne transfgrediatis limites principum apoftolorum. Die quæfo te: Quis te feduxit, ut pontificem ecumenicum contice more fcommatibus lacefferes, & tantum Romanorum ecclefiam maledictis inceffere, cum omni veneratione fubditus effe debes? An ignoras, quod hæc omnium ecclefiarum princeps exiftit? Quis te pontificum palleres contemnit, quorum facra doctrinis dirigi debes, & a quibus preces pro te Deo offeruntur? Scis facrum illud euangium, quod ait: *Nolite tangere christos meos, & in prophetis meis nolite malignari?* Hæc de omnibus facerdotibus dicta funt. Deo te æqualem facis, qui eos angelos judicare audes. Dicit enim prophecta: *Deus stetit in ecclesia Dominorum, & Deus in medio angelos dijudicat.* Et *angeli eorum eft domini omnipotentis.* Quomodo judicabis facerdotes, qui fubus Dei fententiæ fubjiciuntur, & qui fuæ facultatis habent ligandi atque folvendi? Vide ad quodnam profundum te precipitem deduxifti. Audio in te, magnifentiffime imperator, laudari manfuetudinem, & patientiam tuam, quæ præcipue in hac parte apparuit, quomodo ita turpiter lapfus his. Scripfiffi illum non effe epifcopum. Quomodo id noffi? Si vero id ipfe fcribis, quid ita præcepit in eum contumeliam noffri? Magna quidem eft pontificum potentia. Non te latere poteft Ambrofii, & quod fe fecerit ad tefta Theodofium imperatorem. Quicumque dicunt, Martinum fuiffe antea epifcopum, ac proinde non noviffe ad illum fedem transiviffe, quibus ego refpondeo, Quod ipfe de eo animi honore digne impetrator, quod obijcitur de crimine, cum concilio iudicium fuerit: multitudo tamen fanctorum patrum & illorum auctoritate & judicium potuit, non conftituere in ipfius dignitate. Et diuina providentia permoliens ecclefiæ Dei utilitatem, in fe de principis apoftolorum petitum illum, quod ante verum nomen fuit Gregorius cognomento theologus? nonne Nazianzo translatus eft, & Meletius Sebafte Antiochiam, & Dafilius Cæfaream Cilicie, & Bretanius Archiepiscopatus Tyrum, Joannes Gordolia Proconnefum, Theodorus Apamea Syiæ rbiam, Alexander Cappadoci Hierapolim? & multi alii diverfis in locis translati funt e fuis fedibus & ecclefiis? Dicat ecclitudo tua, quibus accufatoribus, & quibus teftibus affirmantibus, beatum Martinum fecifti ejus ecclefiæ, illum dimittere. Hi fi negaverint, in prima Nicæna fynodo quod beatus Silvefter papa procluuauerit per legatos, præfente ibidem Jacobo Cæfarianorum Ut quæ fedes a nemine judicetur? Quid defiquit fanctæ Romanorum ecclefiæ, ut adverfus eam linguam tuam vibrare, & conticare feduftor tile induxerit? Num jocus antiquum morem, de fynodo Conftantinopoli habenda, ad te literas non dedit? Num pro eadem fynodo eatum non gefit. Peto a te: Cuinam fit here Romanorum ecclefia? Iuxo fcilicet Photio? Si enim habetes patriarcham, frequentius noftra ecclefia illum literis vifitarer. Sed hei mihi, quod illa gloriofa & a Deo cuftodita civitas Conftantinopolis, paftoris folatio eft orbata, & fola regita potentia illuftratur: & nifi amor quo te profequimur cohibuiffet ut terrenus injuriam noftræ ecclefiæ illatam, coacti fuiffemus adverfus pervaricatorem Photium, qui contra nos impura convenit verba, graviores penas inflgere quam præderefores noftri. Neque enim hoc decimus ad tui contumeliam: te enim in univerfo orbe Deo dilectum prædicamus; fed tantum id noftram defenfionem, & Marini majorem gloriam, qui eadem fede fe fpuit cum prædeceffore & doctore noftro fanctiffimo papa Nicolao. Et qui dum voluit admittere qua illi ante vifa fuerant, in maximum devenit *quod nos contemptum & dedecorum dixi.* Matthæus nus ille Martinus. Et cum noluerit fimul duci cum eis qui aliena feruichant, & cuz inde certum non fuit majuftas fenatus offerri, diffuderet & unuallare se irrita reddere, propterea trigintia diebus carcere fuit detentus: id ibi gloriæ potius tribuert quam contumeliæ, pro veritate pati. Sed, o jubar Conftantinopolitanæ ecclefiæ, quomodo tantum imitatus Conftantinum, qui facerdotum libellos acceptos in ignem projecit, affirmare fe non effe dignum, qui judicet? Hæc de omnibus dicta nemus, fpiritualia noffer fili, ne adverfus fanctam Romanam ecclefiam infurgas. Cum vero nudivinus, quod ex tenitur tuo tibitum ad facrodotum dedicaffes, magno hac de caufa tenebri fumus gaudio. Oramus etiam ut chelandrium manias, & omnia tua in eo loco neceffaria adhibeas a meneffe videlicet. Apriti ad Septembrem mensis, mis- Commodus tas pratoria qui mensis noftra conflodiunt ab Aga- Binianum. renorum incendiarium. Reliqua vero filentio præteramus, quæ nemo obtum in nobis ignorat illuftribus ecclæ ac juxta debitum Dei honorem. Cui gloria in fæculæ fæculorum. Amen.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epiftola.*] In codice Cæno poft hanc epiftolam fte- phani papæ hæc fubjiciuntur: *Hæc epiftola ad Basilium Imperatorem missa est, cum Photius Constantinopolitanus Ecclesiæ Sedem, cum jam paene vita defecisset, Ignatio restituta esset.* Qui cum epiftola vim intellexiffet, *ab ea Photii factiones cognouisset, quamprimum* ut vocatis ad se Romanis Legatis, qui a Photio ad Basilium missi fuerant, *eos ad Stephanum Papam remitteret, ut ab eo Photii damnatio confirmaretur.* Quæ epiftola ex Anaftafio Bibliothecario Græcum in Latinum conuerfa, *Romæ* in Vaticana Bibliotheca *reperta est

sicut e contra a recto recedere, formidabile existit. Cum itaque in Dei ecclesia multa iniquitatis vasa invenisset, venerationem quæ sacris imaginibus exhibetur, tum Christi, tum purissimæ ejus matris & servorum ejus, ab ecclesiastica disciplina removere conatus est; sed divina favente gratia, nostrorum piorum imperatorum auxilio, nostra ecclesia suum decorem nunc recepit, & abominabilem illum errorem hæresis circa imagines procul abjecit. Quid vero dæmon bonorum operum osor? Novam iterum concitat tempestatem, Iterum enim Gregorium suscitat cognomento Asbestam, id est, inextinguibilem, & Eulampium, & Petrum, & eorum socios, ac per eos Christi membra ad invicem divellere, & a sanctissimo Ignatio patriarcha abalienare non dubitavit. Hos itaque patriarcha sæpius synodice advocatos, & qua decebat humanitate tractans, ut nullo pacto a Dei ecclesia segregati, præda demonis fierent, efficere non potuit. Quapropter privatione tandem & anathemate ipsos damnavit. Illi vero literas miserunt, & legatos ad sanctissimum tunc temporis pontificem Romanum beatum Leonem, petentes ut ab ipso, quasi injuriam passi, vindicarentur. Pontifex vero ad patriarcham Ignatium scripsit, rogans eum, ut aliquem mitteret suo nomine in urbem Romam, ut per eum discere posset, quomodo res se haberet de schismaticis illis. Quod patriarcha Ignatius facere non tardavit, sed misit Lazarum monachum & confessorem una cum literis, qui rem omnem de Gregorio recte noverat, & pontificem de singulis edocuit. Quapropter pontifex & ipse damnavit eodem modo quos Ignatius damnaverat, tanquam schismaticos. Sed beato papa Leone vita functo, iterum illi Benedicto papæ successori molestias intulerunt. At Benedictus sanctissimus, re iterum diligenter examinata, eorum damnationem cum Ignatio confirmavit. Qui deinde Photio cuidam schismatico ab ecclesia Constantinopolitana, & in dignitate constituto inhærentes, & ejus favore utentes apud Bardam principem & avunculum Michaelis imperatoris (qui & ipse arguebatur a patriarcha Ignatio turpis incestus gratia) Ignatium ipsum e patriarchali sede violenter ejiciunt, multas calumnias adversus eum fingentes, ut imperatorem ipsum ita subduxerint, ut Photium pro Ignatio in patriarchali sede collocarit, a schismaticis electum, & a damnato Gregorio eo die ordinatum. Quando pontifices ipsi, & insigniores ex sacerdotibus, & quicumque in ecclesia potiores erant, segregati sunt propter illegitimam intrusionem schismatici Photii, inter quos etiam ipse fui minimus omnium. Deinde vero multos illic ad se convulsit, alios quidem perterrefaciens, alios vero male tractans, alios muneribus decipiens. Chirographum præterea propria scripsit manu, nunquam se adversus Ignatium, nec eos qui ab illo fuerant ordinati, aliquid mali tentaturum. Nec deinde magnum temporis spatium intercessit, & nulla habita ratione proprii chirographi, in celebri templo sanctorum apostolorum Conciliabulo congregato, depositione & anathemate patriarcham Ignatium damnat mœchus ipse & adulter Photius. Deinde vero suam iniquitatem ex superabundanti confirmare volens, ad vestram urbem Romam, & tunc temporis pontificem Nicolaum misit episcopos cum literis imperatoris, & petiit ab illo legatos mitti ad Constantinopolitanam ecclesiam, qui perpenderent quæ ipse contra Ignatium gesserat: quod factum est. Missi enim sunt Rhadoaldus & Zacharias cum commendatitiis literis ad Michaelem imperatorem & Photium. Legati itaque cum Constantinopolim venissent, congregata est synodus, & legati subducti quidem a Photio muneribus, minis vero ab imperatore, nihil fecerunt eorum quæ ipsis fuerant mandata, sed potius Ignatium damnarunt, Photium vero contra, præter pontificis mandatum, in patriarchali sede confirmarunt; & ita ad apostolicam sedem cum literis imperatoris & Photii sunt reversi. Quando scilicet zelo quodam motus monachus ille Theognostus, qui & archimandrita, clam etiam ipse sub mentita laicali veste Romam proficiscitur, & sanctissimum Nicolaum papam de his omnibus docet, quæ adversus Ignatium gesta fuerant. Quapropter pontifex congregata synodo, suos legatos Rhadoaldum & Zachariam damnavit, quod fecissent præter illa quæ sibi fuerant demandata. Aliam item synodum congregat, & Photium mœchum & invasorem anathemate damnat, Ignatium vero contra, patriarcham Constantinopolitanum literis suis declarat, necnon quæcumque gesta fuerant, tum Michaeli imperatori, tum Photio aperte significavit. Cum vero post Michaelem ab Basilium imperii sceptrum devenisset, divino zelo motus ille, acta quæ in urbe Roma a papa Nicolao gesta sunt, de Photii ejectione, & de Ignatii restitutione confirmavit, & Ignatium ab exilio revocavit, & Photium patriarchali sede ejecit, & ab utraque parte, Ignatii videlicet & Photii, legatos una cum literis suis ad apostolicam sedem destinavit, mittens præterea figmentum illud Photii Pseudosynodi adversus Nicolaum papam, qui inventus est a legatis vita functus. Hadrianus vero Nicolao cum successisset, ostensa sunt illi quæ missa fuerant. Iterum igitur Hadrianus papa localem synodum congregavit; & eadem quæ beatus papa Nicolaus, adversus Photium decrevit. Et cum elegisset pios viros Constantinopolim misit, & œcumenica synodo congregata, præsentibus etiam legatis orientalium sedium, iterum sententia promulgatur adversus Photium, quod ut mœchus & adulter ecclesiam Constantinopolitanam invaserit. Quapropter deponitur, & anathemate damnatur, & Ignatius restituitur. Nec tamen propterea Photius quietem habuit, sed iniquos homines & maleficos & deceptores congregavit, & calumnias falsas fingendo non destitit, quousque beatissimum Ignatium vitam misere relinquere procuravit. Neque hoc solum, sed etiam dum jam Ignatius in propria sede resideret, Photius ab œcumenica synodo damnatus & anathematizatus, in Constantinopolitana diœcesi varias habuit ordinationes. Quin etiam cum militari manu, sicut quondam impius ille Macedonius, in sanctam Dei ecclesiam prosiliit, dum nos comministri sacrum in celebri templo sanctæ Sophiæ faceremus. Qui cum vidissemus Photium ita impudenter in Dei tabernaculum ingredientem, relicto imperfecto sacro aufugimus, Photius vero sacerdotes domini & comministros nostros magna vi & multis verberibus vel invitos ad se convulsit. Ego vero, & qui mecum erant episcopi, presbyteri, & diaconi, & omnes per occidentem & orientem præpositi monachorum & quietam vitam agentes, infinitus videlicet numerus, divina gratia inconcussi permansimus, quamvis neque antea neque postea Photio communicavimus. Qui cum illegitime (ut dictum est) ecclesiam invasisset, dubitationem multis injecit dicentibus, quod hunc Photium videlicet non recipimus, nisi illum confirmaverit Romæ apostolica sedes: quod cum ille didicisset, simpliciores ita decepit. Paulum enim & Eugenium episcopos a Joanne papa ad Ignatium patriarcham missos, ut cum illo de rebus Bulgarorum provinciæ agerent. Qui cum invenissent quod beatus Ignatius jam demortuus erat, Photius illos muneribus corruptos decepit, & imperatoris minis coegit,

ut dicerent coram omni clero & episcopis, & reliquo populo, quod contra Ignatium a Joanne papa essent missi, ut illum anathemate damnarent, & Photium patriarcham promulgarent. Quapropter plerique comministrorum nostrorum sunt decepti. Ille vero etiam vestram apostolicam sedem fraudibus eludere volens, literas composuit nomine Ignatii patriarchæ & comministrorum ejus, quibus orabat beatitudinem apostolicæ sedis, ut Photium reciperet; & has literas ad nos miserunt. Quapropter Petrus Presbyter a vobis in urbem regiam cum venisset cum Paulo & Eugenio, Photium ab apostolica sede receptum promulgarunt. Hinc capta occasione etiam politicas curas in se suscepit, & ita regiam potestatem usurpare contendebat. Abbatulum enim quemdam ignobilem & humilem atque maleficum sibi familiaritate conjunxit, cujus pater Santabarenus cognomento dicebatur, Manichæus quidem secta, & veneficus professione, qui cum agnitus esset, & capi dubitaret, ad Bulgaros confugit, adhuc impietatis morbo laborantes, ubi ille Christianorum fidei abrenunciavit. Hujus itaque filius Abbatulus prædictus Constantinopoli adhuc juvenis manens traditur Studitarum monasterio a Barda Cæsare, & ibi alitur. Cum vero ad perfectam venisset ætatem, & omnem iniquitatem calleret, adhæret Photio suo simili, quem Photius sacerdotem ordinavit in priori illa sua intrusione ad patriarchalem dignitatem. Cum vero Photius a patriarchali sede fuisset ejectus, post œcumenicæ Synodi promulgationem, Santabareni filius prædictus Abbatulus suggerit Photio ut aliquem inveniret domesticorum imperatoris: affirmabat enim per hunc iterum Photium se posse restituere. Inventus itaque Nicetas cognomento Plorans, qui multis muneribus deceptus, quæ a Santabareno venefico magica pocula & esculenta fuerant paratas, apponens imperatori, fecit, ut Photius ille exosus, amicus videretur: & sanctissimo Ignatio patriarchalem sedem tenente, Photium ad palatium revocavit ex eo loco, qui Augustus dicitur, & in palatio contubernalem Photium habebat, ut Photius magis esset patriarcha quam Ignatius ipse, licet in patriarchali sede ipse Ignatius resideret. Quapropter, ut supra diximus, ordinationes habebat, & ita imperatorem adversus Ignatium irritavit, ut ei vitam male abstulerit. Qui cum ita male fuisset mortuus, statim Photius ejusdem sedem occupavit, secum habens Santabarenum illum, quem imperatori familiarissimum reddidit, & Euchaitarum episcopum constituit; insignia etiam monasteria in aliis diœcesibus constituta, & aliis episcopis subdita, ab illis abstulit, eaque tradita Santabareno, ut illa Euchaitarum ecclesiæ aggregarentur, & episcopi in illis a Santabareno ordinarentur. Santabarenus præterea iste una cum Photio adversus piissimum imperatorem nostrum Leonem, qui nunc rerum potitur, malum consilium iniit, & ejus patrem Basilium adversus eum irritant, affirmantes Leonem insidiari & adversari paternæ voluntati. Cum vero insanabili modo laboraret Basilius, & jam morti propinquus esset, putaverunt quod illo volente, & filio jam procul absente, facile ipsi imperium obtinerent, ut per se, vel per alium quem vellent, illud administrarent. Sed Dei providentia non permisit eorum iniquitatem impleri. Licet enim Leo filius a patre Basilio inter privatos homines haberetur, quinimo carcere detineretur custoditus, post patris obitum ad imperii solium evectus est. Qui Photium quamprimum ejecit, tanquam multarum iniquitatum auctorem. Nos vero qui illi non obediebamus, & præterea multa mala passi sumus, illis miseriis idem Leo imperator liberavit. Quoniam vero scimus, quod a vestra apostolica sede corrigi, & juxta Canones corripi debemus: hac de causa humilibus his nostris literis tuam oramus venerabilitatem, ut misericorditer nobiscum agas, cum populo videlicet, qui non sine rationabili causa Photii ordinationem recepit, ut ne qui apostolicæ sedis legatos Rhadoaldum & Zachariam, qui initio Photium confirmarunt in Constantinopolitana sede, deinde Eugenium & Paulum, qui secunda vice cum Photio communicarunt, excepit, una cum Photio interitu damnetur, nec alius infinitus numerus ab ecclesia pellatur; hoc enim facere consuevit ecclesia. Oecumenica enim Synodus quarta Dioscorum iniquitatis principem & actorem, Flaviani interfectorem, beati videlicet patriarchæ Constantinopolitani, damnavit & homicidam & hæreticum, ut qui ausus est sanctissimo papæ Leoni excommunicationem irrogare: eos vero qui a Dioscoro fuerant ordinati, vel lapsi fuerant, cum tamen pietatis sectatores fuissent, per pœnitentiam illos suscepit. Nicæna etiam septima Synodus auctores hæresis Iconomachorum damnavit, illorum vero sequaces per penitentiam admisit. Quapropter decet etiam tuam singularem virtutem, Photium quidem tanquam ab initio schismaticum, & a schismaticis illegitime ordinatum, & propter alia multa, quæ operatus est mala, expellere: eos vero qui ab ipso decepti sunt, misericorditer cum illis dispensari rogamus, ut ecclesiæ Constantinopolitanæ pax & tranquillitas ita restituatur, *1. Cor. 1.* & non alii quidem Apollo, alii Cephæ sint, & alii Pauli, & sic unum corpus ecclesiæ dividatur, sed omnes unanimes, tanquam unum caput habentes Christum Deum & Salvatorem omnium nostrum, omnes communiter illi laudes offeramus, & ejus præcepta similiter prædicemus: neque propter unum hominem peccatorem tantus numerus pereat. Nos enim, ut diximus, imperatorum Christo dilectorum nutu Constantinopolim venientes, dum multi nos ad communionem impellunt, & juramento affirmant se ab apostolica sede dispensationis indultum obtinuisse, ut absque impedimento sacerdotalem dignitatem exercitare possent, nullo tamen pacto illis fidem adhibuimus, a tua sanctitate expectantes aliquid firmi & certi. Hoc autem ausim affirmare, o venerandum caput, Deum adhibens testem, quod nullus eorum, qui cum Photio communicarunt, propria id fecerit voluntate, sed potius principum violentia. Quapropter tuam rogamus beatitudinem, ut populum, parum abest, desperatum misericorditer suscipias. Rogat te Petrus, *Matth. 18.* cujus sedem administrandam obtines, qui ab omnium Domino edoctus fuit, ut septuagies septies ignosceret, etiam iis qui scienter deliquerint. Exaudi nos, ut etiam tu a Deo benignitatem desuper obtineas, & longo tempore ecclesiam apostolicam regere valeas precibus sanctis. Dei genitricis, cælestium potestatum, apostolorum, prophetarum, martyrum, confessorum, & omnium sanctorum. Amen.

EPISTOLA II. STEPHANI PAPÆ V. AD EPISCOPOS ORIENTALES.

Ipsis pro ordinatione Stephani patriarchæ Constantinopolitani dispensationem petentibus, eo quod a Photio diaconus ordinatus fuisset, respondet, & ulteriorem informationem petit.

Stephanus episcopus servus servorum Dei, universis episcopis & reliquis clericis, &c.

CATHOLICA Christi & Dei nostri ecclesia fundata super firmam petram, apostoli videlicet

Xerez 6. 579 in 1. c. 13. 16. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57.

affectu. Quod ſi nec ita conſilium tibi probare voluerit, ſed ſemper obſtinatione perverſi, Romanorum pontificum cenſuram, quorum decreto divina auctoritate firmata, * omnis Chriſti eccleſia toto orbe regitur femper, atque diſponitur, phrenitiam, contemptibilem duxeris, in tantum ut ob injuria, quam impudenti facie, & immoderata capacitate * prædicto archipreſuli, Theodaro dicto, recepere noſtrates patriarcæ: notum ſit tibi, & univerſis, qui aliquod ſuffragium adjutoriumve prabent tibi ſuper his, quibus a nobis jure imperatis, quod anathematis vinculo ſint obligati entibi, atque inſolubiliter innodati. Quocirca, ne injuriam tibi facere videamur, conſtituimus ego & qui mecum ſunt, quinquageſtus & duo epiſcopi, terminum tibi ſatisfaciendi ei, cui injuriam facis, jugiter Narſoneníis eccleſiæ pontifici, uſque in feſtivitatem ſancti Michaelis archangeli. Quod ſiquidem ad prædictum proximum meconorati archangeli ſolennitatem non ei ſatisfeceris, ita ut in ejus pas proprium eccleſiæ ipſius, totum quod inhibitis ab eodem pontificis jure ac dictione, integerrime, & ſine qualibet reſervatione vel reſtrictione reſtituas, Dei omnipotentis auctoritate, ſanctorumque apoſtolorum Petri & Pauli, necnon & ſanctorum Romanæ eccleſiæ pontificum, meo quoque & omnium qui hoc Tractatine ſynodo interfuerunt epiſcoporum, excommunicando excommunicatum te abſolvimus, & vinculo inſolubiliter obligamus, ac peremptio anathematis vinculo inſolubiliter colligamus, & te & maledictum tuum Ermemirum, & Frodoinum perjurum, & ſpoliatum antiepiſcopum, & omnes qui aliquod tibi adjutorium contra tam injuſtam præſumptionem prebuerint, ut a Ratione vel præfinito a nobis tempore, ab omni cœtu Chriſtiano ſemper extorres habeamini & exortes.

* *Ita Baluzius ex codice Vaticano. Alii Romanæ.*

* *Ita Baluzius. Alii excipiendo.*

FRAGMENTUM * EPISTOLÆ STEPHANI PAPÆ V. AD FULCONEM REMENSEM archiepiſcopum.

Pro " *Teutholdo Lingonenſi epiſcopo.*

Nos autem, qui omnium eccleſiarum in beato Petro apoſtolorum principe curam ſuſcepimus, ſcientes inter epiſcopos non habéri eum qui neque a clero electus, neque a populo eſt expetitus: ſæpe dictum Teutholdum nunquam habuimus epiſcopum, ipſum tamen abſtinuimus præcipue ratione, ſi Lingonenſis eccleſiæ epiſcopum conſecrarémus, condigna ſententia præveriti ejus audaciæ, hinc & aliis perpetrationibus faterint impediti. Quapropter tue injungimus ſatisfactionis, ut his noſtris apoſtolicis literis perceptis, paſſipoſitæ diſtinctæ ad Lingonenſem accedas eccleſiam, & eundem Teutholdum a nobis ſolennitet conſecratum epiſcopum exinde revellas, omnibusque archiepiſcopis & epiſcopis literas relevatorias. Quidquid autem idem verberabilis epiſcopus Teutholdus vobis ex noſtra parte revelaverit, credite, & effectui mancipare nullo modo ambigite: utpote tuam reverentiam circa nos devotam conſtitere credimus.

NOTA SEVERINI BINII.

A *Epiſtola.* Hujus contenta recenſens Flodoardus lugd. ſcribit. Nemenſis, ita ſcribit: *Stephanus papa ad Fulconem Remenſem archiepiſcopum ſcribit pro Teutholdo Lingonenſi epiſcopo, ſynodice ab hujus Linguonicæ eccleſiæ querimonium perveniſſe, quod obtenta tyrannide ſæpe, inconſultis clero & populo, ſe Lingonum quendam nomullum super decedentis epiſcopi ſedem ſacrilega ambitione invaſiſſet, ſæpius ſe illum præmoniſſe nullatenus ejus ordinationem incontinenter cavendam, ; ne in ipſorum incurreret excommunicationem, ac ipſe papa illum in epiſcopum consecrari prohibuiſſet: ſed ille omnia ſacrilegia præſumptione contemnens, ſeipſum ordinare ſacrilegium, usurpare præſumpſerit, ſeditiones ad eum, ac ſi clero populoque ſuo ſponte venientes, ſuſcepiſſe, ad eum, ac ſi clero populoque ſuo ſponte venientes, ſuſcepiſſe, ad ſe

Duobus tm̃ malefactis, neve eum execrator qui eſt in natione primipi.

Decimas, primigenia, & adulte tua Deo date.

Caruem a beſtiis laceratam ne geſtatore, ſed ad canes projicitore.

Exod. 22.

Mendacii rumuſculi faſſa ne accipito: ei ne aſſumito, neve quis in ſententiam iuoge ſis teſti iniquitatis.

Multitudini ſtigitio ne ſequitor: ne in lite de reſto in ſententiam multitudinis deflectito, neve cum errore quidquam commune habeto.

Si adverſarii tui quadrupedem erraticam offenderis, ei reducito.

Iuſtipedicatori, inuipue & adverſario, perinde atque ferui & amico, ſis aquus.

A mendacio abeſto.

Iuſtorum & ſapientum ne interfectito.

Donum ne accipito; caeat enim ſapientes vel peruerſicare, & prudentum vaticinia pervertit.

Peregrinum & inolam nullo injuria affligito.

Nomina aliorum deorum iureiurando ne vſurpato, neve in ore habeto.

Here es ſunt juris, quæ rerum omnium proponens Deus ipſe Moyſi cuſtodienda propoſuit. Unigenitus porro Dei filius ſalus noſtra Jeſus Chriſtus ubi in mundum venitſet, eſtabilitaret palam, nun eo ſe defendiſſe, legem datam ut violaret, ſed ut omni eam manſuetudine & bonitate impleret. Verum etiam peculiaria diſciplinam tradidit. Poſt hunc vero crucis arborem, diſcipuli (dum adhuc una eſſent, nec unquentiandi evangelii cauſa ſegregarentur) multos quidem Chriſto nationes adjunxerunt, & divinæ voluntati legatos atque interpretes ad Antiochiam, Syriam, & Ciliciam miſerunt. Cumque eis quod ibi neceſſitet renunciatum eſſet, hos ad ecclesiaſticas deterunt. Hæc igitur ea eſt epiſtola quam apoſtoli miſerunt omnibus Antiochiæ, Syriæ, & Ciliciæ populis, qui gentem a ſervitute gentium ad Chriſtum convertit eſſent.

Apoſtoli & ſeniores fratres ſobis fratribus dicunt.

Quandoquidem audivimus quoſdam hominum a nobis profectos vos ſermonibus turbaviſſe; cumque nonnulla, quæ certe a nobis mandata non habebant, vobis indicere vellent, animos veſtros everſere parvi laboſtatisque, quam fas & integra inſtituiſſe doctrina: viſum eſt nobis una coactis, electoribus ad vos mittere, Barnabam, & Paulum, qui ſuum vitam expoſuerunt pro Chriſti nomine. Cum his mittimus Judam & Silam, qui & ipſi veris eadem referant. Viſum eſt enim ſancto Spiritui & nobis, nihil amplius neceſſarii oneris impoſuere, quam hæc: Abſtinendum eſſe ab iis quæ idolis immolata ſunt, & ſanguine, & ſuffocatione, & ſtupro: Et quod nobis ſicri non velitis, id aliis ne faciatis.

Et hoc unico præcepto ſatis ſuperque, uniculque ex æquo pia eſſe reddiſcebam, neque enim alio quocunque pudendi ſtupri opus fuerit: hoc ſolum meminerit qui ſedet in alios juder, nullo ſe alium de aliis proferre ſententiam, quam de ſe ipſo ſatis intra ſe volverit. Ubi vero propagata Dei evangelio plurime nationes atque adeo Anglia, verbo Dei fidem adjuncerant, nonnulli per orbem terrarum cœtus, atque etiam in Anglia epiſcoporum alios eumque clariſſimum ſapientum conventus agebantur: atque hi divina edocti miſeratione, cuique pas primum peccanti penam imperabant peccatorum, ejuſque (ubique omni divine offenſionis concitatione) exigendæ mensuram ſtatuebant (data prius venia) diferebant. Peoditorum tamennodo ac domini deſerori hanc mitiorem penam haud inſigendam exiſtimarunt; quippe qui epiſtoli viri minime parcendum cenſuerunt: tum quod Deus contemptores ſui omni miſeratione indignos velit, tum quod Chriſtus illorum qui ei mortem obtulerunt, non eſt omnino miſertus: dominum vero prætereis colendum ſtatuit. Hi igitur multis quidem in concionibus ſingulorum leſerum pœnas conſtituerunt, exſdemque literarum monumentis commendarunt.

Has ego Aluredus rex ſanctiones in unum colle- Conſtitutiones Aluredi regis Anglorum legibus gi, atque eridem literis mandari, quarum bonitate certe partem majores noſtri religioſe coluerunt. Multa etiam mihi digna videtur qua a nobis hac etiam ætate pari religione obſervarentur, tamen qua nobis minus commoda videbantur ex conſulto ſapientum partim antiquanda, partim innovanda curavi. Ac quoniam temeritate videbatur ex ſuis ipſius libris quæ quisque ſanxerat literarum monumentis conſignare, tum etiam incertum ſit quidem apud poſteros habitura, fore deſuper nos magni ducis exempla ſummopere in actis hac gentilia- mel, Offa Merciorum regis, vel Ethelberti (qui primus Anglorum facro tinctus eſt baptiſmate) ex obſervatu digna depehendi, ex collegi omnia, reliqua plane omiſi. Atque in iſtis diſcrendis, ego Aluredus occidentalium Saxonum rex, pro- dentiſſimorum e noſtris conſilio uſus ſum, quæ dentiſſimorum e noſtris conſilio uſus ſum, quæ iis omnibus placuit edici eorum obſervationem.

Quæ leges ſint Aluredi.

LEGES ECCLESIASTICÆ ALUREDI MAGNI REGIS ANGLORUM è civilibus ſuis aliis deſcriptæ.

TITULI LEGUM ECCLESIASTICARUM.

I. *De jurejurando & pignore*, 1. Ll. Sax. cap. 1.
II. *De immunitate templi*. Ll. Sax. cap. 2.
III. *De fideiſſiſione violata*. Ll. Sax. cap. 3.
IV. *De ſacrarum aliorum immunitate*. Ll. Sax. cap. 5.
V. *De ſacrilegio*. Ll. Sax. cap. 5.
VI. *De his qui violentas è templis ra puerunt*. Ll. Sax. cap. 8.
VII. *De furticeniibus*. Ll. Sax. cap. 10.
VIII. ..... Ll. Sax. cap. 11.
IX. *De pugna*. Ll. Sax. cap. 15.
X. *De eo qui monialem contreſtarit*. Ll. Sax. cap. 18.
XI. *De eo qui monacho nummum concrederit*. Ll. Sax. cap. 19.
XII. *De ſacerdotum pugna*. Ll. Sax. cap. 21.
XIII. *De ſtupro*. Ll. Sax. cap. 25.
XIV. *De eo qui ſe virginem abſtinuit*. Ll. Sax. cap. 29.
XV. *De pugna cœram ſenatore, vel ſacerdote regio*. Ll. Sax. cap. 34.
XVI. *De pace violata in urbe regia*. Ll. Sax. cap. 36.
XVII. *De his qui ſcripto poſſeſſa*. Ll. Sax. cap. 37.
XVIII. *De dictoſ ſolis & juramento*. Ll. Sax. cap. 39.

A. *De vi, Legis Inæ Weſtſaxonum*. B.

LEGES ECCLESIASTICÆ.

I.

IN primis (ut quidem eſt apprime neceſſarium) jurisperitos, & de pignoris religionem, omnibus ſtudioſe ac diligenter curandam proponimus: tum ſi quis neceſſitate coactus juraverit, pignuſque poſuerit, quo ia ad infidias domino ſuo parandas, vel ad opem inſuſe cuivis afferendam ſtringatur, veſtibat potius, quam cuipto, inſtitat fundemus. At ſi ſpopondent eiſud juſte & legitime perfiare poterit, neque præſtiterit, anna fortunaſque eius omnes amicorum fidei concredito, ipſe in cuſtodiam regiam 40. dies mittitor, ſubiturus id ſupplicium quod ei epiſcopus prius meritis impoſuerit. Eſſe ſi ex propito non habuerit quod edat, congruat ei cibum ſuppeditanto. Sin etiam cognati (ſi quos habuerit) ejus victui ſuppeditando impenſes fuerint, ipſum præpoſitus regius luſtenato. Atqui ſi ad annorum deditionem vi vindicatæ conſtrictus perpellatur, armis & rebus ſuis omnibus mul-

multatur: & ſi contumaciter reſilendo mortem A cum uxore hominis qui 600. cenſetur ſolidis fomicetur, pendito ſolidorum centum. Si quis cum uxore hominis pagani rem habuerit, 40. ſolidos ſolvito. Atque ſolutio hæc tota, peoude præſtanda eſt: homo tamen propterea ne venditor.

VIII.

Qui mamillas uxoris viri cujuſcunque pagani manu tractarit petulanti, ſyminæ ſolidos ſex numerato. Eam ſi is humi proſtratit, nec ramen cum illa rem habuerit, 30. ſolidos pendito. Sin cum ea coierit, 60. ſolidorum penta eſto. Et ſi quis aliam ſine prius adulteratus eſt, 30. ramen ſolidos noxiam facito. Is porro ſi propteres in jus vocetur, aut pro ratione ſuo, ſi dedarum criminatorem diuitio, aut multæ partem dimidiam pendito. Illud ipſum ſi mulieri illuſtriori familia oriunde contigerit, multa (prout ejus heriti capitis eſtimatio) augetur.

IX.

Qui præfecte archiepiſcopo dimicerit, ferumve diſtrinxerit, 120. ſolidis mulctator: in præfectum epiſcopum aut ſtrenuum pugnarum fuerit, 100. ſolidis culpa penſator.

X.

Qui monialis veſtem, aut illius aliera invite manu tractarit petulanti, quod ei qui feminam plebeiam contrectarit imperavimus, id duplum præſtato.

XI.

Si quis monacho citra bonam cœnobiarche veniam pecuniam concrediderit, eaque funditus perierit, illius damno eſt qui commiſit.

XII.

Sacerdos ſi quempiam interfecerit, eorum nomium quæ ope domicilii fretus arquirit, cenſitio facito ſuppetito, quæ ſi non ſuppetierit, ipſe ſpoliatum epiſcopus e ſano pellito, ni dominus data capitis eſtimatione venlam illi exoratit.

XIII.

Qui per vim pagani hominis ancillam ſtuprarit, pagano ſolidos ſenet numerato, & 60. præterea ſolidos noxiæ facito. Servum ſi ſervitium ſtuprarit, virgis verilis ei præcidito. Qui tenere ætatis virginem ſtuprarit, eandem, legi tenetor qua is qui adultam compreſſerit. XIV.

Si quis Deo ſole religioſe obſtrinxerit, eumque alius corrumpere ſtuprum aliquid que nuncuparat non perſolviſſe, ipſe primus in quatuor templos ejus rei fidem jurejurando ſumato, tum alter (ſi ſe criminis ſuſpicione liberare voluerit) in duodecim templis id facito.

XV.

Si quis coram ſenatore regio in frequenti plebis concione dimicarit, quem capite arbitratus, tum mulctam, prout æquum fuerit, præſtato: & ſenatori 120. ſolidos numerato. Qui coactam populi conciones ſermonem extraſtione commoverit, ejus ſenatori 120 ſolidos. Hoc ipſum ſi præſente alio quocumque in locum ejus ſubſtituto, aut coram facerdote regio evenerit, 30. ſolidis culpa penſator.

XVI.

Pacis in urbe regia violatæ pœna 120. ſolidorum eſto: in urbe archiepiſcopi, 90. ſolidorum: in urbe epiſcopi aut ſenatoris, 60. ſolidorum cenſetor. Pacis violatio in villis hominis 100. ſolidis aſſimiati, 90. ſolidis præſtator: in villis ejus qui 600. cenſetur ſolidis, 15. ſolidorum ſolutione farctior. Qui pagani ſeptem perruperit, 5. ſolidis mulctator. Si tale quidpiam in profeſſionemilitarem, ac tempore quadrageſimæ delinquitur, duplo compenſator. Qui tempore quadrageſimæ velum facrificandum venia ma, non impetrata coram ayulerit, 120. ſolidos dato.

Qui tempore quadrageſimæ

XVII.

Qui terram haberit per ſcripturæ ſerierm ſibi a

Petri epi-scop. trac-tavit.

majoribus reliquam, ad hæreditibus ad alios alienan-di potestas ei non esto, si quidem præscriptus con-gnatis coram rege, aut episcopo, scriptura aut te-stimonio probetur, omni alienatione et interdixis-se illum qui prius concesserit, talemque ei impositis-se legem cum primo dederit.

XVIII.

Hisce diebus sequentibus festa liberis & inge-nuis omnibus licentia conceditur: servis autem at-que iis qui iunt legitima officiorum servitute obli-gati, non item. Dondecim dies a festo natali Do-mini. Dies ille quo Christus subegit diabolum. Dies quo agitur anniversarius beati Gregorii fe-stus. Dies ante festum paschatis septem, & tot-dem dies festum illud insequentes. Dies festus beatorum Petri & Pauli. In autumno integra quæ B eft ante festum Martis septimana. Dies festus om-nium sanctorum. Quatuor autem diebus mercurin-libus in quatuor illis septimanis quibus publicum edici solet jejonium, servis omnibus festa dator li-centia, ut omnem eorum operam in illorum infe-mant utilitatem, a quibus antehac in Dei nomine beneficia acceperunt, aut de quibus in posterum ex collocata eorum opera bene promereantur.

ANTIQUA VERSIO ISTAM

Ex Tom. 1. Concil. Britan.

Aluredi magni legum, paxea regis codicis & consultudis manuscriptorum exemplaria.

Incipiunt leges sancti, quas capitum tenues ex-hibet, qui in regio debellerunt: regis tamen natio-nes in interiori margine annotavimus.

TITULI LEGUM ECCLESIASTICARUM SECUNDUM IORNALENSES

I. *De jurejurando & vadio.* Ll. Sax. c. 1. & Iorn. c. 1
II. *De confugio ad ecclesiam.* Ll. Sax. cap. 2. & Iorn. 2
III. *De infractione pacis regis vel episcopi.* Ll. Sax. cap. 3. Iorn. 3.
IV. *De pace ecclesiarum & earum libertate.* Ll. Sax. cap. 5. Iorn. 5.
V. *De furtis diei festi.* Ll. Sax. cap. 6. Iorn. 6.
VI. *De furtis in ecclesia & cap.* 6. Iorn. 7.
VII. *De discrete faciliimoniatem abscedisa.* Ll. Sax. cap. 8. Iorn. 9.
VIII. *De profesa fœminata.* Ll. Sax. cap. 10. Iorn. 12.
IX. *De injuria Christiæ fœmina.* Ll. Sax. cap. 11. Iorn. 13
X. *De illis qui pugnant coram archiepiscopo.* Ll. Sax. cap. 15. Iorn. 17.
XI. *De apprehensione Nunne.* Ll. Sax. c. 18. Iorn. 20.
XII. *De presonia commissa monacho.* Ll. Sax. cap. 20. Iorn. 23.
XIII. *De presbytero homicida.* Ll. Sax. c. 21. Iorn. 24.
XIV. *De violentes comedion fœmina violante.* Ll. Sax. cap. 25. Iorn. 28.
XV. *De furto qui furtum violenter rogat.* Ll. Sax. cap. 25. Iorn. 29.
XVI. *De* (Del.) *pugna violata.* Ll. Sax. c. 29. Iorn. 36.
XVII. *De fractura borgi regis vel archiepiscopi.* Ll. Sax. cap. 36. Iorn. 44.
XVIII. *De fractione fori regalis.* Ll. Sax. c. 36. Iorn. 45.
XIX. *De furto in quadragesima injuste deposito.* Ll. Sax. cap. 36. Iorn. 46.
XX. *De fractivatum observatione.* Ll. Sax. cap. 39. Iorn. 50.

LEGES ECCLESIASTICÆ ALFREDI REGIS.

I.

In primis, quod maxime necessarium est cuicum-que fidelium, fidem & juramentum (sum, multa,ut convenit, observantia custodire. Si quis tamen ad alterutrum eorum ingrederetur injuste, vel ad proditionem do-mini, vel injustum aliquod adjutorium, restius est hoc emendari quam impiere. Si quis autem vadiet quod sibi justum sit, & transgredi atur committat arma sua, & pecuniam amicis suis in custodiam, & sit quadragintia noctibus in carcere ad manfionem regium: & paratetas ibi secundum justionem epi-scopi sui, & parentes quos possunt cum, hi ipse vi-ctum non habeat. Si parentes non habeat aut ci-bum, propositus regis procuret eum: & si cogi opos-tet, & aliter nolit, fi ligetur, perdat arma sua cum tota pecunia sua; fi occidatur, inultus jaceatsh au-fugerit ante terminum, & item capiatur, fit qua-dragintæ noctibus in carcere, ut ante deberat. Si autem amicis fit forisfactura, & recommendatus ab omnibus Christi ecclesiis. Si tunc aliquis ple-gius interfit, emendet infractionem plegii, hunt redeam edoceibit, & infractarum vadii fecundum penitentiæ cenforam.

II.

Si quis ad ecclesiæ manfionem pro quacumque culpa confugiat, quo ad firmam regis ' non perti-net, vel alieri commodo decernit, & venialis fit, habeat ' tamen noctium termorum cavendi illi, ut reconciliari queaferit. Si quis ' in hunc terminum malignaverit ' eam vinculis aut verberibus emen-det fecundum eorum reditudinem patriæ, vera, vitæ, & eccleiæ minifiris centum viginti folidos, pro infractione pacis.

III.

Si quis ' plegium regis infringat, emendet incal-parionem, hoc rectum eft, & infractionem plegii 5. libris Mercicorum denariorum: archiepiscopus ' *Barrhbrie* five ' *Mendesie* emendetur 5. libris: & epi-scorum episcopum vel comitum, 2. libris.

IV.

Item ftatuimus omni eccleiæ dedicatæ, pacem habeat: Si quis fuftiolus incurrat, vel ad eam con-fugiat, multus eum feptem diebus contingat vel ex-trahat. Si quis hoc præfumat, culpabilis fit fecun-dationis regiæ pacis & eccleiæ & quibus, & fuste faciat; amplius, fi pro fame vivere poffit, fi non, ' in præfectur. Si aditus majus quas habeant ' ec-cleiæ fine, cubiculum eum in alia domo quæ non habeat plura oftia quam eccleiæ, & caveat ip-fius eccleiæ lenior, ne interim reum pafcant. Si iui-nicis fuis xema fua reddiderit, & fi dederit, fer-vetur triginta noctibus, & parentibus & amicis fuis ' offeratur.

Item qui ad eccleiam confugiet pro quacumque culpa quæ non ' propiata fit, & eam in nomine Domini gratis ' confitetur, dimidium forisfacti condonetur ei.

Qui feratur die dominices vel in fancto natali, vel in paicha, vel ' in aicenfione Domini, in quo-libet eorum, volumus duplicitet emendandum fit, ' ut, ſicut in quadragefimali jejunio.

V.

Si quis in eccleia furetur aliquid, reftituat hoc femel, & forisfactum ſitut ad anglicum pertinet: & amputetur ei manus de qua furatus (eſt.) Si nu-nam redimere velit, & hoc ei permittatur, com-ponat ſicut ad veteram ejus pertinebit.

VI.

Si quis ſanctimonialem ab eccleia duxerit ſine licentia regis aut epiſcopi, det centum viginti ſoli-dos, dimidium regi, dimidium epiſcopo, & ipſius eccleiæ domino cujus monacha fuit. Si ipſa diutius vivat quam qui eum abduxit, nihil de pecunia ejus habeat. Si infantem procreaverint, nihil inde hea-beat infans, ſicut nec mater ejus. Si puer eorum oc-cidatur, habeat parten rea materiæ cognationis, parentes partis partem ſuam habeant.

VII.

VIII.

A eri & Pauli: & in Augusto plena hebdomada ante feſtum ſanctæ Mariæ & in omnium ſanctorum ve-nerantione, 3. dies; & quatuor dies Mercurii in 4 legitimis ejejuniis, ſervis omnibus indulti ſunt da-re cui magis voluerint; vel qui eis pro nomine Do-mini aliquid beneficerint, vel ipſi deſervire po-tuerint in aliqua portione vicis ſuæ.

LEGES ECCLESIASTICÆ AB ALFREDO

Ex eodem Tomo 1. Concilii Britanniæ.

magno rege Anglorum, & Guthurno rege Anglo-danorum in concilio quo fœdus interunt ſanxe-runt.

Deſiderantur in Lambardi ἀγραφοις, fed hic ad-diduimus ex hiſtoria Jorſenſii ſeu ferſa-nenſi manuſcripto.

TITULI LEGUM ECCLESIASTICARUM.

I. *De diſteſtiane Dei & pace Dominica.* Ll. Sax. cap. 1.
II. *De negligentibus legem Chriſti & paganiſmum ve-neantibus.* Ll. Sax. cap. 2.
III. *De presbytero male ordinato.* Ll. Sax. cap. 3.
IV. *De presbytero falſo pronunciatoribus ſeptem veſpe-jeniis.* Ll. Sax. cap. 3.
V. *De presbytero reſſo termitis chriſma non proſe-rentibus, vel baptiſmum negantibus.* Ll. Sax. cap. 3.
VI. *De fractoribus vel cognatis in mala fornicatibus.* Ll. Sax. cap. 4.
VII. *De ordinate qui vicam forisfecit.* Deſideratur in Sax.
VIII. *De res mortis qui confiteri deſiderat ſacerdoti.* Ll. Sax. cap. 8.
IX. *De decimis Dei centenis, & alios eccleſia reſtituendis.* Ll. Sax. cap. 8.
X. *De illis qui mercandiſant diebus dominicis.* Ll. Sax. cap. 9.
XI. *De operantibus diebus dominicis.* Ll. Sax. cap. 7.
XII. *De juramentis falſis.* Ll. Sax. cap. 8.
XIII. *De diebus in quibus ordinatus & jejuniandum prohibeantur.* Ll. Sax. cap. 9.
XIV. *De die nominis a bono forisfactus occidatur.* Ll. Sax. cap. 10.
XV. ..... Ll. Sax. cap. 10.
XVI. *De fornicatione, incantatoribus, necroſibi, perja-tis, & qui pro fornicatione* (Del.) Ll. Sax. cap. 11.
XVII. *De ordinatis vel alienigenis in aliqua de pecunia vel vita ſalutis.* Ll. Sax. cap. 11.
XVIII. ..... A T O.

HOc eſt ' conciliam quod Alnredus rex & ' Godrun rex elegerunt & conduicrunt, cum Anglis & Danis ad pacem & concordiam plene con-venerunt, & ſapientes, & qui poſſeſſa fuecellerunt, ſæpius hoc & aſſidue renovantes in bonum ſemper addiderunt.

LEGES ECCLESIASTICÆ ALVREDI ET GUTHURNI REGUM.

In primis eſt unum Deum diligere veliat, & omni paganismo ſedulo renunciare. Et inſtituerunt ſecularem juſtitiam pro eo quod ſciebant, quod non poterant multi aliter caſtigari, plures vero no-lebant ad Dei cultum, ſicut deberent, aliter incli-nare. Et ſecularem emendationem inſtituerunt communes Chriſto & regi, ubicunque reculaſ-tur lex Dei: juſte ſervari ſecundum dictionem epi-ſcopi. Et hoc eſt primum edictum eccleiæ, pax in-quiritet fcot, & regis ' *Hangrid* ſemper incon-vulſa permaneat.

II.

Si quis Chriſtianitatem ſuum male mutat, ut pa-

' Alfredus Anglis ter capto an. Ch. 886. Landino Synodum ibi celebravit, cujus meatio in Wintonienſibus Annalibus: *Rex Dei omnipotentis Alfredus*, inquit Annalifta, *ac viri Dei Grimbaldi ſacerdotis & ſacerdotum cunctis noſtris-que, Conciliam ut tunc decrevit, Presbiterum & Abbatum, & Apoſtolicum virorum in Londonium, qua eſt metropolis totius Sa-ſonie, conſtituit.* Mimmiis etiam hujus Synodi Hargrafcelina Sec. 9. c. 7. *Pagius ad An. Ch. 886. n. 11.*

Petri epiſcopi tractavit.

Ex eodem Tomo 1. Concilii Britanniæ.

Titulus ſimmodi in Ll. Sax. deſideratur.

Titulus ſimmodi in Ll. Sax. deſideratur.

Titulus ſimmodi in Ll. Sax. deſideratur

ganismum veneretur verbis vel operibus, reddat sic weram, sic vvitam, sic lashlite secundum quod factum sit.

III.

Et si quis ordinatus furetur, vel prælietur, vel perjuret, vel fornicetur, emendet sicut factum erit sic vveram, sic vvitam, sic lashlite, & erga Deum saltem emendet juxta sanctorum Canonum doctrinam, & plegium faciat inde, vel mittatur in carcerem.

IV.

Et si presbyter populum suum misdoceat de festo vel jejunio, reddat 30. solidos cum Anglis, & cum Dacis 3. dimidias marcas.

V.

Si presbyter ad rectum terminum sanctum chrisma non perquirat, vel baptismum pemeget ei cui necesse sit, reddat vvitam cum Anglis & cum Dacis lashlite, id est 12. oras. Et de sublegereis sapientes instituerunt, ut rex habeat superiorem, & episcopus inferiorem, nisi dignius emendetur pro Deo & pro sæculo juxta modum facti, sicut episcopus docebit.

VI.

Si duo fratres vel duo cognati cum una aliqua fornicentur, emendent in omni mansuetudine, sicut eis permittetur; sit vvita, sit lashlite, secundum modum facti.

VII.

† Et si ordinatus homo se forisfaciat, in morte plectendus actibus exsuperetur, & episcopi judicio reservetur.

† Hoc non reperitur in Saxonico, nec in fœdere Edvvardi apud Lamb.

VIII.

Et si quis reus mortis profiteri desideret sacerdoti, nunquam negetur ei, & omnes rectitudines Dei pacificentur sedulo per Dei misericordiam, & per vvitam quam sapientes addicent.

IX.

Et si quis decimam contra teneat, reddat lashlite cum Dacis, vvitam cum Anglis. Si quis Romfeih† superteneat, reddat lashlite cum Dacis, vvitam cum Anglis. Si quis non reddat symbolum luminis, reddat lashlite cum Dacis, vvitam cum Anglis. Si quis Dei rectitudines aliquas disforciet, reddat lashlite cum Dacis, vvitam cum Anglis. Si contra stet, ut hominem vulneret, de vvita componat. Si aliquem dejiciat in mortem, sit utlaga ut exlex, & persequatur eum cum clamore omnis qui rectum amat. Et si faciat ut occidatur pro eo quod contra rectum, & regis imperium stet, si hoc *probetur* jaciat egilde.

† id est, numum Romanum, vel denarium S. Petri.

X.

Si quis in die dominica negotiationem facere præsumat, perdat ipsum capitale, & 12. oras cum Dacis, & 30. solidos cum Anglis.

XI.

Si liber diebus festis operetur, perdat libertatem suam, vvitam vel lashlite, servus corium perdat vel hidgildum. Si dominus servum suum cogat festis diebus operari, reddat idem dominus lashlite cum Dacis, & vvitam cum Anglis.

XII.

Si liber homo rectum jejunium frangat, reddat vvitam vel lashlite: si servus hoc faciat, perdat corium suum vel hidgildum.

XIII.

Ordalium & jusjurandum festis diebus & legitimis jejuniis legibus est interdictum. Et qui hoc fregerit, reddat lashlite cum Dacis, vvitam cum Anglis.

XIV.

Si fieri possit, nunquam occidatur aliquis in festo dominicæ diei, quidquid peccaverit, sed capiatur & servetur donec transeat festa dies.

XV.

Si quis foris factus, & de membris disfactus dimittatur, & idem post afflictionem per quatuor noctes vivat, potest ei deinceps per episcopi licentiam subveniri, si quis ejus doloribus & animæ condescendat.

XVI.

Si sortilegæ vel incantatrices, perjuri & venefici, fœdæ, fœtidæ, vel meretrices alicubi compereant, relegentur de patria, desperent omnia, nisi cessent, & profundius emendent.

XVII.

Si ordinatus vel alienigena seducatur in aliquo de pecunia, vel vita, tunc debet ei adesse rex vel comes illius terræ, & episcopus gentis illius pro cognatione & advocato, si penitus alium non habeat, & emendet sedulo juxta modum facti Christo, & regi, sicut docebit, vel illud factum profunde nimis vindicet, qui rex sit in populo.

SYNODUS LANDAVENSIS
sub Gurvan X. Landaviæ episcopo.

In qua Teudur rex Brechemaniæ ob homicidium & perjurium excommunicatur.

REGES Teudur filius Rein & Elgistel filius August, reges Brechemanc, juraverunt super altare S. Dubricii per sancta sanctorum, antepositis sacris voluminibus & reliquiis, quod nullus alteri insidiasset, & quod firmam pacem inter se tenerent sine dolo, & præsente Gurvanno episcopo cum clericis suis, & tali pacto insuper, quod si unus alteri dolum faceret, totam suam hereditatem quietam clamaret, & iret in peregrinationem viduato regno suo, & mansurus semper in exilio. Post hæc diabolus, qui patrem nostrum Adam primum parentem nostrum subdola admonitione sua projecit de paradiso, id est, de sede deliciarum cum pace quieta; ille idem fecit fraude sua quod Teudur rex rupta pace occidit Elgist filium August, utrumque faciens homicidium simul & perjurium.

De annis quibus habitæ sunt sequentes synodi non constat, propter regum & [illegible] qui in [illegible] nominantur obscuritatem.

Quo facto audito episcopus Gurvan, simul cum clero suo, homicidium simul & perjurium excommunicavit denudando altaria Dei, & prosternendo cruces ad terram, simul & reliquias sanctorum, ablata sibi tota communione Christiana. Post hæc videns rex Teudur pati non posse maledictionem & justitiæ rigorem, quæsivit veniam compuncto corde cum effusis lacrymis: & imposito sibi jugo pœnitentiæ ad modum qualitatis & quantitatis, ne terra sua despoliata fieret carens principe, consilio fratrum totius parochiæ, illum fecit remanere in regno, emendaturum in omnibus suum scelus eleemosyna, & oratione, & jejunio. Rex Teudur in primis offert Deo, data sibi tanta remissione, & sancto Dubricio & Gurvanno, & suis omnibus successoribus in ecclesia Landaviæ & sanctorum Dubricii & Teliavi, *Lan Mithael tre fferian* cum sua tota terra, & cum omni sua libertate, & tota communione in campo & in silvis, in aqua & in pascuis, sine ullo censu homini terreno, nisi ecclesiæ Landaviæ & pastoribus ejus. De clericis testes sunt Gurvan episcopus, Eliud, Cuan, Concu, Concu. De laicis Teudur rex, Conuric filius Concolen, Petran, Elviu, Bacuc. Quicumque custodierit, benedicatur: qui autem ab ecclesia Landaviæ separaverit, anathema sit. Finis illius est de via magna quæ est ab Austro per spineum rubum inde usque ad rivulum *Tanguel*, qui est ab Aquilone, &c.

SYNO-

ANNO CHRISTI ....

SYNODUS LANDAVENSIS
sub BERTHGUINO XIV. ibidem episcopo.

In qua Clotri regem causa homicidii & perjurii excommunicat, &c.

SESSIO DUPLEX.

REGES Clotri & Lundguallaun antepositis evangeliis sacris, & reliquiis super altare Gartbenni coram episcopo Berthguino, simul cum clero juraverunt ut simul inter se firmam pacem tenerent, sine dolo & damno in omnibus. Et tali pacto, ut quisquis illorum rumperet, totum regnum suum quietum clamaret, pergens in peregrinationem usque ad finem [vitæ] in exilio, nec posset redimere se, neque regnum auro nec argento. Post intervallum occidit rex Clotri rupta pace sua Lundguallaun, utrumque faciens homicidium & perjurium fraude subdola.

Audito tam grandi facinore, & violata pace surrexit episcopus, & fecit convenire ad sacram synodum Landaviæ omnes clericos totius parochiæ ab ostio *Taratyr* super Gui usque ad ripam *Tyvi*, & plena synodo excommunicavit regem cum sua progenie simul & regnum, denudando altaria Dei, & deponendo cruces ad terram, & dimisit patriam sine baptismo & communione. Post hæc rex non potuit pati tantam excommunicationem, quæsivitque veniam cum magna devotione: & advocavit episcopum Berthguinum cum tribus abbatibus suis, Sulgen abbate Carbani vallis, Saturn abbate Docunni, Gurhaval abbate Ilduti, ut venirent obviam ad ecclesiam Gartbenni: ut sicut eam violaverat, & ejus refugium, faciens homicidium & perjurium, ex alia parte faceret, eam emendatam, sufferens divinum judicium cum emendatione, tam corpore, quam anima, cum jejunio, & oratione, & eleemosyna. Qui postquam venerunt ad ecclesiam Gartbenni, judicaverunt illum transgressorem mandatorum Dei, ut quod promiserat jurando, & simul voverat, sacramento faceret sine aliquo obstaculo. Et obtemperans Deo, & mandatis Dei, & episcopi, reliquit patriam, & ivit in peregrinationem. Et post multum temporis rediit ad patriam suam, & quæsivit veniam apud episcopum per Morcant regem intercessorem suum; & audita ejus prece dimisit eum in patriam emendaturum se in omnibus, & facturum condignam justitiam. Et accepto sibi jugo pœnitentiæ in omnibus, immolavit Deo & sanctis Dubricio, Teliavo, Oudoceo, & Berthguino episcopo, & omnibus sibi succedentibus in ecclesia Landaviæ agrum *Helic*.... cum tribus unciis agri, & agrum Tencu cum duabus unciis agri, cum omni libertate sua & tota communione pervia incolis in campo & in silvis, in aqua & in pascuis. De clericis testes Berthguinus episcopus cum tribus abbatibus suis prædictis. De laicis, Clotri, Morcant, Jaco, Guednerth, &c. Qui custodierit, custodiat eum Deus: qui hæc ab ecclesia Landaviæ separaverit, anathema sit. *Amen.*

SYNODUS ALIA LANDAVENSIS
sub BERTHGUINO XIV. ibidem episcopo.

In qua Curcan ob incestum cum noverca sua excommunicatur, &c.

POST obitum Guinan, tenuit Gurcan regionem patris sui, simul & novercam incestuose, propter quam excommunicatus est a Berthguino episcopo, & a plena synodo congregata in unum Landaviæ ab ostio *Taratyr* usque ad ostium *Tyvi*. Et facta excommunicatione, & depositis crucibus ad terram cum sanctis reliquiis, & versis cymbalis, requisivit veniam, & resolutionem, dimissa noverca cum satisfactione, per regem Judhailum intercessorem suum. Et data ei venia cum emendatione vitæ, jejunio, & oratione, & eleemosyna, dedit terram *Machinis* agrum sex modiorum Deo & Petro apostolo, & sanctis Dubricio, Teliavo, & Oudoceo, & episcopo Berthguino, & omnibus successoribus suis in ecclesia Landaviæ in perpetuo, cum tota sua libertate, & omni communione, in campo & in aquis, in silva & in pascuis, & ita quod ipse juravit nunquam retracturus hanc eleemosynam, & ita super altare sancti Petri, & sanctorum Dubricii, Teliavi, Oudocei Landaviæ: & facta sibi excommunicatione, quicumque de linea sua, aut de alia origine ab ecclesia Landaviæ separaverit. Et recepit uxorem propriam filiam Elin. De clericis testes sunt Berthguinus episcopus, &c. De laicis, Judhail rex, Gurcan, Gabran, Elin, Elguarvi. Quicumque custodierit, custodiat illum Deus: qui hæc ab ecclesia Landaviæ separaverit, anathema sit. *Amen.*

ANNO CHRISTI ....

SYNODUS LANDAVENSIS
sub CERENHIR XVIII. ibidem episcopo.

In qua Hovel rex Glevissiig homicidii & perjurii causa excommunicatur, &c.

COGNITUM sit omnibus Christianis regibus & principibus, & catholicis viris utriusque ordinis, tum clericalis, tum laicalis, in dextra parte Britanniæ maxime habitantibus, quod Gallum filius Cidrich motus ira & furore surrexit contra dominum suum elevato suo capite, Hovel videlicet regem Glevissieg filium Ris, rupta sua pace, & voluit ei auferre terram *Lan Tivei* vi sua & fortitudine. Et audita lite & contentione inter regem & principem per totam regionem, hortatus est Derenhir episcopus Landaviæ eos concordari facta pace. Et ei obtemperantes, audita pace venerunt ad Landaviam cum magno milite, & super altare sanctorum Dubricii, Teliavi, & Oudocei, antepositis sacris evangeliis, juraverunt pacem amplius sine aliqua fraude & insidiis, præsentibus tribus abbatibus, Elisael abbate Catoci, Elisæo abbate Ilduti.... abbate Docunni, Civaret lectore, Guerngem, Rind, Esne, Pascen: præsentibus laicis Mor, Morchitir, Judeant, Embresel.

Post hæc rex Hovel rupta sua pace, faciens utrumque homicidium simul & perjurium, occidit Gallum per dolum. Et occiso eo, congregavit episcopus totam synodum apud Landaviam, congregatis in unum clericis totius parochiæ ab ostio *Taratyr in guy* ad ostium *Tyvi*, omnibus & una voce depositis crucibus ad terram, & versis cymbalis simul cum reliquiis sanctorum ablatis altari, & projectis in terram, excommunicavit regem, auferens ei totam Christianam communionem: & in eadem excommunicatione mansit fere per annum integrum.

Post hæc rex non sustinens tantam excommunicationem, meritis suis exigentibus, quæsivit veniam apud Landaviam nudis pedibus cum effusis lacrymis. Et data venia ei cum juncta pœnitentia publica, homicidii simul & adulterii, consilio patruelis sui Mourici, promittens emendationem tam animæ quam corporis amplius in jejunio, & oratione, & eleemosyna, largitus est Deo & sanctis Dubricio, Teliavo, & Oudoceo, & in manu Cerenhir episcopi, & omnibus episcopis Landaviæ in perpetuo, coram prædictis & attestantibus illis omnibus *Merthir-*

ANNO CHRISTI ....

thirbuceil, & *Merthir Mivor*, cum 4. modiis terræ circa se, & semimodium *Tircollou* .,.. cum sua tota libertate, sine ullo censu ulli homini terreno, & nisi ecclesiæ Landaviæ & pastoribus ejus, & tota communione in campo, & in silvis, in aqua, & in pascuis. Quicumque custodierit, benedictus sit: quicumque violaverit, maledictus sit. *Amen*.

SYNODUS ALIA LANDAVENSIS sub CERENHIRO XVIII. ibidem episcopo.

Ili filius Conbli homicidii & perjurii causa excommunicatur, &c.

REGNANTE rege Mourico Glevissieg filio Judhail, convenerunt Ili filius Conblus simul & Camauc ad monasterium Landaviæ, & præsente Cerenhiro episcopo cum suo clero firmaverunt pacem suam, delata & oblita veterrima inimicitia, jurantes ambo super altare Petri apostoli, & sanctorum Dubricii, Teliavi, Oudocei, antepositis sacris evangeliis, & sanctorum reliquiis. Post intervallum, ille qui stabat in præsentia Dei cum gaudio in cœlesti paradiso, & per semetipsum præsumendo, dicens: *Ponam sedem meam in Aquilone, & ero similis Altissimo*: & candens livore & superbia traxit secum de summo throno partem ad barathrum de consentientibus sibi immundis spiritibus, partem misit in aera: & qui Adam protoparentem nostrum factum verbo Dei æternum, & sanctum positum in sede deliciarum cum summa felicitate & gaudio, decepit fraude sua subdola, & projectum de paradiso cum uxore, egentem & tristem amisso suo gaudio: ille idem antiquus hostis, stimulo invidiæ suæ adhuc remanente, & in prole fecit prædictis discordari rupta pace sua: in tantum quod Ili membrum antichristi, occidit Camauc insidiose, utrumque faciens homicidium simul & perjurium.

Isaia 14.

Post hæc, audita fama nequitiæ & impietatis per totum regnum, episcopus Cerenhir adunavit totum clerum totius parochiæ infra *Taratyr* super ripam *Guy* & ostium *Tyvi*, apud Landaviam, & consilio totius synodi abstulit prædicto Ili homicidæ & perjuro, depositis crucibus ad terram, simul & reliquiis sanctorum cum cymbalis, totam Christianorum communionem, & participationem: & ita per aliquantulum temporis remansit excommunicatus, & vi & rigore justitiæ compulsus, non valens amplius sustinere sarcinam nequitię & facinus, requisivit veniam effusis lacrymis cum nudis pedibus apud episcopum Cerenhir in Landavia. Et data sibi venia & pœnitentia, ad modum utriusque culpæ homicidii & adulterii, simul & excommunicationis, stans in medio ecclesiæ promisit emendaturum se in omnibus jejunio, & oratione, & eleemosyna, & verbo Mourici regis & consensu largitus est Deo pro salute animæ suæ, & sanctis Dubricio, Teliavo, & Oudoceo, & in manu Cerenhir episcopi, & omnibus episcopis Landaviæ in perpetuo, villam *Guliple* minorem cum sua tota libertate, & omni communione, in campo & in silvis, in aqua & in pascuis. De clericis testes sunt Cerenhir episcopus, Clisael abbas Catoci, Elised abbas Ilduti ,.... abbas Docunni, &c. De laicis, Mouric, Ilic, Alexander Ili filius, &c. Quicumque custodierit, custodiat illum Deus: qui hoc ab ecclesia Landaviæ separaverit, anathema sit.

SYNODUS LANDAVENSIS sub GULFRIDO XX. ibidem episcopo.

ANNO CHRISTI ....

Ob violatum ecclesiæ patrimonium habita.

LOUMARCH filius Catguocaun deprædatus est Aperguenfrut, & cepit Eicolf filium Cinhor cum omnibus rebus suis supellectilibus. Et facta illa iniquitate cum nimia ira & fervore in territorio sanctorum Dubricii, Teliavi, Oudocei, & refugio: mandavit episcopus Gulfrid clericos ecclesiastici ordinis de omni parochia infra ostium Taratyr super ripam Gui & ripam Tyvi apud Lannoudocui. Et audita congregatione, simul & adunata pro tanta transgressione, Loumarch requisivit veniam, inclinans se ad terram flexis genibus, & effusis lacrymis coram episcopo & coram antepositis sacris reliquiis, crucibus & cymbalis, offerens se passurum & accepturum, recognoscendo delictum, canonicam sententiam & judicium.

Inito consilio cum synodo, & cum quibusdam parochiæ optimis viris laicalis ordinis, & catholicæ fidei, condonavit ei episcopus redditis sibi & suis omnibus rebus suæ vastationis, data sibi remissione, & injuncta pœnitentia ad modum culpę; & post datam veniam Loumarch largitus est in eleemosyna villam *Treficarn pont* cum tribus modiis terræ Deo & sanctis Dubricio, Teliavo, & Oudoceo in manu Gulfridi episcopi, & omnibus episcopis Landaviæ in perpetuo, cum tota sua libertate, & cum omni communione in campo, & in silvis, in aqua & pascuis, verbo & consensu Catell regis Guents filii Artmail. De clericis testes sunt Gulfridus episcopus, Duun sacerdos, Divungual Laun abbas Lan Euniaun, id est, Lan Oudocui, Dissaith lector, Aircoit doctor, &c. De laicis Catell rex, &c. Quicumque custodierit, &c.

SYNODUS LANDAVENSIS sub CIVELLIAUC XXII. Landavię episcopo.

Adversus Brochvail regem congregata.

SCIENDUM est, quod discordia facta est inter utramque familiam Civelliauc episcopi & Brochvail filii Mouric apud Landaviam: & facta injuria & incœpta a familia Brochvailli, motus est episcopus, & congregavit omnes clericos usque ad inferiores gradus, missis legatis per totam parochiam infra ostium Taratyr in Gui usque ad ostium Tyvi. Et adunatis illis, voluit Brochvaillum & totam familiam suam sibi foris factam, & Deo exosam, propter suam nequitiam & injuriam excommunicare coram omni populo in plena synodo.

Et audiens Brochavil tantam summonitionem super se, quæsivit veniam & indulgentiam apud Landaviam: nec aliter habere potuit nisi sufferret canonicum judicium. Et discusso judicio, judicatum est episcopo pretium faciei suæ longitudine & latitudine in puro auro, cum emendatione facienda familiæ suæ ad condignum honorem suum, & nobilitatem parentelæ suæ. Et rex Brochvail judicium sufferre non potuit; & alio modo aurum redemit, largiendo Deo & sanctis Dubricio, Teliavo, & Oudoceo, & in manu Cuncilliauc episcopi villam *Tref Peren* cum sex modiis terræ, &c.

CON-

ANNO CHRISTI 886.

Ex Thesauro Anecdot. P. Martene. tom. 4.

CONCILIUM INCERTI LOCI,

Sed in Italia anno DCCCLXXXVI. celebratum villas Solarium & Vallem Caumoniam Turonensi S. Martini ecclesiæ confirmat.

Ex authographo in archivis S. Martini Turonensis asservato.

UTilitas ecclesiasticæ doctrinę, licet fluctuoso procellarum turbine feriatur, tamen strenua pontificum sollertia optabile salutis percipit remedium, sicque pacis nutritur incrementum, justitiæ decus florescit. Ideoque anno Incarnationis Dominicæ DCCCLXXXVI. anno siquidem piissimi imperatoris CAROLI in Italia VI. in Francia IV. in Gallia II. cum unanimiter sacrosanctum concilium pontificum ageretur, ex imperio magni & orthodoxi imperatoris CAROLI, inter aliqua canonici profectus commoda, spirituali aptissima lucro, contigit GUALTARIUM alumnum almi cœnobii S. Martini, & venerabilem sanctæ Aurelianensis ecclesiæ episcopum, interventu quidem clarissimi ADALALDI Turonicæ sedis archiepiscopi, causas necessitudinis fratrum in monasterio ejusdem beatissimi & pretiosissimi confessoris Christi Martini sancte viventium pandere, qualiter prædictus locus lamentabile devastationis insolitæ malum a perfida gente Normannorum pertulerit, & quomodo metu classici exercitus periculosa pessimi decursus damna perpessus fuerit, & qualiter ODO insignis abbas ejusdem congregationis ob tanti discriminis immania damna, quasdam villas, Solarium scilicet, & Vallem Caumoniam, cum omnibus earum appendiciis fratribus prædicti loci reddidit, ad eorum scilicet consugium parterque necessicatem supplendam. Manifestavit etiam sicut pius alumnus prædictus pontifex GUALTARIUS interventu ADALALDI prædictæ ecclesiæ præsulis, solitam clementiæ magnitudinem imperatoriæ dignitatis: qualiter concesserit magnus & augustus imperator CAROLUS eisdem fratribus prædictas villas Solarium scilicet, & Wallem Caumoniam, cum omnibus earum appenditiis, & quomodo prædictus abbas præfati monasterii eisdem fratribus reddiderit, ad quas confugium faciant, & ex quibus eorum inopia quantulumcumque sublevetur: qui etiam nunc idcirco, quia necessarium duxit idem episcopus prænominatus, scilicet GUALTARIUS, vice ADALALDI ejusdem ecclesiæ episcopi, nobis intimare imperatoriæ clementiæ opus, concessionem scilicet supradictarum villarum, ne forte causa varii perfugii sanctitatis culmine pollens, fratrum ovile a tramite rectæ operationis deviaret. Placuit nostræ auctoritatis inviolabili privilegio imperatoriæ munificentiæ largitatem adnotare. Statuimus igitur una cum consultu ODONIS ejusdem monasterii præstantissimi abbatis, censuræ nostræ edicto, communi rationis consilio, atque decreto, ut prænominatæ villæ stipendiis & necessitatibus fratrum jam dicti monasterii S. Martini cum universitate appenditiorum suorum integerrime perpetuo deserviant; ita ut nullius potestatis vir easdem villas de eorum dominatione auferat: quibus misericordiæ suæ beneficium in hoc munere imperatoria potestas, simulque consensus ODONIS abbatis, fratribus in eodem cœnobio commorantibus largiri voluit. Qui autem hoc edictum a sanctis Patribus institutum irrumpere aut qualibet præsumptione vel occasione conatus fuerit evertere, æternæ damnationis malum, cum prævaricatoribus legis sanctæ perferat. Potestatem autem nobis a Domino ligandi & solvendi cœlitus contributam, dicente *quæcumque ligaveritis*, &c. hac virtutis confidentia nitentes, cæligenæ salvationis aditum claudimus, obice malitiæ suæ objecto sub anathematis vinculo, qui huic necessario beneficio in substractione prædictarum villarum consentiens aut operator extiterit, nisi divino fultus suffragio correctionis honore ditatus extiterit. Harum itaque censurarum statuta inconvulsa, & inviolabiliter a nobis facta, in cœlo & in terra confirmata manuum subscriptione censuimus corroborare; absentium quoque confratrum voluntatem simul & consensus disponimus vigere libramine.

CONCILIUM NEMAUSENSE

IN VILLA PORTU.

ANNO CHRISTI 886.

Adversus Selva clericum Hispanum, qui archiepiscopatum [a] Narbonensem affectabat, a Theodardo archiepiscopo celebratum [b] xv. Kalendas Decembris, sub annum Christi DCCCXXCVI.

[a] Terraconensem. [b] 17. Novi Indictione quinta.

Ex editione P. Sirmondi.

EX monumentis ecclesiæ Narbonensis constat, Theodardum post susceptum anno DCCCXXCV, pontificatum, Romam mox adiisse ad Stephanum V. papam, ab eoque pallium impetrasse, & literas contra Selvam quemdam, genere hispanum, qui pro episcopo segerebat. Quæ autem cogendæ adversus illum synodi causa fuerit, & quinam eo antistites convenerint, docent ex iisdem monumentis excerpta quæ sequuntur. Selva clericus Hispanus, qui se archiepiscopum fecerat, ejecto Ingoberto Urgellitano episcopo, qui a Sigebodo fuerat consecratus, in Gerundensi etiam ecclesia pro Servo Dei, quem Theodardus ordinarat, alium constituit nomine Ermemirum, quem ordinarunt cum Selva Frodoinus Barcinonensis, & Gotmarus Ausonensis episcopi. Ergo ordinatores ad se venire jussit B. Theodardus. Cum venire detrectarent, synodum suæ provinciæ ad xv. Kal. Decembris indixit in villa quæ Portus dicitur, sita inter Magalonem & Nemausum. Advocavit & Provinciæ episcopos. Adfuere autem Rostagnus Arelatensis, Matfridus Aquensis, Ermaldus Ebredunensis archiepiscopi; & cum eis Paulus Aptensis

Beren-

ANNO CHRISTI 886.

Berengarius Nallitensis, & alii. Adfuit & venerabilis Theodardus habens secum Guilbertum Nemausensem, Guilermnum Carcasonensem, Elegium Albiensem, Amelium Uticensem, Abbonem Magalonensem, Bosonem Agathensem, Agilbertum Biterrensem, Ricuifum Helenensem, Gotmarum Alsonensem, Ingobertum Urgellensem, Servum Dei Gerundensem, Bernardum Tolosanum, & Macarium Lutovensem. In hoc concilio Gotmarus veniam petiit, a Sinuerco comite se inducium causatus. *Et post alia.* Contra Selvam vero & socios, episcopi, qui concilio adeerant, Stephani papæ anathemata ranqvarum, nisi ante quadragesimum Istisfaceret. Ad Sinuarium quoque comitem missa legatio, Gotmario deferente, & benigne fuscepta est. Cum enim omnia qua gesta fuerunt audisset, regionis primarios convocavit: adfuit etiam acetus Theodardus cum aliquot episcopis in ecclesia sanctæ Martæ Urgellæ. Joi Selvam justa canones, quia se extra metropolitani sui consensum ordinari fecerat, & Ermemirum degradarunt, fessis episcopalibus indumentis, baculis rorum super eorum capita confractis, annulis cum dederunt: à digitis evulsis; Frodoino Barcinonensi venia, quam humiliter postulabat, concessa. Ita Narbonem reversus est vitor Theodardus.

ANNO CHRISTI 886.

ANNO CHRISTI 887.

CONCILIUM COLONIENSE,

CONTRA RAPTORES RERUM ECCLESIASTICARUM

Oppressores pauperum, & incestus nuptias, celebratum anno Domini DCCCLXXXVII. tempore Stephani papæ V.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De Drogone prius electo episcopo Mimidonensi, nunc confirmato.*
II. *Anathema in sacrilegos & raptores ecclesiarum, ni resipiscant.*
III. *Eandem esse antiquis patrum decreta.*
IV. *Ne qui res aut jura ecclesiæ usurpet.*
V. *De æquitate horum decretorum.*
VI. *De adulteriis, & incestis. Tum de matrimoniis violatis.*

PRÆFATIO.

ANNO incarnationis Domini nostri Jesu Christi, octingentesimo octogesimo septimo, in ecclesia beati Petri apostolorum principis, indictione tertia, Kalendis Aprilis convenerunt in urbe Agrippinensi una cum ecclesiis gloriosissimi imperatoris Caroli, & Moguntinæ sedis Luitberti archiepiscopi, Willibertus humilis ejusdem præfatæ urbis archiepiscopus, Franco Tungrensis sedis episcopus, Odilbaldus Trajectensis sedis episcopus, Wolfelaus Mimigarnadunsis[1] ecclesiæ episcopus, Drogo Mimidonensis ecclesiæ episcopus, cum consensu venerabilis Rimberti episcopi, præsentibus etiam bonæ devotionis abbatibus, D. Neovolongo Indensi monasterii abbate, Adulfo Werdinensis monasterii abbate, Polchario Aquisgrani palatii abbate, cum præfatorum sedium presbyteris & diaconibus, & laicis quibusdam religiosis, celebrata synodo, ea quæ subjecta sunt divini amoris instinctu de negotiis ecclesiasticis pronulgaverunt.

Ex editione Regia.

a *Al. Mimidonensis.*

CAPITULA.

I.

Quod clerus Mimidonensis ecclesiæ presbyterum nomine Drogonem vocatum, episcopum unanimi consensu ad episcopalem promoveri ordinem petierunt, quorum petitioni effectum præbentes, ad pastorale cum promovimus officium.

II.

Quod Franco venerabilis Tungrensis sedis episcopus, cura pastorali permotus, & divini amoris zelo succensus fuggesit, sanctam Dei ecclesiam, non habentem maculam neque rugam, a schismaticis & raptoribus, qui neque Deum præ oculis habent, neque ullius veretur occursum, neque divina humanave lege a malo coercentur, fed ad omne malum præcipites feruntur, graviter vexari. Cujus fuggestioni valde condolentes, illiusque zelo fecundum canonicæ institutionis decreta compatientes, decrevimus, eos qui tam pertinaci stimulo irretiri sunt, ut ea mala facinora matri ecclesiæ inferrent, aut ftatuto tempore pia confideratione illorum saluti consulentes, videlicet in festivitate sancti Joannis Baptistæ, octavo Kalendas Julii in Foro Julii, quando iterum Deo annuente synodus celebranda erit, penitentiæ & emendationis fecundum priscorum ftatuta patrum fe fummitrant, aut fi infligante diabolo, cujus inftinctu ad tam nefandum perverterunt flagitium, hoc contempserint, perpetuo & irrevocabili eos anathemate ferientes esse denunciamus, Eos vero, qui cre- ANNO CHRISTI 886. bra admonitione & diuturna conventi funt ut resipiscerent, & ad pœnitentiæ remedia confugerent, more canum ad vomitum rapacitatis absque Dei respectu reverti sint, ftatuimus fine dilatione gladio anathematis esse puniendos.

III.

Hæc ira ftatuimus, quoniam necesse est, non transgredi terminos patrum, fed magis assensum præbere diffinitioni eorum. Integeris namque Anacleti papæ capite fecundo legimus, quod omnis oppressus liberum facerdotum, fi voluerit, appeller judicium, & a nullo prohibeatur, fed ab his fuicitatur, & liberetur. Ex concilio Toletano quarto, capite fetrigefimo fecundo: Epifcopi in pro-

Ex primo Decret. D. Steph. V. P. cap. 6.

Ex Concil. Agathens. can. 6.

ANNO CHRISTI 887.

ANNO CHRISTI 887.

tegendis populis ac defendendis impositam A fibi a Deo curam non ambigant. Ideoque dum confpiciunt judices ac potentes, pauperum oppreffores exiftere, facerdotali eos commonitione redarguant. Item ex Concilio Toletano I. Si quis de potentibus clericum aut quemlibet pauperiorum, aut religiofum rapuerit, & mandaverit eum ad fe venire epifcopus ut audiatur, & contempserit, mox invicem fcripta perferuntur per omnes provinciæ epifcopos, & quofcumque adire poterint, excommunicatus habeatur ipfe, donec audiat, & reddat alienа. Talium enim fcelerum patratoribus, ſicut in capitularibus gloriofiſſimorum imperatorum Caroli & Ludovici continetur, nifi poft puram & publicam pœnitentiam, & per ecclefiæ fatisfactionem, & per impofitionem manus epifcoporum, nec vivis, nec mortuis communicare debemus.

Talar. 633.

IV.

Ut nullus laicus, quamvis religiofus, præfumat aliquid de rebus Deo dicatis, vel ecclefiæ pertinentibus, id eſt, nec dandi baſilicas, nec auferendi fine conſenſu epiſcopi habeat poteſtatem: neque ex dote eccleſiæ, id eſt, ex uno manſo, & quatuor mancipiis B cenſus exigatur, fed juxta Concilium Aurelianenſe primum, capite decimonono, omnes baſilicæ, quæ per diverſa loca conſtructæ ſunt, vel quotidie conſtruuntur, placuit fecundum priorum Canonum regulam, ut in ejus ordinatione & poteſtate perſiſtant, in cujus territorio poſitæ ſunt. Si quis vero contra hæc venire præſumpſerit, anathemate ſe feriatur.

Aurel. 511.

V.

Omnibus conſtat manifeſtum fore, nos nil temeritatis neque novitatis in hac ſynodo, ubi in Jeſu nomine, qui eſt ſalus omnium, congregati ſumus, ſtatuiſſe. Sed cauſa veſtræ ſalutis divino admoniti inſtinctu ferventes, imo paſtorali cura permoniti, vobiſmetipſis conſulentes ſecundum divinæ inſtitutionis normam, & juxta nobis a Deo datam ſapientiam, pic & juſte vivere unumquenque admonuimus, quatenus Deo reddentes quæ Dei ſunt, & vos nobis, prout oportet, auxilium ferentes, noſque vobis ſecundum apoſtolum ſpiritalia ſeminantes, ad vitam pariter perveniamus æternam.

VI.

De inceſtis autem conjunctionibus, unde multimodis fines regionis noſtræ circumquaque, inſtigante diabolo, polluuntur, ſecundum Agathenſe concilium capite ſexageſimo primo, nihil prorſus venire refervamus, nifi cum adulterium ſeparatione ſanaverint. Ex concilio Ilerdenſi capite quarto, de his, qui ſe inceſti pollutione commaculant, placuit quoulque in ipſo detectando & illicito carnis contubernio perſeverent, uſque ad Miſſam tantum cateſhumenorum in eccleſia admittantur, cum quibus etiam nec cibum ſumere alii Chriſtianorum, ſicut apoſtolus juſſit, oporteat. Quod ſi conventi fuerint, & ad pœnitentiæ remedia convolaverint, ſeque ſacramento conſtrinxerint, ulterius tam nefanda & prorſus abominanda pollutione non eſſe polluendos, iterumque ad recidivæ malitiæ, & vitæ priſtinæ ſordes relapſi fuerint, ab epiſcopo civitatis comprehenſi, ſicut in concilio Toletano capite ſeptimo decimo legitur, in cujus territorio fuerint, rurſum legibus pœnitentiæ in monaſteriis ſubdantur invitі. Quod ſi facere per aliquem poteſtatis vigorem difficile fuerit, tunc ſicuti priſcorum Canonum ſtatuerunt decreta, quouſque iterum reſipuerint, excommunicati, & anathematæ condemnati habeantur: ſed & hi, qui poſt excommunicationem vel interdictum, cum eis communicaverint. De virginibus autem ſacratis in concilio Ellibertano capite decimotertio ſcriptum eſt: Si muchevcherint virgines, quæ ſe Deo dedicaverint, ſi pactum perdiderint virginitatis, atque eidem ſervierint libidini, non intelligenres quid amiſerint, placuit, nec in fine dandam eis eſſe communionem. Quod ſi femel perfuaſæ, ad infirmi corporis vitia lapſæ, toto tempore vitæ ſuæ cuſtodi fœminæ egerint pœnitentiam, & abſtinerint ſe a coitu, placuit, eas in finem communionem accipere debere. Ex concilio Chalcedonenſi capite decimoſexto, virginem, quæ ſe domino Deo conſecravit, non licere nuptialia jura contrahere. Quod ſi hoc inventa fuerit perpetrans, excommunicetur. Conſtituenti autem decrevimus ut habeat auctoritatem ejuſdem loci epiſcopus miſericordiam humanitatemque largiri.

Ellibertan. 13.

Chalcedon. 16.

ANNO CHRISTI 886.

CONCILIUM CABILONENSE

IN ECCLESIA SANCTI MARCELLI IN SUBURBIO

Cabilonenſi celebratum XX. Kalendas Junias anno Chriſti DCCCXXCVI.

Cabilonenſis ſynodi acta Nicolao II. Papæ Romæ, ut juſſit ex Bibliotheca Vaticana, primum edidit Joannes Baptiſta Sollerius.

HUJUS ſynodi mentio eſt in chronico monaſterii Bosonenſis, cujus auctor ex ſynodi actis profere ea ſolet.

ANNO, incarnationis dominicæ DCCCXXCVI. quoque domni & ſereniſſimi Caroli imperatoris Auguſti in Gallia imperantis II. indictione V. XV. Kalen-

1 Cum Anno Chriſti 886. tum Indictione V. non conſtarent, conſuli Symmachus cathedram ille potius Indictionem & ſequendum Indict. IV. fed cathedram dedum potius fuiſſe annum, & ſeribendum 20. 1887. nos docet Cabilonenſe concilium ex Actorum Theſaur. Anecd. allatendum.

Kalendas Junii, facer epiſcoporum conventus, ob pacem & tranquillitatem ſanctæ Dei eccleſiæ ſtatuendam, & eccleſiaſticæ negotia decernenda, apud eccleſiam ſancti Marcelli manentibus in ſuburbio Cabilonenſi in Chriſti nomine coadunatis eſt ubi interunt domni & ſanctiſſimi archiepiſcopi Auxeliauus, Bernoinus, nec non & reverendiſſimi epiſcopi, Adalgarius, Geylo, Stephanus, Giraldus, Adalbaldus, Iſaac, & Leboinus. Geylo denique ſupra memoratus Lingonenſis eccleſiæ reverendus antiſtes, una cum his archiepiſcopis patribus in hoc facroſancto reſidens conventu, eorum auctoritas intimavit, qualiter domnus Iſaac anteceſſor ſuus res eccleſiæ in Loco, in honore ſancti Martini in ſua S. Synodo, a partibus ſancti Martini de Loco ſuperiore, capella videlicet ſancti Marcelli, cum dotalitio ejuſdem capellæ presbyterium, juſte & legaliter evindicavit de rebus & decimis. Tunc omnes epiſcopi hoc audientes in commune, relationem Geylonis venerabilis epiſcopi, & notitiam evindicationis domni Iſaac, ſimul conſenſerunt, & conſentiendo roborarunt, ut ſi quis temeraria facrilegaque præſumptione contraviens, atque eres capitulatæ contemens, hoc quod Dei & domni Iſaac & noſtra confirmamus auctoritate, in aliquo infringere præſumpſerit, æterna ſe ſciens damnatione mulctandum, & cum diabolo & angelis ejus ſempiterno incendio concremandum, atque cum Juda traditore domini, & cum Dathan & Abiron perpetuali pœna cruciandum, inſuper a limino ſuæ ſanctæ Dei eccleſiæ & cætu omnium fidelium Chriſtianorum tamdiu habeatur extorris, donec de iſtucta præſumptione reſipiſcens: condigna pœnitentia ſubleretur.

Ex ſupplemento concilior. Gall. Præterea iidem epiſcopi confirmarunt donationes rerum, quas monaſterium S. Stephani poſſidet in pagis Divionenſi & Oſcarenſi, ſimilisque anathema contra violatores pronuncierunt.

PRIVILEGIUM QUOQUE

Carliocenſi cœnobio in eadem fyaodo, hæc forma conceſſum.

P. 1171. ANno incarnationis DCCCLXXXVI. Indictio. D. ne V. cum ſancta epiſcoporum ſynodus apud monaſterium ſancti Marcelli, de ſtatu, honore, ac utilitate eccleſiæ tractaret pertinentia conveniſſet, atque inibi ſalubria quæque decreta ſanxiſſet: acceſſit venerabilis Ingelarius abbas ex Cœnobio quod dicitur Carus-locus, eſtque ſitum in comitatu Autiſſiodorenſi. In humiliter ſanctiſſimo præſuleſ eccleſiaſtica, ut ſuper rebus ſuo monaſterio delegatis, atque ubibus & ſtipendiis chorum Deo ſervientium deputatis, ſuæ auctoritatis privilegium fieri decernerent. Sacri igitur pontifices de rebus ejus precibus pium adhibentes auditum, eidem abbati, tuiſque ſucceſſoribus, necnon & fratribus in præfato Carnobio Deo famulantibus, quodquid hactenus condonatum eſt, aut acquiſitum, & quodquid deinceps juſte ac legaliter donatum fuerit, vel acquiſitum, perpetuo habendum ſancirent, & hoc decreto inviolabiliter firmarent: Statuentes etiam, ut obeunte abbate, nullus inibi alius quaſlibet ſubreptionis aſtutia ſubrogetur, niſi quem fratrum maturitas ac fervidum Dei voluntas ex regulam ſancti Benedicti eligerit. Nulli vero liceat res, aut poſſeſſiones ejuſdem Cœnobii quaſlibet ingenio abſtrahere, vel præſumere. Si quis autem (quod non optamus) hujus privilegii deſtructor, aut in ejus deſtructione fraudulentus machinator impoſitum ſcire ſe ſciat, ſalutem proprium negligens: ſecundum poteſtatem ligandi atque ſolvendi a Domino Jeſu Chriſto nobis traditam, æterno vinculo damnationis extra beatorum cœtum eliminandus.

Anno incarnationis DCCCLXXXVII. Indictione IV. Apud S. Marcellum anno DCCCLXXXVII. congregatum confirmat poſſeſſiones, privilegia & immunitates eccleſiæ Lingonenſis.

Aureliannis ſanctæ Lugdunenſis eccleſiæ humilis archiepiſcopus,

Geylo ſanctæ Lingonenſis eccleſiæ humilis epiſcopus.

Adalgarius Æduorum epiſcopus.

Stephanus dignatione divina Cabilonenſis eccleſiæ epiſcopus

Adalbaldus Bellicenſis eccleſiæ epiſcopus.

Geraldus ſanctæ Matiſconenſis eccleſiæ epiſcopus.

Iſaac humilis Valentinenſis eccleſiæ epiſcopus.

Leboinus chorepiſcopus Lugdunenſis.

Ego Brantio indignus presbyter & cancellarius ſancti Mamortis ſcripſi, datavique.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

In codice Beſuenſi annus æræ hiſpanicæ eſt DCCCXXCVII. indictione v. quæ duo minime cohærent. Sed caligando paulo indictio, ut ſuſpicio ex ſcribarum, & nonnullis Chriſti annis ut in authographo. Ita ſtet ut concilium hoc ſuperioribus annexum debeat.

ANNO 885. res, abſque alicujus inquietudine ea legitimo ordine obtinere in Dei nomine perpetuo valeretur: earum namque rerum nomina ſunt hæc, caſtrum videlicet Divionenſe, ubi habetur eccleſia in honore beati Stephani protomartyris, & juxta eandem caſtrum monaſterium ſancti Benigni martyris; & in pago Tornorenſi monaſterium ſancti Petri Melundenſis, & ipſum caſtrum Tornodorum, ubi habetur eccleſia in honore beati Antani cum omni ſe ibi competenti; necnon in eodem pago abbatiolum ſancti Symphoriani loco qui Ladinacus dicitur; & alia quam plurima res in eodem comitatu conſiſtentes. Infra muros denique jam dictæ civitatis Lingonicæ eſt abbatiola ſancti Petri, & juxta illam ſancti Geminiani oratorium, abbatiolæ duæ ſancti ſalicet Amatoris & ſancti Ferreoli, & monaſterium ſanctorum Geminorum. In pago etiam Portenſi monaſterium ſancti Petri Bevuenſis. Sunt & alia quam plurima res, abbatiolæ diverſarum rerum poſſeſſiones, quas hæc eadem Lingonenſis eccleſia legitimo ordine juſte & rationabiliter obtinere videtur. Obtulit etiam & in hoc eodem edicto qualiter ipſe ſuprancuratus Præſul apud ſupe memoratum dominum & ſereniſſimum Imperatorem, abbatias, villas, aliaſque res ſuæ eccleſiæ competentes ex caſtellis, monetis, mercatis, ac immunitatibus per præcepta C ejus tempore acquiſitas, hoc eſt in pago Tornotrenſi abbatiam ſancti Johannis conferioris; & in pago Magninontenſi abbatium ſancti Sequani; & in pago Atoutenſi villas his nominibus, Gradicum, Pontillarum, Montanicum, necnon & Rocuoncum, & in pago Latiſcenſi in ipſo pago Latiſcono abbatiolam ſancti Marcelli, & in pago Tricaſſino villam quam Ulmos vocant. Poſtea vero idem venerabilis Geylo epiſcopus ſupra memoratus, dominos & ſanctiſſimos fratres epiſcopos, cum quantis precibus potuit humiliter deprecatus eſt, quatenus hoc præcepti edictum, ut ſibimet ſit firmius haberetur, & ne alicujus temeD raria præſumptione infringi valeret, privilegio ſuæ auctoritatis corroborare dignarentur: hujus pitiſſimis & laudabilibus eſſlagitationibus ſupra memorati Domini & ſanctiſſimi fratres aurem ſuæ manſuetudinis accommodantes, perſcribiqum edictum ſuper omnibus rebus eccleſiæ Lingonenſis ſtatuum per hoc ſuæ auctoritatis privilegium eo con-

ANNO 885. A firmaverunt tenore; atque confirmando ſua epiſcopali ſanctione ſtatuerunt, ut quemadmodum ſupe nominatus imperator auguſtus ſua imperiali inſtitutione illas res præfatæ ad eccleſiam Lingonenſem contulerat. Ita & nos noſtris canonicis & epiſcopali confirmamus auctoritate. Ea ſcilicet ratione, & nullatenus deinceps princeps, aut aliqua judiciaria poteſtas, ſeu aliqua præfinenda perſona ea cas impedire, inquietare, facilicergone move invadere præſumat; ſed uti jam ſæpeſatæ eccleſiæ Lingonenſi condonatæ & ſtabilitæ ſunt, ita eam omni integritate inviolabiliter perpetuo teneatur. Si quis autem temeraria facrilegaque præſumptione ne convictus atque inrefragabili cupiditate excaB catus, hoc ſtatutum de noſtra confirmatæ auctoritate, in aliquo infringere præſumſerit, æterna ſe ſciens damnatione mulctandum, & cum diabolo & angelis ejus ſempiterno incendio concremandum, atque cum Juda traditore Domini & Salvatoris noſtri Jeſu-Chriſti, & cum Datan & Abiron perpetuali pœna cruciandum, & inſuper a limibus ſanctæ Dei eccleſiæ, & a cœtu omnium fidelium Chriſtianorum tamdiu habeatur excortis, donec de inſtcta præſumptione reſipiſcens, condigna pœnitentia & ſatisfactione, necnon & emendatione iram omnipotentis Dei, quam incurrere non timuit, placare procuret. Harum itaque ſanctionum evidentiſſimam confirmationem manibus noſtris ſuber ſubſcribendo adnotavimus; abſentium quoque ſacerdotum, nec minus laicorum ſubſcriptionibus per Chriſtum & in Chriſto ſimiliter corroborari poſtulamus.

Aurelianus ſanctæ Lugdunenſis eccleſiæ epiſcopus Dei nomine roboravi.

Bernoinus ſanctæ Vienneaſis eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi.

Adalgarius Æduorum epiſcopus ſubſcripſi.

Adalbaldus eccleſiæ Bellicenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Geraldus ſanctæ Matiſconenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi.

Iſaac humilis Valentinenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi.

Geylo ſanctæ Lingonenſis eccleſiæ epiſcopus hoc privilegium relegi, conſenſi & ſubſcripſi.

Stephanus ſanctæ Cabilonenſis eccleſiæ humilis epiſcopus ſubſcripſi. (*)

SYNODUS TURONENSIS

Ob Translationem corporis S. Martini congregata Anno Chriſti DCCCLXXXVII.

Ex B. Pagi ad ann. Ch. 887. n. 6.

DE ea S. Odo Abbas Cluniacenſis in Tractatu de reverentione B. Martini Turonenſis a Burgundia huc habet: *Sanctis Martino Turonæ ingredientes* tota civitas obviam ruit, & ab Adalaudo Archiepiſcule Turonenſi, & fratre ejus Raimone Aurelianenſi, & Rainoldo Cenomannenſi, & ſancto Lupo Andegavenſi, ei ſuffraganeis totius provinciæ Epiſcopis, & congratulanter occurritur, & omnis ſexus indifferenter deſiderato die Domino ſuo laetabundus occurrens, lacrymis, quæ gaudium extorſerat, perfunditur &c. Hæc eſt igitur E gloriola ſolemnisque exceptio, qua Archipræſul Turonenſis Martinus ab exilio revertens, ab alumnis ſuis officiole adeo excipitur, & in propria ſede reſidens, omni potenti fe, ut ſis mortis eſt, plurimum ſuffragatur. Hoc exceptionis celebre feſtum anno ab Incarnatione Domini octingentiſimo octogeſimo ſeptimo, a tranſvectione tertiſimo primo (*cervice* trioſimo ſexto) Id. Decembris celebriter agi ab Adalaudo Archiepiſcopo Turonenſi, & a comprovincialibus Epiſcopis celebrata ſynodalis canicie auctoritas.

(*) In eodem etiam concilio donationem Divionenſi S. Stephani monaſterio factæ confirmatæ fuit ex ſcript. tom. 1. pag. 320. atque privilegia Carliocenſi in pago Matiſconenſi cœnobio conceſſa ſunt ex Severino hiſt. epiſc. Matiſconen. pag. 50.

Anno Christi 888.

*** CONVENTUS IN MONASTERIO

S. MAURICII MARTYRIS IN LOCO AGAUNO.

In quo primores & episcopi Rodolphum Conradi II. filium, regem Burgundiæ Jurensis elegerunt anno Christi DCCCLXXXVIII. electoque coronam imposuerunt.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

IN nostra conciliorum synopsi historica ad annum 888. meminimus celeberrimi conventus episcoporum procerumque Gallorum apud sanctum Mauricium Agaunensem ad Rhodanum fluvium, in quo Rodulfus Conradi junioris filius, & Hugonis abbatis nepos, coronatus fuit rex superioris, sive Transiuranæ Burgundiæ & Alpium Rhæticarum, ut pluribus Regino Prumiensis, Annales Metenses, aliique quos per otium consules. Neque enim quod sciam extant illius electionis ac coronationis publica monumenta, ut Mantalense, Valentinum ac similia quæ suis locis inseruimus. Ne cui vero videamur nostro defuisse muneri, hæc paucis accipe.

REGINO *Prumiensis abbas, qui tum vivebat, hæc in chronico memorat ad annum* DCCCLXXVIII. Per id tempus Rudolfus filius Chunradi, nepos Hugonis abbatis, provinciam inter Juram & Alpes Penninas occepat, & apud sanctum Mauricium accitis secum quibusdam primoribus & nonnullis sa- A cerdotibus, coronam sibi imposuit, regemque se appellare jussit. Post hæc mittit legatos per universum regnum Lotharii, & suasionibus pollicitationibusque, episcoporum ac nobilium virorum mentes in sui favorem demulcet.

CONCILIUM MOGUNTIACENSE

OCCASIONE ARNULPHI NOVI REGIS

Et disciplinæ ecclesiasticæ propter incursiones Northmannorum reformandæ anno Domini DCCCLXXXVIII. celebratum, tempore Stephani papæ V. anno 1. regis Arnulphi.

Prælocutio synodi Moguntiacensis.

Ex editione Laur. Surii.

FRATRES, nosse & animadvertere sanctitatis vestræ prudentiam oportet, quia omnipotentis Dei nutu omnia providentis, & secundum interni consilii sui judicium cuncta dispensantis, hic congregati sumus. Cujus conventus causam perpendere, & diligenti solicitudine considerare debemus. Omnipotens namque Deus occulto dispensationis suæ examine rectores pariterque pastores ecclesiæ suæ præfecit: quam sibi suo sanguine acquisivit, mundans eam lavacro aquæ in verbo. C Quæ quot malis oppressa, quot ventis tribulationum illisa, plus jam in nostris tribulationibus vidimus, quam in codicibus legimus. Tamen quia causa illius, nostrique insuper officii cura convenimus, tractare & considerare nos condecet, qua ex causa, cujusve peccato talia nobis acciderunt, qualia hactenus passi sumus, & quotidie sine cessatione patimur. Cujus considerationis vim recolentes, nos peccasse, nosque reos esse, secundum prophetæ exemplum profiteamur. (Dan. 4.) Non enim tanta vis tribulationum, neque tot tempestatum impetus ecclesiam Dei impeterent, si juxta alterius prophetæ D dictum, (Ezech. 13.) ascenderemus ex adverso, & opponeremus nos murum pro domo Israel, ut staremus in prælio in die Domini. Ideoque, carissimi & reverendissimi fratres, ascendat unusquisque nostrum tribunal cordis sui: & quid hic agendum, qualiterve consulendum sit, divina instigante gratia, communi consensu, & concordi caritatis affectu decernamus, & secundum divinæ institutionis normam perscrutemur. Mirum quippe non est, quia E omnes in communi peccavimus, talia nobis contigisse. Sed quia nos, qui ceteris ferre ducatum debuimus, nostri officii curam postponentes, ad exteriora dilapsi sumus, specialiter nos hæc causa petit, reosque fore notat, quorum inertia, nobis per abrupta gradientibus, omnis grex divinitus nobis commissus præcipitio patuit. Qua de re, humili- B ter ac devote præveniamus faciem ejus in confessione; *mundantes nos*, secundum apostolicum dictum, (2. Cor. 7.) *ab omni inquinamento carnis & spiritus*: patet namque quia juxta veridicæ rationis assertionem, *cæcus cæco ducatum præstans, ambo in foveam cadunt*. (Matth. 15.) Quo enim animo, quave fronte divinam pietatem pro peccatis populi nobis commissi exorare poterimus, quos funibus peccatorum constat fore irretitos? Ecce labentibus tot annorum curriculis, nunquam nec generali, nec etiam provinciali synodo coadunati sumus, ut aliquid dignum necessariumve ecclesiæ, cui annuente Deo præsumus, mutuis collationum sermonibus conferremus. Sed quia nunc auxiliante Domino, & imperante serenissimo seniore nostro Arnulpho rege, convenimus, divinam suppliciter imploremus misericordiam, quatenus ea præveniente & sequente conventum & actionem istius synodi sibi acceptabilem facere dignetur, & Christiano proficientem populo ad salutem & vitam perpetuam, nobisque ad æternæ remunerationis felicitatem & gloriam. His vero breviter prælibatis, ponamus ante oculos adhuc peccatorum nostrorum vulnera, & congrua eis quæramus medicamina. Lugeamus ergo, secundum prophetam, & quæramus capiti nostro aquam, & oculis nostris fontem lacrymarum, ut plangamus interfectos filiæ populi nostri. (Jerem. 9. Dicta de Northmann... [illegible]) Quis enim siccis oculorum luminibus valeat enumerare mala gentis nostræ & sanctorum? Videte & considerate quam præclara & nobilia servorum Dei ædificia destructa & incensa sint, & funditus ad nihilum redacta. Altaria defossa, & penitus conculcata, ornamenta ecclesiarum Dei valde pretiosa & mirifica direpta & igni exusta. Episcopi & sacerdotes & ceteri ordinis ecclesiæ viri, gladio truncati, & diversis pœnarum generibus morti addicti. Omnis ætas utriusque sexus, gladio & igne, diverso mortium genere consumpti. Quid ergo amplius his dici possit? Omnia desiderabilia & pretiosa nobis ablata sunt, veluti olim sub commina-

Anno Christi 888.

tione & eversione Judaici templi illis dictum A est: *Ecce ego tollam a vobis desiderabile oculorum vestrorum, super quo pavet anima vestra*. (Ezech. 24.) Multi ergo nostrum, quibus hoc malum contigit, nobilium ædificio templorum, gregique sibi commisso metuebant, quæ omnia ut oculis intuentium patent, ablata sunt & penitus subversa. Cujus subversionis periculum incolæ monasteriorum utriusque sexus metuentes, huc illucque vagantur incerti, penitusque omni solatio destituti, quid agendum, quove declinandum, errabundi cum periculo suæ professionis, & sine pastore, ignorant. Sed his interea malis amaricati, & pene usque ad mortem afflicti, aliud e vicino malum nos coangustat & opprimit, quod quanto vicinius, tanto gravius, nobisque, qui pastores dicimur, periculosius. Ecce B enim e latere turba raptorum & schismaticorum sævit, qui pauperes & humiles Christi opprimunt & interimunt, neque Dei respectum habentes, nec ullam hominis personam verentes. Ab his namque, si deesset Paganorum sævitia, redigeretur in solitudinem terra: quia nec sexui, nec ætati, neque paupertati parcere sciunt, sed omnes, quos possunt, absque Dei respectu & misericordia despoliant, & crudeliter, sui immemores, aut igne, aut gladio, aut quocumque mortis genere interimunt, hocque nihil putant & parvipendunt. Nec etiam pœnitentiæ colla submittere volunt. Quibus omnibus circumsepti malis, illius apostoli non immemores sumus sententiæ, qua ait: *Foris pugnæ, intus timores*. (2. Cor. 7.) Unde quia Dei providentia hoc spatium nobis C concessum est, quo mutuis frueremur aspectibus, & alternis relevaremur collationibus, quid de his & ceteris rebus emendatione dignis agendum sit, decernere studeamus.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Ut fiant orationes pro rege.*
II. *De officio regis.*
III. *Quid sit proprie ministerium regis.*
IV. *In synodo Toletana, ut ecclesiæ cum rebus ad ordinationem episcopi pertineant, præcipitur.*
V. *Ne presbyteri sine consensu episcoporum per ecclesias constituantur, vel ab eis rejiciantur.*
VI. *Ut nullus ecclesiasticas res invadere præsumat.*
VII. *De varia vexatione sacerdotum.*
VIII. *Decretum in nonnullos qui sacerdoti Virtzburgensi nares capillosque absciderant, verberibusque male affecerant.*
IX. *Ubi Missarum solennia peragi liceat.*
X. *De mulieribus, quod in domo clericorum simul cum clericis non debeant habitare.*
XI. *Ne invadantur prædia ecclesiæ.*
XII. *Quot testibus clerici convinci debeant.*
XIII. *De decimis ab antiquis ecclesiis non subtrahendis, & ut antiquæ ecclesiæ honorem suum habeant.*
XIV. *Quod nullus episcopus alterius parochianum præsumat retinere aut ordinare.*
XV. *Item de eodem.*
XVI. *De his qui sacerdotem sponte occiderint.*
XVII. *De decimis dandis.*
XVIII. *De quodam Altmano, qui sibi commatrem spiritualem in conjugium habet sociatam.*
XIX. *De presbyteris, qui crimine fornicationis, sive aliquo capitali flagitio accusantur, & non habent collegas, cum quibus se excusare possint; aut si forte lapsi fuerint, quomodo satisfaciant.*
XX. *De precariis injuste & irrationabiliter factis.*
XXI. *De his qui in ecclesiis seu atriis ecclesiæ rixas moverint, & mutuo inter se confligunt.*
XXII. *De his qui decimas suas dare nolunt aut injuste subtrahunt.*
XXIII. *De viris & fœminis si adulterii reatu, sive alicujus flagitii crimine accusati fuerint, qualiter expurgari debeant.*
XXIV. *De pace fruenda.*
XXV. *De præpositis & provisoribus monasteriorum.*
XXVI. *De viduis velandis.*

ANNO incarnationis Domini nostri Jesu Christi octingentesimo octogesimo octavo, anno etiam primo regni domini Arnulphi gloriosissimi regis, hæc capitula apud Moguntiam civitatem a Luitberto ejusdem civitatis archiepiscopo, necnon & a Williberto sacræ sedis Coloniensis, seu etiam Ratbodo Trevirensis ecclesiæ venerabilibus archiepiscopis, cum suis suffraganeis, ceteraque non mo- B dica multitudine, abbatum scilicet & aliorum sacerdotum, tenenda, observanda, ac firmiter habenda constituta sunt.

CAPITULA.

I.

Statuimus, ut oratio ab omnibus nobis tam pro glorioso rege Arnulpho, ceu etiam & pro gloriosa conjuge sua, necnon & pro statu totius Christianitatis, prout nos debitores esse cognoscimus, in ecclesiis nostris assidue celebretur.

II.

C Ut annuncietur glorioso regi nostro domino Arnulpho, quid sit rex, quidve vocari debeat: (Isidori sunt hæc.) Rex a recte regendo vocatur. Si enim pie & juste & misericorditer regit, merito rex appellatur; si his caruerit, non rex, sed tyrannus est. Antiqui autem, omnes reges tyrannos vocabant. Sed postea pie & juste & misericorditer regentes, regis nomen adepti: impie vero, injuste, crudeliterque principantibus, non regis, sed tyrannicum aptatum est nomen. Quia rex a regendo dicitur, primo ei studendum est, ut semetipsum, D suamque domum, Christi adjuvante gratia, ab operibus nequam emaculet, bonisque operibus exuberare faciat, ut ab eo ceteri bonum exemplum semper capiant. Ipse & salutiferis Christi præceptis fideliter atque obedienter obsecundet, & recte agendo, eos quibus temporaliter imperat, in pace & concordia atque caritate, ceterorumque bonorum operum exhibitione, quantum sibi divinitus datur, consistere faciat, & dictis atque exemplis ad opus pietatis & justitiæ & E misericordiæ solerter excitet, attendens quod pro his Deo rationem redditurus sit, quatenus ita agendo, sanctorum regum, qui Deo sincere serviendo placuerunt, post hanc peregrinationem consors efficiatur. De rege autem, qualis esse debeat, ita in Deuteronomio legitur: (Deut. 17.) *Cum ingressus fueris terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, possederis eam, habitaverisque in illa, & dixeris: Constituam super me regem, sicut habent omnes per circuitum nationes; eum constitues, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum*. Et post pauca: *Non habebit uxores plurimas, quæ* (Ibid.) alli-

Anno Christi 885.

allicient animum ejus: nocue argenti & auri immensa pondera. Postquam federis in talia regni sui, deserbet filii deuteronomium legis dubus in volumine, accipiens exemplar a sacerdotibus Levitica tribus, habebit secum, legetque illud omnibus diebus vitæ sua, ut discat timere Dominum Deum suum, & custodire verba & cæremonias ejus, qua in lege præcepta sunt. Nec exaltatur cor ejus in superbiam super fratres suos, neque declinet in partem dexteram vel sinistram, ut longo tempore regnent ipse, & filii ejus super Israel. Attende, quod timor Dei, & custodia præceptorum ejus, & humilitas, quæ non patitur eum extolli super fratres suos, & justitiæ rectitudo, non solum regem, sed & filios ejus longo tempore facit regnare tempore. Ut ergo princeps extollentiam caverebeat, ecclesiasticus admonens ait: *Principem te constituerunt? noli extolli, sed esto in illis quasi unus ex illis.* In Proverbiis: *Rex qui judicat in veritate pauperes, sedes ejus in æternum firmabitur.* Item: *Misericordia & veritas custodiunt regem & roboratur clementia thronus ejus.* Misericors: qui recte utitur potestate regni, ita præstare se omnibus debet, quanto magis honoris celsitudine claret, tanto semetipsum mentis humilitate, propinquorum & exemplum humilitatis David, qui de suis meritis non tumuit, sed humiliter sese deiiciens, dixit: *Vilis incedam, & vilis apparebo ante Deum qui elegit me.* Fulgentius in libro de veritate prædestinationis & gratiæ: Clementissimus quoque imperator non ideo est vas misericordiæ præparatum in gloriam, quia apicem terreni principatus accepit: sed fi imperialis culmine rectæ fidæ vivat, & vera cordis humilitate præditus, culmen regiæ dignitatis sanctæ religioni subiiciat: fi magis in timore Dei servire, quam in tumore dominari populo delecteur: fi in eo lenitas iracundiam mitiget, ornet benignitas potestatem: fi se magis diligendum, quam metuendum cunctis exhibeat: fi subiectis falubriter consulat: fi justitiam fic teneat, ut misericordiam non derelinquat: fi præ omnibus ita se sanctæ matris ecclesiæ memineric filium, ut ejus pacis atque tranquillitati per universum mundum, prodesse totum faciat principatum. Magis enim Christianum regitur ac propagatur imperium, dum ecclesiastico statui per omnem terram consulitur, quam cum in parte quacumque terrarum pro temporali securitate pugnatur.

III.

Regale ministerium specialiter est, populum Dei gubernare & regere cum æquitate & justitia, & ut pacem & concordiam habeant, studere. Ipse enim primo debet defensor esse ecclesiarum & fervorum Dei, viduarum, orphanorum, ceterorumque pauperum, nec non & omnium indigentium. Ipsius enim terror & fudium hujuscemodi, in quarum

Anno Christi 886.

possibile est, esse debet, primo ut nulla injustitia siat: deinde si evenerit, ut nullo modo eam subsistere permittat, nec spem delitescendi sive audaciam male agendi cuiquam relinquat. Sed sciant omnes, quoniam si ad ipsius notitiam pervenerit quidpiam mali quod admiserint, nequaquam incorrectum aut inultum remanebit, sed juxta facti qualitatem, citi & modus justæ correptionis. Quapropter in throno regiminis positus est ad judicia recta peragenda, ut ipse per se provideat & perquirat, ne in judicio aliquis a veritate & æquitate declinet. Scire etiam debet, quod causa, quam justa ministerium sibi commissum administret, non hominum, sed Dei causa existit, cui pro ministerio, quod suscepit, in die tremendi examinis rationem redditurus est. Er ideo oportet, ut ipse, qui judex est judicum, cauſas pauperum ad se ingredi faciat, & diligenter inquirat, ne forte illi, qui ab eo constituti sunt, & vices ejus agere debent in populo, injuste aut negligenter pauperes oppressiones pati permittat. Plura igitur sunt ex auctoritate sanctarum scripturarum de ministerio regis quæ scribere possimus: sed ne onerosa glorioso principi nostro hæc admonitio nostra existat, hæc perpauca scripta sufficiant.

IV.

Multi contra Canonum constitura, fic ecclesias, quas ædificaverunt, postulant consecrari, ut dotem, quam eidem ecclesiæ constituerint, censeant ad episcopi ordinationem non pertinere. Quod factum & in præteritum displicet, & in futurum prohibetur. Sed & omnia, secundum constitutionem antiquam, ad episcopi ordinationem & potestatem pertineant.

V.

Quicunque presbyter per pretium ecclesiam fuerit adeptus, omnimodis deponatur, quoniam contra ecclesiasticæ regulæ disciplinam agere dignoscitur, qui alium presbyterum legitime ad ecclesiam ordinatum per pecuniam expulerit, eamque sibi raliter vindicaverit. Quod virtum late diffolum, summo studio emendandum est. Itemque interdicendum videtur clericis sive laicis, ne quis cuilibet presbytero præsumat dare ecclesiam sine licentia & consensu episcopi sui.

VI.

Ne cui liceat res vel facultates ecclesiæ aut monasteriis, vel xenodochiis, pro quacunque clecmosyna cum judicia delegatas recentare, alienare, atque subtrahere. Quisquis fecerit, tanquam necator pauperum, antiquorum Canonum sententiis constrictus, ab ecclesiæ liminibus excludatur, donec ab ipso quæ sunt ablata vel retenta reddatur.

Ex co-

Anno Christi 887.

Ex eodem concilio capite 1 quindecimo: Si quis quolibet tempore, cujuslibet potestatis aut ordinis persona, contra institutionem sancti concilii venire tentaverit, aut aliquid de consuetudine, vel facultate xenodochiorum vel ecclesiarum subtraxerit, (quod Deus avertat) ut necator pauperum irrevocabili anathemate feriatur.

VII.

Relatum est sanctæ synodo, quod a malis Christianis plurimæ vexationes sacerdotibus Christi, seu ceteris clericis inferioris gradibus, fuppiffime inferantur. Unde visum est sancto concilio, ne inantea talia exsitant, jaculo spiritali eos percutere, ut si quis clericus aliquam injuriam, seu calumniato ingesserit, a limibus sanctæ ecclesiæ arceatur usque ad condignam satisfactionem.

VIII.

Ad aures sanctæ synodi Anno venerabilis Wvirzburgensis ecclesiæ * fe ecclamavit, quod quidam fceleſi quemdam honorabilem presbyterum sum comprehendiſſent, eique nares abſcidiſſent, & capillos capitis incidiſſent, necnon & fævis verberibus cruciatum femivivum reliquerant. Unde tanto fceleree inaudito peracto, sancta synodus viceribus misericordiæ ergo cumdem commora, statuit communi consensu, ut iidem temerarii, Deique contemptores, qui tale fcelus auſi sunt perpetrare, anathematis vinculo constringantur, quousque a proprio episcopo pofit dignam penitentiam absoluti sanctæ matri ecclesiæ sociari mereantur, nullusque cum eis in aliquo communicet, niſi in hoc, ut eos ad dignam satisfactionem peragendam hortetur. Si quis autem poſt hanc sententiam a nobis prolatam, scientcum eis communicaverit, uno eodemque merone cum ipſis sciat se a nobis esse percussum.

IX.

Missarum solennia non ubique, sed in locis ab episcopo consecratis, ut ubi permissum est, celebranda esse censemus. Concedimus etiam, ut ſicubi (quod noſtris exigentibus culpis perplurimum est. factum a Northumannis, seu alio qualicunque modo) ecclesiæ fuerint incensæ, in capellis Missas interim licere celebrare, donec ipſæ ecclesiæ reſtaurari queant. In itinere vero poſtris, ſi ecclesia defuerit, ſub divo, seu in tentoriis, ſi tabula altaris confecrata, ceteraque ministeria facra ad id officium pertinentia adſint, Missarum solennia celebrari permittimus.

X.

Ut clericis interdicatur, mulieres in domo ſua habere, omnimodis decernimus. Quamvis enim sacri canones quaſdam perſonas fœminarum ſimul cum clericis in una domo habitare permittant: tamen, quod multum dolendum est, ſæpe audivimus, per il-

Anno Christi 888.

lam conceſſionem plurima fcelera esſe commiſſa, ita ut quidam facerdotum cum propriis ſororibus concumbentes, filios ex eis generaſſent. Et idcirco conſtituit hæc ſancta ſynodus, ut nullus presbyter ullam fœminam ſecum in domo propria permittat, quatenus occaſio malæ ſuſpicionis vel facti inſiqui penitus auferatur.

XI.

Attendendum est omnibus, & fideliter cuſtodiendum, & illius ufurpationis contumelia depellenda, ne prædia ufibus ſecerotorum, cœleſtium dicata, a quibuſdam irruentibus vexentur. Quod ſi quis fecerit, poſt debitæ ultionis acrimoniam, quæ ege facilegos jure promenda eſt, per petua damnetur infamia, & infernali carcere tradatur, aut civilis perpetua deportatione feriatur: quoniam juxta apoſtolum, oporter hujuſmodi hominem tradere ſatanæ, ut ſpiritus ſalvus ſit in die Domini.

XII.

Presbyter non adverſus epiſcopum, non diaconus adverſus presbyterum, non ſubdiaconus adverſus diaconum, non acolytus adverſus ſubdiaconum, non exorcita adverſus acolytum, non lector adverſus exorciſtam, non oſtiarius adverſus lectorem decaccuſationem aliquam. Et non condemnabitur preſul, niſi in ſeptuaginta duobusnecpaupreſul ſummus a quo quam judicabitur, quoniam ſcriptum eſt: *Non eſt diſcipulus ſupra magiſtrum.* Presbyter autem in cardine conſtitutus, nonniſi in quadragina duobus teſtibus damnabitur: diaconus cardinarius conſtitutus urbis Romæ, non niſi in viginti ſex condemnabitur: ſubdiaconus, acolytus, exorciſta, lector, oſtiarius, niſi, ſicut ſcriptum eſt, in ſeptem teſtibus non condemnabitur. Teſtes autem ſine aliqua ſuſpitione, uxores & filios habentes.

XIII.

Eccleſiæ antiquitus conſtitutæ nec decimis nec aliis poſſeſſionibus privenetur, ita ut novis oratoriis tribuantur.

XIV.

Nullus epiſcopus alterius parochianum præſumat retinere aut ordinare abſque ejus voluntate, vel judicare, quia ſicut ejus iniuria erit ordinatio, ita & ordinatus: quoniam cenſemus alterius, nullum judicis, niſi ſui, ſententia teneri. Nam qui eum ordinare non potuit, nec judicare ullatenus poteſt.

XV.

Si quis epiſcopus judicaverit, vel ordinaverit alterius parochianum ſine conſenſu, & voluntate ſui epiſcopi, oporter non ſine increpatione in communi concilio aduniti, ita ut eccleſiaſticum ultra non ſolvat canonem.

XVI.

Qui ſacerdotem morti, voluntarie tra-

Anno Christi 888.

diderit, carnem non comedat, nec vinum bibere præsumat omnibus diebus vitæ suæ. Jejunet autem usque ad vesperam, exceptis diebus festis atque dominicis. Arma non sumat, & ubicumque ire maluerit, nullo vehiculo deducatur, sed propriis pedibus proficiscatur. Ecclesiam per quinquennii tempus non ingrediatur, sed cum sacrarum orationum officia, aut missarum solennia celebrantur, ante fores basilicæ perseveret, orans ac deprecans Dominum, ut tanto crimine abluatur. Post expletum vero quinquennii tempus ingrediatur ecclesiam, non tamen communicet, sed inter audientes tantummodo stet, vel dum facultas conceditur, sedeat. Dum autem duodecimi anni cursus fuerit finitus, communicandi ei tribuatur medela. Maneat tamen in reliquis observationibus tres dies per hebdomadam, ut ad perfectionis purificatus mereatur venire culmen.

XVII.

Admonemus atque præcipimus, ut decima omnino Deo dari non negligatur, quam Dominus ipse dari sibi constituit. Timendum est enim, quisquis Deo debitum suum abstrahit, ne Deus propter peccatum suum auferat ei necessaria sua. Qui vero decimas post crebras admonitiones & prędicationes sacerdotum dare neglexerint, excommunicentur.

XVIII.

Perlatum est ad nos, quod quidam Altmannus nomine, sibi commatrem spiritualem, ex parochia Arnonis episcopi, scelesto conjugio associasset: sed postea per sacramenta ab ea separatus, modo iterum eam sibi impia copulatione habet sociatam. Quem, quia tale scelus perpetratum habere audivimus, secundum constitutionem sancti Gregorii papæ, gladio spirituali percutimus, eumque anathematis vinculo innodamus.

XIX.

Neocæsariense concilium, can. 1. & in decr. dist. 28. presbyter.

De presbyteris, qui crimine fornicationis sive aliquo capitali flagitio accusantur: & non habent collegas cum quibus se excusare possint: aut si forte lapsi fuerint, quomodo satisfaciant: in quorum judicio, neque ad dexteram, neque ad sinistram declinandum est: sed regia via gradiendum. In concilio Neocæsareensi capite primo scriptum est: Presbyter, si uxorem acceperit, ab ordine deponatur. Si vero fornicatus fuerit, aut adulterium perpetraverit, amplius pelli debet, & ad pœnitentiam redigi. Item in concilio Carthaginensi, capitulo vicesimoquinto scriptum est: Aurelius episcopus dixit: Præterea cum de quorumdam clericorum, quamvis erga uxores proprias, incontinentia referatur, placuit, quod & in diversis conciliis firmatum est, ut subdiaconi, qui sacra mysteria contrectant, & diaconi & presbyteri, sed & episcopi, secundum priorum statuta,

Carthaginense c. 25.

etiam ab uxoribus se abstineant, ut tanquam non habentes esse videantur. Quod nisi fecerint, ab ecclesiastico removeantur officio. Ceteros autem clericos ad hoc non cogi, nisi maturiori ætate.

XX.

Remense concilium tempore Caroli M. c. 17.

De precariis injuste & irrationabiliter factis, easque cum vi & sine nostræ voluntatis consensu habere volunt, sicut in Remensi concilio statutum est capite trigesimoseptimo. Si quilibet hominum res ecclesiæ per mendacia vel mala ingenia in precariam sibi acquirere voluerit, & post factas precarias eadem mendacia ad aures ejusdem ecclesiæ rectoris delata fuerint, ipsa ecclesia res suas, quæ ei mendaciter abstractæ fuerunt, pleniter absque ullius contradictione omnimodis recipiat. Ille vero, qui res suas per eadem mendacia propter cupiditatem ipsius precariæ, eidem ecclesiæ tradidit, simili modo in suam recipiat dominationem.

XXI.

Moguntiac. tempore Caroli M. c. 3.

De his qui in ecclesiis seu atriis ecclesiæ rixas moverint, & mutuo inter se confligunt, ex concilio Moguntiacensi tempore Caroli capite vigesimoquarto, præcipimus, ut in ecclesiis sive atriis ecclesiarum vel domibus, placita sæcularia minime fiant, quanto minus rixæ & contentiones? Item capitulo trigesimonono: De honore ecclesiarum, & his qui ad ecclesias confugiunt, & quod ecclesia cum magna reverentia adeunda sit, sicut in capitulari dominico continetur, & in Moguntiacensi, & Turonensi, ac Arelatensi, tempore gloriosi imperatoris Caroli conventibus decretum est.

Turon. & Arelatense concilium tempore Caroli M.

XXII.

De his qui decimas suas dare nolunt, & injuste subtrahunt, ita ut qui quinque aut eo amplius aratra habuerint, juxta æstimationem unius aratri persolvant: & qui hæreditatem ecclesiæ nostræ sibi vindicant: & de servis, qui decimas, dominis consentientibus, dare nolunt, concilio Arelatensi capitulo 9. scriptum est: Ut unusquisque de propriis laboribus suis decimas & primitias Deo offerat: sicut scriptum est: *Decimas & primitias tuas non tardabis offerre Domino Deo tuo*. Ubi nec liber, nec servus excipitur, qui omnes unum sumus in Christo, apud quem nulla habetur personarum acceptio. Item in concilio Arelatensi, capitulo vigesimo: Ut ecclesiæ antiquitus constitutæ, nec decimis, nec ulla alia possessione priventur.

Arelat. c. 9. Exod. 22. Arelat. c. 20.

XXIII.

Multi sunt, qui secundum humanas leges divina spernentes judicia, testes ac conjuratores sibimet producere volunt. Quos minime admittentes, sicut unum confitemur Deum, unam fidem, unum baptisma, ita etiam una per totum mundum eccle-

Anno Christi 888.

ecclesia uniformiter pari lege & simili religione excolenda est. Itaque decernimus, ut juxta divinæ legis sanctionem, & secundum ipsius sedem civitatis, in qua ratio ventilatur, unaquæque gens, & cuncta adjacens parochia subjaceat, ita ut auctoritate episcopi, aut judicii examine, aut sacramenti protestatione se expurget. Et non minus quam quatuordecim annos ætatis habeat, qui ad testimonium admittendus est secundum censuram canonicæ institutionis, sicut in Africano concilio capite nonagesimooctavo scriptum est: Testes ad testimonium non admittendos, qui nec ad accusationem admitti præcepti sunt, vel etiam quos ipse accusator de sua domo produxerit. Ad testimonium autem infra annos quatuordecim ætatis suæ non admittantur.

Concilium Africanum c. 98.

XXIV.

Arelatense concilium tempore Caroli M. c. 22. Sententialiter. Cabilonense concil. tempore Caroli M. cap. 20. In forma. Hebr. 12.

Decrevimus etiam, ut pacis bonum & concordiæ ab omnibus indisrupte teneatur: quia si inter nos fideles, ut in capitularibus domini Caroli legitur, pax & concordia habenda est, dicente apostolo: *Pacem sequimini & sanctitatem, sine qua nemo videbit Deum*: multo magis inter episcopos & comites esse debet, qui post imperialis apicis dignitatem populum Dei regunt. Ita enim inter se concordare debent, ut alterutrum sibi ad Dei servitium peragendum, & ministerium suum explendum, non solum non noceant, quin potius adminiculo sint. Comitibus quippe & judicibus, reliquoque populo expedit, ut in Turonensi concilio legimus temporibus præfati principis acto, ut suis sint episcopis consentientes & obedientes, propter Dei amorem, & semper ab eis utile quærant consilium, illorumque salubria non spernant monita, sed intenta cordis aure audiant. Similiter vero & episcopi prædictas personas similiter suscipiant, honorificeque erga eas in omnibus agant, & sic sese mutuis studeant sublevare consolationibus.

Turonense concilium tempore Caroli c. 33.

XXV.

Cabilonense concilium tempore Caroli c. 51. & 54.

De monasteriis clericorum, monachorum, atque puellarum, quæ clericis sive laicis beneficii jure donata sunt, placuit ut tales eis præficiant provisores & præpositos, sicut in Cabilonensi concilio scriptum est, qui & præesse noverint & prodesse, & qui ad episcopum recurrant, & secundum ejus ordinationem ad conventum synodi occurrant, & commissum sibi gregem canonice & cum magna religione custodiant, quasi rationem de animabus eorum reddituri.

XXVI.

De viduis præcipimus, ut nequaquam cito velentur, sed in potestate earum maneat, consentiente episcopo, utrum nubant, an professionem castitatis assumant, usque dum probetur earum conversatio, ne forte de eisdem dici possit, quod ab apostolo dicitur: *Quæ autem in deliciis sunt, viventes mortuæ sunt*. Si autem propositum castitatis assumpserint, aut monasterii claustris regulariter constringantur, aut domi manentes castitatem suæ professionis integerrime custodiant. Quod si a proposito deviaverint, canonicæ institutionis censura corrigantur. Quod & de virginibus, si mœchatæ fuerint, statuimus, sicut in concilio Eliberitano capite decimotertio scriptum est: Virgines quæ se Deo dedicaverunt, si pactum prodiderint virginitatis, atque eidem libidini servierint, non intelligentes quid amiserint; placuit, nec in fine dandam eis esse communionem. Quod si semel persuasæ, ad infirmi corporis vitia * lapsæ, toto tempore vitæ suæ ejusmodi feminæ egerint pœnitentiam, ut abstineant se a coitu, placuit eas in fine communionem accipere debere.

1. Tim. 5. * lapsus vitiatæ.

NOTA SEVERINI BINII.

Arnulphus an fuerit imperator? Causa concilii quæ?

In hac synodo hoc unum in primis observatu dignum est: quod sicut hic, ita etiam apud omnes alios scriptores antiquos, Arnulphus non imperator, sed rex duntaxat nominatus reperiatur; eo quod nefas esset imperatoris nomen assumere, nisi illud a sede apostolica prius collatum esset. Quamobrem perperam agere convincuntur, qui statim post obitum Caroli Arnulphum tanquam hæredem imperii imperatorem nominant. Hanc synodum propter infelicem statum ecclesiarum Germanicarum congregatam esse, indicant patres in præfatione hujus synodi; cumque tribus prioribus canonibus Arnulphus rex instruatur & admoneatur quomodo se in regimine regni bene disponendo gerere debeat, patet novam regis Arnulphi electionem huic synodo congregandæ occasionem aliquam præbuisse. De Luitberto archiepiscopo qui concilio præfuit, de ejusque rebus præclare gestis, plurima scribit Serarius libro quarto historiæ Moguntinæ.

☞ OBSERVATIO PP. MARTENE ET DURAND

Ex Præfat. in amplis. Collectionis Veterum Scriptorum Tom. I.

Anno 888. celebrata fuit Moguntiæ Synodus, tempore Arnulphi imperatoris, cujus quidem canones protulere doctissimi Soc. Jesu editores: at de numero, & nomine Episcoporum illam celebrantium altum apud eos silentium. Verum ex diplomate Friderici Coloniensis archiep. pro Corbejæ novæ Monasterio hic edito p. 661. discimus Præsules saltem 19. cum vigesimo Williberto archiep. Coloniensi huic concilio interfuisse; quorum omnium nomina profert solemne decretum, quo sua Corbejensi & Herivordensi Monasteris privilegia asseruntur, celarum in annalibus Paderbornensibus hoc ordine: Fulco Remensis, Willibertus Agrippinensis, Thiadmorus Salzburgensis, Rabbodo Trevirensis, Joannes Rothomagensis archiepisc. Hildegrimus Halberstadensis Episcopus, Adalgarius Hamaburgensis archiepiscopus, Arn. Virtzburgensis, Liawardus Vercellensis, Rodbertus Metensis, Adalelmus Vurmatiensis, Godefridus Spirensis, Wicbertus Hildenesheimensis, Der. Virdunensis, Dodilo Cameracensis, Honoratus Belvacensis, Herdilo Noviomagensis, Baltramnus Stratzburgensis, Waldo Frisingensis, Thiadulfus Curacensis Episcopi.

Eo in Concilio præter 26. canones, qui editi sunt, auditæ fuerunt duorum Saxonicorum antistitum querelæ, Osnabrugensis & Paderbornensis, testante Annalista Paderbornensi. Osnabrugensis querebatur sublatas Ecclesiæ suæ decimas, quas Cobbo ob debitum Goswini Episcopi aver-

ANNO CHRISTI DCCCXCVIII.

Epiſcopis ſub Arnulpho rege celebratum Kalendis Maii, anno Chriſti, ut conjectura eſt, DCCCXCVIII. Stephani papæ V. anno 111. Odonis regis primo.

TITULI CANONUM.

1. *Quod pax à paganis, & communicibus Chriſtianis per emendationem morum à Deo imperandata ſit.*
2. *Ut decimæ eccleſiæ ſuæ à ſæcularibus accipiat: ut nullam libram partem ſuæ ſanctæ auferant.*
3. *Unus presbyter unam ſolummodo habeat eccleſiam.*
4. *Ut de monaſteriis à nullis exactiones exigantur: & de profectione presbyterorum.*
5. *Ut nullum in domo ſua feminam habeant ſacerdotes.*
6. *Ut epiſcopi presbyteros & ſæculares ſacerdotes ſuspendant epiſcopo, & chriſma ſub ſpe ſuſcipiant: clerici armati, aut laicorum ordinationis non ministrent & quis infantes in baptiſmo ſuſcipiant.*
7. *Ut omnis cum Judæis edat, aut bibat.*
8. *Ut miſſa in locis non conſecratis non ſumatur: & Baſilica à chorepiſcopis conſecretur, ab epiſcopis confirmetur.*
9. *De duobus ſanctimonialibus ex ſacrum in organum veteris: & de diuinis ſacrificium confeſſo.*
10. *Excommunicati qui Falcardum presbyterum occiderant.*
11. *Excommunicati provincie noſtrorum: item Theodonis & Lotharicus.*
12. *Excommunicati qui excommunicatum habebant cum excommunicatis.*
13. *Preces cum tridanorſionum indicta pro rege.*

PRÆFATIO.

ANNO ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti DCCCXCVIII. regni domini Arnulphi glorioſiſſimi regis primo, die Kalendarum Majarum ad eſt ſynodus in ſuburbio Metenſi civitatis, in eccleſia ſancti Arnulphi, ab archiepiſcopo venerabili Rathodo Treverenſi, & a Roberto præſidente rectatio perſule. Dado quoque Virdunenſis eccleſiæ reverendiſſimus epiſcopus, & Arnoldus Tullenſium epiſcopus, & Stephanus venerabilis abbas, & multi ſacerdotes cum eccleſiis, & pluribus nobilibus, & Deum timentibus viris adfuerunt. Ubi pari voro, parique conſenſu, proveris caritate & tranquillitate ſanctæ Dei eccleſiæ, quam redemit Chriſtus ſanguine ſuo, ſi fa invicem occurrentes, hæc in commune pratiſſes locuti ſunt,

CANONES.

I.

Epiſcopi, & presbyteri, & fideles laici, qui ante nos fuerunt juxta ſacrum canonum auctoritatem, ſapius in Chriſti nomine conveniences, juſtitiam Dei ſtatuerunt, & idcirco pacem ſuis diebus habuerunt. Et juxta illud quod ſcripſum eſt: *Pax multa diligentibus legem tuam, Domine, & hominibus bonæ voluntatis.* Nos autem, qui ramo tempore tranſacto comprovinciales ſynodum non habuimus, & invicem querere miſericordiam Dei negleximus, videmus in nobis completum eſſe, quod per prophetam Dominus dicit: *Terram veſtram in conſpectu veſtro ſyluæ alieni devorant, & eri in vaſtitate boſtili.* Ergo qualiter à Normannis hac omnia in nobis completa ſint, nemo dubitat: quomodo etiam à perverſis Chriſtianis undique atteramur, omnes in commune ſentimus, ſicut ſcripſum eſt: *Populum tuum, Domine, humiliaverunt, & hæreditatem tuam vexaverunt.* Quærenda eſt igitur pietas Chriſti, qua Pagani arceantur, & ſtatuenda eſt lex Dei, qua crudeliſſimi noſtræ genris homines à vaſtatione pauperum repellantur. Idcirco quidquid in nobis pravæ voluntatis eſt, abjicimus, & de Paganis Chriſto auxiliante pacem obtinere valebimus. Auctoritatem ſanctorum patrum contumacibus noſtris imponamus, & vellint nolint, pro timore etiam gloriſſimi noſtri ſenioris Arnulphi regis, ad ſatisfactionem venire faciemus. Et ſic juſtitiam Dei ſtatuendo, poterimus ejus miſericordiam invenire, quem nos cognoſcimus pravis actibus graviter offendiſſe.

II.

Dominus loquitur per prophetam, dicens: *Affertе omnem decimam in horreis meis, & probate me in hoc, dicit dominus, ſi non aperuerо vobis cataractas cæli; & dedero vobis fructus ubertate ad abundantiam.* Scimus enim, quoniam peccatis exigentibus claudituг cœlum, & fit noſtris diebus faspiſſime fames. Ideo ſtatuimus, ut deinceps nemo ſeniorum de eccleſiis tuis accipiat, neque ullus ex aliquam portionem, ſed ſolummodo ſacerdotes qui eo loco ſervit, ubi antiquitus decimæ fuerant confecratæ, ipſe eas cum integritate accipiat in ſui ſuſtentationem, & ad luminaria concinnanda, & baſilicæ ædificia, veſtimenta quoque ſacerdotalia, & cetera utenſilia ſuo miniſterio congrua obtinenda. Hæc omnia epiſcopi de tuis eccleſiis, & ceteri attendere decreverunt.

III.

Unuſquiſque presbyter unam ſolummodo habeat eccleſiam: niſi forte antiquitus habuerit capellam, vel membrum aliquod adjacens ſibi, quod non expedit ſeparari. Illi enim multum laudabile coram Deo & hominibus, ſi unus presbyter unam eccleſiam ſalubriter providerit, & utiliter rexerit: quoniam non eſt nobis cura animarum adhibenda pro temporali commoditate: ſed cunctis ſacerdotibus eſt optandum, ut cum ſuis ovibus a Chriſto recipiant paſcua vitæ æternæ.

IV.

De uno manſo, & de terris pro ſepultura datis, & pro quatuor sanctuariis, vel eorum precatione, nullus cenſus deinceps exigatur: & pro ſepultura nullum pretium detur.

V.

Sacerdotes, qui vice Moſis iram Domini ſuper populum ſævientem precibus ſuis debent mitigare, attendentes etiam, ne illud fiat quod ſcripſum eſt: *Maxima ruina populi in culpa ſacerdotum fuit:* neque quantum in ſua domo ſecum aliquam feminam habeant, nec matrem, nec ſororem: ſed auferentes omnem occaſionem ſaranæ, angelicam vitam ducant, & Domino Deo caſto corpore & mundo corde ſine teneus ſerviant. Nam licet hoc ſacris literis crebrius inhibitum eſſe videatur: tamen quia hos nefas in quibuſdam oriri videbatur, idcirco communi decreto ſtatutum eſt, & hoc interdictum a ſancta ſynodo nimium laudatum eſt.

VI.

Cunctі presbyteri ut libros & ſacerdotalia veſtimenta ſuo epiſcopo in proxima ſynodo oblendant, & ut chriſma ſuum ſub figillo & fera ſemper cuſtodiant, a prædictis epiſcopis expreſſe commendatum eſt. Et ut nemo clericorum arma portet, vel indumenta laica induat, id eſt cortos vel mancellos ſine cappa non portet, & laici cappas non portent. Et nullus alteri ſuſcipiat à fonte infantem, niſi qui apprime ſignaculum, id eſt abrenunciationem diaboli & profeſſionem catholicæ fidei cognoverit: & infantem nequaquam duo vel plures, ſed unus à fonte baptiſmatis ſuſcipiat, quia in hujuſcemodi fecta diabolo datur locus, & tanti miniſterii reverentia vilеſcit. Nam unus Deus, unum baptiſma, unus, & non plures, debet eſſe patrinus vel mater infantis. Hæc omnia generaliter interdicta ſunt, quia & grandis ſcvitas erat, & gravitas vel religio clericalis ſimplis ut talibus viſis efficiebatur.

VII.

Guntbertus Metenſis eccleſiæ primicerius obrulit libellum proclamationis ſuper Judæos qui habitant Metis. Quapropter interdictum eſt, juxta capitula Auctorum patrum, ut nemo Chriſtianorum cum eis manducet & bibat, vel quidquid comedi aut potari poteſt, a Judæis accipiat. Nimis enim, juxta quod ait Cæſarius Arelatenſis eccleſiæ epiſcopus, indignum eſt atque facrilegum, eorum cibos a Chriſtianis ſumi, cum quibus non fruimur, ab illis judicentur immunda, ac ſi inferiores incipiant eſſe Chriſtiani quam Judæi. Et omnes eorum convivas ipſe, & ſanctus Syagrius Æduorum epiſcopus, cum aliis multis, excommunicaverunt.

VIII.

In locis vero non conſecratis, id eſt in ſolariis, ſive in cubiculis, propter infirmos vel longius iter, à quibuſdam presbyteris ſacrificium offerebatur: quod omnimodis interdictum eſt. Et ut baſilicæ a chorepiſcopis conſecrarur, ab epiſcopis confecrentur roboratum eſt: quia juxta decreta Damaſi papæ, Innocentii, & Leonis, vacuum eſt atque inane quidquid in ſummi ſacerdotii chorepiſcopi egerunt miniſterio: & quod ipſi idem ſine qui & presbyteri, ſufficienter inveniur.

IX.

Duæ ſanctimoniales propter fuum facinus de monaſterio ſancti Petri fine velamine erant ejectæ: ſed juxta canones ſancta conſtituit ſynodus, ut velamina illis redderentur, & intra monaſterium in ergaſtulo ponerentur, parvo pane, & aqua brevi, cum abundantia divini verbi, uſque ad ſatisfactionem fruerentur. Quidam etiam diaconus, qui de ſacrilegio confeſſus & convictus fuit, pro miſericordia in carcere poni juſſus eſt, interc-

Anno Christi 888.

terdicto ministerio, & ut pro eo omnes generaliter orarent injunctum est.

X.

Quædam femina, nomine Ava, cum sui fratris consilio & auxilio, qui vocatur Folcrius, & cum aliis consanguineis suis, suum maritum dimisit, & ad eum redire noluit. Unde illorum sacerdos servus Dei, vocabulo Folcardus, ad suam dominam & ad ejus fratrem veniens, ut eos a tanto scelere traheret, confestim ab eodem & suis complicibus castratus est. Pro his omnibus ad synodum vocati venire noluerunt: & idcirco ad satisfactionem excommunicati sunt.

XI.

Viri pestilentes vastabant miserabiliter istam provinciam. Pro quo scelere ad synodum vocati (sicut scriptum est: *Eripite pauperem & egenum*) alii venerunt, alii venire noluerunt. Illi qui adfuerunt, synodo satisfecerunt: ceteri autem canonice excommunicati sunt. Pari etiam tenore excommunicatus est quidam homo, vocabulo Theodricus, cum complicibus suis, quia quamdam viduam fugiendo prostratam super corpus sancti Eventii rapuit; & de monasterio traxit, & in uxorem sibi eam taliter sociavit. Quidam vir nomine Lantbertus interficiens consanguineum suum; & ducens ejus uxorem nomine VValdradam, juravit coram archiepiscopo, quod tale conjugium dimitteret; & iterum ei se sociavit, & adhuc eam habet: idcirco excommunicatus est.

Psal. 34.

XII.

Quæsitum est a sancta synodo, quid de iis sacra fieri auctoritas juberet, qui cum prædictis excommunicatis communionem habeant. Nam non tantum laici, verum etiam presbyteri in celebratione Missæ excommunicatos recipiunt: & quid de his, qui in eadem excommunicatione mortui fuerint. Verum ad hæc tanta auctoritas prolata est. Sanctus Petrus apostolus in ordinatione sancti Clementis ita plebes alloquitur: Si inimicus est alicui pro actibus suis, vos cum illo nolite amici esse: & prudenter observare debetis, avertere vos ab eo, cui ipsum sentitis adversum: sed hæc loqui his, quibus ipse non loquitur. Istius transgressores sanctus Petrus & omnis auctoritas excommunicat. Servis autem, ac propriis libertis, sive beneficiatis, venerabiles episcopi in communione dominorum absolutionem dederunt. Sanctus Leo papa de excommunicatis, & ita defunctis, taliter decrevit: Horum causa judicio Dei est servanda, in cujus manu fuit, ut talium obitus usque ad communionis remedium differretur. Nos autem quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare non possumus.

Clemens epist. 1. ad Jacobum.

Epist. ad Rusticum Narbonensem cap. 7.

XIII.

Precando rogaverunt prædicti episcopi, orare pro domino rege Arnulpho, & triduanum in proximo celebrare jejunium, ubi cum litaniis & magna corporis afflictione precemur Deum, ut faciat nos converti ad se in toto corde & animo volenti, adaperiat cor nostrum in lege sua & in præceptis suis, & faciat pacem, & placeat Redemptori nostro eripere oppressos, revocare in angustiis constitutos: & sic talia agendo mereamur obtinere hic indulgentiam, & in futuro pacem sine fine mansuram. Amen.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

Irrepsit in contextum nota annorum Christi, & Arnulphi, quæ abest a vulgatis, nec constare de illa potest nisi ope veteris alicujus exemplaris. Si conjecturæ indulgendum est, possit fortasse concilium hoc ad annum DCCCXCII. non inepte referri, quo anno, ut auctor est Regino, Arnulphus in Lotharii regnum venit, & præcipuas ejus urbes lustravit, post bella Northmannorum, quæ proximis duobus annis antecesserant.

NOTA SEVERINI BINII.

Propter mendum actorum sciri nequit quoto anno Christi, quove pontifice præcise hæc synodus congregata fuerit. Quia tamen idem Ratbodus Treverensis huic & præcedenti Moguntinæ interfuit, & propter Northmannorum incursiones, tempore Arnulphi regis celebratam esse constat, ex cap. 1. & ultimo, nulla mihi ratio occurrit, ob quam ego hanc synodum hactenus Moguntinæ statim postpositam, nunc ab ea disjungerem.

CONSTITUTIO RICULFI

SUESSIONUM EPISCOPI.*

Anno incarnationis dominicæ DCCCLXXXIX. *indictione* VII.

Anno Christi 889.

* Edidit Joannes Cordesius anno 1615. cum Hincmari Opusculis ex Codice M.S. Bibliothecæ Thuanæ.

EGO Riculfus humilis Suessionum episcopus, considerans pariter divinitus nobis commissæ necessitatibus, atque comministris nostris competenti habita ratione, inspirante pariter & opitulante Domino, quædam, quæ ad sacerdotum nostrorum commonitionem, vel vulgaris populi eruditionem pertinere videbantur, modeste & utiliter pro viribus tractare disposui. Et quamvis totius Christianæ vitæ regula divinæ scripturæ paginis satis superque teneatur inserta: non incongruum tamen fore putavi, quædam ex his, quæ simplicium observationi conveniunt, brevibus & lucidis capitulis annotare, vobisque consacerdotibus, & cooperatoribus nostris habenda simul & crebrius legenda committere, ut si tanta divinæ & canonicæ auctoritatis volumina revolvere non sufficitis, hæc saltem brevissima & apertissima manualiter frequentetis, & commissis vobis plebibus salubrem vivendi normam his admonitiunculis præmonstretis. Ita enim cooperante Domino, & periculo ministerii vestri vos poteritis exuere, & cum subjectis populis ad cœlestis regni gaudia properare.

I.

Attendite ergo, quia nobiscum solicitudinem gregis dominici percepistis, & in sacerdotali ministerio, secundi ordinis & dignitatis locum possidetis. Et sicut nos, licet immeriti, apostolorum vices in hac ecclesia agere debemus: ita & vos quoque septuaginta duorum discipulorum nobiscum ministerium in hac plebe dominica exercere oportet. Nam & in veteri lege Moyses & Aaron locum summi pontificis tenuerunt, & filii quoque Aaron officium sacerdotale in secundo gradu sortiti sunt. Ad vos enim plebium pertinet cura & solicitudo, & ex vobis pendet eorum salus, utilitas, atque animarum profectus. Scriptum namque est de vobis: *Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem ex ore ejus: quia angelus Domini exercituum est.* Angelus namque Latino eloquio nuncius dicitur: & vos quidem angelorum ministerium expletis, quando vestras plebes instruitis atque docetis. Sed primo necessarium est, ut ipsi diligenti meditatione literarum sacrarum lectionem discatis, quam postmodum alios docere debetis: quia nemo, quæ nescit, aliis insinuare valet. Enimvero nec latere vos volumus, quod de illis presbyteris, qui desides & ad discendum tardi sunt, regum & imperatorum capitula non sine consensu plurimorum epi-
» scoporum sanxerunt, scilicet hoc: Ut quicumque
» presbyter, a suo episcopo frequenter admonitus
» de sua scientia, ut discere curet, facere neglexe-
» rit, procul dubio & ab officio removeatur, & ec-
» clesiam, quam tenet, amittat. Quia ignorantes
» legem Dei, eam aliis annunciare & prædicare non possunt. Hoc ne alicui vestrum eveniat, fraterno affectu præmonemus.

Malach. 2.

II.

Oportet igitur unumquemque sacerdotem, vita, & moribus, & actibus bonis, cum Dei auxilio, populo sibi commisso, ceterisque subditis excellere, ut in eo videant quid imitari & sequi bene operando possint, castitatis videlicet, humilitatis, modestiæ, aliarumque virtutum, divina gratia largiente, exemplum præbeat, ut juxta Apostoli vocem, *doctrinam Dei nostri in omnibus ornet*.

Tit. 2.

III.

Habete, quæsumus, studium in psalmos cantando, in divinos libros legendo, in canonicas horas custodiendo, id est, primam, tertiam, sextam; Missarum quoque quotidiana celebratione, nonam, vesperas, & completorium, atque matutinale officium decantando. Et invitate parochianos vestros, ut si ad alios cursus venire non sufficiunt, saltem Missas frequentius audire studeant, & dominicis, atque aliis diebus festis vesperas, matutinas, & Missas frequentare non prætermittant.

IV.

Ad vos ergo dictum esse scitote: *Mundamini qui fertis vasa Domini*: ubi non tantum intelligendum esse putetis, quod de calice & patena, ubi corpus & sanguis Domini conficitur, dictum sit; sed de corporis munditia, & mentium puritate. Ut enim beatus Gregorius dicit, cum de parabola decem virginum tractaret: Vascula nostra sunt corda, in quibus ferimus cuncta quæ cogitamus. Habemus itaque fragile vas, id est corpus nostrum, quod semper summopere mundum servare debemus, ut dum oblationes mundas Deo porrigimus, ipsi quoque ante sanctum altare illius hostiæ acceptabiles efficiamur.

Isa. 52.

Matth. 5.

V.

Item monemus, ut unusquisque vestrum psalmos, & sermonem fidei catholicæ, cujus initium: Quicumque vult salvus esse: & Canonem Missæ, ac cantum, vel compotum memoriter, & veraciter, ac correcte tenere studeat. Consignationem vero infantum, tam masculorum, quam feminarum, unius, vel plurium, & consecrationem fontis, & aquæ per domos spargendæ, & animæ commendationem, & orationes ad mortuum sepeliendum habeatis descripta distincte & veraciter, & frequenti usu ea meditemini, ut correcte & irreprehensibiliter ea, tam super masculum, quam super feminam proferre sciatis. Supradictam vero consignationem infantum volumus ut quadrifarie scribendo dividatis, super singularem scilicet masculum, & singularem feminam, itemque super plures masculos, & plures feminas, sicut nos vobis, Christo propitio, descripta tradimus.

VI.

Item præmonemus, ut unusquisque vestrum, missalem, lectionarium, evangelium, martyrologium, antiphonarium, psalterium, & librum quadraginta homiliarum beati Gregorii correctum atque distinctum per nostros codices, quibus in sancta matre ecclesia utimur, habere laboret. Et libros quidem divinos, & ecclesiasticos, quoscumque potestis habere, non emittite: ex ipsis enim cibos & condimentum animarum percipietis, dicente Domino: *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei*. Si quis autem omnes veteris testamenti libros habere nequiverit, saltem hoc studiosius elaboret, ut primum totius divinæ historiæ librum, Genesin videlicet, sibi correcte transcribat, cujus lectione totius mundi creationem dignoscere valeat.

Matth. 4.

VII.

Studere etiam debetis, ut digne atque honeste vestra ecclesiastica vestimenta præparata habeatis, albam videlicet ad divinum mysterium unam, vel duas nitidas, cum orariis, id est, stolis duabus nitidis, & amictis duobus nitidis, corporalibus quoque totidem nitidis, item zonis duabus, id est, cinctoriis, ac mappulis totidem nitidis; ac linteamina altaris habeatis nitida, & casulam sericam, cum qua Missa celebretur. Hoc autem omnimodis prohibemus, ut nemo illa alba utatur in sacris mysteriis, qua in quotidiano vel exteriori usu induitur. Loca quoque munda & congrue composita habeatis, ubi post sumpta sancta mysteria, manus & ora vestra lavetis; & si possibile fuerit, unusquisque calicem cum patena argentea, sive cujuslibet metalli purissimi habeat; ut cum ad nostram Synodum unumquemque vestrum eadem vasa, vel cetera, quæ ad ministerium sacerdotale pertinent, deferre jusserimus, vel per vestras parochias transitum fecerimus, nostram exinde offensionem minime incurratis, si hæc præparata inhonestius viderimus. Ad Missam quoque, & vesperas, si sufficitis, thus vel incensum in thuribulo Deo offerte. Illud etiam expresse præcipimus, ut domos vestras nitidas, & sine sordibus & fetoribus habeatis, ut exinde puriores ad altare Domini procedatis.

VIII.

Instanter quoque monemus, ut scrutinia per baptismales ecclesias statuto intra quadragesimam tempore generaliter fiant: & ut baptizati mox post baptismum eucharistiam, id est, communionem sanctam percipiant, solicite vos studere præcipimus. Quoniam qui dixit: *Nisi quis renatus fuerit* Joan. 3.

ex

ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum cælorum: ipse dixit: *Joan. 6.* *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

IX.

Solerter studendum est presbyteris, ut curam publice pœnitentium habeant, & orationes ad visitandos infirmos vel infirmas correcte proferre sciant, & maximam curam adhibeant, ut sicut nemo sine baptismo, ita etiam nemo absque viatici munere moriatur; sed neque publice pœnitens, si fuerit infirmus: & sedulo considerent, atque diligenter caveant, ne pro hujusmodi negligentia grave periculum incurrant. Videant quoque ne Simoni mago & Judæ traditori efficiantur similes, si pro pretio, aut pro familiaritate, vel propinquitate, pœnitentes ante tempus ad reconciliationem adduxerint, & eis pro reconciliatione testimonium dederint, vel si cum fervore & diligentia pœnitentes aliqua amaritudine, vel, quod absit, odio, aut quia nihil ab eis accipiunt, a reconciliatione suspendi fecerint: quia ut comministri, ita etiam cooperatores presbyteri in ministerio divino a Deo sunt constituti episcopis. Si vero publice pœnitentes pro certa necessitate, vel ratione, ante præfixos a Canonibus annos fuerint reconciliati: sicut ante reconciliationem, secundum pœnitentium possibilitatem & qualitatem, de eorum pœnitentia solicitudinem habuerunt; ita & post reconciliationem, vitam eorum & conversationem, donec præfixum pœnitentiæ tempus expleatur, non negligant, sed solerter discutiant & attendant, scientes non solum episcopis, sed etiam secundum modum suum presbyteris convenire quod dicitur: *Ezech. 3.* *Speculatorem dedi te domui Israel*: & de unoquoque sibi commisso, rursus per prophetam dicitur: *Ibidem.* *Sanguinem ejus de manu tua requiram.*

X.

Item oportet ut presbyteri infirmos suos post confessionem & reconciliationem, oleo sancto perungant, & tunc eos communicent. Quod si ante adventum eorum infirmus obmutuerit, & certi testes sint, quod ipse infirmus tale signum ostenderit, quia pœnitentiam petiit, quam mora sacerdotis ab eo exclusit, viatici ei subsidium præbeant.

XI.

His exceptis, scire debetis quia facultates ecclesiæ in quatuor partes, canonica auctoritate, sunt divisæ. Ex quibus una est, si voluerit, episcopi; alia ad luminaria & sarta tecta, id est, restaurationem ecclesiæ; tertia presbytero & suis; quarta hospitibus deputata. Quapropter ex ipsa parte, quæ fabricis debetur ecclesiæ, volumus aut per nos, aut per nostros comministros, rescire quid annuatim tam in luminaribus olei vel ceræ, quam etiam in restauratione tectorum, vel in ornamentis inde in ecclesia pareat. Convenit etiam vobis, unum, vel duos, vel tres clericos habere, qui vobiscum Missas celebrent, quos salutetis, & a quibus resalutemini, quia Dominus in evangelio dicit: *Matth. 18.* *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Solus autem nemo vestrum Missas celebrare præsumat. In ratione vero sacrorum, hoc omnibus modis observare debetis, ut in calice aquam vino misceatis, quia panis corpus, vinum sanguis intelligitur, aqua quæ in cruce de latere Domini manavit, certissime fidelem designat populum junctum capiti suo, quod est Christus. *Joan. 19.* Quibus devotissime observatis, verum Domini corpus procul dubio in veritate conficitur. Et quisquis ex eo, corde & corpore purificatus, cum fide fuerit recreatus, remissionem peccatorum in illo sine dubio operatur.

XII.

Hospites, secundum quod possibile est, excipere, & illis, juxta vires, ea quibus indigent, hilariter administrare studete: & plebes vestras, ut idipsum faciant, & pedes pauperum lavent, instantius admonete: scientes, quia si aliquis pauperum hospitium postulaverit, & impetrare non meruerit, & extra domum jacens vel a bestiis fuerit comestus, vel frigore, aut aliqua aeris asperitate mortuus, ab illo requirendus erit qui humanitatis subsidium ei negaverit. Et sacerdos immunis ab hac culpa non erit, qui auditores suos, ut hospitalitatem diligerent, non admonuit. Scimus enim quia magna est hospitalitatis virtus, per quam plurimi Deo placuerunt, & angelos hospitio recipere meruerunt, ut Abrahæ, Lot, Tobiæ, & aliis quam plurimis legimus contigisse. Semperque meminisse debetis quanta sit merces hospitalitatis, dicente Domino: *Matth. 25.* *Hospes fui, & * suscepistis me* (* *alias colligistis.*). Verba quoque Apostoli ad memoriam frequentius revocate dicentis: *Hebr. 13.* *Hospitalitatem nolite oblivisci.* Et ut cum B. Job possitis dicere: *Job. 31.* *Hospitium meum viatori patuit.* Sententiam quoque S. Gregorii in expositione evangelica frequenter revolvite, dicentis, quia hospites non solum invitandi sunt, sed etiam trahendi. Susceptis autem hospitibus, secundum possibilitatem vestram officium humanitatis impendite, juxta hoc quod legitur: *Tob. 4.* *Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si vero exiguum, & illud libentissime impertire.* Recogitantes quoque & illud evangelicum: *Matth. 10.* *Quicumque dederit calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.* Et quoniam contingere solet, ut susceptæ personæ, illis a quibus suscipiuntur, damnum aliquod inferant: si quos tales suscipitis, de quorum persona dubitetis, in remota eos domo collocate, ne locum inveniant, aut ipsi peccandi, aut vobis dispendium inferendi.

XIII.

Illud quoque summopere cavendum monemus, ut presbyteri, vel clerici, tabernas causa convivandi non adeant; neque in ecclesiis vinum, excepta causa necessitatis, vendere concedant; sed neque vendentes aut ementes in ipsis ecclesiis more convivantium immorari permittant, quod in Concilio Chartaginensi ita inhibetur: *Concilium Chart. III. Can. 30.* Nulli episcopi, vel clerici in ecclesia conviventur, nisi forte transeuntes hospitii necessitate illic reficiant; populi autem ab hujusmodi conviviis, quantum possunt, prohibeantur.

XIV.

Observandum quoque monemus, ut presbyteri vel clerici feminis non cohabitent, neque detrahendi se locum donent. De qua re Clemens sanctæ sedis Romanæ ecclesiæ præsul ita edocet: *Clericus*, inquiens, *ad fœminæ tabernaculum non accedat, neque properet.* Nec presbyter solus cum sola femina fabulas misceat, definiente sancto Niceno Concilio, neque episcopo, neque presbytero, neque diacono, neque ullo clerico omnino licere habere secum mulierem extraneam. Nos vero etiam a matribus, amitis, sororibus, vel propinquis cavendum dicimus, ne forte illud eveniat quod in sancta scriptura legitur de Thamar sorore Absalon, quam Amnon frater suus male concupiscendo violavit; *2. Reg. 13.* de Lot etiam, qui filias suas per ebrietatis vitium similiter corrupit. *Genes. 19.* Quod si aliquis vestrum matrem, sororem, vel amitam ad convescendum vocaverit, expleto convivio, ad domos suas vel ad hospitia a domo presbyteri remota, cum luce diei eas faciat remeare: periculosum quippe est, ut vobiscum habitent, & ideo inhibitum est a sanctis patri-

patribus: quoniam excepta supradicta occasione peccandi, fœmina quæ cum matre, sorore, vel amita, aut nepte ingreditur, non est propinqua: ex quo nisi caute actum fuerit, in laqueum diaboli sacerdotalis ordo incurrere poterit. Invitati etiam presbyteri a religiosis quibusque pro carorum suorum memoriis, non se inebrient, neque inter pocula cantare præsumant: sed neque precationes bibendi sub nominibus sanctorum exerceant: sed potius cum religione prandeant, & cum sobrietate bibant, & quæ ad ædificationem pertinent, loquantur, & ad tempus cum luce diei ad ecclesias suas redeant.

XV.

Ut presbyteri, villici, id est, provisores villarum non fiant, & procuratores viduarum non existant: & ut conductores agrorum sæcularium non sint, neque ulli turpi negotio & inhonesto victum vel lucrum quærant. Nec etiam de viduarum conversatione sic curam habeant, quatenus opinionem suam infament, nec de se locum detractioni donent. Et ut curam habeant, ne ministri reipublicæ, id est, vicarii, & centenarii, seu reliqui exactores, advenas & pauperes affligant. Quod si per se emendare non potuerint, nobis vel comministris nostris innotescant.

XVI.

Monemus præterea, ut presbyteri sic ruralibus, id est, terrestribus, & ceteris occupationibus inserviant, quatenus divinum officium non negligant, & scholarios suos modeste distringant, caste nutriant, & sic literis imbuant, ut mala conversatione non destruant: & puellas ad discendum cum scholaris suis in schola sua nequaquam recipiant; & ut turpi lucro & negotiationibus non inserviant.

XVII.

Illud quoque admonendum censemus, ut ab usuris omnes se subtrahant. Si enim juxta præceptum Domini, amicos in Deo, & inimicos debemus diligere propter Deum; & eis nostra bona, quæ ipse nobis immeritis contulit, gratis largiri: qua ratione possumus ab eis, qui nostri in Christo sunt fratres (ut idem ait: *Matth. 23.* *Unus est enim pater vester, omnes autem vos fratres estis*) exigere quæ non accommodavimus, & repetere quæ non præstitimus? Unusquisque igitur quantum præstiterit, tantum recipiat, & eamdem speciem & mensuram annonæ, aut vini, aut argenti, aut certe alicujus pretii convalentis, prout inter eos convenerit: ita tamen ut non multiplicetur, neque superaugeatur. De iter agentibus, similiter observandum decernimus, ut nulla eis alia mensura in venumdando tribuatur, nisi illa, qua vobis vestra vel accipitis, vel comparatis; quia scriptum est: *1. Thess. 4.* *Neque circumvenias in negotio fratrem tuum.* Et: *Luc. 6.* *Eadem mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis.* Et: *Deut. 25.* *Non habebis diversa pondera, majus aut minus, sed sit tibi justus modius, æquusque sextarius.*

XVIII.

Mercationes vero, quæ divinis & humanis legibus prohibitæ sunt, & nunc denuo diebus dominicis a quibusdam improbis exercentur; modis omnibus inhibemus, & vobis inhibendas omni studio canonica auctoritate decernimus. Ineptum namque est, ut Christianus quilibet ea die, qua resurrectionis dominicæ, nostræque redemptionis memoria recensetur, lucra sæcularia vel mercationes exerceat, quam totam debet in divinis laudibus & officiis, atq; oblationibus, pro sua & cunctorum ad se pertinentium salute, atq; totius ecclesiæ stabilitate occupare.

XIX.

Sepulturas mortuorum ecclesiastica honestate & pietate unusquisque presbyter disponat, & ne pro sepeliendis mortuis xenia exquirat. Unde beatus Gregorius ita præsumentibus talia loquitur: Grave nimis, inquit, & procul est a sacerdotis officio, pretium de terra concessa putredini quærere, & de alieno velle facere luctu compendium. Hoc autem vitium, & nos postquam Deo auctore ad episcopatus honorem Romanæ sedis accessimus, de ecclesia nostra omnino exstirpare decrevimus, & pravam denuo consuetudinem nequaquam usurpari permittimus. Si autem a devotis pro suis mortuis quiddam ecclesiæ vel presbyteris sponte offertur, a presbyteris accipi non prohibemus. Quod autem infra ecclesiam neminem sepelire debetis, multis auctoritatibus perdocemur, & maxime beati Gregorii S. Romanæ sedis antistitis. Interrogatus enim a Petro discipulo suo, utrum animabus aliquid prodesset, si mortuorum corpora in ecclesiis sepelirentur, his verbis respondit: Cum gravia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis si in ecclesiis sepeliantur, quod eorum proximi, quoties ad eadem sacra loca conveniunt, suorum, quorum sepulchra aspiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata gravia deprimunt, non ad solutionem potius quam ad majorem damnationis cumulum eorum corpora in ecclesiis ponuntur. Quod melius, inquit, ostendemus, si ea, quæ diebus nostris gesta sunt, breviter enarremus. Vir namque vitæ venerabilis Felix Portuensis episcopus in Sabinensi provincia ortus atque enutritus est, qui quamdam sanctimonialem feminam in loco eodem fuisse testatur, quæ carnis quidem continentiam habuit, sed linguæ procacitatem atque stultiloquium non declinavit. Hæc igitur defuncta, atque in ecclesia sepulta est. Nocte autem eadem ejusdem ecclesiæ custos per revelationem vidit, quia deducta ante sacrum altare per medium secabatur, & pars una illius igne cremabatur, pars autem altera intacta remanebat. Cumque hoc surgens mane fratribus narraret, & locum vellet ostendere, in qua fuerat igne consumpta: ipsa flammæ combustio ita ante altare in marmoribus apparuit, ac si illic eadem femina corpore fuisset igne concremata. Ex qua re aperte datur intelligi, quia in quibus hic dimissa peccata non fuerint, ad evadendum judicium sacris locis post mortem non valent adjuvari. Joannes quoque vir magnificus in hac urbe locum præfectorum servans, cujus veritatis atque gravitatis sit, novimus; qui mihi testatus est, Valerianum Patricium in civitate, quæ Brixia dicitur, fuisse defunctum. Cui ejusdem civitatis episcopus accepto pretio, locum in ecclesia præbuit, in quo sepeliri debuisset. Qui videlicet Valerianus usque ad ætatem decrepitam levis ac lubricus extitit, modumq; suis pravitatibus ponere contempsit. Eadem vero nocte, qua sepultus est, beatus Faustinus martyr, in cujus ecclesia corpus illius fuerat humatum, custodi suo apparuit, dicens: Vade, & dic episcopo, projiciat hinc has fœtentes carnes, quas hic posuit, quia si non fecerit, die trigesimo ipse morietur. Quam visionem custos episcopo timuit confiteri. Et rursus admonitus declinavit. Die autem trigesimo ejusdem civitatis episcopus cum vespertina hora sanus atque incolumis ad lectum redisset, subita & inopinata morte defunctus est. Ex qua re Petre, collige, quia hi, quos peccata gravia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciant, restat ut etiam de sua præsumptione judicentur, quatenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accuset. His auctoritatibus roborati, ut a vobis quoque hujusmodi præsumptio caveatur, instanter judicavimus admonendum; & ut talia irrationabiliter postulantibus, rationabiliter, his prolatis auctoritatibus, denegare curetis.

XX.

Rationi quoque proximum esse sanximus, ut in ano-

unoquoque mense, flatuta die, id eſt, in Kalendis A
annuſuſquique menſis, per ſingulas decanias preſbyteri ſimul convenient, & convenienter non paſtis vel potationibus vacent, ſed de ſuo miniſterio & religioſa converſatione, utque de his, quæ in eorum parochiis accidunt, ſermonem habeant, & quatenus pro rege, vel reſtoribus eccleſiæ, atque pro ſuis familiaribus, tam vivis quam & defunctis orare debeant, ſimul conſiderent.

XXI.

Docete etiam parochianos veſtros, ut quando ad eccleſiam convenitis, orare pro fe, proque aliis B cum gemitibus & lacrymis ſtudeant, & a verbis otioſis ſe ſubtrahant: quia Salvator noſter, quando ingreſſus eſt templum, & vendentes in illo & ementes eliminavit, protinus dixit: *Scriptum eſt, quia domus mea domus orationis vocabitur.* Et ſi ibi- *Matth. 21.*
dem aliqui funt diſcordes, pia admonitione & fa-

In quo juſſu Ermengardis Reginæ, Boſonis relictæ, ac Ludovici II. imperatoris filiæ, primorumque regni Arelatenſis, Bernardus quidam Vaſſallus dimittere coactus fuit Balmam cellam quam monaſterio Gigniacenſi creptam per donum Ludovici, Boſonis atque Ermengardis filii ſe poſſidere affirmabat.

Editionem hanc Chiffletius & Pere. de la Londe.

ANno ab incarnatione Domini DCCCLXXVIII. C
indictione VIII: cum conventiſſent Ermengardis regina, & cuncti principes Ludovici filii Boſonis, in loco qui dicitur Varennas ad placitum: acceſſerunt ad ejus præſentiam monachi de Gigniaco monaſterio, Berno videlicet abbas, aliique ſub ejus regimine poſiti, conquerentes, & monachali humiliter conclamantes, quod Bernardus quidam regium vaſallus, eorum res injuſto ordine invadendo poſſederet; hoc eſt Balmam cellam, quam olim a Rodulpho rege per præceptum acquiſierant. Quod tam benignulima & venerabilis regina, quam omnes undecumque conflentium locorum principes diligenter attendentes, diligentiuſque audientes, præditum Bernardum in medium vocaverunt, & cur eaſdem res teueret, interrogaverunt. Iſte autem reſpondit, per donum Ludovici prædictas res ſe tenere credere. Cujus reſponſionibus nec regina conſentiit, nec alii conſentire dignum fore diudicaverunt: & tunc iſte per juſſionem reginæ, jam dictum locum in præſentia omnium interpinit: & ut ultra eaſdem res non invaderet, ſpopondit. Tunc his itis expletis, juſſit dominatrix regina tam abbatibus, quam ceteris fratribus, hanc firmitatis ſcribere notitiam, ut nullo deinceps contradicente, præſcriptum locum quieto teneant ordine. Et ut hinc notitia ma-

nere valeat firma per multorum temporum curricula, manu propria, manibus tam epiſcoporum, quam procerum undique confluentium firmavit, affirmatrique rogavit, & Bernardi, qui inverpiturem iſtam fecit.

Signum Ermengardis reginæ, quæ fieri juſſit, & firmari rogavit.

S. Reſtagni archiepiſcopus Arelatenſis.
S. Andradus ſanctæ Cabilonenſis eccleſiæ epiſcopus.
S. Iſaac Gratianopolenſis epiſcopus.
Richardus glorioſus comes firmavit.
Ragnerardus comes firmavit.
Vindo comes firmavit.
Vigo comes firmavit.
Ratterius comes firmavit.
Teubertus comes firmavit.
Signum Bernardi, qui inverpiturem iſtam fecit.

NOTA PETRI DE LA LANDE.

Quod hic Ludovicum Boſonis filium non appellerus rex; hoc ipſum aſſtruit epoctam hujus Placiti hoc anno 859. aſſignam, jam compta indictione VIII. more Galliarum, feilicet ab VIII. Kalendas Octobris ejuſdem anni. Siquidem illi regis nomen, anno ſequente demum ait, is ſynodo Valentinen ab Arelatenſis regni epiſcopis ac proceribus delatum eſt.

Pro electione, ſeu confirmatione VVidonis in Regem Italiæ anno DCCCLXXXIX. celebrata.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De Romanæ Eccleſiæ reverentia, & immunitate ſervanda.*
II. *De obſequio præſtando ſummo Pontifici.*
III. *De Privilegiis & poſſeſſionibus Epiſcopalium Eccleſiarum non minuendis.*
IV. *De epiſcoporum poteſtate ſuper Eccleſiaſticos negotiis libere exercenda.*
V. *De nulla violentia, aut gravamine Epiſcopatibus, Abbatiis, & Xenodochiis inferendo.*
VI. *De honore & quæ Clericalis ordinis non violandis.*
VII. *De non exigendo aliquid ſupra leges a plebeis hominibus, & de eorumdem recurſu ad Comitem & Epiſcopum loci, indebitatum pœna excommunicationis contra oppreſſores.*
VIII. *De Palatinis, ut pacifice vivant ſine deprædatione.*
IX. *De*

ANNO CHRISTI 889.

IX. *De ſpiritu non exercendis a tranſeuntibus per loca, tempore Placiti.*
X. *De excommunicationibus pœna infligenda in adventantes ad exteros Provinciis, & eos amfantores, ſi rapinas exercuerint.*
XI. *De electione VVidonis in Regem Italiæ, & ejuſdem promiſſis.*
XII. *De cauſa hujus Synodi, & electionis.*
XIII. *De VVidonis in Regem Italiæ declaratione.*

PRÆFATIO.

POst bella horribilia, cladeſque neſandiſſimas quæ meritis ſceleratorum noſtrorum accidenter hanc provinciam, diſponente jura regni hujus eorum tranquillitatem ſopitis horribus fuis inſigni rege & ſeniore noſtro Widone in aula Ticinenſi nos hominſes Epiſcopos ex diverſis partibus Papiæ convenientibus, pro Eccleſiarum noſtrarum ereptione & ..... clariſſimatatis ſalvatione, quæ pene jam ad interitum abſolutionis inclinata erat, inquantenobis eodem principe in uno congregati ſumus collegio, ea videlicet ratione, ut his pr: quor hominicidia, ſacrilegia, rapinæ, & cetera facinora perpetrata erant, dignam pœnitentiam ad capiendam ſalutem ſubtractis eis a male cepto negotio per veram confeſſionem Deo adjuvante imponeremus: ac ne ulterius tantum malum excreſceret, aut vires ſomete valeret, paſtorali proviſione, & auxilio regio compeſendum decrevimus.

CAPITULA.

I.

In primis oramus, optamus, operamque damus, ut mater noſtra Sancta Romana eccleſia in ſtatu & honore ſuo cum omnibus privilegiis & auctoritatibus ſi, ficut ab antiquis & modernis Imperatoribus atque Regibus ſublimata eſt, ita habeatur, teneatur, & perenniter cuſtodiatur illæſa. Neſas eſt enim, ut hæc, quæ totius corporis Eccleſiæ caput eſt, & confugium atque relevatio infirmantium, a quoquam temere propulſari, vexarive permittatur; præſertim cum ſanitas ipſius noſtrorum omnium ſit ſalubritas.

II.

Ipſe quoque ſummus Pontifex a cunctis Principibus & chriſtiani nominis cultoribus digno ſemper veneretur honore, debitaque præcellat reverentia.

III.

Singulorum Epiſcoporum Eccleſiæ cum ſuis privilegiis & poſſeſſionibus tam interioribus, quam exterioribus inconvulſe & incorrupte abſque aliqua ſui deminoratione, vel quorumlibet pravorum hominum injuſta vexatione permanoene, ſicut præcepta regum & imperatorum ſibi collata continent.

IV.

Rectoreſque eorum libere pontificalem exerçant poteſtatem tam in diſponendis Eccleſiaſticis negotiis, quam in comprimendis legis Dei tranſgreſſoribus univerſis.

Concil. General. Tom. XI.

V.

Sancimus etiam, ut neque in Epiſcopatibus, neque in abbatiis, vel Xenodochiis, aut ullis Deo ſacratis locis ulla violentia, aut novæ conditionis gravamina imponantur, ſed ſecundum antiquam conſuetudinem omnes in ſuo ſtatu ſuoque privilegio perpetuo maneant.

VI.

Ut Sacerdotum omnium & miniſtrorum Chriſti unuſquiſque in ſuo ordine condigno honoretur honore, & reverentia, & cum omnibus rebus Eccleſiaſticis ac familiis ad ſe pertinibus ſub poteſtate proprii Epiſcopi quietus & inconcuſſus permaneat ſalva Eccleſiaſtica diſciplina.

VII.

Plebei homines & univerſi Eccleſiæ filii libere ſuis utantur legibus: ex parte publica ultra quam legibus ſanctum eſt ab eis non exigatur, nec violenter opprimantur: quod ſi factum fuerit, legaliter per comitem ipſius loci emendetur, ſi ſuo voluerit deinceps potiri honore: ſi vero ipſe neglexerit, vel fecerit, aut facienti aſſenſum præbuerit, a loci Epiſcopo uſque dignam faciſfactionem excommunicatus habeatur.

VIII.

Palatini, qui in regio morantur obſequio, pacifice ſine depræderatione regi deſerviant, ſuis contenti ſtipendiis.

IX.

Hi vero, qui tempore placiti diverſis ex partibus conveniunt, nullam perrexfuentes in villis, feu civitatibus rapinam exerceant, ſibi neceſſaria antiqua conſuetudine digno pretio ementes.

X.

Quicumque ab exteris provinciis adventantes depræderationes atque rapinas infra regnum hoc exercere præſumunt, hi cum quibus morantur, aut ad audientiam eos adducant, aut pro eis emendent, ne quæ eos ulterius in talibus auſis ſua poſſeſſate defendere audeant; quod ſi fecerint, inter excommunicatos habeantur, quouſque reſipiſcant.

XI.

Præterea quia glorioſus rex VVido dignatus eſt nobis promittere confervaram ſe præſcripta capitula neceſſitate non minima confecta, & quæ in eis continentur, curam habens Deo inſpirante ſuæ noſtræque ſalutis, ſicut apertis indiciis jam demonſtrat. Ideo nobis omnibus complacuit eligere illum in regem & ſenſorem atque defenſorem, quatenus amodo & deinceps illo nos ſecundum regale miniſterium gubernante ſinguli noſtrum in ſuo ordine obedientes & adjutores pro poſſe

Anno Christi 889.

existamus illi ad suam regnique sui salvationem.

XII.

Post obitum recordandæ memoriæ domini Karoli gloriosi Imperatoris & senioris nostri quot quantaque pericula huic Italico regno usque in præsens tempus supervenerint, nec lingua potest evolvere, nec calamus explicare: ipsis denique diebus quasi ad certum signum supervenerunt qui pro hoc regno ut sibi volentes nolentesque adsentiremus, minis diversis & suasionibus inlectos furtive ac fraudulenter adtraxerunt. Sed quia illi superveniente perspicuo Principe VVidone bis jam fuga lapsi ut fumus evanuerunt, nosque in ambiguo reliquerunt, tanquam oves non habentes pastorem, necessarium duximus ad mutuum colloquium Papiæ in aula regia convenire, ibique de communi salute & statu hujus regni sollicite pertractantes decrevimus uno animo eademque sententia præfatum magnanimum principem VVidonem ad protegendum & regaliter gubernandum nos in regem & seniorem nobis eligere, & in regni fastigium Deo miserante præfigere pro eo quod isdem magnificus Rex divino, ut credimus, protectus auxilio de hostibus potenter triumphavit, & hoc non suæ virtutis, sed totum divinæ miserationis providentia adtribuit. Insuper etiam sanctam Romanam Ecclesiam ex corde se diligere, & exaltare, & ecclesiastica jura in omnibus observare, & leges proprias singulis quibusque sub sua ditione positis concedere, & rapinas de suo regno penitus extirpare, & pacem reformare, & custodire se velle Deo teste professus est.

XIII.

Pro his ergo & aliis multis ejus bonæ voluntatis indiciis ipsum, ut prælibavimus, ad regni hujus gubernacula ascivimus, eique toto mentis nisu adhæsimus, seniorem piissimum & regem excellentissimum pari consensu ex hinc & in posterum decernentes.

Anno Christi 889.

NOTÆ EDITORUM MEDIOLANENSIUM.

1 *Ticinensis Synodus.*] In Bobiensis Monasterii charta e qua hoc documentum edimus, non alium titulum præfert hæc Synodus, quam sequentem: *Synodus Episcoporum Papiæ*: cum autem parumper immutare non dubitavimus, opportunum rati, ut ea, quæ in ipsa Synodo continentur, primo ipsius tituli aspectu Lectoribus paterent, præcipue cum ex hoc nihil circa rei substantiam innovaretur.

2 *Anno 889.*] Quo tempore celebrata sit hæc Synodus, facile innotesceret, nisi Scribarum incuria hoc Documentum Chronicis notis destiturum ad nos pervenisset. Cum igitur neque ex ipso, neque ex ejus ævi Scriptoribus, apud quos nullam hujus Synodi mentionem offendimus, aliquid certi deducere liceat, conjecturis potius, quam argumentis innitendum erit. Ex ejus ævi Chronicorum Scriptoribus patet Widonem circa initium anni 889. Italici Regni dominium obtinuisse; verum an eorum sententiæ acquiescendum sit, dubitamus Sigonii auctoritate permoti, qui Papiam a Widone, exeunte tantum anno prædicto, in potestatem receptam, sequenti vero anno 890. *Lombardiam* in suam ditionem facili negotio redactam tradit. Sigonii autem auctoritatem tanti facimus, ut non immerito ambigendi locum nobis esse putemus de illis rebus, quas alii Chronistæ secus quam ipse referunt: ille enim ea quæ scriptis consignavit, plerumque ex autographis documentis hausit, anilibus fabulis, atque credulæ nimis plebeculæ figmentis postpositis, quibus tamen antiqua Chronica scatere notum est; in illis insuper res ipsæ, nulla servata temporum ratione, sed præpostero sæpius ordine occurrunt, cui errori Sigonius quantum potuit obviam ire studuit, accersitis in rem suam Imperatorum, atque Regum Diplomatibus, Pontificum Bullis, atque Episcoporum Synodis, quorum ope præcipuos rerum eventus certis temporibus alligare curavit. Cum ergo juxta prædictos Scriptores Widonem anno 889. ad Regni dominium, fuso, fugatoque Berengario, pervenisse appareat, ac Sigonio etiam annuente circa ejusdem anni finem Papiensem urbem obtinuerit, quamvis sequenti tantum, totius Regni possessionem adeptum esse dicat, eodem pariter tempore hanc Synodum celebratam fuisse credere licebit; maxime cum in ipsa legimus, quod Widonis hostes *bis jam fuga lapsi, ut fumus evanuerunt*: quod de duplici prælio cum inter ac Berengarium conserto intelligendum videtur, ac valde verosimile sit Widoni ab Episcopis Regium titulum tunc temporis solum collatum fuisse, quando Berengarius, qui illum Papiæ pariter acceperat, dejectus, eidem sustinendo prorsus impar fuit, quod statim post secundum prælium contigisse probabile est. Neque hanc Synodum post annum saltem 890. retrahendam esse illud nos persuadet, quod sequenti anno 891. 9. Kal. Martii Wido imperiali dignitate auctus fuerit, cujus rei mentionem nullam in ea legimus, cum tamen ejus momenti res sit, ut inibi omittendam fuisse nullo pacto credamus. Ceterum Wido Regis titulum, atque munus ante hoc tempus usurpavit: quapropter confirmatam potius, quam collatam illi fuisse Regiam dignitatem in ea Synodo, dicendum est.

Anno Christi 890.

CONCILIUM VALENTINUM

In quo regis nomen Ludovico Bosonis regis filio ab Arelatensis regni episcopis, proceribusque delatum est, anno Christi DCCCXC. Stephani papæ V. anno v. Odonis regis anno III.

Ex editione P. Simondi

ANNO incarnationis dominicæ DCCCXC. indictione VIII. religiosus, atque satis venerabilis Bernoinus, sacræ sedis Viennensis archiepiscopus, pro quibusdam ecclesiæ suæ, sive generalibus totius regni necessitatibus, sedem adiens apostolicam, consultu ipsius domni apostolici, cui cura & solicitudo instat omnium ecclesiarum, digno quoque suo relatu de perturbatione hujus regni retulit, quomodo post gloriosissimi Caroli imperatoris obitum, aliquandiu sine rege & principe existens, valde undique affligeretur, non modo a propriis incolis, quos nulla dominationis virga coercebat, sed etiam a Paganis: quoniam ex una parte Northmanni cuncta penitus devastantes insistebant, ex alia vero Saraceni provinciam depopulantes terram in solitudinem redigebant. His & aliis hujusmodi causis ab eo auditis, reverendus dominus Stephanus apostolicus, ad lacrymas usque compunctus, tam verbis quam scriptis generaliter ad omnes Galliarum cisalpinarum tam ar-

Anno Christi 890.

chiepiscopos, quam & reliquos venerabiles antistites directis, suo sanctissimo commonuit hortatu, ut unanimes atque concordes omnes in Ludovico, nepote quondam Ludovici gloriosissimi imperatoris, consentientes, hunc super populum Dei regem constituerent. Cum igitur diligenter comperissemus, quod assensus sanctæ catholicæ & apostolicæ matris nostræ huic faveret electioni, simul convenimus in civitatem Valentiam, domnus scilicet Aurelianus Lugdunensis sedis archiepiscopus, necnon & domnus Rostagnus urbis Arelatensis archiepiscopus, venerabilis quoque Arnaldus Ebrodunensis archiepiscopus, ipse quoque domnus Bernoinus Viennensis archiepiscopus, cujus relatu voluntatem domni apostolici venerabiliter accepimus, cum aliis compluribus coepiscopis tractaturi, atque secundum Dei voluntatem quæsituri exploravimus, si hunc digne & rationabiliter secundum monita domni apostolici. cujus scripta præ manibus habebantur, super nos regem constituere deberemus. Assensus itaque in co omnium fuit, ut nullus melius rex fieri debuisset quam ille, qui ex prosapia imperiali prodiens, bonæ puer indolis jam coadolescebat. Cujus etsi ætas idonea ad reprimendam barbarorum sævitiam minus sufficere videretur: tamen nobilium principum istius regni, quorum non parvus est numerus, consilio & fortitudine, Deo juvante, comprimerentur, maxime inclyti Richardi ducis, eximiique principis fulta juvamine, quinetiam dominæ Hirmengardis gloriosissimæ reginæ. Utilitas regni, insita sibi acutissima atque profundissima a Deo prudentia, adjuncto sibi supradictorum episcoporum digno hortatu, procerumque totius regni consilio, secundum Dei timorem decentissime administrabitur. Denique freti & tanta sublevati fiducia, per Dei, ut credimus, voluntatem, supradictum Ludovicum excellentissimi Bosonis regis filium elegimus, atque in regem ungendum decrevimus, judicantes illum ad hoc dignum, cui præstantissimus Carolus imperator jam regiam concesserat dignitatem, & Arnulphus, qui successor ejus extitit, per suum sceptrum, perque suos sagacissimos legatos, Reoculfum videlicet episcopum, & Bertaldum comitem, fautor regni, auctorque in omnibus esse comprobatur. Hac tanta talique fulti auctoritatis licentia, communi omnes in jam dictam civitatem advenientes consensu, hanc regiam fieri decrevimus conscriptionem, manibusque insuper propriis ratam, perennibusque eam temporibus felicem vigere præoptantes, roboravimus, singulique subscripsimus.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S.J.

Ludovici, Bosonis filii, qui postea etiam Romæ imperium est adeptus, varia extant diplomata, Viennæ ut plurimum exarata, & Alexandri archicancellarii, qui archiepiscopus fuit Viconensis, nomine subnotata. Cujusmodi est illud Arelati Kalendis Februarii anno XX. editum, quo Manassi archiepiscopo propinquo suo confirmat res omnes ecclesiæ Arelatensis, quas Boso ipsius pater Rostagno Manassis decessori concesserit.

* sive Vangionense. Nam idem est.

CONCILIUM* WORMATIENSE

In causa Hermanni Coloniensis, & Adalgarii Hamburgensis episcoporum de Bremensi ecclesia contendentium celebratum, circa annum Domini DCCCXC. tempore Stephani papæ V.

Acta conciliique.

DE hac synodo in libello de vitis pontificum, quem sub titulo Luitprandi in lucem emisit Nicolaus Serarius, in vita sancti Stephani V. ista scribuntur: *Hic Hermannum Coloniensem archiepiscopum, & Adalgarium Hamburgensem archiepiscopum, de Bremensi ecclesia contendentes, VVormatiam ad synodum venire jussit, ubi Fulconi Remensi episcopo vice sua commissa, causam eorum examinari mandavit.* Hermannus Coloniensis archiepiscopus interfuit & subscripsit Triburiensi concilio, quinto anno post hæc tempora celebrato; Adalgarius nominatur Bremensis archiepiscopus in concilio Triburiensi, quo eadem hæc controversia agitata, Coloniensi archiepiscopo consensu Formosi pontificis adjudicata fuit. Adamus Bremensis in sua historia ecclesiastica libro I. cap. 41. Albertus Stadensis anno 896.

De hac eadem synodo Flodoardus libro 4. cap. I. ista: *Stephanus papa scribit Fulconi Remensi pro altercatione quæ versabatur inter Hermannum Coloniensem archiepiscopum, & Adalgarium Hamburgensem & Bremensem episcopum, pro qua Hermannus eidem papæ suam direxerat querimoniam. Adalgarius autem & suam direxerat, & postmodum per semetipsum accesserat, proclamans ab Hermanno ecclesiæ suæ privilegia violari. Ideoque in suam præsentiam commonuerat utrumque venire. Sed quoniam Adalgario veniente Hermannus defuit, tantæ liti finem imponere papa distulit, ne quidpiam præpropere judicare videretur, unde rediviva contentio futuris temporibus oriretur. Quocirca injungit hanc præsuli nostro sua ipsius papæ vice synodum convocare apud Vangionum civitatem cum vicinis suffraganeis limitaneisque episcopis, ad quam Hermannum Agrippinæ Coloniæ, & Senderoldum Moguntinum cum suis suffraganeis, necnon & eumdem Adalgarium occurrere jusserat, quatenus quid cuique debeatur diligens examinatio declararet.* ** *Super his quoque*, subjungit idem Flodoardus, *successori hujus Formoso dominus Fulco literas mittens, qualiter hæc a præfato Stephano papa sibi sint injuncta significavit: & ut sibi auctoritatis suæ in his exequendis scripta dirigeret, expetiit.* Nec plura ille in eam rem.

VITA ET EPISTOLÆ FORMOSI PAPÆ.

An & quando Formosus Stephano successerit?

FORMOSUS religione, morum integritate, atque doctrina laudatissimus, electione tumultuaria, elevante se contra eum Sergio diacono, anno Domini DCCCXCI. creatus est pontifex, vere optimus, ut constat ex Luitprando. Eumdem Stephano V. immediate surrogatum fuisse, præter Luitpran-

prandum & Flodoardum libro quarto capite primo, asserunt omnes antiqui Romanorum pontificum scriptores, omniaque veterum Græcorum antiqua monumenta. Nam in codice Columnensi Græco supra sæpius citato, ubi redarguitur pseudosynodus Photiana, successorumque Nicolai & Hadriani Romanorum pontificum series texitur, hæc habentur: Post Hadrianum hunc Joannes; post Joannem Marinus; post Marinum Hadrianus; alter deinde Stephanus V. deinde Formosus: post hunc alii quatuor, videlicet Bonifacius, Stephanus, Romanus, & Theodorus: & post hos Joannes, qui hæc scripsit. Quod igitur Leo Ostiensis historiæ Cassinatis libro primo capite quadragesimo octavo Formosum Hadriano subjungit, & Stephano V. anteponit, nisi fortasse intermediis omissis de Stephano VII. qui vulgo sextus nuncupantur, intelligi velit, erroneum est. Marianus vero & Sigebertus, eorumque imitatores recentiores historici, nonnisi per somnum excogitasse videntur, quod Agapetum & Basilium duos imaginarios pontifices nunquam visos vel auditos Stephano ejusque posteris anteponunt. Hunc Anastasius in Nicolao magnæ sanctitatis episcopum nominat. Hincmarus Remensis archiepiscopus, teste Flodoardo libro tertio historiæ Remensis capite 20. eidem scripsit, collaudans ejus quam audierat sanctitatis & scientiæ famam, quærensque ejus habere familiaritatem: & ut ipse pro se dignaretur orare, vicem rependere spondens, & quædam ei munera mittens, ut sui memoriam in orationibus habeat. Episcopatum Portuensem multo tempore pie & sancte administravit, adeo ut judicio sanctissimi Nicolai papæ I. dignus habitus fuerit, qui ad Bulgaros fide orthodoxa imbuendos apostolus mitteretur: cumque ibidem annis plurimis degisset, gentemque illam ad Christi fidem convertisset, majorem sibi inde gloriam comparavit. Hunc Joannes papa VIII. qui magno suo dedecore res suorum prædecessorum bene dispositas visus est aversari: (nam Photium Constantinopolitanum & Zachariam Anagniæ episcopum, quos Nicolaus & Hadrianus prædecessores Joannis sæpius damnaverant, vixque ad pœnitentiam vel laicam communionem recipiendos esse juste statuerant, ille non tantum restituit, verum etiam ipsum Zachariam Anagninum honorifico munere bibliothecarii apostolicæ sedis auctum, consiliarium suum fecit, eique legationes plures credidit,) episcopatu deposítum, degradatum, & ad sortem laicorum redactum ab urbe relegavit, jurareque coegit, se nunquam episcopatum suum repetiturum; sed laica communione contentum deinceps quieturum. Qua de causa Joannes in eum hac ratione animadverterit, non constat: nisi quod fortasse ob res male gestas, a Formoso correptus, & admonitus, ipsum velut rebellem ex albo episcoporum eradendum esse putaverit. Marinus Joannis papæ successor, virum meritis supra recensitis insignem, apostolatus honore condecoratum, hac ignominia obrutum, ut par erat, erexit, erectumque haud dubie a juramento per vim & metum extorto absolvit, & pristinæ dignitati restituit. Obtemperans sententiæ & mandato pontificis Formosus, episcopatum resumpsit. Cumque hoc potissimum tempore pessimorum tyrannorum invasione Romana ecclesia gravissime affligeretur, ipse vero Formosus Portuensis episcopus toto terrarum orbe, ut supra ex Flodoardo & Luitprando ostendimus, sanctissimus simul & doctissimus haberetur & coleretur: bono totius ecclesiæ catholicæ, prout sæpius factum fuerat, ex episcopo Portuensi ad moderandas habenas totius orbis catholici translatus

Marianus & Sigebertus redarguuntur. Formosus qualis?

Quid a Joanne VIII. passus?

Marinus Formosum restituit.

Formosus cur pontifex factus ex Portuensi episcopo?

est ad episcopatum & pontificatum Romanæ ecclesiæ: cujus initio, epistolam illam, quam Stylianus destinaverat ad Stephanum V. priusquam Romam afferretur defunctum, accepit, aliamque infra extantem reddidit. Valde solicitus fuit, ut Carolum Simplicem filium Ludovici Balbi legitimum Galliarum regni heredem in regno stabiliret, ut videre est ex epistolis, quas hac de re apud Fulconem. Widonem qui ante 15. annos sibi nomen imperatoris usurpaverat, ut ex quodam antiquo diplomate docet Baronius, anno pontificatus sui 2. filium vero ejusdem Widonis Lambertum sequente anno, Occidentis imperatores legitime creavit, unxit & coronavit. Quare non aliter quam per surreptionem, ut acta concilii Romani sub Joanne IX. testantur, accidisse potuit, quod idem pontifex Formosus anno pontificatus sui sexto & ultimo Arnulphum vocaverit, eique coronam imperii occidentalis imposuerit. Corrigendus est igitur communis error chronographorum, qui contra præscriptum sacrorum Canonum, & auctoritatem sedis apostolicæ, post Carolum Calvum, Widone & Lamberto omissis, in serie occidentalium imperatorum enumerant Arnulphum, qui legitime nunquam electus & coronatus, imperatoris titulo nunquam condecorandus erat. Per electiones & coronationes supra enarratas civium Romanorum invidiam & odium maximum incurrit; eorumque vivens simul & mortuus gravissimas injurias, contumelias ac sacrilegia sustinuit. De iis quæ a Romanis civibus passus est vivens, Luitprandus lib. 1. cap. 8. his verbis enarrat; Hoc in tempore Formosus papa religiosus a Romanis vehementer affligebatur, cujus & hortatu rex Arnulphus Romam advenerat. In cujus ingressu ulciscendo papæ injuriam multos Romanorum principes obviam sibi properantes decollari præcepit. Quas injurias, quævе probra successores illius Stephanus VI. & Sergius III. vel per facti ignorantiam, vel per summum sacrilegium eidem pontifici intulerint, quomodo exhumatus & tribus digitis mutilatus sit, iteratis & repetitis ordinibus eorum, quos Formosus ordinaverat, dicam infra in vita Stephani VI.

Quot imperatores coronaverit?

Arnulphus chronologiæ imperatorum Romanorum eximendus est.

Formosus quid in vita passus?

Formosus post mortem judicatus & exhumatus.

Anno domini 896. pontificem a scriptoribus hujus temporis valde commendatum obiisse, postquam 6. annis sedem pontificiam tenuisset, testantur Regino, Luitprandus, & Adamus Bremensis. Errant ergo recentiores, qui anno 895. anno pontificatus sui quinto, eumdem ex hac vita decessisse scribunt. *Hæc Baronius tom. X. annalium.*

Quando obierit?

EPISTOLA I. FORMOSI PAPÆ AD STYLIANUM NEOCÆSAREÆ

Euphratesiæ provinciæ episcopum,

Respondet literis a Styliano ad Stephanum papam V. missis, quas supra descripsimus.

LITERAS sanctitatis tuæ ad apostolicam sedem missas, *&c. Ita decurtata in codice habentur, & post multa brevitatis causa omissa hæc sequuntur*: Petis misericordiam, & non scribis quomodo sit exhibenda, neque cui, sæculari, videlicet vel sacerdoti. Si enim sæcularem dixeris, venia dignus is erit, tanquam a sæculari dignitatem adeptus: si vero sacerdotem dicas, non adhibes mentem quod dignitatem præbere non potuit qui dignitatem non habebat. Nihil potuit dare Photius præter damnationem quam habuit, per impositionem obliquæ manus, & damnationem præbuit. Quomodo dignitatem potuit accipere qui particeps factus est condemnato? Quoniam pro ordinato misericordiam obtinere petis, animadverte quod ordinatorem

potius

potius foves, juxta Domini sacrum eloquium: *Vel facite arborem bonam & fructus ejus bonos: vel facite arborem malam, & fructus ejus malos. Numquid potest ficus uvam producere, vel vitis ficus?* Oportebat igitur istam ecclesiam, in qua talia deprehenduntur facta, gravissimas dare pœnas, ut hujusmodi pœnis vestra ecclesia purgaretur. Continet autem nos benignitas & fratrum dilectio, quæ nobis persuadet ut alia quidem toleremus, alia vero omnino e medio tollamus. Quapropter misimus e latere nostro religiosissimos episcopos Landenulphum Capuanum, & Romanum, quibuscum sanctitatem etiam tuam hortamur convenire, nec non Theophylactum metropolitanum Ancyræ, & Petrum fidelem nostrum: ut ita ante omnia in Photium prævaricatorem & legum eversorem sententia a prædecessoribus œcumenicis pontificibus synodice prolata, necnon a nostra humilitate confirmata, perpetuo tempore immutabilis permaneat, Cum iis vero qui a Photio fuerunt ordinati misericorditer nos gerentes, decernimus ut oblatis libellis se deliquisse fateantur, & pœnitentia veniam deprecentur, pollicentes se nunquam tale quid commissuros. Deinde his peractis, quæ sequuntur omnia, quæ nostris literis mandata conspiciuntur, una cum prædictis viris sanctitas tua peragat, nec aliquid addendo, nec diminuendo aut commutando. Ita enim & a nobis, & a reverentia tua in communionem fidelium receptis ut laicis, scandalum delebitur. His vero peractis, si quis ipsorum communicare renuerit, noverit seipsum a communione nostra alienum fore. In Domino valete.

Matth. 12.

EPISTOLA II. AD ADALGARIUM ARCHIEPISCOPUM HAMMABURGENSEM.

Decernit, ut Hammaburgensis Ecclesia Bremensem ad subsidium habeat, donec suffraganeos instituere valeat.

Formosus servus servorum Dei Reverendissimo & sanctissimo Adalgari Archiepiscopo Hammaburgensi.

Ex Henschen. Act. SS. Mens. Febr. die 3. in Comment. prævio ad Vitam S. Anscherii

ARBITRAMUR tuam sanctimoniam, prout injunctum fuerat, ad Apostolicam sedem festinare, quatenus disceptatio, quæ inter te & Hermannum Agrippinæ Coloniæ reverendissimum archiepiscopum ventilatur, de Bremensi ecclesia finem acciperet, Sed ipso per suos vicarios insistente, & querimoniam multiplicante, cur tuam non exhibueris præsentiam, saltem per defensorem vicarium, non modicum miramur. In quo suspicare tribuitur summopere, contentionem non odire, qui judicii æquitatem conatur subterfugere: præsertim cum & Maguntiæ sanctissimus Archiepiscopus, cui de hac re, ut veritatem inquireret per confratres & conlimitaneos episcopos injunctum fuerat, ad nos scribens significaverit; quatenus venientibus reverendissimis episcopis ad Frankenford, de hac eadem re diligentissima facta fuerit inquisitio, omnesque Diœcesani ejusdem Coloniensis Episcopi, Francho videlicet Tungrensis, Vodelbaldus Trajectensis, Woselmus Mimigardevordensis, Druogo Mimidomensis, Egilmarus Osnabrugensis, sub testificationis prætextu testificati sunt, usque ad te nullum Bremensis Ecclesiæ Præsulem modum subjectionis Coloniensi Antistiti contempsisse, sed semper decessores tuos, qui eidem Bremensi Ecclesiæ præfuerunt a temporibus suæ Christianitatis, sedi Coloniensi fuisse subjectos. Verum quia tantorum virorum testimonium frustrari non expedit, & ad statutum veniendi tempus festinare vel delegare vicarium distulisti, tanti temporis querimoniam, ac Legatorum constantem instantiam nihili pendere inhumanum videbatur. Quapropter artati, hinc ne Coloniensis Ecclesia justitiam perderet, inde ne Hammaburgensis Ecclesia, quæ ad Gentium vocationem instituta fuerat, subsidio destituta deficeret; dispensative censuimus, quatenus quoadusque divina suffragante gratia, prælibata Hammaburgensis Ecclesia intantum dilatetur, ut Episcopiam instituere valeat, jam memoratam Bremensem Ecclesiam ad subsidium habeat: & quoties in magnis ac prænecessariis canonicis negotiis oportuerit, non subjectione aliqua, sed affectu fraternæ caritatis Hammaburgensis Archiepiscopus, qui ejusdem Bremensis Ecclesiæ regimen obtinet, per se aut vicarium suam vicem gerentem, in adjutorium Coloniensis Archiepiscopi invitatus accedat. Dilatata autem Hammaburgensi Ecclesia, largitore omnium bonorum amminiculante, & fundatis Episcopiis, sæpe memorata Coloniæ sedes Bremensem recipiat ecclesiam. Inhumanum quippe est inter seculares, aliena jura pervadere: quanto magis sanctissimos Episcopos statutos a Patribus transgredi terminos, & eos litigare, qui pacis debent subditis exempla præbere? Hæc autem ad hoc decreta est dispensatio, ut pax vigeat, cesset contentio, & justitiæ vigorem misericordiæ compassio temperet, scientes sine pacis bono nullum Deo munus fore acceptabile.

ANNO CHRISTI ....

SYNODUS AB EDUARDO SENIORE REGE ANGLORUM CONGREGATA,

præsidente Pleigmundo archiepiscopo Doroberniæ.

Cum Formosus papa regem & Angliam totam interdixisset, quod multi in ea episcopatus per annos multos suis viduarentur episcopis, jam ad impetrandam absolutionem, septem simul ad episcopatus totidem episcopi eliguntur.

SED ut ad nostrum, *inquit Malmesburius*, Edvvardum revertar, quid ejus tempore de renovandis episcopatibus a papa Formoso præceptum sit, jucundum puto memoratu: itaque verbis eisdem quibus inveni scriptum interseram.

De tempore hujus Synodi non plane constat: ideo annum ejus incertum reliquimus.

Anno, quo a nativitate domini transacti sunt anni nongenti quatuor, misit papa Formosus in Angliam epistolas, quibus dabat excommunicationem, & maledictionem regi Edvvardo, & omnibus subjectis ejus, pro benedictione, quam dederat beatus Gregorius genti Anglorum a sede sancti Petri. Nam per septem annos plenos destituta fuerat episcopis omnis regio Gevissorum, id est, Westsaxonum. Quo audito, congregavit rex Edvvardus Synodum senatorum gentis Anglorum, cui præsidebat Pleigmundus archiepiscopus Cantuariensis interpretans

distri-

ANNO CHRISTI 896. Ind. 1.

AEPISTOLA FORMOSI PAPÆ AD EPISCOPOS ANGLIÆ,

De ecclesia Anglicana bene ordinanda.

Fratribus & filiis in Christo omnibus episcopis Angliæ Formosus.

a Anglici metuebantur Ecclesiæ Romanæ.

A NOVIO, nefandos ritus Paganorum partibus in vestris repulsuabile, & vos tenuisse falsentium, ut cunes non valentes latrare; gladio separationis a corpore Dei ecclesiæ vos ferire deliberavimus. Sed quia, ut nobis dictum fuit, vos Pictorum mundus intimavit, tandem erubescibilia, & semina verbi Dei olim venerabiliter jacta in terra Anglorum crepidibus recutere: nunquam desperavimus retrahentes. Dei omnipotentis & beati Petri apostolorum principis beneficiorum vobis mittimus, orantes, ut in bene cœpto perseverantiam habeatis. Vos enim estis fratres, de quibus loquens Dominus, inter alia inquit: *Vos estis sal terræ, & si sal evanuerit, in quo salietur? ad nihilum valet: Pro ellis in hoc mundo significatur vestrum per verbis Episcoporum condenter homines nomitum a vobis debere; & in moribus & in vita vestra bonæ actionis fiadium quasi lumen apparere fulci, per quod gentes audiendo ad virtum, quomodo cauæ ambulare, videant, ut ad promissionem æternæ beatitudinis sine offensa currentes, valeant pervenire. Nunc accinginini ergo, & virgilantes contra diabolum vestrum *quasi leonem circuit*, & non patisamini ulterius in regione vestra, penuria paborum Christianum: fidem violari, gregem dispergari, dilapidari: sed eum anno obtenti, alter qui idoneus fuerit, canonice promoveri exhortor. Nam secundum legem *plures fuisse sunt sacerdotes: ex quod mores prohibentur permanere.* Quod Dominus confederans, ait: *Pro parentibus tuis assumpti be filii, constituet eos principes super omnem terram.* Nulli itaque mora sit subrogandi alium, cum quilibet sacerdotum ad hoc officium aptus fuerit: sed nunquam illi, qui primæ sedis principatum gerens, interveto ceteris episcopis præsedit dignosticur, fratrii obscure fecit denuncians, facta electione canonica, iller conficeret consecrare. Quid quæso inter vos principatum tenere debeat, quare sedes episcopalis ceteris præpollet, habeatque primatum, ab oltanis nominibus non notificum est. Nam, ut ex scripris B. Gregorii, ejusque successorum tenemus, in Dorobernia civitate metropolim sedemque primam episcopalem constat esse regni Anglorum, cui venerabilis frater noster Plesmundus nunc præsule dignoscitur; cujus honorem dignitatis nos nullo pacto imminui permittimus, sed eci vices apostolicas per omnia gerere mandamus.

Et licet B. Gregorius papa primo vestræ gentis episcopo Augustino omnes Anglorum episcopos sibi subjectos constituit: ne tot propter unius fratris Dorobernæ sive Cantuariæ archiepiscopo, ejusque successoribus legitimis, eandem dignitatem confirmamus, mandates, & autoritate Dei, & beati Petri apostolorum principis præcipimus, ut ejus canonicis dispositionibus omnes obediant: & nullus eorum quæ ei, fuisque successoribus apostolica auctoritas concessit fare, quoquo modo audeat. Si autem quivis hominum contra hæc aliquando niti, ac imminuere ista tentaverit, sciat se procul dubio mulctandum fore gravi anathemate, & a corpore sanctæ ecclesiæ, quam inquietare molitur, perpetuo, nisi resipuerit, separandum.

NOTA GABR. COSSARTII S. J.

Synodum Anglicanam modo relatam attribuit Malmesburien-

buriensis, non anno 904. ut ait Baronius: sed 900. *domo*, inquit, *sua a nativitate transfulit fere anni 904.* Quem annum quis negat esse nonquidemnum quintum & centesimum, ut videt, acta Canuariensis ecclesiæ. Sed nobis hic de eo non videtur disputa, quem post Baronium nulli moderni scriptores Anglicanæ. Qui enim concilium hoc habuit anno nongentesimo quinto pourrite sub Formoso Papa, qui anno xxiv. decessit? quem? nisi potius Sciotæ litteræ ad Edwardum fuisset dederit Formosus? qui potuit Edwardus Anglorum rex fuit? Nam Formosus anno 896. obiit: Edwardus anno 901. regnare cœpit.

Hoc reparandæ labi conjicturam Spelmannus affert quam felicem. *Si Formosus*, *inquit*, *sacrosanctis conciliorum decretis pro suo officio quia fuit, non defuit.* Atqui non minus cessæ defuerat cura. Primum enim Leo IV. anno nonum 906. pontificis exercuerat, & tunc qui ad 902. recensetur. Itaque si quæstio Spelmanni divinationi innixa, error effet non in Formosi nomine nomine, fed in anni signo nota. Quod Baronius notum quadragesimi pontificatum Leo V. tenuit. Nemini autem profunditer Spelmannum, tantum abesse ut quæstio dubii effet an Anglicus Ecclesiæ, an pontificis coactum in Anglia concilium fuisse, fagatum a concilio Pingonadum Romam appulisse, plaeciat pontificem, literas ab eo missiffe.

Itaque & corruptionem eft Formosi nomen, longe posteriorem Formosum fuisse, quam in locum Joannis IX. qui anno nongentesimo quinto, regnante in Anglia Edwardo ecclesia præfuit. Gente Polydorus Virgilius Italus historiæ lue. VI. eo pontifice id totum contigisse narrat. Hic Malmesburiensis errorem emendatus ipse patrio, five ambe fallit, & vivo adhuc, Quinquies Joannes 8. per IX. præpetram in Polydori libro fcripsit ut & in historia Anglicana Nostre Diabetici, qui Polydorum vinxit fortaffe fide fecutus eft. Haec enim eft ea perpetuum & diffidium ille diabolicum, qui ab Adamo vitio hujus regni fcripsit, quem Edwardus rex Epifcopos Archiepiscopumque ejus Cantuariensem, ut ait Malmesburiensis, idemque cum Polydoro, qui ait Edwardum ejus Archiepiscopum

Asserum Schireburnensem (hujus scilicet nominis primum, quem solum agnoscit) superstites esse, & anno 904. subscripsisse.

Sed non solum Schireburniam & Vintoniam ante an. 904. pastoribus viduatas fuisse constat; verum etiam Dorcestriam, cui eo anno Cenulphus Episcopus præfectus est; in utraque enim Chronologia Saxonica anno 897. dicitur Ealhardum Episcopum Dorcestrensem obiisse; quare Cenulphus seu Kenulphus nonnisi post septennalem vacationem ad Dorcestriæ præsulatum evectus fuit. Restat quarta sedes, quæ ante Concilium istud per annos septem vacavit; aliæ enim tres ex Vintoniensi, & ex Schireburnensi evulsæ. Ea est Seolsiensis, vulgo *Selsey*, qui locus peninsula tunc erat, nunc marinis fluctibus hausta, sedesque sub an. 1070. Cicestriam translata. Australium Saxonum, apud quos Selseya posita, Bernegus seu Beornocus anno 904. Episcopus designatus; sed cum Seolsejensium, seu, ut nunc loquimur, Cicestrensium Episcoporum per hæc tempora successio in obscuro sit, ex tempore, quo aliæ tres sedes sine Episcopis fuere, facile est intelligere Seolsejensem ante annum 904. sine Episcopo etiam fuisse, ideoque & Concilium hoc Anglicanum ab eo Christi anno removeri non posse. Animadvertens Wartonus traditionem septennalis vacationis Episcopatuum præfatorum ab Historicis Anglicis constanter affirmari, concludit se ei fidem tamen abrogare nolle, sed septem illorum Episcoporum ordinationem uno die a Plegmundo factam ad an. 909. uti jam monui, rejicit. At hoc pacto ipsemet evertit, quod jam adstruxerat, cum antea asseruerit, Doneulphum Vintoniensem, & Asserum Schireburnensem (primum sc. hujus nominis, quem solum, uti Alfordus, aliique, agnoscit) usque ad an. 909. superstites fuisse, quo casu sedes Vintoniensis & Schireburnensis ante annum 909. per septennium non vacassent. Certum itaque manere debet, Plegmundum in Concilio anno 904. celebrato septem uno die Episcopos constituisse, postquam septem ante annos in regno Westsaxonum nulli Episcopi fuissent.

Nec aliquem movere debet, quod ait Wartonus, annum nempe 905. novorum Episcopatuum fundationi & Parochiarum distributioni minus fuisse accommodum, quod Dani Northumbriam & Eastangliam tunc insederint; Mercii ad Eduardi regis nutum adhuc non spectarint; utrosque Eduardus frequentibus præliis illo ipso anno debellarit, sequentique pace facta in ditionem acceperit. Edoardus enim, qui omnes illas ditiones sibi subiicere decreverat, Episcopos in antecessum instituere voluit, eo fere modo, quo Gelasius II. anno 1118. Cæsaraugustæ adhuc in Saracenorum potestate existenti Episcopum dedit, cujus rei alia non desunt exempla. Hujus Concilii epocha tot controversiis implicata, nunc tandem indubitata esse debet, solutis quæcumque adversus eam adduci possunt rationibus.

Cossartius uno tenore refert Synodum laudatam, & Epistolam Formosi Papæ ad Episcopos Angliæ, quæ est de Ecclesia Anglicana bene ordinanda, quasi hæc illius Concilii pars fuerit. Ea revera a Formoso papa data, ideoque ab anno 894. non removenda, cum annus, quo scripta fuerit, ignoretur. In illa Formosus ait: *Audito nefandos ritus Paganorum partibus in vestris repullulasse, & vos tenuisse silentium &c.* Quare hæc Epistola data a Formoso Papa post an. 891. quo hic Pontifex Romanus ordinatus est, & postquam Fulco Archiepiscopus Remensis duas mox memoratas literas, quarum meminit Flodoardus ad Alfredum Regem, & ad Plegmundum Archiepisc. Cantuariensem scripsisset; cum in iis verba faciat de *perversissima secta Paganicis erroribus exorta, incestuosa luxuriæ fomenta*, uti ab Alfordo citato observatum, qui addit Eadmerum Monachum Cantuariensem Auctorem accuratum & Malmesburiensi antiquiorem Formosi nomen his literis præfixisse in lib. 5. Novorum. Hinc non male scripsit Parkerus vir e secta Protestantium in Antiq. Britan. dum de Plegmundo loquitur: *Tempus effœminatum hoc fuisse Warnerus in fasciculo Temporum pronunciat: fides, inquit, tum valde deficere cœpit, & Clerici maleficiis erant dediti, consurgentibus sectis.* Sacerdotes enim aliqui fœminarum commercio usi, & abusi sunt; quod ab Episcopis moniti obstinate defendere pertexerunt. Porro hæc ad Anglicanos Episcopos Epistola, non in libris Regum a Malmesburiensi recitata, uti laudata Synodus, sed lib. 1. de gestis Pontif. pag. 211. dum de primatu Archiepiscopi Cantuariensis disserit, ideoque Formosi Papæ tempore dari potuit, sed inter eam & Synodum Anglicanam nulla est connexio; post mortem enim Formosi, bellis in Anglia omnia turbantibus, Regnum Westsaxonum per annos septem sine Episcopo fuit, & post illud septennium Concilium Anglicanum coactum;

ANNO CHRISTI 891.

** SYNODUS MAGDUNI AD LIGERIM IN ECCLESIA B. LIFARDI CONFESSORIS.

In qua VValterio Senonensi archiepiscopo deprecante sancitum est anno DCCCXCI. Ind. IX. ne quis in posterum abbas ordinetur in cœnobio S. Petri Senonensis, nisi quem ipsi monachi sua dispositione ex suis elegerint.

Ex Chronico S. Petri Vivi Senonensis, edito a D. Luca Dacherio Tomo II. Spicilegii.

ANNO Dominicæ incarnationis DCCCXCI. Indictione nona, celebrata est synodus in Magduno super fluvium Ligeris, in ecclesia beati Lifardi confessoris Christi, regia jussione gloriosi regis Odonis diversis ecclesiarum episcopis confluentibus: ubi cum de diversis ecclesiæ utilitatibus & negotiis tractaretur, exposita est in omnium præsentia ratio Fratrum beati Petri apostolorum principis cœnobii Senonensis ecclesiæ in ejus suburbio constituti: dicentes se plurimum ex revolutis temporibus discriminis jacturam tolerasse enormiter, idcirco quod eis a suis pontificibus, Senonensis videlicet ecclesiæ præsidibus, multi ex aliis cœnobiis in prælaturam regiminis abbates constituerentur. Quod utique quia præter regulam beati Benedicti & institutionem sanctorum canonum esse videbatur, sancitum est a beatissimis pontificibus, monente, imo & deprecante ejusdem loci venerabili pontifice Gualterio Senonensis ecclesiæ, ut nullus deinceps ordinaretur vel constitueretur pater Monasterii, nisi quem ipsi sua dispositione & libitu voluntatis ex suis eligerent. Quocirca præsenti privilegio solenniter a prædictis decretum est præsulibus, ut quicumque temerarius hanc tantorum auctoritatem Patrum præsumpserit violare, sub vinculo anathematis habeatur, & auctoritate qua Dominus noster Jesus Christus potestatem contulit Discipulis suis ligandi & solvendi dicens: *Quodcumque ligaveritis, &c.* Omnium igitur manibus roboretur quod omnium consensu firmatur.

Et subscripserunt omnes, qui ibi aderant, episcopi videlicet, & archiepiscopi, quorum hæc sunt nomina.

Gualterius immerito sanctæ Senonensis ecclesiæ archiepiscopus confirmavit.
Edacius Bituricensis ecclesiæ archiepiscopus.
Hebernus Turonorum archiepiscopus.
Hersridus episcopus.
Teodardus Narbonensis ecclesiæ archiepisc.
Adalgarius Æduorum episcopus.
Herfredus episcopus.
Semper Agilmari maneat sub nomine * firma.
Eumenus Nivernensis episcopus.
Climerius Carnotum episcopus.
Addolenus Albiæ episcopus confirmavi.
Agilbertus gratia Dei Bituricensis episcopus.
Vvalterius episcopus Aurelianensis.
Servus Dei humilis episcopus Gerondensis.
Guarinus * Coroacensis episcopus.
Adaldus humilis Archipræsul.

* hoc est confirmatio & subscriptio.

* f. Cavilonensis.

CON-

ANNO CHRISTI 892.

CONCILIUM VIENNENSE,

Ab episcopis regni Arelatensis, præsidentibus Formosi papæ legatis, Viennæ celebratum in basilica Salvatoris, anno Christi DCCCXCII. Formosi ejusdem papæ anno II. Odonis regis V.

TITULI CANONUM.

Edidit Baronius in Append. tom. XII.

I. *Ut sæculares, qui res ecclesiasticas detinent, nisi admoniti se correxerint, excommunicentur.*
II. *Ut sæculares, qui clericum aliquem occiderint, vel dehonestarint, nisi ecclesiæ satisfaciant, excommunicentur.*
III. *Ut qui ægrotantis seu defuncti episcopi vel presbyteri eleemosynam fraudat, excommunicetur.*
IV. *Ut sæculares, ecclesias inconsultis episcopis non dent; neque census ullos introitus causa exigant.*

PRÆFATIO.

HÆC capitula facta sunt anno dominicæ incarnationis DCCCXCII. indictione X. jussu domni Formosi apostolici congregata Synodo apud Viennam metropolim Galliæ, præsentibus legatis sanctæ apostolicæ sedis venerabilibus episcopis Paschali & Joanne, & aliis coepiscopis ejusdem regni, quorum nomina subter habentur adscripta, in basilica urbis, ipsius S. Salvatoris nomine consecrata.

CANONES.

I.

Ut ab injusta invasione & possessione ecclesiasticarum rerum, sæculares abstineant, & qui hactenus hoc fecisse noscuntur, emendare cogantur: & si admoniti non se correxerint, tunc congruo tempore virtute Spiritus sancti, ex auctoritate beati Petri apostoli, habeantur excommunicati.

II.

Ut sæculares, qui de catalogo clericorum aliquem occiderint, vel castraverint, vel aliquo membro detruncaverint, seu temere dehonestaverint; & de præteritis pœnitendo ecclesiæ satisfaciant, & emendare studeant. Quod si non fecerint, supradicto tempore excommunicentur.

III.

Ut eleemosynam episcopi, vel presbyteri, ægrotantis seu defuncti, nemo qualibet fraude violare præsumat. Quod si quis fecerit, nisi emendaverit, simili sententia feriatur.

IV.

Ut nemo sæcularium, ecclesias dare, vel offerre, absque consilio & voluntate episcoporum, ad quos ipsæ ecclesiæ pertinent, præsumat. Et ut nulli census a presbyteris loco muneris ad introitum, ut dicunt, ecclesiarum exquirantur, aut vi aliqua extorqueantur.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

Editum a Baronio in appendice tomi XII. ex codice Massoniano, qui nunc est in bibliotheca archiepiscopi Tolosani. Visuntur & alia eorumdem canonum quædam exemplaria.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Joannes le Maire, in libello Gallico de differentia schismatum & conciliorum ecclesiæ, narrat, se in codice MS. monasterii Athanacensis ad confluentes Araris ac Rhodani prope Lugdunum extructi, legisse, celebratum fuisse Viennæ concilium in ecclesia S. Salvatoris, cui præsidebant legati Paschalis ac Joannes; subscripserunt vero Barnon (legendum haud dubie Barnoin, isque ipse est qui paullo ante in Cabilonensi ad ann. 887. in Valentino ad ann. 890. & alibi, dicitur Bernoinus sive Barnuinus) Viennensis Archiepiscopus, Aurelianus Lugdunensis Archiepiscopus, Isaac Valentinus episcopus, Isaac alter Gratianopolitanus episcopus, & alii multi. Ex eo autem hunc citat canonem, qui non reperitur in Baronianis annalibus, nec in Binii Sirmondive conciliis.

Ut presbyteri non in villis, sicut quibusdam consuetudinis est, morentur; & fœminas secum in domibus suis habitare non permittant, exceptis illis quas canonica permittit authoritas.

Monendos vero hic lectores arbitror barbare a nonnullis vocari abbatiam Desneæ Lugduni, quæ dicenda erat Athanacensis, Gallice, *l'Abbaye d'Aisnay*.

ANNO CHRISTI 892. sec. 893. ex Romana an. Christi supputatione.

CONCILIUM REMENSE IN QUO CAROLUS

Simplex, filius Ludovici Balbi Francorum regni legitimus successor, a Fulcone Remensi episcopo, Odone comite qui tyrannice regnum invaserat rejecto, rex Francorum ungitur, & datæ sunt comminatoriæ literæ ad Balduinum comitem Flandrensem rerum ecclesiasticarum invasorem, anno Domini DCCCXCII. tempore Formosi papæ.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

Arguebatur Balduinus, quod presbyterum flagellarat, quod basilicas presbyteris quibusdam abstulerat, aliisque dederat inconsulto episcopo; quod Noviomensis ecclesiæ res invaserat, & monasterium quoddam sibi usurparat; quod denique contra regem insurrexerat. Hæc enim, Flodoardo teste, capita sunt epistolæ, quam Fulco Balduino eidem post synodum scripsit.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Carolum simplicem a Fulcone inunctum fuisse in regem Francorum die 28. Januarii, plurima docent ejusdem principis aliorumque diplomata, quæ non est opus hic pluribus recensere. Quod vero ad annum Christi spectat, rectius ex vulgari Julianæ correctionis numeratione, dixeris fuisse 893. licet tum nostrates Galli labentem adhuc numerarent annum 892. usque ad Incarnationis Dominicæ festum aut Pascha-

ANNO CHRISTI 850.

Pascháles feriás, quod pauci ex Chronologis adverunt, A dum Romanum Gallicámque supputationes pergerem, istæc fe permiscerent.

NOTA SEVERINI BINII.

Cum Odo omnes Parisiensis ciuitatis ecclesiæ sub obitu Caroli Calui imperatoris, qui tribus Regnorum annis domini 868. ex hac vita migrauit, horuiique tyrannice ulurpaslet, negaque pontificem absolui posset, neque uinc haberi compotem Carolus simplex hæres omnes regni hæreditatis successiones, qui ad eum deuenerant, conuentum suis ex episcopis & procerum suorum fidelibus Fulconis conuocauerat episcopi & procures regni ad quem ipse contendu ethui reuertuntur, quorum fidelitatem per sacramentum ad præsentia suscepta ignatos deuotionem fuisse, idcirco non alii quam Carolo Simplici filio Ludouici balbi de gente & cognatione antecessorum suorum. Post exuuoratum ergo Odonem Parisiensem ciuitatis Carolus Fulconi inungendum archiepiscopo Remensi, hic de caulis Fulconis ordinationis conscia fe valde commotum esse inuitis scriptoribus ad eum literæ quas summarim recenlui Flodoardus breuiter exponit. Erogato probabilis- Conciliis simus, quibus ipse Odonis & electi Caroli Simplicis, Fulconis & Caroli Simplicis, tum commendatis. Verbis, aliisque, quo ipse commodius fecit, & sequentibus illa fuse: Flodoardi Odo quoque capitur, & Remensium primo ad suos Fulco. Ac multis regi remandantibus, ut ad se ueniret, ille cessabat regi Carolo quem patrinum esse uerum est, quod de consensu ipse procederet, ex quod audierat, nitum fuisse omnium ipsius Remensis ecclesiæ fidelium, ut nemo eum ordinaret, quod ordinem Carolo imperatore huius Remensis ecclesiæ quod accepisset, & ab eo ipsi Remensi ecclesiæ restauratus, in spiritualibus & gubernationem; sed ipse plures ibat suffragia dominium & gubernationem dimittere. Vnde rex non sine offensa uel contemptu ordinationis suæ, quam ipse in ea fide per sacramenta susceperat

ANNO CHRISTI 895.

principis, ab ipso vivifico redemptionis nostræ pretio extorris fieret, & cum Juda Domini proditore damnatus æternis irremediabiliter suppliciis addiceretur. Sin vero immunem se esse per omnia prænosceret, fisus misericordiæ Dei, tanti muneris donum ad salutis suæ remedium saluberrime percipere non diffideret. Quod omnibus usquequaque satis fuit. Inde igitur pastor piissimus misericordia motus, illius causa apud Flaviniacum cœnobium & castrum publicum sanctam synodum propriæ ecclesiæ colligens, juxta statuta supradictorum antistitum, missarum solenniis deducti, omnibus qui adfuere in primore ecclesia S. Petri collectis, jam supra fatum præmonuit virum, ut sicut sibi ipsi conscientia dictaret, ad sacra sumenda, aut etiam refugienda, quoquo vellet modo seipsum præfigeret. Quique in nullo hæsitans, Deum sibi, & ipsum, quod percepturus erat, redemptionis pretium in testimonium & judicium invocans, fidissime, omnibus in prospectu positis, quæ supra fuerant præfixa, votis omnibus peregit. Hoc igitur tanto donatus munere, ne unquam ulterius tam æmuloso sauciaretur vulnere, hoc scriptum a præfato seniore & subter notatis suis coepiscopis petiit relegendum, & manibus corroborandum.

Walo humilis sanctæ Æduensis ecclesiæ episcopus relegi & subscripsi.

Ardradus humilis Cabilonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Geraldus rector & humilis episcopus Matisconensis ecclesiæ subscripsi.

" *His minus apposite præfigitur a nonnullis* Aurelianus sanctæ Dei Lugdunensis ecclesiæ archiepiscopus relegi & subscripsi. *Per seniorem quippe auctor illius instrumenti Gualonem Augustodunensem episcopum haud dubie intelligit.*

CONCILIUM TRIBURIENSE

Pro reformanda disciplina ecclesiastica, celebrandum anno Domini [1] DCCCXCV. tempore Formosi papæ.

A studioso quopiam, qui concilium exscripserat, additum est hoc proœmium in codice Brixiensi, ut ex citato Gratiano videre est.

CELEBRATUM est sub imperatore Arnulpho a vigintiduobus episcopis Germanorum Triburiæ concilium anno incarnationis Domini DCCCXCV. tam sancta sane intentione & diligentia, ad resecandum omnem palmitem inutilem, ad extirpandam cujuslibet hæreseos radicem, ad tollendam schismatis occasionem, ad corrigenda clericorum vitia, ad præcavenda populorum scandala, breviter, ad reformandos mores & status, non modo clericorum, sed & laicorum, ut Gratianus postea pleraque ejus capitula diligenti studio recitaverit in volumine decretorum.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Communis oratio pro concordia tam cleri quam populi.*

II. *De quodam presbytero excæcato, & de excommunicatis interrogatio synodalis.*

III. *Responsio regis, & de excommunicatis sententia universalis.*

IV. *De injuria & contumelia, quod absit, presbyterorum.*

V. *Quali pœnitentiæ subjacere debeat qui presbyterum voluntarie morti tradiderit.*

VI. *De eo, qui evaginato gladio atrium ecclesiæ intraverit.*

VII. *De his qui res ecclesiæ sive interiores, sive exteriores, rapiunt.*

VIII. *De his, qui contemnunt bannum ab episcopis impositum.*

IX. *De eo, si episcopus ecclesiasticum, & comes sæculare complacitum, una die condixerint.*

X. *Ut episcopus non deponatur, nisi a duodecim episcopis, presbyter a sex, diaconus a tribus.*

XI. *Si quis clericus homicidium fecerit, ab ordine cessare debebit.*

XII. *Ut præter pascha & pentecosten baptisma non celebretur, excepta necessitate periclitantium.*

XIII. *De decimis.*

XIV. *De decimis antiquarum & noviter consecratarum ecclesiarum.*

XV. *De sepultura mortuorum.*

XVI. *Ut sepulturam morientium nemo vendat.*

XVII. *Ut nullus laicus in ecclesia sepeliatur.*

XVIII. *De vasculis, quibus mysteria sacra conficiuntur.*

XIX. *Ne in calice aut vinum solum, aut aqua sola offeratur.*

XX. *De injuria clericorum.*

XXI. *De querimonia inter presbyterum & laicum.*

XXII. *De eo, si quis liber aliquo crimine infamatur.*

XXIII. *De his qui velatas Deo consecratas in conjugium duxerint.*

XXIV. *De virgine ante duodecim annos velata non consentiente patrono sub cujus erat patrocinio.*

XXV. *De viduis velatis,*

XXVI. *De monachis regulariter exeuntibus, sive fuga regularis disciplinæ elapsis.*

XXVII. *De clericis, qui semel in clero deputati sunt.*

XXVIII. *Ut nullus episcopus alterius ministrum ecclesiasticum solicitet.*

XXIX. *Ut nullum servum ante perfectam libertatem episcopus ordinare præsumat.*

XXX. *De eo, si quis ab apostolico falsam detulerit epistolam.*

XXXI. *De furibus & latronibus.*

XXXII. *De ecclesia a compluribus cohæredibus obsessa.*

XXXIII. *De claudis & aliqua parte corporis minutis, si sacro ordini possint adjungi.*

XXXIV. *De eo, si quis in hoste contra Paganos interficit captivos Christianos.*

XXXV. *Ut nullus comes, nullusque judex, diebus festis vel dominicis, seu jejuniorum aut quadragesimæ, placitum habere præsumat, & ut nullus pœnitens illo veniat.*

XXXVI. *De eo, si duo fratres simul arborem succiderint, & cadente arbore unus eorum interfectus fuerit.*

XXXVII. *De muliere, cujus infans aliquo casu propter negligentiam ejus moritur.*

XXXVIII. *Si quis liber libertam duxerit, ulterius habere debebit.*

XXXIX. *Si quis alienigenam in matrimonium duxerit, habere debebit.*

XL. *De eo, quod quidam uxorem alterius, vivente eo,*

[1] Ad annum 897. hoc Concilium referunt Annales Fuldenses. *Harduinus.*

ANNO CHRISTI 895.

eo, consupravit, & insuper juramento confirmavit, eo moriente conjugem eam accipere.

XLI. *De eo, si quis duxerit uxorem, & concumbere non valens cum ea, frater ejus clam violaverit illam.*

XLII. *Si quis de uno in alium transmigrat episcopatum, & consanguineam suam polluerit, vel aliquod crimen commiserit.*

XLIII. *Si quis cum qualibet fornicatus fuerit, & eo nesciente filius ejus vel frater inscius violaverit illam.*

XLIV. *Si quis cum aliqua fornicatus fuerit, & frater ejus ignarus duxerit illam uxorem.*

XLV. *Si quis cum duabus sororibus fuerit pollutus.*

XLVI. *Si cujus uxor constuprata fuerit, & propterea maritus perdere illam machinaverit.*

XLVII. *Si quis spiritalem habet compatrem, cujus uxor commater non est, eo defuncto, ejus viduam licet ei ducere uxorem.*

XLVIII. *De eo, si quis spiritalis suæ commatris filiam duxerit uxorem.*

XLIX. *De his, qui in adulterio filios genuerunt, ut omnino separentur,*

L. *De eo, si quis aliquem per illusionem a recta fide subverterit, vel perdiderit, ut dupliciter puniatur.*

LI. *De eo, si quis cum uxore alterius, vivente eo, fornicatus fuerit.*

LII. *De homicidiis non sponte commissis.*

LIII. *De eo, si quis filium suum non sponte, sed casu contingente occiderit.*

LIV. *De his, qui voluntarie homicidium fecerunt.*

LV. *De pœnitentia quadraginta dierum.*

LVI. *Post quadraginta dies pœnitentia primi anni,*

LVII. *Pœnitentia secundi & tertii anni.*

LVIII. *Pœnitentia quarti, quinti, sexti & septimi anni.*

PRÆFATIO.

CUM constet omnibus, divinam legem tractantibus, post evangelia & limpidissima novi testamenti fluenta, beatorum canonibus apostolorum, & sanctorum patrum apud Nicæam Bithyniæ congregatorum constitutis, necnon & apostolicorum Romanæ sedis pontificum decretis, satis occurrisse, restitisse, & oppugnasse, sive hæreticis, sive schismaticis, & omnibus veræ fidei oppugnantibus regulas: sed antiquus serpens, qui dicitur diabolus & satanas, inimicus humani generis, nova venena malitiæ suæ dulci poculo sancti Spiritus admiscere, & bono semini sancti evangelii zizania suæ pravitatis & profanæ iniquitati subseminare non desinit, sicut in Matthæo, cum bonæ messi zizania fuissent inserta, scriptum est: *Inimicus homo hoc fecit*: & de ejus satellitibus sub squamarum specie in Job prohibetur: *Una uni conjungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas*: unde necesse est, ejus perversissimis machinationibus, & satellitum suorum insecutionibus ex authentica potestate contraire, & novum paradigma veræ assertionis opponere. Quapropter rex regum, cujus regnum, ut Psalmista canit, regnum est omnium sæculorum, omnibus ecclesiasticæ sublimitatis ordinibus, necnon & sæcularis potentiæ dignitatibus, novum principem Arnulphum, regem pacifico ordine perpetuæ tranquillitatis proferre dignatus est. Cujus cor sancti Spiritus ardore inflammare, & zelo divini amoris voluit accendere, ut totus cognoscat mundus, non ab homine, neque per hominem, sed per ipsum dominum eum esse electum. Considerans enim idem sapientissimus rex profundæ mentis intuitu abundantem in se sancti Spiritus gratiam, quia quos repleverit, ardentes in se pariter & loquentes facit de se, anno incarnationis Jesu Christi Domini nostri 895. regni vero sui octavo, indictione 13. mense Majo, ejusdem sancti Spiritus instinctu & primatum suorum consultu venit in villam regiam, videlicet Triburiam, in terra Francorum consistentem, cum episcopis infra conscriptis, abbatibus, & omnibus regni principibus, necnon convenientibus ecclesiasticorum & sæcularium innumeris turbis: quatenus infatigabili perseverantia divina & humana tractarentur, atque emergentia mala comprimerentur, ut eo liberius sancta Dei ecclesia suo poteretur honore. Cum autem sapientissimus rex concilium sacrum continuari decrevisset, placuit sibi & universo clero, ut peracto triduano jejunio, litaniis & orationibus super se de cœlis promissum invitarent adjutorium, sicut ipse Salvator ascendens in cœlum discipulis suis promisit, dicens: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*; ut futura concilia in ipso inchoarentur, & per ipsum finirentur, qui est initium & finis, & supplementum legis, ut apostolus Romanis scribens ait: *Finis enim legis Christus ad justitiam omni credenti*. Quo peracto, pergens ad palatium, regale sedit solium, indutus veste splendidissima, quam * texit sapientia, repletus est prudentia, erectus * & potentia, pro sua magnitudine stipatus multitudine, tractans practice de statu regni, & theorice de ordine & stabilitate ecclesiarum Christi, & qualiter boni quiete viverent, & mali inulte non peccarent. Interim episcoporum sacer conventus in basilica prædictæ villæ, post communes orationes & preces finitas, honorificentissime infulati, pontificalibus sedibus suffulti, mentibus serenati, prudentia præditi, sacrosanctum ingressi sunt synodale colloquium. Inter alia namque, quibus divina & humana tractaturi erant, communi voto & pari consensu, de collegio sanctorum sacerdotum gnaros & idoneos direxerunt mediatores ad præfatum pium regem, inquirentes quo studio, vel quali benignitate, secundum sapientiam & possibilitatem ab ipso Deo sibi datam, ecclesiam Christi, illi per regalem potestatem, & ipsis per sacerdotalem eminentiam, defendere, & ministerium illorum amplificare & sublimare dignaretur, proponentes ei propriam regis eminentiam, id est, ut misericordia & modestia omnes præcellat, & non secundum personam judicet: atque juxta Salomonem, justitiam, judicium & æquitatem diligat: addentes insuper exempla sacrarum literarum, quibus Sapientia alumnos suis laboribus educatos instruens, ait: *Meum est consilium & æquitas, mea prudentia, mea est fortitudo, per me reges regnant, & legum conditores justa decernunt: per me principes imperant, & potentes decernunt justitiam.* Et item: *Rex qui judicat in veritate, thronus ejus in æternum firmabitur.* Præferentes etiam ei institutiones Martini episcopi ad Mironem regem, quibus eum ad honestatem vitæ, & pietatem morum, ordine rationis instituens, ait: Prudentis proprium est examinare consilia, atque subjunxit: Si prudens est animus tuus, tribus temporibus dispensetur: præsentia ordina, futura prævide, præterita recordare. Et sermo tuus non sit inanis, sed suadeat, aut moneat, aut consoletur, aut præcipiat. Quibus rex theologiam quasi ab alto disserentibus, ab augusta mentis suæ sede, (quia ut Sapientia ait: *Cor regum inscrutabile est*) arcanum mysterii sui revelans, in hæc verba prorupit: O pastores ecclesiarum Christi, & clarissima lumina mundi, agite quæ vobis imposita est curam pastoralem: & juxta Apostolum, instante opportune, importune: arguite, obsecrate, increpate in omni patientia & doctrina, ut vigili cura & admonitione sedula oves Christi ad

Marginal notes: Triburia villa regia. — Matth. 13. — Job 41. 7. — Psal. 144. — Matth. 28. — Rom. 10. — * texuit, * est. — Prov. 8. — Prov. 29. — Prov. 25. — 2. Tim. 4.

ANNO CHRISTI 890.

culas ætérnæ vitæ introducere mereamini. Habe- A
tis me omnibus ecclesiæ Christi adversantibus, ve-
xatio fœrdecoli ministerio cunctantibus oppositi-
simum bellatorem: quia, ut Apostolus Romanis
scribit: *In his omnibus superamus propter eum, qui di-
lexit nos.* Et item: *Si Deus pro nobis, quis contra nos?
Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque
infantia, neque fortuna, neque ulla creatura poterit
nos separare a caritate Dei*, & unanimitate sanctæ
beatissimi patres. Gratulantes igitur beati, qui
missi sunt, sacerdotes, congredientibus quibus-
dam optimatibus de throno regis, causa justæ lega-
tionis fe vere unanimitatis, ad sanctam synodum
directis, reverti sunt ad eos qui miserant illos. Pe-
rambulantes igitur, & sicrum Conventum irrum-
pentes, rite & laudabiliter quæ injuncta fuit re-
ponentes, & ecclesiam illic congregatam confola-
toris responsione latificantes, filuerunt, & quid
deinceps acturi eſſent, tacti cogitare cœperunt.
Exurgentes igitur de sedibus suis reverendissimi
patres, cum assensu cleri ter quaterque proclaman-
tes, & divinæ majestati (supplicantes), Excelsi Chri-
ste, & Amulpho magno regi vivere, & sonantibus cam-
panis, *Te Deum laudamus*, concinentibus cunctis,
glorificantes & Jesum Christum collaudantes, qui
in servis suis consolabatur, qui ecclesiæ suæ sanctæ
tam pium & mitem consolatorem, tamque fre-
nuum adjutorem, ad honorem nominis sui condo-
nare dignatus est. Et peractis divinæ majestati
precibus, inclinantes se coram pii principis adstan-
tibus missis, gratiarumactiones & magno principi laudes
perfolventes, denue resto ordine considerunt, & B
pravio sancto Spiritu, quæ cum capitalia magis ne-
cessaria ex canonicis institutionibus fubscripserunt,
errata corrigere, superflua abscindere, recta via re-
gia coarctare. Post hæc prudentissimus res regnoq;
rum, sacrosanctis divinæ religionis interfuit my-
steriis, & sancti patres secretis palatinis. Et con-
cordia erat in cunctis ad laudem Jesu Christi Do-
mini nostri, cui et laus & gloria per infinita sæ-
culorum secula.

CANONES.

I.

Post ingressum sancti & synodalis collo- C
quii, e coetis divinum imploranbant auxilium
ut Deus omnipotens, qui, David cantente,
inhabitare facit unanimes in domo, & dabit
virtutem & fortitudinem plebi, in domo sua,
in sancta videlicet ecclesia, clerum, & popu-
lum unanimes dignatretur cohibere, virtu-
tem & fortitudinem dare, ut in nullo dissidem
rent; quatenus rationabilia meditantes, &
dictis concordantes & factis.

II.

Cum hæc pro unitate tam cleri quam po-
puli tractarentur, quidam presbyter venit
medius, a quodam laico exacerbatus, ejusdem
criminis, propter quod cœcus fuerat effe-
ctus, libertimus, ut teſtatur episcopus, in
cuius sancta synodo post excarcationem co-
ram potitus, fuscus est fictus. Quapropter
idem episcopus præcepit, ut veniret laicus,
& de tam nefando scelere satisfachonem pro-
curaret agere. Qui nequaquam consensit,
sed communem episcoporum synodum ap-
pellavit. Perpendentes episcopi lamenta-

ANNO CHRISTI 890.

tionem Jeremiæ impleri, aurum obscurari, A
lapides sanctuarii ab hostibus destrui, & ite-
rum in membris suis Christum crucifigi, sub-
pirantes & compassibilister ingemiscentes,
vicarius pro se & sancto clero transmissi,
proclamantes, & pium ecclesiarum defenso-
rem appellantes, & consilium posiulantes
quid faturere dignaretur pro tabibus & fini-
bus, qui pro diversis erratibus & certis
criminibus sunt incorrigibiles, & sub ana-
themate mucrone apostolici sermonis abscin-
duntur, quo ait: *Tradite hujusmodi satanæ in* 1. Cor. 5.
interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die domi-
ni. Et iterum: *Cum hujusmodi nec cibum sume-*
re. Sed tamen indurante diabolo, quamvis
excommunicentur, ad pœnitendum non
emolliuntur, sed sicut scriptum est: *Impius* Prov. 18.
cum in profundum peccatorum venerit, contemnit:
profundum peccatorum intuentes, & in de-
sperationem proruentes. *Et erit novissimus* Matth. 27.
error pejor priore. Mirrentes etiam ei contra
eos scripta institura canonica, in Canonibus
sanctorum apostolorum capitulo undecimo:
Quod cum excommunicaris non sit oran-
dum. In Nicæno magno concilio, capitulo
quinto: Qui suo peccaverunt judicentur e-
piscopo, excommunicati rationabiliter ab
omnibus æstimentur. In Antiocheno sancto
concilio, capitulo secundo: Ut si quis epi-
scopus, aut presbyter, aut diaconus, seu
quilibet ex clero, communicare deprehen-
sus fuerit cum excommunicatis, eriam iste
communione privetur, tanquam qui regu-
lam confundat ecclesiæ. In epistola Callisti
papæ: Ut nemo cum eis in oratione, aut
vel cibi potu, aut officio communicet, nec
eis Ave dicat.

III.

Nos igitur quibus regni cura, & solicita- D
do ecclesiarum Christi commissa est, aliter
regnum & imperium jure ecclesiastico regere
& gubernare non possumus, nisi hos qui ec-
clesiam Christi, non habentem, ut apostro-
lus ait, maculam, neque rugam, contur-
bant, zelo fidei perfequamur, de quo rex
David testatur: *Nonne qui oderunt te Deus, odio-* Psal. 138.
ram illos, & super inimicos tuos tabescebam? Perfe- Rabanus. ibi.
cto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi. Et
cum evangelium legeretur, audivimus: *Si* Ephes. 6.
te non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publica- Matth. 18.
nus. Et alibi: *Qui peccanti malos in eo quod mali* Leviticus
sunt, minister domini est. Idcirco non porentiem Rom. 13.
ostendentes, sed justitiam exhibentes, præci-
pimus, & auctoritate nostra injungimus om-
nibus regni nostri comitibus, postquam ab
episcopis anathemate excommunicationis
perceliuntur, & eamen ad pœnitendum non
inclinantur, ut ab ipsis comprehendantur, &
ante nos perferantur: ut qui divina judicia
non verentur, humana sententia feriantur.
Unde per quemdam sapientem dictum est: Prov. 19.
Rex

A quis observationibus tres dies per hebdoma- ANNO CHRISTI 890.
dam, ut purificationis mereatur culmen.

VI.

Si quis temerarius sit rum ecclesiæ evagi-
nato gladio præsumpt uose intraverit, sacri-
legium facit. Et idcirco sacrilegium in atrio
Domini factum, sacrilegii more altari & Do-
mino persolvatur. Dominus dicit in evan-
gelio: *Omnes enim qui acceperint gladium, gla-* Matth. 26.
dio perdunt: id eſt, qui se ipsos vice rationis
per peccatum in præsenti ulcifci defiderant,
gladii ipsius peccati in anima moriuntur.
Quanto magis is, qui * secundum artium, * Sanctum
quod Dominus fibi præ ceteris segregavit lo-
cis, & sue sanctę ecclesiæ ad honorem, pollu-
rit, & temerarius irruperit: gladio peccati
& iniquitatis sue mortuus jacuerit? Quapro-
pter opus eſt pœnitentia, ut refurgat ad vi-
tam qui gustavit mortem.

VII.

Quicumque timorem Domini postponen-
tes, & ecclesiastica judicia non verentes, res
ecclesiæ rapiunt, vel aufcrunt, ut in epistola
ad Anacleti papæ legitur, sacrilegium faciunt.
Papa dixit: Ergo qui Christi pecunias & ec-
clesiæ rapit, aufert, vel fraudat, homicida
eſt. Atque homicida tantæ cohspectum judi-
cis depurabitur. Qui rapit pecuniam proxi-
mi sui, iniquitatem operatur: qui autem
pecuniam vel res ecclesiæ abstulerit, sacrile-
gium facit. Unde cantat authoritate apostoli-
cæ sententiæ fultus, fanctimus & unanimes
judicamus, ut res ecclesiæ tripliciter com-
ponantur, insuper vero bannus episcopalis
exquiratur. Qui vero exteriores ecclesiæ res
rapiunt, vel fraudant, comite agente coer-
ceantur: ut res ablatæ, legitime restituantur
& componantur. Si vero non procuraverint,
vel non emendaverint, ab episcopo canoni-
ce constringantur, ut res restituantur.

VIII.

Nemo contemnat, neque transgrediatur
bannum ab episcopis superpositum. Sciat
& abhorreat in epistola beati Clementis di-
ctum contra se scriptum: Si vobis episcopus
non obedierint omnes tam majores quam
& inferiores ordinis, atque reliqui popuh,
tribus & linguæ: non solum infames, sed
etiam extorces a regno Dei & consortio
fidelium, a liminibus sanctæ Dei ecclesiæ
alieni erunt. Et audant ipsum Dominum
in evangelio dicentem: *Qui vos audit, me audit:* Luc. 10.
audit: & qui vos spernit, me spernit. Quapro-
pter nos evangelicam & apostolicam con-
siderantes authoritatem, non quæstum pecu-
niarum, sed lucrum quærentes animarum,
statuimus & confirmamus: ut si quis post
hanc hujus sancti concilii diffinitionem, in-
ventus fuerit corruptile bannum ab episcopis
impositum, quadraginta dierum castigatio-

ANNO CHRISTI 898.

ne corripiatur, tantum in pane, sale, & aqua.

IX.

Cum autem episcopus ecclesiam a Domino Deo sibi commissam regens, episcoparum circumeundo perrexerit, & placitum canonice constitutum decreverit, populumque sibi credirum illo invitaverit: atque comes eadem die sciens placitum ab episcopo condictum, vel nesciens, placitum cum populo suum condixerit, & per bannum illuc venire præceperit: placitum comitis omnes postponant, & comes ipse: denique populus, post episcopum festine pergant, scienres se non ille fidelioda contentione decertare, fed pro fide catholica invigilare: non cumulum pecuniarum, fed lucrum congregare animarum. Unde in eadem beati Clementis epistola: Vestrum, inquit, qui legatione Domini funguntur, est discere populos. Eorum vero est, vobis obedire ut Deo. Et in epistola Alexandri papæ, successoris Evaristi: Si qui autem legationem vestram impedit, non unius, sed multorum profectum averrit: & sicut multis nocet, ita a multis est arguendus: & quia Dei causam impedit, & si fatum ecclesiæ conturbat, ideo a limitibus ejus arcetur. Quapropter nullus comes, nullusque judex, nullus omnino in clericatu vel facultati habitu confultitus, legationem episcoporum impediat, vel conturbare præsumat. Ut autem unanimitas & concordia sit inter episcopos & comites: placuit, ut si quis episcopus doni reſidens, conventum populi esse voluerit, & comes nihilo minus in ipsa eademque die placitum esse dixerit, effectum obtinerat qui prior indicaverat, salva tamen dignitate & potestate episcopi.

X.

Statutum est in hac sancta & universali synodo, ut nullus episcopus deponatur, nisi a duodecim episcopis, presbyter a sex, diaconus a tribus. In Concilio Carthaginensi capite duodecimo Felix episcopus dixit: Si quis episcopus in rearum aliquem incurrerit, & non poterit plurimos congregare episcopos: ne in crimine remanear, a duodecim episcopis audiatur: & presbyter a sex, cum proprio suo episcopo: & diaconus a tribus episcopis audiatur. Et in eodem Concilio capite vigesimo: Ut presbyter a sex, diaconus a tribus discutiatur episcopis. Reliquorum clericorum causas, eriam solus episcopus loci cognoscat & definiat.

XI.

Si quis clericus, quamvit nimium coactus, homicidium fecerit, sive sit presbyter, sive diaconus, deponatur. Legimus in canonibus apostolorum, quod episcopus, presbyter, & diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto captus est, deponatur: quanto magis is, qui hoc immane scelus fecerit, ab ordine cessare debebit? Qui enim Christum sequi desiderat, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. *Qui cum malediceretur, non remaledicebat: cum pateretur, non comminabatur.* Et ipse in evangelio suo præcepit: *Si quis te percusserit in unam maxillam, præbe ei & alteram.* Non enim debemus occidere, cum Dominus dicit: *Audistis quia dictum est antiquis, Non occides: qui autem occiderit, reus erit judicio. Ego autem dico vobis quia omnis qui iraſcitur fratri suo, reus erit judicio*: nec malum pro malo reddere, sed, sicut apostolus Romanis scribens ait: *Nolite vinci a malo, sed vincite in bono malum.* Si quis clericorum præsens erit, ubi homicidium fuerit, & neque consensu, neque consultu, neque in aliquo homicidii reatu pollutus esse convincitur: nihil ei obsit, quin consecratus in gradu permaneat: non consecratus, si alias dignus sit, promotus accedat.

XII.

Sacrosanctum baptismi mysterium, sciant omnes in Christo regenerari, non nisi præfixis & legitimis in anno celebrari temporibus, cum hoc sibi privilegium, ut in epistola Siricii papæ legitur capite secundo, & apud nos, & apud omnes ecclesias specialiter cum pentecoste sua dominicum pascha defendit. In quo (ut legitur in epistola Leonis papæ capite nono) orta est & virtus munerii, & species actionis. Ad cujus rei confirmationem plurimum valet quod ipse Dominus Jesus Christus, postquam resurrexit a mortuis, discipulis suis formam & potestatem tradidit baptizandi, dicens: *Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* De quo utique ante passionem potuisset eos instruere, nisi proprie voluisset demonstrare, regenerationis gratiam ex sua resurrectione coepisse. Additur sane huic observantiæ, etiam pentecostes, ex adventu sancti Spiritus, festa solennitas, quæ de paschalis festi pendet articulo. Nam cum ad alios dies alia festa pertineant, hæc semper ad eum diem recurrit, qui resurrectione Domini est insignis, portigens quodammodo manum auxiliantis gratiæ, & eos invitans, quos a die paschæ aut molestia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut navigationis difficultas interclusit, ut desiderii sui effectum dono sancti Spiritus consequantur. Ipse enim Unigenitus Dei, qui in pascha resurrexit, in fide credentium, & in virtute operum, nullam inter se & Spiritum sanctum voluit esse distantiam, quia nulla est diversitas in natura. Unde utrique sit proprium, non dissimile esse festum, ubi unum est sacramentum. Sicut tunc, ita & nunc, in remissionem peccatorum, baptismi celebratur sacramentum: qui

ANNO CHRISTI 850.

idem Spiritus sanctus, cujus hic celebramus adventum, est remissio omnium peccatorum. Trina namque in baptismate immersio trinitatem imitatur sepulturam: & ab aquis elevatio, instar est resurgentis de sepulcro. Periculo quocunque modo præoccupatis & desperatis, omni tempore subveniendum, & baptismi sacramentum est tribuendum, quia necessitas vix habet legem. Si enim validæ infirmitatis occupati & desperati, ad ecclesiam provehi non possint, loco mundo perspecto, baptisma celebretur, & procuratione presbyteri caute observetur & collocetur. Usque ad octavum namque diem ipsa regeneratio sacra ab omnibus Christiano populo celebrabitur, quia resurrectio Domini octo diebus colitur.

XIII.

De decimis Augustinus doctor mirabilis sub brevi ratiuncula satis videtur dilucidasse, cum ait: Decimæ debito requiruntur. Quid si diceret Deus? Nempe meuses o homo, mea est terra quam colis, mea fe mina quæ spargis, mea animalia quæ farigas, meus est solis ardor: & cum omnia mea sint, tu qui * mihi nimus accommodas, solam decimam mercharis: fed fervo tibi novem, da mihi decimam. Si non dederis mihi decimam, auferam novem. Si dederis mihi decimam, multiplicabo novem. Si cergo quæris aliquis, cur decimæ dentur, scias quod ideo dantur tunc, ut hæc devorione Deus placatus, largius præstet quæ necessaria sunt: & ut migiteri ecclesiæ exinde relevari, liberiores fiant ad spiritalis fervitii expletionem: & ut munus populi ex hinc in quotidiana oblatione domino immoletur, nec non fecundum statuta canonum, in fustentatione pauperum, & reſtaurationem ecclesiarum proficiant. Quatuor enim fieri partes juxta canones judicamus de decimis & oblationibus fidelium: ut una sit episcopi, altera clericorum, tertia pauperum, quarta reſtaurationi ecclesiæ deservat: ficut in epistola Gelasii papæ capite vigesimoseptimo legitur.

XIV.

Placuit huic sancto concilio, ut secundum sanctiones canonum, decimæ, sicut & aliæ possessiones, antiquis conservetur ecclesiis, ficut in Chalcedonensi sancto concilio statutum est, capite decimoseptimo. Si quis autem in affinitate antiquæ ecclesiæ novalia rura excoluerit, decima exinde debita antiquæ reddatur ecclesiæ. Si vero in qualibet silva, vel deserto loco, ultra milliaria quatuor aut quinque, vel eo amplius, aliquod dirutum collaboraverit, & illic consentiente episcopo ecclesiam construxerit, & consecratam perperraverit, prospiciat presbyterum ad servitium Dei idoneum & studiosum, & tunc demum novam decimam novæ reddat ecclesiæ, salva tamen potestate episcopi.

ANNO CHRISTI 851.

XV.

Restat propter instantem, quæ tunc maximis occurrit, necessitatem, ubicumque facultas rerum & opportunitas temporum fuppetat, sepulturam morientium apud ecclesiam, ubi sedes est episcopi, celebrari. Si autem hoc propter itineris longinquitatem, aut adjacentem alicujus inopportunitatis difficultatem, impossibile videatur, expectet eum terra sepulturæ suæ, quo canonicorum aut monachorum, sive sanctimonialium congregatio sacra communiter degat, ut eorum orationibus juncti suo commendatus occurrat, & remissionem delictorum, quam meritis non obtinet, illorum intercessionibus percipiat. Quod si & hoc inoptum & difficile æstimetur: ibi decimam perfolvebat vivus, sepelitur mortuus.

Vivorum pro defunctis & defunctorum pro vivis orationes.

XVI.

Abhorrendus, & Christianis omnibus devitandus mos iniquus subrepsit, sepulturam morruis debitam sub pretio vendere, & gratiam Dei venalem facere: cum hoc nusquam sub evangelica scripta memoricrimus nos invenisse vel legisse. In ecclesiastico namque libro scriptum est: *Ignis uno probatur ferr. Ecclef. 31. tatum, vera quos omnes mercimonia.* Et item: *Omnium quæ de terra sunt, in terram convertuntur.* Quid terra terram vendis? memento quo- Gen. 3. niam terra es, & in terram ibi, & quoniam mors tibi futura est, appropiat & non tardat. Recordare quoniam non hominis est terra, sed qui Psalmista commemorat: *Domini Pſal. 23. est terra, & qui habitant in ea.* Si terram vendis, invasione alienæ rei eus reneberis. Gratias accepisti a Deo, gratis da pro eo. Quare interdictum sit omnibus omnino Christianis, terram mortuis vendere, & debitam sepulturam denegare. Nisi forte proximi, & amici defuncti, propter nomen Domini & redemptionem animæ viri, gratis aliquid donare velint.

XVII.

Secundum statuta sanctorum patrum, & experimenta miraculorum, prohibemus & præcipimus, ut deinceps nullus laicus in ecclesia sepeliatur. Quidam mirabilis doctor noſtræ diffinitionis confentiens, inquit: Nemo quam in ecclesia sepeliatur, nisi forte talis fit persona sacerdotis, aut cujuslibet justi hominis, qui per vitæ meritum, talem vivendo suo corpori defuncto locum acquisivit. Corpora antiquitus in ecclesia sepulta, nequaquam projiciantur, sed pavimento desuper facto, nullo tumulorum vestigio apparente, ecclesiæ reverentia conserverur. Ubi vero hoc præ multitudine cadaverum difficile sit facere, locus ille cemeterium & polyandrium

ANNO Christi 630. andeium habeatur, ablato inde altari, & constituto ubi religiosæ sacrificium Deo valeat offerri. Beatus Gregorius in miraculis patrum memoria dignum, & huic rei congruum refert miraculum in Gennensi urbe contigisse. Ibi namque quidam Valentinus nomine, Mediolanensis ecclesiæ defensor, defunctus est, cujus corpus in ecclesia beati martyris Syri sepultum est. Nocte autem media in eadem ecclesia facta sunt voces, ac si quis violenter ex ea repelleretur atque traheretur foras. Ad quas nimirum voces cucurrere cuncti, & videre duos quosdam terrorimos spiritus, qui ejusdem Valentini pedes cum ligatura constrinxerant, eum ab ecclesia clamantem, ac nimium vociferantem foras trahebant. Qui videlicet exterriti, ad sua strata reversi sunt. Mane autem facto aperientes sepulcrum, ubi idem Valentinus positus fuerat, ejus corpus non invenerunt. Cumque extra ecclesiam quæreretur ubi projectum esset, inventum est hoc in fulcro alio positum, ligatis adhuc pedibus, sicut de ecclesia fuerat abjectum. Ex qua re colligendum est, quia hi quos peccata gravia deprimunt, si in sacro loco fepeliri se fuerint, restat ut etiam de sua præsumptione judicentur, quatenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accuset. Quid igitur sacra loca sepulcris prosunt, quando in qui indigni fuit ab eisdem sacris locis divinitus projiciuntur? Sancta synodus dixit: Miranda, & notitiæ expavelenda. Idcoque per futura temporum curricula ab omnibus observanda.

XVIII.

De cœnob. Vasa in quibus sacrosancta conficiuntur mysteria, calices sunt & patenæ. De quibus Bonifacius marcyr & episcopus interrogatus, si liceret in vasculis ligneis sacramenta conficere, respondit: Quondam sacerdotes aurei ligneis calicibus utebantur, nunc e contra ligniei sacerdotes aureis utuntur calicibus. Zephyrinus decimus sextus Romanus episcopus, patenis vitreis Missas celebrari constituit. Tum deinde Urbanus, decimus octavus papa, omnia ministeria sacrata fecit argentea. In hoc enim, sicut & in reliquis cultibus, magis & magis per incrementa temporum decus sucrevit ecclesiarum. Nostris enim diebus, qui fervi patrisfamilias fumus, ne decus matris ecclesiæ imminuatur, sed magis cumuletur & amplificetur; flatuimus, ut deinceps nullus sacerdos sacrum mysterium corporis & sanguinis Jesu Christi domini nostri in ligneis vasculis ullo modo conficere præsumat, ne, unde placari debet, inde irascatur Deus.

XIX.

Alexander papa ep. 1. Alexander successor Evaristi dixit: Non debet enim, ut a patribus accepimus, & ipsa ratio docet, in calice Domini aut vinum solum, aut aqua sola offerri, sed utrumque permixtum, quia utrumque ex latere ejus profluxit: Ut videlicet per hoc indicet populos, qui secundum Joannem aquæ sunt, » a Christo, cujus sanguis in calice est, divini non debere. Cujus rei veritatem in hac sancta Synodo confitemur, credimus & confirmamus, ne ullus sine commixtione vini & aquæ mysteria sacra conficiat: sed ut duæ partes sint vini, quia major est majestas sanguinis Christi, quam fragilitas populi: tertia aquæ, per quam intelligitur infirmitas humanæ naturæ.

XX.

Si quis irreverens, timorem Domini postponens, in fero os ejus fævire præsumpserit, quos ipse pro cæteris peculiari singularitate sibi segregavit, & coronæ suæ similitudinem, tradente apostolorum principe, gestare fecit, & fervos suos dici & esse voluit, foremque illorum se constituit, sicut de eis scriptum est, loquente ipso domino: *Ego hæreditas eorum. Dominus hæreditas mea est.* Num. 18. Deut. 18. Si quis, ut diximus, ullum eorum, quocumque ordine consecratum, cæsis vulnebus, vel quibuscumque injuriis angustaverit, jubeat eum dominus episcopus per bannum a se impositum ante se venire, & advocet cognitorem & adjutorem comitem, & constringat prorterum episcopus auctoritate canonica: ut eidem clerico, cui contra divinas & humanas leges contumelias ingessit, justum & debitum persolvat compositionem: & comite agente persolvat damnum regibus debitum. Si vero agente protervia vertre contemperit, justitiæque constituere detrectaverit, agantur super eum omnia, quæ supra scripta sunt in secundo & tertio capitulo, nisi iterum veniat, & justitiæ concordet.

XXI.

Si quis presbyter contra laicum, vel laicus contra presbyterum, aliquam habet querimoniæ controversiam, episcopo regente sine personarum acceptione finitur, & laicus a præjudicamento, & necesse fit, constringatur: presbyter vero vice 4. præjuramenti, per sanctam confectionem ut terrogetur, quia sacerdotes ex levi causa jurare non debent. Manus enim, per quam corpus & sanguis Christi conficitur, juramento pollueturs? absit, cum Dominus in evangelio discipulis suis, quorum vicem nos indigni in sancta gerimus ecclesia, dicat: *Nolite omnino jurare, sit autem sermo vester, sic, sic, non, non: quod autem his abundantius est, a malo est.* Non dixit, Quod amplius est, malum est, sed *a malo*, id est, a malo homine, de cujus incredulitate cogimur jurare. Ut enim in quadam homilia B. Bedæ

ANNO Christi 630. A

B

C

D

E

ANNO Christi 631.

ANNO Christi 631.

Bedæ presbyteris legimus, si forte nos incautius jurasse contigerit, quod scilicet observatum pejorem vergat in exitum, liberior illud mutandum noverimus salubriori consilio.

XXII.

Si quis fidelis libertate notabilis, aliquo crimine aut infamia deputatur, vratur jure, juramento se excusare. Si vero tanto talique crimine publicatur, ut criminosus a populo fuspicetur, & propterea superjuretur, aut confiteatur & puniteat, aut episcopo vel suo misso discutiente, per ignem candenti ferro caute examinetur. Dum omnipotens, cum omnia nuda & aperta sint oculis ejus, ut in epistola Evaristi papæ scriptum legimus, quo nos a dubiis & incognitis sententiam proferre compescerent, mala Sodomæ noluit audita judicare, priusquam manifeste agnoscerent quæ discebantur: unde ipse ait: *Descendam & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere complevarint, an non est ita, ut sciam.* Quo exemplo monili, ne ad proferendam sententiam unquam præcipies simus, aut tenere indulgenteque indiscusti quamque pro modo judicemus: fed exemplo domini descendamus, videamus, & justo examine criminosos diligenter perscrutemur, sicut ipse Sodomam; ut videamus, utrum clamorem populi compleverint, necne. Nam mala audita nullum movenat, sed ante audita diligenter inquirat.

Gen. 18.

XXIII.

Si quis sacro velamine consecratam in conjugium duxerit, & post dicatum Deo propositum incesta fœdera facilegaque miscuerit, ut in constitutis Gelasii papæ capite vigesimo legitur: protinus aquum est a sacra communione detrudi, & nisi per publicam probatamque pœnitentiam omnino non recipi: si tamen pœnituerit, & tenfentiosibus de sæculo viatieum non negetur. In Chalcedonensi concilio, capite decimosexto: Hoc perpetrantes excommunicentur: confitentibus, auctoritate episcopi, misericordia largiatur. In epistola papæ Siricii capite sexto: Velare Deo consecratæ, si abjecto proposito sanctitatis, clanculum facrilega se contagione miscuerint, vel de illicitis complexibus publice & libere filios procreaverint, has impudicas detestabilisque personas a monasterio rum certa & ecclesiarum conventibus eliminandas esse, judicatum est, quatenus retrusæ ergastulis, tantum facinus continua lamentatione defleant. Unde verbo domini, & canonica auctoritate in hac sancta synodo præcipimus, ut omnino separentur, & juramento colligentur, nec familiari frui colloquio, excepto in ecclesia & in publico, aut parter ullam habere communionem, unde suspicio illecebrosi defideriii, aut scandalum libidinosi facti, jubé possit oriri. Si quæ etiam inter se dividenda sint, dividant, & uterque sua provideat.

XXIV.

Quæcumque virgo sub patrocinio ante annos 12. non coacta, sed propria voluntate, facrum velamen sibi imposuerit, annumque & diem, nullo repetente, velata permanserit; ab eodem sancto habitu ulterius non recedat, sed sponsa vero regi Christo, immaculato agno, ulterius incorrupta & immaculata deserviat. Si vero idem patronus post annum & diem, sanctum propositum corrumpere, & velatam studuerit repetere, atque Christo suam sponsam rapere: secundum præfatum canonum præjudicamus, ut vires non obtineat, fed Christo regi suam sponsam relinquat. Si quis de virginibus velatis curiosius & diligentius investigare perfiterit, infidiæ capite decimosexto Carthaginensis sancti Concilii, & nonagesimotertio Africani. In Carthaginensi, cap. decimosexto continetur: Ut ante vigesimum quintum annum virgines non consecrentur: in Africano, nonagesimotertio: Ut quicumque episcoporum, aliqua urgente necessitate, vel periculo mortis angustiante, aut exigentibus parentibus, aut his, ad quorum curam pertinet, velaverit, seu velavit, ante vigesimumquintum annum aratis virginem, non ei obsit concilium quod de isto annorum numero constitutum est, quin velata & consecrata permaneat.

XXV.

Viduas autem velare pontificum nullus attentet, prout constitutum est in decretis papæ Gelasii, cap. decimotertio, quod nec auctoritas divina, nec canonum forma præstituit. Quæ si propria voluntate continentiam professa, ut in ejusdem Gelasii capite vigesimoprimo legitur, ejus intentio pro fe reddat rationem Deo. Quia ficut secundum apostolum si se continere non potcrat, nullatenus nubere vetabatur, sic fecum habita deliberatione, promissam fidem pudicitiæ Deo debet custodire. Qua auctoritate parentur sufulti sententiæ, in hoc facro conventu sancimus & libere judicamus, quod si sponte velamen, quamvis non consecratum, sibi impofuerit, & in ecclesia inter velatas oblationem Deo obtulerit, velit nolit, sanctimoniæ habitum ulterius habere debebit: licet sacramento confirmare velit, cote-

ANNO Christi 631. A

B

C

D

E

Anno Christi 895.

eo tenore & ratione velamen sibi imponere, ut iterum possit deponere.

XXVI.

Si quis monachus pro lucro animæ vel animarum a suo monasterio exire, & in aliud proposuerit intrare, consentientibus episcopo, abbate & fratribus, consentimus & concordamus: quia id fecisse multos sanctos legimus. Si vero fuga regularis disciplinæ elapsus, propositum sanctitatis calcaverit, omnimodis coercendus, & ab hominibus detestandus, atque omni onere est gravandus: ut saltem rubore verecundiæ confusus, & onere paupertatis afflictus, redeat, quem relicta singularitatis professione inimicus tenebat. Si autem tam irreverens & pertinax est, ut ad monasterium redire, & propositum monachi reluctaverit observare, impleantur super eum constituta, quæ de eo scripta sunt in sancto canone in concilio Chalcedonensi capite quarto, papæ Siricii sexto, Leonis vigesimosexto: quatenus retrusus ergastulo, decoqui possit pœnitudinis igne purgatorio.

Monachus apostata quomodo tractandus.

XXVII.

In synodo Chalcedonensi capite septimo statutum est, ut clerici qui semel in clero deputati sunt, neque ad militiam, neque ad aliquam veniant dignitatem mundanam: & hoc tentantes, & pœnitentiam non agentes, quo minus redeant ad hoc, quod propter Deum primitus elegere, anathematizari. Nos autem eamdem sequentes canonicam auctoritatem, statuimus, ut clericus ecclesiastice nutritus, in ecclesia coram populo vel legens, vel cantans, si postmodum relicto clericatus habitu, a castris dominicis, quibus adscriptus est, profugus & apostata elabitur, & ad sæculum egreditur: ab episcopo canonice coerceatur, ut ad *sinum matris ecclesiæ revertatur. Quod si in hac indisciplinatione perdurat, ut comam nutriat, constringatur, ut iterum detondeatur, & postea nec uxorem accipiat, nec sacrum ordinem attingat. Si vero huic hujus sancti concilii reluctaverit definitioni, secundum præstitutam Chalcedonensis capituli constitutionem anathematizetur. Sanctus Isidorus tales hippocentauris dicit esse similes, qui nec equi, nec homines, atque quasi bruta animalia, libertate ac desiderio suo feruntur.

* al. signum.

XXVIII.

In Niceno sancto & universali Concilio continetur: Propter multam perturbationem & seditiones quæ fiunt, placuit consuetudinem omnimodis amputari, ita ut de civitate ad civitatem, non episcopus, non presbyter, non diaconus, transferatur, *&c.* In Chalcedonensi, capite vigesimo: Clericos in ecclesia ministrantes, in alterius civitatis ecclesia statutos fieri non oportet: Si quis episcopus post hanc definitionem susceperit clericum ad alium pertinentem, suscipiens & susceptus communione priventur, donec is qui migraverat, ad propriam fuerit regressus ecclesiam. Item in Synodo Sardicensi, capite decimooctavo: Ut nulli liceat episcopo alterius episcopi ministerium ecclesiasticum solicitare, & in suis parochiis ordinare. In Africano, capite vigesimoprimo: Ut clericum alienum nullus sibi privet episcopus, præter ejus arbitrium cujus fuerit clericus, *&c.* Item in decretis papæ Leonis: Alienum clericum, invito episcopo ipsius, nemo suscipiat, nemo solicitet, nisi forte ex placito caritatis id inter dantem accipientemque convenerit. Quibus constitutis sanctorum Canonum operam dantes, & vestigiis patrum inhærentes, hoc secundum præfixos sanctos Canones statuimus, & justum esse decernimus.

XXIX.

Secundum decreta sanctorum patrum prejudicamus, & nos id acturos profitemur, ut nullum servum episcopus ordinare præsumat, antequam perfecta ditetur ingenuitate, quia non debet vilis persona fungi sacerdotii dignitate. Leo papa in epistola sua, capite primo: Debet enim esse ab aliis securus, qui divinæ militiæ fuerit aggregandus, ut a castris dominicis quibus nomen ejus adscribitur, nullis necessitatis vinculis abstrahatur. Gregorius in decretis suis, cap. septimo: Multos ex ecclesiastica familia novimus ad omnipotentis Dei servitium festinare, ut ab humana servitute liberi in divino servitio valeant conversari. Si vero festinantes ad omnipotentis Dei servitium incaute retinemus, illi invenimur quædam negare qui dedit omnia. Unde necesse est, ut ab humano servitio liber recedat, qui divini obsequii districtam subire appetit servitutem. Sancta Synodus dixit: Præfinita patrum statuta inviolabilem habeant firmitatem.

XXX.

In memoriam beati Petri apostoli, honoremus sanctam Romanam & apostolicam sedem, ut quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat magistra ecclesiasticæ rationis. Quare servanda est cum mansuetudine humilitas, ut licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur jugum, conferamus, & pia devotione toleremus. Si vero, quod non decet, quilibet, sive presbyter sive diaconus, aliquam perturbationem machinando, & nostro ministerio insidiando, redarguatur falsam ab apostolico detulisse epistolam, vel aliud quid, quod inde non convenerit: salva fide & integra circa apostolicum humilitate, penes episcopum sit potestas, utrum eum in carcerem, aut in aliam detrudat custodiam, us-

que-

Anno Christi 895.

quequo per epistolam, aut per idoneos suæ partis legatos, apostolicam interpellet sublimitatem, ut potissimum sua sancta legatione dignetur decernere, quid de talibus justo ordine lex Romana statuat diffinire, ut & is corrigatur, & ceteris modus imponatur.

XXXI.

Tranquillitatem sanctæ Dei ecclesiæ inquietari, & pacem fraternam infestari, testantur fures & latrones, qui ambulant inter nos ovina pelle obumbrati, sed lupina mente recedunt alienati, res ecclesiarum, sæva mente adducti, rapientes, & gregem dominicum spoliando lacerantes. De quibus Salvator in evangelio commemorat: *Qui non intrat per ostium in ovile ovium, ille fur est & latro*. Atque subjungit: *Fur non venit, nisi ut furetur, & mactet, & perdat*. Ubi quamvis hæreticos qui fidem furantur ecclesiæ designet; tamen insecutione furum & latronum turbatam monstrat pacem ecclesiarum. De talibus Apostolus ad Philippenses: *Videte canes, videte malos operarios*. Canes vocavit, quod non habent verecundiam: malos operarios, quia nulla faciunt quæ pietati conveniunt. Et Dominus per prophetam Isaiam: *Ego Dominus diligens judicium, & odio habens rapinam*. Unde nos quæ Dominus diligit diligentes, & quæ odit odio habentes, statuimus & judicamus, ut si quis post hæc evangelica & apostolica atque prophetica verba, & diffinitionem pacatissimæ Synodi, inventus fuerit furtum aut rapinam exercere, & in ipso diabolico actu mortem mereatur incurrere; nullus pro eo præsumat orare, aut eleemosynam dare. Et eleemosyna pro eo data, in memoriam clericorum nec pauperum veniat, sed execrabilis sordescat. Beatus Augustinus de talibus horribilem profert sententiam, dicens: Nemo te post mortem tuam fideliter redimit, quia tu te redimere noluisti. Si autem ille fur vel latro vulneratus elabitur, & expectatione mortis desperatus putatur, atque reconciliari se mysteriis sacrosanctis, habitu corporis & voluntate piæ mentis deprecatur, Deoque & sacerdoti, comite vita, emendationem morum & actuum confitetur: communionis gratiam non negamus tribuendam. In Niceno magno Concilio statutum legimus: Si quis egreditur e corpore, ultimo & necessario viatico minime privetur, *&c.* Item de ultima pœnitentia, in epistola Innocentii papæ, capite vigesimoprimo: Tribuitur ergo cum pœnitentia extrema communio, ut homines hujusmodi vel in supremis suis, permittente Salvatore nostro, a perpetuo liberentur exitio. Item de eodem in Carthaginensi septimo & Cœlestini decimoquinto, ubi ait: Quod, rogo, aliud est, ultimam penitentiam negare periclitanti, quam mortem addere morienti?

Joan. 10. — Philip. 3. — Isai. 31. — Can. 12. & 26. quæst. 6. De his vero.

XXXII.

Quæcumque ecclesia a compluribus cohæredibus sit obsessa, concordi unanimitate undique procuretur, ne propter aliquas disceptationes servitium Dei minuatur, & cura populi irreligiose agatur. Si vero contingat pro ea comparticipes dissidere, & sub uno presbytero nolle eam procurare, & propterea jurgia & contentiones tam inter ipsos, quam inter clericos incipiant frequentare, quia juxta Apostolum servos Dei non oportet litigare, episcopus tollat inde reliquias, & sub magna cura honorifice collocet eas, atque ejusdem ecclesiæ claudat ostia, & sub sigillo consignet ea, ut sacrum ministerium nullus celebret in ea, antequam concordi unanimitate unum omnes eligant presbyterum, qui idoneus sit sacrosanctum locum procurare, & populo Dei utiliter præesse. Hanc autem habeant auctoritatem episcopi, ut in nullis ecclesiis nec constituantur presbyteri, nec expellantur, illis inconsultis & non consentientibus. In epistola beati papæ Clementis legitur: Attendendum summopere est omnibus presbyteris & reliquis clericis, ut nihil absque episcopi proprii licentia agant, non utique Missas sine ejus jussu quisquam presbyterorum in sua parochia agat. Similiter & reliqui populi, majores scilicet & minores, per ejus licentiam, quidquid agendum est, agant. Animæ vero eorum ei creditæ sunt: ideo omnia ejus consilio agere debent, & eo inconsulto nihil.

Cohæredes qui jus habeant patronatus. — 2. Tim. 2.

XXXIII.

In Nicæno sancto & universali Concilio statutum est, capite primo: Ut si quis a medicis per languorem desectus est, aut a barbaris abscisus, hic in clero permaneat. In epistola Innocentii papæ, capite vigesimooctavo: Qui igitur volens cujuslibet partem digiti sibi abscidit, hunc ad clerum canones non admittunt. Cui vero casu aliquo contingit, hunc canones præcipiunt & clericum fieri, & si in clero fuerit repertus, non abjici. Item in decretis Gelasii papæ, capite decimosexto: Ut nemo literas nescientes, vel aliqua parte corporis imminutus, promoveatur ad clerum. Hanc auctoritatem sanctorum patrum confitemur, & confirmamus, sequimurque: ita ut si quis a medicis per languorem desectus est, vel per aliquam infirmitatem claudus effectus est, & inveniatur alias dignus, permanet clericus, & sacro ordini aptus.

XXXIV.

Undique bella consurgunt, hostes sæviunt, inimica gens Paganorum insequitur populum Christianorum. Impletum est enim quod evangelica testatur historia: *Sur-*

get

ges gens contra gentem, & regnum adversus regnum, &c. Et alibi scriptum est: *Prophetæ orbis terrarum pro eo contra insanientes.* Quapropter zelo divinæ æmulationis accensi Christianorum exercitus procedunt ad bellum, confidentes in eum qui dixit: Vos ad certamen accedite, ego prælior pro vobis. Fit conventus Christianorum & Paganorum; fortiter dimicant illi pro fide, illi contra fidem. Unde fortissimo confortante Domino, ficut * Matathias per Macchabæorum ait: *Non in multitudine exercitus fit victoria belli, sed de cælo venit fortitudo:* sæpe fuit victoria Christianorum, victa est pars Paganorum. Quarenus cum interfectis Paganis percepti fuerunt Christiani, captivi a barbaris, quia in imperu belli nequeunt distingui. Idcirco justum decernentes, flatuimus cum interfectoribus misericordius agendum, ita ut quadraginta diebus pœnitentiæ indulgentius transactis, penes episcopum fit auctoritas & poscellas, ut perpendat culpam, agat indulgentiam,

* 1. Macch. 3.

XXXV.

Secundum sanctorum statuta patrum, in hoc sancto prajudicamus Concilio, ut nullus comes, nullusque omnino secularis, dicbus dominicis, vel sanctorum in festis, seu quadragesimæ, aut jejuniorum, placitum habere, sed nec populum illo prætextu coercere. Quia inde iræ citur Deus, quod cum tantum in suo sancto servitio debet populus defudare, inveniatur lites & contentiones frequentare. Diebus vero dominicis & sanctorum festis, vigiliis & octavis diuus infestandum, & ad Missas cuilibet Christiano cum oblationibus est currendum, & tantummodo Deo vacandum. Dicbus quadragesimæ & jejuniorum summa devotione jejunandum, & omni intentione eit orandum, atque unicuique pro facultatibus suis elcemosynæ tribuendæ, & nullæ lites vel contentiones habendæ. Arguit enim eos, qui contentiones & lites tempore jejuniorum, & qui a debitoribus debita exigunt, Dominus per propheram, dicens: *Nec in diebus jejuniorum vestrorum inventur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis: nec ad lites & contentiones jejunatis & percutitis pugno impie.* Ideo nobis, qui gregis Dei curam accepimus pastoralem, summopere curandum & prohibendum eit, ne nostra defidia agentur, prædatis diebus ullus placitum habere, & populum nobis commissum, a servitio Dei nostri audeat impedire. Præterea fanctimus & præcipimus, ut nullus comes aliquem pœnitentem ad placitum ire compellat, nec ipse veniat: ne forte dum jejunare & orare, atque pro falute fuæ animæ debet invigilare, vanilouqiis & contentionibus cogatur laborare.

Ubi sup.

XXXVI.

Si contingat duos fratres fimul arborem succidere, five in silva, five quocumque loco, & cadentem arbore, alter alteri, fuge vel cave dixerit, & ipse ftans, five fugiens, fubtus ipsam arborem devenerit, & mortuus fuerit: fuperstes frater, innocens de morte defuncti dijudicetur. Quia non voluntate, non incuria illius, non denique consensu, nec ullo tuo mortem incurrit reatu: fed dum tambo indifferens operi necessario, incautus & inoperatus casu arboris depressus est, nemine penitus adjuvare valente. Hanc eandem ftatuimus diffinitionem de cæteris fimilibus, five cognatis, five nulla proximitate conjunctis. Illam diffinitionem tenuere patres nostri apoftolici viri: ideo eorum exempla sequentes, per futura tempora inviolabilem eam cuftodimus, & posteris nostris fequendam transmittimus: quia grave peccatum eit, & nostro ministerio contrarium, innocentem opprimere, & fecurum crimine, fcientes criminosum habere. Quidam de fapientibus ait. Premit insontes debita fceleri noxia pœna, justusque tulit crimen iniqui.

XXXVII.

Si quæ mulier, ut fæpe contingit, infantem proprium prope ignem collocaverit, & ejus, qui caldarium fuper ipsum ignem pependerit, & aquam infuderit, atque aqua ipsa per ignem fervens egrediatur, & infanti fuperfunditur, & propterea mortuus agitur: mater infantis, propter negligentiam, judicio facerdotum pœnitet, & homo qui caldarium pependit, fecurus permanear. Simili modo de cæteris fimilibus, quæ fæpe diverse folent evenire, & judicamus, & esse volumus.

XXXVIII.

In decretis papæ Leonis, capite decimooctavo, feripsum eit: Non omnis mulier viro juncta, uxor eit viri, quia nec omnis filius hæres eit patris. Nuptiarum autem fœdera inter ingenuos funt legitima, & inter æquales. Iraque aliud concubina, aliud uxor: licut aliud ancilla, aliud libera. Igitur fi quis filium fuum viro habenti concubinam, in matrimonium dederit, non ita accipiendum eit, quafi eam conjugato dederit: nifi forte illa mulier, & ingenua fit facta, & dotata legitime, & in publicis nuptiis honeftata videatur. Unde paternam fequentes auctoritatem, fub præfenti hujus fancti catalogo Concilii ftatuimus & liberæ judicamus, ut quifquis liber liberam, hoc eit, ex ancilla per manumiffionem & regalem largitionem liberam factam, legitime in matrimonium duxerit, ulterius habere debeat, tanquam unam ex nobili genere progenitam, excepta fornicationis caufa: & quamdiu

diu illa vivat, nullam aliam accipiat. Eit igitur, ut ex decretis papæ Leonis præditmus, ingenua facta, & dotata legitime, & in publicis honeftata nuptiis, & propterea jam non eit concubina, fed uxor legibus acquisita. Hæc eadem lex pro qualitate sexus fit feminis & viris * libertas.

* fort. libertas.

XXXIX.

Quicumque alienigenam, hoc eit, alienæ gentis feminam, verbi gratia, Francus mulierem Bajoaricam, utrorumque conjurio propinquum, legitime vel fua, vel mulieris lege acquifitam, in conjugium duxerit; velit nolit, tenenda erit, nec ultra ab eo feparanda, excepta fornicationis caufa. Quamvis enim, ut Apoftolus ait, unus Dominus, una fides, unum baptifma, utrusque communis fit nationi, legem tamen habent diverfam, & quantum ad faculum, interdum longe difiunctam. Quare fi unus e duobus, unam carnem in duas fe dividere, & copulam nuptialem machinatur diffungere, dicendo, non fecundum fuæ gentis legem jura matrimonii contraxiffe, & idcirco feparari poffe: canonica inftitutione diffimilus, & noftro omnium que orthodoxorum judicio ftatuimus, ut quod legis imperfectum fit, perficiatur, & jus matrimonii nequaquam refolvatur. Synodus Romana ait, quod non dimittenda fit uxor poft baptifmum, quæ habita eit & ante baptifmum. In baptifmo folvuntur crimina, non tamen legitima conjugia. Cum enim in baptifmo tranfmigrat de vita in vitam, & non mutat uxorem legitimam: quomodo mutat eam, qui non mutat vitam, fed transit de gente ad gentem? Igitur quia jam fuffugium non habent feparandi, impleant dictum apoftoli, ut unanimes unum fentientes permaneant in Chriito Jefu domino noftro. Nos autem cognita referimus, quia quemdam Francum & mulierem Saxonicam talia egiffe cognovimus. Si quis poft hæc, hujus fancti concilii inftitutionem parvipendens, aliam duxerit, cujuscumque gentis fit, canonice arceatur, ut priori cum pœnitentia copuletur.

Epiftp. 4.

XL.

Audivimus eum execrabilem, & catholicis omnibus deteftandum, quemdam nefario fornicationis operæ dicjuius uxorem, vivente eo, commaculaffe: & in argumentum initquitatis, juramento confirmaffe, fi ejus legitimum fuperviviffent ambo maritum, ut ille fornicator illam adulteram adulterio poft luram fibi affociaret toco & legitimo matrimonio, & hoc jure dici matrimonium poteft, per quod oriuntur quæ apoftolus enumerat mala, quæ funt fornicatio, immunditia, luxuria, &c. ad ultimum vero, veneficia & homicidia, quia pro tam illicito amore, alii veneno, alii gladio, vel aliis diverfis fune pe-

Conc. Gener. Tom. XI.

reupti malefi ciis. Idcirco acutiffimo ferro, & totius generis artificio refecanda, per quę cœleftia regna funt occludenda. Quoniam ut idem apoftolus ait, *qui talia agunt, regnum Dei non confequentur.* Tale igitur connubium anathematizamus, & Chriftianis omnibus obiteramus. Non licet ergo, nec Chriftianæ religioni oportet, ut ullus ea utatur in matrimonio, cum qua prius pollutus eit adulterio.

XLI.

Si quis legitimam duxerit uxorem, & impediente quacumque domeftica infirmitate, uxorium opus non valens implere cum illa: frater vero ejus, fuadente diabolo, adamatus ab ipfa, clanculum eam humiliaverit, & violatam reddiderit: nonnondo feparentur; & a neutro ulterius eadem mulier contingatur. Igitur conjugium, quod erat legitimum, fraterna commaculatione eft pollutum: & quod erat licitum, illicitum eft factum: & ut Hieronymus ait: Mulier duorum fratrum non afcendat corum: fi autem afcendit, adulterium perpetrabit. Quia vero humana fragilitas proclivis eit ad labendum, aliquo modo manuitur ad ftandum. Idcirco epifcopus confideret a mentis eorum imbecillitate, poft pœnitentiam fua inftitutionem peractam, fi fe continere non poffint, legitimo confoletur * + uxore matrimonio: ne, dum fperantur ad alta fublevari, corruant in eorum.

XLII.

Si quis de uno in alium omnino tranfmigrat epifcopatum, & fi, quod abfit, continegat eum filium fororis fuæ, aunitæ aut materteræ, avunculi vel patrui polluere, aut aliquod crimen committere: epifcopus, in cujus tunc diœceli committatur, & tali fcelere criminabitur, habeat jus & poteftatem, fecundum canonicam auctoritatem, & noftram fynodalem inftitutionem, ftagitiofum coercere, & ad pœnitendum emollire. Per quos enim melius rei veritas venitatur & emendatur, quam per hos, inter quos habitat, & criminolus appareat?

Epiftp. 2.

XLIII.

Si quis cum qualibet fornicatus fuerit, & eo nefciente, filius ejus vel frater ejufdem rei inficius, cum eadem fe polluerit, & poftquam fe pollutum effe cognoverit, confeffus fuerit, & hoc fe nefcire cum juramento confirmaverit: quia hoc pœnituit & confeffus fuit, poft peractam congruam pœnitentiam, legitimo uxeat matrimonio, ne iterum mordente crudelifima libidinis beftia faucietur, & in voraginem fornicationis incidere videatur. Nam ut Hieronymus ait, ferreas mentes domat libido. Mulier vero quæ tantum nefas commiferat, ulterius pœniteat, atque continens & innupta permaneat.

Gen. 19.

XLIV.

Si quis cum aliqua crimen fornicationis

ANNO Christi 891. fecerit, & frater ejus, ejusdem fceleris igna- rus, duxerit illam uxorem, frater qui prior per fornicationem polluerat illam, quia non indicavit fratri uxorem ducenti, prædura ar- ceatur pœnitentia & condigna calligatione. Qua peracta, si continentes esse non possit, in- dulgentia fublevetur, ne libidini profternan- tur, quatenus legitimo consoletur matrimo- nio. De muliere vero fancimus, ficut de ea in Neocæsariensi sancto concilio diffinitum legimus capitur fecundo: Mulier, si duobus fratribus nupserit, bisceatur usque ad mor- tem. Verumtamen in exitu propter mifieri- cordiam fructum pœnitentiæ consequatur, si promiserit, quod facta incolumis, hujus con- junctionis vincula dissolvat. Quod si defece- rit mulier aut vir in talibus nuptiis, difficilis erit pœnitentia in vita permanenti. Episco- pus vero potestatem habeat fecundum con- versationem ipsius, aut adiicere negligenti, aut minuere pœnitenti. Tamen ulterius coa- ctionem & a viro diffunctæ permaneat.

Conc. Neocæsarien. can. 6.

XLV.

Simili modo fecundum fanctos canones diffinimus & judicamus de eo, qui cum dua- bus fororibus fuerit pollutus, ut ufque in exitum vitæ pœnitens & continens permaneat. Soror autem, quæ poftea tor libidinis perforata aculeis, fcientes fe cum eodem commaculaverit, ufque in finem vitæ pœnitens & continens perduret. Si autem impro- vifæ contingit, condigna ftringatur caftiga- tione: & fi velit, legitima utatur viri con- junctione.

XLVI.

Si cujus uxor conſuprata fuerit, & pro- pterea maritus capitali fententia delere il- lam machinaverit: ipſa vero, urgente mortis periculo, ad epiſcopum confugerit, & auxi- lium quæſierit, operoſbori, ſi poteſt, epiſco- pus labore defudet ne occidatur. Si vero non poteſt, nullo modo liceat ei, requirenti eam reddere viro ad occidendum, quæ ſe ei obtulit ad defendendum: ſed ſolerti cura tranſmitter eam ad locum, quem ipſa dele- gerit, ut ſecura vivere poſſit. Si vero inter- dum maritus eam invenerit, & repetierit, ſe- cundum fæculum poteſtatem *habuerit, quid agere ei velit. Sed audiat S. Auguſtinum di- centem: Cum enim vir a veritate nomen acci- piat, & mulier a mollitia, id eſt, fragilitate: quare contra carnalem libidinis beſtiam vult unuſquiſque uxorem ſuam eſſe victri- cem, cum ipſe ad primum libidinis ictum vi- ctus cadat? Nam quidquid contra fidem ca- tholicam mulieribus non licet, nec viris li- cet. Si autem eadem mulier timore perter- rita, a loco ubi eam epiſcopus deſtinavit, aufugerit, & vir ejus ab epiſcopo femel aut bis vel ſæpius repetierit, & vitam ei obtine- re poſſit, perquirat, & reddat: fin autem, A omnino non reddat. Maritus vero quamdiu ipſa vivat, nullo modo alteram ducat.

* habeat Augu. Serm. 49. de temp.

ANNO Christi 891.

XLVII.

Qui ſpiritalem habet compatrem, cujus filium de lavacro ſacri fontis accepit, & ejus uxor commatter non eſt, liceat ei, defuncto compatre ſuo, ejus viduam ducere in uxo- rem, ſi nullam habent conſanguinitatis pro- pinquitatem. Quid enim? numquid non poſ- ſunt conjungi, quos nulla proximitas carna- lis, vel * in id generatio fecernit ſpiritalis? nulla

XLVIII.

Illud etiam nec canonica inſtitutione dif- finimus, nec introductione aliqua refuta- mus: ſed propter eos qui diverſe de eo fen- tiunt, hoc loco aliquid commemoramus. Si quis ſuæ ſpiritalis commatris filiam for- tuito, & ita contingente rerum caſu, in con- jugium duxerit, conſilio maturiori ſervato, habeat, atque honeſte legitimo conjugio o- peram det.

XLIX.

De his qui in adulterio junƈti per incenti- va libidinis malæ, filium vel filiam genue- runt, canonice præjudicamus: ut quando ab epiſcopo juſta diviſione ſeparantur, eo tenore ſejungantur, ne ultra ſpe revertendi defudentur. Quare, ſi quid inter ſe proprieta- tarii aut pecuniæ communi donatione tradi- derunt, * ut quæ communi ſervent infanti. * utique De reliqua vero proprietate & pecunia, nul- lam ulterius habeant communionem, ſed ut- terque ſua providerat, & ut velit faciat. Et ut hoc verius credatur, atque firmius ob- ſervetur, verbo domini præcipimus, & ca- nonica atque ſynodali impoſitione injungi- mus, quatenus juramento colligentur, de- inceps & ultra ſub uno non cohabitare te- cto: nec familiari frui colloquio, excepto in eccleſia & in publico: nec ullam habere communionem in proprietate, aut mancipiis vel pecunia, ſive ullis rebus, unde ſuſpicio luxurioſi facti, aut ſcandalum libidinoſi de- fiderii juſte poſſit oriri.

L.

Si quis vero, ſive ſit vir, ſive mulier, alie- quem a recta credulitate & catholica fide il- lufione diabolica averterit, *expedit ei, ut ac- vangelicus intonat ſermo, *ut ſuſpendatur mola aſinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris. Quia qui ſcandalizaverit alios, ut Deum offendant, ac de vera fide & ſalute re- cedant, multo melius eſſet ei, ut proprii vi- tæ ſuæ vitiis, & immunditia pollutus puni- retur, quam pro ſuis & aliorum peccatis in infernum demergeretur. Et ſi quempiam ve- neno vel herbis, aut diverſi generis malefi- ciis perdiderit, velut peſſimus homicida, duplici mulƈtetur pœnitentia.

Matth. 18.

LI.

Illud vero communi decreto ſecundum ca-

ANNO Christi 891. nonum inſtituta diffinimus, & præjudicamus, ut ſi quis cum uxore alterius, vivente eo, fornicatus fuerit, moriente marito, ſynoda- li judicio aditus ei claudatur illicitus, ne ul- terius ei conjungatur matrimonio, quam prius polluit adulterio. Nolumus enim, nec Chriſtianæ religioni oportet, ut ullus ducat in conjugium quam prius polluit per adulterium.

LII.

Placuit nobis de homicidiis non ſponte commiſſis, hic inſerere, quod in Ancyrano Ancyr. can. 22. Sancto concilio, cap. 22. legitur, ubi dicitur: » De homicidiis non ſponte commiſſis, prior » quidem diffinitio poſt ſeptennem pœniten- » tiam perfectionem conſequi præcipit: Se- » cunda vero, quinquennii tempus explere. Modus autem hujus pœnitentiæ in epiſcopo- rum fit arbitrio, ut ſecundum converſation- nem pœnitentium, poſſint & extendere ter- dantibus, & minuere ſtudioſe feſtinantibus.

LIII.

Si quis filiam ſuam, quod abſit, non ſpon- * ſponsi bus- mirisli non ſponte. te, ſed caſu contingente occiderit, * ſecun- dum homicidia ſponte commiſſa pœniteat, ut ſequenti fubinfertur capitulo.

LIV.

De his qui voluntarie homicidium fece- Ancyr. can. 21. rint, Ancyrano ſancto concilio, cap. 21. le- gitur: Qui pœnitentiæ quidem jugiter ſe ſub- » mittant: perfectionem vero (id eſt, commu- » nionis Chriſti gratiam) circa vitæ exitum conſequantur. Inſtituta canonica & ſancto- rum patrum decreta, noſtro & omnium or- thodoxorum judicio, inviolabiliter habeant firmitatem. Nobis autem, qui paſtores Chri- ſti ovium ſumus, pro modernis temporis qua- litate & hominum fragilitate, bonum & utile videtur, ut his qui voluntarie homicidium fecerint, auctoritate fynodali & judicio ge- nerali, & modum calligationis imponamus, & certum ac definitum pœnitentiæ tempus præmonſtremus: ne prolixum tempus peni- tentiæ genteret faſtidium negligentibus: fed curſim exercitatis, accrefcat opus ſalutis.

LV.

Pœna vo- luntarii homicidii. Si quis ſponte homicidium fecerit, qua- dragintæ diebus ab ingreſſu eccleſiæ arcea- tur, & nihil manducet illis quadraginta die- bus præter ſolum panem & ſalem, neque bi- bat niſi puram aquam: nudis pedibus ince- dat: lineis non induatur veſtibus, niſi tantum femoralibus: ſæcularia arma non portet: nul- lo vehiculo utatur: ad nullam feminam nec ad proprium uxorem, his diebus miſceatur. Nullam communionem illis quadraginta die- bus cum aliis Chriſtianis, nec cum alio ha- beat pœnitente, in cibo, vel potu, aut illis re- bus. Si vero ſint aliqui vitæ ſuæ indiatores, ut præ illis non poſſit digne pœnitere, inte- rim differatur ei eadem pœnitentia, donec ab

ANNO Christi 895.

ANNO CHRISTI 895.

In hoc sancto concilio præsidente & adjuvante pio principe Arnulpho gloriosissimo rege, consederunt qui convenerant sancti patres & venerabiles ecclesiarum pastores. Et quæ catholica fide promulgaverunt, pari professione confirmaverunt, & unanimes subscripserunt.

SUBSCRIPTIONES.

Hattho sanctæ Moguntiacensis ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.

Hermannus sanctæ Agrippinensis, quæ & Coloniensis, ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.

Rathotus[a][b] Trevirensis ecclesiæ archiepiscopus subscripsi.

Waldo Frisingensis ecclesiæ episc. subscripsi.

Erchanbaldus Eistatensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Tuto Radasbonensis episcopus.
Adalpero Augustensis episcopus.
Salomon Constantiensis episcopus.
Theodulfus Curiensis episcopus.
Fringus Basileensis episcopus.
Baldrammus Strasburgensis episcopus.
Lotechaneus Spirensis episcopus.
Theotelaus Wormatiensis episcopus.
Adalgarius[a] Brumensis episcopus.
Dado Wirdunensis episcopus.
Wigbertus Hiltinesheimensis episcopus.
Ruodolfus Wirtzibergensis episcopus.
Sigimundus Halvarastatensis episcopus.
Ruodbertus Metensis episcopus.
Drogo Mimidensis episcopus.
Biso Paderbornensis episcopus.
Egilmarus Osneburgensis episcopus.

Hæc subscriptio sacrosancta, venerabili professione & condigna responsione innumerabilium circumstantium presbyterorum & diaconorum, necnon & nobilium laicorum confirmata, & laudabiliter approbata est, ad laudem & gloriam Jesu Christi Domini nostri, cui sit honor, laus, & jubilatio, per infinita sæcula sæculorum. Amen.

[a] Rathbodo [b] Rathboder. [b] Rathboldus

[a] Forte, Bremensis: H.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Controversia de Bremensi ecclesia.

Concilium.] In hac Synodo Triburiensi præter Canones, causæ quædam & lites inter episcopos agitatæ, leguntur decisæ. E quarum numero est illa antiqua de subjectione Bremensis ecclesiæ inter Adelgarium Hamburgensem, & Hermannum Coloniensem archiepiscopos. Adelgarius Bremensem cum sua ecclesia auctoritate apostolica per Nicolaum primum unitam fuisse allegabat. Coloniensis unionem illam in præjudicium suæ jurisdictionis initam esse contra Adelgarium urgenter instabat. Post causæ diligentiorem inquisitionem Bremensis ecclesia, assentiente Formoso pontifice, Hermanno Coloniensi archiepiscopo adjudicata fuit. Ex Adamo Bremensi antiquo chronologo rem gestam Albertus abbas Stadensis anno domini 896. enarrat his verbis: *Eodem tempore Hermannus Coloniensis archiepiscopus magnis Adelgarium fatigabat injuriis, Bremam Coloniæ subjungere conatus. Collecta ergo apud Triburiam Synodo, Atthone Moguntino præsidente, cassata sunt apostolicæ sedis privilegia, & gloriosorum principum annullata sunt præcepta, consentientibus iniquis decretis Formoso papa & Arnulpho rege. Deinde facta subscriptione, Adelgarius archiepiscopus in cauda Concilii positus est. Fabula grandis de Adalino & Widgero, qui disceptantes ad spectacula Synodum traxerunt. Tragœdia lugubris, victum Widgerum & postero die mortuum. Et amplius sub Adelgario & Hogero omni tempore Brema Coloniæ facta est suffraganea.* Antiquam hanc fuisse controversiam idem Albertus Stadensis ex prædicto Adamo Bremensi refert anno Domini 858. his verbis. *Interea quæstio magna surrexit in regno Francorum de Bremensi episcopatu ad invidiam beati Anscharii conflata. Ex contentio diu per regnum gravi & ancipiti dissensione profligata, multis partium studiis collidebatur. Tandem orthodoxus Cæsar Lotevvicus, compositis hinc inde contradicentium voluntatibus, præcipue Guntharii Coloniensis archiepiscopi, cujus suffraganea prius erat Brema, super his Romam nuntios ad sanctissimum papam direxit Nicolaum. Ille vero, quod ecclesiastica necessitas persuasit, & quod patrum consiliis fieri posse comprobatum est, facile consensit. Ergo Bremensem ac Hamburgensem episcopatum apostolica auctoritate copulari, & deinde pro uno sanxit haberi. Item etiam Nicolaus papa, tam ipsum Anscharium, quam successores ejus legatos & vicarios apostolicæ sedis constituit in omnibus gentibus Danorum, Sueonum & Sclavorum, quod & antea Gregorius papa concessit.*

Triburiense.) Sic dictum a Triburia, quam Trithemius in chronico Hirsaugiensi sic describit: *Triburia villa regia non longe a Moguntiaco super Rhenum, quæ modo deserta nullum pristini honoris vestigium tenet, præter muros castelli dirutos. Est autem inter Oppenheim & Moguntiam per Rhenum descendentibus ad manum dexteram, locus ubi quondam hæc villa imperialis cum castro & monasteriis pulcherrima sita fuerant, pauculas modo habens domunculas rusticorum.* Et Lambertus Schafnaburgensis, anno 1077. *Principes Sueviæ & Saxoniæ Triburiam convenerant, &c. rex Henricus contractis in unum suæ partis assertoribus, in villa quæ dicitur Oppenheim se continebat, Rheno fluvio utraque castra dirimente. Male in catalogo curiensium*, inquit Serarius, *in Theodolpho Bruschius, Triburgense prope Moguntiam. Pejus qui corrigit Triburgense.* Est alioqui Triburgum in Westphalia, in annalibus Pithœi sæpe villa *Triburre.* Regino Triburias vocat & Sigebertus. Est pagus quidam hodie modicus in orientali Rheni latere, nomine tamen antiquo Tribur & Trewr, in quo quatuor aut quinque templa, in quibus & sancti Albani unum, fuerunt. Plura vide apud Serarium historiæ Moguntinæ l. 1. c. 33. ubi triplici de causa hoc inter Moguntina concilia refert.

Triburia quæ & qualis.

Imperatore Arnulpho.) De imperatore Arnulpho vide quæ dixi supra in vita Formosi papæ.

In memoriam.) Hoc capitulum est unum ex viginti tribus illis legibus, quas pro reformandis moribus subditorum suorum, auctoritate sedis apostolicæ, per episcopos regni sui, ut supra diximus, edidit Carolus Magnus; quasque Sigonius lib. 4. de regno Italiæ leges Mutinas appellavit. Vide Baronium anno 801. num. 10.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI ad an. Ch. 895. n. 2. & seq.

Baronius ad hanc Synodum refert causam Bremensis Ecclesiæ, inter Bremensem seu Hamburgensem Episcopum, & Herimannum Archiepiscopum Coloniensem, satagentem subjacere sibi eamdem Bremensem Ecclesiam. Verum Henschenius in Commentario prævio ad vitam S. Anscharii Archiep. Hamburgensis §. 2. & §. 20. ostendit, aliam ante hoc tempus Francofurti pro hac lite collectam fuisse Episcoporum Coloniensi Archiep. subjectorum Synodum, in qua nec per se, nec per Vicarium comparuit Adalgarius, ut dicitur in Formosi Epistola, quam non videntur legisse Adamus & Albertus, quos secutus est Baronius, qui omnia quasi eodem loco & tempore gesta esse, inter se conjunxere. Mortuo Leuderico tertio Bremensi Episcopo anno 849. ei successit S. Anscharius, & utraque sedes unita fuit, & non duæ, sed una Ecclesia hac unione facta. Guntharius Coloniensis Archiep. de ista unione primum litem movit anno 857. ut colligitur ex Annalibus Fuldensibus ad eum Christi annum. Anscharius, ejusque successor Rembertus modum aliquem subjectionis Coloniensi Antistiti detulerunt; verum Adalgarius, qui Remberto subrogatus fuit, eum neglexit. Indeque urgente Herimanno seu Hermanno Coloniensi Archiep. major recruduit difficultas, quam explicat exaggeratque missa ea de re ad Adalgarium Epistola laudata Formosi Pontificis. Is ea dispensative censet, Bremensem Ecclesiam ad subsidium Archiep. Hamburgensis, cum aliquo tamen subjectionis respectu, permanere posse, dum fundatis novis Episcopatibus Hamburgensi Antistiti subjiciendis, Bremensem Ecclesiam recipiat sedes Coloniensis. (Formosi Epistolam supra ex Henschenio inter ejus Pontificis Epistolas attulimus.)

Ceterum *post hæc*, inquit Annalista Metensis, *Arnulphus Wormaciam venit; ibique Optimatibus ex omnibus regnis suæ ditioni subditis sibi occurrentibus, atque collaudantibus, Zventibolch filium regno Lotharii* (ita Lotharingia vocabatur) *præfecit*. Refert Mabillonius lib. 5. de re Diplom. cap. 55. in archivo cœnobii S. Michaelis ad Mosam extare Zventeboldi diploma, in cujus fine legitur. *Data XIX. Kal. Septemb. anno Domini 895. Indict. 13. regnante domno Rege Zventiboldo anno primo*. Ex quo liquet Concilium Triburiense ante diem 14. M. Augusti celebratum fuisse: cum Arnulphus rex eo celebrato Triburiis Wormaciam venerit, & Zventiboldum filium novum regem renunciarit, qui post adeptam regiam dignitatem laudatum diploma emisit.

CON-

ANNO CHRISTI ....

CONCILIUM NAMNETENSE.[1]

TITULI CANONUM.

I. *De alterius parochiano, & de discordantibus ad Missam non recipiendis.*
II. *Quod alterius parochianum itineris vel placiti causa recipere ad Missam liceat.*
III. *Ut sacerdos in domo sua fœminas non habeat, ne illas quidem, quas Canones concedunt: & ut feminæ ad altare non accedant.*
IV. *De visitandis infirmis a presbytero.*
V. *De infirmis qui confitentur peccata sua, & se reconciliari exposcunt.*
VI. *Ut pro sepultura nihil exigatur, & ut in ecclesia nullus sepeliatur.*
VII. *De clericis alterius parochiæ non ordinandis.*
VIII. *Ut nullus presbyter plures ecclesias habere præsumat.*
IX. *De eulogiis populo dandis a presbytero.*
X. *Ut de decimis quatuor fiant portiones.*
XI. *De examinandis iis, qui sacros ordines accepturi sunt.*
XII. *De pœnitentia adulterii.*
XIII. *De pœnitentia fornicationis.*
XIV. *De pœnitentia eorum, quorum alter est conjugatus.*
XV. *De quibusdam confraternitatibus.*
XVI. *Ecclesia vacans non est per ambitionem petenda.*
XVII. *De pœnitentia homicidii voluntarii.*
XVIII. *De pœnitentia ejus, qui non volens fecerit homicidum.*
XIX. *Ne fœminæ publicis conventibus ac placitis se immisceant.*
XX. *De quodam cultu superstitioso abolendo.*

CANONES.

I.

Burcard. l. 2. cap. 91. Ivo part. 2. cap. 122. & 9. c. 3. in dominicis.

Ut dominicis & festis diebus presbyteri, antequam Missas celebrent, plebem interrogent, si alterius parochianus in ecclesia sit, qui proprio contempto presbytero ibi Missam velit audire: quem si invenerint, statim ab ecclesia ejiciant, & ad suam parochiam redire compellant. Similiter interrogent, si aliqui discordantes sint, qui inter se litem implacabilem habeant. Et si inventi fuerint, statim reconcilientur. Quod si renuerint pacem suscipere, ab ecclesia ejiciantur, usquequo ad caritatem redeant. Non enim possumus munus vel oblationem ad altare offerre, donec prius fratri reconciliemur. His ita peractis, sacerdotes Missarum solennia rite peragant.

II.

9. quæst. 2. Nullus presbyter. Lib. 1. Cap. c. 155.

Ut nullus presbyter, alterius[2] parochianum, nisi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit, ad Missam recipiat.

III.

Capitul. Lib. 7. c. 161. Burcard. l. 2. 116. Ivo p. 6. cap. 192.

Prohibendum, & modis omnibus interminandum est, ut nullus sacerdos eas personas feminarum, sicut & in Canone insertum continetur, de quibus suspicio esse potest, in domo sua habeat. Sed neque illas, quas canones concedunt (quia, instigante diabolo, etiam in illis scelus frequenter perpetratum reperitur, aut etiam in pedissequis illarum (scilicet matrem, amitam, sororem. Sed si quis de his habuerit talem necessitatem patientem, cui sit necessaria sustentatio presbyteri, habeat in vico, aut villa, domum longe a presbyteri conversatione, & ibi eis subministret quæ necessaria sunt. Sed & hoc, secundum auctoritatem canonum, modis omnibus prohibendum, ut nulla femina ad altare præsumat accedere, aut presbytero ministrare, aut infra cancellos stare, aut sedere.

IV.

Cum sacerdos audierit aliquem infirmari in sua plebe, quamcitius ad eum pergat, & ingressus cubiculum, aquam benedictam super eum & per omne cubiculum aspergat, cum antiphona, *Asperges me Domine*, & versu, *Exurgat Deus*. Deinde dicat orationem, *Deus qui sacerdotibus tuis tantam præ ceteris gratiam contulisti*, &c. Deinde cantet septem psalmos, cum precibus pro infirmis. Post hæc, omnes jubeat extra cubiculum secedere, & appropinquans lecto, quo infirmus decumbit, eum blande leniterque alloquatur, ut omnem spem suam in Deo ponat, ut flagellum Dei patienter toleret, ut hoc ad purgationem & castigationem suam provenire credat, ut peccata sua confiteatur, ut emendationem promittat, si dominus vitam concesserit: pœnitentiam pro culpis commissis spondeat: ut substantiam suam, dum adhuc sensus & ratio in eo vigent, disponat: ut peccata sua eleemosynis redimat, ut his qui in se peccaverunt indulgeat, ut rectam fidem & credulitatem teneat, ut de Dei misericordia nunquam desperet. Cum his & hujuscemodi allocutionibus fuerit mens infirmi relevata, data benedictione recedat sacerdos, non post multum reversurus, denique locum ut ægrotus de peccatis suis possit cogitare.

Psal. 50. Psal. 67.

V.

Burcard. l. 18. c. 3. Ivo p. 15. c. 28.

Infirmus, qui necessitate mortis urgente confitetur peccata sua, sub ea conditione a sacerdote reconcilietur, ut si ei dominus vitam donaverit, sanitatemque reddiderit, secundum qualitatem delicti omnimodis pœniteat.

VI.

13. quæst. 2. Præcipiendum. Burcard. l. 3. c. 59. Ivo p. 3. c. 28.

Præcipiendum, secundum canonum auctoritatem, ut de sepulcris & hominibus sepeliendis nihil muneris exigant, nisi forte qui sepelitur, vivens jusserit ecclesiæ, in cujus

1. Edidit P. Jacobus Sirmondus, & Harduinus cum MS. Bibliothecæ Puteanæ contulit. Cointius in Annalibus colligere sibi videtur adsignandum esse huic concilio annum 656.
2. MS. Put. plebejanum. H.

ANNO CHRISTI

cujus atrio sepelitur, de suis aliquid tribuere; aut etiam post mortem illius, quibus commisium est ejus eleemosynam facere, de rebus illius aliquid dare sponte voluerint. Tamen nullatenus a presbyteris illis aliquid exigatur, sive ab illis qui locis & vicis praesunt. Prohibendum etiam, secundum majorum institutа, ut in ecclesia nullatenus sepeliantur, sed in atrio, aut in porticu, aut extra ecclesiam. Infra ecclesiam vero, aut prope altare, ubi corpus domini & sanguis conficitur, nullatenus habeat licentiam sepeliendi.

VII.

Ivo part. 3. c. 422. Omnibus ministris ecclesiae dignitatis interdicimus, ut nullus, quocumque munere aut favore corruptus, clericum alterius parochiae latenter aut furtive ad ordinationem subintroducere praesumat. Quod si fecerit, juxta Chalcedonenſe decretum, is qui ordinatus est, donum sancti Spiritus, quod furari conatus est, amittat: & qui mediator extitit, si clericus est, proprio gradu decidat, si laicus aut monachus, anathematizetur.

VIII.

Burcard. l. 3. c. 47. Ivo part. 3. c. 31. Sicut enim episcopus non plus poteſt habere, quam unam civitatem, & vir unam uxorem, ita presbyter unam tantum ecclesiam. Itaque nullus presbyter plures praesumat habere ecclesias: nisi forte alios presbyteros sub se in unaquaque habeat, qui nocturnum atque diurnum officium solenniter adimpleant, & missarum celebrationes quotidianis expleant ceremoniis.

IX.

Hincmar. capitul. adv. Hinc. cap. 6. Ut de oblationibus, quae offeruntur a populo, & confecrationibus superfluis, vel de paenibus, quos offerunt fideles ad ecclesiam, & vel certe de suis, presbytec convenientes partes incisas habeat in vale nitido, ut poſt missarum solemnia, qui communicare non fuerunt rati, eulogias omni die dominico, & in diebus festis exinde accipiant: & illa, unde eulogias presbyter daturus est, ante in hac verba benedicat: ORATIO. *Domine sancte, pater, omnipotens, aeterne Deus, benedicere dignetis hunc panem hoc sanctae & spiritualis benedictionis, ut sit omnibus salus mentis et corporis, atque contra omnes morbos & universas insidias corum infidias tutamentum. Per dominum nostrum Jesum Christum filium tuum, panem vivum, qui de coelo descendit, et dat vitam ac salutem mundo, et unum cum eo regnat, etc.*

X.

Ivo c. 250. Burcard. 3. cap. 138. Ivo part. 3. cap. 104. Instruendi sunt presbyteri, pariterque admonendi, quatenus noverint decimas & oblationes, quas a fidelibus accipiunt, pauperum & hospitum & peregrinorum esse flipendia, & non quasi suis, sed quasi commendatis uti: de quibus omnibus sciant se rationem posituros in conspectu Dei, & nisi eas fideliter pauperibus & his qui pro missis sunt administraverint, damna pastoros. Qualiter vero dispensari debeant, canones sancti instituunt: scilicet ut quatuor partes inde fiant, una ad fabricam ecclesiae relevandam, altera pauperibus distribuenda, tertia presbytero cum suis clericis habenda, quarta episcopo reservanda, ut quidquid exinde jusserit, prudenti consilio fiat.

XI.

Ivo c. 251. Burcard. 3. c. 139. Hincmar. capitul. adv. Hinc. c. 17. Burcard. l. 3. c. 139. Ivo part. 3. cap. 105. Episcopus quando ordinationem facere disponit, omnes qui ad sacrum ministerium accedere volunt, seria quarta ante ipsam ordinationem evocandi sunt ad civitatem, una cum archipresbyteris, qui eos repraesentare debent. Et tunc episcopus e latere suo dirigere debet sacerdotes, & alios prudentes viros, gnaros legis divinae, & exercitatos in ecclesiasticis sanctionibus, qui ordinandorum vitam, genus, patriam, ætatem, institutionem, locum ubi educati sunt, si sint bene literati, si in lege domini instructi, diligenter investigent. Haec omnia, si fidem catholicam firmiter teneant, & verbis simplicibus asserere queant, ipsi autem, quibus hoc committitur, cavere debent, ne aut favoris gratia, aut cujuscumque muneris cupiditate illecti, a vero deviant, ut indignum & minus idoneum ad sacros gradus suscipiendos episcopi manibus applicent. Quod si fecerint, & ille qui indigne accesit, ab altari removebitur; & illi, qui donum sancti Spiritus vendere conati sunt, coram Deo jam condemnati, ecclesiastica dignitate carebunt. Igitur per tres continuos dies diligenter examinentur, & die sabbato, qui probati inventi sunt, a episcopo repraesententur.

XII.

Si cujus uxor adulterium perpetravit, & hoc a viro deprehensum fuerit & publicatum, dimittat uxorem, si voluerit, propter fornicationem: illa vero septem annis publicam poeniteat. Vir vero ejus illa vivente nullatenus aliam accipiat. Quod si voluerit adulteram sibi reconciliare, licentiam habeat: ita tamen, ut pariter cum illa poenitentiam agat, & exacta poenitentia, poſt septem annos ad communionem uterque accedat. Similis forma & in muliere servabitur, si eam vir ejus adulteravit.

XIII.

Si qua mulier non habens virum, aut vir non habens uxorem, fuerint fornicati, tribus annis poeniteant.

XIV.

Quod si vir non habens uxorem, alterius uxorem adulteravit, aut si qua mulier non habens virum, cum alterius viro: illi qui

a MS. Potran. aut in porticu, aut in vestibulo Ecclesiae. H.

ANNO CHRISTI

qui foedus violavit conjugii, septem annis, A aut supra dictum est, poeniteat: ille qui lege conjugii non tenetur, quinque annis poeniteat. Neque enim aequalis poenitentia danda est his, quibus sufficere potest ad explendam libidinem suam conjugum amplexus; & illis, qui conjuge carentes, ardore libidinis impellente in fornicationem ceciderunt.

XV.

De collectis, vel confratriis, quas consortia vocant, sicut verbis nonnunnus, & nunc scriptis expresse praecipimus, ut tantum fiat, quantum rectum ad auctoritatem & utilitatem, atque ad salutem animae pertinet. Ultra autem nemo nec sacerdos, neque fidelis quisquam, in parochia nostra progredi audeat. Id est, ut in omni obsequio religionis, videlicet in oblationc, in luminaribus, in orationibus mutuis, in exequiis defunctorum, in eleemosynariis, & ceteris pietatis officiis. Pastos autem & comessationes, quas divina auctoritas vetat, ubi & gravedines, & indebitae exactiones, & turpes ac inanes lætitiæ, & rixæ, saepe etiam, sicut experti sumus, usque ad homicidia, & odia, & dissensiones accidere solent, adeo penitus interdicimus, ut qui contra hoc decretum agere praesumpserit, si presbyter fuerit, vel quilibet clericus, gradu privetur; si laicus est, aut foemina, ab ecclesia usque ad satisfactionem separetur. Conventus autem talium confratrum, necesse si fuerit ut simul conveniant, aut dum aliter non datur, quem convenire necesse est, & sine conventu presbyteri, & ceterorum esse non possit, poſt peractа illa quae Dei sunt, & Christianae religioni conveniunt, & poſt debitas admonitiones, si contigerit ut verae caritatis & fraternae invicem consolationis omnes ad refectionem conveniant, sic talia fieri permittimus, ut servata modestia, & temperantia, & fobrietate, pacifice concordia, sicut decet fratres, in aedificationem fraternitatis, & laudem & gloriam Dei, & gratiarum actiones fiant. Et hoc omnino cavearur quod salvator ait: *Videte, ne graventur corda vestra in crapula & ebrietate.* Qui voluerint, eulogias a presbytero accipiant: & panem tantum frangentes, singulos accipiant biberes, & nihil amplius contingere praesumant. Et sic unusquisque ad sua cum benedictione domini redeat.

XVI.

Hincmar. capitul. ad. Hinc. c. 17. Burcard. l. 3. c. 139. Ivo part. 3. cap. 105. Ut si quilibet presbyterorum defunctus fuerit, vicinus presbyter apud ſuccularem seniorem nulla praecatione, vel aliquo " xenio, ecclesiam illam obtineat, quia " ritulus per se conſtans antea extitit, ſed neque capellam sine conſultu episcopi. Quod si fecerit, definitam sententiam sibi prolatam ſuſcipiat: ſicuti de epiſcopo canonica decrevit auctoritas, ut ſi per ambitionem majorem civitatem appetierit, & illam perdat quam tenuit, & illam nequaquam obtineat, quam uſurpare tenta-it.

ANNO CHRISTI

ANNO CHRISTI

XVII.

Burcard. l. 3. c. 17. Ivo part. 3. cap. 141. Si quis voluntarie & per infidias hominem interfecerit, jugi fe poenitentiae B ſubmittat: Et ſi hoc publice actum conſtat, ſi laicus eſt, a communione orationum quinquennio removeatur: poſt quinquennium, tantum in orationum communionem recipiatur, non autem offerat, non corpus domini conſingat. In quo perdurans quaraordecim annis, tunc ad plenam communionem cum oblationibus recipiatur. *Si quis de infidiis & per infidias occiderit hominem, ab altari meo evelles eum, ut moriatur*, dicit dominus.

Exod. 21.

XVIII.

Si quis caſu non solens homicidium Burcard. l. 3. c. 11. Ivo part. 3. cap. 141. perpetravit, quadraginta diebus in pane C & aqua poeniteat. Quibus peractis, biennio ab oratione fidelium ſegregetur: non communicet, nec offerat. Poſt biennium in communione orationis offerat, non tamen communicet: poſt quinquennium ad plenam communionem recipiatur. Abſtinentia ciborum in arbitrio ſacerdotis maneat.

XIX.

Cum apoſtolus di cat: *Mulieres in ecclesiis* Burcard. l. 3. c. 85. Ivo part. 3. cap. 142. *taceant, non enim permittitur eis loqui: tunc poſt eum mulieres loqui in ecclesia*; mirum videtur, quod quadam mulierculae, contra divinas humanasque leges aetrita fronte impudeoter agentes, placita generalia & publicos conventus indefinenter adeant, & negotia regni, utilitatesque reipublicae magis praesentent, quam diſponant: cum indecens ſit, & etiam inter barbaras gentes reprehenſibile, mulieres virorum causas diſcutere? & quae de laniſciis ſuis, & operibus textilibus, & muliebribus, inter genitalrias ſuas reſolentes, debuerane diſputare, in conventu publico, ac ſi in curia reſidentes, ſenatoriam ſibi uſurpant auctoritatem. Quae ignominioſa praeſumptio fauctoribus magis imputanda videtur, quam foeminis. Unde, quia divinae leges, ut ſupra monſtratum eſt, hoc contradicunt, & humanae nihilominus id ipſum prohibent, ut foeminae nihil aliud profequantur in publico, quam ſuam cauſam: (ait enim lex Theodoſiana: Nulla ratione foeminae amplius quam ſuas cauſas

Interpres: L. 2. Cod. Th. De cur. procurat.

ANNO CHRISTI ....

fas agendi habeant potestatem, nec alicujus causam a se noverint prosequendam;) idcirco ex auctoritate canonica interdicimus, ut nulla sanctimonialis virgo, vel vidua, conventus generales adeat, nisi a principe fuerit evocata, aut ab episcopo suo: nisi forte propriæ necessitatis ratio impulerit, & hoc ipsum cum licentia episcopi sui.

XX.

Burcard. l. 10. c. 10. Ivo part. 10. cap. 38.

Summo decertare debent studio episcopi, & eorum ministri, ut arbores dæmonibus consecratæ, quas vulgus colit, & in tanta veneratione habet, ut nec ramum vel surculum inde audeat amputare, radicitus excidantur, atque comburantur. Lapides quoque, quos in ruinosis locis & silvestribus, dæmonum ludificationibus decepti venerantur, ubi & vota vovent & deferunt, funditus effodiantur, atque in tali loco projiciantur, ubi nunquam a cultoribus suis inveniri possint. Et omnibus annuncietur, quantum scelus sit idololatria: & quod qui hæc veneratur & colit, quasi Deum suum negat, & Christianitati abrenunciat, & talem pœnitentiam inde debet suscipere, quasi idola adorasset. Omnibusque interdicatur, ut nullus votum faciat, aut candelam, vel aliquod munus pro salute sua rogaturus alibi deferat, nisi ad ecclesiam Domino Deo suo; scriptum est enim: *Vovete & reddite Domino Deo vestro*. Novimus siquidem quanta Dominus antiquo populo per prophetas suos interminatus est, qui in lucis sacrificabant, & in excelsis immolabant. Si quis hoc transgressus fuerit, fidem perdidit, & est infideli deterior. Et idcirco omnimodo a sanctæ ecclesiæ consortio abscindatur; & nisi digne pœnituerit, non recipiatur.

Psal. 75.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S.J.

De epocha hujus Concilii sine auctoritate pronunciare difficile est. Sed cum duo ejus Canones, III. & X. inde translati videantur in librum VII. capitularium, antiquius omnino dici necesse est, quam existimarint ii, qui sub annum Christi DCCC. collocandum censuerunt. Quod si quis ad Concilium illud Namnetense referri velit, quod Vitaliani papæ temporibus sub annum DCLVIII. magna episcoporum frequentia celebratum ex Flodoardo didicimus, liberum esto judicium.

ANNO CHRISTI 896.

VITA STEPHANI PAPÆ VI.

Bonifacius invasor sedis.

STEPHANUS sextus successit Formoso. Bonifacius enim qui invadens sedem apostolicam tenuit eam diebus quindecim, non est numerandus inter pontifices; ut pote qui velut homo nefarius jam antea bis gradu depositus, primum a diaconatu, ac deinde a presbyteratu in Romana Synodo sub Joanne papa IX. damnatus fuit. Et quamquam uterque per vim, metum, & tyrannidem, sedem adepti fuerint, adeoque intrusus pariter intrusum expulerit: tamen Stephanus in numero & serie pontificum communi sententia numeratur, quia ad periculum schismatis avertendum, illum, quamquam homo scelestissimus esset, universus clerus approbavit, totaque ecclesia catholica pro Christi vicario & successore Petri agnovit. Nam cum Fulco Remensis archiepiscopus eum Formoso surrogatum intellexisset, obsequiis & officiis, quæ recens creatis pontificibus exhiberi solent, scripsitque ad eum literis, teste Flodoardo, eum veneratus est: non ignorans se etiam in successoribus indignis Petrum ac Christum venerari, si iisdem debitum cultum & obedientiam deferret: contra vero in iisdem eosdem spernere, si quam debebat reverentiam non exhiberet.

Acta Stephani.

Pontificatum auspicatus est a sacrilegio illo, quo corpus Formosi exhumatum, sacerdotalibus indumentis indutum, tribusque digitis mutilatum, in Tiberim projecit, omnesque ab eodem ordinatos iterato consecrari & ordinari præcepit. Miror qua ratione Onuphrius in annot. ad Platinam hanc rei gestæ historiam tanquam fabulosam plane rejiciat; cum præter antiqua monumenta & synodalia acta, de quibus infra sub Joanne IX. Luitprandus libro primo, capite octavo eamdem his verbis manifestissime describat & detestetur: Formoso defuncto, inquit, atque Arnulpho in propria reverso, is qui post mortem Formosi papa constitutus est [Bonifacius nimirum de quo supra] expellitur, Sergiusque papa [memoria lapsus Luitprandus in nomine erat] per Adelbertum constituitur. Quo constituto, ut impius doctrinarumque sanctarum inscius, Formosum e sepulcro extrahi, atque in sede pontificatus sacerdotalibus vestimentis indutum collocari præcepit, cui & ait: Cum Portuensis esses episcopus, cur ambitionis spiritu Romanam universalem sedem usurpasti? His expletis, sacratis exutum vestimentis, digitisque tribus abscisis in Tiberim jactari præcepit, cunctosque, quos ipse ordinaverat, gradu proprio depositos iterum ordinavit. Quod quam male egerit, pater sanctissime, animadvertere poteris; quoniam & hi, qui a Juda domini nostri Jesu Christi proditore, ante proditionem, salutem seu benedictionem apostolicam perceperunt, ea post proditionem, propriique corporis suspensionem minime sunt privati, nisi quos improba forte defœdarant flagitia. Benedictio siquidem, quæ ministris Christi impenditur, non per eum, qui videtur, sacerdotem infunditur: neque enim qui rigat est aliquid, neque qui plantat, sed qui incrementum dat, Deus. Quantæ autem auctoritatis, quantæque religionis papa Formosus fuerit, hinc colligere possumus, quoniam dum a piscatoribus postmodum esset inventus, atque ad beati apostolorum principis ecclesiam deportatus, sanctorum quædam imagines hunc in loculo positum venerabiliter salutarunt. Hoc namque

Onuphrius redarguitur.

ANNO CHRISTI ....

ANNO CHRISTI 896.

que a religiosissimis Romanæ urbis viris præsæpe audivi.

Formosi innocentia miraculose probata.

Addidit culpam culpæ Stephanus papa, quando collecta Synodo nefarium, impium & detestandum facinus approbavit. Ipsi enim lapides tale portentum execrati, sua tunc voce mutua collisione clamarunt, spontaneam libentius pati ruinam, quam ut Romana ecclesia tanto scandalo depressa maneret. Accidit tunc, ut sacrosancta basilica Lateranensis, primaria pontificis sedes, impulsore angelo malo ab altari usque ad portas prostrata corrueret, quia nequaquam stare poterant parietes, dum prima cardinis petra tanti facinoris terræmotu concussa fuisset. Sacrilegi pontificis facinus, quo a defuncto pœnam inique exegit, quove legitime collatos ordines contra Christi institutionem & Dei mandatum repetivit, novatores hæretici nostri temporis vobiscum recte quidem redarguunt & detestantur; verum contra promissiones Christi Petro & ecclesiæ factas, propter illud factum impium male insurgunt, & præmaturæ nimis de victoria gloriantes triumphum agunt. Omnia enim quæ Stephanus contra Formosum dixit vel egit, homo furore percitus egit, implens id quod exæstuans rabies suasit. Pontificia vero auctoritate legitime usurpata nihil contra fidem vel bonos mores definivit. Nam qui hac de causa ad synodum convocati sunt episcopi & presbyteri Stephano non dissimiles, simili odio Formosum prosequebantur, adeoque in eamdem sententiam pronunciarunt, quam homini furore percito gratam fore præsciebant. Unde hac in re violentam quidem tyrannidem in facto agnoscimus, errorem autem in fide per Stephanum pontificiam auctoritatem legitime usurpantem definitum vel approbatum fuisse constanter pernegamus; quamquam nihil sedi apostolicæ præjudicaretur, si daremus invasorem non legitime electum, sed intrusum pseudo pontificem in articulis fidei asserendis aberrasse. Hujus temporibus, post Arnulphum regem Germaniæ pediculari morbo extinctum, Widonem imperatorem obiisse testatur Luitprandus lib. 1. cap. 9. Stephanus sedis apostolicæ invasor, ab optimatum factione adversus Adelbertum Etruriæ principem prævalente detrusus est in carcerem anno Christi 900. & postquam sedem apostolicam sex annis tenuisset, in eodem carcere strangulatus, Deo vindice exitu infami vitam clausit. *Hæc ex antiquis monumentis & diplomatibus de Stephano Baronius tom. 10. annalium.*

An Stephanus papa in fide erraverit.

″ Edita in Catelli commentariis; emendatius pleniusque sub finem tomi bibliothecæ Labb.

″ EPISTOLA STEPHANI VI. PAPÆ AD ARNUSTUM ARCHIEPISCOPUM Narbonensem.

Privilegium Archiepiscopatus Narbonensis.

Stephanus episcopus servus servorum Dei, Reverentissimo & sanctissimo confratri nostro Arnusto archiepiscopo primæ sedis sanctæ Narbonensis ecclesiæ, & per te in eadem venerabili ecclesia in perpetuum.

CONVENIT apostolico moderamini pia religione pollentibus benevola compassione succurrere, & poscentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum præmium a conditore omnium domino promeremur, dum venerabilia loca opportune ordinata, ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur reverentia vestræ fraternitatis postulavit a nobis, quatenus hujus apostolicæ nostræ auctoritatis privilegio confirmare deberemus omnes res immobiles ejusdem sanctæ primæ sedis ecclesiæ Narbonensis, constructæ in honore sanctorum Justi & Pastoris, ubi beatus Paulus confessor Christi corpore requiescit, ″ hoc est, omnes domos, cellas, ecclesias, villas, curtes, parochias, terras, vineas, prata, sylvas, atque medietatem salinarum, & telonei, seu ″ Rasicani, ac naufragii, monasterio sancti Laurentii, & cellis, cum omnibus adjacentiis earum ac pertinentiis, una cum famulis utriusque sexus, & alia quæ a piis imperatoribus & regibus, & ab aliis Deum timentibus in eadem sancta ecclesia Narbonensi collata sunt, & consistunt, tam in ipso comitatu Narbonense, quam & Reddense, seu Minerbense, atque Ausonense, nec non & Biterrense, sive etiam Nemausense. Unde salubribus petitionibus vestris inclinati, decrevimus, ut a præsenti die quarta decima indictione, per hujus nostræ apostolicæ confirmationis privilegium roboramus, stabilimus, & in perpetuum nostra apostolica authoritate confirmamus, in usu & solatio ejusdem sanctæ primæ ecclesiæ Narbonensis, cui præesse dignosceris, id est, omnes domos, cellas, ecclesias, villas, curtes, parochias, terras, vineas, prata, sylvas, atque medietatem salinarum, & telonei, seu rasicani, atque naufragii, monasterio sancti Laurentii, & cellis, vel cum omnibus adjacentiis & pertinentiis earum, una cum familiis utriusque sexus, & alia omnia quæ a piis imperatoribus & regibus, vel ab aliis Deum timentibus, in eadem ecclesia collata sunt, vel ″ collatura erunt, tam in ipso comitatu Narbonensi, quam in Reddense, seu & Minerbense, atque Ausonense, necnon & Biterrense, sive etiam Nemausense. Hæc vero omnia ita jure firmissimo a te tuisque successoribus possideri, ac dominari volumus, sicut olim possessum est a sanctæ memoriæ decessore tuo Daniele episcopo, sed & reverendo Sigebodo, ejusdem primæ sedis Narbonensis præsule, sub tua tuorumque successorum ditione, potestate, ac utilitate omnimodis confirmantes. Statuentes apostolica censura sub divini judicii obtestatione, & anathematis interdicto, ut nulli unquam magno vel parvo homini liceat quamlibet forciam, vel oppressionem in omnibus rebus ejus facere, aut potestatem aliquam habere, vel aliquem distringere, aut qualecumque teloneum ab eis exigere, sive ad placitum eos ubicumque pro quibuscumque causis proprio jure præferunt, nisi in ″ providentia archiepiscopi causa illorum audiatur, & regulariter ″ finiatur. Illud quoque nostra auctoritate juxta canonicam sanctionem nobis addere placuit, ut si quando divina vocatione vos vestrique successores ex hac luce migraveritis, quamdiu in ipsa ecclesia Narbonensi repertus fuerit, qui dignus sit officio pontificatus ipsius fungi, nulli liceat ex alio loco inibi ingredi, nec jam dictam sibi ″ præditus quacumque dignitate aut regia auctoritate usurpare sedem, sed conventum vicinorum coepiscoporum occurrere ″ volentium facto absque alicujus potestatis interdicto, benedictionis cleri vel plebis percipiat dignitatem. Si vero aliquem de suffraganeis coepiscopis contigerit mori, perquirens metropolitanus episcopus electionem plebis ipsius, eam visitare studeat, utpote viduatam ecclesiam. Quod si forte ibi talis non repertus fuerit, qui onus sacerdotale ferre queat, per canonicam auctoritatem, & nostram apostolicam permissionem licentia sit illi absque ulla retractatione de sua ecclesia talem inthronizare, qui suffraganeæ suæ ecclesiæ dignus præesse valeat pastor. Si quis, quod non optamus, contra hoc nostrum apostolicum privilegium, pie a nobis statutum, temerario ausu agere præsumpserit, sciat se anathematis vinculis innodatum, & a regno Dei alienus existat. Qui autem

″ Hæc videntur esse ab aliis prætermissa.
″ Rasican.
″ conferenda
″ præsentia
″ firmetur
″ prædictus mandese
″ valentium

autem verus cultus & observator extitit, benedictionem & gratiam a domino consequatur.

Scriptum per manum Nicolai Scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, in mense Augusto, indictione XIIII. Bene valete. Datum XIII. Kalendas Septembris, per manum Stephani episcopi sanctæ ecclesiæ Nepesinæ, Arcarii ⁺ sanctæ ecclesiæ sedis apostolicæ, imperante domino piissimo Augusto Arnulpho a Deo coronato magno imperatore, anno primo.

*In Arcario

IV. AD ARIBERTUM NARBONENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Quæritur factum esse Judicis percellatem allodia B possidendi,

Stephanus papa Arberto archiepiscopo Narbonæ, & omnibus potentatibus Septimaniæ & Hispaniæ, salutem.

CONVENIT nobis, qui clavem cœlestis horrei vicibus apostolicis fungimus, etiam omni pestilentiæ gregis divini fidei medicamine porrigere: quod si non possumus modios tritici, at saltem cestarium valentius impendere. Quapropter fumus dolore tacti, atque ad mœrorem anxietatis, cum cognovissemus per reipsum, quod piebs Judaica Deo semper rebellis, & nostris derogans ceremoniis infra fines & territoria Christianorum, allodia hereditatum in villis & suburbanis, quasi

*Arbertus.

ANNO CHRISTI 897. CONCILIABULUM ROMANUM ANNO CHRISTI 897.

IN CAUSA FORMOSI PAPÆ CELEBRATUM

Anno domini DCCCXCVII.

IN hac pseudosynodo, cujus acta recitantur infra in concilio Romano sub Joanne IX. episcopi & cardinales presbyteri, qui summa odio Formosum prosequebantur, Sergius nimirum, Benedictus, atque Mariani, aliique plures homines perditissimi, & pontificiis sepulturæ violatores in unum congregati, ex quibus supra de Formoso enarrata sunt dijudicarunt. Baronius anno 897. numero 6.

Ab. Concilium.

C

Observatio P. Antonii Pagi ad an. Ch. 896. nu. 9.

G. C. Vide de hoc argumento libros duos Annalii Constili scriptoris a Joanne Nicino editos in opere de Ordinationibus.

D

Synodus Romana a Stephano VI. adversus Formosum indicta ad an. 896. petitur. Neminem enim Carolus adpuerat edictorum Cassilii ad an. 891. de illo Pontifice scribi: *qui tyrannis favere & Arnolfum ultimo Formoso Pontificum illorum fuit obtinere moris reperimus & in Italia pulsatum, lugentes pro eo Dictores, acclamationem & gratulationem agitabant.* Duarei libros duos Annalii de hac synodo *stigmatizat*, Mabillonius tom. IV. Analect. publicarit libellum ex ms. Cod. Ticinensi: erotum *super caput & negotia formosi Papæ*, quem ab eodem Annalio editum non dubitat.

CONCILIUM PORTUENSE

IN PAGO NEMAUSENSI SUB ARNUSTO

Narbonensi archiepisc. anno Christi DCCCXCVII. XIII. Kal. Maii indictione XV.

Quo jubetur Magalonensis episcopus ecclesiæ S. Joannis Baptistæ parochiam aliquot villarum, quas ecclesiæ S. Andochii attribuerat, restituere.

ILLUSTRANTE gratia sanctî Spiritus corda fidelium Dei, conventus factus est episcoporum sanctorum apud Nemausensem pagum, loco qui Portus cognominatur, in ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ, ejusdem Domini Dei nostri Jesu Christi incarnationis DCCCXCVII. XIII. Kalend. Maii, indict. XV. residente vero in eodem concilio magnificentissimo pontifice primæ Narbonensis ecclesiæ Arnusto, simulque cum eo ⁺Gilarando episcopo Carcassonensis, Agilberto Bitterrensis, Autelio Uticensis, Bosone Agathensi, Agiledo Nemausensi, Servo Dei Gerundensi, Abbone Magalonensi, abbatibus quoque ibidem venerabilibus fulsentibus, quorum sunt nomina, Frojas ex monasterio sanctæ Lauretiis Vemuprandensis, necnon & Witardus ex cœnobio sanctî Juliani, Albarus quoque legatus abbatis Durandi ex monasterio sanctæ Mariæ; præsentibus etiam presbyteris

*Gilarandus.

ANNO CHRISTI 897.

ris & diaconibus, cæterisque ordinibus ecclesiastiA cis, & plurimis religiosis laicis in modico numero. Quidam venerabilis presbyter Adalfredus nomine, una cum patrono ecclesiæ suæ, vocabulo Pharaldo, protulit querimoniam suam in supradictorum præsentia episcopos Abbonem reverendum Magalonensem episcopum, eo quod ecclesiam, quæ ell in honorem beatissimi Baptistæ Joannis, luce qui dicitur Cocone, illi ab eodem episcopo Abbone adtributam parochiam ejusdem ecclesiæ ex parte subtraxerat, in villis Cacone, vel in suo termino, & ab ipsam parochiam habente, nec ecclesiæ ipsius nec episcopale servitium fe posse facere quellus est. Præfatus vero antistes Abbo dixit, quod jam a longo tempore ipsa sancti Joannis ecclesia parochiam, quam idem facerdos Adalfredus vel patronus ejus Pharaldus quærebant, in prædictis villulis non habuerat, sed potius ecclesiis sancti Andochii, in eadem villa Cacone posita, eas possiderat. His vero inter se super hac querimonia altercantibus, reverendi prænominati præsules perrontati sunt, qualiter aut ex quo tempore prædicte decimæ ab eadem ecclesia sancti Joannis subtatæ sint, vel quo modo ecclesia sancti Andochii eas legitime possiderit. Suprædictus vero presbyter, partisque cum eo Pharaldus, responderunt, quod ipsa ecclesia sancti Andochii non legaliter, sed injuste C eas pro lepremito tempore tenuerat, & ab antea per centum fere annorum curricula ecclesia sancti Joannis juste atque canonice ex prædictis villabus parochiam ipsam possederat. Tunc supradictorum episcopi ab ipso prefule Abbone expulerunt, ut ex omnibus evidentissime rei veritatem ex hac quæstione proferret. Itaque venerandus idem Abbo episcopus, malens semper veritatem proferre, quam reticere, in conspectu totius sanctæ eccluu nationis episcoporum, abbatum, cæterorumque facrorum ordinum, atque religiosorum laicorum ibidem adistentium, profellus est prædictam parochiarum jam dicto loco Cocone, excepta ipsum D Alodem, qui ille episcopo Maldonam, vel etiam eo quod Alodrus ibidem comparavit, magis juste & legaliter ad ecclesiam S. Joannis Baptiste debere pertinere, quam ecclesiæ sancti Andochii, qui nuper inlirucla fuerat, deservire. Audita vero fanctiffimi epilcopi, omnisque collecta synodus, hujulmodi rei prolatione, omnes partier, epilcopi ejuldem primum judicantibus, decreverunt et ecclesiæ sancti Joannis Baptiltæ imo

ANNO CHRISTI 900. CONCILIUM REMENSE ANNO CHRISTI 900.

IN ECCLESIA S. MARIÆ, PRÆSIDE HERIVEO

Archiepiscopo.

In quo anathema dictum in eos qui Fulconem archiepiscopum occiderant, pridie Nonas Julii, anno Christi DCCCC.

ANNO DCCCC. dominicæ incarnationis, pridie E Nonas Julii, primo celebret die quando ordinatus est Heriveus in archiepiscopatu Remensi episcopus, facta est excommunicatio hæc quæ sequitur, in ecclesia sanctæ Mariæ Remis, præsentibus episcopis infrascriptis.

Heriveus nomine, non merito, Remorum archiepiscopus ac plebis Dei famulus, ⁺ Wido Romagensium archiepiscopus, Ricuifus Senonum archiepiscopus, ⁺Heridilo Noviomagensium episcopus, Dodilo Cameracensium episcopus, Herinandus Morinensium episcopus, Otgarius Ambianensium episcopus, Honoratus Belvacensium episcopus, Manelo Catalaunensium episcopus, Rodulfus Laudunensium episcopus. ⁺Orfridus Silvanectensium episcopus, Angelrannus Meldensium episcopus. Notum

*Wido.

*Heridilo.

*Orfridus.

ANNO CHRISTI 900.

Notum sit omnibus ubique sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus, tam clericis quam laicis, quod nos & communia nobis omnibus ecclesiæ nimia perturbatur rixitia, pro inaudita te poſt perfectionem temporis apoſtolorum, coramque ſucceſſorum, de occiſione nimirum patris & paſtoris noſtri Formoſi nis ab impiis impiæ perpetratæ, qui pro regni utilitate & cotius ſanctæ eccleſiæ ſtatu pro viribus die noctuque deſudans, ac ſcipſum pro defenſione omnium eccleſiarum in hoc regno conſiſtentium multo protectilonis opponens. Nec non & contra rarum a Baldino comite filio Balduini ac Judith, contra omnem legem divinam & humanam pervadebatur] ideo ab ipſius Balduini honoribus Wintenoro, Everardo & Rodulfo Balduinidis ſeu germio ſegregamus, ac perpetua maledictionis anathemate eos condemnamus, ut eorum aliquando per hominem non fiat recuperatio, nec aliis in loco Chriſtianos converſatio. Sintque maledicti in civitate, maledicti in agro, maledictum horreum eorum, & maledicta reliquia eorum, maledictus fructus ventris eorum, & fructus terræ illorum, armenta boum eorum, & greges ovium ſuarum. Maledicti ſint ingredientes & egredientes, ſintque in domo maledicti, in agro protligi. Intellina in ſecelſu fundant ſuos perfidos & imbelles Artus, remanſque faper illos omnes iſte maledictionis, quas dominus per Moyſen in populum divino legis preveratcrem ore ſuo locutus eſt. Sintque in Antiochia Maranthus, & percant in ſecundo adventu domini. Inſuper quicquid maledictionis ſaeri canones, & apoſtolicorum tyrorum decreta decernunt ſuper homicidis, & ſacrilegis. Nam illos ſacrilegorum nomine notamus, qui in hunc Chriſtum domini manus mittere auſi ſunt. Omne ſuper illos, ac perpetuum interitum, nec ſolum in hac vita, ſed etiam in futura, ſentiant, congeratur. Nullus ergo eis Chriſtianus vel Ave dicat. Nullus presbyter miſſas aliquando coram celebret, nec ſi infirmati fuerint, confeſſionem eorum recipiat, vel infantem communionem eis, niſi reſipuerint, etiam in ipſo fine vitæ ſuæ poſſunt unquam dare: ſed ſepultura ſicut jumentorum, & in ſepulturis eorum nullus faciem terræ ſint, ut ſint in exemplum opprobrii & maledictionis poſterioribus generationibus & futuris. Et ſicut hæ ſuccrane de noſtris projectis maledictionibus ſubjacuerunt, ſic eorum lucerna ſit gentium extinguatur.

A

B

C

D

CONCILIUM COMPOSTELLANUM

Anno Chriſti DCCCC. III. Kal. Decembris.

Studii hujus ſummam habe exemplum ab illuſtriſſimo Petro de Marca Parif. archiepiſc ex aliis ipſius, quæ in conſeſſoribus eccleſiæ celebrioris ſervantur. Acta DCCCCXCVIII. III. Kalend. Decembris, concilium apud Iacobum Compoſtellanum in Gallicia celebratum eſt, cui interfuerunt octo epiſcopi. In eo Cyſarius Salonis, electus & conſecratus eſt archiepiſcopus provincię Tarraconenſis. Verum huic inſtitutioni interceſſerunt, Narbonenſis archiepiſcopus, & Hiſpani epiſcopi Narbonenſi metropoli ſubjecti. Quare Cyſarius Romanum pontificem appellavit.

☞ OBSERVATIO P. ANTONII PAGI *ad Ann. Ch.* 900. n. 8. & 9.

Concilii *Compoſtellani* epocha deciſa tenebris circumfuſa. Illud tamen anno ſequentiſſimo ſeptuageſimo primo congregatum fuiſſe, nobis hic demonſtrandum. Ex Chriſti Annis Hiſtoria Baroniana fis Conſenſu limina Apoſtolorum Petri & Pauli profectus eſt cum *Hermine* Epiſcopo Autiſſiodorenſi & Gelmone Monachi & Presbyteri, domnique, & Joanne Papa hujus ex nominis XIII. ut Tarraconenſis provincia metropolitanum pro tranſlatione ad Auſonenſem, & utraque Eccleſia omnium. Illud difficilius ex literis epiſcopi Dominicis a Didaco ſib. a. 858. Conſentium Dominicum Pontificis a Didaco ſib. a. 858. Conſentium Dominicum Pontificis a Didaco ſib. a. 858. Conſentium Dominicum Pontific

& cetera omnia quæ a piis Imperatoribus ac Regibus vel ab aliis Deum timentibus viris in eadem Ecclesia collata sunt vel collatura erunt, tam in ipso comitatu quam in aliis locis, in ipsa prænominata sancta Rossilionensi Ecclesia confirmantes, apostolatus nostri privilegio muniremus. Unde nos, cui omnium Ecclesiarum Dei cura commissa est, salubri tuæ petitioni faventes, inclinati precibus tuis, quia ecclesiasticam rem per vigorem immutilatam servari cupimus, per hoc nostrum apostolicum privilegium suprascriptam sanctam tuam Rossilionensem Ecclesiam cum cunctis rebus prædictis apostolica auctoritate nobis in beato Petro Apostolorum principe concessa munimus, perpetuoque illæsam permanendam confirmamus, una cum Ecclesia sanctæ Mariæ a quadam fœmina nomine Anastasia, quæ & Mater vocabatur, constructa, tuæque Ecclesiæ subdita consistente, ad annue persolvendum in præfata tua Ecclesia penset solidum unum. confirmamus etiam inibi Juste & canonice medietatem telonei & raficæ seu mercati cum pascuario, & medietatem salinarum, omnesq; Ecclesias ad eamdem Ecclesiam in Rossilionense pertinentes & confluentibus a portu Jardonis usq: ad mare, & a termino Narbonensi usque Basillunense, & quicquid, ut prædictum est, idem Miro memoratus Comes inibi concessit, necnon & villare ipsum quæ vocatur Nogaretum, & alia quæ piorum Imperatorum ac Regum cæterorumque Christi fidelium ibi decretis collata sunt vel ubicumque collatura erunt, juste & canonice stabilimus; si tamen juste & rationabiliter a nobis petistis, & ab aliis hominibus minime detinentur. Ita quoque ut nulli homini fas sit in iis omnibus quamlibet tibi tuisque successoribus Episcopis generare calumniam aut qualescumque contrarietates facere: quia nos volumus ut uniuscujusque Ecclesiæ privilegium inconvulsum servetur. Nam de monasteriis eidem tuæ Ecclesiæ canonice competentibus similiter statuimus subdita existere justa petenti. Si quis autem Comes aut judex publicus vel qualiscumque alius homo contra hoc nostrum apostolicum privilegium qualicumque tempore, quod non optamus, agere vel contendere præsumpserit, sive ea quæ pro divini cultus amore statuimus in aliquo frangere tentaverit, sciat se anathematis vinculis innodatum & a regno Dei alienum. Qui autem verus custos & observator extiterit, benedictionem & gratiam a Domino Deo nostro consequi mereatur. Benevalete.

An.Ch. 897.

Scriptum per manum Gregorii scriniarii S. R. E. in mense Octobrio, Indictione prima, Idibus Octobris, per manum Stephani nomine Calatoris sanctæ sedis apostolicæ, Imperatore D. N. piissimo PP. Aug. Lamberto a Deo coronato magno [a] imperante anno VI. & [b] pontificatus anno VI. Indictione prima.

a Leg. Imperatore b Lege, Consulatus.

EPISTOLA II. EJUSDEM PAPÆ AD Servum-Dei Episcopum Gerundensem.

Ex chartulario episcopi Gerundensis.

ROmanus Episcopus servus servorum Dei reverentissimo Servo-Dei sanctæ Gerundensis Ecclesiæ Episcopo & per te in eadem venerabili Ecclesia in perpetuum. Sicut per donum sancti spiritus beato Apostolorum principi Petro & cœlestis regni clavigero ligandi atque solvendi ab ipso Domino tradita est potestas, evangelica subsequente lectione, quæ inter cetera ait, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, & reliqua, ita sedes apostolica canonica regalique auctoritate suffulta omnibus Ecclesiis Dei per universum orbem diffusis suffragia & justa postulationis subsidia ut præbeat, tam divini quam humani juris ratio postulat. Igitur veniens jamdicte Serve-Dei venerabilis Episcope ad sedem apostolicam, & Ecclesia Gerundensi juste & canonice recepta, expulso inde Hermomiro deposito & excommunicato, suggessisti nobis quatenus hujus apostolicæ nostræ confirmationis privilegio confirmare deberemus omnes res immobiles ejusdem sanctæ Dei Ecclesiæ Gerundensis in honore sanctæ Dei genitricis semper virginis Mariæ dominæ nostræ: ubi beatus Felix Christi martyr corpore requiescit, hoc est, domos, plebes, cellas, Ecclesias, villas, & insulas, Majorica scilicet & Minorica, seu curtes, parrochias, terras, vineas, prata, silvas, una cum familiis utriusque sexus, cum omnibus adjacentiis seu pertinentiis suis, quæ a piis Imperatoribus vel religiosis viris vel ab aliis Deum timentibus in eadem Ecclesia Gerundensi collata sunt, sicut ipse nunc usque legali ordine tenere videris. Unde salubribus petitionibus tuis inclinati decernimus & a præsenti prima Indictione per hoc apostolicum nostrum privilegium roboramus & confirmamus & in perpetuum statuimus & in usu & utilitate ejusdem Ecclesiæ Gerundensis, cui præesse dinosceris, id est, omnes domos, cellas, Ecclesias, villas, curtes, parrochias, terras, vineas, prata, silvas, una cum familiis, & alia omnia quæ ab Imperatoribus & religiosis viris vel ab aliis Deum timentibus in eadem Ecclesia collata sunt vel conferenda erunt tam in ipsis comitatibus quam in aliis locis, simul cum rafica seu pascuario, sub tua tuorumque successorum ditione ac potestate omnimodis confirmamus, statuentes apostolica censura sub divini judicii obtestatione & anathematis interdicto ut nulli unquam magno vel parvo homini liceat quamlibet forciam vel oppressionem in omnibus rebus ejus facere aut potestatem aliquam habere vel aliquem distringere aut qualiter cumque. Teloneum ab eis exigere, sive ad placitum ubicumque eos pro quibuslibet causis provocare præsumat, nisi in providentia sui Episcopi causa illorum audiatur & canonice finiatur. Si quis autem, quod non optamus, contra hoc nostrum privilegium pie a nobis statutum temerario ausu agere præsumpserit, sciat se anathematis vinculis innodatum, &, nisi resipuerit, a regno Dei alienus existat. Qui vero custos & observator extiterit, benedictionem & gratiam a Domino consequatur. Scriptum per manum Sergii scriniarii S. R. E. in mense Octobri, Indictione prima. Benevalete.

An.Ch. 897.

ANNO CHRISTI 901.

VITA THEODORI PAPÆ II.

Theodorus II. quando papa factus. a Rectius 897. vide Pagium ad hunc annum.

THEODORUS hujus nominis II. patria Romanus, ex patre Photio, surrogatus est Romano papæ, anno domini [a] 901. tempore Ludovici IV. imperatoris occidentalis: sedit tantum diebus viginti. Quonam autem die obierit, antiquorum nemo prodit, recentiorum fides ex divinatione comparata vacillat.

VITA

ANNO CHRISTI 901.

ANNO CHRISTI 901.

VITA ET EPISTOLÆ JOANNIS PAPÆ IX.

Joannes IX. quando papa factus.

a Rectius 898. Vide Pagium ad hunc an.

JOANNES IX. patria Tiburtinus, patre Rampoaldo natus, professione monachus, & ordine diaconus, post obitum Theodori factus est pontifex anno domini [a] 901. sub Ludovico IV. imperatore. Cum Berengarius dux Forojuliensis captum Imperatorem oculis simul cum imperio privasset, & cum armato exercitu Romam profectus coronam imperii ab hoc pontifice violenter extorsisset, nomenque imperatoris sibi tyrannice vindicasset: post obitum ejus Lambertum Widonis filium, ante annos undecim a Formoso papa imperatoria corona donatum, Romam vocavit, ibique synodali judicio declarari mandavit, Berengarii & Arnulphi coronationes nullas esse & illegitimas, utpote quæ vi extortæ, penitus sint abrogandæ: Lamberti vero, in quem Formosi papæ & successorum ejus libera vota conspirassent, legitimam & ratam esse habendam. Hac occasione principes Italiæ a Berengario deficientes, Lambertum pro rege & imperatore agnoverunt. Cumque ex Romanis plurimi Berengario faverent, eique contra Lambertum adhærerent: Joannes papa non satis tutum se judicans si Romæ maneret, profectus est Ravennam, ibique acta Stephani contra Formosum per synodum irrita reddit, hisque turbulentissimis temporibus velut alter Jeremias a Deo missus, evulsit, dissipavit, & destruxit ea omnia, quæ a prædecessore Stephano male plantata atque pessime ædificata fuerant. Sedit annos tres, & dies quindecim: obiit anno domini 905. sepultus est apud sanctum Petrum pro foribus ante portam dictam Guidoneam. In cujus sepulcro sculptum erat epitaphium, quod recitat Baronius anno 905.

Berengarii & Arnulphi coronationes a pontifice annullantur.

quinque

EPISTOLA I. JOANNIS PAPÆ IX. AD HERIVEUM ARCHIEPISCOPUM Remensem.

Rescriptum domini Joannis papæ ad consulta Herivei Remorum archiepiscopi de " Northmannis nuper ad fidem conversis, quorum alii baptizati fuerant, & rebaptizati, & post baptismum " gentiliter vixerant: qualiter illis consulendum sit: ubi demum habetur absolutio sui suorumque.

" Qualis pœnitentia debeat injungi quibusdam gentilibus, Paganico more multa mala exercuerant.

Joannes episcopus servus servorum Dei reverentissimo confratri nostro Heriveo Remorum archiepiscopo.

VESTRÆ fraternitatis, vestræque reverendæ sanctitatis mellifluas literas libentissime suscipientes, ac diligentissime pertractantes: & tristes admodum, & vehementer extitimus exultantes. Mœrentes itaque de tantis calamitatibus, tantisque pressuris atque angustiis, non solum Paganorum, verum etiam Christianorum in vestris partibus (ut vestrarum assertio literarum edocet) accidentibus: gaudentes siquidem de ipsa gente Northmannorum, quæ ad fidem, divina inspirante clementia, conversa, olim humano sanguine grassata lætabatur; nunc vero vestris exhortationibus, domino cooperante, ambrosio Christi sanguine se gaudet fore redemptam atque potatam. Unde multipliciter ei, a quo procedit omne quod bonum est, immensas gratiarum actiones rependimus, suppliciter obsecrantes, ut eos soliditate veræ fidei confirmare, & æternæ Trinitatis gloriam agnoscere faciat, atque ad suæ visionis inenarrabile gaudium introducat. Nam quod de his vestra nobis innotuit fraternitas, quid agendum sit, quod fuerint baptizati & rebaptizati, & post baptismum gentiliter vixerint, atque Paganorum more Christianos interfecerint, sacerdotes trucidaverint, atque simulacris immolantes, idolothyta comederint. [b] equidem si tirones ad fidem non forent, canonica experirentur judicia. Unde quia ad fidem rudes sunt, vestro utique libramini, vestræque censuræ committimus experiendos, qui illam gentem vestris confiniis vicinam habentes, studiose advertere, & illius mores, actusque omnes pariter, & conversationem agnoscere præ ceteris valeatis. Quod enim mitius agendum sit cum eis, quam sacri censeant canones, vestra satis cognoscit industria, ne forte insueta onera portantes, importabilia illis fore, quod absit, videantur, & ad prioris vitæ veterem, quem expoliaverant, hominem, antiquo insidiante adversario relabantur. Et quidem si inter eos tales inventi fuerint, qui secundum canonica instituta se per pœnitentiam macerare, & tanta commissa scelera dignis lamentationibus expiare maluerint, eos canonice judicare non respuatis; ita ut in omnibus erga eos pervigiles existatis, ut ante tribunal æterni judicis cum multiplici animarum fructu venientes, gaudia æterna cum beato Remigio adipisci mereamini. Munus vero quod nobis vestra sanctitas dirigere dignata est, eo dilectionis amore suscepimus, quo a vobis fuit destinatum. Divina majestas, vos, vobisque omnes subjectos, ita concedat temporaliter vivere, ut intercedente beato Petro apostolorum principe, omnium peccatorum vestrorum vincula solvat, & ad cœlestis regni gloriam sine ulla offensione perducat. Optamus sanctitatem vestram bene valere, & apud piissimum dominum pro nobis piis supplicationibus intercedere.

De Northmannis ad fidem Christi conversis.

b ad, & quidem, *Hard.*

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

In codice Tiliano post epistolam Joannis sequebatur prolixior altera ejusdem argumenti ab eodem Heriveo Remensi ad Witonem Rotomagensem archiepiscopum scripta, cujus meminit Flodoardus lib. IV. cap. XIV. sed illa hujus loci visa non est: edita est autem " post opuscula & epistolas Hincmari Remensis.

" anno 1615. a Joanne Cordesio.

G. C. Secus visum est Petro de la Lande V. Cl. Nam in supplementis conciliorum Galliæ Herivei epistolam edidit, quam ideo Sirmondus excluserat, quod nihil in ea sit unius Galliæ proprium, ac ne Galliæ quidem fiat mentio. Nos ergo, ne quid in hac collectione desiderari possit, quid reperiatur in prioribus, necesse habuimus illam edere. Et alioquin ejus prætermittendæ causa nulla erat. Edebat Sirmondus quæ Gallicanam ecclesiam unam spectarent, nos qui ecclesiam universam.

HERIVVEI REMENSIS ARCHIEPISCOPI AD WIDONEM ROTOMAGENSEM ARCHIEP.

[Ex Simondi apographo, quod ex Tiliano codice descripserat.]

A Qualis pœnitentia debet injungi non baptizatis gentibus, & baptizatis, & rebaptizatis, & postea amore paganico ecclesias devastantibus, & Christianitatem delentibus. Ex sententiis patrum, & canonibus, & decretalibus pontificum Romanorum.

Reverendissimo ac dilectissimo fratri & coarchiepisc. Witoni, Heriveus Remorum archiepiscopus plurimam in omnium salvatore salutem æternæque beatitudinis felicitatem.

B Ut rogastis humilitatem nostram quærere divinis in oraculis qualiter consulendum vobis foret his qui rebaptizati sunt, & æque ut ante baptismum juxta Paganismi morem, quemadmodum sues suum reversi ad volutabrum, & canes ad vomitum, ludricas voluptates nefando paganorum ritu exercuere, seu de illis qui nondum percipere baptismum meruerunt: prout quivimus satisfacere precatui vestro sategimus, quantumve brevitas temporis sinit. Et ut unumquodque capitulum vobis facilius fieret ad reperiendum, capitulatim in hac schedula fecimus scriptum. Et quia *misericordia domini plena est terra*, [Psal. 32] cui & ecclesia per apostrophem precabiliter dicit: [Sap. 11.] *Misereris omnium, domine & nihil eorum odisti quæ fecisti, dissimulans peccata hominum propter pœnitentiam*: dignum duximus, mirabile C & misericordissimum beati Joannis apostoli & evangelistæ factum, immo ipsius domini opus piissimum, & consuetissimum, sic vobis ponendo brevissime exprimendum: quemadmodum vobis notissimum, & in ecclesiastica historia latius digestum.

CAPUT I.

De S. Joanne evangelista.

Cum ipse Ephesum rediens, lustraret vicinas & illustraret provincias, vidit quemdam juvenem animis acrem nimis, quem loci illius episcopo commendavit, qui & illi gratiam tradit baptis- D mi. Deinde confidens gratiæ, qua fuerat communitus, eumdem juvenem remissius habere cœpit. Sed ille in natura libertate potius, corruptæ viæ tramitem incedit. Deinde a furtis, mala quæque se ... incipiens, demum magister latronum in brevi effectus est, donec idem Joannes eumdem locum tempore elapso invisens, a præfato requisivit depositum suum episcopo. Et cum comperisset eumdem absentatum esse juvenem, ascenso citius equo, perquisivit eum, ac perquisito, & fugitanti, dixit apostolus: Sta tantum, & crede mihi, quia Christus me misit. At ille audiens, restitit. Jam deinde tremefactus flebat amarissime, & accedentis ad se senis genibus provolvitur, gemitibus, & ululatibus, quibus, poterat satisfaciens, & uberrimis lacryma- E rum suarum fontibus, iterum baptizabatur, occultans solam dexteram suam. Apostolus vero jurisjurandi sacramento se ei impetraturum a salvatore veniam pollicens, simulque genibus ejus provolutus, atque ipsam dexteram, ex cujus cædis conscientia torquebatur, tanquam jam per innocentiam purgatam deosculans, ad ecclesiam revocat, & indesinentes pro eo orationes profundens, & cum ipso pariter ducens crebra jejunia, indulgentiam a Deo quam ei pollicitus fuerat, expetebat. Nec prius abstitit, quam eum in omnibus emendatum, etiam ecclesiæ præficeret.

CAPUT II.

De S. Silvestro, & Constantino imperatore.

Juvat hic & illud memorabile factum B. papæ Silvestri, erga imperatorem Constantinum inserere, maxime propter jejunium hebdomadæ ab ipso ei indictum. Sanctus, inquit Silvester, inter cetera ad eumdem dixit Cæsarem: Exige a teipso hac una hebdomada jejunium, & deposita purpura intra in cubiculum tuum, ibique induere cilicio prostratus humo, & confitere te modo per ignorantiam errorem passum, ut Christianis persecutionem indiceres: & visum salvatorem corporum & animarum Jesum Christum, non solum loquendo, sed & credendo prænuncia, & pœnitere te multos sanctos Dei occidisse. Et paulo post. Jube per totam hebdomadam eleemosynam fieri, beneficia etiam postulantibus exhibe, & [a Forte liquores. Iliud] ideos qui hæc exequantur constitue. Et post aliquanta. Imposuit S. Silvester manum suam super caput ejus (quin Augusti Constantini) benedicens eum, ac faciens catechumenum. Tunc congregatis omnibus presbyteris, & diaconibus, cum universo clero, indixit jejunium omni ecclesiæ, dicens: Si Ninivitæ in prædicatione Jonæ per triduanum jejunium, iram Dei offensamque quam promiserat, his debita evaserunt, quanto magis *nos* in prædicatione domini nostri Jesu Christi, nos persecutiones evademus. Lucramur animas, pacem Dei ecclesiis adquirimus, & idololatris finem imponimus! Hæc autem facimus jejuniis, & orationibus, ut hæc a Deo impetremus: & cetera.

CAPUT III.

Dicta B. Gregorii ad populum.

Beatus quoque Gregorius in evangelii homilia ad populum. [Homil. 19. in evang.] Si Deo, inquit, vivere in pueritia, & juventute noluistis, saltem ad ultimam ætatem resipiscite, & ad vitæ vias, cum jam laborari multum non estis, vel sero venite. Et paucis interpositis. [Ibidem] Plerumque tales ante remunerantur, quia prius ad regnum de corpore exeunt, quam hi qui jam in pueritia vocati esse videbantur. An non ad undecimam venit latro? qui etsi non habuit per ætatem, habuit tamen sero per pœnam, qui Deum in cruce confessus est, & pene cum voce sententiæ, spiritum exhalavit vitæ. A novissimo autem reddere denarium paterfamilias cœpit, quia ad paradisi requiem prius latronem, quam Petrum perduxit. Item idem. [Homil. 20. in evang.] Regnum cœlorum rapi vult nostris fletibus, quod nostris meritis non debetur. Ab spei ergo certitudine nulla nos malorum nostrorum qualitas, nulla quantitas frangat. Præstat magnam veniæ fiduciam latro ille venerabilis, qui non inde venerabilis, unde latro. Nam latro ex crudelitate, venerabilis ex confessione. Cogitate, rogo, cogitate quam sint incomprehensibilia in omnipotente Deo misericordiæ viscera. Latro iste cruentis manibus abstractus a fauce itineris, suspensus est in patibulo crucis. Ibi confessus est, ibi sanatus est, ibi audire meruit: Hodie mecum eris in paradiso: & cetera.

Ejusdem ad Petrum episcopum.

Qui rursus Petro episcopo Corsicæ scribens, [Lib. 7. ep. 1.] ait: Fraternitas vestra solicite studeat, opus quod cœpit auxiliante domino ad perfectionem deducere; & sive eos qui aliquando fideles fuerunt, sed ad cultum idolorum, negligentia aut necessitate faciente, reversi sunt, festinet cum indicta pœnitentia aliquantorum dierum ad fidem reducere: ut reatum suum plangere debeant, & tanto

to firmius teneant hoc ad quod adjuvante domino A revertuntur, quanto illud perfecte defleverint, unde discedunt; sive eos qui necdum baptizati sunt, admonendo, rogando, de venturo judicio terrendo, rationem quoque reddendo quod ligna & lapides colere non debent. Festinet fraternitas tua omnipotenti domino congregare, ut in adventu ejus, cum districtus dies judicii venerit, in numero sanctorum possit tua sanctitas inveniri. Quodcumque enim utilius & sublimius acturus es, quam ut de animarum vivificatione, & collectione cogitans, & tuo domino, qui tibi locum prædicandi dedit, immortale lucrum reportes? & reliqua.

Ejusdem ad Mellitum abbatem.

[Lib. 9. ep. 71.] Et alibi ad Mellitum abbatem. Quia gens Anglorum, boves solent in sacrificio dæmonum multos occidere, debet [a debet his etiam.] etiam hac de re aliqua so- B lennitas immutari, ut die dedicationis, vel natalis [a natalitio] sanctorum martyrum, quorum illic reliquiæ ponuntur, tabernacula sibi circa easdem ecclesias, quæ ex fanis commutatæ sunt, de ramis arborum faciant, & religiosis conviviis solennitatem celebrent. Nec diabolo jam animalia immolent, sed ad laudem Dei in esu suo animalia occidant: & donatori omnium de satietate sua gratias referant, ut dum eis aliqua exterius gaudia referuntur, ad interiora gaudia consentire facilius valeant. Nam duris mentibus simul omnia abscidere, impossibile esse non dubium est. Quia enim [a quia is] qui summum locum ascendere ni- C titur, gradibus vel passibus, non autem saltibus elevatur. Sic Israelitico populo in Ægypto dominus se quidem innotuit: sed tamen eis sacrificiorum usum, quem diabolo solebant exhibere, in cultum proprium reservavit, ut eis in suo sacrificio animalia immolare præciperet; quatenus cor mutantes, aliud de sacrificio omitterent, aliud retinerent: ut etsi ipsa essent animalia quæ offerre consueverant, vero tamen Deo hæc & non idolis immolantes, jam sacrificia ipsa non essent.

CAPUT IV.

[Lib. 1. de pœnit. c. 1.]

Ambrosius episcopus.

His non dissimilia de pœnitentum mitissima D susceptione S. Ambrosius annectit in libro qui inscriptus est pœnitentiæ. Qui studet humanæ infirmitatis emendare vitia, ipsam infirmitatem suis debet sustinere, & quoquomodo pensare humeris, non abjicere. Nam pastor ille evangelicus lassam ovem vexisse legitur, non abjecisse. Et Salomon ait: [Eccles. 17.] *Noli justus esse nimium*. Debet enim justitiam temperare moderatio. Nam quemadmodum se tibi curandum præbeat, quem fastidio habeas, qui contemptui se, non compassioni medico suo putet futurum? Ideo dominus Jesus compassus nobis est, ut ad se revocaret non deterreret: mitis venit: [Matth. 11.] venit humilis, denique ait: *Venite ad me omnes qui laboratis, & ego reficiam vos*. Reficit ergo E dominus Jesus, non excludit, neque abjicit, meritoque tales discipulos elegit, qui dominicæ voluntatis interpretes plebem Dei colligerent, non repudiarent. Unde liquet eos inter Christi discipulos non esse habendos, qui dura pro mitibus, superba pro humilibus sequenda opinantur. Et cum ipsi quærant domini misericordiam, aliis eamdem denegant, ut sunt doctores Novatianorum, qui mundos se appellant. Quid his superbius? cum [Job. 14. 4. secundum LXX.] scriptura dicat, quia *nemo mundus a peccato, nec unius diei infans*: & David clamat: [Psal. 50.] *A delicto meo munda me*. Et post pauca. Nemo potest bene agere pœnitentiam, nisi qui speraverit indulgentiam.

CAPUT V.

Augustinus.

[In lib. sententiarum S. August. exceptarum a Prospero.] Beatus docet breviter Augustinus, qualiter eis qui præsunt de quibuscumque hominibus pravis agendum sit, dicens: Non est desperandum de malis, sed pro ipsis ut boni fiant studiosius supplicandum, quia numerus sanctorum de numero semper auctus est impiorum.

CAPUT VI.

De S. Remigio episcopo.

Legitur & ad locum in libro vitæ B. Remigii Francorum apostoli inter cetera quibus refertur B conversio Hludouvici regis & populi ejus. Ille (quin sanctus Remigius) gaudio magno repletus regem & populum, qualiter diabolo & operibus ac pompis ejus abrenunciare, & in Deum credere deberent, apertis & brevibus verbis instruxit: & quia dies sancti paschæ imminebat, jejunium secundum Christianorum consuetudinem eis indixit.

De S. Vedasto episcopo.

Hinc & in B. pontificis Vedasti vita invenitur, quomodo in via sub præsentia ejusdem regis & populi, vir dei Vedastus cæcum illuminaverit, & quemadmodum idem rex ad baptismum venerit, & in Remensi civitate virum Dei Vedastum sancto commendaverit Remigio. Rex, inquiens, C a viro Dei evangelicis adprime imbutus doctrinis, & hinc præsenti miraculo in fide firmiter confortatus, nil moratus in via, nil dubitans in fide, sed magna alacritate animi, magna festinatione itineris, sanctissimum pontificem Remigium videre properavit, ut illius sacratissimo ministerio, Spiritu S. operante, in remissionem peccatorum, & spem vitæ æternæ catholici baptismatis vivo ablueretur fonte: cum quo aliquantis moratus diebus, ut ecclesiasticis satisfaceret sanctionibus, & penitentiæ secundum apostolicum præceptum prius ablueretur lacrymis, dicente B. Petro principe apostolorum: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine domini nostri Jesu*: [Act. 2.] & sic in nomine sanctæ D Trinitatis cælestis mysterii baptismá susciperet.

CAPUT VII.

Ex vita S. Basilii de quodam apostata.

De quodam apostata reperitur in miraculis B. Basilii Cæsariensis episcopi, qui scripto negavit Christum, & diabolo in testimonium negationis suæ tradidit seipsum. Cui idem vir mirabilis Basilius inter cætera dixit: Vis reverti ad dominum Deum nostrum? Ad quem puer: Utique volo, sed non valeo. Dicit ei, Quare? respondit puer; Scripto abnegavi Christum, & professus sum diabolo. Dicit ei S. Basilius: Non sit tibi curæ: benignus est enim Deus noster, & recipiet te penitentem. Compatitur enim malitiis nostris. Et quibusdam inter- E positis. Dicit ad puerum idem sanctus: Credis salvari? Qui ait: Credo domine, adjuva incredulitatem meam. Et continuo apprehendens manum ejus, faciens Christi signum in ipso, & orans, reclusit eum in loco interioris sacri periboli; & dans ei regulam, collaborabat ei per tres dies. Et post aliquanta. Quadragesimo die ipse sanctus ad eum rediit, & dicit ei: Quomodo habes, frater? respondens, dicit ad eum: Bene habeo, sancte Dei. Vidi enim te hodie in visu pugnantem pro me, & vincentem diabolum. Et iterum mane facto, vocavit sacrum clerum, & monasteria, & omnem

Christo amabilem populum, & dixit eis: Filioli mei dilectissimi, omnes gratias agatis domino: ecce enim oves perditam debet pastor bonus in humeris reportare, & offerre ecclesiæ. Quapropter debitum est, & nos vigiliam facere nocte, ac pollutare ejus benignitatem, ut non vincat contrarius animarum etiam in hoc facto. Et alacriter populo exaggerato per omnem noctem pollulavérunt: Deum cum bono pastore cum lacrymis, clissimantes pro eo, Kyrie eleison; & maturæ cum omni multitudine populi accepta Christus puerum, & tenens dexteram manum ejus, ducebat illum in fundam ecclesiam cum psalmis & hymnis. Et ecce diabolus occidos omnium faciunt in triduum vitam cum omni perniciosa vi, quæ advenit, & invisibiliter apprehendens puerum, conabatur rapere eum de manu sancti, & turpit clamare puer; Sundle Dei adjuva me: & ruit super eum, & cubuit ad diabolum, dixit: Improbissime, & animarum corruptor, pater tenebrarum & perditionis; non sufficit tibi tua perditio, qua te, & eos qui sub te sunt, affecisti, nisi etiam & Dei mei templum plasma? Et perpaucis interpositis, Sanctus Dei ait ad diabolum: Increpat te dominus, diabole. Qui respondens, ait ad eum: Babili, præpidicatus me, non abii ego ad eum, sed ipse venit ad me. Abnegavit Christum, & professus est mihi. Et ecce manus scriptum habeo, & in die judicii ad componem judicem eum duco. Sanctus Dei dixit: Benedictus dominus Deus meus. Non defecter populus iste, manus de altitudine cali, donec reddas manuscriptum. Et convertens se, dixit populo: Erigite manus vestras in cœlum, clamantes cum lacrymis, Christe Kyrie eleison. Et flatus populo in horam multam extendes habente manum in cœlum, ecce manuscripta pueri per aerem, delata, & ab omnibus visa venit: & impositis est manibus memorabilis sufficit pueri & pastoris. Suscipiens autem eum, & gratias agens Deo, gaudio flebus est valde, & coram omni populo dixit ad puerum: Cognoscis literulas has, frater? Qui ait ad eum: Etiam tandem Dei, manuscripta mea est. Et diffundens manus suscipitum dixit Basilius: Accipe eum ad ecclesiam. Et dignum fecit sancto ministerio, & communione mysteriorum, & muneram Christi.

Caput VIII.

De sancto Laurentio.

Inter alia scriptorum habetur in passione B. Laurentii archidiaconi, & martyris Christi. Erat homo in carcerali custodia, multo jam tempore genitus, qui plorando amisit oculis causa factus fuerat. Dixit ad eum B. Laurentius: Si credis in filium Dei dominum Jesum Christum, baptizare, & illuminabit te. Et continuo, post ipsius confessionem baptistio, aperti sunt oculi ejus, & cœpit clamare, dicens: Benedictus dominus Deus meus, qui me illuminavit per beatum Laurentium, quia semper sit cecutus, & modo video. Posthæc & beatum Hippolytum more fidelis catechizavit, & accepta aqua, benedixit & baptizavit illum. Deinde simili modo militem baptizavit Romanum: qui & baptizatus, mox martyrio coronatus est.

Caput IX.

De sancto Sebastiano.

Scriptum est & in passione sancti Sebastiani ad locum. Cum quo omnes qui decipiendos sanctos, (quin Marcum & Marcellinum) venerant, unanimiter crederent Christum: Nicostratus cum conjugem

A ejus uxorem, dicens: Non capiam cibum, neque potum, nisi mysterium mihi Christianæ religionis fuerit traditum. Cui sanctus Sebastianus dixit: Meta dignitatem tuam, & incipe esse Christi magis primiserinius, quam præfecti. Audi itaque eos filium meum, & omnes quos cateer inclusit, quos vincula tenent, quos ergastula conficiunt, ita nunc mihi tradige. Quod cum fecisset, antisticem sanctæ legis adhibeam, ut cum omnibus qui credere voluerint, mysteria suscipias sacramentum. Si enim diabolus Christus sanctos ejus auferre conatus est, & conatur: quanto magis non pietatis augmento, hos quos diabolus ipsiste lucratus est, curare debemus, & suo fructu reverti? Et his dictis, flatus ad hæc egressus, discessit. Nicostratus ad hæc egressus, discessit. Nicostratus ad hæc egressus, discessit. Nicostrat

nitentiæ sint sublevandi remedio. Leo papa ad Rusticum Narbonensem episcopum. Hi de quibus dilectio tua nos credidit consulendos, qui ad iterandum baptismum, vel metu coacti, vel errore traducti sunt, & nunc se contra catholicæ fidei sacramentum egisse cognoscunt, ea est constituenda moderatio, qua in societatem nostram nonnisi per pœnitentiæ remedium, & per impositionem episcopalis manus communionis recipiant unitatem. Tempora pœnitudinis solita moderatione, tuo constituenda judicio, prout conversorum animos inspexeris esse devotos, pariter etiam habentes ætatis senilis intuitum, & periculorum quorumque, aut ægritudinum respicientes necessitates. In quibus si quis ita graviter urgeatur, ut dum adhuc pœnitet, de salute ipsius desperetur, oportet ei per sacerdotalem sollicitudinem communionis gratia subveniri.

CAPUT XX.

Ex actibus apostolorum.

Cap. 15. LEGITUR in actibus apostolorum, quod quidam descendentes de Judæa docerent fratres oportere circumcidi, & servari legem Moysi. Apostoli tamen, & seniores cum omni ecclesia, jusserint, nihil oneris ultra imponentes eis, ut abstinerent se ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocatis, & fornicatione.

CAPUT XXI.

Ex Concilio Africano.

Can. 3. UT cum Donatistis, qui ab omnibus catholicis sicut ab universo terrarum orbe erant damnati, lenius ageretur: ex concilio Africano. Pertractatis, & consideratis omnibus quæ utilitati ecclesiæ convenire videbantur, annuente atque administrante Spiritu Dei, elegimus cum memoratis hominibus, quamvis de dominici corporis unitate, inquieta dissensione præcisis, leniter & pacifice agere; ut, quantum in nobis est, omnibus, qui eorum communione, & societate irretiti sunt, per universas provincias Africanas penitus innotescat, quam miserabili errore devincti sunt. Nisi forte, sicut dicit apostolus, nobis in mansuetudine corripientibus diversa sentientes, det illis Deus pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & 2. Tim. 2. resipiscant de diaboli laqueis, captivati ab ipso in ipsius voluntatem.

CAPUT XXII.

Ex Cælestino papa.

QUOD nulli sit ultima pœnitentia deneganda, ex epistola papæ Cælestini ad episcopos Galliarum. Agnovimus, pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum desideriis annui qui obitus sui tempore hoc animæ suæ cupiunt remedio subveniri. Horremus, fateor, tantæ impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate desperet, quasi non possit ad se quovis tempore concurrenti succurrere, & periclitantem sub onere peccatorum hominem redimere, quo se ille expediri desiderat, & liberari. Quid hoc, rogo, aliud est, quam morienti mortem addere, ejusque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere? cum Deus ad subveniendum paratissimus, invitans ad pœnitentiam, sic promittat. Peccator, inquit, quacumque die conversus fuerit, peccata ejus non reputabuntur, & iterum: Nolo mortem peccatoris, sed tantum ut convertatur, & vivat. Salutem ergo homini adimit, quisquis ei mortis tem-

A pore pœnitentiam denegavit: & desperavit de clementia Dei, qui eum ad subveniendum morienti, succurrere vel in momento posse, non credidit. Perdidisset & latro in cruce præmium ad Christi dexteram pendens, si illum unius horæ pœnitentia non juvisset. Cum esset in pœna pœnituit, & per unius sermonis confessionem, habitaculum paradisi Deo promittente promeruit. Vera ergo ad Deum conversio in ultimis positorum, mente potius est æstimanda quam tempore, propheta hoc taliter asserente: Cum conversus ingemueris, tunc salvus eris. Cum ergo dominus sit cordis inspector, quovis tempore non est deneganda pœnitentia postulanti, cum illi se obliget judici, cui occulta omnia noverit revelari.

B CAPUT XXIII.

Ex pœnitentiali Bedæ.

IN libello qui superscriptus est pœnitentialis Bedæ presbyteri venerabilis. Solerter admonemus doctum quemque sacerdotem Christi, ut in universis, quæ hic adnotata repererit, sexum, ætatem, conditionem, statum, personam, ipsumque cor pœnitentis curiose discernat: & secundum hæc quid sibi visum fuerit singula quæque judicet. Quibusdam namque a cibis abstinendo, aliis eleemosynas dando, nonnullis flectendo sæpius genua, huic in cruce stando, aut aliud aliquid hujusmodi quod ad purgationem peccatorum pertineat faciendo: plurimis universa hæc agenda sunt. Necesse est errata corrigere, quæ universa in examine discreti debent pendere judicis.

Semper in Christo felici successu præpolleat, & omnibus in bonis vigeat, reverenda & percolenda germanitas vestra, memor nostri in orationibus suis, & universæ ecclesiæ.

EPISTOLA II. JOANNIS PAPÆ IX.

AD STYLIANUM EPISCOPUM NEOCÆSAREENSEM.

D *Negat illi veniam quam petiverat communicandi cum illis, quos Photius ordinaverat.*

EAS quas par est dilectioni tuæ gratias agimus, honorande frater, quod nunquam a matre tua sancta catholica & apostolica ecclesia Romana declinare voluisti. Neque enim tormenta ulla, neque exilia, neque fraudes adulterorum hominum, a matre tua te divellere potuerunt. Spero tamen, tuarum precum favore, duritiem cordis eorum, qui salvari debent, leniendam, & optatam pacem rediturum: quod apertis argumentis futurum apparet, & schisma quadraginta fere annorum ad priorem sanitatem reversurum. Quæ enim tua mater reprobavit, tu etiam hucusque reprobasti, & quæ E illa approbavit, etiam tu approbasti. Volumus igitur, ut etiam nunc secundum eamdem regulam decreta sanctissimorum pontificum prædecessorum nostrorum inconcussa maneant. Quapropter Ignatium, & Photium, & Stephanum, & Antonium, sicut sanctissimus papa Nicolaus, & Joannes, & sextus Stephanus, & universa Romana ecclesia hucusque qui tenuit, etiam nos eodem ordine illos recipimus & teneamus, a & illis qui supersunt ex eorum ordine, eodem pacto nobiscum manus præbeas hortamur: & pacis & communionis illis concedimus unitatem, dum ipsi eodem pacto regulas servaverint. Tuum vero chirographum, quod nobis fecisti, quamvis multum quæsierimus, invenire tamen minime potuimus.

a Forte, et & illis. B.

EPI-

EPISTOLA III. JOANNIS PAPÆ IX.

AD CLERUM ET POPULUM LINGONENSEM.

Argrinum episcopum iis restituit.

Joannes episcopus servus servorum Dei, clero & populo sacræ Lingonensis ecclesiæ, dilectis filiis.

TANTAM, a domino hujus sanctæ sedis & apostolicæ ecclesiæ fundatore, & beato Petro apostolorum principe accepimus fiduciam, ut pro universali Christi sanguine redempta ecclesia, impigro laboremus affectu, & omnibus domino famulantibus succurramus; & cunctis pie viventibus apostolica auctoritate opem feramus; & quidquid nocivum est, auxiliante domino corrigere & emendare non differamus. Ad hoc enim divinæ dispensationis provisio, gradus, & diversos constituit ordines esse distinctos: ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem & adjutorium impenderent, una concordiæ fieret ex diversitate connexio, & recte officiorum gereretur administratio singulorum. Literis sane dilectionis vestræ, quas ad beati apostoli Petri sedem, pro vestri causa negotii, non solum semel, sed & bis, & ter misistis, libenter suscepimus, una cum dilecti filii nostri Berengarii regis apicibus: sed de vestris afflictionibus & incommoditatibus, quas vos tanto tempore perpessos lacrymabiliter conquesti estis, non modice contristati sumus: scilicet, quod ecclesia vestra multis attrita calamitatibus, omni pastorali sit destituta solatio, ex quo Argrinus venerabilis episcopus ab ipsa per subreptionem quorumdam recessit ecclesia: quem omnes concorditer vos elegisse, excepisse, & acclamasse testificamini: nullumque post ipsum alium sponte recepisse episcopum, sicut libello vestræ reclamationis plenius continetur. Jam enim olim per Anscharium comitem dilectum filium nostrum hoc ipsum cognoveramus, qui se in hoc facto graviter errasse humiliter confessus est. Nos ergo qui omnium ecclesiarum Dei curam & sollicitudinem gerimus, & omnibus ecclesiis jus intemeratum, canonicamque auctoritatem irrefragabiliter observare volumus, & debemus: nequaquam vos diutius talia pati permittimus, sed compatientes vestræ fraternitati, & vestram lacrymosam querimoniam veridicis assertionibus cum collegio fratrum nostrorum episcoporum, reliquorum ordinum officio approbantes, præfatum confratrem nostrum Argrinum venerabilem episcopum, vobis canonice restituimus, suæque ecclesiæ reformandæ intromittimus: non sententiam prædecessoris nostri Stephani papæ reprehendentes, sed utilitatis ac necessitatis causa, canonice in melius commutantes, quemadmodum prædecessores nostros de multis egisse, in promptu habemus. Hujus rei gratia monemus vos, & his pontificatus nostri literis hortamur, atque auctoritate Dei & nostra præcipimus, ut eumdem Argrinum episcopum, quem unanimitati vestræ, ut petiistis, reddidimus, benigno amore concordique devotione absque ulla cunctatione recipiatis, & obedientes in omnibus existentes, tanquam animarum vestrarum pium pastorem, honorabiliter teneatis atque colatis, canonica illius jussa in cunctis observantes. Quod si aliquis vestrum contra hoc nostrum apostolicum judicium atque statutum agere, aut sine ipsius Argrini episcopi consensu, in ecclesia sua Lingonensi ministrare præsumpserit, & eum juxta nostrum decretum recipere noluerit, sciat se nostra auctoritate excommunicatum atque damnatum. Bene valete.

A Scriptum per manum Samuel notarii & scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, in mense Majo. Indictione II.

EPISTOLA IV. JOANNIS PAPÆ

AD CAROLUM SIMPLICEM REGEM Francorum.

Hortatur ut Argrini Lingonensis episcopi restitutioni faveat.

Joannes episcopus servus servorum Dei dilectissimo filio Karolo glorioso regi.

QUIA te, dilectissime fili, more regum prædecessorum tuorum pro defensione & utili- B tate sanctæ Dei ecclesiæ, contra pravorum hominum & etiam paganorum rabiem, viriliter agere relatu multorum cognoscimus: omnimodis congaudemus, & venerabiliter tuam in Christo amplectimur filiationem: & ut in melius semper proficere satagas, pacem, justitiam, & veritatem diligas, a recto etiam tramite nullo modo devies, paterne hortamur: quatenus benedictionem a clementissimo domino nostro Jesu Christo, ut & ab ejus apostolorum principe ac clavigero Petro consequaris, pro cujus amore talia agere satagis. Denique notum esse volumus tuæ filiationi, Lingonensis ecclesiæ gemitum lacrymabilemque querimoniam, non solum semel, sed & bis, & ter ad aures clementiæ nostræ pervenisse, pro pastoris sui C Argrini episcopi sequestratione, quem omnes unanimiter elegisse, expetisse, & conclamasse se testantur, sed pro quorumdam subreptione ab eis eum separatum fuisse: qua de re ipsa ecclesia pastorali destituta sit solatio, variisque incessanter perturbationibus & incommoditatibus agitetur, adeo ut pœne jam ad nihilum deducta videatur. Quam causam cum collegio venerabilium episcoporum nostrorum diligenti examinatione perpendentes, & rei veritatem perscrutantes, eorumque infelicitati misericorditer subvenientes, canonice definivimus, quatenus ei sua nostra auctoritate redderetur ecclesia: sententiam prædecessoris nostri Stephani papæ causa necessitatis & utilitatis in melius commutantes, sicut prædecessores nostros de mul- D tis egisse in promptu habemus. Unde prævidimus, & gloriam ac religiositatem tuam monemus, ut, quia canonice illum prædictæ suæ ecclesiæ Lingonensi restituimus, ei manum auxilii semper porrigas, nostræque institutioni consentias; &, ubicumque expedit, adjutor ei ac defensor pro amore omnipotentis Dei, & reverentia beatorum apostolorum, nostraque apostolica paternitate, existas: quatenus sub tuo regali munimine pacifice eamdem regere digne valeat ecclesiam, ut quibus debet præesse, valeat & prodesse. Bene vale.

E Scriptum per manum Samuel notarii & scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, v. Id. Maii, indict. II.

EPISTOLA HATTONIS MOGUNTIN.

archiepiscopi, ejusque suffraganeorum ad Joannem IX. papam.

De morte Arnulphi imper. de Ludovico ejus filio septenni, rege Germaniæ salutato: de archiepiscopatu apud Moravos erecto.

Domno sanctæ & apostolicæ & universalis Romanæ ecclesiæ papæ, Hattho indignus præsul Moguntiensis ecclesiæ, cum universis suffraganeis nostræ exiguitati adjunctis, debitum orationis obsequium, & fidelem servitutem.

NOVERIT igitur sublimitas vestræ sanctitatis, quod nulla fratrum unanimitas sanctæ Roma-

Romanæ ecclesiæ potestati subjecta, fidelior atque devotior ac subjectior apparet, quam nos, qui vestræ dominationi & capiti omnium ecclesiarum omni mentis intentione subjicimur, plurimum gaudentes in domino & in dono gratiæ ipsius, quod per vestram sanctitatem & sapientiam magnifice & amplissime sedes ejusdem ecclesiæ dilatatur in religione divina: & in hoc instantissime precibus incumbimus, deprecantes divinam clementiam, ut ad altiora semper conscendere vos, & de die in diem meliora sectari, atque perficere concedat. De cetero vestræ clementiæ innotescimus, seniorem nostrum Arnulphum imperatorem de hujus vitæ exilio migrasse. Sed quamdiu in hoc mundo subsistimus per incerta ferimur, nescientes ubi quorumdam animæ post hanc lucem mansionem recipiant: vestris quasi provoluti vestigiis subnixe poscimus, ut animam ipsius vestræ auctoritatis potestate a vinculis peccatorum absolvatis, quia *quæ-*
Matth. 16. *cumque solveritis super terram, erunt soluta in cælo*. Tali vero domino, rectore, & gubernatore amisso, in nostris partibus vacillavit navis ecclesiæ. Quem regem eligeret parvo tempore inscia mansit: & quia timor magnus aderat, ne solidum regnum in partes se scinderet, divino, ut credimus, instinctu factum est, ut filius senioris nostri quamvis parvissimus, communi consilio principum, & totius populi consensu in regem elevaretur. Et quia reges Francorum semper ex uno genere procedebant, maluimus pristinum morem servare, quam nova institutione insidere. Sed cur hoc sine vestra jussione & permissione factum sit, vestram haud dubitamus latere prudentiam. Nulla scilicet alia causa actum constat, nisi quia paganis inter nos & vos consistentibus, impeditum est iter nostrum ad sanctam matrem nostram Romanam sedem: ita ut nec legati a nostra parvitate ad vestram dignitatem dirigi potuissent. Sed quia tandem occasio & tempus advenit, quo nostra epistola vestris obtutibus præsentaretur: rogamus, nostram communem constitutionem, vestræ dominationis benedictione roborari. Insuper etiam pietati vestræ intimamus, quod fratres, & coepiscopi nostri Bavvarienses se apud nos conquerentes, & alta suspiria trahentes gemebant, qualiter Maravensis populi Francorum potestati rebelles, jactent se ab illorum consortio esse divisos, & seorsum metropolitano glorientur a vestra concessione esse sublimatos, cum nunquam metropolitana sedes inter illos haberetur, sed semper illorum provinciæ & diœcesi cohærerent. Dolebant se etiam apud nos, quod quorumdam machinatione, magna infamia circa vestram celsitudinem essent denotati, scilicet, ut cum paganis fœdus & pacem inirent, & ipsi pagani consilio eorum agerent tam multa nefaria & illicita. De his omnibus consilium a nobis quærentibus Bavvariensibus episcopis, justum respondimus esse fratrum solatio semper adhærere:
Psal. 131. quia propheta inquit: *Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum*. Illi vero non in unum habitant, qui fratrum se solatio subtrahunt, aut fratribus insidias præparant. Nos illorum tristitiæ compatientes, nolumus illi consilium de talibus objectionibus præbere, priusquam ad vestram interrogationem per epistolam nostram veniremus. Semper nos scimus, carnales spiritales solere persequi, & malevolos benevolos infirmare & lacerare. Prævidere ergo summopere debent, omnes qui sacerdotes domini persequuntur tam occulte quam manifeste, ne ad illos pertineat quod propheta dixit: *Cogitaverunt malitias in corde suo, tota die con-*
Psal. 139. *stituebant prælia: exacuerunt linguas suas sicut serpentis: venenum aspidum sub labiis eorum*. Et paulo post *Cadent super eos carbones, in ignem dejicies eos*. Et iterum: *Vir linguosus non dirigetur in terra, virum injustum mala capient in interitu*. Et per Jeremiam inquit dominus: *Omnes in sanguine judicantur, unusquisque proximum suum tribulat. Omnes in malum manus suas præparant*. Non debent enim alieni, episcoporum aut accusatores, aut judices fieri. Unde de Loth est scriptum: *Ingressus es, ut advena, numquid ut judices?* (Gen. 19.) Accusator autem episcoporum nullus sit servus, aut libertus, nullaque persona suspecta, aut infamis, repellantur inimici, & omnes laici. Isti fratres & coepiscopi nostri Bavvarienses, veraces Dei cultores, & boni pastores, pervigili custodia custodiunt gregem sibi commissum, ne lupi rabies aliquam sancti gregis oviculam rapiat in prædam suam. Stant pro muro domus Israel, ne aliqua vis inimica firmamentum ecclesiæ dissolvat. Qui tales inquietat, & sua malitia impugnat, licet præsentem, futuram tamen non evadet pœnam, quia scriptum est: *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei*. (Zachar. 2.) Hæc autem omnia perscripta vobis ideo dirigimus, qui estis caput totius sanctæ ecclesiæ, quæcumque per orbem diffunditur, & solamen mœrentium, quæcumque tristia vobis contigerunt membris vestris: quia sanctissimi pastores Christi superius dicti in nulla re a catholica fide deviantes, sed eamdem sanctis operibus, & ecclesiasticis officiis ornantes, apud nos conquerentes postulaverunt, ut vestræ notitiæ manifesta faceremus, quia & illi per seipsos vobis eadem innotescere vita comite promittebant. Unde poscimus, ut vestra consolatio illorum mœrorem ad lætitiam reformet, & semper talia membra summo capiti, quod estis vos, se gaudeant adhærere. Illi autem Maravenses, ut nostris auribus illatum est, in occasionem superbiæ suæ assumunt, quia a vestra concessione dicunt se metropolitanum suscipere, & singulariter degentes aliorum episcoporum consortia refutant. Si hac confidentia diutius inflantur, usque ad sanguinis effusionem, ut multi arbitrantur, prosilient. In quantum præsumimus, admonemus, quatenus vestra auctoritas, priusquam hoc contingat, ad humilitatis viam illos corrigendo deponat: ut tandem cognoscant, cui dominatui subjici debeant. Nos siquidem debitores esse cognoscimus, si quid a sanctæ matris Romanæ ecclesiæ * scilicet contigerit elabi, vos inde certificari, ut vestra potentia ad rectitudinis lineam perducatur. Quod si vestra admonitio illos non correxerit, velint, nolint, Francorum principibus colla submittent, & credimus absque effusione sanguinis, & mutua cæde ex utraque parte, tunc posse bene contingere. Iterum iterumque vestræ dignitatis auribus replicamus, quod tam episcopi quam laici Bavvarienses, in religione Christianitatis nulla gente inferiores esse probantur, neque unquam Franci absque illorum auxilio, aut in ecclesiasticis rebus, vel in bellicis negotiis nominatim, vel fama, dignum aliquid peregerunt. Sicut neque illi absque istis.

OBSERVATIO GABR. COSSARTII S.J.

* Arnulphus imperator, cujus hic obitus nunciatur, mortuus est 20. Novembris, anno 899. Stephano VI. pontifice. Non tamen ad eum, sed ad ejus successorem Ioannem hæc scripta est epistola, quod facile intelligitur ex querela de Moravorum archiepiscopatu, quem a Joanne institutum esse sequens epistola declarat. Cur autem tam sero scribant hi episcopi, causam his ipsis in literis afferunt.

EPI-

EPISTOLA THEOTMARI JUVANENSIS ECCLESIÆ ARCHIEPISCOPI & aliorum episcoporum, ad Joannem IX.

Queruntur unum archiepiscopum, & episcopos tres, in Schlavorum terris, prius Pataviensi episcopo subjectis, creatos esse.

SUMMO pontifici, & universali papæ, non unius urbis, sed totius orbis, domino Joanni, Romanæ sedis gubernatori magnifico, humillimi paternitatis vestræ filii, Theotmarus Juvanensis ecclesiæ archiepiscopus, Waldo Frisingensis, Erchenpaldus Eystatensis, Zacharias Sæbonensis, Tutto Ratisponensis, Richarius Pataviensis ecclesiæ episcopus. Necnon, & universus clerus populusque Christianus per totam Noricam, quæ & Bavvaria vocatur; prosperum in salvatore nostro profectum, catholicæ pacis augmentum, & regnum optamus æternum. Antecessorum vestrorum decretis, & catholicorum patrum institutis plenissime instruimur in omnibus nostro ministerio sacerdotali obstantibus & adversantibus Romanum appellare pontificem: ut quod ad unitatem concordiæ, & ad custodiam pertinet disciplinæ, nulla dissensione violetur, sed ab ipso summa provisione decernatur. Nequaquam enim credimus, quod coacti quotidie audimus, ut de illa sancta & apostolica sede, quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, & origo Christianæ religionis, profluxerit quippiam perversitatis, sed doctrina, & auctoritas ecclesiasticæ rationis. Sed venerunt, ut ipsi promulgaverunt, de latere vestro tres episcopi, videlicet Joannes archiepiscopus, Benedictus & Daniel episcopi in terram Schlavorum, qui Maraci dicuntur, quæ regibus nostris, & populo nostro, nobis quoque cum habitatoribus suis subacta fuerat, tam in cultu Christianæ religionis, quam in tributo substantiæ secularis, quia exinde primum imbuti, & ex paganis Christiani sunt facti. Et idcirco Pataviensis episcopus civitatis, in cujus diœcesi sunt illius tempore populi ab exordio Christianitatis eorum, quando voluit & debuit, illuc nullo obstante intravit, & synodalem cum suis, & etiam ibi inventis, conventum frequentavit, & omnia quæ agenda sunt potenter egit, & nullus ei in faciem restitit. Etiam & nostri comites illi terræ confines placita sæcularia illic continuaverunt, & quæ corrigenda sunt, correxerunt, tributa tulerunt, & nulli eis restiterunt; usque dum incessente corda eorum diabolo Christianitatem abhorrere, & omnem justitiam detrectare, belloque lacessere, & obsistere sævissime cœperunt, adeo ut via episcopo & prædicatoribus illo non esset, sed libitu suo egerunt quæ voluerunt. Nunc vero quod grave nobis videtur, & incredibile, in augmentum injuriæ jactitant se magnitudine pecuniæ id egisse, qualia de illa apostolica sede nunquam audivimus exisse, neque canonum decreta sanxisse, ut tantum schisma una pateretur ecclesia. Est enim unus episcopatus in quinque divisus. Intrantes enim prædicti episcopi in nomine vestro, ut ipsi dixerunt, ordinaverunt in uno eodemque episcopatu, unum archiepiscopum (si tamen in alterius episcopatu [a] archiepiscopium esse potest) & tres suffraganeos ejus episcopos, absque scientia archiepiscopi, & consensu episcopi, in cujus fuerunt diœcesi. Cum in concilio Africano cap. xx. decretum sit, ut plebes, quæ in diœcesibus ab episcopis retinentur, quæ nunquam episcopos habuerunt, nonnisi cum voluntate ejus episcopi, a quo tenentur, proprios accipiant rectores, vel [a] [b] episcopos. Et item in eodem concilio cap. LXV. ut plebes, quæ nunquam habuerunt proprios episcopos, nisi ex concilio plenario uniuscujusque provinciæ, & primatis, atque consensu ejus ad cujus diœcesin eadem plebs pertinebat, episcopos minime accipiant. In decretis papæ Leonis capite XV. scriptum est: Nulla ratio sinit, ut inter episcopos habeantur, qui a provincialibus episcopis, cum metropolitani judicio non consecrantur. Item, capite XCIV. Si indignis quibusque, & longe extra sacerdotale meritum constitutis, pastorale fastigium, & gubernatio ecclesiæ detur: non est hoc consulere populis, sed nocere; nec præstare regimen, sed augere discrimen. Et in eodem capite post pauca: Difficile est, ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. Et in decreto papæ Celestini antecessoris vestri, capite XVII. continetur, ne alicui locus concedatur sacerdoti in alterius injuriam. Antecessor vester Zuentibaldo duce imperante, Wichingum consecravit episcopum, & nequaquam in illum antiquum Pataviensem episcopatum eum transmisit, sed in quamdam neophytam gentem, quam ipse dux domuit bello, & ex paganis Christianos esse patravit. Cum autem eisdem Schlavis locus familiaritatis apud legatos vestros dabatur, accusabant nos & diffamabant nos in multis, & verbis mendacibus instabant, quia nemo eis vera respondebat, dicentes nos, & cum Francis, & Alemannis scandalum, & discordiam habuisse: cum hoc falsum esse ex hoc convincitur, quia amicissimi nostri sunt, & caritative cooperantes, & etiam cum ipsis impacatos esse accusabant.

Quod non nostra culpa exigente, sed sua protervia faciente, ita fatemur esse. Quia quando Christianitas illis cœpit vilescere, & insuper debitum tributum senioribus nostris regibus, & principibus eorum solvere respuerunt, belloque resistere, & gentem nostram cœperunt lacessere: orta est seditio inter illos. Et quoniam armis sibi eos defenderunt, & in servitium redegerunt: idcirco jure proprio tributarios habere debuerunt, & debent, & sive velint, sive nolint, regno nostro subacti erunt. Quapropter oportet vos ab alto speculari, & moderaminis temperiem præ omnibus tenere, ne pejor pars confortetur, & melior infirmetur. Progenitores namque serenissimi senioris nostri, Ludvvici videlicet imperatoris, & reges ex Christianissima Francorum gente prodierunt. Moimarii vero Schlavi, a paganis & Ethnicis venerunt. Illi potentia imperiali Romanam rempublicam sublimaverunt, isti damnaverunt. Illi Christianum regnum confortaverunt, isti infirmaverunt. Illi toti mundo spectabiles apparuerunt, isti latibulis & urbibus occultati fuerunt. Illorum consilio apostolica sedes pollebat, istorum persecutione Christianitas dolebat. In omnibus his, juvenculus rex noster, nulli prædecessorum suorum inferior, secundum virtutem a Deo sibi datam, sanctæ Romanæ ecclesiæ, & vobis summo pontifici, cum omnibus regni sui principibus adjutor optat esse fortissimus. Omne namque regnum divinitus sibi commissum ad Dei servitium, suumque adjutorium unum vult, & operatur. Unde & pace viget, & concordia gratulatur, atque ad vestram paternitatem, sicut patres sui, se pertinere lætatur. Quod nos præfati Schlavi criminabantur, cum Ungaris fidem Catholicam violasse, & per canem, seu lupum, aliasque nefandissimas & ethnicas res, sacramenta, & pacem egisse, atque ut in Italiam transirent, pecuniam dedisse: si vobis coram posito, ratio inter nos agitaretur ante De-

[a] al. archiepiscopus. H.

[a] id est

[b] al. & H.

te Deum, qui cuncta novit antequam fiant, & coram nobis qui vicem ejus apostolicam tenetis: eorum fidelitas manifestabitur, & innocentia nostra probabitur. Quia enim Christianis nostris longe a nobis politis semper imminebant, & persecutione nimia affligebatur, donavimus illis nullius pretiosa pecuniam fabitantis, sed tantum nostros linea vestimenta, quatenus aliquatenus eorum fera tatem molliremus, & ab eorum persecutione quiescerent. Talia namque, ut perspicimus, juxta malitiam cordis sui argumentantes, & pontifices vel tos ad injuriam nostram incitantes, adeo, ut directa nobis epistola, quasi ab apostolica sede, hæc omnia imponerent, & ut ea fieri non juratis ingerebant, atque inter alia divino gladio feriendos dignos dicebant. Impletur enim in nobis, quod quidam Sapiens ait: *Vultus nubi irritum insipuit.* Ipsi enim crimen quod ausi fuisse fomel fatium, Imposuerunt, multis annis peregerunt. Ipsi Ungarorum non modicam multitudinem ad se fumserunt, & more omnium capita fuorum pleudoepiscopum pontium detonderunt, & super nos Christianos immiserunt, atque ipsi superveneront, & alios captivos ducerunt, alios occiderunt, alios ferina carcerum fame & siti perdiderunt, innumeros vero exilio deportarunt, & nobiles viros, ac honestas mulieres in servitium redegerunt, ecclesias Dei incenderunt, & omnia ædificia deleverunt: ita ut in tota Pannonia nobis maxima provincia, tantum una non appareat ecclesia, prout episcopi a vobis destituti, si fieri velint, contrario pollunt. Quantos dies transierunt, & totum terram desolatam viderunt. Quando vero Ungaros Italiam intrasse comperimus, pacificare cum eisdem Schlavis tefte Deo multum deliderabamus, pramittentes ei propter Deum omnipotentem, ut perfectum indulgere omnia mala contra nos noltrosque acta, & omnia reddere, que de illa ecclesiis conflicet habere, quatenus ex illis fecuros nos redderent, & tamdiu ipsarum parent, quamdiu Longobardum nobis intrare, & nos sancti Petri desiderium compleremus. Quando vero Ungaros Italiam intrasse comperimus, pacificare cum eisdem Schlavis tefte Deo multum deliderabamus, pramittentes ei propter Deum omnipotentem, ut perfectum indulgere omnia mala contra nos noltrosque acta, & omnia reddere, que de illa ecclesiis conflicet habere, quatenus ex illis fecuros nos redderent, & tamdiu ipsarum parent, quamdiu Longobardum nobis intrare, & nos sancti Petri desiderium compleremus. Quando vero Ungaros Italiam introisse cognoverunt, & ad Rhenum pervenisse audierunt, ipsi Schlavi cum Bulgaris, & Bohemis, & Moravis, & Bavaris, & Thuringis, & Saxonibus, & Francis, & Alamannis, & Longobardis, & Burgundionibus, & Provincialibus, & Gothis, & Hispanis, & Britonibus, & Normannis, & Aquitanis, & Wascon

Anno Christi 902.

scopum Arnustum consuluissemus, utpote cum in quo pendebat specialiter & propriæ diœcesis dispositio, & generaliter totius concilii nostri discretio, enucleavit nobis ita esse per omnia, prout prænominatus presbyter referebat. Cujus ergo justissimam petitionem agnoscentes, eidem ecclesiæ istam notitiæ firmitatem fieri & firmari mandavimus, sub tali tenore ut ab hac hora & in perpetuum ecclesia S. Mariæ de Quadraginta, & presbyteri ejus, quibus ab archiepiscopo ex ea fuerit potestas largita, sine ullo blandimento, tam de Crucio quam aliarum vicinarum parochiarum, de his omnibus, unde domnus Arnustus & sui canonici hominem ad Dei probationem exire judicaverunt, dominationem obtineat cunctis valituram sæcli temporibus. Facta istius carta notitiæ anno Verbi incarnati DCCCCII. indictione quinta, sub die idus Maii anno regis Caroli IIII. post transitum Odonis feliciter.

Arnustus episcopus subscripsi.
Servus Dei episcopus subscripsi.
Riculfus episcopus subscripsi.
Nanttgisus episcopus subscripsi.
Ragembertus episcopus subscripsi.

Anno Christi 904.

CONCILIUM ROMANUM

QUO ACTA STEPHANI VI. CONTRA FORMOSUM

Habita rescinduntur & improbantur, & solius Lamberti coronatio tanquam citra vim & legitime facta confirmatur, anno Domini DCCCCIV. tempore Joannis IX.

Ex Mabillonii Musæo Ital. t. 1. part. 2. p. 86.

De abrogatione Pseudosinodi habitæ a Stephano prædecessore.

[1] Lectum est quoddam indiculum, quatenus ventiletur a cunctis Ecclesiæ status & pacis. Johannes Aretinus dixit: Et nos optamus ut ea ventilentur quæ pertinent ad sanctæ Ecclesiæ exaltationem & pacis robur. Petrus Albanensis dixit: Vult dominus Papa ut legatur Synodus acta a Theodoro Papa. Et factum est. Tunc Amolo dixit: Canonicum est, ut qui injuste damnatus est, restituatur, & canonica servetur de exspoliatis sententia. Et lecta est Synodus Johannis Papæ. Tunc professi sunt Petrus Albanensis & Silvester Portuensis interfuisse in depositione Formosi, licet coacte: & interrogati sunt ab Amolone, cujus temporibus judicatum est. Qui responderunt: Dicant ceteri. Tunc Johannes Aretinus dixit: Perlegatur judicium finis istius Synodi. Et factum est. Quo finito Amolo Taurinensis: Legatur Synodus facta a Stephano contra Formosum. Quod & factum est. Cumque venisset, ubi Paschalis, Petrus, & Sylvester contra Formosum dixerunt accusationem perjurii & laicæ communionis; interrogati sunt, si vera essent quæ legebantur. Qui dixerunt: Minime. Iterum Paschalis dixit, nequaquam illi interfuisse synodo. Et perlecta synodo, dixit Johannes Aretinus: Dicant si interfuerunt. Petrus Albanensis dixit: Interfui, sed non subscripsi. Et inducias petiverunt. Et cum datæ eis essent, surrexerunt Petrus, Silvester, Paschalis; & interrogati dixerunt minime interfuisse.

Amolo dixit: Veniat Benedictus Protoscriniarius, & dicat quæ scripserit. Cumque venisset in medium, Johannes Aretinus dixit: Benedicte, scripsisti hanc synodum? Qui dixit: Non ego scribere debui, sed Subdiaconus de armario. Et interrogati prefati Episcopi diligenter; iterum professus est Petrus interfuisse. Stephanus Ostensis dixit: Omnes contra dominum Papam insurgitis. Tunc Antonius Brixiensis in persona omnium dixit: Jam quia nos separatos dicis a gremio apostolico, in crastinum sit examinandi suspensio. Et datæ sunt induciæ in crastinum.

Altera autem die cum resedissent, Amolo Taurinensis dixit: Quia indiscussa hesterno remansit propter datas inducias ratio; oportet, si vobis placet, ut accipiamus nunc responsum. Johannes Aretinus dixit: Ubi heri remansit, ibi, si placet, debet incipi. *Surgens Petrus Albanensis, dixit Johannes Aretinus: Volunt fratres ut detur responsum. Petrus Albanensis dixit: Veniant ceteri qui mecum fuerunt. Johannes Aretinus dixit: Aut veraces dicite literas, aut falsas. Petrus Albanensis dixit: Veniant ceteri qui interfuerunt, quia Sedes ibi apostolica erat. Johannes Aretinus respondit: Non nos Sedem judicamus apostolicam. Cum sæpius Petrus alia non renueret nequaquam interfuisse, dixit Aretinus Episcopus: Legatur synodus. Et subjunxit: Dicat sancta synodus, si illi ea quæ destruxerunt restituere potuerunt. Quia si ita est, illud apostolicum, *Si ea qui ædificavi iterum destruxero, peccatorem me esse constituo*. Amolo Taurinensis dixit: Non hic apostolica facta est sententia: quia primitus destruxerunt, & postea idipsum reædificare conati sunt. Johannes Aretinus dixit: Ut malum in Ecclesia perpetratum funditus eradicetur. Sancta synodus acclamavit: Et nos ac petimus, ac omnes optamus. Et audita est jussio apostolica, ut daretur responsum. Petrus Albanensis dixit: Interfui, sed coacte. Interrogatus Silvester ab Amolone, dixit, interfuisse illi synodo. Ildegerius Laudensis dixit: Culpabilem hesterno in conspectu omnium te reddidisti, qualiter interfuisses synodo. Amolo Taurinensis dixit: Silvester Portuensis, dic, fuisti in electione Formosi Papæ? Qui dixit: Interfui, & omnes illum inthronizavimus. Adelardus Veronensis dixit: Dic, Silvester, si fuisti in synodum Franciæ? Respondit: Interfui. Item interrogatus si interfuisset illi horrendæ synodo Romæ? Respondit: Interfui, sed coacte. Interrogatus Johannes Bellitranus si interfuisset illi synodo, respondit: Interfui coactus & invitus. Similiter interrogatus Johannes Gallisanus si interfuisset, respondit: Interfui coacte. Interrogatus similiter Stephanus Ortensis si interfuisset, respondit: In fine fui, & subscripsi coacte. Interrogatus etiam Johannes Tuscanensis, respondit, non interfuisse, sed postea subscripsisse coacte. Interrogatus similiter Bonosus Narniensis, respondit, nec interfuisse, nec subscripsisse, nec assensisse.

* Surgente

Inter-

[1] Hoc Actorum hujus Concilii initium edidit ex pervetusto Codice Patrum Oratorii Romani Mabillonius in Museo Italico tom. 1. par. 2. pag. 86.

Anno Christi 904.

Interrogatus Johannes qui dicebatur Mutinensis episcopus, si haberet aliquam proclamationem adversus Gamenulfum Mutinensem episcopum, vel si repeteret ipsam ecclesiam, an non? Respondit: Non repeto, neque proclamo super ipsum Gamenulfum episcopum, sed terra prostratus, veniam atque misericordiam peto.

Prostrati post præfati Episcopi, qui interfuerunt illi Stephani synodo contra domno Formoso, misericordiam deprecati sunt. Tunc omnis sancta synodus petiit misericordiam domni Apostolici, ut illud funditus eradicetur, ne ulterius Episcopi cogantur quid contra canonum auctoritatem per vim facere, aut ullo modo Episcopi in custodiam trudantur. Quibus libenter domnus Papa assensit. Interrogati Petrus presbyter tituli Eudoxiæ, & Benedictus tituli Damasi, si interfuissent illi synodo? Responderunt interfuisse coacte, & misericordiam petiverunt.

CAPITULA.

I.

Synodum tempore piæ recordationis *sexti Stephani papæ, decessoris videlicet nostri, celebratum, in quam venerabile corpus Formosi venerandi papæ de sepultura violata per terram tractum est, & quasi ad judicium deductum judicari & damnari præsumptum est: quod nunquam decessorum nostrorum temporibus factum fuisse traditum est, penitus *abdicamus. Et ne ulterius præsumatur fieri, per quodlibet Spiritus sancti judicium interdicimus: quia ad judicium vocari mortuus non potest, cum persona quæ ad judicium vocatur, ideo vocetur, ut aut fateatur objecta, aut convincatur objectis. Et omnibus patet quia mortui cadaver pro se nec respondere, nec satisfacere potest.

* alias septimi

* alias abrogamus.

II.

Episcopi & presbyteri, & reliquus clerus, qui eidem synodo interfuerint, quia ipsi veniam petentes, coactos se terroris metu ac formidine interfuisse confessi sunt, prece sanctæ synodi eis indulsimus, statuentes & decernentes, ut nullus futuris temporibus episcopis vim inferre, vel eos temere lacerare præsumat, quatenus cum ad synodum convenerint, libere eis tractare, & statuere liceat, quæ sanctorum patrum canonica censura decrevit. Nullusque eos lacerare, vel sacris Canonibus conceptis absque audientia & justa examinatione inquietare, facultatibus nudare, atque quoquomodo in custodiam detrudere absque status sui periculo pertentet, dicente Domino: *Nolite tangere christos meos, & in prophetis meis nolite malignari*. Indignum quippe est, ut sacerdotium senatus præjudicet, cum pateat populum sequendum non esse, sed docendum.

Psal. 104.

III.

Quia necessitatis causa de Portuensi ecclesia Formosus pro vitæ merito ad apostolicam sedem provectus est, statuimus & omnino decernimus, ut id in exemplum nullus assumat; præsertim cum sacri Canones hoc penitus interdicant, & præsumentes tanta feriant ultione, ut etiam in fine laicam eis prohibeant communionem. Quippe quod necessitate aliquoties *indultum est, necessitate cessante in auctoritatem *summam non est permissum. Sed neque de gradu ecclesiastico synodice ejectum, & non canonice restitutum, ad altiora provehere ullus præsumat, prout de Bonifacio, primo de subdiaconatu, postmodum de presbyteratu depositum popularis manus agere præsumpsit. Si quis vero, cujuscumque sit ordinis vel potestatis, contempto Deo, & calcatis sanctorum patrum statutis, id quoquo modo tentaverit, non solum apostolico judicio anathemate feriatur, sed etiam imperialem indignationem experiatur, quatenus sanctæ ecclesiæ status inviolabiliter persistat, & iniquorum præsumptio accipiat ultionem.

* inductum

* summi.

Bonifacii electio improbatur.

IV.

Episcopi igitur seu presbyteri atque diaconi, necnon & subdiaconi, ceterique alterius ordinis sanctæ sedis apostolicæ, qui ab eodem venerando papa Formoso canonice consecrati, & pro quorumdam libitu temere dejecti sunt, in proprios ordines & gradus communi sanctæ synodi consultu reducimus, perpetuoque robore ac canonica censura stabilitos Deo auctore decernimus.

Restituuntur ordinati a Formoso.

V.

Reordinationes, seu rebaptizationes, & sedium mutationes sancti patres in Africano concilio congregati omnimodis interdixerunt: quos secuti & nos interdicimus, statuentes, ecclesiæ, cui regulariter præpositi, perpetuo consistant; nec eis sine canonicæ auctoritatis publica censura ejectis, alii ordinentur, & ecclesia divisionem sustineat: sed secundum quod sancti patres statuerunt, unusquisque episcopus suæ ecclesiæ curam habeat, & ecclesiasticarum rerum potestate potiatur, ne quoquomodo scissuram sancta patiatur ecclesia, quia nec militibus Christum crucifigentibus ejus tunicam scindere permissum est.

VI.

Unctionem itaque sacri chrismatis in spiritualem filium nostrum dominum videlicet Lambertum excellentissimum imperatorem actam, perpetua stabilitate, dignitatibus decoratam, firmam & in æternum stabilitam esse, sancto suffragante Spiritu, decernimus. Illam vero barbaricam Berengarii, quæ per surreptionem extorta est, omnimodis abdicamus. Consignationes autem sacri chrismatis, & olei, vel quæque pro statu ecclesiæ gessit, firma & immutilata ut omni tempore permaneant, apostolica auctoritate sancimus.

Probatur unctio Lamberti, Berengarii vero rejicitur.

Anno Christi 904.

Igni damnatur concilium Romanum, sub Stephano.

VII.

Ea siquidem, quæ de ipso prænominato concilio scripta esse noscuntur, quoniam irrita, & contra canonicam auctoritatem præsumpta sanxistis: decernimus una cum consultu omnium vestrum, si placet, igne crementur, sicut de latrocinali Ariminensi synodo & Ephesina secunda scriptum continetur: & de his quæ contra sanctissimum papam Leonem ab hæreticis acta sunt, & secundum quod tempore domni Hadriani junioris papæ synodali conventu illa quæ contra domnum Nicolaum beatissimum papam Constantinopoli nequiter acta fuerant, igne cremata in sancta Romana ecclesia constat fuisse.

Sacrilegi condemnati.

VIII.

Sergium, Benedictum, atque Marinum, dudum presbyteros sanctæ Romanæ ecclesiæ seu Leonem, Paschalem, & Joannem, dudum diaconos sanctæ sedis apostolicæ juste, & canonice damnatos, & a gremio sanctæ Dei ecclesiæ sequestratos, si aliquis homo, sacratissimis auctoritatibus fractis, illos inter ecclesiasticos viros, nobis inconsultis, habere voluerit, aut in ipsos gradus, quibus canonica auctoritate privati sunt, reducere quoquomodo aliquando maluerit, sive eos sacerdotes vocare, aut habere tentaverit, sciat se fore anathemate percussum a Patre, Filio, sanctoque Spiritu, tanquam qui sanctorum canonum violator extiterit.

IX.

Violatores namque, seu corruptores sacri tumuli ejusdem domni Formosi papæ, qui sub fœdere conspirationis ad capiendum theusarum, corpus illius trahentes in fluvium Tiberim jactare non timuerunt: divina auctoritate, synodalique nostro consultu, nisi resipuerint, sint a sanctæ Dei ecclesiæ liminibus separati.

X.

Jubentur interesse legati tantum vitandi causa.

Quia sancta Romana ecclesia, cui Deo auctore præsidemus, plurimas patitur violentias pontifice obeunte: quæ ob hoc inferuntur, quia absque imperatoris notitia, & suorum legatorum præsentia, pontificis fit consecratio, nec canonico ritu & consuetudine ab imperatore directi intersunt nuntii, qui violentiam & scandala in ejus consecratione non permittant fieri: Volumus, id ut deinceps abdicetur, & constituendus pontifex convenientibus episcopis, & universo clero eligatur, expetente senatu & populo, qui ordinandus est, & sic in conspectu omnium celeberrime electus ab omnibus, præsentibus legatis imperialibus consecretur. Nullusque sine periculo juramentum, vel promissiones aliquas nova adinventione ab eo audeat extorquere, nisi quæ antiqua exigit consuetudo, ne ecclesia scandalizetur, vel imperatoris honorificentia minuatur.

Anno Christi 904.

De patriarchio expilando post conscientia.

XI.

Quia scelestissima etiam consuetudo inolevit, ut obeunte sanctæ Romanæ ecclesiæ sedis pontifice, ipsum patriarchium deprædari soleat; & non solum in ipso sancto patriarchio, sed etiam per totam civitatem, & suburbana ejus talis bacchatur præsumptio: nec non quia & id inultum hactenus neglectum est, adeo ut omnia episcopi eadem patiantur uniuscujusque ecclesiæ obeunte pontifice: quod ne ulterius præsumatur, omnimodis interdicimus. Quod qui facere præsumpserit, non solum ecclesiastica censura, sed etiam imperiali indignatione feriatur.

XII.

Perniciosa inolevit consuetudo, ut judex publicus, vel minister, peccata populi, quæ ab episcopis sunt inquirenda, quibus animarum solicitudo commissa est, quasi inquirenda vendant, & ea occasione licenter scelesta vita augmententur; & si in proprietate ecclesiæ vel clerici feminas inveniant adulteras, infamant, comprehendunt, dilaniant, donec domini earum, vel parentes eas redimant, pro quo consanguinei earum in non modicam deveniunt paupertatem: & eo ordine liberius post venditionem fornicari non metuunt, dicentes nihil pertinere ad episcopum, quæ a publico examinata dignoscitur, & redempta: quod omnino irregulariter inolevisse manifestum est. Habeant igitur episcopi singularum urbium in sua diœcesi liberam potestatem adulteria & scelera inquirere, ulcisci, & judicare, secundum quod canones censuerunt, absque impedimento alicujus. Et cum opus fuerit, ad comprimendos rebelles & contemptores publicum placitum convocent, non ad præjudicandum, sed potius ad ea quæ Deo placita sunt, & saluti animarum conveniunt, prosequendum.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI ad an. Ch. 898. num. 4.

Hoc Romanum Concilium, sicut & sequens Ravennatense tam Baronius, quam Collectores Conciliorum cum anno 904. male copularunt. Sigonius lib. 6. de Regn. Ital. & Rubeus lib. 5. Hist. Concilium Ravennatense recte anno 898. affixere, sed illud cum Romano confudere, & ex duobus unum effecere, quia revera in Cod. MS. Mutinensi, quo usus est Sigonius, uno tenore descripta sunt, tanquam acta unius ejusdemque Concilii. Vincentius Bellovac. in Spec. Histor. lib. 24. cap. 58. solius Concilii Ravennensis meminit, & Goldastus tom. 1. Constit. Imper pag. 397. decretum de electione Romani Pontificis in Concilio Romano editum Ravennensi attribuit, quia uterque exemplar, in quo utrumque Concilium tanquam unicum exaratum erat, sine dubio nactus est. In exemplari tamen, quod ab Antonio Augustino accepit Baronius, recitatur primum Concilium Romanum, & postea Ravennatense. Quod utrumque anno 898. initioque Pontificatus Joannis IX. congregatum fuisse non dubitandum; cum Joannes dito, quo laborabat Ecclesia, mederi morbo cuperet, metu, Sergianorum, qui ob repulsam Sergii in armis erant, & Lambertus Imperat. vellet suam unctionem confirmari, atque imperialem Arnulphi consecrationem ut metu extortam exscindi.

Con-

Anno Christi 904.

Conventus itaque Romæ a Pontifice, Imperatore præsente, instituens, ac de causa Formosi & ceteris rebus, quæ egere correctione in Ecclesia videbantur, relatum. Acta Pseudo-Synodi Romanæ a Stephano VI. habitæ Joannes IX. infirmavit; Arnulphi regis unctionem abrogavit; Sergium & socios damnatos restitui vetuit; violatores sepulchri, cadaverisque Formosi damnavit, & Formosum, ut qui propter necessitatem ex aliena Ecclesia ad Romanæ administrationem venisset, Pontificem confirmavit, statuitque, *ne quis id in exemplum trahat, sacris legibus prohibentibus*. Episcopi a Stephano VI. exauctorati ad gradus pristinos redacti; Lamberti Imperatoris unctio confirmata; decretumque ne Pontifices Romanos, qui designati essent, jus esset consecrari, nisi in conspectu Legatorum regionum. Quo pacto decretum Hadriani III. abrogatum ad vitanda, quæ in Comitiis Pontificiis oriebantur, cum maxima Ecclesiæ offensione dissidia.

Cum porro decretum Concilii Romani, quo statuitur, ut Pontifex Romanus electus non consecretur nisi præsentibus Legatis Imperialibus, iisdem penitus verbis concipiatur, ac decretum Stephano Papæ IV. vulgo V. attributum, nec plura, aut pauciora complectatur, manifestum est, illud non a Stephano IV. sed a Stephano VI. curante Lamberto Augusto, conditum fuisse; cum ejusdem opera in hoc Concilio ratum habitum fuerit, sicuti & ejusdem Imperatoris coronatio.

Baronius & Labbeus decretum pro unctione Lamberti editum, quod ordine sextum est, his verbis exprimunt: *Unctionem sacri Chrismatis .... illam vero barbaricam Berengarii, quæ per surreptionem &c.* Verum vox *Berengarii* in illum textum intrusa; Ea enim non extat in Codice, quo Sigonius laudatus usus est, sed tantum in eo habetur; *Illam vero barbaricam, quæ per surreptionem* &c. quæ verba nonnisi de unctione Imperiali Arnulphi a Formoso Papa peracta intelligi possunt, ut jam viderunt Sigonius, & Rubeus citati. Neque Berengarius ab aliquo Pontifice Romano unctus & coronatus fuerat, sicut Arnulphus, qui cum exercitu Romam venit, eaque expugnata imperialem coronam a Formoso Papa accepit. Ad hæc anno 896. postquam Arnulphus Italia digressus est, Lambertus unum e suis ad regem Berengarium misit, pacem amicitiamque petiturum: quo benigne excepto ac dimisso, Berengarius & Lambertus in urbe regia Ticino collocuti, pacem inter se fecere, quæ usque ad Lamberti mortem duravit, qui ideo in diversis Italiæ partibus tunc regnarunt. Quare vox illa *Berengarii* in laudatum canonem sine dubio intrusa fuit. Quod cum non animadvertisset Labbeus in append. ad tom. 9. Concil. Rubeum arguit, quod Concilium Ravennatense cum anno 898. alligarit, scripseritque, in eo Arnulphi regis consecrationem abrogatam; cum tamen laude dignus sit Rubeus, quod Concilium illud suo anno reddiderit, & decretum præfatum recte explicarit; quod non Romano, sed Ravennensi Concilio adscribit, quia, ut jam diximus, in aliquibus codicibus utraque Synodus tanquam unica proponitur.

NOTA SEVERINI BINII.

Inter decimumquartum & decimumquintum capitula in codice Antonii Augustini, teste Baronio, interposita leguntur duodecim capitula alterius cujuspiam concilii, quæ ob venerandam antiquitatem digna sunt meo judicio, quæ hoc loco edantur, & subjiciantur.

CANONES CONCILII ANONYMI.

EX ANTONII AUGUSTINI CODICE.

I.

Ut comes inter honores suos rapinam exercitus legi subjiciat.

II.

Ut imperiales homines ad colloquium sive servitium imperatoris properantes, suis stipendiis sint contenti.

III.

Ut nullus comitum *arimannos in beneficio suis hominibus tribuat.

* f. legendum herimannos vox Franca, frequentata lib. 3. c. 14. 28. 35. &c. & l. 4 scholiaste pro tributo usurpari ponitur, sed hic pro persona.

IV.

Ut homines comitum, nullatenus in domibus arimannorum residеant, sed domos reipublicæ instaurent, ibique residеant.

V.

Ut scriptoribus publicis, nullatenus interdicatur res arimannorum transcribere, si quando eis fuerit opportunum. Quod si occasione *vitandi exercitus, aut placitum, venditæ fuerint, & ipsi eas pendere superfederint, exigatur ab eis utrumque, sicut ante transcriptionem.

* al. vitandi.

VI.

Ut ipsi arimanni frequentius, quam in lege statutum est, ad placitum ire non cogantur, nec a comitibus, nec a sculdalisis.

VII.

Ut bannum missi exercitus imperialis solummodo exigant.

VIII.

Ut pastus imperatoris ab episcopis & comitibus secundum antiquam consuetudinem solvatur. Quod si novo tempore fiscus comitialis in jus ecclesiasticum conversus est, augeatur stipendium imperiale ab ecclesia, juxta quod res publicæ fuerint minoratæ.

IX.

Ut omnis decimatio ab episcopo, vel his qui ab eo substituti sunt, præbeatur; nullusque eam ad suam capellam, nisi forte concessione episcopi, conferat. Quod si fecisse contigerit, primum legibus subjaceat humanis, postea excommunicatione populi constrictus, ad ultimum ipsa capella, quæ magis contentionem quam utilitatem aliquam præstat, destruatur.

X.

Ut plebes ecclesiæ nullatenus, aut comitibus, aut episcoporum vassalis, aut ullis laicis in beneficia tribuantur.

XI.

Ut in domibus ecclesiarum, neque missus, neque comes, vel judex, quasi pro consuetudine, neque placitum, neque hospitium vendicent, sed in publicis vicis domos constituant, in quibus placitum teneant, & secundum antiquam consuetudinem hospitentur.

XII.

Ex Synodo Regiæ Tici. na an. 850. c. 13.

Ut singulæ plebes archipresbyterum habeant, propter assiduam erga populi Dei curam singulis plebibus archipresbyteros præ-

Anno Christi 904.

præesse volumus, qui non solum imperiti vulgi solicitudinem gerant, verum etiam eorum presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam jugi circumspectione custodiant, et qua unusquisque industria divinum opus exerceat, episcopo suo renuncient; nec obtendat episcopus, non egere plebem archipresbytero. Quod si ipse gubernare valeat, quia est valde idoneus, decet tamen, ut partiatur onera sua, et sicut ipse matrici præest, ita presbyteri præsint plebibus, ut in nullo titubet ecclesiastica solicitudo. Cuncta tamen ad episcopum referant, nec aliquid contra ejus decretum ordinare præsumant.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI ad an. Ch. 893. num. 8.

Baronius ad an. 904. n. 26. duodecim Capitula ex Codice MS. Antonii Augustini edidit, quæ postea Binius & Labbeus attexuere Concilio Romano an. 898. habito, putaruntque esse Canones Concilii Anonymi, sive ignorati. Sed Baluzius in præfatione ad Tom. I. Capitular. Reg. Franc. observavit in veteri Codice MS. Bibliothecæ Thuanæ extare constitutionem Lamberti Imp. *ut omnis decimatio Episcopo, vel ei qui ab eo substitutus est, præbeatur*; indeque recte intulit, Capitula illa XII. ex codice Antonii Augustini edita, esse Lamberti Imperatoris, cum Constitutio hæc sit nonum capitulum inter illa duodecim. Goldastus Tom. I. Constit. Imper. p. 299. refert *Berengarii I. Imperator. Augusti Capitulare statutum in Conventu Episcoporum ac Optimatum in civitate Ticina anno Domini 903.* Ita habet titulus, cui postea subjicit duodecim illa capitula a Baronio ex Antonio Augustino publicata. Sed ea in re Goldastus valde fallitur; cum Berengarius ante an. 916. Augustus renunciatus non fuerit, & duodecim illa capitula Lambertum Imp. habeant.

Anno Christi 904.

[1] CONCILIUM RAVENNATE

LXXIV. EPISCOPORUM IN EADEM CAUSA

Formosi et Stephani Romanorum pontificum, anno domini DCCCCIV. celebratum, tempore Joannis papæ IX, et Lamberti imperatoris.

Prælocutio pontificis.

Quia divina inspirante misericordia vestra nobiscum convenit fraternitas, ut nutu sancti Spiritus, qui suis nunquam deest fidelibus, communi omnium vestrum consultu, fratres carissimi, ea quæ necessaria sanctæ Dei ecclesiæ prævidimus, una cum spirituali filio nostro, gloriosissimo videlicet imperatore Lamberto, & vestro sancto collegio, & quæ nocivo surculo pullulare conabantur in agro sanctæ ecclesiæ, canonico sarculo eradicare studeamus, quæ capitulatim annotata sunt, si omnibus placent, in conspectu omnium legantur, examinentur, & examinata manibus omnium pro futura memoria roborentur, ne ulli unquam sine status sui periculo eadem violare liceat, sed rata, & firma in perpetuum consistant ad statum & munimen sanctæ Dei ecclesiæ, ad salvationem omnium fidelium per Dei misericordiam.

Responsio.

Immensas Deo salvatori nostro laudes referimus, qui talem vos præfecit ecclesiæ ejus opportunitatem decernere, ut omne ab ea zizanium eradicare conemini, prout in hac S. synodo cunctis nationibus apertis declaratur indiciis. Capitula etiam quæ pro generali omnium cautela ad robur & munimen sanctæ ecclesiæ conscripta sunt, si vestre placet pietati, legantur, qualiter per ea omnes doceamur, quæ observare, vel quæ cavere debeamus, ne in aliquo a regulis sanctorum patrum (quod Deus avertat) deviare inveniamur.

CAPITULA.

I.

Si quis sanctorum patrum regulas contempserit, & gloriosissimorum imperatorum, Caroli videlicet Magni imperatoris, & Ludovici, atque Lotharii, necnon & filii ejus Ludovici, quæ de ecclesiasticis decimis in eorum capitularibus statuta atque sancita sunt, non observaverit: ([1] & eas aliubi, nisi in baptismalibus Ecclesiis, absque consensu Episcopi dare temptaverit, vel retinere præsumpserit) & qui dat, & qui recipit, auctoritate sanctæ sedis apostolicæ, & sanctione sanctæ synodi excommunicationi subjaceat.

Imperator autem ista servanda proposuit.

II.

Si quis Romanus, cujuscumque sit ordinis, sive de clero, sive de senatu, seu de quocumque ordine, gratis ad nostram imperialem majestatem venire voluerit, aut necessitate compulsus ad nos voluerit proclamare, nullus eis contradicere præsumat, & neque eorum res quispiam invadere, vel deprædari, aut eorum personas in eundo, vel redeundo, vel morando, inquietare præsumat, donec liceat imperatoriæ potestati eorum causas, aut personas, * aut per missos nostros deliberare. Qui autem eos inquietare, eundo, redeundo, vel morando, tentaverit, vel eorum quidpiam rerum auferre; postquam per nostram misericordiam se proclamaverint, imperialis ultionis indignationem incurrat.

* f. [illegible] per nos,

III.

Ut privilegium sanctæ Romanæ ecclesiæ, quod a priscis temporibus per piissimos imperatores stabilitum est, atque firmatum, ita nunc a nobis firmetur, & diebus nostris, sicut condecet, immutilatum servetur, & sancta Romana ecclesia mater nostra exaltetur, protegatur, ac defendatur, quoad imperii nostri est.

Pon-

1 Quæ ansulis includuntur, damus ex Mabillonii Museo Italico, ubi tom. 1, par. 2. p. 88. ex pervetusto Codice Vallicelano hoc caput edidit.

Anno Christi 904.

Pontifex his subjicit ista.

IV.

Approbatur synodus habita in causa Formosi Papæ.

Ut synodus, quæ vestris temporibus in basilica beati Petri apostoli, pro nonnullis malis eradicandis, & maxime pro causa domni Formosi sanctiss. papæ acta est, vestro imperiali consensu, & venerabilium episcoporum, & optimatum vestrorum roboretur, ac perpetualiter stabilita servetur. Quæ non invidiæ zelo, sed rectitudinis gratia canonice peracta.

V.

Ut tantæ impietates, pro quibus nos ad vos venissemus, quas etiam per territoria nostra vidimus in tractationibus, deprædationibus, incendiis, rapinis, & violentiis, a vobis diligentissime inquirantur, & prout necesse est legaliter emendentur: quoniam tanto dolore perculsi sumus talia contemplantes, quod magis mori cupieramus, quam talia in nostris diebus * [a] cernissemus, de quibus, si emendata non fuerint, vos, & nos a summo judice distincte quæremur. Ideo petimus, & per Christum dominum adjuramus, ut talia impunita non dimittatis.

a al. cerneremus, inquit Baronius.

VI.

Ut pactum, quod a beatæ memoriæ vestro genitore domino VVidone, & a vobis piissimis imperatoribus, juxta præcedentem consuetudinem factum est, nunc reintegretur, & inviolatum servetur.

VII.

De locis autem, atque rebus, quæ in eodem pacto continentur, præcepta nonnulla illicita facta sunt, quæ petimus, ut in eadem synodo terminentur, & quæ non recte facta præcepta sunt, corrumpantur.

VIII.

Ut patrimonia, seu suburbana, atque massæ, & colonitiæ, necnon civitates, quæ contra rationem, quasi per præcepta largita sunt, petimus, reddatur, ipsaque .....

IX.

Vestre igitur majestati non manet incognitum, qualiter illicitas conjunctiones Romani, & Longobardi, simul & Franci, contra apostolicam, & imperialem voluntatem facere præsumpsere in territoriis B. Petri apostolorum principis: petimus, ut sicut a vestris antecessoribus imperatoribus prohibitum est, ne quoquo modo fierent, ita amodo, vestro Augustali decreto omnimodis prohibeantur, & synodaliter, ne amodo ac deinceps fieri tententur, in perpetuum firmiter statuatur atque firmetur.

X.

De hoc sane præ omnibus condolemus, quia ad tantum apostolicum culmen gratia Christi provecti, cum ecclesiam domini salvatoris, quæ Constantiniana vocatur, destructam cerneremus, direximus pro illius aliqua restauratione ad trabes incidendas; sed qui directi sunt a nobis, quæ necessaria erant, ob malitiosorum hominum infestationem, facere nullo modo valuerunt. Super quibus omnibus, carissime fili; videte nobiscum, & quam sit indecens, quantamque violentiam sancta mater Romana ecclesia sit passa, medullitus considerate: & ut amodo & deinceps vestro imperiali studio ad optatum vigorem perducatur, sicut dilectissimus ejus filius, & imperator sublimissimus, operam date. Sed hoc scire vos volumus, quoniam sancta Romana ecclesia tantum est ad nihilum deducta, quod & eleemosynæ, quæ pauperibus pro sospitate vestri imperii distribui solebant, & stipendia clericorum, ac famulorum ejus, omnimodis sunt evacuata: pro quibus vero ad stabilitatem imperii vestri magis vos oportet cum vestris fidelibus prudenter tractare, ut, sicut prædiximus, alicui restaurationi ipsius, quæ nimium est afflicta, operam detis.

His lectis, papa ad episcopos conversus sic perorat:

Quia vestra omnium fraternitas concordi voce sibi placere profitetur quæ Christi Dei nostri gratia inspirante præfiximus: hortamur, ut secundum debitam solicitudinem commissæ sibi a Deo ecclesiæ curam unusquisque vestrum agere studeat, & gregem Christi sanguine redemptum bonis exemplis, ac salutaribus documentis instruat, habens semper præ oculis illum tremendum judicem, qui suum sacratissimum sanguinem pro omnibus fudit, ut cum ante ipsius tribunal steteritis, unicuique vestrum dicat: *Euge serve bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium domini tui.* Matth. 25.

Cumque Deo auxiliante ad propria veneritis, jejunium indicite, litaniam celebrate, rogantes, & obsecrantes pium & misericordem dominum, ut furorem mitiget, iram a populo avertat, pacem tribuat, schismata & seditiones comprimat, discordiam auferat, retroacta peccata tergat, & miserando aboleat; quatenus indultis omnibus delictis, misericordiam rogantibus largiatur, & ad protectionem & exaltationem sanctæ suæ ecclesiæ spiritualem filium nostrum, excellentissimum scilicet imperatorem Lambertum, conservet, & superbarum gentium illi colla subjiciat sua potenti dextera Jesus Christus dominus noster, cui est cum Patre & Spiritu sancto honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

OBSERVATIO P. PHILIPPI LABBEI.

Admonendum hic lectorem duxi, ne sibi patiatur ab Hieronymo Rubeo imponi, qui lib. v. histor. Ravenn. ait a Joanne Papa IX. concilium Ravennæ celebratum, cum tamen anno tantum DCCCC. pontificatum Joannes inierit. Addit, ibi a Joanne acta rescissa Romani concilii a Stephano VI. contra Formosum coacti, abrogatam Arnulfi regis consecrationẽ, Lamberti confirmatam. Quod alterum ab eo peccatur. Hæc enim a Joanne facta constat, non in Ravennensi concilio, sed in Romano ejusdem anni, ut testantur & illius acta supra descripta, & acta Ravennensis ipsius, in quibus nulla rerum istarum mentio.

NOTA SEVERINI BINII.

Hujus concilii Ravennatis meminit Sigebertus anno 309. his verbis: *Hic etiam ad confirmandam Formosi ordinationem, quem Stephanus papa deposuerat, synodum 74. episcoporum præsentibus Francorum archiepiscopis, & rege, apud Ravennam statuit: & coram eis combusta est synodus, quam Stephanus in damnationem Formosi fecerat.* Acta synodi ex codice Antonii Augustini Romam misso descripsit Baronius anno 904. n. 16. Qua de causa Joannes pontifex Roma decedens Ravennam profectus fuerit, ibique pro abrogatione rerum gestarum per Stephanum prædecessorem adversus Formosum concilium plenius celebraverit, supradictum est in vita Joannis IX.

ADNO-

ANNOTATIO P. ANTONII PAGI ad an. Ch. 898. n. 8.

A

Paulo post Concilium Romanum, Ravennensi ab eodem Joanne IX. confirmato, habitum est, ubi Ipse Lambertus Imp. & Pap. Episcopi interfuere. Hujus Concilii memoriæ non tantum digressione in Chronico, sed peculiari Venetorum Bellovac. in synodo Hib. Rede. ait Baronius ann. Synodi Romanæ in Ravennatis memoria habita fuisse. Porro decretum Concilii Ravennensis, Si quis Scriptorum Patrum regulas contemptrix &c. edidit cum confirmatrice Lamberti Imperatoris omnium in primis ad tom. 1. Capitul. n. 13. ut & synodicum scriptum in veteri codice MS. Bibliothecæ Thuanæ: Item ex Legibus Romanis a Domno Lamberto Imperatore promulgatis capitul. lib. II. quis Scriptorum Patrum regulas contemptrix &c.

ANNO CHRISTI 899.

SYNODUS SALISBURGENSIS

ANNO CHRISTI 899.

In qua VVichingus e throno Pataviensi deturbatus est anno Ch. DCCCIC.

B

EX Annalib. German. Fuld. tom. III.

VVichingus Nitrariensis Episcopus, cum non Ratisbonæ modo, sed & totius regni, quo ruminteretur, sufflatus, sed & multis laici Principis potentia, relicta prætur legeo priori Cathedra, Pataviensium invasisset, Synodo ea de re a Theodemaro Juvavensi Archiepiscopo, in ordinem redactus est: de quo Annales Fuldenses proxime ante annum 900 Engelmarus Pataviensis Episcopus huic: in cujus locum Wichingus quidam Alemannus contra statuta Patrum prius Marahanensis ab Apostolico destinatus Episcopus Rege constituente successit. Sed non multo post a Deathemaro Archiepiscopo coram Rege juste convictus, justa contra voluntatem regis canonicali judicio ejectus, & Richardus ad eandem sedem Episcopus in absentia ordinatus est.

ANNO CHRISTI 900.

ANNO CHRISTI 903.

VITA ET EPISTOLÆ BENEDICTI PAPÆ IV.

Benedictus IV. secundo post Sergium, & quidem, ut Anastasius ait, vix biennio. Pagius ad Baron. ann. secundo. 900.

BENEDICTUS IV. natione Romanus post in- C
terregnum unius diei furrogatus est Joanni
XI. anno Christi : DCCCC. tempore Lamberti im-
peratoris. Munificentissimus erga pauperes, vi-
deras, & orphanos; hoc autem temporum pessi-
mus tanquam fidus quoddam lucidum emicuit. An-
no pontificatus fui tertio, [illegible] Christi 901.
[illegible]ca hæ vita migravit, sepultusque est apud san-
ctum Petrum juxta natium, quo inter ad sanctum
Gregorium: ubi & sepulchrum ejus exornatum fuit
epitaphio, quod ex Manlio exscriptum habet Ba-
ronius prædicto loco.

EPISTOLA I. BENEDICTI PAPÆ IV. ad Galliarum episcopos, principes, &c.

D

Argivum Lingonensem episcopum, in ecclesiæ suæ jure omnia restituit.

Benedictus episcopis, ceterisque servorum Dei, reverentissimis, & sanctissimis confratribus nostris Galliarum archiepiscopis, episcopis, seu principibus regibus, ducibus, comitibus, sanctæ catholicæ, & apostolicæ ecclesiæ filiis atque fidelibus.

QUAMTA pietatis gratia, quantaque compassionis, & condelexationis subsit mitatæ, sanctæ matter Romana ecclesia, apostolicis intructa hortaminibus pollent, & eruditæ universis in fidei unitate degentibus, clarum habetur, quoniam a Deo omnis misericordiæ fulget, quemadmodum a sacratissimi fontis patris hausit. Quapropter omnibus in sanctæ conversationis gremio confistentibus notum esse volumus, legatos Argivi Carnotensis nostri venerabilis episcopi nobis ac sedibus apostolicarum, humiliter obtecrantes quatenus justitiæ moderamine æquitatis libramina, more prædecessorum nostrorum, & pro amore Dei, & reverentia beati Petri apostelorum principis, conferrentur, fuumque electionis ordinem, decretumque a populo & clero Lingonensi ecclesiæ digestum, quod pre manibus habebant, clementiæ vestræ adtenderemus, quod & fecimus, in omnibus servata servare curantes: videlicet qualiter a clero & populo præfata Lingonensis ecclesia poli discessum Gerlonis quondam episcopi unanimiter exquirtus, consordanter electus & acclamatus, necnon a proprio metropolitano Aureliano, & ab ejus suffraganeis, a Bernuino Viennensis archiepiscopo canonice confecratus, & in ipsa fede Lingonensi commissorio vero ac desiderio interhoratus extitit, & quemodo per spatium duorum annorum, & trium mensium, eandem prout potuit pallorali modo anima rexit excitbatus: sed postea per quorumdam hominum insolentiam, & subreptionem, a propria sequestratus fuerit ecclesia tempore Widonis imperatoris, qui tunc Romanis imperabat. Peractis autem liquidius annis, cum frequenter hanc sanctam Romanam ecclesiam infortunii lui causa visitarent, & semper lacrymabiliter, ut ei finum mis reformidet aperire dignaretur, depoſcerent: pervenit ad prædecessoris nostri piæ recordationis Joannis papæ præfentium cum ecclesiæ hæ lacrymolis querimoniis, qui ejus absentiam, & voce & literis condolebant, fcilicet quod post ejus discessum, variis & nimis artifitiis commodatibus, omni pallorali destituti fuissent solatio, adeo ut nec chrisma confectum, nec infantes confignati in ipsa Lingonensi ecclesia fuerint, nec aliquod epilcopale ministerium rite peradum: unde etiam dictus Joannes sanctissimus papa, ejus querimoniam ecclesiæ sue benigne fuscipiens, cum collegio epilcoporum fuorum, reliquorumque ordinum frequentia diligenter inquisivit, canonicoque definivit, quatenus ei epilcopalis authoritate sua redderetur ecclesia, quemadmodum in seriito sanctæ Romanæ ecclesiæ plenius habetur. Nos vero his auditis, & diligenti examinatione perpensis, prædecessoris nostri Joannis papæ statuta in omnibus servare cupientes, quia rationis hujus series indifcufla, & irrefragabiliter determinanda, absque reverendorum epilcoporum consilio, perfectionis cumulum capere non poterat: sanctam convocavimus in Lateranenle palatium synodum; omniaque ista vera esse omnimodis comprobantes, con-

cessilio & hortamine reverendorum patrum nobis A adistentium, jura ei indultimus ecclesiastica, fcilicet ut quia impiisto a sua ecclesia privatus fuerat ordine, justo etiam redderetur moderamine, nostroque apostolico privilegio fulcimur munitus, Lingonentsem canonice delinepta absque alicujus contradictione tenere ecclesiam, pastoralitereque regere, atque Deo ordinante disponere. Si vero contentiam prædecessoris nostri Stephani pape reprehendentes, fed canonice cauta neceffitatis & utilitatis, in melius commutavit, quemadmodum prædecessores noftros de mutatis egisse manifestum est. Quamobrem authoritatis noftræ privilegium, ei fieri jussimus, in quo pallii usum ad miffarum folemnia facratis diebus illi concessimus, quod olim a fanctiffimo prædeceffore noftro Formoso papa acceperat. Quapropter virtute fancti Spiritus, & noftra apoftolica auctoritate, fimulque omnium, ut nelle veris appellatore poteffis judicium, & ita fe res habet, fcrci prædeceffori noftro pie recordationis Joanni papæ jamdudum immutatum: non nobis videtur effe incongruum, fed potius omni fara & canonica auctoritate fulcitum, nunc prædecefforum noftrorum fanctorumtum normadum in melius, ut de multis exemplis evidentiffimis approbare poffumus. Ideo Argivum pallorum veftrum a nobis unanimiter celebrum & experturn vobis canonice præcelle commiffum, quem, ficut dictis, utrique parti interrogidere fatis fe fuper reptionem a vobis expullum: præcipientes, ut digna ac competenti illum reverentia recipiatis, atque ficut prædicto epilcopo obedientes in omnibus exiftentes, & quæ illique & conlolatione noftra authoritate fruamini, ac veluti eo tanto paftore reddito & a vobis recepto, in domino vobiscum congratulemini. Sane quia omnibus eccleliis jus intemeratum legemque canonicam invialibiliter conlervare volumus: eccleliæ veftræ nequaquam vim inferre debemus, nec aliquod præjudicium imponere queritmus, fed in omnibus canonicum authoritatem & priscam reftitutum immutilatam effe confemus. Bene valete.

Data 2. Kal. Septembris, per manum Sergii feriniarii fanctæ Romanæ ecclefiæ. Indictione tertia.

B

C

D

ANNO CHRISTI 903.

ANNO CHRISTI 903.

LEGES ECCLESIASTICÆ

EDUARDI SENIORIS REGIS ANGLIÆ,

Et Guthurni regis Danorum in Eaftanglia, &c. ab Aluredo Magno & Guthurno regibus primum conditæ, & nunc denuo ab Eduardo filio ejufdem Aluredi & Guthurno fœdus ineuntibus, Intingforda[illegible] ut videtur, confirmatæ.

Ex Tabul. Cotton. Britan.

TITULI LEGUM ECCLESIASTICARUM. E

I. De pare Ecclesiæ.
II. De appellatis.
III. De correctione ordinatorum, id eft, facris initiatorum.
IV. De sacrilegio.
V. De rei capitalis damnatis confefforem defolorante.
VI. De decimis & confuetudine detentis.
VII. De his qui die dominica fua negotia agunt.
VIII. De jejuniis.
IX. De juramentando & ordalio.
X. De membro truncato poft tertium diem fubveniendo.

XII. De iis qui facris initiantur, & de peregrinis.

PROOEMIUM.

HECCA fenex fenatufconfultis ac inftitutis, quæ primo Aluredus & Guthurnus reges, deinde Edovardus & Guthurnus reges, illis ipsi temporibus tulere, cum pacis fœdus Dani & Angli fecerunt, ac fefe mutuo amplexi funt, quæque poftea a fapientibus recitata fuerant, atque ad communem regni utilitatem aucta, atque amplificata funt.

Ante omnia, Deum unum, Ipsetoomni ac repudiato cultu barbaro, auguftæ fanctique venerandum propofuerunt: tum leges humanas[illegible] propter ea quod

1 Hic locandæ sub Sergio III. PP.

quod pro explorato haberent nolle sine his quamplurimos in officio contineri suo, aut ecclesiasticæ morem gerere disciplinæ]conscribendas curarunt, easque Christo cum rege communes promulgarunt, his ut eorum coerceretur temeritas, qui episcopi imperata obire noluerint. A

LEGES ECCLESIASTICÆ.

I.

Hoc igitur primo decreverunt, ut ecclesiæ pax intra suos parietes, eaque, quæ est manu regis tradita, tranquillitas, pie inviolateque serventur.

II.

Porro autem si quis Christianã fidem exuerit, adeoq; dictis aut factis cultum promoverit barbarum, capitis æstimatione, mulcta, aut ipsa legis violatæ pœna, prout ipsa feret facti ratio, culpa pensator. B

III.

Si quis sacris initiatus clepserit, dimicarit, pejerarit, aut fornicatus fuerit: capitis æstimatione, mulcta, aut legis violatæ pœna, pro ipsa delicti ratione compensato: Deo saltem, prout se regulæ habuerint ecclesiasticæ, faciat satis, atque in custodiam, ni fidejussores admoverit, conjicitor. Sacerdos si in diebus festis, aut jejuniis populo indicendis erraverit, 30. solidis, si quidem id inter Anglos evenerit, mulctator: sin idem in Dacis acciderit, sesquimarcam pendito. Sacerdos si ad dies in hoc condictos oleum non pararit sacrosanctum, aut baptisma, cum usus fuerit, denegarit, inter Anglos mulctator: in Dacis autem, legis violatæ pœnas luito, [a] Oras nimirum duodenas numerato. Si quis sacris initiatus capitale quidquam perpetrarit, capitor, ut tandem episcopo criminis admissi pœnas dependat. C

a De hac voce vide Glossarium Du-Cangii, Harduinus.

IV.

Præterea autem sapientibus visum est, ut qui fœdo se polluerint incestu, eorum qui fuerit superior rex habeat inferiorem episcopus, ni citius cumulate Deo & hominibus compensarint, & quod fuerit eis ab episcopo indictum, confecerint. Si duo fratres germani, aliive sanguinis necessitate juncti, cum una eademque uxore rem habuerint, capitis æstimatione, mulcta, aut legis violatæ pœna, prout æquum fuerit, ipsaque feret facti ratio, compensato.

V.

Si quis rei capitalis damnatus, sua ingenue sacerdoti peccata confiteri cupiverit, id ei conceditor. D Omnes autem studiose ac sedulo jura omnia divina provehunto, ita uti divinam misericordiam consequantur, atque has a sapientibus irrogatas sontibus pœnas declinent.

VI.

Dacus si decimas non dederit, legis violatæ pœnas solvito, Anglus mulctator. Dacus si debitum Romæ nummum retinuerit, legis violatæ pœnam subito, Anglus mulcta afficitor. Dacorum quisquam si ad candelas nummum non dederit, juris violati pœnas luito, Anglus plectitor. Dacus si justam nomine aratri eleemosynam non solverit, ruptæ legis pœnam dependito; Anglo autem, si quid delinquitur, mulcta irrogator. Dacus si jura, aut officia quæcumq; divina suppresserit, aut retinuerit, legis violatæ pœnam dependito, Anglus mulctator. Si quis contumaciter obsistendo, alium jura atq; officia divina petentem vulneravit, capitale esto: sin mortem obtulerit, ab omni legis patrocinio destitutus habetor, cumque omnes justitiæ cultores vel invitum ac læsum capiunto. Atque si cum suapte culpa jori divino aut regio se opponentem morte occubuisse liquido confirmetur, propterea ne quidquã penditor.

VII.

Dacus si die dominico quidquam fuerit mercatus, re ipsa, & Oris præterea duodecim mulctator; Anglus 30. solidos numerato. Liber, si die quocumque festo operis quidquam fecerit, aut servituti subjaceto; aut mulctam, legisque violatæ pœnam dependito: servus vapulato, aut pretio, virgarum metum redimito. Dacus si servo suo invito opus addixerit die quocumque festo, rupti juris pœnam dato, Anglus mulcta afficitor.

VIII.

Liber si indictum jejunium cibo sumpto dissolverit, & mulcta, & ipsa legis violatæ pœna plectitor: servus vapulato, aut pretio redimito.

IX.

Porro autem festis diebus omnibus, & legitimis jejuniis, ordalium nullus ingreditor, neve ad jusjurandum addicitor. Dacorum si quis contra fecerit, legis violatæ pœnas dato, Anglus mulcta plectitor.

Nemo, quoad ejus fieri poterit, cujuscumque sceleris admissi conscius, die dominico morti objicitor: verum comprehensus, usque dum dies festus transierit, tenetor.

X.

Si cui membrum corporis sceleris admissi causa præcidatur, isque tres noctes superstes fuerit, quisque deinceps impune, impetrata tamen ab episcopo venia, aut ejus vulneri medicinam, aut animo consolationem adhibeat.

XI.

Sagæ, ariolantes mulierculæ, perjuriosæ, pestiferæ, & meretrices fœdæ, ac flagitiosæ, sicubi deprehendantur, a finibus regni, ut pura & integra plebs sit, relegentur, aut in regno, ni ab illa mente destiterint, ac cumulatius compensarint, male pereunto.

XII.

Si quis sacris initiatus, incolave, in iis quæ ad fortunas, vitamve ejus spectarint, decipiatur: tum ei nationis illius rex, aut satrapes, & episcopus loco cognatorum, & patroni sunto, ni is aliunde habuerit. Fraudator vero, prout feret maleficii ratio, Deo & regi satisfacito, aut graves, qui est regionis illius princeps, sceleris amissi pœnas repetito.

Desiderantur nonnulla.

** CONCILIUM ROMANUM

IN LATERANENSI BASILICA A BENEDICTO

Papa IV. habitum anno Domini [1] DCCCVI.

Hujus concilii acta & monumenta nulla supersunt, præter priorem Benedicti epistolam superius descriptam: in qua sanctam synodum a se convocatam ait in Lateranense palatium, deque ejus consilio, Argrinum Lingonensem episcopum injuste ab ecclesia sua pulsum, in eandem se restituere. Hanc epistolam consule: ex qua E *etiam intelliges, habitum a Joanne Benedicti decessore in eadem causa episcoporum concilium, in quo canonice definitum est, ut sua Argrino redderetur ecclesia. Quod an gestum in Romano Cõcilio ãni 904. in causa Formosi habito, an in alio quopiã, mihi non liquet. Quo factum est, ut peculiare hac de re Conc. sub Joanne IX. ãnotare noluerim.*

SYNO-

1 Hoc Concilium habitum anno Ch. 900. ut colligitur ex epistola prima Benedicti data 11. Kal. Septemb. Indictione III. quæ adhuc mense Augusto anni 900. currebat.

ANNO CHRISTI 901. ANNO CHRISTI 901.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

Anno Christi DCCCCI.

Super quartis nuptiis Leonis Sapientis Imp.

Ex Labbæi Append. Tom. 9.

CONGREGANDÆ synodi hæc causa fuit. Leo Imp. cognomento Sapiens, defuncta tertia conjuge Eudocia, quartam duxit Zoen Carbonopsinæ filiam. Cum autem quartas nuptias Basilius Leonis parens irritas esse ac nullas edicto sanxisset; cum tertiæ & ab hoc ipso Leone prius severissime prohibitæ, & canonicis alioqui pœnis obnoxiæ apud Græcos essent: Nicolaus cognomento Mysticus, CP. Patriarcha Leonis assentiri consilio, quantumvis rogatus, renuit: Thomam Presbyterum, qui huic matrimonio ecclesiastico ritu benedixerat, deposuit; imperatorem ipsum ecclesiæ aditu prohibuit. Authores sunt Curopalates, Cedrenus, Glycas, Zonaras, & alii. Esse autem id a Nicolao factum in concilio, intelligimus ex procemio tomi unionis, sive novellæ Constantini Porphyrogeniti, quæ habetur tomo I. Juris Græco-Romani a Leunclavio editi, libro II. Verba ejus sunt: ὁ πατριάρχης δὲ Νικόλαος καὶ οἱ μητροπολῖται ἀφορίζουσι τὸν βασιλέα τῆς ἐκκλησίας. B Patriarcha Nicolaus, & metropolitæ, imperatorem ecclesia excludunt.

Hinc throno dejectus est jussu Leonis Nicolaus, & in exilium actus; ejusque in locum Euthymius ecclesiasticis suffragiis allectus est. Quod a synodo altera factum esse, nulla usquam mentio, nisi in Annalibus Eutychii Alexandrini patriarchæ; cujus narrationem, quam usquequaque veram præstare nolim, hic tibi ex Latina Seldeni interpretatione repræsento.

CUM Leoni, *inquit*, imperatori Romano mortua esset uxor, nulla relicta prole, aliam ille uxorem ducere voluit; ac prohibuit ipsum Nicolaus patriarcha Constantinopolitanus, dicens: Non est tibi licitum uxorem ducere, siquidem anagnostes es, & precibus sacerdotum consecratus: quod si uxorem duxeris, non licet tibi ad altare accedere. Cui Leo: Uxorem ducere cupio, quo sit mihi filius qui post me regnum hæreditario possideat. At non permisit ipsi patriarcha conjugium. Scripsit ergo Leo imperator ad patriarcham Romanum, Michaelem patriarcham Alexandrinum, Eliam Mansuri filium, patriarcham Hierosolymitanum, & Simeonem Zarnaki filium, Antiochenum, rogans ut ad ipsum accederent, quo dispicerent, liceret necne ipsi uxorem ducere. At noluit eorum quispiam ad ipsum accedere, nisi quod singuli nomine suo legatum mitterent. Ac legatis se adjungentes episcopi quidam Constantinopoli, de negotio imperatoris dispicientes, matrimonium ipsi licitum pronunciarunt. Quare uxorem duxit: natusque est ipsi filius, quem Constantinum appellavit. Cumque Nicolaum patriarcham cathedra abdicasset, constitutus est ipsius loco [*] Anthimus patriarcha Constantinopolitanus.

* Euthymius.

Placet hic addere Nicolai patriarchæ literas ad Romanum pontificem de hoc argumento duas, huic illustrando loco summe utiles.

Sanctissimo papæ veteris Romæ Nicolaus patriarcha CP. de tetragamia a Romanis recepta.

INDE principium scribendi sumam, beatiss. pater, unde nobis tot mala promanarunt. Post tertiæ uxoris obitum subiit optimi atque dilecti nobis imperatoris animum, quartum quoque con- A nubium experiri velle: quod nemo ante, nedum privatus, verum etiam amplioris gradus, subditione Romana ausus fuerat. Quæ enim tam effuse petulans libido refragantibus sanctorum canonum sancitis non cohiberetur, nisi summo imperio suffulta, licere sibi censeret, quidquid concupisset? Vicit ergo ad extremum amor, quartaque jam uxor expetita est: puer autem obtentui assumptus, qui pridem ab ea genitus, successioni imperii nullo prolis adhuc subsidio innixi destinabatur. Quod quidem fieri minime debuerat: neque enim partus subsecutus illegitimam conjunctionem ratam effecit. Alioquin obvium unicuique & in promptu foret legibus illudere. Hunc imperatoris conatum ecclesia Orientalis, pro eo ac gravitas rei postulabat, tam moleste tulit, ut conspiranti antistitum consensu solemnem illam pompam Augustorum filiis exhiberi solitam (id enim pater flagrantissime cupierat) in baptizando puero vetuerit: nisi prius a se mulieris missionem juraret Imperator. Quod & ore præstitit promptissime, quamvis aliud animo occulte volveret. Nondum enim triduum a baptismo filii effluxerat, cum pueri mater in palatium, ut principis decet nuptam, apparatu regifico accitur: cæremoniæ expediuntur nuptiales, nullius sacerdotis interventu, imperatore ipso & sponsi & auspicis munus exequente. Quod quidem non aliter ac si fundamenta totius fidei convellerentur, non præsules modo, clericosque cujuscunque ordinis commovit; C verum etiam totam simul civitatem perculit. Me autem quid agere tunc aliud oportuit, quam quod amico, antistiti, excubitori de ecclesiæ dignitate, principisque salute dies noctesque cogitanti agere par erat? Primum quidem ad genua ipsius, immo ad pedes usque provolutus & monebam eum ut errantem, & ut imperatorem obsecrabam, vereretur fastigium dignitatis augustæ, in qua non secus ac in facie vel tantillum quidem maculæ occuli vix potest; agnosceret longe se sublimiorem regem tam inauditum facinus cœlitus ulturum? non ideo principes legibus exolvi, ut vitam per omne scelus impunes ac infrænes agant, sed ut sibi leges ipsi sint, virtutis præscripto mores componentes. D Postremam conditionem afferebam lacrymis obortis, aut saltem secubaret a muliere tantisper, donec acciti Romæ veteris, ceterarumque patriarchalium sedium legati, nobiscum quid facto opus esset, disceptarent.

His ergo tunc verbis nihil profuturis (obstruxerat enim tunc aures ejus amor) regem fatigabam: cum interim Roma adveniunt legati, quos ille (sic enim publice sermonibus divulgabatur) connubio firmando evocarat. Res sane, si quæris, hominibus nostris indignissima est visa; summoque cum dedecore conjuncta: quippe quæ procurationem mihi debitam aliis deferret, provincias patriarchales, jam pridem inter se patrum sanctionibus discretas, turpiter confunderet: nefarium scelus olim ab ecclesia dira execratione vetitum, E in jus denuo nullo servato jure revocaret. Non ignoro a calumniatoribus jactatum, me per superbiam, legatorum conspectum atque colloquium sprevisse: quasi vero mihi integrum fuerit,

aut

ANNO CHRISTI 901.

aut palam adire viros summa passim invidia flagrantes ob rumorem, quem plerique sparserant, adesse reprobatarum a nobis nuptiarum assertores; aut ipse imperatori non suaserim, decretum nobis in palatio cum legatis congrediendi locum daret, ubi remotis arbitris, de quæstione ista nuptiali disceptaremus. Quod ille facere neglexit, in meam unius perniciem animo intentus, quam quidem ita consutis dolis est aggressus. Primum omnium, nonnullos nostrorum præsulum partim donis, partim pollicitationibus illectos, quasi suas peculiares adversus me copias conscripsit: deinde me jussit in regiam accersiri ad convivium, quod illi instruere quotannis in beati Tryphonis festo moris erat.

Accedo imperterrita fretus conscientia, solemni cœtui intersum, epulis accumbo: inter sacra mensæ denique abripior, atque navigio impositus in exilium agor immitissimum, non amico, non famulo, non libro denique, cujus lectione me solari possem, fugam comitante: ubi non tam hiemis rigore, rerumque omnium egestate pressus, quam custodum violentia pene enectus, diu mansi. Pari inclementia in reliquos sanioris consilii sævitum est. Carcere, relegatione, vinculis afflicti omnes, deliquisse pœna tantummodo creduntur. Accessit, ne quid plane nobis deesset mali, aut superesset præsidii, legatorum asperitas: qui, non secus ac si Roma ad indicendum nobis bellum huc delati essent, nos indignissimis modis oppugnarunt, tantum miserorum odium, tantus contemptus ordinis homines incesserat. Et quidem decebat, primatum ecclesiasticum sibi vendicantes, rem totam serio inquirere, atque ad summum Pontif. referre; non autem per summam injuriam atque ludibrium eorum damnationi assentiri, qui nullius affines culpæ, principis indignationem incurrerunt ob id solum, quia fornicationis labem sunt abominati. Verum esto, duos aut tres viros, delatorum hinc calumniis, inde potentiorum prece, seu pretio expugnatos, humani aliquid, cum homines sint, pati potuisse: Occidentales præsules meris inimicorum mendaciis inductos, innocentium exilium suo confirmasse suffragio, quis ferat? Præsertim cum indicta causa aliquem damnare, ne barbari quidem, nedum Romani moris usquam fuerit.

At facto dispensationis nomen, ut audio, prætenditur: quasi vero per ullam dispensationem liceat fidei dignitatem, ecclesiæ disciplinam, imminuere, effractisque canonum repagulis fornicationem introducere in sancta: aut non inter nascentis evangelii initia hujusmodi crimen apostolorum sanctionibus, una cum immolatitiis & suffocato, vetitum non fuerit. Dispensatio, ni fallor, cum sibi imitandam proponat Dei miserationem, quæ delictum aufert, non fovet, salutaris quædam condescensio censenda est: peccatori quidem manum, ut se humo attollat, porrigens, non autem jacere permittens lapso. Non describo, quæ in hanc sententiam retulit vas electionis, cum sint nota omnibus: miror magis, cur nos eo potissimum relegamur nomine, quod vestigiis inhærentes patrum, damnata ab illis non permittimus: ecclesiæ decreta, animarum nobis a Deo creditarum salutem, principis gratia, seu indignatione potiora ducimus.

Hæc nimia ecclesiæ Græcæ severitas, nunquam Romanæ probata.

Non deerunt fortasse, qui objicient, errori suo latebram quærentes, hoc de quo lis est, matrimonium esse merum, non autem fornicationem. Itane vero matrimonium vocatur immunda cum quarta muliere conjunctio? Et quid aliud est vim inferre verbis, si dira lascivientis animi libido tam honesto nomine prætenditur? Honorabile connubium Paulus appellat, & genialem torum impollutum: cur igitur eos qui hujusecmodi culpæ succubuere, sacri canones ab ecclesia ejiciunt? cur brutalem hanc luxuriam, & fines humanos supergressam vocant? At Romanis id in more positum. (non enim desunt qui id dicant, laudine id vobis an vitio vertentes, non sat scio.) Nam apud vos, si famæ credimus, non modo quarta uxor, verum quinta & sexta, & super hanc alia atque alia permittitur, usque ad orci fauces inexhausta illa dispensatione omnes prosequente, illud subinde Apostoli verbum ingerente: *Satius est nubere, quam uri*. Quasi vero ille intemperantiæ patronus induci debeat, qui ne omnibus quidem secundas nuptias suasit, dum ait: *Dico autem innuptis & viduis, bonum esse illis sic permanere; quod si continere nequeunt, nubant*: viduis quidem mulieribus permittens secundum connubium ob sexus imbecillitatem, viris autem non item, nisi his tantum qui matrimonii jugum nondum sunt experti: his enim nubere satius, quam uri. Alioquin si cum quarta muliere connubium est, cur illud Clemens tam aperte damnat? Clemens, inquam, ille alumnus atque auditor Petri. Sic enim apud eum legitur: Monogamia quidem naturæ, atque legi consentanea est: digamia vero post promissionem illegitima, non ob conjunctionem, verum propter mendacium; trigamia intemperantiæ indicium: quæ autem trigamiæ additur, aperta fornicatio est, & indubia incontinentia.

1. Cor. 7.

Ibid.

Apocryph. liber.

At non unus e plebe, sed imperator est, qui id aggreditur, cujus voluntati refragari nefas. Præclare sane. An quia omnes ille dignitate supereminet, ideo nobis enitendum, ut inquinatior quoque reliquis appareat? Eadem ratione, pedum, ne luto respergantur, summam curam adhibebimus: capitis prorsus nullam? Apage, nonne vides ad principis vitam, tanquam ad exemplum, populorum conformari mores, pronumque magis esse prava imitari, naturali quadam ad deteriora humani ingenii inclinatione? Quod si principibus viris, quia potestas a Deo major eis attribuitur, ideo nequam agere plus licet: quid inter eos, & jumenta differet, quæ copia reddit efferatiora, contumeliosioraque? Potentes potenter examinabuntur, monet ille. Quinimmo, si in idem crimen tribunus, & miles gregarius impegerit, magis hoc illum disciplina puniet castrensis, adeo dignitas non mitigat, sed incendit pœnam. Neque vero a me in eum sensum hæc dicuntur, ut velim diris a vobis impeti imperatorem tale nefas ausum, ipsumque Sergium pontificem prædecessorem vestrum. Non ea meos animo: nec tantæ vindictæ amor, Dei servos decet. Ambo hac vita excessere pridem, supremi omnium judicis tribunal adituri: ille vero antequam hinc emigraret, agnovit flebiliter errorem suum, veniamque a Deo petiit, me inter primos hortatore, ac deprecatore. (aderam enim tunc forte ab exilio reversus, ab eoque ecclesiæ gubernationi restitutus.) In eos animadvertendum, beatissime pater, qui supersunt, qui tot in me, tantasque turbas criminationibus falsis excitarunt. Ita tuæ erunt partes; id a te dignitas primum tua, Romanæque sedis decus exigit; id qui nunc rerum potitur imperator, misso ad te palatii magistro, nosque omnes obnixe petimus atque obsecramus. Deus sanctitatem tuam incolumem servet.

G. C. Scripta est hæc epistola ad Anastasium papam: siquidem mortuo jam Sergio, imperante autem Alexandro Leonis fratre. Utrumque enim ex ipsis epistolæ verbis constat. Scripsit deinde Nicolaus idem ad Joannem X. sequentes litteras.

Joan-

ANNO CHRISTI 901.

Joanni beatissimo papæ, &c.

Quot quantisque ærumnarum fluctibus per xv. annos jactati sumus, (tot enim plus minus effluxere, ex quo primum scandala ecclesiam Constantinopolitanam pervagata, omnia turbarunt) & meminisse mihi permolestum est, beatissime pater, & memorare scienti tibi supervacuum. Læta potius amicis, & coexcubitoribus impartiri juvat, ecclesiæ nempe pacem subsecutum, conspirantemque omnium ordinum in his quæ sunt fidei, consensum. Cum enim in eo esset res, ut nulla amplius spes humanis experimentis nostra metientibus superesse videretur: affulsit subito illa captum omnis intellectus supergressa pax, Dominus scilicet & Deus noster Jesus CHRISTUS, qui sævam illam hiemem atque tempestatem communis hostis opera coortam in ipsa halcyonia mutavit: adeo ut nullum penitus dissensionis vestigium remanserit, nulla odii cicatrix: omnes velut ex condicto veterum obliti, idem plane sentiunt; omnes sanctæ matris ecclesiæ, quæ nos obviis ulnis diu expectarat, optatissimum eunt in amplexum. Et nostræ quidem ita se res habent. Verum quia & vestram fraternam dilectionem, cujus erga nos officia temporum difficultatibus intermissa sunt, expetimus, & consuetam ecclesiis unionem optamus: ideo has ad vos dare literas decrevimus, ut omnis offensionis memoria deposita, sanctitatem vestram ad sinceram amicitiam atque conjunctionem animorum, pastoribus populorum debitam, provocaremus; quæ tum demum missis hinc inde legatis coalescet, cum judicatum fuerit concorditer, quartum connubium, quod dissensiones & scandala in ecclesiam invexit, non rei ipsius, sed personæ causa permissum est; suadente tunc occasione lenitatem atque affectum erga principem indulgentiorem, ne repulsa ipsius animus offensus deteriora moliretur. Sic enim & sanctitatis tuæ nomen ex sacro ecclesiæ Constantinopolitanæ albo, ut mos olim est, una cum nostro rursus celebrabitur; & nos omni ex parte gaudio repleti, jucunditate pacis perfruemur. Enimvero ut huic curæ sedulo incumbas, te iterum atque iterum rogat Deo dilectus imperator, oratore Romam ad tuam sanctitatem destinato Cl. V. Basilio protospathario, & aurei triclinii præfecto, cui nos comitem itineris, curarumque conscium adjunximus Eulogium, honorabilem presbyterum. Hos tu, beatissime pater, & excipies (uti spero) fronte hilari, & nos mutuis legationis officiis remunerabis: Joanni venerabili episcopo, cujus apud nos jam experta virtus, id munus, si expedire videbitur, injungens, aut alicui alii moribus illi non absimili, qui si qua sunt adhuc correctionis indiga, doctrina atque consilio emendare valeat nobiscum, juxta ecclesiasticas constitutiones. Vale in Domino, beatissime pater.

ANNO CHRISTI 906.

VITA LEONIS PAPÆ V.

Leo V. quando papa factus. a Rectius 907. Vide Pagium ad hunc an.

Leo V. patria Ardeatinus subrogatus est in locum Benedicti quarti anno Domini a 907. tempore Lamberti imperatoris. Cumque quadraginta dies ecclesiam gubernasset, pulsus a pontificatu, detrusus est in carcerem per Christophorum sedis apostolicæ invasorem, anno eodem haud dubie, quo pontificatum adeptus fuit.

VITA CHRISTOPHORI PAPÆ.

Christophorus sedis invasor & pontifex.

Christophorus invasor sedis apostolicæ, pari modo ab invasore Sergio pontificatu dejicitur, quo ille prædecessorem suum Leonem quintum legitime electum sede sua amoverat. Nam cum septem menses sedem pontificiam tenuisset, dejectus est e sede violenter per Sergium, strictusque vinculis, & in carcerem trusus, per vim inductus vitam & habitum monasticum suscepit.

I. DIPLOMA CHRISTOPHORI PAPÆ IN CONFIRMATIONEM PRIVILEGIORUM abbatiæ Corbejensis in diœcesi Ambianensi.

Christophorus episcopus servus servorum Dei, universis episcopis Galliarum:

Ex D. Luc. Dacherii tom. VI. Spicilegii.

Cum Romanæ sedis pontificem constet omnium ecclesiarum Christi caput fore, ac si beati Petri apostolorum principis vices agentem, cui Christus ait: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & tibi dabo claves regni cælorum*: nulli cunctandum est quod cunctæ ecclesiæ paci, saluti, & quieti prospicere nos oporteat, præcipue tamen his, qui ad nos necessitatis suæ causas deferre voluerint. Unde cognoscat omnium sanctorum Galliæ præsulum carissima fraternitas, quod vir venerabilis Franco abbas ex monasterio Corbejæ provinciæ Galliarum, quod est constructum in pago Ambianensi super fluvium Sommam, adiit nos per venerabilem coepiscopum nostrum Orgarium, petens ut nostræ authoritatis privilegio præcepta vel edicta regum & imperatorum antiquis aut modernis temporibus eidem loco concessa firmaremus, necnon privilegia episcoporum, unum a præsule Ambianensi Bertefrido, ad cujus diœcesim locus ipse pertinet, & coepiscopis suis factum, & primitus ædificato suo monasterio datum; aliud longe postea regnante Carolo, ab Hincmaro Remensi archiepiscopo, & universali Concilio episcoporum Galliæ conscriptum: præterea privilegia beatæ memoriæ Benedicti & Nicolai prædecessorum nostrorum: in quibus omnibus statutum est, ut præfatum monasterium Corbejæ, rerum suarum liberam obtineat dominationem, & eligendi sibi abbatem de suis semper habeat potestatem: contradictores vero & repugnantes huic sanctioni, anathemate damnandos. Qua de re noverit omnis cœtus episcoporum Galliæ, quod privilegia sanctorum episcoporum Galliæ, sive sedis Romanæ, cui authore Deo præsidemus, jam dicto monasterio Corbejæ concessa, nostræ authoritatis edicto roboramus; & omnem resistentem, divino judi-

Anno Christi 906.

judicio damnandum denunciamus. Super hæc autem jam dictus abbas Franco cum congregatione sibi commissa obsecrat, ut quia divina decernente justitia, piratarum sævitia, maritima Galliæ loca, in quibus & ipsum monasterium situm est, adeo devastantur, ut nulli extra munitiones manenti liber relinquatur locus, cujus etiam vastitatis impulsu cogente, sæpe memoratum monasterium muro munitum est: quatenus idem, sicut prius, in abbatis & fratrum potestate perpetuo maneat, ita ut neque comes, nec quilibet judex, aut manendi, aut aliquid contra voluntatem abbatis & fratrum inibi agendi potestatem præsumere audeat; ne forte concessa ab initio privilegia violentur. Quorum petitionem justam & pro tempore opportunam judicantes decernimus, ne aliqua sive ecclesiastica, sive sæcularis persona contra roborata nostra autoritate privilegia venire audeat; sed sicut hactenus, ita deinceps in futurum inconvulsa permaneant. Et quia præteritorum casus nos cautos faciunt in futurum, omnem huic sanctę authoritati renitentē, nisi eis, quos læsit, digne satisfecerit, alienum a cętu fidelium & hic & in futuro decernimus: omnes vero his nostris S. scilicet Petri successoris decretis favētes, gratiæ suæ ubertate dominus replere dignetur.

Scriptum per manum Sergii scriniarii sanctę Romanæ ecclesiæ in mense Decembri, [1] indictione XI. septimo Kal. Januarii, imperante domno nostro piissimo augusto Ludovico a Deo coronato imperatore sanctissimo. Valete.

VITA SERGII PAPÆ III.

Sergius invasor sedis apostolicæ.

SERGIUS ille nefandus Adelberti Tusciæ marchionis armis potentissimis fretus, homo vitiorum omnium servus, omniumque facinorosissimus, qui una cum Stephano sexto in Formosum papam supra modum sævierat, sedem Christophori, non Formosi, ut memorata lapsus asseruit Luitprandus, invasit; adeoque ab omnibus non legitimus pontifex, sed invasor sedis apostolicæ est habitus. Ex presbytero, non ex diacono, vel episcopo, ut habent Luitprandus & Sigebertus, factum esse pontificem indicant acta Concilii Romani sub Joanne IX. celebrati. Ambitione sedis apostolicæ ad Francos se contulit, ait Sigebertus, & eorum auxilio Christophorum invasorem capiens, & in carcerem trudens, latenter Romam ingressus, papatum invasit, & Romanos minis ac terroribus perpulit, ut omnes ordinationes Formosi irritas haberent. Eumdem etiam ordinatos a Formoso papa exordinasse, novasque eorumdem ordinationes superinduxisse; testatur Auxilius apud Sigebertum in dialogo, quem hoc tempore contra intestinam discordiam Romanæ ecclesiæ de ordinationibus & exordinationibus Romanorum pontificum, aliorumque ab iis ordinatorum, scripsit. Ne quis vero pusillanimis ex hoc facto scandalum accipiat, meminerit patrata esse hæc ab invasoribus & intrusis, pontificis nomen usurpantibus, & illegitime thronum apostolicum invadentibus, quique censura ecclesiæ non tam apostolici, quam apostatici erant nominandi: qui autem legitime creati sunt Romani pontifices, ut Joannes IX. ista vehementer sunt execrati. Unde non est mirandum, quod Sergius cum Stephano sedis apostolicæ invasore potentissimo, ea quæ sacris legibus inconcessa sunt, tentaverit & usurpaverit. Alienorum invasor, grassator est; at quis ab isto justa legitimaque omnia requirat? Et licet, quod mirandum est, Sergius talis fuerit, & ad sacrilegium nefandum turpissimam impudicitiam addiderit, & ex Marozia, nobilissimi illius scorti Theodoræ, de qua ex Luitprando libro secundo cap. decimotertio infra sæpius, filia, filium Joannem nomine procreaverit: tamen eo honoris & reverentiæ fideles omnes, præsertim longe positi Boreales populi, prosequebantur Romanam ecclesiam, ut quemcumque in ea sedentem audirent nomine tenus pontificem; cumdem, mirum dictu, nulla habita discussione ejus ingressus, ut Petrum colerent. Nam ab hoc Sergio Coloniensem & Hamburgensem pallia accepisse testatur Crantzius libro tertio historiæ ecclesiasticæ cap. 1. Bremensem ecclesiam a potestate & jurisdictione Coloniensis, aliter quam authoritate Formosi papæ in Concilio Triburiensi statutum fuerat, plane exemptam fuisse scribit Adam lib. 1. cap. 42. Unde nemo non intelligit, quanta providentia ecclesiam universam Deus optimus regat & gubernet, quæ cum meretricum arbitrio inflammaretur, omnia mala & scandala increbrescerent, magnoque schismate scindenda metueretur, eamdem ab hæresi & schismate omnia ita defenderit, ut potius omnes ubique gentium fideles eidem fidei vinculo & obedientiæ fœdere juncti persisterent; firmiterque adhærerent. Postquam triennio sedem invasam occupasset, defunctus est anno Domini [a] 910. ut infra patebit ex initio pontificatus Joannis X.

Christophorum deposuit.

An factum Sergii privilegio & auctoritati ecclesiæ prajudicet.

Sergius impudicus.

Providentia Dei erga ecclesiam.

a Rectius an. 911. ut Pagius ad an. 910.

Anno Christi 906.

JUDICIUM EPISCOPORUM

ANNO CHRISTI DCCCCVI.

In controversia canonicorum sancti Vincentii Matiscon. & monachorum [a] S. Eugendi.

a S. Oyant.

Ex Severtii Chronol.

ANNO incarnationis dominicæ DCCCCI. cum venissent sacri pontifices; Austerius Lugdunensis archiepiscopus, & Gerardus Matiscensis episcopus, ad ecclesiam sancti Eugendi supra fluvium qui vocatur Borbontia; orta est ante illos proclamatio non modica canonicorum sancti Vincentii Matisconensis: Folcoldi videlicet præpositi, & reliquorum inibi commorantium, ex quadam capella, quæ erat fundata in honore Dei & sancti Vincentii in villa Gerii in curtile S. Albani sita, quam Bertericus in stipendia canonicorum contulit. E contra vero monachi S. Eugendi, monasterii Lurensis, dicebant quod privilegium sibi factum a domino Lamberto pontifice habebant, promittentes ostendere; nec demonstrare potuerunt ...... Actum regnante Carolo.

CON-

1 In Dacherii, qui hoc diploma edidit Spicilegio habetur *Indictione VII.* hoc est anno Ch. 903. cujus Kalend. Septemb. Indict. VII. numerari cœperat. Tunc revera sedebat in Romana Cathedra Christophorus juxta supputationem Pagii.

Anno Christi 906.

CONCILIA DUO NARBONENSIS PROVINCIÆ.

ANNO domini DCCCCVI. Barcinone celebratum est concilium, cui præfuit Arnustus archiepiscopus Narbonensis, episcopi septem interfuerunt. Quo in consilio disputatum est, utrum Ausonensis ecclesia tributaria esse deberet ecclesiæ Narbonensis.

Anno DCCCCVII. apud S. Tiberium in diœcesi Agathensi aliud eadem in causa coactum est concilium. cui præfuit idem Arnustus Narbonensis archiepiscopus, & episcopi novem interfuerunt. In eo terminata est causa episcopi Ausonensis; decretumque, Ausonensem ecclesiam liberam in posterum fore a tributo quod pendebat ecclesiæ Narbonensi. Cui decreto sponte consensit Arnustus.

Brevem hanc conciliorum istorum summam excerpsit Petrus de Marca Parisiensis archiepiscopus, ex eorum actis quæ sunt in Ausonensis ecclesiæ tabulario.

CONCILIUM BARCINONENSE

habitum anno DCCCCVI. & Agathense apud sanctum Tiberium anno DCCCCVII.

ANnuente atque inspirante divina clementia, anno Verbi incarnati DCCCCVI. conventus Pontificum reverendorum factus est apud nobilem civitatem Barchinonam; in quo adfuerunt reverendissimus Metropolita Arnustus primæ Narbonensis civitatis antistes, pariterque Servus-Dei, & Renardus, necnon Aquinus, & Nantigisus, seu etiam Idalcarius, & Theudericus, sanctissimi præsules, eximiusque Princeps & Marchio Wifredus, cum iis etiam Abbatibus, & diversi ordinis clericorum maxima conglobatio, & religiosorum laicorum immodica caterva. His igitur omnibus in Ecclesia sanctæ Crucis in unum congregatis, surrexit quidam in medio sanctæ religionis Episcopus Ausonensis ecclesiæ, nomine Idalcarius, proferens querimoniam suæ Ecclesiæ: dicensque. Attendat & consideret vestra reverenda paternitas, Reverende Archipræsul Arnuste, necnon & omnes qui in hoc sacro Concilio adestis. Cum priscis temporibus tota Hispania atque Gotia sacris insisteret eruditionibus, & vernaret clero, atque fulgeret Ecclesiis Christo dicatis, inter reliquas ipsa quoque Ausonensis Ecclesia nobilis habebatur. Peccatis vero exigentibus illorum qui tunc habitatores erant illarum terrarum, ut omnes nostis, barbarico gladio divino judicio traditi sunt, ita ut nec aliquis Christianorum in prædicto pago Ausonæ remaneret. Post multorum autem annorum curricula misertus Dominus terræ, suscitavit in ea nobilissimum Principem Wifredum & fratres ejus: qui ex diversis locis & gentibus homines pio amore colligentes, prælibatam Ecclesiam cum suis finibus in pristinum instauraverunt statum. Cum autem adhuc in paucitate consisteret, & nedum talis esset ut per se ipsam, sicut antiquitus, Episcopum habere posset, adhuc prædictus Marchio reverendissimum Sigebodum Episcopum & Narbonensem Metropolitanum, ut jam fatam Ecclesiam sub suo teneret regimine, & tam per se quam per suos convicinos suffraganeos illam ordinaret atque disponeret, donec faciente Deo paulatim ad incrementum perveniret, qualiter in ea proprius Episcopus juxta antiquum morem consistere posset. Cum vero pietas superni numinis ipsam Ecclesiam per jamdictum Principem longe lateque dilatasset, & cuncti cernerent illam proprium debere Episcopum habere, jam venerabili Sigebodo divina vocatione ex hac luce subtracto, expetivit tam idem Marchio quam omnis clerus & populus Ausonensis reverendum Theodardum prælibatæ sedis Narbonensis Pontificem, ut sæpedictæ Ecclesiæ Ausonensi proprium ordinaret Episcopum. Qui, una cum ceteris Pontificibus, dignis illorum petitionibus annuens, in pontificium ejusdem Ecclesiæ decessorem nostrum divinæ memoriæ Gotmarum sacra benedictione consecrare non distulit. Illis quoque universæ carnis viam carpentibus, eximio Archipontifice Arnusto Narbonam Theodardo succedente, me quoque immeritum Ausonensi per cleri & plebis electionem præfecit Ecclesiæ. Injunctum est autem decessori meo a reverendo Theodardo, & mihi a præsenti Metropolitano, ut Ecclesiæ Narbonensi, quæ est in honorem sanctorum martyrum Justi & Pastoris sita, per singulos annos libram argenteam persolveremus. Nunc itaque videat sanctissimus Metropolita, & omnes reverendissimi qui adestis Episcopi, & revolvat omnia volumina sanctæ legis Christianæ, si æquum est Episcopum fiscalem esse, vel si cathedra episcopalis alicui Ecclesiæ tributum debeat persolvere, nisi tantum quod jura canonum resonant, humilem subjectionem atque debitum honorem proprio deferre Metropolitano. Diutissime autem illic de hoc tractantibus Episcopis, querimoniæ tandem idem respondit Metropolita. De hoc quod strenue sagacitas dilecti confratris nostri Idalcarii Episcopi querelatur, justa quidem nobis ejus videtur querela. Sed in hoc nos, acta quidem prioris decessoris nostri sequentes, improvise atque inconsiderate egimus. Ideoque quod querimonia ejus recta nobis ac vobis videtur, differamus illud usque ad plenam synodum & perfectum duodenarium numerum confratrum nostrorum. Et tunc, secundum divinam inspirationem, ex hoc quod rectius est, statuemus.

Sequenti denique anno sancta synodus congregata est in loco qui dicitur cœnobio sancti Tiberii, in diocesi Agathensi, in quo iterum adfuerunt reliqui Episcopi qui priori defuerunt conventui; in qua iterum synodo eadem quæstio a cunctis iterum ventilata est. Universi igitur qui inibi residebant, sancti spiritus illustratione afflati, decernentes pariter decreverunt non debere Episcopum tributarium esse, neque cathedram episcopalem, quæ domina & mater est proprii cleri & plebis, alicui servitio mancipari, sed liberam esse ab omni jure fiscali. Placuit itaque omnibus quorum nomina subter tenentur inserta ut hoc decretum scripturæ propriis roboretur manibus,

 & sub

Anno Christi 906.

& sub divinum anathema atque æterna censura statuerunt ne quis usquam successorum illorum sanctæ Ausonensi Ecclesiæ imponeret quod pia consideratione illius, omnibus decernentibus, ab ea funditus amputatum est. Igitur ego Arnustus annuente superna clementia exiguus Narbonensis Episcopus, omnium confratrum nostrorum rectissimam ex hoc respiciens defensionem, cedo atque perdono tam eidem supradicto Idalcario Episcopo sanctæ Ausonensis Ecclesiæ, quam omnibus successoribus suis prædictum argenti libræ censum, quod a decessore meo Domno Theodardo vel a me improvise impositum est; ita quod a me neque a successoribus meis ullo modo requiratur; sed liceat memorato Episcopo suisque successoribus immunes esse ab omni jure fiscali, sicut reliqui in nostra provincia vel ubicumque Christiana religio pollet. Si quis vero, quod absit, temerario ausu contra hoc decretum a nobis pio amore statutum agere voluerit, sicut supra scriptum est, divino judicio & anathematis vinculo feriatur.

Arnustus sanctæ Narbonensis Ecclesiæ humilis Episcopus hoc decretum roboravi.

Audkarius Episcopus.
Gunterius Episcopus.
Reginardus Episcopus.
Guimera Episcopus.
Gerardus Episcopus.
Riculfus Episcopus consensi.
Guiguo sanctæ Gerundensis Ecclesiæ Episcopus consensi.

Nantigisus sanctæ Urgellitanæ Ecclesiæ Episcopus consensi.

Stephanus clericus, qui hunc decretum sanctæ Ecclesiæ Ausonensis scripsi die & anno quo supra.

NOTÆ STEPHANI BALUZII.

Paulo ante annum ab incarnatione Christi septingentesimum Sarraceni in Hispaniam transgressi, ferro ubique grassati sunt, ac velut ad abolendum nomen Christianum accessissent, nulla sacra nullosque ritus permittebant Christianis. Hinc Ecclesiæ fuere sine sacerdotibus, & statim pulsa religio ab iis regionibus quas Sarraceni insederunt. Attigit illa clades provinciam Tarraconensem: ac tota fere illius pars quæ citra Rubricatum habitatur, facta est sub tributo. In vicino erat Ausona, nobilis quondam civitas, quæ tum excisa fuit; & cuncta late regio immaniter devastata. Neque tamen sedes ibi fixerunt Sarraceni. Tarraco erat in eorum potestate, & Ausona eo usque dejecta erat, ut ne quidem cogitari posset de restauranda civitatis illius Ecclesia. Ergo provincia quidem Tarraconensis, ea nimirum portio quæ citra Rubricatum est, subjecta fuit Archiepiscopo Narbonensi, tanquam viciniori, & speciali diœcesi Narbonensi adjecta civitas Ausonensis, quamvis longo intervallo disjuncta, donec proprium Episcopum habere posset; ut diximus in Notis ad Concilium Narbonense habitum sub Karolo Magno. Tandem Ecclesiæ Ausonensi datus est proprius Episcopus a Theodardo Archiepiscopo Narbonensi, Godmarus nimirum; ea tamen lege, ut singulis annis Episcopus Ausonensis libram argenteam persolveret Ecclesiæ Narbonensi, more feudorum. Iniquum id dein esse putavit Idalcarius Episcopus Ausonensis, conquestusque est in ista synodo Barcinonensi de injusta hac exactione. Ea porro causa finita est anno sequenti in synodo habita apud sanctum Tiberium.

Servus-Dei] Gerundensis Episcopus. Vide quæ de eo dicta sunt in libro quarto Marcæ Hispanicæ.

Renardus] Episcopus Biterrensis.

Aquinus] Undenam fuerit Episcopus, nondum potui divinare. Certe nomen istud nulli eorum Episcoporum convenit, qui tunc erant in suffragio Archiepiscopi Narbonensis. Fortassis erratum est a librario, proque *Aquinus* legendum est forsan *Adulfus*, qui ea omnino ætate vivebat. Erat autem Episcopus Palliarensis, ut patet ex Concilio apud Fontem coopertam habito anno DCCCCXI.

Nantigisus] Urgellensis Episcopus.

Idalcarius] Episcopus Ausonensis post Godmarum, id est, secundus post restitutam sedem Ausonensem. Ordinatus fuit ab Arnusto Archiepiscopo Narbonensi.

Theudericus.] Barcinonensis Episcopus, qui synodo Narbonensi apud Fontem coopertam interfuit anno DCCCCXI.

Wifredus] Comes Barcinonensis, cognomento pilosus. Fundavit monasterium Rivipullense, in quo sepultus est anno DCCCCXII.

Ecclesia S. Crucis] Id est, Cathedralis Ecclesia Barcinonensis, quæ nomen habet sanctæ crucis.

Barbarico Gladio] id est, Sarracenico.

Sub suo regimine] Istud non est ita intelligendum ac si tum primum diocesis Ausonensis commissa fuisset Archiepiscopo Narbonensi. Jam enim istud factum fuerat superiore sæculo, uti diximus in Notis ad Concilium Narbonense, quod sub Karolo Magno habitum est. Sed quia haud dubie post Karoli Magni tempora rursum Sarraceni irrupera̧nt in eam diœcesim, ac Christianitatem omnem inde abegerant, Wifredus Comes in eos irruens, ultra Rubricatum secedere coegit, etiam usque ad Tarraconem. Ergo quia Sarraceni deleverant Christianos apud Ausonam, Wifredus alios ex variis locis invitans, oravit dein Sigebodum Archiepiscopum Narbonensem, ut quemadmodum prædecessores ejus curam susceperant diœceseos Ausonensis, ipse quoque novam hanc Christianorum coloniam foveret, donec ita restaurari civitas posset, ut proprium habere Episcopum valeret.

Plenam Synodum] id est, eam synodum in qua adsint duodecim Episcopi, ut scriptum est paulo infra. Certa enim & integra est provincia quæ ex duodecim constat episcopatibus; ut Pelagius II. scribit ad Joannem Constantinopolitanum, & post eum Urbanus II. in epistola ad Lambertum Episcopum Attrebatensem in libro quinto miscellaneorum nostrorum. Concilium Antiochenum canone XVI. perfectam synodum dixerat, in qua Metropolitanus adest, tametsi fortassis duodenarius Episcoporum numerus non adesset, uti pluribus diximus ad librum Agobardi de dispensatione ecclesiasticarum rerum cap. XX.

Sancti Tiberii] Vetus monasterium apud Cesseronem, ad Arautem fluvium, in diœcesi Agathensi, cujus mentio extat in Constituto Ludovici Pii de monasteriis regni Francorum. Cesseronis nomen dein omissum est, ob reverentiam sancti Tiberii martyris & sociorum ejus, qui illic passi sunt sub imperio Diocletiani. Hodie enim locus ille vocatur *Saint Uberi*.

Episcoporum porro qui huic synodo interfuerunt hæc sunt nomina. Arnustus Narbonensis Metropolitanus, Audkarius sive Autgerius Gdovensis, Gunterius Magalonensis, Reginardus Biterrensis, Guimera Carcassonensis, Gerardus Agathensis, Riculfus Helenensis, Guiguo Gerundensis, Nantigisus Urgellensis: omnes suffraganei Ecclesiæ Narbonensis. Desunt autem in subscriptionibus nomina Episcoporum Tolosani, Uceticensis, Barcinonensis, Ausonensis, & Nemausensis, quos huic conventui interfuisse testantur acta, juxta constitutum prioris synodi.

SYNODUS VIENNENSIS,

In qua præside Alexandro Archiepiscopo lis inter duos abbates sopita est.

Ex Tomo XIII. Spicilegii Dacheriani.

ANno Incarnationis Dominicæ DCCCCVII. Indictione x. acta est synodus apud Viennam metropolim, jussu domni ac venerabilis Alexandri ejusdem ecclesiæ archipræsulis, in ecclesia videlicet Domini & Salvatoris nostri, ubi a multis in ejus præsentia suorumque ministrorum, necnon & venerabilium abbatum, videlicet Eirlei præpositi, Erlei archidiaconi, Valdonis abbatis, Leodonis abbatis, multorumque aliorum reverendorum sacerdotum a diversis diversæ prolatæ sunt querimoniæ. Inter cetera vero, quæ in hac synodo discutienda ac diffinienda erant, orta est quædam altercatio inter Aribertum abbatem Romanensis monasterii, necnon & Bar-

Anno Christi 909.

Barnardum venerabilem monachum sanctiq; Mauricii abbatem, ex territorio de quadam capella S. Severi, in parochia S. Primi sita in villa Luliaco, quam quidam homo in præstariam tenebat, nomine Fulcherius: Dicens jam dictus Aribertus abbas, quod ex prædicto territorio juste & legaliter ad capellam S. Severi pervenire debuissent. Sed Barnardus abbas affirmando contradicebat non ita esse, sed omnes decimæ ex præmemorato territorio legaliter & rationabiliter plus pertinerent ad ecclesiam sancti Primi, quam ille in manu ad ordinandum habebat, præter privum monachorum laboratum, quam ad supradictam sancti Severi capellam. Tunc a sancta synodo judicatum est illi, ne forte deinceps ex eadem causa aliqua molitetur injuriam: sicut ille propriis testificabatur verbis: ita testes sui sacerdotes sub jurejurando affirmassent.

Prædictus quoq; Barnardus abbas suos in sancta synodo præsentes ostendit testes, quorum nomina sunt hæc: Christianus presbyter, Signinus presbyter, Albaricus presbyter, Folmarus presbyter, Badinus presbyter, Archinerius presbyter, Giroldus presbyter. Et sacramentis datis omnia legaliter explevit, sicuti judicatum fuit; & prædictas decimas ad eamdem ecclesiam sancti Primi evindicavit.

Ego Alexander sanctę Viennensis ecclesię episcopus propria manu roboravi, & aliis roborare jussi. Erleus humilis presbyter. Andreas presbyter.

CONCILIUM MAGALONENSE

APUD JUNCARIAS.

Anno Christi DCCCCIX. v. Non. Maii, ab Arnusto Narbonensi archiepiscopo, cum episcopis decem celebratum. In quo Sinuarius comes cum omni familia sua solennem absolutionem & benedictionem accepit.

Lacunas quasdam supplevimus, partim ex fragmento Sirmondi tom. III. partim ex altero quod edidit Catellus lib. 3. Comment. Occit.

DISPOSITIONE arcessiti divina, anno incarnationis herilis verbigenæ DCCCCIX. Indict. XII. v. Non. Maii in regno Septimaniæ, territorio Magalonensi, loco Juncarias vocato, in ecclesia S. Vincentii: nos perhumiles Septimaniæ, Hispaniæ, atque Provinciæ, Jesu Christi servi: Arnustus videlicet sanctę ecclesię primę Narbonę metropolitanus, Amelius Uzeticensis, Gimara Carcassensis, Reginardus Bitterrensis, Nantigisus Urgellitanus, Autgarius Lutovensis, Gerardus Agathensis, Uebertus Nemausensis, Gontarius Magalonensis, Benedictus Forojuliensis: item Reginardus Cavallicensis: una cum immensa congregatione nobis commissa: absolvimus, & benedicimus Sinuarium comitem cum ceteris comitibus filiis suis, simulq; cum uxoribus, & cunctis suis fidelibus, si tamen ita peregerint, sicuti per dominum metropolitanum supra nominatum audivimus, ut honor & decus qui sub tanto regimine debet esse omni tempore, cum magna religione observetur. Prævideat namque ipse archipræsul, ut in visceribus eorum nulla machinamenta, nulla fallacia diaboli remaneat; & postea caput vestrum pari consilio taliter absolvat, & benedicat. Veniantque super vos, universæ benedictiones novi & veteris testamenti, & apprehendant vos: & omnes maledictiones, quas dudum intulimus super vos, diutissime auferantur a vobis. Benedicti vos in civitate, & benedicti in agro. Benedictus fructus ventris vestri, & fructus terræ vestræ, fructusque vinearum vestrarum, greges armentorum vestrorum, & caulæ ovium vestrarum. Benedicta horrea vestra, & benedictæ reliquiæ vestræ: benedicti eritis ingredientes & egredientes. Emittat dominus benedictionem super cellaria vestra, & super omnia opera manuum vestrarum. Abundare faciat vobis dominus omnibus bonis. Aperiat dominus thesaurum suum optimum, & tribuat pluviam terræ vestræ congruo tempore. Benedicat dominus operibus manuum vestrarum; & constituat vos in caput, & non in caudam; & sitis semper supra, & non subtus; domos ædificetis, & habitetis in eis longævo tempore: plantetis vineas, & fructum earum colligere faciatis, sementem modicam faciatis in terram, & multum ex ea congregetis in horrea vestra: omnes arbores & fruges terræ vestræ rubigo non consumat: perenniter feliciterque consenescatis; & cum Michael archangelo ad portas paradisi illæsi pervenire mereamini præstante domino.

Arnustus sanctæ Narbonensis ecclesiæ episc. subscr.
Amelius Uzeticensis ecclesiæ humilis episc. subscr.
Geraldus humilis Agathensis episcopus subscripsit.
Nantigisus Urgellitanæ ecclesiæ episcopus subscr.
Reginaldus [1] sanctę Biterrensis ecclesię episcopus subscripsit.
Ugbertus [2] sanctę Nemausensis ecclesię episc. subscr.
Gunterius [3] episcopus [4] subscripsit.
Gimara Carcassensis ecclesiæ episcopus subscripsit.
Audgarius [5] sanctę Lutovensis ecclesię episc. subscr.
Benedictus sanctę Forojuliensis ecclesię episc. subs.
Item Reginardus sanctæ Cavallicensis ecclesiæ humilis episcopus subscripsit.

[1] Reginaldus.
[2] V[illegible]bertus.
[3] Gontarius.
[4] Magalonensis.
[5] Autgarius.

OBSERVATIO GABR. COSSARTII S. J.

Concilii hujus exemplum, ut & Portuensis anni 897. nacti sumus beneficio illustrissimi & eruditissimi Francisci Bosqueti episcopi Monspeliensis. Breve tantum illius fragmentum repererat Sirmondus noster; & illud quidem tum in loci, tum in temporis nota, omnino mendosum. Nam & locum Juniarias vocabat literæ unius mutatione, & annum designabat 894. Quo factum est, ut Galliæ Christianæ authores, episcopos omnes, quorum hic subscripta sunt nomina, ad hunc annum alligarint: prudenter quidem, sed minus feliciter, pessimi codicis vitio.

Porro Juncariæ, sive Juncheriæ, locus est in agro Magalonensi a juncorum copia sic dictus: ubi visuntur hodieque partim reliquiæ, partim rudera magnificentissimæ ecclesiæ sancti Vincentii, in qua hoc concilium habitum.

Sinuarius vero comes quo hic crimine absolvatur, incompertum nobis est. Eum in concilio Tricassino a Stephano papa V. (alias VI.) excommunicatum fuisse, quod Hincmaro Laudunensi eruisset oculos, refert B. Theodardi vita, a Catello in commentariis Occitanicis edita. Sed cum in vita ista multæ sunt fabulæ, tum hæc præsertim de Tricassino concilio, cui cum Odone rege (quem imperatorem vocat) interfuerit Stephanus V. qui nunquam in Gallias venit. Audierat scriptor malefetiatus excommunicatum fuisse Sinuarium, Hincmaro effossos oculos, [illegible] de dejectione sua, carcere, cæcitate, proclamationem edidisse ad Joannem VIII. in concilio Tricassino: denique in concilio isto nobiles aliquot & illustres viros excommunicatos fuisse. Ex his omnibus multiplici errore corruptis, Fabulam suam consarcinavit. Excommunicatum autem a Narbonensis Provinciæ episcopis Sinuarium comitem satis intelligimus ex hujus concilii verbis: *Omnes maledictiones quas dudum intulimus super vos.* Alia excommunicationis afferri causa posset, quod fuerit fautor Selvæ Tarraconensis archiepiscopi depositi in concilio Nemausensi ad villam Portum superius edito pag. 668. At Sinuarium Selvæ studuisse cum prodat B. Theodardi vita; tum eam ob rem excommunicatum minime fuisse, in eadem legimus.

CONCILIUM TROSLEJANUM

APUD TROSLEJUM IN PAGO SUESSONICO

Ab Herivæo Remensi archiepiscopo, ejusque suffraganeis celebratum die VI. Kalendas Julias, anno Christi DCCCCIX. Sergii papæ III. anno II, Caroli Simplicis regis XVII.

TITULI CAPITULORUM.

Primatus celebratus in Remensi Ms. Conf. I. Remigii Remensis.

I. *De honore & cultu ecclesiarum Dei.*
II. *De Rutenensi, & fidelitate regia.*
III. *De regulari statu jam pene collapso.*
IV. *De sacrilegis, & eorum damnatione.*
V. *De vexatione, & inhonoratione sacerdotum.*
VI. *De decimis & decimis retinendum, & de consuetudinis non exigendis.*
VII. *De rapinis.*
VIII. *De raptis, & concubinis impiis, & incestis.*
IX. *De accessu, & frequentatione, ac cohabitatione presbyterorum & clericorum cum feminis.*
X. *De fugiendo Usurarium.*
XI. *De perjuriis celebrandis.*
XII. *De diffidentibus, inimicis, & litigiis.*
XIII. *De homicidiis & mendaciis.*
XIV. *De non desistendo ecclesiæ suæ defensio episcopo.*
XV. *Epilogus ad episcopos, & generaliter ad omnes.*

PRÆFATIO.

Conc. Mo-gunt. tom. 3.

SANCTUM, & Deo auctore celebratum, generaliter & sine ulla exceptione laudabile præcipit concilium, ut omnibus simul episcopis provinciæ congregatis diligentiuscurandum sit ecclesiasticæ, & quod regulariter omnibus placuerit in commune, hoc omnes tam metropolitani, quam ceteri episcopi quanter episcopi. Simili modo & Antiochenum concilium, si quæ sunt agenda, peragere jubet provinciales episcopos sui consilio metropolitani, & metropolitanum consilio coepiscoporum provinciarum, licet ejs libidem defigntatum. Et hoc non solum in cunctis quæ ministeriis Dei præcipit: sed etiã forte illic ipsius, inquit, episcopus quæstio, de quo libet negotio orta fuerit, primas provinciæ judices episcopos dare debebit. Leges quoq; Romanas, & Ecclesiasticas Gregorius nobis horum judicio cognitas veritate, contentiones inter ecclesiasticos vitros, vel quoslibet cum ecclesiasticis personis, faluberem, demonstrat finem accipere debere: ita tamen, ut in omnibus quæ antiqua habent authoritas requiritur. Unde anno dominicæ incarnationis DCCCCIX. indictione XII. VI. Kalendas mensis Julii, convenerunt venerabiles patres ac episcopi Remenses, Herivæus videlicet sanctæ metropolitanæ Remorum archiepiscopus, totius plebis Dei famulus, & coepiscopi Remensis diœceseos, quorum nomina subter tenentur adscripta, in pago Suessonico, in loco Troslejo, de statu sanctæ ecclesiæ, ac totius regni utilitate tractaturi: & facta solenniter salutatione, omnibusque, ut mos est, ordine residentibus, archiepiscopus hæc exorsus est:

Allocutio Herivei archiepiscopi.

Quoniam per aliquot annos, partim infestationes paganorum, partim etiam gravissimis regni perturbationibus, ac quorundam falsorum Christianorum infestationibus prapeditis, juxta decreta canonum magnivitus congregati: nunc quia, annuente Domino, nobis congregandi licentias juxta decreta canonum data est, cum Dei gratia convenientibus nobis in unum, operante eo, in cujus congregamur nomine, & qui habitare facit unanimes in domo, primo nobis & ante omnia necessarium est

A servare unitatem spiritus in vinculo pacis, ut unum sentiamus, & unum in Christo omnes dicamus, & secundum salutaria dicta martyris Cypriani fervere a nobis caritas debet, honor collegii, vinculum fidei, concordia sacerdotii & ut attendentes regulares constitutiones patrum nostrorum, a metropoli sua quisq; regulari conservatione non abducatur. Et quia secundum definitionem canonum per præsentia debet haberi synodus, ita qua cum suis est suffraganeis metropolitanus, expedit atque condecet, ut quidquid boni, præsentibus gratia, qua est nobis datum optimum, & omne donum perfectum, mente concipere & ore proferre valuerimus, eadem subsequente, sine qua nihil boni implere possumus, ad finem usq; perfectum opere perducere fiat gratum. Oportet igitur ut quamprimum Christianæ religionis jam labantis, imo vel in præcipiti regnanti, & mundo in maligno posito vel hostibus & auxiliatoribus episcopali succurratis. Videtis quam sit evidens furor domini, & manus ejus ad feriendum extenta. Ecce enim quotannis, ex quo terram nostram ex parte ingressi Ascitarum depopulationibus, quibus cladibus populus quotidie ingressus sit demus. Depopulatæ urbes, destructa vel incensa monasteria, agri in solitudinem sunt redacti: ita ut vere possimus dicere quia pervenit gladius usque ad animam. Usque ad animam denique gladius pervenit, cum jusso Dei judicio amissis exterioribus bonis, & ecclesiasticis ministeriis, quibus vivimus, ipsa vitæ nostræ anima fallaci defectæ videtur, & quali nihil vitale in illa reservatur. Non hæc certe calamitosa, aut e fabula temporum vel elementorum mutatione quotidiana, quæ ferunt, & *Nihil sub sole sine causa fit*, & *de humo non egreditur dolor*. De humo quippe dolor non egreditur, quia, ut B. Gregorius dicit, nequeq; non pœnas de se nascitur creatura quæ peccavit, sed deca quæ peccando vim pacis quillonis extorsit. Ecce enim ceminus, quod ad correptionem nostram expectatus imber aeternæ vitæ frequenter fulgetibus, ventis & tempestatibus vehemente sole siccatur, mare procellis immoderatibus sævit, & alios ad transmandum fusceptos intercipit, aliis defideratum non credit, & quæ nobis contribuit: terra non solum germine fœcunditatis imminuitur, sed etiam semina accepta consumit. In quibus nimirum cunctis patenter ad spiritur hos, quod quidam fapiens de inimico restaur dicit: *Pugnabit pro orbis terrarum contra insipientes*. De humo dolor non egreditur, quia elementum infidele non ex hos natura, sed pro meritis hominum ad affligendos peccatores excitatur. Et prophetæ de domino dicit: *Sterit malum in civitate, quod dominus non fecit*: & iple dominus de le per Eliam dicit: *Ego dominus faciens pacem, & creans malum*, hoc eft otium & bellum. Hic enim malum non pro boni contrario, fed medium quidam, id eft affectionem fignificat: quæ utique a domino fit, quia eo permittente peccanti populo subtrahitur: at qui in pace Deum fequi nolverunt, faltem perculsionibus attriti meritant & convertantur, ipsa quod fcripsum eft: *Sola vexatio intellectum dabit auditui*.

Ezech. 7.

Amos 3.

Isa. 45.

Eccles. 1.

Eccles. 3.

Matth. 23.

Zach. 8.

Isa. 28.

Isa. 28.

733 TROSLEJANUM. CAROLI SIMPLI REX FRANCO. 734

ANNO CHRISTI 909. *Auditui*. Nostris potius, & totius populi, quem A regere debuimus, peccatis ista fiunt, quoniam iniquitates nostræ multiplicatæ sunt super caput, & delicta nostra creverunt usque ad cælos. Fornicatio & adulterium, facrilegium & homicidium inundarant, & sanguis sanguinem tetigit. Sanguis quippe sanguinem tangit, cum peccator multis huis gravius aliquod malum adjungit, nec ullum prævis actibus terminum indicit, fed juxta Apostolum in pejus quotidie proficit. Et pene eft cur com propheta Elæa ingeniscamus, dicentes ad Dominum: *Quare, Domine, errare nos fecisti de viis tuis? indurasti cor nostrum ne timeremus te? fac famus in principio, cum non dominaretur nobis, neque vocaretur nomen tuum super nos*. Cum enim Deus peccatores homines qui non folum peccant, fed etiam perfeverare in peccatis eligunt, cum, inquam, nobis passo judicio defertis, eofque post pravitatem mali sui cordis habire permittit, quafi ipfe eos errare facit, quos nequaquam miferendoret, ut convertantur, occulta infpiratione prævenire tangit. Et licut primi homines nulla lege, nullo faltem timore prohibebantur male agere; fed libere venerit, & delectationibus oculorum, ac carnis vitiis fervichantibus nunc pafthabito humanarum vel divinarum legum timore, contemptis edictis epifcopalibus, unufquifque quod ex gelt: potentior viribus infirmiorem opprimit, & funt homines fi cut pifces maris, qui ab invicem pallim devorantur: ac celata iniquitate abundat ac convalefcit iniquitas. Hinc eft quod videmus per totum mundum rapinas pauperum, depræditiones rerum ecclefiafticarum. Hinc funt affidue lacrimæ, pulfationes luctus in ipsa quidem talium, ficut Sodomorum, afcendat ad cælum, & fiat quod per Pfalmiftam voce Domini dicitur: *Propter miferiam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus*. Quanto enim crebo, omnifque ftatus eccleliæ confulus ac temeratus eft. Denique, ne nobis parcere videamur, qui aliorum errata corrigere debemus, epifcopi dicimur, fed epifcopale officium non implemus. Miniftrium prædicationis relinquimus: eos qui nobis commifli funt videmus Deum drfcrere, & in pravis actibus pereunte, & tamen eos nequaquam correctionis tendimus: fed & fi aliquando quædam denere coperimus, quæ ramalibus enim animis valent difpliceat. dicunt de malis quæ fit exercitio Populus Dei fedentibus in Moysi cathedra dixit: *Aliquot onerogravis & importabilia, & imponunt in humeros hominum, digito autem fuo nolunt ea movere*. Sicque fit, ut nobis tacentibus grex Domini pereat, & per abrupta vitiorum præceps actus, lupinum immanium morfibus patear: dumque deeft quis eos vitæ viæ inpedit docere, liberi per devia gradiuntur errores, & impletur in eis, per quod per propheam dicitur: *Zelus opprobrodit populum inerudiorum*: & alibi: *Idiotes, inquit, capricous abiit populus meus, quia non habuit fcientiam*. Penfemus qui unquam per miniftrium linguæ noftræ de perverfo opere converti penitentiam egerint, quis lapidatum noftra prædicatione defecit, quis avaritiam, quis fuperbiam declinavit. Nobis ergo, qui nominic cenlemur epifcopi, maxima & prope importabilis incumbit facrina paltoralis officii, dum noftræ reddenda ratio negotii nobis commifli cum exactione lucri: & dum jam jamque adventus imminet illius in majeftate terribili, ubi omnes cum gregibus fuis venient paltores in confpectum paltoris æterni, augmentum de grege, lucrum de negotio, manipulos de legete aliaturi; quid fumus actori, hic paltores vocati, illic fine ovibus venientes, que valeant præfentari? hic ab eo ac-

A cepto talento ad negotium miffi, illic ad Dominum noftrum poft negotium reducentes vacui? hic dirpfi in meilem operarii, illic abfque manipulis vacuis manibus præfentati? Pauforum ego neceffe eft, quam in illo tanto examine rationem fuam reddituri, ne coram omni frequentia exercitus angelici, coramque copiofa electorum multitudine, quod abit, reddunar æternaliter confufi. Ergo conlideranres & expavefcentes inimigeos nobis de multorum perditione periculum, congregati fumel in nomine Dei omnipotentis, per unicum filium ejus Dominum noftrum Jelum Chriftum, in virtute Sancti Spiritus confultamus nobis, & commiffo nobis grege, ac de ftatu fanctæ ecclefiæ & regni, ac fidelitate regis noftri, fed & de ftatu monafterium, quorum antiquitus ftatutus ordo & religio pene deciderat, & de opuli quoque & facrilegiis necnon de rapris & perjuriis, cæterifque flagitiis, fententiam fecundum decreta facrorum canonum & decretorum epifcopalium profgramus. Et talia facientes, aut epifcopali miniftrio, aut paltoralis exhortatione, provocemus ad penitentiam & emendationem, aut impenitentes, & corrigi nolentes, gladio verbi Dei bis acuto coram corpore & animas concidamus, & æterno illos anthemate, hoc eft alienatione a Chriflo & ecclefia, tam in præfenti vita, quam in futuro plectamus, nil vel modo refpicfcans a laqueis diaboli, a quo capti tenentur ad ipfius voluntatem, & convertantur ad dominum virum & verum quem ab ipfum correctionem, & per modi poffibilitas tuleriti, congruam emendationem.

CAPITULA.

I.

Igitur decrevimus, ut cultus atque honor ecclefiarum Dei in omnibus & ab omnibus refpiciefcentibus, & digne reverentia immunitatibus earum ac ministeriis exhibeatur. Sed & regem ac principes confpicimus ad hoc effe conftitutos, ut ecclefiis Dei concefla roborent, & illabiliter obfervari jubeant: & quemadmodum ab antecedentibus regibus honorate, vel immunes impliate, fic dicere fuerant, ita de cetero fub omni integritate, fatva æquitatis ratione permanent. Sacerdotes quoque, & qui vel ancille Dei, vigorem ecclefiafticum obtinent, quique fub regali potellate, & fimilium virorum ftrenuitas, ies reipublicæ adminiftrantes, ut luum miniftcrium digne exequi valeant, in omnibus rationabiliter & quite concurrant. Si enim rex, & fæculi poteftates, Dei & ecclefiæ honorem fervaverint, per hoc honor & poteftas illorum augebitur & confervatur, & ftabiliter, & victoriæ illis de cœlo miniftrabuntur, & tam ipfi, quam fucceffores eorum propter eos, in gloria & dignitate Deo propitio perdurabunt. Sin aliter egerint, & Deum contemptrint, contemnent ipfos Deus, & defpicabiles ac miferos reddet, & de folio regni exfuffiabit, projicientesque licet pulvis a facie terræ, juxta quod in libro regum legimus de Achab, & ceteris regibus legis Dei transgreffioribus, & licut ad Heli principem gentis Hebræorum loquitur Dominus: *Quicunque*, inquit, *glorificaverit me, glorificabo eum: qui autem contemnit me, contemnetur*. Reg. 11 *nunt me, erunt quabiles*.

Et quoniam a nobis ratio exigitur omnium, & principium, & fubjectorum, ab eo qui fine acceptione judicat perfonarum, & propipis regibus regi regum fumus reddituri rationem, fecmo exhortationis ad veftram, domine rex, nobis habendus eft excellentiam. In quo facto pontificium fic exterimus auctoritatem, ut non obliviscamur regiam

Isa. 58.

Psal. 11.

Isa. 3.

Osee 4.

Isa. 5.

Ezech. 34.

Amos 3.

Isa. 40.

Isa. 28.

Isa. 28.

*Isa. 28

Anno Christi 909.

Esa. 63.

giam a Deo constitutam esse sublimitatem, dicente apostolo: *Subjecti estote regi, quasi præcellenti*. Sicut enim regalis potestas sacerdotali religioni se devote submittit: sic & sacerdotalis auctoritas cum omni pietatis officio se regali dignitati subdere debet, sicut sanctus ostendit papa Gelasius ad Anastasium scribens imperatorem: Duo sunt, inquit, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas sacra pontificum, & regalis potestas: in quibus tanto gravius est pondus sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regibus in divino reddituri sunt examine rationem, *&c.* Ergo quia & rex pro æterna vita indiget pontificibus, & pontifices pro temporalium rerum cursu regali indigent dispositione: a rege obediendum est pontificibus, recta, sancta, & justa suadentibus; & vicissim a pontificibus obediendum est regi pietatis cultui religione, jure, & solatio servienti. Hortamur igitur vestram, domine rex, excellentiam, pietati & probitati, sacris, veracibus, & bonis insistere moribus, ut ex eorum inveniaris numero, de quibus canitur, in psalmo: *In conveniendo populos in unum & reges ut serviant Domino*: & ut noveris, quomodo ut homo, quomodo ut rex, servire debeas Deo. Sic namque beatus ait Augustinus: Rex, quia homo est, servit Deo vivendo fideliter: quia rex est, servit, leges justa præcipientes, & contraria prohibentes, convenienti rigore sanciendo: & reliqua, quæ latius in epistola ad Bonifacium exequitur. Oportet ergo, ut rex primo interpretetur nomen suum, & id quod dicitur nomine, satagat esse. Rex quippe a regendo vocatur. Debet itaque rex primo vitam suam æquo moderamine regere, & ut quidam sapiens ait, refrenare libidinem, spernere voluptates, iracundiam tenere, ac ceteras animi pestes a se repellere. Tunc vere rex dici, & alios digne poterit regere, cum ipse improbissimis dominis dedecori aut turpitudini parere desierit: post hæc, de pace populi, & quiete ac securitate totius regni convenit cum solicitum esse. Sit bonis amabilis, malis terribilis: sit relevator oppressorum, consolator pauperum, viduarum & pupillorum defensor. Illud implere satagat, quod Salomon de bono rege dicit: *Rex, qui sedet in solio judicii, dissipat omne malum intuitu suo*. Tantæ quippe debet esse rex præditus virtutis & justitiæ auctoritate, ut injustum vel malum aliquid molientes solo intuitu formidolosæ majestatis dissipet, ne ad meditatum facinus progredi audeant. Denique quomodo rex secundum beneplacitum voluntatis Dei juste & fideliter vivere debeat, pauca ex sanctorum patrum collecta sententiis, vestræ, ut dignum est, prospicientes saluti, vobis cognoscenda & facienda proponimus. Ut quid rex dictus sit, & qualis esse debeat, Isidorus in libro sententiarum scribit: Rex, inquit, a recte agendo vocatur. Si enim pie, & juste, & misericorditer regit, merito rex appellatur: si his caruerit, non rex, sed tyrannus est. Et quamvis antiquitus omnes reges tyranni vocati sint: postea pie, juste, & misericorditer regentibus, regis nomen inditum est: impie vero, injuste, crudeliterque principantibus, non regis, sed tyrannicum aptatum est nomen. Unde & beatus Gregorius ait: Viros sanctos proinde reges vocari in sacris eloquiis didicimus, eo quod recte agant, sensusque proprios bene regant, & motus resistentes sibi rationabili discretione componant. Recte igitur illi reges vocantur, qui tam semetipsos, quam subjectos bene regendo pacificare noverunt. Regale vero ministerium specialiter est, populum Dei gubernare & regere cum æquitate & justitia, & ut pacem & concordiam habeat studere. Ipse enim debet primo

Psal. 101. Epist. 50. — Prov. 20. — Lib. 11. Mor. c. 9.

defensor esse ecclesiarum & servorum Dei, viduarum, orphanorum, ceterorumque pauperum, nec non & omnium indigentium. Ipsius enim terror & studium hujuscemodi, in quantum possibile est, esse debet, primo ut nulla injustitia fiat, deinde si evenerit, ut nullo modo eam subsistere permittat: nec spem delitescendi, nec audaciam male agendi cuiquam relinquat: sed sciant omnes, quoniam si ad ipsius notitiam pervenerit quidpiam mali quod admiserint, nequaquam incorrectum aut inultum remanebit, sed juxta facti qualitatem erit & modus justæ correctionis. Unde oportet, ut ipse, qui judex est judicum, causam pauperum ad se ingredi faciat, & diligenter inquirat, ne forte illi qui ab eo constituti sunt, & vicem ejus agere debent in populo, injuste aut negligenter pauperes oppressiones pati permittant. Scire autem & unumquemque cujuslibet ordinis oportet, quia si de otioso sermone Deo rationem redditurus est, multo magis de ministerio sibi divinitus commisso. Sed & formam illam sapientis regis, quam in se Job vir justus ostendit, studeat imitari. Ait enim: *Cumque sederem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen mœrentium consolator. Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi, quod liberassem pauperem vociferantem, & pupillum cui non esset adjutor. Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum. Justitia indutus sum, & vestivi me sicut vestimento & diademate judicio meo. Oculus fui cæco, & pes claudo, pater eram pauperum, & causam quam nesciebam diligentissime investigabam. Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam.* Hæc illo agente, implebitur in eo quod Salomon ait: *Misericordia & veritas custodient regem; & firmabitur justitia thronus ejus.* Sicque justorum & electorum regum imitator effectus, fiet etiam in cœlesti regno particeps gloriæ, & consors immortalium præmiorum. Attendant reges quid Sapientia dicat: *Diligite justitiam, qui judicatis terram.* Item ibidem: *Audite reges, & intelligite: discite judices finium terræ: præbete aures vos, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum. Quoniam data est a Domino potestas vobis, & virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur. Quoniam cum essetis ministri ejus, non recte judicastis, neque custodistis legem justitiæ, neque secundum voluntatem ejus ambulastis. Horrende & cito apparebit vobis Dominus: quoniam judicium durissimum his qui præsunt, fiet: Exiguo enim concedetur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cujusquam Dominus: nec reverebitur cujusquam magnitudinem, quoniam pusillum & magnum ipse fecit, & æqualiter pro omnibus cura est illi.* Existunt & alia multa sanctarum scripturarum testimonia regio nomini & officio convenientia, de quibus pauca ex dictis almi martyris Cypriani decerpta, quantas adversitates injustitia regis regno inferat, & quantum justitia ejus regno proficiat, demonstrabunt. Cum enim descripsisset qualiter rex conversari deberet, subjungit: Qui vero regnum secundum hanc legem non dispensat, multas nimirum adversitates imperii tolerat. Idcirco enim sæpe pax populorum rumpitur, & offendicula etiam de regno suscitantur, terrarumque fructus imminuitur, & servitia populorum præpediuntur. Multi & varii dolores prosperitatem regni inficiunt, carorum & liberorum mortes tristitiam conferunt, hostium incursus provincias undique vastant, bestiæ armentorum & pecorum greges dilacerant: tempestates aeris, & hemisphæria turbata, terrarum & maris ministeria prohibent, & aliquando fulminum ictus segetes & arborum flores, & pampinos exurunt. Itemque dicit: Ecce quantum justitia regis sæculo valet, intuentibus perspicue patet: pax populorum est tutamentum patriæ, immunitas plebis, munimentum gentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aeris, serenitas maris, terræ fecunditas, solatium pauperum, hæreditas filiorum, & sibimetipsis spes futuræ beatitudinis. Attamen sciat rex, quod sicut in throno hominum primus constitutus est, sic & in pœnis, si justitiam non fecerit, primatum habiturus est. Omnes namque, quoscumque peccatores sub se habuit, super se in illa futura pœna habebit. Cum ergo tanto ac tali afferente viro, qui cum apostolo Paulo dicere poterat: *An experimentum quæritis ejus, qui in me loquitur, Christus?* boni regis justitia, tanta & sibi & regno utilitatis conferat commoda, e contrario vero mali regis pravitas, tanta & sibi & regno inferat damna: quanta vobis, rex venerande, in cunctis vestris actibus vivendum est cautela? Oramus igitur, ut hæc placida aure suscipiatis, & monitis placeat vobis inhærere salubribus: quatenus vestris bene, & per vos aliorum juste modificatis moribus, hac vobis commissa decenter administratione peracta, ab eo qui temporale vobis dedit regnum, accipere mereamini æternum. Sed & nobis, & omnibus, qui in regno vestro consistimus, oportet ut justam fidelitatem vobis conservemus, & honorificentiam regiam exhibeamus, & de utilitate regni aliquid quærenti, secundum scire & posse, verum & utile consilium suggeramus.

Job. 29. — Prov. 20. — Sap. 1. Ibid. cap. 6. — De abusionibus sæculi cap. 9. — 2. Cor. 13.

III.

De monasteriorum vero non statu, sed lapsu, quid dicere vel agere debeamus, jam pene ambigimus. Dum enim, mole criminum exigente, & judicium a domo domini incipiente, quædam a Paganis succensa vel destructa, quædam rebus spoliata, & ad nihilum prope sint redacta, si tamen quorumdam adhuc videntur superesse vestigia, nulla in eis regularis formæ servantur instituta. Sive namque monachorum, seu canonicorum, seu sint sanctimonialium, propriis & sibi jure competentibus carent rectoribus, & dum contra omnem ecclesiæ auctoritatem prælatis utuntur extraneis, inæis degentes, partim indigentia, partim malevolentia, maximeque inhabilium sibi præpositorum faciente inconvenientia, moribus vivunt incompositis: & qui sanctitati religionique cœlesti intenti esse debuerant, sui velut propositi immemores, terrenis negotiis vacant: quidam etiam, necessitate cogente, monasteriorum septa derelinquunt, & volentes nolentesque sæcularibus juncti, sæcularia exercent, cum e contra dicat Apostolus: *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus.* Ergo quia non solum a vulgo, nullo distare videntur vitæ merito, sed etiam, propter infima quæ sectantur opera, despectionis expositi sunt ludibrio, cum propheta cogimur Jeremia nostræ civitatis, sanctæ videlicet ecclesiæ, flere dispendia, & voce proclamare publica: *Quomodo obscuratum est aurum? mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum?* Quod ita exponit papa Gregorius: Aurum obscuratum est, cum sacerdotum & spiritualium vita, quondam per gloriam virtutum clara, nunc per actiones infimas ostenditur reproba. Color optimus est mutatus, quia ille sanctitatis habitus, per terrena & abjecta opera ad ignominiam despectionis venit. Lapides vero sanctuarii, quos nunquam necesse erat foris conspici, eos nimirum figurant, qui nunquam in extraneis debent actionibus videri. Sed dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum, dum hi, qui per vitam & orationem semper intus esse debuerant, per vitam reprobam foris vacant, & dum in sancto habitu constituti exteriora sunt quæ exhibent, quasi sanctuarii lapides foris jacent, *&c.* Quomodo igitur aurum sine aurifice in pristinum & optimum non potest reformari colorem, sic & monastica vita sine regularis abbatis providentia ad pristinum atque optimum vivendi nequit reformari ordinem. Regalis ergo potestas, quæ a recte agendo & ordinando vocatur, consideret, quomodo recte hæc judicio, secundum voluntatem ejus, cui de omnibus judiciis & dispositionibus suis rationem redditurus est, & secundum sacrorum canonum sanctiones, atque secundum priscorum regum constitutiones dispenset. Prohibent quippe sacri canones, ne aliquis laicus de religione præsumat. Itemque & canonum præcipiunt instituta, simulque eorum pedissequa regum capitularia, sicut in libro primo capitulorum imperialium continetur, capitulo vigesimooctavo: Ut clerici & monachi, si inter se negotium aliquod habuerint, a suo episcopo judicentur, & non a sæcularibus. Fas enim non est, ut divini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio. Item: Ut laicis, quamvis religiosis, nulla sit de rebus ecclesiæ disponendi facultas. Item: Ut loca, quæ semel Deo dicata sunt, aut monasteria sunt, maneant perpetuo monasteria, nec possint ultra fieri sæcularium habitacula. Nunc autem in monasteriis Deo dicatis monachorum, canonicorum, & sanctimonialium, abbates laici, cum suis uxoribus, filiis, & filiabus, cum militibus morantur & canibus. Legitur quoque in capitularibus, ut abbates monachorum regulam per singula verba discutientes pleniter legant, & intelligentes, domino opitulante, efficaciter cum monachis suis implere studeant. Et quomodo discutiet? quomodo leget? quomodo intelliget? Si forsitan oblatus fuerit hujusmodi codex, respondebit illud Isajanum: *Nescio litteras.* Et cum monachorum abbati a regula sancti & sancto Spiritu pleni beatissimi patris benedicti: In doctrina, inquit, sua abbas illam semper apostolicam formam debet servare, in qua dicit: *Argue, obsecra, increpa*: quomodo Apostolum ignorans, regulæ instituta, vel ipsam abecedariam lineam penitus nesciens, spiritualem discretionis modum tenebit? Et quid plura? In ipso ingressu lectionis sanctæ regulæ legitur de eligendo abbate, & qualis debeat esse. In capitulari vero Magni Caroli, libro primo, capite octuagesimoprimo ita scribitur: Monachorum causam qualiter ex parte disposuerimus, & quomodo ex seipsis sibi eligendi abbates licentiam dederimus, & qualiter, Deo opitulante, quieti vivere, propositumque indefessi custodire valerent, ordinaverimus, in alia schedula diligenter annotari fecimus. Item in Concilio Turonis habito, postquam de canonicis clericis civitatum, qui in episcopiis conversantur, dispositum est, sequitur: Simili modo & abbates monasteriorum in quibus canonica vita antiquitus fuit, vel nunc esse videtur, solicite suis prævideant canonicis, ut habeant claustra & dormitoria, victum & vestimenta, *&c.* Sint, inquit, abbates sibi subditis bene vivendo duces & prævii, viamque demonstrent, qua recte gradiendo ad meliorem vitam pervenire valeant. Itemque de monasteriis monachorum, post pauca quæ præmissa sunt, sequitur: Bonum videtur, ut ad pristinum revertantur statum, & abbates eorumdem in eorum habitu & vita, sicut ipsa regula præcipit, incedere ac vivere studeant: & reliqua. Prohibetur denique, ut laicus causa manducandi ac bibendi in refectorium non ducatur. Et quomodo eorum abbas erit,

2. Tim. 2. — Thren. 4. — Lib. 1. c. 28. — Ibid. c. 31. — Addit. 1. c. 1. — Isa. 29. — 2. Tim. 4. — Cap. 86. — Concil. Turon. III. Can. 24.

Anno Christe 900. Cap. 11.

erit, cum quibus nec edendi licentiam habebit? Item in libro secundo capitularium, capitulo quadragesimo: Monasteriis sine pontificalibus tales præferri debent seminæ, & abbatissæ erant, quæ & fe, & subditum gregem cum magna religione & sanctitate custodire noverint, & his, quibus præ sunt, prodesse non desinant: sed & fe, & illas ita observent, utpote vafa sanctis in ministerium domini præparata. Tale enim fe decet subditis exhibere in vefte, & in omni convictu, ut eis ad cœlestia regna pergentibus ducatum præbeat: Iciac etiam, fe pro his, quasi in regimine accepti, in conspectu domini rationem reddituram. Hæc ita post primam sanctionem patrum, duce sancto Spiritu, ordinationem, ac deinde post canonicam de his auctoritatem, a prioribus nostris temporibus & regibus decreta & confirmata fuerunt. Et quoniam privilegia sunt servata Rituum ecclesiasticis, profecit in augmentum fui confervatrix a Deo datus spiritus. At postquam hoc cœpere pervigendi, labefactatus de die in diem, & jam pene in nihilum redactus est ille qui quondam florebat vigebatque ritatus hujus regni: & ita inolevit malum, quod a remediis retro caperat annis, ut jam principalis potestas putet sibi licere, fecus, quam auctoritas divina iubet, & habent, in cunctis ecclesiasticis perfectior, & duce sancto Spiritu statutum a patribus ecclesiæ ordinem perverterete. Quod quidem nostrum est admonere: & ita ad præsens per omnia nequit emendari, fatagere debemus cum domino Deo datur spiritu. Ait postquam hoc cœperunt

ANNO CHRISTI 900.

Clemens epist. 2. ad Jacob.

Clemens epist. 2.

Exod. 20.

Matth. 28.

Matth. 18.

Apostol. epist. 2.

Matth. 16.

Joan. 21.

Act. 20.

1. Pet. 5.

Tit. 1.

Bibliam.

Zach. 2.

Ephes. 4.

Psalm. 81.

Joan. 10.

Psalm. 109.

Luc. 22.

Joan. 13.

Matth. 10.

Luc. 10.

Joan. 20.

Matth. 28.

Joan. 14.

Joan. 16.

Joan. 15.

Joan. 17.

Matth. 16.

Joan. 21.

Matth. 16.

Luc. 22.

Joan. 21.

Matth. 16.

Joan. 21.

Matth. 16.

Joan. 21.

Matth. 16

lis, inquit, tabernaculorum dimetietur, hoc est universus orbis terrarum, qui vallis tabernaculorum pro habitaculis corporum dictus est, hic velut quadam sorte divisus atque dimensus per singula loca ecclesiarum Dei parochiis, & incolatibus dividitur, &c. Hinc iterum scriptum est: *Distribuite domos ejus*, [Psal. 47.] videlicet universalis ecclesiæ, per custodiarum parochias prædicando, *ut enarretis in progenie altera*, & reliqua. Quia vero facultatum & dotum ad ecclesias pertinentium dispositio secundum canonum antiquam constitutionem, ad episcoporum solummodo ordinationem, & ad presbyterorum dispositionem pertineat, Toletanum manifestat concilium, dicens: [Concil. Toletanū c. III. 19.] Multi contra canonum constituta sic ecclesias, quas ædificaverint, postulant consecrari, ut dotem, quam eisdem ecclesiis contulerint, censeant ad episcopi ordinationem non pertinere. Quod factum, & in præteritum displicet, & in futuro prohibetur: sed omnia, juxta constitutionem antiquam, ad episcopi ordinationem, & potestatem pertineant. Quod si quæritur, quæ dicat omnia, proculdubio, decimas, primitias fructuum, & oblationes eorum, & ea quæ parochiis in terris, vineis, mancipiis, atque pecuniis, seu quibuslibet rebus, quæcumque fideles obtulerint: quæ omnia sub immunitate a tributis fiscalibus, & omni dominorum exactione libera, sub potestate & dispositione, ut diximus, episcoporum, ac regimine & dispensatione presbyterorum manere debent inconcussa. Hoc & dominus imperator Ludovicus de manso ad ecclesiam dato, & cæteris ad eam pertinentibus, in suo capitulari ita constituit. Sancitum est, inquit, [Lib. I. cap. 61.] ut unicuique ecclesiæ unus mansus integer absque servitio aliquo attribuatur, & presbyteri in eis constituti, non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus, neque de atriis, vel hortis juxta ecclesiam positis neque de præscripto manso, aliquod servitium faciant præter ecclesiasticum, & si aliquid amplius habuerint, inde senioribus suis debitum servitium impendant. At contra quidam præsumunt distringere, & injuriare, vel etiam expellere presbyteros de ecclesiis sibi commissis, vel expoliare decimis, aut possessionibus, non timentes tot sanctorum contemnere statuta patrum, cum dicat Carthaginense concilium: [Concil. Carthaginense I. can. 14.] Si quis statuta supergressus corruperit, vel pro nihilo habenda putaverit, si laicus est, communione; si clericus, honore privetur. Et in sæpe facto capitularium lib. VII. cap. CXXXIX. [Li. 6. c. 154.] Ut nullus judex, neque presbyterum, neque diaconum, aut clericum, aut juniorem ecclesiæ, sine conscientia pontificis per se distringat, aut condemnare præsumat: quod si fecerit, ab ecclesia, cui injuriam fecit, quam irrogare dignoscitur, tamdiu sit sequestrans, donec reatum suum cognoscat & emendet. Item in eodem lib. cap. CLXV. Sancitum est, ut sine auctoritate, vel consensu episcoporum, presbyteri in quibuslibet ecclesiis nec constituantur, nec expellantur: & si quis deinceps hoc facere tentaverit, synodali sententia districte feriatur. Et in II. lib. cap. XLVII. Ut ecclesiæ antiquitus constitutæ nec decimis, nec ulla possessione priventur. [Cap. 56.] Hæc autem deducentes ad medium, nequaquam seniorum ab eis tollimus dominium, quasi ipsi nomen senioratus in rebus sibi a Deo concessis habere non debeant, aut non possint, sed potius ecclesiæ episcoporum esse debeant: designamus denique gubernationem episcopi, non nobis vindicamus potestatem domini. Et quia mitis & humilis magistri discipuli sumus, presbyteris nostris humilitatis exempla & monita dare debemus: videlicet ut eis, in quorum ditione suæ consistunt ecclesiæ, congruum honorem & obsequium impendant debitum, id est, spiritale atque ecclesiasticum: & hoc sine ullo typho, vel contentione, aut rebellione. Salvo namque ministerii sui jure, debent se gratiosos exhibere senioribus, & parochianis suis, de quorum oblatione vivunt, & cum debita humilitate spiritalia eis obsequia ministrare, quæ gratis quidem agere deberent, etiamsi nihil temporalis subsidii ab eis perciperent. Sciant igitur presbyteri secundum apostolum omnibus sua reddere debita, *cui honorem, honorem; cui timorem, timorem*: [Rom. 13.] ut eis aptetur quod subjungitur: *Nemini quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis*. Sed quoniam sunt nonnulli, qui ignorantes, imo contemnentes Dei justitiam, suæ quærunt tenacitatis statuere injustitiam, ausuque sacrilego surripiunt atque defraudant Deo debitam decimarum partem, ad suam ipsorum perniciem dicentes non se debere decimas dare de militia, de negotio, de artificio, de lanarum tonsione, & de ceteris quibuscumque sibi a Deo largitis commerciis: audiant, non nostra, sed per sacras scripturas Dei de talibus mandata, & sancta sanctorum patrum exempla, atque cognoscant nos nequaquam, ut illi ajunt, nunc exigere nova, sed potius repetere Dei legibus instituta, & antiquorum patrum devotione largita. Et primo omnium attendant, quia solius Dei causa oblationes & decimas suas sacerdotibus * ipsi Deo dare debeant: [* f. deest] & quia eas dando fideliter, nihil Deo, qui bonorum nostrorum a se nobis collatorum non indiget, conferunt, sed ei sua reddunt, & pro parvis in præsenti, maxima, & sibi in futurum profutura acquirunt. Scribitur in Levitico: [Levit. 27.] *Omnes decimæ terræ, sive de frugibus, sive de pomis arborum, domini sunt, & illi sanctificantur*. Item in eodem: [Ibidem] *Omnes decimæ boum & ovium, & omne quod transit sub virga, in numerum decimum quodcumque venerit, sacrificatum erit domino: non mutabis illud bonum malo, neque malum bono*. In Deuteronomio: [Deuter. 12.] *In loco quem elegerit dominus Deus vester, ut sit nomen eius in eo, illuc omnia quæ præcipio conferetis, holocausta & hostias, ac decimas, & primitias manuum vestrarum, & quidquid præcipuum est in muneribus quæ vovistis domino*. Item in eodem: [Deuter. 14.] *Decimam partem separabis de cunctis frugibus tuis, quæ nascuntur in terra per annos singulos: decimam frumenti, & vini, & olei, & primogenita de armentis, & ovibus tuis, ut discas timere dominum Deum tuum*. In libro numeri: [Num. 18.] *Omnem medullam olei, ac vini, & frumenti, & quidquid offerunt primitiarum domino*, id est Aaron, *dedi: universæ frugum primitiæ, quas gignit humus, & domino deportantur, cedent in usus tuos. Omne quod ex voto reddiderint filii Israel, tuum erit*. Item in eodem: [Ibidem.] *Filiis Levi dedi omnes decimas Israel in possessionem pro ministerio quo serviunt mihi in tabernaculum fœderis*. Ecce audistis, cujus sint, & cui sacrificentur, & cui dari, scil. Deo, decimæ debeant. Sed & quæ sibi dari præcipiat: scil. non tantum omnes omnium quæ nascuntur in terra decimas, sed etiam universas frugum quas gignit humus primitias, necnon & decimas boum, ovium, & omnium armentorum, cum primogenitis eorum: manuum quoque vestrarum decimas, ac primitias, insuper & vota, atque munera: quæ omnia vobis offerre præcipit ad locum templi sui, ut cedant in usus sacerdotum pro ministerio quo serviunt in tabernaculo domini. Fortassis vero, dicet aliquis: non sum agricola, non habeo unde possim dare decimas fructuum terrenorum, vel etiam armentorum. Audiat quicumque est ille, miles sit, negotiator sit, artifex sit: Ingenium, quo pasceris, Dei est, & ideo inde ei dare debes decimas. Nam de militia, audi quid in lib. dicatur Genesis de Abrahā patriarcha, [Gen. 14.] postquam reversus est a cæde Chodorlahomor, & regum qui cum eo erant. Cum benedixisset eum Melchisedech sacerdos Dei altissimi, dicit scriptu-

ra, quia dedit ei Abraham decimas ex omnibus. Item in eodem libro legitur, quod beatus Jacob pergens in Mesopotamiam Syriæ ad Laban, cui pro mercede viginti servivit annis, sic loquutus sit: [Gen. 28.] *Si dominus*, inquit, *fuerit mecum in via per quam ambulo, & custodierit me, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestem ad induendum, reversusque fuero prospere in domum patris mei: erit mihi Deus in Deum, & lapis iste quem erexi in titulum, vocabitur domus Dei: cunctorumque quæ dederis mihi decimas offeram tibi*. [Tob. 1.] De sancto quoque Tobia legitur, quia pergebat ad Jerusalem ad templum domini, & ibi adorabat dominum Deum Israel, omnia primitiva sua, & decimas fideliter offerens. Ecce habes, quæ imiteris sanctorum patrum exempla, qui de omnibus quæ habebant, Deo decimas fideliter offerebant. Et quid hoc de laudabilibus proponimus patriarchis, cum audiamus dicentem in evangelio a Deo reprobatum pro tumore jactantiæ Pharisæum: [Luc. 18. Matth. 23.] *Decimas do omnium quæ possideo*: & ipsum Deum improperantem Scribis & Pharisæis, quod prætereuntes mandata Dei decimarent etiam anethum & ciminum, & omne olus? Saltem pudeat nos Christianos, aut nolle aut non posse in hac imitari parte Pharisæos, cum audiamus ipsum sic comminantem nobis Christum: *Nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum*: [Matth. 5.] & tamen hi decimas dabant omnium quæ possidebant. Sed forte adhuc inquies, pluribus enumeratis, nondum de tonsione lanarum aliquod divinum nominatim protulisse præceptum. Nonne tibi posse sufficere quod dicitur, *ex omnibus*? Sed quia, quod dictu pudori est, ex hac etiam decimatione quidam causantur, audiant dominum, dicentem in Deut. [Deut. 18.] *Hoc erit judicium sacerdotum a populo, & ab his qui offerunt victimas, sive bovem, sive ovem immolaverint, sacerdoti dabunt armum & ventriculum, primitias frumenti, vini, & olei, & lanarum partem ex ovium tonsione. Ipsum enim elegit dominus Deus tuus de cunctis tribubus eius, ut stet & ministret nomini domini*. Adhuc autem & quod est amplius, hoc nescientibus innotescimus, scientibus ad memoriam reducimus, & ut ad hæc verbis beati papæ Gregorii utamur, non tantum decimas rerum, sed etiam dare Deo debemus decimas dierum: quod fideles quique annuatim student agere tempore quadragesimæ. Et ne quid videatur prætermissum in exsolvendis Deo decimarum vel primitiarum debitis, noverint cuncti quid etiam lex statuat de cibis. Scriptum est in Deuteronomio: [Num. 15.] *Cum veneritis in terram quam dabo vobis: & comederitis de panibus regionis illius, separabitis primitias domino de cibis vestris, sicut de areis primitias separabitis, ita & de pulmentis dabitis primitiva domino*. Et ne hæc omnia Deo largitori omnium bonorum offerenda, vel potius ex debito reddenda, quis quolibet modo, ne dicamus subtrahere audeat, vel fraudare, quin nec differre, audiat Deum sibi in Exodo, dicentem: [Exod. 22.] *Decimas tuas, & primitias non tardabis offerre mihi*. Si igitur prævaricatio legis est, tardius dare: quanto pejus est hæc non dedisse? Ergo si secundum domini imperium vobis præcepta devote adimplere statueritis, promissa per prophetam Malachiam ab eo præmia vos percipere gaudebitis: [Malach. 3.] *Inferte*, inquit, *omnem decimam in horreum meum, & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit dominus, si non aperuero vobis cataractas cæli, & effudero vobis benedictionem usque ad abundantiam, & increpabo pro vobis devorantem, & non corrumpet fructum terræ vestræ, nec erit sterilis vinea in agro, dicit dominus exercituum, & beatos vos dicent omnes gentes*. Et iterum scriptura dicit: [Prov. 3.] *Honora dominum de tua substantia, & de primitiis frugum tuarum, ut impleantur horrea tua frumento, & vino torcularia redundabunt*. En vides, quomodo tibi magis quam Deo tuæ proficiunt decimæ, quando eas citissime centuplicato recipis fœnore. Item dicit scriptura: [Exod. 30.] *Dabunt singuli redemptionem animarum suarum, & non erunt in eis morbi, neque casus*. Ecce & cum abundantia fructuum corporis etiam consequeris sanitatem. Addimus adhuc, quia divina adimplendo præcepta, cœlestia promereris præmia: & violando illa, infernalia tibi, utpote prævaricator, acquiris tormenta, nisi Deo, & ecclesiæ pœnitentia & emendatione satisfeceris congrua. Etenim quia denegamus Deo primitias rerum, idcirco justo ejus judicio in nostris pervertimur primitiis: ipsique revocamur ad decimam, cum denegatis novem vix partem recipimus decimam. Ideo denique messis nostra, pluviarum benedictione subtracta, jejuna deficit, vindemiam aut grando percutit, aut pruina decoquit: & quia ex debito nolumus dare Deo, ejusque sacerdoti, ex non debito damus pagano, & impio militi. His igitur diligenter perspectis, monente scriptura, Deum devote honoremus in dandis omnium, quæ possidemus rerum primitiis & decimis, ut ab ipso percipere mereamur, & necessaria boni commoda temporalis, & æternæ præmia felicitatis.

VII.

Nunc de his agendum est, qui rapinis diverso modo dediti, innocentibus insidias, vel damna, & mortes inferunt, domosque suas hujusmodi spoliis implent: qui comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt: quorum pedes incessanter ad malum currunt, & festinant ut effundant sanguinem, vel ablata omni substantia fame interficiant innocentem: & dum vel alieno sanguini insidiantur, vel fraude sibi vivendum æstimant, ut Salomon dicit, [Prov. 1.] *ipsi contra sanguinem suum insidiantur & moliuntur fraudes contra animas suas*. Contra sanguinem quippe suum faciunt, quia quasi fuerit judex, qui judicium in eos justum exerat, temporali morte plectuntur: contra animas autem suas, quia æterna perditione damnabuntur, & qui ob philargyriam rapinis innocentum & cædibus invigilant, semet hoc agentes perdunt: quos dominus per Isaiam prophetam increpat, dicens: [Isaia 3.] *Vos depasti estis vineam meam*, id est, populum Christianum: *rapina pauperum in domo vestra*: in domo scilicet mansionis, & in domo corporis, dum ex ea non tantum vosmetipsos usque ad crapulam, sed & thesauros vestros repletis. Sed quid talibus immineat, per eumdem prophetam dominus non tacet: *Væ*, inquit, *impio in malum, retributio enim manuum fiet ei*. [Ibidem: Isai. 5.] Itemque: *Væ qui conjungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis*, &c. Horum, quod dictu dolendum est numerus, quique adeo rapinæ amorem imbiberunt, quasi licitum sit & pulchrum vivere rapto. Nec considerant miseri & miserandi homines, quot millia hominum innocentum perimant quotidie, non gladio, quod esset utique levius, sed durissima atque atrocissima famis morte. Et possunt miseri tot homicidiorum rei esse vel una hora securi? Et certe esurienti non dare panem damnabile est, ipso domino in extremo judicio dicturo: [Matth. 25.] *Esurivi, & non dedistis mihi manducare*, &c. quibus subjunxit: *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius*. Hinc ergo colligendum, qua damnatione plectendi sint, qui aliena diripiunt, si tali animadversione feriuntur, qui sua indiscrete & immisericorditer tenuerunt. Quam multiplex autem sit rapina, & quot modis agatur, Job breviter enumerat, inquiens: [Job 24.] *Alii terminos transtulerunt, diripuerunt greges: asinum pupillorum abegerunt, abstulerunt pro pignore bovem viduæ: subverterunt pauperum viam, oppresserunt pariter mansue-*

ANNO CHRISTI 909.

tos terræ: agrum non suum demetunt, & vineam ejus, quem vi oppresserunt, vindemiant: nudos dimittunt homines, vestimenta tollentes, quibus non est operimentum in frigore: vim fecerunt deprædantes pupillos, & vulgum pauperum spoliaverunt. Nudis & incedentibus absque vestitu, & esurientibus tulerunt spicas. De civitatibus fecerunt viros gemere, & anima vulneratorum clamabit, & dominus inultum abire non patietur. [Habac. 2.] De talibus per prophetam dicitur: *Væ ei qui multiplicat non sua usquequo, & aggravat contra se densum lutum.* Densum lutum contra se aggravare est, terrena lucra cum peccati pondere cumulare. Et in evangelio dominus ait: [Matth. 16.] *Quid prodest homini, si totum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur?* id est, quid prodest si totum quod extra se est congregat, si id quod ipse est, damnat? Illa enim quæ rapiunt in hoc sæculo, dimittunt; sed secum ad judicium causas rapinæ & suam damnationem ferunt. Audiant raptores quid de eis vas electionis Paulus, qui ad tertium cœlum raptus est, dixit: *Neque rapaces*, inquit, [1. Cor. 6.] *regnum Dei possidebunt.* Non ergo raptor, non prædo pauperum, regnum Dei possidebit, nisi perfectam egerit pœnitentiam, & injuste sublata reddiderit. Sunt enim quidam, qui pœnitere quidem volunt, sed rapta reddere nolunt, pessimum certe hominum genus, cui pœnitendi medicina omnino non prodest. Si enim res rapta cum reddi possit non redditur, non agitur pœnitentia, sed fingitur. Hi enim, ut dicit sanctus Augustinus, [Epist. 54. ad Macedoniū.] scelus cupiunt sibi relaxari, & illud propter quod scelus admissum est, possidere. Non ergo remittetur rapinæ peccatum, nisi restituatur ablatum, sed cum restitui potest: plerumque enim qui aufert amittit, sive alios patiendo malos, sive ipse male vivendo, nec habet unde restituat. Sciat ergo unusquisque raptor, non sibi dimitti rapinæ peccatum, nisi cum potest, id quod rapuit, restituat. Nam & Zachæus publicanus, qui dominum hospitio susceperat, in vitam sanctam repente mutatus, dixit: [Luc. 19.] *Ecce dimidium bonorum meorum, domine, do pauperibus, & si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum:* Sic ergo unusquisque raptor agat: restituat primum quod injuste abstulit, si veram penitentiam agere, & veram Dei misericordiam obtinere cupit. Si autem non habet unde reddat, non possumus ei dicere, redde quod abstulisti. Quamvis, etsi aliquos sustinet cruciatus, dum existimatur habere quod reddat, nulla est iniquitas: quia etsi non est unde reddat ablatam pecuniam, merito tamen, dum eam per molestias corporales reddere compellitur, peccati quo male ablata est pœnas luit. Ergo quia absque respectu timoris Dei innumerabiles rapinæ & deprædationes in isto regno olim factæ sunt, & hactenus fiunt, & in oculis, & in auribus domini exercituum sunt: idcirco nunc vastitatem patimur, & sterilitatem, quam dominus quondam Israelitico populo comminabatur, dicens: [Isai. 5.] *Nisi domus desertæ fuerint grandes, & pulchræ absque habitatore: decem jugera vinearum facient lagunculam unam*, &c. Et quoniam judicio justo Dei, exigente pœna nostri peccati in tantam devenimus amentiam, ut nec eam qua verberamur sentiamus, aut scire velimus correptionem, jure duplicem experimur captivitatem, scilicet barbaricam, & quod est gravius, dæmonicam, sicut dominus testatur per Isaiam prophetam: [Ibidem.] *Propterea*, inquit, *ductus est captivus populus meus, quia non habuit scientiam:* scientiam utique divinum judicium, vel suam correptionem intelligendi, vel benefaciendi: & iterum: [Ibidem.] *Propterea dilatavit infernus animam suam, & aperuit os suum absque ullo termino:* scilicet ut insatiabili ingluvie devoret in perpetuum puniendos. *Et descendent fortes terræ, & populus, & sublimes gloriosique ejus ad eum.* Expergiscantur ergo tandem aliquando ad tantam tonitrui magnitudinem: audiant dominum per eumdem prophetam terribiliter comminantem: [Ibi. 9.] *Omnis*, inquit, *violenta prædatio cum tumultu, & vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem, & cibus ignis.* Omnis enim violenta iniquorum prædatio, & tumultus, ac turbæ, quibus pauperes quosque sibique inferiores oppresserunt, & sanguinem sanguini miscuerunt, erit in combustionem gehennæ, & cibus ignis æterni. Itemque per psalmistam loquitur: [Psal. 11.] *Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit dominus*, id est jam jamque in proximo vindictam exercebo. Et iterum Isaias propheta dicit: [Eccl. 35.] *Non despiciet dominus preces pupilli; nec viduam, si effundat loquelam gemitus. Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio ejus super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt usque ad cœlum, & dominus exauditor non delectabitur in illis.* Verum quia hæc impietas non jam tantum in extraneos, sed in sua, ut ita dicamus, sævit viscera, & unusquisque carnem brachii sui vorat, timendum est ne talibus illud apostoli contingat: [Galat. 5.] *Videte*, inquit, *ne dum invicem mordetis & comeditis, ab invicem consumamini:* qui enim seipsum comedit, cito deficit. Nam cui dicit psalmista: [Psalm. 10.] *Tibi, domine, derelictus est pauper, pupillo tu eris adjutor, ipse eripiet inopem de manu fortium ejus: egenum & pauperem a diripientibus?* [Psal. 34.] Sane "statuta ecclesiæ antiquæ præcipiunt, eorum qui pauperes opprimunt dona a sacerdotibus esse refutanda: [" Concil. Carthag. IV. cap. 94.] & merito, cum sint apud dominum abominabilia, testante super hoc scriptura: [Eccles. 34.] *Qui offert*, inquit, *sacrificium de substantia pauperis, quasi qui victimat filium in conspectu patris.* De ditibus quoque, & potentibus, qui pauperes opprimunt, in libro VI. capitularium capitulo CCCCXVIII. [Lib. 6. c. 418.] sic continetur: Ut judices, aut potentes, qui pauperes opprimunt, si admoniti a pontifice suo se non emendaverint, excommunicentur. Et ipsi quidem, nisi condignam de talibus gesserint pœnitentiam, sicut beatus testatur Paulus de rapacibus, regnum Dei non possidebunt. Ceterum regalis potestas tales punire debet secundum antiquorum regum sanctiones de his prolatas, qui infra regnum rapinam fecerint, vel apud quam scelus agnoscitur, & pars rapinæ inventa fuerit, sive de eis qui diripienda indicare reperiuntur. [Lib. 6. c. 338.] Inter quæ, de eo qui facultatem deprædationis dederit, vel si quis factam diviserit, præcipitur libro VI. capitularium capite CCCXXXIV. ut vivus comburatur. [Ibid. c. 334.] Itemque capitale supplicium excipiat, qui violentiam commisisse dignoscitur.

VIII.

Est præterea quædam execrabilis species rapinæ, vel potius sacrilegii, quam ex ipso actu rustici raptum vocant, [Lib. 1. c. 104.] quod quantum sit malum, & non tantum divina, sed humana quoque auctoritate damnatum, paucis monstrabimus verbis, ad cautelam omnium Christianorum nobis commissorum. Ac primo de puellis raptis, ac needum desponsatis, quid sacri canones præcipiant, retexere duximus necessarium. In concilio Chalcedonensi ubi DCXXX. patres adfuerunt, capite XXVII. [Chalced. can. 27.] ita habetur: Eos qui rapiunt puellas sub nomine simul habitandi, cooperantes, & convenientes raptoribus, decrevit sancta synodus, si quidem clerici sunt, decidant gradu proprio; si vero laici, anathematizentur. Quibus verbis aperte datur intelligi, qualiter hujus mali auctores damnandi sint, quando participes & conniventes tanto anathemate feriuntur: & quod juxta canonicam auctoritatem ad conjugia legitima raptas sibi jure vindicare nullatenus

ANNO CHRISTI 909.

tenus possunt. De desponsatis vero puellis, & ab aliis raptis, ita in concilio Ancyrano capite X. legitur: [Conc. Ancyr. can. 10.] Desponsatas puellas, & post ab aliis raptas, placuit erui, & eis reddi quibus ante fuerant desponsatæ, etiam si eis a raptoribus vis illata constiterit. Proinde statutum est a sancto conventu, ut raptor publica pœnitentia mulctetur; raptæ vero, si sponsus eam recipere noluerit, & ipsa ejusdem criminis consentiens non fuerit, licentia nubendi alii non negetur. Quod si & illa consentit, simili sententiæ subjaceat. Quod si post hæc ei se jungere præsumpserit, utrique anathematizentur. Quid autem lex imperatorum de hujuscemodi raptoribus jubeat, in libro V. capite CCXXXIX. scire volens reperiet. Item in libro VII. capite CCXLVII. de raptoribus viduarum vel virginum ita decernitur: Sancitum est, ut raptores viduarum vel virginum ab ecclesiæ communione pellantur. Item, de his qui rapiunt feminas, ut eas non habeant uxores, & quid de raptis agendum sit, ex eodem libro capite CCCXCV. Placuit, ut hi qui rapiunt feminas, vel furantur, aut seducunt, ut eas nullatenus habeant uxores, quamvis eis postmodum conveniat, & eas dotaverint, vel nuptialiter cum consensu parentum suorum acceperint. Si quis autem uxorem habere voluerit, canonice & legaliter eam accipiat, & non rapiat. Qui vero eam rapuerit, vel furatus fuerit, aut seduxerit, nunquam eam uxorem habeat, sed propinquis suis eam legibus reddat, & in triplo bannum dominicum componat, & insuper canonice publicam penitentiam gerat: ad quod omnes una voce clamaverunt, dicentes: Ista omnes tenere firmiter volumus, & in perpetuum ab omnibus conservari optamus. Ergo decernimus & nos, secundum constitutionem antiquam, ut nullus occultas nuptias, aut raptum faciat, vel quam propinquus habuit ducat uxorem: sed dotatam, & a parentibus traditam, per benedictionem sacerdotum accipiat, qui vult uxorem, [l. 7. c. 179.] sicut in libro supradicto capite CLXXIX. monetur his verbis: Sancitum est, ut publicæ nuptiæ ab his qui nubere cupiunt fiant: quia sæpe in nuptiis clam factis gravia peccata, tam in sponsis aliorum, quam in propinquis sive adulterinis conjugiis, & quod pejus est dicere, consanguineis, accrescunt vel accumulantur. Ex his autem procreari solent cæci, claudi, gibbi, & lippi, sive alii turpibus maculis aspersi: & hoc ne deinceps fiat omnibus cavendum est. Sed prius conveniendus est sacerdos, in cujus parochia nuptiæ fieri debent, in ecclesia coram omni populo: & ibi inquirere una cum populo ipse sacerdos debet, si ejus propinqua sit, an non, aut alterius uxor, vel sponsa, vel adultera. Et si licita & honesta pariter omnia invenerint, tunc per consilium & benedictionem sacerdotis, & consultu aliorum hominum bonorum, eam sponsare, & legitime dotare debet. Scribit namque de legitimo matrimonio beatus Augustinus ita: Talis esse debet quæ uxor habenda est, ut secundum legem sit casta in virginitate, & dotata legitime, & a parentibus tradita sponso, & a paranymphis accipienda, & ita secundum legem, & evangelium publicis nuptiis honestata, in conjugio licite sumenda, & omnibus diebus vitæ suæ, nisi ex consensu & causa vacandi Deo, nunquam propter hominem separanda: & si fornicata fuerit, & vir ejus voluerit, dimittenda: sed illa vivente, altera non ducenda, quia adulteri regnum Dei non possidebunt: & penitentia illi accipienda. Nolite vos viri habere uxores, quarum priores mariti vivunt: adulterina enim sunt ista conjugia. Et hoc, ut diximus, omnino providendum est, ne ejus sit propinqua, quia scriptum est: [Levit. 18.] *Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedat, ut revelet turpitudinem ejus.* Similiter scriptum est: *Cum uxore proximi tui non coibis, nec seminis ejus commixtione maculaberis.* [Ibidem.] Et in decretalibus papæ Gregorii legitur: Si quis diaconam, aut monacham, aut commatrem spiritualem, aut fratris uxorem, aut neptem, aut novercam, aut nurum suam, aut consobrinam, aut de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, duxerit uxorem, anathema sit: & responderunt omnes tertio, anathema sit. Item: Si quis viduam rapuerit, vel furatus fuerit uxorem, vel consentientes ei, anathema sit. Et si quis virginem, nisi desponsaverit eam, rapuerit vel furatus fuerit, vel consentientes ei, anathema sit: & responderunt omnes tertio, anathema sit. Et alibi in canonibus præceptum est, ut nemo usque ad affinitatis lineam, & propinquitatem sui sanguinis, connubia ducat: neque virginibus, sine benedictione sacerdotis, quis nubere præsumat: oppido enim ista cavenda sunt ne fiant. Sed postquam ista omnia probata fuerint, & nihil impedierit: tunc si virgo fuerit, cum benedictione sacerdotis sicut in sacramentario continetur, & cum consilio multorum bonorum hominum, publice & non occulte ducenda est uxor, ut boni ab his filii domino miserante procreentur, & non tales sicut superius dictum est. Item in VI. libro capitulo CCCCIX. [Li. 6. c. 309.] Si quis non æquo gradu, sed incestuoso ordine, cum iis personis, quibus a divinis regulis prohibitum est, se conjunxerit, usquequo post * penitentiam sequestratione testentur, [* Al. post] utrique communione priventur: & neque in palatio habere militiam, neque in foro agendarum causarum licentiam habebunt. Nam si se quoquo modo prædicto incesto conjunxerint: episcopi, seu presbyteri, in quorum diœcesi vel pago actum fuerit, regi vel judicibus scelus perpetratum denuncient, ut cum ipsis denunciatum fuerit, ab eorum communione aut cohabitatione sequestrentur. Res autem eorum ad primos parentes, usque ad sequestrationem perveniant, sub ea conditione, ut antequam segregentur, per nullum ingenium, neque per parentes, neque per emptionem, neque per auctoritatem regiam, ad proprias perveniant facultates, nisi præfatum scelus sequestrationis separatione, & penitentia fateantur. Item ex libro legum Theodosii III. cap. XII. [Codex Theod. lib. III. c. XII.] Quod incesti non sint legitimi heredes, sed infamia sint notatæ utræque personæ. Quapropter iterum iterumque auctoritate ecclesiastica interdicimus, ut deinceps, sicut canones ecclesiastici prohibent, nullus Deo devotam virginem, nullus sub religionis habitu consistentem, sive viduitatis continentiam professam, vel sui proximam generis, aut etiam de cujus admixtione incestiva notam possit subire infamiæ, illicito connubio, aut vi, aut consensu accipiat conjugem: quia nec verum poterit esse conjugium, quod a meliori proposito deducitur ad deterius, & sub falsi nominis culpa, incestiva pollutione & fornicationis immunditia perpetratur. Hoc vero nefas si agere cujuslibet gentis amodo homines sexus utriusq; tentaverint, ab invicem omnimodis separati exilio perpetuo relegentur. Item in lib. VI. capite CCCCXII. [Lib. 6. c. 309.] Scire vos convenit, quia blasphemiam Deo irrogat, qui cum Deo sacrata, vel cum velata femina se commaculat. Item cap. CCCCXIII. [Ib. c. 310.] Si clericus cum velata femina, vel cum Deo sacrata se maculaverit, proprio honore privetur. Item cap. CCCCXIV. Sciendum est omnibus, [Ib. c. 311.] quod Deo sacratarum feminarum corpora per votum propriæ sponsionis, & verba sacerdotis Deo consecrata, templa esse scripturarum testimoniis comprobantur: & ideo violatores earum sacrilegi, [1. Cor. 3.] ac juxta apostolum filii perditionis esse noscuntur. Sane

ANNO CHRISTI 999.

IX.

Sane quoniam hac pestis non tantum populares quosliber, sive superiores, sive inferiores ordines, occupat homines, verum, quod non sine nostro pudore, & cum maximo fastemque dolore, ecclesiasticas communicat dignitates: in tantum ut ipsi quoque sacerdotes, qui ab aliis debuerant hujus putredinem morbi refocare, compuresecant in sterco luturis: nec ita solum ignominiosis contenti perditione, honorum etiam sacerdotum vitam sua fædant infami opinione, dum a sacularibus dicti, tur, tales (non sacerdotes ecclesiæ: sic de dantes a bis offensionem vituperant minibarum fandi, ne, insuper & canonica sanctorum statuta violant patrum, quibus interdicitur cum feminis accessus & frequentatio ac cohabitatio clericorum: cogimur & præsenti quod ab communibus decreta patrum, & contra nova recudefcentium semper genera morborum, nova quærere experimenta medicamentorum. Unde nunc ex necessitate, quæ de talibus a bonæ memoriæ prædecessore nostro Hincmaro præfule in conventu presbyterorum in metropoli civitate Remorum habito, dicto & scripto potalia sunt anno ab incarnatione dominica nongentesimo modo: De accessu autem & frequentatione ac cohabitatione clericorum cum feminis, unde seorum dum sacros canones in omnibus synodalibus speciales interdicimus, firmiter & expresse atque solicite a nobis, & a communibus nostris efi inquirendum. Sicut enim bis qui domini in carne toleratum præsentiam, & his qui sublevationem, quo temporum ratione sunt sacramenta, difparia: ad religionem tamen unius ejusdemque fidei & salutis recurrentia, & ut scripsum est, *propheta plurima, & multiplex evi scientia*, per incrementa temporum, tam per ipsum, quam per angelos in veteri testamento, in novo autem similiter per se, & per dominos catholicos ac magistros, qui & ante, sta flante prophetæ angeli nominantur, auctæ est sub limitas & multiplicatio præceptorum. Per le quidem dominum in parabolis, & per ipsi discipulos. Noe mandata, & Abrahæ de circumcisione dedit præceptum, legem autem per angelos Moysi mediatori inter le & populum, ut offendit apostolus. In novo autem testamento ipse dominus per se, *docuit. Audistis quia dictum est, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, ora pro his qui persequuntur & calumniantur vos. Et pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum; &c. Dictum est antiquis; Qui occiderit, reus erit judicio, &c.* & per fanctos suos, de quibus dicit: *Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis.* Per incrementa temporum virtutem cafficatis exercitere, maxime autem per apostolum ipsum docuit, decernens hoc modo per mysticam Nicenam synodum: Interdixit per omnia magna synodus, non episcopo, non presbytero, non diacono, nec alteri omnino qui in clero eft, licere subintroductam habere mulierem, nisi forte matrem, aut sororem, aut amitam, vel eas tantum personas, quæ fuspiciones effugiunt: hoc autem & a Christianis imperatoribus eft promulgata hoc modo: Quicumque clericatus utuntur officio, extraneam mulierem familiaritatem habere prohibentur: matrem, sororem, vel filiarum sibi fola ita intra domum fuam noverint tantum effe concessa. Sed quia & fub occasione iftarum perfonarum alia mulieres fubintroduci operarum: fancti Africani canones decreverunt, ut nec ipfi episcopi, aut presbyteri, foli habeant secum aut viduas, vel virgines, vel ad quascumque feminas: fed ubi aut clerici præfentes fint, aut graves aliqui Christiani. Unde, A sicut beatus Gregorius ad uniuftos ecclesiæ Romanæ scripsit, beatus Augustinus, nec tum sororem habitare confanefcit, dicens: Quæ cum forore mea funt, sorores meæ non sunt. Et ex hoc dicit sanctus Gregorius: Dudi ergo viri castefi, magna nobis debet effe inftructio: nam inhonefta præfumptionis eft, quod fortis paver, minus va- lidum non timere. Sapienter enim illicita fubtrahi*t*ur, qui dideceat etiam non uti concefsis. Et B ipsorum tunc temporis, novelle adhuc fide, de legitime conjugatis, exque a conjugio ad continentiam converfis, clerici liebant, unde & apostolus, & de quibus agendum erat, antequitis virum ad fummum facerdotium præcipit eligi: hinc Chriftiani impetrarem legem decreverunt, dicentes: Presbyteros, & diaconos, & fubdiaconos, & alios in clero fcriptos, non habentibus uxores, fecundum regulas divinitus interditimus & nos, nullerem habere in fua domo, excepta matre, & fi- lia, & forore, & aliis perfonis, quæ non ejus ocrelam effugiunt Si quis autem adverfus iftum ob- fervationem mulierem in fua domo habuerit, quæ poteft fufpicionem inferre turpitudinis, & illa a conclerico non audiens quod cum talibus mulieres debeat habitare, & oduerit cum fua domo repeller, vel acculatore emergente probatus fuerit inhonefte cum ea habitare, verfus vero episcopus, aut fecundum ecclefiafticos canones, clero non repellat, curæ civitatis, cujus clericus eft, tradendum. Et ut fanctus Innocentius, de prædecefsor ipsi Si- cricius fcribens, fi pericula temporum fuerint Dei de tempio anno vicio fue non difcedefsans, fi cus de Zacharia legimus, nec domum fuam omnino derelinquens, quibus utique propter fobolis fuæ cefsionem uxoris ufus fuere relaxatus, quia ex alia tribu, & præter ex femine Aaron, ad facerdotium nullus fieretur præceptus accedere: quanto magis hi facerdotes vel Levitæ, qui ab initio baptismi, quibus vel facerdotium, vel minifterium fine fuccefsione eft, nec patrem dicere, qui vel a facrificiis divinis, vel a baptifmatis officio vacent? & poft ut Paulus etiam laicis fcribit, decens: *Affluente ad tempus, ne vacetis orationi*: multo magis facerdotes quibus orandi & facrificandi jugi officium eft, femper debemus effe intenti. Et ad hæc omnia Spiritus Sancti continuatitias fuerit a carnali concupiscentia, qua pudore vel lacrificare forfitan ufurpabit? aut qua conscientia, quove merito exaudiri & ipse C deus, cum dicturus fit: *Omnia mundi mundis, vobis autem & infidelibus nihil mundum?* Et ne qui dixit, fi habuito cum mulieribus, fufficit mihi fui conscientia mea, audiente Salomone: *Gloria vestra, testimonium conscientiæ nostræ*: attendat quod item idem dicit apoftolus, per quem, ut ipfe fatetur, veraciter loquitur Chriftus: *Providemus bona non folum coram Deo, fed etiam coram hominibus*. Quoniam, Augustino docente, fanctorum, quibus dominus dicit, *fanctis effote*, converfation non folum laudis, fed debet effe & cauta: ne forte cum mala non fit per laicivium, fit mala per negligentiam. Et item apoftolus præcipit: *Ut fine offenfione simplices fimus: deinde adjecit: ullum offendiculum non damus, ut non vituperetur miniftrerium nostrum*, Et: *ne pereat in nobis conscientia frater, propter quem Christus mortuus eft*. Sic, inquiens, *peccantes in fratres, & percutientes conscientiam earum infirmam, in Christum peccatis*. Et ideo repleti Spiritu fancto ftatuerunt fanctis patres nostri, ut miniftri altaris mulieribus non cohabitent, neque fubintroduntant fecum mulieres: ne vel concupiscentia urant, vel non fenfu pellimo pollunt, & ne vel malis fufpicione infirmorum conscientias maculent. Proinde de concubina presbyterorum cum feminis, per parochianos, vel

ANNO CHRISTI 999.

vel vicinos cefsuscunque presbyteri, inquirere non A laboramus. Abolita eft quippe retus hæresis, quæ Cynici, id eft canina, propter impudicitiam fuam appellatæ, dicens concubitum effe naturalem, & ob id agendum fine verecundia publice, cum legamus primos homines poft peccatum inobedientiæ fenfile concupiscentiam in membris genitalibus, & a mutuo refpectu convenisse. Nam licet humanæ mentis excitas in operatione turpitudinis, divinitus & angelicis, atque fanctorum qui in cælis funt oculis abfcondi non poffit: tamen etiam quibus reflicuus concumbens, & cum propria conjuge, prout poteft plurimorum devitat alspectus; quanto magis presbyter, fi fenfum hominis habet, malum agere erubefcit abfcondere, propter quod patefactum leit fe non folum ecclefiafticum B gradum amittere, fed & fua quælibet in facrofo perdere? Non igitur de hoc inveyenende quæritmus, quod & apoftolus non nudo, fed velato nomine, loquens quod legitime conjugatos, flatuit appellare, dicens: *Rursum revertimini ex adverso, Et Ne quis circumveniatur in negotio fratrem fuum*: tantummodo autem de accessu & frequentatione, ac cohabitatione presbyterorum contra communem interdictum cum feminis, per tales homines inquirimus, fuos fanctæ Africani canones jubent, id eft, quos publice leges ad accufationem, vel ad teftimonium admittunt, fere in nullo, five in audientia. Qui teftes, ad exemplum Danielis, & ficut leges præcipiunt, examinabuntur, & fi qualcunque presbyter, non folum in noftra parochia, C fed in noftra diœcefi, confeffus, vel legali ac regulari judicio fuerit convictus de cohabitatione, vel frequentatione, five accefsu cum feminis contra canones, dicentes: *Si qui non abstinent se a vino, ebrio non offero, five per verbum, five per epistolam, hunc notate, & nobis commissori non ero*: modis omnibus, fecundum hanc fententiam, ferant fuæ dignitati, fui reftitutione deponetur, justa capitulum magni Leonis pape quo dicit: Hæc itaque admonitio patrum divinitus, ut fuperius dictum eft, inspirata lege conftituta venire renuverit, & prohibita fuerit aufus admittere, a fuo fe noverit officio fubmovendum, nec communionis noftræ futurum effe conformis, qui fanctorum patrum fententiam noluit D observare. De quo & Gregorius Papa ad Augustinum Anglorum epifcopum ita fcribit: *Si qui frater nominatur fornicator, &c.* dicit: Noluit apoftolus hominem ab homine judicari ex arbitrio fuspicionis, vel etiam extraordinaria aliorsum judicio, fed potius ex lege Dei, fecundum ordinem ecclefiæ, five ufitu confeftum, five æqualitatem, atque conveftitum: cum nominationem volens intelligi, quæ fit in quibusquam, cum fornicatio, vel dine judiciario, atque cum integritate profertur. Nam fi nominatio fola fufficit, multi damnandi fant innocentes, qui fæpe falfis fe quibusque dicunt nominatur. In accufatione presbyterorum, de nimero teftium idoneorum authoritatem legem fequendam effe volumus, ut feptem fcilicet idonei, ne fupra diximus, requirantur: & fi ratio vel causa coegerit, quatuordecim vel viginti fi autem teftes quærantur, ut veritas patefiat manifeftior. Si autem ex his quinque vel triginta fint per parochiam de presbytero exierit, & accufatores atque teftes legales defuerint, ne infirmorum corda de malis fama proibyteri pervertant, & ne vitiaperetur miniftrorum noftrum, neq; fecuriores presbyteri exiftentes licentius in peccatum labantur, fecundum decretum Gregorii junioris fi juxtam dam in medio, & habeat male fame presbyter in fa cramento purgationis fuæ eum teftem, quem habebit & judicem. Et quotiens legimus in epiftolis B. Gregorii fæpe ipfi famamini impetrem in purgatione ne fuæ fame tantum juxtam dum probabile, & legalis,

ANNO CHRISTI 999. Concilium Africanum can. 3. & 34.

Hincmarus ad presbyteros cap. 5. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50.

ANNO CHRISTI 909.

galis, aut apostolica, & canonica authoritas trium A
testium testimonium recipit ad condemnationem, non ob re videtur si recipiatur ad purgationem. In historia quoque sacra, & in epistolis B. Gregorii, legimus B. Petrum apostolorum primum, cum a fidelibus reprehensus, fuit cur ad gentes intraret, hominibus eas ratione placasse, atq; in causa reprehensionis hac etiam testes adhibuisse, dicens: *Percrant autem mecum, & sex fratres isti:* & Carthaginenses canones decernunt, ut si presbyteri vel diaconi fuerint adjuncti duo, aut tres ex illis bacis propriis episcopus legitimo numero collegarum, id est, una episcopi in presbyteri nomine sex, in diaconi tres, ipsorum causam discutiant. Authoritati conveniere dicimus, ut si presbyter inimicum fugere. Unde & apostatores vel testes idonei defuerint, secundum quasdam leges ac quantitatem causæ atque personæ, & utilitatem ac sanctionem conferunt, remotum, aut singulis, aut cum aliis duobus testibus, aut cum aliis sex testibus, scipsum sacramento a mala opinione purge. Et non est contrarium decretum Gregorii pontifex, si plures testes ad purgationem infamati presbyteri requirantur: quia scribens idem pontifex ad Bonifacium Moguntinum episcopum per Demuldum presbyterum dicit, ut si probari idonei testibus presbyter ille possit, requiverit, fit jusjurando in medio: & non definivit, utrum ipse solus an cum aliis agat. Et quoniam, ut scriptum est, & in angelis reperta est inquisitio, & celle Matthæi. 24. Ecclesia prophetæ, angelicum Joannis, sacerdotes angeli appellantur: & experti sumus quosdam C ad invicem compositæ, ut mutuo in sua purgatione adjuvarent, sed reverti meminerant, scut & presbyteri pleni iniqua cogitatione adversus Sufannam conspiraverunt: non incongruum videtur, ut cum credibili mihi episcopi, presbyteri, qui in purgatione alii testificantes, & ipse quoque in quadam ratione se obtulerim, talem examinationem per advocatum infamati presbyteri recipiant, ut in lacramento ie Deo non perdant, sicut quidam jung pium terrificos componentes. Quia verò, ut S. Augustinus dicit, non a morborum genera nova quæreret cognit experimenta: hæc, præfatis authoribus infinctis, non præjudicantes, & ipse sum, forsan intelligentiam ferentia, hoc modo agenda videmus, quatenus & presbyteros a luxuriæ præcipitio revo- D care, & retro repetitam canonum prohibitionem a presbyteratu rursus quoque modo poslimus evindicare, & non de diffolutæ correptione non judicemur, sicut Heli sacerdos damnatus est, quia filios suos segnius ac levius quam deberat corripuerat, & Epist. 2. ad Jesuc. de quo & ipse dicit, quia ut Deo dicit, inferiorum ordinum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quam ad delides negligentesque rectores, qui non tantum leges nutrire possidentium, dum etcelsa non diffimulant adhibere medicinam. Et S. Gregorius dicit: Qui non corrigit reseçanda, committit. Et item Leo scribens ad Januarium episcopum, singulis nobis dicit: Non autem debitet diligio tua, nos, si, quod non arbitramur, neglecta fuerint quæ pro cultodia canonum, & pro fidei integritate E decernimus, vehementius commovendos. Quia ut Hilarius papa dicit: Non autem in sacerdotum traditionum delinquitur sanctiones, quam in ipsius domini injuriam prosilitur. Qualiter autem hii assgendum sit, qui per concemptum in sanctarum traditionum sanctiones delinquunt, vel in ipsius dominii injuriam prosiliunt, sanctus Leo ad Rusticum episcopum decretut hujusmodi inquiens: Lapsis ad pœnitentiam misericordiam Dei privata est expetendi facessio, ubi illis satisfactio, si fuerit digna, fit etiam fructuosa. A qua diffidentiis regula Spiritu sancto promulgata non licet nobis quacunque pietate indebita declinare: quia etsi debetur compassio proximis, rectitudo tamen debetur virtis. Unde sanctis scriptura simplicitati rectitudinem semper conjungit, quia simplicitas sine rectitudine fatuitas est. Simplicitas igitur ergo vitia, sicut catholici doctores dicunt, diffolvita & stulta est; & rectitudo ergo prudentiam, sine pietatis simplicitate, astuta callida & dura.

ANNO CHRISTI 909.

X.

Omni fidelium ordini denunciamus, cavendos esse sacramenti violatores, & illudentes alios, dominum ipsum precipientes: *Sint tamen vestri prasenti.* Dic. nique cum oporteat non contra reliqua vitia omni virtute resistere, contra libidinem non tam expedita fuit ea vitanda arbitrantibus fugere. Unde & apostolus Paulus precipit dicens: *Fugite fornicationem omne* B *peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur in corpus suum peccat.* Et iterum: *Fornicatores & adulteros judicabit Deus:* & cum ibidem dicat Apostolus: *Templum Dei sanctum est, quod estis vos:* itemque: *Empti estis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore vestro:* absit ut brevi obfcletatione miserè carnis tollentes membra Christi, factimus ea membra meretricis. Luxuria nempe carnis, cum Deo sit abilitis, ideo bonis contraria dicitur, quia abilitis, quapiam flom per scipsum est turpis. Cujus prima tela sunt oculorum, secunda verbotum: sed qui non rapitur oculis, potest refellere verbis; & qui delectationem temptandi dissimulat ingeffionem, non tractat ad consensum libidinis. Convalescit vero luxuria pulsis, exardescit fatuitate nimia ventris, perfodit animam, & non tam delectatione quam temptatione pudicitia ferutur difficile. Denique fatuitas cibi & potus mentem ad lusum, carnem movet ad luxum. Nec ideo tanquam sine delectatione potentum, imnec diffecta fatuitas, & ebrietas quasquam quasdam de inferice, & in pannis, exercet libido jus fuæ potestatis: nec timet purpuram regum, nec ipernit squalorem mendicantium. Hæc, cum vitam animæ petierit, & cor ad Deum erexerit, contemptu quippe mentis, ipsum etiam corpus cito debilitat, fastumque in miserium celeritet lenebuteni præcipitat, & nisi solus Dei miserantis pietas manum porrexerit, & extendendo levaverit, jacentem fublevet, & intequam mors veniat, respicere facit, in infernum hominem mergit, & in pœnas tartari petrahit. Ne desinga, quæ ruinæ habeat terminum luxuriæ, quando, & vitæ. Idcirco nobis necessarium omnimodis est obtemperare salubri consilio scripturæ monentis: *Post concupiscentias tuas non eas, & a voluntate tua avertere & prohibe illam. Si præbeas mentis voluptatis, qua sunt super terram, fornicationem & immunditiam, & concupiscentiam malam,* &c. Hoc omni gradu, omni ordine, & utrique obtemperare debemus, patricium prorsus fingere luxuriam, & sacerdotis lumbi castitatis tenere virtutem: scientes pro certo veritiimam effe vocem apostolicam, quæ inter reges terrebiliter clamat: *Neque fornicarii, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores regnum Dei possidebunt.*

XI.

Inter cætera quoque admonitionis nostræ officia videtur nobis ipsiled latis, necessarium esse, quatenus nefanda cohibeantur perjuria, non solum quæ alicujus factionis funt commenta, vel fallendi seloque decipiendi studio, sed & ea, quæ ex ipsa prava confuetudine jam veluti inolita pene per fingula administrantur verba ab eis, quibus aque falla constat jurare ut vera. Cum, si forte propter eos, qui pigri funt ad credendum, neque moventur ad fidem verbi, qui & in hoc graviter delinquunt, quod sibi loquentes jurare cogunt, necesse fuerit pro-

ANNO CHRISTI 909. Tom. 4.

Exod. 20.

Matth. 5.

Gelasius.

Extrav. 33. Distinct.

Ibid. 13. 11. Distinct. 23. 2.

Epist. 18.

Epist. 18.

Cap. 18.

Cap. 11.

Ibid. 6. Matth. 2. Hilarius. 1.

Cap. 12. Ibid. 6. Matth. 2. Hilarius. 1. Dec. 19.

1. Reg. 2.

Epist. 2. ad Jesuc.

Isidorus.

Hilarius.

ANNO CHRISTI 909. superindicti maledictionem: & fruftra fibi Deum A dia diaboli fumpto principio, dum illum imitatur qui funt ex patre ejus. Quapropter quod divinum nequaquam cohibebatur timore, neceffario legis, & veritatis, & nostra, & ecclefiaftice, & facularis, prohiberi, & pœnâ præfentis perpetratum jure puniri debuit animadverfione. Ideo de infanti homicidiorum patratoribus quid fanctarum ità antiquitatum patres statuerint. In Dei lege legis latoris dominis per Moyfen præcipit: *Non occides.* Item: *Qui percufferit hominem, & occiderit, morte morietur.* In novo evangelio vero dominus per ipfum dicit: *Audiftis dictum eft antiquis, non occides: qui autem occiderit reus erit judicio.* Ubi dum iris penitus nollitur, quis hominibus loqui relinquitur? Dum vim judicum legislatorumque in primis pœnæ maxime, inimicus quoque diligetur, ac pro perfequentibus orare, omnis, non dicam homicidii, fed & ejus, ex qua nafcitur, iræ videlicet occafio aufertur. Qui vero, & hujufce, quique fibi fint, & cujus opera fecisse homicidia, dubium nos loquens ad Judæos manifeftat, cum dicit: *Quæritis me interficere, quia homo vos locutus fum vobis,* ac fi diceret; non quæritis veftrum quia non recipitur a corde veftro, & non capitur, capere: capere autem ad falutem, non ad perniciem. Item: *Per quæ mihi[s] apud patrem veftrum, facitis.* Quafi diceret: fi quæ apud patrem fuum videmur, in confequentibus apertè, cum quis fit ille ftatim patet patenter oftenditur. Ille vi- delicet pater mendacii eft, non pater veri: unde: *Vos patris opera patris vultis.* Cumque illi, ficut & aduc quidam mifcti, nomine Chriftiani, opere autem diabolici, glorianter de paternitate unus Deus dicatur. Ait, inquit, *ex Judæis non fis, & non mitti nisi unum patrem habemus Deum:* audierunt: *Si Deus pater veftre eftet, diligeretis utique me:* ac fi diceret; quicunque Deum patrem, agnofcitur me fratrem. Utinam audiamus hoc nos Chriftiani, quod audire noluerunt Judæi: ut fi vere volumus de gratia paternitatis cœleftis patris gloriari, & adoptivi unius de filiis glamatores eodem fratrem noftrum dominum Jefum Chriftum, verum & proprium Filium Dei: diligamus & proximos noftros, fratres non quos imperatum, fed voluntarie cognofcamus vocem loquitur eos, ficut proprias oves ipfius: ne reprobret nobis quod dixit Judæis: *Quare, inquit, loquelam meam non cognoscitis? quia non potestis audire fermonem.* Et ipfe ipsis dicit: *Vos ex patre diabolo eftis, & desideria patris veftri facere vultis.* Et quafi interrogaretur, quæ funt illa desideria? ait, *ille homicida erat ab initio, & in veritate non ftetit. Homicida*, inquit, *erat ab initio*, utique in primo homine. Ex illo ille homicida, ex quo fieri potuit homicidium, invidit enim primo homini, & occidit hominem. Ergo qui illum imitando talia facitur, vel facere defiderant, ejus utique filii funt: & cum tali patre, nifi cito refipuerint, hæreditatem poruasignis aterni, qui paratus eft illi, & angelis ejus, & filiis ejus. Et quia fe locus imperfonitarium obtulit; ut de mendacibus quid loquantur, andiamus ipfum dominum offendentem nobis quafi pater mendacii & mendacium hominum habeatur. Cum enim divifset de diabolo: *Ille homicida erat ab initio*, addidit unde; *& in veritate non ftetit, quia veritas non eft in eo. Cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax eft, & pater ejus*, id eft pater mendacii fui quod ipfe genuit, quia a nemine illud audivit. Nam quifquis homo ab alio mendacium accipit, & dicit, mendax eft, fed pater ejus non eft. Mendaces igitur apud patrem fuum diabolum vident, & audiunt quod loquitur, id eft mendacium, quod eft ex natam idcirco docet proferri ore hominum, ut eorum animas per ipfum prolatum penetrabat mendacium, atteftante nimirum fcriptura: *Os quod mentitur, occidit animam,* & omnibus mendacibus pars illorum erit in ftagno igni ardentis fulphure. Propter quod omnes admoneat apoftolus Paulus: *Nolite, inquit, mentiri invicem.* Itemque: *Deponentes mendacium, fpeciosis verbis non in[sip]ientium quæ non proximo fuo:* & Salomon. *Abominatio domini eft lingua mendax: qui autem fideliter agunt, placent ei.* & item: *Labeat autem os veftis fidelis: profert mendacia verfipelli.* Item: *Qui quod novit loquitur, judex judicia eft: qui autem mentitur, teftis eft fraudulentus.* Hinc Jefus filius Sirach: *Noli, inquit, velle mentiri in ore mendacium.* Cum enim, ut beatus pater Auguftinus dicit, oftio fint genera mendacii, nullo conum a perfectis viris mentiendum eft. Unde fidelis quifque cavendum eft omne mendacium: & item: Omne genus mendacii fummopere fuge. Omne quod a veritate difeordat, inquiunt eft. Ella in verbo vero, neminem mentiendo fallas, non aliud loquatis, & aliud factus: non aliud dices, & aliud in animo tenes. Et in epiftola Caffiffi pape: Nihil mali vult qui fidelis eft: fi quis fidelis eft, videat ne falfo loquatur, aut cuiquam infidias ponat. Dicit pfalmus: *Perdes omnes qui loquuntur mendacium.* Si quifquis, quare? quia veritati, quæ Chriftus eft, contrarium eft. Pertinet namque ad id quod non eft, non ad id quod eft. Si enim hoc dicitur quod eft, verum dicitur: fi autem hoc dicitur quod non eft, mendacium eft. Ideo inquit: *Perdes eos qui loquuntur mendacium*: quia recedentes ab eo quod eft, ad id quod non eft deficiunt veritate. Licet quidam hoc non de omni mendacio, fed de hæretica tantum intelligi velint. Nos autem fugientes a patre mendacii, curramus ad patrem veritatis, & loquamur veritatem ex corde & ore noftro proximis noftris, ut mercamur invenirii participes veritatis æternæ, & Patri cœlorum, cum eo regnantes in fæcula. Sed revertamur ad homicidas, qui unum cum mendacibus dicuntur habere patrem, id eft diabolum. Attendant quid dominus poft diluvium famulo fuo Noe dixerit: *Requiram animarum veftrarum requisitionem de manu bestiæ, & de manu viri, & fratris ejus, requiram animam ejus. Quicumque effuderit humanum fanguinem, fanguis ejus fundetur pro eo: ad imaginem quippe Dei factus eft homo.* Qua fententia non eft interminatione prohibetur homicidium, tamen ne quis interimatur puteat animam hominis in fanguine conftitutam, quæ immortalis eft, & quæ ideo fic appellatur, quafi anema, id eft a fanguine longe difcreta, noverit fanguinem animarum typice intelligendum ipfum vitale, quo vegetatur, & fuffentatur & virtutem habet in carne per animam. Non enim fanguis hominis ad fubftantiam animæ creditur pertinere, quamvis alibi legiftator dicere videatur: *anema omnis carnis in fanguine eft.* Quod non ideo dictum eft, ut hoc fit anima quæ eft propria fpiritalis fubftantiafed quod per fanguinem anima, ut dictum, typice fignificatur, per rem fcilicet vifibilem res invifibilis, heut & illud: *Petra autem erat Chriftus:* non quia hoc erat, & fed quia hoc fignificabat. Quo fenfu & illud intelligendum eft, quod feptuaint: *Quicumque effuderit humanum fanguinem, fundetur & fanguis illius.* Multi denique effuderunt fanguinem, & fanguis eorum effufus non eft: permanetur enim plurimi venena, vel fufpendio, vel quolibet alio modo, & fanguis eorum non effunditur. ergo cum ille qui occidit, fanguinem non effuderit, quomodo quis fanguinem dominus effufuras eft? nifi quia, ut diximus, fanguis hominis ipfum vitale ejus, quo fubfiftit, debet intelligi: quod qui effuderit, id eft, qui aliquo genere mortis hominem occide-

ANNO CHRISTI 870. *Ioh. 1.*

Ioh. 8.

Ioh. 8.

*Ioh. 8

Anno Christi 909.

componat. Cum ergo de illis tam difficile videretur omnibus, quis poßit inpietatem perfectionis Chriſtianorum, quæ a paganiis execrebatur, ſævitiam, vel ſi ſuit tarditium, vel noſtrum tam immane factiones inter Chriſtianos eſſe pertimeſcere? Si delicto quomodo peniteri aut puniri debeat, hæc non eſt lege diffinitum. Hoc tantum inter cetera capitularium ſcripta, libro v. cap. 202. reperitur, quod qui epiſcopum occiderit, nongentis ſolidis culpabilis judicetur. Sane quomodo in talibus vindicandum ſit, quia non homines vindicta queritur, ſed Deus, ne quemadmodum ſuperbiæ intuitum, tantum facinus reatumque videatur inultum, & ſuperbos, qui Dei vindices eſſe debuerant, dum ſuas gra- B tias vitis, Dei vero vel levius vel nullatenus ulciſcentur injurias, ſubtum ejus ſuperducatur judicium, videtur tex ut rectis de talibus judicando nomen ſum factis adimpleat. Videtur ducere ejus & comites, qui gladium Dei portant ad vindictam malefactorum, de quibus ait apoſtolus: *Principes non ſunt timori boni operis, ſed malis: vis autem non timere poteſtatem? bonum fac, & habebis laudem ex illa. Dei enim miniſter eſt tibi in bonum. Si autem malefeceris, time: non enim ſine cauſa gladium portat. Dei enim miniſter eſt, vindex in iram ei qui malum agit.* Et ſubinteritpiis, ſuitque propriciati ſubditis, juxta exemplum Moyſi famuli Dei, qui in Dei vindictam ſibi conjunxit, armavit, & animavit filios Levi, & cum effet cauſa Moyſi, in quibus C idololatras puniendo eos velut defervit, præcipiens ſuis: *Ponat vir gladium ſuper femur ſuum. Et certius: Ite & redite de porta in portam per medium caſtrorum, & occidat unuſquiſque fratrem, & amicum, & proximum ſuum:* ne in omnem populum ira Dei deſæviret. Si enim ipſe rex videlicet, atque ſui, quibus hoc agendum negotium inſtat, ſuper delictum quoquo modo diſſimulaverint, ipſi videntur. Stat tamen firma Pauli ſententia apoſtoli, in quo ipſa veritas Chriſtus loquebatur, qui dixerat: *Revelatur ira Dei de cœlo ſuper omnem impietatem & iniquitatem hominum, eorum qui veritatem Dei in iniuſtitia detinent*, & poſt paucis: *Qui cum juſtitiam Dei cognoſſent, non intellexerunt, &c.* Et poſt: *Intelligere non poſſumus, quoniam qui talia agunt, digni ſunt mor- D te, non ſolum qui ea faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus:* & iterum: *Eorum quoniam iudicium Dei eſt ſecundum veritatem in eos qui talia agunt.* Non vero talibus, ſi forte tandem aliquando vel in ultimis ſuis reſipuerint, tanquo gravium admiſſorum veniam corde contritos Dei, & confitentes, ne videamur eum, qui claudi non poteſt, janum pietatis Dei obſtruere velle, & de ejus miſericordia aliquos, quod abſit, deſperare, imo, ut ita dicatur, mortuis mortem addere, nequaquam poenitentium denegari dicimus: cum Deum miſericordem ad ſubrenendum miſeris, ad benignitatis ejus portum confugientibus, paratiſſimum credamus, invitantem omnes ad poenitentiam, atque per propheram clamantem: *Nolo mortem peccatoris, ſed ut E convertatur & vivat.* Quibus tamen poenitentiæ modus & tempus juxta qualitatem peccati dicimus decernenda, ſicut taxatum in concilio Africano capite decimo: Poenitentibus, inquit, ſecundum differentiam peccatorum, epiſcopi arbitrio poenitentiæ tempora decernantur. Item in eodem Concilio capite LXXIV. Ut faceodos poenitentium implorent, abſque personæ acceptione, poenitentiæ leges injungat. Nos quidem de illis quod noſtrum erat, egimus. Denique ſecundum ſententiam beati apoſtoli Pauli, ut tollerentur de medio Chriſtianorum qui boc egerunt, jam judicavimus qui ſic operati ſunt, in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti congregatis nobis & ejus ſpiritu cum virtute Domini noſtri Jeſu Chriſti tradere hujuſmodi ſatanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit in die domini noſtri Jeſu Chriſti, ſi tamen poenitentiam agere voluerint. Sic enim idem Apoſtolus: Ne ergo teſtatur de his qui circa ſidem naufragaverunt, id eſt in fide male vivendo erraverunt, ſcribens ad Timotheum: *Ex quibus eſt, inquit, Hymenæus, & Alexander, quos tradidi ſatanæ, ut diſcant non blaſphemare.* Si vero ut inceperunt, in fui perſeveraverint malitia, & divitias bonitatis Dei, & patientiæ, & longanimitatis contemnentes, quæ vel conſuetæ clementiæ, & impunitatis cor, hebetaritantes ſibi iram in die ire & revelationis juſti judicii Dei, qui reddet unicuique ſecundum opera ejus: quorum a nobis modo non tradendis ſatanæ interitum carnis, in ſpiritu ſalvetur, ſed ipſi poſtus ſeipſos ex toto tradiderunt ſatanæ, ut cum ipſo in die domini noſtri Jeſu Chriſti pereant: non quoque, cum omni ecclesia Chriſti, qui nec debemus, nec poſſumus, eis nec vovis nec mortuis communicabimus. Iuſuper & ſecundum poteſtatem nobis in beato Petro de in ecclesiis collatam apoſtolus, quibus dictum eſt: *Quæcunque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata in cœlis.* illius anathematis vinculo eos abhac inodoliemus, ut juxta Pauli ſententiam, quia non amant dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, quia non odeream, & perſequantur, & illum qui non amat ejus odeat. Iuxta uſticinem geſtabat, vicelque illius, gebat, Chriſtum dominum interſerunt. Et quiſque eorum, qui hoc nefandiſſimum ſceleseopere perpetravit, & quicumque eis quoquo modo favendo. & communicando conſentiunt, anathema maranatha, id eſt condemnatus, donec dominus redeat, vel perditio, live ut dictum eſt, condemnation in die ejus. Amen. Et quod ſanctus quoque Cyprianus autem & miſericordia dominus noſter Jeſus Chriſti ſit nobiſcum, & cum omni eccleſia ejus. Amen.

XIV.

Quanquam ſuperius de ſacrilegis inter nos ſenſo ſit habitus, ubi ex parte oſſendimus, quam grave ſit illud factinus, & qua pœna jure plectatur ſacrilegus: tamen quia inter nullos ſic peſſimum inolevit mos, ut dehinc ecclesiæ epiſcopo, nos & quibuſcumque potentioribus pervadantur res ecclesiaſticæ, quali epiſcopi fuerint proprie, cum etiam ſi ejus defuncti, contra morem id fecerit: hoc tam immane ſacrilegii factinus, & jam ſepius factum ſcientes dolemus, & ne ulterius a quibuſlibet præſumatur, authoritate Dei, & ſanctorum ejus, qui cum illo regnant in cœlo, noſtro etiam epiſcopali miniſterio, quibus Dominus licet indignis poteſtatem dedit in ſuis apoſtolis, dicens: *Quæcunque alligaveritis ſuper terram, erit ligatum in cœlis: & quodcunque ſolveritis ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis*, interdicimus. Unde inter cetera de hac re canonum conſtitutiones, in concilio Valentino cap. xi. ita ſcribitur: Hoc etiam placuit, ut epiſcopo ab hac ſeculo jubente dominio acceſſito, clerici de omni omnino ſupellectili, vel quicunque fuit in domo eccleſiæ, vel epiſcopi, in libris, in ſpeciebus, utenſilibus, veſtalis, frugibus, gregibus, animalibus, vel omni omnino re, rapaces manus abſtineant, & nihil ſacrorum ammore dicipiant. Qui niſi canonum authoritate ſe cohibiti fuerint, omnia quæ pervaſerint, metropolitani vel omnium comprovincialium ſacerdotum diſtrictione coacti, in priſtinum ſtatum redintegrare cogantur: ut nihil antiſtiti, vel diſpenſatori futuro neceſſariorum ſub hac juſta conſtitutione depereat. Quod ut confidentius obſervare manen-

Ibid. cap. 3.

Ibid. 32.

Rom. 1.

Rom. 2.

Ibid. 3.

Ibid. 5.

Ibid. 6.

Ibid. 7.

Ibid. 8.

Ibid. 9.

Ibid. 10.

Ibid. 11.

Ibid. 12.

Ibid. 13.

Ibid. 14.

Ibid. 15.

Ibid. 16.

Ibid. 17.

Ibid. 18.

Ibid. 19.

Ibid. 20.

Ibid. 21.

Ibid. 22.

Ibid. 23.

Ibid. 24.

Ibid.

Anno Christi 909.

ruit, beate vivere studeant. Ille enim, ut S. ait Hieronymus, beatus est, qui & recte credendo bene vivit, & bene vivendo fidem rectam custodit. Sed heu, proh dolor! nostris, nostrorumq; comministrorum, & qui jam discesserunt, & qui adhuc supersunt, tam incuria, quam inscientia, perditi vitiis multi, & pene innumerabiles adhuc inveniuntur in plebe ecclesiastica, cujuscumque sexus & ætatis pariter & conditionis, qui ad usque sua tempora senectutis necdum, ut debuerant, percepere fidei notitiam simplicis, usque adeo ut nec ipsius symboli verba salutaris, nec saltem supplicationem dominicæ noverint orationis. Hi vero tales, etsi aliquid videantur habere bonæ conversationis, quomodo sine fidei fundamento ædificium construent boni operis? Et ad hæc quid excusationis prætendere possumus, dum tales a corpore exeuntes non ad vitam, quam non noverunt, sed ad mortem rapiuntur æternam, quam evadere sine fide, ex qua justus vivere creditur, minime potuerunt? Nos ergo, ut B. ait Gregorius, pereunte populo auctores mortis existimus, cum duces esse ad vitam debuimus. Ex nostro enim peccato populi turba prostrata est, quia faciente nostra negligentia ad vitam erudita non est. Quam terribilem nimis, imminentemque nobis & ipsi damnationem, & per nos, & per secundi ordinis consacerdotes, omnimodis evadere conemur, erudientes assidue commissos nobis, & fidei verbis, & bonorum operum exemplis: ut in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, ut non vituperetur ministerium nostrum: ne de nobis dicatur:

Jerem. 2.

Sacerdotes ignoraverunt scientiam: & item: *Sacerdotes non dixerunt ubi est dominus, & tenentes legem nescierunt me*: & ne illam incurramus offensam, quam Heli sacerdos incurrisse dignoscitur, eo quod filios suos indigne agentes non digne corripuit.

1. Reg. 4.

Generaliter omnibus. Ergo primo omnium collocet sibi unusquisque Christianus, qui aliter Christianus vere dici & esse non potest, fundamentum Christianæ religionis, id est, fidem catholicam, ut credat in Patrem & Filium & Spiritum S. unum & verum Deum, trinum in personis, unum in substantia. Credat nihilo minus, quod sola persona Filii pro salute nostra carnem assumpsit, in qua passus est, & resurrexit, & in cœlos ascendit, cum qua etiam ad judicium venturus est. Credat & in Spiritum S. & quod in baptismate per eum tribuatur omnium remissio peccatorum: & quod ejus dono in ecclesia Christi per pœnitentiam, & per sacerdotale ministerium, incunctanter peccatorum detur indulgentia. Credat quoque veraciter in vera carne futuram in adventu Christi resurrectionem omnium. Hoc vere fidei fundamentum bonis necesse est exornetur operibus: quia sicut sine fide impossibile est placere Deo, ita & de fide perfecta esse non valet, nisi per dilectionem operetur: insuper si non habeat opera, mortua est in semetipsa. Exornetur ergo sancta fides, ut vera & fructuosa sit, spe, caritate, humilitate, castitate, continentia, sobrietate, unanimitate, concordia, justitia, misericordia, innocentia, & simplicitate, & ceteris his similibus quę in dilectione Dei consistunt, & proximi. Videat unusquisq; ne ejus decorem diversis commaculet flagitiis. Inter quæ maxime hęc cavenda pervidemus, & quanto occultiora, tanto periculosiora esse pro certo scimus. Superbiam scilicet, quæ & de angelo diabolum facere; & de cœlo novit præcipitare. Invidiam, a diabolo inventam ad dejiciendum de paradiso hominem, & ad mortem in orbem terrarum introducendam. Odium & discordiam, prædictorum criminum sequaces, sed non minus perniciosos, quia matrem omnium virtutum caritatem expellunt, & illa fugata, omnia simul, si qua fuerint, bona opera pervertunt. Hæc igitur principaliter a fidelium cordibus sunt extirpanda, & cum his, ea quæ superius partim denotando perstrinximus, penitus abominanda. Similiter & illa, quæ quasi naturaliter in usu habentur, sicut sunt ebrietates, comessationes, contentiones, detractiones, & inimicitiæ, & his similia, quæ juxta Apostolum homines a regno Dei excludunt:

Gal. 5.

Quoniam, inquit, *qui talia agunt, regnum Dei non consequentur*. Simili modo & illa cohibenda omnimodis, quæ contra jus humanæ societatis, sicuti sunt furta, & jam superius dictæ execrabiles rapinæ, calumniæ, oppressiones, invasiones, quæ prius reddenda, postea sunt pœnitentiæ remedio corrigenda. Inhibemus quoq; modis omnibus, cum ingenti protestatione, pessimam lucri rabiē, usurarum scilicet adinventionem, quam non minus clerici sectantur, quam laici, dominici immemores præcepti, quo dicitur:

Levit. 25.

Pecuniam tuam non dabis ad usuram, & iterum: *non accipies a fratre tuo usuram, nec amplius quam dedisti*. Exstant & alia diversorum criminum mala, quæ improbat & condemnat lex divina, pro quibus populus vastitate & gladio, fame & pestilentia atteritur, & ecclesiæ status infirmatur, regnumq; periclitatur: ut sunt nefandissimæ cum masculis aut pecoribus pollutiones, pro quibus dulcis & benignus Deus noster ad amaritudinem iracundiæ tanto gravius provocatur, quanto contra naturam fieri comprobantur: & ut sunt illa, quæ ex paganorum ritu adhuc superesse videntur: scilicet magica, sortes, phylacteria, veneficia, divinationes, somniorum conjectationes: quæ omnia puniri jubet lex divina, quia manifestissime in talibus servitus est diabolica. De quibus in Concilio Ancyrano titulo XXIII. ita scriptum est:

Concil. Ancyr. 23.

" Qui divinationes expetunt, & morem gentilium " subsequuntur, aut in domos suas hujuscemodi ho- " mines introducunt, exquirendi aliquid arte malefi- " ca, aut expiandi causa, sub regula quinquennii ja- " ceant, secundum gradus penitentiæ definitos. Similiter unusquisq; Christianus caveat & ab his, quæ videntur quidem levia, sed contra divina fiunt mandata, a scurrilitate & stultiloquio, a fabulis otiosis, turpibusq; & obscœnis sermocinationibus. Hęc nempe plurimi non solum in domibus & conviviis suis loquuntur, & libenter audiunt: sed etiam, ad provocandum Deum ad iracundiam, in basilicis illi & sanctis ejus consecratis, absq; respectu timoris alicujus, irreverenter his vacare non desistunt. Servetur sane cultus honor & reverentia dominici diei, & sanctarum solennitatum. Jejunium quoq; tam indictum, quam etiam quatuor temporum. Cessent mendacia periculosa & noxia, quæ assidue nimis fiunt, juramenta, maledicta, turpia necnon cantica, & cetera his similia, quæ longum quidem est enumerare, sed pernecessarium cito corrigere. Considerantes igitur, nos omnium operum & sermonum, insuper & cogitationum, reddituros esse rationem ei qui venturus est in majestate terribili reddere unicuiq; secundum quod gessit, sive bonum sive malum, & peccata sive parva sive magna non posse impunita esse: ad flagella quoq; quę pro eisdem jam nunc juste, gravia quidem, sed minora quam meremur, patimur, non insensibiles, non incorrigibiles, non murmurantes, manum ejus ad feriendum extentam, quam ne percuteret anticipare neglexímus, dum adhuc paterna pietate sicut filii verberamur, saltem ne usque ad internecionem, ne usque ad animam feriat, mitigare celeri conversione & condigna satisfactione curemus: ne sicut mali servi, & in præsenti districta animadversione feriamur, & ad severiora in futuro supplicia pertrahamur. Dum adhuc vacat, dum adhuc qui offensus peccata nostra propter pœnitentiā dissimulat, & ut ab ejus severitate ad illius boni-

Anno Christi 909.

bonitatem revertamur, blandimentis & minis clamat: non obduremus corda nostra, sicut hactenus patres nostri & nos egimus. Peccavimus enim cum patribus nostris, injuste egimus, iniquitatem fecimus. Jam nunc ergo reversi ad conscientias nostras, & mala quæ gessimus dijudicantes, pura & vera confessione confiteamur domino, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. Procidamus & ploremus ante Dominum, qui fecit nos, quia ipse est dominus Deus noster, quia benignus & misericors est, præstabilis super malitia, qui non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat. Si igitur ex toto corde conversi ad Deum, veram pœnitentiam, fructusque pœnitentiæ dignos fecerimus, crebris & sanctis instantes jejuniis, vigiliis castis, illique bene complacitis, & orationibus falso lacrymarum imbre perfusis, cum eleemosynis justis, ceterisque misericordiæ & caritatis operibus, atque profiteamur nos ad pristina impietatum nostrarum scelera nunquam redituros, juvante ejus gratia, sine quo nihil possumus: si in istis perseveraverimus, satisfacientes Deo & ecclesiæ de præteritis peccatis per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, & per contriti cordis sacrificium: cito ejus, qui cor contritum & humiliatum non spernit, & cui proprium est misereri semper & parcere, misericordiam consequemur. Cito dicimus, quia apud benignum Deum non tam valet mensura temporis, quam doloris.

Ezech. 33.

Ipse enim per prophetam loquitur, dicens: *Cum conversus ingemueris, salvus eris*: itemque: *Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua*. Cum ergo tanta sit benignitas Domini Dei nostri, non negligamus, non differamus, non tardemus converti ad ipsum, sed sicut nos hortatur S. Paulus apostolus,

Hebr. 4.

adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ ejus, ut misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus, in auxilio opportuno, per Jesum Christum Dominum nostrum, cui est cum coæterno Patre & Spiritu sancto virtus & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Heriveus Rem. archiep. his edictis annuens subsc.
Wito Rothomagensium episcopus subscripsit.
Rodulfus Laudunensis præsul subscripsit.
Erluinus Beluacensium episcopus subscripsit.
Raubertus Noviomagorum episcopus subscripsit.
Letoldus Catalaunicus episcopus subscripsit.
Abbo Suessorum episcopus subscripsit.
Stephanus Cameracensis episcopus subscripsit.
Huchertus Meldensis ecclesiæ episcopus subscr.
Otfridus Silvanectensis episcopus subscripsit.
Stephanus Morinorum episcopus subscripsit.
Otgarius Ambianensis episcopus subscripsit.

Nota Jacobi Sirmondi S. J.

Troslejum vici nunc etiam nomen est paucis millibus distantis ab Augusta Suessorum. Ubi & alia deinceps hoc sæculo habita Concilia, quæ Flodoardus in chronico identidem commemorat, hujus enim an meminerit, quia partem illam chronici mutilam habemus, incertum est. Videntur etiam hoc concilium ignorasse canonum collectores Burchardus, Ivo, Gratianus, & posteri, ita de illo silent omnes; nisi quod nostra memoria primus ejus testimoniis in epitome sua usus est Antonius Augustinus.

GUILLELMI COMITIS ARVERNORUM

ET DUCIS AQUITANIÆ TESTAMENTUM.

Quo prima Cluniacensis monasterii fundatio instituta est anno Christi DCCCCX. Caroli Simplicis regis post obitum Odonis anno XIII.

Cunctis sane considerantibus liquet, quod ita Dei dispensatio quibusque ditibus consulit, ut ex rebus quæ transitorie possidentur, si eis bene utantur, semper mansura valeant præmia promereri. Quod videlicet divinus sermo possibile ostendens, atque ad hoc omnino suadens, dicit:

Prov. 13.

Divitiæ viri redemptio animæ ejus. Quod ego Willelmus dono Dei comes & dux solicite perpendens, ac propriæ saluti, dum licitum est, providere cupiens, ratum, immo pernecessarium duxi, ut ex rebus, quæ mihi temporaliter collatæ sunt, ad emolumentum animæ meæ aliquantulum impertiar. Quippe quia in his videor excrevisse, ne fortassis totum ad curam corporis redarguar in supremo expendisse: quin potius cum suprema sors cuncta rapuerit, quiddam mihi gaudeam reservasse. Quæ scilicet causa nulla specie vel modo congruentius posse fieri videtur, nisi ut juxta domini præceptum, amicos mihi faciam pauperes ejus,

Luc. 16.

utique hujusmodi actio non ad tempus, sed continue peragatur. monastica professione congregatos ex propriis sumptibus sustentem. Ea siquidem fide, ea spe, ut quamvis ipse cuncta contemnere nequeam, tamen dum mundi contemptores, quos justos credo, susceperim, justorum mercedem accipiam. Igitur omnibus in unitate fidei viventibus, Christique misericordiam postulantibus, qui sibi successuri sunt, & usque ad sæculi consummationem victuri, notum sit, quod ob amorem Dei & salvatoris nostri Jesu Christi, res juris mei sanctis apostolis; Petro videlicet & Paulo, de propria trado dominatione: Cluniacum scilicet villam, quæ sita est super fluvium, qui Graona vocatur, cum cortile & manso indominicato, & capella quæ est in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, & sancti Petri apostolorum principis, cum omnibus rebus ad ipsam villam pertinentibus: villis siquidem, capellis, mancipiis utriusque sexus, vineis, campis, pratis, silvis, aquis, aquarumve decursibus, farinariis, exitibus, & regressibus, cultum & incultum, cum omni integritate. Quæ etiam res sunt sitæ in comitatu Matisconensi, vel circa, suis unaquæque terminis conclusæ. Dono autem hæc omnia jam dictis apostolis ego Willelmus, & uxor mea Ingelberga, primum pro amore Dei, deinde pro anima senioris mei Odonis regis, progenitoris ac genitricis meæ, pro me & uxore mea, salute scilicet animarum nostrarum & corporum: pro Avanæ nihilo minus, quæ mihi easdem res testamentario jure concessit: pro animabus quoque fratrum ac sororum nostrarum, nepotumque, atque omnium utriusque sexus propinquorum; pro fidelibus nostris, qui nostro servitio adhærent: pro statu etiam ac integritate catholicæ religionis: postremo vero, sicut omnes Christiani unius compage caritatis ac fidei tenemur, ita pro cunctis, præteritorum scilicet, præsentium, sive futurorum temporum orthodoxis hæc donatio fiat.

Eo siquidem dono tenore, ut in Cluniaco in honore sanctorum apostolorum Petri & Pauli monasterium regulare construatur, ibique mo-

nachi jurta regulam beati Benedicti viventes congregentur, quatenus res perenni tempore possideant, teneant, habeant, atque ordinent. Ita dumtaxat, ut ibi venerabile orationis domicilium votis ac supplicationibus fideliter frequentetur, conversatioque coelestis omni deditorio & ardore intimo perquiratur & expetatur. Sedulæ quoque orationes, postulationes, atque obsecrationes domino dirigantur, tam pro me, quam pro omnibus, sicut nostræ mentis imperius obtulit. Præcipimus siquidem, ut maxime illis sit hæc nostra donatio ad perpetuum refugium, qui pauperes de sæculo egressi, nihil secum præter animum voluntatem asportaverint, ut nostrum supplementum sit abundantia illorum. Sint ipsi monachi, cum omnibus præscriptis rebus, sub potestate & dominatione Beati apostoli Petri, qui quandiu vixerit, secundum suæ & posse eis regulariter præsideat. Post discessum vero ejus, habeant idem monachi potestatem & licentiam quemcumque sui ordinis, secundum placitum Dei, atque regulam sancti Benedicti promulgatam, eligere meliorem abbatem atque rectorem: ita ut nec nostra, nec alicujus potestate contradicatur, contra religionem domatsat electionem impedeantur. Per quinquennium autem Romæ ad limina apostolorum, ad luminaria iplorum concinanda, decem solidos præfati monachi perfolvant, habeantque licitionem ipsorum apostolorum, atque Romanum pontificem defensorem. Et ipsi monachi corde & animo pleno præfatum locum pro posse & valle suo adjiterent. Volumus etiam, ut nostris, successorumque nostrorum temporibus, prout opportunitas atque possibilitas ejusdem loci fe dederit, quotidie operis misericordiæ & pauperibus indigentibus, advenis peregrinantibus, summa intentione exhibeantur.

Placuit etiam huic testamento inseri, ut ab hoc die, nec nobis, nec parentum nostrorum, nec filiorum regiæ magnitudinis, nec cujuslibet terrenæ potestatis jugo subjiciantur iidem monachi ibidem congregati. Neque aliquis principum fecularium, non comes quilquam, nec episcopus quilibet, non pontifex supradictæ sedis Romanæ, per Deum, & in Deum, omnesque sanctos ejus, & tremendi judicii diem contestor ac deprecor, invadat res ipsorum Dei servorum, non distrahat, non minuat, non procamiet, non beneficier alicui personæ, non aliquem præfatum super eos contra eorum voluntatem constituat. Et hoc nec nefas omnibus mirantis ac improbis arctius inhibeatur: adhuc idem inculcans lubjungo, & obtesto vos, o sancti apostoli Petre & Paule, & te pontifex pontificum apostolicæ sedis, ut per authoritatem canonicam & apostolicam, quam a Deo accepisti, alienes a consortio sanctæ Dei ecclesiæ & sempiterne vitæ præclusos & invasores atque distractores harum rerum, quas vobis hilari mente prompraque voluntate dono: sitque tutores ac defensores jam dicti loci Cluniaci, & terrarum Dei ibi commorantium, harum quoque omnium facultatum, propter eleemosynam & clementiam & misericordiam piissimi Redemptoris nostri. Si quis forte, quod absit, & quod per Dei misericordiam & patrocinia apostolorum evenire non æstimo, vel ex propinquis, vel extraneis, vel ex qualibet conditione fore poterit, quæ liceat, quæque calliditate contra hoc testamentum, quod pro amore Dei omnipotentis ac veneratione principum apostolorum Petri & Pauli fieri fancivi, aliquam conculionem inferre tentaverit, primum quidem tam omnipotentis Dei incurrat, aeteratque Deus partem illius de terra viventium, & deleat nomen ejus de libro vitæ, fiatque pars illius cum his qui dixerunt domino, *Recede a nobis*, & cum Dathan & Abiron, quos terra aperto ore deglutivit, & vivos infernus absorbuit, perennem incurrat damnationem: focius quoque Judæ Domini proditoris effectus, æternis cruciatibus torrufus teneatur. Et ne ei in præsenti sæculo humanis oculis impune crasiire videatur, in corpore quidem propriæ lacinæ damnationis tormenta experiatur, fortius duplicem "direptionem cum Heliodoro & Antiocho, quorum alter diris verberibus coercitus vix semivivus evasit, alter vero non fuperno percussus, a prosectoribus membris, & scatentibus vermibus, miserimeinteritit: eæterisque sattrlegis, qui æratum domus domini tenerare præsumpserunt, in partinge palatium diputabat. Partem lententiæ, Adulpho mortuo fanctum uncti Palatia urbs ab Urgelitano præsule facta peteret: quod certissimis documentis probatur olim in ulu fuisse. Adsionum præfes Arnulphus Narbonenlis, Tatracone a Mauris occupata ejusque præfulis partes fuilient controverlias inter vicinos epiícopos conorem, jataque ii magnopere discere. *Hist. Mauras. Ceterum hujus concilii annum fuisse Christi 911. didicimus ex scholiis illuftrissimi Petri de Marca archiepiscopi Parisiensis, qui ejus acta ex Urgelitana ecclesia codicibus descripsit. Et alendo vestibus habitum non fuisse anno quem assignat Mariana 910. nam anno Arnulfus Narbonæ archiepiscopus qui eli præfuit, ante 25. ut minimum annos obiisse. Nam Aimius Arnulfi successor jam anno 915. Narbonenlis erat archiepiscopus, ut intelligimus ex concilio Cabilonenli illius anni, cui interfuit.*

Leo professor Spiritus sancti & Filio procedere.

Anathema quando pontifex fedus.

Lotharii & Caroli imperatorum & regum.

Anno Christi 910.

VITA ANASTASII PAPÆ III.

ANASTASIUS, patria Romanus, Luciani filius, E anno Domini nongentesimo decimo Sergio invatori sedia eli subrogatus, tempore Lamberti & Leonis imperatiprum. Sedit annos duos, & menses totidem. Ticinenlem ecclelíam, teste Sigonio libro 6. de regno Italiæ, pluribus iídem que magnificis ornamentis decoravit, concedens ei ullum umbelle, quoque vehi alboecurem pegviam in intinetehabere, & in Concilio a lege pontificis abdicare. Hujus tempore Lamberus imperator, cum effet annorum trigiuta duorum, ab Ogone comite Mediolanenli in venatione occulte necatus eli, fummaque regni deinceps ad Berengarium devoluta.

Leo lextus qui nominis imperator orientalis F ventus prolperio laborans excelle e virtutibus imperii fui vigeiimolexto. Præterea ceitum & tredecim nonarchas conltitutiones, Juítinianum imitatus, de lacris simul & profanis ridicule nimis edixit.

xit. Extat una sub ejus nomine epistola in bibliotheca fanctorum patrum de Chriltiane fidei veritate inícripta, qua Spiritum fanctum a Patre Filioque procedentem profiteur his verbis: Ego lum Dominus Deus tuus, creator tuus, lumen de lumine, verbum de Patre, ex quibus Spiritus fanctus procedit: Quod ideo dictum velim, ut intelligas, orthodoxum doctrinam hujus temporis viros diftertos recepille, exclamaíle tamen, quod fine ecumenici Concilii authoritate in symbolo polita effet. Defuncto Leoni in oriente frater illius Alexander homo nefarius, anno æratis fuæ 20. una cum Conltantino imperatoris Leonis filio puero fuccedit in imperio, & poft textum menlem imperii, propter contemptum Dei, & fanctarum imaginum, infami exitu, ut tradunt Curopalates & Aretas, mortuus eli, lolique Conltantino imperium reliquit. Anaítalius papa, cum lediller annos duos & menles totidem, obiit anno Redemptoris noltri 912. lepultusque eli in basilica fancti Petri, ut habet epitaphium illius, quod ex Manilio tecitat Baronius.

Anno Christi 911.

CONCILIUM NARBONENSE.

Anno Christi 911.

APUD FONTEM COOPERTUM

Anno Dom. DCCCXI.

Apud Coopertum.

Cui Nantigis præs.

DE *Joannes Mariana libro VIII. hiltoriæ hilpanicæ hoc refert.* Anno nongentelimo quadragelimo (*nemo quadragelimo notaverim*) conventus epiícoporum eli habitus ad oppidum, cui Fonti Coopertо nomen eli, in agro Narbonenli. In eo conventu controverlia inter epiícopum Antigilum Urgelitanum, & Adolphum Palfarienlem agitata de finibus: ac vero de tota ditione Palfariensis, quam ob Urgelitanos præsules pertinere Antigilus diíputabat. Partem lententiæ, Adulpho mortuo fanctum uti Palfaria urbs ab Urgelitano præsule facta peteret: quod certiílimis documentis probatur olim in ulu fuisse. Adsionum præfes Arnulphus Narbonenlis, Tatracone a Mauris occupata ejusque præfulis partes fuilient controverlias inter vicinos epiícopos conorem, jataque ii magnopere discere. *Hist. Mauras. Ceterum hujus concilii annum fuisse Christi 911. didicimus ex scholiis illuftrissimi Petri de Marca archiepiscopi Parisiensis, qui ejus acta ex Urgelitana ecclesia codicibus descripsit. Et alendo vestibus habitum non fuisse anno quem assignat Mariana 910. nam anno Arnulfus Narbonæ archiepiscopus qui eli præfuit, ante 25. ut minimum annos obiisse. Nam Aimius Arnulfi successor jam anno 915. Narbonenlis erat archiepiscopus, ut intelligimus ex concilio Cabilonenli illius anni, cui interfuit.*

Anno Christi 912.

VITA LANDONIS PAPÆ.

Landonis pontificatus ideo pretium.

LANDO patria Sabinus, Trasii filius, fuccel- C fit Anaítasio pontifici anno Chriíti nongentelimo duodecimo, tempore Conltantini ozzavi imperatoris orientalis. Hic ad importunam inflantiam potentiílimi, nobiliílimi, & impudentiílimi fceleri Theodoræ, quæ duas filiarum, & unam matrem Sergio papæ, Theodoram vero alteram Adelberto marchioni Tuícim proítituerat, & per hoc monarchiam urbis tenebat, Joannem, quem illa turpiílime deperibat, ex Ravennate archiepiscopo Bonoratenlem eccetit, deJanctoque Petro Ravenaate archiepiícopo, eumdem in ejuídem ecclelíæ Ravenatis archiepiícopatum transtulit. Et paulo poít quam rem tam fadam perfeciílet, inquit Luitprandus libro 2. cap. 13. ex hac vita migravit.

Anno Christi 912.

CONCILIUM LUGDUNENSE.

Anno Christi 912.

Anno DCCCXII. celebratum.

Ecclesiæ Gallic. Epilcopatus.

HUIC Synodo adfuiíle Auítorium Lugdunen- D lem Archiepiícopum, nec non Walonem Æduenlem, Argrinum Lingonenlem, Ardradam Cabillonenlem, & Gerardum Matilconenlem Epiícopos, atque lingulos lubícripliíle cartæ donationis in gratiam Abbatiæ Sancti Stephani Divionenlis hoc anno factæ, collegitur ex ejuídem Cartulario.

Anno Christi 913.

CONCILIUM TURONENSE.

Anno Christi 913.

Anno Christi 913.

Anno Christi 913

Anno Christi 913. Speculi hist. lib. 24. c. 56.

fi 912. factum est, relatæ sunt ad Turonas sacræ reliquiæ. In reditu, *inquit Pinctorius Bellovacensis*, *qui hanc historiæ Odonis partem in compendium redegit*, quicumque qualicumque incommodo detenti, etiam non rogantes, etiam non volentes sunt tanti. Nam duo paralytici ex morbo suo victum quærentes, audientes quæ fiebant, communicato consilio, aptatis baculis sub ascellas repere magis quam ferre cœperunt: fugientesque, inviti tanati sunt. Quod ipsi postea invitis confessi sunt, non audentes celare. Ingresso autem Martio fines parochiæ suæ, tempore brumali, omnia frutecta vestita sunt foliis & floribus; & tam cerei quam lampades accendebantur (quæ divinitus missa, maximè in duabus basilicis in ejus nomine consecratis,

Anno Christi 914.

VITA ET EPISTOLÆ JOANNIS PAPÆ X.

JOANNES, de quo supra in Landone, ex archiepiscopo Ravennate factus est pontifex; vel potius pleudopapa, dum nondum nonagesimus duodecimus *, tempore Constantini imperatoris orientalis. Theodora meretrix impudentissima in Q huius spectet decorum vehementer exardens, Landonis pontificis subrogari procuravit eumdem, quem ipse Landoex Bononiensi episcopo archiepiscopum Ravennatem ordinaverat. Fecerat illud Theodora, inquit Luitprandus, ne amatis dicessorum militarium interpositione, quibus Ravenna fequestratur a Roma, carissimo coqcubitu potiretur: ita impudicus homo meretricis viribus Romæ pollens, ludos eis ephebicos & gymnicos fedis invexit. Quod ut fieri potuisse credas, memineris lector, Theodoram, ut refertur Luitprandus, quas habuisse filias, unam Maroziam nomine, quam Sergio pleudopontifici prostituit: alteram Theodoram, quæ per adulterium ex Adelberto Tuscie marchione suscepit Albericum, qui hoc tempore urbi Romæ principatum usurpabat, cique fere fortes dominabatur: præterea Marozium post obitum Sergii nupsisse Widoni filio Adelberti legitimo Tuscie principi, cujus tanta erat potentia, ut rex postea quam marchio videretur appellandus. His ductibus agitabatur navicula Petri. Verum Christus in qa dominari patiebatur illam istis procellis operiri & immergi, sed non plane absorberi. Nam liberatam ab infinitis hæresibus, contra graviffima scandala reddidit adeo tutam, ut quia de causa hæresiei novatores Ecclesiam velut impalibasdemant, eamdem ob causam Ecclesia ipsos exsibilat. Deo gratia Deum laudent & benedicant. Initium pontificatus Joannis ad annum Christi 912. * referendum esse, certo argumento colligitur ex chronico Cassinate B Sicilii Ebulitani lib. 1. cap. 2. ubi ingentem victoriam de Saracenis obtentam, dicit contigisse anno Redemptoris nostri 915. indictione 3. invasionis vero Joannis anno 1. Quod si ita sit, quo ea affirmare eum anno 912. fe in sedem apostolicam intruisse. Ex rebus sub hoc pontifice gestis verissimile est colligitur, quod qui invasor, fur, & latro ingressus erat, accedente elogii confensu legimus Romanos pontifices haberi coperit, quando copis suis cum Alberico filio Adelberti marchionis Tuscie conjunctis, cum eodem contra Saracenos in pretium venit. Nam post Saracenos debellatos diversæ legationes ex diversis orbis partibus pro

Anno Christi 915.

A in Majori Monasterio, & ecclesia novi cultri, in qua nunc usque servatur; & decreta servare in omnibus ecclesiis campanæ divinitus pulsibantur, nemine tangente. Factum est hoc anno a translatione ejus xxxi. Id. Decembr. & Synodali authoritate decretum est, ut hoc festum celebre agerétur, ab Adalardo archiepiscopo Turonensi, & Raymone Aurelianensi frætre Adalardi, Mainolo Cenomanensi, Lupo Andegavensi, & suffragantes totius provinciæ episcopis.

G. C. in S. Odonis libello gestum hoc memoratur anno 887. sed vel Odonis, vel librarii errore fit. Id enim verisimile dicit Odo anno qua Rollo ad Chiftum conversus est: B quem annum Christi 912. facile certum est.

Anno Christi 914.

Ordinatio Joannis pseudopontificis.

Joannes papa per Theodoram meretricem ordinatus in sedem romanam.

Theodora per quas urbs dominabatur.

Joannes papa ad Theodoram meretricem.

Joannes papa ad Theodoram meretricem.

Joannes papa ad Theodoram meretricem

sacrilegium commisit, placuit eum in ordine ecclesiastico non haberi. Unde beatus Augustinus XLVII. evangelii homilia Joannis dicit: Ecce inter sanctos est Judas, ecce fur est Judas: & ne contemnas, fur hic sacrilegus est, non qualiumcumque fur loculorum, sed dominicorum loculorum, sed sacrorum. Et post pauca: Quicumque aliquid de ecclesia aufert vel fraudat, Judæ proditori comparatur.

V.

Hos ecclesiæ thesauros episcopis, & comitibus, & fautoribus, pro sua ordinatione dedit, non præ oculis habens statuta Africani concilii, quibus præcipitur ut nullus per pecunias ordinetur, ita inquiens: Si quis episcopus per pecunias obtinuerit dignitatem, dejiciatur, modis omnibus abscidatur, sicut Simon magus abscissus est a Petro. Item in concilio Chalcedonensi: Si quis episcopus, presbyter, aut diaconus sub pretio Spiritus sancti gratiam obtinere voluerit, proprii gradus periculo subjacebit: & nihil ex hac ordinatione vel promotione, quæ est per negotiationem facta, proficiat, sed anathematizetur.

Can. 2.

VI.

Jam dictus Hilduinus ad cumulum suæ damnationis, ante venerabilis Herimanni præsentiam veniens, super sacra nefanda juravit, quod ego Carolus episcopium Tungrense dederim, & quosdam ex clericis & laicis jurare compulit. Quod quam sit absurdum quamque vitandum, sparsim sanctarum scripturarum testimonia approbant.

VII.

Memoratus præterea Hilduinus per domnum Herimannum episcopum tertio vocatus ad synodum, ut contra hæc quæ sibi objiciuntur responderet, si justam causam haberet, aut, si non posset, canonum feriretur spiculis. Qui quoniam quidem venire distulit, incidit sententiam Bonifacii papæ ita dicentis: Probat vera esse illa quæ adversus se dicta sunt, qui ad ea confutanda adesse minime vult. Et ne dubitet, quod ita judicium nocens subterfugit, quemadmodum ut absolvatur qui est innocens quærit. Et post pauca: Confitetur enim de omnibus, quisquis subterfugere judicium posse dilationibus putat. Item ipse: Si adesse voluerit, præsens si confidit ad objecta respondeat. Quod si adesse neglexerit, dilationem sententiæ de absentia non lucretur.

Epistola ad Patroclum & alios episcopos.

VIII.

Omnes tam clerici quam laici supradictæ ecclesiæ, nostram adeuntes sublimitatem, luctuosis vocibus innotuerunt, quod jam sæpe memoratus Hilduinus cum suis prædonibus bona illorum diripuit, omnemque illorum facultatem & supellectilem abstulit, nihilque illis remansit, unde saltem sibi victus sufficientiam adhiberent. Addentes etiam in precibus, ut vestro consilio citius ageretur, ne amplius prædæ & direptioni paterent: sed illis ad ordinandum daremus pontificem Richerum, quem concorditer elegerunt. De quibus videlicet omnibus hic capitulatim insertis vestrum precamur pontificium, ut propter Deum, & debitam quam nobis polliciti estis, fidelitatem, pro viribus exinde adjuvetis, ut noster honor in hujusmodi negotiis amplius non decrescat, & status sanctæ Dei ecclesiæ stabiliatur.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S.J.

ª *Adversus Hilduinum.*] Totius controversiæ summam compendio refert Flodoardus in chronico DCCCCXX. *Hoc anno, sequenti quoque, agitatur inter Hilduinum episcopum & Richarium abbatem de episcopatu Tungrensi contentio si quidem rex illud episcopium Richario, quia Hilduinus a se desciverat, cui prius ipsum concesserat, dedit, Hermannus vero archiepiscopus Hilduinum ibi episcopum, eligente clero ac populo, favente necnon Gisleberto, quem plurimi Lotharienses principem relicto Carolo rege delegerant, ordinavit. Carolus vero reversis ad se Lothariensibus & ipso Gisleberto, Richario abbati, non Hilduino, ipsum episcopatum consentiebat:* & an. DCCCCXXII. *Richarius, qui Romam profectus fuerat propter episcopium Tungrense, reversus est ordinatus a Joanne papa episcopus, Hilduino ab ipso papa excommunicato, qui etiam illo abierat.*

EPISTOLA HERIMANNI ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS, ad Richarium abbatem.

Mittit ei literas Joannis papæ, quibus Romam una venire jubebantur.

Magnifice venerando omnique dilectionis affectu veraciter colendo Richero ª abbati, Herimannus sanctæ Coloniensis ecclesiæ servorum Christi famulus, præsens & permanens vale in Christo.

ª Prumiensis Monasterii. H.

SANCTIMONIAM vestram, ut sæpe solemus, etiam nunc denuo postulamus, quo nostræ senectutis imbecillitati impræsentiarum incumbenti, pia intentione memores, orationum vestrarum remedia, quibus plus omnibus indigemus, impendere non dedignemini: nihilominus ambigentes, quin idipsum pro virium sufficientia pro beatitudine vestra die noctuque agere minime cessemus. Ceterum intimetur almæ reverentiæ vestræ, his nos diebus epistolam ex domino papa Joanne transmissam accepisse: quæ quid contineat, sine permutatione literæ vel syllabæ, in hoc exemplari liquido perspicere licebit.

EPISTOLA JOANNIS PAPÆ X. AD HERIMANNUM ARCHIEPISCOPUM Coloniensem.

Jubet ut Romam veniat una cum Hilduino & Richario, qui de Tungrensi episcopatu contendebant.

Joannes episcopus servus servorum Dei reverentissimo & sanctissimo confratri nostro Herimanno sanctæ Coloniensis ecclesiæ archiepiscopo.

CUM simus dominicæ plebis superna miseratione rectores, studiosius nos convenit Dei præsidium pro subditorum sæpe cogitare salute, ne frustratis, quod absit, animabus antiqui hostis insidiis, ante omnium pastorem districtam cogamur solvere rationem: quia ideo fidelis servus & prudens domini super familia constitutus esse dignoscitur, ut congruo tempore det illis fructum. Congruo tempore sacerdotes propositi Deo fructum dant, cum pro salute omnium sibi subditorum quod opportunum est offerunt. Et quia vestra fraternitas sententiam apostoli reprobavit operando, qui monet nullo modo alicui leviter manus imponere, cum Hilduvinum, canonicis sibi obviantibus regulis, absque clericorum electione, & laicorum acclamatione, Gisleberti metu, episcopali infula decorare non denegastis, cum prisca consuetudo vigeat, qualiter nullus alicui clerico episcopatum conferre debeat, nisi rex, cui divinitus sceptra collata sunt. Quo vero ordine Gislebertus hoc quod illi concessum non est agere non metuit, ut arbitror, quia illicite præsumpsit, rationabiliter imbecille permanebit. Tamen quia Richerus, ut Caroli regis testimonium perhibet, atque nostri dilecti filii Berengarii gloriosissimi Imper. literæ testantur, primitus a clero electus, & a populo expetitus est: cur donum S. Spiritus, quasi temporale commodum, cui non licuit imponere non distulisti, omnino miramur, cum scriptum sit: *Intelligens gubernacula possidebit.* In veteri etiam testamento divina lege sancitum est, ut sacerdotes de sacrificio domini pectusculum sumant. Non equidem ob aliud, nisi ut sacrificio dicant, quid de semetipsis ipsi suo conditori debeant immolare. Et cum nosmetipsos Deo offerre sedulo debeamus, cur alios errantes sequi non contemnimus? cum scriptum sit: *Si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris.* Igitur quia magis hominis quam Dei formidine metuistis, quod inutiliter gestum est, nostra imbuti admonitione, ut citius emendare delectemini omnino monemus. Valde namque admirari non distulimus, cur contra rationem absque regis jussione agere pertentastis: cum vobis reminiscentibus hoc nullo modo esse debeat, ut absq; regali præceptione in qualibet parochia episcopus sit consecratus. Tamen mediante Octobrio ad limina apostolorum cum Hilduvino & Richero venire satagite, ut ante præsentiam nostri nostrorumque episcoporum coadunati, quid ex hoc canonica jubeat auctoritas explicare non denegetur. Et si forsitan pro paganorum metu tunc venire non valetis, in Kalendis Aprilis, omni occasione postposita, ad nos quantocius, sicut superius statutum est, pervenite. Et tunc omni errore radicitus extirpato, qui dignus inventus fuerit, per ostium ingrediatur in ovile ovium, & non aliunde, ut fur æstimetur. Quia nos Caroli regis decus nullo modo auferre volumus, sed pro vigore atque dilectione, vel consanguinitate nostri dilecti filii Berengarii gloriosissimi Imperat. ut prior antecessorum suorum regum mos fuit, eum ita illibatam atque inconcussam dominationem obtinere delectamur: & sicut priores suos antecessores, nostrorum antecessorum auctoritate, episcopum per unamquamque parochiam ordinare probabiliter statutum est, ita ut Carolus rex faciat confirmando jubemus. Tamen usque ad illud temporis, sicut superius statutum est, Leogis episcopatus in vestra maneat potestate: ita ut Hilduvinus illic aliquod sacerdotale ministerium nullo modo audeat exhibere.

I. Tim. 5. — Prov. 1. — Levit. 7. — Jerem. 15.

Pergit Herimannus.

His apostolicis Romam vocati præceptis, ejusdem domini papæ sanctorumque canonum auctoritate, eo vos præscripto inevitabiliter invitamus tempore. Valere vestram optamus almitatem, semper memores vestri memoris.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

Richero abbati.] Abbas erat Prumiensis monasterii: Gislebertus vero, quem Lotharienses ducem sibi adsciverant, ut dictum est, comes de Capræmonte dicitur a nonnullis.

EPISTOLA II. JOANNIS PAPÆ X. AD CAROLUM III. REGEM.

Significat se ad Herimannum scripsisse, ut cum Hilduvino & Richario Romam veniat: Hubertum etiam ob ecclesiæ Romanæ deprædationes excommunicasse.

Joannes episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Carolo glorioso regi.

CUM sincera in vobis caritas, atque perfecta mansuetudo clarescat, quia divina dispensatione hoc agitur, conditori nostro Deo immensas gratiarum actiones referimus. Unde hortantes vestram filiationem monemus, ut semper soliciti manentes, subditos quoque vobis commissos per abrupta diutius ire non permittatis. Quia in hoc vestri regni sceptra sublimia maneat, cum Spiritus sancti dispensatione quod inutiliter gestum est emendare non negligitis. Noster namque dilectus filius Berengarius gloriosissimus imperator apostolatui nostro literas ex Richero a vobis electo in Leodio, atque a cuncto clero & populo, transmisit: & qualiter Gislebertus vester infidelis Hilduvinum illic consecrare præcipiendo non formidavit. Nos vero, prece dilecti filii nostri moti, Herimanno archiepiscopo nostri apostolatus apices transmittere studuimus, quatenus mediante Octobrio cum illis pariter junctus ad limina apostolorum non differat venire: ut tunc probabilibus documentis canonice, qui dignus est, approbetur; qui vero indignus esse contemplatur, tunc reprobatus appareat. Usque ad illud vero tempus, ut Hilduvinus in supradicta ecclesia, quæ Legia dicitur, aliquod regimen detinere, & sacerdotale officium exhibere non audeat, commonendo præcipimus. Tamen quia dilectio nostri filii in vobis abundanter emanat: dignum est sinceritas atque consanguinitas vestra ut in illo promptius appareat; & ita fidissimus ex vestra dilectione permaneat, quatenus ex illius adminiculo in præsenti cognoscatis. De hoc vero quod Gislebertus contra vestra sceptra inutiliter gessit, valde doluimus: eo quod prisca consuetudo, & regni nobilitas censuit, ut nullus episcopum ordinare debuisset absque regis jussione. Et quia Herimannus archiepiscopus, magis hominis quam Dei formidinem metuens, Gisleberti jussione Hilduvinum consecrare non distulit, hac pro ratione sententiam vocationis illi transmisimus, ut mediante Octobrio, &, si pro metu paganorum venire tunc nequeunt, in Kalendis Aprilis, omni remota occasione, tunc nullo modo cum Hilduvino & Richero venire differat. Quia tunc inibi conjuncti, ex decore vestri regni subtiliter colloquentes, ita radicitus hoc quod vobis per Gislebertum contingit extirpare non denegabimus, ut postmodum nec ipse, qui auctor iniquitatis contra vestra sceptra gessit, nec alius aliquis audeat aliquam læsionem vestro in regno inferre. Illud etiam vestræ filiationi innotescimus, qualiter nos juncti cum Berengario gloriosissimo imperatore dilecto filio nostro, ad Hubertum, ut deprædationes atque incendia, quæ in sancta Romana ecclesia committere non formidavit, emendare studuisset, admonendo misimus: qui renitens, atque superba voce hoc contradicens, emendare noluit. Nos autem, secundum nostri ministerii effectum, illum sub excommunicatione misimus, eumque anathematis vinculo alligavimus cum omnibus suis sequacibus. Unde vestræ celsitudini hoc patefacimus, ut nullus vestri regni illum sequatur, vel ei adjutorium impendat, quia non solummodo qui eum sequuntur alligavimus, sed etiam qui ei adjutorium impendere delectantur.

III. AD EPISCOPOS NARBONENSIS PRIMÆ.

Agii metropolitani ordinationem confirmat: Geraldum pervasorem damnat: Agio pallium mittit.

Joannes episcopus, servus servorum Dei, Reginaldo Biterrensi, Armano Tolosensi, Riculfo Elnensi, Gimara Carcassensi, VVigoni Gerundensi, Gerardo Agathensi, Tenderico Lutovensi, Huberto Nemausensi, item Tenderico Barchinonensi, Georgio Ausonensi, Rudolpho Orgelitanensi, ecclesiarum Christi reverendissimis ac sanctissimis episcopis.

SANCTITATIS vestræ literas de metropolitano Agio suscipientes, huic insidias & fraudes Ge-

Geraldi nequissimi ei illatas agnoscentes, valde A doluimus, & quafi nullo corpore fubfiftentes defecimus. Unde veftræ fanctitati notum effe volumus, quia præfatus Geraldus fallidicus, ad hanc fanctam Romanam atque apoftolicam eccleſiam, cui author Deo defervio, veniens, a nobis quafi innocens, furripere voluit epiſcopatum, cujus, licet ejus iniquitatis verſutiam plenius non agnoſcentes, commodare fine canonico cenſura noluimus. Iſte vero, ut multorum veridica relatione compertimus, nefcio quas falſas epiſtolas per furreptionem, quafi ex noſtro nomine vobis perlectas, epiſcopatum Narbonenſem hac occaſione armata manu depredatur, venerabilis Agitio; cujus infidiis captus, venire ad ſanctam fedem apoſtolicam differtur, & alia quamplurima de illo, antequam per veſtras literas, cognovimus audientes. Qua-

Obiit 923. archiepiſcopus 20.

CONSTITUTIONES EX CONCILIO GALTERI ARCHIEP. SENONENSIS.

I.

STATUIMUS, ut abbates, & priores conventuales, qui nec veterint, nec fe excuſaverint, prætendendo canonicum impedimentum, per octo dies ab ingreſſu eccleſiæ ſuſpendantur, & pœna, quantum ad hoc conciliis ſtatuta eſt, ſub commonitione majoris pœnæ; ſi illi annis ſupra his cultabilibus inveniantur[1].

II.

Propter feandala gravia quæ ex monaſtilium converſatione proveniunt, ſtatuimus de monaſtibus nigris, ne aliquem ſtipendium recipiant in domibus fuis ab aliquibus perſonis, niſi de licentia epiſcopi ſui: maxime quia ex clericorum, vel laicorum, cuſtodiæ cauſa minime permittunt apud ſe deponi.

III.

Item communiter omnes in refectorio comedunt, & in dormitorio dormiunt, niſi ex cauſa juſta, & neceſſaria, de licentia ſpeciali abbatiſſæ alterius fieri permittatur.

IV.

Item cameræ monaſtilium omnes deſtruantur, niſi aliqua quæ in ſuſceptione epiſcopi neceſſario reſiſtere, vel ad infirmarias faciendam, vel alia de cauſa, quæ epiſcopo juſta & neceſſaria videatur.

V.

Item quod monaſteria nullatenus exire permittantur, vel extra permoctare, niſi ex magna cauſa, & raro: & abbatiſſis injungatur, ne aliter egredi permittantur: & ſi aliquando abbatiſſis ex cauſa juſta alicui permittant, eidem injungat quod ſine mora revertatur.

VI.

Oſtia ſuſpecta & ſuperflua obſtruantur. Circa hoc autem epiſcopi diligentiam adhibeant & curam per ſe & per miniſtros ſuos; & vitas & converſationes ipſarum reſtringant: ut per eorum diligentiam ſcandala, quæ in præſenti de vita earum proveniunt, ſopiantur.

VII.

Statuimus, ut omnes judices, tam ordinarii quam delegati, temperent ſe & refrenent a generalibus excommunicationibus: nec in generali participantes excommunicent, niſi valde gravis & enormis exceſſus contingat.

VIII.

Monemur capitula ſæcularium perſonarum, maxime cathedralia, ut ipſi conveniant, & ordi-

*1 Abſolutio. *2 Abſolutio.

nent, & tractent, quod in eccleſiis ſuis die & nocte, per ſe & per clericos eccleſiarum, divinum ſervitium aſſidue, competenter, ſecundum numerum inſtitutorum, & facultatem eccleſiarum celebretur, & cetera ſervitium divinum diligentiam & curam adhibeant efficacem, ita quod modus habendi ſe in eccleſia, tam in choro quam extra, eviderter & ſufficienter, ubi emendatione opus erit, emendetur infra annum.

IX.

Monemur etiam canonici & clerici ſæculares, quod ipſi, in habitu ſuo & aliis, præcepta tradita in generali concilio fideliter & obedienter obſerveni.

X.

Statuimus ut in locis ſive prioratibus, ubi conventualis congregatio eſſe eſſe, & facultates illius eccleſiæ ſuppetant, conventus ibidem reſtauretur.

XI.

Item quod in domibus ſive locis, ubi ſolebant eſſe prioratus, ſi facultates locorum ſufficient, monachi vel canonici regulares ad divinum ſervitium C ibidem celebrandum reſtantur.

XII.

Monemus abbates & priores conventuales, quod tot ſervitores in abbatiis & prioratibus ſibi ſubditis inſtituant, & ad hoc ſufficiant facultates locorum, quot ibi deſervire ſolent: & ne penſionem ſive cenſum ab eiſdem exigant, quem non ſolent exigere ab antiquo, niſi forte id cujus ex juſta cauſa ab epiſcopo ſuo permittatur.

XIII.

Statuimus quod clerici ribaldi, maxime qui vulgo dicuntur de familia Goliæ, per epiſcopos, archidiaconos, officiales, & decanos Chriſtianitatis, tonderi præcipiantur, vel etiam rafi, ita quod eis non remaneant tonſuræ clericales: ita tamen quod ſine E periculo & ſcandalo iſta fiant.

XIV.

Item antiquum ſtatutum concilii provincialis renſes renovantes præcipimus, quod quando aliqua terra, propter delictum domini terræ vel baillivorum, fuppoſita fuit interdicto, nullatenus relaxetur, donec ad arbitrium & moderamen relaxantis, presbyteris parochialibus de damnis & de perditis interdicti occaſione illatis plane fuerit ſatisfactum, vel de ſatisfaciendo cautum.

*3 Abſolutio.

*** CON-

ANNO CHRISTI 923. *** ANNO CHRISTI 923.

CONCILIUM CABILONENSE

In Eccleſia S. Marcelli martyris, in ſuburbio.

En Synodi chronolo.

CUm in nomine domini & ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti reſideret dominus Auſterius venerabilis archiepiſcopus in ſuburbio Cabilonicæ civitatis, in eccleſia beati Marcelli martyris, cum archiepiſcoporum & epiſcoporum collegio, videlicet cum Ardrado ejuſdem urbis venerabili epiſcopo, Geraldo Matiſconenſi, Eymino Veſontionenſi archiepiſcopo, Agino Narbonenſi archiepiſcopo, Aliſachar Beliconſi epiſcopo, Odilardo Matiſconenſi: ano videlicet dominicæ incarnationis DCCCCXX. indictione XIII. & nonnulla ibi pro juribus, de ſtatu atque utilitate eccleſiæ canonice diſſuerent: quidam presbyter Beretrius nomine, eorum adiit præſentiam, proclamans B quod quidam presbyter ex nomine quændam villam Sanctinitatem vocabulo ex parentis S. Clementis, quam Beretrius tenebat, contra jus eccleſiaſticum uſurpaſſet. Cujus querimoniam pontifices diligenti examinatione inquirentes decreverunt, ut jam dicta villa Sanctinitatis ad antiquitatem ſuam, hoc eſt ad matricem eccleſiam S. Clementis

ANNO CHRISTI 926. Ex Regi. ad An. CC. 926. p. de Sepp.

ANNO CHRISTI 926.

CONCILIUM ALTHEIMENSE

Anno Chriſti DCCCCXVI. celebratum.

DE Concilio apud Altheim, ſeu Altheim Hermanorum Contractus ad annum 916. Unguris item egreſſi inter alia mala totum pene Alamannium igne & gladio miſerabiliter vaſtant. Ipſo anno apud Altheim Synodus habita. *Monemur etiam ab Arnaldino ſ. Annal. Bojorum, ubi ait:* Anno ab orbe ſervato 916. indictione IV. Kal. Octob. Regni Conradi piiſſimi & Chriſtianiſſimi regis quinto Concilium Sacerdotum ſequenti apud Altheim in pago Rhætiæ conſtitut ab Ottonenſi Epiſcopo, Legato Joannis X. Pont. Max. *Sed hoc* Ottonenſi *tegendum* Ottonis, *qua arte ab ea mora Adelaidis in Aprutio victoriosi poſſet, etiam hodie* Ottonis *appellata. Hujus Concilii, cujus nulla mentio in editione Conciliorum Labbeana, ſuperſunt nova capitula a Burchardo, & Ivone relata. Eius exemplar MS. videtur Seurinus, qui lib. 4. Rerum Mogunt. in Hetigero Archiep. ait, eum Concilium indixiſſe Altemelmis signo adſcripto Pontificum Legatum Petrum Ottonſium Epiſcopum an. 906. 12. Kal. Octob. Comedi Imperatrix anno V. Sed cum neque Coronatus eo anno Rex aut Imperator, neque Hetigerus Archiepiſcopus eſſet, vera affirmat, in temporis notatione mendum aliquod inesſe. Variæ Canones in eo conditi colligi ex variis titulis Burchardi & Ivonis, ipſum ſervatis numeris, qui apud utrumque reſpondentur. Verba Burchardi utpote antiquioris propono. Hæc Concilii*

PRÆFATIO.

REGIS Conradi piiſſimi & Chriſtianiſſimi Regis quinto, congregata eſt ſanctæ generalis Synodus apud Altheim in pago Rhætiæ, præſente videlicet domini Joannis Papæ Apocriſiario ſanctæ Ottonis Eccleſiæ (*apud Ivonem perperam legitur* ſanctæ Othonis Eccleſiæ) venerabili epiſcopo. Hoc quatenus [*Ivo perperam habet* aliquo modo] C diabolica ſemina in noſtris partibus exorta extirpare, & vitia ejus, & machinationes quorundam perverſorum hominum ſedare, & eliminando purgare debetur. Tranſacto igitur triduano jejunio, de ſanctis Canonibus ibi orbita celebratis, convenimus in Eccleſia S. Joannis Baptiſtæ, & mafticonedinus. Tum demum præſatus S. Petri, & domini Joannis Papæ Miſſus, profertem chartam a pontificis literis inſcriptam, qua mentbatur (*Ivo male habet*, commovebamur) arguebamur, & infruebamur de omnibus ad veram religionem Chriſtianæ fidei pertinentibus. Quæ omnia (ut juſtum & dignum erat) humiliter accepimus, diligenter tractavimus, & devoto affectu omnimodo ampleſtebamur. Ergo Evangelicum præceptum & inſtitutionem ſalubertimam Ischyrnabili voce protulimus, qua arguebantur Phariſæi & Scribæ: *Mundate*, inquit, *prius qua intus ſunt.* Matth. 23. Et item: *Vide prius ne trabem de oculo tuo* ; ac poſt- Matth. 7. 5. phetium illud: *Ingens populi Sacerdotes mali. Per-* pendentes, & diſcutiendo nostmetipſos inſpicientes, & in medium permiſtas familiæ digno fructu ad terram nos projicientes, deſtevimus negligentias innumerables, & peccata noſtra graviſſima. Deinde hortatus domini Petri contra noſmetipſos & vitia trati, adjutante primo Sancto Spiritu, & E miſeratione, capitula infra notata ad correptionem tam noſtram, quam Chriſtiani populi ſtatuendo collegimus: *Barch. lib. 11. cap. 68. & Ivo par. 14. cap. 216. utrumque ex Concil. apud Altheim.*

CAPITULA.

V.

De to ſi quis cum nonne alterius vicunte ceſſoriacatus fuerit.

Illud vero communi decreto ſecundum

Cano-

[1] Conciliam illud mutilum abſque principio ſive fine de Laude, & ex eo Labbeis. Nos integrum hic damus ex nono Anecdotorum Thefauri PP. Martene & Durand tom. 1v. p. 71.

ANNO CHRISTI 916.

Canonum inſtituta definimus, & præjudicamus, ut ſi quis cum uxore alterius, vivente eo fornicatus fuerit, moriente marito Synodali judicio aditus ei claudatur illicitus; ne uterius ei conjungatur matrimonio quam prius poſſuit adulterio. Nolumus enim, nec Chriſtianæ religioni convenit, ut ullus ducat in conjugium, quam prius polluit per adulterium. *Burchard. lib. 9. cap. 74. & Ivo par. 8. cap. 211. uterque ex cap. 5. Concilii apud Altheim.*

VI.

De Epiſcopis, qui ſibi ſubjectos ſeducunt communicantes cum excommunicatis.

Scimus ſacra auctoritate ſcriptum, qui excommunicato communicaverit, excommunicetur. In hoc nos ſaremur Epiſcopi, & presbyteri, & clerici poenaliter peccaſſe: quod impoſterum Deo auxiliante & emendare, & evitare cupimus & præcipimus. *Burchard. lib. 11. c. 69. & Ivo par. 11. cap. 117. uterque ex cap. VI. Concilii apud Altheim.*

VII.

De eadem re.

Placuit ſanctæ Synodo, hunc errorem quaſi impium ab Eccleſia amovere: quia animarum curam a Domino accepimus, non pecuniarum. Inde & redditurі ſumus domino rationem, & accepturi propter ſuam miſericordiam æternam retributionem, vel juſtam damnationem. *Burchardus ibid. cap. 70. & Ivo ibid. cap. 118. uterque ex cap. 7. ejuſdem Concilii.*

VIII.

De Epiſcopis, ut non ſint malum exemplum populo.

Bonum exemplum populis ſe ipſos Epiſcopi vel Sacerdotes debent præbere, & oſtendere non ſolum dictis, verum & factis. Propter hoc enim ſtatuimus, minime unquam impoſterum contra ſacra ſtatuta aliquo modo communicemus excommunicatis, & dijudicemus (*In bonne perperam legitur*, dijudicamus) noſmetipſos, quatenus, in futuro non judicemur a Domino. Sequi cupimus dicta & ſtatuta S. Gregorii Papæ, & pœnitentiam dignam agere voluimus ſecrete in Monaſterio, quia publice nequimus (*non nequivimus, ut male apud Ivonem*): in futuroque prædicta omnibus modis Deo propitio vitare volumus. Eamdemque legem ſtatuentes, Presbyteris, Diaconibus, & omni Clero, ſi de gradu deponi noluerint, ut fideliter obſervent, & aliis ſervare prædicent. *Burchardus ibid. cap. 71. & Ivo ibid. cap. 119. uterque ex cap. 8. ejuſd. Concilii.*

IX.

De correctione Epiſcoporum, qui cum excommunicatis communicaverint.

Auctoritate Apoſtolica firmamus dicta, & præcepta ſanctorum canonum, & interdicimus, quandiu quis excommunicatus fuerit, ut nullus noſtrorum Epiſcoporum ei audeat communicare, vel cum eo in Eccleſia orare. Et laici, qui ſecuti ſunt nos, ut dicunt, errando, et ſequendo nos modo, nos qui noſmetipſos (*Ivo habet nos autem noſmetipſos*) per pœnitentiam macerantes corrigendo, et viam eis vitæ prædicantes, et aperientes: ut reſipiſcant a diaboli laqueis, a quibus per noſtra mala exempla capti tenentur, et ad veram matrem Eccleſiam per pœnitentiam revertantur. *Burchardus ibid. cap. 72. & Ivo ibid. cap. 120. uterque ex cap. 9. ejuſdem Concilii.*

X.

De Epiſcopo inculpato, qui ad Synodum vocatus venire contempſerit.

Richuvinum Epiſcopum, qui contra ſanctorum Canonum ſanctiones Arzburgenſem Eccleſiam invaſit, quem ad ſanctam Synodum per literas noſtras invitavimus, et venire contemnens, nec Vicarium ſuum miſit, auctoritate ſancti Petri, ego Joannes Vicarius Apoſtolici, ex præcepto ſanctæ præſentis Synodi injungendo vocamus iterum, et præcipimus, quatenus ad Concilium, ideſt Mai Moguntiæ indictum a Metropolitano Epiſcopo ſuo ad præſentiam venerabilis Herigeri Archiepiſcopi, et confratrum ſuorum veniat, ſuæ inobedientiæ et perverſitatis ibidem juſtam rationem redditurus. Sin autem negligenter et non egere parvipenderit, abſtineat ſe a proprio gradu, donec Romam veniens, coram domino Papa, et ſancta Eccleſia reddat rationem. *Burchardus lib. 1. cap. 162. ex cap. 10. hujus Synodi.*

XI.

De Epiſcopis ad Synodum vocatis, & venire, & Miſſos ſuos mittere detinentibus.

Placuit ſanctæ Synodo Epiſcopos, qui vocati de Saxonia ad ſanctum Concilium non venerunt, nec ſecundum canones ſacros Miſſos ſuos vel Vicarios direxerunt, gravi increpatione objurgare, et pro culpa inobedientiæ increpare. Unde iterum eos fraterna charitate ad condictum Concilium invitamus, et vocamus. Quod ſi hoc, quod non optamus, pro nihilo duxerint, et venire noluerint, juſtamque rationem inobedientiæ ſuæ reddere detrectaverint, Apoſtolica auctoritate interdicit eis Petrus ſancti Petri et Papæ Miſſus, una cum ſancta Synodo, Miſſas celebrare quouſque Romam veniant, et coram Papa, et ſancta Eccleſia dignam reddideriint rationem. *Burchardus lib. 1. cap. 32. ex cap. 10. ejuſdem Synodi, ſed loco cap. x. videtur legendum cap. XI. Aventinus enim verisimile capitulii meminit, ideoque verisimque in hoc Concilio conditum.*

XXVII.

De Clericis, qui fugerint Eccleſias ſuas, & de ſervis qui dominos proprios fugerint.

Sanctus Gregorius dicit: Clericum fugientem ab Eccleſia ſua, vel ſervum fugientem dominum proprium, & nolentem reverti, judicamus communione privari, quoadúſque ad propriam Eccleſiam, vel ad dominum ſuum redeat. Et item: Clericum fugitivum ſuo Epiſcopo vel domino ſuo decernimus Apoſtolica ſententia reſtitui, vel excommunicari una cum illis, qui ei communicaverint. *Burchardus lib. 11. cap. 78. ex cap. 27. ejuſdem Concilii;*

XXVIII.

De Clericis, qui a Dominis ſuis liberi facti ſunt.

Nullus Clericus ad gradum Presbyteriі promoveatur, niſi ut ſcriptum in canonibus habetur. Si enim propter Dei dilectionem qui de ſervis ſuis quemquam elegerit, & docuerit literas, & liberrati condonaverit, & per interceſſionem erga Epiſcopum presbyterum effecerit, de ſecundum Apoſtolos victum & veſtitum ei donaverit: ille autem poſtea in ſuperbiam elatus Miſſam dominis ſuis & canonicas horas obſervare & pſallere renuerit, & eis juſte obedire, dicens ſe liberum eſſe noluerit, & quaſi liberе cujus vule homo ſtat, hoc ſancta Synodus anathematizat, & illum a ſancta communione arceri judicat donec reſipiſcat, & domino ſuo obediat ſecundum canonica præcepta. Sin autem obſtinato animo & hoc contempſerit, accuſetur apud Epiſcopum, qui cum ordinavit, & degradetur: & far fervus illius idem dominі ſui ſicut natus fuerat. Quiſquis vero talem ſecum habuerit, poſtea quam rem prædictam illius audierit, & domino ſuo reddiderit, vela ſe projecerit, five Epiſcopus, five Comes, five Clericus, five Laicus, anathematis illius ſocietate nodatus, pœnam excommunicationis luet. *Burchardus lib. 2. cap. 234. ex cap. 38. Concilii apud Altheim habiti, cui interfuiſſe Conradum regem dicit, quod & in ſyris ſupra citatis etiam tetigerat.*

Aventinus citatum addit, in hoc Concilio decretum fuiſſe, ut quiſquis Regi ſidem non ſervaret, aut rebellare contra ſacrum ſuerit, excommunicetur. Ad hæc Erchingerus, quadoquidem cum ſuis vitæ regis, Domini ſui, inſidiatus fuerit, a claſſibus Reipublicæ arcendum per exactum ſabbatum eſſe, ut qui in maleficio ſuetus expiaret. Denique Erchingerum, Bertholdum, Burchhardum, Arnulphum, quod decreto Synodi non ſteriſſet, in numero impiorum hiberiorum, omniſque rerum ſermonem deſperet. Terra Rhætia Pannoniam uſque extenditur, ideoque Concilium illud in confinio Rhætiæ & Noricæ congregatum. In Geographia enim Synodus a Nicolao Sanſſone edita Altheimum inter Salisburgum & Dietzelgiam locatur, ubique in inferiori Bavaria. By

IN QUO ERLEBALDUS COMES EXCOMMUNICATUS,

Poſt mortem eſt abſolutus anno DCCCCXXI.

De hac Synodo, cauſſisque, ob quas Erlebaldo inſtituta fuerat excommunicatio, ſcribit in hac verba Flodoardus libro IV. hiſtoriæ cap. XVI. Excommunicaverat, *inquit*, Heriveus præſul Erlebaldum comitem Caſtricenſis pagi, propter Remenſis epiſcopii terram quam pervaſerat, ibique manitionem quamdam ſuper Moſam conſtruxerat, indeque frequentia eccleſiaſtice familiæ mala ingerebat. Inſuper & eaſdem Altenotem furtim irruperat. Sed cum nec ita ceſſaret a malis quæ corperat, pergit archiepiſcopus cum ſuis ad capiendam munitionem quam ille conſtruxerat. Materiaſque nomiabat: quam per quatuor pene hebdomadas obſidens, deſerente tandem Erlebaldo, cepit, & diſpoſitis inibi cuſtodiis Remis rediit. At Erlebaldus profectus ad regem, qui tunc temporis in pago Warmacenſi contra Henricum principem Trenſirhenenſem, ibidem ab hoſtibus regis ſibi ſupervenientibus interemptus eſt. Quem tamen poſtmodum in ſynodo, quam apud Troslejum idem dominus archiepiſcopus cum diœceſanis ſuis habuit, interceſſente rege, de obnixe ſtagitante, a vinculo excommunicationis abſolvit. *Flodoardus idem in chronico:* Anno, *inquit*, decccxxi. Synodus apud Troslejum habita, cui præfedit Herivеus archiepiſcopus, præſente quoque Carolo rege, cujus obtentu Erlebaldus ibi Caſtricenſis abſolvitur. *Hæc ibi hoc anno, extera expoſuimus anno præcedenti.*

ANNO Christi 922.

CONCILIUM CONFLUENTINUM

Octo episcoporum, præsentibus Carolo Franciæ, & Henrico Germaniæ, regibus.

Burchard. l. 2. cap. 50. hunc Sabor nensem ex Ivo p. 2. c. 66. genit. an. 922. Heold.

ANNO dominicæ incarnationis DCCCCXXII. A apud Confluentium pulcherrimum Rheni principum, Caroli videlicet & Henrici regum reverendissimorum, congregati sunt episcopi numero octo, Herimannus Agrippinensis archiepiscopus, Herigerus Mogontinensis archiep. Thiedo Wirceburgensis epise. Luthuricus Mindunensis epise. Dotto Osnebrugensis episcopus, Ratbgarnus Wormatiensis epise. Richavinus Strazburgensis epise. Uncuvanus Padebiunensis episcopus, cum abbatibus, aliisque facti ordinis viris quamplurimis.

CAPITULA.

I. De incestuosis qui admonitione sacerdotum contemnunt.

Burchard. ibid. Ivo ibid.

Qui ipsi cooperance, & sententias eorum confirmante domino Christo, in synodali reddentes conventu, multi utilia, ac sanctæ Dei ecclesiæ profectura, saluberrimæ tractantes consilio, inter cetera quæ statuerunt hoc maxime necessarium, & instanti prob dolor tempore pec abulionem frequentissimum cognationis incestum summa B cautela virandum firmaverunt: hoc est, Ne ullus Christianus infra decimum septimum genu nuptias copulare præsumat.

II. III. IV. non extant.

V. De laicis qui proprias ecclesias habent.

Burchard. l. 2. cap. 50. p. 2. c. 67. Ivo p. 2. c. 67. Burchard. Ivo. Burchard. l. 2. cap. 50. Ivo p. 2. c. 68. Burchard.

Si laici capellas proprias habuerint, arazione & auctoritate alicujus habeatur, ut ipsi decimas accipiant, & inde canes, aut generaciarias * suas pascant; sed potius presbyteri ecclesiarum eas accipiant, & inde restauratione ecclesiarum, & luminaria, & hospitum ac pauperum receptionem exhibeant, & pro sancta ecclesia, ac pro statu regni, Dei misericordiam flagitide impleorent.

VI. De ecclesiis monachorum.

Hoc quoque statuum est, quatenus eccle-

* Ita, Spelmannus. C

sias quorumcumque monachorum in singulis B. 2. c. 69. Ivo p. 2. c. 69. parochiis sitæ, episcoporum, ut decet, divinitus subdantur regiminis, cisque debita obsequia in exercendis ecclesiastice curæ negotiis solicite exhibeant. Ipsi procul dubio monachi episcopis suis in omnibus obediant.

VII. De eo qui Christianum mancipium fidem, &c. contrahere.

Item interrogatum est, quid de eo faciendum sit, qui Christianum hominem feduxerit, & sic vendiderit: respondumque est ab omnibus, homicidii reatum, ipsum hominem sibi contrahere.

VIII. De illis qui dum sua proprietatis loca alienabi dare videntur, decimam rem suam tradere se posse cognoscant.

Burchard. l. 2. cap. 50. Ivo p. 2. c. 70.

Si quis vero laicus vel clericus, seu utriusque sexus persona, proprietatis sue loca, D vel res alicubi donare delegaverit, decimationum provenientium priori ecclesiæ legitime signarum inde abstinere nullam habeat potestatem. Quod si facere tentaverit, talis traditio irrita prorsus * ducatur, & ipse ad emendationem ecclesiasticæ. coerceatur centura.

* Ita, Spelmannus. C

OBSERVATIO GABR. CossARTII S. J.

Hoc concilium recte huic anno attribuit V. Cl. Petrus de la Lande, Burchardum secutus. Et facit aliquis conflictus, controversiæ apud Joannem Germanicum, neque pacificis nemo 922. ipse interfuit Henricum Germaniæ regem, qui cali anno 919. regnum adeptus non erat.

Canones collegerunt ex variis retulis Burchardi, utpote antiquissimi levere, apud quem tamen reperiuntur. Olim Ivonis fuerunt, ex Ivone & Burchardi contextibus orti. Secundus, tertius, quartus apud eos non exstat. Certeos propositionis ipsum servatis cameris, quos apud illos reperiuntur.

Concilio locum recte observant idem fuisse Confluentes ad Rhenum, qui Germanorum, accolarum regni, desiderium felicem Francorum & Orientalium. Quæ fuit eadem causa, cur Rempam exitum anno superiore regni eidem conveniens.

ANNO Christi 924.

CONCILIUM APUD TROSLEIUM

IN QUO ISAAC COMES CUM STEPHANO

Episcopo Camaracensi reditæ in gratiam, anno DCCCCXXIV.

Burchard. l. 2. cap. 50. Ivo p. 2. c. 71. Ex nova Historia Ancoriana tom. IV.

FLODOARDUS *in chronico* : *Anno, inquit*, A pluribus qui aderant, Francie comitibus.

DCCCCXXIV. Isaac comes quoddam castellum Stephani Camaracensis episcopi dolosa infestatione comprehendit. *Et post alia*. Synodus episcoporum Remensis diœceseos apud Trosleium Odolbri mense habita, Soisso archiepiscopo presidente: in qua Isaac comes ad emendationem & satisfactionem venit pro his quæ prave adversus ecclesiam Camaracensem perpetraverat: & vadatus urgenti libras centum, pacatur cum Stephano præsatus archiepiscopo, præsente Heriberto, & Rotgerio comitibus, quos episcopus ibidem, ex quod decebat eorum alio subter supervenere. Vide chronicum Camaracense lib. 1. c. 87.

Nota Sauerini Binii.

De hoc concilio in Gallia habito Flodoardus lib. 4. cap. 10. Duarum aliarum synodorum eodem loco celebratarum idem Flodoardus meminit: quarum una habita fuit sub præsidio Hervei Remensis archiepiscopi, in pentecostes Cæsaris anno 921. Altera vero poli octobris Brittonum, & quinquennalium Heriberti comitis Illustrium Remensis ecclesiæ episcoporum electum, celebrata est anno 922. in qua Herluinus comes quoque pœnitentiam, ex quod decebat eorum alio subter supervenere. Vide chronicum Camaracense lib. 1. cap. 87.

ANNO Christi 925. Ex nova Historia Ancoriana tom. IV.

CONCILIUM TURONENSE

ANNO DCCCCXXV. celebratum.

Ex cartario S. Martini Turonensis.

NOtitia manifestatur rei, qualiter veniens qui- B dam presbyter nomine Rainaldus ad invocationem filii sui Ramonis ante Domnum Robertum Turonice sedis venerabilem archiepisc. in conventu synodico anno Incar. Dominice DCCCCXV. episcopatus ejusdem Domini episcopi anno IX. proclamans quasdam decimas in pago Turonico, id est de Faia cum ecclesia Alodii ive de villa Fraxino ecclesiæ in honorem egregii martyris Christi B. Saturnini in villa Palmiaco fundatæ, & filii sui jam dicti, qui inibi vita eli decimas deservire, quas quidam Accelerius, Gaufridus nomine, ab ipsa ecclesia alienare, & injuste possidere volebat. Cujus rei veritatem præfatus præsul facilitate perquirens, C interrogavit quibus Gaufridus qualiter ipsam decimam possidebat. At ille profestus est, quod ex ipsa decima semper meditus ad ecclesiam S. Vincentii in villa Amoniaco, quam ipse tenebat, solit & prædecessorum suorum temporibus, absque alicujus hominis contrariatate devenires; alteraque meditas ad partem S. Saturnini locum remanet, & si aliud quispiam diceret, ad omnem legem examinandam quamcumq; ei synodus indicaret, semper garritus adeller. Exinde interrogante Domino archiepiscopo antestites Ecclesiæ, qui ipsam alteracionem definire posset, ac quod melius fecirent inter eos synodale judicium decernerent. D

ANNO Christi 925. Ex Flodoardo.

CONCILIUM APUD CARILOCUM

ANNO DCCCCXXV.

FLodoardus *Carilocensis monasterii*. Anno incarna- D tionis dominicæ DCCCCXXV. donnus Archericus sanctæ Lugdunensis ecclesiæ archiepiscopus, donnus quoque Geraldus Matisconis ecclesiæ venerabilis pontifex, necnon Odalricus Matricensis episcopus, ad Carilocum monasterium convenerunt, ibique diu vigilanti cura synodali confabulatione tractaverunt, qualiter ecclesiæ locisque sanctorum defalatis propter pravorum hominum nequissimam cupiditatem subvenire potuissent, &c. *Enumerantur decreta synodica. Item, quæ synodus monasterio diversis locis adstatas reftituit suffr.*

ANNO Christi 927.

CONCILIUM APUD TROSLEIUM

IN QUO HERLUINUS COMES PŒNITENTIAM

Subiit pro uxore, quam duxerat alia vivente, anno DCCCCXXVII.

Ex ejusdem genimine.

FLodoardus *item in chron.* Anno, *inquit*, E DCCCCXXVII. synodus ex episcop. apud Trosleium habita, contradicente rege Rodulfo, per missos Heriberti comitis, & mandante illi ut synodum diffreret, ubique obviam ad Compendium venerat. Quod ille agere renuit, synodo vero interfuit: ubi

Concil. General. Tom. XI. Ll 2 CON-

Anno Christi 927.

CONCILIUM DUISBERGENSE

IN QUO ILLI QUI BENNONEM METENSEM

Episcopum excœcarant excommunicantur, anno dom. [1] DCCCCXXVII. tempore Joannis papæ X.

Benno ex eremita episcopus Metensis.

Anno domini 927. Benno, dum in Alpibus eremiticam vitam duceret, electus est Metensis episcopus, & post biennium a Metensibus est excœcatus: cujus immanis sacrilegii caussa hæc synodus congregata, omnes illius sceleris auctores excommunicavit, & Adalberonem loco ejus substituit. Porro Benno hæc omnia patienter tolerans, exemplo magnæ tolerantiæ relictus, cognominatus est benedictus. *Flodoardus in chronico anno 928.*

Anno Christi 928.

VITA LEONIS PAPÆ X.

Leo VI. quando & quamdiu pontifex.

Leo Christophori primicerii filius, hujus nominis sextus, factus est pontifex circa finem anni Christi 928. tempore Constantini imperatoris. Sequenti anno in carcerem detrusus, post sex menses & dies quindecim mortuus est. *Baronius ex Vaticanis indicibus anno 929. numero 1.*

CONCILIUM GRATELEANUM

AB ATHELSTANO REGE ANGLORUM

Habitum, circa annum Domini DCCCCXXVIII.

In quo leges plurimæ, cum civiles tum ecclesiasticæ, statuuntur: prætermissis vero illis, collector has concinnavit.

Ex Tom. 1. Concil. Britan.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De decimis reddendis, paupere alendo, & eleemosyna e regiis prædiis annuatim eroganda.* Ll. Sax. in procemio. Iorn. cap. 1.
II. *De irruptione in ecclesiam.* Ll. Sax. cap. 5. Iorn. cap. 10.
III. *De sagis.* Ll. Sax. cap. 6. Iorn. cap. 11.
IV. *De monetariis.* Ll. Sax. cap. 14. Iorn. cap. 20.
V. *De ordalio se sistere spondentibus.* Ll. Sax. cap. 23. Iorn. cap. 30.
VI. *De rerum emptione in die dominica.* Ll. Sax. cap. 24. Iorn. cap. 32.
VII. *De pejerantibus.* Ll. Sax. cap. 25. Iorn. c. 34.
VIII. *De has leges non exequentibus.* Ll. Sax. c. 26. Iorn. cap. 34.
IX. *De legum latoribus, & loco.* Ll. Sax. c. ult. Iorn. c. 35.

CAPITULA.

I.

Ego Æthelstanus rex, ex prudenti Ulfhelmæ archiepiscopi aliorumque episcoporum meorum consilio, summopere iis omnibus qui in ditione nostra sunt præfectis, per sacrosancta Dei omniumque sanctorum numina, & pro mea in eos benevolentia, mando & præcipio, ut præ ceteris justas ex meo ipsius proprio, ac debitas pendant tam vivorum animalium, quam annuorum terræ proventuum, decimas: id quod singuli episcopi, senatores, præpositi præterea nostri faciunto. Episcopi autem, & præpositi nostri omnes qui sedent in alios judices, sub eadem formula judicia exercento, atque hæc omnia ad eum quem in hoc condiximus diem (festum scilicet Joannis Baptistæ capite truncati anniversarium) conficiunto.

Porro autem nobiscum cogitemus, atque animo diligenter expendamus, quod Deo dixerit pater excelsus Jacob: *Decimas meas & hostiam pacificam offeram tibi*: & quod dominus in evangelio fatus est: *Omni dabitur habenti, & is abundabit*. Recolamus præterea quæ in hoc ipso minaciter scripta sunt libro: *Si decimas dare noluerimus, sola nobis remanente decima, novem detrahentur partes*. Sermone etiam admonemur divino terrenis celestia, & caducis his nostris æterna illa promereri. Quandoquidem igitur audistis quid dominus jubeat, quidque nos exequi debeamus: ea mihi vos tantummodo comparetis velim, quæ juste ac legitime parare possitis. Neque enim mihi ad vitæ usum quidquam injuste acquiri cupiverim. Etenim cum ea ego vobis lege vestra omnia benigne largitus sim, ut mea mihi vos itidem concedatis: prospicitote sedulo, ne quis vestrum, neve eorum aliquis qui vobis paruerit, offensionem aut divinam aut nostram concitetis.

Gen. 28. Matth. 25.

Rex justa tantum a fidelibus poscit.

Ego Æthelstanus rex clare omnibus qui in ditione nostra sunt præpositis significo, me ex Ulfhelmæ archiepiscopi aliorumque episcoporum & servorum Dei consilio, ad expianda peccata mea statuisse, ut præfectorum quisque Anglum unum (si quidem ejusmodi quis inter eos fuerit) cibo sustentet: si non fuerit, aliunde quæsito ad hunc modum victum subministret. Ex binis singulis villis meis, quoque dantor mense, amphora farinæ una, porci perna una, aut quatuor denariis æstimandus aries, atque in singulos annos operimenta corporis. Libertate insuper mulctatum unum aliquem pristinæ restituunto libertati. Atque hæc omnia pro Dei in nos omnes misericordia, nostraque in eos benevolentia, præsente illius regionis episcopo fiunto. Quin si præpositorum quisquam hoc sciens prætermiserit, triginta mulctator solidis, eaq; inter oppidi illius, in quo fuerit hoc prætermissum, egentes, præsente episcopo mulcta distribuitor.

Præpositi singuli singulos alant pauperes.

Et servum liberent.

II.

Si quis ipsa triplicis ordalii sententia in fanum irrupisse convincatur, is, prout in libro habetur judiciali, compensato.

1 Non anno 927. ut ex Reginonis Continuatore tradit Baronius, sed anno 928. ut docet Flodoardus auctor æqualis.

Anno Christi 928.

III.

Sagæ, mulieres barbara factitantes sacrificia, aut pestiferæ, si cui mortem intulerint, neque id inficiari potuerint, capitis pœna esto. Sin omni se criminis suspicione liberare conantes, ipsa triplicis ordalii sententia in reas referantur, 120. dies in carcerem conjiciuntor: quibus peractis, 120. solidorum numeratione earum eas cognati custodia liberanto, atque cognatis interfecti justam capitis ejus æstimationem pendunto. Illæ vero, se id genus sceleris in posterum non perpetraturas esse, fidejussores adhibento. Eadem habetor incendiariorum ratio, & eorum omnium qui a juris severitate prædones vindicare studuerint. Immo si quis furem liberare contenderit, etsi quidem nemini vulnus impresserit, regi tamen eo nomine 120. solidos numerato.

IV.

Præterea autem statuimus, ut unus per omnem ditionem nostram atque idem sit nummus: eumque nemo extra oppidum cudito. Atqui si monetariorum quisquam nummos corruperit, ei manus scelere violata præciditor, atque nummariæ conspicienda fabricæ affigitor. Sin nummi adulterati postulatus aliquis criminis suspicionem diluere voluerit, candentis ferri quæstione manum sceleris puram atque immunem ostendito. Quin si ipsa ordalii sententia reus extiterit, ita uti antea a nobis dictum est, fiat.

Cantuariæ monetarii septem sunto, quorum quidem quatuor regi, duo presuli, ac unus cœnobiarchę deservito. In civitate Roffensi tres sint: regis duo, tertius episcopi. Londini sint monetarii octo, Vintoniæ sex, in vico Lewisio duo, in vico Aastingo unus, Cicestriæ unus sit, Hamtonæ duo, Werhamiæ duo, Excestriæ totidem, Schaftesbyriæ duo, ad aliud quodque oppidum monetarius unus esto.

V.

Qui se ordalii quæstione examinandum obtulerit, triduo quam id sit aggressurus, sacerdotem, ut is sacra de more peragat, adito, atque interim pane, sale, aqua, & oleribus tantummodo vescitor: Missæ preterea illis ipsis diebus interesto, munusque suum offerto. Sub ipso autem quo est ordalium ingressurus die, panem eucharisticum sumito, ac jurejurando se illius de quo appellatur sceleris purum minimeque conscium jurato. Tum si aqua gelida faciunda est quæstio, ad sesquiulnam funis in aquam mergitor. Sin ferro fiat cadenti, per continuum triduum obsignanda non relignetur manus. Accusator autem, quemadmodum de accusato antea a nobis dictum est, jurejurando interposito criminationem persequitor: uterque etiam jussu Dei ac sacerdotis jejunato: nec pluribus quam duodecim alteruter stipatus advenito: quin si accusatus pluribus eo comitatus accesserit, perinde sit (ni illi discedant) atque is in judicio cecidisset.

VI.

Si quis testato rem aliquam mercatus fuerit, quam alius deinceps quisquam suam esse contenderit, eam venditor prestet, atque in se recipiat, sive is servus, sive ingenuus fuerit.

Die autem dominico nemo mercaturam facito: id quod si quis egerit, & ipsa mercede & triginta præterea solidis mulctator.

VII.

Si quis falsum jurasse convictus fuerit, ei postea non modo non creditor, verum sacra is etiam prohibetor sepultura: nisi quidem illius in qua is degit diœcesis episcopus, data ei in mandatis omnia modeste confecisse illum significarit. Episcopum autem loci illius sacerdos, num alter animo libenti corrigi sese atque emendari patietur, intra triginta dies certiorem facito: id quod ni fecerit, episcopum penes pœnæ arbitrium esto.

VIII.

Porro autem si prępositorum quisquam mandata hæc nostra exequi noluerit, aut in administratione sua fuerit remissior: suæ in regem contumaciæ pœnas luito, atque rex severiorem alium in hoc munere substituet. Mulctæ autem capiendæ munus ejus loci in quo degit præpositus episcopo imponimus. Si quis denique jussa ac scita hæc nostra contempserit, pendito primo libras quinque; secundo proprii capitis æstimationem dato; tertio, si deliquerit, fortunis suis omnibus mulctatus nostri omnium amicitia privator.

IX.

Decreta actaque sunt hæc omnia in celebri Grateleano concilio, cui VVlfhelmus interfuit archiepiscopus, & cum eo optimates ac sapientes ab Æthelstano evocati frequentissimi.

LEGUM ECCLESIASTICARUM

ÆTHELSTANI REGIS PRISCA VERSIO juxta codices manuscriptos, regium & Jornalensem, multa quæ in Saxonico desiderantur exemplari proferentes, ac seorsum alias discrepantes.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De decimis soliciti reddendis, &c.* Ll. Sax. in procemio. Jorn. cap. 1.
II. *De censu ecclesiæ, quem cyricsceatum vocant, reddendo.* Ll. Sax. & Jorn. cap. 2. in procemio.
III. *Ut singuli regis præpositi singulos alant pauperes, &c.* Ll. Sax. cap. 3. Jorn. cap. 3.
IV. *De infractione ecclesiarum* Ll. Sax. c. 5. Jorn. c. 10.
V. *De sagis & veneficis.* Ll. Sax. cap. 6. Jorn. cap. 11.
VI. *De monetariis & cusoribus.* Ll. Sax. cap. 14. Jorn. cap. 20.
VII. *De præparatione aggredientis ordalium.* Ll. Sax. o. Jorn. cap. 31.
VIII. *De forma ordalii celebrandi.* Desideratur in Sax. & Jorn. Desumptum est ex regio MS.
IX. *Ut negotiatio non fiat die dominica.* Ll. Sax. cap. 24. Jorn. cap. 32.
X. *De pejerantibus.* Ll. Sax. cap. 25. Jorn. cap. 34.
XI. *De officio episcopi, & quid pertinet ad officium ejus.* Ll. Sax. o. Jorn. cap. sequenti.
XII. *Quod omni die Veneris pro rege & populo cantandi sunt 50. psalmi.* Concil. Exon. in Ll. Sax. cap. 3. Jorn. cap. 6.
XIII. *De vveris & vvergildis, id est capitum æstimationibus.* Ll. Sax. cap. ultimo. Jorn. cap. sequenti.

CAPITULA.

I.

Ego Adelstanus rex consilio VVlfelmi archiepiscopi mei, & aliorum episcoporum meorum, mando prępositis meis omnibus in toto regno meo, & præcipio in nomine domini & sanctorum omnium, & super amicitiam meam, ut in primis reddant de meo proprio decimas Deo, tam in viventi capitali, quam mortuis frugibus terræ. Et episcopi mei similiter faciant de suo proprio, & aldermanni mei, & præpositi mei. Et volo ut episcopi & præpositi mei hoc indicent omnibus qui eis parere debent: & hæc ad terminum expleant quem eis ponimus, id est decollatio sancti Joannis Baptistæ.

Cogitemus quid Jacobus pater dixit Deo: *Decimas & hostias pacificas offeram tibi*. Et dominus ipse dicit in evangelio: *Omni habenti dabitur, & abundabit*. Recolendum quoque nobis est quam terribiliter in libris positum est: *Si decimam dare nolumus, ut offerantur nobis novem partes, & decima sola relinquatur*.

Gen. 28. Matth. 25.

ANNO CHRISTI 938.

II.

Et volo, cyricsfeastra reddantur ad illum locum cui rede pertinent, & inde gaudeant in ipsi locis, qui hæc dignius erga Deum & nos volunt deservire. Hortatur nos sermo divinus, aucens cum terrenis, cælestia cum caducis promereri. Nunc auditis quid in Deo principium, & quid complexe debeatis. Facite etiam ut mihi mea propria cupiatis, quæ mihi rede potentiis acquirere. Nolo aliquid injuste mihi conquiratis: sed omnia vestra concedo vobis seu renore quo mihi mea similiter exoptatis, Carete simul & rebus, & eis quos admonere debetis, & ab ira Dei & tra ngreſſione mea.

III.

Ego Adelstanus rex notificio propositis meis omnibus in regno meo, quod consilio Wolfelmi Archiepiscopi mei, & omnium episcoporum meorum, & Ducum meorum, ad reconciliationem peccatorum meorum, & acquisitionem vitæ æternæ, volo ut palcatis omni vis pauperem unum Anglicum indigentem, ſi ſit ibi, vel alium inveniatis. De divinus Nith-ſtanis detur eis ſingulis monibus ambra plena farinæ, & una penna, vel unus aries qui valeat quatuor denarios, & cæſet quatuor: & in tertia die paſchæ trigima denaria ad veſtitum duodecim mensium unoquoque anno. Et liberetis unum wiz-rebuvone, id eſt, forisfactum ſervum. Et hoc totum pergatur in miſericordiis Dei, & amicitia mea, ſub teſtimonio epiſcopi in cujus epiſcopatu ſit. Et ſi propositus hoc ſupertenerat, emunder jo. ſol. & dividatur hæc pecunia per teſtimonium epiſcopi pauperioribus qui in ipſo villa erunt: ubi hoc nupſuit executum.

IV.

Et de infra ſcripturis de feriis, ſi quis res apparet in triplici ordalio, emendetur ſicut judicialis libet dicit.

V.

Decrevimus etiam de ſortilegis, & libbeis, & ſortem dantibus, ſi hominem occidant, & negare non poſſint, vitæ ſuæ culpa judicentur. Si pernegare velint, & in triplici ordalio culpabiles inveniantur, ſine centum viginti noctibus in carcere, & cognatio earum eduſcat eas, & emendetur regi centum viginti ſolidis, & occidis, & homicidium reddat parentibus ſuis, ſicut eis in plegium, D quod ſuper ſe abſtinenant in æternum;

VI.

Placuit nobis ut una moneta ſit in toto regni imperio, & nullus moneget extra portam. Si moneta-rius reus fuerit, amputetur ei manus, & ponatur ſub monetæ fabricum. Si inventa ſit, & ſe purgare velit, eat ad ferrum calidum, & adlegiet monum ad caniſſerum quod non fallum fecit. Si in ordalio reus fuerit, hat ei quod ſupradictum eſt. In centum ſunt odo monetarii in burgo, quatuor epiſcopi, tres abbatis: & in Roncestria tres regis, duo epiſcopi. In London octo, in Winton ſex, in Levves duo, in Haſtingacestria unus, in Scheaſtbury duo, in Oxonia duo, & in aliis burgis.

VII.

Si quis judicium ferri vel aquæ vadiaverit, accedat ante tribus noctibus ad presbyterum qui ſanctificare debet eum, & paſcat ſe pane, & ſale, & aqua, & herbis, & audiat miſſas ipſorum ſingulorum trium dierum, & offerat, & eat ad ſacrificandum communionem ipſa die qua ordalium examinari debebit: & juret quod pure publice ſit innocens illius accuſationis antequam ad ordalium veniat. Et ſi judicium aquæ frigidæ ſit, tunc energatur una & dimidia in fune. Si ferrum calidum ſit, tres noctes transeant antequam inquiratur; & videatur manus ejus, & profequatur omnis homo compel-

ANNO CHRISTI 938.

Hæc immediate ſequuntur præcedens capitulum de weorrigildis, in regis codice, fol. 44. col. 4.

ALIQUANDO fuit in Anglorum" lage quod populus & leges conſilio regebantur, & tunc legerant ſapientes poſiti, magni proſus nominis & pretii: comes & villarius, tainus, & alius, ſingulis pro modo ſuo.

Et ſi villanus exceſſiſſet ut haberet plenarie quinque hides terræ ſuæ propriæ, eccleſiam & ecquinque, principalem aulam, & feodum, & ſonadorem notam in aula regis, deinceps erat taini lege dignus.

Et ſi tainus aſcendiſſet ut ſerviret regi & equitaret ſui rite congregantur in familia ſua, ſi hunc habebat tainum qui ad ut waram regis quinque hidas haberet, & in aula regis domino ſuo ſervaret, qui tertiæ vicis ſuæ ſervitium ejus ſit apud regem, illa pertæ deinceps parare pro domino ſuo in augusto neceſſitate, & accollatorem ejus recte admallare ubicunque opus eſſet. Et qui ſe promoverat hominem non habet, ipſe eaſdem ſuam ſuperſtirpes; vel amittat.

Et ſi tainus provehatur ad conſulatum, it pofteas dignus nobilitudine comitis & honore: & ſi a malore accenderetur ei ter magnum mare transfretaret, per proprium negotium ſuum ſuit deinde tainus dignus nobilitudine.

Et ſi thegnus vaſſi exceſſiſſet in doctrina, curad literas ordines pertantiret, & Chriſto Domino miniſtraret: erat denique dignitatis & pacis dignus, quanta pertinebat ſuperſtibus, vel ſi ſorisfaceret ore ipſius ordinis officio non uteatur.

Et ſi eveniret ut ordinatus vel alteri gnea diſſor. baretur a clericali ordine vel ſe penitentiæ tunc pertinaret legi & epiſcopo hoc emendare quam citius poſſent.

Coorles weregildium eſt in Mircenorum lage 200. ſol.

Taini weregildium eſt ſexies tantum, id eſt, 1200. ſolidi.

Regis ſimplum weregildium eſt ſex tainorum, weregildium in Mircenorum lage, hoc eſt, trigies mullia ſexatra, id eſt, ſexaties centum viginti libræ: tantum eſt de weregildo, ſed pro regis dignitate debet addi ſexies tantum in emendatione. Ipſum verum debent habere parentes ejus, & ejus emendationem ipſius terræ populus.

Weregildes hominis juniorandum, contra ætatem juniorandum ſex villanorum, qui ſi ſe velit, hus homo vindicari debet, plene vindicetur in ſex ecorils, & ejus weregildum eſt hoc eorum weregildum.

Miſſa presbyteri & faculatis taini juniorandum in Anglorum lege reputatur aque earum, & pro ſeptem ordinibus eccleſiæ, quos facerdos per ſacramentum adeundit ut haberet, taini reſtitutiæ dignus eſt.

ANNO CHRISTI 938.

Id eſt, mercatur.

Taini.

Vaſſus.

B

Id eſt, ſacerdotium.

Scholaris.

Ordinatus.

Id eſt, miſſa altaris.

Presbyteri miſſa, & ſeptem ordinibus eccleſiæ comparabilis.

I. SEPTEM ſunt dons Sanctiſ Spiritus, & ſeptem gradus eccleſiæ & ſanctorum ordinum, & ſeptics in die laudes Deo canendæ ſunt ab omni eccleſia. Et omnibus amicis Dei reſte pertinet ſanctum eccleſiam diligant & honorent, & Dei miniſtros particulate cotidiæ gaudeant: & qui eos noceibit verbo vel opere, ſeptics emendet laudem quod factum ſit, & ſecundum ordines, à Dei miſericordiam habeat velit, quia ſanctificationes & ordines, & Deo dilatat domus, ſemper debent pro timore Dei diligenter venerari.

2. Et ad ordinis emendationem, ſi ordinatus occiditur, ſopra reſtam weram primus gradus emendetur una libra. & digna penitentia ſolidus peccquitatur.

3. Et ad emendationem ordinis, ſi vitæ ſit amiſ-

ANNO CHRISTI 938.

Debet etiam fedulo pacem & concordiam operari à cum ſeculi judicibus qui rectum velle diligunt, & in compellationum allegationem docere, ne quis alii perperam agat in jurejurando, vel in ordalio.

Nec pati debet aliquam circumventionem injuſtæ meritum, vel injuſti ponderis: ſed convenit ut per conſilium & teſtimonium ejus, omne legis ſcitum, & burgi menſuram, & omne pondus, ponderis fit ſecundum dictionem ejus inſtitutum, valde rectum.

Ne quis proximum ſuum ſeducat, pro quo decidat in peccatum. Et ſi Chriſtianus proximum ſuum videat, vel audiat contra quæ prædicta ſunt, & idco debet ſe magis de pluribus intromittere, ut ſciat quomodo grex agat quem ad Dei manum cuſtodire ſuſcepit, ut Fabolus eum laudet, nec malum aliquid ſuperſteninet.

Nunquam enim erit populo bene conſultum, nec digne Deo ſervitum, ſi ſacerdotum ingnium & magna fallum diligatur. Ideo debent omnes amici Dei quod iniquum eſt enervare, quod juſtum eſt elevare non patiri ut propter falſum & peccabile quam ſe fortificant homines erga vera ſapientem Deum, cui diſplicet omnis injuſtitia.

Chriſtianus autem omnibus neceſſarium eſt, ut ſe ſtudeat diligant, & inique non delinquant, & falsum carchi ordinibus creſcit, juſtum ſemper exigant, & prava deponant: Hinc debent epiſcopi cum ſæculi judicibus interceſſiſſe permittant, & poſſint, ut illius aliqua pravitatum gemina pullulaverint.

Et ſacerdotibus pertinet in ſeo diuresi, ut ad rectum ſedulo ſæpe incumbat, nec patiantur, & ſi poſſint, ut Chriſtianus aliquis alii noceat, non potens impotenti, non ſummus infimo, non præſtum diligant, & ſingulis hominibus juſtum, vel ſervia ut illum ſuum noſtrum eſſe. Et ſecundum epiſcopi diſtinctionem, & per ſuum menſuram conveniat, ut ſervi teſtamentales operentur ſuper omnem terram ejus pacis.

Et rectum eſt, ut non ſit aliqua menſurabilis virgæ longior quam alia, ſed per epiſcopi menſuram omnes inſtituat ſui, & exaquare per ſuam dictionem. Et omne pondus conſtet ſecundum dictionem ejus: & ſi aliquid contraveritur interfit, dilcernat epiſcopus.

Et unuſquiſque domini neceſſe proprium eſt, ut computatur, & condeſcendat ſervus huic, ſicut indulgentius poterit, & qui a domino ſuo non ſit ſuus, æque cari ſervi & liber, & omnes eodem pretio redemit: & omnes ſumus Dei neceſſario ſervi: & ſe judicabit nobis, ſicut ante judicavimus eis quibus judicium ſuper habemus in terra.

XII.

Singulis quoque diebus Veneris, decantent omnes Dei miſericordias in omnibus eccleſiis, ſuo majoribus debitis, quinquagintæ pſalmos pro ipſo rege, & omnibus ei audientibus, necnon aliis quibuſcumque promeretibus.

Unicuique etiam qui voluerit fas eſto, ſi quid criminis ei imponatur, jam compenſare, ni in ſuis frationis diebus (quæ *Long-dayes* vocant) ſit tam-miſſum: & deinceps ſit ei ſatisfactum.

XIII.

Regis weregildium eſt eorum Anglis in jure publico, triginta millia Thrimſa, id eſt Trium. Quinque millia Thrimſa ſunt de wera. Et quindecim millia Cyncdomas, id eſt regiæ cenſuræ. Ipſum natale qui pretium pertinet cognitioni: & Cynebot ipſius terræ nationi.

Archiepiſcopi & comitis weregildium eſt quindecim millia Thrimſa.

Epiſcopi & alderemanni octo millia Thrimſa.

Meſſethegnes & wouldthegnes, id eſt presbyteri & ſæculares Thani, duo millia Trimſa.

Anno Christi 928.

fio, super rectum weram in secunde gradu due li- bre reddantur cum Deo digna pœnitentia.

4. Et ad emendationem ordinis, si plena infractio fiat, super rectam weram in quarto gradu quatuor libræ reddantur cum pœnitentia.

5. Et ad emendationem ordinis, super rectam weram in quinto gradu quinque libræ componantur cum idonea pœnitentia.

7. In sexto gradu ses libræ reddantur cum pœnitentia.

8. Et ad emendationem ordinis, septimo gradu infracto, septem libris super rectam weram emendetur cum injuncta pœnitentia.

9. Et ad ordinis * infracta de pace digne compo-

* deest evangeliorum.

natur fecundum factum. Semper enim debet judicium factum, & moderatio fecundum mensuram pro Deo & fæculo fieri, & de emendatione ordinis una pars epifcopi, fecunda fit altari, tertia focietati: *Vide hac fupra fub titulo*, De facris ordinibus compefcandis.

Anno Christi 928.

Et in Concilio epiſcoporum Londinenſi, cap. 12. ſe habetur de coniugiorum.

Et diximus etiam omnibus illis qui in noſtram † gildi cyram vadium † dederunt, ſi contigat † eum mori, omnia congilda det unum patrem & compagnium pro anima ejus, & cantet unum quinquagenarium pſalmorum, vel perquirat cantandum infra triginta noctes. *Jonnadenſis, fol. 44.*

† Gelda-tion. † ſuo de gildo

VITA STEPHANI PAPÆ VII.

Anno Christi 929.

Stephanus natione Romanus, Theudemundo patre genitus, hujus nominis ſeptimus ſubrogatus eſt Leoni ſexto, anno Domini DCCCCXXIX. tempore Conſtantini & Romani imperatorum orientalium. Qui dum ſediſſet annos duos, menſem C unum, & dies quindecim, exhac vita migravit.

Anno Christi 930.

Hujus tempore Henricus rex Germaniæ Iaonem ex clavis Chriſti confectam, a Rodulpho rege Burgundionum, precibus, pretio, & minis obtinuit, eamque fucceſſoribus ad defenſionem imperii reliquit. Reges Northmannorum & Abroditarum ad Chriſtum convertit. *Sigebertus.*

VITA JOANNIS PAPÆ XI.

Anno Christi 931.

Ioannes patre Sergio pfeudopontifice ex ſcorto Marozia prognatus, Widonis Tuſciæ marchionis & Marozie matris pellicatus in locum Stephani introduitur, anno Chriſti 931. tempore Conſtantini & Romani imperatorum orientalium, quo ipſe nondum per ætatem tantæ dignitatis capax eſſe potuiſſet, examii auctorias magnis impedimentum obſtitiſſet. Artaldus ex monacho Remenſis archiepiſcopus electus, vir lanctiſſimus, poſt puerum illum quinquennalem ejectum, ab ejuſmodi monſtro pallium negotiquum petiſſet, nihil tantiſpe feciſſet Romani pontificis nomen, ut etiam in homine immerito & illegitime collocato illud honorandum eſſe putaſſet, ſedemque apoſtolicam a nemine, præterquam a Deo, diiudicandam eſſe ſibi perſuaſiſſet. Hunc pontificem Albericus frater una cum matre Marozia cuſtodiæ mancipatum uſque ad diem obitus detinuit. Mariam Hugoni regi VI. E

Ioannes XI. quando & qua ratione pontificatum inierit. Vide Baron.

donis defuncti mariti germano orbis dominium obtulit, ſi ille ſuo ſe conjugio conſoederandum promitteret. Acceptavit conditionem Hugo, & celebrato cum Stephani Angeli ingreſſus, poſt inceſtum cum reliſta fratris uxore commiſſum, Romanos deſpexit, Albericum priſignum ſuum, dum juſta matris Maroziæ nuptias nimbus ejus infunderet, quaſi immoderate effudiſſet, in faciem cecidit. Quam ut ille injuriam ulciſceretur, Romanos ad defectionem commovit, poſtquæ arcem impugnatum, ad Italiæ latifundia, ſtuprum viritim ſuum inceſtuoſum fugavit: matrem vero Marozium una cum fratre Ioanne pfeudopapa mandavit detineri ſub cuſtodia, in qua violentus invaſor violentiæ dejectus obiit, poſtquam fedem apoſtolicam quinque annis & aliquot menſibus non tam rexiſſet, quam turpiter inquinaſſet.

CONCILIUM ALTHEIMENSE

Anno Christi 932.

Anno Christi DCCCCXXXI. circiter celebratum.

Ex P. Pagi ad An. Chr. 931. n. 8.

Anno circiter 931. celebratum Concilium apud Altheim Rhætiæ pagum ab Hildeberto Moguntinenſi Archiepiſcopo. Hujus quidem Synodi nulla in Conciliorum Collectoribus mentio fit; ſed Burchardus lib. 1. cap. 227. aliqua ex eadem refert, quibus ſtrefligimus eam capitula XXXVII. complexam eſſe, ac circa hunc annum habitam; cum eidem interfuerint Epiſcopi, qui anno ſequenti præſentes fuerunt Conſtantio Erfordienſi. Hæc Burchardi verba: *Sed & hoc ibidem inventum eſt de Epiſcopis, Presbyteris, & Clericis, ſi hæreditatem a Domino rege, vel ab alio Principe, vel amite ſua, ſeu per hæreditatem ſortem ſibi devenerit, vel acquiſierit, donare vel litcat hanc cui voluerint, dum virunt, pro remedio animæ ad eccleſiam quam-cunque elegerint, vel conſanguineis ſuis vel amicis. Sin autem antea obierint quam firmiter perficerint, ab heredibus ſervientur, omnia perpetuo ſanctiſſecrentur, & in jus redantur. Similiter de Presbyteris Rationem ſh. Hildiberius Moguntinenſis Archiepiſcopus perfecerit, ſh. Roberius Treverenſis Archiepiſcopus ſubſcripſit; Unni Hamburgenſis Archiepiſcopus ſubſcripſit. Adalgundus Eardicenſis Epiſcopus ſubſcripſit*, (in Conſilio Erfordiensi dicitur Fardanenſis.) *Ruthwinus Argentinenſis Epiſcopus ſubſcripſit. Nothingus Constantienſis Epiſcopus ſubſcripſit. Uuerwanus* (leu, ut dicitur in Con-

CONCILIUM ERFORDIENSE,

Anno Christi 932.

Ioannis P. II. Henrici I. Germ. Rex. 810

Concilio Erfordienſi, Uuarnarus) *Pedeburnenſis Epiſcopus ſubſcripſit. Uldaricus Aretzſtetenſis Epiſcopus ſubſcripſit. Bernardus Halberſtatenſis* (legendum, ut in Concilio Erfordienſi, Magnigerus Furdenſis, ideſt Monaſterienſis) *Epiſcopus ſubſcripſit. Eburis Mindunenſis* (legendum cum laudato Concilio, Eburgilo Mimidonenſis, vulgo Milden) *ſubſcripſit. Non non & Adhartus cum ceteris ſuis ordinis viris ſubſcripſerunt.* Ex hoc Concilio ſcitet Epiſcoporum variarum diœceſeon illuſtrati poſſunt. Barchardus in margine illius capituli ait, Concilio apud Altheim habito Regem Conradum interfuiſſe. Verum Conradus Germaniæ rex jam ab anno 918. obierat, & ſanctus

Udalricus anno tantum 914. Augustenſis Epiſcopus dicitur eſſe. Notingus vero Conſtantienſis Epiſcopus anno 939. juxta Hermannum Contractum ex editione Carriziana ſupremum diem obiit, ideoque Concilium hoc ſub Henrico Germaniæ rege coactum, ac diverſum ab eo, quod Conradi regnante anno 916. indictum. Idem Burchardus lib. 1. cap. 78. refert capitulum 27. Concilii apud Altheim habiti *de Clericis, qui ſegnerne eccleſias fuas, & de ſervis, qui propriis dominis fugerint*, quod ad hoc Concilium, non vero ad illud quod in eodem loco anno 916. congregatum, revocandum exiſtimo, cum in priori Concilio apud Altheim pauciora videantur condita capitula, quam in poſteriori, quam verofimile eſt Eccleſiaſticam tantum diſciplinam reſpexiſſe.

CONCILIUM ERFORDIENSE,

Anno Christi 932.

Excidiolense Duii.

IN CAUSA DISCIPLINÆ ECCLESIASTICÆ

Celebratum anno domini DCCCCXXXII. tempore Joannis papæ XI.

PRÆFATIO.

Anno ab incarnatione domini noſtri Jeſu Chriſti nongentefimo trigeſimo ſecundo, anno etiam domini H. regis Chriſtianiſſimi decimoquarto, indictione quinta, ſub die Kalendarum Januarium, congregata eſt apud Erpesfurt ſancta & univerſalis ſynodus, ut res ſapienſſimum cum conſilio primatum ſuorum decreviſ., inſipiente omnium ſalvatoris clementia, pro utilitate & ſtatu ſanctæ matris eccleſiæ. Cujus regis ſolertiam prudenſſimi viri Hildiberti archiepiſcopi Moguntiæ. Confidentibus religioſiſſ. viris facerdotibus, id eſt † R. canſte Treverenſis eccleſiæ archiepiſcopo, Unni canſte Hamburgenſis eccleſiæ epiſcopo, Adalgundi canſte Eardicenſis epiſcopo, Rino Argentinæ civitatis epiſcopo, Nodingo Conſtantinæ eccleſiæ epiſcopo, Uuivano Padeburnenſis eccleſiæ epiſcopo, Bernardo Halberſtadenſis eccleſiæ epiſcopo, Ubilrico Augſtudenenſis eccleſiæ epiſcopo, Burchardo Wittenburgenſis eccleſiæ epiſcopo, Dudone Olaburgenſis eccleſiæ epiſcopo, Rumaldo † Memigerna Furdenſis eccleſiæ epiſcopo, Eburgilo * Mimidonenſis eccleſiæ epiſcopo: necnon & abbatibus, aliiſque facri ordinis viris. Porro eum eorum unanimitate; ac primum Deo favente, eorum capitula infra notata, † quam pro populi Chriſtiani correctione collecta ſunt.

CAPITULA.

I.

Ut deinceps natalitia duodecim apoſtolorum ſumma veneratione ſolenniter celebrentur. Sin in vigiliis antiquitus ſtatutis, atque hactenus ab antecefſoribus noſtris ſervatis, jejuniorum vota omni diligentia perſolvere decernimus: quia quos conſtitus ſublimioris meriti ſcimus, hos & ampliioris dignitate honoris a nobis colendos eſſe non dubitamus.

II.

Placita ſæcularia dominicis, vel aliis feſtis diebus, feu etiam in quibus legitima jejunia celebrantur, ſecundum canonicam in-

III.

Præcipimus namque, ut nullus Chriſtianus eccleſiam pro reverentia petendo, ibique manendo, indeque reverſendo, alicujus publicæ poteſtatis banno ibidem conſtringatur: ne forte, dum ad eccleſiam cauſa orationum properat, per bannum impediatur pro ſalute animæ devote veniſſe.

IV.

Si quis presbyter aut diaconus negligens vitæ ſuæ, mala de ſe ſuſpicari permiſerit, & ejus infamia coram epiſcopo canonice denotatur, admoneatur ab epiſcopo ſemel, bis, ac tertio: ut vel prodendo reatum, culpabilem ſe eſſe cognoſcat, & ſic juſtæ correptionis ſententiam ſuſcipiat; aut adhibitis ſecum collegis, juramento ſe expurgando, innocentem ſe eſſe demonſtret.

V.

Ut nemo niſi conſentiente proprio epiſcopo, aut ejus miſſo, ſub obtentu religionis jejunium ſibi imponat, unum diem præ aliis excipiendo, omnimodo ſuredicimus. Quod & factum diſpliciet, & in futurum fieri prohibemus: quia plus cauſa ariolandi eſſe cognoſcitur, quam ſupplementum legis catholicæ.

RATHE-

Burch. Lib. 1. c. 1. in fin. p. 2. Ex Pagi ad An. Chr. 931. n. 8.

Burch. Lib. 1. c. 227. p. 39.

Burch. lib. 1. c. 227. p. 39.

Ratherius ecrarius ad epiſc. Pr. ren. anno 931.

RATHERII VERONENSIS EPISCOPI

synodica ad presbyteros, & ordines ceteros forinſecus, id eſt, per univerſam dioceſim conſtitutos.

Ex Tomo II. Spicilegii Dacheriani.

Ps Append. Tabul. Rodb. p.

QUIA mirari vos ſcio, inimo murmurare, quod eſt pejus, non ſolitio, quod tertio jam vos vocavi, & quaſi nihil vobiſcum egi. Ne fruſtra hoc me feciſſe putetis, fateor quia explorandi vos cauſa hoc feci, & quatenus me inventa mmaſtimavi, tales, proh neſtis! invenì. Congemere mihi infeliciſſimo illud ſtatim de Sapientiæ

Eccli. 18. 1. *libro: Nescientes in filiis ſtultis: ſi multiplicitentur: ne obdelleris in eis, ſi non eſt timor Dei eum illis.*

Nonnem igitur paternaliter, & præcipio paſtoraliter, ut dicentis Apoſtoli reminiſcentes, quia

Mal. 11. 6. *fac ſide impoſſibile eſt placere Deo*; hoc eſt, ſine credulitate, quæ nobis per apoſtolos, eorumque eſt B

Rom. 2. 29. Ibid. *incceſſores* tradita: & quia *juſtus ex fide*, id eſt credulitate ſua, *vivit*: & *quodcunque non fidei*, hoc eſt credulitate Dei, *eſt, peccatum eſt*: *fides autem*

Iacob. 2. 20. id eſt credulitas Dei, *ſi non habeat opera bona, mortua eſt in ſemetipſa*: ipſum filium, id eſt credulitatem Dei, triſtatis parare memoriter teſtimonia, hoc eſt, ſecundum ſymbolum, id eſt, collationem apoſtolorum, ſicut in plebiſcitis correctis inveniatur; & illum quæ ad miſſam canitur; & illum ſanctì Athanaſii, quæ ita incipit: *Quicunque vult ſalvus eſſe*. Quicunque vult ergo licentioſis noſtris parochiis eſſe, aut fieri, aut permanere: illa, fratres, memoriter nobis recitare, cum proximo a nobis hic vocatus fuerit.

Monco & jam vos de die Dominico, ut cogitetis, aut ſcripturarum memoriis, aut mearum ira vocetur: ubi enim quotidianus iſtius rei dominicas dictimus, que proprie ad dominos pertinent illarum. Eo itaque ſanctæ dominicæ dicitur dies, quod proprie ad Dominum, id eſt, Jeſum Chriſtum pertinet. Cum vero omnes dies ipſius ſint, à quibus quæ ſunt in cœlo, & in terra, & in mari, & in omnibus abyſſis, inquirendum quare iſta ſolum dicatur illius eſſe. Nimirum quia ipſe in ea reſurrexit. Sed in quibus Kalendis? Non certe, de die ſolummodo cogita. Quinta feria poſt reſurrexit eſt triduus, ſexta crucifixus, ſeptima quievit in ſepulchro, octava reſurrexit a mortuis, & inter duorum dierum partem, five trium integritatem noctium, vel horarum, ut promiſerat. D facto, a corde, id eſt interioribus, terræ ad apoſtolos rediit. Hinc ipſa octava five prima feria, dies vocatur Dominica: & in quocunque Kalendarum die evenerit, ſemper eſt paſcha, id eſt tranſitus Domini de morte ad vitam: & uno modo quicquid mandaces, vel libas, eſt obſervanda. Unde autem obſervanda? A ſervitio ſervili. Quod autem eſt opus ſervile? Peccatum: qui enim peccat, dicitur ſervire. Et ſtrigo omni die Dominico eſt paſcha, quarendum quid nobis faciendum in eo. Paſcha dicitur: *Paſcha, inquit, Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus*. Quare paſcha eſt Chriſtus? Quia pro nobis immolatus. Cur immolatus? Ut pro nobis moreretur. Sicut utique antea ille immolabatur, cujus ſanguine liberandus E ab Ægypto populus purgabatur: ita ergo & iſte propterea eſt immolatus, ut moreretur; propterea occiſus, ut nos per ſanguinem ipſius a vaſtatore mundi angelo, id eſt diabolo, liberati, de Ægypto, id eſt inferno, exoreremur; & per mare rubrum, hoc eſt baptiſmum ſanguine Domini ru-

A beum, per deſertum preſentis vitæ eduſti, ad terram repromiſſionis, id eſt vitam æternam, pervenire poſſemus. Habes paſcha, id eſt tranſitum bonum: habes malum per quod occiſum tranſiit mare rubrum; graderis per deſertum. Vide quo graderis: ſtude pervenias quo venire tibi expedit. Labora cum Dei adjutorio, ne aut in Ægyptum redeas, aut in deſerto pereas, ſed ad patriam cœleſtem pervenias. In Ægyptum vero te redire cognoſce, ſi peccatum quod deſeruiſti, preſentis repetere. Terra vero in deſerto, ſi non perfecte in labore & opere bono.

Sed redeamus ad Apoſtolum: *Paſcha, inquit, Paſchæ noſtrum immolatus eſt Chriſtus*. Poſtea *Deut. 16. 5. 6. 7.* B *que epiſtola*. Patet quod dicat, crapulæ & obſcenitati vacemus? Nequaquam; ſequitur enim: *Non in fermento vetere*, id eſt inflatione ventris, vel tumore arrogantiæ ſpecari, aut affectu id tranſacta ſceleris redeundi, vel alia pernicie. Neque *in fermento malitiæ & nequitiæ; ſed in azymis ſinceritatis & veritatis*. Id eſt, ut in opere juſti, in cogitatione ſimplicitatis, in doctrina veritatis. Quando? omni tempore. Præcipue vero in paſchali ſolemnitate, hoc eſt, omni Dominico anni integri die. Si enim Dominica eſt Domini, quæ eſt menſtra dies eſt; ſi Domini eſt, reverentia Domini eſt honoranda. Sed cujus domini? Revera, qui non, cum non eſſemus, fecit; qui non, cum perditi fuiſſemus, reſecit; qui non redemit, illi, quem ſe vendidit; qui vitam nobam, quoſque illi placeremus, hic continet, cum noluerit, eam hinc mutabit; & cui nobiſcum ſervitii, aut mercedis, aut meritis poſtremo qui nos judicabit, & aut in infernum ſine hoc damnabit, aut in cœlo æternaliter coronabit. Talis igitur ac tantus poteſtatis domini cum hac die propria dies, honoretur, ut eam pro dominica tanti domini deceat. Honorari vero nullo modo, nili ordinabiliter valet. Niſi enim paraſceve ſabbatum venerit, ſabbatum die Dominicum, dies non eſt ullitenus Dominica.

Quid eſt autem paraſceve? Apoſtolos dicat: *Probet autem, ait, ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat*. Quo pane? Qui ait: *Ego ſum panis vivus qui de cœlo deſcendi*. De quo calice? *Calix meus inebrians quam præclarus eſt!* Id eſt, Chriſtus ſuo non ſanguine fuſtians, quam præclarus, & deſpeciosus forma præ filiis hominum! Qui ergo panis, ipſe eſt agnus; qui agnus, ipſe Chriſtus; qui Chriſtus, ipſe eſt paſcha; qui paſcha, ipſe pro nobis immolatus. Ipſe eſt dies, quam non operando, ſed gignendo cœternaliter, ſecit Dominus; exultemus & lætemur in ea. Ipſe eſt, inquam, dies, ipſe Dominus, cujus iſta eſt dies. De ſabbato illius quid facimus? *Requiet*, ait per Pſalmiſtam Dominus, *& videbit, quia ego ſum Deus*. Sabbatum vero vacatio dicitur, vel requies, id eſt, ut quieſcamus ab operibus malis, & vacemus bonis operibus. Paraſceve autem præparatio dicitor, hoccſt, ut præparemus cordium noſtrorum habitacula reatenus ad nos per corporis & ſanguinis ſui ſubſtantiam Chriſto. Si ergo omnis octava dies eſt Dominica, Dominica vero pro reſurrectione Domini dicitur, hinc perlepide quidam inventor diviſit, omnes quia dies Dominus fecit imperio ſuo, Dominicum ſecit ſanguine ſuo, & ædificavit pretio ſuo. Omnes dies Dominici paraſceve vel ſabbato indigent: paraſceve autem, id eſt præparatio, non eſt aliud niſi quod prædiximus, hoc eſt, ut peccatum ſeipſum homo, id eſt diſquirat, cujus affectus ſit, hoc eſt, ſi in voluntate eum Dei gratia meliorationis, aut in duritia pejorationis confiſtit. Si illud primum jus in confeſſentia tua invenit, præſumens de miſericordia Dei, cum laudibus aprodiens, id eſt confeſſione cordis, & amariludine gemitus, accinctis renibus comedat agnum. Si non: ſuadere non audeo ut faciat, videritſquique quid agat. Omnis ergo dies Dominicus dicitur ideo eſt paſchalis, quia reſurrectione Domini decoratus: paſcha vero noſtrum ideo eſt Chriſtus, quia pro nobis immolatus.

Sed ergo Dominus pro nobis clamat Apoſtolus: *Itaque epulemur*, id eſt, carnem Domini manducemus, & ſanguinem ipſius bibamus. Ubi ſunt autem qui quotidie miſſam celebrant, quotidie paſcha faciunt, id eſt, carnem, ejus comedunt, & ſanguinem ejus bibunt, & ut cæteri filcam de coitu adulterino filios & filias generant? Ubi qui hebdomam obſervatam, vel crapulam, ante altare Domini faciunt? ipſam carnem vel ſanguinem ructant: agnù Qui libibus continuis occupantur, qui capacitia aſtruunt, quæ invidia vel dolo tabeſcunt, qui bis quas ut ſe diligere debeant, deceptionum laqueos tendere nullatenus ceſſant? Quando talium quis paraſcere jam dicitur, vel ſabbatum fecit? Timeo de talibus, & animabus ſimilibus: ne, dum putant comedere agnum, comedant potius hircum, & unum non illum, qui abdu&us eſt in deſertum, qui Lamb-mittarius. Hebraice hatzazel, id eſt, crudelis Dei inceptator: quem qui in deſerum emiſit, caſtra ſolummodo Dei non eſt ingredi dignus, niſi loco prius corpore, & veſtibus mundus, ſed lotibus prius, quatregeſima una die ad veſperam ab omni eſt populo immolatus. Væ enim illis, quibus tantum bonum in tam magnum tranſeat malum, hoc eſt, manducando Dei in crudelitatem: dum comedentes utique carnem, & ſanguinem ejus bibentes indigne, judicium ſibi manducare & bibunt. Væ, inquam, nobis miſeris, & millies væ. Cum enim incerdotes non ob aliud vocemur, niſi quia ſacrum conficere, & de puro populo debemus; ſcriptura vero ſanctaſ. Pet. 2. 9. *Regale ſacerdotium, & gens ſancta, imundum erit*: quomodo ſaltem dici valet aliquid ſacrum immundiſſimis manibus noſtris tractatum? Et cum pectinis noſter doctor atque proviſor, beatus utique Zeno, dicat, in ſermone utique quem de Juda filio Jacob, & Thamar nuru ipſius, eleganſſime commiſtus; quod omnium curarum vigilantium diabolus pater eſt: quid valet quod in conſpectu omnium qui non ſciunt corruptè vivere, id eſt luxurie deſervit, clamamus Deo: *Pater noſter qui es in cœlis*, cum ille nobis per propheram Iſaiam Matth. 6. 9. Mal. 1. 6. tim reſpondeat: *Si pater ego, ubi eſt amor meus?* Quid enim facis pro amore meo? Quid infeſtum retinquis pro timore meo? Hæ, & illis ſimilia, quia vos penitus nefcire doleo, imino de talibus nil curare gemifco, paſtoraliter ut addiſcere feſtinetis præcipio: Si quis ſermone ignoranti, bono exemplo & non populari rendite ſatisfactionis.

Nitor ſpecies ad pro-pria. Hinc ſa-cerdotium dicitur ſpecu-latio, ab ſpecien-do. Ita Ma-ximus Taurin. Epiſc. Serm. 12. p. 103.

Ammonemus etiam & obteramus, ſicut alibi ſcriptum invenimus, interimatem veſtram, ut de communi ſalute veſtra cogitantes, attentius audiatis ammonitionem noſtram; & quæ vobis fugerimus, memoriæ commendetis, & opere exercere ſtudeatis. In primis ammonemus ut vita & converſatio veſtra irreprehenſibilis ſit, feliciter ut cella veſtra ſit jurta eccleſiam, & in ea ſeminas non habeatis. Omni nocte ad nocturnos ſurgite, curſum veſtrum certis horis decertate. Miſſarum celebrationes religioſe peragite. Ocpus & fan-

Ps. 140. 2. Apoc. 5. 8. 8. Conc. 8. Tolet. can. 5.

Conc. 5. Tolet. can. 2.

Ps. 94. 11. Hebr. 4. 3.

Ps. 33. 9.

Ps. 140. 2. Apoc. 5. 8.

Iacob. 5. 14.

Ioan. 6. 56.

Ioan. 13. 8.

Ioan. 6. 51.

Ps. 44. 3.

Ioan. 6. 51.

Ps. 44. 3.

Matth. 6. 9.

Mal. 1. 6

num, & litaniæ majoris, plebibus vestris omnimodis observandum insinuate: feria quarta ante quadragesimam, plebem ad confessionem invitate, & ei juxta qualitatem delicti pœnitentiam injungite, non ex corde vestro, sed sicut in pœnitentiali scriptum est. Quater in anno, id est Natali Domini, & Cœna Domini, Pascha, & Pentecoste, omnes fideles ad communionem corporis & sanguinis Domini accedere ammonete. Certis temporibus conjugatos ab uxoribus abstinere exhortamini; eulogias post missam in diebus festis plebi tribuite.

Nullus sine stola in itinere incedat: nullus induatur vestimentis laicalibus: nullus rem, aut possessionem, aut mancipium ecclesiæ vendere, aut commutare, aut quocunque ingenio alienare præsumat: diem Dominicum & alias festivitates absque opere servili a vespera in vesperam celebrare docete. Carmina diabolica, quæ super mortuos nocturnis horis vulgus cantare solet, & cachinnos quos exercent sub contestatione Dei omnipotentis, vetate. Cum excommunicatis nolite communicare. Nullus illis præsumat missam cantare, sed & plebibus vobis commissis hoc annunciate. Ad nuptias nullus vestrum eat. Omnibus denunciate ut nullus uxorem accipiat, nisi publice celebratis nuptiis. Raptum omnimodis prohibete, & ut nullus ad proximam sanguinis sui accedat, & ut alterius sponsam nullus ducat. Porcarios, & alios pastores, vel Dominico die ad missam venire facite. Patroni filiis suis symbolum & orationem Dominicam insinuent, aut insinuari faciant. Chrisma semper sub cera sit aut sub sigillo, propter quosdam infideles.

Volumus autem scire de quolibet presbytero, si ex ingenuis parentibus sit natus, aut ex conditione servili, aut si de nostra parochia natus est, aut ordinatus, vel ad quem locum prætitulatus. Si servus fuit, ostendat chartam libertatis: si de alia parochia, ostendat litteras commendatitias, quas formatas vocant. De ministerio etiam vobis commisso vos ammonere curamus, ut unusquisque vestrum, si fieri potest, expositionem symboli, & orationis Dominicæ, juxta traditionem orthodoxorum penes se scriptam habeat, & eam pleniter intelligat, & inde, si novit, prædicando, populum sibi commissum sedulo instruat; si non, saltem teneat, vel credat. Orationes missæ & canonem bene intelligat, & si non, saltem memoriter ac distincte proferre valeat: epistolam & evangelium bene legere possit, & utinam saltem ad litteram ejus sensum posset manifestare. Psalmorum verba, & distinctiones, regulariter ex corde cum canticis consuetudinariis pronunciare sciat. Sermonem, ut superius dixi, Athanasii episcopi, de fide Trinitatis, cujus initium est, *Quicunque vult*, memoriter teneat. Exorcismos, & orationes ad catechumenum faciendum, ad fontem quoque consecrandum, & reliquas preces super masculum & fœminam, pluraliter, ac singulariter, distincteque proferre valeat; similiter ordinem baptizandi, ad succurrendum infirmis, ordinem quoque reconciliandi, juxta modum sibi canonice reservatum, atque ungendi infirmos; orationes quoque, eidem necessitati competentes, bene saltem sciat legere. Similiter ordinem & preces in exequiis agendis defunctorum. Similiter exorcismos & benedictiones salis & aquæ memoriter teneat. Canticum nocturnum atque diurnum noverit. Compotum minorem, id est, epactas, concurrentes, regulares, terminum paschalem, & reliquos, si est possibile, sapiat. Martyrologium, & pœnitentialem habeat, & cætera. De ordinandis pro certo scitote, quod a nobis nullo modo promovebuntur, nisi aut in civitate nostra, aut in aliquo monasterio, vel apud quemlibet sapientem ad tempus conversati fuerint, & litteris aliquantulum eruditi, ut idonei videantur ecclesiasticæ dignitati.

Cum authoritas quoque contineat ecclesiastica, ut de rebus ecclesiasticis quatuor fieri debeant partes, e quibus una episcopi, altera fabricæ ecclesiæ, tertia clericorum, quarta debeat esse pauperum & hospitum: si vestram pleniter habetis, de illis quæ ad episcopum, fabricam, vel pauperes pertinent, nullam invidiam habeatis: reminiscentes Dominum præcepisse: *Non concupisces rem proximi tui: & de re quæ ad te non pertinet, ne sollicitus fueris*. (Exod. 20.17.) De ipsa vero quæ ad vos pertinet, fidem inter vos habetote, & communiter eam dividito, sive sit magna, sive sit modica, scientes Apostolum dixisse: *Nemo circumveniat in negotio*, id est causa aliqua, *fratrem suum, quoniam vindex est Dominus de omnibus his, sicut prædiximus vobis, & testificati sumus*. (1. Thess. 4.6.) Noveritis etiam quod melius sit omni Christiano fraudem pati, quam inferre.

Quadragesimam, exceptis diebus Dominicis, æqualiter facito: si enim uno die jejunas, altero crapularis, non quadragesimam, sed vigesimam fecisti. In adventu Domini, nisi festivitas intercedat, quatuor hebdomadibus a carne noveritis abstinendum, & coitu. In natale Domini viginti diebus ac noctibus a coitu etiam licito omnino cessandum. Similiter in octavis Paschæ & Pentecostes, litaniarum, & omnium festivitatum vigiliis, sextis etiam feriis, præcipuo autem omnibus diebus vel noctibus Dominicis. Authoritate etiam paschalis festivitatis compellente monemus vestram dilectionem, in Christo fratres sinceriter diligendi, ut secunda, tertia, quarta, & quinta feria hebdomadæ majoris, jejunetis usque ad nonam, exceptis parvulis, & senio gravi confectis, atque infirmis. Quinta feria, hora nona ad ecclesiam matrem omnes reconciliandi venite. Sexta feria usque ad nonam jejunate, & cui placet, amplius. Septima feria ante horam decimam nullus præsumat missam cantare, nec baptismum generale agere. Qui si pro infirmitate aliquis jejunare non potest, proficiat ei jejunium quod generalis facit ecclesia: omnes enim in Christo unum corpus sumus: tantum nullus sua importunitate universitatem ecclesiæ nostræ contra Dominum compellat delinquere, & tam gloriosam festivitatem in aliquo violare. De occultis peccatis pœnitentiam vos dare posse scitote, de publicis ad nos referendum agnoscite. Clericum nemo vestrum sine licentia faciat nostra: nullus balbum, vel ultra mensuram blæsum: nullus eum qui de litteris durum habet sensum. Si festivitas, quæ non sit sanctæ Dei genitricis MARIÆ, aut apostolorum, evenerit in quadragesima, vel quatuor temporum jejuniis: magis jejunium tenendum, quam festivitatem celebrandam scitote, (nisi forte illius sancti sit festivitas, qui in eadem parochia jacet) quia nulla solemnitate amplius delectatur Deus, quam illo jejunio, quo a cibis abstinetur & vitiis. Otiositas quoque inimica est animæ. Videto si absque horum quæ præmisimus, scientia, ministerium vestrum facere possitis, & plebes vobis commissas ad vitam ducere, & Christo repræsentare.

ANNO CHRISTI 933.

CONCILIUM AD CASTELLUM THEODERICI ANNO DCCCCXXXIII.

Ex editione Sirmondi.

Synodum hanc ex Flodoardi chronico liquet inter obsidendum habitam fuisse, cum Heriberti comitis munitionem ad Matronam, cui a Theoderico nomen est, rex Rodulfus obsideret. Quid autem in ea præcipue actum sit, præter episcopi Bellovacensis ordinationem non commemorat. Rodulfus rex, *inquit*, munitionem Heriberti, quæ dicitur castellum Theoderici, obsidet hebdomadas sex. Synodus inter obsidendum prædictum præsidium celebratur, congregatis nonnullis Franciæ vel Burgundiæ præsulibus: cui præsederunt domnus Artaldus antistes Remorum, & domus Teutolo Turonensis episcopus. Tunc quoque domnus Artaldus Hildegarium ordinavit episcopum urbis Beluacensis.

ANNO CHRISTI 935.

CONCILIUM APUD SANCTAM MACRAM ANNO DCCCCXXXV.

Adversus rerum ecclesiasticarum pervasores.

Ex eodem Sirmondo.

Ad hanc synodum septem episcopos convenisse, Artaldumque Remorum archiepiscopum præfuisse, docet Flodoardus in chronico. Anno, *inquit*, DCCCCXXXV. synodus septem episcoporum apud sanctam Macram, domno Artaldo archiepiscopo præsidente, celebratur: in qua prædones & ecclesiasticarum rerum pervasores ad correptionem venire vocantur.

NOTA SEVERINI BINII.

Hæc synodus celebrata est in Remensi diœcesi apud sanctam Macram, oppidum nunc *Fismes* dictum, præsente Artaldo archiepiscopo Remensi, cum sex aliis episcopis, in qua prædones & ecclesiasticarum rerum invasores ad correctionem vocantur. *Flodoardus lib. 4. cap. 23.*

ANNO CHRISTI 936.

VITA ET EPISTOLÆ LEONIS PAPÆ VII.

Leo VII. quando pontifex factus.

Leo hujus nominis septimus pontificatum adeptus est anno Redemptoris DCCCCXXXVI. tempore Constantini & Romani imperatorum orientalium: de quo Flodoardus in chronico prædicto anno ista scribit; *Joanne papa fratre Alberici defuncto, Leo quidam Dei servus Romæ papa constituitur.* Hic Odonem abbatem Cluniacensem, virum sanctitate celeberrimum, vocavit Romam, ut inter Hugonem regem Italiæ, qui Romam obsidere cœperat, & Albericum Romæ principem, pacis componendæ sequestrum ageret. Venit abbas sanctissimus, suaque intercessione apud utrumque hoc obtinuit, ut Albericus filiam Hugonis conjugem acciperet, & Hugo obsidionem solveret.

Henrici regis Germaniæ obitus.

Hujus tempore mortuus est Henricus rex Germaniæ, decus Christianæ religionis, qui post multas alias gentes, de quibus supra, Cuusum Daniæ regem ad Christi fidem convertit, ipsosque Danos ab hominum immolatione revocavit, regnique heredem filium suum Ottonem, pietate & fortitudine militari sibi non dissimilem, reliquit.

Manasses Arelatensis episcopus ecclesiæ perturbator.

Eodem hoc tempore, ad afflictionem & perturbationem ecclesiæ, Manasses Arelatensis episcopus novam addidit miseriam, quando homo ambitiosus sua sede nequaquam contentus, opera Hugonis regis Italiæ, non tantum Veronensem, Tridentinam, & Mantuanam, verum etiam Mediolanensem ecclesiam invasit, asserens se id facere exemplo principis apostolorum, qui etiam Romanam, Antiochenam, Alexandrinam ecclesias simul possedisset. Hæc Luitprandus, qui Dei & legum contemptorem peracri invectura perstringit, Leo cum sedisset annis tribus, & sex mensibus, defunctus est.

EPISTOLA I. LEONIS PAPÆ VII. AD HUGONEM FRANCORUN PRINCIPEM, Et monasterii sancti Martini Turonensis Abbatem.

Vetat ne in B. Martini monasterium aditus detur mulieribus.

Leo episcopus servus servorum Dei, glorioso Principi Francorum, filio nostro, Hugoni videlicet Abbati beatissimi Martini, & perpetuis successoribus in perpetuum.

Ex tomo II. Spicilegii D. Lucæ Dacherii.

CONDITOR universitatis atque dispositor Christus dominus, per sacrosanctum suæ incarnationis Mysterium, universalem ecclesiam sibi copulare dignatus est, diversos vero sanctos in eadem ecclesia quasi diversa in uno corpore membra disposuit: & unumquemque, prout interno ejus consilio placuit, in ipsius ecclesiæ corpore, cujus ipse caput fieri dignatus est, mirabiliter ordinavit: quosdam excellentius decorans, ut sicut membra in corpore quædam honestiora sunt, & suis officiis apta, ita & in ecclesia vel excellentior, vel inferior quisque vices suas ipso authore disponente convenienter expleat, ut scilicet juxta apostolum, *stella differat a stella in claritate*. (1. Cor. 15.) At vero inter eos, quos divina dispensatio sublimius evexit, prædictus beatissimus Martinus Turonicæ sedis archiepiscopus non mediocriter effulget, cujus videlicet gloriam universalis Christianitas attestatur, quæ illum, divino instinctu quodam, speciali affectu communiter amat, ita ut nusquam alio post sanctorum apostolorum limina, de tam longinquis & diversis natio-

bus in confluant oratores, sicut faciunt ad ipsius venerabile sepulchrum. Nam & ipse sacer locus ubi quiescit, in magna reverentia etiam ab antiquis diebus non solum apud vulgares, sed & apud excellentissimos reges ac principes fuit, sicut nonnulli vestrum videndo sciunt. Ut enim audivimus, nulli unquam fœminæ intra ambitum monasterii, etiam sub tempore paganorum, permittebatur accessus. Cum vero necesse fuit, ut propter illorum incursionem in civitate collocaretur, plangebant sui cultores, quia non valebant eum sic in tanta reverentia, ut olim, venerari, nec mulierum prohibere concursum. Ob quod etiam juxta ejus basilicam fundari murum studuistis, ut ita vel ab incendio defendi, vel in pristina honestate posset ipse locus haberi. Sed res in contrarium versa est, quia per occasionem castelli, mulieribus & impudens & libera conversatio est: cum tamen hoc nil aliud facit, nisi sola negligentia, & tepor servitorum ejus. Siquidem veniet dies judicii, & unusquisque in suo ordine insurget, & manifestum erit per quos religio sit erecta, vel per quos neglecta. Dolendum nobis est tempora jam periculosa venisse, & sic apparet caritatem apud multos refrixisse, iniquitatem vero nimium superabundasse. Verum quia sancta ecclesia beato Petro apostolorum principi specialiter commissa est, & per eum successoribus ejus: necesse est, ut quisque nostrum, prout Deo largiente potuerit, ejusdem ecclesiæ, quousque indiget, utilitatem per aliquam authoritatem sustentet. Et idcirco videtur nobis, ut vestram negligentiam quæ est erga cultum illius loci sanctissimi, per nostrum interdictum commoneamus.

Itaque in primis observamus in Domino, ut tu Abbas excellentissimus Hugo, & ipsius cœnobii præpositi, curam summopere adhibeatis, quatenus per totum veteris muri ambitum, usq; ad viam quæ juxta latus Basilicæ aquilonare vergit, nulla, postquam hanc epistolam videritis, fœmina licentiam habeat commorandi, sed nec intrandi quidem, nisi solius causa orationis. Si quis vero de ministris hoc apostolicum interdictum neglexerit, aut aliqua fœmina intrare præsumpserit: tamdiu excommunicatus sit, quousque promissa emendatione absolvi mereatur. Sin autem, quia per audaciam & contemptionem, ad hoc transgrediendum pertinax extiterit, illum prorsus, vel illam excommunicamus. Observantibus hæc gratia & pax Christi per suos apostolos, & beati Martini preces multiplicetur.

Scriptum per manum Theodori Notarii & scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ in mense Januario, & indictione undecima, Ludovico Francorum rege.

LEONIS VII. EPISTOLA II. AD GERHARDUM LAUREACENSEM Archiepiscopum.

Pallium ad eum mittit.

Leo episcopus servus servorum Dei, reverendissimo & sanctissimo confratri nostro Gerhardo sanctæ Laureacensis ecclesiæ archiepiscopo omnibus diebus vitæ tantum tua exhinc amodo.

Confer epistolam Joannis XII. ad Dunstanum Cantuar. Archiep. infra suo loco. *Hardoinus.*

Si pastores ovium, solem geluque pro gregis sui custodia die ac nocte ferre contenti sunt, & ne qua ex eis aut errando pereat, aut ferinis laniata morsibus rapiatur, oculis semper vigilantibus circumspectant: quanto sudore, quantaque cura debeamus esse pervigiles nos qui pastores animarum dicimur, attendamus, & susceptum officium exhibere erga custodiam dominicarum ovium non cessemus, ne in die divini examinis pro nostra desidia ante summum pastorem negligentiæ reatus excruciet. Unde modo honoris reverentia sublimioris inter ceteros [a] judicamus. Pallium autem fraternitati tuæ ad missarum solennia celebranda concedimus, quo tibi, non aliter ecclesiæ tuæ privilegiis in suo statu manentibus, uti largimur, non solum in die consecrationis chrismatis, ac sanctæ & venerandæ resurrectionis domini nostri Jesu Christi, seu in natalibus sanctorum apostolorum, atque B. Joannis Baptistæ, necnon in festivitatibus sanctæ Dei genitricis Mariæ, simulque in domini nostri Nativitatis die, pariterque in solennitatis ecclesiæ tuæ die, & natalitio tuo die: verum etiam in consecratione episcoporum & presbyterorum, & quando a te synodus celebratur, si forte conventiculum illic fuerit neophytorum, qui ad fidem tua exhortatione sunt perducendi, necnon in festivitate sancti Stephani protomartyris, sanctique Laurentii; & illorum sanctorum, qui corporaliter in tua requiescunt parochia, uti concedimus die, sicut a prædecessore nostro domino Gregorio hujusalmæ sedis præsule sancitum est. In secretario vero tua fraternitas pallium induere debet, & ita ad missarum solennia proficisci, & nihil tibi ausu, temeritate præsumptionis arrogare: ne, dum in exteriori habitu inordinate aliquid arripitur, ordinate, etiam quæ licere poterant, amittantur. Cujus quoniam indumenti honor modesta actuum vivacitate servandus est: hortamur, ut & morum tuorum ornamenta conveniant, quatenus authore Deo recte utrobique possis esse conspicuus. Itaque vita tua filiis tuis sit regula: in ipsa, si qua tortitudo illis ingesta est, dirigant; in ea quod imitentur, aspiciant; in ipsa se semper considerando proficiant, ut tuum post Deum videatur esse beneficium quod vixerint. Cor ergo neque prospera quæ temporaliter blandiuntur, extollant, neque adversa dejiciant: sed quidquid illud fuerit, virtute patientiæ devincatur. Nullum apud te locum odia, nullum favor indiscretus inveniat. Benignum te sentiant boni, districtum mali cognoscat; insontem apud te culpabilem suggestio mala non faciat; nocentem gratia non excuset. Remissum te delinquentibus non ostendas, ne quod ultus non fueris, perpetrari permittas. Sit in te & boni pastoris dulcedo, sit & judicii severa districtio: unum scilicet, quod innocenter viventes foveat, aliud quod inquietos feriendo a pravitate compescat. Sed quod nonnunquam propositorum scelus * dum districtus malorum vult vindex existere, transit in crudelitatem correctio: iram judicio refrena, & censura disciplinæ sic utere, ut & culpas ferias & a dilectione personarum, quas corrigas, non recedas. Misericordem te, prout virtus patitur, pauperibus exhibe. Oppressis defensio tua subveniat, opprimentibus modesta correctio contradicat. Nullius faciem contra justitiam accipias, nullum quærentem justitiam despicias, custodia in te æquitatis excellat, ut nec divitem potentia sua aliquid extra viam apud vos suadeat rationis audere; nec pauperes de sua faciat humilitas desperare: quatenus Deo miserante talis possis existere, qualem sacra lectio præcipit, dicens: *Oportet episcopum irreprehensibilem esse.* Sed his omnibus salubriter uti poteris, si magistram caritatem habueris, quam qui secutus fuerit, a recto aliquando tramite non recedit. Ecce, frater carissime, inter multa alia, ista sunt sacerdotii, ista pallii: quæ si studiose servaveris, quod foris accepisti, intus habes. Fidem autem quam in tuis epistolis breviter assignasti, licet latius explanare debueras, Redemptori tamen nostro gratias agimus, quod eam in ipsa brevitate ratam esse cognovimus, Sancta Trinitas fraternitatem vestram gratiæ suæ protectione circumdet, atque in timoris sui via nos dirigat: ut post hujus amaritudines, ad æternam simul pervenire dulcedinem mereamur. Amen.

[a] *Forte;* judicavimus. *Hardoinus.*

1. Tim. 3.

LEONIS VII. EPISTOLA III. AD GALLOS ET GERMANOS.

Multa quæ ad disciplinam spectant emendari jubet.

Leo episcopus servus servorum Dei, regibus, ducibus, episcopis, abbatibus, comitibus, pari etiam modo Egilolpho Juvavensis, Isingrimo Ratisponensis, Lantberto Frisingensis, Wisundo Sebonensis ecclesiæ venerabilibus episcopis, & ceteris per Galliam, Germaniam, Bavvariam, Alemanniam commorantibus.

Si instituta ecclesiastica, ut sunt a beatis apostolis tradita, integra vellent servare domini sacerdotes, nulla diversitas in ipsis ordinibus & consecrationibus haberetur. Sed dum unusquisque, non quod traditum est, sed quod sibi visum fuerit, hoc existimat esse tenendum: inde diversa in diversis locis vel ecclesiis, aut teneri aut celebrari videntur. Hac de re fit scandalum populis, dum multa in vestra provincia contra canones ecclesiasticos decretaque majorum usurpare videntur: quæ quidem possent facile resecari, si episcopi in his non viderentur authores, qui sæcularibus intenti, humanum favorem captantes, religionem violant, ordinesque corrumpunt. Nos siquidem divinis præceptis & apostolicis incitamur monitis, ut pro omnium ecclesiarum statu, impigro vigilemus affectu. Idcirco fraternitati vestræ cognitum facimus, quod Gerardus sanctæ Lauriacensis ecclesiæ archiepiscopus, causa orationis ad limina veniens apostolorum, nostram apostolicam præsentiam visitare, & benedictionis gratiam a nobis percipere sollicite studuit: multa quæ reprehensione digna sunt, nostris auribus, lacrymosis vocibus intimavit: tota cordis intentione, a nostra apostolica authoritate, de his quæ contra canonum regulam & decreta majorum in vestris geruntur provinciis, quærens consilium. Scitis enim quod ab ipso domino beato Petro principe apostolorum (ejusque vicariis, omnium ecclesiarum cura commissa est, veritatis voce dicente: *Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam:* cui etiam proprias oves commendavit, dicens; *Si diligis me, pasce oves meas.* Et idcirco pro universis ecclesiis sollicitudinem gerimus: & veluti in specula positi, quid per totius orbis provincias geratur, vigilanti cura insistimus. De quibus ergo apostolicam sedem consuluit, & qualia nos ei responsa dedimus, per hos nostros apices vobis intimare curamus. Ejus namque interrogatio seriatim talis erat.

Matth. 16.

Joan. 21.

De auguratoribus, & incantatricibus, & maleficis vario modo mortificatis a populo, si aliqua pœnitentia debeat exigi. De talibus namque personis, quid veteris ac novi testamenti pagina censeat, manifestum est. In lege namque Mosaica scriptum est: *Maleficos non patiaris vivere.* Similiter in Samuelis libro legitur, quia exterminavit Saul omnes Pythonissas de terra, & alia quæ enumerare longum est. Sed nos etiam tales nostris exhortationibus ad pœnitentiam trahere debemus, ut magis ecclesiastico judicio pœnitendo vivant, quam gladio vindice puniantur, dicente B. Paulo apostolo; *Non enim posuit nos Deus ad iram, sed in acquisitione salutis.* Quod si ecclesiastica judicia spreverint, humanis subjaceant legibus. Meminisse enim debent, a Deo potestates fuisse concessas, & ad vindictam noxiorum gladium fuisse permissum, & Dei ministrum fuisse datum in hujusmodi vindictam. Et dum in talibus improbis legum exercetur authoritas, dicente beato Innocentio: erit dictator immunis.

Exod. 22.

1. Thess. 5.

Consultum est etiam utrum episcopi *Pax vobis*, an *Dominus vobiscum*, pronunciare debeant. Sed non aliter per omnem vestram provinciam tenendum est, quam in sancta Romana ecclesia. In dominicis enim diebus, & in præcipuis festivitatibus, atque sanctorum natalitiis, *Gloria in excelsis Deo*, & *Pax vobis* pronunciamus. In diebus vero Quadragesimæ, & in quatuor Temporibus, sive in Vigiliis sanctorum, & in reliquis jejuniorum diebus, *Dominus vobiscum*, tantummodo dicimus.

Post hæc consuluit. Si Dominica oratio in benedictione ciborum debeat usitari, quod fieri non oportet, quia in sanctificatione corporis & sanguinis domini nostri Jesu Christi, hanc solummodo orationem sancti apostoli decantabant: & in Evangelio legitur, quia post cœnam a domino factam hymno dicto exierunt in montem Olivarum.

Post hæc interrogavit de eo, qui matrem & filiam spirituales in conjugio ducit, quod ne fiat, sacri canones per omnia vetant. In canonibus Zachariæ ita habetur: ut presbytera, diacona, monacha, vel etiam spirituali commatre, aut spirituali filia nullus utatur. Nam qui hujusmodi opus perpetravit, sciat se anathematis vinculo innodatum, & Dei judicio condemnatum, atque a sacro corpore & sanguine domini nostri Jesu Christi alienum: & quicumque sacerdotum ejus communicare præsumpserit, eorum judicio condemnatus, sacerdotii sui honore privetur.

Dehinc intulit lamentabile & nimis lugendum, ut domini sacerdotes publice ducant uxores, etsi filii eorum valeant promoveri. Quod scelus, quia omnis sacra scriptura contradicit, quia sanctum & venerandum Nicænum concilium vetat, ne sacerdotes cum fœminis habitare præsumant, multo magis ne copulari vel sociari mulieribus debeant, juxta sacros canones modis omnibus prohibemus. In Neocæsariensi namque concilio ita habetur. „Presbyter si uxorem acceperit, ab ordine „deponatur. Et qui in tali scelere fuerint reperti „nostra apostolica authoritate ab omni priventur honore. Filii vero eorum immunes ab eorum peccato sunt, dicente Propheta: *Filius non portabit iniquitatem patris*: & in sacro baptismate omnia dimittuntur peccata.

Neocæs. can. 1.

Ezech. 18.

Dehinc perquisivit, si a chorepiscopo ecclesiæ debeant consecrari, aut presbyteri ordinari, vel consignatio chrismatis & manus impositio fieri. Quæ omnia a chorepiscopis ne fiant, interdicimus juxta canonum decreta. In concilio Antiocheno capite decimo sic habetur: „Qui in vicis & possessionibus chorepiscopi nominantur, quamvis manus impositionem episcoporum perceperint: tamen sanctæ synodo placuit, ut modum proprium recognoscant, & gubernent subjectas sibi ecclesias, ordinent etiam lectores & subdiaconos atque exorcistas: quibus promotiones istæ sufficiant, nec presbyterum, nec diaconum audeant ordinare. Si quis autem transgredi statuta tentaverit, depositus, quo utebatur honore, privetur.

Antioch. can. 10.

Perquisivit etiam, si vir & mulier tertio vel quarto gradu consanguinitatis conjuncti, & inscii, conjugio copulantur, postea Dei respectu compuncti, ostendunt se sacerdoti secrete confitentes peccata sua, utrum valeant eleemosynarum largi-

tione, ac bonorum operum exhibitione purgari. A
De talibus enim scriptum in veteri & novo testamento multa reperiuntur exempla, maxime in concilijs Gregorij & Zachariæ, in quibus hæc continentur, ut conjubrinam, novercam, neptem, fratris uxorem, nurum, vel etiam de propria cognatione, aut quam cognatus habuit, nullus coniugio præsumat sibi copulare. Si quis vero hoc nefarie coniugio convenerit, & in eo permanserit, sciat se authoritate apostolica anathematis vinculo innodatum, & nullus sacerdos eis tribuat communionem: & si inclinatus diviso fuerit ab illicita copula, pœnitentiæ subjacebit tur, & facerdos loci consideraverit.

De vastatoribus autem ecclesiarum node inquisivit, nihil aliud scribimus, nisi quod Paulus apostolus ad Timoth. scribens ait: Argue, increpa, obsecra cum omni imperio.

His vero omnibus præfatus fraternitatem vestram monemus, per hanc nostram apostolicam jussionem, ut huic Gerardo archiepiscopo, cui vi-

CONCILIUM RHEMENSE

Anno Christi ccccxxxvi. celebratum.

Ex Will. Lib. 1. de Reg. Ang.

ANno Christi 936. Concilium Rhemense præfentibus Regni principibus, & Episcopis plusquam XX. celebratum; quo Ludovicus Francorum Rex ab Archalco Archiep. Rhemensi ungi-

VITA STEPHANI PAPÆ VIII.

Stephanus 108. cum Gerardo Archiepiscopo Rhemensi.

STEPHANUS, patria Germanus, opera Otonis regis, pontificatum cardinalium suffragio, electus est a Romanis anno Christi redemptoris DCCCCXXXIX. tempore Constantini VIII. & Romani imperatorum coimperantium. Hic tyrannis, quorum odium propter fui electionem in se concitavit, crebris istibus facrilegis facie deformatus fuit. Albericus enim, qui his temporibus principatum in Urbe gerebat, existimabat non posse se dominium Urbis fecurum possidere, si non gentilis aliquis ipsi bene notus Romanæ urbis pontificatum teneret. Quo occasione in eandem Stephanum partem quos D existens, cum manibus impiorum tantopere laniari, & in facie deturpari permisit. Et quamquam hæc litigantia propter justitiam a fatanæ mimistris inimica, non dedecori, sed ornamento esse: tamen ipse a publico hominum congressu hæc de causa ut plurimum abstinuit. Hoc fidio excitatus est animus Ottonis ad vindicandum scelus Romano-

Albericus, & quos de causa persecutus.

LEGES ECCLESIASTICÆ

HOELI DHA * REGIS SEU PRINCIPIS TOTIUS WALLIÆ

Ex Tom. 1. Concil. Britan. * id eſt, BONI.

DEs providentia Howel Dha filius Cadell, Rex totius Cambriæ, videns suos Wallenses insolenter legibus abuti, accivit de quolibet *Kemot* totius regni sui tes Episcopos virtute & scientia pollentes, & omnes ecclesiasticos dignitate baculosos, vel archiepiscopos, vel episcopos, abbates, vel priores de regno suo ad locum qui dicitur *Gwin luper Taff* in *dewed*, quam

E domum vocant ædificari virgis albis in hospitium sibi ad venandum, quando ad partes Demetiæ veniret, & ideo vocatur *Ty Gwyn*.

Rex autem & congregati morati sunt ibidem per totam quadragesimam, oranter altiffimum per jejunium perfectum, petendo gratiam ad bona faciendā secundum regis propositum, & de congregatis elegit rex 12. laicos doctissimos, & unum clericum doctissimum qui vocabatur Blangoridus, A manifestet, & affirmet hoc jurando in ostio cemeterii, in ostio chori: quidquid de illo postea contingat, verbo presbyteri absque de dubio illius ambique contentione credendum est. Simili modo fit, quando quis pro mercede dicit forem qui rem furatus est, & hoc facit rorum facerdote modo pœnotato. Si quis alicui deprædari dicitur. & ille negaverit, 50. hominum juramento habet negare. Hic eft unus homo eorum cui fuis creditur, Judex Mandi, & simul jurando confirmet illud: hoc facto, qui prius negaverit pro confitente habetur, nec poterit contradicere. Mercedem quidem flatim habebit ille qui dixerit, & verbo facerdotis teftificantis dictatoris factamenti non contradixerit, & *sine* pro confitente habetur, & dicitur hoc *dayuuariat*.

Sacerdotum privilegia, 1. 15. 18. præfectus, & sacerdotum mutuus.

I.

Qui facerdoti * *farhard* fecerit, vel eum occiderit, judicio fynodi poniatur pœnæ *guelt canedd*.

II.

Hofpitium facerdotis & clericorum erit domus capellani villæ. Hofpitium facerdotis reginæ eft inlinul.

Sacerdos regis, 1. 18. 28. Farendon Regina.

III.

* *Offirad eulen* contra pascha regis indumenta habebit, quibus ulus eft in quadragefima.

IV.

Simili modo facerdos reginæ ipfius habebit indumenta, in quibus regina agat pœnitentiam. Sacerdos reginæ a regina equum debet habere. Sacerdoti, & scriptoribus, & præcepto, & judicii curiæ, *Kewyffrand ofpyn*, equi a rege reftaurantur cum quos facrifte. Terram fuam tenebit liberam.

Officium facerdotis curiæ.

V.

Tripler eft officium facerdotis curiæ in placitis, fcilicet, lites difcretas de fcripto delere, lites indifcretas ad judicium in fcripto fervare, & ad opus regis, quantum ad literas vifas & mittendas, paratum effe, & nunquam ebriatum.

Quæ fecris non meddle debent.

VI.

Trio funt judici pertinentia, fcilicet quæftiones folvere, lites difcernere, & quod per judicium difcreverit, per vadimonium confirmare, & tunc litigantes contradicere non aliud. Sic agit per annum. Anno autem elapfo capellanus adeat ecclefiam, & cum eo duodecim officiales curiæ dignitates, & Miffa celebrata, & oblatione ad Miffam ab omnibus facta, capellanus faciat cum jurare per facrum inclebrarum, & per altare, & reliquias fuperpofitas, quod in tota vita fua nec preces, nec pretia, nec amore, nec odio fuftum fcienter faciet judicium. Quo facto ad regem veniet, indicantes ei quæ circa eum acta funt. Si regi gratum fit officium fuum, illi præftabit, & locabitur in fede fibi debita. Tunc dabuntur *ei enfes*, a rege *taulbord*, a regina annulus aureus, quæ dona nec vender, nec unquam donabit. Non debet judex effe, nifi in tali folemnitate approbatur.

Sacerdotalis cura in vifitatione infirmorum * id eſt, ægrotis hoc ministrare.

VII.

Et fi aliquis de gentibus homicidet vel occifi ſit ecclefiaſticus, facris ordinibus, vel religioni obligatus, vel leprofus, vel mutus, vel fruftus, nihil redet vel recipiet pro *galanas*. Nullum autem vindictam fuper eos vel ab eis propter occifum debet fieri, nec tales poſſunt per legem illam ad reddendum vel recipiendum aliquo modo compelli.

Ulnes ſacerdotis

IX.

Si far coram presbyteri, vel ſocius fuos nominando *Concil. General. Tom.* XI.

Concubinus ſit ſollicitus anus.

Sacerdos ſit ſollicitus de ecclefia.

Sacerdotum ſtatus, 1. 18. 28.

Sacerdos ſit ſollicitus de ecclefia.

Sacerdotum ſtatus, 1. 18. 28.

Sacerdotum ſtatus, 1. 18. 28.

Sacerdotum ſtatus, 1. 18. 28

pilis & uberibus, & si venerint muliebria ejus, id est *teithi*, ætatis * *gveric*. Si primo tacuerit, & secundo eam agnoverit, & sic usque ad mane cum illa dormierit: licet illam corruptam invenerit primo, de jure puellæ nihil potest auferre. Si vero statim hoc noverit, ad viros surrexit nuptiales, alia non contradicente, hoc eis testificaverit, nihil ei jure reddere debebit.

** Id est, ephebiæ.*

XIV.

Uxor infamata.

Si cujus uxor de alio infametur, & hoc tamen sit incertum, septima manu mulierum expurget. Si secundo infametur, cum quatuordecim. Si tertio cum quadam certitudine hoc dicatur, juramento 50. mulierum se expurgabit.

XV.

Datores mulieris, &c.

Si qua mulier datores habuerit, sit vir sub dote sua usque ad septem annos; & si habuerit tres noctes de septimo anno, totius substantiæ ejus medietatem in divortio eorum mulier habebit. Substantia autem hoc modo dividitur: Vir sues habebit, mulier oves. Postea mulier dividat, vir eligat. Et primo supellex sic dividatur. Omnia vasa lactis præter unum sinum, id est *baeol* mulieris erunt, & discos omnes habebit præter unum, ... & illa duo viri erunt, currum vero cum uno jugo, & omnia vasa, potus & dolia viri erunt, quæ desuper vero, mulieris. Si vir incontinenti aliam duxerit uxorem, vestimenta primi lecti, scilicet repudiatæ mittere debet. Vir habebit caldarium & tapetum, id est *brycan* & pulvinar, & cultrum, & securim lignorum, & terebrum, &c.

Divisio bonorum.

XVI.

Vir repudians uxorem.

Si uxorem suam quis sine lege repudiaverit, & aliam superduxerit, repudiata debet de jure domui redire, & in ea permanere per novem dies, & in nono die, si a viro omnino dimittatur, omnia quæ illius sunt, de domo prius exeant: & ultima rerum suarum ipsa de domo exeat: & postea vir repudiatam quietem, id est *dilys* clamabit, superducta alia, quia de jure duas uxores insimul nullus debet habere. Si quis uxorem suam dimiserit, & postea ipsum operis sui pœnituerit, & illa viro alteri data fuerit: si prior vir eam poterit attingere unum pedem cum viro altero in lecto habentem, & alterum extra, prior de jure debet eam recuperare.

XVII.

Mulier negans adulterium.

Si mulier negat adulterium, det juramentum 50. mulierum: similiter adulter negans, juramentum 50. virorum. Et tribus de causis datur tale juramentum: si videantur mulier veniens de luco ex una parte, & vir veniens ex altera parte ejusdem luci in eadem hora, vel si videantur insimul jacentes sub uno palio, vel si videatur vir inter femora mulieris.

XVIII.

Causæ repudiandi uxorem.

Si qua mulier rem turpem cum alio viro, vel osculo, vel manu, vel stupro egerit, de jure potest repudiari a viro suo, & omnia jura sua debet amittere etiam pro solo osculo, nedum pro aliis. Adulter pro stupro reddet injuriam cum una elevatione illi cujus uxorem violaverit: quia de genere hostilitatis est. Pro palpatione manuum in vulva, quæ dicitur *govys*, reddet injuriam sine elevatione. Pro osculo tantum adulter injuriam reddet, sed de injuria tertia pars cadet: quia non habuit rem cum ea ex toto, & hoc causa decipiendi eam, sic dicunt quidam, alii vero, ut nisi consequuntur, declaratur, qualitercumque facta fuerit.

XIX.

Osculans uxorem alterius.

Qui uxorem alicujus osculatur, quartam partem injuriæ ei reddet, similiter de *govys*, nisi in ludo qui dicitur *guare raffau*, vel in convivio, vel quando quis de longe venerit.

XX.

Volentem stuprans.

Goronvy ab morydd dicebat quod vir alterius uxore ipsa volente abutens, nihil debet reddere, dum mulier sui facti laudat auctorem; sed si factum notum fuerit, mulier habet viro suo * *saraed* reddere, vel vir eam libere repudiet, & ab ea divertat.

** Id est, injuriam.*

XXI.

Pretium virginitatis domino solvendum.

Nemo feminam det viro antequam de mercede domino reddenda fidejussorem accipiat. Puella dicitur esse desertum regis & ob hoc regis est de ea * *amaabyr* habere. Si aliquam quis in * *lathrud* adducat, & ad domum alicujus optimatis cum illa vadit, fidejussorem a viro de toto jure abductæ, antequam insimul dormiant, optimas accipiat.

** Id est, pretium virginitatis.* ** Id est, raptum mulierum.*

XXII.

Res ecclesiastica non [illegible] in lege.

Tres autem sunt homines, quorum nullus potest per legem impignorare contra aliquod judicium. Primus est rex, ubi non poterit secundum legem in lite stare coram judice suo, agendo, vel respondendo per dignitatem naturalem, vel per dignitatem terræ, ut optimas vel alius. Secundus est ecclesiasticus sacris ordinibus obligatus. Tertius est ecclesiasticus religiosus obligatus. Nemo enim secundum legem potest dare pignus contra judicium, nisi sub periculo pretii suæ linguæ, sed nullum pretium constitutum est in lege Hovvel super membrum & sanguinem, vel *saraed* ecclesiastici, ut sunt prædicti: & ideo nullus eorum potest dare vadium de jure contra judicium vel cum judicio. Omnia autem nocumenta sacrilega quæ fient ecclesiasticis, debent in synodo secundum legem ecclesiasticam emendari.

XXIII.

Ordinatus non sit judex.

Tres sunt homines, quorum nullus potest esse per legem judex dignus. Primus est mendosus, id est *anavus*, vel cæcus, vel surdus, vel leprosus, vel stultus, qui sit semel ligatus propter stultitiam suam, id est *gorffvyllavc*, vel qui nesciat recte loqui, vel *cryc anianaual*. Secundus est ecclesiasticus sacris ordinibus vel religioni obligatus. Tertius est laicus sine potestate judicandi per dignitatem terræ, vel servitoriæ.

XXIV.

Conquestores querelis.

Tres sunt rei conquestores, a rege propter querelas suas puniendi. Primus est, qui det pignus contra judicium quod per aliud, id est *ghurgvystyl*, & auctoritatem scriptam de legibus contra ipsum poterit confirmari: ille pretio linguæ suæ debet puniri. Secundus qui det pignus contra judicium quod super aliquem alium quam seipsum detur, ille suo * *camlvrv* debet puniri. Tertius est, si quis careat dignitate impignorandi, videlicet sacerdos vel alius: licitum est ei contradicere judicio per auctoritatem de legibus: & si sic contradicat, & auctoritas ei fallat, *camlvrv* amittat. Nemo autem per judicium litigiosum amittet plus quam *camlvrv*, nisi vera sit impignoratio vadio contra vadium.

** Id est, mulcta.*

XXV.

IX. hominum singulari credendum testimonio.

In lege Romana repetitur: Ubi numerus testium non definitur, ibi duo sufficiunt. Dicit quoque lex: Unius testimonium non est admittendum. Hoc vero dicitur quod novem homines sunt, quorum unicuique & soli in ferendo testimonio credendum est; sed tamen jurejurando. Primus est, dominus inter duos homines: ita tamen quod non sit particeps litis & rei ex lite consequendæ, & confiteantur contentionem suam prius coram domino suo fuisse; & non fuerit * *undull*. At si alter eorum negaverit, cum juramento negabit. In alio casu novem dies dantur domino, ad connumerandum qualiter juramentum præstiterit: sacerdoti vero ad

** Id est, uniformis.*

ad idem dantur induciæ usque ad tempus quo possit Missam celebrare. Secundus est, patronus sacerdos inter duos parochianos, inter duos monachos suos. Tertius est, pater inter duos ipsius filios, ponendo manum super caput illius contra quod testificatur, sic dicendo: Per dominum qui me creavit de patre, & te de me, verum inter vos dico. Quartus est, judex de judicio suo: scilicet si quidam de judicio quod inter eos judex dederit dubitantes certaverint. Quintus est, fidejussor de fidejussione sua, si partim negat, & partim confitetur. Sextus est sacerdos de testimonio sibi attestato inter duos parochianos suos. Septimus est, puella de virginitate sua, si vir cui data est dixerit eam invenisse corruptam, ut jus suum ei tollat, jus ei tamen illa est, & ei tamen credendum est, antequam fuerit matura. Item de puella, si vi oppressa fuerit, & violator dixerit eam invenisse defloratam, contra eum testimonio puellæ credendum est. Octavus est, communis pastor villæ de animali ab alio inter animalia suæ custodiæ mortificato. Nonus est, latro ad patibulum ductus, & de morte sua certus: illius verbis sine sacramento, id est *creir*, de socio vel sociis credendum est, vel de re quam ipse furatus est. Iste scilicet socius ejus propter dictum alterius non debet vita seu membris condemnari. De verbis tamen illius qui suspenditur, manifestatur eum esse latronem, cui credendum est, sicut lege ista cautum est. Est ergo iste condemnandus, non ad vitam seu membra perdenda, sed ad redemptionem sui faciendum. De illo latrone, qui constituto juramento in patria, latrocinio non poterit se purgare. Eritque *dirvyus et n'lleidyr gvverth*.

XXVI.

Fidejussor.

Fidejussor negans fidejussionem suam de septimo proximorum sibi redemptione negabit, vel solus jurans super septem altaria dedicata *of bri duvs divvsd*, si partim negat, & partim profitetur, solus semel jurabit, & hic *kynnogyn*, si fidejussionem negaverit, scilicet de septimo.

XXVII.

Fidejussor rei venditæ.

Si quis nomine emptionis rem aliquam ab aliquo acceperit, deinde ab hac vita ereptus res suas cum amicis reliquerit, cum ipse pro se de pretio rei acceptæ reddendo fidejussor extiterit, id est *yn uach kynnogyn*, ab amicis præfatis, licet factum ignorantibus & obdormientibus, de rebus mortui pretium rei suæ venditor consequatur. Juret tamen de septimo proximorum sibi in redemptione super sepulchrum debitoris, si possit invenire: sin autem, super altare dedicatum, quod illi rem suam vendidit, & quod ipse pro fidejussore fuit.

XXVIII.

Exul & fœmina non sint fidejussores.

Non debet fidejussor dari qui exul est, neque qui fortior est; neque monachus, nisi consentiente abbate; neque scholaris, nisi magistro consentiente; neque fœmina, nisi domina fuerit principalis debitoris; neque filius, nisi patre consentiente, dum pater debet esse pro filio. Quamvis autem fidejubeant, alicujus eorum fidejussio non est compellenda.

XXiX.

Sacerdos primus regi necessarius.

Tria sunt, sine quibus rex esse non potest, scilicet, sacerdos ad missam celebrandam, & ad escas regis & potus benedicendos, & judex curiæ ad causas discernendas, & ad danda consilia, & familia quoque ad negotia regia parata.

XXX.

Valnus linguæ.

Tribus hominibus valnus linguæ redditur: regi semper: judici, quando quis conatur ire contra judicium: sacerdoti quando fuerit in ecclesia, sive in tribus festis principalibus.

XXXI.

Curia non est ubi non est sacerdos.

Ubicumque sacerdos familiæ & [1] *distein* & judex curiæ insimul fuerint, ibi erit dignitas curiæ, id est [2] *breint llys*, licet rex absens est.

1 Id est, præfectus curiæ, vel œconomus. *2 Id est, aula regia.*

XXXII.

In synodo solum judicandus ecclesiasticus.

Nullus autem rex habet potestatem constituendi pretium super aliquem ecclesiasticum sacris ordinibus obligatum, vel super membra, vel sanguinem, vel *saraed* ejus, vel super aliquem de suis, quia quisque ecclesiasticus, ut prædictus, habet potestatem per legem ecclesiasticam probandi in synodo quodlibet nocumentum vel damnum quod ei laicus faciat, aut rex, aut alius. Item nullatenus talis ecclesiasticus potest compelli ad respondendum alicui extra synodum de delictis sibi oppositis.

XXXIII.

Nisi pro terris secularibus.

Si autem talis ecclesiasticus teneat terram sub rege per debitum, de qua servitium regi pertineat fieri, in curia regis debet respondere de terra cum pertinentiis, quia regis est tota terra regni sui: & nisi inde respondeat humiliter idem, regis erit terra illa totaliter. Quamvis autem talis ecclesiasticus possit per dignitatem terræ in judicio cum laicis esse usque ad tempus narrandi illud, nullum judicium debet referre inter litigantes, quia non est pretium super linguam ejus in lege constitutum: per quod quisque judex si injuste judicet, puniatur, si confirmet judicium injustum per vadimonium.

XXXIV.

Ecclesia res ecclesiasticas, seculum seculares judicat.

Cum de villarum sive agrorum terminis quæ curia contingat, contentionem curia terminabit: si ecclesia & non curia contingat, ecclesia terminabit. Postea *Bremt*, demum *kyvvarchadv*, id est *ar deffeith, tyac odyn ac ysgubavr*. Verum cum terminabit *maer* & *kyghellavr*, debent pro ea terminos assignare, pro ecclesia vero baculus, & evangelium. Sin autem terra litigiosa, inter litigantes in duo dividatur.

XXXV.

Ecclesia rustica.

Si regia dante licentia in rusticana villa ecclesia construatur, & in ea missæ celebrentur, & in atrio illius corpora sepeliantur, extunc libera erit villa illa.

XXXVI.

Dies nonus.

Si quis nomine quo matrix fuerit ecclesiæ, judicio terram ad illam pertinentem petierit, nonus dies mensium non est expectandus.

XXXVII.

Nutritius optimatis.

Si regis villanus rege annuente optimatis filium nutriendum susceperit, defuncto villano cum filiis æquali portione alumnus ille succedet.

XXXVIII.

Conflictus.

Si in terra regis cum homine ipsius homines episcopi vel abbatis inter se conflictum fecerint, * *dirvy* eorum regi.

** Id est, mulcta seu mulctatio.*

XXXIX.

VII. sedes episcopales.

Septem domus episcopales sunt in *Dyved*, *Menevia*, quæ est sedes principalis in Cambria, ecclesia *Ismael*, ecclesia *Degenian*, ecclesia *Yssyl*, ecclesia *Teylav*, ecclesia *Teulidavc*, ecclesia *Kenew*. Abbates *Teylav*, & *Teulydavc*, & *Ismael*, & *Degenian* tenentur clerici esse & ordinati. *Ebediv* cujuslibet istorum domino *Dyved* erunt, scilicet duodecim libræ, vel qui illis successerint reddant. *Menevia* ab omni debito libera manet & soluta. Ecclesia *Kenew* & ecclesia *Yssyl* ab illo debito liberæ erunt, qui terris carent.

XL.

De furto redemptionis non fit contentio super aliquid, nisi prius fuerit *manac* cum juramento in tribus locis, in ostio cœmeterii, in ostio ecclesiæ,

siæ, in ostio chori coram presbytero ipsius ecclesiæ, & hoc presbyter ille in placito domini testatus sit, cujus verbo credendum est tunc. De A furto * *Kyssvyn* non sit contentio juramenti, id est *reith*, super aliquid, nisi prius fuerit *manse* in curia.

* Uisi; communicatio.

ANNO CHRISTI 941.

CONCILIUM SUESSIONENSE

CUJUS DECRETO HUGO HERIBERTI

Comitis filius, dejecto Artaldo, Remorum archiepiscopus consecratus est anno DCCCCXLI.

Ex Editione P. Sirmondi.

DE *episcopatu Remensi post obitum Seulfi archiepiscopi diuturna & anceps fuit altercatio. Nam cum Heribertus comes Seulfo mortuo anno* DCCCCXXV. *Hugonem filium suum adhuc quinquennem eligendum curasset, ecclesiamque illam interea pro arbitrio administraret: sexto post anno Rodulfus rex, capta urbe Remorum, Artaldum e sancti Remigii cœnobio monachum in ea sede ordinari jussit anno* DCCCCXXXI. *Artaldum Heribertus post annos octo & menses septem, Remorum urbe iterum in potestatem suam redacta, episcopatu cedere & abdicare se coegit anno* DCCCCXL. *Tum anno insequente synodum apud Suessiones convocavit, cujus decreto Hugo filius, jam ceteris ordinibus initiatus, Remorum archiepiscopus consecratus est. Flodoardus in chronico*: Anno, *inquit*, DCCCCXLI. Hugo & Heribertus comites, episcopos convocant Remensis diœceseos. Qui convenientes apud Suessionem in ecclesia sanctorum Crispini & Crispiniani, tractant de statu Remensis episcopi, definiuntque, conquerentibus clericis atque nobilibus laicis, diu pastore sedem ipsam vacare, ut quoniam Artaldus episcopus juraverat quod nunquam de se ipso episcopatu intromitteret, ad ipsius gubernationem reverti non deberet; Hugo vero filius Heriberti comitis, qui prius ad ipsum episcopatum fuerat evocatus, clero populoque petente, ordinaretur episcopus. Indeque Rhemos adeuntes episcopi eumdem præsulem electum consecrant apud sanctum Remigium. *Flodoardus idem de seipso & Hugone lo-* B *quens lib.* IV. *historiæ cap.* XXVIII. *&* XXIX. Sexto, *inquit*, Kalendas Aprilis egressus ipse cum præfato electo nostro ad urbem Suessonicam profectus sum. Ubi convenientes episcopi hujus diœceseos cum principibus Hugone ac Heriberto, tractarunt quid eis esset agendum super episcopali hujus Hugonis ordinatione: sicque decreverunt, petentibus quibusdam filiis ecclesiæ Remensis, tam clericis quam laicis, eum ordinandum: asserentibus fautoribus ipsius quod Artaldus nequaquam electus, sed per violentiam fuerit intromissus, seseque episcopali abdicaverit ditione. Nec mora, civitatem C Remensem a præfato conventu adeuntes episcopi prætaxatum electum nostrum in ecclesia sancti Remigii dignitate sublimant.

NOTA SEVERINI BINII.

Hæc Synodus celebrata est apud Suessiones in causa altercationis duorum, qui se Remenses archiepiscopos profitebantur, videlicet inter Hugonem, quem in gratiam patris puerum adhuc quinquennalem electum fuisse supra dixi; & Artaldum, qui post illum ejectum, ex monacho in eam sedem cooptatus fuit. Decretum est in hac Synodo Artaldum amovendum esse, ut pote qui jurasset nullum se unquam archiepiscopatum accepturum; Hugonem vero recipi debere, eo quod clero populoque petente vocatus esset. Post absolutam Synodum, & Hugonem sedi Remensi restitutum, Flodoardus, quem Heribertus comes & pater Hugonis detinuerat, ab exilio liberatus fuit. Post hæc episcopi Remos profecti Hugonem archiepiscopum consecrarunt. *Flodoardus in chronico, lib.* 4. *cap.* 28. *& seqq.*

Locus & causa Concilii.

Decretum.

PRÆCEPTUM ADELBERONIS

EPISCOPI METENSIS.

De monachis in cœnobio sancti Arnulfi clericorum loco constitutis.

Ex eadem editione.

TOTIUS ordo expetit æquitatis, quo in omni statu & habitu si qua manent justo correcta moderamine, instantius in augmento promoveantur summo; nec minus justo, quæ videntur pessumdari, æquæ reformari mensura librationis. Idcirco ego indignus Adelbero, sanctæ sedis Metensium episcopus, operæ pretium duxi, ut qui diu mihi commissa in torporis negligentia cuncta duxeram, saltem aliqua quæ corrigere valerem congruebat, sagaci providerem industria. Itaque monasterium cunctis notum, scilicet beati Arnulfi, quo videbatur coadunatio clericorum, utque veridice dicam, & sub testimonio totius ecclesiæ, acephalorum sub specie canonicorum regulæ existere, succrevit E ardor summi desiderii, ut qui illorum mores & vitam incorrigibilem noveram (namque & hoc experientia diversarum admonitionum antea cum nostris expertus eram suffraganeis) quo potioribus & vitæ præstantissimis ipsius loci præbendam converterem disciplinis. Hujus siquidem deliberationis summa fuit, ut eos inde expellerem, & Deo auctore vitam instituerem monasticam, nisi seipsos sanctæ illius subderent vitæ. Sed hoc quasi despe- D ctui habentes, ut erant jurati cœtu, maluerunt esse pares in imperfectionum consensu. Denique consultu nostrorum clericorum, scilicet abbatum utriusque ordinis, atque fidelium laicorum, præfecimus ibi abbatem, Arbertum nomine, cujus institutionibus in reliquum adventantes inibi, eodem quo definivimus ordine, scilicet monastico erudirentur. Quapropter furoris stimulo veluti de paternis reditibus accensi quidam eorum adierunt regem, seniorem nostrum videlicet Ottonem, vanam super hoc garrientes declamationem, quod injuste proprium abstulissem & veluti hereditarium locum. Cumque ut egeram præfato seniori totum indicassem, illorum floccipendens rationem, ut sapiens & justus rex, ne in reliquum querimoniis inibi Deo famulantes molestarentur invidorum, tunc & ipse quod feceram confirmavit testamento regiæ auctoritatis, præcipiens ut pari consensu ad corroborationis auctoritatem idemtidem nostra sanciret ecclesia. Quod juxta desiderii ardorem exequens, ut dehinc sicut statuimus maneat, cum consensu ducis nostri, Ottonis videlicet, totiusque ecclesiæ nostræ, hoc præceptum confirmationis scriptum mani-

manibus propriis roboravimus, & roborandum tam prædicto duci, quamque coepiscopis nostris, fidelibusque dedimus: in Domino, & propter Dominum, omnes successores nostros humiliter postulans, ut sicut diffinivimus, utque volunt sua quæ diffinierint, rata habere consentiant nostra. Actum Metis publice, sub die Idus Martii, indict. XV. concurrente V. anno XIII. adeptionis episcopatus domni & venerabilis episcopi Adelberonis, hoc testa- A mentum fuit coram cunctis in palatio recitatum, & ab omnibus voluntarie corroboratum.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

Adalberonis Metensis.] Depromptum est ex tabulario sancti Arnulfi. Ottonis vero ducis Lothariensium, cui Otto rex ducatum hunc aliquanto post Gisleberti mortem dederat, meminit in gestis hujusce anni DCCCCXLII. Flodoardus. Errat enim more suo Sigebertus Gisleberti obitum differens in annum DCCCCXLIII.

ANNO CHRISTI 942.

** CONCILIUM BONNENSE

Anno Domini DCCCCXLII.

Ex Labb. Append. Tom. 9.

DE *hac synodo Reginonis continuator, ad an.* DCCCCXLII. *in hac verba*: Bonna castello præclara synodus a XXII. episcopis celebrata. *Lambertus quoque Schafnaburgensis*: Synodus, *inquit*, Bonnæ congregata est. *Sed hic annum designat* B DCCCCXLIII. *sive de eadem synodo loquatur, cujus in assignando tempore hi duo dissentiant; sive de altera, quæ anno consequente habita sit. Quidquid est, nihil quidquam præterea de Bonnensi concilio habemus.*

ANNO CHRISTI 943.

VITA MARINI PAPÆ II.

QUI PERPERAM MARTINUS II. NOMINATUR.

Marinus pontifex quando electus, & qualis fuerit.

MARINUS natione Romanus, post obitum Stephani factus est pontifex, anno Redemptoris nostri DCCCCXLIII. Hic est ille, qui ante viginti tres annos Udalrico Romam venienti prophetice obitum Adelberonis prædecessoris sui revelavit, eumque eidem successurum prædixit. In vita Udalrici nominatur pontifex per anticipationem, qui post annos circiter viginti ab eo tempore sedem pontificiam vere occupavit. Pontificatum adeptus, omissis insanabilibus tumultibus bellicis, totum se tradidit ad componendam ecclesiam, tam in cleri, quam in monachorum reformatione, & in basilicarum restauratione, & pauperum cura. Literis vero egit, ut inter Christianos principes B mutuo decertantes pax componeretur. Unicum * monumentum Marini, quo continetur privilegium concessum sancti Vincentii monasterio super Vulturni fontes, extat apud Baronium anno 944.

Res a Marino gestæ.

Hujus temporibus, post Heribertum comitem defunctum, filio ejus Hugoni Remensi archiepisc. Artaldus novum facessit negotium. Imago Christi Redemptoris, miraculo expressa, & ad Abagarum regem transmissa, translata est Constantinopolim, dum Edessa a Romanis obsideretur anno Redemptoris 946. inquit Flodoardus, Marinus papa decessit, cum, juxta Vaticanos indices, annos tres, menses sex, & dies tredecim sedisset.

* Solum hoc monumentum viderat Binius: nos alterum adjungimus.

Imago Christi ad Abagarum missa.

* alias ODÆ

CONSTITUTIONES * ODONIS

ARCHIEPISCOPI CANTUARIÆ,

Tempore regis Edmundi latæ, hoc est annum circiter Domini DCCCCXLIII. in quibus cavetur de officio regis, magistratuum, & cleri, & de juribus ecclesiæ rite conferendis.

Ex Tom. I. Conc. Britan.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De immunitate ecclesiæ.*
II. *De sæcularium principum officio & obedientia episcopis præstanda.*
III. *De officio episcoporum.*
IV. *De officio presbyterorum.*
V. *De officio clericorum.*
VI. *De officio monachorum.*
VII. *De prohibendis illicitis connubiis.*
VIII. *De concordia in ecclesia conservanda.*
IX. *De jejuniis & eleemosynis faciendis.*
X. *De decimis reddendis.*

PRÆFATIO.

IN nomine sanctæ Trinitatis & unicæ divinitatis. Licet, nullis existentibus meritis, monita piæ exhortationis ausu temerario quempiam docere præsumam: tamen quia certantibus, & videlicet laborantibus in stadio hujus vitæ, spirituale bravium auctore donorum Spiritu promittitur, & pastorum curæ populus Dei multiplicandus fide & C numero caute conceditur: ideo ego Oda humilis & extremus, divina largiente clementia, almi presulis & pallii honore ditatus, quædam documenta, omni Christicolæ, ni fallor, non indigna, quæ a præcedentibus illustrium virorum præceptis certissima comperi, ad consolationem domini mei regis, scilicet Edmundi, omnisque populi excellenti imperio ejus subjecti, in ista chartula coadunare decrevi. Unde devotissime obsecro, & clementissime hortor audientium mentes, ut si quando hæc recitanda audiant, interius videlicet in corde frequenti meditatione plantent: & multiplici bonæ operationis munere, ex eo fructum pacatissimum D in tempore messis sibi colligant.

CAPUT I.

Primo capitulo præcipimus & mandamus, ut sancta Dei ecclesia, quæ sanguine Christi primum fundata est, & fidelium multitudine, sponsa dealbata, nullis ingredietur malorum interruptionibus. Nec alicui liceat censum ponere super ecclesiam Dei: quia filii ecclesiæ, id est filii Dei, ab omni

omni censu terrestri liberi sunt in omni regno. Ambrosius sic, Ecclesia catholica liberos esse ab omni censu præcipit. In historia ecclesiæ: Si quæ domus agri, vel quælibet prædia a Christianis direpta sunt, live sub fiscum regalem, live in dona collata sunt, hæc omnia in antiquum jus Christianis gregibus restituta. Gregorius item ait: Si quis ecclesiam Christi denudaverit, anathema sit, si non satisfactione emendaverit, Et iterum: Quisquis ecclesiæ Dei parochias violare vel usurpare per rapinam tentaverit, a sacerdotiæ ministris excommunicandus est, & omnino a corpore Christi alienus. Audent enim extra milites qui Christum crucifixerunt, aliquid, qui ecclesiæ ejus disciplinæ regulis obedire contemnunt: ecclesia enim habet potestatem ligandi atque solvendi.

VI.

Sexto capitulo hortamur monachos, & omnes qui votum Deo voverunt, ut in omni humilitate & obedientia die noctuque hoc adimplere studeant, permanentes in timore Dei in ecclesiis ubi se voto confitnxerunt. Non sint vagabundi, neque gyrovagi, qui nomen monachi desiderant, officium autem ejus contemnant: sed secundum exemplum apostolorum, per habitum humilitatis, laboribus manuum, & lectione sacra, & continuis orationibus Deo servire, parati, præsentibus simplis, ardentibusque luceruis, patrem familias expectent, ut veniens eos faciat in æterna requie sine fine permanere.

VII.

Septimo capitulo prohibemus & interdicimus omnibus Christianis injustu connubia, & incestus, cum monialibus, vel cognatis, vel cum aliis illicitis personis. Sancte enim recordationis Gregorius papa, cum pluribus episcopis, seu sacerdotibus coetus, in basilica beati Petri apostoli constitutis: Si quis monachum, quam Dei ancillam appellant, in conjugio duxerit, anathema sit. Et respondentum omnes: Amen. Nos quippe eandem apostolicam auctoritatem sequentes, simili modo jaculum maledictionis talibus imponemus, nisi correpti a tam nefanda præsumptione ad satisfactionem pervenerit.

VIII.

Octavo capitulo observamus: ut quando in illo quo conventu venimus, tota intentione confederemus quid Psalmista nos admonet, dicens: *Dominus prospicit super filios hominum*: de reliqua. Et iterum: *Dominus disperdat cunctos, qui loquuntur mendacium*. Et reliqua quæ usque *in hereditatem sibi*. Idco providendum est, fratres, ut sit concordia & unanimitas inter episcopos, & principes, omnemque populum Christianum, ut sit unitas ubique ecclesiarum Dei, & pax: imo una sit ecclesia, fide, spe, & caritate, unum habens caput, quod est Christus, cujus membra sic invicem adjuvare mutuaque caritate diligere debent, ut ipse ait: *In hoc cognoscant omnes*: & reliqua.

IX.

Nono capitulo ammonemus jejunium, cum elemosyna cum diligentia celebrare: ipse enim annus, fines tres alæ quæ dicuntur sanctos ad cultum. Quatenus quadragesimale jejunium, quatuor temporum, & alia legitima jejunia, videlicet ix. feriam, & vi. feriam, cum magna vigilantia observare studeatis: & super omnia dominicum diem, & sanctorum festivitates, sicuti canon & exempla præcedentium affirmant, ab omni sæculari opere cautissime custodiatur, nec superstitionibus vanis confensum præbeatis: neque necaturam pro creatore magicis illusionibus adorabitis, quia qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt.

X.

Decimo capitulo mandamus, & fideliter obseramus, de decimis dandis, sicut in lege scriptum est: *Decimam partem ex omnibus frugibus tuis, seu primitiis, defraus in domum Domini Dei tui*. Reliquum per propheram: *offerte, inquit, omnem decimam in horreum meum, ut sit cibus in domo mea, & probate me super hoc. Si non aperuero vobis cataractas cæli, & effudero benedictionem usque ad abundantiam: & increpabo pro vobis qui comedit & corrumpit fructum terræ vestræ, & non erit sterra in castritis.* Unde & cum obtestatione precipimus, ut omnes fludeant de omnibus quæ possident dare decimas, quia speciale Domini Dei est: & de eorum partibus sibi vivant, & elemosynas tribuant. Veritatem autem facientes, in caritate maneamus in illo qui est Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

Ex lib. 11. Synodorum Mabonii, de gestis Turiff. Aepi.

sibidem de eodem.

Gen. 28.

Malach. 3.

Deut. 12.

Psal. 5.

Psal. 54.

Psal. 118.

Ex Lib. Hospital. Hom. 30.

Matth. 14.

Psal. 50.

Psal. 36.

Psal. 33.

Psal. 14.

Psal. 118.

Psal. 54.

*Psal. 5

Omissa est pars secunda, quia ad res ecclesiasticas non spectat.

PARS TERTIA.

PROOEMIUM.

Ego Edmundus rex omnibus qui in ditione ac potestate mea sunt, senibus ac juvenibus, clare significo, me a scientissimis regni mei in celebri, tam ecclesiasticorum quam laicorum frequentia, studiose requisivisse, quo tandem pacto Christiana proveheretur fides. Atque nobis omnibus commodissimum visum est, ut amorem ac mutuam inter omnes benevolentiam per omnem ditionem nostram foveamus. Etenim nos omnes harum tædet quotidianarum pugnarum, & propterea ad hunc modum statuimus.

CAPITULA.

I.

Si quis alium posthac interfecerit, solus cum interfecti cognatis inimicitias capitales suscipito, ni integram capitis ejus æstimationem (cujuscumque is fuerit conditionis) amicorum ope fretus intra duodecim menses persolverit. Sin eum cognati ejus pro derelicto habuerint, neque vero quidquam pendere voluerint, ipse inimicitias subito solus, ac illi pro inimicis non habentor. Ei tamen interim cognati ejus victum ne suppeditanto, neve cum eo pacem habento: id quod si quis eorum fecerit, fortunis suis omnibus regi mulctator, & qui prius cognatum suum pro dereiicto habuit, is jam cognatis interfecti pro inimica habetor. Atqui si alium quemcumque præter interfectorem ipsum cognatorum quisquam ultus persecutusque fuerit, is fortunis suis omnibus mulctatus, regi, & omnibus amore eum prosequentibus, pro inimico putandus est.

II.

Si quis ad templum oppidumve regium confugerit, eumque alius oppugnarit, damnove affecerit, is, prout antea effati sumus, tenetor.

III.

Nulla pugnæ aut homicidii nomine irrogata remittitor mulcta.

IV.

Clare autem significo, non fore ei qui sanguinem humanum effuderit, suffugio domum meam, ni prius Deo ac cæsi cognatis cumulate satisfecerit, & præterea impleverit quodcumque ei fuerit ab episcopo, in cujus id diœcesi acciderit, imperatum.

V.

Maximas autem Deo & vobis omnibus ago gratias, qui me auxilio vestro in hac pacis, quam nunc ad profligandos fures sancivimus, lege adjuvistis, ac vehementer confido, eo vos propensius nobis in posterum opitulaturos, quo hujus decreti observatio magis videbitur necessaria.

Quomodo desponsanda virgo, & quibus ritibus procedendum sit.

Hæc addita sunt ex alio manuscripto.

I.

Si quis virginem ducere aut feminam voluerit, ipsa & amicis suis consentientibus: debitum est, cum ex jure divino, tum ex humana institutione, ut sponsus primo non solum fidem præbeat de prælocutis perimplendis, sed una etiam cautionem, se eam ita cupere, ut secundum legem Dei eam habeat uxorem, & hoc etiam vadient amici ejus.

II.

Tum habenda victus ratio, & sciendum est quis eos sustinuerit. Stipuletur hoc sponsus ipse, idemque pariter amici ejus.

III.

Edicat jam tum sponsus, qua bonorum parte uxorem donat, præter hanc quam ex ejus beneplacito ipsa prius cooptaverit.

IV.

Sin & ipsa eum supervixerit (quod si quidem eveniat) tunc justum est ut ipsa habeat dimidiam partem omnium bonorum, & si prolem inter se susceperint, integritatem ipsam, donec transeat ad secundas nuptias.

Prisca dotationis formula.

V.

Sponsiones autem vir quas jam pactus est, cautione interposita illibatas semper custodito, & amici sui eas vadianto.

VI.

Si de omnibus jam inter ipsos convenit, spondeant consanguinei suam consanguineam uxorem ci qui illam petiit, vitæ etiam integram fore, satisdationemque accipiant de celebrandis nuptiis.

VII.

Si maritus eam postea de territorio Thani (*seu baronis*) quo jam nutrita est, eduxerit in alterius Thani territorium: cautione satisdatum sit amicis suis, quod exinde nemo ei inferet injuriam. Et si ipsa contra mali quid patraverit, prompti sint amici ejus marito facere emendationem, si ipsa non habuerit unde compensaverit.

VIII.

Nuptiali huic dationi missalis aderit sacerdos: is de jure eorum conjunctionem Dei benedictione in omnem felicitatis plenitudinem promovebit.

IX.

Caute etiam providendum est, ut intelligatur nullum inter eos esse consanguinitatis vinculum, ne juste postea separentur qui injuste primitus jungebantur.

LEGUM ECCLESIASTICARUM

EDMUNDI REGIS PRISCA VERSIO.

TITULI CAPITULORUM PARTIS I.

I. *De castitate ordinatorum.*
II. *De decimis & aliis debitis ecclesiæ.*
III. *De homicidio.*
IV. *De fornicatione cum nunna, vel sanctimoniali, & de adulterio.*
V. *De apparatione ecclesiarum.*
VI. *De perjurio & liblaco.*

PROOEMIUM.

Edmundus rex congregavit magnam synodum Dei ordinis & sæculi apud London civitatem in sancto paschæ solenni, cui interfuit Odo & Wulstanus archiepiscopi, & alii plures episcopi, qui perquirentes de consilio animarum nostrarum, & eorum qui subditi sunt illis.

CAPITULA.

I.

In primis est ut sanctis ordinibus evecti, qui plebem Dei docere debent lumen vitæ, castitatem teneant secundum ordinem suum, sit *vverhades*, sit *vvifhades*, sit alterum, sit alioquin, sint ejus digni quod in canone dictum est, hoc est, ut perdant sæcularem pecuniam, & sanctificatum * *legerstovva*, id est positionis locum, si non convertantur & emendentur.

* id est sepulturæ locum.

II.

Decima præcipimus omni Christiano super Christianitatem suam dare, & emendent: *cyricsceatum*, id est ecclesiæ censum, & *elmesfeoh*, id est eleemosynæ pecuniam. Si quis hoc dare noluerit, excommunicatus sit.

III.

Si quis sceleratis manibus effundat sanguinem Christianum, non appareat in conspectu regis priusquam emendationem ineat, sicut episcopus docebit, & pœnitentiam consulet.

IV.

Qui cum nunna vel sanctimoniali fornicabitur, sanctificato atrio sit indignus, nisi emendet, sicut homicida, sic idem diximus de * *evvice*, id est de adulterio vel infracto conjugio.

* L. ewbilce.

V.

Amplius dixi ut omnis episcopus reficiat Dei domus in suo proprio, & regem admoneat, ut omnes ecclesiæ Dei sint bene paratæ, sicut magnum nobis opus est.

VI.

Qui falsum jurabunt, & liblacum facient, sint in æternum a Dei consortio segregati, nisi ad dignam satisfactionem per omnia revertantur.

Pars II. huc nihil confert.

TITULI CAPITULORUM PARTIS III.

I. *De homicidio.*
II. *De assaltu in itinere versus ecclesiam vel burgum regis.*
III. *De* fihtewita & manbota.
IV. *De fundentibus sanguinem humanum.*

PROOEMIUM.

Ego Edmundus rex mando & præcipio omni populo seniorum ac juniorum qui in regione mea sunt ea quæ investigans investigavi cum sapientibus clericis & laicis.

CAPITULA.

I.

In primis quomodo possem Christianitatem magis erigere, & magnum nobis necesse visum est, ut amicitiam vestram & benevolentiam teneamus inter vos in toto regno meo: & mihi valde displicent, & vobis omnibus, multiplices & injustæ pugnæ quæ inter vosipsos fiunt, unde diximus: Si quis post hæc hominem occidat, ipse sibi portet inimicitiæ factionem, nisi amicorum suorum auxilio intra unum persolvet eum plenum weregildo, sit natus sicut sit. Si eum cognatio sua deserat, & pro eo gildare noluerit: tunc volo ut omnis tribus vel cognatio illa sit extra factionem, præter solum malefactorem: sed deinceps ei nec victum det nec pacem. Si quisquam cognationis suæ firmet eum postea, reus sit omnium quæ habebit erga regem, & portet fudam erga contribunales, quia primitus reprobaverat eum. Si ex mortui cognatione quis vindictam perpetret in aliquem alium præter ipsum malefactorem, sit inimicus regis, & perdat totum quidquid habet.

II.

Si quis ecclesiam requirat vel burgum meum, & ibi assailiatur vel affligatur, qui hoc fecerit, ejusdem culpabilis quod supra dictum est.

III.

Et nolo ut aliqua *fihtevvita*, vel manbota, condonetur.

IV.

Amplius indico, quod qui sanguinem fundat humanum, nolo socnam habere in familia mea, antequam divinam emendationem suscepit, & ad omne rectum inclinetur, sicut episcopus docebit in cujus scyra fuerit.

Sequitur in Jornalensi libro hoc capitulum.

De sponsalibus contrahendis tempore regis Edmundi.

Si quis virginem vel viduam ducere velit, & hoc illi placeat & amicis suis: tunc rectum est ut bridguinum, per Dei justitiam & sæculi jus competens, in primis promittat & vadiet eis qui paranymphi sunt, quod eo modo quærat eam, ut secundum Dei rectum pertinere velit, sicut sponsus debet legitimam sponsam, & plegient hoc amici sui. Post ea sciendum est cui fosterleanum pertineat. Vadiet hoc bridguina, id est sponsus, quid ei dare disponat, cur ejus eligat voluntatem, & quid ei destinet si supervixerit ipsum. Si sic quoque conveniat, rectum est ut dimidiam pecuniam habeat, & totam, si simul puerum habuerint, nisi deinceps virum capiat. Totum hoc vadio confirmetur, & amici sui plegient. Si tunc omni re concordent, adeat cognatio & despondeat eam *to vvyte & toryghtlyte*, id est in uxorem & rectam vitam, & excipiat inde plegium qui jus habet in vadio. Sed si de ipsa terra velit ipsam ducere in terram alterius taini: consilium est, ut amici habeant pactionem, ne quis ei faciat injuriam. Et si illa forisfaciat, ut possint esse propinquiores emendationi, si non habeat unde componat. Huic dationi debet interesse presbyter, qui cum Dei benedictione debet eorum consortium adjuvare in omnem sanctitatem. Bonum est prævidere ne ex aliqua consanguinitate sibi pertineant: ne juste postmodum separentur, qui sceleratis nuptiis consenserunt.

ANNO CHRISTI 944. Ex editione Regia.

CONCILIUM TRENORCHIANUM

ANNO CHRISTI 944.

ANNO CHRISTI DCCCCXLIV.

Auctor est Petrus a sancto Juliano in originibus Trenorchianis, anno Christi DCCCCXLIV. *Gisalberti ducis evocatione congregatam fuisse synodum in ejus loci monasterio, ad eamque convenisse archiepiscopos duos, Guidonem Lugdunensem & Gosfridum Vesontionensem; episcopos quinque, Gotescalcum Lausanensem, Rotmundum Æduensem, Hildebadum Cabilonensem, Maimbodum Matisconensem, & Alchierum Gratianopolitanum, cum abbatibus, clericis, & monachis permultis. Ab his autem uno consensu decretum, ut sacra monasterii reliquiæ, quæ orto inter monachos discidio propter ducem, qui ineptum illis abbatem imponere nitebatur, ad sanctum Portianum apud Arvernos exportatæ fuerant ante triennium, missa legatione reposcerentur, solenniqne pompa exceptæ, in pristinis sedibus collocarentur. Re peracta, omnem protinus qua vexati fuerant, calamitatem desiisse.*

ANNO CHRISTI 944.

CONCILIABULUM CONSTANTINOPOLITANUM,

QUO TRYPHON PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANUS

dolose depositus est, substituto in locum ejus Theophylacto imperatoris filio. Habitum fuit anno domini [1] DCCCCXLIV. tempore Marini papæ II.

Ex edit. Binii.

Causa concilii.

CUM tempore Joannis XI. anno Christi 933. Stephanus patriarcha Constantinopolitanus obiisset, statim exemplo principis sive comitis Heriberti, imperator Constantinopolitanus invasit patriarchatum ista ratione. Tryphonem monachum, quod nunquam in ecclesia est auditum, temporaneum constituit antistitem, qui sederet, usque dum Theophylactus filius Constantini imperatoris legitimæ esset ætatis, qua posset episcopus & patriarcha ordinari: placuit Tryphoni conditio. Exacto tempore quod ipse Tryphon definiverat, de sede, ut promiserat, discedere nolebat, nisi legitimo synodali judicio convinceretur. Congregato igitur ob eam rem Concilio, ibidem gesta sunt quæ a Curopalate his verbis describuntur: *Statim igitur cunctam synodum alloquitur patriarcha: Qui me de sede injuria detrahere cupiunt, o sacri ministerii collegæ, multis admotis machinis, ut probabili causa inventa me expellerent non invenere. Ad extremum hoc mihi obiiciunt: expertem me literarum esse ajunt. Nunc igitur coram omnibus vobis has literas inscribo, ut videntes, ac certiores facti calumniatores, desinant injuria mihi negotium facessere. Dixit, & sumpta charta non scripta, coram omnibus ita scripsit: Tryphon miseratione divina archiepiscopus Constantinopolis novæ Romæ, & œcumenicus patriarcha. Et scripta per protothronum mittit imperatori. Quibus ille acceptis, & alia in non scripta charta desuper contenta, causam cur se ubdicaret scripsit, videlicet indignum se throno cuicumque volenti cedere. Et hac excusatione ad synodum allata, ab ecclesia Tryphon removetur, multum conquerens de fraude, & protothronum graviter accusans. Anno vero post, & mensibus quinque, (tantum enim temporis requirebatur ad perfectam Theophylacti ætatem; qua princeps sacerdotum deligeretur) Februarii mense, indictione secunda, creatur patriarcha Theophylactus imperatoris filius.* Hæc Curopalates.

ANNO CHRISTI 946.

VITA ET EPISTOLA AGAPITI PAPÆ II.

Agapitus quando pontifex factus.

AGAPITUS Marino successit, anno Christi DCCCCXLVI. tempore Constantini VIII. Hic post multas synodos in causa Hugonis & Artaldi celebratas, Remensem archiepiscopatum Artaldo adjudicatum confirmavit. Brunoni Coloniensi archiepiscopo Ottonis fratri pallium petenti concessit. Debellatis ab Ottone rege magna victoria Danis, iisdemque in Christianam religionem acceptis, gratulatus est Hamburgensi ecclesiæ, ejusque privilegia a majoribus accepta innovavit. *Adam. l. 2. c. 2.*

Hujus tempore post obitum Lotharii Berengarius regnum Italię invasit. Otto imperator vero ab Adelheide filia Rodulphi relictaque Lotharii uxore, & Agapito pontifice, fugata tota Berengarii familia, pro suppetiis ferendis solicitatus, Adelheidem reginam, olim Lotharii conjugem, uxorem accepit. Idem regnum integerrime defendit. Agapitus, cum novem annis, mensibus septem & diebus decem, munere pastorali bene functus fuisset, ex hac vita migravit.

EPISTOLA AGAPITI PAPÆ AD GERARDUM LAUREACENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Dissidium ecclesiarum Laureacensis (hoc est Pataviensis) & Salisburgensis componit. Salisburgensi occidentalem Pannoniam attribuit; Laureacensi, ut pote antiquiori, benedictionis & sedis honorem, orientalem Pannoniam, regiones Avarorum, Moravorum, Sclavorum: potestatem libere prædicandi per omnes Sclavorum terras, episcopos ibi ordinandi, omniaque authoritate apostolica constituendi.

Agapitus episcopus servus servorum Dei, fratri dilectissimo & reverendissimo Gerardo sanctæ Lauriacensis ecclesiæ archiepiscopo, in Christo salutem.

PETITIONES tuas pro renovandis sive approbandis ecclesię tuę privilegiis, venerabilis Fuldensis monasterii abbas Hademarus, huc causa orationis veniens, cum magna benevolentia nostræ experientiæ suggessit, pariterque jurgia & disceptationes gravissimas inter te & Heroldum archiepiscopum, pro utrinque suscepta in una provincia pallii authoritate exortas, flebiliter nunciavit: quod & ipsi ex debita pastorali cura nimio cordis mœrore dolemus, detestabiliterque profanamus. Quippe sancta & universalis ecclesia, cui authore Deo præsidemus, a religiosis atque pacatis sacerdotibus suis, & in caritate non ficta solidatis, quasi totidem columnis innisa fulcitur; discordantibus autem & adversum se hostiliter inflante superbia animum tollentibus, præsertim tantis pontificibus, velut evulsis sustentaculis casura, non sine magno periculo & vigoris sui detrimento a proprio statu concutitur. Insuper etiam dum deforis inter vos pro pallii honore pertinaciter hujusmodi contentio exercetur: agitur ut in fraterna æmulatione decor sacerdotii intus evacuetur.

Inde ergo, frater, officium nostrum illud esse perpendentes, ne inimicitiarum fomite in vobis succrescente dissidium sanctæ Dei ecclesiæ, atque scandalum sine consilii & utilitatis vestræ respectu diutius nutriatur: ad sequestrandum litem vestram accedimus nos arbitres, tam ex sollicitudine a domino

1 Rectius anno 931. hoc enim anno depositum fuisse Tryphonem probat Pagius ad An. Ch. 931. n. 1. & seqq.

mino regiminis injuncti, quam amborum vestrorum amore ad hoc permoti; ita videlicet ut & de prælibata conflictus vestri querimonia rationabilibus judiciis rite justitiæ satisfaciamus, & vos omni explosa controversia in fraternam concordiam Christo moderante revocemus.

Notum est igitur, literisque penes nos commendatum, quibus ecclesiarum locis dignitas pallii ab hac apostolica sede debeatur. Lauriacensem autem urbem antiquitus metropolitanam fore, & archiepiscopi sedem, cui sanctitas tua præesse dignoscitur, sicut in privilegiis authenticis ad nos usque a te directis legimus, ita quoque inventis quibusdam exemplaribus chartæ vetustate admodum attritis in archivio sancti Petri reperimus. Hanc etiam in exordio nascentis ecclesiæ, & immanissima Christianorum persecutione, a doctoribus istius sedis catholicæ fidei novimus rudimenta percepisse, & exinde a succedentibus prædicatoribus in superioris atque inferioris Pannoniæ provincias ejusdem fidei emanasse gratiam. Quibus etiam duabus provinciis, illarumque pontificibus, usque ad tempora Hunnorum non alius, quam sanctæ Lauriacensis præfuit archiepiscopus, quorum barbarica feritas non solum prædictam Lauriacensem civitatem, verum etiam in circuitu adjacentes regiones depopulavit, atque funditus desolavit. Inde quidem contigit, ut episcopi hac necessitate compulsi, sede illa deserta atque alio translata, simul etiam archiepiscopalem ipsius sedis deferrent honorem. Modernis autem, nec multum retro elapsis temporibus, vacante ab apostolico vicario Bavvariorum regno, Arno primus sanctæ Salzburgensis ecclesiæ subrogatur archiepiscopus. Hæc testatur annosa memorialis sacri scrinii historia. Modo autem mortalibus propitiante Christo, ab hostibus sanctæ Lauriacensis ecclesiæ quiete & inhabitandi securitate concessa, non alibi quam ibidem fraternitatis tuæ cathedram oportet haberi. Quapropter reinthronizamus te eidem ecclesiæ, sanctorum patrum videlicet prædecessorum nostrorum, sed & beatæ memoriæ domini Leonis papæ, a quo excellentia tua pallio ac privilegio donata est, sanctiones atque statuta exequentes: ac sæpe dictam sanctam Lauriacensem ecclesiam potestate & vice beati Petri apostolorum principis absolvimus, & archiepiscopamus, & in culmen metropolitanum sublimamus, & privilegia nobis transmissa manu propria munimus & corroboramus, ac rata esse firmamus, denuoque tibi pallium cum præsenti præcepto secundum usum prius concessum, successoribusque tuis perpetim tenendum tradimus. Hisque ex amussi ita ad justitiam reintegratis, decrevimus rixas vestras, & dissensiones præfata ex causa derivatas dirimere, atque in fraternum amorem vos reconciliare, sicut utrique vestrum modo susceptus servetur pallii honor illæsus, hortantes quatenus apostolice instituti, amodo non in contentione & æmulatione maneatis. Constat quidem quod canonice singulis provinciis singuli ordinantur metropolitani. Proinde distribuere atque determinare ita vobis parochias, bonum & pacificum æstimamus: ut divisis duabus Noricæ regionis provinciis, Heroldo archiepiscopo, occidentalis Pannoniæ cura committatur & custodia; tibi autem successoribusque tuis, propter emeritam antiquitatem sanctæ Lauriacensis ecclesiæ, cui jure juniorum reverentia assurgit, in benedictionis & sedis ordine prælatis atque præpositis, providentiam orientalis Pannoniæ, regionemque Avarorum atque Maraharorum* sed & Schlavorum, qui modo Christiani, vel adhuc per baptisma Christo lucrandi sunt, circumquaque manentium, credimus, nostramque apostolicam vicem in illis partibus prædicandi, & pro arbitrio vestro ubi opus est episcopos constituendi, omniaque disponere atque ordinare tali authoritate atque potestate delegamus, ac si ipsi præsentes affuissemus. Quod si jam dictus Heroldus archiepiscopus deinceps, suorumve quispiam successorum, minime diffinito limite contentus, sed interdictam atque a sua potestate separatam diœcesim repetere pervicaciter conatur, nec a prohibitæ contentionis schismate per istas nostras apostolicas traditiones atque determinationes compescitur: ipse etiam pie concessa dignitatis munificentia penitus privetur, atque secundum jus pristinum, superior Pannonia continuetur inferiori, atque tuæ tuorumque successorum ambæ perpetualiter subjaceant ditioni. Allubescentes autem assensumque præbentes istis nostris saluberrimis decretis benedicimus & catholicos approbamus: resistentes vero, atque infirmare vel omnino pervertere contendentes, anathemate Maranatha sanctæ Trinitatis districte percutimus, & apostolica sententia, qua mulctati Anania & Saphira exspiraverunt damnamus, & cum blasphematoribus sancti Spiritus sempiternis cruciatibus puniendos destinamus.

*hoc est Moravorum, qui & Maravi, & Maraci,

EPISTOLA II. AGAPITI PAPÆ AD AYMARDUM ABBATEM CLUNIACENSEM.

Privilegium Abbatiæ Cluniacensis.

Agapitus servus servorum Dei, dilecto filio Aymardo venerabili abbati monasterii Cluniacensis, ædificati in honore beatorum apostolorum Petri & Pauli, siti in pago Matisconensi, & per te in eodem Monasterio, tuisque successoribus in perpetuum.

CONVENIT apostolico moderamini benivola compassione pie poscentium votis succurrere, & alacri devotione his præbere assensum. Ex hoc enim potissimum præmium a conditore omnium Deo promerebimur. Igitur quia petistis a nobis, quatenus Monasterium prædictum in illo statu quo a Guillelmo duce per testamentum manere decretum est, nostra apostolica authoritate decerneremus, sanctæ Romanæ, cui Deo authore deservimus, ecclesiæ subjectum esse: Inclinati precibus tuis, tibi ad regendum concedimus. Itaque sit illud monasterium cum omnibus rebus, vel quas nunc habet, vel quæ deinceps ibi traditæ fuerint, liberum a dominatu cujuscunque regis, aut episcopi, sive comitis, aut cujuslibet ex propinquis ipsius Guillelmi. Nullus ibidem contra voluntatem monachorum prælatum eis post tuum decessum ordinare præsumat: sed habeant liberam facultatem, sine cujuslibet principis consultu, quemcumque secundum regulam sancti Benedicti voluerint, sibi ordinare: nisi forte, quod absit, personam suis vitiis consentientem eligere maluerint. Hoc quicunque voluerit, cum Dei zelo prohibeat. Decimas vero, quæ olim ad vestras capellas pertinuerunt, & per modernam quasi authoritatem, sive licentiam, a quolibet episcopo subtracta sunt, vobis ex integro restituimus. Capellas autem, si aliquæ jam factæ, vel faciendæ inibi sint, ita manere concedimus, ut vestris ecclesiis nihil ex decimis minuatur. Hoc vero quod dilectus filius noster Bruno episcopus de prædictis capellis vobis concessit, ratum & firmum esse decrevimus in perpetuum. Præterea, quicquid ex vineis, vel culturis ad vestram partem pertinet, partem quoque decimarum, ad hospitale vestrum pertinere sancimus. Simul & de his rebus, quas percepturi estis. Hoc

etiam quod Leobaldus ad prædictum monasterium dereliquit. Simul & illud quod Magiona, ' vel alicubus ' rebus, quæ ad id monasterium pertinere debent. Confirmamus etiam nostra apostolica authoritate abbatiam Carilocensis cœnobii, quæ eidem collata est monasterio. Abbatias S. Joannis, atque beati Martini in suburbio Matiscensi sitas, nihilominus in perpetuum constare decernimus ad prædictum locum, ut nullus episcopus vel comes, vel aliqua persona inibi temerario ausu quicquam ordinare præsumat, sine jussione rectoris jam dicti loci. Similiter censemus de Celsanicas Alodo Hecfredi comitis, quem filius noster Stephanus, justa lance causam examinans, pro omnium remedio Christianorum prælibato delegavit loco. Præterea villas omnes quæ pertinent ad idem cœnobium Cluniacense, soliditate apostolica roboramus, Solustriacum videlicet, Caninias, Seneciacum, Arpagiacum, sanctum Victorem, & Scociolas, Kaerdasemseum, Dabormacum, & Piscatoriam, quam Osam vocant; Tosciacum, & ecclesiam sancti Desiderii, Ambariacum, & Saviniacum alodum, quem Engelbaldus dedit, & alodum quem Waldo, veniens ad conversionem, dedit. Similiter & Amberiam, & ecclesiam S. Abundi, quam Artaldus moriens ad prædictum reliquit cœnobium. Ecclesiam sancti Saturnini, cum omni alodo, quem Geraldus archiepiscopus dedit prædicto cœnobio. Et quia ordo monasticus summam desiderat immunitatem: ita vobis concedimus, sicut locis sanctis ubique reverentia debetur, ut nullus vestra municipia, aut res quaslibet, sine vestro consultu distringere, aut invadere ullo modo præsumat. Sane, ad recognoscendum, quod prædictum cœnobium sanctæ apostolicæ sedi, ad tuendum, atque fovendum pertineat, dentur per quinquennium x. solidi. Si quis autem contra hanc saluberrimam nostram constitutionem resistendo venire tentaverit, aut aliquid horum corrumpere conatus sit, & omnia quæ in hoc privilegio sancimus, non observaverit, sciat se sub divini judicii obtestatione, anathematis vinculo æternaliter, nisi resipuerit, innodatum, & a regno Dei alienandum, & cum diabolo sine fine cruciandum. Qui vero nostræ hujus saluberrimæ sanctionis custos & observator extiterit, a Christo domino benedictionem, & a sanctis apostolis mundi judicibus absolutionem hic & in futuro consequi mereatur.

Scriptum per manus Leonis notarii regis, & scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, in mense Mart. per indictionem VII.

ANNO circiter CHRISTI 947.

** CONCILIUM HELENENSE IN FONTANIS.

CIRCA annum DCCCCLVII. habitum est concilium in Fontanis, diœcesi Helenensi, sub Aymerico Narbonensi archiepiscopo: quo in concilio, secundum sententiam Romani Pontificis depositi sunt episcopi Gerundensis & Urgellensis, sed statim patrum clementia restituti. In eodem statutum, ut episcopus Helenensis post Narbonensem archiepiscopum primas obtineat tam in conciliis, quam in ordinationibus episcoporum. *Hactenus scheda Petri de Marca Parisiensis archiepiscopi, qui summam hanc Helenensis istius concilii excerpsit ex actis ipsis, quæ in Helenensi tabulario servantur.*

ANNO CHRISTI 947.

CONCILIUM VIRDUNENSE, IN QUO SEDES REMENSIS ARTALDO

Adjudicata est, mense Novembri celebratum anno DCCCCXLVII.

Ex edit. Sirmondi.

DE *hac synodo scribit Flodoardus tum in chronico, tum in historia Remensi libro IV. capite* XXXIII. *iisdem fere utrobique verbis in hunc modum*: Anno, *inquit*, DCCCCXLVII. Conventus placiti regum Ludovici & Ottonis super Charam fluvium, intrante mense Augusto, celebratur, Hugone principe circa Mosomum & Duodeciacum castrametato: ubi res litis inter Artaldum & Hugonem Remensis ecclesiæ præsules ab episcopis auditur. Et quia synodus tunc convocata non fuerat, altercatio determinari non potuit: synodus autem circa medium mensis Novembris habenda denunciatur. Interim vero sedes Remensis Artaldo conceditur: Hugo autem præsul in Mosomo commorari permittitur. *Et post alia*: Synodus prædicta Virduni habita est, præsidente Rotberto Treverensi præsule, cum Artaldo Remensi, Odoltico Aquensi, Adelberone Metensi, Goslino Tullensi, Hildebaldo Transrhenensi Mimegardowrdensi, Israele Brittone, præsente Brunone abbate fratre regis Ottonis, Agenoldo quoque, & Odilone, cum aliis quibusdam venerandis abbatibus. Ad quam Hugo episcopus evocatus, missis etiam duobus ad eum deducendum episcopis Adalberone & Goslino, venire noluit. Universa vero synodus domno Artaldo Remensi tenendum adjudicavit episcopium. Indicitur iterum synodus Idibus Januarii habenda.

ANNO CHRISTI 948.

CONCILIUM MOSOMENSE, IN QUO SEDES REMENSIS ARTALDO

Iterum adjudicata, Hugoni communio usque ad generalem synodum interdicta est: mense Januario celebratum anno DCCCCXLVIII.

Ex eadem editione.

FLODOARDUS *idem in chronico*. Anno, *inquit*, DCCCCXLVIII. Synodus prædicta celebratur in ecclesia sancti Petri, ante prospectum castri Mosomi, a domno Rotberto ceterisque Treverensis diœceseos episcopis, & aliquibus Remensis. Veniens autem illuc Hugo præsul, & locutus cum Rotberto, synodum noluit ingredi: literas vero quasdam ex nomine Agapiti papæ misit ad episcopos per clericum suum, qui eas Roma detulerat, nihil authoritatis canonicæ continentes, hoc tantum præcipientes, ut Hugoni Remensi redderetur episcopium. Quibus lectis, ineuntes episcopi consilium cum abbatibus & ceteris sapientibus qui aderant, responderunt non esse dignum vel congruum, ut mandatum legationis apostolicæ, quam dudum Rotbertus archiepiscopus, deferente Friderico præsule Moguntiacensi, coram regibus & episcopis tam Galliæ quam Germaniæ susceperat, & partem jam præceptionis ipsius exegerat, propter illas literas intermitteret, quas insidiator Artaldi præsulis exhibebat: immo quod regulariter cœptum fuerat, canonice pertractaretur. Sicque præceptum est, ut recitaretur capitulum XIX. Carthaginensis concilii de accusato & accusatore. Quo recitato, judicatum est secundum definitionem ipsius capituli, ut Artaldo præsule retinente communionem & parochiam Remensem, Hugo, qui ad duas synodos evocatus venire contempserat, a communione & regimine Remensis episcopii abstineret, donec ad universalem synodum, quæ indicebatur Kalendis Augusti, se purgaturus occurreret. Ipsumque capitulum mox in charta describi fecerunt episcopi coram se, subnectentes hanc etiam definitionem suam, & eidem Hugoni miserunt. Qui post alteram diem eamdem chartam Rotberto præsuli remisit, hoc verbis remandans, quod ipsorum judicio nequaquam obediturus esset.

ANNO CHRISTI 948.

CONCILIUM ENGILENHEIMENSE, IN QUO ARTALDO SEDES REMENSIS

Restituta, Hugo comes Ludovico regi perduellis excommunicatus est, præsidente Marino sedis apostolicæ legato celebratum indictione VI. septimo Idus Junias, anno Christi DCCCCXLVIII. Agapiti II. papæ anno II. Ludovici ejusdem transmarini regis, qui concilio aderat, anno XIII.

TITULI CANONUM.

I. *Hugo comes, qui Ludovici regnum infestabat, excommunicatus.*
II. *Artaldo sedes Remensis restituta: Hugoni, qui eam usurpabat, anathema dictum.*
III. *Hugo idem comes ob episcopum Laudunensem sede sua ejectum excommunicatus.*
IV. *Ut laici sine licentia episcopi ecclesias non dent, nec auferant.*
V. *Ut laici presbyteros non vexent.*
VI. *Quot diebus feriandum sit in pascha & pentecoste.*
VII. *Ut in litania majore jejunetur.*
VIII. *Ut oblationes altaris a laicis non attingantur.*
IX. *Ut decimarum causa non apud sæculares, sed in synodo discutiantur.*
X. *De incestis nuptiis.*

PRÆFATIO.

Ex edit. Sirmondi.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Anno ab incarnatione domini DCCCCXLVIII. indictione VI. septimo Idus Junias, anno serenissimi regis Ottonis XIII. ipso quoque cum illustrissimo rege Ludovico in præsentia manente, sancta ac generalis synodus apud Engilenheim, in ecclesia sancti Remigii confessoris Christi, in pago Nagawi dicto collecta est, præsidente videlicet domni Agapiti papæ apocrisiario, venerabili Polymartiensis ecclesiæ episcopo, Marino, & considentibus archiepiscopis, Wicfredo sanctæ Coloniensis ecclesiæ archiepiscopo, Friderico sanctæ Moguntinæ sedis archiepiscopo, Rotberto sanctæ Treverensis ecclesiæ archiepiscopo, Artaldo sanctæ Remensis ecclesiæ episcopo, Adalgago sanctæ Hamaburgensis ecclesiæ archiepiscopo, Richavone Vangionensis ecclesiæ episcopo, Geroldo Juvavensis ecclesiæ episcopo, Udalrico Augustensis ecclesiæ episcopo, Bernardo Halberstatensis ecclesiæ episcopo, Theodardo Hildinesheimensis ecclesiæ episcopo, Dudone Padebrunnensis ecclesiæ episcopo, Conrado Constantiensis ecclesiæ episcopo, Starcando Eistetensis ecclesiæ episcopo, Reginbaldo Nemetensis ecclesiæ episcopo, Poppone Wirciburgensis ecclesiæ episcopo, Adalberone Metensis ecclesiæ episcopo, Goslino Tullensis ecclesiæ episcopo, Berengero Virdunensis ecclesiæ episcopo, Balderico Trajectensis ecclesiæ episcopo, Wichardo Basileensis ecclesiæ episcopo, Dodone Osnaburgensis ecclesiæ episcopo, Eboriso Mimidonensis ecclesiæ episcopo, Hildiboldo Mimigardeuurdensis ecclesiæ episcopo, Faraberto Tungrensis ecclesiæ episcopo, Fulberto Cameracensis ecclesiæ episcopo, Rudolfo Lugdunensis ecclesiæ episcopo, Michaele Ratisbonensis ecclesiæ episcopo, Adalberto Laureacensis ecclesiæ episcopo, Liopdago Ripuensis ecclesiæ episcopo, Oredo Suewicensis ecclesiæ episcopo, Reginbrando Arusvensis ecclesiæ episcopo, cum cœtu abbatum, canonicorum, necnon & monachorum, unius spiritus amore ferventium, quatenus cœlitus adminiculati, zizania divini cultus agro ab inimica manu supersita canonicarum sarculis sententiam radicitus extirparentur.

Igitur recitato primitus evangelio, oramineque finito, & sanctorum canonum quamplurimis institutionibus linguarum clavibus coram reclusis, missus apostolicæ sedis chartam suæ legationis honorifice protulit, in qua pro debitæ reverentiæ dono Romano pontifici exhibendo commoniti sunt, ut universalis ecclesiæ puppis exoptatæ tranquillitatis portui secura succedat, seque procelloso tribulationum turbine vexari diutius non timeat. Significatum est autem in ejusdem recitaminis sententia, prædictum præsulem Marinum ab ipso universali papa tali tenore ad nostros fines directum fuisse, quo in omni ecclesiasticarum legum discussione ipsius existens vicarius, quæcumque liganda essent, apostolica authoritate ligaret; & quæ solvenda viderentur, parili solveret potestate. Hujusmodi procul dubio affaminis tam salubri missatico gloriosissimi reges præfati, cum pontificibus, omnique clero, congratulantes, ut dignum fuit, se in omnibus consentire & obedire professi sunt. A quibus, authorante & confirmante legato apostolico, capitula subsequentia statuta sunt. Dehinc ex sessionis suæ loco se subrigens in-

ANNO CHRISTI 948.

clytus tres Ludovicus, ad præfentiam feren-
tiſſimi A regis Ottonis, totiuſque ſanctiſſimi concilii una-
nimitatem, fatis lacrymoſi conqueſtus protulit
querimoniam: videlicet quod regia privaretur po-
teſtate a quodam principe Hugone nonnato,
quondamque ſibi ſubjecto. Cujus inviteati &
multimodæ reclamationi condolentes in unitate
ſpiritus eosdunati ſanctiſſimi patres, ejuſmodi lu-
per hac re ſententiam protulere.

CANONES.

I.

NVllus deinceps regiam poteſtatem præſumat populari, ſeu aliquam per-
fidiæ maculam ſibi fallaciter exhibere. De-
crevimus enim, Toletani Concilii judicium
exequendo, Hugonem regis Ludovici re-
gni invaſorem et raptorem excommunica-
tionis gladio feriendum, niſi forte tempo-
re ſtatuto ad ſynodale concilium veniat,
& a tam nefaria protervitate ſatisfaciendo,
reſipiſcat.

Concilium Toletanum IV. can. 75.

B

II.

Artaldus Remenſis eccleſiæ archiepiſco-
pus propria de ſede expulſus, ex canoni-
ca authoritate in priſtinum honorem inſtitu-
nitarus: Hugo autem, qui ejus ſedem occu-
ra fas ſibi uſurpat, anachematis eſt mu-
crone mulctatus; ejuſque ordinatores, & C
qui ab eo ſunt ordinati, niſi VI. Idus Sep-
tembris Trevitis veniant, & ibi pro cr-
ratibus dignam ſatisfaciendo ponitentiam
ſubeant, tamdem excommunicationis ſen-
tentiam ſuſtineant.

III.

De anrecidto Hugone comite, qui Ru-
dolfum Lugdunenſis eccleſiæ epiſcopum
propria de ſede, non caſuta alicujus crimi-
nis, ſed pro fidelitate Ludovici regis pro-
prii ſeniores expulit, decrevimus eum in
ſancta ſynodo pro hac re, ſicut de præſcrip-
ta, excommunicandum, niſi veniendo fa-
tisfecerit.

IV.

Ut laici ſine epiſcopali licentia presby-
teris eccleſias dare, vel eos dimittere non
præſumant.

V.

Ut nullus laicorum presbyterum ſagi-
tare, ſeu fatigare, vel aliquam ſibi injuſ-
tiam inferre audeat.

VI.

Ut paſchalis hebdomada feſtive tota cele-
beretur, & in pentecoſten ſecunda, tertia,
quarta feria, non minus quam dies domini-
cus, ſolenniter honorentur.

VII.

In litania majore jejunium, ſicut in ro-
gationibus ante aſcenſionem domini, exer-
ceatur.

VIII.

Ut oblationes fidelium, quarenus altari

ANNO CHRISTI 948.

deferantur, nihil ommino ad laicalem per-
tineant poteſtatem, dicente ſcriptura: *Qui*
altario deſerviunt, de altario participentur.

IX.

Ut decimæ, quas dominus præcipit in
horreum ſuum deferri, ſi eccleſiis Dei non
fuerint reddite, ſed nefaria cupiditate,
quæ ſervitur idolis, ignibus ardet, a ſacula-
ribus fuerint retentæ, ſæcularia ſuper hoc
non exerceantur judicia, nec in forenſibus
diſcutiantur cauſis, ſed in ſancta ſynodo ab
epiſcis ſacerdotibus, quorum deputatæ ſunt
uſibus, quid exinde debeat actitari certe
diffiniatur promulgationibus.

X.

Ut evangelica authoritate & ſacrorum ca-
nonum inſtitutione * pœnaſque proponere
divini judicii, ut noſtra ſit abſoluta con-
ſcientia, & illarum pro ſe rationem Deo
reddat intentio. Cavendum eſt quippe,
quod de earum moribus actibuſque bea-
tus Paulus teſtatur apoſtolus. Quod ple-
nius exponere præcrimus, ne ſcrus inſta-
bilis non tam deterreri quam admoneti vi-
deatur.

ANNO CHRISTI 948.

D

SYNODI EJUSDEM

APUD ENGILENHEIM HABITÆ

ACTORUM NARRATIO ALTERA.

Ex Flodoardo lib. IV. hiſtoriæ Remenſis cap. XXXV.

DOMNUS igitur Agapitus papa vicarium ſuum Marinum epiſcopum mittit ad Ottonem propter evocandum & congregandam generalem ſynodum: literasque papæ portavit ad urbe Romana ſpeciatim quibuſdam epiſcopis Galliæ Germanicque, vocantes eos ad ſynodum. Quæ ſynodus congregata eſt in Engelenheim palatio regali, in eccleſia beati Remigii honori dicata, VII. Idus Junii, cauſa videlicet maximarum diſſenſio-
num, quæ agitabantur inter regem Ludovicum & Hugonem principem, inter Artaldum quoque Re-
menſem epiſcopum & Hugonem illicite ſubſtitu-
tum ejuſdem urbis præſulem: quæ diſſentiones omne pertorbaverant regnum Francorum. Ad quam ſynodum celebrandam, adeo omnium prædi-
cto Marino ſedis apoſtolicæ vicario, convenerunt
etiam Germaniæ præſules, cum quibuſdam Gal-
liarum epiſcopis. Roberrus videlicet Trevirenſis archiepiſcopi, Artaldus Remenſis, * Wicfridus Colonienſis, * Hildebaldus Mimigardwenſen-
ſis, * Adalbero Metenſis, Berengarius Virdunen-
ſis, Fulbertus Cameracenſis, Rodulfus Lugdu-
nenſis, Richoo Warmatienſis, Raimbaldus Spi-
renſis, Poppo Wirzburgenſis, Conradus Conſtan-
tienſis, Odelricus Auguſtenſis, Tetardus Hil-
desheimenſis, Bernardus Halberſtatenſis, Dudo
Paderbornenſis, Fridericus Moguntinenſis, Adal-
gagus Hammaburgenſis, Gosleuus Tullenſis, Mi-
chael Ruſpinenſis, Farabertus Tungrenſis, Lio-
ptacus Ribuarenſis, Dodo Oſnaburgenſis, Everis
Mindenſis, Baldricus Trajectenſis, Herioldus
Salzburgenſis, Adelbertus Baſileenſis, Stracandus
Eſtadienſis, Horic Neovienſis, Wicardus Baſi-
leenſis, Lidac Ribuenſis. Reſidentibus his præſu-
libus in eccleſia dicti loci, poſt præmiſſas preces
ſecundum ordinem celebrandi concilii, & poſt le-
ctio-

Hoc ſic emendat ad libri manuſcripti fidem Sirmondus.

* Fridericus Moguntinus.
* Adalbero Metenſis.
* Wicfridus Colonienſis.

ANNO CHRISTI 948.

tiones facræ authoritatis, ingreſſu glorioſo regi-
bus Remenſem adiit, & eccleſiæ milites, clerico-
ſum quoque quoſdam, de reſcotis electione ad
ſuum conſilium, ceu jurarum fuerat, incedere
fecit. Cum quibus ad Rodulfum regem pergens in
Burgundiam, obtinuit ab eo, ut ſibi committere-
tur idem epiſcopatus, eo tenore, ut tam electis
quam laicis debitum honorem concederet & con-
ſerraret, nec non & præſulem illum ſuerat ſibi ſpiritum epiſcopium æquo jure gubernaret, donec talem
electum eidem regi præſentaret, qui ad epiſcopa-
le miniſterium excpetendum rite ordinari valeret.
Qui comes ad eumdem urbem regreſſus, res epi-
ſcopii, prout ſibi placuit, fautoribus ſuis divitit,
E ceteris abſolutis, & ubique ullo judicio vel lege
quos voluit eorum expoſtulat, vel ab urbe propulit.
Odalricum denique Aquenſem epiſcopum in ea-
dem urbe ſuſtiperis, epiſcopale inibi miniſterium
celebrare præcepit. Siquæ unoes ſex, & eo am-
plius, idem epiſcopium ſuo dominio vindicavit,
pro libitu proprio illud tradans, & in fede pe-
ſtilis reſidens tam ipſe quam conjux ſua: dumet-
petino tandem anno, ortis inter ipſum & regem
Rodulfum atque Hugonem comitem quibuſdam
ſimultatibus, Rodulphus rex cum Hugone & Bo-
F ſone fratre ſuo, ceterisque plurimis tam epiſcopis
quam comitibus, Remorum obſidet urbem, fue-
cenſentibus ſibi epiſcopis, & conquerentibus ad-
verſus eum, quod tam diutorno tempore contra di-
vinæ legis authoritates hanc urbem pemſiceit va-
G care paſtore. Quorum querimoniis permotus res
adnonet clerum & populum de paſtoris electione,
dans eis id agendi facultatem ad Dei honorem &
ſui fidelitatem. Sicque concordantibus cunctis
tam electis quam laicis qui extra obſidionem
erant, plurimisque etiam eorum, qui clauſi tenebat-
tur, in diſpoſitum ſaventibus, eligitur humilitatis
noſtræ perſona in hoc magis omere quam honore
ſubeundo. Aperiuntur itaque tam militibus
quam civibus portas urbis regi Rodulpho, & epi-
ſcopalem benedictionem mihi tradentibus epiſco-
pis, qui erant decem de octo, & ſuſcipientibus no-
bilium humiliter tam clero univerſo, quam reli-
quis civibus, inthronizatus ab epiſcopis noſtræ
diœceſeos, impoſitum mihi, prout Deus conceſſit,
manifeſtum per annos ferme novem tradavi, an-
diens per diœceſim epiſcopos octo, & in epiſco-
pio multos, prout competens videbatur, electos:
quoſque nono poſtmodum anno, poſtquam Lu-
dovicum regem, ſuvente Hugone, cuntiique re-
gni principibus, Gerbergam quoque reginam be-
nedixerum, & ſacro perfuderam chriſmate, initi-
gatus Hugo comes tirannidis, quod ei contrarie
vel conjungi noluerim ad ipſius regis infidelita-
tem, aſſhibitis ſecum Heriberto comite, & Wi-
ſelmo Nortmannorum principe, Remenſem obſi-
det urbem. Nec longum, ſeva ſeliciet obſidionis
die, defertor ab omni pene cortu laicalis militiæ:
ſieque derelictus ab his, ad Hugonem & Heribet-
tum compellor confugere. A quibus quamdiu in
centritus cogor mensei epiſcopali procuratione ab-
dicare, & ita me propellentes in exemplo ſancti
Baſoli habitare conſtringunt: Hugone vero filium
Heriberti, qui Autiſiodori diaconus ordinatus
fuerat, in urbem introducent, & civitate potiun-
tur. Ludovicus autem rex a Burgundia rediens,
me apud ſanctum Baſolum reperit, & adſumens
ſecum ſimul cum propinquis meis, quorum res
Heribertus comes abſtulerat, Laudunum deduc-
cit, quod cadrum tunc obſidebant Heribertus &
Hugo: ſolutaque obſidione oppidum ingreditur,
nobiſque metatos degendi diſponitur. Interim
clerici noſtri loci, ſed & laici quidam peſſimo ab

He-

ANNO CHRISTI 948.

A Heriberto tractantur, & quidam clericorum in custodiis retruduntur, res eorum auferuntur atque diripiuntur, rapinæ per totam urbem late perpetrantur. Interea convocantur episcopi nostræ diœceseos ab Hugone & Heriberto satagentibus & quærentibus ab eis de ordinatione Hugonis filii Heriberti. Qui Suessionis congregati, mittunt ad me Laudunum Hildegarium episcopum, cum aliis quibusdam legatis, mandantes ut ad eos venirem, ad consentiendum scilicet hujus ordinationis perversitati. Quibus remandavi, quod non esset mihi competens ad eos illo proficisci, ubi adversarii & inimici mei cum ipsis erant aggregati. Quod si loqui mecum vellent, ad talem locum devenirent, ubi sine periculo ad eos accedere possem. Quibus advenientibus in locum ab eisdem delectum, B profectus sum ad eos, veniensque prosternor coram ipsis, obsecrans ut propter amorem & honorem Dei tam mihi quam sibi competens consilium dare studerent. Qui me de ordinatione prædicti Hugonis interpellare cœperunt, & hoc omnimodis suadere, ut eis in hac ordinatione consensum præberem; promittentes res nonnullas episcopii mihi se impetraturos. At ego, postquam responsum diu distuleram, videns eos cunctos in proposito quod ceperant perseverantes, surgens interdixi palam cunctis audientibus, excommunicans authoritate Dei Patris omnipotentis, & Filii, & Spiritus sancti, ut nullus eorum ad eamdem ordinationem accederet, nec alicui in episcopali honore me vivente manus imponeret; sed nec ullus eamdem C benedictionem suscipere præsumeret. Quod si forte fieret, ad sedem apostolicam eos provocabam. Illis inde furentibus, ut possem exire de medio eorum, & Laudunum reverti, temperavi responsum, dicens ut mitterent mecum qui eis renunciaret, quid consilii reperire valerem super hac re in domina mea regina & fidelibus ejus, quia rex non aderat. Ad hoc illi mittunt Deroldum episcopum, putantes me esse mutaturum consilium. Quo veniente, & coram domina regina & fidelibus ejus inde me interpellante, iterum exurgens præfatæ modum excommunicationis in eosdem episcopos jaculatus sum: vocationem quoque ad sedem apostolicam iterare curavi, excommunicans ipsum hunc Deroldum, ut id eis omnino non taceret, sed cunctis D manifeste proferret. His ita gestis, parvi pendentes illi nostram excommunicationem, Remis accedunt, & quidam eorum ordinationi huic manus applicuerunt, quidam vero se subduxisse sciuntur. Ego vero cum rege manens, quas ille scitur angustias pertulisse, & secum pertuli; & quando eum bello aggressi sunt Hugo & Heribertus, cum ipso eram, & vix evasi mortis periculum. Prolapsus itaque, auxilio & protectione Dei, de medio inimicorum, profugus & vagabundus loca invia quæque silvasque perlustro, non ausus certo consistere loco. Comites autem Hugo & Heribertus, affari quosdam amicos nostros sibi subditos, suadent ut me requirentes ad ipsos deducant, pollicentes se mihi benefacturos, & rebus quas ipsi E petissent, ditaturos. Requirentes ergo me amici reperiunt per diversa vagantem, & ita perducor a fratribus meis & amicis ad præfatos comites. Qui postquam me in potestate sua conspiciunt, quærere cœperunt, ut eis pallium a sede Romana mihi collatum traderem, & sacerdotali me ministerio penitus abjurarem. Quod ego nullatenus me facturum, neque pro amore vitæ hujus præsentis, attestor. Districtus igitur, & coangustiatus ab eis, episcopii tandem rebus abrenunciare compellor: sicque rursus ad sanctum Basolum, quasi vacans, habitaturus deducor. Mansi denique paucis diebus in ipso cœnobio, quoadusque comperiens per certos ex familiaribus Heriberti comitis nuncios, quod ab eo male de mea tractabatur pervetione, iterum iterumque nunciis hujusmodi padifactus & impulsus, locum deserui, & abdita lustra silvarum vagabundus repetii: horisque silentibus, & itinere devio, Laudunum revertor, ibique susceptus a rege secum manere constituor. Mansi vero ibidem cum ipso vel fidelibus ejus, expectans & deprecans misericordiam Dei, donec ipse est dignatus in cor domini regis Ottonis mittere, ut ad subventionem senioris mei regis, & nostram, properaret in Franciam. Denique, postquam domina nostra regina Laudunum propter absolutionem domini regis reliquerat, egressus inde ad dominum regem Ottonem cum seniore B meo deveni rege, simulque Remos accessimus. Cingitur itaque urbs exercitibus, & episcopi qui aderant, me sedi nostræ restitui censent. Mandatur ergo Hugoni a domino rege Ottone, ut egrediatur, & pervasam deserat urbem. At ille nutans aliquamdiu, & pro posse, ubi vidit ad resistendum penitus sufficere se nequaquam valere, nec amicorum sibi præsidia subvenire, decernit exeundum, quærens ut liber cum suis dimitteretur abscedere. Permittitur itaque sanus exire cum omnibus qui secum voluere comitari: & quæcumque secum voluit ferre, nullo contradicente asportavit. Sicque cum regibus introgressus urbem, præcipior loco nostro & honori restitui. C Susceptus igitur a dominis archiepiscopis, Rotberto Treverensi, & Frederico Moguntiacensi, comitantibus ceteris, & congratulantibus, tam clericis ecclesiæ nostræ, quam reliquis civibus, ab ipsis restituor cathedræ episcopali. Hugo vero Remis egressus Mosomum castrum cum suis occupat, & muniens contra fideles regis senioris nostri detinet. Habito denique colloquii placito inter reges, seniorem meum videlicet ac dominum Ottonem, super Charam fluvium, convenimus ad illud tam ego quam ipse Hugo cum ordinatoribus suis. Ibique res litis hujus ab episcopis auditur: protulitque literas ad sedem Romanam quasi ex persona nostra datas excusationis meæ, ac si vacationem petentes administrationis episcopii nostri; quas me unquam D dictasse, neque subscribendo aliquatenus corroborasse, protestatus sum, atque protestor. Et quia tunc synodus convocata non fuerat, id opponentibus fautoribus ipsius Hugonis, altercatio nostra determinari non potuit. Synodus autem circa medium mensis Novembris habenda Virduni, utriusque partis episcopis annuentibus, denunciatur. Interim vero sedes Remensis mihi regenda decernitur; idem vero Hugo Mosomi commorari permittitur. Nec longum, instante scilicet vindemiæ tempore, hic noster æmulus Hugo, assumens secum Theobaldum regis inimicum, & regni nostri, cum aliis pluribus malefactoribus, in villas Remensis episcopii contiguas urbi devenit, & omne pene vinum ex his colligens in diversos pagos E abduci fecit. Tum multa mala inibi perpetrata, & ecclesiæ nostræ homines captivi abducti, & ad redemptionem variis sunt adacti tormentis. Synodus autem denunciata Virduni celebratur, præsidente Rotberto præsule Trevirensi, præcepto domni papæ Romani, præsente quoque domino Brunone, cum episcopis & abbatibus nonnullis. Ad quam præfatus Hugo evocatus, missis etiam duobus ad eum deducendum episcopis, Adalberone & Gozlino, venire contempsit. Universa vero synodus mihi Remense regendum decernit episcopium. Indiciturque iterum synodus habenda die Iduum mensis Januarii, quæ & aggregatur, ut denuntiatum fuerat, A in ecclesia sancti Petri, ante prospectum castri Mosomi, a domino Rotberto, convenientibus ceteris quoque Treverensis diœceseos episcopis, & aliquibus Remensis. Veniens autem illuc æmulus noster Hugo, & locutus cum domino Rotberto, synodum noluit ingredi: literas vero quasi ex nomine domini papæ direxit ad episcopos per clericum suum, qui eas Roma detulisse ferebatur, nihil authoritatis canonicæ continentes, sed hoc tantum præcipientes, ut Hugoni Remensi redderetur episcopium. Quibus recitatis, ineuntes episcopi consilium cum abbatibus, & ceteris qui aderant, sapientibus, responderunt non esse dignum vel congruum, ut mandatum legationis apostolicæ, quam dudum Rotbertus B archiepiscopus, deferente Friderico præsule Moguntiacensi, coram regibus & episcopis tam Galliæ quam Germaniæ susceperat, & partem jam præceptionis ipsius exegerat, propter illas literas intermitteret, quas insidiator noster exhibebat: immo quod regulariter cœptum fuerat, ut canonice pertractaretur unanimiter censent. Præcipiturque recitari capitulum Carthaginensis concilii XIX. de accusato & accusatore. Quo recitato, judicatum est juxta definitionem ipsius capituli, ut communionem & parochiam Remensem me retinente, Hugo qui ad duas jam synodos evocatus interesse contempserat, a communione & regimine Remensis episcopii abstineret, donec ad universalem synodum, quæ indicebatur ad Kalendas Augusti, C se purgaturus, vel rationem redditurus, præsentaret. Ipsumque capitulum mox in charta episcopi coram se describi fecerunt, subnectentes hanc etiam definitionem suam. Qui post alteram diem chartam eamdem Rotberto præsuli remisit, hoc verbis remandans, quod ipsorum judicio nequaquam obediturus existeret. Sicque absoluto concilio ipse Mosomum contra mandata regum & episcoporum retinet: & ego Remos regressus, reclamationis mox querelas ad sedem Romanam per legatos domini regis Ottonis destinavi, præstolans mandata ipsius sedis, ejus decretis, & universalis hujus sancti concilii vestri judiciis parere paratus.

Post quam literarum recitationem, & earum propter reges juxta Theotiscam linguam D interpretationem, ingressus synodum quidam Sigeboldus, præmissi Hugonis clericus, attulit literas quas Roma detulerat, quasque jam in alia synodo Mosomi propalaverat, asserens easdem literas sibi Romæ ab ipso qui aderat, Marino vicario datas. Qui Marinus proferens literas quas idem Sigeboldus Romam tulerat, præcepit eas coram synodo recitari. In quarum recitatione repertum est, prout ipsæ literæ fatebantur, quod Wido episcopus Suessionicus, Hildegarius quoque Bellovacensis, Rodulfus Laudunensis, ceterique cuncti Remensis diœceseos episcopi, easdem literas ad sedem delegaverant apostolicam pro restauratione Hugonis A in sede Remensi, & expulsione Artaldi. Post quorum lectionem exurgentes Artaldus & præfatus Rodulphus, qui in iisdem literis nominabantur, Fulbertus quoque Cameracensis antistes, easdem literas refutarunt, adstruentes, quod eas antea numquam viderint vel audierint, neque in earum delegatione consensum præbuerint. Quibus cum idem clericus contraire non posset, licet in eos calumniis obstrepens, præcepit dominus Marinus, suggerens universæ synodo, ut sibi consilium & rectum judicium proferrent super hujusmodi calumniatore, & calumniarum in episcopos delatore. At illi, postquam delator publice confutatus est falsa detulisse, lectis capitulis de hujusmodi calumniatoribus, judicant & unanimiter censent, eum B qui fruebatur honore privari debere, ac secundum capitulorum tenorem in exilium detrudi. Diaconatus igitur, quo fungebatur, ministerio multatus, a conspectu synodi reprobatus abscessit. Artaldo vero præsuli, qui omnibus se synodis præsentabilem fecerat, non refugiens synodale judicium, episcopium Remense juxta canonum constituta, & sanctorum patrum decreta, omnino retinendum atque disponendum decernunt, laudant, atque corroborant. Secunda confessionis die, post recitatas divinæ authoritatis lectiones, & Marini vicarii allocutionem, suggessit dominus Rotbertus Trevirensis archiepiscopus, ut quoniam juxta sacræ legis instituta restauratum atque restitutum fuerat Remense Artaldo præsuli C episcopium, in ejusdem sedis invasorem synodale perageretur judicium. Præcepit itaque Marinus vicarius, ut canonicam super hac præsumptione synodus proferret sententiam. Jubentur ergo sanctæ legis catholicæ recitari capitula. Quibus recitatis, secundum sacrorum canonum, & sanctorum decreta patrum Sixti, Alexandri, Innocentii, Zosimi, Bonifacii, Cælestini, Leonis, Symmachi, ceterorumque sanctorum ecclesiæ doctorum, excommunicaverunt, atque ab ecclesiæ Dei gremio repulerunt prædictum Hugonem Remensis ecclesiæ pervasorem, donec ad pœnitentiam & dignam satisfactionem venire procuraret. Ceteris quoque diebus tractata sunt quædam necessaria de incestis conjugiis, & ecclesiis, quæ presbyteris in partibus D Germaniæ dabantur, immo venumdabantur indebite, & auferebantur a laicis illicite. Prohibitum igitur atque statutum est, ne id omnino præsumeretur ab aliquo. Sed & de aliis ecclesiæ Dei utilitatibus tractata sunt & definita nonnulla.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

1 *Synodi ejusdem.*] Narrationis hujus prior pars, quæ Artaldi epistolam ad synodum antecedit, ex Flodoardi chronico petita est, epistola ex historia Remensi ejusdem. Quæ vero epistolæ subjiciuntur, eadem ad verbum leguntur in chronico & in historia. Ceterum in elencho episcoporum synodi, quædam interpolata paulo aliter quam apud Flodoardum.

ANNO CHRISTI 948.

CONVENTUS EPISCOPORUM

IN ECCLESIA S. VINCENTII LAUDUNENSIS.

Ex P. Sirmondo.

DE hoc episcoporum conventu, ejusque actis, scribit in chronico Flodoardus, ubi res bellicas a Ludovico rege, Lotharienſibusque cum eo Conrado duce conjunctis, hoc anno adversus Hugonem comitem gestas persequitur. Obsident, *inquit*, dux & exercitus quamdam munitionem, quam ædificaverat, & tenebat Tetbaldus in loco qui dicitur Mons acutus, qui & Laudunum contra regem retinebat. Hoc E etiam oppidum oppugnantes tandem, non sine mora capiunt. Indeque Laudunum adeunt, & in ecclesia sancti Vincentii episcopi prædictum Tetbaldum excommunicant. Hugonem vero principem vocant literis ex parte Marini legati apostolicæ sedis, & sua, venire ad emendationem pro malis quæ contra regem & episcopos egerat.

CON-

Anno Christi 948.

CONCILIUM TREVIRENSE,

IN QUO EXCOMMUNICATUR ITERUM HUGO COMES,

Ludovici regis perduellis, cum episcopis aliquot ab Hugone Remensi ordinatis a Marino legato celebratum eodem anno DCCCCXLVIII.

Ex Pr. Ferrariensis. *Alterum Synodalium brevitarium ex chronico Flodoardi.*

A Vi languore detentum, ut ad eamdem synodum venire non valuerit: idque nostrates qui aderant testibantur episcopi.

Sedes iii.

Tertia jandem die, insistente præcipue Liudolfo legato & capellano regis Otonis, quoniam nisi ea die id nominibus fieri præcipiebat, excommunicatur Hugo comes, inimicus Ludovici regis, pro tupra memoratis malis ab ipso perpetratis: eo tamen modo, donec resipisset, & ad satisfactionem coram Marino vicario, vel episcopis, quibus injuriam fecit, devenisset. Quod si facere contempserit, Romam pro absolutione sui proficiscatur. Excommunicantur & duo pseudoepiscopi ab Hugone damnato ordinati, Tetbaldus & Ivo; prior poli expulsionem ipsius in Ambianensi urbe, alter poli damnationem ejusdem Hugonis in Silvanectensi ab eo ordinati. Excommunicatur etiam clericus Laudunensis, nomine Adelomus, quem accularit Rodulfus episcopus suus, eo quod Tetbaldum excommunicatum in ecclesiam introduxerit. Vocatur Hildegarius Bellovacensis episcopus literis præfati Marini ut veniat coram eo, vel eat Romam, rationem redditurus coram domino papa pro illicita ordinatione prædictorum pseudoepiscoporum, cui interfuerat. Vocatur & Heribertus, Heriberti comitis filius, ad satisfactionem venire pro malis quæ contra episcopos egebat. Hæ gestis, episcopi reverterunt ad sua.

Sedes ii.

Nota Severini Binii.

Marinus duplici de causa missus fuerat ab Agapito in Cisalpinas Galliam. Quarum prima erat, ut controversiis inter Hugonem & Artaldum de Remensi archiepiscopatu decisis, ut ait ea causa, ut regnum Ludovici, quod factione Hugonis principis variis tumultibus notabat, ille stabiliret. Illud prius perfectum esse ipso loco fuisse hoc postibus posthumus ex Trevira in illa synodo, quam comprobavit *Flodoardus lib. 4. cap. 36. & 37.* deseribit his verbis: *Post hæc Artaldus Trevirus profecitur, &c.* ut supra.

Cautela Galliam.

Anno Christi 948.

CONCILIUM LONDONIIS

HABITUM SUB EDREDO REGE TOTIUS ANGLIÆ

In nativitate beatæ Mariæ virginis, anno domini DCCCCXLVIII. præsentibus VVulfstano archiepiscopo Eborum, Odone archiepiscopo Dorobernize, cæterisque episcopis, abbatibus, ducibus, & comitibus: in quo agitur de negotiis regni, & confirmatur charta regis Edredi monasterio Croylandensi facta, quam dictavit dudum cancellarius regis Turketulus, modo abbas ibidem confistutus, & de more regum Angliæ pastorali baculo investitus.

De *hoc concilio ita Ingulphus:* In festo ergo nativitatis B. Mariæ, cum universi magnates regni per regium edictum summonitis, tam archiepiscopi, & episcopi, ac abbates, quam ceteri totius regni proceres & optimates, Londoniis convenissent, ad tractandum de negotiis publicis totius regni: consummatis omnibus, coram universis, domino Turketulo abbati, monachisque suis D accersitis rex Edredus dedit monasterium Croyland per chartam suam, dictatam ab eodem Turketulo abbate, jamdudum regis cancellario, consiliariisque familiarissimo, & confirmatam in his verbis.

Pax in summæ Trinitatis nomine, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen. Ego Edredus rex terrenus sub imperiali potentia regis fœlicitorum

Anno Christi 948.

Inferius autem ipse Ingulphus: Tandem adveniente festo beati Bartholomæi apostoli, in præfentia regis, *Turketulus* monachus factus, & ibidem baculo pastorali a rege donatus, & ab episcopo benedictus, universum monasterium cum omnibus ejus pollessionibus in manum regis resignavit. Qui apud London in communi concilio coram archiepiscopis, episcopis & totius terræ magnatibus dictum monasterium cum omnibus terris ejus, tam ab antiquo ei pertinentibus, quam ab eodem Turketulo noviter datis ac acquisitis, dicto domino Turketulo abbati, monachisque suis reddidit, & coram charta sua (prout præmittitur) liberam & solutam ab omni terreno servitio in perpetuum eleemosynam confirmavit, *&c.*

Anno Christi 949.

Ex Pr. Ferrariensis.

CONCILIUM ROMANUM,

IN QUO CONFIRMATA EST SYNODUS ENGILENHEIMENSIS,

Hujus *synodi paucis etiam meminit Flodoardus in chronico anni* DCCCCXLIX. Agapitus, *papa* synodum habuit apud lanctum Petrum, in qua damnationem Hugonis episcopi apud Ingulenheim factam confirmavit: excommunicans etiam Hugonem principem, donec Ludovico regi satisfaciat.

Cannum Christi 950. Ex tom. 9. Concil. Binian.

Cannum Christi 950.

SYNODUS LANDAVENSIS

SUB PATRE VIGESIMO QUINTO IBIDEM EPISCOPO

Sacrilegii causa in regem Nougui in ecclesia Mainoun congregata.

Nougui rex filius Guriat vastavit Arcoit filium Disbarth in pago Mainoun in medio Triloc podo lanctorum Dubricii, Teliavi, & Oudoceï, per iram lunm, & furore nimio, & violato lanctorum refugio, expulsos Pater congregavit clericos totius parochiæ infra *Tarair & Tivi*, propter factum vim lacrilegii. Et audiens Nougui rex adventum epi Pater & conventum fecit fyrodum in pago Tivi, in aqua & in palcuis. De clericis teltes lunt Pater episcopus, Dilitalh lector, Dunin lacerdos, *&c.* De laicis Nougui rex, *&c.* Quicunque cuftoditerit, *&c.*

Ex Bessa Castel. Rubens. Provinc. p. 56.

CONCILIUM INCERTI LOCI ET TEMPORIS

In Normannia simul cum Armoricis Antistitius celebratum.

Ex Mss. Codice Pratelleusi an. circ. 700.

Observatio Prævia.

Mutti aut decimi læculi elle hoc Concilium landeat verba non pauca, quæ cum paltim in illius xvi aditi occurrant, poltteriori ævo ulurpari delicre: cap. 3. & 12. *negligentia, pro negligere, negligentia*, cap. 11. *parochia pro diœcesi*; 15. *concilieri pro verisimiliori*; 17. *baptizare in aliqua fyde Sanctorum*. Infuper cap. 17. probibentur baptizari parvuli, excepta cauta infirmitatis, præterquam in periculis Refurrectionis Domini & Pentecoltes; in Concilio autem Rocomagenli anni 1072. cap. 25. *Hos quidem servare, quod parvulos, quacumque die pericliter, regenerationi lacrarum non negare*. Quis non admiret priscos canones rigorem poltetiore læculo emollitum atque temperatum?

I.

Omnium Presbyterorum vitæ inquirantur, qualiter religionem in luis oltendunt locis.

II.

Ut nullus Christianus in die dominica E audeat aliquid operis exercere.

III.

De Festivitatibus Sanctorum celebrandis, idelt beati Petri, & cererorum Apoltolorum, nec non & S. Mariæ, & S. Joannis, & S. Laurentii, & cererorum, quæ a presbyteris nunciantur; ut quicumque in

in hoc sæculo Deo vult placere, non neglegat.

IV.

De decimis dandis de omnibus quæ nutriuntur, aut laborant: quia manifestum est ideo evenire famem & pestilentiam super terram: & iram Dei incumbere super nos, quando secundum præceptum Dei non dantur decimæ quæcumque,

V.

De manifestis incestuosis.

VI.

De meretricibus a cunctis locis abjiciendis; & de magicis artibus aruspicum, cunctorumque incantatorum, seu histrionum penitus delendis.

VII.

Ut nullus presbyter audeat contemnere de omnibus quæ nuntiat ex parte sui episcopi in ecclesia faciendum, sive de celebratione sanctorum, sive de uno, vel de omnibus quæ nuntiat.

VIII.

Ut nullus in die dominico, cum ad Missam venerit, aut in ecclesia fuerit audeat placitare; sed potius verbum Dei in ipsa die intente audire, & suis presbyteris in omnibus obedire.

IX.

Ut omnes qui ad signandum atque confirmandum veniunt, jejuni sint, propter gratiam Spiritus sancti quam accipere desiderant.

X.

Ut incestuosi, nec non & adulteri, qui separantur a presbyteris, ipsis locis & major & decanus illorum habeant providentiam, ne iterum instigante diabolo conjungi possint.

XI.

Ut omnes qui in parochia nostra sunt, filios suos ad erudiendum in scholam ad civitatem dirigant, præter eos qui cum presbyteris illarum propter officium remaneant.

XII.

De Communione corporis & sanguinis Domini ulterius non neglegenda, ab illis tamen qui idoneos & conscios se sentiunt ad percipiendum: quia sicut ipsi qui indigni illud corpus sumunt, corruunt in ruinam, ita si qui digne sumere poterant, & propter vanitatem neglegunt, nihilominus alieni sunt a Domino: quia sicut corpus sine cibo non vivit, ita anima sine communione corporis Domini, & verbi divini, esuriens moritur.

XIII.

Ut omnes infirmi, qui in lecto ægritudinis fuerint, presbyteros ad se convocent, & suas renovent confessiones, ut conciliari possint: & ungantur oleo, & ab ipsis presbyteris ante exitum communionem percipiant,

XIV.

De renovanda pœnitentia: & ut omnes, quicumque salvari desiderant, de octo vitiis principalibus suas confessiones donent. Et quicumque post baptismum unum ex istis octo admiserit, sciat januam regni cœlestis clausam sibi in futuro, nisi prius aut per confessionem, aut per compunctionem cordis, fletumque lacrymarum, aut cum ceteris bonis operibus purgaverit, minime delendum.

XV.

Ut omnes Christiani octo criminalia peccata per nomina cognoscant, ut si instinctu dœmoniaco lapsi in aliquo, remedium sumere possint. Primum vitium superbia est. De cujus radice oriuntur, inanis gloria, invidia, ira, tristitia, avaritia, ventris ingluvies, & luxuria.

XVI.

De triduano, indictoque jejunio, ut ab omnibus unanimiter observetur.

XVII.

Ut nullus potens, vel pauper, præsumat filium suum ducere ad baptismum, aut rogare presbyterum baptizare in aliqua festa Sanctorum, excepta infirmitatis causa, nisi in vigilia Paschæ & Pentecostes.

XVIII.

Ut nullus potens, vel pauper, audeat presbyterum de sua ejicere ecclesia, nisi jussione sui episcopi.

XIX.

Ut omnes laici religiosis presbyteris & clericis honorem præbeant, sicut Dei ministris.

XX.

Ut omnes Catholici fidem catholicam teneant, idest symbolum & orationem dominicam; & quando suas confessiones donant, tunc suis presbyteris hoc reddant, quia sine fide impossibile est placere Deo.

NOTÆ.

Ad Can. I.] Vide Concil. Aurel. III. an. 538. c. 28. Matiscon. II. an. 585. c. 1. Narbon. an. 627. c. 4. Cabilon. an. 650. c. 18. Arelat. VI. an. 813. c. 16. Mogunt. ejusdem an. c. 37. Paris. VI. an. 829. c. 50.

Can. III.] Concil. Rotom. an. 650. cap. 15. Mogunt. an. 813. c. 36.

Can. IV.] Conc. Matiscon. II. c. 5. Epistola synodica post Conc. Turon. II. an. 567.

Can. V.] Incestuosis antiqua Galliæ Concilia, Agath. c. 61. Epaon. c. 30. &c. *Nihil prorsus veniæ reservant, nisi cum adulterium separatione sanaverint.*

Can. VI.] Lege divina tum veteris, tum novi Testamenti prorsus abjiciendæ meretrices. Malefici vero, vel incantatores in Capitul. Aquisgran. an. 789. c. 18. damnantur ex Conc. Laodic. c. 36.

Can. VIII.] Ne in ecclesiis, earumve atriis fiant placita, vetant Conc. Arelat. VI. c. 22. & Turon. III. c. 39. an. 813. Item Capitul. Aquisgran. l. c. 81. & II. c. 18.

Can. IX.] Herardus Turon. Archiep. c. 75. Canon, *Ut jejuni* dist. 5. de consecr. Idem præcipiunt, ut alia taceam, Conc. Rotom. an. 1072. & 1581.

Can. XII.] Capitulare Theodulphi an. 797. c. 44. *Admonendus est populus, ut ad sacrosanctum Sacramentum corporis & sanguinis Domini nequaquam indifferenter accedat, nec ab hoc nimium abstineat: sed cum omni diligentia eligat tempus, quando aliquamdiu ab opere conjugali abstineat, & vitiis se purget, virtutibus exornet, eleemosynis & orationibus insistat, & sic ad tantum sacramentum accedat. Quia sicut periculosum est impurum quemque ad tantum sacramentum accedere, ita etiam periculosum est ab hoc prolixo tempore abstinere.* Conc. Turon. III. an. 813. c. 50. *Ut, si non frequentius; vel ter laici homines in anno communicent.*

Can. XIII.] Herard. Turon. Archiep. an. 858. capitul. 21. *Ut in infirmitate positi absque dilatione reconcilientur, & viaticum viventes accipiant, & benedictione sacrati olei non careant.*

Can. XIV.] Theodulphi capitul. 31. Con. Cabil. II. c. 32. *Instruendus est peccatorum suorum confessor, ut de octo principalibus vitiis, sine quibus in hac vita difficile vivitur, confessionem faciat.*

Can. XXIII.] In solemnitate Epiphaniæ, Paschæ, & Pentecostes baptisma apud Græcos conferri solitum docent Greg. Nazianz. orat. 39. & 40. Chrysost. orat. de baptismo Christi, & alii. Apud Latinos, etsi id sibi sumpsere non pauci, quos ideo carpit Siricius Pont. Ep. ad Himerium Tarracon. c. 2 ut in Natalitiis Christi Epiph. & Apostolorum festivitatibus baptismum conferrent. Etsi quoque, quod ad Epiph. attinet, id etiam præstatent Episcopi Siciliæ, quos ideo graviter S. Leo ep. 16 reprehendit. Etsi alii, adhuc ultra progressi, (quibus ideo succenset Conc. Matiscon. II. an. 585. c. 3.) pene per singulos martyrum natales filios suos baptizarent. Etsi denique id etiam viri gravissimi olim in Christi natali usurparent; quo die baptizatum Clodoveum Regem perhibet Avitus Vien. in quadam ad ipsum epistola: quo etiam die baptizatos Anglos legimus, ab Augustino Anglorum Apostolo. Ea tamen fuit Romanæ Ecclesiæ consuetudo, ut in Pascha, Pentecosteque, & quidem solis, baptismus administraretur. Hæc duo solum tempora notant Tertull. l. de bapt. c. 19. Siricius mox laudatus, Leo I. ep. 16. & 136. Gelasius ep. 3. ad Episcopos Lucaniæ, Gregorius II. ep. 3. ad universum clerum & plebem Thuringiæ, Nicolaus I ad consulta Bulgarorum c. 69. Idem plurima sanxere Concilia, Gerund. an. 517. Matiscon. II. supra citatum, Moguntinum I. an. 813. Paris. VI. an. 829. Wormat. an. 868. & Tribur. an. 895. Eam denique suis temporibus consuetudinem observatam perhibent sæculi IX. auctores, qui de divinis officiis scripsere. Atque intra tempus illud & Ruperti ætatem, qui an. 1135. decessit, desiit paulatim hæc consuetudo.

ANNO CHRISTI 952.

SYNODUS AUGUSTANA,

IN CAUSA DISCIPLINÆ ECCLESIASTICÆ

anno domini DCCCCLII, tempore Agapiti papæ II. celebrata.

Graviter erravit Binius qui hanc synodum sub Joan. XII. collocavit, cum revera ad Agapiti II. tempora pertineat, ut patet ex æra & indictione in ipsius præfatione signatis.

PRÆFATIO.

Cum excellentissimus piissimusque Otto rex, superna attractus clementia, non minus de negotio spiritali quam de statu Christiani imperii tractaret, in primis pontificum aliorumque primatum suorum communi consilio fretus, anno incarnationis DCCCCLII. indictione decima, anno vero regni ejus XVI. sub die VII. Idus Augusti, placitum conventumque synodalem Augustæ fieri decrevit, quatenus concordi diligentia, tam sancti cleri, quam populi ecclesiæ stabilitatis profectus, & totius Christianitatis utilitates tractarentur. Cujus divinæ rei dispositionem per reverendissimi atque prudentissimi Frithurici, Moguntinæ sedis archiepiscopi, industriam maxime gubernari deliberavit. Geroldo etiam *Juvavensis ecclesiæ archiepiscopo, Manasse quoque Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopo, Petro Ravennate archiepiscopo, ceterisque Italiæ, Galliæ, Germaniæ subnotatis pontificibus, huic discussioni operam exigentibus, Udalrico Augustensis ecclesiæ episcopo, Annone Wangionensis ecclesiæ episcopo, Starcando Eistetensis ecclesiæ episcopo, Conrado Constantiensis ecclesiæ episcopo, Poppone VVirciburgensis ecclesiæ episcopo, Godefrido Nemetensis ecclesiæ episcopo, Hartberto Curiensis ecclesiæ episcopo, Votone Argentinensis ecclesiæ episcopo, Lantberto Frisingensis ecclesiæ episcopo, Hugone Aritiensis ecclesiæ episcopo, Michaele Ratisponensis ecclesiæ episcopo, Adalberto Pataviensis ecclesiæ episcopo, *Ludfrido Ticinensis ecclesiæ episcopo, Gisibrando Terdonensis ecclesiæ episcopo, Antonio Brixiensis ecclesiæ episcopo, Vultone Cumano episcopo, Deodato Parmensis, Adelardo Regiensis ecclesiæ episcopo, Sigolpho Placentiæ ecclesiæ episcopo, Adalgiso Aquensis ecclesiæ episcopo, cum eorum unanimis diligentia huic ecclesiastico negotio vigilanter instaret, omnibus ratum putabatur, principem regni, beatæ matris ecclesiæ devotum filium postulare, quatenus ibidem divina discutientibus interesse dignaretur. Tum die præfinito eo veniens dulcisona modulationum jucunditate, honorifice, uti regiam dignitatem decuerat, ab omnibus acceptus, Missa celebrata finita, satisfaciendo pontificum petitioni, cum insigni privatim turba synodum intravit. Interim reverendus Moguntinæ sedis archiepiscopus Frithuricus se e solio erigens, humiliter strenueque sermonem regulari studio congruentem protulerat, deinde cuncta, quæ de jure ecclesiastico juxta canonicam authoritatem & imitanda sanctorum patrum decreta erant ventilata, pronuncians, in hisce omnibus huic rei necessariis se in commune ejus præsidium sentire postulabat. Quibus rex superni amoris igne succensus, & zelo divini amoris animatus, mentis corporisque nisu ecclesiasticarum rerum auxiliatorem, defensorem promptissimum se esse promittendo certificavit. Hac videlicet promissione audita regali, prælibatus archiepiscopus residens, communi ceterorum assensu, capitula subsequentia titulari præcepit.

* *hoc est Salisburgensis.*

* *al. Lithifredo.*

CAPITULA.

I.

Si quis episcoporum, presbyterorum, diaconorum, subdiaconorumque, uxorem accepit, a sibi injuncto officio deponendus est, sicut in concilio Carthaginensi tenetur, cap. 25.

II.

Episcopos, presbyteros, vel aliquem de clero, canes venandi amore vel accipitres habere non licet, sicut in concilio legitur Toletano cap. 10. Quisquis autem personarum hujusmodi in hac voluptate denudatus fuerit, quamdiu in illa detestabili voluptate detinetur, ab omni ecclesiastico officio cesset.

III.

Episcopus, presbyter, aut diaconus, aleæ vacans, si ab hoc interdicto opere cessare noluerit, velut in canone apostolorum habetur cap. 42. deponendus erit.

IV.

Anno Christi 912. Nullus in clericatus officio manens mulierem subintroductam secum habitare permittat. Si vero aliqua suspicionum macula asperfa contra hæc agere tentaverit, ab episcopo vel ejus missi virgis cæsa detondeatur. Si autem fæcularis poteftas ferì prohibuerit, regia poteftate fœminæ coacta præsule sententiæ subjaceat.

V.

Diversa fæcularis vitæ negotia fugientes, monasticæ institutionis normam aggredientes, extra claustrum sine licentia proprii abbatis ire non licet: sed tantummodo jejunio & orationi vacare: in locis quibus renunciaverunt sæculo permanentes, sicut in concilio Chalcedonensi præcipitur.

VI.

Oportet etiam episcopum, in cujus diœcesi comobium situm est, monachorum providentiam gerere: & si aliquid correctione dignum reperit, corrigere festinet.

VII.

Clericis monachicum habitum sequi cupientibus, & pro remuneratione divina fæcularibus spretis aræbioren vitam adire volentibus, nullatenus introeundi aditus ab episcopo denegetur, sed potius cum in tali conversatione perstare exhortari conetur, sicut in concilio Toletano habetur capitulo 50.

Anno Christi 910.

VIII.

Sanctimonialis, quæ spontanea voluntate strictiori vitæ proposito se adligare voluerit, nulla re obstante, id quod bona intentione disposuerat peragendum, ab episcopo impediatur.

IX.

Ut laici presbyteros sine consciencia & consensu propriipsiscopi ab ecclesiis eis canonice commendatis non ejiciere præsumant; nec alios locum eorum subire faciant; quia ut ab episcopis ordinantur, ita necesse est ab ipsis ecclesias procurandas accipiant, sicut in concilio habetur Arelatensi cap. 4.

X.

Ut omnis decimatio in poteftate episcopi sit, & si neglecta fuerit, quidquid inde emendandum sit, coram episcopo ejusve misso corrigatur.

XI.

Episcopus, presbyter, diaconus, subdiaconus, ut in multis concilius firmarum est, quia divinis ministeria contrectant, ab uxoribus abstineant. Ceteri autem clerici, quando ad maturiorem ætatem perverenrit, licet nolentes, ad continentiam coganter.

Anno Christi 910.

CONCILIUM APUD S. THEODERICUM, ADVERSUS RAGENOLDUM COMITEM,

Ex P. Sirmondo.

FIODOARDUS *in chronico*. Anno DCCCLII. Synodus apud S. Theodericum ad quam vocatus Theodericum in territorio Remensi celebratur, Arnaldo archiepiscopo præsidente: ad quam vocatus Ragenoldus comes, ob res ecclesiasticas eo pervadens, venire noluit: sed deprecatus est regem, ne excommunicaretur, ut ad synodum mitteret: cujus excommunicatio, rege petente, tunc interposita est. *Idem author ab Odolrico Arnulfi successore anno tandem* DCCCLX. *excommunicatum docet.* Odelricus, *inquit*, archiepiscopus Ragenoldum comitem excommunicat pro villis ecclesiæ Remensis, quas pervadendo detinebat: & profecto locus quidam ejusdem episcopi cum sub pervadens, rapinis incendiisque devastat.

Anno Christi 951.

CONCILIUM RAVENNENSE,

Anno Christi 954.

In quo Ferrariensi episcopo bona restituta, anno Domini DCCCLIV.

Ex Lib. Agnoid. Bon. 9.

ROBERTUS *histor. Rotom. lib. v. ad annum* DCCCLIV. Petrus, *inquit*, archiepiscopus conventum Ravennæ habuit aliquot episcoporum sibi subjectorum, ubi episcopi Ferrariensis precibus, de pluribus præditis, quæ occuparat ab aliis dicebantur, a partibus tractatum est: tandemque communi consilio Petrus archiepiscopus missum Cuparium, E compluraque alia, Ferrariensi episcopo attribuit. Qui simul interfuere, ut ex ipsius actis conventus, quæ adhuc in Urbiana bibliotheca servantur ebarsdere Longobardico scripta, collegi, anno Berengarii & Adalberti regum quinto, Indict. XIII. nam Agapiti pontificis anno, quod effet exesus, legi non potuit; ii sunt: Martinus sanctæ Ferrariæ ecclesiæ. N. Livien..... Gonfredus episcopus Cesen. Hamaldus episcopus Popilien. ecclesiæ. Joannes episcopus Comelien. Gerardus episcopus Faventinus. Dominicus religiosus presbyter & abbas regularis sancti Apollinaris, qui vocatur in Classe: Martinus presbyter & abbas regularis sancti Severi: Petrus misericordia Dei prosbyter & abbas regularis sancti Laurentii, qui vocatur in Cæsarea: Petrus reverentissimus diaconus sanctæ Ravennatis ecclesiæ: Leo venerabilis diaconus sanctæ Ravenn. ecclesiæ: Petrus subdiaconus: Honestus subdiaconus, filius quondam Joannis, qui vocatur Joannes Dux. Post hos numeravimus multi sacrati viri Ferrariensis & Comelicnsis ecclesiæ, quos, ne inutili serie sola nomina continente, tædio sim, præterco. Sequuntur deinde iì profani ordinis, viri nobiles, Petri filius quondam Paulus dux: Romualdus dux ..... & plerique alii. Ibique dominus Petrus sanctissimus, & coangelicus archiepiscopus. Subscripsere hanc synodi decreto, post sacros viros, qui supra nominati sunt, Joannes consul Comaclensis, Joannes misericordia Dei dux. Hæc Ravennæ hoc anno acta.

SYNO-

Anno Christe 951. Anno Christe 951.

SYNODUS LANDAVENSIS

SUB PATRE VIGESIMO QUINTO ibidem episcopo habita.

Ex causa diaconi cujusdam ante ipsum altare sacrilege interfecti.

ANno DCCCLV. indictione VIIII.a Dominus hoc anno factum est. In diebus enim Nougui filii Guriat, atque Patris episcopi fedis episcopalis Nimmium, quæ ad ripam Tavi fluminis polita est, quidam diaconus nomine Ili filius Beli, quem in uno eodemque anno ordinavit episc. tranlieus per fegetes, obviavit ei quidam ruflicus nomine Merdutir filius Iudue, intemperando dicens, ait: Quid tibi timidiffime, & armis? Dum verbis vituperationis colloquebantur, irruit Merdutir in eum, extendens manum ad gladium ejus, gladio evaginato fuscitato digitum illius diaconi. Derivante autem sanguine ejus, ait ad eum: Reverte ad me, ut figes digitum meum. Convertente autem ad eum, & figante digitum ejus, jugulavit eum diaconus, & B statim defunctus est. Ipse autem diaconus vertens se in fugam, declinavit ad ecclesiam sanctorum Jarmen & Febrie, refugium inquirens. Dum autem hæc agunt, nunciatum est amicis defuncti. Populus congregati sunt amicorum ejus multi, & conati sunt frangere ecclesiam, in qua erat diaconus. Tunc adfuit famosiffimus ille vir Bledcuirit filius Enniaun, qui prohibuit eos ne ecclesiam frangerent, quod ferius erat dictu. Noviffime vero admirerunt ses vir de familia Nougui, quorum autem sunt nomina, Birtuil & Britilli frater ejus, Budat & Biguan filius ejus, & alii duo fratres filii Cunnilic, Gundeon, & Ilia. Statim venientes irruerunt in ecclesiam, & occiderunt diaconum ante altare sanctorum, scelus dictu, respersio sanguine in altarii & in parietibus ecclesiæ.

Diaconus interfectus ante altare occidit.

Episcopus synodali fedicit.

His malis peractis, nunciatum est episcopo qui tunc morabatur apud Horel Britannicum regem in regione Brachan. Iste statim ut audivit, tranmisit cuncios ad monasteria omnium provinciarum totius parochiæ infra oftium *Tavatrig* qui usque ad ripam *Tiwi*: quarum obedientiæ subjacent ecclesiæ Landavæ & fanctis ejusdem Dubricio, Teliavo, Oudoceo, & Patri episcopo, & omnibus episcopis fuccedentibus in perpetuo, ut congregarentur fuccedores, discoui, & omnes gradus

Congregati monasteriorum ad synodum.

Anno Christi 954.

CONCILIUM INCERTI LOCI

Anno circiter Christe 955.

EPISCOPORUM QUI IN FINIBUS BURGUNDIÆ

Anno circiter DCCCLV. sub Agapito papa II. in quo datum de excommunicatione Iſuerdi, qui ægros ad abbatiam S. Symphoriani pertinentes injuste detinebat.

Concilii illius nihil nobis superest præter Commonitorium episcoporum, unius exemplar, nisi & cæterorum quæ ad Iſuerdi excommunicationem pertinent, debemus viro eruditissimo Francisco Chifletio S. J. qui ea descripta ex codicibus sancti Symphoriani Augustodunensis nobiscum humanissime communicavit.

Commonitorium episcoporum in Iſuerdum.

SUMMORUM summo, primorum primo, domno Manaſſe, metropolitanæ ſedis Arelatensis archiepiscopo, cum cæteris episcopis, Landrico Avenionensi, Odalberto Vallensi, & aliis

ANNO CHRISTI 959.

& aliis Provinciæ episcopis, Embardus Lugdu- A nensium fedis archiepiscopus, Rodmundus Eduen- sium episcopus, Hermannus Senonensis ecclesiæ ar- chiepiscopus, Hildebodus Cabilonensium episc. Maimbodus Matisconensium episcopus, Acardus Lingonensium episcopus, Anfegisus Trecassinus episcopus, Widó Aristidiodorensium epifc. Gaut- bertus Nivernensium episcopus, cum ceteris epis- copis, Burgundiæ partibus commorantibus, alii- dusz in Christo orationes. Scitat vestra fraternitas, quod cura nostri officii est, causas sanctiarum ecclе- siarum inquirere, & ad meliora quæque provocan- do reparare. Nam dominus Ardmundus super a Roma veniens, detulit literas ex parte domni Aga- B piti papæ, in primis admonitorias de terra sancti Symphoriani, quæ conjacet in partibus provincie: fcilicet in civitatu Arelatensi, & Avenionensi: quam tenent Hsuardus & Sociú ejus, sine voluptate illorum, qui corpus S. Symphoriani cultodiunt & venerantur. Vos enim estis in partibus illorum: & vos intelligere potestis rationem S. Symphoria- ni, ut impleatur illud apostoli: *Frater fratrem ad-*

juvet, & unbo consolabitur. Ergo petimus commu- niter, ut omnes illos invasores terræ S. Sympho- riani, semel, bis, & tertiò canonicamente ac- reliquitcant a talibus, & permittant tenere S. Sym- phoriani ecclesiam quod fuum eft. Et, si tenere voluerint, impetrent ab eo qui loco fancti Sympho- riani præeft, quogno modo impetrare potuerint. Sin autem nec reddere voluerint, nec impetrare: ficut scripturm eft & mandatum nobis a domno pa- pa, ex parte Petri & ex parte noftra fint anathema- tizati & damnati, & focietate Chriftianorum fe- parati: in ecclesiam Dei non intrent, Miffam non audiant, communionem Chriftianorum non ac- mandoncnt, nec bibant, nec dormiant cum ullo Chriftiano: fi infirmati fuerint, non vifitentur; & fi mortui, non fepelliantur; fed in horrorum con- fufione & perditionis, cum Core, Dathan, & Abi- ron, quos vivos terra abforbuit, demergantur.

Cum nihil profectò ex excommunicatio, & Arpino papæ fuccefforibus Joannes XII. ab eo Girardum Aurelianen- fem epifcopum, cum quo fequitur, in gradibus terræ fancti Symphoriani invafores latentium Orientis; *Ann. vide infra ad annum 959. fub Joanne papa XII.*

VITA ET EPISTOLA JOANNIS PAPÆ XII.

JOANNES PAPA XII. ANNOS AGENS DECIMUS SEPTIMUS, SUCCESSIT PATRI SUO OCT. III.

JOANNES Alberici III filius qui urbi dominabatur C Deo Mediolanenses per deputatam legationem petivissent, Otto, imperator Germaniæ creda- retur, Wormatiæ comitia habuit, in quibus filium fuum Ottonem, ex Adelheide genitum, creavit re- gem, cumque Wileimo Moguntino archiepiscopo ex alia parte filio nutricio, ut nomen fit, præfitute- que per juramentum fidelitate & fecuritate fedi a- postolicæ, de futuris fucceffione in Romano impe- rio epiftque scribus ac totius promiffionem accepit. His prævifis ex piiffimus, inquit Luitprandus, col- lectis copiis in Italiam percitus venit, tantaque Berengarium atque Adelbertum celeritas expulit, ut nullum vestigium eorum fuisse, quod commiffimus Pe- trum & Paulum fanctiffimos apoftolos habuit. Poftquam abiata fuis quæque dominis reftituiffet, anno Chriffi Redemptoris 961. qui erat 7. an. pon- tificatus Joannis, Romam venit, ibique magno cum honore miroque ornatu, & apparati fufceptus a pontifice cum applaufu totius populi imperator & Augufta vocatus, & ordinatus, ordinatusque mi- nori fufcepit. Quæ vero poft hæc legitime peracta Joanni papæ reftituerit, quæque dona ille ecclefiæ Romanæ adjecerit, indicat ipfium authenticum do- nationis diploma, quod extat in archivio ærararum Romæ in caftello S. Angeli aflervatur. Pro gratia referenda pontifex omnefque urbi optimates fa- cramento fuis fecuri juravere, & nunquam Be- rengario atque Adelberto auxiliaturos: atque ita imperator Roma difcedens Papiam fe contulit.

Interea Joannes pontifex ad defectionem fuiet- tatus, rebellionem jurameuto primi, Adelberto fe conjunxit. Quod cui imperator per nuncios undi- que redeuntes verum effe ipfe lecifiet, Italiam de- cem dixiffe ferihit: Pacteft, facile bonorum immutabilem exemplo virorum: fpero eum obfur- gatione honefta, fuafione liberali facile ecclfiæ ille cenerfum malis. Cum hæc de caufa impera- tor Romam rediiffet, papa fimul & Adelbertum aufugerunt. Cives vero, inquit Luitprandus, fan- ctum imperatorem cum fuis omnibus in urbem fufcepernnt, fidelitatemque promiferunt: hæc ad-

dentes, firmiterque jurantes, nunquam fe papam A fui viam te diriget, ut poft vitæ hujus amarituidi- electurus aut ordinaturos præter confenfum atque nem ad æternam perveniat fimul meretur dulce- electionem domni imperatoris Ottonis Cæfaris dinem. Et hoc fcriptum eft per manum Leonis Auguffi, ftatique ipfius regni Ottonis. Poft tri- fcriniarii fedis apoftolicæ, in menfe Octobris, in- duum quam Romam veniffet, auctoritate Ottonis dictione quarta, die primo Kalend. Octob. anno habita eft pfeudofynodus, qua Joannes in ordinem * duodecimo fummi pontificis Joannis.

Joannes papa XII. Ottonem I. imperatorem falvegnardat.

* forte Sergii quinti fuit.

RESCRIPTUM JOANNIS PAPÆ XII. *pro excommunicatione ffuardi & fociorum.*

De hoc libro vide Ughellum in epifcopis Eugubinis & Pagium in Critica Baronii ad annum 959.

EGO in Dei nomine Joannes papa, fedis apoftoli- cæ, & Romanæ urbis apoftolicus, divina cle- mentia largiente, notum volo fieri omnibus quali- ter veniens quidam epifc. a partibus Galliarum, nomine Girardus, augufteduenfis civitatis pa- ful egregius; pro regis etiam amore, & beati Petri principis apoftolorum fervitio Romam expetiit; noftram honcrificentiam adgreffus petiit. Qui dum nobis pro fua induftria, & honoris magnificentia gratius, acceptabilis, & cariis exiftret: dum de plu- ribus fermo inter nos habcretur, malefidelium mini- ftrabilium teclamando de quibuldam hominibus, qui terram de fuo epifcopatu præsumptuofe & vio- lenter tenere videntur. Infuper deprecatus eft, ut eos excommunicare, & a malefidiorum jaculo li- bes damnaremus. Cujus petitionem benevole fu- fcipiens, juffi ego Joannes papa, fervus fervorum Dei, talem excommunicationem & malefidiorum fieri, fcripsam manu propria Benedicti archiepi- fcopi noftri. Conjacet autem eadem terra, in pa- tria qua dicitur Provincia, de abbatia S. Sympho- riani. Quicumque ergo eam tenere terram S. Sym- phoriani, aut aliquid ex terra S. Nazarii, fine affen- fu Girardi ejus civitatis epifc. ex auctoritate Dei patris omnipotentis, & filii, & S. fancti, fecundum quæ fanctorum Dei: poteftate infuper beati Petri feniorisnoftri, cum ceteris apoftolis quibus data eft poteftas ligandi atque folvendi, & ex mindterio noftro, fint excommunicati & anathematizati, at- que a limitibus fanctæ Dei eccleiæ alienati: nifi conveni ad fatisfactionem venerint. Omnes enim ma- lefidiones, quæ in veteri teftamento & novo fcri- ptæ funt, veniant fuper eos nifi ad emendationem veneriut. Sint maledicti in civitatibus, in villis, in agris, in viis, in femitis, in filvis, & in omnibus locis. Deleantur de libro viventium, & cum juftis non fcribantur, nifi refipifcendi ad fatisfe- ctionem & emendationem venerint. Fiat.

Transfcriptio excommunicationis.

ANNO incarnationis dominicæ DCCCLIX. indi- ctione VII. imperante Michaele imperatore Conftantinopoli, domno autem Joanne apoftolico Romæ præfidente, regnante vero Lothario Fran- corum rege, tranfmiffa eft hæc excommunicatio ar- chiepifc. Girardo, & Burgundiæ, ab Italiæ Roman- fis eccleiæ archiepifc. & fubjectis fibi epifcopis; Ambiardo Lugdunenfis eccleiæ archiep. Rodmun- do Eduenenfis eccleiæ epifc. Arbardo Lingonenfis fedis epifc. Frotgario Cabilonenfis eccleiæ epifc. Natranno Nivernenfi epifc. Richardo Autiffiodo- renfi epifc. & terræ, & aliodo S. Fuffi, & Sancto Augufiæ, & S. Symphoriani, quæ eft in regione Provincix, in finibus loci qui vocatur Magna: quam tenet per poteftatem Hsuardus, & focii ejus.

Excommunicatio.

AUCTORITATE Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & ordine omnium fanctorum, & noftra com- muni excommunicatione alligamus, & anathema- tizamus Hsuardum, & omnes focios ejus, qui te- nent terram S. Symphoriani. Ut nullus eorum poft- quam hoc audierit, eccleiam non intret, Miffam non audiat, pacem cum Chriftiano non faciat: ne- que manducet, neque bibat, neque dormiat: & fi infirmaverit, non vifitetur; & fi mortuus fuerit, non

Anno Christi 959.

sepeliatur, neque pro eo oretur; nisi ad emendationem & satisfactionem venerit.

De his terris S. Symphoriani, quæ sitæ sunt in comitatibus, Avenionense, & Cavellico, tandem satisfecit Isuardus Girardo Augustodunensi episcopo. Feria III. XVII. Kalendas Augusti, anno domini DCCCCLXVII. Indictione XV. regnante quidem rege Gondrado. Rerum autem in Cavellicensi episcopatu sitarum restitutionem, Hugoni ecclesiæ S. Symphoriani Cavellicensis decano, & clericis ejus factam, confirmavit Desiderius episc. Cavellicensis.

DIPLOMA OTTONIS IMPERATORIS.

Anno Christi 962.

De confirmatione jurium Romanæ ecclesiæ.

Autographum ipsum aureis literis exaratum asservatur Romæ in castello S. Angeli.

In nomine domini Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

EGO Otto Dei gratia imperator Augustus, una cum Ottone glorioso rege filio nostro, divina ordinante providentia, spondemus atque promittimus per hoc pactum confimationis nostræ tibi beato Petro principi apostolorum & clavigero regni celorum, & per te vicario tuo domno Joanni summo pontifici & universali XII. papæ, sicut a prædecessoribus vestris usque nunc in vestra potestate atque ditione tenuistis & disposuistis civitatem Romanam, cum ducatu suo, & suburbanis suis, atque viculis omnibus, & territoriis ejus, montanis, & maritimis, litoribus atque portubus, seu cunctis civitatibus, castellis, oppidis, ac viculis Tusciæ partibus, id est Portum, Centum cellas, Cerem, Bledam, Marturianum, Sutrium, Nepem, Castellum, Gallisem, Ortem, Polimartium, Ameriam, Tudam, Perusiam cum tribus insulis suis, id est Majore, Minore, Pulvensim, Narniam, & Utriculum cum omnibus finibus ac territoriis ad suprascriptas civitates pertinentibus. Nec non exarchatum Ravennatem sub integritate, cum urbibus, civitatibus, oppidis, & castellis, quæ piæ recordationis domnus Pippinus, & domnus Carolus excellentissimus imperator, predecessores videlicet nostri, beato Petro apostolo, & prædecessoribus vestris, jamdudum per donationis paginam contulerunt, hoc est civitatem Ravennam, & Æmiliam, Bobium, Cesenam, * Forum populi, Forum Livii, Faventiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, Comiaculum, & Hadrianis, atque Gabellum, cum omnibus finibus, territoriis, atque insulis, terra marique ad suprascriptas civitates pertinentibus: simul & Pentapolim, videlicet Ariminum, Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Auximum, Humanam, Helim, Forum Sempronii, Montem Feltri, Urbinum, & territorium Balnense, Calles, Luciolis, & Eugubium, cum omnibus finibus, & territoriis ad easdem civitates pertinentibus.

* Forum Pompilii.

Eodem modo territorium Sabinense, sicut a domno Carolo imperatore antecessore nostro, beato Petro apostolo per donationis scriptum concessum est sub integritate. Item in partibus Tusciæ Longobardorum Castellum Felicitatis, Urbem veterem, Balneum regis, Ferentum, Viterbium, Ortem, Nartam, Tuscanam, Suanam, Populonium, Rosellas, cum suburbanis atque viculis omnibus, & territoriis ac maritimis, oppidis ac viculis seu finibus omnibus. Itemque Almus cum insula Corsica, deinde in Soriano, deinde in monte Bardonis, deinde in Berceto, exinde in Parma, deinde in Regio, exinde in Mantua, atque in Monte Silicis, atque provincia Venetiarum, & Istria, nec non & cunctum ducatum Spoletanum, seu Beneventanum, una cum ecclesia S. Christianæ posita prope * Papiam juxta Padum quarto milliario.

* Padum.

Item in partibus Campaniæ Soram, Arces, Aquinum, Arpinum, Theanum, & Capuam, necnon patrimonia ad potestatem & ditionem vestram pertinentia, sicuti est patrimonium Beneventanum, & patrimonium Neapolitanum, & patrimonium Calabriæ superioris & inferioris. De civitate autem Neapolitana, cum castellis & territoriis & finibus & insulis suis sibi pertinentibus, sicut ad easdem respicere videntur, necnon patrimonium Siciliæ, si Deus nostris illud tradiderit manibus. Simili modo civitatem Cajetam & Fundum cum omnibus earum pertinentiis.

Anno Christi 962.

Insuper offerimus tibi, beate Petre apostole, vicarioque tuo domno Joanni papæ, & successoribus ejus, pro nostræ animæ remedio, nostrique filii, & nostrorum parentum, de proprio nostro regno civitates & oppida cum piscariis suis, id est, Reatem, Amiternum, Furconem, Nursiam, Baluam, & Marsim, & alibi civitatem Interamnem cum pertinentiis suis.

Has omnes supradictas provinclas, urbes, civitates, oppida, & castella, viculos, & territoria, simulque & patrimonia pro remedio animæ nostræ, & filii nostri, sive parentum nostrorum, ac successorum nostrorum, & pro cuncto a Deo conservato atque conservando Francorum populo, jam dictæ ecclesiæ tuæ, beate Petre apostole, & per te vicario tuo spiritali patri nostro domno Joanni summo pontifici & universali papæ, ejusque successoribus, usque ad finem sæculi, eo modo confirmamus, ut in suo detineat jure, principatu atque ditione.

Simili modo per hoc nostræ delegationis pactum confirmamus donationes, quas piæ recordationis domnus Pippinus rex, & postea domnus Carolus excellentissimus imperator, beato Petro apostolo spontanea voluntate contulerunt; necnon & censum vel pensionem, seu ceteras dationes, quæ annuatim in palatium regis Longobardorum inferri solebant, sive de Tuscia, sive de ducatu Spoletano, sicut & in suprascriptis donationibus continetur, & inter sanctæ memoriæ Hadrianum papam, & domnum Carolum imperatorem convenit, quando idem pontifex eidem de suprascriptis ducatibus, id est Tuscano & Spoletano, suæ auctoritatis præceptum confirmavit: eo scilicet modo, ut annis singulis prædictus census ad partem ecclesiæ beati Petri apostoli persolvatur: salva super eosdem ducatus nostra in omnibus dominatione, & illorum ad nostram partem & filii nostri subjectione. Ceterum, sicut diximus, omnia superius nominata ita ad vestram partem per hoc nostræ confirmationis pactum roboramus, ut in vestro permaneant jure, principatu atque ditione: & neque a nobis neque a successoribus nostris per quodlibet argumentum, sive machinationem, in quacumque parte vestra potestas imminuatur; aut a vobis inde aliquid subtrahatur de suprascriptis videlicet provinciis, urbibus, civitatibus, oppidis, castris, viculis, insulis, territoriis, atque patrimoniis, necnon & pensionibus atque censibus; ita ut neque nos ea facturi simus; neque quibuslibet ea facere volentibus consentiamus. Sed potius omnium quæ superius leguntur, id est, provinciæ, civitates, urbes, oppida, castella, territoria, & patrimonia, atque insulæ, censusque & pensiones ad partem ecclesiæ beati Petri apostoli, atque pontificum in sacratissima illius sede residentium, nos in quantum possumus defensores esse testamur, ad hoc, ut ea in illius ditione, ad utendum, & fruendum, atque disponendum firmiter valeant obtineri: salva in omnibus potestate nostra, & filii nostri, posterorumque nostrorum, secundum quod in pacto & constitutione ac pro-

Anno Christi 962.

missionis firmitate Eugenii pontificis, successorumque illius, continetur, id est,

De Romanorum pontificum electione.

Ut omnis clerus, & universa populi Romani nobilitas, propter diversas necessitates, pontificum irrationabiles erga populum sibi subjectum asperitates retundendas, sacramento se obligent: quatenus futura pontificum electio [quantum uniuscujusque intellectus fuerit] canonice & juste fiat; & ut ille qui ad hoc sanctum atque apostolicum regimen eligitur, nemine consentiente, consecratus fiat pontifex, priusquam talem in præsentia missorum nostrorum, vel filii nostri, seu universæ generalitatis, faciat promissionem pro omnium satisfactione, atque futura conservatione, qualem domnus & venerandus spiritalis pater noster Leo sponte fecisse dignoscitur.

Præterea alia minora huic operi inserenda prævidimus, videlicet, ut in electione pontificum, neque liber, neque servus, ad hoc venire præsumat, ut illis Romanis, quos ad hanc electionem per constitutionem sanctorum patrum antiqua admisit consuetudo, aliquod faciat impedimentum. Quod si quis contra hanc nostram institutionem ire præsumpserit, exilio tradatur.

Insuper, ut nullus missorum nostrorum cujuscumque impeditionis argumentum componere in præfatam electionem audeat, prohibemus. Nam & hoc omnimodis instituere placuit, ut qui semel sub speciali defensione domni apostolici sive nostra fuerint suscepti, impetrata juste utantur defensione. Quod si quis quemquam illorum qui hoc promeruerunt violare præsumpserit, sciat se periculum vitæ suæ esse incursurum.

Illud etiam confirmamus, ut domno apostolico justam in omnibus servent obedientiam, sive ducibus ac judicibus suis ad justitiam faciendam. Huic enim institutioni hoc necessario annectendum esse perspeximus, ut missi domni apostolici seu nostri semper sint constituti, qui annuatim nobis vel filio nostro renunciare valeant, qualiter singuli duces ac judices populo justitiam faciant. Hanc imperialem constitutionem quomodo observent qui missi, decernimus ut primum cunctos clamores, qui per negligentiam ducum seu judicum fuerint inventi, ad notitiam domni apostolici deferant. Et ipse unum e duobus eligat, aut statim per eosdem missos fiant ipsæ necessitates emendatæ, aut misso nostro nobis renunciante per nostros missos a nobis directos emendentur. Hoc ut ab omnibus fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ, & nostris firmum esse credatur, propriæ manus signaculo & nobilium optimatum nostrorum subscriptionibus hoc pactum confirmationis nostræ roboravimus, & bullæ nostræ impressione obsignari jussimus.

Signum domni Ottonis serenissimi imperatoris, ac suorum episcoporum abbatum & comitum.

Anno Christi 962.

Signum Adalgagi Hammaburgensis ecclesiæ archiepiscopi.
Signum Hartberti Curiensis ecclesiæ episcopi.
Signum Druogonis Osnaburgensis ecclesiæ episc.
Signum Votonis Argentinensis ecclesiæ episcopi.
Signum Otwini Hildesheimensis ecclesiæ episc.
Signum Landwarti Mindonensis ecclesiæ episc.
Signum Otgeri Nemetinensis ecclesiæ episcopi.
Signum Gezonis Tortonensis ecclesiæ episcopi.
Signum Hucberti Parmensis ecclesiæ episcopi.
Signum Widonis Mutinensis ecclesiæ episcopi.
Signum Attonis Fuldensis monasterii abbatis.
Signum Gunthari Herolfeldensis monasterii abbatis.
Signum Eberarti comitis.
Signum Guntharii comitis.
Signum Burgharti comitis.
Signum Utonis comitis.
Signum Cronratis comitis.
Signum Ernustes.
Signum Thietheris, Riedages, Liupen, Hartwiges, Arnolves, Ingilthies, Burchartes, Retinges.

Anno dominicæ incarnationis nongentesimo sexagesimo secundo, indictione quinta, mense Februarii, decimotertio die ejusdem mensis, anno vero domini Ottonis imperii invictissimi imperatoris vigesimoseptimo, facta est hæc pactio feliciter.

EX CONSTITUTIONE IMP. PRIMI OTHONIS ET PRIMI HENRICI.

Edidit Holstenius in collectione Romana. Pars est superioris diplomatis, quæ propter clausulam hic edenda visa est.

Ex Anselmo Lucense lib. VI. cap. XXXV.

Ut in electione Romani pontificis nullus se audeat interponere, præter eos quos antiqua consuetudo admittit.

IN electione Romani pontificis neque liber, neque servus ad hoc venire præsumat, ut illis Romanis, quos ad hanc electionem per constitutionem SS. patrum antiqua admisit consuetudo, aliquot faciat impedimentum. Quod si quis contra hanc nostram institutionem præsumpserit, exilio tradatur.

Insuper etiam, ut nullus missorum nostrorum cujuscumque impeditionis argumentum componere in præfata electione audeat, prohibemus. Nam & hoc omnimodis instituere placuit, ut qui semel sub speciali defensione domni apostolici, sive nostra, fuerint suscepti, impetrata juste utantur defensione. Quod si quis quemquam illorum, qui hoc promeruerint, violare præsumpserit, sciat se periculum vitæ suæ esse incursurum. Et subscripserunt ambo imperatores, quisque suo tempore, & episcopi XXIII. & abbates VI. comites XIII. optimates XVII.

CONCILIUM AD MATRONAM

FLUVIUM IN PAGO MELDENSI,

Anno DCCCCLXII.

Ex Edit. P. Sirmondi.

POST *obitum Artaldi archiepiscopi, quem anno* DCCCCLXI. *pridie Kalendas Septembres vita functum tradunt, annitentibus episcopis quibusdam, ut Hugoni vacua jam sedes Remensis redderetur, res in synodo discussa est episcoporum* XIII. *qui ex duabus provinciis, ut author est in chronico Flodoardus, hoc anno sub medium Aprilem convenere, nihilque sibi de Hugonis causa inconsulto Romano pontifice statuendum censuere.* Synodus, *inquit*, tredecim episcoporum in pago Meldensi super Maternam fluvium, ex Remensi videlicet ac Senonensi diœcesi celebratur, præsidente Senonensi præsule, satagentibus quibusdam episcopis, ut Hugoni sæpe dicto redderetur Remense episcopium: renitentibus autem præcipue Roricone Laudunensi & Gibuino Catalaunensi præsulibus, & asserentibus quod a tot episcopis excommunicatus a minore numero absolvi non poterat. Ita relinquitur usque ad interrogationem papæ Romani. *Et paucis interjectis, post allatum Roma responsum, rejecto Hugone, Odalricum* in

Anno Christi 964.

in Remegf reclesiæ ordinatum fuisse docet his verbis: A tereſſe nollet, & quædam eorum ſibi impoſita ret. Unde nacti occaſionem, cum iacenbere eſet ordinatio Remenſis eccleſiæ, cujus erant ſuffraganei, ordinaverunt de hunc, ut haberent eum conciliorum ſuorum conſortem & operis partitipem, quaſi qui alium qui præſidebat pro nullo habebere, quem libi in nullo videbant adeſtimm Abiectis eſt etiam ille Hugo Remenſis pueritiæ, a Romana ſynodo excommunicatus, & Odalricus inthronizatus a Widone Sueſſionenſi, Rotrcone Laudunenſi, Gibuino Catalaunenſi, Wigfredo Virdunenſi, Adſtuſio Nivernenſi.

Anno Christi 963.

Nota Severini Binii.

Per obitum Archaldi Remenſis archiepiſcopi varia bar ſedes Remenſis, in quam cum Hugo ouper pro Agapitum deciſus, favore Lotharii regis ſtetum intrusus fuiſſet, concurrata eſt hac ſynodus, in qua Remenſem patrum, qui in Medenſi ſuga congregati decreverant eius a Theodorico in thronum deiectum. Ea quidem inteſligere, quod ſupius inculcandum eſt, qua ſententia epiſcopi redirent apoſtolicæ ſedis auctoritati, licet ſedeverum in eo parentium, & pravis motibus depravatum pontificem: quem ſic obſervant & venerantur, ut omnia ille convocatis inter ſe diſſidcia ex ejus reſponſione quieſcerent.

Anno Christi 963.

CONCILIABULUM ROMANUM

QUO IOANNES PAPA XII. DEPONITUR,

Et Leo quidam, quem ſcriptores perperam octavum ejus nominis appellarum inter veros pontifices annumerant, in locum ejus ſubrogatur: habitum fuit anno domini DCCCCLXIII. in præfectia Ottonis imperatoris.

Acta conciliabuli extant apud Luitprandum lib. 6. cap. 67. & ſequentibus; qua capita non eſſe Luitprandi, ſed alterius cujuſdam, ſcribit Baronius anno 963. num. 3. ſunt autem hæc.

Anno Christi 963.

POST tridium, regantibus tam Romanis pontificis ſpolia plebe, magnum in ſandi Petri eccleſia ſit conventus, federuntque cum impetatore archiepiſcopi. Ab Italia pro Angelſtido Aquilejenſi patriarcha, quem in eadem urbe Epiſcopum repente, ut fit, ortus arripuerat, Rodoalphus diaconus, Walbertus Mediolanenſis, Petrus Ravennas. A Saxonia, Adelbertus archiepiſcopus, & Landoaldus epiſcopus Mutſenſis. A Francia, Gregorius epiſcopus Spirenſis, Baptus Parmenſis. Ab Italia, Luitprandus Cremonenſis, Hermolandus Begnenſis, A Tuſcia, Conradus Lucenſis, Everardus Arretenſis, Pitanus Senenſis, Florentius Piſtorienſis. Ex aliis Italiæ locis, Petrus Camerinenſis, Romanus Spoletinus, Gregorius Albanenſis, Sico Oſtienſis, Benedictus Portuenſis, Lucidus Cannenſis, Theophylactus Præneſtinus, Wido Silvæ candidæ, Leo Velitrenſis, Sico Bitrenſis, Stephanus Senenſis, Joannes Neapolitanus, Joannes Tiburtinus, Joannes Forojulienſis, Romanus Ferentinenſis, Joannes Hormenſis, Joannes Vercellenſis, Martinus Suttrinus, Joannes Narnienſis, Joannes Eugubinus, Petrus Callacenſis, ... Phalarenſis, ... Alatrenſis, ... Hortanus, Joannes Anagninenſis ..... Trebenſis, Salbatinus Tarracinenſis, Hortuique epiſcopi, ſequuntur cardinales. Stephanus cardinalis & archipreſbyter tituli Balbinæ, Dominicus tituli Anaſtaſiæ, Petrus tituli Damaſi, Theophylactus tituli Chryſogoni, Joannes tituli Equitii, Joannes tituli Sulſanæ, Petrus tituli Pammachii, Hadrianus tituli Calixti, Joannes tituli Cæciliæ, Hadrianus tituli Lucinæ, Benedictus tituli Sixti ..... tituli quatuor Coronatorum, Stephanus tituli Sabinæ, Benedictus cardinalis archidiaconus, Joannes diaconus, Bonfilius cardinalis diaconus primicerius, Georgius ſecundicerius, Stephanus admiculator, Andreas arcarius, Sergius primicerius defenſorum, Joannes Sacellarius, Stephanus, Theophylactus, Hadrianus, Stephanus, Benedictus, Azo, Hadrianus, Romanus, Leo, Benedictus, item Leo, & Leo ferinarii, Leo primicerius ſcholæ cantorum, Benedictus, ſubdiaconus & obſtiarius, Leo, Benedictus, Demetrius, Joannes, Amicus, Sergius, Benedictus, Benedictus ſubdiaconus, ſubpulmentarius, Urſo, Joannes, Stephanus archidiaconus cum omnibus ſcholaribus & regionariis.

Adalgerius, Nonentolanus. Adam Bremenſis. Adam Gemblacenſis.

Nonenſis.

Hanc ſynodum Petrus Damianus lib. 2. epiſt. 7. & Gratianus dist. 63. cap. Sacroſancta, Romanam vocant, quia Romanorum imperatoris ſub præſentia celebrata eſt.

Ex his Romanis Joannes clericus, Stephanus filius Joannis ſuperiſtæ, Demetrius Meliſſi, Crescentius Caballi marmorei. Joannes cognomento Nuzina, Stephanus de Muza, Theodorus Caballi, Joannes de Primicerio, Leo de Cumiculi, Richardus ..... Petrus de Canaparia, Benedictus cum Bulgamino filio ſuo explebe, Petrus qui & Imperialis eſt dictus, cum omni Romanorum militia.

Hic ſuo more ſcandala facit.

His ita reſiderubus, ſilentiumque tum tum recentibus, ita ſanctus eſt imperator exorſus: Quo nium decorum eſſet tam claro ſanctoque papam Joannem intereſſe conciliis, cur tantum declinaverit cœtum; vos, o ſancti patres conſulimus, quibus communis labor eccleſiaſticæ ac communi negotium erſtit.

Quæ Ioannis adulteria hæc ſynodus recenſet.

Tunc Romani pontifices, epiſcopi ſcilicet ſuffraganei, & cardinales presbyteri ac diaconi, cum univerſa plebe, dixerunt: Miramur Chriſtianiſſimum prudentiam veſtram non hoc velle percontari, quod, nec

Anno Christi 963.

A Sammo pontifice & univerſali domino Joanni, Otto divina reſpectu clementia imperator Auguſtus, cum archiepiſcopis Liguriæ, Tuſciæ, Saxoniæ, Franciæ, in domino ſalutem.

Anno Christi 963. Synodalis epiſtola ad Joannem.

ROMAM ob ſervitium Dei venientes, dum filios veſtros, Romanos fideles epiſcopos, cardinales presbyteros, diaconos, & universam plebem de veſtra abſentia percontaremur, & quid cauſ ſederit, quod non eccleſiaſtico more veſtræque defenſores videre noluiſſetis: talia de vobis, tamq; obloquenia protulerunt, ut ſi de hiſtrionibus dicerentur, nobis vetecundiam ingererent. Quæ ne magnitudinem veſtram latenter omnia, quædam vobis ſub brevitate deſcribimus, quoniam ſi cuncta nominatim expetita fuerint, longum erit nobis nec libellum. Nuvertis itaque, nona paueis, fed ab omnibus tam veſtri quam alterius ordinis, vos nonſolum, perjurii, ſacrilegii, & ex propria cognatione atque affinitate uxoribus inducendo, & meretricio more habendo. Dicunt & aliud auditu ipſo horridum, diaboli vos in amorem vinum bibiſſe: in ludo alee Jovis, Veneris ceterorumq; demonum ſacrificaſſe populoſſe. Omnibus itaque patemtatem veſtram omnisse venire, atque ex his vos omnibus purgare non diſſimuletis. Si forte vim teſtemarie multitudinis formidetis, juramento veſtro affirmamus, nihil fieri preter ſanctorum canonum ſanctionem. Data VIII. Idus Novembris.

Hanc epiſtolam tum legiſſet, hujuſmodi apologeticum ſcripſit:

Joannes epiſcopus ſervus ſervorum Dei omnibus epiſcopis.

Quæ reſpondere poſſet papa ad hæc opprobria.

NOS autivus dicere, quod vos vultis alium papam facere, cum ſit hæc electio, ſecundum vos de Deo omnipotenti, ut non habeatis licentiam ullum ordinare, & Miſſam celebrare.

Cum hæc epiſtola ad Othonem regem, adhærentemque ei patrias deſuerant religioſi a Lotharingia, Henricus Trevirenſis archiepiſcopus, ab Æmilia & Liguria Wido Mutienſis, Gero Tor- Nonienſis. nenſis, Sigulfus Placentinus: quorum conſilio domino papæ ita reſcribunt:

Ædes ſacras & ſynodos ſolum papam habere.

Summo pontifici & univerſali papæ domino Joanni Otto divina reſpectu clementia imperator Auguſtus: ſed & familia Synodus Romæ ſervitium Dei congregata, in domino ſalutem.

PETRATEA ſynodo quæ celebrata eſt VIII. Idus Novembris, literas vobis direximus, in quibus acceſſatorem veſtrum & reformatorem, & cecuſationis cauſſæ continebamur. Rogavimus etiam iſſdem literis magnitudinem veſtram, quem admodum juſtum eſſe. A vobis, non qualemcunque negotiis qualitas, ſed inconſultorum veritas expoſcit nominum, literas accepimus. Non veniendi ad ſynodum rationabilis eſſe excuſatio debuit: ſed & præſentes magnuudinis veſtræ deſiderium nuncii intereſſe, qui aut negotiis tudinis, aut certe difficultatis cauſa, fatisfecerunt ſanctam vos ſynodum declinaſſe. Eſt & aliud veſtris literis ſcriptum, quod non epiſcopum, ſed portenſem ineptiam ſcribere decerpt: excommunicaſſe enim omnes, ut non habeamus licentiam canendi miſſam, ordinandi eccleſiaſticas diſpoſitiones, ii aliium Romæ ſedi conſtitueremus epiſcopum: mitta enim ſcriptum erat: Non habeatis licentiam ullum ordinare. Nunc itaque patravimus, imo credimus, duo negativa unum facere deſtructivum, nili veſtra authoritas præſcriptum ſententiæ infirmaret authoritatem. Nos vero intentioni veſtræ, non verbis, reſpondemus. Si ad Synodum venire & objecta purga-

Anno Christi 963.

re non differtis, authoritati vestræ procul dubio obediemus. Sed si, quod absit, venire, & objecta vobis capitalia crimina purgare dissimulatis, cum præsertim vos venire nihil impediat, non maris navigatio, non corporis ægritudo, non itineris longitudo: tunc excommunicationem vestram parvipendemus: eam potius in vos retorquebimus, quoniam quidem juste facere possumus. Judas Domini nostri Jesu Christi proditor, immo venditor, cum ceteris prius ligandi atque solvendi potestatem a magistro in hæc verba accepit: *Amen dico vobis: Quæcumque ligaveritis super terram*, &c. Quamdiu enim bonus inter discipulos fuit, ligare atque solvere valuit. Postquam vero cupiditatis veneno homicida factus vitam occidere voluit: quem postea ligatum solvere, solutum ligare potuit, nisi seipsum, quem infelicissimo laqueo strangulavit? Data x. Kalendas Decembris, & missa per Hadrianum cardinalem presbyterum, & Benedictum cardinalem diaconum.

Matth. 18.

Joannes non inventus.

Qui cum ad Tiberim pervenissent, eum non invenerunt: pharetratus enim in campestria jam abierat: nec quisquam erat, qui, ubi ipse erat, indicare posset. Cumque eum invenire non possent, cum iisdem literis ad sanctam synodum, quæ tunc tertio est habita, sunt reversi.

Ottonis in Joannem querelæ.

Mox imperator ait: Expectavimus adventum ejus ut, præsente eo quod nobis egerit quereremur. Verum quoniam eum non affuturum certo scimus, quam perfide nobiscum egerit ut diligenter agnoscatis etiam atque etiam flagitamus. Notum itaque vobis facimus archiepiscopis, episcopis, presbyteris, diaconis, reliquoque clero, necnon & comitibus, & judicibus, omnique plebi, quod idem Joannes papa oppressus a Berengario atque Adelberto rebellibus nostris, misit in Saxoniam nuncios, rogans ut pro amore Dei in Italiam veniremus, & ecclesiam sancti Petri, & seipsum ex faucibus eorum liberaremus. Nos vero Deo adjuvante quantum fecerimus non est necesse dicere, ut impræsentiarum videtis. Ereptus vero mea opera ex eorum manibus, & honori debito restitutus, oblitus juramenti & fidelitatis quam mihi supra corpus sancti Petri promisit, eumdem Adelbertum Romam venire fecit, & contra me defendit, seditiones fecit, & videntibus nostris militibus dux belli factus, lorica & galea est indutus. Quid super hoc sancta synodus decernat, edicat.

Publica in Joannem declamatio.

Ad hæc Romani pontifices, suffraganei scilicet episcopi, reliquusque clerus, & cunctus populus, dixerunt: Inauditum vulnus inaudito est cauterio exurendum: si corruptis moribus sibi soli, & non cunctis obesset, quoquo modo tolerandus esset. Quot prius casti, hujus facti sunt imitatione incesti? quot probi, hujus exemplo conversationis sunt reprobi? petimus itaque magnitudinem imperii vestri, monstrum illud nulla virtute redemptum a vitiis, a sancta Romana ecclesia pelli, aliumque loco ejus constitui, qui nobis exemplo bonæ conversationis præesse valeat, & prodesse sibi: recte vivat, & bene vivendi nobis exemplum præbeat.

Tunc imperator: Placet, inquit, quod dicitis, nihilque gratius nobis, quam ut talis qui huic sanctæ & universali sedi præponatur inveniri possit.

Leonis in Joannis locum electio.

His dictis, omnes una voce dixerunt: Leonem venerabilem sanctæ Romanæ ecclesiæ protoscriniarium, virum approbatum, ad summum sacerdotii gradum nobis in pastorem eligimus, ut sit summus & universalis papa Romanæ ecclesiæ, reprobato ob mores improbos Joanne apostata. Cum hoc omnes tertio dixissent, annuente imperatore, nominatum Leonem ad Lateranense palatium, secundum consuetudinem, cum cardinalibus ducunt, & certo tempore in ecclesia sancti Petri ad summum sacerdotium sancta consecratione attollunt, & fideles se ei adfuturos jurejurando promittunt.

His ita gestis sperans sanctissimus imperator cum paucis Romæ se degere posse, ne consumeretur Romanus populus ob multitudinem exercitus, multis ut redirent licentiam dedit.

NOTA SEVERINI BINII.

Hæc Pseudosynodus ... probatur. Ratio 1.

Nullus unquam habitus est orthodoxorum conventus synodalis, in quo contra jus ecclesiasticum, sacros canones, & traditiones apostolicas, peccatum fuerit sæpius quam in hoc conciliabulo. Omnes episcopi in concilio Romano sub Symmacho publice contestati leguntur, quod contra pontificem, absque illius consensu, cogendi concilii facultatem nullam habeant. Illegitima est ergo hæc synodus, quæ in causa Joannis papæ, quem episcopi hic congregati literis ad eum datis pro capite ecclesiæ venerati fuerunt, sine ejus consensu & authoritate, indicta & congregata fuit. Secundo in concilio Suessionensi contra Marcellinum habito, requisitus est septuaginta duorum testium numerus: contra Joannem in hoc patrum conventu præter accusatores vix unus testis productus fuisse legitur. Tertio, ut minimum, ter vocari & citari debebat, cum in nullo concilio quisquam hæreticus ante tertiam citationem legatur fuisse condemnatus. Quarto, nulla concessa est dilatio pontifici, quæ ne quidem vilissimo homuncioni unquam in judicio etiam externo & politico negata fuit. Quinto, contra morem omnium conciliorum hactenus habitorum, petitum est ab imperatore, ut ille Romanum pontificem condemnet, qui nec clericum ullum condemnare debebat. Sexto, sine ulla sententia abdicatus est Joannes: & quidam Leo quem octavum nominant, in locum illius subrogatus fuit; adeoque, quod omni juris ordini repugnat, ab executione processum inchoarunt. Septimo, universa synodus eum judicare præsumpsit, qui a jurisdictione sua plane exemptus erat. In concilio sub Marcellino, & Romanis duobus sub Symmacho & Leone tertio, una vox episcoporum omnium erat ista: *Prima sedes non judicatur a quoquam*. Insigni ergo impudentia vel ignorantia hic patrum orthodoxorum conventus Romanum pontificem condemnavit, in quem nemo alius quam hæreticus vel schismaticus ullum sibi judicium hactenus usurpavit. Accedit ad hæc, quod in epistola ad Joannem scripta aperte profiteantur, idque exemplo Judæ proditoris confirment, propter peccatum, clavium potestatem a pontificibus auferri, eosque tradita sibi a Deo ligandi atque solvendi facultate privari & destitui; quod hæreticum & erroneum esse nemo catholicus unquam negaverit. Præterea ab omni ecclesiastica consuetudine abhorret, quod Romanos pontifices sedis Romanæ suffraganeos appellant: quodque stultissime reprehendunt Joannem, quod in sua responsione dixisset: *Non habeatis licentiam ullum ordinare*: putantes enim ipsi, idem esse *ullum quod nullum*, summa cum ignorantiæ suæ proditione redarguerunt eum, quod duabus negationibus affirmasset illud idem quod prohibere intendebat. Ad extremum non est silentio prætereunda præpostera illa nomenclatura, quæ contra morem majorum, inverso penitus loquendi usu, imperatorem, sanctissimum, & pontificem, magnum nominant: cum ante sententiam consuetos honorum titulos nemini adimere liceret: prout in actis quartæ Chalcedonensis synodi factum apparet Nestorio, qui quamvis hæresiarcha accusatus & convictus esset, nunquam tamen eum nisi post prolatam sententiam patres desierunt reverendissimum & sanctissimum nominare.

Ratio 2. Ratio 3. Ratio 4. Ratio 5. Ratio 6. Ratio 7. Ratio 8. Ratio 9. Ratio 10.

Leo VIII. e numero pontificum eximendus.

Cum ergo propter tot nullitates, quas vocant, in hoc judicio commissas, nulla sit sententia, sicque nullum & irritum judicium cum omnibus actis quæ in eo gesta fuerunt: nullam & plane irritam esse oportet abdicationem Joannis, & subrogationem alterius, qui vero pontifici adhuc viventi, nulloque jure abdicato suffectus fuit. Tollatur igitur & explodatur e numero & ordine pontificum Leo ille schismaticus, quem scriptores infiniti numeri octavum ejus nominis Joanni XII. subjungunt, omissoque Benedicto V. tanquam sedis invasore illegitimo, Joanni XIII. anteponunt.

CON-

Anno Christi 963.

CONCILIUM CONSTANTINOPOLITANUM,

IN CAUSA NICEPHORI IMPERATORIS ORIENTALIS

habitum anno domini DCCCCLXIII. tempore Joannis papæ XII.

Occasio concilii.

Causa & acta concilii.

DEFUNCTIS hoc anno duobus in oriente imperatoribus, Leone, ejusque filio Romano, acclamatus fuit ab exercitu successor imperii Nicephorus Phocas victoriis clarissimus. Coronatus a Polyeucto patriarcha Constantinopolitano, voluit in uxorem accipere Theophanem relictam Romani imperatoris defuncti viduam. Qua de causa cum illi Polyeuctus resisteret, tum quod non liceret ei absque quadam pœnitentia secundam uxorem ducere; tum etiam quod filium Theophanes in baptismate suscepisset, convocata est hæc synodus, ejusque sententia indultum (crimen enim quod illi objiciebatur probari non poterat) ut prædictæ Theophani connubio legitimo jungeretur. *Hæc Curopalates*.

Anno Christi 964.

CONCILIUM ROMANUM,

AUCTORITATE JOANNIS PAPÆ CONGREGATUM,

quo Leo schismaticus pseudopapa esse declaratur, actaque præcedentis conciliabuli Romani reprobantur, anno domini DCCCCLXIV.

ANNO domini nongentesimo sexagesimo quarto, domini Ottonis imperatoris tertio, indictione septima, habitum est concilium in ecclesia beati Petri apostolorum principis, v. Kalendas Martii, hoc est mense Februarii die vigesima sexta, indictione VII. Positis in medio sacrosanctis Christi quatuor evangeliis, præsidente piissimo & coangelico domno Joanne summo pontifice, sacræ Romanæ ecclesiæ duodecimo papa, in venerabili basilica ejusdem, præsidentibus etiam cum eo reverendissimis episcopis, videlicet Joanne Gallesianæ ecclesiæ episcopo, item Joanne ecclesiæ Anagniæ episcopo, Joanne item Narniensis ecclesiæ episcopo, Joanne Numentanæ ecclesiæ episcopo, item Joanne ecclesiæ Verulensis episcopo, Widone sanctæ Silvæ candidæ ecclesiæ episcopo, Gregorio sanctæ Albanensis ecclesiæ episcopo, Lunisso sanctæ ecclesiæ Lavicanensis episcopo, Romano sanctæ ecclesiæ Ferentinatis episcopo, [1] Sabbatino sanctæ ecclesiæ Ferrariensis episcopo, Zachæo sanctæ ecclesiæ Gentianæ episcopo, Joanne * Marturanensis ecclesiæ episcopo, item Joanne Sabinensis ecclesiæ episcopo, item Joanne sanctæ Nepesinæ ecclesiæ episcopo, Benedicto sanctæ Trevicensis, Joanne sanctæ Salernitanæ ecclesiæ episcopo, seu venerabilibus presbyteris, Stephano archipresbytero tituli sanctorum Nerei & Achillei, Leone presbytero tituli sanctæ Balbinæ, Domino presbytero tituli sanctæ Anastasiæ, Petro presbytero tituli sancti Laurentii, Hadriano presbytero tituli sanctæ Mariæ, Theophylacto presbytero tituli sancti Chrysogoni, item Theophylacto presbytero tituli sanctorum quatuor Coronatorum, Joanne presbytero tituli sanctorum Silvestri & Martini, Stephano presbytero tituli sanctæ Sabinæ, Benedicto presbytero, tituli sancti Sixti, Joanne presbitero tituli sanctæ Cæciliæ, Hadriano presbytero tituli sancti Laurentii in Lucina. Astantibus diaconis, videlicet Benedicto archidiacono, item Benedicto diacono, Bonfilio diacono, seu reliquis astantibus.

* Mentuanensis.

ACTIO PRIMA.

Concilium schismaticorum damnatur.

Joannes piissimus ac sanctissimus sanctæ Romanæ ecclesiæ papa dixit: Scitis dilectissimi fratres, me fuisse expulsum imperiali vi a propria sede per duos menses. Quapropter vos plurimum rogo, si dici potest regulariter synodus illa quæ habita est me absente in ecclesia mea, quarto videlicet Decembris, ab Ottone imperatore suisque archiepiscopis atque episcopis, an non? Sanctum concilium respondit: Prostibulum favens adultero, invasori scilicet alienæ sponsæ, nempe Leoni intruso. Piissimus ac sanctissimus papa dixit: Ergo damnanda est a nobis? Sanctum concilium respondit: Authoritate sanctorum patrum damnanda. Tunc piissimus ac sanctissimus papa damnavit eam in perpetuum, cum eorumdem episcoporum consona responsione.

De ordinatoribus Leonis schismatici.

Post hæc autem interrogavit idem papa sanctum concilium, dicens: Dicite, dilectissimi fratres, si episcopi a nobis ordinati, in nostro patriarchio ordinationem facere potuerunt, an non? Sanctum concilium respondit: Minime. Piissimus ac sanctissimus papa dixit: Quid censetis de Sicone episcopo a nobis dudum consecrato, qui in nostro patriarchio Leonem curialem & neophytum atque perjurium nostrum, jam ostiarium, lectorem, acolytum, subdiaconum, diaconum, atque subito presbyterum ordinavit, eumque sine aliqua probatione contra cuncta sanctorum patrum statuta in nostra apostolica sede consecrare non formidavit? Sanctum concilium respondit: Deponatur ipse qui ordinavit, & qui ab eo est ordinatus. Piissimus atque sanctissimus papa dixit: Nescitur ubi latet. Sanctum concilium respondit: Requiratur diligenter, si placet, usque ad tertium conventum. Quod si minime repertus fuerit, canonica feriatur sententia. Piissimus ac sanctissimus papa dixit: Placet.

Tunc sanctissimus papa consuluit concilium, dicens: Quid igitur, reverendissimi fratres, sancitis de istis duobus episcopis a nobis ordinatis, Benedicto scilicet Portuensi, & Gregorio Albanensi, qui super præfatum curialem, & neophytum atque perjurum nostrum orationes dederunt? Sanctum concilium respondit: Simili pœna mulctentur, sed vestræ interim relinquantur potestati usque ad tertium conventum. Piissimus ac sanctissimus papa dixit: Quid ergo de illo curiali & neophyto, perju-

[1] Sabbatinus, qui Ferraciensis Episcopus hic vocatur, Tarracinensis dicendus. Idem in Romano Conciliabulo anni superioris *Salibatinus Tarraconensis* nominatur, ubi reponendum levi mutatione, *Sabbatinus Terracinensis*. Cossartius in Append. tom. 9. Concil.

Anno Christi 964.

perjurio atque invasore nostræ sedis confecta? Sanctum concilium respondit: Omnino damnetur, ut nullus deinceps curialium aut neophytorum, aut judicum, aut publice posituorum, ad somnum ecclesiæ gradum aspirare præsumat. Tunc piissimus ac sanctissimus papa dixit: Sit Leo curialis ac neophytus ac perjurus noster, domini omnipotentis ac beatorum apostolorum principum Petri & Pauli, & omnium simul sanctorum, atque venerandorum & universalium conciliorum, authoritate, necnon & Spiritus sancti per nos judicio, omni sacerdotali honore & munere alienus, & omni clericatus officio prorsus exutus. Ita ut si post hanc constitutionem divina inspiratione degrompsam, & unanimitate atque concordia sanctæ concilii promulgatum, tentaverit in apostolico throno residere, aut si ulterius assus fuerit aliquid de sacro ministerio more sacerdotis contingere, juxta præcedentem conclusionem, nullo modo laicari et communionis spem aut locum habere satisfactionis, sed anathematis vinculis innodatus maneat una cum sociis tois atque fautoribus perpetuo, Dei per nos firmam medicinalem judicio ac sententia, & sacrum corpus & sanguinem domini nostri Jesu Christi non nisi vicino mortis periculo omnino percipiat. Quicunque autem præfecto curiali & neophyto atque invasori sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ concilium aut adjutorium dederit ad percipiendum ecclesiasticum honorem, quo regulariter expulsatus est, anathema sit. Piissimus atque sanctissimus papa dixit: Quid sentitis de iis qui ab eo ordinati sunt? Sanctum concilium respondit: Privemur honore & communione quamdiu vixerint. Tunc idem beatissimus papa præcepit integredi eos in concilium cum vestimentis, plantitis, atque stolis, & unumquemque eorum in charta sibi scribere fecit hujusmodi verba: Pater meus nihil sibi habuit, nihil mihi dedit. Et sic eos exutos privavit honore quem dederat eis ipse invasor & neophytus atque curialis, & revocavit eos in priſtinum gradum.

ACTIO SECUNDA.

Joannes piissimus atque sanctissimus papa dixit: Recordari credimus retrum dilectionem, qualiter de Sicione refuga episcopo, helterno die definitum est in præsentia vestra, ut diligenter inquireretur: sed plurimum quæstio inventa non potuit. Nunc decernite quid agendum sit de eo. Sanctum concilium respondit: Subpendatur eius damnatio, si placet, usque ad tertium consilium. Piissimus ac sanctissimus papa dixit: Fiat secundum vestram sanctionem.

Tunc convocavit episcopos, Benedictum Portuensem & Gregorium Albanensem, qui super ipsum neophytum orationes dederant. Et fecit teneri eos chartulas in manibus, continentes hæc verba: Ego Benedictus episcopus sanctæ Portuensis ecclesiæ, vivente patre meo conſecravi in loco ejus Leonem curialem & neophytum atque perjurum illius, cuncta statuta sanctorum patrum. Ego Gregorius episcopus sanctæ Albanensis ecclesiæ, vivente patre meo conſecravi in loco ejus Leonem curialem & neophytum atque perjurum illius, contra statuta sanctorum patrum. Sed hæc autem piissimus atque sanctissimus papa consuluit concilium, dicens: Quid agendum sit de his dicite. Sanctum concilium respondit, dicens: Suspendatur & ille, si placet, usque ad tertium concilium.

Tunc idem piissimus ac sanctissimus papa consuluit iterum concilium, dicens: Quid censetis, dilectissimi fratres, de his qui præfato neophyto pretium accomodaverunt ad tuendam gratiam Dei quæ vendi non potest? Sanctum concilium respondit: Si episcopus fuerit, aut presbyter, aut diaconus, proprii gradus periculo subjacebat. Si vero monachus aut laicus, anathematizetur. Benignissimus atque sanctissimus papa dixit: Recte respondistis. Idem sanctissimus papa dixit: Dicite, quæ sequid agendum sit de abbatibus nostris qui supradicte damnatæ synodo interfuerunt. Sanctum concilium respondit: Hi autem vestro relinquantur judicio, in cujus potestate consistunt. Piissimus atque sanctissimus papa dixit: Potest aliquis vendere sum ecclesiasticum gradum cuiquam, an non? Sanctum concilium respondit: Minime, quoniam neque vendi, neque emi ab alio potest. Benissimus atque sanctissimus papa dixit: Hoc etiam illaudite, ut nunquam minor major suo gradum tollere præsumat; si autem fecerit, communione privetur usque ad emendationem. Simili modo illaudite, ut nullus archi in loco presbyteri consecrationem habitent; sin alias fecerint, revocentur ad loca quæ dimiserint, aut communione priventur, donec resipuerint. Sanctum concilium dixit: Staturam atque conformatum hoc nobis maneat.

ACTIO TERTIA.

Joannes piissimus atque sanctissimus papa dixit: Reverendissimi fratres, domino protegente, jam ad tertium veniemus concilium: modo huite de Sicione episcopo ordinatore ipsius neophyti quid agendum sit, nam a nostris diu quæstio facta minime inventus est. Sanctum concilium respondit: Canonico mueronе feriatur. Tunc benignissimus atque sanctissimus papa dixit: Sicienses, qui sanctæ Ottieni cedite, irregulariter atque Deo contempto, præsuit, & Leonem curialem & laicum, necnon & perjurum noſtrum, ſibidem sacerdotem in pontificali honore non formidavit, sacrinus, & juxta canonicam deliberationem apostolica authoritate definimus atque statuimus, omni sacerdotali careat honore, privatum hunc Sicienſis & ita ut nullo modo laicat ei, in qualibet synodo, relitutionis ſpem aut locum habere satisfactionis. Quod ſi de reliquo præſumpſerit in ſacro officio more (quod absit) quovis tempore ministrare, anathema ſit. Et omnes communicantes ei ab ecclesia abjiciantur; ſed & ipſi anathema ſunto. Eos vero quos ipſe Leo neophytus & invaſor ſacræ catholicæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ in qualibet eccleſiaſtico ordine provexit, apoſtolicus atque canonicus auctoritate & ſynodali concilio in priſtinum revocamus gradum, quis ordinator eorum nihil ſibi habuit, nihil illis dedit. Sicut olim nobet prædeceſſor pie memoriæ papa Stephanus ſcribentium tulit de iis qui ordinati fuerunt a Conſtantino quodam neophyto & invaſore ſanctæ ſedis apoſtolicæ, & poſtmodum quoſdam eorum ſibi placabiles preſbyteros aut diaconos conſecravit, ſtatuens ut hi qui ab eo conſecrati erant nunquam ad ſuperiorem honorem aſcenderent, nec ad pontificatus culmen pervenirent, ne talis impia nequitia ſe error in eccleſia ſuſtularet.

Piiſſimus atque ſanctiſſimus papa dixit: Et hoc nefarium eſt, ſtatuite, ſi placet, dilectiſſimi fratres, aut in circuitu altaris, aut in preſbyterio noſtro laicus ſit in circuitu altaris, aut in preſbyterio noſtro laicus ſit coetus ſtare præſumat, quoniam miſſarum ſolemnia celebrantur: quod ſi fecerit quis, communione privatus maneat uſque ad emendationem. Sanctum concilium reſpondit: Hoc quoque omnibus placet. Secuta ſubſcripto.

Joannes ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ epiſcopus, huic decreto a nobis, ut ſupra legitur, promulgato ſubſcripſi.

Et hc ceteri præſati epiſcopi fecerunt; & finis impoſitus eſt præſenti concilio.

NOTA

Anno Christi 964. Ordinationis abbatum ſuperiorum ex Sigeberto.

Leo ſchiſmaticus damnatus.

Sententia in ordinatores ſchiſmaticos.

Anno Christi 964. Concilium Romanum.

Ut ordinandus ſit catholicus.

Anno Christi 964. Sententia in Sicienſem.

Anno Christi 964. Sententia in Leonem.

Anno Christi 964. Concilium Romanum.

ANNO CHRISTI 964. Benedictus quintus

Benedictus a quibusdam chronographis et auctore pontificum male existimatus.

nis, pessimis & mortalitas invasit, ut vix fanus quis a mane usque ad vesperam, & a vespera usque ad mane se fe visitum speraret.

Benedictus obiit in exilio anno domini 965. cujus titulo ac honore martyrii condecoratus instar Pontiani & Martini pontificum, qui ob gloriosam Christi confessionem pro nomine ejus exilium aliasque injurias ac contumelias sustinuerunt. Ossa ejusdem Benedicti, Ditmaro apud Reginonem at-

ANNO CHRISTI 964. A fatuere, Romam relata fuerunt. Hunc scriptorum abhorruisse injuste tantorum omittere, alii Leonis schismatico & antipapæ eundem anteponunt; sed utramlibet harum sententiam tuentes falluntur. Num ex iis quæ supra divi, manifeste constat, Leonem nunquam nisi pseudopontificem & antipapam fuisse, indignum qui nomine pontificio condecoratus in nonnorum eorundem refertur.

CONCILIABULUM ROMANUM,

Quo per Leonem Antipapam, & sedis apostolicæ invasorem schismaticum, Benedictus papa V. exauctoratur, & Hamburgensis relegatur anno domini DCCCCLXIV. *sub Ottone & Nicephoro Phoca imperatoribus.*

NOTA SEVERINI BINII.

Eutropiad. lib. 6. c. 11.

RESIDENTIBUS itaque domno Leone summo & universali papa in ecclesia Lateranensi, necnon & imperatore sanctissimo Ottone, & episcopis Romanis, Italicis, Lotaringis & Saxonibus, archiepiscopis, presbyteris, diaconis, omnique Romanorum plebe, quorum nomina pariter adscribuntur, adveniens Benedictus apostolicæ sedis invasor, eorum qui le elegerant manibus addictus, pontificalibus vestibus indutus. Quem Benedictum cardinalis archidiaconus tali est sermone aggressus: Quo tibi authoritate, quo ordine, o invasor, hæc pontificalis indumenta usurpasti, superstite hoc præsente domno nostro venerabili papa Leone, quem tu nobilium, acculato & expoliato Joanne, ad spolliatas ecclesias repulisti? Num inciviati portes, præsenti domino imperatori juramento promisisse, nunquam te cum ceteris Romanis papam eligendum, aut ordinandum, absque illius tuffragio qui regis Ottonis consensu?

Benedictus respondit: Si quid peccavi, misereminì. Tunc imperator, effusis lacrymis, omnes inferiores esse offendens, cognavit synodum, ne Benedictus præjudicium faciat: si vellet, & perfect, ad increpanda respondeat; quod si non poffet, aut nollet, ac fe culpabiliter redderet, tamen pro timore Dei misericordiam aliquam invenirent. Quo audito, ad dominì Leonis papæ pedes, ipsius que imperatoris, iden Benedictus coactus prolapsus, fe peccasse, seque sanctæ Romanæ fedis invasorem esse acclamavit. Post hæc pallium sibi abstinlit, quod simul cum pontificali ferula, quam D porro ipsi abstulit, domino papæ Leoni reddidit, quam feruiam idem papa fregit, & fractam populo ostendit. Deinde Benedictum in terra sedere præcepit ut cæteros, quoad pontificem ordinet, cum sibi a patriarcha pallium detur. Post autem omnibus episcopis dixit: Benedictum sanctæ & apostolicæ sedis Romanæ invasorem omni pontificatus & presbyteratus honore privamus: ob cleemolynam vero dominì imperatoris Ottonis, cujus fumus opera in sedem deinceps restituti, diaconatus cum ordinem habere permittimus, & non jam Romæ, sed in exilium destinamus.

Ex Tom. 2. Concil. Bri-tan.

In quo de hoc concilibulo supra ex Luitprando, desiderio sunt, addi possunt ista ex Hildesheimensi chronico ad annum DCCCCLXIII. *ona sequentia anni charactere insignia delusisset.* Hoc anno, *inquit*, magnum lymphadæ judicium factum est Romæ in ecclesia S. Petri. Ibi præsidebat Otto Imp. Aug. cum magna multitudine episcoporum, abbatum, monachorum, ac clericorum. Illicque Benedictus papa ab apostolica sede dejectus est, & Adalbago archiepiscopo commissus, in Saxoniamque deductus, illic vitam finit.

Ex Tom. 2. Concil. Bri-tan.

EDGARI REGIS ANGLORUM

CHARTA DE OSWVALDESLAU, HOC EST,

De ejiciendis clericis uxoratis & introducendis monachis.

ANNO CHRISTI 964. ANNO CHRISTE 964.

ALFTONANTIS Dei largitlus clementia, A quì eft rex regum & dominus dominantium, ego Edgarus Anglorum basileus, omniumque regum insularum Oceani quæ Britannium circumjacent, cunctisque nationum quæ infra eam includuntur, imperator & dominus, gratias ago ipsi Deo omnipotenti regi meo, qui meum imperium & amplitudo & exaltatio super cæteros patres meorum, qui fuere monachium tortor Anglis adepti fint, a tempore Æbelstani, qui primus regum Anglorum omnes nationes quæ Britanniam incolunt fibi armis fubegit: nullus tamen eorum ultra ejus fines imperium fuum dilatare aggressus eft, Mihi autem concefit propitia divinitas, cum Anglorum imperio omnia regna infularum Oceani cum fuis ferocifimis regibus usque Norvegiam, & maximam partem Hiberniæ, cum fua nobiliffima civitate Dublina, Anglorum regno fubjugare: quot etiam omnes meis imperiis colla fubdere, Dei favente gratia, coegi.

Quapropter & ego Chriffi gloriam & laudem in regno meo exaltare, & ejus fervitium amplificare, devotus difpofui & per meos fideles fautores, Dunftanum videlicet archiepiscopum, & Athelwoldum ac Oswaldum epifcopos (quos mihi patres fpiritualeş & conffiliatores elegi) magnis ex parte, fecundum quod difpofui, perfeci, &c.

Et quidem temporibus meorum meorum regum Anglorum, monafteria, tam monachorum quam virginum, deftructa, penitus cejecta in tota Anglia erant: que ego ad Dei laudem pro remedio animæ meæ parentumque & fervorum & ancillarum Dei numerum multiplicare devovi. Et ipfis fuprædictis meis cooperatoribus ftrenue annitentibus, jam quadraginta & feptem monafteria cum monachis & fanctimonialibus conffituì: & fi Chriffus vitam mihi tamdiu concefferit, ufque ad quinquagefimum femiffimus numerum, nec devova Dei munificentiæ obfidionem protendere decrevi.

Unde nunc in præfenti monafterium, quod præclarus reverendus epifcopus Oswaldus, in fede epifcopali Wigorcestrenfium, ita honore fanctæ Dei genitricis Mariæ amplificavit, & eliminatis clericorum næniis & fpurcis lafcivis, religiofis Dei fervis monachis meo confenfu & favore * conffitutus locavit: ego ipfis monaflicæ religionis vitæ regali authoritate confirmo, & conffrio & affipulatione principum & optimatum meorum corroboro & configno. Ita ut jam amplius non fit fas neque jus clericis remanda quæ monachis data fuerunt, quod magis elegerunt, cum fui ordinis periculo & eccleffaftici beneficii difpendio, fuis uxoribus ædificare, quam Deo cafte & canonice fervire. Et ideo cuncta quæ illi de ecclefia poffederunt, cum ipfa ecclefia, five eccleffaftica, five fecularia, tam mobilia quam immobilia, ipfis Dei fervis monachis abbac die perpetualiter regia manificentiæ jure datoque poffidenda tradè & configno, ita firmiter, ut nulli principum, nec etiam ulli epifcopo fuccedent, fas fit aut leitum quidquam inde fubtrahere, aut pervadere, aut ab eorum poteftate furripere, & in clericorum jus iterum traducere, quamdiu fides Chriffiana in Anglis poffefforibus erit.

Facta fuit hæc autem donnicum incarnationis DCCCCLXIV. indictione VIII. regni vero Edgari Anglorum regis fexto, in regia urbe quæ ab incolis Indictio 8. ---nominatur; in cæteri dominii, feliciter fatorum innocentium, feria quarta.

* *Affiffu-mus hoc loco conditorem immutabilem.*

SUBSCRIPTIONES.

Ego *Eadgar* balileus Anglorum, & imperator regum gentium totius Albionis, confentiens & principum & archiepiscoporum meorum, hanc munificentiam figno crucis corroboro.

Ego *Alfrith* regina confenfi, & figno crucis confirmo.

Ego *Dunftan* archiepiscopus Dorobernenfis ecclefiæ Chriffi, confenfi & fubfcripfi.

Ego *ofsirl* archiepiscopus Eboracenfis ecclefiæ confenfi & fubfcripfi.

Ego *Alfsrie* dux.

Ego *Athelwold* epifcopus.

Ego *Aridgari* dux.

Ex Tom. 2. Concil. Bri-tan.

Subfcriptiones principis monachi Aethelwoldi Epifcopi Wintoniæ dioceseos.

Ego Aethelwold epifcopus Wintoniæ dioceseos fcripfi.

Ego Oswald epifcopus ecclefiæ Wigornicæ fcripfi.

ANNO CHRISTI 965. ANNO CHRISTE 965.

VITA ET EPISTOLA JOANNIS PAPÆ XIII.

Joannes XII. quem ab papatu depofuit Leo VIII.

JOANNES Narnienfis epifcopus, poft obitum D Leonis pontificis pfeudopapæ (vivente, an defuncto Benedicto quinto, incertum) factus eft pontifex anno Domini 965. temporibus Ottonis & Nicephori Phocæ imperatorum. Qui cum initio pontificatus optimates Romanorum ærius fortaffe quam oportebat infequeretur, eorum nonnullis in urbe præfecto captus, relegatus eft in Campaniam. Sed dum imperatori Ottoni hæc innotuiffent, ad vindicandam injuriam pontifici illatam, ipfe in Italiam profectus eft, reftitutoque Joanne, de illius hoftibus vindictam fumpfit illam. Præfidium urbis virentem cuivit denudari, impoti-

Polonos & Vandalos ad fidem Chriffi convertit.

Per Otonem item ab exilio liberatus.

Idem ad convertendos Wandalos, Willibaldum, Prochorium, aliosque viros doctissimos emisit: qui & Meisconem monarcham (verba Stanislai Otichovii apud Sanderum de visibili monarchia num. 695. refero). & genus nostrum illi subjectum sacri » baptismatis undis ab originali culpa abluerent, & » ex civitate diaboli ablutos & mundatos in civitatem Dei transferrent, in Christique ecclesiam dicarent: quod etiam factum est. Nam illi viri sanctissimi Wandaliam (sive tu malis Poloniam dici) ingressi prædicabant nobis Christum & gratiam ejus, » qua nos in communionem suorum Deus convocaverat, celebrabant: homines turmatim ad flumina confluentes baptizabant: idola ex Wandalia exterminabant. Ottonem juniorem magni illius Ottonis filium imperatorem coronavit. Roma cum imperatore Capuam profectus, Capuensem ecclesiam, eo quod se Roma fugatum honorifice excepisset, digneq; habuisset, & ab insidiis Pandulphi principis Capuani fideliter custodivisset, archiepiscopatus dignitate gratitudinis ergo insignivit. His peractis contigit, cum ad urbem revertisset, primariam Lateranensis ecclesiæ campanam, miræ magnitudinis, recens fusam, super campanile elevari, quam primum idem pontifex sacris ritibus Deo consecravit, atque nomine Joannis Baptistæ haud dubie, cui ipsa ecclesia dicata erat, nuncupavit. Agnoscunt illud & redarguunt novatores hæretici, quasi ille hoc exemplo posteros omnes pontifices & episcopos in illum errorem induxisset, ut campanis sacramentum baptismatis impendendum esse crederent & docerent: sed falluntur imperiti, cum non tam baptizentur, quam prævia benedictione sacrisque ritibus, sicut etiam alia vasa sacra, cultui divino dicentur & consecrentur: in qua consecratione imponuntur iis nomina, velut a ceteris campanis discernantur; vel saltem, quod magis ad pietatem conduceret, si voce alicujus sancti populus ad ecclesiam convocari diceretur.

Capuensem ecclesiam honoravit.

Campanæ quam divino cultui consecraverat nomen Joannis Baptistæ cur imposuerit. Redarguuntur Novatores.

Ad Theophanem Nicephori imperatoris orientalis filiam Ottoni imperatori juniori desponsandam legationem misit, qua functus est Luitprandus Cremonensis episcopus. Sed cum Nicephorus coronatione duorum Ottonum graviter exacerbatus huic legationi nihil detulisset, Græca tamen fide, sub falso prætextu nuptiarum, legationem ipse ad Ottonem remisit, nuncians illi ut nuptias pararet: se cum filia brevi adfuturum. Cumque hac occasione exercitus Ottonis in nuptiis parandis occuparetur: orientales ex improviso militem imperatoris aggressi, eumdem magna strage fugarunt. Verum quando ea victoria elati secundo eumdem exercitum aggrederentur, innumera multitudo hostium cæsa fuit. Contigit hac de causa Nicephorum interfici, eique Joannem quemdam cognomento Zemisces ad imperium elevari: Qui paulo post quam imperator factus esset, occisi imperatoris Nicephori filiam ad Ottonem misit; quam ipse, ut ait Witichindus, statim filio tradidit, celebratisque magnifice nuptiis omnem Italiam super hoc & Germaniam lætiores reddidit. Eamdem a Joanne papa coronatam imperatricem fuisse testatur Sigebertus.

Ottonis exercitum qua fraude Græci fugarint.

Theophanes Græca Ottoni desponsatur, & a Joanne papa coronatur.

Per catenam S. Petri, arreptitii collo circumdatam, dæmonem expulit. In Magdeburgensi civitate recens ab Ottone condita primum episcopum Adelbertum constituit. Cumque sedem apostolicam annos sex, menses undecim, & dies vigintiquinque tenuisset, VIII. Idus Septembris obiit. Sepultus est in basilica S. Petri, ut videre est in epitaphio quod extat apud Baronium anno 972. num. 1.

Joannes papa dæmonem eiicit.

EPISTOLA I. JOANNIS PAPÆ XIII.
AD EPISCOPOS CITERIORIS BRITANNIÆ.

Ut archiepiscopo Turonensi debitam reverentiam exhibeant.

Joannes episcopus servus servorum Dei, episcopus Romanæ urbis, in Christo fratribus universis episcopis citerioris Britanniæ salutem in Christo & visitationem.

Quia vice B. Petri apostolorum principis, Domino Deo dignante, omnium ecclesiarum curam suscepimus: solicitudinem, qua uniuscujusq; fides integra in eodem Domino reservetur, sine qua nullus ei placere valebit, ubique severe observare debemus. Ideoque notum sit vobis, quoniam carissimus frater noster Arduinus, S. Turonensis ecclesiæ archiepiscopus, veniens ad apostolorum limina Romam oratum, interpellavit nos, quod jura sui archiepiscopatus, quæ ab antiquis temporibus per decreta sanctorum pontificum sanctæ Romanæ matris ecclesiæ suis prædecessoribus concessa & confirmata fuerunt, a vestro archiepiscopo, & suis decessoribus, per violentiam, & paganorum Northmannorum contrarietatem sublata videntur. Unde apostolica authoritate vobis sciatis esse interdictum, ne illius ullo modo juri resistatis deinceps de omnibus, quæ prædictus archiepiscopus confirmat archiepiscopatui suo pertinere debere, quousque ille vester archiepiscopus, aut aliquis ex vobis, cum Arduino archiepiscopo, sive cum suo suffraganeo, vel alio fideli misso, ad nostram sanctam matrem ecclesiam veniat; ut ibi percognitis causis inter vos & illum, quod æquum comprobabimus, diffiniatur ad laudem Dei & Domini nostri Jesu Christi. Quod si aliter quam quod jubemus, contra voluntatem ejus feceritis: cognoscatis vosmetipsos Dei & B. Petri principis apostolorum, per nostræ humilitatis mandatum, authoritate excommunicatos ab omni ecclesiastico officio. Quod si vero debitam reverentiam circa prædictum fratrem nostrum observare vobis placuerit: secundum justitiæ decretum a sancta Romana ecclesia statutum, permaneatis cum Dei benedictione in unitate nostræ catholicæ communionis. Inter hæc sciant vestri regni homines, maxime nobiliores, nominatim Berengarius, & filius suus Conanus, & Hoel cum fratre suo Guerech, cum ceteris majoribus, ut si contra justitiam inobedientes fuerint huic nostræ jussioni, & contrarii seu rebelles extiterint prædicto fratri nostro Turonensi episcopo, sint & ipsi excommunicati, & nostra benedictione apostolica privati.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

Epistola I. Joannis XIII. Meminit hujus epistolæ Innocentius III. libro 12. ad Bartholomæum, Turonensem. Quotus numero Joannes hic fuerit, vetus exemplar non exprimit. Nos ex Arduini Turonensis archiepiscopi ætate Joannem XIII. conjecimus. Quod si exploratum non est: verisimilius certe, quam ut ex aliorum sententia Joanni X. tribuatur, cui convenire non potest.

EPISTOLA II. AD EDGARUM
REGEM ANGLORUM

De episcopatu Wintoniensi expellendis clericis, & introducendis monachis.

Joannes episcopus servus servorum Dei Edgaro regi excellentissimo, atque omnibus episcopis, ducibus, comitibus, abbatibus, & cuncto fideli populo Anglicæ gentis, Christianam salutem & apostolicam benedict.

Quoniam semper sunt concedenda quæ rationalibus quæruntur desideriis, oportet ut vestræ piæ petitionis studium in privilegiis minime offendatur præstandis. Scimus enim, gloriose fili, imperii vestri dignitatem zelo divinæ legis ita undique munitam, ut indesinenter pro venerabilium locorum percogitet stabilitate; quatenus proveniente pro labore, schola dominici multiplicetur servitii, & largitori omnium Deo abunde fructus referantur milleni. Quare, rex inclyte ac fili carissime, quod vestra excellentia per fratrem & coepiscopum nostrum Dunstanum ab hac apostolica sede, cui licet immeriti præsidemus, exposcit, omnibus modis concedimus, authoritate apostolica sancientes, ut de monasterio in Wintonia civitate, in honorem sanctæ Trinitatis & beatissimorum apostolorum Petri & Pauli constructo, quod vetus, differentia novi illius quod juxta est cœnobii, cognominatur, canonici, Domino, episcopo, & omnibus catholicæ fidei cultoribus ex patentibus culparum suarum turpitudinibus odibiles, & in eisdem secundum impœnitens cor eorum inverecunde perdurantes, cum suo præposito, utpote vasa diaboli, ejiciantur: & sicut vestra sublimitas desiderat, dilectissimus frater & coepiscopus noster Ethewaldus, regularibus disciplinis apprime imbutus, monachorum secundum præcepta regulæ viventium gregem enutriat, eisque inibi perpetuam mansionem statuat ille: qui eorum vitam ita sanctitatis moribus exornet, ut pastore ad laboris sui præmium vocato, non aliunde quam ex illa congregatione alter in locum regiminis succedat. Quod si impedientibus, quod absit, peccatis, ad hoc pontificale officium in eadem congregatione idoneum inveniri minime posse contigerit: authoritate apostolorum principis Petri, cui dominus ac salvator noster ligandi solvendique potestatem contradidit, præcipimus, ut nemo ex clericorum ordine ad hujus regimen ecclesiæ promoveatur: sed potius ex alia qualiter congregatione qui dignus inventus fuerit monachus assumatur, & huic ecclesiæ præficiatur. Si quis enim interea, quod non credimus, hæc apostolicæ sedis privilegii decreta irrita facere, & ea quæ nobis pie indulta sunt intaminare præsumpserit: authoritate ejusdem cælestis clavigeri Petri, omniumque successorum ejus, sciat se anathematis vinculo innodatum, & in illo magni judicii die perpetualiter damnandum. In Christo valeas, domine fili.

EPISTOLA III. AD BERENGARIUM
EPISCOPUM VIRDUNENSEM.

Ex bibliot. MS. Labb. Tom. 1.

Privilegium monasterii a Berengario constructi.

Joannes episcopus, servus servorum Dei, Berengario fratri nostro, Virdunensis ecclesiæ episcopo, cum omnibus sibi a domino commissis, bravium æternæ remunerationis.

Convenit apostolico moderamini, pia religione pollentibus benevola caritate favere, & poscentium animis alacri devotione assensum præbere. Ex hoc enim potissimum præmium lucri a conditore omnium domino promerebimur, si venerabilia sanctorum loca opportune ordinata, ad meliorem fuerint statum nostra authoritate perducta. Igitur quoniam te, carissime frater, inter cetera sanctæ conversationis exercitia comperimus quoddam monasterium in tuo episcopio, juxta civitatem Virduni, in ecclesia B. Petri, pro amore Dei construxisse, in quo requiescunt corpora sanctorum confessorum, atque præfatæ ecclesiæ S. Mariæ quondam episcoporum, Vitoni, Pulcronii, Possessoris, atque Firmini, & de rebus tuæ ecclesiæ provida consideratione sublevasse: ut si quando filii ecclesiæ tuæ, compuncti amore, terrena despicientes ad contemplativæ vitæ perfectionem confugere desiderarent, ne a tua penitus ecclesia dissociati viderentur, in monasterio, quod membrum est ejusdem ecclesiæ, solatii refugium sub habitu religionis sibi invenirent, & domino quieta tranquillitate inibi famularentur. Noverit omnium fidelium, tam præsentium, quam & futurorum industria, nos idem monasterium tua ordinatione constructum, cum omnibus rebus, regalibus præceptis tuo consultu sibi sancitis, in æternum velle permanere inconvulsum: Scanciam cum suis pertinentiis: abbatiam sancti Amantii, & quidquid ad eam pertinet: Novavillam cum suis locis: Amantionis curtem quantum ad eam pertinet: Parridum cum suis adjacentiis: Harbodi villam cum suis pertinentiis: Castonis curtis ecclesiam cum his quæ ad eam pertinent: ecclesiam de Marleio cum suis adjacentiis: ecclesiam de Marculfi curte cum suis adjacentiis: ecclesiam de Amonzei-villa cum suis adjacentiis, cum terris, vineis, molendinis, cum servis & ancillis: abbatiam S. Petri & ecclesiam de Marea: ad Liriacum quidquid ad illum locum pertinet: ad Novamvillam in Barrensi comitatu, quod ad eum locum pertinet. Hæc vero omnia prædicta loca cum suis omnibus generaliter & specialiter pertinentiis, & quidquid domino opitulante, voto fidelium huic monasterio concessum fuerit, in futuro tempore, per hoc nostrum apostolicum privilegium perenniter firmamus, tam vobis, quam vestris successoribus, & insuper hoc nostræ authoritatis privilegio esse corroboratum volumus: quatenus eadem Virdunensis ecclesia, quæ hactenus de filiis ab ipsis infantiæ rudimentis in gremio suo expositis, dum ad externa monasteria confugerunt, fraudabatur, abhinc & deinceps, in membro sibi subjecto, consilio sui episcopi, atque providentia gloriosi abbatis Humberti, de eorum sancta conversatione sublimata glorietur. Si autem temerario ausu magna parvaque persona, cujuscumque ordinis aut potestatis, contra hanc nostram apostolicam præceptionem ire tentaverit: sciat se authoritate B. Petri apostolorum principis excommunicatum, atque anathematis vinculo innodatum, & a regno Dei alienum, cum omnibusque impiis æterno incendio atque supplicio condemnatum. Qui vero observator extiterit hujus nostri præcepti, gratiam, atque misericordiam; vitamque æternam a misericordissimo domino Deo nostro consequi mereatur.

Scriptum per manum Leonis scriniarii sanctæ sedis apostolicæ, in mense Januario per Indictionem XIV. Datum quinto idus Januarii per manum Marini episcopi & sanctæ sedis apostolicæ bibliothecarii, anno, domino propitio, pontificatus domni Joannis summi pontificis & universi XIII. papæ in sanctissima beati Petri apostoli sede, decimo, primo in mense, Indict. XIV. anno ab Incarnatione domini DCCCCLXXI.

Cor. septimo.

EPISTOLA IV. AD ADALBERONEM
REMENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Privilegium Monasterii S. Remigii.

Joannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in domino fratri Adalberoni, sanctæ Remensis ecclesiæ dignissimo archipræsuli, perpetuam salutem.

Convenit apostolatui nostro, pro universis Dei ecclesiis, ne damna rerum suarum sustineant, sed magis semper in melius augeantur & crescant, curam habere. Igitur quia fraternitatis tuæ

tuæ dilectio nos postulavit, quatenus monasterium quod corpore beati Remigii nobilitatur, privilegio sanctæ nostræ sedis apostolicæ muniremus, quo ad Dei omnipotentis laudem, & ejusdem beati Remigii honorificentiam, nullius hominis avaritia & temeritate valeat in quoquam violari, & minui, sed potius augeatur & crescat. Quapropter per interventum tuæ dilectionis, archimonasterio, quod in Francia situm est non longe a civitate Remensi, cui præesse videris, confirmamus & corroboramus hoc nostræ authoritatis privilegio omnes possessiones, omnesque res mobiles & immobiles, quæ dici & nominari possunt; de terris, vineis, servis & ancillis, colonis & colonabus, ædificiis & habitationibus, thesauris, & ornamentis, & quibuslibet pecuniis. Statuentes sub divini judicii obtestatione, & anathematis validis interdictionibus, ut nunquam, neque ullus rex, neque archiepiscopus vel episcopus, vel etiam quorumlibet hominum magna parvaque persona, præsumat eidem archimonasterio ad damnum sive molestiam incumbere, sive de rebus & possessionibus ipsius auferre & alienare. Promulgamus autem & hoc authoritate B. Petri apostolorum principis, per hujus nostri apostolici privilegii constitutionem, ut omnia quæ a te vel a quibuslibet Christi fidelibus eidem archimonasterio donata sunt, vel in futurum donata fuerint, firma stabilitate ad jus & dominium ipsius permaneant: nec licentia sit cuiquam homini, vel conferre, vel alienare quid ex omnibus quæ ad illud pertinent, nisi ad communem utilitatem roborandam justitiæ, & gratiam competentis commutationis. Insuper abbatiam sancti Timothei, quam eidem sancto Remigio ad usum hospitalitatis tua largita est industria, quatenus eum tuorum, tum etiam successorum atque monachorum, ad hospitum necessaria, rara benevolentia non deficiat, abbas loci provideat, atque ad communem utilitatem distribuat: ita dumtaxat, ne archiepiscopalis affluentia in suis nimium, non prout ferre locus possit, excedat. Siquis autem, quod non optamus, nefario ausu, contra hujus nostri apostolici privilegii paginam sciens agere præsumpserit, sciat se Dei, & S. Petri apostolorum principis, nostræque humilitatis judicio excommunicatum, immo anathematizatum cum diabolo & omnibus impiis, quibus præparatus est cruciatus æternus. Qui vero pio intuitu hæc observare & custodire studuerit, a misericordissimo domino Deo nostro benedictionis gratiam, & æternæ vitæ gloriam inter sanctos & electos consequi mereatur.

Scripta per manus Stephani scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, in mense Apr. Indict. xv. Datum per manum Andreæ episcopi VIII. Kalend. Maii anno pontificatus domini nostri Joannis sanctissimi & tertii decimi papæ VIII. imperii autem domini Ottonis majoris Augusti XI. junioris vero V. in mense 4. Indictione quintodecima.

An. 972. * Cor. VII.

Ex Baluz. Miscel. T. 7. p. 57.

☞ CÆSARII ABBATIS *S. Caciliæ in Montesferrato, qui se profitebatur Archiepiscopum Tarraconensem esse, epistola ad Joannem Papam XIV.*

SYdereo fulgore veluti clari poli luminaria virtutum meritis radianti, florenti ut olori opinione alma, candenti ut lilium, pudicitiæ cingulo rubenti ut rosa, prolixa execratione ecclesiasticæ ut apparet gaudium jejuniorum vigiliarumque, ac obedientiæ colla submittentium, fraganti respersione, odorifera unitate, dissociabili pacis, amoris, ac benignitatis, & suavitatis vinculis connexum, quorum oratio in alto æthereoque throno penetrat sicut incensum ...... nitore & humilitatis volatio resplendet color, & laus ac minus vel prope resonare cernitur, Domno meo JOHANNI, ego Cæsarius indignus gratia Dei Archiepiscopus provinciæ Tarraconæ, quæ est fundata in Spania. O Domine mi Pater, sanctissime apostolice, audite me, Pater, quomodo ego pergi ad domum sancti Jacobi apostolicæ sedis, qui est tumulatus in suam apostolicam sedem Galliciæ. Et ego indignus supradictus fui ad domum sancti Jacobi, & petivi benedictionem de provincia Tarragona, vel suis munificentiis, hoc est, Barquinona, Egara, Jerunda, Ympurias, Ausona, Urgello, Hilerta, Hycto, Tortuosa, Cæsaraugusta, Oscha, Pamplona, Aucha, Caiaorra, Tirasona. Et fiunt XVI. civitates sub metropolitana Tarraconensi. Petivi ego benedictionem de ista provincia supra nominata, & inveni ea...... me Dominum gloriosissimum Sisnandum condam, qui præfuit cum suis Pontificibus, id est, gloriosissimo viro & Christo dilectissimo Ermegildo nomine. Aspectu pulcherrimus Lucensis Metropolitanus in Christi nomine respondit: Scimus etenim quia a sanctis patribus constitutum est ut in unaquaque provincia Metropolitanus Episcopus ordinetur. Nam & Tarracona, scimus, quia in principio civitas metropolitana nominata est, & Conciliis in eadem ...... usque dum ab Hismahelitanis regnum nostrum destructum est. Et nos in recuperationem sanctorum restituere debemus, vel benedicere hunc Præsulem, ut cito faciamus. Wiliolfus fulgentissimus vir Tudensis Episcopus clarissimo vultu dixit: Nostra præsumptio faciendi; quia a Principibus nostris jussum est, & a Conciliis Toletanis conscriptum, ut quod juste invenerimus, condiligendi haberemus potestatem. Festinemus. Hoc justum est. Rudesindus Dumiensis Episcopus, Gundissalus Legionensis Episcopus, Adovarius Austoriacensis sedis Episcopus, Domenicus Numentinæ, quæ modo Zamora nuncupatur, sedis Episcopus, Tudemundus Salmantisensis sedis Episcopus, Eredulsus Auriensis sedis Episcopus, Ornatus Lamatensis sedis Episcopus, Didacus Portucalensis sedis Episcopus. Adamantius Abba vir sanctissimus & timoratus hilari aspectu ait: Regulari subjectione continetur, & ea diligenter instruimus, & præcepta canonum observanda referimus, & hunc ad Præsulem dignitatis oportet obtineri. Alii autem plures cum magna exultatione dixerunt. Verum est hoc. Novimus quia hic famulus Dei prædictus Cæsarius Abba, Archiepiscopum eum debemus eligere. Sancio huic provisioni subscripsi sub die III. Kalend. Decembris æra DCCCCXXXVIII. Hæc omnes in una collegio sancimus atque corroboramus. Isti Episcopi superius exarati unxerunt me, & benedixerunt de ipsa provincia Tarraconensi, vel cum suis munificentiis, civitates exaratas. Et ego Cæsarius Archipræsul reversus ad provinciam meam nominatam, contradixerunt me Episcopi his nominibus. Petrus Barchinonensis Episcopus, Arnulphus quondam qui fuit sedis Gerundensis Episcopus, Atto sedis Ausonensis Episcopus, Wisaldus Urgelitanensis sedis Episcopus, & Emericus Metropolitanus sedis Narbonensis Episcopus. Isti jam suprascripti & nominati, quia istum apostolatum, quod est nominatum Spania & occidentalia, dixerunt non erat apostolatum sancti Jacobi, quia ille Apostolus interfectus hic venit, nullo modo autem vivus. Et ego responsum dedi illis secundum canonicam auctoritatem de Niceno Concilio, ubi fuerunt trescentum decem & octo Episcopi, & secundum canonem Toletanum, ubi subscripse- (Concil. 4.)

serunt Episcopi LXVI. Episcoporum Spaniæ & Gotthiæ provinciarum edita anno III. regnante Domino Sisenando die Nonas Decembris æra DCLXXI. O Domine, sciatis vos quia Petrus namque Romam accepit, Andreas Achaiam, Jacobus qui interpretatur filius Zebedæi, frater Johannis Apostoli & Evangelistæ, Spaniam & occidentalia loca prædicavit, & sub Herode gladio cæsus occubuit. Johannes qui interpretatur Zebedhei filius, Apostolus & Evangelista, Asiam prædicavit & Ephesum. Thomas Indiam prædicavit, Matthæus Macedoniam, Philippus Galatiam, Bartholomæus Licboniam, Simeon Zelotes Ægyptum, Matthias Judæam, Jacobus frater Domini Jerosolymam, Judas Jacobi Mesopotamiam. Paulo autem cum ceteris Apostolis nulla sors propria traditur, sed est prædicator gentium. O Pater sancte, ego dico qui hoc contradicit quod verum non esset, contradictor est Domini & legi. O Domine mi, cognoscite de sententia canonica auctoritate, ubi dicitur de Metropolitanis singularum provinciarum. (Concil. Antioch. c. 9.) *Per singulas regiones Episcopos convenit nosse Metropolitanum Episcopum sollicitudinem totius provinciæ gerere. Propter quod ad metropolim omnes undique qui negotia videntur habere concurrunt.* Precor vos, Pater, per Deum Patrem omnipotentem ut vestrum consilium & vestras gramatas mihi tramittere faciatis per istum sacerdotem nominativum nomine Galindo. Et quandocunque ego citius potuero, cum reverentia magna honore pergere facio ad limitem sancti Petri Apostoli. Et ego cupio vestros pedes osculare & vultum vestrum hilarem videre. Rogamus ut talem nobis donetis ex vestris consiliis quomodo ego possim explicari super illos. Tantum agite ut rogamus, & nostris precibus vestras dignate accommodare aures, Domine & venerabilis Papa. Amen. Fiat.

NOTÆ STEPHANI BALUZII.

Quamvis certum sit Cæsarium Abbatem sanctæ Cæciliæ in Monteferrato se tulisse pro Archiepiscopo Tarraconensi, difficile tamen videtur certo constituere quo demum tempore hunc titulum usurpavit. Error enim manifestus est in numero eræ quæ annotata est in epistola ejus ad Papam. Quippe constat ex bulla Benedicti Papæ VI. ad eum data indictione XV. id est anno Christi DCCCCLXXII. illum fuisse tum Abbatem tantum. Puto tamen, illum factum esse Archiepiscopum ea tempestate. Certis enim testimoniis probari potest, Episcopos provinciæ qui ordinationi ejus contradixere, nimirum Ayrmericum Narbonensem Metropolitanum provinciæ Tarraconensis, Petrum Episcopum Barcinonensem, Arnulphum Gerundensem, Attonem Ausonensem, & Wisadum Urgellensem, probari inquam potest certissimis testimoniis, Episcopos illos ea tempestate tenuisse cathedras illic enunciatas. Poterant illi jure meritoque Cæsarii ordinationem repudiare. Primo, quia tum provincia Tarraconensis habebat suum Metropolitanum, Narbonensem nimirum Archiepiscopum. Secundo, quia Cæsarius fuerat ordinatus ab Episcopis alterius provinciæ & alterius regni, qui nullam potestatem habebant ordinandi Metropolitanum in aliena provincia. Itaque juste rejectus est. Nomina Episcoporum, qui eum ordinaverunt, expressa sunt in epistola Cæsarii. Verum adeo manci & imperfecti sunt catalogi veterum Episcoporum Hispaniæ, ut admodum difficile sit quicquam veri proferre de Episcopis qui hujus pravæ ordinationis auctores fuere. Reperi tamen Rudesindum, qui prius fuerat Episcopus Dumiensis, fuisse per ea tempora Episcopum Compostellanum, Teodemundum Salmanticensem, & Odearium Asturicensem. De ceteris nihil invenire potui.

Cum ergo Cæsarius pateretur contradictionem ab Episcopis provinciæ Tarraconensis, eaque res illum male haberet, imploravit auxilium & auctoritatem Papæ Joannis, qui tum erat Joannes XIV. istius nominis in sedem apostolicam evectus anno DCCCCLXXXIV. longo intervallo post annum DCCCCLXXII. quo puto, Cæsarium ambitione incensum ad perpetrandum hoc facinus prorupisse. Conatus tamen ejus frustra fuit, nequicquam eum juvante auctoritate apostolatus sancti Jacobi, ut dixi in libro quarto Marcæ Hispanicæ pag. 404.

Ceterum valde notandum est quod Cæsarius ait in hac epistola, Episcopos qui ei contradicebant dixisse Jacobum Apostolum interfectum Compostellam venisse, nullo modo autem vivum. Cui illorum sententiæ consonant litteræ Adefonsi Regis Hispaniæ datæ anno DCCCCVI. in quibus scriptum est hujus Apostoli corpus, ut multæ veridicæ continent historiæ, manu Domini gubernante per ratem portatum Compostellam fuisse atque sepultum. Istæ litteræ editæ sunt ab Andrea Duchesnio in Notis ad Bibliothecam Cluniacensem. Ego vero eas vidi in chartulario Ecclesiæ S. Martini Turonensis. Pro eo autem quod in editione scriptum est, *per mansionem & datum*, legendum est *per Mansionem & Datum*.

Emendabo quoque, data occasione, nonnulla ex Concilio Toletano quarto. Editiones præferunt illi interfuisse LXII. Episcopos. At in vetustissima canonum collectione Hispanica, cujus duo vetustissima exemplaria vidi, unum ex bibliotheca Ecclesiæ Lugdunensis, aliud in Colbertina, diserte scriptum est LXVI. Episcopos interfuisse huic Concilio. Rursum in editionibus scriptum est, illud fuisse habitum die nono Decembris. At libri veteres & epistola Cæsarii habent *die Nonas*. In præfatione legitur *sanctæ confessoris Leucadiæ*, in veteribus libris, *sanctæ martyris Leocadiæ*, quod est multo melius.

Anno Christi 966.

CHARTA REGIS EDGARI
NOVO WINTONIÆ MONASTERIO,
Quod Hydam vocant, confecta, coram episcopis, & proceribus,

Ex Tom. 1. Concil. Britan.

In qua angelorum refert creationem atque lapsum, hominem fieri ad capessendum cum prole sua vacuum jam ipsorum ordinem. Invidet, inquit, hoc diabolus, fraudeque circumventum sui cum prole reddit similem: hos misertus Christus redemit, & hos inter, ipsum regem Edgarum, qui tanta raptus benignitate, totum se effundit in gratitudinem & bona opera. Christo igitur & familiæ suæ plurima condit monasteria, unumque hoc Wintoniæ: cujus cænobitis vitæ regulas & honestatis imponit, tam ecclesiasticas, quam sæculares.

INCIPIT charta privilegii Edgari benignissimi principis concessa novo monasterio Wintoniæ quod modo Hyda appellatur: cujus rubrica sic cancellatur:

Ex chronico monasterii Wintoniensis quod Hyda dicebatur.

EDGAR REX HOC PRIVILEGIUM NOVO edidit monasterio, ac omnipotenti domino ejusque genitrici Mariæ ejus laudis magnalia concessit.

CAPITULUM I.

Omnipotens totius machinæ conditor, ineffabili pietate universa mirifice moderatur quæ condidit, qui coæterno videlicet verbo, quædam ex nihilo edidit, quædam ex informi subtilis artifex propagavit materia. Angelica quippe creatura, ut informis materia, nullis rebus existentibus, divinitus formata luculento resplenduit vultu. Male, proh dolor! libero utens arbitrio, contumaci arrogans fastu, creatori universitatis famulari dedignans, semetipsum creatori æquiparans, æterni bara-

Anno Christi 966.

barathri incendiis cum suis complicibus demersus, jugi merito cruciatur miseria. Hoc itaque themate totius sceleris peccatum exorsum est.

II.

Quare hominem condidit, & quid ei commisit.

Evacuata [a] animaque polorum sede, & eliminata tumidi fastus spurcitia, summus totius bonitatis arbiter lucidas cœlorum sedes non sine cultore passus torpere, formatis ex informis materia diversarum rerum speciebus, hominem tandem ex limo conditum, vitæ spiraculo ad sui formavit similitudinem, cui universa totius cosmi superficie condita subiiciens, seipsum suosque posteros sibi subjecit, quatenus ejus executura posteritas angelorum suppleret numerum, cœlorum sedibus superbia turgente detrusum.

[a] Forte, namque. H.

III.

Qualiter in paradiso sine crimine conversatus sit.

Qui paradisiacæ voluptatis amœnitate locatus, nullius rei patiebatur dispendium, sed ei totius mundi ad votum suppeditabat facultas. Totius namque bonitatis ubertate fruenti nulla ei res instita resistebat. Amore altithrono devote obsequenti creatura cuncta famulabatur subjecta. Fruebatur lætabundus creatoris tripudio, & angelorum alacriter utebatur consortio. Non cum corporalis debilitabat imbecillitas, nec animi affligebat anxietas. Non typho levis captabatur superbiæ, sed suo se conjungens autori, humilis pollebat mirifice. Non cum inanis tumidum vexabat gloria, sed devotum creatoris magnificabat memoria. Non invidia eum alieno torquebat profectu, sed caritas jugiter lætabatur amplexu. Non ira cruciabatur infestus, sed caritatis tranquillitate leviabatur patientissimus. Non eum tristitia mœrore dejiciebat, sed gaudii spiritalis spe pollente florebat. Non avaritia nimium incitabatur cupidus, sed dapsilitatis studio exercebatur largissimus. Non illicito massicus delectabatur edulio, sed parcitate contentus licito utebatur cibario. Non luxuria eum stimulabat nefaria, sed continentia competens constringebat ad præmia: omnium polycrates virtutum, cunctis carens adversis, omnibus florens prosperis, rite pollebat ingenuus.

IV.

Quomodo cœlum sine morte conscendere confidebat, & diabolus invidus ne ascenderet impediebat.

Qui prole ad numerum patrata, superbientium angelorum universa comitante prosapia, [b] sine loto gustato ligni vetiti fructu, æthereos æternæ beatitudinis suggestus triniatim cum domino regnans conscendere macrobius confidebat. Invidus igitur hoc animadvertens zabulus, nimia perculsus invidia, rimari callide versutus cœperat, qui insidiis, ne ad tantam numinis conscenderet gloriam, subdolus deciperet: pro nihilo forte ducens concessa, illicita nimium adlubescendo laudans, mulierem admodum fragilem pellexit. Quæ sui detrimenti minime contenta, virum muliebriter victum blandis suasionibus delinitum, exili heu malo gustato sibi similem faciens, perdidit.

[b] Forte, sine leto. H.

V.

Quomodo in hac miseria omnibus privati virtutibus dejiciuntur, tandemque cataclysmate [c] de....

Utrique tandem præfatis privati odonariis, paradisi eliminati metis, in præsentis vitæ ærumna miserrimi dejiciuntur: contemnentes conditorem, a cunctis insequuntur creatis. Vita defiit, mors inolevit. Virtutum caterva recedente, vitiorum cumulus successit. Succedente nepotum prosapia, successit cumulata criminum collegio [*]: universi cum suis sceleribus cataclysmate dempti, tandem, octo utriusque sexus reservatis, tabescendo deficiunt. Vitiis copiose surgentibus, conditor se hominem fecisse indoluit. Postremo misericors mortalibus; ut pollicitus est, succurrit.

[c] Lege, dempti. H.

[*] collectio

VI.

Quomodo Christus natus sua nos passione redemit, & cælos conscendere fecit.

Stella emicuit matutina, quæ suo radio, mundi tenebras fugaret. Fausta resplenduit Maria, cujus utero virginali Christus ineffabiliter editus, peccatorum tenebras mediator clementissimus dempsit. Viguit Christus virtutibus plenus. Incanduit Judæa ingenti rancore repleta. Carnem suscipiens pro nobis pati voluit: quod ejus permissu infelix audacter complevit Judæa. Ligno quippe perditum, ligni scandens gabulum, genus redemit humanum. Universas namque hominum dæmon nationes ludificando insultans, jure ut mandati transgressorem possidens, morte mulctabat perpetua. Sanguis vero a mortuis ultorem trophæo crucis divisit. Prædam de perfidi leonis ore tulit, secumque super æthera vehens superius angelorum cœtibus consociavit: ut cum eo communi contubernio fruentes, bonitate perspicui, virtutum omnium ubertate referti, expertes peccati, omni contagione privati, sine fine post diem judicii restauratis corporibus exultantes regnarent. Hanc præcipuam sine dubio gloriam credentibus, qui Trinitatis veneque unitatis fidem bonis insudantes operibus sectantur, pollicitus, non credentibus supplicium minatus æternum perpetuis barathri incendiis, justissime spopondit.

VII.

De benevolo regis meditamine.

Hinc ego Edgarus, divina favente gratia totius Albionis basileus, rimari magnopere cœperam quid operum studio exercerem, ut ad tantam gloriam pervehiens, Christi sanctorumque ejus cœlo collocatorum contubernio coronatus fruerer, tantamque inferni miseriam devitarem. Instigante etenim domini clementia, occurrit animo ut ipse criminibus cessarem cunctis, atque bonis operibus insistens, forma factus gregi, quousque nostri regiminis gubernamine degentes lucrifacerem. Quosdam igitur suasionibus invitans ad præmia, quosdam terroribus compellens ad gloriam, bona ædificans, mala, ut domino faciente potui, dissipavi. Scriptum quippe per Jeremiam memini prophetam: *Ecce constitui te super gentes, & super regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes.* (Jerem. 1) Talibus igitur exhortatus doctoribus, quibus nos dominus per prophetam clementer admonuit, agens Christo favente in terris quod ipse juste egit in cœlis, extricans videlicet domini cultura criminum spurcitias, virtutum semina sedulus agricola inserui.

VIII.

Qua ratione clericos eliminans, monachos collocavit.

Timens ne æternam incurrerem miseriam, si adepta potestate non facerem quod ipse, qui operatur omnia quæ in cœlo vult & in terra, suis exemplis justus examinator innotuit, vitiosorum cuneos canonicorum e diversis nostri regiminis cœnobiis Christi vicarius eliminavi: quod nullis mihi intercessionibus prodesse poterant, sed potius, ut beatus ait Gregorius, justi vindictam judicis provocarent, qui vicariis vitiorum nævis contaminati, non agentes quæ Deus jubendo volebat, omnia quæ nolebat rebelles faciebant: avidus inquisitor advertens gratos domino monachorum cuneos, qui pro nobis incunctanter intercederent, nostri juris monasteriis devotus hilariter collocavi.

Quod

Anno Christi 966.

IX.

Quod sancti Spiritus gratia compunctus abbatem & monachos in novo constituit monasterio.

Hac itaque ratione, sancti Spiritus attactus flamine, locum domini mundans Wintoniensis ecclesiæ, novi monasterii [a] arcisterium [*] nostro salvatori ejusque genitrici semper virgini Mariæ, & omnibus apostolicis, cum ceteris sanctis, dicatum restauravi. Sciens scriptum: Consentientes & facientes pari constringuntur pœna rebellionis, omnipotentis voluntati obviantes. Possessionem domini usurpare non sustinens, clericos lascivientes repuli, ac veros Dei cultores monachico gradu fungentes, qui pro nostris nostrorumque inibi quiescentium excessibus sedulo intercederent servitio, quo eorum intercessionibus nostri regiminis status vigeret munitus, abbatem Christo cooperante eligens, altithrono subjectus illic devote ordinavi. Hoc subnixe efflagitans deposco, ut quod in suis egi, hoc agat in mihi ab ipso collatis: scilicet adversarios nostros dejiciens, amicos sublimando provehat; ut inimicos sanctæ Dei ecclesiæ deprimens, amicos ejus monachos videlicet beatificans justificavi.

[a] Forte, asceterium. H. [*] hoc est, monasterium

X.

De illorum anathemate qui monachis insidiantur.

Si autem qualibet occasione, diabolo instigante, contigerit, ut fastu superbientis arrogantiæ, dejecti canonici, monachorum gregem, quem ego venerans cum pastore in Dei constituti possessione, dejicere insidiando voluerint: agatur de eis, & de omnibus qui quolibet munere cœcati juvamen eis impenderint, quod actum est de angelis superbientibus, & de protoplasto diaboli fraude seducto; ut paradisi videlicet [b] limitibus sublimibusque regni cœlorum sedilibus ejecti, cum iis qui domini famulatum aspernantes contempserunt, barathri incendiis detrusi, jugi crucientur miseria. Nec inde evulsi se glorientur evasisse tormenta, sed cum Juda Christi proditore, ejusque complicibus, Acheronte conglutinati, frigore stridentes, fervore perusti, lætitia privati, mœrore anxii, catenis igneis compediti, lictorum metu perculsi, scelerum memoria confusi, totius bonitatis recordatione semoti, æterno lugubres puniantur cruciatu.

[b] Forte, liminibus. H.

XI.

Item de anathemate insidiantium.

Qui autem jam prædictos novi Wintoniensis ecclesiæ cœnobii monachos, vel quoslibet ejusdem ordinis nostro regimine degentes, monasteriis, quæ vitiorum spurcitiis expurgans, Jesu Christo domino nostro, victo dæmone, acquisivi, eliminare præsumens voluerit, anathema sit: & eadem maledictione qua Cain parricida, qui fratrem suum Abel, stimulante invidia lividus interemit mastigia, adductus est, sine termino teneatur obnoxius: atque in Dei persecutione continuo perseverans, in hac vita nullum dignitatis acquirat honorem, nec in futuro sine miseria nunquam persistat, sed cum Anania & Sapphira una Styx [*] vorragine ejulantem crucians complectatur.

[*] forte voragine

XII.

De benedictione monachos venerantium.

Quicumque prætitulatos monachos bonis quibuslibet locupletans ditare voluerit, creator cunctitenens clementer eos eorumque progeniem totius ubertate prosperitatis hic & in futuro sæculo ditando locupletet. Scriptis decenter eorum in libro vitæ nominibus, cum Christo portionem in cœlorum habitaculis habeant, qui monachos suos, quos nostris congregatos temporibus possidet, vel verbis, vel factis, sanctitatis studio honoraverint.

XIII.

Quales & qualiter monachi in hoc monasterio conserventur.

Regulares igitur monachi, non sæculares, in præfato, Christo comite, degentes monasterio, regulæ moribus obtemperent: patres venerantes spirituales, sanctorum patrum imitentur exempla: nil agentes, nisi quod communis monasterii regula, vel majorum demonstravit norma. A sæcularibus igitur pompis remoti, toto nisu corporis custodiant & animæ castitatem. Humilitatis studio pollentes, & corpus parcimoniæ vigore minuentes, alacri constringant animo. Civium convivæ intra urbem perpetuo interdictu fieri erubescant. In civitate degentes, in refectorio pompaticas lascivasque sæcularium delicias ut melancholiam aporiantes, licitis caritatum utantur cibariis; extra refectorium autem minime, nisi in domo infirmorum ægroti decubuerint, edentes licite quæ jussi fuerint. Sacri summique ordinis hospites, si ratio exegerit, & peregrini ordinati, longo terrarum spatio venientes, ad abbatis mensam in refectorio cautissime invitentur: laicis in hospitio condecens exhibeatur humanitas. Monachorum quispiam manducandi vel bibendi cum eis secundum patrum decreta licentiam non habeat: in refectorio autem edendi causa vel bibendi non introducantur. Pauperes, ut Christi, ingenti cordis suscipiantur tripudio.

XIV.

De abbatum electione.

Divinarum studio scripturarum luculentissime eruditi, orationum frequentia assidue occupati, caritatis amplexu lætissimi, fidei exercitio promptissimi, spe provehente sincerissimi, pace concorditer fixi, omniumque virtutum flore decorati, ad finem usque, cœptum tantæ bonitatis initium, Christo juvante, perducentes, eadem gloriosi fruantur libertate, quam beatus patronus Benedictus omnibus regulæ præcepto subjectis instituit, scilicet ut post abbatis obitum tunc temporis regentis, abbatem ..... ordinent congregatione, quem sibi omnis concors congregatio, sive pars quamvis minima congregationis, salubriori elegerit consilio.

XV.

Qualiter rex abbatem & monachos venerans muniat.

Reges itaque, quicumque nostri fuerint successores, nullam extraneam personam jus tyrannidis super monachos exercentem imponant: ne forte Deus eos damnans, & regno deponat & vita. Electum vero a fratribus Christi vicarium dignanter suscipiant, eumque caritatis igne succensi locupletando venerentur: juvamen, in quantum indiguerit, Christi amore compuncti, alacriter impendant. Mutuo namque confortati juvamine, in nullo a regulæ præceptis discordantes, domini gregem, non mercenarii, sed pastores fidissimi, luporum rictibus eximentes, intrepidi defendant.

XVI.

Qualiter abbas & monachi regem a dæmonum tentatione eripiant.

Abbas autem armis succinctus spiritalibus, monachorum cuneo hinc inde vallatus, charismatum cœlestium rore perfusus, aereas dæmonum expugnans versutias, regem, omnemque sui regiminis clerum, Christo, cujus virtute dimicant, juvante, a rabida hostium persecutione invisibilium solerter spiritus gladio defendens, fidei scuto subtili protegens tutamine, robusto prælians triumpho, miles eripiat imperterritus.

XVII.

Qualiter rex abbatem & monachos ab hominum persecutione defendat.

Rex itidem terrenus, cœlestis castra regis fortissimo

ANNO CHRISTI 966.

mo roborans munimine, armis sæcularibus visibiles expugnans adversarios, hostiumque rabiem sævientium annihilando dejiciens, conditoris sui pascua gregemque solicita inexpugnabilis tueatur custodia, quatenus ad vitæ bravium perveniens, æternis tripudians fruatur bonis, quæ nec oculus videre aliquatenus potuit humanus, nec in hominis cor ullatenus ascendit quæ præparavit Deus diligentibus se.

XVIII.

De monasticæ possessionis libertate.

Sint præfati monasterii rura, omnis monachorum possessio, in rebus magnis vel modicis, internis vel externis, in urbanis vel suburbanis, prædiis, campis, pratis, pascuis, silvis, molendinis, rivulorum cursibus, æterna libertate in Christi nomine ejusque genitricis ditata.

XIX.

Quod nullus sæcularium monasterii possessionem illicite usurpet.

Sæcularium quispiam ausu temerario jus tyrannidis non in Christi cultura præsumptuosus exerceat: non minuet, instigante diabolo, quod sancti Spiritus instinctu tam a me quam a predecessoribus meis, nec non a catholicis utriusque sexus hominibus, largiflua concessum est dapsilitate.

XX.

De benedictione augentium.

Augenti tribuat rerum cunctarum opifex tranquillum vitæ præsentis excursum, longævam instantis temporis * futurum æternæ beatitudinis talionem, sufficientem victualium ubertatem, interminabile prosperitatis augmentum, copiosum virtutum omnium juvamen.

XXI.

De maledictione minuentium.

Minuentem perpetua possideat miseria: in domini maneus persecutione, ejus genitricis sanctorumque omnium incurrat offensam: præsentis vitæ adversitas illi semper eveniat: nulla eis bonitatis accidat prosperitas: omnia ejus peculia inimici astantes diripiant: in futuro autem, æterni miserrimum cum hœdis in sinistra positum damnent cruciatus, si non satisfactione emendaverit congrua quod in domini usurpans detraxit censura.

XXII.

Non habetur hujus tituli caput in manuscripto.

Quibus modis sæcularibus obtemperent, & quod nullus reatus hoc domini privilegium minuere valeat.

Tribus tantummodo causis, sæcularibus obtemperent præceptis, rata videlicet expeditione, pontis, arcisve constructione: alias æterna ditati glorientur libertate. Reatus quidpiam si incitante dæmone seductus vel abbas vel fratrum aliquis fragiliter, quod absit, contraxerit, justitia purgante secundum regulæ preceptum abolitus damnetur, maneatque præfatæ munificentię libertas altithrono per nostram humilitatem oblata, ad monachorum usus gratuite sibi famulantium inviolabilis, æterna libertate jocunda: quia Deus, qui hanc privilegii largifluam donationem, locumque cum universa monachorum familia, juraque omnia sacro subjecta cœnobio possidet, numquam reatum commisit, nec ullo unquam tempore committet. Sit igitur præfata libertas æterna, quia Deus libertatis possessor æternus est.

XXIII.

Deest capitulum, cujus hic titulus.

Quoties & quare in anni circulo hoc fratribus legatur privilegium.

Anno incarnationis dominicæ nongentesimo sexagesimo sexto scripta est hujus privilegii syngrapha, his testibus consentientibus, quorum inferius nomina ordinatim charaxantur.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Edgar, divina largiente gratia, Anglorum basileus, hoc privilegii donum nostro largiens redemptori, locoque ejus sanctissimo, primus omnium regum, monachorum inibi collegium constituens, manu propria signum hagiæ crucis imprimens confirmavi.

Ego Dunstan Dorobernensis ecclesiæ archiepiscopus, largifluam benevoli regis donationem venerans, crucis signaculo corroboravi.

Ego Eadmund clytos legitimus præfati filius, crucis signaculum, infantuli florens ætate, propria indidi manu.

Ego Edward eodem rege clyto procreatus, præfatam patris munificentiam crucis signo consolidavi.

Ego Ælfthryth legitima præfati regis conjux, mea legatione monachos eodem loco rege annuente constituens, crucem impressi.

Ego Eadgifa prædicti regis ava, hoc opus egregium crucis thaumate consolidavi.

Ego Oscytyl Eboracensis ecclesiæ archiepiscopus firmavi.

Ego Athelwold ecclesię Wintoniensis episcopus, regis gloriosissimi benevolentiam, abbatem mea altum mediocritate, & alumnos quos educavi, illi commendans, crucis signaculo benedixi.

Ego Ælfstan Londoniensis ecclesiæ pontifex consolidavi.

Ego Osulf episcopus confirmavi.
Ego Oswold episcopus consignavi.
Ego Byfehtelm episcopus confirmavi.
Eælfstan episcopus consolidavi.
Ego Eadelm episcopus confirmavi.
Ego Athulf episcopus consignavi.
Ego Urynryge episcopus confirmavi.
Ærewig abbas consolidavi.
Ego Osgar abbas consignavi.
Ego Orobyrihe abbas.
Ego Ælfstan abbas.
Ego Adelgar abbas primus huic loco abbas ordinatus.
Ego Osdgar dux.
Ego Ætheistan dux.
Ego Athelwine dux.
Ego Æthelweard m.
Ego Ælfweard m.
Ego Wulrtan m.

Omnes qui nominatim huic privilegio regis jussu descripti videntur, posteritatis nostræ prosapiam subnixe deposcimus, ut manuum nostrarum vadimonium Christi cruce firmatum nequaquam violantes irritum faciant: si successorum quispiam humilitatis ausu violare præsumpserit, corporis & sanguinis Jesu Christi participatione privatus, perpetua damnatus perditione, anathema sit, nisi divino propitiante respectu ad humilem satisfactionem resipiscens conversus fuerit.

ALIA CHARTA EDGARI REGIS,

QUA NULLOS UNQUAM FUISSE PERHIBET in Wintoniensi hoc cœnobio monachos, ante hos quos ipse jam introduxit e monasterio Abingtoniensi.

ANNUENTE altithroni moderatoris imperio totius Albionis triniatim potitus regimine, non immemor ob hoc mihi recidiva fore concessa, ut his strenue æterna lucrarer: quapropter ego Edgar totius Britanniæ basileus, quasdam villas, ut nominantur, Dunkitone habens, quinq; hydas terræ, & ecclesiam Sueyse, cum viginti octo hydis terræ, & ecclesiam Titlescumbe cum decem hydis terræ, & quam-

ANNO CHRISTI 966.

quamdam ruris portionem, duos videlicet cassatos terræ, loco qui celebri Wynterburna nuncupatur vocabulo, do & concedo in puram & perpetuam eleemosynam novæ Wintoniensi ecclesiæ, B. Petro apostolorum principi dicatæ, necnon S. Edotio, cujus reliquię inibi miraculis clarescunt, cum omnibus utensilibus, pratis videlicet, pascuis, rivulis, æterna largita sint hæreditate perspicuis, ut canonicos qui incorrigibiles perdurarent de ecclesia dicta ejeci, monachos de Abundonie loco substitui. Sint autem prædictæ villæ, rus, mansiones, terræ, rivuli, omni terrenæ servitutis jugo liberæ in perpetuum, tribus exceptis, rata videlicet expeditione, pontis, arcisve restauratione. Si quis autem hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre voluerit, privatus consortio sanctæ Dei ecclesiæ, æternis barathri incendiis lugubris jugiter cum Juda Christi proditore ejusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendaverit congrua quod contra nostrum deliquit decretum.

ANNO CHRISTI 967.

CONCILIUM RAVENNATENSE,

IN CAUSA DISCIPLINÆ ECCLESIASTICÆ

Celebratum anno domini DCCCCLXVII. tempore Joannis papæ XIII.

Dicere debuit Binius Reginonis continuatorem.

DE *hac synodo fit mentio apud Reginonem* * *his verbis*: Anno dominicæ incarn. DCCCCLXVII. Otto imperator natalem domini celebravit: & excepto præfecto urbis, qui aufugerat, tredecim ex majoribus Romanorum, qui authores expulsionis domini Joannis papæ fuerant, suspendio interire jussit. Inde progrediens per Spoletum, Ravennam adiit: ibique pascha celebrans cum domino Joanne papa, plurimos ex Italia & Romania episcopos coadunavit; & habita synodo, multa ad utilitatem sanctæ ecclesiæ adinvenit. Et apostolico Joanni urbem & terram Ravennatium, aliaque complura, multis retro temporibus Romanis pontificibus ablata, reddidit: (*vel potius restitutionem jam ante factam confirmavit*) cumque inde Romam cum magna lætitia remisit.

DIPLOMA JOANNIS PAPÆ XIII.

In Ravennatensi concilio datum: quo Heroldum Salisburgensem archiepiscopum deponit, & excommunicat; Fridericum vero, ejus loco archiepiscopum creat.

Joannes sanctæ Romanæ & apostolicæ ecclesiæ præsul, Omnibus archiepiscopis & episcopis, nostris dilectis in Christo fratribus apud S. synodum Ravennæ nobiscum aggregatis, æternæ beatitudinis gaudia.

SANCTITATI ac dilectioni notum vestræ esse volumus, quod Heroldus dudum Salisburgensis ecclesiæ archiepiscopus, contra canonicam & apostolicam authoritatem nefaria præsumptione post suorum oculorum amissionem videatur sacrum celebrare mysterium; &, quod ridiculum est, pallium gestare solenniter. Hoc namque non ad modicam hæreseos vesaniam attinet, & nobis, omniumque fratrum orthodoxorum prudentiæ debet videri execrabile: præsertim cum ipse pro sua culpa & perfidiæ temeritate exoculatus sit, eo quod ecclesias Dei expoliaverit, thesaurum paganis erogaverit, seseque eis junxerit, in Christianorum necem & deprædationem, contra dominum & piissimum imperatorem suum seniorem rebellis & infidelis extiterit: & proinde a decessoribus nostris sanctæ memoriæ pontificibus omne sacerdotale officium sæpe ei sit interdictum: atque electione & postulatione omnium pene nobilium, Bawariorum scilicet clericorum & laicorum, S. Romana mater ecclesia, suæ authoritatis privilegio Fridericum virum venerabilem & cunctis laudabilem loco ejusdem Heroldi fieri esseque archiepiscopum omnino decreverit. Quapropter itaque nostrorum decessorum authoritatem sequentes, vestræque omnium fraternitatis assensione roborati, ipsius Heroldi hæreticam & temerariam pravitatem amodo ac deinceps damnamus ac penitus confutamus ex vice B. Petri principis apostolorum, necnon omnes sequentes cæcitatem corporis & mentis ejus in tali præsumptione: eique communicantes excommunicamus primo & anathematizamus usque ad plenissimam emendationem. Insuper jam dicto Friderico per authoritatem sedis apostolicę dignissimo archiepiscopo honorem & dignitatem Salzburgensis archiepiscopatus confirmamus, & corroboramus, & universos humilitati ejus allubescentes, benedicimus, & catholicos approbamus. Unde rogantes hortamur sanctitatem vestræ fraternitatis, [a] & in hoc nobiscum pariter assentiatis, & huic nostrę apostolicæ sanctioni vestram confirmationem præbeatis.

a Forte, uti Hard.

Joannes sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ huic sanctioni editæ a me in synodo apud Ravennam subscripsi.

Signum domini Ottonis serenissimi imperatoris.
Rodoaldus patriarcha Aquilegensis ecclesiæ interfui & subscripsi.
Petrus S. Ravennatis ecclesiæ archiepiscopus.
Walpertus S. Mediolanensis ecclesiæ archiepisc.
Lanwardus S. Mindensis ecclesiæ episcopus.
Ockerus S. Spirensis ecclesiæ episcopus.
Windo S. Silvæ candidæ ecclesiæ episcopus, & bibliothecarius apostolicæ sedis.
Martinus S. Sutriensis ecclesiæ episcopus.
Benedictus S. Portuensis ecclesiæ episcopus.
Everardus episcopus Aretinensis.
Sichelmus episcopus Florentinæ.
Petrus episcopus S. Volterrensis ecclesiæ.
Joannes S. Ariminensis ecclesiæ episcopus.
Hubertus ** S. Lunensis ecclesiæ episcopus.
Honestus episcopus S. Perusinæ ecclesiæ.
Petrus S. Camerinæ ecclesiæ.
Ingizo episcopus S. Assisinatæ ecclesiæ.
Leo episcopus S. Asinatæ ecclesiæ.
Joannes episcopus S. Calliensis ecclesiæ.
Ersemarius Anconitanæ ecclesiæ episcopus.
Attingus episcopus Auximanensis ecclesiæ.
Benedictus Humanatæ ecclesiæ episcopus.
Eberardus Esinatæ ecclesiæ episcopus.
Benedictus Fuliginæ ecclesiæ episcopus.
Julianus Lucerniæ ecclesiæ episcopus.
Gregorius Comaclensis ecclesiæ episcopus.
Ruodo S. Cesinatæ ecclesiæ episcopus.
Arnaldus Popiliensis episcopus.
Radaldus Rosiliensis episcopus.
Martinus Mantuanensis episcopus.
Stephanus Ficodensis episcopus.
Joannes Bellunensis episcopus.
Albericus Perusinensis episcopus.
Rodulphus Vicentinus episcopus.

*** Adalbertus*

Æsinatæ

Ge-

ANNO CHRISTI 967.

Gerhardus Farentinæ ecclesiæ episcopus.
Petrus Metaumacuensis episcopus.
Hubertus Parmensis episcopus.
Luizo Cremonensis.
Ermenaldus Regiensis episcopus.
Gorboldus Polonensis episcopus.
Gaudinus Patavensis episcopus.
Arnaldus Tridentinæ ecclesiæ episcopus.
Teuperstus * Feltrensis episcopus.
Zenobius Felsulanus episcopus.
Gothofredus Aquensis episcopus.
Raulo Adensis episcopus.
Luido Glosinensis episcopus.
Adalbertus Bonensis episcopus.
Wido Mutinensis episcopus.
Joannes Imolensis episcopus.
Rathesius Veronensis episcopus.
Antonius Brixensis episcopus.
Udalricus Bergomensis episcopus;
Joannes Jordanensis episcopus.
Aupaldus Novariensis episcopus,
Lupus Spoletinæ ecclesiæ,
Siphiardus Cerensis episcopus.
Rhetarbus Faenensis ecclesiæ episc. subscripsit.

Actum Ravennæ VII. Kal. Maii, per manum Stephani scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ. In mense Aprili, & indictione decima: in præsentia omnium sanctorum episcoporum.

* Teuperstus Feltrensis episcopus.

* INSTITUTIO ARCHI-MARDEBURG. in concilio Ravennatensi.

ANNO incarnationis dominicæ plus minusve nongentesimo sexagesimo septimo, regnante Ottone imperatore Augusto, Christianæ religionis ac divinæ servitutis propagatore solertissimo, ejusdem imperatoris industria, & gratia effulgente Ravennæ in suburbio, in ecclesia beati confessoris episcopi Severi, residentibus domno Joanne summo universali pontifice, & pluribus Italiæ, Germaniæ, ac Galliæ præsulibus, & de diversis ecclesiasticantibus, affatante etiam innumerabili clero & populo. Idem ergo serenissimus imperator Augustus Otto, qui eandem laudem Deo omnipotenti in commune inspexit fuis falutem congregaverat, plurimas Sclavorum nationes ultra flumen Albiæ in confinio Saxoniæ multo & labore & maximis fæpe periculis ad Christum convertit omnibus notum retulit. Et quia eadem & eorum ftabiles erant, qua tuitione, quave conflabia & quotidiana folicitudine in fide corroborari deberent, S. Scriptarum conflabat testagans, ut quod ipfe domnus ftudio Deo amicipaverat, pafforis negligentia ad vomitum redire non fineret. Hujus dignam relationem, & tantum fidei confeffionem S. fynodus congregata aure folicitudini, Deoque in his omnibus gratias agens, tot Sclavorum populos ad Deum nouvelce converfos nunnifi per epifcopos in conveniendis locis, in unaquaque eorum provincia, fecundum populi fi quantitatem, in rationabilem terræ divifionem conflituendos, ad hoc animari atque eruditi pafte cenfuit, & tutum effe judicavit. Ad quod agendum, ut major firmitas, & tutior in epifcopis ordinandis fit opportunitas, archiepifcopum, ad quem negotium fum, & coorroverfum, fi qua orta fuerit, quafi ad caput referre, & difcutere valeant, ea conflitui atque præponi, communi deliberatione, cenfuit; & hoc quo judicio & difcretione, in quo maxima reparandæ, & confirmandæ religionis poft Deum fiducia erat, fieri debere, omnino indicavit. Eft præterea civitas in parochia Halberftadenfis epifcopatui, Magdeburg dicta, in confinio Saxonum, & Sclavorum, in ripa prædicti flumi-

ANNO CHRISTI 967.

Ego Rupertus * fanctæ Feltrenfis eccleiæ epifcopus interfui, & fubfcripfi.
Ego Alberme fanctæ Tarvifianenfis eccleiæ epifcopus interfui, & fubfcripfi.
Ego Gualfinus fanctæ Patavienfis eccleiæ epifcopus interfui, & fubfcripfi.
Abraham S. Frinfingenfis eccleiæ epifc. interfui.
Martinus epif. S. Fr.... epifc.interfui, & fubfc.
Ego Vitoli † epifcopus fanctæ Mutinenfis eccleiæ confenfi, & fubfcripfi.
Rudolfus epifcopus + confenfi, & fubfcripfi.
Elberich † confenfi, & fubfcripfi.
Joannes epifcopus Engubienfis eccleiæ confenfi, & fubfcripfi.
Ego Lizigio epifcopus fanctæ Ordinatæ eccleiæ confenfi, & fubfcripfi.
Joannes epifcopus Callienfis eccleiæ confenfi, & fubfcripfi.
Luto * epifcopus fanctæ Clofenfis eccleiæ confenfi, & fubfcripfi.
Albericus epifcopus fanctæ Pifenfis eccleiæ confenfi, & fubfcripfi.
Ludini epifcopus confenfi, & fubfcripfi.
Hubertus epifcopus fubfcripfit.
Sichelmus fanctæ Florentinæ eccleiæ epifcopus interfui, & fubfcripfi.
Adalbertus S. Bonuntenfis eccleſ. epifc. confenſi.
Amofius epifcopus confenſi.
Joannes Insolenſis eccl. epiſc. interfui, & fubſcr.
Laitegrandus S. Cerenenſis epiſcopus eccleiæ interfui, & fubſcripſi, his ipſe peraſtis Conſtantinopolim redeuntes.
Odericus Bergomenſis epiſc. interfui, & fubſcr.
Grimoaldus fanctæ Rhegienſis eccleiæ epiſcopus interfui, & fubſcripſi.
Antonius Brixienſis epiſc. conſenſi.
Sigulfus epiſcopus Tarvifinus conſenſi, & fubſcripſi.
Sigulfus S. Placentinæ eccl. epiſc. conſenſi, & fubſcr.
Petrus epiſcopus fubſcripſit.

explicit Synodus Ravennatis apud Magdeburgenſis.

G. G. Hæc repræſentavimus ex chron. M. S. Antonymi Saxonis, deſcripto in an. Chriſti 880. cujus hoc fragmentum ad nos tranſiit ex codice eccleſiæ Hildeſienſis olim Alexandro Villhemio S. I. Hiſtorico Meibomius, poſt Wiſchiusii manuſcriptum edidit, hujus archiepiſcopi inſignem narrationem Saxonicos codices hujus archiepiſc. inſignem narrationem Saxonicos codices hujus archiepiſc. inſignem, & eadem fere verba, atque hujus noſtræ; poſſeſſionis, idem finis. Hanc enim ſibi conſtituerat unus ex. Epiſcopatum fuiſſe primum ex Meibomio, apud quem tam ſuppleti, quam quum & in multis mendoſa, Hildeſienſis. Quæ deinde conſtituta ſunt, quamquam pars non ſunt concilii: quia tamen ad integram rei ex concilio conſtituæ notitiam pertinent, ea eadem & codex Hildeſienſis habet.

His ita peractis, Cæſar admodum lætatus, nec minus pro adhuc peragendis Ecclesiæ Dei folliciteus, archiepiſcopum Magdeburgenſem cum epiſcopis bibbae tertio, coram Annone Wormacienſi, & Othwino Hildeſheimenſi epiſc. ſecum tunc forte commorantibus, voluit illum officio epiſcopatus fungi, in ipſa mutatione ſedis ſuæ. Sed impedierunt quidam occulto conſilio, & Imperatori pro hoc ſecreto delato licetæ. Qui dum ſe tenio honore pervarum intelligens minus æquo animo ferret, ac in impediendo tam ſancto propoſito. Imperatori quoque pacto obviare proponeret: ne malitia mutaretur illius, brevi pulſatus valetudine, terrena mutavit cœleſtibus, ſucceſſitque in ipſa ſedis mutatione Herdingius in eadem congregatione nutritus, & electus. Tranſmutata eſt itaque abbatia in monetam ſuburbio ejuſdem civitatis adjacentem, deputatusque ſancto Joanni Baptiſtæ, & adhuc habetur, & ortinam diu fuiſſe cœnobium habetur, famulatum. Monachi quoque ſuccedentibus ſibi clericis reliquerunt in libris, & aliis rebus, plurima ornamenta, quæ ibidem im-

Concil. Generi. Tom. XI.

peciali monere, & propria induſtria fuera ac congregata. Cumque illorum corda de hac migratione non immerito gravaret triſtitia: Cæſar eis pro conſolatione, perdiorum fine hereditatis non parva dona adjeci, & quocumque in loco cum canonicis in una ſtatione conveniant, ipſi dextra in partes ſuprenum locum obtinent conſtituit; ſed & præterea ut recurrente annuatim irruſtationis hujus die, quæ eſt v. Idus Auguſti, id eſt, in vigilia vocationis ſanctæ Laurentii, peditum media proceſſione lugubri ſedem ſuam viſitantes, miſſam celebrent: quo dum apud canonicos, quam & apud monachos ſuppliciter petitum impu ſtuit memoriabilis memoria, cor quoque dilectio jungeret individuo: quatenus ill hos tanquam primos eccleiæ ſuæ patres, ſic & hi illos habitatores præmiſſos habeant. Hæc quæ non diſparitabiles quod membra debent capitæ, quod etiam teſtatur hæredi, pena devotione reſtituant. Sed nec fedelitas adventorum tam prudens conſilium, inque eſt ulnus, bodie quique terre voleati publicum. Erat tunc temporis quidam magni nominis & meriti Adelbertus; qui dudum Treviris ad Sanctum S. Maximini monaſterio abbatiæ, & epiſcopus conſecratus, ſtuc in ſuperioribus partim tractavimus, ad prædicandum Regis fuerat deſtinatus. Sed populus exaſperatus dira fremit, & indomabili corde, expulit illum de finibus ſuis, contemnens evangelium pacis, quia Dei providentia in terra noſtra populus illi cum tremendo exitu ſuæ perditionis requiſitionis.

ANNO DOMINI DCCCCLXX. DCCCLXXIV.

Igitur Imperator prædictum Adelbertum de Wiziberga ſenti dignum, quam interim regebat, aſſumpſum, prædicta, eccleſiæ, per omnia dignum, & probatum, facerdotio promovit, cumque pro paſſio, & privilegio ab apoſtolicis ſede ſalcipiendo, cum literis ſuis ad archiepiſcopatum direxit. Quem Joannes apoſtolicus nominis illius XIII. in ordine vero Romanorum pontificum CXXVI. benigniſſime ſuſcipiens, ſuæque etiam ſtudio gloriaſiſſimi Imperatoris, quod in amplificatione divini cultus habebat, gaudens, ideoque juſtis ejus petitionibus annuens, archiepiſcopatum Magdeburgenſem archiepiſcopatui, ejuſque ſucceſſoribus, decrevit. Dans etiam eidem pallium ad miſſarum ſolennia celebranda, nunus dilectione * commonitus, XV. Kal. Novembr. id eſt, in feſto Omnium Sanctorum, ipſe circumpoſuit, & privilegio apoſtolicæ auctoritatis ſanxit, ac confirmavit, cum ih omni eccleſiaſtico ordine primatum habere omnium eccleſiarum, archiepiſcoporum, qui in Germania ordinati ſunt; in Gallia quoque, ubiconvenit, Magontienſi, Treverenſi archiepiſcopis per omnia honore ſimiliter habito. Crucis ſignaculum ante fe-re, & inter cardinales epiſcopos Romanæ ſedis conſortium habere. Præterea XII. presbyteros, XII. diaconos, XII. ſubdiaconos cardinales, ad monem ſanctæ Romanæ eccleiæ ordinare, qui ad principale altare miniſtrantes quoridie, excepto jejunio, dalmaticis, feſtis vero, ſandaliis interetur: & ut presbyteri & abbates ſanctæ Joannis Baptiſtæ, tunicis indueretur: & ut his exceptis, & epiſc. ſuperſtare in honore beati Mauritii dedicato, nullus ſe præſumat ordinare, quibuſlibet modo arteriaret. Præterea ſtatuit, eum eſſe metropolitanum totius ultra Salam, & Albiam, Sclavorum gentis, tunc ad Deum converſæ, vel converſande, & ut ſecundum deſiderium Imperatoris in his civitatibus, in quibus olim barbari ritus maxima viguit ſuperſtitio, id eſt Cizi, Miſni, Merſeburg, Brandenburg, Haveldergis, Poznani, in hanc domini epiſcopi fundaventer, quorum paſtores, ſecundum canonicam auctoritatem, Magde-

bargensi archiepiscopo fidem & subjectionem debendo, sociarentur. His & aliis, quæ privilegia adhuc inibi conservata testantur, synodali decreto ordinatis, & sub interminatione Dei, & apostolici nominis confirmatis, præfatus archiepiscopus, cum legatis Romanæ ecclesiæ, Widone scilicet episcopo, bibliothecario, & Benedicto cardinali, illum cum Hildwardo Halverstadensi episcopo sedi suæ inthronizarent, dimissus, ad Imperatorem remeavit lætus, quem Imperator nihilominus gaudens, utpote beati desiderii compos, cum literis commendatitiis Magdeburg destinavit. Illuc ergo ex præcepto Imperatoris, episcopi, marchiones, & reliqui Saxoniæ principes convenientes, ipsum honorifice susceperunt, & vocum acclamatione, manuumque elevatione electum, cum præfatis apostolicæ sedis legatis, celebri ritu inthronizaverunt. Adfuit omnis sexus, & ætas gaudentium, fuit prorsus generale tripudium, ubi ad confirmationem sui, idem archiepiscopus in præsentia eorumdem natalem domini secum celebrantium, Bosonem monachum, Merseburgensi; Burchardum, Misnensi; Hugonem, Cizensi ecclesiis, primos episcopos ordinavit: & Adeldagum primum ecclesiæ Magdeburgensi præpositum instituit. Dudo quoque Havelbergensis, & Dudelinus Bramdeburgensis episcopi, primus quidem Moguntino episc. subjecti, sed tunc agente Imperatore a debita sibi obedientia absoluti, Magdeburgensi ecclesiæ, ejusque archiepiscopo cum præfatis confratribus fidem, & subjectionem promisere. Ipse namque felicis memoriæ imperator Otto, erat constructor omnium harum, quas archiepiscopatui subjecerat, episcopalium sedium: nimirum infinitæ hereditatis suæ potissimum cupiens heredem esse Deum, non pauca tamen relinquens successioni filiorum. In tanti ergo talisque solenni pro summi regis exortu celebratione, tum etiam pro nova populi ipsius, vel cultus augmentatione, gaudebat chorus Magdeburgensium a summo principe missum principem, canit frequentia principum, palamque a pastoribus ecclesiæ, laudabili numero hic adauctis, laudatur pastor creator omnium.

☞ OBSERVATIO P. PAGI

ad An. Chr. 967. n. 4. & 5.

Duo concilia Ravennensia sunt hic distinguenda, quorum alterum an. 967. alterum insequenti indictum. De priori tantum loquitur Baronius, & ex eo Collectores Conciliorum, in eoque institutio Archiepiscopatus Magdeburgensis rata habita. In secundo an. 968. celebrato ad finem perductum, quod an. 967. circa Magdeburgensis Archiepiscopatus institutionem inchoatum fuerat. Utriusque Concilii diserta mentio in instrumento de Institutione hujus Archiepiscopatus relato a Labbeo supra, & a Meibomio in fine suarum ad Witichindum notarum pag. 108. sed instrumento a Labbeo recitato a quopiam interpolatore male additus est annus Incarn. 967. qui rectius abest ab exemplari, quo usus est Meibomius; certum enim illud anno tantum sequenti exaratum fuisse, ut ex ejus lectione manifeste liquet. In eo de prima Synodo dicitur. *Habita est Synodus Ravennæ in suburbio in Ecclesia beati Confessoris Episcopi Severi, residentibus domno Joanne summo universali Pontifice, & pluribus Italiæ, Germaniæ, & Galliæ Præsulibus, & de statu Ecclesiæ tractantibus, adstante etiam innumerabili clero & populo.* Otto Augustus sanctam Synodum consuluit, rogans, ut quod ipse summo studio Deo mancipaverat, Pastoris negligentia ad vomitum redire non sineret. Synodus judicavit, tot Sclavorum populos ad Deum noviter conversos ab Archiepiscopo regi, & erudiri oportere. *Placuit igitur omnibus apud prædictam civitatem Magdeburg Archiepiscopalem fieri cathedram, eo quod hæc in confinio Sclavorum, loco videretur opportunior, & in ejus propagatione voluntas Imperatoris esset amplior. Adhæc Imperator precibus, & Dei voluntate commotus sanctæ congregationis decreto paruit, & hoc privilegio Apostolicæ sedis corroborari dignum duxit; quod & actum est, & a summo Pontifice, omnibusque Præsulibus Italiæ Galliæ & Germaniæ, qui aderant, propriis manibus corroboratum. Ceterum quia Præsul Helber stadensis Synodo huic non affuit, causæ clausulam in ejus adventum differre placuit, ut civitatem ipse a debito subjectionis absolveret, & tunc demum privilegium & subscriptio illibata fieret.* Hæc de priori Synodo Ravennensi hoc anno congregata.

De secunda Synodo Ravennensi in præfato instrumento post recitata ex eo verba statim subjicitur: *Eo ergo revoluto anno* (nempe 967.) *& altero dimidio transacto, cum Hattonem Archiepiscopum Mogunciacensem, & Hildivvaldum Episcopum Halberstadensem Ravennam convenire contingeret, sanctissimus Imperator, si bona voluntate commutationem parochiæ Halberstadensis ecclesiæ ad Magdeburgensem fieri vel coram Archiepiscopo Ravennate & episcopis comprovincialibus eos omni dilectioni convenit. Tunc venerabilis Hildevvardus Episcopus in præsentia omnium & prædicti Præsulis Hattonis hoc se pro Deo nullo modo negare & contradicere posse.* Deinde narratur concambium inter Ecclesiam Magdeburgensem, & Halberstadensem in Synodo factum, idque anno 968. post annum nempe & dimidium a priori Synodo, quæ ideo post Pascha habita fuerat. Idem legitur in Chronico Magdeburgensi, in quo etiam dicitur: *Huic etiam concambio Petrus Ravennæ Archiepiscopus, & plurimi Episcoporum Italiæ & Germaniæ subscripsere anno Dom. Incarnationis 968. Indictione XII. imperii autem ipsius domini Ottonis VII. regni vero XXXIV.* sed loco, *regni XXXIV.* legendum *regni* XXXIII. certum enim Ottonem annos Regni ab anno 936. deduxisse. Porro ex Indictione XII. Kalendis Septembris in Italia anno 968. incœpta apparet secundum Concilium Ravennense post illum diem celebratum.

LEGES ECCLESIASTICÆ

REGIS EDGARI UT PER SE HABENTUR IN SAXONICO Libro, a sæcularibus disjunctæ, & a Lambardo versæ.

Ex Tom. I. Concil. Britan.

TITULI CAPITULORUM.

I *De immunitate ecclesiæ, & debitis eidem reddendis.*
II *De censu ecclesiastico, sive primitiis seminum.*
III. *De decimis.*
IV. *De denario in domos singulas imposito.*
V. *De diebus festis, & jejunio.*

LEGES EDGARI REGIS.

LEGES quas Edgarus rex frequenti senatu ad Dei gloriam, regiæ majestatis ornamentum, ac reipublicæ utilitatem sancivit.

I.

Primum, ecclesia Dei jura atque immunitates suas omnes habeto: decimas quisque primariæ (cũi is fuerit subjectus) ecclesiæ, ut ipsum quidem circumducitur aratrum, dato, sive id in prædiis thanorum propriis, sive in terris villicorum fuerit.

II.

Thanus si in terra ex scripto possessa templum habuerit, circum quod fuerit destinatus sepulturæ locus, decimatum suarum trientem unum in id conferre ei integrum esto. Sin circa templum nullus fuerit designatus humationi locus: dato qui est fundi dominus sacerdoti novem partium reliquarum

rum quantulum visum fuerit. Atque ex omni quidem ingenuorum terra, ipsæ seminum primitiæ, primariæ penduntor ecclesiæ.

III.

Quisque fetuum decimas omnes ante pentecosten persolvito: terræ quidem fructuum decimas ante æquinoctium pendito: ipsas autem seminum primitias sub festum divi Martini reddito. Si quis non solverit, pœnas, ut judiciali libro proditum est, dato. Atque si quis decimas, ad eum quem diximus modum, dare noluerit: præpositus regius, illius loci episcopus, & sacerdos conveniunto, atque eo vel invito decimam ecclesiæ cui debeatur, partem, nona ei reliqua facta, reddunto. Quod ad residuas octo partes attinet, quatuor dominus, quatuor episcopus habeto: id quod fiat, sive is fuerit minister regis, sive thani alterius cujuscumque.

IV.

Denarius autem in domos singulas impositus, ante festum divi Petri redditor. Qui tum non solverit, denarium illum ac alios præterea triginta ad Romam comportato, certaque literarum testificatione, domum rediens, se eo detulisse confirmato, ac regi denique centum viginti solidos numerato. Si quis secundo non dederit, denarium illum ac præterea ter denos Romam deferat, regique postquam redierit ducentos solidos dependito. Sin tertio doliquerit, rebus suis omnibus exuitor.

V.

Dies sabbati ab ipsa diei Saturni hora pomeridiana tertia usque in lunaris diei diluculum festus agitor: qui non celebrarit, pœnas in judiciali libro descriptas pendito. Ceteri autem dies, perinde ut fuerint a sacerdote indicti, festi aguntor. Instituta etiam quam religiosissime observantor jejunia.

LEGUM ECCLESIASTICARUM EDGARI REGIS PRISCA VERSIO

I. *De debitis ecclesiæ reddendis.*
II. *De ecclesiis ubi est cæmeterium:*
III. *De terminis decimandi.*
IV. *De nolente decimas dare.*
V. *De non solventibus denarium sancti Petri:*
VI. *De solennitatibus & terminis observandis:*

HOC est, institutum quod Edgarus rex consilio sapientum suorum instituit Deo ad gloriam, & sibi ad regiam dignitatem, & genti suæ ad commodum.

I.

Primum est, ut ecclesiæ Dei, recti sui dignæ sint, & reddatur omnis decimatio ad matrem ecclesiam, cui parochia adjacet de terra thaynorum & villanorum, sicut aratrum peragrabit.

II.

Si quis thaynorum sit qui feodo suo ecclesiam habeat ubi cœmeterium sit, det ei tertiam partem decimæ suæ. Si non sit ibi atrium, det ex suis novem partibus presbytero quod vult, & etiam omne ciricsceatum ad matrem ecclesiam de omni libera domo.

III.

Et omnis decimatio juventutis reddita sit ad pentecosten, & terræ frugum ad æquinoctium, & omne ciricsceatum ad festum sancti Martini, per plenam forisfacturam quam judicialis liber dicit.

IV.

Si quis decimam dare noluerit, sicut diximus, adest præpositus regis & episcopi * sacerdos illius ecclesiæ, & reddat ecclesiæ cui pertinebit decimam suam, & nonam partem dimittant ei qui decimam suam detinuit, & octo partes in duo dividantur, dimidium domino, dimidium episcopo, sit homo regis, sit homo thayni.

* f. & episcopus, & sacerdos, &c.

V.

Et omnis heordpen reddat ad festum sancti Petri: & qui non solvit ad terminum illum, deferat eum Romam, & etiam triginta denarios, & afferat inde significationem quod tantum ibi reddidit. Et cum redierit domum, emendet centum viginti solidos. Et si iterum reddere nolit, deferat eum Romam, & emendationem eamdem. Et cum redierit, emendet centum viginti solidos regi. Ad tertiam vicem, si adhuc non reddiderit, perdat totum quod habebit.

VI.

Et solenne diei dominicæ conservetur ab hora nona sabbati usque ad lucidum diei lunæ, super forisfactura quam liber judiciorum dicit & docet. Et alia festivitas, sicut a sacerdote nunciabitur. Et omne indictum jejunium cum omni devotione servetur.

CANONES EDITI SUB EDGARO REGE, ET AD LEGES SUAS PERTINENTES,

C. ANNUM CHRISTI 697.

Ut in veterrimo manuscripto codice Saxonico collegii corporis Christi Cantabrigiæ reperiuntur, sub hoc frontispicio.

Hæc quæ sequuntur pertinent ad constitutiones Edgari regis, de ordinatorum vivendi formula.

I.

DOCEMUS ut ministri Dei ardentius Deo serviant & ministrent, & pro omni Christiano populo apud Deum intercedant; & ut eorum singuli superioribus suis fideles sint & obedientes, & in communi necessitate unanimes, auxiliumque invicem præstantes coram Deo & hominibus, & ut sæcularibus suis dominis firmi etiam sint & fideles.

II.

Docemus etiam, ut unusquisque alterum honore prosequatur, & ut juniores senioribus obedientiam religiose præbeant & amorem: senioresque juniores suos diligenter instruant.

III.

Docemus etiam, ut ad synodum unamquamque annuo habeantur libri, & vestimenta servitio Dei congruentia: nec non atramentum & pergamena ad eorum constitutiones describendas: triduanusque insuper commeatus.

IV.

Docemus etiam, ut sacerdos quilibet ad synodum veniens clericum suum habeat, & * manupastum suum seu fidelem in ministrum, neminem autem incognitum, aut stultitiæ deditum, & adveniant omnes in fidelitate & timore Dei omnipotentis.

V.

Docemus etiam, ut si mali quid acciderit sacerdoti, vel ei quis injuriam fecerit, synodo referat, suscipiantque omnes ut illatam omnibus, ferantque opem ut emendatio fiat pro arbitrio episcopi.

VI.

Docemus etiam, ut sacerdos faciat synodo innotescere, si quem in parochia sua in Deum reperit contumacem, vel qui grave aliquod peccatum foveat, nec hunc valeat audeatque ob metum sæcularium ad reformationem perducere.

VII.

Docemus etiam, ut inter sacerdotes non sint lites sive jurgia, nec ad arbitrium sæcularium deferantur; sed vel a paribus suis sint composita, vel, si opus fuerit, ad episcopum promoveantur.

VIII.

Docemus etiam, ut nullus sacerdos e propria sua voluntate ecclesiam deserat, cui sive consecratus

Anno Christi 967.

ve benedictus fuerat; sed habeat eam pro legiti- A
ma conjuge.

IX.

Docemus etiam, ut nullus sacerdos his se intromittat quæ ad alium spectant sacerdotem: siquidem nec in sua ecclesia, nec in sua parochia, nec in suo sodalitio seu fraternitate, nec in re alia quapiam ad eumdem pertinente.

X.

Docemus etiam, ut nullus sacerdos alterius schosasticum subtrahat, ejus non impetrata venia ad quem prius pertinuit.

XI.

Docemus etiam, ut sacerdos quilibet ad augendam scientiam opificium discat diligenter.

XII.

Docemus etiam, ut doctus quisque sacerdos fidoctum aliquem non respuat; sed qua poterit operam det, ut doctiorem reddat.

XIII.

Docemus etiam, ut nullus sacerdos clarissimis natalitiis, inferioris stirpis sacerdotem levipendat: recte enim sequenti omnes homines sunt ejusdem genituræ.

XIV.

Docemus etiam, ut sacerdos quilibet bene se gerat, nec mercator sit indebite, nec mercatura. ——

XV.

Docemus etiam, ut sacerdos quilibet baptismum administret quam cito requisitus fuerit: & ut per parochiam suam quolque mensem, ut infantes quosliber intra XXXVII. noctes curent baptizari, & ut nullus ab episcopo confirmari dic nimium detrectarit.

XVI.

Docemus etiam, ut singuli sacerdotes Christianam religionem omni promoveant diligentia, nec visque omnibus gentilium deleant superstitiones. Prohibemus utique fictas ad libitum adorationes, necromantiam, divinationes, incantationes, hominum cultus divinos, & quæ præterea mortales adigunt in varios errores, & in *fruticfrutum ac* *ou ellenum*, variarumque aliarum arborum, saxorum, & rerum multiplicium phantasmata, quæ decipiunt multos quos non debuerunt.

XVII.

Docemus etiam, ut Christiana quisque imbutus fide, liberos suos fide etiam imbuat Christiana: eosdemque doceat *Patrem nostrum & Credo*, id est orationem dominicam, & symbolum apostolicum.

XVIII.

Docemus etiam, ut in fellis diebus unusquisque abstineat a carnibus, seu cæteris gentilium profanis, & a * ludis diabolicis.

* fabulosis vanitatibus.

XIX.

Docemus etiam, ut in die Solis quisque abstineat a mercatura & popularibus comitiis.

XX.

Docemus etiam, ut unusquisque abstineat a fabulis & absurdis lectionibus, quin & a cantilenis turpibus & blasphemiis.

XXI.

Docemus etiam, ut quisque abstineat a contubernio pellicis, & legitimum amplectatur conjugium.

XXII.

Docemus etiam, ut quisque discat *Patrem nostrum & Credo*, priusquam in confessrato lepeltatur cœmeterio, vel idoneus certetur eucharistiæ percipiendæ, propterea quod Christiani non est dignus nomine, qui hæc nolucrit ediscere: nec in baptismo alios valeat e facro levare fonte, nec in confirmatione a manibus episcopi fuscipere, & hæc prius tom calluerit.

XXIII.

Docemus etiam, ut festis diebus, & in jejuniis, A Anno Christi 967.
nulla sic inter homines ultra modum contentio.

XXIV.

Docemus etiam, ut festis diebus & in jejuniis nulla habeatur aut juramentorum aut ordalii (*hoc est forensium examinum*) administratio.

XXV.

Docemus etiam, ut destorum temporibus, & statis jejuniis, conjugatus quilibet ab uxore sua se contineat.

XXVI.

Docemus etiam, ut sacerdotes ecclesias suas omni honorificentia custodiant in divinum ministerium parumque servitium, & in nihilum præterea: nec illic hi permittant quid fupersiui, ne vel ingro, ne vel in proximo. Nullum illic vanilquinm, nihil factum indecore. Non hic inordinatæ compotationis locus, nec vanitatis unquam alicujus. Nec ecclesiæ cœmeterium canis inures, nec porcorum plures quam * quis possit regere. * ecclesiæ.

Sacerdotes ecclesias suas omni honorificentia custodiant in divinum ministerium.

XXVII.

Docemus etiam, ut nemo quid in ecclesia reponat, quod illic habeatur indecorum.

XXVIII.

Docemus etiam, ut in ecclesiarum cœmitiis unusquisque se modestum exhibeat, & orationi incumbat diligenter, non poculis, non luxui deditus.

XXIX.

Docemus etiam, ut nemo quempiam in ecclesia sepelitur, quem non conflat ex vitæ probitate Deo placuisse, & ex eo judicetur hujusmodi sepultura dignus.

XXX.

Docemus etiam, ut nullus sacerdos missam celebret in villa domo quæ non sit ecclesia consecrata, nisi ob extremam alicujus ægritudinem.

XXXI.

Docemus etiam, ut sacerdos ne vel unquam Missam celebret, præterquam super altare consecratum.

XXXII.

Docemus etiam, ut sacerdos nunquam missam celebret sine libro: habeatque igitur ipsum canonem coram oculis, ne aliquin impingat.

XXXIII.

Docemus etiam, ut sacerdos quilibet missam celebrans habeat vestem, quam dicunt corporalem, * fudum lemque insta album fuum, & missalia omnia, prout decet, vestimenta debite contexta.

* fabricatam.

XXXIV.

Docemus etiam, ut unusquisque sacerdos felicite curet ut librum probum habeat, saltem vel fidelioret correctum.

XXXV.

Docemus etiam, ut nullus missalis sacerdos missam solus celebret, ne sic desideretur qui respondeat.

XXXVI.

Docemus etiam, ut nemo non jejunus eucharistiam accipiat, nisi ob nimiam ægritudinem.

XXXVII.

Docemus etiam, ut nullus sacerdos missam scripsis in uno die celebret quam ter ad summum.

XXXVIII.

Docemus etiam, ut sacerdos semper habeat præparatam, prout opus fuerit, eucharistiam, & hanc in pyrritate custodiat, cavcatque ne intereat aut * sin dutius reservata fuerit quam oportuit, & ut naufeam pariat: comburetur tunc in puro igne, condantuque cineres fub altari, & tonsuratus apud Deum componat.

* sin dutius.

Anno Christi 967.

XXXIX. A. LIV. Anno Christi 967.

Docemus etiam, ut nec vel unquam sacerdos adeo temerarius sit, ut missam celebret, nisi omnia habeat ad eucharistiam pertinentia: si scilicet oblationem puram, vinum purum, & aquam purum. Ne illi qui missam occeperit, illorum illi quo deficerato: & ne illi qui turpe aliquid in hoc patraverit: familia enim eft Judæis illis qui acetum & fel commifcuerunt, & per ludibrium poftea Chriflo porrexerunt.

XL.

Docemus etiam, ut ne unquam dignus fit sacerdos miffam celebrare, qui ipfe eucharifiam non percepit: nec in facris ordinibus alium confecret, qui nunquam ipfemet conferatus fuit.

XLI.

Docemus etiam, ut quivis calix quo quis eucharifiam conferaverit, fullis fit; & in lignoo, ne omnino conferatur.

XLII.

Docemus etiam, ut omnia circa altare & ad ecclefiam pertinentia mundiffima fint, & aptiffime concinnata. Indignum nihil hue accedat, fed quod fanctum eft, honorifice reponatur: & femper in ecclefia lumen ardeat, dum miffa decanteiur.

XLIII.

Docemus etiam, ut neuno negligat facratum aliquid: sequam fcilicet benedictum, fal, thus, panem, & hujufmodi cetera.

XLIV.

Docemus etiam, ut altari mulier non appropinquet, dum miffa celebratur.

XLV.

Docemus etiam, ut quis ftatis temporibus campanas pulfet, & ut omnis tunc facerdos cantum fuum horarium in ecclefia fpfallat, Deum in timore invocet fcilicet, & pro omni populo preces fundat.

XLVI.

Docemus etiam, ut nec in ftallis facerdos, nec parochialis aliquis, intra oftium ecclefiæ veniat, vel intra cancellos, abfque fuperiori fuo indumento: nec ad altaris unquam miniflerium abfque veftitu defignato.

XLVII.

Docemus etiam, ut neuno in facris ordinibus conftituto tonfuram alat, nec tonderi pepercam fe permittat, fi Dei benedictionem fperaverit, & fancti Petri, & noftram.

XLVIII.

Docemus etiam, ut in feftivitatibus & jejuniis celebrandis facerdotes omnes fint unanimes, eademque uno & eodem modo indicent populo, ne hunc aliquin in errorem ducant.

XLIX.

Docemus etiam, ut jejunium omne erogatis eleemofynis fit gratius: quifque enim ex devotione erga Deum folicite elargitur eleemofynas, jejunium fuum procul dubio apud Deum reddit complacentius.

L.

Docemus etiam, ut facerdotes in ecclefiæ miniflerio unanimiter operam navent, & in omni ecclefia confimile ftipendium annum mereatur.

LI.

Docemus etiam, ut facerdotes fedulo erudiant juventutem, & ad artificia edifcenda eos pertrahant, futuros utpote in rem ecclefiæ.

LII.

Docemus etiam, ut facerdotes in qualibet die Solis populo prædicent, prebentque fe exemplum bonæ vitæ.

LIII.

Docemus etiam, ut nemo Chriflianus alium gentem fanguinem comedat: *literæ apprimis fequentia, Concil. General. Tom. XI.*

Docemus etiam, ut facerdotes populum inftruant de his quæ de jure Deo funt reddenda. Decimę fcilicet, & ne alie, inter quas & illa primum quæ arctri dicitur eleemofyna, alias circfceatum, & primitiæ fcnjnum intra quindecim noctes a paschatis feflo: fetuum decimæ ante pentecoften: fructuum terræ ante omnium facerdotum celebritatem: nummus Romanus, qui denarius S. Petri dicitur, ad fefum vinculorum ejus: & ecclefiæ cimiterium, id eft primitiæ fenitrum, ad Miffæ Sancti Martini celebrationem, id eft tertio Idnum Novembris, folvantur.

LV.

Docemus etiam, ut facerdotes ita diftribuant populi elecmofynas, ut & Deum reddant magis propitium, & populum ad elecmofynas procliviorem.

LVI.

Docemus etiam, ut facerdotes pfalmos canant, eum datas diftribuent eleemofynas, horcentuque pauperes, ut pro populo qui bas dabant folicite interedant.

LVII.

Docemus etiam, ut facerdotes ipfi ebrietatem caveant, alifique perhibeant ftudiofius cavendam:

LVIII.

Docemus etiam, ut nullus facerdos aut poeta fit, aut ullatenus hiftrio, five ut libi placeat, five ut aut ullatenus hiftrio, five ut libi placeat, five ut aut ullatenus hiftrio, five ut libi placeat, five ut

Anno Christi 967.

DE CONFESSIONE.

I.

Modus confitendi.

Quando aliquis voluerit confessionem facere peccatorum suorum, viriliter agat, & non erubescat confiteri scelera & facinora, se accusando: quia inde venit indulgentia, & quia sine confessione nulla est venia: confessio enim sanat, confessio justificat.

Magna hic lacuna sive spatium ἄγραφον in manuscripto codice, cui cetera alias inserturus videbatur scriba.

Præveniat hunc famulum tuum, quæso Domine, misericordia tua, ut omnes iniquitates ejus celeri indulgentia deleantur: per Jesum Christum Dominum nostrum.

Exaudi, quæso Domine, supplicum preces clamantium ad te, quæso Domine.

II.

Officium confessarii.

Hoc illi serio cogitandum est, qui hominum animabus medicus constituitur, ut eorum noverit actiones: eas scilicet recte ut discriminet, rectamque teneat in censura singulis imponenda rationem. Utcumque res se habuerit, ne præjudicet peccatorem medicus, nec in desperationem eum adigat. Cum vero quis peccata sua confiteri voluerit, exaudiet eum primo comiter, quænam sit hæc sua intentio, & utrum velit & possit ea quæ patraverit humiliter confiteri, & reatus suos quoscumque perscrutari.

III.

Interroga ipsum de sui ipsius moribus: extorque scelera, & quæ fecit propone omnia: sed hoc tecum semper recognoscens, ut uno eodemque modo nunquam judicabis divites & pauperes, liberos & servos, seniores & juvenes, firmos & infirmos, humiles & superbos, fortes & debiles; ordinatos & seculares.

Judex prudens prudenter distinguet de facto; quod videlicet, quomodo, ubi, & quando sit perpetratum. Et quamvis nullo loco seu tempore licitum sit peccatum: festis tamen diebus, & in jejunii temporibus, festivisque locis, cautius quisque ab hoc tenetur abstinere. Quanto etiam quis potentior est, & majoris dignitatis, tanto gravius pro peccatis coram Deo & hominibus corrigendus est. Forti enim atque debili non imponetur onus simile, nec infirmo quidem prout firmo: sed prudenti inter istos moderamine distinguendum est.

IV.

Fidei symbolum.

Post hæc assurgat humillime pœnitens ad confessionem suam, & primo dicat: Credo in Dominum Patrem altissimum, rerum omnium gubernatorem: & in Filium, & in Spiritum sanctum: & credo esse vitam post mortem. Et credo me resurrecturum in die judicii: & credo me per potentiam Dei, & ipsius misericordiam, hisce omnibus dignum fore.

V.

Post hæc lugenti animo confessionem suam suo confessario humillime referat, & conquiniscens dicat suppliciter in hunc modum:

Confessionis forma.

Confiteor Deo omnipotenti & confessario meo spirituali medico, omnia peccata quæ malorum spirituum inquinamento unquam perpetravi, sive in facto, sive in cognitione, sive cum masculis, sive cum fœminis, aliave creatura, sive secundum naturam, sive contra naturam.

VI.

Confiteor ingluviem ciborum & mane & vesperi. Confiteor omnimodam avaritiam, & invidiam, & detrectationem, & bilingue vitium, mendacitatem, & inanem jactantiam, & vaniloquium, prodigalitatem impiam, & cujusque generis fastum, qui effrenato huic corpori meo aliqualiter acciderit. Confiteor me frequentius fuisse peccati authorem, peccati fautorem, peccati conscium, & peccati doctorem.

VII.

Confiteor animo meo perpetratum homicidium, perjuria, seditionem, superbiam, & neglectum præceptorum Dei. Confiteor omnia quæ oculis nunquam viderim, vel concupiscendo, vel vituperando indebite: etiam omnia quæ vel auribus audiverim vana & superflua, vel ore meo locutus fuerim.

Confiteor etiam corporis mei peccata omnia, cutis, carnis, ossium & nervorum, renum & cartilaginum, linguæ & labiorum, faucium, dentium, & cæsariei, medullæ, & rei cujusque alterius, quæ vel mollis est vel dura, humida vel sicca. Confiteor baptismum meum me pejus observasse, quam Domino meo sum pollicitus, professionemque qua tenebar in Dei & sanctorum suorum laudem custodire, & in mei ipsius salutem æternam. Confiteor me horas meas canonicas sæpius neglexisse, sepiusque pejerans Domini vitam & nomen ejus in vanum accepisse.

IX.

Rogo & obtestor Dominum meum pro his omnibus remissionem, ut in me nunquam ex insidiis prævaleat diabolus, ne forte moriar absque confessione, & peccatorum meorum emendatione, sicut hodie confessus sum omnia mea peccata coram Domino nostro salvatore Christo, qui cœlum & terram moderatur, & coram sacro isto altari, & reliquiis istis, & coram confessario meo & Domini missali sacerdote: & sicut puram edidi & veracem confessionem, & prompti sum animi corrigere omnia peccata mea, & qua possim sedulitate ea semper postea declinare.

X.

Et tu, Jesu Christe salvator mi, miserere animæ meæ, & remitte, precor, deletoque peccata mea & transgressiones meas, quæ vel olim vel recentius unquam perpetravi; & ducas me in sublime regnum tuum, ut illic verser cum electis & sanctis tuis absque fine & in æternum. Nunc & te humiliter obsecro, sacerdos Domini, ut tu mihi testis sis in die judicii, ut nullam in me potestatem habeat diabolus, & ut tu apud Dominum mihi sis causidicus, ut peccata mea, & transgressiones commissas corrigam, & ab ejusmodi aliis committendis desistam. Ad hoc præstandum adjuvet me dominus ille qui vivit & regnat absque termino in æternum. Amen.

MODUS IMPONENDI POENITENTIAM.

I.

Si quis senex vel juvenis, dives vel pauper, sanus vel infirmus, alteriusve alicujus ordinis, invitus peccaverit: non ita accipiendum est, tanquam voluntarie fecisset, vel ex industria. Si quis etiam necessitate coactus mali quidpiam perpetraverit: ex hoc ipso quod necessitate coactus perpetravit, veniam & censuram mitiorem semper mereatur.

II.

Caute distinguendum est de quolibet facto, Dei atque hominum causa.

Hæc ministeria observanutr in partibus trasmarinis.

III.

Omnis episcopus sedem suam episcopalem capessat in die illa Mercurii, quæ caput jejunii appellatur: & tunc ad eum veniat unusquisque illius diœcesis qui capitali laborat crimine: & cum hoc confessum fuerit, docebit eum confessarius pœnitentiam juxta rationem cujuslibet reatus sui. Dignus vero si quis sit sententia graviori, separabit eum ab ecclesiastica communione: concedet tamen & hortabitur, ut negotia sua necessaria exequatur, & sic demum impetrata venia domum redeat.

Anno Christi 967

IV.

Post hæc etiam in die Jovis, paschatis festum præcedentis, convocantur omnes utique ad eumdem locum: decantansque super eos episcopus hymnorum aliquid, absolutionem eis cedit, & revertendi domum cum benedictione concedit veniam. Hoc ab omnibus Christianis observandum est.

V.

Verumtamen debet sacerdos, puta parochialis, diligentius indagare, quali contritione, & quali insuper perfectione vel plenitudine, impositam sibi pœnitentiam unusquisque perimpleverit; & secundum hanc, remissionem exhibere.

VI.

Si laicus alium sine causa occiderit, pane & aqua septem jejunet annos, & eorumdem quatuor prout confessarius suus instituerit. Emensa vero septennali illa pœnitentia, scelus tamen semper lugeat omni qua poterit industria: propterea quod incognitum est hominibus qualiter apud Deum valuit ejus pœnitentia.

VII.

Qui alterum voluerat occidisse, & implere nequierat desiderium, annos tres jejunet, unum scilicet pane & aqua, eorumque duos prout confessarius suus ipsi imposuerit.

VIII.

Si laicus alium * invitus occiderit, tres annos jejunato, unum pane & aqua, & eorum duos ut confessarius ejus indicaverit, & transgressiones suas semper deplorato.

* vel volens.

IX.

Si fuerit subdiaconus, jejunet sex annos.

Si fuerit diaconus, jejunet septem annos.

Si fuerit missalis sacerdos, jejunet decem annos: & episcopus duodecim annos: & semper lugeat.

X.

Si quis filium suum ita castiget ut inde moriatur, licet contra voluntatem suam, jejunato quinque annos pane & aqua, ut supra.

XI.

Si episcopus, vel missalis sacerdos, aliquem occiderit, amittat ordinis sui dignitatem, & pœnitentiam semper agat.

XII.

Si mulier infantem aut in utero suo necaverit, aut cum jam in lucem ediderit, sive potione adhibita, sive re alia quacumque ejusmodi: jejunato decem annos, tres videlicet in pane & aqua, & septem reliquos prout confessarius suus per misericordiam imposuerit, factumque semper defleat.

XIII.

Si quis * *ahte* suum sine causa in furore suo occiderit, tres annos jejunato.

* *ahte*, id est, pecunia, possessio, pecus, & forte mancipium.

XIV.

Si uxorem ex impia aliqua zelotypia maritus verberaverit, & illa inde moriatur insons: jejunet tamen annos tres, & ipsius nequitiam semper defleat.

XV.

Si quis seipsum sponte interfecerit, sive mucrone aliquo, sive diabolica alia instigatione: nulli licitum est pro istiusmodi missam decantare, nec cum psalmodia corpus ejus terræ tradere, nec honesta positum sepultura humo condere. Illud idem judicium in eum exequendum est, qui flagitii causa vitam tormentis finierit, latro siquidem, & homicida, & domini sui proditor.

XVI.

Si quis viginti * annos natus, se cum bestia coinquinaverit, vel masculus cum masculo, jejunet annos quindecim: & si uxorem habeat, fueritque ipse quadraginta annorum ætatis, & tale quid fecerit, abstineat jam, & jejunet totius vitæ spatio; nec præsumat, donec moriturus sit, corpus domini suscipere. Juvenis & insipiens acriter flagellabuntur, qui simile quidpiam perpetraverint.

* Sax. hiemes.

XVII.

Quisquis conjugium fregerit, sive uxor, sive maritus, tres dies in qualibet hebdomada pane & aqua per septennium jejunato.

XVIII.

Quisquis uxorem suam repudiat, & aliam ducit, conjugium solvit. Non enim abjiciat quisquam (vitæ aut mortis intuitu) eorum quidpiam quæ jure debito ad Christianos pertinent: nec sepeliatur ille, qui hoc facit, inter Christiano.; & de uxore idem fiat. Propinqui etiam qui his aderant à consilio, eadem plectantur sententia, ni citius resipiscant, & diligenter emendent.

XIX.

Si quis uxorem habeat, & etiam concubinam, nihil ei Christianorum jurium præbeat sacerdos aliquis, nisi pœnitens redeat ad emendationem: eademque illi lex esto, fueritne femina sive conjugata, sive concubina.

XX.

Si conjugatus quispiam cum legitima alterius uxore adulterium patraverit, vel uxor ipsa cum legitimo alterius marito, jejunet uterque septem annos; tres nimirum in pane & aqua, & quatuor reliquos prout docuerit confessarius: lugeat autem transgressiones suas quoad mortem.

XXI.

Si mulier aliqua duos sibi accipiat fratres in conjugium, alterum scilicet post alterum: judicio sint obnoxii, & insistant pœnitentiæ, usquedum vixerint, solertissime, prout instruxerit ipsorum confessarius: morientibus demum debita Christianorum * obsequia sacerdos illis conferat; si & hoc promiserint, se diutius acturos fuisse pœnitentiam, si diutius eis vivere contigisset.

* alias behelbi, id est, viaticum & unctionem.

XXII.

Si quis in impii alicujus peccati exercitio per totius vitæ suæ spatium manserit absque omni resipiscentia, nescimus quid huic consilii excogitemus, nisi quod ad Dei pertineat judicium: & absolvi non poterit.

XXIII.

Si quæ mulier viro desponsata sit, non licet alteri hanc abducere: si quis hoc fecerit, sit excommunicatus.

XXIV.

Si quis nuptam aut virginem invitam dolo rapuerit ad illicitum concubitum, anathema sit.

XXV.

Si quis suis illecebris alterius [b] pedissequam stupri causa seducat, & cum eadem invita concumbat; si ordinatus sit, amittat ordinis dignitatem, sin vero laicus, totius rei Christianæ communione careat.

[b] vel servam, ancillam.

XXVI.

Si quæ virgo desponsata sit, & ante nuptias consummatas captiva fiat, vel ex alia occasione ab illo cui despondebatur elongata, & contingat postea ut ipsa in conspectum sponsi sui veniat: data jam tum venia possunt ii coire, propterea quod hæc ab illo invita aberat.

XXVII.

Si fœmina ordinem religiosum susceperit, & postea ad mundanas rediens vanitates, familiæ susceperit

perit administrationem; cogitans apud se, ut e facultatibus suis Deo a quo declinavit satisfaciat: hoc omnino nihil est, ni peccatorum etiam declinet consuetudinem, & ad Christum redeat, vitam suam instituat, ut confessarius suus docuerit, & transgressionem semper corrigat studiose.

XXVIII.

Si missalis sacerdos, sive monachus hominem occiderit, ordinis amittat dignitatem, & jejunet decem annos, scilicet quinque annos pane & aqua, & per alterum quinquennium tres dies in qualibet septimana, in reliquis autem cibo fruatur: & donec vixerit, crimen lugeat diligenter.

Diaconus octo annos pane & aqua, & reliqua ut supra.

Clericus sex annos, unde quatuor pane & aqua.

Laicus quinque annos, tres pane, & aqua, ut supra.

XXIX.

Si quis ordinatum occiderit, aut sui ipsius proximum cognatum, dimittat terras suas & facultates, & fiat ei ut papa instituerit, & præterea defleat.

XXX.

Si missalis sacerdos, sive monachus, lascivum coitum concupiscat, vel conjugium violaverit, jejunet decem annos, & semper defleat: diaconus septem, clericus sex, laicus quinque. Ita fiat.

XXXI.

Si missalis sacerdos, sive monachus, vel diaconus, legitimam uxorem habuit priusquam ordinem induerat, & relicta ea sacros ordines ingrediatur, postea tamen libidine pruriens eam denuo clam susceperit: jejunet eorum quilibet tanquam pro homicidio, & lugeat insuper vehementius.

XXXII.

Si missalis sacerdos, vel monachus, vel diaconus, vel laicus, vel clericus, cum moniali fornicaverit, jejunet quilibet prout ordini suo convenit, tanquam pro homicidio; & quoad vixerit, a carne abstineat. Monialis autem decem annos, sicuti & sacerdos missalis; & semper factum lugeat.

XXXIII.

Si quis cum moniali vellet rem habere, & ipsa abnuerit, jejunet ille propter impiam illam cogitationem annum unum pane & aqua. Si quis cum legitima alterius uxore rem habere vellet, & ipsa noluerit, jejunet ille propter impiam illam cogitationem, annum unum pane & aqua.

XXXIV.

Si quis cum alterius legitima uxore vellet rem habere, & ipsa id noluerit, jejunet ille tres quadragesimas pane & aqua; primam scilicet in æstate, alteram in autumno, & tertiam in hieme.

XXXV.

Si quis velit cum fœmina rem illicitam habere, jejunet quadraginta dies in pane & aqua.

XXXVI.

Si quis alium cum filia deprehenderit, componat reus cum amasia, & jejunet uterque per annum unum in diebus Mercurii & Veneris; ceteris vero, fruantur quovis cibo, præter carnem: & legitimum amplectantur conjugium.

XXXVII.

Si quis cum bestia coeat, jejunet quindecim annos, scilicet octo pane & aqua, & in septem reliquis tres quadragesimas quolibet anno; diebus etiam Mercurii & Veneris, usquedum vixerit: & defleat semper iniquitatem illam.

XXXVIII.

Si quis propria sua voluntate seipsum polluat, jejunet tres annos, & in eorum quolibet quadraginta dies in pane & aqua, & abstineat a carne in unaquaque, excepta die Solis.

XXXIX.

Si quis alium veneficio interfecerit, jejunet septem annos, videlicet tres annos pane & aqua, & in quatuor reliquis tres dies cujuslibet septimanæ pane & aqua, & semper lugeat.

XL.

Si quis alicui morbum intulerit, jejunet tres annos, unum scilicet pane & aqua. Sin vero exinde moriatur, tunc jejunato septem annos, sicut hic adscriptum est, & peccata sua semper lugeat.

XLI.

Si quis veneficio utatur in alterius amore comparando, eique ideo pharmacum misceat, aut philtrum, ad edendum vel bibendum, aut arte utatur necromantica: si laicus sit, jejunet in singulis diebus Mercurii & Veneris per dimidium anni, pane & aqua; ceteris vero diebus cibo fruatur, excepta carne: clericus unum annum, ut supra, tribus diebus in septimana, pane & aqua: diaconus tres annos, ut supra: missalis sacerdos quinque annos; eorumque unum pane & aqua; & per ceteros quatuor, unamquamque diem Veneris pane & aqua; sed & in aliis diebus abstineat a carnibus.

XLII.

Si quis turpiter contra naturam & contra bonam Dei creaturam aliqualiter se inquinaverit, lugeat id quamdiu vixerit quod perpetravit.

XLIII.

Si quis in somno infantulum suum ita compresserit ut moriatur, jejunet tres annos, unum eorum pane & aqua, & in duobus aliis tres dies in qualibet septimana. Sin ex ebrietate acciderit, atrocius vindicator, ut confessarius docuerit; delinquens autem semper lugeat.

XLIV.

Si infans infirmus absque baptismo obierit ethnicus, & hoc ex culpa sacerdotis evenerit, amittat ille ordinationis gradum, & sollicite componat. Et si amicorum negligentia acciderit, jejunent illi tres annos, scilicet pane & aqua, & per duos reliquos, tres dies in hebdomada, & id semper lugeant.

XLV.

Si quis Christianum aliquem infideli vendiderit, indignus sit ut aliquo fruatur christianorum beneficio, nisi e contra eum denuo domum redemerit, quod foris vendiderat. Et si hoc non poterit, distribuat pretium illud Dei omnino gratia, captivumque alium alio pretio liberet, & liberatum dimittat. Ad hoc præterea per triennium integre satisfaciat, prout confessarius suus designaverit. Et si delint ei facultates quibus captivum redimat, gravescat ejus pœnitentia in annos septem integros, & semper defleat.

XLVI.

Si quis multimodis peccatis seipsum valde labefactaverit, & hæc demum relinquere & sollicito corrigere voluerit, declinet ocius ad monasterium, ibidemque Deo semper & hominibus, prout docebitur, inserviat: vel a patria discedat longe, & pœniteat semper donec vixerit; succurretque saltem hic in terra animæ suæ profundissima emendatione quam invenire posset, ut docebitur.

DE SATISFACTIONE.

I.

In hoc confessionis genere valde conduxerit ad peccati expiationem theologi alicujus auxilium, non minus quam in morbi curatione docti cujuspiam medici consilium.

II.

Sæpe peccant homines e propria ipsorum concupiscentia, nec raro per diaboli instigationem. Illud vero formidabile est, quod ecclesiastici toties in Deum peccantes, ordinis sui amittunt dignitatem.

III.

Ad hoc corrigendum, opus est rigida pœnitentia; semper tamen juxta modum ordinis & peccati, ut in canonibus est sancitum. Et debet quilibet hanc ambire totis suis viribus & conatu, incimi etiam cordis ipsius anxietate. Alii pœnitentiam subeant unius anni, alii plurium, sed pro modo semper delictorum. Alii mensis unius, alij plurium mensium, alii unius septimanæ, alii plurium septimanarum, alii unius diei, & alii plurium dierum, & alii quidem omnium dierum totius vitæ ipsorum.

IV.

Oportet medicum qui integre sanabit gravia vulnera, exquisita habere medicamenta. Nulla autem adeo gravia sunt vulnera, ut peccati illa: hæc enim vulnera adigunt in æternam mortem, ni confitendo, resipiscendo, & satisfaciendo, sanata extiterint.

V.

Possunt igitur & vir & fœmina medici esse, qui curent hæc vulnera, Primum, fovendum est vulnus pio consilio: deinde emulgenda sanies venenosa, quæ putrescit interius: hoc est, ut confessione primum se purget.

VI.

Delebit unusquisque peccata sua, qui cum confessione salutiferam amplectitur doctrinam, non minus quam letalem ille morbum, qui salutarem percipit a medico potionem.

VII.

Non potest medicus quispiam morbo aut vulneri recte mederi, donec exhausta fuerit sanies illa venenosa quæ putrescit interius: nec quis unquam pœnitentiam illum recte doceat, qui confiteri renuit: nec sine confessione peccatorum cedere absolutionem, sicuti nec recte posset sanari qui mortiferum quid exhauserit, ni venenosus ejus expellatur impetus.

VIII.

Peracta confessione posset quis per pœnitentiam, Dei misericordiam cito consequi, si hanc ex intimo suo corde fecerit, deploretque insuper, se a diabolo seductum, iniquitates suas perpetrasse.

IX.

Hujusmodi etiam confessioni valde conducit prudens emendatio, ut curatio morbi bono medico. De operibus etiam cujusque potest confessarius secundum canones inquirere, & moderari juxta vires & facultates confitentium, prout sentiat cordis uniuscujusque compunctionem & solicitudinem.

X.

Pœnitentiæ judicia.

Profunda illa pœnitentia est, cum laicus deponat arma, & peregrinetur longe lateque nudus pedes: qui bis non pernoctatur loco uno: qui jejunat multum, & vigilat: qui dies & noctes ardenter orat, & non invitus semet conterit: & qui adeo est incultus, ut nec crines nec ungues ferro tetigit.

XI.

Qui nec balneum intrat calidum, nec cubile molle, nec carnem gustat, nec quid e potibus quod faciat ebrium: qui ecclesiam non ingreditur, sed tamen loca sancta quærit fervidus, & peccata confessus intercessionem rogat: qui neminem osculatur, semper autem reatus suos acerrime deplorat.

XII.

Propitius sibi agit qui in hunc modum se præjudicat; & felix hic quidem, licet nihilo magis invigilet, quam ut plene se corrigat. Nemo enim per terrarum orbem gravis adeo unquam peccator extitit, quin apud Deum componat, si hoc ardentius aggrediatur.

XIII.

Peccatorum apud Deum compositiones fiunt variis modis, & ad eorum solutionem plurimum conducunt eleemosynæ.

XIV.

Cui ad hoc facultas suppetat, ecclesias ædificet in laudem Dei: & si præterea valeat, adjiciat prædia, & introducat juvenes qui pro ipso sacrum præstent servitium, & quotidie Deo celebrent ministerio. Instauret etiam pro facultate sua ecclesiam Dei, & vias publicas; aquis inviis adjungat pontes, etiam & cœnosis locis. Distribuat Dei gratia id quod habet, & maxima qua possit diligentia. Egenis assidue subveniat, viduis, orphanis, & peregrinis. Servum suum proprium manumittat, redimatque ab aliis suos servos manumittendos, pauperem præsertim bello captum: inopesque pascat atque vestiat: tectum, focum, balneum, & grabatum eis præbeat: & in sui ipsius necessitatem, ubique locorum comparat intercessionem ex missis & psalmis decantandis; & seipsum in devotione erga dominum Deum suum castiget valde acriter, per abstinentiam a cibo potuque, & ab aliis quibuscumque corporis cupiditatibus.

XV.

Cuicumque autem minus suppetat facultatum, operam quam enixius possit dato, ut in devotione erga Deum decimas reddat ex omnibus quæ possidet: examinet seipsum toties quoties poterit, & cum eleemosynis suis crebro visitet ecclesias, & loca sancta luminibus salutet. Et præbeat hospitium, edulium, & protectionem quibus opus fuerit; focum etiam & alimentum quodlibet, lectum, & balneum; & curet vestiendum adjuvandumque pauperem, quoad poterit.

XVI.

Ex amore Dei ægros animo & ægrotos visitet; mortuos sepeliat: provolutus sæpe in occulto super genua, sæpe super terram prostratus & extensus, jejunet, vigilet, oret noctes atque dies solertissime. Qui minoris adhuc potestatis est ad hæc omnia perimplenda, faciat tamen quantum poterit & enixius. Conterat jam labore corpus suum adversus libidinem, si quando per mollitiem & libidinem diabolo complacuerit. Jejunando nunc peccatum corrigat, quod per ingluviem prius perpetraverat. Evigilet etiam & laboret, si quando e contrario somnolentus fuerit & acediæ deditus, cum sic minime debuisset, vel quod alias supra modum evigilasset inutiliter. Affligat se frigore & rigenti balneo, propter æstum illum quo in libidinis usquam rapiebatur vitium. Si ipse alicubi injuste alium offenderit, satisfaciat solicite: & si quis ipsum offenderit, pacate ferat, in quantum poterit, contra peccata illa quæ in semeptipso ex diaboli semine adoleverint. Et si quempiam de via seduxerit, ut sibimetipsi lucri quidpiam inferret, reducat eum diligenter in rectam viam: hoc est quod volo. Si quempiam ad peccandum provocaverit, faciat illi quod est necessarium: reducat scilicet a peccatis, & conducat denuo in viam rectam. Qui alium a peccando solicite dehortatur, sui ipsius peccata leviora reddit.

XVII.

Hoc idem judicium potest quisque confessarii sui consilio sibimet inferre, qui constanti animo sua vult abrumpere peccata, eademque corrigere. Distribuat scilicet ob amorem Dei omnia quæ habet,

ber, deferat cum eisdem terras, patrium, & manda hujus omnia deridebatur, & domino suo nodes discipuæ ferrent, nitaturque omnibus quibus potest nervis contra proprias suas cupiditates per torius vitæ sui extentionem. Quid huic denique refert? Siquidem at alios exhortando sibi aggregat in pectoris studium, modis quibus possit exactissimis.

Hic in sequentibus dicetur, quonam modo egrotus quis poterit indictum pœnitentiam redimere.

XVIII.

Quisque poterit unius diei jejunium unico denario redimere. Potest etiam unius hebdomadæ diei jejunium decuntis & vigiliæ plenitis redimere. Potest etiam quisque duodecim mensium jejunium triginta solidis redimere: vel unum aliquem liberando tanti æstimatum: & pro unius diei jejunio decantet vir illi locis vicibus, *Beati*: & *locis vicibus*, *Pater noster*. Et pro unius diei jejunio genuflectat homo ille, & ad terram le inclinet fexaginta vicibus, dicens: *Pater noster*. Possit etiam quis unius diei jejunium abolvere, si in oratione sectipsum per omnia membra sua Deo extendat, vera contritione & fide recta, & quindecim vicibus cantet, *Miserere mei Deus*: & quindecim etiam vicibus, *Pater noster*. Jam tum concedatur illi totius diei peccatorum allevatio.

XIX.

Septenne jejunium potest quis in anno uno absolvere, si quidem cantaverit psalteri psalmos, tridenque octie, & quinquaginta velperæ. Unica etiam missa potest quis absolvere duodecim dierum jejunium: & cum decem missis eximatur quantum mensium jejunium: & cum triginta missis potest quis eximere totius anni jejunium, si voluerit ex vero Dei amore pro leipso intercedere, & peccata sua suo confiteri confessario; eademque, prout ei ediverit emendare, & semper postea declinare.

DE MAGNATUM POENITENTIA.

I.

Hoc modo potest vir illustris, & amicis frecus, amicorum ope leniorem reddere suam pœnitentiam. Primum in Dei nomine, & confessarii sui testimonio, manifestet idem, suam reddam esse: & condonet omnibus qui in eum quid peccaverint, D & faciat confessionem suam absque omni omissione peccatorum; posseatusque reclipiscentiam, & discipiat pœnitentiam cum multo gemitu.

II.

Deponat tunc arma sua & inutilia quæque rapta, & accepto sibi in manum scipione, vadat dili-

ORATIO EDGARI REGIS

AD DUNSTANUM ARCHIEPISCOPUM CANTUARIÆ,

Ofwaldum VVigornæ, & Ethelwaldum VVentanæ, episcopos.

In qua clericorum conjugatorum enumerat vitia, ejusdemque decretis, & introducendis monachos. Curam rei his demandat episcopis regia fultis authoritate.

QUONIAM magnificavit misericordiam suam dominus facere nobiscum: dignum est, & patres reverendissimi, ut innumeris illius beneficiis, dignis respondeamus operibus. Neque enim in gladio nostro posseditmus terram, & brachium nostrum non servavit nos, sed dextra ejus, & brachium sanctum ejus, quoniam complacuit illi in nobis. Justum proinde est, ut qui omnia largiente sub pedibus nostris, subjiciamus illi & ge-

ANNO CHRISTI 963. genter nodus pedes: laneis utatur, vel cilitio: & non irreet lectum, sed in cafa pernet. Facitat hoc, dum septem completeret annorum numerus. Peracta per tridium hunc in modum: sumatque libi in auxilium duodecim focios: jejunent tres dies pane, & crudis olerabus, & aqua; & acquirat præteres aquæ potentr, ad opus confluentendum, leprosi centum vigenti homines, qui jejunent lingua. Ut illius gratia totum triduum, tres videlicet quisque dies. Sic enim fecit horum quinimum nomenus ad tot jejunia, quot sunt dies in toto septenio.

III.

Cum quis jejunaverit, distribuat fercula, seu edulorum præparationes, quibus ipse fruerer, omnibus Dei pauperibus: & in tribus illis diebus sui jejunii, fuperet mendans quæcumque negotia, duoque & nodes, quoties poterit, orationi petat, & elecmosynario lumine ibidem vigilato foliciæ, & clamet ad Deum peccatorumque excret remissionem: legenti omnino & genibus nitenius. Sæpe etiam se evicndat super figuram crucis, nunc erectus, nunc in terram prostratus. Dicat etiam vir quisque potens lacrymas ab oculis suis fundere fundere, & pectora sua ferire. Peracto etiam in tridio illo tot egenus, quot quoque prorfus valeat. Quarto autem die vestat omnes, eibaque dones & pecunia. Quia & ipse qui hæc agit pœnitentiam, pedum eorum incumbat lotioni: celebretque ea die pro eodem pœnitente tot missæ, quot alia unquam indulta fit comparare quisquam potent, & mille pauperes omnipotenti, ut illi absolvatio: & jam tum fuscipiat eucharistiam, nisi quod ex nimio reatu huc adeo impeditus fit, ut hanc ad hoc non accipiat. Spondeat tamen fe in posterum Dei, quantum poterit, semper operarum voluntatem, omnemque injustitiam, auxiliante Deo, usque vitæ suæ, declinaturum; ita ut perpetuo & præcipue Sabbatinorum die genitæ, & genitalissimo omnino expledat. Cogitate, miniftri Dei, verba & operas ejus foliciter corrigere, ut fic juftitiam omnem exerceat, & ut omnis injuftitiam, quantum poterit, semper deftruat foliciffime. Maxime neceffarium eft, ut is Deo id præftiterit quod vel in minimis eft pollicitus.

IV.

Hæc eft magnatum, & eorum qui amicorum fruuntur multitudine, pœnitentiæ allevatio: fed non datur inopi fic procedere. Oportet igitur a feipfo fortias hanc exigere: & illud quidem eft æquiffimum; ut unufquifque fuas perfe fuat iniquitates, correctionemque fubeat ftudiofe. Scripsum eft enim: *quia unufquifque suus fuum portabit*.

ANNO CHRISTI 963. & neceffaris eorum procurare, ac falui, & quicti, vel pacis conliftere. De quorum omnium moribus ad nos fpeftat examen, fi videtur illud non in Dei obfequium, fed in peffimorum luxuriam impuniri libertatem conferre. Movent vos fortaffe reliquiæ, in quibus inhiftitant; venerandæ alteria, ante quæ intrinfum. Movent vos anteccefforum noftrorum mira devotio, quorum elecmofynis vicinia clericalis abundat. Proavus meus Edwardus, ut fcitis, omnem terram fuam eccleftis & monafteriis decimavit. Sanctæ memoriæ atavus meus Alfredus, ut fcitis, omnia dirarit, nam patrimonio, non fumptibus, non reditibus parcendum putavit. Avus meus fenior Edwardus quantas conaverit eccleftas, pauperibus refovendis non latet. Pater meus, & frater, quibus donarifi Chriftiatteria comulaverint, meminiffe vos decet.

Dunftanus fapientiæ præmium. Pontificum virtutes.

Clericorum vitia.

Monachi in Anglia.

Patrimonium ecclefiæ, propter non Reddita Ionatæ.

Incrementa epifcopi hi gligentia.

Monachi ad viduarum foliciæ.

Regulæ ecclefiaftica.

Regium epiftolium.

Anno Chriftiæ 963.

O patet patrum Dunftane, contemplare quæfo patris mei Edgari, qui alia lucida opifi plaga in cœlo diantes. Audi querulas ejus voces cum quadam pietate ius vots auribus refonantes: Tu mihi, pater Dunftane, tu mihi de confenfu monachorum, & eccleftis delectabilis, confilium falubre dediffi: tu mihi adjutor in omnibus & coopertor extitifti: te quafi paftorem, patrem, & præceptorem amare meus, eorumque meorum cuftodem elegi. Quando jibi non patrui? Quos unquam thefaurus tuis confiliis pretuit. Quas poffeffiones, te præcipiente, non auxi? Si quid pauperibus erogandum exftimabas, præfto fui. Si quid confirendum eccleftis judicabas, non defuifti. Si quid monachis clericisve deeffe quereberis, fuppleri. Æternam dicebas eleemofynam effe, nec aliam ftruduoforem, quam quod monaftcriis eccleftifve laborem, quod Dei fervi fuftententur, & quod fupereft, pauperibus progerur. O pretiofam eleemofynam; & dignam animæ premium! O peccatis noftris falubre remedium! quod a fino Sibylle in peregrinis terris figuram, qui Chriftl ecclefiam noftris atribus fordant) etiam circumfilos fuciferunt? Ubi fpiritus Moyfis, qui cappe vitulo adorandum etiam domeftico fui fanguinis non perpercit? Ubi pugio Phinees facerdotis, qui fornicatorem cum Madianita confodiens, fanctæ hæ æmulatione plavavit iracund? Ubi fpiritus Petri, cujus virtute permitur avaritia, hæreft fimoniace condemnatur?

Mercatura ad Ædificia.

Æmulationi, o facerdotes, æmulamini vias dominini, & juftitiæ Dei noftri. Tempus infurgendi contra eos qui diffiparunt legem Dei. Ego Conftantini, vos Petri, gladium habetis in manibus. Jungamus dexeras: gladius gladio copulemus, ut ejeiamur extra caftra leprofi, ut purgetur fanctuarium dominì, & miniftrent in templo fili Levi, qui dixit patri & matri, nefcio vos,

Epiftoli

CONCILIUM ANGLICUM

A DUNSTANO ARCHIEPISCOPO CANTUARIÆ

adverfus clericos conjugatos celebratum,

In quo monachatus promovetur: eamet ejusdem propterea ob inceftas nuptias publicam agit panitentiam. Reformat vos abbtes Edgari regis eum votivis vinctum conciliis, & injunfta ei penitentia feptennalis.

HOjus comitii occafionem subinde dilla fam Edgari regis matris, & indulta patrem amborum. Anual. par. tit. 2. & 3. Matth. Weftm. Vrsperg. in hoc anno 963.

rit copia, de qua fic Hovedenus: Anno 963. rex Angliorum pacificus Eadgarus fancto Dunftano Dorobernenfis, & beato Oswaldo Wigornenfis, & fancto Ethelwaldo Wintonienfis eccleiæ epifco-

E pis percepit ut expulfis clericis, in majoribus monafteriis per Mercium conftructis monachos collocarent. Unde fanctus Oswaldus fui voti compos effectus, clericos Wintonienfis eccleiæ monachalem habitum fufcipere renuentes de monafterio expulit; confentientes vero huic, ipfe anti-

ftes

ANNO CHRISTI 969.

stes monachizavit, eisque Wilsinum magnæ religionis virum loco decani præfecit.

Surius item & Baronius.

De ipso autem concilio sic Osbernus præcentor Cantuariensis, qui floruit anno domini 1074. *& hunc secutus Joannes Capgravus.* Per idem tempus (*intellige sub quinquennio annum* 974. *præcedenti*) authoritate Joannis papæ Dunstanus archiepiscopus, coacto generali concilio, statuit, & decreto firmavit, ut canonici omnes, presbyteri, diaconi, subdiaconi, aut caste viverent, aut ecclesias, quas tenebant, dimitterent. Habebat autem regem Edgarum in hoc negotio fidelem adjutorem, & firmum defensorem. Hujus enim decreti executio Oswaldo Wigornensi, & Ethelwoldo Wintoniensi episcopis commissa est. B. ergo Oswaldus septem monasteria in sua diœcesi, ejectis clericis insolenter viventibus, construxit, & monachos introduxit, & abbates eis præfecit, *&c. Addit præterea post aliquot Osbernus:* in aliis etiam Angliæ locis insignes ecclesias B. Oswaldus ob eamdem causam, ejectis clericis, monasticæ institutionis viris tradidit; puta ecclesiam sancti Albani, sanctæ Æthelredæ virginis in Eli, & eam quæ apud Beamfledam honorabilis habebatur. In ecclesia sancti Albani Elfricum abbatem, in ecclesia Eliensi Brithnotum, in Beamfledensi Gotmannum. Quæ vero monasteria constituit, ea invisere solebat, & tum sermone, tum opere, ea quæ ad animarum salutem pertinerent, illis paterno affectu ministrare. Porro monasterio in Ramesciæ Abbo Floriacensem monachum degere voluit, morum sanctitate præclarum; & literis egregie eruditum, ut monachos doceret, scholis præesset, & tum regularem sive monasticam disciplinam, tum literarum scientiam promoveret. Is Abbo Dunstani hortatu, beati Edmundi regis & martyris passionem accurate conscripsit. Tandem Floriacum reversus, & abbas effectus, a suis monachis occisus est. *Hæc in actis sancti Osvvaldi habentur, juxta Baronium, qui ad historiam Edgari regis claustralem virginem vi comprimentis jam deflectens, semet ad præmissa demum recipit, & ex Osberno (quem Osbertum vocat) ita pergit.*

S. Ethelwoldus corrector incontinentium clericorum.

Præsidebat ea tempestate Wentanæ ecclesiæ Ethelwoldus vir eximiæ sanctitatis, & educatione patris Dunstani non parum insignis. Hic cognita de canonicis ecclesiæ suæ, quod nimium sæculares existebant, voluntate Dunstani, monuit eos semel & sæpius, mores & actus mutare, ᵃ correctionis vitæ semitas relictis fœminis arripere. At in præsentiarum quidem id sibi possibile esse negantes, voce corvina semper in crastinum correctionem sui pollicebantur. Quod ipse gnarus non diu sustinuit: paratis namque quamplurimis monachorum cucullis, die quo communio, Servite domino in timore, cantabatur, chorum intravit, vestes quas paraverat secum deferri faciens. Et projectis illis in medium, canonicis ait:

a *Forte correctionis. Hard.*

Animadvertistis quid modo cantaveritis? Animadvertimus, inquiunt. Igitur, inquit, si servire domino in timore; & ei vultis exultare cum tremore, apprehendite disciplinam, vestem scilicet monachalem, ne pereatis, sicut cantastis, de via justa. Ad quod illi obstupefacti, more solito inducias petunt: id se facturos in futuro promittunt. Tunc ille: Mihi credite, amplius non credam huic vestræ responsioni corvinæ. Sed aut disciplinam in præsenti apprehendetis, aut loci istius beneficiis & conversationi, hinc eliminati, jamjam cedetis. Itaque nonnulli ex illis statim, abjecto clericali habitu, monachi facti sunt, ceteris verbo pontificis de ecclesia eliminatis. Ceterum quia isti qui noviter fuere conversi, regularis

Clerici in monachos conversi.

disciplinæ normam sine aliorum magisterio docte servare nequibant, monachi de Abendonia illuc ab eodem pontifice adducti sunt, qui monasticæ institutionis tramitem ibi docerent. † *Quæ autem post hæc secuta sint de duobus conciliis eadem de causa celebratis, Wintoniense & Calense, inferius suis locis opportune dicetur.*

ANNO CHRISTI 969.

Ad id concilium generale (ita ab eis nominatum, quod omnes Angliæ episcopi in idem convenissent) spectat quod de publica comitis incestuosi pœnitentia ibi facta idem Osbertus scribit his verbis.

Quare concilium Anglicanum dicatur generale.

Comes quidam præpotens cognatam suam illicito sibi matrimonio copulaverat, & a Dunstano semel, secundo, & tertio redargutus, incestum suum divortio expiare nolebat. Quapropter gladio Spiritus sancti a viro Dei percussus, a liminibus est sanctæ ecclesiæ separatus. Qui typho tactus superbiæ, regem adit, Dunstanum impiæ & immoderatæ severitatis accusat, regia sanctione se ab ejus tyrannide liberum constitui querula voce precatur & obsecrat. Cujus verbis rex acquiescens, Dunstano mandat, ut hominem cum ea quam duxerat, in pace manere sinat, & a quibus ipsum suspenderat, liminibus sacris restituat. Miratur ille ad audita, & dolet religiosum regem per mendacem hominis linguam, ante rei inquisitionem & examinationem, esse seductum. Ponit tamen hominem ad rationem, & tam pro commisso crimine, quam & propter injustam sui criminationem apud principem terræ factam, paulo durius increpat, cupiens eo modo ad pœnitentiam, & correctionem cor illius emollire. At ubi vidit ipsum non solum verbis suis non consentire, sed insuper contumaci spiritu contra se furere, minarique, supra id quod ab ingressu domus Dei suspenderat, ut dixi, omnem ei communionem fidelium, donec a sua pravitate discederet, interdixit. Tunc ille seipso deterior effectus, immani est furore correptus, & nihil eorum quæ possidebat alicujus esse momenti reputans, ad hoc solum se totum studebat impendere, ut Dunstano excitaret scandalum, & Christianæ legis jugum, quo a sua libidine coercebatur, sibi faceret alienum. Legatos itaque suos Romam destinat, & talibus assueta quorumdam Romanorum corda, & ora in suam causam largo munere, largiori sponsione, permutat. Quid inde? præsul apostolicæ sedis Dunstano, peccatori homini condescendere, verbis ac literis mandat, & cum ecclesiæ gremio integre conciliare monet, hortatur, imperat. † *Sed si pœnitens peccatum relinqueret, voluit mandatum intelligi; nec enim aliter potuit intellexisse. Pergit enim:*

De comite incestuoso. Osbertus in Dunstano cap. ... Sur. die 19. Maji.

† Verba Baronii.

Ad quæ Dunstanus ita respondet: Equidem cum illum, de quo agitur, sui delicti plenitudinem gerere video, præceptis domni papæ libens patebo. Sed ut ipse in peccato suo jaceat, & immunis ab ecclesiastica disciplina nobis insultet, & exinde gaudeat, nolit Deus. Avertat etiam Deus a me, ut ego causa alicujus mortalis hominis, vel pro redemptione capitis mei, postponam legem quam servandam statuit in sua ecclesia idem dominus meus Jesus Christus Filius Dei. Hæc ille relata sibi audiens, & Dunstanum ex his quæ certo diceret inflexibilem esse certissime sciens, & excommunicationis suæ pœna, cum pudore hominum, constrictus, tum timore periculorum quæ talibus nonnunquam accidere solent perterritus, obstinationem suæ mentis deposuit, & abdicato illicito conjugio, pœnitentiæ sibi cultum imposuit. Dunstano itaque generale totius regni concilium de observantia Christianitatis celebrante, ipse suimet oblitus, nudis pedibus, laneis indumentis corpus amictus, virgas manu ferens, concilio sese medium

Comes incestuosus in concilio publice pœnitet.

c. ANNUM CHRISTI 969.

medium ingessit, & ante pedes Dunstani gemebundus & ejulans corruit. Quo viso moti sunt omnes qui aderant ad pietatem; & ipse pater omnium majori præ ceteris pietate motus est. In vultu tamen servato disciplinæ rigore, utpote hominem Deo conciliare desiderans, lacrymas ejus ad horam severus sustinuit: ac demum a toto concilio postulatus, lacrymans & ipse culpam indulsit. Ita ab excommunicationis vinculo absolutum, communioni fidelium, gaudentibus cunctis, eum restituit. *Hucusque Baronius.*

Sequitur prælibata narratio de Edgaro rege claustralem virginem comprimente, & de injuncta illi septennali pœnitentia.

P ERPETRATUM *est Edgari hoc scelus pluribus annis ante istud concilium, & injuncta tum etiam hæc pœnitentia, in qua in conjugatos clericos rex gravissime excitatur. Anteriori igitur loco erant ista tribuenda: sed cum huic ab authoribus referantur, nos sic utique collocamus, Osbertum e Baronio recitantes.*

* al. Mulsiniæ.

Apud Sur. die 19. Maji tom. 3. c. 39.

Quadam enim vice rex Edgarus in monasterium virginum, quod * Wiltolniæ situm est, venit. Ibique captus specie cujusdam puellæ, quæ de nobilibus Anglorum nata, inter non velatas nutriebatur & custodiebatur: eam in suum colloquium adduci secretius jussit. Illa cum duceretur, timens pudori suo, raptum ab una sanctimonialium capiti suo velum imposuit, eo modo se protegi sperans, si forte rex quid inhonesti a se exigere vellet. Quam ipse velatam intuens: quam subito, inquit, sanctimonialis effecta es! arreptumque velum detraxit capiti ejus, illa conatu quo poterat frustra obnitente: abusus siquidem ipsa est, & gravi scandalo quoque per Angliam religiosi ex hoc mente vulnerati sunt. Quod scandalum eo vehementius fuit, quod rex idem legitimam uxorem habebat, Elsledam videlicet cognomine Candidam, Ordineri præpotentis orientialium Anglorum ducis filiam, de qua & sanctum Edwardum genuerat.

Ubi vero res Dunstano innotuit, acerbo mœrore percussus est. Igitur cum in re non segnis ad regem veniret, & ille venienti pro more occurreret, eumq; per manum ad solium suum perducere vellet: manum Dunstanus turbato vultu retraxit, nec eam ab homine contingi passus est. Ad quod ille attonitus (non enim illum scire putabat quod clanculum a se factum existimabat) cur manum sibi non dimitteret inquisivit. Ait: Tu, postposito omni pudore, adulterium commisisti: tu, despecto Deo, & signum castitatis non veritus, virgini suam integritatem præripuisti: & cur manum summo Patri Virginis Filium immolanti * impuris manibus non tradam, quæris? Lava prius per pœnitentiam manus tuas a sordibus suis: & tunc demum, quo gratiæ Dei concilietis, honora & amplectere manum pontificis. Tertius ille ad hæc, terræ procumbit, pedes antistitis petit; se peccasse gemitu verba interrumpente contestatus. Quod Dunstanus videns tantum in rege humilitatis exemplum, vehementer complectitur. Velocius ergo illum erexit, & pacato vultu cum eo familiariter, quæ salutem animæ ejus operarentur, loquens, septennem ei pœnitentiam injunxit. At ille pontificali absolutione potitus, omni studio injunctæ sibi pœnitentiæ operam dare, & multa quibus Deum placaret pietatis opera ipsi pœnitentiæ, instinctu & consilio patris sui, solicitus cœpit superaddere.

* immolanti.

Rex pœnitens suscipitur a Dunstano.

c. ANNUM CHRISTI 969.

Ipse præterea omni ordini hominum in suo regno consistentium legibus sibi in Christiana religione sancitis uti præcipiebat: ipse secus agentes indicta vindicta corripiebat: ipse in pravitate persistentes condigno examine puniebat. Exempli causa, ordo clericalis plurimum ea tempestate erat corruptus, & canonici cum presbyteris plebium, voluptatibus carnis plus æquo inserviebant. Quod malum Dunstanus corrigere cupiens, authoritate Joannis apostolicæ sedis antistitis apud regem obtinuit, quatenus canonicis, qui caste vivere nollent, ecclesiis quas tenebant depellerentur, & monachi loco eorum intromitterentur.

Correctio incontinentium clericorum.

Hæc ex Osberto & Surio Baronius, de quibus etiam videndus Capgravius in vitis sanctorum Dunstani, Osvvaldi, Ethelvvoldi. Et audi quid idem Capgravius referat de pœnitentia ista regi imposita:

Denique cum magnitudinem peccati exposuisset Dunstanus, & paratum illum regem ad omnem satisfactionem reddidisset, septennem ei pœnitentiam indixit, ut in toto hoc spatio coronam regni non gestaret: jejunium in hebdomada biduanum transigeret: thesauros suos pauperibus large dispergeret. Super hæc sacrandis Deo virginibus monasterium Septoniæ fundaret: quatenus qui unam per peccatum Deo virginem abstulisset, plures & per plura seculi volumina aggregaret. Clericos etiam malæ actionis de ecclesiis propelleret, monachorum agmina introduceret, justas Deoque acceptas leges sanciret, & per omnes fines regni, populis custodiendas mandaret. Nihil enim erat quod minus aut segnius rex impleret, quod a rectore vitæ suæ præceptum fuisset. Elapso tandem septennalis pœnitentiæ termino, congregatis omnibus Angliæ principibus, episcopis, & abbatibus, imposuit regi coronam coram omni multitudine populi Anglorum, cunctis lætantibus, Deum in sancto Dunstano laudantibus, *&c.*

Forma pœnitentiæ Edgaro regi injunctæ.

NOTA SEVERINI BINII.

Hæc synodus celebrata est in Anglia a sancto Dunstano Cantuariensi archiepiscopo, authoritate Joannis Romani pontificis; de quo in actis sancti Oswaldi episcopi Wigorniensis apud Surium 15. Octobris ista habentur. *Per idem tempus authoritate Joannis papæ Dunstanus archiepiscopus, coacto generali concilio, statuit & decreto firmavit, ut canonici omnes, presbyteri, diaconi, subdiaconi, aut caste viverent, aut ecclesias quas tenebant, dimitterent.* Generale concilium nominatur, quia in eo omnes Angliæ episcopi convenissent. In eodem hoc concilio comitem quemdam præpotentem ob incestuosas nuptias publicam egisse pœnitentiam refert Osbertus apud Surium in Dunstano, decimonono Maji.

Cur generale concilium appelletur.

**CONCILIUM ROMANUM
A Joanne Papa XIII. celebratum anno domini DCCCCLXIX.
In quo Beneventana sedes archiepiscopatus titulo insignita.

Ex Labbei Append. tom. 9.

N IHIL *ex hac synodo superest præter Joannis papæ literas in eadem datas, quibus Beneventanus archiepiscopatus instituitur: quas ex Italia sacra tomo VIII. hic exhibemus.*

Joannes episcopus servus servorum Dei. *Dilectissimo nobis Landulpho, venerabili atque merito honorabili Beneventanensis & Sipontinæ S. ecclesiæ, & modo per nostra apostolica authoritatis concessionem archiepisc.*

C UM certum sit, Deo servientibus ineffabilia æterni regni præmia reservari: nobis tamen necesse

necesse est horum beneficia eis tribuere, ut in Dei laudibus ex remuneratione valeant multipliciter insudare. Et quia Beneventanensis ecclesia, in exercendis Dei laudibus magno conatu piaque religione insistit, atque erga reverentiam sanctæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ præcipue exuberasse cognovimus, quod nobis olim apud eam manentibus omnino constat inventum: debemus itaque ex ardore caritatis, atque studio Divini cultus eam causa honoris ac reverentiæ sublimiorem inter ceteras ordinare. Et quoniam sancta sedes est, ubi beati Bartholomæi apostoli corpus requiescit, merito decet augmento cultus amplioris decorare, quoniam & ad hoc divinæ miserationis respectu curam regiminis suscepimus, & ad exhibenda Deo sedula servitia, & canoras laudes. potentiæ suæ devotos debemus solicite invitare. Itaque præsidentibus nobis in sancta synodo acta ante confessionem beati Petri apostolorum principis septimo Kalendas Junias, propositis in medio sacrosanctis quatuor evangeliis, præsente domino Ottone gloriosissimo imperatore augusto, Romanoque, nostro filio, necnon Romanis, atque Italicis, & Occidentalibus religiosis quamplurimis, atque etiam catholicis & sapientissimis totius ordinis viris; hortatu siquidem benigno ipsius præfati domini clementissimi imperatoris augusti, una cum consensu infradictorum præsulum, atque sacerdotum, omniumque clericorum S. R. E. qui inferius subscripserunt, quibus .... Beneventanam cathedram velle exaltare, intervenientibus videlicet Pandulpho Beneventanæ & Capuanæ urbium principe, seu Spoleti & Camerini ducatus marchione & duce, simulque & Landulpho excellentissimo principe filio ejus, usum pallii tibi, præfate præsul, ad sola Missarum solemnia peragenda concessimus, scilicet in his festivitatibus, id est, in nativitate Domini, Epiphaniæ, Purificationis sanctæ Dei genitricis & virginis Mariæ, similiter & in Annuntiatione ejusdem beatæ Mariæ, & in Paschali festivitate, & in ascensione Domini, & Pentecoste, & festivitate S. Joannis Baptistæ, & in natalitiis beatorum apostolorum, & in assumptione beatæ Mariæ, pariterque in nativitate ejusdem, simulque & in dedicatione sanctæ ecclesiæ tui archiepiscopatus, necnon & in die consecrationis, & consecratione episcoporum, tribuentes tibi insuper cum eo potestatem & honorem archiepiscopatus, ita ut fraternitas tua, & successores tui infra suam diœcesim, in locis, quibus olim fuerant, semper in perpetuum episcopos consecret, qui vestræ subjaceant ditioni, scilicet sanctæ Agathæ, Abellini, Quintodecimi, Ariani, Asculi, Bibini, Vulturariæ, Larini, Thelesiæ, Alifæ. Adjecimus etiam ut utaris pallio in festivitatibus B. Michaelis archangeli, & translatione B. Bartholomæi apostoli. Posteri vero tuæ ecclesiæ rectores post obitum tuum consecrationem ipsius archiepiscopatus, ac honorem pallii ab hac sancta & apostolica, cui Deo authore deservio, sede percipiant. Confirmamusque tibi successoribusque tuis similiter Sipontum & ecclesiam B. Michaelis archangeli in Monte Gargano, & Varranum oppidum cum massis, & villis, & omnibus pertinentiis ecclesiarum suarum, qualiter ab antecessoribus nostris per concessionem privilegiorum possideri videntur. Statuentes insuper apostolica censura sub Divini judicii obtestatione, & validis atque atrocibus anathematis interdictionibus, ut nullus unquam alicujus dignitatis potestate præditus homo præsumat, vel etiam quæcunque magna parvaque persona quoquo modo audeat destruere, dum profecto perenniter irrefragabili jure decernimus, ut ordinata in suo esse maneant: si tamen, ut supra dictum est, successores tui a sancta Romana & apostolica sede consecrationem & usum pallii decretaliter accipere non distulerint. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu præsumpserit hæc refragare aut destruere, vel aliquam jacturam aut molestiam inferre, sit anathematis vinculis innodatus, & cum diabolo & ejus atrocissimis pompis, & cum Juda proditore domini nostri Jesu Christi, æterni supplicii incendio concremandus. At vero qui pio intuitu observator, & in omnibus extiterit custodiens hujusmodi apostolici instituti, ad cultum Dei respiciens, benedictionis gratiam a misericordissimo domino Deo nostro multipliciter consequatur, & vitæ æternæ particeps effici mereatur. Amen.

Scriptum per manum Stephani scriniarii S. R. E. in mense Maji, Indict. XII.

Ego Joannes sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ XIII. papa in hoc privilegio a nobis promulgato manu propria subscripsi.

†† Signum dom. Ottonis piissimi imperatoris.

Sico s.............. ecclesiæ in hoc privilegio consensi & subscr.

Joannes episcopus Galisanæ eccl.

Joannes episcopus Anagninæ eccl.

Marinus episcopus sanctæ Sutrensis eccl.

Benedictus episcopus sanctæ Terracinensis eccl.

Leo episcopus sanctæ Ostiensis ecclesiæ.

Benedictus episcopus sanctæ Portuensis eccl.

Gregorius episcopus sanctæ Albanensis eccl.

Joannes episcopus sanctæ Salernitanæ eccl.

Joannes humilis episcopus sanctæ Castranensis ecclesiæ.

Joannes episcopus sanctæ Sarsinaten. ecclesiæ consensi & subsc.

Stephanus episcopus sanctæ Ficodensis ecclesiæ consensi.

Constantinus episc..............

Ignizzo episcopus Floren. eccl.

Hubertus episcopus............subscripsi.

Guifridus episcopus sanctæ Virodunensis eccl.

Sigulphus sanctæ Placentinæ ecclesiæ consensi & subscripsi.

Luitprandus episcopus interfui.

Bozzo episcopus sanctæ Astensis eccl. consensi.

Abraham sanctæ Frinsigensis ecclesiæ episcopus consensi.

Raterius episcopus sanctæ Marsicanæ eccl. consensi & subscripsi.

Reginaldus sanctæ Rubilanensis ecclesiæ episcopus consensi & subscripsi.

Albericus S. Reatinæ ecclesiæ episcopus subscr.

Domninus archipresbyter S. R. E. consensi & subscripsi.

Crescentius presbyter Card. S. R. E. consensi & subscripsi.

Theophylactus S. R. E. presbyter consensi & subscripsi.

Benedictus archidiaconus S. R. E. consensi.

Ego Bonifacius humilis diaconus S. R. E. consensi.

Leo diaconus S. R. E. consensi.

Joannes subdiaconus S. R. E. consensi.

Datum VII. Kal. Junii per manum Guidonis episcopi sanctæ Sylvecandidæ ecclesiæ, & Biblioth. sanctæ sedis apostolicæ, anno pontific. domini nostri Joannis XIII. Papæ quarto, imperatoris Ottonis majoris VII. & minoris II. Indict. supradicta duodecima, anno dominicæ Incarnationis DCCCCLXIX.

CON-

CONCILIUM MEDIOLANENSE,

In quo Albensis Ecclesia Astensi unitur.

De eo hæc habet Ughellus Ital. sacr. tom. 4. in Episcopis Astensibus n. 19. Cum autem iis temporibus Albensis civitas ita a Saracenis devastata ac desolata fuisset, ut ad antiquam civitatis dignitatem assurgere non posse videretur, ipsamet Albensis cum sua diœcesi Astensi Ecclesiæ unita est, illiusque Episcopo Rozoni, ac successoribus subjecta in Concilio Provinciali, quod Mediolani in Ecclesia S. Theclæ Landulphus Mediolanensis Archiepiscopus coegit; eaque unio a Benedicto VI. fuit comprobata an. 13. sui Pontif. indictione XIII. *Et in Episcopis Albensibus n.* 8. *eadem pene tradit.* Quod cum Otho M. Alba pertransiens deprehendisset, & ubi Romam devenit, rem ad Pontificem summum detulisset, nulla aptior ad eam ecclesiam in pristinum revocandam visa ratio, quam si Astensi tum maxime florenti ecclesiæ uniretur. Itaque Pontifex ad id coacto Episcoporum tum Romæ existentium Concilio, eorumque suffragio re probata, tum ipse, tum Imperator ad Walpertum Mediolanensem Metropolitam literas dant, quibus præcipiebatur, ut in Concilio Provinciali hoc ipsum executioni mandaretur. Cogitur itaque in S. Theclæ templo suffraganeorum cœtus, adfuerunt Episcopi Antonius Brixiensis, Aldegradus seu Andegrassus Laudensis, Ampoldus Novariensis, Luttifredus Augustanus, Gottifredus Aquensis, Otho Derthonensis, & Roho seu Rozo Astensis, qui Pontificis & Cæsaris epistolis auditis Albensem Episcopatum in persona ejusdem Rozonis unierunt. Quæ quidem evenisse censemus, cum Otto Romam secundo est profectus, hoc est anno 966. quod non pridem evenisse perspectum habemus ex Astensis Ecclesiæ monumentis, quæ Rozonem eo ipso anno electum affirmant. *Unde hæc hauserit Ughellus, neque profert; neque prolata in examen deduxit. Nam (prætermisso, quod ann. 966. non fuit secunda Othonis Magni Romam profectio, sed quarta;) anno 966. non Benedictus VI. sed Joannes XIII. Romæ sedebat, & indictio 9. non 13. currebat; imo nulla indictio XIII. incidit in Pontificatum Benedicti VI. assumpti anno 972. & post annum defuncti. Mihi tamen posse rejici videtur hoc Concilium in an. 969. quo Romæ morabatur Otto M. & Joannes XIII. 7. Calend. Junias Synodum celebravit, in qua Beneventum erecta est in Metropolim. Ex hac Synodo datæ ad Valpertum Archiep. Mediol. literæ super ea unione, quæ in Synodo provinciali a Valperto decreta comprobata deinde fuerit a Joanne XIII. anno ejus Pontif. IV. vel V. ind. XIII.*

CONCILIUM LONDONIENSE,

Habitum sub Edgaro rege anno regni sui XII. hoc est domini nostri DCCCCLXX. vel DCCCCLXXI.

In quo celeberrima privilegia ab Edgaro rege Glastoniensi cœnobio concessa confirmantur, reservata autem regi & hæredibus suis conferendi baculum pastoralem fratri electo potestate.

Malm. de gest. reg. l. 2. c. 8.

Gloriosæ recordationis Edgarus Anglorum rex, filius Edmundi regis, cujus studium divinis cultibus potissimum invigilabat, ad monasterium sanctæ Dei genitricis Mariæ in Glastingabiri frequenter adveniens, & eumdem locum clariori præ ceteris dignitate excolere summo elaborans studio, plura admodumque magnifica privilegia contulit communi episcoporum, abbatum, primorumque consilio.

Ut nullus nisi monachus sit abbas Glaston.

Quorum primum, ut nullus nisi ejusdem loci monachus ibidem fungatur abbatis nomine vel officio; nec alius nisi quem secundum tenorem regulæ concorditer elegerit parilis conventus assensio. Quod si alterius loci abbatem vel monachum eidem loco præfici necessitas ingruerit: non alium assumi censuit, nisi quem congregatio ipsius monasterii secundum timorem Dei sibi præesse elegerit. Tamen ne hoc fiat, observato omnimodo, si ibidem quispiam, vel extremus congregationis, illi officio aptus reperiri potuerit. Monachis siquidem electionem sui abbatis perpetuo manere censuit: sibi vero suisque heredibus tribuendi fratri electo pastoralem baculum potestatem retinuit.

Monachi abbatem eligent, rex baculum dabit.

Sanxit etiam, ut quoties abbas loci vel monachi aliquos suorum sacris ordinibus insigniri decernerent, a quocumque præsulum canonice ordinato, aut in illius sede, aut in eodem sanctæ Mariæ Glastingensi monasterio, tam monachos quam clericos, quos idoneos judicarent, ad titulum sanctæ Mariæ ordinari facerent.

Monachi eligant qui suos ordinent.

Concessit etiam, ut sicut ipse in propria, ita totius insulæ causas in omnibus tam ecclesiasticis quam sæcularibus negotiis, absque ullius contradictione, abbas aut conventus corrigeret. Nec ulli omnino insulam nativitatis suæ consciam, sive episcopus, sive dux aut princeps, aut cujuscumque ordinis alius, licitum foret intrare causa quidpiam faciendi quod contrarium inibi Deo servientibus esse possit: sicut & prædecessores sui sanxerunt, & privilegiis suis confirmaverunt, videlicet Cenwines, Ines, Ethelardus, Cuthredus, Elfredus, Edwardus, Ethelstanus, Edmundus, omnino prohibuit.

Glastonia abbati, ut Angliæ regi.

Ubi ergo generali assensu, ut dictum est, pontificum, abbatum, optimatumque suorum, hæc privilegia ipsi loco conferre disposuit: lituum proprium ebore decentissime formatum, auroque decoratum, super altare sanctæ Dei genitricis posuit, ipsiusque donatione eidem sanctæ Dei genitrici, ac suis monachis, ea perpetualiter possidenda attribuit. Eumdemque lituum mox in sui præsentia fecit secari in medium, ne eum cuiquam dare vel vendere posset quilibet abbatum sequentium: præcipiens partem illius servari in loca ad jam dictæ donationis testimonium. Recogitans vero quam multa temeritas humanæ levitatis, quibusque solet subrepere, verensque ne forte quis in posterum

Lituus super altari ponitur traditionis symbolum.

Anno Christi 971.

vel hæc privilegia loco illi auferre, vel monachos inde moliretur ejicere: inclyto domino Joanni papæ, qui Octaviano in regiminis honore successerat, direxit idem chirographum regiæ liberalitatis, orans ut & ipse hæc roboraret scripto apostolicæ authoritatis: qui benigne directam suscipiens legationem, concordi assensu Romani concilii sancita ab iis firmavit, scribendo apostolicæ authoritatis præceptionem; terribiliter intorquens in violatores, si qui forte emerserint, perpetui anathematis ultionem. Igitur domni prædicti apostolici eidem loco directum testamentum, venustæ recordationis rex Edgarus, super aram beatissimæ Dei genitricis Mariæ ibidem ad perpetuale posuit monumentum, jubens diligenter asservari in posterum ad notitiam quorumque sequentium.

Petit confirmationem papæ.

Ea etiam utraque, ne videamur talia commentari, bis gratum habuimus subdere adversus eos, qui non ut pastores per ostium intrare, sed ut fures & latrones in idem ovile sanctæ Mariæ aliunde quærunt irrumpere.

DIPLOMA JOANNIS PAPÆ XIII.

Joannis papæ XIII.

Noverit cunctorum notitia fidelium quod ego Joannes * XII. conditoris clementia, sanctæ Romanæ sedis existens indignus papa, gloriosi Anglorum regis Edgari, necnon & sanctæ Dorobernensis ecclesiæ archipræsulis Dunstani, summisso pulsatus sum rogatu pro monasterio sanctæ Mariæ, videlicet Glastingeberi, quod ipsi acti amore superni regis, in multis & magnis possessionibus ditaverant, monachorum inibi multiplicantes normam, præceptoque regali firmaverant, quod & ipse facere non differam. Quorum assentiens benignæ petitioni, in sinu Romanæ ecclesiæ, & beatorum apostolorum protectione, eumdem locum suscipio, & privilegiis astruo & corroboro; quo fine tenus in eo quo nunc pollet, permaneat monachali ordine. Ipsi quoque monachi de suis sibi adhibeant pastorem. Ordinatio vero tam monachorum quam clericorum in arbitrio abbatis & conventus sit. Decernimus etiam, ut nulli omnino hominum eamdem insulam, causa placitandi, vel aliquid perscrutandi, aut corrigendi, intrare liceat. Si quis autem id molitus fuerit contraire, aut possessiones ejusdem ecclesiæ auferre, retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, ex authoritate Dei Patris, & Filii, & Spiritus sancti, sanctæque Dei genitricis Mariæ, ac Ss. apostolorum Petri & Pauli, omniumque sanctorum, perpetuæ sit addictus maledictioni, nisi resipuerit. Omnibus vero eidem loco justa servantibus sit pax domini nostri Jesu Christi, Amen: nostraque stipulatio inconvulsa permaneat.

** Sic in exemplari.*

Actum tempore Ælfardi ejusdem monasterii abbatis. Hæc igitur prædictus rex Edgarus duodecimo anno regni sui sacro scripto Londoniæ confirmavit, eodemque anno (qui fuit * nongentesimus sexagesimus quintus dominicæ incarnationis) præfatus papa Romæ in generali synodo authorizavit: cunctosque potioris dignitatis, qui præfuerunt eidem concilio generali, ea corroborare imperavit. Perpendant ergo contemptores tantæ comminationis, quantæ subjaceant sententiæ excommunicationis, &c.

** Corr. 971.*

CHARTA EDGARI REGIS.

Ex vetusto manuscripto codice Glastoniensi.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Quamvis decreta pontificum, & verba sacerdotum inconvulsis ligaminibus, velut fundamenta montium, fixa sunt: tamen plerumque tempestatibus & turbinibus secularium rerum religio sanctæ ecclesiæ maculis reproborum dissipatur ac rumpitur. Idcirco profuturum succedentibus posteris esse decrevimus, ut ea quæ salubri consilio, & communi assensu diffiniuntur, nostris literis roborata firmentur. Quapropter dignum videtur, ut ecclesia beatissimæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ Glastoniæ, sicut ex antiquo principalem in regno meo obtinet dignitatem, ita speciali quadam & singulari privilegii libertate per nos honoretur.

Glastonia principalis regni ecclesia.

Hoc itaque, Dunstano Dorobernensi atque Oswaldo Eboracensi archiepiscopo adhortantibus, consentiente etiam & annuente Brithelmo Fontanensi episcopo, ceterisque episcopis, abbatibus, & primatibus, ego Edgar divina dispositione rex Anglorum, ceterarumque gentium in circuitu persistentium gubernator & rector, in nomine almæ Trinitatis, pro anima patris mei qui ibi requiescit, & antecessorum meorum, præsenti privilegio decerno, statuo, confirmo, ut prædictum monasterium, omnisque possessio ejus, ab omni tributo fiscalium negotiorum nunc & in perpetuum libera & quieta permaneant, & habeant socam & sacam, &c. ita libere & quiete sicut ego habeo in toto regno: camdem quoque libertatem & potestatem, quam ego in curia mea habeo, tam in dimittendo quam in puniendo, & in quibuslibet omnino negotiis, abbas & monachi præfati monasterii in sua curia habeant. Si autem abbas vel quilibet monachus loci illius, latronem qui ad suspendium, vel quodlibet mortis periculum ducitur, in itinere obvium habuerit, potestatem habeat eripiendi eum ab imminenti periculo in toto regno meo.

Ejus privilegia secularia.

Sicut regis in regno.

Ejus abbas vel monachus obvii latronem a suspendio liberet.

Confirmo etiam & corroboro, ut, quod hactenus ab omnibus nostris antecessoribus diligenter observatum est, Fontanensis episcopus, vel ejus ministri, super hoc monasterium, vel super parochiales ejusdem ecclesias, videlicet, Streete, Mirielinge, Budeclea, Schapwicke, Sowi, aut super eorum capellas, nec etiam super eas quæ insulis continentur, scilicet Bekeria, quæ parva Hibernia dicitur, Godeneja, Marteneseja, Ferramere, Padenebergia, & Adredeseja, nullam potestatem omnino habeant: nisi tantum cum ab abbate, causa dedicandi vel ordinandi, advocati fuerint; nec eorum presbyteros ad synodum suam, vel capitulum, vel ad quolibet placitum convocent; nec ab officio divino suspendant, & omnino nullum jus in eos exercere præsumant. Monachos suos & prædictarum ecclesiarum clericos, secundum antiquæ ecclesiæ Glastoniæ consuetudinem, & apostolicam auctoritatem, archipræsulis Dunstani, & omnium episcoporum regni mei assensu, abbas a quocumque comprovinciali episcopo voluerit ordinari, faciat.

Ejus privilegia ecclesiastica.

Dedicationes vero ecclesiarum, si ab abbate rogatus fuerit, Fontanensi episcopo permittimus. In pascha quoque chrisma sanctificationis & oleum a Fontanensi episcopo ex more accipiat, & præfatis ecclesiis suis distribuat.

Dedicationes & chrisma petat a Fontanensi episcopo.

Hoc etiam super omnia Dei interdictione & nostra authoritate (salva tamen sanctæ Romanæ ecclesiæ & Dorobernensis dignitate) prohibeo, ne persona cujuscumque potestatis, sive rex, sive episcopus, sive dux, aut princeps, vel quilibet ministrorum eorum, Glastoniæ terminos, vel supradictarum parochiarum, perscrutandi, rapiendi, placitandi gratia, vel quidquam aliud faciendi, quod contrarium possit esse ibidem servientibus, intrare præsumant: abbati tantummodo & conventui potestas sit, tam in notis causis quam in ignotis, in modicis & in magnis, & in omnibus omnino negotiis, sicut super memoravimus. Quisquis autem hujus privilegii mei dignitatem qualibet occasione, cujuscumque dignitatis, cujuscumque ordinis, cujuscumque professionis, pervertere vel in irritum deducere sacrilega præsumptione

In violatores.

amodo tentaverit: sciat se procul dubio ante districtum judicem, titubantem tremebundumque rationem redditurum, nisi prius digna satisfactione emendare studuerit.

Anno Christi 971.

Acta est hæc privilegii pagina & confirmata apud Londoniam communi consilio omnium primatum meorum, anno ab incarnatione domini nostri Jesu Christi nongentesimo septuagesimo primo, indictione quartadecima. Hujus doni constipulatores fuerunt, quorum nomina inferius charaxari videntur.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Edgar rex totius Britanniæ præfatam libertatem cum sigillo sanctæ crucis confirmavi.

Ego Eilfgina ejusdem regis mater cum gaudio consensi.

Ego Edward clyto * patris mei donum cum triumpho sanctæ crucis impressi.

** clytos.*

Ego Kinedius rex Albaniæ acquievi.

Ego Mascusius archipirata confortavi.

Ego Dunstanus Dorobernensis ecclesiæ archiepiscopus, cum trophæo S. Crucis, & cum suffraganeis præsulibus, regis donum corroboravi.

Ego Oswalde Eboracensis ecclesiæ primas consentiens subscripsi.

Ego Ethellwolde Wintoniensis ecclesiæ minister, & Glastoniensis monachus, signum sanctæ Crucis impressi.

Ego Britchtelm Fontanensis episcopus consentiens corroboravi.

Ego Ellstan episcopus confirmavi.

Ego Oswolde episcopus acquievi.

Ego Elfwolde episcopus concessi.

Ego Winsige episcopus cum signo sanctæ Crucis conclusi.

Ego Segegar abbas vexillum sanctæ Crucis impressi.

Ego Escwi abbas confirmavi.

Ego Ordgar abbas corroboravi.

Ego Ethelgar abbas concessi.

Ego Kinworde abbas consensi.

Ego Fideman abbas consolidavi.

Ego Elpheh abbas subscripsi.

Ego Adulf Herefordensis ecclesiæ catascopus coorroboravi.

Ego Ellphere dux dominæ meæ sanctæ Mariæ Glastoniensis ecclesiæ libertatem omni devotione cum sigillo sanctæ Crucis confirmavi.

Ego Oslac dux consensi.

Ego Ethelwine dux hoc donum triumphale hagiæ crucis propriæ manus depictione impressi.

Ego Oswolde minister confirmavi.

Ego Elfwrde minister corroboravi.

Ego Ethelsie minister consensi.

Ego Ellfkie minister consensi.

Hanc privilegii paginam rex Edgarus, duodecimo anno regni sui, sacro scripto apud Londoniam, communi consilio optimatum suorum, confirmavit. Eodemque anno Joannes papa XIII. hanc ipsam paginam Romæ in generali synodo authorizavit: cunctosque potioris dignitatis viros, qui præfuerunt eidem concilio, confirmare fecit, ad instantiam prædicti regis Edgari, & beati Dunstani, ac aliorum nobilium præscriptorum. Et ad supplementum firmioris securitatis idem apostolicus dictum privilegium apostolica suffulsit authoritate, cujus hæc est series:

DIPLOMA JOANNIS PAPÆ XIII.

Noverit cunctorum notitia fidelium, quod ego Joannes XIII. conditoris clementia sanctæ Romanæ sedis existens indignus papa, gloriosi Anglorum regis Edgari, nec non & sanctæ Dorobernensis ecclesiæ archipræsulis Dunstani, summisso pulsatus sum rogatu, pro monasterio S. Mariæ Glastengeburi, quod ipsi acti amore superni regis in melius restauraverunt, & monachorum ibi majorem numerum aggregantes, normamque acriorem instituentes, præcepto regali firmaverunt, ut & ipse idem facere non differam. Quorum assentiens benignæ petitioni, in sinum Romanæ ecclesiæ & beatorum apostolorum protectionem eumdem locum suscipio, & privilegiis astruo & corroboro; quo fine tenus in eo quo nunc pollet permaneat monachali ordine: ipsique monachi de suis sibi adhibeant pastorem, & se suosque, quos idoneos judicaverint, quocumque in Dorobernensi diœcesi placuerit, ad ordinandum dirigant.

Decernimus etiam ut nulli omnino hominum eamdem insulam, placitandi causa, vel aliquid aliud ibi perscrutandi, aut corrigendi, intrare liceat. Si quis autem huic rei molitus fuerit contraire, aut possessiones ejusdem ecclesiæ auferre, retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, ex authoritate Patris & Filii & Spiritus sancti, sanctæque Dei genitricis Mariæ, sanctique Petri apostoli, omniumque sanctorum, perpetuæ sit addictus malodictioni, nisi resipuerit. Omnibus autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi: nostra autem astipulatio inconvulsa permaneat.

CONCILIUM ROMANUM

QUO PRIVILEGIA MONASTERIO SANCTÆ MARIÆ GLASTONIÆ

a rege Anglorum Edgaro concessa confirmantur, anno domini DCCCCLXXI. tempore Joannis papæ XIII.

Causa concilii.

Edgarus rex Anglorum, & Dunstanus Dorobernensis ecclesiæ archiepiscopus Glastingebiri monasterium quoddam in honorem Dei & beatæ Virginis erexerant, plurimisque opibus ditarant. Et cum metuerent, ne posteris fortasse temporibus ab aliquo successore ea quæ ipsi pie sancteque fundaverant everterentur; misso per legationem ad Joannem pontificem fundationis instrumento, rogarunt, illud authoritate apostolica muniri & confirmari. Pontifex cum benigne directam legationem suscepisset, *concordi assensu*, inquit Wilelmus de gestis regum Anglorum, *Romani concilii, sancita ab eis firmavit, scribendo apostolicæ authoritatis præceptionem, terribiliter intorquens in violatores, si qui forte emerserint, perpetui anathematis ultionem.*

Anno Christi 972.

CONCILIUM APUD MONTEM SANCTÆ MARIÆ

IN PAGO TARDANENSI,

In quo a comprovincialibus episcopis confirmatum est decretum Adalberonis archiepiscopi Remensis, qui monachos in Mosomensi cœnobio pro canonicis collocarat, habitum anno Christi DCCCCLXXII.

HUjus concilii nihil edidit R. P. Jacobus Simmondus, præter *Adalberonis decretum*. Reperit autem postea eodem antiquum MS. in quo & *decretum idem emendatius*, & *literæ Joannis Papæ XIII. in eodem concilio recitatæ*, & *quinque præterea subscriptiones*, & *concilii exemplum*. Quæ nos ex ejus apographo nunc edimus, non ad annum 984. ut ille mendosè codicis vitio deceptus ediderat, sed ad annum 972. ut ex S. Arnulfi vita, & Joannis XIII. epistola intelligimus. In illa igitur edita, post S. Arnulfi exhortationes fidelissimi martyrium, miraculis, translationem, narratur ergo Mosomensis cœnobii ab Adalberone Remensium episcopo institutio. Mensis, inquit, erat Novembris, VII. Id. quando in hoc loco constituti sunt monachi: ab Incarnatione ann. DCCCCLXXI. Indict. XV. ? epacta XXI. concurrente VII. LII. decemnovennali cyclo luhari XIX. Adalbero natali domini celebrato legatos fuos cum literis Romam dirigit ad D. Joannem papam, cognomento albam gallicum privilegium poscit monasterio. Regressi legati cum assertis tum papæ, & privilegio, CONCILIUM IN PAGO TARDANENSI apud montem S. Mariæ colligit mense Majo. (*anni scilicet consequentis* 972.) In eo lectum est privilegium Joannis papæ.

Joannes episcopus servus servorum Dei, carissimo in domino fratri Adalberoni sanctæ Remensis ecclesiæ archiepiscopo, perpetuam in domino salutem.

SI ecclesiæ longe latèque diffusæ divino nutu & in sancta religione crescere cognoscimus, Deo omnipotenti laudibus exultare gratiasque juges referre debemus. Quapropter cognoverimus tua industria stabilitum in Mosomo castro, quod est super fluvium Moiæ, in veneratione Dei genitricis Mariæ, monasterium monachorum religione decoratum, † utilique proprietatibus, ecclesiasque, terris & ecclesiis dotatum, quod sub pagina B. Petri apostolorum principis decreti, nostrique, te orante fulcepimus. Insuper laetilium, qui a Stephano viro illustri atque ejus conjuge Freduda, Tua nomine conflitutus, fanctoque Remigio fuo poftea fuit, quem eidem monaflerio Mofomenfi, quia per fecula exiguum non ftare non poterat, confulifti, collatis rebus in compenfatione B. Remigio, confentientibus fratribus. Ut autem cognofcat univerfalis ecclefia, nos unanimiter aflentiæ: a te collata vel conferenda, feu a quibuflibet, in terris cultis, & incultis, vineis, pratis, exitibus, manicipiis utrufque fexus ; aquis, aquarum decurfibus, in omnibus ad fupradictum monafterium pertinentibus, B. Petri apoftolorum principis, & noftri, firmamus decreto: quatenus fine ullius obftaculum locus quietus & inviolabilis jugiter permaneat. Si quis interea, quod non credimus, temerario aufu contra ea quæ ab hac noftra auctoritate pie & firmiter per hoc noftrum privilegium difpofita funt, ire tentaverit, vel hæc quæ a nobis ob laudem Dei, pro ftabilitate jam dicti monafterii, ftatuta funt, frangere & in quo- C quam tranfgredi fciat fe fuæ auctoritatis B. Petri cuftodia quamquam immeriti vices agimus, anathematis vinculo innodatum, & cum diabolo & Juda traditore domini noftri Jefu Chrifti, æternum cendio concremandum. At vero qui pio intuitu obfervator in omnibus exiterit, cuftodiens noftri apoftolici conftituti ad cultum Dei refpicientis præceptionem, benedictionis gratiam, & delectionem fuorum indulgentiam confequatur, & vitæ æternæ particeps efficiatur.

Scriptum per manum Stephani fcriniarii S. R. E. in menfe Aprili. Data per manus Andreæ epifcopi ter. Kalend. Maji, anno pontificatus domini noftri fanctiffimi ", & tertii decimi papæ feptimo. Imperii autem D. Ottonis majoris Auguftiffimi. Jubitoris ii. quinto : in menfe Aprili. Indictione XV.

B *Decretum Adalberonis archiepiscopi de reformatione canobii Mosomensis, & monachis in eo conflituis.*

ADALBERO divina propitiante clementia fanctæ Remenfis eccleſiæ archiepiſcopus. Notum fit omnibus fidelibus, tam etiam & futuris fidelibus, quorum nobis epiſcopii gratia ac benignitate regia contradito, fanctorum quoque locu quadam honore integro reperiſſe plurimum valentia, quedam vero priſtinæ dignitatis ſtatu deficiente prorſus neglecta . Inter quæ etiam ille Moſomi cœnobialis locus, antiquitatis ſtudio gentium conſtructus, ab eordem fidelium ſanctimonialium vitæ aptatus, poſtmodum vero canonicorum ordine ab Herivco prædeceſſore noſtro melius informatus, atque in honore ſanctæ Dei genitricis Mariæ digne conſecratus, ſed neſandis ubique utrobique negligenter incultus, neque quidem partim ſubtractis, partim vero intercurrentibus malis, luiſſime deſtitutus . Quo igitur competenter, adhibito fidelium noſtrorum diligenti conſilio, liquida perpendens eumdem locum, pro quadi infelicitate, a canonicorum ordine utiliter ſtare non poſſe, æternorum ſpe, prout opportunum extitit, jibidem monaſticæ religionis vitam ordinato abbate . Ledaldo conſtituit ut ſi eſſdem fuos religioſi cultores, ſub regulari diſciplina quam etiam forte delegandis unetes, continua vota Deo ſolventes, ſint & pro nobis, je pro poſteritatis noſtræ, cæteriſque ordinibus ſtare non Quocirca patemicatem loco noſtri ſubrogandorum in illa caritate enixius implorantes, quo ſub divini amoris ſeſpedu, hujus rei geſtæ confirmatio li negotio confentientes pietatis fiveant zelo, idque liberalis auxilii indeficienti base diguentur temporum curriculis conſolari atque fulcire: ut ex eo gratiam Dei feliciter adipiſcentes, hujus præſtantioris conolumenti mereantur fore conſortes . Sed & hoc ex decretis ſanctorum patrum, ſub auctoritate paſtoruli omnimodis inhibemus, immo etiam cum divina nominis obteſtatione omnino interdicimus, ne unquam hujuſcemodi ſtatutum quæ ſtibet temeritate ab ullo noſtri ordinis violetur : quin potius in reliquum ſtabile & inconcuſſum perſe perpetuo id ipſum venerabiliter conſervetur. Nam ſi per laicos in rem hanc injuria inveharur, in eo procul dubio excommunicationis jaculum cum anathematæ interqueater.

Anno

Anno Christi 972.

Anno 972 Christi, decimoſexti. provinciali ſynodo menſe Majo conſtituta, generaliter congregata apud montem ſanctæ Mariæ in pago Tardanenſi, hoc decretum ſolenniter recitatum eſt coram venerabilibus epiſcopis, abbatibus, cæteriſque fidelibus, huic noſtræ inſtitutioni pio aſſenſu faventibus, immo etiam collaudantibus atque confirmantibus, Quorum videlicet primus ego Adalbero jam præfatus archipraſul, eidem concilio Deo authore pontificali authoritate præſidens, manu noſtra ſubſcribens, idem corroboravi. Sed & ceteri non ſecus conſenſerunt manibus impoſitis ſolidari hoc ipſum pontificale ſtatutum, apoſtolicæ authoritatis privilegio, petitionis noſtræ obtentu, indecumque ſubnixum, ac per hoc ſummo honori omnibus B fratrem ſuum, & ejus ſucceſſores. Annis XIX. ecclefiam Remenſem rexit. Obiit x. Kal. Februar. Cui eodem anno ſucceſſit Arnulfus.

Anno Christi 972.

Subscriptiones Episcoporum.

Subscripsi.

b. d. Gigniac. Mo.

C

NOTA JACOBI SIMMONDI, S. J.

Decretum hoc Adalberonis extat in appendice ad Flodoardum. *Hic etiam, inquit, Adalbero Mosomensi Canobium a priori dignitate prolapsum, in monasterium ordinem reformavit, ejusdemque reformationis tenorem, ne per successiones temporis immutetur, inscripti autentici sui privilegio confirmavit.* Lectæ fuos etiam in hac typographia literæ Joannis papæ XIII. ad Adalberonem archiepiscopum, Mosomensis Monasterii fundatorem ab eo Romam confirmantem, dum ex Mal. Majus. Indictionem XV. Anno pontificatus ejus VII. qui annus fuit Christi DCCCCLXXII.

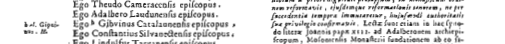

VITA DONI PAPÆ V.

DOnus, qui ab aliis Donnus & Domnio nuncupatur, patria Romanus factus eſt pontifex hujus nominis ſecundus anno 972. duodecimo Kalendas Octobris. Qui, cum ſedifſet menſibus duntaxat tribus, obiit XIV. Kalendas Januarii.

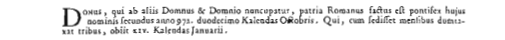

CONCILIUM IN ENGELENHEIM

CELEBRATUM ANNO DOMINI DCCCLXXII.

tempore Doni papæ.

Synodus mantia Ottonis congregata.

Otadrico licit congregatum.

CUm Otto Imperator una cum filio Ottone Decundo in Germaniam revertiſſet, ad compoſitionem ſynodum per epiſcopos congregavit in Ingelenheim : in quo quid geſtum fuerit non præterit, niſi quod in vita ſancti Udalrici epiſcopi Auguſtani legitur, quod ille relicto epiſcopatu ad monaſticam vitam tranſcendi poteſtatem ſibi fieri poſtulaverit, communique judicio reſponſum acceperit, neque quicquam illud expedire, ne fictum viri ſanctiſſimi alias peccandi occaſionem præberet, qui in gratiam Dominum nequeunt, quos vellent, illis ratione eccleſiis, non ſimegravi tortiori populi detrimento, obtruderent. Vide Baronium, anno 972. num. 3. & ſequentibus.

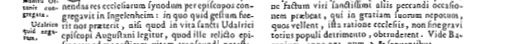

VITA ET EPISTOLA BENEDICTI PAPÆ VI.

Benedictus VI. quando pontifex factus.

Obitus Imperatoris Ottonis.

BEnedictus patria Romanus, filius Hildebrandi, poſt obtium Doni ſubrogatus eſt in locum ejus VIII. Kal. Decemb. anno Redemptoris 972. Hujus temporibus Otto magnus Imperator, funeribus matris & Willelmi Mogontini epiſcopi præmiſſis, mortuus eſt in Saxonia anno imperii ſui duodecimo . Adelais relicta conjunx animam, defuncti Ottonis mariti ſui profecturi fuit iis piæ tatis officiis, quæ a Witrichindo in fine libri 3. deſcri-

Benedictus papæ sacer quatus.

buntur . Poſt obitum patris Otto ſecundus ſolus imperare cœpit, qui cum patre ſextum annum imperii ſui luebos vexat. Benedictus a Bonifacio Francone Romano Fermiſii filio, cardinale diacono, vivo ſeleuſtillimo, captus & in carcerem detruſus, ſtrangulatur eſt ab eodem, anno Chriſti 974. cum ſedifſet annum unum, menſes tres, & dies aliquot. Sedem apoſtolicam ſacrilega cæde optimi pontificis evacantem ſacrilega homicida Bonifacius, qui ſepti-

Anno Christi 972.

Bonifacius VII. pseudo pontifex.

septimus ejus nominis reperitur alibi nuncupatus, violenter invasit, eamque annum unum & mensem tenuit. Hunc ego, antiquiores scriptores imitatus, inter veros & legitimos pontifices numerandum non esse judicavi, quod sedem apostolicam turpiter ingressus, turpius deseruerit. Nam cum post multa alia scelera & flagitia homo nefarius Vaticanam basilicam omnibus ornamentis suis expoliasset, Benedictus Albericorum, de quorum familia erat, ope & auxilio fretus, eum usque adeo exagitavit, ut Roma relicta Constantinopolim abire cogeretur. Quando & qua occasione Romam redierit, dicam infra in vita Joannis XIV.

BENEDICTI PAPÆ VI. EPISTOLA AD FRIDERICUM SALISBURGENSEM Episcopum, & ejus comprovinciales.

Ipsi ejusque successoribus vices Apostolicas in Norica & Pannonia concedit.

Benedictus divina favente gratia atque totius populi Romani electione Apostolicus, Friderico Salisburgensis ecclesiæ archipræsuli, una cum suis fratribus, videlicet Noricæ provinciæ episcopis, mansuram in Christo felicitatem.

PROTOPLASTO generis humani, atque ejus femine serpentina suasione in gemina cadente morte, multas Deus misericordia ductus medicinas misit in hunc mundum, patriarchas scilicet justos, prophetas veridicos, legiferum cum lege: & his omnibus mundum salvare non valentibus novissime filium suum humana carne indutum ad redemptionem generis humani ad terras transmittere dignatus est. Eo itaque inter homines conversante, duodecim elegit apostolos, quos ad seminandum verbum Dei in corda fidelium per universum transmisit orbem: quorum atque totius ecclesiæ sanctum constituit Petrum principem, cui gregem commisit ecclesiasticum, tertio ei dicens: *Pasce oves meas*: cui etiam ligandi atque solvendi tradidit potestatem dicens: *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis; quodcunque solveris super terram, erit solutum, & in cælis*. Et non solum sancto talis concessa est Petro potentia, sed etiam suis successoribus, ejus vicem in ecclesia tenentibus, eadem ligandi atque solvendi a Deo tradita est potestas. Sancti itaque Petri apostoli successores per loca, prout opus erat atque decuit, constituerunt archiepiscopos, qui eorum vicem tenerent in ecclesiis: quia ipsi universas regere non poterant ecclesias. Nos quoque vicem B. Petri apostoli, prout hominibus istius temporis possibile est, in ecclesia tenentes, statuta illorum antecessorum nostrorum confirmare, quantum possumus, libenter desideramus,

Joan. 11.

Matth. 16.

Concedimus itaque vicem apostolicam Friderico Salsburgensis ecclesiæ antistiti, ejusque successoribus, in tota Norica provincia, & in tota Pannonia, superiori videlicet & inferiori, quomodo sui antecessores eandem potestatem a nostris habuere antecessoribus: ita scilicet, ut nulli liceat in præfatis provinciis sibi usurpare pallium, nec ospicopos ordinare, nec ullum officium quod ad archiepiscopum pertinere debet, præter præfatum archiepiscopum ejusque successores. Quicunque autem huic refragari, vel contendere voluerit decreto, quod nos vice B. Petri apostoli fungentes, consensu nostrorum episcoporum ac totius cleri Romanæ ecclesiæ, decrevimus; sciat se B. Petro ejusque vicario esse contrarium, atque fore anathoma usque ad satisfactionem, sive sit episcopus, aut presbyter, sive clericus cujuscunque ordinis, sive laicus cujuscunque fuerit dignitatis: quia sancta sanctorum antecessorum nostrorum solvere nolumus neque valemus. Sed quomodo illi consensu suorum episcoporum ac totius cleri constituerunt, fiat ex eorum pariter, & nostro decreto firmum atque perpetuum. Quicumque autem episcopi per amicos, sive clam per aliquam fraudem, aliquando ejusdem dignitatis petierint, sive petierunt privilegium, illos suspendimus ab ea dignitate: quia illicitum judicamus, ut aliquis episcopus, sine totius suæ provinciæ, atque suffraganeorum suorum consensu, pallium, sive aliquod archiepiscopatus privilegium, a Romano Pontif. acquirere præsumat.

Anno Christi 973.

Ex Labbei Append. tom. 9.

** CONCILIUM MARZALIENSE ab Honesto archiepiscopo, & comprovincialibus provinciæ Ravennatis, celebratum anno Domini DCCCCLXXIII.

In quo, inter cetera, compositæ episcopatus Bononiensis, & Parmensis controversiæ.

Ex Tomo II. Italiæ sacræ.

IN nomine sanctæ, individuæque Trinitatis. Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCLXXIII, apostolatus domini Benedicti primo, imperii vero domini Othonis octavo, pontificatus domini Honesti Ravennatis metropolitani tertio. Dum ab eodem sacrosancto Honesto archiepiscopo, suisque suffraganeis, scilicet Joanne episcopo Corneliensi, Gerardo episcopo Faventino, Dodone Cesinate, Alberto Bononiensi, Uberto Parmensi, Sigulpho Placentino, in capella juris sanctæ Parmensis ecclesiæ in loco Marzalia sita, ad honorem vocabulumque S. Mariæ dedicata, sancta synodus de quibusdam necessariis ac utilibus regni ecclesiarum statusrebus habita colegetur: perventum est, ut Albertus episcopus Bononiensis in medio illorum assurgens, inopiam sui episcopii adeo conquestus est, quatenus suarum ecclesiarum sarta tecta, clericorum pauperumve sumptibus necessaria, suppeditare nullatenus valeret. Inter ceteras denique suæ inopiæ angustias, quædam loca juxta Bononiam sita, ab Uberto Parmensi episcopo tunc temporis detenta, juris suæ ecclesiæ, videlicet Bononiensis, esse penitus conclamabat.

Cujus quidem incessabilibus querelis prælibatus dominus archiepiscopus commotus, Ubertum Parmensem episcopum omni affectione, quid ad eum prædicta loca pertinerent, discussit. Tunc demum præfatus Ubertus episcopus eadem loca suæ sanctæ Parmensi ecclesiæ, sibique, quarundam scriptionum titulo, ex quorundam prædecessorum suorum episcoporum parte devenisse, professus est. Enimvero dominus * archiepiscopus Uberto episcopo suggesserunt, quatenus prædicti amore præsentiaque domini metropolitani, suorumque sociorum & fratrum, prædictum Bononiensem episcopum non jure fori ventilaret, sed potius illius episcopio diligentiam adhibens, res omnes illas, de quibus super eum hactenus querebatur, Bononiensi ecclesiæ, ipsique Uberto episcopo legaliter refutaret; & ut ille Uberto episcopo, suæque Parmen-

* f. domini episcopi.

Anno Christi 973.

mensi ecclesiæ, ob hoc proprietario jure plebem sanctæ Mariæ de Monte Bello concederet, & in duobus locis tornaturas vinearum triginta, videlicet in primo loco juxta monasterium S. Isaiæ vineam unam, quæ tribus viis publicis circundatur, quarto latere cohæret terræ Gausipigæ; alteram vero proppe monasterium sancti Joannis sitam, quæ similiter tribus viis publicis circumdatur, quarto latere cohæret terræ, quam detinet Dominicus filius Petri Britonis; necnon & terrulam jugerum decem in finibus ipsius Parmensis episcopii jacentem, molendinumque cum fullone pariter super se habentem, unanimiter omnes decreverunt.

Quibus consultibus ambo, tam Ubertus Parmensis episcopus, quamque Albertus Bononiensis, acquiescentes, prout præscriptum est, alternatim unum alteri in eorum præsentia concessit: sicque in eadem synodo sancta definitum est, ut posthac a nemine illorum suorumque successorum replicetur. Sin autem quispiam illorum deinceps temerario ausu hanc canonicam synodalemque censuram transgredi quoquo modo tentaverit, tam Ubertus episcopus, quam Albertus, suique etiam successores: decrevit sancta synodus libras centum auri, ut violator injuriam patienti componat: hæc tamen decreti pagina in suo vigore consistat. Itaque pari consensu tam dominus archiepiscopus, quam omnes prætaxati episcopi, sanxerunt, quatenus hæc synodalis institutio in perpetuum inconvulsa permaneat. Et ut ab omnibus, præsentibus videlicet futuris, firmius observetur, huic subscripserunt.

Honestus Dei nutu, sanctæ Ravennatis ecclesiæ metropolitanus archiepiscopus, huic diffinitioni interfui, diffiniens annui, & subscripsi.

Joannes episcopus sanctæ Corneliæ ecclesiæ, in hac diffinitione interfui, & subscripsi.

Gerardus episcopus sanctæ Faventinæ ecclesiæ, huic diffinitioni interfui, & subscripsi.

Albertus episcopus sanctæ Bononiensis ecclesiæ, subscripsi, huic diffinitioni interfui.

CONCILIUM MUTINENSE IN QUO CONTROVERSIA INTER DISSIDENTES Germanos proceres Petrum & Lambertum composita fuit, anno domini DCCCCLXXIII. tempore Benedicti papæ VI.

Causa & locus concilii.

HÆC synodus convocata est ab Honesto archiepiscopo Ravennate apud Mutinam, ad componendum dissidium illud, quod inter duos germanos proceres, Petrum nimirum & Lambertum, agitatum fuerat. Id qua ratione factum fuerit prolixius enarrat Rubeus, libro 5. historiæ Ravennatis, anno 973.

G. C. Hæc tantum Binius. Nos vero operæ pretium duximus acta ipsa hujus, seu conventus, seu concilii, quamlibet lacunosa, & barbariem redolentia, hic exhibere, uti a Rubeo lib. 5. hist. Raven. edita sunt ex MS. codice Ursianæ bibliothecæ, vetustate exeso.

** Temporibus domni Benedicti apostolici .... ejus, in Dei nomine anno primo: imperante domno Ottone piissimo anno VI. die nono Septembr. Actum in loco ubi dicitur Martialia, territorio Mutinensi, dum resideret ibidem Honestus coangelicus, sanctissimus archiepiscopus S. Ravennatis ecclesiæ, prope fluvium Sicla, subtus papirione ejusdem archiepiscopi, & cum eo etiam residentibus, quamque multitudo, fulgidaque fama pollentibus, tam Romanorum, & Longobardorum, archiepiscoporum, ducum, comitum, presbyterorum, diaconorum, & aliorum graduum clericorum, judicum, consulum, castaldiorum, & aliorum ordinum, ... nobilium: inter quos etiam Ubertus episcopus Parmensis ecclesiæ, Ubertus episcopus Bononiensis, Joannes episcopus Corneliensis, & Leo episcopus Ferrariensis ecclesiæ .... S. Ariminensis ecclesiæ, Adalbertus gratia Dei comes, filius quondam Bonifacii; Petrus comes, filius quondam Severi; comes, Garardus, & Arardus Germani comitibus, Lambertus comes, ... S. Petri, Marinus comes Ferrariensis, Ildebrando, & Rodulfo ger.... Ariminensis, Petrus, & Lambertus germ.... filiis quondam Joanni de civitate Bononia. Paulus judex ex genere ducis, de civitate Ravenna, Petrus judex de civitate Ravenna; presbyteri ...... diaconi ...... S. Ravenn .... presbyteri ...... diaconi .... Parmensis ecclesiæ ..... dux de Traversaria ..... Andrea filius quondam Petri magistri milit. Rodaldo filius Rodaldi dux, magistro militum, Romoaldo filius Sergi, Petrus filius Adelberti, Henricus Romoaldi ducis ...... Attelianus, & Gerardus germ. consulibus. Mauritius filius quondam Romano consule, qui vocatur de Theodo ..... Item Bononien. de monte cleri, de Galligata, de Bobio. In istorum suprascriptorum præsentia, orta est lis, & magna altercatio, inter Petrus, & Lambertus germ ...... filii suprascripti .... ecclesiæ, quo modo suprascriptum Ubertum detinet prædia, & rebus, possessionibusque eorum, contra voluntatem Petri, & Lamberto germ. & sic cum illis contendat. Tunc domnus Honestus sanctissimus .... quale, altercationes, audientes, una voce cœperunt dicere, quod bonum & ratum est, ut lege inter se definiantur, ut inimicitia inibi non adcrescat. Suprascripti vero episcopi, & comiti, & duces atque .... episcopus sanctæ Parmensis, clara voce, dixit: Paratus sum hæc omnia adimplere, & per legem definire. Sicuti vos commendatis, atque sancitis ...... suprascriptis Petro, & Lamberto germ. hæc audien .... ex jure q.perentum nostrorum jure, proprietatis, & quam per præceptores; & Emphyteosim de sancta Ravennate ecclesia .... Ubertus episcopus detinet, & contempsit nostra P......... dimus, & tu nobis contempsit ante dello potito in integro. & curte Susiano, positæ subtus pleno jure proprie........ monasterio sancti Joannis casa Puronia, atque, & a sanct. Roman .... sancti Martini, ibi ædificata, cum suis pertinentiis, & massa Silicese, cum oratorio sancti Angeli, atque fundum Olmitula .... & in fundo Ruda, similiter jure ...... & in quarto similiter super fluvio Rheno, & intro civitate Bononia solos terræ, cum casis, & vacuamentis, una cum .... dicitur Melloncello, juxta Repone, & .... præfata sanctæ Ravennatæ ecclesiæ, & de monasterio sancti Joannis casa Puteria ..... verumetiam, & de sanctæ Romanæ ecclesiæ, & aliis rebus circo circa Bononia. vel ubi .... quam nobis pertinentibus proprio quam que, & de condi ...... domnus, Domnus Ubertus episcopus sanctæ Parmensis ecclesiæ, respondit pariter cum suo avocatore, nomine Ingelfredus .... quondam Benedicti de

ANNO CHRISTI 973.

de Vallaria, de ipſius prædia, & curte, & capella, cum omnibus eorum pertinentiis ..... Unde vos, adverſum nos convenicis, nos etiam contemptimus, & habemus pro inveſtituris magnis Ottonis imp. ..... & diſtum auctoritatis, quod pertinent ſupraſcripte res, quæliter ſupradictum, noſtros Parmenſis eccleſiæ, ante præſentiam imp. unde reclamavimus, & per ejus juſſionem, inde inveſtiti fuimus, unde nunc modo fum ..... quia nullam ſcriptionem inde habemus, nec aliquem diſtrictum inde reperire potuimus, nec nihil noſtræ Parmenſi eccleſiæ attinet, nec nos, ſed veſtros juſtitia eſt, ad habendum vos, & veſtris hæredibus: & ſi ullum unquam in tempore, Ego Ubertus epiſcopus ..... ſucceſſoribus, aliquam ſcriptionem oſtenderit, vel hæc ex parte noſtræ eccleſiæ, & vacua, & inter ſecedula, & falſa computerentur, & nullam in ſe habeat vigorem, vel firmitatem ..... utrumque ſponpondiſſe ſupraſcripta Ubertus epiſcopus Parmenſis eccleſiæ patiter cum ſuo avocatore aliquo tempore illi, vel ſui ſucceſſores, aliqua molleſtia inde fecerit, vel alteraverit, vel inveſtitionem illi fecere voluerit, vel inſtru ..... quot inde modo ſtraverit, tunc ſtatuno ſe promiſit a ſupraſcripta Petrus, & Lambertus Germano, vel ad eorum hæredibus, argenti libras centum, & omnes iſtas ſuſcriptas res in duplum reſtituere ſcilicet ſupraſcripto Paulo judex, & Petrus item judex de civitate Ravennæ prudenter ſanxerunt, lecundum manifeſtationem, atque ſponſionem judicivimus, ejudem Ubertiepiſcopum omnere in ipſa ſponſione, & de ipſis omnibus rebus, & poſſeſſionibus, & cuANNO CHRISTI 974.

CANONICUS CATANE

CHARTA EDGARI REGIS

Malmesburienſi coenobio confecta.

Se indicat clericos faculares ejeciſſe, monachoſque vita regularis indueriſſe.

EGo Edgarus totius Albionis baſileus, necnon Dei martis monarum, ſeu inſolarorum regum circumhabitantium, adeo ut nullius progenitorum meorum ſubjectione, largiflua Dei gratia ſuppetente, ſublimatus, quid amperii mei poſſiderum Regi regum dono datum, tanti memor honoris, ſolertius ſæpe tractavi. Hæc igitur fuerit devotionis perviligia meæ Dedicoſtatæ ſuperna fobito inſinuavit pietas, quaque in regno meo ſanctæ reſtituare monaſteria, qua velut muſcivis ſcindulis, catholicique tabulis, tigno temus vifibiliter diruta, fic (quod absit) eſt) intus a ferrido Dei ſtemor ruere fuerant negligeta. Idiotis nempe clericis ejectis, nullis regularis religionis diſciplinæ ſubjectis, pluribus in locis ſanctiquis ſerici, ſcilicet monachici habitus, præſeri paſtores, ad ruinoſa quaque tempplorum redintegranda opulentos eis fiticalium munerum exhibent ſumptus. Quorum unum nomine Elurivum, virum in omnibus eccleſiaſticum, famoſiſſimi conſtituti cuſtodem cenobii, quod Angli hilario vocitant onomate Maldelmesburh. Cui pro commodotate animæ meæ, ob ſalvatoris noſtri, ejuſque Genitrici ſemper virginis Mariæ, nonnullo apoſtolorum Petri, & Pauli; Aldelmique almi præſulis, honorem, particulam terræ, & nominatim tertam cum pratis, & ſilvis, manifica liberalitate reſtitui. Hæc a prædictis accommodata clericis concentioſo impulſe poſſeſſa eſt. Edoloto / fod loperfitioſa fabullitque ejus diſceptatione a fapientipbus meis audita, & confiticatione illius mendoſa

ANNO CHRISTI 973.

VITA
BENEDICTI PAPÆ VII.

Benedictus quando & quibus auſpiciis pontificatum adeptus fuerit.

BENEDICTUS hujus nominis ſeptimus, omnium A ſuffragio anno Chriſti 975. creatus eſt Romanus pontifex, quando zealio Albericorum, de quorum familia ipſe erat, adjutus, tyrannum, & invaſorem threni apoſtolici Bonifacium ab urbe diſcedere, & pontificatum deſerere cogitiet. Exemplo & ſurhortatæ Leonis Oſtenſis, qui libro 1. cap. 4. Benedictum ſeptimum ejuſdem nominis Benedicto ſexto, nullo alio interpoſito, ſucceſſiſſe refert, ego cum nonnullis antiquiſſimo cardinale Baronio, Bonifacium ille hoſtis invaſore eumero & ferie pontificum expulſo, eumdem Benedictum ſeptimum ſexto cognominæ Benedicto ſubjungo, ob cauſas quas ſtatim allegavi.

Hic Sergium Damaſcenum epiſcopum a Sarracenis relegatum benigne excepit, eique eccleſiam S. Bonifacii, live Alexii, colendam tradidit: in qua cum ille monachos collegiſſet, reſtituteque obſervantia monaſtica annos quatuor illic egiſſet, fanato fine quievit. Hujus temporibus Otto ſecundus, dum poſt obitum patris decem annis imperium tenuiſſet, propter cladem ſibi ſuoque exercitui in Calabria per Graecos, & Sarracenos illatam merore confectus, obiit Romæ anno Redemptoris noſtri gentesimo octuageſimo tertio.

Otto II. mor. 983.

Otto III. ſecundus.

Otto tertius, quem pater adhuc vivens per Mogunticum, & Ravennatem archiepiſcopos Aquifgrani regem elegi & coronari procurarverat, in locum patris defuncti ſucceſſit. Octavo menſe poſt mortem Ottonis, Benedictus papa ex hac vita miſeratrix decima Julii, anno Chriſti nongeneſimo octuageſimo quarto, cum annos novem ſedem pontificiam tenuiſſet. Sepultus eſt in baſilica ſanctæ Crucis.

Benedicti I. pontif.

PILGRIMI LAURIACENSIS PRÆSULIS EPISTOLA AD BENEDICTUM PP. VII.

Petit pallium, & privilegia extera eccleſiæ ſuæ alias concella : fidei ſuæ confeſſionem mittit.

Ordinis ac nominis chariſmate præviguta ſanctæ Romanæ ſedis univerſali pontifici Benedicto, Pilgrimus ſanctæ Lauriacenſis eccleſiæ humilis ſervitor. Fidelitatem precum, devotumque ſervitium.

NOTUM fieri dignetur nobis, ſumme ſacerdotum præſul, quod ſuper omne animi mei deſiderium nunc deferor, & poſtulatum viſitare limina, veſtraq; optabili perfrui præſentia, & ea facie ad faciem, que literis, & interauntionu committo indicia, ſanctiſſimæ paternitati veſtræ cortam ratiocinari: niſi quod a neophyta Ungarorum gente huc ire prohiberer, apud quam ſedere pacto, ſub occaſione patis fiducian ſumpſimus operam exercere prædicationis. Hujus rei gratia terror ipotis ex longo tempore etiam aliarum provinciarum prædicatoribus mee diocceſis hactenus adiitum claulit, ad quas nihilominus præſentis opportunitas temporis ire me vocavit. Quibus Deus omnipotens, quoniam ſolita ſua pietate ſemper diſpeſa congregat, aperire digeatus eſt januam cordis ſui, diu clauſam: ut diſcipulo velamine doritiæ ſuæ, depoſitaq; ferina crudelitate, leni jugo dominicolis ſubmittant. A qua ergo prefata Ungarorum gente multis preciibus ipſe invitabar venire, aut miſſos meos in qua evangelii illuANNO CHRISTI 973.

VITA
BENEDICTI PAPÆ VII.

Benedictus hujus nominis ſeptimus, omnium A ſuffragio anno Chriſti 975. creatus eſt Romanus pontifex, quando zealio Albericorum, de quorum familia ipſe erat, adjutus, tyrannum, & invaſorem threni apoſtolici Bonifacium ab urbe diſcedere, & pontificatum deſerere cogitiet. Exemplo & ſurhortatæ Leonis Oſtenſis, qui libro 1. cap. 4. Benedictum ſeptimum ejuſdem nominis Benedicto ſexto, nullo alio interpoſito, ſucceſſiſſe refert, ego cum nonnullis antiquiſſimo cardinale Baronio, Bonifacium ille hoſtis invaſore eumero & ferie pontificum expulſo, eumdem Benedictum ſeptimum ſexto cognominæ Benedicto ſubjungo, ob cauſas quas ſtatim allegavi.

Hic Sergium Damaſcenum epiſcopum a Sarracenis relegatum benigne excepit, eique eccleſiam S. Bonifacii, live Alexii, colendam tradidit: in qua cum ille monachos collegiſſet, reſtituteque obſervantia monaſtica annos quatuor illic egiſſet, fanato fine quievit. Hujus temporibus Otto ſecundus, dum poſt obitum patris decem annis imperium tenuiſſet, propter cladem ſibi ſuoque exercitui in Calabria per Graecos, & Sarracenos illatam merore confectus, obiit Romæ anno Redemptoris noſtri gentesimo octuageſimo tertio.

Otto II. mor. 983.

Otto III. ſecundus.

Otto tertius, quem pater adhuc vivens per Mogunticum, & Ravennatem archiepiſcopos Aquifgrani regem elegi & coronari procurarverat, in locum patris defuncti ſucceſſit. Octavo menſe poſt mortem Ottonis, Benedictus papa ex hac vita miſeratrix decima Julii, anno Chriſti nongeneſimo octuageſimo quarto, cum annos novem ſedem pontificiam tenuiſſet. Sepultus eſt in baſilica ſanctæ Crucis.

Benedicti I. pontif.

PILGRIMI LAURIACENSIS PRÆSULIS EPISTOLA AD BENEDICTUM PP. VII.

Petit pallium, & privilegia extera eccleſiæ ſuæ alias concella : fidei ſuæ confeſſionem mittit.

Ordinis ac nominis chariſmate præviguta ſanctæ Romanæ ſedis univerſali pontifici Benedicto, Pilgrimus ſanctæ Lauriacenſis eccleſiæ humilis ſervitor. Fidelitatem precum, devotumque ſervitium.

NOTUM fieri dignetur nobis, ſumme ſacerdotum præſul, quod ſuper omne animi mei deſiderium nunc deferor, & poſtulatum viſitare limina, veſtraq; optabili perfrui præſentia, & ea facie ad faciem, que literis, & interauntionu committo indicia, ſanctiſſimæ paternitati veſtræ cortam ratiocinari: niſi quod a neophyta Ungarorum gente huc ire prohiberer, apud quam ſedere pacto, ſub occaſione patis fiducian ſumpſimus operam exercere prædicationis. Hujus rei gratia terror ipotis ex longo tempore etiam aliarum provinciarum prædicatoribus mee diocceſis hactenus adiitum claulit, ad quas nihilominus præſentis opportunitas temporis ire me vocavit. Quibus Deus omnipotens, quoniam ſolita ſua pietate ſemper diſpeſa congregat, aperire digeatus eſt januam cordis ſui, diu clauſam: ut diſcipulo velamine doritiæ ſuæ, depoſitaq; ferina crudelitate, leni jugo dominicolis ſubmittant. A qua ergo prefata Ungarorum gente multis preciibus ipſe invitabar venire, aut miſſos meos in qua evangelii illuANNO CHRISTI 973.

secte timende sunt, quos sepe contigit deprehendi, alios, quibus præsunt, errore suo corrumpere, quos agnitione orthodoxe veritatis debuerant illustrare. Ut hæc tam pestifera de me amputetur suspicio, solenne symbolum catholicæ fidei, quam ipse teneo, ac doceo, vestro apostolatui profitendum salubre censeo.

Confiteor, & credo sanctam atque ineffabilem Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum S. unum Deum naturaliter esse, unius substantiæ, unius naturæ, unius majestatis, & virtutis: & Patrem quidem non genitum, non factum, sed ingenitum profiteor. Fons ergo, & origo ipse est totius Trinitatis. Pater namque ineffabili substantia Filium genuit, nec tamen aliud quam quod ipse est, genuit, Deus Deum, lux lucem. Filium quoq; de substantia Patris, sine initio, natum ante sæcula, nec tamen factum fateor. Igitur non sicut Filius a Patre, ita Pater a Filio est: quia non Pater a Filio, sed Filius a Patre generationem accepit. Filius ergo Deus de Patre, Pater autem Deus, sed Deus non de Filio. Si enim Pater fuit, semper habuit Filium, cujus esset Pater Deus: & ob hoc Filium de Patre natum sine initio confiteor. Spiritum autem sanctum, qui est tertia in Trinitate persona, unum atque æqualem cum Deo Patre, & Filio, credo esse Deum, unius substantiæ, unius quoque naturæ, nec tamen genitum, vel creatum, sed a Patre Filioq; procedentem, amborum esse Spiritum. Nec enim procedit de Patre in Filium, nec de Filio tantum procedit ad sanctificandam creaturam *: sed ab utrisq; procedere monstratur, quia caritas, sive sanctitas amborum esse cognoscitur, & nec Patris tantum, nec Filii tantum, sed similiter Patris; & Filii Spiritus dicitur. In relativis vero personarum nominibus, Pater ad Filium, Filius ad Patrem, Spiritus sanctus ad utrosque refertur. Quæ cum relative tres personæ dicantur, una tamen natura, vel substantia creditur. Nec sicut tres personas, ita tres substantias prædico: sed unam substantiam, tres autem personas. Quod enim Pater est, non ad alium, sed ad Filium; & quod Filius est, non ad se, sed ad Patrem est; similiter Spiritus sanctus non ad se, sed ad Patrem, & Filium relative refertur, in eo quod Spiritus Patris, & Filii prædicatur. In hac ergo sancta Trinitate tres personas unum Deum confiteor. Ergo non ipsum qui Pater est, dico etiam Filium, vel Spiritum S. nec ipsum Filium, Patrem aut Spiritum S. fateor; vel eum qui est Spiritus S. Patrem vel Filium dicere valeo: sed quod Pater est, hoc Filium esse, hoc esse Spiritum S. sine ulla ambiguitate pronuncio. Personas enim distinguo, non naturam Deitatis separo. Tres ergo illas unius atq; inseparabilis naturæ personas sicut non confundo, ita separabiles nullatenus prædico. Cum nulla ante aliam, nulla post aliam, nulla sine alia, vel extitisse, vel quippiam operata fuisse aliquando credatur. Inseparabiles enim inveniuntur in eo quod sunt, & in eo quod faciunt. Habet enim Pater æternitatem sine nativitate, Filius æternitatem cum nativitate, Spiritus vero sanctus æternitatem processionis a Patre & Filio sine nativitate. De his ergo tribus personis, sola Fili persona hominem verum sine peccato pro liberatione generis humani, ex Maria virgine, novo ordine, novaque nativitate sumpsit. Novo ordine, quia invisibilis in divinitate, invisibilis monstratur in carne; nova autem nativitate est genitus, quia incorrupta virginitas, & virilem coitum nescivit, & fœcunda per Spiritum S. carnis materiam ministravit. Dei enim Filius non personam hominis accepit, sed naturam. Naturam enim nostram in unitatem suæ personæ assumpsit: & idcirco Filius Dei, & Filius hominis unus est Christus. In eo namque quod Filius est Dei, æqualis est Patri; & in eo quod Filius est hominis, minor est Patre. Qui etiam ex quo homo est, pro delictis nostris passionem sustinuit: mortiq; addictus & cruci, veram carnis mortem accepit. Tertia quoq; die virtute propria suscitatus de sepulcro. Hoc ergo exemplo capitis nostri, in hac carne, qua nunc sum, & moveor, resurrecturum me credo. Idem autem dominus & salvator noster, peracto resurrectionis sue triumpho paternam sedem repetiit, a qua per divinitatem nunquam recessit. Inde in finem sæculorum venturus, judicabit vivos, & mortuos, redderq; singulis prout gessit quisque in corpore, sive bonum sive malum. Ecclesiam sane catholicam pretio sui sanguinis redemptam, cum eo credo in perpetuo regnaturam. Credo & confiteor unum baptisma, in remissionem omnium peccatorum. Hanc ergo fidem professionis meæ inviolatam me retinere, & ab ea nunquam deviare promitto.

Qualiter ergo ex prælibata fide idiotas erudire debeam, & ipse in suscepta novitiorum ecclesia conversari, rescripto paternitatis vestræ cautus flagito ut merear edoceri. Memetipsum enim iterum iterumque sanctitatis vestræ fidei, precibusque subnixe commendo. Dignam autem vestræ sublimitatis memoriam, quam tota per orbem frequentat ecclesia, ego cum omnibus mihi subditis, votis & orationibus celebrare non desisto. Quidquid etiam humani servitii, quod vestram deceat magnitudinem, ex me conferri possit, totum, & ex toto, pro libitu voluntatis vestræ liberaliter expendere, pater dilectissime, satago.

* al. naturam:

** BENEDICTI PAPÆ VII. EPISTOLA AD GALLOS ET GERMANOS.

Laureacensem, hoc est, Pataviensem ecclesiam metropolitanam esse decernit: hujus & Salisburgensis limites constituit: Pilgrimo Lauriacensi archiepiscopo vices apostolicas delegat.

*Dilectissimis nobis in Christo filiis, Hrodberto, sanctæ Moguntinæ ecclesiæ, & Diotrico, sanctæ Treverensis ecclesiæ; atque Adalberto sanctæ Magdeburgensis ecclesiæ; parique modo Geroni sanctæ Coloniensis ecclesiæ; atque Friderico sanctæ Juvanensis ecclesiæ; sed & Adaldago sanctæ Bremensis ecclesiæ, archiepiscopis. Pariterque domino Ottoni gloriosissimo imperatori Augusto, atque nepoti suo Henrico præcellentissimo duci Bawariorum, ceterisque comitibus Galliæ, atque Germaniæ, Benedictus divina gratia præditus * apostolicæ sedis pontifex, servus autem servorum Dei, in domino salutem.*

* prædisti: nempe in superiore epistola.

Oportet justis supplicationum petitionibus nos semper faciles, & humiles exhibere: & præcipue cum fraternis religiosorum consacerdotum precibus solicitamur, qui passim ab omni mundi termino tenorem & regulam, atque proprii officii vigorem ab hac universali sancta Romana ecclesia, ejusque sortiuntur ministro, vicario scilicet beati Petri principis apostolorum: cujus quamvis indigni, ejusdem tamen gratia & dono, potestati successimus, & ordini, cui voce dominica dicitur: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.* Quapropter dignum æstimavimus, assensum præbere congruis postulationibus reverendissimi archiepiscopi, quas per probabiles personas nobis intimavit, responsalium suorum duorum presbyterorum, quatenus sibi pallium, & metropolitanum honorem cathedræ suæ, sanctæ Lauriacensi ecclesiæ restitueremus, confinio Ungrorum adjacenti: quod omnino nos eidem ecclesiæ de-

Matth. 16

debere testantur antiquissima secum apportata privilegiorum testimonia. In quibus enim continebatur, quod ætate pontificatus beati Symmachi hujus almæ sedis apostolici præsulis, præfata sancta Lauriacensis habetur ecclesia metropolis: & in quantum tam exinde quam etiam de passionibus beatorum martyrum, qui illic plures in tempore persecutionis pro fide Christi variis sunt tormentis mulctati, colligere possumus, ex omnibus ecclesiarum diœcesibus Pannoniæ, hæc antiquitate, & archiepiscopii dignitate esse primitiva creditur: quæ jam multis retro actis temporibus ex vicinorum frequenti populatione barbarorum deserta, & in solitudinem redacta, nullum Christianæ professionis habitatorem meminit, usquedum invictissimus Augustus, & pater gratiæ, genitor quippe pii imperatoris nostri, quem adhuc superesse, & diu dominari mundus exoptat, bellico trophæo eorum vires retundit. Nunc autem, quamobrem votis exultantibus in laudem omnipotentis Dei erumpimus, non solum sæpe dicta sancta Lauriacensis ecclesia, hostium cessante terrore, cum accolis suis pace, & tranquillitate potitur: verum etiam ipsi dudum inimici, illum quem persecuti sunt more gentili, jamjam Christum baptizati profitentur, & sacerdotes modo habere desiderant, ac prout * scire rudes poterunt, venerantur; & ecclesias quasdam in sua terra, quas patres incendio dederunt, posteri restaurare videntur. Hac ergo suadente ratione: quod prænominati sanctæ Lauriacensis ecclesiæ archiepiscopi postulatio, antiqua apostolica authoritate commendatur; & præterea, quod cum justum esset, pariter etiam utile visum est, ut ad fructificandas Deo gentes, ex novitiis cultoribus fidei Ungrorum, atque Maravorum, sive etiam aliis multis provinciis Sclavorum suæ parochiæ finitimis, illic ordinatis episcopis secundum quod antiquitus [a] depositi erant, eis hunc constitueremus archiepiscopum. Quoniam autem Salisburgensis ecclesia metropolis abusa est subjectione sanctæ Lauriacensis ecclesiæ, pontificii obliterata & attenuata sua dignitate ex devastatione barbarorum, quam propterea perceptis apostolicis privilegiis nequaquam patimur privari: cum & priora sint Salzburgensibus, & ideo authoritativa, vel authorabiliora. Quæ conditio testimonii etiam apud sæcularia viget, & prævalet. Nos vero in hujusmodi constitutionibus omnem calumniam atque contentionis occasionem, domino adjuvante, facile propulsamus, ambabus parochiis ab invicem certis limitibus sequestratis, & tamen apostolicis sanctionibus ubique stabilitis, quas nostrum est semper defendere, & secundum evangelicam sententiam nihil ex eis solvere, sed adimplere. Unde ergo authoritate & potestate B. Petri principis apostolorum, atque exemplo beatorum pontificum scilicet prædecessorum nostrorum, eandem sanctam Laureacensem ecclesiam, ejusque rectores jam archiepiscopos, amodo perpetim ab omni Salzburgensis ecclesiæ ejusque præsulum subjectione ac ditione absolvimus; & honore metropolitano sublimamus. Et sicut modernis temporibus sanctæ memoriæ Agapitus papa terminos earumdem parochiarum ab invicem distinxit, sic & ipsi diffinimus: ita quoque ut sancta Salzburgensis ecclesia superioris Pannoniæ episcopos habeat suffraganeos, quibus usque huc sui pontifices præesse videbantur, cum tanta talique diœcesi, quali hactenus in inferiori usi sunt Pannonia: sancta autem Laureacensis ecclesia in inferioris Pannoniæ, atque Mœsiæ regiones, quarum provinciæ sunt Bawaria atque Maravia, in quibus septem episcoporum parochiæ antiquis temporibus continebantur, suique antistites archiepiscopalem deinceps habeant potestatem, cum tanta talique diœcesi, quali hactenus in superiori usi sunt Pannonia. Quibus utique in superni * præceptis injungimus, ut juxta beati Gregorii decretum, Anglorum archiepiscopis directum, alter illorum qui prior sit in ordinatione tempore, & quoad vivat, prioratum teneat & in ordine. Penitus enim determinatis utriusque ecclesiæ diœcesibus, omnique exclusa altercandi occasione: canonica sub districtione interdicimus, ut neuter earumdem ecclesiarum archiepiscopus invadere alterius parochiam præsumat, vel quibuscumque jurgiis aut disceptationibus super diffinitis a nobis modo rebus alter alterum solicitare audeat. His igitur sedatis, venerabilem confratrem nostrum Pilgrimum archiepiscopum, canonicis literis munitum, sedi sanctæ Laureacensis ecclesiæ inthronizavimus, palliumque ei secundum antiquum ejusdem ecclesiæ usum direximus: atque in provinciis Bawariæ, regionum quoque inferioris Pannoniæ sive Mœsiæ, & in contiguis sibi Sclavorum nationibus circumquaque manentium, nostram apostolicam authoritatem, & vicem exercere committimus atque delegamus: quatenus illic, more antecessorum suorum sanctæ Laureacensis ecclesiæ archiepiscoporum, habeat potestatem presbyteros, & episcopos ordinare, atque constituere, & ex prædictis gentibus sua sancta prædicatione parare domino plebem perfectam.

a Forte, depositi. H.

* f. insuper

Anno Christi 975. Ex P. Pagi ad an. Ch. 975. n. 5.

CONCILIUM ROMANUM,

IN QUO BONIFACIUS VII. ANTIPAPA EXCOMMUNICATUR,

Habitum anno DCCCCLXXV.

Anno Christi 975.

Benedictus VII. ubi Apostolicam sedem adeptus est, Synodum celebravit, in qua Bonifacium VII. Antipapam excommunicationis sententia perculit, uti discimus ex Epistola Adalberonis Remensis Archiep. & Stephani Romani diaconi ad Theobaldum Episcopum Ambianensem, mox in Remensi Concilio afferenda, in qua Stephanus & Adalbero in Concilio Remensi congregati 8. Cal. Octob. eumdem Theobaldum excommunicant, quod alias ab Hugone pseudo-Archiepiscopo Remensi ordinatus fuisset, & præsenti synodo interesse recusasset: *Et quoniam*, inquiunt, *judicio domini Benedicti VII. Papæ in synodo, qua Bonifacius damnatus est, incurabilis repertus es, nec ejus filius Stephanus S. R. E. diaconus mederi tibi prævalet &c.* Porro hujus synodi adversus Bonifacium VII. meminit etiam Gerbertus Remensis Archiepiscopatus invasor, in Actis Remensis Synodi a se, vel suo jussu scriptis: *Succedit Romæ*, inquit, *in Pontificatum horrendum monstrum* (nempe Benedicto Papæ VI.) *Malefacius* (ita Bonifacium VII. appellat) *cunctos mortales nequitia superans, & jam prioris Pontificis sanguine cruentus. Sed etiam hic fugatus, & in magna synodo damnatus est.* Denique ejusdem synodi mentio in epitaphio Benedicti VII. a Baronio an. 984. n. 1. recitato.

ANNO CHRISTI 975.

CONCILIUM CONSTANTINOPOLITANUM

QUO BASILIUS PATRIARCHA

Depositus fuit anno ' DCCCCLXXV. sub Benedicto papa VII.

IN hac synodo, quæ teste Curopalate habita fuit indictione tertia, Basilius patriarcha criminis accusatus deponitur, & in locum ejus subrogatur Antonius Studites. Baronius anno 975. num. 10.

CONCILIUM REMENSE,

IN QUO THEOBALDUS EPISCOPUS, AMBIANENSIS

Ecclesiæ usurpator, excommunicatus est, præsidente Stephano diacono Benedicti VII. papæ legato, celebratum anno Christi DCCCCLXXV.

Epistola Adalberonis Remensium archiepiscopi, & Stephani Romani diaconi, ad Theobaldum episcopum Ambianensem.

INVETERATÆ dierum malorum, vide tandem quid fuerit tua tibi contulit sibimet a nostrum te abutaris patientia, contemptor legum divinarum atque humanarum? Sedem apostolicam appellasti, nec audisti. Literas petunia, & mendacio tuo Romæ editas, 3 te accipimus v. Kalendas Augusti, plusculum in te quam pro te convincentes. Cui synodo nec interfuisses, nisi interposita conditione relevandi honoris: quod absque fuit, non adelle. Cur latitas? Cur sanctam synodum fugis? Ei our acta eft v. Non. Jul. exhiberé te noluisti: & præsequi, quæ denunciata eft agi VIII. Kal. Octobr. Interrelle recolas. Conveneramus pro te reverendi medici, qui morbos tuos optime noverint, tyrannum scilicet vim qua infulatus es contra regium ve- A *sempe Burgund.* gle, ac illum typho præsbyteriæ episcopum' cum episcopis excommunicatum, qui sequum munum impositione velut quodam contagio te infecerunt. Et quoniam judicio domini Benedicti VII. papæ in Synodo, qua Romæ fuit celebrata, damnatus es, incorrigibilis reperius es, nec ejus filius Stephanus S. Romanæ ecclesiæ diaconus prædeti tibi prævalet: velut mordibdon, & morbosum hircum separamus te a grege dominico, & ex authoritate omnipotentis, & S. Mariæ, sanctique Petri principis apostolorum, damnamus, & excommunicamus, sacrifique limitibus ecclesiæ arcemus, usque ad verum tui recognitionem, & dignam satisfactionem.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Stephanus sanctæ Romanæ ecclesiæ diaconus ad vicem domni Benedicti papæ VII. huic factio præsui, & præscripsi.

Ego Adalbero sanctæ Remensis ecclesiæ archiepiscopus interfui, & firmavi cum reliquis,

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

Sententiæ hujus exemplum ex veteri libro descripsimus; Andreæ Quercetano diligentiæ debemus. Annum autem ex conjectura illum adfcripsimus, quo conflabat damnatum a Benedicto VII. pafsumque ab apostolica sede quam invaserat Francorum, qui bonifacius dicebatur. Theobaldum porro aut annos fere triginta episcopum Ambianis ordinatæ Hugo pseudopræsbyteris Remensis. Quos ob eandem excommunicationem jam fuerat in synodo Trevirensi, cui Marinus legatus præfuit anno 949. & nunc iterum eadem sententia percellitur.

CONCILIUM VVINTONIENSE,

SUB SANCTO DUNSTANO CANTUARIÆ ARCHIEPISCOPO,

In interfitio regnorum Edgari, & Edvvardi martyrii regum celebratum.

In quo, dum acerrime contenditur de clericis uxoratis monachisve preferendis, imago dominica pro monachis dicitur elocuta, & controversiam proinus diremisse, præsentibus Edgaro rege cum sua conjuge, sancto Dunstano archiepiscopo Cantuariæ, cum ceteris episcopis, abbatibus, &c. Elfero principe Merciorum, Ethelwino duce orientalium Anglorum, Elfwoldo suo germano, Brithnodo comite, cum nobilitate totius regni,

DE hoc concilio hæc *Rimius* Baronio: Dum An. C pile fundatis ejecissent, eorumque bona invasissent: delatum eft negotium ad Dunstanum Cantuariensem episcopum, qui synodum apud Wintoniam congregavit, in qua circa quidum utrisque partis disputantis consistitum, *inquit Matthæus Weft-*

1 Basilium Patriarcham Cf. an. 974. dejectum offendunt Annales, qui ait, cum *post quadriennium sue dejectionis* locus motum esse, & Leo Diaconus, qui ea de re agit, cum de eo, qui anno 974. gesta sunt loquitur. *Pagius ad eos. Ch. 975. n. 15.*

ANNO CHRISTI 975. *monasteriis*, imago dominica, quæ altercanti- A bus aftabat in ecclesia, expositæ locuta ita allegitur: Non fiet, non fiet: judicatis bene, male mutaverit. Quare (*inquit idem Matthæus*) clerici, nunc que eorum fautores, clugnes reddiri, nullam deincepa monachis controversiam moverunt.

Gulf. reg. libr. 1. p.

Habetur in hanc sententiam vetustissimis authoritatis scriptum Willelmus Malmesburiensis, quæ ren se memoriæ: Defunctio Eadgaro, clericos quondam ab ecclesiis redivivis præsia fulciturum, dicentes ingens esse, & miserabile dedecus, ut novus adsena veteres colonos migrare compellerer: hoc nec Deo gratum putari, qui veterem habitationem concessisset, nec alicui probo homini, qui fibi idem timere posset, quod aliis præjudicio accidisse cernerent: ea de re in clamores & iras furrectum, respirandique ad priftinam dignitatem propositum arripientibus canonicis, apud Wintoniam fuper hac re convenitur.

ANNO CHRISTI 975. B Adfcivit rex inclytus Edgarus, & Dorobernensis ecclesiæ archiepiscopus sanctus Dunstanus, protraque parte judices verasillimos, in refectorio prædicti monasterii pro tribunali confidentes, in orientali videlicet parte ipsius refectorii, in medio sedilis, habentes a tergo murum, in quo erat crux immurata, a tempore quo monachi, rege Edredo' tertii filii Athulphi regis permittente, gravi- ' Rapfius vetuter tamen id fecerint, monachis per Dunos inter- sto libro festis, ecclesiam fuge dictam ufurpantes intrabant, Edgarus ergo cæterisque ibidem præsidentibus penitus ignorantibus. Qui murus tunc erat ubi modo tertius gradus conflitit, quo iter ad fedem præsidentis, five ad præsidentis crucis imaginem, fecundum Vigilantium in libro de basilica Petri, capitulo nono, cum quo etiam concordant plurimi antiqui chronicatores. Stant parte finistra refectorii duces, cum nostro magnatum, necnon cum expulsis canonicis, pro ipsis clericis allegantibus. Ex parte vero dextra foli duo fanctissimi pontifices affiterunt, videlicet fanctus Elfwoldus Eboracensis archiepiscopus, & Wentanæ fedis antistes fanctissimus Athelwoldus, cum monachis, & pro ipsis ut permanerent, coram rege & archiepiscopo philosophantes. Quibus cum magnates regni contemplantes fe fore victos, prompti vitæ emendatione ex parte clericorum, regem & archiepiscopum humillime deprecantes, in cæterarum canonicis, quorum precibus, lacrymis, fuspiriis, motus clementissimus rex Edgarus, in arcto conflituitur, quid faper hac agere deberet mente ruminatur. Quid multa? Veniam clericis fub fpe emendatæ conversitus, licentiam reintrandi ipsis annuere propofuit. Cum igitur lententiam fuæ diffinitionis erat in promtu propotendi, audita eft vox divinitus affata de imagine crucis muratæ perlonans: Absit hoc ut fiat: Absit hoc ut fiat: Judicastis bene: Mutaverunt bene. Quam quidem vocem articulatam Vox effata foli Edgarus intelligens primus, & fanctus archi- de imagine episcopus Dunstanus, qui judices causæ extiterant, audiverunt. Ad quam quidem vocem ftupefacti res, & astupefacti, & cæteræ personæ in terram, ceteri vero omnes audientes vocis sonum quafi tonitrui magni, cecidernnt pertertiti in terram. Quid plura? Vox fonuerat de cruce perfonæ regi, & archiepiscopi fub hac forma: Surgite, ne exparescatis, quia hodie juftitia, & pax in monachis oficu. Intæ funt. Sicque ftabilimentum fuscepit ordo monafticus, ut inhabitet in domo domini in longitudinem dierum, maligno confilio clericorum diffipato, ut scribit Vigilantius in libro de balilica Petri, capitulo nono, ut scribit Willelmus Malmesburiensis de regibus libro fecundo, Athelwoldus ex monacho Glaftoniensis abbas Abbandoniensis.

Chronic. Wintoniens. fo. 1. Anno, inquit, dominicæ incarnationis nongentesimo fexagesimo octavo, anno regni Chriftiani-simi regis Edgari octavo, anno pontificatus fui

Anno Christi 977. * alias KYRTLINGBECH vel KYRDINDWIKERLING.

CONCILIUM * KYRTLINGTONIÆ

Anno Christi 977.

POST PASCHA HABITUM ANNO CHRISTI DCCCCLXXVII.

Præsentibus Edvvardo rege, qui martyrio postea coronatur, & Dunstano archiepiscopo Cantuariensi.

Ex nota quadam Saxonica,

Peregrinatio sæ fan-

POST pascha, magnum habebatur concilium A nus archiepiscopus, ut homines ruſticani religionis Dun. Mo. rien. Eccles. Roverens. ordinis. Kyrtlingtonie, ubi Sidemannus episcopus causa ad ecclesiam sanctæ Mariæ Abbandunensem mortem celerem obiit 12. Kalendas Maii. Erat is peregrinationem, quod & fecerunt. Devoniæ episcopus, volutitque corpus suum in episcopali sua sede Cridiantunæ sepeliendum. Sepelitur autem honorifice (puta Sidemannus episcopus) ex parte Boreali porticus sancti Pauli Cridiantunæ. Ordinarunt jam nunc rex Edvvardus, & Dunsta-

Anno Christi 978.

CONCILIUM CALNÆ VILLÆ REGIÆ

Anno Christi 978.

WILCERIÆ sub S. DUNSTANO ARCHIEPISCOPO CANTUARIÆ

Habitum, anno 17. sancti Edvvardi martyris: cui præter episcopos alios & ceterum clerum, omnes aderant Anglorum optimates, rege tamen propter teneram ætatem absente:

In quo dum acrius contenditur de ejiciendis monachis, reducendisque presbyteris secularibus, cum uxoribus suis & liberis, concilioque decidit solarium,

Eccl. reg. libr. 4. c. 9.

DE *hoc Malmesburiu s ita:* Sed adhuc non sedatis animis, Calnæ concilium indictum: ubi cum in cœnaculo, absente propter ætatem rege, confidentibus totius Angliæ senatoribus, magno confluxu, & controversia res agreretur, & validissimum illum morum ecclesiæ, Dunstanum dico, moltorum convictorum jaculata impeterent, nec quaterent, sous partes cujuscumque ordinis viris summo studio tuentibus, solarium totum repente cum axibus, & trabibus difficili & comedet. Omnibus ad terram elisis, solus Dunstanus ſtans super unam trabem quæ superstes erat, evasit probe: reliqui vel examinati, vel perpetui languoris compede detenti. Hoc miraculum archiepiscopo exhibuit patrocinium de clericis, omnibus Anglis tunc & deinceps in ejus sententiam concedentibus. *Hæc Malmesburio Baronius. De eodem lluntingdoniensis hist. lib. 5.* Edvvardi sancti regis anno quarto omnes optimates Anglorum consederunt a quodam Solario apud Calne, præter sanctum Dunstanum, qui trabe quadam apprehensa restitit. Unde quidam eorum valde iræ sunt, quidam vero mortui. Signum fecisse Deus excelsi fuit, quod proditione & interfectione regis sui ab amore Dei caluri essent, & a diversis gentibus digna contritione contenti.

CONCILIUM AMBRESBIRIÆ

SEU IN URBE AMBROSII WILTONIENSI PAGO

Celebratum anno Christi DCCCCLXXVIII.

PRÆTER *nomen nihil exhibet hoc concilium. De hoc ita* Wigornenſis *In Eadſangla apud villum quæ Kyrtlinge nominatur, maxima Synodus celebratur.* Dehinc apud Calneregiam villam dum assa celebraretur, totius Angliæ majores natu, qui ibidem congregati fuerunt, excepto Dunstano, de solario corruerunt; quorum quidam mortui sunt, quidam vero mortis periculum vix evaserunt. Ter C tia apud Ambresbyrig Synodus celebrata est. *Donnanim presbyter Sidemannus obiit. Hæc ille, & inferior Jornalenſis:* Celebratæ sunt (*inquit*) in Anglia tres Synodi; prima apud Kerlynge, secunda apud Calne, ubi omnes progressi, excepto Dunstano, de solario corruerunt: tertia fuit Ambresbyri. *Anni non meminit, sed hæc ille in Edgari regis vita posuit.*

Anno Christi ...

LEGES PRESBYTERORUM

Anno Christi ...

Northumbrenſium, cum ad mores eorum corrigendos, tum ad ipsarum ministeria promovenda.

D

I.

Ex variis spt. cod. bibl. subscr. ex Cottoniano descr. a Wilk.

SI quis presbyterus alicui injuriam intulerit, omnes sui ordinis, auxiliante episcopo, emendationem diligenter curent, & unicuique, stat justitia, prout scripsum est: *Quasi cor unum, & anima una.*

II.

Et prohibemus (ſicut a Deo est prohibitum) presbyterum aliquem ecclesiam alteriam emere; sed nec quæ alterius recipere: nisi illius fuerit qui eò cri- de. men aliquod capitale indignus censetur, ut alte-

Anno Christi ...

ri deserviat. Si quis presbyter contra hoc decliquerit, honore suo exuatur, & partium fautorum amicitia, missam nullam celebrato, donec id legitimo permissu faciat. Solvat etiam is qui injuriam intulit 20. oras, & episcopo 12. oras, & presbytero, quem ejecit ex ecclesia sua 12. oras, comitibus suis omnibus: & amittat præterea quidquid pecuniæ vel rei alterius, & quid dederit pro ecclesia alterius presbyteri obtinenda. Unusquisque etiam presbyter 12. invenias fidejussores de legibus faciendo: alios debite observandis.

III.

Et si presbyter quispiam deliquerit in officio, & episcopo inhibente missam celebraverit: pendat eo nomine 20. oras, & deliquium nihilo minus quod patraverit refarcito.

IV.

Si presbyter ipsius episcopi edictum neglexerit, 20. oris compensato.

V.

Si presbyter cum laicis contribuerit, quod inter sacros ordines rite debet, 20. oris restauato.

VI.

Si presbyter edictum archidiaconi non exequator, 12. oris luito.

VII.

Si presbyter reus criminis contra archidiaconi prohibitionem missam celebraverit, 12. oras dependito.

VIII.

Si presbyter officium baptizandi aut confitendi C denegaverit, luat 12. oris, & veniam apud Deum acrius implorato.

IX.

Si presbyter chrisma tempore debito non quærat afferatque, 12. oris hoc evitrat.

X.

Infans omnis intra 9. noctes matura baptiscatur; sub pœna 6. oratum. Et si infans aliquis intra 9. noctes per negligentiam mortuus fuerit, compostur apud Deum absque mulcta facultari. Sed si exactis 9. noctibus per negligentiam mortuus fuerit, componatur utique apud Deum, & salvantur præterea illi parochiæ 12. ore, quod infans tam diu fuisset Ethnicus.

XI.

Si presbyter in diebus festis vel jejuniis populo indicendis deliquerit, apud Deum veniam petat, & 12. oras penſato.

XII.

Si presbyter in aliena diœcesi ordinationem injuste obtinuerit, 12. oris mulctetur, diaconus 6. & exuatur ordine, nisi diœcesanus episcopus ordinationi percesserit.

XIII.

Si presbyter in ædibus non confecratis missam celebraverit, 12. oris luito.

XIV.

Si presbyter super altari non confecrato missam celebraverit, 12. oras dependito.

XV.

Si presbyter in ligneo calice corpus dominicum confecraverit, 12. oris emendato.

XVI.

Si presbyter absque vino missam celebraverit, 12. oris abluito.

XVII.

Si presbyter corpus Christi negligenter curaverit, 12. oras solvat.

XVIII.

Si presbyter supius quam ter in die una missam celebraverit, 12. oris mulctator.

Anno Christi ...

XIX.

A Si quis pacem ecclesiæ violaverit, componat Christi fecendum ecclesiæ disciplinam, & secundum quod ejusdem sit immunitas.

XX.

Si quis apud ecclesiam incrcaturam exerceat, *lagbslit*, id est legis violatæ, pœna esto.

XXI.

Si quis ecclesiasticus sacerdotalis deseruerit ecclesiæ, ut de lege violata hoc componat.

XXII.

Si quis presbyterum ex ecclesia sua injuste ejecerit, *lagbslit*, id est legis violatæ, pœnam subeat.

XXIII.

Si quis presbyterum vulneraverit, vulnerationis B curam penſato, & propter laesum ejus ordinem, in compensationem altaris etiam 12. oras numerato. Sin autem in diaconum hoc sit perpetratum, 6. oras in altaris violati pretium exhibeto.

XXIV.

Si quis presbyterum interfecerit, plenam capitis æstimationem (quod *wera* dicunt) penſito: episcopo etiam in compensationem lesionis in altare editi 24. oras. Sin in diaconum hoc sit perpetratum, 12. oras numerato, ob altaris violati compensationem.

XXV.

Si presbyter quid commiserit in dedecus ecclesiæ, honorem omnem quem ex ea consecutus est amittat integre.

XXVI.

Si presbyter rem aliquam indecentem in ecclesia posuerit, hoc emendato.

XXVII.

Si presbyter quidpiam ecclesiæ alienaverit, illud compensato.

XXVIII.

Si presbyter sua sponte ecclesiam deseruerit, in quam ordinatus fuit, id idem emendato.

XXIX.

Si presbyter aliam contemplerit, vel in eam verbis aut factis peccaverit, id etiam compensato.

XXX.

Si presbyter cum alio presbytero, emendet hoc, cum apud ipsum, tum apud episcopum.

XXXI.

D Si presbyter alicui in injusta causa sit auxilio, hoc emendato.

XXXII.

Si presbyter alicui justum auxilium denegaverit, id compensato.

XXXIII.

Si presbyter alterum non admoneat de eo quod novit ipsi detrimento fore, illud compensato.

XXXIV.

Si presbyter barbam vel comam radere neglexerit, compensato.

XXXV.

Si presbyter concubinum suum dimiserit, & aliam acceperit, anathema sit.

E

XXXVI.

Si presbyter ad tempora constituta vices non pulsaverit, vel horas non cantet, hoc compensato.

XXXVII.

Si presbyter cum armis ecclesiam intraverit, hoc compensato.

XXXVIII.

Si presbyter male absolverit anniversarium ecclesiæ ministerium interdii vel nocti, illud compensato.

XXXIX.

Si presbyter ordalium male dispoſuerit, compensato;

ANNO CHRISTI ...

XL.

Si presbyter tonsuram suam obvelet, emendato.

XLI.

Si presbyter ebriosus, aut scurrilis, aut *ealscop* fuerit, compensato.

XLII.

Si presbyter inter vicinos in parochia sua aliquid occultaverit ad injustum regimen exercendum, hoc emendato.

XLIII.

Si presbyter anniversarios ritus per oblivionem prætermiserit, emendet.

XLIV.

Si presbyter synodum declinaverit, hoc compensato.

XLV.

Si presbyter se justitiæ non submiserit, sed decreto episcopi repugnaverit: vel id corrigat, vel a communione separetur ordinatorum, & exuatur tam e societate sua, quam honore quolibet, ni se submiserit, & luculentius satisfecerit.

XLVI.

Superstitionis Ethnicæ rei quomodo puniendi.

Si quis legem divinam vel humanam calumniatus fuerit, acriter corrigatur.

XLVII.

Debemus omnes Deum unum venerari & diligere, unam etiam fidem Christianam tenere mordicus, omnemque paganismum unanimiter abjicere.

Si quis igitur posthac aliquem cognoverit, qui superstitiones aliquas Ethnicas exercuerit, sive per sortilegium, sive per torrem, vel qui veneficiis delectatur, aut idola colit: si thanus sit regius, 10. semimarcis plectitor, una scilicet medietate Christo, altera vero ipsi regi.

Si sit alius possessor prædiorum qui fecerit, 6. hic semimarcas dependito, medietatem scilicet unam Christo, alteram fundi illius domino.

Si inferior quispiam qui færbena dicitur, 2. oras solvat.

Si thanus regis hoc in lite negaverit, nominentur ei 12. compurgatores, & accipiat e consanguineis suis duodecim, duodecim etiam alienigenas...... ...... & si defecerit, lahslitam pendito 10. semimarcas.

Si possessor prædiorum hoc negaverit, accipiantur ei tot parium suorum, quot thano regis indicebantur: & si is defecerit, lahslitam pendito 6. semimarcas.

Si cyrliscus (id est rusticus, vel paganus) hoc in lite negaverit, accipiantur ei parium suorum quotquot prædictis aliis est indictum: & si is defecerit, lahslitam pendito 12. oras.

XLVIII.

Conventus superstitiosus.

Si superstitiosus ille conventus, qui *frithgear* dicitur, habitus fuerit in terra alicujus circa lapidem, arborem, fontem, vel nugas alias istiusmodi, pendat, qui hoc fecerit, legis violatæ mulctam, dimidium Christo, dimidium terræ domino; & si terræ dominus noluerit auxilium præbere ad hoc corrigendum, habeant Christus, & rex, emendationem.

XLIX.

Dies solis.

Mercaturam in die Solis exercere, & curias alicubi celebrare prohibemus, opus etiam quodlibet, & omnimodam vectionem, sive in plaustris, sive in equis, sive in aliis oneribus ferendis. Qui contra hoc deliquerit, liber mulctam solvat 12. oras; servus corium perdat, id est vapulet, ni sit viator necessitate compulsus, vel propter cibi inopiam, aut causa evitandi inimicos. In vigiliis festorum itinerari ex necessitate licet inter Eboracum & sex inde mille passus mensuratos.

L.

Qui festa aut debita jejunia violaverit, 12. oris luat.

LI.

Denarius Romanus.

Volumus etiam, ut omnis denarius Romanus integre solvatur ad cathedram episcopalem ante missam sancti Petri annuatim: & præterea volumus, ut in quolibet Wapentachio duo fideles thani, & presbyter missalis unus, eligantur ad hunc colligendum, qui acceptum protinus tradant, interposito, * si necesse fuerit, juramento.

* si sideles

Si vel thanus regis, vel quis alius fundi dominus, hunc detinuerit, mulctam inferat 10. semimarcas, dimidium Christo, & dimidium regi.

De eodem

Si villaticus aliquis hunc denarium aut celaverit, aut detinuerit, cum solvat dominus ejus prædialis; & in compensationem bovem capiat villatici. Quod si dominus detrectaverit, accipiant Christus & rex 12. oras in pleniorem emendationem.

Decimæ.

Si decimas qui thanus est regis detinuerit, 10. pendito semimarcas, possessor prædiorum 6. & cyrliscus seu paganus 12. oras.

LII.

Conjugium.

Prohibemus etiam (ut a Deo est prohibitum) ut nemo habeat nisi uxorem unicam, & hanc utique debite conjugatam, & in conspectu pubblico datam antea: & ut nemo matrimonium contrahat in cognatione sua, scilicet infra gradum seu geniculum quartum, nec cum consponsali sua ad fontem sacrum. Si quis contrarium fecerit, careat Dei misericordia, ni resipiscat, & secundum arbitrium episcopi compensaverit. Sin ulterius, in nequitia progrediens moriatur: honesta careat sepultura, & a Dei misericordia alienus esto.

LIII.

Monialis.

Si quis cum moniali concubuerit, uterque pendat weram suam, id est capitis æstimationem, ipse scilicet atque *illa*: & si in hoc moriantur absque pœnitentia, honesta careant sepultura, & a Dei misericordia alieni sunto.

LIV.

Uxores dimissæ.

Si quis uxorem suam legitimo matrimonio viventem dimiserit, & aliam illegitime duxerit, careat Dei misericordia, nisi emendaverit. Unusquisque autem juste teneat matrimonium suum, dum uxor vixerit, nisi forte acciderit quod consilio episcopi separentur, ut divisim postea vivant in castitate.

LV.

Si quis in posterum leges justas violaverit, assidue componat.

LVI.

Debemus omnes Deum unum venerari & diligere, fidem unicam Christianam tenere mordicus, omnemque paganismum penitus abjicere. Et volumus ut *land ceap & lab ceap*, & responsa prudentium, & verum testimonium, & justum judicium, & *fulloc & fram talu* firma permaneant: poculenta etiam, & esculenta, dominoque fundi debitæ rectitudines persolvantor: & una semper sit in populo Christianitas, & regnum unum.

Sit nomen domini benedictum, ex hoc nunc, & usque in sæculum.

CON-

ANNO CHRISTI 980. Ex Labbei Appendice Tom. 9.

a ** CONCILIUM SENONENSE

ANNO CHRISTI 980.

Anno Domini DCCCCLXXX. celebratum.

In quo Sevinus archiepiscopus monasterio S. Petri Vivi nonnulla restituit.

Ex chronico S. Petri Vivi, tom. II. Spicileg. Dacheriani.

ANNO ab Incarnatione Christi DCCCCLXXX. Indictione octava. Cum sederem ego Sevinus archiepiscopus Senonensis, & circumsederent quidam de coepiscopis nostris, cum personis ecclesiæ sanctæ Mariæ virginis, sanctique Stephani protomartyris, quorum consilio & actu vigor ecclesiasticus vigere debet: venerunt ante nostram præsentiam abbas monasterii sancti Petri Vivi, & sancti Saviniani martyris cum turma monachorum ejusdem ecclesiæ, petentes a nobis ad supplementum victus & vestitus sui & successorum suorum, aliquod augmentum largiri a nobis sibi clementer. Quorum petitionibus, & precibus prædictarum vel prænominatarum personarum, consentientes, aurem accommodavimus, & quod petebant, quia suum esse vidimus, concessimus. Scilicet altare quod est in pago Senonico, cum villa quæ dicitur Alsonus, in honore sancti Petri dicatum, quod olim domnus Egil bonæ memoriæ hujus sedis archiepiscopus eidem ecclesiæ dedit, & litteris firmavit. Item in villa quæ dicitur Sanceias, altare quod est in honore sancti Sanctiani martyris consecratum. Item tertium quod distat a crypta prædicti monasterii quinquaginta dextros in honore sancti Saviniani martyris & protopræsulis nostri. Quartum quoque in pago Pruviense in villa quæ dicitur Naudus, in honore sancti Lupi consecratum. Ad petitionem igitur Rainardi ejusdem monasterii abbatis, & monachorum ejus, dedimus hæc quatuor altaria, ut ipsi & successores eorum ex omni tempore possideant absque alicujus servitii administratione, & in eis fideles sacerdotes ad serviendum Deo omnipotenti digne constituant.

Postulo ergo serenitatem successorum meorum archiepiscoporum, ut sicut cupiunt scripta voluntatum suarum cuncto tempore fieri rata, ita orthographium desiderii mei fideliumque meorum perenniter servent stabile. Unde & propria manu firmo, roborandumque coepiscopis meis & fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ humiliter deprecor & trado. Præterea violatores hujus privilegii, & diminutores, gladio Spiritus sancti, nisi resipuerint, & satisfecerint quibus damnum datum est, ferimus. Actum in ecclesia sanctæ Mariæ, & sancti Stephani Senonice urbis, synodaliter atque feliciter.

Sevinus peccator archiepiscopus firmo & sigillo meo munio.

Odo Carnotensis archiepiscopus *. *Sic in MS.

Rainoldus Parisiorum episcopus.

Milo Trecarum episcopus.

Ego Manasses Aurelianensis episcopus.

Theodoricus hujus sedis archidiaconus.

Grunerius hujus ecclesiæ archiclavis.

Albericus Wastinensis archidiaconus.

Griverius cancellarius scripsit.

ANNO CHRISTI 983.

CONCILIUM ROMANUM,

ANNO CHRISTI 983.

IN CAUSA GISELERI MAGDEBURGENSIS EPISCOPI SECUNDI

Celebratum anno [1] DCCCCLXXXIII. tempore Benedicti papæ VII.

Giselerus II. Magdeburg. archiepisc.

HOC tempore habitam fuisse Romæ synodum, in qua inter alia agitata sit causa Giseleri Magdeburgensis episcopi, testatur Ditmarus lib. 3. chron. Quod ait Giselerum malis artibus ab Imperatore eam sedem obtinuisse, fidem nullam meretur; cum Adam probatæ fidei antiquus chronographus, libro 2. cap. 14. Giselerum virum sanctum & Winulorum apostolum nominet. Vide Baronium anno 983.

Ex Labbei Append. tom. 9.

" ** CONCILIUM ROMANUM A BENEDICTO PP. VI.

contra simoniacos habitum anno Christi DCCCCLXXXIII.

Ex codice MS. monast. Cuxanensis in comit. Ruscinonensi edidit v. cl. St. Baluzius ad caput x. lib. VI. de concord. sacerdotii & imperii.

BENEDICTUS *episcopus, servus servorum Dei*. Notum esse volumus omnibus catholicis & orthodoxis archiepiscopis, episcopis, abbatibus, regibus & principibus, ducibusque & comitibus, vel universis in toto orbe terrarum Christo famulantibus, qualiter synodum aggregatum est in ecclesia beati Petri apostolorum principis, ante sacratissimum ejus corpus, una cum domno Ottone serenissimo imperatore augusto, spirituali filio nostro, cum nostris suffraganeis, archiepiscopis, & episcopis, presbyteris, & diaconibus, vel cuncto clero sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ. Et ibidem perlecta sunt capitula de sacris canonibus, qualiter liceret episcopo de * sacris ordinibus aliquod præmium accipere. Et auxiliante Deo, & annuente ipso apostolorum principe beatissimo Petro, in eodem loco interdictum est primitus a nostro proprio ore, & postea a cunctis venerabilibus archiepiscopis & episcopis in eodem sacratissimo loco residentibus, quod ab ista hora in antea, ab ostiario usque ad sacerdotium, nullum pretium exinde accepturos esse, sicuti in decretis sanctorum patrum continetur.

* id est, Ecclesiasticis.

1 Annus emortualis Adalberti Archiep. Magdeburgensis, quo synodus hæc Romana habita, contigit non anno 983. sed 981. ut tradit Chronographus Magdeburgensis MS. in Biblioth. Regia asservatus, & ex eo Pagius ad an. Ch. 983. n. 7. & seqq. Chronographus item Magdeburgensis a Meibomio publicatus asserit Giselerium anno 981. *suscepto a Benedicto Papa pallio* Archiepiscopatum Magdeburgensem ab Ottone Imp. 3. *Id. Septemb. ut mos exegit*, accepisse, & 1. *Kal. Decemb.* solemni ritu Magdeburgi a Clero & populo fuisse susceptum. Hæc igitur Synodus hoc eodem anno 891. celebrata.

ANNO CHRISTI 983.

Chalcedon. can. 2. Unde hæc desunt in exemplari Baluziano. Multa emendata ex ipso archetypo.

netur. Si quis (episcopus per pecuniam fecerit ordinationem, & sub pretio redegerit gratiam, quæ non potest vendi, ordinaveritque) per pecunias episcopum aut presbyterum, aut diaconum, vel quemlibet ex his qui connumerantur in clero, aut promoverit per pecunias dispensatorem, aut defensorem, vel quemquam qui subjectus est regulæ, pro suo turpissimi lucri commodo: is cui hoc attentanti probatum fuerit, proprii gradus periculo subjacebit. Et qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione vel promotione, quæ est per negotiationem facta, proficiat: sed sit alienus a dignitate, vel solicitudine, quam pecuniis quæsivit. Si quis vero mediator tam turpibus & nefandis datis vel acceptis extiterit: si quidem clericus fuerit, deponatur; si vero laicus, aut monachus, anathematizetur.

Caus. 1. quæst. 30.

Item in eisdem decretis: Si per pecuniam, hanc obtineat dignitatem: dejiciatur & ipse, & ordinator ejus, & a communione modis omnibus abscindatur, sicut Simon magus a Petro.

Verum etiam propter illam pessimam emptionem Hierosolyma capta est: quia ipsi sacerdotes iniqui, qui debuerant esse observatores legis & prædicatores, ipsi primi facti fuerant prævaricatores. Denique invenerant sibi quoddam ingeniolum, ut persuaderent filiis Israel de longinquo venientibus, ut victimas secum non deferrent, sed munera: efferentibusque sibi, non sicut præceptum erat a Domino, immolabant; sed ad hoc sibi reservabant, ut aliis atque aliis venderent, & ad hoc sibi pretium muneris multiplicarent.

Joan. 2.

Nam idem dominus & salvator noster Jesus Christus, non per prophetas, neque per apostolos, aut per doctores aliquos, sed per se ipsum, *flagellum de funiculis fecit; & ejecit omnes de templo, boves quoque & oves; & nummulariorum effudit æs, & mensas subvertit. Et his qui columbas vendebant, dixit: Auferte ista hinc, & nolite facere domum patris mei, domum negotiationis.* D Domus autem a Salomone ita condita fuerat, ut domus Dei vocaretur, essetque, sicut ipse sapientissimus Rex. ' Sed domus negotiationis facta est, quando in ea boves, & oves, & columbæ vendebantur.

Unde nos, carissimi fratres, & dilectissimi filii, solicite vigilare oportet, qui pastoralem curam in nostris ovibus exercendam suscepimus, ne eas lupinis dentibus lacerandas tradamus; & ad ultimum nosmetipsi, qui pastores vocamur, in die tremendi examinis apud pium & benignum judicem lupi rapaces inveniamur. Pro quibus vestram sanctam fraternitatem rogando, obsecrando, monendo, & arguendo mandamus, ut omni occasio-

A ne postposita, diligenti studio, & solicitudine maxima, ea quæ vobis agenda transmisimus, implere studeatis. Nam si quislibet presbyterorum, aut diaconorum, gratis donum Spiritus sancti ab archiepiscopo, sive a metropolitano suo accipere non potuerit: studeat venire ad sanctam matrem Romanam ecclesiam catholicam, atque apostolicam, & in eadem episcopalem benedictionem accipiat sine omni simoniaca hæresi.

ANNO CHRISTI 983.

S. Gregorius lib. 4. ep. 44.

Is autem qui ordinatus fuerit, si non ex placito, neque exactus, aut petitus, post acceptas chartas & pallium, offerre aliquid cuilibet ex clero gratiæ tantummodo causa voluerit, hoc accipi B nullo modo prohibemus: quia ejus oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ ex accipientis ambitu non processit.

Quicunque de sanctis ordinibus hanc nostram viderit epistolam, & verba vel exempla sanctorum patrum non observaverit, sciat se non esse connumeratum inter discipulos domini & salvatoris nostri Jesu Christi; sed damnatum inter impios, & inter eos *qui dixerunt Domino Deo: Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Hi vero qui legitime illam custodierint, & pio intuitu observaverint, recipiant partem cum Abraham, Isaac, & Jacob, in regno cœlorum, una C cum eodem domino & salvatore nostro Jesu Christo, qui nunc & semper vivit & regnat Deus in cuncta sæcula sæculorum.

Job. 21.

Hanc itaque nostram epistolam jubemus atque præcipimus, ut per manum carissimi confratris nostri Mironis episcopi, cunctis aliis archiepiscopis & episcopis deportetur, ut idem ipse per suum laborem & certamen, dignam exinde mercedem recipiat, & fructum afferat [a] in pœnitentia.

a Forte, in patientia.

OBSERVATIO.

D Nulla temporis nota insignitum est hoc concilium. *Verum, inquit Baluzius, cum ejus publicandi cura delegetur Mironi episcopo, Gerundensi nimirum; isque circa annum* DCCCCLXXIII. *ad eam cathedram venerit, ab Aymerico Narbonensi archiepiscopo consecratus sit: par est existimare, synodum illam esse revocandam ad annum* DCCCCLXXXIII. *quo Romanum concilium a Benedicto VII. celebratum est ad discutiendam causam Giseleri episcopi Magdeburgensis, qui malis, ut aliqui ajebant, artibus, ad eam sedem pervenerat. Quæ res dare potuit occasionem decernendi pœnas adversus eos qui pecuniam pro ordinatione aut accipiunt, aut tribuunt. Eo autem anno Ottonem II. extitisse Romæ, satis constat.*

Ceterum hic Miro ex illustri genere ortus erat, frater nimirum Olibani comitis Bisuldinensis; idemdemque in veteribus actis se comitem & episcopum inscribit. Fuisse E autem virum magni nominis, patet ex veteribus actis illius ævi.

ANNO CHRISTI 984.

VITA
JOANNIS PAPÆ XIV.

Joannes XIV. quando pontifex factus.

JOANNES, qui antea Petrus nominabatur, ex episcopo Papiensi & archicancellario Ottonis secundi, anno Christi 984. sub regno Ottonis tertii factus est Romanus pontifex, hujus nominis decimusquartus. Quod cum Bonifacio VII. apostolicæ sedis invasori, qui necato pontifice & expilata basilica Vaticana, ut supra dixi, Constantinopolim fugerat, innotuisset; simulque Ottonem Imperatorem, qui suo hunc patrocinio defendebat, e vita decessisse cognovisset: sedem iterum invasurus, Romam rediit, cathedram Petri involavit, & quem in ea sedentem inveniebat Joannem, inde non tantum exturbavit, verum etiam vinculis alligatum in sancti Angeli munitionem, quæ a suorum factione detinebatur, magna cum tyrannide intrusit, detentumque ibidem mensibus quatuor, violentus & sacrilegus prædo tandem fame perire coegit: & ne quid illi, qui partium Imperatoris erant, amplius sperarent, corpus extincti pontificis præ foribus munitionis Angelicæ civibus omnibus spectandum exhibuit. Illi vero dum intuitu macilenti cadaveris pontificem fame extinctum vidis-

Bonifacius VII. pontificem fame necari curat.

Bonifacius quamdiu sedem illegitime detinuerit.

Obitus Bonifacii qualis.

sent, & doluissent, venerandum corpus in basilicam S. Petri delatum sepelierunt. Interea invasor sedis, duorumque pontificum crudelissimus interfector, parricida nefandus, & truculentus prædo Bonifacius antipapa, Petri cathedram, proh nefas, per tyrannidem occupavit. Post quatuor autem menses quibus sedem apostolicam violenter & injuste detinuerat, ultore Deo punitus, morte repentina interiit. Defuncti cadaver, factiosi il-

A li, quorum subsidio vivens nitebatur, nudatum lanceis vulneraverunt, & per urbem traxerunt. Hæc ex antiquis Vaticanis codicibus Baronius anno 984. & sequentibus. Videant recentiores chronographi, quantum prædonem & tyrannum in numerum optimorum pontificum referant, qui potius inter famosissimos latrones, & potentissimos patriæ proditores, Syllas, & Catilinas, annumerandus erat.

Chronographi redarguuntur.

ANNO CHRISTI 985.

VITA
ET EPISTOLÆ
JOANNIS PAPÆ XV.

Joannes XV. quando & quomodo electus.

Cur Roma discesserit?

JOANNES patria Romanus, ex parte Leone B postea presbytero natus, post extinctum tyrannum communi suffragio legitime electus est anno Christi 985. sub regno Ottonis III. Hic timore eorum quæ prædecessor passus erat, secessit in Tusciam, cum a novo tyranno Crescentio Numentano, qui titulo consulatus munitionem sancti Angeli possidere aggressus est, infestaretur. Cumque legationes ad Ottonem mittere frequentaret, Romani memores eorum quæ propter injurias pontificibus illatas ab Ottonibus anterioribus passi erant, e vestigio honorifica legatione eumdem Joannem revocarunt, dataque illi omni securitate in urbem redire rogarunt. Quod dum faceret, omnes adventanti occurrerunt, piis officiis & obsequiis eumdem honorarunt, seque illi subjecerunt. Libentio Ham- C burgensi episcopo pallium concessit. Leonem Trevirensem viceepiscopum ad regem Angliæ & ducem Normannorum ablegavit, ut eos inter se dissidentes conciliaret. Acta pseudosynodi Remensis, qua amoto Arnulpho Gerbertus subrogatus fuerat, improbavit, & amotum sedi suæ restitui feliciter [*] procuravit. Ad Crescentii tyrannidem, quæ in dies magis magisque invalescebat, propulsandam, Ottonem regem Germaniæ Romam venire rogavit. Antequam vero accederet, defunctus est pontifex optimus septimo Maii, cum sedisset annos decem, menses...... dies duodecim. Sepultus est in basilica S. Petri in oratorio S. Mariæ.

Qua occasione Romam revocatus fuerit?

Pacem componit.

* non est effectum nisi sub Gregorio V. ut dicetur in notis ad concil. Remens. ann. 991. G. C.

Obitus Joannis.

EPISTOLA JOANNIS PAPÆ XV. D
AD OMNES FIDELES.

De pace concilianda inter Ethelredum regem Angliæ & Richardum ducem Normanniæ, quem marchionem vocat.

Joannes quintusdecimus sancta Romana ecclesiæ papa omnibus fidelibus salutem.

Malm. de Gest. reg. lib. 2. cap. 10.

NOVERINT omnes sanctæ matris ecclesiæ fideles, & nostri utriusque ordinis per climata sæculi dilatati, qualiter nobis relatum est a compluribus de inimicitia Ethelredi Saxonum occidentalium regis, nec non & Richardi marchionis. Unde nimium tristis effectus, utpote de filiis no- E stris spiritualibus: tandem inito salubri consilio, accersivi quemdam apocrisiarium nostrum Leonem, viceepiscopum S. Treverensis ecclesiæ: & misi eum illuc cum literis nostris exhortatoriis, ut resipiscerent ab hac superstitione. Qui transiens vestras intercapedines terrarum, tandem marinos transmeavit fines, & in die nativitatis domini pervenit ante conspectum regis præfati, moxque ex parte nostra salutato obtulit literas, quas illi miseramus. Qui, accersitis cunctis sui regni fidelibus utriusque ordinis sapientioribus, ob amorem & timorem Dei omnipotentis, nec non & S. Petri apostolorum principis, & per nostram admonitionem paternam, firmissimam concessit pacem cum omnibus filiis & filiabus suis, præsentibus & futuris, & cum omnibus fidelibus suis sine dolo. Qua de re misit Edelsinum sanctæ Schireburnensis ecclesiæ præsulem, nec non Leofstanum filium Alfwoldi, & Wlstani filium Ederelnothum, qui transierunt marinos fines, & pervenerunt usque ad Richardum præfatum marchionem. Qui & monita nostra pacifice suscipiens, simulque audiens decretum suprafati regis, libenti animo pacem firmavit eamdem cum filiis suis & filiabus præsentibus & futuris, & cum omnibus fidelibus suis: eo rationis tenore, ut si aliquis eorum, vel ipsi, injuste aliquid contra alium perpetraverint, digna emendatione purgetur. Paxque maneat perpetualiter & inconvulsa, sacramentorum utriusque partis stigmate stipulata. Ex parte scilicet regis Ethelredi, Edelsinus, præsul sanctæ Schireburnensis ecclesiæ, & Leofstanus Alfwoldi filius, & Ederelnothus Wlstani filius. Ex parte Richardi Rogerius episcopus, Rodulphus Hugonis filius, Truteno filius Thurgis. Actum Rothomagi Kalendis Martii, anno ab incarnatione domini nongentesimo nonagesimo primo, Indict. quarta. Et de hominibus regis, vel de inimicis suis nullum Richardus recipiat, nec rex de suis, sine sigillo eorum.

II. AD ARNULFUM COMITEM
ET ALIOS.

Ex chronico Centulensi, edito a D. Luca Dacherio, tom. 4. spicilegii.

Ut monasterio sancti Richarii, quæ abstulerunt, restituant.

Joannes Episcopus servus servorum Dei, Arnulfo comiti, Balduino comiti cum matre sua, Gosberto vicecomiti, atque Ildiardæ, dilectissimis filiis nostris spiritualibus, omnimodam salutem, & apostolicam benedictionem.

MONEMUS vos a pravis operibus recedere, & bonis operibus adhærere, quatenus Dei omnipotentis misericordiam consequi mereamini, & vitam perpetuam acquirere valeatis. Quapropter, carissimi, mandamus vobis, ut omnem hæreditatem, quam abstulistis ex monasterio S. Richarii confessoris, pro Dei omnipotentis amore reddere procuretis. Nam si reddideritis, habebitis benedictionem sancti Petri, & nostram: si autem monitionibus

bus nostris non obsideritis, ex authoritate Dei Omnipotentis & nostra, sciatis vos esse excommunicatos & maledictos, & ab ecclesia Dei, & a communione omnium Christianorum separatos, nisi ad satisfactionem perveneritis.

III. AD EPISCOPOS ALIQUOT

Ut restitui curent, quæ sancti Richarii monasterio sunt ablata.

a Stephano Bituric. *Joannes episcopus, servus servorum Dei, Guidoni venerabili episcopo, Fulconi Ambianensis civitatis venerabili episcopo, Baldwino Tornacensis civitatis episcopo, dilectissimis filiis nostris fraternalibus, salutem, & apostolicam benedictionem.*

Ibidem. SI fospitatis copiam, alacritatisque abundantiam erga vos fore noverimus, haud aliter, quam de nobis ipsis fatemur. Cæterum mandamus vobis, quatenus pro Dei omnipotentis amore, beatique Petri veneratione & nostra intervenientes, huic abbati nomine Ingilardo sacerdotali, ut monasterium sancti Richarii confessoris per nostrum & per vestrum auxilium relevetur: illis quoque militibus, qui hereditatem monasterii abstulerunt, vestras excommunicatorias literas unicuique mittere non pretermittatis, ut omnia, quæ de prædicto monasterio abstulerunt, reddere procurent. In hoc apprime quod sanctam Romanam ecclesiam diligitis, cum nostra deprecatio apud vos venerit, si B eam admpleveritis.

Ex Supplemento Concilior. Galliæ.

ADALBERONIS ARCHIEPISCOPI REMENSIS EPISTOLA EVOCATORIA

Ad comprovinciales episcopos.

MUltæ super statu ecclesiarum Domini, multa super publicis privatisque negotiis ratiocinatori, cum nostræ diœcesios confratribus carissimo vos invitemus affectu, non tantum nostri, quantum vestri cura honoris, ac utilitatis. Locus loquendi, mons S. Mariæ Terdonensis; tempus, III. Idum Decembris. Valete.

Quid in hac conventu gestum sit, incompertum est.

Ibidem. *Eiusdem epistola Rhorardo Camaracensi episcopo.* IS literis acceptis, Balduinum, quem super excommunicavimus, excommunicate sub suum vadem male derelictum: & quod negligentia clericus est delatum, obedientia corrigatur: nihilq; sibi profuturi Romam adisse, dominum Papam mendacia dilexisse: cum Paulus dicat: *Si quis nobis aliud annunciaverit, præterquam accepistis, etiam Angelus, anathema sit.* Estote ergo nobiscum divinarum legum defensores, qui sacerdotalis dignitatis gaudetis esse participes. Valete.

Ex Supplemento Concil. Galliæ.

CONCILIUM APUD GALDONIS CORTEM IN PROVINCIA REMENSI,

Ad quod Vvalo, ejusque fautores iterum vocati sunt sub pœna excommunicationis.

HUjus synodi mentionem legimus inter epistolas Gerberti, quarum XXIII. scribitur Wadloni, quæ sequacibus ex perfidi Adalberonis Archiepiscopi Remensis, quæ fit habet. *Hadtenus flutticiem nostram patienter tulimus, & quia Synodalia decreta parvipendit, vocati contemnitis, humanis divinis proferris. Ad Conventum nostrorum Fratrum apud Galdonis cortem habendum in Cal. Julii qui iterum audiendus venimus. In autem venire, aut sententiam damnationis eadem die, quo anima vestra, cum vestris fautoribus expellatur.*

c. Ex Lab. Conc. Gall. Cabassut.

SYNODUS LANDAVENSIS SUB GUCANO XXVI.

A sancto Dunstano archipræsule Cantuariæ, anno Domini DCCCCLXXXII. consecrato.

Qua Arthmail rex Guentiæ ob fratricidium anathema declaratur.

B. Lindavi vitæ Mf. ARthmail Guentiæ, filius Nougni, occidit fratrem suum Elised, imo semetipsum, & ut eit meritæ dictum:

Quicumque ... alium moliatur ladere, primum ipsum se fatalis percutiet propria.

Ex facto tam exercrabili homicidio, & humano generi exoso, episcopus Guicaunus mitit legatos per totam parochiam sibi subditam, & obtemperantem ecclesiæ sue Landavix, propter clericos omnes de majoribus gradibus usque ad inferiores gradus, ut simul convenirent apud Landavian. Et congregatis illis omnibus de fine ad finem, ut prædiximus, affirmante tota iynodo, fecit regem anathematizare, & ablata sibi tota christianorum communitate, & cuncto sibi facto anathemate, requisivit veniam lacrymabili devotione apud Landavian, & injuncta sibi pœnitentia de fratricidio perpetrato, largitus est in eleemosyna Deo, & sanctis Dubricio, Teliavo & Oudoceo, & Gucauno episcopo, & omnibus præfulibus Landavian in perpetuo, *Laum Miburgel, Lichris*, &c.

CON-

CONCILIUM ROMANUM IN CAUSA S. ADALBERTI EPISCOPI PRAGENSIBUS

Restituendi celebratum, anno DCCCCLXXXIX. tempore Joannis papæ XV.

Caufa congefta. SAnctus Adelbertus Pragensis episcopus cum A Bohemos suos sibi valde contrarios esse experientia didicisset, secundum evangelicam sententiam eos deserens, anno Chr. 983. sub Benedicto papa VII. Romam venerat, ut consensu Romani pontificis episcopatum dimitteret, sibique ad loca sancta peregrinari liceret. Peracta peregrinatione Romam reversus, monasterium S. Bonifacii ingressus est. Cumque in eo tanquam in palæstra Christi, integro quinquennio fe pugilem strenuissimum exhibuisset: Pragenses emendationem postlicii, episcopum sum repetiverunt, eaque de causa duos viros ad eidem apostolicum abiegarunt. Quos cum pontifex audivisset, convenium hanc synodalem B collegit, in quo post diligentem facti inquisitionem visum est sanctæ patrum congregationi, placere, ut episcopus ad pristinum gregem remitteretur. Quod autem Pragenses emendationem postlicii, quæ ab eis facta fuerat, non adhibuerint, ideo factum est, quia ipsi ejusdem emendationis participes fuerant. Quapropter ipsi quoque ad eumdem locum, ubi ipse fuerat, remittendi erant. Quod & factum est. Nam & ipsi ad eumdem locum, ubi ipse fuerat, remissi sunt. Quod ne necessarium esse, ut episcopus ad pœnitentem populum redire cogatur, quantumvis ille relictus sit. Addidit pontifex hanc legem & conditionem: *Si audierint eum, tempus eum benedictionis: si vero non audierint, absque pavitulo fit capitis malorum confusio, declinet.* Sententiæ concilii & imperio abbatis Adelbertus obtemperans, magno cum dolore plurimisque lacrymis ad episcopatum redit. Qua ratione eumdem episcopatum ob ingravescentia populi peccata iterum deseruerit; quave occasione Hungarorum apostolos effectus, Stephanum regem baptizaverit, refertur apud Surium in actis S. Adelberti, die 23. *Aprilis*, tomo 2. & in vita Stephani Hungarorum regis apud eumdem tom. 4. die 15. Augusti.

Adalbertus Pragenfis Hungarorum apoftolus fit.

Decretum concilii.

CONCILIUM KARROFENSE APUD KARROFUM PICTAVENSIS

Diœcesis monasterium ab episcopis Aquitaniæ II. celebratum Kal. Junii, anno Christi circiter DCCCCLXXXIX. Joannis XV. papæ, anno V. Hugonis regis III, Wyllelmo III. Aquitanorum duce.

Ex apographo Jac. Sirmondi S. J. qui illud descripsit ex Engolismensi codice Joan. Tilii.

INDEX CANONUM.

I. Anathema infractoribus ecclesiarum.
II. Anathema res pauperum diripientibus.
III. Anathema clericorum percussoribus.

PRÆFATIO.

PRædecessorum nostrorum authoritatibus synodaliter roborati, in nomine domini, & salvatoris nostri Jesu Christi, Kalendis Junii: ego Gumbaldus archiepiscopus secundæ Aquitaniæ, cum omnibus episcopis comprovincialibus, convenimus aulam quæ olim Karrofvicitatur, tam episcopi, quam & religiosi clerici, necnon etiam & omnis utrusque sexus, auxilium divinæ pietatis implorantes: ut qui quidam in nostris domicilliis, moribus pestiferis, per longam tardivitatem concilii diu pullulare cognoviinus, ieiperdita catholicæ gratiæ, & eradicantiæ noxia, & plantentur utilis. Nos ergo in Dei nomine speciatiter congregati decrevimus, sicut in sequentibus manifestata claresceut, ita.

C

CANONES.

I. Anathema infractoribus ecclesiarum.

Si quis ecclesiam sanctam infregerit, aut aliquid exinde per vim abstraxerit, nisi ad satis confugerit factum, anathema sit.

II. Anathema res pauperum diripientibus.

Si quis agricolarum, ceterorumve pauperum, prædaverit ovem, aut bovem, aut alimum, aut mulierem, aut quicquam, aut hircum, aut porcos, nisi per propriam culpam, sicmendare per omnia neglexerit, anathema sit.

III. Anathema clericorum percussoribus.

Si quis facerdotem, aut diaconum, vel ullum quemlibet ex clero, rema non ferentem, quod est fustum, gladium, loricam, galeam, sed fimpliciter ambulatem, aut in domo manentem, invaserit, vel ceperit, vel percuflerit, nisi poli examinationem proprii epi-

1 Dicimus primo Pragæ Episcopo anno Ch. 983. defuncto subrogatus est S. Adalbertus. Post autem Episcoparos septem, inquit primus Author ejus vitæ coævus, relicto Episcopatu Romam venit. *Erat ipse diebus Romæ temporariis Augusto Theophaniæ, marte ejus, qui modo regnat, tertius, & Ecce jocundo mundano Deo.* Quam Theophania cum an. 990. Romæ fuerit, Chronographus Magdeburgensis adhuc incertus recte scripsit: *Anno 990. S. Adalbertus Romæ ad S. Alexium, insule Abbate quis effet, fatlus eft Monachus.* Integro fatrem quinquennio ibi Monachum profeflus eft, ut affirmat Author poflerioris ejus vitæ in Actis SS. ad diem 23. Aprilis n. 14. *Quinquennio plene miles in monasterio erat*, ab anno D. Ch. 990. ad 994. quo ad Episcopatum revocatus est. Ad hunc igitur annum protrahenda hæc Romani Synodus ejus causa celebrata.

ANNO CHRISTI 949.

episcopi sui, si in aliquo delicto lapsus fuerit, facrilegus ille, si ad satisfactionem non venerit, a liminibus sanctæ Dei ecclesiæ habeatur extraneus,

Ego Gisleberctus Pictavensis episcopus subscripsi.
Ego Hildegrinus Lemovicensis episcopus subscripsi.
Ego Frotarius Petrocorensium episcopus subscripsi.
Ego Abbo Santonum episcopus subscripsi.
Ego Hugo Engolismensis episcopus subscripsi.

ANNO CHRISTI 950.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.
Ego Gunbaldus archiepisc. Burdegalensis subscr.

CONCILIUM REMENSE

ANNO ↑ DCCCCLXXXIX. IN QUO ARNULFUS Archiepiscopus Remensis, electus est,

Sanctæ ac universali ecclesiæ catholicæ, salutem dicunt filii Remorum metropolis.

ILÆ memoriæ patre nostro Adalberone sensus corporeos relinquente, clarum lumen patriotis auxiliis, prædá hostium fatis tunus. Itaque dum molimur tanti viri refarcire ruinas, elapsa iam casionica tempora, violatæ iure leges, quibus caveturnullam fedem amplius teignita diterum spatio vacare licere. Nunc quoque tandem pafsinibus divina luce speruere & quo fequeremur ostendere, depulso antichristo, simoniaca hæresi damnata. Nos, inquam, a dicimur' episcopi diocæsicos Remorum metropolis, cum omni clero, diversi ordinis populo acclamante, orthodoxis regibus nostris consentientibus, eligimus nobis in præsulem virum pietate præstantem, fide integrum, conflantia mirabilem, in consiliis providum, rebus gerendis aptum; in quo hæ virtutes quæ fic alare reluxent, indicio funt erteras absse non posse. Arnulfum dicimus segis Lotharii filium: quem etsi altus sanguis vitio temporis subinabenerare posfit aliquo labe contagio, fed tamen hunc inter adversa ecclesia purificans mysticis adbuit sacramentis. Hunc, inquam, dicimus Laudunensis ecclesiæ filium, & ut vetius fateamur, Remensis. Ex Christi ferventissima pietate, Remensis parochia eft, nec fic à B. Remigio divifa, ut fieret alienа. Nimirum ille Deo plenus, unitatem appetens, non fcifsionem affectans, fic fcidit, ut cohæreret velut pars in tota: & quia de nostris futurus effet intelligens, natale solum beavit sacerdotii dignitate. Eligimus ergo hunc Arnulfum, hinc ortum, hinc educatum, simonicam hæresim expertem, a factione tyrannica remotum, fua cuique debita jura reddentem, fanctuarium Dei non diffipantem. Sint procul ab electione noftra dolus, & fallacia: nec pretextuum ad fe pertinere filii Belial. Filii pacis & concordiæ, ftabilem, & fofidam in perpetuum faciunt, confirmando, corroborando, fubscribendo.

LIBELLUS FIDELITATIS SUÆ specie chirographi editus ab Arnulfo archiepiscopo.

EGo Arnulfus, gratia Dei præveniente Remorum archiepiscopus, promitto regibus Francorum Hugoni & Roberto, me fidem puriffimam fervaturum, confilium & auxilium, fecundum meum fcire & poffe, in omnibus negotiis præbiturum, inimicos eorum, nec conflio, nec auxilio ad eorum infidelitatem fcienter adjuturum. Hoc in confpectu divinæ majeftatis, & beatorum fpirituum, & totius ecclefiæ affiftens, promitto, pro bene fervatis laudibus præmia æternæ benedictionis. Si vero, quod

B nolo, & quod abfit, ab his devixero: omnis benedictio mea convertatur in maledictionem, & fiant dies mei pauci, & epifcopatum meum accipiat alter. Recedant a me amici mei, fint que perpetuo inimici. Huic ego chirographo a me edito, in teftimonium benedictionis, vel maledictionis mex fubfcribo, fratresque, & filios meos, ut fubfcribant, rogo.

Ego Arnulphus archiepifcopus SS.

NOTA SEVERINI BINII:

Argumentum in libellos duos qui sequuntur, nempe Arnulfi commonitorium cum excommunicatione, & concilii Silvanectensis invectivam & anathema.

Arnulfus Remenfis archiepifcopus ab Hugone Francorum rege ad eam dignitatem promotus, veniens in fufpicionem, quod eorfidem fuos illius predecessor, quippe pro ty- * Male? rannidem Remenfem * Gisleberum nomine Carolus fuæ Ludovici civitate Remenfi potitus erat; ipfumque Arnulfum cuftodiri adhuc erat Aurelianenfi ecclefiæ, quod filius Lotharii regis defunfti, & Caroli exposfet, adeoque ejus juffu civitas Carolo patruo fuo tradita fuerit. Ad eum fatisfaciendum coftodiam cum ille fentiam cæco machinationis, quæ extat in concilio Remenfi, capta, adverfus omnia ejus tam nefaria perpetrandi, privatim inconfcios, vitæ Gallicanæ epifcopos, convenire, idemque quod ille fecerat præftare. Obtemperantes fuo archiepifcopo, ut ad conventum invitabitur, atque ordem prædones, poft habitam orationem invectivam, fcelestis anathematis confcribendum. Retinet fane illa omnia poftea in Remenfi concilio, atque inde a Gerberto in fuum commentarium translata fuerunt.

D ARNULFI ARCHIEPISCOPI REMENSIS COMMONITORIUM ET ANATHEMA in prædones Remorum.

Arnulfus gratia Dei archiepiscopus . Commonitorium prædonibus Remorum.

QUID tibi vis prædonum Remenfium fceleratæ manus? Nihilne te movent pupillæ, viduæ lacrymæ, nec advocatus eorum? Vcsti nolis, domini tui tuus ipfe tellus, & pudor, & gravis ulior, cujus judicium non effugies. Vide quid ante oculos ipfius gregeris. Sanctam pudicitiam virginum non crubuifti: matronas, eorum barbaræ libidini nodus reliquifti: orphanum & pupillum non refpexifti. Parvum tibi hoc. Acceffifti ad templum matris Dei cunctis mortalibus reverendum, ejus atrium pertrafi, polluifti, violafti. Quod cernebat ibi videntes, concupierifti: quod manus attrectare potuerunt, rapuifti. Et nos quidem contra divinum ac humanum jus, mifericordia abutentes, quod cibo & potu indigebas abfentes, non indulgentiam, fed propter impia tempora non exigimus. Exiginus autem reliqua omnia, quæ pollutis manibus pervafifti ac retines, Red-

1 Bis Arnulphus poft ejus ad Remenfem Archiepifcopatum evectionem ab Hugone rege defcitit, & iterque Arnulphi rebellio per menfes 19. duravit, in univerfum annos 11. ut colligitur ex epiftola Gerberti ad Wilfinandum Agrippinenfem Epifcopum in Bavonio ad an. Ch. 994. n. 19. relata. Quare cum ejus depofitio contigerit in Synodo Remenfi ab epift. Remenfi cit ejus electionem ad an. 988. referre. Vide Pagium ad Ad. Ch. 991. n. 1. & feq.*

ANNO CHRISTI 990.

Redde ergo, aut fententiam damnationis in pervafores rerum ecclefiafticarum a facris canonibus promulgatam, cum in te latam, multotiefque ferendam, excipe.

Anathema in prædones.

Authoritate omnipotentis Dei, Patris, & Filii, & Spiritus fancti, interveniente & adjuvante beata Maria femper Virgine, authoritate quoque & poteftate apoftolis tradita, nobifque relicta, excommunicamus, anathematizamus, maledicimus, damnamus, & a liminibus fanctæ matris ecclefiæ feparamus vos, Remenfium prædonum authores, factores, cooperatores, fautores, & a propria dominis rerum furtum fub nomine emptionis abalienatores. Obtenebrefcant oculi veftri, qui concupi-

CONCILIUM SILVANECTENSE

IN QUO PROVINCIÆ REMENSIS EPISCOPI, Prædonibus Remenfis civitatis anathema dixerunt, anno domini ↑ DCCCCXC.

Invectiva episcoporum Remensis diœcesis voce decreti.

B

QUOUSQUE fe extendet effrenata licentia vefra, alterius proditoris Judæ fatellites? Ad quem finem fceleratum progrediatur incepta veftra? Ducis audacia? Ducis dicimus Adalgeri presbyteri, qui nomen facerdotalis dignitatis fuo nomine polluit. Te igitur interpellamus, fanefte presbyter. Quid tibi vifum eft, poft illa enormia arma, quibus te Lauduni exercuifti, ut iterum vilis apoftata fias, Arnulfum Remorum archiepifcopum tradere? cum ante vilas fedifimas ceffus cubares, convivia afidius effes, confutis difpooeres, facrofanctæ ad- C miniftrares? Num rigorem eccleſiaſticæ feveritatis, vel judicium canonicæ ultionis Dei effugere te putafti? Urbis portas aperuifti, hoſtes introduxifti, venerabile templum matris Dei, atque ipſis barbaris reverendum, velut hoſtium caſtra oppugnaſti. Num etiam vos, prædonum portus, qui eccleſiæ ingentibus beneficiis eratis obligati, qui dictis, hoſtes reditate poſſideamus ſanctuarium Dei; qui ſigna militaria levaſti, & galeati, cum ſcutis, & lanceis ante aras B. Dei genitricis ſtatuiſtis; qui pollutis manibus paſtorem cum clero, & populo, inter ſancta ſanctorum comprehendiſtis, cuſtodiæ diſtribuiſtis, caneris manipularis, & adhuc retinetis. Num inquã, D vos divina jura effugietis? Vos quoque, quorum dolo & fraude, conſilio & auxilio, tantum ſceleris factum eſt, cum hic qui principes tanti facinoris fuerunt, certum ſit, ſtatuat per patres ſanctos ſui locarii, qui cauſa peccati fimul conſpiratis, bonaq; civium Remenſium prædonee impiiſſimi, velut ſub balta diſtraxiſtis. Nec etiam vos abeſſe debetis, qui in Adalberonem Laudunenſem epiſcopum non minus levia perfeciſtis. Et ut pullulantem hæreſim reſcindamus, quo dixtitat omnia lieere Karolo etiam in ſacris locis: Remenſem ſimul ac Laudunenſem eccleſiam, utrumque ſacrilegio, quanvis diſſimili, E polluitam, a ſacris removemus officiis, donec legitime reconcilietur utraque. Et ne quis noſtra libes monſtri hominum favere, talibus negotiis affectum præbiturus putet, ſed pro fide, quæ vivimus,

Concil. General. Tom. XI.

ANNO CHRISTI 990.

runt: areſcant manus, quæ rapuerunt: debilitentur omnia membra, quæ adjuverunt. Semper laboretis, nec requiem inveniatis, ſruſtraque laboris veſtri proveniat. Formidetis nec parcatis facie perſequentis, & non perſequentes hoſtis, ut tabeſcendo deficiatis. Sit portio veſtra cum Juda traditore domini, in terra mortis & tenebrarum, donec corda veſtra ad plenam ſatisfactionem convertantur. Hic autem ſit modus plenæ ſatisfactionis, ut omnia injuſte ablata, præter cibum & potum, propriis dominis ex integro reſtituatis, quamquæ Remenſis eccleſia pœnitendo humiliemini, qui ſanctam Remenſem eccleſiam reverſiti non eſtis. Ne ceſſent a vobis hæ maledictiones, ſceleremque veſtrum perfecutrices, quamdiu permanebitis in peccato pervaſionis. Amen, fiat, fiat.

* * EPISCOPI REMORUM DIOECESEOS A

Salutem dicunt Reverendissimo Patri Ř.

Mittunt exemplar præcedentis anathematis simi-

QUoniam frater & coepiscopus noster Annulfus iuxta sacra fasmi ecclesiam capitus, propter vim hostilium, ut fertur, non satis quæ sui juris sunt, exequi valet: nos nolle sicci non immemores, quod olim in famosissimus præsidnes fuo confilio fecerimus, repetirimus: hoc addito, quod in cibo & potu contra divinum & humanum jus nulla miseri-

In Annulfum ob. ordinatum pro vit. excipe- re clericos pro- pter vim, vel metum hostium.

cordia absit fumus ipse. Sed ipsi desuper duces, & comites, & confesio ratius factionis, anathemate damnavimus: eamque excelsam ab officio suspendimus, ceteras Christiani & fidelibus fuisse re posse B mandavimus. Eaque decreta atque anathematis exemplar robis mittimus, nostreque sententie vos leve-

Ob. Annulfum vitandum esse ab om- nibus tanquam excom- municatum & ju- ratum & per-

re atque idem facere hortamur, monemus, oramus.

OBSERVATIO GABR. CossARTII S.J.

Hoc ipsum Annulfo fuadorum, ut vides, compromissionis epistolæ: Mos autem Hugonis Regi obtinuit, alia omnia sensorum: ut ex epistolis & Synodo Remensi, quæ subjicio intelligere.

* * *Beatissimo Papæ Ioanni Hugo gratia Dei Francorum Rex.*

NOvis atque insolitis nobis permoti, summo studio, summaque cura, vestra consilia expe- C tenda decernimus; quippe cum sciamus vos omne tempus in humanis ac divinis studiis exegisse. Consideretur ergo quæ facta sunt, & facienda præscribis: ut & sacris legibus sunt honor reddatur, & regalis potestas non annulletur. Annulfus Regis Lotharii, ut dicunt, filius, post gravem inimicitias ac fecleris, quæ in nos, regnumque uoltrum exercuit, loco parentis adoptatus est a nobis, ac metropoli Remorum gratis donatus, juxtaque sanctum præbuit, quod contra præteritis & furoris vaferi testamenta. Libellum fidelitatis sub nomine chirographi conscripsit, recitavit, corroboravit, coyoboravit; fecit. Milites ac omnes cives juramento eligi ut nostro D nescio fidem fidei, & quæ fidenda præscribis, te: ut & sacris legibus sunt honor reddatur, & regalis potestas non annulletur. Annulfus Regis Lotharii, ut dicunt, filius, post gravem inimicitias ac fecleris, quæ in nos, regnumque uoltrum exercuit, loco parentis adoptatus est a nobis, ac metropoli Remorum gratis donatus, juxtaque sanctum præbuit, quod contra præteritis & furoris vaferi testamenta. Libellum fidelitatis sub nomine chirographi conscripsit, recitavit, corroboravit, coyoboravit; fecit. Milites ac omnes cives juramento eligi ut nostro D nescio fidem

ANNO CHRISTI 990.

CONCILIUM NARBONENSE ADVERSUS ECCLESIASTICORUM BONORUM INVASORES habitum anno Christi circiter DCCCCXC.

ANNO dominicæ incarnationis circiter 990. Ermengaudus Narbonensis archiepiscopus provinciale concilium habuit, adversus nobiles viros, qui non tantum ecclesiasticorum bona omnia invadebant, sed in eos etiam sæviebant. Interfuerunt autem concilio non tantum provinciæ Narbonensis episcopi, sed etiam multi laici nobiles, ut Raymundus comes Ruthenensis, Rogerius comes Carcassonensis, ejusque filius Raymundus, Raymundus vicecomes Narbonensis, idemque Ermengaudi archiepiscopi frater, Guillelmus vicecomes Biterrensis, aliique. *Ita Guillelm. Catellus in commentariis Occitaniæ. lib. V. in Ermengaudo.*

ANNO CHRISTI 991.

CONCILIABULUM SIVE PSEUDOSYNODUS Remensis, qua Arnulfus archiepiscopus depositus, & Gerbertus eidem substitutus fuit, anno Domini DCCCCXCI. tempore Joannis papæ XV.

Quid actum in Conciliabulo.

Quid in hac pseudosynodo gestum fuerit, ex legitimis actis Eginaldus in auctario quod est apud Aimoinum descripsit his verbis: In illis diebus in Remensium civitate erat archiepiscopus vir bonus & modestus, frater * Lotharii regis ex concubina, nomine Arnulfus. Hugo autem rex invidebat ei, volens exterminare progeniem Lotharii regis. Congregansque in urbe Remensi synodum, in eum locum idem Hugo rex invitavit archiepiscopum Senonicæ urbis nomine Seguinum, cum suffraganeis suis. In quo concilio fecit degradari dominum Arnulfum archiepiscopum Remorum dolo nepotis sui, quem tenebat in carcere, dicens non debere esse episcopum natum ex concubina. In loco autem ejus consecrari fecit dominum Gerbertum monachum philosophum: qui Gerbertus magister fuit Roberti regis, filii istius Hugonis; & domini Leutherici archiepiscopi successoris venerabilis Seguini: Arnulfum autem mancipari custodiæ in Aureliana civitate. Venerabilis autem Seguinus archiepiscopus non consensit in degradationem Arnulfi, neque in ordinationem Gerberti; jussio autem regis urgebat. Alii vero episcopi, licet inviti, tamen propter timorem regis degradaverunt Arnulfum, & ordinaverunt Gerbertum. Seguinus autem plus timens Deum, quam terrenum regem, noluit consentire nequitiæ regis: sed magis quantum potuit redarguit ipsum regem, propter quam causam ira regis contra eum efferbuit. Cum magno itaque dedecore expelli jussit Arnulfum de ecclesia beatæ Mariæ Dei genitricis Remensis, & sic alligatum retrudi in carcerem. Alligatus autem in carcere Aurelianæ civitatis, ubi detinebatur nepos ejus Carolus, mansit ibi annis tribus. Nunciantur hæc omnia præsuli Romano, qui valde indignatus super hoc facto, interdixit sacris, omnibus episcopis qui Arnulfum dejecerant; & Gerbertum ordinaverat, *&c. Hæc de rebus in pseudosynodo Remensi gestis, prædicto loco. Post hæc ibidem subjungitur, quomodo Joannes papa indicta alia synodo Remensi, in præsentia Leonis abbatis a sede apostolica ablegati, acta hujus conciliabuli retractari & plane improbari mandaverit. De quibus infra suo loco.*

** filius*

NOTÆ SEVERINI BINII.

Causa conciliabuli.

Causam habiti conciliabuli præbuit rumor, qui de urbe Remensi per Arnulfum prodita augebatur. Nam cum Hugo rex Francorum sua promotione Arnulfum ad hanc dignitatem archiepiscopalem evexisset: hoc summo studio deinceps peregit, ut episcopum suo judicio ingratum in ordinem redigeret, aliumque in ejus locum subrogaret. Cumque Arnulfus ad judicium synodale vocatus, ad pontificem tanquam competentem judicem provocasset, missis isthuc binis legationibus hoc non sine dolo ac fraude mandatum fuit, ut si post literas sedi apostolicæ ante triduum exhibitas non audirentur, in Gallias redirent. Quod cum legati præstitissent, suoque judicio id quod leges ecclesiasticæ de pontifice hac in re consulendo jubent summa cum fraude perfecissent, & in Gallias revertissent: indicta est episcoporum congregatio: vocatus est, de proditione aliisque criminibus & irregularitatibus accusatus Arnulphus archiepiscopus Remensis. Cumque ille allegaret se a Carolo patruo suo Lauduni captivum detineri, neque alio proficiscendi veniam impetrare posse; Hugo rex Francorum Laudunum proditione episcopi subegit, & Arnulfum qui ibidem in vinculis detinebatur captivum abduci, & synodali huic patrum congregationi judicandum præsentari: eoque modo quo supra dixi dijudicari mandavit.

Acta conciliabuli.

Acta Concilii germana, pura, simplicia, & sincera, sicut ab exceptoribus notariis vel aliis scripta fuere, non extant. Gerbertus Arnulfi adversarius in hoc conciliabulo ad Remensem archiepiscopatum evectus, & a Romano pontifice deinceps amotus, eadem acta edidit, sed paraphrastice & rethorico magis quam historico more. Nam, ut ipse fatetur in prologo, alibi quædam addidit, alibi vero ex iisdem nonnulla sustulit & expunxit, quædam autem paraphrastice transtulit & mutilavit.

Acta Conciliabuli germana non extant.

Quod si ita est, verissimum esse apparet, libellum illum, quem multis blasphemiis & mendaciis intextis antehac ediderant centuriatores, quemque hoc nostro tempore in odium Romanæ ecclesiæ novatores anno 1600. Francofurti in lucem emiserunt, non tam acta synodalia Remensis concilii, quam scriptum quoddam & opus Gerberti in ipsa acta synodalia pro arbitratu illius emissum, continere, vanamque & mendacem esse inscriptionem, qua libellus & opus ipsius Gerberti *Synodus ecclesiæ Gallicanæ* nominatur. Si enim Romanus pontifex, prout infra dicemus acta hujus congregationis plane improbavit, amotumque judicio synodali Arnulfum sedi suæ restitui demandavit: non tam synodus, quam pseudosynodus appellanda erat. Quas blasphemias & calumnias contra Deum & ecclesiam, quotve mendacia huic suo libello Gerbertus inseruerit, videre est apud Baronium: a quibus recensendis atque hoc loco memorandis ego propterea in primis abstineo, quod non tam actis alicujus conciliabuli, quam commentitio Gerberti scripto continentur. Quisquis ea scire voluerit, anno Domini 992. numero 12. & sequentibus Baronium consulat.

Libellus Gerberti nomine synodi Remensis editus Francofurti qualis.

Ejusdem synodi narrationem alteram a R. P. Jac. Sirmondo confectam, inter ejus schedas cum actis nonnullis ejusdem concilii repertam, hic subjicio.

CONCILIUM REMENSE APUD Sanctum Basolum.

In quo Arnulfus Remorum archiepiscopus abdicare coactus est: mense Junio, Indictione VI. celebratum, anno Christi DCCCCXCI. Joannis XV. papæ anno VI. Hugonis regis V.

Bidui spatio duabus sessionibus peractum fuisse constat hoc concilium. Priore enim consessu, qui habitus est XV. Kalendas Julii, discussa est in utramque partem causa Arnulfi. Posteriore, cui Hugo & Robertus reges interfuerunt, expressus est ab Arnulfo libellus abdicationis, & juxta libellum sententia in eum lata. Convenerant porro ex diversis provinciis episcopi, Remorum quidem diœcesani, Guido Suessonicæ urbis episcopus, Adalbero Laudunensis, Herveus Belvacensis, Gotesmannus Ambianensis, Ratbodus Noviomensis, Odo Silvanectensis: ex provincia Bituricensi, Daibertus archiepiscopus: ex provincia Lugdunensium prima, Gualterus episcopus Augustodunensis, Bruno Lingonensis, Milo Matisconensis: ex provincia Senonensium, Seguinus archiepiscopus, Arnulfus Aurelianensis, Herbertus Autisiodorensis. Præterea diversarum urbium abbates quamplurimi. Libellus autem ab Arnulfo conscriptus, ejus instar quem Ebo in sua olim causa obtulerat, fuit hujusmodi.

ANNO CHRISTI 991.

LIBELLUS ABDICATIONIS ARNULFI.

EGO Arnulfus, quondam Remorum archiepiscopus, recognoscens fragilitatem meam, & pondera peccatorum meorum, testes confessores meos, Siguinum archiepiscopum, Daibertum archiepisc. Arnulfum episcopum, Gotesmannum episcopum, Herveum episcopum, Ratbodum episcopum, Gualterium episcopum, Brunonem episcopum, Milonem episcopum, Adalberonem episcopum, Odonem episcopum, Guidonem episcopum, Heribertum episcopum, constitui mihi judices delictorum meorum, & puram ipsis confessionem dedi, quærens remedium pœnitendi, & salutem animæ meæ, ut recederem ab officio & ministerio pontificali, quo me recognosco esse indignum, & alienum me reddens pro reatibus meis, in quibus peccasse me secreto ipsis confessus sum, & de quibus publice arguebar: eo scilicet modo, ut illi sint testes alii succedendi & consecrandi in loco meo, qui digne præesse & prodesse possit ecclesiæ, cui hactenus indignus præfui; & ut inde ultra, nullam repetitionem aut interpellationem authoritate canonica facere valeam, manu propria subscribens firmavi. Quo perfecto, ita subscripsit. Ego Arnulfus quondam archiepiscopus subscripsi.

II.

ELECTIO GERBERTI REMORUM Archiepiscopi.

SEMPER quidem, dilectissimi fratres, judicia Dei justa sunt, sed interdum occulta. Ecce enim post dissolutionem bonæ memoriæ patris Adalberonis, quemdam ex regio semine prodeuntem nobis ecclesiæque Remensi præfecimus, & clamore multitudinis impulsi, scriptura dicente, vox populi, vox domini; & sanctorum canonum instituta desiderium ac vota cleri & populi in electione episcopi perquirentium. Caligavit acies mentis nostræ literam incaute sequendo, concordem sententiam divinarum scripturarum parum investigando. Non erat quippe vox domini, vox populi clamantis, crucifige, crucifige. Ergo non omnis vox populi, vox domini: nec omnis cleri & populi vota & desideria in electione episcopi perquirenda sunt; sed tantum simplicis & incorrupti, id est spe quæstus minime illecti. Sententiæ patrum exponendæ: non liceat, inquit, turbis electionem facere eorum qui ad sacerdotium provocantur: sed judicium sit episcoporum, ut eum ipsi qui ordinandus est probent, si in sermone & fide, & in episcopali vita edoctus est. Non igitur episcopi Remorum diœcesεos, secundum has constitutiones patrum, favore & conniventia utriusque principis nostri domini Hugonis Augusti, & excellentissimi regis Roberti, assensu quoque eorum qui Dei sunt in clero & populo, eligimus nobis archiepiscopum Abbatem Gerbertum, ætate maturum, natura prudentem, docibilem, affabilem, misericordem. Nec præferimus illi vagam adolescentiam, ambitionem se extollentem, omnia temere ministrantem: immo nec talibus subjugari patienter auditu perferimus, quorum sapientia & consilio ecclesiastica ac civilia jura administrari non posse scimus. Cumque in unoquoque episcopo sit hoc speculandum, maxime tamen in eo qui ceteris præest metropolitano. Eligimus itaque hunc Gerbertum qui ..... fuit. Hujus vitam ac mores a puero novimus, studium in divinis ac humanis rebus experti sumus. Hujus consiliis ac magisterio informari quærimus. Ejus electionem subscribendo confirmamus, stabilimus, corroboramus communi omnium bonorum consensu.

III.

PROFESSIO FIDEI GERBERTI REMORUM ARCHIEPISCOPI.

EGO Gerbertus gratia Dei præveniente mox futurus archiepiscopus Remorum, ante omnia fidei documenta verbis simplicibus assero, id est Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, unum Deum esse confirmo: totamque in Trinitate Deitatem coessentialem, & consubstantialem, & coæternalem, & coomnipotentem prædico. Singulam quamque in Trinitate personam verum Deum, & totas tres personas unum Deum profiteor. Incarnationem divinam non in Patre, neque in Spiritu sancto, sed in Filio tantum credo, ut qui erat in divinitate Dei Patri Filius, ipse fieret in homine hominis matris filius. Deus verus ex patre, homo verus ex matre. Carnem ex matris visceribus habentem, & animam humanam rationalem, simul in eo utriusque naturæ, id est hominem & Deum, unam personam, unum filium, unum Christum, unum dominum creaturarum, omnium quæ sunt & auctorem, & dominum, & rectorem cum patre & spiritu sancto confiteor; passum esse vera carnis passione, mortuum vera corporis sui morte, resurrexisse vera carnis suæ resurrectione, & vera animæ resurrectione, in qua veniet judicare vivos & mortuos assero. Novi & veteris testamenti unum eumdemque credo authorem, & dominum, & Deum. Diabolum non per conditionem, sed per arbitrium factum esse malum. Credo hujus quam gestamus, & non alterius carnis resurrectionem: credo judicium futurum, & recepturos singulos pro eis quæ gesserunt vel pœnas vel præmia. Nuptias non prohibeo, secunda matrimonia non damno, carnium præceptionem non culpo, pœnitentibus reconciliatis communicari debere confiteor. In Baptismo omnia peccata, id est, tam illud originale contractum, quam ea quæ voluntarie admissa sunt, dimitti credo. Et extra ecclesiam catholicam nullum salvari posse confiteor. Sanctas synodos quatuor, quas universales mater Ecclesia confirmat, confirmo.

ANNO CHRISTI 991.

CONVENTUS EPISCOPORUM

APUD URGELLUM

Anno Christi DCCCCXCI.

Ex Marca Hispanica.

A

ANNO 991. Salla Episcopus Urgellensis ad se evocavit Vivanem Episcopum Barcinonensem, & Aimericum Ripa-curtiensem, tum etiam Canonicos & Sacerdotes, monachosque diœceseos Urgellensis: & cum eorum authoritate, & consensu excommunicavit & alligavit, seu interdicto supposuit, ut posteriorum temporum verbis utamur, *omnem Episcopatum Cerdaniensis, vel Berchitanensis*, idest, pagos Cerdaniensem, & Bergitanensem pertinentes ad diœcesim Urgellensem. Quia pravi homines authoritate usi Ermengardis Comitissæ Ceritaniensis, filiorumque ejus, eosdem pagos, eorumque ecclesias perruperant, & censum exinde Episcopo debitum ei denegabant. Ne tamen in se concitaret odia ejusdem Comitissæ filiorumque ejus, dispensatione usus est, eosque excipiens ab excommunicatione, eam tulit in consiliarios & ministros eorum, Arnaldum scilicet, & Radulphum, & omnes sequaces eorum. Tum literæ encyclicæ rem gestam continentes missæ ad omnes episcopos, ut & ipsi quoque eam excommunicationem sua authoritate confirmarent.

C. ANNUM CHRISTI 993.

**"SYNODUS PROVINCIÆ REMENSIS

ADVERSUS ILLIUS PERVASORES

Circa ann. domini DCCCCXCIII. habita.

Hujus synodi nihil superest, præter episcoporum commonitorium quod subjicio.

GERBERTUS gratia Dei Remorum episcopus. Guido Suessonicus, Adalbero Laudunensis, Ratbodus Noviomensis, Rotardus Cameracensis, Odo Silvanectensis, Fulco Ambianensis, Framericus Morinensis, Ill. Belluacensis, per gratiam S. Spiritus episcopi. Vobis Gerberto *, & his qui subscripti sunt pervasoribus, atque tyrannis. Diu modestia sacerdotum, furoris vestri rabiem sustinuit: & adhuc patienter expectat. Quousque ergo insania vestra sanis intellectibus nostris obsistet? Quousq; dissimulatio pravorum, simplicium quietem perturbabit? Cædes clero infertis; a cleri, monachorum, & pauperum rapinis non cessatis. Convenimus ergo conscientiam vestram omnes episcopi Remorum diœceseos, & ad satisfactionem invitamus, spatiumq; pœnitentiæ usque in proximis Kalendis attribuimus: tunc vos aut * infertiles ecclesiæ palmites recogniti, aut tanquam inutile lignum ab agro Dei gladio sancti spiritus excisuri.

* *f.* Heriberto.

* *f.* fertiles

C. G. Circa hæc quoque tempora datam fuisse necesse est a Gerberto archiepiscopo Remensi epistolam ad Fulconem Ambianensem episcopum: quam, quod & ad res ecclesiasticas attineat; neque extet in ejus epistolarum corpore, hic repræsento.

B

"" GERBERTI REMORUM ARCHIEPISC. Ad Fulconem episcopum Ambianensem epistola.

Increpat quod bona ecclesiastica pervaserit.

INTER varias magnarum rerum occupationes nulla molestia magis afficimur, quam vestrorum excessuum crebra relatione. Et si enim totius metropolis Remorum cura nobis injuncta est; sed vestri potissimum, qui & annorum teneritudine, & morum levitate, pondus sacerdotale necdum ferre didicistis. C Cur ergo contra pactum in commune statutum usq; ad tempus concilii pervasionem in propria parochia fecistis? nec in hoc enim alleviamini, si res ecclesiæ sunt quas diripuistis, cum hoc nisi legibus fieri non liceat. Accessit ad hoc inlicitum, armorum præsumptio, ecclesiæ violatio, quasi sacerdoti omnia in ecclesiis liceant. Sed ait apostolus, *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt.* Licent per liberum arbitrium, quo male usi estis: sed non expediunt per jura divina, quæ contempsistis. D Monemus itaque fraternitatem vestram, errata corrigere; & nobis, quos offendistis, si placet, satisfacere: ut horum excessuum recognitio, multorum peccatorum possit esse abolitio.

1. Cor. 6.

CONCILIUM ROMANUM PRO CANONIZATIONE

SANCTI UDALRICI

Augustani episcopi celebratum anno Christi redemptoris DCCCCXCIII. tempore Joannis papæ XV.

E

Joannes episcopus servus servorum Dei omnibus archiepiscopis, episcopis, & abbatibus, in Gallia & Germania commorantibus, salutem in domino ac apostolicam benedictionem.

Quanta fuerit solemnitas festi S. Udalrici, patet ex ejus vita & ex Greg. VII. epist. 3. lib. 6.

CUM conventus esset factus in palatio Lateranensi pridie Kalendas Februarii, residente Joanne sanctissimo papa cum episcopis & presbyteris, adstantibus diaconibus & cuncto clero, surgens reverēdissimus Luitolphus Augustæ episcopus inquit: Domine sanctissime præsul, si vobis placet & omnibus episcopis & presbyteris hic residentibus, libellus quem præ manibus habeo, coram vobis

ANNO CHRISTI 993.

A

bis legatur, de vita & miraculis venerabilis Udalrici, sanctæ Augustanæ ecclesiæ dudum episcopi, & quid libitum vobis fuerit, decernatur. Quia Spiritus sancti testatur præsentia & congregatio sacerdotum, certum esse quod legimus, quia nec potest veritas nostra mentiri, cujus in evangelio ista est sententia: *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi & ego sum in medio eorum.* Quod cum ita sit, nec huic tam brevi numero Spiritus sanctus deest: quanto magis cum nunc interesse credamus, quando in unum convenit turba sanctorum? sanctum namque est pro debita veneratione collegium.

Matth. 18.

B

Cumque perlecta esset vita prædicti sanctissimi episcopi, ventum est ad miracula, quæ sive in corpore, sive extra corpus gesta sunt, videlicet cecos illuminasse, dæmones ab obsessis corporibus effugasse, paralyticos curasse, & quamplurima alia signa gessisse, quæ nequaquam calamo & atramento illustrata sunt.

Quæ omnia lepida satis urbanitate expolita recepimus, & communi consilio decrevimus, memoriam illius, id est sancti Udalrici episcopi, affectu piissimo, devotione fidelissima venerandam: quoniam sic adoramus & colimus reliquias martyrum & cōfessorum, ut eum cujus martyres & confessores sunt adoremus, honoramus servos, ut honor redundet in dominum, qui dixit: *Qui vos recipit, me recipit*: ac proinde nos qui fiduciam nostræ justitiæ non habemus, illorum precibus & meritis apud clementissimum Deum jugiter adjuvemur, quia divina saluberrima præcepta, & sanctorum canonum ac venerabilium patrum instabant efficaciter documenta omnium ecclesiarum pio considerationis intuitu, immo apostolici moderaminis annisu, utilitatum commoditatem, atque firmitatis perficere integritatem, quatenus memoria Udalrici jam præfati venerabilis episcopi divino cultui dicata existat, & in laudibus Dei devotissime persolvendis semper valeat proficere. Si quis interea (quod non credimus) temerario ausu contra ea quæ hac nostra authoritate pie ac firmiter per hoc privilegium constituta sunt, contraire tentaverit, vel hæc quæ a nobis in laudem Dei, & pro reverentia jam dicti episcopi statuta sunt refragari, aut in quoquam transgredi: sciat se authoritate B. Petri principis apostolorum, cujus vel immeriti vices agimus, anathematis vinculo innodatum. At vero qui pio intuitu observator extiterit, benedictionis gratiam a misericordissimo domino Deo nostro multipliciter consequatur, & æternæ vitæ particeps efficiatur. Scriptum est per manum Stephani notarii regionarii & scriniarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, in mense Februario, indictione sexta, anno nongentesimo nonagesimo tertio.

Matth. 10.

C

SUBSCRIPTIONES.

Ego Joannes sanctæ Romanæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ episcopus huic decreto a nobis promulgato consensi & subscripsi.

Joannes episcopus S. Anagninæ eccl. consensi.

Benedictus episc. S. Pipernensis eccl. consensi.

Dominicus episc. S. Ferentinæ ecclesiæ consensi.

Crescentius episcopus sanctæ Silvæ candidæ ecclesiæ consensi.

Anniso episcopus S. Cerensis ecclesiæ consensi.

Bonizo archipresbyter & cardinalis S. Luciæ consensi.

Benedictus presbyter & cardinalis S. Stephani consensi.

Leo presbyter & cardinalis S. Nerei consensi.

Joannes presbyt. & cardin. S. Damasi consensi.

Leo presbyter & cardinalis S. Sixti consensi.

Joannes presbyter & cardinalis Ss. Apostolorum consensi.

Joannes presbyter & cardinalis Ss. quatuor Coronatorum consensi.

Joannes presb. & card. S. Clementis consensi.

Crescentius presb. & card. S. Callisti consensi.

Benedictus archidiaconus.

Joannes diaconus & oblationarius.

Benedictus diaconus.

Joannes diaconus.

Hi omnes consenserunt & subscripserunt.

D

Data tertio * Kalendas Februarii per manum Joannis episcopi sanctæ Nepesinæ ecclesiæ, & bibliothecarii sanctæ sedis apostolicæ, anno pontificatus domini nostri Joannis sanctissimi papæ XV. octavo, & indictione sexta.

* Nonas.

ANNO CHRISTI 994.

HUGONIS, ET ROBERTI RR. FRANC.

Confirmatio fundationis Burguliacensis.

IN Christi nomine Hugo atque Robertus opitulante divina gratia Francorum reges, anno incarnationis dominicæ DCCCCXCIV. indictione VII. regni autem nostri VIII. communi omnium notitiæ tam præsentium, quam etiam futurorum notum esse cupimus, quia Emma Pictaviensis comitissa, in quadam curti, vocabulo Burguliaca, pro amore omnipotentis Dei, cum consensu comitis Odonis sui fratris, eam ex nostro beneficio tenentis, monasterium construxit, futurosque ibidem monachos perpetualiter decrevit. Ut vero utriusque largitio firmior haberetur, jam defuncto Odone comite, uxor ipsius Berta nomine, una cum filiis suis, pariterque Gauberto abbate clementiam nostram humiliter postulavit, ut nostra assertione eamdem rem corroboraremus. At nos curam sanctæ Dei ecclesiæ in mente habentes, eamque semper exaltare cupientes, cum consilio & assensu tam episcoporum, quam optimatum nostrorum, pro animarum nostrarum redemptione, eorumque, qui hoc expostulaverunt, æterna salute, ipsorum petitionem nostra authoritate munitam in perpetuum fore volumus. Sed ne postmodum humana calliditate vel invidia contrarietas aliqua oriretur, designando judicavimus, ut quicquid ad eamdem curtim pertinet, cum vicaria, & ceteris adjacentiis integrum habeatur, salvo tamen jure ecclesiastico. Præterea nostræ inscriptioni inserere placuit, quatenus nullius judiciaria potestas incolis ejusdem loci molestiam inferat, malamve consuetudinem ingerat, nec ad aliquem quicquam ex eadem re pertineat. Præter id, ut decedente abbate, alium constituendi electum a fratribus, absque ullius pretii commercio, respectus ad prædictam comitissam, filiosque ejus habeatur. E Super hoc etiam addimus, ut nulli futuro abbati liceat terras ad eumdem locum pertinentes secularibus distribuere, aut aliquo modo commutare absque ullius loci utilitate. Si quis vero contra prelibatam interdictionem aliquid presumere tentaverit, libras centum coactus exsolvat, iramque Dei omnipotentis irrecuperabiliter absolvendus incurrat: stultaque ejus repetitio omnimodo frustretur. Signum Hugonis gloriosissimi Regis. Signum Roberti regis. Data est hæc authoritas Parisiaco palatio. Regnantibus Hugone & Roberto regibus anno VIII.

Rogerius protocancellarius subscripsit.

ANNO CHRISTI 994.

MISCELLA EPISTOLARUM

AD ARNULFI ET GERBERTI REMENSIUM ARCHIEPISCOPORUM

Controversiam pertinentium.

Cum Joanni XV. renunciatum esset, depositum esse a Remensi synodo Arnulfum suffectumque Gerbertum; episcopis omnibus, qui concilio interfuerant, sacris interdixit, quod se inconsulto id ausi essent. Hoc primum. Deinde missis ad ipsum regis & episcoporum legationibus, minime placatior effectus, legatum misit in Gallias Leonem S. Bonifacii abbatem, qui Mosomense concilium, ac deinde Remensem habuit, in quo statutum, ut restitueretur Arnulfus, Gerbertus deponeretur. Datas interim epistolas quatuor, id circo huc tanquam in fasciculum unum colligimus, quod nullam præferant certam notam temporis, cui tribuantur.

I.
HUGONIS FRANCORUM REGIS epistola ad Joannem P. XV.

Tuetur ea quæ gesta sunt adversus Arnulfum: Pontificem rogat, ut veniat in Gallias, ut de iis præsens ipse judicet.

BEATITUDINI vestræ ego & episcopi mei per T*. archidiaconum Remensis ecclesiæ scripta direximus, in quibus Arnulfi rationes vobis explanavimus. Sed hoc nunc obsecrando superaddimus, ut mihi, meisque justa decernatis, nec dubia pro certis recipiatis. Nihil nos contra apostolatum vestrum egisse scimus: quod si absentibus non satis creditis, præsentes de præsentibus vera cognoscite. Gratianopolis civitas in fine Italiæ & Galliæ sita est, ad quam Romani pontifices Francorum regibus occurrere soliti fuerunt. Hoc, si vobis placet, iterare possibile est. At si nos & nostra invisere libet, summo cum honore descendentem de Alpibus excipiemus: morantem, ac redeuntem debitis obsequiis prosequemur. Hoc ex integro affectu dicimus, ut intelligatis & cognoscatis, nos & nostros vestra nolle declinare judicia. Petimus itaque, ut T. archidiaconi legationem benigne suscipiatis: &, dum quod petit obtinuerit, nos in suo adventu efficiat lætos, & in vestro obsequio ferventissimos.

* al. Joannem.

G. C. Non venit in Gallias Joannes, ut ab Hugone rogabatur; sed legatum misit Leonem S. Bonifacii abbatem, qui de hac causa cognosceret.

II.
GEBBERTI REMORUM ARCHIEPISCOPI Epistola ad Constantinum Miciacensem abbatem.

Quid Leonis legatione, præsertim episcopis metuendum.

SATIS super venerabilis A. legatione miratus sum. Referebat quippe! Hæc autem omnia non dolores, sed initia dolorum sunt. Majus est, quod quæritur, & quod appetitur, quam ego humilis & parvus; verumque proverbium est: Tua res agitur, paries cum proximus ardet. Et divinus sermo: A sanctuario meo incipite, id est a regni fundamento, & ab arce. Hoc factum qui doli comitentur in aperto est. Hoc enim concesso, dignitas, vel potius gravitas confunditur sacerdotalis, status regni periclitatur. Quod si hoc inconsultis episcopis agitur, episcoporum potestas, gravitas, dignitas annullatur: qui episcopum, quamvis sceleratum, sacerdotio privare nec potuerunt, nec debuerunt. Si vero consultis, ipsi suæ damnationis testes sunt: quia a se non judicandum judicaverunt; & qui contra professionem suam & subscriptionem suam, in libello abdicationis a seipsis factam, venire præsumpserunt. Reducetur ad memoriam ejus captio, carcer prolixus, alterius in ejus sedem ordinatio, ordinatores, ordinatus, atque ab eo ordinati calumniæ subjacebunt. Ipsi quoque reges in peccatis singulis peccatores apparebunt. Nec sibi quisque blandiatur quolibet conquassato, se incolumi, nec falso nomine sponsionis decipiatur: cum res & facta non ex indulgentia judicum; sed ex stabilitate pendeant causarum.

III.
EJUSDEM AD SIGUINUM ARCHIEPISCOPUM SENONENSEM EPISTOLA.

Eum obfirmare conatur adversus Romanum judicium, quo sacris interdictum erat episcopis, qui synodo Remensi apud S. Bassolum interfuerant.

OPORTUERAT quidem prudentiam vestram callidorum hominum versutias evitasse, & vocem domini audire dicentis: *Si dixerint vobis: ecce hic Christus, aut ecce illic, nolite sectari.* Romæ dicitur esse qui ea, quæ damnatis, justificet; & quæ justa putatis, damnet: & nos dicimus quod Dei tantum est, & non hominis, ea quæ videntur justa, damnare, & quæ mala putantur, justificare. *Deus*, inquit Apostolus, *est qui justificat, quis est qui condemnet?* consequitur ergo si Deus condemnat, ut non sit qui justificet. Deus dicit: *Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te, & ipsum solum*, & reliqua usque, *ut ethnicus & publicanus*. Quomodo ergo nostri æmuli dicunt, quod in Arnulfi dejectione, Romani episcopi judicium expectandum fuit? Poteruntne docere Romani episcopi judicium Dei majus esse? Sed primus Romanorum episcopus, immo ipsorum Apostolorum princeps clamat: *Oportet obedire Deo magis, quam hominibus*. Clamat & ipse orbis terrarum magister Paulus: *Si quis vobis annunciaverit, præter quod accepistis, etiam Angelus de cælo, anathema sit*. Num quia Marcellinus papa Jovi thura incendit, ideo cunctis episcopis thurificandum fuit? constanter dico, quod si ipse Romanus episcopus in fratrem peccaverit, sepiusque admonitus ecclesiam non audierit, hic, inquam, Romanus episcopus præcepto Dei est habendus sicut ethnicus & publicanus. Quantum enim gradus altior, tanto ruina gravior est. Quod si propterea sua communione nos indignos ducit, quia contra evangelium sentiendi nullus nostrum consentit, non ideo a communione Christi nos separare poterit: cum etiam presbyter, nisi confessus aut convictus, ab officio removeri non debeat, præsertim cum apostolus dicat: *Quis nos separabit a charitate Christi?* Et iterum. *Certus sum enim, quod neque mors, neque vita, &c.* Et quænam major separatio, quam a filii Dei corpore & sanguine, qui quotidie pro nostra immolatur salute, quemlibet fidelium removere? Quod si hic, qui vitam ademit corporalem vel sibi, vel alteri, homicida est: hic qui sibi, vel alteri vitam sempiternam, quo nomine appellandus est? Neque vero Gregorii sententia, in populum relata, in episcopos referri potest: *sive*, inquit, *juste, sive injuste obligat pastor, sententia pastoris gregi timenda est*. Non enim episcopi grex dicitur, sed populus: Quantum namque vita pastoris distat a grege, tantum vita pastoris distare debet a plebe. Non igitur a sacra communione, quasi criminosi confessi, vel convicti, suspendi debuistis: neque vero veluti rebellis ac refuga, quia sacrosancta concilia nunquam devitastis: maxime cum actus & conscientia sit pura, nec legalis sententia damnationis in vos adhuc sit lata, nec legibus inferri possit. Legalis ideo illata non est, quia Gregorius dicit: *Sententia sine scripto prolata nec nomen sententiæ habere meretur*. Legibus inferri non potest, quia magnus Leo papa dicit: *Non tenetur Petri privilegium, ubicumque non ex æquitate fertur judicium*. Non est ergo danda occasio nostris æmulis, ut sacerdotium, quod ubique unum est, sicut ecclesia catholica una est, ita uni subjici videtur, ut & pecunia, gratia, metu, vel ignorantia corrupto nemo sacerdos esse possit, nisi quem sibi hæ virtutes commendarint: Sit lex communis ecclesiæ catholicæ evangelium, apostoli, prophetæ, canones spiritu Dei constituti, & totius Mundi reverentia consecrati, decreta sedis apostolicæ ab his non discordantia: & qui per contemptum ab his deviaverit, per hæc judicetur, per hæc abjiciatur. Porro hæc servanti, & pro viribus exequenti, sit pax continua & continuo sempiterna. Vos bene valere optamus. xxccv. Iterum valete, & a sacrosanctis & mysticis suspendere vos nolite. Qui enim accusatus ante judicem tacet, confitetur: & qui judice judicante pœnæ se addicit, confitetur. Confessio autem fit aut salutis, aut perditionis causa: salutis, cum quis confitetur de se vera; perditionis, cum falsa de se confingit, vel in se patitur confingi. Tacere ergo ante judicem, confiteri est: confiteri porro falsa & mortalia crimina, homicidæ est: quia omnis qui sibi mortis causa fuerit, major homicida est. Et dominus dicit: *Ex ore tuo te judico*. Repellenda igitur falsa accusatio, & contemnenda illegalis judicatio; ne, dum volumus videri innocentes coram ecclesia, efficiamur nocentes.

Marginal notes: [illegible] — Matth. 24. — Rom. 8. — Matth. 18. — Act. 5. — Galat. 1. — [illegible] — Rom. 8. — Gregorius. — Gregorius. — Leo.

IV.
** EJUSDEM AD ADELAIDEM IMPERATRICEM, ET EPISCOPOS Remensis diœceseos epistola.

Remis aberat Arnulfus, cum Remensem synodum brevi habiturus esset Leo legatus: hortabatur Adelais, ut rediret: causas ille affert, cur redire nolit.

DOMINÆ *& gloriosæ Adelaidi reginæ semper augustæ Gerbertus gratia domini Remorum episcopus, omnibus suis confratribus, & coepiscopis Remorum diœceseos, bene valere in Christo.*

EPISTOLA vestri nominis læta principia pertulit, monita salubria habuit, sed tristi fine conclusa est. Suavem quippe animi vestri affectum circa me ostendit, ad propriam sedem reditum maturare admonuit. Sed quid sibi voluit tam acerba conclusio? Ita enim se habet. Cognoscite quia si modo hujusce monita parvi penderitis, utemur nostrorum rebus, & consiliis absque crimine vestri. Me urbi Remorum præsidente, quando non licuit, licet, vel licebit, vestris uti consiliis, & rebus mihi commissis? An melius licuit Arnulfo eam obtinente? Sed ille eam vobis dolo & fraude abstulit: ego contra multorum dolos & fraudes vobis eam multis vigiliis multoque labore conservavi. Mirum nimis est, vestrorum hostium vos non sentire insidias. Qui enim Arnulfum ad vestri regni confusionem suæ sedi restituere quærunt, non sibi hoc tutum fore putant, nisi me prius qualibet occasione perdant. Quod multum verisimile esse duplici capimus argumento, quia me Remis nuper posito eum absolvere decrevisti: & quia Leo Romanus abbas, ut absolvatur, obtinuit, ob confirmandum senioris mei regis Roberti novum conjugium, ut mihi a Remensibus per literas significatum est. Accedit ad hoc discrimen fides a præsentibus Corte-calmiciaca a Gibuino Gibuini nepote pervasa. Infinitus, credo, erat villarum numerus, nec ad possidendum sufficere poterant Remenses, nisi ad colonias obtinendas invitarentur Catalaunenses. Quid ergo si Arnulfus absolvendus est, vel si Gibuinus, vel alius quilibet in sede mea inthronizandus est: reditum meum sine capitis mei periculo intelligere non est. Quod ita esse, sed vos minus animadvertere, dubitare non debeo. Novi enim studia vestra omnibus mortalibus prædicanda, novi animi vestri dulcissimos affectus circa me. Quibus si respondere nequeo meritis, respondebo votis. Quocirca ut mea vobis minus ingeram, deque me omnino taceam, quem divina gratia a periculorum immensitate liberat, & in quantum ad me solum attinet, in omni felicitate disponit & conservat: per terribile nomen omnipotentis Dei oro & deprecor, ut Remensi ecclesiæ desolatæ & attritæ, si quolibet modo valetis, subveniatis. Quæ quoniam regni Francorum caput est, si deperierit, ut membra sequantur necesse est. At quomodo non deperit, quæ sub nomine duorum, quasi inter malleum & incudem disposita, dum eorum neutrum rectorem approbat, velut inter undas maris sine remige fluctuat? Quid porro fieri putatis, si tertius sine judicio ecclesiæ ad numerum accesserit? Neque vero hæc loquor tanquam augur aut divinus. Memini etiam meos conspirasse non solum milites, sed & clericos, ut nemo mecum comederet, nemo sacris interesset. Taceo de vilitate & contemptu, nihil dico de gravissimis injuriis sæpe mihi a pluribus illatis. Ad hæc ut redeam provocatis, & ut graviora patiar, minas superaddit epistola. Quid est, o divina majestas! adeo-ne me infatuatum, vel a te abalienatum putant, ut vel gladios imminentes non videam, vel ecclesiam tuam schismate confundam? Ego vero improborum versutias acute conspicio, & contra omnia schismata unitatem ecclesiæ, si sic decretum est, morte mea defendo. Peto ergo, o domina mea semper augusta, item a fratribus meis coepiscopis, qui pro causa traditoris Arnulfi, sive juste, sive injuste sub anathemate positi sunt, ut me judicium ecclesiæ expectantem patienter ferant. Neque enim ecclesiam, quam episcoporum judicio regendam accepi, sine episcoporum judicio relinquere volo. Nec rursus contra episcoporum judicium, ubi major authoritas adsit, eam quasi per vim retinere dispono. Quæ judicia dum expecto, exiliunt, quod a multis felix putatur, non sine multo dolore tolero.

G. C. Hanc epistolam credidit Baronius scriptam post Remensem synodum Leonis legati. Probabilius autem mihi videtur, scriptam esse, cum jam jamque cogenda esset; eo scilicet tempore quo abstinere a divinis officiis jussum esse in Mosomensi concilio Gerbertum, mox videbimus.

CON-

CONCILIUM ANSANUM.

Anno DCCCCXCIV. celebratum Canonicos in Ecclesia Romanensi instituit, seu restituit.

Ex carterio Romanensi.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Theutbaldus Canpæ Viennensis ecclesiæ archipræsul præsentibus & futuris fratribus in Christo salutem. Patrum orthodoxorum sanctione multifarie multisque modis promulgatum comperimus, qualiter pastoralis cura ergo filios ecclesiæ exercenda, quove pacto res ejusdem pro qualitate temporum, tranquillitatis videlicet, favente Christo, dilatare ordinandæ, inquietudinis revolo defensandæ a malignis & importunis hominibus, qui fundamento Dei diripiunt, sicut nunc cernimus loca per plurima ecclesiæ desolatas, & penè a religione a sanctis patribus exposita dissolutas, infligantur hoc vento contrario, id est diabolo, qui contra ipsam consligere non desinit, malens eum suis erroribus involvere, quam nescio quiter fundicus everteret, auctoris sui justa servando falta munimine, qui cum illa se aflore promisit omni tempore. Fidei ergo dogmatis regulam, quam a Christo sumpsit, incoatamiante servans inviolabili & ignati sponsi sui, qui eam sine macula & ruga elegit amore successit, quam viriliter, ut ita dicam, in juventute vigilat, ipsa cum fe a Domino doctam a juventute fua meminit, & pronunciandum se minabilita ejus dicit, Deus docuisti me ex juventute mea, &c. Deo tamen hoc Ado apostolorum infigniu, martyrumque de antiquo hoste acque de tyrannis accepta victoria, nenon & confessorum & doctorum palmam, qui sicut B. Gregorius dicit, mundum vicerunt & fecum, sed proniam mundi appropinquante termino, jam jamque quali confecta fenio a ftatus fui rectitudine paulatim non omnino in fe, fed in comparatione inpro-bis filiorum fuorum moribus deficere, liberari & de procellolo hujus fæculi mare turbido cupiens, & ad portum falutis pervenire defiderans, ne a Domino deferatur, quibus palimdia orando poftulat, *ne projicias me in tempore senectutis, cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me.* Et iterum, *& usque in senectum & canos, Deus ne derelinquas me*, &c. Præordinante igitur & favente fublimi arbitris clementia, nobis de ejus pace & ftabilitate atque doctrina tractantibus, reſidentibus me & coepiſcopis noſtris quodam loco in epiſcopio Lugdunenſi, in Synodali conventu anno Dominicæ Incarnationis DCCCXCXEIII. per conſenſum & adhortationem magnifici viri Rodulfi Silvionis, adjecerunt præfentium noſtrum quidam canonici ſanctæ Romanenſis eccleſiæ, quæ eſt conſtructa ſuper ſtuvium ſtaram in honorem XII. apoſtolorum, & ve trium martyrum Severini, Emperii, & Feliciani dicata, noſtram omnifariæ expetierunt clementiam, ut eos per pontificale auctoritatis noſtræ præſidium, ſecundum auctoritatem canonicam à ſanctis patribus evangeliſtis atque prophetis inſtrumentis & catholicorum ſanctorum opuſculis compoſitam, in præditta fede locaremus. Totis autem viribus nibilominus flagitantes, ut de hoc quod ad id pertagendum, & ſuſſulriendam, & confirmandum ego conſero, & Garibaldus Silvius & ipſi canonici reddunt ad ipſam eccleſiam, vel ex ſua tribuunt, & quod lingiſtalium ex rebus præfixæ eccleſiæ poſſidebant, & quæcunque poſſident, ſicut ſupra ſcriptum eſt, ad manuſcriptum reddidimus memoriale iſtis præceptum ſub privilegio juris eccleſiaſtici more heri juſcerne, & pro futura ſtabilitate tradereat: ita ſtantarat, ut nemo ſine ſui detrimento inrecuperabili auferre audeat. Veruntamen ii ipſi ſuper nominati regulares a fede non exorbitaverint, & propoſitum ſuum ſecundum poſſe ſuum, ſi gratia divina contulerit, non obſervaverint. Ut ergo eorum cognovi appetitum probum, ſi Deo aujpice, ad optatum perveneriat effectum, ne bonæ voluntati eorum videre impedire quemadmodum expetiere, hanc ferulam more prædeceſſorum noſtrorum illis contuli, ſupplici devotione implorando. Poſco ſucceſſoribus meis ſuper hujuſmodi decretum auctoritate noſtra, immo venerabilis eccleſiæ noſtræ collatum præditis canonicis, ut ipſi ab ipſis inviolabiliter obſeruetur, & a nullo quilibet pacto & ratione quoquo tempore diſſolvatur; ſed ita per omnia tempora ab ipſis obſervetur, utpote ſua decreta & ſtatuta a ſuis ſucceſſoribus voluerint obſervari. Si quis tempe violator hujus edictalis noſtræ auctoritate, aut diſſolvere, & diruimpere quilibet potens tenaverit, auſtsenus vindicet, ſed lit damnatus de a communione Chriſto ſanguine Chriſti alienatus, ac ab omni communione & conſortio ſanctæ Dei eccleſiæ ſequeſtratus, & dicatur ei in æternum, anathema maranatha. Ut hoc autem noſtræ inſtitutionis auctoritas noſtra ac ſucceſſorum noſtrorum temporibus firmiorem obtineat vigorem, manu propria ſubter eam firmavimus, & venerabilibus epiſcopis, & filiis eccleſiæ noſtræ ſtruare decrevimus. Signum Theobaldi Viennenſis archiepiſcopi, (*) Barnardus archiepiſcopus Lugdunenſis SS. Amiſii preſul Tarentaſienſis, Gualterius epiſcopus Auguſtodunenſis, Lanbertus pontifex Cabilonenſis, Leubaldus Matiſconſis, Humbertus præſul Gratiopolitanenſis, Guigo epiſcopus Valentinenſis, Ebrardus pontifex Nauticenſis, Audiensus pontifex Aug. Arthaldus Lingonenſis, Odilo abba Clunienſis eccleſiæ, Ado abbat, Aldebertus abbas Inſulæ Barbarenſis eccleſiæ, Hugo abbas Sabinienſis eccleſiæ, Bernardus abbas, Ohmarus præpoſitus Viennenſis, & ceteri abbates & canonici ejuſdem eccleſiæ. Reneo prepoſitus, Leo Silvius, G. Orgerius decanus Viennenſis, Barnardus decanus, Fulcherius decanus, Guandulfus porta. Acta funt hæc in Baſilica S. Romani in loco qui vocatur Anſa vel territorio Lugdunenſi publice in concilio reſidentibus præfatis pontificibus eccleſiæ ordinibus anno ſequente quo ſupra notavimus, anno II. Rodulfi regis regnante Domino noſtro in æternum. &c

(*) *Lege* Burchardus.

CONCILIUM MOSOMENSE

Habitum ann. DCCCCXCV. a Leone legato apostolico, ubi lecta litteræ Joannis XV. rudibus Gerbertus, & a divino officio usque ad Remensem synodum abstinere justus.

AQuam, ideo illum derelequi, sed ne illud propheticum incurreremus: *Impios prabes auxilium, & Amicis eos adorare me amicitia jungeris: & jacies iram eorum Dei meretricis*. Deinde ſanctionibus eccleſiaſticis per longa temporum ſpatia peractis, longeque peremptoria conſummata, cum nihil aliud reſtaret, niſi ut judiciaria principis potestate coercerentur, & tanquam ſeditioſus ac rebellis a principali catheda removeretur: lege Africani concilii iterum a fratribus meis & regni primatibus convenitus & commonitus ſum, ut excluſo apoſtata curam diſciſſi & dilaniasi ſuſciperem populi. Quod quidem & ſic diſtuli, & poſtea non ſatis ſponte acquievi: quoniam quæ tormentorum genera me cunctantem, omnimodis intelleci. Plac eſt vinum meum ſimplicitas, hæc innocentiæ puritas, & coram Deo & vobis ſacerdotibus in his omnibus munda conſcientia. Sed ecce ex adverſo occurrit calumniator, vocum novitatibus, in rebus quæ fiar invidia, obloquitur. Dominum tuum traditiſti, carceri mancipaſti, ſponſam ejus rapuiſti; ſedem pervaſiſti, ſtatuq ego dominum, cujus numquam fervus fuerim, cui etiam noſtum ſacramenti genus unquam præſtiterim? Etſi enim ad tempus famulatus ſum, ſpcit hoc imperium partis mei Adalberonis, qui me in Remenſi eccleſia concorditer præcepit quodubique pontificie in ea ſacrati mores actuſque diroſcerem. Quod dum opperior, noſtrum præda factus ſum: & quæ veſtra impietas ſuſtulit, magnorumque diutum largitas clara & præcipua contulerat, violenta prædonum manus abſtulit, meque pene nudum gladiis ſuis eripuere ſatellites. Deniique poſtquam illum poſſeſſam dereliqui, vias & itinera ejus non obſervavi, nec quaſiber modo ei communicavi. Quomodo ergo eum tredidi, qui ubi tanc tempoſ-ſit ſcierit nemo? Quæ ſunt ergo hæc quæ in me concipiavi, qui nunc neque ſub præſentis fidelium teſtium ſeniorem meum conveni, ut propter me nec ad momentum vitæ detinerere cuſtodii. Si enim authoritas veſtra per me ſtaret, in tantum Arnulfus viſſeſceret, ut mihi minimum valeret obeſſe. Quod ſi contraria mihi, quod abſit, ſententia veſtra detemeret: quid mea interdiſtet utrum Arnulfus an alius Remorum conſtituereture epiſcopus?

Jam de ſponſa rapta, indeque pervaſa quod dicitur, inſidiarum eſt. Dico enim primum, nunquam illius fuiſſe ſponſam, quam pro legitima donatione ſpirituali dotis collatis ante beneficiis exſpoliavit, proficide, & dilaniavit, & deſolavit ſacerdotali nunlo indigentur erat, & jam omnia quæ denominate ſponſæ fuiſſe videbantur, fatellites Simonis vaſtaverant. Dico etiam & concedo certe quoddam modo ſponſam fuiſſe, utique eſſe debuit, poſtquam poſſulatam & violatam, & ut ita dicam, adulteratam, ſuis prædonibus proſtravit. Nam igitur cum, aut quam non habuit, aut quam ſua ſcelere perdidit, illius ſponſam rapui? Sedem autem multorum populorum multitudine refertam advena & peregrinus nullis fretus opibus pervadere qui potui? Sed forte apoſtolica ſedes nobis opponitur? tanquam ea inconſulta fumnum hoc negotium diſcuſſum ſit, vel ignorantia, vel contumacia. Certe nihil actum vel agendum fuit, quod

ANNO CHRISTI 991.

quod apostolicæ sedi relatum non fuerit ; ejusdem A
per decem & octo menses expectata sententia. Sed
dum ab hominibus consilium non exigitur, ad filii
Dei fuperiemenes eloquium recurritur: *Si vindex*
meus scandalizat te, & reliqua. Et fratrem peccan-
tem coram testibus coramque ecclesia commoni-
tum, & non obaudientem docenti habendum tan-
quam ethnicum & publicanum. Conventus ergo
Arnulfus, & communitus Hugonis & reliquorum
Galliæ, ut a capto furore desisteret, &,
si valeret, quoquo modo sta proditionis scelere
purgaret : dum monita salubria contemnit, habi-
tus est tanquam ethnicus & publicanus. Nec ta-
men idcirco diiudicatus ut ethnicus ob reveren-
tiam sedis apostolicæ, sacerdotisque sacri privile-
gia, fed a fetipfo in legibus damnationis fententia B
lata, hoc solum cum in omni vita fua præcelse
egisse dijudicatum est. Quia nimirum si fe ipfo
damnatus apostolicum absolvisset, parum fedentis
ejus incurreret. *Si*, inquit magnus Leo papa,
omnes sacerdotes & mundum assertiae damnandis,
damnatio afferentem involvit. Hoc enim Dominus
omnium indicavit, qui peccantem mundum generali
diluvio interemit. Et papa Gelasius: *Error qui*
semel est cum suo autore damnatus, in participe
quidlibet parvæ communionis affectu excretationem fui
gestus & poenam. Excluso itaque illo a Remensi
ecclesia, nihil relucitanti, multumque ea que pal-
sus fuit, & adhuc patitur, formidanti, a fra-
tribus meis Galliarum episcopis hoc omni facer-
dotii fub dirini nominis obtestatione impositum
est. Quod si forte a sacris legibus quippiam de-
viatum est : non id malitia, sed temporis im-
portavit necessitas. Aliquod enim hostili om-
ne jus, omneque licitum cavere, quid est aliud
quam patriam perdere, & necem inferre ? Silent
equidem leges inter arma, quibus ille feralis be-
fta O..... ita absilus est, ut reverentissimos facer-
dotes Dei quali villa mancipia exporet, nec ab ip-
fis sacrosanctis altaribus temperaret, commeatus
publicos intercludere. Redeo ad me, reverentiæ D

ANNO CHRISTI 991.

cli ab Arnulfo conciliantur, cujus modo verba legit. A
At scilicet non Arnulfum non fuisse, neque Aurelianenſe
exercere studium, nisi annis post Leonis pontificatus ex-
ordium tribus, jam fendo Hugone rege, Roberto filio
sequente, Gregorio V. Pontifice, diferimus ex Aymoino
in libro de vita S. Abbonis, *Præcis laboriosus annis, im-*
quit cap. 10. accesso fe pridem, ut regnum ac pontifices
gloriosi regis Roberti, (Abbo) Remorum regendum ad
urbem. Principia vero tantum, pro quibus diserius est,
cauſarum hæ fuit : quia Arnulfus Remorum archiepisco-
pus, absque ulla audientia, fede ejus privatus, custodias-
que facræ mancipatus. Ob hoc Gregorius, qui Joannis in
apostolica sacerdotium fecit, non folum nobilitate generis,
verum etiam probitate claros monstrat, cui regni Francio-
rum animabus & invectivum commiserat eli. Hæc igitur
ex re Italiam repetere decrevit. Ibi cognovi. Ex capite ita-
Regnellus itaque honorabilis Abbonem, qui fallum ei, an
qui Gregorio facerdoti Ebroſtri, eundem quidem de integro
Arnulfum Remorum cuſtodia eximptum pontificatui re-
stituit : pallium quoque ei donavit, ut ex epiſtolis illius hoc
nec concurrentia ejus venerabili ipſoſtatico donno fue-
potio amicabiles pleraſque recenſentis diligit ſincere : in a
quibus innocentiæ, fe cauſa, ut juſtum, ut probabile reque-
rens illud eſt exordium. Domino ſemper ut Chriſto vene-
rabili, S. Romanæ & Apoſtolicæ ſedis præſuli, ac filius
universalis eccleſiæ doctori, ſuus illius, Abbo Floriacen-
ſium cœnobii, in Chriſto ſalutem. Scripturi commodo, ut ne-
mini integrum veritatis, variſve ſenſionis exiſtendi incer-
gentia. Quod ego, venerabilis Pater, exoro, vobis ſum ne-
ſenſa fedeliter ſimpliciterque ut, ut percepiſtis, deprompſi :
nec animoſitatem regis perhorrui, ſolum fedens, quem ſa-
bis promptum ad omnia eſſe. Quandoquidem nihil ad-
didi, nihil minui, nihil immutavi, nihil reticui. Noſtum
omnium, ipſe fedeliter, e cuſtodia liberatus & abſolu-
tus, teſtis eſt : cui teſtimonio pallium cooptatum obtexit,
quamvis illud arreptorum ex facinus maximus vehis.

Quod ſi cuncteſtatus Arnulfus eſt, cujus ea ſides exti-
ta eſt penes Aymoinum & Abbonem ; qui fallum eſt, an
qui Gregorio facerdoti Ebroſtri, eundem quidem de integro
reſtituerit, pallioque mitrati per literas, quas inſta poſt
Ebroſtri cuſtodiæ eximptum pontificatui. Ad epiſtolam illam hoc
a nobis controverſia diſcrepatrices.

ANNO CHRISTI 996.

VITA ET EPISTOLA GREGORII PAPÆ V.

Quando pontifex floruerit.

Gregorius V. Bruno natus diſtur.

Joannes XVI. ſtirpe Longus.

Joannes Philagathus monachus, mox epiſcopus.

Gregorius V. ut eſt ſcripturus regem Gallorum exturbat.

GREGORIUS, qui Bruno nominabatur, natione Germanus, ducibus imperatoris consanguineus, factus eſt pontifex anno domini 996. antequam Otto Romam veniſſet. Hunc Brunonem nonnulli ex Saxonum genere, nec ſtellatur Dic-C marus & Rupertus abbas Tuitienſis. Crescentii ſtudio & opera contra eum in ſchiſmate elevatus eſt in thronum apoſtolicum Joannes (quem XVI. nominant, & in numerum pontificum male referunt) natione Calaber, Placentinus epiſcopus. Sed cum Otto imperator ad vindicandam imperii majeſtatem Romam venisſet, in Italiam reviſſet, Romam expugnaſſet, invaſori ſedis apoſtolicæ manus facrilegas amputari, aures abſcindi, atque oculos eruſi præcepit. Cumque a tyrannide Crescentii (de quo Otto obtemperatione capitis extremum ſupplicium ſumpſerat) Romani liberiores facti eſſent, poſt illum menſbrorum amputationem aſſello impoſitorum, a tonemque ut aterius aſini præcentis tanquam reſtoris caudam in manibus, D compulerunt ut per publicum totius urbis vium hanc caperet : ſic ſupplicium patiter qui Romanum pappam de ſua ſede pellere nititur.

Hoc ſchiſmate ſublato, Otto III. Romæ coronatus eſt imperator, poſtquam regnum Germaniæ duodecim annis obtinuiſſet.

His pontifex patriam ſuam inſigni aliqua dignitate ornare volens, prævio ſynodali judicio Romæ habito, ut patet ex literis ſolæ Germaniæ ſcripti ſendi regem Romanorum, qui poſt diadema a Romano pontifice accepturum imperator & Auguſtus appellaretur. Idem Bonifacium Otonis cognatum recreat ad fidem Chriſti converſum, & martyrio ſancti Adelberti inflammatum, ad prædicandum gentibus muncre apoſtolatus donatum miſit in E Ruſſiam. Heribertо Coloniensi archiepiſcopo pallium donavit, in numero ſeptem electorum, qui- cellis, grandi imperatoris Romam poteſtas conceſſa eſt, eumdem oſtumpſit. Defunctus eſt anno Chriſti 999. pridie Nonas Februarii, cum ſedisſet annos 2. menſes 8. dies 4.

CONCILIUM REMENSE,

Quo per Leonem ſedis apoſtolicæ legatum Arnulfus, Gerberto depoſito, Remenſi eccleſiæ reſtitui jubetur, anno Domini CCCCXCV. tempore Joannis papæ XV.

HÆc eſt illa vera & legitima ſynodus Remenſis, *qua alia præcedenti pſeudoſynodo authoritate apoſtolica improbantur & plane annullentur. Quid* [illegible] *fuerit, in appendice hujus tractatus dicetur* verbis : Nunciatum ut hæc omnia, *de quibus ſuper eis conciliabulo Remenſi*, perſuli Romano, qui valde indignatus ſuper hoc facto, interdixit ſacris, omnibus epiſcopis, qui Arnulfum dejecerant & Gerbertum ordinaverant. Miſit quoque Leonem abbatem a ſede apoſtolica ad dominum Seguinum archiepiſcopum urbis Sonontes, qui vice ſua in urbe Remenſi ſynodum congregaret, mandans illi, ut Arnulfus de cuſtodia, & cum honore magno reconpatus in propria ſede. Gerbertus autem intelligens quod inſiſte pontificalem ſuſcepiſſet dignitatem, penitentia ductus eſt. Afſeverationem vero Gerberti pontificis & Leonis abbatis valde utilem plenius invenies in geſtis pontificum Remenſium. *Hæc de actis hujus ſynodi. Aimoini appendix. Libellus Gerberti refert, quid in hac ſynodo, epiſcopiſti, qui Arnulfum ſede ſua ejecerant, dixerint, in totius regni diſcrimine nihil melius & utilius fieri poteſſe, quam ut tyranno exiſtenti paſtor aliquis populo & regno nobilis conſtitueretur : cumque ea ſenſio approbaretur, quod illud ſine apoſtolicæ ſedis authoritate feciſſent ; reſpondebant, binas hoc de re ingentes Romam miſſas, non ſine gaudio ſuo, quia Conſtantinum patrii cuſtodem aulis munere corruptum : nihilque, quod falſum eſſe conſtat ex verbis Aymoini ſupra in pſeudoſynodo Remenſi recitatis, ſine conſenſu & authoritate legatæ Sennonenſis archiepiſcopi, aliſque apoſtolicæ legati, perpeſſe. Plura hac de re Baronius. ann. 993. & 995. &c.*

NOTA G. C.

Præfatis ſibi Baronius, quem ſcribus, ut in omnibus fere, ſeruus eſt, eatenus fuiſſe Regnaldi ejusque Remenſium Pontificum reverentiam, ut obſecutus ſit huic poſteriori Remenſi ſynodo, cauſſamque de cateris Remenſibus ſeditionis ; quamquam ipſum, ut generum Carolinæ ſtirpis, ſibi adverſantem expetens eſſet. Hunc in ceterum indultum eſt

subjectionem impendat, & ut alii suffraganei, in omnibus fecundum eccleſiæ tuæ profectum obediant. Inſuper namque tuis divini judicii obtestatione interminantes jubemus atque præcipimus, ut nullus impunenter, vel rex, dux, aut marchio, de præfata conſecratione in aliquo te, tuoſque ſucceſſores, ladere præſumat, ſed a præſenti decima indictione in antea uſque in perpetuum, quemcumque eligere voluerint, per manum cum conſecratione, eccleſiaſtico more, in præfato epiſcopatu, epiſcopum conſecrare debeatis, remota omnium hominum contradictione. Statuentes apoſtolica cenſura ſub divini judicii obteſtatione, & anathematis interdicto, ut ſi quicumque homo, cujuſlibet poteſtatis exiſtens, præſumpſerit nullo temeratio contra hoc apoſtolicæ confirmationis privilegium agere, aut a jure S. Ravennatis eccleſiæ præfatum epiſcopatum, donum, & conſecrationem ſubtrahere tentaverit, niſi reſipuerit, & his meritis noſtris aquieverit, auctoritate Dei & noſtra non ſolum anathematis vinculis innodetur, ſed a regno Dei alienus exiſtat: qui autem verus cultus & obſervator exiſterit, ſua beneficiorum gratiam a Domino conſequi mereatur.

Scriptum manu Petri ſcriniarii, notarii, & regionarii, S. R. E. in menſe Julio, indictione duodecima. Dat. non. Jul. per manus Joannis epiſcopi S. Albanenſis eccleſiæ, & bibliothecarii ſanctæ apoſtolicæ ſedis.

***** II. AD GERBERTUM RAVENNATEM EPISCOPUM.

Mittit pallium, Ravennatenſem eccleſiam multis omnat privilegiis, multis donatigibus auget.

Gratibrius epiſcopis ſervus ſervorum Dei, Gerberto S. Ravennatis eccleſiæ archiepiſcopo, ac noſtro ſpiritualis filio, & per te in eandem eccleſiam, cuncliſque ſuffragantibus tuis archiepiſcopis in perpetuum.

Ex Codice & Ughelle.

QUONIAM apoſtolicæ ſedis benevolentia, & antiquæ conſuetudinis zelo provocati, fraternitatem tuam Ravennati eccleſiæ præfecimus: inſignia præſulum ejuſdem eccleſiæ diligenter duximus tibi conferenda, cum ufu pallii, quo uti debeas certis temporibus, certisque modis, ſicut anteceſſores tuos ejus noſſe cognoſcis. Hoc te nihilominus admonentes, ut ſicut a nobis hujus decoris uſum, ac fore decuſſa illuſtrii honorem accepiſſe te jubes, ita etiam morum, atque actuum probitate, ſuſceptum in Chriſto ſacerdotium adornare contendas. Sic enim alterno eris honore conſpicuus, ſi cum habitu congruo, mentis quoque bona concordant, ut foris compoſitus, intus autem diverſus, Deo cum prophete vere dicere poſſis: *Providebo Deo in conſpectu meo ſemper, ut ſit a dextris mihi, ne movear commotus.* Ut autem claritatis in nobis ſundatæ dulcedinem recognoſcas: ex gratuita largitate noſtra, poſt mortem Adeleidæ Imperatricis auguſtæ; ut tu, tuique ſancta eccleſia, tuique ſucceſſores, illum, cum omnibus inibi pertinentibus, libere teneant, & ordinent in perpetuum. Et quod bene factum eſt ut bene roborentur, *& in melius corroborentur*: privilegium, quod tuo prædeceſſori Joanni, cum Monteferretano, & Cervienſi eccleſiis, & cum omnibus, quæ ibi largiti ſumus, ex noſtra benevolentia, tibi, tuoque S. Ravennati eccleſiæ, tuiſque ſucceſſoribus confirmamus. Et incorrumpi, ac temperi effe decernimus: id eſt, monaſterium ſancti Thomæ apoſtoli, & Euphemiæ martyris, cum omni integritate ejuſdem, & cum omnibus rebus, & poſſeſſionibus eorum cultis, & incultis, tam in civitate Ariminenſi poſitis, quam extra, ſcilicet in comitatu Piſaurenſi, Arminenſi, & Montefeltrano collocatis. Quæ omnia per certum jam curriculi annorum, vitalis eccleſia, & veſtri anteceſſores tenuerunt, & nos, Deo gratia, tenetis quietes: id eſt, caſtellum quod vocatur Lizpharei, cum omni pertinentia ſua, & carte de caſtello Hermece, cum prædicta eccleſia, & cum caſalibus, & appendiciibus ſuis: ſcilicet caſtellum, quod vocatur Gallioli, cum omnibus pertinentiis ſuis: nec non & caſtrum, quod vocatur Granariolo, cum omnibus rebus, & poſſeſſionibus ſuis. Et caſtellum quod vocatur Montecorlino cum omni integritate ſua: cortum & integrum caſtellum quod vocatur crocti, cum omnibus rebus, & poſſeſſionibus ſuis. Et ut patrimitas noſtris noſtrum, filiationem tuæ devotionis ſummo affectu, & affluentiori cum Chriſto entritat, authoritate Dei omnipotentis, & S. Petri principis apoſtolorum, hoc noſtro privilegio, percipitum de Regni epiſcopatu, cum omnibus ſibi adjacentia, a venerabili Ottone augubio, tibi, tuoque eccleſiæ, tuiſque ſucceſſoribus attributum, confirmamus, ſtabilimus, & inconvulſum permanendum præcipimus, ut neocus, defendas, regas, & ad Dei honorem, cum te, quam tui ſucceſſores, libere ordinetis. Confirmamus etiam tibi, tuoque eccleſiæ in perpetuum donatum Cæſenum, cum omnibus ſuis pertinentiis: & poſtea ſub hypotheſi libus jubemus, ut de ſebtus ſtrata, ubique ad mare, nullus audeat diſtrictum, aut venationem ullam exercere, nec ullum, aut tul ſuccedentium poſſeſſionis: ſed abſque omnino hominum inquietudine, ad honorem, & utilitatem tuam, poteſtative omnia ibi facias & præcipias. Omnia etiam privilegia D impreſſum a prædeceſſoribus noſtris tuæ eccleſiæ collata, omniaque præcepta aut a regibus, aut imperatoribus, pro Dei reſpectu, attributa, hoc noſtro privilegio in volumate Dei, & noſtra, tuæque ſanctæ Petri, confirmamus, corroboramus, & in æternum valere volumus, & præcipimus. Si quis igitur contra hoc, quæ per hoc noſtrum privilegium pro ſe firmare diligitia fuit, temerario auſu ire tentaverit: ſciat ſe authoritate B. Petri principis apoſtolorum, cujus immerito vices agimus, anathematis vinculo innodatum a Deo, diabolo, & Juda tradi rare, æterni ſupplicii incendio concremandum; ſicque irremediabiliter involvendum, ne noquam a noſtris auathematis fit abſolutus. At vero qui obſervator in omnibus exiſterit, cuſtodiens hujus noſtri apoſtolici conſtituti authoritatem, ad cultum Dei noſtri reſpectionis, benedictionis gratiam a miſericordiſſimo Deo noſtro multiplicitier conſequatur, & vitæ æternæ participes efficiatur.

Script. per manus Petri notarii, & ſcriniarii S. Romanæ eccleſiæ, in menſe Aprili. Indict. XI. Bene valete.

Dat. IV. Kal. Maji, per manum Joannis epiſcopi S. Albanen. eccleſiæ, & bibliothecarii ſanctæ Apoſto-

Apoſtolicæ ſedis, anno pontificatus domni Gregorii ſummi pontificis, & univerſalis papæ, in ſacratiſſima ſede B. Petri apoſtoli anno II. imperante domno Ottone III. a Deo coronato, magno, & pacifico imperatore, anno II. in menſe, & indict. ſupraſcripta.

III. DIPLOMA QUO PRIVILEGIUM ABBATIÆ S. ANDREÆ CONFIRMATUR.

POSTQUAM beato Petro apoſtolorum principi, dominus ac redemptor noſter Jeſus Chriſtus ex utero virginis pro noſtra redemptione, ut erat Deus verus ante ſæcula, verus homo in hac ſæculorum apparere dignatus eſt, legendi, atque ſolvendi claves, & in terra poteſtatem tribuit, B etiam januas regni cœlorum ſeſerandas concelli, ſupra ſoliditatem fidei ſanctam ſtabilire dignatus eſt eccleſiam, ſecundum illius veritatem vocem, dicentis: *Tues Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam; & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam: & tibi dabo claves regni cœlorum; & quodcumque ligaveris ſuper terram, ligatum erit & in cœlis; & quodcumque ſolveris ſuper terram, ſolutum erit & in cœlis.* Pothquam & hujus vicarii atque noſtrorum incendia more ferrine, ubi nonam compatant, pradam vero in quadruplum reſtituant. Si ſeculi leges talem juſtitiam habere voluerint, ne divina cui inferior eſſe debebit? Cum in ipſius veritatis præſentia a Zaccheo conſaudatum ſit, ſi aliquem defraudaret, ut in quadruplum reſtitueret. Et quis hominum in regibus hujus mundi hoc præſumere, ac ſas eſſe, quis jura ſervare, & in ſubjectos non ſinere quod poteſtatis eſt fieri, ſed quod æquum eſt cuſtodiri; quod vos & diligere, & omnibus conſtdimus ſtudere. Quapropter eccleſiaſtice veſtræ menſe Novembri præſentis anni 12. Indict. Petrum fratrem & coepiſcopum a Gen. xiii. veſtrum Romanæ eccleſiæ tranſmittimus, ut fratres veſtros in tota provincia in unum congregatis, emanitas, & præſumptio, & ſacrilegium, canonica authoritate, & veſtra regia dignitate talem terminum capiant, ne poſthac hæc nefanda diaboli, filii nequam, in ſanctæ eccleſiæ te etiam ibi regnante talia præſumant,

NOTA GABRIELIS COSSARTII.

Indictionis cerriſſima, quam appoſuit, *tamdiu* eſt. Scripta eſt enim ipſiſſa menſe Novemb. ann. 998. quo anno Conſtantium Robertus rex conjugem duxit. Sequenti anno Conſtantia peperit, vere anno præcedenti, quo nondum regina erat Conſtantia; vel conſequenti, quo Gregorius Pontifex jam indictus Februario menſe obiverat. Pauto November ante. qui cenſet eſt indictio XII. inchoata a Kal. Septembr. quod erat iis temporibus pontificiæ Indictionis initium, imino & aliquando menſe ſolo, ut in Gregorio VII. epiſtolis apparet, ac nominatim lib. I. ep. 19.

Bino defignat Gregorius, cujus nobis epiſcopus effe ille Juliacus. Audegarii forte, ſignidem epiſtolæ hujus communem ex Audegarii codice deſcripſerat eſt. Quod & ita eſt, addendus Juliacus Audegarienſium epiſcoporum catalogo. Neque locus ipſi deeſt. Nam circa hæc tempora magnus hiatus eſt in Gallia Chriſtiana.

A Rabanus Maurus epiſcopus Moguntinus ecclæſiæ.

Ex Codice Ughelli.

Ex Codice Vat. 1. c. 6. in appendice Gregorio Turonenſi collocato.

Ex Codice Vat. 1. c. 6. in appendice Gregorii Turonenſis

ANNO CHRISTI 996.

CONCILIUM ROMANUM,

ANNO CHRISTI 996.

Quo conſtitutum fuit, ut Imperator deinceps a ſeptem electoribus (a) Germaniæ principibus eligatur.

Habitum fuit anno domini DCCCXCVI. tempore Gregorii papæ V.

Hebraum fuiſſe hoc concilium, probant ſcriptores ecclieſiaſtici, & illuſtriſſimus cardinalis Baronius ex quinque aſſertionibus. Primus eſt: Res imaginis momenti non niſi conſultis patribus, & collectis epiſcopis in ſynodo, fieri conſueverunt. Hæc res quanti momenti ſit, indicat magna illa controverſia, quæ hac de re inter catholicos & novatores hæreticos jamdiu agitata fuit. Nos enim jus eligendi regem Romanum pontifici Romano Gregorio V. vel X. acceptum ſerimus: illi imperatori Ottoni, aut Friderico idem acceptum referunt.

Secundus aſſertio. Secundo ejuſdem aſſertio eſt, hoc tempore ſynodum Romæ celebratam fuiſſe, idque probat ex vita S. Adelberti apud Surium his verbis: *Poſt hæc factaque ſynodus, & apta ſententia decretorum archiepiſcopus antiquum canticinum cantet, & epiſcopum ſanctum a ſpiritu manaſſeti ad reſidua greges recreare adhortet. Affuiſſe poſt Gregorium, ex ſemel ſcripturn gregem non poſſe impune eum dimittere ſententiis affirmat. Velit nolit ille Dei, ait, inquiunt epiſcopi ſedentes; aliter viventis mellatus anathematizat. Ab ille ſeverum non poteſt, ab ille flexibilis quieti mee invideat, qui vos ſua ſtimulo inſtigat, ut vos re velit compellatis, ubi animarum fructum non faciem, detrimento autem ſuarum ſe ſentiat mediocriter: mitiga animarum meum, diſſolvi vimus remedium. appone: vivit reſpectus mee da vel unum ſolatium ſi ſalvandum vero mee quem clamo voveo mortis cum eis: ſin minus, plotas tua mihi ſaccurrat, ut verbe-bo vita eis ſeverentibus, cum licentia tua dudum adexternos & incultos greges ea inſtituit nomen Dominicum. Acquirere libens voluerat. Dei pape Gregorius, ut erat ſatis humeri, quantum perfugio vaga juvenem. Reliquit ſanctus Adelbertus monaſterium non ſine magno ſuo & ſuorum dolore, multoſque fervet reppam quietem, ſub habitu de illo martyrio ſpem vitæ-rum, cujus in ſua poſtore ardebat tunc ſuum deſiderium, &c.* Ita tunc in ſynodo. At hujus quoque concilii mentio habetur in vita Sancti Burchardi Wormatienſis epiſcopi, ubi pariter dicitur interfuiſſe eidem concilio Franco tunc epiſcopus Wormatienſis, accepitque ab eo tunc abbatiam, cujus inveſtituram eodem ſynodo reſtituam tradit, eamque hoc anno eſſe defunctum.

Tertius aſſertio. Tertio ejuſdem aſſertio hanc eſt. Ottoni magno a Romano pontifice conceſſum fuit, ut ſibi ſucceſſores deligerent: ceteri autem imperatores eo jure caruerunt. Probat eadem his verbis: Extat de his Leonis papæ oblati decretum ad Ottonem primum imperatorem datum, quod & recitant ipſi novatores, cum inter alia ipſe pontifex, quo patrialat ipſum imperatorem ad liberandam Romanam eccleſiam a tyrannis oppreſſam, concedit ipſi facultatem eligendi ſibi ſucceſſorem. Sine hoc verba ab iſdem patrem recitata: *Nos quoque tam ſororis ſereorum Dei, epiſcopi ſimiliter cum cunctis cleris & univerſo populo Romano, omnibus ordinibus hujus almæ urbis (clerus in ipſis conſcriptis apparet) conſtituimus, confirmamus, corroboramus, & per noſtram*

A *apoſtolicam authoritatem concedimus atque largimur domino Ottoni primo Teutonico regi, dilecto filio ſpirituali in Chriſto noſtro filio ipſoque ſucceſſuro, hujus regni Italicini perpetuum tem ſibi facultatem ſucceſſorem eligendi, &c.* idque factum, ut authoritate diplomatis hujus, ipſe ſibi filium eligeret ſucceſſorem, in regnum primo, inde in imperium promovendum. Ex præſcripto igitur Romani pontificis factum videmus, ut non tres eligerentur ab electoribus, ſed ipſi imperatores primus & ſecundus Otto, ſucceſſores regnatim imperium promovendos filios nominarent. Otto autem tertius, quod prole caruerit, per pontificem Gregorium aliter imperio conſulendum putavit, nempe ut electoribus principibus id concederetur ab ipſo.

Quarta aſſertio, quam ad acta concilii inveſtigenda affirmat, & probat, illa eſt. Eſt etiam, & in omnibus codicibus aſſertio, ipſum imperium authoritate Romani pontificis ex oriente in occidentem tranſlatum eſt, ita jus eligendi imperatorem Germania conceſſum, ad alterum regem in imperatorem promovendum, ab eorundem Romanum pontificum authoritate, & conceſſione manaſſe. Accipe quæ de his Innocentius tertius papa ſcripſerit ad Aleamum Cantuariæ Turingiæ: *Illud principaliter jus, & poteſtatem eligendi regem, in imperatorem poſtmodum promovendum, recognoſcimus, ut dicimus: ad eos quidem ſpectare, qui ad hoc ſunt conſuetudine noſcitur pertinere, præſertim cum ad eos jus & poteſtas hujuſmodi ab apoſtolica ſede pervenerit, qua a Romanorum imperium ſi perſonam magnifici Caroli Graecis tranſtulit in Germanos.* hæc Innocentius. In concilio Viennenſi eadem Clemens ejuniius his verbis: *Romani principes orthodoxam fidei profeſſeni, Sanctum Romanum eccleſiam, cujus caput eſt Chriſtus reſpiciunt, ſuo Romanum Pontificem ſupremum redemptoris vicarium, ſervare fidei, & charæ devotionis promptitudine venerari, eidem Romano Pontifici, ex approbationem perſonæ ad imperialis promptitudinis apicem aſſumendæ, necnon unctionem, conſecrationem, & imperii coronam unctionis, ut ſua ſubſtantiæ ſecerat-pera, ut ſuum imperium inſtruunt, ſigna ſunt, & videntur teſtiſſe, quod Græci imperium tranſtulit in Germanos, & a qua ad terras eorum principiva, & poteſtas eligendi regem in imperatorem nonnullorum perveniat, abſtringere videntur ignorantes, &c.* id quidem adeo ſe connectit tone a imperatoris recipiam eſt, ut ſemper ſit electoris & imperatores ab eis electi, ingenue hoc ipſum profeſſi ſint, intelleexerintque pariter ejus eſſe facultatis qui dedit, & auferre pariter, cum viderit expedire eſſe reipublicæ Chriſtianæ: quod & ceteris compluribus teſtatur.

Quinto ejuſdem aſſertio hæc eſt. Facultas eligendi imperatorem conceſſa eſt electoribus non ab alio quam a Gregorio, ejuſque Romano Pontifice. Quod ex primitiæ: Sane quidem dum Otto Romæ fuit, tractatiſſe inter alia jure ad regni jura pertinent Sigebertus affirmat. Si concilii Romani, de quo agimus, monumenta extarent, nobis haud laborandum eſſet: in perquirendo quale fuerit ifta ab ipſo pontifice iſdem electoribus tributa conceſſio: num teſtiset ipſa ſcriptis omnibus Germaniæ principibus gene-

ANNO CHRISTI 996. generatim collata, an tantum ſex vel ſeptem certis nominatiſque expreſſis principibus (ut nunc funt) eccleſiaſticis atque laicis exhibita. Certe quidem retrotandum non eſt in dubitationem, generalem fuiſſe conceſſam Germaniæ principibus omnibus eamdem facultatem eligendi regem in imperium promovendum. Etenim id omnino aſſeret, etiamſi alia quæque teſtimonia deeſſent, facta ipſa non modo ſuadent, ſed cogunt. Cum enim, ut auditi, conceſſerit a Leone VIII. Otoni primo ejuſque ſucceſſoribus, ſucceſſores eligere reges in imperium promovendos, & ab eis factum ufque ad tertium Ottonem conſtet, & poſt ipſum nunquam id attentatum ab ipſis fuiſſe inveniatur: plane dicendum eſt, eam facultatem demptam fuiſſe imperatoribus ipſis petitoris, & Germaniæ collatam principibus, nec ab alio quam a Romano pontifice; cujus dumtaxat id effet authoritatis, quod, ut nuper auditi, electores, & electi imperatores publicis ſcriptis integris teſtantur penitiſſe.

His præmiſſis, quintam aſſertionem ita probat. Ut autem non ab alio quam ab ipſo Gregorio id factum ſit, nulla fano quidem ratione affirmare queunt. Atqui in primis, quem diximus, ipſe rei ulus, cum poſt ipſum Gregorium Ottone imperatore defunctum, ſuccederet pontifex, ſed per electionem, non amplius per imperatorem, ſed per electores principes, quotiens fuiſſe ſucceſſores electos, quod ſcriptores omnes affirmant, & quoveis vetera monumenta teſtantur: ſpectarim vero conjecturis authoritas, qui tantum temporum res ſcripſerunt, id absque controverſia aliqua affirmet; quod & ipſi etiam refractarii noſtrates, ut dictum eſt, profitentur.

Illa autem deerendi Gregorio ipſe Otto imperator fuiſſe author videri poteſt. Cum enim abſque liberis eſſet, & ſpes omnis ſuccedendi, ut in ſequentium, quod ſecerunt ſucceſſores, tranſferret imperium: ne poſt ejus obitum inter omnes ibi conflagraturum eſſet, & abſtinere conjunctos, & alios armabis ejuſdem homines principes, exoriri poſſent bella civilia, quibus idem conflagrans perderetur imperium: in electores eam refundendam poteſtatem authoritatemque facile arbitrabimur exiſtimavit. Et quod videret æmulos gloriæ Germanorum Francos, expoſitis Caroliniis ignominiæ nomine ſigillatos, nervos eccleſiaſticæ poteſtatis habere conſpiceret, ea linea regni: ne illis imperium pariter affectandi, & ad Francos, e quibus in Germanos fluxerat, revocandi aliqua ocaſione ſe præberet occaſio, bene conſultum rebus Germanorum putavit, ſi apoſtolica authoritate firmaret, ut idem tantum effet Germani, quibus facultas eſſet creandi regem, quem poſtea pontifex Romanus promoveret in imperatorem: ita tamen, quod ſi cauſa aliqua eſſet id negandi, libere facere poſſet, nec aliquo neceſſitatis vinculo ipſi eligendi in offendens (quod ipſos latuit) compliores, eoſdem que fide integros, ſerupiſſe ante Gregorum de deciſum nam authoritate ſeptem electoribus jam antea conſtitutis, adeo ut nequaquam vel fingi poſſe-rit eoſdem ab ipſo Gregorio decimo originem dacere, quorum ab antiquis pontificatus ſecreto a diverſis eoſdem temporis cleris ſatis authoribar.

Expoſita igitur novatorum falſis opinationibus, & reipublicæ quo vis ritibus commodo, nec ſic deſi-derium, ea remanet queſtio, ut factum a Gregorio V. affirmare poſſimus, quod a Gregorio X. inſtitui poſſe negatur. Siquidem eſt in controverſiam revocatum, poſſit ne, ut dictum eſt, id quod tributum fuerat a Romano pontifice Ottonibus imperatoribus eligere ſucceſſores, per Gregorium V. tranſlatum ad Germaniæ principes: haud tamen adeo li-quet, per ipſum factum eſſe electores ipſos numero

(a) Electorale Collegium non ab hac Synodo, ſed ferius ſeſtitutum docet Pagius ad an. Chr. 996. n. 10. & ſeqq.

Clarius ad ferius.

Quæ ſit ſententia.

Sigebertus apud eum.

Quibus ab electoribus.

Electores ab ipſo Gregorio inſtituti.

Ab electoribus ſolis.

Ab ipſo Gregorio.

Ab utroque.

Gleb. ad ann. Chr. 1. n. 1.

Baronius ad ann. Chriſti 996. n. 1.

Anno Chriſti 996.

Quæ ſit ſententia.

Ab ipſo Gregorio.

Ab utroque.

Ab ipſo Gregorio.

Ab utroque.

Ab ipſo Gregorio.

Ab utroque

Anno Christi 996.

nario, vel septenario definitos; sed & si factum fuerit, constare tamen nequaquam id fuisse usu receptum. De his ergo modo nobis agendum, ac demum a quo potissimum Romano pontifice id primum invenerimus institutum, in medium adducendum.

Feudatarii imperii iidem electores.

Sane quidem nemo jure inficias ire poterit, post tertii Ottonis imperatoris obitum, ducentis & amplius annis, quotquot electi fuerunt Romanorum reges, imperatores designati, eosdem non septem dumtaxat electorum, sed omnium principum Germanorum qui ad comitia convenissent suffragiis fuisse ad regium culmen electos. Quod præterquam singulorum promotiones perspicue satis edocent, ut dubitationi nullus possit locus esse relictus: quæ adhuc extant de ipsis promovendis literæ diversorum pontificum Romanorum ad Germaniæ principes datæ, & inter alias, quas Gregorius scribit ad omnes episcopos, duces atque comites Teutonicos, de novi regis electione facienda, si Henricus in synodo excommunicatus non resipisceret, ostendens illorum omnium jus esse par in eligendo rege in imperium promovendo. Ita etiam perseverasse tempore Innocentii papæ tertii, anno redemptoris millesimo ducentesimo, cum mortuo Henrico sexto imperatore principes Germaniæ scissi sunt inter se, eligentibus aliis Ottonem IV. aliis vero Philippum, literæ ambarum partium ad Innocentium papam datæ significant: quibus manifeste apparet, non penes septem tantum fuisse jus eligendi, sed penes omnes tam ecclesiasticos quam laicos feudatarios imperatoris in utraque Germania principes. Extat scriptus tunc codex omnium illarum epistolarum, quæ in ea causa ultro citroque datæ fuere, asservaturque in archivo apostolicæ sedis in castello sancti Angeli in Urbe: nimirum literæ Balduini comitis Flandriæ unius ex electoribus; aliæ comitis Daburgensis, & Metensis eodem munere perfungentis; Adolphi archiepiscopi Coloniensis, & aliorum qui elegerunt Ottonem: quæ cum non sint adeo prolixæ, hic exempli causa recitandas esse haud duximus otiosum. Sic se habent.

Gregorius VII. lib. 4. epist. 3.

Eod. cod. epist. Innocentii papæ epist. 7. Ibid. cod. epist. 8. Eod. cod. epist. 9. Eod. cod. epist. 10.

Sanctissimo patri, ac domino, Innocentio sacrosanctæ Romanæ sedis summo pontifici, principes, & barones Alemanniæ, clerici, & laici, debitam in Christo reverentiam, & sinceritatem obsequii.

Cum placuisset ei qui aufert spiritum principum, & magnus & terribilis est super reges terræ, dominum Henricum imperatorem de medio auferre: necessarium nobis fuit visum, de substituendo rege tractatum, & colloquium habere. Convenimus ergo sepius, & miserias, & oppressiones, quas hactenus sustinueramus, recensentes, per universos regni ...... animos nostros ereximus, & quid honori ecclesiæ Dei, & paci ac quieti subjectorum expediret, deliberante, nunc unum, nunc alium, quasi finaliter eligere putabamus. Verum quia non est prudentia, non est potentia, non est consilium, nisi per Deum: placuit ei qui Abrahæ filium immolare volenti victimam providit, & David fratribus juniorem de post fetantes accepit, atq; Matthiam ex discipulorum numero ad sortem apostolatus elegit, serenissimum dominum nostrum Ottonem quondam Henrici ducis Saxoniæ filium, ad regimen Romani imperii de terra peregrinationis suæ ex inopinato offerre nobis. Invocata itaq; S. Spiritus gratia, prædictum dominum Ottonem, Christianæ fidei cultorem devotissimum, atque sanctæ Romanæ ecclesiæ advocatum, & defensorem fidelissimum, & judiciariæ potestatis observatorem justissimum, de longa, & antiqua regum prosapia ex utraque linea specialiter editum, ad Romani regni fastigium juste, & rationabiliter elegimus; &, sicut debuimus, ipsius electioni consensimus, ipsumque in Augustorum sede a Carolo magno apud Aquisgranum huic dignitati deputata locavimus, & corona, & regni diademate, per manum domini Adolphi Coloniensis archiepiscopi, ea qua decuit solennitate, feliciter coronavimus.

Nos autem principes, qui jam dictum dominum in regem elegimus, feuda nostra quæ ab imperio tenemus, a manu ipsius recipientes, hominium sibi fecimus, & fidelitatem juravimus. Tantæ igitur dignitatis munus excellentissimus princeps divinæ potius gratiæ quam suis meritis adscribens, primitias hujus honoris afferens domino, propria voluntate juramento firmavit in primis sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ, deinde omnia ecclesiarum jura bona fide servare, & manutenere, & subjectos imperii, exheredatos maxime, & a suis possessionibus violenter ejectos, in sua justitia pro posse juvare, & conservare. Pravam illam consuetudinem insuper, quam imperatores antecessores sui in occupandis rebus mobilibus vel se moventibus decedentium episcoporum vel abbatum principum hucusque servaverunt, penitus extirpans, nos ecclesiasticos principes ex hac indebita vexatione, regali benevolentia, liberos dimisit, & decedentium bona suis successoribus servanda liberaliter statuit.

Paternitati ergo vestræ dignum supplicare duximus, quatenus fidem, & devotionem domini nostri regis attendentes, merita quoque illustrissimi patris sui Henrici ducis Saxoniæ, qui ab obsequio sanctæ Romanæ ecclesiæ nunquam recessit, memoriter tenentes, paci, & quieti nostræ, & vestræ, intuitu Dei ac nostri obsequii, providentes, ipsius electionem, & consecrationem, authoritate vestra confirmare, & imperiali coronatione armare, paterna pietate dignemini. Sanctitatem insuper vestram obnixe rogamus, quatenus principes, & barones, a tam rationabili electione discordes, ecclesiastica censura ad concordiam revocetis, & ab illicita fidelitate partis adversæ clave sancti Petri resolutos, ad præstandam regi domino nostro fidelitatem & subjectionem authoritate vestra compellatis. Ut autem a domino rege nostro jura Romanæ ecclesiæ, ut prædictum est, integra & illibata serventur, nos in bona fide spondemus, & pro domino rege nostro fidejubemus.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Adolphus Coloniensis archiepiscopus elegi, & subscripsi.

Ego Berardus Paderbornensis episcopus elegi, & subscripsi.

Ego Thietmarus Mindensis episcopus elegi, & subscripsi.

Ego Witichindus Condejensis abbas elegi, & subscripsi.

Ego Gerardus Tudensis abbas elegi, & subscripsi.

Ego Eribertus Werdensis abbas elegi, & subscripsi.

Ego Henricus dux Lotharingiæ, qui & Brabantiæ, marchio Romani imperii, elegi, & subscripsi.

Ego Henricus comes de Kuke consensi, & subscripsi.

Porro hos omnes legitimos fuisse electores, ipse Innocentius papa suis est sæpe literis testatus, ad Germaniæ episcopos & principes datis, eodem codice comprehensis. Sed neque adversarii ipsi negarunt hos legitimos fuisse imperii electores, sed tantum fuisse numero pauciores objecere, eosdemque auro corruptos ab Anglorum rege eidem nepoti suo Ottoni favente.

Sed

Anno Christi 996.

Sed ut scias reliquos electores Philippo Sueviæ duci studuisse, quem in regem elegerunt, ex titulo literarum earumdem ad Innocentium papam tunc scriptarum sic accipe:

Reverendo in Christo patri domino Innocentio, sanctæ Romanæ ecclesiæ pontifici, Germaniarum principes & magnates, in Christo filii, Magdeburgensis archiepiscopus, Trevirensis archiepiscopus, Bisuntinæ sedis archiepiscopus, Ratisponensis episcopus, Frisingensis episcopus, Augustanus episcopus, Constantiensis episcopus, Eistetensis episcopus, Wormatiensis episcopus, Spirensis episcopus, Brixiensis electus, Hildesheimensis episcopus, imperialis aulæ cancellarius, abbas Fuldensis, abbas Hersvvoldensis, abbas de Tergense, abbas Ebuvacensis, item rex Bohemiæ, dux Saxoniæ, dux Bawariæ, dux Austriæ, dux Moraviæ, marchio de Ruvesperg, aliique Alemanniæ nobiles.

Magnitudini vestræ duximus declarandum, quod mortuo inclyto domino nostro Henrico Romano imperatore Augusto, collecta multitudine principum, illustrem dominum nostrum Philippum in imperatorem Romani solii rite, & solenniter elegimus, *&c.*

Cap. Venerabilem ext. de elect.

In fine autem numerantur, & alii principes absentes, qui per literas consensum præstiterunt. Incipit epistola: *Existimare non valet ratio*, &c. & ista est, ad quam respondet Innocentius illa quæ habetur descripta in capitulo *Venerabilem*. Ex quibus redarguas Ostiensem, dum interpretans decretalem illam, hos, quos ipse papa redarguit, existimavit fuisse illos septem vulgatos ore omnium electores. Nam ex his perspicue intelligimus, quam procul absit ut temporibus Innocentii papæ tertii septem tantummodo fuerint electores, cum liqueat ex dictis epistolis, omnes imperii feudatarios ecclesiasticos, archiepiscopos, episcopos, & abbates, & sæculares principes, duces, marchiones, comites, & barones, legitimos esse habitos electores Romanorum regis, designati imperatoris. Sed neque id mutatum reperitur, cum anno millesimo ducentesimo duodevigesimo post Ottonem Fridericus II. creatus est Cæsar, ut apparet ex comitiis tunc ea causa habitis. Hæc cum ita luce meridiana perspicua habeantur, attamen non usque ad Gregorium decimum fuit septem electorum dilata creatio; que a quonam Romano pontifice fuerit primitus decreta, & ubi locorum, qui electi fuerint, certo certius ex synodalibus actis in promptu est demonstrare, ut ea tuto affirmare possimus. Et ne de impostura, vel levis suspicio possit oriri, ipsos etiam sanctæ ecclesiæ Romanæ hostes, acerrimos, & implacabiles, suis libris asserentes, & in medium afferentes, & aliud licet agentes, id tamen ingenue profitentes, adhibebimus testes: quorum alter suis temporibus res gestas conscripsit; & ex epistolis Romanorum pontificum, imperatorum, regum, aliorumque principum, necnon ex conciliorum actis aliisque publicis monumentis ex integro recitatis, historiam texuit; alter vero ex recentioribus hujus temporis novatoribus, qui in odium quo flagraret adversus Romanam ecclesiam, illum e latebris erutum edidit commentarium. Hæc autem ut exacte percipias attende.

Certa fides de tempore quo creati sunt septem electores.

Vixit temporibus illis Matthæus Parisiensis monachus S. Albani in Anglia, qui Anglicanam historiam aggressus est scribere ab anno Redemptoris millesimo sexagesimo sexto, perduxitque eam usque ad annum millesimum ducentesimum quinquagesimum, ut in fine ipse testatur his verbis: *Hic terminantur fratris Matthæi Parisiensis monachi sancti Albani chronica, quæ pro utilitate posteritatis subsecuturæ, Dei amore & beati Albani Anglorum protomartyris honore, ne memoriam eventuum modernorum vetustas aut oblivio deleat, literis commendavit.* His vero mox subjicit versus istos:

Virginis a partu jam mille volumina Phœbus
Cum bis centenis, & quinquaginta peregit
Annua; sed visum non est sub tempore tanto
Aprilis sexto fuerit quod pascha Kalendas,
Dum quinquagenus orbem percurreret annus.
Hoc tamen evenit anno cui terminus hic est.

Addit vero: *Fluxerunt utique ab incarnatione domini viginti & quinque annorum quinquagenæ*, &c. Hæc ad tempora authoris cognoscenda, quibus vixit & scripsit, dicta sunto. Qui suis scriptis quam fuerit animo infensissimo in apostolicam sedem, juxta illud, *loquela tua manifestum te facit*, quivis facile poterit intelligere (nisi probra illa fuerint additamenta potius ejus qui edidit novatoris hæretici hominis, cum peculiare sit illis, libros, quos potuerint, depravare) dum nulla in eo libro prætermittitur occasio carpendi Romanos pontifices: immo & sine occasione, omnia ipsorum facta in deteriorem accipiens partem, cordis secreta rimans, & in malum sensum semper interpretans, in eos eorumque ministros acerbissime invehitur semper, nec parcit unquam: ut plane de illo sit jure meritoque dicendum: *Malus homo de thesauro suo profert mala*: cum & secundum illud dictum Salvatoris acciderit ipsi: *Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tenebrosum erit*: dum etiam quæque sancta, quæque justa ac pia in pravum sensum accipiens, sugillat pariter, & infamat. Sed quid accidit? cum liber iste, indignus luce a majoribus judicatus, occultatus lateret in angulo, his ipsis temporibus nostris, magno præconio tanquam prævia face, emersit in lucem, novatoris opera editus Londini in Anglia, anno redemptoris millesimo quingentesimo septuagesimo primo. A quo libro si quis demat invectivas, dicacitates, & blasphemias in apostolicam sedem frequenter iteratas, aureum sane dixerit commentarium, utpote quod ex publicis monumentis, totidem verbis redditis, ut dictum est, egregie contextum, & coagmentatum inveniatur.

Matth. 26. Matth. 12. Matth. 6.

In quo quidem, inter alia nobilia monumenta, habentur acta concilii Lugdunensis œcumenici, cui interfuerunt in primis ipse qui indixit Innocentius papa IV. anno redemptoris millesimo quadragesimoquinto, simulque duo patriarchæ orientales, Constantinopolitanus videlicet, & Antiochenus: suamque præsentiam eidem exhibuit imperator Constantinopolitanus, preter alios principes, regumque legatos, post prælides diversarum ecclesiarum. In eo autem post excommunicationis sententiam promulgatam ab ipso pontifice in Fredericum imperatorem, post tractationem eorum quæ spectant ad expeditionem in subsidium terræ sanctæ, complura alia ad statum ecclesiæ bene disponendum constituta sunt: & inter alia titulus est additus de electionibus ob litium decisionem: in eoque simul septem definiti ab eodem pontifice electores imperatorum leguntur:

De concilio œcumenico sub Innocentio papa IV.

ELECTORES IMPERATORUM.

Septem primitus instituti electores.

LAICI	*Dux Austriæ.* *Dux Bavvariæ.* *Dux Saxonum.* *Dux Brabantiæ, qui & Lovaniæ.*	
PRÆLATI	*Archiepiscopus Coloniensis.* *Archiepisc. Moguntinus.* *Salzburgensis.*	PRINCIPALES.

Sequuntur hæc: *Isti ducentur in insulam quamdam Rheni, & dimittentur soli in ea, & amovebuntur*

ANNO CHRISTI 996.

tur omnes naviculæ, & ibi tractabunt de electione imperatoris. Nec adveniat aliquis ad eos, donec sint concordes. Huic negotio præerit archiepiscopus Coloniensis, secundus Moguntinus, tertius Salzburgensis.

Hæc de electoribus septenario numero definitis. Stetit numerus conscriptus, perseveravitque in futurum: personæ autem quatuor mutatæ, nempe ut pro Saltzburgensi positus fuerit archiepiscopus Trevirensis; proque tribus illis ducibus, Austriæ, Bawariæ, atque Brabantiæ, fuerint subrogati, comes palatinus Rheni, marchio Brandeburgensis, atque rex Bohemiæ, qui potius locum teneret definitoris, si discrepent electores, quam unius ex electoribus ipsis.

A quonam autem, retento electorum septenario numero, facta fuerit ista mutatio, num ab eodem Innocentio, vel alio aliquo ex successoribus ejus, hoc fatemur nos latere. Ex conventione autem Germaniæ principum id esse sancitum, qui sui temporis chronicon scripsit, perduxitque usque ad annum ducentesimum quinquagesimum sextum, post indictum sub Innocentio IV. concilium Lugdunense annos undecim, Albertus abbas Stadensis, quod haud pridem Helmæstadii cusum est, anno domini 1587. hæc habet: *Ex prætaxatione principum, & consensu eligunt imperatorem, Trevirensis, Moguntinus, & Coloniensis*. & de sæcularibus: *Palatinus eligit* (inquit) *quia dapifer est; dux Saxoniæ, quia marscalcus; & margravius de Brandenburg, quia camerarius; rex Bohemiæ, quia pincerna est, non eligit, quia non est Teutonicus*. Hæc ipse.

Ex quibus illud inprimis intelligere possumus, id ipsis exposcentibus principibus simul consentientibus, (nam hoc est illud quod ait *ex prætaxatione principum, & consensu*) vel ab ipso Innocentio IV. post Lugdunense concilium factum esse, vel sub ejus successore Alexandro IV. cujus annus secundus incidit in annum redemptoris 1256. ad quem dictus author suum perduxit chronicon, & non ab ipsis principibus sua sponte. Nam cujus fuit de septem electoribus legem contendere, non alterius quam ipsius esse potuit eam aliquo modo mutare, vel quomodolibet moderari.

Elicitur etiam ex dicta Alberti assertione, ipsum regem Bohemiæ nondum in electorem vel definitorem inter electores ad numerum septenarium cooptatum fuisse, ante scilicet dictum annum quinquagesimum sextum post millesimum ducentesimum, quo ea ipse scribebat. Quod vero qui ab Innocentio electi principes electores, dux Austriæ, dux Bawariæ, & dux Brabantiæ, cesserint aliis: inde provenisse videri potest, quod magis cuperent eligi, quam eligere imperatores; sicque inter eligendos potius quam inter electores locum habere maluerint.

Porro ante hæc tempora nullum historicorum invenire est, qui vel nomine tenus septem electorum meminerit. Qui primus horum meminisse reperitur Martinus Polonus, qui claruit eodem Innocentio papa IV. in Ottone III. de istis agit his verbis: *Et licet isti tres Ottones per successionem generis regnarint, tamen postea fuit institutum, ut per officiales imperii imperator eligeretur, qui sunt septem, videlicet primi tres cancellarii, Moguntinus Germaniæ, Trevirensis Galliæ, Coloniensis Italiæ; marchio Brandeburgensis camerarius est, palatinus dapifer; dux Saxoniæ ensem portat, rex Bohemus pincernam agit. Unde versus:*

Moguntinensis, Trevirensis, Coloniensis,
Quilibet imperii fit cancellarius horum.
Est palatinus dapifer, dux portitor ensis,
Marchio præpositus cameræ, pincerna Bohemus:
Hi statuunt dominum cunctis per secula summum.

Hæc Martinus, primus omnium author qui septem meminit electorum, in Ottone III. referens quæ postea suo tempore facta essent. Unde irrepsit error, ut sub Ottone III. sub quo id ab eo scriptum invenerunt, multi putaverint septem fuisse creatos electores, scripserintque a Gregorio factum, quod scriptum repererunt sub eodem Gregorio papa V. nimirum ab ipso eosdem septem constitutos fuisse electores. Cum tamen illud quod Martinus ait: *Tamen postea fuit institutum, ut per officiales imperii*, &c. ad sua ipsius Martini tempora, ut audisti, sit referendum. Et cum non alius quam Martinus, ut dictum est, ut primus author hujus assertionis habeatur (nullus enim, quod repetendum est, ante eum repertus est author qui vel nomine tenus septem electorum meminerit) ad ipsum allusisse oportuit S. Thomam, dum de regimine principum scribens hæc obiter ait: *Otto imperium tenuit usque ad tertiam generationem, quorum quilibet vocatus est Otto. Et tunc, ut historici tradunt, per Gregorium V. genere similiter Teutonicum provisa est electio, ut videlicet per septem principes Alemanniæ fiat, quæ usque ad ista tempora perseverat, quod est spatium ducentorum septuaginta annorum vel circiter: & tantum durabit, quantum Romana ecclesia, quæ supremum gradum in principatu tenet, Christi fidelibus expediens judicaverit.* Hæc sanctus Thomas: qui cum numeret ducentos septuaginta vel circiter annos a Gregorio V. utique ad ultima tempora ejusdem sancti doctoris ea est scriptio referenda, cum ipse obiisse dicatur anno septuagesimo quinto post millesimum atque ducentesimum annum.

Thom. de reg. princ. lib. 3. c. 19.

Ceterum etsi Martini historia hæc excedat tempora, ut quæ perveniat usque ad annos redemptoris mille ducentos septuaginta sex, eam prius editam, annuis accessionibus, dum vixit, auctam possumus existimare. Cum igitur sanctus doctor his quæ asserit de septem electoribus citet historias, nec aliæ usquam sint inventæ quæ septem electorum meminerint, nisi Martini in Ottone III. ipse eum secutus, quod ipsum sensisse putavit, bona fide conscripsit, sicut & ceteri postea eadem scribentes fecisse noscuntur. Verum non dixit Martinus: Post Ottonem id fuit observatum, sed sic. *Postea fuit institutum, ut per officiales imperii*, &c. Quando autem acciderit illud; *postea*, certe non ante Innocentium IV. ut est demonstratum. Verum amphibologia Martini scriptores illos omnes fecit errare, qui constitutionem septem electorum Gregorio V. tribuerunt, qui tantum author reperitur fuisse, ut electio regis in imperatorem promovendi, ut superius dictum est, ad omnes Germaniæ principes, & prælatos imperii feudatarios pertineret. At hæc his satis qui puram diligunt veritatem. *Hic Baronius anno 996. num. 54. & seqq.*

ADDITIO AD CONCIL. ROMANUM a Gregorio Papa V. habitum anno Christi DCCCCXCVI.

ANNO *Christi* DCCCCXCVI. *Herluinus Cameracensis episcopus Romæ a Gregorio V. Pontif. Max. ordinatus, cum in Romana synodo de iis qui ecclesiæ suæ bona invaserant, conquestus esset: Gregorius privilegiis ecclesiam illam communiit, invasoresque excommunicavit. Cujus rei mentionem, & Gregorii litteras; habet Baldrici episcopi Noviomensis chronicon lib. 1. cap. 111.* Exin, *inquit*, habita inibi synodo cum imperatore, papa residente cum episcopis, abbatibus, presbyteris, cum de necessariis ecclesiæ negotiis satis tractaretur, Herluinus episcopus surgens, populatores suæ parochiæ cum gravitate querimoniæ indicavit. Sed & quod nuper

Ex Labbei Append. Tom. 9.

ANNO CHRISTI 996.

per opes sui antecessoris, ut præmisimus, a Walthero, & ab aliis devastatas repererit, in medio proclamationem extulit. Unde papa confirmante, immo episcopis, abbatibus, cunctis quoque, qui ibi residebant, assentientibus, charaxaturam fieri obtinuit hujusmodi,

GREGORIUS *episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Herluino, sanctæ Cameracensis ecclesiæ antistiti, suisque successoribus in perpetuum.*

CURÆ pastoralis officium, summæ sedis dignitas, qua nos licet indigni utimur, compellit nos non solum nobiscum manentia, verum etiam longe posita sanctæ Dei ecclesiæ mysteria, Christo annuente, vigilanti solicitudine custodire & gubernare. Quoniam vero, sicut omnibus pene notum est, interveniente hac re, quæ inter Arnulfum Remensis ecclesiæ archipræsulem, & Gerbertum invasorem ejus exercevit, idem prædictus Herluinus præsul, illorum odiis, Remis canonico more consecrari nequivit: ejus consecratio ad apostolicam sedem usque ad nos haud injuste pervenit. Quem consecrantes, lacrymabilem ab eo querimoniam audivimus: scilicet, quod tempore antecessorum suorum idem episcopium multipliciter a malignis hominibus deprædatum sit. Unde & nos humillime imploravit, ut nostra apostolica authoritate, aliquod ei subsidium contra inimicos sanctæ ecclesiæ daremus. Cujus precibus annuentes, per istud nostræ apostolicæ authoritatis privilegium sancimus, ut nullus dux, marchio, comes, vicecomes, seu aliqua magna vel parva persona, dehinc prænominatæ ecclesiæ loca invadere seu deprædare præsumat. Quod si præsumpserit, sciat se a nobis, Christo authore, ac B. Petro apostolo, anathemate illigatum, quousque prædictæ sedis antistiti satisfecerit: vel, Romam veniendo, se ibidem purificaverit. Hoc quoque nobis similiter intimatum est, quod obeunte episcopo, vel ceteris sacerdotibus prædictæ sanctæ Cameracensis ecclesiæ, aliqui diabolico repleti spiritu, soleant res ecclesiasticas, quas vel episcopus, sive etiam sacerdotes reliquerint, diripere ac devastare. Quibus itidem apostolicæ censura, ne hoc amplius agere præsumant interdicimus. Quod si fecerint, cujuscumque sunt ordinis vel dignitatis, sciant se anathematis vinculo perculsos, quousque hoc digna satisfactione correxerint. Illud quoque magnopere præoptamus, ut fratres in cœnobio ejusdem ecclesiæ commanentes, cunctæque congregationes ad eam pertinentes, quicquid juste ac legaliter possidere debent, sine aliqua diminutione firmiter teneant atque possideant, ut temporalibus præsidiis sufficienter adjuti, sine murmuratione, sempiterna fiducialius appetere valeant. Insuper eidem Herluino episcopo, suisque successoribus in perpetuum, per hanc nostri præcepti paginam concedimus & confirmamus, ut nullus dux, marchio, vel comes, seu alia quævis magna vel parva persona, aliquem districtum, sive judicium, vel aliquod placitum in aliquo loco sæpe nominati episcopii tenere audeat, nisi ab ejusdem sedis episcopo licentiam acceperit, vel invitatus fuerit: sed liceat sibi de suis quemcumque voluerit, ad id officium peragendum ordinare. Si quis autem, quod non optamus, hujus nostri apostolici privilegii violator extiterit, sciat se cum Juda traditore, & apostaticis angelis æterno igne concremandum. Qui vero curator & observator fuerit, benedictionem & gratiam, & indulgentiam peccatorum suorum, ac vitam æternam a Christo salvatore nostro consequi mereatur. Amen. Scriptum per manus Petri signionis notarii, & scriptoris sanctæ Romanæ ecclesiæ, in mense Majo, & Indict. nona. In Christo bene valete. Anno I. pontificatus domni Gregorii summi pontificis, & universalis ecclesiæ papæ, imperii vero domni Ottonis tertii imperatoris anno undecimo.

ANNO CHRISTI 997.

CONCILIUM RAVENNATENSE

A GERBERTO ARCHIEPISCOPO HABITUM

Anno DCCCCXCVII. de multis ad disciplinam ecclesiasticam spectantibus.

PERPETUO regnante domino nostro Jesu Christo. Tempore pii Cæsaris Ottonis III. in anno secundo imperii ejus, undecima indictione sub imagine Salvatoris, infra valvas majoris ecclesiæ Ravennatensis, Gerbertus ejusdem ecclesiæ præsul residens cum pluribus episcopis, & presbyteris ecclesiæ memoratæ, astantibus diaconibus, & cuncto clero, dixit.

I.

In sancta hac Ravennate ecclesia, cui divina dispensatio præesse me voluit, dudum consuetudo est valde reprehensibilis orta, ut subdiaconus corpus domini, quod formatum appellant, tempore consecrationis episcoporum, ipsis vendant episcopis, & chrisma vendant archipresbyteris annualiter parochiæ vestræ. In quibus apparet venditio filii Dei, & venditio Spiritus sancti. Qua de re præsenti decreto constituo, ut in hac sede, & in his omnibus quæ ad nos pertinent, ulterius minus fiat. Quod omnes statuentes laudarunt, & dixit: Si quis autem contra hoc decretum ausus fuerit attentare, anathema sit, & responderunt omnes, Amen.

II.

Statuimus etiam, ut annualiter in festo S. Vitalis omnes archipresbyteri ad nos pertinentes, pro respectu sedis, subdiaconis nostris annualem censum persolvant solidos duos, & quicumque concesserit censualiter, sentiat ultionem, arbitrio primorum hujus ecclesiæ. Et ab omnibus est laudatum.

III.

Et quamvis antiquitus sit statutum, ut nemo episcoporum, alterius clericum, sine commandante literis recipiat, aut ecclesiam * in alterius diœcesi, vel per acceptam, sive promissam pecuniam. Sed neque illum *, quem probabilem ad officium non inveniat, aut immatura ætas, vel crimen excludit. Nec illum, quem inscitia coerceat, vel leges infamia damnent, aut debilitas, vel imminutio membrorum cohibeat, seu quem abjecta officia, vel

* f. deest dedicet.
* f. deest promoveat.

vel ministeria deformia norant, vel quem tur-
pis lucri cupiditas abjicit, vel contra leges
prohibitio: neq; ullum eorum, quos neophy-
tos dicunt, bigamos, curiales, vel laicos, vel
eorum, qui in canonibus, & legibus cohi-
bentur. Unde competere non ambigimus, ut
præsenti concilio, priscorum patrum sanctio-
nes firmantes teneamus, ut nemo nostrum ca-
lefiam vel aliquando oratorium, in alte-
rius diœcesi dedicare attentet, sine permissu,
& consensu episcopi, ad quem pertinet ipsa
diœcesis: neque alterius diœcesentes, vel pa-
rochianos recipere, aut promovere, seu re-
tinere præsumat, sine canonicis epistolis, quas
Nicæna synodus apud Bithyniam congrega-
ta, sanctivit Latino more recitari formatas: &
ut nullus faceris * permittat ordinibus, nisi
quem atas, vita, doctrina, mores, authori-
tas canonica commendat atque legalis. Ut
autem hæc sanctio per omnia firmior teneat,
& ut hoc indignis non concedatur, sub ana-
thematis obligatione nostmetipsos constrin-
gimus, & succesfores nostros episcopos, qui
contra hæc decreta præsumpserint. Et si quis
sacri ordinis de sepultura mortuorum aliquid
accepterit, sit forte quæ sponte ab amicis, vel
propinquis morituorum ecclesiæ fuerint col-
lata, hæc maledictione teneantur obnoxii.

Et laudaverunt omnes pariter acclaman-
tes placere sibi, ac dicentes clamaverunt:
Fiat, fiat.

Promulgata sunt hæc anno 997. incarnationis
dominicæ, die Kalend. Majorum indict. II. fabu-
lantissimo imperio memorati principis Ottonis,
siquidem tertii: & subscribentes confirmaverunt
episcopi qui intererant, & presbyteri cardinales
ecclesiæ Ravennæ.

* Pars aliquot. Meridion.

A ANNO CHRISTI 997.

† G. A. R.
Ubertus Livienſis.
Albardus Saſſinas.
Joannes Bononienſis.
Raimbaldus Cornelienſis.
Hildeprandus Faventinus.
Georgius Comacleniſis.
Georgius Cæſenas.
Leo Ficodenſis.
Teupertus Papilienſis.
Chriſtophorus, & Gaimizo, Nuncii ſanctæ Par-
menſis eccleſiæ.
Joannes, & Joannes, & Vannius presbyteri.
Anſtaldus, & Deus dedit, Paulus, & Leo.

B OBSERVATIO GABR. COSSARTII.

Hujus ſynodi interfuiſſe Otonis Imp. ait Radevus lib. I. cap. 8. de geſtis Friderici, ſaltem contextim. Quare non aſſert Revelinus in hiſtoria conciliorum ſynodum Ravennæ hoc ipſo anno habitam, Gerberto præſidente, qua Hugonem abbatem Turonenſem, iniquæ & ſimoniacæ ingreſſum, pontificatui reſtituit; & Arnulfo Mediolanenſi ſtoliæ ſuæ reſtitutionem; nam ejus gaudent hoc auctoritatem: at neque tunc Arnulfus ullus erat Mediolanenſis archiepiſcopus, cui Papiæ pulſus erat. Nam Arnulphus primus obiit anno 975. Arnulfus vero ſecundus anno tantum 999. archiepiſcopatum iniit. *Vide Otonis Conſtitutionem poſt aliquot paginas.*

C OBSERVATIO P. ANTONII PAGI ad An. Chr. 998. n. 8.

Hoc anno 998. Gerbertus Concilium habuit Epiſcoporum omnium, qui Ravennati Eccleſiæ ſubjiciuntur in quo res eatenus confuſa ad diſciplinam Eccleſiaſticam ſtatuun-
tur. Referunt hoc, uti & apud Rotbertum in hiſt. Ravennat. ſed cum anno 998. male conjungitur, ut ex Ipſius Concilii Præfatione liquet: *Perquam pauca noſtro Jeſu Chriſto. Tempore pii Cæſaris Ottonis III. in anno ſuæ natus-
pertit ejus, ordinis hoc indictione. Sex. decimo Calendas Maias* 998. quo Otto III. uſque ad 31. Martii Mali ſecundum Imperii annum numerabat. & Indictio IX. in cuſtodia erat. Verum eſt infra poſt Cantones legi: *promulgata ſunt hæc anno* 997. *Incarn. Dominicæ die Kalendarum Majarum Indict. XI.* At anno Chriſti 998. Gerbertus Rhemis erat epiſcopus, ſuperdum que anno 998. ut ipſemet Indictio XI. cum Kalendis Maii inquiſta oſtendit. Præterea quod anno ſuperiori eo die Joannes Gerberti deceſſor adhuc in vivis erat. Denique anno ſuperiori Otto III. Kalendis Maii non ſtrenuum, ſed primum Imperii annum numerabat. &c.

*** CONCILIUM TICINENSE,

A Gregorio papa V. habitum anno DCCCCXCVII. in quo Crescentius excommunicatus.

IT*a de hac ſynodo chronicon Feldenſe breviter*: Anno DCCCCXCVII. papa Ticini adunato complurium epiſcoporum concilio, Creſcentium anathemate percutit. *Cur autem anathemate proceſſerit? Cauſam anno ſuperiore præmiſi*: Otto Imperator habilio cum Romanis pacto, quemdam Creſcentium, quia priorem papam injuriis ſæpe lacerraverit, exilio fuiſſe tuitt deportari. Sed ad preces novi apoſtolici Imperator omnia remiſit. Sed non multo poſt. imperatore urbe excedente, idem Creſcentius dominum apoſtolicum, nullum omnium Romanæ urbe expulit. *De hoc Creſcentio vide Glabr. Rodol. l. 1. c. 4.*

CONCILIUM SANDIONYSIANUM

IN QUO ACTUM DE DECIMIS ECCLESIÆ

Reſtituendis, anno Chriſti circiter DCCCCXCVII.

D*E hac ſynodo ſit Aymoinus in vita S. Abbonis & Floriacenſis abbatis, cap.* IX. In illis fane diebus, in monaſterio S. Dionyſii, haud procul a Pariſiis, concilium aggregatum eſt quamplurium epiſcoporum. Qui cum de fidei puritate, de corrigendis rum ſuis, quam ſobolicorum pravis moribus, ſermocinari debuiſſent, juxta vulgare proverbium, cunctum fuum ſermonem ad decimas verterunt ecclefiarum. Quas laicis, ac Deo ſervientibus monachis auferre moliri, reſiſtere eis in hac re hoc vehementibi Dei cultore Abbone, promiſcuam in hi vulgi concita vere manum. Ortaque ſubito ſeditione, tantus in epiſcopos timor irruit, ut publica ſtatione relicta, paſſim quiſque diffugerer, inter quos Seguinus Senonum archiepiſcopus, primatum Galliæ in ea ſynodo ſibi uſurpans, primorum quoque fugæ arripuit. Et inter fugiendum ſecuri inter ſcapulas ictus, lutoſqa populariibus obſitus, egre evaſit. Uni

A Uni quoq; epiſcoporum timor ſuginti tam rele-
vet additi alas, ne abſtantiſſimo pendi opti-
mo, quem ſibi extruerat, relicto, vicinæ urbis
Pariſiorum mœnia, fugitibundus expeteret. To-
tam ergo tanæ calumniam injuriæ, tam a præſato
Arnulfo * quam a reliquis pontificibus, ſub ſemet
devolvi perpendens hic Deo devotus Abbo, in co-
dem ab epoſitorio non ſolum ab hoc verum & à qui-
buſdam aliis, non modo ſe purgat objectis. Nec me
veſtro, ait Regibus', aliorumq; ſapientum exami-
ni ſubdoco, qui contra canones ienſile ſuſpicor. In
epiſcopos, manum monachorum moviſſe ſceleſter,
veſtram benevolentiam propito epiſcopo tuliſſe
blaſphemor, quibuſdam excommunicatis partici-
paſſe crimino. Sed oſto, cui ſententiæ canonum
contradixi, qui in illo concilio vix apertum librum
videre potui? Aut conciſulum illud fuit, ubi conci-
liari veneram, & diſconciliari receſſerunt? Cum
ibi Gerbodo epiſcopus Leodienſis deſuerit, aut cancro
diſtinctione multati. Quid in me ſingulariter com-
miſerunt epiſcopi, ut eis ſaltem cogitatione oſſeſſe
voluerim? præterim cum non inimicum, ſed fide
& opere amiciſſimum, graviora pericula, † pertalif-
ſe contigerit. Ecce coram Deo in Chriſto non men-
tior, quia audita infequentium conſtantia mine, ul-
tra quam de poſſe indolui, recordatus priſtinæ ho-
micitiæ & beneficiorum tanti viri, cujus nic vene-
randum caput offendit, exceptis primatis præroga-
tivis, & ſacerdotali infula. Qua ſuggeſtione vos de-

* Arnulf. epiſcopus, de quo ſupra. Hoc Aymoino abſente ſynodo habitum.

† Arnulf. ſe abſente.

A ANNO CHRISTI 997.

CONCILIUM ROMANUM,

In quo de Roberti regis, qui conſanguineam duxerat, diſſolvendo conjugio actum eſt, in baſilica ſancti Petri, a Gregorio papa V. præſente Ottone III. imp. celebratum anno domini DCCCXCVII. Gregorii ſuiſtem quarto Otto III. Roberti vero regis anno XI.

Nunc primum in lucem editum, ex apographo P. Jacobi Sirmondi S. J. quod excepit, ex cod. S. Mariæ Anicienſis.

ANNO CHRISTI 997.

TITULI CANONUM.

I. *De Roberto rex Bertam uxorem conſanguineam dimittat.*

II. *Excommunicantur epiſcopi qui tale conjugium conſecrarunt.*

III. *Epiſcopatus Merſeburgenſis in priſtinum ſtatum reſtituitur.*

IV. *De Giſlario epiſcopo, qui a minore fede ad majorem migravit.*

V. *Stephani Vallavenſis epiſcopi contra canones electi & ordinati depoſitio.*

VI. *Excommunicantur epiſcopi qui Stephanum ordinarunt.*

VII. *Ut in Stephani Vallavenſi lotum alter elegatur, & a papa conſecretur.*

VIII. *Ut rex Robertus Stephani depoſitionem confirmet.*

PRÆFATIO.

IN nomine Domini Dei ſummi, incipient capitula generalis concilii edita a domino Gregorio quinto Papa, cui interfuit glorioſiſſimus tertius Otto Cæſar Auguſtus, & omnes ſubſcripti epiſcopi; habiti Romæ in baſilica beati Petri principis Apoſtolorum, anno tertio imperii ejuſdem Cæſaris, & Apoſtolatus præfati Papæ. &c.

Edidit Iacobus Sirmondus Oratorii Lutetiæ Pariſiorum ſoc. Jeſu, an. 1650.

CANONES.

I. *Ut Robertus rex Bertam uxorem conſanguineam dimittat.*

Ut rex Robertus conſanguineam ſuam

C Bertam, quam contra leges in uxorem du-
xit, derelinquat. & ſeptem annorum pœni-
tentiam agat, ſecundum præfixos eccleſia-
ſticos gradus, judicatum eſt. Quod ſi non
fecerit, anathema ſit: idemque de eadem
Berta fieri præceptum eſt.

II. Excommunicantur epiſcopi qui tale conjugium conſecrarunt.

Erchembaldum Turonenſem archiepiſco-
pum talis conjugii confecratorem, cum om-
nibus epiſcopis qui conſentientes interfue-
runt his inceſtis nuptiis regis, & Bertæ con-
ſanguineæ ſuæ, a ſacroſancta communione
ſuſpendimus, donec ad hanc ſanctam ſedem
apoſtolicam veniant ſatisfacturi.

III. Epiſcopatus Merſeburgenſis in priſtinum ſtatum reſtituitur,

Ut epiſcopatus Merſeburgenſis a ſede a-
poſtolica, & bonæ memoriæ Ottone Imperatore per univerſale concilium fundatus, & ab
E imperatore Ottone II. ſine concilio deſtru-
ctus, ut in proprium honorem redeat a ſede
apoſtolica judicatum eſt per univerſale con-
cilium, præſidente D. Ottone III. Auguſto
Cæſare, & D. Gregorio V. papa.

IV.

1 Edidit hanc præfationem Lucas D. Acherij rom. Spicileg. & inde ſequentes variantes excerpimus.

2 *Ducher.* fuiſſetque.

ANNO CHRISTI 998.

IV. De Gisilario episcopo qui a minori ad majorem sedem migravit.

Si [1] Gisilarius sanctæ Magdeburgensis ecclesiæ episcopus potuerit canonice comprobare, quod per ambitionem de minori sede Marseburgensi, ad majorem Magdeburgensem non migraverit: ut non deponatur, judicatum est. Sed si populi & cleri invitatione migravit, in eadem permaneat metropoli. Quod si absque eorum invitatione & electione migravit, non tamen per ambitionem, & avaritiam factum esse constiterit, ad priorem redeat sedem. At si ambitionem, & avaritiam negare non potuerit: definitum est, amittat utramque.

V. Stephani Vallevensis episcopi contra canones electi, & ordinati depositio.

Stephanus sanctæ [2] Vallavensis ecclesiæ dictus episcopus, ut omni ordine sacerdotali careat, authoritate apostolica edicimus, eo quod a VVidone vivente episcopo avunculo & prædecessore suo, sit electus sine cleri & populi voluntate: ac post ejus mortem, a duobus tantum episcopis non comprovincialibus sit ordinatus.

VI. Excommunicantur episcopi qui Stephanum ordinarant.

[3] Dagbertum Bituricensis ecclesiæ archiepiscopum, & Rodenum Nevernensis ecclesiæ episcopum, a communione suspendimus, donec ad hanc sanctam & apostolicam sedem veniant, & satisfaciant, eo quod Stephanum VVidonis episcopi nepotem eo vivente contra leges ecclesiasticas in episcopum ordinare præsumpserint.

VII. Ut in Stephani Vallevensis locum alter eligatur, & a papa consecretur.

Ut clerus, & populus civitatis Vallavorum licentiam habeant eligendi episcopum, judicatum est: ut electus, a domno papa consecretur in episcopum, judicatum est.

VIII. Ut rex Robertus Stephano deposito non faveat.

Ut rex Robertus Stephanum, VVidonis quondam [4] Vallavorum episcopi nepotem juste damnatum, & depositum, nullomodo juvare præsumat, nec ei præbere auxilium, judicatum est: sed ut cleri, & populi faveat electioni, salva sibi debita subjectione, decretum est.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Ego Gregorius, sanctæ catholicæ, & apostolicæ Romanæ ecclesiæ præsul, præfui, & subscripsi.
Gerbertus [5] Ravennensis archiepiscopus.
[6] Gislebardus Capuanus archiepiscopus.
Sigefridus Placentinus episcopus.
Hubertus Firmensis episcopus.
Petrus Cumanus episcopus.
Lambertus Constantiensis episcopus.
Hugo Genavensis episcopus.
Hugo Sedunensis episcopus.
Henricus [7] S. Kyliani vicarius.
Benedictus [8] Laincanensis episcopus pro se, & pro omnibus cardinalibus episcopis.
[9] Joannes Maturanensis episcopus.
Tetbaldus episcopus [10] Velleternensis.
Petrus Prænestinus episcopus.
Gregorius Ostiensis episcopus.
Benedictus Portuensis episcopus.
Stephanus Cerensis episcopus.
[11] Arfridus Ferentinensis episcopus.
Ingizo Castellanus episcopus.
Hubertus Luscalis episcopus.
Hubertus Arimas episcopus.
[12] Ildeprandus Faventinus episcopus.
Joannes Suessanus episcopus.
[13] Adelbertus. . . . . . episcopus.
[14] Adelbertus Pisaurensis episcopus.
Rainerius Fundensis episcopus.
Bernardus Cajetanus episcopus.
Arialdus Clusinæ episcopus.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S.J.

Paruisse regem sedis apostolicæ mandato, Bertamque consanguineam cui se sociaverat, dimisisse, tum historiæ nostræ scriptores testantur, tum Leo papa IX. in epistola ad Henricum regem ejus filium, cujus partem recitat Ivo Carnotensis part. IX. cap. VIII. Pater, *inquit*, tuus Robertus, laude & consultu episcoporum regni tui, Bertam matrem Odonis comitis sibi duxit uxorem: ob quam rem, quoniam sibi erat carnis affinitate conjuncta, ab antecessore nostro cum episcopis, qui placito interfuerunt excommunicati: post ad sedem apostoli cam venientes cum satisfactione suscepta pœnitentia, redierunt ad propria.

☞ In hoc eodem concilio decisa lis Arnulphum inter & Guadaldum, quorum singuli Ausonensem Episcopatum sibi asserebant; & Guadaldus in ordinem redactus.

Acta typographi oscitantia hic omissa ad voluminis hujus calcem dabimus.

Edita in collectione Romana Holstenii.

*** CONSTITUTIO DECRETALIS SACRÆ LEGIS D. OTTONIS III.

Piissimi imperatoris.

Ex chronico Farfensi MS.

Otto Dei gratia Romanorum imperator augustus, archiepiscopis, abbatibus, marchionibus, comitibus, & cunctis judicibus intra Italiam constitutis, in perpetuum.

COMPERIMUS quod episcopi, & abbates, ecclesiarum possessionibus abutantur, & per scripta quibuslibet personis attribuant; & hoc non ad utilitatem ecclesiarum, sed pecuniæ, affinitatis, & amicitiæ causa. Dumque eorum successores, & pro domorum Dei restauratione, ac pro reipublicæ officio, nostroque obsequio commonentur, suarum ecclesiarum prædia ab aliis

1 *Dach.* Gisarius. 2 *Dach.* Vellavensis. 3. *Dach.* Dagobertum; *& mox*, Roclenum. 4 *Dach.* Vellavorum. 5 *Dach.* Ravennas. 6 *Dach.* Gisebardus. 7 *Dach.* S. Juliani. 8 *Dach.* Lavicanensis. 9 *Dacherius hic addit:* Joannes Albanensis Episcopus 10 *Dach.* Bellezensis. 11 *Dach.* Alsredus. 12 *Dach.* Lideprandus. 13 *Dach.* Aldebertus. 14 *Dach.* Aldebertus.

aliis detineri causantur; seque imperata non posse perficere re vera demonstrant. Proinde quia statuts ecclesiarum annullantur, nostraque imperialis majestas non minus patitur detrimentum, dum subditi nobis debita non possunt exhibere obsequia: constituimus, & imperiali edicto confirmamus, ut omnia scripta, sive si libelli nomine, sive si emphyteosis, prolatum fuerit quid de ecclesiis Dei, sive aliquo modo, effici non possit: obeunte authore obeat, solusque detrimentum habeat, qui se eo scripto obligavit atque vinxit; nec omnino ad eum superscripta damna pertineant, qui ei in regimine successit: sed sit ei libera facultas omnia quæ per libellos vel alias quaslibet scripturas abalienata fuerint, in proprium jus ecclesiæ revocare, & ita ordinare, ut Deo & nobis debitum obsequium valeat exhibere. Nam cum regibus, & imperatoribus, ea quæ regni & imperii sunt, nisi servientibus, dare non liceat, exceptis ecclesiis: quomodo abbatibus, & episcopis, res ecclesiarum per tempora suorum successorum distribuere liceat? Omne quippe jus, sive lex, sive quodlibet scriptum, vel quælibet consuetudo, si contra ecclesiæ utilitatem fuerint, in irritum deducenda sunt; nec nostra authoritate debent firmari, quæ contra imperii authorem, & propagatorem, probabuntur inferri. Hoc ergo solum scriptum pro lege in talibus causis habeatur, quod ecclesiæ Dei prosit, & nullomodo obesse possit. Quod si aliquis contra hanc constitutionem nostram tentaverit, tanquam rebellis judicetur, & sit ei anathema maranatha, nisi resipiscat, ab omnibus episcopis, qui huic imperii nostri edicto subscripserunt, vel assensum præbuerunt, vel præbituri sunt. Amen.

Actum XII. Kalend. Octobris, Indictione XII. anno tertio domini Gregorii V. papæ pontificatus, promulgata per manus Gerberti sanctæ Ravennatis ecclesiæ archiepiscopi, in ea synodo, in qua Mediolanensi episcopo, Arnulfo nomine, papatum ablatum est in basilica sancti Petri, quæ vocatur ad cœlum aureum. Et subscripserunt omnes qui adfuerunt episcopi.

ANNO CHRISTI 999.

VITA ET EPISTOLA SILVESTRI PAPÆ II.

Silvester II. fit papa.

SILVESTER hujus nominis secundus, ex Ravennate archiepiscopo factus est pontifex Romanus, anno Christi redemptoris 999. tempore Ottonis III. imperatoris. Hic ante pontificatum Gerberti nomine appellatus, ille est, qui post captatam Hugonis Galliarum regis amicitiam, Arnulphum Remensem archiepiscopum sede sua amoveri, seque per decretum pseudosynodi Remensis, de qua supra, in locum ejus subrogari procuravit: quique demum per Leonem sedis apostolicæ legatum, & decretum Remensis concilii inde ejectus, ad Ottonem imperatorem fugit. De injuriis Arnulpho illatis, & de calumniis sedi apostolicæ per fraudem, dolum, & mendacium objectis, eum pœnitentiam egisse apparet, ex eo quod post hæc tempora talis extiterit, quem ad Ravennatem archiepiscopatum populus jure meritoque eligendum, & imperator Otto promovendum esse judicaverint: quemque Gregorius pontifex talem reperit, cui ipse neque ordines, neque usum pallii negari voluerit. Natus, inquit Ditmarus, de occiduis regionibus, a puero liberali arte nutritus: in philosophia, & astrologia tantum profecit, ut suos quosque coætaneos variæ artis notitia superaverit. Ingressus vitam monasticam, factus est præceptor Roberti regis & filii Hugonis. In regia aula hac occasione aliquamdiu versatus, primo ad Remensem, atque deinde ad Ravennatem archiepiscopatum sibi aditum præparavit. Ad pontificatum evectus est studio, & patrocinio Ottonis III. ejus nominis imperatoris, quamquam Aimoinus scribat eum a populo, imperatori sine dubio adulante, postulatum fuisse. Credo favisse eidem imperatorem, tum quod Germanus esset; tum etiam quod cum eo diu conversatus, ut ait Ditmarus, in Magdeburg admirabile horologium fecisset, atque ita per instrumentum dædalica inventione compositum, totum in sui amorem & favorem pertraxisset.

Gerbertus ante nominatus.

Post actam pœnitentiam de injuriis aliis sedibus illatis factus est papa.

Vita Gerberti, alias Silvestri.

Aimoinus lib. 5. c. 45.

Cur Otto imperator illi faverit?

Benno qui se cardinalem archipresbyterum nominat, quique ex schismaticorum scissione sibi nomen tantæ dignitatis abripuit, & tempore Gregorii VII. & Henrici imperatoris schismatici vixit, Papirio Massono testante, & refellente, primus architectus fuit istius fabulæ, qua vulgo jactatur, Silvestrum magicis incantationibus ad apostolicæ sedis culmen provectum esse, pacta pro mercede diabolo anima, quam statuto loco Hierosolymis (sic nuncupatur in urbe sanctæ crucis ecclesia) exactor violentus extorserit. Sed cum author fabulæ non hunc tantum, verum etiam omnes Gregorii VII. prædecessores, astrologiæ, philosophiæ, & naturalis magiæ peritos, maleficii accuset & condemnet: ad refutationem fabulæ satis est authorem prodidisse. Quamquam si hæc omnia deessent, epitaphium illud, quod Sergius IV. communi consensu vir sanctus, huic post quintum annum obitus erexit, quodque infra ex Lateranensi ecclesia descriptum invenies, abunde satis fabulosum authoris commentum refutaret.

Quid Benno de Silvestro fabuletur?

Redargutio fabulæ.

Huic pontifici Otto imperator III. Vercellensem civitatem cum comitatu, necnon sanctæ Agathæ comitatum donavit. Novæ hæreses, quas Glaber recenset, sub hoc pontifice plane sunt sopitæ eodem anno, quo fuerant exortæ. Stephanus, qui hactenus dux Hungarorum nominatus erat, per suos ad sedem apostolicam ablegatos coronam regni Polonis præparatam accepit; quia ipse (ut testatur Gregorius VII. epist. 13. lib. 2.) regnum Hungaricum Romanæ ecclesiæ contulisset. Sub hoc pontifice anno Christi 1000. vana multorum assertione prænunciatus est mundi interitus: cui Abbo Floriacensis scripto apologetico contradixit. Otto imperator excessit e vivis. In locum ejus ab electoribus jam ante constitutis subrogatus est Henricus I. a Willigiso Moguntiæ archiepiscopo inauguratus, quem post annos 12. Romanus pontifex Benedictus VIII. nomine tituloque Augusti Imperatoris donavit. Ejusdem tempore, opera S. Stephani regis Hungarorum, Trans-

Res gestæ sub Silvestro.

Infidelium conversio. Obitus Silvestri.

Transsilvani ad fidem conversi fuerunt. Post quintum annum sedis suæ inchoatum, mortuus est 12. Maii, anno Christi 1003. ut ex epitaphio, ejus sepulchro a Sergio papa apposito, satis apparet. Quod cum hactenus in basilica Lateranensi integrum servatum fuerit, & ad illam de magico Silvestri ingressu fabulam, a Bennone homine schismatico primum excogitatam, styloque mendaci vulgatam, plurimum conferat: hic describendum curavimus. Sic enim se habet.

Iste locus mundi, Silvestri membra sepulti
Venturo domino conferet ad sonitum.
Quem dederat mundo celebrem doctissima virgo,
Atque caput mundi culmina Romulea.
Primum Gerbertus meruit Francigena sede
Remensis populi metropolim patriæ:
In Ravennatis meruit conscendere summum
Ecclesiæ regimen nobile, sitque potens.
Post annum Romam mutato nomine sumpsit,
Ut toto pastor fieret orbe novus.
Cui nimium placuit sociali mente fidelis
Obtulit hoc Cæsar tertius Otto sibi.
Tempus uterque comit clara virtute sophiæ,
Gaudet, & omne seclum, frangitur omne reum.
Clavigeri instar erat cœlorum sede potitus,
Terna suffectus cui vice pastor erat.
Iste vicem Petri postquam suscepit, abegit
Lustrali spatio sæcula morte sui.
Obriguit mundus discussa pace, triumphus
Ecclesiæ nutans dedidicit requiem.
Sergius hunc loculum miti pietate sacerdos
Successorque suus compsit amore sui.
Quisquis ad hunc tumulum devexa lumina vertis,
Omnipotens domine dic miserere sui.

Obiit anno dominicæ incarnationis 1003. indictione 1. mensis Maii die 12.

EPISTOLA I. SILVESTRI PAPÆ II. AD AZOLINUM LAUDUNENSEM EPISCOPUM.

Ipsum de multis criminibus accusatum ad proximam synodum Romæ evocat.

** al. Ascelino.*

*Silvester episcopus servus servorum Dei * Azolino, Laudunensi.*

SUper salute & apostolica benedictione nihil est quod admirari possis, quoniam, sub pontificali nomine homo etiam moribus esse desiisti. Si fides mortalem Deo sociat, perfidia nihilo minus rationabilem brutis animalibus æquat. Cum hoc totum te sapere constet, vehementer admiramur nativam te conditionem reliquisse, & nova & inaudita scelera inhumanius perpetrasse. Epistola regis Roberti & suorum pontificum, apostolicis & imperialibus oblata est manibus, quæ te coram universo clero ac populo his publicis accusat criminibus. Ad synodum habitam Compendio, cum a Remensi & Turonensi archiepiscopis ceterisque confratribus invitatus fueris, acceptis a quibusdam eorum & aliorum sacramentis pro vitæ membrorum atque captionis securitate, tandem venisse diceris: synodalem severitatem cum tibimetipsi conscius merito perhorresceres, ad misericordiæ preces eadem epistola teste venisti, legibus te non posse objectis respondere manifestasti, dominum tuum regem offendisse te non negasti, indulgentiam tantummodo postulans per universam synodum, regis gratiam innovatis perjuriis obtinuisti, datis obsidibus, archidiacono scilicet tuo, & altero milite. Turres Lauduni te redditurum promisisti. Magistrum tuum Remensem archiepiscopum, pro accipiendis turribus sub Judæ specie tecum ducens, capere voluisti: carcer quippe ceterorum, fraudis in eum conceptæ detegit dolum. O Juda magistri proditionem innovans, & pontificalem gloriam nostris temporibus deturpans! Cum magistrum archiepiscopum tradere velis, domino regi non parceres, si posses. In carcere tenes traditos milites, & fefellisse non vereris regem. Ex orationum epistolis quoties te monuimus, & ab his periculis eruere te desudavimus! Sed quoniam irruentibus peccatorum cumulis te coercere nequivimus, in hac proxima paschali hebdomada Romæ te adesse præcipimus, & generaliter ibi habendæ synodo repræsentare te monemus. Hujus ergo invitationis nostræ nulla occasione sis transgressor vel suspensor, quoniam, nisi adfueris, synodicæ authoritati in eodem concilio subjacebis; & de absentia nihil lucraberis. Viarum excusatio nulla te premat, quoniam in Lothariensi regno nullæ te manent insidiæ: Italia vero nullam prætendit formidinem: nisi corporis molestia occupatus fueris: aliter excusatio nulla esse poterit. Sed testes mittendi sunt, qui & tuum languorem confirment, accusatoribus tuis respondeant, & legibus te expurgent.

NOTA SEVERINI BINII.

Hanc epistolam a Gerberto post Romanum pontificatum impetratum scriptam, in bibliotheca Papirii Massoni post obitum ejus inter codices repertam, hic inseri visum est, ne pereat. Quas idem Gerbertus ante pontificatum Romanum sub nomine suo Gerberti scripsit, illæ numero centum sexaginta, ex ejusdem Papirii Massoni bibliotheca separatim anno 1611. Parisiis excusæ sunt.

II. AD ARNULFUM REMENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Restituit eum in jura omnia Remensis archiepiscopatus.

Silvester episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Arnulfo, sanctæ Remensis ecclesiæ archiepiscopo.

Ex codice S. Remigii Remensis a Sirmondo descripta, & nunc primum edita.

APOSTOLICI culminis est non solum peccantibus consulere, verumetiam lapsos erigere, & propriis privatos gradibus reparatæ dignitatis insignibus informare, ut Petro solvendi libera sit potestas, & Romanæ gloriæ ubique fulgeat dignitas. Quapropter tibi Arnulfo Remensi archiepiscopo, quibusdam excessibus pontificali honore privato, subvenire dignum duximus, ut quia tua abdicatio Romano assensu caruit, Romanæ pietatis munere credaris posse reparari. Est enim Petro ea summa facultas, ad quam nulla mortalium æquiparari valeat felicitas. Concedimus ergo per hujus privilegii nostri statuta, tibi baculo & anulo redditis, archiepiscopali officio fungi, & omnibus insignibus, quæcumque ad sanctæ metropolim Remensis ecclesiæ pertinent, solito more perfrui. Pallio solemnitatibus statutis utaris, benedictionem regum Francorum, & tibi subjectorum episcoporum obtineas, & omne magisterium quod tui antecessores habuisse visi sunt, nostra authoritate apostolica geras. Præcipimus etiam, ut nullus mortalium in synodo, aut in quacumq; parte, abdicationis tuæ crimen tibi quoquo modo opponere præsumat, vel hac occasione in improperii contra te verba exardescat; sed nostra te ubique authoritas muniat, etiam si conscientiæ reatus accurrat. Confirmamus insuper tibi & concedimus archiepiscopatum Remensem in integrum, cum omnibus episcopatibus sibi subjectis, seu cum omnibus monasteriis, plebibus, titulis, & capellis, atque curtibus, castellis, villis, casalibus, & cum omnibus rebus ad ecclesiam Remensem pertinentibus, salvo & inviolabili testamento B. Remigii Francorum apostoli. Statuentes apostolica censura sub divini obtestatione judicii, & anathematis interdictione, ut nulli unquam nostrorum successorum pontificum, vel aliæ quælibet magnæ parvæque personæ, hoc nostrum privilegium infringere liceat. Si quis vero, quod absit, hoc Romanum decretum violare tentaverit, anathema sit.

NOTA GABR. COSSARTII S. J.

Jam restitutum a Gregorio V. Silvestri decessore Arnulfum supra diximus ex Aymoino in vita S. Abbonis, cap. XII. Quo fit ut existimem, hanc non Silvestri, sed Gregorii epistolam esse; & librarii sive inscitia, sive incuria, mendum hoc irrepsisse. Quod si quis eam asserere Silvestro pertinaciter velit, hoc dicat: voluisse Silvestrum hoc judicio sic Arnulfum restituere, ut eum ob crimina dejectum esse declararet, idque publico monumento testatum relinqueret: hoc enim facit, dum & *reatus conscientiæ meminit*, & *quibusdam excessibus pontificali honore privatum asseris*. Intererat enim Silvestri, qui ante pontificatum Gerbertus dictus, & Remensi primum, ac deinde Ravennensi archiepiscopatu potitus, non videri insontem Arnulfum, ne calumnia ipsum olim oppressisse diceretur. Ejus ergo condemnationem abrogare se dicit, non quod fuerit injusta per sese, sed *quod Romano assensu caruerit*. Quæ conjectura si locum aliquem habeat, censeri debet prior Arnulfi per Gregorium V. restitutio, non supremo judicio facta, sed legitimo judicio præmissa. Spoliati siquidem ante restitutionem respondere non coguntur: eosque prius restitui, quam conveniri, jus est.

III. AD ROBERTUM VIZELIAC. ABBAT.

Privilegia Vizeliacensia confirmat.

Ex libro I. histor. Vizeliac. edita a D. Luca Dacherio, To. III. Spicilegii.

Silvester episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Roberto religioso abbati sancti Vizeliacensis cœnobii, omnique congregationi ejusdem monasterii, in perpetuum.

QUOTIENS illa a nobis tribui sperantur quæ rationi incunctanter conveniunt, animo nos decet libenti concedere, & petentium desideriis congruum impertire suffragium. Atque ideo quia postulasti a nobis, quatenus privilegium sedis apostolicæ monasterio Vizeliaco, cui præesse dinosceris, quod constat olim a Gerardo nobilissimo, & christianissimo viro, necnon & Bertha uxore ejus, in honore domini & salvatoris nostri Jesu Christi, & veneratione beatissimę Marię genitricis ejusdem domini nostri, constructum in regno Burgundiæ in parochia Augustodunensi, in pago Avalensi; quodque a præfatis fundatoribus B. Petro apostolorum principi liberali devotione & testamenti pagina collatum est, facere deberemus, veluti a prædecessoribus nostris piæ memoriæ Nicolao papa, atque Joanne, jamdudum factum fuisse: inclinati precibus tuis libenter fieri decrevimus. Per quod apostolicæ authoritatis privilegium, confirmamus, atque statuimus, ut nulli imperatorum, nulli unquam regum, nulli antistitum, nulli quacumque prædito dignitate, nulli cuiquam alii, de omnibus rebus mobilibus vel immobilibus, quæ eidem monasterio a jam dictis fundatoribus, vel ab aliis quibuscumq; personis collatæ & concessæ, vel in futurum a quolibet de proprio fuerint jure donatæ, sub cujuslibet causæ occasionisve specie liceat minuere vel auferre, neque suis usibus applicare: sed cuncta quæ ibi oblata sunt vel offerri contigerit a præsenti XIV. indictionis tempore illibata, & sine inquietudine, in sustentatione jam dicti monasterii, & usibus abbatum, & monachorum sub regula patris Benedicti ibi Deo militantium, volumus, atque præcipimus possideri; ea videlicet conditione, ut nullus successorum nostrorum pontificum in hac sancta sede, cui Deo authore servimus, unquam vel usquam quiddam de eisdem rebus cuiquam beneficiare, commutare, aut sub censu quolibet concedere per futura tempora patiatur: sed censum tantummodo in testamento traditionis a fundatoribus, qui ex eodem monasterio hanc sanctam sedem Romanam heredem fecerunt, etiam delegatum, unam videlicet libram argenti annis singulis successores nostri accipientes, piæ paternitatis suffragium eidem monasterio, & tibi, successoribusque tuis, ac monachis sub jam dicti patris regula ibidem degentibus, sollicitudine pastorali vigilanter contra omnes infestantes impendere studeant. Item constituimus, ut obeunte abbate dicti monasterii, non alius ibi quacumq; obreptionis astutia ordinetur, nisi quem consensus monachorum secundum timorem Dei, & institutionem regulæ B. Benedicti elegerit, & hujus apostolicæ sedis pontifex providerit ordinandum. Unde constituimus, & apostolica authoritate censemus, atque per hoc nostrum apostolicum privilegium confirmamus, ut nullus rex aut pontifex, vel abbas aut comes, vel qualiscumque magna, parvaque persona, avaritiæ cupiditate corruptus, aut diabolica suggestione deceptus, audeat vel præsumat contra tuum honorem, o venerabilis Roberte abbas, qualicumque modo insurgere, vel in tuo loco, aut de tuo honore molestias tibi inferre, vel de omnibus rebus monasterii, quæ tibi tuisque decessoribus a nobis nostrisque antecessoribus per paginam privilegii concessa atque firmata sunt, aliquas invasiones vel rapinas, sive violentias inferre; si non vult authoritate Dei, & S. Petri, & nostra apostolica excommunicatione, a corpore & sanguine domini nostri Jesu Christi, & ab ingressu ecclesiæ noverit se esse disjunctum. Hoc quoque capitulo præsenti subjungimus, ut locum avaritiæ secludamus, nulli unquam liceat de regibus, nulli de episcopis vel sacerdotibus, vel de quibuscumque fidelibus, per se, suppositamve personam, de ordinatione ejusdem abbatis, aut clericorum, vel presbyterorum, aut de largitione chrismatis, vel de consecratione basilicæ, vel de quibuscumque causis ad idem monasterium pertinentibus, audere in qualibet specie exenii loco quicquam accipere, neque eumdem abbatem pro ordinatione sua aliquid dare; neque episcopus civitatis ipsius parochiæ, nisi ab abbate ipsius monasterii invitatus, ibidem publicas missas agat, neque stationes in eodem cœnobio indicat, ne servorum Dei quies quocumque modo populari conventu valeat perturbari, neque mansionaticos exinde præsumat exigere. Susceptionem autem fidelium, aut religiosorum virorum, atque beneficentiam quam jubet apostolus cunctis exhibendam, pro possibilitate loci & facultate, non modo ibidem fieri denegamus, verum etiam suademus. Si quis vero regum, episcoporum, sacerdotum, abbatum, judicum, comitum, aut sæcularium personarum, contra hanc nostræ institutionis paginam tentaverit, percussus apostolico anathemate, potestatis honorisve sui dignitate careat, reumque se coram divino judicio cognoscat: &, nisi ea quæ a se male acta sunt, defleverit, a sacratissimo corpore domini nostri Jesu Christi alienus fiat, atque æterno examini districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis recipiant, & apud æternum judicem præmia æternæ pacis inveniant.

ANNO CHRISTI 999.

CONCILIUM ROMANUM

IN CAUSA GISELERI MAGDEBURGENSIS EPISCOPI

Celebratum, anno domini DCCCCXCIX. tempore Silvestri papæ II.

DITMARUS, ubi agit de secundo adventu Ottonis in urbem, de rebus in hac synodo gestis ita scribit: *Synodus Romæ tunc, in anno accessum Gisleriæ archiepiscopus Magdeburgensis, quod duas parochias teneret: percussus ille paralysi nonnisi non potuit; ne proposita ad consilium provinciale Germaniæ. In eodem concilio imperatoribus in voluisse recitari privilegium Wormatiensi ecclesiæ concessum restatur Baronius anno 999. num. 15.*

☞ OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

Ad An. Ch. 999. num. 4.

Concilium Romanum in causa Giseleri Magdeburgensis Archiep. cujus meminit Ditmarus, anno Christi 998. celebratum, cum jam Gezbertus, qui eidem

A *sedi episcopo, Ravennensis Archiepiscopus eligeretur. Illud etiam ad eam annum a Colluthianis Constitionem adhibetur; cujus hæc verba exstant: Canonis: Si Gisleranus ille Magdeburgensis ecclesiæ episcopus potestis canonice comprobare, quod per archiotium de minori sede Merseburgensi ad majorem Magdeburgensem non migraverit, ne non deposuerit, judicium est: Sed & propter & Gisleranus invitatione recipiat, in eadem permaneat. Merseburgi: Quod & absque eorum invitatione, & violentia migravit, non tamen per ambitionem & avaritiam factum esse confiteris, ad priorem redire debet. At & ambitionem & avaritiam augere non potuerit: definitum est, amittere non amque. Docet autem Ditmarus hanc rem populorum fuisse ad Concilium Provinciale Germaniæ, ut fecisset examinare, an Gisleranus per ambitionem ad Magdeburgensem Ecclesiam migraverit. Hic vero primarium Concilium Romanum in duo pergamena dividitur, primumque dicitur sub Gregorio V. altercumque sub Silvestro II. condum.*

B

ANNO CHRISTI 999.

fœmiam in sua domo teneat, neque in A cellario, neque in secreto loco intromittat, propter fornicationem. Nam si facere tentaverit, sciat se omnem gradum perditurum, & cum aliis hominibus sacrum

mysterium non celebraturum: quia qui manducat, et bibit indigne, judicium sibi manducat: et B. Gregorius: Nec opus bonum est aliquid sine caritate, nec caltiens vero magna est sine bona opere.

c. ANNOR. CHRISTI 1000.

CONCILIUM COMPENDIENSE

ANNO CIRCITER M. CELEBRATUM.

HIS temporibus Compendiense Concilium habitum fuisse a nonnullis Archiepiscopis Galliarum eruitur ex Epistola I. Sylvestri papæ II. ad Azolinum Laudunensem Episcopum; in ea enim legimus. *Epistola Regis Roberti, & suorum Pontificum, Apostolici, & imperialibus obtata est mandata, quæ te coram universo clero ac populo bis publicis accepisse etiamdicas. Ad Synodum habitam Compendii, cum a Remensi & Turonensi Archiepiscopis ceteris confraternis invitatus fueris, accepto a quibusdam eorum & aliorum sacramento pro vitæ, membrorum, atque capitanei feruitate, tandem veniens dixeris: Synodalem fraternitatem cum ritu meritoque consilium meritoque probaverunt, ad misericordiæ preces eadem epistola rogatus, legitus te non posse absolvi responsum C est.*

B *manifestasti, dominum tuum regem offendisse in non negotio, laudabilium sacramentorum profundens per universum synodum, regis gratiam ignorantis perjurii obtinendi, datis obsidibus, archidiacono soliciet tuo, & altera milite. Tuum Laudunensem ecclesiarum promisisti. Magistrum tuum Remensem archiepiscopum pro accipiendis turribus sub Judæ specie crucem dedentem, capere voluisti &c.* Incertum tamen quo anno habitum fuerit hoc Concilium. Sed cum Robertus Rex successerit Hugoni patri an. 997. uti ollendit Pagius ad an. 998. n. 3. & Sylvester II. anno 999. die 2. Aprilis Romanam Ecclesiam administrandam susceperit, obiertisque an. 1003. die xi. Martii, intra hoc tempus celebratum fuisse ftatuendum

ANNO CHRISTI 1000.

CONCILIUM POLONICUM

ANNO CHRISTI M. AB OTTONE III. IMPERATORE

Coactum ob erectionem Gnesnensis Metropolis.

DE hoc Chronographus Hildensheimensis apud Pagium ad an. 1000. n. 1. hi verbis: *Imperator Otto cum orationis ad S. Adalbertum Episcopum, & martyrem quadragesima remisse se lavisse* (videlt Polonium) *introvit. Ibique eudonsee Synodo Episcopis septem dispositis, & Gaudentium fratrem B. Adalberti in principali sede Salavorum Praesule* (legendum *Gnesnæ*) *ordinari fecit Archiepiscopum, literatis Romani Pontificis, causa petitionis Boyslavonis Bohemiorum Ducis* (legendum, *Polonorum Ducis*) *ob amorem potius & honorem sui venerandi fratris digni Pontificis & martyris.* Ubi notandum, quod dispositorii septem Episcopia, non quod ab Ottone M. ante an. 969. erecta fuerant, ut habet Pagius ad an. 999. sed sub nova metropoli Gnesnensi ea collocasse intelligendum est. Eidem datet Author vitæ S. Meinwerci Episcopi Paderbonensis apud Bollandianos die 5. Junii.

ANNO CHRISTI 1000.

CONCILIA VARIA GERMANICA

Circa hæc tempora habita fuper controverfia VVilligifum Archiep. Mogunt. inter et S. Bernwardum Epifc. Hildesheimenfem de connubio Gandesleicmenfe: et fuper cauſa Gifeleri Archiep. Magdeburgenſis duplicem ſedem occupantis.

GANDESHEIMENSE.

C ONCILIUM Gandesheimense circa hæc tempora habitum fuisse eruitur ex Chronico Hildensheimensi, ad an. 1001. Indict. xiv. ubi rerum Bernwardum Hildensheimensem Romam se contulisse, atque coram Pontifice Sylvestro, & Imperatore Ottone III. in Epiphaniis conquestum fuisse de synodo a Willigisio Moguntino Archiepiscopo habita cum externis Episcopis in sua Gandesheimensi ecclesia, propter ejusdem alias infestationes; quod idem fuisse legitur in vita S. Bernwardi Episcopi Hildensheimensis in actis SS. ordinis S. Benedicti sæculo 6. part. 1. pag. 214. n. 24.

Conf. Gener. Tom. XI.

FRANCOFURTENSE, ET FRIDESLARIENSE.

Deo hæc colligantur ex eadem vita S. Bernwardi p. 22 n. 30. ubi hæc habentur: *pagi dissidium autem illius* (nempe Legati Apostolici Friderici Archiepiscopi Ravenn.) *Episcopi dolentes litem, & controversiam diutius bacchari, conventum Francofurti statuunt: ad quem cum venerabilis Præsul noster* (nempe S. Bernwardus) *venire non posset gravi corporis infirmitate impeditus, vice sua me direxit* (nempe Tangnatum presbyterum legatum S. Bernwardi Episcopi ad summum Pontificem cum Ottone III. Imper. Tudertinæ Synodo presidentem.) *Tandem in communi reverendi Patres decreverunt, ut neque*

"** CONCILIUM PICTAVENSE,

PICTAVIS CELEBRATUM IDIBUS JANUARIIS

Anno Christi circiter millesimo, Silvestri Papæ II. anno II. Roberti regis III. VVillelmo IV. Aquitanorum duce.

Ex apographo Fac. Sirmondi S. J. qui illud descripsit ex Engolismensi codice Joan. Tilii.

INDEX CANONUM.

I. *Ut de rebus controversis omnes stent ad justitiam recognitionem, vel judicium.*

II. *Ut episcopus pro pœnitentia vel confirmatione munera non requirat.*

III. *Ut presbyter & diaconus si fœminas domi habent, gradum amittant.*

PRÆFATIO.

SPECIOSUM quidem nomen est pacis, & pulchra est opinio unitatis, quam Christus ascendens in cœlum reliquit suis discipulis. Igitur Idibus Januariis, Guillelmo Pictavense duce convocante concilium, Pictavi convenerunt episcopi numero quinque, archiepiscopus Bardegalensis Siguious, Gitlebertus Pictavensis, Hildinus Lemovicensis, Grimoardus Engolismæ civitatis, Isio Santonensis, & abbates duodecim, pro reformatione ecclesiæ. Firmaverunt per obtides & excommunicationem dux, & reliqui principes, hujusmodi pacis & justitiæ restaurationem.

CANONES.

I. Ut de rebus controversis omnes stent ad justitiam coram principe vel judice.

CONSTITUERUNT ut a quinque annis præteritis quæcumque res invasæ fuerunt, & ab ipso præsenti concilio in reliquum tempus, unde altercatio in ipsis pagis habetur, quorum ibi erant principes, si ex contendentibus de ipsis rebus unus alium interpellaverit, veniant ante principem ipsius regionis, vel ante aliquem ipsius pagi judicem, & stent in justitia pro ipsis rebus: & qui sub distinctione justitiæ stare noluerit, princeps vel judex, ipsius rei aut justitiam faciat, aut obsides perdat: & si justitiam facere non potuerit, convocet principes & episcopos qui concilium instituerunt, & omnes unanimiter in destructionem & confusionem ipsius pergant: & tamdiu pariatur ipsam perfecutionem & confusionem; quousque redeat ad justitiæ rectitudinem. Ergo dati sunt obsides, & excommunicatum est in concilio pro hujusmodi confirmatione, ut nullus ab ipso die in antea ecclesiam infringat, et cetera, sicut in concilio Karoseiense constitutum est.

II. Ut episcopus pro pœnitentia, vel confirmatione, munera non requiras.

Ut nullus facerdos propter pœnitentiam, neque propter sancti Spiritus donum, munera accipiat, neque requirat, nisi tantum si quis libenti animo donaverit.

III. Ut presbyter & diaconus, si fœminas domi habent, gradum amittant.

Ut nullus presbyter, neque diaconus, fe-

ANNO CHRISTI 1000.

Archiepiscopus (nempe Villigisius Magduntinus) *nec senior noster* (nempe S. Bernwardus episcopus) *de Gandesemensi cœnobio se intromittere vsque post o. Dominus Pontifex*, & *cuncta Principalia*, *sicut ego. Dominus Pontifex*, & *cuncta Principalia ad synodum pro hac causa venturi sunt.* Ex his igitur quilibet conjicere poterit tria hæc Concilia Germanica, nempe Gandesemense, Francofurtense, & Frisdelarense coacta fuisse per annos inter Willigisium Archiep. Moguntinum, & S. Bernwardum Hildesheimensem Episcopum super cœnobium Gandesheimense decertantes: de quo item Concilium Falstri infra ad an. 1029.

MAGDEBURGENSE, & AQUISGRANENSE.

Concilium Magdeburgense ab Ottone III. coactum, de quo convus author vite Mf. Giseleri fecundi Archiep. Magdeburg. Ditmarus apud Bollandianos die 6. Junii pag. 922. hæc habet: *Anno Dominicæ Incarnationis millesimo primo cum Episcopis in Magdeburg Synodo, Gisthiarum ejusdem civitatis epi-*

ANNO CHRISTI 1000.

scopum convenit, ut dum glorium Deo, nunc legitimum conventu vel esset Episcopis. Ipse autem non ratione, sed precuia refrendeni hujus cause mediatoribus, ipsique in frequentiorem curiam Pasche Quindecim, inter agendum prestituit negotii. Quo dum per longuoris inflantiam venire non posset, quendam Romanorum Clericum filo familiarem, & Walthardum Magdeburgensis ecclesie Presbyterum, ut rem exciperem tolerent, direxit: ubi nihilominus indutias ad Concilium Aquisgrani cum Imperatore congregandum assegit. Hoc ergo cum fraterna fuus profectus ab Archiepiscopo fidei Legato de pradicta causa sui, terre convenientque minus ille veniens defectionem molitur; sed tandem sententia unanimi convellit hac usque ad generalem Romanæ ecclesiæ Synodum differri calide precatur. Talibus machinamentorum artibus impeditus, nec terminatus interciptur. Notum autem eft Gifelbrianum a Merfeburgenſi ad Magdeburgenſem ſedem tranſiiſſe, atque obiiſſe an. 1006. 8. Kal. Februarias ex citato Dimaro.

ANNO CHRISTI 1000.

STATVTA PER VVIDONEM ANICIENSEM

Ex Sammarth. Gall. Christ. tom. 1. p. 711. in Indicem.

Epiſcopum ad pacem inter Chriſtianos conciliandam promulgata.

IN Nomine Dei ſummæ & individuæ Trinitatis. Wido Dei gratia Anicienſis Præſul, ſuperne pietatis miſericordiam expectantibus, ſalutem & pacem. Notum eſſe volumus omnibus Dei fidelibus, quoniam videntes malefica quæ in populo quotidie accrefcunt, congregamus quoſque Epiſcopos, nomine Pe. Vivarienſem, Wigonem Valentinenſem, Begonem Arvernenſem, Raimundum Toloſenſem, Deuſde Rutenenſem, Fredelonem Elonenſem, & dominum Fulcranum Ludovenſem, & Widonem Gladenſem & alios quamplurimos Epiſcopos, & quoſque principes & nobiles, quorum numerus non eſt inventus. Et quia feimus, quia ſine pace nemo videbit Deum, admonemus propter nomen Domini, ut ſint ſibi pacis, ut in illis Epiſcopatibus, quos iſti Epiſcopi regunt, neque in illis comitatibus de illa hora & in antea eccleſiam nono hon infringat, extra eccleſiam quæ in ſtromaneto caſtellanæ, ſe ſcientes iſti epiſcopi propter eorum cenſum. Pradam in illis comitatibus, neque in illis epiſcopatibus homo non faciat; de equis, pullis de bovibus, de vaccis, de aſinis vel de aſinas, vel de falcibus quos iſti portant, neque de oribus, vel de capris, neque de porcis, neque ex occidat niſi per conductum ſuum vel ſuorum; in itinere poſitus accipiat victum licut ad ſuum dominum, nihil portet, vel ad cellarium baſtire, aut obſidere, niſi noſuſquiſque de ſuaterra, aut de ſuo alode, vel de ſuo beneficio, vel de ſuo commenda; clerici non portent lacealia arma; monachi injuriam nullus * homo aliquam non faciat, neque his qui cum eo perrexerint, qui arma non portaverint, niſi epiſcopi aut archidiaconi propter eorum cenſum; villanum aut villanum propter redemptionem nonniſi per ſuum dominum; & niſi cumdem villanum qui alterius terram ararerit vel laboraverit, quod eſt in contentione, niſi unuſquiſque de terra ſua aut de ſuo beneficio; terras eccleſiaſticas, epiſcopales, canonicales, monachales, nullus præſumere audeat; neque aliqua mala conſuetudine diſhonorare, niſi de manu Epiſcopi aut fratrum voluntate per precarium adjuſtetur de illa hora & in antea; negotiatores etiam noſtros apprehendere vel rebus ſuis ſpoliare graviſſimum ſe ſcience. Interdictimus etiam, ut nullus laicorum ſe intromittat de ſupellectile eccleſiæ, vel offerendis; & nullus presbyterorum pretium de baptiſterio accipiat, quia donum Spiritus ſancti eſt. Si vero aliquis vestrum hanc, aut aliquam ex his conſtitutionem infregerit & tenere noluerit, ſit ipſe excommunicatus, & anathematizatus, & a limitibus ſanctæ Dei Eccleſiæ ſegregatus, * ut ſit. 266. ſe que ad ſatisfactionem veniat. Quod ſi non fecerit, presbyter ei miſſam non cantet, divinum ei officium non faciat; & ſi mortuus fuerit, ſepulturæ cum non ſepeliat, neque ad eccleſiam ſit lepultus, communionem non donet ei ſe ſcientes; & ſi aliquis presbyter hoc infregerit ſe ſciens, ab ordine ſuo ejiciatur. Precamur vos vel admonemus ut in iſto tempore, ſcilicet mediante Octobrio mense, ad iſtum Dei placitum cum bono animo & bona voluntate veniatis, in Dei nomine, ut remiſſionem peccatorum veſtrorum conſequi valeatis, præſtante Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit, & regnat. Confirmat hoc archiepiſcopus Dagobertus Biturienſis ſedis, & dominus Theobaldus Viennenſis Archiepiſcopus.

* alias, homo.

* f. confodiatur.

OBSERVATIO.

Ad an. 1000. decretum hoc in dubium revocat Marca Hiſpanicæ ſcriptor eruditiſſimus. *Cum enim*, inquit, *inter eos Epiſcopos qui cum Widone decretum condiderunt (nominantur Fredelo Elonenſis, nullatenus non mentio reperiatur anno quinto ſeptimo regni Roberti regis, & anno milleſimo octavo ſub Bernegerianus (Fredelonis anteceſſorem) fuiſſe Epiſcopum Elonenſem, liquet eum epiſcopum convenum ejus non potuiſſe ante an. millesimum. Synmarth.*

ANNO CHRISTI 1000.

CONCILIUM ROMANUM

ANNO DOMINI M.

CHRONICON *Hildenheimenſe*. Anno MI. Ind. XIV. imperator natalem Chriſti Romæ celebravit: & illo Bernardus epiſcopus in Epiphanis ſuper multis inſultationibus archiepiſcopi Willigisi, & maxime de ſynodo quam in ſua,

ANNO CHRISTI 1000.

ANNO CHRISTI 1000.

ex Mabillonio in Giſleberti Concil. n. 6. p. 725.

CONCILIUM TUDERTINUM,

ANNO DOMINI M. CELEBRATUM.

Adam Inst. pister. tyhur. Marian Scotus Dunlel.

QUa gesta sunt in hoc concilio refert Tangmarus presbyter, qui vita sancti Bernwardi episcopi Hildesheimensis, in Actis sanctorum Ordinis sancti Benedicti, festo VI. parte prima, pag. 221. num. 50. his verbis. Anno ſequente Maieſtatis Domini noſtri JESU Chriſti auctiſſimo ſecundo, Indictione decima quinta, Apoſtolicus cum Imperatore, Tudert natale Domini celebravit. Ubi in feſto ſancti Joannis Evangeliſtæ conciones habente more epiſcoporum per Romanam, & aliquorum de Tuscia & Italia. De noſtris quoque conſedentes, Rotgerus Leodienſis, Sigifridus Augustenſis, Hugo Citicenſis. Inter Miſſarum ſolemnia itaque conſidentibus ad stigmata Patribus, præſidentibus quoque dominis ac principibus orbis, Papa, atque Imperatore. Poſt evangelium, recitatis ex decretis ſanctorum Patrum aliquibus capitulis, ad præſentium ſynodi per obſtinationem legatus venerabilis Bernwardi epiſcopi ſtantem eſt. Ad quem Apoſtolicus ait: Die qua cauſa ad noſtram præſentiam veneris, vel quid ad ſynodum habeas. Mox legatus, toto corpore in terram proſtratus, & erectus faventium manibus, pedibus attriuitque principibus provolvitur; conſurgensque, ſic ait: Dominus meus Apoſtolicus veſtris auditoribus, Imperialem quoque majeſtatem miriffice gratuatus eſt, pro cunctis in quibus pro ſua eccleſia clementer laborabitis. Quod autem legatus veſter profecerit, aut quid in his legendo interierit, inſe quia prælens eſt, meliusexponet. Poſt diſcellum autem illius, epiſcopi dolentes item & conquerentes diutius bacchati, conventum Francoronorum ſtatuunt: ad quem cum venerabilis Præſul noſter venire non poſſet, gravi corporis infirmitate impeditus, vice ſua me direxit. Tandem in communi reverendi Patres decreverunt, ut neque archiepiſcopus, nec ſenior noſter de Gandeſemenſi cœnobio ſe intromittant, uſque poſt octavas Penteoſtes: & tunc Fridericus ad ſynodum per hæc cau-

ANNO CHRISTI 1000.

ANNO CHRISTI 1000.

ex Labbei Append. tom. 9.

CONCILIUM ROMANUM,

ANNO DOMINI MII. CELEBRATUM.

In quo inter cetera abbatiæ Perusinæ immunitas asserta.

Ex tomo IX. *Italiæ sacræ.*

QUæcumq; lites judiciali calculo definiuntur, optimum eſt, ut ſcriptoris officio conſulen-

te deatur, ne protractu temporum oblivioni iuccumbant, & recidivo ortu præteritum erroren incipiat: Præ-

1 Res geſtas in hac ſynodo fuſius deſcriptas vide in vita S. Bernwardi Epiſcopi Hildesheimenſis in Actis ſanctorum Ord. S. Benedicti ſæc. 6. par. 1. pag. 214. & 24. *Hardouinus.*

ANNO CHRISTI 1002.

Præsidente itaque domno Silvestro II. Romanæ sedis pontifice, in synodo habita in palatio sacrosancto Lateranensi, anno quarto ordinationis suæ, mensis Decembris die tertia, Indictione prima, astitit Petrus scriniarius ejusdem sacri palatii, & coram universa synodo hunc protulit sermonem, dicens: Domine papa, hic abbas tuus de Perusia queritur adversus Cononem Perusinum episcopum, qui armata manu suorum satellitum de sub altare monasterii tui, cujus ipse regimen tenet, abstractus fuerit, & extractus de ecclesiæ januis, & fratrum claustris, omnia quæ ibi inventa sunt ad utilitatem fratrum, direptioni concesserint, de quibus partem noscitur habere episcopus; quoniam eisdem sacrilegiis communicat episcopus, ejusdemque criminis nequaquam creditur alienus. Ad quem præsens respondit episcopus: Paratus sum me expurgare secundum istorum meorum fratrum judicium, quoniam neque mea præceptione, neque mea voluntate id factum fuerit: & si abbas de aliquo mihi proclamaret, aut ad satisfactionem illum cogerem, aut si non possem, meam gratiam cum omni beneficio sibi defenderem. Sed, omnium pontificum pater, misericordiam tuam & totius conventus præsentis exoro, ut nullum mihi hodie præjudicium fiat. Tu mihi ecclesiam Perusinam commisisti, & ut ego neque illam imminuerem, neque imminui consentirem, me fecisti jurare. Monasterium illud, quod iste abbas tenet, ad meum episcopatum proprie pertinet, & nulli alteri juri subjacebit: si lex inde fieret, vester apostolatus nullam specialitatem in eo haberet.

Cui reverendus papa subjunxit: Ego monasterium ecclesiæ tuæ neque subtraxi, neque subducere feci; sub jure & dominio ecclesiæ nostræ illud inveni, & ita possessum usque nunc tenui. Veniant privilegia nostrorum antecessorum paparum, & his perlectis, censeant fratres coepiscopi, quæ sit æquitatis rectitudo. Prolatis ergo in medium privilegiis, Joannis scilicet papæ, atque Gregorii ejus prædecessorum, ac coram omni synodo perlectis, ait episcopus: Privilegia hæc non reprobo: sed sine consensu antecessoris mei, cujus temporibus illud prius privilegium factum est, factum fuisse dico: si solum viderem consensum, haberem inde æternum silentium. Cui e contra omnis clerus sanctæ Romanæ ecclesiæ ait: Vidimus omnes epistolam antecessoris tui, in qua & consensus erat, & precibus, ut hoc fieret, episcopus obnixe postulat: cujus rei testes sumus, & secundum canonicam sanctionem verum fuisse comprobamus. Oblatis denique evangeliis, & clericis jurare paratis, episcopi hanc dederunt sententiam, ut aut episcopus testimonia illa reciperet, & pœnam privilegii persolveret, aut monasterium illud refutaret. Episcopus autem prædictus Conon sanctæ Perusinæ ecclesiæ, monasterium illud prænominatum sancti Petri non longe a Perusina civitate constitutum, cum omnibus ad id monasterium pertinentibus, & in præfatis privilegiis titulatis, domino suo Silvestro papæ refutavit, & præfato abbati pacis osculum attribuit, atque eum se adjuturum deinceps promisit. Post hæc autem idem reverendissimus papa hoc cum Romanis judicibus decrevit, ut quicunque Perusinæ ecclesiæ episcopus hanc definitam litem renovare contra hunc abbatem, vel suos successores tentaverit, decem libras purissimi auri Lateranensi palatio componat. Hæc desinitio in æternum valitura permaneat.

ANNO CHRISTI 10..

CONCILIUM FAVENTINUM.

Hujus mentio fit in Decreto 2. par. Causa 16. qu. 2. cap. 6. *Quod Abbates absque Episcopi consilio in Parochialibus ecclesiis Presbyteros non ordinent*: cui decreto subditur: *item ex Concilio apud Faventiam habito*. Ejus etiam meminit Ugonius Episcopus Famaugustanus in Synodia de Conciliis in Præludiis his verbis: *Faventin. apud Faventiam* XVI. *q.* 2. *c. statuen. nobis*. Quo tamen anno, & sub quo Pontifice, sive a quo coactum latet.

ANNO CHRISTI 1002.

CONCILIA VARIA GALLIARUM,

IN QUIBUS QUÆSITUM EST DE JEJUNIIS

Ante Pentecosten, de cantu hymni Te Deum, et de festo Adnunciationis Dominicæ, anno Christi MII.

NON *unico, sed pluribus Galliæ locis habita fuisse hoc anno concilia, innuit Glaber Rodulfus libro* III. *Historiæ, cap.* III. *simulque quid in his potissimum actum sit, docet his verbis*. Tunc temporis, *inquit*, in Galliis plerique episcoporum nonnulla inter se diversis quæstionibus habuere synodorum conciliabula.

I.

Nam de jejuniis, quæ plerique fidelium inter Ascensionem Salvatoris & Pentecosten observant, ita decreverunt, ut ne per imperium sacerdotum fierent, excepto sabbato Pentecostes; & a quibus fieri vellent, ne probiberentur fieri.

II.

Simul incidit quæstio, cur monachi per tres vel quatuor dominicas dies ante diem Nativitatis Dominicæ, seu quadragesimalis observationis tempore, hymnum Te Deum laudamus decantarent contra morem Romanæ ecclesiæ. Qua videlicet quæstione aggressi tam abbates quam monachi, responderunt se pro nulla re id agere, nisi ex B. Benedicti nominatissimi atque excellentissimi patris præceptione. Cujus etiam actus, simulque dicta a summo Romanorum pontifice, videlicet Gregorio, haberentur descripta, ac laudabiliter roborata. His denique compertis, episcopi, usus monachorum authentico ex more viguit.

III.

Nec non etiam de die Adnunciationis Dominicæ, qui celebratur VIII. Kalendarum Aprilium, si forte quolibet alio tempore præter quadragesimam excoli congruentius potuisset, ab iisdem pontificibus non parva illata est quæstio. Ferebatur enim a quibusdam, eamdem Adnunciationem Dominicam more Hispanorum quintodecimo Kalendarum Januariarum die irreprehensibiliter posse celebrari. Quid plura? apud nos antiqua consuetudo, uti decebat, prævaluit.

VITA

ANNO CHRISTI 1003.

VITA JOANNIS PAPÆ XVI.

QUI PERPERAM XVIII. NOMINATUR.

Joannes quando pontifex factus.

JOANNES, cognomento Siccus, patria Romanus, post obitum Silvestri factus est ejus nominis pontifex decimus sextus, anno domini millesimo tertio, tempore regnantis & nondum imperantis Henrici primi. Qui cum, juxta antiquos Vaticanos indices, sedisset menses quinque & dies aliquot, obiit.

VITA JOANNIS PAPÆ XVII.

QUI PERPERAM XIX. APPELLATUR.

Joannes XVII. papa factus quando. Res gestæ a Joanne XVII.

JOANNES, qui cognominatur Fasanus, creatus est pontifex hujus nominis decimusseptimus XII. Kalendas Decembris, anno Christi millesimo tertio, tempore Henrici primi. Hic initio pontificatus sui legatum misit in Germaniam, qui Magdeburgensem archiepiscopum, juxta privilegium a sede apostolica impetratum, authoritate pontificia consecraret. Sancto Elphego Cantuariensi episcopo pallium misit; sancto Brunoni, ad Prussiæ populum convertendum, apostolatum contulit; quem cum fideliter perfecisset, a barbaris martyrio affectus est eodem prope tempore, quo sanctus Bonifacius in Russia eodem apostolico munere perfunctus, eadem martyrii corona insignitus fuit. Hujus tempore Leuthericus Senonensis archiepiscopus, hæresis Berengarianæ primordia & semina sparsit. Auctore hoc pontifice Constantinopolitanam ecclesiam cum Romana in communione catholica conjunctam fuisse, testatur Petrus episcopus Antiochenus in epistola ad Michaelem Cerularium, & epitaphium Joanni erectum quod recitat Baronius anno 1009. his verbis.

Unio Constantinopolitanæ & Romanæ ecclesiæ.

Quam solers domino, placuit quam mente modesta
Præsul apostolicus, orbis & omne decus.
Hic statuit tumulo claudi sua membra sub isto;
Hac eadem sperans ut sibi reddat humus:
Ardua qui fulsit cunctis per sidera cœli,
Augustis carus, gentibus, & tribubus:
Doctrinis comptus sacris, & dogmate claro,
Per patrias sancta semina fudit ovans.
Nam Grajos superans, Eois partibus unam,
Schismata pellendo, reddidit ecclesiam.
Principis hinc Petri sed quisquis tendis ad aulam,
Dic supplex isdem regnet ut arce poli.

Defunctus est Joannes papa, XV. Kalend. Augusti, anno millesimo nono. Post obitum ejus vacavit sedes apostolica uno mense & diebus tredecim.

Tempus sedis.

ANNO CHRISTI 1005.

CONCILIUM TREMONIENSE

PRO REFORMANDA ECCLESIA CELEBRATUM

anno domini millesimo quinto, tempore Joannis papæ XVII.

Locus & acta concilii.

DITMARUS libro 6. testatur, allegato tempore celebratam esse in Germania magnam synodum Tremoniensem, in qua rex Henricus de ejus temporis sanctæ ecclesiæ deformatione conquestus, magna instantia apud episcopos laboravit, ut collapsa ecclesiæ disciplina reformaretur. Præstiterunt illud pro viribus quibus id potuerunt diligentissime, communique consensu ediderunt sacros canones, quibus sanctissimæ leges ecclesiasticæ in pristinum usum revocarentur, pravique mores, qui in clerum ac populum irrepserant, exularent & corrigerentur. Quibus statutis rex sibi Deum propitium conciliavit, viamque ad victorias consequendas, & Romanum imperium obtinendum, aperuit. Celeberrimi concilii acta plane interierunt: exordium dumtaxat eorum apud Ditmarum descriptum reperitur tale: *Anno dominicæ incarnationis millesimo quinto, anno autem domini Henrici secundi regnantis quarto*, inchoato, *in die nonarum Julii*. Reliqua desunt.

Actorum fragmentum.

ADNOTATIO P. PAGI

ad An. Ch. 1005. n. 7. & seqq.

Ditmarus lib. VI. mentionem facit magnæ Synodi in Germania *Tremoniæ*, quæ Urbs est Westphaliæ, hoc anno *in die Non. Julii* celebratæ, cujus Acta desiderantur, indeque quilibet de Decretis in ea habitis suo modo discurrit. Verum Tom. I. Bibliothecæ Labbeanæ recitatur Vita *B. Adalberonis* Metensis Episcopi a Monacho Anonymo, eique coævo scripta, qui hæc de illa Synodo narrat, quæ quia Tom. IX. Concil. non memorantur, hic referenda duxi: *Domnus Henricus Rex*, inquit Anonymus, *qui tertio Ottoni divo Imperatori, ad regnandum quidem, necdum autem ad imperandum in tota Germania, quæ citra Rhenum est, & in Lotharii regno, quod cis Rhenum est, successerat, colloquium Synodumque concivit. Ubi omnes pene regni sui summos Sacerdotes coadunans, & ex diversis diversa disputans, inter disputandum ipsos ejusdem Sacerdotes acerrime congreditur, Cur videlicet in suis Diœcesibus, & Diœcesanis, ea quæ Synodali ac per hoc spirituali sale secanda erant, non resecarent, ac gladio Spiritus sancti putrida, & male sana a membris fidelium abscindere supersederent. Miranti-*

bus

Anno Christi 1006.

hac omnibus quæ ſibi verba Regis, tam ſcripti ſuæ voluntatis, A quam prædecessor, dux adiminationes nec abſolvere cuncti, ſeniores præmoderni, palam fecit.

Inter multa, inquit, quæ in regno nostro, ſubjugato Pontificis corruptorumque fauore, parauerit ſibi præcedens cognitor, ut Deum non timeret, & Dominum reuerentiæ, quam ſibi ſuisque ſuccessoribus, quod nefas dicta eſt, ad nepotum adſciſcere non vtiuſque, & Dominum, quæ ad ſpiritum vitæ regeneratione ſacris eorundem inſtitutionibus illis data conſeruare debuit, Iudex, ſuperbiæ inſolitiones in ipſis ſui credibilis abrumpere non formidauit. Epiſcopis hinc inde ſubſtitutis, aliquos ſimoniace, alios per gratiam ordinauit, per ſpiritum, & qua diebantur, malorum vel omnes vel ferme, quod dictis Regulæ reſpondeant, præſtat ignorabas. Meos enim male ſibi conſcios, & ſuæ vitæ reos, ſuos ſimiles amplectebatur, ſic ſimplex, vtq; verbo dicam: ſapientes eorum pejora ſuperbiendo ſui videbatur ſibiq; quam ſimpl. Rex, quam ſollere nemo potuerat, quia eos ſuo nos ſimiles agentes ſimilauit, ſimiles ſuæ ſimplicitatis, ſed regendam Dei timore vacantibus adhibitos, maiorum curiæ ſuæ ſuccessoribus reſpiciendos, tanta Scripturæ exemplis ut ſuis ſimilitudinis ſuæ ſimplicitatis, exercitus ſuæ ſolerti ſanctorum Dei ſtudium incentes, & in meliori celebrem, quam ſolebat Regibus, ſuccessores, reipsa vitæ diminuit poſſitores, qui & boni essent, & ſanctis ariſtes prouidi. Ne meritis ſibi deberetur, cæteroque vitæ, interſeque ordinem tenere mali non valuerit interim, ſibi ſtrictiſ. ſplendor clericæ maiſtatis, dum ſubditi ducatum probare cognitionis, & ſubſtrahere ſimplicitatis, & ſuæ ſimplicitatis. Rex, inquit, Carolus Deo ſuſtrahendum confugiendo ſatisfactionis, & quidquam in tua patria nobiliores ſunt, cuncti ſuſtrahere conſpectus, autem dicens ſibi ſui proximum, ſe proximi mum, ne ſcire nimium, non modo ipſi, verumtamen omni parte ſimplicitatis Dei ecclesiæ, & ne diuiſionis, pro ſuis adeſſe videntur. Pompatus minus crimen malis tacentibus indicatur, quam, ei, qui ſibi ſuisque ordinibus & ſua peccati & illuminatione perpetrare cernitur.

Domne Adalbero Metropolitane venerabilis Presbyt., ſanguinolentus & affluitans Regi adhibens, & cruditis, qui te magis Heroicis? Auctoris dicti, Germanice Regis? Hinc deſcendimus, reperire conſueuimus, huic Synodo interſeruisse? & ut erat cauſis conſuetudinibus nobilior, ſeruiſſe, & nobiliori ſeruiſque ſilia luæ fam prædecessoris. Hic Regis obligationem niui ſerre non valens, & secere amplius inhumanum indicare: Interim, inquit, exeat ſine illuſtris & ſilentio præcipuo locum quidem Regum ſuccessoribus nostris dantes, & honorem cenit, ſimilitudine diuinam præcepta celebrauit, qui dicitur, coram cuius capite conſiſtere, quia maiſtatis vobis præcipuum, dominæ mi Rex, ad dolorem multi ordinis ſimplicitatis ſuæ ſimplicitatis plus placitæ videmus verba angere, tacere vitæ ſuæ ſuccessoris, vobis ſum non dicere, non ſolum ſubditis, ſed quod magis eſt, magnæ verecundiæ dispensatore. Domnus Otto Dux, pro ne ſibi successoribus Conradi Ducis, nobis conſcientis, nam ne ſilio magni Dominici, cuius ſuæ Gerbergæ dulcis filium ſuum Conradi Augustissimum Regi. Ex Conradi autem filia nata & domina Mathildis, & huius Conradi affinitatis vor. Hic regis genealogia ordini, quia fratres, ſeruique in ſuppoſitionem non admittuntur, conſignationis horum non ſine ſpe Synodo hos elongari ſuæ ſuccessoris.

Regis Anonymus: Hoc beato vitæ veneratæ, tanta ita, tantæque ſimultatis in ipſa Synodo exurgere capere, ne aliſ eſſet ea nobilitas, qua vobis, terra, marique mirtaque in- B

clytus ſimul ſuſtrahendus Duce, de qua res agebatur, & quidquique hac perſeuerant, neque Dominæ, neque nepotum, cum Regum successoribus, neque Domini, neque nepotum, Christus ma & humiſſima multitudo præſens adorat, aliquid Rex vti exhibentes, terra ſeruantque corruptiſſimi, & ad inſpiciendo exſtandam vndiquid nulli meritum rebuque vnſere preſſe, non omiſſit. Aderat huic magis ſedilioni, quam Synodo dominus Theodericus, ſtatuit quidem hujus damni ſui ſeſſi adhibendi Pontificis, dux rerum, qui eis circuque Metropolitanus, Adalbero vrbem, & hac quæ adiacent, quæque ſuæ ipſi diſpendantur, ſua auctoritate formabat, quæ corroborabat, magistique inſtitutus rum reliquis Duobus, comitibus, qui quod maius eſt, Adalbero ſuo Duci, & ſuo Ritualibus ac Regis ſolidis ſuccessibus damnare, & humanas non ſuis ſuccessoribus, expulsis Iuuene quo Dei ordinem, ſibique ſitus decernebat. Aderant etiam in hac venerabili Synodo Archiepiscopi, Archiepiscopi, Abbates, Presbyteri, & Diaconi, Archidiaconi, Archipresbyteri, Magistri Presbyterum Lotharingiæ, Decani, & alumni Synodi, Diligentes Lotharingiæ, Henrici Virdeburgensis, Magistri Presbyteri Lotharingiæ, Decani, & alumni Synodi, Diligentes Lotharingiæ, Decani, & alumni Germaniæ, quorum nomina ſcripta ſunt in libro ſuæ Synodi, quæ ſub Adalbero Metropolitano habita eſt, hinc inde deſcripserunt panni almodum, ex ipſi interſuere Archiepiscopi, Archiepiscopi, & diuiſi, qui ipſiſſimi interſuere veritati ſubſcribere ignorati, in inter veram ſuſtrahendi ſimpliciter, & diſcordia non modicis diſcrepatis ſeruo, ſuæ ſuccessoris ſuſtrahendi non potuit. Prima ſuſtrahendi ſuæ domui & Pontificis noſtri Adalbertus incomparabilis nobilitas, Dominus Carolus ſuæ infantia multipara erant etiam, relaxatæ certiſſimus, & ad hominibus ſuæ ſuccessoris ſuæ ſuccessoris ſuæ ſuccessoris.

Ego itaque ſimulationes, his edita ſimiliſſimus diſcipulum eſt, & conſeruſſimus ad propria vndes ſuſtinebat. Sed domnus Pontifex, dum ea parata propria ſuæ ſuccessoris ad Papam eidemque perueniret, nihil horum meminit, nihil horum ſibi ſuæ ſuccessoris, quæ ſuæ ſuccessoris ſui tempore ſuæ ſuccessoris ſuæ ſuccessoris, non modo nihilominus ſuæ ſuccessoris & humiſſimorum Laicorum ſuæ ſuccessoris, ſuæ ſuccessoris, & perpetuo ſui in tenderat, verum, ne forte ſe in hoc ſuæ ſuccessoris patereretur, ab itinere parum quid declinare ſegnum ſuæ ſuccessoris, & ordere magis ad ſuæ ſuccessoris, quam ſuæ ſuccessoris, Pelecipiis locum cedit, aut aliunde diuerſis malleatricis ſuæ ſuccessoris. Dii autem Omnipotentis & Chriſti cum ineffabili ſpiritu, & aeterna clementia adiere quam diuinam Pelecipiis ſuæ ſuccessoris, ut eiuſmodi miſeranda diſſoluta, & diſſimulata præſumptione, cum ſuſtinebat ſuæ ſuccessoris, & ſuæ ſuccessoris, dum eam lacrymis & turbulentia ſeruigine in tam ſuperum in tempore ſuæ ſuccessoris communitate, ne in tempore ſuæ ſuccessoris, quæ ſui ſuccessoris ſuæ ſuccessoris, ſuæ ſuccessoris, ſuæ ſuccessoris,

Anno Christi 1006. Ex vita S. Henrici a Gretsero edita.

** DIPLOMA JOANNIS P. XVII.

Quo confirmat episcopatum Bambergensem.

Joannes episcopus servus servorum Dei.

OFFICII nostri est omnium sanctarum Dei ecclesiarum commoda generaliter considerare, & maxime earum, quæ specialiter sub jure ac dominio nostræ Romanæ ecclesiæ consistunt: si quod est incommodum, abolere, ne pro gravi incommoditate sua neglectæ vilescant, vel qualibet nacta occasione, debita solemnitate careant. Propterea omnibus sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus, præsentibus scilicet & futuris, notum esse volumus: quia dilectus & spiritualis noster filius Heinricus, gloriosissimus atque invictissimus rex, divina inspirante clementia, de propriis hæreditariis rebus, pro sua suorumque parentum anima, episcopatum in loco, qui dicitur Babenberk, perfectæ fidei & caritatis devotione, in honorem beatissimi Petri apostolorum principis esse constituit, commutatione facta jure ac legaliter cum Heinrico VVirzeburgensi episcopo de aliqua parte parochiæ sui episcopatus. Unde etiam prædictus episcopus nobis suas literas misit, ut suo consensu, privilegio nostræ apostolicæ authoritatis, episcopatus noviter factus fundaretur.

Pro qua ratione Heinricus secundus gloriosissimus rex nuncios suos ad nos direxit, qui nobis hæc omnia dicerent, & nos pro hac sede confirmanda interpellarent. Cujus sanctissimam imitationem paterna & præcordiali dilectione intuentes, omnes res, quas B. Petro apostolorum principi, in loco prænominato, legitima ratione collectas contulit, nostræ authoritatis privilegio confirmare decernimus, ea videlicet ratione, ut episcopus ejus loci, & qui in perpetuum sui fuerint successores; ea secura tranquillitate possideant, & liberam habeant potestatem res & proprietates ejusdem ecclesiæ, ordinare, atque componere, vel etiam augmentare; dissipare vero, atque confundere, nullam habeant potestatem.

Nostra quoque authoritate sancimus, uti in terminis, & in rebus ejusdem ecclesiæ, nulla sit infestatio tyrannorum, vel aliorum quorumlibet pravorum hominum, sive sint in civitate ipsa Babenberc, sive in castellis, & villis, servis & ancillis, tributariis, decimis, forestibus, silvis, piscationibus, venationibus, molendinis, campis, pratis, pascuis, terris cultis & incultis, & quidquid modo illuc pertinet, vel in futurum acquiri possit, per nostræ authoritatis privilegium corroboratum, in secura quiete permaneat. Nullus ibi comes aut judex legem facere præsumat, nisi quam, per concessionem gloriosissimi regis Heinrici vel successorum ejus, episcopus loci ejusdem deligeret. Nulla aliena potestas ibi per violentiam irruat. Sit ille episcopatus liber, & ab omni potestate extranea securus, Romano tantummodo [1] mundiburdio subditus: quatenus episcopus eo melius cum canonicis suis servitio Dei possit insistere, & primi constructoris ejusdem loci & recuperatoris jugiter memoriam habere. Sit tamen idem suo [2] metropolitano subjectus, atque obediens. Quicumque hæc præcepta servaverit, divinam remunerationem, & apostolicam benedictionem accipiat. Qui autem contemptor & violator extiterit, perpetui anathematis damnationi subjaceat, nisi resipiscens ad satisfactionem perveniat. Scriptum per manus Petri notarii, & scriniarii S. R. E. in mense Junio, Indict. v.

1. *Mundiburdium est defensio.*
2. *In cod. Vinm. additur, archiepiscopo Moguntino.*

Quod videlicet privilegium venerabiles patres in supradicta synodo Franconofurt habita, generali concilio consistentes, summa veneratione legendo suscipientes, & apostolicæ authoritati obedientes, devotis mentibus subscribendo unanimiter laudaverunt, communiterque corroboraverunt.

VVilligisus sanctæ Moguntinensis ecclesiæ archiepiscopus, qui eidem synodo vice Romanæ ecclesiæ præsidebam, conlaudavi & subscripsi.

Radherius Padelbrunnensis ecclesiæ episcopus interfui & subscripsi.

Megingaudus Eichstatensis episcopus interfui & subscripsi.

Berenvvardus Hildinisheimensis episcopus interfui & subscripsi.

Lambertus Constantiensis episcopus interfui & subscripsi.

Arnolfus Halberstatensis episc. interfui & subscr.

Udalricus Curiensis episc. interfui & subscripsi.

Burckardus VVormatiensis episcopus interfui & subscripsi.

VVerinharius Argentinensis episcopus interfui & subscripsi.

VValtherius Spirensis episc. interfui & subscrip.

Brun [a] Augustensis episcopus interfui collaudavi & subscripsi.

Luidolfus Treverensis archiep. interfui & subscr.

Berchtoldus Tullensis episc. interfui & subscripsi.

Heimo Virdunensis episc. interfui & subscripsi.

Hartungus Juvavensis archiepiscopus interfui & subscripsi.

Christianus Pataviensis episcopus interfui & subscripsi.

Gevehardus Radesponensis episcopus interfui & subscripsi.

Egilbertus Frisingensis episcopus interfui & subscripsi.

Adalbero Brixiensis episc. interfui & subscripsi.

Heribertus archiepiscopus Coloniensis interfui ad votum synodi & subscripsi.

Schvvidgerus Mimigarduordensis episcopus interfui & subscripsi.

Ansfridus Trajectensis episc. interfui & subscripsi.

Theodericus Mindensis episcopus interfui & subscripsi.

Thietmarus episcopus Osneburgensis interfui & subscripsi.

Dagino archiepiscopus Magdeburg. interfui & subscripsi.

Hildivvardus Citizensis episcopus interfui & subscripsi.

Burchardus archiepiscopus [a] Laudunensis interfui & subscripsi.

Baldolfus archiep. Tarasiensis [b] interfui & subsc.

Anastasius Ungrorum archiepiscopus interfui & subscripsi.

Adalbero Basileensis interfui & subscripsi.

Hugo Genuensis subscripsi.

Heinricus Lausonensis subscripsi.

Eckehardus Selesvvigensis subscripsi.

Albericus Cumanus episc. interfui & subscripsi.

Richolfus Tergestinensis ecclesiæ episcopus.

a Forte, Bruno. H.

b Al. Bulsolus.

a Ingisnardi. Is enim vocabatur qui tunc erat Laudun. archiepisc.

b Forte Tarantasiensis. H.

G. C. Edidit Jac. Gretserus S. J. vitam S. Henrici Imp. cujus caput x. narrat quæ gesta sunt in hac synodo ante privilegium a Joanne XVII. missum; & iisdem pene verbis quibus in hoc instrumento.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI ad An. Ch. 1006. n. 1.

Henricus Germaniæ Rex Bambergam Franconiæ oppidum a puero dilexerat, & uxori in dotem assignarat. Cum itaque in sobole acquirenda nulla spes remaneret ei, ut ipsemet in Synodo Francofurdiensi dixit, episco-

Anno Christi 1006.

patum in eadem civitate instituit, literasque obtinuit a Joanne Papa supra recitatas, in quarum fine legitur: *Scriptum per manus Petri Notarii & Scriniarii S. R. E. in mense Junio Indict. V.* id est, anno Ch. 1007. Quod privilegium magnus episcoporum numerus in Synodo Franconofurt habita unanimiter laudarunt, & suis subscriptionibus corroborarunt, ut in fine laudati rescripti Apostolici legere est. Quare Concilium illud non anno 1006. sed sequenti congregatum, & quidem die prima Novembris, quo Joannis Papæ literæ ab omnibus subscriptæ. In Tabulario enim Bambergensis ecclesiæ ut supra in Labbeo videre est, legitur: *Anno dominicæ incarn. MVII. Ind. V. Kal. Novembris, regnante piissimo ac serenissimo Henrico II. anno regni sui sexto, pro statu & augmento sanctæ matris ecclesiæ, in loco Francenofurt dicto, magna Synodus habita est & celebrata.* Quare tam Hermannus Contractus ex editione Carisiana, quam Chronographus Wirziburgensis a Baluzio Tom. 1. Miscel. editus hanc institutionem cum anno 1007. accurate illigarunt. Præfata autem Indictio V. vel Natali Christi, vel a Kalendis Januarii inchoata.

Anno Christi 1008.

*** CONCILIUM KALENSE,

Anno Christi M. VIII. in Kale palatio præsente Roberto Francorum rege celebratum XVI. Kal. Jun. Hujus concilii nihil superest, nisi præceptum Roberti regis, quod subjicio.

Præceptum Roberti regis pro monasterio S. Dionysii datum in synodo Kalensi, episcoporumque ejusdem synodi subscriptionibus firmatum.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Robertus divina ordinante clementia rex Francorum semper Augustus. Dum Deus omnipotens hanc Galliarum patriam a tenebris infidelitatis eruere disponeret: sanctissimum Dionysium, divini videlicet verbi splendidissimam lampadem, eidem ad innotescendum veritatis suæ lumen dirigere dignatus est. Cujus prædicatione conversa, multa largiente domino semper experta est beneficia. Idem autem pretiosus martyr Christi, cum omnibus suum quærentibus auxilium divinæ largitatis munificentiam prærogaverit: circa regum tamen Francorum excellentiam noscitur per cuncta benignus, atque in omnibus adjutor piissimus: præsertim cum ipsi toto nisu ejus memoriam sollicita mente, ac magnifico opere jugiter studuerint sublimare. Eos nempe, ut in eorum gestis legitur, ad obtinendum regni principatum suis dignissime ab ineunte ætate semper fovit auxiliis, hostium eripuit insidiis, æternisque, deposita carnis sarcina, perfrui impetravit bonis. Dicimus autem eos, quos erga Dei cultum, suum quoque devotos cognovit obsequium. Denique ut liquido claret, quicumque summi Dei, atque ipsius curam sollicito exhibere studuerunt obsequio, potestate regia digniter necnon perenni feliciter sublimati sunt gloria. Qui autem Deo ipsique famulari, ut dignum erat, contempserunt, vitam cum regno pariter amiserunt. Quoniam a tempore Karoli tertii Imperatoris usque ad præsens, in tantum a multis eorum ejusdem beati martyris neglectus est locus, ut ordo sacræ religionis, monastici scilicet ordinis, usque ad sæcularem pompam deveniret. Quocirca bona illius loci undique depopulata, distracta, atq; dispersa ab illo tempore multis modis videntur. Idemque locus multis calamitatibus oppressus, qui libertatem ac dignitatem præ omnibus hujus regionis cœnobiis adeptus fuerat. Hujus igitur calamitatis genitor noster divæ memoriæ Hugo, atque genitrix nostra gloriosa Adelaidis, nosque pariter compatientes, ordinem in eo monasticum reparare, immo consolidare auxilio Dei, & consilio procerum nostrorum studuimus, ac venerabilem virum dominum Vivianum jam superius fato sancto loco abbatem præfecimus. Qui ut vir magnæ prudentiæ & industriæ, atque sedulus investigator bonorum loci sibi commissi intus ac foris, nostram adivit præsentiam, petens, ut sicut spiritalia, sic etiam terrena augere incrementa Deo digno loco provideremus. Cujus petitioni assensum præbentes, cum dono priore patris nostri gloriosi regis, ac præclarissimæ genitricis, pro salute ac remedio animarum eorum ac nostræ, immo pro salute animæ fidelis [*] nostri Hugonis, damus Deo ac sancto Dionysio, quasdam res juris nostri, cum conjuge ac filiis nostris, hoc est bannum hominis vulnerati vel interfecti, & infracturam intra vel extra castellum ipsius cœnobii, & legem duelli, quod vulgo dicitur campus, ac totam procinctam intra vel extra, sicut antiqui reges ei dederunt, & nos hactenus tenuimus; ad Wassonisvillam cum appenditiis suis, & prata quæ ab eadem villa usque ad murum pertingunt, ac Rubridam silvam, cum legibus quæ ex ea fiunt, & quod in villa picta, vel fisco Ruoilo, vel Ferriciaco tenebamus, omnes videlicet consuetudines, quas ibi habebamus cum omni integritate. Unde hoc nostræ integritatis præceptum fieri jussimus, obsecrantes & nomen domini nostri Jesu Christi obtestantes, ut nullus regum succedentium aut principium, hæc nostra Deo collata munera ullo modo infringere præsumat. Si quis autem, quod non credimus, temerario ausu infringere præsumpserit, authoritate nostra, & episcoporum nostrorum, qui nobiscum in sancta synodo, quæ XVI. Kal. Junii, Kale sedis nostræ palatio collecta resedit, firmaverunt, anathema sit. Ut enim pleniorem hoc idem præceptum obtineat vigorem, manu propria cum episcopis sanctæ synodi nostræ firmavimus, ac nomina episcoporum ejusdem synodi subter adscribi jussimus, & anuli nostri impressione sigillari fecimus.

* f. Elii.

Lethericus Senonum archiepiscopus subscripsi.

Hugo Turonorum archiepiscopus subscripsi.

Fulbertus Carnotensium episcopus subscripsi.

Adalbero Laudunensis episcopus subscripsi.

Fulco Aurelianensis episcopus subscripsi.

Rogerius Belvacensium episcopus subscripsi.

Fulco Suessionensis episcopus subscripsi.

Frotmundus Trecassionorum episcopus subscr.

Fulco Ambianensis episcopus subscripsi.

Gislebertus Meldensium episcopus subscripsi.

Wido Catalaunensis episcopus subscripsi.

Robertus Silvanectensis episcopus subscripsi.

Balduinus Terwanensis episcopus subscripsi.

Franco diaconus, atque chartigraphus relegit, & sigillavit.

** CONVENTUS EPISCOPORUM

Barcinone anno M. IX.

Ex Labb. Append. tom. 9.

ANNO Christi M. IX. VII. Id. Mart. coactus est Barcinone conventus episcoporum, in quo confirmatæ sunt donationes ecclesiæ Barcinonensi factæ. Interfuerunt huic conventui Ethius episcopus Barcinonensis, Arnulfus Ausonensis, Odo Gerundensis, Silla Urgellensis, & Oliva Helenensis. *Ex schedis illustrissimi Petri de Marca archiepiscopi Parisiensis.*

☞ *Acta hujus Conventus in Append. ad Marcam Hispanicam allata p. 159. hæc sunt.*

An. 1009. *Ex chartulario Ecclesiæ Barcinonensis.*

IN nomine Domini Dei æterni miseratoris & pii. Si sacerdotibus in quibuslibet necessitatibus ecclesiasticis nostra auctoritate sublevandis consulimus & ad ministerium suum liberius exequendum opem ferimus, a summo Pontifice Domino nostro Jesu Christo æternæ remunerationis largiri nobis præmia non ambigimus. Igitur notum sit omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ nostris præsentibus scilicet & futuris qualiter in civitate Barchinona advenit quidam homo nomine Roberto negociatore: qui fatali casu præventus jussit Bonutii Presbyteri Canonici sede sanctæ crucis sanctæque Eulaliæ ut fieret suum eleemosynarium, & omnia quæ secum attulit in Barchinona jussit distribuere illi pro anima sua. Ob hanc causam suprafato Bonutio, adhibito consilio cum ceteris paribus atque Canonicis supra memoratæ Ecclesiæ postulantes clementiam domni ac illustrissimi Raimundi Marchionis Comitis conjuxque ejus Ermesindis pia ac benivola Comitissa si præberent illis adjutorium ac solatium conloquii, & unanimiter deposcerent clementiam domni & venerabilis Pontificis Æthii, & ut restaurassent canonicam, quod dudum decessores eorum habuerunt, & per incuriam atque ignaviam & oppressionem paganorum deperiit. Sed scimus veraciter a Karulo Imperatore initiatam, deinde a Ludovico filio ejus restauratam sub Frodoino Pontifice. Qui utique & fecerunt. Deprecati sunt unanimiter supra memoratum Pontificem, ut dedisset Ecclesiam sanctæ Mariæ sitam juxta mare cum ipsam parrochiam in ipsa canonica, & iste meminitus Bonutius dimitteret eidem omnem substantiam quam ille defunctus supra libatus jussit distribuere pro anima sua, id sunt palleos XIV. de variis coloribus. Denique adquiescens domnus Pontifex precibus & oblocutionibus eorum contulit supralibatam Ecclesiam sanctæ Mariæ cum decimis & primitiis & oblationibus illius atque alodibus cunctis quæ nunc habet vel habere debet sive Deo largiente ad futurum adquisierit in ipsa canonica ab æternitate servitura, ut possideant ipsa Canonici sanctæ crucis qui hodie sunt & futuri erunt absque ullius inquietudine, & insuper palleos VI. quod de supradicto Bonutio vel de aliis hominibus emit. Et Bonutius contulit supradictos palleos XIV. in ipsa Ecclesia sanctæ crucis pro ipsa canonica ab æternitate servituros. Præterea & supra memoratus princeps Raimundus simul cum conjuge sua præfata ob remedium animæ eorum patribusque illorum & ob prosperitate filiorum suorum contulit in supra memorata canonica aliquod munus auri, spondentes se veraciter daturos, ut Deus omnipotens abluat cunctis piaculis eorum, & ut ipsi Canonici inter se eligant Abbatem vel Præpositos sive Decanos & ministros qui fideliter distribuant & serviant operibus illorum. Insuper concessit ibi prædictus Æthius Pontifex ipsa claustra qui est juxta Ecclesiam sede sanctæ crucis, qui est circumdata ex pariete petra & calce, & est ibi domus inchoata ad refectorium. Rursum concessit ibi domnus Pontifex ipsos tertios de ipsos castros ab integre fideliter qui sunt ultra alveum Lubricatum, simul cum ipsas ruptas, quæ vulgo nominant tretas, quæ nunc sunt coltæ & ad futurum ad culturam perduxerint, ut habeant ipsi Canonici & pauperes ad proprium victum in omnibus locis episcopatus sui. Jungit se jamdicta claustra a parte occidentali cum ipsa præfata Ecclesia, & pertingit usque ad palatium Episcopi quem dicunt solarium longum, cum omnes arbores qui infra sunt, & cum puteo vel vites, ut faciant ibi domos quoties voluerint. Et Arsinus Prerbyter minister Episcopi largitus est Domino Deo & ipsa canonica ...... III. de vineas, & ipsam decimam de Karucio Cerdano similiter concessit ibi ob remedium animæ suæ. Nos quoque in unum pariter Æthius Præsul Barchinonensis, Arnulfus Pontifex Ausonensis, Oddo divina miseratione Episcopus Gerundensis, Salla Episcopus Urgellensis, Oliva Episcopus sedis Elenensis, unanimiter sponte annuentes confirmamus hæc omnia quæ supra taxata sunt & in ipsa canonica Domino Deo conlata vel quotquot ab hodierno die & tempore ibi a fidelibus Dei ad præsens conlatæ fuerint vel ad futurum conlatæ erunt sub immunitatis nostræ stilo confirmamus, ut nullus Princeps, vel Comes, seu Episcopus, vel aliquis successorum nostrorum, aut aliquis homo vivens utriusque sexus hoc infringere vel quippiam per vim exinde auferre præsumpserit, percutimus eum & excommunicamus per gladium patris & filii & spiritus sancti, insuper innodamus eum sub anathemate maranata insolubili vinculo. Ipse vero qui hoc pactum largitionis nostræ custodierit ac conservaverit & adjecerit; addat Dominus dies ejus & accumulet cum prosperitate omni augmento illius & benedicat omnibus actis ejus omni per ævo. Amen. Acta sunt hæc in Barchinona civitate VII. Idus Martii in æra XLVII. post millesimam, Domini vero nono post millesimum, regnante Roberto Rege Francorum XIII. anno, in Dei nomine. Raimundus gratia Dei Comes inclitus atque Marchio, Ermesindis gratia Dei Comitissa conjux ejus, firmamus ultro & corroboramus omnia supra exarata.

Oliba gratia Dei sedis Elenensis Episcopus unus de conservis vel Canonicis sedis sanctæ crucis sanctæque Eulaliæ hæc assentiens corroboravi.

Odo ac si indignus gratia Dei Episcopus sanctæ sedis Gerundensis Ecclesiæ & nutu Dei Abba, qui hæc confirmo, ut stabilis permaneat omni per ævo.

Æthius ac si indignus gratia Dei Barchinonensis Præsul, qui inspirante Deo in corde meo hanc canonicam annui, & in æterna confirmatione eam stabiliri percensui, in ea tamen conditione ut qui temerator fortasse extiterit, anathema fiat & cum Juda particeps efficiatur.

Arnulfus ac si indignus humilis Ausonensis Episcopus, qui & confirmo.

Ermengaudus Comes.

Bernardus gratia Dei Comes.

CON-

CONCILIUM ÆNHAMENSE

HORTATU ÆLFEAGI DOROBERNENSIS

Et VVlstani Eboracensis archipræsulum, ab Æthelredo rege indictum, accersitisque episcopis, et universis Anglorum optimatibus, in die sanctæ pentecostes celebratum, inter annos domini MVI. (id est regis Æthelredi XXVIII. quo Ælfeagus a VVintonia ad Doroberniam translatus est) et MXIII. hoc est Æthelredi XXXV. quo truncato a Danis nefandissime Ælfeago Livingius successit in Dorobernensi archiepiscopatu.

Ex Tom. 1. Concil. Britanniæ.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De Christiana religione promovenda.*
II. *De sacerdotum & cleri cœlibatu.*
III. *Ut Deum unicum colant & diligant.*
IV. *Ut sagæ, incantatores, meretrices egregiæ, & perjuri exulent.*
V. *Ut leges juste ferantur, & serventur.*
VI. *Ut nemo vendatur extra patriam.*
VII. *Ut pro modico delicto nemo moriatur.*
VIII. *De gradibus matrimonium prohibentibus.*
IX. *De multiplici pace ecclesiæ.*
X. *De debitis Deo reddendis.*
XI. *De denario sancti Petri, & cirick sceato.*
XII. & XIII. *De censu luminarium & sepultura.*
XIV. *De sepulto extra suam parochiam.*
XV. *De festis & jejuniis.*
XVI. *De jejunio quatuor temporum.*
XVII. *De die veneris jejunanda.*
XVIII. *De diebus juridicis & matrimonialibus.*
XIX. *Ut viduæ sint per annum innubæ.*
XX. *De confessione & pœnitentia agendis.*
XXI. *De verbis & operibus curandis.*
XXII. *De emendatione pacis, numismatis, &c.*
XXIII. *De navali expeditione sub paschate paranda.*
XXIV. *De militiam detrectante.*
XXV. *Ut homicida aut pejerator coram rege non veniat, priusquam satisfecerit.*
XXVI. *De vitæ regis insidiatore.*
XXVII. *De eo qui forstual fecerit.*
XXVIII. *De eo qui monialem aut viduam compresserit.*
XXIX. *De consilio efferendo Deo & populo probatissimo.*
XXX. *Exhortatio cum ad ecclesiasticos, tum ad seculares.*
XXXI. *Mulctæ & compensationes pendendæ ubi delinquitur.*
XXXII. *Potentes gravius mulctandi.*

CAPITULA.

I.

HÆ sunt constitutiones quas tulerunt Angli eruditi, elegerunt etiam et edixerunt, instanterque docuerunt observandas. In primis hortantur episcopi, ut qua possumus festinatione a peccatis revertamus omnes, confessique eadem libentissime, sedulo pariter compensemus: Deum unicum recte diligamus atque veneremur: religionem unicam Christianam firmiter teneamus et quamlibet Gentilium superstitionem omni odio explosam fugiamus. Consiliis mutuis nobis invicem opitulemur, paci et concordiæ summopere studeamus, et regi unico domino nostro usquequaque obedientes fidelitatem debitam exhibeamus. Decernunt etiam sapientes, ut abbates et abbatissæ propriam suam vitam recte disponant, familiamque et conventum suum prudenter instituant: et ut omnes, cujuscumq; ordinis fuerint, ad muneris sui rationem humiliter se accingant coram Deo et mundo; præsertim ministri Dei episcopi et abbates, monachi et mynecenæ, canonici et nonnæ, ad vitæ se convertant integritatem, regulariter vivant, et pro omni Christiano populo preces fundant solertissime. *[Ut ordinati munera sua exequantur.]* Decernunt utique sapientes, quod monachi, qui extra monasterium suum degunt, professionis suæ regulas non curantes, animarum suarum utilitati prospiciant, et in monasteria sua cum omni humilitate revertentes, peccata sua et violatæ professionis crimen serio deplorent: meminerint siquidem voti et sponsionis, quibus Deo semel consecrarunt. *[Monachi cœnobitæ.]* Monachus autem, qui monasterium non habet, conferat se ad diœcesis episcopum, et coram Deo et hominibus probum se et candidum confirmet; tria saltem se exinde observaturum, scilicet castitatem, habitu vestiri monachali, et qua melius poterit in servitio domini permanere. *[Monachi non cœnobitæ.]* Hæc qui præstiterit, dignior habebitur, & in majori pretio, ubicumque venerit. Canonicis honori fuerit, si commeatum in refectorio, somnum in dormitorio capessentes, monasterium teneant in castitate juxta regulæ suæ rationem, et ut justum est. Hoc si non fecerint, honore suo spoliantor.

II.

Omnes ministros Dei, præsertim sacerdotes, obsecramus et docemus, ut Deo obedientes castitatem colant, et contra iram domini se hoc modo muniant et tueantur. *[Ut sacerdotes uxorem non ducant.]* Certius enim norint quod non habeant debite ob aliquam coitus causam uxoris consortium. In more tamen est, ut quidam duas, quidam plures habeat; et nonnullus, quamvis eam dimiserit quam nuper habuit, aliam tamen ipsa vivente accipit, quod nulla Christianorum lege est permissum. *[Quidam plures habeat.]* Dimittens autem, et castitatem recolens, e cœlo assequetur misericordiam, in mundum etiam venerationem, adeo ut juribus et tributis habeatur thani dignus, cum in vita, tum in funere. *[Sacerdos cœlebs par est thano.]*

Qui

CANNUM Christi 1009.

Qui autem ordinis sui regulam abdicaverit, A omni cum apud Deum, tum apud homines, gratia exuatur.

III.

Volumus etiam & obsecramus omnes amicos nostros, & populum universum, ut assidue discant Deum unum intimo corde diligere, & Gentilium superstitionem sedulo effugere.

IV.

* incantatores, a Faunis, silvanis, Mardolinis. Sagas, incantatores, artem * * scem execentes, meretrices egregias, mortem inducentes, & pejcrantes, tanquam terra indignos e terra projicite, ut purior fit deinceps populus. vel terra exeant cum suis omnibus, ni penitentiam egerint abundantius.

V.

Sapientes etiam decernunt, ut leges quique coram Deo & hominibus æquas statuant & cuentur: iniquas autem omnino delcant, justitiam pauperi, atque diviti pari exhibentes lance, & pacem insuper & concordiam pie in hoc sæculo coram Deo & hominibus retinentes.

VI.

Sapientes etiam decernunt, ut nemo Christianum & insontem pretio tradat extra patriam, præsertim in pagani alicujus servitium: caveat autem diligenter ne illam animam perdat, quam dominus noster Jesus Christus suo sanguine mercatus est.

VII.

Sapientes etiam decernunt, ut pro delicto modico nemo Christianum morti adjudicet; sed in misericordia potius leges administret ad utilitatem populi; & non pro modico eum perdat, qui est opus manuum Dei, & mercimonium ejus magno comparatum pretio. De quolibet autem crimine accusatorio decernito, sententiam præbens juxta factum, mercedem justi meritum: ita scilicet ut secundum divinam clementiam lenis sit poena, & secundum humanam fragilitatem tolerabilis. Propeasus etiam reminiscatur qui in alium judicium culerit, quid a domino petat ipse mes, cum in hunc modum dicit: *Et dimitte nobis debita nostra*, & reliqua.

VIII.

Instantius etiam docemus, ut Christianus quilibet illegitimos fugiat concubitus, legemque Christianam recte teneat. Nec permittatur unquam ut Christi fide imburus intra spatium sexti hominis sua consanguinitatis uxorem ducat, id est intra quartum gradum seu geniculum; neque cujuspiam viduam, qui pari fuerit proximitate in mundana cognatione, nec uxoris quam habuerat prius neptem seu propinquam, nec sanctam aliquam monialem, nec subscripticem feum e sacro fonte, nec repudiatam quisquam Christianus habeat in uxorem: nec uxorem aliam capiat, dum unam habuerit, sed do- nec vixerit fit illa unica, si divinam legem ille recte cueaverit, & animam suam a gehennæ ignibus liberaverit. CANNUM Christi 1009.

IX.

Fruatur unaquæque ecclesia pace Dei, pace regis, & pace omnium Christianorum. Sit pax uniuscujusque ecclesiæ intra parietes, & pax manu regis data usque quaque sit inviolata. Nemo delinc in posterum ecclesiæ servitium imponat, nec clientelam ecclesiæ injuriis afficiat, nec ministrum ecclesiæ ejiciat, inconsulto episcopo.

X.

Jura Deo debita unusquisque annuatim reste pendito: aratri scilicet eleemosyna de cimaquinta nocte a paschate: fetuum seu novellorum gregum decimas, ad pentecosten; & terræ fructuum, ad festum omnium sanctorum. B

XI.

Census Romæ debitus (quem dentrum fandi Petri vocant) ad festum S. Petri ad vincula (alias Missam Petri) per solvatur: & ecclesiæ census, qui *cyrick feoh* appellatur, ad Missam sancti Martini.

XII. & XIII.

Luminarium census ter quotannis pendi- C tor. Sed æquissimum est, ut animæ symbolum (quam pecuniam sepulcralem nunc vocant) semper dependatur, cum sepulerum sit effossum.

XIV.

Et si corpus aliquod extra fuam parochiam quis posuerit: solvat nihilo minus pecuniam (quod symbolum animæ dicitur) illi ecclesiæ cui corpus famulabatur vivens, et omnia quæ vel Dei sunt, vel ad ipsum pertinent, accuratius (uti par est) pacem habeant, D

XV.

Festivitates et jejunia debite tenentor. Festivitatem dici solis, prout ad eamdem pertinet, ferventius quisque obsevato. A mercaturis et conventibus populi (puta faccularibus & forensibus) a venatione etiam & mundanis operibus, in sanctis illa die sedulus abstineto: Sanctæ Mariæ summum festum omnes cautius honborato: primum jejunio, & deinceps celebritate. Singulorum quoque apostolorum festivitates religiose quisque celebret jejunio, præterquam Philippi & Jacobi, quibus propter paschatis gratiam & celebritatem jejunium hon indicimus, nisi voluntarium. Cetera omnia festorum jejunia quisque tenear diligenter ad eorum exemplar qui hæc optime observaverint. E

Sepulturæ census pendi debet.

Festivitates dici solis.

Dies sanctæ Mariæ.

Apostolorum festa.

XVI.

Et jejunia quatuor temporum, (quæ *Imbren* vocant) & cetera omnia prout sanctus Gregorius genti imposuit Anglorum, conservantor.

XVII.

CANNUM Christi 1009.

Quaque etiam die venerit jejunandum est, A nisi festum sit.

XVIII.

Ordalii præterea, & jurisjurandi administratio, necnon et matrimonii celebratio, in festis solennibus, et jejuniis quatuor temporum, semper prohibentur: et ab adventu domini, ad octavas usque epiphaniæ, et a septuagesima ad quintamdecimam noctem ultra pascha. Et sit intervallum illud tempus sanctum: ita scilicet, ut pax et concordia, uti decet, inter Christianos habeantur, & omnis dissensio componatur. Et si quis alteri fidejussione quid debuerit, aut rei alicujus mundanæ satisfactionem, studiose jam persolvat, aut mox postea.

XIX.

Viduæ ad minus bis senos mense sub præfidio Dei atque regis pura se contineant viduitate, deinceps virum eligant ut voluerint.

XX.

Unusquisque Christianus, prout fidei fuæ in primis necessarium est, Christianitatem fuam curet diligentius, & frequenter adeat confessionem, & pudore posito fua confiteatur peccata, & quam ei imposuerit sacerdos emendationem sedulus exequatur. Revertenter etiam præparatus quisque adeat sacram eucharistiam, quando ad arbitrium ei videbitur maxime necessarium, saltem ter quotannis.

Eucharistia per in anum petenda.

XXI.

Verba & opera, ut amicos decet, recte quisque disponat, & justurandum pactumque fidem caute teneat. Omnem etiam injuriam et patriæ fnibus, qua poterit industria, quisque ejiciat. Opera dolosa, & exofas omnes inquitates quisque sedulus objecto: injuria nempe pondera, iniquas mensuras, falsum testimonium; pugnas, & contentiones scelerastas, illicitos etiam concubitus, & perjuria formidanda. Opera item diabolica: cum in clandestino, tum in alio quovis homicidio, in furto & in....., in avaritia, & concupiscentia, in gula, & ebrietate, in fedicione, in multiplici legum violatione, in violatione conjugii, & sacri ordinis, festorum, & jejuniorum, in sacrilegio, & plurimis genrium malefactis. Noverit etiam unusquisque, horum nihil unquam fovendum esse, sed fludiosius evitandum, diligatque binc in posterum omnia summo desiderio quæ ad Deum pertinent, cum in verbis, tum in factis: sic populus hic noster divinam citius consequentur misericordiam.

Fides pacta fanctæ.

Injuftitia abolenda.

Ex opera fabula.

Ex diaboli. ita.

XXII.

Quoad pacis violatæ, & corrupti numismatis emendationem, omnes fludiosius incumbamus: ita scilicet pacis emendationi, Concil. General. Tom. XI.

Pacis.

CANNUM Christi 1009. Nummismatis mutatio. Mendacium punitum. Nummi pro- bi, & ex- pendendi. Nummi falsi, & re- pudiandi.

ut cuique patrifamilias opratissima fit, furibus autem infensissima. Nufmifmatis vero correctioni, ut unus atque idem nummus per omnes illas transeat regiones absque aliqua fallitate. Pondera & mensuræ ad justam habeantur regulam, & iniquum quodlibet exhinc deleatur. Urbium, oppidorum, ercium, atque pontium instauratio sedulo fiat, prout opus fuerit: militaris etiam, & navalis profectio, uti imperatum est, ob universalem utique necessitatem.

XXIII.

Cavendum etiam est, ut celerius post paschatis festum navalis expeditio annuo fit paracta. Si quis autem in reipublicæ expedicionem defignatam vitiaverit, damnum integre restituito, & pacem regis violatam compenfato. Si vero eam ita prorsus corruperit, ut deinceps nihil habeatur, plenam luito injuriam, & læsam præterea majestatem. B Navem elufdem ordinis, compacta pœna.

XXIV.

Si quis de profectione militari, cui rex interecrit, sine licentia se fubtraxerit, in detrimentum corruat omnium fortunarum.

XXV.

Et si quis qui homicidium perpetraverit occultum, vel manifestum, five etiam perjurium, præsumat in regis præsentiam pervenire, prinsquam pœnitentiam egerit coram Deo, atque sæculo: honore suo, & omnibus facultatibus plectitor, nisi in hoc etiam venium obtinuerit. C

XXVI.

Si quis vitæ regis insidiabitur, fuisplius vitæ dispendio, & quas habet rebus omnibus pœnas luito. Sin negaverit, & purgationem qua licuerit experierit, solemniori eat facsari juramento, vel ordalio triplici, juxta legem Angrorum, & in Dandrum lege, prout ipfa statuit.

XXVII.

Si quis Christi legibus, five regis fe neferie oppofuerit, capitis plectitor æstimatione, vel mulcta alia pro delicti qualitate. Et si mortem resistendo fuisplius culpa sibimet induxerit, inultus jacet. D

XXVIII.

Si quis monialem vitiaverit, aut in ftupro viduæ vim intulerit, graviffime apud Deum atque homines contestato. E

XXIX.

Scrutari oportet diligentius unumquemque modis omnibus, quoniam pacto illud ante omnia efferatur conftium quod populo habeatur utiliffimum, & ut recta Christi religio maxime provehatur, injuftumque quolibet funditus extirpetur. Hæc enim in rem fuerint totius patriæ, ut injuftitia concluc- tur, & juftitia coram Deo & hominibus dignatur.

C. ANNUM CHRISTI 1009.

XXX.

Ad ecclesiasticos pro castitate & orationibus.

Nunc autem ministros Dei solicite monebimus, ut sui cautius reminiscentes, & cœlesti fulti adjutorio, castitatem colant, libris & orationibus sedulo indulgeant, noctesque diesque Christum invocent frequentius, & pro omni populo Christiano vehementius intercedant. Sed & iterum atque iterum amicos obtestamur vehementius, quod & nobismetipsis maxime interea necessarium est crebro facere, ut a peccato quisque cogitet sedulus resipiscere, &, qua poterit, aliorum cohibere iniquitates. Illud denuo reminisci, quod hominibus maxime necessarium est frequentissime reminiscendum: hoc est, ut sinceram fidem unanimiter habeant in Deum verum, qui omnes fecit & gubernat creaturas: ut rectam fidem Christianam recte teneant; doctores verbi Dei diligenter audiant, doctrinamque, & præcepta sua studiose insequantur: ut in ecclesia Dei pacem tueantur, & tranquillitatem, oblationibus eam salutantes, & luminibus, ibidemque Christo preces anxius effundentes: ut annuatim Deo debita recte pendant, & festa, & jejunia recte etiam observent: ut in die Solis omnem mercaturam conventusque populares fugiant studiose: ut Dei ministros semper tueantur, & honorent: ut Dei pauperes foveant, & pascant: ut viduam aut orphanum non lacessant, diligentius autem consolentur: ut peregrinos atque advenas neque vexent, neque gravamine afficiant: ut injuriam aliis non inferant de industria, sed hoc alteri unusquisque faciat quod sibi fieri voluerit, prout justum est. Hæc quidem lex æquissima.

Ad sæculares, ut resipiscant. Deum, fidem, verbum, colant. Deo debita pendant. Diem Solis sanctificent. Ministros Dei honorent. Pauperes pascant. Viduam, &c. non lacessant. Nec peregrinos. Alteri non faciat quod sibi fieri nolunt.

XXXI.

Ad ecclesiam pertinent quæ in causa ecclesiæ etiam a laicis imponuntur. Et cujuscumque sint generis.

Curæ etiam unicuique sit in posterum, ne divinam legem violet aut humanam. Qui vero in hoc deliquerit, illic compensato studiosius ubi contigerit deliquisse; tam secundum emendationem ecclesiasticam, quam secundum leges sæculares. Mulctæ & animadversiones ex delictis provenientes, adversus Deum patratis, etiamsi a sæculari magistratu impositæ, juxta episcoporum constitutionem, omnino pertinent ad orationes comparandas, pauperumque commodum promovendum, ad ecclesiarum instaurationem & ad populum Dei erudiendum, vestiendum, & pascendum, ad libros, campanas, & vestimenta ecclesiæ suppeditandum; nunquam vero ad mundanas exequendum vanitates, sed in pios usus, & ad virorum sæcularium instructionem, erogandæ. Quidquid scilicet pervenerit alias ex multa simplici, alias e capitis æstimatione, quam vvirgildum nuncupant, alias ex pœna seu animadversione * colli obstricti, alias ex multa legis violatæ, alias ex honoris seu facultatum jactura, alias majori, alias minori.

* vulgo pistrix.

XXXII.

Potentiores gravius mulctandi. Quilibet juxta conditionem suam.

Et ut quisquis fuerit potentior in hoc sæculo, vel per scelera evectus in altiorem gradum: ita gravius emendabit peccata sua, & pro singulis malefactis pœnas luet graviores. Propterea, cum dissimiles omnino sint potentes, atque impotentes; justum ut illis simile non imponatur onus, nec infirmis, aut invalidis ut valentibus: sed tum in pœnis ecclesiasticis injungendis, tum in legibus sæcularibus exequendis, moderandum semper erit, & distincte discernendum: scilicet inter senes, & adolescentes; inter divites, & egenos; inter sanos, & infirmos, & similiter in aliis ordinibus. Et si acciderit aliquem contra voluntatem suam, vel forte fortuito, delictum aliquod perpetrare: similiter non in eum est animadvertendum, ac si voluntarie hoc fecisset, & de industria. Quicumque enim necessitate pulsus in aliquo deliquerit, melius semper, & clementius judicandus est, ex ipso hoc quod ex necessitate factum perpetraverat. In quovis igitur facto cautius discernendum est, judiciumque juxta factum recto moderamine disponendum, merces juxta meritum, quoad Deum, quoad sæculum. Dei igitur timore commotus, quisque clemens atque mitis esto, misericordiam (prout opus fuerit) recte distribuens: nobis enim omnibus maxime expedit, ut dominus noster sepius atque iterum clementiam suam largiatur. Amen.

Voluntas & necessitas considerandæ. Misericordia in omnibus adhibenda.

CONCILIUM ÆNHAMENSE
JUXTA ALIUD EXEMPLAR.

PRÆFATIO.

Causa hujus concilii.

Quondam tempore contigit, ut regis Æthelredi edicto concrepante, archipræsulumque Ælfeahi, & Wulfstani cohortatu instigante, universi Anglorum optimates, die sancto pentecostes, ad locum ab indigenis Eanham nominatum acciti sunt convenire. Collecto itaque ibidem Christicolarum cœtu venerabilium quam plurimorum, de catholicæ cultu religionis recuperando, deque etiam rei statu publicæ reparando, vel consulendo; plura, & non pauca, ut pote divinitus inspirati, ratiocinando sermocinabantur. Denique in eorumdem synodalis exordio sermocinationis, episcopi semetipsos primitus fidei speique, & caritatis, quatuorque principalium virtutum, prudentiæ videlicet, & justitiæ, fortitudinis quoque, & temperantiæ decore adornari, mutuis colloquiorum instructionibus salubrium invicem cohortabantur, statuerantque pro invicem quotidianam interventionem, atque pactum pacis & concordiæ fideliter firmiterque inter se confirmabant.

SYNODALIA DECRETA.

I.

Regem & religionem colere populum instruunt.

Omnem quoque populum monebant unum

C. ANNUM CHRISTI 1009.

unum regem sub unius cultu religionis Christianæ, superstitionis ritu fanaticæ omnimodo abiecto, & timere, & diligere. Deinde uniuscujusque ordinis, vel sexus, vel ætatis catervam accitam assistentemque, ut juxta legis sanctiones catholicæ suam sobrie, & juste, ac pudice in hoc sæculo vitam instituerent, suggestionibus multimodis, secundum apostoli monita beati, arguebant, obsecrabant, increpabant. Ibi ergo episcopi, ut erga creditæ sibi salutem plebis, paganorum incursionibus vel irruptionibus, ceterisque calamitatum ærumnis pluriformium opprimentibus, a religionis tramite recto anfractibus errabundis exorbitantis, pervigiles existerent: eisque vitæ pabula vel alimenta, quibus ad fidei cultum catholicæ recrearentur, solicite instanterque ministrarent, monitibus cogebantur intentis. Memores enim fore prophetæ monebantur, dicentis: *Pascite qui in vobis est gregem Dei*. Abbatibus namque, necnon & abbatissis, maximis ibidem prædicabatur obsecrationibus, ut vitæ propriæ legis frœna regularis imponerent, collaque jugo Christi levissimo omnimodis infatigabiliter, humiliterque supponerent, & sedula instantia sagacitatisque studio intensissime monita sibimet subjectis salutaria, actuumque exemplaria bonorum nomina * majoris officiis æquantes, vel implentes, studiosissime impendere procurassent, eosdemque a sanctæ tramite religionis, vel ab almi norma patris Benedicti per anfractus obliquos dextrorsum vel sinistrorsum nequaquam deviare permitterent. Archipontifices etiam, una cum ceterorum consensu pontificum, orthodoxorumque jam tunc præsentium, salubre hoc piumque cœlitus afflati elegerunt tradiderunt que consilium, ut si quispiam monachorum, vel quæpiam monialium, ex cujuspiam monasterio abbatis, vel abbatissæ, ipsius videlicet vel antecessorum ejus temporibus regiminis, ritu apostatico per proprium arbitrium egressi, vel proprii reatu deliquii expulsi, alicubi reperti fuerint, in monasterium iterum revertantur, & absque ulla contradictione suscipiantur. Caveant etenim abbates, necnon & abbatissæ, ne illud propheticum de illis dicatur: *Quod infirmum non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis*. Reversi ergo monachi, vel moniales, observantiæ regulari humiliter subjaceant, negligentiasque priores nimium pœniteant, & a cunctis amodo vanitatibus desistant. Vota enim, vel promissa, quæ Deo voverunt, mente solicita revolvant, factisque eadem persolvere studeant. Si autem cujuspiam monachorum monasterium, quo se per promissionis votum, perque habitus susceptionem spiritalis, domino obtulit omnipotenti, velut plerumque mutata temporum vicissitudine contingere solet, cum canonicis vel cum sanctimonialibus constitutum sit; isque tam alicui ecclesiæ vel monasteriolo in Christi famulatu deditus fuerit: idem ipse pontificem, ad cujus diœcesim eadem ecclesia vel monasteriolum cui præest pertinet, promptissime adeat, triaque hæc se semper servaturum data dextra devoveat, castitatem videlicet, habitumque monachicum, & perpetuam in Christi servitute perseverantiam. Quod si hæc persolverit, dignior habeatur. Canonici namque in suis se monasteriis ita observent, ut in continentia pura, & in castitate magna, domino regulariter deserviant; horis competentibus officium divinum in ecclesiis pariter concelebrent; & si eo loci substantiæ abundantia victualis non defuerit, in suis per dies singulos prandeant refectoriis; noctibus quoque singulis, ut eis regulæ monstrat authoritas, in dormitoriis requiescant. Quod si hæc observare neglexerint: vel regulariter emendent, vel de monasteriis ejiciantur, & Dei hæreditate careant.

1. Pet. 5. Cœnobitæ regulam suam teneant. Monachi, & moniales vagi redeant ad sua monasteria. Ezech. 34. Regulariter vivant. Tria voveant. Canonici cœnobia sua teneant.

II.

Sacerdotes caste vivant.

Sacerdotes itaque, sive presbyteros, summopere obsecramus, ut caste, & continenter domino jugiter servientes, a connubiis se femineis omnino abstineant, sicque domini iram devitent. Si enim taliter domino servire voluerint, domini cunctipotentis misericordiam hic & in futuro consequantur perpetuam; insuper & nobilium honore personarum, & in vita præsenti, & post vitæ terminum, digni habeantur. Quod si hæc observare noluerint, omni honore penitus priventur.

III.

Deum unum, & fidem colendos.

Post hæc igitur archipontifices prædicti, convocata plebis multitudine collectæ, regis edicto suprascripti, omniumque consensu catholicorum, omnibus communiter prædicabunt unum Deum colendum esse debere, Patrem videlicet, & Filium, & Spiritum sanctum; Patrem siquidem ingenitum, Filium autem ante tempora genitum a Patre, in tempore natum e matre; Spiritum vero sanctum ab utroque procedentem; Trinitatem siquidem in personis, unitatem in substantia; deitate coæqualem, honore & gloria coæternum. Unum, inquiunt, Deum, unamque spem, & unam fidem, atque unum baptisma nos colere oportet, & omnes paganas superstitiones contemnere.

IV.

Incantatores, sagas, &c. ejiciendos.

Incantatores autem, magos, pythonicos, & veneficos, necnon idolorum cultores, acriter oportet constringere, vel etiam ex patria ejicere. Decreta namque, vel statuta, vel scita legalia, æqua & justa, semper tenea-

CANONUM CHRISTI 1009.

teneamus, injusta autem legique contraria A penitus exterminentur, & ab omnibus clientur. Juris quoque statuta civilis æquissima, nulli abstrahantur personæ nobili neque ignobili.

V.

Fas, & ius dat. Fides firma, caritas non ficta, amicitia vera, & non falsa, inter singulos teneantur.

VI.

Christianus non tenetur dat extra patriam. Nemo etenim, propter communicationem alicujus, quempiam Christianum infontem ex patria ejiciat, sed nec pagano dominio subdat. Nefas igitur est, ut quos Christus sanguinis sui effusione redemit, Judæorum vel Gentilium vinculis sint irretiti.

VII.

Pro re mandata nemo excludatur. Delinquentes etiam, pro delictis modicis morti minime tradantur, sed pie caueque puniantur, ne forte punitionis severitate judicis iram debitis provocent punientes: Dominus enim dicit: *Nolite condemnare*, & reliqua. Et iterum: *In quo enim judicio judicaveris, judicabimini.* Et apostolus dicit: *Gaudiate, & non mortificate* pulsanti namque dominí plasmantis, quod proprio sanguine redemit, semper ubique parcatur.

VIII.

Connubia illicita. Connubia illicita cunctis generaliter interdicimus Christianis, sed legi divinæ cum Dei timore adstringantur. Nemo igitur illicitis conjunctionibus se inquinet, id est, cum cognatis, vel cum conjugatis, vel cum Deo sacratis, seu cum aliis illicitis personis.

IX.

Ecclesiæ in quibus sunt. Ecclesiæ itaque per loca singula ædificatæ in domini subsidio cunctipotentis, necnon & regis terreni, cunctæque plebis catholicæ, tuitione semper persistant: nec quisquam pro quopiam commercio, jugo fervitii suum subjugans ecclesiam, venditor efficiatur ecclesiarum, sed in Christi fervitute leviſſima libere semper permaneat: neque sacerdotes, vel ministri Deo ibidem fideliter fervientes, absque pontificis consilio inde expellantur: nec ecclesiæ antiquitus constitutæ decimis, vel aliis possessionibus priventur, ita ut novis oratoriis tribuantur.

X.

Decimationes fingulæ, & virulorum, & agnorum, necnon & aratrales eleemosynæ, ecclesiasticique muneris, domino per singulos annos temporibus rependantur congrui: eleemosynæ videlicet aratrales quindecim diebus post pascha peractis; viruli quoque, & agniculi decimales, erga pentecosten; fugum vero terræ decimationes, circa omnium festivitatem sanctorum, ecclesiis perfolvantur opportunis.

XI.

Denarius Romanus. Pecunia quoque Romana erga beatorum solennitatem apostolorum Petri & Pauli pontificibus per singulos annos reddatur.

XII.

Ecclesiastica vero munera in beati festivitate Martini per singulos annos ecclesiis donentur comperentibus. Lumina etiam cereorum ter in annis singulis reddantur, augeantur, reparentur.

CANONUM CHRISTI 1009. Cautione cleſiaſtica. Luminaria.

XIII.

Munera necnon defunctorum animabus congruentia puteo impendantur aperto.

Defunctorum munera.

XIV.

Jejunia quadragesimalia, & cetera a fanctis patribus indicta, sanctorumque festivitates a catholicis instituræ, summopere obferventur.

Jejunia.

XV.

Dies denii. Dominicæ solennia dici cum summo honore magnopere celebranda sunt, nec quidquam in eadem operis agatur servilis: negotia quoque secularia quæstionesque publicæ in eadem deponantur die. Genitricis namque domini nostri, almæ videlicet Mariæ, festa solennia, primo cum jejunio, & posteà cum suavisona melodiarum cantilena, honorifice ab omnibus celebrentur solenniter. Festa quoque apostolorum cunctorum similiter cum jejuniis concipiuntur spiritualibus summopere colenda sunt.

Nonnasterii.

Festus B. Mariæ.

Apostolor. festi.

XVI.

Jejunia. Jejunia vero quatuor temporum nos observare oportet, ut sanctus Gregorius nobis constituit: quamvis aliæ gentes aliter exerceuerunt.

Dies Vesperi us.

XVII.

Sextæ etenim jejunia feriæ ab omnibus magnopere per singulas hebdomadas exercenda sunt; si tamen in eadem die aliqua festivitas non eveneret.

De diebus quatuor. &c.

XVIII.

Judicium quippe, quod Anglice *ordal* dicitur, & juramenta vulgaria festivis temporibus, & legitimis jejuniis, sed & ab adventu domini usque post octavas epiphaniæ, & a septuagesima usque xv. dies post paschæ, minime exerceantur; sed & his temporibus summa pax & concordia inter Christianos, sicut fieri oportet.

XIX.

Vidua. Viduæ singulæ in subsidio dominico, inque regis cunctæque plebis munitione catholicæ semper consistant, percque menses xii. in continentia perseverent; quibus peractis, libero utantur arbitrio, vel nubendi, vel in continentia permanendi.

XX.

Confeſſio & penitentia. Christiani quique colloquia frequentia, & salubria cum sacerdotibus crebro exerceant, ita quæque sibi peccata inverecunde deprohunant, ac confiteantur, ut confessionique juxta sacerdotis institutionem pœnitentiæ, atque emendationi sequi per continentiam, & per reliqua operum studia bonorum ita purificent, ut corporis & sanguinis participationæ creberrime digni, & mundi efficiantur.

XXI.

CANONUM CHRISTI 1009. Verba, & facta.

XXII.

Verba, & facta unusquisque juste disponat, juramenta & vota fideliter compleat.

Iniqua omnia vitentur.

XXIII.

Nequitiæ namque cunctigenæ a cunctis Christianis penitus ejiciantur, ira videlicet, rixæ, dissensiones, blasphemiæ, adulteria, homicidia, furta, rapinæ, necromantiæ, avaritiæ, fornicationes, perjuria, sacrilegia, fortilegia, ebrietates, consessationes, idololatriæ, falsa restimonia, fraudes subdolæ, maleficia, venesicia, pondera dolosa, mensuræ iniquæ, flateræ fraudulentæ, cetereaque pestes, quæ ad interitum hominum perfrehunt. Si enim istas mortiferas pestes a nobis avellere voluerimus, omnipotens & misericors dominus nobis nostræque genti procul dubio miserebitur. Fraus itaque monetariorum funditus abſiſtat, exque pura, & simplici materia pecunia cudatur. Furea autem, & latrocinia omnia radicitus abſiſtant, vel ea perpetrantes multimodis pœnis puniantur. Arcium quoque, urbes, oppida, castella, civitates, pontes, reparentur, restaurentur, renoventur, vallis, & fossis muniantur, & circumvallentur.

Monetarii.

Furta, & latrocinia.

Munitiones.

XXIII.

Expeditio patrida. Naves per singulos annos ob patriæ defensionem, & munitionem præparentur, postque sacrosanctum pascha cum cunctis utensilibus competentibus simul congregentur. Qua igitur etiam pena dissunt qui navium detrimentum in aliquibus perficiunt, notum cunctis esse cupimus. Quicumque aliquam ex navibus per quampiam inertiam, vel per incuriam, vel negligentiam corruperit, & damnum recuperabile fit, si navis corruptetur. Jam, vel fractu ejusdem, perfolidam penas recuperet, regique deinde ea qua pro ejusdem munitionis fractura fibimet pertinent rite perfolvat.

Navium corruptores.

XXIV.

Si militis expeditus. Si autem de expeditione, id est, de præ-

SERGII PAPÆ IV.

Sergius Ioannis pp. 13. Sergius Ioannis pp. 13. Sergius Ioannis pp. 13.

tæ reservarunt. Sanctum Elphegum Cantuariensem episcopum, post multas carceris & vinculorum injurias, glorioso martyrio affecerunt.

Obitus Sergii.

Sergius papa, cum sedisset annos duos, menses octo, & dies tredecim: obiit 13. Maji, anno salutis 1012. sepultus est in basilica Lateranensi, cum hac sepulcrali inscriptione:

Quisquis ad hæc tendis sublimia limina lector,
Et caperis tantæ nobilitate domus,
Intentis oculis aulæ percurrere raras
Desine materias, arte juvante manus.
*Lumina cum gressu prudente * secula coercens,*
Respice solicitus quid velit hic titulus.
Hic tumulata jacent pastoris membra sereni,
Quem decus ecclesiæ contulit Omnipotens.
Pauperibus panis, nudorum vestis opima,
Doctor & egregius qui fuit in populo.
Jura sacerdoti latas dum vidit aristas.
Cœtibus æquavit naviger angelicis.
Albanum regimen lustro venerabilis uno
Rexit, post summum ducitur ad solium;
In quo mutato permansit nomine præsul,
Sergius ex Petro; sic vocitatus erat.
Ductus mente pia, Jesu, dic, parce Redemptor:
Utque vicem capias; dic: Deus hunc habeas.

Qui sedit annos 11. & menses 8. & dies 13. indictione x. anno dominicæ incarnationis millesimo decimo tertio.

Anno Christi 1009.

SERMO [a] SYNODALIS,

EX CODICE MANUSCR. MONASTERII NERESHEIMENSIS,

Scripto anno Christi 1009. quod ex verbis istis colligitur: Ab initio Mundi usque in adventum domini secundum Hebraicam veritatem anni sunt 3956. secundum vero interpretes, anni 5699. Colliguntur autem anni omnes a creatione primi hominis usque in septimum annum Henrici imperatoris secundum Hebraicam veritatem 4965. secundum vero interpretes 6708.

Sermo synodalis, qui in singulis synodis, parochianis presbyteris enunciandus est.

FRATRES presbyteri & sacerdotes domini, cooperatores nostri ordinis estis. Nos quidem, quamvis indigni, locum Aaron tenemus, vos locum Eleazari & Ithamaris. Nos vice duodecim apostolorum fungimur, vos ad formam septuaginta discipulorum estis. Nos pastores vestri sumus, vos pastores animarum vobis commissarum. Nos de vobis rationem reddituri sumus summo pastori domino Jesu Christo, vos de plebibus vobis commissis. Et ideo, carissimi, videte periculum vestrum. Admonemus & obsecramus fraternitatem vestram, ut de communi salute vestra cogitantes attentius, audiatis admonitionem nostram; & quæ vobis suggerimus, memoriæ commendetis, & opere exercere studeatis.

In primis admonemus, ut vita & conversatio vestra irreprehensibilis sit, scilicet ut cella vestra sit juxta ecclesiam, & in ea feminas non habeatis. Omni nocte ad nocturna surgite. Cursum vestrum certis horis decantate. Missarum celebrationes religiose peragite. Corpus & sanguinem cum timore & reverentia sumite. Vasa sancta propriis manibus abluite & abstergite. Nullus cantet missam, nisi jejunus. Nullus cantet, qui non communicet. Nullus cantet sine amictu, alba, stola, fanone, planeta. Et hæc vestimenta nitida sint, & ad nullos alios usus sint. Nullus cum alba, qua in suos usus utitur, præsumat missam cantare. Nulla femina ad altare domini accedat, nec calicem domini tangat. Corporale mundissimum sit; altare coopertum de mundis linteis. Super altare nihil ponatur, nisi capsæ & reliquiæ, aut forte quatuor evangelia, & buxida cum corpore domini ad infirmos, cetera in nitido loco recondantur.

Missale plenarium, lectionarium, & antiphonarium, unaquæque ecclesia habeat. Locus in sacrario aut juxta altare sit præparatus, ubi aqua effundi possit quando sacra vasa abluuntur, & ibi vas nitidum cum aqua dependeat, ibique sacerdos manus lavet post communionem. Ecclesiæ sint coopertæ bene & cameratæ, & atrium sit sæpe munitum. Nullus extra ecclesiam per domos aut in locis non cameratis missam cantet. Omnis presbyter clericum habeat aut scholarem, qui epistolam vel lectionem legat, & ad missam respondeat, & cum quo psalmos cantet. Nullus solus missam cantet.

Nullus cum calcariis, quos sporones rustice vocamus, & cultellis extrinsecus dependentibus, missam cantet: quia indecens est, & contra regulam ecclesiasticam est.

Calicem & oblatam recta cruce signate, id est, non in circulo, & variatione digitorum, ut plurimi vestri faciunt, sed strictis duobus digitis & pollice intus recluso, per quos Trinitas innuitur, istud signum † recte facere studete: non enim aliter quidquam potestis benedicere. Infirmos visitate, & eos reconciliate, & juxta apostolum oleo sancto inungite, & propria manu communicate. Et nullus præsumat tradere communionem laico, aut feminæ, ad deferendam infirmo.

Jacobi 5.

Nullus vestrum pro baptizandis infantibus, aut infirmis reconciliandis, aut mortuis sepeliendis, præmium vel munus exigat. Videte ne per negligentiam vestram ullus infans sine baptismo moriatur. Nullus vestrum sit ebriosus & litigiosus, quia servum domini non oportet litigare. Nullus vestrum arma ferat in seditione, quia arma vestra debent esse spiritualia. Nullus canum aut avium jocis inserviat.

Nullus in tabernis bibat. Unusquisque vestrum, quantum sapit, plebi suæ de evangelio vel apostolo, die dominico, vel festis diebus, annunciet. Verbum domini debetis prædicare. Curam pauperum, peregrinorum, & orphanorum habete, eos ad prandiola vestra invitate. Estote hospitales, ut alii a vobis exemplum bonum sumant.

Omni die dominica ante missam aquam benedictam facite, unde populus aspergatur: & ad hoc solum vas habete. Sacra vasa, & vestimenta sacerdo-

a Extat etiam in Codice Bibliothecæ Vaticanæ, qui inscribitur, Liber censuum sub hoc titulo: *Homilia Leo* [illegible] *Papa IV. De cura pastorali, ejusve officio ac munere, quam per Episcopos omnibus Sacerdotibus curam animarum gerentibus insinuari voluit.* Harduinus. Vide totum prope hunc sermonem supra tom. IX. p. 1031.

Anno Christi 1009.

cerdotalia, nolite in pignore dare negotiatori, aut tabernario. Nullus vestrum usuras exigat, & conductor sui fœnoris existat. Res & facultates, quas post diem ordinationis vestræ acquiritis, sciatis ad ecclesiam pertinere. Nullus sine scientia & consensu nostro ecclesiam acquirat. Nullus per potestatem sæcularium ecclesiam obtineat. Nullus ecclesiam ad quam titulatus est relinquat, & ad aliam quæstus causa migret. Nullus plures ecclesias teneat sine adjutorio aliorum presbyterorum. Nullatenus una ecclesia inter plures dividatur. Nullus alterius parochianum, nisi in itinere, & cum placitum fuerit, ad missam recipiat. Nullus in alterius parochia missam cantet. Nullus pœnitentem invitet carnem manducare, & bibere vinum, nisi pro eo ad præsens eleemosynam fecerit. Nullus præsumat baptizare, nisi in vigilia paschæ, & pentecostes, nisi propter periculum mortis. Unusquisque fontes habeat, & si non potest lapideos, habeat aliud vas ad hoc præparatum, in quo nihil aliud fiat. Videte, ut omnibus parochianis vestris symbolum, & orationem dominicam insinuetis. Jejunium quatuor temporum, & rogationum, & litaniæ majoris, plebibus vestris omnimodis observandum insinuate: feria quarta ante quadragesimam plebem ad confessionem invitate, & ei juxta qualitatem delicti pœnitentiam injungite, non ex corde vestro, sed sicut in pœnitentiali scriptum est. Quater in anno, id est, natale domini, & cœna domini, pascha, & pentecoste, omnes fideles ad communionem corporis & sanguinis domini accedere admonete. Certis temporibus conjugatos ab uxoribus abstinere exhortamini. Eulogias post Missam in diebus festis plebi tribuite. Nullus induatur vestimentis laicalibus. Nullus rem, aut possessionem, aut mancipium ecclesiæ, vendere, aut commutare, aut quocumque ingenio alienare præsumat.

Diem dominicum, & alias festivitates, absque opere servili a vespera usque ad vesperam celebrari docete. Cantus & choros mulierum in atrio ecclesiæ prohibete. Carmina diabolica, quæ super mortuos nocturnis horis vulgus facere solet, & cachinnos quos exercent, sub contestatione Dei omnipotentis vetate. Cum excommunicatis nolite communicare. Nullus illis præsumat missam cantare, sed & plebibus vobis hoc annunciate. Ad nuptias nullus vestrum eat. Omnibus annunciate, ut nullus uxorem accipiat, nisi publice celebratis nuptiis. Raptum omnimodis prohibete, & ut nullus ad proximam sanguinis sui accedat, & ut alterius sponsam nullus ducat. Porcarios, & alios pastores, vel dominica ad missam venire facite. Patrini filiolis suis symbolum, & orationem dominicam insinuent, aut insinuari faciant. Chrisma semper * sub cera sit sigillo, propter quosdam infideles. De ministerio etiam vobis commisso vos admonere curamus, ut unusquisque vestrum, si fieri potest, expositionem symboli, & orationis dominicæ, juxta traditionem orthodoxorum penes se scriptas habeat, & eam pleniter intelligat: & inde, si novit, prædicando populum sibi commissum sedulo instruat; si non, saltem teneat, vel credat. Orationes quoque missarum, & canonem bene intelligat; & si non, saltem memoriter ac distincte valeat proferre. Epistolam, & evangelium bene legere possit, & utinam ad literam ejus sensum possit manifestare. Psalmorum verba & distinctiones regulariter ex corde cum canticis consuetudinariis pronunciare sciat. Sermonem, ut supra diximus, Athanasii episcopi de fide Trinitatis, cujus initium est: *Quicumque vult*, memoriter teneat. Exorcismos & orationes ad catechumenum faciendum, ad fontem quoque consecrandum, & reliquas preces super masculum, & feminam, pluraliter ac singulariter distincte proferre valeat. Similiter baptizandi, ad succurrendum infirmis, ordinem quoque reconciliandi, juxta modum sibi canonice servatum, atque ungendi infirmos, orationes quoque eidem necessitati competentes bene saltem sciat legere. Similiter ordinem, & preces in exequiis agendis defunctorum. Similiter exorcismos & benedictiones salis & aquæ memoriter teneat. Cantum nocturnum atque diurnum noverit.

* forte sub sera sit, & sigillo.

Computum minorem, id est, epactas, concurrentes regulares, terminum paschalem, & reliquos sapiat, si est possibile. Martyrologium & pœnitentiale habeat, & cetera. Volumus autem, fratres carissimi, quatenus quæ nostra percepistis traditione, quantum humana patitur infirmitas, bonis studeatis operibus adimplere, præstante domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

CONJECTURA MARCI VELSERI de authore superioris sermonis.

Cum codex Neresheimi in Augustana diœcesi, anno Christi 1009 hoc est trigesimo sexto post mortem S. Udalrici, scriptus sit: verisimile fit synodales has constitutiones a S. Udalrico fluere, quas sequentes deinde episcopi, quod inscriptio innuit, sæpius repetere & proponere consueverint. Primum vero earum authorem S. Udalricum esse, magnopere confirmat locus vetusti scriptoris in ejus vita cap. 6. *In quibusdam autem diebus capitula cum clericis habere disposuit, in his locis ubi hæc aptissime fieri archipresbyteri putaverunt, & ubi eum ab aliis mundanis conciliis absolutiorem esse arbitrabantur. Congregatis ante se clericis, archipresbyteros, & decanos, & optimos quos inter eos invenire potuit, caute interrogavit qualiter quotidianum Dei servitium ab eis imploretur, & qualiter populus illis subjectus ex eis regeretur in studio prædicandi docendique, quantaque cautela infantes baptizarentur, infirmi visitarentur, & ungerentur, defunctorum etiam corpora quanta compassione sepulturis traderentur, qualiter de decimis & oblationibus fidelium pauperes recrearentur, viduis, & orphanis in universis necessitatibus subvenirent, quantoque studio in hospitibus & advenis Christo ministrarent; si subintroductas mulieres secum habuissent, & inde crimen suspicionis incîderent, si cum canibus vel accipitribus venationes sequerentur, si tabernas causa edendi vel bibendi ingrederentur, si turpes jocos in usu haberent, si ebrietates & comessationes supra modum amarent, si rixis & contentionibus & æmulationibus deservirent, si nuptiis sæcularibus interessent, vel si aliqui eorum ministeria indecentia in consuetudine haberent, si per Kalendas more antecessorum suorum ad loca statuta convenirent, ibique solitas orationes explerent, suasque ecclesias ad tempus reviserent, si obedientiam eorum magistris præbuissent, & in toto suo ministerio devoti & apti manere studuissent.* Cum pleræque harum interrogationum constitutionibus respondeant, tempus præterea locusque conveniat: profecto nihil vetat uni eidem S. Udalrico constitutiones & interrogationes tribuere.

NOTA SEVERINI BINII.

Amice lector, hunc sermonem synodalem, post primam editionem, conciliorum secundæ inserendum misit ad me amplissimus dominus Marcus Velserus piæ memoriæ, quondam inclytæ reipublicæ Augustanæ duumvir, sequens prisci ævi monimentum, una cum conjectura de authore; operæpretium facturum me putavi, ut latentem sermonem omnibus pastoralibus synodis celebrandis utilissimum, e tenebris erutum in lucem emitterem. Quod ecclesiasticæ disciplinæ faustum sit: eritque ut spero, si qui in sortem ac ministerium domini cooptati sunt, hæc tam salutaria monita in intimas medullas demittant, ut ad eorum præscriptum, vitam, mores, & actiones suas conformare studeant. Cum incertum sit quoto anno ab Udalrico habitus fuerit, præfixum initio scripti libri annum retinendum esse judicavi.

CON-

Anno Christi 1024.

CONCILIUM BAMBERGENSE,

De controversitis quibusdam episcoporum, celebratum anno MXI. tempore Sergii papæ IV.

Anno Christi 1063.

Causa concilii.

CUM Henricus rex ad dedicationem basilicæ Bambergensis a se constructæ coetum pluriorum virginta episcoporum convocasset, ubi iidem ista occasione hoc loco congregatis habita est synodus, in qua fedatæ sunt controversiæ illæ inter episcopos, de quibus Ditmarus Merseburgensis episcopus, qui eidem synodo præsens interfuit, hæc scribit: *Post hæc synodus hic fuit magna, in qua Gebhardus Ratisponensis ecclesiæ præsul ab archiepiscopo salmez orgoiuo, & Meinwerko ecclesiæ præsule Theodoricus a rege increpatur, ex quod episcopia fuimet hunc insipide quod presumpsit dixerat. Hæc omnia, & multa alia conflictu prudentis finem fuere, & reformatio pacifice tunc promissa est mihi.* Idem Ditmarus fate-

Ita edit Aimoin. Tom. 3.

Ad fidei Aimoini. Tom. 3.

Anno Christi 1012.

LEGES ECCLESIASTICÆ

Anno Christi 1016.

Æthelredi Regis circa annum MXII. apud Habam conditæ.

Quatuor partes habentur in Turnalensi manuscripto. Tres priores nil conferunt in rem ecclesiæ; quarta vero sunt hæc capitula.

Ex Tom. 1. Concil. Britannic.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De denario sanctæ ecclesiæ dando, & de decimatione thesaurorum.*

II. *De jejuniis, & festivitate trium dierum ante festum sancti Michaelis.*

III. *Quid regi & populo omnibus sit custandum.*

IV. *De custodiendino sanctæ Dei ecclesiæ reddendis.*

V. *Ne quis vendatur extra patriam.*

VI. *De roberia.*

VII. *De ecclesiastis, & reflitudinibus ecclesiæ.*

HÆC INSTITUERUNT REX ÆTHELR. & sapientes ejus apud Habam.

CAPITULA.

I.

In primis, ut unus Deus super omnia diligatur, & honoretur, & ut omnes regi suo pareant, sicut antecessores sui melius fecerunt, & cum eo pariter defendant regnum suum. Et constituerunt in primis Dei misericordiam & auxilium invocare jejuniis, elemosynis, confessione, & abstinentia, & malefactis, & injustitia abhinere. Et ut deus de omni certa debatur, vel denarium valens, & omnis qui familiam habet, efficiat ut omnis hominum suus det unum denarium. Quod si non habeat, det dominus ejus pro eo. Et omnis thayn[1] detectet totum quod habet.

[1] *Thayn*, dominus.

II.

Et instituimus, ut omnis Christianus, qui ætatem habet, primo tribus diebus, jejunet in pane, & aqua, & his eruditis, ante festum sancti Michaelis. Et omnis homo ad confessionem tribus diebus & nocte ad pedibus, & super hoc cantet omnis presbyter tria missas, & omnis diaconus, & clericus tristitia plenus, & apparetur tribus diebus curradium unius episcopi ne fine came in cibo, & potu, ficut idem comedere debet, & dividatur hoc totum pauperibus. Et ut omnis servus liber ab opere illis tribus diebus quo melius jejunare possit: operetur sibimet quod velit. Hi sunt illi tres dies; dies Lunæ, dies Martis, & dies Mercurii proximi ante festum sancti Michaelis. Si quis jejunium hunc infringat, servus corio suo componat, reddat liber pauper triginta denarios, & regis thayns centum viginti solidos, & dividatur hoc pecunia pauperibus. Et sciat omnis presbyter, & tungravius, & decimales homines, ut hæc observet, & jejunium provenit, sicut in fandis juraverunt.

B

III.

Et præcipimus, ut in omni congregatione contetur quotidie communiter pro rege, & omni populo suo una missa ad matutinalem missam, quæ inscripta est. Contra paganos, & ad lingualibos eradicandos totus conventus extensis manibus in terra plalmum: *Domine, quid multiplicati sunt*, &c. & collectum contra paganos, & hoc fiat quamdiu necessitas ista nobis est in manibus. Et in omni canobio, vel conventu monachorum, celebret omnis presbyter ægilatium triginta missas pro rege & omni populo, & omnis monachus dicat triginta plalteria.

C

IV.

Et præcipimus, ut omnis homo *super* dilectionem Dei, & omnium sanctorum det cyrsiceatum, & reclam decimam suam, sicut in diebus antecessorum nostrorum fecit, quando melius fecit; hoc est ficut aratrum peragrabit, decimam aceam: & omnis confortudo reddatur super amicitiam Dei ad mansum ecclesiam cui adjacet, & omnes auferat Deo quod ad Deum pertinet, & prædecessores nostri concesserunt.

V.

Et prohibemus, ne quis extra patriam vendatur: si quis hoc præsumat, sit pretter benedictionem Dei, & omnium sanctorum, & præter omnem Christianitatem, nisi pœnituerit, & emendet, sicut episcopus suus edocebit.

VI.

Anno Christi 1012.

VI.

A

Et prohibemus omnem roborium omni homini. Et si omnis homo jure publico dignus, pauper, & dives, & reddatur omnis ruboria: si quis aliquam fecerit, emendet sicut prius, & pœna fecit. Et si quis præpositus eam fecerit, duplicitter emendet quod alii judicaretur.

VII.

Et reddatur pecunia elemosynæ hic ad festum sancti Michaelis, si alicubi terra fit per plenam vitam; & omnibus annis decimcpe reddantur Deo restitutiones in omnibus rebus quæ supra dictæ sunt, per amicitiam Dei, & sanctorum omnium, ut Deus misericordiam nobis misereatur, & de hostibus triumphum nobis & pacem indulgeat, quæ sedulo deprecentur, ut misericordiam quo consequamur hic, & in futuro requiem sine fine. Amen.

B

De officio judicis.

Omnis judex justus misericordiam & judicium libergat omnibus, ut in primis per rectum fecimtiam dicat emendationem secundum culpam, & eam tum admoniturt propter indulgentiam. Quæ dum culpæ reputatum a nobis judicibus secundum rectum emendandæ: quidam per Dei misericordiam condonandæ. Judicia debent esse sine omni *Hedernesa* quod non parcatur dimitti alicui, vel regeno, amico, vel inimico, pro publicum rectum, & nihil injustius est quam susceptio muneruum pro judicio subvertendo, quia munera excitant eorda sapientum, & subvertunt verba justorum. Dominus Jesus dixit: *In quo judicio judicaveritis, judicabimini.* Timeat omnis judex, ac diligat judicem fuum, ne in dies judicet mutat fuæ, & humiliatur animo oculos judicis cuncta videntis. Qui innocentem

C

D

Matth. 7.

Anno Christi 1012.

VITA

Anno Christi 1012.

ET EPISTOLA BENEDICTI PAPÆ VIII.

Benedictus ejusdem papa facies.

Schisma eorum.

BENEDICTUS natione Tuscalanus, hujus nominis octavus, creatusest pontifex anno redemptionis MXII. tempore Henrici regis. Adversus hunc in schismate contra sacros canones creatus est Gregorius, qui potentia Romanorum fretus, Benedictum ab urbe expulit. Pontifex hanc injuriam a schismatico illatam non ferens, ad Henricum regem in Saxonia degentem se contulit, expositaque coram imperatore, quæ passus erat, vi & ignominia, Henricus ex parato & armato exercitu quam potuit citissime exercitu, ad vindicandam injurian sedi apostolicæ illatam Romam profectus est. Cujus adventu Gregorius pseudopapa schismaticus pertercitus relicta urbe aufugit: Benedictus, quem rex præmiserat, eandem Petri cathedram recepit. Cumque Romam venienti coronam imperialem coronæ decreverisset: pro insigni imperiali regi conferendo, justit, inquit Ditmarus, fabricari cuvam pomum, atque circumdari per quadrum præciosissimis lapidibus gemmis, ac deliquer aureum crucem inseri. Erat autem inflar speciei hujus mundanæ molis, quæ videlicet in quadam rotunditate circumflexo perhiberur: ut dum illud *respiceret* princeps terreni imperii, fores ei documentum, non aliter debere imperare vel militare in mundo, quam ut dignus haberetur virtutæ crucifixi vexillo: in ipso etiam diversarum gemmarum decoramine, videlicet imperii culmen pluri-

Benedictus ejusdem papa imperiali insignitus coronam donat.

Benedictus ejusdem papa Ottoni imperatori coronam imperialem imponit.

Benedictus ejusdem papa Ottonis imperatoris imaginem in Judaica synagoga contemplatur.

Ottonis imperatoris epistola ad Benedictum papam.

Ottonis imperatoris privilegium.

que post dedicatam sancti Stephani ecclesiam, per donationem imperatoris, ipsius urbis omniumque jurium ejusdem dominium obtinuit. Nam cum aliquamdiu post hæc tempora Romæ tanquam dominæ suæ annuum censum persolvisset, Henricus junior pro ea liberanda, & a Romanorum dominio eximenda, Beneventum pro ea tradidit, tempore Leonis IX. Romani pontificis. *Leo Ostiensis, lib. 2. cap. 47.*

Bamberga Romano pontifici donata.

Imperatorem ad suppetias ferendas adversus Græcos provocavit. Anno enim secundo postquam pontifex in Germaniam venisset, imperator hostibus tremendus in Italiam cum exercitu se contulit, suoque adventu Græcorum fautores alios cepit, alios fugavit; Capuam, Trojam aliasque urbes Græcis deditas obsedit, & expugnavit. Anno sequente in Germaniam reversus cum Roberto Francorum rege de statu regni, ecclesiæ, & imperii, congressum habuit, eumque pluribus muneribus donavit.

Imperatoris gesta quæ?

Benedictus papa ex hac vita migravit tertio Kal. Martii anno 1024. cum sedisset annos duodecim. Post obitum pœnas purgatorii passum fuisse, indicant duæ pluresve ejusdem post mortem factæ apparitiones, quibus, ut refert Petrus Damiani in Odilone apud Surium, & in epistola ad Nicolaum secundum, per intercessionem Odilonis, & eleemosynas germani fratris in sede apostolica successoris, liberari petivit.

Obitus Benedicti.

EPISTOLA BENEDICTI PAPÆ VIII. AD EPISCOPOS BURGUNDIÆ, AQUITANIÆ & Provinciæ.

Edita Tom. IV. histor. Franc. Quercetani.

Mandat ut invasores bonorum Cluniacensium, nisi satisfecerint, excommunicentur.

Benedictus per divinam gratiam sanctæ Romanæ ecclesiæ præsul & episcopus, omnibus fratribus & coepiscopis per Burgundiam, Aquitaniam, & Provinciam constitutis, Burchardo scilicet archiepiscopo Lugdunensi, ejusdem nominis archiepiscopo Viennensi, VValterio archiepiscopo Besonsiensi, VValterio summæ religionis episcopo Augustodunensi, Stephano episcopo Arvernensi, Fredeloni episcopo Aniciensi, Gaufredo episcopo Cabilonensi, Lamberto episcopo Lingonensi, Ganslino episcopo Matisconensi, Vicigoni episcopo Valentinensi, Harmanno episcopo Vivariensi, Pontio archiepiscopo Arelatensi, Aribaldo episcopo Uzeticensi, Odolrico episcopo Tricassinensi, Geraldo episcopo Vapicensi, Petro episcopo Vassinensi, Eldeberto episcopo Avinionensi, Stephano episcopo Carpentoratensi, Almerado episcopo Rhegensi, salutationem & benedictionem, ex parte Dei omnipotentis, & beati Petri apostolorum principis, & mea, qui præsulatum, licet indignus, tenere videor apostolicæ sedis.

LIQUIDUM est, Cluniacense monasterium olim a Willelmo nobilissimo Aquitanorum principe in pago Matisconensi constructum, ipso agente, cum apostolicæ sedis pontifice, & Romanorum Imperatore, regibus quoque Francorum & Burgundionum; quod ita sit ab omni subjectione cujuslibet personæ, sive regis, sive episcopi, sive comitis liberum, ut aliquid debeat nulli nisi Deo, & sancto Petro, & sedis apostolicæ summo præsuli. Quæ libertas a cunctis antecessoribus nostris, qui a conditione ipsius loci in hac sancta Romana ecclesia fuerunt usque ad nos, scriptis privilegiis; & a prælibatis principibus, datis præceptis; tam de ipso loco, quam de omnibus ad se pertinentibus, in Burgundia, Aquitania, Provincia constitutis: videlicet monasteriis, cellis, terris cultis & incultis, corroborata & confirmata est: eo voto & desiderio, ut sæculum deserentes, & in eodem loco sub regulari disciplina Christi servitio ex toto semet mancipantes, absque ullius impedimento libentius Deo adhærerent, & de ibidem Deo & S. Petro a fidelibus oblatis, hospitalitati & egenorum curæ inservirent. Quod hactenus, Deo propitiante, & apostolica authoritate suffragante, bonitate insuper circum se manentium adminiculante, in quantum potuerunt devote fecerunt.

Nunc vero, sicut in præsentia Deo devoti domini Roberti regis Francorum, principumque ejus & optimatum, qui cum eo venerunt ad limina apostolorum, & reclamatoria legatione dilectissimi filii nostri Odilonis ejusdem loci abbatis, percepimus, ita malorum contra eos exardescens insurrexit & convaluit cupiditas & insania; scilicet terras ipsorum invadendo, & substantias tam ipsorum, quam pauperum sibi commissorum deprædando: ut multiplicibus angustiis & afflictionibus tribulati, nullomodo, sicut nunc usque fecerunt, convenienter Deo debitum obsequium valeant solvere, nec solitam curam supervenientium hospitum & pauperum possint exercere.

Igitur quia in eodem loco juges orationes, & missarum celebrationes, & eleemosynæ fiunt pro statu sanctæ Dei ecclesiæ, & omnium fidelium vivorum & defunctorum salute & requie: ipsius dispendium, commune omnium nostrum est detrimentum. Et licet omnes boni fideles de eorum angustia & perturbatione debeant compassionem habere, & summo cum studio servos Christi juvare, ut absque ullo impedimento queant in sancto proposito persistere: ego tamen, ad quem post Deum & sanctum Petrum cura & providentia sæpe dicti loci specialiter pertinet, juvamen & solatium authoritatis apostolicæ non desistam subministrare.

Sunt autem crudeliores sæpe nominati loci habitatorum persecutores: Ildinus omnis bonitatis inimicus, qui non solum in hoc illos irritat, quod sua suorumque eis tollit; sed etiam quod suam nequitiam in illos retorquere cupidus, facit circum se manentibus intelligere, omnem justitiam de male a se commissis eis velle se facere: & ita eos in ipso placito & concordatione semper fallit & illudit, ut pro justitia deteriorem ab eo injuriam suscipiant. Est & Wichardus de Belioco, qui eis tollit ecclesiam de Tresdo cum omnibus appendiciis suis. Bernardus quoque de Retorterio, Hugo de Monte-Pavonis, & uxor ejus Arilina, qui eis tollunt potestatem de Lasiaco, cum omnibus ad se pertinentibus, sicut divæ memoriæ comes Leotaldus primum, deinde Milo religiosus miles, per testamentum literarum olim contulerunt sancto Petro, & præfato loco: Falco nepos Iterii clerici, & frater ejus, omnesque consortes illorum, qui eis tollunt potestatem de Oiadellis cum omnibus appendiciis suis. Warulfus de Branceduna, & frater ejus Walterius Matiscensis præpositus, qui eis contrarii sunt de precaria, quam tenebat de sancto Petro beatæ recordationis Leobaldus episcopus, eorum videlicet avunculus; & de alia terra, quam idem præsul ante mortem suam, ipsam precariam restituens, ex sua parte donaverat sancto Petro. Durandus de Caudiaco, Aiminus de Caudiaco, Girardus de Centurpennis, qui eis contrarius est de Villa-Fontanedo. Robertus de Islevee, qui tollit eis plantas, quas Bernardus Dolun interfectus dederat S. Petro. Sed & illi qui eis contrarii sunt de potestate Sarrianis: necnon & illi, qui deprædationes & injustas consuetudines faciunt & requirunt in potestate Valentiola, & in potestate Tudelleta, & in Podio-Odolenis: & in ceteris potestatibus, villulis, & terris ad præfatum locum pertinentibus. Sunt etiam alii quam innumerabiles, quorum nomina longissimum esset huic scedulæ inseri.

Hos supra nominatos, & omnes persecutores, deprædatores, & invasores terrarum, & substantiarum ad sæpe dictum locum pertinentium, more antecessorum nostrorum præfati loci ad nos specialiter pertinentis curam & providentiam habentes, ex parte Dei, & sancti Petri, & nostra, vocamus ad resipiscendum: & monemus, ut contrarietates & injustas querelas, quibus servos Dei inquietant & conturbant, quamcitius deponant. Terras etiam injuste pervasas, & substantias deprædatas, cum omni integritate, juxta rationem quam cum eis invenire potuerint, restituant. Sed de injuria, quam sine causa illis intulerunt, congrue satisfaciant infra spatium quod est ab hinc usque in festivitatem S. Michaelis. Quod si fecerint, habeant gratiam & benedictionem & absolutionem Dei, & S. Petri, & nostram. Si autem, infra præfixum a nobis terminum, monitioni & vocationi nostræ non adsenserint, sed contemptores & inobedientes extiterint, in sua malitia perseverantes: cauterio ecclesiastici examinis quasi putrida membra a corpore Christi præscindantur, sintque a liminibus sanctæ Dei ecclesiæ procul repulsi, & a consortio fidelium alienati & excommunicati. Sint maledicti stantes & ambulantes, vigilantes & dormientes, ingredientes & egredientes. Sint maledicti manducantes & bibentes. Sit maledictus cibus eorum & potus. Sit maledictus fructus ventris eorum, & fructus terræ eorum. Sustineantque plagas Herodianas, quousque disrumpantur viscera eorum. Et cum Dathan & Abiron de terra viventium perditi, cum diabolo & angelis ejus perpetualiter damnati, maneant in pœnis infernalibus sine fine cruciandi. Fiant etiam filii eorum orphani, & uxores eorum viduæ, Nutantes transferantur filii eorum, & mendicent. Ejiciantur de habitationibus suis, omnibusque maledictionibus, quæ in veteri vel novo testamento contineri videntur, maledicti & anathematizati subjaceant, quousque resipiscant, & nostræ vocationi & monitioni congrue satisfaciant.

Vobis etiam fratribus meis & coepiscopis supra nominatis mando & præcipio authoritate apostolica, ut hanc meam confirmetis sententiam, & similiter illos excommunicetis: omnibusque presbyteris, & ceteris sacri ordinis ministris vobis commissis, excommunicare præcipiatis. Si quis autem vestrum, quod minime credo futurum, non obedierit huic nostræ jussioni, de contemptu inobedientiæ noverit se habiturum rationem ante tribunal Christi. Ipse namque dixit, *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit.* Sed & Seniori quam reverendo domino Willelmo comiti, necnon præcipuæ bonitatis & dulcedinis domno Hugoni comiti domnoque Rainaldo comiti filio supranominati domni VVillelmi; bonæ quoque indolis, ac totius affectu dilectionis amplectendo domno Ottoni comiti; omni etiam reverentia & veneratione dignissimæ domnæ Adeleidæ comitissæ, cognomento Blanchæ, [a] meruique ejus domnæ Gerbergæ comitissæ: sed & illustribus viris domno VVigoni vice-comiti, & fratri ejus domno VVillelmo, domno quoque Odulrico, & domno Ansoldo, & cæteris principibus & optimatibus totius Burgundiæ, Aquitaniæ, & provinciæ, qui auxilio esse possunt habitatoribus sæpe nominati loci, apostolicæ benedictionis & absolutionis munus mittimus; ipsisque omnium suorum peccaminum veniam implorantibus, in cunctis benefactis, quæ a nobis & a ceteris fidelibus in hac sancta Romana ecclesia quotidie fiunt, ex parte Dei, sanctique Petri, & nostra, partem & societatem damus: eo obtentu, ut semper adjutores & defensores prædicti loci, omniumque ad se pertinentium, de omnibus sibi contrariis existant. Quod si neglexerint, non solum tanto beneficio privabuntur: sed insuper de potestate ob defensionem fidelium a Deo sibi data in die ultimi examinis sine dubio rationem reddent. Data Kal. Septembris.

a Lege; meritique. Hic

PRIVILEGIUM HENRICI IMPERATORIS,

QUO PATRIMONIA ROMANÆ ECCLESIÆ

ab antecessoribus piis ecclesiis quondam collata, Benedicto pontifici gratitudinis ergo & pietatis in principem apostolorum amore confirmavit.

Contulimus illud, inquit Baronius, *cum quatuor diversis manuscriptis, atque ita ob nonnulla, in quibus variant, distinximus, ut A. codicem Cencii Camerarii, B. volumen privilegiorum Romanæ ecclesiæ, C. autographum molis Hadriani, D. nostrum manuscriptum denotet.*

Exemplum privilegii Henrici Imperatoris de regalibus beato Petro concessis.

IN nomine [a] Domini Dei [a] omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus sancti [b]. Ego Henricus Dei gratia Imperator Augustus, spondeo atque promitto per hoc pactum confirmationis nostræ, tibi beato Petro principi Apostolorum [c] & clavigero regni cœlorum, & per te vicario tuo domno Benedicto summo pontifici & universali Papæ, sicut a prædecessoribus vestris usque nunc in potestate vestra ac ditione tenuistis & disposuistis civitatem Romanam cum ducatu suo, & suburbanis, atque viculis omnibus, & territoriis ejus, montanis, ac maritimis litoribus, ac portubus, seu cunctis civitatibus, castellis, oppidis, [d] ac viculis Tusciæ [e] partibus, id est, Portum, Centumcellas, [f] Ceram, Bledam, [g] Maturianum, Sutrium, Nepem, castellum [h] Gallicense, Orthem, Polimartium, [i] Ameriam [k] Tudam, Perusiam cum tribus insulis suis, id est, [l] majorem & minorem, Pulvensim & lacu, Narniam & Utriculum, cum omnibus finibus & territoriis ad supradictas civitates pertinentibus, nec non & exarchatum Ravennatem sub integritate, cum [m] urbibus, civitatibus, [n] oppidis & castellis, quæ piæ recordationis [o] dominus Pipinus, & dominus Carolus, & dominus Ludovicus, & Otto, & itidem Otto filius ejus, prædecessores videlicet nostri, beato Petro Apostolo & prædecessoribus vestris jamdudum per donationis [p] paginam contulerunt, hoc est, civitatem Ravennam, & Æmiliam, Bobium, Cesenam, Forum [q] populi, Forum Livii, Faventiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, [r] Comiaclum, [s] Adrianis atque Gabellum,

a D. desit. b D. Amen. c D. deest. d D. seu: e D. pertinentibus. f D. Caram. g D. Maturiam, al. Maturanum. h D. Galisense. i D. Ameliam. k D. Tudertum. l D. majore & minore. m D. omnibus urbibus. n D. pertinentibus, nec non & oppidis. o A B C domnus deest. p D. paginam gratiam. q C D Pompilii. r D. Comaclum. s D. deest.

lum, cum omnibus finibus, territoriis atque insulis, terra marique ad supradictas civitates pertinentibus: simul & Pentapolim, videlicet Ariminum, [t] Pesaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, [u] Ausimum, Humanam, [x] Esim, Forum Sempronii, Montem Feltri, Urbinum, & territorium [y] Balvense, [z] Callem, Luciolis, & Eugubium, cum omnibus finibus ac territoriis ad easdem civitates pertinentibus. Eodem modo territorium Sabinense, sicut a prædictis Imperatoribus antecessoribus nostris beato Petro Apostolo per donationis scriptum concessum est sub integritate, & est in partibus Tusciæ Longobardorum, Castellum Felicitatis, Urbem veterem, Balneum regis, [a] Ferenti, Viterbium, Orthem, Martam, [b] Bledam, Tuscanam, Suanam, Populonium, [c] Roselles, cum suburbanis atque viculis, & omnibus territoriis, ac maritimis oppidis, seu finibus omnibus. Itemque [d] Almus cum insula Corsica in Suriano, deinde in montem Bardonis, [e] deinde in Berceto, exinde in Parma, deinde in Regium, [f] exinde in Mantua, atque in Monte Silicis, atque provincia Venetiarum & Istria, nec non & cunctum Spoletanum ducatum, seu Beneventanum, una cum ecclesia sanctæ Christinæ posita prope Papiam juxta Padum quarto milliario. Item in partibus Campaniæ, [g] Sora, Arces, Aquinum, [h] Arpinum, Theanum, Capuam, necnon & patrimonium ad potestatem [i] & ditionem vestram pertinentia, sicut est patrimonium Beneventanum, & Neapolitanum, atque patrimonia Calabriæ superioris & inferioris. De civitate autem Neapolitana cum castellis & territoriis, ac finibus & insulis ibi pertinentibus, sicuti ad [k] easdem aspicere [l] videntur: nec non patrimonium [m] Siciliæ, si Deus nostris illud tradiderit manibus. Simili modo civitatem Cajetanum, & Fundum, cum omnibus earum pertinentiis. Super hoc confirmamus vobis [n] Fuldense monasterium, & abbatis ejus consecrationem, atque omnia monasteria, curtes & villas quas in [o] ultramontanis partibus sanctus Petrus habere dignoscitur, [p] absque Aterna, Wmiteringa, sive Wilmbach, quæ a sancti Petri ecclesia per conventionis paginam episcopo nostro Bambergensi collatæ sunt: pro quibus sæpe dictæ ecclesiæ sancti Petri transcribimus, concedimus, & confirmamus omnem illam terram [q] quæ inter Narniam, [r] Teramnem vel Spoletum ex regni nostri parte habuimus. Sub tuitione præterea sancti Petri & vestra vestrorumque successorum prætaxatum [s] episcopum Bambergensem offerimus, unde sub [t] pensionis nostræ equum unum album phaleratum ex ejusdem loci episcopo [u] vos annualiter suscepturos [x] sancimus. Offerimus insuper, firmamus, & corroboramus tibi beato Petro ac vicario tuo donno Benedicto & successoribus ejus, prout bonæ memoriæ Papæ Joanni suisque successoribus a prædecessoribus nostris Ottonibus [y] factum, civitates & oppida cum piscariis suis, Reatem, Amiternum, [z] Furconem, Nursiam, Baluam, & Marsiam, & alibi civitatem Teramnem cum pertinentiis suis.

Has omnes supradictas provincias, urbes & civitates, oppida atque castella, viculos ac territoria, simulque patrimonia, pro statu regni [a] nostri, cunctoque Christianorum populo conservando, jam dictæ ecclesiæ tuæ, beate Petre, vicarioque tuo Benedicto ac successoribus ejus, usque in finem sæculi eo modo confirmamus, ut in suo detineant jure, [b] principatu atque ditione. Simili modo per hoc nostræ delegationis pactum confirmamus donationes, quas piæ recordationis Pipinus rex, & postea donnus Carolus excellentissimus Imperator, ac deinceps Ottones piissimi, beato Petro Christi Apostolo spontanea voluntate contulerunt; necnon & censum, [c] vel pensionem; seu ceteras [d] donationes, quæ annuatim in [e] palatio regis [f] Longobardorum inferri solebant, sive de Tuscia, sive de ducatu Spoletano, sicut in suprascriptis donationibus continetur, & inter sanctæ memoriæ Hadrianum Papam & donnum Carolum Imperatorem convenit, quando idem pontifex [g] eidem de supradictis ducatibus, id est, Tuscano & Spoletano, suæ authoritatis præceptum confirmavit: eo scilicet modo, ut annis singulis prædictus census ad partem ecclesiæ sancti Petri persolvatur, salva super eosdem ducatus nostra in omnibus dominatione, & illorum ad nostram partem subjectione.

Ceterum, sicut duximus, omnia supra scripta nomina ita ad vestram partem per hoc nostræ confirmationis pactum [a] corroboravimus, ut in vestro permaneant jure, principatu, atque ditione: & neque a nobis, neque a successoribus nostris per quodlibet argumentum, sive machinationem, in quacumque parte vestra potestas imminuatur, aut a [b] vobis inde aliquid subtrahatur.

De supradictis vero provinciis, urbibus, civitatibus, oppidis, castris, viculis, territoriis, ac patrimoniis, necnon & pensionibus atque censibus, sed potius omnia quæ superius leguntur, id est, provinciæ, civitates, urbes, castella, oppida, terræ, patrimonia atque insulæ, censusque & pensiones, ad partem ecclesiæ beati Petri [c] Apostoli, atque pontificum in sacratissima sede illius residentium, nos in quantum possumus defensores esse [d] teneamur; ad hoc ut eam illi ditionem ad [e] utendum atque disponendum firmiter valeant obtinere, salva in omnibus potestate nostra posterorumque nostrorum, secundum quod in pacto & constitutione ac promissionis firmitate Eugenii pontificis successorumque illius continetur: ut omnis clerus & universi populi Romani nobilitas, propter diversas necessitates & pontificum irrationabiles erga populum sibi subjectum asperitates retundendas, sacramento se obliget; quatenus futura [f] pontificum electio, quantum uniuscujusque intellectus fuerit, canonice & juste fiat: & ut ille qui ad hoc [g] sanctum regimen eligetur, nemine [h] consentiente consecratus fiat pontifex; priusquam talem in præsentia missorum nostrorum, seu universæ generalitatis, faciat promissionem pro omnium satisfactione, ac futura conservatione, qualem donnus & venerandus spiritualis pater noster Leo sponte fecisse dignoscitur.

Præterea alia minora huic operi [i] inserendum prævidimus: videlicet ut in electione pontificum neque liber neque servus ad hoc venire præsumat, ut illis Romanis, quos ad hanc electionem per constitutionem sanctorum patrum [k] antiqua admisit consuetudo, aliquod faciat impedimentum. Quod si quis contra hanc nostram [l] institutionem venire præsumpserit, exsilio tradatur. Insuper etiam, ut nullus missorum nostrorum cujuscumque impeditionis argumentum componere audeat in præfatam electionem, prohibemus. Nam & hoc omnimodo instituere placuit, ut qui semel sub [m] spirituali defensione donni Apostolici sive nostra fuerint suscepti, impetrata juste utantur defensione. Quod si quis in quemquam illorum qui hoc promeruerunt violare præsumpserit, sciat se periculum vitæ suæ esse [n] incursum. Illud etiam confirmamus, [o] ut donno Apostolico justam in omnibus servent obedientiam, seu ducibus & judicibus suis, ad faciendam justitiam. Huic enim institutioni [p] hoc necessario annectendum esse perspeximus, ut missi donni apo-

t D. Pisaurum. u D. Auximum. x D. Æsum. y Balneose, ac Balvelsem. z C. Callis, Tuccolos. a D. Ferenti castrum. b C. Pledam. c D. Roselas. d C. Alunis. e D. seu alimentis. f D. deest. g D. Sitam. h D. deest. i D. nostram & ditionem. k D. ecclesiam. l D. videntur & teneatur. m D. in Sicilia. n D. Fundensem. o D. Ultramontanis. q D. quam. r D. Interamnem &. s A. B. C. episcopum. t D. nostræ pensionis debito. x D. faximus. y A. B. C. factum est. z D. Furconium. a D. deest. b D. deest.

g D. pro tempore de suprascriptis. a D. corroboramus. b A. D. nobis. c D. deest. e D. deest. f D. deest. h D. contrariante. k D. aliquo. m A. C. D. specialis. p D. deest.

stolici, seu nostri, semper sint constituti, qui annuatim nobis renunciare valeant, qualiter singuli duces ac judices populo justitiam faciant. Hanc imperialem constitutionem quomodo observent, qui missi, decernimus ut primum cunctos clamores, qui per negligentiam ducum vel judicum fuerint inventi, ad notitiam donni apostolici deferant, & ipse unum e duobus eligat, aut statim per eosdem [q] missos fiant necessitates emendatæ, aut misso nostro nobis renunciante per nostros nuncios a nobis directos emendentur. Hoc ut ab omnibus fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ, [r] & [s] vestris firmum esse credatur, propriæ manus [t] signaculo hoc pactum confirmationis nostræ roboravimus, & [u] sigilli impressione assignari jussimus.

Signum donni Henrici gloriosissimi [a] Romanorum imperatoris Augusti.
Signum [b] Erchandildi Maguntini archiepiscopi.
Signum Heriberti Coloniensis archiepiscopi.
Signum Bobonis Trevirensis archiepiscopi.
Signum Thiederici Metensi episcopi.
Ego Eberhardus Bambergensis [c] ecclesiæ episcopus [d] Romanæ sedis [e] subditus subscripsi.
Ego [f] Mazelinus Wirceburgensis episc. subscr.
[g] Ego Walterius Spirensis episcopus subscripsi.
Ego [h] Ricodardus Constantiensis episcopus subscripsi.
Ego [i] Zodalricus Curiensis episcopus subscripsi.
Ego Adalbertus Basileensis episcopus subscripsi.
Ego Hemmo [k] Werdunensis episcopus subscripsi.
[l] Ego Walter Heichstedensis episcop. subscripsi.
Signum [m] Richardi [n] Fuldensis.
Signum Arnoldi Herfendensis abbatis.
Signum [o] Bruardi abbatis.
Signum Gottifridi ducis.
Signum Beringardi ducis.
[p] Signum Thiederici ducis.
[q] Signum Simonis comitis.
Signum [r] Velphonis comitis.
Signum Cunonis comitis.
Signum [f] Kunzadi comitis.
Signum Ottonis comitis.
[t] Signum Adilbrahtis comitis.
Signum [u] Bobonis comitis.
Signum Frederici comitis.
Signum Bezelini comitis.
Signum Ezonis comitis Palatini.
Signum Frederici camerarii.
Signum [x] Ezonis [y] in Fercore.
Signum [z] Heunzonis pincernarii.
Signum [a] Huzis.
[b] Alimunbereger.
Adilman.
Adilbero.
Ego [c] Wicelius Astratzburgensis episcopus.
Signum [d] Ryodhois Fluvanensis abbatis.

q D. nuntios. r D. deest. s D. vestris. t D. signaculo, & nobilium optimatum nostrorum subscriptionibus. u C. sigilli nostri. a D. Romani. b D. Erkinbaldi Maguntinensis. c D. ecclesiæ Apostolicæ. d D. Apostolicæ. e D. subditus servus. f D. Mazelinus Wirceburgensis episcopus servus. g D. deest. h D. Rodonardus. i D. Joldaricus. k D. Verdunensis. l D. deest. o D. Bruardi. p D. deest. q A. B. C. deest. r D. Wiphonis. s D. Conradi. t D. deest. u D. Boybonis.

x A. C. Mezonis. y D. in Fercore. a D. Hastis. c A. B. D. deest.

DIPLOMA CANUTI REGIS ANGLIÆ,

Quo ecclesiam Salvatoris in Dorobernia omnium ecclesiarum regni Angligeni matrem & dominam confirmat.

Ego denique Imperator Knuto, a Christo rege regum regiminis Anglici in insula potitus, audiens beneficia prædecessorum meorum regum, scilicet regalia privilegia, similiter cernens libertatem monasteriorum intra Cantiam positorum, archipræsulisque piissimi Livingi admonitionem, placuit cordi amborum præsentem chartulam corroborare, videlicet: Ecclesia Salvatoris in Dorobernia sita, omnium ecclesiarum regni Angligeni mater & domina, cum omnibus ad illam pertinentibus, sit libera: nec quisquam hominum in ea & rebus suis, aliquid juris vel consuetudinis, præter archiepiscopum & monachos ibidem Deo famulantes, exigat vel obtineat. In sempiternum hoc nostrum decretum inviolabile tempore meo & successorum meorum, pro spe salutis æternæ, stabile perseveret, his testibus quorum signa subtus annotantur.

Ego Knuto gubernator Anglici orbis propria manu confirmo.

Ego Levingus metropolitanus archipræsul libenter annuo.

Ego Emma regina signo crucis confirmo.

Ego Wolstanus Eboracensis consolidavi.

Ealdelmus episcopus gratum habens.

Ego Algarius episcopus concedo.

Ego Leofricus episcopus confirmo.

Ego Haldenne princeps regis pro viribus assensum præbeo.

Et ego Turkillus dux concedo.

Facta est autem ista concessio anno dominicæ incarnationis 1018.

ANNO CHRISTI 1012.

CONCILIUM LEGIONENSE

ÆRA ML. id est ANNO CHRISTI MXII. sub Alphonso V. rege Legionensi.

Decreta Alphonsi regis & Geloiræ reginæ.

PRÆFATIO.

Sub æra millesima quinquagesima, VIII. Kal. Augusti, in præsentia regis domini Adelfonsi & uxoris ejus Geloiræ reginæ, convenimus apud Legionem in ipsa sede beatæ Mariæ omnes pontifices, & abbates & optimates regni Hispaniæ, & jussu ipsius regis talia decreta decrevimus, quæ firmiter teneantur futuris temporibus.

CANONES.

I.

In primis censuimus, ut in omnibus conciliis, quæ deinceps celebrabuntur, causæ ecclesiæ prius iudicentur, iudiciumque rectum absque falsitate consequantur.

II.

Præcipimus etiam, ut quidquid testamentis concessum & roboratum, aliquo tempore ecclesia tenuerit, firmiter possideat: si vero aliquis inquietare voluerit illud quod concessum est testamentis, (quidquid fuerit) testamentum in concilio adducatur, & a veridicis hominibus, utrum verum sit exquiratur: & si verum inventum fuerit testamentum, nullum super * eum agatur iudicium, sed quod in eo continetur scriptum, quiete possideat ecclesia in perpetuum. Si vero ecclesia aliquid iure tenuerit, & inde testamentum non habue-

* illud

ANNO CHRISTI 1020.

rit, firment ipſum jus cultores eccleſiæ juramento, ac deinde poſſideat perenni ævo: *pareat trienniun jure habito, ſeu teſtamento: Deo etenim fraudem facit qui * per triennium rem eccleſiæ refcindit.

III.

Decrevimus etiam, ut nullus contineat ſeu contendat epiſcopus abbates ſuarum diœceſeon, five monachos, abbatiſſas, ſanctimoniales, refugaños, ſed omnes permaneant ſub ditione ſui epiſcopi.

IV.

Mandavimus adhuc, ut nullus audeat * rapere ab eccleſia: verum ſi aliquid * infra cœmeterium per rapinam fumpſerit, ſacrilegium ſolvat: & * ſi quid inde abſtulerit, ut rapinam reddat. Si autem extra cœmeterium * abſtulerit rem eccleſiæ, reddat eam, & calumniam * ipſius eccleſiæ, more terræ.

V.

Item decrevimus, ut ſi forte aliquis hominem eccleſiæ occiderit, & per *leiſpam eccleſiæ juſtitiam adipiſci non potuerit, concedat . * ..... , vocem judicis, & dividant per mediam, calumniam homicidii.

VI.

Judicato ergo eccleſiæ judicio, adeptaque juſtitia, agatur cauſa regis, deinde populorum.

VII.

Decrevimus iterum, ut nullus emat hæreditatem ſervi eccleſiæ: qui autem emerit eam, perdet eam & pretium.

Hic nulla decreta ſequebantur in codice ad civilem potius quam eccleſiaſticum regis pertinente, ſpectabilis, quæ ideo omittimus. Hæc Baronius anno 1018.

NOTÆ SEVERINI BINII.

*Acta concilii sub anonym.

Adhæc Conciliis sub anonym. adjecta, quæ ſequuntur, ſunt ex Concilio 1063. excerpta atque ſupplementi nomine adjecta, & necessitatem ecclesiæ Cubanitis commodo ſuppleri videntur, cum excuſa Baronianis, quæ etiamſi parum & non aliſi locis in margine notata diſcrepent: hoc tamen ſingulare habent, quod lacunam illam apud Baronii annales relictam implent, verbaque apud ipſum omiſſa reſtituunt illa: *Concedat majoribus ſuis, contra juſtitii : dividatque per medium, calumnium homicidii. Item quod poſt ſecundum capitulum, cujus initium eſt: Judicato ergo eccleſiæ, &c. addiunt in noſtro codice ſeptimum illud capitulum: *Decrevimus iterum ut nullus emat hæreditatem ſervi eccleſiæ: qui autem emerit eam, perdat eam & pretium.*

Poſt quod immediate ſubjungitur: *Reliqua quæ deſunt ſervientes ad exemplar. Hujus concilii meminit Ecclesiæ Tolentanæ hiſ verbis: Rex autem Adelfonſus concilium celebravit, & transferuntur Legionem, quam dominavit & ibi ſolemnitatis ſilum ejus deſtruxerunt: & leges Gothicas reparavit. & alias addidit, quæ in regno Legionis etiam hodie obſervantur.*

Ex Card. de Aguirre Concil. Hiſp. t. 5. p. 190.

Alia decreta ejuſdem Concilii Legionenſis ad regionem populorum ſpectantia, nunc primum edita ex MSS. Toletano & Monderacenſi.

VIII.

Item mandavimus, ut homicida & rauſos

1 Edidit ex Card. de Aguirre tom. 5. Conc. Hiſp. p. 190. & inde huc mox transferemus.

ANNO CHRISTI 1020.

omnium ingenuorum hominum Regi integra reddantur.

IX.

Præcipimus etiam, ut nullus nobilis, ſive aliquis de benefactoria, erat ſolare, aut hortum alicujus junioris; niſi ſolummodo mediam hæreditatem de foris: & in ipſa medietate quam emerit, non faciat populationem uſque in tertiam villam. Junior vero qui tranſierit de una mandatione in aliam, & emerit hæreditatem alterius junioris, ſi habuerit in ea, poſſideat eam integram; & ſi nolucrit in ea habitare, mutet ſe in villam ingenuam, uſque in tertiam mandationem, & habeat medietatem præfatæ hæreditatis, excepto ſolare & horto.

X.

Et qui acceperit mulierem de mandatione, & fecerit ibi nuptias, ſerviat pro ipſa hæreditate mulieris, & habeat illam. Si autem noluerit ibi morari, perdat ipſam hæreditatem, Si vero in hæreditate ingenua nuptias fecerit, habeat hæreditatem mulieris integram.

XI.

Item decrevimus, quod ſi aliquis habitans in mandatione afferuit ſe nec juniorem, nec filium junioris eſſe; majorinus Regis ipſius mandationis per tres bonos homines ex progenie * inquietari, habitantes in ipſa * famenig mandatione, confirmet jure-jurando cum juniorem, & junioris filium eſſe. Quod ſi juraverit, moretur in ipſa hæreditate junior, & habeat illam ſerviendo pro ea. Si vero in ea habitare noluerit, vadat liber ubi voluerit cum cavallo & arondo ſuo, dimiſſa integra hæreditate, ſua bonorum ſuorum medietate.

XII.

Mandavimus iterum, ut ſicut alicujus pater aut avus ſolli fuerint laboratore hæreditates Regis, aut reddere fiſcalia tributa, ſic & ipſe faciat.

XIII.

Præcipimus adhuc, ut homo, qui eſt de benefactoria, cum omnibus & hæreditatibus ſuis eat liber quocumque voluerit.

XIV.

Et qui injuriaverit aut occiderit Sayonem Regis perſolvat quinquentos ſolidos.

XV.

Et qui fregerit ſigillum Regis, reddat centum ſolidos: & quantum abſtraxerit, de ſubfigillo, ſolvat ut rapinam, ſi juratum fuerit ex parte regis: medium autem calumniæ Regi, aliud autem medium domino hæreditatis: & ſi juraverit noluerit ex parte Regis, criminatus habeat licentiam jurandi: & quantum juraverit, tantum ut rapinam reddat.

Item

ANNO CHRISTI 1020.

XVI.

Item ſi aliquis Sayo pigneram fecerit in mandamento alterius ſayonis, perſolvat quemadmodum ſi non eſſet ſayo: quia vox ejus & dominium non valent niſi in ſuo mandato.

XVII.

Illi etiam qui ſolici fuerint ire non ſoſtarum cum Comitibus, cum majorinis eant ſemper ſolito more.

XVIII.

Mandavimus iterum, ut in Legione, ſeu omnibus ceteris civitatibus, & per omnes alfoces, habeantur judices electi a Rege, qui judicent cauſſas totius populi.

XIX.

Et qui aliquem pignoraverit, niſi prius domino illius conqueſtus fuerit, abſque judicio reddat in duplum quantum pignoraverit. Et ſi prius facta querimonia aliquem pignoraverit, & aliquid ex pignore acciderit: plane abſque judicio reddat in duplum. Et ſi facta fuerit querela aute judices de ſuperſtitione, ille quem ſuſpectum habuerint, defendat ſe juramento, & calida aqua per manus bonorum: & ſi querimonia vera fuerit, & non per ſuſpectionem; perquirant veridici homines: & ſi non potuerit invenire vera exquiſitio, parentur teſtimonia ex utraque parte talium hominum qui viderunt & audierunt: & qui convictus fuerit, ſolvat more terræ illud, unde querimonia facta fuerit. Si autem aliquis reſtibus falſum reſtificafe protabum fuerit, reddat pro falſitate Regi ſexaginta ſolidos; & illi contra quem falſum proralit teſtimonium, quicquid fuo teſtimonio perrulit, reddat integrum: domuf- que illius falſi teſtis deſtruatur a fundamentis, & deinceps a nullis recipiatur in teſtimoniis.

XX.

Conſtituimus etiam, ut Legionem * civitas, quæ depopulata fuit, ad hos foros ſubſcriptos, & nunquam violentur iſti foti in perpetuum. Mandamus ergo, ut nullus junior, cuparius, ac vendarius, advenienſ Legionem ad morandum, inde extrahatur,

XXI.

Item præcipimus, ut ſervus incognitus ſimiliter inde non extrahatur, nec alicui detur.

XXII.

Servus vero, qui per veridicos homines ſervus probatus fuerit, tam de Chriſtianis, quam de Agarenis, ſine aliqua contentione detur domino ſuo.

XXIII.

Clericus vel Laicus non det ulli hominiraufum, foſſatarium, aut maneriam.

XXIV.

Si quis homicidium fecerit, & fugere poruerit de civitate, aut de ſua domo, & uſque ad novem dies caprus non fuerit, veniat fecurus ad domum ſuam, & vigilet ſe de ſuis inimicis, & nihil ſayoni vel alicui homini pro homicidio quod fecit perſolvat: & ſi infra novem dies caprus fuerit, & habuerit unde integrum homicidium reddere poſſit, perſolvat illud: & ſi non habuerit unde reddat, accipiat ſayo domus ejus medietatem ſubſtantiæ ſuæ de mobili: alteta vero medietas remaneat uxori ejus & filiis, vel propiquis, cum cafis & integra medietate.

XXV.

Qui habuerit caſam in ſolare alieno, & non habuerit cavallum, vel aſinum, der femel in anno domino ſoli decem panes frumenti, & mediam cannatelam vini, & unum lumbum bonum: & habeat dominum qualemcunque voluerit, & non ventdat ſuam domum, nec exigat laborem ſuum coactus, ſed ſi voluerit iſte ſua ſponte vendere domum ſuam, duo Chriſtiani, & duo Judæi appretientur laborem illius: & ſi voluerit dominus ſoli dare diffinitum pretium, det hoc, & ſuum alvoroch: & ſi noluerit, vendat dominus laboris laborem ſuum cui voluerit.

XXVI.

Si milles vero in Legione in ſolo alterius caſam habuerit, bis in anno eat cum domino ſoli ad placitum. Ita dico, ut eadem die ad dominum ſuam poſſit reverti, & habeat dominum qualemcunque voluerit, & faciat de domo ſua ſicut ſupra ſcriptum eſt: & ulli domino non det tutio.

XXVII.

Qui autem equum non habuerit, & aſinos habuerit, bis etiam in anno det dominoſoli aſinos ſuos: ſic tamen ut eadem die poſſit reverti ad domum ſuam: & dominus ſoli det illi, & aſinis ſuis victum: & habeat dominum qualemcunque voluerit, & faciat de domo ſua ſicut ſupra ſcriptum eſt.

XXVIII.

Omnes homines habitantes infraſcriptos terminos (per ſanctam Martham, per Quintanellas de via de ..... per centumfontes, etiam per villam-auream, per villam-felicem, & per villas Nilleras, & per Caſcantes, per villar Velite, & per villar Maſarefe, et per villa de Ardone, et per ſanctum Julianum) propter conditiones quas habuerunt contra Legionenſes, ad Legionem veniant accipere et facere judicium, et in tempore belli & guerræ veniant ad Legionem vigilare illos muros civitatis, et reſtaurare illos, ſicut cives Legio-

ANNO CHRISTE 1012.

gionis, & non dent portaticum de omnibus causis, quas ibi vendiderint.

XXIX.

Omnes habitantes intra muros, extra prædictæ urbis semper habeant & teneant in prima die quadragesimæ ad capitulum S. Mariæ de regula. & constituant mensuras panis & vini & carnis, & pretium laborantium, qualiter omnis civitas teneat justiciam in illo anno. Et si aliquis præceptum illud prætergerit, quinque solidos monetæ sub majorino Regis der.

XXX.

Omnes vinatarii ibi commorantes bis in anno dent suos asinos majorino Regis, ut postlim ipsa die ad domos suas redire: & dent illis & asinis suis victum abundæ; & per unumquemque annum ipsi vinatarii semel in anno dent sex denarios majorino Regis.

XXXI.

Si quis mensuram panis & vini minoraverit, quinque solidos persolvat Majorino Regis.

XXXII.

Quicunque cibariam suam ad mercatum detulerit, & mancipias Regis furatus fuerit, reddat eas in duplum.

XXXIII.

Omnis morator civitatis vendat cibariam suam in domo sua per rectam mensuram sine calumnia.

XXXIV.

Panatariæ quæ pondus panis falsaverint, in prima vice flagellentur; in secunda vero quinque solidos persolvant majorino Regis.

XXXV.

Omnes carnizarii cum consensu Concilii carnem porcinam, hircinam, arietinam, vaccinam per pensum vendant, & dent prandium Concilio una cum Zaunorres.

XXXVI.

Si quis vulneraverit aliquem, & vulneratus dederit vocem sayoni Regis: ille qui plagam fecerit, persolvat sayoni Regis cannatellam vini, & componat fe cum vulnerato: & si sayoni vocem non dederit, nihil illi persolvat: sed tantum componat se cum illo vulnerato.

XXXVII.

Nulla mulier ducatur invita ad fingendum panem Regis, nisi fuerit ancilla ejus.

XXXVIII.

Ad hortum alicujus hominis non vadat majorinus, sed sayo invito domino horti, ut inde aliquid abstrahat, nisi fuerit fervus Regis.

XXXIX.

Qui vinatarius non fuerit per forum, vendat vinum suum in domo sua sicut voluerit, per veram mensuram: & nihil inde habeat sayo Regis.

ANNO CHRISTI 1012.

XL.

Homo habitans in Legione, & infra prædictos terminos, pro ulla calumnia non det fidejussorem, nisi in quinque solidos monetæ urbis; & faciat juramentum, ut caldam aquam per manum bonorum faceredorum, vel inquisitione per juridicos inquisitores, si ambabus partibus; sed si accusatus fuerit fecisse jam furtum, aut per tradicionem homicidium, aut aliam proditionem, & inde fuerit convictus, qui talis inventus fuerit, defendat se juramento, & per litem cum armis.

XLI.

Et mandamus, ut majorinus vel sayo, aut dominus soli, vel aliquis senior, non intrent in domum alicujus hominis Legionem commorantis, pro ulla calumnia, nec portas auferant a domo illius.

XLII.

Mulier in legione non capiatur, nec judicetur, nec infideatur, viro suo absente.

XLIII.

Omnes macellarii de Legione per unumquemque annum in romgera vindemiæ dent sayoni singulos utres bonos, & singulas arrelas de suo.

XLIV.

Monatariæ dent singulos argentos sayoni Regis per unumquamque hebdomadam.

XLV.

Piscarum maris, & fluminis, & carnes quæ adducentur ad Legionem ad vendendum, non capiantur per vim in aliquo loco a sayone, vel ab ullo homine: & qui vim fecerit, persolvat Concilio quinque solidos, & Concilium det illi centum flagella, in camisia ducens illum per plateas civitatis per funem ad locum ejus: ita & de ceteris omnibus rebus quæ Legionem ad vendendum venerit.

XLVI.

Qui mercatum publicum, quod quarta feria antiquitus agitur, perturbaverit, cum nudis gladiis fellices, ensibus, & lanceis, sexaginta solidos monetæ urbis persolvat sayoni Regis.

XLVII.

Qui in diebus prædictis a mane usque ad vesperum pugnaverit, nisi debitorem aut fidiatorem suum, & illos extra mercatum; * pectet sexaginta solidos sayoni Regis: & dupler pignoratur illi quem pignoravit: & si sayo aut majorinus ipsa die pignoram fecerint, aut per vim aliquid alicui abstulerint, flagellet eos Concilium, sicut supra scriptum est, centum flagellis, & persolvant Concilio quinque solidos:

* Sacrilegia pœnalitas.

ANNO CHRISTE 1012.

dos: & nemo fit ausus ipsa die contradicere sayoni directum quod Regi pertinet.

XLVIII.

Quisquis ex nostra progenie, vel extranea, hanc nostram constitutionem sciens frangere tentaverit; fractus unnus, pede, & cervice, evulsis oculis, fusis intestinis, perculsus lepra, una gladio anathematis, in æterna damnatione cum diabolo & Angelis ejus luat pœnas.

ANNO CHRISTE 1014.

ANNO CHRISTE ....

** CONCILIUM TICINENSE

A BENEDICTO PAPA VIII. CELEBRATUM.

De continentia clericorum: de ipsorum filiis, & eorum maxime clericorum qui ecclesiæ servi sunt: de acquisitis a servis ecclesiæ.

INDEX CAPITULORUM.

I. *Ut nullus in clero mulierem attingat.*
II. *Ut episcopus nullam feminam habeat, neque cum aliqua habitet.*
III. *Ut filii clericorum servorum ecclesiæ, servi sint ecclesiæ cum rebus adquisitis.*
IV. *Ut filii clericorum servorum ecclesiæ nullus judex substrahere præsumat.*
V. *Ut servi ecclesiarum per manus liberi nihil adquirant.*
VI. *Ut ille qui chartam per suas manus accipit, finem ecclesiæ faciat.*
VII. *Ut nullus judex aut tabellio chartas scribant, quas servi ecclesiæ per manus liberi adquirunt.*

PRÆFATIO BENEDICTI PP. VIII.

COMMUNIS bonor, communis dolor: quia unde per Dei gratiam erigimur, inde pro meretricibus peccatis mœsti dejicimur. Quamdiu propitio Deo patrum nostrorum regulis, & lynodalibus obedivimus informatis: floreate ecclesia fluminea, in via pedici non deviavimus. Sed dum Deo irato a magistratum via receffimus: discipuli facti erroris, peculiter erravimus. Obfuscata enim nostris excessibus ecclesia, merito obfuscamur, merito dimergimur, merito ab inimicis vincimur & confundimur: nec erit tempus a profundo imo resurgendum, nisi prius ad viam fuerit reverteudum. Sic enim legitur: *Beati immaculati in via*, id est in lege domini. Si beati in via, non ergo beati extra viam. Deus quidem ecclesiam sibi ipsam elegit, non habentem maculam nec rugam: fed multo omnium contra eam.

Hi tamen maxime contra eam fæviunt, & pravis eam moribus & operibus commaculant, qui fæcerdotes Dei dicuntur, qui bonis ejus incaffantur, & incrassati recalcitrant. Reges utique & imperatores Christum sequuti, & populus catholicus armis fidei adquisitus, amplissimis patrimoniis ecclesiam ditaverunt, & exquisitissimis eam possessionibus ad mare usque ampliaverunt. Sed bene * parata, male funt conservata. Omnes enim eam portaneisantes dilapiant: & hi maxime qui videntur esse rectores, modis omnibus quibus pof. sint conculcant, & paupertant. Prædia enim & possessiones aut tollunt, aut minuunt, aut quibusdam titulis & scriptis colludio fabricatis, a nomine & a jure ecclesiæ alienant; fervos libertant, licet non possint; filios congerrones inforestati omnia congerunt. Ipsi quoque clerici, qui sunt de familia ecclesiæ, si sunt dicendi clerici; qui vivunt ut ethnici, cum sint ab omni mulicre legibus exclusi, ex libertis meretricibus filios procreant; ancillas ecclesiæ hac sola fraude fugientes, at matrem liberam filii quasi liberi profequuntur. Ampla itaque prædia, ampla patrimonia, & quamcunque bona possiunt, de bonis ecclesiæ, neque enim aliende habent, infames partes infamibus filiis adjuntant. Et ut liberi non per rapinam appareant, volunt enim in terra rapere libertatem, ut diabolus in cœlo voluit deitatem, in militiam eos mox faciunt transire nobilem.

Hi fane, o ecclesia! o terra! qui tumultuantur contra ecclesiam. Nulli pejores hoftes ecclesiæ, quam illi. Nulli parationes ad infidiandum ecclesiæ & Christo, quam illi. Sic filii fervorum in libertatem, & falso commentantur, remanentibus, ecclesia utrumque & fervos perdit, & conquisita. Sic ecclesia olim dijtillans, uncuria & malignitate prælatorum, & incorrecto vafia clericorum, pauperrima noftris eft effecta temporibus. Sic nonullatur ecclesia, sic mendicat. Sic aut perraras, aut ex familia ecclesiæ nullus jam inventur qui valeat: quia hæc fraude omnes filii fervorum ecclesiæ ad clericatum afpirant, non ut Deo fervivant, fed ut fcortari cum liberis mulieribus, filii eorum de familiatus ecclesiæ cum omnibus bonis ecclesiæ raptis quasi liberi exeant. Sic jam nonnullæ ecclesiæ pauperes funt in familiis, quod jam pectio fervientes ecclesiarum minifti conqurant, & in annum mercede folvenda transeuntes neceffitatem.

Deo itaque propitio, primo datis & receptis legibus ecclesiasticis, nulli in clero mulierem contingat. Presbyteros concubinas. Postea vero de filiis eorum, qui nulli debeurent esse, & permaxime de filiis eorum clericorum, qui sunt de familia ecclesiæ, perfacile eris cognitio.

Nicæna enim synodus a CCC. XVIII. magistro Deo, patribus instituta, nec licere quidem in una domo vult clericis habitare nisi cum matre aut sorore, aut cum eis perfonis quæ fufpectiones effugiant. Cautius autem poftea contra caufam cauta inventa, permanfio etiam cum matre aut forore clericis tollitur: quia omnes qui cum matre nea veniunt, vel forore, poffunt effe non matres, poffunt mæ non omnes effe forores. Camale quidem conubium fubdiaconi in epiftola ad Anaftafium Theffalonicenfem epifcopum Leo papa interdicit. Ecce, ecce, fi fubdiaconio negatur: diacono & presbytero non datur: multo minus utique epifcopo conceditur. Paulus autem Corinthiis, & utique laicis: abftinete vos, ait, ad tempus, ut orationi vacetis. Et fi laicis, ut exaudiri mereantur, ad tempus eft abftinendum a licitis: quomodo non multo magis omni tempore clericis eft abftinendum abviticitis, quibus femper eft pro commiffis orandum, & jugiter facrificandum? cum feri-

* Forte, fenia. M.

ANNO CHRISTI ....

Tit. 1. Isai. 23.

scriptum sit, *Omnia munda mundis*. Formam ergo abstinentiæ vel sic erubescendo, a laicis clerici assumant, & lupanaria catillare erubescant, *Erubesce enim Sidon, ait mare*.

Neque murmurent contra nos idiotæ, vel qui sponte deviant, vel quibus magis pudendum aliquid discere, quam omnia nescire videtur. Non certe novas leges edimus: sed antiquas, sed usitatas, sed catholicas proferimus. Nimirum antiqua est divinæ legis disciplina, & ab initio custodita. Sacerdotes utique Mosaicæ legis anno vicis suæ habitabant in templo, toto illo anno domorum & uxorum abstinentes; ut nitidi sine offensa, imaginaria implerent præcepta. Si vero illi ad tempus abstinebant, qui ad tempus templo serviebant: cur episcopis, presbyteris, diaconibus, B subdiaconibus, & omnibus qui sunt in clero, jugiter non est abstinendum, quibus juge & verum est sacrificium? Quotidie enim aut in missarum solemniis, aut orationum frequentiis, aut baptismi sacramentis occupantur; neque per annum, sed per continuum serviunt. Sed neque deviante diabolo de via errent, dicentes ideo mulierum sibi licere concubitus, quia veteribus ministris, peracta sacerdotii vice, ad uxores liceret domosque redire. Legant stulti, & ira Dei, quia Deum non cognoscunt, juste percutiendi: legant & addiscant, & qui sciunt protestentur quod verum est, quia non ob libidinis vitium, sed propter successionis studium, uxorinus eis usus fuerat relaxatus. Nullus enim ex alia tribu nisi Levitica ad sacerdotium C admitti fuerat jussus. Nunc autem, quia omnes Dei gratia vocavit & vocat, & ex omni populo, si sit modo idoneus, promovetur ad sacerdotium: non est sacerdotibus de generis successione hac conditione timendum: neque ut * sacerdotium homine deficiente habeat defectum, uxoribus pro filiis hac occasione procreandis inserviendum.

* de

Addiscant pudicitiam saltem ab exteris, qui nolunt eam sequi datam & jussam a patribus. Abimelech enim *Ægyptius nullum*, utpote Rex hominum, timens, licet ferus immanitate & barbarus, in Rebecca Abrahæ tamen custodita, & curam significavit pudoris servandam, & adulterii crimen evidenter docuit effugiendum. Et si hic D paganissimus & vir sanguinum Deum timuit, & a vetito per somnium abstinuit: cur clerici, qui cum ipso lacte disciplinam ecclesiæ suxerunt manifestissimam, Deum non timent, & vel cum pagano homine adulterium fugiunt? Redeant, oro & obsecro; redeant, & resipiscant, cito rubore suffusi, de prope, nisi de Sodoma aufugerint, fulminandi. Unicuique enim eorum cum rege Basan ex ore domini loquitur propheta: *Ecce ego demetam posteriora tua*. Omnibus igitur novi testamenti ministris omni tempore a mulieribus erit abstinendum, quibus erit omni tempore serviendum, nec unquam de sacerdotii successione timendum.

3. Reg. 21.

S. Leo ad Rustic.

Quod si inimici sanctæ continentiæ garriunt, E episcopis, presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, & non ceteris qui sunt in clero, abstinendum esse: legant aliquando Leonem papam ad Rusticum Narbonensem episcopum scribentem ita: legem continentiæ eandem esse altaris omnibus ministris, quam episcopis & presbyteris constat esse impositam. Siricii quoque monita extant evidentissima, ut incontinentes, in officiis talibus positi, omni honore priventur, nec ad tale admittantur ministerium, quod sola continentia oportet impleri.

Siricius P.

Contra hæc novæ & veteris legis statuta spiritu Dei condita, & totius mundi reverentia consecrata, sacerdotes Dei, ut equi emissarii in fœminas insaniunt: nec jam annum, ut veteres, custodiunt, sed toto vitæ suæ tempore summum bonum, ut Epicurus philosophorum porcus, voluptatem adjudicant. Neque id caute faciunt incauti: cum publice, & pompatice lascivientes, obstinatius etiam quam excursores laici meretricari non erubescant. Merito his per Prophetam dominus minatur: Nolo vos, ait, nolo sacrificia vestra polluta. Recedite a me, quia polluti estis.

ANNO CHRISTI ....

De tali maledicto, quia illicito concubitu, filii maledicti nascuntur, qui ecclesiam Dei bonis ante nostra sæcula adquisitis omnino nudant, & rapta libertate exspoliant. Taceo nunc de filiis, qui ingenuo clerico & libera matre, licet contra leges, nascantur: contra quos alia manu erit agendum, & in proxima synodo consilio altiore tractandum. De illis modo sit ratio, qui servo clerico ecclesiæ, & libera putida procreantur: quorum filios ideo fures ecclesiæ liberos esse dicunt, quia usuale est apud eos sonare, filii matrem sequuntur. Sed quam prave cum diabolo interpretentur scripturas, quas non didicerunt, volatica lustrivagorum decreta putantes esse magistrorum, Deo vincente facile convincentur: & id non de filiis clericorum, sed de filiis laicorum intelligendum esse, velint, nolint, docebuntur.

Christianissimi namque reges & imperatores ditaverunt ecclesias, & omni libertate eas donaverunt, resque earum & familias, ut hodie in præceptis eorum, quæ ecclesia pro testimonio servat, apparet, ab omni publica quæstione fecerunt alienas: seipsos adjutores tantum & defensores esse pro ecclesia coram omnibus promittentes, & coram Deo spondentes. Si ergo promulgatis prius legibus in potestate fuerat ecclesiæ de suis judicare; & res & familiæ ecclesiæ ab execútione principum, ipsorum principum donatione, longe prius erant remotæ: cur postea principes mundani de filiis eorum, qui in clero fuerant, judicare debuerunt, dum de eis judicare ad eos non pertinuerit? & si quid ad eos pertinuerat, esto; scriptis eorum testibus ecclesiæ concessum constiterit.

Symmachi P.

Verum nec pertinere, nec pertinuisse alicui laicorum jura ecclesiæ, constitutum papæ Symmachi de rebus ecclesiæ conservandis clara voce demonstrat: ubi Eulalio episcopo Syracusano dicente, nulla unquam laicis, etsi religiosis, de ecclesiasticis rebus & facultatibus aliquid disponendi potestas est attributa: ubi nullum licet prædium rusticum vel urbanum, sub perpetua alienatione ad cujuslibet jura transferre, nec in usufructu rura aliquibus dare, nec data retineri, præter clericos, & peregrinos: ubi donator, alienator, & venditor, honoris sui amissione multantur; petens vero, accipiens, defendens, consentiens, & subscribens, anathemate feriuntur.

Restat itaque factores legum de illis quæ ad se pertinent protulisse judicium, id est de filiis secularium ad eorum jura pertinentium; non de filiis clericorum ad solum districtum ecclesiæ lege & antiquitate respicientium. Errant certe, & non intelligunt scripturas, & legum promulgatores injuste inculpant, qui putant eos posthabita solertia, legem pro filiis servorum ecclesiæ, & maxime servorum qui sunt in clero, & pro filiis servorum secularium æque constituisse. Neque enim pervigiles esse non potuerunt, qui mundum legibus summiserunt. De filiis ergo laicorum ad publicum pertinentium, publici rectores fecerunt edictum: non de filiis servorum ec-

ANNO CHRISTI ....

clesiæ, quam illi ipsi legum magistri ab omni A publica exactione in perpetuum decreverunt esse immunem. Verum si conspectius agatur, de filiis clericorum, qui nulli esse debuerunt, quæ lex, nisi nulla erit? Filiis quidem laicorum, qui debuerunt esse ulli, sit lex ulla. Filiis autem clericorum, qui debuerunt esse nulli, lex utique erit nulla. Neque enim legum moderatores illis, quos futuros non crediderunt, legem dare potuerunt. Sileant ergo ii, qui sine lege sunt nati: sciant se legem non habere, sed contra legem eniti. De quibus, ut pote de nullis, id est de non futuris, nulli sæculi judices ad votum clericorum testamentum Dei profanantium impressere sermonem. Qui si legem haberent, paterna bona legitima successione perciperent; non B confictam inscriptionem contraherent. Et quia non succedunt, legem ergo non habent. Et si haberent legem patri succedendi, haberent utique & legem, matrem, quam garriunt liberam, prosequendi. Utrumque enim, & succedere & sequi, non ex plebeia levitate, sed de publica authoritate descendit. Qui ergo patri legibus non succedunt, matrem legibus non sequuntur. Qui enim unum horum habebit, alterum obtinebit: & qui uno carebit, neutrum tenebit. Jure ergo filii clericorum nulli erunt, qui ita a patre & matre sunt alieni, ut nec cum eis sortem habeant, nec cum viventibus legem accipiant. Erunt igitur nulli, qui per legem, nec patrem sequuntur, nec matrem. Sed de his duobus, id est suc- C cedere, & sequi, dicam amplius, ut testibus cœlo & terra, omnibus satisfaciam contra causantibus. Quæ duo quia filii clericorum non habent, tanquam non sint, lege & nomine carent. Neque enim filii habebunt, quod patres legibus perdiderunt.

Amplius. Hæc autem duo, id est succedere & sequi, ideo filiis clericorum mundanæ leges attribuunt, quia ex patre & matre eorum, qui ea habuerunt, ad filios descenderunt. Quod enim parentes legibus habuerunt, relinquere filiis legibus potuerunt. Filii ergo laicorum legibus nati, legibus & patrem sequentur & matrem. Filiis autem clericorum ideo hæc legitima leges non consentiunt, quia pater eorum & mater, ut pote D indigni, ea non habuerunt. Et quia parentes nihil habuerunt, nihil filiis reliquerunt. Hæc enim legitima, id est succedere & sequi, ipsi parentes, dum eos contra legem genuerunt, ipsa lege jubente amiserunt. Et ideo quæ miseri parentes legibus perdiderunt, ad miseros filios non pertinebunt, qui contra leges intraverunt & exierunt. Nihil ergo pater & mater eorum habuerunt, quia contra leges nascuntur. Nec patrem in hæreditate, nec matrem sequentur in libertate: quia quæ parentes jam sub lege peccati captivi non habuerunt, dare filiis non potuerunt. Quis enim dabit quod non habet? Sed habuerunt: quid autem? infamiam, & supplicium conscientiæ. Hæc duo utique habuerunt, hæc duo suis E parvulis dimiserunt.

Sed ut in sole convincantur, & ultra hiscere non audeant: dicant, dicant, quæ leges filiis clericorum libertatem vel successionem adjudicent. Et cum judicia conscripta proferre non potuerint, hoc sibi quod sequitur a nobis responsum teneant, & de cetero lacessere desinant, & ultra jam contendere non aspirent; immo contendisse & rebellasse suspirent. Lege enim Nicæna, quicumque ex clero cum qualibet muliere habitaverit, vel eam turpiter cognoverit, vel filium, vel filiam genuerit, deponitur. Lege autem Justiniana æque deponitur, & curiæ civitatis, cujus est clericus, traditur. Ecce clericos legibus damnatos; ecce clericos curiæ, & servos legibus traditos. Num mutire fas erit? Si servi sunt patres, servi erunt & filii. Servient itaque cum filiis patres in curia, id est, curam super his tantum in publico habebunt, quæ ad solam ecclesiæ utilitatem forensem pertinebunt: illa scilicet causa, ut qui noluerunt intus, id est in ecclesia, servire ut clerici; serviant foris, id est in publico, ut laici.

ANNO CHRISTI ....

Neque enim clerici, licet damnati, ut exeunt ab honore, ita a famulatu ecclesiæ exibunt: neque ulli extra ecclesiam, utpote officialium alicui personarum servient, sed in publico ea tantum publica quæ ad ecclesiam respexerint, procurabunt. Et ideo postquam lex a Deo data proscriptos curiæ tradidit civitatis cujus est clerus, cautissime addidit; ne forte publici apparitores sibi eos mancipandos putarent, & ecclesiæ suæ servituros esse dubitarent. Filii autem eorum qui apparuerunt, servi ecclesiæ erant, quia servitutem a capite ad pedes traxerunt.

Sed si de clericis liberis, & eorum filiis: quid erit de clericis servis ecclesiæ, & de filiis eorum? Æquitas enim ipsa est, quæ paribus in causis paria jura desiderat. Neque enim lex divina ait, & humana, si quis liber aut servus in clero mulierem acceperit, deponatur: sed, si quis tantum signanter dixit, & generaliter scripsit, servum & liberum uno capistro & una lege astringens. Nullæ enimvero leges receptæ ecclesiis Dei præjudicant. Nullæ leges quodcumque proprium est ecclesiæ, mobile vel immobile, minuere vel auferre præsumunt. Nullæ utique leges filiis clericorum aut successionem bonorum permittunt, aut corporum libertatem indulgent. Quod si facerent, non malorum essent ultrices, sed malorum utique incentrices: ipsumque nomen leges perderent, quæ a ligando, id est a cohibendo, nomen sumpserunt: * quia non jam transgressores punirent, sed transgressiones nutrirent, & transgressores contra seipsas defenderent: ipsique legum factores, non jam legum factores, sed legum & rerum dicerentur eversores. Quomodo enim staret mundus, si divina mandata, & jura rescinderentur humana?

Sint itaque nulli filii clericorum, & maxime illorum clericorum, qui sunt de familia ecclesiæ. Sint equidem: sint, inquam, inquam erunt nulli. Qui injuste causando matrem quantum ad se liberam, quantum vero ad Africanum concilium ultra mare ut ancillam vendendam, juste & matrem perdiderunt & patrem, more æstuantis diaboli, qui injuste ambiendo illicita, juste perdidit acquisita. Qui, licentia mea dixerim, si nimis non insaniret, non ita victus & confusus, in interminabilem obstinationem abiret. Ita quidem filii clericorum servorum ecclesiæ, si, prout juste deberent, & genus avitum importat, servirent cum patre, adhuc forsitan si tacerent & caverent, non ita sollicitarentur, licet juste potuerint pro matre. Sed profuit diabolum insanisse, quia mundo cum jam non ferente, disrupti celi redemptorem velocius transmiserunt. Prodierit & filios clericorum de familia ecclesiæ excanduisse, quia excludentur, id est, manifesti fient, quod probati sunt argento, id est, eloquentiæ autoramento. Filii igitur laicorum juste geniti, & patrem sequentur & matrem, quia legem a patre & matre venientem acceperunt: filii autem clericorum, & maxime illorum clericorum, qui sunt de familia ecclesiæ, licet matre libera procreentur, ma-

matrem tamen non sequentur in libertate, sed nec patrem in hæreditate: quia nec a patre nec a matre legem venientem acceperunt, quam ipsi parentes contra leges mœchando legibus perdiderunt. Sed ne ipsi filii clericorum, quia sunt sine lege, dispereant, aut credant se, omni solutos servitutis vinculo, licenter abire posse ut profugos: miserescimus illis, hac conditione præmissa, ut ex nullis appareant ulli, & ex Gabaonitis Nathinæi fiant: & cum Josue vitam reservando, hanc eis legem concedimus, ut in servitium templi, quod effugere nullatenus possunt, aquas, & ligna, & cetera generis ejusdem, veluti forenses ecclesiæ actionarii comportent. Multis deinde multa non patent æque, & ideo multi errant indiscrete, nec putant omnia esse intelligenda: una Pauli sententia satis circumspecte communimur, qua scribitur: *Unusquisque fornicationis causa habeat suam.* 1. Cor. 7.

Hoc Paulus de laicis tantum. Jovinianus autem de laicis & cleris æque dictum affirmat. Hoc intelligendum erit de clericis, ut hæresiarchæ colluentes effantur. Periit ergo omnium castitas, nec necessaria erit virginitas, & imperabit incontinentia, quam omnis catholica synodus ejicit de ecclesia. Et mentiuntur Nicæni Patres, qui non solum connubium, sed etiam cum mulieribus habitationem, clericis omnibus apertissime interdicunt. Convicti ergo filii Belial absque jugo legis taceant, & sciant apostolum, sicut de laicis tantum ut unam unusquisque habeat dixisse, sic inventores legum de filiis tantum servorum sæcularium, id est, laicorum, ut matrum consecutionem habeant significasse. Erit igitur hoc integrum judicare, filios & filias omnium clericorum, qui fuerint de familia ecclesiæ, ex quibuscumque mulieribus, quocumque modo sibi conjunctos, servos esse proprios suæ ecclesiæ in servili genere: quia & servitus paterna eos accusat, & maternum adulterium eos infamat & damnat.

Adulterium enim non est solum cum aliena peccare conjuge, sed omne quod non habet potestatem conjugis, teste sanctissimo Ambrosio in libro qui de Abraham inscribitur. Verum illis, qui filios servorum clericorum ecclesiæ ex libera concubina liberos esse volunt, & e contra filios laicorum servorum ecclesiæ ex uxore servos esse putant, indiscreti indiscretam differentiam facientes, veluti bene offerentes sed male dividentes, respondere libet, nec sine risu dum licet, & paucis eos, ut saltem sic resipiscant, absolvere. Dicant eia fanatici, dicant profani, dicant ultra insensatos Galatas fascinati: dicant, adulterium sit legalius, an matrimonium. Coacti respondebunt matrimonium: & adulterium, id est, alterius uxoris violationem, & omnem contra leges Christianas concubitum mecum damnabunt.

Quomodo igitur, respondeant, filii concubinarii sint liberi, filii vero uxorii servi fiant? Filii enim clericorum servorum ecclesiæ, quos de libera matre male liberos esse volunt, servi certissime suæ erunt ecclesiæ, quia tribus inlicitis tenentur obnoxii. Uno, quia ex adulterio emerserunt: quod enim potestatem non habet conjugii, adulterum dicitur: alio, quia patre clerico prodierunt, ubi mater licet fuerit libera, quia se tamen petulanti clero vendidit sponte, Africana synodo agente, ancillabitur corpore ut corde: tertio, quia patre servo processerunt, patris ideo natalia secuturi. Si enim omne verbum tribus stat testibus, dicente evangelio: his ergo tribus elogiis hujusmodi convicti clericorum filii stabunt perpetuo servitutis obligati opprobrio: filios vero laicorum servorum ecclesiæ bene servos esse volunt, quia & id leges concedunt. Sed

A filii uxorii, justius quam filii concubinarii, liberi viderentur, nisi patre servo nato retraherentur, & matre ancilla sponte facta involverentur. At mater uxoria, & concubinaria, utraque ante cognitionem libera fuit, & utraque ultronea ancilla facta est. Si utraque mater legibus ancilla, utriusque ergo filii legibus servi erunt. Si utraque mater est ancilla cum filiis, & uterque pater servitutem non abnegat: qua temeritate filii Nabal stulti unam partem libertati, alteram servituti dederunt? Qua fronte filios clericorum servorum ecclesiæ in adulterio natos liberos; & filios laicorum servorum ecclesiæ in conjugio, servos esse voluerunt, cum lex

B hos & illos æque servituti summittant? Num forsan isti ideo liberi, quia adulteri? & hi ideo servi, quia legitimi? Erant utique Pharisæi, quia divisir unum, quod divisionem non recipit, indisciplinabiliter dividere volentes. Una enim filios servitus ligat, quorum & matres idem opus eademque indissimiliter copulavit voluntas.

Itaque hic, hic, si placet, filii matrem sequantur: quia ut nimis & ultra jam inculcatum est, & matres ut ancillas ultra mare vendet ecclesia, & secundum placitum filios aut æque habebit venales, aut domestico servitio legibus subjugabit. Filii igitur clericorum servorum ecclesiæ, ita de libera

C sicut de ancilla, servi suæ erunt ecclesiæ, quia si patrem sequuntur, servi erunt ut pater; si vero matrem, ut judices sine literis volunt, sequuntur, servi pariter erunt ut mater; quia ancilla, quia voluit, ex libera fieri potuit.

Cur ergo passim erraverint, dicant; & cur unam partem damnaverint, alteram autem liberaverint, dicant. Utramque enim partem lex divina & humana ecclesiæ cujus est servituti addixit. Verum, quo haustu potionati insanierint, eo quod tam stulte, & tam pueriliter erraverunt? Num legalior concubinaria detestatio, quam matrimonialis erit contractus? Unde, qua lege, quo inventore, honor libertatis datus est adulterio, quod ipsi damnant incogniti, & ignominia servitutis imposita est matrimonio, quod Deus ipse laudavit? Dicent quidem, velint nolint, dicent rubore confusi vere-

D cundiæ legum violatores, nulla lege, nullo hoc fuisse præsumptum jubente. Illi ipsi certe male voluerunt, pejus dixerunt; pessime, quod evomerunt, in injuriam legum verterunt. Et quia diabolum male scripturas interpretantes sequuntur: ideo in dicendo & faciendo erraverunt, & errant, & omnes usque nunc ita intelligentes errare fecerunt, & faciunt. Certe, si filii damnandi sunt pro conjugio: justius multo pro adulterio & inlicito concubitu damnabuntur.

Legant denique, vel si legere fastidiunt, legentem intelligant Justiniani Augusti viri Christianissimi ad Dominicum præfectum pro Lugdunensibus conquerentibus fundos detrimentari, eorumque functiones minorari, & reipublicæ vectigalia defutu-

E ra, quia filii servorum ex liberis mulieribus, liberi recedebant. Sed imperator discretissimus in commune omnibus consulens, generali lege, multa imposita, præcepit & præcipit, filios servorum patrum ex liberis etiam mulieribus, non matrum, sed patrum sequi naturam. Longo oculo vir Justinianus, nominis ipso privilegio merito justus, futura videns dominorum dispendia, si filii servorum, quia ex libero utero exirent, liberi abirent. Si ergo hoc conceditur sæcularibus propter indemnitatem: cur non permittitur ecclesiæ propter utilitatem & necessitatem?

Ubi sunt, ubi conturbatores & prædones ecclesiæ, qui filios servorum qui sunt in clero, propter matres liberas liberos esse garriunt? Ecce, ecce filios

lios servorum ex liberis matribus natos, qui lege A data non matres, sed patres sequuntur. Et si hoc licet in servis sæcularium, qui licito mulieribus utuntur: cur non licet in filiis servorum ecclesiæ, quos* in clero, quibus mulierum omnino est usus prohibitus? An non, qui leges non intelligit, si judicare quod ignorat cecus præsumpserit, omnes leges divinas & humanas pervertit? & factus Jeroboamita peccat, & peccare facit filios Israel?

Ausim erroneos judices Jeroboam fornicanti in excelsis conferre; quia ut ipse erravit in vitulis armentorum, ita & isti mendaces in stateris, errant in vitulis labiorum. Ausim & ecclesiarum magistros libere increpare, qui salutis communia & nolunt, & metuunt prædicare, quorum interest semper clamare, & nunquam cessare, & ovile Dei con-

B tinuis latratibus custodire, & malignantes odio perfecto odire. Neque enim propheta mirabilis increpare, nec ad sua odia inimicos metuit excitare, qui creatori omnium quasi in munere ardenter obtulit, dicens: *Nonne qui te, Deus, oderunt, oderam? justitiam enim tuam non abscondi in corde meo,* Psal. 118. ut faciunt multi, sed palam annunciavi. Qui ergo justitiam Dei palam intrepidi metuunt adnuncia- Psal. 39. re, *canes muti sunt non valentes latrare.* An non in Isaiæ 56. ecclesia canes muti facti sunt sacerdotes? An non verboso exercitu tantum verborum clamosi in populo, sine sale palatii palatini facti sunt judices? Sacerdotes enim Dei propter filios sacerdotum & clericorum, quos libertate incassum moliuntur,

C iram Dei scienter incurrunt, & libertate animi amissa, servi fiunt diabolorum, pro filiis clericorum. Et sortem Dei, a qua cleri vocantur, perdentes, ipso etiam honore sacerdotii canonum lega damnantur: jam apud Deum certo depositi, licet ante oculos hominum videantur prosperari, & in accepto honore ad votum extolli.

Judices autem non judicantes, immo Judaizantes, pro filiis clericorum, quos a famulatu ecclesiæ abstrahunt, & honorem palatii legibus perdunt, & rationem post mortem, nisi hic pœnitentia liberentur, verissime reddunt. Verum, si ignorantia deliquerunt, quærant canonizatos magistros: & scholarum remedio sensum captivatum vel redimant, vel non datum accipiant. Si autem studio

D bene inventa & scita depravarunt: currant ad celerem & superabundantem misericordiam Dei, qui pro certo corrigit penitentia quod commisit præsumptio, & impudens apposuit negligentia. Et revera magna judicibus opus est pœnitentia, qui impudentes clerorum & sacerdotum lenones effecti, ad hanc devenerunt ignominiam, ut sicut dæmones de gaudio in supplicium, ita judices de palatio ciciderint in lenocinium. An non cleros ad lupanaria invitant, & quasi ad stupra cogunt, qui filiis eorum libertatem mutuant, & hæreditatem promittunt? Si utique cleri crederent filios suos hac lege servituros, seque ipsos, ut sunt deponendi secundum Nicenam regulam canonum matricem, passim viderent depositos: ad cor confusi Deo medicante redirent, & forsan a paganismo reveri-

E ti quandoque cessarent. Ipsæ quoque curraces meretrices futuram secum filiorum & suam colligentes ignominiam, clerorum declinassent periculum, & in laicorum demigrandum esse deliberassent patrocinium.

Omnes igitur filii & filiæ omnium clericorum, quos de familia ecclesiæ, de quacumque libera nati fuerint, vel uxore, vel concubina, quia neutrum nec licet, nec licuit, nec licebit, servi suæ erunt ecclesiæ in secula seculorum. Conticescant ergo impii, saltem in publico, & stulti aliquando sapiant, & ineptire vel imminente senio jam dedi-

A scant: hoc scientes, hoc inviolabiliter perpetuo tenentes, quia si filii laicorum servorum ecclesiæ ex liberis uxoribus serviunt: multo magis filii omnium clerorum servorum ecclesiæ ex libera concubina procreati, servi suæ erunt ecclesiæ, neque inde exire debebunt: quia adulterium ab omni mundo damnatum, nulli unquam profuit, nec servum a jugo prementis liberavit, immo liberum servitio turpiter subjugavit. Ideoque nullo tempore honorem aut libertatem, sed omnem ignominiam & servitutem apud Christianos & paganos semper accepisse & ætas prodit & stylus. Sint itaque hujus conditionis filii & servi, &, si possit dici, servio-

B res, qui omnibus aliis servis in nascendo lege divina & humana probantur indigniores. Quorum patres, ut cleros impudicos ab ecclesia abjicit ecclesia, eosque depositos servire sibi ut forenses in curiali facit impudentia: matres vero, utpote pro adulterio vendita libertate ancillantes, lex divina & humana prius in foro castigat, & postea exilio macerat.

Sed neque ipse liberæ meretrices, ex quibus cleri diacones aut sacerdotes de familia ecclesiæ furati sunt filios, cum bonis adquisitis exibunt: sed omnia quæcumque fuerint adquisita, mobilia sive immobilia, ad ecclesiam, unde omnia injuste subtracta, subrepta sunt, & subducta, cum filiis & filiabus juste omnia revertentur: totumque ecclesia ut suum proprium recipiet, quidquid falsorum falso judicum consilio, per manus* autem, per nomen * f. aut

C alicujus liberi hominis fuerit conquisitum. De bonis enim servorum ecclesiæ, non de facultate illius liberi, cujus solum nomen sonat in charta, hujusmodi est adquisitio facta. Et ideo judices, qui has scriptiones faciunt, & illi qui per suas nihil valentes manus recipiunt, æquo ecclesiæ feriendi sunt judicio. Ipsa etiam mater, quæ dicebatur libera, nisi humanius ageremus, quia sacrilegium fecit, servitio esset ecclesiæ mancipanda. Est enim sacrilega, quæ rerum divinarum furtum facit. Res, inquam, divina est omnis* Deus. Rem ergo di- * scelerat. vinam omnis mulier furatur, quæ cum clero meretricatur; nec libera esse deberet, quæ exterminante furore libidinis suimet oblita, omnem a se corporis & animæ propulit libertatem.

D Quam tamen cum sua quacumque libertate, synodi etiam Africanæ severitatem temperantes, liberam ideo abire volumus, ut ii quos illa lupa devoraverat, per Dei gratiam liberentur. Exulet longe tamen volumus, sed trans mare nolumus: ut a visu, auditu, & congressu cleri aliena, pœnitentia reddat ecclesiæ, quod incursione furentis perierat feminæ. Trans mare vero ut exulet ideo nolumus, quia jugum importabile Deo prohibente non audemus imponere. Aeris enim alieni homo perfragilis infecta inclementia, & maceratione insolita destituta, potius morti destinata, quam pœnitentiæ putaretur deputata.

Authore igitur Deo, & principibus nostris Petro & Paulo, florente gloriosissimo filio nostro H*. * Henrico

E semper Augusto, approbantibus fratribus nostris, & omnibus consacerdotibus, hunc ita de mundo tollamus errorem, & ita hanc intelligentiam omnibus seculis, omni dubietate fugata, infundamus: ut nullis unquam temporibus hæc pestis repullulet, nec unquam in talibus sine causa secutura posteritas dubitet. Et ut firmum post hac quod sancimus permaneat, & in fines orbis terræ conservandum perveniat: totius hujus summa sententiæ hac nostri forma decreti, fratribus & coepiscopis nostris subscribentibus confirmabitur.

DECRETUM DOMNI PAPÆ B*.

*Benedicti

I. *Ut nullus in clero mulierem attingat.*

Nullus presbyter, nullus diaconus, nullus subdiaconus, nullus in clero uxorem aut concubinam admittat: cum nulli quoque laicorum scire liceat mulierem præter uxorem. Quod si fecerit, secundum ecclesiasticam regulam deponatur. Sed neque secundum humanas leges ex longo factas, & receptas, * ullus admirationis locum in plebe habeat.

* f. ullius administrationis

II. *Ut episcopus nullam fœminam habeat, neque cum aliqua habitet.*

Episcopus sicut nullam habebit, ita cum nulla penitus habitabit. Quod si fecerit, & nostris regulis, & mundanis legibus concordantibus, honore, quo se ipse fecit indignum, abjicietur.

III. *Ut filii clericorum servorum ecclesiæ, servi sint ecclesiæ cum omnibus adquisitis.*

Filii & filiæ omnium clericorum, omniumque graduum de familia ecclesiæ, ex quacumque libera muliere, quocumque modo sibi conjuncta fuerit, geniti, cum omnibus bonis per cujuscumque manus adquisitis, servi proprii suæ erunt ecclesiæ, nec unquam ab ecclesiæ servitute exibunt.

IV. *Ut filiis clericorum servorum ecclesiæ nullus judex libertatem promittat.*

Quicumque filios clericorum servorum ecclesiæ de quacumque libera procreatos, liberos esse judicaverit, anathema sit: & habeat in judicio quod fecit, quia ecclesiæ tulit quod non dedit.

V. *Ut servi ecclesiarum per manus liberi nihil adquirant.*

Nulli servorum ecclesiæ, sive in clericatu, sive in laicatu, de quibus nostrum est & fratrum nostrorum judicare, liceat comparare, aut ullo modo adquirere per manus aut nomen alicujus liberi hominis. Quod qui fecerit, evasibiliter cæsus, tamdiu carceratus habebitur, quamdiu ᵃ omnis ecclesia recipiat scriptiones.

a Forte, omnes, H.

VI. *Ut ille, qui chartam per suas manus accipit, finem ecclesia faciat.*

Ille autem male liber, qui factus est diaboli servus, per cujus manus latrocinantes servus ecclesiæ, quicquid illud fuerit, adquisivit, aut ecclesiæ totam faciat securitatem, aut maledictus inter fures ecclesiæ & sacrilegos habeatur.

VII. *Ut nullus judex aut tabellio chartas scribant, quas servi ecclesiæ per manus liberi adquirunt.*

Judex vero, aut tabellio, qui tam inlicitas chartas scripserint, & res pretio servorum ecclesiæ comparatas, aut aliqua liberalitate conlatas, nomini alicujus liberi titulari præsumpserit, anathemate ferientur. Sed neque honorabitur in palatio, qui ecclesiam palatii matrem non erubuit impugnare.

Hoc autem ecclesiæ Dei testamentum, contra malignantes, Deo authore, authoramentum, dilectissimi filii nostri H. Augusti edicti lege firmari, corroborari, & humanis inseri & inscribi legibus volumus: & per omnem imperii sui latitudinem, ut suscipiatur, teneatur, & publica authoritate omni tempore judicetur, omnes in commune oramus & obsecramus. Erit enim Deo volente in æternum valiturum: si, quod ecclesiastica gravitas prohibet, publico fuerit vigore exterminatum. Nec factiosi, hujus decreti scientiam dissimulabunt, quæ omnium libris inscripta, per ora omnium evolabit. Nec impune putabunt audendum, quod publica damnatum severitate cognoverint.

Ego B*. papa æternæ urbis huic constituto synodali subscripsi. (* Benedictus)
Ego A*. sanctæ Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopus subscripsi. (* Aribertus vel Aribertus)
Ego R*. Ticinensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Raynaldus)
Ego A*. Cumanus episcopus subscripsi. (* Albericus)
Ego L*. Taurinensis ecclesiæ episcop. suscripsi. (* Landulfus)
Ego P*. Terdonensis ecclesiæ episcop. subscripsi. (* Petrus)
Ego Leo Eusebianæ ecclesiæ catholicus episcopus subscripsi.
Actum Papiæ Kal. Augusti, imperante domno H*. gloriosissimo Augusto, per manus fratris Leonis Vercellensis episcopi. (* Henrico)

RESPONSIO AUGUSTI.

NIHIL tibi, sanctissime papa B. possum negare, cui per Deum omnia debeo: præsertim cum justa petas, honesta cum justis fratribus suggeras, & me in consortium sanctæ solicitudinis ideo advoces, ut sicut laboris, ita participes simus & gaudii. Gratias itaque sancto episcopatui tuo jure habeo uberes, qui & salubriter componit ecclesiam, & a clericorum incontinentia, unde omne malum velut ab Aquilone super terram emersit, correctionis vigilanter fecit principium. Omnia quidem, quæ pro ecclesiæ necessaria reparatione synodaliter instituit & reformavit paternitas tua, ut filius laudo, confirmo, & approbo: & ut omnes sint paratiores, ᵃ eam me inviolabiliter servaturum adjuvante Deo promitto. Et in æternum mansura, & inter publica jura semper recipienda, & humanis legibus solenniter inscribenda, hac nostra authoritate vivente ecclesia per Dei gratiam victura, cum senatoribus terræ, cum domesticis palatii, & amicis reipublicæ, coram Deo & ecclesia ita corroboramus.

a Forte etiam, H.

INDEX CAPITULORUM.

I. *Ut nullus in clero mulierem contingat.*
II. *Ut nullus episcopus mulierem habeat, aut cum ea habitet.*
III. *Ut filii clericorum servorum ecclesiæ, servi sint suæ ecclesiæ cum omnibus adquisitis.*
IV. *Ut nullus filiis clericorum servorum ecclesiæ libertatem audeat judicare.*
V. *Ut servi ecclesiæ per manus liberi hominis nihil adquirant.*
VI. *Ut judex aut tabellio chartas * inscribant, quas servi ecclesiæ per manus liberi adquirunt.* (* Cod. scribant)
VII. *Ut ille, per cujus manus servus ecclesiæ chartas accepit, finem & securitatem ecclesiæ faciat.*

EDICTUM AUGUSTI.

I. *Ut nullus in clero mulierem contingat.*

Nullus in omni gradu ecclesiæ uxorem vel concubinam habere præsumat, nec in una domo cum muliere audeat habitare. Quod si fecerit, servata Justiniani Augusti æquitate, curiæ civitatis tradatur cujus est clericus. Jure etenim manebit miser in curia, quem ecclesiæ regula depositum ejecit ab ecclesia.

II. *Ut nullus episcopus mulierem habeat, aut cum ea habitet.*

Episcopus cum nulla unquam muliere habeat tectum, cum nulla habeat lectum. Quod si fecerit, servato antiquo & moderno ecclesiæ judicio deponatur. Eritque tanto casus gravior, quanto gradus altior.

III. *Ut filii clericorum servorum ecclesiæ, servi sint suæ ecclesiæ cum omnibus adquisitis.*

Filii autem omnium clericorum, omniumque graduum servorum ecclesiæ, de quacumque muliere, quocumque modo sibi conjuncta fuerint nati, servi suæ erunt ecclesiæ, cum omnibus bonis adquisitis: & quia servi sunt, & erunt, nunquam de servitio ecclesiæ exire debebunt. Et omnia quæ ipsi per manus & per scriptiones alicujus liberi adquisierint, ecclesiæ sicut sua propria reddimus. Suo etenim juri totum ecclesia ut proprium vendicabit, quidquid ullo ingenio ecclesiæ servus contraxit: nec ulli secundum phantasmaticos dabit adulterium libertatem, quod corpus in infamiam, & in servitutem trajicit animam.

IV. *Ut nullus filiis clericorum servorum ecclesiæ libertatem audeat judicare.*

Quicumque ergo posthac eos esse liberos judicaverit, & pro eis contra ecclesiam dederit sententiam, & hoc capitulum authoritate sanctæ ecclesiæ statutum nostræ* ceperit, & in suis libris non scripserit, & secundum hoc capitulum filios clericorum de familia ecclesiæ, proprios servos esse suæ ecclesiæ usu semper valituro non judicaverit, facultatum publicatione nudatus, perpetuo damnetur exilio. Ubi sicut nulla unquam illi lex judicandi, nulla ita erit spes remeandi. Neque enim mirum, sed justissimum, nimirum si is amisso officio corpore exulabit, quem ecclesia, quia Deum amisit, anathemate fulminavit. Matres vero eorum libertatem adulterio vendentes, prius in foro castigatæ fiant exemplum, & postea judicio ecclesiæ & nostro exulent. Quia si fuerint in vicinia, vix aut nunquam eorum cessabit malitia.

* f. non receperit

V. *Ut servi ecclesiæ per manus liberi hominis nihil adquirant.*

Servis ecclesiæ, ut nostris, adquirere licet juste, & licuit: sed per manus alicujus liberi scriptiones ullas contrahere, nullo unquam tempore licebit. Quod si fecerit, ecclesiæ judicio ut suus coercebitur. Si enim ad nostrum spectaret judicium, ut fugitivus addiceretur.

VI. *Ut judex aut tabellio chartas * inscribant, quas servi ecclesiæ per manus liberi adquirunt.*

* Cor. non scribant,

Judicibus vero & tabellionibus, quorum nostra interest, si posthac tales fecerint scriptiones, manum amputamus dexteram, quæ scripsit contra ecclesiam. Ut qui noluit integer verum judicare in palatio, in foro mancus, corrigat alios a mendacio.

VII. *Ut ille, per cujus manus servus ecclesiæ chartas accepit, finem & securitatem ecclesiæ faciat.*

Ille autem Deo, & hominibus execrandus, per cujus manus invalidas, & nomen vacuum, fraudulenter ecclesiæ servus scriptiones accepit, sub sacramento eisdem redditis scriptionibus, ut omnium litium jacula sopiantur, omnem ecclesiæ, prout constiterit, coactus faciet finem. Moxque cum insequetur stylus proscriptionis, quem mater & magistra nostra ecclesia vulneravit gladio maledictionis.

SUBSCRIPTIO.

Ego H*. gratia Dei Imperator Augustus hanc constitutionem legis perpetuæ per consilium domni papæ B*. suggerente plurimo cœtu episcoporum, Deo authore statui, firmavi, & semper valere decrevi, & optavi, meosque imperii primores firmare rogavi. (* Henricus; * Benedicti)

Ego O. Marchio interfui, & hanc legem mundo pernecessariam, & oculos ecclesiis sublatos reddentem, firmavi, & laudavi.
Ego R. Marchio interfui, & laudavi.
Ego O. comes palatii interfui, & laudavi.

Et plures alii quorum nomina injuria temporis perierunt.

NOTÆ GABRIELIS COSSARTII.

Hujus synodi nomina propria, initialibus tantum literis indicantur in MS. codice, ex quo eam descripsimus. Quærendum ergo tempus fuit, in quod ab iis inchoata literis tot nomina concurrerent. Quod repertum a nobis est Benedicto VIII. Pontifice maximo, & S. Henrico imperante.

Certum annum non assigno. Id tantum constat, celebratam esse hanc synodum inter annum 1014. quo Benedictus VIII. pontificatum, Henricus II. imperium simul tenuerunt, & 1024. quo uterque obiit.

Ticinensem episcopum recte a nobis Raynaldum vocari, constat ex subscriptionibus synodi Romanæ Benedicti VIII. anno 1015. quam hac ipsa in pagina legis. Qua ex synodo a viro eruditissimo Ughello edita, Ughelli ipsius Italia sacra non tam emendanda hoc loco, quam augenda est. Is enim Ticinenses illius temporis episcopos sic describit, ut Ubertus anno 1008. cœperit; Guido anno 1026. Raynaldus vero anno 1028. Quæ series conciliari cum Romana illa synodo, & hac nostra Ticinensi non potest. Necesse est ergo, inter Ubertum & Guidonem, Raynaldus alter extiterit. Certe ex vetustis monumentis prodire quotidie prius ignotos episcopos, cuivis in his studiis versato compertum est. Atque ut ne ab hac synodo recedamus; habemus hic A. Cumanum episcopum, qui sine dubio Al-

bericus est, ut apparet ex subscriptionibus synodi Francoford. anni 1007. Atqui Alberici hujus nulla inter Cumanos episcopos ab Ughello facta mentio.

A

Terdonensis episcopus, idem ac Dertonensis. Nam Dertona Longobardiæ civitas, quæ hodie vulgo Tortona, ab ævi illius scriptoribus Terdona vocitata est.

A. Mediolanensis episcopus, Arnulfus est, si coacta hæc synodus ante an. 1019. si post annum illum, Aribertus, qui & Heribertus sæpius dicitur.

☞ OBSERVATIO JUSTI FONTANINI in Disquisitione de Corpore S. Augustini.

Gabriel Cossartius, in colligendis veterum Synodorum actis Labbei socius, ex codice MS. primus vulgavit Concilium de continentia Clericorum a Benedicto VIII. Pont. Max. Ticini celebratum coram *plurimo cœtu episcoporum*, ut ait S. Henricus I. Imperator, qui præsens eidem subscripsit, & *volente* ac *rogante* pontifice, ipsum *humanis legibus firmavit & corroboravit*. *Ex plurimis* tamen illis episcopis septem dumtaxat, primis nominum literis subscripti, supersunt, omnes Mediolanensi metropoli contributi, omnesque eodem A.D. 1022. certe superstites, ut de singulis facile ostendi potest. B Synodi annum Cossartius non adsignavit, id tantum constare adnotans, eam celebratam inter A.D. 1014. quo Benedictus VIII. pontificatum, & Henricus I. imperium tenuerunt, atque A.D. 1024. quo uterque supremum diem obiit. Ceterum A.D. 1022. Henricum I. Augustum in Italiam descendisse, inque ea versatum, certissimis monumentis proditum est. Expeditionis caussa fuit, ut Græcos & Saracenos, Apuliæ & Campaniæ oris infestos, ac Romæ ipsi ferme incubantes, retunderet. Vide Mabillonium tom. IV. Annalium libro LV. cap. XIV. pag. 288. & pag. 291. ante cap. XX. ubi sanctum Imperatorem in agro Lucensi die XXIII. *Julii* ejusdem anni 1022. moratum adnotavit. C Quum autem dira lues ejus copias invasisset, ipse Ticinum ad Pontificem properavit, ubi *Kalendis Augusti* Concilio interfuit, eique subscripsit apud Labbeum. Addam verba Anonymi Saxonis, quem illustris Eccardus primus vulgavit in Corpore historico tomo I. pag. 454. Aperte enim hanc Synodum Ticinensem exprimere mihi videtur, ubi tradit, Henricum *citato cursu transgressum Alpium* (id est Apennini) *cacumina; mox Synodale colloquium, confluentibus undique diversarum regionum Episcopis, aliisque populis quamplurimis, in partibus peregisse occidentalibus;* annirum Ticini in *Langobardia*: quam pariter *occidentales regiones* vocat Ditmarus restitutus in Chronico lib. VI. pag. 397. editionis Leibnitii. Mediæ ætatis scriptores eas Italiæ *partes & regiones occidentales*, *Hesperiam*, & *Neustriam*, quod perinde est, appellaverunt, quemadmodum aptis testimoniis in Vita claræ memoriæ Philippi a Turre Adriensis episcopi cap. 2. ante ejus Commentarium de Antii monumentis editionis III. Romanæ pridem ostendimus. Caput autem *Neustriæ* erat Ticinum, *regiæ civitatis* elogio a veteribus honestatum. Nullum vero Concilium præter hoc Ticinense, a *plurimis Episcopis* tunc celebratum fuisse comperimus. Non enim cum viris doctis verba Saxonis ad Selingenstadiense, vel Aquisgranense trahenda sunt, quæ non hoc, sed insequenti A. D. 1023. extra Italiam *perpauci* episcopi celebraverunt. Vir egregius Jo: Baptista Sollerius, qui Actis Sanctorum Bollandianis sedulo prosequendis eruditam operam impendit, verba alterius Saxonis, quem edidit Leibnitius, rem paullo aliter narrantis, adduxit tomo III. Julii, de Sancto Henrico agens pag. 743. num. 150. & Mabillonius in tomo IV. Annalium pag. 291. quasi magnum istud Concilium in *Germania* habitum fuisset: quod tamen certo adsignare non possunt. Sed monemus, verba illa esse confusa: quod Sollerii sagacitas alibi non semel in eodem Chronographo animadvertit. Corrigenda ea sunt & restituenda ex alterius Anonymi Saxonis ab Eccardo prolatis Annalibus: quos in eadem hac re, de qua agimus, olim expressit Browerus Trevirensium Annalium tomo I. lib. XI. pag. 515. col. 2. Non est hoc loco mihi tacendus præclarus & vir & amicus Guido Grandius Abbas Camaldulensis, qui in pererudita Epistola de Pandectis Florentinis pag. 9. tantum non attigit hujus Ticinensis Concilii epocham, ubi ait, *circa annum* 1022. id celebratum. Unde vir doctus hoc hauserit, neutiquam prodit, neque jam vacat scriptis ad eum literis hoc sciscitari.

ANNO CHRISTI 1014.

Ex tomo 2. Italiæ sacræ pag. 358.

*** SYNODUS RAVENNAS,

AB ARNOLDO RAVENNATE EPISCOPO
Et episcopis plurimis diversarum provinciarum celebrata anno Christi MXIV. Benedicti Papæ VIII. anno II.

Adversus ea quæ Adelberti archiepiscopi tempore perperam gesta erant, vel irrepserant.

PERPETUALITER. Domino nostro Jesu Christo D regnante, quartodecimo anno post millesimum divinitus mortalitatis assumptæ, sub Imperio clementissimi Augusti domini Henrici in tertio anno, pridie Kal. Majarum. Congregata est venerabilis synodus in ecclesia Ravennate, cui vocabulum est S. Resurrectionis, infra portas majores, sub imagine Salvatoris, præsidente in ea sanctissimo ac venerabili Arnoldo archiepiscopo sedis ejusdem, simulque cum eo, celeberrimo atque in Christo fidelissimo Segrefredo Placentino episcopo, aliisque patribus pluribus Æmiliæ, Flaminiæ, atque Pentapolis provinciarum, cum multis aliis diversarum ecclesiarum Dei.

Relatum est in synodo, quod in viduitate ecclesiæ Ravennatis, quæ pro peccatis nostris undecim annis vidua mansit, hoc est, a morte præsulis Friderici usque ad ordinationem S. patris Arnoldi, multa mala, crimina, vitia, atque peccata hac in provincia sunt exercita. Qua de re contra canonum constitutiones, sanctorum decreta pontificum, contra etiam statuta nostrorum præsulum Gerberti, & Frederici, multæ malæ illicitæ ordinationes, atque promotiones sacrorum ordinum, & dedicationes ecclesiarum, monasteriorum, plebium, & capellarum, atque invasiones ordinum per alteros, quibus minime competebat, inventæ sunt extitisse. Unde statutum est, ut omnes tales ordinationes suspenderentur a mysteriis, usque ad discussionem certissimam.

Altera autem die synodi statuere placuit; ut omnes ecclesias, vel casas, quas invasor Adelbertus consecrare præsumpsit, ab omni officio divino immunes esse constarent, & ipsa benedictio omnino haberetur perpetuo irrita in omni parochia Ravennatis Exarchatus.

Placuit etiam tertia die synodi, ut sicut in decretis sanctorum patrum cautum est, & Romanæ legis constitutionibus statutum, ut omnes res Petri clerici interfecti, quæ per bona ecclesiarum, quas a sancta Ravennate ecclesia obtinuit, sibique nullo modo conquisivit, ecclesiæ potestati subjaceant.

Statutum est etiam, & sub anathematis vinculo E nosmetipsos constringimus, si ullus nostrorum episcoporum ad Ravennatem diœcesim pertinentium, deinceps chrisma vendiderit, aut commendationes animarum, aut sepulturas mortuorum, aut horum omnium quæ interdicta sunt a sanctis patribus, & noviter a nobis nec * ipsis damnata temporibus religiosorum præsulum Gerberti, atque Frederici, & tam per suos quam per vos subjectos. Item statuimus, ut nullus archipresbyter benedictionem super populum det, non confirmationem chrismatis faciat, neque illud conficiat, & si alter fecerit, communione privetur.

* f. necnon

*** SYNO-

ANNO CHRISTI 1015.

Ex tom. 2. Italiæ sacræ pag. 356.

*** SYNODUS ROMANA BENEDICTI VIII.

In qua Fructuariensis cœnobii privilegium editum.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Anno qui computatur ab incarnatione domini MXV. Indictione XII. residente in synodo domino & glorioso papa Benedicto intra basilicam Lateranensem, adfuit quidem abbas Willelmi nomine, quiddam præstandum, valdeque utile a materno universalis ecclesiæ sinu, suppliciter exposcens: videlicet, ut monasterio Fructuariensi, quod in honorem Dei, & domini nostri Jesu Christi, ejusque intemeratæ genitricis, in paterno solo construxerat, apostolica dignitas libertatis suffragium exhiberet. Cujus petitioni, Romanæ sedis non contemnenda sublimitas assensum idcirco tam facillime præbuit, quia præfatum monasterium in deserto loco, unde nullus unquam episcopus alicujus vel decimæ redditum noscitur habuisse, fundavit, B & apostolica, regalia, necnon & imperialia testamenta adquisivit, justum votum, justumque laborem pie cunctis juvantibus. Præterea idem ipse Warmundus episcopus * Hipporiensis, in cujus episcopii limite idem locus situs esse videtur, manu propria firmavit, pluresque firmare rogavit episcopos testamentum, ubi excommunicationis nostræ minamine prohibetur temeraria cunctorum hominum audacia, videlicet ne qua regia, episcopalis, vel cujuspiam mundani vel ecclesiastici ordinis dignitas valeat, sub qualicumque occasione sæcularis ambitus, vel ecclesiasticæ religionis obtentu, habitatores illius loci ullo modo inquietare. Unde dominus Benedictus universalis pontifex ad confirmationem testamentorum omnium, C unde corroboratus est locus ipse Fructuariensis, sacro suo cum dotavit privilegio: insuper hoc, cui omnis hæc sancta synodus favens subscriberet, exarare præcepit decretum. Unanimiter ergo tanti patris, summique pontificis libentissime parentes imperio, saluberrimoque ejus subjacentes desiderio, * corrumpere nituntur tantæ authoritatis privilegia, atque violare illa, quæcumque vel a Guntardo Levita, vel ab episcopis, aut a regibus ipsi sancto Fructuariensi cœnobio collata, vel fuerint * testamenta: ipsos confidenter hæc sancta synodus ecclesia * percutit in gladio, utpote contradicentes jura majorum, patrumque instituta contemnentes sanctorum, qui sanctæ Romanæ ecclesiæ ab ipso apostolorum tempore omnem obedientiam a cunctis ordinibus exhibendam fore decreverunt. D Hujusmodi armis instructi, excommunicationis jacula in eos retorquentes, neminem perversorum permittimus immutare, vel infringere quicquid ad quietem, libertatem, securitatem, honorisque honestatem ipsi Fructuariensi monasterio, suisque rectoribus per tanta ac talia concessa sunt testamenta. Quæ quicumque servaverint, dilexerint, & magnificantes auxerint, gaudeant cum eis, quorum nomina scripta sunt in cœlo: qui autem contempserint, corruperint, & pro posse deleverint, caveant, ne & ipsi deleantur de libro viventium, & cum justis non scribantur: quoniam nisi resipuerint ab hac nequitia, a cunctis etiam se noverint excommunicatos. * Quorum hic subter scripta sunt nomina.

* Qui melius Eporediensis. Sed non illo ita legitur.

* f. desit, si qui

Ego Benedictus S. Romanæ ecclesiæ præsul.
Ego * Eribertus S. Mediolanensis archiepiscop.
Ego Michael archiepiscopus.
Ego Theobaldus sanctæ Veliternensis ecclesiæ episcopus,

* Qui & Aribertus vocatur.

A Ego Petrus sanctæ Prænestinensis ecclesiæ episcopus.
Ego Cono Perusinæ episcopus.
Ego Arduinus Monteferetranus episcopus.
Ego Petrus Castellanus episcopus.
Ego Emino episcopus Asculanensis.
Ego Aldebertus episcopus Spoletanus.
Ego Lambertus episcopus Polimartiensis.
Ego Joannes episcopus Balneoregiensis.
Ego Deusdedit sanctæ ecclesiæ Amerinæ episcopus.
Ego Benedictus episcopus.
Ego Joannes Quiesthomo episcopus.
Ego Stephanus Narniensis ecclesiæ episcopus.
Ego Gregorius episcopus N.
B Ego Joannes sanctæ * Alinvæ episcopus.
Ego Joannes sanctæ Tudertinæ ecclesiæ episcopus.
Ego Crescentius sanctæ * Phalaritanæ ecclesiæ episcopus.
Ego Domnus sanctæ Sutrinensis ecclesiæ episcopus.
Ego Petrus Centumcellensis ecclesiæ episcopus.
Ego Joannes sanctæ Suanensis ecclesiæ episcopus.
Ego Heldericus Urbevetanus episcopus.
Ego Boto episcopus.
Ego Henricus Populoniensis episcopus.
Ego Georgius Assisinatensis episcopus.
Ego Theobaldus sanctæ Albanensis ecclesiæ episcopus.
C Ego Raynerius Roselensis episcopus.
Ego Lambertus Lingonensis ecclesiæ episcopus.
Ego Benedictus sanctæ Castriensis ecclesiæ episcopus.
Ego Petrus sanctæ Pipernensis ecclesiæ episcopus.
Ego Lintulphus sanctæ Trivensis ecclesiæ episcopus.
Ego Benedictus Cerensis ecclesiæ episcopus.
Ego Crescentius Nepesinæ ecclesiæ episcopus.
Ego Joannes Sabinensis ecclesiæ episcopus.
Ego Deodatus Terracinensis ecclesiæ episcopus.
Ego Joannes Fundanæ ecclesiæ episcopus.
Ego Robertus Signensis ecclesiæ episcopus.
D Ego Benedictus Ferentinæ ecclesiæ episcopus.
Ego Sigifredus Placentinæ ecclesiæ episcopus.
Ego Raynaldus Ticinensis ecclesiæ episcopus.
Ego Landulphus Taurinensis ecclesiæ episcopus.
Ego Henricus Parmensium episcopus.
Ego Dertonensis ecclesiæ episcopus.
Ego Joannes presbyter, & cardinalis, tituli sanctæ Susannæ.
Ego Landulphus Genuensis ecclesiæ episcopus.
Ego Stephanus presbyter cardinalis, tituli sanctæ Cæciliæ.
Ego presbyter Petrus, & cardinalis, tituli sancti Sixti.
Ego Joannes presbyter, & cardinalis, tituli E sancti Marcelli.
Ego Petrus presbyter, & cardinalis, tituli sancti Marci.
Ego Petrus presbyter, & cardinalis, tituli sancti Damasci.
Ego Crescentius presbyter, & cardinalis, tituli sancti Stephani in Celerina.

* f. Calaritanæ

ANNO CHRISTI 1015.

Ego Sebastianus presbyter, & cardinalis, tituli sancti Clementis.
Ego Benedictus diaconus.
Ego Crescentius diaconus.
Ego Joannes diaconus.
Ego Crescentius diaconus.
Ego Petrus diaconus, sanctæ Romanæ ecclesiæ, & cancellarius sacri palatii.
Ego Franco diaconus.
Ego Landulphus Cremonensis custos.
Ego Guido abbas.
Ego Dominicus abbas Capitolii.
Ego Joannes abbas sancti Silvestri.
Ego Joannes abbas sancti Matthæi.
Ego Petrus abbas sanctæ Mariæ ad vincula.

Cujus testamenti notitiam præcepit scribere mihi Benedicto, sacri palatii scriniario, dominus papa Benedictus, tertio die mensis Januarii.

CONCILIUM REMENSE,

Ex Marteno Thesaur. Anecd. t. 4. p. 77.

Anno MXV. celebratum, in quo Arnulphus archiepiscopus concessa Mosomensi cœnobio, a coepiscopis suis confirmari procurat.

Ex Autographo Mosomensi.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis notum sit omnibus tam præsentibus quam futuris fidelibus, quod ego Arnulfus gratia Dei Remorum Archipræsul venerandi Abbatis Bosonis ceterorumque meorum fidelium imploratione rogatus, contuli S. Mariæ Mosomensis ecclesiæ quartas omnium ecclesiarum, quæ ad præfatum pertinebant locum, haud contra S. Remigii statuta, qui indigentibus jussit dari illas, sed ad relevandam ipsius loci paupertatem, & ob peregrinorum pauperumque susceptionem. Indulsi etiam in adjutorium victus Monachorum omnem decimam porcorum, quos prædicti loci Abbas & fratres mitterent in Ardennam sylvam gratia saginandi, & decimam illorum porcorum, quos homines suæ potestatis, videlicet villæ Bervelliacensis in prænominatam sylvam haberent. Simulque donavi piscationem Cari fluminis secus Dusiacum decurrentis, a loco ubi bannum tenent de Bervelliaco, usque ad decursum ipsius fluminis in Mosam. Hæc omnia præscripta, quæ a me, vel ea, quæ ab antecessore meo Adalberoni, seu a quibuslibet fidelibus personis collata, aut conferenda sunt, perpetualiter secureque & absque ulla repetitione meorum successorum vel præpositorum aut officialium pertinentium ad Remensem episcopum, seu cujuslibet personæ, locus jam dictus possideat, pro animæ meæ, antecessorumque meorum, seu ceterorum fidelium remedio, Romanisque privilegiis & apostolicis decretis sub anathematis vinculo corroboravimus: & nunc in præsenti Synodo fratres coepiscopos ceterosque fideles confirmare fecimus. Quod si quis contra hujus donationis scriptum cupiditatis felle præventus ire tentaverit aut infringere voluerit, iram omnipotentis Dei incurrat; & quod repetit non evendicet, sed cum Juda traditore Domini nostri Jesu Christi æterno gehennæ incendio concremetur, nisi resipuerit, & coram abbate fratribusque loci ejusdem ad satisfactionem confugerit. Fiat, fiat.

S. Arnulfi Dei gratia Remensis ecclesiæ archipræsulis.
S. Adalberonis sanctæ Laudunensis ecclesię episcopi. †
S. Fulconis Ambianensis episcopi. †
S. Rotgeri Catalaunensis episcopi. †
S. Rodulfi Silvanectensis episcopi. †
S. Gerardi Cameracensis episcopi. †
S. Rotgeri Belvacensis episcopi. †
S. Harduini Novomagiensis episcopi. †
S. Balduini Tavarnensis episcopi. †
S. Rayneri Prępositi.
S. Alulfi Vicedomini.

Acta Remis [1] monasterio S. Marię anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi MXV. indictione XII. 4. id. Maji, regnante gloriosissimo rege Francorum Rotberto.
Ego Dario Vice Cancellarii subscripsi.

ANNO CHRISTI 1017.

*** CONCILIUM AURELIANENSE,

IN QUO LISOJUS ET HERIBERTUS, ALIIQUE HÆRETICI

Roberti regis jussu flammis exusti anno Christi MXVII. Benedicti VIII. papæ anno V. Roberti ejusdem regis XX.

De hac synodo, ejusque occasione scribit Glaber Rodulphus historiæ suæ libro III. *capite* VIII. *Narrat enim deprehensam hoc anno in urbe Aurelianensi hæresim fuisse, quæ per mulierem Italam in Gallias invecta ferebatur: ab ea corruptos passim plurimos: tum in ea urbe duos propagandi erroris principes extitisse Lisojum & Heribertum, qui genere & scientia ceteris clericis anteibant, & apud regem, aulæque proceres in magna gratia erant. Gliscente autem malo, cum res ad Roberti regis aures pervenisset, coacta synodo, pœnas de impiis exegit. Glabri ergo verba sunt loco suprascripto.* Tertio, *inquit*, de vicesimo infra millesimum anno reperta apud Aurelianensem urbem cruda nimium, atque insolens hęresis, quę diutius ac calte germinata, in perditionis segetem male pullulans, plures in suę cecitatis pręcipitavit laqueum. *Et post alia.* Ut autem cognovit rex Robertus, ut erat doctissimus ac Christianus, tristis ac mœrens nimium effectus, quoniam & ruinam patrię revera, & animarum metuebat interitum. Idcirco quantocius Aurelianis properans; convocatis plurimis episcopis & abbatibus, ac religiosis quibusque laicis, acerrime cœpit perscrutari, qui essent authores hujus perversi dogmatis, vel qui parti illorum jam decepti, consentirent. Facta igitur perscrutatione inter clericos, quomodo unusquisque sentiret, & crederet ea quæ fides catholica per doctrinam apostolicam incommutabiliter servat & prædicat, duo, videlicet Lisojus & * Heribertus, statim se aliter sentire non negantes, quales diu latuerant, manifestaverunt. Deinde vero plures post illos se parti istorum profitebantur hærere: nec ulla ratione se posse affirmabant ab illorum segregare consortio. Quibus compertis, tam rex, quam pontifices, tristiores effecti, interrogaverunt illos secretius, utpote viros hactenus in omni morum probitate perutilissimos: quorum unus Lisojus in monasterio sanctæ crucis, clericorum carissimus habebatur; alter, idem Heribertus, sancti Petri ecclesiæ, cognomento Puellaris, capitalis scholæ tenebat dominium. Qui dum interrogati fuissent, a quo vel unde eis ista præsumptio accidisset, hujusmodi dederunt responsum: Hoc enim diu est quod sectam, quam vos tarde agnoscitis, amplectimur: sed tam vos, quam ceteros cujuscumque legis vel ordinis, in eam cadere expectavimus, quod etiam adhuc fore credimus. His dictis, continuo palam exposuerunt omnium antiquarum stultissimam ac miserrimam, nempe sui deceptricem hæresim. Cujus videlicet ratiocinatio tanto minus erat idoneis sermonibus obnixa, quanto constat esse illi ter veritati contrariam. Dicebant ergo, deliramenta esse quidquid in veteri ac novo canone, certis signis ac prodigiis, veteribusque testatoribus, de trina unaque deitate beata confirmat authoritas. Cœlum pariter ac terram, ut conspiciuntur, absque authore initii semper extitisse asserebant: & cum universarum hæresum * insanientes, canum more latrantes * deterrima, in hoc tantum Epicureis erant hæreticis similes, quoniam voluptatum flagitiis credebant non recompensari ultionis vindictam. Omne Christianorum opus, pietatis dumtaxat & justitię, quod æstimatur pretium remunerationis æternæ, laborem superfluum esse judicabant. Interea his aliisque quam plurimis insanis imprudenter ab eisdem prolatis, non defuere fideles atque idonei testes veritatis, qui illis sufficienter, si vellent tam veritati quam propriæ acquiescere saluti, respondere de suis cæcis atque erroneis assertionibus valerent. *Et post alia.* Præterea cum a pluribus omni sagacitate elaboratum fuisset, qualiter deposita mentis perfidia veram & universalem reciperent fidem, atque illi omnimodis se facere denegarent: dictum est eis, quoniam nisi celerius ad sanam fidei mentem redeant, regis jussu, & universæ plebis consensu, igne essent protinus cremandi. At illi male in sua confisi vesania, nil pertimescere se jactantes, seque evasuros ab igne illæsos promittentes, quin potius meliora sibi suadentibus spernendo illudebant. Cernens quoque rex, & universi qui aderant, minus posse illos revocari ab insania: jussit accendere non longe a civitate ignem permaximum, ut vel eo forte territi, a sua malignitate desinerent. Ad quem cum ducerentur, rabida adacti dementia, se omnimodis hoc velle proclamabant, ac sese ultro ad ignem trahentibus inferebant. Quibus ad ultimum numero XIII. igni traditis, cum jam cœpissent acrius aduri, cœperunt voce qua poterant ex eodem igne clamare, se pessime deceptos arte diabolica, nuper de universorum Deo ac domino male sensisse, & ob hanc eisdem illatam ei blasphemiam illos temporali atque æterna ultione torqueri. His vero plures e circumstantibus auditis humanitatis pietate permoti, accedentes ut vel semivivos ab igne eriperent, minime valuerunt: quoniam vindice flamma consumente illos, continuo in [a] pulverem sunt redacti. Si qui vero postmodum hujus perversitatis sectatores fuere reperti, simili ultionis vindicta ubique fuerunt perditi. Præterea venerabilis catholicæ fidei cultus, extirpata insanientium pessimorum vesania, ubique terrarum clarior emicuit.

Qui de his porro post Glabrum meminerunt, nonnulli eos propter quamdam dogmatum similitudinem Manichæos appellarunt, ut Ademarus monachus. Eo tempore, *inquit*, decem ex canonicis sanctæ Crucis Aurelianis, qui videbantur esse religiosiores aliis, probati sunt esse Manichæi. Quos rex Robertus, cum nollent aliquatenus ad fidem reverti, primum a gradu sacerdotii deponi, deinde ab ecclesia eliminari, & demum igne cremari jussit. Quidam etiam Aurelianensis canonicus, cantor nomine Theodatus, mortuus erat ante triennium in illa hæresi, ut perhibebant viri religiosi & hæretici ipsi. Cujus corpus postquam probatum est, ejectum est de cœmeterio jubente episcopo Odalrico, & projectum in invium. Qui autem flammis judicati sunt supradicti decem cum Lisojo, quem rex valde dilexerat propter sanctitatem, quam eum habere credebat, securi nihil timebant: & a flammis se inlæsos exire promittebant, & ridentes in medio ignis ligati sunt, & sine mora penitus in cinerem redacti sunt, ut nec de ossibus residuum inveniretur eorum.

Ejusdem concilii occasionem & acta descripta plenius accipe ex veteri commentario, quem Aganonem vocant, cœnobii S. Petri in valle prope Carnutum, prout edidit D. Lucas Dacherius, tomo II. Spicilegii. Rursum quoque duxi dignum memoriæ tradendum de præfato viro, scilicet Arefasto, quomodo in Aureliana urbe, divina ope, suique ingenii salubri acumine, hæreticam pravitatem latenter pullulantem, jamjamque per Galliarum provincias nefandi erroris venena exitialia propinantem, non solum deprehenderit, sed etiam omnino compresserit. Erat enim de genere comitum Normanorum, eloquio nitidus, consilio providus, bonis moribus comptus, ac idcirco legationis officio tam apud Francorum regem, quam apud proceres notissimus extitit. Hic in domo sua quemdam clericum habuisse dicitur nomine Herbertum, qui lectionis gratia Aurelianam urbem adire decreverat. Verum, dum veritatis authores quęrere satageret, cæco itinere in totius hæresis barathro dilabitur. Nam ea tempestate in eadem civitate duo clerici, Stephanus * & Lisojus, apud omnes sapientia clari, sanctitate seu religione magnifici, eleemosynis largi, opinione habebantur vulgi. Eosdem memoratus expetiit clericus, & parvo temporis interstitio docilis discipulus, cum divini verbi dulcedine ab eis debriatur mortifero nequitiæ haustu, qui dementia errore diabolico irretitus, totius divinitatis expers, sapientiæ arcem conscendisse se credidit. Qui patriam repedans, dominum suum, quem singulari affectu diligebat, subtilitate verborum in erroris viam sensim admovendo, secum attrahere cupiebat: testificans Aurelianum urbem præ ceteris urbibus coruscare luce sapientiæ, atque sanctitatis lampade. In cujus verbis dominus ejus intellectuali auditu ipsum animadvertit a via justitiæ devium: & cito comiti Richardo causam innotuit, atque rogavit, ut Rodberto regi literis pestem in regno ejus adhuc latitantem, antequam propagaretur, patefaceret; & ut rex eidem Arefasto ad expellendam eam opportunum auxilium non denegaret. Itaque rex insperata re attonitus, mandavit ut idem vir cum cleri-

* Aganoni Stephanus.
* Cor. hæresum deterrima.
* Expunge hic, deterrima.
a Pro, cinerem. Harduinus.
* Glabro, Heribertus dicitur.

1. Monasterium hoc loci non pro cœnobio, sed pro templo sumitur: qua significatione ab auctoribus sæculi X. sæpius usurpatur. Est autem Ecclesia S. Mariæ cathedralis Remensis. *Martene.*

ANNO CHRISTI 1017.

clerico suo ad Aurelianum urbem cito gressum dirigeret, pollicens omnimodis in hac re suum auxilium.

Cumque jubente rege iter ageret, Carnotis devenit, Fulbertum venerabilem antistitem super hac re consulturus qui forte tunc aberat: nam Romam gratia orationis abierat. Tunc causam sui itineris cuidam sapienti clerico Ebrardo nomine, Carnotensis ecclesiæ sacriscrinio, innotuit: flagitans sui consilii opem, qualiter stare deberet in acie, & quibus armis se muniret contra multimodas artes diabolicæ fraudis. Qui sapienti usus consilio eum prædocuit, ut quotidie primo mane omnipotentis opem quæsiturus, ecclesiam devotus adiret, orationi incumberet, atque sacrosancta communione corporis & sanguinis Christi se muniret, deinde fidenter ad audiendam hæreticam pravitatem signaculo sanctæ crucis protectus pergeret, nihil horum quæ ab eis audiret, contradiceret, sed simulato discipuli vultu, omnia tacitus in domicilio pectoris conferret.

Igitur Aurelianis deveniens, uti edoctus fuerat, quotidie sacra communione ac supplici oratione munitus, ad eorum doctrinam veniens, ad instar rudis discipuli ultimus intra domum erroneorum assidebat. Cumque primum divinorum voluminum exemplis eum & quibusdam rerum similitudinibus informarent, atque more perfecti discipuli subdita aure intentum viderent: inter alias similitudines, silvestris arboris similitudinem ei proferunt. Tractandus es, inquiunt, a nobis ut arbor silvestris, quæ translata in viridario, tamdiu aquis perfunditur, donec humo radicetur, dehinc spinis & rebus superfluis emundatur, ut postmodum terræ tenus truncata sarculo, meliori inseratur ramusculo, quæ postmodum fertilis sit mellifluo pomo. Itaque tu simili modo translatus de iniquo sæculo in nostro sancto collegio, aquis perfunderis sapientiæ, donec informeris, & gladio verbi Dei vitiorum spinis carere valeas, ac insulsa doctrina tui pectoris ab antro exclusa, nostram doctrinam a sancto Spiritu traditam, mentis puritate possis excipere. At ille de omni verbo quod proferebant semper Deo gratias referebat: unde rati sunt eum conversum esse in eorum errorem, jamjamque suæ nequitiæ sentinam verbis divinorum librorum antea coopertam securi aperiunt, dicentes: *Christum de virgine Maria non esse natum, neque pro hominibus passum, nec vere in sepulcro positum, nec a mortuis resurrexisse*: Addentes: *In baptismo nullam esse scelerum ablutionem: neque sacramentum corporis & sanguinis Christi in consecratione sacerdotis. Sanctos martyres atque confessores implorare pro nihilo ducebant.*

Cumque hæc alia execrandi & miserrimi homines a fœtido pectore evomerent, Arefastus sic ad eos dixisse fertur: Si in his quæ enumeratis salus hominum, quæ speratur, nulla, ut dicitis, esse potest: a vobis obnixe rogo mihi aperite, in quibus sperari poterit, ne meus animus in dubio positus cito cadat in desperationis ruinam. Procul dubio, frater, inquiunt, in charybdi falsæ opinionis hactenus cum indoctis jacuisti: nunc vero erectus in culmine totius veritatis, integræ mentis oculos ad lumen veræ fidei aperire cœpisti. Pandemus tibi salutis ostium, quo ingressus per impositionem videlicet manuum nostrarum, ab omni peccati labe mundaberis, atque sancti Spiritus dono repleberis, qui scripturarum omnium profunditatem, ac veram dignitatem, absque scrupulo te docebit. Deinde cœlesti cibo pastus, interna satietate recreatus, videbis persæpe nobiscum visiones angelicas, quarum solatio fultus cum eis quovis locorum, sine mora vel difficultate, cum volueris, ire poteris: nihilque tibi deerit, quia Deus omnium tibi comes nunquam deerit, in quo sapientiæ thesauri, atque divitiarum consistunt. Interea rex, & Constantia regina, sicut vir memoratus mandaverat, ad urbem Aurelianam cum episcoporum collegio venientes: die sequenti; illo ipso suggerente, omnis illa nequissima congregatio simul per officiales regios de domo ubi erant congregati, abstracti, & in ecclesiam sanctæ Crucis ante regem, atque episcoporum ac clericorum cœtum adducti.

Sed antequam ad conflictum veniamus: de cibo illo, qui cœlestis ab illis dicebatur, quali arte conficiebatur, nescientibus demonstrare curabo. Congregabantur siquidem certis noctibus in domo denominata, singuli lucernas tenentes in manibus, ad instar letaniæ dæmonum nomina declamabant, donec subito dæmonem in similitudine cujuslibet bestiolæ inter eos viderent descendere. Qui statim ut visibilis illa videbatur visio, omnibus extinctis luminaribus, quam primum quisque poterat mulierem quæ ad manum sibi veniebat, ad abutendum arripiebat: sine peccati respectu, & utrum mater, aut soror, aut monacha haberetur, pro sanctitate & religione ejus concubitus ab illis æstimabatur. Ex quo spurcissimo concubitu infans generatus, octava die in medio eorum igne accenso probabatur per ignem more antiquorum paganorum, & sic in igne cremabatur. Cujus cinis tanta veneratione colligebatur, atque custodiebatur, ut Christiana religiositas corpus Christi custodire solet, ægris dandum de hoc sæculo exituris ad viaticum. Inerat enim tanta vis diabolicæ fraudis in ipso cinere, ut quicumque de præfata hæresi imbutus fuisset, & de eodem cinere quamvis sumendo parum prælibavisset, vix umquam postea de eadem hæresi gressum mentis ad viam veritatis dirigero valeret. De qua re parum dixisse sufficiat, ut Christicolæ caveant se ab hoc nefario opere, non ut studeant sectando imitari. Verum, quia digressionem fecisse videor, ad eadem modo quæ dimisi vertatur oratio, ac succincto cursu infidelium crudelitas transcurrendo peragatur, ne prolixior controversiæ sermocinatio fastidium generet delicato lectori.

Igitur, ut dictum est, illis introductis ante regem, & episcoporum conventum, prior Arefastus regem allocutus est, dicens: Domine mi rex, miles sum Richardi tui fidelissimi comitis Normanniæ, & immeritus teneor vinctus, & catenatus ante te. Cui rex ita respondit: Causam tui adventus cito nobis indica, ut ea cognita aut reus in vinculis tenearis, aut innoxius a vinculis dimittaris. Ad hæc ille respondit: Audita sapientia & religione horum qui vincti adstant mecum ante te, ad hanc urbem venire volui, ut inde exemplo bonorum operum, atque doctrina eorum, melioratus redirem. Hæc quidem causa est, pro qua de patria mea exire volui, & hanc urbem petii. Quod si reatu aliquo pro hoc opere teneor, præsules tibi assistentes videant, & judicent. Tunc præsules dixerunt: Si sapientiæ ac religionis modum quem ab his didicisti nobis proferas, nostro judicio facile dignoscetur. At ille ait: Regia majestas, & vestra authoritas eis jubeat, ut quæ me docuerunt, ea ipsi coram vobis dicant, quatenus audita a vobis, aut digna laude habeantur, aut oblivioni tradantur. Quibus rex atque antistites cum juberent ut suæ fidei normam referendo patefacerent, totius veritatis inimici alia pro aliis dicentes, intra suæ hæresis fœditatem nulla adita introire volebant: sed ut serpens quanto plus in manibus

strin-

ANNO CHRISTI 1017.

stringitur, tanto amplius elabitur; ita & isti quo amplius concludebantur, veritatis sermonem tanto magis labiliores videbantur effugisse. Tunc Arefastus videns quod redimerent tempus, & sermonum clypeo festinarent obnubilare suæ fidei errorem, ad eos est conversus, dicens: Veritatis magistros non erroris habere putavi, dum constanter illam mihi doctrinam, quam salutiferam evangelizabatis, viderem vos docere, atque pollicebamini pro pœnis inferendis, & etiam pro morte toleranda, nunquam eam a vobis esse denegandam. Nunc vero oblita fide quam promisistis, ut videor, timore mortis ab illa doctrina longe vultis fieri, meque adhuc rudem discipulum in periculo mortis dimittere parvi penditis. Unde regiæ jussioni parendum est, & obedire tantorum præsulum authoritati oportet, ut in his quæ a vobis didici, si qua sunt religioni Christianæ contraria, istorum judicio cognita, quæ sequenda sunt, & quæ respuenda, agnoscam. Docuistis equidem me nullam in baptismo promereri veniam peccatorum, neque Christum de virgine esse natum, neque pro hominibus passum, neque vere sepultum, neque a mortuis resurrexisse; neque panem & vinum, quod super altare manibus sacerdotum sancti Spiritus operatione effici videtur sacramentum, converti posse in corpore & sanguine Christi.

Cumque hæc Arefastus una voce perorasset, Guarinus Belvacensis præsul interrogavit Stephanum & Lisojum, qui hujus erroris videbantur esse magistri, si ita sentirent, & crederent quæ ab Arefasto erant memorata. At illi cum diabolo in inferno jam mansionem paratam habentes, vera esse memorata, & ita se sentire ac credere constanter asserunt. Quibus cum præsul diceret, voluisse Christum nasci de Virgine, quia potuit, & pro nostra salute pati in humanitate, ut tertia die devicta morte resurgeret in sua deitate, nosque doceret esse resurrecturos in reformatione: viperino ore responderunt, dicentes: Nos neque interfuimus, neque hæc vera esse credere possumus. Ad hæc præsul eos, inquit, interrogans: carnales parentes habuisse creditis, an non? Cumque se credere assererent, præsul respondit: Si ex parentibus vos esse procreatos creditis, cum non eratis: ante sæcula Deum de Deo genitum sine matre, in fine temporis sancti Spiritus obumbratione de Virgine natum, cur credere respuitis? At illi dixerunt: Quod natura denegat, semper a creatione discrepat. Quibus præsul respondit, dicens: Antequam quicquam fieret per naturam, non creditis per filium Deum patrem fecisse omnia ex nihilo? Cui alienati a fide dixerunt: Ista illis narrare potes, qui terrena sapiunt, atque credunt figmenta carnalium hominum scripta in membranis animalium: nobis autem qui legem scriptam habemus in interiori homine a Spiritu sancto, & nihil aliud sapimus, nisi quod a Deo omnium conditore didicimus, incassum superflua & a divinitate devia profers: idcirco verbis finem impone, & de nobis quidquid velis facito. Jam regem nostrum in cœlestibus regnantem videmus, qui ad immortales triumphos dextera sua nos sublevat, dans superna gaudia.

Cumque ab hora diei prima usque ad horam nonam multifariam elaborarent omnes, ut illos a suo errore revocarent, & ipsi ferro duriores minime resipiscerent: jussi sunt singuli sacris vestibus indui in suo ordine, statimque ab antistitibus a proprio honore sunt depositi: & rege jubente, Constantia regina ante valvas basilicæ stetit, ne populus eos intra ecclesiam interficeret: & sic de gremio sanctæ ecclesiæ ejecti sunt. Qui cum ejicerentur, regina Stephani sui olim confessoris cum baculo, quem manu gestabat, oculum eruit. Deinde extra civitatis educti muros, in quodam tuguriolo copioso igne accenso, præter unum clericum, atque unam monacham, cum nefario pulvere, de quo supra diximus, cremati sunt. Clericus enim & monacha divino nutu resipuerunt.

Ejusdem quoque concilii mentio, sed brevissima, in Chronico S. Petri Vivi, edito ab eodem Dacherio, eodem Spicilegii tomo.

☞ OBSERVATIO P. ANTONII PAGI ad An. Chr. 1017. n. 1. & seq.

Glaber l. 3. c. 8. de hæresi Manichæorum loquens ait. *Tertio de vicesimo infra jam dictum millesimum anno reperta est apud præfatam Aurelianensem urbem cruda nimium atque insolens hæresis* &c. Baronius in margine loco, *infra*, legit, *supra*, sed hæc emendatio difficultatem non tollit: Legendum itaque, *tertio & vicesimo*; hæresis enim illa an. 1022. detecta, & Glaber annum unum amplius dicit. Porro certum & indubitatum, hæc ad an. 1022. pertinere. In brevi enim Chronico Antissiodorensi a Labbeo Tom. 1. Biblioth. edito, ad an. 1022. habetur: *Aurelianis igne cremantur Clerici diabolica suggestione a fide catholica exorbitantes effecti, ac si denuo Manichæi heretici*. Secundo, in fragmento Hispaniæ Aquitanicæ ad eumdem annum legitur: *Apud Tolosam inventi Manichæi, & ipsi destructi*. Tertio adhuc superest privilegium a Roberto Francorum rege Alberto Miciacensi Abbati concessum, in quo dicitur, sententiam in hæreticos illos prolatam fuisse an. 1022. tum Præsule Aurelianensi Odelrico; *Aurelianis publice an. 1022. regni Roberti regis 28. Ind. V. quando Stephanus hæresiarcha, & complices ejus damnati & arsi sunt Aurelianis*. Sed loco, *regni Roberti regis 28.* legendum 25. a morte scilicet Hugonis patris, quæ an. 997. accidit deducti.

Hujus hæreseos occasione celebratum Aurelianis Concilium, perperam proinde anno Christi 1017. alligatum, cum, ex dictis ad an. 1022. revocandum sit. Huic Concilio præfuit Leothericus Senonensis Archiepiscopus, ut habetur in Chronico S. Petri Vivi: *Sub ipso tempore exorta est magna hæresis, nova & inaudita in urbe Aurelianensi. Quapropter accersiens Rex* [nempe Robertus] *Archiepiscopum jussit congregari in ea urbe Synodum*. Aurelianis Episcopus erat Udelricus, ut ex Adelmaro discimus.

ANNO CHRISTI 1018.

SYNODUS GOSLARIENSIS

Anno MXVIII. celebrata, in qua Godescalchi & Girtrudis matrimonium dissolutum.

De ea hæc habet Author Vitæ S. Meinweri Episcopi Paderbonensis apud Bollandianos ad diem 5. Junii cap. 11. n. 81. *Episcopatus ergo ejus anno nono Dom. Incarnationis MXVIII. Berenwardus Hildenesheimensis Episcopus, tempore quadragesimali Synodum in Goslaria habuit: in qua præsidente imperatore cum Episcopis ceterisque regni primoribus, Godescalchum Ekkihardi Comitis filium, & Gertrudem filiam Comitis Ekkiberti separavit*. Dithmarus ait propter consanguinitatem proximam excommunicatos. Eo anno Pascha incidit in diem 6. Aprilis.

CON-

ANNO CHRISTI 1019.

CONVENTUS EPISCOPORUM GERUNDENSIS

In quo vita Canonica in Ecclesiam Gerundensem introducitur.

ANNO CHRISTI 1019.

Ex Marca Hispan. in append. p. 1006.

CUm in nomine sanctæ & individuæ trinitatis Amen Ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ sedis Gerundensis in unum reüderetur, Episcopi, Petrus ejusdem sedis præsul, Ermengaudus Urgellensis, Deusdedit Barchinonensis, Berengarius Helenensis, Adalbertus Carcassonensis, Ato Coserannensis, Abbates etiam Bernardus sanctæ Mariæ Crassiæ, Petrus Rodensis, Landericus Gisladensis, Guifredus cœnobii Galficanus, Ambardus cœnobii sanctî Circi, Vives cœnobii sancti Pauli martiri mi, Poncius cœnobii sancti Saturnini, necnon etiam quamplurimi alii sacerdotes, affidentibus Archidiaconis atque Canonicis ejusdem sedis Gerundensis & Barchinonensis, divinitus inspirati concordia ac pari animo definiendæ statuerunt ut ad servitium Dei & ejus genitricis in eadem sede domus canonicus conhisceretur & rebus ecclesiasticis ex fidelium dono justè collatis ditaretur, quo facilime Deo ibidem cotidie famularetur & militaretur, & quæcumque ejusdem sunt ordine justo perficerentur. Unde idem Petrus præsul egregius de statu ecclesiastico diligenter tractans cum iis sanctis, præsente ac confestinente Comitifa Ermensendi una cum filio suo Comite Berengario Comite & Marchione, colludantibus cunctis præfatis, donavit ad constituendum & dotandum jamdictam canonicam domum hæc quæ infra sunt scripta dicens: Ego in Christi nomine Petrus Gerundensis Episcopus, permutiente Ermesendæ Comitissa eadem, filioque suo & eodem Berengario Comite, dono ad ædificandum & unuerandum atque dotandum jamdictam canonicam in honorem ad servitium Dei & ejusdem genitricis Ecclesiam sanctæ Mariæ de Castellone cum decimis atque primitiis atque oblationibus quæ de suis omnibus habentur, & Ecclesiam sanctæ Eulaliæ de Villa-nova cum decimis & primitiis & oblationibus fidelium & adiolitis suis, & Ecclesiam sanctæ Mariæ de Aguilana cum omnibus rebus ad eam pertinentibus, & Ecclesiam sancti Saturnini de Arcus cum omnibus rebus quæ ad eam pertinent, & in comitatu Bisuldunensi Ecclesiam sancti Petri de Montesecuto cum omnibus suis pertinentiis, & Ecclesiam de Navello cum omnibus suis pertinentiis, & Ecclesiam sancti Andreæ de Lorona, & alias parrochias, & alodia quæ Miro Vicecomes Bisuldunensis tenebat quando obiit ab hoc seculo & pater sanctæ Mariæ efficdinoscebantur cum omnibus suis pertinentiis, & Ecclesiam de Ordeis, & filcum de Lebres, cum decimis & primitiis & omnibus illorum pertinentiis. Supradicta autem omnia quæ in aliis comitatibus sunt ego supra nominatus Gerundensis Episcopus Petrus taliter dono & trado prædictæ canonicæ domui qualiter jamdicti fedes fanctæ Mariæ ea in prænominatis aliis comitatibus juste habere debet vel habet. Insuper ego Ermensendis & Berengarius Comes & Petrus Episcopus damus perhibare canonicæ Ecclesiam sancti Martini de Cacano cum decimis & primitiis atque omnibus pertinentiis ejus, necnon & Ecclesiam sancti Martini de Colonico cum decimis & primitiis & ejus oblationibus atque alodiis, & Ecclesiam sancti Juliani de Curtibus cum omnibus suis pertinentiis, & alodium quod . . . . . Vicecomes debuerat ad prædictam canonicam domum, & sit in comitatu Gerundensi in villa Pera, necnon & manſum de Fontudeta cum omnibus suis pertinentiis, & medietatem Ecclesiæ sanctæ Leocadiæ de Parietibus, quam tenet fœlicet ad eandem Ecclesiam pertinet, & alodium de Forrezeto & de Ruvirans cum omnibus appendiciis suis, & medietatem parrochiæ sancti Felicis de Palatio Rabuni cum omnibus ejus pertinentiis, & molendina quatuor quæ Girardus Archidiaconus tenebat. Et ego Arnallus dono atque concedo ad eandem canonicam medietatem decimarum de parrochia S. Stephani quæ est sub appendicio sancti Martini de Romaniano. Et nos prædicti Petrus & Ermensendis & Berengarius donamus tibi domui canonicæ parrochiam sancti Amantii cum decimis & primitiis atque oblationibus & cum omnibus & pertinentiis & cum suo appendicio Ecclesiæ sancti Martini de Preda cum decimis & primitiis & oblationibus & cum facturiis & cimiteriis tirginta pedum, & Ecclesiam sancti Martini de Campo majore cum omnibus suis pertinentiis, & parrochiam sancti Manucis de Rudnorets cum omnibus suis pertinentiis, & medietatem Ecclesiæ S. Martini de Lemeza cum suis pertinentiis, & parrochiam sancti Andreæ de Mata cum omnibus pertinentiis. Dono præterea ego Episcopus parrochiam sancti Petri de Navata cum omnibus suis pertinentiis, & filcum Crispiani cum quartis fancti Stephani de Bas, & medietatem jullii cum de Baicara, & ecclesiam de Fontanillar cum suis pertinentiis, & Ecclesiam sancti Genesii de Monels cum omnibus suis pertinentiis, & omne alodium quod conduxi de Adalbertus de Carcassona, & ego supra nominatus Petrus Gerundensis Episcopus, permutiente Ermesendæ Comitissa eadem, filioque suo & eodem Berengario Comite, dono ad ædificandum & unuerandum atque dotandum jamdictam canonicam domum ad servitium Dei & ejusdem genitricis Ecclesiam sanctæ Mariæ de Castellone cum decimis atque primitiis atque oblationibus quæ de suis omnibus habentur, & Ecclesiam sanctæ Eulaliæ de Villa-nova cum decimis & primitiis & oblationibus fidelium & adiolitis suis, & Ecclesiam sanctæ Mariæ de Aguilana cum omnibus rebus ad eam pertinentibus, & Ecclesiam sancti Saturnini de Arcus cum omnibus rebus quæ ad eam pertinent, & in comitatu Bisuldunensi Ecclesiam sancti Petri de Montesecuto cum omnibus suis pertinentiis, & Ecclesiam de Navello cum omnibus suis pertinentiis, & Ecclesiam sancti Andreæ de Lorona, & alias parrochias, & alodia quæ Miro Vicecomes Bisuldunensis tenebat quando obiit ab hoc seculo & pater sanctæ Mariæ efficdinoscebantur cum omnibus suis pertinentiis, & Ecclesiam de Ordeis, & filcum de Lebres, cum decimis & primitiis & omnibus illorum pertinentiis. Supradicta autem omnia quæ in aliis comitatibus sunt ego supra nominatus Gerundensis Episcopus Petrus taliter dono & trado prædictæ canonicæ domui qualiter jamdicti fedes fanctæ Mariæ ea in prænominatis aliis comitatibus juste habere debet vel habet. Insuper ego Ermensendis & Berengarius Comes & Petrus Episcopus damus perhibare canonicæ Ecclesiam sancti Martini de Cacano cum decimis & primitiis atque omnibus pertinentiis ejus, necnon & Ecclesiam sancti Martini de Colonico cum decimis & primitiis & ejus oblationibus atque alodiis, & Ecclesiam sancti Juliani de Curtibus cum omnibus suis pertinentiis, & alodium quod . . . . . Vicecomes debuerat ad prædictam canonicam domum, & sit in comitatu Gerundensi in villa Pera, necnon & manſum de Fontudeta cum omnibus suis pertinentiis, & medietatem Ecclesiæ sanctæ Leocadiæ de Parietibus, quam tenet fœlicet ad eandem Ecclesiam pertinet, & alodium de Forrezeto & de Ruvirans cum omnibus appendiciis suis, & medietatem parrochiæ sancti Felicis de Palatio Rabuni cum omnibus ejus pertinentiis, & molendina quatuor quæ Girardus Archidiaconus tenebat. Et ego Arnallus dono atque concedo ad eandem canonicam medietatem decimarum de parrochia S. Stephani quæ est sub appendicio sancti Martini de Romaniano. Et nos prædicti Petrus & Ermensendis & Berengarius donamus tibi domui canonicæ parrochiam sancti Amantii cum decimis & primitiis atque oblationibus & cum omnibus & pertinentiis & cum suo appendicio Ecclesiæ sancti Martini de Preda cum decimis & primitiis & oblationibus & cum facturiis & cimiteriis tirginta pedum, & Ecclesiam sancti Martini de Campo majore cum omnibus suis pertinentiis, & parrochiam sancti Manucis de Rudnorets cum omnibus suis pertinentiis, & medietatem Ecclesiæ S. Martini de Lemeza cum suis pertinentiis, & parrochiam sancti Andreæ de Mata cum omnibus pertinentiis. Dono præterea ego Episcopus parrochiam sancti Petri de Navata cum omnibus suis pertinentiis, & filcum Crispiani cum quartis fancti Stephani de Bas, & medietatem jullii cum de Baicara, & ecclesiam de Fontanillar cum suis pertinentiis, & Ecclesiam sancti Genesii de Monels cum omnibus suis pertinentiis, & omne alodium quod conduxi de Adalbertus de Carcassona, & ego supra nominatus Petrus Gerundensis Episcopus

CANNUM Christi 1020.

Cantilii ejusdem sit mentio libro 11. historiæ Sancti Bercharii Verdunensis Abbatis edita a Nic. Camuzæo in Promptuariis antiquitatum Trecensium. Gloriosus rex Robertus, *inquit*, apud villam Aigeyas nomine nobilior convilium habuit, ubi cum innumere plebis multitudines, diversi utriusque sexus & ætatis concurrerent: ad cumulandam quoque populi proficiscentis devotionem, plurima sanctorum corpora a fidelibus viris advehi cœperunt.

In libro Gesterum Pontificum Autissiodorensium, tanta hujus congregandæ Synodi efferuntur: nempe ad redintegrandam pacem in Burgundia, crebrum convilium apud Aitriacum, inquit, villam beati Germani,

CANNUM Christi 1020.

A in quo tex Robertus . . . . . simul & innumerabilis sanctorum pignora totius pene provinciæ. Ubi dum quidam peterent, ut gloriosi Germani corpus illue deferretur, respondit Hugo episcopus: Abit, ut ossa incomparabilis viri pro quacumque re aliquando commendentur. Quod ceteri audientes, gratanter consenserunt. Similiter & per diversa loca, ut in pagis, Divionensi, Belnensi, atque Lugdunensi, concilia fapius celebrari fecit.

G. C. Morem defendi sanctorum reliquias ad concilia, tum ex aliis intelligimus, tum ex Glabro, lib. IV. c. 6. quem mox referemus ad annum 1031.

CONVENTUS EPISCOPORUM

TOLOSÆ ANNO CIRCITER M. XX.

B

ANno Christi circiter M. XX. Tolosæ in epi-scopum convenit excommunicati functo-mnes, feu viri, feu fœminæ, qui aliquem ulatiocum malum in ftrata de Stap ufque Tolofam miferint, vel miti conſenſerint, Cui conventui interfuerunt archiepiſcopi duo, Narbonenſis, & Auxitanus; epiſcopi vero Carcaſſonenſis, Biterrenſis, Magalonenſis, & tres ſuffraganei epiſcopi Auxitani. *Ex ſchedis Petri de Marca archiepiſcopi Pariſienſis.*

Ex Archivis Monaſterii S. Petri. IX.

Conventus hujus alia Cæſtilius videtur, ex quo *diſcimus, lib. V. commentar. Occitan. a Raymundo Tolofano archiepiſcopo convocatum fuiſſe, cum Guidelmo comite Tolofano, archiepiſcopo Narbonenſi, epi-*

ſcopis, Carcaſſonenſi, Biterrenſi, Magalonenſi, &, Auſtitano archiepiſcopo, cum aliquot ſuffraganeis. Sententiam vero excommunicationis refert in ordine Nos ex parte omnipotentis Dei, & beati Petri, & omnium ſanctorum, interdicimus, & excommunicamus, ab eccleſia & conſortio fidelium ſeparamus, & corpus ac ſanguinem Domini, ac ſepulturam prohibemus omni homini, vel fœminæ, qui aliquod ulaticum malum in ſtrata de Stap uſque Tolofam miſerit, vel mittere conſenſerit, præter hoc quod Donatus modo retinet. Eandem excommunicationem, quam ſcrit Auſtienſis epiſcopus cum ſuis tribus epiſcopis, abbates omnes laudaverunt.

ANNO Christi 1020.

CONCILIUM VVINTONIENSE,

ANNO Christi 1021.

SUB CANUTO REGE ANGLORUM, DANORUM

Et Norwegorum, habitum in ſancto natali domini, anno Chriſti MXXI.

Ex manuſcripto Ingulfi Gemeticenſis Hiſtorici.

HÆC ſunt ſtatuta Canuti regis Anglorum, C Danorum, Norwegarum, venerando ſapientum ejus conſilio ad laudem Dei, & gloriam Dei, & ſui regalitatem, & commune commodum habita in ſancta natali domini apud Wintoniam, *&c.*

Res Canutus anno regni ſui quinto, videlicet per centum & triginta annos ante compilationem decretorum, qui anno domini 1130. fuerunt compilata anno legitimo pontificatus papæ Eugenii tertii, & ante compilationem aliorum canonum quorumcumque, cunctos regni ſui præſatos procereſque, ac magnates, ad ſuum convocans parliamentum, in loco publico parliamentum, perſe ſtrenibus perſonalities in eodem Wiſtano & Adelnodo archiepiſcopis, & Alſ-mo epiſcopo Elmhamenſe, & aliis epiſcopis ipſorum ſuffraganeis, ſeptem ducibus, cum totidem comitibus; necnon

Ex Ingulfi Hiſtoria.

diverſorum monaſteriorum nonnullis abbatibus; ac cum quamplurimis gregariis militibus, ac cum populi multitudine copioſa, ac gloriam Dei; ad ſui regalitatem, & commune commodum habita in ſancta natali domini apud Wintoniam, *&c.*

Ex manuſcripto Ingulfi Gemeticenſis.

Res Canutus annum regni ſui quintum, videlicet per centum & triginta annos ante compilationem decretorum, quæ anno domini 1130. fuerunt compilata anno legitimo pontificatus papæ Eugenii tertii, & ante compilationem aliorum canonum quorumcumque, cunctos regni ſui præſatos procereſque, ac magnates, ad ſuum convocans parliamentum, in loco publico parliamentum, perſe ſtrenibus perſonalities in eodem Wiſtano & Adelnodo archiepiſcopis, & Alſ-mo epiſcopo Elmhamenſe, & aliis epiſcopis ipſorum ſuffraganeis, ſeptem ducibus, cum totidem comitibus; necnon

Epiſtola ad epiſcopos, principes, & populum Anglorum.

Regis, &

Epiſcopi & abbates ſuos ſalutat.

Ex P. Pagi ad An. Ch. 1041. n. 8.

CONCILIUM GALLICANUM

Incerto loco habitum, in quo Lemovicenſis civitas excommunicatur.

IN Chronico Ademari legitur, Girardo Epiſcopo Lemovicenſi vita functo, Willelmum Aquitaniæ Ducem elegiſſe Jordanum *magna nobilitatis & ſimplicitatis virum*. Tum ſubjungitur. *Quadrageſimo ſuperveniente Dux Romam adiens, filio*

ſuo, prudentiſſimo adoleſcenti, Willelmo imperavit, ut reverens ordinatum reperiret Epiſcopum, quod ille adimplere cupiens, & Sabbato media quadrageſime Angeriacum ante caput S. Joannis [quod ann. 1028. inventum fuit,] *diaconus & presbyter ordinatus eſt, & &c.*

ANNO Christi 1021.

& corpus Domini conſecratus eſt ab illius Epiſcopo A *S. Martialis, & qua propria ad eum pertinebant ; ipſumque prohibuit ab officio ſacerdotali : tamen ſacrificiales, nudis pedibus, cum crotum Christi & Monachis, omnibus ſimiliter diſcalceatis pedibus, Bituricam ſedem adiit, ubi Archiepiſcopus cum Clero eis proceſſit obviam, & honorifice eos deduxit, quod ſequentes, abſolvit.* Cum vero Ademarus ſubjungat, ea tempore decem ex Canonicis civitatis Auvelianenſis ob hæreſim Manichæorum flammis additos eſſe, quod anno 1022. accidit, apparet iſtud Concilium hoc vel ſequenti anno, incerto loco celebratum eſſe.

ANNO Christi 1022.

CONCILIUM SALEGUNSTADIENSE

IN CAUSA DISCIPLINÆ ECCLESIASTICÆ

Celebratum anno redemptoris noſtri MXXII. tempore Benedicti papæ, & Henrici imperatoris.

TITULI CAPITULORUM. B

I. *De abſtinentia carnis & ſanguinis in ſubſcriptis temporibus.*

II. *De contendo jejunio quatuor temporum.*

III. *Quibus temporibus legitima connubia prohibenda ſint.*

IV. *Ut presbyter qui poſt gaſti cantum bibat, niſi neceſſitas cogat, ſequenti die Miſſam celebrare non audeat.*

V. *Ut presbyter non amplius quam tres Miſſas in die celebret.*

VI. *Ut nemo corporale, ad extinguendum incendium, in ignem projiciat.*

VII. *De hoc, ſi duo inculpati fuerint in adulterio, & unus negat, alter profitetur, quid inde faciendum ſit.*

VIII. *Ut nemo gladium in eccleſiam portet.*

IX. *Ne mala colloquia in eccleſia aut in atrio eccleſiæ fiant.*

X. *De evangelii, in principio erat verbum, & Miſſa peculiaribus, ne fiant non ſuis temporibus.*

XI. *De computatione conſanguinitatis.*

XII. *Edicta laicorum in atrio eccleſiæ non ponenda.*

XIII. *Ut nullus laicus presbytero eccleſiam ſuam commendet ſine licentia epiſcopi ſui.*

XIV. *Si duo de adulterio accuſati fuerint, quid inde faciendum ſit.*

XV. *De baniturn jejunium ab omnibus diligentiſſime obſervetur.*

Regis, &

Epiſcopi, &c. ſubditos.

XVI. *De illis qui Romam ituri ſunt:*

XVII. *Ut * carrina non dividatur ponitenti:*

XVIII. *De illis qui ponitentiam a ſacerdotibus accipere nolunt.*

Presbyter, & ejus uxor.

XIX. *De omnia ponitentes, dum * carrinam ſuam jejunat, de loco ad locum non migret.*

XX. *Ut nullus presbyter quemquam ponitentem introducat.*

PRÆFATIO.

IN Dei nomine, ego Aribo Moguntinæ ſedis archiepiſcopus, quamvis indignus, cum ceteris confratribus noſtris & coepiſcopis, Burchardo Wormatienſi, Werhenrario Argentino, Brunone Auguſtenſi, Eberhardo Bambergen-

C

CAPITULA.

I.

Ut quatuordecim dies omnes Chriſtiani ante feſtivitatem ſancti Joannis Baptiſtæ in abſtinentia ſint carnis & ſanguinis, nifi infirmitate impediente, aut alicujus feſti ſolennitate, quæ in illo epiſcopio celebris habetur, intercedente. Et ante nativitatem domini ſimiliter, & in vigilia epiphaniæ, & in omnium virginis apoſtolorum, & in vigilia aſſumptionis ſanctæ Mariæ, & in vigilia ſancti Laurentii, necnon etiam in vigilia omnium ſanctorum : adjicientes prædictis vigiliis unam horam refectionis, excepta infirmitate, niſi aliquis ſit qui proprio voto majori abſtinentia uti velit.

II.

E De incerto autem jejunio quatuor temporum hanc certitudinem ſtatuimus, ut ſi Kalendæ Martii in quarta feria ſive antea evenerint, eadem hebdomada jejunium celebretur. Si autem Kalendæ Martii in quintam feriam aut ſextam aut ſabbatum diſtendunturr, in ſequentem hebdomadam jejunium differatur. Simili quoque modo

ANNO CHRISTI 1022.

si Kalendæ Junii in quartam feriam, aut antea evenerint, in subsequente hebdomada jejunium celebretur. Et si in quintam feriam aut sextam aut sabbatum contigerit, jejunium in tertiam hebdomadam referetur. Et hoc secundum est, quod si quando jejunium mensis Junii in vigilia pentecostes secundum præditam regulam evenerit, non ibi celebrandum erit, sed in ipsa hebdomada solenni pentecostes: & tunc propter solennitatem Spiritus sancti, diacones dalmaticis induantur, & Alleluia cantetur, & Flectamus genua non dicatur, Eodem modo de Septembris jejunio constitutum est, ut si Kalendæ Septembris in quarta feria evenerint, aut antea, jejunium in tertia hebdomada celebretur: & si in quinta aut sexta aut sabbato contigerit, in quarta hebdomada jejunandum erit. In Decembri illud observandum erit, ut proximo sabbato ante vigiliam natalis domini celebretur jejunium: quia si vigilia in sabbato evenerit, simul vigiliam & jejunium celebrare non convenit.

A

III.

De legitimis autem conjugiis ita visum est, quod nullus Christianus uxorem ducere debeat ab adventu domini usque in octavas epiphaniæ, & a septuagesima usque in octavas paschæ, nec in supra notatis 14. diebus ante festivitatem sancti Joannis Baptistæ, neque in prædicti jejuniorum diebus, sive in omnium solennium dierum præcedentibus noctibus.

IV.

Decretum est etiam in eodem concilio, ut presbyter aliquis post galli cantum aliis noctibus hibens, proximo die missam non celebret: * hiemantibus similiter, nisi necessitas cogat.

* hiemalibus.

V.

Item decretum est, ut unusquisque presbyter in die non amplius quam tres missas celebrare præsumat.

VI.

Conquestum est etiam in sancto concilio de quibusdam stultissimis presbyteris, ut quando incendium videant, corporale dominico corpore consecratum, ad extinguendum incendium temeraria præsumptione in ignem projiciant. Ideoque decretum est sub anathematis interdictione, ne ulterius fiat.

E

VII.

Interrogatum est, si duo in adulterio inculpati forent, & unus proficeretur, & alter negaret, quid inde agendum esset. Decretum est etiam a sancto concilio, ut ille qui negaverit, probabili judicio se expurget; & qui professus fuerit, digne penitentiam agat.

ANNO CHRISTI 1022.

VIII.

Decretum est etiam in eodem concilio, ut neuro gladium in ecclesiam portet, regali tantum excepto.

IX.

Statuit etiam sancta synodus, ut mala consuetudo, quæ apud omnes pene jam inoleviit, omnino prohibeatur, hoc est, quod colloquia sua in atrio alicujus ecclesiæ continuare habenda, & tunc ea in ipsa * maxima exercere ecclesia, ubi orationes & divina tantum fieri æquum est officia.

* maxime

B

X.

Quidam etiam laicorum, & maxime matrone, habent in consuetudine, ut per singulos dies audiant evangelium; *In principio erat Verbum*, & missas peculiares, hoc est de sancta Trinitate, aut de sancto Michaele: & ideo sanctum est in eodem concilio, ut hoc ulterius non fiat, nisi suo tempore, & nisi aliquis fidelium audire velit pro reverentia sanctæ Trinitatis, non pro aliqua divinatione: & si voluerint ut sibi missæ cantentur, de eodem die audiant missas, vel pro salute vivorum, aut pro defunctis.

C

XI.

Quidam etiam generationem consanguinitatis ita volunt numerare, ut frater & soror fuit primo. Hoc autem statuit sancta synodus, sicut etiam ab antiquis patribus decretum est, ut ita non esset: sed ut nepos & neptis, id est filius fratris, ac filia sororis, primi habeantur.

XII.

Statutum est etiam, ut ædificia laicorum, quæ ecclesiis adjuncta fuit, auferantur: & nulla in atrio ecclesiæ ponantur, nisi tantum presbyterorum.

D

XIII.

Item decretum est, ut nullus laicorum alicui presbytero suam commendet ecclesiam, præter consensum episcopi: sed eum prius interat suo episcopo; vel ejus vicario, ut proberur, si scientia, ætate, & moribus talis sit, ut sibi populus Dei commendetur.

XIV.

Statuit quoque sancta synodus, si duo de adulterio accusati fuerint, & unbo negaverint, & oram sibi concedi ut * alterum illorum utrosque divino purget judicio, si * unum in hoc decideriit, ut ambo rei habeantur.

* fors. ut alter. vers.

E

XV.

Decretum est etiam, ut omnes * banniti tum jejunium, in quocumque episcopio celebratur, diligentissime observent: & si quis

* fors. in

C

ANNO CHRISTI 1022.

quis illarum octo interdictarum rerum aliquam redimere voluerit, unum paupere, prout sua facultas erit, eadem die reficiat.

A

XVI.

Decrevit quoque sancta synodus, ut nullus Romam eat, nisi cum licentia sui episcopi, vel ejus vicarii.

XVII.

Et illud sub anathematis præceptum est, ut nullus presbyterorum cuiquam pœnitenti * carnium dividere præsumat, si infirmitas non intervenerit.

* carnium

XVIII.

Quia multi tanta mentis fuse falluntur stultitia, ut in aliquo capitali crimine inculpati pœnitentiam a sacerdotibus suis accipere nolint, in hoc maxime confisi, ut Romam euntibus apostolicus omnia sibi dimittere peccata: sancto visum est concilio, ut talis indulgentia illis non prosit, sed prius juxta modum delicti pœnitentiam sibi datam a suis sacerdotibus adimpleant, & tunc Romam ire si veline, ab episcopo proprio licentiam, & literas ad apostolicum * ex iisdem rebus deferendas accipiant.

* fors. de

B

XIX.

Decretum est etiam in eodem concilio, ut omnis pœnitens, dum carnibus suam jejunat, de loco in locum non migret: sed ibi permaneat ubi suam accepit pœnitentiam, ut proprius sacerdos sibi præbeat testimonium. Si autem ibi propter hostiles injurias jejunare non poterit, suus sacerdos cum confratrum suorum alicui, ubi pacifice posse jejunare, diligentissime commendet.

C

XX.

In eodem quoque concilio decretum est, ut nullus presbyterorum quemquam, nisi justu episcopi, in ecclesiam introducere præsumat, cui pro aliquo delicto illam ingredi non licet.

D

APPENDIX
CONCILII SALEGUNSTADIENSIS.

Quomodo initiandæ sit synodus.

ANNO CHRISTI 1023.

HORA convenienti, quando episcopo vel ejus vicario visum fuerit, omnes expellantur de ecclesia, obserata prius cunctis: ad unum januam, per quam sacerdotes ingredi oportet, offiarii stent, & sella ponatur in medio, & super eam sacræ reliquiæ & plenarium cum stola ponatur. Deinde convenientes presbyteri omnes intrent, & secundum ordinationis hunc tempus teldeant. Post hoc ingrediantur diaconi probabiles, quos ordo poposcerit interesse. Exinde introducantur laici bene conversationis. Tunc ingrediatur episcopus, si voluerit, vel si necessitas exegerit: & si non adesit episcopus, ejus vicarius eadem faciat. Synodum ingrediens ipse, vel ejus vicarius, *Concil. General.* Tom. XI.

E

Quæ sequuntur apud Burchardum, consuetudo ipsa silentio tegitur nobis.

ANNO CHRISTI 1023.

primum faluet clerum & populum: & versus in orientem, mediocri voce dicat: Deus humilium visitator, qui nos fraterna dilectione consolaris, protende lucrari nostræ gratiam tuam, ut per eos in quibus habitas, tuum in nobis sentiamus adventum. Per dominum, &c.

Tunc præcedens diaconus cum subdiaconis & cum thuribulo, & cum ceroferariis duobus, legat evangelium:

Cum esset sero die illo una sabbatorum, & fores essent clausæ.

Deinde dicat pontifex, vel ejus vicarius:

Sancta Maria, & omnes sancti, & electi Dei, intercedite pro nobis peccatoribus ad dominum Deum nostrum, ut mereamur ab eo adjuvari, & protegi, & fenari, qui vivit & regnat in sæcula.

Postmodum duabus vicibus dicat:

Deus in adjutorium meum intende.

Domine ad adjuvandum me festina.

Tunc tertio iterum dicat.

Deus in adjutorium meum intende.

Clerus respondente:

Domine ad adjuvandum me festina.

Cum Gloria Patri, & Kyrie eleyson, & Pater noster, cum precibus ipsis.

Domine ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum.

Adjuva nos Deus salutaris noster.

Esto nobis Deus domine turris fortitudinis:

Domine exaudi orationem meam.

B

Dominus vobiscum.

C

Oremus.

Exaudi nos Deus salutaris noster, & dies nostros in tua pace dispone, ut a cunctis perturbationibus liberati, tranquilla tibi servitute famulemur. Per dominum, &c.

Deinde pro mutatione ordinibus, necnon pro flagrantia, & cunctis ejusdem fedis, dicatur oratio ista plenius:

Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam, &c.

Deus in nomine tuo salvum me fac.

Miserere mei Deus, miserere mei.

Deus misereatur nostri.

& Pater noster, cum precibus:

Sacerdotes tui induantur justitiam.

Memento congregationis tuæ.

Salvos fac nos Domine Deus noster.

Ut confiteantur nomini sancto tuo.

Adjutorium nostrum in nomine Domini.

Domine exaudi orationem meam.

Dominus vobiscum.

D

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, cujus spiritu totum corpus ecclesiæ sanctificatur & regitur, exaudi nos pro universis ordinibus supplicantes, ut gratiæ tuæ munere ab omnibus tibi gradibus fideliter serviatur. Per Dominum, &c.

Deinde dicat:

Deus omnium fidelium pastor & rector, famulum tuum, quem pastorem ecclesiæ tuæ præesse voluisti, propitius respice: da ei, quæsumus, verbo & exemplo quibus præest, proficere: ut ad vitam una cum grege tibi credito perveniat sempiternam. Per Dominum, &c.

His expletis, septem psalmos pœnitentiæ decantent, cum Kyrie eleyson, & Pater noster, cum precibus ipsis.

E

Ego dixi, Domine miserere mei.

Convertere Domine usquequo.

Fiat misericordia tua Domine super nos.

Domine exaudi orationem meam.

Dominus vobiscum.

Oremus.

Dies nostros, quæsumus Domine, placatus intende, porrigentque nos & a peccatis absolve propitius, & a cunctis erige benignus adversis. Per Dominum, &c.

Post hæc vero episcoporum omnes, exceptis presbyteris & cæteris idoneis clericis : fathque silentio, pontifex, vel eius vicarius, dicat hanc orationem.

Dominus vobiscum.

Oremus.

Adesto nobis, quæsumus, Domine sanctæ Spiritus, potenti quidem immunitate detentis, sed in nomine tuo specialiter aggregatis : veni ad nos, & dignare illabi cordibus nostris : dece nos quid agamus: quo gradiamur offende : quid efficiamus operare: tibi talus & suggestor & effector judiciorum nostrorum, qui talus cum Deo Patre & ejus Filio nomen possides gloriosum : non nos patriaris peregrinantes juditia effe, qui summæ veritatis diligis æquitatem, ut in hisstrum nos non ignorantia trahat, non favor inflectat, non accessio muneris vel perfonæ corrumpant, sed junge nos tibi efficaciter solius tuæ gratiæ dono, ut simus in te unum, & in nullo deviemus a vero : quatenus in nomine tuo collecti, sic in cunctis tecum eum moderamine pietatis juditium, ut & hic a te in nullo diffentiat fententia noftra, & in futuro pro bene gestis consequamur præmia fempiterna.

Tunc diaconus ecclesiarum examinat in medium presbyteros, scripsitque de consiliis agendis pronunciet, id est ea omnibus Voicetur : finitoque scripto, & cunctis in ordine sedentibus, hæc admonitio ab episcopo, vel, si voluerit, a diacono legatur :

Ecce, sanctissimi fratres, pramissis Deo precibus, fraternitatem vestram cum pia compunctione convenio, & per divinum nomen obtestor, ut ea quæ a nobis de Deo & sacris ordinibus, vel nullis moribus, vobis fuerint dicta, cum summa reverentia perficere intendatis. Quod si forsitan aliquis nostrum, aliter quam dicta fuerint, fenserit : ine aliquo scrupulo contentionis in nostrum omnium cogitationis os ipfa de quibus dubitaverit conferenda reducat, qualiter Deo mediante aut doceri possit, aut docere : Deinde vos fimili obsecrationis compello, ut nullus vestrum in judicando aut perfonam accipiat, aut qualibet favore aut munere pollutam a veritate diflectat: Sed cum tanta pietate quidquid certasse judicandum intulerit retractate, ut nec dilectionis contentio ad fubversionem juftitiæ inter nos locum inveniat, nec iterum in perquirenda assistute vigor noftri ordinis vel folicitudo tepescat.

Post hanc exhortationem, quifquis clericorum nolit, confessi exortum. Et admonendi sunt, ut nullus ad synodum veniat non jejunus, nec a cera communi feredat, antequam generalis synodus absolvatur. Et tunc quisque synodo primo dies salvatur.

Secunda die quando episcopus, vel ejus vicarius, ingredi- E *nodum ingreditur, in loco sua stans dicat :*

Dominus vobiscum.

Oremus.

Deus qui nobis in famulis tuis præsentiæ tuæ signa manifestas, mitte super nos Spiritum veritatis, ut in adversis fortum conservorumque nostrorum gratia nobis tecum largitatis sugeatur. Per Dominum, &c.

Postea legatur evangelium ita ut in primo die.

Defignavit Dominus & alios leptuaginta duos.

A *Deinde dicat episcopus, vel ejus vicarius, preces sicut in priori die.*

Sancta Maria & omnes sanctæ, &c. *Et cætera.*

Tunc tumores prosperi decantent pfalmos ipsos pro regis nostri & aliorum sui regni principum salvatione:

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me? Exaudiat te Dominus in die tribulationis.

Deus auribus noftris audivimus.

Cum *Kyrie eleyson, & Pater noster, cum precibus ipsis:*

Domine salvum fac regem.

Esto ei Domine turris fortitudinis.

Salvum fac populum tuum Domine.

Fiat pax in virtute tua Domine.

Exurge domine, adjuva nos.

Domine exaudi orationem meam.

B Domine Deus virtutum converte nos.

Dominus vobiscum.

Oremus.

Deus regnorum omnium, & Christiani maxime principator imperii, da ferro tuo regi noftro triumphum virtutis tuæ fcienter excolere, ut qui tua conflituitione eft principes, tuo femper munere fit potens. Per dominum, &c.

Oremus.

Præstende domine tamilis tuis dexteram cœlestis auxilii, ut toto corde perquirant, & quæ digne postulant consequi mereantur. Per dominum, &c.

Deinde pro infirmis & pro salute cunctæ ecclesiæ ipsos psalmos decantent.

Beatus qui intelligit super egenum.

C Domine refugium factus es.

Domine Deus salutis meæ.

Cum Kyrie eleyson, & Pater noster, cum precibus ipsis.

Castigans castigavit me dominus.

Nihil proficiat inimicus in eis.

Exurge domine adjuva nos.

Domine exaudi orationem meam.

Dominus vobiscum.

Oremus.

Deus infirmitatis humanæ gratiæque præsidium, auxiliatui super infirmos famulos & famulas tuas oftende virtutem, ut ope misericordiæ tuæ adjuti, ecclesiæ tuæ sanctæ repræsentari mereantur. Per dominum, &c.

Postea legatur a diacono homilia Gregorii, incipiente versu ipsa:

Missi quidem multa, ufque, Patres effe minime recognoscunt.

Tunc, si clerici querelam nec habent conferendam, laici irremittatur. Illi autem audientibus,

Iustus Nili qui consilii recitetur :

Judices non nisi jejuni leges & judicia decernant. Quifquis ex laicis habet querelam, proferat.

Et finitas secunda die fic salvatur.

Tertia die cum episcopus, aut ejus vicarius, ut in tercis diebus, fynodum ingreditur, dicat :

Dominus vobiscum.

Oremus.

Protege domine, quæsumus, nos famulos tuos fubfidiis mentis & corporis, & spiritualibus exercitiis almentia, propitius redde feernos ab hostibus universis. Per dominum, &c.

Et poft hæc legatur evangelium.

Circuibat Jesus civitates & cafiella.

Deinde pro fidelibus defunctis ipsos psalmos decantent :

Verba mea auribus percipe domine.

Domine ne in furore tuo, *miserere.*

Ad te domine levavi animam meam.

Cum Kyrie eleyson, & Pater noster, cum precibus ipsis:

Requiem æternam dona eis domine.

In memoria æterna erunt justi.

A porta inferi.

Dominus vobiscum.

Ora-

Oremus.

Inveniant, quæsumus domine, animos famulorum famulæque tuarum omnium in Christo quiescentium, tuis æterna consortium, qui in hac luce positi tuum confecuti sunt sacramentum. Per dominum, &c.

Post hæc pro servientibus psalmos ipsos decantent :

Ad te domine clamabo.

Benedicam dominum in omni tempore.

Deus venerunt gentes, *quæ traditionem.*

Cum Kyrie eleyson, & Pater noster, cum precibus ipsis:

Fiat pax in virtute tua.

Offendi domine misericordiam tuam.

Deus tu converfus vivificabis nos.

Domine exaudi orationem meam.

Dominus vobiscum.

Oremus.

Deus qui infideles deleris, & juste indevotis fraudeli, populum tuum, quæsumus, ad te converte propitius : ut quibus beatificandis, atque tuis etiam apud Gallos & Italos bannis, pro in exilium mittere, & bannis pro exule : *ecclesia vero, Fridericus* nonnum *ecclesiæ, id qd parum pacientiam apud eundem Ursperg.* fion : quarta vice, *dicit in summula Cisterc.* rapiat *mentionem*, manu ferens sequentes, *id qd, præcluserit ingressus apud nos die bauni* fales *dimber* gitten. *Sic apud Hermannum epistola xxxvi.* & *In Eckhardi vita, Frisbonnis, & familiis.* Bannitum *fcitur* jejunium *fuit nomen & intentio injunctionis, qd Dei bannum seu potestatem tunc* exercebant, *ubi* fequatur *subdiconem portans evangelium, dna cruces hinc & inde; deinde diaconus, presbyteri, episcopalibus indutus vestimentis & cappa, ingreditur. Et ingressus, in sede sua stans dicat :*

Dominus vobiscum.

Oremus.

Nostrorum tibi Domine curvantes genua cordium, quæsumus, ut benigna, quod in nobis a te requiritur, exequamur : scilicet, ut prompta tecum solicitudine gradientes, discretionis ardor subtile judicium habeamus, ad peccatorum diligentes, declaremus fluditis tibi placitæ actionis. Per dominum, &c.

Postea fatus mox legatur evangelium.

Refidentes fatus discipulos fuos, dixit Simoni Petro: Si peccaverit, &c.

NOTÆ SYRIANI BIBLI.

Hoc evangelium Sarracin ab scholarum nostrarum Magunt ium nominatur. Eo nomine jure meritoque nominari poffe in fua hiftoria Magontina Nicolaus Serarius scribit cum *Sacrilegiis*, inquit, *fures & Sacrilegos*, ut *Sacrilegos*, ut *Sacrilegos*, ut *

Anno Christi 1022.

CONCILIUM LEYRENSE

CELEBRATUM XI. KAL. MAJ AN. DOM. MXXII.

Ex Card. Aguirre Concil. Hisp. Tom. 3. p. 193.

Sanctius Major Rex concilium celebrari jussit apud Monasterium S. Salvatoris Leyrensis in regno Navarræ 11. Kal. Maii æra 1060. id est die 21. Aprilis anni 1022. Inter cetera quæ in hoc concilio decreta fuerunt ad fidei catholicæ augmentum, confirmavit Sanctius privilegia eidem monasterio concessa ab avo suo Sanctio, & Urraca regina, ipsius avia, necnon a Garsia & Ximena parentibus suis. Statutum item fuit, ut anno proximo Concilium Pampilone celebraretur. Id privilegium confirmarunt Garsia, Ferdinandus, & Gundisalvus, ejus filii, ac Ramirus frater. Adfuerunt autem Sanctius, Guillelmus Vasconiæ comes, & Berengarius Comes Barcinonensis. *Gorribayus in compendio Hist. Hisp. l. 22. c. 24.*

In Monasterio Leyrensi educatus fuit Sanctius Major Rex; quare deinceps incredibili amore illud prosequutus est. Nam cum Garsia Rex, ejus pater, monachi cujusdam Sanctii nomine (qui postmodum ad Cathedram Pampilonensem evectus est) curæ ac sollicitudini educandum commendasset; Rex postea in gratiam Magistri nonnulla fecit memoratu digna: præsertim vero anno Dom. 1022. Concilium apud idem monasterium convocari jussit, prout anno proxime sequenti aliud apud Pampilonam. In quibus illud inter alia constitutum fuit, ut sedes Episcopalis, quæ tunc penes Monasterium S. Salvatoris Leyrensis erat, ad antiquam ecclesiam Pampilonensem transferretur, cum incommoda, propter quæ illuc translata erat, penitus cessassent. *Tepius in Chronico Benedict. ad an. 890.*

CONVENTUS EPISCOPORUM

APUD MONASTERIUM ROTENSE IN CATALONIA,

Quando nova ejus Ecclesia consecrata est.

Ex Card. de Aguirre Tom. 3. Concil. Hisp.

Anno 1022. 3. Nonas Octobris nova ecclesia Monasterii S. Petri Rotensis consecrata est a VVifredo Archip. Narbonensi, ad vicem Petri Gerundensis Episcopi: *tum etiam a Stephano Aptensi, Stephano Agathensi, & Oliba Ausonensi. Decreverunt autem eodem tempore Episcopi, ut salva eidem monasterio essent bona sua, & ut* juxta decreta Romanorum Pontificum & Sanctorum Canonum, sit subditum sanctæ matri Romanæ Ecclesiæ. *Quod decretum uti verum erat, habita ratione privilegiorum ei monasterio concessorum a Romanis Pontificibus; ita valde nutabat ex alia parte; cum certum sit Canones non jubere ut Monasteria sint in potestate Romani Pontificis. Sed ita tum plerique putabant, quia distinguere nesciebant decreta canonum a decretis Pontificum sedis Apostolicæ. Addunt Episcopi pœnam excommunicationis adversus eos, qui hoc eorum decretum violaverint. In eodem conventu lecta est Epistola Benedicti VI. Papæ de libertate ejusdem monasterii, subscriptionibusque Episcoporum firmata. Post quæ Petrus Abbas epistolam ad Benedictum VIII. Papam scripsit, in qua conqueritur contemni a populo excommunicationes ab episcopis illis auctoritate Apostolica decretas adversus invasores bonorum monasterii sui. Rogat eum uti VVillelmum Comitem Bisuldunensem, qui publice dicebat se nihili facere excommunicationem Papæ, privet alodibus, qui ad eum pervenerant beneficio monachorum ejusdem loci. Monet vero ne excommunicet Hugonem comitem Emporitanum, qui jam resipuerat, sed tantum admoneat ut in melius proficiat. Petit etiam ut sub excommunicatione mandet universis Episcopis provinciæ illius, ut de hoc Concilium agant, ut quod non rectum est in melius dirigatur: quod si non fecerint, eos ab omni Pontificali vel sacerdotali ministerio suspendat. Epistolæ tenor hic est.*

Benedicto Patri Petrus gratia Dei Abbas omnesque subditi vestræ sublimissimæ potestati vobis salutes & multimodas dirigimus preces. Anno transacto vidistis coram vobis ex nostris fratribus monachis querelam deferentibus quod noster locus, qui sub tuitione & defensione sanctæ Romanæ ecclesiæ constabat, devastaretur, atque conculcaretur ab iniquis hominibus, id est, potestatibus, eorumque subditis habitantibus nostræ confinia regionis. Quod vos ut audistis, benigne annuistis nostris precibus, & unicuique Comiti sub excommunicatione mandastis, ut prædicto loco omnia sua restituerent & nihil sibi extra voluntatem nostram sibi retinerent. Hæc igitur omnia postponentes, exprobrantes vestram jussionem atque excommunicationem, dicentes nihil facturos ad vestrum imperium, adducentes nos in magnam confusionem atque improperium, ut jam pene universus populus necnon & vulgus dicat se nihil facturum per excommunicationem sacerdotum a Principibus eorum vestra postposita. Heu proh dolor! quam male tractantur sancta deteriusque conculcantur, cum a principe totius orbis, id est, Papa Romano, excommunicationes factæ ita sunt postpositæ nec sunt observatæ? Irrevocabilis nempe est lapsus cum justitia contemnitur, pietas respuitur, misericordia denegatur. Pro certo nihil aliud constat nisi ut abrenuncient omnes Christo & sequantur diabolum ipsius opera imitando, ejusque vestigia sequendo detrudantur cum ipso ad ima infernalis barathri, perpetim luituri, cum a vobis excommunicati nullatenus ad recta sunt conversi, sed in deterius mutati. Episcopi vero, quibus præcepit vestra sublimitas ut conciliabula agerent & prædictum locum in pristinum statum informarent & suis exhortationibus ipsos Comites eorumque subditos cogerent ut nihil sibi de prædicto loco retinerent, contemptores vestræ jussionis effecti, nihil agentes, insuper etiam subtrahentes se a consecratione ejusdem loci novæ ædificatæ Ecclesiæ, præter solum Oliba Episcopum Ausonensem, & primæ sedis VVifredum Narbonensem Episcopum, & Stephanum Agathensem, atque Stephanum Attensem. Hi omnes cum consensu Comitum, id est, Ugonis, VVifredi, VVillermi, atque Comitissæ Ermessindis, atque plurimarum illustrium personarum hoc collaudantium per vestram jussionem in vestra vice taliter excommunicaverunt. Anno millesimo vigesimo secundo incarnationis Domini nostri Jesu Christi. Indictione quinta, tertio Nonas Octobris, venit VVifredus Narbonensis Archiepiscopus ad vicem Petri Gerundensis Episcopi atque nomine illius cum ceteris coepiscopis, id est, Stephano Attensi, atque Stephano Agatensi, Oliva Ausonensi, ad consecrationem novæ Ecclesiæ sancti Petri Rodensis. Confirmamus ergo nos omnes prædicti Episcopi illi venerabili cœnobio sua prædia cunctaque mobilia quæ hodie habet atque Dei misericordia in antea acquisierit, sicut in suis scripturis juste resonat, & ut ab omni censu cujuslibet servitutis liberum sit in perpetuum, eo scilicet tenore ut juxta decreta Romanorum Pontificum & sanctorum canonum sit subditum sanctæ matri Romanæ Ecclesiæ. Si quis autem hujusmodi nostri decreti, quod non credimus, qualitercunque violator extiterit, tamdiu vinculo excommunicationis de parte Dei omnipotentis & sancti Petri Apostolorum principis & nostra innodatus maneat & ab Ecclesia separatus existat, donec pœnitendo & emendando pleniter satisfaciat. Actum in prædicto beati Petri Rodensi cœnobio tempore vel die supra nominato. Quam etiam prædictam excommunicationem præfati Episcopi subscripserunt, necnon etiam absentes confirmarunt, id est, Deusdedit Barchinonensis Episcopus omnesque Canonici prædictæ sedis Gerundensis. Vestram itaque excommunicationem eorum subscriptionibus subnixam spernentes ad hoc usque nos habens deductos nisi ut circum provincias mendicando, & nec ullus supersit qui in eodem loco residuus sit. Proinde petimus ut hunc Comitem Willelmum sollem, qui in suis verbis dicere cœpit vestram excommunicationem nihil se facturum, ut jam amplius nihil sibi retineat ex alodo sancti Petri prædicti, nec ullo modo inquietare pertentet. Nostrum vero Comitem Ugonem, qui nobis jam recte fecit, & melius facturus est, rogamus, non ut compellatis, nec etiam excommunicetis, sed ut filium admoneatis ut in melius proficiat. Homines vero ipsius terræ ut ceteros excommunicetis. Si vero in hoc nobis non succurritis, priusquam hunc nuncium nostrum viderimus . . . . nos ex eodem monasterio egressuros & nunquam per vestram fiduciam in prædicto monasterio habitaturos. Propter inopiam ergo quæ nos obsidet nequivimus vestræ præsentiæ faciliores vel meliores nuncios dirigere, sive etiam propter metum atque timorem Comitum non fuimus ausi alium mittere. Per hunc ergo nobis quicquid nobis utile & vobis placitum sit mandate. Petimus etiam ut sub excommunicatione mandetis universis Episcopis provinciæ nostræ ut de hoc Concilium agant, & quod non rectum est, in melius dirigant. Quod si non fecerint, ab omni pontificali vel sacerdotali ministerio eos suspendite, ut per hunc districtum vestram impleant jussionem usquequo vobis se præsentent, vosque per vestram excommunicationem illos discutiatis ut contemptores ac rebelles sacrorum canonum ac vestræ jussionis.

Anno Christi 1023. Ex Card. de Aguirre Hisp. Tom. 3. p. 193.

CONCILIUM [1] PAMPILONENSE

SEPTEM EPISCOPORUM, CELEBRATUM 3. KAL. OCTOB. ANNO CHRISTI MXXIII.

In quo de restauratione Ecclesiæ Pampilonensis actum est.

Regale simul, & Pontificale privilegium, ob honorem S. Mariæ sedis Pampilonensis, nec non & cœnobii S. Salvatoris Legerensis, decretum a clarissimo Rege Sanctio in Pampilonensi Concilio III. *Kal. Octobris.*

Ego Sanctius clementissima omnipotentis dignatione Rex, licet nemini sanctorum Regum merear adæquari, desinere tamen erubesco eos in aliquo sanctitatis justitiæque facto nolle imitari. Præsertim cum illud tempus ad exsequendum adsit congruum; quod si profecero apparebit, ut ajunt mihi Pontifices, opus justum & idoneum. Promulgatum enim vero est, quod quamplurimæ sedes Episcoporum desertæ & sine nomine jacent multitudine prædatorum, & paucitate defensorum: & nullus fortasse status vel honor maneret modo episcopalium sedium, nisi eas ab ingruentia vastatorum, Regum bonorum & Principum retraxisset Concilium. Proinde concessa mihi divina subvenienti potentia securitate de hostibus, quamvis divinis beneficiis nihil æquale possit recompensari, neque id donum comparari, quod receptum habeo creatoris largitate; congregans tamen Præsules Ecclesiarum & catholicos viros Concilium ad celebrandum, secundum præcepta canonum conari decrevi pro cœlesti præstitu Iruniensem sedem restaurare, & sanctam illam Ecclesiam præcepi sponso idoneo maritare. Proh dolor! una enim de illis est hæc sedes, quæ pene sunt sine nomine, vel quæ omnis honoris multatæ, videntur in gloriæ. Grassante quippe barbarorum nequitia, pessime quoque istius gentis sæviente perfidia, facta est sine tutore misera, omnium bonorum indiga, & sine marito vidua. Quapropter grata mente, sana sponte, placido consensu meæ conjugis domnæ Majoræ Reginæ, communi affectu nostrorum filiorum, vel consilio Episcoporum atque Abbatum, sive omnium seniorum, juxta præcepta canonum, & decreta sanctorum Patrum dantes tertiam partem cunctarum frugum decimarum, & reddentes sibi omnes suas diœcesis scilicet villas, Ecclesias, domos, necnon & hæreditates terrarum, & vinearum, quæ olim dignoscebantur in ejus potestate consistere, concedo illa dominatui S. Salvatoris posthac creditura pertinere; & tibi Domino & magistro meo Sancio Abbati & episcopo, ut Deo juvante tu cum nostro auxilio renoves, & restaures, & canonicum ordinem ibidem constituas, & disponas, qualiter nobis inde ab æquissimo recompensatore, & justo judice Deo mereamur criminum nostrorum in die retributionis remedium acquirere. Post nostrum vero obitum, hæc ne ulterius, ut nunc usque, sancta Ecclesia pro indignis periclitetur rectoribus, ne vel a nobis inchoatus * renovaturus Episcopatu exhæreditetur; potius Ecclesiasticus status hactenus nostra in patria ignorantiæ caligine offuscatus renovetur & me-

* locus deprivatus.

[1] Baronius, & ex eo Conciliorum Collectores ad an. 1032. hanc synodum perperam referunt.

Anno Christi 1023.

melioretur vitæ regularis ordo, ab antecessoribus Regibus, scilicet meis parentibus, & ab Episcopis, Abbatibus in cœnobio Legerensi, ad honorem S. Salvatoris, & Ss. martyrum & virginum Nunilonis & Alodiæ constitutus, continendo conservetur, & inde propagando per monasteria regni nostri dilatetur; regali auctoritate præcipimus sequentibus Regibus novis; ut S. matris hujus prælibatæ Ecclesiæ Iruniensis futuros Episcopos, rectores, & gubernatores, de præfato cœnobio cum electione comprovincialium Episcoporum, cum favore omnium seniorum & militum, vigilantissima cura præcipiatur ordine de regulari eligere egregios sponsos, prudentissimos viros, bonæ operationis sedulitate probatissimos, sacerdotalis & pontificalis honore dignissimos; qui cum totius populi præconio asserentis eos idoneos esse, sint ad episcopalem sublimitatem commodi, utpote bonitate largissimi, affabilitate mitissimi, humiles, amabiles, desiderabiles, probabiles, celebres oratores, benefactores, concordes, misericordes, pii, justi, mansueti, benigni, pacifici, castissimi. Sint præterea bene instructi ad Ecclesiastica officia, psalmistæ, computistæ, cantores, lectores, & fide sancta pleni. Ergo magni pendenda Episcoporum, ceterorumque ordinum, quos supra nominavimus electione, & regali decreto, omniumque tandem favore, quicumque acquieverint, & consenserint, consecrentur, ordinentur, & in Episcopatum sublimentur, & Pontificali adornati infula, atque intra dealbati mundissima, Antistites in cathedra collocentur. Si quidem prius voveant atque promittant animo puro & corde vero, Deo & S. Mariæ semper virgini, cujus glorioso nomine est vocata mater eorum ecclesia, atque omnibus sanctis, cunctis se audientibus, fidem catholicam sanctæ Trinitatis & unitatis, scilicet Patris, & Filii, & Spiritus sancti credituros, observaturos, & firmiter prædicaturos. Promittant præterea secundum instituta canonum catechizare, baptizare, & cunctum ordinem Christianitatis dare, & diaconos, atque presbyteros, cunctosque gradus Ecclesiasticos sine pretio ordinare, peccata castigare, plebem ad pœnitentiam convocare, infirmos, & carcere clausos visitare, pauperibus eleemosynam dare, discordes ad concordiam revocare, miseris subvenire, querelantes audire, pie, juste, sobrie, & caste vivere, & terras, atque mandationes ad eorum diœcesim pertinentes assidue perquirere, & ut non cessent clamare apud Reges, & Principes, quorumcumque violentia eorum sancta fuerit ecclesia fraudata. Item promittant, & voveant Regi, cujus donatione hunc acceperint honorem, fidem integram & sine fraude servare, & suo Metropolitano obtemperare atque obedire, & sicut discipuli magistro suo servire. Ad hæc vero concludant in votis, quod sint sollicitι secundum rectas horas dierum ac noctium, divinum in suis ecclesiis celebrare officium, & cunctas eis oves commissas, in quantum valuerint, a faucibus luporum rapacium liberare & servare. Quicumque futurorum Regum successorum nostrorum transgredientes & deviantes ab hoc regali simul & Pontificali decreto tentaverint dissolvere hanc scripturam; in præsenti sæculo omnipotens Deus, qui est justus judex, & Regum Rex, dissolvat & dividat regalem honorem & potentiam regni eorum, deque illud se diligentibus & timentibus; & in futuro separati a consortio omnium Christianorum, interpellante pro eis beata semperque Virgine Maria, cum omnibus Sanctis, participent societatem cum Dathan, & Abiron & Juda traditore, in inferno inferiori luentes pœnas perpetui incendii sine fine, per æterna sæcula sæculorum. Ego vero supradictus Sanctius Rex, qui hanc chartam episcopalis & cœnobialis honoris scribere mandavi, intercedente gloriosa & beatissima Maria cum omnibus Sanctis justis, & electis Dei, merear remissionem peccatorum meorum consequi, & cœlesti in regno feliciter cum Christo lætari. Amen.

Facta charta, & confirmata in præsentia Episcoporum, Abbatum, & potestatum, & totius populi congregati in Pampilonensi concilio, currente era LXI. post T. die 3. Kal. Octobris. Regnante supradicto Sancio serenissimo Rege in Pampilona, in Aragona, in Supraarbe, in Ripacorza, in omni Gasconia, in Alaba, in cuncta Castella, in Asturias, in Legione, sive in Astorka. Imperante divina clementia Domini nostri Jesu Christi, qui vivit & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen. Sunt testes Eximina Regina, & mater Regis, Regina domna Majora cum filiis suis domino Garsia, & Ferdinando, & Gundesalvo, & fratre eorum Ranimiro. Mancius Aragonensis Episcopus. Sancius Pampilonensis Episcopus. Garsia Najarensis Episcopus. Arnulphus Ripa-gorcensis Episcopus. Munio Alabensis Episcopus. Julianus Castellensis Episcopus. Pontius Ovetensis Episcopus. Arduinus grammaticus & scriptor hujus testamenti testis. S. Fortunio Sanz. S. Eximino Garceix. S. Fortunio Sanz. S. Azenari Fortunionis. S. Garsia Fortunionis. S. Lope Encionis.

NOTÆ.

Ex hoc privilegio patet, jam tempore hujus Concilii Ripa-curtiam in Navarræorum regum potestatem devenisse, cum Sanctius Rex ejus titulo utatur, & Arnulphus Ripa-curtiensis Episcopus subscripserit.

Julianus Castellensis Episcopus] Scilicet *Aucensis*, ut alibi sæpius reperitur, teste Josepho de Moret in Annal. Navar l. 12. c. 3. vel *Burgensis*, ut censet Garibayus.

Pontius Ovetensis Episcopus.] Haud levis dubitandi causa oritur ex hac subscriptione, an Rex Sanctius Oveto jam dominaretur, atque ea civitas ex illarum esset numero, quas Alphonso V. regnante armis captas, propriæ ditioni subdiderat: præsertim cum in hoc ipso privilegio regnasse in Asturiis dicatur. Sunt qui velint præfuisse veluti Metropolitanum pro Archiepiscopo Tarraconensi, cujus sedes a Mauris detinebatur. Quod mihi incongruum videtur, cum non primo loco, qui quidem Metropolitano & præsidi debebatur, sed ultimo subscripserit. Forte interfuit uti legatus Alphonsi V. Legionensis, ut matrimonium Ferdinandi Regis Sanctii filii cum Sanctia Alphonsi filia (de quo tunc agebatur) ad optatum finem perduceret, ac civitates & oppida in regno Legionensi a Sanctio capta per matrimonii vinculum restituerentur. Hoc enim constat, præfatum Episcopum Ovetensem diu apud Sanctium fuisse moratum: unde suspicari possumus de gravi aliquo negotio consilium iniisse. JOSEPHUS DE MORET, *ibid.*

CON-

Anno Christi 1023.

CONCILIUM MOGUNTINUM,

IN CAUSA OTTONIS COMITIS AB HANISTEIN

Congregatum anno domini MXXIII. tempore Benedicti papæ VIII.

Causa, locus, & tempus.

DE causa, loco, & tempore hujus concilii Moguntiæ celebrati in vita sancti Gothardi cap. 12. apud Surium ista leguntur: *Ariba archiepiscopus Moguntinus illo anno Imperatorem ad Pentecosten Moguntiam invitavit, ubi etiam concilium generale coegit, in quo multa collapsa correxit. Præcipue vero Ottonem comitem ab* * *Hanistein & Liningardam præter fas sibi cohærentes separare constituerat; quod tamen perficere non potuit, quandoquidem comes, partim imperatoris metu, partim episcopi commonitione, utcumque ad meliorem se recepit frugem; fœmina autem bannos vel proscriptiones negligens, jus ibi funditus perdidit, ut hodieque perspici potest,*

* Lege, Hamerstein, & Irmingardam.

Sanctus Gothardus veniens ad Synodum in via curat dæmoniacam.

Ad hoc concilium etiam noster præsul & Episcopi & Imperatoris jussu evocatus, non contemnenda cleri & militum frequentia, quamvis invitus & nolens, stipatus properabat, & in quodam qui vicinus est illi castello, ubi Dei gratia & electus & consecratus fuit, iter faciebat: ubi tum mulier quædam ab immundo vexata dæmone, a parentibus & propinquis per ecclesias ad sanctorum imploranda patrocinia circumducebatur. Qui cum audirent novum illuc advenire episcopum, obviam ei cum dæmoniaca fœmina fidenter processerunt, sanctæ ejus existimationis fama illecti. Impurus autem spiritus illorum acceleratione pavefactus, per os fœminæ anxiis cœpit percontari vocibus, quonam perduceretur. Dicentibus illis, se jam in occursum Gothardi episcopi properare, horrifico mugitu & ululatu misere se opposuit: & ipsis etiam a quibus trahebatur, mirantibus & formidantibus, reluctatus est, ejulans & vociferans Gothardum se nec audire nec videre posse. Sub hac colluctatione cum misera illa a fidelibus fide & spe, ut patuit, ferventibus traheretur, & spiritus nequam omni contentione obniteretur: tandem profligato illo, mulier liberata est, & ad virum Dei, sub quadam arbore refrigerii causa residentem, sana corde & corpore adducta est. Ii vero cognitis iis quæ facta fuerant, timore & gaudio compuncti, lacrymabundus gratias egit Deo, in faciem se prosternens. Ac deinceps fœminæ manus imponens, ei bene precatus est, eamque in fine confirmatam, recte valentem, atque etiam gaudentem, cum exultantibus amicis a se dimisit, cœptoque perrexit itinere. Quotquot autem comitabantur eum, viso hoc miraculo, plus eum revereri & amare cœperunt: utpote cujus tam præclara apud Deum merita cognoscerent. At ille graviter eis interdixit, ne cuiquam id indicarent. Sed neque ægra mulier, quæ miraculum in se experta fuit, neque turba quæ ei interfuerat, id reticendum putavit. Sed quia ex Ruperto abbate Tuitiensi colligitur, expugnationem arcis Hamerstein factam esse anno præcedente, eamque præcessisse vexationem & anathematismum: effici omnino videtur concilium aliquod generale Moguntiæ vel alibi celebratum fuisse, quo spiritali gladio excommunicationis impurum nefariumque comitis conjugium & publicum hoc vetiti matrimonii scandalum damnari meruerit. Vide Serarium libro v. hist. Mogunt. in Erkenboldo & Aribone.

Aliud concilium Moguntiæ vel alibi celebratum fuisse.

SYNODUS PICTAVIENSIS

ANNO CIRCITER MXXIII. CELEBRATA.

Ex P. Pagi ad An. Ch. 1023. n. 2.

ANno circiter 1023. magna Lemovicis Clericos inter civitatis, & Monachos S. Martialis rixa exorta, cujus hæc causa fuit. In Litaniis & publicis supplicationibus Martialis nomen ex antiquo ritu inter Confessores habebatur, cumque Hugo inter Apostolos eum adnumerare & Apostoli nomen illi dare cœpisset, quod primus Evangelii præco in illis partibus fuerit, Jordanus Episcopus Lemovicensis, & Clerici Lemovicenses antiquum morem defendere instituerunt. Willelmus Aquitanorum Dux hujus nominis IV. vir literatus, & literatorum studiosus, ad dirimendam litem Synodum Pictavi congregavit, ut liquet ex his Odolrici S. Martialis Abbatis verbis in Concilio Lemovicensi, (de quo infra,) prolatis. *Illud quoque mihi commemorandum est, quod ante hos septem annos Rex Anglorum* (Canutus scilicet) *Duci Aquitaniæ* (præfato scilicet Willelmo) *regalia munera misit, simulque codicem literis aureis scriptum, in quo nomina sanctorum distincta cum imaginibus continebantur: quod volumen jam in* CONCILIO PICTAVIENSI *dum hac eadem de re quæstio esset, illud Dux Guillelmus literis edoctus in testimonium antiquitatis Pontificibus ostendit: erat enim ibi Martialis in aliorum Apostolorum catalogo positus, qui peritissimus Princeps dicebat Archiepiscopo Burdegalensi, & aliis, qui ibidem aderant Episcopis, conjicere, inquiens, possumus quam egregiæ auctoritatis sit B. Aquitanorum Patronus, de quo Gregorius in illa sui laboris gente hanc legem tradidit observandam: nimiirum imperitorum est dubitare de quo S. Papa Gregorius non dubitavit. Videtis ecce, o Episcopi, &c.* Verum in illa synodo nihil certi definiri potuit, aliaque anno seq. Parisiis cogenda fuit, ut infra narrabimus.

Anno Christi 1024.

VITA JOANNIS PAPÆ XVIII.

QUI PERPERAM XX. APPELLATUR.

Joannes quando pontifex factus.

JOANNES Gregorii comitis Tusculani filius, prædefuncti pontificis Benedicti frater germanus, potentia principum & largitione pecuniæ sedem apostolicam invalerat primo die post obitum fra-

Anno Christi 1024. *Græci titulum universalis episcopi affectant.*

fratris, anno Christi 1024. tempore Henrici imperatoris. Ad hunc legationem pluribus muneribus instructam miserunt Græci, petentes, quatenus ejus consensu (ita Glaber libro IV. cap. I.) liceret ecclesiam Constantinopolitanam in suo orbe, sicut Roma in universo, universalem dici & haberi: idque ideo fortasse, quoniam peculiare id esse noverant homines fraudulenti, ut qui pecunia sacra emunt, pecunia pariter sacra distrahant. Verum singulari Dei providentia, qua cathedram Petri ipse gubernat, accidisse videtur, ut hac de re per literas Willelmi abbatis monasterii sancti Benigni admonitus, nihil plane concesserit. Intelligens sedem apostolicam a se injuste detineri, acturus pœnitentiam, seipsum abdicavit: legitime deinde a clero electus, eamdem usque ad obitum tenuit.

Joannes qua occasione legitime iterum electus.

Henricus imperator sanctus.

Hujus tempore obiit Henricus imperator, qui ob vitam sancte, pie, & juste transactam, post obitum sanctitate & miraculis celeberrimus extitit: de quo hoc memorabile refert Leo Ostiensis, quod moriturus, episcopis abbatibusque præsentibus, Chunegundem conjugem suam propinquis tradiderit, ac dixerit: Recipite quam mihi tradidistis virginem vestram. Chunegundis postquam animam conjugis sui piis officiis prosecuta fuisset, vitam monasticam est professa: ut eadem castitate qua cœperat stadium & curriculum vitæ, quod restabat decurrendum, absolveret. De his conjugibus jure meritoque glorietur Germania, quod uno partu Augustum & Augustam imperatores inter sanctos relatos ediderit.

Chunegundis uxor & virgo.

Conradus successor Henrici qualis.

Conradus, ex Wormatiæ ducibus originem ducens, ab archiepiscopis aliisque Germaniæ principibus, non sine potentum contradictione, electus, succedit anno Christi 1024. Coronam imperii a Joanne pontifice, tertio anno suæ electionis, ipso festo paschalis solemnitatis, ut ait Otto Frisingensis, Romæ accepit. Is memor accepti beneficii, anno imperii sui septimo Romam rediit, ipsumque pontificem a proceribus Urbis expulsum sedi suæ restituit. Obiit pontifex VI. Idus Novembris, cum sedisset annos novem, menses octo, & dies aliquot. Sepultus est in basilica sancti Petri, inter portam Argenteam & Romanam.

Obitus papæ.

WILLELMI ABBATIS S. BENIGNI DIVIONENSIS EPISTOLA AD Joannem XVIII.

Audierat Guillelmus, ecclesiæ Constantinopolitanæ concessum esse a Joanne nomen universalis: ob hoc eum increpat.

Gratia Dei & reverentia B. Petri sedi in orbe terrarum excellentissimæ indepto papæ Joanni, Willelmus crucis Christi servus, sedem judicii cum apostolis, & coronam regni.

1. Tim. 5. MAGISTRI gentium dictis instruimur, seniorem non increpandum. Idem tamen alias *2. Cor. 12.* dicit: *Factus sum insipiens, vos me coegistis.* Idcirco igitur fillationis diligentia hortamur communem vestram paternitatem, ut in uno imitemini cogitationes hominum pervidentem dominum salvatorem, ut dicatis ad aliquem vobis unanimem, *Matth. 16.* quemadmodum & ipse Petro: Quid dicunt homines de me? Si vero responsum ejus ex fide fuerit, animadvertite qualiter sonuerit: si clare, custodite ne obfuscetur: si vero obscure, lux mundi oranda est, qualiter ita fulgeatis, ut universis in gremio ecclesiæ constitutis ad viam mandatorum Dei gradiendam lumen præbeatis. Sed est fama rei, quæ nuper apud vos accidit, de qua quis audiens si non scandalizatur, noverit se longe ab amore superno disparari. Quoniam licet potestas Romani imperii, quæ olim in orbe terrarum monarches viguit, nunc per diversa terrarum loca innumeris regatur sceptris: ligandi solvendique in cœlo & in terra potestas incumbit magisterio Petri. Atque idcirco ista diximus, ut animadvertatis non aliter Græcos quam cenodoxia, hoc quod audivimus apud vos requirere, impetravisse. De cetero quoque optamus, ut universalem decet antistitem, vos acrius in correptione & disciplina sanctæ & apostolicæ ecclesiæ vigere, æterneque & feliciter in Christo valete.

Anno Christi 1024.

NOTA GABR. COSSARTII S. J.

Græci ecclesiam Constantinopolitanam universalem assentiente Romana dici, missa ad Joannem legatione contenderunt. Concessum jus hoc esse a Rom. Pont. fama percrebuit, sed falsa. Id quidem moliebatur Joannes, sed literis Gallicanorum præsulum deterritus fuit, ac præcipue Guillelmi hujus, qui qualis quantusque fuerit docemur a Glabro l. 3. c. 5. Ex falso rumore, scribendi argumentum Guillelmus accepit.

De hac Græcorum legatione, totoque negotio, videndus Glaber l. 4. c. 1. & Hugonis Flaviniac. chronicon ad ann. 1024. Uterque hanc epistolam habet.

EPISTOLA I. JOANNIS PAPÆ XVIII. AD JORDANUM LEMOVICENSEM EPISCOPUM, ceterosque Galliarum episcopos.

Anno Christi 1031.

De S. Martialis apostolatu.

Joannes episcopus servus servorum Dei, Jordano episcopo, & ejus clero, cunctisque episcopis Galliarum, salutem carissimam cum benedictione apostolica.

AD pastoralem quidem sollicitudinem pertinet, cum aliquid controversiæ in ecclesia oritur, antequam vires recipiat, falcastro severæ linguæ extirpare radicitus, & ea superserere tam divinis, quam sanctissimis exemplis, quæ messem Dei faciant & lætificent. Cur enim talia suscepimus, propalabunt subjecta. Beatissimus quidem Martialis, sicut in gestis ejus reperimus, docente Christo in mundo, & præcipiente, a Petro apostolorum principe baptizatus est, & tanto sancti Spiritus igne inflammatus, ut ex eo derelictis parentibus, soli ipsi filio Dei servire eligeret, & hunc magistrum & dominum, Petro apostolo confirmante, cujus sanguine cretus erat, desideraret: quod & factum est. Nam in resuscitatione Lazari præsens aderat, in cœna interfuit, in lavatione pedum ministravit. Post passionem vero, quando putabant se spiritum videre, palpare manus & latus Thomam vidit. Quando apostolis dictum est: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, &c.* *Matth. 28.* *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis, retenta sunt*: audivit. *Joan. 20.* Ascendentem in cœlum vidit, Spiritum sanctum in igneis linguis descendentem, & vidit & accepit, omnibusque linguis est usus. Deinde principi apostolorum adhæsit, ut pote carne propinquus, & baptismate filius, a quo, præcipiente Christo, ad prædicandum provinciis Galliarum est destinatus, ubi infinitum populum a cultu idolorum removens, Christo sua doctrina dedicavit: quam piam, sanctamque, tam gravitate & pietate morum, quam resuscitatione mortuorum, recuratione claudorum, cæcorum illuminatione, & omnium mirabilium perpetratione confirmabat.

Huic modo quidam vestrorum, ut audivimus, detrahere præsumunt, quasi nihil sit ei commune cum apostolis, sed confessoribus. Hi vero non loqui,

sed insanire videntur: quia gravati fascibus peccatorum, in cœlis judicare contendunt. Petrum denique nostrum cui claves cœlorum commissæ sunt, confessorem dicimus, quia Christum confes- *Matth. 16.* sus est, dicens: *Tu es Christus filius Dei vivi*; & apostolum dicimus, quia ab ipso Domino ad prædicationem est missus; martyrem nominamus, quia prædicando Christum, martyrio vitam finivit; principem apostolorum credimus, quia apostolos constituit, sicut est Marcus baptismate filius, & Matthias sorte electus, Lucas discipulus apostoli Pauli, & Barnabas, & quamplures. An forte nolunt hos recipi inter apostolos, eo quod ab apostolis sint electi & missi; qui Martialem, eo quod non sit de duodeno numero, apostolica dignitate nolunt clarum videri?

Non putant alios apostolos, nisi illos duodecim: & ubi est quod dicit apostolus Paulus Philippensi- *Philip. 2.* bus? *Necessarium autem existimavi Epaphroditum fratrem, cooperatorem, & commilitonem meum, vestrum autem apostolum, & ministrum necessitatis meæ, mittere ad vos.* Silam quoque & Judam ab apostolis apostolos nominatos invenimus. Anglorum enim ecclesia usque hactenus beatissimum Gregorium, quem nos confessorem dicimus, proprium suum apostolum nominat. Romani pontifices, quia vice apostoli funguntur, apostolici nominantur. Cum igitur apostoli nomen non sit numeri, sed suffragii: quicumque revelante Deo ad prædicandum mittitur, & sua pia exhortatione & exemplo, commissum sibi divinitus populum a potestate diaboli liberat, non incongrue apostolus dici potest, quia apostolus missus dicitur.

Nos vero in firma petra ædificati hunc de quo loquimur Martialem, utrum inter confessores, an inter apostolos, Jesus Christus Dei filius, cui corporaliter adhæsit, & cujus gloriam vidit, & benedictione est usus, annumeret: apostolum nominari posse definimus, & æque apostolica officia in divinis mysteriis exhiberi sibi censemus: nec de illius beatitudine dubitare quemquam posse confidimus, qui sibi respondente nomine sacris operibus apostolicam dignitatem subtrahere invidiose conatur. Ut autem reverentia & celebritas tanti apostoli in toto terrarum orbe excelsius recolatur, ædificatum & dedicatum est a nobis in ejus honorem pulcherrimum altare in basilica sancti Petri apostoli Romæ ad meridianam templi partem III. Idus Maii, ubi quotidie ipsius sancti memoria devotissime veneratur, & præcipue in die natalitii ejus, quod est pridie Kalendas Julias, quotannis dulcius recolitur.

II. AD S. ODILONEM CLUNIACENSEM ABBATEM.

Ex Spicilegii D. Lucæ Dacherii, tomo II.

Redarguit, quod Lugdunensem archiepiscopatum recusaverit.

Joannes episcopus, servus servorum Dei, Odiloni abbati, salutem carissimam cum benedictione apostolica.

DOCENTE beatissimo Gregorio, multa videntur bona, & non sunt. Verumtamen cum dicatur, si rogas, audies; quia omnia tua quæ videbantur bona, bona non esse sentimus. Quid enim in monacho obedientia sanctius? Quid in Christiano acceptabilius? nonne *melior est obedien-* *1. Reg. 15.* *tia, sacrificio*, secundum propheticum judicium? & voce Dominica dicitur: *obedientiam volo, & non sacrificium.* Quantum vero beatus Benedictus eam suis præconiis extollat, non est dignum hic inserere, cum te non lateat. Percepimus igitur injuriam sanctæ ecclesiæ Lugdunensis petentis te in conjugium, quia competebat: cui etiam salivam in facie jecisti. Omittimus injuriam sanctæ plebis, cujus regimen, parcendo soli vitæ tuæ, refugisti, & refugis. Tacemus quod authoritatem tantorum præsulum monentium, & rogantium ad episcopalem dignitatem accedere, posthabuisti: quod sanctæ Romanæ ecclesiæ, & nobis inobedientem te reddidisti, & inultum relinquere, nec debemus, nec possumus: nisi forte obedientia diluat, quæ inobedientia maculavit; satisfactione purgetur, quod transgressione inquinatum est. Id est, nisi expetitum regimen jam dictæ ecclesiæ, quod inobediendo usque hactenus sprevisti, obedienter susceperis: quid amaritudinis, vel severitatis erga meritos sciat Romana ecclesia injicere, senties. Nam hoc sacrum regimen sicut a nullo est temere usurpandum, ita petente ecclesia, a nullo tuo simili est vitandum. Quoniam tantorum perditionis reus eris, quantorum saluti exemplo & doctrina prodesse potuisses. Nota loquimur, & quæ te scire pleniter confidimus. Ideoque taceat jam charta, & lingua loquatur, verum episcopi Gaudfridi, cui luce clarius voluntatem meam reserandam tam tibi, quam confratribus tuis, & omni ecclesiæ commisimus. Vale.

NOTA GABR. COSSARTII S. J.

Quod ait Hugo Flaviniacensis, Odilonem a Gregorio VI. nominatum esse Lugdunensem archiepiscopum, satis hac Joannis epistola refellitur. Deinde certum est, honorem hunc oblatum Odiloni post Burchardum archiepiscopum, qui anno 1033. obiit. Quo tempore adhuc sedebat Joannes. Rem narrant Glaber libro V. cap IV. & Hugo in chronico. Uterque missum Odiloni a pontifice maximo, pallium & anulum testatur: virumque sanctum honorem rennisse; pallium autem & anulum accepisse, ut futuro archiepiscopo reservaret. Addit Hugo, ea Cluniaci, ad ætatem suam servata esse.

LITERÆ ABSOLUTIONIS HUGONI Autissiodorensi episcopo, a Joanne XVIII. concessæ.

Joannes gratia Dei Romanæ sedis episcopus, universis in orbe terrarum ecclesiæ filiis.

NULLUM in ecclesia catholica majus potest esse nefas, quam existimare alicujus nævum criminis, præcipue pœnitentis, quod non queat dissolvere concessa Petro a Domino clavis. Debemus enim ante oculos mentis revocare lapsum ipsius primi pastoris: qui dum magistrum negavit, protinus ut pœnituit, non solum gradum, vel dignitatem apostolici culminis non amisit, sed potius sui ovilis custodiam Christus illi postmodum evidentius assignavit. Quod nil aliud, ut credimus, quam lapsorum medicina fuit. Proinde fratri nostro Hugoni Autissiodorensi præsuli, Deo & nobis sua peccata confitenti, seseque culpabilem reddenti, plenariam a Deo pollicente promittimus consequi indulgentiæ veniam, secundum sponsionem ejusdem, qua dixit: *Non veni vocare* *Matth. 9.* *justos, sed peccatores ad pœnitentiam.* Ideoque nobis debet effici carissimus: quia Dei timore correptus, apparet humillimus, & quia in talibus requiescit Deus.

NOTA GABR. COSSARTII S. J.

Quantum ex gestis pontificum Autissiodorensium intelligere possumus, idcirco absolvi se Hugo hic noster a pont. max. voluit, quia cum & episcopus Autissiodorensis esset, & comes Cabilonensis, bella susceperat confeceratque, ex quo episcopus ordinatus fuerat.

CON-

ANNO CHRISTI 1024.

CONCILIUM PARISIENSE

Super quæstione, an S. Martialis Apostoli vel Confessoris nomine vocandus esset Anno Christi MXXIV. celebratum.

Ex P. Pagi ad An. 1024. 11. & seq.

CUM anno 1023. in Concilio Pictaviensi quæstio agitata fuisset, an S. Martialis Apostoli vel Confessoris nomine vocandus esset, nihilque decidi potuisset, anno 1024. Parisiis aliud celebratum, ubi frequentior Doctorum numerus adfuit. Robertus Francorum rex, Gauzlenus Bituricensis Archiepiscopus, & multi Præsules, Hugo Abbas S. Martialis, Odolricus ejus successor, aliique cum Magistris Parisiensibus eidem præsentes fuere. Lemovicenses contendere, Martialem vocandum esse *Primum Confessorem*, non *Apostolum*; Parisienses vero eum etiam Apostoli nomine præter cæteros XII. posse appellari: tandemque a Roberto Rege pro Parisiensibus conclusum, & sententia Synodi Romam ad Joannem XIX. Papam transmissa, ut eam ipse sua auctoritate confirmaret. Constant hæc ex Concilio Lemovicensi II. an. 1031. habito; in eo enim Odolricus ait: *Adhuc enim vivente Rege Rotberto, cum antecessor meus Hugo in Palatio ei* APUD PARISIOS *adsisteret, cum multitudine nobilium & doctorum altercatio inter Francos & Lemovicenses de re hujusmodi coram Rege fieri cœpit; & ego ibi tunc præsens interfui. Dicebant isti &c.* infra in Concil. Lemovicen. II. legenda.

Hujus Synodi Parisiensis meminit Ademarus in Catalogo seu Commemoratione Abbatum Lemovicensium basilicæ S. Martialis Apostoli, & sub Hugone Abbate XIII. habitam esse his verbis com- A memorat. *XIII. Abbas Hugo præfuit annis sex. Hic in Francia collationem fecit cum Rege Roberto & Archiepiscopo Bituricensi Gauzleno, & cum multis episcopis & sapientibus viris Franciæ de Apostolatu S. Martialis; cur alii in Apostolorum, alii in Confessorum numero eum tenere videbantur. Qui in numero Confessorum eum tenebant, ideo hoc agebant, quia non putabant aliquos esse Apostolos præter duodecim. Alii vero hoc agebant, quia nomen eius in quatuor Evangelistis non reperiebant. Qui vero saniori consilio intellecta sapiebant, affirmabant eum esse Apostolum unum præcipuum post* XII. *quia cum* XII. *conversatus est, & eamdem gratiam Apostolatus, quam & ille a Domino accipere meruit. In quo Concilio ab omnibus definitum est, non eum numerari nisi in catalogo Apostolorum, si-* B *cut Joannes Evangelista, qui in pace migravit, debere. Nam plurima testimonia reperta sunt antiquitus eum in litaniis & in aliis scriptis Apostolum fateri per Galliam & Britanniam, Italiam, & Hispaniam, & illos esse Ebionitas hæreticos, qui non credunt præter* XII. *Apostolos. Nam gesta ejus canonica semper ab ecclesia recepta satis declarant privilegium Apostolatus eius, & quia sine dubitatione unus de 72. Apostolis, quos Dominus misit velut agnos inter lupos: quos 72. non solum Græci, verum etiam Lucas Evangelista & Paulus Apostolus in ep. ad Cor. I. vocat Apostolos. Nam & apud Græcos sapientores Martialis Apostolus notissimus est.*

ANNO CHRISTI 1025.

** CONCILIUM ANSANUM,

In quo judicatum est, non licuisse archiepiscopo Viennensi monachos apud Cluniacum ordinare sine permissu episcopi Matisconensis, actum anno Christi MXXV.

ANNO MXXV. Dominicæ incarnationis convenerunt apud Ansam in ecclesia sancti Romani, causa concilii, archiepiscopi cum pluribus episcopis, scilicet Burchardus Lugdunensis archiepiscopus, alter Burchardus archiepiscopus Viennensis, Amiro archiepiscopus Tarantasiensis, Helminus episcopus Ædnensis, Gauslenus episcopus Matisconsis, Gaufridus episcopus Cabilonensis, Hugo comes episcopus Autisiodorensis, Guigo episcopus Valentinensis, Humbertus episcopus Gratianopolitanus, Azibaldus episcopus Uceciensis, Anselmus episcopus Augustensis, & Urardus episcopus Maurianensis. Dum igitur multa de ecclesiasticis causis, & de communi populi utilitate ibidem tractarent, surgens prædictus episcopus Gauslenus, in medio proclamavit se de Burchardo prædicto Viennensi archiepiscopo, qui sine licentia & assensu suo, contra canonum instituta ordinationes de monachis fecerat in episcopatu suo, scilicet in Cluniacensi cœnobio. Ad quæ idem archiepiscopus respondens, domnum Odilonem abbatem, qui præsens aderat, illarum ordinationum adduxit authorem in defensorem. Surgens itaque domnus Odilo cum suis monachis, ostendit privilegium, quod habebant a Romana C ecclesia, quod eis talem libertatem tribuebat, ut nulli, in cujus territorio degebant, nec alicui aliquatenus subjacerent episcopo: sed quemcumque vellent, vel de qualibet regione, adducerent episcopum, qui faceret ordinationes, vel consecrationes in eorum monasterio. Relegentes ergo sancti Chalcedonensis, & plurimorum authenticorum conciliorum sententias, quibus præcipitur, qualiter per unamquamque regionem abbates & monachi proprio subesse debeant episcopo, & ne episcopus in parochia alterius audeat ordinationes, vel consecrationes, absque licentia ipsius episcopi facere: decreverunt chartam non esse ra- D tam, quæ canonicis non solum non concordaret, sed etiam contrairet sententiis. Adjudicaverunt quoque domnum abbatem non posse existere archiepiscopo legitimum authorem canonicæ defensionis. Unde prædictus archiepiscopus rationе convictus, petens veniam a Gausleno episcopo, loco satisfactionis firmavit per quales ipse voluit fidejussores, ut unoquoque anno, quamdiu ambo viverent, tempore quadragesimæ, sufficientiam olei de olivis ad conficiendum chrisma, ipsi persolveret sine negligentia.

SYNO-

ANNO CHRISTI 1025.

SYNODUS ATTREBATENSIS

A Gerardo Cameracensi & Attrebatensi Episcopo celebrata anno MXXV.

Ex Dacherii Spicileg. 2. Edit. in fol. 1. p. 607.

PRÆFATIO.

[a] R. nominis dignitate & prærogativa meritorum episcopo, Gerardus nullius meriti Coepiscopus, quidquid ad beatam vitam præstantius.

[a] a Reginaldum Leodiensem conjicio. Dacher.

CUM nobile ingenium, & prudentiam vestram considero, non adeo demiror potuisse nefarios homines erroris spiritu magicatos, in aliquam pravi dogmatis conspirasse dementiam: sed ad inquisitionem vestram qualiter dissimulare potuerint, ut vos fallerent, vehementer stupeo. Nam quosdam, ut ipse scitis, hujusmodi homines in finibus vestris cohabitasse, sicut veris indiciis comprobavimus, retulimus charitati vestræ. Quos, quia terrore supplicii speciem religionis mentiebantur, indemnatos velut innoxios abire permisistis. Quod quidem in illis efficacior ad subvertendos simplices causa extitit, simplicibus autem scrupulum, ne non audiendos æstimarent, injecit, quos vero examine discussos audirent, nec causam puniendi inventam. Verum illi quoque qui missi ab eis ad seductionem hujusmodi ad nos devenerant, comprehensi, multa dissimulatione renitebant, adeout nullis suppliciis possent cogi ad confessionem: donec per eos ipsos, quos jam pene eodem sui erroris maleficio imbuerunt, convicti, tandem suæ sectæ disciplinam partim nobis exposuerunt. Et post aliqua quæ se tenere ex evangelica, & apostolica doctrina mentiebantur, dicebant Baptismatis mysterium & dominici corporis & sanguinis sacramentum nullum esse; & idcirco rejiciendum, nisi simulationis causa non [a] intrare: pœnitentiam nihil ad salutem proficere: conjugatos nequaquam ad regnum pertinere, & cetera quæ hujus libelli sequentia indicant. Quod ideo vobis remandamus, ne simulatam religionem eorum, aut composita verba audire debeatis.

[a] a Acherius legit ministraret at verius ministraretur.

CAPUT I.

Anno Dominicæ Incarnationis M. XXV. Indict. VIII. Domno Gerardo Ecclesiam Kameracensis seu Attrebatensis urbis regente, quodam annuæ observationis more contigit, ut Dominici Natalis & Apparitionis diebus in sede Camaraci solemni cursu expletis, idem Præsul per aliquot dies stationem in sede Attrebatensi facere deberet. Ubi cum de ecclesiasticis functionibus satis pro opportunitate temporis tractaret, relatum est ei, quosdam ab Italiæ finibus viros eo loci advenisse, qui quamdam novæ hæreseos sectam introducentes, evangelicæ atque apostolicæ sanctionis disciplinam pervertere tentabant, & quamdam justitiam præferentes, hac sola purificari homines asserebant, nullumque in sancta Ecclesia aliud esse Sacramentum, per quod ad salutem pervenire potuissent. His auditis, domnus Episcopus perquiri homines jubet, & inventos sibi præsentari. Qui audita inquisitionis causa fugam occulte parabant, sed præventi a quæstoribus trahuntur ad præsentiam Episcopi. Qui in aliis causis definiendis tunc plurimum occupatus, pauca ad tempus de fide illorum sciscitatus est: sentiensque eos quodam pravi dogmatis errore teneri, recludi in custodia jubet usque in diem tertium; & die sequenti clericis & Monachis indicit jejunium, ut eos divina gratia catholicæ fidei perceptione resipisci donaret.

A Tertia vero die, quæ dominica habebatur, segmentatus Episcopus cum suis Archidiaconis, paratis crucibus & textis evangelicis, circumfusa totius cleri ac populi multitudine, Synodum celebraturus in ecclesia beatæ Mariæ progreditur, impositaque antiphona *Exurgat Deus*, totum Psalmi hujus cursum expleverunt. Denique residente episcopo in consistorio suo, & utrimque Abbatibus, Religiosis atque Archidiaconis, ceterisque secundum ordinationis suæ gradum discumbentibus, homines e custodia educti in medium introducuntur. Et in primo quidem episcopus super his generaliter verbum fecit ad populum. Deinde conversus ad B istos: Quænam est, inquit, doctrina vestra, lex atque cultura, quisve auctor est disciplinæ vestræ? At illi referunt, se esse auditores Gundulfi cujusdam ab Italiæ partibus viri, & ab eo evangelicis mandatis & apostolicis informatos, nullamque præter hanc scripturam se recipere, sed hanc verbo & opere tenere. Verum quia ad notitiam Episcopi pervenerat, illos sacri Baptismatis mysterium penitus abhorrere, dominici corporis & sanguinis sacramentum respuere, negare lapsis pœnitentiam post professionem proficere, ecclesiam annullare, legitima connubia execrari, nullum in sanctis Confessoribus donum virtutis spectare, præter Apo- C stolos & martyres neminem debere venerari.

Illos Episcopus super hujusmodi interrogans: Quomodo, inquit, consequens est vos evangelica & apostolica instituta tenere, & contraria istis prædicare? Narrat namque textus evangelicus, qui princeps Judæorum Nicodemus dum ex signis & miraculis Jesum a Deo venisse confiteretur, continuo Dominus respondit, neminem hoc solo confessionis munere regnum cœlorum posse mereri, nisi renatus foret ex aqua & spiritu. Quod quidem regenerationis mysterium vos aut pleniter recipere, aut evangelicis verbis contraire necesse est, cum constet vere hæc Jesum dixisse.

Ad hæc illi dederunt hujusmodi responsum: Lex & disciplina nostra quam a Magistro accepimus, D nec evangelicis decretis, nec apostolicis sanctionibus contraire videbitur, si quis eam diligenter velit intueri. Hæc namque hujusmodi est, mundum relinquere, carnem a concupiscentiis frœnare, de laboribus manuum suarum victum parare, nulli læsionem quærere, charitatem cunctis quos zelus hujus nostri propositi teneat, exhibere. Servata igitur hac justitia, nullum opus esse Baptismi; prævaricata vero ista, Baptismum ad nullam proficere salutem. Hæc est nostræ justificationis summa, ad quam nihil est quod baptismi usus superaddere possit, cum omnis apostolica & evangelica institutio hujusmodi fine claudatur. Si quis autem in baptismate aliquod dicat latere sacramentum, hoc tribus ex causis evacuatur. Una, quia vita E reproba ministrorum, baptizandis nullum potest præbere salutis remedium. Altera, quia quidquid vitiorum in fonte renunciatur, postmodum in vita repetitur. Tertia, quia ad parvulum non volentem neque currentem, fidei nescium, suæque salutis atque utilitatis ignarum, in quem nulla regenerationis petitio, nulla fidei potest inesse confessio, aliena voluntas, aliena fides, aliena confessio, nequaquam pertinere videtur.

Quibus e contra Episcopus ait: Si huic justitiæ

vestræ

vestræ ab evangelica & apostolica institutione fidem attribuitis, hanc facile non aliunde sumptis viribus evacuamus. Natum namque ex immaculata virgine Dei filium nulla peccati corruptione infectum teneri, evangelica & apostolica testatur auctoritas: sed sicut Apostolus docet, ipse justus est, & justificans omnia, non quod ipse extrinsecus donum justitiæ accepisset, cujus participatione dicatur justus; sed principaliter & substantialiter justus, ut necessario in eo idem & unum dicamus esse justum quod justitiam: alioquin fallitur Apostolus in eo quod dicit, *justificans omnia*. Nam si aliunde accepit, ut ipse sit justus; infirmioris justitiæ & inferioris est, quam is a quo accepit; nec erit justificans omnia, sed ille a quo accepit, ut ipse & omnia justificentur. Verum ipse a seipso accepit ut sit justus, & justificet omnia, sine quo nullus sanctus, nullus etiam justus, per quem omne sanctum & justum, & a quo omnis gratia & omne donum justitiæ descendit, sicut ait beatus Jacob. 1. 17. Jacobus: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum.* Quod autem a Patre luminum descendisse donum dicit, non te scandalizet, quia cum descendit a Joan. 10. 30. Patre, descendit & a filio, quia ipse ait: *Ego & Pater unum sumus.* Jure igitur ait Apostolus, quod ipse sit justus, & justificans omnia: non comparative quidem justus, ut possit augeri vel minui, sed immutabiliter, & essentialiter justus.

Veruntamen talis & tantus Dei filius, sicut narrat Evangelista, venit in Galilæa in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo. Cui cum ex infirmitatis propriæ conscientia ministerium recu- Matth. 3. 15. saret, ait Dominus: *Sine modo, sic enim decet nos omnem justitiam implere.* Quid enim? In quo erat totius plenitudo justitiæ, & immutabiliter & incomparabiliter justus & justificans omnia erat: numquid ei aliquid a perfecta justitia deerat, ut ad implendam justitiam materialis aquæ fluentis & baptizantis ministerio indigeret? Porro si hoc baptismatis mysterio ad supplendam justitiam indigebat, non perfecte justus, nec justificans omnia erat. Nihil enim impletur, nisi cui de summa plenitudinis aliquid desit. Plenitudo enim crementum non potest accipere. Justus igitur non perfecte erat: quod nefas est de Deo judicare. Si autem justus fuerat, nihil a baptismo, quo suam suppleret justitiam, accipere poterat: sed immutabiliter & perfecte, & summe justus erat: igitur baptizari non indigebat. Cur ergo dicebat, *Sic decet nos omnem implere justitiam*, qui nec baptizari indigebat, nec justitia qua plenus redundabat, quo suppleretur per baptismum habebat? Indigebat certe, non sibi, sed nobis. Justitiam quærebat implere, non suam, sed nostram. Nam semper in æterno ejus consilio mansit generis humani reparatio, & discretis spiritualius Sacramentorum observantiis, quod profuturum & necessarium ad nostræ reparationis erat effectum, hoc per manus dispensatorum visibiliter voluit administrari, sed invisibiliter operante Spiritu Sancto impleri.

Cujus rei gratia plurima in Sancta Ecclesia providus Dominus instituit Sacramenta, (c) quibus primum ad regenerationis mysterium instituit Baptismatis usum. Porro Baptismum Græce, Latine tinctio interpretatur, quia ibi homo spiritu gratiæ in melius immutatur, & longe aliud quam fuerat, efficitur. Prius enim fœdi eramus deformitate peccatorum, in ipsa tinctione reddimur pulchri dealbatione virtutum. Cujus mysterium non aliter, nisi sub Trinitatis designatione, idest, Patris & Filii & Spiritus Sancti cognominatione completur. Unde Dominus ad discipulos,

A *Ite*, inquit, *docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti.* Quod quidem mysterium a secretis virtutibus, vel a sacris Sacramentum dicitur: quod ideo penes ecclesiam fructuose agitur, quia Sanctus in eo descendens Spiritus, eumdem Sacramenti latenter operatur effectum. Unde seu per bonos, seu per malos ministros intra ecclesiam dispensetur; tamen quia Spiritus Sanctus mystice illud vivificat, nec bonorum meritis amplificatur, nec malorum vitiis attenuatur: quia *neque qui plantat*, aliquid est, *neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.* Unde 1. Cor. 3. 7. & ipse Minister super baptizatum non dicit, *Ego*, sed *Deus omnipotens Pater domini nostri Jesu Christi, qui te generavit ex aqua & Spiritu Sancto, quique de-* B *dit tibi remissionem omnium peccatorum; ipse te linivit chrismate salutis in vitam æternam.* Qua in re perspicuum est, quia vita Ministri nihil derogat his qui de Spiritu Sancto concipiunt virtutem sanctificationis, præsertim cum inter ceteros discipulos Judam futurum Domini traditorem baptizasse legamus; & cum rebaptizatos omnes a Discipulis Domini fuisse, quos Joannes Baptista in aqua baptizaverat, sciamus; nullum, tamen quem Judas baptizasset, iterato fonte ablutum reperimus. Nam si improba vita traditoris nocuisset baptizandis, nequaquam ille, qui omnes venerat salvare, pateretur in illo solo baptisma perire. Sed quia malitia hominis non potest imminuere divinæ opus virtutis, noluit repetere quod homo ministrave- C rat, Spiritus sanctificaverat. Porro testante divina Scriptura, audivimus reges magnos fuisse in Jerusalem, qui administrabant res quasdam pertinentes ad Babyloniam, quosdam vero cives Babyloniæ administrasse res Jerusalem. Sic itaque novimus cives bonæ civitatis administrasse res malæ civitatis, & e contra cives malæ civitatis administrasse res bonæ civitatis. Si ergo respublica bonæ civitatis per cives Babyloniæ sine sui corruptione administrari potuit: quanto magis Sacramentum quod vim sanctificationis per invisibilem Sancti Spiritus operationem concipit, a pravis Ministris non corrumpitur, cum aliud sit quod exterius agitur, exhibente Ministro, aliud quod interius vivificatur, animante Spiritu Sancto? Inde est, D quod cum Joannes in Evangelio diceret, *quia audierunt Pharisæi, quod Jesus baptizabat, quamvis* Joan. 4. 1. *ipse non baptizaret, sed discipuli ejus*; in hoc quamdam operantis Dei, & administratorii officii discretionem voluit intelligi; videlicet ut in eo quod Jesum dicit baptizare, invisibilem divinæ virtutis insinuet operationem; in eo vero quod subdidit, *quamvis Jesus non baptizaret, sed discipuli ejus*, non de operante virtute, sed de visibili exequentium administratione dictum intelligatur. Igitur in baptizandis fidelibus aliud est quod invisibiliter efficitur per Spiritum operantem, aliud quod visibiliter exhibetur per Ministrum obsequentem.

Quod autem per materialem aquam Baptismum E datur, hæc ratio est. Voluit enim Dominus, ut res illa invisibilis per congruentem, sed profecto tractabilem rem, & visibile impenderetur elementum; super quod Spiritus Sanctus ferebatur in principio. Nam sicut per aquam purgatur exterius corpus, ita latenter ejus mysterio purificatur & animus. Invocato enim Deo descendit Spiritus Sanctus de cœlis, & medicatis aquis sanctificat eas de semetipso, & accipiunt vim purgationis, ut in eis caro & anima delictis inquinata mundetur. Et sic in morte Christi & in resurrectione ejus, potentia baptismatis novam creaturam condit ex vetere, ut in renascentibus & mors Christi operetur

& vita,

& vita, dicente beato Apostolo: Rom. 6. 3. *An ignoratis quia quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in morte, ut quomodo surrexit Christus per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.* Unde notandum, quia in baptismatis regula & mors intervenit interfectione peccati, & sepulturam triduanam imitatur trina demersio, & ab aquis elevatio resurgentis instar est de sepulcro. Deinde vero sacri chrismatis unctione perfunditur infans, ex cujus nomine Christus dicitur, & homo post lavacrum sanctificatur. Nam sicut in baptismo peccatorum remissio datur, ita per unctionem Spiritus adhibetur. Quæ licet carnaliter administretur, spiritualiter tamen proficit: sicut & ipsa baptismi gratia, visibilis actus est, quod in aqua mergimur, sed spiritualis efficitur, quod delictis mundamur. Manus impositio ideo fit, ut per benedictionem advocatus invitetur Spiritus Sanctus. Tunc enim Paraclitus post mundata corpora libens a Patre descendit, & quasi super baptismi aquam velut super pristinam sedem recognoscens quiescit. Nam legitur, quia in Genes. 1. 2. principio *Spiritus Dei ferebatur super aquas.*

Hoc est primum nostræ reparationis sacramentum, ad quod confirmandum Dominus nullius indigens remissione peccati, nec remedio renascendi, cum non haberet quod aquis potuisset mundari, tamen ad Joannem aquis Jordanicis baptizandus, sicut Evangelista docet, festinavit. Matth. 3. 15. Cui recusanti ait: *Sine modo; sic enim decet nos omnem implere justitiam.* Ac si diceret exemplum præbere omnis justitiæ, ut videlicet discant omnes fideles, neminem posse absque baptismo justificari, quamvis innocenter ac juste vivat. Joannes vero Joan. 1. 31. 33. ait: *Et ego nesciebam eum.* Ac si diceret, ignorabam eum primum, sed videns eum sibi retinere baptismum, intellexi quia hic erat qui baptizaturus erat in Spiritu Sancto, & (in) remissionem pecca- Ibid. v. 33. torum. Sicut ipse dixit: *Super quem videris Spiritum descendentem, & manentem super se, ille est qui baptizat in Spiritu Sancto.* Quare notandum est, quia impossibile est quemquam ad perfectum justitiæ sine regenerantis aquæ mysterio aspirare, maxime cum opera justitiæ hanc gratiam Cornelio Cæsariensi dare non potuerint, donec eum cum omni familia sua salutari unda Petrus innovavit, super quos Spiritus Sanctus ante Baptismum inaudito præeuntis gratiæ exemplo cecidit: ut hac manifesta Dei virtute animatus Petrus regnum Dei gentibus aperiret, quem cum cæteris discipulis, ne in viam gentium abiret, Dominus ante monuerat.

Quod cum ita sit, profecto in hoc vobis repugnare convincimini, quod evangelica vos & apostolica præcepta tenere dicitis, & his contraria prædicatis. Nam & Evangelista refert, quia *Je-* Ibid. 3. 22. *sus venit & discipuli ejus in Judæam, & ibi demorabatur cum eis, & baptizabat.* Qui baptismi Sacramentum, & regenerationis potentiam sanxit, quando de latere ejus profluerent sanguis redemptionis, & aqua baptismatis. Unde Joannes Apostolus: 1. Joan. 5. 8. *Tres sunt*, inquit, *qui testimonium dant in terra, Spiritus, aqua, & sanguis.* Petrus vero, cui primatum ecclesiæ Dominus contulerat, dum credentium numerum promissus Sancti Spiritus replevit adventus, tria millia hominum sua prædicatione conversorum aqua baptismatis consecravit, Act. 2. 37. 38. sicut Lucas testatur, dicens: *His auditis compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum & reliquos Apostolos: Quid faciemus, viri fratres? Petrus vero ad illos: Pœnitentiam, inquit, agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissio-*

A *nem peccatorum: & accipietis Spiritum Sanctum.* Aliis etiam pluribus verbis exhortabatur eos dicens: *Salvamini a generatione ista prava.* Ibid. v. 40. Qui ergo receperunt sermonem ejus, baptizati sunt, & appositæ sunt animæ in illa die circiter tria millia. Paulus etiam, cujus vos doctrinam tenere profitemini, divinæ injuriæ pœnis affectus, ab Anania baptizatus est: qui & postmodum Crispum & Gajum & Stephanæ domum se baptizasse dicit. Philippus etiam Eunuchum Candacis Reginæ ab Jerusalem redeuntem in aqua baptizavit, sicut liber Apostolicus indicat. Quam ab Apostolis traditionem Catholica adhuc servat Ecclesia.

Unde colligitur, quia quamlibet juste & innocenter quis videatur vivere, salvari tamen absque B divini fontis lavacro non possit. Verum utrumque originalis culpæ, aut propriæ actionis reatu teneatur adstrictus, tamen fonte renatus, mundus, & totius peccati sorde purgatus, ideo innovatur, ut qui filius diaboli in fonte descenderat, filius Dei renatus ascendat. Et ut cuncta colligam, qualem primum hominem ex virginea terræ massa finxit sapientia Creantis, talem etiam hunc ex purificato fontis utero produxit clementia Redemptoris. Quod contra infideles garrire solent, dicentes primum hominem, si non peccasset, immortalitatis munere donatum; istum vero quamlibet juste & innocenter vivat, nequaquam tamen posse mortis vitare jacturam, & ideo multum repugnare a vero, ut qualis ille fuerat factus a Con- C ditore, talis & hic regeneretur ex fonte. Quam eorum repugnantiam facile est inflecti ad consequentiam, si quis divinæ pietatis consilium considerare potuerit. Nam ex uno, eodemque fonte divinæ rationis descendit, & quod illum immortalem mirabiliter creaverat, & quod illum morti obnoxium misericorditer reformaverat. Porro facile fuerat istum immortalitatis gloria donari tanquam & illum, si fuisset in consilio creantis. Sed quia dum illum libera voluntas, & mortalitati securitas decepit, per prævaricationis culpam traxit ad mortem; istum, ne spe immortalitatis deceptus, temporalibus deliciis ardentius insistat, per inevitabilem mortis eventum invitat ad veram vitam. Quia vero ille mortis securus, auctore D contempto, aurem aperuit suasori, & superbiæ (a) audaciam una petiit: hunc pietas Redemptoris voluit suspensum morte teneri, ut per mortalitatis custodiam vitaret hostem, audiret Conditorem, sicque ad superna conscenderet. Nihil igitur repugnat a vero, talem hunc regeneratum ex fonte, quem mors invitat ad vitam; qualem illum, si non peccasset, formatum, quem mox de immortalitate præsumptio coegit subire mortis ruinam.

a Leg. corruptus fonte & superbiæ audacia petiit.

Sed fortasse obiicis mihi, quantum ei præstitit donata immortalitas, ex qua ruinæ causam venturam Conditor non ignorabat. Multum quidem ei contulerat, ut videlicet si sine peccato manere voluisset, & mortem non gustaret, & tam ipse quam ejus progenies, Angelos semper haberet E concives. Sed dum præceptum neglexit Conditoris, ipsa sua libertate deceptus, a paradiso seclusus, in ignotis partibus sui generis posteritatem transposuit, atque pœnam, quam ipse prævaricationis reus exceperat, generando transmisit in posteros; de qua non potuisset erui, nisi cum Christus suo adventu relevasset; qui per novæ regenerationis mysterium, omne præteritum vitium sui baptismatis lavacro purgavit, & statum pristinæ libertatis reformavit. Igitur ad vitanda improbi seductoris tentamina, cum primum parvuli sive juvenes ad regenerationis veniunt sacramenta; non prius fontem vitæ adeunt, quam exorcismis

 & insi-

Anno Christi 1025.

& sufflationibus Sacerdotum ab eis spiritus immundus abigatur: ut vere appareat, quomodo princeps mundi hujus ejiciatur foras, & prius alligetur fortis, & vasa ejus diripiantur translata in possessionem victoris, qui captivam ducit captivitatem, & dat dona hominibus.

Quod si refugitis credere, ut qui parvulum fidei nescium, suæque salutis ignarum, nec regenerationis curam habentem, de fonte suscipiunt, eorum fides aut confessio illi puero nequaquam proficiat: consequitur, ut nec paralytico offerentium fidem profuisse credatis, de quo Evangelista dicit, quia *videns Jesus fidem illorum, dixit paralytico: Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua.* [Matth. 9. 2.] Sed nec illud recipiendum æstimabitur; quod in Evangelio legimus de muliere Chananæa, ut fides ejus ad impetrandam salutem filiæ profuerit. Porro alius Evangelista dicit, quod offerebant Jesu parvulos, ut manus eis imponeret; & complexans eos, & imponens manus, benedicebat eos. Qua in re datur intelligi, quia non parvulorum fides, quæ adhuc nulla fuerat, sed offerentium fidelis credulitas, ut parvuli benedicerentur, obtinuerat, sicut Dominus dixit: *Vade, & sicut credidisti, fiat tibi: & sanatus est puer in illa hora.* [Ibid. 8. 13.]

Denique vos, qui nihil in sancta Ecclesia corporaliter gerendum arbitramini, ut in hoc baptismatis mysterio aqua, oleum chrismale, Sacerdotis officium, & cetera quæ usque hodie catholica servat ecclesia: vos, inquam, rogo, quid sibi vult illa materialis aquæ alluvio, quam lavandis pedibus invicem exhibere soletis? Nam si hoc ab Evangelio vos accepisse dicitis, ut quia Dominus Discipulorum pedem lavans, hoc illis exemplum reliquisse legitur, & vos quoque hujus rei gratia facere vos invicem dicatis: stultum est, imo sacrilegum cetera & multo majora repudiare, quæ ab ipso rerum auctore Domino sunt constituta, ab Evangelio enunciata, ab Apostolis tradita, sine quibus nostræ salutis plenitudo non potest consistere: quæ quidem ipse Dominus & ante resurrectionem, & post resurrectionem Discipulis suis servanda instituit.

CAPUT II.

De Corpore & Sanguine Domini.

Fuerant certe satis quæ de his dici poterant, si horæ suppeterent: sed quia dies ad occasum declivior ad propria quemque commonet redire; jam nunc his omissis, transitum faciamus ad illud sacrum & immutabile Dominici corporis & sanguinis sacramentum, quod vos ad vestram confusionem, nisi resipueritis, adversum divinam & apostolicam traditionem impugnantes, evertere tentatis. Quod quidem mysterium, quale quantumcumque in se contineat pondus veritatis, impossibile est humanæ rationis intuitu perscrutari. Quod anima ultra hominem est, infra sensum hominis non potest cohiberi. Non igitur sufficit illud facundia humana comprehendere: hoc enim illud sanctum & admirabile commercium, per quod terrenis cœlestia junguntur, inferna spoliantur, paradisus aperitur, homo exul antiquo horto relocatur: per quod etiam Angeli recognoscunt hominem concivem suum, & supra se positum adorant hominem Deum. Verum nos, quia tempus commonet, quantum nostræ fragilitatis sensus percipit, illius, de quo loquimur, gratia confisi edicimus:

Sacrificium dicitur quasi sacrum factum, quia prece mystica consecratur in memoriam pro nobis Dominicæ passionis. Unde hoc ipso jubente corpus Christi, & sanguinem credimus, quod dum sit ex fructibus terræ, sanctificatur, & fit sacramentum operante invisibiliter Spiritu Dei. Quod quidem ideo sacramentum esse dixerim, quia tanquam viaticum nobis sit introducens ad contemplationem æternitatis. Cujus panis & calicis sacramentum Græci Eucharistiam dicunt, quod Latine bona gratia interpretatur. Quid enim melius corpore & sanguine Christi? Quod quidem sacrificium, dum de pane & vino cum aqua mixto, ineffabili sanctificatione, cruce & verbis illius in altari consecratur, dumque Passionis & resurrectionis ejus, atque in cœlum ascensionis ibidem salutifera memoria agitur, verum ac proprium corpus Domini nostri Jesu Christi, & sanguis verus ac proprius efficitur, quamvis aliud esse videatur. Videtur namque panis materialis, sed verissime efficitur corpus Christi, sicut ipsâ eadem veritate attestante didicimus. Nam ipsa nocte qua sponte per Passionis mysterium corpus suum pro nobis in mortem traditurus erat, sicut Evangelista refert: *Accepit panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, dicens: Sumite, hoc est corpus meum. Similiter & calicem accipiens benedixit, & dedit Discipulis suis dicens: Bibite ex hoc omnes, hic est calix novi Testamenti, qui pro multis fundetur in remissionem peccatorum.* [Matth. 26. 27. Marc. 14. 19. 23. 24. Luc. 22. 19. 20.] Quod vero subdit, *hoc facite in meam commemorationem*, ad hoc retulit, quod per ministerium Sacerdotum quotidie a fidelibus fieri mandavit, dum Passionis suæ memoria agitur, & sub Sacramento communicandæ carnis & sanguinis panis sanctus & calix consecratur. Ad hanc spiritalem alimoniam, ad hoc mysticum & divinum epulum nos Dominus invitat, tantamque necessitatem sumendi hujus alimenti nobis indicat, ut aliter in nobis vitam habere non possimus, nisi carnem ejus manducaverimus, & sanguinem biberimus.

Sed fortasse aliquis nimis carnaliter hoc audiens objiciat, neminem posse vitam habere in semetipso, cum Christus carnem, quam proprio gestabat corpore, nemini edendam erogasse, sed perfecto & integro corpore cœlum penetrasse legatur; aut certe, quod nefas dictu est, Dominum in hoc verbo culpam mendacii subiisse cum multi vitam in se habere videntur, qui carnem aut sanguinem ejus gustasse aliquando se non meminerunt. Quod nos, Deo volente, tali modo solvimus. Possunt quidem homines sine hoc cibo temporalem hanc vitam in præsenti sæculo habere; æternam vero vitam habere nequeunt, quæ solis fidelibus carnem & sanguinem Christi digne sumentibus promittitur. Unde & ipse dicit: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis* [Joan. 6. 54]: vitam videlicet animæ, ipsum Christum, qui alibi dicit: *Ego sum via, veritas, & vita.* [Joan. 14. 6.] Filium vero hominis se dicebat, cujus corpus quotidie per Sacerdotes immolatur in altari. De quo Apostolus ait: *Panis quem frangimus, nonne corpus Domini est? Et calix cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Domini est?* [1. Cor. 10. 16.] Unde cum Dominus diceret: *Ego sum panis vivus, qui de cœlo descendi: si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum*: *litigabant Judæi ad invicem dicentes: Quomodo potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum?* [Joan. 6. 51. & 64.] Non enim hunc panem intelligebant, audientes carnem exhorrescebant; non enim erant membra Christi, idcirco scandalizabantur in carne Christi. Sed & cum Discipuli verba ejus carnaliter accipientes dicerent: *Durus est hic sermo; quis potest eum audire?* [Ibid. v. 61.] respondit Dominus: *Hoc vos scandalizat?* [Ibid. v. 62.]

Anno Christi 1025.

Si ergo videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius; suspensa, & quasi defectiva oratio fuit. Putabant enim Discipuli, Christum carnem qua indutus erat, particulatim incisam credentibus distributurum, & quasi hoc contra naturam esset hominum (videlicet humanam carnem in cibum sumere) quasi de re difficillima & impossibili dixerunt: *Durus est hic sermo, quis potest eam audire?* Unde & Dominus: *Si*, inquit, *videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius*: subaudiendum, tunc videbitis, quia non eo modo quo putatis, meam carnem credentibus distribuo, sed spiritali gratia me illis dando, ipsos in meum corpus transfundo: & hæc gratia non consumitur morsibus, nec dentibus teritur, sed interioris hominis palato, hoc est, ratione & intellectu percipitur. Unde & communio Dominici corporis, sicut supra diximus, Græco quidem, sed Latinis usitato sermone Eucharistia, id est, bona gratia appellatur. Videtur enim sanctus ille panis, quo corpus Domini consecratur, & visibiliter ore percipitur; sed virtus Dei Verbi, id est, divinitas, qua anima percipientis sanctificatur, videri non potest. Ascendit ergo Christus perfecto corpore suo, & reliquit nobis sacramentum corporis sui. Denique ne putarent sibi in isto cibo & potu sic promitti vitam æternam, ut jam nec corpore morerentur, cum dixisset, *Qui manducat meam carnem*; [Ibid. v. 55.] continuo subjunxit: *Et ego resuscitabo eum in novissimo die.* Nam qui digne carnem Christi comedit, & sanguinem ejus bibit, licet mortuus corpore, habet interim secundum spiritum vitam æternam. Quod vero ad corpus attinet, nec ipsum vita æterna fraudabitur, quia resuscitabitur in novissima die, ultra jam non moriturum. Hoc igitur modo Veritatis sermo sine culpa mendacii fuit, dicens neminem vitam in se habere, nisi qui communicandæ carnis ejus & sanguinis spiritalibus alimentis pasceretur.

Poterat vero illud infirmis auditoribus huic sententiæ contrarium videri, quod subditur: *Caro non prodest quidquam*, [Joan. 6. 64.] cum superius nullum vitam habere in se dixisset sine perceptione carnis suæ. Sed ita intelligendum est; si carnaliter verba mea intelligere vultis, ut sic carnem meam sicut alium cibum manducetis, caro nihil vobis prodest.

Objectio. Qui enim potest ita suum corpus per tot ecclesias in toto orbe diffusas distribui, per tam innumerabiles populos & longa tempora, singulis diebus, singulis hominibus sumendum distribui, & nunquam deficere?

Responsio. Quo contra vobis respondemus, dum fidem evangelicam & traditionem apostolicam vos fateri audimus. Verbum quod in principio erat apud Deum, id caro factum in fine temporum, quomodo totum cum Patre fuit semper, & totum se clausit in utero Virginis? Si totus in Virgine, quomodo totus cum Patre? Sed audi tantæ virtutis mysterium. Ascensurus in cœlum Dei filius, Discipulis pro discessu ejus sollicitis promittit se mansurum cum eis omnibus diebus usque ad consummationem sæculi, quibus paulo ante prædixerat se ire ad Patrem. Quod quidem refugeret credere humanus intellectus, nisi virtus discretionis adhibeatur. Homo namque corpore circumscriptus in loco manere, & a loco discedere, nisi per successum temporis, non potest. Æterna vero Dei essentia sicut nec tempore angustatur, ita nec loco constringitur; sicut enim semper est, ita semper ubique est. Manere igitur ejus est, nulli omnino loco deesse; redire vero, est corpus in terris sumptum ab eis subtrahere. Manere ergo cum illis, & ire ad Patrem se dicebat; dum corpus quod corruptibile induerat, jam incorruptionis gloria sublimatum ad cœlos evehit, & per majestatis præsentiam ubique se cum illis mansurum promittit. Qui ergo ad Patrem, cum quo semper est, ivit, & cum Discipulis mansit, non impossibile est, corpus, quod æternum & incorruptibile est, & in cœlis servare, & in terris communicandum nobis corporis sui sacramentum præbere.

Quod vero in tot partibus, temporibus, populis, hominibus quotidie sumptum & non imminutum objicitis, nullum incredulitatis scandalum parit, si quis fidei oculis intueri velit, quod ait Dominus, dum porrigeret illis panem & calicem dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* Semel namque Christus passus, semel mortuus, quotidie in ecclesia nobis patitur, quotidie nobis moritur, dum ipso jubente sacrosanctæ passionis ejus memoria agitur, & per Sacerdotum ministerium salutaria corporis ejus & sanguinis mysteria renovantur. Quæ invisibiliter eodem spiritu vivificantur, quo operante in utero Virginis incarnatus est Dei filius. Quod quidem ex verbis beati Andreæ Apostoli intelligi datur, cujus vos doctrinam inter ceteros Apostolos imitari profitemini, qui cum ad sacrificium idolorum compelleretur, ait: "Omnipotenti Deo qui unus & verus est, ego omni die sacrifico, non thuris fumum, nec taurorum mugientium carnes, nec hircorum sanguinem, sed immaculatum sanguinem quotidie in altari crucis sacrifico; cujus carnem postea quam omnis populus credentium manducaverit, & ejus sanguinem biberit, Agnus, qui sacrificatus est, integer perseverat & vivus. Et cum vere sacrificatus sit, & vere carnes ejus manducatæ sint a populo, & vere sanguis ejus sit bibitus; tamen, ut dixi, integer permanet, & immaculatus, & vivus." Interrogante vero Ægea, quomodo fieri posset, ut occisus viveret Agnus, sacrificatus vero & comestus, quomodo integer & immaculatus permaneret? Apostolus respondit: "si Discipuli formam imitatus crederet, facile ad discendum; sin autem ad indaginem veritatis non posse attingere." Quod & vobis quoque impossibile erit intueri, nisi deposito incredulitatis rigore formam fidemque Discipulorum receperitis. Verum quia hoc fidei oculis intuendum docuimus, si quem magis visibilia ædificant, quam invisibilium virtus accendat, pauca de multis edicimus, quæ Dominus ad corroborandas mentes carnalium oculis carneis contuenda, de hoc ipso corporis sui & sanguinis sacramento dignatus est ostendere.

Tempore namque quo beatus Gregorius Romanæ Ecclesiæ pastorali curæ deserviebat, quædam materfamilias religionis studio oblationes facere, & summo Pontifici ad Ecclesiam familiariter offerre consueverat. Quæ cum ex more quadam die ad communicandum de manu Episcopi ordine suo accederet, & illi Pontifex Dominici portionem corporis porrigeret dicens: "Corpus Domini nostri Jesu Christi prosit tibi in remissionem peccatorum & vitam æternam", subrisit. Quod vir Dei intuens, communionem retraxit, & separatim super altare repositam Diacono servandam, dum ceteri communicarent, tradidit. Expletis vero sacris mysteriis Episcopus risus causam requirit. At illa respondit recognosse se particulam illam ex oblatione, quam propriis manibus factam Episcopo obtulerat, & quia corpus Domini eam dixerat, in risum se excitatam. Unde facto verbo ad populum Episcopus omnes in commune orationem ad Dominum fundere hortatur, ut ad corroborandam fidem multorum manifesto suæ virtutis indicio mulieris incredulitatem compesceret. Quod & factum est. Surgentibus autem cunctis ab oratione,

Anno Christi 1025.

tione, & ad decernendum cœleste spectaculum comprimentibus, dominus Episcopus corporalem palam revelat, & universo populo & muliere contuente partem digiti auricularis sanguine cruentatam invenit, & conversus ad mulierem dixit: Vel nunc experta divinæ virtutis miraculum, ne differas audire veritatem dicentem: „ Panis quem ego do, caro mea est, & sanguis meus vere est potus. Sed præscius Conditor infirmitatis nostræ potestate, qua cuncta fecit ex nihilo, & corpus sibi ex carne Virginis, operante Spiritu Sancto, fabricavit, panem & vinum aqua mixtum, propria manente specie, in carnem & sanguinem suum ad catholicam precem ob reparationem nostram, Spiritus sui sanctificatione convertit. Denique omnes rursum in oratione prostrati divinam potentiam exorant, ut sanctum mysterium in pristinam formam convertat, quatenus ad sumendum mulieri fiat possibile. Quod & factum est. Consequuta igitur mulier Dominici corporis participationem, postea in sancta religione & fide, & omnes qui aderant, in amore Christi & credulitate ferventes proficiebant.

Alio quoque tempore quidam vir nobilissimus, atque juxta sæculum potentissimus, a beato Gregorio reliquias beatorum Apostolorum & Martyrum petiit sibi transmitti. Erat enim Episcopo familiaris, & erga Dei cultum per admonitionem ejus sufficienter imbutus. Honorifice igitur legatos suscipiens, aliquamdiu secum morari fecit. Memorias igitur Apostolorum & martyrum pro hujusmodi negotio agens, dum reliquias consecrando Missarum solemnia explesset, particulatim pannos super quibus sancta celebraverat, dividit, & singulis singulatim buxtis imposuit, quas sigillo munitas legatis tradit: & sic proficiscuntur. Qui dum iter carperent, & quid secum ferrent, ignorarent, cœperunt curiosius se ipsos reprehendere, quod quid domino portabant, penitus ignorarent. Quid longius moramur? Fractis sigillis & apertis buxtulis, nihil aliud nisi pannos contemplantur. Indignati igitur Romam redeunt, accusantes Episcopum, quod sui domini petitionem, & sui itineris laborem tam parvi æstimasset, ut pro reliquiis pannos ei misisset, tanquam hujusmodi genus apud se non inveniri posset. Quorum stultitiam Episcopus patienter ferens, eos celebrandis mysteriis jubet interesse. Ut autem ad locum sermonis ventum est, suadet populo Dei gratiam & sanctorum exorare, ut suæ virtutis potentiam in hac re dignetur ostendere, quatenus quid fides mereretur, ignorantes agnoscerent. Data igitur oratione, & ab eo qui signa fregerat, accepto cultello, super altare S. Petri unum ex pannis per medium pungens secavit, ex quo, visu mirabile! sanguis defluens, omnem eamdem panni particulam cruentavit. Stupentibus Legatis & ceteris qui aderant, super arcanum sacræ fidei miraculum, dixit ad eos beatus Episcopus, qui sacras reliquias parvi duxerant. Scitote, fratres, quia in consecratione Dominici corporis & sanguinis cum ob sanctificationem reliquiarum in honore Apostolorum & martyrum Christi, quibus specialiter assignabantur, supra sanctum altare libamina offerebantur, semper illorum sanguis hos pannos intravit, qui effusus est pro nomine Domini nostri Jesu Christi. Sic itaque ædificatos in fide Legatos S. Gregorius ad dominum suum gaudentes remisit.

Pensate igitur, si sanguis martyrum Christi in eorum memoria pannos intravit, quanto magis sanguis Christi & corpus in se transformat panem sanctum & vinum, quoties Dominicæ passionis memoria agitur. Superest aliud dicendum, quod quidem mirificum, & ad incredulitatem malorum confutandam est proficuum.

Quidam vir virtute venerabilis Plexis nomine, Monachorum gregem cura pervigili servabat: cujus de virtutibus & miraculis esset satis ad loquendum. Sed quod ad præsens negotium attinens utiliter occurrit, unum audite. Hic dum quadam die ex more sacrosancto altari humili devotione adstaret, & missarum solemnia celebrans Dominici corporis & sanguinis veneranda mysteria consecraret: ut ventum est ad horam fractionis, vidit subito quod & fideliter credendum, & credeliter sit admirandum, id est, sanctificati panis portionem in infantem transformari, & Angelum Domini particulatim ipsum dividere: manifesto veritatis indicio, quia verum Christi corpus & sanguis est, quod sub Sacramento communicandæ carnis & sanguinis de altari sumimus. Sæpe etiam, dum hæc sacra mysteria celebrantur, visum est a pluribus Angelorum choros mensam altaris, in quo sancta consecrantur, ambire, tanquam milites in obsequio sui regis adstantes.

Talibus dictis domni Episcopi, omnes qui circumstabant fideles, lacrymis obortis, Dei virtutem & Dei misericordiam laudabant. Et conversus ad eos qui adstabant hæretica pravitate seducti: Dicite, inquit, si quid habetis, quo hæc refellenda arbitremini. At illi gravitate verborum, & cœlestium virtute magnalium stupefacti, vultibusque demissis, quamdam pœnitudinis similitudinem præferentes, & ex alto suspirantes, gemitum una dederunt, dicentes, nihil hic se nisi divinum audire, & quod se mutos & pene elingues faceret. Corruentesque in terra, tunsis pectoribus culpam fatentur. Elevantes autem (vocem) Dei se patientiam dicunt admirari, qui tamdiu eos ad ignominiam Christiani nominis toleraverat; nullam sui erroris veniam posse sperare, qui tanto incredulitatis profundo non se solos immerserant, sed & alios quamplures ejusdem ruinæ præcipitio necaverant. Quibus Episcopus ait: Qui lapsis huc usque veniæ semitam interdixistis, nec ullum in pœnitentia reconciliationis fructum sperandum judicastis, durum est id vobis spectare ab eo qui peccantes vocat in pœnitentia, & gaudet potius super uno pœnitente, quam supra nonaginta novem justis, nisi melioris fidei pretio id ab eo studueritis quærere, qui certe pœnitentibus semper suæ misericordiæ sinum paratus est aperire. Si autem perfidiæ vestræ duritiam catholicæ fidei perceptione rejicitis, & deposito incredulitatis rigore fidei Christianæ documenta suscipitis, confidenter vobis a Deo veniam promitto.

CAPUT III.

De Sancta Ecclesia, quæ est domus Dei.

Sed latere in vobis adhuc quasdam infidelitatis tenebras sentio, quas dum in cordibus vestris manere permiseritis, nullam supernæ lucis visitationem sperare potestis. Hæ sunt enim tenebræ, quæ vos infidelitatis cecitate damnatos contra sanctam Dei ecclesiam erigere, & domum Dei vivi ignominiosis verborum ictibus impugnare faciunt, dicentes in Templo Dei nihil esse, quod sit aliquo cultu religionis dignum magis quam proprii domicilii cubiculum, nihilque in eo sanctum præter cementa & lapides artificum opere digestos, sed & mensam Domini, in qua corporis & sanguinis ejus libamina offeruntur, nullum in se aliud præter acervum lapidum retinere sacramentum. De qui- bus

Anno Christi 1025.

bus si ea quæ paulo ante de corpore & sanguine ejus præmisimus, fideliter tenentur, nihil est quod humana mens jure dubitare possit. Sicut enim Dominus & Redemptor noster in his sanctificandis mysteriis, quibus ex rebus conficerentur specialiter, quibusve ministris consecrarentur, instituit, ita & quo in loco specialiter sacrificarentur, elegit, id est, in Ecclesia sancta, quæ domus Dei specialiter appellatur, quia veri sacrificii extra catholicam Ecclesiam non est locus. Hic enim (locus) divinis cultibus agendis est consecratus. (Luc. 19. 46.) De quo ipse Dominus ait: *Domus mea, domus orationis vocabitur.* In hoc enim quadragesimo suæ nativitatis die puer cum hostiis offerri voluit: in hoc cum Simeon longi desiderii compos suscepit: in hoc Anna prophetissa Redemptorem Israel cognovit, cui quidem ad insigne sancti propositi & vidualis castimoniæ constantiam, hoc singulariter ex Evangelica lectione crevit in laudem, quod non discedebat de Templo. Denique Dominus duodennis puer, ignorante matre & cognatis, remansit in Templo. Unde ipse requirentibus ait: (Luc. 2. 49.) *Quid est quod me quærebatis? Nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Appropinquante vero hora passionis suæ, Jerosolymam adiens, statim intravit in Templum, formam nobis religiosæ conversationis, quam sequi debeamus, ostendens: videlicet ut cum oppidum, aut castellum, sive aliquem locum, ubi domus orationis Deo sit consecrata, ingredimur, prius ad illam festinare debemus, ubi orationis nostræ vota solventes, nosmetipsos Deo commendamus. Ingressus igitur in Templum, cœpit ejicere vendentes in eo, & ementes, dicens: (Luc. 19. 46.) *Domus mea domus orationis est.* Domus illa Dei ad hoc a Salomone primum, & postea a Jesu Sacerdote, & Zorobabel constructa fuerat, non quod Deus in manufactis templis habitet; sed ut ibi nomen ejus invocaretur, ibique devotæ plebis orationes audiret, vota susciperet, munera, & orationes acceptaret. (Matth. 21. 14.) De quo paulo post Evangelista dicit: *Quia accesserunt ad eum cæci & claudi, & curavit eos in Templo.* Ejectis namque indignis, & profanatoribus Templi cæcos & claudos in eo sanavit: non quod in platea, aut in civitate curationis ejus gratia defuisset; sed certa causa mysterii suæ virtutis potentiam exercuit, ut profecto ostenderet præter Ecclesiam nemini locum patere salutis, [&] istum esse locum, in quo uberius divina beneficia quærentibus donantur. In hoc publicanus peccator advenit, justificatus rediit. De hoc etiam dicit liber (Act. 2. 46.) Apostolorum, quia *quotidie perdurabant unanimiter in Templo*, (Ibid. 3. 1.) Et paulo post; *Petrus & Joannes ascenderunt in Templum ad horam orationis nonam.* (Luc. 18. 10.) De hoc Dominus ait: *Duo homines ascenderunt in Templum ut orarent.* Porro infirmus, quem diuturno languore tabescentem Dominus sanaverat super probaticam piscinam, suæ salutis auctorem nequaquam agnoscere potuit in turba sedentem, donec eum Jesus invenit in Templo, ibique se recognosci voluit: aperte docent, ut si gratiam Conditoris nostri cognoscere, & ad ejus visionem desideramus pervenire, confugiamus devoti ad Templum Dei, ubi illi de perceptis beneficiis gratias agere, & de percipiendis exorare satagamus, nosque ipsos Templum Dei, in quo misericorditer venire, & mansionem facere dignetur, præparare curemus.

Hæc semper familiaris fuerat consuetudo Domini, ut in quamcumque civitatem introisset, statim diverteret in Templum. Unde Joannes Evangelista: (Joan. 8. 1.) *Perrexit Jesus in Montem Oliveti, & diluculo iterum venit in Templum.* (Luc. 4. 16.) Et Lucas Evangelista: *Intravit Jesus secundum consuetudinem in Synagogam, & surrexit legere.* Ubi audis Synagogam, Templum intellige, ubi conventus Judæorum erat. Hæc semper Domino gratissima sedes fuerat, adeout in eam semper ingrediens sermonem faceret ad populum, ac divinitatis suæ sacramenta pandere dignaretur. Unde licet nullum locum vacare a præsentia majestatis ejus sciamus, in hac tamen præsentius atque uberius suæ gratiæ beneficia petentibus tribuit, ubi corporis ejus & sanguinis sacrosancta mysteria celebrantur, & laudes divinæ, & vota solvuntur. In Templo Dominus Salomoni in nube gloriæ suæ apparuit, dicens se ibi petentibus daturum cuicumque tribulationis & angustiæ remedium, & contra tempestates & mortalitatem, adversus gladium & famem, siccitatem & omnem intemperiem aeris, quidquid ibi a petentibus quæreretur, effectum Dei gratia præstaret. Quotidie certe Dominus sanctam spiritualiter intrat Ecclesiam, non quod sibi altitudine murorum, aut varietate pavimentorum delectetur; sed quia ibi fit conventus fidelium: ibi grates pro largitis beneficiis a fidelibus accipit; hymnos & cantica spiritualia, & devotæ laudis sacrificia suscipit, & sancta corporis sui & sanguinis sui commercia tribuit. Postremo Lucas ad Theophilum (Act. 1. 3.) scribens, ait, quia Dominus Jesus *post passionem suam Discipulis seipsum vivum præbuit in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis, & loquens de regno Dei.* Quid est loqui de regno Dei, nisi de statu Ecclesiæ, quæ regnum dicitur Dei, ordinare?

Igitur quod congestis lapidibus domum Dei, quam nos ecclesiam nominamus, fabricatam, nihilque sanctum ex ea lapidea materia trahere in se contenditis, & ideo nihil differre, quin in domiciliis & privatis mansionibus vestris orationes factæ tantum valeant, quantum & in Templo sancto Dei: adversus hæc considerare oportet, cum Dominus tanto cultu tabernaculum fœderis sibi per Moysem jussit fieri, in quo posthabitis ceteris omnibus locis specialius gloria ejus apparuerat, ibique singulariter in rebus dubiis consultus, judicia & legem filiis Israel exposuerat. Unde & Apostolus ad Corinthios ait; (1. Cor. 11. 22.) *Numquid non habetis domos ad manducandum, & bibendum, aut ecclesiam Dei contemnitis?* Et paulo post: *Itaque fratres mei*, inquit, *cum convenitis ad manducandum, invicem expectate: si quis autem esurit, domi manducet, ut non in judicium conveniatis.* Monstrante itaque Paulo, propterea convenimus ad Ecclesiam ut oremus & manducemus cœnam Domini. Duo audistis, cur conveniat populus ad Ecclesiam: unum ex antiqua traditione, ut judicia rerum, & cognitiones accipiat; alterum ex novo Testamento, ut manducet corpus Christi. Utraque enim quærimus ad Ecclesiam, scilicet, ut in ea audiamus judicia nostra mala, sive bona, & cognitionem Dei, & ut manducemus corpus Christi. Quia vero quidam viri comam nutriebant, & mulieres nudato capite procedebant in Ecclesiam, gloriantes in crinibus, quod non solum inhonestum erat, sed etiam concupiscentiæ fomenta præstabat, ab hac consuetudine Apostolus eos compescens, dicebat: (1. Cor. 11. 13. 14.) *Decet mulierem non velatam in Ecclesia orare Deum? nec ipsa natura docet vos, quod vir quidem, si comam nutriat, ignominia est illi: mulier verò si comam nutriat, gloria est illi?*

Denique beatum Urbanum martyrem (si vere martyres creditis debere imitari) audire vos oportet, qui domum sanctæ Ceciliæ sanctæ ecclesiæ nomine dicavit. Unde doctor egregius Augustinus in Psalmo 80. „ Hæc quæ extruuntur ad tem- pus

ANNO CHRISTI 1015.

pus ad recipienda corpora vel vivorum, vel mortuorum, necessaria sunt, sed tempori praeterunt. Numquid post judicium Dei ibi fabricies in coelum lapidibus? Sine his tamen hoc tempore, quae ad poenitentiam coelum pertinent, agere non poterimus? Poro ipsa domus ideireo vocabulum habet coelestis, quia continet coelestem, id est, populum convocatum de eo, qui facit enumerabere in domo. Quo ideo sanctificatur ab Spiritu sancto, ut ibi nec vitia adversantes Angelorum, & homines in eam introeuntes ab omni inquilinatu, & feeuritate, & inutili cogitatione norint se continere. Audiunt qui intrant Ecclesiam, quod audivit Moyses, quando voluit vivere rubum ardentem: & Dominus: *Ne appropies, inquit, huc, solve calceamentum de pedibus tuis: locus enim, in quo fas, terra sanctae est.* Et Angelus ad Josue: *Solve, inquit, calceamentum de pedibus: locus enim in quo fas, terra sanctae est.* Et apostolus ait: *Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos.* Intrantes igitur Domum Dei, ecclesiam, sibi Dominus, & Angeli eius sunt, oportet nos exuere mortuae actionis calciamenta, & cogitare de conversatione Angelorum, & de praesentia majestatis Dei, & affidue hymnis & psalmis spiritualibus invocare eum. Amen Domini, ut illud compleatur in nobis, quod ait Psalmista: *Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis a Templo sancto tuo quod est in Jerusalem.*

Exod. 3.

Act. 7.

Josue 5.

1. Cor. 3. 17.

CAPUT IV.

De sacro Altari.

Quod autem de mensa Domini, & de materiali structura ejus habitat fingitis, & quod illud aliud ligneis aereus lapidum, & ideo inani religionis officio illum venerari: non est vos ista hominis, sed diaboli, cum nullus in locis, & in templis ubi legitima veneratio corporis ejus & sanguinis Christi mina queant sanctificari, nescit enim crucis pacium, quo non credit manere in altari coelestis mysterium. Altare de terra Dominus per Moysen fieri instituit, super quod holocausta & sacrificia offerri debuissent: de quo libri Leviticus refertus, quia praeceptus eidem Moysi Dominus, ex nostrae Sacerdos, qui undus erat, de sanguine hostiae super cornua altaris thymiamatis gratissimi Domino, quod erat in tabernaculo testimonii. Quod quidem altare in tabernaculo novo, id est, in sancta ecclesia, imaginem corporis Christi & sepulcri tener, in quo sanguis veri Agni & immaculati Christi quotidie fidelium immolatur, qui ferpum pro nobis obtulit hostiam Deo patri. Hoc quidem primo a Patriarchis, postea, sicut diximus, a Domino per Moysen constructum est. Nam legimus, quia Noe post diluvium *aedificavit altare Domino, & tollens de pecoribus & volucribus mundis, obtulit holocausta super eum, odoratusque est Dominus odorem suavitatis.* Similiter Abrahamus, Isaac & Jacob. Qui Jacob egressus de Bersabee, vidit fesalam a terra celos usque eminentem, per quam Angelos Dei ascendentes & descendentes: ipsum etiam Dominum loquentem sibi vidit. Qui mane E exurgens: *Vere, inquit, Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.* Perrexique: *Quam terribilis est, inquit, locus iste! non est hic aliud nisi domus Dei & porta coeli. Surgens ergo mane tulit lapidem, quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum, fundensque oleum desuper* vovit *Domino*, ibique decimas & oblatas obtulit: ad cujus initiar adhuc in sancta ecclesia oleo foco altaria perunguntur. Dehoc Dominus in Evangelio dicit: *Si vitres manus tuas ad aratrum, & respexeris retro, quod retro tuus habet aliquid adversum te, relinque tuis munus tuum.* Et alibi: Quid, inquit, *magis eft, munus, an altare quod sanctificat munus?* De hoc Lucas: Quia dum Zacharias sacerdotio fungeretur in T. ordo, *Angelus Dominus apparuit ei, stans a dextris altaris incensi.* Et Joannes in Apocalypsi: *Vidi*, inquit, *Angelum alterum stantem ante altare.* Et iterum: *Data sunt illi incensa multa, ut daret de orationibus Sanctorum super altare quod erat ante thronum.* Et paulo post: *Accepit*, inquit, *Angelus thuribulum, & implevit illud de igne altaris.*

Exod. 33.

Exod. 34.

Levit. 1. 2. 3. 4. 6. 7. 8. 9.

Gen. 8.

Gen. 12. 13. 26. 28.

Gen. 28.

Apoc. 8.

Apoc. 8.

Apoc. 8.

De Thymiamate.

Quoniam de facro altari verbum fecimus, thymiamatis quoque & incensi mentionem fecimus, eorum usum & in coelo angelico mysterio, & in terra per arcanos & novos Patres obtevisse legimus, tulem ex hoc divinae institutionis authoritatem habemus. Porro inter cetera, quae ad cultum Tabernaculi fecienda Dominus constituerat, haec quoque, juste Moysi dicens: *Facies mihi altare ad adolendum thymiama de ligno fethim.* Et iterum: *Altare aureum ante velum, quod ante arcam testimonium propitiatorio, ubi loquar tibi, & adolebit incensum super eo Aaron, cum ferret lucernas mane. Quando cumque ingressus, incendet illud, & quando collocat eas ad vesperum, incendet thymiama sempiternum.* Dehinc in sequentibus ait: *Sume tibi aromata, & Hab. 16. pice tres, & unges, talluntum quoque boni odoris, & thus incidifimum, fuccipiet thymiama confectum opere unguentarii mixtum diligenter, & purum & sanctificationis in commissionem. Pradicate* autem Dominum accepturum & in odorem suavitatis. Et paulo intendentibus in eum dicit: *Quia habet impietas ipsa hoc scriptura in auribus vestris.* Sed & Paulus, qui semper a veteribus nos docet transire ad nova, Exod. 19. & Hebr. 9. 7. Levit. 16. 10. Num. 16. 46. Hebr. 9. 4. Exod. 30. 1. Cor. 15. Hebr. 9. 4. Exod. 30. 34. Hebr. 9. 4. Exod. 30. 7. Exod. 30. 8

ANNO CHRISTI 1025.

per quos accessum habemus in Templum Domini, qui ait: *Ego sum ostium*. [Joan. 10. 9.] Hi suscipiunt eos, quos prærogativa fidei invitat, & excludunt illos qui ab unitate disjuncti sunt, quibus dicturus est Dominus: *Nescio vos*. Post instituuntur Lectores, idest, dominici verbi relatores, de quibus Apostolus ait: [1. Cor. 12. 8.] *Alii datur sermo sapientiæ secundum eumdem spiritum*. Hi sunt, qui distincte atque ordinate modulantes in Ecclesia, sanctis moribus fideles instruunt. Deinde sunt Exorcistæ, qui per impositionem manuum, & benedictionem sacerdotalem sumunt potestatem abjiciendi spiritus immundos, & gratiam curationum; de quibus Dominus in [Matth. 7. 22.] Evangelio: *In nomine meo Dæmonia ejicient*. Quam effugandorum dæmonum potestatem nulla manuum impositione, aut sacerdotalis benedictionis prærogativa donati olim quidam usurpare volentes, ab obsessis corporibus dæmones per exorcismum tentabant ejicere, sicut de filiis Scevæ Judæi liber Apostolorum commemorat. Qui cum in nomine Jesu, quem Paulus prædicabat, spiritus immundos exorcizarent, concito indignantis spiritus furore vexati, temeritatisque ausum ultore spiritu luentes, audierunt increpantis responsum hoc modo: [Act. 19. 15.] *Jesum novi, & Paulum scio; vos autem qui estis? & continuo insiluit in eos spiritus immundus*. Quibus illa sui pœna furoris sane dedit indicium, quia non erant ex eorum numero, quibus hoc donum gratiæ auctoritate sacerdotali præstitum fuerat. Hos sequuntur Acolythi, id est, ceroferarii, qui ignem verbi cœlestis, quo illuminentur fratres ad agnoscendum, & inflammentur ad diligendum Deum, prædicando ministrant. Subdiaconi vero hi sunt, qui oblationes a populis in Templo Domini suscipiunt, & officiis deserviunt Levitarum; in offerendis vasis corporis & sanguinis Domini, & in administrandis his, quæ aguntur circa altaris officia.

Cui vero otium fuerit vetus Testamentum revolvere, inveniet ab eo hos sumpsisse exordium, nec minus etiam eos qui supersunt, idest Levitas, & Sacerdotes, quorum gradus quia altior est, paulo plus in eis nobis est immorandum. Nam sicut liber Numerorum refert, loquutus est Dominus ad Moysen dicens: Applica Tribum Levi, & fac stare in conspectu Aaron Sacerdotis, ut ministrent ei, & excubent, & observent quidquid ad cultum pertinet multitudinis coram Tabernaculo testimonii, & custodiant vasa tabernaculi, servientes in ministerio ejus. De his scriptum est in [Act. 6. 2. & seq.] Actibus Apostolorum, quia *convocantes duodecim multitudinem Discipulorum, dixerunt: Non est æquum nos derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis. Considerate ergo, fratres, viros ex vobis boni testimonii septem, plenos spiritu sancto, & sapientia, quos constituamus super hoc opus; nos vero orationi, & ministerio verbi erimus instantes. Et placuit sermo coram multitudine, & elegerunt Stephanum virum plenum fide & spiritu Sancto, & Philippum & ceteros, quos statuerunt ante conspectum Apostolorum: & orantes imposuerunt eis manus*. Exhinc jam decreverunt Apostoli, vel successores Apostolorum, per omnes Ecclesias septem Diacones, qui sublimiori gradu ceteris circa aram Christi quasi columnæ altaris assisterent. De his Paulus, cujus vos doctrinam tenere dicitis, scripsit ad Timotheum. Nam cum præmisisset, Episcopum debere irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, moribus ornatum, continuo intulit: [1. Tim. 3. 8. & 1.] *Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes, habentes mysterium fidei in conscientia pura: & hi probentur primum, & sic ministrent, nullum crimen habentes*.

Presbyterorum ordo quoque exordium sumpsit a filiis Aaron, qui tunc Sacerdotes vocabantur in veteri Testamento, nunc autem Presbyteri vocantur. Porro hi præsunt Ecclesiæ Christi, & in confectione corporis & sanguinis Domini consortes cum Episcopis sunt, similiter & in doctrina populorum, & in officio prædicandi. De his Paulus Apostolus scribit ad Titum: [Tit. 1. 5. & 6.] *Hujus, inquiens, rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea quæ desunt, corrigas, & constituas per civitates presbyteros, quemadmodum ego tibi disposui, si quis sine crimine est*. Et in prima ad Timotheum epistola: [1. Tim. 4. 14.] *Noli*, inquit, *negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Presbyteri*. Igitur cum Presbyteri ordinantur, per impositionem manuum sacerdotalis gratiæ donum suscipiunt. De quibus in libro Numerorum scriptum est: [Num. 11. 16. & 17.] *Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti, quod senes populi sint ac magistri; & duces eos ad ostium tabernaculi fœderis, facies que ibi stare tecum, ut descendam & loquar tibi, & auferam de spiritu tuo, tradamque eis*. Et paulo post: *Descendit Dominus per nubem, & loquutus est ad eum, auferens de spiritu qui erat in Moyse, & dans septuaginta viris*. De his etiam in actibus Apostolorum scriptum est, quod cum venisset Paulus Apostolus Miletum, miserit Ephesum, & vocaverit presbyteros ejusdem Ecclesiæ, quibus inter cetera ait: [Act. 20. 28.] *Attendite vobis & omni gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit pascere ecclesiam Domini, quam acquisivit per sanguinem suum*. Sed & Petrus in prima Epistola: [1. Petr. 5. 1. & seq.] *Presbyteros*, inquit, *qui in vobis sunt, obsecro consenior & testis Christi passionum, & ejus quæ in futuro revelanda est, gloriæ communicator; pascite, qui in vobis est, gregem Dei, providentes non coacte, sed spontanee secundum Deum, non turpis lucri gratia, sed voluntarie; neque ut dominantes in Clerum, sed forma facti gregis ex animo; & cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcessibilem gloriæ coronam*.

Denique pontificalis Sacerdotii Ordo initium sumpsit ab Aaron, sicut dicit Isidorus, quamquam & Melchisedech prior obtulerit sacrificium, & post hunc Abraham, Isaac, & Jacob: sed isti spontanea voluntate, non sacerdotali auctoritate ista fecerunt. Ceterum Aaron primus in lege Sacerdotale nomen accepit, primusque pontificali stola indutus victimas obtulit, dicente Domino ad Moysen: [Exod. 29. 4. 5.] *Accipe*, inquit, *Aaron & filios ejus, & applicabis ad ostium tabernaculi testimonii. Cumque laveris patrem cum filiis aqua, indues Aaron vestimentis suis, idest, linea, & tunica, & superhumerale, & rationale, quod constringes balteo; & pones tiaram in capite ejus, & laminam sanctam super tiaram, & oleum unctionis fundes super caput ejus*. In novo autem Testamento post Christum pontificalis Ordo a Petro cœpit; ipsi enim primum datus est Pontificatus in Ecclesia Christi, sicut dicit Dominus: [Matt. 16. 18.] *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Hic ergo ligandi solvendique potestatem primus accepit, primusque ad fidem populum virtute prædicationis adduxit. Siquidem & ceteri Apostoli cum Petro pari consortio honoris & potestatis acceperunt, & ipsis Apostolis ordinantibus successerunt Episcopi, qui sunt constituti per Mundum in sedibus Apostolorum, qui non jam ex gente carnis & sanguinis eliguntur sicut primum, sed pro uniuscujusque merito, quod in eum divina gratia contulit.

Quod autem per manus impositionem a prædecessoribus Dei Sacerdotibus Episcopi ordinantur, anti-

ANNO CHRISTI 1025.

antiqua institutio est. Sic enim Patriarcha Isaac manum super caput Jacob imponens benedixit ei: similiter & Jacob filiis suis. Moyses super caput Josue manum imponens, dedit ei spiritum virtutis & ducatus in populo Israel. Sic & suppletor legis & Prophetarum Dominus noster Jesus Christus Apostolos benedixit. Et in Actibus Apostolorum ex præcepto sancti Spiritus Paulo & Barnabæ Apostolis manus imposita est in Episcopatum, & sic missi sunt ad evangelizandum. Caput enim principale mentis designat; & sicut mente corpus regitur, ita per Episcopos Ecclesia, quæ est corpus Christi, regitur. De his Paulus Apostolus ad [Tit. 1. 7.] Titum ait: *Oportet*, inquit, *Episcopum irreprehensibilem esse, sicut Dei dispensatorem*. Et ad Timotheum ait: [1. Tim. 3. 1. & 2.] *Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem*. Et item: [2. Tim. 1. 6.] *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei quæ in te est, per impositionem manuum mearum*. Jam vero, quod sæculares viri nequaquam ad ministerium Ecclesiæ assumantur, eadem apostolica auctoritas docet & dicit: [1. Tim. 5. 22.] *Manus nemini cito imposueris*. Et iterum: [Ibid. 3. 6.] *Non neophytum, ne in superbiam elatus putet se* non tam ministerium humilitatis, quam administrationem sæcularis potestatis adeptum, & in condemnationem superbiæ sicut diabolus per jactantiam dejiciatur. Non enim valebit sæcularis homo sacerdotii magisterium implere, cujus nec officium tenuit, nec disciplinam cognovit, sed neque docere potest, quod non didicit.

Quod cum ita sit, stultum & cunctis Catholicis abominabile sit, quod putatis vos posse dare quod non accepistis; nec quibus in locis, nec quibus ministris detur aliquod gratiæ donum, differentiam facitis, sed in lucis, aut in biviis, aut etiam intra pudenda septa latrinarum vestras phantasias, atque sacrilegas incantationes, quasi quoddam sanctificationis mysterium, super eos agitis, quos erroris vestri consortio admiscere potestis. Qua in re Paulum Apostolum, quem vestrum doctorem mentimini, vestrum potius sentietis accusatorem, qui ad Timotheum scribens ait: [1. Tim. 6. 12.] *Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam, in qua vocatus es & confessus bonam confessionem*.

CAPUT VII.

De Sepultura.

De sepultura etiam, quam præter ullum salutis compendium avaritiæ Sacerdotum adscribitis, sermocinabimur. Assertis quidem nihil differre, utrum mortui in atriis domus Domini, an aliis in quibuslibet locis sepeliantur, fingentes nullum prætendi mysterium sanctitatis, præter quod de ipso pretio Sacerdotes sibi coacervant pecuniam. Sed si sanctæ matris Ecclesiæ sinum fidelibus vivis derogare præsumitis, nec mirum si vultis derogare & defunctis. Verum quia de Ecclesia superius certissime tractavimus, de sepultura etiam aliquid disseramus. Porro cum fideles Christiani temporalem vitam in unitate Spiritus Sancti, sub mysterio catholicæ fidei in hac temporali Ecclesia communiter exigunt, ut per hanc ad cœlestem perveniant, ubi, rogo, debent corpora eorum post resolutionem rectius quam in sinu matris Ecclesiæ tumulari? Sicut enim temporali Ecclesiæ temporaliter vivendo per fidem adherent, ita & temporaliter moriendo in sinu ipsius requiescunt, diem videlicet resurrectionis & intemporalis Ecclesiæ gloriam expectantes. Hæc est enim mater credentium, quæ natos ad mortes regenerat ad immortalitatem, quæ filiorum corpora servat sane ad tempus sopita, in generali tamen resurrectione ad immarcessibilem gloriam suscitanda. Si ergo in tanto lumine veritatis caliginem erroris non deponitis, dicite unde spiritus vitæ æternæ vobis promittitis. In sancta quippe Ecclesia Deo renati offerimur, & per ipsam juxta piæ conversationis qualitatem ad æternitatem tendimus. Ceterum cum resolvimur, in ipsa sepulti quiescimus, & juxta speciem mortis imitamur futuræ beatitudinem resurrectionis.

Qui ergo hoc Christianæ fidei unicum pignus non amplectitur, a compage corporis Christi proculdubio divellitur. Ad hujus vero fidei unitatem pater Abraham se noverat colligendum, cum ab Ephron duplicem speluncam emeret; quam etsi sine pretio posset habere, tamen ne cum improbis videretur participari, æstimavit potius comparare. Ibi nimirum Saram uxorem sepelivit, & ipse postea sepultus est, necnon Isaac cum Rebecca. Illuc etiam Jacob, cum in Ægypto mori debuisset, filios suos sepeliendum se reportari commonuit. Joseph vero filius suus, antequam moreretur, quodam prophetico contuitu dixit ad fratres suos: [Gen. 50. 23. & 24.] *Post mortem meam Deus visitabit vos, & ascendere faciet de terra ista ad terram quam juravit Abraham, Isaac, & Jacob patribus nostris. Cumque ascenderitis, asportate vobiscum ossa mea de loco isto*, ad patriam videlicet sepulturam. Quod & isti fecerunt. Tobias vero vir plenus Spiritu sancto filium suum monuit, ut cum ipse moreretur, funus suum curaret, & juxta eum sepeliret uxorem suam. Notandum enim quod sancti Patres non solum in vita, sed post mortem ab alienigenis dissociari volebant; quippe unitatem futuræ Ecclesiæ prætendentes, quæ seorsum fidelibus aggregatis profanos cultus abhorret.

Quod si Abraham sepulcrum sibi pretio coemisset, cum gratis posset habere, cur non potius & nos in sepulturis nostris sanctam Ecclesiam quolibet munere donabimus, quod & ad remedium vivis, & ad veniam prosit defunctis? Si autem objicitis, quia hoc magis avaritia Sacerdotum exigit; nec quidem nos negamus, quia aliqui hoc faciant: faciunt enim aliqui. Nec mirum, cum ex duodecim Apostolis unus avaritiæ inhiasset. Sciendum vero, quod vitio malorum boni depravari non debent, aut divina mysteria informari. Quidquid enim fiet in nomine Domini, præmio non vacabit. O vos cæci & errantes, Dominicis verbis vos increpo! Nescientes legem, quare non scrutamini Scripturas? Hoc habet plane liber Regum, quod Reges Israeliticæ plebis in uno loco omnes sepelirentur, exceptis pravis & impœnitentibus. Quod si pœnitentes admissa correxerint, cum ceteris sepulturam sortirentur. Unde datur intelligi, quod cum Salomon cum ceteris tumuletur, veniam criminum meruisset, licet sua pœnitentia non legatur. Ad hoc autem & alia multa, quæ de sepultura occurrunt mysteria, ipsius Salvatoris eo etiam affuit providentia, quod crux sancta in qua pependit, super tumulum protoparentis Adam, ut tradunt Doctores, figeretur. Nec vacat, quod pretio ejus sanguinis ager Acheldamah emitur, ubi peregrinorum corpora tumulantur: revera enim ejus sanguine Ecclesia comparatur, in cujus sinu pauperes Christi quiescunt.

CAPUT

ANNO CHRISTI 1025.

CAPUT VIII.

De pœnitentia.

Quoniam quidem superius regenerationis mysterium nihil esse dixistis, ob hanc scilicet causam, quia quidquid ex operibus satanæ baptizandus abdicare se profitetur, postmodum in vita repetere non timet: ex qua sententia pœnitentiæ derogare videmini, & ceteris quæ Deus ad peccantium reconciliationem remedia contulit; restat nobis adhuc super hujusmodi insudare. Necdum enim incredulitatis vulnus ad vivum usque attigimus, quod quidem nos medicantis verbi ferramento opus est recludere, unde latentis putredinis sanies in apertum erumpat. Sciens certe divina providentia neminem baptismatis gratia renovatum, ad superandas diaboli insidias, & vincendas carnis concupiscentias esse idoneum; ne quis post lapsum in desperationis foveam corruat, adversus singula vitiorum vulnera reservavit convenientia reparandæ salutis medicamenta, parans superbis humilitatem, invidis charitatem, luxuriosis continentiam, gulosis parsimoniam, lapsis pœnitentiam, & ceteris quibusque vitiis congrua medicamenta, per quæ peccator quasi quadam baptismi regeneratione Deo reconcilietur. Sed ut de reliquis sileam, quoniam pœnitentiam abjicitis, cum tamen Evangelii auditores vos esse dicitis, interrogo vos, quid Dominus in Evangelio esse voluerit quod ait: *Gaudeo super uno peccatore pœnitente, quam supra nonaginta novem justos qui non indigent pœnitentia.* (Luc. 15. 7.) Et alibi: *Non veni vocari justos, sed peccatores in pœnitentiam.* (Matth. 9. 13.) Satis certe superque abundant exempla pœnitentiæ, per quæ revelante Scriptura multos de tumulo vitiorum & morte animæ resuscitatos cognovimus, de quibus multos ante electionem in malitia sua perdurantes, per pœnitentiam resipisci cognovimus; plurimos vero post electionem lapsos, sed postea pœnitentiæ remedio in pristinam gratiam relocatos. De quibus beatum Petrum primum in medium introducimus, qui dum pœnitendo fleret culpam negationis, non solum priorem gratiam reimpetravit, sed inter omnes totius ecclesiæ quæ in terris & in cœlis est, primatum accepit. Quin etiam prodigum filium a gratia paterna privatum in Evangelio audivimus, pœnitendo non solum in gratiam patris rediisse, sed & stolam primam, quam amiserat, recepisse. Primam cum audis, non novam intelligas, sed antiquam, quia prioris innocentiæ vestem, qua se peccando expoliaverat, pœnitendo reparavit.

Denique qui doctrinam apostolicam suscipitis, oportet audire qualiter Paulus fornicantem fratrem compellat ad pœnitentiam: *Omnino*, inquit, *auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris quis habuerit. Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit. Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu jam judicavi ut præsens, eum qui sic operatus est in nomine Domini nostri Jesu Christi congregatis vobis & meo spiritu cum virtute Domini Jesu, tradere hujusmodi satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Jesu Christi.* (1. Cor. 5. 1. & seq.) Et alibi: *Timeo ne cum venero humiliet me Deus apud vos, & lugeam multos ex his qui ante peccaverunt, & non egerunt pœnitentiam super immunditiam, & fornicationem, & impudentiam quam gesserunt.* (2. Cor. 12. 21.) Quid enim tradere hominem Satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus fiat, aliud est, nisi hunc quod per incontinentiam carnis deliquerat, per tribulationem carnis diluere, ut carnis titillantis rubigine pœnitentiæ camino excocta, spiritus purior in diem Domini salvus fiat? Unde ipse postmodum dicit se timere ne lugeat de eorum interitu, qui non egerunt pœnitentiam super immunditiam & fornicationem suam.

Denique in ecclesiastica historia quemdam juvenem apud Ephesum audivimus a beato Joanne Apostolo in Monasterio reclusum: qui catholicis disciplinis instructus, & baptismatis gratiam adeptus, post multa religiosæ conversationis exempla, diabolicæ suasionis spiritu agitatus monasterium deseruit, & inter sylvas & lustra ferarum homicidiis, furtis, & omnigenis flagitiis depravatus est. Quem cum Apostolus requisitum ad Ecclesiam revocaret, & miser ille ob magnitudinem criminum nullam reparandæ salutis spem se habere diceret, beatus Joannes jurisjurandi sacramento ei spem veniæ promittit. Dehinc jejuniis & orationibus eum intra paucum tempus ita reddidit emendatum, ut ceteros anteiret sanctitate, & ipsius Ecclesiæ regimen illi Apostolus commendaret: præbens per hoc magna exempla veræ pœnitentiæ, & documentum ingens regenerationis, atque insignia quædam & trophæa visibilis in eo resurrectionis ostendens. Verum qualiter idem Joannes Apostolus Angelo Ecclesiæ Ephesi scribat, animadvertite: *Memento*, inquit, *unde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac; alioquin veniam tibi, & movebo candelabrum tuum de loco ejus.* Extat unum, quod ad commendandam pœnitentiæ vim sufficiat, exemplum. Senatoris cujusdam filiam Deo consecratam vir quidam concupiscentiæ furiis agitatus quondam eo usque adamavit, ut per maleficos immundum spiritum consuleret. Cui cum spiritus malignus desiderii effectum promitteret, si Christo abrenunciare vellet, ille non solum acquievit, verum abrenunciationis chartam manu propria scriptam illi donavit; sicque sponsoris sui arte Virginis amplexum adeptus, non post multo amare deflebat stupri mercede auctorem suum negasse. Tandem beato Basilio Cappadociæ civitatis Episcopo omnem rei ordinem confessus, in quodam conclavi per tres dies sub pœnitentiæ satisfactione recluditur, ubi infestantis spiritus convitia multa patitur. At vir beatus convocata in Ecclesiam Cleri ac populi multitudine non destitit orare ad Dominum, donec validissimo orationis certamine scriptum de manu Diaboli extorsit, & cunctis intuentibus demissam per aerem chartam recepit.

Absit igitur a fidelium mentibus hanc vestram execrabilem audire doctrinam, ut lapsis post electionem pœnitentiam nequaquam proficere credant, cum luce clarius est post perpetrata scelera homines per eam redire ad innocentiam. Quam quidem adeo efficacem, adeo potentem ad abolenda peccata experti sumus, ut etiamsi in ultimo vitæ spiritu quis admissorum pœniteat, & publica lamentatione commissa prodantur, functum tamen & spem veniæ salutaris non perdat, quia propositum quod decrevit salvare quod perierat, non potest immutari: & ideo quia voluntas ejus non mutatur, etiamsi tempus emendationis non conceditur, si tamen in supplici confessione vita exceditur, fideli proposito venia non negatur ab illo, qui non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur a perditione pœnitendo, & salvatus miseratione Domini vivat. Quod autem objici poterat de peccato ad mortem, cui nulla patet ad veniam consolatio, id quidem eorum est, qui in desperationis foveam corruentes, nihil prorsus quo inde exire valeant, sibi reliquerunt.

CA-

ANNO CHRISTI 1025.

CAPUT IX.

Quod pœnitentia post mortem prosit.

Verum ne quis pœnitentiam solis vivis & non defunctis proficere credat, multos qui a sæculo transierant, suorum pietate viventium a pœnis relevatos Scriptura teste comperimus, dum pro eis sacrificium mediatoris offertur, vel eleemosynæ fiunt, vel quis vicariam pœnitentiæ solutionem defuncto amico persolvit, dum quod æger præventus morte non potuit, vivus supplet amicus. Quod quia cæci lumine fidei non solum refugitis credere, sed penitus destruere tentatis, non vere, ut asseritis, Evangelii auditores estis. Nam ipsa veritas dicit, quia *si quis in Spiritum sanctum blasphemiam dixerit, neque in hoc sæculo remittetur ei, neque in futuro.* (Matt. 12. 32.) In qua sententia in Dialogo suo beatus ait Gregorius, datur intelligi quasdam culpas in hoc sæculo, quasdam vero in futuro posse relaxari. Quod enim de uno negatur, consequens intellectus patet, quod de quibusdam conceditur; sed hoc de parvis minimisque peccatis credendum est, sicut est continuus otiosus sermo, immoderatus risus, vel ali..... curæ familiaris, & cetera sine quibus vita humana non agitur, quæ etiam post mortem gravant, si adhuc in hac vita positis minime fuerint laxata; quæ per ignem purgatorium post mortem ipse paulo post dicit purgari, si in hac vita positus hoc bonis actibus, ut illic obtineat, aliquis promereatur. Unde jure a sanctis Doctoribus purgatorius ignis esse dicitur, quod per eum peccata aliqua purgantur, prout viventes aut eleemosynis, aut sacrificiis, aut certe, sicut ante diximus, vicaria pœnitentiæ solutione obtinere possunt. Unde & Paulus ait, quia *vir fortissimus collatione facta misit Jerosolymam duodecim millia drachmas argenti, offerre eas pro peccatis mortuorum, juste & religiose cogitans de resurrectione: nisi enim eos qui ceciderunt, resurrecturos speraret, superfluum videretur & vanum orare pro mortuis.* (2. Machab. 12. 43. & seq.) Deinde dicit: *Sancta est & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccato solvantur.*

Constat igitur, ut diximus, talium operum pretio defunctos posse a peccatis absolvi, alioqui Paulus Apostolus, cujus vos auditores esse mentimini, nequaquam audiendus esset, qui dicit, lignum, fœnum, stipulam, idest peccata minima atque levissima igni purgatorio facile consumi: quibus nimirum non purgatoria, sed æterna supplicia inferrentur, nisi talibus hostiis promeruissent igne purgatorio resolvi.

CAPUT X.

De Connubiis.

De connubiis vero, quæ vos contra evangelica & apostolica decreta sacrilega mente abominanda judicatis, dicentes conjugatos in sortem fidelium nequaquam computandos, multa sanctorum Patrum occurrunt exempla, quæ ad infidelitatis hujus blasphemiam confutandam satis sufficiant. De quibus nos responsuros quodam discretionis gubernaculo nostri sermonis carinam subire oportet, ne quasi inter duos scopulos naufragium incurrentes occasionem demus in alterutrum, scilicet aut omnes indiscrete a conjugiis exterrendo, aut omnes indiscrete ad connubia commonendo. Porro sicut inter sæculares & ecclesiasticos viros quædam ordinis discretio est, ita & conversatio eorum quadam discretionis ratione servanda est. Nam vir ecclesiasticus, postquam relicta sæculi militia in sortem Domini computatur, non posse, salvo professionis suæ cingulo, conjugali thoro se iterum mancipare. At viris sæcularibus, qui nulli ecclesiastici regiminis jugo sunt obnoxii, nec evangelica, nec apostolica decreta legitima præjudicant connubia, si tamen sciunt omni tempore sibi debere esse subjectam conjugii voluptatem, & si discernunt certa concubitus tempora, quando coeundum, & quando ab uxoribus sit abstinendum. Non enim talia connubia beneplacita sunt Deo, quibus homines ad luxuriam, & delicias instar animalium provocantur, qui Deum a sua mente excludunt, & suæ libidini vacant, sicut equus & mulus. Qui autem ita conjugio utitur, ut cum timore Dei in amorem filiorum potius intendat, quam ut petulantis carnis appetentiam expleat, hunc copula conjugii de sorte fidelium non privabit.

Falluntur igitur, qui conjugatos a regno Dei exterminandos affirmant, præsertim cum in Evangelio hujusmodi testimonium habeamus, & apostolica traditio talem humanæ consuetudinis legem multis in locis confirmet. De qua re hoc unum ex ore veritatis testimonium proferimus. Nam Pharisæis tentantibus & dicentibus, si liceret homini uxorem suam dimittere quacumque ex causa, illi respondens ait: *Non legistis quia qui fecit, masculum & fœminam ab initio fecit eos, & dixit: Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Itaque jam non sunt duo, sed una caro; quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.* (Matt. 19. 4. & seq.) Requirentibus autem illis, ut quid Moyses mandasset dari libellum repudii, & dimittere, ait illis: *Quoniam Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras, ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis, quia quicumque uxorem nisi ob fornicationem dimiserit, & aliam duxerit, mœchatur.* (Ibid. v. 8. & seq.) Petrus autem in epistola sua ait: *Mulieres subditæ sint viris suis, ut & si qui non credunt verbo, per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant.* (1. Petr. 3. 1.) Et paulo post: *Sic enim aliquando & sanctæ mulieres sperantes in Deo ornabant se, subjectæ propriis viris, sicut Sara obediebat Abrahæ, dominum eum vocans.* (Ib. v. 5. & 6.) Et iterum: *Viri similiter cohabitantes secundum scientiam, quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem.* (Ibid. v. 7.) Unde & beatus Paulus ad Corinthios ait: *Bonum est homini non tangere mulierem, propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat, & unaquæque virum suum habeat. Uxori vir debitum reddat, similiter & uxor viro.* (1. Cor. 7. 1. & seq.) Et paulo post: *His autem qui in matrimonio juncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere; quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari; & vir uxorem non dimittat. Si quis frater uxorem habeat infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam; & si qua mulier habet virum infidelem, & consentit habitare cum illa, non dimittat virum: sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem.* (Ibid. v. 10. & seq.) Et rursum cum de Virginibus præceptum Domini se non habere diceret, conversus ad conjugatos ait: *Existimo hoc bonum esse propter instantem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse. Alligatus es uxori? noli quærere solutionem; si autem acceperis uxorem, non peccasti.* (Ibid. v. 26.) Scribit autem ad Ephesios ita: *Mulieres viris suis subditæ sint, sicut Domino; quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est ecclesiæ.* (Ephes. 5. 22.) Et iterum: *Qui suam uxorem diligit, seipsum diligit.* (Ibid. v. 28.) Scribit autem & ad Titum hoc modo: *Adolescentulas doce, ut viros suos ament, filios diligant,* (Tit. 2. 4. & 5.)

gant,

(Anno Christi 1025.) gant, *prudentes, sobria, domus habentes curam, subdita suis viris*. Et ad Timotheum (1.Tim.5.11. & seq.): *Adolescentulas*, inquit, *viduas devita; cum enim luxuriatæ fuerint in Christo, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Volo ergo juniores nubere, filios procreare, matresfamilias esse, nullam occasionem dare maledicti gratia; jam enim quadam conversæ sunt retro satanam*. Et ad Colossenses (Coloss.3.19.): *Viri*, inquit, *diligite uxores vestras, & nolite amari esse ad illas*.

Cum igitur hæc humanæ consuetudinis lex tantis divinæ auctoritatis fulciatur institutis, nimirum abjicienda est vestræ hæreseos ac penitus conculcanda doctrina. Nam si conjugalis societas homini causa esset perditionis, qui venit perditos reparare, nullum daret hujus culpæ documentum, nullum præceptum. Paulus denique, qui tanto charitatis igne flagrabat, ut etiam pro fratribus anathema fieri optaret, nullum super hujusmodi daret consultum, si hoc ad detrimentum animæ spectare intellexisset. Sed de his satis ad præsens dictum.

CAPUT XI.

De Confessoribus.

Jam vero quis non videat vos in hoc divini judicii & christianæ communionis reos esse, quod adversum beatissimos Christi Confessores pravi dogmatis seditionem sacrilego ausu movetis, dicentes præter Apostolos & Martyres neminem jure venerari, in Confessoribus nullum donum virtutis esse, nec ab eis aliquam salutis gratiam posse spectari, quorum corpora in cineres resoluta nihil a mortuis animalibus differre videntur. Petrus certe Apostolus datam sibi a Domino ligandi atque solvendi potestatem, hanc quoque beato Clementi, Lino etiam & Anacleto ipse tradidit; ceteri quoque Apostoli eandem gratiam successoribus suis, idest, sanctis Doctoribus atque Confessoribus reliquerunt; quorum quidam gladio occubuerunt, alii in pace Ecclesiæ quieverunt. Sed non idcirco ab hominibus injuste venerantur, quia percussoris gladium non senserunt. Verum si ratio temporum non potuit præstare martyrium, gloria tamen martyrum non carent, quia & voto & virtute & potuerunt esse martyres & voluerunt. Nam & illi pro spe æternitatis multas humanorum dolorum pertulere passiones, famem, vigilias, nuditates, jejunia, opprobria invidorum, insectationes malorum, curam pro infirmantibus, sollicitudinem pro periclitantibus, gemitum pro pereuntibus, cum flentibus flentes, cum scandalizantibus urentes. Quinetiam adversum humanæ spiritualisque nequitiæ diversa certamina semper in eis emicuit fortitudo vincendi, patientia exspectandi, æquanimitas sustinendi. Quibus etsi percussor deesset, ipsi sibi percussoris ministerium suppleverunt. Nam quid in eis carnifex aliud feriret, quam corpus? Et certe quod ad momentum percussor faceret, ipsi sibi longo cruciatu intulerunt, dum carnis concupiscentias in se occiderunt, & quod suave, quod dulce, quod voluptuosum fuerat, ademerunt.

Porro pœnalis carcer eis non defuit, qui se inter angustam aridioris vitæ custodiam a mundi illecebris concluserunt, quorum mens lucidissima, manus plenæ munditiæ, eo quod in mensa altaris sacrosancta corporis & sanguinis mysteria celebrantes, & in sui cordis penetralibus hostiam vivam Deoque placentem, idest, semetipsos sine macula, atque admixtione pravi operis offerre non desistunt. Et sicut diximus licet percussoris non sensissent gladium, tamen per vitæ meritum Deo digni martyrio non privantur, quia martyrium non solum effusione sanguinis, sed abstinentia peccatorum perficitur, alioquin longe a vero differre videbitur, quod ex ore veritatis ad duos fratres filios Zebedæi dictum est (Matt.20.23.): *Calicem quidem meum bibetis*; cum unum quidem gladio occubuisse, alterum in pace ecclesiæ quievisse legamus. Sed neque ullo auctorum exemplari ostendunt beatam Dei genitricem Mariam gladio vitam finisse, etsi per Spiritum Sanctum Simeon Propheta passuram illam dixerat (Luc.2.35.): *Et tuam*, inquiens, *animam pertransibit gladius*. Unde beatus Hieronymus in hoc animam ejus gladium pertransisse dicit, quod in morte Christi compassionis atque doloris gladium sentit; dum per eximiæ dilectionis vim mortem Christi suam fecit. Philippum etiam Apostolum & Lucam Evangelistam non per passionis certamen, sed per pacem a sæculo migrasse legimus. Postremum vero quis tam lapidei cordis est, ut ad quorum tumulum ægros venientes optatam salutem vident reportare, eorum merita apud æternum judicem vivere non credat? Sed quis post Apostolos Martino, quis Benedicto in miraculis potentior?

Sed fortasse objicitis, quia multi in nomine Christi mira operati sunt, & tamen post a Domino reprobati sunt: de quibus in Evangelio Dominus (Matt.7.22.): *Multi*, inquit, *venient dicentes: Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo dæmonia ejecimus?* Quibus dicturus est Dominus: *Amen dico vobis, nescio vos, discedite a me, omnes operarii iniquitatis*. Quorum vita quidem, quia non concordabat verbis, idcirco a Domino reprobantur. Quod autem videntur operari, non suis meritis, sed Christi nomini imputatur. Ejecti namque dæmones, non eos, sed Christi nomen fugerunt, quod quondam in filiis Scevæ cujusdam Judæi patuit, qui, sicut superius diximus, per exorcismum dæmones in nomine Jesu, quem Paulus prædicabat, ab obsessis corporibus tentabant ejicere, qui concito indignantis spiritus furore vexati audiunt (Act.19.15.): *Jesum novi, & Paulum scio: vos autem qui estis? Et continuo insiluit in eos spiritus immundus*. Quibus illa sui pœna furoris sane dedit indicium, quia non erant ex eorum numero, quorum vita sanctitatis concordabat sanctæ prædicationi. Eorum vero corpora terræ mandata declarant, quales utrique in vita exstiterant, cum illi quotidie miraculis vivere, isti nulla virtutis indicia ex se posse dare videantur. Nam in sancta Ecclesia plena redundant miraculis volumina, quæ ad sanctorum Confessorum tumbam fieri conspiciuntur, cum reprobi post clausas in inferno animas & sepulcris recondita corpora, nulla sancti meriti relinquunt indicia, præter quod aliquando diabolus ad decipiendos homines phantasticæ lucis signa ad eorum ossa demonstrat, ut ex hoc ad usum venerationis deceptas mentes invitet, sicut tempore beati Martini legimus approbatum (Sulpit. Sever. cap. 8 de Vita S. Martini), qui vulgi errore dicatum monasterium tanquam in honore martyris super latronem inveniens, verbi sui imperio jussit sepultum confiteri, quia nihil sibi cum sanctis fuerat commune, sed suorum scelerum culpis cum diabolis se in inferno torqueri. In talibus igitur locis si quid huic simile evenerit, de quo majorum memoria nihil certum ferat, interdicunt sanctificationes, ne ritu Gentilium fana idolorum antiquitus constructa pro sacris venerentur, neve sepultis temere divina solvantur, nisi per provincialem Episcopum vita sepulti examinetur, si secundum Evangelium Christi fuit.

CA-

CAPUT XII.

De Psallendi Officio.

Quis autem dubitet vos immundo spiritu agitari, dum hoc quod per Spiritum sanctum prolatum, atque institutum est, idest, usum psallendi in sancta Ecclesia, abjicitis, & quasi superstitiosum errori cultum imputatis. Sumsit ergo hanc modulandi formam ordo Ecclesiasticus, non ex ludicris, aut jocularibus insectationibus, sed ex veteris & novi Testamenti patribus, sicut de David in libro Regnorum legimus, quia cum arcam Domini de Terra Philisthinorum educeret, ipse depositis regalibus insigniis, & sumpta cithara coram ea psallere cœpit, quod ille nullum supernæ gratiæ tunc aptius sacrificium intellexerat. Qui etiam per hanc modulandi dulcedinem Saulem Regem a dæmone liberaverat, quem medicorum ars victa desperaverat. Certe & apud supernos cives legimus hujus modulationis insignia celebrari, ut in Apocalypsi Joannis Apostoli (Apoc.5.8.): *Habentes singuli citharas, & cantabant canticum novum*. Et iterum (Ibid.14.2.): Et vocem quam audivi, sicut citharædorum citharizantium in citharis suis. Hinc ergo colligendum est, quam gratum sit Deo officium psallendi, si intenta mente peragatur, quando in hoc Angelorum choros imitari videmur, quos constat laudes Domini sine intermissione personare. Unde Psalmista sæpe nos admonet dicens (Psal.32.3.): *Cantate Domino canticum novum*: Et; *Bene psallite ei in vociferatione*. Et iterum (Idem 65.2.): *Psalmum dicite nominis ejus, date gloriam laudi ejus*. Et in Evangelio Matthæi: *Et hymno dicto exierunt in montem Olivarum*. Tale namque sacrificium super taurorum pinguedinem aut hircorum sanguinem Deo placere per Spiritum sanctum Psalmista viderat, cum dixit (Idem 49.13.): *Numquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? Immola Deo sacrificium laudis*. Et iterum (Ibid.v.23.): *Sacrificium laudis honorificabit me*.

Denique non solum irrationabilem creaturam, sed cuncta quæ sunt condita, suum Conditorem continuo psallendi tenore laudare jubet, cum dicit (Psal.148.1.): *Laudate Dominum de cœlis*, & cetera usque in finem Psalmi, quem ita concludit (Idem 150.6.): *Omnis Spiritus laudet Dominum*. Ne ergo Psalmista irrationabilem, aut inanimatam Creaturam frustra in laudem Creatoris commonere dicatur, tam vere, quod ore non potest, se in laudem Dei videtur erigere, cum suæ naturæ motibus se ad voluntatem & imperium creantis conformat, vel potius rationales animos in hoc commonere videtur, ut de beneficiis divinis laudem Conditori dare meminerint, cujus munera ipsa usibus hominum famulari videntur. Sed & Paulus, cujus vos imitatores esse dicitis, in concentum Psalmodiæ nos hortatur, dicens (Ephes.5.19.): *Loquentes vobismetipsis in Psalmis & hymnis & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes Deo*. Et ipse alibi dicit (1.Cor.14.15.): *Psallam ore, psallam spiritu & mente*. Quin etiam in transitu sanctorum virorum psalmodiæ cantum cecinisse Angelos multa divinæ scripturæ exemplaria docent.

Unde constat eos de gremio sanctæ ecclesiæ exterminandos, qui hoc psallendi officium judicant nequaquam ad cultum divinum pertinere. Quod autem arbitrantur, nobis ipsis psallendo multa adversa imprecari, ubi videlicet Psalmista mentis oculum in maleficos intorsit, ut est illud (Psal.51.3.): *Quid gloriaris in malitia?* Et (Idem 68.24.); *Obscurentur oculi eorum ne videant*, & cetera talia; falluntur nescientes eum prophetico spiritu intueri ea, quæ superventura fuerant his, quos in mortem Christi, & sanctorum Martyrum tumentes gloriari inspexerat, quique a malitiæ suæ pravitate nequaquam declinantes exultant in rebus pessimis, & lætantur cum male fecerint. Patet igitur tales a capite suo, idest, diabolo non dissentire, qui est caput omnium iniquorum, qui etiam Scripturam sanctam intelligens sinistra eam interpretatione prævertere molitur.

CAPUT XIII.

De veneratione Dominicæ Crucis.

Quoniam vero adversum Crucem Dominicam & vivificum lignum viperei dogmatis venena funditis, dicentes hoc ex errore hominum venisse, quod venerantur eam, cum nullam magis in se virtutem contineat, quam cetera ligna sylvarum, præter quod opere manuum hominum est efformata, pro quo nulla veneratione digna est: pauca e multis, quæ ad hanc causam utilia videntur, edicimus.

Scimus namque, quia omnis substantia quæ Deus non est, creatura est, & quæ creatura est, Deus non est. Ligno igitur nihil divinum damus, ut illud adorandum judicemus, quia inter ceteras creaturas, quæ Deus non sunt, suæ naturæ substantiam sumit: sed si rationem mysterii diligenter investigetis, non solum ab hominibus, sed etiam ab Angelis Dominicæ Crucis vexillum honorandum videbitis, quæ quidem aperuit sacramentum quod nesciebant. Primus namque Adam inobedientiæ mucrone interfectus est a ligno scientiæ boni & mali & nos secum traxit in mortem: secundus Adam per palmam obedientiæ a cruce transivit in vitam æternam, & nos secum duxit. Verumtamen lignum scientiæ boni & mali non dicimus secundum suam naturam in se mortem habuisse, sed fuit in causa, ut in eo probaretur obedientia parentis nostri, sive vindicaretur inobedientia; quo contra, lignum vitæ in causa sempiternæ vitæ est. Hoc lignum attulit vobis Dominus noster Jesus Christus per lignum Crucis in ecclesia nostra, ut qui morti debitores eramus per lignum scientiæ boni & mali, faceret nos vitæ capaces per lignum sanctæ Crucis. Et sicut illud ex sua natura non habuit mortem, ita lignum unde nobis vita conceditur, non in se habuit hanc virtutem, sed ex illius virtute, qui infirmus fuit ex nobis, vivit autem ex virtute Dei. Regnavit etiam mors & diabolus ab inobedientia ligni scientiæ boni & mali, superata est eadem mors, & diabolus per obedientiam ligni sanctæ Crucis. Quis ergo negare audeat jure ab hominibus venerari, per quam diabolus victus & mundus Deo operante salvatus est? Quis autem nisi insaniæ furiis agitatus, neget vexillum atque virtutem dominicæ Crucis esse colendam, qui beatum Andream, quem vos imitari inter ceteros Apostolos mentientes dicitis, tanto eam passionis amore expetere, atque sedula veneratione audiat prædicare. Cum vero, inquit Scriptura, pervenisset ad
locum ubi Crux parata erat, videns eam a longe, „
exclamavit voce magna dicens: Salve crux, quæ „
in corpore Christi dedicata, & ex membris ejus „
tanquam margaritis ornata. Antequam te ascen- „
deret Dominus noster, timorem terrenum habui- „
sti: modo vero amorem cœlestem obtinens, pro „
voto susciperis. Sciens enim quanta intra te gau- „
dia habeas, securus & gaudens venio ad te, ita „
ut & tu exaltans suscipias me discipulum ejus qui „
pependit in te, quia amator tuus semper fui, & „
desideravi te amplecti. O bona Crux, quæ deco- „
rem & pulchritudinem de membris Domini susce- „

ANNO CHRISTI 1025.

" pisti: diu desiderata, sollicite amata, sine intermissione quæsita, & aliquando concupiscenti animo præparata! Accipe me ab hominibus, & redde me Magistro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit ". Et Paulus Apostolus: *Mihi*, inquit, *absit gloriari nisi in Cruce Domini mei Jesu Christi*. Glorificantes igitur Crucem dominicam, Christum quasi pendentem in ea mente invocamus. Quem vero invocamus, ipsum adoramus. Prosternimur corpore ante Crucem, mente (ante) Deum: veneramur Crucem per quam redempti sumus, sed illud deprecamur, qui nos redemit.

Gal. 6. 14.

CAPUT XIV.

De Imagine Salvatoris in Cruce.

De imaginibus quoque quæ in ecclesiis fiunt, ratio citius perpenditur, si ex veteri Testamento aliqua similitudo trahatur. Gradiens namque populus Israel per desertum aliquando, ignitorum serpentium morsibus ad mortem vulnerabantur, super quod consultus Dominus jussit fieri serpentem æneum & alto stipite levari, quem percussi respicientes cito sanabantur. Et nos de Ægypto carnalis conversationis per desertum mundani exilii ad terram supernæ promissionis tendentes, per respectum Mediatoris in Cruce pendentis antiqui hostis venenum a cordibus nostris evacuamus. Qui enim Christum per imaginem filii Dei ac passionem conspexerit, ipse antiqui hostis venena evadere poterit. Hoc certe indicant verba ipsius Domini dicentis: *Sicut exaltavit Moyses serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis*. Apte autem eneus serpens ligno suspensus est, ut Dominus & in serpente mortuus, & in ære significaretur æternus: mortuus videlicet per humilitatem, æternus per divinitatem. Est vero alia hujus ratio: simpliciores quippe in ecclesia & illiterati, quod per Scripturas non possunt intueri, hoc per quædam picturæ liniamenta contemplantur, id est, Christum in ea humilitate, qua pro nobis pati & mori voluit, dum hanc speciem venerantur, Christum in Cruce ascendentem, Christum in Cruce passum, in Cruce morientem, Christum solum, non opus manuum hominum adorant. Non enim truncus ligneus adoratur, sed per illam visibilem imaginem mens interior hominis excitatur, in qua Christi passio & mors pro nobis suscepta tanquam in membrana cordis inscribitur, ut in se unusquisque recognoscat quanta suo Redemptori debeat; dum videlicet juxta salvatoris sententiam, quæ postulat imago Cæsaris, redduntur Cæsari, & quæ Dei, Deo.

Joan. 3. 14.

Similiter de imaginibus Sanctorum ratiocinari licet, quæ ideo in sancta ecclesia fiunt, non ut ab hominibus adorari debeant, sed ut per eas interius excitemur ad contemplandam gratiæ divinæ operationem, atque ex eorum actibus aliquid in usum nostræ conversationis trahamus. Verbi gratia, cum imaginem beatæ Dei genitricis Mariæ intuemur, profecto divinæ dignationis per eam beneficia recolimus, qui de massa perditionis recreavit massam reconciliationis. Quæ nimirum studio obedientiæ & humilitatis exemplo suadet nos supernam patriam quærere, quam primæ virginis superbia atque inobedientia clauserat. Sic itaque Angelos in ministerio conditori assistentes, dum per exteriores imagines contemplamur, per eam quam a Deo claritatis gloriam accipiunt, ad eorum numerum studio conversationis incitamur. A Apostolorum atque Sanctorum Martyrum imaginatas effigies intuentes, quid aliud per eas jubemur, nisi ut calcatis curis sæculi, spretisque corporibus, eorum doctrinis imbuti, & glorioso certamine roborati, inter mundi triumphatores coronari mereamur? Simili modo Confessorum ac Virginum imagines speculantes, monemur ex eorum imitatione mundi concupiscentias declinare, lenocinia carnis calcare, immaculatam hostiam Deo nosmetipsos offerre. Sic igitur aliorum Sanctorum ordines inspecti ad æmulationem virtutum nos instruunt, sicut quondam fortia facta virorum ipsis suis laudibus ad quæque audendum alios E accendunt.

CAPUT XV.

De Ordinibus Ecclesiastici regiminis.

Sed neque rebellionis vestræ tumorem grassari adversum divinam ordinationem diutius patior, qua ecclesiasticæ administrationis ordinem in nihilum redigere laboratis. Sancta quippe ecclesia, quam beatus Paulus Apostolus supernam Jerusalem, ac matrem nostram, & manentem civitatem, & ad ædificationem ex Deo domum non manufactam appellat, ex Angelis & hominibus constat. Quæ partim ex hominibus societate Angeli- C ca in ordinibus distinctis perfruens jam cum Deo regnat in cœlo; partim vero in ordinibus distinctis adhuc peregrinatur in terra, & ad supernam societatem suspirat, ubi secundum Apostolum tabernaculum est non manufactum, neque hujus creationis, ad cujus instar per Moysem factum est tabernaculum, de quo dixit ad eum Dominus: *Omnia fac juxta quod tibi in monte ostensum est*. In quo superno & vero tabernaculo, quod finxit Deus, & non homo, in interiora velaminis, idest, in ipsum cœlum, confessionis nostræ summus Pontifex *sempiternum habens Sacerdotium, per proprium sanguinem introivit semel in Sancta, æterna redemptione inventa*; sedensque ad dexteram Patris, idest, in gloria paternæ majestatis D interpellat non voce, sed miseratione pro nobis. Denique *Rex regum, & Dominus dominantium*, per quem reges regnant, & conditores legum justa decernunt, cœlestem ac terrenum principatum, cunctam videlicet rempublicam regens, & universam militiam tam cœlestem & spiritualem, quam terrenam & temporalem distinctis ordinibus disponens ac moderans, & supernæ atque mundanæ curiæ præsidens, miro ordine Angelorum hominumque ministeria pro temporum varietate & opportunitate dispensat; & quæ singulis quibusque temporibus, vel personis congruunt, sua occulta inspiratione, vel evidenti illustratione, vel patefacta præceptione decernit.

Exod. 25. 40.

Hebr. 7. 15.
Id. 9. 1.

1. Tim. 6. 15.

Itaque legimus sacros ordines in cœlo, & in ter- E ra, & in Testamento veteri & in novo dispositos a Deo, ex quo juxta Apostolum omnis paternitas in cœlo & in terra nominatur. Unde beatus Dionysius Areopagites, Antistes videlicet & venerabilis pater, sicut didicit a Paulo Apostolo, qui raptus est usque ad tertium cœlum, vidit cœlestia secreta, duos libros de Angelico & ecclesiastico principatu scripsit. Unde & beatus Gregorius dixit, quia ad hoc divinæ dispositionis provisio gradus & diversos constituit Ordines esse distinctos, ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, una concordiæ fieret ex diversitate contextio, & recte officiorum gereretur administratio singulorum. Neque enim universitas alia poterat ratio-

ANNO CHRISTI 1025.

ratione subsistere, nisi hujusmodi magnus eam differentiæ ordo servaret. Quia vero creatura in una eademque æqualitate gubernari, vel vivere non potest, cœlestium militiarum exemplar nos instruit, quia dum Angeli sint, Archangeli sint, liquet quia non æquales sunt, sed in potestate & ordine differt alter ab altero. Quod per hoc datur aperte intelligi, quia ad explendum de supernis ministerium, alii Spiritus alios mittunt, Zacharia scilicet propheta testante, qui ait: *Ecce Angelus, qui loquebatur in me, gradiebatur, & alius Angelus egrediebatur in occursum ejus, & dixit ad eum: Curre & loquere ad puerum istum, dicens: Absque muro habitabitur Jerusalem*. Dum enim Angelus ad Angelum dicit, *Curre & loquere*; dubium non est, quia alius alium mittit. Minora vero sunt quæ mittuntur, & majora quæ mittunt. Huic autem sensui & illud creditur non inconvenienter opitulari, quod per Danielem dicitur. *Millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei*. Aliud namque est ministrare, aliud assistere.

Zach. 2. 3. & 4.

Dan. 7. 10.

Si ergo inter hos qui sine peccato sunt, ista est distinctio, quanto magis inter eos quos constat non posse esse sine peccato hæc gerendi principatus gratia est servanda? Liquet, inquit beatus Gregorius, quod omnes homines natura æquales genuit; sed variante meritorum ordine, alios aliis culpa postponit. Ipsa autem diversitas quæ accessit ex vitio, divino judicio dispensatur, ut quia omnis homo æque stare non valet, alter regatur ab altero. Unde beatus Paulus: *Omnis*, inquit, *anima sublimiori potestati subdita sit: non est enim potestas nisi a Deo, cui qui resistit, Dei ordinationi resistit*. Item Apostolus Petrus: *Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive regi quasi præcellenti, sive Ducibus tanquam ab eo missis*. Igitur ordines in ecclesia veteris populi, quæ usitato nomine synagoga vocatur, fuisse legimus per Moysem a Deo dispositos, qui & quales & qualiter ac quando ordinare ceteros vel ordinari a ceteris deberent, & quantum in singulis officiis ministrare deberent. Sed & nunc in ecclesia, quæ regnum cœlorum appellatur, ad instar cœlestium ordinum ministros Domini institutione, & apostolica traditione legimus & cognoscimus distincte esse compositos, quibus inter ceteros quædam dignitas major, & in similitudinem honoris fuit quædam discretio potestatis; quorum sollicitudine inferiores tanquam ex quadam diversitate in unum ecclesiæ corpus coeant, ne occasione libertatis subintret causa prævaricationis. Hujus rei gratia statuta ab Apostolis & Apostolorum successoribus regula est usque in hodiernum diem, per episcopos atque Archidiaconos, Decanos etiam atque Præpositos totius ecclesiastici regiminis causam dispensari. Quod cum ita sit, nihil est quod jure contra hæc repugnare debeatis.

1. Petr. 2. 13.

CAPUT XVI.

De eorum falsa justitia.

Verum quoniam falsæ justitiæ doctrinam introducere tentatis, quam divinæ gratiæ adeo præponitis, ut omnia propriis meritis adscribatis, hunc nefariæ præsumptionis errorem divinæ auctoritatis ictibus labefactamus: nam nulla justitia, nullum boni constat meritum, quod non de fonte supernæ gratiæ id quod est, acceperit. Unde ipse, quo, perhibente Domino, nemo inter natos mulierum major est, de se Joannes dicit: Non potest homo accipere quidquam, nisi ei fuerit datum de cœlo. Et Apostolus dicit: *Omne datum optimum*, A *& omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum*. Ex Paulus ait: *Infelix homo; quis, me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum*. Et iterum: *Gratia Dei sum id quod sum*. Et iterum: *Sed plus illis omnibus laboravi; non ego autem, sed gratia Dei mecum*. Ad hanc nos professionem ipse instituit, cum ait (sine intermissione orate), quia nullum tempus intervenit, quo ejus non egeamus auxilio. In prævaricatione namque primi hominis naturalem possibilitatem & innocentiam amisimus, & nemo de profundo illius ruinæ per liberum arbitrium potest consurgere, nisi eum gratia miserantis erexerit.

Jacob. 1. 17.

Rom. 7. 24. & 25.
1. Cor. 15. 10.

Quæcumque igitur in cordibus nostris, aut in B nostro arbitrio sancta cogitatio est, aut pium consilium, aut quilibet motus bonæ voluntatis, ex suæ gratiæ dono descendit, quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus, sicut ipse discipulis ait: *Sine me nihil potestis facere*. Nam omnia hominum merita ab ipsius gratia præveniuntur, per quem fit, ut aliquid boni & velle incipiamus & facere. Denique quibus justitiæ operibus Maria peccatrix a peccatis dimissa, Zachæus justificatus, latro ad paradisi gaudia receptus est, nisi sola divinæ pietatis gratia? de qua Apostolus ad Romanos: *Ubi abundavit*, inquit, *delictum, superabundavit gratia*. Et alibi: *Omnes enim peccaverunt, & egent gloria Dei, justificati gratis per gratiam ipsius*. Et iterum: *Fuimus*, inquit, *& nos natu-* C *ra filii iræ sicut & ceteri*.

Joan. 15. 5.

Rom. 5. 20.
Ibid. 3. 23. & 24.
Ephes. 2. 3.

Certissime itaque tenemus, omnes homines per semetipsos non solum perfectionem, sed nec initium justitiæ posse contingere, sed universos qui fiunt boni, divina gratia præveniri. Bonam namque in hominibus voluntatem ipse gratis præparat, gratis donat, ipse adjuvat, ipse consummat. Ut enim *abnegantes impietatem & sæcularia desideria, sobrie, juste & pie vivamus in hoc sæculo*, ait: Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, cujus hæc est inexhausta pietatis munificentia, ut ex insipientibus sapientes efficiat, infidelibus fidem tribuat, errantes non solum vocet, sed etiam revocet, desideriis terrenis expulsis desiderium regni cœlestis inspiret, inserta bonitate D malitiam exstirpet, benignitatis dono invidiam expellat, odibilibus quoque & odientibus invicem donum dilectionis infundat. Ut ergo ex malis boni simus, ut sanctæ charitatis igne flagremus, gratiæ spiritalis opere in nobis inchoatur, ejusque in nobis operatione perficitur.

Tit. 2. 12.

Proinde nosse debet unusquisque Christianus, neque in viribus naturæ, neque in legalibus præceptis, sed in illuminatione cordis, & voluntario divinæ voluntatis munere constare gratiæ salutaris exordium, qua fit ut quod divinitus præcipitur, non solum a nobis agnosci, sed etiam diligi possit ac fieri. Jure igitur gratuito beneficio divinæ bonitatis adscribitur, qui nos ideo ad bona opera misericorditer excitat, ut habeat quod in E nos juste coronare debeat. Quibus sicut per misericordiam præparavit gratuitum justificationis donum, ita per justitiam præparavit æternæ justificationis præmium. Opus itaque gratiæ in omnibus prædestinatis gratuita misericordia inchoatur, & justa retributione perficitur. Quod vero e contra de injustis occurrere poterat, illis quidem non injusto judicio ignem æternum præparat, quos præviderat dignos ad luenda supplicia, nec tamen prædestinavit ad facienda peccata. Prædestinavit Deus quod Divina æquitas redderet, non quod humana iniquitas amisisset: præparavit igitur homini reo non culpam quam odit, sed judi-

ANNO CHRISTI 1031.

ciam quod diligit; scriptum est enim: *Quia misericordiam & judicium diligit Deus.* Proinde bona opera qua Deus misericorditer donat, justè coronat; opera verò quæ non ipse tribuit, justè punit. In illis ergo coronatur divina largitio, in illis transgressio humana damnatur. Nihil igitur ille habet, quod propriis meritis asscribere, nec ille, quod divino judicio, vere possit derogare. Igitur juxta Apostolum non est quod dicat *Segmentum ei qui se finxit: Quid me fecisti?* Quia *habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam.* Obtendit igitur divitias bonitatis suæ in vasis misericordiæ: potentiam verò atque judicium in vasis iræ, dum hos præparat ad gloriam, illos justissimè ire in interitum.

Rom. 9. ad Rom. 11.

Quænam igitur est ista vestra justitia, quæ cuncta solis meritis, nihil tamen gratiæ debet? Petro Paulus jam testimonium vobis perhibet, quod æmulationem Dei habetis, sed non secundum scientiam. *Ignorantes enim Dei justitiam, & vestram quærentes statuere justitiæ tuæ non estis subjecti.* Magis ergo *scripsit quantum justitiam sua ex lege est, quisquerit homo, vivet in ea.* Quanto magis autem justitia, quæ ex Evangelio Christi & auctoritate apostolica est, vitam quærit? Quid enim & apostoli aliud docuerunt, nisi quod ex ore veritatis acceperunt. Quid autem aliud Catolica Ecclesia tenet, nisi quod a beato Petro, & ceteris Apostolis accepit? Quis autem nesciat, aut non adtendat quod a Principe Apostolorum Petro Romanæ Ecclesiæ traditum est, ac nonc usque custoditur ab omnibus, debere servari, nec superduci, aut introduci aliquid, quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? Præsertim cum sit manifestum in omnem Italiam, Gallias, Hispaniam, Africam atque Siciliam, insulasque intersjacentes nullum instituisse ecclesias, nisi eos quos venerabilis Petrus, aut ejus successores constituerunt Sacerdotes. Aut legant in his provinciis alios Apostolos inventos aut legitur docuisse: qui si non legunt, quis nudum inveniunt, oportet eos hoc sequi quod ecclesia Romana custodit, a qua eos principium necessitate non dubium est; ne dum peregrinis affectionibus fludent, caput institutionum videantur amittere.

CAPUT XVII.

Jam dies ad occasum declivior erat, & domnus Episcopus his qui audiendi gratia convenerant, circumstantibus sit: Fuerant tecta, fratres, quæ de his nos oportuerat ad confirmandam fidem veritam enunciare, sed ne vos plus onere verborum gravemus, sufficiant ista. Hoc tantum fervate filii vestræ intentorum figmentum, recolentes hoc, quod Paulus apostolus prædixerat, quia *in novissimis diebus discedent quidem a fide, attendentes spiritibus erroris & doctrinis dæmoniorum in hypocrisi loquentium, & mendacium* quæ *in conscientia sua; prohibentium nubere, abstinere a cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus.*

Verum talibus dictis domni Episcopi, hi qui paulo ante sibi videbantur insuperabiles verbo, nec ullo vrbi genere posse constringi, verborum gravitate & manifesta Dei virtute ita obstupefacti fierunt, ac si nunquam allum sermonem didicissent contradicendi, mutique ad omnia hoc solum potuerunt respondere, ita fibi videri, necalia Christianæ salutis summam posse consistere, quam in his quæ in præsentia Episcopus enarraffet. Ad quos Episcopus: Si hæc, inquit, ita esse credidis, deponentes tantæ perfidiæ incredulitatis, nobiscum hanc hæresim cum suis auctoribus, nisi reposerint, damnantes excommunicate. Tunc Episcopus & omnes qui aderant Abbates atque Archidiaconi, clerusque omnis simul favente populo ita inclamant.

Hanc hæresim, quo hodie contra veram & catholicam Ecclesiam conspiratio inventa est, quæ videlicet baptismum ad idolorum originalia culpæ macinlum, & actualia delicta, nihil profuturum contendit, & per pœnitentiam peccata nequaquam posse relaxari profitetur; & quæ Sanctam Dei ecclesiam, & sacrificium altare, atque dominici corporis & sanguinis sacramentum nihil esse aliud, nisi quod corporeis oculis intuetur, & hoc tanquam vile negotium respicit, & quæ legitima connubia devitat: hanc & omnes qui eam affirmant, damnamus & anathematizamus. Profitemur enim secundum fidem evangelicam & traditionem apostolorum, nullum posse salvari, nisi per aquam regenerationis, ut ipse Dominus ait: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non potest introire in regnum Dei:* Peccata vero post Baptismum fuadente diabolo, & propria voluntate contrahunt homines, confitemur per pœnitentiam non solum relaxari: verum ipsam divinam gratiam posse promereri, cum per eam videamus peccatricem Mariam mundatam, Zachæum justificatum, Petrum post lapsum relevatum, latronem intra Paradisum receptum.

Confitemur autem sanctam ecclesiam communem omnium fidelium matrem, nullumque ad eam quæ in cœlis est, posse pervenire, nisi per hanc quæ in terris est, sacramentum fuerit. Sacramentum autem Dominici corporis & sanguinis, hoc a Deo constitutum esse pignus nostræ redemptionis & salutis, & eo quo Dominus ait: *Nisi manducaveritis carnem meam, & biberitis meum sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et iterum: *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus.* Quod corpus & sanguinem, secundum quod ipse ait: *Accipite & manducate ex hoc omnes, hoc est enim corpus meum: &, Bibite ex hoc omnes, hic est enim sanguis mihi*, indubitanter profitemur eamdem esse carnem, quæ ex Virgine nata, cruci passa, de sepultura levata, super cælos exaltata, sedet in paternæ majestatis gloria. Hoc qui audit incredulus, hoc nec Christus natus, nec passus, nec sepultus est, nec cum Christo surrexit beatæ resurrectionis obtinebit. Quod mysterium non alias potest sanctificari, nisi super sacrosanctum altare, quod de terra sibi Dominus per Moysen instituit fieri.

Connubia autem quibus conjuges sunt, Domini sui & discipuli ejus, Doctoque gentium & literatum dedit, & legitima servare infituit, &c. Si quis autem contra hanc catholicam institutionem senserit, forem inter fideles habere non potuit. Verum quia illi qui paulo ante hæresica infidelitate tenebantur, hæc quæ Latina oratione tenebantur, non satis intelligere poterant, audita per interpretem vulgarem excommunicationis (sententia,) expolitaque facie fidei professione, pari voto se, & quod damnatum fuerat, (abjurarunt,) & quod a fidelibus creditum fuerat, credere se professi sunt. Sed ad confirmandum hæc fidei testimonium, unufquifque eorum in modum crucis humi se mod † quendam charafterem conscripsit, ut hoc illis signum in extremo judicio, si fidem hanc servarent, repræsentaretur ad salutem; si autem prævaricaretur eam, fieret eis in confusionem. Sic itaque omnes Deo gratias in commune tedentes, & a Domno Episcopo benedictionis munere donati, sedierunt feliciter in sua.

CON-

ANNO CHRISTI 1026.

CONCILIUM SELINGENSTADENSE

Ab Aribone Archiepiscopo congregatum.

A territorio publice convenit: quam tamen synodum sanctimonitas fratrum in futurum annum comprendi statuit. Rex autem (nempe Conradus Salicus) *natale Dominicum festum Ipeyræ incisurit.* Postea narrat eumdem Regem Romam profectum in die Paschatis a Joanne Papa Imperatorem coronatum fuisse, quod accidit 26. Martii 1027. unde arguimus hoc concilium anno 1026. cocidum.

ANNO CHRISTI 1026.

CONCILIUM ROTOMAGENSE

Incerti temporis & loci,

Ex Bessin Concil. Rotomag. p. 39.

HUjus habetur notitia ex privilegio immunitatis Ecclesiæ de Fontenido &c. intra Vicecomitum Francie, juris Abbatiæ S. Petri Carnotensis, ex pervetusto ejusdem loci chartario, quod Agamus appellant. Post annum 1025. collocandum esse, nec tamen multo serius, fuadent eorum qui interfuerunt Episcoporum nomina, in primis Radbodi Sagiensis, qui anno 1026. ad insulas pervenisse creditur. Quid aliud ibidem actum sit, nescimus.

ANNO CHRISTI 1027.

CONCILIUM FRANCOFORDIENSE

ANNO DOMINI MXXVII.

Append. Conc. Lab.

HILDENSHEIMENSE *chronicon*: Anno M. C. XXVII. Ind. X. synodus generalis in Francovvell expletur, præsente Conrado Imp. in qua damnatus Godefridus diœcesim fuam super Gandesheimense territorium canonice retinuit, affistentibus XII. epifcopis, Brunone Augustensis, Eberhardi Bavenbergensis, Meginwrti Paterbrunnensis, Meginardi Wertzburgensis, Hildinvardi Cistiensis, Sigiberti Minidensis, Bernonis Mersburgensis. In hac synodo Godefridus juvenis frater imperatoris arma compulsus deposuit, & clericalem susiorum accepit.

Ibid. p. 16.

Ibid. p. 16.

Ibid. p. 16

ANNO CHRISTI 1027.

*** SYNODUS HELENENSIS

IN PRATO TULUGIENSI,

In qua de treuga & pace actum, atque alia quæ ad disciplinam ecclesiasticam spectant, insituta.

Edita ex tabulis ecclesiæ Helenensis a Stephano Baluzio V. cl. tom. 1. de concordia sacerd. & imp.

ANNO Dominicæ Incarnationis XXVII. post A vic in antea fecerit, nisi resipuerit, & pro posse emendaverit, & ad plenam satisfactionem sanctæ matris ecclesiæ eorum hypocritica canonicis instituta mentium etiam spatium venerit, a limitibus sanctæ ecclesiæ, & omnium Christianorum cœtu excommunicatus permaneat.

Et ut universitas omnes, quale peccatum sit, jungi excommunicatis: nullus Christianus debet manducare cum eis, vel bibere, neque osculum eis porrigere, neque cum eis loqui, nisi de satisfactione: neque si excommunicati defuncti fuerint, debentur ad ecclesias sepeliri: neque aliquis clericus vel fidelis debet pro eis orare.

Si vero pro nihilo duxerint excommunicationem, transactis tribus mensibus anathematis vinculo, idem, ut peccatis fiat Judas proditor, damnatus: Et si, quod Deus avertat, in hac perfidia obierint: corpora illorum cum psalmis & hymnis, vel spiritalibus canticis, non ducantur ad sepulturam, nec inter fideles mortuos eorum nomina ad sacrum altare recitentur. Et quia peccatum perpetrevenit ad mortem: nisi pœnituerint, sine fine damnentur in æternam damnationem.

Omnibus canonicis supradictæ fedis interdicimus communi Dei & sanctæ pacis, ut nullus eorum de his aliquid solvere audeat sine consensu præfati episcopi vel archidiaconorum, sive sacerdotii, & reparti scholaris, vel cæterorum fratrum canonicorum.

Ministeria autem Divina sine intermissione fiant pro excommunicatis per spatium trium mensium, *ut deo illis Deus paniteniam, & resipiscant a laqueis diaboli*, a quibus *captivi tenentur ad ipsius voluntatem*. 2. Timoth. 2.

Quod qui noluerit perficere, noverit se mutandum, nisi resipuerit, supradictæ sanctæ communicationi. Omnibus autem supradictis obtemperantibus pax & misericordia concedatur a Domino Jesu Christo hic & in perpetuum. Amen.

OBSERVATIO G. COSSARTII.

AD annum MXXVII. rejecit hanc synodum eruditissimus illius editor, cum vehementer poslteriorem esse concilio Helenensi celebrato a Guifredo Narbonæ archiep. quod isto anno XXIV. affigit. Ego vero & concilium illud anno circiter MXXV. tribuendum esse, supra demonstrasse mihi videor: & adhuc eur subjecisse synodus nostra dicatur, cuilam nullam video, & anno MXXVII. celebratam non esse, hoc maxime perficiet, quod ejus præses Oliva Ausonensis anno MXXV. Garibayo teste, obierit.

Ex Labbe Appendice tomi IX. Conc.

1 Legebatur, *pro ejus custodia, ac defensione, & ejusdem sanctissimæ ecclesiæ, & filiorum & filiarum ejus*, quæ sunt verba ritualis ordinationis. 2 Conc. tom. 9. pag. 1. Pro. non. Hilarium. 3 Pro. ad. 4 Pro. ad. 5 Pro. in. 6 Pro. cum familia. 7 Male legebatur, & Sigud.

ANNO CHRISTI 1028.

*** CONCILIUM KARROFENSE,

a Willelmo IV. Aquitanize duce congregatum anno MXXVIII. de fide catholica, deque firmanda pace.

REVIXISSE in Gallis nonnihil Manichæorum A *hæreses didicimus supra ex concilio Aurelianensi, anno* 1017. *Privata quoque bella, & perpetuæ cædes ac direptiones quantum nefariatis inferrent, ab omnibus illorum temporum scriptoribus docemur. Adversus utramque illam pestem celebrata ab hac synodus, authore Ademaro, qui in chronico, His, inquit, diebus concilium aggregavit episcoporum & abbatum dux Willelmus apud Karrofum, propter extinguendas hæreses, quæ vulgo a Manichæis disseminabantur. Ibi adfuerunt omnes Aquitaniæ principes, quibus præcepit pacem firmare, & ecclesiam Dei catholicam venerari. Hæc Ademarus.*

NOTA GABR. COSSARTII S. J.

B Nullus hujus fyodi certus de dignitate annus in Ademarii chronico. Quod autem anno 1028. eam celebrarint, ejusdem chronici testimonium facit, cujus tamen fidem non præsto. Libentius autem ad annum 1031. rejicerem, quo tempore motitia Galliarum loca habeti cupia de fuermanda pace concilia.

Ex Ughelli Italia sacra Tom. 1. pag. 98. Vetus edit.

*** SYNODUS ROMANA,

Pro juribus Episcopo Sylvæ Candidæ fervandis, anno MXXVIII. celebrata.

IN nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus S. Amen. Ego Joannes divina providentia XIX. Papa Romanus, scientes C pene cunda obliviosi dari ob nimiam fragilitatem humanam, quæ ad hominem, & utilitatem SS. Rufinæ, & Secundæ martyrum temporibus gesta fuit, literis pandenda mandavimus, ut posteri devotionem ergo nostra loca cognoscant, & si qui rebelles fuerint, contabescant. Denique dum defuncto igitur Gregorio Episcopo supradictarum martyrum Rufinæ, & Secundæ, Petrum confecrationis Episcopum, post cujus consecrationem, nondum transacti tribus annis presbyteri S. Nicolai de Galeria cæperunt gerere eundem Episcopum de presbyteris S. Andreæ, presbyteri vero S. Andreæ rogaverunt Episcopum, ut illuc iret, & in prædicta Ecclesia S. Andreæ altaria ædificaret. Quibus Episcopus respondit non debere ibi altaria D construi, quia de loco isto litigatur presbyter S. Nicolai, primigitur veniant utrumque partes ante nos, & legibus finiatur, & tunc si canone portero, ad servitium S. Ecclesiæ facciendum libenter ibo. His auditis rectores S. Andreæ presbytero, & ceteris presbyteris nunciaverunt, qui iterum, atque iterum canonice vocati, tandem utrique partes venerunt ante fanum episcopum, quorum causam voluere prælibatus Petrus Episcopus ita finire, ut nunquam magis lis inde oriretur, ante nostrum præsentium libri conduxit, nos vero resdenenses in ecclesia S. Sylvestri, quæ ibi infra palatium Lateranense, una cum Theobaldo Bellitrenset. Petro Prænestino, Benedicto Portuensi, Theobaldo Albanensi, Petro Ostiensi, E Dominico Lavican. Benedicto Archidiacono, Crescentio, atque Raynerio, Gregorio Diaconibus, Petro Card. S. Damasi, Francone Card. S. Sixti, Tuidisco Card. S. Marcelli, aliisque quamplurimis Sacerdotibus, & Clericis adstantibus patrem Petrum Episcopum, & alio Benedicto Secundicerio, Crescentio Nomentano, Petro primo defensore, Stephano Proto Scriniario, Joanne Deusdabo, Dativo judice, seu frate nostro Domino Alberico Consule Palatii, & Joanne Toceo Comite Galeriæ, dictos presbyteros utrumque coram fuerum introitio fecimus cum paucis laicis Galeriensis, videlicet Petro, atque Rodulpho, Baldo, tunc Episcopus veniens ad petitionem eorum accepit, rogare, quomodo, & qualiter, & qua pro causa vocati fuerint, & corpimus causam quærere, quæ illos movebat, tranquilla mente dirimere, & tractare. Quæ cum protelaretur, ut reor, suggestione Spiritus Sancti, venit mihi in mentem, quod multum lucri Episcopus S. Rufinæ haberet de tot sacerdotibus, & tam magno populo Galeranio, & cogitans intra me ipsum, & volens addiscere quantitatem reddituis prædictæ Galeriæ, talibet Episcopum interrogavi. Cui dedit quidem multum reddituis habere Episcopum S. Rufinæ de tot sacerdotibus, & tam amplo populo Galerano. Episcopus respondit, a sacerdotibus S. Nicolai 14. solidos per annum, & a presbyteris S. Andreæ 30. denarios, consequitur Episcopus nihil amplius. Quod nos audientes maxima tristitia affecti sumus, & selungentes ab invicem, ut eum visitaremus, omnes uno spiritu, una mente cogente tanta impietate, ad hoc tractandum converti sumus. Tunc ergo illustrem virum vocavimus S. Nicolai cum suis, & syndicum S. Andreæ cum suis, quia Archipresbyter ablens erat, infirmitatis causa, nos taliter aggressi sumus, dicite nobis, quare tam parum Episcopo reddicitis, & quare vel tertiam non redditis sibi, ficut & alia loca faciunt? Qui respondenunt: consuetudo nostra fuit; & non contra habetis ab aliquo Episcopo inde aliquid scriptum? qui respon-

ANNO CHRISTI 1028.

*** SYNODUS MOGUNTINA

IN GEIZLETE AN. MXXVIII. CELEBRATA.

HUJUS *memoriam concilii debemus Hildeshemiensis* E *chronico*, *in quo hi verbis refertur*. Anno MXXVIII. Indict. 21. Moguntinus archiepiscopus Aribo in Geizlete synodum generalem cum suis suffraganeis episcopis habuit. In qua inter cetera ecclesiastica, quidam homo ingenuus, de humicidio Sigefridi comitis incusatus, candenti se ferro expurgavit. Qui ex decreto synodali post duas nocles probatur, illesius apparuit.

Anno Christi 1028.

sponderunt per omnia, Domine nullum: tunc nos interrogavimus residentes Episcopos, sacerdotes, diaconos, judices, quid deberet de hoc fieri, & prælibatus Episcopus procedens ad pedes nostros, talia cœpit: Domine si vestri gratia est, ad eam causam redite, pro qua huc venimus, illam opportuno tempore reservate. Tunc nos commoti, & valde irati contra eum, quia nolebat nos proponere, quod ipse quærere debebat, diximus, miror cum sis prudens, ac potens, quare ecclesiam tuam non sublevas? sed magis opprimis, quare non dixisti hoc per tot dies? & quare illam consuetudinem, quam omnes Ecclesiæ habent, non exigis ab ipsis, mihi adeo non imputabitur quod in ea est ecclesia, ego eam vobis dedi, si tu non vis tertiam ab eis exigere, ego illam exigam, ut ecclesia tibi commissa, meo, & tuo tempore non decrescat. His verbis Petrus Episcop. correptus respondit, Domine quid vos, & S. hoc Concilium judicat, recipere paratus sim, tunc ab omni Concilio definitum, & judicatum est, ut cunctis postpositis prius ecclesia S. Rufinæ, & Episcopus suus honoretur, & per me de tertia cunctæ Galeriæ Episcopus ministretur, refutantibus ea presbyteris, & dare integram promittentibus sibi, suisque successoribus in perpetuum, & sic ad inchoatam causam presbyterum redire, quod & factum est. Nam accepta ego virga, investivi Episcopum Petrum, & per se suosque successores de universa tertia omnium ecclesiarum Galeriæ, assuetaque datione, consentientibus presbyteris utriusque ecclesiæ, & refutantibus, atque dare eam promittentibus, ac dicentibus, quod se illam prius sponte darent, Iterumque judicatum est, ut sub interdictione anathematis hoc poneretur, & confirmaretur, & factum est, nam nostra jussione, & omnium prædictorum sacerdotum, Episcoporum, Diaconorum accepta stola Benedictus Portuensis Episcopus dixit, auctoritate Patris, Filii, & Spiritus sancti, & auctoritate B. Petri Apostoli, & D. N. Joannis Papæ hoc S. Concilio præsidentis, & auctoritate hujus S. Concilii maledicimus, & excommunicamus, & perpetuo anathematis vinculo obligamus, quicumque sacerdotum, sive clericorum, sive laicorum, seu qualiscumque persona mortalium tertiam universarum ecclesiarum Galeriæ Petro Episcopo, suisque successoribus aliquo modo contendere præsumpserit, vel aliquo modo fraudare disposuerit, & hoc quod de Galeria judicavimus ab omnibus locis prædicti Episcopatus S. Rufinæ, & ab omnibus sacerdotibus, & clericis, vel laicis, & ab omni persona observari sub simili anathemate Apostolica auctoritate sancimus, & statuimus in perpetuum, postquam ter a Petro Episcopo, vel suis successoribus supradicta tertia requisita fuerit; & ab omnibus clamatum est, fiat fiat, amen, amen. Et ut diligentius observetur, & clarius cognoscatur, totum per ordinem Gregorio Scrivanio S. R. E. scribere præcepimus, & ab omnibus, qui interfuerunt, propriis manibus roborari voluimus. Benedictus Archidiaconus interfui, & in perpetuum valere judico. Petrus Prænestinus Episcopus interfui, & in perpetuum valere judico, Ego Benedictus Episcopus Portuensis interfui, & in perpetuum valere judico. Datum XIX. Kalend. Januarii per manus Bosonis Episcopi Tiburtinæ Ecclesiæ, & Bibliothecarii S. A. S. interfui, & in perpetuum valere judico. Raynerius Diaconus de Diaconia S. Georgii, & Leon Episcopus Ostiensis ecclesiæ interfui & in perpetuum valere judico. Gregorius S. Luciæ interfui, & in perpetuum valere judico. Benedictus Episcopus S. Anagninæ ecclesiæ interfui. Joann. Episcopus S. Bledanæ ecclesiæ interfui, & in perpetuum valere judico. Benedictus Episcopus Ceren. hoc decretum firmum, & in perpetuum valere judico. Petrus Cardinalis tituli S. Marci interfui, & in perpetuum valere judico. Raynerius Episcopus Nepesinæ ecclesiæ hoc decretum firmum, & in perpetuum manere judico. Amasus Episcopus, atque Capellanus Domini Papæ. Franco Cardinalis S. Sixti. Benedictus Domini gratia Secundicerius S. A. S. Joannes Cardinalis tituli Sancti Marcelli. Crescentius Domini gratia nomenclator S. A. S. Ego Stephanus Dei gratia Scrivanius S. Sedis Apostolicæ scripsi, &c.

Hujus tamen Concilii Epocha non adeo certa est, cum nullo consignatum sit anno, vel Indictione, sed solum XIX. Kalend. Januarii. *Ex iis tamen quæ habentur initio concilii, eruitur celebratum circa an.* 1028. *dicitur enim ibi:* nondum transactis tribus annis *a consecratione Petri Episcopi Sylvæ Candidæ, quæ contigit anno* 1026. *ut ex literis Joannis XIX. ad eumdem Petrum datis 16. Kal. Jan. ejusdem anni apud Ughellum colligi potest.*

Anno Christi 1029.

*** CONCILIUM LEMOVICENSE I.

Quo declaratum est S. Martialem Lemovicensis sedis authorem episcopum apostolicum esse nominandum: ejusdem corporis elevatio facta fuit anno domini MXXIX. tempore Joannis papæ XVIII.

HANC synodum celebratam esse anno Christi 1029. acta Lemovicensis concilii indicant his verbis: *In primo anno dedicationis hujus Lemovicensis basilicæ redemptoris nostri*, &c. Dedicatio autem ejusdem ecclesiæ (ut habetur in scripto chronico Gaufredi monachi sancti Martialis) habita fuit anno 1028. Quæ in hoc concilio gesta fuerunt, continentur actione I. concilii Lemovicensis II. infra ad ann. 1031.

*** CONVENTUS EPISCOPORUM

Qui cum Roberto rege ad dedicationem ecclesiæ sancti Aniani Aurelianensis convenerunt anno MXXIX.

MOnasterium sancti Aniani apud Aurelianos a Roberto rege instauratum, novamque ecclesiam insigni opere constructam, docet in ejus vita Helgaldus. Post ecclesiæ vero descriptionem, dedicationis narrationem aggreditur his verbis. Post quæ omnia, *inquit*, cupidus sanctæ benedictionis rex Robertus gloriosus, suæ ordinationis, & assumptionis in regem anno XXXVI. jussione imperatoria evocavit

Anno Christi 1029.

cavit archipræsules Gauzlinum Bituricensem & abbatem Floriacensem, Leothericum Senonensem, necnon & Arnulfum Turonensem. Quorum præsentiam subsequuntur præsules, Odolricus Aurelianensis, Theodoricus Carnotensis, Bernerius Meldensis, Warinus Beluacensis, & Rodulfus Silvanectensis. Non defuit etiam præsentia domni & venerabilis Odilonis Cluniacensium abbatis, & aliorum bonorum virorum non minimi meriti, cum quibus semper desiderabat colloqui. Ab his pro certo, & aliis Dei ministris levatur illud nobile corpus amici Dei Aniani sanctissimi, de sepulcro, cum corporibus sanctorum Euspicii, Monitoris, & Flosculi confessorum, Baudelii, & Scubilii martyrum, & Agiæ matris Sancti Lupi confessoris: & ab ipso glorioso rege & aliis, quos jam prænotavit litera, qui pro tali negotio advenerant, custoditur, laudatur, & decantatur in hymnis & laudibus in ecclesia S. Martini, quoadusque præpararentur utilia, & necessaria sanctæ benedictioni. Præparatis ergo omnibus, ab ipsis sanctis sacerdotibus locum ipsum benedici & consecrari solenniter fecit, anno Dominicæ incarnationis MXXIX. Indictione XII.

Anno Christi 1029.

** CONCILIUM IN PALITHI

ANNO MXXIX. HABITUM.

DE hoc concilio id tantum habemus quod refertur in Hildensheimensi chronico, ad hunc modum. Anno MXXIX. Indictione XII. Generalis synodus in Palithi, præsidente Imperatore cum episcopis XI. in qua iterum Moguntinus archipræsul domnum Godehardum super Gandesheim inquietare cœpit. *Eodem spectat quod refert anno sequenti:* Hoc anno domnus Godehardus episcopus, & Aribo Metropolitanus Moguntiæ, inter se invicem super Gandesheim reconciliati sunt. Nam ipse Metropolitanus patrem Godehardum secreto convenit, seque super eadem parochia errasse confitendo nunciavit, & omnem fraternam satisfactionem, sed & de præterita lite perpetuam taciturnitatem, sub vero Christi & ecclesiæ testimonio promisit.

Ex Ughelli Ital. Sac. Tom. V. p. 1110. Venet. edit.

SYNODUS ROMANA

IN QUA PRIVILEGIUM POPPONI PATRIARCHÆ AQUILEJENSI

Concessum irritatur, & Gradensis Ecclesia Venetiæ ac Histriæ Metropolis confirmatur.

JOannes Episcopus servus servorum Dei. Si mortalibus inevitabiliter non immineret accidens ex prothoplasti parentis vitio deficere, nulla penitus ratio cogeret acta eorumdem servanda futuris seculis bona ad exemplum, vel improba ad cautelam stilo inextricabili commendare, illa minus idoneum foret auctores præsentes inspicere, & acta exequi exarata. Sed quia, ut præmissum est, primi parentis piaculo instantia ceterorum deficere cœpit, provide eorum invenit humanitas, ne secum deperirent gesta propria ad informationem sequentium sæculorum, vel ad evitationem, si obscura fuerint, debere adnotari, ut ipsa adnotatio immemores ætates superans significaret, quid utile, quidve gestum fuisset inutile, & lucida indagatione verum a falso in tempore opportuno secerneret. Quod si est in secularibus negotiis id servari sancitum, cautius, & diligentius in Ecclesiasticis est observandum, qui tanto tempestatem seculi horrent, quanto quiete perpetua ardent, tanto inquietudinem refugiunt mortalium, quanto soli viventi Deo in secula seculorum placere desiderant. Cujus rei gratia omnibus S. Dei Ecclesiæ filiis notum esse volumus, quod inter Ursonem Patriarcham Gradensem, & Popponem Forojuliensem Patriarcham, proh dolor! nostris temporibus zabulo ventilante commotum est, & ad quod usque perductum. Conspirante namque Veneticorum populo contra Dominum suum Ducem, & prælibatum Patriarcham fratrem suum, uterque posthabitis dignitatibus & curis, quæ ad se pertinebant, alias se receptarunt, donec sopitis secularibus insolentiis ad sua repedare quivissent, sicuti postea rei probavit eventus. Interea vero antiquo zelo accensus hostis Forojuliensis Patriarcha Poppo Gradensem civitatem adit, petens se recipi a civibus adjutorem confratris sui Patriarchæ Gradensis, & amici sui Ducis. Cui cum nollent acquiescere per Deum & octo suorum sacramenta firmavit, sicut referente Ursone Patriarcha, & quamplurimis Veneticorum nobilibus, ac tum provincialium Episcopis didicimus, quod ad salvam faciendam Duci & fratri suo Patriarchæ civitatem intraret. Ubi postquam intratum est, oblitus sacramentorum, Gentilium more, ut de secularibus audivimus, quicquid in ecclesia inventum est, unca manu deprædatum est, duorum monasteriorum Sanctimoniales stupratæ, ac violatæ a suis sunt, neque Monachis pepercit. Quin etiam defunctorum corpora quietem desiderantia e propriis tumulis auferens ad civitatem suam inhonorata transtulit, reliquias minus tamen quam desiderabat similiter secum devexit, altaria confregit, thesauros abstulit, civitatem aliquibus patronis Gradensem licet destitutam munitam suis reliquit. Cui non sufficiens hoc apposuit iniquitates super iniquitates; nos suis legatis petiit poscens confirmationem omnium locorum suorum a nobis, & nominatim Gradensis Insulæ: quibus cum respondere non sibi juste, & Canonice, ac per antiqua privilegia pertinere, dixerunt: non aliter ea petit Dominus noster sibi confirmari, nisi quemadmodum per privilegia vestrorum antecessorum suis antecessoribus & ecclesiæ suæ confirmata est: & sibi juste & canonice pertinere videtur, ac ipse probare potest, & promittit. His auditis nec arbitrantes eum audere illudere Apostolicæ sedi, & magis quia novimus pro hac ratione Ursonem Patriar-

Anno Christi 1029.

triarcham a bonæ memoriæ Domno Benedicto Papa Romam vocatum fassum se venire non posse sub excusatione imperialis timoris, licet legatos suos mitteret petitionibus suis condescendentes privilegium sibi dare filio nostro Petro Diacono & Cancellario præcepimus. Sed & de Insula Gradensi inseri jussimus, sicut audietis. Præterea confirmamus vobis Insulam Gradensem cum pertinentiis, sicut juste, & canonice per antiqua privilegia vobis & ecclesiæ vestræ pertinere dinoscitur: & sicut tu ipse juste probare omni tempore potes, & promittis, ita ut secundum Deum tibi eam ordinare liceat. Quod totum in contrarium accidit, quia nec juste sibi pertinere convinctum est: qui vocatus ad satisfaciendum de hoc Gradensi Patriarchæ sicut promisit, venire distulit, nec secundum Deum dictam ordinavit insulam, neque antiqua per privilegia eam sibi pertinere, ut promiserat, ostendit. Privilegium, quod scriptum est sub præfata conditione manu nostra corroboratum, per suos remissum est nuncios. Post eorum reversionem nondum expleto triduo nuncius Patriarchæ Gradensis supervenit, flebilem nobis repræsentans Epistolam, quam cum legissemus, magno mœrore affecti sumus; sed recuperata spe ex eo, quod probare omni tempore justitiam se habere promisit, nuncium nostrum Gregorium fide probatum, & omni eloquentia insignem ad utrumque misimus cum Epistolis paterne vocantibus eos ad nostram Synodum. Sed Poppo visis literis commotus . . . . . sicut Gregorius retulit, quod nec etiam caput inclinaret, sed potius tenorem privilegii denegaret: Et quia perditam Gradensem insulam haberet, querebatur, nec posse se venire ad nostram synodum nulla ratione interveniente profitebatur; sed de tenore privilegii in eodem loco victus est mendacem esse: quia exemplar demonstratum est a Gregorio: cui revertenti junxit se Urso Patriarcha nos vocatus adiens. Quod cum cognovisset Poppo Forojuliensis Patriarcha, Monachum quemdam legatum ad nos misit, nulla probabili ratione, nec justa defensione, ut promiserat, munitum. Quem cum retinere audito adventu Ursonis Patriarchæ voluissem, fugam arripuit. Veniens autem ante nos Patriarcha Gradensis triduo flebiliter questus est. Postea vero congregata Synodo in ecclesia B. Sylvestri infra nostrum palatium residentibus nobiscum Venerabilibus Episcopis Petro Pipernensi, Benedicto Portuensi, Dominico Lavicanensi, Bosone Tiburtinensi, Reginerio Nephiensi, Benedicto Cerensi, Dodone Nucerensi, Petro Prænestinensi, Joanne Bledensi, Joanne Ortensi, Azo, Amato, seu Benedicto Episcopis, ac Diaconibus Benedicto Archidiacono, Crescentio Diacono, Petro Diacono Archicancellario, Crescentio, & Rainerio Diaconibus, & Cardinalibus, Stephano, Petro, Joanne, & alio Joanne, seu ceteris tam Episcopis, quam presbyteris, necnon Diaconibus, quorum subtus manus ascriptæ esse subcernuntur; omnes res per ordinem relatæ sunt, atque privilegia antecessorum nostr. scil. Sanctissimi Pelagii, Gregorii, & Honorii, Stephani, & Gregorii, Leonis, Sergii, & Leonis, Benedicti, Adriani, Bonifacii, Romani. Theodori, Ana-

A stasii, Joannis, Sylvestri, & Sergii ostensa, quorum imitantes quam plurima de eadem Gradensi sede instituta, talem definitionem promeruit, ut privilegium confirmationis judicio nostrorum Episcoporum sibi, suisque successoribus de ejusdem sedis stabilitate perpetualiter faceremus. Quod & fecimus, statuentes Apostolica censura sub divini judicii obtestatione, ut nulli unquam in tempore prædictum Ursonem Patriarcham, ac successores ejus de prædicto Patriarchatu Gradensi, sive de rebus, ac possessionibus ejus inquietare, aut molestare præsumat; sed potius sæpius nominatum Patriarcham Gradensem cum sua integritate quietum remota omni contradictione ipse, suique successores perpetuis possideant temporibus, ita etiam
B ut absque suo suorumque successorum voluntario consensu nulli electionem suorum suffraganeorum facere liceat. Et quidquid ab eis juxta normam canonicam pro commissæ sibi Ecclesiæ cura prolatum fuerit, tam a suffraganeis sibi Episcopis, quam a clero & populo custodiri præcipimus. Qui vero hæc, quæ a nobis pio intuitu promulgata sunt, infringere, aut in aliquo transgredi præsumpserit, omnipotentis Dei incurrat, & nostro anathemate confossus pereat, sed & cum Diabolo perpetuo damnatus gemat. Qui autem custos, & observator hujus nostri Apostolici privilegii extiterit, gratiam mereatur SS. Trinitatis, & nostra benedictione fruatur, ac in secula seculorum lætetur.

Scriptum per manus Georgii scriniarii S. R. E.
C in mense Decembri Indictione VIII. † Bene valete.

Ego Benedictus Episcopus Portuensis interfui & ss.
Ego Bosus Episcopus S. Tiburtinæ Ecclesiæ ss.
Ego Petrus Episcopus Hostiensis ss.
Ego Dominicus Episcopus Lavicanensis Eccl. ss.
Ego Benedictus S. Cerensis Eccl. Episcopus ss.
Ego Joannes Episcopus S. Ortanæ Ecclesiæ ss.
Ego Raynerius S. Nepesinæ Ecclesiæ Episcopus ss.
Ego Petrus Episcopus S. Pipernensis Ecclesiæ ss.
Ego Benedictus Episcopus de Portalatina ss.
Ego Dodo Episcopus Nucerensis ss.
Ego Azo Episcopus Camerinensis ss.
D Ego Joannes Episcopus S. Bledanæ Ecclesiæ ss.
Ego Almatius . . . ss.
Ego Leo S. Ficoclensis Ecclesiæ Episc. ss.
Ego Monaldus Episcopus Ariminensis ex jussione D. Jo. Papæ ss.
Ego Berardus S. Fulgiliensis Ecclesiæ Episc. ex jussione D. Jo. Papæ ss.
Ego Benedictus Archidiaconus, & vicedominus ss.
Ego Petrus Diaconus S. R. E. & cancellarius sacri palatii ss.
Ego Crescentius diaconus ss.
Ego Riginerius diaconus ss.
Ego Stephanus Cardinalis interfui.
Ego Joannes Cardinalis tit. S. Marcelli interfui.
Ego Joannes Cardinalis S. Marci interfui.

E *Datum videretur ex Indictione VIII. hoc synodale decretum anno Christi 1024. Verum in præscripta Indictione mendum inesse oportet, siquidem privilegium Popponi concessum est Indictione X. seu mavis, XI. ut vult Pagius. Fortasse pro VIII. reponenda est Indictio XIII. adeout coacta sit Synodus, ac emanarit sententia labente jam anno 1029.*

CON-

C. An. Christi 1030. Ex Martene Thesauro Anecdot. T.IV.p.79.

CONCILIUM PICTAVIENSE

SUB ROBERTO REGE CIRCA AN. CHRISTI MXXX.

Vetat ne quis terras aut possessiones Ecclesiarum aut monasteriorum invadat.

Ex Chartario S. Maxentii,

A Cum inter mundi fluctivagos discursus sanctæ Ecclesiæ status dilabi videretur, & pro innumeris hominum delictis, suadente diabolo religio sancta corrumperetur, misertus Dominus generi humano non diu passus prævalere zabulo, & dominari mundo, tandem his cladibus permisit finem fieri, sicque voluit ad sanctæ religiositatis mores pristinos revocari. Præveniente igitur misericordia piissimi conditoris, actum est sub Principe Aquitanorum, rege videlicet Rotberto Francorum regna juste disponente, & ducibus sub regimine ejus degentibus, pontificibus quoque quamplurimis, nec non & diversorum sacerdotum simulque omni ordini clericorum, ut concilia per sin-
B gulas civitates celebrarentur, ac innumera multitudo plebium coadunata tam nobilium quam pauperum de fide catholica & rebus sanctæ Dei ecclesiæ ibi concionaretur, ut emendata fides ab omnibus a Deo confirmaretur. Inter ceteras ergo diversas partes accidit, ut Pictavæ urbis concilium ageretur, duce videlicet nobilissimo Willelmo cum Isemberto ipsius urbis episcopo, & Jordane Lemovicensium præsule, atque Arnaldo Petragoricæ regionis, & diversorum ordinum Christianorum, abbatibus videlicet, monachis, & clericis, necnon & fidelibus populis. Cum igitur de pluribus rebus tractarent, statuerunt ut si quis hominum
C res sanctæ Dei ecclesiæ fraudulenter aut violenter possederat aut injuste rapuerat, cum summo studio restitueret, & ut terras monasteriorum integras liberasque persolverent, quod & ita omnes decreverunt fieri, & sub omni excommunicatione & juramento firmaverunt. Sub iisdem ergo diebus contigit, ut domnus Willelmus comes deveniret in quoddam castrum, quod vocatur antiquitus Metulo, ut ibi cum suis judicibus & præpositis, ac multis nobilibus de rebus plurimis judicia exigerent justa, cujus præsentiam adeuntes monachi ex cœnobio beati Maxentii atque B. Leodegarii interpellati sunt cum de propriis terris, in quibus judi-
D ces & præpositi per falsitatem & cupiditatem injusta judicia exercebant, & pauperes condemnabant. Tunc ipse convocans majores natu, & qui priores antiquitus noverant consuetudines, interrogavit si vera essent quæ dicebantur. Quibus adstantibus ait: accedat quis ex testibus qui sub juramento adfirmet, & fiat sicut ipsi requirunt; tunc quidam ex subjudicibus testatus est patrem suum judicem fuisse plusquam 70. annos, seque post mortem ejus annis quamplurimis exegisse hujus rei negotium, sicque super altare, & reliquias sanctorum juravit, sic esse consuetudines priores. Tunc comes, & omnes qui aderant tam nobiles quam pauperes testati sunt, ita perenniter absque ulla contradictione permanerent inlæsa. Causæ autem hujus rei hæc sunt de terra S. Maxentii, quod est in parochia Vedrinas & Montiniaco & Bonolio, Virinella, Bossiaco, cum villis qui ad ipsam villam pertinent, & Villam-novam de quatuor causis, raptum, furtum, homicidium, incendium medietatem vicarii accipiant, aliam dimidiam monachi habeant. Omnem autem clamorem quicumque hominum se clamaverit deintus in terra S. Maxentii monachi rectum faciant, sine ullo homine partiente, & si foras terram S. Maxentii vicarii clamum habuerint, ipsi districtum accipiant. Sed & de propriis hominibus S. Maxentii, nemo præpositorum nullus judex judicet, nisi ante monachum aut in quo ipse jusserit. Et in his causis nemo præpositorum partem habeat. In totam autem terram supra scriptam nullus vicarius, nec ullus præpositus nullum interiignum mittat, & si quis miserit, nullus hominum horum ad ipsum pergat, sed ante monachum judicium fiat. Ut autem hæc descriptio firma permaneat, sub omni firmamento & stabilitate & promissione concilii, manibus propriis corroboraverunt principes & nobiles qui adfuerunt, Willelmus videlicet, & Odo frater ejus, & Willelmus Vicecomes, & Constantinus, & Majengodus & Leterius, necnon & Stephanus & Ugo & Rannulfus, Garzo, & Girbertus aliique quamplurimi. Facta est autem stabilitas hujus negotii IV. Idus Decembris sub domno [1] Amblardo abbate & monachis sibi subditis, quorum nomina enarrare prætermittimus. Si quis hanc violaverit, iram Dei omnipotentis incurrat, & cum damnatis pereat, sicque omnibus maledictionibus Dei subjaceat. Sienerus levita rogatus scripsit.

SYNODUS VIENNENSIS

Ex Martene Thesauro Anecdot. I. t. p. 81.

IN QUA S. LEODEGARIUS ARCHIEPISCOPUS

Monasterio S. Petri asserit Ecclesiam de Cedranis.

Ex Chartario Viennensi S. Petri.

E In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis notum sit omnibus hominibus præsentibus & futuris, quod quidam homo nomine Mailres cum uxore sua nomine Plectiva tempore Caroli gloriosi Principis, qui cognominatus est Magnus, & tempore Vultrayæ, qui & Wlfericus, Viennensis archiepiscopi,

1 Amblardus abbas S. Maxentii anno 1027. ordinatus est ab Isemberto Pictavensi Ep. Gisleberti successore, ut docet nos chronicon Malleacense. Hinc colliges, concilium istud Pictavense celebratum fuisse inter annum 1027. & 1031. quo Robertus Rex obiit. *Martene.*

ANNO Christi 1032.

scopi, volentes basilicam ædificare in propria hæreditate, scilicet in villa quæ vocatur Cedranis, perierunt ab illis hominibus, qui tunc temporis matrem Ecclesiam poſſidebant hæreditario jure, quæ hactenus conſtructa cernitur in honore S. Christiſophori in villa quæ vocatur Sole, decimas & primitias, quæ eidem matri ecclesiæ in villa Cedranis debebantur, ecclesiaſtico more filii tendi, quatenus libera facultate conceſſa expeditius ſuprædictam baſilicam ædificarent. Quod ſicut perierunt, imperaverunt. Igitur baſilica edificata, & longo tempore poſtea a ſancto Alexandro Viennenſi archiep. dedicata, cum decimis, & primitiis ſicuti adſcriptum eſt, ſtabilis & neporibus hæreditario jure eventit hoc modo. Mallus edificatur dimiſſo filio Mallo, & iſte dimiſit Widrico ſilio ſuo, & iſte dimiſit filio ſuo Girunculo, qui Girunculus cum genero ſuo nomine Arenardo & filia nomine Jazelina dederunt eam integre Deo & S. Petro principi Apoſtolorum, cujus baſilica & canobium haberur ſitum in rivum nivis Vienne ad auſtralem portam, tempore Henrici II. Romanorum Cæſaris & domni Leudegarii archiep. & domni Gvitgerii abbatis ſuprædicti canobii. Quo tempore ſuprafcripta Eccleſia S. Chriſtophori de Sole jam dictum a poſſeſſoribus, ſcilicet Arberto & Achenulfo & Aubone fratribus, qui hæreunt nepotes illorum, qui decimas & primitias ſuprædictas vendiderunt, tradita canobio S. Theuthfredi fuerat, & a monachis S. Theuthfredi canobii contra Gvitgerium abbatem S. Petri ſuprædicti canobii vivente Girunculo contentio eſt exorta, volentes primitias & decimas ibi de ſua eccleſia vendicare. Unde etiam in ſancta ſynodo in Viennenſi urbe a Gisleberto Maii acta in præſentia Leudegarii archiep. carſulum oſtenderunt in qua villulæ, quæ ſuas primitias & decimas debebant Eccleſiæ matris S. Chriſtophori notariatæ erant, inter quas etiam villa Cedranis inferta reperta eſt, ignorantes quaſiter poſſea a Mallo ſuprædicto libera, juſto dato precio, ab omni re exacta eſt. Propter quam controverſiam decrevit S. Synodus in præſentia domni Leudegarii archiep. ut propter mutuam pacem, & in devotione Mallo inde contentio ceſſaret, ſeut veriſſimi & antiquiſſimi teſtes affirmaverunt, inviolabiliter & perpetualiter S. Petri canobio integre Eccleſia cum decimis & primitiis in villa Cedranis remaneret, & ſeut Girunculus, & Arengo fecer ſuus, & filia Deo dederunt, & S. Petri ſepe nominati canobio, ita inconvulſe & intemerate futuris temporibus temporibus teneret, haberet & poſſideret. S. domni Leodegarii. S. Gvigoni decani. S. Dodhmari abbatis S. Andree. S. Pladini præpoſiti Taurenaco. S. Bernardi archidiaconi. S. Ermendrici archipreſbyteri. S. Durandi archipreſbyteri. S. Adrodi preſbyteri. S. Gvitberti preſbyteri. S. Alterii archipreſbyteri. S. Andreæ archipreſbyteri. S. Girbaldi canonici. &c.

ANNO Christi 1032.

ANNO Christi 1032.

EPISTOLA CANUTI REGIS,

AD ANGLORUM PROCERES.

Miſſa Roma anno regni ejus XV. *domini* MXXII.

Refert quanta benignitate a Joanne papa, Conrado imperatore, & Rodulpho rege amplexus eſt. Se Romam tranſeuntibus imperaſſe privilegia: virtaque ſux inſtiturum concreſturum voveet. Moner ut declinent inſuſtitiam, & ſicca nil indebite ferant. Ad eccleſiam pertinentia fedulo quæque reddi jubet.

Canutus tutius Anglia, & Danamarchia, & Norwegia, & partis Sveorum, ſubjecto ſceptro ſuo ſocio imperialium, & Alfrico Eboracenſi, omnibuſque epiſcopis & primatibus, & tocigeis Anglorum, tam nobilibus quam plebeis, ſalutem.

Mabil. geſt. reg. lib. 3. n. 19. Rogimen adeſt pro ſalute animæ.

NOVIFICO vobis me noviter iſſe Romam oratum pro redemptione peccaminum meorum, & pro ſalute regnorum, quæ mihi ſubjecit regimini populorum. Hanc quidem profectionem Deo jam olim devoveram, ſed pro negotiis regni, & cauſis impedicentibus, hucuſque non poteram perficere. Nunc autem ipſi Deo meo omnipotenti valde humiliter gratias ago, quod conceſſit mihi in vita mea Petrum & Paulum beatos apoſtolos, & bonis ſanctuarium quod intra urbem Romam, aut extra additere potui, expetere, & fecundum deſiderium meum præſentialiter venerari, & adorare. Et ideo hoc maxime patravi, quia a ſapientibus didici, ſanctum Petrum apoſtolum magnum potentatem accepiſſe a domino ligandi atque ſolvendi, clavigerum eſſe regni cœleſtis: & ideo ſpecialiter ejus patrocinium apud Deum expetere valde utile duxi.

Sit autem vobis notum, quia magna congregatio nobilium in ipſa feſtivitate paſchali, ibi cum domino papa Joanne, & imperatore Conrado erat: ſcilicet omnes principes gentium a monte Gargano uſque ad iſtud proximum mare, qui D omnes me, & honoriſice ſuſcepere, & magnificis donis honoravere. Maxime autem ab Imperatore donis variis & muneribus pretioſis honoratus ſum, tam in veſtis aureis & argenteis, quam in pallis & veſtibus valde pretioſis. Locutus ſum igitur cum ipſo imperatore & domino papa, & principibus qui ibi erant, de neceſſitatibus totius populi mei, tam Angli, quam Dani, ut eis concederetur iex æquior, & pax ſecurior in via Romam adeuntibus, & in reditu ſuis: ut non clauſuris per varia loca, & propter injuſtum teloonium fatigarentur. Annuitque poſtulatis imperator, & Rodulphus rex, qui maxime ipſarum clauſurarum dominatur, cunctique principes edictis firmarunt, ut homines mei, tam mercatores, quam alii ordini gratia viatores, ab hiqve omni angaria clauſurarum, & teloneatorum, firma pace Romam eant, & redeant.

Conqueſtus ſum iterum coram domino papa & mihi valde diſpliicere dixi, quod mei archiepiſcopi in tantum angustiabantur admittitur pecuniarum qua ab eis expetebantur, dum pro pallio accipiendo ſecundum morem apoſtolicum ſedem experirent: decretumque eſt ne id deinceps fieret. Cauſa enim quæ a domino papa, & ab imperatore, & a rege Rodulpho, cæteriſque principibus, per quorum terras nobis tranſitus eſt ad Romam, vel pro mea gentis utilitate poſtulabam, libenter audiebantur, & conceſſa etiam ſacramento firmaverunt, ſub teſtimonio quatuor archiepiſcoporum & vi-

ANNO Christi 1032.

& viginti epiſcoporum, & innumero multitudinis ducum & nobilium quæ aderat. Quapropter Deo omnipotenti gratias magnificas reddo, qui omnia quæ deſiderabam, prout mente deſiderabam, prosperare perfecit, votiſque meis ad velle ſatisfecit.

ANNO Christi 1032.

Nunc itaque ſicrenum, quia ipſi Deo ſupplex devovi vitam meam amodo in omnibus juſtificare, & regna mihi ſubdita populoque juſte & pie regere, aquumque judicium per omnia obſervare: & ſi quid per me juventutis intemperantiam aut negligentiam hactenus, præter id quod juſtum erat, eſt actum, totum, Deo auxiliante, diſpono emendare. Idcirco obſecro, & præcipio meis conſiliariis, quibus regni regimen, & ſalus modo, & poſt propter meum timorem, aut alicujus potentis perſonæ favorem, aliquam injuſtitiam amodo contentiunt vel conſentiunt, ut omni regno meo. Præcipio etiam omnibus vicecomitibus, & præpoſitis univerſis regni mei, ſicut meam volunt latere amicitiam, aut ſuam ſalutem, ne nulli hominum, nec divitis, nec pauperi, vim injuſtam inferant; ſed omnibus tam nobilibus quam ignobilibus ſit fas juſta lege potiundi, a qua nec propter favorem regium, nec propter alicujus potentis perſonam, nec propter mihi congerendam pecuniam, ullo modo devient: quia nolo mihi neceſſitas eſt, ut inique exactione pecuniæ regni congeratur. Ego itaque notum vobis fieri volo, quod eadem via qua cæteri regrediens. Donamarchiam vado, pacem & ſirmam pacem, & ſecuritatem ſuturam, & ſine terra qua ſibi libera, & ſolutæ ab omni calumnia & inquietatione, ſcilicet mea mihi habentur.

Eccleſiæ prohibet?

Per Dominicam reſurrectionem ſuturam.

Verum illud præcipue ex omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus ſancti authoritate, & pecipsum Virginis interdictione prohibeo, & univerſis regni mei præpoſitis & primatibus ſuper ſuam ſalutem præcipio, ne quis hominum illis ſolidum intrare audeat, cujuſcumque ordinis, aut dignitatis ſit: ſed omnia, tam in eccleſiaſticis quam in ſæcularibus cauſis, tam minoribus ſcilicet quam majoribus judicium, & controversiæ expectent, ſicuti prædeceſſores mei ſanxerunt, & privilegiis confirmaverunt, Cenwinus, Ines, Cuthredus, Alfredus, Alfredus, Athelredus, Athelredus, Aiſſtanus, & glorioſiſſimus Edmundus, & incomparabilis Edgarus.

Si quis autem quovis deinceps tempore ſub illius occaſionis interrumpere atque irritum facere laudatis privilegii teſtamentum niſus fuerit, ſit a conſortio priorum ultimi examinis ventilabro diſpectus. Si qui vero bonevolæ intentionis hæc facere, probare, & defendere ſtuduerit, beatiſſimo Dei genitricis Mariæ, & omnium ſanctorum interceſſione, amplioret Deus poſtorum quæ in vera vivacium Scripta eſt hujus privilegii donatio, & promulgata in Lignea baſilica (ub præſentia regis Cnutonis, anno ab incarn. dominico 1032. Indict.

Ex eccleſiarum hominibus ſuppliciis.

Imperat Romam adeuntibus.

Data hoc tempore.

Subjiciuntur quæ debent ſuscipientibus ſeruandi, &c.

* Epiſcopus.

***

CONCILIUM BITURICENSE,

AB EPISCOPIS AQUITANIÆ PRIMÆ

Celebratum Kalendis Novembris anno Chriſti MXXXI. Henrici regis I.

INDEX CANONUM.

I. *De ſanctis Martiallis monen & memoria inter apoſtolos proponatur.*

II. *De corpus Domini in eccleſiis per ſingulas dominicas renovetur.*

III. *De de ſacris ordinibus munus ab epiſcopo, vel ab ejus miniſtris, qua accipiatur. Concil. General. Tom. XI.*

IV. *De archidiaconi omnes diaconi ſiant.*

V. *De nullus presbyter, diaconus, ſubdiaconus uxorem habeat, aut concubinam.*

VI. *De qui ſubdiaconi ordinatur, promittat ſe uxorem vel concubinam non habiturum.*

VII. *De teſtorum eccleſiaſticum habeant, qui miniſterium in eccleſia tractant.*

VIII. *De ſili presbyterorum, diaconorum, ſubdiaconorum, eterni non ſiant.*

ANNO CHRISTI 1031.

IX. *Ut servi & colliberti, nisi libertate a dominis concessa, clerici non fiant.*

X. *Quod filii clericorum censeri non debeant, qui ex eo tempore nascuntur postquam ad sacra dem ordinem venerit pater.*

XI. *Ut ab archidiacono deponantur qui ex filiis clericorum, vel ex servis clericis facti sunt.*

XII. *Ut pro baptismo, pœnitentia, sepultura, nihil accipiatur, nisi quod fuerit oblatum sponte.*

XIII. *Ut presbyteris cedant quæ ipsis ad manus offeruntur, & de cereo paschali.*

XIV. *Ut pallia mortuis imposita, super altare non ponantur.*

XV. *De carnelagio & fagmegio diei Dominicæ.*

XVI. *Ut qui uxorem sine culpa fornicationis dimiserit, alteram illa vivente non ducat.*

XVII. *Ut nullus de parentela sua uxorem ducat.*

XVIII. *Ut eam quæ uxor fuit consanguinei nullus accipiat.*

XIX. *Ut nullus filiam suam det uxorem clericis, vel filios eorum.*

XX. *Ut nullus in uxorem accipiat filiam vel uxorem clerici.*

XXI. *Ut sæculares beneficia ecclesiastica super presbyteros non habeant.*

XXII. *Ut laici presbyteros in ecclesiis, nisi in manu episcopi, non ponant.*

XXIII. *Ut qui clericatum dimittunt, ab aliis clericis separentur.*

XXIV. *De monachis qui habitum sponte derelinquunt.*

XXV. *Ut monachi & canonicæ alia monasteria sine episcopi vel abbatis licentia non transeant.*

PRÆFATIO.

HÆc sunt capitula super quibus hoc tempore deprærati erant S. Bituricensis mater ecclesia. Itaque patrum sequentes vestigia statuerunt, qui præsentes ibi fuerunt episcopi, Aymo Bituricensis, Stephanus Aniciensis, Remco Arverrensis, Ramgamundus Mimatensis, Æmilius Albiensis, Deusdedit Cadurcensis, hæc servanda ab ecclesiis sibi commissis.

ANONES.

I. *Ut sancti Martialis nomen & memoria inter apostolos proponatur.*

In primis, ut per omnes fururum diœceseon ecclesias sancti Martialis doctoris Aquitaniæ nomen & memoria, non inter confessores, sicut inter nos negligenter a nonnullis fieri solitum erat, sed inter apostolos proponatur, sicut a Romana sede, & a plurimis antiquis patribus, secundum veritatem Spiritus sancti definitum est. Ita in eo gradu, in quo a rege sacrorum collocatus est, tantus ille Dei princeps & amicus, ab ecclesia, uno corde & ore, semper diœceses tara stabilitate confirmetur; quarenus ejus intercessione omnis sancta ecclesia catholica in augmentum excrescat sanctæ religionis, & optata prosperitate quietæ in altitudine pacis.

II. *Ut corpus Domini in ecclesiis per singulas dominicas communicet.*

Item quia corpus Domini per ecclesias parœcianas dicebatur nimia negligentia neglectum, statuerunt episcopi in eodem concilio, ut corpus Domini non plus fervetur quam A dominica in alteram.

III. *Ut de sacris ordinibus munus ab episcopo, vel ab ejus ministris non accipiatur.*

Item, ut episcopi de sacris ordinibus munus non accipiant, nec aliquis eorum, neque aliquis de subjectis eorum, sicut pro scribendis nominibus ordinandorum solebant scriptores petere aut accipere.

IV. *Ut archidiaconatus omnes diaconi fiant.*

Ut archidiaconatum nullus habeat, nisi diaconus efficiatur,

V. *Ut nullus presbyter, diaconus, subdiaconus uxorem habeat, aut concubinam.*

Ut presbyteri, & diacones, & subdiaconi, sicut lex canonum præcipit, uxores non habeant neque concubinas habeant; & qui eas modo habent, ita eas sine mora peracto hoc concilio dereliquant, ut nunquam ulterius ad eas accedant; qui vero dereliquere eas noluerint, a proprio gradu & officio cessent, & inter lectores & cantores permaneant. Similiter nulli de cetero permittimus diœceses uxorem neque concubinam habere. Superadditi autem in choro tantum intrent ad legendum & cantandum: ad altaris vero ministerium nullatenus accedant,

VI. *Ut qui subdiaconus ordinatur, promittat se uxorem vel concubinam non habiturum.*

Ut episcopi nullum unquam ad subdiaconatus gradum ordinent, nisi in præsentia episcopi ante altare sedis Deo promittat, nunquam se habiturum uxorem neque concubinam; & ut tunc eam habuerit, mox ei abrenunciet, quod lingua Francorum gurpire dicimus.

VII. *Ut templum ecclesiasticum habeant, qui ministerium in ecclesia tractant.*

Ut archidiaconi, abbates, præpositi, capischoli, canonici, ostiarii, & omnes qui ministerium intra sanctam ecclesiam tractant, tonsuram ecclesiasticam habeant, hoc est, barbam rasam, & coronam in capite.

VIII. *Ut filii presbyterorum, diaconorum, & subdiaconorum clerici non fiant.*

Ut filii presbyterorum, sive diaconorum, sive subdiaconorum, in sacerdotio, vel diaconatu, vel subdiaconatu nati, nullo modo ulterius ad clericatum suscipiantur: quia tales, & omnes alii qui do non legitimo conjugio sunt nati, sequen male dicitur in scripturis divinis appellantur, nec apud sæculares leges hæreditati possunt, neque testimonium suscipi. Et qui de talibus clerici nunc sunt, sacros ordines non accipiant: sed in quocunque gradu nunc sunt, in eo tantum permaneant, & ultra non promoveantur.

IX. *Ut servi & colliberti, nisi libertate a dominis suis concessa, clerici non fiant.*

Similiter nullus servorum, vel colliberorum amodo clericus fiat, nisi prius liberatem dominis suis habuerit sub idonei A latibus.

X. *Quod filii clericorum censeri non debeant, qui ex eorum conjugio nascuntur postquam ad sacrum ordinem venerit pater.*

Qui autem de aliquo gradu ecclesiastico ad laicalem ordinem ex toro reverti sunt, & ad coniugium legitimum accesserunt, & postea agentes pœnitentiam dignam ad pristinum gradum reversi sunt, eorum filii legitimi sunt: quia in laicali ordine, & legitimo conjugio procreati sunt, nec dici possint filii clericorum, sed laicorum: vel etiamsi laici permanserint, idem est.

XI. *Ut ab archidiacono deponantur qui ex filiis clericorum, vel ex servis clericis facti sunt.*

Ita statuum est, ut episcopi quando ferrint ordines vel clericos, audiente populo excommunicent, ut nullus eis offerat ad clericatum filium presbyteri, neque diaconi, neque subdiaconi, neque servos, neque colliberros aliorum, nisi libertate donatos. Et si ipsi se per semetipsos obtulerint, nullus fidenter eos ibi celet. Et si cuipiam de talibus fuerum ordinem aut clericatum ignoranter tribuerit episcopus, mox ut cognitum fuerit, archidiaconus deponat eos: quia iniqua est illicita ordinatio, sicut sancti patres dixerunt, & in talibus ecclesia Dei defectui patet.

XII. *Ut pro baptismo, pœnitentia, & sepultura, nihil accipiatur, nisi quod sponte oblatum fit.*

Nullus pretium pro baptismo, neque pro pœnitentia danda, neque pro sepultura accipiat, nisi quod fideles sponte dare vel offerre voluerint.

XIII. *Ut presbyteris cedant, quæ ipsis ad manus offeruntur, & de cereo paschali.*

Ut presbyteri oblationes vel luminaria, quæ eis ad manus offeruntur, tanquam propria sua habeant: de cereis paschalis ad illuminanda altaria remaneat.

XIV. *Ut pallia mortuis imposita, super altare non ponantur.*

Ut pallia quæ super mortuorum corpora posita sunt, non ponantur super altare.

XV. *De carnelagio vel fagmegio diei dominicæ.*

Ut in die dominica necligalia non fiant, quod carregium vel fagmegium dicitur, nisi amore Dei, vel timore hostium, vel propter magnam necessitatem.

XVI. *Ut qui uxorem sine culpa fornicationis dimiserit, alteram illa vivente non ducat.*

Ut illi qui uxores legitimas fine culpa fornicationis dimittunt, alias non accipiant: illis viventibus, nec uxores vivos, sed fibimet reconcilientur.

XVII. *Ut nullus de parentela sua uxorem ducat.*

Ut nullus de parentela sua uxorem accipiat usque in sextam vel septimam progeniem.

XVIII. *Ut eam quæ uxor fuit consanguinei nullus accipiat.*

Ut nullus uxorem consanguinei, vel alicujus parentis sui in conjugium accipiat, quia vir & uxor legitime conjuncti una caro sunt.

XIX. *Ut nullus filiam suam det uxorem clericis, vel filios eorum.*

Ut nullus filiam suam det uxorem presbytero, neque diacono, neque subdiacono, neque filiis eorum.

XX. *Ut nullus in uxorem ducat filiam vel uxorem clerici.*

Ut nullus filiam presbyteri, neque diaconi, neque subdiaconi, neque uxores eorum in conjugium accipiat, quia detestabile est. Nam & S. Gregorius dixit: Qui presbyteram in conjugium duxerit, anathema sit.

XXI. *Ut sæculares beneficia ecclesiastica super presbyteros non habeant.*

Ut sæculares viri ecclesiastica beneficia, quod sevos presbyteralis vocant, non habeant super presbyteros.

XXII. *Ut laici presbyteros in ecclesiis suis, nisi in manu episcopi, non ponant.*

Ut nullus laicus presbyteros in suis ecclesiis mittat, nisi in manu episcopi sui, quæ episcopus curam animarum debet unicuique presbytero concredere de parochiis ecclesiarum singularum.

XXIII. *Ut qui clericatum dimittunt, ab aliis clericis separentur.*

Ut clerici clericatum suum dimittentes, ab aliis clericis separentur.

XXIV. *De monachis qui habitum sponte derelinquunt.*

Ut illi qui voluntarii, & secundum regulam S. Benedicti habitum monachi susceperunt, & postea voluntarii dereliquerunt, communione fidelium privetur usq; ad emendationem dignam: Et ab abbates, vel alii monachi nolunt eos suscipere: maneant cum clericis in monasteriis, vel apud ecclesias, in habitu monastico, & reverentia, atque abstinentia.

XXV. *Ut monachi & canonicæ ab alia monasteria sine episcopo vel abbatis licentia non transeant.*

Ut canonici & monachi de monasteriis suis, ubi prius titulati fuit, nisi causa rationabilis necessitatis, vel ædificationis animæ, vel ordinem melius obtervandi, ad aliud monasterium non transeant propter adipiscendum aliquod ministerium vel honorem, vel occupationem terrenam, absque consensu episcopi sui vel abbatis.

AYMONIS ARCHIEP. BITURICENSIS IS editum post Synodum suprascriptam.

IN nomine domini. Ego Aymo archiepiscopus anno incarnationis dominicæ MXXI. Indictione XIV. in concilio Bituricenſi, quod actum est Ka-

Anno Christi 1031.

lendis Novembris, cum consensu coepiscoporum, seu abbatum, & reliquorum fidelium, qui ibidem præsentes adfuerunt, decrevi, & authoritate propria firmavi, ut privilegium domni Joannis Romanæ sedis papæ, quod isdem domnus instituit, & episcopis, abbatibus, & reliquis fidelibus totius Galliæ misit, inconvulsum & inlibatum permaneat. Scilicet ut beatissimus Martialis in numero apostolorum, tam in litaniis, quam in omnibus divinis officiis computaretur, & esset, nec immerito. Est quippe dignum, sicut in gestis ejus reperimus insertum, illum videlicet tam in cœna domini, quam in passione, necnon & resurrectione, ascensione quoque, præsentem adfuisse, & cum ceteris apostolis Spiritum sanctum accepisse. Quia etsi reliquarum gentium apostolus non est, totius tamen Galliæ ad Christum convertendi princeps & apostolus est. Hunc autem nostrum edictum episcopis, abbatibus, & reliquis fidelibus totius Aquitaniæ direximus: observantes, ut sicut privilegium a sede apostolica delatum, inviolabiliter custodiatur; & qui huic privilegio apostolico, & nostro edicto contrarius extiterit, contraire se noverit præceptis apostolicis, & iram ipsius incurrere nostri redemptoris: cujus ipse, de quo loquimur, apostolus Martialis invincibilis extitit testis.

Hæc sunt nomina episcoporum qui interfuerunt; Aymo archiepiscopus Bituricensis, Jordanus * Lemovicensis, Stephanus Vallacensis, Renco Arvernensis, Amelius Albigensis, Deusdedit Cadurcensis, Ragamundus Mimatensis, sede Ruthenensi vacante, & Azenerius abbas Miciacensis, cum reliquis quamplurimis abbatibus, & religiosis viris.

** falsum; olim notat.*

Notæ Gabr. Cossartii S. J.

Perierint licet hujus acta concilii, eorum tamen memoriam nonnullam servant acta Lemovicensis II decimoquinto post die celebrati. Ex iis discimus, recitatas esse in Bituricensi concilio Joannis papæ XVIII. litteras, quibus sancto Martiali apostolica dignitas asseritur: deinde, actum ibidem esse de compescendis privatis bellis, & pace firmanda; & eos, qui pacem & quietem recusarent, eodem fuisse percussos anathemate, iisdemque concepto verbis, quibus in Lemovicensi. Excommunicationem igitur, quam illic leges, hujus quoque concilii partem esse statue.

Quod vero post Aymonis edictum, inter eos qui interfuisse concilio dicuntur, nomen extat Jordani Lemovicensis episcopi: manifesta est hallucinatio. Nam actione 1. Lemovicensis concilii, ut mox leges, abfuisse se dicit. Expungendum igitur Joardani nomen, tum ex hoc loco, tum ex MS. codice S Stephani Lemovicensis, in quo reperiri dicitur.

Perperam autem a Baronio, ac deinde a Binio collocatum hoc concilium anno 1034. fuisse, docet tum recitata in eo recens allata Joannis papæ epistola, tum Aymonis edictum anno 1031. & indictione XIV. consignatum. Quamquam, indictio porest negotium facessere. Nam si ejus initium a Septembri ducitur, jam inchoata erat XV. Quid igitur? an emendandum censebimus? haudquaquam necesse est. Quod enim a Romanis pontificibus longo post tempore observatum est, ut indictio ad anni usque finem labi sineretur, & novæ duceretur initium a Kal. Januar. id in Galliis hac ætate jam usurpatum fuisse, ex multis monumentis didicimus. Denique de hujus anno concilii dubitare non sinit Lemovicense II. decimo quinto post die habitum anno 1031. ut demonstramus in ipso ejus vestibulo.

Concilium Lemovicense II.

In quo agitur de apostolatu S. Martialis,

Et multis ad disciplinam spectantibus: celebratum anno Domini MXXXI. die XVIII. Novembris.

Fragmenta ediderat Binius post Baronium; nunc integrum in lucem prodit ex codice MS. bibliothecæ Thuanæ.

G.C. Anno 1031. non 1034. habitum esse invictissimo probat dies ipse, quo inchoatum est, nempe 14. Kal. Decemb. incidens, ut testantur hæc acta pag. 1219. in fer. 5. Vide præterea notas ad concilium Bituricense.

Sessio I.

Celebrata XIV. Kalendas Decembris.

Factum est illo tempore, ut Dei nutu in festivitate dedicationis templi Domini Salvatoris, quod est XIV. Kal. Decemb. congregaretur concilium apud urbem Lemovicam. Ipsa itaque dedicationis die, summo mane convenerunt omnes simul episcopi cum presbyteris & diaconibus, in ecclesiam beati protomartyris Stephani. Erat autem eadem basilica propter coadunatum concilium solenni more pridie ornata, sicut & ecclesia Salvatoris Domini: in qua anniversaria dedicationis festivitas ab omni Lemovicensi populo rite celebrabatur. Fuerunt itaque dispositæ in modum coronæ sedes episcoporum in eadem sancta Lemovicensi ecclesia: quæ est prima omnium ecclesiarum Galliæ. At ubi oratum est, & sederunt episcopi, data ab archidiacono lectione, Jordanus pontifex, ait: Gratia divina inspirante, vocatione nostra episcopi præsentes ad nostrum suffragium, de quibuscumque opus fuerit, dignati sunt venire, qua de re omnium vestrum, dilectissimi clerici, admonemus, ut in hoc sancto concilio veritatem nullus scienter occultet, nullus timore, aut favore, sive munere, sive odio, rectam perturbare præsumat justitiam. De ordine siquidem nostro in primis loquendum est, ut quæ corrigenda sunt, Deo opitulante, corrigantur, & superflua resecentur, probata vero ab omnibus corroborentur: quatenus inter nos unitas pacis firma permaneat. Scimus enim quia in scissuris mentium Deus non est, & Deus unitate gaudet: & illi gratiam ejus merentur habere, qui se ab invicem per sectarum scandala non dividunt. Si quis vero de aliquo sibi dubius esse videtur, aut forte de quacumque re ceteros putat reprehensibiles: exeat in medium, & libere dicat, ut aut doceat, aut doceatur, & derogatio confundatur de fraternitate ecclesiæ. Ideoq; hic in nomine Jesu congregati esse videmur, qualiter justitia sibi inter nos locum inveniat, & injusta explodantur.

Cumque de divinis strictim esset disputatum, iterum pontifex ait: Dolorem cordis mei vobis patefacio, o venerabiles episcopi, & reliqui ministri domini, & clamorem facio de sæcularibus potestatibus parochianis meis, qui ecclesiam Dei quietam esse non sinunt, res sanctuarii pervadunt, pauperes mihi commissos & ecclesiæ ministros affligunt, & me, qui eorum pastor sum, de pace audire nolunt. Omnes episcopi uno ore dixerunt: Qui conturbat vos, portabit judicium, quicumque est ille: dignum est enim ut tales, qui vobis contraire præsumunt, ab ecclesiæ communione abscidantur. Nam quicumque vobis subditos conturbant, vos conturbant: qui autem vos conturbant, Christum

Anno Christi 1031.

conturbant, cujus vice episcopi legatione funguntur. Ideoque divinæ & apostolicæ severitate districtionis digni sunt; & a nostro concilio, justo anathemate plectendi, quousque fructuose pœnitendo resipiscant.

Tunc Odolricus monasterii reverentissimus pater, sacris, ut juxta pontificem residebat, vestibus ornatus, in corona episcoporum exurgens, facto silentio, dixit pontifici: Rogamus, optime pontifex, reverentiam ordinis vestri, ut priusquam de quibuspiam conferatur, quæstio ecclesiæ vestræ de apostolatu beati Martialis prudenter ventilata, hic secundum regulam veritatis pacem inveniat: hac enim præcipue de re ego & vos concilium hoc aggregare curavimus. Ecce vobiscum sancti præsentes episcopi in nomine Spiritus sancti adsunt: ecce in divinis & sæcularibus scripturis eruditi præsto sunt plures. Ecce quicumque nobis contradicere vult de hac re, qua beatum Martialem profitemur esse apostolum, & memoriam ei ubique in divinis apostolicam exhibemus, cum fiducia exeat coram vobis: & aut mendaces nos per rationem ostendat, & nos libenter ei acquiescamus; aut, quod Deo opem ferente credimus, veraces nos inveniat, & veritatem cum pace suscipiat. Totiens vos rogavimus, ut firmiter in omnibus ecclesiis & monasteriis per Lemovicinum statueretis hanc regulam: totiens excusastis id vos minime agere velle, quousque post epistolam papæ Joannis in concilio apud hanc sedem causa a comprovincialibus episcopis audiretur, & dignum & justum atq; rationabile fieri per antiquorum authoritatem judicaretur: ne videlicet vos sine consultu vicinorum agere videremini episcoporum, ne elatus aut præsumptor diceremini a malivolis.

Abtrat Jordanus a concilio Bituricensi.

Et pontifex ait: Sicut primum a Romano papa, & iterum a concilio Bituricensi, in quo mea vos vice fuistis in capite hujus Novembris, absque præsentia mea probatum est, & collaudatum atque confirmatum: sic volo ut modo præsente me in hac sancta sede beati Martialis dijudicetur juste & canonice, ut per tertiam istam authoritatem, totum schisma de omni Lemovicino deinceps tollatur edicto nostræ authoritatis. In conspectu ergo episcoporum fiat examinatio de apostolatu beati Martialis, utrum vere sit apostolus, an non.

Ad hæc apprime eruditus quidam Aniciensis ecclesiæ canonicus & presbyter Engelricus coram exurgens, ait: Ideo infinita indoctorum hominum multitudo contradicit eum esse apostolum, quia non est unus de duodecim: & dum crebro duodecim discipulos, vel duodecim sedentes super duodecim sedes audiunt, putant multi nullum esse apostolum, exceptis duodecim; nec alios septuaginta duos, putant fuisse apostolos, sed tantum simpliciter discipulos. Sed contra hæc deferatur in concilium vestrum illius authoritas viri, qui vetus & novum testamentum de Hebræo & Græco in Latinum fideliter transtulit, qui sacrorum voluminum expositor fuit, de cujus authoritate dubitare quempiam nefas est, cum inter omnes doctores, post apostolos, fortior columna ecclesiæ sit.

Hieron. in caput 1. ad Galat.

Tunc delato & perscrutato codice, commentum Hieronymi super epistola ad Galatas legere episcopi fecerunt coram se: ubi Hieronymus scribit, dicens: „Quod autem exceptis duodecim, quidam vocentur apostoli, illud in causa est: omnes qui dominum in carne viderant, & cum postea prædicabant, fuisse apostolos appellatos, ut illud Pauli: *Visus est illis undecim, deinde visus est Jacobo, deinde apostolis omnibus*, id est; septuaginta duobus, qui bini a domino ad prædicandum missi sunt. Nam & alii ab his quos Dominus elegit ordinati sunt apostoli, sicut ad Philippenses ait: *Necessarium existimavi Epaphroditum commilitonem meum, vestrum autem apostolum mittere ad vos.* Et ad Corinthios de talibus scribitur. *Sive apostoli ecclesiarum in gloriam Dei.* Silas quoque & Judas ab apostolis apostoli nominati sunt."

1. Cor. 15. — Philipp. 2. — 2. Cor. 8.

Et subjunxit ad hæc Engelricus, dicens: Si illi qui in carne dominum videntes, cum postea prædicantes, apostoli sunt: quanto magis Martialis apostolus est, qui domini in carne discipulus fuit, & in prædicatione maximus laborator extitit & fructificator, ita ut Gallia signum sit apostolatus ejus? Scit omnis Aquitania Martialem esse primum illuminatorem Galliæ: cui contradicere nullus potest. Cum ergo discipulus domini sit sicut & Cleophas, & hanc partem occiduam signum apostolatus habeat: indubitanter apostolus est eodem ordine quo & Paulus & Barnabas. Si tamen hæc melior inchoata institutio quibusdam dura esse videtur, propter usitatum sibi morem, quo ejus memoriam de confessore facere solent: tamen confidenter dico, hoc nemo contradicere aliqua ratione potest illis qui ejus memoriam potius de apostolo eligunt agere.

Ad hæc quidam literarum peritus, monasterii Masciacensis pater Azenerius, exurgens in conspectu episcoporum, testimonium perhibuit, dicens: Quia inter grammaticos detritus ego, & postea in palatio, nunquam in nostris monasteriis per Franciam, Martialem, qui hanc primam ecclesiam ante omnes Galliæ ecclesias dedicavit, audivi recitare nisi cum aliis apostolis: & merito, quia ipse populos Galliæ primus in Christo Jesu per evangelium genuit. At postquam jubente rege Roberto, in solo Bituricensi monasterii ejus prælationem suscepi: ibi primum aliam de hac re indebitam consuetudinem reperi, quam mox amputavi. Quia mox in eo proprio quo Deus eum gradu posuit, hoc est, inter apostolos, nomen & memoriam ejus adscripsi. Nam olim, antequam monachi habitum susciperem, dum Hierosolymam proficiscens, apud Constantinopolim in basilica sanctæ Sophiæ, sabbato pentecostes, solenni interessem officio: memini me audisse, in litaniis Græcis Martialem inter alios apostolos post duodecim fuisse a Græcis pronunciatum.

Ad hæc Odolricus explicare cœpit, dicens: Audiant me pontifices & seniores qui coram adstant. Quod Martialis semper ab antiquitate in pluribus doctissimorum locis pronunciatus sit apostolus, mihi necesse non est testificari, ne forte adulatorius judicer testis, pro ejus ecclesiæ regimine. Adsunt ab externis locis, qui ex hoc verum dent coram vobis testimonium. Non tamen est mihi tacendum, quod quando jam longe olim apud monasterium sancti Benedicti in Francia per plures annos artibus imbuerer liberalibus, annosam monasterii legem reperi, Martialem in litaniis cum aliis pronunciari apostolis. Pater illius loci Abbo florentissimus philosophia, quem multi vestrum noverunt, & omni divina & sæculari authoritate totius Franciæ magister famosissimus, & postmodum gladio persecutoris martyrio coronatus apud Vasconiam, quid de Martiale scripserit, quod de eo testimonium perhibuerit, hujus urbis clero notum est. Extitit post eum ipsius monasterii pater tum grandævitate, tum genere, cum eloquentia & disciplinis liberalibus clarus, ac demum levatus Bituricæ sedi archiepiscopus. Quod testimonium sancto Dei perhibuit ille, multi ex nostris noverunt. Adhuc enim vivente rege Roberto, cum antecessor meus Hugo in palatio ei apud Parisios assistere cum multitudine nobilium & do-

Gauzlenus abbas Flor. & archiep. Bituric.

cto-

ANNO CHRISTI 1031.

ctorum, altercatio inter Francos & Lemovicenses de re hujusmodi coram rege fieri cœpit: & ego ibi tunc præsens interfui. Dicebant isti: Vos Franci non recte facitis, quia Martialem cum apostolis pronunciatis: nos recte agimus, quia eum inter confessores recitamus. Vos ultimum apostolorum dicitis: nos primum confessorum in litaniis dicimus. Quorum litigium archiepiscopus supradictus Gauzlenus compescuit, dicens: Ambæ hujus rei partes nisi uniformes fuerint, altera pars altera parte justior est, & necesse est, ut semper justior rationabilior prævaleat pars. Nam omnes qui Martialem inter confessores pronunciant, non bene juste, non bene perspicaciter agere mihi videntur: ille enim magis est sortis apostolicæ unus, quam sortis confessorum. Idcirco non bene recte agunt, qui nomen ejus auferunt de eo in quo Deus eum posuit gradu, & ponunt ubi Deus non posuit. Potius est apostolico de agmine, quam de confessorum, qui post martyres sunt, serie. Utique si regis qui adest nomen non inter regum, sed comitum subjectorum vocabula diceret quis: aut rusticus diceretur, aut malivolus regis contemptor. Et si simplicitate rustica id fieret, nil moveretur rex animo, sed rusticitati facile ignosceret: si vero non simpliciter, sed contemptive diceretur, non dubium quin regis animus ad iracundiam pro contemptu suo accenderetur. Quod si in tali intentione contemptor persisteret, sententiam contra se pro malivolo contemptu sentiret: nec tantum rex, quantum subditi comites ejus, & principes, & amici, in contemptorem irati fierent. Revera scit omnis hæc regio, quia ille prædicator Aquitaniæ de gradu non confessorum, qui post martyres sunt, sed apostolorum, qui ante martyres sunt, existit. Ego autem, si nomen ejus de apostolico ordine auferrem, timerem ut apostoli Petri & aliorum indignationem hac in re incurrerem, qui olim in mundo, & nunc in cœlo, collegam & sodalem suum Martialem præclarum consocium per sedilia apostolica habent. Et si nomen ejus permutarem in eum catalogum quo sanctum Benedictum, & Hilarium, & Martinum pronuncio; metuerem quidem iram S. Benedicti & Hilarii & Martini & aliorum incurrere, qui cum in cœlo gaudent ordine apostolico radiare. Illic nulla invidia, nullum litigium inter sanctos esse potest; quia regnat in omnibus unitas caritatis, & quod singuli per se non habent, per caritatem in omnibus habent, ubi est Deus omnia in omnibus. Nimirum si alii apostoli sunt, exceptis duodecim, sicut & absque dubio sunt: ille utique apostolus est, qui omne donum gratiarum a domino cum aliis duodecim accepit apostolis. Certe Martialis non est nunc, nec erit alius, quam olim quis fuit: & qui fuit, ipse est nunc, & ipse semper erit. Amicus Dei fuit, amicus Dei est, amicus Dei erit. Apostolus fuit, apostolatum habet (nam signaculum apostolatus ejus Gallia est) apostoli honorem in cœlo in æternum habebit. Apostolus officio fuit, apostolus est remuneratione, apostolus erit in æternum gloria & honore. Est carnaliter de genere Abrahæ, est discipulus domini, est a Petro baptizatus, Christo jubente, est eidem Petro regni claviculario, & protomartyri Stephano consanguinitate carnis junctus, est a domino missus, est per insufflationem domini Spiritu sancto consecratus, & potestate ligandi & solvendi sublimatus, est a domino die ascensionis suæ benedictione episcopali sanctificatus, est in Sion in die pentecostes Spiritu sancto repletus, omnium gentium loquelas novit, gentibus istis occiduis testimonium Dei vivi attulit primus, resurrectionis Christi invictus extitit te-

A stis. Ideoque ipsum crucifixum & resurrectionem in resuscitandis exinctis semper testem barbaris præferebat, dicens: In nomine domini, quem Judæi crucifixerunt, & tertia die resurrexit a mortuis, surgite qui mortui jacetis. Ipsam testificationem Dei, ejus nomen resonare videtur: Martialis quippe interpretatur Græco nomine testimonium, sive testis vitæ, vel, sicut alii volunt, virtus immortalis: quia discipulum virtute resurrectionis de morte post sex dies Petri bacterio tactum resurgere fecit; sive virtus immortalitatis, hoc est prædicator, vel testis illius qui rex sæculorum immortalis solus habet immortalitatem, ideoque testificator resurrectionis Christi extitit invincibilis. Plane si apostolus nullus est, exceptis duodecim,
B sicut Ebionitæ hæretici prædicant, & nefas est cogitare (ipsi enim nullum apostolum recipiunt, præter duodecim, & Paulum repudiant, quia non est de duodecim, sicut Beda in commentario super Marcum dicit) ergo Paulus & Barnabas non sunt apostoli: quod putare dementiæ est. Nos Franci morem quem patres nostri, qui primi monasterium S. Benedicti suo magisterio informarunt, plena nobis ratione subnixum tradiderunt de hac re, ratum conservamus. Quisquis nos hac in re imitari voluerit, rectam veritatis lineam tenebit. Quo perorato, archiepiscopus tacuit: & rex cum omni dignitate clericorum & principum qui sibi assistebant, dicta archiepiscopi collaudavit. Nos autem ubi regressi sumus ad hanc urbem, hac de re codices antiquos loci nostri perquirere confestim curavimus, & innumeros, tam penes nos, quam
C per diversas Aquitaniæ ecclesias, invenimus, Martialem habentes scriptum apostolum. In antiquis etiam martyrologii voluminibus duos ejus discipulos, Alpinianum & Austriclinianum, scriptos esse adhuc reperimus apostolos. Sic quippe legitur in vetustissimis quibusdam: Pridie Kalendas Julii, natalis sancti Martialis Aquitaniæ doctoris & apostoli, cum duobus apostolis Austricliniano & Alpiniano, quorum vita signis & miraculis admodum effulsit. Ne miremini autem quod in vestro concilio testimonium hoc protuli, reverentissimi præsules, quasi ipsos discipulos ejus recitari velimus apostolos: hoc enim nolumus, ne vilescat, ut
D ajunt quidam, nomen apostolicum, si tot apostolos ecclesia proferat, cum hoc de ipso Martiale nonnullis ingratum esse sciamus. Verum hæc idcirco diximus, ut qui præsentes in concilio sunt facile perpendant, quia si ante nos longe olim antiqui patres discipulos Martialis non dubitaverant fateri apostolos: multo magis eorum magistrum sciebant procul dubio, & credebant esse apostolum. Interrogentur de ipsa antiquitate majores monasteriorum per Lemovicense solum, ut impleamus illud propheticum: *State super vias, interrogate de semitis domini antiquis, quærite quæ sit via recta, & ambulate in ea.* Jerem. 6. Testificatur nobis pater monasterii Tutelensis, quia postquam ipse locus fundatus est temporibus Caroli Augusti, consuetum
E semper retinet morem memorandi Martialis apostoli.

Interea pater monasterii Solemniacensis Geraldus solemniter in concilio residens, sacris indumentis ornatus, ait coram omnibus: Antiquissimos codices scio penes nos, antiquissimum habentes testimonium, Martialem esse apostolum ab antiquis prædicatum. Verum crescente paulatim negligentia ecclesiasticorum virorum, cum alia quoque recta cœpissent depravari, hoc etiam depravatum est a junioribus, ut jam non vocaretur apostolus, quia non erat unus de duodecim (nam multi hodieque non advertentes, Paulum & Bar-

nabam

ANNO CHRISTI 1031.

nabam putant esse de duodecim) ideoque permutarunt ejus nomen per litanias, de ordine apostolico in confessorum seriem: zelumque bonum habentes, sed non secundum scientiam, putarunt patronum suum melius honorari, si non ultimum apostolorum, sed primum confessorum dicerent: ideoque per ejus gesta in aliquibus locis confessorem eum scripserunt. Nam in vetustissimis codicibus probatum est, hoc minime per ejus gesta scriptum. Hac de re consultius est eum per omnia scribi apostolum, quam pontificem sive confessorem: quia sancti apostoli qui episcopi fuerunt, sive occisi sive non occisi gladio, omnes & pontifices & confessores vocantur, dum apostoli vocantur: pontifices autem & confessores innumeri sunt, qui apostoli non sunt. Si autem in consecratione episcopali episcopus vocatur apostolus, ubi dicitur: Urbanus es, apostolus Christi es, sit ecclesia matertua, sint apostoli fratres tui, apostolatus tui gradum custodiant angeli: quanto magis ille apostolus est, qui ab ipso domino missus & consecratus, & potestate apostolica, id est ligandi & solvendi, est sublimatus? Sed in concilium vestrum, o præsules, veniat Ambrosius Mediolanensis, fortis columna ecclesiæ: audiamus ejus super hac re authoritatem. Tunc delato codice lectum est in commentario super epistola ad Timotheum, ubi Ambrosius dicit: Primo itaque nascentis ecclesiæ tempore omnes presbyteri vocabantur episcopi sive presbyteri, & omnes episcopi vocabantur confuse & presbyteri sive episcopi: item omnes episcopi vocabantur apostoli. Cur ergo nunc discreta sunt hæc vocabula, ut jam episcopi non vocentur apostoli, non presbyteri, sed tantummodo episcopi; & presbyteri ante ordinationem episcopalem non vocentur episcopi, nisi solum presbyteri? Episcopi qui post decessum apostolorum ecclesias regebant, cum viderent se non eamdem habere quam apostoli habuerant gratiam, in potestate signorum, in virtute miraculorum, in resuscitatione mortuorum, grave sibi existimaverunt vindicare apostolicum nomen: ideoque hæc duo nomina ita inter se diviserunt, ut majores sacerdotes vocarentur episcopi tantum, minores vero sacerdotes presbyteri dumtaxat appellarentur. Si igitur illi episcopi quondam post apostolos virtute signorum apostolis qui dominum viderant inferiores vocabantur apostoli, quanto magis ille apostolus est, & jure apostolus vocabatur, qui a domino omne donum gratiarum cum consortibus suis accepit, & in virtute signorum, tanquam vere apostolus, præpotens fuit?

Locus falso citatus.

Cumque sileret, dixit Petrus quidam presbyter: Hoc idem testificatum est ante hos plures annos a Ragembaldo patre monasterii Milbecensis. Nam cum vos, o venerande pontifex, in hac basilica per hebdomadam pentecostes in vestra synodo, adstante multitudine sacerdotum, resideretis, allocutus estis synodum, dicens: Nobis nescio quæ novitas de patrono nostro Martiale orta est, mihi satis dura, & gravis. Alii memoriam ejus de apostolo, alii de confessore agunt: alii testantur eum esse apostolum, alii coapostolum: quid ergo, fratres, in hoc sentitis? At ille memoratus veneranda canitie, doctrina & moribus egregius, confestim admirando signare se cœpit signo crucis, & sic primus respondit: Tale nunquam audivi quale nunc. Certe auribus meis, o pontifex, majorem inducitis novitatem. In nostro siquidem monasterio, & in ceteris, in quibus a pueritia mea usque modo per Bituricensem & Turonensem provincias conversatus fui, nunquam audivi Martialem recitari nisi cum aliis apostolis. Interea in concilio illo, cum quidam ex clericis Petracoricæ urbis

A cum patre monasterii Solemniacensis altercaretur, & diceret: Eodem modo sanctum Frontum possumus dicere apostolum. Ille coram omnibus sic ei respondit. Tace, inquam, frater; melius est ut sileas: quia quando nos in scholis magistrorum mel & lac bibebamus, tu solam ruminabas fabam. Scripturam de sancto Fronto novam, cujus tu authoritate niteris, Gauzbertus noster edidit lucri causa, qui sub hujus Lemovicæ sedis episcopo Hildegario chorepiscopus nobis extitit. Qua autem ratione ille potest esse apostolus qui indigena Petracoricensis fuit? Profecto si ibi a puero psalterium didicit, sicut in ejus gestis legitur, & ibi clericus est factus: jam ibi sacerdotium & Christianitas erat, ubi scholæ scripturarum divinarum, ubi clericatus
B ordo erat. Legitur eum potius eremitam vixisse, quam episcopum. Dicere nescis quæ signa ille operatus est, ut Petracoricenses converteret. Potius ille eos Deo acquisivit, qui omnem Aquitaniam cum Stephano principe Galliarum ad fidem traxit. Neque Frontus, neque Saturninus, neque Dionysius leguntur mortuos suscitasse. Et utique sine suscitatione mortuorum, sine ostensione signorum primi gentiles non potuerunt credere, dicente domino: *Nisi signa & prodigia videritis, non creditis.* Act. 2. Item alibi dicitur: *Illi autem profecti prædicaverunt ubique, domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.* Marc. 16. Apostolus nullus fuit, nisi qui a Jerusalem profectus est, dicente Isaia: *De Sion exibit lex, & verbum domini de Jerusalem.* Isa. 2.
C Itemque dominus ait: *Oportebat Christum pati, & prædicare in nomine ejus pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientes ab Hierosolyma.* Luc. 24. Et alibi dicit: *Eritis mihi testes in Jerusalem, & in omni Judæa, & Samaria, & usque ad ultimum terræ.* Act. 1. Ubi autem est locus, ubi Frontus Georgium legitur suscitasse? Porro apud Else monstratur semper locus ubi Martialis Austriclinianum suscitavit. Martinus Turonensis tantam post apostolos gratiam a Deo legitur habuisse, ut trium mortuorum suscitator fieret. Discipuli ejus orbem lustrasse dicuntur, si quem forte tunc juvenem invenire potuissent in suscitatione trium mortuorum Martino similem, nec invenire potuerunt. Dic nobis, frater, quos martyres, quos confessores,
D quas virgines legisti post apostolos ultra tres mortuos suscitasse? nimirum hac in re etiam Martialis ostenditur vere apostolus esse, eo quod, ut multam Deo gentilitatem acquireret, ut fructum plurimum afferret, sex mortuos tanquam vere apostolus suscitavit. Sex ipsos mortuos in testimonium veritatis possumus ostendere in quibus jacent monumentis. Austriclinianum quippe, & filium Nervæ, duosque idolorum pontifices, atque armigerum Stephani, & filium Arcadii novimus, ubi quiescentes expectent resurrectionem mortuorum. Præter hos suscitavit puellam, quæ quasi mortua facta erat dilaniata a dæmonio. Item penes Mauritaniam oppidum maritimum, qui ante pedes ejus quasi mortui jacebant, ut cunctus populus mortuos eos
E crederet, novem simul viros suscitavit. Veritatem dico, non mentior: nisi Martialis ab eo qui discipulis suis potestatem mortuos suscitandi tradidit, tantam signorum gratiam haberet, non tantam cœlo gentilitatem acquireret. Talibus signis barbari facile potuere fidem & Christi nomen suscipere. Nos autem ita, Deo opem ferente, in ecclesia catholica constantes sumus & solidi, ut quamvis omnia hæc apostoli officio Martialis egerit, nullo tamen pacto eum fateremur apostolum, hoc est legatum Dei, nisi hoc etiam ab antiquis patribus nostris esset præoccupatum. Nisi enim vere legatus Christi esset, hoc est a Christo missus ad prædican-

dican-

ANNO CHRISTI 1051.

dicandum: nunquam antiqui olim eum fatercn-
tur cile apostolorum, nunquam nonnee ejus cum no-
minibus altarium apostolorum nobis ferihenter
pronunciandum. Hanc rem antiqui codices a Fran-
cia, ab Hispania, a gente Anglorum advecti de-
monstrant: hoc priorum tradatio doctorum, qui
in ejus laude quidam probe edidermnt, indicat.
Scimus quia Deus meudacio non oblectatur, fan-
ctis ejus adulatione non gaudent. Veritatem requi-
rit Dominus: propter veritatem sancti pervene-
runt ad regnum. Et ne verbo meo longiores faciam
vos, o venerabiles patres qui in hoc interestis con-
cilio, hoc tantum breviter perstringam, quia nun-
quam ufque ad hunc hodiernum diem eft quis-
quam qui Petrum apostolum principem apostolo-
rum fabbati, factus est liber in toto orbe terrarum,
qui in ordine apostolorum per litaniis habeat feri-
pta nomina Petrus, Andreas, Dionysius, Julia-
nus, Auftremonii, Ursini, neque aliorum, qui post
Martialem in Gallium venerunt; patrum: Mar-
tialis vero nomen, ut jam dixi, & in veteuffimis
Aquitaniæ & Francia, nec non & Hifpaniæ, five
altarum gentium libris, per innumeras litanias
cum aliis apoftolis infcriptum comperitur. Deni-
que qui eum in dodecim apoftolorum fene per ca-
nonem mifle & per alia loci fcripferunt, fiout Pau-
lum, & Barnabam, Lucam, & Marcum, & Cleo-
phim: non unique id agentes, nifi cum vero apo-
ftolum fcirent effe: de illo fcilicet confidere, quo di-
cuntur effe apoftoli Paulus atque Barnabas.

Ad hæc ex clericis Engolifmenfibus, qui tamen
minus eruditus erat, quidam ftolidus, dixit: C
Si nomen Martialis inventiretur in Actibus apoftolo-
rum, fufficeret nobis.

Cui nos quidam eruditus ex ipfis Engolifmenfi-
bus clericis, qui tunc ab Engolifma cum epifcopo
Rohone ad conciliuum venerat, obviavit, refpon-
dens: Adjuvare epifcopos in concilio ifto audivi-
mus; ne quis fuerint hoc, tacuerunt: ideo-
que de hac re non audeo quin tibi coram omnibus
refpondeam. Nomina feptuaginta duorum nec in
evangelio nec in Actibus apoftolorum inveniun-
tur, & Martialis procul dubio unus eft de illis fe-
tuaginta duobus. Quando autem difcipulus Pauli
Lucas Actus apoftolorum fcripfit, jam ante trigin-
ta annos Martialis apud Aquitanos erat: Teuste
Lucas de adventu Petri in Antiochiam, tacuit de
adventu Petri ad urbem Romam. Si hæc duo tan-
gere plene, & Martialem non exprimere nomi-
natim: juffit autoritas. Verum quia Petrus in An-
tiochiam, debinc ad urbem Romam, cum Mar-
tiale venit; & primum Antiochiæ, deinde Romæ
epifcopus fedit; & quatuordecim annis ante Pau-
lum venerunt Romam Petrus & difcipulus ejus
Martialis, & Lucas de his nihil dixit: nihil eft quod
miremur, vel dubitet. Si enim propter hoc dubitas;
quafi Martialis de tempore predicationis minime
non fuerit, fcita ejus non credis: & idcirco mevi-
to bonum animal reputaris, fi tot ac tantos & ta-
les, patres doctiffimos, & prifcos, & modernos,
qui eum gefta fumma reverentia & fufcepuerunt &
fuicipiunt, nutrifæ hac in re arbitraris. Quod au- E
tem a quibufdam dudum audivi, neceffe eft mihi
in hoc concilio proferre. Nonnulli enim nefcio
utrumque vero an falfo, quiputant Martialem elle
illum adolefcentem, qui, fecundum Marcum, in pal-
fione dominum poft omnes difcipulos eft fecutus:
Et hoc protecto opinantur, eo quod tunc Mar-
tialis adolefcens erat, & in eruna nocte ipfa domi-
nimiffitreverit. Ætatis enim quindecim annorum
erat, quando cum dominum vocavit, & baptizari a
Petro juffit: Alii autem illum adolefcentem fuipi-
cantur effe Joannem evangeliftam. Sic autem Mar-
cus ait: *Tunc difcipuli omnes relicto eo fugerunt.* & F
Mare. 14.

ANNO CHRISTI 1051.

Leo. in Martiliar.

Bria fuit epifcopus.

Hieronym. fcript. illuſtr. viror.

Beda in Act. 17.

Gregor. hom. 26. in Evangel.

ANNO CHRISTI 1051.

ignobili recordatione femper pro opportunitatibus habenda eft gaudiorum. Porro autem de Dionyfio Areopagita, qui in Actibus apoftolorum me-
morantur, putare fobrium ipfum effe qui in Gal-
lium cum Ruffico & Eleutherio poft deceffum apo-
ftolorum Petri & Pauli & Martialis venit: donec
nuper contigit mihi fortuito legere commentarium
Bedæ fuper libros Actuum apoftolorum, ubi ita
fcripfum eft: Dionyfius ifte Areopagita ipfe eft,
qui poftea Corinthiorum epifcopus factus, glorio-
ffime ecclefiam rexit, & eloquio fuarum hinc
libros ad utilitatem ecclefiæ fcripfit. Hujus Dio-
nyfii Hieronymus in chronico fuo mentionem fa-
ciens, dixit: Dionyfius Corinthiorum epifcopus, e-
loquio clarus fub Antonino Baraiat imperator,
quo tempore Polycarpus difcipulus Joannis evan-
geliftæ paffus eft: fub Trajano vero, qui quintus
poft Veſpafianum imperavit, Joannis apoftolus in
pace quievit; & Clemens papa in mare mortuus,
martyrio coronatus eft. Hujus Dionyfii Gregorius
in quadam homilia meminit, dicens: Petrus Dio-
nyfius ille antiquus venerabilis pater Areopagita
dicere, quod ex minoribus angelorum agminibus
fortis ad expedienda miniſteria vel vifibiliter vel invi-
fibiliter mittuntur. Hic autem de Parifia Dionyſius, unde fuerit oriundus, in paſſione ſancti Mar-
celli fideliter memorari mihi videtur: ſic inter alia
habetur. Poſt paſſionem Marcellini fub diebus beati
ſui Sixti eruditebatur: cumque ſuppliciis, Sixtum epi-
ſcopum videret puer macerari, coepit timere. Tunc
ſanctus Laurentius corroborator ætatis ejus infan-
tiam, & ait ad eum: Marcelle, genitor tuus Æ leas
noluit Chriſtum credere, nam mater tua Marcel-
lina, & fratres tui Saturninus & Dionyſius, ju-
xtane facta Chriſti ſunt. Erat papa urbis Romæ, paribus
Galliarum, ut ad fidem Chriſtianam gentes in-
fluerent, directi funt. Vade ad eos, ut non vereas
in nomine Jeſu Chriſti dicere: Profectus Mar-
cellus cum Anaſtaſio comilitrone Chriſtiano, ut
jret ubi erat frater ſuus Saturninus epiſcopus, per-
venit ufque ad Argentonacum ubi a præſide con-
ſtitutus eſt. Et cum eſſet in eſſe, aut de qua
provincia vel civitate huc veniſſet. Puer reſpon-
dit: Chriſtianus ſum, ab urbe Roma exivi, & pro-
vero ad civitatem Tolofam, ubi fratres mei Satur-
ninus & Dionyſius commorantur. Cui Heraclius
præfes ait: Die mihi vocabulum patris vel matris
tuæ. Puer reſpondit: Pater meus Æ geas, & ma-
ter mea Marcellina nuncupari funt. Sed ii veſtræ
epiſcopi, ipſa paſſio in conciliis eorum potuit fine
mora deferri. Hæc mihi non diſcrepare videntur a
ſcriptura quæ penes nos Engolifmæ de Dionyſii
geſtis habetur. Ibi enim legitur, quod Clemens
quemdam Philippum ordinaverit epiſcopum, &
Hiſpaniæ direxerit ad prædicandum. Dionyſio
vero verbi divini ſemina gentibus tradidit erogan-
da; quem in Galliam miſit, ſociuſque ei Saturni-
num, Marcellinum, & Luctianum, atque Ruffi-
num, & Eleutherium adhibuit. Qui cum haud
perveniſſent ad portum Arelatenſium civitatis,
Marcellinus in Hiſpaniam abiit, Saturninus au-
tem Toloſam pergens, Dionyſium, & Dionyſium Ru-
ffico & Eleutherio Pariſios adierunt: Luctianus
vero presbyter ad Belvacenſem profectus eſt ur-
bem. Juſtianus quoque Cenomanenſis, ut in ge-
ſtis ejus reperimus, genere Romanus fuit. Sanc-
tianus autem, ut paſſio ejus docet, tempore Dio-
cletiani & Maximiani, Decio Germanico & Grato
conſulibus, pro Chriſti nomine nobiliter audio
interdum morere, quomodo non diſcrepet illud
quod apud Toloſam geſta ejus de tempore narrant:
videlicet ſe in tempore Diocletiani & Maximiani,
conſulatu vero Decii Germanici & Grati, primo

Tolo-

Act. 17.

Joannes Bria fuit epiſcopus Corinthiorum.

Hieronym. fcript. illuſtr. viror.

Beda in Act. 17.

*Gregor. hom. 26. in Evangel

ANNO CHRISTI 1052.

Tolosam adrenit, vel, quod verius esse mihi videtur, tempore Decii secundum passionem supradicti Marcelli, & sub ipsorum principum tempore passus est, quamodo a Petro apostolo episcopus ordinatus, & Tolosam missus est? nunquæ a passione B. Petri, quæ secundum puram veritatem Hieronymi trigesimosexto a resurrectione domini, hoc est decimoseptimo Neronis anno, extitit, usque in primum annum Decii, fuerunt anni numero 182. & a primo Decii anno usque in primum Diocletiani annum, fuerunt anni duodeviginti. Fuerunt a resurrectione domini usque in ultimum annum Diocletiani anni numero 285.

Ad hanc vocem eum in concilio a quibusdam de chronicæ concordi, a propter ad eum Martialit in Aquitanian, fabrilis auctoritas a Petrocorio fieret, ille Engolismensis clericus adjunxit, dicens: Hieronymi chronica quæ mentiri non potest, si placet, in concilium deferatur, & super hac quæstione diligenter perspiciatur. Itaque perscriptato libro locutus est: Licet, inquiens, Beda in commentario super Actus apostolorum dicat, Petrum quarto Claudii anno Romam venisse, & trigesimonono anno post resurrectionem domini passum esse: tamen secundum Hieronymi chronicam subtiliter perquirentes inveniemus, quod decimo octavo anno Tiberii dominus passus est: post Tiberium vero regnavit Caius, & post eum Claudius, cujus imperii secundo anno venerunt Romam principes apostolorum Petrus & Paulus: & consequitur ejus Martialis; ipsius autem Claudii quarto anno Marcus in Ægypto, Martialis in Gallis, dominum prædicare cœperunt. Et Claudium, qui imperavit annis 13. mensibus 7. diebus 28. infra scripti jura principalia Nero, nihilo minus annis 13. mensibus 7. diebus 28. nam 13. plenis annis regnavit, & quarto decimo anno Neronis medio mortuus est. Hujus imperii primo, rex Galliarum Stephanus Romam cum legionibus Galliorum ad eum pervexit, quemadmodum literis per veredarios ei literæ missum. Ipsius quoque Neronis anno secundo, Paulus apostolus primitus venit Romam, hoc est quarto decimo anno post adventum B. Petri: necdum enim fuerat Paulus Romam profectus Stephanus ad Neronem profectus est. Missus est autem vinctus Romam Paulus a Festo præside Judææ, quia Cæsarem appellaverat. Isto anno primo Tiberii, Herodes tetrarcha apud Tiberiadem regnare: qui regnavit per annos 24. id est usque ad primum annum Caii Caligulæ, qui fuit successor Tiberii: sub quo Herode dominus passus est, fuitque frater Archelai, id est Herodis illius Herodis, sub quo Christus natus est. Post Herodem vero tetrarcham regnavit Agrippa annis septem. Ipse est Herodes qui Jacobum occidit, & Petrum comprehendit, & ab angelo percussus est. Cujus Herodis anno quinto, hoc est Claudii Cæsaris secundo, Petrus & Martialis, ut jam dictum, primo venerunt Romam. Post Agrippam Herodem, regnavit filius ejus alter Agrippa annis 26. hoc est usque in secundum annum Vespasiani, quando Judæorum regnum defecit. Post Neronem quippe imperavit Vespasianus, cujus tertio anno imperii Martialis apud Lemovicam quievit. Supervixit Petro quatuor annis. Anno enim 37. a resurrectione domini, ut jam dictum, hoc est decimo tertio anno Neronis imperii, Petrus passus est: & anno quadragesimo post resurrectionem domini, hoc est tertio anno Vespasiani, Martialis assumptus est. Hæc omnia ita diligenter supputantur, ut si fecundum quoddam trigesimo nono anno post resurrectionem domini Petrus passus est, ergo Martialis Petro supervixit uno integro anno, & crastina die, hoc est

A prima alterius inchoantis anni die; cœlos cum Christo ascendit. Atque ipso anno quo basilicam in qua ipse magnoris quæstor, in honore Petri apostoli dedicavit, post duos menses dierum tempore Nonarum suscepit. Si autem juxta Hieronymum Petrus trigesimo septimo a resurrectione domini, hoc est decimo tertio Neronis passus est anno; igitur Martialis Petro quatuor annis supervixit.

Hæc & his similia de convenientia annorum cum satisfactum effet, & ille Engolismensis clericus ferum dicere, quia nihil mirum si Martialem Lucas nomine proprio non exprimit, cum illorum septuaginta duorum nomina non ostendat, atque Petri discipulum in Antiochium & Romam nullo modo scribat, utrum Odotricus patet alicuneus est consilium, dicens: Ne quis forte nos dicat nunc novum fateri apostolum, & hactenus non audimus & apostolatus ejus antiquitatem, ex quod jam olim præoccupatus ab antiquis & testificatus fuerit, iterum perhibendo testimonium verum, a venerabiles episcopi. Ecce duo sacerdotes ex fratribus nostris nobiscum adsunt, quos olim hoc ipsa de causa in Britanniam misi, ut Angloram a Gregorio, ut reor, prævisum legem annosam diligentius perquirerent, & quæ adhuc de ea non recte dicta ad nos referrent. Qui cum ad Anglos pervenissent, tam in martyrologiis eorum, quam in litteris Martialem ab antiquatate reperiebant apostolum Christi fuisse. Ad quod dum ex mandato devenientes monasterium, in quo primus Anglorum episcopus requiescit corpore Augustinus, compererunt omnia ibi non habere librum de Gaudium, sed Martialis per litanias tamen atque martyrologia in eodem loco inveneraut eundem patronum nomine apostolico decoratum. At cum a patre monasterii interrogarent, quomodo Martialem in veritate litaniis prædicatis apostolum, cum ejus gesta dictatis non haberi penes vos? ille respondit: Quia ab illo, inquit, evangelium primo in hac provincia Christi nomen auditum est, a patribus hoc nostris observatum est, quorum nullatenus immutare possumus traditionem. Scimus quippe doctores nobis primos de Gregorii profluisse magistro: attamen scripto inter nos conferre indagando solemus, ejus est ille apostolus, cujus vocabulum in evangelio & in scriptis apostolicis nomine ascribitur. Et quoniam gestorum ejus authoritatem non habemus, de eo non parum hæsitabamus, ideo nomen ejus crebro a memoria apostolica eradere penitus nunquam sed cotidie in nostris animadvertimus quia antiqui patres nostri non incassum hanc nobis scripserunt apostolum: idcirco nullo nisi ejus vocabulum a forte apostolorum abolere audebamus. Vos autem peregrini Galli, qui de ejus effis apostolatu, qui nobis ejus actus enunciatis, a nostris eordibus de eo omnem omnino dis dubitationem auferte. In hac de re dudum crebervime Deo fupplicebamus certos nos redd. Nec in adventu vestro derelicti spe nostra vendere: immo exultandum nobis de tanto prægnie virtutis dono domini nostri Jesu Christi discipulo. Multa alia testimonia penes eandem gentem Anglorum de hujus authoritatis veritate tellus veraces narraverunt nobis fele comperisse. Illud quoque mihi memorandum eft, quod ante nos septem annos rex Anglorum, dum Aquitaniæ regalia munera mitte, simulque codi- Conradus ens. super cem literis suæ scripsum, in quo nomina sanctorum distincta cum imaginibus continebantur. Quod volumen jam olim in concilio Pictavensi, dum hac eadem de re quæstio effecta, dum hac eadem de re quæstio effecta, dum hac eadem de re quæstio effecta

introivit, in qua per viginti octo annos prædicationi institisse cognoscitur: siquidem tertio Vespasiani anno migravit. His igitur verbis æmulorum pertinacia cum pullulans esset facile extincta, omnesque peritorum acclamassent satis fuisse conveniens ætatis perfectionem, in illis qui duodecim apostoli priores electi sunt, extitisse: interim in illo concilio Pictavensi super hoc capitulo cessatum est.

Subjunxit etiam idem venerandus senior qui hæc perorabat, dicens: Quid multa necesse, dilectissimi? nil profecto hic obesse conspicitis, quam illam minus congruam multorum consuetudinem, non ratione perspicacem, sed incuria, ut assolet, torpente, penes plures inveteratam. Quo autem modo hæc quæ in multis invaluit traditio, ex quo, videamus fonte, descendit. Nostrorum equidem patrum non incerta didicimus, quia longe olim, immo ab ipsius discipuli domini tempore, quo, imperante Vespasiano in pace occubuit, usque in tempora nepotum Caroli Augusti, quando in monasticum canonicalis ordo, facientibus Pippino & Carolo fratribus, filiis Hludowici, in quo ego rector sum loco, permutatus est, eumdem Christi discipulum passim per Aquitaniam priores nostri cum aliis recitabant apostolis, ejusque de apostolo mentionem recolebant; donec juniores, quasi melius zelando, imo deterius sapiendo, cœperunt novitatem inferre, dicentes: Licet nobis patronum Aquitaniæ de loco apostolorum, in quo nunc ultimus est, transmutare, ut sit nobis honorabilior, si primum in confessorum serie eum dicamus: sit nobis principium confessorum, non extremitas apostolorum: eligimus ut sit primus ante omnes confessores, quam ultimus in apostolis. Hoc itaque arbitrio humano nulla ratione fulto, paulatim usque ad hæc tempora nostra talis increvit mos, non tamen in omnibus locis. Nonnullæ quippe ecclesiæ hodieque hac in re antiquiorem retinere videntur observantiam: quam licet alii permutassent in terris, nullatenus tamen potuere ejus imminuere neque obscurare gloriam in cœlis, ubi ingens apostolicum decus, in glorioso rutilans apostolorum choro, ante conspectum majestatis gloriæ Dei perenniter possidet. Si ergo priora & antiquiora patrum, secundum veritatem & rationabilem authoritatem, Deo inspirante, recuperamus instituta, olim humanis adinventionibus ablata atque depravata, idque agimus renovando magis quam novitatem præsumptivam tradendo: ut quid culpamur velut transgressores paternorum terminorum, de quibus scriptum est: *Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui?* cur, inquam, durum id aliquibus videbitur, si rectam veritatis lineam sequimur, si perspicaciores patres antiquos hac in re imitemur, si minus acutos non sectari dignum ducamus? Nonne hic pater Azenerius, atque Benedictus rector monasterii Clusæ sancti Michaelis, pluresque alii doctissimi & reverentissimi abbates & episcopi, tam præsentes quam absentes, una cum Romana apostolica sede, huic sententiæ testificantur nobiscum, bonumque id ac justum Deoque beneplacitum ducunt? Cur autem multorum opinioni incaute aurem præbendo obscurare, immo, quod absit, infalsare tanti gesta patroni videbimur? qua enim ratione possumus eum negare fuisse discipulum domini, eumque in carne secutum? Sed quisnam temere inficiari audeat, eum a domino ad prædicandum missum, necnon & ligandi solvendique cum aliis apostolis potestate promotum; partemque gentilitatis enormem in occiduo climate specialem in sorte apostolatus, Christo jubente ac donante, beatoque Petro consultum præbente, suscepisse? Omnia hæc de illo abnuunt, qui eum aut non credunt esse apostolum, aut, si credunt, non libenter suscipiunt. Illi, inquam, hæc denegare videntur, qui eum non quemadmodum Joannem evangelistam, sed velut Silvestrum papam, aut unum de his qui dominum in carne non secuti sunt, vel non viderunt, simpliciter confessorem autumant.

Prov. 22.

Tunc quidam moribus & ætate grandævus, ex episcopis qui sedebant in concilio, Albiensis videlicet ecclesiæ pastor Æmilius, facto silentio, dixit: Hunc Aquitanicæ patriæ coruscum illuminatorem, qui ad hanc plagam patres nostros venit primus salvare, quem Christus dominus & beatus Petrus, alter imperans ut magister & dominus discipulum & servum, alter exhortans ut condiscipulus & compropinquus condiscipulum & compropinquum, ad salutem & lumen gentium Galliarum, in tenebris & umbra mortis sedentium, direxerunt, justissimum & dignissimum esse omnimodis censemus, ut quo magis possumus excellentiori habeamus honore, secundum tamen rectam veritatis normam. Hæc, inquam, in eo teneamus quæ non sint ultra veritatem: & quod verum & clarissimum illic est nec prætermittentes nec excedentes, quo cum mage valemus honoremus. Si enim vere a domino ad prædicandum missus est, si discipulus ejus in carne fuit, si unus de illis est, quibus dictum est: *Beati oculi qui vident quæ vos videtis*: qui eum negat apostolum, profecto constat quia veritatem prætermittit, immo impugnat. Si autem ita diceretur apostolus, ut de origine Israel discipulus domini non esset, nec a domino potestatem ligandi ac solvendi accepisset: ultra veritatem fieret transcensio. Ut si quis eum unum de duodecim, dicat fuisse, ultra veritatem pertransit: qui vero ita eum dicit apostolum, tanquam a domino missum, non de duodecim, sed de septuaginta duobus unum, sive tanquam Paulum & Barnabam, qui post domini ascensionem electi apostoli extiterunt: hic veritatem neque contemnit, neque transcendit, verum nec ad lævam nec ad sinistram devians per viam rectam justitiæ graditur. Igitur si pars aliqua probabilis antiquissimorum patrum comperitur eum dixisse apostolum, & nomen ejus cum aliis pronunciasse apostolis: bonum mihi videtur nos eorum indubitanter tramitem tenere, ut posteri nostri callem directum deinceps assuescere ipsum non cunctentur.

Luc. 10.

Hæc & his similia eo dicente, alius ex episcopis, videlicet Isembertus Pictavensis ecclesiæ rector, cœpit explanare dicens: Qui de hoc verbo controversiam parit, nodum in scripto quærit. Nos non sumus Ebionitæ, qui non recipiunt præter duodecim apostolos, & Paulum quasi transgressorem legis repudiant. Sufficit ad confodiendos adversarios hoc telum acutissimum, hoc est sola beati Hieronymi sententia. Item mucrone validissimo Pauli apostoli, nulla arte aut vi unquam retundendo, omnis pars contentiosa perimenda est. Ait Paulus, quia *apparuit dominus undecim, deinde apostolis omnibus*: ut sciamus apostolos fuisse, omnes quos dominus in carne adhuc degens misit ad prædicandum. Ait Hieronymus, ut in præsenti recitatum est lectione: Omnes qui dominum in carne viderunt, eumque postea prædicaverunt, fuerunt apostoli: & cetera. Liquido constat quia Martialis dominum in carne vidit, & cum postea prædicavit. Bonum est eum

1. Cor. 15.

dici

dici apostolum, quamvis non malum sit dici confessorem. Nam & apostolus Petrus si dicatur confessor, malum non est: cum confessio veritatis semper sit communis per os omnium sanctorum, tam in veteri, quam novo instrumento. Cum hunc autem patronum bonum sit confessorem dici, melius tamen est eum prædicari & apostolum: ne latere videatur sub modio claritas ejus, qua domini discipulus, & sortis apostolicæ unus esse prædicatur. Qui autem contentiose eum dicit confessorem, ideo non bonum esse mihi videtur: quia quasi negare videtur ejus proprium, & inimicitias in ecclesia parit. Ne igitur scissura in ecclesia Dei hac fieri possit occasione: summopere est providendum, ut omnes consono corde & ore unum id quod melius est pronuncient. Sola quæ obesse videtur auribus consuetudo, in melius accipiatur: & schisma ac murmuratio atque dubietas prorsus a nostro communi cœtu aboleatur. Quod si quis contraire præsumpserit huic pacificæ concordiæ, de contentiosis & schismaticis unus judicetur.

Ad hæc venerandus ait Jordanus: Multa, carissimi, ante hos annos hac de re facta est inquisitio, quousque hæc altercatio ad aures apostolicæ sanctæ Romanæ sedis perveniret. Super quo dominus Joannes papa exemplar epistolæ nobis est dignatus destinare, magnopere testificans apostolatus ejus gloriam, & redarguens omnes qui eum contradicunt esse apostolum. Quæ epistola sacra conservata in promptu habetur, in qua facile claret testimonium verum Romanæ sedis.

Concil. Bituricense ante 15. dies.

Cui Bituricensis archiepiscopus Aimo respondens, dixit: Textum epistolæ papæ Joannis omnibus Galliarum episcopis directæ, ante hos quindecim dies in concilio Bituricensi, ubi plures episcopi congregati eramus, coram nobis recitare fecimus: ubi multa doctorum turba interfuit, qui hanc disceptationem sub magna discretione examinantes, invenerunt sanum esse quod Joannes papa in Romana sede, & vos in hac quæ prima omnium ecclesiarum Galliæ est, sancto Spiritu afflante, de hac justissima re instituistis. Nemo denegat eum fuisse unum de septuaginta duobus. Illis autem dominus dixit: *Ite, ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos*. Constat ergo quos dominus dixit apostolos, quia vere apostoli sunt. Et hunc protoducem Galliæ semper plures antiquorum, non cum confessoribus, sed cum apostolis pronunciasse visi sunt. Itaque primo doctorum choro persuadente, coram omni populo, in majori ecclesia Bituricensi, testimonium perhibuimus beato Martiali, quia apostolus veritatis est. Curavimus enim ne Romanæ apostolicæ sedis decreto & imperio repugnaremus. In testimonium vero veritatis, in eodem concilio tomum scribere rogavimus, quem manibus corroboravimus nostris: quatenus omnibus sit notum, nos de hac re a Romana sede minime velle desciscere: quia non oportet. Porro verbum idem dum in ecclesiæ totius conspectu concionaretur, illico omnis populus quasi vir unus una voce dominum benedixit pro sui gloria patroni. Sicut igitur Romana testificatur ecclesia, cui contradicere nefas est, & quemadmodum in prædicto Bituricensi testificati sumus concilio: ita in præsenti concione generali hanc sententiam justam & necessariam sanctæ ecclesiæ testificamur esse.

Luc. 10.

Acta concilii Lemovic. I. an. 1029.

Tunc Deo amabilis Jordanus respondit: Hoc equidem verbum, qualiter ante hos annos, hoc est in primo anno dedicationis hujus Lemovicensis basilicæ redemptoris nostri, quam hodie exultanter hæc civitas nobiscum recolit, viventibus tunc doctissimo rege Francorum Roberto, & Gauzleno metropolitano prædecessore vestro, hæc sedes Lemovica non sine enormi authoritate divina receperit, paucis memorare libet. Post multas enim hujus capituli altercationes, aliis assentientibus, aliis vero repugnantibus, cum super hac re factæ multæ essent litaniæ, ut hoc verbum, nisi Dei esset bona voluntas, in concordia hujus sedis minime resideret: advenit synodalis ad hanc ecclesiam conventus, ubi tertia die synodi, omnis sacerdotum generalitas, ac ceterorum clericorum numerositas, una nobiscum nobilium virorum & legis doctorum adjuncta multitudine, credo Deo gubernante, unum cor & unam voluntatem hora diei tertia suscepit: taliterque omnibus inspiratum est, ut pacifice, & libenter, atque voluntarie, bona obedientia, hæc susciperetur ab omnibus sententia, deincepsque immutabiliter per nostram diœcesin observaretur. Et bene placuit omnibus, qualiter hanc Deo beneplacitam voluntatem acciperemus: ut quemadmodum multitudini novitas videbatur, ita contra hanc altera quidem res nova, sed magnifica, & gloriosa adversus omnes æmulos confirmaretur. Aggregato itaque maximo populorum conventu, sacratissimum corpus patroni a suo levavimus tumulo, & piissimo obsequio transtulimus super hoc sanctum altare, quod in honorem protomartyris Stephani ipse consecravit. Facta sunt hæc dominica resurrectionis die, in ipsa solemnitate inventionis corporis beati Stephani, atque hujus sancti templi consecrationis, quod idem patronus primum in omni Gallia Deo dedicavit, dirutis, quæ in hoc loco pridem gentilitas coluerat, simulacris. Quæ res ita nobis convenire visa est, ut sicut ille vivens hanc suam sedem totius Aquitanicæ gentis fontem baptismi & illuminationis evangelicæ fecerat, ita corpore suo eamdem visitando perlustrans, isthic nobis hujus daret initium observationis, hocque institutum membra in reliquum conservandum non cunctarentur, quod exordium in capite suo sumebat. Super hoc itaque altare eodem die mysteria in gloria apostolatus ejus solemniter celebravimus. Quod semper in reliquum celebrare tam hic, quam per omnes nostræ diœcesis ecclesias, & monasteria, mandavimus: ut videlicet ulterius non in confessoris, sed in apostoli recordatione memoria patroni ab omnibus concorditer fieret. Hanc etiam diem statuimus habendam in recordatione omnibus annis, qua ad suam sedem egregius pastor translatus est: qua etiam die cathedra ejus, hoc est ordinatio, sive initium episcopatus ejus est. Non quod eadem die consecratus sit in episcopum: (nam die ascensionis domini consecrationem episcopalem cum aliis episcopis a domino accepit, quando elevatis manibus benedixit discipulis dominus, & ferebatur in cœlum) sed sicut est cathedra beati Petri Antiochiæ, itemque cathedra Romæ, non quod tunc consecratus sit episcopus, qui a domino jam olim consecrationem susceperat pontificalem, sed quia tunc primum in illa die apud easdem ecclesias sedit, ad suscipiendum super populum Dei regimen pastorale: ita in hac die, quæ est tertia mensis Augusti dies, hanc domum de fano dæmonum fecit Christi templum, & in ipsa ecclesia hac primum sedit, suscipiens in populo curam & regimen pastoris: quem duo sacerdotes Dei, Austriclinianus & Alpinianus, discipuli ejus, inthronizasse creduntur in hujus ecclesiæ cathedra, in testamento veritatis: ut ubi duo vel tres congregati essent in nomine Salvatoris, in medio eorum ibi dominus esset.

Anno 1029. quo anno 3. Augusti erat dies dominica.

ANNO CHRISTI 1031.

Nam & beatum Petrum Linus & Cletus discipuli A tionis, claruit lumine magno. Ideoque in nomine ipso, jure rutilat fulgore apostolico.

APUD CHRISTI 1031.

Iterum convectus ad archiepiscopum, locutus est, dicens: Jam, si placet, venerabilis pater, absolvatur hodiernum concilium: ne populus sufficiat tardio morz nostræ graveur. Crastino enim & tertia die de aliis disputatori Deo cimus auxiliante. Nunc ergo finiat omnes ad ecclesiam Salvatoris nostri procedamus, ubi nos multus expectat populus: flationem ibi festum agamus, & sacrificium pro delictis nostræ mortis Deo proferamus. Nec quoque reliqui illic circumadhibimus, & populum de præsenti concilio admonebimus, & pacificis benedictionem, bello vero maledictionem, secundum legem domini proponimus.

Ad hunc sermonem de sedibus suis surrexerunt episcopi, & cum omne Dei processerunt, sibenedictus ad locum templi, ad audiendá solennia sacrosanctæ basilicæ. Rogante vero venerabili Jordano, metropolitá Bituricensi sacro ofus palii ad celebranda festa accedit. Inter laudes autem, quæ *rajnus* Græco nomine dicuntur a converlione vulgaris modulationis, dum veritus sanctæ Trinitatis a canentibus extimaretur, huic omnes episcopi, cum archiepiscopo & diaconibus circuibus ministriis, ad maximum altare pariter accedentes oravérunt, nutumque tam ibi quam in omnibus altaris locis, ut mos est, dederunt: deinde per circuitum altaris in sedibus præparatis refedérunt. Angelico incœpta hymno cum tropis, id est, sequentiis laudibus, orationibus expletis, primam orationem de solennitate ecclesiæ dedit archiepiscopus: secundam, audiente omni ecclesia, decretis Martialis commemorationem annexuit. Quæ oratio in hunc modum recitatur:

Omnipotens sempiterne Deus, qui beatum Martialem apostolum ecclesiæ tuæ sanctæ pacellis voluisti, quæsumus, ejus obtinere patrocinium meritis, pietatis tuæ gratiam largiaris.

Quam orationem idcirco præterim palam omnibus voluit prositellit, ut testimonio Apostolum beati quoque illius affectu liquido patefieret. Quæ oratio, cum secreta, & præfatione, & ea quæ dicitur ad complendum, idcirco Gregoriana esse dicitur: quia a Joanne qui & Diomato ad Lemovicenses directa jamdudum fuerat.

Post evangelium denique lectum, fasto in pleno silentio, Jordanus pontifex, exercita facie ad plebem, & habens coram altari in ornamentis loco, sic alloqui cœpit populum, dicens: Audivimus, dilectissimi, verba sancti evangelii: *Quia verum Filium hominis exaltari oportet, quod perierat.* Ideo enim Salvator dicitur ele daminus noster Jesus Christus, quia omnes peccatores vult ad salvum revocare, dicente sapiente: *Redelle primus, quia Christus pro nobis in mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum.* Cumque de side Zacchæi, qui defraudata reddidit in quadruplum, paucis diebus ante ad mortem ejus, deprædantes five per calumniam vel potentiam res sanctuarii, & pauperum turbam oppriminentes, ut fidelem Zaccheum imitantes ea pulle restituerent quibus rapuerant, retraxisse: sermonem: ad ultimum adjecit, dicens: Ecce propter vestram pacem, dilectissimi, hic adstant pastores ecclesiarum sanctæ fratres nostri episcopi, qui ad sublevandum onus mei ponderis, & vos salvandos atque pacificandos, dignati sunt ad hanc urbem convenisse, sequentes dominici filii Jesu Christi exemplum, qui venit quærere & salvum facere quod perierat. Qua de una re cum illis monco vos, obtestans in dominio Jesu,

ANNO CHRISTI 1031.

Jesu, quatenus nemo vestrum illis inobtemperare A superiore in sancto concilio Bituricensi in aderesistere præsumat, nemo sese a concilio illo excusando subducat: sed omnes principes & capita populorum ex Lemovicensi provincia in crastinum & tertium diem ad nos cum pace conveniant, & nullus a nostro cœtu communi secedat, nisi a nobis voluntarius animus jubeat.

Convenientibus autem ad concilium, nemo alteri propter aliquas inimicitias nocere præsumat, five in focis suis, five in domo ejus, neque dum hic fuerint, neque dum ad propria redierit, neque ante septem dies postquam regressus fuerit. Nemo in hac congregatione lectionem generet, neque extra urbem: nullus aliquid per vim rapiat: nullus, ut assolet, quali propter justas querelas, pugnam inire conssituat: nullus hic expeditionem B ad hostem contra quemlibet aliquando agendam. Sed nihil aliud hic quam pacem quisquis inquirat, sortre par nobis a domino tribuatur quæsumus: quia hic convenit propter communem dominicæ, ad inquirendam pacem, ad confolandam sanctam Dei ecclesiam.

Hæc qui observaverit, tanquam filio pacis, imo Dei, a domino nostro Jesu Christo, & sanctis apostolis ejus, absolutionem conferimus peccatorum, & benedictionem æternam: ut sicut dominus B. Petrus, & Paulus, & cæteri sancti, qui cœlestis regni corpus assistimus, cœtersique apostolos, virtutem atque potestatem ligandi atque solvendi tributæ dignatus est, ita a nostrorum nexibus absolvatur delictorum ejus, qui de pace & justitia Deo & no- C bis, qui ejus vice licet indigni fungimur, obedire fellinaverit. Qui autem pacem dominicam non observaverit: tanquam sanctæ Dei & diabolum sequentes, huic damnationi, quam modo coram recitatur jubebimus, subjacebunt. Pax autem nostra ad nos reverteatur, sicut dominus in evangelio ait: *Si pacifer filius pacis, requiescet super illum pax nostra; si autem, ad nos revertetur.* Tunc jubentibus episcopis, idem qui ante erat diaconus, Ecce, inquit, sanctæ Dei in romo charitæ excellit voce maledictionem coram populo in tribunali ante altare legere cœpit, dicens:

Excommunicatio & maledictio solennis.

Et auctoritate Dei Patris omnipotentis, & Filii, & Spiritus Sancti, & Dei genitricis Mariæ, sanctique Petri apostolorum principis, & B. Martialis, & aliorum apostolorum, atque omnium sanctorum Dei, nos, in nomine Dei Speciatissimi congregati, Aymo archiepiscopus Bituricensis, Jordanus antiles Lemovicensis, Stephanus Antivicensis, Renco Arvernensis, Raymundus Minatensis, Æmilius Albiensis. Deuldedit Caturcensis, Hemberrus Pictavensis, Arnaldus Petracoricensis, Rodo Tolosanus, excommunicamus illos miserae de illo episcopatu Lemovicensi, qui pacem & justitiam episcopo suo firmare, dicat ipse exigit, nolunt, aut nolucrunt. Maledicti ipsi de adjutorio nostro in malum maledicta arma corum, & caballi illorum: erunt cum Cain fratricida, & cum Juda traditore, & cum Datan & Abirone, qui vivi intrgerunt in infernum. Et sicut hæ lucernæ extinguuntur in oculis vestris, ita gaudium eorum E extinguetur in conspectu sanctorum angelorum: nisi ante mortem ad satisfactionem atque emendationem, seu pœnitentiam dignam, venerint in judicium episcopi sui.

Omnes episcopi & presbyteri eandelas ardentes in manibus tenentes, mox eas in terram projecientes extinxerunt. Ad quod verbum cor populi valde expavit, & omnes clamaverunt, dicentes: Sic antingat Deus latitium eorum, qui pacem & justitiam fuscipere nolunt.

Hic dicit, dominus Jordanus ait ad populum: Hæc verba maledictionis eodem dicta sunt tenore *Concil. General.* Tom. XI.

ANNO CHRISTI 1031.

Ex ad. nouell.

Ex ad. nouell.

Ex ad. nouell.

ANNO CHRISTI 1031.

sam, surgentes episcopi ad psallendum ante lucem, atque cum aurora lucis daret primum initium ipsi diei, altaris mysterium Domino persolventes; valde mane, antequam clarius illucesceret, ad basilicam sanctæ sedis aggregati, congruenti & disposito ordine intraverunt ad concilium. Litaniam imposuit illis tribus diebus jam dictus domnus Azenerius, venerabilis pater monasteriorum S. Martini Masciacensis, sanctique Benedicti Floriacensis, qui una cum antistite Bituricensi ad concilium Lemovicense advenerat. In quibus litaniis beatum Martialem inter aliorum apostolorum nomina enunciavit per singulos dies. Nam hæc illi & suis antiqua inerat consuetudo, sicut ipse cunctis in concilio publice prædicabat. Erat autem apprime liberalium artium peritus, qui dicebat valde fieri inconveniens, cum qui potestatem ligandi & solvendi a Redemptore cum aliis apostolis acceperat, inter eos sanctos qui non acceperant prædicari. Licet enim omnes episcopi potestatem habeant ligandi & solvendi; non tamen eam a Christo privatim alii acceperunt, nisi tantummodo illi qui eum in carne beatis oculis viderunt, & secuti sunt, & ab eo ad prædicandum missi sunt; dicente Domino: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Hoc cum dixisset, insufflavit, & dixit eis: Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* (Joan. 20.) Porro cum orassent omnes in unum, & ab archidiacono data esset congrua lectio, & deinde consequenti ordine ab eo qui verbum declamatorie jubentibus episcopis fecit, doctrina ex scripturis divinis, & de fide catholica promulgata esset; iterum inter episcopos sermo habitus est de veritate requirenda, & usque ad mortem observanda, de fallacia notanda, & ad nihilum redigenda, de justitia, de pace, de patrum statutis inviolabiliter tenendis.

In primis itaque, antequam de aliquibus inter episcopos confabulatio fieret, extitit ex majoribus quidam qui archiepiscopo diceret: Quosdam, carissime pater, ex clericorum ordine in hac sede & in hac urbe modo esse deprehendimus, qui non ratione, sed levitate vestris non obsequi parant verbis, quibus hesterno concilio agitatum est de beato Martiale Aquitaniæ doctore, ut potius inter apostolos quam inter confessores pronunciari ab omnibus recte debeatur. Super qua re quidam adhuc, velut novitatis nacti occasionem, murmurant in angulis.

Cui archiepiscopus ita respondit: Nullus nostrum ignorat, hesterno coram omnibus rationabiliter esse diffinitum, quod beati Martialis legationis testimonium ab antiquis præoccupatum & testificatum sit: & quia sicut caput nostrum Romana sancta apostolica sedes comprobat, ita nos ejus membra hoc idem debemus suscipere, & omni veneratione amplecti, & quia qui potestatem ligandi atque solvendi proprie a Christo, in terris in carne adhuc degente acceperunt, absque dubio apostoli sunt: & quia nemo contradicere vero potest, beatum Martialem a Christo in terris in carne adhuc degente, potestatem ligandi & solvendi cum reliquis apostolis accepisse. Sancti etiam doctores & patres nostri antiqui, columnæ ecclesiæ fortiores proclamant, omnes qui dominum in carne viderunt, cumque postea prædicaverunt, fuisse apostolos appellatos. Et quis negaverit, beatum patronum istum, vidisse dominum in carne, & eum postea prædicasse? Paulus quoque doctor gentium alios, exceptis undecim, scribit esse apostolos, dicens: *Apparuit dominus undecim; deinde apostolis omnibus*; (1. Cor. 15.) hoc est septuaginta duobus, de quibus indubitanter unum esse credimus beatum Martialem. Nam & cum dominus diceret: *Nonne vos duodecim elegi?* numquid dixit: Nonne vos duodecim apostolos elegi? Potius subauditur, discipulos, teste Joanne evangelista, qui ait: *Multi discipulorum ejus abierunt retro, & jam non cum illo ambulabant.* (Joan. 6. Gallen.) Dixit ergo Jesus ad duodecim, subauditur, discipulos: *Nonne vos duodecim*, subintelligitur, discipulos: *elegi?* Et profecto constat multitudinem fuisse discipulorum domini, illosque specialiter fuisse apostolos, quos ipse dominus elegit, & misit ad prædicandum. Nonne electi ad prædicandum fuerunt illi, de quibus Lucas ait evangelista: *Designavit dominus, & alios septuagintaduos, & misit illos, dicens: Ite, ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos.* (Luc. 10.) Sed quia contendunt de beato Dionysio, & aliis patribus antiquis Galliarum: numquid Dionysius & Saturninus, genere gentiles, ab ipso Jesu, antequam in cœlos ascenderent, acceperunt potestatem ligandi & solvendi cum his qui dominum in carne viderunt, & secuti sunt? Numquid usque hodie inveniuntur, quia de novitate causantur, nomina Dionysii & Saturnini scripta uspiam per litanias inter apostolorum nomina? Liquido constat vero quia per antiquissimos codices, penes innumeros locos & gentes longinquas, beatus Martialis una cum aliis apostolis scriptus est. Apostolus ergo sit nobis, quia & erat antiquis. Quod denique de beatis Dionysio & Saturnino dixi, eodem modo dictum puta de Ursino, de Austremonio: de Fronto genere Petracorico, de Juliano Cenomanensi, genere Romano, & de aliis, qui apostolos viderunt in carne, vel videre potuerunt, qui tam a beato Petro, quam a beato Clemente sive successoribus ejus, in Galliam post beatum Martialem prædicare missi sunt. Illi non specialiter a Christo, sed ab eis qui illos in episcopatus ordine consecrarunt, potestatem ligandi solvendique acceperunt: quemadmodum & ego ipsam potestatem non meo merito, sed gratia Dei, ab eo qui mihi gratiam tribuit episcopatus, consecratore meo, præsente videlicet domno Jordano, hujus sanctæ sedis Lemovicensis pastore, accepi. Sed quid adhuc plura recapitulari opus sit, de quibus jam & ab antiquis patribus, & a sancta Romana & apostolica sede, & nuper a concilio Bituricensi, & hic hesterna peritorum disputatione plenius ad ordinem perfectum definitum est? Nihil itaque jam aliud restat, quam ut a nobis hic in conspectu concilii publica damnentur excommunicatione, quicumque clerici de omnibus comprovincialibus nostris ulterius post hoc concilium repugnanti animo beatum Martialem, doctorem primum Aquitaniæ, in alio quam in apostolorum ordine & memoria enunciaverint.

Et cum austero vultu metropolitanus ligamentum damnationis vellet ab ore proferre, sic domnus Jordanus locutus est ei, dicens: Petimus authoritatem vestram, venerabilis pater, ut hodie hoc judicium suspendatis a clericis hujus sanctæ sedis. Adhuc enim, secundum dominicam vocem, corripiam eos hodie inter me & ipsos solos. Si me audierint, lucratus ero fratres meos: si autem non me audierint, adhibebo mecum adhuc unum vel duos ex præsentibus coepiscopis fratribus nostris, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si eos non audierint, dicam ecclesiæ, publico præsenti concilio, ut omnes audiant in testimonium. Si autem ecclesiam, hoc est sanctum præsens concilium, non audierint, erunt mihi sicut ethnicus & publicanus: & tunc verbo vestræ authoritatis ligate eos, tanquam non hominibus,

ANNO CHRISTI 1031.

nibus, sed Spiritui sancto inobedientes. Namque, ut ait Augustinus, Spiritus sanctus, qui quondam per apostolos loquebatur, nunc etiam per nos loqui dignatur, quotiens de divinis disserentes veritatem loquimur.

His verbis primatis credens archiepiscopus: Ergo, inquit, cetera quæ ad concilium pertinent, domino opem ferente, discutiantur.

Cumque de regulis ecclesiasticis diutius explicassent, ait domnus Jordanus: Bene placet ut Bituricensis concilii capitula in promptu afferantur, si forte Lemovicensibus hæc ipsa tantummodo coaptentur, an aliter clero nostro placeant, sive alia opportune superadjiciantur. Non enim una eademque lex omnibus ecclesiis sive populis, sive civitatibus, sive gentibus, semper potest congruere, sed quædam pro qualitate locorum, & gentis, & animorum, quamvis diverso tamen congruenti ordine, in consuetudinem deducuntur. Nihil quippe obest diversa locorum consuetudo: si tamen ratione sive authoritate fulciatur. Plus tamen ratio quam authoritas prævalere debet: nam gentiles pro majorum suorum authoritate, nulla tamen subnixi ratione, idola colunt. Quia quædam authoritas sine ratione videtur esse: ratio vero per semetipsam authoritatis dignitatem accommodat. Atque ideo multorum majorum authoritas sæpe in melius commutata, sive penitus neglecta est: quia minus ratione fulcitur. Gravis autem culpa est, si quis pro arbitrio authoritatem, quæ rationis plena est, contemnere præsumit. Rationabilis itaque authoritas, sive ratio cum authoritate, & authoritas cum ratione, semper ut sese dignam præbeat & excellat necesse est. Diversarum igitur consuetudinum usus & observantia per populos, per loca, nisi fidei, spei, & caritati contraria sint, nihil officere Christianæ dignitati videtur: immo illa consuetudo semper ad religionem prodesse creditur, quæ tum pro loco, tum pro tempore, pro necessitate, pro dignitate, pro ratione, pro authoritate, unanimi voluntate fratribus in unum habitantibus bene complacere videtur. Quid enim? Numquid canonici monachos pro duodecim lectionibus, vel monachi canonicos pro novem numero reprehendere possunt? Utraque enim ratione & authoritate firma sunt: ter quatuor pro quatuor mundi partibus S. Trinitati subjectis, ter autem ternis pro novem angelorum ordinibus S. Trinitati gloriam dantibus. Duodecim comprobavit ille vir spiritu omnium justorum plenus sanctusque papa Gregorius, prius monachus, postea apostolicus. Novem traditæ sunt a discipulo beati Petri Ignatio martyre, qui per novenarium numerum lectiones & psalmos ab angelorum choris prolata audivit in cælo: deinde a Nicæno concilio, deinde ab ipso sancto Gregorio hic numerus in psalmis & lectionibus atque responsoriis observatus est. Quid etiam orientalibus vel occidentalibus clericis usus barbam radendi vel non radendi officere ad religionem videtur? Isti enim Petrum apostolum authorem hujus consuetudinis habent: & cum authoritate hanc tenent rationem, rationabile esse dicentes, clericos a laicis, sicut in vita, ita in corporis habitu differre. Quocirca hic mos ad religionem nobis potius prodesse quam obesse perspicitur. Illi autem barbam non radendi morem eligunt, Paulum sive Jacobum fratrem domini apostolos in authoritatem sibi assumentes. Qui cum authoribus rationem adjungunt (fieri quippe oportet rationabile obsequium nostrum) rationabile dicentes, clericos sicut & laicos decorem in facie servare virilem, juxta dignitatem humanæ conditionis a Deo creatam, quæ solum virum barbam propter decorem habere voluit, & in vertice solummodo capitis clericatus signum præmonstrare: aliam adjungunt sibi rationem, quia dominus noster Nazaræus & intonsus esse voluit, ferrum super caput ejus non ascendit, coronam spineam dumtaxat in vertice dignatus est pati. Ad cujus instar clericorum corona in vertice, ferro incidente figuratur, ut regnum & sacerdotium Christi etiam in clericorum capitibus rasura ipsa præmonstretur. Ita sicut super hac re nostra consuetudo authoritatem, simulque rationem & religionis habet augmentum: sic etiam penes Græcos, illorum talis a nostra dissidens consuetudine consuetudo, authoritatem una cum ratione & religionis continet fructum. Et hac in re neque illi nos, neque nos possumus reprehendere illos: sicut de fidelibus qui carnibus vescebantur, ait apostolus: *Qui non manducat, manducantem non spernat: & qui manducat non manducantem non judicet. Qui enim manducat, domino manducat; & qui non manducat, domino non manducat.* (Rom. 14.) Qui porro authoritatem observant cum ratione, recte possunt reprehendere illos qui sine ratione custodiunt authoritatem: hi autem istos nullo modo. Qua de re qui beatum doctorem Aquitaniæ inter confessores proponunt, authoritatem habentes majorum sine ratione, dicentes sic proposuerunt. Qui ante nos fuerunt illi & illi, merito reprehenduntur ab his qui cum authoritate rationem ostendunt; proponentes cum una cum aliis apostolis, & dicentes: Illi & illi antiqui patres apud illa authentica loca, & Romana apostolica sedes, illique peritissimi viri, cum proposuerunt in apostolorum ordine. Rationabile autem est, ut ille qui inter alios a domino accepit virtutem prædicandi evangelium, potestatem ligandi & solvendi, scientiam omnium linguarum, & signaculum apostolatus habet Galliam, ideoque apostolus est, merito cum ipsis apostolis proponatur, & memoria ejus de gloria apostolatus semper confirmetur. Isti ergo illos, non illi istos, super hac re arguere juste poterunt. Hæc idcirco dixi, ne diversorum diversæ consuetudines & leges, si rationem habent, scandala generent. Observandum equidem nobis magnopere est ante omnia & super omnia, uti mandatum Dei, & non nostras traditiones, populo observandas tradamus: & nihil nisi scripturarum divinarum authoritate fultum agendum statuamus: nihilque de cordibus, nihil extra præceptum domini, & sanctorum patrum, quod absit, constituere, docere, vel jubere præsumamus. Quæ vero aliis trademus, primi nos ea ipsi faciamus, ne simus de illis super cathedram Moysi sedentibus, super quibus Salvator ad turbas & ad discipulos suos ait: *Dicunt enim, & non faciunt*: & iterum. *Digito autem suo nolunt ea movere.* (Matth. 23.)

His dictis, conversus archiepiscopus ad eum qui ad dexteram suam super aliam cathedram sedebat, sacris vestibus ornatum Azenerium abbatem, dixit ad eum: Rogamus, carissime, ut, sicut domnus Jordanus pontifex jubet, capitula Bituricensis concilii, velut vos ipsi, qui interfuistis, audistis, huic sancto concilio coram exponatis.

Tunc ipse enunciare cœpit, dicens:

Hæc sunt capitula, super quibus hoc tempore depravata erat S. Bituricensis mater ecclesia. Itaque patrum sequentes vestigia, statuerunt, qui præsentes ibi fuerunt episcopi, Aymo Bituricensis, Stephanus Aniciensis, Renco Arvernensis, Ragamundus Mimatensis, Æmilius Albiensis, Deusdedit Cadurcensis, hæc servanda ab ecclesiis sibi commissis. (Concilium Bituricense sup. editum pag. 1207.)

In primis, ut per omnes, *&c. jam edita, pag. 1207.*

Talia senior cum perorasset, ait domnus Jordanus

ANNO CHRISTI 1031.

nus: Omnia nobis hæc bene placent: tantum de corpore domini mutando, propter presbyteros qui omnibus dominicis diebus ad ecclesias suas nequeunt adesse, placet ita temperanter institui, ut ab omnibus valeat inexcusabiliter observari. Quæ enim in ecclesia instituuntur, sic debent fieri moderata, ut absque importabili fasce ab omnibus portentur, & qualiter animæ salventur, & quod facit ecclesia, absque murmuratione faciat, & ne inobedientia locum inveniat.

Itaque placet, ut corpus domini in anno per duodecim terminos renovetur in omnibus illis ecclesiis ubi incessanter custodiri solet, hoc est, in pascha, in pentecoste, in nativitate S. Joannis, ad vincula S. Petri, in assumptione S. Mariæ, in festivitate S. Michaelis, in omnium sanctorum, in S. Andreæ, in natali Domini, in hypapante, in quadragesima, in media quadragesima. His enim distinctionibus anni, omnes presbyteri ad proprias possunt recurrere ecclesias: & ipsum corpus Domini, quod mutatur, non nisi a mundis ecclesiæ ministris sumatur. Monasteria vero monachorum regularia, quia diligentius & nitidius omnia ad cultum altaris procurant, in abbatum suorum arbitrio de his, sicut de aliis regulis, permittimus. Illi enim nostris legibus constringi non debent, qui ultra nos per arctam & angustam portam vitæ ingredi appetunt, qui voluntatem propriam frangunt, qui jugum ab adolescentia portant, qui episcoporum jussis summopere in omnibus obediunt. Tales, inquam, legibus non oportet subjici conciliorum, nisi forte reprehensioni vel contemptui patuerint. Sic apostolus ait: (1. Tim. 1.) *Justo lex non est posita: sed injustis, & non subditis, impiis & peccatoribus, sceleratis & contaminatis, patricidis & matricidis, homicidis, fornicatoribus, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus, perjuris, & si quid aliud sanæ doctrinæ adversatur, quæ est secundum evangelium gloriæ beati Dei quod creditum est mihi.* Nam & abbates regulares non ideo ad synodum venire cogo hujus sedis, ut arguantur: sed ut mihi de rebus ecclesiasticis moderandis consultum præbeant, quatenus ipsi spirituales viri, dum mihi per diversas multorum curas disperso opem ferunt ad sublevandum onus, in retributione coronæ mecum participentur. De cultu enim ecclesiastico & reverentia corporis Domini, probavi ipse oculis meis regulares per Lemovicinum monachos altaria & codices, vestimenta, calices, linteamina, & cuncta quæ ad altare pertinent, mundissima quotidie, & cum reverentia servare.

Cumque de his, & aliis hujuscemodi, plura dicerentur, & archiepiscopo omnibusque placerent, accusatores justi extiterunt ex senioribus, qui dicerent in concilio: In loco S. Petri * Bellocensis monasterii, sancta ecclesia Lemovicensis vim patitur. Hic siquidem locus in ordine regulari quondam fuit illustris: nunc autem ita sæcularibus conculcatus est, ut super monachos ipsius monasterii dominetur abbas sæcularis, & absque monachi habitu.

(* Corr. Bellilocensis.)

Clamaverunt omnes qui erant in concilio: Hoc magna destructio est, ut cæcus videntes ducat, stultus sapientes doceat. Hac enim in re disciplina moritur, locus hypocrisis monachis datur, occasio propria possidendi monachis surripitur, per quæ decepti perire possunt. Capite morbido totum corpus inutile est, & pro tali destructione locorum Dei, ira super populos a facie Dei egreditur.

Tunc requisiti monachi supradicti monasterii, adstantes in conspectu episcoporum, dixerunt: Ordinetur nobis abbas idoneus secundum regulam, & in pace erimus: lugentibus enim nobis iste super nos tyrannidem arripuit. Ut autem præsentibus episcopis sit notum, Rodulphus archiepiscopus quondam Bituricensis, monasterium ipsum tempore Caroli regis in fundo suo construxit, & prædiis suis multisque donis satis superque nobilitavit. Post cujus transitum ad cælos longo excurso tempore, occasione reperta, comes Tolosanus cœnobium ipsum suæ potestati addixit: & comiti Petracoricensi in beneficio largitus est. Ille quoque vicecomiti Combornensi concessit, qui nunc nobis laicalem personam imposuit, ea de causa quia Bernardus monachus Solemniacensis, & postea episcopus Cadurcensis, nobis vero abbas, antecessor ejus, avunculus ejus extitit.

Dixerunt episcopi: Ecclesiastica officia non secundum carnis originem, sed secundum meritorum virtutem, distribui oportet.

Cumque ille clericus, non monachus, abbas, sæculari nobilitate ac generositate magnus, mox vocatus in concilium ante episcopos reus adstaret, genibus positis, & super hac re judicaretur secundum canones, ita respondit: O reverentissimi patres, hanc, rogo, justo judicio corrigite rem, & libenter consentio.

Dixerunt patres: Idoneum ex regularibus monachis aliquem adducito ante domnum Jordanum, ut ipse eum regulariter ordinet abbatem ad regendum ipsum locum: & tu extrinsecus non dissipator, sed defensor & provisor loci adesse memento. Itaque episcopi, postquam de his diu locuti essent, primati Lemovicensi sub testimonio concilii, & Wilielmi ducis Aquitanorum, hoc taliter commiserunt negotium: ut usque ad natalis Domini festivitatem, quæ in sexta hebdomada expectabatur, ordinaret in eo loco dignum pastorem secundum regulam. Quod si contradicentes reperiret qui id fieri non permitterent: & ipsos, & ipsum locum excommunicatione canonica ligaret, donec idem locus ad pristinam revocaretur dignitatem.

Quibusdam vero sciscitantibus, si qui monachorum forte de eodem sæculari loco ad alium regularem transmigrare vellent, utrum eis liceret: eruditi qui aderant, recte sapere tales judicabant. Tales, inquiunt, Deo placere student. Nam si perfectus est, qui inter malos bonus est: tamen bonorum consortium adipisci laudabile & perutile est. Quia sicut Spiritus sanctus per psalmistam ait: (Psal. 17.) *Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & cum electo electus eris: cum perverso autem perverteris.* Et rursum apostolus: (1. Cor. 15.) *Corrumpunt mores bonos colloquia mala.* Rursus scriptura ait: (Eccl. 13.) *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea: & qui communicaverit superbo, induet superbiam.* Nam si lilium inter spinas lucet, tamen gravatur a spinis, & gloriosius crescit inter amœna quam inter spineta. Nam & ipse regularis abbas si contigerit ut super sæculares ordinetur monachos, nec eos ab illicitis potuerit deflectere, nec habuerit bonos qui eum adjuvent ut patienter toleret malos: satius est eos derelinquere, & secum solum habitare, quam eorum incorrigibili mordacitate, cordis tranquillitatem amittere. Et juxta dominicam vocem, melius est ei luscum vel claudum in vitam intrare, quam duos oculos, vel duos pedes habentem, mitti in gehennam: hoc est, melius est se solum lucrari, quam cum pravis, quos inutiliter amat, detrimentum pati. De talibus loquitur Spiritus sanctus per prophetam, dicens: (Ezech. 2.) *Fili hominis, increduli & subversores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas.* Et item Job: (Job 30.) *Frater fui draconum, & socius struthionum.* Et David: (Psal. 54.) *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam?* Certe beatus Benedictus sæculares vel agrestes monachos, qui eum veneno necare conati sunt, ideo deseruit, ne mentis suæ tranquillum oculum

ANNO CHRISTI 1031.

lum eorum pessima fœditate turbidaret. Ut enim sancti patres dixerunt, quidquid pacem vel tranquillitatem cordis, qua Deum assidue cogitare debemus, perturbare potest, quamvis utile, quamvis necessarium sit, abjici oportet: quolibet quippe vitio cor perturbatum, Deum cogitare non potest. Hæc dicentes, non eos damnamus, qui inter pseudomonachos boni aliquotiens, vel cum pravis majoribus necessario degunt: si tamen illud adimplent quod scriptum est: (Matth. 23.) *Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite:* & item: (Cant. 2.) *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Et periculis in falsis fratribus apostolus exercitatus est: & præcepta pastoris in omnibus [a] adimplere, etiamsi ipse, quod absit, aliter agat. Et in talium exemplo B. Petrus Lot in testimonium assumit, dicens: (2. Petr. 2.) *Et justum Lot a nefandorum conversatione eruit, habitantem inter eos qui de die in diem animam justam iniquis operibus cruciabant.* Nec de solis monachis, verum etiam generaliter de omnibus Christianis, qui boni inter malos conversantur, hæc dicta sunt. De talibus item Paulus ad discipulos ait: (Philip. 2.) *In medio nationis pravæ & perversæ, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo.* Hinc Joannes Pergami ecclesiæ: (Apoc. 2.) *Scio, inquit, ubi habitas, ubi sedes est satanæ, & tenes nomen meum, & non negasti fidem meam.* Ergo, sicut Gregorius ait, bonus non est qui malos tolerare recusat. Et tanto magis mali tolerandi sunt, quanto & amplius abundant. Regulares autem monachos dicimus, quia illicita nolentes, non suo sed alieno imperio vivunt: quibus omnia in medium conferuntur communia, nec aliquid habent quod abbas non dederit aut permiserit. Potest autem, quamlibet difficile contingere possit, regularis unus inter plures agrestes conversari, si tamen ab illicitis sese continet; si his quæ sibi ad hujus vitæ usus congruunt, permittente aut dante eo qui sibi præest, contentus fuerit: juxta quod apostolus loquitur, dicens: (1. Tim. 6.) *Habentes victum, & tegumentum, his contenti sumus.* Sæculares autem monachos illos dicimus, quos regulares monachi in die judicii judicabunt: sicut Ninivitæ, vel regina Austri, dicente domino, Judæos incredulos damnabunt; vel apostoli duodecim, tribus Israel duodecim judicabunt, quia illis credentibus illi credere noluerunt. Sic isti illos judicabunt, quia istis regulariter viventibus, illi regulariter vivere noluerunt. In capitibus ergo justis monasteria eriguntur & vigent, in vitiosis ruunt & languent. Episcopus itaque, ad cujus diœcesin pertinent monasteria, & abbates, atque Christiani vicini, nisi prohibuerint indignos in pastoralem curam ingredi, malum in illos respicit: sicut bona merces a Deo illos expectat, si familiæ Dei dignos constituant dispensatores.

(a Forte, studeat adimplere. H.)

Hæc & his similia cum mystico & utili audientibus sermone de sublimiori proposito edissertata essent, ait domnus Jordanus: Ago Deo gratias, quia in diœcesi Lemovicensi plura monasteria recto tramite incedunt, & boni odoris de se exempla latius diffundunt, sicut apostolus ait: (2. Cor. 2.) *Christi bonus odor sumus Deo, in his qui salvi fiunt, & in his qui pereunt.* Hos quippe, qui præsentes huic sancto concilio intersunt, abbates Lemovicenses laudo, & testificor in domino Jesu, quia cum sibi subditi regulariter agentes, lucrandis animabus potius invigilant, quam de caducis rebus & transitoriis curent. Dignum est enim, ut quicumque suscipiunt animas regendas, præparent se ad rationem reddendam. In primis denique familiam B. Martialis in hac urbe, & Cambonense monasterium B. Valeriæ possessionem B. Martialis, & alia quæ ei jure possessionis perpetuæ ab antiquis subjacent temporibus monasteria, non ignoro regulariter vivere. Nihilo minus Solemniacum atque Usercam cœnobia nobilissima, monasteria quoque in hac urbe sancti Martini & Augustini, necnon & congregationem virginum in basilica beatæ Dei genitricis, & alias servorum Dei per Lemovicinum congregationes, gaudeo sancti ordinis reverentiam regulariter observare. Quantum denique in oculis omnipotentis domini ad intercedendum pro salute populorum congregationes valeant servorum Dei, beatus Gregorius de congregatione sanctimonialium locutus, ostendit, inquiens: Inter tot Longobardorum gladios his nostris temporibus Roma nequaquam subsistere posset, nisi virginum sanctimonialium in hac urbe Romana congregationes suis orationibus tantæ hostilitati resisterent. Et item: Ideo, inquit, providendum nobis monasteriis ancillarum Dei, quatenus eis abundanter subsidia ministremus: ne qua forte penuria gravatæ, a suo proposito vel aliquantulum succumbant. Nam monasteria monachorum idem Gregorius per universum mundum libera & quieta esse volebat: ut si quem episcoporum comperisset aliqua ratione ea excommunicare, vel inquietare, graviter in eos vindicaret, quod in epistolis suis facile perspici poterit. Nos quoque monasteria servorum Dei defensa, quieta, & tuta esse desideramus, tanti patris vestigia sequendo. Verumtamen si culpa superbiæ, vel inobedientiæ in abbatibus inventa fuerit, eam canonice insequi oportet. Hoc dixi propter abbatem monasterii Usercensis, quem dicunt hoc anno instituta sancti concilii contempsisse. Quidam enim narraverunt nobis, quia excommunicatum vicecomitem Albuciensem interfectum in præda ipse apud suum monasterium sepelierit: super qua re, si vera est, cor meum contristatur. Omnes enim noverunt, in sanctis conciliis sic institutum, ut si quis ab episcopo suo excommunicatus, interfectus, aut obitu proprio mortuus absque reconciliatione fuerit, nullatenus Christianorum sepultura sepeliatur, nisi episcopus, satisfacientibus pro eo amicis vel parentibus, absolutionem & licentiam ex hoc concesserit. Sed neque pro eo oretur, nec facultas ejus in eleemosynam suscipiatur, quousque ab episcopo absolvatur. Simili modo si vulneratus ad mortem quilibet de excommunicatis fuerit, vel infirmitate ad exitum correptus, pœnitentiam ex corde petierit, vel esse monachus quæsierit: pœnitentia ejus suscipiatur quidem, & viaticum ei pro misericordia tribuatur; nullatenus tamen sepeliatur, neque post mortem pro eo oretur, donec ab episcopo suo absolvatur. Dicente enim beato Gregorio in dialogorum libro secundo: Tantam ecclesiæ suæ Christus largitus est virtutem, ut etiam qui in hac carne adhuc vivunt, jam carne solutos absolvere valeant, quos vivos ligaverant. Dicente domino ad Petrum: (Matth. 16.) *Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis.* Nam sanctus Benedictus duas sanctimoniales, & unum ex fratribus, qui ligati obierant, post mortem absolvit. Idemque papa Gregorius medicum fratrem in ipso exitu vitæ ligavit: nec eum consolari in fine, nec pro eo orare permisit; sed nec eum in cœmeterio ecclesiæ sepeliri sivit; quem tamen longe post mortem pro misericordia absolvit, & pro eo orare instituit. Verumtamen valde horrendum est, ut beatus papa scribit, cum quis irreconciliatus a sæculo exit. Præterea si, quem episcopus ligat, alius absolvere se putat: & ipse decipitur qui eum suscipit, & qui suscipitur perit: & hac occasione falsæ pietatis concilia patrum destruuntur, & Deus contemnitur, & pax de ecclesia expellitur. Siquidem ille qui excommunicatum

catem fuscipit, idcirco simul eum co-perit, quia A similem sanctitatem excommunicationis vindictam: &, ut beatus Petrus in scriptura beati Clementis ait, quicunque excommunicatos contemnit, vel in colloquio participatur, unus de ipse est de illa qui ecclesiam Dei destruunt.

Cumque in concilio a quibusdam interrogatur, utrum observanda est excommunicatio ei, quem aliquando forte inpulsi, & absque culpa pontifex ligat: Odoricus pater sic ait: Quemadmodum beatus Gregorius attestatur, cuius authoritas minime spernenda potest, si pallor ligat aliquem aut juste, aut injuste, aut ob culpam, aut sine culpa, observanda est excommunicatio, nec ita, qui injuste fortitan ligatur, ipsum excommunicationem ex alia culpa meruisse? Neque aris pulborem B suum temere reprehendat: ne ex ipsa tumide reprehensionis superbia, culpa quæ non erat fiat. Dicit autem de epiſcopis, quia ipſi ſe hac poteſtate privant, qui vel occidi, vel gratia, & non secundum meritum caſus, ligant vel ſolvant.

Ad hoc pontifex aſſerit, dicens: Presbyter qui excommunicatus fuerit ab epiſcopo, ideo ab ordine deponitur, quia ſemeipſum excommunicat, qui excommunicato conſentit.

Tunc epiſcopi dixerunt: Statuimus canonice, ut qui amplius excommunicatum neſciens ſuſceperit, & poſtea probaverit, ad penitentiam mox recurrat in conſpectu & judicio epiſcopi ſui. Qui autem ſciens id egerit, five in vita, five in morte, ſive aliquid de ſtrulture damnati in eleemoſynam C probatus fuerit ſuſcepiſſe: abordice presbyter celler, nec gradum recipit, nec ſatisfecit, ab epiſcopo ſua fuerit veſtimentis reindutur. Si presbyter non eſt, communione euchariſtiæ, & audientia Miſſæ privetur, uſque ad tempus ut mereatur ei epiſcopi. Quando autem epiſcopus presbyterum depoſuerit, ſic agat. Jubeat eum prius indui omnibus ſacerdotalibus indumentis, deinde manu ſua auferat ei manipulum, deinde caſulam, deinde mediam ſtolam de collo reſlectat ei inter ſcapulas ſub latere dextro: & depoſitus eſt a presbyteratu in diaconatum. Quando quemlibet excommunicaverit, eat publice ad oſtium eccleſiæ, & oſtium pro eo claudat. Dum abſolverit, ambulet cum eo ulque ad portas eccleſiæ, & aperiat ei, ut ingrediatur. Altera item multis excommunicatis eccleſiam ingreditur, quia nefarium, & illicitum eſt. Presbyteri autem de ignotis cauſis; epiſcopi, de notis excommunicare eſt: ne epiſcopi vilefcat poteſtas.

His dictis, cum acculatum abbatem inquirerent quid reſponderet, ille reſpondit domino primati: Domine, inquit, pater, de hac re, quia accuſor, veritas vobis nuntiata non eſt. Abbas ego, ut ubique veſtra licentia aliquando ſuſcipiam excommunicatum. Ordo enim noſter pro ſanctis ſubjimiter eſt, tanto ſubjectior & promptior ad obediendum epiſcopis ut ſit, neceſſe eſt. In epiſcopis enim ipſum Deum honoramus, vel contemnimus, ſicut ipſe ait: *Qui vos audit, me audit; & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Ecce idoneos teſtes adhibeo, quia ille vicecomes excommunicatus, poſtquam prædando interfectus eſt, comites enim perdentes, excommunicati palam in omnibus concilijs ſunt; ne ingnorantes a multibus fuis ad monaſterium noſtrum deportatus eſt: cujus corpus neque ſuſcepimus, neque ſepelivimus, ſed hoc officio ſacro retro ultra aquam revehi juſſimus, ubi milites ipſi, nulla clericorum adſtante, ſepelierunt illud.

Quo audito, epiſcopi pedetentim, dicentes: Si ita eſt, nec ille excommunicatus ſepultus eſt, nec abbas monaſterii culpabilis judicari potest.

Tunc epiſcopus Cadurcenſis coepit exarrare, dicens: Nuperrime poſt concilium Bituricale, qui Odam de excommunicatis equos in noſtra diœceſi interfectus eſt, quem ego rogantibus amicis & propinquis ejus antiſtantia ſolvere voluit, ut ecclesiaſtem ſubiret: graveni enim culpam prædantis habebat ut. Itaque fine facerdotis colloquio a militibus apud quandam eccleſiam ſancti Petri, non nec jubente, ſepultus eſt.

Mane autem facto, corpus ejus lunge extra cemeterium projectum, & nudum ſuper faciem terræjacentem eſt: tandem autem, ubi ſepultum habuerat, intactus, ita, ut dimiſſus pridem fuerat, repertus eſt. Quem iterum milites aperiere, & nihil in eo aliud nisi veſtes, quibus involutum fuerat, invenerunt. Rurſus cadaver ibidem projecerunt, & diligenter tumulum ſub eo erui poſſent terræ & lapidem claudunt, ſed die ſequenti, ſicut E prius, cadaver extra tumulum actum, ut horres, ajiciunt. Quamvis ſepelierunt, toties eodem dejectum tenore contenerunt. Tanto demum victi ſtupore, corpus longe a cemeterio eccleſiæ tres abſtruunt. Quo terrore perculſi principes ruſſitiæ paſcum nobis, velut opraba mus, firmare nequaquam diſſuerunt.

Ad hæc reſpondit conciliorum Quo haec aliudeſt, niſi quia ſub oculis hominum, inimici omnium affirmat eccleſiæ ſua authoritatem, quæ excommunicati a Deo, vel ab Chriſtianum juſte ab epiſcopis ſegregantur? Tales enim negant fidem, dum latrocinia potius quam pacem ſectantur. Non enim Chriſtianidicendi ſunt, de quibus ait apoſtolus: *Cauſſa ſe noſſe Deum, ſuiſſe autem omnes* Tit. iii. *pauc.* Item Jacobus: *Fides ſine operibus mortua eſt.* Jac. ii. Certe Dathan & Abiron pro paſtorum ſuorum contemptu peremptores de medio inferni tenebroſa in epiſcopo ſuo Deum conremnent, juſte inſepultus ab eccleſia disjungitur: ſi in excommunicatione vinculo eum contingat operire mortem.

Odoricus interea inſultabat patet familiæ beati Martialis, ſedens in cathedra juxta primatem Lemovicenſem, facetis ut erat indutus ornamentis, dum ſe ſuaſum epiſcopis ſuggereret: Hic vos, carſiſſimi, decernere oportet medicinam, quam contra generalem morbum adhibeatis. Si enim de pace tenenda, ſicut eſt veſtra voluntas, principi non ſtatuitis, convinciſtis vobis obſiſteriat, quid contra iſta ſit agendum? Diverunt epiſcopi: Hæc in re potius, cariſſime, ipſe date conſultum. Quibus ille: Nihil de pace requirendum, ſegue enim terram Lemovicenſem pebles excommunicationibus: co videlicet modo, ut nemo, nis clericus, aut pauper mendicus, aut peregrinus adveniens, aut infans, aut infantia, & infra. intra Lemovicino ſepelitur, nec in aliam epiſcopatum ad ſepeliendum portetur. Divinum officium per omnes eccleſias tacente cantetur, & baptiſmum preſentem ſtibuatur. Cives boram tertiam ſigna ſonent in eccleſiis omnibus, & unuſes pronti in faciem preces pro tribulatione, & pace fundant. Paenitentia & viaticum in extra mortis tribuatur. Altaria per omnes eccleſias, ſive in parafecve, nudentur: & cruces & ornamenta abſcondantur, quia ſignum juſtus & rnſtitiæ omnibus, Ad vltimum, quasi quas unuſquiſque faceredorum jannis eccleſiarum obſeraria feceris, altaria induantur, & iterum poſt miſſas nudentur. Nemo in ipſa excommunicatione unquam decat. Nemo altari oſculum det. Nemo elericorum aut laicorum, vel habitantium, vel tranſeuntium, in toto Lemovicino cantem comedat, neque ſibo cibos, quam illos quibus in quadrageſima voſci licitum eſt. Nemo laicorum aut clericorum tondeatur, neque radatur, quoaque diſtri-

ANNO CHRISTI 1031. districti principes, capita populorum, per omnia A hujus ſedis non amplius abſit quam in hac ſede adminiſtrari.

His oppoſitis tunc illa a ſanum ſapientibus, qui ſic reſpondentur: In oratorio ſancti Joannis Baptiſtæ, quod eſt ad meridiem, ſurſum ſecus Salvatoris baſilicam, fontes ab antiquis temporibus prægrati ſunt, & tantum modo in paſcha & pentecoſte ibi temper ſolet agi baptiſmus: aliis vero temporibus, per totum annum in eccleſia ſancti Michaelis, de illa ſuperiori parte baptizantur infantes; nec ullo modo pro hia hac ſancta fedes hactenus quereias commovit. Parochiani ſiquidem ſancti Petri eccleſiæ Caſtegenſis, & quicumque ex principibus ex omni Lemovicino volunt, filios ſuos ad ſcrutinium in quadrageſima, & baptizandos in paſcha, five in pentecoſte, ad hanc deferunt eccleſiam. Et parochiani vero eccleſiæ S. Michaelis, & eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Arenis, & aliarum eccleſiarum, quæ habilicæ beati Martialis ſubjecta ſunt, & quicunque de principibus ex toto Lemovicino, ſive de externis Aquitaniæ civitatibus voluerint, filios ſuos baptizandos ſuſcipi ad Redemptoris ſui altare deſignant. Denique femper fuit confuetudo, ut quicumque voluerint, ſurſum aut ante altare Redemptoris, aut ante corpus beati Martialis, ſervos ſuos libertati donent: Quod ergo ajunt, quod non ſemper licitum, nec amplius prohibitum: quo pacto nunc amodo illicitum erit? Verum ſubjo judicio judicent præſentes epiſcopi, quid hac de re agnum ſit.

Diverunt epiſcopi: Beato Martiali privilegium ſuum ab antiquis ſtatutum auferre ufurium eſt. Hæc autem fedes beati Martialis, caput, & mater omnium Galliæ eccleſiarum eſt, quia prima ante omnes alias in Gallia exſtitit Deo conſecrata: idcoque Lemovicenſes omnes eccleſiæ præſtitæ huic tanquam capiti propio, in omnibus honorem exhibeant. Ipſa autem fedes & mares, nullatenus a filiabus ſuis ceteris eccleſiis juſta antiquitus conceſſa auferre debet. Sed nec ille impetit honorem debitum prohibeat. Gaudere enim pontifex & aſſenſum præbere debet, ut eccleſiæ ſibi ſubjectæ in ſua honore ſtabilito perſeverent. Itaque beati Martialis monaſterio, ſicut antiquitus ſolitum erat, propter ordinem paſchalem non negligendum, qui menſes carnalium ad altiora trahit, & propter trinæ litaniæ, & propter Dominicæ ad fontes, recte opportunum eſt celebrari baptiſmum, de tribus non minus infantibus, in paſcha ſalutemodo & pentecoſte. Simili ratione fieri congruum eſt in aliis monaſteriis & eccleſiis, ubi ab antiquo diebus exercerei id ſolitum eſt: ita tamen, ut major numerus baptizandorum ſit apud hanc matrem eccleſiam. Et hi qui in aliis eccleſiis apud hanc civitatem baptizantur, ſipio die corum epiſcopo ad confirmationem in hac ſede cum luminoribus exhibeantur. Ubi enim cereus paſchalis conſecratur, & baptiſmus agitur, ibi honeſtius paſchalis ordo perficitur, & tres litaniæ, quæ in ſabbato paſchæ & pentecoſte nulla ratione poſſunt fieri, non poſſunt, ne, quod abſit, authoritas Spiritus ſancti vilefcat, aptius perfolvantur. Poſt ſex enim lectiones, legetur a ſit in choro a pluribus ſimul cantoribus ſolenniter inductio. Deinde cum tema ipſi cantores & ſacerdores ac ceteri miniſtri procedunt ad fontes. Pacto vero baptiſmo de tribus tantum infantibus, (nam ceteri, ſi plus ferrint, ab alio presbytero qui ibi remanſerit baptizantur) cum tema a fontibus regrediuntur, qui ad chorum, ad chorum; & qui ad altare, ad altare, cum ceteris nondum laminatis, ſonantibus interim omnibus ſignis. Finita enim ipſa tema, & ceſſantibus metallinis clangoribus, mox hym-

nus

Ecclesiae ruſſicae, ſed ſua. Ecclesiae ruſſicae, ſed ſua. Ecclesiae ruſſicae, ſed ſua.

ANNO CHRISTI 1031.

nus angelorum a sacerdote excelsa voce profertur; A illuminata jam omni ecclesia, ex quo cantores clamaverint: Accendite.

Hæc de baptismo satis sint. Nunc de servorum libertate dicendum, quia hanc agere licitum est, vel apud hanc sedem, vel ante corpus beati Martialis, vel ad quamcumque ecclesiam domini elegerint coram testibus, vel ante corpus defuncti proximi, sicut sæpe per plures civitates fieri videmus: ita sane, ut hujus sedis nominativus cancellarius libertatem scribat. Nam & apud regale palatium, vel in quocumque loco rex fuerit, coram rege libertates legitimas fieri cernimus: immo lex Salica continet, ut ubicumque servi dominus voluerit, potest servum relaxare. *Salica lex.*

B His dictis, cum quidam de prædicatione ad populum, & de indicendis jejuniis & litaniis pro opportunitate temporum dicerent, quod hæc apud sedem dumtaxat debeant institui & edici, dixerunt episcopi: Prædicatio non solum apud sedem, sed etiam per omnes ecclesias assiduanda est: ubi hanc dare strenuum doctorem domini voluntas inspirat: etenim adeo gemendum est, quia valde rari sunt in messe Dei operarii. Et si multi sunt qui bona audiant, sed rari sunt qui dicant. Nam omnes sacerdotes, quibus parochia commissa est, omnibus dominicis & festivis diebus admonere prædicando populum debent, secundum illud: *Argue, obsecra, increpa*. (2. Tim. 4.) Quia sacerdos, si sine prædicationis sonitu incedit, interminatione divina mortis reus est: C episcopus autem quos doctos ad officium viderit, & idoneos, non tantum jussu sed etiam rogatu ad tam sublime opus incitare debet. Quod officium sive monachus sive clericus suscipere nequaquam potest, nisi in gradum lectoris fuerit ab episcopo ordinatus. Porro de litaniis indicendis, sive jejuniis, sic in libro capitulorum Caroli insertum est: Quando tribulatio super populum venerit, sive mortalitatis, sive hostilitatis, sive famis, aut intemperantiæ aeris, vel si quid hujusmodi, & non fuerimus præsentes: nullus nostrum expectet edictum, sed mutuo se exhortantes clerici, sive monachi, una cum populo festinent in litaniis vel jejuniis misericordiam domini super regnum nostrum inclinare. Igitur si D talia sine sedis consultu, necessitate, non temeritate, vel, quod absit, typho superbiæ, ab alia ecclesia instituta fuerint: nihil est quod indignentur clerici sedis. Tamen ita cuncta concordantia moderentur in invicem inter omnes vicinas congregationes, ut pax & unitas inter sedem & alias ecclesias permaneat inconvulsa.

Episcopus autem Petracoricensis, de quodam canonico suo tantum clerico, qui uxorem duxerat, inquirendo proposuit, dicens, ut judicarent quid de eo ageretur. Ad hoc verbum in concilio responsum est: Canones judicent. Quomodo enim nostro possumus arbitrio judicare quidquam: cum omnia a prioribus judicata sint? Nihil quippe dicendum, quod non prius dictum sit.

E Tunc lecti sunt canones apostolorum, ubi in capitulo 27. ita dicitur: Qui clerici debeant conjugibus copulari. Innuptis qui ad clerum provecti sunt, præcipimus, ut, si voluerint, uxores accipiant, sed lectores, cantoresque tantummodo. Et iterum dictum est: Canones Toletani & hoc judicant, ut in monasteriis nutriti cum venerint ad annos adolescentiæ, detur eis optio libera, utrum velint vovere propositum, an inter laicos esse. Qui voluerint, uxores ducant: qui autem propositum in sua potestate relicti voverint, non ultra eis ad sæculum licet respicere. Nam concilium Bituricense, sicut audivimus, judicavit, ut qui clericaturam suam dimittit, ab aliis clericis separetur.

Item de abbatibus quibusdam proposita quæstio est, qui majoribus festis capellanos & plures diaconos ad celebrandam Missam, sicut episcopi, habent: & consulte tractatum est, hoc non pro usurpatione, sed honore solennitatis fieri: nec solum abbatibus, sed etiam aliis sacerdotibus apud plures ecclesias, ubi magni numeri congregationes monachorum, aut canonicorum sunt, propter solennitatis reverentiam exhiberi licitum videtur. Non tamen plus quam tres diaconi abbatibus, vel reliquis sacerdotibus, in solennitatibus adhibentur. Episcopis autem aliquando tres, aliquoties quinque, nonnunquam septem diaconi, pro opportunitate festivitatum, & ad omnes publicas missas præsto sint. Nam in monasterio beati Martialis, notum est semper antiquum morem servatum, hodieque servari, & nunquam debere prætermitti: scilicet in pascha, & eminentioribus per annum festis tres diaconos, & capellanum ministrare abbati in publica missa: aliis autem diebus, sive minoribus festis, capellanum tantummodo, & unum diaconem.

Tunc accusabantur quidam, qui propter presbyterii gradum, pecuniam dederant; & alii qui duas uxores ante diaconatum habuerant; alii autem qui in clericatu sibi virilia amputaverant; alii vero qui in laicali ordine homicidium fecerant, & postea monachi facti, gradum diaconii susceperant. Dictum de his in concilio est: Nulla his misericordia potest tribui, quin omnes deponantur. Si enim quos sancti patres damnant, absolvimus, falsam eis misericordiam & æternam mortem impendimus.

Tunc canones apostolorum prolati sunt, ubi capitulo XXX. legitur. » Si quis episcopus, presbyter, aut diaconus, per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, dejicitur, & ipse, & ordinator ejus, & a communione modis omnibus abscindatur, sicut ego Petrus Simonem magum dejeci. Item, capitulo XXXI. Si quis episcopus sæcularibus potestatibus usus, episcopatum vel ecclesiam per illos obtinuerit, deponatur, & segregetur, & omnes qui illi communicant. Item capitulo XVII. Si quis post baptisma secundis nuptiis fuerit copulatus, aut concubinam habuerit, non potest esse episcopus, non diaconus, aut prorsus ex numero eorum qui ministerio sacro deserviunt. Item capitulo XVIII. Si quis viduam vel ejectam acceperit, aut ancillam, vel aliquam de his quæ publicis mancipantur spectaculis, non potest esse episcopus, non presbyter, non diaconus, nec ex numero eorum qui ad altare deserviunt. Item capitulo XXI. Eunuchus si per insidias hominum factus est, vel si in persecutione sunt ejus amputata virilia, vel si ita natus est, & est dignus, efficiatur episcopus. Item capitulo XXII. Si quis abscidit semeptisum, id est, si quis amputavit sibi virilia, non fiat clericus, quia * suus homicida est, & Dei conditionis inimicus. * Si quis, cum clericus fuerit, absciderit semeptisum, omnino damnetur, quia suus homicida est. * Laicus semeptisum abscindens, annis tribus communione privetur, quia suæ vitæ insidiator extitit. De homicidis vero dictum est: ut si quis voluntarius, & non per necessitatem, fecerit homicidium, & postea monachus fuerit factus, ad gradus altaris promoveri non potest. Monachi enim, qui ad gradus provehuntur ecclesiasticos, summopere providendum est abbati illos episcopo

* seipsum. * Cap. 23. * Cap. 24.

ANNO CHRISTI 1031.

offerenti, ut idonei & probati sint, juxta A quod sanctus Benedictus ait: Si quis abbas sibi presbyterum vel diaconum ordinari petierit, de suis eligat qui dignus sit sacerdotio fungi. Nam ille qui adhuc vivens est, qui Stephanum episcopum dolo occidit, cum non inveniret pro tanto crimine pœnitentiam, Cluniacum cœnobium petiit, monachus ibi effectus est. Qui legere & cantare tanquam peritus clericus sciens, ab Odilone abbate cogitabatur offerri episcopo ad gradus altaris. At prudenter tractans venerandus abbas, literis directis ad papam Romanum consultum expostulat, & crimen monachi intimat, cui apostolicus talia remandat: Impossibile est talem ad aliquem gradum provehi, nec etiam offerre potest oblationem ad manus sacerdotis, ne forte pro eo B uno in plures furor domini descendat: sed nec communionem sanctam accipere potest: in exitu autem vitæ pro misericordia ei viaticum detur. Nihil hic aliud quam luctum agat, si forte illic misericordiam inveniat. Ita hactenus ille [a] vivat, permanens in pœnitentiæ luctu, non offerens, non communicans.

[a] Forte; vixit. H.

Item inquisitum est de temporibus ordinum, quia nonnulli ex episcopis per totum annum ordinationes nunc faciant, quod priores episcopi non faciebant. Revoluta sunt ergo patrum statuta: & inventum quia gradunm ordinationes recte fiunt per mensem Martium, & Junium, Septembrem quoque, atque Decembrem, sabbato videlicet in duodecim lectionibus, quando C jejunia quatuor temporum aguntur. Ubi si tanta multitudo fuerit ordinandorum, ut sabbato non possit omnes episcopus consecrare, in crastina dominica usque ad horam sextam a mane, qui superfuerint debent ordinari. Alias autem nullo modo, nisi causa grandis necessitatis, de diaconatu tantum vel presbyteratu oportet ordinationes agi. Et hoc in nulla festivitate, nisi dominica die, quam tamen jejunium generale in sabbato præcesserit. Nam & ipse episcopus ordinari non potest, nisi in dominica die, circa horam diei tertiam. De sancto autem Gregorio constat, quia nunquam nisi in mense Martio ordinationes egit. Beatus vero Petrus apostolus in mense Decembrio, & non alibi: in Junio D autem tantummodo beatus..... porro in Septembri & non alio beatus....

Rursum in concilio conquisitum * est de excommunicatis Aquitanigenis, qui ignorantibus episcopis suis a Romano papa pœnitentiam & absolutionem accipiunt: & hac de causa pax & concilium in Aquitania destruitur, dum quos isti juste ligant, ille injuste absolvit. Ad hæc venerandus Engelricus canonicus sanctæ Mariæ Aniciensis ecclesiæ, cœpit explicare, dicens: Stephanus Arvernensis præsul ante hos annos Pontium comitem Arvernensem excommunicatione obstrinxit, pro uxore legitima, quam dimiserat, & aliam duxerat. Quem cum nulla ratione vellet absolvere, nisi emendatum, comes Romæ a domno E papa absolutionem accepit, ignorante papa eum excommunicatum. Quod graviter episcopus ferens, * conquisitorias literas Romam apostolico misit: cui ille in hunc modum remisit epistolam.

* for. conquestum de accipientibus absolutionem a papa.

* Corr. conquestorias.

Papæ epistola pro conservandis juribus episcoporum.

„ Quod nescienter egi, frater carissime, non mea sed tua est culpa. Scis enim quia quicumque de universa Dei ecclesia, quæ est in toto orbe terrarum, ad me causa remedii recurrit, impossibile est mihi ejus curam negligere, dicente domino ad beatum specialiter Petrum: *Petre, pasce oves meas*. (Joan. 21.) Quo ergo modo sedes apostolica poterit ejicere aliquem de medela, nisi rationabili causa? Debueras certe mihi, antequam illa * mortua ovis Romam veniret, ejus causam tuis innotescere apicibus: & ego eam omnimodo abjicerem, tuamque firmando authoritatem, eam anathematis ictu repercuterem. Profiteor quippe omnibus consacerdotibus meis ubique terrarum, adjutorem me & consolatorem potius esse, quam contradictorem. Absit enim schisma a me, & a coepiscopis meis. Itaque illam pœnitentiam & absolutionem, quam tuo excommunicato ignoranter dederam, & ille fraudulenter accepit, irritam facio & cassam: ut de illa nihil aliud speret quam maledictionem, quoad satisfactum tu juste absolvas. "

* morbida.

B Dicebant ergo episcopi adinvicem: Frustra hæc querela adversus caput nostrum mutire audet: apostolicus enim absque culpa est, & potius nos culpabiles sumus, nisi literis nostris ei notum faciamus, de quibus nolumus ut absolvantur. Cum ergo tales deceperint apostolicum, ut fraudulenter absolvantur ab eo, irrita est eis illa absolutio; ideoque nec ab eo nec a nobis confirmanda. Quidam autem in concilio dixit: Vidi nuper de episcopo Engolismensi, qui præsens est, quod dico, Quidam ex suis parochianis excommunicatus ab eo, dum satisfacere nollet, non poterat impetrare ab eo pœnitentiam. Qui sine licentia episcopi sui papæ Romano subripuit pœnitentiæ legem, & literas ex nomine ejus episcopo detulit C in cœna domini, quibus episcopum rogabat apostolicus, quatenus illi pœnitentiam, quam imposuerat, affirmaret. Episcopus vero intelligens fraudem, ait homini: Versa vice, quod ego postulare debueram ab apostolico, apostolicus postulat a me. Non credere possum hoc mandatum ab eo exortum: hoc tibi nihil utile est: & donec aut a me, vel ab hujus sedis archidiacono, me jubente, accipias pœnitentiam, permane in excommunicatione. Et ejecit eum foras de ecclesia.

Et dixerunt episcopi: Hoc ab ipsis apostolicis Romanis & ceteris patribus cautum tenemus: ut parochiano suo episcopus, si pœnitentiam imponit, cumque papæ dirigit, ut judicet, utrum sit an non pœnitentia digna pro tali reatu, potest D eam confirmare authoritas papæ, aut levigare, aut superadjicere. Judicium enim totius ecclesiæ maxime in apostolica Romana sede constat. Item si episcopus parochianum suum cum testibus vel literis apostolico ad pœnitentiam accipiendam direxerit, ut multoties pro gravissimis fieri solet reatibus, in quibus episcopi ad dignam hæsitant pœnitentiam imponendam: hic talis licenter a papa remedium sumere potest. Nam inconsulto episcopo suo, ab apostolico pœnitentiam & absolutionem nemini accipere licet. Sane, ut exempli causa aliquid dicatur, beatus Martialis Aquitaniæ apostolus Stephano regi Galliarum, qui sub Nerone Galliam usque ad montes Pyrenæos regendi habebat potestatem, pro virginis Valeriæ E interfectione ceterisque reatibus jam pœnitentiam indixerat, jam fonte baptismatis, quo cuncta delentur admissa, ipsum purificaverat. Attamen quia necesse principi fuit, ut Romam cum legionibus Galligenis, jubente Nerone, properaret: præmonente, ut credimus, beato Martiale, beatum Petrum apostolum adiit, & pro virginis interfectione ab eo se absolvi postulavit. Illa profecto principis absolutio a beato Petro, confirmatio illius fuit absolutionis & pœnitentiæ, quam ei beatus Martialis indixerat. Certe beatus Petrus si sciret illum esse a beato Martiale excommunicatione obligatum, potius eum damnaret quam absol-

ANNO CHRISTI 1031.

obsoleveret. Sic apostolici Romani episcoporum omnium sententiam confirmare, non disfolvere debent: quia licet membra capiat tumen sequi, ita caput membra sua necesse est non contristari. Referam vero ad ædificationem, quod dudum de illo milite contigit Valcone, qui jubente duce Valsonum Sancio, seniorem suum decollavit, invitus tamen, & errore ducis perterritus id egit, interminante irato duce, & dicente: Nisi illum occideris, occidam te. Uno ergo ictu seniorem proprium decollavit: & gravissimo dolore repletus, ad episcopum fuum pœnitentiæ causa recurrit. Cui ille compassibilis ait: Debueras pro seniore tuo mortem subire, antequam illi manus aliquo modo inferres, & martyr Dei pro tali fide fieres: sed gravissimum te reatum egisti, & rebus inauditum. Nefcio tibi consilium ferre pœnitentiæ, sed vade quantocitius ad papam Romanum. Si tibi ille pœnitentiam concedit, & ego gaudeo, & confirmo: si vero te abjecerit, nunquam nec a me nec ab aliquo invenies pœnitentiam. Quod ille concius implevit, & cum A testibus detulit locum litteras episcopi sui. Et cum apostolicus secunda pulchali feria apud sanctum Petrum facta agens post evangelium resedisset, coepit ille reus ante eum in confpectu totius ecclesiæ gravissime plorans & fulpians exclamare, dicens: Pœnitentiam volo, domine: Pœnitentiam volo, domine. Et apostolicus, qui dextra lævaque ei assistebant ait: Requirite pro qua culpa. Ille innocentiæ nihil sibi conscius dicebat: Creatorem meum offendi: Creatorem meum offendi. Cui apostolicus: Cur, inquit, episcopum tuum non expetebas? Et ille: Episcopus meus me mihi ad te. Tunc vobis apostolico fuggesserunt culpam, cujus litteras episcopi protulerunt. Sic apostolicus episcopo qui a dextris ejus ftabat locutus eft, dicens: Sacerdos quorundam divinorum, quali pœnitentia hic mortuus poffit vivificari. Et episcopus ait: Dominus dicit in evangelio: *Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, vel forores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet* .... Cetera defiderantur. ANNO CHRISTI 1031.

ANNO CHRISTI 1031.

Tunc tandem fanitates patratæ funt infirmantium, in eifdem conventibus factiorum.

Eodem fpeciat commemoratum in Baldrici chronico Gallicis tantum auctifcum decretum. Cujus tempus cum Baldricus non noret, & Sigebertt editio prima annum 1035. Miranda fequentem defignet: admones nos ipfa referendum ad hæc de quibus Glaber loquitur concilia, fine certa annum hujus fectionis non omnia fortaffis fuperfcifa fune. Illud modo decretum, *inquit Baldricus*, a Franciæ episcopis datum eft fervari fubjectis fibi populis. Unus omnium ceditus fibi delitas dixit effe litteras, quæ paceni nonorent renovandam in terra. Quam rem mandavit ceteris, & hæc tradendo dedit populis: Arma quifquam non ferret, discepta non repeteret, fui fanguinis vel cujuslibet proximi ultor animine exiftens perculforibus cogeretur indulgere, jejunium in pane & aqua omni festa fervaretur, & in fabbato a carne & lacticiniis abstineret: *fcilicet* hoc contenti jejonio in omnium peccatorum fatisfactionem, nullam fibi ferrent afpam adjungendam penitentiam: & hæc fe fervare facramento firmarent. Quod qui nollet, Chriftianitate privaretur, & exquifitam de facculo aufus vitiaret, nec fepultura frueret. Alia quoque quam plura dederunt mandata, quæ oneri vifa funt replicare.

Hæc novitate pulfatus mandati *perfol nollet*, *Gerardus Cameracenfis epifcopus*, infinuatitque peccantium confendum, fecundum decreta Conciliorum patrum, ad fingula fuum formavit eloquium. Genus humanum ab initio trifariam divifum effe monftravit, in oratores, bellatores, laboratores, pugnatores: horumque fingulos alterutrum decreta lævaque foveri eviden documentum dedit. Oratorum a facris vacuus negotiis dum ad Deum vidit intentio, pugnatoribus debet, quod facito vacat otio; agricultoribus, quod eorum laboribus corporali patritur cibo. Nihilo minus agricultores ad Deum levantur cum prece, & pugnatorum debentur labores armis. Pari modo pugnatores dum reditibus agrorum annonantur, & mercimoniis vectigalium folutantur, ipsorumque delicta, piorum, quæ tuentur, expiat precatio fanctæ fcortum, ut dictum eft, mutuo: Quibus dum Abraham, & *Jofue*, & *David*, ex hoftium armis tuba tullit in prælium vetus offendit pagina, & facerdotes gladio accinguntur reges: regnante gratia, in noftra murve ecclefia, Dei Dominus, officium non eft in culpa, fi deeft precatum in facerdotibus, & fides & opus bellatorum. Hæc ille: Gen. 14. Jos. 10. Psalm. 143. Ita, ita dicens: *Mirabor enim Deiffi, vindex in iram fubfiferens: Non enim fine caufa fupplicium portat.*

Rapinas reddendæ debere ut vetus ftatuit mandatum, Zacchæi fatis eft exemplum, dicentis ad dominum: *Si quem defraudavi, reddo quadruplum*. Nec peccatum quo repetunt, licet auditum: *Si quis quod fuum eft non vult repetere, peccat.* Duo enim legimus, & cauafle dominum interrogatum: & non interrogatum fuiffe locutum. Cujus lilentium ita non eft otiofum, quemadmodum eft falutarium ejus verbum. Ut enim laudavit Zacchæum de rapinarum redditione, ita ftulte de earum repetitione pro inevitabili neceffitate. At ubi dixit, *ne repetite*, permifit perfectis & quod habebant in voto, pro relecando cupiditatem: non imperavit, ut dixi, pro neceffitate. Itaque illic non prohibuit repetere, & hic concefit repetere. Inde reges per fanctos patres odocti, ftatuerunt fimantes leges, ut res fuas inipfe fublatas, eccleha, vel quilibet, jufte repetetet: quas legaliter cogeretur, qui rapuerat, reftituere.

Similis ftat fententia inter perculforem hominis & uitorem proximi. Perculfor enim debet ultorem fatisfactione placare & mancribus, quem læfit, & offendit fubtractis amici mœrui confolationibus. Neque cogi debet ablque placatione ad ignofcendum

A dum, cui dominus mifit ab altari reconciliatorem manus offerentem: quem utiquam minus peccatum, CHRISTI 1031. hæc a pœnitentiæ oblata trahat benivolentia.

Jejonium in festa vel feptima feria generaliter non eft omnibus imponendum, quibuvtec una eft fanitas corporis, nec æqualiter remordet accufatio peccati: fed ut fubditus eft omnibus peccatibus hæc fatisfactio credenda. Confentia quidem in dies trimina purganda funt fecundum evangelii, apoftolorumque, & canonum decreta: nec eft convenient, ut alia his contraria, aut prorfum, jubeant populis: ufque concordeat, qui organa facti Spiritus fancti, per ejus ftatum fonuerint fua verba vel fcripta, de aperturæ deftruftu.

Excommunicatione quoque non funt fereiendi, B qui hæc facramenta fumtæ nolleriunt: cum de fervando uno mandato fatis infirmis fit fragilitas humana, nedum propter in omnibus his negledis teneatur addifta. Quando autem ab hoc læculo ad aliud quis habet tre, mens ejus naturaliter habens obfcuritæ & memoriæ, magnitudine fen brevitate vitæ nimis extra fe fparfa, & propterea aliquando tum fui oblita, confolationibus piorum debet revocari, ut per penitent de præteritis, etiamfi tunc ufque ftat obduratæ diei amplius, ut poftulanti, hæc, quod abfit, denegetur mifericordia. Mortuum etiam quemlibet peccatorem tenet tradere, Dei dixit authoritas: *Ex quo peccatori, omnium peccatorum occifor, audivit: Terra es, & in terram ibis.* Gen. 3.

Sacerdos Sigebertt fcriptus, ufurpque verbis, ufque ad Gerardum Cameracenfem epifcopum, quam in temporibus hit. Eodemque Sigeberti verba Alberici in chronico, ad annum 1031 & Vincentius Bellovacenfis in fpecula hiftoriali defcri. Lib. 25. 26. ipforant.

C *Ad pactum idem pacis juramento fanciendæ per- tinet quod habet Baldricus idem, nec alia tempo- ris nota confignat. Accidiffe tamen aperte anno Chriti 1030. memorant, & quidem his mentis Bertoldi Zwifaltenfis epifcopi, & Vincentii Bellovacenfis, qui anno 1030. abfolte ambo perhibentur.* Ipfo in tempore, *inquit*, vidimus quidem epifcopi, & Sueffionenfium, & Brodelus & VV. Belvacenfium, pro imbecillitate regis, a vvvvvvv peccatis exigentibus, ftatum regni fanditus inclinari, jura civilia omnia, ufuraque patrium & omne genus juftitiæ profinari: multum rejp. fecuturæ arbitrati funt, fi Burgundiæ epifcopatum feptentium fequentur. Hi nimirum totius authoritatem ecclefiaftici, omnium decretum fecuturi, at tam fefe quam omnes homines fub facramento confringenti, pacem videlicet & juftitiam fervaturos. Hujufmodi igitur conventu prædicti epifcopi excitati, fuperiorisque quidem Galliæ coepifcopis confpirantibus, etiam dominum Gerardum epifcopum, & omnes fuæ gentis fenitores, pariter monuerunt, & ita altius cauías adverfens, novaque renuere affi- D mavit, cunctifque pernicioium conftitum ac impoffibile intelligens, nollum affenfum portenit. Hoc enim non tam impoffibile, quam incongruum videri refpondit, fi quod regalis juris eft, fibi vendicari præfumerent. Hoc etiam modo, fanctæ ecclefiæ ftatum confundi, quæ gentis perfonis, fecuti videlicet ac facerdotali, adminiftrari præcipitur. Huic enim orare, illi vero pugnare tribuitur. Igitur regum olfe, fedentium vitæ comtemplatrix, bella fedare, pacis commercia dilitare: epifcopum vero, regem, ut viriliter pro falute patriæ pugnent, monere, ut vincant, orare. Hoc ergo determinato periculum effe omnibus, omnes videliret aut jurare, aut anathomare fubjicere. Omnes enim communi pecrato involvi, fi commento hujufmodi interretur. Itaque epifcopum diffentientem ceteri coepifcopis acutiis reprehenfionibus improbabant; dicentes eum non effe catholicum, qui non fuæ

ANNO CHRISTI 1031. * al. Licinium.

volentibus diffentiret. Poftea vero fuorum crebro admonitus, tandem conversus, fed maxime abbatum Leduini * videlicet & Rotrici precatu coactus, acquievit invitus. Sed quod ante reclamabat, poftea probavit eventus. Vix enim pauciffimi crimen perjurii evaferunt. *Hæc Baldericus.*

NOTÆ GABR. COSSARTII S. J.

Horum conciliorum, quibus paucos contulimus, & nostris privatorum iterfuribus, parcis, civilibus, obviam itum effe diligentius ex Glabro, duo fuperius a nobis edita funt, Bituricenfe & Lemovicenfe II. ac fuyvallis cujus Xanctenfe, ut fupra obfervavi pag. 1093.

Cæterum in anno indicando lapfus eft Glaber, & Hugonem Flaviniacenfem aliofque in eumdem inducit. Nam anno 1023. celebrata fcribit e eoque anno, quo Robertus rex Francorum mortuus eft. Atque mortuus effe Robertus anno 1031. cum fcriptores ferme affirmet omnes, nam alia probatur a Labbeo noftro indicata, Gallize Chronologiæ Tomo 10. quibus ego accedens, addo ea conciliorum, pertinere ex concilio Lemovicenfi II. quod & anno 1031. celebratum eft, ut fupra probavi, & manifeste jam Roberto, ut alia ipfa teftantur. Hæc de tempore.

Eam autem, de qua concilium hic agitur, pacem minus caute nonnulli cum reagis dominis confundiffe. Plerique perfectamque putent hanc concilii fundatæ cognitionem effe: quod tam hoc non poterit effe, tum, quia annos decem, faltem indictus obtinuere, tertio præfcripfit in hebdomade dicbus, quibus ab inferenda cuique injuria proc-

ANNO CHRISTI 1032. ANNO CHRISTI 1032.

LEGES ECCLESIASTICÆ CANUTI REGIS

QUÆ VEL SEORSUM EXTANT A SÆCULARIBUS,

Vel fparfim in eifdem reperiuntur, e Saxonico translatæ.

Ex Tom. I. Concilior. Labbei.

TABULA LEGUM ECCLESIASTICARUM.

I. *De Deo, religione, & rege, debito colendis*, 1
II. *De pace Dei, regis, & ecclefiarum*. 1
III. *De multa pro dignitate ecclefiæ conferenda*. 1
IV. *De reverentia ecclefiarum profanda*. 1
V. *De purgatione ordinatorum*. 1
VI. *Exhortatio ad ecclefiaftices, ut facelle vivant*. 1
VII. *De contagio prohibito*. 1
VIII. *De decimis reddendis*. 1
IX. *De nummo Romæo*. 1
X. *De primitiis feminum*. 1
XI. *De decimis ad ecclefiam thani pertinentibus*. 1
XII. *De pecunia pro lucernis*, 1
XIII. *De pecunia, quæ dicitur fymbolum animæ, & de fepultura*. 1
XIV. *De Deiparibus, fœtis, & infantis confervandis*. 1
XV. *De die Dominica*. 1
XVI. *De jejuniis*. 1
XVII. *De tempeftatum jeftitii*. 1
XVIII. *Pia exhortatio ad confeffionem, & pœnitentiam*. 1
XIX. *Ad euchariftiam & proficiatem*. 1
XX. *Ad fidelitatem erga dominos*. 1
XXI. *Ad Deum ex intimis colendum, & fidem*. 1
XXII. *Ut orationem dominicam & fymbolum calleant*. 1
XXIII. *Ut exiftialia fugiant*. 1
XXIV. *Et inter hæc ftuporem*, &c. 1
XXV. *Ut cavcant fibi de tremendo judicio*. 1
XXVI. *Ut epifcopi & facerdotes fide cleanæ officia*. 1

Regii mandatorii fupplet. p.

Regii mandatorii fupplet. p.

Regii mandatorii fupplet. p.

Anno Christi 1032.

certam religionis formulam viventem si quis singulari calumnia criminis reum fecerit, assumptis ordinis ejusdem duobus aliis, diaconus se crimine liberato. Criminatio sin fuerit tripla, admotis ordinis ejusdem viris senis, se culpa exolvito.

Sacerdotis secularis.

Plebejum sacerdotem, qui se ad nullam certam religionis regulam astrinxit, si quis insimularit, perinde ut diaconus ex præscripto vivens, is crimen purgato.

Altari servientis.

Si eorum qui aræ deservierint aliquis amicis orbatus, adeoque qui secum una pariter jurent non habens, criminis fuerit postulatus, panem execratione devotum comesto, atque de eo fiat prout divina feret voluntas, nisi quidem licitum fuerit eucharistiæ perceptione se culpa liberare.

Ordinarius homicida.

Si quis sacris initiatus, capitales suscepisse inimicitias, atque adeo alicujus interficiendi auctor aut consiliarius fuisse insimuletur: admotis, quorum intersit vel simultatem illam sustinere, aut cædem compensare, cognatis, crimen diluito. Cognatos autem si nullos habuerit, vitæ comites ac socios admoveto, aut jejunato; aut, si opus esse videbitur, panem certis verbis devotum comesto, atque de eo fiat prout divinum feret judicium.

Monachus.

Monachus vero, susceptarum inimicitiarum nomine, jure non petat, neve pendito quidquam. Reliquit enim & abjecit quidquid sibi jure cognationis competebat, cum primo se ad formulam victurum est professus.

Sacerdos pejerans, &c.

Sacrificus, si minime fuerit in dicendis testimoniis religiosus, si pejerarit, faciendive furti auctor fuerit aut consiliarius, dignitate muneris sui dispoliatus, omni tum societate, tum amicitia & honore privator: nisi quidem Deo & hominibus, pro eo ac fuerit ei ab episcopo imperatum, cumulatissime satisfecerit. Satisdato tamen se postea ab istiusmodi flagitiis temperaturum. Sin se purgare voluerit, facito id quidem sive excusatione tripla, sive aliter, prout ipsa feret facti ratio.

VI.

Regii manuscripti capitulum 11. Exhortatio ad clerum.

Porro autem præcipimus, ut uniuscujusque ordinis singuli, muneris atque officii sui religionem diligenter sancteque teneant. Servi præsertim Dei, episcopi, cœnobiarchæ, monachi, moniales, canonici, ac vestales, quæ ad officium pertinent curanto, ad formulam & præscriptionem vitam diriguntо, Christum dies ac noctes sæpe & multum invocanto, atque eumdem denique pro omni populo Christiano deprecantor. Dei vero ministros omnes, præsertim sacerdotes, precamur atque edocemus, uti Deo pareant, castimoniam caram habeant, iram ut vitent divinam, atque torrentes inferorum flammas effugiant. Sane quidem certo sciunt non licere eis veneris causa fœminarum societatem coire. Qui vero sibi ab his temperarit, ac castitatem coluerit, divinam consequitor miserationem, atque ad terreni honoris cumulum pari cum thano jure fruatur.

VII.

Regii manuscripti capitula 13. 14.

Christiana fide imbuti omnes, propter Dei timorem illicitas carnis libidines coercento, ac jussis divinæ legis obtemperanto. Porro autem edocemus, precamur, atque per Dei immortalis nomen præcipimus, ne Christiana fide tinctus quisquam, intra sextum suæ cognationis gradum nuptias contrahat, neve cognati, quicum ei fuerat intra sextum gradum necessitudo, viduam in matrimonium ducat, neque porro ei, quam antea habuerat uxorem, aliquam consanguinitate propinquam sibi in matrimonio jungat. Susceptricem ad sacrum fontem, vestalem virginem, aut repudiatam, in matrimonium Christianus ne ducito. Denique qui Dei leges cura complexus fuerit, suamque ab æternis inferorum flammis animam prohibere studuerit, scorta ne sectator, uxorem quoad ea vixerit, unicam, eamque legitimo nuptiarum fœdere conjunctam, nec plures, habeto.

VIII.

Regii manuscripti capitulum 15.

Quotannis quisque Deo jura justaque debitiones rite persolvito; arationis quidem eleemosynam ad decimum quintum a paschate diem pendito: fœtuum decimas ad pentecosten solvito: terræ denique fructuum decimas reddito ad festum omnium sanctorum celebre. Verumenimvero si quis decumas ad eum quem diximus modum, ex decima nimirum arationis acra, dare noluerit, præpositus regius, episcopus, fundi dominus, fanique sacerdos, conveniunto, atque eo vel invito decimam ecclesiæ, cui quidem debetur, partem, nona ei relicta, redduntо. Quod ad residuas octo partes attinet, quatuor qui est fundi dominus, reliquas illius diœcesis episcopus habeto. Id quod faciundum erit, sive is fuerit minister regis, sive nobilis alterius cujuscumque.

IX.

Regii manuscripti capitulum 16.

Nummus Romæ debitus, ad festum divi Petri redditor: qui tum non solverit, episcopo denarium illum, aliosque præterea ter denos, numerato, ac regi eo nomine ducenos dato & viginti solidos.

X.

Regii manuscripti capitulum 17.

Seminum primitiæ ad festum divi Martini penduntor. Si quis dare distulerit, eas episcopo undecies præstato, ac regi ducenos & viginti solidos persolvito.

XI.

Regii manuscripti capitulum 18.

Thanus si in loco ex scripto possesso templum habuerit, cui locus adjaceat sepulturæ destinatus, decumarum suarum trientem in id conferre ei potestas esto. Sin circa templum nullus fuerit designatus humationi locus, tum qui est fundi dominus dato sacerdoti novem partium reliquarum quantulum ei visum fuerit. Ex singulis ingenuorum focis census ecclesiasticus templo reddatur primario.

XII.

Regii manuscripti capitulum 19.

Ter quotannis ad lucernas pecunia conferatur, festo quidem paschatis in singulas terræ hydas ceræ obulus imponitor, ad festum omnium sanctorum celebre tantumdem redditor, similiter fiat ad festum purificationis divæ Mariæ.

XIII.

Regii manuscripti capitulum 20.

Porro autem æquum est, ut effosso tumulo ipsa protinus numeretur pecunia sepulcralis. Atque si quis extra suæ parœciæ fines mortuum humarit aliquem: ipsa nihilo secius pecunia sepulcralis, ecclesiæ, ad quam jure pertineat, redditor.

XIV.

Regii manuscripti capitulum 21.

Jura atque officia divina omnia studiose quisque ita uti convenit tuitor ac conservato: dies festos ac jejunia, summa cum ceremonia celebrato: diem dominicum ab ipsa Saturni diei hora pomeridiana tertia in primam usque diei Lunaris lucem festum agito. Ceteras denique ferias, perinde ut fuerint a sacerdote indictæ, solennes agito.

XV.

Regii manuscripti capitulum 22.

Die quidem dominico mercata concelebrari, populive conventus agi, nisi flagitante necessitate, planissime vetamus: ipso præterea die sacrosancto, a venatione & opere terreno prorsus omni quisque abstineto.

XVI.

Regii manuscripti capitulum 23.

Instituta omnia, sive quatuor temporum, sive quadragesimæ, sive alia quæcumque, religiosissime celebrantor jejunia. Ad singulos divæ Mariæ atque apostolorum omnium dies festos, excepto unico Philippi & Jacobi, quo paschatis gratia cibo non temperatur, jejunia sunto. Singulo quoque veneris die, nisi quidem festus agatur, jejunium esto. A paschate vero usque ad Pentecosten, atque ab ipso natali Jesu Christi die ad octavam usque ab epi-

Anno Christi 1032.

phania lucem, jejunia nemo observato, nisi quidem judicio ac voluntate fecerit sua, aut id ei fuerit a sacerdote imperatum.

XVII.

Regii manuscripti capitulum 24.

Porro autem festis diebus omnibus, quatuor temporum jejuniis, quadragesima, ceterisque omnibus quibus rite fuerit indictum jejunium diebus, omnis ordalii ac jurisjurandi jurisdictio intermittitor. Ab anniversario item adventus domini die festo ad octavum usque ab epiphania diem, atque a septuagesima ad decimamquintam a paschate lucem, justitium edicimus.

Festa sanctorum Edwardi & Dunstani.

Sane quidem annua divorum Edwardi & Dunstani festa religiose ab Angelis decimoquinto Kalendas Aprilis, & decimoquarto Kalendas Junii, celebranda sapientes instituerunt. His ergo festis solemnibus, Christiana fide tinctis omnibus, ita uti convenit, festa & tranquilla pax esto, omnisque procul absit fraus & malitia. Atque si quis alteri sive fidejussionis, sive compensationis nomine debuerit quidquam, aut ante hosce dies, aut continuo pone retribuito.

XVIII.

Regii manuscripti capitulum 25. Pii regis pia exhortatio.

Christiana fide imbutos omnes, pro sui quem in Deum habent amoris magnitudine, obtestamur, ut quæ sunt sibi ad salutem necessaria cupide animo & cogitatione comprehendant. Adveniet etenim tandem aliquando tempus, cum divinæ paruisse voluntati, tum cum liberum dabatur spatium, multis partibus malimus, quam omnes omnium qui in terris degunt possedisse fortunas. Sane quidem uniusmodi nobis omnibus, ut fuerint cujusque facta, decernetur stipendium. Tum denique væ miseris, qui vivi æterna inferorum supplicia promeruere. Quin igitur a delictis diligentius declinemus, ingenue sacerdoti peccata quique fateamur, ab omnibus in posterum maleficiis abstineamus, admissa officiose compensemus, eas denique aliis imponamus leges, quibus ipsi parere non gravaremur. Hoc enim sincerum est judicium, Deoque gratum & acceptum, vereque beatus est quisquis ex formula judicarit. Rerum siquidem omnium auctor præpotens Deus nos omnes creavit, atque ingenti redemit pretio, propria scilicet quam pro nobis efflavit anima.

XIX.

Regii manuscripti capitulum idem.

Christiana fide imbutus quisque, quæ sibi ad salutem conducunt efficito omnia, in Christianam fidem ac religionem omni cogitatione curaque incumbito: ac qui ea quæ sunt sibi ad salutem necessaria animo ac mente, ut quidem omnes velle debebunt, concipere voluerit, ter saltem quotannis ad eucharistiæ perceptionem animum præparato. Dicta factaque sua omnia, qui se gratiosum fore confidit, rite dispensato, atque ordine disponito, jusjurandum datamque fidem religiosissime servato, injustitiam pro sua quisque virili parte ditionis nostræ finibus omnem arceto, justitiam denique divinam dehinc dictis factisque studiose persequitor, atque ita tandem aliquando divinam omnes cumulate consequemur miserationem.

XX.

Regii manuscripti capitulum 26.

Præterea autem ipsi exequamur quod aliis imperamus. Semper quidem in dominum nostrum animo firmo simus atque fideli, honorem ejus omnibus nervis ac facultatibus nostris tueamur, ejusque pareamus voluntati. Quidquid enim erga dominum, ea ducti fidelitate quæ est cum virtute & officio conjuncta, fecerimus, magno id nobis erit emolumento: namque in hoc ipso Deus summus omnium rector & dominus egregie nobis fidelis erit. Maxime igitur interest, famulos domini ratione ut regant & gubernent.

XXI.

Regii manuscripti capitulum 27.

Christiana fide imbutos omnes admonemus graviter, ut ex animo Deum amore & perpetuo quodam judicio diligant, Christianam fidem religiosissime conservent, divinis doctoribus haud graviter pareant, Dei leges & doctrinam diligentissime perscrutentur, atque ad suam ipsorum utilitatem sæpe ac multum exquirant.

XXII.

Regii manuscripti capitulum idem.

Hortamur insuper, ut Christianus quisque ita quidem discat, sinceram ut saltem probe calleat fidem, atque orationem dominicam, & apostolorum symbolum perdiscat. Horum etenim altero Christiana fide tincti divinum implorant numen, altero puram honestamque de numine Dei profitentur opinionem. Ipse Christus orationem dominicam protulit primus, eamque discipulos edocuit. Divina autem precatio illa ex septem conflatur petitionibus: quas qui non simulate, sed ex animo fatus fuerit, cum Deo ipso de iis omnibus, quæ sunt ad vitam vel præsentem vel consequentem necessaria, colloquitur. Verum enimvero qua tandem poterit ratione quisquam ex animo Deum precari immortalem, nisi quidem illi sincere ac candide fidem habuerit? Et quidem qui hæc condiscere noluerit: nec ullam mortem deletus cum Christianis capiet tranquillæ quietis partem, nec vivus & superstes ad eucharistiam admittetur, nec ipso denique viri Christiani nomine dignus putabitur. Immo nec ei liceto officia & partes ad sacrum fontem, vel coram episcopo, pro alio suscipere, ni hæc prius perdiscat, & pulchre calleat.

XXIII.

Regii manuscripti capitulum idem.

Hortamur etiam, ut exitialia crimina, sceleraque atrocia atque immania, singuli semper studiose declinent: & si quid forte impulsu diaboli delinquitur, id omne documento sacerdotis resarcitor.

XXIV.

Regii manuscripti capitulum idem.

Admonemus porro, turpe ut stuprum, illicitam venerem, atque fœderis conjugalis violationem, omne tempus ætatis devitent singuli.

XXV.

Regii manuscripti capitulum idem.

Porro autem docemus, ut in omnium semper animis Dei timor penitus insideat, dies noctesque supplicia pro maleficiis metuant, diem judicii timeant, tetros inferorum cruciatus horreant, extremum denique vitæ diem instare quotidie atque imminere arbitrentur.

XXVI.

Regii manuscripti capitulum idem.

Sunto sane episcopi Dei præcones, ac divini juris interpretes. Eorum est rerum divinarum commoda prædicare palam, seque aliis exempla vivendi ad imitandum exponere, aures vero animumque ad ea attendant qui velint. Malus siquidem est custos qui creditum sibi gregem voce, si ultra non detur, adversus eum qui spoliaturus venit, non defenderit. Unus autem omnium nocentissimus est diabolus, qui operose hoc unum molitur semper, ut mortalium animis struat calamitatem. Quapropter pastores vigilare, excubare, & proclamare oportebit, ut quæ populo ab his infensis adversariis impendent mala, eis prævisa atque præcauta sint omnia. Pastores vocamus episcopos & sacerdotes, quorum partes sunt eruditione atque doctrina gregem domini speculari ac defendere: ne eum aliquando lupus furore & scelere inflammatus mordicus laceret atque dilaniet. Verumtamen si quis tum denique fuerit, cujus aures divinis præceptis ac monitis non patuerint, ejus rei rationem causamque Deo reddat atque exponat necessum est. Collaudetur nomen domini in perpetuum:

ANNO CHRISTI 1032.

petunt: ei laus, gloria, & honos, in omnes sæculorum ætates. Amen.

TABULA LEGUM ECCLESIASTICARUM.

I. *De justitia offerenda.*
II. *De misericordia exhibenda in judicio.*
III. *De Christiano non vendendo extra regnum.*
IV. *De fugis fortilegis, &c. nicendis.*
V. *De gentilium superstitionibus abolendis.*
VI. *De homicidiis piorum arbitrium exhibentibus.*
VII. *Quod peccatum turpius sit in diebus & locis sanctis; & majores magis sunt plectendi.*
VIII. *De manifestum alterum occidente.*
IX. *De rebus & ordinatis & alienigenis patronum.*
X. *De ministro alterius homicida, &c.*
XI. *De ordinatum vinctum aut verberatum.*
XII. *De ordinato capitis reo.*
XIII. *De reo confessarium petente.*
XIV. *De die dominicæ & festis observandis.*
XV. *De jejunium violantes.*
XVI. *De quadragesima & festa non tenentibus.*
XVII. *De ecclesia debita non detinente.*
XVIII. *De sacrum ordinum violantes.*
XIX. *De adulterio.*
XX. *De incestuosis.*
XXI. *De viduum violantes.*
XXII. *De uxoris adulteræ puna gravi.*
XXIII. *De uxorato fornicante, aut concubinam habente.*
XXIV. *De alienigena libidinoso vicinantur.*
XXV. *De homicidis in purgatione cadens, episcopo tradatur.*
XXVI. *De eo qui excommunicatum vel vitagatum suffodierit.*
XXVI. *De misericordia exhibenda.*
De regis pia peroratio.

PROOEMIUM.

HÆc illa humana atque politica sunt jura, quæ sapientum adhibito consilio per omnem Angliam observari præcipio.

LEGES ECCLESIASTICÆ.

Regii majestatis edictum primum.

I.

In primis justæ leges ut efferantur, injustæ deprimantur, volo. Iniquitatem atque injuriam propria quique virili parte omnem e regno radicitus evellam hinditus extirpato, justitiamque extollito divinam. Ad posterum vero inopes æque atque divites, digni qui jure frauntur legitimo putandi sunt, atque utrisque ex æquo & bono jus reddendum.

Regii majestatis edictum. 1.

II.

Edocemus autem, ut si quis in re misericordiæ aliqua, adeoque capitale aliquod crimen admiserit, ea tamen in multis irrogenda adhibetor moderatio, aut ad divinam clementiam temperatas, hominibus tolerabilis esse videatur. Et quidem animo cogitet, qui judicii exercet, ipse quid petat cum ad hunc modum loquatur: *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus*, &c. Interdictiones autem ne Christianus quisquam ad mortem, exigua aliqua de causa antecendat rei causa, mittatur: quin potius miti & moderata ad reipublicæ utilitatem utendum erit animadvertionis. Neque enim pro tantulo, quino mutuum dominii, quodque ipse ingenti redemit pretio, deperire finant.

Regii majestatis edictum. 2.

III.

Prohibemus autem, ne Christiana fide tinctus quispiam a regno procul amandetur, neve ad eos qui nondum Christo fidem adjunxerunt relegetur:

ANNO CHRISTI 1032.

certit, verberibus, ignominiis, dedecorave affecerit: ea, datum, prout æquum fuerit, damnum refarcito; episcopo, pro dignitate ordinis, ante expiandæ nomine mulctam pensato; regi denique, ve dominio, graves dignitatis lesæ pœnas dependito; aut saltem integre perfectæque executione allata crimen diluito.

Regii majestatis edictum 8.

XII.

Si quis sacris inauguratus, rei capitalis obnoxius extiterit, comprehendi tor: atque ut tandem episcopo criminis admissi pœnas dependat, afferator.

Regii majestatis edictum 9.

XIII.

Si quis rei capitalis damnatus, fas ingenue fatcerdoti peccata confiteri cupiverit, id ei concedimer. Si quis autem denegarit, numerato regi centum viginti solidos: aut saltem adjunctis sibi viris quinque, fe culpa liberato.

Regii majestatis expositum 10.11.12.13.

XIV.

Nemo, quoad ejus fieri poterit, cujuscumque fceleris admissi damnatus, nisi quidem iste in fugam defertit, aut repugnarit, die dominico morti dejiciatur: quin, quidquid ei atque dum dies ille festus transierit, tractor. Liber, h die quocumque festo, operis quidquam patrarit, ea quæ eft loco colli obstricti multa compensato: Deo autem, prout ei fuerit imperatum, facito satis. Servus fi opus fecerit, vapulato, aut pro facti ratione virgarum metum proito redimito. Herus fi servo in vitio quo admiscrit die quocumque festo, servo mulctator fto, fervus deinceps liber esto. Herus C præteres fi in Dacis fuerit, violatæ legis pœnam dependito, Anglus pro facti ratione aut mulcta afficitor, aut crimen purgato.

Regii majestatis expositum 14. & justicia. 2. 3. 4. 5.

XV.

Liberæ conditionis Dacus, fi indictum cibo fumpto diffolverit jejonium, violati juris pœnas dato: Anglus pro ratione facinoris mulctator. Malum id quidē eft, ante 'prandium, jejunii inftituti tempore quidquam cibi fumere; pejus tamen comefa came fefpiam fœdare. Servorum aliquis fi id fecerit, verberibus, ut res flagitarit, afficitor.

Regii majestatis expositum 16.

XVI.

Sive quis dimicatione, matrimonio, rapina, five alio quocumque patrato facinore flagitiofo, celebrandum quadragefimæ violarit jejonium, compenfatio in duplum augetur. Idem jurisesto pro ratione facti, fi horum aliquod feelo celebri quocumque fuerit facfitatum. Sin quis crimen purgare volucrit, purgatione ea eft afferenda.

Regii majestatis expositum 17.

XVII.

Dacus fi cuiquam jura atque debitiones divinas petenti vi illata reftituerit ac repugnarit, legis violatæ pœnam dependito: Anglus gravi afficitor mulcta, nifi quidem adjunctis fibi viris undenis omni fe culpa exolverit; in fui cuiquam vultus impreflerit, compenfatio, gravem domino mulctam dependito, illi denique manus, ni eas ab explofo perdiderit, præcidunto. Quin fi cuiquam mortem obtulerit, omni tum juris commoditate privator, cumque omnes juftitiæ exfortes clamore E infequuntor. Atqui fi eum juri repugnantem fua culpa morte occubuiffe liquido confirmetur, impune efto, neque vero propterea quidquam penfitor.

Regii majestatis expositum 18.

XVIII.

Si quis furtum ordinem atque vivendi formulam commutarit, pro ipfa ordinis dignitate, five capitis affimilatione, mulcta, legis violatæ pœna, five rebus fuis omnibus compenfato.

Regii majestatis expositum 19.

XIX.

Si quis jure violarit conjugalis, prout magis minufve peccarit, caftigetur. Liquido illud

A eft, ut quis nuptiis alligatus puellam virginem alienæ quam multo tamen iniquius cum uxore altera rem CHRISTI habere, facrifve inauguratum confuparc. 1032.

XX.

Si quis ftuprum inceftum commiferit, five capi- Regii majestatis expositum. tis affimilatione, five mulcta, five rerum fuarum omnium amiffione, pro ipfa familiæ amplitudine, compenfato. Neque vero una eademque habenda eft germana forotis atque remotioris cognatæ ftupratæ ratio.

XXI.

Qui viduam per vim ftupraverit, propriis capitis Regii majestatis expositum. affimilatione compenfato, nec mitiori conditione B fit qui virgini vim intulerit.

XXII.

Uxor fi marito fuo fidem eam alio quocumque Regii majestatis expositum. corpus mifcuifle convincatur, dedecora atque indignarem omni in pofterum aetate infamiam fubito, ut mariti res eis omnes fubducto, mulieri vero tum nafus tum auricula præcidantur. Sin pellicatus poftulctur tantummodo, atque in exculatione adhibenda defecerint, tum quidem ejus rei poteftas epifcopo deferatur, atque is item æftimato feveriffime.

XXIII.

Si quis nuptiis alligatus cum ipfius ancillæ Regii majestatis expositum. concubinarit, ancilla mulctetur, Deo & hominibus facto fatis. Si quis uxorem legitimo nuptiarum fœdere conjunctam fimul & concubinam habuerit, ei facrofanctum nullus Chriftiani hominis jura concedito: nifi quidem illam prius repudiarit, cumulate, perinde atque ei facrit ab epifcopo imperatum, compenfarit, atque ab ejufmodi ad poftcrum temperarit.

XXIV.

Alienigenæ illicitas carnis libidines fi non cohi- Regii majestatis expositum. buerint, vitæ cum ftagitiis & fortunis fuis omnibus regnoque exterminantor.

XXV.

Si quis alium præmeditatus trucidarit palam, perempti cognatorum in poteftatem dator: fin cæcis infimuletur tantummodo, atque in excufatione affernda cecideritt, epifcopum penes effo ejus rei judicium.

XXVI.

Si quis a jure & legibus divinis fugitivum alie- Regii majestatis expositum. num, five in fuorum cum, ut jure & legitimo fubjiciat, profertо ei porro potius incepto. recipit compenfato, ac regi denique capitis ejus æftimationem dependito. Sin quis alium jurisdivini aut humani patrocinio excluforem cuftodierit ac tuebitur, in extremum fe & ces fuas omnes difcriminen adduxerit,

XXVII.

Porro autem fi quis fuerit qui vitiis omnibus rejectis & reprobatis, denuo viriumen juftitiamque ftudio perfequi voluerit, ei, quoad ejus fieri poterit, clementia & mifericordia pro timore Dei introducto.

XXVIII.

Nunc denique omnes obteftor, ac fingulis in Dei immortalis nomine præcipio, ut vere atque ex animo ad divinum convertantur numen, quidque facicndum fugiendumve fuerit fummis cum cura & ceremonia perfcrutentur. Et quidem Iftud noftræ conducit maxime, Deum uti amore profequamur, ejus præcepta ac monita ut teneamus, atque ut divinis doctoribus dicta fimus audientes. Hi cenim nos illo producturi funt in profpectum Dei, quo dominus venturus eft, judicium in omnes fecundum ea quæ viri fecerint ut exerceat. Tum demum beatus ille quidem eofdus, qui credirum ac comunifum fibi gregem in divinum re-

gnum

ANNO CHRISTI 1032.

gnam cœlestiaque superorum gaudia, propterea A quæ in vita fecerit, deduxerit. Beatus item grex, illum secutus pastorem, qui cum diabolo e mandato exierunt, Deoque lucrifactum comprehendit. Porro autem omnes Deo placere filudamus concordes, atque omni in posterum ætate correntes inseparam flammas devitemus. Divini juris interpres, Deique præcones, ut quidem fui muneris est, atque omnibus ad salutem conducit maxime, prædicanto sæpe verum divinarum commoda: fagaci autem & bona mente omnes, aures animosque diligenter attendant, Deum monita ad suam ipsorum utilitatem animo habeant infita semper atque infixa. Singuli denique, ad majorem Dei honorem ubi dominii sui amplitudinem & gloriam, tum dictis tum factis pie gratequæ, quoquo modo poterint, bene faciunto. Ita enim tandem aliquando cognitæ divinam omnes consequemur miserationes. Colluquentur nomen domini in perpetuum ei laus, honos, & gloria, in omnes sæculorum ætates. Deus rerum omnium propotens, nostri, prout ejus fecerit voluntas, omnium misereatur, Amen.

a Regis Epistol. 38.

LEGUM ECCLESIASTICARUM CANUTI REGIS TRACTATUS VERSIO, ut habetur e manuscripto regio.

TABULA LEGUM ECCLESIASTICARUM

I. *De dilectione Dei & proximi.*
II. *De pace ecclesiarum.*
III. *De infractibus pacis ecclesiarum.*
IV. *De dignitate sacerdotum.*
V. *De actusatione sacerdotum.*
VI. *De diaconibus, & ceteris gradibus;*
VII. *De clericis, & monachis.*
VIII. *De altari servientibus.*
IX. *De accusatis sacerdotibus homicidii.*
X. *De monachis.*
XI. *De proprietate sacerdotum.*
XII. *Exhortatio singulorum, & maxime presbyterum.*
XIII. *De simone magnarum.*
XIV. *De discordia nocentium.*
XV. *De decimis.*
XVI. *De romefoth.*
XVII. *De cynsithead.*
XVIII. *De causis quæ ecclesias habent, ubi atrium est, vel non.*
XIX. *De luminaribus ecclesiarum.*
XX. *De sepultura.*
XXI. *De sepultura mortalitatis de parochia sua.*
XXII. *De feriatione diei dominicæ, & solemnitatibus sanctorum.*
XXIII. *De jejuniis.*
XXIV. *De temporibus leges faciendi, & non faciendi.*
XXV. *De confessione, & pœnitentia.*
XXVI. *De fidelitate dominis exhibenda.*
XXVII. *De doctrina Christiana.*

PROOEMIUM.

HÆc sunt institutis Cnudi regis Anglorum, Danorum, Norwegarum, venerando sapientum consilio ejus ad laudem & gloriam Dei, & suam regalitatem, & communæ commodum habita, in festo natali domini apud Wintoniam, b diligenter ac fideliter in Latinum transfata, compendiosa brevitate, cum simplicitate lucida, relut suis affectuis illustrata. Unde a quarumdam rerum & verborum admiratem, paucorum adjectione, vel omissione, curaverim, facile sobrius lector agnoscet. Sequuntur & aliorum jura regum pluriorum, de quibus teneri liceat quidquid ista continentalione non discrepat.

b Sequentia, ut non habentur in textu Latino, sunt e Versione, cujus initium fit.

ANNO CHRISTI 1032.

VIII.

Si quis altari ministrantium accusetur, & amicis destitutus conjacramentales non habeat: vadat ad judicium, quod Anglice dicitur Corfsed, & fiat ficut Deus velit, nisi fuper fanctum corpus domini permittatur ut fe purget.

IX.

Si quis ordinatus homicidii particeps confilio vel auxilio fuiffe compelletur, purget fe cum parentibus fuis, quorum interefl accipientis factionem totaretur vel emendare. Si parentes non habeat, cum facris fe purget, vel judicium fineat fi opus fit, & applicent ad confeed, & fiat inde voluntas Dei.

X.

Monachus ecclefiaftium non debet aliquam de homine occifo perfolutionem exigere vel emendare, quia cognationis fuæ legem exuit, cum fe regularis converfationis difciplinæ manciparit.

XI.

Si facerdos aliquando falfus teftis vel in aliquo confenferit, deponatur, & omnium bonorum focietate, dilectione careat & honore, fi non erga Deum & homines digna pœnitentia fructibus fecundum fui epifcopi juffionem properaverit ad veniam, & emendationis & legalitatis elegios detinerit. Si fe purgare velit, fecundum facilem menfuram fit, vel triplicem negationem, vel per fingularem.

XII.

Et volumus, ut quicunque funt in ordine clericatus conftituti, puris mentibus inclinentur fin- C gulariter ad eam rectitudinem quæ juffa pertinet: & faltem mindfti domini, pontifices, abbates, monachi, monachæ, canonici, nunnæ, regulariter vivant. Diebus & noctibus fæpius & affidue clament ad Deum pro Chriftiani neceffitate populi, & ei digne ferviant, & caftitatem diligant. Quia, ut perfecte fcimus, non eft noftrum ut cauta cohabitandi cum mulieribus, quod fæpe fuper his ab ftinguebic, & caftitatem fervabit, ad perfectum fempiternam Dei mifericordiam habeat; & ad honorem facuti, tanti legis fignus fit.

XIII.

Et omnis Chriftianus pro timore fui creatoris injuffum concubitum vitet, & legem Dei teneat.

XIV.

Unde commonemus, petimus, & in nomine Dei præcipimus, ut nemo in parentela fua intra fextum generationum ufuretur, nec in damnifa cognati fui qui intra fextum genitulum pertineat ei, nec in cognatione uxoris fuæ, nec commatrem vel filiolum fuum, nec fanctimonialem, nec republicam aliquis ducat uxorem, nec cum meretricibus circumeundo fornicetur: fed quam legitimam habeat quamdiu viuerit, qui Dei legem juffe fervare defiderat, & a gehennæ ignibus animam fuam liberare. Et reddatur Deo debitæ reftitutiones annis fingulis, hoc eft eleemofyna earuram quindecim diebus poft pafcha.

XV.

Decimæ de novellis gregibus in pentecoften, E terrenorum fructuum in feflo omnium fanctorum. Si quis hanc, & decimam fare minifterii omnium noftrorum communæ eft inftitutum, hoc eft decima acra, ficut aratrum peragrabit: erat propofitum regis & epifcopi & ipfius terræ domini cum facerdote, & ingratis auferant, & ecclefiæ cui pertinebit reddant. Nonam vero partem relinquant ei qui decimam dare nolit. Octo partes reliquas in duo dividant, & fit una medietas epifcopi, alia terræ domini, five regis homo fit, five taini.

XVI.

Et Romfeoh, id eft Rome cenfus, quem beato

ANNO CHRISTI 1032.

A Petro fingulis annis reddendum, ad laudem & gloriam Dei, regis noftri larga benignitas femper inftituit, in feflo fancti Petri reddatur. Qui fupra tenuerit, reddat epifcopo denarium illum, ut integrata denarios addat, & regi det centum * viginti * vigintiviginti. folidos.

XVII.

Cirifceat, id eft ecclefiæ cenfus, in feflo fancti Martini. Qui fine licentia fuper tenebit, eum reddat epifcopo, & quadraginta perfolvat, & regi centum viginti folidos.

XVIII.

Si quis tainus in hereditate fua terram habeat, in qua cœmeterium fit, det ibi tertiam partem decimæ fuæ. Si quis habeat ecclefiam, ubi pofitimus ut locus non fit, det ex fuis navem partibus prefbytero fuo quod velit, & cat omnis cirifceat ad matrem ecclefiam per omnes liberas domos.

XIX.

Fiat ter in anno fymbolum luminis: primum in vigilia paſchæ, oblatæ ceræ de omni hyda, in feflo omnium fanctorum, tantumdem in feflo fanctæ Mariæ candelarum.

XX.

Pecunia fepulturæ juftum eft ut aperta terra reddatur.

XXI.

Si corpus aliquod a fua parochia deferatur in aliam, folvatur tamen pecunia fepulturæ ejus in eam cui jure pertinebit eccleſiam, & omnes ecclefiaſticiones & fanctæ Dei ceremoniæ, ficut omnibus opus eft, juxta decretalis obſervantiæ. * In feftivi- * Hæc vita tatibus, in jejuniis. pertinent ad finem capit.

XXII.

In feriatione diei dominicæ, ab hora nona fabbati ad ufque diluculum fecundæ feriæ, & in fanctorum omnium folemnitatibus, ficut a facerdote fuerint nunciatæ, ipſa vero die dominica, publice meciminia, vel ejus loco conventicula, venationes, & hujufmodi fæculariam actiones exercere, modis omnibus, prohibemus, nifi pro magna neceſſitate fit.

XXIII.

Omne indictum jejunium devote conferretur, five quatuor temporum, five quadrageſimale, vel D denique cujuslibet alterius: fit ad omnes barbatæ Matriæ feſtivitates, & fanctorum apoſtolorum omnium, jejunia votiva præveniant, præter Philippi & Jacobi pro ſolemnitate paſchali. Non funt fecundum legem indicta jejunia a paſcha ufque ad pentecoſten, nec a natali domini ufque ad octavas epiphaniæ, nifi qui per pœnitentiam vel ſponte jejunet.

XXIV.

Et non feftis diebus juramenta, & ferri, vel aquæ, vel hujufmodi legis examina per populum, & quatuor temporum, & diebus quadrageſimæ, & aliis legitimis jejuniis, & ab adventu domini ufque in octavam diem poſt duodecimum dies a natali, & a feptuageſima ufque ad octavam. E cim dies poſt paſcha: & ſancti regis Edwardi glorioſum paſſionis diem per totam Angliam volumus celebrari v. Kalendas Aprilis, & ſancti Dunſtani XV. Kalendas Junii. Et ſit in his ſanctis obſervationibus, ſicut vere juſtum eſt, Chriſtianis omnibus pax & concordia, & omnis ira tollatur: & ſi quis alteri debitor eſt de plegiatione, vel aliqua contingentium fæcularium emendatione, reddat ei ſedulo prius aut poſtea. Et in Dei dilectione petimus, ut quicunque Chriſtianus ſuam ſpem benefaciendi neceſſitatem intelligat, qua ſingulos nos tempus expectat quo nobis eſſe cariss, quam quiſquid in orbe terrarum mundus obtinuit, Dei noſtri

ANNO CHRISTI 1032.

nostri voluntatem fecisse, dum licuit. Tunc sane recipiemus uniforme stipendium secundum opera nostra. Væ qui promeruerit sempiterna supplicia,

XXV.

Renunciemus sedulo peccatis nostris, & confessionibus & abstinentiis expiemus: & quod nobis fieri volumus, aliis faciamus. Hoc judicium nostrum est: & sane beatus & Deo gratus est, qui judicium hoc sincere tenuerit ad gloriam omnipotentis Dei, cujus sumus miseratione conditi, pretio magno redempti.

Quicumque Christianus, sicut vere necessarium est, dignam Christianitati suæ curam impendat, & ad perceptionem communionis dominicæ ter saltem in anno se præparet: ut non hoc ad judicium, sed ad remedium salutare, manducet. Et quisquis amicus Dei est, verbis & operibus rectitudinem flagitet, fidem & sacramenta caute custodiat.

Omnis injustitia de finibus nostris quantum possumus expellatur, & Dei justitiam dictis & factis deinceps amplectamur: tunc ejus misericordiam propitiatus impetrabimus. Item faciamus sicut adhuc persuaderi volumus.

XXVI.

Simus dominis nostris per omnia fideles & credibiles, & eorum gloriam totis viribus exaltemus, & velle faciamus, quia quidquid pro recta dominorum fidelitate faciamus, & magnam nobis utilitatem faciamus, & scienter Deus illi fidelis est, qui domino suo fidelis est: & unicuique domino magnum opus est, ut hominem suum recte deducat.

XXVII.

Omnes Christianos sedulo commonemus, ut puro corde semper Deum diligant, & catholicæ Christianitatis fidei digne serviant, sanctis ecclesiæ doctoribus devote pareant, Dei leges & doctrinam fideliter investigent, semper & assidue sibimet ad utilitatem. Et omnis Christianus addiscat ut saltem sanæ fidei rectam intelligentiam habeat: & sciat *Pater noster*, & *Credo in Deum*: quia per illud Deum exoramus, per aliud rectam fidem declaramus. Christus ipse primus hanc orationem protulit, & discipulos suos docuit, in qua septem petitiones sunt: & quisquis eam intimo corde cantabit, cum ipso agit de quacumque necessitate vitæ præsentis & futuræ. Sed quomodo potest aliquis devotas ad Deum preces effundere, qui non habet intime rectam fidem in eo? Non habet sane post transitum ejus portionem aliquam cum Christianis in requie sanctorum, nec sancta communione dignus, nec vero Christianus habendus est qui non vult eam discere: nec ad eum juste pertinet aliquem in sancto baptismo suscipere, nec a manibus episcopi in confirmatione, & datione Spiritus sancti, antequam bene sciat eam. Et docemus, ut a summis criminibus totis viribus caveamus in omni tempore: & qui impulsu diaboli in peccatum inciderit, propensius emendet consilio pœnitentiæ suæ. Et ab immundis gaudiis, & injusto concubitu, vel adulterio caveatur. Et omnes Dei timorem & amorem in mente habeant. diebus ac noctibus a peccatis fugiant, diem judicii metuant, & inferni cruciatus, & semper ultimum vitæ suæ terminum cogitent advenisse. Christi sunt præcones, & doctores legis Dei, qui prædicationibus & exemplis Dei, debent mysteria declarare. Curet qui velit: quia supervacue pastor est qui commisso sibi gregi non vult saltem clamore succurrere, si quid ei noceat. Non est aliquis tam nocens adversarius, sicut accusator humani generis inimicus, qui totis semper visceribus inhiat, totis æstuat desideriis, quomodo plures animas pertrahat in supplicium. Sit itaque pastorum solertia pervigil; & attente proclamans, qui contra spirituales nequitias debet populo providere. Qui sane sunt episcopi? Sacerdotes qui gregem domini doctrina debent sapienter custodire, & defendere, ne diabolica vesania vulneret vel occidat. Et qui Dei præceptis obedire neglexerit, hoc cum ipso Deo commune habeat.

ANNO CHRISTI 1032.

LEGES ECCLESIASTICÆ CANUTI REGIS E SÆCULARIBUS suis collectæ.

TABULA LEGUM ECCLESIASTICARUM.

I. *De misericordia in judicio habenda.*
II. *Ne Christiani vendantur.*
III. *De sortilegis & veneficis.*
IV. *Si quis ministrum altaris occidat.*
V. *Qui ordinatum vel alienigenam malignabit.*
VI. *Si quis ordinatus hominem occidat.*
VII. *Si quis clericus ligetur vel verberetur.*
VIII. *Si clericus se forisfaciat.*
IX. *Si quis confiteri velit, & negetur ei.*
X. *Ne quis occidatur in die dominica.*
XI. *Si liber festis diebus operetur.*
XII. *Si servus operetur.*
XIII. *Si dominus suus cogat eum.*
XIV. *Si liber legitimum jejunium infringat.*
XV. *Si servus hoc agat.*
XVI. *Si quadragesimale jejunium infringatur.*
XVII. *Si quis Dei recta per vim supertenear.*
XVIII. *De conjugiis infractis.*
XIX. *De stupris.*
XX. *De virgine oppressa.*
XXI. *De vidua similiter oppressa.*
XXII. *De adultera.*
XXIII. *Qui plegium regis vel archiepiscopi vel aldermanni infregerit.*
XXIV. *Si quis excommunicatum vel utlagatum habet.*

Edictum regis in opprimendis vitiis & augendis virtutibus.

PROOEMIUM.

Hæc est institutio legum sæcularium, quam communi sapientum meorum consilio per totam Angliam teneri præcipio. In primis volo, ut justæ leges erigantur, & injustæ subvertantur: & omnis injustitia, quanta possumus observantia, de finibus nostris sarculetur & explantetur, & Dei justitia modis omnibus exaltetur: & amodo reputetur omnis homo publica dignus rectitudine, pauper, & quicumque dives sit, & eis justa judicia judicentur.

LEGES ECCLESIASTICÆ.

I.

Si quis peccaverit, & seipsum profunde forisfaciat, temperetur in eo justitia, sicut erga Deum sit clementius, & in sæculo tolerabilius. Et multa sedulitate cogitet qui jus habet in judicio, quid sibi postulet a domino, dicens: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus.* Et: *non intres in judicium cum servo tuo domine, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* (Matth. 6. Psalm. 142.)

Prohibemus, ne Christianus aliquis penitus pro parva re saltem ad mortem seducatur: sed exquiratur pro necessitate populi justitia pacificans, ne pro levi re dispereat opus manuum Dei, & suum ipsius pretium quod profunde redemit.

II. Præ-

ANNO CHRISTI 1032.

II.

Præcipimus ne Christiani passim in exilium vendantur, vel in gentilitatem: ne forte pereant animæ, quas propria voluntate mercatus est dominus noster Jesus Christus. Et totis viribus semper mundare patriam studeamus in finibus ejus, & ab immundis operibus circumquaque cessemus.

III.

Et si sagæ vel incantatrices, veneficæ vel meretrices, alicubi compareant, expellantur a finibus nostris, vel in eis pereant, nisi cessaverint, & profundius emendent. Præcipimus ut * withersacan & utlagæ Dei & hominum, patria exeant, si non resipuerint, & digne pœniteant. Fures, & ejusmodi damna populi, propediem pereant, si non conquiescant. Omnem quoque gentilitatem modis omnibus interdicimus. Gentilitas est, si quis idola colat, id est gentilium deos, solem, aut lunam, ignem, vel fructus, aquas fontium, vel lapides, vel alicujus generis ligna, vel * wiccencreft diligat, vel mortificia quoquo modo suscipiat, aut in sorte, aut in * firhte, vel in similibus phantasiis vel præstigiaturis aliquid agat.

* Id est, jure divino & sæculari proscripti.
* Id est, veneficium.
* Id est, accensis tædis.

IV.

Si quis ministrum altaris occidat, utlaga sit erga Deum & homines, nisi dignis satisfactionibus veros pœnitentiæ fructus ostendat, & erga parentes ejus emendet, vel * werelada se adlegiet, & infra triginta noctes hoc incipiat apud Deum & homines super omne quod habet.

* Id est, capitis sui redemptione.

V.

Si quis ordinatus vel alienigena seducatur in aliquo de pecunia vel vita, sit ei rex pro cognatione & advocato, si penitus alium non habeat. Et emendetur regi sicut justum est, vel illud factum nimis profunde vindicet. Christiano regi jure pertinet, ut Deo factas vindicet injurias secundum quod acciderit.

VI.

Si quis minister altaris hominem occidat, vel malis actibus supra modum differatur: ordine simul & dignitate privetur, & peregrinetur sicut ei papa suus injunget; & opus emendet sedulo. Si se purgare velit, tripliciter hoc faciat: & si non infra triginta noctes hoc incipiat erga Deum & homines, extra legem habeatur.

VII.

Si quis ordinatum aliquem verberibus, aut vinculis, vel aliquatenus affliget, emendet ei sicut rectum sit, & episcopo emendationem altaris secundum dignitatem ordinis, regi vel domino plenam infractionem pacis, aut plena lada neget.

VIII.

Si ordinatus se forisfaciat in morte plectendis actibus, capiatur, & servetur episcopi judicio discutiendus, secundum quod factum sit.

IX.

Si quis morti damnatus confessionem habere desideret, numquam defendatur ei. Et si quis ei perneget, emendet regi centum viginti solidos, vel se allegiet, & sumat quinque, & idem sit sextus.

X.

Et, si vitari possit, numquam occidatur aliquis die dominica morte forisfactus, nisi fugiat vel repugnet: sed capiatur, & servetur donec festum transierit.

XI.

Si liber festis diebus operetur, emendet hoc secundum suum * healsfang, & saltem erga Deum emendet sedulo, sicut edocebitur.

* Id est, pœna obstricti colli.

XII.

Si servus operetur, * corium suum perdat, vel triginta denariis redimat secundum quod factum erit.

* Id est, vapulet.

XIII.

Si dominus cogat servum suum festis diebus operari, ipsum servum perdat, & deinceps sit liber, & solvat dominus * lahslit cum Dacis, * witam cum Anglis secundum facti meritum, aut neget.

* Id est, violatæ legis pœnam. * Id est, mulctam.

XIV.

Si liber legitimum jejunium infringat, reddat lahslit cum Dacis, witam cum Anglis, secundum quod acciderit. Malum est ut tempore jejuniorum ante horam comedat, & adhuc deterius ut carnis cibo seipsum inquinet.

XV.

Si servus hoc efficiat, corium suum amittat, sicut factum est.

XVI.

Si quis aperte quadragesimale jejunium frangat, per pugnam, vel concubitum, vel per aliquod summorum criminum, sit hoc duplo corrigendum sicut in summis festivitatibus secundum quod factum erit. Si negetur, triplici lada fiat.

XVII.

Si quis Dei rectitudines probibeat, solvat lahslit cum Dacis, plenam witam cum Anglis: vel se adlegiet. Assumat quindecim, & idem sit decimus sextus. Si aliquem vulneret, hoc emendet, & reddat plenam witam domino: & ab episcopo manum suam redimat, vel amittat eam. Si aliquem occidat, sit utlaga, & capiat eum cum clamore omnis qui rectum velit. Si efficiat ut occidatur, per hoc quod contra rectum resistat: si hoc inveritetur, inultus jaceat.

XVIII.

Si quis adulterium faciet, emendet secundum quod factum sit. Malum adulterium est, si sponsus cum vacua fornicetur, & multo pejus cum sponsa alterius, vel cum ordinata.

XIX.

Si quis cum * pertinente sua jaceat, emendet hoc secundum cognationis modum, sic wera, sic wita, sic omni pecunia. Non est æquale si quis cum sorore sua concubat, & fuerit de longe pertinens.

* Id est, consanguinea.

XX.

Si quis violenter virginem opprimat, wera componat.

XXI.

Si quis viduam per vim capiat, wera emendet.

XXII.

Si mulier, vivente marito suo, faciat adulterium, & manifestetur: sit ad dedecus sæculi sibiipsi. Et habeat legalis maritus ejus omne quod ipsa habebat, & ipsa perdat nasum & aures. Et si compellatio sit, & in emundando misseveniat, sit in episcopi potestate.

Si quis uxoratus fornicetur cum ancilla sua, perdat eam, & pro seipso pœniteat erga Deum & homines. Et qui sponsam & concubinam simul habebit, non faciat ei presbyter aliquid rectitudinum quæ Christiano fieri debent, priusquam pœniteat, & ita emendet sicut episcopus injunget, & semper deinceps super his abstineat.

Alienigenæ, si concubitus suos dirigere nolint, extra patriam cum peccatis & pecunia recedant.

XXIII.

Si quis plegium regis frangat, emendet quinque libras: si quis archiepiscopi vel comitis, tres libras emendet.

XXIV.

Si quis excommunicatum vel utlagatum habeat, & manu teneat, desperatio sibi est, & omni veniæ suæ. Et si quis ab injustitia velit reverti ad rectum, remit-

ANNO CHRISTI 1032.

remittatur ei pro timore Dei, sicut melius poterit, & faciamus sicut nobis expedit. Succurramus semper ei primitus qui magis indiget: tunc metemus inde, mercedem nostram, ubi nobis carius erit: quia semper debet impotenti, pro Dei timore & amore, clementius judicari, quam forti. Sane possumus scire, non potest debilis cum strenuo pariter. Unde meditari debemus, & distinctæ discernere senium & juventutem, felicem & infelicem, sanitatem & infirmitatem: & utrobique debet hoc diligenter adverti, tam in divinis legibus, quam in sæcularibus judiciis. Item in multis quando aliquis coactus peccat, magis veniale est, si necessitate fecit quod fecit. Et si quisquam agit aliquid impossibiliter, non est omnino simile, si voluntarie faciat.

*** CONVENTUS EPISCOPORUM

In monasterio Rivipullensi, anno MXXXII.

ANNO Dominicæ Incarnationis MXXXII. XVIII. Kal. Februar. habitus est conventus episcoporum in monasterio Rivipullensi, Ausonensis diœcesis, ad dedicationem basilicæ illius monasterii. In eo actum est de monasterii ejusdem privilegiis, quæ ab episcopis confirmata sunt. Interfuerunt autem episcopi, Oliba Ausonensis, Wifredus Carcassonensis, Berengarius Helenensis, Amelius Albiensis, Wadaldus Barcinonensis. Subscriptum postea fuit a pluribus episcopis, & a Galterio episcopo Albanensi, Romanæ ecclesiæ legato. *Acta ex Rivipullensi tabulario descripsit illustrissimus Petr. de Marca Parisiensis archiepiscopus, cui hoc breviarum debemus.*

Ex Marca Hispan. in append. p. 1050.

✠ Anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi MXXXII. æra millesima LXX. Indictione XV. XVIII. Kalendarum Februariarum, anno primo quo post decessum venerabilis memoriæ Roddeberti Regis Francorum suscepit regni gubernacula filius ejus Henricus, factus est conventus Episcoporum in cœnobio sanctæ Mariæ perpetuæ virginis territorii Rivipollensis ad dedicationem basilicæ ipsius Dei genitricis simulque principum patriæ ac reliquorum fidelium utriusque sexus, ætatis, ordinis. Actum est autem hoc instinctu & ordinatione domni Olibani Pontificis Ausonensis, ad cujus diocesim prædictus pertinet locus: qui progenitorum venerandis assensum præbere cupiens documentis, atavi scilicet sui beatæ memoriæ Comitis & Marchionis Wifredi, qui prædictum cœnobium a fundamentis extruxit, exemplo quoque avi reverendæ memoriæ Comitis Mironis, qui eandem Ecclesiam admodum parvulam destruens, majori sumptu & opere ædificavit, servans etiam instituta patris sui domni Olibani Comitis fratrumque illius, qui hanc secundo majoris operis culmine sustulerunt, ut omnes pietate, sic universos etiam ædificii trangressus est magnitudine. Omne enim superpositum ejusdem Ecclesiæ solo tenus coæquavit, & a fundamentis extruens, multo labore & miro opere divina se juvante gratia ipse complevit. Ut autem sui desiderii satisfaceret votis, vicinarum regionum Episcopos congregavit, & eandem quam construxit Ecclesiam in nomine Domini cum suis coepiscopis venerabiliter dedicavit, atque in die eodem cum omnibus qui aderant Episcopis necne clarissimis & venerandis Comitibus, domno videlicet Wifredo fratre, domnoque Willermo nepote, ad stabilimentum præfati cœnobii hanc ordinationem dotis fecit, construxit, atque firmavit.

OLIBA sanctæ Ausonensis Ecclesiæ Præsul, & Berengarius Episcopus Elenensis, & Guadaldus Episcopus Barchinonensis, & Wifredus Episcopus Carcassonensis, & Amelius Episcopus Albiensis, omnibus sanctæ matris Ecclesiæ filiis cujuscunque ordinis & ætatis, hereditatem & gaudium regni cœlestis. Notum esse volumus vestræ fraternitati, dilectissimi fratres & filii, quoniam convenientes ad dedicationem Ecclesiæ Dei genitricis cœnobii Rivipollentis, ipsius domus decorem & statum, ut in melius proficeret, qua valuimus perficere instantia peregimus. Nam & sacris reliquiis venerabilium sanctorum illam cum divina gratia sanctificavimus, & per invocationem nominis Jesu Christi, quatinus potuimus, benedictionibus eam ad alta sustulimus; quatinus diligentibus amor & Dei auxilium, & odientibus maneat timor atque judicium. Hanc quoque constitutionis nostræ dotem prædictæ Ecclesiæ fecimus, manibusque nostris, ut infracta permaneat, insignire curavimus, statuentes sub divini judicii obtestatione & anathematis interdictione ut nullus audeat hoc violare quod nostra auctoritas ad stabilimentum domus Dei voluit confirmare. Igitur sicut venerabilium Apostolicorum quæ prædicto facta sunt cœnobio continent privilegia, & sicut Regum Francorum demonstrant regia præcepta, quemadmodum ostendunt dotes quæ a nostris antecessoribus ei firmata sunt per retroacta tempora, sic illi confirmamus & stabilimus omnia sua, videlicet cuncta quæ quorumlibet dono fidelium usque hodie juste adquisivit vel quolibet modo usque in finem seculi juste adquisierit. Concedimus etiam & confirmamus Abbatibus & monachis ipsius loci omnem libertatem sua placita distringendi vel judicandi in omnibus excessibus vel malefactionibus quæ facta fuerint infra terminos omnium prædiorum præscripti cœnobii, & ut nullus judex vel vicarius vel cujuslibet potestatis homo habeat licentiam causas eorum distringendi vel quolibet modo sine illorum jussionem dijudicandi, neque in telonio ipsius mercati, neque in omnibus omnino locis quæ præfato cœnobio pertinent aliquam violentiam inferendi. Inter hæc interdicimus omnibus universi ordinis hominibus vel ipsius loci vel extraneis ut de ornamentis ipsius loci nullus præsumat aliquid auferre, commutare, vel donare ad damnum vel dehonestamentum prædictæ Ecclesiæ. Concedimus quoque & firmamus prædicto monasterio juxta constitutionem domni Papæ Benedicti, sicut ipse eidem cœnobio per auctoritatem beati Petri Apostoli & suam firmavit, ut si festivitas Ypapanti Domini, quam purificationem sanctæ Mariæ dicimus, post Septuagesimam evenerit, habeant in perpetuum licentiam habitatores ipsius cœnobii *Alleluya & Glória in excelsis Deo* solemniter decantare. Si quis ergo hujus nostræ constitutionis adjutor extiterit, hunc de parte Dei omnipotentis & beatæ Mariæ virginis & nostra benedicimus, & ut in perpetuum

ANNO CHRISTI 1032.

petuum salvus permaneat peroptimus. Si quis autem, quod absit, ausu temerario effrangere vel violare quolibet modo hoc quod constituimus voluerit, hunc a liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ extraneum judicamus, & ab omni consortio Christianorum illum segregamus, atque de parte Dei omnipotentis & sanctæ virginis Mariæ illum excommunicamus donec digna pœnitudine Deo & beatæ Mariæ virgini satisfaciat, insuper & districtione venerandorum principum legalis illum pœna coerceat, & sacrilegii censura constringat, & in antea hæc dos nostræ constitutionis stabilis & inconvulsa permaneat. Oliba Episcopus. Wifredus nutu Dei Carcassonensis Episcopus. Amelius Episcopus Albiensis. Berengarius nutu Dei sanctæ Elenensis Ecclesiæ præsul. Eriballus Episcopus Urgellensis. Bernardus gratia Dei Episcopus Coseranensis. Guilabertus gratia Dei Episcopus Barchinonensis. Petrus Episcopus Gerundensis. Arnallus Episcopus Tolosensis. Guifredus sanctæ primæ sedis Narbonensis. Willelmus gratia Dei Episcopus Ausonensis. Rambaldus gratia Dei Episcopus. Berengarius gratia Dei Gerundensis Episcopus. Willelmus gratia Dei Urgellensis Episcopus. Arnulfus Episcopus Rotensis. Berengarius gratia Dei Tarraconensis Archiepiscopus. Ego Gualterius indignus Albanensis Ecclesiæ Episcopus atque Romanæ Ecclesiæ Cardinalis ac Legatus quiquid continetur in privilegiis & in dotis hujus Ecclesiæ laudo & confirmo atque corroboro. Arnallus gratia Dei Ausonensis Episcopus. Guifredus gratia Dei Comes. Willelmus Comes gratia Dei. Ermengaudus gratia Dei Comes. Berengarius Raymundi. Ermessendis gratia Dei Comitissa. S. Fulconis Vicecomitis. S. Wifredi Vicecomitis. S. Seniofredi Vicecomitis. Petrus Vicecomes. Scriptum per manum Isarni ad vicem Arnalli Olivæ Pontificis Notarii. Willelmus Archidiaconus. R. Abba. Wifredus Levita, qui & judex, subscribo presbyter. Raymundus presbyter. Vivas Levita, sacerdos, & judex. Senderedus sacerdos Olostensis. Ermemirus Levita & sacriscrinii. S. Dalmatii Levitæ. Arnallus Archilevita. S. Poncii Bonifilii Marci Præpositi & judicis Barchinonensis, qui hæc quæ supra scripta sunt justa sciens subscripsit. Arnallus judex. Bonifilius sacerdos. Ricardus Sacrista. Berengarius Sacrista.

CONCILIUM PAMPILONENSE,

[1] DE EPISCOPATU PAMPILONENSI ANTIQUÆ SEDI SUÆ

Restituendo; celebratum anno domini MXXXII. tempore Joannis papæ XVIII.

Causa concilii.

CUM antiquis temporibus, teste Mariana rerum Hispanicarum scriptore, Pampilonenses sedem episcopalem, ob barbarorum incursiones, in monasterium Leirense, quod situm est in montibus Pyrenæis, transtulissent; atque vigore factæ translationis, monachi ejusdem monasterii jam recens permissu pontificis Pampilonensium episcopum creassent: habitum est ista de causa hoc concilium, actumque in eo ut antiqua sedes Pampilonensi episcopatui restituatur. Idque post obitum ejus, qui tunc erat Pampilonensis episcopus, tempore successoris fuit executioni mandatum.

Interfuerunt concilio Pontius Ovetensis archiepiscopus, Garsias Anagari, Nunnius Alavæ. Arnulfus Ripagorsæ, Sancius Aragoniæ, hoc est Iaccæ, Julianus Castellæ, hoc est Ancæ, episcopi. Vide Baronium anno 1032. num. 4.

ANNO CHRISTI 1033.

VITA BENEDICTI PAPÆ IX.

Benedictus IX. quando sedem invaserit; & quoto anno ætatis.

BENEDICTUS Alberici Tusculani comitis filius, duorum germanorum pontificum Benedicti & Joannis prædecessorum nepos, circiter annum ætatis decimum, vel saltem, quod verius est, decimum octavum, quo capax erat impudicitiæ & luxuriæ, quæ ipsi a Petro Damiani adscribitur, tyrannide parentis Alberici intrusus est in sedem apostolicam sexto Idus Novembres anno Chr. 1033. tempore Conradi imperatoris. Hanc aliasve maculas sanctissimæ cathedræ Petri, in hoc, aliisve pluribus supra recensitis pontificibus illatas, ecclesia non intulit: sed post diuturnas reclamationes & contradictiones, ut ait Petrus Damiani, cleri, & populi, patienter perpessa sustinuit. Unde quam impudenter quamque indiscrete novatores hæretici suis calumniis ecclesiam his vulneribus a furibus & latronibus violenter sauciatam proscindant, nemo non satis aperte intelligit. Et quamquam indignus sedem apostolicam per vim & tyrannidem detineret: tamen universus orbis catholicus, quod mirandum est, eumdem successorem Petri coluit, & pro Romano pontifice agnovit. Nam Hermannus Hamburgensis archiepiscopus, ejusve successores Bezelinus, cognomento Alebrandus, & Adelbertus, pallium petierunt, & impetrarunt. *Ex Adam Bremensi.* Conrado imperatori ad compescendum Mediolanensem archiepiscopum, imperii perduellem, Cremonæ inter Missarum solemnia coronam regni contulit. Simeonem anachoretam apud Treviros inclusum, instantia Popponis Trevirensis archiepiscopi, in numerum sanctorum retulit. Cremona abeuntem comitatus est Conradus imperator, ad compescendam Pandulphi principis Capuani tyrannidem, & sacrilegam bonorum ecclesiasticorum invasionem. Instantia Polonorum, authore Longino, per legatos sedem apostolicam interpellantium, Bohemos ad restitutionem spolii, quod Gnesnensi ecclesiæ intulerant, minitans pœ-

Redarguuntur hæretici. — Benedictus agnitus est pro pontifice. — Conradus coronat. Simeonem canonizat.

[1] Hoc Concilium habitum an. 1123. & de eo supra pag. 1141.

Cum Casimiro rege Polonorum monacho & diacono dispensat.

nam excommunicationis, adegit. Casimirum Poloniæ principem, Boleslai magni primi regis nepotem, exulem, urgente necessitate & utilitate ecclesiæ, & regni Polonici, a voto religionis in monasterio Cluniacensi emisso absolvit; ordinique diaconatus, quem susceperat, per dispensationem justa de causa exemit; ad sæculum redire, regni gubernaculis præesse, uxorem ducere, atque ex ea futuros regni heredes procreare, idem permisit observanda, ut Poloni pro mnemosyno accepti beneficii, beato Petro ejusve successoribus de quolibet capite nobilium usualem nummum singulis solvant, cæsariem capitis & comam barbaro more non nutriant, instar religiosorum Latinarum nationum tonsuram caput gestent, & in præcipuis Christi & Virginis matris ejus festivitatibus panno linteo albo in stolæ modum dependente cervicem exornent. Factum id est ea intentione pontificis, ut his tribus insignibus, ex monacho & diacono apostolica concessione & benignitate, cum aliter concretum periculum dispelli non posset, Polonus regem sibi creatum & redditum recognoscens, tam in Deum, quam in religionem Christi sit gratior atque devotior.

Cur Poloni tonsuram clericalem gestent.

Berengarii hæresis revixit.

Hujus temporibus Berengarius, post obitum Francorum regis, hæresim suam regia authoritate oppressam erexit. Sed Robertinæ pietatis & regni heres & successor Henricus rex Francorum, eamdem suo tempore repullulantem condemnari, profligari, & penitus obrui procuravit.

Conradi imperatoris obitus.

Ejusdem tempore Conradus Imperator obiit, anno imperii sui decimo tertio, filiumque regni & imperii successorem electum, nomine Henricum, post se reliquit.

Benedictus papa, cum luxui & voluptatibus deditus esset, humanaque fragilitate in impudicitiam præceps rueret, magno fidelium scandalo vitam ducens, a Romanis, ut quidam aiunt, favore aspirante consulis potentissimi Ptolemæi, rejectus est, vel saltem persuasione viri sanctissimi Bartholomæi abbatis Cryptæ Ferratæ, pontificatu Romanæ ecclesiæ cessit. In cujus locum Silvester III. ex episcopo Sabinensi data pecunia malisque artibus successit, novoque schismate Romanam ecclesiam scidit. Sed dum vix tres menses sedem apostolicam obtinuisset, Benedictus Tusculanorum suorum ope & auxilio fretus, ad pontificatum reversus, invasorem sedis sede destituit. Interea tertius quidam Joannes archipresbyter Romanus eamdem sedem invadens, majorem deformitatem ecclesiæ attulit: atque ita triceps bestia ab inferorum portis emergens sanctissimam Petri cathedram miserrime infestavit. Hunc statum ecclesiæ miseratus quidam presbyter Romanus, nomine Gratianus, singulos adiit, & a sede sancta cedere (non ad emendam ullam spiritualem dignitatem, sed ad redimendam quam vocant vexam ecclesiæ) data & collata iis pecunia persuasit. Atque ita Benedictus, cui tanquam digniori de reditibus Angliæ provisum erat, seipsum pontificatu abdicavit: & ad cupiditates suas liberius deinceps exequendas in paternam domum se recepit, cum eamdem apostolicam undecim annos per vim & tyrannidem intrusus detinuisset. Cumque ejus exemplo reliqui, sua sibi assignata redituum portione contenti, idem præstitissent: ecclesia schismate propulsato, & tyrannide, qua opprimebatur, sublata, pristinæ unioni, paci & concordiæ restituta fuit anno domini millesimo quadragesimo quarto.

Schisma [illegible] & qualiter [illegible]

Gratianus postea Gregorius VI. ecclesiam ab hoc schismate liberavit.

Benedictus [illegible] derit?

C. AN. CHRISTI 1034.

SYNODUS LANDAVENSIS

SUB JOSEPH XXVIII. IBIDEM EPISCOPO,

In qua Mouric Rex Gualatmoricant ob violatum Refugium SS. Dubricii &c. anathematizatur.

Ex Spelman. Conc. Britan. tom. 1. p. 510.

MOuric Rex Gualatmorcant filius Hiugel iratus est cuidam potenti suo viro, & venit cum furore nimio ad Landaviam, frangendo refugium SS. Dubricii, Teliavi, & Oudocei, & accepit ab ostio Ecclesiæ uxorem illius viri nomine Seisill, & in præsentia Episcopi Joseph, & violato refugio Sanctorum, & vulnerato quodam de familia Episcopi, & ablata uxore, & vi & fortitudine: mandavit Pontifex per Ecclesias totius parochiæ adjacentis Ecclesiæ Landaviæ ab ostio Taratir super ripam Gui usque ad ripam Tigui: & adunatis omnibus Clericis de majori gradu usque ad inferiorem, & in plena Synodo anathematizavit Regem, potius iniquum mandatorum Dei transgressorem. Et facto anathemate & per patriam dilatato, Rex requisivit veniam apud Landaviam. In primis offerens se redditurum raptam uxorem, & vulneratum virum familiarem Episcopi pacare muneribus, cum Refugii plena redintegratione: & juncta sibi pœnitentia cum data venia ad modum culpæ, reddidit, villam Tresgulich cum tribus modiis terræ Deo & SS. Dubricio, Teliavo, & Oudoceo, quæ antea fuerat illorum, & tempore Judhail Regis Morcannuc filii Athris contemporanei Oudocei Episcopi, & cum sua tota libertate, & data communione in campo & in Silvis, in aqua & in pascuis. De Clericis testes sunt Joseph Episc. Rind Sacerdos, Joseph Sacerdos. De Laicis Mouricus Rex Carataue, filius Gulbric, Seisill filius Gisterth, Teudur filius Idguin. Finis illius (terræ) est Orpognisma Dircruic, &c. Quicumque custodierit, &c.

ANNO CHRISTI 1035.

CONVENTUS EPISCOPORUM,

In quo Coxanensi Monasterio confirmatur ecclesia S. Mariæ Inter-ambas-aquas, ejusque loci immunitas statuitur & definitur.

Ex Mabillon. de re Diplom. l. 6. p. 615.

IGitur nos in Dei omnipotentis nomine subscripti Episcopi videlicet Guifredus sanctæ primæ sedis Narbonensis Archiepiscopus, & Bernardus Præsul Tolosanensis, & Petrus Episcopus Gerundensis, & Arnaldus Episcopus Commengensis, & Arnaldus Episcopus Magalonensis, & Oliba Episcopus Alionensis, & Giffredus Episcopus Carcassonensis, & Bernardus Præsul Coseranensis, & Berengarius Episcopus Elenensis, & Bernardus Præsul ..... [a] & Ugo Nuncius domini [b] Nicolai Papæ, hanc constitutionem dotis, quæ facta est temporibus domni Garini Abbatis bonæ memoriæ ad utilitatem & honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ, cujus locus ab indigenis Inter-ambas-aquas vocatur, omnes uno animo unaque sententia confirmamus, & quidquid ad prædictam Ecclesiam S. Mariæ, ubicumque pertinet, totum simul cœnobio S. Michaelis Archangeli, quod Coxanum dicitur, & Abbatibus vel Monachis ejusdem loci, ut in perpetuum libere possideant, auctoritate pontificali nos stabilimus & roboramus. Terminus autem de immunitate prædictæ Ecclesiæ S. Mariæ incipit ab aquilone, & vadit per medium fluminis Hirsii usque ad vadum Parler..... ante nipem de Caveto, & de ipso vado tendit per semitam usque ad caput de Baissaco, & exinde tendit per rivulum qui intrat in flumen Aregia: scilicet a Negabon, & a medio fluminis Aregiæ revertitur ad Aquilonem. Addidimus etiam hoc per sacerdotalem auctoritatem gratia Jesu Christi nobis concessam, ut quælibet persona, magna, vel parva non habeat licentiam aliquam vim in totis ipsis allodibus facere, neque aliquid tollere sine voluntate Abbatis vel Monachorum præfati cœnobii S. Michaelis Archangeli, neque ibi aliquid agere, quod pertineat ad dehonestamentum vel damnum ipsius Ecclesiæ. Concedimus etiam propter honorem Dei, & Sanctæ Virginis Mariæ, & sancti Martini Confessoris Christi, sanctique Quintini martyris, quorum ecclesiæ pertinent ex toto ad proprietatem prænominati cœnobii, ut qualiscumque pœnitens ibi advenerit, licentiam habeat introeundi & orandi, & omne divinum officium audiendi. Addidimus quoque non excommunicando, sed rogando & obsecrando, & per Deum omnipotentem admonendo, ut plusquam sex caballerii non se jungant ad placitandum infra terminos prædictæ immunitatis sanctæ Mariæ Virginis, & S. Michaelis Archangeli. Quicumque ergo hujus nostræ constitutionis, quæ ad honorem Dei & beatæ Virginis atque gloriosi Archangeli Michaelis a nobis facta & confirmata est, observator extiterit, atque hunc locum exaltaverit, vel de suis beneficiis honoraverit & defenderit, hunc de parte omnipotentis Dei & omnium Sanctorum ejus & nostra benedicimus: & ut illum Dominus ab omni vinculo delictorum absolvat, oramus: ita ut in præsenti vita ejus misericordiam consequatur, & in futuro cum sanctis omnibus vivere mereatur. Qui vero hoc quod nos excommunicando firmamus, transgredi ausus fuerit, neque dederit honorem Deo, sanctisque ipsius & ordini nostro: hunc de parte omnipotentis Dei Patris, & Filii, & Spiritus, & sanctæ Mariæ Virginis, sanctique Michaelis archangeli & omnium sanctorum, & per auctoritatem nostri ordinis excommunicamus, & ab omni consortio Christianorum extraneum judicamus; & a regno Dei alienus sit, & pars ejus sit cum impiis & sceleratis, donec digna satisfactione pœniteat & humiliter emendet, quod superbe deliquit, & sic postmodum per divinam misericordiam absolutus existat. In fine quoque hujus operis hoc addimus, & per divinam auctoritatem & apostolicam & nostram atque hujusmodi obtestationem secundum superiorem allegationem intendimus, ut præfata ecclesia sanctissime Virginis Mariæ semper in perpetuum maneat absoluta, nec per ullam personam aut propter quamlibet causam unquam sit excommunicata, sed sine ullo vinculo alligationis irrevocabiliter omnino sit libera. Datum in cœnobio prænominato anno Incarnationis Dominicæ MXXXV. æra MLXXIII. Indictione III. sub die nono Kalend. Jul. anno V. Ainrici regis.

a f. Elne[illegible] b f. Bene[illegible]

ANNO CHRISTI 1035.

S. † Arnaldus Præsul.
S. Bernardus Præsul.
† S. Arnaldus Episcopus Magalonensis.
† S. Guifridus sanctæ primæ Narbonensis sedis Ecclesiæ Episcopus.
S. Guilabertus episcopus Barchinonensis.
† S. Oliba Episcopus.
† S. Bernardus Episcopus Biterrensis.
† S. Bernardus gratia Dei Episcopus.
† S. Stephanus Agathensis Episcopus.
S. Petrus Episcopus.
† Guiffredus Carcassonensis Præsul.
† S. Berengarius sanctæ Elnensis Ecclesiæ nutu Dei Præsul.
† S. Eribaldus gratia Dei Episcopus.
† S. Durandus Præsul.
† S. Amelius Episcopus Albiensis.
† S. Willelmi Episcopi Convenarum.
† Scriptum per manus Radulfi Presbyteri ad vicem Arnaldi, Olibæ Pontificis notarii, præfato anno vel die.

ANNO CHRISTI 1035. vel 1036.

** CONCILIUM TRIBURIENSE,

anno domini MXXXV. vel MXXXVI. celebratum tempore Benedicti papæ IX.

TRIBURIENSE *concilium, quod hoc anno Binius ex Baldrici chronico describit, ad annum* 1031. *autore Sigeberto supra retulimus. Celebrata est tamen anno* 1035. synodus magna apud Triburiam ab Imperatore collecta, *ut author est Hermannus in chronico cum Ursitianæ, cum Canisianæ editionis. In qua quid gestum sit, discimus ex chronico Hildensheimensi: quod eam synodum in annum consequentem rejicit. Quæ causa fuit, cur nihil inscripserim certi: sed an* 1035. *anno, an* 1036. *tribuenda sit, dubium reliquerim. Nam unam eandemque esse, prope mihi certum videtur. Quæ admonere visum est, ut integrum sit cuique judicium. Sic igitur paucis Hildensheimense chronicon*. Anno MXXXVI. Indict. IV. Imperator pascha Engilenheim feriavit. Deinde Triburiam tendens generali ibidem synodo præsedit, in qua germanitas episcoporum priora decreta redintegravit, & etiam quædam ad firmamentum sanctæ ecclesiæ necessaria conformavit. Ibidem etiam prædictus Otto, cogente synodo, Mathildem sibi desponsatam juramento a se abalienavit. *De hoc Ottone, idem chronicon sic ad annum antecedentem*. Otto de Sumvordi, ibidem (*hoc est, Bamberga*) Mathildem filiam Bolezlavonis Polianorum ducis sibi desponsavit.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI ad Annum Christi 1035.

Accurate Baronius Synodum Triburianam cum Hermanno Contracto in auctiori Chronico an. 1035. perperam vero Cossartius cum Sigeberto an. 1031. consignat; Hermannus enim est horum temporum Scriptor. Recte tamen Cossartius hujus Acta Concilii ex Baldrico in Chronico Cameracensi l. 3. c. 51. narrat. Chronographus Hildensheimensis Concilium istud in an. 1036. differt, indeque idem Cossartius Concilium Triburiense in duo dividit, quorum prius an. 1031. posterius hoc vel sequenti anno celebratum fuerit. Sed non dubito, quin Auctores isti de uno, eodemque Concilio verba faciant, quod unus Hermannus Contractus suo anno reddidit.

ANNO CHRISTI 1036.

** CONCILIUM PICTAVENSE,

Anno MXXXVI. habitum de pace firmanda.

SUPEREST *hujus synodi memoria in chronico Malleacensi, cujus hac sunt verba.* Anno MXXXVI. Isembertus episcopus Pictavis fecit synodum, ubi magnam pacem firmavit. *Quæ de privatis bellis compescendis intellige.*

ANNO CHRISTI 1037. Ex Labbei Append. Tom. IX.

** CONCILIUM ROMANUM,

IN QUO ANDREAS PERUSINUS EPISCOPUS

Cedit jure omni in monasterium S. Petri anno Domini MXXXVII.

Ex Tomo IX. Italiæ sacræ.

NOTUM sit omnibus præsentibus ac futuris, qualiter Andreas episcopus sanctæ Perusinæ ecclesiæ, refutavit domno Benedicto IX. papæ consecratori suo monasterium videlicet S. Petri, quod situm foris murum supradictæ civitatis, & aliud monasterium, scilicet sancti Salvatoris, & monasterium S. Mariæ in valle de Ponte, nimirum cum omnibus proprietatibus, atque pertinentiis eorum; adstantes ibidem Dominicus episcopus Lavicanensis, Robertus episcopus Signensis, Ugo episcopus Assinensis, Ugo abbas Farfensis, Bartholomæus abbas Græcus, Joannes abbas sancti Montani, Ugo diaconus sanctæ Romanæ ecclesiæ, Crescentius diaconus ejusdem ecclesiæ, Leo subdiaconus, Benedictus presbyter cardinalis, Sergius scriniarius, quinetiam cuncta, quæ superius prælibata sunt, proprio ore per sacramenta sanctorum evangeliorum conservare professus est: adjudicante illi sacramentum Gregorio germano prædicti papæ. Postea vero denominatus episcopus, se jactando, atque injuriam faciendo in quodam archipresbytero S. Constantii, supradicti monasterii sancti Petri, ostendit se causare monasterium, atque ad suum jus intromittere. Tunc venerabilis abbas Bonizo venit ad synodale concilium, indicavit hoc jam prælibato papæ. Ipse vero Benedictus summus apostolicus, sciscitavit eundem Andream episcopum, si aliquo modo causaret supradictum monasterium. Ipse enim nulla ratione eum causare professus est, atque iterum refutavit coram domno Benedicto papa, necnon & coram cunctis episcopis, atque abbatibus, quorum nomina inferius adnotare curavimus.

Petrus episcopus S. Rufinæ, patronus ejusdem monasterii.

Tendaldus Albanensis episcopus.

Petrus Ostiensis episcopus.

Joannes episcopus Prænestensis.

Leo episcopus Belletrensis.

Munaldus Ariminensis, Petrus Castellensis, Teudaldus episcopus Ugubinensis, Adam Frosumbrinensis, Tedericus Osbinensis, Arduinus Monfeltrensis, Onestus Forumpopulonensis, Adalbertus Senensis, Ugo Farensis, Ugo Asisenatensis, Azo Centumcellensis, Albertus Castranensis, Joannes Lucanensis, Atto Florentinus, Jacobus Fesulanus, Heinricus Populoniensis, Joannes Suanensis, Leo Orbitensis, Gotifredus Volaterrensis, Wido Pistoriensis, Wido Clusinensis, Crescentius Rosellensis, Joannes Terracinensis, Stephanus Secensis, Joannes Pipernensis, Girardus Berolensis, Landovinus Ortensis, Crescentius Fallarensis.

Joannes cardinalis Benev. archidiaconus, cum aliis equidem S. Romanæ ecclesiæ diaconibus.

Gregorius abbas S. Sabæ, Titus abbas S. Pauli, Franciscus abbas S. Laurentii, Benedictus abbas S. Petri a vinculis, Crescentius S. Silvestri, Martinus abbas de Farneto.

Et aliorum diversorum ordinum nomina quæ perlonga sunt ad narrandum, &c.

Hoc factum est in præsentia supradicti Benedicti papæ, temporibus domini Chounradi imperatoris, IV. nonas Novembris per Indictionem quintam.

ANNO CHRISTI 1038.

** CONVENTUS TRES EPISCOPORUM

IN GALLIA NARBONENSI.

ANno æræ Christianæ MXXXVIII. convenerunt episcopi ad Gerundensis ecclesiæ dedicationem, cui interfuerunt Guifredus archiepiscopus Narbonensis, Guifredus episcopus Carcassonensis, Oliva Ausonensis, Heribaldus Urgellensis, Bernardus Conseranensis, Guilabertus Barcinonensis, Berengarius Helenensis, & Arnaldus Magalonensis.

1038. Anno Christi MXXXVIII. Kal. Septemb. anno VIII. regni Henrici regis, Ausonam convenerunt episcopi ad Ausonensis ecclesiæ dedicationem. Quo in conventu actum est de finibus episcopatus Ausonensis. Interfuerunt Guifredus Narbonensis, & Rimbaldus Arelatensis, archiepiscopi, & episcopi complures.

1040. Anno Christi M. XL. Henrici Francorum regis anno X. convenerunt episcopi ad Urgellensis ecclesiæ dedicationem: scilicet, Guifredus Narbonensis archiepiscopus, Heribaldus Urgellensis episcopus, Berengarius Helenensis, Guifredus Carcassonensis, Bernardus Conseranensis, & Arnulfus Rotensis.

Ex

ANNO CHRISTI 1038.

Ex schedis Petri de Marca Parisiensis archiepiscopi, qui acta descripsit ex locorum ipsorum tabulariis.

☞ *Acta Conventuum Gerundensis, & Urgellensis hæc sunt ex Appendice ad Marcam Hispanicam pag. 1065. & 1069.*

Ex Marca Hispan. in append. p. 1055.

QUoniam sanctæ religionis divinique cultus verum summumque extat proprium incessanter inoffensoque calle ad suæ provectionis tendere gradum suppeditante caterva Deo religiose militantium virorum, quorum unanimitas inhianter æstuat optatum æternitatis adipisci gaudium, utile duximus & necessarium ut quicumque Christicolarum æternæ beatitudinis cupit percipere regnum, primitus summopere studeat sanctæ matris Ecclesiæ inviolate corroborando observare statum, quæ ubivis terrarum humanæ salutis extat initium. Unde quoniam quidem nil in humanis rebus ex omni parte constat perfectum, & ad capessenda æterna minus idonea invenitur rationalis anima sorde peccatorum pro extirpanda effugandaque propagine mortalitatis animæ conglutinatæ amore temporalium rerum, convenit infinitus sexus utriusque cœtus in Gerundensem urbem ad venerabilem genitricis Dei Mariæ sedis Ecclesiæ dedicationem. Quam vero dedicationem domna Ermessendis Comitissa Dei amatrix, sanctæque religionis servatrix, ac magnificus & venerabilis sedis præfatæ præsul, domnus videlicet Petrus, undique evocatis aliarum Ecclesiarum Pontificibus rogaverunt fieri. Dignum siquidem erat ut post consummationem Ecclesiæ, quam cœperant a fundamentis decenter renovare, ejusdem dedicationem accelerarent priusquam mors improvisa accideret, hac scilicet spe, ut pro temporali domo Ecclesiæ domum æternam in cœlis ædificatam interventu beatæ Mariæ a Christo postmodum læti ac securi acciperent bonorum omnium retributore. Nam & domos in quibus qui Deo militare cuperent canonice vivere, prædicta domna Ermessendis venerabilis Comitissa, frater quoque ejus antistes magnificus, domnus videlicet Petrus, ea spe qua prædictum est cum domno Raymundo Comite ac Marchione struxerunt; quibus non solum de rebus ecclesiasticis, sed etiam de suis ad in commune vivendum ita sufficienter dederunt ut absque excusatione & in sanctis locis frequentiam habere & divinum officium possent peragere. Tali quippe facto imitati sunt Dominum, qui populo Israeli promittens felicitatis gaudia terrenæ, priusquam ad hæc pervenissent, pavit in itinere, ut majora se postmodum accepturos certius sperarent præmia qui jam in eundo sufficienter vitæ necessaria percipiebant. Sicsic prædicta Comitissa Dei timorata & antistes inclytus frater ipsius cum Raymundo Comite clerum Ecclesiæ ipsius in præsenti vita rebus sustineant necessariis quasi in via, ut facilius ad promissa perveniant cœlestia quæ, dudum per promissionis terram fuerant figurata. Ita etiam tam ipsi quam & prædicti Pontifices universas præfatæ Ecclesiæ facultates & congregationis ejusdem canonicæ, cum utrumque una sit Ecclesia propter fidei unitatem, & alterum utriusque diversum videatur habere nomen, pro melius vivendi consuetudine sub benedictionis perpetuæ præmio confirmavere; & nihilominus maledictionis vinculo innodaverunt æternæ ut quisquis aliquid præfatæ Ecclesiæ vel canonicæ tentaverit minuere ac præsumpserit vi retinere, primitus Dei omnipotentis iram percipiat, deinde ecclesiasticæ sit societatis exclusus conventione; quin etiam possessio ipsius, si quam videre habetur, cum ipso depereat, ita quod ad nihilum deveniat cum eis qui tali visi fuerint patrocinari, ut quandocumque infeliciter ipsius infelicem maligni spiritus ingredientem rapiant animam & cum proditore Domini & eis qui dixerunt Domino Deo, *Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus*, perpetuis æstuandi averni ignibus concremandus & vermibus flammivomis depascendus, nisi priusquam defungatur resipiscat, & hæc quæ tulit vel injuste possedit canonica satisfactione aut Pontificis prænominatæ sedis vel cleri ipsius assensu vel auctoritate restituerit. Pontificem vero prælibatæ sedis, domnum scilicet Petrum ac sororem ejus Ermenssendem Comitissam, necnon etiam dictum Comitem ejus nepotem, ut diu & beate vivant, Dei clementiam exoramus supplices, quos vere ejusdem Ecclesiæ novimus fundatores ac acerrimos defensores & nunc & esse & affuturos Deum humo tenus expostulamus. His ergo expeditis, quicunque a prædictarum rerum rapacitate, sicut prædictum est, manus continuerit, aut relaxaverit illicita possessione, vel etiam easdem res de suis bonis auxerint, præsentis vitæ longæva cumulentur sanitate, & cum luce caruerint præsenti, ditentur felicitate cœlesti. Inter hæc vero religiosi Pontifices, domnus scilicet Guifredus sanctæ primæ sedis Narbonensis Archiepiscopus, hujusque sedis antistes illustrissimus, regalique stirpe satus ac etiam Deo dilectus & populo summisque virtutum meritis æquiperandus Oliva jure pro debito Ausonensis Episcopus, necnon & egregius domnus Heribaldus Urgellitanus Episcopus, atque etiam sanctæ religionis amator domnus Bernardus Coseranensis Episcopus, præsulque Guilabertus illustris & preclarus Barchinonensis pius in omnibus, hisque pari voto conjunctus domnus Berengarius Elnensis Episcopus, similique assensu Guifredus Carcassonensis Episcopus, quin etiam conversationis bonæ fama notus omnibus Arnaldus Magalonensis Episcopus, admonuerunt sane ut quicumque cupit cum fidelibus cœlestis vitæ hereditate perfrui, nihil de rebus Ecclesiæ quæ regali seu apostolicali auctoritate sive per vota fidelium sedi jamdictæ sunt collatæ vel erunt scriptis aut collatione quacumque, furtim teneat ac vi qualibet minuat, seu, quod non optamus, sacrilego ausu diripiat, & eos quos furtive seu dolose noverit tenere Pontifici aut clero hujus istius sedis publicare non differat. Alioquin hujus institutionis servatorem cœlestis patriæ optaverunt fieri sortitorem, e contra quippe rebellem in ignibus perpetuis stabilem. Ut vero liquidius pateat nostræ dispositionis series, nec posteros quadam confusione quicquam de prædictis moveat, succinte & compendiose necnon & absolute cuncta ad explicanda utile & pernecessarium duximus, ut concludendo diffiniat, hujus dotis quidem corroboratores in primis admittimus ut irrefragabili perpetuitate ea quæ hac continentur dote, eorum pontificali auctoritate confirmata sub divina obtestatione eorum sacrati ordinis absque inquietudine permaneant inconvulsa, scilicet omnes Ecclesiæ vel universa prædia quantacunque vel ubicunque quorumlibet Deo devote militantium virorum dono juste sanctæ matri Ecclesiæ sunt concessa vel in perpetuum absolute erunt concedenda, cum silvis & pratis, cultis vel incultis, aut horum pascuariis, undecunque habet vel habere debet aut habuit, sive rafigis, vel monetis aut teloneis, vel piscatoriis, stagnis, aut salinariis locis, vel maritimis piscariis, & navium mercimoniis, sive naufragiis, quæ cuncta noscitur habere jam sæpe prenominata sedes, sive in comitatu Gerundensi, vel Bisuldunensi, aut Impuri-

ANNO CHRISTI 1038.

puritanensi, necnon etiam Petralatensi, absque ambiguitate. Veruntamen hujus dotis confirmatores hi sunt, videlicet venerabilis primę Narbonensis sedis Archiepiscopus Guifredus, Oliva Ausonensis sedis Episcopus, Arnaldus Magalonensis Episcopus, Berengarius Elnensis Episcopus, Bernardus Coseranensis Episcopus, Eribaldus Urgellitanus Episcopus, Guifredus Carcassonensis Episcopus, Guilabertus Barchinonensis Episcopus, obsecrante & corroborante ineffabilis pietatis Petro Episcopo hujus sedis fundatore largissimo; qui canonum auctoritate fulti hanc conlaudando confirmant, & confirmando eam observare prędicant; sic quidem ut si quis quicquam de prelibatis presumpserit minuere aut minuendo surripere aut surripiendo retinere, Deum primitus flexis poplitibus lacrymabiliter exorantes ut Dei iram incurrat & Plutonis regna possideat, & a sacrosanctis matris Ecclesię liminibus sequestratus abscedat, nullamque cum fidelibus portionem obtineat; qui matrem Ecclesiam infestis nisibus opprimere captat. Ne vero pretermittam quoddam & proprium hereditarioque jure perpetualiter possidendum, & ut ita dicam, tertiam partem de suprataxatis rafigis & monetis aut teloneis, vel piscatoriis, stagnis, sive palcuariis, naviumque mercimoniis, quod hactenus visa est sancta Ecclesia possidere in prędictis comitatibus regali sive apostolicali censura. Quibus vero terminibus summa contineatur hujus episcopatus sat patet omnibus. Equidem his quatuor comitatibus, Gerundensi, Bisuldunensi, Empuritanensi, Petralatensi; cum eorum finibus propriisque terminibus. Istius quidem dotis pagina XI. Kal. Octobris facta & a prędictis patribus confirmata est anno quidem dominicæ incarnationis MXXXVIII. Indictione V. millesima LXXVI. regni Henrici gloriosissimi Regis VIII.

Oliba Episcopus. Berengarius Episcopus. Guifredus sanctæ Narbonensis Ecclesiæ Archiepiscopus, qui hanc Ecclesiam nostræ diœcesis dedicavi, subscripsi. Petrus Episcopus. Eriballus Episcopus. Arnaldus Episcopus. S. Ermessendis Comitissæ, quæ eadem die ad honorem Dei & matris Ecclesiæ trescentas auri contulit uncias ad auream construendam tabulam.

Acta consecrationis Ecclesiæ Urgellensis.

Ex Marca Hispan. in append. p. 1069.

Cum venerabiles doctores nostri amici Dei & electi ab ipso discipuli irent in mundum pro prædicatione fidei, placuit illis ut communiter viverent in unum congregati cibo carnali sicuti unanimiter vivebant cibo spirituali, ut nihil esset propter quod possent ab alterutrum dividi. Actus quidem ita dicunt Apostolorum, quia quotquot erant possessores domorum ac prædiorum, vendebant & ponebant pretia ante pedes Apostolorum, distribuebantur autem prout opus erat unicuique eorum, & erat illis cor unum & anima una. Hujus causæ exemplum sequens Christianissimus Ludovicus Rex Francorum unum constituit locum ut ministri Ecclesiæ coadunarentur in illum & sumerent carnalem victum, quatinus sine excusatione agerent Dei ministerium. Qui locus recte appellatur canonica, quia ibi ecclesiastica atque divina observatur regula. Canon enim Græce regula dicitur Latine. Igitur ego Guifredus primę sedis Narbonensis Archiepiscopus una cum domno Heriballo Urgellensis sedis perpetuæ virginis Mariæ Episcopo, atque cum domno Berengario Elnensis Ecclesiæ Pontifice, & Guifredo Carcassonensis Ecclesiæ Præsule, & Bernardo Coseranensis Ecclesiæ antistite, atque Arnulfo Rotensis Ecclesiæ venerabili Pontifice, agens atque celebrans dedicationem gloriosæ ac perpetuę virginis Marię pari voto pariique consensu simul cum Constantia Comitissa ejusdem Urgellensis terræ & filio ejus Ermengaudo Comite, quamvis in puerili constituto ætate, aliisque Principibus terrę, peracta dedicatione sanctę Urgellensis sedis prædictę beatę Marię, atque peracta ab omnibus ejusdem Ecclesię sanctę sedis dote; hanc scripturam factam ejusdem sedis canonicę confirmavi cum predictę sedis Pontifice & aliis prescriptis in ordine. Hęc autem scriptura ita in perpetuum sit valitura cum omnibus rebus quas ipsa adquisivit canonica & quas deinceps est adquisitura. Res vero ejusdem canonicę quę scriptę habentur in ea quam fecimus dote hic iterum sunt rescriptæ & eidem canonicę nostra manu confirmatę. In primis confirmamus alodia omnia atque castella & Ecclesias cum parrochiis & primitiis & decimis & omnibus sibi pertinentibus quę religiosissimus reverendę memorię Ermengaudus Episcopus dedit ad prędictę sedis seu ejus canonicę opus, ob quam meriti causam Deus retribuat requiem & vitam, & Christi mater virgo adquirat delictis ejus in cœlis veniam, quod ipse in terris illi fabricavit Ecclesiam ipsam sedem beatę Marię jamdictam. Post cujus discessum venerabilis & nobilissimus successor ejus Eribaldus prędictę Ecclesię opus transtulit in melius & suis locupletavit muneribus, insuper & ad honorem sedis canonicam constituit Dei fidelibus Ecclesię servientibus, sicuti ibi factę testantur domus novis subsistentes edificiis ac parietibus; quem Deus pro tantis gestis remuneret donis vitę pręsentis & clarificet in civibus angelicis luce & vitę perennis. Confirmamus ergo, ut predıximus, alodia seu castella quę Ermengaudus Presul dedit & omnia hic nominatim expressa. In comitatu Urgellensi castrum quod est Jessona cum terminis ejus & castellis quę sunt in terminis ejus & omnibus sibi pertinentibus. Ipsa castella hec sunt, castellum Villęmuri, castellum Fluviani, castellum de Rubeolis, castrum de Tapeolis, castellum Morane, castellum Gradiani, castellum Concabellę, castellum Guandalor, castellum Guarda si venen, castellum Urson, castellum Coscoliosę, castellum Espalargii, castellum de Figerola, castellum Sadaonis, castellum Turris fractę, castellum Turris rubeę, castellum Belliviciui, simulque cum aliis castellis & turribus quę jam constructa sunt sive quę deinceps construentur atque omnibus ad eadem castella & turres pertinentibus cum suis terminis ac finibus. Insuper castrum Pontaneti cum primitiis ac decimis, cum finibus ac terminis, & castrum de Bordello cum primitiis ac decimis ejusque terminis. Insuper castrum de Petra rua cum primitiis ac decimis, cum finibus & terminis. Preterea castrum de Cornellana cum finibus & terminis. In comitatu Confluenti alodium de Aqua tepida cum Cuguzac, cum villis & villulis ac terminis & primitiis ac decimis & tascis, & alodium de Astover cum omnibus sibi pertinentibus. In comitatu Rosselionensi alodium de Pontelliano. In comitatu Paliarensi parrochiam de Siarb cum primitiis & decimis & cimiteriis. In comitatu Cerdaniensi medietatem alodii de Pino & de Villa vetere cum Cirinnano. In comitatu Urgellensi alodium de aqua mortua & de cruces de Pontelliano. In comitatu Bergitanensi alodium quod est in parrochia sancti Cucufatis sive intra terminos castelli Etralis. Hæc sunt hactenus quæ dedit Ermengaudus Episcopus præfatę sedi & canonicę ejus. Confirmamus etiam alodia cum parrochiis quę Ermengaudus egregius Urgellensis Comes dimisit seu dedit canonicę cum consensu & voluntate dignissimi ac ma-

ANNO CHRISTI 1038.

gnificentissimi Presulis Heribaldi jamdicti. In comitatu Urgellensi parrochiam de Oliana, & parrochiam de Etral, & parrochiam de Maciana, quæ est in valle Andorræ. In comitatu Cerdaniensi parrochiam de Montelliano. Istas parrochias cum primitiis & decimis & villis de Tuxen & parrochia ejusdem loci cum primitiis & decimis & tascis, & cum omni redditu censuali, & cum cimiteriis Ecclesiarum & Ecclesiis & terminis & finibus sibi pertinentibus. Et in prædicto comitatu Urgellensi alodium de Mora cum vineis de Erolis. Hæc sunt hactenus quæ dimisit seu dedit Comes prædictus Ermengaudus cum tertia parte telonei & mercati prædictæ sedis, quem Deus merito causæ hujus gaudiis remuneret cœlestibus. Confirmamus etiam parrochiam de Bar & medietatem alodii de Pino & de Villa vetere & tertiam partem de censu defunctorum ad sanctam sedem sepultorum, & alias duas partes quas Canonici habebant. Hæc sunt hactenus quæ dedit Sanla Episcopus ad canonicæ opus cum alodio de Elas; quem Episcopum Deus faciat hæredem cœlestium gaudiorum illud donum; & merito, quia ipse constituit ipsius canonicæ primordium. Confirmamus quoque parrochiam de Eguils, quam præsul insignis sanctæ sedis Urgellensis prædictus Heriballus dedit, & alodium de Erolis & de Arauel & Entruas, & de Stamariz, & de Villa Mediana, quæ dedit Sancia Vicecomitissa, & alodium de Ventenago, quod fuit de Guadaldo Episcopo, & alodium de Ilinga, quod fuit de Livani Presbyteri, & alodium de Vallicella cum alodio de Traverseris, & alodium de Tolon, quæ fuerunt Senfredi Vicecomitis, & quatuor mansos in Meranicis, & alodium de Ger & Moniolum, & alodium de Oceja, & duos mansos in Cereja qui fuerunt Arnaldi Vicecomitis. Et in prædicto comitatu Urgellensi alodium de Enargon & de Salent & de Torel, quæ fuit Bernardi Sanlæ, & mansum de Vineolis, & alodium de Timoneta, quod dedit Borrellus Tartavallensis, & sextam partem castri Cabannæ bonæ, seu alodium de Picafolets, quod dicitur turris Enegonis, & alodium de Olius, & alodium de monte Leddan, & alodium de Scaribot in Celsona, & ipsa alodia quæ sunt in Bar. Hæc omnia suprascripta nos omnes Episcopi præscripti confirmamus præfatæ sedi atque ejus canonicæ in perpetuum habituræ. Id sunt castra, castella, alodia, Ecclesias, parrochias, villas, villulas, primitias, decimas, cimiteria, census, oblationes, cum calis, terris cultis & incultis, arboribus, vineis, campis, pratis, pascuis, silvis, salictis, aquis, puteis, molendinis, aquarumque discursibus, piscariis, montibus, vallibus, collibus, & adjacentiis eorum, & decimis ferri & piscis, simulque cum omnibus ad eandem sedem & canonicam pertinentibus quæ hodie habent vel habituræ sunt, & quod adquisierunt vel adquisituræ sunt. Præterea ego Heriballus gratia Dei Episcopus constituo in meæ sedis Urgellensis canonica cum domnis religiosissimis Episcopis ut quadraginta Canonici illic habeantur de illis qui in Ecclesia majores esse videntur cum suis clericis sibi subjectis qui statores sunt. Constituo quoque & sub anathematis vinculo cum omnibus hominibus Episcopis & clericis totius ordinis subjungo, ut nullus clericorum meæ Urgellensis sedis qui nunc sunt & erunt, recipere nec acclamare successorem seu successores meos nec consortium habere intra claustra canonicæ seu in Ecclesiis quæ ibi sunt & erunt audeat, nisi prius ipse Episcopus juret & jurent jure jurando fideliter super altare beatæ Mariæ promittat seu promittant quod in omnibus & sedem & canonicam cum omnibus rebus bene regere & dispensare ad honorem sedis & canonicæ & clericorum procuret seu procurent. Hæc omnia suprascripta ita constituo ego Heribaldus gratia Dei Episcopus pariter cum omnibus Episcopis jamdictis omnes facultates sedis & canonicæ consimo, ita ut nulla persona cujuslibet hominis utriusque sexus hoc in quocunque evellere audeat aut evelli faciat aut assentiat aut assensum præstet. Quod si fecerit, excommunicationi perpetuæ subjaceat, nisi pœnitentia ductus sedi & canonicæ illi satisfaciat, seu ejus clero canonicali satisfaciens se præsentare studeat. Quicunque vero hanc constitutionem & confirmationem servaverit, cœlestium bonorum hæreditatem accipiat, & hic & in æternum gaudeat. Acta hæc confirmatio atque constitutio decimo Kalendas Novembris anno decimo regnante Henrico Rege Francorum. Eriballus Episcopus subscripsit. Arnulfus gratia Dei Episcopus subscripsit. Constantia gratia Dei Comitissa subscripsit. Raimundus Levita & caput scolæ. Gerallus Archilevita. Borrellus scolasticus hoc scripsit die & anno quo supra.

ANNO CHRISTI 1040.

CONVENTUS EPISCOPORUM

Ad dedicationem Vindocinensis monasterii sanctæ Trinitatis, anno Christi MXL.

Anno MXL. Indict. VIII. regnante Henrico I. Francorum rege, anno ipsius IX. convenerunt Vindocinum episcopi octo, abbates viginti tres, Barones plurimi, aliique, ad dedicationem ecclesiæ monasterii S. Trinitatis, a Goffrido Andegavorum comite, ejusque conjuge Agnete, recens conditi & magnis possessionibus dotati. Hic publicas fecit litteras ipso dedicationis die Arnulfus episcopus, quibus tum ipse, tum alii præsentes episcopi donationem ratam habuerunt; possessionum augendarum facultatem concesserunt: ceteri approbarunt. Cujus diplomatis apographum hoc est.

Ego Arnulfus Turonensis ecclesiæ archiepiscop. fidelibus sanctæ ecclesiæ notum facio, quod Gaufredus inclitus comes, uxorque ejus venerabilis comitissa, monasterium beatæ & individuæ Trinitati dicatum, in castro quod Vindocinum vocatur, rebus propriis ædificaverunt, & concessione Theoderici Carnotensis episcopi, in cujus diœcesi locus ipse esse cognoscitur, nobis præsentibus, B. Petro & Romanæ ecclesiæ in patrimonium & alodium devoverunt. Quod cum bona eorum liberalitate dicatum fuisset, & ornamentis adornatum: ad illius loci dedicationem nos & plures episcopos & abbates venire rogaverunt. Et ut fratres in loco ipso quiete & absque molestia Deo servire potuissent: petierunt a nobis, & ab aliis qui aderant episcopis, quatenus huic ecclesiæ noviter ædificatæ, pro amore Dei & supplici prece ipsorum, quod jam eidem loco in diœcesibus nostris contulerant, sive ipsi vel alii homines collaturi erant, concederemus, & nostra firmaremus authoritate. Nos vero eorum precibus difficiles esse noluimus, & quod petebant concedere justum putavimus. Concedimus itaque & nostra authoritate firmamus, quicquid prædictum monasterium in episcopatu nostro hodie possidet, seu deinceps fratribus ejusdem loci ab ecclesiasticis, vel a sæcularibus personis datum extiterit, vel concessum, tam in ecclesiis, & ecclesiasticis possessionibus, quam etiam in temporalibus beneficiis. Et ut hæc nostra concessio invio-

violata fervetur, scriptum hoc fieri jussimus, & in A
anno omnium, qui ad dedicationem convenerunt,
festimus recitari. Si quis vero hanc nostram confir-
mationem scienter violare, aut ei calumniam in-
ferre præsumpserit: authoritate Dei & nostra ex-
communiatus maneat, nisi resipuerit, & dignos
inde ponitentiæ fructus fecerit. Charram illum
super altare Windocinensis monasterii manibus
nostris posuimus, ad nostrum & in testimonium
nostræ confirmationis. Hæc autem laudaverunt
& concesserunt clerici ecclesiæ nostræ qui nobiscum
venerant, Bono decanus, Wenilo archidiaconus
& thesaurarius, Robertus cellararius, Galterius
ædituus.

Quod videntes & audientes honorabiles perso-
næ cæteriporum, abbatum, & multi alii, tum
ecclesiasticæ militiæ, quam fœcularis, Theoderi-
cus Camutensis episcopus, Gervasius Cenomanen- B
sis episcopus, Hubertus Andegavensis episcopus,
Ilembertus Pictaviensis episcopus, Arnulfus San-
tonensis episcopus, Girardus Engolismensis epis-
copus, Amelius Albiensis episcopus. A civitate
Cenoni, Arnulfus archidiaconus & præcentor,
Girogius archidiaconus, Sigo magister scholarum,
Agiverus capellanus, Hildegarius subdecanus, &
Hildevinus puerilis, Galterius subdiaconus. A
monasterio sancti Martini, Goffredus decanus,
Galterius cantor, Rogerius subdecanus, Hubertus
cellararius, Odo subcantor. A civitate Picta-
va, Arnulfus decanus, Guillelmus cantor, Rai-
no cantor sancti Hilarii. A Cenomino, Girar-
dus cantor, Ingolfus, Hubertus, Brmenulfus
scholasticus, Manfelinus, Rainaldus capellanus, C
Guillelmus. A civitate Andegava, Gaufleus
decanus, Beringarius archidiaconus, Berchardus
thesaurarius, Rainaldus archidiaconus, Fulco-
jus capellanus, Joannes scholasticus, Gaufleus
puer, Petrus subdiaconus. Ab Engolismo, Guil-
lelmus archidiaconus, Vivianus capellanus. A
Santonis civitate, Ramnulfus archidiaconus, Ar-
baldus archidiaconus,

Dodabastibus, Hugo defanctâ Salvatore Cæ-
sare, Fredericus de sancto Florentio, Galterius de
sancto Albino, Ebrardus de sancto Kostlette,
Landricus de sancto Petro Carnoti, Durandus de
sancto Gildasio, Salomon de Bonavilla, Hugo
Longilledi abbas, Fulco de sancto Joanne, An-
segisus peccator, Petrus de Nantolio, Algrius
de sancto Amando, Arnaldus de Angelisco, Odo
de sancto Sabino, Bernardus de Michaele cœnul,
Archembaldus de sancto Maxentio, Joannes de
Lozione; Tetbaudus de Quine aco, Ansbertus de
Pontelesuio, Teudo de Burgalito, Odolricus de
sancto Martiale, Ermenerous abbas de Tuticio,
Teutbaudus de sancto Benedicto.

Nomina Baronum: Goffridus comes Andega-
vorum, Agnes comitissa, Guillelmus Aldinus
comes, Radulfus vicecomes, Erbodus vicecomes,
Guillelmus vicecomes, Hervæus vicecomes de Bi-
fo, Haimericus de Rancone, Goffridus de Prui-
liaco, Ilembardus, Tetbaudus de Blazono, Rai-
nardus, Albericus de Monto Joannis, Joscelinus
de sancta Maura, Petrus de Castilliaco, Ingobal-
dus, Leo de Ambazio, Rainaldus, Salomon de
Lavarzino, Nibardus de Monte aureo, Landri-
cus de Balpeneisco, Odo Dolcnis, Gillebertus,
Helia de Valvento, Berlojet, Hildemerus male
capte, Hildebertus de Rupemahildis, Guillelmus
Chabotius, Petrus abbas, Guillelmus de Rupe,
Ranulfus Rabiolus, Guillelmus de Parrenay,
Constantinus de Mello, Joscelinus Cavanafran-
num, Petrus Maifnade, Manafles frater episco-
pi, Simon de Verruca, Stephanus de Montoro,
Guillelmus frater Gerrafii episcopi, Hardouinus
de Rupibus, Alboricus de fermitate Auraimi, Hu-
bertus de Monitione.

Adum Windocini ipso die dedicationis mona-
sterii sanctæ Trinitatis, anno ab incarnatione do-
mini MXI. indictione VIII. regnante Henrico rege
Francorum, anno regni sui IX.

Anno Christi 1040.

Anno Christi 1040.

CONCILIUM VENETUM,

In causa disciplinæ ecclesiasticæ celebratum anno Christi MXI. sub Benedicto Papa IX.

Anno Christi 1040.

HOC concilium, assistente & favente Domi-
nico Flabanico duce Venetiarum, celebra-
tum est Venetiis in ecclesia sancti Marci sub Urso
patriarcha, in quo, tefte Andrea Dandulo in suo
brevi chronico, pleraque ad disciplinam ecclesia-
ticam spectantia, constituta fuerunt.

Ex Ioe hoc Concilio hac habes Dandulum in Chronico:

Anno Domini nostri Jesu Christi 1040. assistente
& favente hoc Duce (*tempe Dominico Flabanico*)
Concilium Prælatorum & totius Cleri Venetiæ in
Ecclesia S. Marci congregatum est, in quo inter-
fuerunt Ursus Ursiolo Patriarcha, Dominicus
Gradonico Episcopus Olivensis, Vitalis Ursiolo
Episcopus Torcellanus, & Leo Episcopus Equi-
linus, & cæteri, ubi statutum est juxta decreta

Anno Christi 1040.

CONCILIA IN DIVERSIS GALLIARUM LOCIS

Pro instituenda treuga & pace anno Christi MXLI.

PACEM & *justitiam inter privatos flatuere, mul-* E *ratis temporibus recurrentes instituerunt: Quod hoc*
tis ante conciliis cum frustra tentassent episcopi: *demum anno fallum narrat Glaber, lib. v. cap. 1.*
irritcum tandem, hoc est, aliquoti diebus indutias Contigit vero, inquit, ipso in tempore, inspirante de-

te divina gratia, primitus in partibus Aquitani- A
cis, deinde paulatim per universum Galliarum
territorium, timari pactum propter timorem Dei
partier & amorem: taliter ut nemo mortalium a
tertiæ quartæ vesperæ, ad feriandam festam inci-
pientæ lucæ, ausu temerario præsumeret quippiam
alicui hominum per vim auferre, neque ultionis
vindictam a quoquam exigere, nec etiam
a fidejussore vadimonium fumere. Quod si ab ali-
quo fieri contigisset contra hoc decretum publi-
cum, aut de rebus comparatis, aut a Christiano-
rum consortio expulsus, patria pellebatur. Hoc
insuper placuit universis, veluti vulgo dicitur, ut
Treuga Dei vocaretur. Quæ videlicet
non solum humanis fultæ præsidiis, verum etiam
exhortatione divinis suffragata terroribus. Nam
plerique veterani audaci temeritate præcipitem pa-
ctum non timuerunt transgredi: in quibus poenitus
aut divina vindex ira, feu humanus gladius ultor
extitit. Et hoc passim tam frequenter contigit, ut
præ sui multitudine singularim non queat adnota-

Anno Christi 1040.

Anno Christi 1042.

SYNODUS CÆSENATENSIS,

In qua Joannes episcopus, clericorum in commune viventium societatem instituit, itque alendis parrimonium assignat, anno Christi MXLII.

Ex Ital. fa- cr. tom. II.

IN nomine Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi. A
Anno, Deo propitio, pontificatus D. N. Be-
nedicti summi pontificis, & universalis papæ, in C
apostolica sanctissima sede Petri apostoli domini
sede, anno decimo, die secunda mensis Junii, in-
dictione decima, & anno ab incarnatione domini
millesimo quadragesimo secundo, post obitum
Conradi imperatoris. Celebre a Deo dilecta in
Christo semper ecclesia mater universalis, mul-
tas tamen est, & rationes habet, & opportune vir-
tutis. Non tantum apostoli sententiam, in
uno corpore diversa sunt membra: omnia autem
non eandem actum habent. Et in ecclesia diversi
sunt ordines: sed ad unum tamen, quod Christus
est, generaliter referuntur. Conflat ecclesiam ....
.... Aliter tamen in ecclesia monachi, aliter cle-
rici convertantur ..... Et ideo ego Joannes di-
vini respectus & operationis episcopus Cesenas, cle-
ricorum nostri episcopatus vitam in melius refor-
mare, domino inspirante volens .... cum conci-
lio Geberardi fratris, & magistri nostri, Raven-
natis sedis archiepiscopi, aliorumque confratrum
nostrorum, tam episcoporum, quam etiam reli-
giosorum abbatum, aliquantas laterdores, nec-
non & clericorum, cæterorque ecclesiastici status,
in unum collegimus, qui ad honorem domini, &
sancti Joannis Baptistæ, communiter in uno loco
conveniant, ubi communiter vivæntur, & dor-

Anno Christi 1042.

SYNODALE DECRETUM DE PACE,

QUÆ VULGO TREVIA DEI DICITUR,

Conflituturn a Willelmo feniore Rege Angelorum ac Duce Normannorum, & Episcopis Normanniæ, apud Cadonum 1042.

Sic reflituitur titulus ex MS. S. Michaelis, quocum cætera sunt collata, simul & cum Bigotiano.

Ex Bulla- Concil. Ro- man. Pere- frido.

FRATRES in Domino constituti, in pace quæ vul- E
go dicitur Trevia * Dei, & quæ die Mercurii
Sole occidente incipit, & die Lunæ Sole nascente

Anno Christi 1042.

E finit, hæc quæ dicam vobis promptissima mente
dehinc in antea debetis observare. Nullus homo,
nec femina hominem aut feminam unquam afsa-
liat

ANNO CHRISTI 1042.

liat, nec vulneret, nec occidat, nec caſtellum, A nec burgum, nec villam in hoc ſpatio quater dierum & quinque noctium oſtaliat, nec deprædetur, nec capiat, nec ardeat ullo ingenio, aut violentia, aut aliqua fraude. Quod ſi aliquis, quod abſit, illam non ſervaverit nec exacerbaverit infregerit: ſi non ſp. annorum penitentiam in exilio ſecerit, & antequam ab Epiſcopatu noſtro exeat, quicquid ſecit contra pacem, emendaverit, a Domino Deo ſit excommunicatus, & cum Chriſto Anathema ſit ſeparatus. Quicumque vero illi aliqua in re communicaverit, aut conſilium, five adjutorium dederit, aut ullum colloquium, niſi ut ad pœnitentiam veniat, & ut dictum eſt, ab hoc Epiſcopatu exeat habiacrit, ſimiliter ſit excommunicatus, donec ad emendationem veneris. Quod ſi ille fundæ pacis violator ad emendationem pacis accepta pœnitentia ſp. annorum exul moritur: nullus Chriſtianorum præſumat illum viſitare, aut corpus a loco in quo pacem violavit, nec quicquam, ex ſubſtantiæ ſuæ bonis accipere.

Præterea, Fratres, hanc pacem & Treviam Dei, de cetris ac de beſtiis, infuper de rebus omnibus quæ habere poſſunt, tenebitis inter vos. Quod ſi quis aut aliquam beſtiam, aut etiam obolum, ſi ve veſtimentum in illa pace tulerit alienis, ſit excommunicatus, donec ad emendationem veniat. Quod ſi ad emendationem voluerit venire, primum reddat, quod rapuit, aut tantum quantæ erat pretii quod abſtulit. Deinde 7. annis pœniteat infra Epiſcopatum. Si autem moriatur priuſ- C quam fatisfecerit; & pœnitentiam ſumat, non ſepeliatur, nec a loco quo obiit moveatur, niſi pro illo parentes ejus latisfecerint pro eo, qui injuriam fecit. Cæterum in hac pace nullus niſi Rex aut Comes hujus patriæ caballicationem aut hoſtilitatem faciat: & quicumque le caballicationem aut hoſtilitatem Regi fuerit, in hoc Epiſcopatu nihil pluſquam ſibi ac ſuis equis neceſſaria ad victum accipiant. Mercatores autem, & omnes homines qui ab aliis regionibus per vos tranſierint, pacem habeant a vobis.

Hanc etiam Dei Treviam ab initio Adventus Domini uſque ad Octavas Epiphaniæ, & a capite jejunii uſque ad Octavas Paſchæ, & a diebus Rogationum inchoantibus uſque ad Octavas Pentecoſtes per omnes dies tenebitis. Presbyteris autem poſt hæc tempora, decretum illud confirmavit Girardus Oſtienſis epiſcopus, apoſtolicæ ſedis legatus.

Ex tabulis Cuxanenſis monaſterii, alia utriuſque concilii deſcripſit Petrus de Marca Archiepiſcopus: cui accepta ferimus hæc breviaria. Poſterius concilium tempore Gregorii VI. celebratum eſt. Ita- men cum priore conjungimus, cum ſit unum eaſdem provinciæ, ambo ex iſtdem tabulis Cuxanenſibus deſcripſit.

DP. alia Narbonenſia: Concilii anni 1043. hæc ſunt ex Marcæ Thoſanæ Anecdotorum l. 4. p. 83.

Wifredus ſanctæ primæ ſedis Narbonenſis Ecclefiæ archiepiſcopus, & Petrus Gerundenſis epiſcopus, & Gaufredus epiſcopus Carcaſſonenſis, & Berengarius epiſcopus Elenenſis, & Gviſſelbertus epiſcopus Barchinonenſis, & Guillelmus Urgellenſis epiſcopus, & Bernardus epiſcopus Biterrenſis, & Bernardus epiſcopus Ilerdenſis, & Gviſſelbertus epiſcopus Gerundenſis, & Berengarius epiſcopus Barcinonenſis. Dia ve-

ANNO CHRISTI 1043.

NARBONENSIS PROVINCIÆ.

ANNO CHRISTI 1043.

ciſſimis ſanctæ matris Eccleſiæ filiis donum per- A nihilo deterrit, & præcepits regnibus ac apoſtolicis fedis Romanæ privilegiis contrarius exiſtentis, hunc ex parte Dei & magni principis Michaelis omnisque Sanctorum Chriſti excommunicamus, & a limitibus ſanctæ matris Eccleſiæ extraneum judicamus: ea videlicet ratione, ut tamdiu excommunicatus, & a conſortio omnium Chriſtianorum ſeparatus permaneat, quo uſque digne pœnitudine Deo & ſancto Michaeli, & ſtirnibus ejusdem cœnobii ſatisfaciat, & ulterius talia perpetrare non audeat. Excipimus autem ab hoc vinculo excommunicationis Comitem Gviſſelbertum omnemque, & fratres, ac filios ejus, quia indignum ducimus illos excommunicationi ſubdere, quos ſancta ſedes apoſtolica patronos vel defenſores opimos eſſe. Hanc vero excommunitionis chartulam manibus noſtris firmamus, & ceteros coepiſcopos noſtros, ea quorum manibus venerit, ſeu comites regionis noſtræ ob remedium animarum ſuarum firmare rogamus. † Berengarius epiſcopus. † Wifredus Carcaſſonenſis præſul. † Arnaldus epiſcopus Malagonenſis. † Guillelmus petrita Deo epiſcopus. † Bernardus epiſcopus. † Ugo epiſcopus Vicenſis. † Frotterius epiſcopus Nemauſenſis. † Adalbertus Tolofanorum. † Arnellus epiſcopus. † Guillelmus gratia Dei Urgellenſis epiſcopus. † Bernardus gratia Dei epiſcopus Coſeranenſis. † Oliva epiſcopus. † Gviſſelmus epiſcopus. † Bernardus Lutevenſis præſul. † Stephanus Attenſis epiſcopus. † Bernardus Ields Biterrenſis epiſcopus; Petrus epiſcopus. † Petrus epiſcopus Caballonenſis. † Gviſfredus Andæ primæ Narbonenſis eccleſiæ ſacerdotes ſubſcripſi. † Raimbaldus archiepiſcopus Arelatenſis. Scripta manu Johannis, juſſu Leonis Papæ & pontificis anno 1043. Domini incarnationis, 16. cal. aprilis XII. anno regni Henrici regis. ℞

Ex Marcæ Thoſanæ Anecdotis pag. 83.

CONCILIUM NARBONENSE

Eodem anno MXLIII. celebratum confirmat donationem factam Eccleſiæ Carcaſſonenſi a Vvillelmo Hugonis.

Ex charta Carcaſſonenſi.

ANNO CHRISTI 1043.

ANNO Dominicæ Incarnationis XLIII. poſt D rum vel virtutem, cum omnibus ad noſtrum jus pertinentibus in prædictis locis, cum terminis & afrontationibus, exitis & regreſſibus earum. Similiter donamus illum alodium, quod eſt in termino villæ, quæ dicitur Mora, & ipſum quod habemus vel habere debemus in locum qui nominatur Roca, quatenus ipſum alodium ſanctis per quamcumque directam vocem habemus, vel habere debemus, ſeu per parentes, ſeu per comparationem, ſive per donationem, ſeu per commutationem, ſeu per quamcumque vocem cum terminis & afrontationibus, exiſique, & regreſſis viarum ..... præſenti donamus, & in futuro Deo, & donatori ſumus ..... dominationi. Deum Dei perpetuæ ſit honorata, & illuminata, & decorata, vel ab ordine canonico, vel i Deus voluerit monacho. Eniteque veſtitum ſancti Petri, vel ſuorum ſanctiſſimus & reverentiſſimus ſimitati vel auctoritati, Deo donante, roboretur, ut noſtus veſtræ auctoritati exiſtere queat ne ſua ſit ſine detrimento. Neque iſdem locus dudum eſt confecratus a præſule Gerundenſi Eccleſiæ Petro, & epiſcopo Carcaſſonenſi Gviſfido, & Bernardo pontifice Coſeranenſi. Igitur nos præſcripti præſules cum ſanctis conventu prædicto annuentes voris, & precibus eorum, confirmavimus prædicta Eccleſiæ, & omnibus ibidem Deo militantibus, omnia quæ & inſtituo offecunt, & inantes, Deo jovante, collatari ſane, ſive per quæ inantes quiſlibet fidelium cunc-

Anno Christi 1043.

dem locum venerabilem de suis rebus juste ditaverit. Si quis autem, quod minime credimus fieri, temerario ausu voluerit infringere, vel quolibet modo de potestate præfatæ ecclesiæ disrumperit, & infra trium mensium spatium non emendaverit, primum iram Dei incurret, & a liminibus sanctæ Dei ecclesiæ & omnium Christianorum consortio extraneus fiat. Quo vinculo colligamus eos, qui antiquum alodium præfatæ ecclesiæ, se sciente, occulte retinuerint, donec eum præfatæ ecclesiæ reddant, & ad satisfactionem veniant. Cujus etiam particeps efficiatur, qui terminos salvationis quos præfati Episcopi statuerunt, qui eamdem ecclesiam dedicaverunt, crucem ad signum ponentes, qui eumdem locum diruperit vel disrumpere tentaverit, vel quoquo modo malo vel injusto ordine transierit; & si, quod absit, parvipendentes fuerint hujus excommunicationis, anathemate feriantur, donec ad plenam superius, ut nunc est scriptum, veniant ad satisfactionem. Si vero, quod Deus avertat, in ea obierint ..... tiam corpora eorum cum psalmis & hymnis ..... sepulturam, nec nomina eorum inter fideles mortuos ad ..... altare recitentur. Quoniam nos de his decernimus hoc, quod B. Gregorius de talibus decrevit dicens: Quoniam tales Christiani non sunt, quo & nos & omnes catholici christiani episcopi & universitatis ecclesia generaliter anathematisat. Et ut verum sit quod supra diximus, manibus propriis hoc confirmamus. S. Willelmi Hugonis. S. Senegundis, qui hanc donationem fecimus, & testibus firmare rogavimus. Nomina eorum præsulum qui in concilio aderant. Oliba episcopus, Arnaldus episcopus, Arnaldus præsul, Wiscafredus Carcassonensis præsul, Hugo episcopus, Bernardus episcopus, Bernardus Lutovensis episcopus, Berengarius episcopus, Stephanus episcopus Attensis, Froterius episcopus Nemausensis, Raimbaldus archiepiscopus Arelatensis, Petrus episcopus Cabillonensis, Bernardus gratia Dei episcopus Conseranensis, Petrus episcopus, Bernardus Biterrensis episcopus, Gvifredus Narbonensis ecclesiæ archiepiscopus, Willelmus Agathensis præsul. Osmundus adolescens hanc cartam scripsit, sed unde translata est, Segarius levita in vice Bernardi sacri scrinii.

Anno Christi 1044.

*** CONCILIUM CONSTANTIENSE,
Ubi maxima pax instituta, anno Christi MXLIV.

De hoc concilio ita *Marianus Scotus in chronico, & ex eo chronicon Hildensheimense*: Anno MXLIV. indict. XII. Heinricus * rex iterum Pannonias invadens, satisfactiones, obsides, munera, pacis per jusjurandum confirmationem accipiens, discessit. Inde reversus, Constantiensi synodo affuit, ubi cunctis debita dimisit: destructisque omnibus inimicitiis *, pacem hactenus inauditam, tam in tota Suevia, quam in aliis regni sui provinciis, regia censura per edictum confirmavit.

* qui postea fuit Imp. Henr. IV.

* al. munitionibus.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI *ad An. Chr. 1043. n. 6.*

Baronius ad an. 1043. refert ex Hermanno Contracto in fusiori Chronico, Heinricum Germaniæ regem Synodum Constantiensem celebrasse, in qua iis, qui contra se deliquerant, debitum omne dimisit. Cum eodem anno Hepidannus, qui hoc tempore florebat, Concilium istud connectit, ideoque non audiendi Marianus Scotus & Chronographus Hildensheimensis, qui illud in sequentem annum rejiciunt, quos tamen Cossartius secutus est. Minimum vero Marianum Scotum, qui hoc tempore etiam vixit, idem Concilium cum anno 1044. copulasse. Gravius peccavit Glaber l. 5. c. 1. qui illud differt in annum 1045. quem Hugo Flaviniacensis Abbas in Chronico Virdunensi imitatus est; adeo per hæc tempora Scriptores in Chronologia parum diligentes.

Ex Ughelli Italiæ sacræ to. V. novæ editionis pag. 113.

SYNODUS ROMANA,
In qua Gradensis Patriarchatus confirmatur.

Benedictus Episcopus servus servorum Dei Ursoni Gradensi Patriarchæ perpetuam in Domino Jesu Christo salutem. Sicut plurimum gaudemus in Domino, & in dono gratiæ ipsius gloriamur, si sancta Ecclesia per bona opera crescit magnifice, & dilatatur amplissime, ita nimium affligimur, & tribulamur de ejus oppressione, super quam crebrior lamentationum sermo perlatus est. Non oportuerat quidem ab illis, quibus sustentari, atque honorari debuerat, tantis eam oppressionibus concuti, ideoque necessarium est, ut remotis talium tergiversationibus, quibus venenosa malitia revelari, & obscurari bonitas & veritas solet, adminiculum non modicum lamentantibus juste impendatur, atque ab Apostolica sede suffragetur, quos per divinam gratiam Christi auxilio dignum est adjuvari, neve totius Ecclesiæ perturbatione imprudens præcedat intentio, & ea quæ a sanctis prædecessoribus nostris, & reliquis sanctis dudum fuerant prohibita, denuo reviviscant. Sedis namque nostræ consideratione compellimur ea, quæ ad notionem nostram emendanda pervenerunt, propter Deum non relinquere, sed digna emendatione corrigere. Et si sæcularibus officiis ordo suus, & tradita a majoribus disciplina servanda est, quis ferat Ecclesiasticos ordines temerarie ac præsumptione confundi? aut ita negligere, & emendanda non opem ferendo postponere? Quapropter omnibus S. Dei Ecclesiæ filiis notum esse volumus, quod detestabile nefas tempore nostri decessoris Joannis Papæ a Poppone Forojuliensi Præsule diabolo suadente actum est adversus Ursonem Gradensis Ecclesiæ novæ Aquilejæ Patriarcham; prædictus quidem Poppo Gradensem Civitatem adiens fraudolenter eam invasit, invasamq; Gentilium more depopulavit, Ecclesias violavit, altaria fregit, thesauros abstulit, monasteria destruxit, & de tantis non erubescens flagitiis insuper hanc Apostolicam sedem suis petiit simulationibus, poscens ab ea per suos nuncios sibi privilegium fieri nominatim de Gradensi insula, quam promiserat juste, & canonice, ac per antiqua privilegia ostendere ad se pertinere, unde privilegium sub tali consecutus est tenore. Ut si quando de ea aliqua oriretur quæstio, sic juste absque ulla occasione ad se pertinere comprobaret, quemadmodum promiserat. Quod totum in contrarium accidit, quia cum Urso Gradensis Ecclesiæ Patriarcha primum per suos nuncios, deinde per semetipsum hanc Apostolicam peteret sedem ad conquerendum de suæ sedis invasione, idem Poppo vocatus ad satisfaciendum sicut promisit, non solum venire distulit, verum etiam prædictam insulam per antiqua privilegia juste ac secundum Deum sibi pertinere, ut promi-

Anno Christi 1044.

promiserat, ostendere minime potuit; quin etiam tenorem privilegii negavit. Et quoniam ex his, quæ promisit, nihil ostendere valuit, privilegium quod sub præfata conditione consecutus est, suo tenore juste evacuatum, ac regulariter ad nihilum est redactum. Pro hac siquidem re idem noster decessor Joannes Papa congregavit S. synodum in Ecclesia B. Sylvestri, ante cujus præsentiam veniens Urso Gradensis Ecclesiæ Patriarcha de statu suæ Metropolitanæ Ecclesiæ, ejusque pertinentiis quamplurima ostendit privilegia a nostris antecessoribus suæ sedi concessa, scil. a sanctissimo Pelagio, Gregorio, Honorio, Stephano, item Gregorio, Leone, Sergio, item Leone, Benedicto, Adriano, Bonifacio, Romano, Theodoro, Anastasio, Joanne, Sylvestro, & Sergio. Quæ omnia noster antecessor studiose considerans firmando vetera per synodalem censuram sub divini judicii obtestatione tale novum construit privilegium, ut nullus unquam in tempore prædictum Ursonem Patriarcham, ac successores suos de prædicto Patriarchatu Graden. sicut de rebus, ac possessionibus ejus inquietare, aut molestare præsumat, sed potius cum sua integritate quietus remota omnium contradictione ipse, suique successores eamdem Patriarchalem sedem cum omnibus suis pertinentiis perpetuis possideant temporibus. Popponi verò Epistolam direxit, ut cuncta ablata sub trium personarum sacramento Gradensi Patriarche restitueret. Quod non solum non adimplevit, sed etiam contra divinum jus, & Ss. Patrum sancita quibusdam inhoneste sibi suffragantibus privilegium fraudolenter impetravit de stabilitate suæ Ecclesiæ, & Gradensis Patriarchatus subjectione. Qui ad cumulum suæ damnationis addens quoque iniquitatem super iniquitatem, nostro etiam tempore iterum Gradensem civitatem furtim ingrediens cunctis abominabile in ea commisit flagitium, totam videl. civitatem cum ecclesiis incendit, altaria confregit, thesauros abstulit, & quicquid ab igne remansit, paganorum ritu secum detulit. Pro tanto denique repetito sacrilegio Gradensis Patriarcha apud Apostolicam sedem, eodem mittente invasore, per suas litteras lamentatus est. Sed antequam a nobis de tanto coerceretur ausu, divino judicio sine confessione, & viatico ab hac luce subtractus est. Tandem Urso Gradensis Patriarcha una cum Dominico Contareno dilecto filio nostro Duce Veneticorum sive Dalmaticorum, & populo Venetiç nobis per suos supplicavit Legatos, videl. Benedictum ven. Abb. Ss. Trinitatis & S. Michaelis Archangeli de Brundulo, Joannem Stomatum, Gregorium Clericum, quatenus omnia sibi, suæque sedi subjecta nostra restituerentur auctoritate, & privilegium, quod Poppo de Gradensis Ecclesiæ subjectione contra divinam auctoritatem acquisivit, evacuaremus: quin etiam privilegia nostrorum decessorum palam ostensa de statu suæ Ecclesiæ renovaremus, atque confirmaremus, sive de rebus, atque possessionibus sui Patriarchatus, quatenus quæ infra Venetiæ, vel Italici regni ditionem, seu in Comitatu Istriensi consistere noscuntur, vid. ut omnia quæ in Rivoalto, in Methamauco, in Equilio, in Pineto, in Civitate nova, in confinio suæ jam dictæ Civitatis Gradensis, seu Ursiano, vel Gajazzo, in Zemulis, partim in territorio Aquilejæ, & in marino termino, in Istria, in Tergeste, Justinopoli, Pirano, item in Civitate nova, Parentio .... : Pola, atque in Castello S. Georgii, & in reliquis locis tam infra, quam extra seu in Bononia, vel Romania, Ravenna, Arimino, Pensauro, sive in quibuscumque locis Italici regni, seu Venetiæ habere, ac possidere sui antecessores visi sunt, ipse, suique successores absque cujusquam contrarietate, seu refragatione retinere, & possidere quivissent. Quorum petitionibus zelo domus Dei calefacti libenter annuentes, & justum esse decernentes in Romana Ecclesia S. Synodum congregavimus, residentibus nobiscum venerabilibus Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, Cardinalibus, Subdiaconibus nostris, Abbatibus, & quorum aliquorum nomina hæc sunt.

Joannes Lavicanensis nepos noster Episcopus.
Tedaldus Albanensis Episcopus.
Joannes Portuensis Episcopus.
Joannes Prænestinensis Episcopus.
Benedictus Ostiensis Episcopus.
Amatus Vellitrensis Episcopus.
Bonizo Tuschanensis Episcopus.
Honestus Foropopiliensis Episcopus.
Adam Forosempronensis Episcopus.
Crescentius S. Rufinæ Ecclesiæ Episcopus.
Vido Humanensis Episcopus.
Andreas Perusinus Episcopus.
Ubertus Sasenates Eccles. Episc.
Arduinus Feretranus Episc.
Teudaldus S. Mariani Episcopus.
Joannes S. Sabinensis Eccl. Episc.
Theudericus Urbinensis.
Theudaldus.
Ubertus.
Benedictus Archidiac. S. R. E. & Vicedominus.
Ugo.
Petrus Cancellarius noster.
Leo.)
Romanus.) Diacones nostri.
Crescentius.)
Petrus qui & Mancio dicitur.)
Joannes Archicanonicus & Archipresb. Canonicæ S. Jo. ante Portam Latinam.
Joannes Cardinalis presb. tituli S. Cæciliæ.
Joannes Card. tit. S. Martini.
Io. Card. tit. S. Damasi.
Ubertus Card. tit. S. Anastasiæ.
Martinus Card. tit. S. Savinæ.
Teudaldus Primicerius.
Benedictus Oblationarius S. R. E.
Benedictus Presb. & Card. tit. S. Sylvestri.
Petrus Card. tit. S. Grisogoni.

Subdiacones autem.

Joannes.
Adelmarius.
Etrozo.
Sico.
Benedictus Abbas Monasterii S. Gregorii, quod dicitur clivus Scauri.
Bartholomæus Vener. Abbas S. Mariæ Grotta Ferrata.
Benedictus Abbas Monasterii S. Mariæ, quæ vocatur S. Petri ad Vincula.
Leo Abbas S. Pauli Apostoli.
Georgius Abbas S. Laurentii foris murum.
Joannes Abbas S. Sabæ.
Petrus Abbas S. Mariæ in Aventino.
Joannes Abbas S. Rofilli Foropupilensis.
Bonizzo Abbas Monasterii S. Petri Perusii.
Felix Abbas S. Blasii.
Simeon Abbas S. Mariæ in Pallara.

Et ceteri nobiscum residentes in gremio S. R. E. quorum deliberatione hoc Apostolatus nostri privilegium fieri decrevimus tibi fratri nostro venerabili Urso S. Gradensis Ecclesiæ Patriarchæ, ad quem nunc nostrum convertimus sermonem precipue ob justitiam, quam te, tuamque Ecclesiam petere evidenter novimus, per quod Apostolorum principis Petri, & nostra, cujus vicem gerimus, auctoritate antecessorum nostrorum privilegia imitando prædictam Gradensem Ecclesiam perpetua

petua stabilitate Patriarchatum esse sancimus, tibique illic præsidenti, tuisque successoribus totum Metropolitanæ, atque Patriarchæ officium libere peragendum concedimus, & de omnibus vestris possessionibus præcipiendo interdicimus, ut nullus Patriarcha, Archiepiscopus, Præpositus, Decanus, Vicedominus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, aut exactor alicujus rei, nec ullus judex publicus, vel quilibet ex judiciali potestate vim aliquam, vel invasionem inferre præsumat, aut aliquo modo molestiam ingerere tibi Ursoni Patriarchæ, tuisque successoribus, sive in Ecclesiis, & plebibus, seu Monasteriis tuæ Ecclesiæ pertinentibus, seu in familiis, in colonis, servis, vel mancipiis, ac reliquis, quæ super ejusdem Ecclesiæ terris manent. Sed omni jure, & tenore S. Gradensis Ecclesiæ a Patriarchis nunc & semper ibidem præsidentibus libere, quæ prælibavimus, absque ullius infestatione retineantur, ac perpetuo jure possideantur. Privilegium vero, quod Poppo Forojuliensis Præsul de subjectione Gradensis Patriarchatus fraudolenter ab hac sede consecutus est, quia nulla illud canonica munitum auctoritate decernimus, residentium nobiscum venerabilium fratrum auctorali censura corrumpendo penitus omnino corrumpimus, & evacuamus. Si quis ergo nostrorum successorum, vel aliorum aliquorum hominum contra hujus nostræ concessionis, ac confirmationis privilegium agere præsumpserit, aut præsumentibus consenserit, vel fautor extiterit, & non potius observare in integre studuerit, sciat se auctoritate beati Petri Apostolorum principis, & cœlorum regni clavigeri, nostroque anathematis vinculo esse innodatum, & a regno Dei alienatum, atque cum Diabolo veluti transgressor sanctorum Patrum sine fine damnatum. Qui vero custos, & observator hujus nostri privilegii extiterit, benedictionem, & gratiam a justo judice D. nostro Jesu Christo hic & in æternum consequi mereatur.

Scriptum per manus Sergii scriniarii, & notarii sacri nostri Lateranensis palatii mense Aprili Indict. XII. Benevalete.

Ego Joannes S. Lavicanensis Eccl. Episc. interfui & subsc.
Ego Tedaldus Albanensis Eccl. Episc. interfui & subscripsi.
Ego Joannes S. Portuensis Eccl. Epi. interf. & ss.
Ego Joannes PrenestinensisEccl. Ep. interf. & ss.
Ego Benedictus Ostiensis Episc. interf. & ss.
Ego Amatus Vellitrensis Episc. interf. & ss.
Ego Bonizo Tuscanensis Episc. interf. & ss.
Ego Honestus Foropopiliensis Epis. interf. & ss.
Ego Adam Forosempronien. Episc. interf. & ss.
Ego Crescentius S. Ruffinæ Eccl. Epi. interf. & ss.
Ego Vido Humanensis Episc. interf. & ss.
Ego Andreas Perusinus Episc. interf. & ss.
Ego Ubertus Sasenates Eccl. Episc. interf. & ss.
Ego Arduinus Feretranus Episc. interf. & ss.
Ego Theudaldus S. Mariani Episc. interf. & ss.
Ego Joannes S. Sabinen. Ecclesiæ Episc. interfui, & ss.
Ego Theudericus Urbinensis Episc. interf. & ss.
Ego Benedictus Archidiaconus S. Rom. E. & Vicedominus interfui, & ss.
Ego Joannes Archicanonicus, & Archipresb. interfui & ss.

ANNO CHRISTI 1044.

VITA GREGORII PAPÆ VI.

Gregorius VI. quando & a quibus electus?

GREGORIUS, hujus nominis sextus, cui antea Gratiani nomen erat, anno domini 1044. tempore regnantis Henrici secundi a Romanis, tanquam ecclesiæ Dei liberator, unanimis consensu electus est pontifex: quando tricipitem illam bestiam pharmaco tali, quod temporis illius infelicitas exigebat, e medio sustulisset, dataque pecunia, ab intrusis pontificibus pacem & unionem ecclesię comparans, ejusdem ecclesiæ vexationem redemisset. Factum pontificis prudentissimum nemo, nisi Benno schismaticorum signifer, utriusque Gregorii VI. & VII. magistri & discipuli hostis infensissimus, hominum omnium mendacissimus, tanquam simoniacum reprehendit unquam.

An fuerit simoniacus?

Gregorius VII. qui implacabilis simoniacorum hostis erat, ob ejus amorem se post adeptum pontificatum Gregorium VII. vocari voluit, cum antea Hildebrandus appellatus fuisset: in concilio Romano, quod anno pontificatus sui septimo habitum fuit Romæ, eumdem legitimum pontificem, & prædecessorem suum recognoscit. Glaber, qui hoc tempore scripserat, Gregorium summopere laudans, hæc de ejus ingressu commemorat: » Tunc vero cum consensu totius Romani populi, atque » ex præcepto imperatoris, ejectus est a sede Benedictus: » & loco ejus surrogatus est vir religiosissimus ac sanctitate perspicuus Gregorius, natione » Romanus, cujus videlicet bona fama, quidquid » prior fœdaverat, in melius reformavit. Ipse quidem Petrus Damiani, mox quam audisset ejus promotionem canonicam, scriptis ad eum literis eidem congratulatur, quod ecclesia Dei, per ejus electionem sordibus expurgatis, pristinum decorem consecuta fuerit. Otto Frisingensis, postquam schismatis supra recensiti fœditatem com memorasset, dixissetque miserrimum statum ecclesiæ per religiosum quemdam presbyterum nomine Gratianum, zelo pietatis facta redemptione schismatis, in melius mutatum esse, modo quo supra ejusdem authoritate enarravi, subjungens ibidem ait: Ob ea cives præfatum presbyterum tanquam ecclesiæ Dei liberatorem, in summum pontificem elegerunt, » cumque mutato nomine Gregorium VI. vocaverunt. » Unde sicut errare noscuntur hi, qui Joannem » schismaticum, de quo supra in Benedicto, cum Gratiano conflant in unum: ita etiam qui Gregorium inter tres illos improbatos pontifices enumerant.

Gregorius an fuerit schismaticus?

Initio pontificatus a Casimiro eam, quam Benedictus solvendam imposuerat, contributionem denarii accepit. Post hæc sceleratos urbe expulit: & sacrilegos rerum ecclesiasticarum invasores, quos verbis & gladio spiritali non poterat, gladio militari ad restitutionem spolii adegit. *VVilielmus Malmesburius de gestis Anglorum.*

Gregorius quando & cur se pontificatu abdicaverit?

Qua de causa dum odium & invidiam Romanorum ex furtis & rapinis viventium incurrisset, crimine simoniæ & homicidii insimulatus, venit ad Henricum regem, Placentiæ degentem: ibique habito concilio Sutrino cui ipse præsedit, nullo testimonio convictus, nullave sententia judicatus, ob pacem ecclesiæ conciliandam, & schismatis periculum, quod iterum imminebat conflandum, imitatus Gregorium Nazianzenum, sponte se abdicavit, anno domini millesimo quadragesimo sexto: cum, teste Leone Ostiensi, sedisset annos duos & octo menses.

CON-

ANNO CHRISTI 1045. Ex Card. de Aguirre Concil. Hispan. t. 3. page 206.

☞ CONVENTUS EPISCOPORUM

Apud S. Michaelem Fluvianensem in Comitatu Emporitano pro conservatione dictæ Ecclesiæ.

ANno 1045. die 26. Julii consecrata est Ecclesia S. Michaelis Fluvianensis in Comitatu Emporitano. Peracta est ea consecratio a Guifredo Narbonensi Archiepiscopo, Bernardo Comeracensi, Petro Episcopo, Oliba Ausonensi, Arnaldo Magalonensi, Frontario Nemausensi, Berengario Helenensi, Arnulpho Rotensi, Wifredo Episcopo: & subsequentibus temporibus Willelmo Ausonensi Episcopo, Beringario Gerundensi, & Berengario Barcinonensi. Diu vero post hæc tempora decretum confirmavit Giraldus Ostiensis Episcopus, & Apostolicæ sedis Legatus. Acta consecrationis ex archivo Monasterii Cuxanensis eruta ab illustriss. Petro de Marca ejusmodi sunt.

Ex Marca Hispan. in append. p. 1087.

Guifredus sanctæ Narbonensis Ecclesiæ Archiepiscopus & Oliba Episcopus Ausonensis universis in obedientia & aspersione sanguinis Jesu Christi sanctificatis & fonte regenerationis per spiritum sanctum emundatis atque per totam Hispaniam in gremio catholicę Ecclesiæ constitutis gratiam & pacem, salutem & benedictionem. Innotescimus dilectioni vestræ, carissimi, quoniam locum a Deo electum ad se glorificandum & ad cœlestis militiæ principem gloriosissimum Michaelem archangelum coram oculis mortalium mirificandum in comitatu Impuriensi, loco qui ad ripam alvei Fluviani dicitur situm, adeuntes, dignumque summa veneratione ducentes, una cum illustrissimo præfati pagi Comite Pontio, astante utriusque sexus & ętatis non minima populi multitudine, prenominatum locum divino cultui perpetim mancipare decrevimus, & per traditam nobis a Deo potestatem hac privilegii lege roboravimus. Statuimus namque & sub divini nominis contestatione hanc immunitatis legem firmamus ut infra terminos prętaxati loci per infixas cruces designatos nullus fidelium quempiam persequi, calumniare, deprędare, vel injuriare pręsumat: quatinus omnes infra prędictos terminos constituti ab omni hostilitatis incursu liberi divina se gratia fretos & beatissimi archangeli Michaelis ejusdem loci, ut credimus, custodis, ac omnium quę ibi geruntur inspectoris gaudeant juvamine fultos. Quicumque vero hujus constitutionis nostrę temerator violentus extiterit, tamdiu excommunicatus & ab omni sit Ecclesiarum ingressu extraneus atque anathematis vinculo colligatus, quousque in eodem loco digne satisfacere & quicquid deliquerit juste studeat emendare. Concedimus etiam ut ille locus omni pœnitenti sit pervius, & cuicumque aliarum Ecclesiarum ingressus negatur, hic ob vota orationis solvenda & divina mysteria audienda libere ingredi permittatur. Omnes quoque qui pręfati loci adjutores & visitatores extiterint, & qui de rebus suis eidem contulerint, atque in ędificando adjutorium impenderint, totius beneficii in cœnobio Cuxanensi, ad quod idem locus pertinere dinoscitur, facti decernimus esse participes, & divinę benedictionis augmento ac gloriosissimi archangeli Michaelis patrocinio fieri optamus felices. Ceterum eos qui corpora sua hic sepulturę tradenda decreverint, tradita a nobis a Deo ligandi atque solvendi potestate absolvimus, ac felicitatis ęternę consortes & per beatissimi archangeli Michaelis omnium animarum fidelium ad divinum examen, ut credimus, pręsentatoris intercessionem, beatorum spirituum ac ęternę requiei simul & perpetuę lucis oramus fore coheredes auxiliante Christo Jesu salvatore benigno, qui cum patre & spiritu sancto vivit & regnat sine termino. Nos ergo hujus constitutionis cum jamdicto totius prudentię viro strenuissimo Comite Pontio auctores propriis manibus hanc confirmamus, & domnum Petrum Episcopum, in cujus diœcesi idem locus de quo agitur esse dinoscitur, ceterosque coepiscopos in quorum manus devenerit confirmare rogamus. Factum est hoc anno incarnationis Domini MXLV. die Julii mensis XXVI. regnique Regis Henrici anno XVI. Guifredus sanctę primę sedis Narbonensis Ecclesię Episcopus subscripsi. Bernardus gratia Dei Episcopus Coseranensis. Poncius gratia Dei Comes. Petrus Episcopus. Gauzfredus gratia Dei Comes. Oliba Episcopus. Arnaldus Episcopus Magalonensis. Froterius Episcopus Nemausensis. Berengarius sanctę Elenensis Ecclesię Episcopus. Arnulfus gratia Dei sanctę Rotensis Ecclesię Episcopus. Wifredus gratia Dei Episc. Willelmus gratia Dei Epis. Ausonensis Ecclesię. Berengarius Dei gratia Gerundensis Episcopus. Berengarius Episcopus Barchinonensis.

Ego Giraldus Dei gratia Hostiensis Episc. sedis apostolicę Legatus longo post tempore visa & perfecta canonice constituta laudavi & scripto corroboravi.

ANNO CHRISTI 1046.

** CONVENTUS EPISCOPORUM

Arulensis in diœcesi Helenensi anno MXLVI.

ANNO Christi MXLVI. Ad dedicationem monasterii B. Mariæ Arulensis in diœcesi Helenensi convenerunt, Wifredus archiepiscopus Narbonensis, Berengarius episcopus Helenensis, & Wifredus Carcassonensis: abbates quoque, Petrus Rodensis, & Raymundus sancti Andreę. In eo conventu confirmata est libertas monasterii Arulensis. *Ex Arulensi tabulario acta ipsa descripsit Petrus de Marca Parisiensis archiepiscopus, cujus ex schedis hoc summarium habemus.*

☞ *Acta hujus conventus ex Appendice ad Marcam Hispanicam p. 1090. hæc sunt.*

Ex Marca Hispan. in append. p. 1089.

Anno ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi millesimo quadragesimo sexto, era millesima octuagesima quarta, Indictione decima quinta, decimo septimo Kalendarum Decembrium, anno decimo sexto quo post decessum venerabilis memorię Roberti Regis Francorum suscepit regni gubernacula filius ejus Henricus, factus est conventus Episcoporum in cœnobio sanctę Marię perpetuę virginis territorio Arulensi ad dedicationem baselicę ipsius Dei genitricis simulque principum patrię ac reliquorum fidelium utriusque sexus, ętatis, & ordinis. Actum est autem hoc instinctu & ordinatione domini Wifredi sanctę primę se-

ANNO CHRISTI 1046.

dis Narbonensis Archiepiscopi & domini Berengarii Pontificis Elenensis, ad cujus diœcesim prædictus pertinet locus, qui eandem Ecclesiam religiosorum virorum eidem cœnobio vicinorum studio instantiaque perfectam in nomine Domini cum suis coepiscopis venerabiliter dedicavit, atque in die eodem cum omnibus qui aderant Episcopis necne clarissimis & venerandis Comitibus, domno videlicet Willelmo inclito Comite, domnoque Raymundo Wifredi, necne & Gauzfredo, ad stabilimentum præfati cœnobii hanc ordinationem dotis fecit, constituit, atque firmavit.

Petrus Episcopus omnibus sanctæ matris Ecclesiæ filiis cujuscunque ordinis & ætatis hereditatem & gaudium regni cœlestis. Notum esse volumus vestræ fraternitati, dilectissimi fratres & filii, quoniam convenientes ad dedicationem Ecclesiæ Dei genitricis cœnobii Arulensis, ipsius domus decorem & statum, ut in melius proficeret, qua valuimus instantia peregimus. Nam & sacris reliquiis venerabilium sanctorum illam cum divina gratia sanctificavimus, & per invocationem nominis Jesu Christi quantis potuimus benedictionibus eam ad alta sustulimus: quatinus diligentibus amor & Dei auxilium & odientibus maneat terror atque judicium. Hanc quoque constitutionis nostræ dotem prædictæ Ecclesiæ fecimus, manibusque nostris, ut infracta permaneat, insignire curavimus, statuentes sub divini judicii obtestatione & anathematis interdictione ut nullus audeat hoc violare quod nostra auctoritas ad stabilimentum domus Dei voluit confirmare. Igitur sicut venerabilium Apostolicorum quæ prædicto facta sunt cœnobio continent privilegia, & sicut Regum Francorum demonstrant regia præcepta, & quemadmodum ostendunt dotes quæ a nostris antecessoribus ei firmatæ sunt per retroacta tempora, sic illi confirmamus & stabilimus omnia sua, videlicet cuncta quæ quorumlibet fidelium dono votive & potentialiter usque hodie juste adquisivit vel quolibet modo usque in finem seculi juste adquisierit. Concedimus etiam & confirmamus Abbatibus & monachis ipsius loci omnem libertatem sua placita distringendi vel judicandi in omnibus excessibus vel malefactionibus quæ facta fuerint infra terminos omnium prædiorum præscripti cœnobii, & ut nullus judex vel vicarius vel cujuslibet potestatis homo habeat licentiam causas eorum distringendi vel quolibet modo sine illorum jussione dijudicandi, neque in teloneo ipsius mercati neque in omnibus omnino locis, quæ præfato cœnobio pertinent, aliquam violentiam inferendi. Inter hæc interdicimus omnibus universi ordinis hominibus vel ipsius loci vel extraneis ut de ornamentis ipsius loci nullus præsumat aliquid auferre, commutare, vendere, vel donare ad damnum vel dehonestamentum prædictæ Ecclesiæ. Si quis ergo hujus nostræ constitutionis adjutor extiterit, hunc de parte Dei omnipotentis & beatæ Mariæ virginis & nostra benedicimus, & ut in perpetuum salvus maneat peroptamus. Si quis autem quod absit, ausu temerario effrangere vel violare quolibet modo hoc quod constituimus voluerit, hunc a liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ extraneum judicamus, & ab omni consortio Christianorum illuc segregamus, atque de parte Dei omnipotentis & sanctæ virginis Mariæ & sancti Petri principis Apostolorum & omnium sanctorum illum excommunicamus, donec digna pœnitudine Deo & beatæ virgini Mariæ satisfaciat, insuper & districtione venerandorum principum legalis illum pœna coerceat, & sacrilegii censura constringat, & in antea hæc dos nostræ constitutionis stabilis & inconvulsa permaneat,

Igitur tempore Christi præscripto ego gratia Dei Wifredus metropolis Narbonæ sedis Archiepiscopus, & Berengarius Elenensis præsul, atque Wifredus Carcasonæ pariter convenimus in cœnobio Arulensi ad consecrationem Ecclesiæ perpetuæ Mariæ virginis ejusdem loci cum innumera multitudine virorum utriusque sexus, ætatis, & ordinis. Cumque sane illi præscriptas concederemus libertates, allatum est privilegium oculis nostris auctoritate apostolica roboratum, per manus scilicet Sergii Romanæ sedis Pontificis, qui tunc fungebatur vicem Apostolorum principis; in quo jubetur ut adveniens ibi quique pœnitens segregatus pro facinoribus suis a sanctæ Dei Ecclesiæ liminibus, licentia sit illi eandem Ecclesiam matris Christi ingredi & divina mysteria quæ ibi celebrantur audire quandiu ibi steterit. Quod nos quoque illi auctoritate nostri pontificatus concedimus & confirmamus, ut omnibus pateat pœnitentibus. Illos vero homines qui adjutores sunt vel fuerint ad perficiendum ædificium præfixæ domus, quæ manet adhuc imperfecta, absolvimus eos a peccatis illorum de quibus agunt vel egerint pœnitentiam usque ad circulum anni. Si cui vero ex illis infra prælibatum terminum mors advenerit, intercessu gloriosæ virginis & sancti archangeli Michaelis, sanctique Petri Apostolorum principis & omnium sanctorum, absolvat eos pater & filius & spiritus sanctus, & nos quantum permissu nostro est. Willelmus Comes gratia Dei. Stephania gratia Dei Comitissa. Gauzfredus Comes. Azalaicis Comitissa. Bernardus Albuinus. Petrus Bligdarius. Deusde Albuinus. Pontius Abba sancti Genesii. Petrus gratia Dei Abbas sancti Petri cœnobii Rodensis. Raymundus gratia Dei Abbas sancti Andreæ. Rigualdus Gauzbertus. Guntarius filius Wilaberti Comitis. Guillelmus judex. Bernardus Willelmus de Ultraria, Willelmus Dalmatius Vicecomes. Pontius Oliba. Bernardus Raimundus de castro Albera. Gauzbertus Adalbertus Mir. Raimundus Adalbertus. Berengarius nutu Dei Episcopus. Guifredus sanctæ primæ sedis Narbonensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. Wifredus gratia Dei præsul.

Vide supra, an. 188.

Adveniente tempore consecrationis templi præfati cœnobii ego Berengarius nutu Dei præsul munire jussi cum ab utrisque partibus immunitatis signum propter quorundam temeritatem vel pravitatem infidelium qui sacra venerari prout sanctitas exigit negligunt loca, eo videlicet tenore ut si quis homo persequens aliquem, illius insidiator existens, qualibet ex causa priusquam infra prænotata fuerit ingressus immunitatis nostræ signa, non præsumat ei vim inferre nec in aliquo calumniari, vel injuriari sive dehonestari, sed sint hæc signa omnibus fugientibus inimicis suis ad pactum firmissimum & tutamen pacis quandiu infra præfixa manserit signa immunitatis. Si quis vero hujus nostræ immunitatis ausu temerario violator vel interruptor exstiterit, nisi satisfaciens juxta legem pœnituerit, in primitus iram Dei omnipotentis ejusque genitricis ac omnium sanctorum incurrat, & deinceps auctoritate pontificali excommunicationis vinculo se inretitum sciat.

Ego Bernardus Languardi donator sum Deo & sanctæ Mariæ cœnobio Arulensi decimum quem habeo in parrochia sancti Michaelis quæ vocatur Molletello ad proprium; in tali vero conventu ut nullus homo vel fæmina jam non teneat in fevum, sed sanctæ Mariæ sit proprium ipsum decimum. Quod si fecerit, ad me revertatur aut uni ex consanguineis meis. S. Bernardi Languardi.

CON-

ANNO CHRISTI 1046.

CONCILIUM TICINENSE

CORAM HENRICO III. REGE

Celebratum Anno MXXXXVI. mense Octobri.

Ex Ughell. Ital. Sac. t. 5. p. 760. novæ edit.

Ejus meminit Hermannus Contractus: Coadunato, *inquit*, exercitu, Papiæ synodum celebravit. *Quid autem in eo gestum sit, ignoratur. Illud solum memoriæ proditum, quod orta inter Episcopos contentione, quemnam locum tenere deberet in synodis Veronensis Episcopus, statutum in eo est juxta dexteram Aquilejensis Patriarchæ ejus sessionem fore ex jure, jussumque fuit sedile Walteri Veronen. Episcopi prope dexteram ejusdem Patriarchæ poni. Hujus facti claram memoriam ex vetusto libro ms. pergameno decretorum Burchardi apud Card. Sirletum extante, vidit, & legit Aloysius Card. Cornelius S. R. E. Camerarius, suaque authoritate authenticum exemplar extractum in Veronensi tabulario locatum est, ac deinde ab Ughello in Italiæ sacræ tom. V. in Veronensibus allatum. Hæc autem Burchardi Codex.*

Anno Dominicæ Incarnationis MXLVI. Indict. XI. octavo Kalendas Novembris regnante domino nostro invictissimo Rege Henrico III. præcepto ejusdem gloriosi congregata est Papiæ generalis synodus, cumque multæ res in eadem synodo juste atque rationabiliter in ejusdem gloriosi regis præsentia, Archiepiscoporum illius, & Episcoporum pertractarentur, intra ceterarum causarum discussiones de Episcopi Veronensis sessione, ubi deberet collocari, facta est inquisitio; ibique certissime investigatum est, & repertum, quod ejusdem Episcopi sessio juxta Aquilejensis Patriarchæ dexteram deberet ibi fore ponenda; sicque factum est. Residente namque D. Eberardo venerabili Patriarcha in jam dicta Papiensi synodo cum glorioso Episcoporum Collegio, D. Walterii Veronen. Episcopi sedile ad jam dicti Patriarchæ dexteram decenter jussum est poni, & per victoriosi Regis Henrici præceptum, & sanctæ Synodi laudatione, atque corroboratione statutum, ut per Synodos & concilia, urbs Verona apud Aquilejam secundam sibi sedem vindicans possideat, & abhinc perpetualiter secunda habeatur, appelletur pariter, & vocitetur sedes. Interfuit itaque in eadem Synodo, ut jam diximus, Eberardus Aquilejensis Patriarcha; interfuit etiam Wido Archiepiscopus Mediolanensis, Adelbertus quoque Archiepiscopus Remensis, Rambaldus Archiepiscopus Arelatensis, Ugo Archiepiscopus Chrysopolitanus, Raginaldus Episcopus Papiensis, Wido Placentinus Episcopus, Odolricus Brixiensis, Ambrosius Bergomensis, Gregorius Vercellensis, Riprandus Novariensis, Ambrosius Laudensis, Gumpertus Taurinensis, Wibertinus Astensis, Petrus Terdonensis, Luizo Bobiensis, Erimbertus Albingaunensis, Ubaldus Cremonensis, Rolandus Ferrariensis, Sifredus Regiensis, Wibertus Mutinensis, Cadalus Parmensis, Martianus Mantuensis, Areaulfus [a] Isolensis, Odolricus Tridentinus, Astulfus Vicentinus, Arnaldus [b] Patuensis, Liuterus Cumanus; interfuit etiam Balduinus Salzburgensis Archiepiscopus, Gebehardus Ratisponensis, Lituçius [c] Babimbergiensis, Poppo Brixinonensis, Severus Pragensis, Ebemanus Firmensis, Sibigo Spirensis, Arnaldus Wormaciensis, Geboardus [d] Agestenensis, Macilinus Feltrensis, Ruorerius [e] Travisinensis, Adelgerus [f] Istricensis: interfuere quoque Canonici memoratæ Veronensis Ecclesiæ, quorum nomina hæc sunt, Amelricus Archidiaconus, Artuinus Præpositus, Imardus, & Adelbertus diaconi, aliique quamplures.

[a] An. *Asolensis.*
[b] i. e. Patavinus.
[c] Pro, *Bambergensis.*
[d] Forte, *Argentensis.*
[e] Pro, *Tarvisiensis*; id est, Trevisinus.
[f] Forte, *Justinopolitanus.*

CONCILIUM SUTRINUM,

Quo Gregorius VI. seipsum pontificatu abdicavit, anno domini MXLVI.

Acta concilii.

De rebus in hac synodo gestis Hermannus hujus temporis scriptor ista refert: *Coadunato exercitu, Papiæ synodum celebravit. Inde Placentiam veniens, Gratianum clarissimum, nempe Gregorium VI. quem expulsis prioribus Romani papam statuerant, ad se venientem honorifice suscepit: sicque cunctis prospere cedentibus, juxta natalem domini non longe ab urbe Roma apud Sutrium synodo item acta, causaque erroneorum pontificum diligentius ventilata, Gratianum papam convictum baculo pastorali privavit. Deinde omnium, tam Romanorum, quam aliorum consensu, Suidgerum episcoporum, qui post Eberhardum primum secundus Bambergensem sexto jam anno regebat ecclesiam, nimium reluctantem summum Romanæ ecclesiæ elegit pontificem. Sicque circa vigilias natalis domini ipsam ingrediuntur urbem.* Hæc de rebus in concilio gestis Hermannus. Sed quod refertur in hac synodo, tres schismaticos pontifices depositos esse, non aliter intelligendum est, quam quod privati fuerint illis reditibus, quos cum illis transigens Gratianus, ad quietem & unionem ecclesiæ redimendam, illis assignaverat. Et quorum gratia idem in hoc judicio simoniæ accusatus, sed nequaquam convictus fuerat. Illud vero quod ait, Gregorium in hoc concilio Sutrino depositum fuisse, nequaquam sustineri potest: sicut etiam quod de electione successoris constitutum esse adjicitur. Scribit enim Leo Ostiensis, quod abdicatione Gregorii imperator exultans, cum omnibus ipsius concilii episcopis Romam venerit, & in ecclesia beati Petri apostoli congregato clero populoque Romano, quod Sutri gestum esset exposuerit, & de ordinando pontifice tractatum fuerit. Et præterea quod post factam diligentem inquisitionem, cum nullus alius tanto munere & officio dignus inveniretur, electione omnium episcopos Bambergensis ecclesiæ ab Hamburgensi præsentatus, natione Saxo, electus, eique nomen Clementis secundi impositum fuerit. *Vide Baronium anno 1046. num. 12.*

An & quomodo tres pseudopapæ schismatici in hac synodo depositi?

An Gregorius hic depositus?

VI-

ANNO CHRISTI 1046. ANNO CHRISTI 1046.

VITA
ET EPISTOLA CLEMENTIS PAPÆ II.

Clemens II. quando & a quibus parentibus ortus.

CLEMENS papa natione Germanus, hujus nominis secundus, ante Saidgerus appellatus, post factam Gregorii sexti abdicationem, ex Bambergensi episcopo, opera Hudinque Henrici regis, quafi tanto munere dignior nullus inveniretur, unanimi consensu omnium creatus est pontifex, Romæ, in vigilia nativitatis domini, anno 1046. Pulsato vero more domini ex more consecratus, & nomine Clementis secundi appellatus, Henricum regem, ejusque conjugem Agnetem, imperiali benedictione sublimavit. Imperator Roma discedens, Gregorium illum quondam pontificem, ne quid ipso præsente Romæ innovaretur, secum in Germaniam adduxit. Comitatus est eum Hildebrandus ejus discipulus, sedis apostolicæ subdiaconus, postea vero Gregorius septimus. Cum eodem Roma profectus est Clemens, qui ultra montes, tefte Leone Ostiensi, septimo idus Octobris, nono mensis a sua promotione, ex hac vita migravit. Corpus ejus Roma Bambergam translatum, sepultum est Bambergæ. Quod cum Benedictus nonus visset, illic tertio sedem apostolicam invasit, eamque usque ad Damasi II. electionem per octo menses tenuit. *Leo Ostiensis.*

Henricus succumbit.

Clementis obitus, & corpus delatum.

Quid Agnes pollinat.

Obiit 6 Octobr.

EPISTOLA SIVE DIPLOMA

CLEMENTIS PAPÆ II. AD JOANNEM Salernitanum archiepiscopum.

Factam ejus translationem ex episcopatu Pestano in Salernitanum confirmat, eique pallium concedit.

Clemens episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri Joanni amodo Salernitano archiepiscopo, perpetuam in Domino salutem.

QUOTIENS ita contingit, ut exigente necessitate, & maxima utilitate, transfundus est quilibet episcopus de propria sede ad aliam: diligentissime pertractanda est persona, utrum necessario sit transmutanda, ut sic major utilitas oriatur, sicut major sedes assumitur. Te vero, frater carissime, quem unanimitas cleri & populi Salernitani ecclesiæ, una cum gloriosissimo Dprincipe Guaimario de sede Pestana accepit, & in hunc pontificem elegit, diligenter discussimus, ne tuæ ambitionis causa, & non majoris utilitatis necessitate electus fuisses, aue forte per simoniacam hæresim. Quod ita ab omnibus est abnegatum, ut nullius auditetur ure prolatum. Siquidem Salernitani manentes, & hoc ab omnibus perquirentes, eum te audiremus ab omnibus laudari, & ab omnibus videremus amari: Dominum benediximus, qui tantam concordiam in tanta hominum diversitate fuper te potuit effecere, ut nullus videretur discrepare. Etenim cuca te idem amor in omnibus, eadem intentio, commune omnibus desiderium. Quapropter annuentes petitioni vestræ eorum omnium, & maxime præditi gloriosi principis E

ANNO CHRISTI 1046. ANNO CHRISTI 1046.

CONCILIUM ROMANUM
ANNO M. XLVI. A CLEMENTE PAPA II. CELEBRATUM,
In quo statuarum, ut Ravennati episcopo secundus a pontifice Romano locus in conciliis absente imperatore tribueretur.

Ex Labbei Appendice Tomi IX.

Ipsos hujus concilii fuperfunt Clementis litteræ A ipsi inscripto nomine non aliquo jure, non a liquo præcedente, sed ingratis hactenus Pistoriensi-ensibus apud Ferdinandum Ughellum, Italia sacra tomo II. in hunc modum:

Clemens episcopus, servus servorum Dei, omnibus sanctæ ecclesiæ filiis, perpetuam in Christo salutem.

QUOD propulsis ab apostolica sede his qui in ovile sacratissimum apostolorum principi Petro a Christo Domino commendatum non ingressi fuere per ostium, sed aliunde forsqueze, utpote fures & latrones, propterea quia commendis potiusquam gregis humiliarati, non est nostris meritis adjerbendum, sed Divino beneignitati, qui elegit ea que non sunt, tanquam sint, ut ea que sunt, evacuentur. De multis autem quq in ipso nostri pontificatus primordio acta sunt in synodo, quam & pro communi utilitate masturavimus, & circa nonas Januarias celebrauimus quam propitiante Domino nobis consessum sit illic determinare, quod multotiev ventilatum a retro pontificibus prædecessoribus nostris, aut vix aut nullo fine fopitum est, illud videlicet in synodo fedendi jurgium quod eemiserat inter Ravennatem, & Mediolanensem archiepiscopos, unde & in ipsa nostra synodo Aquileiensis patriarcha multiabat. Quifquis enim sibi juxta nos dextri lateris locum vendicabat, & cui jure debebatur, nobis incertum erat. Contigit autem prima die synodi non interesse Mediolanensem archiepiscopum a primordio, sed jam die inclinato, C cum patriarcha a dexteris nostris sederet, interpellata tamen fella carissimi filii nostri Imp. Henrici, qui jampiam adventare putabatur, ipsa eo loci erat electus quoque Ravenn. ecclesiæ a nostris is sedere; quo Mediolanensis archiepiscopo in medium venisset, dextrum ipse locum petiisset, hinc acclamatum est ab electo Ravenn. sibi deberi illum; simili modo a patriarcha Aquileiensi: & ita unius rei altercatio inter se fe orta est. Placuit autem universe synodo tunc patrum diffinitum coram diffensi. Statuimus protatus quidam catalogus nominum eorum archiepiscoporum, qui interfuerant fynodo Symmachi papæ, ubi perspicuus erat Mediolanensis archiepiscopus, quo contra adhensum est privilegium Ravennatis ecclesiæ, continens qualiter D illis inscriptio nominis non aliquo jure, non a liquo præcedente, sed ingratis hactenus Pistoriensi-ensibus apud Ferdinandum Ughellum, Italia sacra tomo II. in hunc modum: synodo fedisset archiepiscopus Ravenn. permisserit præcipitio sibi illo tantummodo cafu archiepiscopum Mediolanensem &c. ne propterea quivis error impostorum perpetretur, placuisse papæ Joanni successori illius Symmachi ipsum privilegium fieri, hoc autem propterea ut quis videretur esse major, quamvis ecclesia Ravenn. papæ Romani femper jure debuerunt archiepiscopi Ravennati: addendum tamen ei esse, foli imperatori, si presens adesset, & sic ad finistram eum transmigrare debere. Quibus duorum altercatorum offensis, egens quoque altercatoris, idest patriarchæ, offensum est privilegium a Joanne XIX. papa actum fimiliter de fedendi ad dexteram partem. Hic audisti, universa synodus interrogata eft. Primo autem omnium Romani episcopi, clericique Romani, quibus authoritas eft major, & ipfa res nota erat deinde retribuimus. Cumque ex ordine Joannes archiepiscopus Portuensis, & Petrus diaconus noster apostolicæ sedis cancellarius, privilegium Ravennatis ecclesiq vice fua univerfe partes laudarent. Deppo quoque Britannia episcopus hoc idem fecit, ejusque vocem tota synodus est consecuta: quo igitur in unum placitum vox omnium conveniens, nostler quoque assensus pari ratione accommodatus est. Ut vero quod actum eft, omnibus innotescat, placuit nostris apostolicis litteris annotari, & tam presentibus quam futuris intimari, ut tanto firmius vis hujus rei obtineat conflat de nostro pontificatu. Verum ne posthac iterum vel archiepiscopo Mediolanensi, vel patriarchæ Aquileiensi, de fellione dextri lateris nostri licet exortæ quamlibet controversiæ occasio oriatur, nostra apostolica authoritate hoc ais de cætero ligere. Quod si forte fuerit præfumptum, pro tenerationæ interdicti nostri, non modo hanc, quæ in ipsa locum petiit, sed perfolvat verum nostræ quoque excommunicationis, & anathematis laqueos incurrat. Sedem etiam Ravenn. archiepiscopi jubemus semper esse a dextris nostris nobilioribus quæ fuccessorum, secundum antiquæ constitutionis authoritatem, nisi forte imperator aliquerit: & tunc etiam ipsum finistrum locum tenere per hanc nostræ authoritatis finitatem huic notitiæ innotescat subjectum. Scripta per manum Joannis scrinarii, & notarii fieri nostri palatii.

Ad reformandum ecclesiæ statum, contra simoniacos in primis, celebratum anno Christi MXLVII. tempore Clementis papæ II.

A quo indictum?

CLEMENS recens creatus, hanc fynodum, teste Petro Damiano in epistola ad Henricum archiepiscopum Ravennatem, ad reformandum ecclesiæ statum Romæ indixit. In qua illud potissimum animitatæ imperatore conatur eli, ut simoniacos vapere, qui adeo excrevifferit, ut patrisimilitas fementem fulfocarent, non modo luceiderer, fed penitus eradicaret. Quid vero contra simoniacos hic conflituum fuerit, his verbis præsulis epistola recenset: *Poft longum fane disceptationem, tandem fopitum eft reverenda memoria imperatori, ejusdem fedis archiepiscopum Clementem decrevisse, ne quicumque a* Quid actum.

simoniaco consecratus esset, in ipfa ordinationis sua tempore non posset simoniacus esse, cui fe ordinare promovendus, quadruplex nunc dierum panitentiam ageret, & fic in accepti ordinis officia minisfraret. In eadem hac Romana synodo altercationem ob eo-E dem locum inter Mediolanensem, Aquileiensem, & Ravennatem antistites, de loco fedendi, quinam ipsorum proximus apud Romanum pontificem federe deberet, adjudicatum autem Rubeum in hiftoria Ravennate, deque his confectum esse diploma, quod fe vidisse teftatur.

CON-

* Hoc biblium annum anno 1047. & idem eft cum Romano fequenti.

ANNO CHRISTI 1046.

CONCILIUM GERMANICUM

Adversus Simoniacos ab Henrico Imperatore celebratum præsente Clemente II. Pontifice Anno MXLVIII.

Ex Baronio ad ann. 1046. n. 6. & seq.

LIquet Glabri ressitatione Henricum III. Imperato- A rem ab Urbe reversum collegisse Concilium Episcoporum ad extirpandum, quod religionem erat Simoniacæ pravitatis, in roque ad Episcopos perosecte gravissimo invectivam eosdem exagitasse ejusdem criminis reos. Sed audiamus ipsum Glabrum narrantem lib. 5. c. 2. Dignoscens igitur idem Henricus per universam Gallíam, utque Germaniam simoniacæ phlogistigæ graffari cupiditatem, quodammodi fecit ex omni imperio suo tam Archipræsules, quam ceteros Pontifices, & tale eis intulit colloquium. Lugens vobis incipio loqui, qui vice Christi in Ecclesia conflituti estis, quam ipse sibi desponsavit, ne pretio sui sanguinis redemit. Sicut enim ipse gratuita bonitate de sine Dei patris per Virginem ad nos natus est redimendos, ita suis præcepit, B mitopos eos in universum orbem, Apostolis: Gratis accepistis, gratis date. Vos autem avaritia & cupiditate corrupti, qui dum conferre debueritis in hujusmodi transfretationis, dando, & accipiendo, canonem, maledicti estis. Nam & pater meus, de cujus anime pericula valde pertimesco, damnabilem avaritiam in vita nimis exercuit. Idcirco quicumque vestrorum hujusce se norunt contaminatos, oportet, ut a sacro ministerio secundum depositionem canonicam arceantur. Puter ergo manifestissime quicquid propter hanc offensam venerunt fupes filius hominum diversæ clades, flammes videlicet, atque mortalitas, necnon & glacies. Omnes quippe gradus Ecclesiastici a nemine Pontifice usque ad Ostiarium oppfarmunter per C sue damnationis pretium, ac juxta vocem Dominicam, in cunctis grassatur spiritale latrocinium.

Hic denique ab Imperatore acerrime protatis stupefacti Pontifices, quid illi responderent, non habebant. Permanebantque enim carere ob hanc culpam progressu Episcoporum sedibus. Et quoniam non solum in Gallicana Episcopis hæc pestis mm pullulaverat inquilita, verum etiam multo amplius totam occupaverat Italiam (omnis quippe ministeria Ecclesiastica ita eo tempore habebantur venalia, quasi in hoc fecularis mercimonia) cernentes quoque Episcopi gravi le invectione irre- a quos titos, misericordiæ opem implorabant. At ipse Princeps misericordis motus, tale consolationis protulit verbum: ite, inquiens, & quod illicite acceptiis, bene disponere fatagite, ac pro anima patris mei, qui hac nona reus nubilem tenetur, attentius intendere memento, nostrum et in- D dulgentiam hujus facinoris a Deo poffitis acquirere. Tunc propositit edictum omni suo imperio, ut nullus gradus cleriorum, vel ministerium Ecclesiasticum pretio aliquo conquireretur: ac si quis dare, aut accipere præsumeret, omni honore destitutus anathemate multaretur. Spopondit insuper promissus hujusmodi decreti. Sicut enim mihi Dominus coronam imperii sola misericordiæ sua gratis dedit; ita & ego, quod ad religionem ejus pertinet, gratis impendam. Volo, si placet, ut & vos similiter faciatis.

Zirch. ad ann.

Hæc Imperator, præsente, ut puto, Clemente Pontifice, quem ferum ex Italia in Germaniam duxerat, ut ejus erat Imperatoris ope, cum Simoniacis Ec- C clesiis disperderet, ut recuperet Episcopatum, nec interfit anathemas in delinquentes.

ANNO CHRISTI 1046.

CONVENTUS VVORMATIENSIS,

In quo Leo IX. summus Pontifex eligitur.

DE eo hac Wibertus in vita S. Brunonis Episcopi A Tullensis apud Hontheimium ad diem 19. Aprilis lib. 1. c. 1. Apud Wangionum urbem (Wormatiam vulgo dictam) ante præsentiam gloriosi Henrici secundi Romanorum Augusti, fi Pontificum, reliquorumque procerum non modicus Conventus. Inter quos hic Christo dignus Præsul convocatur: quippe sine ejus consilio intra Imperialem curiam nihil magni disponebatur. Et reperte, illo nihil tale fuspicante, ad onus Apostolici honoris fulcipiendum eligitur a cunctis. Quod obstrum humilitate commonente diutissime reluctans, dum magis ac magis cogitur, ordinatam confulendi de- a quos

ANNO CHRISTI 1046.

ANNO CHRISTI 1046.

VITA

ET EPISTOLÆ LEONIS PAPÆ IX.

Leo quasdo & a quo electus?

LEO, qui hujus nominis vulgo IX. appellatur, B ex comite Dagsburgensi, episcopo Tullensi in Leucis, cui nomen Bruno fuerat, maximo bono totius ecclesiæ catholicæ creatus est pontifex Idibus Februarii, anno 1049. tempore Henrici imperatoris II. Cardinales per legationem ab imperatore petiverunt fuo nomine eligi & præsentari aliquem idonoum, qui Benedictum jam tertium fedem Apostolicam violenter occupantem ejicere posset. Delegit imperator Brunonem ex nobili Francorum prolapia oriundum, Tullenfium episcopum, eumque propria pontificali dignitate & dimisit, ut coram curia cardinalium se eligendum præsentem ifteret. Cum per Gallias iter ageret, inquit C Otto Frisingensis, contigit eum Cluniacum venire, ubi forte præsentes Hildebrandius, priorem, ut dicitur, obedientiam administrabat. is vero Leonem adiens, æmulatione Dei plenus, eundem, Sancte inquit, impero redargues, illicitum esse inquiens per manum laicalem summum pontificem ad gubernationem totius ecclesiæ violenter introire. Verum si sanctæ religionis zelo conflitit, animo quæ, & quod majestas imperialis in ipso non exacerbetur, quodque libertas ecclesiæ in electione renoveret, le pollicitor effecturum. Inclinatus ille ad monitum ejus pergit Romam, peregrinique habitum assumens, & ducens secum Hildebrandum, D iter carpit. Igitur ad Urbem usque venientes consilio Hildebrandi, a clero & populo Bruno in summum pontificem eligitur. Ita Leo, licut illi more apostolico præcedentibus prophetiis & visionibus ante quinquennium divinitus revelatum fuerat, legitime electus & Romanæ ecclesiæ pontifex optimus, meritis valde infignis, & ob vitam quam docebat angelicam, angelorum consortio dignissimus. De quo hæc memorabilia refert Sigebertus, quod cum ex Galliis Romam tenderet, Leo subvix cercum ascendentem, &c. op. 19.

audiverit voces angelorum cantantium: Dixit dominus: Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. Unde fidum effe credo, quod simul ac consecrationem pontificiam Romæ accepisset, nihil ibi moratus, Siponum in Apulia ad visitandum ecclesiam sancti Michaelis in rupe Gargana sitam, & ad promerenda apud Deum suffragia sanctorum abgelorum, celebriorem ejus temporis peregrinationem accurrerit. Ex hac peregrinatione reversus, monasterium Cafinense ingressus, peracto ibidem missæ facrificio, pro honoribus sibi exhibitis gratias egit, & monasterium simul & abbatem multis privilegiis donavit. Tullenfis ecclesiæ tantus amator extitit, ut titulum primum Tullenfis episcopatus relinquere non voluerit. Patrimonium fuum impendit in erectionem monasterii sanctæ crucis, illudque amplissimis redditibus locupletavit. Rebus ecclesiæ in Lotharingia impositis, versus in Germaniam, habitufque ibidem concilia plurimus, quoad mores eandem reformavit. Cumque ex Gallia in Italiam se conferret, ex Lotharingia secum duxit Hubertum, virum omni virtute & doctrina excellentissimum, eumque ad prædicandum Siculis verbum Dei archiepiscopum ordinavit: ex quo postea factus Romanæ ecclesiæ cardinalis & cardinalis. Donatione abbatiæ monasterii sancti Remigii in Gallia fuscepetat legionem feyphum beneditionis cauis oblatum, quem pro anore tanti pontificis valde observabat: qui cum de mi nu ferentis ministi ea- Miracula. de decidiffet, & fractus fuiffet, valde constitatus Leonis IX. eum ob rem pontifex, jullit, ibi fragmenta offerri: præmilsaque oratione, altera pars altera adjuncta fuit. Presbyterum quemdam, qui per cancellarium fedis apostolicæ, data pecunia corruptum, literas absolutionis furtim impetraverat literarum, reddiris illi cum impreciatione apostolica mauritius, domentavit. Quumdiu Romæ remoratus eft, inquit Leo Oftiensis, omni tempore tribus per hebdomadam diebus a Lateranenti ecclesia usque ad sanctum Petrum privato habitu, nudisque pedibus, cum duobus aut tribus clericis, nocu pfallendo & orando pergebat. Decimam partem ob lationum, quas peregrecfiones in fuum ulum convertere consueverant, ipse utilitati basilicæ principis apostolorum cessit. Sumotum Datum regem, cognomento Magnum, trium regnorum dominum, cogit dimittere uxorem quam duxerat conlobrinam. Ad compotendas diffidentiones inter imperatorem & Andream Hungariæ, Roma egressus venit in Germaniam; fed defuffa a rege Hungariæ nihil effecit. Adversus Northmannos auxilium imperatoris pe- Comment. tiit & impetravit. Cum Wormatiæ una cum em- Ioh. Nauperatore natalem Redemptoris celebravit, poftea cler. ann. & Lamprodie, propter inobedientem diaconum archivitate Biograph. apostolica fuspentum, ipfi cum Luitpoldo Mogun- anon. tinum

ANNO CHRISTI 1048.

VITA

DAMASI PAPÆ II.

Damasus quando, ubi, & a quo electus?

DAMASUS, qui, cum esset episcopus Brixiensis, Poppo nominabatur, sedi apostolicæ ab imperatore præsentatus, & Romam missus, D omnium suffragiis est electus, comprobatus & confecratus pontifex Romanus anno domini 1048. tempore Henrici imperatoris II. Sedit dies tantum viginti tres. Defunctus Pranestæ, ut habet Leo Oftiensis, defatus Romam in ecclesia sancti Laurentii, extra muros est sepultus. Sedes vitque ad annum sequentem pontificem Leonem, ungulus Benedicti IX. vafortii difcerpta fuit.

ANNO CHRISTI 1048.

CONCILIUM SENONENSE;

Ab omnibus provinciæ Senonensis episcopis coram Henrico rege habitum, anno MXLVIII.

ANNO rem Christianæ MXLVIII. Senonis con- E gregata eft coram Henrico Francorum rege fynodus, cui præfuit Gildulinus Senonensis episcopus, interfuerintque omnes provinciæ Senonensis episcopi: Imbertus Parisiensis, Marnardus Trecenfis, Hugo Nivernensis, Heribertus Autisiodorenfis, Gualterus Meldensis, & Itambardus Aurelianensis. Quo in concilio rex & episcopi, Theobaldi comitis Trecensis precibus annuentes, fundationem monasterii sancti Ayguli in urbe Pruviensi, a Theobaldo factam, confirmarunt. Ex diplomate sancti Ayguli pri cus rex, & epifcopi subscripserunt,

tino orta fuit illa controversia, quam abbas Urspergensis refert; & de ea, pro suo odio quod schismaticus in Romanos pontifices conceperat, male judicavit. Eodem tempore in Germania existens, abbatiam Fuldensem, & Bambergam sedi apostolicæ antehac donatam, pro Benevento aliisve civitatibus & juribus in Italia ab imperatore acceptis, permutavit. Cum Northmannis infelici prælio pugnavit: fugato enim toto exercitu, Teutonicorum militum alii cæsi, alii capti fuerunt: immo ipse pontifex in Northmannorum manus ac potestatem venit, non sine vincentium Northmannorum dolore & pœnitentia.

A Northmannis fuit victoribus honoratus.

Unde factum quod eidem, quamquam victus esset, ob reverentiam apostolici culminis, in omnibus tanquam victori morem gererent, ipsumque cum suis omnibus, prout petierat, relaxarent, & honorifice in locum quem vellet tutum deducerent.

Petrus Damiani reprehendens Leonem bella gerentem redarguitur.

Petrus Damiani, in epistola ad Firminum episcopum, adversus Leonem bella tractantem & militaribus copiis se miscentem scripsit: cumque hac de re, quasi rem malam, & ecclesiastico ordini inconvenientem egerit, reprehendit & suggillat. Sed cum hac de re aliter universa sentiat ecclesia, ignoscendum est mœrenti eremitæ, qui Germanorum & Gallorum loricatos & galeatos episcopos perstringens, stylum nimis laxavit: &, ut in hujusmodi affectibus frequenter accidere solet, metam redargutionis excessit.

Antiochena ecclesia Romanæ conciliatur.

Petrus patriarcha Antiochenus, sapiens quæ sunt catholicæ fidei, simul ac creatus est patriarcha, more majorum, catholicæ & apostolicæ ecclesiæ communionem per epistolam una cum fidei professione ad Leonem missam expetivit: &, ut ex reddita Leonis epistola constat, impetravit. Post acceptam & refutatam impiam Michaelis Constantinopolitani patriarchæ epistolam, pro pace inter Latinos & Græcos concilianda, & pro bello adversus Northmannos conficiendo,

Legationem misit in Orientem.

legationem misit Constantinopolim ad Constantinum Monomachum imperatorem. Fungebantur legatione Humbertus episcopus Silvæ candidæ, Fridericus archidiaconus cancellarius, cardinales, & Petrus episcopus Amalphitanus. Rerum ab ipsis Constantinopoli gestarum commemoratio brevis & succincta extat apud Baronium, quam infra subjungimus. Antequam a legatione reverterentur, Beneventi infirmatus in comitatu Gunfridi Northmanni olim hostis sui, Romam delatus, sancte & pie obdormivit in Domino XIV. Kalendas Maii, postquam sedisset annos 5. menses 2. & dies 8.

Sanctus Leo post obitum miraculis claret.

Sepultus in basilica sancti Petri juxta sepulcrum sancti Gregorii, miraculis celeberrimis claruit, de quibus supra, & infra in notis concilii Remensis. Cessavit episcopatus menses undecim, & dies vigintiquatuor.

EPISTOLA I.

LEONIS PAPÆ IX.

AD MICHAELEM CONSTANTINOPOL. PATRIARCHAM.

Adversus ejus & Leonis Acridani episcopi inauditas præsumptiones, & nimias vanitates.

Leo episcopus, servus servorum Dei, Michaeli Constantinopolitano, & Leoni Acridano, episcopis.

I.

Luc. 2. IN *terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Hujusmodi exordium docuit nos illud dominicum:
Luc. 10. *In quamcumque domum aut civitatem intraveritis, primum dicite: Pax huic domui: & si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra; sin autem, ad vos revertetur.* In pace enim vocavit nos Deus, *qui est pax nostra; qui fecit utraque unum, & veniens evangelizavit pacem his qui longe, & his qui prope erant:* & inter nonnulla dixit: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.* Quorum pedes deiloquus Isajas admiratus, proclamat: *Quam speciosi pedes evangelizantium pacem!* Ad quam magnus Paulus contestando sic discipulos adhortatur: *Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum.* Et: *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus pacem habentes.* Et rursum: *Pacem habete, & Deus dilectionis & pacis erit vobiscum.* Nec immerito, dicente discipulis suis, immo omnibus Christianis, ipso Domino: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.* Quæ utique quam germano & unanimi affectu, & indissolubilis fœderis nexu retinenda sit, hinc potest colligi, quod eam ultimam cohæredibus & comparticipibus suis, velut hereditario & perpetuo jure commendatam sub testamento, mox suo sanguine subscripto, & pia morte confirmato reliquit, quasi diceret: Fratres & cohæredes mei, relinquo vobis ex patrimonio nostro sortem, temporalem videlicet pacem: quam si integram & incontaminatam in fine mihi repræsentaveritis, meam sortem, pacem scilicet sempiternam, adjungo vobis. Nec his contentus, Patri æqualis, Patreque minor, pro hac ipsa Patrem sic deprecatur, ad Patrem suum, & Patrem nostrum, a quo nunquam discesserat, rediturus: *Pater, quos dedisti mihi, volo ut sint unum, sicut & nos unum sumus, ut sint consummati in unum.*

(1. Cor. 7. — Ephes. 2. — Matth. 5. — Isa. 52. — Rom. 10. — Hebr. 12. — Rom. 12. — 2. Cor. 13. — Joan. 14. — Joan. 17.)

II.

Sed *væ mundo ab scandalis*: quia cum pene omnes paginæ divinæ nos pariter invitent ad bonum unitatis & pacis, quatenus cor unum & anima una sit nobis in eo qui unanimes in domo sua, quæ est catholica ecclesia, habitare facit: extitere tamen hactenus, & existunt miseri homines, sua, non quæ sunt Jesu Christi, quærentes, per omnia militibus Dominum gloriæ crucifigentibus nequiores. Illi siquidem corruptibili tunicæ ipsius, quia inconsutilis & desuper contexta erat per totum, pepercerunt, dicentes: *Non scindamus eam:* quadam utique reverentia admirati & textricis diligentiam, & operis elegantiam. Isti vero incorruptibili caritati ejus, qua univit ecclesiam, ut exhiberet sibi vestem gloriosam, non habentem maculam aut rugam, impias & sacrilegas manus ad discindendum crudeliter injiciunt, linguas magniloquas & dolosas ad confodiendum illam exacuunt: nihili pendentes ineffabili & speciali artificio coæternæ Deo Patri sapientiæ compactam & contextam, nec humano ingenio, seu philosophorum syllogismis aut argumentationibus consutam: *Stulta enim mundi elegit Deus, ut confundat sapientes.* Neque enim per rhetores & sophistas collegit piscatores, sed per piscatores & simplices piscatus est sophistas & oratores: quia, sicut egregius Paulus dicit: *Non est in sermone regnum Dei, sed in virtute.*

(Matth. 18. — Joan. 19. — 1. Cor. 1. — 1. Cor. 4.)

III.

De ecclesiæ unitate.

Verum erubescat & confundatur impia hæresis, impudenter inhians sectioni atque divisioni insecabilis & indivisibilis unitatis, reclamante & repugnante non solum ipsius unitatis natura, sed etiam humanæ sapientiæ conjectura. Discedant ergo perfidi corvi, milvi, vultures, & quæcumque laniatu vel morte aliena pascuntur aves. Sola columba ad arcam redeat; & super caput Domini Jesu manens, totum corpus ejus, quod est ecclesia, uniat, infundat & repleat: unicamque columbam de diverse professionis & nationis hominibus atque linguis omnibus, quasi de diversis membris efficiat,

cui voce capitis, quod est ipse Christus, dicat: *Una est columba mea, perfecta mea, immaculata mea.* Quæ enim semper una vocatur, & est, nunquam dividitur aut secatur: quæ semper perfecta, hoc est plena, nunquam minuitur aut evacuatur: quæ semper immaculata, nunquam corrumpitur aut maculatur. Quoniam etsi nonnunquam ab ea plerique ita exeunt, ut non revertantur: non tamen ejus unitas inde discinditur, aut perfectio minoratur, seu virginitas violatur. Quandoquidem membra corvina ad hoc revertuntur, ut suo corpori, a quo ad tempus videbantur esse disjuncta, reincorporentur, & integerrima permaneat columba illa unica, cui se incorporatos & unitos falso gloriabantur. Et quæ gemebat sub periculis in falsis fratribus, relevata illorum exitu, per os beati Joannis apostoli libere protestatur: *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum.* Qui enim pectus columbæ, velut humores mali, solebant premere, & ad nauseam jugiter provocare, alicujus accessionis vel occasionis impulsu egressi, vel ejecti, aut potius egesti, comprobantur eam relevare: atque bonæ valetudinis statum sua discessione eidem revocare. Quotquot autem exeunt redituri, omnino ab ea nequeunt avelli aut præcidi: & si videntur aliquamdiu avulsi aut præcisi, quia *novit Deus qui sunt ejus*, per cujus prædestinationem sunt intus sine errore, etiam qui putantur foris esse, & errare: nec rapit quisquam de manu ipsius, quos jam prorsus raptos suspicabamur.

(Cant. 6. — 1. Joan. 2. — 2. Tim. 2.)

IV.

Sed væ hominum superbiæ & * arrogantiæ, qui membra antichristi, & præcursores ejus effecti, qui est rex super universos filios superbiæ, non cessant zizaniorum pestes in medium tritici spargere, & messem, cui cœleste præparatur horreum, quantum in eis est, atterere. De quorum periculoso tempore dilectus Domini virgo Joannes voluit nos instruere: *Filioli*, inquiens, *novissima hora est, & sicut audistis quia antichristus venit, nunc autem antichristi multi facti sunt.* Hæc novissima hora a primo adventu Salvatoris incepta, usque ad secundum ejus adventum est protendenda. Quæ quot antichristos jam habuerit aut detexerit, dicere quis poterit? De quibus & doctor gentium mirabilis Paulus Ephesiis in Actibus apostolorum ait: *Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi graves in vos, non parcentes gregi: & ex vobisipsis exurgent viri loquentes perversa, uti abducant discipulos post se.* Sed, o Domine, pervigil pastor, & leo de tribu Juda, qui, secundum psalmistam, super aspidem & basiliscum ambulas, & conculcas leonem & draconem, jam in fine sæculorum oves pascuæ tuæ variis insidiis, & rabie innumerabilium luporum hactenus fessas miseranter attende, & increpa feras arundinis, quæ sæviunt, & dentibus frendunt super humilitatem ecclesiæ tuæ, fulti & protecti arundineto, id est, mundana potestate, exterius quidem nitida, sed interius vacua: ubi, sicut ad beatum Job divina voce dicitur: *Non solum omnes bestiæ agri ludunt*, cuncta scilicet turba malignorum spirituum secundum libitum suum debacchatur, verum etiam Behemot, eorum utique princeps, ibidem sub umbra dormit in secreto calami & locis humentibus, cum sine aliqua inquietudine vel contradictione in superborum & lubricorum cordibus requiescit securus. Catholica vero ecclesia promissiones tuas retinens, Domine, quotidie gaudet compleri in doctoribus suis illud Sapientiæ: *Fulgebunt justi, & tanquam scintillæ in arundineto discurrent*, atque vento agitatas arundines comburent. Tunc feræ arundinis pariter interient, in quibus est congregatio taurorum, cœtus videlicet hæresiarcharum, cervicoso ducatu post se trahentium vaccas, id est, lascivas animas populorum: ut qui probati sunt argento, excludantur, scilicet perfecti in eloquiis divinis & stabiles in fide appareant, emineant vel manifestentur. Argento quippe eloquia divina significantur, ut idem psalmista testatur: *Eloquia Domini, eloquia casta, argentum igne examinatum.* Per exclusionem autem, argentum vel aurum quodam artificio subrigitur, elevatur, & exprimitur: ut repente videatur respersum, & insignitum decenti figuratione diversorum florum aut imaginum, quod prius humile jacebat & planum. Quod totum brevius & clarius sic eloquitur magnus Paulus: *Oportet hæreses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant in vobis.* Sed, o maligna hæresis, non inde tibi blandiaris, quod ab apostolo, *Oportet hæreses esse*, audieris. Etenim in sancto evangelio Dominus noster dicit: *Necesse est, ut veniant scandala: verumtamen væ homini per quem scandalum venit.* Nempe non est frustra in fornace aurificis palea: quia aurum non purgatur, si palea non uratur.

(* ignorantiæ. — 1. Joan. 2. — Act. 20. — Psal. 90. — Job. 40. — Sap. 3. — Psal. 11. — 1. Cor. 11. — Matth. 16.)

V.

Hæc & alia similia his cum pene omnes sacri eloquii paginæ contra impudentem vesaniam hæreticorum concrepent: vehementer obstupescimus, & lacrymis caritatis plangimus, sic edormisse ecclesiæ sacerdotes; quatenus qui Dei debuerant esse adjutores, non exhorreant eorum fieri sequaces, quorum memoriam cum sonitu periisse, & civitates destructas vident. Inde est totum illud, quod tandem cum indicibili contritione & gemitu cordis ac corporis effundimus, in quo omnia viscera catholicæ matris concutiuntur, in quo omnes sensus Christianorum obtunduntur, in quo disciplina ecclesiastica & sanctorum vigor canonum confunditur ac calcatur: quia tu, carissime nobis, & adhuc dicende in Christo frater & antistes Constantinopolitane, tuque Leo Acridane, dicimini apostolicam & Latinam ecclesiam nova præsumptione, atque incredibili audacia, nec auditam nec convictam palam damnasse, pro eo maxime, quod de azymis audeat commemorationem dominicæ passionis celebrare. Ecce incauta reprehensio vestra, ecce non bona gloriatio vestra, quando ponitis in cœlum os vestrum, cum lingua vestra transiens in terra, humanis argumentationibus & conjecturis antiquam fidem confodere ac subvertere moliatur. Ecce, nisi quantocius resipiscatis, incorporati & annumerati, quod absit, eritis in illa cauda draconis, qua tertiam partem stellarum cœli traxit, & in terram misit. Ecce jam post mille ac ferme viginti a passione Salvatoris nostri annos, incipit per vos discere Romana ecclesia, qualiter memoria passionis ejusdem sit recolenda, quasi nil ei contulerit præsentia, conversatio & diuturna institutio, seu qua clarificavit Deum, mors pretiosa illius venerabilis senis, cui specialiter Christus Filius Dei vivi dicit: *Beatus es, Simon Bar-Jona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in cœlis.*

VI.

Non ergo perpenditis, quanta impudentia dicatur pater qui est in cœlis abscondisse a principe apostolorum Petro cultum, sive ritum visibilis sacrificii, per dispensationem unigeniti sui, cui per semetipsum plenissime revelare dignatus est illud ineffabile arcanum invisibilis divinitatis ejusdem Filii sui? Et cui non per angelum, nec per prophetam, sed proprio ore, ipse Dominus angelorum & prophetarum sic repromittit in sequentibus: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc pe-* Ibidem.

tram ædificabo ecclesiam meam; illius capiti vos fata- A gitis subtrahere Christum Salvatorem, præter quem nemo potest universali ecclesiæ aliud ponere fundamentum? Quod utique devotissimus ille Petrus non solum vivens, sed etiam mortuus demonstravit, quando nimis humilitate & congrua significatione se crucifigi deorsum verso capite petivit: profecto divina inspiratione præfigurans, fesse esse primum & quadrum lapidem in fundamento, quod est Christus Jesus, compaginatum, cohærentem aeque conexum: qui, optato superpositus angulari lapidi, totum pondus ecclesiasticæ fabricæ incorruptibili soliditate sufferret, ac propria cupiditate frapposituræ omnia membra corporis Christi paratas & naturales compages, usque ad consummationem seculi, quasi ulque ad pedes crescentia, B inflexibili collo ad cœlos subalterer.

VII.

Taliter S. ecclesia super petram, id est, Christum, & super Petrum vel Cephan filium Joannis, qui prius Simon dicebatur, ædificata, quos inferi portæ, disputationibus fallaces hæreticorum, quæ vanos ad interitum introducunt, nullatenus fuit superandas. Sic pollicetur ipsa veritas, per quam fiunt veracissima quæque fiant: *Portæ inferi non prævalebunt adversus eam*. Cujus promissionis effectum se præcibus impetrasse a Patre ideo Villius protestatur, dicendo ad Petrum: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos*. Erit ergo quilibet C quam tuncte dementiæ, qui contrarium illius, cujus velle est posse, audeat in aliquo vacuum putare? Nonne a fede principis apostolorum, Romanus sedis ecclesia, quæ per eundem Petrum, quam per successiones suos, reprobata & convicta, atque expugnata funt omnium hæreticorum condemnata, & fratrum corda in fide Petri, quæ hactenus nec defecit, nec usque in finem defficies, sunt confirmata?

VIII.

Præterimus nonnisotas replicare nonaginta & tres Nascitur ex Græco amplius hæreses ab orientis partibus, vel ab ipsis Græcis, diverso tempore ex diversis errore ad corrumpendam virginitatem catholicæ ecclesiæ matris emergentes. Dicendum autem est ex parte, D quantas Constantinopolitana ecclesia per præsules seos suscitata verit pestes, quas virilitet expugnavit, protrivit, & fulvissimi Petri apostolica fe- dei. Ecce Eulebius Nicomediensis episcopus, sedis Constantinopolitanæ invasor, & signifer malefidei Arii extitit. Quatros Macedonius hæreticus, fusfocator ancillæ Christi fui beati Pauli blasphemator Spiritus sancti, tortor Christianorum, & usque ad mortem persecutor, & alter Julianus, charaffere in frontibus notando catholicos. Hæc & alia mala tanta, quæ enim sui fequaces, per omnes orientis urbes, & maxime Constantinopoli, agebat: cum Hesperiæ partes ab hac tempestate immunes manerent, teste vestro historiographo Socrate. Quintus Eudoxius Arianus E invasor sedis, & ordinator Eunomii hæretici, dicens Patrem *ingen.*, quod nullum colat; Filium *non ingen.*, quod Patrem odit; Spiritum Sanctum, ipse Arianus. Nonus Maximus, Cynicus & Apollinarista. Decimus Nectarius vir sanctus, ordinatus a sancta Constantinopolitana synodo prima: de quo cum sanctis patres Damasso papæ, & suis coepiscopis scripsissent, dixerunt: Constantinopolitanæ urbis novellum, ut ita dicamus, ecclesiam velut ex ore leonis, hæreticis fuffocatam blasphemiis, abstraximus: tebe Theodoreto vetho historiographo. Sed non inde omnino fuffocatus est ille ve- F

temosus basiliscus & venenosus: quia fuccessor hujus Joannes Chrysostomus ab ingrata ecclesia his est depositus, & in exilio defunctus. Cujus depositionem non ferentes occidentales episcopi, id est, Latini, ab orientalium communione fuerunt segregati. Hujus fuccessor Arsacius manu militari in Joannitas defevit, in fequaces vindicet beati Joannis. Tam quintus decimus in catalogo Nestorius hæreticus exstitit, qui spiritus diaboli plenus, inter alias sue perversitatis blasphemias, tale virus evomuit: Dei genitricem Mariam nullus appellet: Maris enim homo fuit, & Deum ab hominegenerari nimis impossibile est. Qui etiam duos personas in Deo Christo mentitus est. Hinc fequitur duos etiam Filiuus sanctos præsul martyrio coronatus posse, quia damnavit Eutychen abominabilem, & Nestorium vel naturam in Christo asserentem. Propter quod a beatissimo memoriæ domino papa Leone, & Marciano Christianissimo imperatore fuctum est Chalcedonense concilium trecentorum triginta pontificum. Quid dicemus de Acacio accusatore, & restitutore Petri Alexandrini episcopi, per quos pluribus homicidia extitorum, & nihil quod a sanctissimo Gelatio papa in perpetuum fuere ambo damnati cum Joanne fuccessore & defensore Acacii? Post quos Anthimus Eutychianæ hæreticus per præsentem papam Agapetum in ipsa Constantinopoli est depositus. Eutychius autem, ejus dogmatizabat humanum corpus in refurrectione impalpabile futurum, & vetus to aeraque fubtilius, a beato Gregorio tunc diacono ita est convictus, ut in præsentia pius memoriæ Tiberii imperatoris coram dogmatis ejus pestis flammis traderetur.

IX.

Succeffit quoque huic Joannes, cujus superbiam quamvis universitas mundus capere nequiverit, ipse tamen capsus est, sed non multum temporis compressit. Hic nimiæ vanitatis novum nomen primus sibi usurpavit, ubi se a conciliis œcumenicum patriarcham, id est, universalem, & dei & scribi debere decrevit. Pro qua utique præsumptione a beatis Pontificibus Pelagio & Gregorio digna pereulis est excommunicatione. Cujus contagii macula videre vobis cum ipfa meritudine fic adhæsit: ut nunc quoque vosipsos œcumenicos patriarchas, & appellare, & scribere non timeatis. Et certe nomen illud & sanctis patribus & Christianissimis principibus ignominiam & dei & scribe decern

apostolice sedis, præcipue super speciali ejus dispositione in cœlis: si quoquo modo Christiani esse vel dici optatis, & si ipsum evangelii veritatem aperte, quod absit, non impugnatis. Ad ejus tonitruum quisquis non expergiscitur: non dormit, sed omnino est mortuus, cui jam fruktus ab hominibus elanabitur. Sed ne tutæ adhuc de terrena ipsius dominatione aliquis vobis dubitetis superiori exemplum, neve leviter suspicimini inepta & auribus fabulis fundum Romanæ sedem velle ibi inconsultum nostrum vendicare & defensare aliquatenus: pauca ex privilegio, ejusdem Constantini manu eum cruce aurea super cœlestis clarigeri venerabile corpus posito, ad medium profecimus, quibus fuodetur veritas, & confundatur vanitas: ut omnia membra catholicæ matris congaudeant, nos illius Petri dilectores esse, qui lic in apostolica sua sit de terra: *Non omnes dolosa fabulas secuti estamus vobis fecimus domini nostri Jesu Christi virtutem, sed speculatores factis illius magnificabis: & nos* vobis interlatæ non tam relatæ quidem, quam quæ ipso viso & tacto compertæ sunt. Vel admonitio recognoscite, quis idem gloriosus princeps in jam dicto privilegio post Christianæ fidei, & earum perfectamque confessionem, atque baptismatis seu enucleatam commendationem, specialem sanctæ Romanæ ecclesiæ dignitatem ipse promulgavit, dicens: Quite judicavimus ea cum omnibus nostris patrapis, & universo senatu, optimatibus etiam & cuncto populo Romanæ gloriæ imperio subjacente, ut beati Petrus in terris vicarius Christi, & ipsi Dei videatur esse constitutus, ita etiam & pontifices ipsius principis apostolorum vice, principatus potestatem, amplius quam terrenæ imperialis nostræ terrenitatis manifestatione decrevimus videri ac esse, a nobis nostroque imperio obtinent, eligenci nobis ipsum principem apostolorum, vel ejus vicarium, fermos apud Deum patronos. Et ut licut nostræ est terrena imperialis potentia, ita ejus sacrosanctum Romanum ecclesiam decrevimus venerantiter honorare, & amplius quam nostrum imperium terrenumque throuum, ejusdem sanctæ Dei & nostri in eadem magna Dei ecclesia & apostolica ecclesia ex nobis indicta, quem placatus propitio & consilia ejusdem vivificatoris, & in nostrum reliquum cum clericorum consumerare, nullum ex omnibus præfumentem superbe agere.

XIV.

Decrevimus itaque & hoc, ut idem venerabilis pater noster Silvester summus pontifex, vel omnes ei succedentes pontifices, diadematæ, videlicet coronis quam de capite nostro illi contulimus, & auro purissimo & gemmis pretiosis sui decoratæ, & in capite sui laudem Dei pro honore beati Petri gestare. Ipse vero beatissimus papa super coronam cleriterum, quam de auro & gloriam beati Petri, omnino ipsa ex auro non est pallus sui coronæ: phrygium autem candido nitore, splendidam reluxere-Ibonem dominationis designans, qui sacratissimo vertiri manibus nostris impositimus, & tenentes frquum equi ipsius, pro reverentia beati Petri, ; ffratoris illi officium exhibuimus, ffatuentes eodem phrygio omnes successores ejus singulariter uti in processionibus, ad imitationem imperii nostri. Unde ut pontificalis apex non videatur, sed magis quam imperii dignitas & gloriæ & potentiæ decoretur, ecce tam palatium nostrum, ut prælatium est, quam Romanum urbem, & omnes Italiæ seu occidentalium regionum provinciæs, loca & civitates, ſanctato beatissimo pontifici & patri nostro Silvestro universali papæ contradentes at-que relinquentes, ei vel ſucceſſoribus ipsius pontificibus potestatem & dritionem firmam imperiali ceſſio-

" cessura per hanc nostram divalem jussionem & A nus amorem Petri erga se tertio inquisivit, & tertio
" pragmaticam constitutum decernimus disponen- confitenti, agnos & oves ſuas tertio pascere præ-
" da, atque jure sanctæ Romanæ ecclesiæ concedi- cipit: pro quibus qui mortis ſatisfactionis effet
" mus permanſuris. Unde congruum profpeximus, Deum, in extenſione manuum illius & præcinctio-
" nostrum imperium & regni potestatem orientali- ne futura, eidem ſignificavit. Qui nec mora, aſ-
" bus transferri ac transmittari regionibus, & in Ro- ſumpto domino, in medio centum & viginti fra-
" mantiæ provinciæ optimo loco nomini noſtro ci- trum exurgens, & profundos ſanctiſſimi Pſalmiſtæ
" vitatem ædificari, & noſtrum illic conſtitui impe- ſenſus edifferens, authoritate ſua ſpoſtolicum nu-
" rium: quoniam ubi principatus ſacerdotum & merum, lotere annonerato Matthia, ſupplevit, quem
" Chriſtianæ religionis caput ab imperatore cœleſti undenarium tenuerat, verba credidit. Quibus
" conſtitutum eſt, juſtum non eſt ut illic terrenus etiam pariter miſſo Spiritu S. in variis linguis, cum
" imperator habeat poteſtatem. Hæc vero omnia, quidam ſhaberent admirationi, quidam deridentes
" quæ per hanc præceptionem, & per alia di- inverterent, dicentes: nostia pleno- eſſe:
" valia decreta ſtatuimus atque confirmavimus, ut Petrus uno S. Joelis teſtimonio & ignis conſtructi, *Joel. 2.*
" quæ in hoc mundi illibata & inconcuſſa perma- & incredulos deſtruxit. Deinde conſtanter impro-
" neant deinceps & ſtabilia. Si quis autem contra perans illos referens ſua conſpiratione adverſus
" Deo vivo, & terribili ejus judicio, & imprecatio- dominum & Chriſtum ejus, qua ipſius authorem
" ne æterne condemnationis temerarii vel contem- vitæ morte turpiſſima tunc condemnantes interfe-
" ptori ſpoſtolæ privilegii, ſcrutari idem venerabi- cerant: clariſſimis beati David oraculis adſtruxit
" lis Conſtantinus, ait: Hujus vero imperialis no- illius ſanctarum reſurrectionem, & aſcenſum ſuo-
" ſtri decreti paginam proprijs manibus roborantes, ſionem, & ab eo impreſentiarum ſactum Spiritus
" ſuper venerandum corpus beati Petri principis Sancti effuſionem. Ita conſpuctis Judæis, primus
" apoſtolorum poſuimus, ubique eidem Dei ſpoſto- apoſtolorum reis ſanguinis Chriſti poenitentiam
" lo ſpondentes nos cuncta inviolabiliter conſerva- indixit, & eorum protinus tria millia baptizavit.
" re, & noſtris ſucceſſoribus imperatoribus enfier-
" vanda in mandatis relinquere, patri noſtro Silve- XVII.
" ſtro ſummo pontifici & universali papæ, & per Hic ſolus, ſicut doctiſſimus evangeliſta Lucas
" eum cuncti ſucceſſoribus ejus pontificibus, domi- teſtatur, dum qui ſuperſti fuerant pro perfectio-
" no Deo & ſalvatore noſtro Jeſu Chriſto annuncia- ne facta fub Stephano, circurrent civitates, nemi-
" tradimus, feliciter atque perenniter poſſidenda. nis loquentes verbum vitæ, aiſi ſolis Judæis, orans
in constanti, ſpiritu ſancto ſuperveniente: & in-
XVI. tentum omnibus terræ quadrupedibus, & reptilibus,
Tot ergo & talibus atque quamplurimis teſti- volucribusque cœli refertum, quatuor initia ſub-
monijs ſubnixa non erubeſcit veritas, ſed confutatur impudens vanitas. At nos hinc habentes teſti- *Pſalm 8* mittit angelos ſuos, ſibique congregatos colligit ad
monium magnus Conſtantinus; *Qui*, ut ait beatus ſe electos, *ab iv. ventis*, & *de terræ limi-* evangeliſta Joannes, *de quatuor ventis*, & *de terræ limi-* *tibus*, vix ab homine teſtimonium accipimus, con- *tibus*, vix ab homine teſtimonium accipimus, con-
tent teſtimonium illius qui de cœlo venit, & ſuper *Matth. 16.* omnes eſt. Ideirco: *Tu es Petrus, & ſuper hanc* omnes eſt. Ideirco: *Tu es Petrus, & ſuper hanc* *petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non* *prævalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni* *cœlorum*, & *quodcumque ligaveris super terram, erit* *ligatum & in cœlis*, & *quodcumque solveris super ter-* *ram, erit solutum & in cœlis*. Qui etiam in catalogo apoſtolorum ſcriptus, ab ipſo Domino Jeſu Chriſto primus poſitus, Petrus, id eſt, Cephas ter Di- tat cognominatus. Cui ſpecialiter & nominatim, non tantum ante paſſionem ſuam, verum, & in ipſius ſurrectione, ut ſit corporis & ſanguinis mirabilis myſterium agendum generaliter diſcipulis tradidit, tam over le paſtorum palbore percuſſo diſſergentes, ſicque in fonte ſuo ſalutis ad unum ovile & ad le unum paſtorem colligendas commendando, ait: *Simon, Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum: ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos*. Ipſum quoque angelus per mulieres ad videndam reſurgentis magnificentiam nominatim invitavit, cum dixit: *Dicite discipulis ejus, & Petro, quia surrexit: & ecce præcedet vos in Galilæam. Ibi eum videbitis*. E Necnon eidem, ipſa die reſurrectionis ſuæ, ipſum & verax magiſter apparuit, quemadmodum venerabilis evangeliſta Lucas nos inſtruit, dicens: *Quia surrexit dominus vere, & apparuit Simoni*. Quam manifeſtationem ſolli Petro prius, deinde illi cum reliquis condiſcipulis ſactam, gloriosus coapoſtolus eſt, Paulus declarat, ubi ad Corinthios ſic ſcribit: *Quia surrexit Christus tertia die ſecundum ſcripturas: & quia visus eſt Cephæ, & poſt hoc undecim*.

XVI.

Inſtante quoque jam ſue aſſumptionis gloria, ubi prædebat cum ſuperi diſcipulis ſuis, domi-

fulsuri: solos Petrus, sua authoritate, circumcisionis onus atque veteris legis jugum a cervicibus discipulorum removit, & gratiam evangelii ad plenam salutem credentium influere confuit, dicens: *Quare vultis imponere jugum super cervices discipulorum, quod nec patres nostri, neque nos portare potuimus? Sed per gratiam domini Jesu Christi credimus salvari, quemadmodum & illi. Visum est enim Spiritui Sancto & nobis, nihil ultra oneris vobis imponere.* Qua utique responsione confirmatus doctor gentium Paulus, Galatis profitetur: *Si circumcidamini, Christus vobis nihil prodierit.*

Act. 15.

Gal. 5.

XVIII.

Sed & illud in ipso Petro nihilo minus est animadvertendum, quod sui corporis umbra infirmis conferebat optatæ sospitatis remedium. B Quod nulli sanctorum constat hactenus concessum; nec ille, per quem Petrus potuit quidquid boni potuit, ex suo fastidiosimo corpore aliquando exiguum tale donum attribuit sanctus sanctorum, sed suo Petro specialiter in magna ipsi sanctitatione præsentia & futuræ ecclesiæ hoc reservavit privilegium. Scilicet quia ipse utriusque populi capitalis rector exsisteret, utriusque fluxum in scipso portenderet, quatenus hæc visibilium & transitoriorum facrearentur, quorum virtute, quasi umbra sua, morbis animarum in terra curatis, illam nobis adhuc invisibilem veritatis & beatitudinis solidam speciem, velut solidum corpus, exhibeat in cœlis. Quorum differentiam breviter Apostolus demonstrat: *Videmus nunc, inquiens, per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognoscimus ex parte: tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum.* Cui concinentes evangeliorum exapostolus suus ait: *Carissimi, filii Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus: quoniam videbimus eum sicuti est.*

1. Cor. 13.

1. Joan. 3.

Quod vero præfatæ ecclesiæ fide & spe salvatus, Paulus se loquitur: *Scio fide impositionis sibi placere Deo. Fides autem est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.* Idem in alio loco: *Spe salvi facti sumus, spes autem quæ videtur, non est spes. Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus, speramus, accepta per patientiam expectando quod non videmus, fide & spe a peccatis liberati videamus, quia justificus fide vivit. In D futuro plenam beatitudinem in re videndæ & possidendæ, qua per caritatem per solum hinc fallidio fatiabimur, cum apparuerit gloria ejus.*

Hebr. 11.

Rom. 8.

XIX.

Verum vetus infolentia, nihili pendentis talia, specialibus Christi cohibus claudere & interdicere non timet, in quibus temporaliter ad laudem Dei recohabant, ovilia: quasi ipse non esset invitare & introducere ad fempiternæ pacis palatia; quas tantum ex omnibus fibi compatientes in crucis ultimis panis jam politus attendens, pro eidem animam ponendo, cum gratiarum actione & psallmæ prece in ipsa cruciisone sui beati spiritus domino commendavit, dicens: Gratias tibi ago, Pastor bone, quia oves, quas tradidisti mihi, compa- E rientur mihi. Pero ergo ut participent mecum de gratia tua in sempiternum. Ergo prævalebit illis portas vitæ obfcurare vel obstruere erronum clavicula, *sophismarum* tenebricalis, quibus te inimicus, quas percutiat, meritis, & prece, refera & pandit tantus amicus, cui porro inferi non prævalebunt aliquatenus, in cœlis terrisque præpotens ex ultimo defectio animarum fuæ, & volentate laborium fuorum a domino, ad quem mox ibat, eris fraudatus? Abiit.

XX.

Quapropter a tanta amentia jam resipiscite, & Latinos vere catholicos, atque maximi Petri fimiliatores: discipulos, institutionisque ejus devotiores sectatores estate subsannando asymitas vocare, aut ecclesiis illis denegare, feu tormenta, feu capitis, inferni, & vultus nunc & semper pacem & portæ inem eum Petro habere. Cujus doctrinam & traditionem in epistola ad Romanos, fraternitibus & infignibus debitor ille gentium doctor, ad tertium cœlum, & in paradisum raptus, fic per omnia commendat, dicens: *Primum quidem gratias ago Deo meo per Jesum Christum pro omnibus vobis, quia fides vestra annuntiatur in universo mundo.* Ex cujus capitalis occasione bestias & catholicos doctor Augustinus, in Latinaque lingua clarissimus, atque noster Chrysostomus sit: Petrus urbis, quam Romani habent, ipsa eademque est, & non alia, quæ in universo mundo annunciatur & creditur; quæ non solum in terra, sed & in cœlis prædicatur quia felus pacificavit per fanguinem suum non solum terrestria & inferna, sed & cœlestia. Et hoc est in universo mundo fidem prædicari, per quam omnis mundus fit falutus. Deo Sed Paulum audite subsequentem: *Desidero videre vos, ut aliquid impertiar vobis gratia spiritualis ad confirmandos vos.* Qui ne paterentur velle aliquid institutioni Petri addere, vel desiderare, expeditis quid diserit ad *confirmandos vos, id est: simul confidentes vobis per eam, qua in universo est, fidem vobiscum atque meam.* Et in hac republica omnium eos diverfitate fallos fratres, & præter doctrinam quam ipsi acceperant, eunter, *Act.* 16. Rom. 16. Rom. 1. Rom. 15. Rom. 1. Rom. 15. Rom. 1. Rom. 15

Prov. 1. *Eccles. 1.* *Ecclesiast. 19.* *Deut. 13.* *Matth. 13.* *Joan. 10.* *Rom. 8.* *Ephes. 4.* *Hebr. 12.* *Exod. 14.*

Eccles. 1. *Ecclesiast. 19.* *Deut. 13.* *Matth. 13.* *Joan. 10.* *Rom. 8.* *Ephes. 4.* *Hebr. 12.* *Exod. 14.*

Deut. 17. *Matth. 18.* *Luc. 10.* *Joan. 20.* *Matth. 16.* *Joan. 21.* *Act. 15.* *Matth. 28.* *Rom. 10.* *Ephes. 4.* *Hebr. 13.* *Matth. 10.* *Luc. 22.* *Joan. 13.* *Matth. 20.* *Luc. 22.* *Matth. 23.* *Luc. 11.* *Matth. 23.* *Luc. 11.* *Matth. 23.* *Luc. 11

alterum infelicer, ne cinis & terra periculose in- A peribat, ne abominabilis & miser homo, bibens quasi aquas iniquitatem, fequendo exteriora, in vita sua pompizat intima sua. Simus unum corpus, & unus spiritus, sicut vocati sumus in una spe vocationis nostræ. Ipsa corporis compositio & membrorum nos docet, qualiter & quanti habenda & ecclesiæ unitas. Ipsa etenim corpus est Christi, ut Apostolus dicit: *Vos estis corpus Christi, & membra de membro. Et sicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: sic multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Et si dicit auditus, non sum manus, non sum de corpore, non sum de corpore? Si totum corpus oculus, ubi auditus, & reliqui sensus?* Nunc autem disposuit B Deus, sicut voluit, corporis membra, singula officio suo apta. Membrum nero suo officio non contentum, sed cupiens præripere alienum, contribat corporis ordinem totum: vel si visus vocers, auditus colorem, gustus odores, olfactus asperas res aut lenes, tactus tentasse dixerimus fapores, nonne fraudem omnes parerentur? Sic singulorum ommenta seu indumenta non sunt omnibus membris accommoda, nec congrua: sed unumquodque requirit sua, & objicit aliena. Nempe refutat pes coronam, galeam & pileum, capuque sandalia vel pedules ad suum non applicat usum. Sic mauum dignitas & maximi utilitas, quamvis compotant insignem imperii coronam, non tamen hanc sibi adstrat & imponit, sed C capiti, contenta sua armilla, dextrocherio, & annulis. Idem fit & in ceteris, & tam discors concordia ell in eis, ut eorum quodlibet alii officium suum omnino deputatur recuset: & namen de bono unius pariter exultent, fique de malo communiter doleat: de officiis sua non sibi tantum, sed magis mutuæ utilitati, exhibent. Unde secutus idem apostolus, ait: *Si quid patitur unum membrum, condolent omnia membra.* Et quante infipientiæ est nolle non imitari quod fumus, & quod ad tranfitoriam vitam aliquantulo rationabilem accepimus, non conliderare, ut in perpetuum subsistamus?

XXXVIII.

Republica & ecclesiæ quæ sit unio. Quia vero unio omnia pellitens mater superbia, quisque cuadibus filiis, auctoribus fcilicet ac inventoribus gloria, paffim obstinata rabie corpus Christi molimur ut evicerare & dilacerare: non efficiamur insanis gloriæ cultores, invidiæ propugnatores, invicem inidentes: ac, quod avertat Deus, contingat nobis dictum apostoli: *Quod si invicem mordetis, videte ne ab invicem consumamini.* Et illud Jacobi: *Quod si zelum amarum habetis, & contentiones sint in vobis, nolite gloriari, & mendaces esse adversus veritatem. Non est ista sapientia descendens desuper, sed terrena, animalis, diabolica. Quæ autem desuper sunt primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, amantium, sine fictione.* Hæ itaque duæ & valde sibi contrariæ sapientiæ vigilis mente discernite, & si Petrus fingulariter figura fummi capitis noftri, vi- E catiusque ejus, ac ini fuccelloresjam in terris retinent specialem dignitatem terreni cœlestisque regni, nolite invidere vel detrahere Romanæ ecclesiæ apicique per caritatem totum valetis adipisci, & in nobis regnare & ipli. Sin aliasaudietis quod Pipinus: *Tam fatuorum est plurium dominos sub uno nobile regnantes, atque unionem regnantis, ut & nos subjectam regnaremus.*

XXXIX.

Ecce nos veltram gloriam ducimus noltram: cur vos annullare nitimini nobis divinitus & humanitus concellam? Nonne deeus vel dedecus fui capitis manus feu pes fuum non ducit? Nec dolet, fed

A potius gaudet uno fenfu, id eft, tolo tactu donatum corpus, fuperpolitum fibi caput omnibus poltlere fenlibus, quia eus militare facit, & invigilare corporis fubjecti utilitatibus: & caput de membrorum dicens fenlibus nullo fenlu judicatur, utpote folius fui judicio fubfiltentiffimum: unique apoltolicus, *fpiritualis judicat omnia, ipse autem a nemine judicatur.* Hæc & fupra dicta de corporis noltri humanitia fi non lentitis in vobis, in corpore non eltis, nec in corpore viritis: & fi in corpore Chrifti, quod eft ecclefia, non peltis, nec de vo vitis, jam videre ubi & quid fitis. Abfciffi eltis, putrefcitis, & velut palmes præcilus de vite foras miffi eltis, & arefcitis: & quia quæ jam vocatus nobis, nec vocat B nec excolavit: cum Gradenlis, id eft, nove Aquilejæ patriarcha, quinquies noltræ fynodo, etiam non vocatus, interfuerit. Unde montendo mendacia, & præcipitans vobifcum patre Dei, & fancti Petri, & noltra, ut præfato Gradenli patriarchæ fuccellorlibufque ejus, in omnibus, fecundum jura canonica, obedientes fitis, ficut primati veltro & patriarchæ elle debeltis, & ficut antecelloribus ejus noltris pertetuo confirmatum. Et li quid fui juris in nobilibus veltris vel patruelis continetur, quod fuo dominatui merito debeat fubdi, nullus veltrum fibi contradicere præfumat. Si quis vero veltrum quidquam jullæ quæ mundi ædificiis ecclelia non videtur habere: aut contra vobis canonicibus & concupiscentiis vacillans fuam proferat, & cum eo, & poluerit, præcilse diffinias; aut in præfentiam noltram ut nuper quasi examinanda venias, falva libi interim per omnia & patriarchali reverentia, & propriis ate fua. Quod li extra fecerittis, lententia canonica luper vos vigilabit.

III. AD THOMAM EPISCOPUM AFRICANUM.

Offendit Carthaginiensem archiepiscopum totius Africæ esse primatem: Gummitanum vero episcopum, cui filius consecrat nec episcopus consecrarat, nec provinciale concilium convocare polit: solius autem Romani pontificis esse, & episcopos deponere, & generalia concilia indicere.

Leo episcopus, servus servorum Dei, Thomæ confratri carissimo & episcopo, salutem.

Cum ex venerabilium canonum authoritate regulariter definitum lit, ut quotannis episcopus concilio interfuille Carthaginenli, & nunc a tua fraternitate audimus, quinque vix episcopos fupervelle in tota Africa, utique tertia hujus corruptibilis mundi parte: compatimur tuæ & veltræ inamicitioni totis vilceribus animi. Cum autem ipfas Chriltianitatis religiolas edilicimus interna & mutua diffenlione deltrui & difperga, & adverlus le invicem zelo & contentione principatus inltari, & nil aliud nobis primo dicendum occurrit, quam illud fanctæ Amos vatis: *Parce, Domine, parce obsecro: quis fuscitabit Jacob, quia parvulus est?* Sed quamvis in tali tantoque defectu religionis plurimum doleamus, multum tamen gaudeamus, quia fanctæ Romanæ ecclelia matris veltræ fententiam requiritis & expectatis luper quæltionibus veltris: & quali rivalis ab uno fonte erumpentibus, & in fuo le curlu per diverla fpargentibus, ad ipfius fontis primam fcaturiginem reverti debere optimum putatis, ut inde refumatis directionis veltræ gium, unde fumpfillis totius Chriltiinæ religionis

A exordium. Noveris ergo procul dubio, quia poft Romanum pontificem primus archiepiscopus & totius Africæ maximus metropolitanus elt Carthaginenlis epilcopus: nec quicumque lit ille Gummitanus epilcopus, aliquam licentiam conferendi episcopos, vel deponendi, feu provinciale concilium convocandi habet, fine conlenlu Carthaginenlis archiepilcopi, cujuflibet dignitatis aut potellatis lit, exceptis his quæ ad propriam parochiam ejus pertinent. Sane cartas, fecit & illi Africani epilcopi, conlilio Carthaginenlis archiepilcopi aget. Unde catholici confratres noltri epilcopi Legati Romanæ ecclelia fanctitatem Carthaginenlis ecclelie dignitate, nec conlentiunt errori Gummitanæ ecclelie. Hoc autem nolo vos latere, non debere prepter lententiam Romani pontificis univerlale conlilium celebrari, aut epilcopos damnari, vel deponi: quia etli licet nobis aliquos epilcopos examinare, diffinitivam tamen lententiam, ablque conlenlu Romani pontificis, ac dictum eft, non licet dare: quod in lanctis canonibus ftatutum, li quæritis, poteltis invenire. Quamvis enim nonnullæ generaliter apoltolici dictum lit a Do nino: *Quæcumque ligaveritis in terra, ligata erunt & in cœlo, & quæcumque solveritis in terra, soluta erunt & in cœlo:* tamen non fine caufa fpecialiter & nominatim dictum eft B. Petro apoltolorum principi: *Tibi dabo claves regni cœlorum.* Et in alio loco: *Confirma fratres tuos.* Scilicet, quia omnium eccleliarum majores & difficiliores cauflæ, per fanctam & principalem B. Petri fedem a fuccefloribus ejus fine diffinitione non finiuntur. Jam vero ad interrogata etiam confratrum noltrorum Petri & Joannis epilcoporum decretivmus refpondere: opportunus, ut lantam rem ab inimicis non patiatur injuriam unitalibus lanctæ ecclelie, devote pro nobis orantem, fanctæ & individuæ Trinitas femper conleivet, cartilline frater.

Datum XVI. Kalendas Januarii, anno domini Leonis papæ IX. quinto *, indictione VII. * An. 1054.

IV. AD PETRUM ET JOANNEM EPISCOPOS.

D Ejusdem argumenti. Addit præterea nonnulla de epilcoporum & archiepilcoporum inltituendo.

Leo episcopus, servus servorum Dei, dilectissimis in Christo fratribus Petro & Joanni episcopis salutem & apostolicam benedictionem.

Deeus ecclelialum Africanarum ita concutsum a Gentibus nimium dolemus, ut modo vix quinque inveniamur epilcopi, ubi olim decem non lufficiebant per quamplures civitates pacatiores: & ubi pauculas oves, quotidianæ occlioni deputatas, remanlille, ubi quondam innumerabilis grex Domini fub numerolis arietibus exultabat, ita pace. Sed hæc peccatis noltris imputantes, jultitiam creatoris colludantes, timeamus, & mifericordiam ejus inltanter poltulemus, ut fervos luos tandem refpicere dignetur. Quod autem feripliltis nobis pro fanctæ Romanæ ecclelie ftata, noltraque inconluetate, vos Dominum gratia agendo exoratis: noveritis nos veltræ fraternitatis gratiæ agere, & pro conlolatione veltra lemper orare. Et revera, fratres, hoc acceptabile eft Domino noltro Jelu Chriflo, ut caput omnibus membris profpiciat & invigilet; membra vero fui capitis falutem line intermiflione quærant & optent. Bene equidem fecillis, quod juxta nobis conceflum de rebus ecclelialis-

Matth. 16.

Luc. 15.

siasticis habuistis: quod etiam omni anno vel semel agere debetis. Insuper recte contra Gummitanum episcopum, dignitatem Carthaginensis ecclesię defendistis: quia sine dubio post Romanum pontificem primus archiepiscopus, & totius Africę maximus metropolitanus est Carthaginensis episcopus, nec pro aliquo episcopo in tota Africa potest perdere privilegium semel susceptum a sancta Romana & apostolica sede: sed obtinebit illud usque in finem sæculi, & donec in ea invocabitur nomen Domini nostri Jesu Christi, sive deserta jaceat Carthago, sive resurgat gloriosa aliquando. Hoc ex concilio beati martyris Cypriani, hoc ex synodis Aurelii, hoc ex omnibus Africanis conciliis, hoc, quod majus est, ex venerabilium prædecessorum nostrorum Romanorum præsulum decretis aperte monstratur: nec quicumque ille sit Gummitanus episcopus, aliquam licentiam consecrandi episcopos, vel deponendi, seu provinciale concilium convocandi habet sine consensu Carthaginensis archiepiscopi, cujuslibet dignitatis aut potestatis sit. Tantummodo procurabit ille Gummitanus episcopus, quæ ad propriam parochiam pertinent: cetera autem, sicut & alii episcopi Africani, consilio Carthaginensis archiepiscopi aget, qui solus in Africa pallium ab apostolica sede habere solet. Unde & episcopos consecrandi principale & antiquum jus retinet, sicut ex verbis Aurelii in concilio Carthaginensi, capitulo trigesimo nono, potest intelligi cum, dicit: In ecclesia, ad quam dignata est vestra sanctitas convenire, crebro ac pene per diem dominicam episcopos ordinandos habemus, *&c.* Sed hoc vos non lateat, non debere præter * scientiam Romani pontificis universale concilium celebrari, aut episcopos damnari, vel deponi: quia etsi licet examinare, diffinitivam tamen sententiam absque consultu Romani pontificis, ut dictum est, non licet dare. Quod in sanctis canonibus statutum, si quæritis, potestis invenire. Scilicet quia omnium ecclesiarum majores & difficiliores causæ, per sanctam & principalem beati Petri sedem, a successoribus ejus diffiniendæ sunt, utpote cui divinitus dicitur: *Confirma fratres tuos*: &, *Tibi dabo claves regni cælorum*, &c.

Carthaginensis episcopus solus in Africa pallium habet.
Concilium Carthaginense III.
* sententiam.
Luc. 22.
Matth. 16.

Nunc quia de archiepiscopis & metropolitanis sententiam nostram requiritis, venerabilium antecessorum nostrorum dicta aperte demonstrant, id est, Clementis, Anacleti, Aniceti, & aliorum, ubi ita legitur: Sacerdotum ordo bipartitus est, nec amplius quam duos ordines, id est, episcoporum & presbyterorum, nobis collati sunt, nec apostoli docuerunt. Episcoporum autem ordo unus est, quamvis alii præferantur aliis, sive pro eo quod primas civitates, & magis nominatas, secundum potentiam, aut leges sæculi retinent, sive quod a sanctis patribus pro aliqua reverentia sanctitatis aliquod privilegium dignitatis possident. Nam sicut omnis mundana potestas his gradibus dignitatum a se invicem distat, id est, ut primus sit Augustus vel imperator, deinde Cæsares, deinde reges, duces, & comites atque tribuni: ita & ecclesiastica dignitas ordinata a sanctis patribus invenitur, dicente beato Clemente: In his civitatibus, in quibus olim apud ethnicos primi flamines eorum, atque primi legis doctores erant, primates vel patriarchæ positi sunt, qui reliquorum judicia & majora negotia juste diffinirent, qui etiam non uni provinciæ, sed pluribus præessent. Deinde ubi archiflamines erant paganorum, archiepiscopi instituti sunt Christianorum, qui singulis provinciis præessent. Ubi vero metropolis erat, quæ interpretatur mater civitas, metropolitani erant: quippe qui de tribus aut quatuor civitatibus intra aliquam provinciam majori & matri aliarum civitatum præsidebant. Isti aliquando metropolitani tantum nominantur, aliquando vero archiepiscopi, si in ipsa provincia majores non fuerint aliqui. Ubi autem minores civitates habuerint solummodo flamines vel comites, episcopi sunt instituti. Porro tribuni plebis non absurde intelliguntur presbyteri, sive reliqui inferioris ordinis clerici. His omnibus divino & humano privilegio prælatus est pontifex Romanus. Sed de Africæ primatibus aliter intelligendum est, quia in singulis ejus provinciis antiquitus primates instituebantur, non secundum potentiam alicujus civitatis, sed secundum tempus suæ ordinationis: quibus tamen omnibus præerat unus, scilicet Carthaginensis archiepiscopus, qui etiam non incongrue dici potest metropolitanus propter Carthaginem metropolim totius Africæ, quorum supra meminimus. Ita legitur in concilio Carthaginensi, capitulo vigesimosexto: Primæ sedis episcopus non appelletur princeps sacerdotum, aut summus sacerdos, aut aliquid hujusmodi, sed tantum primæ sedis episcopus. Sanctam vestram fraternitatem jugiter invigilantem utilitatibus sanctæ Dei ecclesiæ, atque devote pro nobis orantem, sancta & individua Trinitas semper conservet, carissimi fratres.

Sacerdotum ordo bipartitus.
Epist. 1. 20. & 91.
Concilium Carthaginense.

V. AD PETRUM EPISCOPUM.

Gratulatur de ejus erga sedem apostolicam observantia. Confirmat ejus ordinationem, si secundum canones fuerit promotus. Hortatur ut suæ ecclesiæ dignitatem tueatur. Probat fidem ad se ab eo scriptam, eamdem esse quam tenet Romana ecclesia, cujus fidei summa capita ad eum mittit.

Leo episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri & coepiscopo Petro.

Antiocheni episcopi.

CONGRATULAMUR vehementer in Domino tuæ sanctissimæ fraternitati, atque multimodas gratias, ut dignum est, referimus ei qui est vera pax & caritas suorum, quod tandem per te, carissime frater, videtur refloruisse sanctæ Antiochenæ ecclesiæ studium, & sentire quod est sentiendum. *In hoc enim cognoscent omnes, quia Christi sumus discipuli* (qui primum in ipsa magna Antiochia nominati fuerunt Christiani) *si dilectionem habuerimus adinvicem, & idipsum dixerimus omnes, & non fuerint in nobis schismata: si fuerimus perfecti in eodem sensu, & in eadem scientia*. Neque enim Deus, qui unus est, in scissuris mentium, sed in sola unitate, & puro corde habitat, & habitare facit unanimes in domo. Alioquin domus exasperans erit, nec jam digna vocari ecclesia Dei, sed synagoga maligni. Porro sicut calamitosum est, si unitas deest bonis: ita perniciosum, si adsit malis. Quod ipse ex specula sanctæ illius ecclesiæ, cui videris designatus divinitus speculator, prudenti oculo considerans, promotionem tuam ad episcopale fastigium, electione cleri & populi, sicut asseris, factam, atque fidem tuam, secundum antiquæ consuetudinis religiosum & valde necessarium studium, apostolicæ & primæ sedi, cui, Deo authore, quamvis indigni præsidemus, annunciare & exponere curasti. In quo facto noverit tua dilectio nos plurimum recreatos & gavisos in domino: quia quod maxime oportebat, tibi & ecclesiæ, cui temporaliter præsides, non distulisti efficere. Siquidem ab apostolica tua sede nostram apostolicam sedem consulendo, perpendimus tuam dilectionem nolle deviare a dominico & omnium sanctorum patrum con-

Joan. 13.
1. Cor. 1.

concordi decreto, quo inviolabiliter cunctis in toto orbe terrarum ecclesiis, sancta Romana & apostolica sedes caput præponitur, ad quam majores & difficiliores causæ omnium ecclesiarum definiendæ referantur. Sic omnia veneranda concilia, sic leges humanæ promulgant, sic ipse sanctus sanctorum, rex regum, & dominus dominantium confirmat: quatenus ibi principalis dignitatis, & totius ecclesiasticę disciplinæ venerabilis apex præfulgeat & præcellat, ubi ipse vertex atque cardo apostolorum Petrus, carnis suæ beatam resurrectionem in novissimo die expectat. Nimirum solus est ille, pro quo, ne deficeret ejus fides, Dominus & Salvator asserit se rogasse, dicens: *Simon, Simon, ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum: ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos*. Quæ venerabilis & efficax oratio obtinuit, quod hactenus fides Petri non defecit, nec defectura creditur in throno illius usque in sæculum sæculi: sed confirmabit corda fratrum variis concutienda fidei periclitationibus, sicut usquenunc confirmare non cessavit. Pro cujus excellentia tertiam a Romana ecclesia dignitatem retinet Antiochena, quam te defendere summopere monemus, non tuæ gloriæ causa, sed pro sedis, cui ad tempus præsides, antiqua honorificentia. Nec revoceris ab hac intentione cujuslibet pompa vel arrogantia, quin constanter defendas honorem, quem Antiochenæ ecclesiæ reliquerunt omnia sanctorum patrum concilia. Ad quod utique, si oportuerit, maxima mater, Romana scilicet atque prima sedes, tam dilectæ sibi filiæ, immo consociæ, nusquam & nunquam deerit. Quod totum ideo dicimus, quia quosdam conari minuere antiquam dignitatem Antiochenæ ecclesiæ audivimus.

Luc. 22.

Porro quod a nobis causas divisionis universalis ecclesiæ compatiendo requiris, fatemur tuæ religiosæ sollicitudini, nos adhuc a Domino miserante firmissime retinere vinculum sanctæ unitatis: nec videmus nos alicubi incurrisse damnum schismatis, quos integritas concordiæ, & plenitudo ecclesiasticæ disciplinæ indesinenter regit. Unicuique nostrum debetur honor, & sua jura conservantur. Terminos, quos patres nostri fixerunt, nulli arroganter transgredi conceditur. Magis vestra fraternitas circumspiciat, ne qua radix amaritudinis atque dissensionis, quod absit, in vestris partibus succrescat, per quam inquinentur multi, & quam necesse sit districta falce sanctorum canonum a catholicæ ecclesiæ agro extirpari. Mea vero humilitas in culmine apostolici throni ideo exaltata, ut approbanda approbet, improbanda quoque improbet, tuæ sanctissimæ fraternitatis episcopalem promotionem libens approbat, collaudat, & confirmat: & communem Dominum instanter exorat, ut quod humano ore jam diceris, ante ejus oculos existas. Noveris tamen, nos ipsam tuam promotionem taliter approbare, si non hanc neophytus, aut curialis, seu digamus, vel pretio, aut alio quolibet modo sacris canonibus contrario, quod absit, obtinuisti. Sane fidem tuam, quam proprio scripto summæ & apostolicæ sedi exposuisti, sanam & catholicam atque orthodoxam per omnia protestamur, & sicut vere unicam & salutarem amplectimur, & tuæ dilectioni vehementer congratulantes in Domino, eamdem nostram esse devoto corde & prompto ore profitemur. Firmiter enim credo sanctam Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, unum Deum omnipotentem esse, totamque in Trinitate deitatem coessentialem & consubstantialem, coæternam & coomnipotentem, uniusque voluntatis, potestatis, & majestatis: creatorem omnium creaturarum, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia, quæ sunt in cœlo & in terra, visibilia & invisibilia. Credo etiam singulas quasque in sancta Trinitate personas, unum Deum verum, plenum & perfectum. Credo quoque ipsum Dei Patris Filium, Verbum Dei æternaliter natum ante omnia tempora de Patre, consubstantialem, coomnipotentem, & coæqualem Patri per omnia in divinitate, temporaliter natum de Spiritu sancto ex Maria semper virgine, cum anima rationali: duas habentem nativitates, unam ex Patre æternam, alteram ex matre temporalem: duas voluntates & operationes habentem: Deum verum, & hominem verum: proprium in utraque natura atque perfectum: non commixtionem atque divisionem passum, non adoptivum neque phantasticum: unicum & unum Deum, Filium Dei in duabus naturis, sed in unius personæ singularitate: impassibilem & immortalem divinitate, sed in humanitate pro nobis & pro nostra salute passum vera carnis passione, & sepultum, ac resurrexisse a mortuis die tertia, vera carnis resurrectione: propter quam confirmandam, cum discipulis nulla indigentia cibi, sed sola voluntate & potestate comedisse, die quadragesimo post resurrectionem cum carne, qua surrexit, & anima, ascendisse in cœlum, & sedere in dextera Patris: inde decimo die misisse Spiritum sanctum: & inde, sicut ascendit, venturum judicare vivos & mortuos, & redditurum unicuique secundum opera sua. Credo etiam Spiritum sanctum plenum & perfectum verumque Deum, a Patre & Filio procedentem, coæqualem & coessentialem & coomnipotentem, & coæternum per omnia Patri & Filio, per prophetas locutum.

Fidei Romanę ecclesię explicatio.

Hanc sanctam & individuam Trinitatem non tres deos, sed in tribus personis, & in una natura sive essentia unum Deum omnipotentem, æternum, invisibilem & incommutabilem ita credo & confiteor, ut Patrem ingenitum, Filium unigenitum, Spiritum sanctum nec genitum nec ingenitum, sed a Patre & Filio procedentem, veraciter prædicem. Credo sanctam catholicam & apostolicam unam esse veram ecclesiam, in qua unus datur baptismus, & vera omnium remissio peccatorum. Credo etiam veram resurrectionem ejusdem carnis, quam nunc gesto, & vitam æternam. Credo etiam novi & veteris testamenti, legis & prophetarum & apostolorum unum esse authorem Deum & Dominum omnipotentem: Deum prædestinasse solummodo bona, præscivisse autem bona malaque. Gratiam Dei prævenire & subsequi hominem credo & profiteor, ita tamen, ut liberum arbitrium rationali creaturæ non denegem. Animam non esse partem Dei, sed ex nihilo creatam; & absque baptismate, originali peccato obnoxiam, credo & prædico.

Porro anathematizo omnem hæresim extollentem se adversus sanctam ecclesiam catholicam, pariterque cum quicumque aliquas scripturas, præter eas quas catholica ecclesia recipit, in authoritate habendas esse crediderit, vel veneratus fuerit. Quatuor concilia omnimode recipio, & velut quatuor evangelia veneror: quia per quatuor partes mundi, universalis ecclesia, in his, tanquam in quadro lapide, fundata consistit. Primum, Nicænum trecentorum & octodecim patrum sub beato Silvestro papa Romano, & Constantino Augusto magno: cui præfuerunt Victor & Vincentius Romani presbyteri. Secundum, Constantinopolitanum primum centum quinquaginta patrum, sub Damaso papa & Theodosio majore. Tertium, Ephesinum primum ducentorum patrum, sub Cælestino papa & juniore Theodosio. Quartum, Chal-

Ita divus Gregorius ep. 24. l. 1.

Chalcedonense sexcentorum & triginta patrum, sub beato Leone papa, & Marciano Augusto.

Pari modo recipio & veneror reliqua tria concilia, id est, secundum Constantinopolitanum, sub Vigilio papa & Justiniano Augusto: deinde tertium Constantinopolitanum contra Monothelitas, sub Agathone papa & Constantino nepote Heraclii: ultimum, secundum Nicænum, sub Hadriano papa & Constantino Irenes filio, pro reverendis Domini Jesu Christi & sanctorum imaginibus. Quidquid supra dicta septem sancta & universalia concilia senserunt & collaudaverunt, sentio & collaudo: & quoscumque anathematizaverunt, anathematizo. Hanc fidem sancta Romana & apostolica sedes corde credit ad justitiam, & ore confitetur ad salutem. Secundum hanc vivere, Domino donante, studet, & pro ejus defensione, si oportuerit, mori parata est. Quam & in te, frater carissime, perfectam cognoscimus, & secundum eam te vivere nobiscum admonemus, profecto scientes quia fides sine operibus mortua est. Salutamus cum omni fraternitate seu collegio sanctæ Romanę & apostolicę sedis tuam fraternitatem sanctam, cunctumque collegium in domino tibi subjectum: & ut pro nostra gemina salute omnipotentem Dominum jugiter exores precamur plurimum, reverende & desiderabilis frater.

VI. AD MICHAELEM CONSTANTINOP. ARCHIEPISCOPUM.

Gratulatur ei, quod Græcos Latinis conciliare studeret. Arguit eum, tum quod patriarchas Alexandrinum & Antiochenum suæ potestati subjicere conaretur, tum quod universalis patriarchæ nomen sibi usurparet, & Romanam ecclesiam, quæ in azymis sanctum eucharistiæ sacrum conficiat, damnaret. Probat Christum in azymo consecrasse.

Leo episcopus, servus servorum Dei, Michaeli Constantinopolitano archiepiscopo.

SCRIPTA tuæ honorandæ fraternitatis tandem ad nos pervenerunt, in quibus ad maxime necessarium omnibusque Christi fidelibus amplectendum bonum concordiæ & unitatis exhortari studes: quatenus post nimium longas & perniciosas discordias, filia ex propriæ matris reconciliatione exultet. Ad quod utique te provocantem & præmonentem tanto promptius auscultare cupimus, quanto vigilantius animadvertimus hanc solam esse propriam & specialem virtutem piorum atque sanctorum, [Caritatis virtus propria sanctorum.] cum ceteræ virtutes bonis & malis esse possint communes, Domino sic præmonstrante. *In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinvicem*. [Joan. 13.] Et deiloquo Paulo protestante: *Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum*. [Hebr. 12.] Unde plurimum tuæ fraternitati congratulamur in domino, quoniam summum desiderium nostrum tua industria anticipasti: quod utique si aliquo frigore caritatis pigritareris exequi, nostra debueras solertia prævenire. Nos enim, juxta præfatum apostolum, si fieri potest, cum omnibus hominibus pacem habere peroptamus: [Rom. 12.] quanto magis ergo tecum, quem videmus ecclesiæ Dei valde utilem & necessarium possę fore ministrum, si non transgredi laboraveris terminos quos patres nostri posuerunt? Et quia Christianæ perfectionis est, pacificum esse, etiam cum inimicis pacis, spe correctionis, non consensu malignitatis: tanto solicitius debemus omnes occasiones scandalorum de medio tollere, quanto tenacius optamus pacis amicos retinere. Plurima autem ex tua fraternitate intolerabilia rumor jamdiu pertulit ad aures nostras, quæ nos, partim quia incredibilia videbantur, partim quia nulla facultas inquirendi talia concedebatur, indiscussa hucusque reliquimus. Denique diceris neophytus, & non gradatim prosiluisse ad episcopale fastigium: quod nullatenus esse faciendum, & apostolus edocet, [1. Tim. 3.] & venerabiles canones interdicunt. Hinc nova ambitione Alexandrinum & Antiochenum patriarchas, antiquis suæ dignitatis privilegiis privare contendens, contra omne fas & jus tuo dominio subjugare conaris. Quod quanto tuo periculo tentes, omnibus sanæ mentis patet: quandoquidem vana gloria & pompa sæculari elatus, consilium divinitatis antiquum super stabilimento columnarum suæ ecclesiæ * contendis, [* Hic deest mutare, aut aliquid ejusmodi.] quasi ex fallacibus divitiis præjudicium facturus illi, qui cum vere & singulariter dives esset, pauper pro nobis factus, delegit suæ temporali nativitati oppidulum, & speluncæ diversorium, non quodlibet regum palatium. Cujus exempla quisquis horret, ad sortem illius pertinet, qui tunc per se, nunc autem per suos satellites, dicere audet: *Ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo.* [Isa. 14.] *Sed non cogitationes meæ, cogitationes vestræ: neque viæ meæ, viæ vestræ, dicit dominus*: [Isa. 55.] qui dispergit superbos in furore suo, & respiciens omnem arrogantem humiliat, & exurgit ut non prævaleat homo, in cujus conspectu non est Deus. Ne enim superbia propter altitudinem suam se conjunctam putaret Deo, dicit psalmista: *Alta a longe cognoscit excelsus dominus.* [Psal. 137.] Unde per semetipsum testatur: *Quod altum est hominibus, abominabile est apud Deum*. [Luc. 16.] Qualis vero, & quam detestabilis atque lamentabilis est illa sacrilega usurpatio, qua te universalem patriarcham jactas ubique & scripto & verbo, cum omnis Dei amicus hujusmodi hactenus horruerit honorari vocabulo? Et quis post Christum convenientius posset insigniri hoc vocabulo, quam cui dicitur divina voce: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam*, &c. [Matth. 16.] Verumtamen quia ille non invenitur universalis apostolus dictus, quamvis princeps apostolorum sit constitutus, nullus successorum ejus tam prodigioso prænomine consensit appellari penitus, licet magno Leoni prædecessori nostro, & successoribus ipsius, hoc sancta decreverit Chalcedonensis synodus. Nempe animadvertebant non esse amicum sponsi, qui pro sponso vellet amari: quin potius paranymphum & lenonem antichristi, qui adversatur & extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Ecce ille Joannes vester, cujus vesanæ adinventionis adhuc hęredes permanetis, qui, secundum psalmistam, per vos adhuc vocat nomina sua in terris suis, [Psalm. 48.] cum interiit non sumpsit omnia, neque descendit cum eo gloria ad infernum: quia cum in honore esset, non intellexit. Ipse a beatissimis pontificibus Pelagio & Gregorio successoribusque eorum pro hac insolentia anathematizatus, [Pelagius II. epistola 1. Sanctus Gregorius epistolarum lib. 6. epist. 4. & lib. 7. epist. 30.] in sua pertinacia irrevocabilis periit, jamque per quadraginta & quadringentos annos suæ contumaciæ sequaces præcipitare non cessavit. Quibus quid profuit superbia, divitiarum jactantia quid contulit? *Transierunt omnia velut umbra.* [Sap. 5.] *Quid denique prodest homini, si totum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur?* [Matth. 16.] Et quomodo animas pro fratribus habetis ponere, qui inane nomen, & universam ecclesiam scandalizans, dedignamini deponere? Resipisce ergo, rogamus, ab hac insania, ne illius consors tu quoque, quod absit, fias, de quo dicitur: *Omne sublime videt, & ipse est rex super universos filios superbiæ.* [Job 41.] Illud autem quis non stupeat, quod post tot sanctos & orthodoxos patres, per mille & viginti

ginti a passione Salvatoris annos, novus calumniator ecclesiæ Latinorum emersisti, anathematizans omnes, & publicam persecutionem excitans, quicumque participarentur sacramentorum ex azymis? Quam præsumptionem tuam & fama nobis obtulit, & literarum sub nomine tuo ad Apulos datarum textus manifestavit: quæ violenter adstruere conantur fermentatum panem fuisse, quo Dominus apostolis suis corporis sui mysterium in cœna commendavit. Quod omnino falsum esse ex utroque testamento facillime deprehenditur: quia qui non venerat solvere legem, sed adimplere, juxta ipsius legis præceptum, ex azymis & vino vetus pascha adimplevit, & protinus ex azymis & vino novum, sicut aperte Lucas narrat, discipulis tradidit. Neque enim totis octo diebus illis fermentatum apparebat in omnibus finibus Israel, [Exod. 12.] & apud quemcumque inveniebatur, peribat anima ejus de populo suo. Quod si in cœna Domini Jesu apparuisset, aut ipse seu discipuli ejus quoquo modo gustassent, juste sicut prævaricatores legis perirent, nec ipse Dominus diceret suis insidiatoribus: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* [Joan. 8.] Nec esset opus falsos testes ad perdendum eum quærere, cum hoc solo perderetur juste. Sed qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus, [1. Petr. 2.] quod passurus discipulis mandavit, evidenter per apostolum, in quo loquebatur, commemorans, inquit: [2. Cor. 13.] *Epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, sed in azymis sinceritatis & veritatis.* [1. Cor. 5.] *Denique modicum fermentum totam massam corrumpit.* Ubicumque autem corruptio, ibi procul dubio naturæ deterioratio, & alicujus vitii susceptio.

Porro nostrum pascha ideo novum dicitur, quia illud vetus præceptum est Israelitis in memoriam suæ egressionis ex Ægypto: istud vero Christianis in memoriam dominicæ passionis, qua ad Patrem transivit ex hoc mundo. Sed quia tam de his, quam de aliis, quibus nos calumniaris, latius a nostris nunciis per alia scripta nostra, quæ deferunt, instrueris: hic breviter attigisse sit satis. Discat autem fraternitas tua, saltem admonita, caute & humiliter loqui, ne aliquando Dominus dicat & tibi: *Ex abundantia cordis os loquitur*. [Matth. 12.] Scripsisti siquidem nobis, quoniam si una ecclesia Romana per nos haberet nomen tuum, omnes ecclesiæ in toto orbe terrarum haberent per te nomen nostrum. Quid hoc monstri est, frater carissime? Romana ecclesia, caput & mater ecclesiarum, membra & filias non habet? Et quomodo potest dici caput aut mater? Credimus enim propter quod & loquimur atque constanter profitemur: Romana ecclesia adeo non est sola, vel sicut tu putas, una, ut in toto orbe terrarum, quæcumque natio dissentit superbe ab ea, non sit jam dicenda vel habenda ecclesia aliqua, sed omnino nulla: quin potius conciliabulum hæreticorum, aut conventiculum schismaticorum, & synagoga satanæ. Videris dicere illud sancti Eliæ, tunc præsumentis de se: *Relictus sum ego solus*. [3. Reg. 19.] Sed audi quid ille audivit a Domino: *Reliqui mihi septem millia virorum*. Quiesce, quiesce jam, venerabilis frater, ab his superstitionibus, ne illud Salomonis in te dicatur: *Sunt qui se divites affectant, nihil habentes*. [Prov. 13.] Simillimum nempe hoc est diabolicæ arrogantiæ, qui regna mundi a conditore omnium facta putans sua esse, dixit illi: *Hæc omnia tibi dabo*. [Matth. 4.] Igitur hinc jam ad cor redeatur, & tam perniciosa scandala de medio tollantur, & tunc, secundum psalmistam: *Loquetur Dominus pacem in plebem suam, & super sanctos suos, & in eos qui convertuntur ad cor*. [Psalm. 84.] Nam nos cum pertinacibus, & in errore suo permanentibus, pacem aliquam habere non possumus, ne operibus malignis communicemus: quia nec Dominum Christum alicubi talia fecisse invenimus: cum etiam in nativitate ipsius, angeli pacem annunciaverunt solummodo bonæ voluntatis hominibus. Qui etiam oculum scandalizantem eruendum, manum vel pedem scandalizantes abscindendos insinuat.

Cessent ergo hæreses & schimata, & diligentibus legem Dei jam non erit scandalum, sed pax multa. Quicumque gloriatur Christiano nomine, cesset Romanam sanctam & apostolicam ecclesiam maledicere & lacessere: quia frustra patremfamilias honorat, quisquis ejus uxorem exhonorat. Et frustra matrisfamilias caput & faciem magnificat, qui minimos filiorum ejus impugnans, tanquam digitos pedum illius conculcat. Unde in Ecclesiastico dicitur: *Quam malæ est famæ, qui fugit patrem: & est maledictus a Deo qui exasperat matrem.* [Eccles. 3.] Et in Proverbiis: *Oculum qui subsannat patrem, & despicit matrem, effodiant eum corvi de torrentibus, & comedant eum filii aquilæ.* [Prov. 30.] Confidimus tamen ex divina pietate, quod ab his innoxius aut correctus invenieris, aut certe admonitus cito corrigeris. Quod dum fuerit effectum, pax nostra jam ad nos non revertetur, sed super te requiescet, ceu super pacis filium: & regnabit inter nos germana caritas, de corde puro & conscientia bona, & fide non ficta: nec necesse habebis nobis supplicare, sed jubere. Super hæc, sicut cœpisti, collabora, ut duo maxima regna connectantur pace optata. Orantem pro nobis tuam honorabilem fraternitatem sancta Trinitas in perpetuum conservet. Data mense Januario, * indictione VII. [* an. 1054.]

VII. AD CONSTANTINUM MONOMACHUM IMPERATOREM.

Laudat eum, quod pacem inter Latinos & Græcos conciliare curet. Hortatur ut Romanam ecclesiam defendat. De arrogantia Michaelis Constantinopolitani conqueritur: legatosque commendat.

Leo episcopus, servus servorum Dei, glorioso & religioso imperatori novæ Romæ Constantino Monomacho, dilecto filio salutem.

QUANTAS gratias referre jugiter debeamus creatrici & gubernatrici omnium sanctæ & individuæ Trinitati, super inenarrabili dono ejus, quo operatur omnia in omnibus, etiam ex tua devotione & religiosa industria, gloriosissime fili atque serenissime imperator, perpendere possumus: qui te talem nostris exhibuit & gratuita pietate providit diebus, cujus fida ope statum sanctæ & catholicæ ecclesiæ relevari, & terreni imperii rempublicam meliorari confidamus. Tu enim post nimium longas & perniciosas discordias, primus pacis & concordiæ monitor, portitor, & exoptatus exactor efficeris, & cum ipso vase electionis humillimo Paulo dicere videris: *Pro Christo legatione fungentes, tanquam Deo exhortante per nos, obsecramus, reconciliamini propter eum qui est pax nostra, qui facit utraque unum*. [2. Cor. 5. Ephes. 2.] Etenim velut religiosa & egregiæ indolis proles, gemitus matris tuæ non obliviseeris: nec contemnendam, quia senuit, sed potius reverendam arbitraris, atque plenis caritate visceribus, ad eam redire meditaris, ut uni Deo & Patri omnium tanto fias carior & propinquior, quanto eidem principali matri benignior atque humilior. Neque enim tuam prudentiam latet, quod in Ecclesiastico habent: *Benedictio patris firmat domos filiorum: maledictio autem matris eradicat fundamenta*. [Eccles. 3.] Et illud: *Ne dimittas legem matris tuæ, liga eam in corde tuo jugiter*. [Prov. 1.] Quæ uti-

utique proverbia magis curant nobis commendare matrem quæ ad æternam vitam nos generat & erudit, quam illam quæ ad mortem parit, & carnaliter diligit, & instruit. Cui nisi illa successerit, ut regeneret & refoveat, ista procul dubio secundæ morti filios suos destinat. Porro hæc catholica mater & incorrupta virgo, quamvis omnem terram & fines orbis occupaverit membris suis & repleverit: tamen unum caput omnibus reverendum & suspiciendum exerit, & prætendit. Quod quicumque exhonorat, frustra se in ipsius membris computat. Illud autem quid sit, tua imperialis claritas omnino novit: illud nimirum, quod Christi vox prætulit, & præeminere voluit universis, & subsequens ecclesiæ pietas, & generalis sanctorum patrum consensus jugiter hactenus celebravit. Cujus venerabilem faciem tu quoque honorificare disponis, non ingratus illi quę tuum verticem diademate terreni principatus decenter insignivit, & tremendum & amandum populis effecit, &, ut in sempiternum regnes, chrismate adoptionis inunxit. Nempe ipsa antiqua & jam emerita Roma illum primum nobilissimum & religiosissimum Constantinum, cujus genealogia gloriaris, & potentia magnificaris, cujusque de nomine dictam urbem famosam regis, temporaliter edidit, nutrivit, provexit, & super omnes mortales constituit, nec a beneficiis cessavit, donec eumdem æterni regni gloria cumulavit. Unde multimoda gratiarum actione tuam excellentiam, gloriosissime fili, magnificando, tanto majori super tua devotione & recognitione replemur gaudio, quanto copiosior animarum numerus ex tuo regimine pendet, tuoque innititur exemplo. Et ideo non cessamus orare communem Dominum, (Prov. 8.) per quem reges regnant, & principes justa decernunt, ut in suo beneplacito te conservet longævum, & compleat in bonis desiderium tuum. Porro ego ipse, qualiscumque apostolicæ vicarius sedis, pro modulo humilitatis meæ & possibilitatis supplere laborans vicem mihi commissæ dispensationis, secundum deiloquum Paulum, (1. Cor. 9.) *Væ mihi est, si non evangelizavero: necessitas enim mihi incumbit maxima*, positurus rationem æterno & districto judici, propter unius regimen ecclesiæ, [a] ex omnium ecclesiarum merito. Illa ergo solicitudine, qua omnibus ecclesiis debeo invigilare, videns indisciplinatam & alienam gentem incredibili & inaudita rabie, & plusquam pagana impietate adversus ecclesias Dei insurgere passim, Christianos trucidare, & nonnullos novis horribilibusque tormentis usque ad defectionem animæ affligere, nec infanti, aut seni, seu femineæ fragilitatis aliquo humanitatis respectu parcere, nec inter sanctum & profanum aliquam distantiam habere, sanctorum basilicas spoliare, incendere, & ad solum usque diruere: sæpissime perversitatem ejus redargui, obsecravi, prædicavi, opportune importuneque institi, terrorem divinæ & humanæ vindictæ denunciavi. Sed quia Sapiens ait: (Eccles. 7.) *Nemo potest corrigere quem Deus despexerit, & stultus non corrigitur*; adeo obdurata & obstinata ejus malitia permansit, ut de die in diem adderet pejora pessimis. Unde non tantum exteriora bona pro liberatione ovium Christi cupiens impendere, sed superimpendi ipse peroptans, visum est mihi ad testimonium nequitiæ eorum, vel, si sic expediret, ad repressionem contumaciæ, humanam defensionem undecumque attrahendam fore, audiens ab apostolo, (Rom. 13.) principes non sine causa gladium portare, sed ministros Dei esse, vindices in iram omni operanti malum: & quia principes non sunt timori boni operis, sed mali: & reges atque duces missos a Deo ad vindictam malefactorum.

[a] hoc est, de

Suffultus ergo comitatu, qualem temporis brevitas & imminens necessitas permisit, gloriosi ducis & magistri Argyroi fidelissimi tui colloquium & consilium expetendum censui, non ut cujusquam Northmannorum, seu aliquorum hominum interitum optarem, aut mortem tractarem, sed ut saltem humano terrore resipiscerent, qui divina judicia minime formidant. Interea nobis eorum pertinaciam salutari admonitione frangere tentantibus, & illis ex adverso omnem subjectionem ficte pollicentibus, repentino impetu comitatum nostrum aggrediuntur: sed adhuc de victoria sua potius tristantur, quam lætentur. Sicut enim tua pietas scribere curavit ad nostram consolationem, pro ista sua præsumptione majorem in proximo expectant sibi superventuram indignationem, post illam, quam experti sunt, suæ catervæ diminutionem. Nos quoque divinum adjutorium nobis adfore, & humanum non defore credentes, ab hac nostra intentione liberandæ Christianitatis non deficiemus, nec dabimus requiem temporibus nostris, nisi cum requie sanctæ ecclesiæ periclitantis. Ad quam acquirendam & obtinendam, habemus maximum ex divina pietate solatium & presidium, carissimum atque clarissimum filium nostrum imperatorem Henricum, cujus de die in diem expectamus promissum & proximum adventum, utpote cum procinctu & expeditione imperiali properantis ad nostrum subsidium. Ad quod etiam superna gratia tuam serenitatem animavit, ut hinc inde vobis duobus, velut totidem brachiis, inimicam gentem ab ecclesia Christi propellentibus & procul effugantibus, afflictæ nunc Christianitatis relevetur decus, & reipublicæ reformetur status. Et quia abundante iniquitate & refrigescente caritate, sancta Romana ecclesia & apostolica sedes nimium diu oblesa fuit mercenariis & non pastoribus, a quibus sua, non quæ sunt Jesu Christi, quærentibus, devastata jacebat miserabiliter hactenus: divinum consilium voluit meam humilitatem suscipere tantæ cathedræ pondus. Quo licet plurimum mei imbecilles prægraventur & deprimantur humeri, non parum mihi subest sanctæ spei, quandoquidem ex utroque latere tales adstant filii religione & potentia præclarissimi. Quapropter, devotissime fili, & serenissime imperator, collaborare nobis dignare ad relevationem tuæ matris sanctæ ecclesiæ, & privilegia dignitatis atque reverentiæ ejus, necnon patrimonia recuperanda in tuæ ditionis partibus, sicut manifeste cognoscere poteris ex venerabilium prædecessorum nostrorum seu tuorum scriptis & gestis. Tu ergo magnus successor magni Constantini, sanguine, nomine, & imperio factus, ut fias etiam imitator devotionis ejus erga apostolicam sedem, exhortamur: & quæ ille mirabilis vir post Christum eidem sedi contulit, & confirmavit, & defendit, tu juxta tui nominis etymologiam, constanter adjuva recuperare, retinere, & defendere. Ita enim apud Deum singulariter pugnans, cognominaberis, quod jamdudum inter homines cognominaris. (Alludit ad cognomen Monomachi.) Hoc sane glorisissimus filius noster Henricus perficere molitur in suis partibus. Quæ omnia nobis & vobis provenient felicius, & multiplicius, ubi quantocius, Dei gratia præveniente, & beatissimis apostolorum principibus intervenientibus, & me qualicumque vicario eorum mediante, & obtinente, firmissimum pacis & amicitiæ inter vos ambos componetur fœdus.

Præterea confrater noster archiepiscopus Michael exhortatorias ad concordiam & unitatem di-

rexit nobis litteras: quem ad tam optabile & necessarium bonum præmonentem tanto necesse est nos devotius & alacrius suscipere, quanto perspicacius consideramus non posse computari inter discipulos Christi aliquem, qui fraternæ paci dedignatur acquiescere, Domino suis dicente: (Joan. 13.) *In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinvicem*: & magno Paulo sic protestante: (Hebr. 12.) *Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum*. Sed noverit tua claritas, super præsumptionibus ejus multa & intolerabilia jamdudum pervenisse ad aures nostras, qualiter etiam aperta persecutione in Latinam ecclesiam exardescens, anathematizare non timuit omnes qui sacramenta attrectant ex azymis: & quod Alexandrinum & Antiochenum patriarchas antiqua dignitate sua privare contendens, contra fas & jus sibi subdere nova ambitione appetit: & pleraque quæ usurpare dicitur, sicut a nostris nunciis diligenter cognoscere poteris. In quibus si, quod absit, pertinax fuerit, pacem nostram nullatenus retinere poterit: quia procul dubio, (Luc. 10.) *ad nos revertetur*, sicut dominus dicit, *si ille noluerit esse filius pacis*. Unde & apostolus: (Rom. 12.) *Si fieri*, inquit, *potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes*. Siquidem in vano patremfamilias honorat, qui uxorem ejus exhonorat. Et frustra matrisfamilias caput & faciem magnificat, qui vel minimos filiorum ejus impugnans, velut digitos pedum ejus conculcat. Contra quem sapientia Dei in Ecclesiastico sic intonat: (Eccli. 3.) *Quam malæ famæ est qui fugit patrem, & est maledictus a Deo qui exasperat matrem*. Confidimus tamen quod præveniente gratia Dei invenietur innoxius ab his, aut correctus, aut cito resipiscet admonitus: & efficietur non qualis dicitur, sed qualis a nobis pie desideratur & speratur. Hinc jam tuæ gloriæ præsentes filios nostros sanctæque Romanæ & apostolicæ sedis nuncios per omnia commendamus, quatenus, ut decet, liberaliter suscipiantur, reverenter habeantur, benigne & honeste tractentur, rationabiliter patienterque audiantur, atque quantocius nobis laudabiliter remittantur, ne tantum laborem illos frustra arripuisse pigeat, nos mandasse pudeat. Porro ex Amalfitano episcopo nulla tibi suboriatur suspicio, quia Romanus est omnino, & ab Amalfitanis discedens, familiariter nobiscum vivit jam pene anno integro. Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, dignetur tuam excellentiam benedicere omni benedictione spirituali, repleatque omni gaudio & pace, ut in præsenti sæculo per longa tempora feliciter domineris, & in futuro sine fine cum Rege regum, & Domino dominantium, regno cœlorum beate perfruaris, honorabilis & desiderabilis nobis in Christo fili, & gloriose Auguste. Amen.

VIII. EPISTOLA LEONIS PAPÆ IX.

(Ex MS. Sirmondi.)

AD OMNES PER ITALIAM EPISCOPOS.

Ne possessiones omnes suas quisquam donet monasterio, sed earum saltem medietatem ecclesiæ ad quam pertinet.

Leo episcopus, omnibus episcopis in Christo per totam Italiam.

Relatum est auribus nostris, esse quosdam perverse agentes, qui subvertere atque

dividere conantur ecclesiæ unitatem: videlicet abbates & monachi, qui non studio caritatis, sed zelo rapacitatis invigilant, & docent atque seducere non cessant sæculares homines quos illaqueare possunt, ut res suas atque possessiones, sive in vita, sive in morte, [a] in monasteriis illorum tradant; & ecclesiis quibus subjecti esse videntur, & a quibus baptismum, pœnitentiam, eucharistiam, necnon pabulum vitæ cum lacte acceperunt vel accipiunt, nihil de bonis suis relinquant. Hanc denique formam discordiæ nos animadvertentes, omnibus modis inhibere volumus; &, ne amplius fiat, omnino prohibemus: considerantes non esse bonum, ut illi qui olim fuerunt socii passionum, secundum apostolum, sint immunes a societate consolationum; & quia dignus est operarius mercede sua. Ideoque præcipimus atque jubemus, ut quicumque amodo in monasterio se converti [b] voluerint, sive in vita, sive in morte, omnium rerum & possessionum, quas pro salute animæ suæ disponi decreverit, medietatem, ecclesiæ, cui ipse pertinere dignoscitur, relinquat: & sic demum in monasterio, prout libitum sibi fuerit, eundi convertendique habeat licentiam. Quicumque autem hujus decreti contradictor extiterit ac temerator, anathematis gladio subjaceat.

[a] Forte redundat, in. Hard.

[b] Forte, voluerit. H.

IX. AD FRANCOS.

De rebus in concilio Remensi gestis, ac nominatim de celebrando festo S. Remigii.

Leo episcopus, servus servorum Dei, fratribus & filiis catholicis per universum regnum Francorum constitutis, salutem & apostolicam benedictionem.

Compertum caritati vestræ credimus, quod post consecrationem nostram, *&c. Extat infra in fine actorum concilii Remensis sub Leone.*

DIPLOMA LEONIS PAPÆ IX.

De concessa basilicæ Vaticanæ decima oblationum.

Beate Petre apostole, ego Leo episcopus servus tuus, & omnium servorum Dei, de tuis donis aliquam tibi offero particulam, quam mihi fuit visum dignum & justum curis, quibus circumdor, auferre, & tibi offerre quasi meam, cum sit tua. Quidquid enim est quod in juribus nostris sit, licet sit parum ad conferentiam præteritorum quæ nostri antecessores habuerunt: id tamen, quantumcumque sit, dignum tecum judicavi sortiendum. Ecce enim de oblationibus fidelium, quæ tibi offeruntur in altari tuo, sub quo sacrum & venerabile corpus tuum requiescit, & etiam in confessione ipsius altaris, decimam partem tibi, quamvis tuum totum sit, humili devotione, & tota cordis prosternatione offerimus, donamus, concedimus, & etiam corroboramus, atque confirmamus, ad constructionem & resarcitionem ipsius tui sacri templi, in ædificandis parietibus, picturis, tignis, tectis, imbricibus, & præterea luminariorum concinnationibus assiduis olei & ceræ, necnon lampadibus, vitreis, & acindulis, atque thymiamate, ceterisque omnibus utensilibus, quæ ad usum & necessitatem atque decorem totius ipsius ecclesiæ pertinent. Decimam vero ipsam semper volumus esse decimam diem, ut oblatio quæ tibi debetur, separata sit a ceteris oblationibus, & nullum aliqua confusione patiatur errorem.

Super hoc etiam, si qua vasa, si qua ornamenta, vel indumenta ecclesiastica, super ipsum sacrum & venerabile altare tuum oblata fuerint ad cultum Dei, divinis officiis & mysteriis necessaria: conferimus ea omnia ipsi tuæ ecclesiæ, ibi perpetuo permansura in usum & salarium, Deo & tibi illic servientium, & serviturorum.

Addendum quoque credimus illud oblationis munus, ut quidquid scilicet per fideles ad ipsum tuum altare, & ad ipsam confessionem offertur in vigiliis natalis tui, & in ipsa tui natalis die, beate Petre apostole, totum sit speciale tuum pro luminaribus, & ceteris diversis necessitatibus, ad ipsa tua solennia agenda pertinentibus. Nec illud prætermittendum censuimus, ut quotiescumque, de quibuscumque regnis vel oris, tributa, sive ad altare tuum offeruntur, sive ad apostolici pedes ponuntur, sive quovis modo apostolicæ sedi, cui, Deo authore, præsidemus, persolvuntur: decima pars eorum semper tibi, beate Petre apostole, debeatur ad reformationem ecclesiæ tuæ, & cetera quæ superius diximus.

Ut vero hæc omnia observentur illibata, tam a successoribus nostris in sede tua, o beate Petre, usque in finem sæculi sessuris, quam etiam cunctis hominibus, tam magnis, quam parvis, tam divitibus, quam pauperibus, mediocribus, diversi sexus & ætatis: statuimus apostolica censura, qua licet indigni fungimur, sub divini judicii obtestatione, & terribilis anathematis interpositione, ut scilicet quicumque contra hoc nostræ humilitatis donum tibi de tuo, beate Petre apostole, fideliter ac pure collatum venire tentaverit, & intemeratum non justificaverit, non solum segregatus sit a communione fidelium in hac temporali vita; sed in illa quoque æterna damnatus sit perpetuis pœnis, & gehennalibus tormentis. A contrario etiam, quicumque devotus custos & cautus observator nostræ oblationis extiterit, divinis benedictionibus augeatur, & hic per te, beate Petre apostole, a peccatorum vinculis absolvatur, & illic quoque per te intra januam regni cœlestis admittatur.

Hoc itaque nostræ devotionis privilegium, ut verius credatur, & certius habeatur, subscriptione nostra roboravimus, & roboratum nostro sigillari sigillo jussimus, ad laudem & gloriam Domini nostri Jesu Christi, apud quem, beate Petre apostole, semper esto memor nostri & omnium ovium, quas suas ipse pascendas tibi commisit, & per nos miseratus pascit, & pascet adhuc per alios in sæcula sæculorum.

Ego Leo episcopus servus tuus, beate Petre apostole, donum, quod tibi de tuo feci, manu propria roboravi.

X. AD AUXIMANOS.

Post obitum episcopi expilatores domorum episcopalium redarguit.

Leo episcopus, servus servorum Dei dilectis in Christo filiis omnibus Auximanis, clero & populo, salutem & apostolicam benedictionem.

Quia autore Deo sic nobis unius ecclesiæ cura specialiter est commissa, ut per dignitatem apostolicæ sedis etiam ceterarum ecclesiarum generalis sit provisio delegata: nostro competere videtur officio, non solum quæ hactenus adversus easdem ecclesias temerariis ausibus sunt usurpata corrigere, sed etiam ne rursus eadem præsumantur in posterum providere. Perversam autem & prorsus execrabilem quarumdam plebium consuetudinem fama vulgante cognovimus: ut videlicet, suo defuncto episcopo, domum episcopi hostiliter irrumpentes invadant, facultates ejus prædonum more diripiant, prædiorum domos incendant, vites insuper & arbusta, bestiali immaniores feritate, succidant.

Quod nimirum nisi ecclesiastici vigoris fuerit censura correctum: haud dubium, quia regionibus illis repentini furoris immineat gladius. Si enim honorare parentes primum dicitur in repromissione mandatum, si maledicens patri vel matri mulctari morte præcipitur; cujus animadversionis sententia digni sunt, qui non carnales genitores persequi gestiunt, sed ipsam matrem suam ecclesiam, in qua ex aqua & Spiritu sancto regenerati sunt, ut viperinum genus dissipare contendunt? *Contra expilatores domorum episcoporum.* Etsi enim sacerdos quilibet ex debito humanæ conditionis obiit: sed Christus, qui animarum nostrarum episcopus est, ex virtute divinitatis in æternum vivit. Sicut enim Paulus dicit, *Plures facti sacerdotes secundum legem, eo quod morte prohiberentur permanere: Jesus autem, quod maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium.* *Hebr. 7.* Deum ergo inhonorare convincitur, qui mortali episcopo vivente, terrena pressus formidine, ab ecclesiæ se læsione cohibuit: defuncto autem eo, ad injuriam Christi, qui immortalis ecclesiæ sponsus est, fel odii & virus malitiæ, quod catenus occultabat, effundit. a Et fortasse episcopus in vita sua aliquem læsit? *a Forte, M. Hard.* Sed Christus, qui ecclesiæ custos relictus est, quid peccavit? Si ergo illi, qui nocuit, malum pro malo non redditur: cur æterno pontifici, qui nobis bona pro malis reddidit, reverentia non habetur? Verumtamen si ecclesiæ prædo, Dei Filium immortalem procul dubio pontificem videret, si eum ubique præsentem omnia nosse ac posse consideraret: coram ejus oculis admittere tam impium, tam sacrilegum facinus non auderet. Sed vere in illo completur quod per Psalmistam dicitur: *Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus.* *Psalm. 13.* Porro si illi, qui bona sua ecclesiæ conferunt, proprii reatus absolutionem felici commercio promerentur: subsequenter autem illi, qui ecclesiasticas facultates barbarica feritate diripiunt, in æternæ suæ damnationis voraginem cadunt: qui nimirum novo & incomparabili criminis genere sic Judaicam perfidiam superant, ut non modo Gentilium errorem, sed & hæreticorum pravitatem detestabiliores excedant, a quibus videlicet Christus iterum crucifigitur, & corpus ejus, quod est ecclesia, crudeliter laceratur.

Deprimatur ergo ausus illicitus, & nefarius diabolicæ instigationis cohibeatur excessus, abstineat manus audax ab ecclesiastico patrimonio, ne victus pauperum pereat: ne quod ex oblatione fidelium jam Deo factum est sacrificium, præda raptorum fiat. Quisquis autem hujus nostri decreti improbus temerator extiterit, ex parte Dei omnipotentis, & authoritate beatorum apostolorum Petri & Pauli anathematizandum esse decernimus, & ut revera putridum membrum, excommunicationis ferro a sanctæ ecclesiæ corpore detruncamus. Sit igitur, nisi resipiscat, anathema, maranatha, omnesque maledictiones Hebal super caput suum descendisse cognoscat. *Deut. 27.* Observatoribus autem gloriam, & honorem, & incorruptionem quærentibus, vitam æternam. Amen.

XI. AD JOANNEM ARCHIEPISCOPUM SALERNITANUM.

Jura metropolitanatus ejusdem ecclesiæ confirmat.

Leo episcopus servus servorum Dei, sanctæ & venerabili Salernitanæ ecclesiæ, quæ est beatæ & semper virginis Dei genitricis Mariæ, ubi etiam gloriosum Matthæi apostoli & evangelistæ corpus cum beato martyre Fortunato requiescit, & per eum confratri nostro Joanni ejusdem ecclesiæ archiepiscopo in perpetuum,

Officium sacerdotale assumere, si interiori vigilantia perpendamus, oneris est magis quam honoris: quippe cui propria curare non sufficiat, nisi & salubriter gesserit aliena. Nam ad hoc pastoralis regiminis curam aggreditur, ut aliorum in se solicitudinem pia provisione suscipiat, ut in eorum se custodia vigilanter disponat, ne nostra forte desidia invidus hostis rabida, quod absit, quempiam fauce deglutiat, & eorum ad nostram non immerito applicetur pœnam perditio, qui commissos solicita custodire cautela negligimus.

Exhibeamus ergo quod dicimus, & quibus divini dispensatione consilii præesse nos contigit, prodesse quantum possumus festinemus: ut dum creditor rationem nobiscum positurus advenerit, lucrum nos fecisse reperiat, & sua, sicut promisit, remuneratione lætificet. Et quoniam ad præsens ecclesiam istam nullis bonis nostris honorare, ditare, vel, ut oportet, adaugere possumus: sua sibi confirmare, & indiscissa vel imminuta pia devotione censemus conservare. Unde fratris Joannis archiepiscopi petitioni libentissime annuentes, hoc apostolatus nostri privilegium fieri decrevimus, statuentes apostolica censura, ut quæcumque imperatores, reges, principes, aut qui nunc clare principatur Guaimarius, ad hanc domum domini contulit bona, vel omnia a quibuscumque Christi fidelibus concessa, vel in perpetuum sunt concedenda, rata semper & inviolata permaneant.

Confirmamus etiam tibi ipsum ex integro archiepiscopatum Salernitanum cum sibi adjacentibus parochiis suis. Et insuper licentiam & potestatem damus ordinandi & consecrandi in his subjectis nobis locis, hoc est Pestanensem episcopatum cum parochiis & adjacentiis suis, & Nolanum, & Consanum cum parochiis & adjacentiis suis, necnon Malvitanum, & Cusentinum, simulque episcopatum Bisunianensem, atque episcopatum Acerentinum cum omnibus parochiis & adjacentiis eorum. Necnon liceat tibi ordinare episcopos super congruentia loca, secundum regulam sanctorum patrum, in ipsa integritate Salernitani archiepiscopatus. Et non habeant potestatem successores nostri, in cunctis prædictis episcopatibus, quos vobis apostolica authoritate concessimus, deinceps in perpetuum episcopos consecrare, quemadmodum vobis concessum est.

Si quis autem contra hujus nostræ præceptionis privilegium agere præsumpserit, aut præsumentibus consenserit, aut fautor extiterit, & non potius observare eum in integrum studuerit, sed nostram apostolicam hanc præceptionis interdictionem transgredi præsumpserit: sciat se authoritate beati Petri apostolorum principis cœlorum regni clavigeri, nostroque anathematis vinculo & innodatum, & a regno Dei alienatum, atque cum diabolo & ejus atrocissimis pompis, transgressorum sanctorum patrum canonica traditione deputatum. *Prov. 22.* Quoniam scriptum est: Terminos patrum nostrorum nulla authoritate illicitæ temeritatis transgredi præsumi. Et quia opportunitatis exigit ratio, protervos ac transgressores ex canonicæ correctionis freno debere constringi: illius insuper * speciali jaculo perdat animam, cujus temporali gladio Malchus amisit auriculam. ** spirituali* Qui vero hujus nostri privilegii constitutionem & confirmationem observaverit, a domino Deo benedicatur, & æterni regni, beato interveniente Matthæo evangelista, particeps effici mereatur.

Datum XI. Kalendas Augusti per manus Friderici diaconi, sanctæ apostolicæ sedis bibliothecarii & cancellarii, & domini Hermanni Coloniensis archiepiscopi & archicancellarii, anno domini Leonis IX. papæ tertio, * indictione IV. ** ann. 1051.*

DIPLOMA LEONIS PAPÆ IX. DE CORPORE S. DIONYSII.

In Salvatoris nostri Jesu Christi nomine. Amen.

Leo episcopus servus servorum Dei, clarissimo filio incyto regi Francorum, ac venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, & dilectis in Christo filiis abbatibus, prioribus, præpositis, & decanis, universisque tam subditis quam prælatis ejusdem regni, salutem & apostolicam benedictionem.

Deus omnipotens, qui non immerito per Prophetam in sanctis suis esse mirabilis prædicatur, mira quadam inscrutabilis consilii sui profunditate disponit: quæ dum considerare non sufficit mens humana, ipsa suimet infirmitate deficiens, in quemdam sui excessum rapi cogitur & stuporem. Quod ipsi nos nuper experti, & vobis in Christo carissimis, & universitati fidelium promulgare compellimur, ut & Dei opera pariter admiremur. Nam cum per instantiam serenissimi imperatoris Henrici ad partes Germaniæ visitandas, ac præcipue ad urbem quæ dicitur Ratispona, vel Regenspurg, evocati essemus ad venerabile corpus beati Wolfgangi ejusdem urbis episcopi transferendum, hoc ea qua decuit reverentia & devotione peracto, tui, Francorum rex in Christo fili carissime, nos legati, tuorumque omnium vice soliciti rogarunt, quatenus litem, quæ inter vos & urbem prædictam super sacrosanctis ossibus beatissimi Dionysii Areopagitæ diutissime ventilatam, veritate discussa, dirimere curaremus: vobis quidem eadem apud vos esse dicentibus, civibus autem atque incolis urbis præfatæ astruentibus e converso ea per invictissimum Arnulphum quondam imperatorem ad ecclesiam beati martyris Emmeranni esse translata, ibidemque deinceps contineri. Quæ quidem ecclesia inibi sita est, atque ab omni aliorum subjectione ac jurisdictione libera & excepta, ad jus & proprietatem beati Petri apostolicæ sedis immediate pertinere dignoscitur: oblatione videlicet excellentissimi Romanorum imperatoris Caroli Magni, ac posterorum ipsius, qui eidem hactenus successerunt, seu in imperio, seu in regno. Idipsum nihilo minus venerabilis abbas Reginwardus ac fratres ejusdem ecclesiæ cum universitate Ratispona instantissime petiverunt fieri.

Nos ergo utriusque partis precibus inclinati, nec volentes ulterius corda fidelium hujus dubii ambiguo caligare, in fratrum nostrorum ac plurium episcoporum ac prælatorum præsentia & conspectu, scripta Arnulphi Augusti, ordinemque rei diligentissime perlegentes; nec eo contenti, capsas, thecas, & scrinia, in quibus sacræ reliquiæ conditæ dicebantur, ac titulos ac epigrammata eorumdem, oculo tenus solerti examine discutiendo, nihilque omittendo quod ad indagationem certitudinis pertinet, tam imperialibus quam papalibus antecesso-

rum

A rum nostrorum litteris sufficienter instructi, picturis quoque parietum multiplicibus, & sculpturis vetustissimis, exprimentibus indicia veritatis & notas: indubitata fide comperimus, dicti doctoris & martyris ossa venerabilia, excepta particula unica simul & minima manus dextræ, apud memoratum B. Emmeranni cœnobium integraliter contineri. Etenim, ne testimonia hominum, quæ jam diximus, non sufficerent, divina quoque non defuere prodigia & portenta, quæ dubium omne penitus abegerunt: quæ nos quoque conscribi jussimus diligenter, vobisque transmitti per vestros nuncios ac legatos, necnon apud ecclesiam prædictam perpetuo conservari; ut & ad posteros gestæ rei notitia deducatur, & ulterius litigandi materia B penitus conquiescat. Insuper & districte præcipimus, statuentes, ut translationis ipsius veneranda solemnitas, tam a fratribus ejusdem ecclesiæ, quam ab universis urbis jam dictæ, annis singulis, cum omni jucunditate & gaudio celebretur, totaque tripudiet regio Germanorum tanti patris atque patroni adventui non ingrata.

Vos autem in Christo dilectissimi filii, rex Francorum, tuique fideles, quamvis invidendi Teutonicæ genti videamini justam quidem habere materiam, ita ut putatis merito de Alemannorum vobis lætitia sit dolendum: considerantes tamen & Dei omnipotentis & invicti martyris sui voluntatem, quem ablatum plangitis, consolationis tandem admittite placamentum, pensantes attentius, quod C nec vobis ablatus est, quippe qui carissimos prædicationis suæ & passionis consortes, Rusticum & Eleutherium, in dilectionis adhuc & tutelæ pignus & certitudinem dereliquit: nec dolete, si Germanos jam visitare dignatus est vel defunctus, qui vobis adhuc vivens prædicavit, & apud vos bonum certamen certando, cursum consummando, fidem servando, triumphum peregit victoriosissimæ passionis, apostolatus sui super vos signa tam in vita perficiens, quam in morte.

Qui igitur Alemanniam ipsius ossa fovere non permittatis in solatium & tutelam, quem vobis Athenæ, ut Christo lucrifaceret vos, vivum recipere, audire, & cœlo transmittere permiserunt? Accedet nihilo minus consolationis & alia ratio, D & authoritas scilicet & excellentia subtractoris. Pretiosum quidem thesaurum vos perdidisse fatemur, sed ablatoris attendite dignitatem: simulque patris & apostoli vestri gloriæ congaudete, qui cum vos meritorum atque doctrinæ suæ gaza ditaverit, & reliquiarum saltem suarum ac apothecas tam devotum furem sui corporis habet quam insignem, auro utique & topazio meliorem, qui sui valore ad ossa sua sanctissima subtrahenda cæsareum etiam verticem inclinavit. Nec majestas imperialis, nec regia celsitudo, pii furis hic notam aut nomen erubuit in Arnulpho: dummodo beati corporis opibus vel doli, vel furti, vel sacrilegii modo sacrari atque ditescere mereretur, qui fures atque sacrilegos erat solitus condemnare. Dummodo E macarii Dionysii pretioso corpore frueretur, fur ipse tunc fieri & sacrilegus non contempsit.

Cum insuper fides atque devotio dubium etiam omne per hoc penitus amputavit, quod non in ipsa Roma, non in quacumque metropoli, non in urbe qualibet regni vel arce sibi studebat eligere sepulturam, sed ubi suum se Dionysium condidisse & sciunt, & lætantur, suo se sperans patrocinio defendendum, & conresuscitandum in die novissimo cum beatis. Præsentibus igitur dilectionem vestram monemus attentius, & hortamur in domino, districte præcipientes, quatenus Rustico & Eleutherio pie contenti, non fallentes vosmetipsos & alios, beatissimi Dionysii ossa in urbe Ratisponensium apud ecclesiam beati Emmeranni martyris & noscatis & fateamini coruscare.

Datum & actum Ratisponæ per manus Friderici diaconi bibliothecarii & cancellarii sanctæ Romanæ ecclesiæ catholicæ & apostolicæ, anno domini millesimo quinquagesimo secundo, anno pontificatus domini Leonis noni papæ quarto, indictione [a] quinta, nonis Octobris.

[a] Forte, sexta. H.

COMMEMORATIO BREVIS RERUM A LEGATIS APOSTOLICÆ SEDIS Constantinopoli gestarum.

Incipit brevis & succincta commemoratio eorum quæ gesserunt apocrisiarii sanctæ Romanæ & apostolicæ sedis in regia urbe, & qualiter anathematizarunt Michaelem cum sequacibus suis.

Res gestæ per legatos apostolicos Constantinopoli. * ann. 1054

ANNO duodecimo imperii Constantini Monomachi * indictione septima, ipso die nativitatis beati Joannis Baptistæ, advenientibus a domno papa Leone nono apocrisiariis sanctæ Romanæ & apostolicæ sedis, Humberto scilicet cardinali episcopo Silvæcandidæ, & petro Amalphitanorum archiepiscopo. Friderico quoque diacono & cancellario, ad monasterium Studii intra urbem Constantinopolitanam: Niceta monachus, qui & Pectoratus, ante præsentiam præfati imperatoris, & procerum ejus, insistentibus ipsis nunciis Romanis, anathematizavit quoddam scriptum sub suo nomine contra sedem apostolicam & omnem Latinam ecclesiam editum, & prætitulatum de azymo, de sabbato, & de nuptiis sacerdotum. Insuper anathematizavit cunctos, qui ipsam sanctam Romanam ecclesiam negarent primam omnium ecclesiarum esse, & qui illius fidem semper orthodoxam præsumerent in aliquo reprehendere. Post hæc statim in conspectu omnium, ad suggestionem eorumdem nunciorum Romanorum, jussit idem orthodoxus imperator præfatum incendi librum, sicque fuit discessum.

Niceta Pectoratus cantat palinodiam.

Sequenti autem die prædictus Niceta urbe egressus, ultro adiit ipsos legatos intra palatium [1] Pigi, a quibus accipiens perfectam suarum propositionum solutionem, iterum sponte anathematizavit omnia dicta, & facta, vel tentata adversus primam & apostolicam sedem. Sic ab eis in communionem receptus, effectus est eorum familiaris amicus. Porro dicta vel scripta eorumdem nunciorum adversus diversas calumnias Græcorum, & maxime contra scripta Michaelis Constantinopolitani episcopi, & Leonis Acridani metropolitani episcopi, atque sæpe dicti Nicetæ monachi, jussu imperatoris in Græcum fuere translata, & in eadem urbe hactenus conservata. Tandem Michaele præsentiam eorum & colloquium devitante, atque in stultitia sua perseverante, præfati nuncii decimo septimo Kalendas Augusti adierunt ecclesiam sanctæ Sophiæ, & super obstinatione illius conquesti, clero ex more ad missas præparato, jam hora tertia, die sabbati, chartam excommunicationis super principale altare posuerunt sub oculis præsentis cleri & populi. Inde mox egressi, etiam pulverem pedum suorum excussere in testimonium illis, juxta dictum evangelii, proclamantes: *Videat Deus, & judicet.* Hinc ordinatis ecclesiis Latinorum intra ipsam Con-

Humberti scripta in Græcum translata.

Excommunicatur Michael patriarcha Constantinopolitanus. Anno 1054

[1] Bio Reges, vel *Peganum*. Vide Constantinopolim Christianam Du Cangii. *Hard.*

A Constantinopolim, anathemate dato cunctis qui deinceps communicarent ex manu Græci Romanum sacrificium vituperantis, in osculo pacis, accepta orthodoxi imperatoris licentia, donisque imperialibus sancto Petro & sibi, alacres cœpere reverti decimo quinto Kalendas Augusti.

Legati apostolici profecti revocati. Machinatio contra legatos apostolicos.

Sed nimia instantia precum Michaelis, spondentis tunc demum se conflicturum cum eis, imperator compulsus, a [1] Solembria litteris suis eos revocavit decimo tertio Kalendas Augusti. Quo etiam die festinantes regressi diverterunt ad palatium Pigi. Quos præfatus hæresiarcha comperiens rediisse, quasi ad concilium conabatur adducere in ecclesiam sanctæ Sophiæ sequenti die, ut ostensa charta illorum, quam omnino corruperat transferendo, B obruerentur ibidem a populo. Quod prudens imperator præcavens, noluit haberi aliquod concilium, nisi & ipse adesset præsens. Cumque in hoc ei omnimodis Michael contradiceret, jussit Augustus ipsos nuncios confestim arripere iter. Quod & factum est.

Commotus populus contra imperatorem.

Porro vesanus Michael dolens suas non procedere insidias, concitavit imperatori seditionem vulgi maximam, velut nunciis cooperata fuerit ejus voluntas. Unde imperator coactus, interpretes Latinorum, Paulum videlicet, ac filium ejus Smaragdum, cæsos & detentos, Michaeli tradidit: sicque tumultus ille conquievit. Verum imperator post nuncios Romanos directis suis, exempla excommunicationis veracissimum a civitate Russorum sibi remissum accepit civibusque: ac tandem Micha C lem falsasse chartam legatorum comperit, atque convicit. Itaque commotus, amicos & affines ipsius honoribus privatos a palatio eliminavit: contraque ipsum usque nunc graves iras retinuit. Denique exemplar chartæ excommunicatoriæ est tale.

Libellus excommunicationis contra Michaelem patriarcham.

Humbertus Dei gratia cardinalis episcopus sanctæ Romanæ ecclesiæ, Petrus Amalphitanorum archiepiscopus, Fridericus diaconus & cancellarius, omnibus catholicæ ecclesiæ filiis. Sancta Romana prima & apostolica sedes, ad quam tanquam ad caput solicitudo omnium ecclesiarum specialius pertinet, ecclesiasticæ pacis & utilitatis gratia, ad hanc regiam urbem nos apocrisiarios suos facere di D gnata est, ut, juxta quod scriptum est, descenderemus, & videremus, utrum opere completus sit clamor, qui sine intermissione ex tanta urbe conscendit ad ejus aures: aut si non est ita, ut sciret. Quamobrem cognoscant ante omnia gloriosi imperatores, clerus, senatus, & populus hujus Constantinopolitanæ urbis, & omnis ecclesiæ catholicæ, nos hic persensisse magnum, unde vehementer in domino gaudeamus, bonum; & maximum, unde miserabiliter contristemur, malum. Nam quantum ad columnas imperii, & ejus honoratos, atque cives sapientes, Christianissima atque orthodoxa est civitas: quantum autem ad Michaelem abusive dictum patriarcham, & ejus stultitiæ fau E tores, nimia zizania hæreseon quotidie seminantur in medio ejus.

Errores Michaelis & sociorum.

Quia sicut simoniaci, donum Dei vendunt: sicut Valesii, hospites suos castrant, & non solum ad clericatum, sed insuper ad episcopatum promovent: sicut Ariani, rebaptizant in nomine sanctæ Trinitatis baptizatos, & maxime Latinos: sicut Donatistæ, affirmant, excepta Græcorum ecclesia, ecclesiam Christi, & verum sacrificium atque baptismum ex toto mundo periisse: sicut Nicolaitæ, carnales nuptias concedunt & defendunt sacri altaris ministris: sicut Severiani, maledictam dicunt legem Moysis: sicut Pneumatomachi vel Theomachi, absciderunt a symbolo Spiritus sancti processionem a Filio: sicut Manichæi, inter alia quodlibet fermentatum fatentur animatum esse: sicut Nazareni, carnalem Judæorum munditiam adeo servant, ut parvulos morientes ante octavum a nativitate diem baptizari contradicant; & mulieres in menstruo vel partu periclitantes communicare, vel si paganæ fuerint, baptizari prohibeant; & capillos capitis ac barbas nutrientes, eos qui comas tondent, & secundum institutionem Romanæ ecclesiæ barbas radunt, in communione non recipiant.

Pro quibus erroribus, & aliis pluribus factis suis, ipse Michael litteris domini nostri Leonis papæ admonitus resipiscere contempsit. Insuper nobis nunciis illius, causas tantorum malorum rationabiliter reprimere volentibus, præsentiam suam & colloquium denegavit, & ecclesias ad Missas agendum interdixit. Sicut & prius Latinorum ecclesias clauserat, & eos Azymitas vocans, verbis & factis ubique persecutus fuerat, in tantum, ut in filiis suis anathematizasset sedem apostolicam, contra quam se adhuc scribit œcumenicum patriarcham. Unde nos quidem sanctæ primæ & apostolicæ sedis inauditam contumeliam & injuriam non ferentes, catholicamque fidem subrui multis modis attendentes, authoritate sanctæ & individuæ Trinitatis, atque apostolicæ sedis, cujus legatione fungimur, & cunctorum orthodoxorum patrum ex conciliis septem, atque totius ecclesiæ catholicæ anathemati, quod dominus noster reverendissimus papa eidem Michaeli, & suis sequacibus, nisi resipiscerent, denunciavit, ita subscribimus: Michael abusivus patriarcha, neophytus, & solo humano timore habitum monachorum adeptus, nunc etiam criminibus pessimis a multis diffamatus, atque cum eo Leo Acridanus episcopus dictus, & sacellarius ipse Michaelis Constantinus, qui Latinorum sacrificium profanis conculcavit pedibus, & omnes sequaces eorum in præfatis erroribus & præsumptionibus, sint anathema maranatha cum Simoniacis, Valesiis, Arianis, Donatistis, Nicolaitis, Severianis, Pneumatomachis, Manichæis, & Nazarenis, & cum omnibus hæreticis, immo cum diabolo & angelis ejus, nisi forte resipuerint. Amen, Amen, Amen. *Post hæc mox ista:*

Item alia excommunicatio ibidem facta in præsentia imperatoris, & optimatum ejus viva voce.

Quicumque fidei sanctæ Romanæ & apostolicæ sedis, ejusque sacrificio pertinaciter contradixerit, sit anathema maranatha, nec habeatur Christianus catholicus, sed Prozymita hæreticus. Fiat, fiat, fiat.

XII. AD [2] PRINCIPES BRITANNIÆ.

Excommunicat episcopum Armoricæ, tum quod Turonensi archiepisc. subjici recusent; tum quod simoniacas ordinationes faciant.

Leo sanctæ sedis apostolicæ gratia Dei papa E. Britonum principi, & Asalo comiti, & cæteris principibus Britanniæ, secundum Deum vivere volentibus, vita & salus.

IN scriptis veterum reperimus, omnes episcopos tuæ patriæ archiepiscopo Turonico subjectos esse debere: de qua re Nicolai papæ temporibus, & Joannis, Leonisque, & cæterorum, quorum nomina inserere longum est, clamor factus est. Ex quibus Nicolaus papa litteras Salomoni regi Britonum direxit, in quibus præcipit, ut omnes suæ patriæ episcopi, Turonicæ ecclesiæ subjecti sint. Alii

[1] Quæ Selymbria Plinio est. *Hard.* [2] Hanc Epistolam falsi suspectam esse multis nominibus ostendit nuper Domn. Alexius Lobineau O. B. in præfatione ad Historiam Britanniæ minoris. *Harduinus.*

Alii vero apostolici eosdem apostolica authoritate ob id excommunicaverunt, ad nos quoque in Remensi concilio clamor hujusmodi delapsus est. Nos statim, ut ipse vester archiepiscopus cum suis subjectis Romano concilio præsens adesset, non solum de hac causa redditurus rationem, sed etiam de hoc quod simoniacus cum suis suffraganeis esse comprobatur & exlex, quærens quæ sunt mundi, non quæ Jesu Christi, legatos etiam Turonici archipræsulis adesse præcepimus. Legati Turonici adfuerunt, vestrates pontifices cum suo capite se subtraxerunt. Nullo itaque modo probare potuimus illum vestrum præsulem archiepiscopum esse debere: præsertim cum archiepiscopus sine sede civitatis, sine pallio archiepiscopali nequeat haberi. Excommunicamus omnes hos, de quibus sermo est, ex authoritate Dei Patris, & Filii, & Spiritus sancti, sanctique Petri & nostra, non solum propter hanc præsumptionem, qua subjici Turonicæ ecclesiæ dedignantur, sed etiam propter simoniacam hæresim qua polluti sunt, & ordinatos a se contaminare videntur; tali ratione, ut divinum officium non peragant, neque benedictionem tribuant. Simili etiam sententia ab eis ordinati feriantur. Tibi autem, carissime fili, mandamus, ut te ab eorum conventibus cum omnibus fidelibus subtrahas, deinde eos commoneas, ut nostris præceptis obsecundent, simoniacam hæresim deponant, secundum Deum vivant. Et hoc te authoritate hortamur apostolica, ut per totum regnum tibi commissum pacem facias, justitiam diligas, subditos pie regas. Turpe est enim, ut cum unus ex maximis Galliæ principibus habearis, naturalibus his vitiis subjugaris. Et si secundum Deum te vivere audiero, bonumque exemplum præbere subjectis, benedictione sancti Petri & nostra donaberis: sin aliter egeris, & excommunicatis te adjunxeris, ut illi, nostra authoritate excommunicatus sis. Quod si vester archiepiscopus cum suis suffraganeis de hoc quod Turonicus pontifex clamat, deque simoniaca hæresi excusare se rationabiliter valuerint, Vercellensi concilio, Kalendis Septembris futuro præsentes sint, nosque ibi, si Deus permiserit, erimus, causas eorum audituri. Vale.

XIII. AD EDWARDUM REGEM ANGLORUM.

Extat in conventu VVestmonasteriensi anno domini MLXVI.

XIV. AD JOANNEM PORTUENSEM EPISCOPUM.

Ex Tomo I. Italiæ sacræ.

Ejus transitum a Tuscanensi episcopatu ad Portuensem approbat: ipsique & successoribus Portuensem ecclesiam confirmat.

Dilectissimo nobis in Christo fratri & episcopo nostro Joanni Portuensis ecclesiæ antistiti, suisque successoribus in perpetuum, in domino salutem.

SUPPLICANTIUM desideriis annuendum nobis esse, & ratio & benignitas poscit: quia quod rationabile est impendere, benigne quidem non negare. Quapropter quia transmigrationem fecisti de sede Tuscanensi ad Portuensem, dignum duximus in synodo prius ventilare, utrum juste facta fuerit, vel injuste: quod & fecimus, residentes in synodo, & ecclesia salvatoris. Cumque ibi diligenter esset examinatum, qua ratione de episcopatu ad episcopatum transieris: inventum est tam necessitatis quam utilitatis causa hoc factum fuisse, & judicatum est hoc fieri potuisse. Quæ etiam fuerit necessitas, quæ utilitas, satis patenter est expressum: necessitas, quia jam Romana ecclesia in filios, quos ipsa lactaverat, defecerat, quorum tu pars superstes eras congrua: utilitas vero, sive pro rebus ipsius ecclesiæ, quæ tibi notæ erant præ aliis; sive pro consiliis dandis; sive etiam pro mediatione Romanæ ecclesiæ, & imperatorum, quorum tu sæpe mediator fuisti. Hac igitur re inclinati, decrevimus petitioni tuæ satisfacere, scilicet ut tibi tuisque successoribus ipsum Portuensem episcopatum confirmemus. Et primum ipsum episcopatum Portuensis ecclesiæ, quæ posita esse videtur foris prædictam Portuensem civitatem, cui vocabulum est S. Hippolyti, cum vineis, & horris, &c. *Enumerat possessiones Portuensis ecclesiæ, & omnia quæ ex ea dependent. Mox addit:* Etiã confirmamus vobis vestrisq; successoribus in perpetuum totam insulam quævocatur Lycaonia, ubi est ecclesia S. Joannis Baptistæ, & S. Adalberti: unde querimoniam posuistis in synodo, quam celebravimus in ecclesia salvatoris, contra Crescentium S. Sylvæ candidæ ecclesiæ episcopum, qui eandem ecclesiam suo episcopatui vendicabat. Cum vero ambæ partes ante præsentiam nostram, & totius synodi starent, placuit ut si scripturam exinde haberes, in medium videndam, legendamque proferres. Statim attulisti privilegium, quod antecessori tuo Benedicto episcopo, qui dicebatur de Pontio, Benedictus VIII. antecessor noster fecit de intergritate totius episcopatus. Quod cum lectum esset, nominatim ibi inventa est ecclesia illa, quam, sicut in querimonia tua dixisti, ipse tuus antecessor dicaverat tempore Ottonis tertii Imperatoris, a quo ædificata fuit in honorem sancti Adalberti, qui suo tempore martyrium pro Christi nomine suscepit. At episcopus ille rogavit sibi a nobis dari inducias ad certum terminum, ut afferre nobis posset justitiam, quam se habere dicebat: nos vero, quia synodus ea die terminabatur, concessimus. Cumque terminus advenisset, tu ad nos humiliter, & solus; ille autem magna hominum multitudine fretus, ad nos venire despexit. Residentes tamen nos cum judicibus nostris, ad eum legatum, ut ad nos veniret, direximus: sed nonnisi cum suis redemptis adjutoribus venire se dixit: quo dicto cum tota sua multitudine recessit. Sed nos ad ejus contumaciam non respicientes, ex consilio judicum archidiaconum nostrum Hugonem usque ad domum ejus misimus, ut sequenti die ad nos veniret, sicut episcopus cum episcopo rationem habiturus. Cumque die altera simili modo resideremus expectantes eum, non venit: sed epistolas quasdam veniam præferentes misit. Cumque nihil rationis diceret, ut amplius expectari deberet, laudantibus omnibus judicibus, frater Alinardus Lugdunensis archiepiscopus, canonicam, & diffinitivam protulit sententiam, primam de contumacibus puniendis, secundam de ecclesiis, quæ sunt intra limites episcopatus, quomodo ad eum pertineant. Qua prolata sententia, a nobis, & ab omnibus laudata, confirmata fuit. Quapropter tam tibi, quam tuis successoribus eandem ecclesiam per hoc nostrum privilegium concedimus, confirmamus, querimonia tam illi episcopo, quam successoribus ejus perpetuo interdicta de eadem ecclesia, sita in prædicta insula, cum curtibus, & oratoriis infra easdem curtes, & cum omnibus ad eas generaliter, & in integrum pertinentibus, cum hortis, & aquimolis suis, sita infra hanc urbem Romanam, sicuti extenditur ab uno capite, ubi dividitur flumen, & usque in altum caput ipsius insulæ, ubi adunatur. Pari modo concedimus & confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum, omnem ordinationem episcopalem, tam de presbyteris, quam de diaconis, vel diaconissis, sive subdiaconis, consecrationem ecclesiarum, vel altarium, quæ in tota

Transtiberi necesse fuerit facienda: nisi forte cardinales diaconi, vel subdiaconi, aut acolyti, sacri Lateranensis palatii efficiantur, scilicet omnia tibi, tuisque successoribus, vel quibus episcopis a vobis invitati fuerint, ordinandi, benedicendi, & consecrandi concedimus potestatem; & ne parochia vestra ab aliquo pervadatur episcopo, fines ejus per hoc nostrum privilegium insinuare, tuæque ecclesiæ confirmare curamus, incipiente primo termino a fracto ponte; &c.

Hic describuntur limites episcopatus Portuensis.

Iterum sancientes jubemus, ut nullus presbyter, vel cujuslibet ordinis clericus de toto episcopatu audeat ad placitum constringere, aut ad finiendas contentiones compellere, aut aliquod servitium ab eis exigere, præterquam Portuenses episcopi, in cujus parochia sunt. Quicumque vero præsumptor, sive dux, sive comes, vel vicecomes, aut cubicularius, vel a nostra apostolica sede missus, aut qualiscumque interveniens potestas, de ipsa civitate Portuense dominatum tenuerit, de quocumque fuerit ordine, prædicta omnia immobilia loca, aut præcominatum [a] castaldum, vel duos piscatores, & duos curiales, vel omnes prædictos clericos a jure, & potestate, atque ditione præfati episcopii auferre, vel minuere voluerit, vel parochiam infringere tentaverit, aut homines in prædicta turre habitantes, vel ubicumque proprietas episcopii mansionata fuerit, ad publicum servitium revocaverit: sciat se compositurum ipsi episcopatui auri purissimi, lib. 20. & insuper anathemati subjaceat. Statuentes apostolica censura, sub divini judicii obtestatione, & anathematis interdictione, ut nullus unquam successorum nostrorum pontificum, vel alia quælibet magna, parvaque persona, ea quæ a nobis ad laudem Dei, pro stabilitate vel augmento prædicti episcopatus statuta sunt, refragari, aut in quoquam transgredi, aut aliquid deinde minuere audeant: sed sicut superius a nobis statutum, vel concessum est, ita perennibus ac perpetuis temporibus sine aliqua minutione permittat in æternum permanere. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu contra hoc nostrum privilegium venire, aut in quoquam dirumpere præsumpserit, & sicut a nobis superius statuta sunt, firma manere non dimiserit, & in aliquo offenderit: sciat se, ni resipuerit, authoritate Dei omnipotentis, & B. Petri apostolorum principis, atque nostra, qui ejus fungimur [b] vices, anathematis vinculo esse innodatum, & a regno Dei alienum, atque cum Juda traditore domini nostri Jesu Christi, cum diabolo, & omnibus pompis ejus æterno incendio concremandum. Qui vero pio intuitu custos & observator hujus nostri privilegii extiterit, benedictionis gratiam, vitamque æternam a justo judice domino Deo nostro consequi mereatur in sæcula sæculorum. Amen. Benevalete. Datum 10. Kal. Maii, per manum Petri diaconi bibliothecarii, & cancellarii S. apostolicæ sedis, anno domini Leonis noni papæ primo, * Indict. 2.

[a] Sive Gastaldum. H.

[b] Forte vic. H.

Emg. 1049.

Ego Eberchardus Treverorum archiepiscopus, quamvis indignus, interfui & subscripsi.
Ego Alinardus Lugdunensis archiepiscopus hoc decretum laudans, manu propria subscripsi.
Ego VV. episcopus subscripsi.
Ego Roprandus episcopus scripsi.
Ego Cunibertus episcopus Taurinensis scripsi.
Ego Cadolus Parmensis episcopus scripsi.
Ego Oppizo Pisensis episcopus scripsi.
Ego Guido Wlternensis episcopus scripsi.
Ego Henricus Spoletanus episcopus scripsi.
Ego Arnulfus episcopus scripsi.
Ego Martinus Pistoriensis episcopus scripsi.
Ego Petrus Clusiensis episcopus scripsi.
Ego Dux episcopus interfui.
Teuderius Arbinensis episcopus interfui.
Ego Benedictus episcopus Forosempronicensis interfui.

XV. AD HUGONEM CLUNIACENSEM ABBATEM.

Ex bibliotheca Cluniac.

Confirmat Cluniacensia privilegia.

Leo episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in Christo filio Hugoni abbati Cluniacensis monasterii nostri in honorem beatorum apostolorum Petri & Pauli fundati, tuisque successoribus abbatibus perpetuam in domino salutem.

CONVENIT apostolico moderamini, pia religione pollentibus benivola compassione succurrere, & petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Ex hoc enim lucri potissimum præmium a conditore omnium Deo in sidereis arcibus promerebimur: si venerabilia loca nostro tempore, aut ad meliorem fuerint statum perducta; aut, ne unquam in aliquo minuantur, corroborata. Quapropter inclinati precibus tuis, dilectissime fili, ipsi monasterio nostro Cluniacensi, cui Deo authore præesse videris, per hoc nostræ apostolicæ authoritatis privilegium, sicut & fecerunt privilegiis suis antecessores nostri, confirmamus atque corroboramus quicquid rerum & facultatum modo habet, & usque in perpetuum est habiturum: ne ab aliqua humana temeritate aliquid unquam exinde mutiletur; sed in sua integritate omnia custodiente Deo permaneant in usum, & salarium fratrum ibidem nunc servientium, & per sæcula serviturorum. In qua apostolicæ munitionis tuitione locum etiam ipsum antiqua, & per prædecessores nostros ei concessa libertate donamus, non nova facientes, sed vetera confirmantes. Ne scilicet ullus mortalium, sive sit imperator, sive rex, sive dux, seu marchio, vel archiepiscopus, vel episcopus, aut aliqua alia humana potestas, super idem Cluniacense monasterium aliquam in aliquo potestatem exercere præsumat. Nec post solutionem tui corporis aliquem ibi præferre, & ordinare audeat: sed in arbitrio semper & electione fratrum consistat, quemcumque de sua congregatione secundum Deum, & secundum regulam sancti Benedicti sibi præferre & imponere abbatem voluerint: cujus consecratio non a constituto episcopo, sed a quolibet, quicumque ipsi congregationi placuerit, expetatur, non aliquo pretio redimenda, sed gratis accipienda. Quod etiam de omnibus ecclesiasticorum graduum ordinationibus, & altarium, sive ecclesiarum consecrationibus præcipimus & confirmamus: ut liceat vobis, vestrisque successoribus, a quocumque ea velitis episcopo gratis exposcere, nullusque audeat vobis contradicere. Quam prærogativam a prædecessoribus nostris monasterio vestro concessam, & a nobis merito confirmatam, idcirco eidem contribuere decrevimus: ut sicut hactenus sub apostolico tantum jure & ditione constitit, ita amodo semper consistat, nec aliorsum respiciat: quatinus sub apostolicæ defensionis umbraculo positum semper crescat, semper augescat, nullam pravorum hominum tyrannidem, nullam humanam potestatem metuens: ut quotidiana Deo obsequia devote, ut solent, & quiete ibi agantur; nec agentes, in aliquo per aliquem solicitentur, molestentur, inquietentur. In qua prærogativa, etiam chrismatis

matis libera receptio a quoquo velitis episcopo consistit. Quæ omnia, sicut præmisimus, quemadmodum a prædecessoribus nostris sancita reperimus, ita quoque nos stabilire & confirmare decrevimus. Statuentes apostolica censura, sub divini judicis obtestatione, ut nulla unquam magna parvaque persona, spirituali vel sæculari dignitate prædita, omnive dignitate privata, contra hoc nostræ apostolicæ authoritatis privilegium venire, aut in quoquam illud infringere pertentet. Quod quicumque ausu temerario impiaque præsumptione contra Deum, & sanctum Petrum, contraque animam suam fecerit, in tunc * tantum se noverit nostræ apostolicæ maledictionis aculeo transpunctum, nostræ excommunicationis telo perfossum, nostri etiam apostolici anathematis gladio transverberatum, nec ipsi per dignam satisfactionem saluti pristinæ reparandum. Qui vero se ab hoc observaverit, & inviolatum hoc nostrum privilegium permanere laudaverit: hic benedictionem, gratiam, & omne bonum, a retributore omnium bonorum Deo & in præsenti sæculo consequatur, & in futuro.

Datum IV. Idus Junii, per manus Petri diaconi bibliothecarii, ac cancellarii sanctæ apostolicæ sedis, anno domini Leonis IX. papæ primo, * Indict. II.

* an. 1049.

Ex Spicilegio Dacheriano Tom. VI.

XVI. AD FULCONEM CORBEJENSEM ABBATEM.

Corbejensis abbatiæ privilegia confirmat.

Leo episcopus servus servorum Dei, Fulconi abbati Corbejensis monasterii, siti in pago Ambianensi, perpetuam in domino salutem.

CONVENIT apostolico moderamini, pia religione pollentibus benevola compassione succurrere, & petentium desideriis congruum impartiri suffragium. Et ideo quia postulasti a nobis quatenus exempla antecessorum nostrorum sequentes, privilegio nostræ apostolicæ authoritatis monasterium vestrum, ejusque bona, tam præsentia, quam futura muniremus, & etiam prærogativam ipsi monasterio collatam ab episcopis Ambianensibus, & archiepiscopis Remensibus, necnon apostolicis viris antecessoribus nostris corroboraremus: inclinati precibus tuis, per hanc nostræ apostolicæ authoritatis censuram confirmamus & corroboramus quidquid invenitur in privilegiis antecessorum nostrorum Benedicti, Nicolai, Christophori: ut scilicet præfatum vestrum monasterium, rerum suarum liberam obtineat dominationem, & quæcumque eidem monasterio in auro, in argento, in agris, in famulis, in quibuslibet aliis rebus fuerint oblata, in tua tuorumque successorum abbatum, fratrumque maneant dispositione & libera potestate: nec liceat episcopo Ambianensi quidquam portionis ex eis accipere, vel exposcere: nec in abbate, vel in fratribus, vel in ipso cœnobio potestatem exercere, sive in cellis ejusdem monasterii, videlicet Busco, Braczo, Taneta, Naurdi, Uscia, Thenis, sive in clericis, vel in laicis, vel in famulis, omnibusque possessionibus ad respectum ejusdem monasterii ejusque cellarum pertinentibus, sicut ipsi monasterio jamdudum concessum cognovimus, & collaudatum ab episcopis Ambianensibus, & archiepiscopis Remensibus, ceterisque episcopis Galliarum.

Prohibentes ne quis unquam Ambianensis episcopus potestatem habeat ipse, vel œconomus, vel archipresbyter, aut archidiaconus ejus, accedendi ad vestrum monasterium, ejusque cellas, nisi forte vel necessitate vel dilectione ab abbate monasterii fuerit vocatus: ea tamen ratione, ut nec in ecclesiis eidem monasterio subjectis, vel in earum ecclesiarum clericis, molestationem vel perturbationem agere audeat, vel novam consuetudinem abbati vel fratribus statuat, disponens aliquid contra voluntatem eorum. Qui tamen monachorum vel canonicorum, & quas abbas cum fratribus petierit, ordinationes differre non debebit; similiter altarium & basilicarum consecrationem tam in ipso monasterio, quam in possessionibus ejusdem; chrisma quoque & oleum consecratum singulis annis: nec aliquod propterea munus exposcere.

Constituentes etiam ut nullus per Galliarum Germaniarumque provincias, sive laicus sit, sive clericus, in ecclesiis, agris, vel famulis, aliquam suam voluntatem exerceat præter voluntatem abbatis & fratrum, etiamsi rex sit, dux, marchio, archiepiscopus, vel episcopus.

Sancimus præterea inter se abbatem eligere fratres secundum Deum, nec aliquem principem hoc audere agere, nec ipsum abbatem postquam electus fuerit, nisi in probabili crimine deprehendatur, dejici: sed canonice examinetur & dijudicetur. Quam nostram sanctionem si quis violaverit, admoneatur satisfactionis ab Ambianensi episcopo; sin vero non obedierit, etiam a Remensi archiepiscopo; quod si nec hunc audierit, liceat fratribus monasterii Romanam sedem appellare: & Romanus pontifex non differat eumdem violatorem ore proprio anathematizare.

Ultimo, quia ad apostolicam sedem tam devotus, fili carissime, venisti, placuit munificentiæ nostræ usum tibi dalmaticæ & sandaliorum concedere: ea tamen ratione ut non negligas annis singulis nuncium ad apostolicam sedem dirigere, tuique conveniens monasterii notificare: ut vos valeamus, si necesse fuerit, adjuvare. Statuentes apostolica censura, ne quis unquam mortalium, sive sit rex, sive comes, archiepiscopus, vel episcopus, aliave parva magnaque persona, contra hoc nostrum privilegium venire attentet. Quod qui fecerit, ad usque dignam satisfactionem vinculo anathematis innodatus sit. Qui vero illibatum custodierit, a domino Deo benedicatur, & æternæ vitæ particeps efficiatur, Amen.

Data XIV. Kal. Majas per manus Petri diaconi bibliothecarii & cancellarii sanctæ apostolicæ sedis, anno domini Leonis IX. Papæ * secundo, indictione quarta.

* an. 1050.

XVII. AD PETRUM DAMIANUM TUNC EREMITAM.

Approbat librum Damiani, qui Gomorrhianus inscribitur, adversus clericos qui contra naturam peccabant: præscribitque quinam ex iis gradu suo privandi sint.

Fragmentum [illegible]

AD splendidum nitentis pudicitiæ torum, fili carissime, pio certamine, intentionem tuæ mentis pervenisse, libellus, quem contra quadrimodam carnalis contagionis pollutionem, honesto quidem stylo, sed honestiori ratione edidisti, manifestis documentis commendat. Subegisti quidem carnis barbariem, qui sic erexisti brachium spiritus adversus libidinum obscœnitatem. Execrabile quidem vitium, longeque segregans ab authore virtutum, qui cum sit mundus, nihil admittit immundum. Nec de sorte ejus esse poterit, qui sordidis illecebris subjacebit. Clerici vero, de quorum

rum vita spurcissima flebiliter, pariterque rationabiliter tua prudentia disputavit, vere, & omnino vere ad funiculum hæreditatis ejus non pertinet, de quo ipsi voluptuosis se oblectationibus submovent. Quod si pudice conversarentur, non solum templum Dei sanctum, sed ipsum etiam sanctuarium dicerentur: in quo, niveo candore conspicuus ille Dei agnus immolatur, per quem fœda totius orbis lues lavatur. Tales nimirum clerici, etsi non verborum, operum tamen testimonio profitentur, quia non existunt quod censentur. Quomodo enim clericus esse possit vel nominari, qui proprio arbitrio non metuit se inquinare?

De qualibus, quia sancto furore permotus, quæ tibi videbantur scripseras: oportet, sicut desideras, apostolicam nostram interponamus authoritatem, quatenus scrupulosam legentibus auferamus dubietatem: & constet omnibus certum, nostro judicio placuisse, quæcumque continet ipse libellus diabolico igni velut aqua oppositus. Igitur ne cœnosæ libidinis impunita licentia pervagetur, necesse est apostolicæ severitatis congrua reprehensione refellatur: & tamen aliquod temperamentum in austeritate ponatur.

Ecce omnes illi, qui quavis quatuor generum, quæ dicta sunt, fœditate polluuntur, prospecta æquitatis censura ab omnibus immaculatæ ecclesiæ gradibus, tam sacrorum canonum, quam nostro judicio depelluntur. Sed nos humanius agentes, eos qui, vel propriis manibus, vel inter se egerunt semen, vel etiam qui inter femora profuderunt, & non longo usu, nec cum pluribus, si voluptatem refrænaverint, & digna pœnitudine probrosa commissa luerint, admitti ad eosdem gradus, in quibus in scelere manentes, non permanentes, fuerant divinæ miserationi confisi, volumus, atque etiam jubemus, ablata aliis spe recuperationis sui ordinis, qui vel per longa tempora secum, sive cum aliis, vel cum pluribus brevi licet tempore, quolibet duorum fœditatis genere, quæ descripseras, maculati; vel, quod horrendum est dictu & auditu, in terga prolapsi sunt. Contra quod nostrum apostolicæ sanctionis decretum si quis ausus fuerit vel judicare, vel latrare, ordinis sui se noverit periculo agere. Qui enim non pungit vitium, sed palpat: cum eo qui vitio moritur, ipse quoque mortis reus merito judicatur.

Sed, o fili carissime, inenarrabiliter gaudeo, quia exemplo conversationis instruis, quidquid oratoria facultate docuisti. Plus est enim opere docere quam voce. Quapropter, authore Deo, palmam obtinebis victoriæ, & cum Dei & virginis filio lætaberis in cœlesti mansione, & tot mercedibus eris cumulatus, quot ereptis per te a diaboli laqueis fueris constipatus, & quodammodo coronatus.

Edita initio Tomi III. operum Damiani.

XVIII. AD EUNDEM.

Privilegium ipsius eremo concessum.

APOSTOLICÆ sedis competit authoritati, & legaliter ordinata statuere, & Deo semel oblata, ut inconvulsa serventur, in posterum providere: ne, quod priorum devota Deo pietas inchoat, sequentium pravitas, sacrilega, quod absit, temeritate subvertat. Quapropter eremum, quæ dicitur Ocri, in Saxena videlicet territorio constituta, tibi, Petre Damiane prior ejusdem eremi, tuisque successoribus adjudicamus: & ipsam eremum in suo statu persistere, & in perpetuum valere decernimus. Nec liceat ulli mortalium, non parvæ, non magnæ personæ, ipsam quandoque eremum ad sæculi jura redigere, vel alicui prorsus monasterio subjugare. Enimvero prædictum locum per semetipsum quidem fieri monasterium, si congruum visum fuerit, non abnuimus: juri vero alterius monasterii subjici, omnimodis prohibemus. Non enim ignoramus, quia hujusmodi suppositio, plerumque loci est absque dubietate destructio. Sancimus etiam, ut plebem S. Mariæ positam in loco, qui dicitur Vineole, præfata eremus perpetuo jure possideat. Sed & prædia, si qua nunc sunt, vel deinceps acquisitura est, absque injusta cujuscumque molestia, quiete & tranquille detineat. Nec ulli hominum liceat in ipsam eremum per hostilem impetum violenter irrumpere, & servos Dei, qui illic habitaverint, vel expellere, vel deprædationibus infestare; salvo tamen jure fidelium laicorum, qui ejusdem eremi patroni sunt, & eam pro animarum suarum remedio condiderunt. Si quis autem hujus nostri apostolici decreti temerator extiterit, nisi resipiscat, atque in omnibus apertus Dei inimicus emendare contemnat, anathematis se vinculis obligandum indubitanter agnoscat.

Ex Tomo VIII. Italiæ sacræ.

XIX. AD SICENOLPHUM ABBATEM SANCTÆ SOPHIÆ, Beneventi.

Abbatiæ privilegia confirmat.

Leo episcopus servus servorum Dei, Sicenolpho dilecto nostro in Christo filio, & abbati venerabilis cœnobii almæ & coæternæ domino patri Sophiæ intra Beneventum in loco nuncupato Urbe-Vetere, constructi, & post te in eodem cœnobio tuis successoribus canonice promovendis in perpetuum.

AD hoc in sacerdotali culmine constituti sumus, ut evellamus, necnon & destruamus, & ædificemus juxta ac plantemus in nomine ejus. Debito officii nostri exigente optimum duximus diebus nostris, prout superna gratia concesserit, obvia quæque nobis illicita ᵃ falsæ ecclesiasticæ disciplinæ dimittere; & licitis, copiam fructificandi passim suppeditare. Quamobrem post nimiam calamitatem Beneventanorum, quam pertulerunt juste ob injuriam & superbiam Romanorum pontificum & dominorum Imperatorum, postque eorum miserabilem & luctuosam satisfactionem: tibi jam dicto Sicenolpho, quem loco illius dejecti ac scelerati Gregorii, abbatis immerito dicti, nec jam dicendi, ordinavimus, juxta petitionis tuæ tenorem, confirmamus ex integro præfatam abbatiam S. Sophiæ, cum ecclesiis, cortibus, villis, casalibus, vineis, terris, servis ac ancillis, omnibusque mobilibus, vel immobilibus ad se juste pertinentibus, tam ea quæ hactenus acquirere potuit, quam quæ deinceps liberalitate, collatione, sive concessione quorumlibet religiosorum hominum poterit adipisci, atque prorsus, quæcumque concessa sunt illi, corroborata piorum imperatorum, vel principum præceptis, aut chirographis. Præterea authoritate apostolicæ sedis Romanæ concedimus ac confirmamus tibi, tuisque successoribus in perpetuum, omnes in integrum oblationes vivorum, ac defunctorum, quæ amodo & deinceps ipsi monasterio, vel ecclesiis illi subjectis a quibuscumque personis datæ fuerint: liceat quoque ipsis monachis ex eadem congregatione eligere abbatem sibi, si inibi idoneum ad hoc officium invenerint: sin alias, undecumque possunt dignum rectorem sibi eligant: & perpetuo maneat jam sæpe fatum cœnobium sub tutela, seu jure sanctæ Romanæ ecclesiæ,

ᵃ Lege, falsæ . . . . dimittere. H.

siæ, liberum & immune ab omni subjectione, ac jugo Cassinensis monasterii; itaut nec vox calumniatorum super hoc recipiatur aliqua, sed penitus habeatur frivola & irrita, sitque rata controversiæ illius manifeste ac publice facta definitio a religiosis principibus Jandolpho, ac Pandolpho, magnatibus, ac ducibus eorum, quando prius Malepotus, deinde Joannes Cassinenses abbates, adversus Ursum, ac Gregorium abbatiæ S. Sophiæ rectores, super hæc litem suscepere. Obtineat ergo & possideat semper libertatem, antecessorum nostrorum privilegiis & imperatorum præceptis hactenus sibi concessam & confirmatam: ita ut nullus deinceps imperatorum, regum, ducum, vel principum, aut marchionum, nec ulla cujuscumque dignitatis persona, contra hanc nostram authoritatem, aut conditionem privilegiorum, venire audeat, aut de bonis ejusdem abbatiæ, per nos aut quoscumque concessis, usurpare, minuere, aut alienare quicquam quocumque modo aut ingenio præsumat, ne sub judicio districti anathematis decidat. Porro quia ab aliquibus episcopis solent cœnobia gravamina sustinere, nos vero alicui præjudicium nec volumus, nec debemus facere: hoc tandem concedimus tibi hac nostra authoritate, ut si ab episcopo in cujus diœcesi consistis, nequiveris ecclesiasticas ordinationes gratis & canonice acquirere, licentiam habeas a quocumque tibi tuisque acquirendi eas juste. Hujus nostri privilegii statuta infringere, & cassare, nullus aliquando quacumque arte præsumat: ne damnationem ab initio a sanctis patribus promulgatam pro sacrilegis incurrat. Nam quisquis hæc pio divinitatis respectu reverenter observaverit, confidimus quia a sancta Trinitate benedictionem habebit, & sortem nanciscetur cum eis, qui præcepta dominica servaverunt, & ad cœlestes thesauros terrena patrimonia transtulerunt.

Data XII. Kal. Junii per manus Frederici diaconi S. R. E. bibliothecarii, necnon & cancellarii vicedomini Hermanni archicancellarii & Coloniensis archiepiscopi, anno domini Leonis papæ quarto. Indict. * v.

* male legebatur Ind. XV. Anno est 1052.

C. ANNUM CHRISTI 1049.

LEGES ECCLESIASTICÆ MACCABÆI REGIS SCOTORUM

e sæcularibus suis depromptæ.

Hector Boethius historiæ lib. 11.

CHRISTO initiatum ad profanum judicem non vocato: vocatum comparentemve non judicato, sed ad sacros antistites remittito.

Decimam partem terræ nascentium pastoribus ecclesiarum libere conferto, Deumque semper votis & oblationibus consuetis adorato.

Qui pontificis authoritatem annum totum execratum contempserit, neque se interim reconciliarit, hostis reipublicæ habetor: qui vero duos annos in ea contumacia perseverarit, fortunis omnibus multator.

Si quis quempiam, cujus ipse sumptibus aut victu non aliter quotidiano, ad ecclesiam, seu ad publicum conventum, seu ad forum nundinasve comitatus ut assecla fuerit, capitis reus esto.

ANNO CHRISTI ......

CANONES ÆLFRICI, AD VVLFINUM EPISCOPUM.

Habentur canones isti ad finem libri catholicorum sermonum, Anglice in ecclesia recitandorum, in celebri bibliotheca corporis Christi, vulgo sancti Benedicti Cantabrigiæ, prout sequuntur.

EPISTOLA DE CANONIBUS.

Ælfricus humilis frater venerabili episcopo Wulfino, salutem in domino.

OBTEMPERAVIMUS jussioni tuæ libenti animo: sed non ausi fuimus aliquid scribere de episcopali gradu, quia vestrum est scire quomodo vos oporteat optimis moribus exemplum omnibus fieri, & continuis admonitionibus subditos exhortari ad salutem, quæ in Christo Jesu dico: tum quod sæpius deberetis vestris clericis alloqui, & illorum negligentiam arguere, quia pene statuta canonum, & ecclesiæ religio, vel doctrina, eorum perversitate deleta sunt. Ideoque libera animam tuam, & dic eis quæ tenenda sunt, sacerdotibus & ministris Christi, ne tu pereas pariter, si mutus habearis canis. Nos vero scriptitamus hanc epistolam, quæ Anglice sequitur, quasi ex tuo ore dictata sit, & locutus esses ad clericos tibi subditos, hoc modo incipiens;

I.

Dico vobis sacerdotibus ego ipsemet: Non feram negligentiam vestram in vestro ministerio, sed in veritate vobis annunciabo, quid de sacerdotibus constitutum est. Christus ipse nobis exemplum præbuit Christianæ institutionis, & puritatis vitæ, seu castitatis. Omnes igitur, qui in via sua secum ambulaverint, mundana omnia reliquerunt, [a] ne uxores respicientes. Unde ipsemet in quodam evangeliorum suorum ait: *Qui uxorem suam non odit, indignus est esse meus discipulus,*

Christus exemplum castitatis.
a Forte, nec, H.
Luc. 14.

II.

Post Christi vero ascensionem in regnum cœlorum, & excessum venerabilium ejus apostolorum, tanta excitata est in terrarum medio persecutio, ut ad synodum congregari nequibant ministri Dei, propterea quod eorum vitis insidiabantur gentes ethnicæ: donec Constantinus Cæsar imperium orbis assecutus, Christianus fieret,

Persecutio post Christum impedit synodos.

III.

Tunc congregavit ille in Nicæa civitate 318. episcopos ex omnibus nationibus ad confirmandam fidem catholicam. Erant in hac synodo multi episcopi insignibus clari miraculis, & hi missalem quemdam sacerdotem, Arium nomine, telo anathematis perstrinxerunt, quod non crederet Filium Dei viventis in perpetuum æqualis esse potentiæ cum Patre suo glorioso. Ipsumque igitur satanæ tradiderunt omnes: sed is noluit resipiscere, usquedum effusa cum alvo intestina sua in latrinam [b] viderat.

Primum concilium Nicæn.
Arium damnat.
b Hoc est, sederat. H.

IV.

In hac synodo instituta fuit sanctæ ecclesiæ liturgia, & fidei symbolum quo in missa utimur, nonnullaque alia ad cultum & servitium Dei pertinentia.

Liturgiam & symbolum edit.

V.

Decreverunt jam tum omnes unanimi cogitatione, ut neque episcopus, neque sacerdos missalis,

Canon Nicænus I.

ANNO CHRISTI ......

neque diaconus, nec qui vere est canonicus, in domo sua secum haberet aliquam mulierem, nisi matrem vel sororem suam, amitam vel materteram suam: & qui aliter fecerit, ordine & gradu suo privaretur.

Sacerdos non habeat mulierem in domo.

VI.

Considerate igitur digna hæc auditu. Cum enim habueritis ecclesiæ vestræ solicitudinem, e contrario....... adduct............... quasi periculosum non esset, sacerdotem vivere more conjugati *. Sed diceris eum haud posse carere muliebribus servitiis. Respondeo. Quonam pacto vitam transegerunt sancti olim viri absque fœmina vel uxore, qui in mercedem casti sui animi vita nunc fruuntur sempiterna? Ad hoc dicent sacerdotes, Petrum habuisse uxorem. Verum est: sub lege enim veteri, dum in Christi adhuc non venisset clientelam, bene ei licuit: quamprimum autem factus est discipulus Christi, qui castitatis exemplum præbuit, uxorem dereliquit, & mundana omnia.

Ecclesia conjux sacerdotis.
* vel hominis plebei.

VII.

In lege veteri, pontifici licuit uxorem sibi sumere puram virginem, & ex ea prolem suscitare usque in tempus constitutum, propterea quod ex una tantum familia ad eumdem ordinem, & non ex alia umquam consanguinitate, cooptandus esset pontifex. Nec tamen licuit pluries quam semel uxorem ducere, nec hanc viduam aut repudiatam, sed, ut jamjam diximus, puram virginem. Bene tamen sub iis sæculis uxore fruerentur: neque enim missam celebrabant, nec sacramentum corporis & sanguinis Christi administrabant, sed boves offerebant, usque dum Christus ante passionem suam illud sacramentum sanctificaverat, missamque instituerat... modo per eum exist.......

In hoc differunt nova lex & vetus.

VIII.

Constitutum etiam fuit in eadem synodo, ut is qui viduam duxerat, aut repudiatam, aut ad secundas nuptias transierat, ad sacrum ordinem nunquam postea assumeretur, nec consecraretur in sacerdotem: sed is qui castæ unius uxoris maritus fuerat, ad castum ordinem eligendus foret, juxta id quod apostolus Paulus in epistola sua scriptum tradidit.

Qui sunt ordinandi.

IX.

Nulli liceat sacerdoti iis interesse nuptiarum celebritatibus, in quibus aut secundæ vir uxori jungitur, aut secundo viro femina: nec vel iisdem benedicere, ut admonuit eum.......... ita quod in castitate degant. Sic doctores scripserunt, licet apostolus veniam cesserit iterum ducendi uxorem, si uxor ejus...... Canones autem jam tum prohibent benedictionem, & ejusmodi connubentibus imponunt etiam pœnitentiam.

Digamiæ non benedicendum.

X.

Septem gradus constituti sunt in ecclesia: primus, ostiarius: secundus, lector: tertius, exorcista: quartus, acolytus: quintus, subdiaconus: sextus, diaconus: septimus, presbyter.

De ordinibus ecclesiæ.

XI.

I. Ostiarius est ostiorum templi seu ecclesiæ custos, qui campanarum sonitu designat tempora, fidelibusque ecclesiæ fores aperit, infidelibus vero occludit.

Ostiarius.

XII.

II. Lector is est qui legit in ecclesia Dei, ad hoc etiam ordinatus, ut verbum Dei populo prædicet.

Lector.

XIII.

III. Exorcista idem est qui malignos spiritus homines cruciantes omnipotentis Dei nomine prodire ex eisdem adjurando cogit.

Exorcista.

XIV.

IV. Acolytus dicitur qui candelam, vel cereum accensum fert, dum evangelium legitur in

Dei ministerio, vel dum sacerdos sacramentum corporis Domini ad altare consecrat: non ita tamen ad arcendum caliginosas tenebras, sed ad indicandum eo lumine beatitudinem, ad Christum honorandum, qui est lumen nostrum.

Acolytus.

XV.

V. Subdiaconus is est qui diacono vasa porrigit, & omni cum humilitate ad altare sanctum eidem famulatur, vasa subministrans ad sacramentum corporis Domini nostri pertinentia.

Subdiaconus.

XVI.

VI. Diaconus est qui missali sacerdoti est a ministerio, oblationes super altari ponit, & in divinorum celebratione evangelium legit. Ei liceat baptizare, populoque cœnam Domini exhibere.... ..... Salvatori deservire, & vitæ cœlestis rationem in castitate colere, & omnia..... sicut decet illum ordinem. Sacerdos qui versatur absque diacono, nomen tenet, non ministerium.

Diaconus.

XVII.

VII. Presbyter est sacerdos missalis, aut senior, non a senectute, sed quod senili gaudet prudentia. Illius est corpus Domini in sacramento consecrare, eodem modo quo Salvator ipse instituit. Ejus est ut populum ducat ad fidem, cum & prædicando, tum & sacra ministeria caste exequendo, Christianis se exemplum præbens, & vitam agens non pro more laicorum. Haud pluris interest inter missalem presbyterum & episcopum, quam quod episcopus constitutus sit ad ordinationes conferendas, & ad visitandum, seu inspiciendum, curandumque ea quæ ad Deum pertinent (* Dei jura) quod nimiæ crederetur multitudini, si omnis presbyter hoc idem faceret. Ambo siquidem unum tenent eumdemque ordinem, quamvis dignior sit illa pars episcopi.

Presbyter, vel sacerdos.

XVIII.

Non est alius ordo constitutus in ecclesiasticis ministeriis præter memoratos septem istos. Monachorum & abbatum classes alterius sunt generis, & neque istis annumerantur, neque ordinis alicujus nomen obtinent. Dicti autem ordines sancti sunt, & perducunt presbyterorum suorum animas ad beatitudinem, si pure teneantur.

Monachi & abbates non sunt inter ordines.

XIX.

Ad presbyteros spectat, & ministros Dei omnes, ut ecclesiam suam sancto colant obsequio, septem in ea horarios cantus psallant, ut a synodo constitutum est, id est cantus antelucanus, cantus matutinus, cantus tertianus, vel ad horam diei tertiam, cantus meridianus, cantus nonalis, vel ad horam nonam diei, cantus vespertinus, cantus nocturnus, qui & septimus.

Ut presbyter servet horas canonicas.

XX.

Tenentur hi etiam preces obnixius fundere pro rege, & ipsorum episcopo, etiam pro suis benefactoribus, & pro omni populo Christiano.

Ut oret pro rege, populo, &c.

XXI.

Habebit etiam presbyter quilibet, priusquam ordinatus fuerit, arma ad opus spirituale pertinentia, videlicet codices sacros, id est, psalterium, epistolarum librum, & librum evangeliorum, librum missalem, libros canticorum, librum manualem, seu enchiridium, *gerim*, passionalem, pœnitentialem, & lectionarium. Hæc ut habeat necessarium est: & curet presbyter diligenter, ut accurate omnia sint correcta, & a scribarum vitiis liberata.

Ut habeat codices sacros.

XXII.

Habebit etiam missalia vestimenta, ut Deo serviat prout decet, honorifice: nec sint ea mucida, ne vel aliquantulum....... & altaris etiam pallia affabre sint contexta. Calix ejus e pura * una materia

Et missalis vestimenta.

ANNO CHRISTI ....

teria factus, putredini non obnoxia: & sic etiam patina. Corporale item nitidum, ut Christi convenit ministerio. Nemo quidpiam impune proferat quod non semper dignum fuerit apud Deum, ut ei serviat, cum in prudentia, tum in puritate.

XXIII.

Ut exponet evangeliū, &c.

Presbyter etiam, seu missalis sacerdos, in diebus Solis, & missalibus, evangelii ejus intellectum populo dicet Anglice, & ipsorum etiam *Pater noster & Credo* toties quoties poterit ad eos instruendos adhibere, & ut symbolum fidei memoriter discant, Christianamque suam teneant confessionem, monente hoc Domino, una & propheta inquiente: *Canes muti non possunt latrare*. Oportet nos latrare & exhortari laicos, ne forte pro defectu instructionis perdamus eos. De insipienti doctore ait Christus in evangelio: *Cæcus si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt*. Cæcus est doctor qui litteras nescit, & ignorantia sua laicos & indoctos decipit. Caveatis in hoc igitur, prout opus fuerit.

Isa. 56. *Luc. 6.*

XXIV.

Decimæ dandæ.

Sancti etiam patres statuerunt, ut ecclesiæ Dei decimas suas quique conferant, tradanturque eæ sacerdoti, qui easdem in tres distribuat portiones: unam ad ecclesiæ reparationem, alteram pauperibus erogandam, tertiam vero ministris Dei qui ecclesiam ibi curant.

XXV.

Locus missalis.

Constituerunt etiam, ut nemo missam celebraret in domo non consecrata, nisi urgente necessitate, vel quispiam sit infirmus, & ad ecclesiam proficisci nequeat.

XXVI.

Baptizandum propere.

Si puer non baptizatus libere adducatur ad presbyterum, caveat ille ut eumdem protinus baptizet, ne forte moriatur ethnicus.

XXVII.

Ut non vendat ministerium.

Nullus presbyter pro pecuniis vendat ministerium suum, nec pro eodem quidpiam petat, neque pro baptismo, neque pro alio aliquo ministerio exequendo: ne sit eorum similis, quos de templo Christus ipse flagro expulit, quod mercaturam nequiter exercebant in eodem. Dei siquidem ministri non jam faciant ministeria, ut pecuniam inde sibi conferant, sed ut gloriam mereantur sempiternam.

XXVIII.

Nec pro lucro transeat ab ecclesia.

Nullus itemque presbyter ex quacumque lucri vel cupiditatis causa ab una ecclesia ad aliam transeat, ad mortem usque in eadem hæreat, cui primitus ordinatus fuit.

XXIX.

Nec sit bibax.

Nullus presbyter ex ineptia bibat plus quam decet, nec alium provocet ad bibendum ultra quod desiderat: ne forte minime compos fuerit, cum vel infans baptizandus, vel moriturus quispiam viatico sit donandus. Quod si non acciderit, haud tamen fiat ebrius, quia Dominus ministris suis interdixit ebrietatem.

XXX.

Nec mercator, causidicus, &c.

Presbyter nec sit mercator, nec mercaturæ cupidus, nec, omisso theologiæ studio, se ad mundanas conferat sermocinationes, nec arma ferat, nec causidicus sit, vel lites agat: nec in œnopoliis bibat more sæcularium: juramentum etiam ne jurato: semper autem & simpliciter verum dicat absque mendacio, ut servi Dei docuerunt.

XXXI.

Cautus in pœnitentiis & cœna Domini ministranda.

Distincte etiam peccatoribus instituet pœnitentiam, unicuique scilicet juxta meriti sui rationem, sicuti probabilius eam assequatur. Infirmis & ægrotis cœnam Domini ministrabit, dum tamen [illegible]

valeant hanc deglutire: semimortuo autem non porriget, quia Christus dicit, homo manducat hoc sacramentum.

XXXII.

De oleo & extrema unctione.

Habebit etiam presbyter consecratum oleum duplex: hoc infantibus, id ægrotis paratum: & ægrotos semper unget jacentes. Quidam vero ægroti hoc nihili pendunt, & in ægritudine sua se non concedunt ungi. Dicam quid de iis docuit Jacobus Domini apostolus, qui credentibus ait: *Tristatur aliquis vestrum? oret æquo animo, psallat. Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine domini: & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei. Confitemini ergo alterutrum peccata vestra: & orate pro invicem, ut salvemini.* Hæc locutus est Jacobus de ungendis ægrotis. Ægrotus autem, priusquam inungatur, confitebitur ab intimo corde, si quid peccati commiserit, pro quo dignam non contulerit satisfactionem, sicut apostolus hic jam supra eum monuit: & nemo præsumat ungere, nisi exoratus, & post peractam confessionem. Si antea peccator fuit, & negligens, faciat jam demum confessionem, pœnitentiam, & eleemosynam ante obitum suum, ut inferno non adjudicetur, sed divina gaudeat misericordia.

Jacob. 5.

XXXIII.

De dignitate quatuor primarum synodorum.

Quatuor erant synodi pro veræ fidei defensione contra hæreticos blasphemias eructantes in sanctam Trinitatem, & Salvatoris nostri humanam naturam. Prima Nicææ, ut hic antea memoravimus: post eam altera Constantinopoli, e 150. episcopis sanctis Dei servis: tertia Ephesi fuit, e 200. episcopis: quarta vero Chalcedoni, ubi multæ aderant episcoporum centuriæ: & hi omnes unanimi assensu omnia confirmarunt quæ in Nicæna statuebantur synodo, & in quibus violata fuit, ea omnia refecere. Quatuor istæ synodi adeo observandæ sunt a Christi ecclesia, ut quatuor Christi codices. Multæ ex illo tempore fuerunt synodi, sed hæ quatuor erant firmissimæ. Extinxerunt enim istæ hæreticas illas doctrinas, quas adversus Deum hæretice posuerunt hæretici, & constituerunt pariter ecclesiasticum ministerium.

XXXIV.

Sacerdotes provocat ad observandos canones exemplo monachorum. Sacerdotibus non conveniunt sæcularia officia.

Qua igitur audacia, o sacerdotes, istorum omnium despexeritis constitutiones? Monachi enim, unius hominis constitutiones tenent, sancti videlicet Benedicti, & secundum regulam ejus vivunt; quam si violaverint, corrigent statim omni cum humilitate, juxta abbatis eorum sententiam. Vos etiam habetis regulam: si vel eam legere volueritis, videretis quid sit vobis constitutum. Vos autem mundanis delectamini collocutionibus, vicecomites fieri, præpositi, seu ballivi, neglecta interea ecclesia vestra, & his una constitutionibus.

XXXV.

Volumus, ut constitutiones perhibent, vos vosmetipsos, prout Christianos decet, citius expedire, ecclesiæque vestræ sedulo indulgere. In ecclesia vero, ne vel fabulari liceat, aut ...... loqui: orationis enim domus est, & Deo consecrata in sermonis spiritualis exercitationem. Nec in ea quispiam bibat, aut indebite edat: cum sit illis sanctificata qui ibidem corpus Domini in fide manducaverint. Hæc quamvis turpia faciunt homines, bacchantes sæpe, & usque ad insaniam bibentes in domo Dei, contumeliose etiam & turpiter ludentes; quin & fœdis sermonibus ipsam hanc domum contaminantes: satius eis foret in lectis suis acquiescere, quam Deum istiusmodi irritare.

Reliqua desunt.

CAPI-

ANNO CHRISTI ....

[1] CAPITULA INCERTI AUTHORIS, LOCI, ET TEMPORIS AD ECCLESIÆ Regimen congesta.

TITULI CAPITULORUM.

Ex manuscripto collegii Corporis Christi Cantabr.

I. *De munere & dignitate sacerdotum.*
II. *Quod sacerdotes debent orationi & lectioni incumbere.*
III. *Quod vacantes, opificium exerceant manuale.*
IV. *Ad synodum venientes quid secum ferent.*
V. *Ut panis, vinum, & aqua, in missa sint mundissima.*
VI. *Ut fœminæ ad altare in celebratione non accedant.*
VII. *Ut sacerdos solus non celebret.*
VIII. *Ut nihil non sanctum ponatur in ecclesiis: non messes, non fœnum*, &c.
IX. *De non sepeliendo in ecclesiis*, &c.
X. *Ut in ecclesiis non sint vaniloquia*, &c.
XI. *Ut missa non celebretur, nisi in loco sacro.*
XII. *Ut fœmina non habitet cum sacerdote.*
XIII. *Ut sacerdos ebrietatem & tabernas fugiat, & inordinata etiam convivia.*
XIV. *Ut sacerdotes, aliorum parochianos ad se non alliciant ob contrahendas decimas.*
XV. *Ut sacerdos, alterius clericum non subducat.*
XVI. *De presbytero, qui dato munere, alterius ecclesiam ambierit.*
XVII. *Ut nullus presbyter ægrotantem parvulum recuset baptizare.*
XVIII. *Vasa sacra non profananda.*
XIX. *De scholis in ecclesiis.*
XX. *Ut presbyteri per villas scholas habeant, & gratis parvulos doceant.*
XXI. *De vita sanctius instituenda præcepta plurima.*
XXII. *De oratione dominica, & symbolo discendis.*
XXIII. *De mane & vespere orando.*
XXIV. *De die dominica cantius celebranda.*
XXV. *De suscipiendis hospitibus sine munere.*
XXVI. *De perjurio.*
XXVII. *De falso testimonio.*
XXVIII. *Ut sacerdos quilibet modo aliquo plebem doceat.*
XXIX. *De formula orandi.*
XXX. *De eodem, & de confessione.*
XXXI. *De peccatis in confessione enumerandis.*
XXXII. *Ut opera caritatis quisque faciat, & quonam modo fient.*
XXXIII. *De mutuis parentum, & liberorum officiis.*
XXXIV. *De vera caritate.*
XXXV. *Ut decimæ & eleemosynæ tam ex negotiatione debeantur quam e fructibus.*
XXXVI. *Ut in hebdomada ante quadragesimam, confessiones & pœnitentiæ fiant*, &c.
XXXVII. *De observatione quadragesimæ.*
XXXVIII. *Ut jejunantium cibus prætermissus pauperibus erogetur.*
XXXIX. *Ut jejunium non solvatur ante vesperas.*
XL. *A quibus rebus & quomodo abstinendum sit.*
XLI. *De crebra corporis & sanguinis Domini susceptione in quadragesima.*
XLII. *De litibus & debitis in jejunio remittendis.*
XLIII. *Ut conjuges invicem se abstineant.*
XLIV. *Ut populus excitetur ad crebram corporis & sanguinis domini susceptionem*, &c.
XLV. *Ut missæ publicæ non officiat peculiaris.*

PRÆFATIO.

OBSECRO vos, fratres dilectissimi, ut erga subditarum plebium profectum & emendationem, vigilantissima cura laboretis: qualiter illis viam salutis ostendentes, & eos verbis & exemplis instruentes, & vos de eorum profectu, & nos de vestræ fidei agro, Domino nostro Jesu Christo auxiliante, fructuosos illi manipulos reportemus. Obsecro etiam fraternitatem vestram, ut hæc capitula, quæ ad emendationem vitæ breviter digessi, assidue legatis, & memoriæ vestræ commendetis: & bonorum operum cultibus, sive sanctarum scripturarum lectionibus componatis vitam, & emendetis: & cum subditis plebibus, opitulante Domino, ad regna cœlestia pergere certetis.

CAPITULA.

I.

Veraciter nosse debetis, & semper meminisse, quibus regendarum animarum cura commissa est: quod pro his qui negligentia nostra pereunt, rationem reddituri sumus; pro his vero, quos verbis & exemplis lucrati fuerimus, præmium æternæ vitæ percipiemus. Nobis enim a Domino dictum est: *Vos estis sal terræ.* Quod si populus fidelis, cibus est Dei: ejusdem cibi condimentum nos sumus. Scitote vestrum gradum esse nostro gradui secundum, & pene conjunctum esse. Sicut enim episcopi apostolorum in ecclesia, ita nimirum presbyteri ceterorum discipulorum Domini vicem tenent: & illi tenent gradum summi pontificis Aaron; isti vero filiorum ejus. Unde oportet vos memores esse tantæ dignitatis, memores vestræ consecrationis, memores sacræ, quam in manibus suscepistis, unctionis: ut nec vos ab eadem dignitate degeneretis, nec vestram consecrationem irritam faciatis, nec manus sacra unctione delibutas peccando polluatis: sed cordis & corporis munditiam conservantes, plebibus exemplum bene vivendi præbentes, his quibus præestis, ducatum ad cœlestia regna præbeatis.

Matth. 5.

II.

Oportet vos assiduitatem habere legendi, & instantiam orandi: quia justi viri vita lectione instruitur, oratione ornatur: & assiduitate lectionis munitur homo a peccato, juxta illum qui dicebat: *In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi.* Hæc sunt enim arma, lectio videlicet & oratio, quibus diabolus expugnatur; hæc sunt instrumenta, quibus æterna beatitudo acquiritur; his armis vitia comprimuntur; his alimentis virtutes nutriuntur.

Psal. 118.

III.

Sed & si quando a lectione quis cesset, debet manuum operatio subsequi: quia otiositas inimica est animæ, & antiquus hostis, quem a lectione, sive ab oratione, sive ab operatione vacantem invenit, facile ad vitia rapit. Per usum namque lectionis discitis, qualiter & vos recte vivatis, & alios doceatis: per usum orationis, & vobis, & his, quibus in caritate conjuncti estis, prodesse valebitis. Per manum operationem & corporis macerationem, & vitiis alimentum negabitis, & vestris necessitatibus subvenietis, & habebitis quid ad necessitatem patientibus porrigatis.

IV.

Quando modo solito ad synodum convenitis, vestimen-

[1] Hoc ipsum est Capitulare Theodulphi Aurelianensis, editum supra tom. IX. p. 183.

stimenta, & libros, & vasa sancta, quibus vestrum ministerium & injunctum officium peragatis, vobiscum afferte: necnon duos aut tres clericos, sive laicos, cum quibus missarum solennia celebretis, vobiscum adducite: ut probetis, quam diligenter quamque studiose Dei servitium peragatis.

V.

Panes, quos Domino in sacrificium offertis, aut a vobis ipsis, aut a vestris pueris, coram vobis nitide ac studiose fiant. Et diligenter observetis, ut panis, & vinum, & aqua, sine quibus missæ nequeunt celebrari, mundissime atque studiose tractentur. Et nihil in his vile, nihil improbatum inveniatur, juxta illud quod ait scriptura: *Sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite*. 2. Par. 19. Vinum, cruciatum significat quem pro nobis sustinuit Dominus noster; aqua, populum pro quo sanguinem suum effudit Christus.

VI.

Feminæ, missam sacerdote celebrante, nequaquam ad altare accedant, sed locis suis stent: & ibi sacerdos earum oblationes Deo oblaturus accipiat. Memores enim esse debent feminæ infirmitatis suæ, & sexus imbecillitatis: & idcirco sancta quælibet in ministerio ecclesiæ contingere pertimescant: quia etiam laici viri pertimescere debent, ne Ozæ pœnam subeant, qui dum arcam Domini extra ordinationem contingere voluit, Domino percutiente interiit.

VII.

Sacerdos missam solus nequaquam celebret, quia, sicut illa celebrari non potest sine salutatione sacerdotis, & responsione plebis, admonitione sacerdotis nihilo minus pleb. . . . . . ita nimirum nequaquam ab uno debet celebrari. Esse enim debent qui ei circumstent, quos ille salutet, a quibus ei respondeatur: & ad memoriam illi reducendus est ille dominicus sermo: Luc. 19. *Ubicumque fuerint duo vel tres in nomine meo congregati, ibi sum & ego in medio eorum*.

VIII.

Videmus crebro in ecclesiis messes & fenum congeri. Unde volumus ut hoc penitus observetur, ut nihil in ecclesia præter vestimenta ecclesiastica, & vasa sancta, & libri recondantur. Ne forte si alia ibi quam oportet negotia exerceantur, a Domino audiamus: Luc. 19. *Domus mea, domus orationis vocabitur, vos autem fecistis eam speluncam latronum*.

IX.

Antiquus in his regionibus in ecclesiis sepeliendorum mortuorum usus fuit, ut plerumque loca divino cultui mancipata, & ad offerendas Deo hostias præparata, cœmeteria sive polyandria facta sunt, id est, tumuli mortuorum. Unde volumus, ut ab hac re deinceps abstineatur. Et nemo in ecclesia sepeliatur, nisi forte talis sit persona sacerdotis, aut cujuslibet justi hominis, qui per vitæ meritum talem vivendo suo corpori defuncto locum acquisivit. Corpora vero, quæ antiquitus in ecclesiis sepulta sunt, nequaquam projiciantur: sed tumuli qui apparent, profundius in terram mittantur. Et pavimento desuper facto, nullo tumulorum vestigio apparente, ecclesiæ reverentia servetur. Ubi vero tanta est multitudo cadaverum, ut hoc facere difficile sit, locus ille pro * mysterio habeatur, ablato inde altari, & in eo loco constituto, ubi religiose & pure Deo sacrificium offerri valet.

* Lege cœmeterio; juxta concilium Meldense.

X.

Non debere ad ecclesiam ob aliam causam convenire, nisi ad laudandum Deum, & ejus servitium faciendum, statuimus. Disceptationes vero & tumultus, & vaniloquia, & ceteræ actiones ab eodem sancto loco penitus prohibendæ sunt. Ubi enim Dei nomen invocatur, Deoque sacrificium offertur, angelorum inesse frequentia non dubitatur: periculosum est tale aliquid dicere, vel agere, quod sancto loco non convenit. Si enim Dominus illos de templo ejecit, qui victimas quæ sibi offerebantur emebant vel vendebant: quanto magis illos iratus inde abjiciet, qui mendaciis, vaniloquiis, risibus, & hujuscemodi nugis locum divino cultui mancipatum fœdant?

XI.

Missarum solennia nequaquam alibi nisi in ecclesia celebranda sint, non in quibuslibet domibus & in vilibus locis, sed in loco quem elegerit Dominus, juxta illud quod scriptum est: Deut. 12. *Vide ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in loco quem elegerit Dominus, ut ponat nomen suum ibi*. Excepta ratione eorum qui in exercitu per gentes ad hoc opus habent tentoria & altaria dedicata, in quibus missarum solennia expleantur.

XII.

Nulla fœmina cum presbytero in una domo habitet. Quamvis enim canones matrem, & sororem, & hujusmodi personas, in quibus nulla sit suspicio, cum illo habitare concedant: hoc nos modis omnibus idcirco amputamus, quia in obsequio, sive in occasione illarum veniunt aliæ feminæ, quæ non sunt ei affinitate conjunctæ, & eum ad peccandum illiciunt.

XIII.

Observandum vobis est, ut & vos ab ebrietate abstineatis: & ut plebes vobis subditæ abstineant se, illis prædicetis: & neque per tabernas eatis bibendo, aut comedendo: neque aliorum domos, aut vicos, curiositate qualibet peragretis: neque cum feminis, aut cum quibuslibet & impuris personis convivia exerceatis; nisi forte paterfamilias quilibet vos ad domum suam invitaverit, & cum conjuge sua, & prole velit vobiscum spirituali gaudio lætari, & verborum vestrorum refectionem accipere, & vobis refectionem carnalem caritatis officio exhibere. Oportet enim, ut si quando quilibet fidelium carnalibus vos reficit epulis, a vobis reficiatur epulis spiritualibus.

XIV.

Nullus presbyter fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ de alterius presbyteri parochia persuadeat ut ad suam ecclesiam concurrant, relicta propria ecclesia, & suas decimas sibi dent. Sed unusquisque sua ecclesia & populo contentus, quod sibi non vult fieri, alteri nequaquam faciat, juxta illum evangelicum sermonem: Matth. 7. *Quæcumque vultis ut faciant vobis homines, hæc eadem facite illis*. Quisquis autem contra hæc constituta venerit, aut his monitis nostris reniti tentaverit: aut gradum se sciat amissurum, aut in carcere longo tempore detinendum.

XV.

Hoc quoque modis omnibus prohibemus, ut nullus vestrum alterius clericum solicitet, aut recipiat: quia gravis de hac re in sacris canonibus sententia est.

XVI.

Si quis presbyter inventus fuerit alicui clerico aut laico munera dare aut dedisse, ut ecclesiam alterius presbyteri subripiat: sciat se pro hac rapina & sæva cupiditate aut gradum amissurum, aut in carceris ærumna longo tempore pœnitentiam * agendi detinendum.

XVII.

Si parvulus ægrotans ad quemlibet presbyterum baptismi gratia de cujuslibet parochia allatus fuerit, ei baptismi sacramentum nullo modo negetur. Si quis hoc munus petenti concedere detre-

cta

ANNO CHRISTI ....

ctaverit, & ille parvulus absque baptismatis gratia mortuus fuerit: noverit se ille qui eum non baptizaverit, pro ejus anima rationem redditurum.

XVIII.

Nullus sacerdos seu laicus præsumat calicem, aut patinam, aut quælibet vasa sacra, & divino cultui mancipata, ad alios usus retorquere. Nam quicumque de calice sacrato aliud bibit præter Christi sanguinem qui in sacramento accipitur, & patinam ad aliud officium habet quam ad altaris ministerium: deterrendus est exemplo Baltassar, qui dum vasa Domini in usus communes assumpsit, vitam pariter cum regno amisit.

XIX.

Si quis ex presbyteris voluerit nepotem suum, aut aliquem consanguineum, ad scholam mittere in ecclesiis quæ nobis concessæ sunt ad regendum, ei licentiam id faciendi concedimus.

XX.

Presbyteri per villas & vicos scholas habeant: & si quilibet fidelium suos parvulos ad discendas literas eis commendare vult, eos suscipere, & docere non renuant; sed cum summa caritate eos doceant, attendentes illud quod scriptum est: Dan. 12. *Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad justitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates*. Cum ergo eos docent, nihil ab eis pretii pro hac re exigant, nec aliquid ab eis accipiant: excepto quod eis parentes ex caritatis studio sua voluntate largientur.

XXI.

Cum ergo omnium sacrarum scripturarum paginæ, instrumentis bonorum operum refertæ sint, & per sanctarum scripturarum campos possint inveniri arma quibus vitia comprimantur, & virtutes nutriantur: placuit tamen nobis huic nostro capitulario inserere sententiam cujusdam patris de instrumentis bonorum operum, in qua magna breviate, quid agi, quid vetari debeat, continetur. Præcepta plurima. In primis Dominum Deum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute: deinde proximum suum tanquam seipsum: deinde non occidere, non adulterari, non facere furtum, non concupiscere rem proximi, non falsum testimonium dicere, honorare omnes homines, & quod sibi quis fieri ab alio non vult, alii ne faciat: abnegare semetipsum sibi, ut sequatur Christum, corpus castigare, delicias non amplecti, jejunium amare, pauperes recreare, nudum vestire, infirmum visitare, mortuum sepelire, in tribulatione oppresso subvenire, dolentem consolari, a sæculi actibus se facere alienum, nihil amori Christi præponere, iram non perficere, iracundiæ tempus non reservare, dolum in corde non retinere, pacem falsam non dare, caritatem non derelinquere, non jurare, ne forte fiat perjurium, veritatem ex corde & ore proferre, & malum pro malo non reddere, injuriam non facere, sed sibi & factam patienter sufferre, inimicos diligere, maledicentibus sibi non remaledicere, sed magis benedicere, persecutionem propter justitiam sustinere: non esse superbum, non vinolentum, non somnolentum: non multum edacem, non pigrum, non murmurantem, non detractorem: spem suam Domino committere, bonum aliquid in se cum viderit, Domino applicet, non sibi; malum vero semper a se factum sciat, & sibi reputet: diem judicii timere, gehennam expavescere, vitam æternam omni concupiscentia spirituali desiderare, mortem quotidie ante oculos suspectam habere, actus vitæ suæ omni hora custodire, in omni loco Deum se respicere pro certo scire, cogitationes malas cordi suo advenientes mox ad Christum allidere, & seniori spiritali patefacere. Os suum a malo vel pravo eloquio custodire, multum loqui non amare, verba vana aut risui apta non loqui, risum multum, aut excessum non amare, lectiones sanctas libenter audire, orationi frequenter incumbere, mala sua præterita cum lacrymis vel gemitu quotidie in oratione Deo confiteri, de ipsis malis de cetero emendare, desideria carnis non perficere, voluntatem propriam odisse, præceptis sacerdotis & præceptoris in omnibus obedire, etiamsi ipse aliter, quod absit, agat, memorans illa dominica præcepta, in quibus habetur: Matth. 23. *Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt nolite facere*: non velle dici sanctum, antequam sit, sed prius mereri sanctus esse, quod verius dicatur: præcepta Dei factis quotidie adimplere, castitatem amare, nullum odisse, zelum & invidiam non habere, contentionem non amare, elationem fugere, seniores venerari, juniores diligere, in Christi amore pro inimicis orare, cum discordantibus ante solis occasum in pacem redire, & de Dei misericordia nunquam desperare. Ecce hæc sunt instrumenta artis spiritualis, quæ cum fuerint a nobis die noctuque incessabiliter adimpleta, & in die judicii reconsignata, merces nobis a Domino recompensabitur, quam ipse promisit: 1. Cor. 2. *Quam oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quam præparavit Deus his qui diligunt eum*.

XXII.

Commonendi sunt fideles, ut generaliter omnes a minimo usque ad maximum orationem dominicam & symbolum discant: & dicendum eis quod in his duabus sententiis omne fidei Christianæ fundamentum incumbit. Et nisi quis has duas sententias memoriter tenuerit, & ex toto corde crediderit, & in oratione sæpissime frequentaverit, catholicus esse non poterit. Constitutum namque est, ut nullus chrismetur, neque baptizetur, neque a lavacro fontis alium suscipiat, neque coram episcopo ad confirmandum quemlibet teneat, nisi symbolum & orationem dominicam memoriter tenuerit: exceptis his, quos ad loquendum ætas minime perduxit.

XXIII.

Dicendum illis, ut singulis diebus, qui amplius non potest, saltem duabus vicibus oret, mane scilicet & vespere, dicens symbolum, sive orationem dominicam. *Qui plasmasti me, miserere mei*, vel etiam, *Deus propitius esto mihi peccatori*. Luc. 18. Et Domino gratias agens pro quotidianæ vitæ commeatibus, & quia se ad imaginem suam creare dignatus sit, & a * peccatoribus segregare. His actis, & solo Deo creatore suo adorato, sanctos invocet, ut pro se intercedere ad majestatem divinam dignentur. Hæc facient quibus basilicæ locus prope est in basilica. Qui vero in itinere, aut pro qualibet occasione in silvis aut in agris est: ubicumque eum hora matutina vel vespertina invenerit, sic faciat, sciens Deum ubique præsentem esse, dicente psalmista: *In omni loco dominationis ejus*. Psalm. 102. Et: *Si ascendero in cælum, tu ibi es*, &c. Psalm. 138.

* lege pecoribus

XXIV.

Dies vero Dominica, quia in eo Deus lucem condidit, in eo mannam eremo pluit, in eo redemptor humani generis sponte pro salute nostra mortuus resurrexit, in eo Spiritum sanctum super discipulos infudit, tanta esse debet observantia: ut præter orationes, & missarum solennia, & ea quæ ad vescendum pertinent, nihil aliud fiat. Nam & si necessitas fuerit navigandi, sive iter agendi, licentia datur: ita duntaxat, ut ex occasione mis-

sæ &

ANNO CHRISTI ...

se & orationes non prætermittantur. Conveniendum est sabbato die cum luminaribus cuilibet Christiano ad ecclesiam: conveniendum est ad vigilias, sive ad matutinæ officium: concurrendum est etiam cum oblationibus ad missarum solennia. Et dum ad ecclesiam conveniur, nulla cauta dici debet vel audiri, nulla jurgia fiant habenda, sed tantummodo Deo vacandum est in celebratione videlicet sacrorum officiorum, exhibitione eleemosynarum; & in Dei laudibus cum amicis, & proximis, & peregrinis spiritualiter colendum.

XXV.

Admonendi sunt, ut hospitalitatem diligant, & ut nulli hospitium præbere detrectent: & si cui forte hospitium præbuerint, si tamen ad eo merecedem accipiant, nisi forte ille qui recipitur, ipsonte fuo aliquid det: dicendumque illis qualiter multi per hospitalitatis officium Deo placuerunt, dicente apostolo: *Per hanc enim placuerunt quidam Deo, cum* Deut. 14. *hospitio susceperit.* Et iterum: *Hospitalitas sectantem* 1. Tim. 5. *sine murmuratione.* Et ipse Dominus dicturus est in judicio: *hospes eram, & collegistis me.* Sciant fane quicumque hospitalitatem amant, Christum se in hospitibus recipere. Nam alle modus hospitalitatis non solum humanus, sed etiam cruelis est, quo nunquam hospes in domum ante recipitur, nisi prius dandi hospiti mercedes compenseur; & quod Deus agere jussit pro perceptione regni cœlestis, pro acquisitione terrenarum rerum agatur.

Matth. 25.

XXVI.

Præcipiendum est etiam, ut perjurium fideles cavenent, & ab hoc summopere abstineant: fciennes hoc grande fcelus esse, & in lege & prophetis five evangelio prohibitum. Audivimus enim quofdam parvipendere hoc fcelus, & leven quodammodo perjurii pœnitentiæ modum ponentes: qui nolle debent talem perjurio penitentiam imponere debere, qualem & de adulterio, & de fornicatione, de homicidio, & de ceteris criminibus huic vitio fe quæ vero perpetrato perjurio, aut quolibet criminali peccato, timens pœnitentiæ longam arumnam, ad confeffionem venire noluerit: ab ecclefiæ regreffus duc eft, five a communione & confortio fidelium, ut nullus eum eo comedat neque bibat, neque oret, neque eum in fua domo recipiat.

XXVII.

Dicendum eft eis, ut a falfo etiam teftimonio fe abftineant: fcientes & hoc graviffimum fcelus effe, & ab ipfo Domino in monte Sinai prohibitum, dicente ipfo Domino: *Non falsum testimonium dicesti-* Exod. 20. *ves: Testis falsus non erit impunitus.* Sciat fe etiam Deut. 19. quifquis hoc perpetravit, aut tali pœnitentia purgandum, ut fuperius diftum eft de perjurio, aut tali damnatione aut excommunicatione damnandum, ficut fuperius infertum eft. Dicendumque illis eft, quod fumma ftultitia eft, fi quis pro cupiditate aquirenti & auri, aut veftimentorum, aut cujuslibet rei, aut quod creberrime contingere folet, propter obtrectatem, in tam grande fcelus voluerit corrurere: ut aut feptem annis in arcta arumna fit, aut ab ecclefia repellendus, dicente Domino: *Quid E prodeft homini, fi lucretur totum mundum, & anima fuæ detrimentum faciat:* quippe, cum alia vitæ detur pœnitentiæ, filuere crudelis eft.

Matt. 8.

XXVIII.

Horrantur vos paratos effe ad docendas plebes. Qui fcripturas fcit, prædicet fcripturas; qui vero nefcit, faltem hoc quod nofcit cum eft plebibus dicat; ut defcifcant a malo, & faciant bonum; inquirant pacem, fequantur eam: quia oculi Domini fuper juftos, & aures ejus in preces eorum: vultus autem Domini fuper facientes malum, ut perdat de terra memoriam eorum. Nullus ergo fe excufare poterit, quod non habeat linguam, unde poffit aliquem ædificare. Mox enim ut quemlibet cernentem viderit, protut potefi, & valet, aut augendo, aut obtrectando, aut increpando, aut exortet retrahat, & ad peragendum bonum opus hortetur. Cum vero, Domino opitulante, ad fynaxim in unum convenerimus, fcias nobis unufquifque dicere quantum, Domino adjuvante, laboraverit, aut quem fructum acquifierit: & fi quis forte noftrio indiget adjutorio, non cum cavitate nihilo minus ei pro viribus adjutorium ferre diffetemus.

XXIX.

Admonere debetis fideles, ut affiduitatem & fidem habeant ormdi. Ipfe autem orandi modus talis effe debet: ut primo, dicto fymbolo, quafi fidei fuæ rationem fundamento, dicat quifque: *Credo in Deum Patrem omnipotentem, misereme mei,* & tribus vicibus: *Deus propitius esto mihi peccatori.* Et completet orationem dominicam. Si cergo locus aut tempus exigerit, deprecetur fanctos confeffores, five martyres, ut pro eo intercedant: & annata fronte figno crucis, elevatis cum corde manibus & oculis, Deo gratias agat. Si vero tempus ad hæc omnia prolongenda minime licuerit, fufficiat tantum, *Deus Bilunç; propitius me, misereme mei,* Et, *Deus propitius esto mihi peccatori:* & oratio dominica tantum, cum genuflo & contritione cordis.

XXX.

Omni enim die Deo in oratione noftra, aut fecundum, aut bis, aut quando amplius poffumus, confiteri debemus peccata noftra, dicente Propheta: *Delictum meum cognitum tibi feci, & injustitias meas non abscondi. Dixi: Confitebor adversum me injustitias meas, Domine, & tu remisisti impietatem peccati mei.* Facta enim confeffione cum gemitu & lacrymis Domino in oratione, rectiandos eft plasmus unguagreffus, five vigefimus quartus, five vigefimus quintus, atque alii ad rem pertinentes, & fe compleda eft oratio: quia confeffio, quam facerdotibus facimus, hoc nobis adminiculum affert, quod ea quæ in oratione confitemur, indubitanter pœnitentiæ obfervationibus, five muniis peccatorum maculas diluimus. Confeffio vero, quam Deo foli facimus, in hoc juvat, quia quanto D eo nos meamus fumus peccatorum reftrorum, tanto horum Dominus obliviícitur: & e contrario, quanto non horum obliviícimur, tanto Dominus reminiícitur, dicente eo per prophetam: *Et tu ergo Ezech. 36 noli oblivisci, dicente eo per prophetam:

Anno Christi . . .

bos prandii ad cœnam reservare, non mercedis, sed ciborum est incrementum.

XXXIX.

Solent plures qui se jejunare putant, mox ut signum audierint, ad horam nonam manducare: qui nullatenus jejunare credendi sunt, si manducaverint, antequam vespertinum celebretur officium. Concurrendum est enim ad missas, & auditis missarum solennibus, sive vespertinis officiis, largitis eleemosynis, ad cibum accedendum est. Si vero aliquis necessitate constrictus fuerit, ut ad missam convenire non valeat, æstimata vespertina hora, completa oratione sua, jejunium absolvere debet.

XL.

Abstinentia vero in his diebus pene omnium deliciarum esse debet, & sobrie & caste vivendum. Qui vero ovis, caseo, piscibus, vino abstinere potest, magnæ virtutis est: qui autem his, aut infirmitate interveniente, aut quolibet opere, abstinere non potest, utatur tantum, ut jejunium usque ad vesperam solemniter celebret; & vinum non ad ebrietatem, sed ad refectionem corporis sui sumat. A caseo vero, lacte, butyro & ovis abstinere & jejunare dementissimum est, & ab omni ratione semotum. Vinum enim pro ebrietate & luxuria prohibitum est, non lac & ova: non enim ait apostolus, Nolite comedere lac & ova, sed, *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria.*

Vinum in jejuniis prohibitum, non lac & ova. — Ephes. 5.

XLI.

Singulis diebus dominicis in quadragesima, præter hos qui excommunicati sunt, sacramenta corporis & sanguinis Christi sumenda sunt. Et in cœna domini, vigilia paschæ, & in die resurrectionis domini, penitus ab omnibus hominibus communicandum est. Et ipsi dies paschalis hebdomadæ omnes æquali religione colendi sunt.

XLII.

In his jejuniorum diebus nullæ lites, nullæ contentiones esse debent, sed in Dei laudibus, & in opere necessario persistendum. Arguit enim eos qui contentiones & lites quadragesimæ tempore construunt, & qui debita a debitoribus exigunt, dominus per prophetam dicens: *Ecce in die jejunii vestri inveniuntur voluntates vestræ, & omnes debitores vestros repetitis: ecce ad lites & contentiones jejunatis, & percutitis pugno impie.*

Isaia 58.

XLIII.

Abstinendum est enim in his sacratissimis diebus a conjugibus, & caste & pie vivendum, & sanctificato corde & corpore isti sancti dies transigantur, & sic perveniatur ad diem sanctum paschæ: quia pene nihil valet jejunium quod conjugali macula vel opere polluitur, & quod orationes, vigiliæ, eleemosynæ non commendant.

XLIV.

Admonendus est populus ut ad sacrosanctum sacramentum corporis & sanguinis domini nequaquam indifferenter accedat, nec ab hoc minime abstineat: sed cum omni diligentia atque prudentia eligat tempus, quando aliquamdiu ab opere conjugali abstineat, & vitiis se purget, virtutibus exornet, eleemosynis & orationibus insistat, & sic ad tantum sacramentum accedat. Quia sicut periculosum est, impurum quemque ad tantum sacramentum accedere: ita etiam periculosum est ab hoc prolixo tempore abstinere, sola ratione eorum qui excommunicati, non quando eis libet, sed certis temporibus communicant, & religiosis quibusque sancte viventibus, qui pene omni die id faciunt.

XLV.

Ut & missæ quæ per dies dominicos peculiares a sacerdotibus fiunt, non ita in publico fiant, ut per eas populus a publicis missarum solemnibus, quæ hora tertia canonice fiunt, abstrahatur. Quia pessimus usus est apud quosdam, qui in diebus dominicis, sive in quibuslibet festivitatibus, mox missam celebrare etiam pro defunctis si audierit, abscedit, & per totum diem a primo mane ebrietati & comessationi potius quam Deo deservit: admonendus est populus, ut ante publicum peractum officium ad cibum non accedant, & omnes ad publicam sanctam matrem ecclesiam missarum solemnia & prædicationem audituri conveniant; & sacerdotes per oratoria nequaquam missas nisi tam caute ante secundam horam celebret, ut populus a publicis solemnibus non abstrahatur. Sed diversi sacerdotes, qui in circuitu urbis, aut in eadem urbe sunt, sive populus, ut prædiximus, in unum ad publicam missarum celebrationem convenient, exceptis Deo sacratis fœminis, quibus mos est ad publicum non egredi, sed claustris monasterii contineri.

LEGES ECCLESIASTICÆ

SANCTI EDVVARDI REGIS

Et confessoris e sæcularibus suis depromptæ.

TITULI LEGUM ECCLESIASTICARUM.

I. *De clericis & possessionibus eorum.*
II. *De temporibus & diebus pacis regis.*
III. *De justitia sanctæ ecclesiæ.*
IV. *De universis tenentibus de ecclesia.*
V. *De reis ad ecclesiam fugientibus.*
VI. *De fractione pacis ecclesiæ.*
VII. *De decimis ecclesiæ reddendis, de ovibus & porcellis.*
VIII. *De apibus, & aliis multis minutis decimis.*
IX. *De his qui ad judicium ferri vel aquæ judicati sunt per justitiam regis.*
X. *De denario sancti Petri, quod Anglice dicitur Romescot.*
XI. *Quid sit danegeldum, & qua occasione sit constitutum.*
XII. *De multimoda pace regis, &c. Item de manbota archiepiscopi, episcopi, &c.*
XIII. *De thesauris in terra absconditis & inventis.*
XIV. *Quid sit regis officium, & de Carolo & Pippino * fratre eius exemplum.*
XV. *De baronibus qui suas habent curias & consuetudines.*
XVI. *De sacha.*
XVII. *De soca.*
XVIII. *De thol.*
XIX. *De theam.*
XX. *De infangthefe.*
XXI. *De Judæis.*
XXII. *Decretum regis de usurariis.*

* *f. filio.*

INCIPIUNT LEGES SANCTI EDWARDI regis quas in Anglia tenuit, quas Willelmus hæres & cognatus suus postea confirmavit.

PRÆFATIO.

Post acquisitionem Angliæ Wilielmus rex quarto anno regni sui, consilio baronum suorum, fecit submoneri per universos Angliæ consulatus, Anglos nobiles, sapientes, & sua lege eruditos, ut eorum leges, & jura, & consuetudines ab ipsis audiret. Electi igitur de singulis totius patriæ comitatibus viri duodecim, jurejurando primum coram rege confirmaverunt, ut quoad possent recto tramite incedentes, nec ad dextram nec ad sinistram divertentes, legum suarum & consuetudinum sancita patefacerent, nihil prætermittentes, nihil addentes, nihil prævaricando mutantes. A legibus igitur sanctæ matris ecclesiæ sumentes exordium, quoniam per eam rex & regnum, solidum subsistendi habent fundamentum, leges, libertates, & pacem ipsius concionati sunt, dicentes:

LEGES ECCLESIASTICÆ.

I.

Omnis clericus, & etiam scholaris, & omnes eorum res & possessiones, ubicumque fuerint, pacem Dei & sanctæ ecclesiæ habeant.

II.

Ab adventu domini usque ad octavas epiphaniæ pax Dei & sanctæ ecclesiæ per omne regnum. Similiter a septuagesima usque ad octavas paschæ. Item ab ascensione domini usque ad octavas pentecostes, Item omnibus diebus quatuor temporum. Item omnibus sabbatis ab hora nona, & tota die sequenti, usque ad diem Lunæ. Item vigiliis sanctæ Mariæ, sancti Michaelis, sancti Joannis Baptistæ, apostolorum omnium, & sanctorum quorum solemnitates a sacerdotibus dominicis annunciantur diebus, & omnium sanctorum in Kalendis Novembris: semper ab hora nona vigiliarum, & subsequente solemnitate. Item in parochiis, in quibus dedicationis dies observatur. Item in parochiis ecclesiarum, ubi propria festivitas sancti celebratur. Et si quis devote ad celebrationem sancti adveniat, pacem habeat eundo, & subsistendo, & redeundo. Item omnibus Christianis ad ecclesiam causa orationis euntibus pax in eundo & redeundo sit eis. Similiter ad dedicationes, ad synodos, ad capitula venientibus, sive submoniti sint, sive per se quid agendum habuerint, sit summa pax. Etiam si excommunicatus aliquis absolvendi causa ad episcopum confugerit, absolutus, eundo & redeundo pacem Dei & sanctæ ecclesiæ habeat. Quod si aliquis ei forisfecerit, episcopus inde justitiam faciat. Verumtamen si quis arrogans pro episcopi justitia emendare noluerit, episcopus regi notum faciat. Rex autem constringat malefactorem, ut emendet cui forisfecerit, scilicet primum episcopo, deinde sibi: & sic erunt duo gladii, & gladius gladium juvabit.

III.

Ubicumque regis justitia, vel cujuscumque sit, placita tenuerit, si missus episcopi veniens illuc apparuerit causam sanctæ ecclesiæ, ipsa primitus terminetur. Justum est enim ut ubique Deus præ ceteris honoretur.

IV.

Quicumque de ecclesia aliquid tenuerit, vel in fundo ecclesiæ mansionem habuerit, extra curiam ecclesiasticam coactus non placitabit, quamvis forisfecerit: nisi, quod absit, in curia ecclesiastica rectum defecerit.

V.

Ubicumque reus vel noxius ad ecclesiam, presidii causa confugerit: ex quo atrium ecclesiæ tenuerit, a nemine insequente nullatenus apprehendatur, nisi per pontificem vel ministros ejus. Quod si fugiendo, domum sacerdotis, vel curiam ejus intravit: eamdem securitatem & pacem habeat, quam & apud ecclesiam: dum tamen domus sacerdotis & curia ejus, in fundo ecclesiæ consistant. Hic si latro vel raptor est, quod male cepit, si ad manum est, reddat: & si illud penitus extirpaverit, & de suo proprio unde reddet habuerit, in integrum ei cui damnum intulit, restituat. Quod si more solito latro taliter egerit, & forte fortuito ad ecclesiam & sacerdotum domos frequenter evaserit: ablatione restituta, provinciam forisjuret, nec redeat: & si forte reditum fecerit, nullus eum hospitari præsumat, nisi a rege data licentia.

VI.

Si quis vero sanctæ pacem ecclesiæ violenter infregerit, episcoporum est justitia. Quod si nocens sententiam eorum diffugiendo vel arroganter contemnendo despexerit, clamor de eo deferatur ad regem post quadraginta dies: & regis justitia mittet eum per vadimonium, & plegios, si habere poterit, usque dum Deo primitus, regi & ecclesiæ postea satisfaciat. Qui si infra triginta & unum dies, sive per amicos aut notos, sive per justitiam regis inveniri non poterit, utlagabit eum rex verbo oris sui. Si vero postea repertus fuerit, & retineri possit, vivus reddetur, vel caput ejus, si se defenderit: lupinum enim gerit caput a die utlagationis suæ, quod Anglice *VVulfesheofod* dicitur. Et hæc est lex communis & generalis de omnibus utlagatis.

VII.

De omni annona, decima garba Deo debita est, & ideo reddenda. Et si quis gregem equarum habuerit, pullum reddat decimum; qui unam tantum vel duas habuerit, de singulis pullis singulos denarios. Similiter qui vaccas plures habuerit, decimum vitulum; qui unam vel duas de vitulis singulis obolos singulos. Et qui caseum fecerit, det Deo decimum; si vero non fecerit, lac decimo die. Similiter agnum decimum, vellus decimum, caseum decimum, butyrum decimum, porcellum decimum.

VIII.

De apibus vero similiter decima commodi, quia etiam de bosco, de prato, de aquis, & molendinis, parchis, vivariis, piscariis, virgultis, hortis, & negotiationibus, & omnibus rebus quas dederit dominus, decima pars ei reddenda est, qui novem partes simul cum decima largitur. Qui eam detinuerit, per justitiam episcopi & regis, si necesse fuerit, ad redditionem arguatur. Hæc enim beatus Augustinus prædicavit & docuit: & hæc concessa sunt a rege, & baronibus, & populo. Sed postea instinctu diaboli multi eam detinuerunt, & sacerdotes locupletes negligentes non curabant inire laborem ad persequendas eas, eo quod sufficienter habebant suæ necessaria vitæ. Multis enim in locis modo sunt tres vel quatuor ecclesiæ, ubi tunc temporis una tantum erat, & sic cœperunt minui.

IX.

De illo quo judicium fieri debet, veniat illuc minister episcopi cum clericis suis, & similiter justitia regis cum legalibus hominibus provinciæ illius, qui videant & audiant, ut æque omnia fiant: & quos dominus per misericordiam suam, non per merita salvare voluerit, quieti sint & libere recedant: & quos iniquitas culpæ, non dominus damnaverit, justitia regis de ipsis justitiam faciat. Barones vero qui suam habent curiam de suis hominibus, videant ut sic de eis agant: quatenus erga Deum reatum non incurrant, & regem non offendant. Et si placitum de hominibus aliorum baronum oritur in curiis suis, adsit ad placitum regis justitia, quoniam absque ea placitum finiri non licet. Si qui barones judicia non habent, in Hundredo, ubi placitum habitum fuerit, ad propinquio-

quòrem ecclesiam, ubi judicium regis erit, decer- A & populum ejus, imitari regem Psalmographum
minandum est, salvo jure baronum illorum. dicentem: *Non habitabit in medio domus meæ qui facit ini-*
quitatem, &c.

X.

Omnis qui habuerit triginta denariatas vitæ peconiæ in domo sua, de suo proprio, Anglorum lege, debet denarium sancti Petri de lege Danorum, dimidium marcam. Ille vero denarius debet subsonere in solemnitate apostolorum Petri & Pauli, & infallibiliter eo die persolvere debitor. Ad vincula, ita ut ultra illum diem non detineatur. Si quis *pium* detinuerit, sæ justitiam regis clamor deferatur, quoniam denarius hic elecmosyna regis est: justitia vero facitur de eo qui detinet, & forisfacturam episcopi & regis. Quod si quis plures domos habuerit, de illa ubi celidens fuerit in festo apostolorum Petri & Pauli denarium reddat.

XI.

Vbicunque B debitoris reddit[i]o propter piratas piratitas est: garriam enim insolentes, vastationi quo pro posse ino insidebant. Ad eorum quidem insolentiam reprimendam, statutum est dangeldum annuatim redd[i], festivo duodecim duarios de annaquaque hida totius patriæ, ad conducendos eos qui piratarum irruptioni resistendo obviarent. De hoc quoque dangeldo libera & quieta erat omnis ecclesia, & etiam omnis terra quæ in proprio dominio ecclesiæ erat, ubicunque jacebat, nihil prorsus in hac tali redditione persolvens: quia magis inecclesiis confirmabant orationibus, quam in armorum defensionibus. Hanc itaque tenuis Anglorum ecclesiis libertatem usque ad tempora Wilielmi regis junioris, qui Rufus vocabatur: donec eodem a baronibus Angliæ auxilium requirente, ad Neotransmarin retinendum de Ruberto fratre suo, cognomento Curthehale, jerusalem proficiscente, concedium est ei, non lege statuum tamen, neque firmatum, sed hac necessitatis causa, ex unaquaque hida sibi dari quatuor solidos, ecclesia non excepta. Dum vero collectio census fieret, proclamabat fundus ecclesiæ, fuam supervivi libertatem: sed nihil profecit.

XII.

Par regis multiplex est. Illa enim data massa, quam Angli vocant *cynniger bonde scalde grith*: alia, die quo primum consecratus est, quæ dies tenet octo: in natali domini, dies octo: in pascha, D dies octo: in pentecoste, dies octo, *&c. Infra.* Mambora vero (id est compositio domino periclitanda pro homine suo occiso) Anglorum lege, regi, & archiepiscopo, tres marcas de hominibus eorum propriis: sed episcopo ejusdem comitatus, & comiti, & dapifero regis, viginti solidos, baronibus autem aliis, decem solidos, *&c.*

XIII.

Thesauri de terra regis sunt, nisi in ecclesia nil in cœmeterio inveniantur. Et licet ibi inveniatur, aurum regis est, & medietas argenti: & medietas, ecclesiæ ubi inventum fuerit, quicumque ipsa fuerit, vel dives, vel pauper.

XIV.

Res autem qui vicarius summi regis est, ad hoc E est constitutus, ut regum terrenum, & populum domini, & super omnia, sanctum venerator ecclesiarum ejus, & regat, & ab injuriosis defendat, & malefactos ab ea evellat & destruat, & penitus diffendat. Quod nisi fecerit, nec nomen regis in eo constabit: verum, teste rite papa Joanne, nomen regis perdit. Cui Pippinus & Carolus filius ejus necdum reges, sed principes, sub rege Francorum stulto fe ipsi cum, reverentes ii ita permanere deberent Francorum regis solo regio nomine contenti. A quo responsum est: Illud decet vocari reges, qui virtuliter defendunt & regunt ecclesiam Dei,

PRÆ-

PRÆFATIO.

CVs sont les leis & les custumes que le reis A Willia ingraantat a tut le puple de Engleterre, apres le conquell de la terre: iceles meismes que le reis Edward fon cofin tint devant lui.

Hæ sunt leges & consuetudines quas Willielmus rex concessit universo populo Anglia, post terra acquisitionem: ipse scilicet eadem quas rex Edwardus confanguineus ejus ante ipsum sanctissimè.

LEGES ECCLESIASTICÆ.

B

I.

Ceo eſt a faveir: Pais a ſaint Ygliſe, de quel forfait que home out fait an eel tems, e il poet venir a laint Yglisé ont pais de vie & de membre. E ſe aſquons meiſt main en celui qui la ſanct Yglise enquiert, ſe ceo ſoit e evelque, e abbeje, e Yglise de religion, rendift ceo quell javereit pris, e cent ſols de forfait, e de mei Yglisé de paroiſſe xx. ſols. e de chappele x. ſole. e que euhvjant la pais ſe tei en Mercleneclae, cent ſols les amendes, altreſi de beinſaee, e de aveeit purpenled.

I.

Intelligendum eſt: Pax ſanctæ eccleſiæ de quacumque re tenta quis hoc tempore ſit culpabilis, & venire poteſt ad ſanctum eccleſiam, pacem habeat vitæ & membri. Et ſi quis manum ei injecerit, qui manum eccleſiam quæſierit, ſive epiſcopi ſancte eccleſiæ, ſive abbatis, ſive religioſi, ſeſtiuant quod abbatiſſeris, & malifie nomine centum ſolidos, matricidium eccleſiæ parochiali viginti ſolidos, & capitale deſtum ſolidos. Et qui paceem regium violaverit, centum ſolidis emendet ipſe Merciorum, ſimiliter de beinſare, & de infidiis præcipitatis.

I.

Et ſi aſquons meiſt ſeaſt de ſeaſtione nomeſtrii, ſin eccleſia, vel cubicali, nec furtir reos delimatus, ipſe adeneet cum ad. legalibus homibus, qui vocant, duodecima ſua manu: & ſi alio vice innumerabit furtir, cunc hoc neget triplicate nomeni, vindicet xxxvi. legalibus hominibus, qui vocant, triceſima ſexta ſua manu: & ſi hoc habere nequivirit, eat a la 'vrife repiſatum, ſicut dictus eſt tri. plicatum ſacramentum: & ſi alias de latrocinio com. Rasuicis ſeu ſoc. hoc per- ſuſſerit, eat ad judicium aquæ. Archiepiſcopus habebit de ſorisfactura xl. ſolidos in Merciorum lege, & epiſcopus xx ſolidos, & comes xx. ſolidos, & baro x. ſolidos, & villani xl. denarios. cutum.

II.

Liber homo qui habuerit 30. *denariorum valorem in avriis campeſtribus, debet dare ſancti Petri denarium. Pro vero denario quæ debetur denarii, quieti erunt hordarii ſui, & eliam hiberii & ſervientes ſui. Burgenſis qui in propriis ſuis bonis valorem poſſidet dimidiæ marcæ, tenetur dare ſancti Petri denarium. Qui Danorum lege liber eſt, & in campeſtribus animalibus valore æſtimatur dimidiam marcam argenti, tenetur dare ſancti Petri denarium: & per denarium quem dominus debetur, quieti erunt qui in ſuo degunt dominio.*

IV.

Qui renent le denet ſeint Pere, le denet rendra per la juſtice de leiſe Yglisé, xxxx. den. forfait. e ſi il en eſt plaide de la juſtice le rei, le forfait al evelque xxx. den. eal rei xl. ſols.

V.

Si home mort fans deviſe, ſi departent les enfans l'erate entre lei per uvrell.

IV.

Qui negaverit denarium ſancti Petri, cum vocatus per juſtitiam ſancte eccleſie, & nullis nomine xxx. den. & ſi injuſte vocatus fuerit a juſticia regis, epiſcopus habet xxx. denarios, & rex xl. ſolidos.

V.

Si quis inteſtatus obierit, liberi ejus hereditatem æquiliter dividant,

CONCILIUM ROMANUM I.

CONTRA SIMONIACOS CELEBRATUM ANNO Domini MXLIX. tempore Leonis papæ IX.

Tempus quæſtionis.

HANC *ſynodum tempore ſupra notato Romæ celebratam fuiſſe teſtatur Hermannus in chronico, his verbis*: Proximo paſcha Udalricum Augienſis cœnobii præviolorum Romam venientem abbatis benedictione conſecravit: & monaſterii ejuſdem privilegia, antiquitus a fede apoſtolica tradita, ſua authoritate confirmavit & innovavit, lodicitocangil. Generat. Tom. XI.

Nnn

Acta concilii hujus.

ſe fecunda, VII. Kalendas Aprilis. Idem papa in hebdomada poſt Albas ſynodum cum epiſcopis Italiæ Romæ celebravit. Idem in hebdomada proxima aliam ſynodum Papiæ congregavit: indeque per montem Jovis cum pleribus Romanorum in Cisalpinas partes devenit. *Hæc Hermannus.*

Decretum illud quod contra ſimoniacos in concilio Roma-

ANNO CHRISTI 1049. Acta concil. Ilipol. Dominic. archiepisc. 6. 23. Tom. IX

Romano sub Clemente II. constitutum fuerat, in hac A *synodo per Leonem pontificem confirmatum est* Petrum *Damiani in epistola ad Henricum Ravennatem archiepiscopum refutatur his verbis* : Verumtamen & hoc otiosum videtur non credimus, si quid super hoc negotio idem venerabilis Leo papa statuerit, exponamus. Nam cum omnes Simoniacorum ordinationes synodalis vigoris authoritate cassaßet, protinus a Romanorum sacerdotum multitudine, magnae fidelitionis cumulos exortus est : ut non solum ab *ipsis*, sed a plerisque diceretur episcopis, omnes pene basilicas sacerdotalibus officiis destitutas, & praecipue multarum solemnia, ad subsecutionem Christianae religionis, & desperationem omnium circumquaque fidelium, fundius omittenda. Quid plura? Poßt longa fane dilectationum hinc inde volumina, a nullo fuggeßtionis eß, reverendae memoriae nuper ejusdem ßedis epiſcopum Clementem decreviße : Ut quicunque a Simoniaco consecratus ßet, in ipso ordinationis loco tempore non ignorans Simoniacum eße eui fe obßtrixit promovendum, quadraginta nunc dierum peroßtentiam ageret, & hic in accepti ordinis officio minißtraret. Quem nimirum ſenſum in proximis venerabilis Leo ratam percenßuit, & ſub ſubjuſinodi poena hos in acceptis officiis de cetero perſeverare mandavit. Nam & nonnullos hodieque conſpicimus, qui dum a talibus per diverſos gradus fuerint ordinati, ab eodem ſummo pontifice ad epiſcopatus apicem ſun i provecti : nec id perperam, *Cf.*

Aliud Leonis decretum, eadem quidem ac Nicenae cap. 19.

Aliud idem Petrus ejuſdem pontificis ſynodale decretum recitat ſuperius eadem epiſtola, ubi verbis : Nam & ſi qui ſupra magnificus Leo, omnes clericos ab hereticis venientes, in his quidem, quos adepti ſunt, ordinibus peregrii recipi : ad altiores autem gradus prohibuit promoveri. Cujus decreti nos tinitum contenti ſimus hic breviter adhibere: ad rectum autem mittemus, quibus caeci diſtinctionis ignorantia perſiguere. Quin ordinis, inquit, Leo, juſſibet ordinis clericus, qui catholicam defenſionis, hereticae communioni ſe miſcuerit, ſi ad ecclam lucrit reverſus, in eo gradu, in quo erat, ſine promotione permanet, *&c.* Ponamus itaque, ut ſimoniaci in nulla a ceteris hereticis differant, D atque per ſchiſmaticam ſectam ſimiliter cum eis ab eccleſiaſtica communione ejecti recedant : in ſecundo tamen, vel ceteris gradibus, quicumque jam ab eis promoti ſunt, Leoniano decernuntur permanere judicio. *Hac Petrus ex decreto Leonis ſanctis in hac prima ſynodo, in qua primitiviae ſuperi ſanctis ſiſſe noſcuntur*,

1. cauſ. 1. cap. omnis epiſcopus.

G. C. *Celebratum hanc a Leone ſynodum cum epiſcopis Italiae, ait Herimannus* : *ſed ad eam convocatos Galliae epiſcopos omnes affuiſſe chronicon S. Benigni, cujus haec ſunt verba*. Domno Leucorum epiſcopo Brunone, qui apoßatus eß Leo Papa, ordinato, evocatus eß ab ipſo Romę ad concilium dominus archiepiſcopus Halynardus, ſimulque omnes epiſcopi Galliae, ad pertractandum inibi de ſtatu & correctione ſanctae eccleſiae.

ANNO CHRISTI 1049.

Leuc.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI

ad An. Ch. 1049. n. 10.

De hoc Concilio hac Wibertus lib. 2. Vitae S. Leonis cap. 5. *Ibi Sanctus Leo Romanae aecclesiae Synodorum principatum, vocatis unus archiepiscopis, decretaque omnium decisorum ſummam Pontificum ſecundo confirmavit : Simoniacum etiam haeretico tamquam, qua jam mundialis mundi pereos invaſerat, & in eidem Concilio quoſdam depoſuit Epiſcopos, quos praedilla haereſi novos ſibi coepiſſe maculaverat. Paulo poſt : Decimus quoque a conſilio fuerat Deuſdedit, quarum nec merita erat apud Apoſtolum, & per quoſdam vitia foeta, ecclaſiis reſtituit. Perdiderunt alteriam ſub anathemate praeſbiteri ; ſed confeſſionis, & per ſatisfactionem ad Epiſcopum perrexerunt, aut quiſque Praeſbiſbi reverſi, aut cum unque veſtes, in libertate ; parte eorum ad altare peti-mentum propriis Epiſcopi Eccleſiae gradi concedente. Inceſtus confanguineorum nuptiae, in multis utrisque partibus indifferenter abolitae ; plerique multorum hic turpi deceßitur mentis, ſuperavit. Alia quoque perplexa communi capitulo tractata ſunt, quae ne fuſtidium ſpargant, hic ſuppreſſimus enarrare. Quid ibi abrotis nomine ſignificetur, & de alterium vendatione, ut eodem pontifex legendus Matthaeus Weſtmonaſterienſis

ANNO CHRISTI 1049.

matum imperii sui quærens consilium, invenit inter ceteros dominum Brunonem Tullensem ad idem officium subeundum esse idoneum: utpote qui ætatis maturitate, morumque & scientiæ claritudine videbatur conspicuus, sibique sanguinis affinitate proximus. Unde apostolicæ dignitatis ei adjudicata sunt insignia: jussumque ab Augusto, ut ad hæc secundum ecclesiasticas sanctiones suscipienda, Romana inviseret mœnia. Sed quia solemnia imminebant nativitatis dominicæ: hæc cum clero, cujus fuerat pastor, disposuit celebrare, eisque celebratis, quo erat præceptum, abire.

Hujus itaque pontificis notitiam in colloquio, a præfato imperatore & Francorum rege, pacis & amicitiæ confirmandæ gratia, ante non multum tempus habito, memoratus abbas Herimarus fuerat consecutus. A quo etiam promissum acceperat, quod in proximo quadragesimali jejunio, B. Remigii sepulcrum absque equi solatio foret expetiturus: quia cum eorumdem regum aliquando familiaria adinvicem perferens mandata, per contiguam regionem transierit, ipsius sancti locum orationis gratia invisere neglexerit. Quod idem abbas sagaciter recolens animo, sua dirigens scripta illi suggerit, ut quoniam pro delegato sibi apostolici primatus officio Romam ire disponit, si quando ad cognatos fines certo ecclesiæ revocetur emolumento, non fiat irrita Francorum apostolo ab eo facta promissio. Mittit vero ei in munere vas ad bibendum idoneum, intus & exterius auro decentissime decoratum *: insinuans illi de ipsius sancta ecclesia dedicanda suum cum petitione desiderium. Ad hæc idem episcopus benigne refert, quia etsi alia nulla se revocet ecclesiæ utilitas, vel pro solo amore sancti Remigii reversurum ad Gallias, & ejus basilicam dedicaturum, si divina annuerit benignitas,

** Lignum fuisse asseritur a Desiderio abbate Cassinensi tandemque Victore papa III.*

Celebratis ergo in sede civitatis Leucorum duobus dominicæ nativitatis diebus: in tertio clero suo valefaciens, iter carpere Romam ducens aggreditur. Quo perveniens, cum favore totius populi honorabiliter excipitur: apostolicæque dignitatis infulis insignitus, in hypapante domini, in cathedra B. Petri inthronizatur, & Leo papa Romano more nuncupatur. Hic digne administrans quæ sui sunt officii, instanterque disponens quæque a videntur accommoda divinæ religioni: quadragesimalis temporis explet jejunia, succedentiaque dominicæ resurrectionis ibi celebrat solemnia. Quibus elapsis, synodum convocat episcoporum Italiæ: & ibi quælibet perversa in eorum episcopiis pullulantia, aut corrigit, aut hortatur corrigere.

a Forte, videretur. Harduinus.

II. Leonis iter in Gallias, Remos usque.

Aliquanti autem temporis interlabente curriculo, Gallicum revisere solum tam beato Remigio facta promissio, quam orthodoxæ fidei in illis partibus adeo tepefactæ persuadet intentio. Unde a Romanis expetita licentia, per quasdam Latii urbes iter agens, in eis multa disponit ecclesiasticæ honestati congrua: tandemque adit imperatorem Henricum, in regione commorantem Saxonica.

Interea memoratus abbas desiderii sui compotem se futurum ex ipsius papæ certus pollicitatione, regi Francorum Laudunum venienti occurrit in pentecostes solemnitate, ejusque consilium & favorem expetit de præfato templo apostolica consecrando benedictione: monens & postulans, ut his agendis suam præsentiam exhibeat, & episcopos regnique sui principes secum interesse faciat. Cui idem rex ad præsens mente benigna annuit: seque, nisi alicujus impedimenti intercesserit casus, tantæ festivitati adfuturum asserit. Ex quo promisso abbas lætificatus revertitur, indeque papæ Coloniam Agrippinam cum imperatore advenienti, in apostolorum Petri & Pauli natalitio fit obvius: a quo, adventus sui ad Remense solum, gerendarumque ibi rerum tempus & ordinem, investigat diligentius.

Ille vero sibi notificans pandit, quomodo prius deliberasset, ut octava die ab ipsius sancti festivitate, quæ in Kalendis Octobris habetur celeberrima, illo veniret: & ipsius monasterium dedicans, postea ibidem ex episcopis Galliæ congregatam synodum celebraret. Qua sententia mutata, ad eumdem locum in solemnitate S. Michaelis archangeli se venturum, & in ecclesia B. Mariæ Remis missarum sacra in eadem die memorat celebraturum: festum vero gloriosi patris Remigii, pretiosi corporis ejus elevationi; & subsequentem, basilicæ consecrationi; ceteros deinde tres, synodi deputat celebrationi. Quibus auditis, ad suum cœnobium rediit abbas, suaque scripta per Franciam eique contiguas direxit provincias: invitans sanctæ ecclesiæ fideles, ut ad tanti gaudii participationem concurrant mente promptissima, tam pro amore & veneratione ejusdem patroni sui, quam ut benedictione muniri mererentur apostolica.

A Leone papa indicitur synodus Remensis.

Ceterum papa Colonia digressus, Tullum in exaltatione dominicæ Crucis venit: indeque circumjacentium regionum episcopis & abbatibus literis suæ authoritatis mandari præcepit, ut in præfixa die sibi occurrerent ad synodum celebrandam in basilica præfati Francorum apostoli: ut per quem orthodoxæ fidei initiati sunt rudimentis, in ejus præsentia consequerentur reparationem tepefactæ in se divinæ religionis. Hujusmodi mandatis gratulatur pia fidelium devotio, præparans se studiose ad implendum quod ex apostolicæ dignitatis sibi promulgatur edicto.

Venenatus autem serpens, qui ab exordio mundi ad humani generis inhiat præcipitium, tam salutari proposito, commenti sui nititur opponere obstaculum. Ad complendam enim perfidiæ suæ voluntatem quosdam potentes laicos excitat, qui incestis conjugiis operam dando, & aliorum criminum nefariis usibus se implicando, violatores erant honestatis ecclesiasticæ: ideoque verebantur reatuum suorum latebras in lucem prodere. Sed & nonnullos episcopos & abbates illis adjungit, qui in ovile dominicum aliunde, non per ostium, irruperant; & in ecclesiis suis, catholicorum patrum sanctionibus contraria quædam pullulare permiserant, quæ condictæ synodi examinatione resecanda manifestari metuebant. Ut enim scriptum est: *Omnis qui male agit, odit lucem*: & idcirco peccatis suis magis magisque occultationis adhibet obnubilationem. *Joan. 3.* Tantæ itaque perversitatis viri, incentoris sui callida suggestione instructi, regi Francorum suggerunt, regni sui decus annihilari, si in eo Romani pontificis authoritatem dominari permitteret; vel si eidem, ut decreverat, occurrens præsentiæ suæ favorem ad cogendum concilium exhiberet.

Addunt etiam, quod nullus antecessorum ejus id reperiatur aliquando concessisse, ut ob similem causam in Franciæ urbes ingressus pateret alicui papæ. His vero agendis, pacis & tranquillitatis congrua sunt tempora: regni autem ejus status sit in perturbatione non modica, quibusdam viris potentibus dominationis ejus jugum detrectantibus, terrasque & castella quælibet ab ipsius ditione abalienantibus. Quapropter regiæ dignitati ferunt congruere, utilitati reipublicæ suæ sapienter consulere potius, quam synodis intendere: principes suos, & totius exercitus sui potentiam in rebelles commovere. Ipsos etiam episcopos & abbates, penes quos maxima pars faculta-

tum

ANNO CHRISTI 1094.

tum regni est, censent immunes hujus expeditionis esse non debere: ante alios abbatem sancti Remigii, quem, quasi de rerum suarum abundantia præsumentem, pro vanæ gloriæ amore ad monasterium suum consecrandum calumniabantur Romanæ urbis pontificem evocasse.

Hac igitur versipelli persuasione rex emollitus, & ab honesto proposito ad seductionis devia flexus, papæ per Silvanectensem mandat episcopum, se suosque pontifices cum abbatibus cogi ad comprimendam pervicaciam sibi resistentium: ideoque non posse occurrere illi in præfixo termino ad peragendum concilium. Unde adventum suum in Franciam in aliud tempus differat: quo absolutis hujusmodi negotiis, eum debito cum honore suscipiat. Ad hæc papa remandat, promissionem beato factam Remigio nequire se irritam facere, sed ad basilicam ejus dedicandam procul dubio venturum: ubi, si qui divinæ religionis amatores convenerint, cum eis synodi rationem se fatetur habiturum. Cujus mandati ad regem relatione perlata, ipse tamen in rebelles iter aggreditur, coacta in unum ingenti exercitus sui militia: sed & episcopis, & plerisque abbatibus contra voluntatem suam illo euntibus; illis etiam perversis ecclesiarum rectoribus ad id negotium ultro se ingerentibus, qui ut summi pastoris vicarium actus eorum examinare venientem possent effugere, eamdem expeditionem exitiali techna elaboraverant struere. Abducitur cum eis & memoratus abbas sancti Remigii, mœstus admodum & gemens, quasi non esset visurus effectum desiderii sui. Sed divinæ consolationis ejus mœrori non defuit potentia.

Vix enim unius diei & dimidii itinere confecto, indulta est illi redeundi licentia. Qui reversus celerrime, Romanum antistitem adhuc Tulli remorantem expetit: eumque pro regiis mandatis jamdiu conceptum propositum non permutasse cognoscens, gratulabundus ad monasterium rediit, instanter præparare satagens, quæ tanti patris confluentiumque filiorum sanctæ ecclesiæ forent necessaria conventui. Jam quippe dierum prope erat terminus, qui supradictæ dispositionis completioni fuerat attributus.

Venit Remos Leo papa.

Denique domnus papa a Leucorum urbe digressus, iter ad Remensem ducens urbem arripuit: & in opportunis locis, singulis quibusque noctibus, mansione accepta, in vigilia festivitatis sancti Michaelis ad Curmolensem villam venit. Cui præfatus abbas ibidem obvius factus, quæcumque necessarius expetit usus, illi omnique comitatui ejus affluenter suppeditavit. Die vero sequenti ad sanctum pervenit Remigium, archiepiscopis tribus comitatus, Trevirensi videlicet, Lugdunensi, Vesontionensi, aliisque viris honorabilibus: inter quos erat Joannes episcopus Portuensis, & Petrus ecclesiæ Romanæ diaconus, & ipsius urbis præfectus. Hic protinus conglobatur in unum tota fratrum congregatio, & a cunctis * abbatum, monachorum, clericorum, qui jam ex multis confluxerant partibus, numerosa concio. Ex quibus omnibus in atrio basilicæ disponitur decentissima processio, episcopis tribus, Silvanectensi videlicet, Andegavensi, Nivernensi, longe digestos ordines antecedentibus, textumque evangelii cum aqua benedicta & aromatum odore ferentibus. Sic ergo dispositi, papam advenientem suscipiunt, cui ecclesiam introeunti responsorium, *Lætentur cœli*, cum digna modulatione concinunt: & dum ante altare sanctæ crucis orat, aliud responsorium, summæ Trinitati videlicet, concinentes finiunt. Progressio autem eo usque ad altare sancti Christophori, & ante venerandi Francorum apostoli sepulcrum orationem explente, iterum hymnum, *Te Deum laudamus*, consona vocum jubilant vociferatione. Qui tandem in sede sibi decenter apparata paululum residens, adstantes lætificavit benedictione apostolica: & exinde egressus, ab eisdem psallentium choris cum divinis laudibus deducitur usque ad civitatis mœnia.

a Lege; cunctis: & mox, clericorumque qui. Harduinus.

ANNO CHRISTI 1049.

Qui Remensis clerus cum archiepiscopo suo, aliisque quibusdam obviam procedens episcopis, perspicuæ processionis numerosos disponit ordines in atrio S. Dionysii martyris. Ubi ad tanti pontificis susceptionem competentia concinens cantica, usque ad ecclesiam sanctæ Mariæ illum comitatur cum maximæ jubilationis gloria. Illic vero, ante sanctæ crucis & ejusdem Dei genitricis altaria completa oratione, in archiepiscopali aliquantulum resedit sede, archipræsule Remensi ad ejus dexteram, Trevirensi autem residente ad sinistram. Deinde ministris altaris præparatis, quibusque pro officiorum congruentia: & ipse sacerdotalibus redimitus insignibus, processit ad missarum celebranda solemnia. Quibus expletis, & adstante populo apostolica benedictione munito, prædicto Remorum archiepiscopo sibi suisque necessarios sumptus suppeditante, refectionem percepit in majori palatio, juxta ecclesiam sito.

Die autem subsequenti, metuens ne præpediretur frequentia circumfluentium populorum, duobus tantum comitatus capellanis, dum nocturnæ a fratribus explerentur vigiliæ, ad sanctum remeavit Remigium: factoque sibi balneo lotus & tonsus est, utpote qui imminentem tanti patris solemnitatem in crastino celebraturus, transferre disponebat tam pretiosæ gemmæ venerabile pignus: & præparata sibi quadam domo contigua ecclesiæ, illic secretum remorandi expetiit, quia metuebat ad publicum procedere.

Ad sepulcrum enim sancti, quasi ex toto orbe excitata, tanta hominum confluebat numerositas: ut introeuntibus, spatiosi templi vix sufficeret capacitas. Advolabant enim tam ex vicinis, quam ex longinquis regionibus, promiscui sexus innumerabiles, effundebat aspera Francia ad honorem gloriosi apostoli sui villanos, oppidanos, & cives: sed & Gallia pene ex omnibus suis partibus huc transmittebat populorum millia: inter quos accelerabant episcoporum, abbatum, monachorum, clericorum generosa agmina. Ignobilis nobili, aut inops cedere nesciebat diviti: sed omnes una conglobati, concurrebant intentione devota, bustoque cœlestem margaritam continenti dulcia imprimentes oscula, oblationum suarum quisque pro posse offerebant donaria. Qui vero constipatorum violentia repulsi propius accedere non valebant, heu! quantum gementes se desiderii sui privari effectu, de longe projectis muneribus quæ attulerant, quasi lapidibus, sancti sepulcrum pia tamen devotione obruebant.

Est autem ante fores ipsius basilicæ quoddam spatiosum atrium, in quo quotiens densitatem sui perpeti non poterat frequentia tantorum explicabat cœtuum, eo ducta aviditate cernendi ipsum beati Petri vicarium. Post beati enim Remigii captatum suffragium, ad hujus summopere inhiabat conspectum. Qui ut magnanimo desiderantium satisfaceret affectui, eminentius solarium domus, in qua remorabatur, petens, unde & adstantes contueri, & ab eisdem conspici, & loquens posset audiri, apostolica eos benedictione lætificavit. Hisque recedentibus, & aliis subinde atque aliis illud atrium catervatim replentibus, ter in eadem die suæ exhortationis monita impertiens salubria, liquido patefecit, quæ vitanda, quæque ad salutem animarum suarum sibi forent expetibila. In eadem

deni-

Anno Christi 1049.

denique domo, sacra mysteria sibi fecit celebrari: quia non dabatur uspiam locus opportunus ecclesiam introeundi, nec ipsi fratres præ importunitate plebium solitum illic pensum divini valebant persolvere officii.

Adveniente interea nocte, nec tamen confluentium rarescente, sed magis magisque crebrescente copia, domnus papa metuens ne in sacris vigiliis Deo famulantes importunitate plebis præpedirentur exequi divinæ servitutis solemnia; tum etiam ne sibi pretiosi corporis sancti ipsius transferendi, ecclesiæque dedicandæ inhiberetur copia: delegatis clericis suis ejusdem loci memorato abbati, spatiositatem templi præcepit penitus evacuari, obseratisque diligenter foribus, omnibus intercludi facultatem introeundi. Præcepit etiam ex sua parte hoc populis enunciari, ut ad horam secederent, & absque ulla sui impetus inquietudine solemnes illius noctis excubias cum digna devotione a Deo militantibus celebrari sinerent: se procul dubio die subsequenti eorum desideriis promittit satisfacturum, & thesaurum desiderabilem, quem quærebant, illorum conspectibus expositurum. Si vero mandatis detrectarent annuere, infecto negotio, propter quod advenisset, recessurum fore. Quod cum tandem maxima difficultate fuisset obtentum, pleraque tamen numerositas populorum cum copiosis luminaribus deforis excubans, ejusdem pollicitationis præstolaretur effectum: cereorum ubertate, quasi multiplici siderum splendore, interius irradiata ecclesia, Deo servientium chori in canticis spiritualibus decentissime illius noctis exegerunt spatia.

Mane autem facto susceptus est a domno papa intra ecclesiam sanctus martyr Cornelius: quem cum aliis sanctorum pignoribus comperientes clerici, illo detulerunt pro multis violentiis, quas ecclesia sua patiebatur a quibusdam malefactoribus. Circa horam deinde tertiam, redimitus idem apostolicus infulis sacerdotalibus, ad gloriosi patris Remigii sepulcrum procedit cum thymiamateriis & crucibus, sociatis sibi archiepiscopis quatuor, Remensi videlicet, Trevirensi, Lugdunensi, Vesontionensi, cum quibusdam aliis: sed & ipsius loci abbate, domnoque Hugone venerabili patre cœnobii Cluniacensis, & illius ordinis plurimis. Cum quibus litania facta, & super sanctum corpus non modica thymiamatum accensa fragrantia, cecinit responsorium, *Dirigatur oratio mea*. Quo cum versu expleto, feretrum sancti, ut præparatis instrumentis aptatum ad portandum redderetur habile, a suo loco paululum removit, & antiphonam, *Confessor domini Remigius*, decantavit.

At ubi competenter, prout res exigebat, dispositum fuit: ipse ante alios cum præfatis archiepiscopis, & abbatibus, suppositis humeris illud devote lacrymans extulit, & responsorium, *Iste est de sublimibus*, inchoavit. Cujus vocem subsequentes chori psallentium ovantes erumpunt in jubilationis tripudium, præque alacritate cordis. O quantorum ora manantium rigavit redundantia fletuum! quantorumve mentes ad tanti patris captanda suffragia sunt compunctæ in suspiria beatorum gemituum! Tradens autem dominus papa eumdem pretiosum thesaurum se ultro ingerentium * vobis, ab inquietudine turbarum secessit in oratorium sanctæ Trinitatis, quod ad meridianam plagam infra ambitum ipsius ecclesiæ decenter constructum erat, Harduni cujusdam illius loci cœnobitæ studio continens dominicum sepulcrum eleganter imaginatum instar illius Hierosolymitani, in quo nostra requievit salvatio. Hoc igitur Trevirensem archiepiscopum in sui præsentia eadem die consecrare fecit, ex consensu præfati Remorum archipræsulis, multorum ibi sanctorum collatis reliquiis.

* *terr. votis*

Denique monasterii foribus patefactis, ubi illa cœlestis gemma desiderantium populorum est exposita obtutibus, tum vero cerneres promiscuum vulgus præ nimia exultatione manibus plaudere, innumeros in divinas laudes gratulabunda vociferatione erumpere, potentes, impotentes, nobiles, ignobiles, quemque pro suis viribus summopere niti, ut tam optata gaudia propius mereretur contingere. Magna fides, magno procul dubio remuneranda præmio: quæ ne tanti reddatur expers emolumenti, nec imminentis mortis revocatur periculo. Quidam enim præ nimia desiderii sui festinatione præcipites, dum inter constipatos cuneos corruunt, non valentes resurgere, suffocati & conculcati intereunt. Rapitur & jactatur potius quam portatur pretiosi corporis theca, tot millium undique propellente frequentia, velut navis æquoreorum fluctuum hac & illac agitata violentia: nunc hi, nunc illi, extorquendo sibi felicia vendicant dona. Et ut paucis multa concludantur, nec longis ambagibus legentium deficiat intentio: toto interstitio, quod civitatem & castellum ipsius sancti interjacet, tam jucunda agitatur contentio. Adest Remensis clerus cum civium multitudine, apostolum suum ad propriæ urbis mœnia elaborat devehere.

Quem vix ab hujusmodi impetus densitate avulsum, sanctæ Dei genitricis infert ecclesiæ: ut cui vivens in corpore dignis laboribus vitæ præsentis multa comparaverat commoda, catholicæque religionis competentia addiderat insignia; huic vel unius noctis morula, exultationem simul & sanctificationem, suorum ossium exhiberet præsentia. Collocato ergo eo super sanctæ Crucis altare, archiepiscopus Vesontionensis ad altare beatæ Mariæ procedens, missarum solemnia cum eorum clero de ipsius gloriosi patris celebravit festivitate.

His autem expletis, dum concurrentium devotio magis agglomeratur, diei interea elapso curriculo nox subsequitur: cujus tamen caligine basilicæ illius adyta nullo modo fiunt obscura: tot gratulabundi conventus suum quodammodo diem præferentia undique micant luminaria. Monachi autem ibidem circa patronum suum lætis invigilant excubiis, & maturinalem explent cursum cum duodecim lectionibus & responsoriis suis. Post quos easdem vigilias solemniter peragendas canonici suscipiunt, & cum novem lectionibus matutinorum officia consummantes usque ad lucem protrahunt! Qui facto mane, Primam, Tertiam, Missamque cum Sexta hora ante solita decantantes tempora, venerabile corpus cum divinis laudibus efferunt a beatæ Dei genitricis ecclesia: quod in circuitu civitatis cum jucunditate deportantes, congruas stationes per præfixa faciunt spatia. Cumque ad eum locum ventum esset, ubi quondam fuerat porta antiqua, Patens nuncupata vocabulo, per quam idem sanctus hostem humani generis in eadem urbe visibilibus ignium debacchantem exterminiis adhuc in carne vivens orationibus expulit: illic eosdem pretiosos artus deponunt, & ipsius miraculi memoriam digna devotione & canticis spiritualibus agunt. Ad cujus facti memoriale ibidem basilica moderno est constructa tempore: quam quidam servus Dei, Constantius nomine, suis impensis eleganter composuit, & Dei famulos ad ejus obsequium, quoad potuit, dum viveret, aggregavit, & in honore sanctæ Mariæ Magdalenæ sanctique Remigii consecrari fecit.

IV. Dedicatio basilicæ S. Remigii.

Dum itaque agitur illa circuitio extra civitatis

Anno Christi 1049.

tis mœnia, domnus papa convocatis episcopis intra dedicandi monasterii abdita, singulis singula ad consecrandum delegavit altaria: Remensem vero archiepiscopum cum Lisojensi episcopo ternam circuitionem cum crucibus & sanctorum reliquiis, secundum ecclesiasticum ordinem exterius constituit agere, ibique consecrationis officium adimplere: ipse vero cum sibi necessariis remanens interius, divini tabernaculi sanctificationem strenue diligenterque exequitur.

Postquam igitur eo ventum est, ubi secundum orthodoxorum patrum decreta, pignora sanctorum, & sacra quæque debent intra dedicatam ecclesiam recipi: præfati canonici, ut dictum est, deportato corpore beati Remigii per gyrum urbis & castelli, eique adjacentis municipii, pervenerunt cum eo usque ad portas monasterii, ubi tot millium excreverat frequentia, ut præ eorum densitate eidem glorioso patri domum sibi paratam introeundi intercluderetur licencia. Ipse namque papa easdem januas vetuerat reserari: ne impetus cum eodem sancto irruentium, & sibi discrimini, & impedimento cœptæ dedicationis foret consummationi. Quocirca aliquod diverticulum, quo valeat intromitti, perquiritur: tandemque vix a turbarum inquietudine abstractus, per fenestram, quæ est super S. Trinitatis oratorium, demittitur. Quem domnus apostolicus cum maxima devotione & canticis spiritualibus receptum, non ad præsens in proprio loco reposuit, sed super principale altare, quod in honore apostolorum Petri & Pauli, Clementisque & Christophori martyrum, & beati Remigii, consecrarat, collocavit. Et cujus rei gratia hoc facere decreverit, dignam memoria rationis sententiam subintulit: videlicet ut evidens & conspicuus omnium appareret oculis in celebranda synodo: in qua si quis erroneus aliquid frivolum vel ecclesiasticæ religioni adversum asserere præsumeret, erga hunc vir Dei illius virtutis potentiam per sui corporis præsentiam exhiberet, quam adhuc in mundo vivens erga Arianum hæreticum exhibuit: cui in conventu episcoporum catholicæ fidei lucem nebulosi dogmatis umbra obnubilare molienti, ad adventum suum divina virtute officium vocis extorsit; sed paulo post cum humili satisfactione reatum suum agnoscentem, animæ corporisque eumdem sanitate donatum ad filios adoptionis transtulit. Quæ peroratis papæ intentio ex superno instinctu procedens, effectu nullo modo caruit: velut hoc opusculum suo loco declarabit.

Hac ergo de causa sic locato beati Remigii corpore, universis agminibus episcoporum, abbatum, monachorum, clericorum, per choros decentissime dispositis, missarum solennia idem pontifex ex dedicationis celebravit festivitate. Lecto evangelio, pulpitum conscendens, exhortationis sermonem fecit ad circumstantem populum, qui plurimus monasterii, ut dictum est, foribus obseratis, per fenestras irrumpendo sibi fecerat aditum. Ad quem multa ex ipsius templi sanctificatione concionatus utilia, diem illam celebrem esse præcepit per Remensis episcopii confinia: anathematis pœna damnans omnes illos qui ad eumdem locum hujus solennitatis gratia per singulos annos confluentibus, vel inde redeuntibus, alicujus impedimenti irrogarent incommoda. Constituit etiam, ut ad altare, quod ut præfatum est, in honore apostolorum Petri & Pauli, Clementis & Christophori martyrum, gloriosique confessoris Remigii, consecraverat, non indiscrete a quibusque, sicut hactenus, sacrosancta mysteria agerentur: sed secundum morem Romanæ ecclesiæ septem tantummodo sacerdotes, qui in illa congregatione digniores haberentur, ad hoc officium deputarentur: soli Remensi archiepiscopo, ipsiusve cœnobii abbati ibidem missas agendi potestate collata, & cui idem abbas daret licentiam, certe interdum rationis exigente gratia, necnon clero Remensi bis in anno, feria videlicet secunda paschalis festi, & vigilia ascensionis dominicæ, quando solennes illic stationes ex antiqua faciunt traditione. Hæc decreta ne aliquando irrita fierent antiquitate temporis, litteris mandari, easque signari sigillo suæ præcepit authoritatis.

Deinde memoratum populum, secundum institutionis ejus verba publicam de peccatis suis confessionem agentem absolvit: explicitisque divinis officiis, apostolica benedictione sanctificans illum dimisit. Pontifices autem, cœnobiorumque rectores, & ceteros sacri ordinis ministros qui ibi aderant, ad eumdem locum in crastino jussit reverti, ut cum illis haberet rationem quam condixerat synodi.

ACTA CONCILII.

Die vero altera, quæ est quinto Nonas Octobris, congregati sunt in memorata basilica episcopi, videlicet numero viginti, cum quinquaginta fere abbatibus, & aliis ecclesiastici ordinis quamplurimis: ubi statim vetus querela inter Remensis ac Treverensis archiepiscopi clericos est renovata; his adstruentibus, quia Remensis primas esset in Gallia, ideoque illi dispositio competeret synodica; econtra vero illi archiepiscopo Treverensi eamdem dignitatem conabantur adscribere, primamque sedem post Romanæ ecclesiæ præsulem in celebrando concilio acquirere. Dominus autem papa non arbitratus opportunum tempus, quo his rationibus imponi valeret congruus finis, scilicet potius metuens hujusmodi controversiam prorumpere ad scandalum contentionis: in modum coronæ sedilia episcoporum disponi, & in medio eorum suæ sedis suggestum præcepit locari; cujus ordinationis modum ex arbitrio Remensis archipræsulis sanxit administrari. Qui convocatis archidiaconis, & quibusque cleri sui præcipuis, cum eorum concilio, in modum, ut dictum est, coronæ, pontificum sedilia; & in medio ejus, apostolicæ sedis apparari fecit insignia. His ita dispositis, dominus papa sacerdotalibus, quasi ad celebrandam missam, infulis redimitus, processit ex oratorio S. Trinitatis, cum cruce & evangelii libro, antecedentibus eum sacri ordinis ministris: sexque alii coram eo procedentes, ante sanctum altare ex integro cantaverent antiphonam, *Exaudi nos domine*. Qua expleta cum psalmo, & *Gloria*, archiepiscopus Treverensis litaniam fecit: eaque finita conventum diaconus ut ad Deum preces effunderet admonuit, & sic tempori congruentem domno apostolico orationem dicente, lectum est evangelium: *Dixit Simoni Petro Jesus: Si peccaverit in te frater tuus*. Matth. 18. Post hæc consederunt omnes ordine quo Remensis archipræsul disposuit: dominus quidem papa in medio, ut dictum est, chori, verso vultu ad sepulcrum beati Remigii; ante oculos autem ejus ad orientalem plagam Remensis in dextera, Treverensis vero in parte resedit sinistra.

Post Remensem deinde, secundum subnotatum ordinem resederunt Beroldus Snellionensis, Trogo Morinensis, Frollandus Silvanectensis, Adalbero Metensis: ad meridianam autem plagam Aylenardus archiepiscopus Lugdunensis, Hugo Lingonensis, Josfridus Constantiensis, Ivo Sagensis, Herbertus Lisojensis, Hugo Bajogarensis, Hugo Avringensis, Theodoricus Virdunensis: ad septemtrionalem vero plagam Hugo archiepiscopus Vesontionensis, Hugo Nivernensis, Eusebius Andegavensis, Pudicus Namnetensis, episcopus Angiorum,

Anno Christi 1049.

rum, & Joannes Portuensis. Post quorum terga in A modum stellionis eorum reflexerunt abbates hoc ordine: domnus Isaac abbas sancti Remigii Rheziarum, domnus Hugo Cluniacensis, Siguefridus Corziensis, Fulco Corbonensis, Robertus Pomiliosus, Raimaldus sancti Richarii, Gotfridus Vercellaucusis, Arnoldus Paltariensis, Rudolphus Mosomensis, Oylardus Catalaunensis, Milo Derventsis, Norgaudus Altivillarensis, Albertus sancti Theoderici, Stephanus sancti Urbani, Vulvricus sancti Augustini Cantuariensis, Alwinus sancti Benedicti de terra Anglorum. Deinde ceteri, qui, ut superius relatum est, simul fecerunt numero quinquaginta.

Acta apud Rhemos.

Quibus ita residentibus, imperato silentio ex præcepto domini papæ surrexit Petrus sanctæ Romanæ ecclesiæ diaconus, expediens sermone propositum de quibus in eadem synodo sermo esset habendus: de multis videlicet illicitis, quæ contra canonum institutiones in Gallicis finibus exercebantur: id est, de symoniaca hæresi, de misuscriis ecclesiasticis, & altaribus, quæ a laicis tenebantur, de præsiscoue auctoritabus, quæ ab eis in atriis ecclesiarum recipiebantur, de incestis conjugationibus, & eis qui legitimas relinquentes uxores, adulterinit iterum nuptis implicebantur; de monachis & clericis a sancto proposito & habitu recedentibus: item de clericis mundiali militiæ fludentibus, de rapinis, pauperumque injustis captionibus, de Sodomitica vitio, & quibusdam hæreticis, quæ in eisdem pullulaverant partibus. Quibus propositis, admonuit omnes qui aderant, ut inde eorum prudenti deliberatione tractarent, consilioque eam opportuno adjutorio domno papæ præberent, quomodo hæc nitenda divinæ legis semen infirmantia extirpari valerent. Post hæc ad episcopos sermone converso, commonuit illos sub anathemate apostolicæ authoritatis, ut si quis eorum adsensu ordinis per simoniacam hæresim promotus esset, vel præmio quemlibet ad eamdem dignitatem promovisset, publica confessione patefaceret.

Primus ergo Treverensis archiepiscopus ad hæc verba surrexit, seque nec aliquid dedisse vel promisisse pro adepto episcopatu, neque alicui sacros ordines vendidisse respondit. Deinde Lugdunensis & Vesontionensis surgentes, ab hujusmodi culpa D prosessi sunt se esse immunes. Tunc præfatus diaconus ad Remensem archiepiscopum se convertit: & quid de his, ex quibus a ceteris facta fuerat purgatio, edoceret, requisivit. At ille furgens, indicias petiit usque in crastinum: dicens se velle privatim loqui ad dominum apostolicum. Cumque diem fuisset, ceteri omnes surrexerunt in ordine, secundum verba priorum purgantes se ab hujusmodi sujsicione: quatuor tantummodo exceptis, Lingonensi videlicet, Nivernensi, Constantiensi, Nannetensi. Qui cum ad diem inde ad discutiendum relicta, diaconus sermonis cursum ad abbates qui aderant vertit: cosque, ne forte & ipsi in ovile dominicum alienus, non per ostium introissent, confecti admonuit. Primus sancti Remigii abbas Herimarus surrexit, seque ab hujusmodi culpa, congrua responsione purgavit. Deinde domnus Hugo Cluniacensis subjecutus, hanc purgationis sum rationem subintulit, dicens: Pro adipiscendo abbatiæ honore, Deo teste, nihil dedi vel promisi, quod quidem caro volait, sed mens & ratio repugnavit.

Post hanc se quidam congrue excusare studuerunt: alii vero nihil respondentes, reatum sum occultare quam patefacere maluerunt. Tunc Lingonensis episcopus surgens, super abbatem Paltariensem dicamna hoc plutimum est conquestus, quod videlicet in septuor locutus verbis, plurimis illegitimis inserviebat; beato quoque Petro, cujusque vicario, Romanæ ecclesiæ cuncta possidenti, ejus abbatia illa erat, dobitum censum quotannis persolvere detrectaverat; & inde excommunicatus multorum sacramenta celebrare præsumpserat; excommunicationique adhuc subjacens, eidem synodo intererat. Qui discussus, nec ab objectis in valves purgare crimina potuit, & honoris sui dignitate depositus. His ita definitis, edictum est sub anathemate authoritatis apostolicæ, ut si quis absidentium, quemplam universalis ecclesiæ primacum, præter Romanæ sedis antistitem, esse affirmet, hibdem publica satisfactione patefaceret. Cumque ad hæc universi residerent, tectis sententiis sufje, in electione domni Leonis archiepiscopi Bituricensis, declaratum est, quod solus Romanæ sedis pontifex, universalis ecclesiæ primas esset & apostolicus. Post hæc domnus papa sub excommunicatione prohibuit, ne quis absque licentia recederet, antequam tertia hus consummaretur in celebratione concilii: sicque jam nocte propinquante conventum dimisit.

Sequenti autem die ad memorandam basilicam Acta ejus dominicam. cum abbatibus & clero convenientibus episcopis, domnus papa cum quibusdam eorum secessit in oratorium S. Trinitatis: ubi dum cum eis familiariter fuse privatum colloquium Remensis habuisset archiepiscopus, & de ecclesiasticæ religionis profectu tractatum esset dilectus eo ordine, quo & tantfacta die: ...ndo processit, diligenter fusa antiphona, & litania facta a Treverensi archiepiscopo, evangelium, *Omnis arbor bona*, diaconus legit universis. Deinde suo loco residentibus, Remensium archiepiscopum, ut de ignotis terræ, de qua hesternas obtinuerat indutias, rationem redderet, præfatur annuit cancellarius: impetens eum etiam de multis, qui se fama vulgante contra pontificalem dignitatem, criminibus. Ad hæc archiepiscopus surgens, ut sibi consiliandi faculas concederetur expetit. Qua impetrata, Vesontionensem, Suessionicum, Bituricensem, Nivernensem, Silvanectensem, Morinensem, episcopos convocans, cum eis mysterium habuit coaqlii sui: indeque reversus, caulam suam, ut Silvanectensis præfatur a diabolo, ut ferunt, fuisse ordinatam asserit. Quem episcopus Silvanectensis, eumdem archiepiscopum respondit non esse reum simoniacæ hæresis. His auditis apostolicus præcepit, ut hæc ita esse facta mento comprobaret archiepiscopus: mandans etiam rectari sententiam, qua Maximum Salonitanum episcopum ex simili culpa notatum, postmodo de inde purgatum beatus papa Gregorius. At ille canonicas inducias inde postulavit, seque post earum explotionem, quod ratio purgationis poscebat, peraturum spopondit. Quibus ei concessis, Rattenses in medio Aprili statuta concilio, quod Rome celebrandum erat, interesse.

Cetera vero quæ ei objecta sunt, quia legitimi & accusatoris videbantur delatione carere, decretum est ad præsens indiscussa remanere.

Sic igitur hujusmodi definito negotio, super abbatia Treverensi dominus papa consultus est, quæ Adalberto ante triennium fuerat episcopio, & hanc ad ipsius pertinere ecclesiæ possessionem, per privilegiorum, quæ inde habebat, demonstravit recitationem. E contra Remensis archiepiscopus abbatiam respondit sui juris potius esse, & hoc antiquioribus privilegiis ecclesiæ sue se testificari valere. Papa vero, quia in præsenti non erant eadem scripta, ex quorum lectione valeret hæc controversia finiri; justit ea interim in archivis Remensi

Anno Christi 1049.

mensis ecclesiæ perquisita in crastino in medium A dinum venditatibus sit decretum justit tantummodo adferri. Tunc Treverenses elevati per Lugdunensem archiepiscopum queretam intulerunt super Dolensi episcopo Britannix, qui se cum fepteni Lugdunensis & Bituricensis episcopis fabricatorat, ibique archipresbilis nomen contra fas vendicaverat. Qui flatim ex authoritate apostolica vocatus ad 28 concilium, quod, ut præfatum est, medio mense Aprili Rome celebrandum, ut ibi rationis hujus agitaretur judicium.

Post hæc memoratus diaconus in episcopum Lingonensem invehitur, eumque episcopalem dignitatem per simoniacam hæresim obtinuisse, sacros ordines vendidisse, bellica arma contra fas terendo homicidia perpetrasse, alieni matrimonii jura violasse, in clericos ejus tyrannidem exercuisse, & domitico etiam flagitio pollutum esse, crimitur. Quibus verbis fidem præbebant plurimi delatores qui adessent: inter quos quidam clericus sefuit, quod fibi adhuc laico conjugem fuam reliquisset adhuc laico conjugem fuam reliquisset adhuc laico conjugem fuam reliquisset

ANNO CHRISTI 1049.

tum. Quod sacramento comprobare jussus, nec A renuens, sic judicatus est simoniacæ hæresis non incurrisse facinus. Accedens denique Namnetensis confessus est genitorem suum episcopum fuisse civitatis, & in ejus vita donum episcopii se percepisse, mortuoque illi subrogatum per largitionem pecuniæ. Quapropter judicio synodi, sublato annulo & pastorali pedo, privatus est pontificali ministerio, condonato ei, intervenientibus episcopis, tantummodo presbyteratus officio.

Horum igitur causa tali modo terminata, commonuit domnus papa archiepiscopos qui erant in præsentia, ut quem suffraganeorum suorum simoniacæ pestis esse reum scirent, coram omnibus notificare non renuerent. Quibus id omnino se scire denegantibus, habitus est sermo de episcopis qui B invitati ad synodum venire noluerant, nec aliquod inde suæ excusationis scriptum transmiserant illo. Unde competentibus ad hæc patrum recitatis sententiis, pœna damnati sunt excommunicationis, cum omnibus illis qui ipsius papæ formidantes adventum, hac de re profecti erant in expeditionem regis: nominatim vero Senonensis archiepiscopus, Bellovacensis, & Ambianensis episcopus: sed & abbas sancti Medardi, quia absque licentia recesserat a conventu concilii. Excommunicatus est etiam sancti Jacobi archiepiscopus Galliciensis, quia contra fas sibi vendicaret culmen apostolici nominis.

Post hæc petentibus eis qui sanctæ religionis amatores ibi aderant, plurima sanctorum patrum C decreta, quæ jam per incuriam pro nihilo habebantur, præcepto suæ authoritatis renovavit; & multa quæ in Gallicana ecclesia exercebantur illicita, ne fierent ulterius, sub anathemate prohibuit, Videlicet;

CANONES.

I.

Ne quis sine electione cleri & populi ad regimen ecclesiasticum proveheretur.

II.

Ne quis sacros ordines, aut ministeria ecclesiastica, vel altaria, emeret, aut venderet. D Et si quis clericorum quidlibet eorum emisset, id cum digna satisfactione suo episcopo redderet.

III.

Ne quis laicorum, ecclesiasticum ministerium vel altaria teneret, nec episcoporum quibus consentirent.

IV.

Ne quis in atriis ecclesiarum, præter episcopum & ejus ministrum, quaslibet consuetudines exigere præsumeret.

V.

Ne quis pro sepultura, vel baptismo, sive pro eucharistia, aut infirmorum visitatione, quidquam exigeret.

VI.

Ne quis clericorum, arma militaria gestaret, aut mundanæ militiæ deserviret.

VII.

Ne quis clericus vel laicus usuras exerceret.

VIII.

Ne quis monachus, vel clericus, a suo gradu apostataret.

IX.

Ne quisquam aliquibus sacri ordinis iter agentibus violentiam ullam inferre auderet.

X.

Ne quis pauperes homines rapinis vel captionibus vexaret.

XI.

Ne quis incestuosæ conjunctioni se copularet.

XII.

Ne quis legitima uxore derelicta aliam duceret.

Et quia novi hæretici in Gallicanis partibus emerserant, eos excommunicavit, illis additis qui ab eis aliquod munus vel servitium acciperent, aut quodlibet defensionis patrocinium illis impenderent.

Pari modo damnavit & Sodomitas.

Excommunicavit etiam comites Engelrai & Eustachium propter incestum: & Hugonem de Braina, quia legitimam uxorem dimiserat, & aliam sibi in matrimonio sociaverat. Interdixit & Balduino comiti Flandrensi, ne filiam suam Wilielmo Normanno nuptui daret; & illi, ne eam acciperet. Vocavit etiam comitem Tetbaldum, quoniam suam dimiserat uxorem.

Votavit & Gozfridum Andegavensem usque ad synodum futuram Moguntiæ, ibi excommunicandum, nisi relaxaret quem captum tenebat, domnum Gervasium, qui tunc erat præsul sedis Cenomanicæ: postea vero ab ejusdem tyranni potestate exemptus, Widone archiepiscopo defuncto, a rege Francorum Henrico subrogatus est ad regimen Remensis ecclesiæ.

Excommunicavit denique illos, de quibus proclamationem fecerant Compendienses clerici, propter quorum injustitiam illuc detulerant corpus S. martyris Cornelii: eos quoque qui ab eadem synodo redeuntibus aliquid inferrent impedimenti.

Privilegium autem quod fecerat sancto Remigio ibidem in conspectu omnium recitatum confirmavit, & constituit omni tempore, sicut scriptum continebatur, inviolabiliter conservari: sicque benedictione data concilium solvit.

QUÆ CONCILIUM SECUTA SUNT.

Hujusmodi ergo ordine, beati patris Remigii devotus Romanæ sedis pontifex quartam celebravit translationem, & feliciter sexto Nonas Octobris consummavit divinæ domus sanctificationem: quam etiam, ut declaratum est, trium dierum continuatione insignivit celebratione synodi millesimo & quadragesimonono anno felicissimæ E incarnationis Domini nostri Jesu Christi. Quapropter, ut deliberaverat, ex divina dispositione compos effectus desiderii sui, die subsequenti, post expletionem synodicam, venit in capitulum fratrum, seque eis innotuit suum velle accelerare reditum. Unde spiritalibus illos demulcens colloquiis, societatem eorum devoto petiit & accepit, suamque eis humiliter petentibus ipse largitus est, & prostratos ad publicam confessionem absolvit, & ex ordine omnes deosculatos apostolica benedictione sanctificavit.

Post hæc egressus, episcopos, & abbates, ceterosque

ANNO CHRISTI 1049.

rosque ecclesiastici ordinis, qui nondum recesse- A rant, convocavit: & cum eis ecclesiam ingressus, missarum solennia celebrari fecit. Quibus expletis, ad sancti sepulcrum, quod, ut dictum est, super altare beati Christophori post basilicæ dedicationem collocaverat, cum humili devotione accessit: ibique oratione completa, illud devote suppositis humeris inde extulit, & in statione sibi decenter apparata cum divinis laudibus reposuit. Ubi iterum atque iterum cum lacrymis se prosternens, tandem in viam suam exiit: & usque ad castelli aditum comitatus cum canticis spiritualibus a fratribus & numeroso conventu populi, omnibus valedicens recessit.

Accedens* autem, inde ad sui laboris recompensationem retulit fructum magnæ mercedis, in B arcano scilicet devoti pectoris ignem præcipuæ dilectionis, quo ab illo tempore erga eumdem gloriosum patrem Remigium magnopere dignoscitur flagrasse: ut idem ipse fatetur in quadam epistola directa postmodum episcopis Franciæ, quam suo loco in subsequentibus curabimus ponere.

* f. Abscedens autem inde.

Ex qua gratia etiam alterius gratiæ adeptus est emolumentum, cum ei divina virtus de quibusdam, qui ei impedimentum advenienti in Gallias conati erant inferre, ultionem præstitit per ipsius sancti, cui fuerat famulatus, meritum. Nam, ut multos prætermittamus, qui illi fuere contrarii, Gebuinus Laudunensis episcopus, & Hugo de Braina castello, qui inter ejus derogatores quasi signiferi extiterunt, eodem anno ignominiosa morte C vitam finierunt. Ille enim, quia exitialem techuam, ut apostolicam devitaret præsentiam, regi suggessit, & hanc maxima parte cleri sui devote expetente, ipse a sua sede longe aufugit: nec dominici corporis viatico a malitia sua sanctificatus, nec ab eodem clero suo consolatione visitationis in extremis refocillatus, divino judicio extra fines episcopii sui solus obiit quasi peregrinus. Alter vero, quia caput ministri Christi se abscissurum fuerat minitatus, ore sacrilego, quo impia verba protulerat, hostilis gladii abscissione est mutilatus.

Dignum est ad* posterum memoriam aliud miraculum supradictis addere, quod divina potentia in manibus hujus pontificis operata est, ex ea qua D erga patronum nostrum flagrabat devotione. Anno enim secundo post expletionem eorum quæ præmissa sunt, cum Romæ moraretur, casu accidente per pincernæ incuriam vas illud fractum est, quod sibi datum esse a præfato abbate Herimaro in primordiis hujus opusculi memoratum est. Quod ubi pro certo agnovit, aliquantum graviter tulit. Licet enim multa haberet pluris pretii, præ ceteris tamen illud diligebat, quia in initio apostolatus sui ex parte sancti Remigii sibi missum asserebat: ideoque ad bibendum, supra cetera quæ erant in obsequio ejus, illi delectabilius esse solebat.

* posterorum

Dum ergo cum spiritualibus quibusdam viris, qui ei præsentes erant, placido, ut semper erat, E vultu, ex eodem damno conquereretur, & aurifex peritus reficiendi hujusmodi fracturam ab eo perquiri præciperetur: quidam eorum alludentes, seria & alacri responsione dixerunt, quod sanctus hic, in cujus illud tantopere amplectebatur devotione, tanti esset apud Dominum meriti, ut ei idem vas integrum sua reformaret intercessione. At ille nihil inde se diffidere cum spirituali jucunditate respondens, ejusque virtutes multiplici sermone exaggerans, vas fractum sibi deferri præcepit. Quo delato, avulsam inde particulam suo loco reposuit: &, quasi aurifici ad reficiendum A reservaretur, signum tamen crucis, ut fertur, ei caute imprimens, recondi jussit. Quod in crastino velut causa reficiendi coram delatum, ita operatione divina integrum est inventum, ut nullum in eo fracturæ posset reperiri vestigium.

Hoc itaque videns venerabilis papa, Dei omnipotentiam collaudavit, & hujus miraculi novitatem meritis beati Remigii adscripsit, per cujus interventum, fidei efficacia id obtinere meruit. Ne autem ex hac relatione arguamur mendacii, ideoque frivolum habeatur hujus scripti memoriale; proferimus tres idoneos testes, quorum indicio id nobis postmodum contigit agnoscere, Hugonem videlicet Nivernensem episcopum, & Hugonem Remensis ecclesiæ diaconum, & quemdam clericum Aylenardi quondam Lugdunensis archiepiscopi capellanum, nomine Benedictum. Quorum duo primi concilio ab eodem papa, ut moris illi erat, decimoquinto die post dominicam resurrectionem Romæ habito interfuerunt: & quod retulimus, ab his qui præsentes viderunt, id vere factum esse didicerunt. Tertius vero cum domino suo præsens interfuit: & quod videndo comperit, nobis post aliquot annos sciscitantibus indicavit.

Vir denique venerabilis sæpe dictum apostolum nostrum eo magis ferventi excolens dilectione, eumque summopere desiderans honorare, & illius monasterium sua authoritate nobilitare: epistolam ejus laude refertam direxit sanctæ ecclesiæ filiis in Francia constitutis, qua decrevit apud eos C haberi celebrem ipsius sancti festivitatem, quæ recolitur Kalendis Octobris.

Plurima etiam ad ecclesiasticam utilitatem pertinentia, quæ in præfata synodo in ejus basilica habita tractaverat, jussit apud eos capitulatim digeri, & inter orthodoxos canones numerari. Cujus epistolæ textum, quia ordo narrationis videtur exigere, huic operi dignum judicavimus inserere. Ejus vero exemplar hujusmodi est:

Leo episcopus, servus servorum Dei, fratribus & filiis catholicis per universum regnum Francorum constitutis, salutem & apostolicam benedictionem.

COMPERTUM caritati vestræ credimus, quod D post consecrationem nostram, illam videlicet, qua benignitas Dei humilitatem nostram sanctæ Romanæ ecclesiæ præesse voluit, Germaniam Galliamque visitavimus; ac Remorum urbem adeuntes, maximo voto & summa devotione ecclesiam beati Remigii (ut longe ante desideravimus) Deo annuente, & ejusdem sanctissimi viri patrocinantibus meritis, cum magna gloria dedicavimus, atque post consecrationem ecclesiæ in eadem synodum celebrantes, plurima ad utilitatem Christianæ religionis necessaria consilio coepiscoporum* suorum, assensu etiam & laude cleri & populi, quorum innumera multitudo ad tantæ devotionis celebritatem confluxerat, statuendo confirmavimus. Quæ omnia capitulis digesta in- E ter canones haberi præcepimus, & postea in omnibus synodis quas habuimus, idipsum confirmare curavimus. Et quoniam beatissimum Remigium gentis Francorum prædicatorem, & apostolum scimus, venerari & honorare illum, quem Dominus in cœlo mirificavit, prout possumus, debemus: præsertim cum semper in nostro pectore inde ipsius amor ferventius ardeat, quod pretiosissimum corpus ipsius sanctissimi viri propriis manibus transferentes in locum sibi præparatum, miraque pulcritudine exquisiti operis decoratum, reposuimus. Unde vestram admonere volumus dilectionem, ut sicut nos in ejus obsequiis perpendi-

* forte nostrorum,

tis

tis gratulari, ita & vos causa nostri amoris, maximeque ex debito paterni honoris, solennitatem ejus, quæ est Kalendis Octobris, celebrem habeatis. Quia etsi aliis non est apostolus, tamen vobis est: nam primitiæ ejus vos estis in Domino. Hunc itaque honorem patri & apostolo vestro exhibete: ut, juxta promissum Domini, longævi super terram vivere, & ejusdem patris precibus æternæ beatitudinis felicitatem mereamini possidere. Valete.

NOTÆ SEVERINI BINII.

De hac synodo Hermannus Contractus: *Autumnali*, inquit, *tempore Dominus papa synodum magnam Remis cum Galliarum episcopis habuit*. De eadem Sigebertus in libro de illustribus scriptoribus ecclesiasticis cap. 153. ita scribit: *Anselmus Remensis monachus scripsit itinerarium noni Leonis papæ a Roma in Gallias, ob hoc maxime, ut notificaret, quanta authoritate Remis, vel in aliis urbibus, synodum celebrarit; qua subtilitate & justitia examinaverit causas ecclesiasticas, qua discretione peccantes correxerit, quomodo ei virtus Dei cooperata sit. Quod satis patuit in una causa Remensis synodi, ubi dum episcopus Frisingensis contumaciter ageret contra apostolicam authoritatem, repente in omnium oculis obmutuit*. Hæc Sigebertus. Acta concilii integra ab authore ejus temporis, qui vidit, quam fidelissime scripta, accepit ex Remensi ecclesia Baronius, eaque appendici to. 11. unde nos eadem huc transtulimus, inseruit.

Inter eos qui synodo interfuisse narrantur, ponitur Ivo Sagensis; quem rectius Sagiensem appellandum esse bene monuit reverend. dominus Joannes Picardus sancti Victoris Parisiensis canonicus. Nam Sigeberti continuator ipse, monachus Beccensis in Normannia, ita eum passim nominat. Est vero Sagiensis episcopus archiepiscopo Rotomagensi subditus. Quod autem desideratur in actis concilii hujus, supplebit Wilielmus Gemmeticensis monachus æqualis lib. 7. cap. 15. his verbis: *In illo tempore sanctus Leo papa Gallias expetiit, ecclesiam sancti Remigii Remensis archiepiscopi consecravit, ejusque corpus in ecclesiam nuper dedicatam transtulit. Tunc Remis idem papa grande concilium tenuit, & desides episcopos vel abbates acriter redarguit: inter quos, ut dicunt, propter combustionem ecclesiæ Ivoni dixit: Quid fecisti perfide? Qua lege damnari debes, qui matrem tuam ecclesiam cremare ausus es? Eloquens Ivo palam confessus est, se malum quidem fecisse, ne deteriora fierent a sceleratis super filios ecclesiæ. Denique pœnitentiam secundum sagacis papæ jussum accepit, ac de restituenda sancti Gervasii ecclesia operam adhibuit*. Ut id vero enucleatius perscribatur, necessario fuerit relegendum caput 13. ejusdem Wilielmi Gemmeticensis, ajentis Robertum & Avesgotum filios Wilielmi Sorengii depopulatos fuisse Sagiensem ecclesiam, & in eam prædonum collocasse turbam. Quod ægerrime ferens Ivo, nobiles barones Normanniæ, præcipueque Hugonem Grantemaisnilium rogavit sibi cum suis adesse turmis. Sorengii vero cernentes exercitum, fortiter restiterunt. Ivo contra jussit vicinas ædes incendi. *Mox*, inquit Wilielmus Gemmeticensis, *parochiani jussis parent episcopi; ignis vero immissus flante vento ad ecclesiam currit, ipsamque invadens consumit, & impios in ea furentes acriter angit*. Et cap. 14. ejusdem libri: *Prostratis, ut dictum est, filiis discordiæ, simplicibus in pace circa Sagium licuit aliquantulum respirare. Nobilis Ivo præsul ecclesiam cooperire satagit, & quarto Nonas Januarii iterum dedicavit*. Hæc ex Wilielmo Gemmeticensi R. D. Joannes Picardus.

G. C. Addit Ordericus, libro v. quod in his actis prætermissum est, prohibuisse Leonem in hoc concilio, ne presbyteri conjuges haberent: quod Hugonis abbatis Cluniacenc. consilio factum docet Albericus in chronico.

CONCILIUM MOGUNTINUM

XLII. EPISC. CONTRA SIMONIAM ALIAVE VITIA CLERI

Celebratum anno domini MXLIX. tempore Leonis Papæ IX.

Tempus concilii.

DE tempore hujus synodi variant scriptores. Lambertus, quem sequitur Serarius in historia Moguntina ad annum Christi 1050. abbas Stadensis eamdem ad annum Christi 1051. refert. Ego Baronium sectatus, veriorem esse puto sententiam Hermanni Contracti, & Adami Bremensis, qui hæc & scripserunt & viderunt; nimirum hanc synodum anno 1049. celebratam esse. De rebus in synodo gestis Hermannus nihil præter ista: *Moguntiacum veniens aliam synodum quadraginta prope episcoporum coram imperatore & regni nostri principibus celebravit*. Adamus autem Bremensis libro 3. cap. 31. acta hujus synodi prolixius enarrans, hæc scribit: *Tunc habita est synodus generalis apud Moguntiam, præsidente domno apostolico, & imperatore Henrico, cum episcopis Bardone Moguntinensi, Eberhardo Treverensi, Hermanno Coloniensi, Adalberto Hamburgensi, Engelhardo Magdeburgensi, ceterisque provinciarum sacerdotibus. In eo concilio quidam Spirensis, nomine Sibico, cui crimen adulterii intendebatur, examinatione sacrificii purgatus est. Præterea multa ibidem sancita sunt ad utilitatem ecclesiæ, præ quibus simoniaca hæresis, & nefanda sacerdotum conjugia, holographa synodi manu perpetuo damnata * est: quod veniens domum noster archiepiscopus nos tacuisse probatur. De mulieribus statuit eamdem sententiam, quam prædecessor ejus memorabilis Alebrandus, & antea Libentius, inchoaverant: ut scilicet fierent extra synagogam, & civitatem, ne malesuada pellicum vicinia castos violaret obtutus. Hæc synodus facta est anno domini 1049. ipse est archiepiscopi septimus. Et tunc majus altare tribunalis dedicatum est in honorem Genitricis Dei. De qua synodo mentionem ideo feci, quod dominus Adelbertus eo tempore, quo tam clari homines in ecclesia fuerunt, sapientia ac virtutum merito fere omnes præcelluit: tantus apud papam, talis apud Cæsarem habebatur, ut de publicis rebus absque ejus concilio nil ageretur*. Hæc Adam.

Acta concilii quæ.

* fuit.

Hac eadem synodo, intercessione pontificis aliorumque principum, imperatori reconciliatus est Lotharingiæ dux Godefridus: de cujus animi magnitudine, bellica gloria, bellicisque contra imperatorem & ecclesias nonnullas expeditionibus, tandemque de admirabili voluntaria pœnitentia ejusdem, plura Lambertus: quamquam in tempore graviter aberret. *Hac synodo*, inquit Chapeavilla in notis cap. 1. tom. 2. *imperator quæstionem proposuit coram sancta synodo de legenda sancti Servatii Leodiensis episcopi, de gestis ejus ac supputatione annorum: quæ omnia, facta diligenti discussione, ut pie credenda, sunt synodali decreto confirmata. Joannes Presbyter chronico Gemblacensi*.

G. C. De concilii hujus epocha dubitare non sinit Wibertus in vita S. Leonis: ubi dicitur sanctus pontifex, post Remense concilium per Germaniam rediens, *generale apud Moguntiam concilium habuisse*. Ex eo quoque discimus, Sibichonem ibi pejerasse: atque in perjurii pœnam, *maxillam ejus mansisse contortam paralysi, quamdiu vixit*. Remense quoque concilium, hujus epocham adstruit: cum in eo Gozfridus Andegavensis ad synodum futuram Moguntiæ vocetur.

CONCILIUM ROTOMAGENSE,

A MALGERIO ARCHIEP. ROTOMAGENSI,

Cum duobus suffraganeis episcopis, celebratum circa annum Christi (1) ML.

Nunc primum in lucem editum ex R. P. Jacobi Sirmondi S. J. apographo, quod ex codice sancti Michaelis de Tumba descripserat.

TITULI CANONUM.

I. *De symbolo fidei catholicæ.*
II. *Ut episcopatus a principe, datis muneribus, non ambiatur.*
III. *Ut episcopi ad alias civitates non transeant.*
IV. *Ne monachi ad honores per pecuniam aspirent.*
V. *Ut episcopus episcopum non supplantet, nec abbas abbatem.*
VI. *Ut episcopus sacros ordines non vendat.*
VII. *Ut episcopi officiales ab ordinandis munera non exigant.*
VIII. *De scientia & ætate ordinandorum.*
IX. *Alienum clericum episcopus non ordinet.*
X. *Ut Episcopus clericorum stipendia laicis ne largiatur.*
XI. *Ne archidiaconus archidiaconum supplantet.*
XII. *Ne clericus clericum supplantet.*
XIII. *Ne presbyter presbyteri ecclesiam usurpet.*
XIV. *Ne chrisma vendatur.*
XV. *Ut pro dedicandis ecclesiis munera non exigantur.*
XVI. *Ut pro baptismate pecunia non exigatur.*
XVII. *Ut baptizatorum in albis candela & chrismale tantum donetur.*
XVIII. *Ne pœnitentes per avaritiam graventur, aut alleventur.*
XIX. *Ut baptizati in ecclesia per octo dies in albis repræsententur.*

EPISTOLA SYNODICA AD EPISC. cæterosque orthodoxos provinciæ Rotomagensis.

Fratribus nostris, ac comprovincialibus episcopis, & cæteris orthodoxis fidelibus, Malgerius sanctæ Rotomagensis ecclesiæ prælectus episcopus, Hugo Ebroicacensis sedis episcopus, Rotbertus Constantiæ sedis episcopus, & omne concilium in Domino salutem.

QUoniam, sanctissimi fratres, sanctam matrem ecclesiam a primo sui honoris & tranquillitatis statu penitus immutatam videmus, partim sublatis e vita bonis principibus, partim a ignaris & imbecillibus successoribus, sed & magis peccatis nostris exigentibus: placuit sacerdotalem inter nos fieri conventum, ut salutifera collatione, in quantum divina nobis gratia inspiraverit, quod male a nobis erratum est, corrigamus; quod recte & sobrie factum, stabiliter teneamus. Incumbebat enim nobis & necessarium consilium tractare super his, quæ nostris temporibus ab inimicis ecclesia sancta patitur. Sed quia, ut ait beatus Gregorius, ordo erectionis in bono iste est, ut primum contra nos, & postmodum contra malos erigamur: quod a nobis constat admissum, a nobis quoque primum judiciali sententia expietur. Et licet de re hujusmodi, quam salubri ordinatione constituere volumus, præcedentium patrum prisca autoritas nequaquam siluerit: tamen quia multi inter nos sunt, qui aut exiguam, aut pene nullam rectæ eruditionis notitiam contigerunt, necessarium duximus ea quæ a sanctis patribus nobis tradita sunt in medium recensere. Videlicet,

a) Forte, ignavis. H. Malgerius Gullielmi ducis hostis erat.

CANONES.

I. *De symbolo fidei catholicæ.*

In primis, ut catholicæ & apostolicæ fidei symbolum firmiter teneamus.

II. *Ut episcopatus a principe, datis muneribus non ambiatur.*

Ut illa perniciosa consuetudo, & inexplebilis avaritiæ corruptela funditus eradicetur, qua multos perniciosa munera undecumque collegisse audivimus, quibus principem regni & familiares ejus corrumpere valeant, ut ad episcopatus honorem valeant pervenire. Quod nulla quidem humilitate, sed ambitiosa dominatione fieri non dubium est. Unde hanc pestem a finibus ecclesiæ repellendam judicamus: ne gratiam sancti Spiritus, vilis mercaturæ compendiis appretiabilem facere videamur.

III. *Ut episcopi ad alias civitates non transeant.*

Ut nullus episcoporum de civitate in qua denominatus & ordinatus est, ad aliam amplioris honoris causa transire præsumat: sicut de quibusdam auditum est, qui putabant euangelico exemplo posse tueri cupiditatem suam: per quod, ex occasione persecutionis, apostolici prædicatores jubentur transire de civitate in civitatem. Quod omnino prisca sanctorum patrum ......

(1) Non anno 1050. habitum est, cum ipsi adfuerit Robertus Constantiensis Episcopus, cujus successor Joffridus Remensi Concilio an. 1049. aderat. Retrahendum igitur ad an. saltem 1048.

ANNO CHRISTI 1050.

IV. *Ne monachi ad honores per pecuniam adfpirent.*

Similis fententia de monachorum ordine..... Nullus per pecuniam, nifi communi fuffragio..... S. Benedicti ad hujufmodi honorem adfpiret.

V. *Ut epifcopus epifcopum non fupplantet, nec abbas abbatem.*

Ut nullus epifcopus, five abbas, alterius epifcopi, vel abbatis honorem, fupplantare præfumat.

VI. *Ut epifcopus facros ordines non vendat.*

Ut nullus epifcopus presbyterum aut diaconum, nec aliquem inferioris ordinis clericum, per pecuniam ordinare (2) præfumat.

VII. *Ut epifcopi officiales ab ordinandis muneribus non exigant.*

Ut nullus ex officialibus epifcopi, archidiaconus videlicet, aut notarius, pro ordinandis clericis munera exigat.

VIII. *De fimonia, & acute ordinandorum.*

Ut ad facros ordines, nifi eruditi, & grate legitima, non promoveantur.

IX. *Alienum clericum epifcopus non ordinet.*

Ut epifcopus alterius diocefis clericum, nifi fub legatione, aut probabilibus fignis, ordinare præfumat.

X. *Ut epifcopus clericorum ftipendia laicis ne largiatur.*

Ut epifcopus, clericorum ecclefiæ ftipendia, aut terras, laicis beneficiare minime præfumat.

XI. *Ne archidiaconus archidiaconum fupplantet.*

Ut nullus archidiaconus, alterius archidiaconum fupplantare præfumat.

XII. *Ne clericus clericum fupplantet.*

Similiter clericus, alterius clerici honorem non invadat.

XIII. *Ne presbyter presbyteri ecclefiam ufurpet.*

Presbyter quoque, alterius presbyteri ecclefiam temeraria ufurpatione quærere non audeat.

XIV. *Ne chrifma vendatur.*

Ut facrum chrifma nullus vendere præfumat,

XV. *Ut pro dedicandis ecclefiis munera non exigantur.*

Ut in dedicandis ecclefiis nullus coacta munera exigat, nifi fponte a fidelibus donentur. Sed ne hac occafione dilatio ulla confecrandis ecclefiis ingeratur.

XVI. *Ut pro baptizandis pecunia non exigatur.*

Ut pro baptizandis cathecumenis nullus quoque pecuniam, nifi fponte quoque donetur, quærere præfumat,

XVII. *Ut baptizatorum in albis candela & chrifmale tantum donetur.*

Ut in albis baptizatorum, folummodo candela & chrifmale *capitum donetur*, nifi quid benignitas humana privato concefferit.

XVIII. *Ne pœnitentes per avaritiam gravantur, aut allevientur.*

Ut pœnitentes occafione avaritiæ gravare, aut levare, nemo præfumat; fed juxta modum culpæ, vel poffibilitatem naturæ, modereetur pœnitentia. Tales namque, fi hujus fanctionis tranfgreffores inveniantur, gradus fui periculo fubjacebunt.

XIX. *Ut baptizati in ecclefia per oftia dati in albis repræfententur*

Ut baptizati, in eadem ecclefia, in qua regenerationis gratiam acceperunt, & in qua parochiani exiftunt, per octonos dies in albis repræfententur cum cereis ardentibus. octavo.....

(a) Scilicet vendebant Epifcopi quod prius emerant. Illis enim temporibus adeo invaluerat Simoniaca lues, ut cum Hildebrandus S. R. E. Archidiaconus, Legatus Victoris II. II. veniffet in Gallias in fynodo Lugdunenſi 43. Epifcopi ab eo per Simoniam cathedram adepti eſſe confeſſi ſint, & ſe facerdotia propterea abdicaverint. *Reſp.*

☞ NOTÆ D. ANGELI GODIN.

Ad epiſtolam ſynodicam.

Sunt Principibus.] Guillelmo 1. Richardo 2. & II. quorum indigna erga eccleſiam prava officia.

Partim imbecilliores.] Richardi III. & Guillelmi Nothi adhuc impubetis reverari aetatem commentorat, quæ tantarum ac bellicoſiſſimi conſilium acceſſiones plurimas animi ſtruarat, unde eccleſiaſticæ diſciplinæ exitium.

Ut ait S. Gregorius.] Gregorius Magnus Moraliorum lib. 14. cap. 33.

A Sanctis Patribus tradita.] Quæ a Concilio hic Rotomagenſi, non tam ipſa decreta ſunt, quam antecedentium Conciliorum ſanctiones, quas ad ſuam poſitionem revocare conentabat: quod quidem conſilio noſtri fuit demonſtrare.

Ad Canones.

In primis ne catholica Sec.] *ad Can.* 1. Majorum fuorum exemplo Conſilii Patres a catholica fide continuenda ſuas fanctiones ordiuntur, ut & in Conciliis antiquiſſimis huc Arelatenſi I. in fub Conſtantino an. 813. c. 1. Magnenſi cito ejuſdem anni c. 1. & Remenſi ejuſdem an. c. 1. Parifienſi VI. c. 1. anni 829. & aliis ultimum noſtrum.

Ne gravitum S. Spiritus.] *ad Can.* 2. Vix aliud quidquam æque ſacrorum canonum cenſura perſtringitur ac Simoniæ labes, quam potcul ab Eccleſia amandari ſummopere optaverunt SS. Patres, quorum frequentiſſimas ſanctiones eo nomine editas in promptu eſſe, ſed quia notiſſimæ ſunt proſcium earum exarare catalogum ſupervacuum, plenas quas perſtitas ad propoſitum noſtrum facientes commemorare conſenti; nempe ſui Canonum Apoſtolicorum 29. a Concilio Nicæno I. 1. ritatum proferre hoc loco. *Si quis, aut epiſcopus ſacerdotium per vim, aut per pecuniam adipiſci ſit, detonatur & ſegregetur; & omnes qui illi communicant.* Item ſpeciatim Symmachi Papæ Epiſtola c. 3. quæ eos peculiſſimum damnat, qui ad Epiſcopatus conſequendos pecuniam gratiam data pecunia ambiendo emendicant. Item Concilium Romanum geſtorum Bonifacii II. ubi innumeri Canones, (a) quos conſulto præmitto

Anglia apud D. Gregorium ad quæstiones Augustini Anglorum Apostoli tam maximæ cum Veritati in commune Regulorum multæ virtutes inflicuntes, clausio communi atque utilitas accessus Episcoporum imperata pecuniæ, Gratiano scribe, quemadmodum in Ecclesia Romanagensi fastum ex antiquissimis Patrum recitibus, & ex libello qui de divinis officiis a Joanne Abbatemetti acceso ob, plures tellurum manet: ac ut ex eo compertum, quod episcopis electorum summi Pontificis pro quibus quibusque modo difficultandi: alio facultatem quoque, quod ex Symmachi Papæ epp. 11. Nicæna synodo I. c. 12. desumptum est, & a nullis malitia apud Gratianum, quæ quidem indicatis (a) sufficeret. Huic decreto antiqua præbuisse fidem alienum esse, quæ Martini Turonensis vocant, plures jam facile Romanagensis, ad Casaniacorum substantiationem concessum, a Roberto Malgerii decessore facultatem, quam ex Gratiano pluribus notis ante Gratianum Bona animo appellare, Galeranus Gisaldus & Guillelmus filius Gaudisii. Ecclesiæ Romanagensi anno 1080. ac ex ebarnis ecclesiæ Metropolitanæ contulit.

Edicta benefactorum.) Ibidem Gratianus ordinis est in pecuniis & commodis, quod in nullos infeudare, seu fossa Lodov. & alioquem alterat: si & benefactum ac beneficiarius Lauch. I. c. 2. ubi plures & Benedictinus Romanæ. Hinc porro 17. Gratian. beneficii & beneficiarii appellationes in ecclesiasticum disciplinam translatæ: eodem fuisse, vel ex eo perspicuum, quod tempore quo postulationes ecclesiarum & seditiosa quo olim communes erant, pauliatim progressu temporis singuli singulæ ecclesiæ manifesta, non modificata est: capitulorum adscripti, aut certa a fundatoribus assignati fuit, quibus tanquam ex propria fortuna ex eque quo arbitrio jam fas, sine ullius consensu, Archidiaconi, vel episcopi dispensarent. Certum inflitui hujus Epochum ad Ludovici III. aetatem nonnulli referunt, hereditarium constitutorem Gregorio I. V. tribuentes, ut inter alias notat Vincentius l. 2. de Hist. c. 4. quibus suffragatur indigne Concilii Aquilegrancis ab eodem Pontifice tum composita celebrati fragmentum, quod ex versionibus canonibi S. Petri Wez. Senonensis chronico edidit d. Nego Manuel ejusdem aetatem asserens inter Patres in suis ad Robertum Pullum commentariis, in quo Bantarius legitur pro Canonicis qui sub præpositis vivebant (quos præpositi semiregulares audiat tractabant, & subjectum fortasse regulæ Canonici postliminio ubiquitabant *quibus canonicis præfuisse ad certum numerum redditi, suum temporale proprium præstare, & ut de communi canonice collatio assignetur, aequat in abere illorum, quibus præfuerit.* Mare ibi. Hortatulis utilitatem, & ecclesiæ, & Canonicis placere annos anciqua vice communis ratio, quam ad postetos prorsumabit, frequentiores Pontificum functiones, & variorum ecclesiarum indivisa dominia.

Ut sacrum sacrifica.) *Ad Can.* 12. Bini sacros, fed a multis jam facile locutis primum invaluere ubi vacare ab Ecclesia capellas, tonicque relumpsus, facrum Chelsea perunte prono communicandi, qui quidem multis canonibus hac condendis occasionem præbuit. Nondum tamen aequo posterus plus obloleris, ut observavit Petrus Autumnal. l. 2. c. 9. ex veteri ms. cod. Vaticano, qui inter Orientalium ab ecclesia Romana defectionis causas, non minimam accenset eam, quæ ex Capellanorum Rom. Pontificis arrogantia orta crediter, cum deferentes a fede apostolica annuatim sectum Chrismæ, donec Bo. aut libra a Cleto & populo, præter alia dona & munuscula sibi pendentur, non condescendere. Romanis fubinde Graeci ea in negotio haud longe religiosiores exstertur, quos præsules Anselmo in Kalle expugnatæ Chelsmæ ampullam dimissis sanctis vendisse fertur.

Ut in dedicandis oratoriis.) *Ad Can.* 13. Quod Concilii Romanensi c. 5. Wormatensi c. 5. Aquisgranensi II. Sub Ludovico Pio p. 1. c. 3. & Cabilonensi sub Carolo M. c. 16. maxime confirmantur eft.

Pro baptizandis catechumenis.) *Ad Can.* 16. Vel ut Irenifima fimonia abdi fuspicitur, baptizandis confignatoriis, qui fidelibus a facerdotibus pretia ullatenus præsigi erat Celestini 22. ep. 1. c. 9. nec quibuslibet illiteratibus impolita cingulari permittit renuntiare, Gelasii verba funt (b) facere fectores honoris periculo fore abnoxios *etiam a Quintiano, magis, quod gravis accusatio, gravissime manebamur*: sed ne a baptizandis quidem offerri voluit Concilium Elibertinorum c. 48. *Quod baptizantur, ipsum, nummum in conchum non mittatur, ne forsitan quod accepit, presbyter defraudare videatur.* Nummi fubindicatorum, *nummi huic derivata* amplis Carroli. Brunwerd. II. 1. 7. dum fponte a baptizato oblata accipere indulfit. Quod etiam alio pacto non tantum propter amplitudinem fignificationem pretiosiores confirmationes fpondere ecclesiarum, maxime Odonis Parisiensis, Langonensis, & Trecorbis annis 1240. & 1400.

Ut in altis baptisteriorum.) *Ad Can.* 17. Albis baptisterum diei defignatum, quod ex eo liquet, quia ab ecclesiam confluere terebrunt; telle Rabano de inflit. Clericor. l. 1. c. 33. circa, utpari, albas vestimenta pro *vestimenta, qui in fonte nudi baptizati albis vestiti sunt hebdomadam nunctur poffigno* cum fabbatho integrat fabbatho in ex Sabbato in Albis. Ex Sabbato Albarum Ordo Romanus apud Mabillon. tom. 2. *Ordo Romanus* in Sabbato Albarum. Ex Sabbato in Albis

quiginta episcoporum, & abbatum, & innumerabilium clericorum.

Horum igitur conciliorum tam generalium, & apostolica auctoritate tam principaliter firmatorum sanctiones, contra Berengerianam haeresim nobis sufficere debent. *Tum post disputationem nec pulmicam adversus Berengarii dogma* : Nec necessitatem, *inquit*, nobis videbatur, ut ex singulis Berengarii paenitas enumeraremus, & enumeratas singu-

A larius annullaremus; praesertim cum eruditissimi quique doctores, Lanfrancus inquam, & Christianus ambo religione & eruditione Christianissimi, non multo post episcopi, de his enucleatissime scripserint. *Et post nonnulla*: Haec autem in hoc loculo simplicioribus fratribus, postris inquam simplicibus, fraterna praemonitione suggerimus. *Quibus verbis, monachos, & pueros ac parvas Christianas ex conjectura quasi effert*, Berengarianos.

In quo, damnato Berengario, Lanfrancus sententiam absolutionis retulit, anno M.L. tempore Leonis papae IX.

Tempus concilii.

B

NOTAE GABR. COSSARTII S.J.

Romae habitum hoc anno synodum dicimus tum ex Tom. Hermanno, cujus verba paulo ante legisti; tum ex alibi cit. Romanis conciliis, cujus sedente pontifice, synodus episcoporum, ad archiepiscopus Remensis, & Dulcetius episcopus Silvanectensis Apuli, Romano concilio interfuere. At cum antecessit conloquentiale a Leone concilio Romae habitum fuit post pascha, atque id mense qui fuisse dicat Anselmus memorabat in fine ultimi concilii Remensis: cui hoc patuit, quam conficiendis conciliis prima illa Berengarii damnatio fuerit, non dicemus in notis ad concilium Vercellense. Rede autem adnotavit ex chronicon Fiscamnense de Roye, in eudosiliana dissertatione, de Berengario, ubi Lipsium effe tuitorem vitae Lanfranci, quod & hoc concilium Leoni VIII. Pont. Max. tribuat. & Berengarium dicat eo attigisse clericos duos pro re mitissa. Nam in Romano concilio, quod ex Gratiano, & Ivone allum audivus eft; neque clericus duos nisi ad Verecundiae quibus

C Locum in hoc concilio vir idem eruditissimus Ioan. Francus iores abbates attribuit; qui dum latinum scripsit, Ioannes ille, quem post hoc concilium rectorem, Abbatem fuisse. Alius hic est Lanfranco in synodo locus, ad quem, ut nec ipse, nec tota synodus, ipsius abbatis, sed illi, qui *ordinis religiosae primae magno numero convenerant*.

Allud eft, quod eidem eruditio visio exciffe : vetiffe Romae eo anno Lanfrancum ad placandum pontificem, qui Normannorum vitam, praeter Guillelmi Ducis, Mathildis conjugalem matrimonium, contrahebat inimicitiae. De hoc enim interdicto egiffe Lanfrancum, non eum Leone IX. fed cum Nicolao II. qui poft annum circiter nonum ex pontificatum adiit, difficuli tum ex Lanfranci vita, cujus auctor, Lanfranci ipfius discipulus; tum ex Berengii chronico, in quod ex ea vita pauca illa transfula eft. Illius autem interdicti nulla, quoniam nulla in duobus his locis mentio.

D

*** DE JOANNIS SCOTI LIBRO *cujus in his conciliis Berengarianis concilii frequens mentio.*

GABR. COSSARTII S. J. ADMONITIO.

Joannis Scoti de eucharistia librum non aliam effe rem, quam qui cacus hodie fub nomine Bertrami, Presbyteri hoc librum Prima de Martyr Mabillonius adnotavit, & ex eo fe recipfe eruditiffimum epiftolae ad Br. brochen Durhenium, quae Tomo IX. ipfius Analectorum fimile eft edita. Praeterea illius argumentum eft, quod excerpsus ex codice Joannis Scoti locus, quem nos in Alcuini difcipula legit, eodem verbo ac Bertramus, ac divine Bertrami, reprimat. Denique librum fuum Scotus Carolo Calvo juffu fcripfiffe, ut ait Berengarius in Interita ad Alcuidum : Bertramus pariter in epiftola cum ad expetanda, principia imperio illuftrium fcripfiffe fe profitetur. Joannes Scotus Palatinum imperatorem in Palchalium Bertramum tenus eft.

Unum eft in quo affenfum fupremae hujus Ecclefiae eruditiffimoque autori non poffumus ; quod opus illud Joannis Scoti, ab auct. *Sito* fub emendo Bertrami nomine fabricato credit; id egerint fcilicet Joannis ipfius fecta. Ipfa fecta, quae

quam larva tectus, haereses invidiose declinarent. Primis enim temporibus, nulla Bertrami mentio, propria Joannis Scoti. Nimenanus, Brotogerius, Lanfrancus, Guimundus, Durandus, Adelmus, Synodi Romanae, Vercellenfis, Parisiensis, omnes Ioannem Scotum opera illius approbrosae auctorem : ac ne femel quidem exprobrata eft aut commemorata nominis illa fides, quam ignorare non poterant, fi librum, quem fcribere dicebantur eft Joannis Scoti, alterius inferipsum nomini videbant. Primus Sigebertus opus hoc Bertramo adfcripfit. Rationem tribuit Antonyrnus a Colonia nobis in Appendice noftri tertii : quod Sigebertus Ioannis Scoti codices, quem Sigebertus peruscuorum adfcivit.

Eft autem operae pretium animadvertere, quod nuper in publicis de Theologia difputationibus pari tradicione ac fotundia docebat Bullionnus princeps Emmanuel Theodofius dux Aburnanus, tempore illo fenal opera duo, quorum alterum Joannis Scoti dicerentur, alterum Bertrami. Hoc, unum, duodecimo fecuifle, illud Joannis Scoti fegetur: duodecimo fecuifquenibile. Bertrami. Negavit indicium unius epiftolarum operis ; praeterim cum id alicubi non multo poftquam Joannis fcripfiffe, dicendo fub alio nomine poftmam.

*** BERENGARII AD LANFRANCUM

Epiftola, *cujus mentio in Romano concilio.*

Fratri Lanfranco Berigarius.

PErvenit ad me, frater Lanfrance, quiddam auditum ab Ingelranno Camotenfi, in quo diffimulare non debui annonere dilectionem tuam. Id autem eft, abfplicenter dicere, immo haereticas habuiffe fententias Joannis Scoti de facramento altaris, in quibus diffentis a fufcepto tuo Paldchafio. Hacfigo in re fi ita eft, Frater, indignum fcilli ingenio, quod vibi Deus non abfpernabile contulit, praeproperam ferendo fententiam. Nondum enim adeo fategilli in fcripturae divina cum tuis difcipulis fuis tempus exegi. Frater, quanto tumbiber nobis in fui fcriptura vellent tantum audire de eo, fi opportunum mihi fiere, adhibitis

Berengarius condemnatus, Lanfrancus abfolvitur.

[illegible] Calixtus ejus [illegible] Gallicani, primum Vercellenfis Parisiensium praeerit an. 1431. B. Ild. Oldoin.

*** CONVENTUS BRIONENSIS

In quo Berengarianus convictus, anno domini M.L. Leoae IX. pontifice : Henrico I. Franc. rege : Guillelmo Notho Normanniae duce, . . .

DAmnatis Romae Berengario, *nocturnum fuum fuscepit non effuriit. Quo vero in Normannia fuscepit . . . difcimus ex opere Durandi Troarnenfis abbatis de corpore & fanguine Domini. Ecce ejus hae fuh Roem, verba funt:* Et autem (Berengarius) dominicae Incarnationis anno 1035. Normannorum finibus ierepfit, & ad conobium, quod Fratellis nuncupatur, appulit; catholicoque viro, qui idem ftuenue regebat conobiorh, a quo & honefte fatis exceptus fuerat, multa blafphemiae impie delirare vifus : quod fubinde quoque, eadem abbate, Anfredo nomine, referente, dum apud me fuper tanta impietate valde quereretur, nonnulla poft aquam in multis itaque labuiliset ad eodem abbate pertenatus, in multis periode reprehenfibilia & gerendus eft repertus. Qui inde digreffus, Normannorum principem * Iellinus adiit, quem fua quoque irretire perfidia fubfiterit attentavit. Verum ille licet astute, adolefcentiae necdum excederet annos : tamen illum, quia catholicae fidei merito praedituserat, fe gratia, catholicofque fuiffe fuspendit : fecumque, quoad regni fui ad meditetranam perrexiset fedem, Brio-

* Guillelmus nec is qui dux Normanniae.

A cujus fententias de euchariftia probamus : habendus ubi eft haereticus Ambrofius, Hieronymus, Auguftinus, ut de caeteris taceam, . . .

NOTA C. C.

Mane epiftolam primus edidit Durhetius ex bibliotheca regia, ac deinde Franciscus de Roye in differtatione de Berengario : quarum poftiorem illum ifcio, cujus in Romano concilio prolata fuit, ea ne probat, quod impugnatio conclufionis ex his locutis, *quod Berengarius Romanum Synodum cunctorum, Pafchafium damnantes, nominati de eucharifiia fides adverfus fentiret.* Quae vifa fit hae ipfa fecta praeftet. Adde ego quoque, id effe ex poftremis hujus epiftolae periodo : confenfum modo cum his Berengarii verbis, quae in epiftola ad Afcelinum hic *Joannem hac fentire; non perviderit omnia illius ; quae tamque veritas videfcet, non ex fententiarum textura ; nec poffe ex fcripti illorum, quos profiterum habendos effe haereticos in epiftola ad Lanfrancum S. Joannes ille haereticus habuerunt.*

Observatio P. Antonii Pagi ad An. Ch. 1050. n. IV. & V.

Baronius n. 6. in textu Andream Dandulum in Chronico ait in hoc Concilio Romano S. Leonem Dominicum Petriacha Venetus pallium conceffiffe, & epifcopis Venetiae Mauritio Olivolo, & Silvino Gaffolio, ut huic archiepiscopo Primati fuo obtemperent. Verum fedes haec in alia Synodo Romana an. 1053. congregata, ut manifefte liquet ex epiftola epifcopos Venetos ad Leonem IX. nuper Leonianae editae II. ab hoc S. Pontifice data : *Nouerint, inquit, poftea charifmae noftra in Synodo Romanorum hoc fuiffe definitum, ut quae eo Chriffi anno ufque ad Septembrem in curia fe fuit) Archiepiscopus Ravennas noftrum Romanum Synodum ad Synodum noftram Romae habitam veniffe.* Addit judicio fynodi definitum fuiffe ; *Ut nova Aquileienfium Primas, & Ifiria caput & Metropolis primae Sedis fermus Dei, Unde mirandi mandamus &c.*

Sic plane, inquit Baronius citatus, *translatus fuit Archiepiscopus Gradenfis in Venetum, qui ballenus minus Gradenfis dictus fuit, ut patet ex Synodo Nicolai V.* Adfundit Dominicus Michaele Guidotti Patriarcha, tranflatus Gradenfis ecclefiae dignitate in Venetiarum urbem, ut Gradenfis ecclefiae dignitas in Venetiarum urbem, ut Gradenfis ecclefiae dignitas in Venetiarum urbem, ut Gradenfis ecclefiae dignitas in Venetiarum urbem, ut

NOTAE

ANNO CHRISTI 1030.

NOTÆ GABRIELIS COSSARTII S. J.

Tertium hoc anno, ut vid.

Conventus hujus annum certissime designat Durandus; dum habitum esse dicens paulo ante Vercellense concilium, quod anno MX. Ind. Septembris celebratum, ex codicis ad illud notis mox emendatis. Quod ergo annum MXI. in annum XXX. consequenter mutavit, mendosum est indicitalismum. Quia autem in designando rerum quibus ipse interfuit tempore, non aliquando labuerit Durandus, ideo non annabo dignitas, sed ex occasione narrat: quod hoc loco Durandus facit. Quod si temporis Durandus, minus quidem latine, sed ut temporibus illis, anno XI. in Normannia Sinibus irruptis de pro, in, legerit Anandustus, illi datitia fore poterunt literæ media litteris. Undecimo ergo Rodulfi regni anno, Durandus ille MXI. nominat: quem dubium erit, qui is modo legerit, quod ad Vercellense concilium non accedebat.

Oppositum Pratellensis monasterii ædificationem anno MLIII. asserit in chronico Beccensi: nullum ergo fuisse Pratellensem abbatem anno hic quem Berengarius adiens. Rogus in dubitationis fuis vindicia, chronico Beccensi Willelmum Gemmeticensem aliosque opponit, ex quibus in-

A relligitur confirmum esse hoc comobium anno MXI. Addo ego vestibus effe quoque illius initia. Nam ex Gilberti Candelarii Pratellensis monachi codice MS. caput vitæ defuncti Arnulfi Monasteriensis, in Northia pag., dicimus Elmardum Fontanellensem monachum a Rodulfo abbate suo ad regendum Pratellense monasterium missum esse, eique prefuisse annis decem. Obiit autem Rodulfus ille Fontanellensis abbas anno MXLIII. itaque annis decem ante Arnulfum abbatem, id non prefuisse Pratellensi monasterio abbatem ante Pratellense monasterium: decessisse autem anno vel eruditæ dicamus, vel locorum de periodo monachicis, quod duodecim annis abbatem fuit.

Ad annum Guillelmi ducis quod scribens Willelmus Gemmeticensis, annos tum XXIII. natus fuisse. Obiisse enim fuisse cum duo renuntiassent, dicitur ut ex Ordericus decisio: adjungam autem hanc dignitatem anno MXXXV. per Ordericum ab Hellevinus Ebroicensi, Rodulfi Tornacensis, Rodulfi Cadomensis, Rodulfi Lexoviensis, Rodulfi Sagiensis, Rodulfi Abrincensis, Rodulfi Constantiensis, Rodulfi Baiocensis, Rodulfi Ebroic

ANNO CHRISTI 1050. Matth. 15.

Hilarius.

Bonifac. in epist. ad Nicol. I. tom. 10. conc.

ANNO CHRISTI 1050.

ANNO CHRISTI 1050.

ANNO CHRISTI 1050.

ANNO CHRISTI 1050.

Baronius, ad ann. 1050.

ANNO CHRISTI 1050.

ANNO CHRISTI 1050.

ANNO CHRISTI

ANNO CHRISTI 1050.

verbum illi aliquod pro me fecerentis, si forte humanitatis, liberalitatis, dignitatisque regiæ, atque Christianitatis reputatione aliqua munificentia compensarer damnum, quod ecclesiæ ecclesiæ sunt injustissime, ac regia majestate indigissime, tantum injuste. Quod si facit, ab immodica culpa, & modica expensa, non modicum exoluit. Si autem non facit, me tamen præsto nihilominus habet: in eo uno servire regiæ majestati, ut satisfaciam fecundum scripturas illi & quibus velit: injustissime damnatum Scotum Joannem, injustissime nihilominus afferum Paschasium in concilio * Vercellensi, perverse & regio auditu indignissime expoluisse illi clericos Carnotenses (si fa res acta est quamodo ad me pervenit) sententiam de eucharistia, quam in scriptura habent gloriosæ memoriæ Fulberti episcopi: quam quidam ipsius episcopi putant falsefe fenuerisse, sed eft B. Augustini: *Ne autem prophetis qui prophetant de corde suo, qui dicunt, hæc dicit dominus, cum dominus non sit locutus.* Propter Alcelinum dico, quod beati Augustini verba ad prævitatem hæ errorie detorquere non timuit: sicut quidam compatriota illius, qui apud Pictavum inter discutientes eandem beati Augustini sententiam, hanc conjectu-

* Mendose scripsum est Vercellense.

ANNO CHRISTI 1050.

A ram non eft confulus inferre. Prophera dicit transitorium sacramentum, quod per fauces transiret in ventrem. Quod autem hoc minus fide. litatis meæ fervitium refugiat: poverit que ferebit Joannes Scotus, mentia illum scripsisse precarioque Caroli magni antecessoris sui: qui quantum circa res gerendas perstrenuus, tantum circa religionem devotus, ne incredibrum, cartaliumque illius temporis pravalerent impia. Eandito vero Joanni illi impofuit colligere de scripturis que ineptiam illam convertterent. Unde fervio poterat defuncto patrocinium contra calumnias nunc viventium: ni fe malit exhibere indignum fucceffione & fede illius magnifici antecessoris sui, qui etiam circa negotium intelligendarum fcripturarum fallicius, ab erudito viro, non ad tenebrandum veritatis lumen, talec exegit obfequium.

Sacramentum quidem transitorium eft: virtus vero quæ per ipfum operatur, & gratia qua infunatur mentis participatio eft sacramenti, abidum eft, paucorum communio caritatis. Qui dominum pure diligit, bene ad sacramentum accedit. Mandatum novum, caritas. Teftamentum novum, promiffio regni cælorum, pignus hereditatis, id eft sacramentum communionis.

B

CONCILIUM COYACENSE,

Pro reformandis moribus ecclefiæ in diœcesi Overenfi, æra MLXXXVIII, id eft anno Chriſti MLX. celebratum ſub Ferdinando rege primo Caſtellæ, qui cognominatus eſt Magnus, tempore Leonis papæ IX.

TITULI CAPITULORUM.

C cilium in caſtro [a] Coyaca, in diœceſi ſeliciet Overenſi, cum epiſcopis, & abbatibus, & totius regni noſtri optimatibus. In quo concilio [b] præſentes extitere Frollanus epiſcopus Overenſis, Cyprianus Legionenſis, Didacus Aſturicenſis, Syrus Palentinæ ſedis, [c] Gomes Vifoncenſis, Gomezius Calagurritanenſis [d] Joannes Pampilonenſis, Petrus Lucenſis, Creſconius Irienſis.

I. *De epiſcopi & clerici munus ſuum rite obeant.*
II. *De abbates & monachis abbatiarum epiſcopis.*
III. *De jure ecclefiaſtico & ordinibus clericorum.*
IV. *De pœnitentia adulterii, inceſtus, &c. imponenda.*
V. *De ordinandis & ne presbyteri ad nuptias eundi gratia eant: & de illis qui defunctorum conviviis aſſiſtunt.*
VI. *Ut noctuæ ſabbati omnes ab opere ceſſent: & cum Judæis non habitent, nec cibum cum eis ſumant.*
VII. *Ut populus a paternitate cum fuſticia regatur.*
VIII. *De legibus quibuſdam Aſtiphonſi & Sancii regum obſervandis.*
IX. *Quod eccleſiaſtica veritates triennio non inclamentur.*
X. *De eo qui contentioſum fundum colueris.*
XI. *Ut omnes die Veneris jejunium obſervent.*
XII. *De offiſi jure eccleſiaſtis conceſſo.*
XIII. *De jure regis.*

D

DECRETA FERDINANDI REGIS, & Sanctæ reginæ, & omnium epiſcoporum in diebus eorum in Hiſpania degentium, & omnium ejuſdem regni optimatum, æra MLXXXVIII.

PRÆFATIO.

E

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Ego Ferdinandus rex, & Sancia regina, ad reſtaurationem noſtræ Chriſtianitatis ſecimus con-

CAPITULA.

I.

In primo igitur titulo ſtatuimus, ut unuſquiſque epiſcopus [e] eccleſiarum miniſterium cum ſuis clericis ordinate teneat in ſuis fedibus.

II.

In ſecundo titulo, ut omnes abbates ſe & fratres ſuos, & monaſteria, & abbatiſſæ ſe & monziales ſuas, & monaſteria, ſecundum beati Benedicti regulæ ſtatuta: & ipſi abbates & abbatiſſæ cum ſuis congregationibus & conobiis ſint obedientes, & per omnia ſubditi ſuis epiſcopis. Nullus eorum recipiat monachum alienum, aut ſanctimonialem, niſi per abbatis ſui & abbatiſſæ juſſionem. Si quis hoc decretum violare præſumpſerit, anathema ſit.

Tre-

[1] Cornelius Card. de Aguirre hoc Concilium cum exemplari Toletano MS. e quo variarum hafce deprehendit. Ait-
[2] Ego Ferdinandus rex, &c. Deeſt in MS. Toler. [3] Sedis, Gomezius Sancho, vel Pelagii; ut eſt in hiſce capitulis ex Hiſpanis non idoneam exceris. [4] MS. Eccleſiaſticum Ministerium.

ANNO CHRISTI 1050.

III.

Tertio autem titulo ſtatuimus, ut omnes eccleſiæ & clerici ſint ſub jure ſui epiſcopi: nec poteſtatem aliquam habeant ſuper eccleſias aut clericos laici. Eccleſiæ autem ſint integræ, & non diviſæ, cum presbyteris & diaconis, & cum totius anni circuli libris, cum ornamentis eccleſiaſticis: ita ut non ſacrificent cum calice ligneo, vel ſtilbi veſtes autem presbyteri ſint in ſacrificio, [f] amictus, alba, cingulum, ſtola, caſula, manipulus. Veſtes diaconi, [g] amictus, alba, cingulum, ſtola, dalmatica, manipulus. Altaris vero ara tota ſit lapidea, & ab epiſcopis conſecrata. Hoſtia ſit ex frumento [h] ſana & integra. Vinum ſit mundum, & aqua munda, ita ut inter vinum, bodiam, & aquam Trinitas ſit ſignificata. Altare ſit hoeſte indutum, & defuper lineum indumentum mundum. Subtus [i] calicem, & defuper, corporale lineum mundum & integrum.

Presbyteri vero & diacones, [k] qui miniſterio funguntur eccleſiæ, arma [l] belli non deferant, ſemper coronas apertas habeant, barbas radant, mulieres ſecum in domo non habeant, niſi matrem & ſororem, aut amitam, aut novercam. Veſtimentum unius coloris, & competens habeant. [m] Intra etiam & extra eccleſiæ laici uxorati non habitent, nec jura poſſideant. Doceant autem [n] clerici filios eccleſiæ, & infantes, ut ſymbolum & orationem dominicam memoriter teneant. Si quis autem laicus, hujus noſtræ inſtitutionis violator extiterit, anathema ſit: presbyter vero [o] & diaconus, ſi hujus juſſionis deſtructor extiterit, ſexaginta ſolidos epiſcopo perſolvat, & gradu eccleſiaſtico careat.

IV.

Quarto vero titulo ſtatuimus, ut omnes archidiaconi & presbyteri, ſicut facti canones præcipiunt, vocent ad pœnitentiam adulteros, inceſtuoſos, ſanguine mixtos, fures, homicidas, maleficos, & qui cum animalibus ſe inquinant; & ſi pœnitere noluerint, ſeparentur ab eccleſia & a communione.

V.

Quinto autem titulo decrevimus, ut archidiaconi tales clericos conſtitutis quatuor temporibus ad ordines ducant, qui perfecte totum pſalterium, hymnos, & cantica, epiſtolas, evangelia, & orationes ſciant: Presbyteri ad nuptias cauſa edendi non

A eant, niſi ad benedicendum. Clerici & laici, qui ad convivia defunctorum venerint, ſic pacem defuncti comedant, ut aliquid boni pro ejus anima faciant: ad quæ tamen convivia vocentur pauperes & debiles pro anima defuncti.

VI.

Sexto vero titulo admonemus, ut omnes Chriſtiani die ſabbati adveſperaſcente ad eccleſiam concurrant, & [p] dominica matutina, [q] Miſſas, & omnes horas audiant, opus ſervile non exerceant, nec ſectentur itinera, niſi orationis cauſa, aut ſepeliendi mortuos, aut vifitandi infirmos, aut pro regis ſecreto, pro Saracenorum impetu.

B Nullus etiam Chriſtianus cum Judæis in uno domo maneat, nec eum eis cibum ſumat. Si quis autem hanc noſtram [r] conſtitutionem fregerit, per ſeptem dies pœnitentiam agat. Quod ſi pœnitere noluerit, ſi major perſona fuerit, per annum integrum communione careat; ſi inferior perſona fuerit, centum flagella accipiat.

VII.

C Septimo quoque titulo admoemus, ut omnes comites, ſeu majorini regales, populum ſibi ſubditum per juſtitiam regant, pauperes injuſte non opprimant, in judicio teſtimonium, niſi illorum præſentium qui viderunt aut audierunt, non accipiant. Quod ſi teſtes falſi convicti fuerint, illud ſupplicium accipiant, quod in libro judicum de falſis teſtibus eſt conſtitutum.

VIII.

D Octavo autem titulo mandamus, ut in Legione, & in ſuis terminis, in Gallecia, & in Aſturiis, & Portugale, tale ſit judicium ſemper, quale eſt conſtitutum in decretis Adefonſi regis pro homicidio, pro rauſo, pro ſajone, aut pro omnibus calumniis fuis. Tale vero judicium ſit in Caſtella, quale fuit in diebus avi noſtri Sancii ducis.

IX.

Nono quoque titulo præcipimus, ut E [s] canones præcipiunt, & ſicut lex Gothica mandat] omni tempore ſuas veritates recuperet & poſſideat.

X.

Decimo vero titulo decrevimus, ut ille qui laboravit vineas aut terras in contentione poſitas, colligat fruges: & poſtea ſa-

[6] MS. *Amictum, albam, cingulum, manipulum, ſtolam caſulam.* [7] MS. *Amictum, albam, ſtolam, dalmaticam, manipulum.* [8] MS. ex ſum. siclle. [9] MS. calic. [10] MS. die dominico. [11] MS. Miſſam. [12] MS. Inſtitutionem. [13] MS. triennium. [14] MS. celic. [15] MS. &c. bellica. [16] MS. Miſſam.

ANNO CHRISTI 1050.

beant judicium super radicem : & si victus fuerit laborator, reddat fruges domino hæreditatis.

XI.

Undecimo autem titulo mandamus, ut Christiani per omnes sextas ferias jejunent, & hora congrua cibo reficiantur, & faciant labores suos.

XII.

Duodecimo quoque titulo præcipimus, ut si quilibet homo pro qualicumque culpa ad ecclesiam confugerit, non sit ausus aliquis eum inde violenter abstrahere, nec persequi infra dextros ecclesiæ, qui sunt triginta passus: sed sublato mortis periculo, & corporis deturbatione *, faciat quod lex Gothica jubet. Qui aliter fecerit, anathema sit, & solvat episcopo mille solidos purissimi argenti.

* f. deturpatione.

XIII.

Tertio decimo titulo mandamus, ut omnes majores & minores veritatem & justitiam regis non [1] contemnant : sed, sicut in diebus domini Adefonsi regis, fideles & recti persistant, & talem veritatem faciant regi, qualem illi fecerunt in diebus suis. Castellani autem in Castella talem veritatem faciant regi, qualem fecerunt Sancio duci. Rex vero talem veritatem faciat eis, qualem fecit præfatus comes Sancius. Et confirmo totos illos foros cunctis habitantibus Legione, quos dedit illis rex dominus Adefonsus, pater Sanciæ reginæ uxoris meæ. Qui igitur hanc nostram constitutionem fregerit, rex, comes, vicecomes, majorinus, sago, tam ecclesiasticus, quam sæcularis ordo, excommunicatus, & a consortio sanctorum segregatus, & perpetua damnatione cum diabolo & angelis ejus damnatus, & dignitate sua temporali sit privatus. Finis. *Hæc ex Cod. Cordubensi.*

** CONCILIUM SIPONTINUM,

A Leone IX. celebratum, in quo depositi archiepiscopi duo, anno domini [2] M L.

Hujus concilii memoriam debemus VViberto, cujus, in sancti hujus pontificis vita, hæc verba sunt : zelo sanctæ religionis fervens præsul venerandus, apud Sipontum habito concilio, duos deposuit ab officio archiepiscopatus, qui cum mercede sanctum assumpserant ministerium, vitio elationis unus ambiens præcellere alterum. *Hæc tantum VVibertus, nec alibi uspiam synodi hujus mentio.*

CONCILIUM PROVINCIALE

Apud S. Tiberium anno M. L. congregatum.

EX Martene Thes. Anecd. Tom. 4 p. 87.

Ex cartario Arulensi.

LIBELLUS SUPPLEX MONACHORUM ARULENSIUM ad congregatos patres adversus bonorum monasterii invasores.

ORthodoxis patribus omnigena veneratione dignis, quos sancta ex diversis aggregavit fides partibus, quosque nectit in dilectione fraternitatis vinculum geminæ caritatis, pontificibus videlicet, quibus collata est cura ecclesiarum Dei, grex tantillus almæ Dei genitricis Mariæ cœnobii Arulas hanc querimoniæ clementiæ vestræ dirigit paginam; in qua sunt adnotata prædia, quæ se causatur ab injustis & pravis hominibus per vim seu per donationes illicitas, seu sub prætextu cujuslibet fraudulentiæ, a suo jure distracta. Nam noscat almitas vestra præfatum cœnobium noviter ædificari cœptum pro tantorum amissione prædiorum, non est posse nostrum illud ad perfectum usque perducere, necessaria deficiente quæ sustentationi competunt fragilitatis humanæ. Idcirco prædictus tam variis casibus fatigatus, Dei omnipotentis supplex vestramque omnium deposcit clementiam, ut ob amorem ejusdem gloriosæ genitricis auctoritate pontificali feriantur a vobis vinculo justæ damnationis, & excommunicationis quousque retinuerint prædicta prædia prædictæ Virginis. Hæc sunt vero nomina prædiorum & militum ea possidentium. In primis alodem S. Mariæ, quem habet in comitatu Berchitano, id est in Marola cum ipsa ecclesia, & in Avisano tenet muller Reinaldi qui fuit quondam cum filio suo. Remundus Arnaldi alodem de Orlarios, Gausbertus ipsum de Pidre & de Ursiniano, Guillelmus Oliba ipsum de Corneliano, Guillelmus Johannis tenet S. Mariam de Panisar, & ipsas vineas de

---

(1) MS. *Consendant.* (2) Hæc synodus anteponenda est Conciliis Romano & Vercellensi hoc eodem anno 1050 habitis; fuit enim hujus anni initio celebrata : Vvibertus siquidem in Vita S. Leonis Noni l. 2. c. 4. narrato Concilio Sipontino subdit : *Inde regressus gressu Romam rediit, ubi superna admonitus revelatione E. Gerardum sua sedis, Tullensis videlicet, olim Præsulem in numero sanctorum computandum statuit.*

ANNO CHRISTI 1050.

de Clusa, Willelmus Dalmatii ipsum alodem de Maras, & de campo Eldrici, & de Tresserra, & de villa Mulacha, & ipsum de Keixanos, Bernardus Olivæ alodem de Rutmors, & de Kastellone & de Rodas, Aicardus Odonis alodem de Rabdos, Bernardus Adalberti ecclesiam de Chasamori, Arnaldus Johannis alodem de Elsinas, Seniofredus Mironis alodem de Terradas, & in Pines medium mansum, Deusde franc mansum unum in Terrodas, Segarus Berardi ipsos mansos & ipsos alodes de Terradas, & in Cirasia mansos tres, & ipsos mansos cum alode de Ortos, & ipsos mansos cum alode de villa Rubeo, & ipsos de Vilaro castellano, & ipsum alodem de Costa, & ipsum de Felgus, & de Valedella, & de Campo Sambuce. Seguinus tenet in Albiniano inter mansos & bordas septem, & ipsum decimum de Rabugadas cum medium mansum, &c. & multa alia nobis aufert. Udalgerius vicecomes tenet totum alodium de Alleles.

SYNODUS ANATHEMA PRONUNCIAT

adversus invasores bonorum monasterii.

CUm sancta cogeret nos fides ex diversis in unum congregari partibus, sanctam celebraturi synodum idibus Julii apud beatum Tiberium, cum religiosorum multitudine abbatum, & honestissimorum virorum utriusque sexus, ætatis, vel ordinis; oblata est querimoniæ pagina oculis nostris ex monachis almæ Mariæ Virginis cœnobio Arulis, simul cum prænotatá prædia quæ sibi ab injustis tolluntur hominibus : pro qua amissione rerum compulsi adire præsentiam nostram, suffragium expetentes nostrum : quod illis negare non est nostri ordinis, nec rectum; cum in periculis subvenire debeamus, & in necessitate constitutis ferre justitiam. Ob hoc igitur nos humiles JESU-CHRISTI pontifices advertentes tantam tamque inauditam servorum Dei querimoniam, instinctu ejusdem provocamur ad compescendum eam juxta posse nostrum ad decreta canonum. Idcirco ego WIFREDUS almæ primæ Narbonæ metropolitanus confirmo. † UGO episcopus Uzetensis. † ARNALLUS episcopus Magalonensis. † BERENGARIUS episcopus Biterrensis. BERNARDUS episcopus Lutoviensis. † GONTARIUS episcopus Agatensis. † BERENGARIUS episcopus Elnensis. Illi qui fuerunt ad subversionem de Malo, de S. Maria, de Riarde, Roland videlicet & alii qui consensi fuerunt, cum legatis ceterorum coepiscoporum nostrorum & cum abbatibus religiosis ex diversis ordinibus Gothiæ ac Spaniæ, nolentes exorbitare a regulis SS. Patrum, accensi flamma Spiritus-sancti, percutimus eos, qui in supra scripta culpa atque negligentia sunt aut erunt irretiti, secundum quod in culpa sunt aut erunt implicati, per gladium Patris & Filii & Spiritus-sancti, & per anathematizationem omnium quæ sunt fuerunt & erunt fidelium Dei, nisi ad veram pœnitentiam venerint, & secundum posse illorum emendaverint, sint extorres a liminibus sanctæ Dei ecclesiæ, in anathematizatione sint omnes superius nominati, omnesque maledictiones veteris & novi Testamenti super eorum capita multiplicamus. Maledicti sint in civitate, maledicti in agro, maledicta borrea eorum & cellaria eorum, maledicti cibi eorum & reliquiæ ipsorum, maledicta sint inferiora ventris eorum & fructus terræ ipsorum armenta & greges ipsorum; maledicti ingredientes & egredientes. Mittat super eos dominus famem & pestilentiam & increpationem in omnia opera eorum quæ faciunt, donec conterat eos & perdat velociter propter adinventiones eorum pessimas, in quibus relinquunt Dominum. Adducat Dominus super illos pestilentiam donec deleat eos de terra quam possident. Percutiat eos egestate & febri & frigore, ardore & æstu, & aere corrupto, ac rubigine; & persequatur eos donec pereant. Tradat illos Dominus corruentes coram inimicis suis. Sint cadavera illorum volatilibus in escam & bestiis terræ, & non sit qui abigat. Sint percussi cæcitate, & amentia, ac furore mentis; & palpent in meridie sicut palpari solet cæcus in tenebris; & non dirigantur gressus eorum. Maledicta sint capita eorum per septem portas, id est per nares, & aures, & oculos, & per buccam eorum. Maledictum sit cerebrum eorum, capilli, humeri, brachia, manus, digiti, frons, cilia, linguæ, dentes, gulæ, pectus, dorsum, cor, venter, umbilicus, interiora, exteriora, & posteriora, vitalia, inguines, coccæ, geniculi, tibiæ, tali, pedes, plantæ, articuli, venæ, juncturæ, viscera, ossa, medulla. Hæc omnia prænominata illorum maledicta sint nisi resipuerint, & ad veram pœnitentiam venerint. Et hæc regula maledictionis atque anathematizationis servetur, & permaneat in omnibus primatum ecclesiis. Quicumque igitur cum prænominatis hominibus locuti fuerint scienter, nisi emendare eos hortati fuerint, aut cum eis manducaverint, biberint, dormierint, in aliquove participati fuerint, nisi resipuerint; si clericus fuerit, proprio ordine periclitabitur; si laicus aut femina, nisi paupertate aut metu deprehensus fuerit, prædicta damnatione perdendum, & anathematizandum, & excommunicandum se esse perhorrescat. Acta synodus idus Julii anno Incarnati Verbi M. L. indictione III. anno XX. regnante rege HENRICO in Francia anni cycli XVIII. VI. Scriptum per manus Olivæ. † GUISLIBERTUS gratia Dei episcopus Barcinonensis, WIFREDUS præsul †.

ANNO CHRISTI 1051.

CONCILIUM ROMANUM III.

In causa Gregorii Vercellensis episcopi, de adulterio accusati, eorumque qui a simoniacis ordinati fuerant, congregatum anno domini MLI. tempore Leonis papæ IX.

Acta concilii quæ.

HErmannus Contractus in chronico res hujus synodi in causa Gregorii Vercellensis episcopi, paulo fusius quam solet, istis verbis recenset: *Post pascha item dominus papa Leo synodum Romæ collegit, ubi inter alia Gregorium Vercellensem episcopum propter adulterium cum vidua*

Concil. Gener. Tom. XI.

ANNO CHRISTI 1050.

aut quodam avunculi sui ſyrtis admiſtum, & periuria perperata, abſcindat, & abſtinentem communicatui: quem tamen non multo poſt Romam venientem, ſceleriſque compertum, promiſſorem offecit priori reſtituit.

In hac eadem ſynodo ventilatam ſimilis quæſtionem de ordinatis ab epiſcopis ſimoniacis indicat epiſtola Petri Damiani ad Henricum Rauennatem epiſcopum: qua cum ille ordinatos a ſimoniacis ab aliorum calumnia meritis, prout ſupra conſtitutum ac deciſum fuerat, defendiſſet, idque ipſis ordinatis gratum eſſe, libellum edidit, quem *Gratiſſimum* inſcripſit; ideo quod in eodem de illis ordinatis agens qui omnino gratis a ſimoniacis ordinati fuparant, quibuſque ea de cauſa idem libellus vere gratiſſimus fuerit.

Inſuper in hoc concilio Leonem ſcripſiſſe decretum de continentia clericorum, quod Conſtitutum vocabant, teſtatur Petrus Damianus in epiſtola ad Cunibertum Taurinenſem epiſcopum:

ANNO CHRISTI 1050.

abi, & de feminis, clericis malo uſu inſervientibus, hanc quæ ſequuntur ſtatuta fuiſſe tradit: in ſynodo plane ſpnodo ſanctæ memoriæ Leo papa conſtituit, ut quacumque damnabiles feminæ intra Romana moenia reperirentur presbyteris proſtituere, extunc ipſi & diacones Lateranenſi palatio adjudicarentur ancillæ. Quod videlicet ſolummodo ſtatuerat, aquitatis ipſi ſtatuſque ſtruiſſimum, non etiam per omnes eccleſias propagandum eſſe decernens: quatenus presbyteris intra ſuæ epiſcopiæ fines edicto a metropolitano ſuo eccleſiæ erudiret famulas, quas in ſua parochia deprehenderit ſacrilega presbyteris admixtione profanari: eaſdemque ſolitæ iure, ut ejus ſacris altaribus rapuiſſe ſervorum Dei conviventium obſequium, ipſa hoc ſaltem epiſcopo per dimiſſionis epiſtolæ ſui ſuppleant famulatum. Hæc Petrus.

ANNO CHRISTI 1050.

Ceterum ex iuceſſa regnum infauſta vindemia rurſus exorta, falce apoſtolica poſt ſanctum Leonem papam amputanda fuerunt per ſucceſſores pontifices, rurſumque radicitus excidenda.

ANNO CHRISTI 1050.

** CONCILIUM MANTUANUM A LEONE IX. CELEBRARI COEPTUM,

Et factioſorum tumultu abruptum, anno Domini MLII.

Lib. 2. c. 8.

S *Anſelmus pontifex, repedans in Italiam, ait Vvibertus in ejus vita*, conciſum apud Mantuam habendum conſtituit: quod factio quorundam pontificum, ſeveritatem ejus paſſi judicii timentium perturbavit. Nam familiæ eorum fautrices feceleri, ſubitum contra domini apoſtolici familiam moverunt tumultum, ſecuteadem ante baſilicam ſancti Petri in ambitu conciliorum habebatur cœtibulum: ita ut vix ſanctus cogeretur, a medio conciſſis ſurgere, & ante portam ad ſedandum ſtrepitum procedere. Cujus præſentiam non reverti, Deo odibiles, magis magiſque in nequitia pertinaces, nitebantur ad eum exarmatos conflugientes ante oculos ipſius confodere, & avulsis eccleſiæ ut ibi tutarentur repellere. Ita ut ſupradictus ejus pater ſanctorum cleri ejuſdem ſanctiſ aures & ora volitares, atque quoſdam ejus velle defendi capientes vulneraret. Qui tumultus adeodem difficultate ſedatus, coepiſum rigotem conciliis imperfectum coegit reliqui. Sed in craſtinum cuncti hujus ſeditionis incentores ſeveris examinatione damnandi, a priſſimo patre tam miſericordi indulgentia abſoluti: ne viderentur cauſa ultionis aſperitatem in eos exercere judicii.

ANNO CHRISTI 1051.

** CONVENTUS EPISCOPORUM

In quo Idterius a clero & populo Lemovicenſi electus eſt epiſcopus, & a metropolitano, ac ſuffraganeis ordinatus, anno Chriſti MLII.

Omnium Aquitanenſium eccleſiarum filii, tam præſentibus quam futuris, æternam in Domino ſalutem.

NOtificamus fraternitati veſtræ, quia defuncto venerabilis memoriæ epiſcopo domno Jordano, eccleſia Lemovicenſis multis quaſſata tempeſtatibus, & fuorum etiam aſſiſtia injuriis, conſilio & auxilio egebat: ſed Dei miſericordia & pietas nobis in tentationibus non deſuit. Igitur de ſubrogando antiſtite, Dei providentiam & clementiam precati ſumus, atque clericorum & optimatum plures, domibum Guilhelmum comitem adiimus, & de deſolata eccleſia noſtra conqueſti ſumus: utique Deo & ejuſdem epiſcopatus affiſtæ eccleſiæ Lemovicenſi providerent, rogavimus. Ipſe vero afflictiones noſtras haud deſciens, nobiſque compatiens, & ſuper eligendo antiſtite haſitans, hæc illuſque animum verſantes, totius Aquitaniæ primotum, & eccleſiæ noſtræ clericorum & cateterum, commune exD petiit conſilium: rimatique cœpit, ſi quem obique locorum hujus officii reperiret idoneum. Diu autem alii cum aliis ſcifcitantes, nullum atque idoneum proviſorem, vel ordinatorem ſanctæ diſperſæ eccleſiæ videntes; poſtremo ſententia cleri & populi, necnon & comitis, totiuſque Aquitaniæ poteſtatis, in unum convenit, ut quemdam nobiliſſimum virum nomine Idterium, multorum teſtimonio approbatum, moribus probum, hoſpitalem, benignum, ſobrium, & ad omne opus Dei paratum, eligerunt; & ex monogamia, ſicut apoſtolus præcipit, rapuerunt, atque epiſcopum acclamaverunt. Hoc enim nunc eccleſiæ præſidet hiatus & fracturas (ſupplere & conſolidare valebat. Elegimus ergo illum ſecundum Domini præceptum, neluctantem & contradicentem, ex voluntate & conſenſu domni Guilhelmi comitis, & Ademari viccomitis, omniumque procerum & calatorum, atque totius populi, clericorum quoque, decani videlicet Petri, & præpoſiti Goffridi, & omnium archidiaconorum, cantoris, atque tuE lius cleri. Elegimus illum, & adhuc eligimus A ad regendam eccleſiam beati Stephani Lemovicenſis ſedis: ut ſic nobis paſtor plus in neceſſitate, ad ſuccurrendum promptus, & pro omnibus ſibi commiſſis bellator indefeſſus. Igitur domino Bituricenſis metropolitanæ, ante veſtram preſentium, cæteraumque epiſcoporum ſocia Dei hic adunatorum, venimus rogantes & poſtulantes, ut hunc clericum a Deo præelectum, a nobis autem electum, ab epiſcopatu Romano, & omnibus comprovincialibus epiſcopis collandatum, ab omnibus autem & omnibus optimatibus adjudicatum, nobis ordinaris epiſcopum.

Ergo electus eſt dominus Idterius anno Domini MLII. ab incarnatione, & ordinatus a præfentibus epiſcopis, videlicet Bituricenſi metropolitano Aimone, & Arvernenſi epiſcopo domno decano Rencone, & Gerardo Petrogoricenſi, laude & conſenſu Petri Rutenenſis epiſcopi, Guilhelmi Albienſis epiſcopi, Bernardi Caturcenſis epiſcopi. Electus eſt autem D. Idterius menſe Januario, prideie nonas. Anno 22. Henrici regis.

ANNO CHRISTI 1051.

(a) Hocsq. Epiſtem. H.

s. Almo Bituricenſis archiepiſcopus.
S. Renco Arvernenſis epiſcopus.
S. Geraldus Petrogoric epiſcopus.
S. Guillelmus Albienſis epiſcopus.
S. Bernardus Caturcenſis epiſcopus.
S. Hildebertus Gabalitenſis epiſcopus.
S. Stephanus Velavenſis epiſcopus.
S. Petrus Rutenenſis epiſcopus.
S. Guillelmus comes.
S. Ademarus vicecomes.
B S. Ademarus Larondenſis.
S. Gerardus Petrocoricenſis.
S. Almericus Piſcanarenſis.
S. Petrus Petrobuferenſis.

ANNO CHRISTI 1051.

** CONVENTUS SANDIONYSIANUS EPISCOPORUM, ET OPTIMATUM,

Ubi detectæ & recognitæ S. Dionyſii reliquiæ, V. Idus Januar. anno domini, ut probabile eſt, MLIII. Leone IX. pontifice: Henrico I. Franc. rege.

Sancti Dionyſii Areopagitæ corpus a ſe ſervari aſſerebant monachi Ratisbonenſes S. Emmerani, furto ſibiet, ut ſibi teſtatur Leonis IX. diplomate, ſublatum ex regio ad Parisios monaſterio. Quod veluti per aliquot annos emiſſum, & veram in eum rapinæ ſuſpicionem, tum magna pompa transferret coram Henrico imperatore, immo Leone ipſo papa IX. intercedente regis Francorum nuntii: contendentesque nihil prius Ratisbonam, quam vite iniquiſſum Dionyſii corpus ſubſtitutum eſſet S. Dionyſii corpus, ne indebite ſuppreſſus. Viſa poniſici atque imperator ipſe legationem omnem, quam domum reportat, inaniter indictus eſt V. Idus Januar. decanque ad omnes, & ad Ratisbonenſes ipſos litteras, ut cognitione, quibus liberet, interſint. Adfuerunt tum epiſcopi, tum cæterorum optimi viri, maxima frequentia: quibus ſeſtibus, ibi reperta ſacra reliquiæ, unde oblata dicebantur. Hæc tum ex Anonymo, quem edidit Chesnetianus, tum ex Rigordo & ex vita Philippi Auguſti, collegimus. Tumat autem, omiſſis cæteris qua præceſſerunt, convocatum ipſum Anonymi ab Hilduino Dionyſii Areopagitæ corpus.

(a) Miſcel. Franc. Tom. IV. p. 250. (b) Hiſt. Tom. V. p. 18.

Die imminente conſtituta, *inquit Anonymus*, undique convenit multitudo non modica: in qua contigit ſuiſſe epiſcopos, abbates, monachos, clericos, nobiles, atque igenobiles & utriuſque ſexus quamplures. Quorum conſortio non defuit victoriouſſimi regis Henrici frater nomine Odo, ab eo directus cum ceteribus pluribus, ad diligenter perſcipiendum, & luculenter enarrandum, quo ordine ſuorum adeſſe fidelium preF cibus, optata proſpera revelando, dignaretur conditor omnium Dominus: quoniam ſe agnoſceus factoris peccatorum depreſſum, proclamabat indignum corporeis oculis videre tanti viri corpus gloriolum. Sed tamen divinatu clementiam fideliter effe credens adfuturam, miſit ſanguineam purpuram ad involvendam preciof corporis gleham. In hoc beatus varicinandus juxta vocem evangelicam, quod non vifit rebus bdem adhiberit devotam, ſpemque penitus inconcuſſam. Pridie autem quam hujus nuntii inſudaretur propoſito, Domini facie generali præventa *Concil. Gener.* Tom. XI.

ANNO CHRISTI 1053.

cessione cum præsente & subsequente plebis frequentia facto corpore, quindecim continuis diebus dimissum est super principale altare: in quibus ex diversis regionibus causa visitandi, suffragiumque expetendi, plurimi utriusque sexus convenere. Et nunc fibi mutuo ad custodiam sacerdotibus fratribus, diei noctisque vicibus tamdiu eft diligentissime custodiendum: donec intromissi literis indicibus primi errores, & subsecutæ veritatis, seris obicibusque muntum sacros artus continens tabuli archisticho seriatim, quampluribus præsentibus, suo primi loculo honorabiliter fuit restitutum.

Sed non præteremdum videtur, aliquorum nomina hic ad posterorum memoriam inferre, qui potiorum dignitatum insignibi claritate, præsentis dicuntur celebritatis gaudio interfuisse, atque omnia quæ tunc gesta narrantur, in præsentiarum vidisse: ut non solum reffimonio fatisfaciat opinio, veritatisque fubsole fidelicias roboretur promalgata traditio.

De episcopali ordine isti conveneere: Widdo Remensium archiepiscopus, Robertus Cantuariorum archiepiscopus, * Imbertus Parisiorum episcopus, * Henandus Laudunensium episcopus, Baldoinus Noviomagensium episcopus, Walterius Meldensium episcopus, Froelandus Silvanectensium episcopus. Unusquisque quorum, clericalis latitatisque ordinis adduxit probabilioris personas secum.

(a) al. Hemardus. (b) al. Nivelo. (c) al. Hugo Bonlac. II.

De ordine abbatum isti adfuerunt iterum: in primis dominus abbas Hugo Cenobii sancti Dionysii, Albertus abbas Majoris-monasterii, Joannes abbas Fiscannensis monasterii, Landericus abbas sancti Petri Carnotensis, Robertus abbas sancti Petri Foffatensis, Rodulfus abbas sancti Petri Latinitatensis, Adelbertus monachus sancti Remigii, qui & ipse affuerat in præfentia imperatoris, in hac patria, [in]fame Annonianum Dionysium elle, quando unius mortui hominis corpus pro eo de terra voluit extrahere: Gauscefulque abbas Columbensis cœnobii. Quorum unumquemque, devotos & Dei fideles monachos secum non pigruit habere.

Illi autem alliterem de ordine laicorum: in primis Odo memorati regis frater atque fidelis nutrius, Walterius comes Pontisarensis, Willelmus comes Corbuliensis, Rodulfus comes Bellomontensis, Walteranus comes Meldedensis: & alii nobiles, multique devotæ fidei gregarii militer. *Hellenus Anonymus.*

CONCILIUM ROMANUM IV.

De canonizatione sancti Gerardi Leucorum episcopi, & de limitibus dioecesis inter Aquilejensem & Forojulensem episcopos controversis, celebratum anno Domini MLIII. tempore Leonis papæ IX.

ANNO CHRISTI 1053.

A Nnequam Leo pontifex advertus Normannos proficiferetur, *inquit Hermannus Contractus*, post pascha Romæ fynodum habuit, in qua, autore Sigeberto, Gerardum Leucorum insigne fe quidem episcopum in fanctorum numerum retulit. Ex epistola fecunda Leonis noni ad Thomam Afric anum episcopum aperte conflat, in hac fynodo definitum effe veterem illam controversiam inter Forojulienfem & Aquilejenfem archiepiscopos de limitibus dioecefeos, ftatutumque ut

E Aquileja totius Venetiæ & Iftriæ metropolis eſſet.

☞ Observatio P. Antonii Pagi ad An. Ch. 1050. n. 2.

In fynodo Romana an. 1050. a Leone IX. congregata, S. Gerardus Tullenſis epiſcopus in ſanctorum catalogum relatus eſt, ut ex literis hujus Canonizationis a Bibliotheca ſecuti. V. Benedict. p. 632. e tenebris eruit Ughellignus, ex quibus etiam illius Concilii epocha nobis innotuit; *Referebimus nobis Rome*, inquit in iis literis S. Leo.

ANNO CHRISTI 1054.

S. Leo, *in Synodo in Basilica Salvatoris cum multis sacerdotibus noſtris, cum ſanctis Romæ Matris: cum aliquibus ſanctis noſtris ab Oriente Tullenſi. Propoſito eodem noſtro ipſum dominum Gerardum in ſylvam opportuſe colendam venerabili Monacho Bo. Decretorum ejus, ſic ſancta autoritate ac laudatore Synodo, ut ne ſua laudatore, & colatur nunc Rol. Metz. &c. Quæ ſanctis venerabilis corpus per nos ipſos cupimus transferre, quod & templi fub anno 1050. Romæ Synodus ſanctis Petro & Paulo dicatum.*

ANNO CHRISTI 1054.

Ex Alliatio in Diſſert. I. de lib. eccleſ. Græcor. pag. 161. & ſeq.

PSEUDO-SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

SUB MICHAELE CERULARIO

In qua in Apoſtolicæ Sedis Legatos anathema intorquetur.

Ζηλώσωμεν πρὸ τῷ ἁγίῳ πατριάρχῃ ἡμῶν καὶ τῷ ἁγίῳ τραπέζῃ αὐτοῦ καὶ Ῥώμης ὀρθοδόξου καὶ τὰ ἀγωνίσματα πατερικῶς κοπῷ Μιχαὴλ, μίωι λογοθέτῃ, ἰδιοτζ.

B *Edictum de profecto pittacio in ſacra menſa a Legatis Romanis, contra ſanctiſſimum Patriarcham Dominum Michaelem menſe Junio, indictione ſeptima.*

Πρωκαθήμενος Μιχαὴλ τῆς ἐγκυτάτης καθέδρας τοῦτο ἡ οἰκουμένικὴ πατειάρχα ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι θρόνου κατεγνῳσμένων, σωιθεβαιῶσαν αὐτὸν θεοθρέπτων μητροπολιτῶν θεορέων Κυζίκου ἧ Σάρδεων, Νικαίας Χαλκηδόνος, ἧ Συνάδων, Λαοδικείας, Ἐφεσίας ἧ Τυγελέως, Ἀνδίμων Σίδης, Νικολαΐ Γοτθίας, Λέοντος Μύρων, Λίστου Τραπεζοῦντος, Ἰωάνν Σαμόσατ, Ἐυστεβίου Ἀθανασιόπολεως, Κωνσταντίν Μυτιλήνης, Νικολάου Χωνῶν, Υγεινῆ Ἡρώπου, ἧ ἀρχιεπισκόπου Λέοντος Καταβάσεως, Ἰησηφὰκ Μηνιβδέλας πατεπισκόπου ἧ τῆς Πατζινακίτ ρωμανίας.

Οὐκ ἴλι ἀπὸ, ὡς ἐτοιπὸς, κόρος τῷ πονηρῷ τῆ κακίᾳ. Δικὶ τῶν γὰ ἐ πιστεύω τοῖς ἀντιθέτοις ἐπιτυφλῶσαι, ἧ κακίᾳ ἐν τῷ ἀληθείᾳ ἀνα ἐρθαλίσαι ἐκκλησιάσμασιν. Τοιγαρτ ἐ ἀκαταπαύστοις ἐπιβουλαῖς ἐπιτεθαρρηκὼς ἐν τοῖς σπαρεῖ τὸ ἀσεβὲς ζιζάνιον τῆς αἱρέσεως τῶν ἀζύμων ἐπὶ ἐφθαίσας ἐκμολυσμένοις. Ὑστερητ δ᾽ ἐ μετὰ πολὺν πλέονες ἧ ἐτελεσμένοι ἐπισκόπων ἧ πατεπίων τὸ αὐτὸ φρονῆσαι ἧ ὑμνεῖν ὅλως, οὐ δέλεατ. ἐλπὶ ἐ τῶν ἐπ τοῦ ὑψίστου, ἧ ἀσεβὲς ἧ βλασφόνεας ἐγκύπτος τῆς ἀσεβοῦς ἐκείνου μάτ ἀκρασίου ἀνοσιδιμάτου ἐφαλτικὸ γενέσθαι πρὸς τὸ κακόν. Οὐ γὰ πάντα τὸ ἀξιόλογον ἐν τοῖς ποσὶ πεσέσθαι ἐωνθάνατ· οὐ τύπατ ἐν αὐτῷ τῇ μηχανημάτων πεπτωκότων· ὧν τοῖς ὑμνοῦσι θεὸν ἀνδρες, ἡ ἀπορήσωμεν ἐ τί γὰ δὲ ἀν τις ἀντεῖπε τούτοις ἀσωμάτοις, ἀνδρες ἐν σάρκι ἐνδύσοις, τῆς ἧ ἐπτείᾳ μόνος ὑπέρχοι βροτῶν, εἰς νίωι ἀνεῖδε πατὸς ἐν πλάσμασι τοῖς ἑαυτοῦ, ἧ ἐπτείᾳ ἐν ἀνθρώποις τὸ ἐν ἀνθρώποις ἐπτείᾳ

clesiam, omnesque, qui impiis eorum dog-
matibus non abrepti fuit, orthodoxos ob id
idem, quod pii esse, & fidem orthodoxam
dilatari præcupiunt, anathemate feriunt, in-
cufantes nos in multis aliis, & præsertim quod
barbam neque ac illi radere, & eam, quæ
est secundum naturam, hominis figuram im-
mutare non fuhineamus. Nec non quod non
divisa a Præsbyteris matrimonio jungis, com-
munionem fuscipimus. Ad hæc quod facro-
fanctum Symbolum, quod omnibus Synod-
alibus, & Oecumenicis alteritis inconcuf-
fum atque inexpugnabile robur habet, spu-
riis cogitatis, & fermonibus adulterinis, &
audacia excesso adulterare nolumus, nec ut
illi, ex Patre & Filio Spiritum Sanctum,
o antipodi demonia manifesti! ita ex Patre
dicimus procedere; neque Scripturæ animum
advertere volentes, quæ ne deglabretis, ait,
thema velitis, neque omnino animo volevere
volentes, decorum id manifestius exercent
Dum flatuisse, quod indecorum esse hom-
nibus; sed & quinum Gangrenis Synodi
Canonem de iis, qui a nuptiis abhorrent,
pulam contemnentes, qui dicit: *Si quis se
divisit a Presbytera conjugem, quæ non opor-
tet, posquam ille sacrum fecerit, illius obla-
tionis participem fieri, anathema sit.* Et in
hoc etiam fetum Synodum rejiciens, &
contemnentes, quæ sit Can. 13. *Quoniam in
Romana Ecclesia pro Canone traditum esse co-
gnovimus, ut qui ad Diaconatum, vel Pres-
byteratum promovendi sunt, profiteantur, si
non amplius fuis uxoribus conjungendos, nos
antiquos Canones Apostolicæ perfectionis ordi-
nisque servantes, hominum, qui sunt in fa-
cris, conjugia delinctis ex hoc tempore no-
minis fieri, & fuhtilis observationem ex-
quam eorum cum uxoribus conjunctionem dif-
solventes, vel eos mutua, semper conventionis,
confuetudine privantes. Quamobrem si quis di-
gnus inventus fuerit, qui Hypodiaconus, vel
Diaconus, vel presbyter ordinetur, is ad talem
gradum ajcendi nequaquam prohibetur, si cum
legitima uxore cohabitet. Sed neque ordinatio-
nis tempore ab eo poftuletur, ut profiteatur fe
a legitima eum uxore conjunctione abfiturum,
ne ex eo a Deo constituto, & fua profeentia
benedictas nuptias injuria affici cogamur,
Evangelica voce exclamante*, Quæ Deus con-
junxit, homo non feparet; *& Apoftola dicente:*
Honorabilis nuptiæ, & thorus immaculatus
tum: &; Alligatus es uxori, ne quæ te fo-
lutionem. *Si qui ergo præter Apoftolicos Ca-
nones inciatus fit aliquem eorum, qui funt in
facris, Presbyterum fcilicet, vel Diaconum,
conjunctum cum legitima uxore, & con-
fuetudine private, depanatur. Similiter & fi
qui Presbyter vel Diaconus fuum uxorem pi-
etatis retentus rejecerit, fegregetur, & fi perfe-
veret, depanatur.* Patres hæc omnia nihil
omnino fapientes, Spiritum non ex Patre,
fed ex Filio quoque affirmant procedere;
cum vocem illam neque ab Evangeliftis ha-
beant, neque blafphemum hoc dogma a Sy-
nodo Oecumenica haufrint. Dominus enim
Deus noffer ait, *Spiritus veritatis, qui a Pa-
tre procedit.* Verumtamen nova hujufce im-
pietatis parentes Spiritum inquiunt, qui a
Patre & Filio procedit *y non illud purfus*

μὸν σωτηριώδεις τοῖς αὐτῶν δυσεβήμασι δόξαν
δόξης ἀναδίδοντι δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ἀντίθετ, καὶ
τὸ ὀρθόδοξον ἀφοβῶσιν ἐδιδοχθαι, καὶ ἀσεβεῖς βλά-
σχημα ἐγκαλέσασιν ἡμῖν ἄλλα τίνα, ἢ ὅτι τὰς παῦνας
τῶν πατρικῶν ἐκείνος ἐμοῦ, ἢ τὸν ὑὸ φύσει
ἀνδρῶν μορφὴν παρὰ φύσιν ἐξαλλοτοιοῦν ἀσεχ-
μόνες ἀφοῦ δὲ γε ὅτι μὴ διαλεκτόμεθα ἀπὸ φρεσ-
βύτερων ἀγαπωμένων γεγωμένοι, ἀφοῦ δεῖ
πάντα δὲ τέτοις, ἢ γένειο, ἢ ἄγνιο σύμβολον,
ὃ πᾶσι τοῖς σωφρόσιν, ἢ οἰκειμένοις ἀναβρέμε-
σιν ἀκμὴν ἔχει τὸν ἰχνῶ, ὥσπερ λογισμὸς ἢ
παρεξιμένος λόγοις & Θράσεις ὑπερβολὴ μὴ κιβ-
δηλάδει ἐθελοπορῶ, μηδὲ παρεπλοῦς ἐκείνοις ἐπ
τὸ πατρός, & τὸ ὑὸ τὸ πνῶμα τὸ ἅγιον, & ἓν τὸ
τοσῶτο μηχανημάτων, ἀλλ' ὡς τὸ πατρὸς φαῖν ἐκ-
πορεύεσθαι· μὴν τὸ γραφὴ σιγήσασα ἐδιδάσκει,
ἢ τὰ ἀσεμνέρκητα φρατ τὰ τέλμασι ἐμῶν ἐκ-
μεῖν ἐπεσεν ἐδοκει βαλλόμενοι ὅτι γνωσιῶν ἀπρεπὲς
τῶν ὁ ἀντιλεγόντων ἐτοίμες θεὸς, ἀνθρώπ δὲ ἀπόρμου
ἐδιαχώσεως, ἀλλα & τὸ πέντρα τὸ & Γαΐρχε στο-
νόδε πεῖ τὸν γνώμον βδελυκτοσῖμον φανερῶ-
μᾶζοντες, ὃς φησι, ἐν τῆς διαλεκτικοῦ παρὰ φρεσ-
βυτέρ γεγωμένοις ὡς μὴ χαίνα λοετηρῶ σκοτεινὸς
αὐτῶ φασοφορᾶς μεταλαμβάνειν, ἀνάξιον εἶναι
καὶ αὐτὸ δὲ τέτοις τοῦ λοιποῦ σεμνόν ἐπ' ἀπὸ
ἀντιμελέτης, ἢ φησι· ἐπιδεῖ ἐπ τῆ Ρωμαίων ἐκ-
κλησία οὐ πᾶσιν κανόνες παραδέδοται διέγνωμεν τὸν
μέλλοντος διακόνε, ἢ πρεσβυτέρε ἀξιῶσθαι χειροτο-
νίας καθομολογεῖν, ὡς ἐκέτι τοῖς αὐτοῖς συμβι-
ώσεται γαμετοῖς, μηδὲ ἀργαίοις ἐκκλησιῶν ἐπ
κάσοις τὰς ἀποστολικὰς ἐκεξήσεις ἢ τέτοις τὸ τῆ ἐ-
μῶν δόξαν ἢ τοῖς σωμένοις, ἀπὸ τὸ τὸν ἡμῖν
ἐκ βολόμενος, μεθεμὲν αὐτὸν τῶν φρὸς τὸ
γαμετὸν σύνοδον ἐκκλησιῶν ἐπιτέλεσιν αὐ-
τὸς τὸ φρὸς ἀνδρὸν κατὰ χρόνο τὸ ἀφοσκεσθ-
μιλίας· ὅτε ἐν τις ἔζοις ἀρξῆ φρὸς χειροτονίαν
διάκονε, ἢ ὑποδιάκονος, ἢ τοῖς μεθεμὲν κωλύεθαι
ἐπὶ τὸ τοῦτο ἔκ ἐμῶν ἐπαναβιβάζεσθαι τοῖς μο-
νοῦσι γαμετῆ μὴν μέλι ἐν τὰ τῆς γνησιότης ἐχεῖ
ἀσπαζόμενον ὁμολογεῖν, ἢ ἀποτάσσεσθαι τὸ τοῖς μὴ
φρὸς τοῦ ὀκέκαι γαμετοῦ ὁμιλίας, ἐκ μὴ ἐν ἐπ
ὅτε τὸ ἐν ἔκ ἐπιμοδόσιν, ἢ ἀπογνῶσιν τὸ
αὐτὸ αὐτῆ παιδοῖς, γάμον κατὰ δέξεις ἐκβιαζό-
μᾶν· τὸ τὸ διελύθη φωνῆς ἐκβοῶσι, ὃς ὁ θεὸς
ἔζεξεν ἀνδρωπος μὲ χωρεῖτω, ἢ τὰ ἀσκόν δὲ βι-
δάσκοντες, τίμιον τὸ γάμο ἐν πᾶσι, ἢ τὸν κοι-
τὸν ἀμίαντον· ἔ, δίδοται γαμικὰ, μὴ ἔχτε-
λῶσι ἐν τῆς σκλικὴν παρὰ τὰς ἀποστολικὰς κανό-
νας κινέμβοι τινὰ ἢ ἱερατίμω ἀφιερθέντων, ἢ
ἢ διακόνω, ἢ ὑποδιακόνω ἀτοτερῶ ἢ ἀφε-
τῶν γάμων γαμετικὰ συμπέρας, ἢ κοινωνίας κα-
θαιρεθήσω· ὁτωῦτος, ἢ εἰ τις ἀφιερθέντος, ἢ
διάκονος τὸν ἰδιοῦ γαμετὸν ἀφοβήτον ἀλαβόν-
τος ἐκβλόνος, ἀφορίζεθω· ἐτωῦτος δὲ καθεκοῦδω
φρὸς ἐπὶ τέτοι δὲ τέτοις μόνοι ἐκκλησιῶν ἔλως ὑπέ-
τοις, ὅσοὶς τὸ πνῶμα ἐξ ὁ πατρὸς, ἀλλ' ἐκ τὸ
τὸ ὑὸ φασὶ ἐκπορεύεσθαι, ὅτι ἐν ἀπὸ Ἐκκλησιῶν
ἐκ τὸν φωνὴν ἐχρεστιανῶν, ὑπ' ἐκείνοις μόνοις
σωθῆναι τὸ δικαίωμα τῆν ἐδιότητα ἐχόντων
ἐκ ἐκ ἐκ

ANNO CHRISTI 1054.

esse, quod maxime latuerat, bonum, & ma- A
ximum, quod offitiosum dicimus, multum. Nam
quod pertinet ad columnas Imperii, ubique
ab ipsâmet cohonestatas, & civas Sophistes, ma-
nume omnium Christiana, & orthodoxa urbi
est: quod ad Michaelem, qui Patriarcham
abutitur, & illum insipientiæ facies, & con-
fuses, in medio illis plurima horesfem vi-
tanta quoddie diffeminantur. Quemadmodum
enim limonioi dicunt Dei sanctæ: ut Pale-
stì beffizet suos cafrant, & non solum ad Cle-
ricatum, sed & insuper ad Episcopatum promo-
vent: ut dicunt rebaptizant in nomine Sanctæ
Trinitatis baptizatos, & Latinos perjibunt:
ut Donatiste decernunt, extra Graecorum Ec- B
clesiam, Ecclesiam Christi, & verum sacrifi-
cium, & baptisma en universo orbe perisse:
ut Nicolaitæ coniuges nuptias condemnant, de-
fendunque sacris altaribus minisseis: ut Severia-
ni, maledictum legem Mosis pronunciant: ut
Pneumatomachi, aut Tibomachi, Spiritus San-
ctus en Filio proceffionem ex fundata abfcidun-
unt: ut Nestoriani, carnalem judeorum mun-
dialem odeo ferwant, ut parvulis mediantes
in nihilorum deum a nutritiant baptizari contra-
dicant: & multores sol in mutuffrii, sol pa-
tris perelitantes, communicare, vel ſi baptizan-
te non furint, baptizari probibent: & comunio
capitis, & barbam, velut Nazaræi nutrien-
tes, ex qui comat tondent, & secundum in-
stitutionem Romanæ Ecclesiæ barbas radunt,
in communionem non recipiunt. De quibus er-
voribus, & aliis plurimis quibus ipse Mi-
chael literis dominî suffit Leonis Papæ adno-
nitus, respisere neglexit. Posmodum nobis il-
lius noxitis ſimilium insolarum ungenuitas
nobilitier opponentibus, præfertim fuam, et-
que colleginm Ignitus desiderantibus ad fa-
crum Imperatorum conſilium, & ſapientum eum
cohortantium ad fanctum mentem, audite
quemadmodum & omnes Latinorum Ecclesiæ
claufe, cofque Argolitas nuncupant, verbis &
fallis usique perfecutus eſt in tantum, ut in
ſilis ſuis anathematizarit Apoſtolicum ſedem, C
contra quam ſcilſum colloc. ſubſcribit Graeco-
rum Patriarchum. Quare nos ejuſdem ſan-
ſtæ, & primæ Apoſtolicæ ſedis ſubjecti in-
juriam, & vim non ferentes, & Catholicum
fidem multis modis denegri pro ſuſpicionis,
prejudicationis ſanctæ & individuæ Trinitatis,
& Divini Apoſtoli, cujus nos ſumus Apoſti-
ſtatis, & omnium orthodoxorum Patrum, &
ſupram Synodorum, ex unitate Catholicæ Ec-
cleſiæ anathemati, quod dominus noſter pſal-
mus Papa eidem Michaeli, & illius ſequaci-
bus, ſi ſanderi nolunt, decernit, hanc in no-
ſtram ſubſcribimus. Michael qui Patriarchatu a-
buitur, Neophytus, & qui tantum homuno in
more nonaſticum habitum trahit, nunc vero de-
bilis incarabilibus apud multos offirmatur, &
una cum eo Leo, qui dicitur Antiochiæ, & ejuſ-
dem Michaelis ſacellarius Nicephorus, qui La-
tinorum ſacrifitium in conſpectu omnium peda-
bus conculcavit, catecizæ omnes, qui eos ſe-
quuntur in ſum diſſis crroribus, & facinori-
bus, ſe anathema, Maranatha tum Stomatia-
tis, Velefis, Arimatis, Domatiſſis, Nicolaitis,

ANNO CHRISTI 1054.

ἡμῶν τῆς ἁγιοθεόρου κἀθέρου τῆς ἁγιοσώσου, ἀπὸ κάστης τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τῆ ἀποβλη-
τῆς ἀδέρου τῆς ἁγίας τῆς ἀποστολικῆς πέτρας Μιχαὴλ, ᾗ τῆς αὐτῆς ἐσορήσης, ἐπ' ἀκρι-

ANNO CHRISTI 1054.

ὠβίου, ἀτελέφρενοι, ὅτι καθυποχρεοῦσθε. Μι- A
χαὴλ ὁ κατηχούμενος πατελέφρενος, ὁ ἰσόφρυς, ᾗ
μόνα ἀζυμίτης ἐσθίων τὸ μοναχικὸν σχῆμα δέχεσθαι
σπουδάζων. καὶ δὲ ἐγκαλοῦμεν ἀπαίδευτε παρὰ τοῖς
Δικαίοις πραγματικοῖς, ᾗ μὴ αὐτὸ Νόμο ὁ τῆς Ἀγχεί-
δος ἐκλογώμενος, ᾗ σακελλάριος τῆ αὐτῆ Μι-
χαὴλ ὁ Νικήφορος, ὅστε τῶν ἐν Λατίνοις Συνόδων
ἀφορισμὸς κατατίθεσθε τὸν ποιεῖ, & πάντες οἱ ἐκ-
μέρου αὐτοῦ ὡς τῆς αἱρετικῆμβάσεως πλαττόμενοι, &
πολυμόρφου, ἑτωσειὴ ἀπάτης, Μαρκιωνῖται σὺν
τοῖς Σιμωνιανοῖς, Βολεσσίοις, Ἀρειανοῖς, Δοκητι-
σταῖς, Νικολαΐταις, Σεβηριανοῖς, Μασσιανοῖς,
σωλοῖς δογματικῆσι τῆς αἱρέσεις, ὅτιτε ἐσόμενοι
ἐμπόροι τοῦ κόσμου, ἢ σὺν πᾶσι τοῖς αἱρετικοῖς, μᾶλ-
λον δὲ ᾗ μᾶ τῆ Διαβόλῳ, ᾗ τῆ ἀγχέλῳ, ἀλ-
λὰ πανδήμοι, ἐμοὶ, ἀμῆν. Ἴσωτε μὴ
τῆ τῆς δογτεῖσι πόλεως, & τοῦ ἁγίου Πέτρου
ἀφορισμὸς κατατίθεσθε τὸν ποιεῖ, & πάντες οἱ ἐκ-
μέρου αὐτοῦ ὡς τῆς αἱρετικῆμβάσεως πλαττόμενοι,
& πολυμόρφου, ἑτωσειὴ ἀπάτης, Μαρκιωνῖται σὺν
τοῖς Σιμωνιανοῖς, Βολεσσίοις, Ἀρειανοῖς, Δοκητι-
σταῖς, Νικολαΐταις, Σεβηριανοῖς, Μασσιανοῖς,
σωλοῖς δογματικῆσι τῆς αἱρέσεις, ὅτιτε ἐσόμενοι
ἐμπόροι τοῦ κόσμου, ἢ σὺν πᾶσι τοῖς αἱρετικοῖς, μᾶλ-
λον δὲ ᾗ μᾶ τῆ Διαβόλῳ, ᾗ τῆ ἀγχέλῳ, ἀλ-
λὰ πανδήμοι, ἐμοὶ, ἀμῆν. Ἴσωτε μὴ
τῆ τῆς δογτεῖσι πόλεως, & τοῦ ἁγίου Πέτρου
ἀφορισμὸς κατατίθεσθε τὸν ποιεῖ, & πάντες οἱ ἐκ-
μέρου αὐτοῦ ὡς τῆς αἱρετικῆμβάσεως πλαττόμενοι,
& πολυμόρφου, ἑτωσειὴ ἀπάτης, Μαρκιωνῖται σὺν
τοῖς Σιμωνιανοῖς, Βολεσσίοις, Ἀρειανοῖς, Δοκητι-
σταῖς, Νικολαΐταις, Σεβηριανοῖς, Μασσιανοῖς,
σωλοῖς δογματικῆσι τῆς αἱρέσεις, ὅτιτε ἐσόμενοι
ἐμπόροι τοῦ κόσμου, ἢ σὺν πᾶσι τοῖς αἱρετικοῖς, μᾶλ-
λον δὲ ᾗ μᾶ τῆ Διαβόλῳ, ᾗ τῆ ἀγχέλῳ, ἀλ-
λὰ πανδήμοι, ἐμοὶ, ἀμῆν. Ἴσωτε μὴ

*Arcerians, Manichels, cum quibus dogmata B
ſatuunt, & offis, qui fermentatum, animo-
que offerunt, & cum omnibus Sarracis,
imo vero cum Diabolo & Angelis ejus, & ſuſ-
pficere volumus. Amen. Amen. Amen.* Et hæc
quidem in impio illo ſcripto & detellando
conſcribuntur. Medioſtinus vero noſtra tan-
tum contra pietatem audaciam & impudentiam haud ſuſtinens ſine examine, & ingenitam penetrgredi, valido & fando impetu C
Patriarchæ ſe opposuit, & cum omnibus Sarracis,
& ſuis, qui fermentatum, animo-
imo vero cum Diabolo & Angelis ejus, & ſuſ-
pficere volumus. Amen. Amen. Amen. Et hæc
quidem in impio illo ſcripto & detellando
conſcribuntur. Medioſtinus vero noſtra tan-
tum contra pietatem audaciam & impudentiam haud ſuſtinens ſine examine, & in-
genitam penetrgredi, valido & fando im-
petu Patriarchæ ſe opposuit, & cum omnibus
Sarracis, & ſuis, qui fermentatum, animo-
que offerunt, & cum omnibus Sarracis,

ANNO CHRISTI 1014.

non qui illud expoſuerunt, & vel ad illud faciendum adhortati ſunt, vel auctoribus auxilium præſtiterunt, in præſentia miſſorum ab Imperatore in magno ſecreto auditorio ſubdi ſunt; judicatum vero eſt quarta die, quæ eſt prima currentis hebdomadis.

Vigeſima quarta vero die præſentis menſis Julii, qua & quinta Synodi expoſito pro more legenda eſt, audiente multitudine, anathemate feriendum eſſe eorum impium ſcriptum, nec non & qui illud edi derunt, & ſcripſerunt, & conſenſum alium, aut conſilium, ut illud fieret præſtiterunt. Prototypium vero proinde ab impio, impii execrandique ſcripti combuſtum non eſt, ſed ibi ſacro Chartophylacii ſecreto repoſitum, ad perpetuam eorum dedecus, & tabellionem condemnationem, qui ſimilia adſcribere Sedem noſtram blaſphemarunt. Scimdum præterea eſt, quod vigeſimo die præſentis menſis, quo illi, qui adverſus orthodoxam fidem blaſphemarunt, anathemate ſcli ſunt, aderant una cum aliis Pretoribus, qui nobiſcum conſidebant, univerſi Metropolitæ & Epiſcopi, qui in urbe degebant; nempe Leo Athenarum & Syncelius, Michael Sylei & Syncelius, Nicolaus Eucharitæ & Syncelius, Demetrius Cariæ & Archiepiſcopus, Paulus Lemni, Leo Coradiæ, Antonius Zicchiæ.

A ἀφεθεὶς ἐγγυᾶται, καὶ οὐ τῶν ἐκδήμων, ἢ τῶν ἐν ἄστει· ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκδήμων, ἢ αὐτὸς τῆς πόλεως συμφέρειν ἐπὶ παρουσίᾳ τῇ αὐτοῦ βασιλικῇ ἀπεστάλησαν, οἵ τῷ μεγάλῳ, στεφάνῳ δέματι ἐστεφανώσατο· ἐκείσῃ δὲ καὶ πᾶν τὸ πατρῶον ἅμιλλα, ἢ τὴν ἐσχατιὰν μὲν τῆς οἰκουμένης ἐβασίλευσε.

κδ. Τῇ τῆς παρούσης Ἰουλίου μηνὸς, καθ' ἣν ἡ τῆς πέμπτης συνόδου ἔκθεσις ἀναγινωσθεῖσα μέλλον ἢ τὸ σωθῆναι ἐν ἀγορᾷ τὴν ἀλλὰ ἀσεβῆ γραφὴν τοῦβλιον τὸ αὐτὸ ἀσεβὲς, καὶ αὐτὴ ἐγγραφὴ· Πρὸς δὲ τοῖς τῶν ἀκθεμένων τῇ γράφῃ τοὺς καὶ συμπίπτοντας, ἢ ἀκόλουθοι τῶν τότε τοῦτο βεβωκότων· τὸ δὲ ἀφοσιούσιον τῇ γράφῃ ἐβλασφημήσαντο συμπαθοῦσι τοῖς σήμερον ἐναντιωθεῖσιν ἡμῖν ἀσεβεῖσι, οἱ ἐκδικήσαντες τὴν παγχοσμίου πόλεως, ἢ οἱ ἀρχιερεῖς τοῦτο, ἤγουν Λέων ὁ Ἀθηνῶν καὶ Σύγκελλος, Μιχαὴλ Σύκαλις ἢ Εὐγκελος· Νικόλαος Εὐχαΐτας ἢ Σύγκελλος, Δημήτριος Κεζίας ἢ Ἀρχιεπίσκοπος, Παῦλος Λήμνου, Λέων Κορακίδης, Ἀντώνιος Σικχίας.

B C

CONCILIUM NARBONENSE,

In quo treuga & pax confirmata eſt. VIII. Kalend. Septembr. Anno MLIV. Indict. VII.

Ex archivo archiepiſcopi Narbonenſis edidit Steph. Baluzius V. Cl. in opere de concordia ſacerdot. & imp.

PRÆFATIO.

ANNO Dominicæ incarnationis MLIV. Indictione VII. Epacta nona, concurrente V. octavo Kal. Septembris, conventus erat apud urbem Narbonam, decem venerabilium epiſcoporum, Bernardi ſcilicet Biterrenſis, & Gonterii Agathenſis, & Roſtagni Lucivenſis, & Arnaldi Magalonenſis, Frotcrii quoque Nemauſenſis, Guifredi vero Carcaſſenſis, item Bernegarii Cerundenſis, Guifredi Barchinonenſis, necnon & Guillelmi Albienſis: inter quos fuere legati domni Guillelmi Uſetenſis, videlicet Berengarii, & Ugonis Uſetenſis. Præſidente domno Guifredo præditæ urbis archipræſule, cujus induſtria præclara ſynodus, opitulante Petro Raſundi comite, atque Bernegario vicecomite, cum abbatum & clericorum ac quotidianæ nobilium & ignobilium non minima multitudine, ad confirmandam pariter & cuſtodiendam treugam & pacem, & diſtringendum quique ordinatis ecclefiæ unanimiter inſtituit, & retorquendum ejuſdem ſtatum; ſub hujus pravis. concutebantur hominibus, Dominicis obtemperantes juſſibus pro temporalibus commodis commiſſæ ſibi plebi impetitur, a ſumpto omnium paſtore, ut æternis præmiis percipere adipiſci in ſæcula.

CAPITULA.

I.

Primo ergo omnium inſtituendum noſtrarum, quæ in hoc tomo ſcribenda ſunt, monemus, & mandamus ſecundum præceptum Dei, & noſtrum, ut nullus Chriſtianorum alium quemlibet Chriſtianum occidat: quia qui Chriſtianum occidit, ſine dubio Chriſti ſanguinem fundit. Si quis vero, quod non optamus, inſuſte hominem occiderit, per legem eum emendet.

II.

Iterum mandamus atque confirmamus ipſam treugam Dei, quæ a nobis * dudum conſtituta fuerat, & nunc a pravis hominibus diſrupta eſſe videtur: at firmiter deinceps ab omnibus teneatur. Igitur obſecramus per Deum, & monemus, ut nemo Chriſtianorum, quemlibet Chriſtianum requirat ad maleficiendum ab occaſu ſolis quarta feria, uſque ſecunda feria illucſcente Sole.

Præ-

ANNO CHRISTI 1054.

III.

Præcipimus etiam, ut a prima dominica adventus domini, uſque octavas tranſactas epiphaniæ; ſive a prima dominica quæ eſt ante caput jejuniorum, uſque tranſactas octavas paſchæ; ſive a dominica ante aſcenſionem domini, uſque octavas penteoſten,

ANNO CHRISTI 1054. quicquam ex fevo*, quod pro eadem ec- A clesia tenet, minuere præsumat.

* medio legebatur feodo.

XV.

Clericis quoque, monachis, atque sanctimonialibus, fœminis, & comitibus eorum, militaria arma non portantibus, ut aliquid ex bonis eorum nemo apprehendat, nec rapiendo auferat.

XVI.

Eas vero res, & terras, ac vineas, & cetera, quæ in jus proprium ac dominium canonici, & monachi, sanctimoniales fœminæ habent & habere noscuntur, nullus B hominum vel fœminarum invadere, rapere aut tollere præsumat, nec aliquid inde usurpare; neque per vim, neque per vicariam, neque per districtionem ibi ullam hospitalitatem accipiat: nisi permissionem, vel donum episcoporum vel canonicorum & abbatum, ad quos eadem res pertinuerit, adquirere potuerint.

XVII.

Insuper eas villas, & mansos, terras, & vineas, sive ecclesias, quæ a fidelibus Dei collatæ esse videntur in opus canonicorum, ut communę inde vivèrent, quæ C veraciter sciri potest in hoc opus data esse noscuntur, nullius personæ hominum ausus sit habere vel retinere, neque per vicariam, neque per servum, neque per bajulum, neque per ullum vocem, sine propria voluntate episcopi, & canonicorum, vel abbatum, canonicorum, ad quos eas res pertinere noscuntur, cum voluntate canonicorum suorum, nisi quantum præceperit canonici cum præscripti senioribus communiter voluerint.

XVIII.

Statuimus autem, inter vos de contentionibus terrarum, & de debitoribus & fidejussoribus, Dei authoritate, & nostra, ut nemo ex eis vindictam sumat: donec ante proprii sui episcopi, & potestatis, cujus ditionis fuerit, præsentiam veniens, causam suam exponat, ut alicujus eorum judicio terminetur, atque definiatur. Episcopus autem & princeps regionis ipsius, quibus eadem res pertinuerit ad distringendum, noceat resistenti, & adjuver obedientem.

XIX.

Nullus etiam Christianorum ullam sub- E stantiam villani non apprehendat, nisi tantum corpus suum per fortaeturam quam ipse per se faciat, & non distringat eum nisi per directum.

XX.

Caballarium autem nemo apprehendat, ut * rede faciat, neque faciat, neque substantiam ejus tollat, nisi tantum per directum.

* vox usurpata

XXI.

Rapinas & prædas ex quibuslibet Christianorum nemo virorum aut mulierum faciat, ANNO CHRISTI 1054.

XXII.

Præcipimus etiam, ut equas nemo rapiat, nisi homo defuper inventus fuerit armatus. Alefes vero nemo incendat.

XXIII.

Furi prænotato & publico, latronique atque prædoni, in Christianis nemo auxilium præbeat: neque ad illud agendum eum conducat se sciente, usque ad satisfactionem veniant.

XXIV.

Negociatores, & oratores qui ferunt sportas, nemo substantiam eorum apprehendat.

XXV.

Hanc autem institutionem prædictam monemus pariter & obsecramus, ut omnes homines & fœminæ in prædictis comitatibus & episcopatibus degentes firmiter teneant, atque inrentæ custodiant secundum suum posse.

XXVI.

Quod si quis eorumdem hominum vel fœminarum prædictam pacem ac institutionem præsumptuose infregerit, & infra XL. dies non emendaverit, noverit se tamdiu extraneum a Christianorum consortio, & a liminibus sanctæ Dei ecclesiæ segregatum, donec ei; cui damnum pertulerit, duplum restituat; & potestati illius terræ, in qua illud actum fuerit, XL. solidos emendet; & episcopo ejusdem terræ emendet, manu propria juramdo super altare sedis, aut super quo liberavit, quo episcopus jusserit, quia amplius emendare non debeat pro transgressione excommunicationis; aut emendet ei XL. solidos sine sacramento.

XXVII.

Dicimus iterum, ut hæc institutio ab omnibus firmiter teneatur, sicut superius scriptum est; præter eos qui de suo alode, vel fevo, sive bailuia, institutores existerint.

XXVIII.

Quam institutionem quicumque transgressus fuerit, obedire nolens supradictis institutionibus: presbyter ei missam non cantet, neque ullum sacrum officium, neque communicet eum, vel sepeliat, se sciente.

XXIX.

Si autem quisliber hominum, vel fœminarum, ab hac die & deinceps ausu temerario hujus nostræ institutionis violator extiterit: anathematis vinculo feriatur, & a sancta Dei ecclesia procul pellatur, & ab omnium cœtu Christianorum tamdiu separetur, donec ad satisfactionem indubitanter veniat.

CON-

ANNO CHRISTI 1054. ANNO CHRISTI 1054.

CONVENTUS BARCINONENSIS

ANNO DOMINI MLIV.

ANNO salutis humanæ MLIV. convenerunt A apud Barcinonem Guifredus Narbonensis, & Raimbaldus Arelatensis, archiepiscopi; episcopi vero, Guisilbertus Barcinonensis, Guillelmus Ausonensis, & Berengarius Gerundensis. Quo in conventu sedium est decretum Raymundi comitis Barcinonensis, & Adalmodis comitissæ, adversus invasores bonorum ecclesiæ Barcinonensis. *Ex libello Petri de Marca, Parisiens. archiepiscopi.*

☞ *Decretum Raimundi & Adalmodis Comitum Barcinonensium ne quis invadat res seu jussiones Ecclesiæ Barcinonensis.*

Ex Marca Hispan. in append. p. 1010.

APud sanctam Barcinonensis Ecclesiæ sedem B execrabilis pestitus & radicitus abolendus inoleverat usus, quem facri omnimodo canones detestantur, scilicet ut vinum juris Canonicorum sanctæ cruris sanctæque Eulaliæ seu aliud quodlibet possidendum, potestati illorum subjectum, a dominio sui separaretur, adeo ut invasores domos illorum ingrederentur, & quicquid delectabile esse visus, seu vinum, seu alia quælibet possessio, fecum diripiendo auferret. Unde placuit gloriosissimis Barchinonensium principibus, Raimundo videlicet inclito Comiti, conjugique suæ nobilissimæ Adalmodæ, ut hoc vitium sanditus extirparetur & a possessionibus Canonicorum procul segregaretur, atque insimul hoc decretum statuerunt pro amore summi Regis & pro redemptione suarum animarum. Quod ita se habet. In no- C mine divino summo trino. Nos divina providente clementia Barchinonensium Princeps Remundus Comes & Adalmodis Comitissa hoc decretum pariter sanximus ut nemo hominum quod juris esse cernitur Canonicorum sedis sanctæ crucis sanctæque Eulaliæ violare amplius audeat, qui sint numero quadraginta, neque alienæ pecuniæ invasor domot eorum ab hodierno die & deinceps amplius audeat ingredi & aliquid illorum subditum potestati seu vi seu etam seorsum auferre, hoc videlicet modo ut nemo eorum adquirendarum pecuniarum vel gratia alterius vinum vel possessionem aliquam suam dicat esse. Quod si fererit & comprobatum fuerit, ab hoc edicto vel donatione procul pellatur, & ipse qui in hoc convicio inventus fuerit, in hoc decreto non habeatur. Quod si nos aut aliquis succedentium in principatu vel nisi fuerimus hoc decretum vel pactum adnullare, anathematis vinculo confringamur ac sancti spiritus gladio feriamur. Actum est hoc XII. Kal. Decembris anno incarnationis Domini nostri Jesu Christi MLIIII. post millesimum, regni vero Regis Henrici XXIIII. Reimundus Comes. Guisilbertus gratia Dei Episcopus. Willelmus gratia Dei Episcopus Ausonensis Ecclesiæ. Almodis Dei gratia Comitissa. Berengarius Dei gratia Gerundensis Episcopus. S. Remundi Guillelmi. S. Raimundi Comes. Guifredus sanctæ primæ Ecclesiæ sedis Narbonensis Episcopus subscripsit. Raimbaldus Archiepiscopus subscripsit. Miro Presbyter, qui hæc scripsi die & anno quod supra.

CONCILIUM MOGUNTINUM,

In quo electus Victor papa II. anno MLIV.

Continuator Ekonis Hermanni, ad annum MLIV. Conventus, *inquit*, ab imperatore Moguntiæ factus est, in quo Gebehardus Eistetensium episcopus, ab episcopis electus, Romanque missus; ibique honorifice susceptus, in sequenti quadragesima, *anni nimirum* MLV. in cœna Domini CLIV. papa ordinatus, Victoris II. nomen accepit.

APPENDIX
AD
TOMUM UNDECIMUM CONCILIORUM.

ANNO CHRISTI 876. Ex Rerum Italic. script. Tom. 2. parte 2. pag. 148. & 309.

ANNO CHRISTI 876.

ACTA CONCILII TICINENSIS

ANNO DCCCLXXVI, HABITI PRO ELECTIONE CAROLI CALVI

In Regem Italiæ, supra allata pag. 281. & seqq.

Multiora ex Mss. Codice Ambrosiano Bibliothecæ una cum animadversionibus Cl. viri Josephi Antonii Saxii eidem bibliothecæ præfecti.

IN ACTA CONCILII TICINENSIS A

PRÆFATIO LUDOVICI ANTONII MURATORII.

VUlgatissima erant Acta Concilii Ticinensis, Anno 876. habiti, in quo Carolus Calvus Trancorum Rex, Romanorum Imperator a Johanne VIII. Summo Pontifice jam constitutus, ab Episcopis etiam atque Optimatibus Italici Regni Rex Italiæ declaratus confirmatusque est. Ea quippe inter Annales Francorum a Pithoeo, & Du-Chesnio editos, tum in Annalibus Baronianis, in Labbæana Conciliorum Collectione, inter Corticia Galicana Sirmondo collecta, atque inter Capitularia Regum Francorum a Balutio illustrata reperiri cæpere. Quæ profecto labant; ac proinde nullum mihi obveniebat fœcundi conflictum de iis recudendis. Verum quum me per literas certiorem fecisset Cl. Vir *Josephus Antonius Saxius* Ambrosianæ *Bibliothecæ* Præfectus, eosdem Actorum locupletiores exemplaribus in membranis asservari, eumque codicem ita pro antiqua fide atque me benevolentia eadem defcripsisse ad me miserit, quemcumque ingellerit, publicum eruditionem atque quietem effe cupiat: ut hujus Concilii Acta, quæ supersunt, opere audiosa, in Collectionem hanc inferenda. Nam ut id præstiti fui, magni tamen momenti exhibere monumentum cum ad eorum temporum Historiam, tum ad politicum Italiæ regimen, quod eft ad ea tempora, certius agnoscendum. Quod quidem, ut paucibus, pio ducere juvet, quæ in hanc rem doctissimus *Saxius* ad me perscribendi datis, Tractationis etiam eorum apud Eruditos habitatæ.

CLARISSIMO AC DOCTISSIMO VIRO
LUDOVICO ANTONIO MURATORIO
JOSEPH ANTONIUS SAXIUS
Bibliothecæ Ambrosianæ Præfectus S. P. D.

SCintabar privati mei cujusdam ftudii conflio Codicem manuscriptum Bibliothecæ Ambrosianæ, qui complectebatur Epistolas Johannis VIII. Summi Pontificis, defcriptas e pergameno Vaticano, Langobardicis literis, ut ibi affirmat, exarato; cum ecce occurrit non leperendum antiquitatis Monumentum, fragmentum nempe Synodi Ticinensis, celebratæ Anno 876. cum Carolus Calvus, poft excepram Romam Imperii coronam, promovere quoque ad Italicum Regnum decrevit, atque Optimatum fuffragio curare. Exilio ad interpellatam hanc Synodum, tum prodite lucem nondum hac Acta integra pene defide, & apud Sirmondum, Balurium, Labbeum, aliosque hujusmodi rerum Collectores ea ratione legi, quæ recitatæ Synodos Pontificorum, & in quas Ticinenfi prædæ Ecclesiam Gallicanorum Antiftitum vorum apocrifum narrantur. At manifeta ea fuere, nec fincerum exhibent textum ea in re, quæ præcipuum hujus Synodi momentum fuit. Quæ enim de Auspitio Medietatesque Archiepiscopo, univerfi Coetus nomine fenerunt ad Ludovicum, de Electione ipfa in *Regem Italiæ* Caroli Calvi, deque præftito ab utroque vinculum juramento in Exemplari Ambrosiano non leguntur, nisi quæ Synodus profus fuit. Graxum me itaque cum Vbi, Vir Clarifs., tum Ecclefiæ omnibus optimis fallutem nostris fradem ad Te illico, in eandem magnæ Col-

ANNO CHRISTI 876.

lectionis Rerum Italic. referenda transmittere. Defuntata hæc diuturnis ex *Palatinis Capitularium*, & *Conciliorum Gallicanorum* apud *Vaticanum Dominum Nostrum* fed elabe deplorandum, quod sub incepta Scripsor inde prodeuerit; poft relatos enim viginti tricim ferum, quæ in Tricinenfi hac Concretio Patrum facere, fubdit: *Helenus hac Capitula integra, & prolixa in ipfis Exemplari, fed pro ipforum verbis in Formam contrasit. Intendebat* ille, hac eadem culpæ nihil inexcusatum relinqui. Ego fedulo cum Annois per Epiftolas Romæ, ut Vaticana primum Bibliotheca conflueretur, cum præcipua hæc antiquitatis lux apud Exteros obtinebatur: verum ubi ipfis accepi, ipsorum fuiffe illudendi, ac Reverendiss. Majeftr. Cuftodis fubornem, cum jandudum plurimis exaribus in meos ufus fuiffet, ea ex literarum Summorum Pontificum fpolia nihil in Vaticanum inferatur, fed in hæreditatis patrem illa quæsiverit, familiæ Cenciullum cedant. Conversa inde eft follicitudo ad eruditos Principum Romanorum fcrinia explorenda, fed a quibus invenitum cura & pretio redeat, quis enim divinare poffit, quæ illius, infignis alioquæ voluminis fortuna fuerit? Cornuti me itaque ad Labbeum, & Balutium, ut intelligerem, an contrafta *Romana* rerum fe*cundum* Synodi Pontificentis, *Capitulis* respondeant, atque eadem illa *Gallicanis* prorsus; nihil poft nonnulla præpoftero ordine in manuscriptis titulis defignantur ac vulgatum textum exponas, quæque hic quidem de numero numeris compofendi, illi in viginti fejunxerint. Quocirca fatis fuperque penfatum hujusmodi jactarum cirfu obtrim, quæ ipfa Scriptorum culpa; quod Codices noftros explent facturam; atque ita invidence lices nobis primarum notarum injuria temperatum, integrum adhuc Codicem in hoc dari.

Sed polices forsafe Vir Præclarifime. Quis hic Fortuna, vindicare fe tendicis antiquæ ingo memoriæ gratia populteris commendandos? Non is erere tenuis tamen omnibus, & aut modis Ecclefiæ, cum infpicitur, ut ad ea tempora, & dicis notis memoriæ Johannis VIII. Epiftolæ hominem prodam in fignorum mutuam recondita hiftoria eximie a veritatem. Praterea Codex iste aperti colligitur, a infidaffe illum eruendi undique antiquos monumentis, ut a Canisio Signinis Epiftolas, Pontificum Romanorum ab ea ferret ; quinimmo ad eundem dirigit adnotationes aliquas fuas, quibus illuftrari poffent aut etiam caftigari nonnulli, quæ ille jam ferripferat. Pergamus nunc ad dubitatem ita verum eundem hunc effe, cujus gratam mentionem Synodus ipfa Ticinenfis indicit Anchoram, quamvis ftudio ac aut fcripsit in Regno Italico defcribendo fe profectifle testatur ; inter poffitores enim recentiore *Johannes Bergolis in Formam Bibliothecæ* ad *super magnis Hiftoriarum diversis mensis & memoria*. Diceffifle illum monumenta abrogatum mente, , aspere annos tamquamodo tergiora tres ædium dolens fenibus Philippus Petinellus in Athenæi Literarum Mediolanenfium ; ubi etiam plura de nobili illius fa milia, famina ædificia quæ Ticinenfi Ecclefiæ, cujus tum manu fcripsit, ad aternam tanti Viri memoriam litis cenfignavit.

Certum hujus Synodi Ticinenfis, eo prorfus modo, quo in Codice noftro defcribitur, meminit Signinus *De Regno Italia* ad annum 876. citatum Bononienfem in 1580. ubi compendiaria narratione quidquid in ea gefum eft refert, explicatus verbis in fuis Zelotice Ambrofiana monumentis recudere Patricellus ad annum eundem ; nec dubium eft, quin a memorato Forsana Romæ nunc deposite bibliotheca hanc lucem Signinus acceperit. Nunc ad eorum ipfam producimus, qui quidem illuftrande antiquitatis, atque Italicæ gloriæ promovendæ conferat, nemo diligens adhuminerit, quum Tu, qui vefte labore eruditis omnibus tradere evolvens, tantam eidem lucem affundis. Est enim Scriptores ferme omnes Mediolanenses a Gregorio Magno Pontifice Maximo fplendidum illud Privilegium tradunt, quo Archiepiscopus noftri donarus dicitur jure eligendi Italici Regis poft decretum quantum a Pontificis fatis obtus dum ; quinque nobiliffimi tum agun, Carolum Magnum ejus Regni Imperii Auduenti fuciant, nullum tamen veftigium tanta exercitæ auctoritatis univerfa illorum temporum noftri hiftoria ; primum hac exemplum eft, in quo tanta fegat pedem, vendicare antiqua jura exercitium docuit ; five enim Lodovico II. Imperatore fine litteris decedente, five Carolo Crasso, nec tribuit ipfa Synodus beilorum exercitibus acta consultare, affectus puratus Italici Regnantes ; fic opportuna semper occasione, quæ dedit inter defuncti Augufti conflagrantes antiquos aliquid quod jus prærandem, aut novum condere incitamentum, certum eft ab Ecclefia Calvi inauguratum tantum robora accelliffe auctoritati. Mediolanenfium Præfulum, utpote quæ regibus fuperbis fupra creatæ Italiæ Procures eminentium, ut fua propemodum nutu de Italico Regno decernerent, ereftis ad hanc fupremam dignitatem, aut etiam depofitis Principum. An vero legitimo jure, an injuria Francisci imperii hæc ab Italis petita fint, quæ in Ligurino Lib. V. de Regno Italiæ, relatores Hortenfius libertatis defquifitione celebri, accenfiffima opus defcula, quam tamen attingere in præfens minime fas eft, cum nec modus Epiftolæ fuerit, nec paratæ dodrinæ tam amplitudo, cui aliquid fuggerere ftet ultro ac ligare, ut ajunt, in ipfum inferre.

Id unum illensis paterere haud opportunum rere fequenti fimum a me publicum fuperfcripsi Carolum Ticinenfi Synodo, qui fidemiffime affirmet, Johannem ipfum Summum Pontificem hac Synodo interfuiffe, atque in ea effectum in Ludovici Calvi, pleni Epiftolarum, & Optimatum fuffragiis eidem confirmafle Imperium ac Regnum. Quod quum a vero longe fit, Synodi ipfius ad Annum mihi acta exemplar docet, in qua Archiepiscopus fuluo Mediolanenfis Ampiterus primas epiftle vices legitur; minoque hinc magis a Papa Johanne ac Ipsorum Romanorum Pontificum reflem abfuit paruele Constantinorum Augustus, quamvis Johannes Papa VIII. Carolum Calvum Nonis Januarii Romæ falvatum, Ticinum perierit, & litteras Carolus Crassus Epiftolarum celebratus die, a monte Ticinum, in quo Johannes Carolo Romam *mittuerat*, *quamvis* confenfu Johannes Pontifice, *ibi præfens*, *Ticinum* Synodum celebrandam, *Ticinum* Synodum Anno nomini non aliud prefert, quam quod Archiepiscopus quoque Bertinianis, *Ticinum* celebrandam per provinciam *Mediolanenfem* Anno 876.

Anno Christi 876.

doviens concessit. Unde præcipientes jubemus *&c.*
Signum KAROLI gloriosissimi Imperatoris.
Audacher Notarius ad vicem Gaugini recognovit.
Data III. Kal. Martii, Anno XXVI.* Regni Domni Karoli Imperatoris in Francia, & Imperii ejus Primo.
Actum in Sancta Sophia juxta Papiam feliciter in Dei nomine Amen.

* In Regesto legebatur XXII.

Quod unum mihi addendum superest, vix e mente mea dubitationem evellere possum, num in memoratis hisce Comitiis Carolus tunc primum Rex Italiae electus fuerit. Hoc quidem Acta sonant; sed mihi abhorrere a consuetudine ceterorum Principum videtur, qui non antea ad Imperiale fastigium ascendere soliti fuerunt, quam Regni Italici habenas ac titulum consequuti fuissent. Ludovicum Pium excipio, quia tunc Bernardo ejus nepoti Langobardicum Regnum parebat. Profecto quum difficilia tempora instarent Calvo, quippe Ludovicus ejus frater, Germaniæ Rex, & natu etiam major, ad Italiae ac Imperii coronam & ipse anhelabat, immo arma eam ob caussam jam arripuerat, fieri facile potuit, ut Carolus nihil sibi cunctandum ratus satius duxerit praeoccupare Imperiale nomen, & benedictionem Pontificis, quam consistere ad colligenda Italicorum Procerum vota divisa. Attamen suspicari adhuc cogor, Carolum Calvum tum terrore injecto potentiae suae, tum eo quo potuit Optimatum, Populorumque consensu, Regnum Italicum prius sibi conquisivisse, ac deinde Romam convolasse. Uti habet Annalium Fuldensium Scriptor, ut primum Ludovici II. Augusti obitum *Carolus Galliae tyrannus comperit, illico Regnum Italiae invasit.* Deinde Carlomanno fratris filio contra se cum validis copiis irruenti, ad fauces Italiae vires suas objecit, cumque aut vi aut muneribus in Germaniam regredi coegit. Quo facto demum *quanta potuit velocitate Romam profectus est.* Ad haec Annalibus Bertinianis fidem rei facientibus, Carolus post unctionem Imperialem *Roma exiens, Papiam rediit.* Ergo ante coronationem Romanam, ideoque Anno 875. Carolus Langobardici Regni Sedem pacifice ingressus fuerat; vixque excogitari potest, quin ibi se Regem Italiae instituendum atque acclamandum sine mora curarit. Quod si Anno subsequente 876. ex Urbe Ticinum regressus, electionem a Regni Proceribus quaesivit, haec fuerit potius praecedentis confirmatio, atque ut ex concordibus Optimatum Langobardicorum suffragiis, quorum nonnulla ante desideraverat, electio sua eo magis legitima evaderet, ejusque consolidaretur. In Pontigonensi quoque Synodo, eodem Anno celebrata, Francici Regni Patres Carolum ipsum, quemquam tot ante Annos Francorum Regem, *elegerunt sibi protectorem ac defensorem esse*: cujusmodi verbis secundum editionem Pithoei, Labbei, & aliorum usi sunt & Italici Episcopi atque Optimates in Ticinensi Concilio. Praeterea Johannes VIII. Summus Pontifex, Anno subsequente 877. in Romana Synodo ejusdem Caroli electionem rursus firmavit, ac ratam habuit. Atque haec pauca licuerit mihi edisserere, quando uberiora & clariora eorum temporum monumenta sperare non licet. Nam quod est ad Ambrosianum Actorum exemplum, nulla mihi dubitatio restat, quin ad Sigonium conterraneum meum Fontana miserit, quando Sigonius ipse in Libris de Regno Italiae ad Annum 876. integram Praefationem qualis heic deprehenditur, exhibet ab iis verbis: *Nos Anspertus cum omnibus Episcopis &c.* Ego hoc ex Puricellio supra laudato in Monumentis Basilic. Ambros. num. 127. didici; neque enim in Sigoniani Operis editionibus, quibus utor, ego ejusmodi verba reperio, minimeque compertum habeo, quam editionem Puricellius, ista describens, fuerit sequutus.

CONCILIUM TICINENSE

In quo Carolus Calvus Imperator

Ab Ansperto Mediolani Archiepiscopo, & aliis Italici Regni Optimatibus in Italiæ Regem electus fuit.

GLORIOSISSIMO & a Deo coronato magno & pacifico Imperatori Domino nostro Carolo perpetuo Augusto. Nos quidem *Ansbertus* cum omnibus Episcopis, Abbatibus, Comitibus, ac reliquis, qui nobiscum convenerunt Italici regni Optimates, quorum nomina generaliter subter habentur inserta, perpetuam optamus prosperitatem & pacem.

Jam quia Divina pietas vos Beatorum Principum Apostolorum Petri & Pauli interventione per Vicarium ipsorum, Domnum videlicet Joannem Summum Pontificem & universalem Papam [1] vestrum ad profectum Sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque omnium incitavit, & ad Imperiale culmen Sancti Spiritus judicio provexit. Nos unanimiter vos protectorem, dominum ac defensorem omnium nostrum, *& Italici regni Regem* [2] eligimus, cui & gaudenter toto cordis affectu subdi gaudemus, & omnia, quæ nobiscum ad profectum totius Sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque omnium salutem decernitis & sancitis, totis viribus, annuente Christo, concordi mente, & prompta voluntate observare promittimus.

Anspertus Sanctæ Mediolanensis Ecclesiæ Archiepiscopus subscripsi.
Joannes Sanctæ Aretinæ Ecclesiæ humilis Episcopus subscripsi. [3]
Joannes Episcopus Sanctæ Ticinensis Ecclesiæ subscripsi.
Benedictus Cremonensis Episcopus subscrip.
Theudulphus Tertonensis [4] Episcopus subscripsi.
Adalhardus Vercellensis Episcopus subscrip.
Azo Eporediensis Episcopus subscripsi.
Gerardus exiguus in exigua Laudensi [5] Ecclesia Episcopus subscripsi.
Hilduinus Astensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
Leodoinus Mutinensis Episcopus subscripsi.
Hildradus Albensis Episcopus subscripsi.
Ratbonus [6] Sedis Augustanæ Episcopus subscripsi.
Bodo humilis Sanctæ Aquensis Ecclesiæ (*Episcopus*) subscripsi.
Sabbatinus Januensis [7] Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
Filbertus [8] Comensis Episcopus subscrip.
Adelardus servus servorum Dei Veronensis Episcopus subscripsi.
Ego Paulus Sanctæ Placentinæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Ego

1 Legendum *Patrem*, ut in omnibus editis hujus Concilii actis. 2 Quæ diverso charactere in hoc capite signantur, nunc primum prodeunt ex MSto Ambrosiano exemplari. 3 In MSto Ambrosiano Fontana adnotavit: *Hic erat Nuncius Sedis Romanæ.* Citra verum tamen, si de hac Synodo loquamur; neque enim ille se Legatum appellat, nec si id munus egisset, secundo post Anspertum loco se subscribere debuisset. Praeterea nullum extat vestigium, quod Synodus ista coacta sit Pontificia auctoritate; quin immo ex epistolis ipsis Johannis VIII. colligi videtur, quod ipso inconsulto Concilium hoc celebraverit Anspertus; minatur enim eidem, epistola CLV. Labbeanæ editionis, Canonicas pœnas, si Carolomanno sese ab Italico Regno ob valetudinis vitium expediente, de nova Regis electione extra Romanam Synodum ageret, aut Regem aliquem absque illius consensu reciperet; quod certe indicendum non erat tanto severæ jussionis strepitu, si Ticinensis electio Caroli Calvi, annuente ipso, aut mandante peracta fuisset. Sed cur itaque Johannes Aretinus Episcopus subscripsit? P. Eustachius a Sancto Ubaldo in sua Dissertatione *de Metropoli Mediolanensi* ex hac ipsa Synodo arguit Aretinus Episcopum, sicuti & Florentinum hic pariter subscriptum, Insubricæ nostræ Metropoli tunc paruisse; contendit enim contra Ticinensis Ecclesiæ propugnatores, Synodum hanc Provincialem fuisse. Quæ ille ibidem argumenta in hanc rem cumulat, apud ipsum videat Lector num. 176. 249. & seqq. 4 Lege *Terdonensis*, seu *Dertonensis*. 5 Male in Harduino legitur *Laudunensis*, & *Laudicensis* in altero Concilio Ravennæ celebrato anno DCCCLXXVII. 6 *Ratbornus* in Labbeo, aliisque.
7 Melius quam in Labbeo, aliisque, apud quos legitur *Jennensis*. 8 Alii legunt *Bilbertus*.

Anno Christi 876.

Ego Andreas Sanctæ Florentinæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
Ragniensis [1] Abbas subscripsi.
Signum Bosonis inclyti Ducis, & Sacri Palatii Archiministri, atque Imperialis Missi.
Signum Ricardi Comitis.
Signum Walfredi Comitis.
Signum Luitfredi Comitis.
Signum Alberici Comitis.
Signum Supponis Comitis.
Signum Hardingi Comitis.
Signum Bodradi Comitis palatii.
Signum Cuniberti Comitis.
Signum Bernardi Comitis.
Signum Airboldi Comitis.

Juramentum Ansperti Archiepiscopi. [2]

SIC promitto ego, quia de isto die in antea isti Seniori meo, [3] quamdiu vixero, fidelis & obediens & adjutor, quantumcumque plus & melius sciero, & potuero, & consilio & auxilio secundum meum ministerium in omnibus ero absque fraude & malo ingenio, & absque ulla dolositate vel seductione seu deceptione, & absque respectu alicujus personæ, & neque per me, neque per missum, neque per literas, sed neque per emissam, vel intromissam personam, vel quocumque modo, vel significatione contra suum honorem, & suam Ecclesiæ atque regni sibi commissi quietem & tranquillitatem, atque soliditatem machinabo, vel machinanti consentiam, neque aliquod umquam scandalum movebo, quod illius præsenti vel futuræ saluti contraria vel nociva esse possit. Sic me Deus adjuvet, & patrocinia. [4]

Quod Rex Carolus juravit Ansperto Archiepiscopo, atque Optimatibus regni Italici.

ET ego quantum sciero & rationabiliter potuero, Domino adjuvante, te Sanctissime ac Reverendiss. Archiepiscope, & unumquemque vestrum, secundum suum ordinem & personam honorabo, & salvabo, & honoratum & salvatum absque ullo dolo, ac damnatione, vel deceptione conservabo, & unicuique competentem legem, ac justitiam conservabo, & qui illam necesse habuerit, & rationabiliter petierit, rationabilem misericordiam exhibebo. Sicut fidelis Rex suos fideles per rectum honorare, & salvare, & unicuique competentem legem, & justitiam in unoquoque ordine conservare, & indigentibus & rationabiliter petentibus rationabilem misericordiam debet impendere, & pro nullo homine ab hoc quantum dimittit humana fragilitas per studium, aut malevolentiam, vel alicujus indebitum hortamentum deviabo, quantum mihi Deus intellectum, & possibilitatem, & si per fragilitatem contra hoc mihi surreptum fuerit, cum recognovero, voluntarie illud emendare studebo, sic &c.

IN nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Incipiunt Capitula, quæ Domnus Imperator Carolus Hludovici piæ memoriæ filius una cum consensu & suggestione *Reverendiss. ac Sanctissimi Domini Ansperti Archiepiscopi Sanctæ Mediolanensis Ecclesiæ*, [5] necnon Venerabilium Episcoporum, & Illustrium Optimatum, reliquorum fidelium suorum in regno Italico ad honorem Sanctæ Dei Ecclesiæ, & ad pacem ac profectum totius Imperii sui, fecit anno incarnationis Domini nostri Jesu Christi 586. [6] Regni vero sui in Francia XXXVI. Imperii autem sui primo, Indictione IX. mense Februarii, in palatio Ticinensi.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Ut Sancta Romana Ecclesia sicut est caput omnium Ecclesiarum, ita ab omnibus honoretur.*
II. *Ut honor Domno & spiritali Patri nostro Joanni Summo Pontifici & universali Papæ ab omnibus observetur.*
III. *Ut in termino Beatorum Petri & Pauli Apostolorum nemo aliquam vastationem facere præsumat.*
IV. *Ut Ecclesiasticus honor, & Sacerdotalis atque Clericalis reverentia in omnibus custodiatur.*
V. *Ut Imperialis honor ab omnibus fideliter observetur, & præcepta a nullo violentur.*
VI. *Ut Episcopi ministerium suum secundum sacros Canones peragant prædicando, corrigendo, confirmando.*
VII. *Ut Episcopi præcipue per se prædicationem, & per suos exerceant, secundum jussionem Domini Nostri.*
VIII. *Ut sæculares & fideles laici diebus festis in civitatibus ad publicas stationes occurrant.*
IX. *Ut nullus Presbyter latibulosa Missarum officia celebrare præsumat, sine Episcopi licentia.*
X. *Ut Episcopi proximum Ecclesiæ suæ claustrum instituant, in quo ipsi cum Clero regulariter Deo militent.*
XI. *Ut Presbyteri residere cogantur, sintque subjecti in omnibus suo Episcopo, secundum Canonicam auctoritatem.*
XII. *Ut a domibus Sacerdotum propter malæ opinionis famam habitacula fœminarum penitus tollantur.*
XIII. *Ut venationem nullus in Sacris Ordinibus exerceat, neque arma militaria portare audeat.*
XIV. *Ut res Ecclesiasticas nemo auferre præsumat, &*
XV. *Ut Ecclesias Baptismales, quas Plebes appellant, secundum consuetudinem antiquam filii instaurent.*
XVI. *Ut Episcopi Comites, & Vassos Regios in Parochia sua diligant, & econtra illi Episcopos.*
XVII. *Ut prævideat unusquisque secundum ministerium suum, ne prædæ & devastationes fiant.*
XVIII. *Ut mortuo Episcopo nullus facultates diripiat, sed Erogatariis, & Eleemosynariis Ecclesiæ consugiatur.*
XIX. *Ut Decimæ collaborationum, & animalium, secundum sacra præcepta sine fraude offerantur.* [7]
XX. *Ut nemo Fidelium quoquo modo celet aliquem, quem sciat esse Regi infidelem.*

Quæ

1 Sirmondo, & Labbeo *Raginerius*, Du-Chesne, & Balutio *Reginerius*. 2 Eadem hac formula usus est Hincmarus Archiepiscopus, jussus cum aliis Episcopis juramentum præstare Carolo Calvo, eaque relata est inter Acta Concilii Pontigonensis. A Pitheo inscribitur *Generale omnium Fidelium sacramentum*. 2 Citra dubium est *Senioris* nomen hoc loco nihil aliud referre, quam *Dominum*; cuilibet enim vetera monumenta volventi passim occurrit hujusmodi appellatio ita accepta, & docet altera Synodus Ticinensis edita Tomo II. hujus collectionis pro electione, seu confirmatione Widonis in Regem Italiæ. Ibi siquidem pluries ab Episcopis *Senior* vocatur.
4 In juramento memorato Hincmari, postrema hæc verba ita leguntur: *Sic Deus me adjuvet, & ista Sancta Patrocinia*, idest *Reliquiæ Sanctorum*, ut explicat Ducangius in Glossario. 5 Etiam hæc verba diverso charactere signata nunc primum prodeunt ex MSto Ambrosiano. 6 Mendum scripturæ; constat enim edita hæc esse anno superiore. 7 Decretum hoc in editis positur sub num. XI.

ANNO CHRISTI 876. *Qua sequuntur desumpta sunt ex editione Capitularium Franc. Baluzii tomo II.*

CAPUT I.

UT Sancta Romana Ecclesia, sicut est caput omnium Ecclesiarum, ita ab omnibus honoretur, & veneretur; neque quisquam contra jus & potestatem ipsius aliquid injuste agere praesumat: sed liceat ei debitum tenere vigorem, & pro universali Ecclesiæ pastoralem exhibere curam, atque facta precibus omnium pro omnibus interpellare auctorem.

II.

Ut honor Domne & Spiritali patri nostro Joanni Summo Pontifici & universali Papæ ab omnibus conservetur; & quæ secundum sacrum ministerium sunum auctoritate Apostolica decreverit, cum summa veneratione ab omnibus suscipiatur, & debita illi obedientia in omnibus conservetur.

III.

Et licet in omnibus id observare velimus, præcipue tamen sanctimus, ut in termino Resturum Petri & Pauli Apostolorum Principum nemo in eundo, & redeundo, vel ibi orando, aliquam vastationem, & depræ datione m facere præsumat; & quæ ipsius Sanctæ Ecclesiæ propria sunt, nemo aliqua iniqua machinatione, sine voluntate ipsius Sacri Pontificis sibi vindicare præsumat. Quod si quisquam fecerit, restituat male præsumta, immunitatem ipsius Ecclesiæ persolvat, & bannum nostrum tripliciter componat.

IV.

Ut Ecclesiasticus honor, & Sacerdotalis, atque Clericalis reverentia, debita cooperentique sinceritatia religione ab omnibus amplectatur, & in omnibus custodiatur, sicut avi & genitoris nostri monent edicta.

V.

Ut Imperialis honor ab omnibus fideliter observetur; & quæ ab eo seu per epistolam, seu per legatos præcipiuntur, a nullo impune audeant violari.

VI.

Ut Episcopi ministerium suum, secundum fatros, & a Sancto Spiritu promulgatos Canones peragant; Parrochias suas absque alicujus impedimento, prædicando, corrigendo, & confirmando circumeant; & in hoc agendo nullus ei contrarie, & quod ad ministerium illorum pertinet contradicere in ipsis Parrochiis audeat, vel eis evinde aliquam molestiam inferat; sed adjutor, & opportune, invitatus a Pontifice quique Ecclesiæ filius exsitat; ut liceat eis criminalia scelera, & alia quæque corrigenda inquirere, diligenterque & dijudicare canonice. Quod qui temerare proterve præsumserit, triplicem legem & triplex bannum nostrum persolvat.

VII.

Ut Episcopi secundum sacram jussionem Domini Nostri Jesu Christi prædicationem per se, vel per suos congruenter exerceant; & Presbyteros suos ut similiter faciant instituere procurent.

VIII.

Ut Seculares & fideles laici diebus festis, qui in Civitatibus sunt, ad publicas stationes occurrant; & qui in villulis & possessionibus sunt, ad publicum officium in Plebem festinent.

IX.

Ut nullus latibulosa Missarum in suis domibus officia celebrare præsumat sine sui rationabili licentia Episcopi.

X.

Ut Episcopi in Civitatibus suis proximam Ecclesiæ clausturam instituant, in quo ipsi cum Clero secundum Canonicam regulam Deo militent.

XI.

Ut Episcopi Sacerdotes suos ad hoc constringant, ut Ecclesias non relinquant, & aliubi habitare præsumant. Sint etiam subjecti proprio Episcopo secundum Canonicam auctoritatem, nec per contumaciam ab eorum potestate diffidant. Neque seculari potestati ad hoc eis commendare fideant, aut eos quilibet recipere audeat, aut contra Canonicas leges, & debitam Episcopi potestatem quodammodo defendentur. Hujusmodi vero Sacerdotes Episcopis illico cenfura disciplinæ Ecclesiasticis subdat. Nec fas est omnium eorum sollicitudinem Episcopos non gerere, quibus in committendis sacris Ordinibus dignum vitium est communicasse.

XII.

Ut a domibus Sacerdotum, propter male opinionis famam, habitatio femininum penitus tollatur; neque ulli in domo illorum intrare indistincte permittant, ne nomen Dei, quod absit, per illos blasphemetur, per quos laudari pie & jugiter debet.

XIII.

Venationem quoque nullus tam sacri ordinis exercere præsumat; neque arma militaria pro qualicumque seditione portare audeat, aut habitum quemlibet contra apicem Sacerdotii non decentem assumere.

XIV.

Ut res Ecclesiasticas tam mobiles, quam & immobiles nemo invadere, vel auferre præsumat; & quæ a Rectoribus Ecclesiæ hactenus, ob timorem vel favorem, alicui libellario, vel emphyteuticario jure dolose, vel cum damni detrimento Ecclesiæ sunt visæ videntur, ad pristinum jus reverantur: quatenus liceat illis, quibus earum cura commissa est, quieto & pacifico ordine eas tenere, & pro nobis, regno nobis a Deo commisso orare, pauperibusque debita stipendia erogare, familiam Ecclesiæ juste & rationabiliter regere, & gubernare. Transgressoribus autem judicium injuste præsumta restituere, & sicut superius præfixum est, tripliciem legem & triplex bannum nostrum persolvere.

XV.

Ut Ecclesias Baptismales, quas Plebes appellant, secundum antiquum consuetudinem Ecclesiæ illis restaurent.

XVI.

Ut Episcopi Comites & Vassos nostros in Parrochia eorum manentes paterno amore secundum Ecclesiasticum ministerium diligant. Ipsi vero Comites & Vassalli, seu reliqua generalitas prædictos Episcopos ut sanctos patres honorent & venerentur, & ad ministerium illorum peragendum, ubicumque potuerint, eos adjuvare decerent. Si vero, quod non optamus, eis infesti, quominus quæ Dei sunt exercere possint, reperti fuerint, aut ipsi contra leges officia sua violaverint, & ea, quæ veterari debent, inquietaverint, secundum Capitulare avi & genitoris nostri emendent. Quatier quoque Presbyteros ac reliquos gradus honoratos ipsius Capitularis forma doceantur. Ipsi nihilominus Episcopi, singuli in suo Episcopio, Missatici nostri potestate & auctoritate fungantur.

XVII.

Ut Episcopi, & Comites in suis ministeriis commorantes in suis constituant domibus cum suis Vassallis, neque præsumat quicunque hospitii in pauperioris cujusdam vicini domo, nisi rogati, commorari; quia ob hoc maxime depræ dationes & discordiæ hactenus pullulasse manifestum est. Providentæ quoque, secundum ministerium unusquisque sunm, ne in potestate illorum prædæ & devastationes fiant. Et si aliquid hoc facere contraverint, omni sea virtute illis resistant. Et si ipsi per se constringere illos ad emendationem non potuerint, constituris Missis nostris renuntiet, ut ipsorum judicium legaliter secundum Capitularia avi & genitoris nostri emendent. Quod & & ipsi hoc emendare negligerint, ad nostram notitiam perducant.

XVIII.

Ut quotiens Divinum judicium aliquem Ecclesiæ Præsulem e seculo vocaverit, nullus ad suimet perditionem facultates ejus invadat, diripiat, & ad jus sunm transferat, sed Erogatoris, & Elecmosynatiis Ecclesiasticis, cum ipsius Ecclesiæ constituto OEconomo, liberum sit, canonico more, juste rationabiliterque deputata successori futuro relevare, vel quibuscumque, sicut expedit, pro quæ ipsius distributuere. Quod qui iniqua cupiditate transgredi præsumserit, ut superius præfixum est, irrefragabiliter multetur.

XIX.

Ut decimæ collaborationum, animalium secundum sacra præcepta, omnino absque fraude, & aliqua retractatione offerantur; & in potestate Episcopi maneant, qualiter Presbyteris dispensentur canonice.

XX.

Ut nemo fidelium nostrorum quodammodo aliquem celet, quem nostrum fcierit infidelem esse, neque ei fustentationem quamcumque præstare percreptet, si eum ad nostram fidelitatem revocare nequiverit. Quicumque autem contra hæc fecerit, præde cessorum & progenitorum nostrorum judicium experietur.

Anspertus Archiepisc. Mediolanensis subscripsi.

Joannes humilis Aretinæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Adalardus servus fervorum Dei Sanctæ Venetensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Adalgaudro Vercellensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Ayo Exporadiensis Episcopus subscripsi.

Benedictus Episcopus Cremonensis subscripsi.

Hildradus Albinsis Episcopus subscripsi.

Gerardus exiguus Lausdensis Episcopus subscripsi.

Joannes humilis Sanctæ Ticinensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Theodulphus Terdonensis Episcopus subscripsi.

Hildoinus Astensis Episcopus subscripsi.

Sabbatious humilis Januensis Episcopus subscripsi.

Signum Bosonis Dutis & Missi Italiæ atque Sacri Palatii Archimistri.

Signum Bernardi Comitis.

Signum Berdradi Comitis Palatii.

Signum Richardi Comitis.

Signum Airboldi Comitis.

Signum Cuniberti Comitis.

Signum Supponis Comitis.

Signum Alberici Comitis.

Signum item Bernardi Comitis.

Signum Hardingi Comitis.

Signum Berardi Comitis. [1]

Joannes Tuscanensis Episcopus Legatus Sanctæ Sedis Apostolicæ, & Domini Joannis Summi Pontificis Papæ Vicarius interfui, consensi.

Anfegisus Senonum Metropolis Episc. Sanctæ & Apost. Sedis (*Vicarius*) in his, quæ superscripta sunt, interfui, consensi, & subscripsi.

Et Joannes Aretinus Episcopus Sanctæ Sedis Apostolicæ Legatus interfui, & subscripsi.

Hincmarus Remorum Episcopus subscripsi.

Aurelianus Lugdunensis Episcopus in Christi nomine subscripsi.

Otramnus Vienoensis Ecclesiæ Episcopus.

Bertmundus Ebredunensis Ecclesiæ Archiepiscopus.

Walterus [2] humilis Aurelianensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Giselebertus Carnotensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Hadebertus Sylvanectensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Valpertus Valentinæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Agenulfus Gabalitanensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Frotarius Archiepiscopus consensi, & subscripsi.

Joan-

[1] Nemo ex Conciliorum Collectoribus, quos viderim, quique Concilium Pontificiorum describunt, invenire hactenus potuerunt Ascilicum, & Optimatum subscriptiones notasse. Legantur tamen in Capitularibus Regum Francorum a Balusio editis, ubi de hac Synodo loquitur. Id factum crediderim, quod primo subscriptionis electioni in Regem Italiæ Caroli Calvi; postmodum ipsius jam electi decreta firmaverint, non omnes tamen, ut ipse subscriptionis docent.

[2] *Alias Baldoricus.*

ANNO CHRISTI 890.

Joannes Rotomagensis Ecclesiæ Archiepiscopus subscripsi.

Rangerus Lexoviensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Gerboldus Cabillonensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Hildebodus Suessionensis Episcopus subscripsi.

Rostagnus Sanctæ Arelatensis Ecclesiæ humilis Episcopus subscripsi.

Angelvinus Sanctæ Parisiensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Odo Belgivagorum Episcopus in Christi nomine subscripsi.

Bernarius Gratianopolitanæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Brito Wapricensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Aldavinus Avenionensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Hildebrandus Sagensis Episcopus subscripsi.

Ragenfridus Maldensis Episcopus subscripsi.

Signandus Constantiensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Anselmus Lemovicensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Wilelmus Carduensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Otulphus Sanctæ Tricastinæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Amalelus Leucorum Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Teutricus [1] Velutinorum Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Adelgericus Augustudensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Wido Valtavensis Episcopus subscripsi.

Wilebertus humilis Catalaunorum Episcopus subscripsi.

A Heirardus Luxeviensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

ANNO CHRISTI 891.

Aterius Vifuariensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Hedenulphus Laudunensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Lupus Albiensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Bernardus [2] Sanctæ Viridunensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Franco Tungrorum Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Walo Autisiodorensis Episcopus subscripsi.

Absolfus Abbas in Monasterio, quod dicitur Bethleem, sive Ferrario, subscripsi. [3]

Sequebatur etiam deinde in originali,

PRidie Idus Julii in loco, qui vocatur Pontigonis, ita a Legatis Sedis Apostolicæ Leone Aporturiæo, Petro, Joanne, itemque Joanne Legatis, ac Anselfio Vicario ejusdem Sedis, & ab omni Concilio definitum est de Adalgrando [4] Presbytero. Quia Dominus noster Joannes Sanctissimus Papa nos quidem, nec scilicet . . . . . & Leonem Gabinensem Episcopum S. R. E. Misium, & Apocrisiarium, & Petrum venerabilem Forojuliensium Episcopum ad hæc in has partes direxit, sicut præfatus Episcopus, Joannem videlicet, & Joannem mandaverat, quia dixerunt, ipsum cum omnibus rebus suis tam decimis ad usus ancillarum Dei ibidem deputatis, quam possessionibus mutuatas fiunam ac flabile manfurum fore decreverunt, eandemque cartulam subscriptionibus propriis corroboraverunt: alteram quoque afferens cartam, quam sæpe jam dictæ Paderbrunnensis Ecclesiæ Sacerdotes, & universus pariter clerus nuper fieri postulavit, subjunctis subscriptionibus confirmavit, de consensu videlicet suo & reliquorum omnium fidelium, quæ in ipsa parochia constituendi, & de rebus omnibus, quæ nunc habere videtur, illuc juste legitimeque collatis. Quapropter juxta petitionem præfati fratris & Coepiscopi nostri judum & utile satis esse credimus autoritatem nostrorum salubre decretum, quo Christi famulabus quietam & tranquillam in ejus servitio deservituris auctoritatis suæ unanimi sententia providere studuerunt, nostris quoque sanctionibus confirmare, ne quis futuris temporibus ex his, quæ vel hujus Episcopi Bisonis, vel

[1] *Theodericus* in editis.

[2] *Berardus* apud omnes.

[3] Subscriptionem illas diverso ordine in editis referuntur, neque omnes in Ambrosiano Codice extant, qui ibi leguntur: nonnullæ etiam voces diversimode inscribuntur, sed ea adnotare non placuit, ne Lector gravetur, cum facile conferri hæc possint cum vulgatis.

[4] Apud alios Concilii um editores vocatur *Adalgrandus*.

[5] Habemus hæc prolixius in editis Actis Concilii Pontigonensis; sed cum nonnulla differant, ea etiam adnotanda ingratum putavi.

ANNO CHRISTI 890. Ex Luitpr. Episcopo Ratisbonen. etc.

SYNODUS FORACHEIMENSES

IN QUA HERISIENSIS PARTMENONIS

Bona confirmantur Anno Christi DCCCXC.

QUoniam omnibus, qui curæ Pontificalis A antecessoris sui diebus illuc collata noscuntur, sive in decimis a navitatis generali synodo concessis; seu possessionibus undecunque mutuatis, aut quorumlibet fidelium largitione traditis, aut deinceps tradendis, omnino aliquid auferre, vel dispositionem Monasterii destituere præsumat, nisi fele velit vinculo perpetui anathematis condemnari. Ego ut hoc nostræ unanimitatis decretum firmiorem in Dei gratia teneat stabilitatem, nostris id *subscriptionibus corroborare curemus*: Idipsum Coepiscopos & suffraganeos nostros, qui modo absentes sunt, cum primum hæc in eorum manus scripta devenerint, facere postulantes, sicut eos in nullo pentitus a nostræ unanimitatis consensu discrepantes velle confidimus.

B Actum Forachemi palatio Regio, Anno Incarnationis Dominicæ DCCCXC. Regni vero piissimi Regis Arnulfi anno III. Indictione VIII.

Signum Sunderholdi Magontiacensis Archiepiscopi.

Signum Herimanni Coloniensis Archiepiscopi.

Signum Arn. Episcopi (Wirtzb.)

Signum Dietberti Episcopi. (Perdenſe)

Signum Hrudberti Mediomatricæ sedis episcopi. (Metenſis)

Signum Godebranki Episcopi. (Spirenſis.)

Signum Egilmari Episcopi. (Osnabrug.)

Signum Erkanboldi Episcopi. (Aichſtad.)

Signum Adalgeri Episcopi. (Brunenſis.)

Signum Dadonis Episcopi. (Virdunen.)

Signum Pilonis Episcopi. (Paderbom.)

Signum Alpuini Episcopi.

Signum Agiulfi Episcopi. (Halberſt.)

Signum Drogonis Episcopi. (Mindenſis.)

Signum Wirberti Episcopi. (Hildeſenſis.)

Signum Wolfhelmi Episcopi. (Mimigard.)

Signum Lihardi Abbatis.

Signum Faraberthi Abbatis.

Signum Hallehonis Abbatis.

Signum Gerhardi Abbatis.

ANNO CHRISTI 891. Ex Frodoli German. Hist. tom. 1. p. 146.

SYNODUS DINGOLVINGENSIS

ANNO CHRISTI DCCCXXXII. CELEBRATA.

ANNO CHRISTI 892.

UDelbertus Archiepiscopus Salisburgensis VIII. D celebravit Synodum Dingolvingæ, de qua vetus MS. Sæculi XI. *Anno Domini* 892. *regnante in Bavaria Arnolfo Duce, convenientibus cunctis Bavariis ad locum qui Dyngolfing vocatur, in causa Synodalis colloquii Episcopis videlicet & comitibus aliisque populis suprædicti regionis. Residentibus autem Episcopis in Synodali concilio, Adalperto Archiepiscopo Salzburgensi, signanimo Episcopo Ratisponensi, Germardo Episcopo Patauiensi, Troffmanno Episcopo Frisingensi, Nithardo Ep. Sabionensi, nuncupque Udalfridi Episcopi Adisiensis Chorepiscopis Diperto & Swatebaldo, atisque presbyteris & diaconibus ac clericis quamplurimis, de stu cetlesiastico tractantes, seriatim*

Anno Christi 998.

CONCILIUM ROMANUM

HABITUM A GREGORIO P. V.

Anno DCCCCXCVIII. de quo fupra pag. 1029.

Ex Baluzii Miſcellan. tom. 7. p. 62.

GREGORIUS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Divina nobis ſalubertimas præcepta & ſanctorum canonum inſtituta veneranda nos admonent conſiderationis intuitu, immo & apoſtolici moderaminis auctu, utilitatum commoditatem atque firmitatis proficere ingegritatem, quatenus procurandarum utilitatum fubſidia, ut divino cultui dedicata exiſtant, inconcuſſe permaneant, atque in laudibus Dei diutiſſime perſolvendis valeant proficere. Hoc procul dubio conſimilis ſollicitudo nos provocat pia conſideratione ſanare, ut ex hoc divina placata clementia, in fydereis arcibus nobis adſcribatur remuneratio. Ideoque omnibus fanctæ Dei Eccleſiæ fidelibus tam præſentibus quam & futuris notum ſit volumus, qualiter peracta fuit ſynodus ſeptimo Idus Maias in baſilica beati Petri Apoſtolorum principis, ante aram ſuæ altare ejus, cum omni Romanæ Eccleſiæ Epiſcopis & ultramontanis necnon & Dacorum nationis viris qui gratia ſanctæ noſtræ apoſtolicæ ſedis, cunctæque fedis Romanæ vultu, ſeu quæ cultum idſacrificii Dominus gloriioſiſſimus & ferenniſſimus Otto tertius Imperator auguſtus cum ultramontanis Longobardorumque Ducibus, comitibus, ſeu militia copia nimis. Et reſidentes illic ad pedes præfati Auguſti Emmengaudo Comite filio Borrelli Aquitanorum ſive Gothorum nobiliſſimo Maſchione enim optimatibus ſive cæteris fuit, Arnulpho Epiſcopo, & Gundulfo adyutore Epiſcopo, in eodem conventu vel ſynodo una cum Epiſcopis de epiſcopio Aufonenſi. Cuidado ſe reclamante ante apoſtolicam & imperialem præſentiam quod prædictus Arnulphus per vim & injuſte tolleret ei prædictum Auſonenſem epiſcopatum, una cum Raymundo ipſius provinciæ Marchione, Arnulpho Epiſcopo reſpondente quod ei non abſtulliſſet per-vim nec injuſte prædictum epiſcopatum, ſed juſte & legaliter ſe obtinere, & ea propria Metropolitano Narbonenſi, cujus Eccleſiæ fore debet, eſſe conſecratum, & Gundalbum vivente Fruiano Pontifice Auſonenſi ab alio Metropolitano Odonis ne Gallis provinciæ Archiepiſcopo fraudulenter & abſque lege ordinatum, & a Joanne Papa antecefſore noſtro & a cœtu Epiſcoporum Romanæ Eccleſiæ ſive aliis compluribus condemnatum & anathematizatum, reclamante ſe prædicto Epiſcopo Fruiano, quem Gaudaldus interfici fecerat-cum fratre & conſanguineo ſuo & aliis pluribus. Hanc talia illis decretibus, diligenti animo, cum ſummo ſtudio, letaniis, pſalmis, & orationibus intercedentibus, & fidem catholicam relegentes, tractare cœpimus qualiter ſida relatione ad regulam-tramitem perduceremus & ſecundum canonicam & apoſtolicam auctoritatem eos diſcuteremus. Tunc nos demum ſecundum canonicam & apoſtolicam auctoritatem foras excommunicatiſſimo & handi noſtri conſtitimus imus præſibatum Ermengaudum Comitem cum clericis & optimatibus ſuis ut quicquid exinde veraciter ſant inter, nobis pro amore Dei & Apoſtolorum principis Petri remandare fatagerent. At illi proſeſi ſunt uno animo unaque voce cà quæ ab Arnulpho Epiſcopo audieramus vera & cella omnia eſſe & Gaudaldum vivente Fruiano Epiſcopo epiſcopatum ſibimet uſurpaſſe & ab ipſo Metropolitano injuſte ſubintroductum; & poſtea prædictum Fruianum a præſato Gaudaldo inquietter occiſum. Deinceps noſmet cavaſque Epiſcoporum diligenter præfatum Gaudaldum inquirendo diſcuſſimus, ſi vera eſſent quæ ipſi contra eum objecrant. At ille, quia negare non potuit, ſe priorio ore profeſſus eſt præfatum epiſcopatum vivente Fruiano Pontifice ſibimet ſubripuiſſe, & ab ipſo Metropolitano, non a diocelia-no Narbonenſi, ordinatum, & ſedentem & incitaſſe, qua ipſe prædictus Pontifex Fruianus a ſuis fuit interemptus. Tunc nos deſcepto hanc audientes, & qui verbis magis quam aliorum teſtimoniis credentes, cœpimus perquirere ſanctas canones, & rectitando invenimus capitula a ſancto Nicæno Concilio conſtituta, non debere ufurpari alicui epiſcopatum Epiſcopo vivente, nec ab alio Metropolitano ſibi diocelano ordinari, etiamſi talem clerus & plebs eligerent, ſed hujus rei ſalterem ſecundum ſuam profeſſionem & canonicam & apoſtolicam auctoritatem debere deponi. Nec denique obedientes præceptis canonum, judicantibus Epiſcopis Romanis, Longobardis, & ultramontanis, conſentientesque & judicantes Domno Ottonæ Imperatore Auguſto, juſſimus a Benedicto Archidiacono noſtro & Roberto Oblationario ipſum Gaudaldum deponi. Qui ſtatim noſtris juſſibus obedientes, ut mos eſt Romanorum, de ſacerdotiis annum eyellentes, & virgam paſtoralem lupper caput ipſius frangentes, & cafulam atque dal-matic[illegible]dentes, & ab ordine ſacerdotali eum degradantes, in terram ledere fecerunt. Poſt hæc omnia peracta, Domno Imperatore jubente, & Epiſcopis Romanis, Longobardis, & ultramontanis, conſentientesque & judicante Domno Ottonæ Imperatore Auguſto, juſſimus a Benedicto Archidiacono noſtro & Roberto Oblationario ipſum Gaudaldum deponi. Qui ſtatim noſtris juſſibus obedientes, ut mos eſt Romanorum, de ſacerdotiis annum eyellentes, & virgam paſtoralem lupper caput ipſius frangentes, & caſ

ANNO CHRISTI 1027.

fos dolore afficit. Fuit utique, fuit & nostro tempore hyems non mediocris, sed nullo tempore hyemis non mediocris, sed ad gratiarum actionem Deo pro beneficio rum mese reddendam congregati fumus, ut congruentiore modo Plalmorum illud proferremus: *Afferte Domino filii Dei, afferte Domino filios arietum.* Etenim inimicos Domino exprobrantes, & sanctam adorationem ipsi in sacris Imaginibus exhibendam inhonorantes, qui in impietatibus suis finis fele efferebant & superbiebant, confregit ille mirabilium opifex Deus & a defectionis fremitu destituit, neque B deficrta vocem clamantium ad se: *memor ipse, Domine, opprobrii servorum tuorum, quod continet in sinu meo, nationum gentium, quod exprobraverunt inimici tui, Domine, quod exprobraverunt commutationem Christi tui.* Commutatio autem Christi fuerint si qui mortem ejus redemti fint, & crediderint ei per verbum praedicationis & per Imagini ejus repraesentationem; per quae magnum economiae opus a redemtis cognoscitur, per quem redemti fuerint. Ideo & passiones & miracula quae & ante & poli crutem exhibita funt; ex quibus ejus paffionem imitatio ad Apostolos, deinde vero ad Martyres C transivit, & per eos usque ad Confessores & Alcetas devoluta eft.

Hujus itaque *opprobrii, quod exprobraverunt inimici Domini, quod exprobraverunt commutationem Christi sui*, recordatus Deus noster, propriis visceribus & materna influxus lapplicationibus, necessarium fuit, ut cis & omnium Sanctorum precibus, qui una cum illo contumeliis affecti & defecti sunt in imaginibus illis, ut & ficut carne compassi sunt, ita ut par erat in contumeliarum quas in Imaginibus paffus erat conformium veniret, demum id operatus eft quod hodie decrevit; idque secunda fecit quod prius conflammaverat. Prius enim poltquam multo annorum curriculo sanctae Imagines abolitae & inhonoratae fuerant, pietatem erga feipfum reduxit: nunc autem, id eft nostro tempore, paulo post triginta alfiftentis annos nobis indignis procuravit eruminarum liberationem, ex affligentibus redemtionem, piae doctrinae praedicationem, adorationis Imaginum fecuritatem, & omnibus nobis falutaria feretem folennitatem. In Imaginibus enim videmus Chriftii crucialus, quos pro nobis fubiit, & Crucem, fepulcrum, infernum delhuctum & devaftatum, Martyrum certamina, coronas, ipfamque falutem quam primus noster praemiorum coronarumque largitor in medio terrae operatus eft.

Haec hodieque folennitatem celebramus. In hac precibus & laptationibus una lanantes & exultantes, Vitalmis exclamas & Canticis: *quis Deus magnus ficut Deus noster? Tu es Deus noster, qui facis mirabilia falus.* Nam gloriae tuae contemtores fubfannalti; audaces illos & contra imaginem toam feroces, timidos fugitivosque exhibuisti. Sed hactenus de gratiarum actione Deo referenda, deque Do-

ANNO CHRISTI 1027.

ANNO CHRISTI 1027.

mino contra adversarios tropeo. Quod spectat autem ad certamina & pacto con- tra Iconomachos inita, alias item memoraque defcripto fubis declarabis. Verum quafi in regnis quadam poli tranfitum defecti ad polleffionem fpiritualis fereftalem; Mofaico morti exemplo tuto potius divina juffione, quafi in ejopo quodam ex magnis lapidibus nouncentis & ad recipiendam fcripturam difpofito, in fratrum cordibus beneficiorum quae legis cultoribus defcebant, & maledictionem quibus fe obnoxios praeftant praevaricatores, juffum & aequum cenfuimus deicribere. Quamobrem dicimus:

Eorum qui carnalem Dei Verbi adventum verbo, ore, corde ac mente, fcriptura (f. pictura) & Imaginibus confitentur, aeterna memoria.

Eorum qui agnoscunt unius & ejusdem Chriftii hypoftafeos in fubftantiis differentium, & quod in ea eft creatum & increatum, vifibile & invisibile, paffibile & impaffibile, circumfcriptum & incircumfcriptum; & qui divinae fubftantiae increati rationem & fimilia attribuunt, humanae autem naturae tum cetera tum circumfcriptionem competere tam verbo quam imaginibus profitentur, aeterna memoria.

Eorum qui credunt & praedicant five annuncian verbis in fcriptis, res in figuris; & utrumque putantes eandem utilitatem conciliare, fcilicet verba praedicationem, & Imagines veritatis confirmationem, aeterna memoria.

Eorum qui verbo fanctificant labia, deindeque auditores per ipfum verbum; ac qui fcitunt & praedicant per venerandas Imagines fanctificationis oculos intuentem, mentemque eorum circa ad Dei cognitionem, quemadmodum & per divina Templa, Altaria vafa, aliaque facta cimelia, aeterna memoria.

Eorum qui fciunt virgam & tabulas, arcam & candelabrum, menfam & aliam inteni perwonstratis & praefiguratis fanctiffimam Virginem Deiparam Mariam; & illa quidem haec praefignifie, qui tamen non faceri idolum quod illa (fymbola) ; fatis fe autem illam pullam, remanifie poft Dei patrem virginem, quique propteres illam in Imaginibus pullam depingunt, aeterna memoria.

Eorum qui prophetias vifiones ut ipfum divinum Verbum ex eis humbat & figurabat, fciunt ac recipiunt; & credunt ea quas Prophetarum chorus ab eo vifa enarravit; & qui tantummodo per Apoftolos in Patres derivatam, five fcripiam five non fcripiam corroborant, & ideo fanctis per Imagines reprafentant & honorant, aeterna memoria.

Eorum qui intelligunt Moyfem loquentem: *attendite vobismetipsis, quia ea die, qua locutus eft Dominus Deus in choreb fermone, vocem verborum eius audistis, similitudinem autem non vidistis*; fcilicet quae aeterna fcripfit & antem quidpiam videmus veri, videmus utique Deum Filius tonitrui nos docuit: *quod erat ab initio, quod audivimus, quod vidimus, quod contemplati fumus oculis, & manus*

ANNO CHRISTI 1247.

ANNO CHRISTI 1247.

uster ex fratribus nostris, sicut nec ; Mor-
semque locupletem intelligit, deinde di-
cunt se Prophetam quidem recipere, sed
Propterea gratiam per Imagines non ha-
dnense ac totius mundi salutem, et vi-
la est, ut contendat cum hominibus,
ut affectiones & morbos omni medela fu-
periores curavit, ut crucifixa & sepulta
est ac resurrexit, ut omnia pro nobis
passa & operata est; iis, inquiunt, qui
hæc ad totius mundi salutem pertata o-
pera in Imaginibus videre non : finent,
neque illa honorant adorantque, anathema.

Iis qui manent in Iconomachorum hæresi, imo potius in Christumachorum apostasia, necuo per Mosaicam legem ad salutem luam addnci volunt, neque in apostolica doctrina pietatem verfari consentiunt, neque patrinalibus admonitionibus & institutionibus ab errore suo converti volunt, neque ob confessum omnium per orbem Dei Ecclesiarum paadore adhæsitur ; sed fe Judæorum ac Gentilium sorti penitus subjecerunt; (nam quæ illi sine ullo intermedio in prototypum blasphemant, hi per ipsius Imaginem in ipsum Imagine repræsentatam audere non erubescunt :) iis itaque qui sine ulla refipiscentia in hoc errore detinentur, & ad omnia divinum objectationem & spiritualem doctrinam antea obiurare, utpote jam putridis, qui se a communi Ecclesiæ corpore abscinderint, anathema :

Anastasio Constantinopolitano & Nicetæ, qui sub Ifauria initium hæresibus dederunt, ut exsecrandis & perniciei ducibus, anathema. Paulo qui in Samosatenem conflat, & Theodoro Gazæo, Stephanoque Molitæ, insuperque Stephano Crithino, & Leoni Lalundio, ac præterea fi quis fupradictis impietatem familis, in quocumque Cleri Catalogo aut dignitate aut officio reperiatur ; iis omnibus in impietate manentibus, anathema. Theodoro, Antonio & Josaai, qui fibi mutuo mala communicarunt, & impietatem alter ab altero fuccefsione quadam acceperunt, anathema.

Gerontio qui ex Lampe quidem venit, in Creta autem exfecrandæ hæresis fuæ virus evomuit, & captum femetipsum revocavit ad everfionem (heu !) falutaris œconomiæ Christi, cum perverfis ejus dogmatibus & fcripsis & aliis ejus anathema. Omnibus hæreticis anathema :

Multos annos Imperatoribus appreca-
mur. Christophori, Theodori, Agapii,
Joannis, Nicolai, Heliæ, Theodori &
Basilii, venerabilium Patriarcharum An-
tiochenorum, æterna memoria. Sancta
Trinitas ipsos glorificavit.

Horum pro pietate usque ad mortem
præliis, certaminibus & doctrina nos in-
ftitui ac roborari Deo fupplicantes, ac

Α ὑμῶν ἀπατηθεὶς νόμος ὁ θεὸς λαθὼν ἐν τῷ ἀδύτῳ ὑμῶν, οὐ μὴν ἀπὸ τοῦ Μωσέως λόγου ἀναπεπταμένου, ἵνα λέγειν δύνασθαι μὴ τὸ προφήτου, ὅτι οὐδ' ὅλως δεῖ δι' ἐικόνισμάτων τὰ τοιαῦτα χράεσθαι, καὶ τὸν παγκόσμιον σωτῆρα, ὡς ὑψώθη, ὡς σωμισηρφωθῆ δράματος, ὡς καὶ κατὰ πάντα ἐπαθεν καὶ ἐποίησεν ὑπὲρ ἡμῶν, ὡς ἐτάφη, ὡς ἐκ νεκρῶν ἀνέστη καὶ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ταῦτα πάντα ἐν ταῖς εἰκόσιν ὁρᾶν οὐκ ἐθέλουσιν· ταῦτα τοῖς μὴ τοιαῦτα φρονοῦσιν ἐρῶ ὁ κάθαρτος ἀνάθεμα, μᾶλλον τιμωθησόμενοι καὶ ἀφορισθῆτε, μᾶλλον τιμωθησόμενοι καὶ ἀφορισθῆτε, ἀνάθεμα.

Τοῖς ἐσωμένουσι τῇ οἰκονομικῇ αἱρέσει, μᾶλλον δὲ τῇ χριστομαχικωτάτῃ, καὶ κατὰ δὲ τῆς Μωσαϊκῆς νομοθεσίας ἀφορῶσι σωτηρίαν αὐτῶν ἀπεκδεχόμενοι, μήτε τὰ ἀποστολικὰ ὑπαγορεύμασι συγκατατίθεσθαι ἢ ἐυτίθλοις ἀγομμένοις, μήτε ἢ πατρικαῖς ἀφορήσεσι καὶ ὑποτυπώσεσι ἢ πλήρει αὐτῶν ἐκτεμνόμενοι βούλεσθαι, μᾶλλ τῇ σωμφωνίᾳ τῶν ἁπὸ πέρατος γῆς οἰκουμένων συλλεγεισῶν τῇ θεῖᾳ διατυπώσει· ἀλλ' ἐφ' ἅπασι ἑωτὸς τῇ ἱδιοτικῶν & Ἑλλήνων μᾶλλον καὶ Ἰουδαϊζομένοις· (ἃ γὰρ ἐμέσει ἐκεῖνοι εἰς τὸ σφέτερον ἐκσφρίζεσι, & ὅτι δὲ τῇ αὐτῇ εἰκόσι οὐκ ἐπαίσθε ἐκεῖνοι ὁρῶσι τολμῶ εἰπεῖν ἐγὼ ἐξ ἐμφάσεως ·) τοῖς δὲ ἀποστρόφοις τῇ πλάνῃ τούτῃ καταχρήσεσι, καὶ κηρὸς πάντη ὑφ' ὃν ἔσεσι καὶ πεδιμετικῶν διδασκάλων τὰ ὦτα βεβυσμένοις, ὡς ἂν λοιπὸν σεσωπῶσι, & τῷ καὶ σώματι τὰ σκελάσαι ἀποτμῆσαι δύνωνται, ἀνάθεμα ,

Ἀναστασίῳ Κωνσ. & Νικήτᾳ , τοῖς ἐπὶ τῶν Ἰσαύρων κατηξιωσι τῶν αἱρέσεων , ὡς ἀπίστοις & ἀποβλήτοις ἀνθρώποις , ἀνάθεμα . Παύλῳ τῷ ἐκ Σαμόσατων ἀποστρέψαντι , καὶ Θεοδώρῳ τῷ ἐπικαλουμένῳ Γάζῃ, καὶ Στεφάνῳ τῷ Μολίτῃ, ἔτι δὲ Στεφάνῳ τῷ Κριθίνῃ , καὶ Λεοντίῳ τῷ Λουνδίῳ τῷ Λεοντίῳ καὶ ὅσοι τούτοις ἢ τοῖς ταῖς αἱρησέσεις ὁμοίως ἢ δυσεβέσιν , ἐν ἑτοίμῳ ἐν οἱῳ κατηλόγῳ κλήρου ἢ ἀξιώματός τινος ἢ ἐπιτηδεύματος ἀξιολόγου τούτοις ἀσεβοῦσιν αὐτοῖς τῇ δυσεβείᾳ , ἀνάθεμα . Θεοδότῳ, Ἀντωνίῳ καὶ Ἰωσὴφ, οἷς ἀλληλοφορίοις ἢ κακῷ, ἐπιχαλκήσαντι ἢ δυσεβείᾳ, ἀνάθεμα.

Γεροντίῳ τῷ ἐκ Λάμπης μὲν ὁρμωμένῳ, ἐν δὲ τῇ Κρήτῃ ἢ ἰὸν ἢ αὐτῆ μοναχῆς αἱρέσεως ἐξεμέσαντι, καὶ πλημμέλειαν ἑωυτὸν ἀποκαλέσαντι ἐπ' ἀκατρεπῇ (φεῦ !) τῆς σωτηρώδους οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ, σὺν τοῖς διεστραμμένοις αὐτοῦ δόγμασι & συγγράμμασι καὶ τοῖς ὁμοφρονοῦσιν αὐτῷ , ἀνάθεμα. ὅλοις τοῖς αἱρετικοῖς, ἀνάθεμα .

Πολλὰ τὰ ἔτη τῷ βασιλεῖ. Χριστοφόρῳ, Θεοδώρῳ, Ἀγαπίῳ, καὶ Ἰωάννῃ, Νικολάῳ, Ἡλίᾳ, Θεοδώρῳ καὶ Βασιλείῳ τοῖς σεβασμίοις πατριάρχαις Ἀντιοχείας , αἰώνιος ἡ μνήμη . ἡ ἁγία τριὰς αὐτοὺς ἐδόξασεν .

Τούτων τοὺς ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου μέχρι θανάτου ἀθλους τε καὶ ἀγωνίσματα , καὶ διδασκαλίας παιδευομένοις καὶ ἡμᾶς κραταιοῦσθαι θεῖ κολλω-

ANNO CHRISTI 1247.

ANNO CHRISTI 1247.

ταῖς μὴν πλοις ἐπιδεδειγμένοις ἐκδυσωπῶντες, ἵνα ἐξομολογήσωμεν τῷ ἐξεστηκότι οἰκτιρμῶν καὶ χρέστητι τῷ μεγάλῳ καὶ φρύτῳ ἀσχήμῳ Χριστῷ τῷ ἀληθινῷ θεῷ ἡμῶν, πρεσβείαις ἢ ἀσιήτου δόξου διατοίμις ἡμῶν Θεοτόκου ἢ ἀει παρθένου Μαρίας , τῶν Ἰσοθέων ἀγγέλων , καὶ πάντων ἢ ἁγίων . ἀμήν.

eorum divinæ conversationis usque ad finem imitatores jubenti rogantes , opera-ta allegri meritumque miferatione & gratia magni & primi facerdotum principis Christi veri Dei nostri , interfillantibus glorioffimæ Dominæ nostræ Deiparæ & gloriofiffimæ Dominæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ , divinorum Angelorum , & omnium Sanctorum . Amen .

FINIS TOMI UNDECIMI.